T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

CELAL-ZADE KOCA NİŞANCI MUSTAFA ÇELEBİ

CEVAHİRÜ'L-AHBAR Fİ HASAİLİ'L-AHYAR

İNCELEME-METİN-DİZİN

(CİLT : I İNCELEME-METİN)

BURHAN BARAN

DANIŞMAN: PROF. DR. SADETTİN ÖZÇELİK

DİYARBAKIR
2011

ÖZET

Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi, Ebu Hafs Ömer bin İbrahim Ensari'nin Zehrü'l-Kimam adlı Arapça eserini 16. yüzyılın ikinci yarısında Cevahirü'l-Ahbar fi Hasaili'l-Ahyar adıyla tercüme etmiştir. Eserin Nuruosmaniye Kütübhanesi Nu. 2356 ve İstanbul Üniversitesi Kütübhanesi Türkçe Yazmalar Nu. 787 olmak üzere iki nüshası vardır. Çalışmamızda esas aldığımız nüsha, 175 yapraklık 19 satır üzerine yazılmış olan Nuruosmaniye nüshasıdır. Bu nüsha, aşağı yukarı üçte iki oranında mensur, üçte bir oranında manzumdur. Mensur kısım, Yusuf u Züleyha hikayesi ve araya serpiştirilmiş küçük dini hikayelerden; manzum kısım ise tamamen dini hikaye ve öğütlerden oluşmaktadır. İstanbul Üniversitesi nüshası ise 15 satır üzerine yazılmış olup 144 yapraktır. Bu nüshaya manzum kısımlar alınmamıştır. Mütercim, mensur bir Türkçe Yusuf u Züleyha hikayesi vücuda getirmek amacıyla eseri Türkçeye çevirdiğini belirtir.

Eserde Arapça ve Farsça sözcükler, bu dillerin kurallarıyla yapılmış terkipler önemli yer tutmaktadır; yine de dili çok ağır değildir. Yalnız giriş kısmını oluşturan ilk on yaprak tamamen süslü ve sanatlı olup terkiplerle doludur.

Çalışmamız giriş, metin, imla özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi, anlam değişmeleri, dizin ve sonuç bölümlerinden oluşmaktadır.

Bazı eklerin üstüne geldiği sözcükten ayrı yazılması, yükleme durumu ekinin bazen *hemze* ile yazılması, Türkçe sözcüklerde bazen çift ünsüz yerine şedde kullanılması ve Türkçeleştirme örnekleri imla konusunda dikkate değer özelliklerdir.

Sert ünsüzlerden sonra bazı eklerin sürekli yumuşak ünsüz *d* ile başlaması, Eski Anadolu Türkçesinin karakteristik bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şimdiki zaman için *geniş zaman* ekinin; gelecek zaman için *geniş zaman* eki, *istek* çekim eki ve *-sA gerek* yapısının; gereklilik kipi için *istek* çekim eki, *-mAK gerek* ve *-sA gerek* yapılarının kullanılması şekil bakımından dikkate değer özelliklerdir.

İncelediğimiz metin, birleşik fiiller, deyimler ve art zamanlı anlam değişmeleri bakımından oldukça zengin bir metindir.

ABSTRACT

The Arabic work of Ebu Hafs Ömer bin İbrahim Ensari which is called Zehrü'l Kiman was translated by Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi in the second half of the 16. century with the name of Cevahirü'l-Ahbar fi Hasaili'l-Ahyar. This work has two copy. One is in the Nuruosmaniye Library, Nu: 2356 and the other is with Turkish manuscripts in the library of İstanbul Univercity, Nu: 787. In our study we have based on the Nuruosmaniye copy which has 175 pages and 19 lines. Rougly two-thirds of this copy is written in prose and one-third of it is as poetic. The prose part includes the story of Yusuf u Züleyha and some interspersed small religious stories; and the poetic part includes completely religious stories and advices. As for the copy of İstanbul Univercity, it consists of 144 pages and 15 lines. Poetic parts are not included to this copy. Translater says his purpose of translating this work to Turkish was to generate a Turkish prose story of Yusuf u Züleyha.

In the work, Arabic and Persian words and the compounds done with these languages rules take an important place; however, its language is not very heavy. Only the first ten pages which consist of the opening chapter are completely adorned and artful; and they are full of compounds.

Our work consists of entry, text, spelling features, phonetic guide, morphology, semantic changes, index and conclusion parts.

The fact that some affixes' being separated from the referring word, the affix of the accusative's sometimes being written with hemze, in Turkish words sometimes shaddah's being used instead of double consonant and the samples of making Turkish are considerable features in spelling subject.

Some affixes' being started with continuant soft consonant "d" after strong consonants are to be seen as a characteristic feature of the Old Anatolia Turkish.

The fact that the affix of present tense's being used for present continuous tense; for future tense the affix of present tense, obtative inflexional suffix and the affix of necessitative "sA"; for necessitative the obtative inflexional suffix, the affix of -mAK and -sA are considerable features in terms of the shape.

The text we examined is quite rich in compound verbs, idioms and semantic changes.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Bu çalışma jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan : .....

Üye : .....

Üye : .....

Üye : .....

Üye : .....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Enstitü Müdürü

ÖN SÖZ

Yusuf kıssası *Kur'an-ı Kerim*'de, peygamberler tarihinde ve tefsir kitaplarında bir bölüm olarak geçmesi dışında dini bir eser olarak da sık işlenmiştir. Konunun Türk edebiyatında işlenmesi, tespit edildiğine göre XIII. yüzyılda Ali adlı bir şairle başlar ve asırlar boyu devam eder.

Türk edebiyatındaki Yusuf u Züleyha hikayelerinin çoğu manzumdur. Tespit edilmiş üç mensur Yusuf u Züleyha vardır. Bunlardan biri Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin, Ebu Hafs Ömer Bin İbrahim Ensari'nin *Zehrü'l-Kimam* adlı Arapça eserinden XVI. yüzyılın ikinci yarısında *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasaili'l-Ahyar* adıyla tercüme ettiği eserdir. Eserin yaklaşık üçte ikisi mensur, üçte biri manzumdur.

Çalışmamızın giriş bölümünde, önce *Yusuf kıssası* üzerinde yapılmış çalışmalarla Celal-zade Mustafa Çelebi'nin hayatı ve eserleri üzerinde durduk. Daha sonra incelediğimiz metnin içeriğiyle ilgili özet bilgiler sunarak nüshalarını tanıtmaya çalştık.

İnceleme bölümünde *imla özellikleri, ses bilgisi, şekil bilgisi ve art zamanlı anlam değişmeleri*ni inceledik.

İmla özellikleri başlığı altında ünlü ve ünsüzlerin yazımı, bazen ayrı yazılan ekler, bazen bitişik yazılan sözcükler, bazı eklerin yazımı, Türkçe sözcüklerde şedde kullanılması ve Türkçeleştirme örnekleri üzerinde durduk.

Ses bilgisi konusunda detaya girmeksizin tespit ettiğimiz önemli ses özelliklerini sunmaya çalıştık.

Şekil bilgisi konusunda yapım ve çekim ekleri ile birleşik sözcükler üzerinde durduk. İncelediğimiz metin, birleşik fiiller ve deyimler bakımından oldukça zengindir. Birleşik fiil ve deyimleri, hem şekil bilgisi, hem dizin kısmında özenle işlemeye çalıştık.

Bir eserin anlam özellikleri; dönemi, metni anlama ve yorumlama açısından önemlidir. Bundan dolayı tespit ettiğimiz art zamanlı anlam değişmeleri üzerinde de durduk.

Çalışmamızın *dizin* kısmında, daha iyi yararlanılabileceği düşüncesiyle özel adlar dizinini ayrı başlık altında sunduk.

Çok sayıda manzum Yusuf u Züleyha hikayesine karşılık nadir olan bu manzum-mensur tercüme eser üzerindeki çalışmamızın Türk dili ve edebiyatına katkı sağlayacağını umuyoruz.

Çalışmalarım süresince yardım ve desteklerini gördüğüm danışman hocam Prof. Dr. Sadettin Özçelik'e teşekkür ederim. Görüşlerinden yararlandığım Doç. Dr. İdris Kadıoğlu, Yrd. Doç. Dr. Münir Erten, Yrd. Doç. Dr. Halil Çeçen ve Yrd. Doç. Dr. Mümin Topçu'ya teşekkür ederim. Ayrıca sık sık fikir alışverişinde bulunduğumuz Araştırma Görevlisi Abdullah Demiral ve Araştırma Görevlisi Resul Özavşar'a teşekkür ederim.

Burhan BARAN
Mayıs 2011
Diyarbakır

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ I
İÇİNDEKİLER III
KISALTMALAR IX
İŞARETLER IX
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ X
GİRİŞ 1
1. YUSUF KISSASIYLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER 1
1.1. Kutsal Kitaplarda Yusuf Kıssasının İşlenişi 1
1.2. Türk Edebiyatında Yazılmış Yusuf Kıssaları 2
1.3. Yusuf Kıssası Üzerinde Yapılmış Çalışmalar 3
1.3.1. Kitaplar 3
1.3.2. Makaleler 4
1.3.3. Bildiriler 6
1.3.4. Tezler 7
1.3.4.1. Doçentlik Tezi 7
1.3.4.2. Doktora Tezleri 7
1.3.4.3. Yüksek Lisans Tezleri 8
2. CELAL-ZADE MUSTAFA ÇELEBİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ 11
2.1. Hayatı 11
2.2. Eserleri 12
3. CEVAHİRÜ'L-AHBAR Fİ HASAYİLİ'L-AHYAR 13
3.1. Eserin Adı 13
3.2. Mütercim ve Tercüme Tarihi 14
3.3. Tercüme Sebebi 14
3.4. Eserin İçeriği 14
3.5. Yazıldığı Dönem 22
3.6. Nüshaları 22
İNCELEME 25
1. İMLA ÖZELLİKLERİ 25
1.1. Ünlülerin Yazımı 25
1.1.1. a, e Ünlüsü 25
1.1.2. ı, i Ünlüleri 26
1.1.3. o, ö, u, ü Ünlüleri 27
1.2. Ünsüzlerin Yazımı 28
1.2.1. d Ünsüzü 28
1.2.2. g Ünsüzü 28
1.2.3. k ünsüzü 28
1.2.4. ķ ünsüzü 29
1.2.5. ŋ ünsüzü 29
1.2.6. s Ünsüzü 29
1.2.7. ş Ünsüzü 30
1.2.8. t ünsüzü 30
1.2.9. ţ ünsüzü 30
1.3. Bazen Ayrı Yazılan Ekler 30
1.3.1. Çokluk Eki 30
1.3.2. Durum Ekleri 31
1.3.3. İyelik Ekleri 31

1.3.4. Kişi Ekleri 31
1.3.5. Üçüncü Tekil Kişi Bildirme Eki 31
1.4. Bazen Bitişik Yazılan Sözcükler 31
1.5. Bazı Eklerin Yazımı 32
1.5.1. Yükleme Durumu Ekinin Yazımı 32
1.5.2. -(y)An Sıfat-Fiil Ekinin Yazımı 32
1.5.3. -mA Olumsuzluk Ekinin Yazımı 33
1.6. Türkçe Sözcüklerde Şedde Kullanılması 34
1.6.1. Şedde 34
1.6.2. Çift Ünsüz + Şedde 34
1.7. Türkçeleştirme Örnekleri 34
1.7.1. hemze > y 34
1.7.2. ẕ > z 34
1.7.3. Uzunluğun Gösterilmemesi 34
2. SES BİLGİSİ 36
2.1. Ünlü Uyumları 36
2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu 36
2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu 36
2.1.2.1. Düz Ünlülü Eklerin Uyumu Bozması 36
2.1.2.2. Yuvarlak Ünlülü Eklerin Uyumu Bozması 37
2.2. Ünlü Kaynaşması 38
2.3. Ünlü Düşmesi 38
2.4. Ünsüz Uyumu 38
2.5. Ünsüz Değişmesi 39
2.6. Ünsüz Düşmesi 39
2.7. Hece Düşmesi 39
3. ŞEKİL BİLGİSİ 40
3.1. Yapım Ekleri 40
3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler 40
+aḳ. 40
+(ş)Ar. 40
+ArU 40
+CA 40
+Cek. 40
+CI 40
+cuġaz 40
+cuḳ. 40
+daş 40
+dü. 40
+düz. 40
+ge. 40
+ıl 40
+kek 40
+ki 40
+lIK 40
+lU 41
+(I)ncI, +(U)ncI 41
+rA 41

+sUz. 41
3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler 41
+A-. 41
+ar-. 41
+da-. 41
+et-. 41
+(I)K-. 41
+(a)l- 41
+lA- 41
+ṣa-. 41
+(U)r-. 41
3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler 41
3.1.3.1. Fiilimsiler 41
3.1.3.1.1. İsim-Fiiller 41
-Iş. 41
-mA. 41
-mAK 41
3.1.3.1.2. Sıfat-Fiiller 42
-(y)AcAK 42
-(y)An 42
-Ar. 42
-dUK. 42
-mAlU 42
-mAz. 42
-mIş. 42
-(U)r. 42
3.1.3.1.3. Zarf-Fiiller 42
-e, ı, u 42
-eli 43
-erek 43
-IcAK 43
-(y)IncA 44
-ken 45
-mAdIn 46
-(y)Up 46
-UbAn 48
-duḳça 48
-dUKdA 49
-dUG / K+İyelik Eki+dA (-dUGUŋdA, -dUGUŋUzdA, -dUKlArIndA) 49
-dügince 50
-mezden 50
3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler 50
-AK. 50
-gü. 50
-IcI. 50
-Im, Um 50
-(U)K. 50
-ken. 50

-ḳun. 50
-mUr. 50
-(I)n, -(U)n. 50
-U. 50
3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler 50
-Ar-. 50
-dUr-. 50
-gür- 50
-Il-. 50
-(I)n-. 51
-(I)ş-. 51
-(I)t- 51
-Ur- 51
-mA-. 51
3.2. Çekim Ekleri 51
3.2.1. İsim Çekim Ekleri 51
3.2.1.1. Durum Ekleri 51
3.2.1.1.1. Yalın Durum +ø 51
3.2.1.1.2. İlgi Durumu +(n)Uŋ, +ø 51
3.2.1.1.3. Yükleme Durumu (y)I, +ø 52
3.2.1.1.4. Yönelme Durumu +(y)A 52
3.2.1.1.5. Bulunma Durumu +dA 52
3.2.1.1.6. Ayrılma Durumu +dAn 53
3.2.1.1.7. Araç-Birliktelik Durumu +ın, +(I)lA, +y(I)lA 53
3.2.1.1.8. Ad Durum Eklerinin Birbirlerinin Yerine Kullanılışı 53
3.2.1.1.8.1. Yönelme Durumunun Diğer Ad Durum Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı 53
3.2.1.1.8.1.1. Yükleme Durumu Fonksiyonunda 53
3.2.1.1.8.1.2. Bulunma Durumu Fonksiyonunda 53
3.2.1.1.8.1.3. Ayrılma Durumu Fonksiyonunda 54
3.2.1.1.8.1.4. Araç-Birliktelik Durumu Fonksiyonunda 54
3.2.1.1.8.2. Bulunma Durumunun Diğer Ad Durum Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı 54
3.2.1.1.8.2.1. Yönelme Durumu Fonksiyonunda 54
3.2.1.1.8.2.2. Ayrılma Durumu Fonksiyonunda 54
Ad Durum Ekleri ve Birbirlerinin Yerine Kullanılışı Tablosu 55
3.2.1.2. İyelik Ekleri 55
3.2.1.3. Çokluk Eki 57
3.2.1.4. Soru Eki +mI 58
3.2.2. Fiil Çekim Ekleri 58
3.2.2.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Kişi Ekleri 58
3.2.2.2. Fiillerde Şekil ve Zaman Ekleri 58
3.2.2.2.1. Bildirme Ekleri 58
3.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman 59
3.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman 59
3.2.2.2.1.3. Geniş Zaman 60
3.2.2.2.1.4. Şimdiki Zaman 61
3.2.2.2.1.5. Gelecek Zaman 61

3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri 62
3.2.2.2.2.1. İstek Kipi 62
3.2.2.2.2.2. Emir Kipi 63
3.2.2.2.2.3. Gereklilik Kipi 64
3.2.2.2.2.4. Şart Kipi 65
3.2.2.3. i-Fiili (Ek-Fiil) 65
3.2.2.3.1. İsimleri Yüklemleştirmesi 66
3.2.2.3.1.1. Geniş Zaman 66
3.2.2.3.1.2. Görülen Geçmiş Zaman 66
3.2.2.3.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman 66
3.2.2.3.1.4. Şart Çekimi 66
3.2.2.3.2. Fiillerin Birleşik Çekimlerini Oluşturması 66
3.2.2.3.2.1. Hikaye Birleşik Çekimi 66
3.2.2.3.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi 67
3.2.2.3.2.3. Şart Birleşik Çekimi 67
3.3. Birleşik Sözcükler 67
3.3.1. Birleşik İsimler 67
3.3.2. İkilemeler 68
3.3.3. Birleşik Fiiller 68
3.3.3.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller 69
3.3.3.2. Fiil+Zarf-fiil+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller 71
3.3.3.3. Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller 72
4. ART ZAMANLI ANLAM DEĞİŞMELERİ 76
4.1. Anlam Daralması 76
Anlam Daralması Örnekleri 77
cezā 77
çünki 77
daʿvet (eyle- / it-) 78
emīn 79
emr 79
gerçek 79
gider- 80
ġarīblıḳ 81
ḫayrān 82
ḫīle 82
iste- 83
işle- 83
ḳahramān 84
ḳarşula- 85
ḳatı 85
maḥcūb it- 86
mektūb 87
mesʾūl (ol-) 87
millet 88
mühimmāt 88
mürācaʿat 88
naʿl 89
nāz 89

oḳı- ... 89
ögren- ... 90
redd (eyle-) ... 91
rūzgār ... 91
ṣal- ... 92
ṣan- ... 92
siyāset ... 93
suʾāl ... 93
ṭur- ... 94
vaʿde ... 95
vaḥşet ... 95
vaṣiyyet ... 96
yap- ... 96
4.2. Anlam Genişlemesi ... 97
Anlam Genişlemesi Örnekleri ... 97
ḥavāle ... 97
ḳapucı ... 97
muḫālefet ... 98
yılduz ... 98
4.3. Anlam Değişmesi (Başka Anlama Geçiş) ... 99
Anlam Değişmesi (Başka Anlama Geçiş) Örneği ... 99
üzil- ... 99
Art Zamanlı Anlam Değişmeleri Tablosu ... 100
METİN KISALTMALARI ... 102
METNİ OKUMAYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR ... 103
METİN ... 104
SONUÇ ... 298
METNİN FOTOKOPİSİ ... 301
DİZİNLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR ... 475
DİZİN ... 476
ÖZEL ADLAR DİZİNİ ... 954
KAYNAKLAR ... 981

KISALTMALAR

A: a, e
Ar.: Arapça
B: b, p
bk.: Bakınız
C: c, ç
DerS: Derleme Sözlüğü
DİA, 7: İslam Ansiklopedisi, Cilt VII -Türkiye Diyanet Vakfı
Far.: Farsça
G: g, ġ
H: Hicri
I: ı, i
K: k, ķ
k.a.: Kişi adı
KT: Kamus-ı Türki
LOsm.: Lehce-i Osmani
M: Miladi
Nu.: Numara
OTAL: Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat
ÖTS: Örnekleriyle Türkçe Sözlük
Rum.: Rumca
S: Sayı
s.: Sayfa
T.: Türkçe
TarS: Tarama Sözlüğü
TS: Türkçe Sözlük
U: u, ü
y.a.: Yer adı
YTS: Yeni Tarama Sözlüğü

İŞARETLER

+: Kökün isim olduğunu, ekin isme geldiğini gösterir.
- : Kökün fiil olduğunu, ekin fiile geldiğini gösterir.
/ : Ve, veya, virgül görevlerinde, iki farklı şekil arasında, şiirde dizeler arasında kullanılır.
[ ]: Metinde tamir ve eklemeleri gösterir.

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا	Ā, A, E, I, İ ʾ	a, a, e, ı, i ʾ
ب	B	b
پ	P	p
ت, ۀ	T	t
ث	Ṣ	ṣ
ج	C	c
چ	Ç	ç
ح	Ḥ	ḥ
خ	Ḫ	ḫ
د	D	d
ذ	Ẕ	ẕ
ر	R	r
ز	Z	z
ژ	J	j
س	S	s
ش	Ş	ş
ص	Ṣ	ṣ
ض	Ż, Ḍ	ż, ḍ
ط	Ṭ	ṭ
ظ	Ẓ	ẓ
ع	ʿ	ʿ
غ	Ġ	ġ
ف	F	f
ق	Ḳ	ḳ
ك	K, G	k, g
ل	L	l
م	M	m
ن	N	n
و	V (O, Ö, U, Ū, Ü)	v (o, ö, u, ū, ü)
ه	H (E, A)	h (e, a)
ى	Y (I, İ, Ī)	y (ı, i, ī)

GİRİŞ

1. YUSUF KISSASIYLA İLGİLİ GENEL BİLGİLER

1.1. Kutsal Kitaplarda Yusuf Kıssasının İşlenişi

Dört kutsal kitapta da Yusuf hikayesi yer almaktadır. Bunların ilki *Tevrat*'tır. *Yaradılış Kitabı* 25:19'da Yakup Peygamber ve ikiz kardeşinden söz edilmeye başlanır. Kardeşinin ismi Esav olarak geçmektedir. Yusuf kıssası 37-50. bölümler arasındadır. *Tevrat*'ta ayrıntılı olarak geçen kıssa, *Zebur*'un 105. bölümünde kısaca anlatılmaktadır. *İncil*'in *Elçilerin İşleri* bölümünde yer almaktadır.[1] Son kutsal kitap olan *Kur'an-ı Kerim*'de ise kıssa, 12. surede geçmektedir. Surenin adı Yusuf Suresi olup 111 ayetten oluşmaktadır. *Kur'an*'da genel hatlarıyla anlatılan kıssa *hikayelerin en güzeli* olarak adlandırılır.[2]

Tevrat ve *Kur'an*'daki kıssaların karşılaştırıldığı bir yüksek lisans tezinde[3] şunlar belirtilmektedir:

> "1. Yusuf Kıssası ana hatları ile Tevrat'ta ve Kur'an'da aynıdır. Ancak bazı detaylarda farklılıklar bulunur.
>
> 2. Yusuf Peygamberin Tevrat'ta gördüğü rüya Kur'an'da gördüğü gibi tek değil, iki tanedir. İkinci gördüğü rüya Kur'an'daki rüya ile aynıdır.
>
> 3. Yusuf Peygamber gördüğü rüyayı kardeşlerine anlattığına dair bir bilgi Kur'an'da yer almazken Tevrat'ta yer alır. Kardeşleri bunun üzerine ona kızar ve kin tutarlar.
>
> 4. Yusuf Peygamber için Tevrat'ta anlatılanlara göre kardeşlerinin babalarından izin isteme gibi bir durumundan bahsedilmez. Kur'an'da ise kardeşlerinin tuzak kurarak Yusuf'u kıra beraberinde götürmeleri için babalarından izin istediklerini görüyoruz.
>
> 5. Tevrat'a göre Yusuf Peygamber kardeşlerinin yanına gelirken kardeşleri ona tuzak kurarlar ve onu kuyuya atarlar. Daha sonra da onu kuyudan çıkarıp oradan geçen kervana satarlar. Kur'an'a göre kardeşleri onu öldürmeyi bile düşünürlerken sonunda kuyuya atarlar. Onu kuyudan çıkaranlar ise kervandaki sakilerdir.
>
> 6. Tevrat'ta Yusuf'un kime kaç paraya satıldığı açıkça söylenirken Kur'an böyle bir ayrıntıya girmez.
>
> 7. Tevrat'ta Yusuf efendisinin gözünde lütuf bulur. Ancak karısı Yusuf'a göz diker ve yatmayı teklif eder. Yusuf entarisini kadının yanında bırakır ve kaçar. Kur'an'daki gibi

---

[1] Geniş bilgi için bk. Tezcan, Yusuf (2006), *Dört Kutsal Kitap*, http://www.yeniprogram.gen.tr.

[2] Kur'an-ı Kerim, Yusuf Suresi, 3. Ayet

[3] Seyhan, Beyazıt Yaşar (2006), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'daki Kıssaların Karşılaştırılması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 123 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Zekeriya Pak

gömleğinin arkadan yırtılması yoktur. Ancak Yusuf'un aklanması Tevrat'ta yer almaz, bunun için zindana atılır. Kur'an'da ise Yusuf'un bir suçunun olmadığı anlaşılır.

8. Tevrat'ta Yusuf'un şehir kadınlarının önüne çıkarılması yoktur. Kur'an'da bu olay anlatılır ve Yusuf kadınlardan kurtulmak için zindanı bile sevimli bulduğunu dile getirir.

9. Kur'an'da Yusuf zindana girince beraberinde iki kişi daha girer. Bu Tevrat'ta da bahsedilir. Ancak bu iki kişinin gördüğü rüyalar Tevrat ve Kur'an'a göre öz olarak aynıdır. Tevrat'ta bu rüyalar teferruatlıca bahsedilir. Kur'an bu rüyaları kısaca bahseder ve Yusuf'un bu rüyalarla birlikte tevhid dinini tebliğ ettiği görülür.

10. Yusuf Peygamber Tevrat'a göre iki sene zindanda kalır. Kur'an'a göre kaç yıl kaldığı belli değildir. Firavun, ikinci yılının sonunda rüya görür. Bu rüya da Yusuf'un başlangıçta gördüğü rüyalar gibi iki tanedir. Bu rüyalardan ikisi de Kur'an'da bir rüya olarak bahsedilir.

11. Yusuf'un evlilik hayatı Kur'an'da bahsedilmemektedir. Tevrat ise onun efendisinin kızı ile evlendiğinden bahseder. Bu evlilikten iki oğlu olur. Bu iki oğlunun da adı Tevrat'ta geçmektedir.

12. Yusuf Peygamber Kur'an ve Tevrat'a göre Firavun'dan sonra ülkenin en yetkili adamı olmuştur.

13. Tevrat ile Kur'an arasındaki en önemli farklardan biri Yusuf'un ailesini ve kardeşlerini Mısır'a getirme konusunda ortaya çıkar. Tevrat'a göre Yusuf'un kardeşleri bir kere Mısır'a hareket etmişler ve Yusuf ile tanışmışlardır. Fakat Kur'an'a göre ise Yusuf'un kardeşleri iki kere seyahat ederler ve ikincisinde ise kardeşleri Bünyamin'i Mısır'da bırakırlar.

14. Kur'an'da Yakub'un iki oğlunu da kaybetmesi üzerine gözlerine ak düştüğü yazılıdır. Yusuf da gömleğini babasına gönderir ve gözlerine sürer, gözleri açılır. Ancak Tevrat'ta bu bilgi yoktur.

15. Yusuf ve ailesinin Mısır'a yerleştiklerini Kur'andan ve Tevrattan anlamaktayız. Ancak Tevratta Yusuf ve Yakubun kaç yasına kadar yasadığı ve nerede öldüğü bellidir. Kur'an ise böyle ayrıntılara yer vermemiştir." (Seyhan 2006: 50-51)

1.2. Türk Edebiyatında Yazılmış Yusuf Kıssaları

Yusuf kıssası, Arap, Fars ve Türk edebiyatında çokça işlenmiş bir konudur. Türk edebiyatında yazılmış Yusuf u Züleyha hikayelerinin çoğu manzumdur. Tespit ettiğimiz üç tane de mensur şekli vardır. Hikaye, müstakil olarak işlendiği gibi, peygamberler tarihinde ve tefsir kitaplarında da işlenmiştir.

Diyarbakırlı Ahmedi'nin *Yusuf u Züleyha*'sını inceleyen Kadıoğlu, kitabının ön sözünde şunları belirtir:

"Konusunu kutsal kitaplardan, özellikle Kur'an-ı Kerim'den almış dini ve anonim hikayelerimizden olan Yusuf u Züleyha hikayeleri, yapısı ve kahramanlarının durumu bakımından Leyla vü Mecnun, Hüsrev ü Şirin, Cemşid ü Hurşid, Şah u Geda gibi çift kahramanlı aşk hikayelerindendir. Kura'an-ı Kerim'in en güzel kıssası olup ahsenü'l-kasas

olarak vasıflandırılan Yusuf kıssası Arap, İran ve Türk şairlerince farklı anlatım tarzlarıyla, mesnevi formunda yüzyıllarca yazılmış, geniş kitlelerce okunmuş ve dinlenmiştir."

(2005: V)

Levend, şair, şeyh, derviş, tarihçi ve tefsirci olarak bu konuyu işleyenlerin çok olduğunu, manzum ve mensur yüze yakın Yusuf ve Züleyha hikayesi mevcut olduğunu, kendisinin elliyi aşkın hikayeyi fişlediğini belirtir (1969: 173).

"Yusuf u Züleyha hikâyesinin Türk edebiyatında ilk örnekleri XIII. yüzyılda, Câmi'nin mesnevisinin tercümeleriyle görülmeye başlamıştır. İlk Türkçe mesnevi olan, Ali'nin Kıssa-i Yusuf"undan itibaren XIX. yüzyıla kadar yazılan eserler Osmanlı devletinin kuruluş, yükseliş ve gerileme dönemlerini içine alan uzun bir sürece yayılmaktadır. İncelenen mesnevilerde, şairlerin, Kısas-ı Enbiya, Kur'an ve Tevrat anlatılarına dayanarak, Mısır devlet idaresi ve sosyal hayatından tespit ettikleri tarihi kesitleri kendi dönemlerinin perspektifinden bakarak yorumladıkları gözlemlenmektedir." (Türkdoğan 2008: 174)

Türk edebiyatında yazılmış ilk Yusuf kıssası Ali adlı bir şaire aittir. (Levend 1969: 174)

Yusuf kıssasının Türk edebiyatındaki mensur versiyonlarından biri, üzerinde çalıştığımız Celal-zade Mustafa Çelebi'nin eseridir. Bunun üzerinde detaylı olarak duracağız. Diğer iki eser ise Galatalı Mehmed bin İbrahim'in telif ettiği *Ahsenü'l-Kasas-ı Şerife* ve Mehmed bin Mehmed Altıparmak'ın, *Yusuf-name* adlı tercüme eseridir.[4] Mehmed bin Mehmed Altıparmak'ın eseri üzerinde tespit ettiğimiz bir doktora çalışması vardır.[5]

1.3. Yusuf Kıssası Üzerinde Yapılmış Çalışmalar

Yusuf kıssası üzerinde yapılmış çalışmalardan tespit ettiklerimiz şunlardır:

1.3.1. Kitaplar

Cami, Nureddin Abdurrahman İbni Ahmedi (2003), *Beşinci Taht: Yusuf u Züleyha*, Türkçeye Çeviren: Ali Nihad Tarlan, Hazırlayan: Günay Kut, Harvard Üniversitesi, Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.

---

[4] Bu iki eserin nüshaları ve Türk edebiyatında yazılan Yusuf u Züleyha hikayeleri hakkında daha geniş bilgi için bk. Kavruk, Hasan (1998), *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikayeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

[5] Çiftoğlu, Arzu (2006), *Muhammed B.Muhammed Altıparmak'ın Mensur Yusuf ve Zeliha'sı, Transkripsiyonlu Metin -İnceleme - Sözlük*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, 968 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya

Çavuşoğlu, Mehmed (1979), *Yahya Bey ve Yusuf ve Zeliha*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Çetin, Nurullah (2004), *Yeni Türk Şiirinin Yusuf ile Züleyha Hikayesi Duyarlığı*, Hece Yayınları, Ankara.

Demirel, Mustafa (2004), *Kemal Paşazade Şemseddin Ahmed bin Süleyman, Yusuf u Zeliha: Süleymaniye Lala İsmail Efendi 621, Çevriyazı ve Tıpkıbasım,* Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü.

Dilçin, Dehri (1946), *Şeyyad Hamza, Yusuf ve Zeliha*, Klişecilik ve Matbaacılık Yayınevi, İstanbul.

Kadıoğlu, İdris (2005), *Diyarbakırlı Ahmedi Yusuf u Züleyha, İnceleme, Metin, Dizin-Sözlük*, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Yayını.

Karahan, Leyla (1994), *Erzurumlu Darîr: Kısa-i Yûsuf (Yûsuf u Züleyhâ),* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Kuzubaş, Muhammet (2010), *Kıssa-i Yûsuf u Zelîhâ, Oflu Bilâl Efendi*, Karadeniz Dergisi Yayınları, İstanbul.

Kültüral, Zuhal (2001), *Şerifi, Yusuf u Züleyha, Metin-Sözlük-Tıpkıbasım*, İstanbul.

Onur, Naci (1991), *Hamdullah Hamdi, Yusuf u Züleyha*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Uluhan, Çoban Hıdır- Nevruzi, Muhammed (2007), *Yusuf u Züleyha, İnceleme-Metin,* 2 Cilt, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Yıldız, Osman (2008), *Şeyyad Hamza: Yusuf u Zeliha*, Akçağ Yayınları, Ankara.

1.3.2. Makaleler

Ayan, Gönül, (2009), "Anadolu Sahasında Yazılan Bazı Yusuf u Züleyha Mesnevilerinde Sebeb-i Telifler", *Turkish Studies*, *İlkbahar 2009 Sayısı*, s. 227-272.

Azamat, Nihat (1988), "Yeni Bir Ahmedi ve İki Eseri: Yusuf u Zeliha, Esrarname Tercümesi" *Osmanlı Araştırmaları, S 7-8*, İstanbul.

Beysanoğlu, Şevket (1985), Ahmedi'nin Yusuf u Zeliha Mesnevisi Üzerine", *Ziya Gökalp Dergisi*, İstanbul.

Dolu, Halide (1952) "Yusuf Hikâyesi Hakkında Birkaç Söz ve Bazı Türkçe Nüshalar", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt IV*, İstanbul.

Dolu, Halide (1954), "Yusuf Hikayesinde Aşk Temi", *Türk Düşüncesi, Cilt I, S 2*, İstanbul.

Ertaylan, İsmail Hikmet (1948), "Türk Dilinde Yazılan İlk Yusuf ve Züleyha", *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, Cilt III*, İstanbul.

Haydar, Çoban Hıdır (1999), "Bilinmeyen Bir Yusuf u Züleyha El Yazması", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 105-128.

Kartal, Ahmet (2003), "Cami'nin Yusuf u Züleyha'sı ile Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sının Mukayesesi", *Diriözler Armağanı, Prof. Dr. Meserret Diriöz ve Haydar Ali Diriöz Hatıra Kitabı*, Hazırlayan: M.Fatih Köksal, Ahmet Naci Baykoca, Ankara, s. 93-139.

Kavcar, Cahit (1969), "Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1968*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 157-172.

Kavcar, Cahit (1989), "Kemal Paşazade'nin Şairliği ve Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1969*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 227-249.

Korkmaz, Zeynep (1995), "Hüseyin Baykara Adına Yazılmış Çağatayca Yusuf ve Züleyha Mesnevisinin Tanınmayan Bir Yazması ve Eserin Yazarı" *Türk Dili Üzerine Araştırmalar, Birinci Cilt*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 629, Ankara, s. 304-342.

Köktekin, Kazım (1996), "Bir Yusuf u Züleyha Şairi Süle Fakih ve Eseri" *Ankara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, *S 4*, s. 176-179.

Köktürk, Şahin (2007), "Haliloğlu Ali'nin Yusuf ile Züleyha Hikayesi", *Turkish Studies, Sonbahar 2007 Sayısı*.

Kröger, Jens (2004), "On Mahmud b. İshaq al-Shihabi's Manuscript of Yusuf va Zuleykha of 964 (1557)", *Maqarnas, Nu. 21*, s. 239-253.

Levend, Agah Sırrı (1964), "Ümmet Çağında Ahlak Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1963*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 89-115.

Levend, Agah Sırrı (1968), "Divan Edebiyatında Hikaye", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1967*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 71-117.

Levend, Agah Sırrı (1969), "Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1968*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 173-211.

Levend, Agah Sırrı (1989), "Kemal Paşazade'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1969*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 251-281.

Mazıoğlu, Hasibe (2003), "Yusuf u Züleyha Yazarı Sulı Fakih'in Adı Sorunu" *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1999 / I-II*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s.169-176.

Öztürk, Zehra (1999), "Akşemseddinzade Hamdullah Hamdi ve Yusuf ve Zeliha Mesnevisi", *İslami Edebiyat 2.devre S 28*, s. 39-42.

Şanlı, İsmet (2010), "Molla Cami'nin Yusuf u Züleyha'sının Bilinmeyen İki Şerhi", *Turkish Studies, Kış 2010 Sayısı*, s. 1328-1345.

Türkdoğan, Melike Gökcan (2008), "Yusuf u Züleyha Mesnevilerinde Sosyal Hayatın Yansımaları", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 38*, Erzurum, s. 51-70.

Üst, Sibel (2007), "Nahifi'nin Yusuf u Zeliha Mesnevisi", *Turkish Studies, Sonbahar 2007 Sayısı.*

1.3.3. Bildiriler

Ayan, Gönül, (1997), "Ahmed Yesevi Etkisiyle Yazılan İki Yusuf u Züleyha" *Selçuk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi S 3* s. 31-38, Milletlerarası Katılımlı Hoca Ahmed Yesevi Sempozyumu, 16-17 Kasım 1993.

Ayan, Gönül (2003), "Gubari ve Yusuf u Züleyhası" *I. Akşehir Sempozyumu, 16-18 Ekim 2003*, Akşehir.

Cin, Ali (2004), "Ali'nin Kıssa-i Yusuf Adlı Eserinin Türkiye Yazması" *V.Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Cilt I, 20-26 Eylül 2004*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 611-656.

Hisamov, Nurmuhammet (2004), "Mahmud Kırımlı'nın Yusuf ve Züleyha'sı: Kul Ali'nin Kıssa-i Yusuf'una İlk Bir Nazire" *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Cilt I, 20-26 Eylül 2004*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 1373-1384.

Hisamov, Nurmuhammet (1996), "Orta Asya Türk Şiiriyatında Yusuf u Züleyha" *III. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, 23-27 Eylül 1996*, Ankara.

Hisamov, Nurmuhammet (2000), "XVI. Yüzyıl Türk Şairi Ahmedi'nin Yusuf ile Züleyha Mesnevisi ve Onun Kul Gali'nin Kıssa-ı Yusuf Destanına Alekesi, *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-29 Eylül 2000*, Çeşme.

Mazıoğlu, Hasibe (2000), "Yusuf u Züleyha Yazarı Sulı Fakih'in Adı Hakkında" *IV. Uluslararası Türk Dili Kurultayı, 22-29 Eylül 2000*, Çeşme.

Toska, Zehra (1999), "Metin Minyatür Bağlamında Yusuf u Züleyha Hikayesi" *XV. Sanat Tarihi Araştırma Haberleşme Sempozyumu, 31 Mayıs-4 Haziran 1999*, İstanbul.

1.3.4. Tezler[6]

1.3.4.1. Doçentlik Tezi

Çavuşoğlu, Mehmed (1979), *Yahya Bey ve Yusuf ve Zeliha Mesnevisi*, İstanbul Üniversitesi, 340 Sayfa.

1.3.4.2. Doktora Tezleri

Acar, Abdullah (2005), *Bir İctihad Kaynağı Olarak Kur`an Kıssaları*, Selçuk Üniversitesi, 277 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Tekin Gökmenoğlu (Din).

Cin, Ali (2004), Ali, *Kıssa-i Yusuf (H.630/M.1233) İnceleme-Metin-Dizin*, Ankara Üniversitesi, 1087 Sayfa, Prof. Dr. Hamza Zülfikar.

Çetinkaya, Ülkü (2008), *Aşk Mesnevilerinde Kadın: Yusuf u Züleyha ve Husrev ü Şirin Mesnevileri*, Ankara Üniversitesi, 960 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. İsmail Ünver.

Çiftoğlu, Arzu (2006), *Muhammed B.Muhammed Altıparmak'ın Mensur Yusuf ve Zeliha'sı, Transkripsiyonlu Metin -İnceleme - Sözlük*, Marmara Üniversitesi, 968 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya.

Demir, Recep (2006), *Hatayi-i Tebrizi ve Molla Cami'nin Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, İnceleme-Metin, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 279 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Muhsin Macit.

Demirel, Mustafa (1980), *Kemal Paşazade'nin Yusuf u Zeliha'sı ve Dil Hususiyetleri, Gramer-Sentaks-Sözlük-Metin*, İstanbul Üniversitesi, 2 Cilt 421, 742 Sayfa Danışman: Prof. Dr. F. Kadri Timurtaş.

Deniz, Rasim (1998), *Haliloğlu Ali`nin Yusuf ve Zeliha Kıssası*, Fırat Üniversitesi, 274 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Naci Onur.

Dinar, Süheyla (1949), *Zarir'in Yusuf ve Zeliha'sının Gramer Hususiyetleri*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi.

[6] Tezlerden Türk Dili ve Edebiyatı Bilim Dalında yazılmamış olanların ilgili olduğu alan, tez künyesinin sonunda parantez içinde yazılmıştır.

Dolu, Halide (1953), *Menşeinden Beri Yusuf Hikayesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları*, İstanbul Üniversitesi, 2 Cilt 1. Cilt 313 Sayfa; 2. cilt vesikalar albümü Danışman: Prof. Dr. İ. H. Ertaylan.

Karahan, Leyla (1985), *Erzurumlu Mustafa Darir Kıssa-i Yusuf (Yusuf u Züleyha)*, Gazi Üniversitesi, 911 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun.

Köktekin, Kazım (1994), *Süle Fakih'in Yusuf ve Zelihası, İnceleme-Metin-Dizin*, 2 Cilt, Atatürk Üniversitesi, 934 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Recep Toparlı.

Onur, M. Naci (1982), *Hamdullah Hamdi, Yusuf u Züleyha*, İnceleme, Metin, Atatürk Üniversitesi, 2 Cilt, 489, 515 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Haluk İpekten.

Öztürk, Zehra (1993), *Hamdullah Hamdi'nin Yusuf ve Zeliha Mesnevisinde Tipler ve Motifler*, İstanbul Üniversitesi, 225 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Kemal Yavuz.

Tahbazzade, Abdürresul (Hayyampur) (1945), *Türk ve İran Edebiyatlarında Yusuf ve Zeliha Mesnevisi*, İstanbul Üniversitesi 1945, 153 Sayfa.

Türkdoğan, Gökcan Melike (2008),*Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Mukayeseli Çalışma*, Atatürk Üniversitesi, 412 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Turgut Karabey.

1.3.4.3. Yüksek Lisans Tezleri

Akdeniz, Abdurrahman (1994), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur`an-ı Kerim`de Hazreti Yusuf*, Selçuk Üniversitesi, 116 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Osman Cilacı (Din).

Akış, İbrahim (1993), *Kul Gali ve Yusuf Züleyha Kıssası*, Erciyes Üniversitesi, 294 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ümit Tokatlı.

Aksoy, Eyyup (1996), *Yusuf Kıssasının Sosyo-Psikolojik Tahlili*, Harran Üniversitesi, 102 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Abdulkadir Etöz, (Din).

Aktaş, Hasan (2006), *Abdurrahman Gubari, Yusuf u Züleyha*, Atatürk Üniversitesi, 245 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Orhan Kemal Tavukçu.

Aktaş, Öznur Tuba (2003), *Köprülüzade Esad Paşa`nın Terceme-i Yusuf u Züleyha Adlı Eserinin Bilimsel Yayını ile Eserin Şekil ve Muhteva Bakımından İncelenmesi*, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, 294 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hanife Koncu.

Arıkboğa, Nazife Akgül (2005), *Kur`an Kıssaları*, Fırat Üniversitesi, 90 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Erkan Yar (Temel İslam Bilimleri).

Arpacık, Emine (1998), *Yeni Uygur Türkçesi ile Yazılan Yusuf Zilayxa Adlı Eserin Transkripsiyonu,* Türkiye Türkçesine Aktarımı ve Dil İncelemesi, Muğla Üniversitesi, 187 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Volkan Coşkun.

Avcı, Ahmet (2005), *Din Eğitimi Açısından Yûsuf Sûresi*, Marmara Üniversitesi, 122 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Mahmut Çamdibi (Felsefe ve Din Bilimleri).

Ayyıldız, Saliha (2009), *Haber ve İnşâ Üslûbu'nun Yusuf Sûresindeki Anlam Yansımaları*, Cumhuriyet Üniversitesi, 154 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Galip Yavuz (Temel İslam Bilimleri).

Baldan, Muslu (1998), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur`an-ı Kerim'e Göre Hazreti Yusuf*, Uludağ Üniversitesi, 61 Sayfa, Danışman: Dr. Süleyman Sayar (Din).

Çelik, Bayram (1998), *Fuzuli'nin Leyla vü Mecnun Mesnevisi ile Hamdulllah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha Mesnevisinde İnsan Psikolojisi*, Çukurova Üniversitesi, 133 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Mine Mengi.

Çoruh, Nesrin (2003), *XV. yüzyıl mesnevilerinden Hamdi'nin Yusuf u Züleyha, Cem Sultan'ın Cemşid ü Hurşid ve Şeyhi'nin Husrev u Şirin'inin Modern Roman Unsurları Açısından Değerlendirilmesi*, Trakya Üniversitesi, 157 Sayfa Danışman: Prof. Dr. Sürayya A. Beyzadeoğlu.

Dilmen, Aylin (2010), *Yusuf (a.s.) Kıssası' nın Fıkhı*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, 141 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Necati Kara (Temel İslam Bilimleri).

Dinçtürk, Emine (2008), *Yusuf ile Züleyha Mesnevilerinde Allah Korkusu Motifleri Erzurumlu Darir, Hamdullah Hamdi, Yahya Bey Örnekleri*, Selçuk Üniversitesi, Danışman: Prof. Dr. Ahmet Yılmaz, 114 Sayfa, (İslam Tarihi ve Sanatları).

Doğan, Aydın (2001), *Kur`an çerçevesinde Yusuf (AS) Kıssasından Çıkarılabilecek Mesajlar*, Ankara Üniversitesi, 158 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. İdris Şengül (Din).

Doğan, Ramadan (2005), *Ahmedi-i Amidi'nin Yüsuf u Züleyhası Metin ve İnceleme*, Marmara Üniversitesi, 358 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Orhan Bilgin.

Elçin, Dilek (1984), *Çağatayca Yusuf ve Züleyha Mesnevisi*, Ankara Üniversitesi, 864 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Hamza Zülfikar.

Irmak, Osman (1994), *Yusuf Suresi Işığında İnsan Eğitimi*, Selçuk Üniversitesi, 96 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tavukçuoğlu (Din).

Karaman, Mehmet (2005), *Yahudi ve İslam Geleneğine Göre Hazreti Yusuf*, Sakarya Üniversitesi, 102 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Fuat Aydın, (Felsefe ve Din Bilimleri).

Kaşkaya, Mehtap (2004), *Yusuf u Zeliha*, Cumhuriyet Üniversitesi, 499 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Burhan Paçacıoğlu.

Kayık, Salih (2007), *Tebrizli Ahmedî, Yūsuf u Zelíhā, 1b – 35b İnceleme-Metin-Dizin*, Marmara Üniversitesi, 351 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Gülşen Seyhan Alışık.

Muş, Züleyha (2000), *Arap ve Türk Edebiyatlarında Yusuf u Zuleyha Hikayelerinin Mukayesesi*, Marmara Üniversitesi, 240 Sayfa.

Özçam, Çimen (1993), *Şeyyad Hamza'nın Yusuf u Züleyha Adlı Eserinin Dil Özellikleri*, Fırat Üniversitesi, 211 Sayfa, Danışman: Zafer Önler.

Öztürk, Melek (2005), *Taşlıcalı Yahya'nın Yusuf ve Zeliha İsimli Mesnevisindeki Eğitim Unsurları*, Selçuk Üniversitesi, 307 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Gönül Ayan (Eğitim ve Öğretim).

Salman, Ramazan (1989), *Süle Fakih: Yusuf u Zeliha (XIV. Yüzyıl), Dil Özellikleri-Transkripsiyonlu Metin-Seçmeli Sözlük,* İnönü Üniversitesi, 377 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Osman Nedim Tuna.

Saylan, Nesrişah (2009), *Yusuf suresinden Bireysel ve Toplumsal Mesajlar*, Fırat Üniversitesi, 143 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Soysaldı (Temel İslam Bilimleri).

Seyhan, Beyazıt Yaşar (2006), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'daki Kıssaların Karşılaştırılması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, 123 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Zekeriya Pak (Temel İslam Bilimleri).

Şahin, Fatih (2010), *Ahmedî Dâstân-ı Hazret-i Yûsuf, İnceleme - Metin - Sözlük*, Atatürk Üniversitesi, 372, Danışman: Prof. Dr. Kazım Köktekin.

Uygur, Sinan (2003), *Ali`nin Kıssa-i Yusuf`u*, Atatürk Üniversitesi, 373 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Kazım Köktekin.

Yapıcı, Ali İhsan (2006), *Ahmedi'nin Yusuf u Züleyha'sı*, Adnan Menderes Üniversitesi, 404 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şahin Baranoğlu.

Yarıkkaya, Ali (2000), *Meçhul Bir Şaire Ait Kitab-ı Yusuf Hikayesinin Transkripsiyonlu Metni*, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, 252 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. M. Şehabettin Ünlü.

Yıldırım, Sevban (2002), *Yusuf Kıssasının Ahlak Eğitimi Açısından Tahlili*, Sakarya Üniversitesi, 129 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Recep Kaymakcan (Din).

2. CELAL-ZADE MUSTAFA ÇELEBİ'NİN HAYATI VE ESERLERİ

2.1. Hayatı

Tosyalı Kadı Celaleddin'in üç oğlunun en büyüğü olup Koca Nişancı lakabı ile şöhret bulmuştur. Celal-zade, *Selimname* adlı eserinde H 964, M 1557'de nişancılıktan emekli olduğunda yaşının yetmişe yaklaştığını belirtir. Buna göre H 895-896, M 1490-1491 yıllarında doğduğu kabul edilebilir (DİA, 7, 260).

İlk medrese tahsilini memleketinde gördükten sonra İstanbul'a gelmiş, yüksek tahsil derecesine kadar çıkmış ve divani yazıdaki maharetinden dolayı Veziriazam Piri Mehmet Paşa ile Nişancı Seydi Bey'in kendisini himaye etmeleriyle medrese hayatını bırakarak H 922, M 1516'da, Yavuz Sultan Selim zamanında divan-ı hümayun katipliğine alınmıştır (Uzunçarşılı 1995: 392).

Yavuz Sultan Selim, gizli tutmak istediği işlere ait yazıları da Mustafa Çelebi'ye yazdırmıştır. Piri Paşa ve 1523'te onun yerine geçen İbrahim Paşa'nın tezkireciliğini de yapmış, veziriazam İbrahim Paşa ile birlikte 1524'te Mısır'a gitmiştir. Celal-zade, Mısır dönüşünde 1525'te reisülküttaplığa tayin edildi. Reisülküttap olarak Kanuni Sultan Süleyman'ın Irakeyn Seferi'ne katıldı. Bu sefer esnasında, 1534'te vefat eden Nişancı Seydi Bey'in yerine nişancı olarak tayin edildi. XVI. yüzyılda bir nişancıda aranan başlıca iki özellik, resmi yazışmaların inşasında ustalık ve devlet kanunlarında uzmanlıktı. Yirmi üç yıl nişancılık hizmetinde bulunan Mustafa Çelebi, bu niteliklerin ikisine de tam olarak sahipti. Padişah adına çıkarılan yazılarda Celal-zade'nin kullandığı hitaplar ve ifade biçimleri en az XVII. yüzyılın ilk çeyreğine kadar Osmanlı bürokrasisinde örnek tutulmuştur. Kendisinden sonra düzenlenen birçok kanunnamede kanunların geçerliliği için Celal-zade'nin yetkili merci olarak anıldığı görülmektedir. Sağlam bir medrese öğrenimi görmüş olan Celal-zade, Osmanlı örfi hukukunu oluşturan kanunların yalnız birbiriyle değil aynı zamanda şeriatla bağdaşmaları yolunda çok emek vererek bu konuda Şeyhülislam Ebüssuud Efendi ile iş birliği yapmıştır. Osmanlı kanunlarının tutarlı ve kullanılışlı bir hukuk sistemi olarak geliştirilmesinde Nişancı'ya müfti-i kanun denilecek kadar bu hukukun itibarının artmasında, hatta Sultan Süleyman'a Kanuni lakabının verilmesinde Celal-zade Mustafa'nın büyük payı vardır.

Hizmetleri padişah tarafından takdir edilerek hasları o zamana kadar hiçbir nişancıya nasip olmayan üç yüz bin akçeye çıkarıldı (DİA, 7, 260-261).

1557 yılına kadar nişancılık görevini sürdüren Mustafa Çelebi bu tarihte emekli oldu. Emeklilik dönemini telif ve tercümelerle geçirdi. 1566'da Sigetvar Seferi esnasında Nişancı Eğri Abdizade Mehmed'in ölümü üzerine ikinci defa nişancılık görevine getirildi. Bu göreve getirilişi sırasında Kanuni Sultan Süleyman da vefat etmiş ve vefatı sefer boyunca gizli tutulmuştur. Celal-zade'nin ikinci nişancılık görevi II. Selim zamanında on üç ay sürmüştür, H 975, M 1567'de ölümüyle son bulmuştur. Eyüp'te yapmış olduğu caminin bahçesine ve kendisinden önce vefat etmiş olan kardeşi Salih Çelebi'nin yakınına defnedildi (Uzunçarşılı 1995: 398-399).

Uzunçarşılı, Celal-zade Mustafa Çelebi'nin ilmi hayatı konusunda şunları belirtir:

> "Mustafa Çelebi'nin biri devlet kanun ve nizamlarına vukufu ve yeni kanunlar tanzim ve tedvini cihetinden ve diğeri de ilmi faaliyeti ve ilmi hüviyeti yönünden iki cephesi vardır. Mustafa Çelebi, Türkçe inşadaki kudret ve ve maharetinden başka Arapça ve Farsçada da kalem sahibi, alim, şair bir zattı. Kaleme almış olduğu berat veya menşurlardaki inşa sanatı kudreti, zamanına göre pek kuvvetlidir ve münşeatı senelerce nümune olarak kullanılmıştır; bilhassa Safeviye hükümdarı Şah Tahmasb'e yazılan name-i hümayun ve padişahın emriyle bilhassa veziriazam İbrahim Paşa için kaleme aldığı seraskerlik menşurı kudret-i kalemiyesinin en parlak nümunelerinden biridir. Mustafa Çelebi, fevkalade olan divan işlerinden dolayı nişancılık zamanında eser telif veya tercümesine pek vakit bulamamış ekser eserlerini on sene devanm eden tekaütlüğü esnasında yazmıştır." (1995: 400-401)

İslam Ansiklopedisi'nde Celal-zade'nin özel hayatı ve cömertliğinden şöyle söz edilmektedir:

> "Kaynakların hepsi Celal-zade Mustafa'nın cömertliğinden ve şefkatinden bahsetmektedir. Eyüp'te kendisine atfen Nişancı (bir zamanlar Nişancılar) adını alan semtte yaptırdığı bahçeli konak, alim ve ediplerin sürekli uğradıkları bir yer olmuştu. Bu kişilerle sohbetten çok hoşlanan Mustafa Çelebi, şairlerin himayesini de üstlenerek onlara yüksek caizeler verirdi. Eyüp'te evinin yakınında bir cami (Nişancı Cami) bugün ayakta kalmış durumdadır. Celal-zade Mustafa'nın mezarı bu caminin bahçesinde, kendisinden önce ölen (1565) kardeşi Celal-zade Salih Çelebi'nin kabrinin yanındadır."
>
> (DİA, 7, 261)

2.2. Eserleri

Tezimizin inceleme konusu olan *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasayili'l-Ahyar* üzerinde detaylı olarak duracağız. Diğer eserlerin isimlerini vermekle yetineceğiz. Celal-zade Mustafa Çelebi'nin eserleri ile ilgili en kapsamlı bilgi tespitlerimize göre

Uzunçarşılı'nın makalesinde[7] yer almaktadır. Geniş bilgi için bu makaleye bakılabilir. Bu makaleye göre Celal-zade'nin eserleri şunlardır:

1. Tabakatü'l-Memalik ve Derecatü'l-Mesalik
2. Mohaçname
3. Fetihname-i Rodos
4. Fetihname-i Karaboğdan
5. Selimname
6. Mevahibü'l-Hallak fi Meratibi'l-Ahlak (Enisü's-Selatin ve Celisü'l-Havakin)
7. Delailü'n-Nübüvvet-i Muhammedi ve Şemail-i Fütüvvet-i Ahmedi
8. Hediyyetü'l-Müminin
9. Kanunname
10. Tarih-i Kale-i İstanbul ve Mabed-i Ayasofya
11. Cevahirü'l-Ahbar fi Hasayili'l-Ahyar

Uzunçarşılı, bu eserlerin dışında *Mensur Şehname, Münşeat* ve *Divançe* eserlerini de zikreder. Ancak bu eserlere tesadüf etmediğini belirtir (1995: 416-417).

3. CEVAHİRÜ'L-AHBAR Fİ HASAYİLİ'L-AHYAR

3.1. Eserin Adı

Eserin adı olan *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasayili'l-Ahyar*, Nuruosmaniye 9b3'ten sonra sayfa çerçevesinin dışına yazılmıştır. Yer aldığı cümlenin anlam ve dil bilgisi bağıntısına uygun düşmektedir. Ancak İstanbul Üniversitesi nüshasında esere verilen bu ad yoktur. Nuruosmaniye nüshasında "*tezyin olınup*" (9b3) sözcük grubunun devamında eserin adı yazılıyken bu nüshada "*tezyin olındı.*" (11b5-6) denilerek cümle bitiriliyor.

Nuruosmaniye nüshasında eserin adından şöyle söz edilmektedir:

"*Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf kelām-ı neẕr ile sāyir vāḳiʿ olan ḥikāyātı ḥilye-i naẓm ile ṭabāyiʿe fehmi āsān olmaġıçun tekālif ü ḫayālātdan ʿārī vü berī tezyīn olınup* ***Cevāhirü'l-Aḫbār fī Ḥaṣāyili'l-Aḫyār*** *ile tesmiye olındı.*" (9b1-3)

[7] Uzunçarşılı, İsmail Hakkı (1995), "Onaltıncı Asır Ortalarında Yaşamış Olan İki Büyük Şahsiyet Tosyalı Celal-zade Mustafa ve Salih Çelebiler" *Türk Tarih Kurumu Belleten 1958, Cilt XXII, S 87,* Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 391-422

3.2. Mütercim ve Tercüme Tarihi

Lakabı Nişani olan Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi, Ebu Hafs Ömer bin İbrahim Ensari'nin *Zehrü'l-Kimam* adlı Arapça eserini *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasaili'l-Ahyar* adıyla Türkçeye tercüme etmiştir.

1557 yılında emekli olan Celal-zade, bu tercümesini emeklilik döneminde yapmıştır. İncelediğimiz metindeki ifadesinde yetmiş yaşını geçtikten sonra bu tercümeyi yaptığını belirtmektedir. Doğum tarihi H 895-896, M 1490-1491 olduğuna göre eserin tercümesine H 965-966, M 1558-1559 yıllarında başlamış olmalıdır. Bu hususlar incelediğimiz metinde şöyle ifade edilmektedir:

"...laḳabda ***Nişānī*** *eżʿafü'l-enām* ***Muṣṭafā bin Celāl*** *ibtidāʾ-ı neşʾet-i ʿömr ü cüvānī ve ol neşv-nümā-ı zindegānīden müddet-i ḥayāt-ı musteʿār* ***sāl-ı sebʿīn****-den tecāvüz eyledi."* (7a11-14)

İncelediğimiz metnin sonunda tarih manzumesi yer almaktadır. Uzunçarşılı, bu tarih manzumesine göre tercümenin H 972 (M 1565) tarihinde tamamlandığını belirtir (1995: 415).

972 yılını ebced hesabıyla bulmak için bütün sözcükleri denedik, ancak bu sayıyı bulamadık. Son dizede geçen *"Ḳıṣṣa-i Yūsuf bugün oldı tamām."* (175b4) ibaresi ebced hesabıyla H 967 (M 1560) yılını göstermektedir.

Bu verilere dayanarak eserin tercümesine H 965-966, M 1558-1559 yıllarında başlandığı ve tercümenin H 967, (M 1560) yılında tamamlandığını söyleyebiliriz.

3.3. Tercüme Sebebi

Celal-zade Mustafa Çelebi, Yusuf hikayesinin Türk diliyle çoğunlukla manzum olarak yazıldığını, hikayenin mensur örneklerinin yaygın olmadığını belirterek bu nedenle eseri, Arapçadan Türkçeye tercüme ettiğini sebeb-i te'lif kısmında şöyle açıklar: *"Elsine-i enām-da ol ḳıṣṣa-i pür-ḥiṣṣe, ekşer ṭarz-ı naẓm ile muvaşşaḥ u ārāstedür. Türkī dilde* ***neşr ile ḳıṣṣa-i Yūsuf meşhūr olmaduġı eclden*** *ol kitāb-ı celīlü'ş-şān, ʿArabīden Türkī dil ile terceme olınmaġa cürʾet olındı."* (9a15-18)

3.4. Eserin İçeriği

Giriş Bölümü (2a1-13a8): Bu bölümün 11a18'e kadar olan kısmı oldukça süslü, sanatlı olup uzun terkiplerle doludur. Mütercimin süslü nesir yazmadaki ustalığı açıkça görülmektedir. 11a18'den itibaren dil sadeleşmeye başlar.

Eser, besmeleyle başlayıp uzun ve süslü terkiplerle Allah'a, Hazreti Muhammed'e ve Kur'an -ı Kerim'e övgü sözleriyle devam eder (2a1-3b4). Ardından peygamber kıssalarının bir hediye ve şeref olduğu belirtilerek peygamberler ve hikayeleri, büyük veliler, eserleri ve menkıbeleri övülür (3b4-4a3). Daha sonra Celal-zade, dünyanın geçiciliğinden, nice şöhretli kişilerin, padişahların ölüp gittiğinden bahseder. Bu durumların giderilmesine çare ve imkan olmadığını, bilgili ve kemal sahibi kişilerin hiç olmazsa eserlerinin dünyada baki kalmasını istediklerini, bu nedenle kitaplar telif ettiklerini söyler (4a17-4b8).

Yavuz Sultan Selim'i övdüğü bölümde, onun adalette ikinci Nūşirevān[8], cömertlikte Ḥātem[9] olduğunu, kardeşlerinin eziyeti açısından Hazreti Yusuf ile hem-hâl olduğunu belirtir (5a8-5b4).

Ardından alimleri, faziletlileri över. Yirmi yıl miktarı Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman zamanında katiplik yaptığını, yirmi dört yıl miktarı nişancılık yaptığını belirtir. Osmanlı İmparatorluğu'nu, yükselişini, yapılan gazaları, bu sayede İslam dininin de yükseldiğini anlatarak bunların tafsilinin *Kitāb-ı Ṭabaḳātu'l-Memālik ve Derecātu'l-Mesālik*'te olduğunu söyler (7b3-8a1).

Bu bölümde ayrıca eserin müellifi, mütercim, eserin adı tercüme tarihi ve tercüme sebebi açıklanır. Önceki sayfalarda bunları ayrı başlıklar altında sunmuştuk.

Eserin adını belirtirken Yusuf kıssasının nesirle, diğer hikayelerin nazımla yazıldığını da açıklar. (9b1-3)

Ardından müellifin Arapça olan eserini tanıtır. Eserin birkaç meclisten oluştuğunu, her meclisin Kur'an ayetlerinin tefsirini, İslam için faydalı çeşitli nasihatleri içerdiğini belirtir. Mustafa Çelebi, eserini de meclisler hâlinde tercüme ettiğini, uzun bir kitap olmaması için, bazı yerleri atladığını açıklar (9b11-18).

Daha sonra Yusuf kıssasının Allah tarafından *aḥsenü'l-ḳaṣaṣ* olarak adlandırıldığını belirterek bu surenin nüzul sebebini açıklar, kıssayı över, içeriğini genel olarak açıklar (10a-11a18). Yusuf Peygamber'in asa sahibi olması, düş görmesi olayı üzerinde durur (11a18-13a8).

Birinci Meclis (13a8-21b17): Celal-zade, Zehrü'l-Kimam'ın tercümesine 13a8'de başlar. Tefsirlerden yararlanarak anne-baba hakkı ve bu hakların İslamiyet'teki

[8] İran'da 531-579 yılları arasında hükümdarlık yapmış ve doğruluğuyla ünlenmiş Sasani şahı olup adil lakabıyla anılan kişi (OTAL: 846).
[9] Tayyi kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan İbn-i Abdullah bin Sad'ın lakabı (OTAL: 339).

yeri üzerinde durur (13a10-13b14). Bunları, Hazreti Muhammed'in hadisleriyle destekler (13b14-14b16). Anne-baba hakkına bağlı olarak şu cümleyle Yusuf kıssası başlar: *"Ḥażret-i Yaʿḳūb, nās içinde analarına ziyāde ḥürmetlü idiler."* (14b17-18) Yakup Peygamber ve ikiz kardeşi Ays'ın doğumları, babaları olan İshak Peygamber'in onlara dua edişi, Yakup Peygamber'in kardeşi Ays'tan kaçması, dayısının yanına gidip onun kızlarıyla evlenmesi, yıllar sonra çocuklarıyla birlikte dönerek ikiz kardeşiyle barışması anlatılır (14b18-18b6). Ardından kardeş sevgisi konulu manzum bir hikaye gelir. Hikayenin başında anlatılan konuyla ilgili birkaç beyitlik öğüt kısmı vardır (18b15-21a13).

Birinci meclisin sonunda Yakup Peygamber'in Yusuf'u sevmesi, Yusuf Peygamber'in kardeşleriyle olan ilişkisi, bu hikayeyi dinlemenin yararları hakkında yorum yapılır (21a14-21b17).

İkinci Meclis (21b17-32b17): İkinci meclis de bir ayetle başlar. Daha sonra hadislerle açıklama yapılır. Bu ayet ve hadislerin konusu salih rüyadır. Rüyalar anlatılırken, kıyamet gününden de bahsedilir. Daha sonra salih rüya gören peygamberlerden söz edilir (21b17-25b16). Rüya görenlerden birinin de Yusuf Peygamber olduğu söylenerek ilk mecliste manzum hikayeyle ara verilen Yusuf kıssasına devam edilir. Kardeşleri Yusuf'un gördüğü rüyadan haberdar olur. Bu rüya ve Yakup Peygamber'in ona aşırı sevgi duyması, kardeşlerinin Yusuf'tan kurtulmak için çareler düşünmelerine neden olur. Yakup Peygamber'den izin alınarak Yusuf sahraya götürülür, bir kuyuya atılır. Cebrail, ona yetişip zarar görmesini engeller (25b16-29b7).

İkinci meclis, iftiraya uğrayan namuslu bir kadının anlatıldığı manzum hikayeyle sona erer. Hikayenin başında öğütler vardır (29b10-32b18).

Üçüncü Meclis (32b18-44a5): Bir ayetle başlar, hadislerle açıklama yapılır. Şükretme, Cebrail'in vasıfları, Cebrail vasıtasıyla bir kavmin cezalandırılıp yok edilmesi, İbrahim Peygamber'in ateşe atılması ve oğlunu kurban etmesi anında Cebrail'in ona yardıma gelmesi anlatılır (32b18-35b18). Son anlatılan olayla bağlantı kurularak Cebrail'in Yusuf'a kuyu dibinde yetişmesinden itibaren Yusuf kıssasına devam edilir. Kardeşlerinin Yusuf'un gömleğine avladıkları bir hayvanın kanını sürerek babalarına onu kurdun yediğini söylemeleri, Yakup Peygamber'in aşırı üzüntüsü, kardeşlerinin yakaladıkları bir kurdu babalarına getirmeleri, kurdun söze gelerek Yusuf'u yemediğini söylemesi anlatılır (35b18-39b7). Kıssa burada kesilerek, Yusuf

Peygamber'in gömleğiyle bağlantı kurulup Hazreti Muhammed ve diğer peygamberlerin gömleklerinden bahsedilir, rivayetler aktarılır (39b7-41a6). Üçüncü meclis dini nitelikli manzum hikayeyle son bulur. Manzumenin başında nice büyük ve ünlü kişilerin sonunun ölüm olduğuna değinilmiştir (41a8-44a5).

Dördüncü Meclis (44a6-52a16): Dördüncü meclis insanlara bahşedilen özelliklerin anlatıldığı bir ayet ve açıklamasıyla başlar. Daha sonra seferle ilgili bir hadis rivayeti ve açıklaması gelir (44a6-45a12). Ardından bununla bağlantı kurularak gezgin tüccarların Yusuf Peygamber'i kuyuda bulmaları anlatılır. Yusuf'un kuyudan çıkarılması, bunu gören kardeşlerinin onu köle olarak satması, Mısır'a yapılan yolculuk ve bu yolculukta yaşananlar bu bölümde yer alır (45a12-48b6). Yolculukla bağlantı kurularak kıssa kesilir ve *"Bürāẕerler!"* hitabıyla insanın dünyadaki yaşamından ahirete intikaline kadar bir sefer üzerinde olduğu belirtilerek nasihat edilir (48b6-49b12). Meclisin sonunda kendini korumak isteyen iffetli bir kadının yaşadığı mucizevi olayların anlatıldığı manzum hikaye yer alır. Manzumenin başında nasihat, sonunda bu nasihati ve konuyu pekiştiren tavsiyeler bulunur (49b14-52a16).

Beşinci Meclis (52a17-64a4): Bir ayetle başlar. Açıklamalar yapılır. Secde, oruç, zekat, hac, cihat, sadaka ve duanın faydaları belirtilir. Diğerleri birer sözcükle geçilirken duayla ilgili detaylı açıklamalar yapılır (52a17-53a16). Dua konusuyla bağlantı kurularak Yusuf Peygamber'in kendisini tokatlayan zenciye ettiği bedduanın kabul edilmesinin ardından tacirin kendisiyle daha yakından ilgilenmesinden söz edilerek kıssaya devam edilir. Tacirin Yusuf'u Mısır hükümdarı, Züleyha'nın eşi Reyyan bin Elvelid'e satması, Yusuf'un güzelliği, Mısır'da geçirdiği ilk zamanlar üzerinde durulur (53a16-58a17). Yakup Peygamber'in durumundan bahsedildikten sonra bununla bağlantı kurulup *"Ḳarındaşlar!"* hitabıyla Suhuf-ı İbrahim'de yazıldığı belirtilerek insanların zayıflığına, Allah'ın büyüklüğüne değinilir (58a17-59b8). Ardından fakir ve kanaatkar birinin hayatından söz edilen manzum bir hikaye gelir (59b10-64a4).

Altıncı Meclis (64a5-73a19): Bir ayetle başlar. Hadislerle desteklenerek zayıflara, kölelere iyi muamelede bulunulması gerektiğine değinilir. Hazreti Muhammed'in kölesi Zeyd'e davranışı örnek gösterilir (64a5-67a8). Bu konuyla bağlantı kurularak Mısır padişahının da Yusuf'u köle yerine koymayıp hatunlarına ona ikramda bulunmalarını emrettiği belirtilerek Yusuf kıssasına devam edilir. Züleyha Yusuf Peygamber'e ilgi duymaya başlar, bu ilgi aşka dönüşür. Övücü, sevgi dolu

sözlerle onun ilgisini çekmeye çalışır. Züleyha Yusuf'la yalnız kalmak için görkemli bir bina inşa eder. Ancak Yusuf, onun aşkına karşılık vermeyip ondan kaçar. Bu esnada gömleği arkadan yırtılır. Züleyha'nın eşi gelince, beşikteki çocuk dile gelerek Yusuf'un masumiyetine şahitlik eder (67a8-71a7). Yusuf kıssası kesilerek yağmur duasının bir türlü sonuç vermediği bir beldeye, köle bir zencinin gelerek yaptığı duanın kabul edilmesini konu edinen manzum bir hikaye anlatılır. (71a9-73a19).

Yedinci Meclis (74b19-90a8): İsa Peygamber'in adının geçtiği bir ayetle başlar, Hazreti İsa ile ilgili bazı açıklamalar verilir, doğumundan, mucizelerinden, havarilerinden, göğe çıkarılışından söz edilir. Daha sonra Hazreti İsa'nın yeryüzüne indirilişi, dünyanın son zamanları ve Deccal hakkında uzun uzadıya açıklamaların yapıldığı bir hadis zikredilir. Ardından insanoğlundan bazılarının beşikte konuştuğu belirtilerek Hazreti İsa ve birkaç kişi zikredilir (74b19-85a6). Bununla bağlantı kurularak *"Biri daḫı şāhid-i Yūsuf idi ki ẕikr olındı."* cümlesiyle önceki bölümde ara verilen Yusuf kıssasına devam edilir. Bu bölümde Züleyha'nın bazı kadınları çağırıp onlara Yusuf'u göstermesi, kadınların kendilerinden geçip bıçakla ellerini kesmeleri, Yusuf Peygamber'in olanlardan usanıp zindana girme dileğinde bulunması anlatılır. Bu bölümde Yusuf kıssası çok kısa tutulmuştur (85a7-86b9). Meclisin sonunda İsrail kavminden dindar bir erkeğin iffetini korumak için kendisini arzulayan bir kadından kaçışının hikaye edildiği manzume yer alır (86b12-90a8).

Sekizinci Meclis (90a9-97a6): Ayın yarılacağını belirten bir ayetle başlar, Hazreti Muhammed'in bu mucizesinden bahsedilir. Bu mucizeye rağmen bazılarının Müslüman olmayıp bunu sihir olarak nitelendirdikleri, bunların görünüşte diri, ancak gerçekte ölü mesabesinde oldukları belirtilir (90a9-91a15). Aynı şekilde Hazreti Yusuf'un Züleyha'yı doğru yola getirip hilelerinden vazgeçirmek için yaptıklarının da fayda etmediğine değinilerek kıssaya devam edilir. Yusuf Peygamber'in zindana atılması, zindandakiler arasında hâl ve hareketleriyle üstün görülmesi, rüya tabirindeki mahareti, Mısır padişahının sakisi ve aşçısının zindana düşmesi, rüyalarını Hazreti Yusuf'a tabir ettirmeleri, bu tabirlerin gerçekleşmesi, Züleyha'nın Yusuf'un zindana atılmasına sebep olduğuna pişman olarak ağlayıp inlemesi anlatılır (91a16-94b12). Ardından uzun uzadıya Allah'ın lütfundan ve zalim birinin elinden mucizevi şekilde kurtulan bir kişiden söz eden manzum hikayeyle meclis sona erer (94b15-97a6).

Dokuzuncu Meclis (97a7-106b15): Uzeyr Peygamber'den söz edilen bir rivayetle başlar. Peygamber, insanların yaptıklarını düşünüp düşünceye dalar, üzülmesi üzerine bir melek gelerek her şeyin Allah'ın takdiriyle olduğunu, çok şeye insanların güç yetiremeyeceğini söyler (97a9-99a17). Bu bağlantıyla Yakup Peygamber'in Yusuf'u çok sevdiği, bu sevginin onu kaybetmesine sebep olduğundan bahsedilir. Ardından Yusuf'un rüyasının zindandan çıkmasını sağlaması gibi sebepler zincirinden bahsedilir. Yusuf Peygamber, zindandan çıkmak için Züleyha'nın ve diğer kadınların suçlarını itiraf etmesini şart koşar. Bu şartın yerine gelmesi sonucu zindandan çıkar (99a17-104a11). Bölümün sonunda kötü düşüncelere dalan bir kişinin zor duruma düşmesi, tövbe edince de bu durumdan kurtulmasını hikaye eden bir manzume anlatılır (104a14-106b15).

Onuncu Meclis (106b16-115a16): Allah'ın insanlara verdiği emanetlerden söz eden bir ayetle başlar, ayetin tefsiri yapılır (106b16-107b11). Daha sonra Mısır padişahının Yusuf Peygamber'e emanet konusunda güvenilir olduğunu belirtmesiyle kıssaya devam edilir. Melik, rüyasının tabirini tekrar yaptırıp bizzat ondan dinler, Yusuf Peygamber, yedi yıl bolluğun ardından yedi yıl kıtlık olacağını belirtir. Alınacak tedbirleri uygulaması için padişah geçici olarak tahtını Hazreti Yusuf'a bırakır. Bolluk yıllarının sonunda kıtlık yılları başlar (107b11-109b11). Kıssa burada kesilip kıtlık, açlık, kanaat, buğday ve arpa, yemek yedirmenin fazileti gibi konulardan bahsedilir (109b11-111a16). Ardından elini ateş yakmayan bir kişinin hikaye edildiği bir manzume anlatılır (111a17-115a16).

On Birinci Meclis (115a17-127b11): Allah'ın kullarını çeşitli yollarla imtihan ettiği, sabredenlerin mükafatlandırılacağı konusundaki bir ayetle başlayıp onun tefsiriyle devam eder. Bu konuda rivayet edilen hadisler zikredilir (115a17-117a18). Daha sonra bir peygambere inanmayıp putlara taptıklarından dolayı kıtlıktan perişan duruma düşen bir hükümdar ve halkının mümin oluşlarının hikaye edildiği bir manzume anlatılır (117b1-121a4). Bu bölümde Yusuf kıssası bu manzumeden sonra gelir. Kıtlık başlar. Yusuf Peygamber, bolluk yıllarında aldığı tedbirleri uygular, ünü yayılır. Kenan'da da kıtlık olur. Yusuf Peygamber'in kardeşleri babalarından Mısır'a yiyecek getirmek üzere gitmek için izin isterler (121a5-123b13). Hazreti Yusuf'un padişahlığından söz edilirken kibirle ilgili bir hadis zikredilir (123b14-124a7). Ardından

duanın kabulünün konu edildiği bir manzum hikaye anlatılır (124a8-127b11). Bu bölümde diğerlerinden farklı olarak iki manzum hikaye vardır.

On İkinci Meclis (127b12-134b4): Takva ehli ve Allah'ın onlara ihsanıyla ilgili bir ayet ve onun tefsiriyle başlar (127b12-128b16). Hazreti Yusuf'un kardeşlerinin Mısır yolculuğuyla kıssaya devam edilir. Kardeşleri Mısır'a girerler. Hükümdar olan Yusuf Peygamber'in huzuruna çıkarlar. Hazreti Yusuf, kardeşlerini tanır, onun yüzü peçelidir, kardeşleri Yusuf olduğunu bilmezler. Yusuf, onlara başka kardeşlerinin olup olmadığını sorar. Yusuf diye bir kardeşlerinin küçükken kaybolduğunu söylerler. Yusuf Peygamber, onlara inanmadığını, kardeşlerinin kaybolmadığını, onu köle olarak sattıklarını, onları hapsedeceğini söyler. Kardeşleri ne yapacağını şaşırır. Yusuf Peygamber'in öz kardeşi Bünyamin yanlarında yoktur. Onları, gidip Bünyamin'i getirmeleri şartıyla serbest bırakır. Şemun'u da Bünyamin gelinceye kadar rehin olarak tutacağını belirtir. Kardeşleri, Kenan'a doğru yola çıkarlar (128b16-133a6). Ardından kıyamet gününden söz edilerek meclis tamamlanır. (133a6-134b4). Bu bölümde manzum hikaye yoktur.

On Üçüncü Meclis (134b4-145a5): Muhabbetle ilgili bir ayet ve onun tefsiriyle başlar. Hadisler zikredilir (134b4-136b6). Bu bağlamla Züleyha'nın Yusuf Peygamber'e duyduğu aşktan söz edilerek Yusuf kıssasına devam edilir. Züleyha'nın eşi ölür, kendisi de yaşlı ve ama bir kadın olur. Yusuf Peygamber'in yoluna çıkıp kendisini tanıtır. Züleyha'nın durumuna çok üzülen Yusuf, onu sarayına getirtip kendisiyle evlenmek ister. Züleyha, mümin olur, Yusuf Peygamber'in duasıyla gözleri açılır, eskisi gibi genç ve güzel bir kadın olur, evlenirler (136b6-139b12). Burada kıssaya ara verilerek nefsin mertebelerinden ve bu mertebelerin özelliklerinden bahsedilir (139b12-141a11). Ardından tutsak olan bir müminin hikaye edildiği bir manzume anlatılır (141a14-145a5).

On Dördüncü Meclis (145a6-152b12): Allah'ı zikretmeyle ilgili bir ayet, hadis ve bunların tefsiriyle başlar (145a6-146a5). Yusuf kıssası, Yakup Peygamber'in istemeyerek de olsa Bünyamin'i kardeşleriyle Mısır'a göndermesiyle devam eder (146a6-149b4). Ardından mümin bir hekimin Rum ülkesine gitmesini konu edinen manzum bir hikaye anlatılır (149b19-152b12).

On Beşinci Meclis (152b13-158b3): Bir ayetle başlar. Daha sonra yerlerinden ayrılan dört kişiden söz edilir. Bunlar Belkıs, Talut, Hazreti Musa ve Yusuf

Peygamber'dir (152b13-154b1). Bu bölümde Yusuf Peygamber'in kendisini Bünyamin'e tanıtması, kardeşinin yanında kalması amacıyla çanağını onun yüküne koyup onu hırsız diye alıkoyması anlatılır (154b1-157b8). Yusuf'un ilminin kardeşlerinden daha fazla olduğu söylenir. Bu bağlamla, ilim konusunda bir hadis zikredilerek açıklanır (157b8-158b3). On ikinci mecliste olduğu gibi bu mecliste de manzum hikaye yoktur.

On Altıncı Meclis (158b3-169a15): Kulluk, tövbe, Allah'ın mağfireti gibi bazı konuları içeren bir ayet ve onun tefsiriyle başlar (158b3-161a4). Yusuf Peygamber, Bünyamin'i alıkoyunca, kardeşleri babalarına cevap veremeyeceklerini düşünüp, onu bırakması için Hazreti Yusuf'a yalvarırlar. Ancak yalvarmaları, kardeşlerini almak için yaptıkları mücadeleler sonuç vermez. Yehuda ve Şemun, kardeşleri olmaksızın Kenan'a dönmek istemez, diğerleri döner. Yakup Peygamber'in üzüntüsü artar (161a4-165a4). Meclis, babasının vasiyetini yerine getirip önce çok zor duruma düşen, daha sonra ferahlığa ve zenginliğe kavuşan bir kişinin anlatıldığı manzum hikaye ile biter (165a6-169a15).

On Yedinci Meclis (169a16-175a7): Meclisin başında sabırla ilgili ayet, hadis ve bunların açıklamaları vardır, bu kısımda Eyüp Peygamber'den de söz edilir (169a16-170b14). Yakup Peygamber, Bünyamin'i göndermesi için Hazreti Yusuf'a bir rica mektubu yazar, oğullarına verir, oğulları tekrar Mısır'a gidip Yusuf Peygamber'in huzuruna çıkarlar. Yakup Peygamber'in mektubunu ona verirler. Mektup okununca Hazreti Yusuf kendini tutamayarak ağlar. Gece olunca babasının gözlerinin açılması ve kavuşmaları için dua eder. Cebrail gelerek, babasına gömleğini göndermesini, onunla babasının gözlerinin açılacağını kendisine bildirir. Hazreti Yusuf, kardeşlerini yanına çağırır, peçesini kaldırarak kendisini tanıtır. Pişman olup tövbe ederler. Yehuda, Yusuf Peygamber'in gömleğini babasına götürüp müjde verir. Yakup Peygamber'in gözleri açılır. Nihayetinde kavuşurlar. Yusuf peygamber'in vefatı anlatıldıktan sonra kıssa tamamlanır (170b14-175a7). Bu mecliste manzum hikaye yoktur.

Sonuç Bölümü: Kıssanın sona erdiği belirtilir. Bu bölüm bir tarih manzumesi ve bununla ilgili açıklamalardan oluşmaktadır.

3.5. Yazıldığı Dönem

Eserin tercüme edildiği dönem 16. yüzyılın ikinci yarısıdır. Eski Anadolu Türkçesinin dil özellikleri bu yüzyılda devam etmektedir. Ercilasun, bu konuda şunları belirtir:

> "Eski Oğuz Türkçesinin dil özelliklerinin hemen tamamı Osmanlı Türkçesinin başlarında da devam eder. Bu özellikler 16. yüzyıl sonlarında başlayan ve 18. yüzyıla kadar devam eden bir süreç içinde bugünkü Türkiye Türkçesinin özellikleriyle yer değiştirir. Ancak bütün değişmeler aynı zamanda başlayıp aynı zamanda bitmez. Bazı özellikler 18. yüzyıllın sonlarına ve hatta arkaik olarak 19. yüzyıl içlerine kadar sürer. Ses ve biçim özellikleri bakımından Osmanlı Türkçesindeki durumu şöyle de ifade etmek mümkündür: Osmanlı Türkçesinin ilk asırları Eski Oğuz Türkçesiyle, son asırları bugünkü Türkiye Türkçesiyle aynıdır. 16. asrın sonlarıyla 18. asrın başları arasındaki dönem ise bu ikisi arasında bir geçiş sürecinin yaşandığı dönemdir." (2004: 462)

İncelediğimiz metinde alıntı sözcükler çok fazladır. Giriş kısmında uzun terkipler, uzun cümleler vardır. Sonraki kısımlarda ise her ne kadar Arapça, Farsça sözcükler çoksa da dil anlaşılır durumdadır, terkipler azdır. Dizin kısmındaki madde başlarına göre aşağı yukarı % 55 Arapça, % 27 Türkçe, % 18 Farsça, % 0.07 Rumca sözcük vardır.

3.6. Nüshaları

Cevahirü'l-Ahbar fi Hasayili'l-Ahyar'ın tespit ettiğimiz iki nüshası vardır. Çalışmamızda esas aldığımız nüsha, Nuruosmaniye Kütübhanesi 2356 numaradadır. Bu nüsha okunaklı, yazım hatalarına pek rastlamadığımız, manzum-mensur kısımları içeren ve mütercimin yazdığı nüshadır. Eserin diğer nüshası ise İstanbul Üniversitesi Kütübhanesi 787 numaradadır. Nuruosmaniye nüshasında bazı harfleri silik veya harf eksikliği olan birkaç sözcük için bu nüshadan yararlandık. Bunları dipnot düşmek suretiyle belirttik.

Nuruosmaniye nüshası, 2356 numarada *Cevahirü'l-Ahbar fi Fezailü'l-Ahyar* adıyla kayıtlıdır. *Hasayil* yerine yanlış olarak *Fezail* yazılmıştır. Nüsha 175 yaprak, 19 satırdır. Metnin ilk sayfası besmeleyle birlikte 15 satırdır. Son sayfa ise 17 satırdır. Ayetler ve diğer Arapça ibareler parlak yeşil renklidir. Yazı türü güzel nesihtir. Harfler özenle ve oldukça okunaklı yazılmıştır. Metin, çoğunlukla harekesiz yazılmıştır. Bu nüshanın yaklaşık üçte ikisi mensur, üçte biri manzumdur. Aslına uygun olarak on yedi meclis hâlinde yazılmıştır. Mensur kısımda Yusuf kıssası, ayetler, hadisler, küçük dini kıssalar, manzum kısımda ise sadece dini hikayeler vardır. 12, 15 ve 17. meclislerde

manzum hikaye yoktur. 11. mecliste iki manzum hikaye vardır. Bunun dışında her mecliste bir manzum hikaye bulunur. Manzum hikayelerin sayısı on beştir. Eserin sonunda mütercime ait bir tarih manzumesi de vardır. Manzumelerin vezni fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün'dür. Mütercim vezni ustalıkla kullanmıştır.

İstanbul Üniversitesi nüshası Türkçe yazmalar 787 numarada *Tercüme-i Zehrü'l-Kimam Yusuf Aleyhisselam Kıssası* adıyla kayıtlıdır. Nüsha 144 yaprak, 15 satırdır. Mütercimin elinden çıkmış olan Nuruosmaniye nüshasındaki manzum kıssalar bu nüshada yoktur. Manzum kısımlar, bağımsız dini kıssalardan oluştuğu için metnin bağlamını etkilememektedir. O nüshanın son sayfasında yer alan tarih manzumesi de bu nüshada yoktur. 1a'da kırmızı mürekkeple *Kıssa-i Hazret-i Yusuf*, *Nişani Mustafa bin Celal* yazmaktadır. Metnin ilk sayfasının başında besmeleden önce kırmızı mürekkeple *haza Kıssa-i Hazret-i Yusuf aleyhisselam* yazmaktadır. Son sayfada müstensih adı Selim olarak geçmektedir. Müstensih adının altında 1190 tarihi yazılıdır. Bu tarih miladi 1776 / 1777 yılına denk gelmektedir. Ayetler ve diğer Arapça ibareler çoğunlukla kırmızı mürekkeple yazılmış, bazen de bu kurala uyulmamıştır. Sayfa numaraları sonradan, muhtemelen müstensih dışında biri tarafından verilmiş olmalıdır. Çünkü sayfa numaraları düzenli olarak devam etmesine rağmen sayfalar karışmıştır. Giriş kısmı 13a'nın sonunda kesilir. Sayfa sonunda diğer sayfanın başını gösteren *"acayib"* sözcüğü yer almaktadır. Ancak sonraki sayfa "*dimişler"* sözcüğüyle başlar. Bu kısım 23b1'de devam etmektedir. Sayfalar 33b1'den itibaren düzenlidir. Nüshadaki bölümler ve sayfa numaraları şöyledir:

Giriş: 2a1-13a15, 23b1-26a4
1. meclis: 26a4-33a12
2. meclis: 33a12-33a15 (baştaki kısım), 13b1-21b9
3. meclis: 21b9-23a15, 33b1-41a11
4. meclis: 41a11-47b14
5. meclis: 47b14-57a1
6. meclis: 57a1-65b15
7. meclis: 65b15-81a1
8. meclis: 81a1-86b3
9. meclis: 86b3-94a6
10. meclis: 94a6-99a5
11. meclis: 99a5-104a10
12. meclis: 104a10-110b11
13. meclis: 110b11-118b2
14. meclis: 118b2-123b8
15. meclis: 123b9-130b10
16. meclis: 130b11-138b12
17. meclis: 138b12-143b12
Sonuç: 143b12-144a10

Bu nüshada tespit ettiğimiz diğer sorunlar şunlardır:

1. Yazım hatalarına tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır: *Mebhūt* (Nuruosmaniye 45b17) yerine *meşhūt* (İstanbul Üniversitesi 43a15), *Ḥazret-i Yaʿḳūb*'a (Nuruosmaniye 39b19) yerine *Ḥazret-i Yaʿḳūt*'a (İstanbul Üniversitesi 40a1), *ṯāniyen* (Nuruosmaniye 44a11) yerine *kāʾiya* (İstanbul Üniversitesi 41b1) yazılmıştır.

2. İstanbul Üniversitesi nüshasında bazı *b*'ler *p*, bazı *c*'ler *ç* yazılmıştır: *Cefā* (Nuruosmaniye 27b13) yerine *çefā* (İstanbul Üniversitesi 19b12), *yabān* (Nuruosmaniye 27b19) yerine *yapān* (İstanbul Üniversitesi 20a1) yazılmıştır.

3. Harflerin noktaları bazen yazılmamıştır: *İḥżār* (Nuruosmaniye 27b1, İstanbul Üniversitesi 19b1) ض yerine ص, *gelmemişidi* (Nuruosmaniye 66a5, İstanbul Üniversitesi 59b1) ش yerine س yazılmıştır. *Eyitdi* (Nuruosmaniye 92a14, İstanbul Üniversitesi 83b3) sözcüğünde *ye* ve *te*'nin noktaları yazılmamıştır.

4. Cümlelerdeki bazı sözcükler eksiktir: *"ʿAyṣ büyüdi, şikār ehli oldı."* (Nuruosmaniye 15a6-7) cümlesinin başındaki *ʿAyṣ* ismi İstanbul Üniversitesi nüshasında (28b1) yoktur.

"Bu ḳavle maʿnā-yı dāl bunı dimişler" (Nuruosmaniye 44b6) cümlesindeki *"bunı dimişler"* sözcükleri İstanbul Üniversitesi nüshasında (41b15) yazılmamıştır.

"Birine Beşşār, birine Büşrā dirleridi." (Nuruosmaniye 45a19) cümlesindeki *"birine Beşşar"* sözcükleri İstanbul Üniversitesi nüshasında (42b15) yazılmamıştır.

5. Satır ve cümle atlanmıştır: Nuruosmaniye nüshası 9a17-18, İstanbul Üniversitesi nüshasında 11b'nin başında olması gerekirken atlanmıştır. Nuruosmaniye nüshası 9a16'nın son sözcüğü *ḳıṣṣa-i*'dir. Bu sözcüken sonra devam eden cümle ve sonraki cümlenin yine *ḳıṣṣa-i* sözcüğüne kadar olan kısmı İstanbul Üniversitesi nüshasında yoktur. Müstensih, birinci *ḳıṣṣa-i* sözcüğünden sonra yanlışlıkla ikinci *ḳıṣṣa-i* sözcüğünden sonraki kısmı yazmaya başlamıştır.

6. Bazı sayfalarda yazılması unutulan kısımlar, sayfa çerçevesinin dışına yazılmıştır. Bu da satır numarası verme konusunda zorluğa neden olmaktadır. Örneğin 87a,b, 88a, 98a, 99b, 105b, 107b, 109a, 110a.

İNCELEME

1. İMLA ÖZELLİKLERİ

Bu konuda Türkçe sözcüklerdeki ünlü ve ünsüz harflerin yazımı, bazen ayrı yazılan ekler, bazen bitişik yazılan sözcükler, bazı eklerin yazımı, Türkçe sözcüklerde şedde kullanılması, Arapça ve Farsça sözcüklerde tespit ettiğimiz Türkçeleştirme örnekleri üzerinde duracağız. Konuyla ilgili örneklerimizi alfabetik sırayla sunacağız.

1.1. Ünlülerin Yazımı

1.1.1. a, e Ünlüsü

Başta: İncelediğimiz metinde *a* ünlüsünün başta yazılışı, çoğunlukla *harekesiz elif*, bazen *medli elif* iledir.

Medli Elif ile: acı آجى 26b16, ad آد 16b9, adım آدم 48b12, adlu آدلو 35a10, aġar- آغر 43b6, aḳ آق 51a12, az آز 119b19.

Harekesiz Elif ile: açuḳ اچوق 34b16, ad اد 117b3, adlu ادلو 36b12, aġır اغر 67b9, aḫşam اخشام 91b4, aḳ اق 88b15, aḳıncı اقنجى 66a2, alçaḳ الچاق 47b7, altı التى 35a13, ana انا 154b10, ata اتا 154b10.

e ünlüsünün başta yazılışı ise çoğunlukla *harekesiz elif* bazen de *üstünlü elif* iledir:

Üstünlü Elif ile: emek أمك 120a16, emer أمر 51b1, er أر 109b10, eyle- أيله 29b16.

Harekesiz Elif ile: egnüme اكنمه 126b2, egriden اكريدن 29b17, ekin اكن 110b5, ekse اكسه 110b5, eksük اكسك 74a9, el ال 107a11, emek امك 60b15, er ار 95b13.

Ortada: İncelediğimiz metinde *a* ünlüsünün ortada yazılışı, *harekesiz elif* ile, *dikine üstünlü elif* ile, *üstünlü elif* ile, *üstün* ile ve *harekesiz* olmak üzere beş farklı biçim göstermektedir. Bu biçimlerden en yaygını *elif* ile bu ünlünün karşılanmasıdır. Sadece *üstün* ile yazılmasına *ḳanḳısı* örneğini tespit edebildik Şimdi bu konudaki bazı örneklerimizi sunuyoruz:

Harekesiz Elif ile: baba بابا 167b1, baġlu باغلو 32a13, ḳanḳı قانقى 19b16, ḳardeşüm قاردشم 167b1, ḳulaḳ قولاقا 41b17.

Dikine Üstünlü Elif ile: ḳanlu قُانلو 28b6, ḳapu قُاپو 118a2, ṣal- صَال 37b15.

Üstünlü Elif ile: baḳdı باقدي 47a11, balıḳlar بالقلر 59a10, daḫı داخى 40a17, ḳaḳdı قاقدي 114a2, var وار 41b16, yanumda يانمده 75a8.

Üstün ile: ḳanḳısı قنقسى 172a3.

Harekesiz: baġır بغر 118a3, baŋa بكا 54b13, daḫı دخى 40a15, ḳanı قنى 41a15, ḳanḳı قنقى 56a16.

e ünlüsünün ortada yazılışı ise çoğunlukla *harekesiz* şekilde, bazen de *üstün* iledir:

Üstün ile: belek بلك 167a2, berk برك 113b11, dere دره 36b14.

Harekesiz: bekçi بكچى 37a14, belek بلك 88a9, belürsüz بلورسوز 51a5, ben بن 15a1, beŋiz بكز 114a3, berk برك 141b13, dere دره 36b13, sen سن 15a3.

Sonda: İncelediğimiz metinde *a* ünlüsünün sonda yazılışı *harekesiz elif* ile, *üstünlü he* ile ve *harekesiz he* iledir.

Harekesiz Elif ile: ayva ايوا 29b2, baba بابا 167b1, baŋa بكا 54b13, ḳara قرا 61b11, ḳoġa قوغا 45b5, orta اورتا 18b11, saŋa سكا 58b12, yaḳa يقا 36b14.

Üstünlü He ile: arpa ارپه 110b12.

Harekesiz He ile: arḳa ارقه 15b5, arpa ارپه 110a15, aşaġa اشغه 12b6, baŋa بكه 109a14, bunca بونجه 48a13, ḳanda قانده 37b4, ḳara قره 47a5, ḳarınca قرنجه 93b17, saŋa سكه 38a1, şoŋra صكره 24b2.

e ünlüsünün sonda yazılışı ise *üstünlü he* ve *harekesiz he* iledir. Ünlünün *harekesiz he* ile yazılışı ağır basmaktadır. Tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

Üstünlü He ile: gice كيجه 12a15, kimse كمسه 14a17, niçe نيچه 106b8, yüce يوجه 33b8.

Harekesiz He ile: dere دره 36b13, deve دوه 47b10, gice كيجه 149b7, içre ايچره 20b8, kimse كمسه 24b8, niçe نيچه 87b2, özge اوزكه 61a19, serçe سرچه 34b13.

1.1.2. ı, i Ünlüleri

Başta: İncelediğimiz metinde bu ünlüler sözcük başında *kesreli elif* ile, *kesreli elif-ye* ile, *harekesiz elif-ye* ile ve *harekesiz elif* ile olmak üzere dört şekilde yazılmıştır. Çoğunlukla *harekesiz elif-ye* şekli kullanılmıştır.

ı, i ünlülerinin başta yazılışına tespit ettiğimiz bazı örnekleri aşağıda sunuyoruz:

Kesreli Elif ile: ışır- اصر 140a15, ışırtdı اصرتدي 84b5, ışmarladı اصمرلدي 15b4, igne اكنه 40b13, itme اتمه 165a6.

Kesreli Elif-Ye ile: ıraḳda ايراقده 128b4, iki ايكى 2b9, işler ايشلر 173b18.

Harekesiz Elif-Ye ile: ılan ايلان 36a4, ıraḳ ايراق 59a12, ırmaḳ ايرماق 23a6, içerü ايچرو 68b1, içre ايچره 20b8, içün ايچون 50a11, ilerü ايلرو 37a2.

Harekesiz Elif ile: ırmaḳ ارماق 22b6, ıssı ّاسى 111b12, içi اچى 88b7, içre اچره 21a11, içün اچون 52a10.

Ortada: İncelediğimiz metinde *ı, i* ünlüleri sözcük ortasında *kesre* ile, *kesreli ye* ile, *ye* ile ve *harekesiz* olarak yazılmıştır. Bunlardan *harekesiz* şekil ağır basmaktadır:

Kesre ile: ḳıyduŋuz قیدکوز¸ 86a5, ḳız قز¸ 16b15, 22a8, şıçradı صچرادی¸ 57b6, siz سز¸ 52b17.

Kesreli Ye ile: bile بیله¸ 80b4, kidin کیدن¸ 15a13, kim کیم¸ 43b14.

Ye ile: bile بیله 24b19, gice کیجه 22a8, kim کیم 49b14, yine بینه 114a2.

Harekesiz: bıçaḳ بچاق 35b13, bile بله 56b17, ḳız قز 136b2, siz سز 52b18, yılduz یلدز 12b1.

Sonda: İncelediğimiz metinde *ı, i* ünlüleri, sözcük sonunda çoğunlukla *ye* ve nadiren *kesreli ye* ile yazılmıştır:

Ye ile: aḳıncı اقنجی 66a2, altı التی 35a13, bekçi بکچی 37a14, beşinci بشنجی 21b5, daḫı دخی 11a5, demürci دمورجی 112a6, etmekçi اتمکچی 110a7, ḳamçı قامچی 137a13, şimdi شمدی 139a2.

Kesreli Ye ile: ḳanḳı قنقی¸ 130b16, ḳatı قتی¸ 151b13.

1.1.3. o, ö, u, ü Ünlüleri

Başta: İncelediğimiz metinde bu ünlülerin başta yazılışı *ötreli elif- vav*, *elif- vav*, *ötreli elif* ve *harekesiz elif* ile olmak üzere dört şekildedir. *Elif-vav* ile yazılışı çoğunluktadır. Tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

Ötreli Eelif- Vav ile: ocaḳ اُوجق 112a1, od اُود 128b7, ol اُول 83b12, uçdı اُوچدی 89b18, üsti اُوستی 168b5, üşdi اُوشدی 143b9.

Elif- Vav ile: od اود 52a2, odun اودون 158a10, oġlan اوغلان 81a10, ol اول 61a6, öküş اوکش 52a6, öküz اوکوز 51b1, öŋürdi اوکوردي 55a15, özge اوزکه 61a19, ucında اوجنده 22a17, ucuz اوجوز 80a17, uġrı اوغری 105a18, uyḫu اویخو 12a16, üç اوچ 24b14.

Ötreli Elif ile: ölüm اُلم 113b10.

Harekesiz Elif ile: ufaḳ افق 165a7, uyḫu ایخو 89b11.

Ortada: İncelediğimiz metinde bu ünlülerin ortada yazılışı çoğunlukla *ötreli ve ötresiz vav* ile, nadiren *ötre* ile ve *harekesiz* şekildedir:

Ötreli Vav ile: boġaz بوُغز 35b14, boynı بوُینی 34a4, böyle بوُیله 19a10, odun اودوُن 83b16, omuz اوموُز 27b10, yol یوُل 26b18.

Vav ile: boġaz بوغاز 98b16, böyle بویله 144a10, odun اودون 158a10, omuz اوموز 79b18, öŋürdi اوکوردي 55a15, öküz اوکوز 51b1.

Ötre ile: ḳuru قُرو 92a3, ölüm اُلُم 113b10.

Harekesiz: odunı اودنى 158a11.

Sonda: Bu ünlülerin sözcük sonunda yazılışı nadiren *ötreli vav* ve çoğunlukla *ötresiz vav* iledir:

Ötreli Vav ile: bu بوُ 12a18, ḳapu قاپوُ 150b7, ḳuyu قويوُ 16b7.

Vav ile: bu بو 12a5, ḳapu قاپو 70a15, ḳarşu قارشو 68a11, ḳuyu قيو 36a1.

1.2. Ünsüzlerin Yazımı

Ünsüzlerin yazımında *d, k-ḳ, s-ṣ, t-ṭ* ünsüzleri ve kef harfiyle yazılan *g* ile *ŋ* ünsüzleri üzerinde duracağız.

1.2.1. d Ünsüzü

Başta: Bugün *t* ile başlayan bazı kelimeler, incelediğimiz metinde *d* ile başlamaktadır: dep- دپ 141b7, depe دپه 56b11, dikdi دكدى 83a19, ditremeden دترمه 24a3, dürlü درلو 45a5, dükedüp دوكدوپ 96a12.

Ortada: adı ادى 16b9, adım ادم 48b12, adlu ادلو 136a19, bardaḳlarından برداقلر 35a19.

Sonda: İncelediğimiz metinde *kurt* sözcüğü iki şekilde yazılmıştır: ḳurd قورد 26b17, ḳurt قورت 37a14. Bugün son ünlüsü t olan süt ise süd سد 84b16 şeklinde yazılmıştır.

1.2.2. g Ünsüzü

İnce ünlülerle kullanılan *g* ünsüzü *kef* ile yazılmıştır. Tespit ettiğimiz bir örnekte *üç noktalı kef* kullanılmıştır. Bu örnekte *kül* ve *gül* sözcükleri art arda gelmektedir. Muhtemelen bundan dolayı *gül* sözcüğü ڭل şeklinde yazılmıştır (41b6). Aynı sözcük sonraki sayfalarda *noktasız kef* ile yazılmıştır: *gül* كل (142a7). seçtiğimiz diğer örnekler şunlardır:

Başta: genç كنج 171b2, gerek كرك 15b12, geysü كيسو 67b16, gice كيجه 12a15, giç كيچ 82b8, göŋlegi كوكلكى 155b2.

Ortada: gölge كولكه 135a12, göŋlegi كوكلكى 155b2.

Sonda: begler بكلر 87b2, yeg يك 18b18.

1.2.3. k ünsüzü

Kef ile yazılan *k* ünsüzü ince ünlülerle kullanılmıştır:

Başta: keskün كسكون 85b9, kidin كيدن 15a13, kim كيم 14a18, kömür كمور 114b11, kül كل 41b6.

Ortada: bekçi بكچى 37a14, bükilince بوكلنجه 145a19.

Sonda: bek بك 50b4, çek- چك 104b8, çörek چورك 88b7.

1.2.4. ķ ünsüzü

Ķaf ile yazılan *ķ* ünsüzü kalın ünlülerle kullanılmıştır:

Başta: ķaçan قچان 145a15, ķaçķun قاچقون 47b12, ķanķı قنقى 56a16, ķapu قاپو 70a15, ķıl قل 98b18, ķız قز 16b15, ķoķu قوقو 172b19, ķul قول 32b2, ķulaķ قولاق 154a14.

Ortada: çıķar- چقر 88b9, çoķlıķ چوقلق 77a7, ķanķıŋuz قنقكوز 77b16.

Sonda: barmaķ برماق 33b19, bıçaķ بچاق 35b13, bıraķ- براق 83b15, büyük بويك 16b13, çaķ چاق 35a15, çanaķ چناق 35a18.

1.2.5. ŋ ünsüzü

İncelediğimiz metinde bu ünsüz *kef* ile yazılmıştır:

Ortada: baŋa بكا 12b4, beŋiz بكز 114a3, deŋiz دكز 98b15, deŋlü دكلو 35a16, eŋse اكسه 22a14, ķaraŋluķ قركلوق 28b10, yalıŋuz يالكوز 154b11.

Sonda: anuŋ انوك 40a14, biŋ بيك 40a14, bunuŋ بونك 58b15.

1.2.6. s Ünsüzü

Salķım sözcüğü kalın sıradan bir sözcük olduğu hâlde, incelediğimiz metinde geçtiği her üç yerde de ince ünlülerle kullanılan *sin* harfiyle yazılmıştır. Tarama Sözlüğü'nde bu sözcük hem *sad* hem *sin* harfiyle yazılarak iki farklı şekilde yazımı gösterilmiştir (YTS: 179). *Saŋa* zamiri de *sen*'den geldiği için *sin* ile yazılmıştır. İncelediğimiz metinde aynı sayfada üç yerde geçen *sancaķ* da *sin* harfiyle yazılmıştır. Tarama Sözlüğü'nde de köşeli parantez içinde *sin*le yazılan sözcük (YTS: 180) Kamus-ı Türki'de *sad* ile gösterilip *sin* ile yazımına gönderme yapılmıştır. *Sin* ile yazılan maddede "*Aslı ṣancmaķ'dan ṣancaķ*" diye parantez içinde açıklama yapılır (KT: 737, 812). İncelediğimiz metinde tek yerde geçen *saz* sözcüğü de *sin* ile yazılmıştır. Tarama Sözlüğü'ndeki yazımı da bu şekildedir (YTS: 182).

Yukarıda sözünü ettiğimiz sözcüklerin dışında *s* ünsüzü, İncelediğimiz metinde ince sıradan sözcüklerde kullanılmıştır:

Başta: salķım سلقم 80a15, saŋa سكا 12b9, sancaķ سنجاق 67a3, saz ساز 114a3, sekiz سكز 164b5, semüz سموز 101b11, serçe سرچه 34b13, ses سس 41b1, sevgülü سوكلو 13b16, söz سوز 62b7, süd سد 27b1.

Ortada: yasaķ يساق 123a17

Sonda: gögse كوكسه 91b14, issi ّاسى 50a5, ses سس 41b1.

1.2.7. ş Ünsüzü

İncelediğimiz metinde bu ünsüz, kalın ünlülerle kullanılmıştır. Seçtiğimiz örnekleri aşağıda sunuyoruz:

Başta: şaçu صاچو 118b16, şaġ صاغ 23b9, şaġır صاغر 36a7, şapı صاپی 108b3, şarı صاری 77a14, şıġır صغر 101b12, şol صول 43a3, şoŋı صوکی 165a1, şu صو 16b5.

Ortada: ışır- اصر 140a15, ışmarladı اصمرلدي 15b4, yaşduġı ياصدوغی 62b18

Sonda: baş- باص 62a4, yaş- ياص 71a19

1.2.8. t ünsüzü

İncelediğimiz metinde bu ünsüz, sözcük başında ince ünlülerle, sözcük ortasında ve sonunda ise ince ve kalın ünlülerle kullanılmıştır:

Başta: tek تك 31b5, tellerin تللرين 111b12, tütün توتون 95a14

Ortada: atıldı اتلدی 171a19, atlu اتلو 158a4, ṭatlu طاتلو 29a11

Sonda: dört درت 33b19, ḳurt قورت 37a14, ot اوت 79b4.

1.2.9. ṭ ünsüzü

İncelediğimiz metinde bu ünsüz, sadece kalın ünlülerle kullanılmıştır:

Başta: ṭaġ طاغ 26b16, ṭaḳ طاق 94a17, ṭapu طاپو 167a13, ṭar طار 162a9, ṭaraḳ طراق 84a15, ṭaş طاش 22a19, ṭaşra طشره 26b8, ṭatlu طاتلو 29a11, ṭavar طوار 110a6, ṭoġrı طوغری 60a3, ṭolu طولو 22b3.

Ortada: ṭopṭolu طپطلو 101b11

Sonda: buluṭ بلوط 23a12

1.3. Bazen Ayrı Yazılan Ekler

İncelediğimiz metinde bazı ekler çoğunlukla bitişik, bazen de ayrı yazılmıştır. Eklerin ayrı yazılmasında belirli bir kural tespit edemedik. Bu konuda Eski Anadolu Türkçesi'nde "*Uygur imlasının etkisiyle bazı eklerin ayrı yazımı görülmektedir.*" (Gülsevin-Boz 2004: 90) diye belirtilir. Ayrı yazılan eklerin tespit ettiğimiz örneklerini aşağıdaki başlıklar altında sunmayı uygun gördük:

1.3.1. Çokluk Eki

düş-ler دوش لر 27b19, ekinlik-ler اكنلك لر 80a16, ẖatun-lar خاتون لر 17b7, melek-ler ملك لر 33b8, ṭaş-lar طاش لر 22b8.

1.3.2. Durum Ekleri

Bulunma Durumu: eylük-de ایلك ده 14a16, Ḳurān-ı ʿaẓīm-de قران عظیم ده 35a5, menām-da منام ده 24a8, sāʿat-de ساعت ده 82b14.

Ayrılma Durumu: atam-dan اتام دن 84a16, Ḥaḳ'-dan حق دن 20a4, ḥavż-dan حوض دن 23b5, İbrāhīm-den ابراهیم دن 29a18, ḳarındaşum-dan قرنداشم دن 47b6.

1.3.3. İyelik Ekleri

3. Çoğul: dem-leri دم لری 20b12 dīn-lerinde دین لرینده 16b11, ḳadem-leri قدم لری 145b12, ḳarındaş-larını قرنداش لرنی 36b7-8, ḳoyun-ları قویون لری 17a19.

1.3.4. Kişi Ekleri

2. Tekil: ḳalmış-sın قالمش سن 24a18, oġurlamış-sın اوغورلمش سن 17b12, uġramış-sın اوغرامش سن 47b15.

2. Çoğul: eylemiş-siz ایلمش سز 147b7, virmiş-siz ویرمش سز 38a16.

3. Çoğul: dimiş-ler دیمش لر 16a11, gelsün-ler کلسون لر 28a2, ḳomış-lar قومش لر 41a19, yazmış-lar یازمش لر 41a7, yisün-ler یسون لر 17a14.

1.3.5. Üçüncü Tekil Kişi Bildirme Eki

benden-dür بندن در 48a16, cāmiʿ-dür جامع در 11a1, gökçek-dür کوکچك در 92a12, kefenüm-dür کفنم در 28b14, ṣavt-dur صوت در 20a11, yaşıl-dur یاشل در 34b17.

1.4. Bazen Bitişik Yazılan Sözcükler

İncelediğimiz metinde bazı sözcükler bitişik yazılmıştır. Birçok yerde geçen *ne+miḳdar* sözcükleri sürekli bitişik, diğerleri bazen bitişik bazen ayrı yazılmışlardır. Örneğin *daḫı* sözcüğü *anuŋ, ben, ol, sen* sözcükleriyle bazen bitişik, bazen ayrı yazılmıştır. Şimdi bazen bitişik yazılan sözcükler için seçtiğimiz örnekleri sunuyoruz:

da / de: anı+da انیده 131a8, ol+da اولده 50b7, sen+de سنده 90a2, senüŋ +de سنوکده 90a8.

daḫı: anuŋ+daḫı انوکداخی 24b13, ben+daḫı بنداخی 11b11, ol+daḫı اولداخی 14a11, sen+daḫı سندخی 32b4.

deŋlü: ol+deŋlü اولدکلو 59b16, şol+deŋlü شولدکلو 35a16.

ki: didi+ki دیدیکه 16a13, irişdi+ki ایرشدیکه 54b4, itdi+ki اتدیکه 17b13, oldı+ki اولدیکه 21b5,

kim: bil+kim بلکم 29b12.

ne: ne+ḳadar نقدر 15b12, ne+miḳdar نمقدار 98a3.

diğer: gel+berü کلبرو 125a16, ol+dem اولدم 20b18.

1.5. Bazı Eklerin Yazımı

Bu başlık altında yazımı farklı olan ekler üzerinde duracağız. Tespitlerimize göre bu farklılıklar *yükleme durumu* ekinin hemze ile yazılması, *-(y)An* sıfat-fiil ve *-mA* olumsuzluk eklerindeki ünlülerin, ince sıradaki sözcüklerde elif ile yazılmasıdır. Şimdi ara başlıklarla konumuzu inceleyip örneklerimizi sunacağız.

1.5.1. Yükleme Durumu Ekinin Yazımı

Timurtaş, *İzafet Kesresinde Değişiklikler* başlığı altında şunları belirtir: *"Muzaf olan kelimenin sonu vokal durumunda olan he veya ye ile bitiyorsa, izafet kesresini göstermek üzere bu harfler üzerine bir hemze konur."* (1999: 260) İncelediğimiz metinde yükleme durumu eki, tespitlerimize göre *a, e* ünlülerini gösteren *he*den sonra sürekli *hemze* ile yazılmıştır. Ayrıca *ḳamçıyı* قامچیء (137a13) örneğinde *ye*den sonra *hemze* getirilerek bu durum eki yazılmıştır. Bu yazımın, izafet kesresini göstermek üzere *he* ve *ye* üzerine konulan *hemze*nin etkisinden kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Yükleme durumu ekinin *hemze* ile yazıldığı bazı örnekleri aşağıda sunuyoruz: cāme**yi** جامهء 43b15, gice**yi** کیجهء 78a4, ḫasta**yı** خسته 151a6, ḥücre**yi** حجرهء 117b19, ḳırba**yı** قربهء 158a9, kimse**yi** کمسهء 21b8, loḳma**yı** لقمهء 109b18, māṣıṭa**yı** ماشطهء 84a13, meme**yi** ممهء 81b7, mürde**yi** مردهء 76b3, nāme**yi** نامهء 43b15, nesne**yi** نسنهء 64b1, sūre**yi** سوره ء 11a16, vāḳıʿa**yı** واقعهء 26a2.

Şu örneklerde ise yükleme durumu eki, ye ile yazılmıştır: bahā**yı** بهای 55a2, belā**yı** بلای 38b17, deryā**yı** دریای 83a12, ḳapu**yı** قاپویی 151a10, ḳoġa**yı** قوغای 45b5, oduncı**yı** اودنجیيی 158a14.

1.5.2. -(y)An Sıfat-Fiil Ekinin Yazımı

İncelediğimiz metinde *-(y)An* sıfat fiil ekinin ünlüsü hem ince hem kalın sıradaki sözcüklerde bazen *elif*le yazılmış, bazen de *elifsiz* ve *harekesiz* olarak gösterilmiştir.

İnce sıradaki sözcüklerde *elif*in kullanıldığı bazı örnekler şunlardır: dön**en**leri دونانلری 83b19, gel**en** کلان 15b18, gey**en** کیان 40b19, görin**en** کورنان 174a8, irişen ایرشان 54b15, viril**en** ویرلان 89b10.

-(y)An sıfat-fiil ekinin ünlüsü, taramalarımıza göre ince sıradaki sözcüklerde olumsuzluk ekinden sonra sürekli *elif*le yazılmıştır: bilinme**yen** بلنمیان 27a7, bilme**yen**ler بلمیانلر 120b18, dönme**yen**leri دونمیانلری 83b15, gelme**yen**lere کلماینلره

75b7, getürme**yen**leri كتورميانلرى 93a17, itme**yen** ايتميان 118b9, kesme**yen** كسميان 98b16.

Şu örneklerde ise bu sıfat fiil ekinin ünlüsü *elifsiz* ve *harekesiz*dir: gel**en**leri كلنرى 123b4, gör**en**leri كورنلرى 57a13, göster**en** كوسترن 72b15, götür**en** كوتورن 27b10, işid**en** ايشدن 67b5, öl**en** اولن 31b19, vir**en** ويرن 147a11.

Kalın sıradaki sözcüklerden sonra *-An* sıfat-fiil ekinin ünlüsü için *elif*, çoğunlukla kullanılmış, bazen kullanılmamıştır:

Elifin Kullanıldığı Örnekler: ile: aḳ**an** اقان 71a9, coş**an** جوشان 50b4, ṭut**an** طوتان 96b14, uç**an** اوچان 59a8.

Elifin Kullanılmadığı Örnekler: baḳ**an** باقن 71a9, bul**an**lar بولنلر 121a3, ol**an**lara اولنلره 169b3, ṭur**an** طورن 149b12.

1.5.3. -mA Olumsuzluk Ekinin Yazımı

İncelediğimiz metinde *-mA* olumsuzluk ekinin ünlüsü ince sıradaki sözcüklerde bazen *elif* ve *he* ile yazılmış, bazen her ikisi de kullanılmamıştır. *Elif*le yazılanlara tespit ettiğimiz örnekler şunlardır: dök**me**yince دوكماينجه 162b10, gel**me**miş كلمامش 61a6, gör**me**yince كورماينجه 113a19, it**me**mek اتمامك 95b2, it**me**ye اتمايه 57b5, vir**me**mişler ويرمامشلر 65b11, yel**me**miş يلمامش 61a6.

Tespitlerimize göre olumsuzluk ekinin ünlüsü, sözcük sonunda *he* ile yazılmıştır: çek**me** چكمه 120a16, di**me** ديمه 12b9, eyle**me** ايلمه 89a8, it**me** اتمه 169a11, vir**me** ويرمه 13a18.

Şu örneklerde ise *elif* ve *he* yazılmamıştır: çek**me**di چكمدى 63b16, dik**me**ye دكميه 43b1, diŋlen**me**ye دكلنميه 120b5, eyle**me** ايلمه 89a8, it**me**yem اتميم 124b19.

Kalın sıradaki sözcüklerden sonra olumsuzluk ekinin ünlüsünü göstermek için, bazen *elif*, bazen *he* yazılmış; bazen ikisi de kullanılmamıştır:

Elifin Kullanıldığı Örnekler: ḳo**ma**yup قومايوب 67a11, uyu**ma**yam اويومايم 57a11, yapış**ma**yınca ياپشماينجه 162b10.

He'nin Kullanıldığı Örnekler: ulaş**ma**yam اولاشمەيم 24a19, unıt**ma** اونتمه 28a11, uy**ma** اويمه 104b2.

Elif ve He'nin Kullanılmadığı Örnekler: bul**ma**ya بولميه 120b13, ol**ma**dı اولمدى 73a19, unıt**ma**ŋ اونتمك 36a15, yaġ**ma**sun ياغمسون 118a10.

1.6. Türkçe Sözcüklerde Şedde Kullanılması

1.6.1. Şedde

İncelediğimiz metinde Türkçe sözcüklerde çift ünsüz yerine *şedde* kullanılmasına örnek olarak iki yerde geçen *ıssı* اسىّ (27b15, 111b12) sözcüğünü tespit ettik.

1.6.2. Çift Ünsüz + Şedde

İncelediğimiz metinde bazı Türkçe sözcüklerde çift ünsüzle birlikte Arap imlasının etkisiyle *şedde* de kullanılmıştır: ellerinde اللرنده 35b16, elli اللى 111a14, ḳıllu قيللّو 15b3, ḳullar قوللر 29a14, oġulları اوغللّرى 36b14, teller تللّر 111b12, yıllıḳ يللّق 34a5

1.7. Türkçeleştirme Örnekleri

İncelediğimiz metinde Arapça ve Farsça asıllı sözcüklerin yazılışında bazen Türkçenin etkisi görülmektedir. Bu tür örnekleri *Türkçeleştirme Örnekleri* başlığı altında incelemeyi uygun gördük. Bunlar, tespit ettiğimiz sözcüklere göre *hemze > y, ẕ > z değişmeleri ve uzunluğun gösterilmemesi* olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan en çok rastladığımız Türkçeleştirme örneği, *hemze > y* değişmesidir. Şimdi bu konu için tespit ettiğimiz örnekleri sunuyoruz:

1.7.1. hemze > y

ʿacāʾib عجاءب > ʿacāyib عجايب 11a1, ʿāʾid عاءد > ʿāyid عايد 38b1, fāʾide فاءده > fāyide فايده 17b13, fāʾiz فاءز > fāyiz فايز 152b15, fevāʾid فواءد > fevāyid فوايد 21b17, māʾil ماءل > māyil مايل 15a8, nāʾib ناءب > nāyib نايب 31b13, ṣāʾim صاءم > ṣāyim صايم 60b15, sāʾir ساءر > sāyir ساير 12b12, ṭāʾife طاءفه > ṭāyife طايفه 52b10, zāʾil زاءل > zāyil زايل 163a6.

1.7.2. ẕ > z

Sözcüklerin önüne gelerek *"... sahip"* anlamı veren *ẕī*, Arapçadır. ẕī-ʿahd ذىعهد (3a4) ve Yūsuf-ı ẕī-Nüvās يوسف ذى نواس (82a7) örneklerinde aslında olduğu gibi *ẕ*, diğer örneklerde *z* ile yazılmıştır. *ẕ* > *z* değişmesine tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır: zī-ʿaṭā زي عطا, zī-kemāl زي كمال 20a2, zī-kerāmet زي كرامت, zī-kerem زي كرم 21a13, zī-muḳteżā زي مقتضا 19b19.

1.7.3. Uzunluğun Gösterilmemesi

ḫurma خرمه < **ḫurmā** خرما **:** *Ḫurma* sözcüğünün kökeni Osmanlıca-Türkçe sözlükte Arapça, (OTAL: 383), Türkçe Sözlük (TS: 904) ve Kamus-ı Türki'de (KT: 579) Farsça olarak geçmektedir. Biz de dizinde bu sözcüğün kökenini Farsça olarak

belirttik. Sözcüğün aslı *ḫurmā* şeklinde olup *a* ünlüsü uzundur. İncelediğimiz metinde üç yerde bu uzunluk gösterilmemiş, sonda uzunluğu gösteren *elif* yerine *he* yazılmıştır (25b19, 26a1-iki yerde).

ya یه < **yā** یا **:** Farsça kökenli olan bu sözcüğün ünlüsü bazen *elif*le gösterilmiş (bunlardan iki örnek: 102b7, 111a1), bazen *elif* yerine *he* yazılarak (bunlardan iki örnek: 98a6, 100b18) uzunluk gösterilmemiştir. Arapça kökenli olup seslenme bildiren *yā*nın ünlüsü ise sürekli *elif*le yazılmıştır.

yabān یبان < **yābān** یابان **:** Farsça kökenli olup İncelediğimiz metinde üç yerde geçen sözcük, bir yerde *yābān* (18a14) şeklinde yazılıp her iki *a*nın uzunluğu da gösterilmiş; iki yerde ise *yabān* şeklinde yazılıp birinci *a*nın uzunluğu gösterilmemiş, ikincisinin gösterilmiştir (27b19, 61a3).

2. SES BİLGİSİ

2.1. Ünlü Uyumları

2.1.1. Kalınlık-İncelik Uyumu

İncelediğimiz metinde Türkçe sözcükler genel olarak kalınlık-incelik uyumuna uymaktadır. ken ve +ki ekleri kalın sıradan kelimelere geldiklerinde uyumu bozarlar: oturur **iken** 11b14, buyurmışlar **iken** 53a7, maḥalde **iken** 160a6; yarın**ki** 62a18.

2.1.2. Düzlük-Yuvarlaklık Uyumu

İncelediğimiz metinde düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olan örnek sayısı çoktur. Bu durum, *girü* (13b18), *incü* (34b18), *eyü* (38a12), *ḳarşu* (68a11), *ḳapu* (70a15) *daru* (102a17), *ḳaygu* (118a1) gibi bazı kelimelerde düz ünlülerden sonra yuvarlak; *ṭoḳı-* (43b4), *yüri-* (49a14), *ṭogrı* (60a3), *oḳı-* (67b11) gibi bazı kelimelerde ise yuvarlak ünlülerden sonra düz ünlülerin gelmesinden kaynaklanmaktadır. Ayrıca bazı eklerin ünlüsünün sürekli yuvarlak, bazılarının ise sürekli düz olması düzlük-yuvarlaklık uyumunun bozulmasına neden olmaktadır. Şimdi ara başlıklar halinde eklerin bu uyuma aykırılık oluşturan örneklerini sunacağız:

2.1.2.1. Düz Ünlülü Eklerin Uyumu Bozması

Ünlüsü sürekli düz olan bazı ekler, yuvarlak ünlülü kelimelere geldiğinde düzlük-yuvarlaklık uyumu bozulur. Şimdi tespit ettiğimiz bu ekleri ve uyumun bozulduğu bazı örnekleri sunacağız.

Uyumu bozan yapım ekleri ve örnekleri şunlardır:

+CI: yol**cı** 28b7, odun**cı** 158a14.

+ki: dün**ki** 97b15.

+lIK: ḳul**lıḳ** 46a17, gün**lik** 76a1, çoḳ**lıḳ** 77a7, ucuz**lıḳ** 118b2.

-IcAK: ṭogı**caḳ** 11b7, gör**icek** 16b8 şor**ıcaḳ** 65b12.

-IncA: ol**ınca** 48b18 düş**ince** 48b18 ṭoy**ınca** 122a5.

-Il-: ört**il**- 24a5, ḳur**ıl**- 49a2, yor**ıl**- 49a13, üz**il**- 69a14, dög**il**- 96a19, çöz**il**-106a12.

-In-: döv**in**- 9b15, gör**in**- 36b14, göy**in**- 38b13, sür**in**- 49a6, 101a3, dög**in** 124b11.

-Iş-: ṭut**ış**- 52a2, bul**ış**- 143a6, şor**ış**- 144b6, gör**iş**- 168b16, ḳuç**ış**- 168b16.

Uyumu bozan çekim ekleri ve örnekleri şunlardır:

Yükleme durumu eki +(y)I: ḳul**ı** 65a5, ḳapu**yı** 151a10.

3. Tekil iyelik eki +(s)I(n): göz**in** 61b4.

Soru Eki +mI: ḳul**mı**sın 46a15, degül**mi**dür 85b14.

2. tekil kişi eki -sIn: olur**sın** 15a17, ḳurtılur**sın** 46a5, virür**sin** 128b2.

2. çoğul kişi eki -sIz: bilür**siz** 27b3, olur**sız** 58b3, virür**siz** 146a8.

Öğrenilen geçmiş zaman eki mIş: bul**mışam** 151b9, bük**mişem** 151b13; bul**mışuz** 73a3.

Görülen geçmiş zaman 3.kişi eki -dI(lar): yol**dılar** 109b2.

2.1.2.2. Yuvarlak Ünlülü Eklerin Uyumu Bozması

Ünlüsü sürekli yuvarlak olan bazı ekler, düz ünlülü kelimelere geldiğinde düzlük-yuvarlaklık uyumu bozulur. Şimdi tespit ettiğimiz bu ekleri ve uyumun bozulduğu bazı örnekleri sunacağız.

Uyumu bozan yapım ekleri ve örnekleri şunlardır:

+cuḳ: aza**cuḳ** < az+cuk 140b7.

+lU: ḳıl**lu** 15b3, ḳan**lu** 28b6, ṭat**lu** 29a11, baġ**lu** 37b12, giz**lü** 70a2, reng**lü** 77a15, beŋiz**lü** 78b5, ṣaç**lu** 78b5, ad**lu** 136a19, at**lu** 136b18.

+sUz: iḫtiyār**suz** 47b17, edeb**süz** 70a18, ḥesāb**suz** 134a3.

+Ur-: çaġ**ur**- 36a10.

-dUK: al**duḳ**ları 40b9, geç**dük**leri 99a9, di**dük**leri 102a10, bıraḳ**duḳ**larında 129b3, at**duḳ**larında 132b15.

-mAlU: it**melü** 35a13, yan**malu** 88b9, biç**melü** 109b1.

-Ur: ḳoynuŋda yat**ur** bir esed 104a18, maḥabbet meydānına gir**ür** çoḳ 149b5.

-UbAn: iltüben 105b12.

-UK: aç**uḳ** 34b16, yıḳ**uḳ** 60b19, art**uḳ** 83a8.

-Up: getürüp 11b12, **gelüp** 23b8, **çıḳarup** 29b1.

-ḳun: ḳaç**ḳun** 47b12.

-mUr: yaġ**mur** 59a4.

-U: ayr**u** < ayır-u 27b4, yap**u** 60b10.

-dUr-: in**dür**- 31a18, bulaş**dur**- 55b16, gey**dür**- 65b16, bin**dür**- 77a3, it**dür**- 84b4, bitiş**dür**- 90b17, yan**dur**- 99a3, yaġ**dur**- 118b13, sev**dür**- 126b2, inan**dur**- 147a9, ulaş**dur**- 149a18, bil**dür**- 161b3, iriş**dür**- 172b18.

-**gür**-: ir**gür**- 61a18.

-Ur-: iç**ür**- 23b5, yat**ur**- 35b13, bit**ür**- 42b3, deg**ür**- 48a10, biş**ür**- 88b4, geç**ür**- 93b16, ḳaç**ur**- 96b5, yit**ür**- 156b2.

Uyumu bozan çekim ekleri ve örnekleri şunlardır:

İlgi durumu eki+(n)Uŋ: ehli**nüŋ** sūz u güdāzı 10a10-11, her biri**nüŋ** ḳalbi 32b6, sen**üŋ** ḥaḳḳuŋda 108b17, aʿdā**nuŋ** ḳulūbı 123b11, zāhid**üŋ** cānı 124b7

1. tekil iyelik eki (U)m: evlād**um** 18a18, ağz**um** 24b15, baş**um** 73b3.

2. tekil iyelik eki +(U)ŋ: ḳarındaş**uŋ** Yaʿḳūb 15b19, māl**uŋ** çoḳ ola 57a2-3, ẕāt**uŋ** ola ṣaġ, esen 60a14, ʿaḳl**uŋ** var 98a5.

1. çoğul iyelik eki +(U)mUz: baba**muz**uŋ 26b2, her bir**ümüz** 168b6.

2. çoğul iyelik eki +(U)ŋUz: ara**ŋuz**da 37a2, biri**ŋüz** 48a14, ḳanḳı**ŋuz** 77b16, ata**ŋuz**uŋ 131a3, ḥāl**üŋüz** 172a2.

1. çoğul kişi eki -(y)Uz: bula**yuz** 32a17, girmiş**üz** 50a19, bulmış**uz** 73a3.

Görülen geçmiş zaman 1 ve 2.kişi ekleri: bil**düm** 38a14, ağla**dum** 43a6, aç**dum** 113a4; ağlat**duŋ** 48a7, di**düŋ** 81b10, al**duŋ** 160a15; it**dük** 31a7, eyle**dük** 37a8, ḳal**duḳ** 143b10; yi**düŋüz** 76b12.

Geniş zaman eki -Ur: ağlaş**ur**lar 20b12, al**ur** 22a19, yayıl**ur** 108b7, vir**ür** 109b17.

Emir kipi (1 ve 2. tekil kişi hariç): ḳals**un** 132b14; yi**yelüm** 26b12, var**alum** 32a4; eyle**ŋüz** 151a3; ḳaz**sunlar** 83b14.

2.2. Ünlü Kaynaşması

Nol- < ne+ol- (56b2) ve neyle- < ne+eyle- (168a17) örneklerinde *e* sesi düşmüştür. Ünlüyle biten bir sözcüğün son sesi ile ünlüyle başlayan bir sözcüğün ilk sesinin karşılaşmasıyla meydana gelen bu olay *geçişme* olarak da adlandırılır.[10]

2.3. Ünlü Düşmesi

İncelediğimiz metinde tespit ettiğimiz bazı ünlü düşmesi örnekleri şunlardır: aġzumda < aġız+umda 24b15, ayru < ayır-u 27b4, beŋze- < beŋiz+e-105b3, çaġrış- < çaġır-ış- 133b15, göŋlüm < göŋül+üm 139a9, oyna- < oyun+a- 167b12.

2.4. Ünsüz Uyumu

İncelediğimiz metinde sert ünsüzlerden sonra bazı eklerin sürekli yumuşak ünsüz *d* ile başlaması ünsüz uyumunu bozmaktadır. Bu ekler ve bazı örnekleri aşağıda sunulmuştur:

---

[10] Özçelik, Sadettin-Boz, Erdoğan (2009), *Siverek Merkez Ağzı, Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük*, Gazi Kitabevi, Ankara, s. 22

Sıfat-fiil Eki -dUK: at**duḳ**larında 132b15, bıraḳ**duḳ**larında 129b3, geç**dük**leri 99a9.

Fiilden Fiil Yapan Ek -dUr-: bulaş**dur**- 55b16, bitiş**dür**- 90b17, iriş**dür**- 172b18, it**dür**- 84b4, ulaş**dur**- 149a18, üleş**dür**- 161a17.

i- Fiilinin Geniş Zamanı 3.kişi Eki +dUr(lAr): ḥüsn-i iṭāʿat**dur** 18b9, ḥaḳīḳat**dür** 60a16, ḳaç**dur** 98a2.

Görülen Geçmiş Zaman Eki -dI, -dU: aç**dum** 113a4; ağlat**duŋ** 48a7; at**dı** 12a4; it**dük** 31a7, unıt**duḳ** 42a2; ṭut**duŋuz** 105a8; yit**diler** 167b6.

Bulunma Durumu Eki +dA: āfāḳ**da** 23a1, eylük**de** 14a16, ʿibādet**de** 159b15.

Ayrılma Durumu Eki +dAn: açlıḳ**dan** 147a5, le**ẕẕet**den 152a15, maʿṣiyet**den** 51b10, memleket**den** 56a15, sāʿat**den** 130a11.

2.5. Ünsüz Değişmesi

İncelediğimiz metinde tespit ettiğimiz ünsüz değişmeleri aynı zamanda *Türkçeleştirme* örnekleridir. Bunların yazımına dikkat çekmek amacıyla imla özelliklerinde de incelemiştik. Bu konudaki bazı örneklerimiz şunlardır:

hemze > y: ʿacāʾib عجاءب > ʿacāyib عجايب 11a1, ʿāʾid عاءد > ʿāyid عايد 38b1, fāʾide فاءده > fāyide فايده 17b13, fāʾiz فاءز > fāyiz فايز 152b15, fevāʾid فواءد > fevāyid فوايد 21b17, māʾil ماءل > māyil مايل 15a8, nāʾib ناءب > nāyib نايب 31b13, ṣāʾim صاءم > ṣāyim صايم 60b15, sāʾir ساءر > sāyir ساير 12b12, ṭāʾife طاءفه > ṭāyife طايفه 52b10, zāʾil زاءل > zāyil زايل 163a6.

ẕ > z: zī-ʿaṭā, zī-kemāl, 20a2, zī-kerāmet, zī-kerem 21a13, zī-muḳteżā 19b19.

2.6. Ünsüz Düşmesi

İncelediğimiz metinde karşılaştığımız ünsüz düşmesi olayı, sözcük sonunda hemze düşmesi şeklindedir. Bazı örneklerimiz şunlardır: ḳażā < ḳażāʾ 97a8, liḳā < liḳāʾ 18b8, mesā < mesāʾ 33b12.

2.7. Hece Düşmesi

İncelediğimiz metinde şimden < şimdiden (74b19) örneğinde orta hece *di* düşmüştür.

3. ŞEKİL BİLGİSİ

Şekil bilgisinde yapım ve çekim ekleriyle birleşik sözcükler üzerinde duracağız. Örneklerimizi anlamın ortaya çıkması gerektiğinde cümle hâlinde, diğer durumlarda sözcük hâlinde vereceğiz. Sözcük hâlindeki örneklerimiz alfabetik sıraya göre, cümle hâlindeki örneklerimiz sayfa-satır numarasına göre yazılmıştır.

3.1. Yapım Ekleri

İncelediğimiz metinden tespit ettiğimiz yapım eklerini aşağıdaki başlıklar altında örnekleriyle sunacağız:

3.1.1. İsimden İsim Yapan Ekler

+aḳ: çan**aḳ** 156a14.

+(ş)Ar: iki**şer** 46b11, ḳırḳ**ar** 68a12.

+ArU: Yer-yön bildirir. Bir durum ekiyken bazı sözcüklerde kalıplaşarak yapım eki gibi kullanılır olmuştur: iç**erü** 171a8, il**erü** 37a14, yuḳ**aru** 22b2. (bk. +rA)

+CA: aḳ**çe** 31a17, eyü**ce** 129a18, ḥāżır**ca** 114a8, ni**çe** 76a10, ol taḳdīr**ce** 156b11-12, tenhā**ca** 87b12.

+Cek: büyü**cek** < büyük+cek 84b8, gök**çek** 108a15, tīz**çek** 148a2.

+CI: aḳın**cı** 66a2, aş**çı** 93a2, boya**cı**lık 77a5, demür**ci** 91b10, etmek**çi** 110a7, gemi**ci** 49b5, ḳapu**cı** 123b8, odun**cı** 158a14, yol**cı** 28b7.

+cuġaz: ḳuş**çuġaz** 160a7, şu**cuġaz** 27b18.

+cuḳ: aza**cuḳ** < az+cuk 140b7, oġlan**cuḳ** 84b17.

+daş: ḥāl**deş** 167b1, ḳarın**daş** 46b11, yol**daş** 48b13.

+dü: gürül**dü** 133b12.

+düz: gün**düz** 102a16.

+ge: Kalıplaşmış yönelme durumu ekidir. öz**ge** 167a8.

+ıl: yaş**ıl** 34b17.

+kek: er**kek** 55a7.

+ki: evvel**ki** 22b15, dün**ki** 97b15, yarın**ki** 62a18. Adın bulunma durumundan sonra da kullanılır: gökde**ki** 90b12**.**

+lIK: ādemī**lik** 19a10, āşınā**lıḳ** 73a17, bir**lik** 73b10, boyacı**lık** 77a5, çoḳ**lıḳ** 77a7, dirhem**lik** 72a16, edebsüz**lik** 70a18, ekin**lik** 80a16, ġarīb**lik** 56b3, gün**lik** 76a1, ırġad**lıḳ** 62b15, imām**lıḳ** 79b18, ḳul**lıḳ** 46a17, teşne**lik** 69b2, uġrı**lıḳ** 81b10.

+lU: bağ**lu** 37b12, beŋiz**lü** 78b5, boy**lu** 78b4, fayide**lü** 64a14, giz**lü** 70a2, ḥürmet**lü** 14b18, ḳıl**lu** 15b3, ḳan**lu** 28b6, reʾfet**lü** 37b1, reng**lü** 77a15, ṣaç**lu** 78b5, sevgü**lü** 13b16, ṭat**lu** 29a11.

+(I)ncI, +(U)ncI: , altı**ncı** 133b7, beş**inci** 133b7, dörd**ünci** 44a13, on**uncı** 127b17, ṭoḳuz**uncı** 127b17, yedi**nci** 33b2.

+rA: Yer-yön bildirir. Bir durum ekiyken bazı sözcüklerde kalıplaşarak yapım eki gibi kullanılır olmuştur: iç**re** 61b12, ṣoŋ**ra** 13b18, ṭaş**ra** 92b9. (bk. +ArU)

+sUz: edeb**süz**lik 70a18, ḥesāb**suz** 134a3, iḫtiyār**suz** 47b17, on**suz** 26b14, ṣu**suz**lıġ 171b2, yüz**süz** 95b10.

3.1.2. İsimden Fiil Yapan Ekler

+A-: beŋz**e-** < beŋiz+e-157a17, oyn**a-** < oyun+a- 167b12, yaş**a-** 174b7.

+ar-: ağ**ar-** 43b6, yaş**ar-** 153b10.

+da-: al**da-** 71a18.

+et-: Bu ek için Korkmaz *"+Aş- eki gibi +At- eki de addan fiil yapan +A- ekiyle fiilden ettirgen fiiller türeten -t- ekinin kaynaşmasından oluşmuş bir birleşik ektir. Kaynaşma dolayısıyla -t- ekini işlevini körelmiştir."* (2003: 113-114) açıklamasını yapar. Bu eke şu iki örneği tespit ettik: düz**et-** 131b1, göz**et-** 68a1.

+(I)K-: acı**ḳ-** 121a15, bir**ik-** 91a1.

+(a)l-: çoğ**al-** 116b2, diri**l-** 163a9, ince**l-** 120b10, ṣağ**al-** 31b8, ṭoġrı**l-** 51a13, yüce**l-** 26a19.

+lA-: bağışş**la-** 66a11, bağ**la-** 25b19, boğaz**la-** 15b1, çağ**la-** 4a18, diŋ**le-** 67b7, gice**le-** 37b4, göz**le-** 31a1, ḳarşu**la-** 14a1, ḳoḳ**la-** < ḳoḳu+la 37a19, ḳuzu**la** 17a12.

+ṣa-: ṣuṣ**a-** 23b3.

+(U)r-: çağ**ur-** 36a10, üf**ür-** 75a19.

3.1.3. Fiilden İsim Yapan Ekler

3.1.3.1. Fiilimsiler

3.1.3.1.1. İsim-Fiiller

-Iş: bil**iş** 141a16, in**iş** 49a4, yaŋ**ılış** < yaŋıl-ış 52a11.

-mA: ditre**me** 24a3, düş**me** 104b5, yan**ma** 114b13.

-mAK: al**maḳ** 99a16, bağla**maḳ** 21a16, bil**mek** 98a5, çek**mek** 45b7, çıḳ**maḳ** 22b7, gel**mek** 91b18, ḳopar**maḳ** 131b10, saḳın**maḳ** 148b5.

3.1.3.1.2. Sıfat-Fiiller

-(y)AcAK: ḳurtıl**acaḳ** yirleri 162b16, ṣatun al**acaḳ**larını 130a15, ṣavıl**acaḳ** yir 49a14, söyle**yecek** lisān 58b11.

-(y)An: aḳ**an** 71a9, baḳ**an** 142a18, eyle**yen** 41b12, geç**en** 174a1, oḳıy**an** 79a10, vir**en** 94b16, yelte**yen** 51b12, yi**yen** 41b9.

-Ar: gid**er** oldı 77a6, kimseneye ṭap**ar** ḳalmaya 80a19.

-dUK: al**duḳ**dan 65a8, al**duḳ**ları 40b9, at**duḳ**larında 132b15, bıraḳ**duḳ**larında 129b3, buyur**duḳ**larında 135b10, di**dük**leri 102a10, düz**dük**leri 99b12, geç**dük**leri 99a9.

-mAlU: biç**melü** olduḳda 109b1, helāk it**melü** olduḳda 35a12-13, helāk ol**malu** olduḳ 165a1, yan**malu** olmış 88b9.

-mAz: görin**mez** oldı 27b10, gör**mez** olmış idüŋ 82b17, kimse gör**mez** bil**mez** āyīn eylemiş 89b1, oḳı**maz** oldı 170b9, yaġmur yaġ**maz** oldı 121a19.

-mIş: mezbelelerden çıḳarıl**mış** ḫırḳalardan dikil**miş** bir cübbe 40b11-12, ṣātun alın**mış** ġulām 67b8-9, yırtıl**mış** yir 37a19.

-(U)r: ḳafesde otur**ur** ḳuş 100b11-12, ḳoynuŋda yat**ur** bir esed 104a18, maḥabbet meydānına gir**ür** çoḳ 149b5.

3.1.3.1.3. Zarf-Fiiller

Zarf-fiil ekleri farklı anlam fonksiyonlarını üstlenmiş eklerdir. Bu nedenle incelediğimiz metindeki zarf-fiillerin üstlendiği anlamlara değindikten sonra seçtiğimiz örnekleri cümle içinde sunacağız:

-e, ı, u

Bu zarf-fiiller kurallı birleşik fiillerde asıl fiille yardımcı fiilin arasına girer. Bunlar için tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

“Ne dīnden **dönebilür** ve ne āteşe girmegi iḫtiyār ider.” (84a5)

“Bunlara kim ḳādirdür, ʿilmi irişmedügi nesneleri kim suʾāl **idebilür**?” (97b17)

“Kendüŋüze enbiyā neslindenüz, esbāṭuz diyü söylersiz, ābā vü ecdāduŋuz şerīʿatında varmıdur ki uġrı **ḳoyuvirile**, yirine ṭoġrı ṭutıla, maʿāẕallāh, ben anı itmezem, metāʿum kimüŋ yükinde bulındı ise anı **alıḳoram**, ẓālim degülem, varuŋ gidüŋ, didi.” (161b18-162a3)

“Ol seriḳa iden ḳarındaşuŋuz yanumda maḥbūs-dur, cürmine göre **alıḳodum**, didi.” (162a7-8)

-eli

Bu zarf-fiil, tespit ettiğimiz tek örnekte *+den berü* ile birlikte kullanılmış olup *bir zamandan beri* anlamını vermektedir. Bu yapının kullanıldığı cümle aşağıda verilmiştir:
“Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. buyurmışlar ki: Allāh teʿalā yiryüzine ẕürriyet-i ādemi **getüreliden berü** yiryüzinde bir fitne olmadı+ki fitne-i Deccāl’dan ʿaẓīm ola.” (78b19-79a1)

-erek

Bu zarf-fiil eki tespit ettiğimiz beş yerde kalıplaşmış olarak *gittikçe, tedricen* anlamına gelen *giderek* sözcüğünde geçmektedir:
“Rūzgār oldı muḫālif esdi bād, / **Giderek** oldı havāda iştidād.” (50b1)
“**Giderek** Züleyḫā’nuŋ göŋlinde ḥālet-i ʿışḳ peydā olup ammā ẓuhūra getürmeyüp mestūr itdi.” (67b12-14)

-erek zarf-fiil eki, tespit ettiğimiz bir örnekte ise durum ifade etmektedir:
“Eyitdi: Ve ʿaleyke’s-selām eyyühe’ṭ-ṭāyir, gördüm seni, minḳāruŋ ile cezīreden bir miḳdār reml alduŋ, ṣuya **dökerek**. Eyitdi: Belī, eyledür.” (160a13-15)

-IcAK

-dığında, -dığı zaman anlamını verir:
“On birinci oġulları ki Ḥażret-i Yūsuf idi. Ol **ṭoġıcaḳ** mezbūr aġaçda ʿādet üzre ṣāḫ ẓuhūr itmedi.” (11b6-7)
“Ṭayısı bu ḥāleti **göricek** ʿizzet ü iḫtirāmlar eyledi.” (16b7-8)
“Ḳorḳaram ṭaşra **çıḳıcaḳ** ġaflet idesiz, anı ḳurda yidüresiz, didiler.” (27a1-2)
“Üçünci defʿa **ṣorıcaḳ** buyurmışlar ki: Her günde yetmiş kerre ʿafv eyle.” (65b12)
“Yūsuf daḫı yolına revāne olup sarāyına **varıcaḳ** bir ādem gönderdi.” (137a17-18)
“Mıṣır’a **varıcaḳ** cümleŋüz bir ḳapudan girmeŋ, ebvāb-ı müteferiḳadan dāḫil oluŋ.” (148a7-8)
“Kelāmlarını **işidicek** nefsine mālik olımadı, aʿlā ṣavt ile aġladı.” (172a11-12)

-dıktan sonra anlamını verir:
“Ḥażret-i Yūsuf daḫı neʿam, bunlaruŋ ellerinde büyüdüm, bunlaruŋ üslūbı ile ḫūy ṭutdum, didi. Ḳullıġa iḳrār **idicek** Mālik’e, bunı ṣataruz, al, didiler.” (46a15-18)

“Tācir üzerine bir ḳara ʿArab ḳodı, bu ġulāmı seyyidlerine ilet, bulışup vedāʿ eylesün, ne ʿaceb şefḳatlü ġulām olur, ben bunuŋ gibi kimsene görmedüm, vedāʿ **idicek** getür, ḳāfileye irişdür didi.” (47a5-8)

Şart ifadesi taşır:

“Ṭarīḳ budur ki anı ḳatl idüp veyāḫūd bir yire çıḳaralum ki atamuz cemālini görmeyüp babamuzuŋ ḥużurı andan ḫālī olup muṣāḥabeti bizüm ile olsun. Ol **gidicek** aḥvālümüz ṣalāḥ üzre olur, didiler.” (26a19-26b3)

“Dellāl eyitdi: Bu vechile mezād **idicek** kimse saŋa müşterī olmaz, didi.” (54b1)

“Ḥażret-i Yūsuf’a teveccüh idüp, niçün kendü seyyideŋe muḫālefet idersin, emrini ṭutmazsın, anuŋıla muṣāḥabetden ḳaçarsın, diyü gāhī luṭf ile gāhī ʿunfıla söyleyüp sen aŋa iṭāʿat **itmeyicek** seni zindāna ḳoyup ḥabs ider, diyü tehdīd eylediler.” (86a14-18)

“Peyġāmberlerüŋ aḥvāli böyle **olıcaḳ** ey günāhlar içinde ġarḳ olup ʿuyūbından ḫavf iden bī-çāreler! Ol dem-lerde ḥāl niçe olur?” (133a13-15)

“Maḥbūs olan ḳarındaşumuzuŋ rāyiḥasını anda bulurıdı, anuŋıla eglenüridi, ol daḫı **varmayıcaḳ** ġam u ḥüzni ziyāde olur.” (161b13-15)

-(y)IncA

İncelediğimiz metinde en çok *-ıncaya kadar* anlamını üstlenmiştir:

“Ṣafrā adlu bir cāriyeye ṭayandılar, ḥattā bir dereye **varınca** yüridiler.” (36b12-13)

“Ammā şol şarṭ ile ki muḥkem ṣaḳlayup Mışır’a **varınca** ḥıfẓ eyleyesin, ḳayd u bend urasın ki uġrıdur, ḳaçmaya, didiler.” (46b1-2)

“Niçeye dek nefsüme ḥarām eyleyem ki tā seni **görmeyince** döşek-de uyumayam, liḳāʾ-ı şerīfüŋile müşerref **olmayınca** yaṣduġa baş ḳomayam.” (57a10-12)

“ʿAhd eylemiş-idi+ki Ḥażret-i Yaʿḳūb’ı ḍāḥik **görmeyince** kendü daḫı ḍıḥk itmeye.”(57b4-5)

“Dirleridi+ki ḫazāyin-i arż cümle elüŋüzde, niçün arpa etmegi yirsiz, **ṭoyınca** ṭaʿām ekl eylemezsiz, dirleridi.” (122a5-7)

“Fī’l-vāḳiʿ evlād-ı Yaʿḳūb’dan biri ġażab eylese cisminde olan ḳılları ḳalḳarıdı, ḳaftanlarından ṭaşra çıḳarıdı, aṣlā sākin olmazıdı, illā ḳan **dökmeyince** veyā bir kimsene aŋa **yapışmayınca**.” (162b8-10)

-dığında, -dığı zaman anlamını verir:

“Her zamānda ki oġlı vücūda gele idi ol aġaçda bir tāze budaḳ ẓāhir olup oġlan büyüyüp ḥadd-i bülūġa **irişince** ol şāḫ daḫı irişüridi.” (11b1-3)

“Ḳızḳarındaşı beytü’l-aḥzānuŋ ḳapusına varup esselāmu ʿaleyke yā ata, **diyince** āvāzını bilüp eyitdi: ʿAleyke’s-selām ey ḳızum, ne ḥāldür ki bu vaḳt içinde geldüŋ?” (57b8-11)

Olumsuzluk ekiyle kullanıldığında *-mezise, -mediği takdirde* anlamını verir:

“Varmı ḳudret bulmaġa böyle ḳamīṣ? / Mālikā! İḥsān idüp olsaŋ ḥarīṣ.
Didi Mālik kimde var ḳudret aŋa, / **Virmeyince** feyż-i Ḥaḳ miknet aŋa.” (43b12-13)

“Baŋa teslīm **itmeyince** özüŋi, / Sürmeyince yüzüme tā yüzüŋi.
Virmezem ekl itmege aṣla ṭaʿām, / Ḫūn u rızḳum eylerem saŋa ḥarām.” (113a10-11)

-ken

-dığı esnada, -dığı sırada anlamını verir:

“Bürāderleri ile **oturur iken** gözlerine uyḫu ġalebe eyledi, yatdı.” (11b14)

“Ḥażret-i Yaʿḳūb, bir yüksek yire çıḳup naẓar ideridi. Ol **görür iken** götürdiler. Hemānā ki görinmez oldı, naẓarları münḳaṭıʿ oldı, götüren ḳarındaşı, omuzundan atdı, yire urdı.” (27b8-11)

“Züleyḫā ardlarına düşüp ḳapuya muḳaddem irişmege saʿy itdi ve **ḳaçariken** ʿaḳabinden ḳamīşlerine yapışup ḳamīş yırtıldı, pāre pāre oldı.” (70a12-14)

“Biz **ol maḫalde iken** nā-gāh dürr ü cevāhir ile bezenmiş bir ḳuşçuġaz aḥsen-i eşkālde uçup görindi.” (160a6-7)

Önceden var olan bir durumun sonradan zıt yönde değiştiğini göstermek için karşıt durumlar arasında kullanılır. *Olduğu hâlde, olmasına rağmen* anlamını verir:

“Ḥikmet ne ola, siz duʿā idüŋ ben ḳabūl iderem diyü **buyurmışlar iken** duʿā iderüz, ḳabūl olmaz.” (53a7-8)

“Ebū Ṭālib **ḳarīb iken** lücce-i helāk-da ġarīḳ oldı. Selmān **baʿīd iken** sāḥil-i selāmete irişdi.” (91a9-10)

“Bir gice anda ʿibādet eyledi, ol aġaç **ḳuru iken** yaşardı, sebz oldı.” (92a5-6)

“Bu kerāmetleri viren **ben iken** ġayrıdan istiʿānet idersin.” (94a7)

-mAdIn

Zarf-fiilin gösterdiği hareketin veya durumun gerçekleşmesinden önce *asıl fiildeki hareketin yapılması gerektiğini veya bir durumun ortaya çıktığını* ifade etmek için kullanılır:

“Allāh teʿalā Cebrāʾīl’e emr itdi+ki Yūsuf, ḳuyunuŋ dibine **düşmedin** irişe.” (28b17-18)

“Ol ḥāletde gördüm+ki henüz zamānı **gelmedin** pīr olmış, ḳadd u ḳāmeti bükilmiş, mübārek arḳası kemāna dönüp żaʿf ġalebe eylemiş, ehl ü evlādını terk idüp Kenʿān depesi üzerine bir ev binā eylemiş, ismini beytü’l-aḥzān ḳomış, içine girüp nevḥa ile aġlar.” (56b8-12)

“Sizden birisi bu gice ḫorūs **ötmedin** gündüz rūşenāsı **olmadın** kāfir olur, beni bir niçe direm ile ṣatar, didiler.” (78a1-2)

“Her ṣabāḥ sāḥire **varmadın** rāhibe gelüp ʿilm-i tevḥīdden bir nesne oḳıyup andan ṣoŋra sāḥire varur oldı.” (82b4-5)

“Mıṣır’a dāḫil **olmadın** iki gün muḳaddem zādları dükendi.” (129a2-3)

-(y)Up

Art arda yapılan eylemler için kullanılır:

“Cebrāīl-i emīn nāzil **olup** yaşıl zebercedden bir ʿaṣā **getürüp** Yūsuf’a virdiler.” (11b12-13)

“Lakin sāyir ḳarındaşlarınuŋ anaları bu düş ṣūretini **işidüp** oġullarına ḫaber virdi, ḳalblerinde ḥased peydā **olup** cānına ḳaṣd eylediler.” (12b12-14)

“İçerüsinden pīrāhen-i İbrāhīm’i **çıḳarup** Ḥażret-i Yūsuf’a geydürdi. Dirler ki cennetden bir ayva daḫı **getürüp** ekl eyledi.” (29b1-3)

Yüklemin durumunu, nasıl yapıldığını bildirir:

“Ol budaḳlar üzre çiçekler ẓāhir oldı. Mīveler virdi. Reng-ā-reng ḫoş-āvāz, terennümsāz ḳuşlar, budaḳlarında **ḳonup** elḥānlar iderler.” (12a1-3)

“Yaʿḳūb daḫı ʿacele ile **varup** ḳoyun boġazladı. **Bişürüp** anası ışmarladuğı üzre arḳasına post **bağlayup** ve āvāzını taġyīr **idüp** ḳoyun etini Ḥażret-i İsḥāḳ’uŋ öŋine ḳodı.” (15b4-6)

“El **ḳaldurup** ʿAyş içün Ḥażret-i ʿİzzet’e, c. ş. münācāt itdiler.” (16a7-8)

“Dünyāda cenābetden ġusl itdügi **gelüp** eline **yapışup** benüm yanuma getürür.”(23b7-8)

“Ḥażret-i Yaʿḳūb, bir yüksek yire **çıḳup** naẓar ideridi.” (27b8-9)

“Vaḳtā ki Yaʿḳūb’uŋ tesbīḥi āvāzını işitdi āvāzını **ḳaldurup** risāleti edā eyledi.” (57b1-2)

“Mübārek ellerin yire **urup** iki raġīf çıḳarurıdı, teşne olsalar ṣu isterleridi, ellerin yire **urup** ṣu çıḳarıdı, içerleridi.” (77b1-3)

“Baʿżılar dimişler ki: Allāh teʿalā Ḥażret-i İbrāhīm’i kemāl ḳudreti ile ḥıfẓ **idüp** āteşe yandurmadı.” (99a2-3)

“Her ḫāneye ve her nefse kifāyet miḳdārı kendü yanında teberruʿan nesne taʿyīn **idüp** üleşdürür oldı.” (122a1-3)

“Devenüŋ yanına geldi, naẓar itdügi gibi deve **ditreyüp** düşdi, helāk oldı.” (148a15-17)

-dığında, -dığı zaman anlamını verir:

“Ol yirde bir ḳuyusı varıdı. Koyunlarına andan ṣu virüridi. Ḳuyunuŋ ṣuyı az **olup** Yaʿḳūb’a şikāyet eyledi.” (16b3-4)

“Gördiler, ḳarındaşları ile odun keserler ve ḫurma bağlarlar. Yūsuf’uŋ ḫurmasına ḳarındaşları ḫurmaları secde iderler. **Uyanup** vāḳıʿayı atalarına söylediler.” (25b19-26a2)

“Gün ıssı **olup** ḥarāret-i şems mizācına teʾṯīr idüp ṣuṣadı.” (27b15-16)

“Mıṣır’dan Ḥazret-i Yaʿḳūb’a gönderildi, mübārek gözlerine **sürüp** ʿayn-ı şerīfleri açılup münevver oldı.” (39b19-40a2)

“Nīl kenārına **varup** Mālik perde ṭutdı.” (53b6)

“Zindāna **gelüp** gördiler ki Ḥażret-i Yūsuf anda düş taʿbīrini ider.” (93a4-5)

Sebep bildirir:

“Ammā Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. s. anları yaramaz gözden **ṣaḳınup** ḳollarına bāzū-bend baġlamışıdı.” (29a12-14)

“Bir ḳamīs-leri varıdı, ābdest alduḳları vaḳt mübārek ḳollarını yeŋlerinden çıḳarmaġa imkān **olmayup** aşaġadan çıḳarurlarıdı.” (40b9-10)

“Zindānda zamānum ṭavīl oldı, bedenüm-de olan ḳaydlar baŋa müżāyaḳa virdi, gūyā incüklerüm-de yılanlar ṭolanmış-dur, ḳalḳmaḳ istesem aġır **gelüp** otururam.”(100b4-7)

Şart ifadesi taşır:

“Anlardan birisi yanuŋda kebīr **olup** veyāḫūd ikisi bile pīr **olup** zindegānīde żaʿīf olalar, anlara öf, dime.” (13a15-16)

“Yaʿḳūb’uŋ ol vaşfdan murādı ol idi+ki oġulları ayru ayru ḳapudan **girüp** şāyed birisi Yūsuf’a rāst **gelüp** bile dimek idi.” (148b6-8)

-Up(dUr) şeklinde *öğrenilen geçmiş zaman ifadesi* taşır:

“Ḥażret-i Yaʿḳūb’un ʿa. n.ʿa. e. t. oġulları gördiler ki Yūsuf’uŋ maḥabbeti dāmenüŋ ḥalḳasına **yapışup.**” (26a10-12)

“Ol semend-i nāza olanlar süvār, / **Döşenüpdür** altına üstüne nār.” (41b8)

“Ruḳʿasında **yazılupdur** ḥamd-ı tām, / Hem Resūle çoḳ ṣalātile selām.” (62a13)

“**Ṭoldurupdur** āteşile külḫanı, / Furṣat ister içine atar seni.” (71a15)

“Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. meclis-i evvelinde ḳażā vü ḳadere müteʿalliḳ aḥvāl tasṭīr itdügi eclden ṭayy **olınup**.” (97a7-8)

-dı ile birlikte *öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi* için kullanılır:

“Pāk-dāmān idi ʿişmet-pīşesi, / Zühd **olupdı** dāyimā endīşesi.” (112b15)

“Kim Medīne şehridür taḫt-ı Resūl, / Cemʿ **olupdı** anda aṣḥāb-ı ḳabūl.” (144a13)

-UbAn

İncelediğimiz metinde üç yerde kullanılan bu zarf-fiil, *yüklemin durumunu, nasıl yapıldığını* bildirir:

“Nefs-i kāfir, gel berü inṣāfa gel, / Ġıll u ġışdan pāk **oluban** ṣāfa gel.” (51b9)

“Ḥaḳḳı ḳorsın **uyuban** şeyṭāna sen, / Eylemezsin kāruŋı merdāne sen.” (51b13)

“**İltüben** zindāna maḥbūs itdiler, / Cān u tenden cümle meʾyūs itdiler.” (105b12)

İncelediğimiz metinde *sıfat-fiil eki+(iyelik eki)+hâl eki* yapısının kalıplaşıp zarf-fiil eki işleviyle kullanıldığı örnekler de vardır. Şimdi bu yapıları ve örneklerini sunacağız:

-duḳça

-dığı kadar anlamını verir:

“Mümkün **olduḳça** ʿadālet eyledüm, / Ṣāhlıḳ ʿırżın ṣıyānet eyledüm.” (126b9)

“Belā ʿaẓīm **olduḳça** cezā daḫı ʿaẓīm olur.” (170a8-9)

-dığı sürece anlamını verir:

"Mecālis-de **oḳınduḳça** sāmiʿler ki vüfūr-ı ḫayrāt u ṣevābı cāmiʿ-ler ola, duʿā-yı ḫayr ideler." (8b16-17)

-dUKdA

Bu zarf-fiil yapısı *-dığında, -dığı zaman* anlamını verir:

"Āteş kendülere yaḳın **geldükde**, çıḳalum, dirler." (22b5)

"Ve birini ṣırāṭ üzerinde gördüm, yavuz yil **olduḳda** varaḳ niçe ditrer ise, şöyle lerzān olmış, Allāh teʿalāya ḥüsn-i ẓannı gelür, ol ditremeden ḫalaṣ olur." (24a1-3)

"Ol sāḳīye düşüni taʿbīr **eyledükde**, beni yād eyleyesin, diyü ışmarladuġı içün Ḥażret-i Ḥaḳ c. ʿa. Yūsuf'a ʿitāb eyledi." (93b12-14)

"Nitekim Ḥażret-i İbrāhīm ʿa. ṣ. s. cesedi āteşe yanmaḳ, develeri boġazlanma dostlarından ayrılmaḳ ve ḳavminden baʿīd olmaḳ ʿarż **olınduḳda** Allāh teʿalānuŋ emrini iḫtiyār eyledi, fermānına rıżā virdi." (101a3-5)

"Ol loḳma ele **geldükde** ʿabd Rabb'ine şākir olurısa loḳması ziyāde olur, ol loḳma ekl olınduḳdan ṣoŋra vākiʿ olan aḥvāle naẓar eyle." (110a10-12)

"Görmezmisin Ḥażret-i Yaʿḳūb, ṣ.ʿa. n.ʿa. muḳaddimen Yūsuf'ı ḳarındaşları ile **ḳoşduḳda** anı alup gideriseŋüz baŋa ḫüzn ü ġam virürsiz, didi." (146a6-8)

-dUG / K+İyelik Eki+dA (-dUGUŋdA, -dUGUŋUzdA, -dUKlArIndA)

-dUKdA yapısının iyelik ekleriyle genişletilmiş şekli olan bu zarf-fiil yapısı da *-dığında, -dığı zaman* anlamını verir:

"Her meyyitüŋ bir vaṣiyyeti olur, benüm size vaṣiyyetüm budur ki: Cümle ḳarındaşlarum ile bir yire cemʿiyyet **itdügüŋüzde** benüm yalıŋuzlıġımı ẕikr eyleŋ muvāneset **itdügüŋüzde** benüm vaḫşetümi söyleŋ, ṭaʿām **yidügüŋüzde** benüm açlıġumı ẕikr idüŋ, ṣu **içdügüŋüzde** teşne vüʿaṭşān olduġumı yād idüŋ, bir yigit görseŋüz ki ṣūret ü ḫüsni ola benüm yigitligümi ve ṣuretümi unıtmaŋ, didi." (36a10-15)

"Ḳulum, görmezmisin, sen hevāŋa tābiʿ olup maḫfī işler **işledügüŋde** benüm gözüm seni görmezmi ṣanursın?" (59a15-16)

"Ḳurʿa Şemʿūn'a rast geldi ki Yūsuf'ı çāha **atduḳlarında** ḳamīṣi arḳasından çıḳarmışıdı." (132b14-15)

"Nās fezaʿ **itdüklerinde** anlar şād u mesrūr olalar." (136a1)

"Baş ḳaldurmaḳ **istedügüŋde** cehd ṭaşları ile urasın ki mażarratı ve ziyānı üzerüŋden mündefiʿ ola." (140a12-14)

“Ṣoŋra Yūsuf ʿa. s. bir mektūb çıḳardı ki sābıḳā Mālik’e Yūsuf’ı **şatduḳlarında** bir ḥüccet yazup virmişleridi.” (163b9-11)

-dügince

Bir işin tekrarlandığını ifade eder. İncelediğimiz metinde tek örnek tespit ettik:

“Ḥażret-i Fārūḳ-i aʿẓam her ṣabāḥ, / **İtdügince** her ṣalāta iftitāḥ.” (144a14)

-mezden

Öncelik anlamı verir. İncelediğimiz metinde tespit ettiğimiz tek örnekte bu anlam, evvel sözcüğüyle pekiştirilmiştir:

“Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. daḫı gel**mezden** evvel düşler görürleridi.” (25a5)

3.1.3.2. Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler

-AK: bıç**aḳ** 85b10, ḳon**aḳ** 48b11, ölç**ek** 97b14.

-gü: sev**gü**lü 13b16.

-IcI: ʿafv id**ici** 127a10, yırt**ıcı** 101b12.

-Im, Um: ad**ım** < at-ım 48b12; öl**üm** 113b10

-(U)K: aç**uḳ** 34b16, art**uḳ** 83a8, büyü**k** 117a9, döş**ek** 57a11, ḳon**uḳ** 170b6, yıḳ**uḳ** 60b19.

-ken: yel**ken** 51a12.

-ḳun: ḳaç**ḳun** 47b12.

-mUr: kö**mür** < köy-mür 114b11, yaġ**mur** 59a4.

-(I)n, -(U)n: eg**in** 126b2, ek**in** 109b1, ṣat**un** 123a15, tüt**ün** 95a14.

-U: ayr**u** < ayır-u 27b4, ḳoḳ**u** 172b19, ḳorḳ**u** 142b10, ört**ü** 32b13, ṭol**u** 144b13, yap**u** 60b10.

3.1.4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

Tespit ettiğimiz fiilden fiil yapan eklerden *-mA- olumsuzluk eki*, diğerleri ise *çatı ekleri*dir. Şimdi bu ekleri ve seçtiğimiz örnekleri sunuyoruz:

-Ar-: çıḳ**ar**- 172b17, gid**er**- < git-er 159b11, ḳop**ar-** 141a2.

-dUr-: bin**dür-** 77a3, bitiş**dür-** 90b17, bulaş**dur**- 55b16, gey**dür**- 65b16, in**dür**- 31a18, öl**dür**- 28b4, sevin**dür**- 57b6, söyün**dür**- 37b9, ṭol**dur**- 71a15, yan**dur**- 99a3.

-gür-: ir**gür**- 61a18

-Il-: aḳtar**ıl**- 35a19, at**ıl**- 138a4, çıḳar**ıl**- 40b12, den**il**- 38b7, dik**il**- 40b13, kes**il**- 58b17, ḳur**ıl**- 49a2, ört**il**- 24a5, ṣav**ıl**- 49a14, sür**il**- 37a18, ur**ıl**- 46b15, üz**il**- 69a14, yor**ıl**- 49a13.

-(I)n-: al**ın**- 9b19, bağla**n**- 62b8, boya**n**- 77a11, döv**in**- 9b15, geç**in**- 80a15, gizle**n**- 95a12, gör**in**- 36b14, ḳuşa**n**- 41b11, oḳı**n**- 8b16, şal**ın**- 31a14, ṭola**n**- 100b6.

-(I)ş-: ağlaş- 36b16, bulaş- 37a17, bul**ış**- 143a6, çağr**ış**- < çağır-**ış**- 36b15, gör**iş**- 168b16, şor**ış**- 144b6, söyleş- 36a4, ṭolaş- 140b11, ṭut**ış**- 52a2.

-(I)t-: acı**t**- 172a8, ağla**t**- 48a7, beŋze**t**- 49a19, çıḳar**t**- 22b9, ey**it**- 13a2, getür**t**- 53b1, ışır**t**- 84b5, oḳı**t**- 67b6, oyna**t**- 140b9, şarḳı**t**- 80a1, segir**t**- 27b14, yükle**t**- 172b14.

-Ur-: iç**ür**- 23b5, biş**ür**- 88b4, bit**ür**- 42b3, deg**ür**- 48a10, düş**ür**- 49a15, geç**ür**- 93b16, ḳaç**ur**- 96b5, ṭoġ**ur**- 74b18, yat**ur**- 35b13, yit**ür**- 156b2.

-mA-: Olumsuzluk ekidir: ağla**ma**- 37a13, al**ma**- 46b12, ḳorḳ**ma**- 143b19.

3.2. Çekim Ekleri

3.2.1. İsim Çekim Ekleri

İsim çekim eklerini *Durum Ekleri*, *İyelik Ekleri*, *Soru* ve *Çokluk Eki* olmak üzere dört başlık altında inceleyeceğiz.

3.2.1.1. Durum Ekleri

3.2.1.1.1. Yalın Durum +ø

Eksiz olan yalın durum için tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

“Ol zamānda **baş şaçı** ağarmazıdı.” (76a14)

“**Ben** enbiyānuŋ āḫiriyem.” (79a2-3)

“Civārum-da **ādem-ler** var.” (100b7).

3.2.1.1.2. İlgi Durumu +(n)Uŋ, +ø

İncelediğimiz metinde ilgi durumu, ekli ve eksiz olarak kullanılmaktadır. Ünsüzlerden sonra bu ek *+Uŋ,* ben ve biz zamirlerine ise *+üm* şeklinde gelmektedir. Ünlülerden sonra ise *+nUŋ* şekli görülmektedir:

Ünlülerden Sonra +nUŋ: aʿdā**nuŋ** ḳulūbı 123b11, bu**nuŋ** gibi 47a7, her biri**nüŋ** ḳalbi 32b6.

Ünsüzlerden Sonra +Uŋ, +üm: ben**üm** ʿaṣāmı 11b18, biz**üm** ile 26b11, cānum**uŋ** cānı 167b19, düşmanlar**uŋ** ḳulūbı 123b11, düş**üŋ** aḥvāli 108a17, sen**üŋ** ḥaḳḳuŋda 108b17, zāhid**üŋ** cānı 124b7.

Eksiz İlgi Durumu +ø: babası+ø yanında 12a9, boynı+ø arası 34a4, cehennem+ø āteşi 84a7, ḳademleri+ø ḫākini 18b7-8, ḳalbi+ø sarāyını 12a14.

3.2.1.1.3. Yükleme Durumu (y)I, +ø

Bu durum eki ünsüzlerden sonra *+yI,* ünlülerden sonra *+I* şeklinde gelir. Eksiz olarak da kullanılır. 3. kişi iyelik ekinden sonra gelen n'yi bazı araştırmacılar yükleme durumu eki olarak kabul etmişlerdir. Biz, n'yi 3. kişi iyelik ekine dahil edip bu tür örnekleri eksiz yükleme durumu içinde göstermeyi uygun gördük. (Araştırmacıların bu konudaki görüşleri için bk. s. 57)

Yükleme durumu için seçtiğimiz örnekler şunlardır:

Ünlülerden Sonra +yI: belā**yı** (inzāl iden) 38b17, deryā**yı** (temevvüc itdürdi) 83a12, ḫasta**yı** (göre) 151a6, ḳamçı**yı** (vir) 137a13, ḳapu**yı** (açdı) 151a10, ḳoġa**yı** (ṣarḳıtdı) 45b5.

Ünsüzlerden Sonra +I: esved**i** (gördük) 73a8, ḫatun**ı** (getürdiler) 84a2, ʿibret**i** (almışam) 42b9.

Eksiz Yükleme Durumu +ø: elin**+ø** (tutup) 68b5-6, evin**+ø** (ṣordılar) 118b7, gözin**+ø** (açdı) 61b4, ʿimāmesin**+ø** (ḳoyup) 27a19, ḳanḳısın**+ø** (ḳatl idelüm) 19b16.

3.2.1.1.4. Yönelme Durumu +(y)A

Yönelme durumu, incelediğimiz metinde ünsüzlerden sonra *+A,* ünlülerden sonra *+yA* şeklinde görülmektedir:

Ünlülerden Sonra +yA: ḳapu**ya** (gelüp) 57b16, ḳışṣa**ya** (ur gūşuŋı) 141b9, ḳoġa**ya** (yapışdılar) 45b6, ṣaḥrā**ya** (çıḳdı) 155a17, semā**ya** (yüzini ṭutdı) 105b17, ṣu**ya** (dökerek) 160a15.

Ünsüzlerden Sonra +A: ac**a** (ṭaʿām vir) 111a1, arż**a** (buyursam) 59a19, aṣḥāb**a** (emīr eylediler) 67a8, cevāb**a** (ḳudretleri ḳalmadı) 157a8, deŋiz**e** (atmaḳ) 83a12-13, faḳīr**e** (baḳ) 169a10.

3.2.1.1.5. Bulunma Durumu +dA

İncelediğimiz metinde ekin ünsüzü sürekli *d* olduğundan ek, sert sessizle biten sözcüklere geldiğinde ünsüz uyumunu bozar. Bulunma durumu ekinin geldiği bazı sözcükler şunlardır: āfāḳ**da** (söylerler) 23a1, ata**da** (yoḳdur) 14b4, deryā**da** (ġarḳ olmışlardur) 49b1, ev**de** (iḳāmet itmek) 48b9, ḳanın**da** (acıdur) 119b19, yanum**da** (ḳalmadı) 46a18.

3.2.1.1.6. Ayrılma Durumu +dAn

+dAn şeklinde sözcüklere gelen ayrılma durumu eki de sert ünsüzle biten sözcüklere geldiğinde ünsüz uyumunu bozar. Bu ekin kullanıldığı bazı sözcükler şunlardır: cihān**dan** (intiḳāl olur) 60a11, fenā**dan** (intiḳāl ḳıldı) 31b17, ḳarındaşum**dan** (ayırup) 47b6, mācerā**dan** (geçelüm) 18a19, maʿṣiyet**den** (nehy iden) 51b10, ṣulbum**dan** (indi) 14b12-13, yirin**den** (ḳalḳup) 57b15.

3.2.1.1.7. Araç-Birliktelik Durumu +ın, +(I)lA, +y(I)lA

Tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

+ın: ayaġ**ın** (ṭurur) 124a4, gündüz**in** (ṣāyim olurmış) 124a19, yaya**n** (ḳalduŋ) 49a12.

+(I)lA: ḫavf-ı Ḥaḳ’**la** (itmeyen cürm ü günāh) 32b17, luṭfuŋ**ıla** (muġtenem oldu) 106a2, sitem**le** (derdmend olanlara) 31b10.

+y(I)lA: bahā**yla** (ṣatdılar) 47b7, barmaḳları**yla** (işāret eylediler) 90b13-14, duʿā**yıla** (ṭurur) 124a13, gözyaşı**yla** (mülemmaʿ eylediler) 47b18-19, ṣu**yıla** (oldı cūy-ı Nīl) 72b7, ṣu**yla** (ṭoldı) 16b7.

3.2.1.1.8. Ad Durum Eklerinin Birbirlerinin Yerine Kullanılışı

Ad durum eklerinin birbirlerinin yerine kullanılışıyla ilgili tespit ettiğimiz örnekleri aşağıdaki başlıklar altında sunacağız:

3.2.1.1.8.1. Yönelme Durumunun Diğer Ad Durum Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı

İncelediğimiz metinde yönelme durumu eki *yükleme, bulunma, ayrılma* ve *araç-birliktelik durumları* fonksiyonunda kullanılmıştır.

3.2.1.1.8.1.1. Yükleme Durumu Fonksiyonunda

“Benden saŋa irişen günāhlarumı ʿafv eyle. Buyurdılar ki: Allāh teʿalā **saŋa** ʿafv eyleye, baŋa ẓulm iden-leri ben ʿafv eyledüm, didi.” (54b14-16)

3.2.1.1.8.1.2. Bulunma Durumu Fonksiyonunda

“Nitekim Ḥażret-i İbrāhīm ʿa. ṣ. s. cesedi **āteşe** yanmaḳ, develeri boġazlanmaḳ, dostlarından ayrılmaḳ ve ḳavminden baʿīd olmaḳ ʿarż olınduḳda Allāh teʿalānuŋ emrini iḫtiyār eyledi, fermānına rıżā virdi.” (101a2-5)

“Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. buyurmışlar ki: Cümle ḫāletde Allāh teʿalādan ḳorḳun, yaramazlıḳ **şonına** eylük idüŋ, ol yaramazlıġı maḥv eyleye ve nāsa ḫulḳ-ı ḥüsn idüŋ.” (128a8-10)

“Nefs-i mekkāreden ṣoŋra nefs-i seḥḥāredür. Ehl-i ḥaḳīḳat **eṭrāfına** ṭolaşur, anları ṭāʿat u envāʿ-ı riyāżātda muḥkem göricek eyidür:” (140b10-12)

“Ol ʿahdleri evvelki oġlı içün daḫı itmiş idüŋüz, ammā ḫıyānet eyledüŋüz, **ʿahdüŋüze** ṭurmaduŋuz, yanumdan çıḳuŋ, ol seriḳa iden ḳarındaşuŋuz yanumda maḥbūs-dur, cürmine göre alıḳodum, didi.” (162a5-8)

3.2.1.1.8.1.3. Ayrılma Durumu Fonksiyonunda

“Allāh teʿalā içün ḳullar vardur ki nār **üzerine** geçdükleri vaḳtde āteşüŋ yalıŋı ṭoŋa, ḥarāreti ḳalmaya.” (99a8-10)

3.2.1.1.8.1.4. Araç-Birliktelik Durumu Fonksiyonunda

“Cebrāʾīl’i enbiyāya risālet-i vaḥy içün, ʿAzrāʾīl’i ḳabż-ı rūḥa ḳodı, ṣabā vü mesā **aŋa** meşġūldur.” (33b11-12)

“Cebrāʾīl ʿa. s. aydı: Yā Yūsuf anları ḳo, **duʿāya** meşġūl ol, Allāh teʿalā ḳatında duʿānuŋ menzili vardur, diyü bu duʿāyı taʿlīm eyledi.” (36a15-17)

“Eyitdiler: Ḳalbüŋüzi **buŋa** meşġūl itmeŋ, aḍġāṣ u aḥlām-dur, ḥaḳīḳat degüldür, didiler.” (102a2-4)

3.2.1.1.8.2. Bulunma Durumunun Diğer Ad Durum Ekleri Fonksiyonunda Kullanılışı

İncelediğimiz metinde bulunma durumu eki, *yönelme* ve *ayrılma durumları* fonksiyonunda kullanılmıştır.

3.2.1.1.8.2.1. Yönelme Durumu Fonksiyonunda

“Baŋa emvāl beşāreti içün ise gerekmez, oġullarum içün ise anlara **bunda** gelmege yol yoḳdur, benüm daḫı anlara iḥtiyācum yoḳ, didi.” (57b12-13)

“Bu aṣl kimsene zindānda olmaz, varuŋ anı **bunda** getürüŋ, didi.” (103a13)

“Ebū ʿAbdu’llāhu’l-Bācī dirler bir duʿāsı müstecāb kimsene varıdı. Bir gün **ḥac seferinde** yā **ġazāda** gideridi.” (148a10-11)

3.2.1.1.8.2.2. Ayrılma Durumu Fonksiyonunda

“Ḥażret-i Yaʿḳūb’un ʿa. n.ʿa. e. t. **firāḳ-ı Yūsuf’da** mübārek ḳaşları bir miḳdār aşaġa ṣarḳmış, bir ḫırḳa ile ḳaldururlarımış.” (39b2-4)

“**Yoldaşlarında** bir kimsene varıdı, gözi meşhūrıdı.” (148a12-13)

Ad Durum Ekleri ve Birbirlerinin Yerine Kullanılışı Tablosu

Ad Durum Eki	**Durum Eki Yerine Kullanılan Diğer Ekler**	
	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu
Yalın Durum +ø		
İlgi Durumu +(n)Uŋ, +ø		
Yükleme Durumu (y)I, +ø	+(y)A	
Yönelme Durumu +(y)A		+dA
Bulunma Durumu +dA	+(y)A	
Ayrılma Durumu +dAn	+(y)A	+dA
Araç-Birliktelik Durumu +ın, +(I)lA, +y(I)lA	+(y)A	

3.2.1.2. İyelik Ekleri

İncelediğimiz metinde birinci ve ikinci kişi iyelik eklerinin ünlüsü daima yuvarlak, üçüncü kişi iyelik eklerinin ünlüsü daima düz olarak görülür. İkinci kişilerin *n*'si nazaldır. İncelediğimiz metinde kullanılan iyelik ekleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Kişiler	**İyelik Ekleri**
I. tekil	+(U)m
II. tekil	+(U)ŋ
III. tekil	+(s)I(n)
I. çoğul	+(U)mUz
II. çoğul	+(U)ŋUz
III. çoğul	+lArI(n)

İyelik eklerinin kullanılışı için seçtiğimiz örnekler şunlardır:

1. Tekil (U)m

Ünlülerden Sonra +m: ʿamuca**m** 126b13, ana**m** 14a5, ʿaṣā**m** 11b19, deve**m**e 148a14, duʿā**m**a 37b16, kendü**m** 69b1, vālide**m** 56b15.

Ünsüzlerden Sonra +Um: ağz**um**da 24b15, baş**um** 73b3, ecdād**um**uŋ 68b16, fikr**üm**de 94b8, göz**üm** 59a16, ḫaber**üm** 17b13.

2. Tekil +(U)ŋ

Ünlülerden Sonra +ŋ: ata**ŋ** 14a14, baba**ŋ** 101a18, duʿāŋı 15a14, kendü**ŋ** 144b12, ḫazīne**ŋ** 72b3, rıżā**ŋ** 109a11.

Ünsüzlerden Sonra +Uŋ: ʿaḳl**uŋ** var 98a5, esrār**uŋ** nedür 151b8, ḳarındaş**uŋ** Yaʿḳūb 15b19, māl**uŋ** çoḳ ola 57a2-3, oġl**uŋ** içün 15a14-15, senüŋ nūr**uŋ** 99a10.

3. Tekil +(s)I(n)

Buran, Anadolu ağızlarıyla ilgili çalışmasında konuyla ilgili şunları belirtir: "Üçüncü teklik şahıs iyelik eki I / sI biçiminde kabul edilmektedir. Aşağıda vereceğimiz örneklerde ise, bu ek +sIn şeklindedir. (sefa+sın) üçüncü teklik şahıs iyelik ekinin buradaki kullanılışı diğer şahıslardan farklı değildir. Diğer şahısların üzerinde +ø (belirtilmemiş) bir belirtme hâli eki düşünüldüğüne göre, üçüncü şahısta da aynı durum vardır. O hâlde üçüncü şahıs iyelik ekinden sonra, +sI(n) ø biçiminde de bir belirtme hâli düşünmek gerekir." (1996: 102)

3. kişi iyelik ekine *n*'nin dahil edilmesi ile ilgili Gülsevin'in şu açıklaması vardır:

"Kendisinden sonra ek gelmeyince ünlü ile biten 3.tekil kişi iyelik eki +(s)ı'nın hâl ekini alırken normalde y ile bağlanması beklenirken n'nin görülmesi, buıradaki sesin (yani n'nin) koruyucu veya bağlayıcı bir ünsüz olmadığını gösterir. Yalnızca ünlü ile değil, ünsüz ile başlayan hâl ekleriyle dahi n'nin kullanılması da, konu bakımından dikkate değer: ev+i+den değil ev+inden, kapı+sı+dan değil kapı+sından... Yapılan bütün çalışmalar, sonuçta bu ekin +(s)I(n)+ olduğunu, ünlü ile biten kelimelerde başta s'nin, isim çekim eklerini alınca da ekin orijinalinde bulunan sondaki n'nin ortaya çıktığını göstermektedir. Yani ekin sonundaki n, ancak arkasına bir çekim eki gelmesi durumunda ortaya çıkar." (1997: 13-14)

Gülsevin, yükleme durumu ekinin 3. kişi iyelik eki üzerine *+n* şeklinde geldiğini de kabul etmez. Diğer iyelik eklerinden sonra nasıl kullanılmamış bir yükleme durumu fonksiyonu bulunuyorsa 3. kişi iyelik eki *+ın* üzerinde de kullanılmamış bir yükleme durumunun olduğunu belirtir. (1997: 13-14)

Başdaş, Divanü Lügati't-Türk şiirinde isim hâl eklerini incelediği makalesinde bu konuya değinmektedir. "*Yükleme hâli başta üçüncü teklik şahıs iyelik eki +(s)In olmak üzere, birkaç isim tamlaması ve diğer iyelik ekleri üzerinde eksizdir*." (2001: 40)

Biz de yukarıda sözünü ettiğimiz araştırmacıların görüşüne dayanarak *n*'yi 3. kişi iyelik ekine dahil etmeyi uygun gördük.

3. kişi iyelik eki için seçtiğimiz örnekler şunlardır:

Ünlülerden Sonra +sI(n): ara**sı** 34a4, baba**sı** 12a9, bende**sin**e 65a1, ʿimāme**sin** 27a19, ḳanḳı**sın** 19b16.

Ünsüzlerden Sonra +I(n): ad**ın**a 108a16, el**in** 68b5, ev**in** 118b7, göz**in** 61b4, ḥāletin 106b8, ḳulaġ**ı** ile boyn**ı** arası 34a4, perde ard**ın**da 151a13.

1. Çoğul +(U)mUz

Ünlülerden Sonra +mUz: ata**muzd**an 149a9, baba**muz**uŋ 26b2, bende**müz** 73a5, cümle**müz**i 155b18, duʿā**muz** 89a9, ġonca**muz** 167b12, iki**müz** 152a9, ḳışṣa**muz**da 32a14, yapu**muz** 60b10.

Ünsüzlerden Sonra +UmUz: at**umuz** 143b11, ecsām**umuz** 41b4, evlād**umuz**a 147b18, ev**ümüz**de 76b7, ḥāl**ümüz** 42a3, her bir**ümüz** 168b6, öz**ümüz**den 143b14, seyyid**ümüz** 40a13, şehr**ümüz** 20a19.

2. Çoğul: +(U)ŋUz

Ünlülerden Sonra +ŋUz: ara**ŋuz**da 37a2, ata**ŋuz**uŋ 131a3, biri**ŋüz** 48a14, cümle**ŋüz** 148a8, ḳanḳı**ŋuz** 77b16, mevtā**ŋuz**ı 117a6, tevbe**ŋüz**e 164a14.

Ünsüzlerden Sonra +UŋUz: ecdād**uŋuz** 161b19, feryād**uŋuz** 37a1, ġażab**uŋuz** 102b7, ḥācet**üŋüz** 129a8, ḳarındaş**uŋuz**ı 38a13, neseb**üŋüz** 130b16, söz**üŋüz**de 132a15, tercümān**uŋuz** 154b17, töhmet**üŋüz** 132b5.

3. Çoğul +lArI(n)

ġayrı**ların**a 92a10, ġuṣṣa**ları** 146a16, ḫaṣım**ları** 13b13, ḳız**ları** 16b8, ḳol**ların**a 29a14, kök**lerin**den 109b2, mülk**leri** 121b16, öŋ**lerin**de 24b11.

3.2.1.3. Çokluk Eki

Bu ek için seçtiğimiz örnekler şunlardır:

bıçaḳ**lar** 85b9, budaḳ**lar** 12a1, buluṭ**lar** 159a7, ġayrı**lar** 17a3, ġazā**lar** 7b15, ḳaftan**lar** 77a7, kerāmet**ler** 94a3, maḫzen**ler** 108a19, nükte**ler** 165a9, öküz**ler** 68a13, pençe**ler** 6b8, peyġāmber**ler** 23b6.

İncelediğimiz metinde sayı sıfatı ve belgisiz sıfatlardan sonra gelen adlar nadiren çokluk eki almışlardır. Bu konuda *"Oğuz grubu lehçelerinde sayı sıfatları ve topluluk adlarından sonra gelen adlar nadiren çokluk eki alır."* diye belirten Özçelik, buna Dede Korkut'tan da birkaç örnek gösterir (2005: 136).

Şimdi tespit ettiğimiz örnekleri sunuyoruz:

"Gökden **on bir ʿaded yılduzlar** aşaġa inüp āftāb u māh bile baŋa secde eylediler, diyü ṣūret-i ḫˇābı taḳrīr eyledi." (12b5-7)

"**Altı yüz ḳanatları** varıdı, yüklerinde incüler ve yāḳūtlar ṣalınurıdı." (35a7-8)

"İllā **birḳaç efʿālar** yirlerinden çıḳup Ḥażret-i Yūsuf'ı ṣoḳmaḳ istediler." (36a6)

"Māşıṭanuŋ **iki oġlancuḳları** varıdı." (84b7-8)

Şu örnekte Arapça kuralına göre çoğul olan *elhan* sözcüğüne ayrıca *+lAr* çoğul eki de getirilmiştir:

"Reng-ā-reng ḫoş-āvāz, terennümsāz ḳuşlar, budaḳlarında ḳonup **elḫānlar** iderler." (12a2-3)

Şu cümlede ise Arapça kuralına göre çoğul olan *melāʾike* sözcüğü, *+lAr* çoğul ekini almadan çoğul anlamıyla kullanılmıştır:

"**Melāʾike** eyitdiler: Yā Rabbī, bir ṣavt u duʿā işidürüz." (36b4)

3.2.1.4. Soru Eki +mI

İncelediğimiz metinde soru ekinin ünlüsü daima düzdür: böyle**mi** 151b1, degül**mi**dür 85b14, eyle**mi**sin 57a12, ins**mi**dür 54a1, ḳul**mı**sın 46a15, noḳṣān var**mı** 128b13, rāst**mı**dur 129b19, ṭaş**mı**dur 22a18, Yūsuf'umdan**mı** 57b15.

3.2.2. Fiil Çekim Ekleri

İncelediğimiz metinde geçen fiil çekim eklerini *Fiil Çekiminde Kullanılan Kişi Ekleri*, *Fiillerde Şekil* ve *Zaman Ekleri*, *Ek-Fiil* başlıkları altında inceleyeceğiz.

3.2.2.1. Fiil Çekiminde Kullanılan Kişi Ekleri

Kişi ekleri *zamir kökenli kişi ekleri, iyelik kökenli kişi ekleri* ve *emir ekleri* olarak üçe ayrılmaktadır. Emir eklerinde kişi ekiyle kip eki kaynaşmış durumdadır. Biz emir eklerini emir kipi kısmında inceleyeceğiz. Zamir kökenli ve iyelik kökenli kişi eklerini şu tabloda görmek mümkündür:

Kişiler	**Zamir Kökenli Kişi Ekleri**	**İyelik Kökenli Kişi Ekleri**
I. tekil	-Am, -In, -vAn	-m
II. tekil	-sIn	-ŋ
III. tekil	-	-
I. çoğul	-(y)Uz	-ḳ, -k
II. çoğul	-sIz	-ŋUz
III. çoğul	-lAr	-lAr

3.2.2.2. Fiillerde Şekil ve Zaman Ekleri

3.2.2.2.1. Bildirme Ekleri

Bildirme eklerini *Görülen Geçmiş Zaman, Öğrenilen Geçmiş Zaman, Şimdiki Zaman, Gelecek Zaman, Geniş Zaman* başlıkları altında inceleyeceğiz.

3.2.2.2.1.1. Görülen Geçmiş Zaman

İncelediğimiz metinde, görülen geçmiş zaman üçüncü tekil ve çoğul kişi eklerinin ünlüleri daima düz, diğer kişi eklerinin ünlüleri daima yuvarlak olarak gelmektedir. Ekin ünsüzü ise sürekli *d* olduğundan, sert ünsüzlerden sonra ünsüz uyumunu bozmaktadır. Görülen geçmiş zaman eki, iyelik kökenli kişi ekleriyle kullanılmaktadır.

Ekin kişilere göre kullanılışını şu tabloda gösterebiliriz:

Kişiler	**Görülen Geçmiş Zaman Ekleri**
I. tekil	-dUm
II. tekil	-dUŋ
III. tekil	-dI
I. çoğul	-dUK
II. çoğul	-dUŋUz
III. çoğul	-dIlAr

Bu zaman eki için seçtiğimiz örnekleri kişi sırasına göre sunuyoruz:

Olumlu Şekli: aç**dum** 113a4, aġla**dum** 43a6, bil**düm** 38a14; aġlat**duŋ** 48a7, al**duŋ** 160a15, di**düŋ** 81b10; at**dı** 12a4, atıl**dı** 171a19, di**di** 11b11; eyle**dük** 37a8, it**dük** 31a7, ḳal**duḳ** 143b10, unıt**duḳ** 42a2; ḳo**duŋuz** 172a2, ṭut**duŋuz** 105a8, yi**düŋüz** 76b12; yit**diler** 167b6, yol**dılar** 109b2.

Olumsuz Şekli: gör**medüm** 74a1; di**medüŋ** 102b7; aḳtarıl**madı** 35a19, bil**medi** 117b14; ayır**maduḳ** 168b12; ara**maduŋuz** 157a1; gör**mediler** 78a5.

3.2.2.2.1.2. Öğrenilen Geçmiş Zaman

İncelediğimiz metinde, öğrenilen geçmiş zaman ekinin ünlüsü sürekli düzdür. Bu ek, zamir kökenli kişi ekleriyle kullanılmaktadır. 3. tekil kişi için birkaç örnekte *-Up(dUr)* şekline de rastlanır. Bugün Azerbaycan Türkçesinde de bu kip için birinci kişiler dışında *-Ib, -Up* şekli kullanılmaktadır (Buran 2001: 52). Öğrenilen geçmiş zaman ekinin kişilere göre kullanılışı, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Kişiler	**Öğrenilen Geçmiş Zaman Ekleri**
I. tekil	-mIşAm
II. tekil	-mIşsIn
III. tekil	-mIş, -Up(dUr)
I. çoğul	-mIşUz
II. çoğul	-mIşsIz
III. çoğul	-mIşlAr

-mIş ekinin kullanılışına kişi sırasına göre şu örnekleri verebiliriz:

Olumlu Şekli: bul**mışam** 151b9, bük**mişem** 151b13; eyle**mişsin** 85a10, ḳal**mışsın** 24a18; ḳurıl**mış** 151a12, vir**miş** 60b5; bul**mışuz** 73a3, gir**mişüz** 50a19; eyle**mişsiz** 85b14, vir**mişsiz** 38a16; al**mışlar** 23a19, bil**mişler** 166b13.

Olumsuz Şekli: al**mamış** 146b16, gel**memiş** 61a6; di**memişler** 65b11, vir**memişler** 112a2.

-Up(dUr) Şekli:

"Ḥażret-i Yaʿḳūb'un ʿa. n.ʿa. e. t. oġulları gördiler ki Yūsuf'uŋ maḥabbeti dāmenüŋ ḥalḳasına **yapışup**." (26a10-12)

"Ol semend-i nāza olanlar süvār, / **Döşenüpdür** altına üstüne nār." (41b8)

"Ruḳʿasında **yazılupdur** ḥamd-ı tām, / Hem Resūle çoḳ ṣalātile selām." (62a13)

"Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. meclis-i evvelinde ḳażā vü ḳadere müteʿalliḳ aḥvāl tasṭīr itdügi eclden ṭayy **olınup**." (97a7-8)

3.2.2.2.1.3. Geniş Zaman

Bu zaman eki, kendi zamanını karşılamakla beraber, yukarıda da belirttiğimiz gibi *şimdiki* ve *gelecek zaman* fonksiyonlarında da kullanılmıştır. İncelediğimiz metinde, geniş zamanın olumsuzu bütün kişilerde *-mAz* olarak gelmektedir. Yalnız 1. tekil kişide tespit ettiğimiz kadarıyla sadece iki örnekte *-me* şekli görülmektedir. Geniş zaman eki, zamir kökenli kişi ekleriyle kullanılmaktadır. İncelediğimiz metinde bu zaman ekinin kişilere göre kullanılışı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Kişiler	**Geniş Zaman Ekleri**
I. tekil	-(U)rAm, -(A)rAm, -ArIn, -UrIn, -ArvAn, -UrvAn
II. tekil	-(U)rsIn
III. tekil	-(U)r, -(A)r
I. çoğul	-(U)rUz, -(A)rUz
II. çoğul	-(U)rsIz, -(A)rsIz
III. çoğul	-(U)rlAr, -(A)rlAr

Ekin diğer zamanları da karşılamasından dolayı geniş zaman ekinin geçtiği bazı örnekleri cümle içinde vereceğiz:

"Ḳulum, ben seni ẕikr **iderem**, sen beni **unıdursın**, ben setr **iderem** günāhlaruŋı āşikāre itmezem, sen beni yād eylemezsin." (59a17-18)

"Lakin ḳudretümile seni ḥimāyet **iderem**, ḳuvvetümile seni **ṣaḳlaram**." (59b1-2)

“Ḳaḥt zamānı ʿām-dur, cümle yiryüzine **yayılur**.” (108b6-7)

“Eyidüridi+ki ḫavf **iderin** ṭoyınca yimege nā-gāh açlaruŋ aḥvālini unıdam dirleridi” (122a7-8)

“Gördügüm-den ṣoŋra mülk aḥvālini, / Fikr **iderven** rūz-ı ḥaşr ehvālini.” (126b11)

Geniş zamanın olumsuzuna şu örnekleri seçtik:

“Ben setr iderem günāhlaruŋı āşikāre **itmezem**, sen beni yād **eylemezsin**.” (59a17-18)

“Ben Ḫudā-yı celle celāluhuya ʿāṣī **olmazam**, anuŋ rıżāsından özge nesne ḳabūl **eylemezem**, ḥürmet-i ʿAzīz’i żāyiʿ **ḳılmazam**, baŋa bunca eylükler eyledi, beni mükerrem ḳıldı, maʿāẕa’llāh aŋa ḫıyānet **itmezem**, didi,” (68b12-14)

“Mevti ḥaḳ-dur, diyü söylersiz aŋa göre yaraḳ **görmezsiz** ve cenneti ḥaḳ-dur diyü kelimāt idersiz, aŋa lāyıḳ ʿamel **ḳılmazsız** ve nārdan ḳorḳaruz dirsiz, nārdan **ḳaçmazsız** ve nāsuŋ ʿuyūbına naẓar idersiz, kendü ʿayblaruŋuzı görmezsiz ve Allāh teʿālānuŋ rızḳlarını yirsiz, şükr **ḳılmazsız** ve zināya irtikāb idersiz, tevbe **eylemezsiz** ve mevtāŋuzı arża defn idersiz, andan ʿibret **almazsız**. (117a1-7)

3.2.2.2.1.4. Şimdiki Zaman

Şimdiki zaman için bugün kullandığımız *-yor* eki incelediğimiz metinde kullanılmamış olup bu zamanı karşılamak üzere *geniş zaman eki* sözcüklere getirilmiştir:

“Eyitdi: Bir yıl daḫı ṭurmaḳ **istersin** gibi, ki ḳoyunlarum erkek ḳuzulaya.” (17a17)

“Ḥażret-i Yūsuf’uŋ ṣ. ʿa. n. ʿa. beden-i şerīflerinde ḳaydları giderdi. Var, Nīl’e gir, ġusl ile saŋa zīnet virmek **isterem** ki ḳullara iderler.” didi. (53b6-9)

“Belī yā Yūsuf on iki cāriyem vardur, aṣlā vü ḳaṭʿā birisinden oġlum olmadı, **dilerem** ki Allāh teʿālāya duʿā eyleyesin, bir erkek oġlum ola, didi. (55a6-8)

“Yūsuf eyitdi: Allāh teʿālā ḥaḳḳıyçun senden **dilerem** ki anı ne ṭavırda ḳoduŋ, baŋa ḫaber viresin.” (56b7-8)

“ʿUzeyr eyitdi: Bunlaruŋ ʿilmini ben **bilmezem**. Eyitdi: Niçün **bilmezsin**? Gözüŋ var **görürsin**, ʿaḳluŋ var anuŋıla bilmek gerek idüŋ. Ya niçe **dilersin** ki Allāh teʿālānuŋ ʿilmini bilmek **istersin** ki Allāh teʿālā ol ʿilm-i ġayb ile vāḥiddür.” (98a4-7)

3.2.2.2.1.5. Gelecek Zaman

Bugün gelecek zamanı karşılamak için kullandığımız *-AcAk* eki tespit ettiğimiz örneklerde hep sıfat-fiil olarak sözcüklere getirilmiştir. İncelediğimiz metinde gelecek zaman fonksiyonunda *geniş zaman eki -Ur, istek çekim eki -(y)A* ve *-sA gerek yapısı*

kullanılmıştır. Bu konuda tespit ettiğimiz örnekleri geçtiği cümleyle birlikte aşağıda sunuyoruz:

-Ur:

"Dāru'l-ḫulūd olan firdevs ü ʿadn şehrlerine irişüp anda yapduġuŋ sarāylara, köşklere girüp ḥużur u rāḥatda **olursın** ve illā ol gün içün saŋa burāḳ **olur**. (49a8-11)

"Yanumda bir vaḳtüŋ vardur, elbette ol vaḳtde yanuma **gelürsin**, öŋümde **ṭururs**ın, ʿamellerüŋi cümle saŋa bildürem." (59b2-4)

"Bir şaḫṣa musallaṭ ola, tā anı öldüre, pāre pāre eyleye, ṣoŋra diye ki: Bu ḳula naẓar idüŋ, girü buŋa cān **virürin**, zuʿm ider ki benden ġayrı Rabb'i ola, didügi gibi Ḥaḳʿa. c. ol meyyiti zinde eyleye." (78b18-79b1)

-(y)A:

"Şimdi ol zamān-laruŋ vaḳtidür ki Allāh teʿalā saŋa yed-i ʾulyā ʿaṭā eylemek vaʿde itmişidi, ḳarındaşlaruŋ üzerlerine muẓaffer **olasın**. Rıḳḳıyyetden āzād u ḫalāṣ, nāsa ḥürriyyetüŋ ẓāhir **ola**, gökçek ḫaberlerüŋ ve ṣadāḳatuŋ **biline**, gördügüŋ düş-ler ṣaḥīḥ **ola**, saŋa ẓulm idenlerden inṣāf **göresin**, saŋa mülk-i Mışır'ı iḥsān u ʿaṭā **eyleye**, saŋa ḥürmet ü ḫużūʿ **eyleyeler**. Seni ʿazīz ḳıldı. Cebbārlar senüŋ içün ẕelīl **ola**, heybet ü meveddet libāslarını **geydüreler**. Ḳulūb-ı ḫalḳda maḥbūb **olasın**." (101a7-15)

-sA gerek Yapısı:

"Cümle ḳarındaşlarını ḳullar gibi öŋine ẕelīl **getürsem gerek**, niçe dilerise eyle ḥükm eyleye." (36b7-9)

"Ben enbiyānuŋ āḫiriyem. Ümmetüm daḫı āḫir ümem-dür, elbette Deccāl ümmetüm-den ḫurūc **itse gerek**." (79a2-4)

"Yā Cebrāʾīl, Muḥammed'e di ki: Ben anı ümmeti ḥaḳḳında rāżı **ḳılsam gerek**." (160b15-16)

3.2.2.2.2. Tasarlama Kipleri

Bu kipler *istek, emir, gereklilik* ve *şart kipi* olmak üzere dörde ayrılır.

3.2.2.2.2.1. İstek Kipi

İncelediğimiz metinde istek çekim eki *-(y)A* şeklinde sözcüklere gelmektedir. Bu ek, ayrıca *gelecek zaman, şart kipi* ve *gereklilik kipi* için de kullanılmıştır. İstek kipi, zamir kökenli kişi ekleriyle kullanılmaktadır. İstek kipinin kullanılışı şu tabloda gösterilmiştir:

Kişiler	**İstek Kipi Ekleri**
I. tekil	-(y)Am
II. tekil	-(y)AsIn
III. tekil	-(y)A
I. çoğul	-(y)AyUz
II. çoğul	-(y)AsIz
III. çoğul	-(y)AlAr

İstek çekim eki, diğer kipler için de kullanıldığından örneklerimizi cümle içinde sunuyoruz:

"Yā ʿUzeyr, senden dilerem ki güneşden bir pāre kesüp şara eyleyüp baŋa **viresin** ve benüm içün bir ölçek nūr **ölçiviresin** ve rīḥden bir miṣḳāl yil vezn **eyleyesin** ve dünki geçüp giden güni bugüne redd **eyleyesin**." (97b12-15)

"Cehd ḳıl kim **olasın** ehl-i cihād, / İtmedin nefsüŋ saŋa ẓulm ü fesād." (104b4)

"İstedüm Ḥaḳ ḥażretinden bir refīḳ, / Tā baŋa irşād **ide** ḥüsn-i ṭarīḳ.

Küfr içinden **bulam** anuŋla ḫalāṣ, / Didiler baŋa irür lā-büd ḫavāṣ." (151b5-6)

İstek kipinin olumsuz şekli için şu birkaç örneği verebiliriz:

"İtme ʿāḳıl ḳardeşüŋe suʾ-i ẓan, / Bādī-i ẕenb **olmayasın** tā ki sen." (19a5)

"Ümiẕüm budur ki anlaruŋ aṣlābından evlād ḫāṣıl ola ki Allāh teʿalāya ʿibādet eyleyeler, şirk **getürmeyeler**." (34a16-18)

"**Çıḳmaya** ḳalbümden Allāh-ı kerīm, / Dāyimā aḥvālüme oldur raḥīm." (51b6)

3.2.2.2.2.2. Emir Kipi

Emir kipinde kip eki ile kişi eki kaynaşmış vaziyettedir. İncelediğimiz metinde emir eklerinin bugünkünden farklı şekilleri 1. tekil kişi ekinin *-(y)AyIm* yanında nadir de olsa *-(y)AyIn* biçimiyle de görülmesi, 2. tekil kişi ekinin bazı örneklerde *-GIl* olarak gelmesi, 2. çoğul ile 3. tekil ve çoğul kişi eklerinin sürekli yuvarlak ünlüyle kullanılması, 2. çoğul kişi ekinin ünlüyle biten sözcüklere bazı örneklerde *-ŋ* şeklinde eklenmesidir. Bu eklerin kullanılışını şu tabloda görmek mümkündür:

Kişiler	**Emir Kipi Ekleri**
I. tekil	-(y)AyIm, -(y)AyIn
II. tekil	-GIl, -ø
III. tekil	-sUn
I. çoğul	-(y)AlUm
II. çoğul	-(U)ŋ, -(U)ŋUz
III. çoğul	-sUnlAr

Emir kipinin kullanılışına kişi sırasına göre şu örnekleri verebiliriz:

Olumlu Şekli: aḳtar**ayım** 34a16, alıvir**eyim** 140b19; ol**ayın** 83b6, vir**eyin** 31a17; sök, aġla 124a11; al**ġıl** 61b13, eyle**gil** 59b11; ḳal**sun** 132b14, sür**sün** 172b10; var**alum** 32a4, vir**elüm** 54b3, yi**yelüm** 26b12; araŋ 157a3, diŋ 90b7; inandur**uŋ** 147a9, indür**üŋ** 31a16; eyle**ŋüz** 151a3; ḳaz**sunlar** 83b14, öldür**sünler** 28b6.

Olumsuz Şekli: baḳ**ma** 124b15, vir**me** 13a18; ḳo**maġıl** 141a19, vir**megil** 104b8; gel**mesün** 89b16, yaġ**masun** 118a10; eyle**meŋ** 63b10, ḳorḳ**maŋ** 172a7; çek**meŋüz** 31a16, gir**meŋüz** 148b4, ḳorḳ**maŋuz** 144a3; bil**mesünler** 133a1, ol**masunlar** 155b18, vir**mesünler** 110b14.

3.2.2.2.2.3. Gereklilik Kipi

Tespit ettiğimiz bir yerde gereklilik kipi için *-mAlU* eki kullanılmıştır:

“Bu meṣeldür dişi arslandur esed, / **İtmelüdür** ol zene reşk ü ḥased.” (115a5)

Bunun dışında, incelediğimiz metinde, gereklilik kipi için *istek çekim eki -(y)A, -mAK gerek yapısı* ve tespit ettiğimiz bir örnekte de *-sA gerek yapısı* kullanılmıştır. *Gerek* sözcüğü Türkiye Türkçesi ve ağızlarda bugün de kullanılmaktadır (Özçelik-Erten 2005: 148).

Bu konuda tespit ettiğimiz örnekler şunlardır:

-(y)A:

“Rabb’üŋ içün ve nefsüŋ içün ne şarṭ idersin? Buyurdılar ki: Rabb’üm içün şarṭ odur ki ʿibādet aŋa **ola**, şirk **getürilmeye**, nefsüm içün şarṭ budur ki beni menʿ **eyleyesiz** şol nesnelerden ki nefsüŋüzi ve emvālüŋüzi andan menʿ idersiz.” (64a9-12)

“Ḥaḳ mücāhede odur ki nefs-i emmārenüŋ ṣıfatları ki ḥırṣ u şehvet ü ṭamaʿ u ḥıḳd u ḥased ü kibr ü ʿadāvet ü buġż-dur; bunlara perveriş virmeyüp kendü elüŋ altında **ṭutasın**, maġlūb **olmayasın**, baş ḳaldurmaḳ istedügüŋde cehd ṭaşları ile **urasın** ki mażarratı ve ziyānı üzerüŋden mündefiʿ ola.” (140a9-14)

-mAK gerek Yapısı:

“Onuncı, dāyimā Ḥaḳ s. t.dan ḫavf üzre **olmaḳ gerek**.” (21b14-15)

“Bir ṭāyife dimişler ki: Ḥāl-i żarūretde duʿā, niʿmet eṣnāsında şükr **eylemek gerek**.” (52b12)

“Niçün bilmezsin? Gözüŋ var görürsin, ʿaḳluŋ var anuŋıla **bilmek gerek idüŋ**. (98a4-5)

“Belā daḫı gelmedin evvel tedāriki **itmek gerek**.” (102b16)

“Ucuzlıḳ zamānında ṭaʿām-ları cemʿ **itmek gerek**.” (108a18-19)

-sA gerek Yapısı:

"Ben size didüm idi, sārikẖe beŋzersiz, sizi ol zamānda **ṭutsam gerek idi**, ʿafv eyledüm, didi." (157a17-18)

3.2.2.2.2.4. Şart Kipi

İncelediğimiz metinde şart çekimi *-sA* ekiyle yapılmaktadır. Bu kip, 1. çoğul kişi çekimi dışında iyelik kökenli kişi ekleriyle kullanılmaktadır. 1. çoğul kişi çekimi için tespit ettiğimiz örneklerde zamir kökenli kişi eki *-(y)Uz* kullanılmıştır. Ergin, Eski Türkçede şart şeklinin de şahıs zamirleri ile yapıldığını, Batı Türkçesine gelince bu çekimin değişip ikinci tipteki şahıs eklerini almaya başladığını, ancak Batı Türkçesinin ilk devrinde yalnız çokluk birinci şahısta birinci tipteki şahıs ekinin kullanıldığını belirtir (1992: 309). Dede Korkut'ta da 1. çoğul kişi eki *-sAvUz* şeklindedir: *"Aŋa armaġan aparsavuz gerek idi."* (Özçelik 2005: 468)

Şart kipinin kişilere göre çekimini şu tabloda göstermek mümkündür:

Kişiler	**Şart Kipi Ekleri**
I. tekil	-sAm
II. tekil	-sAŋ
III. tekil	-sA
I. çoğul	-sAyUz
II. çoğul	-sAŋUz
III. çoğul	-sAlAr

Şart kipinin kişilere göre kullanılışına şu örnekleri verebiliriz:

Olumlu Şekli: bul**sam** 73a5, di**sem** 72b12; iste**seŋ** 141a14, ol**saŋ** 71b2; gir**se** 19b3, ḳonıl**sa** 123b18; ol**sayuz** 77b4,5; bil**seŋüz** 133b16, gör**seŋüz** 36a14; gör**seler** 103a2, var**salar** 130a15, vir**seler** 25a4.

Olumsuz Şekli: ḳorḳ**masam** 132a15; çek**meseŋ** 60a5; di**mese** 19a17, ol**masa** 19a19, vir**mese** 60a4; it**meseŋüz** 159b11.

3.2.2.3. i-Fiili (Ek-Fiil)

i-fiilinin, *isimleri yüklemleştirme* ve *fiillerin birleşik çekimlerini oluşturma* görevleri vardır.

3.2.2.3.1. İsimleri Yüklemleştirmesi

i-fiilinin isimleri yükleştirme görevi bakımından *geniş zaman, görülen geçmiş zaman, öğrenilen geçmiş zaman* ve *şart şekli* olmak üzere dört çekim şekli vardır. Şimdi bu çekim şekillerine tespit ettiğimiz bazı örnekleri kişi sırasına göre sunuyoruz:

3.2.2.3.1.1. Geniş Zaman

ġarīb**em** 20a19, ḫasta**yam** 151b13, peşīmān**am** 138a7, rāżı**yam** 89b16, yaḳın**am** 78b2; ṣādıḳ**sın** 108b15, sen**sin** 18b15, uġrı**sın** 105a3; ḫaber**dür** 129b13, ḥakīm**dür** 38b19, ḳaç**dur** 98a2, ḳanda**dur** 41a13; erzān**durur** 87b2, ġālib**durur** 104b3; ḫākister**üz** 73a13, ḳavm**üz** 148b19, şād**uz** 167b12; kāẕib**siz** 131a10-11, kim**siz** 18a2, mensūb**sız** 129a13; emānet **dururlar** 148a5.

3.2.2.3.1.2. Görülen Geçmiş Zaman

ehl-i temiz **idüm** 106b9; sen **idüŋ** 28a16, ʿüryān **idüŋ** 94a4; vesīm **idi** 45b7, zāhide **idi** 30a12; aḫyā **idiler** 91a15, pādişāh **idiler** 137b17.

3.2.2.3.1.3. Öğrenilen Geçmiş Zaman

ḳul **imişsin** 47b12; lāyıḳ **imiş** 111a9, lāzım **imiş** 96b14.

3.2.2.3.1.4. Şart Çekimi

günah-kār **isem** 68b16; ġayr-i mübāḥ **ise** 29a6, mürde **ise** 37b8.

3.2.2.3.2. Fiillerin Birleşik Çekimlerini Oluşturması

i- fiilinin *hikaye, rivayet* ve *şart birleşik çekimi* olmak üzere üç çekim şekli vardır. Bu çekim şekilleri için tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

3.2.2.3.2.1. Hikaye Birleşik Çekimi

Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi: bil**düm idi** 96b8, di**düm idi** 157a17; it**düŋüz idi** 157a15.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Hikayesi: uyu**mış idüm** 70a17; ol**mış idüŋ** 82b17; ḳo**mış idük** 37a3, ṣat**mış idük** 163b19; eyle**miş idüŋüz** 162b2, it**miş idüŋüz** 162a5.

Tespitlerimize göre öğrenilen geçmiş zamanın hikayesi için *-updı* şekli de kullanılmıştır:

“Ḥüsnine meftūn **olupdı** zevcenüŋ, / El irişdi ḳapusına fercenüŋ.” (30a10)

“Pāk-dāmān idi ʿişmet-pīşesi, / Zühd **olupdı** dāyimā endīşesi.” (112b15)

“Kim Medīne şehridür taḫt-ı Resūl, / Cemʿ **olupdı** anda aṣḥāb-ı ḳabūl.” (144a13)

Geniş Zamanın Hikayesi: ḳorḳ**ar idüŋ** 83b11; otur**ur idük** 23a15; aġl**ar idüŋüz** 148a5; çıḳar**urlar idi** 22b19.

İstek Şeklinin Hikayesi: gör**e idüm** 37a16, ḳoḳ**a idüm** 37a17; gör**e idüŋ** 131b16; gel**e idi** 138b3; söyle**yeler idi** 129b17.

3.2.2.3.2.2. Rivayet Birleşik Çekimi

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti: it**miş imiş** 174a9, ol**mış imiş** 80b9.

Geniş Zamanın Rivayeti: düş**mezimiş** 21b6, gerek**mez imiş** 21a18, vir**ür imiş** 61a11.

3.2.2.3.2.3. Şart Birleşik Çekimi

Görülen Geçmiş Zamanın Şartı: al**dum ise** 122b11; alın**dı ise** 9b19, bulın**dı ise** 162a2, gel**di ise** 100a17-18.

Öğrenilen Geçmiş Zamanın Rivayeti: yırtıl**mış ise** 70b7.

Geniş Zamanın Şartı: şor**ar ise** 18a2, gel**ür ise** 100b8, di**r ise** 107b2; ol**urlar ise** 117a16.

3.3. Birleşik Sözcükler

3.3.1. Birleşik İsimler

Birleşik isimler, birden fazla ismin anlamca kaynaşması ve tek isimmiş gibi anlam kazanmasıyla oluşan birleşik sözcüklerdir. İncelediğimiz metinde kullanılan birleşik isimlerden bazılarını cümle içinde vereceğiz:

“Sizüŋ ʿaṣālaruŋuz **yirlü yirinde** ḳurumış ṭurur.” (12a3)

“Birisi didi ki: Yol vir, ben evvel çıḳaram, **ol birisi** eyitdi: Yol benümdür, nevbetüne taḥammül eyle diyücek ol eyitdi: Sen evvel çıḳarısaŋ ben anamuŋ ḳarnını yarup muḳaddem çıḳaram, didi. **Ol birisi** girü eyitdi” (15a1-4)

“Mizān yirine vardum, bir keffesine oturdum. Mecmūʿ ümmetüm **ol bir** keffesine oturdı. Anlara rāciḥ geldüm.” (24b1-2)

“Bir dāne ḫurmā virdiler, yidüm, çekirdegini elüme ḳodum. Daḫı istedüm. Bir ḫurmā daḫı virdi. Anuŋ+daḫı çekirdegini aldum. **Bir daḫı** istedüm, virdiler.” (24b12-14)

“Hemānā ki görinmez oldı, naẓarları münḳaṭıʿ oldı, götüren ḳarındaşı, omuzundan atdı, yire urdı. **Ān ḳaldı ki** beden-i şerīflerine żarar irişe.” (27b9-11)

“Ḥażret-i Yaʿḳūb’un ʿa. n.ʿa. e. t. firāḳ-ı Yūsuf’da mübārek ḳaşları **bir miḳdār** aşaġa ṣarḳmış, bir ḫırḳa ile ḳaldururlarımış.” (39b2-4)

“Efendilerüŋ gerçeklerimiş, ḳaçḳun ḳul imiş-sin. **Niçe bir** anaŋı yād idersin, diyü muḥkem ṭabānçeler ile ḍarb eyledi.” (47b11-13)

“Mübārek gözlerini göge ṭutup vech-i şerīflerini **gözyaşıyla** ve ṭopraḳ ile mülemmaʿ eylediler.” (47b18-19)

“Menzili üç günlik yol idi, **ḳızḳarındaşını** gönderdi.” (76a1)

“Her gün **bu aradan** geçüp ḳanda gidersin?” (82a19)

“Baʿżılar biri saḳīnüŋ, biri **etmekçibaşınuŋ** ve biri emīr-i āḫūruŋ, biri ḥācibüŋ idi, dimişler.” (85a15-16)

“Ben **ol arada** ḥāżır idüm, nā-gāh taḫtum altından yedi yaşıl sünbüller görindi, her birinde ḫūşeler var, däneleri irişmiş.” (101b14-16)

“**Bu aşl** kimsene zindānda olmaz, varuŋ anı bunda getürüŋ, didi.” (103a13)

“Nāsdan ṣordılar, ṭaʿām **ne yirde** ṣatılur?” (129a4-5)

3.3.2. İkilemeler

Aynı türden iki sözcüğün, genellikle anlamı güçlendirmek amacıyla art arda kullanılması sonucu oluşan sözcük grubuna ikileme diyoruz. Bu sözcük grubu kullanıldığı cümlede tek sözcükmüş gibi anlam verir. Bu nedenle ikilemeleri de *Birleşik Sözcükler* başlığı altında incelemeyi uygun gördük. İncelediğimiz metinde *ṣaġ esen* ve *uzun uzak* dışında aynı sözcüğün tekrarı ile yapılan ikilemeler kullanılmıştır. Tespit ettiğimiz ikilemeleri alfabetik sırayla veriyoruz: ayru ayru 148b7, bir bir 168a16, birer birer 130a10, çoḳ çoḳ 124a11, dürlü dürlü 9b13, fevc fevc 168b5, gāh gāh 125a11, ḥalḳa ḥalḳa 23b6, ḫoş ḫoş 69a6, ikişer ikişer 154b11, ḳarşu ḳarşu 68a11, kīse kīse 41b15, levn levn 166a3, meclis meclis 9b16, pāre pāre 70a14, ṣaġ esen 152a8, ṣınf ṣınf 52a6, uzun uzak 38a2.

3.3.3. Birleşik Fiiller

Metinlerde birleşik fiillerin tespiti ve dizinde işlenmesi, cümlede anlamın doğru ve eksiksiz biçimde ortaya çıkması açısından çok önemlidir. Birleşik fiildeki sözcükleri birbirinden bağımsız olarak ele aldığımızda kastedilen anlam, eksik veya yanlış olacaktır. Bu durum, birleşik fiillerin tek fiil gibi bir anlama sahip olması, birleşik fiilleri oluşturan sözcüklerin yapı veya anlam yönünden, ya da her iki yönden kaynaşmış olmasından ileri gelmektedir. Bu nedenle biz de birleşik fiiller üzerinde titizlikle durmaya çalıştık. Bunları dizin bölümünde birleşik fiili oluşturan tüm sözcüklerin alt maddesi olarak gösterdik. Böylece dizinimizde birleşik fiillere ulaşma, ilgili sözcüklerle yapılan tüm birleşik fiilleri görme konusunda kolaylık sağlamaya

çalıştık. İncelediğimiz metnin birleşik fiiller bakımından oldukça zengin bir metin olduğunu söyleyebiliriz.

Şimdi birleşik fiillerle ilgili bazı araştırmacıların tanım ve açıklamalarına değineceğiz:

Hengirmen: *"Başka bir eylem ve başka türde sözcüklerle birlikte, genellikle kalıplaşmış olarak oluşmuş eylem."* (1999: 78)

Özçelik- Erten: *"Bir isimle veya kelime grubu ile bir yardımcı fiilin ya da bir fiille yardımcı bir fiilin birleşmesiyle oluşurlar. Tek bir fiil gibi anlam verir, çekimlenir, yüklem veya fiilimsi olabilirler."* (2005: 133-134)

Ediskun: *"İki ya da daha çok kelimenin birleşip kaynaşmasından oluşan yeni anlamdaki fiillerdir."* (2005: 228)

Korkmaz: *"Ad soylu bir kelimeyle etmek, eylemek, olmak yardımcı fiillerinin birleşmesinden veya birer sıfat-fiil ya da zarf-fiil ekleriyle birbirine bağlanmış iki ayrı fiil şeklinin anlamca kaynaşmasından oluşmuş fiil türü."* (2010: 46)

Bu tanımlara göre birleşik fiiller, isimle yardımcı fiillerin veya fiille yardımcı fiillerin kaynaşmaları ve tek bir fiil gibi anlam kazanmalarıyla oluşur. Anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller, diğer birleşik fiillerden bazı hususlarda farklılık göstermektedir. Bu konu için ilgili başlık altında açıklama yapacağız.

Birleşik fiilleri *İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller, Fiil+Zarf-fiil+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller, Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller* olmak üzere üç başlık altında inceleyeceğiz.

3.3.3.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller

Bir isim, fiilimsi veya sözcük grubuyla bir yardımcı fiilin birleşmesinden oluşan birleşik fiillerdir. Bu yardımcı fiiller incelediğimiz metinde *ol-, it-, itdür- idin-, eyle-, ḳıl-, ḳılın-* yardımcı fiilleridir. Bunlardan *idin-, ḳıl-, ḳılın-* sadece yardımcı fiil olarak; diğerleri bazı örneklerde yardımcı fiil, bazı örneklerde ise tek başına fiil olarak kullanılmıştır. İsimle yapılan birleşik fiillerin sayısı incelediğimiz metinde pek çoktur. Şimdi bunlardan seçtiğimiz bazı örnekleri alfabetik sıraya göre sunacağız:

İsim+Eyle-: ābād eyle- 166a19, ʿacele eyle- 48a9, aç eyle- 89a8, ʿafv eyle- 48b5, āgāh eyle- 143a6, bahāne eyle- 82b8, beddu ʿā eyle- 117a11, beyān eyle- 43b14, cemʿ eyle- 152a7, ceng eyle- 174b19, cevr eyle- 167a19, ḍarb eyle- 48a9, daʿvā eyle- 79a7, daʿvet eyle- 103a14, duʿā eyle- 139a10, emr eyle- 145b3, fikr eyle- 134a15, ġarḳ eyle-

83a13, ġazā eyle- 128a12, ġıbṭa eyle- 55a14, ḫalḳ eyle- 110a14,, ḥased eyle- 11a18, ḫaṭā eyle- 124b6, ḫatm eyle- 71a6, ḫavf eyle- 51b8, icābet eyle- 37b16, iḫtiyār eyle- 101a5, ḳabūl eyle- 139a13, ḳuṣūr eyle- 116b3, luṭf eyle- 67b2, maḥbūs eyle- 91b11, menʿ eyle- 38b8, naṣīb eyle- 127a11, naṣīḥat eyle- 93b1, naẓar eyle- 93b16, pāk eyle- 100a16, pāre pāre eyle- 79a18, raġbet eyle- 139b6, redd eyle- 171b12, ṣabr eyle- 84b13, şefḳat eyle- 96a11, şikāyet eyle- 59b12, taʿaccüb eyle- 77a15, taġyīr eyle- 63b10, taḥammül eyle- 15a2, taḥṣil eyle- 74a5, ümiẕ eyle- 147b13, vāriṣ eyle- 166a13, vaṣf eyle- 102a14, vaṣiyyet eyle- 174b10, vefāt eyle- 76a19, yardım eyle- 78b17,yemīn eyle- 46b13, żabt eyle- 121b7, ẓann eyle- 132a2.

İsim+İdin-: maʿ lūm idin- 123b7, oġul idin- 66a11, vesīle idin- 131b18, zād idin- 172b15.

İsim+İt-: ābād it- 60b19, ʿacele it- 157a11-12, ʿadl it- 60a15, ʿafv it- 21b12, āgāh it- 151b3, berk it- 19b2, beyān it- 132a4, cebr it- 30b1, 125b6, cefā it- 42a15, cehd it- 127a2, cemʿ it- 101b5, ceng it- 141b15, daʿvet it- 90b5, defʿ it- 53a14, defn it- 62a8, ekl it- 111a7, eksük it- 74a9, el bir it- 105b7, emr it- 121a15, fikr it- 167a17, ġaflet it- 27a2, ġażab it- 168a12, ḫaber it- 143a15, ḥabs it- 132a13, ḥac it- 23b9, icābet it- 58a15, īcād it- 165a10, ictimāʿ it- 96b4, ictināb it- 38b11, ḳabūl it- 125a6, ḳabż it- 61a10, ḳahr it- 117b18, maḥbūs it- 105b12, maḥcūb it- 98b8, maḥv it- 35b15, nāz it- 143b16, nüzūl it- 78b15, peydā it- 86b4, rabṭ it- 60b11, raġbet it- 139b4, raḥm it- 48a2, reng it- 77a12, rivāyet it- 33b17, secde it- 73b11, sefer it- 62a19, selām it- 63a4, şād it- 106b1, şarṭ it- 64a10, şefḳat it- 50b12, şehādet it- 100b4, şerm it- 69b19, şikāyet it- 147a5, taḥammül it- 49b11, taḫḳīr it- 119a4, taḥṣil it- 17a8, taḳdīm it- 66b17, taḳdīr it- 161a1, uġrılıḳ it- 105b1, ʿuruc it- 25a18, vaṣf it- 132a9, vaṣiyyet it- 123b16, vedāʿ it- 47a4, yād it- 118b2, yaġmā it- 54b19, yardım it- 117a11-12, yemīn it- 17b13, zeyn it- 142b2, ẕikr it- 146a11-12.

İsim+İtdür-: duʿā itdür- 124a13, ḥareket itdür- 48a10, ʿimāret itdür- 109b1, maḥabbet itdür- 94a1, ṭavāf itdür- 22b17.

İsim+Ḳıl-: ʿadl ḳıl- 166b1, ʿafv ḳıl- 59a1, āgāh ḳıl- 29b14, ah ḳıl- 105a16, āşikār ḳıl- 104a7, ʿazīz ḳıl- 101a13, cehd ḳıl-104b4, cevr ḳıl- 20a3, devā ḳıl- 125b17, dost ḳıl- 68b8, duʿā ḳıl- 82b14, ekl ḳıl- 166a6, emr ḳıl- 168b1, fikr ḳıl- 52a2, ḥabs ḳıl- 172a9, ḫavf ḳıl 88a1, hebā ḳıl- 71a10, ḥelāl ḳıl- 166a14, ḥikāyet ḳıl- 21a5, ḫiṭāb ḳıl- 43b11, ʿibādet ḳıl- 121a6, ictimāʿ ḳıl- 20a16, iḥsān ḳıl- 171b3, iḫtiyār ḳıl- 98a8, imtināʿ ḳıl-

93a3, istiġfār ḳıl- 114b1, ḳabūl ḳıl- 142b15, keşf ḳıl- 166a18, maʿfū ḳıl- 11a14, maġfiret ḳıl- 39b7, maġlūb ḳıl- 166a16, merḥamet ḳıl- 171b14, mükerrem ḳıl- 109b16, müstecāb ḳıl- 89a9, müşerref ḳıl- 74a8, nāle ḳıl- 169a2, namāz ḳıl- 153a17, naẓar ḳıl- 42b6, nidā ḳıl- 121b3, nikāḥ ḳıl- 137b10, rāżı ḳıl- 160b16, ṣabr ḳıl- 125b6, ṣalāt ḳıl- 166a2, sebeb ḳıl- 99b1-2, sefer ḳıl- 20a7, suʾāl ḳıl- 130b10, şād ḳıl- 95b11, şāhid ḳıl- 164a14, şefḳat ḳıl- 144a11, şermende ḳıl- 142a15, şikāyet ḳıl- 121a17, taʿaccüb ḳıl- 85b19, tebdīl ḳıl- 106b13, tedārik ḳıl- 60a12, terk ḳıl- 106b12, tevbe ḳıl- 114a19, uġrılıḳ ḳıl- 81b4-5, ümīd ḳıl- 62b14, vaṣiyyet ḳıl- 169b2-3, żāyiʿ ḳıl- 131b19, ẕikr ḳıl- 128a12, ẓulm ḳıl- 162b3.

İsim+Ḳılın-: muḥallā ḳılın- 29b9, muntaẓam ḳılın- 149b18, münselik ḳılın- 59b9.

İsim+ Ol-: ābād ol- 97a2, ʿaceb ol- 120a3, ʿācize ol- 138b7, ʿāciz ol- 75b5, aç ol- 109b8, baḫş ol- 95a18, baḫtlu ol- 144b13, baʿīd ol- 101a4, bende ol- 141a16, berāber ol- 11b11, berī ol- 70a16, cāhil ol- 120b2, cemʿ ol- 79b14, çoḳ ol- 133b1, dāḫil ol- 160a1, defn ol- 174b19, delīl ol- 97a1, esen ol- 168b10, esīr ol- 112b13, evlādı ol- 155a14, evliyādan ol- 71b10, fācir ol- 24b9, faḳīr ol- 137a6, gerçek ol- 37a4, gice ol- 82b6, günahkār ol- 70b5, ġāfil ol- 93b19, ḫāliş ol- 147b16, ḥalḳa ḥalḳa ol- 23b6, ḫalḳ ol- 144a8, ḥall ol- 32a4, ḥāmile ol- 55a10, iki fırḳa ol- 99a7, iki pāre ol- 90b15, imām ol- 166a4, imkān ol- 113a12, ḳabūl ol- 55a5, ḳadīr ol- 23b15, kāfir ol- 78a2, ḳahr ol- 41b3, laḳab ol- 150a14, lāyıḳ ol- 60b17, lāzım ol- 66b13, maġlūb ol- 104b7, maġrūr ol- 18b10, maḥzūn ol- 94b8, maʿlūm ol- 95a7, maʿmūr ol- 175b8, mānīʿ ol- 11a3, naṣīb ol- 91a6, nāzil ol- 147a6, oġlı ol- 55a6-7, oğullar atası ol- 57a3, ʿömri uzun ol- 55a9, pādişāh ol- 148b8-9, peşīmān ol- 157a7, peydā ol- 67b13, peyġāmber ol- 130b1, rāżı ol- 118a16, sebeb ol- 99b2, şākir ol- 60a14, şehīd ol- 135b12-13, telef ol- 119b13, temiz ol- 115b9, teşne ol- 36a13-14, ucuz ol- 80a17, uġrı ol- 120b15, uzun ol- 116b10, velī ol- 125b4, vesīle ol- 64b16, vīrān ol- 119b4, yaḳın ol- 155b13, żaʿīf ol- 13a16, ẕākir ol- 145b19, ẓālim ol- 119a15, zāyil ol- 164b1.

Fiilimsi+Ol-: bilür ol- 129b16, diyecek ol- 134a19, gider ol- 77a6, görmez ol- 136b10, görür ol- 82b15-16, irişmiş ol- 101a16, ister ol- 130b4, ḳoḳmaz ol- 113a2, oḳımaz ol- 170b9, ögredür ol- 82a15.

3.3.3.2. Fiil+Zarf-fiil+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller

Bunlara kurallı birleşik fiiller de denir. Bir fiille bir yardımcı fiilin birleşmesinden oluşur. İncelediğimiz metinde *bil-*, *gör-* *ḳo-*, *vir-* ve *viril-* yardımcı fiilleriyle yapılmış

şu örnekler vardır: dönebil- 84a5, su ʾāl idebil- 97b17; çaġurıgör- 37a6; alıḳo- 162a17; alıvir- 66a8, ḳoyuvir- 37b13, ölçivir- 97b14, ṣalıvir- 31a17; ḳoyuviril- 162a1.

3.3.3.3. Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller

Deyimlerin sınırı, kapsamı, hangi söz kalıplarının deyim sayılacağı veya sayılamayacağı konusunda araştırmacılar tarafından çeşitli görüşler belirtilmiştir. Biz burada birleşik fiil niteliğinde olan deyimler üzerinde duracağız. Aksoy, *Deyimlerin Sınırı* başlığı altında şöyle bir giriş yapar:

> "Hangi çeşitten olursa olsun, deyim ile ona benzeyen kalıplaşmış, sıradan bir söz, kimileyin birbirlerine o denli yaklaşırlar ki bunları deyim mi yoksa öteki kalıplaşmış söz mü saymak gerektiği kolayca söylenemez ve deyimlerle bileşik sözcükler, deyimlerle süslü, özgün sözler, deyimlerle dualar, dilekler, ilençler... birbirlerine karıştırılır. Bununla birlikte ayırıcı nitelikleri çok belirgin olan söz çeşitlerinin sınırları hemen hemen kesinlikle çizilebilir." (1988: 509)

Araştırmacı daha sonra her süslü sözün, her bilgece sözün atasözü olmadığı gibi her süslü sözün de deyim olmadığını belirtir. Deyimlerin bayatlama bilmeyen özgün buluşlar olduğuna, deyime benzeyen birtakım değişmeceli sözlerin ilk söylenişlerinde özgün buluş sayılsalar bile, zamanla bayatlamış olduklarına değinir (1988: 511-512).

Hengirmen deyim maddesinde şunları yazar: *"Genellikle gerçek anlamının dışında kullanılan, anlatımı daha güzel ve etkili yapan, toplum tarafından ortak olarak benimsenen kalıplaşmış söz."* (1999: 116)

Özezen, *"Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz"* adlı makalesinde deyimler üzerine yapılan çalışmalarda, deyimlerin saptanmasında ve sınıflandırılmasında birtakım karışıklıklar olduğunu, birçok kullanımın deyim mi, atasözü mü yoksa başka birliktelikler mi olduğu konusunda tereddütler yaşandığını belirtir. Araştırmacının, makalenin sonuç kısmında değindiği hususlar şunlardır:

> " Kaynaklarda deyimler konusunda farklı tutumlar ve farklı bakış açıları vardır. Bu farklılıklar genellikle teoride değil, verilen örneklerde ortaya çıkmaktadır. Bazı kaynaklarda "deyim" terimi yerine "tabir" sözcüğü kullanılmıştır. Ancak bugün için "deyim" yerine "tabir kullanmak doğru görünmemektedir. Deyimler birden fazla sözcükten oluşan kalıplaşmış anlatımlardır. Bu açıdan söz dizimsel çalışmalarda bu tür birliktelikleri "deyim öbeği" terimiyle tanımlamak yerinde olacaktır. Ancak bu "öbek olma" özelliklerine rağmen, deyimler zaman zaman cümle içinde ayrışabilmektedir. Bu ayrışma "öbek olma" özelliği dikkate alındığında sıra dışı bir durumdur. Bu sıra kullanımlar için bazı kaynaklarda "deyimsi" terimi yer almıştır. Ancak deyimlerin ayrışabilen sözcük öbekleri olması, söz dizimi çalışmaları için çözülmesi gereken bir sorundur. Deyimleri oluşturan

> sözcüklerden en az biri, sözlük anlamının dışında kullanılır. Deyimler ilk ortaya çıkışlarından sonra yeniden yaratmalara maruz kalarak son kalıp biçimini alan anonim ürünlerdir. Deyimlerin uzunluğu kısalığı konusunda kesin bir şey söylemek güçtür. İki sözcüklük deyimler olabileceği gibi, on- on iki sözcükten oluşan deyimler de vardır. Deyimler öz(et) anlatımlardır. Konuşmaya canlılık, kıvraklık kazandırdığı gibi, kavram arayışı içinde bulunan dil kullanıcısı için bir kısa yoldur. Deyimler atasözleri, kalıpsözler, argo sözler ve birleşik fiillerle sıklıkla karıştırılmaktadır. Mecazlılık- mecazsızlık, genel kural olma- genel kural olmama, çekime girebilme- çekime girememe, yaygın olarak bilinme- bazı kesimlerce bilinme gibi ölçütlerle deyimleri diğer kalıp anlatımlardan ayrı tutmak gerekir. Ancak bu, Türkçe için her zaman kolay olmamaktadır."
>
> (2001: 869-879)

Korkmaz, deyimi *"Gerçek anlamından farklı bir anlam taşıyan ve çekici bir anlatım özelliğine sahip olan kelime veya kelime grubu"* (2010: 66) olarak tanımlar.

Bu tanım ve açıklamaları özetlersek birden fazla sözcükten oluşan, en az bir sözcüğü gerçek anlamından uzaklaşmış, anlamca kaynaşmış ve kalıplaşmış, çekici bir anlatım özelliğine sahip olan sözcük gruplarına deyim diyebiliriz.

İncelediğimiz metin, anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller bakımından zengin bir metindir. Bunları dizin kısmında gösterdik. Şimdi bunlardan bazılarını cümle içinde sunacağız:

"Peder-i miskīn bu ḥālete sūznāk u ġamgīn olup ol serv-i güzīni **sīnesine ḳodı**. Ol nihāl-ı nāzenīni **baġrına başup** eyitdi: Nūr-ı dīdem, ne ḥāldür?" (12a17-19)

"Ḫiṭāb itdügiŋde **āvāzuŋı ḳaldurup** ḫışm ile cevāb virme." (13a17-18)

"Ḥażret-i İsḥāḳ, ʿAyṣ'ı çaġırup **göŋlüm** ṣikār eti **ister**, var, ṣayd eyle, getür." (15a15-16)

"Ḥażret-i Yaʿḳūb, ehli ve evlādı ile **yola düşdiler**." (17b18)

"Evvelā maḫlūḳa **göŋül baġlamaḳ** olmaz. Ḥażret-i Yaʿḳūb, Yūsuf'a **dil baġladı**. niçe zamān-lar mübtelā-yı maḥabbet olup zār u zār aġladı." (21a16-17)

"Yūsuf'ı bizüm ile ḳoş, ṭaşra ṣaḥrāya çıḳup teferrüc idelüm, niʿmetler yiyelüm temāşā idelüm, **göŋli açılsun**, müreffeh olsun, didiler." (26b11-12)

"Sayir bürāderlerine çaġırup meded istedi. Cümlesi **yüz döndürüp** cefālar eylediler." (27b13)

"Ben didüm ki: Yoḳ, ümiẕüm budur ki anlaruŋ aṣlābından evlād ḥāṣıl ola ki Allāh teʿalāya ʿibādet eyleyeler, **şirk getürmeyeler**." (34a16-18)

“Ḥażret-i Yaʿḳūb, kelām-larını işitdügi gibi kendü**yi yire urup** yıḳıldı, ġaşy oldı.” (37a5-6)

“Ol gice kendü**ye gelmedi**, tā seḥere irişdi. Mübārek başlarını oġlı Rūbīl’ün gögsine ḳoyup ṭayanmışlarıdı.” (37a9)

“Ḥażret-i Yūsuf daḫı neʿam, bunlaruŋ **ellerinde büyüdüm**, bunlaruŋ üslūbı ile **ḫūy ṭutdum**, didi.” (46a15-17)

“Sicn ü ʿaẕāb-ı elīm irāde eyledi, **murāda irmedi**, Yūsuf’uŋ işmetine şāhidler bulınup girü emr-i ilāhī ġālib oldı.” (56a3)

“Ḥażret-i Yūsuf daḫı, sen benüm seyyidümsin, şātun alınmış ġulāmuŋam, aġır bahā ile alduŋ, lā-büd saŋa özüm **ḫoş gelür**, didiler.” (67b8-10)

“Yā Yūsuf, saŋa ziyāde maḥabbetüm vardur, senüŋ dostluġuŋda **ḳarar**um **ḳalma**dı, diḍi.” (68b7)

“Ṣubḥ namāzına müʾeẕẕin **ḳāmet getüre**, imām miḥrāba geçüp tekbīr itdügi gibi nā-gāh Ḥażret-i ʿĪsā nüzūl eyleye.” (79b15-16)

“Yūsuf eyitdi: Baŋa **destūr vir**, bu aġaç dibinde sākin olup bunda **vaṭan ṭutayım**, didi.” (92a4)

“Görmezmisin Benī İsrāʾīl’e deŋiz içinde niçe **yol virdi**.” (98b15)

“Gördi ki iḳdām ider, **söze gelüp** eyitdi: Yā İbrāhīm, niçün seni āteş yaḳmadı? Eyitdi: Emr geldi.” (98b18-19)

“Ẓāhirde ʿilletüm yoḳ, civārum-da ādem-ler var, ṣaġ görinürler, ammā **ḥayātdan çıḳmışlardur**, anlara zindāncı gelür ise ḳorḳularından **cigerleri öçer**.” (100b7-9)

“Çoḳ ḳīl ü ḳāl olup ṣoŋra **inṣāfa gelüp** biz düş taʿbīrine vāḳıf degülüz, diyü cehāletlerine iʿtirāf itdiler.” (102a4-5)

“Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. aŋa beni ẕikr eyleyesin, dimişidi, meẕkūrun **ḫāṭırından gidüp** Yūsuf’ı unıtmışıdı.” (102a8-9)

“Ḳaḥt zamānı ʿām-dur, cümle yiryüzine yayılur. Bu vechile tedārik görilecek, ṭaʿām sizüŋ yanuŋuzda ḥāżırdur, virürsiz, nāsa **ḥayāt gelür**.” (108b6-8)

“Ol loḳma **ele geldükde** ʿabd Rabb’ine şākir olurısa loḳması ziyāde olur.” (110a10)

“Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n ʿa. bunlara naẕar eyledi. Birer birer **gözden geçürüp** fikr ü teʾemmül ḳıldı, vezīrleri ve erkānı ile söyleşdi.” (130a9-11)

“Bu kelāmı işitdükleri gibi levnleri müteġayyir oldı, **dilleri ṭolaşdı**, ıżṭırāba düşdiler.” (131a12)

“Büti **yire çaldı**, yüzini āsumāna ṭutup eyitdi” (138a7-8)

“Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. anı bu ḥālde göricek mübārek **gözlerine yaş gelüp** ġamgīn oldılar.” (138b11)

“Ḳırḳ yıl nefs ile münāzaʿa eyledüm, benden etmek ve yoġurt isteridi. Bir gün aŋa raḥm eyledüm, ḥelāldan bir direm gümüş **ele getürdüm**, Baġdād’a vardum, tā anuŋıla etmek ve yoġurt alıvireyim.” (140b16-19)

“Merd ki **ayaġını ṭāʿate ḳoya**, ol ṭāʿat içre aŋa bir dürlü **reng geçer**. Dir ki: Ṣārab-ḫor u fāsıḳ ādem-den sen eyüsin, dir. Ādem ol iʿtiḳād ile kendüye eyü diyüp ġayrılara ḥaḳāret göziyle naẓar ider, tā helāki ol yüzden ʿārife maʿlūm-dur.” (141a8-11)

“Düşmanlaruŋuza bulışup anlaruŋ **boyunların ursaŋuz** ve anlar sizüŋ **boyunlaruŋız ursa** andan daḫı ḫayırlusı nedür, ḫaber vireyimmi?” (145b8-10)

“Anuŋ benüm deveme **göz degürmege** sebīl yoḳdur, didi. Ol şaḫṣa kelāmını söylediler. Devenüŋ yanına geldi, naẓar itdügi gibi deve ditreyüp düşdi, helāk oldı.” (148a14-17)

4. ART ZAMANLI ANLAM DEĞİŞMELERİ

Toplum hayatında zaman içinde çeşitli etkenlerle değişmeler meydana gelir. Kullanılan araç gereçlerdeki gelişmeler, inançların ve yaşam koşullarının değişmesi, başka dillerden etkilenmeler, savaşlar, göçler bu etkenlerden bazılarıdır. İşte hayatın farklı akışı içerisinde çeşitli etkenlerle sözcükler, zamanla bazı anlamlarını kaybedebilir, önceden var olan anlamlarına yeni anlamlar eklenebilir veya eski anlamlarını tamamen kaybedip farklı anlamlar kazanabilir. Sözcüklerde meydana gelen bu anlam olaylarına *anlam değişmeleri* adını veriyoruz.

Aksan, *anlam değişmeleri* ile anlatılan olayın bir göstergenin başlangıçta dile getirdiği kavramda bir daralma, bir genişleme belirmesi ya da aynı sözcüğün bir zaman sonra başka bir kavramı anlatır duruma gelmesi olduğunu belirtir. Ardından göstergelerin yansıttıkları kavramların değişmesi ancak zaman içinde gerçekleştiği için eş zamanlı değil, art zamanlı yöntemle ele alınabileceğini söyler (1998: 88).

Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri'ni inceleyen Arslan Erol şu açıklamayı yapar:

> "Anlam değişmelerinin başlangıç noktasını oluşturan, kişi dillerinde ve şivelerde ortaya çıkan anlam farklılıkları, kavramların dile yansıması olan kelimelerde bazen anlam alanının genişlemesine, bazen kullanımdan düşme sonucu anlam alanının daralmasına ve bazen de anlam alanının değişmesine yol açar." (2008: 61)

İncelediğimiz metinde tespit ettiğimiz art zamanlı anlam değişmeleri, *anlam daralması, anlam genişlemesi* ve *anlam değişmesi (başka anlama geçiş)* örnekleridir. Art zamanlı anlam değişmelerinde, 16. yüzyıldan günümüz Türkiye Türkçesine kadar olan zaman dilimini esas alacağız.

4.1. Anlam Daralması

Aksan, *anlam daralması*nı *"Bir göstergenin önceden anlattığı nesne ya da devinimin ancak bir bölümünü, bir türünü anlatır duruma gelmesidir."* (1998: 90) diye tanımlar.

Hengirmen, anlam daralması maddesinde *"Bir sözcüğün, anlattığı kavramlardan bir ya da birkaçının kaybolması sonucunda kavram alanının küçülmesi"* (1999: 29) açıklamasını yapar.

Gramer Terimleri Sözlüğü'nde *"Kelimenin kavram ve anlam kapsamı bakımından bir daralmaya uğrayarak, eskiden anlattığı şeyin ancak bir bölümünü, bir türünü*

anlatır duruma gelmesi, bir kelimenin genel bir anlamdan özel bir anlama geçişi." (Korkmaz 2010: 19) olarak tanımlanır.

Bu tanımları da dikkate alarak sözcüklerin zaman içinde bir veya birkaç anlamını yitirmesi ya da genel anlamdan özel anlama geçmesini *anlam daralması* olarak tanımlayabiliriz.

Anlam Daralması Örnekleri:

cezā

Bu sözcük için, Türkçe Sözlük'te "*uygunsuz davranışlarda bulunanlara uygulanan üzüntü, sıkıntı, acı verici işlem veya yaptırım*" (TS: 363) anlamı verilmiştir. Bu ifadeyi kötü anlamda *"karşılık"* olarak özetleyebiliriz.

İncelediğimiz metinde ise *cezā,* hem iyi hem kötü yönden *"karşılık"* anlamıyla kullanılmıştır:

1. *iyi yönden karşılık*

"Bu ḫuṣūṣuŋ ḥaḳīḳati budur ki müʾmin vaḳtā ki Allāh teʿalā yolında ġazā eyleye ḥattā maḳtūl olınca rūḥına āḫiretde **cezā** cennet oldı." (64b2-4)

"Belā ʿaẕīm olduḳça **cezā** daḫı ʿaẕīm olur. Allāh teʿalā bir ḳavme maḥabbet eylese anları mübtelā ider. Kim ki belāya rıẕā vire, Allāh teʿalā andan rāżı olur." (170a8-10)

2. *kötü yönden karşılık*

"Bu ḥāletler Mevlā'sına ʿāṣī, kendü hevāsına tābiʿ olanlaruŋ **cezā**sıdur, didi."(137a8-9)

"Sözüŋüzde kāẕib olurısaŋuz **cezā**sı nedür? Eyitdiler: Ol taḳdīrce kimüŋ yükinde bulınurısa ol ṣuçlu olur." (156b11-12)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte de sözcüğe *"karşılık [iyi veya kötü]"* (OTAL: 139) anlamı verilmiştir.

çünki

Sözcük, Türkçe Sözlük'te "*şundan dolayı, şu sebeple, zira*" (TS: 477) anlamlarıyla geçer.

İncelediğimiz metinde ise *çünki* şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *mademki*

Sözcük, en çok bu anlamda kullanılmıştır:

"ʿĀdetümüzdür, büyük ḳız var iken güçügi virilmez. **Çünki** murāduŋ oldur, anı daḫı virdüm, didi." (16b15-16)

“Ey ḳarındaşlar, **çünki** Yūsuf’a ḳıyarsız, bārī bunda bir ḳuyu vardur, aŋa bıraġalum, içi ṭolu yılan-lar ʿaḳreblerdür, anlar öldürsünler, biz ḳanlu olmayalum.” (28b4-6)

Sözcüğün bu anlamı Dede Korkut’ta da vardır:

*“**Çünki** er dilersin, varup babaŋı ḳurtarsaŋa ne!”* (Özçelik 2005: 730)

Şu manide de sözcük “*mademki*” anlamındadır:

*“**Çünkü** güzel gönlüm alup gidersin, / Hoşça tut yanında mihmanım olsun.”* (ÖTS: 563)

Kamus-ı Türki’de sözcüğe verilen ikinci anlam *“mademki”*dir (KT: 524).

2. *-dığı için, olduğu için, şu sebeple ki*

“Züleyḫā, Yūsuf’ı **çünki** zindāna gönderdi, peşīmān u ḫasta-dil ü bīmār-ı ten oldı.” (94a13-14)

“Mevte rāżı olmışam itmem ẕünūb, / Ḥāle vāḳıf **çünki** ʿallāmu’l-ġuyūb.” (113b4)

Çünki sözcüğü “*mademki”* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

daʿvet (eyle- / it-)

Sözcük, Türkçe Sözlük’te *“çağrı, çağırma, yemekli toplantı*” (TS: 477) anlamlarıyla geçer.

İncelediğimiz metinde ise *daʿvet* şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. Bir yerde *“dua”* anlamında kullanılmıştır:

“Eyledüm yoluŋda ʿişmet yā İlāh! / İtmedüm ḫavf eyleyüp senden günāh.
Müstecāb it anuŋıçun **daʿvet**üm / Luṭfuŋ ile zāyid olsun şöhretüm.” (114b7-8)

2. *Eyle- / it-* yardımcı fiilleriyle birlikte *“çağırmak, davet etmek*” anlamında kullanılmıştır:

“Züleyḫā bunlaruŋ kendüye melāmet itdüklerin işidicek tedbīr eylemiş ki meclis düzüp anları **daʿvet** eyleye. Nā-gehānī Yūsuf’ı anlara göstere ki Yūsuf’ı anlar görmemişler idi.” (85a17-19)

“ʿ Āḳıbet geldi faḳīrüŋ nevbeti, / İtdiler şāhuŋ ḳatına **daʿvet**i.” (125b14)

Tespit ettiğimiz *“dua”* anlamı Osmanlıca-Türkçe sözlükte (OTAL: 169) de geçmektedir.

Bu verilerden hareketle *daʿvet* sözcüğünün *“dua”* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

emīn

Günümüzde bu sözcüğün *"güvenli, emniyetli, şüphesi olmayan"* (TS: 632) anlamları kullanılmaktadır.

İncelediğimiz metinde ise sözcük şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *güvenilir*

"Mācerāyı ben ḥikāyet eyledüm, / Anlara bir bir rivāyet eyledüm.
Bildiler aḥvāli oġlum-dur yaḳīn, / Eylediler baŋa teslīm ey **emīn**!" (51b3-4)

2. *bir işten, görevden sorumlu olan*

"Ḥażret-i Yusūf ḫazīnelerini açdı, **emīn**ler taʿyīn eyledi, ḫalḳa nidā ḳıldı. Ṭaʿām u azıḳ isteyenler Ḥażret-i Ṣıddīḳ ḳapusına gelsün, didiler." (121b2-4)

Yukarıda verdiğimiz ilk anlam Türkiye Türkçesindeki anlamla örtüşmektedir. İkinci anlam ise bugün kullanımdan düşmüştür. Türkçe Sözlük'te "*Osmanlı İmparatorluğu'nda bazı devlet görevlerindeki sorumlu kişi*" (TS: 632) anlamı da tarihi anlam olarak verilmektedir.

emr

Sözcüğün bugün kullandığımız "*buyruk*" (TS: 632) anlamının İncelediğimiz metinde birçok örneği vardır:

"Çıḳup Ḥażret-i Yūsuf'uŋ **emr**i üzre ʿamel eyledi." (129b1-2)

Yukarıda belirttiğimiz anlamın dışında *emr*, yedi yerde "*iş, husus*" anlamında kullanılmıştır. Buna tespit ettiğimiz bazı örnekler şunlardır:

"Taḥḳīḳ bildüm ki Yūsuf'umı ḳurt yimedi, kelāmuŋuz cümle yalandur. Nefsüŋüz muḳteżāsınca bu **emr**e eyü şekl ü zīnet virmiş-siz, ne ṣanʿat eyledüŋüz, ṣabr-ı cemīlü'llāh müsteʿān-dur, didi." (38a14-17)

"Melik eyitdi: Ṣādıḳ-sın, bu umūra senden ġayrı ḳādir degüldür, seni bu **emr**e vālī itdüm, ḫātem ü tāc u serīr senüŋ olsun, ḥükmüŋ nāfiẕdür." (108b14-16)

Tespit ettiğimiz bu anlam, Osmanlıca-Türkçe sözlükte (OTAL: 218) de geçmektedir.

gerçek

Türkçe Sözlük'te bu sözcük için özetle "*hakiki, hakikat, sahici, asıl, gerçeklik, doğruluk*" (TS: 749) anlamları verilmektedir.

İncelediğimiz metinde ise *gerçek*, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *doğru söz*

“Māşıṭa eyitdi: Neʿam, **gerçek** söyler.” (84b1-2)

“Ḥażret-i Yūsuf ṣuvāʿı urup ḳulaḳ ṭutdı, eyitdi: Kelāmuŋuz ṣaḥīḥ-dür, **gerçek** söylersiz.” (131a2)

2. *haklı, doğru sözlü*

“Siyāh, girüsine baḳdı. Gördi Yūsuf deve üzerinde degül. Döndi. Gördi bir ḳabr üstine düşmiş yatur. Eyitdi: Efendilerüŋ **gerçek**lerimiş. Ḳaçḳun ḳul imiş-sin.” (47b10-12)

Yukarıdaki cümlede geçen *gerçek* sözcüğünün daha iyi anlaşılması için bu sözün söylenme nedeni üzerinde durmak istiyorum. Kardeşleri, Yusuf’u Mısır’a giden bir kervana köle olarak satarlar. Ancak onun kaçıp babasına gitme ihtimalinden korkarlar. Bunun üzerine onun hırsız olduğunu, kaçabileceğini, bu nedenle Mısır’a ulaşıncaya kadar kaçmaması için ona zincir vurmalarını söylerler. Daha sonra Yusuf, yolda annesinin kabrini görünce dayanamayıp kendini kabrin üzerine atar. Zenci, bu olaydan sonra yukarıdaki sözü söylemiştir.

Sözcüğün bu anlamına tespit ettiğimiz diğer örnekler şunlardır:

“Ol eyitdi: Ḳamīş öŋden yırtılmış ise Züleyḫā ṣādıḳadur ve eger girüden yırtılmış ise Yūsuf **gerçek**dür, ol kāẕibedür, didi.” (70b7-9)

“Ṭıfıl eyitdi: Ḳamīşe naẓar ḳıl, öŋünden yırtılmış ise Züleyḫā ṣādıḳādur, ardından yırtılmış ise ḳāẕibedür, Yūsuf **gerçek**dür, didi, kelāmını ḫatm eyledi.” (71a4-6)

Yukarıda verdiğmiz ilk anlamı, günümüzde de kullanmaktayız. Ancak ikinci anlam için *gerçek* yerine bugün *haklı* veya *doğru sözlü* sözcükleri kullanılmaktadır.

Nitekim Tarama Sözlüğü’nde bu sözcük için *“doğru, dürüst”* anlamları da verilmiştir. Bu anlamlar için verilen örneklerden *“Resul Aleyhisselam dedi ki: Ha üşbu sözde **gerçek**sin, tur imdi git katımdan dahi bana gelmegil.”* (TarS: 1651-1652) cümlesindeki *gerçek* sözcüğü tespit ettiğimiz ikinci anlama uygun düşmektedir.

Ayrıca Lehce-i Osmani’de bu anlama uygun olarak alt maddede *“gerçeksiniz: doğrusunuz”* (LOsm.: 156) ibaresi geçmektedir. Kamus-ı Türki’de üçüncü anlam olarak verilen *“sadık, yalan söylemez”* (KT: 1156) açıklaması da incelediğimiz metindeki anlamla örtüşmektedir.

gider-

Türkçe Sözlük’te fiile *“ortadan kaldırmak, yok etmek, dindirmek”* (TS: 761) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise fiil şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *açmak, çıkarmak*

"Yaʿḳūb Nebī ʿa.s. ol ḳurda naẕar eyledi, oġullarına ḳoyuvirün, didi. Bendini **gider**diler, ḥayvān-ı maẕlūm, kaçmadı, ḳuyruġını şalup Ḥażret-i Yaʿḳūb'a yaḳın geldi." (37b12-15)

"Bir gice ḳaldı, yarın Mışır'a irişürüz, ḳaydlaruŋı **gider**ürem, bizüm ile efendilerüŋ aralarında olan ʿahde riʿāyet gerek. Ṣabāḥ oldı, Mışır'a irişdiler. Nīl kenārına varup Mālik perde ṭutdı. Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ṣ.ʿa.n.ʿa. beden-i şerīflerinde olan ḳaydları **gider**di." (53b3-7)

"Yüzinden bürḳaʿı **gider**üp cemālini gösterdi, eyitdi: Beni bilürmisin?" (155b11)

2. *ortadan kaldırmak, yok etmek*

"Ümmetümden bir ādeme ḳabrinde ʿaẕāb iderler. Ḥayāt-i dünyāda iken alduġı ābdest gelür, olʿaẕābı **gider**ür." (23a17-19)

"Anuŋ ḥaḳḳıyçun ki benüm nefsüm ḥükminde, eger siz günāh işlemeziseŋüz ve istiġfār itmeseŋüz Allāh teʿalā sizi **gider**ür, bir ḳavm daḫı yaradurıdı ki anlar günāh iderler ve istiġfār eyleyeler ki Allāh teʿalā anları yarlıġaya." (159b10-13)

Tarama Sözlüğü'nde fiile verilen anlamlardan biri de *"çıkarmak"* tır (TarS: 1697): *"İmdi biz ol dervişi karındaşum evinden **gider**irsek halkın sözünden biz dahi kurtulalım."* (TarS: 1699)

Fiilin *"açmak, çıkarmak"* anlamı bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmamaktadır.

ġarīblıḳ

Türkçe Sözlük'te *"garip olma durumu, garabet"* (TS: 727) anlamıyla geçen sözcük, incelediğimiz metinde bir yerde *"yabancı, gurbet"* anlamıyla kullanılmaktadır:

"Bir diyārı yād eyledüŋ ki beni terk itdi, **ġarīblıḳ** diyārlara şaldı." (56b3)

Sözcük, Dede Korkut'ta *"yabancı yer, gurbet"* anlamında geçer:

*"Akındılı görkli suyı dilüp geçen [yigit], **ḳarıplıġ**a gelen yaturmı olur?"* (Özçelik 2005: 856)

*"Ermi olduŋ, yigitmi olduŋ ḳardaş? **Ḳarıblıġ**a ḳardaşuŋ isteyü senmi geldüŋ, ḳardaş?"* (Özçelik 2005: 860-862)

Sözcük, Türkiye Türkçesinde *"yabancı (yer), gurbet"* anlamını yitirerek *anlam daralması*na uğramıştır.

ḥayrān

Sözcüğü bugün *"çok beğenen, hayranlık duyan"* (TS: 868) anlamıyla kullanılmaktayız. Bu kullanımda, çok beğenmekten kaynaklanan bir hayret anlamı da sezilmektedir.

İncelediğimiz metinde ise bu sözcük, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *çok beğenen*

"Didi geldüm şehrüŋe mihmānuŋam, / Ḫaylī dem-dür ʿāşıḳ u **ḥayrān**uŋam." (112a7)

"Bu kerāmet saŋa virildi neden? / Mest ü **ḥayrān-**dur bu kārı işiden." (112b1)

2. *(güç veya kötü durumlarda) şaşırmış*

"Luṭfuŋıla bu ʿadūdan vir necāt, / Emrüŋe maḥkūm cümle kāʾināt.

Ben bu sözde vālih ü **ḥayrān** u deng, / Nāgehānī çıḳdı deryādan neheng." (51a3-4)

"Allāh teʿalā faṣl-ı ḳażā içün tecellī eyleye. Bir ḳavm saʿādet, bir ḳavm şeḳāvet bulalar. Ḫaşir güninde ʿüryān u **ḥayrān** vuḳūfuŋı fikr eyle." (134a13-15)

Sözcüğün bu anlamı, Marzubanname'de de kullanılmıştır:

*"Ol pāẕişāhuŋ bir sevgülü oġlı varıdı, anı dutdı, delü eyledi. Ata ana miskīn olup **ḥayrān** ḳaldılar, çün oġlan ölüm ḥālüne degdi."* (Özavşar 2009:153)

Sözcük, Türkiye Türkçesinde, *"(güç veya kötü durumlarda) şaşırmış"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

ḥīle

Türkçe Sözlük'te sözcüğe, özetle *"dolap, düzen, entrika"* (TS: 891) anlamı verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise sözcük, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. Pek çok yerde *dolap, düzen, entrika* anlamı vardır:

"Ḫārişe istedi+ki bunları ala, cedleri rāżı olmadı, āḫir **ḥīle** ile Esmā'yı Ḫāriş aldı, Zeyd dedeleri yanında ḳaldı." (65b19-66a1)

"Envāʿ-ı mekr ü **ḥīle**ler peydā ider." (86b4)

2. Bir yerde, bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmayan *çare* anlamı vardır:

"Ben anlardan daḫı żaʿīfüm, **ḥīle** vü mecālüm ḳalmadı, benüm muṣībetüm ʿaẕīm oldı, Yūsuf dirler nūr-ı dīdem varıdı, öŋümden aldılar, gitdiler." (171b6-8)

Sözcüğün çokluk şekli *ḥiyel* de bir yerde *"çareler"* anlamında kullanılmıştır:

"Līk açlıḳ ḳaṭʿ-ı āvāz eylemiş / Ṣavtı çıḳmaz beŋzini saz eylemiş.

Didi ey hem-sāye ḳaṭʿ oldı **ḥiyel** / Açlıġıla cānuma irdi ecel." (114a3-4)

Tespit ettiğimiz *"çare(ler)"* anlamına uygun olarak Osmanlıca-Türkçe sözlükte parantez içinde *ḥīle*'nin asıl anlamının Arapçada *"çare"* olduğu belirtilir (OTAL: 370). Bununla ilgili olarak Kamus-ı Türki'de *"Arabide eksериya çare ve tedbir manasıyla kullanılırsa da lisanımızda o mana ile asla kullanılmaz."* (KT: 563) açıklaması yapılır.

iste-

Türkçe Sözlük'te bu fiil için *"istek duymak, arzulamak, dilemek, görmek istediğini bildirmek, gerek olmak, evlenmek dileğinde bulunmak"* (TS: 987) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise bu fiil şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *istek duymak, arzulamak*

"Ve birini gördüm, cennete varmaḳ **iste**r, ḳapuları örtilür, giremez." (24a5)

"Mübārek ellerin yire urup iki raġīf çıḳarurıdı, teşne olsalar şu **iste**rleridi, ellerin yire urup şu çıḳarıdı, içerleridi." (77b1-3)

"Zindānda zamānum ṭavīl oldı, bedenüm-de olan ḳaydlar baŋa müżāyaḳa virdi, gūyā incüklerüm-de yılanlar ṭolanmış-dur, ḳalḳmaḳ **iste**sem aġır gelüp otururam."(100b4-7)

2. *aramak*

"Musā ṣ.ʿa.n.ʿa. nār **iste**ridi, kelām-ı Ḥażret-i Cebbār ile c. z̲. müşerref oldı. Zevcesi ile Mışır'a giderleridi, Ṭūr'a irişdiler. Gice ile ẓulmet ü bürūdet oldı. Ḫatunı ḥāmile idi, nār **iste**diler, bulınmadı, çaḳmaḳ çaḳdılar, yanmaġa mecāl u ḳudret olmadı." (153a1-5)

"İrdi şehre **iste**yüp ḥaddādını / Ṣordı, bildi menzilini, adını.
Vardı dükkānına baḳdı kārına / Vāḳıf oldı bildügi esrārına." (111b17)

Tespit ettiğimiz *"aramak"* anlamı Tarama Sözlüğü'nde de vardır:

*"Su, girdiği yol kaderince öte çıkmağa yol olmasa lacerem dört yanından çıkmağa yol **iste**r, az az sızar, çıkar."* (TarS: 2105)

Ayrıca Dede Korkut'ta fiilin *"aramak, izini sürmek"* anlamı tespit edilmiştir:

*"Mere ʿAzrāyil, men seni geŋ yerde **iste**ridüm, ṭar yerde eyü elüme girdüŋ olamı? dedi."* (Özçelik 2005: 202)

Bu verilerden hareketle *"aramak"* anlamını kaybeden fiilin, *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

işle-

Türkçe Sözlük'te bu fiilin *"yapmak"* ve *"çalışmak"* anlamlarıyla ilgili şu ayrıntılar yer almaktadır: *"1. bir şeye emek vererek onu daha elverişli bir duruma*

getirmek 2. ince ve süslü şeyler yapmak, nakışlamak 5. durağan durumdan hareketli duruma geçmek, çalışmak" (TS: 998)

İncelediğimiz metinde ise *işle-* fiilinin "*yapmak"* ve "*çalışmak"* anlamları Türkçe Sözlük'te verilen anlamlardan daha geneldir. Bu anlamlara tespit ettiğimiz örneklerden bazılarını aşağıda sunuyoruz:

1. *yapmak*

"Ḳulum, görmezmisin, sen hevāŋa tābiʿ olup maḫfī işler **işle**dügüŋde benüm gözüm seni görmezmi ṣanursın?" (59a15-16)

"Ādem ol fiʿli **işle**dükde kendü ḥavl-ı ḳuvvetümile itdüm, dir ise ḫıyānetdür."(107b1-2)

"Yā İbrāhīm, **işle**dügüŋ ʿamelden daḫı efḍal ṣevāba delālet iderem." (110b19)

"Eger ḳażiyye ol vechile olurısa **işle**dügüŋüz efʿāle cezā ne ola, didi." (164a1-2)

2. *çalışmak*

"Ṣordı niçün işe olmaz ḳāyim ol / Didiler sebt güni **işle**r dāyim ol.
Ḫidmeti göŋline teʾṯīr eyledi / Ol güne işini teʾḫīr eyledi.
Geldi rūz-ı sebt, buldı yārını / Girü muḥkem eyledi bāzārını.
İşledi ol gün daḫı şarṭ üstine / Aldı dirhem ḳabż itdi destine." (61a7-10)

Tarama Sözlüğü'nde *işle-* fiilinin *"yapmak"* ve "*çalışmak"* anlamları için verilen örneklerde de bu anlamların daha genel olduğunu görmek mümkündür. Sözlükten seçtiğimiz örneklerden ilki *yapmak*, ikincisi *çalışmak* anlamı için verilmiştir:

"*Bizim işimizde niçün yoktur, ne dilersevüz **işle**rüz.*" (TarS: 2119)

"*Yürümek ayb olur kişiye bikar / Oturma aylak aylak, **işle** ey yar.*" (TarS: 2121)

Yukarıdaki verilerden hareketle *"yapmak"* ve *"çalışmak"* sözcüklerinin, günümüzde genel anlamlarını kaybedip daha özel anlamlar ifade etmek için kullanıldıklarını ve *anlam daralması*na uğradıklarını söyeleyebiliriz.

ḳahramān

Bu sözcükle ilgili verilerimiz şunlardır:

1. Pek çok yerde, bugün kullanımına rastlamadığımız *"hüküm sahibi, iş buyuran"* anlamında kullanılmıştır:

"Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. Mıṣır'da iki nefer **ḳahramān** ḳoyup birisini Ḳıbṭ ṭāyifesine taʿyiŋ idüp biri ehl-i Mıṣır ve sāyir aḳvām içün ḳomış idi. Erbāb-ı ḥācāta ṭaʿām virürleridi." (123a19-123b3)

“Siz ġarīblersiz, ġurebā umūrı bizüm elümüzde degüldür, fülān yire varuŋ, ġarīblerüŋ **ḳahramān**ı vardur, ḥācetüŋüz anda görilür, didiler. Bunlar daḫı ol **ḳahramān**ı bulup öŋine vardılar. Ṣatılıḳ ṭaʿām istediler. **Ḳahramān** eyitdi: Siz kimlersiz? Eyitdiler: Peyġāmber oġullarıyuz. Ne diyārdansız? Kenʿān’danuz, didiler. Eyitdi: İsimlerüŋüz nedür? Cümlesi adlarını fülān u fülān diyü ḫaber virdiler. Eyitdi: Kenʿān’da kime mensūb-sız? Eyitdiler: İbrāhīm Ḫalīl oġlı İsḥāḳ, anuŋ oġlı Yaʿḳūb Nebī’nüŋ evlādıyuz, didiler. **Ḳahramān** daḫı varup Ḥażret-i Yūsuf’a ḫaber virdi, eyitdi: On nefer ġarībler geldiler, açlıḳ kendülere teʾs̱īr eylemiş, levnleri müteġayyir olmış, didi. Bu ḫaberi işitdügi gibi ḥicāb ġālib oldı, lakin mizācında sürūr u behcet görindi. **Ḳahramān**a eyitdi: Anları bir eyüce maḳāma ḳonduruŋ, ikrām u taʿẓīm ile, didi. **Ḳahramān** taʿaccüb ḳıldı.” (129a6-19)

2. Bir yerde bugün de kullandığımız *“yiğit, cesur”* anlamında kullanılmıştır:

“Ḳudret ile **ḳahramān**-lar noldılar? / Salṭanatla kām-ranlar noldılar?
Niçe oldı ẓulm iden cebbārlar? / Ḳanda gitdi ol ulu ḳahhārlar?” (41a16-17)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte de sözcüğün *“hüküm sahibi, iş buyuran”* (OTAL: 481) anlamı geçer.

Bu verilere dayanarak, *ḳahramān* sözcüğünde *anlam daralması* meydana geldiğini söyleyebiliriz.

ḳarşula-

İncelediğimiz metinde bir yerde geçen fiil, Türkçe Sözlük’te geçen anlamlarından farklı olarak (TS: 1093) “*karşı gelmek, muhalefet etmek*” anlamında kullanılmıştır:

“Ataya, anaya eylük eylemek odur ki anlara muʿāraża itmeyesin, sözlerini **ḳarşula**mayasın ve sögmeyesin, ʿāḳ olmayasın.” (13b19-14a1)

Tarama Sözlüğü’nde bu fiil yer almamakla birlikte *ḳarşulıḳ* için verilen “*muhalefet, karşı koyma*” anlamı tespit ettiğimiz anlamla örtüşmektedir:

*“Mesut bin Mugis Sakif kabilesin derip Ebrehe’ye karşı çıktı. Pes eyitti: Ey melik biz senin kulunuz ve sana **karşuluğ**umuz yok.”* (TarS: 2321)

Ayrıca Kamus-ı Türki’de *ḳarşula-* fiili için *“karşı ve sert cevap vermek, karşı durmak, dik gelmek”* (KT: 1022) anlamları da verilmiştir.

ḳatı

Bugün kullandığımız “*sert, yumuşak karşıtı*” (TS: 1104) anlamından farklı olarak sözcük, incelediğimiz metinde *“çok, aşırı derecede”* anlamında kullanılmıştır:

“Cürm ü ʿişyāndan **ḳatı** bīm eylerem / Yoluŋa bu cānı teslīm eylerem.” (88a5)

“Ḫastayam zār u zebūn oldum **ḳatı** / Bükmişem-dür ḳaddı, nūn oldum **ḳatı**.” (151b13)

“Ḥasretile zār u zār oldum **ḳatı** / Nāle ile dil-figār oldum **ḳatı**.” (167b10)

Tarama Sözlüğü’nde ise sözcüğe şu anlamlar verilmiştir:

1. *çok, çok ziyade, pek, şiddetli, iyice, sıkı, sıkı sıkı, gayet*

*“**Katı** tanladım, hem ayrulduğuma üşendim.”* (TarS: 2338)

*“Bu kişi **katı** bay mıdır ve malı çok mudur?”* (TarS: 2339)

Bu anlam Dede Korkut’ta da vardır:

*“Beyrege **ḳatı** firāḳ geldi.”* (Özçelik 2005: 526)

2. *ağır, acı*

*“Bu söz Hasan’a yavlak **katı** geldi amma sabreyledi.”* (TarS: 2343)

3. *haşin, şiddetli, sert, kırıcı*

*“Ve bir kuhi **katı** ağaçtır, asla yemişi bitmez.”* (TarS: 2345)

Bu anlam Dede Korkut’ta da vardır:

*“Ol boġa **ḳatı** ṭaşa boynuz ursa uŋ gibi ögüdüridi.”* (Özçelik 2005: 352)

Türkiye Türkçesinde, *“çok, aşırı derecede”* ve *“ağır, acı”* anlamlarını kaybederek *anlam daralması*na uğrayan sözcük, ağızlarda, *“çok, pek fazla”* (DerS: 2682) anlamını korumaktadır.

maḥcūb it-

Türkçe Sözlük’te *mahcup et-*, *“utandırmak”* anlamıyla (TS: 1326) geçmektedir.

İncelediğimiz metinde ise bu birleşik fiil, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *utandırmak*

“Ve ben nehy ideridüm iki nesneden+ki biri şirk ve biri kibriyādur. Bu iki ḫaṣlet ḳulını Ḥaḳ teʿalādan **maḥcūb id**er.” (124a2)

2. *gizlemek*

“Allāh teʿalā ol nesneleri ḳullarından **maḥcūb id**üp kendü ʿilmine maḫṣūṣ itmişdür. Allāh teʿalānuŋ meşiyyeti, ʿilmi bir perdedür ki mekşūf olmaz.” (98b8-10)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte *maḥcūb*un ilk anlamı *“kapalı, örtülü, perdeli”* (OTAL: 565) şeklinde verilmiştir. Bu anlam, Kamus-ı Türki’de de ilk anlam olarak verilip parantez içinde şu açıklama yapılır: *“Mana-yı asli-i Arabisi olan bu mana ile lisanımızda pek kullanılmaz.”* (KT: 1298).

Bu verilerden hareketle *maḫcūb it-* birleşik fiilinin *"gizlemek"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

mektūb

Türkçe Sözlük'te haberleşme aracı olan *"mektup"* anlamı yer almaktadır (TS: 1364).

İncelediğimiz metinde ise sözcük şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. Bugün kullandığımız *"mektup"* anlamına tespit ettiğimiz örneklerden biri şudur:

"Mışır pādişāhına bir **mektūb** imlā eyle." (171a17)

2. Sözcük şu iki örnekte, Türkçe Sözlük'te yer almayan *"yazılı, yazılmış"* anlamında kullanılmıştır:

"Tevrat'da **mektup** imiş, Ḥaḳ s. t. buyurmışlar: Ḳulum, sen sefer eyle, ben saŋa rızḳ vireyim." (45a6-7)

"Senüŋ ismüŋ enbiyā divānında **mektūb**dur, zinhār ḥarāma meyl eyleme, diyü ḳanatlarıyla Yūsuf'uŋ arḳasını ṣıġadılar, derūnlarında olan şehvet cümle zāyil oldı." (70a7-9)

*Mektūb*un *"yazılmış"* anlamı, Osmanlıca-Türkçe sözlükte sözcüğün ilk anlamı (OTAL: 606) olarak yer almaktadır.

mesʾūl (ol-)

Türkçe Sözlük'te, sözcüğün sadece "*sorumlu*" anlamı yer almaktadır (TS: 1378). Bu anlam tespit ettiğimize göre *mesʾūl ol-* birleşik fiilinde kullanılmıştır:

"Ẓulmile olmaz duʿalar müstecāb, / Ẓulmile **mesʾūl** olur ehl-i ḥesāb." (119b9)

Ayrıca incelediğimiz metinde sözcük, "*istenilen, istek*" anlamında kullanılmıştır:

"Cenāb-ı ʿİzzet'den c. ş. aṣḥāb-ı Resūl'ün ṣ. ʿa. s. **mesʾūl**leri maḳbūl olup bu ḳıṣṣa-i şerīfe, şeref-i nüzūl buldı." (10b7-8)

"Didiler itdük ḫaṭāyıla günāh / ʿAfv ḳılsun ṣuçumuz evvel İlāh.
İstedi itmeye **mesʾūl**ı ḳabūl / Nā-gehānī vaḥy ile geldi resūl.
Ḳullarumı niçe bir ider helāk / Ḳaḥṭ ucından ḳodılar çün başa ḫāk.
Ḳullaruma raḥmetüm mebẕūldur / Virürem şol nesne kim **mesʾūl**dur." (119a5-8)

Tespit ettiğimiz anlama uygun olarak Osmanlıca-Türkçe sözlükte *mesʾūlāt* sözcüğüne verilen anlamlardan biri *"istenilen şeyler"*dir (OTAL: 959). Kamus-ı

Türki'de sözcüğe ikinci anlam olarak verilen *"istenilen, talep edilen"* (KT: 1347) anlamı da tepit ettiğimiz anlamla örtüşmektedir.

millet

Türkçe Sözlük'te sözcüğe, özetle *"ulus, bir yerde bulunan kimselerin bütünü, halk ağzında: benzer özellikleri olan topluluk"* (TS: 1396) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise sözcük, *"din"* anlamında kullanılmıştır:

"Ben Allāh teʿalāya īmān getürmeyenleri terk eyledüm. Anlar āḫirete inanmayup kāfirler idi. Ben atam, dedem **millet**lerine tābiʿ oldum. Allāh'dan ġayrı Ḫudā yoḳdur." (93a17-19)

"Tefsīr-i Yezidī'de bu vechile vaṣf eylemiş ki bir cüvān ʿāḳıl u ḫıredmend, **millet**-i İbrāhīm üzredür, giceler muttaṣıl namāz ḳılur, gündüzlerde oruç ṭutar." (102a14-16)

"Ḫaḳ dīni ḳabūl eyledüm. **Millet**-i İslām'ı iḫtiyār eyledüm." (139a1-2)

Millet, Osmanlıca-Türkçe sözlükte *"1. din, mezhep 2. bir dinde veya mezhepte olanların topu 3. sınıf, topluluk 4. makule, kategori"* (OTAL: 648) olarak geçer. *"Din, mezhep"* anlamı Kamus-ı Türki'de (KT: 1400) de yer alır.

Sözcük, "*din*" anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

mühimmāt

Türkçe Sözlük'te sözcük, *"savaş gereçleri, cephane"* (TS: 1431) anlamlarıyla yer alır.

İncelediğimiz metinde ise *mühimmāt, "gerekli şeyler"* anlamında kullanılmıştır:

"Lā-büd ol ṭıfıluḫ bir kimsesi olur. Mālī **mühimmāt**ını görür." (64b9-10)

"Sefīnenüḫ cümle **mühimmāt**ı kemā-yenbaġī yirinde olup ḳuṣūr u noḳṣānı olmaz ise riyāh, aʿmāl-i ṣāliḥa müsāʿadesi ile menāzil ḳaṭʿ ider." (49b6-8)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte de sözcüğün ilk anlamı *"lüzumlu şeyler"* (OTAL: 714) olarak geçmektedir.

mürācaʿat

Türkçe Sözlük'te *mürācaʿat, "başvuru, danışma, herhangi bir eserden yararlanma"* (TS: 1436) anlamlarıyla yer alır.

İncelediğimiz metinde ise sözcük, *"geri dönme"* anlamında kullanılmıştır:

"Allāh teʿalā size ḫayr-ı cezālar vire. Bizüm ḳatumuzda aʿẓam kerāmet odur ki oġullarumuzı tīzçek gönderesiz. Anlar ile üns ṭutup dururuz, **mürācaʿat**ları ile aḥvālümüz münbasiṭ olur, vaḫşetümüz gider." (148a1-3)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte ise sözcüğe şu anlamlar verilmiştir: *"1. geri dönme, 2. başvuru, danışma; yardım isteme"* (OTAL: 731). *"Geri dönme"* anlamı, Kamus-ı Türki'de de (KT: 1318) sözcüğün ilk anlamı olarak geçmektedir.

Bu verilerden hareketle sözcüğün ilk anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

naʿl

Türkçe Sözlük'te sözcük, *"at, eşek, öküz ve benzeri yük hayvanlarının tırnaklarına çakılan, ayağın şekline uygun demir parçası"* olarak geçer. *Naʿleyn* ise *nalın* şeklinde ve eski anlamına yakın olarak *"takunya"* (TS: 1453) diye anlamlandırılır.

İncelediğimiz metinde birer yerde geçen *naʿl* ve onun tesniyesi olan *naʿleyn* sözcükleri *"ayakkabı"* anlamında kullanılmıştır:

"Ḥaḳ s. t. Mūsā Peyġambere ṣ.ʿa.n.ʿa. vaḥy eylemiş ki: Demürden **naʿleyn** itdür ve ḥadīdden ʿaṣā götür, yiryüzinde şol deŋlü seyāḥat eyle ki ʿaṣā münkesir ola, ol **naʿl** deline dimişler." (45a9-11)

Nitekim Osmanlıca-Türkçe sözlükte *naʿl* sözcüğüne verilen ilk anlam *"ayakkabı, papuç"*, ikincisi ise günümüzde de kullanılan *"nal"* (OTAL: 803) anlamıdır. İlk anlamını kayben sözcükte *anlam daralması* meydana gelmiştir.

nāz

Sözcüğün bugün kullandığımız *"cilve, kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış"* (TS: 1459) anlamı incelediğimiz metinde bir yerde geçmektedir:

"Ol yigide didi efsūn eyledüm, / **Nāz**ıla gönlini meftūn eyledüm." (143a7)

Bunun dışında sözcük, tespit ettiğimize göre Türkçe Sözlük'te yer almayan *"yalvarma, rica"* anlamında kullanılmıştır:

"Dāyimā ṣanʿatları ṣavm u namāz, / Kār ü pīşe muttaṣıl **nāz** u niyāz." (86b17)

"Ġurbete düşdüm enīs ol ey Ḫudā! / Olmamışdur kimse luṭfuŋdan cüẕā.
Mūnisüm yoḳ ẕikrüŋ olsun hem-demüm / İsm-i ʿālā şānuŋ ile maḥremüm.
Başladı **nāz** u niyāza ol ġarīb / İtdi ḥācātın revā ol+dem mücīb." (96a13-15)

Kelimenin *"yalvarma, rica"* anlamı, Osmanlıca-Türkçe sözlükte (OTAL: 811) de yer almaktadır.

oḳı-

İncelediğimiz metinde fiil, pek çok örnekte bugün de kullandığımız *"okumak"* (TS: 1494) anlamındadır:

“Ḥażret-i Yūsuf bu duʿāyı **oḳı**dı.” (36b3-4)

“Bu eṣnāda Ḥażret-i Yūsuf muttaṣıl ʿibādete meşġūl olup Ṣuḥuf-ı İbrāhīm **oḳı**rlarıdı.” (67b3-4)

Oḳı- fiili, incelediğimiz metinde bir yerde *“davet etmek”* anlamında kullanılmıştır:

“Żiyāfet esbābın görüp nisvāndan ḳırḳ ḫatun iḫtiyār eyledi. Anları **oḳı**yup getürdi ve Yūsuf’ı daḫı daʿvet eyledi.” (85b1-2)

Tarama Sözlüğü’nde fiile verilen ilk anlam *“çağırmak, davet etmek”* tir:

*“Ol er avratına eyitti kim: Yarın bir taife yaranlar **oku**yayın, konaklık eyleyeyin.”* (TarS: 2947)

Türkiye Türkçesinde, *“çağırmak, davet etmek”* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğrayan fiil, bazı nüanslarla ağızlarda bu anlamını korumaktadır:

“oku-1 / okuntu-1 / okundu / okuyuntu-2: küçük armağanlarla yapılan düğün çağrısı,

okucu-1 / okuntucu / okuy(u)cu: düğüne çağrı yapan kimse,

okuluk: çağrı yazısı,

okumak: düğün, mevlit vb. yerlere çağırmak,

okunuk / okulu / okuyuntu-1: düğün ya da bir yere çağrılmış olan.” (DerS: 3275-3276)

ögren-

Türkçe Sözlük’te fiile *“bilgi edinmek; bellemek; yetenek, beceri kazanmak; haber almak”* (TS: 1533) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise fiil, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *bilgi edinmek, beceri kazanmak*

“Eyitdi: Siḥr **ögren**mege varuram. Rāhib eyitdi: Siḥr ile ne eyleseŋ gerek, gel ben saŋa andan daḫı aʿlā ʿilm ögredeyim, müstecābü’d-daʿve olasın, didi.” (82b1-3)

“Bu ʿilmi fülān rāhib-den **ögren**düm, anuŋ dīnine girdüm, tā bu mertebeye irişdi, didi.” (83a2-3)

2. *alışmak*

“Edebsüzlik itdüŋ, pādişāhlar meclisine gelmedüŋ, ḳoyun gütmege **ögren**düŋ, didiler.” (148b16-17)

Türkçe Sözlük’te geçmeyen ve incelediğimiz metinde tek örneğini tespit ettiğimiz *“alışmak”* anlamına Tarama Sözlüğü’nde de örnekler vardır:

*“Sen darlık mekana **öğren**miş değilsin”*

"Eğri, ab u havası güzel ve bina ve finası bibedel bir latif mahaldir. İstanbul'a ***öğren****en adam bunda karar etse olur."* (TarS: 3060)

Sözcüğün *"alışmak"* anlamı ağızlarda varlığını sürdürmektedir (DerS: 3318).

redd (eyle-)

Günümüzde bu sözcük *"uygun bulmama, geri çevirme, kabul etmeme; aile bireylerinden birini aileden saymama"* (TS: 1655) anlamlarıyla kullanılmaktadır.

Bu sözcükle ilgili verilerimiz şunlardır:

1. Sözcük, incelediğimiz metinde günümüzdeki anlamına uygun olarak birçok yerde *"geri çevirme, iade etme"* anlamıyla kullanılmıştır:

"Tācir eyitdi: Ġulāmuŋ **redd**ine ḳudret irişmezise alduġum bahāyı **redd**e ḳādirem, diyü alduġını getürüp Yūsuf'un ḳarındaşlarına virdügi miḳdārdan bāḳīsini cümle teslīm eyledi." (55a1-4)

2. Tespit ettiğimiz şu örnekte *redd eyle-*, Türkçe Sözlük'te yer almayan *"(geçen zamanı) geri getirmek"* anlamındadır:

"Yā ʿUzeyr, senden dilerem ki güneşden bir pāre kesüp ṣara eyleyüp baŋa viresin ve benüm içün bir ölçek nūr ölçi viresin ve rīḥden bir miṣḳāl yil vezn eyleyesin ve dünki geçüp giden güni bugüne **redd** eyleyesin, didi." (97b12-16)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte *redd* sözcüğü için verilen *"geri döndürme"* (OTAL: 881) anlamı da tespit ettiğimiz anlamla örtüşmektedir.

rūzgār

Günümüzde *"esinti, yel"* (TS: 1667) anlamlarıyla kullanılan sözcük incelediğimiz metinde geçen bir örnekte de bu anlamdadır:

"**Rūzgār** oldı muḫālif esdi bād, / Giderek oldı havāda iştidād.
Bāda döymedi gemi, oldı helāk, / Ġarḳ olup, irdi muṣībet, sehmnāk." (50b1-2)

Tespit ettiğimiz diğer örneklerde *rūzgār* sözcüğü, bugün kullanımdan düşmüş olan *"zaman"* anlamındadır. Bunlardan iki örneği aşağıda sunuyoruz:

"Tā yedi gün oldı geçdi **rūzgār**, / Virmedi hergiz cevāb ol ḫāksār." (118b18)

"Züleyḫā aġlamaḳdan nā-bīnā vü bī-mecāl oldı. **Rūzgār** geçdi. ʿIşḳ-ı Yūsuf'dan pīr ü ḍarīre oldı." (137b19-138a1)

Marzubanname'de sözcüğün *"zaman, dünya, talih"* anlamları tespit edilmiştir:

Zaman: *"Buncadan berü anuŋıla renc ü* ***rūzigār*** *iletdüm."*

Dünya: *"****Rūzigār****uŋ acısın datlusın datdum."*

Talih: *"Çun ṭāliʿi vebālden döndi,* ***rūzigār*** *aŋa degdi ki eger dilese aġu aġzında şeker ola ve toprak elinde güher ola."* (Özavşar 2009: 158)

Türkiye Türkçesinde sadece *"esinti, yel"* anlamıyla kullanılan sözcük *anlam daralması*na uğramıştır.

şal-

Türkçe Sözlük'te bu fiil için on bir anlam verilmiştir. Bu anlamlardan bir kısmı "*Koyuvermek, hemen göndermek, koymak, katmak, sürmek, uğratmak, saldırmak, sarkıtmak*"tır (TS: 1692).

İncelediğimiz metinde ise fiil, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *göndermek, yollamak*

"Bir diyārı yād eyledüŋ ki beni terk itdi, ġarīblıḳ diyārlara **şal**dı." (56b3)

2. *sallamak*

"Bendini giderdiler, ḥayvān maẓlūm, kaçmadı, ḳuyruġını **şal**up Ḥażret-i Yaʿḳūb'a yaḳın geldi." (37b14-15)

Tarama Sözlüğü'nde *şal-* fiili için on iki anlam verilmiştir. Bunlardan yedincisi *"sallamak"* anlamıdır:

"Ebcer (Anter'in atı), şol kulunun yavı kılmış gibi dört ayağın ve başın ***sal****a* ***sal****a geldi."* (TarS: 3283)

Dede Korkut'ta geçen şu cümlede de fiil, bu anlamda kullanılmıştır:

"Ḳırḳ yigidine dülbend ***şal****dı, el eyledi."* (Özçelik 2005: 390)

Fiil, *"sallamak"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

şan-

Türkçe Sözlük'te bu fiil için özetle *"zannetmek, farz etmek, bir şey veya kimsenin...olduğunu düşünmek*" (TS: 1698) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde *şan-* fiili, birçok yerde bugün de kullandığımız *"zannetmek"* anlamındadır:

"İşidenler gerçek **şan**up āfāḳda anı söylerler." (23a1)

"Bir nesne ḳoyayım, aŋa tāziyāne urayım, sen nāle eyle, döger **şan**sunlar, didi." (94b9-10)

Şu cümlede ise fiil, günümüzdekinden farklı olarak *"istemek, dilemek"* anlamında kullanılmıştır:

"Luṭf-ı Ḥaḳ'dur ḫayr **şan**maḳ ġayrıya / Luṭf-ı Ḥaḳ'dur olmaya ṭuş egriye." (95b4)

Tespit ettiğimiz bu anlam, Tarama Sözlüğü'nde ilk anlam olarak geçmektedir: *"Halka **san**duğu başına uğradı."* (TarS: 3304)

Sözcüğün bu anlamı ağızlarda yaşamaktadır: *"san (II): 1. dilek, istek"* (DerS: 3534)

siyāset

Türkçe Sözlük'te bu sözcüğe *"devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı"* (TS: 1780) anlamı verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise sözcük şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı*

"Aḥvāl-i mekr ü efsūn u ḥīlet ü müẕākere-i tevḥīd ü ʿiffet ü taʿbīr-i ḫˇāb u **siyāset** ü tedbīr-i maʿāş aḥvāli cümle meẕkūrdur." (10b18-19)

2. *idam cezası*

"Uġrıya oldı **siyāset** çünki farż / İdelüm aḥvālini sulṭāna ʿarż." (105b11)

Sözcüğün bu anlamı, Marzubanname'de de kullanılmıştır:

*"Pes gelüp musāfiri dutdılar **siyāset** yirine iletdiler."* (Özavşar 2009: 159)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte *"hukuk ceza, idam cezası"* (OTAL: 959) olarak verilen üçüncü anlam da tespit ettiğimiz anlama uygun düşmektedir. Ayrıca Türkçe Sözlük'te dördüncü maddede "*eskiden cinayet işleyenlere uygulanan cezalar, özellikle idam cezası*" anlamıyla Ömer Seyfettin'den şu örnek cümle verilir: '*Saraya elleri bağlı getirdiler. **Siyaset** gününü tesbih çekerek bekleyen Köse Vezir'in yanına koydular.*" (ÖTS: 2569).

suʾāl

Bu sözcük, günümüzde sadece *"soru"* (TS: 1814) anlamıyla kullanılmaktadır.

İncelediğimiz metinde ise sözcük, şu anlamlara sahiptir:

1. *soru*

"Yā Resūlü'llāh, nās içinde kimse olurmı ki nebī olmaya ve şehīd olmaya daḫı nebīler ve şehīdler aŋa ġıbṭa eyleyeler, kimlerdür, baŋa vaṣf eyle, işideyim, didi. Ḥażret-i Risālet ṣ. ʿa. s. tebessüm eylediler: Ol Aʿrābī'nün **suʾāl**inden mesrūr oldılar." (135b12-16)

2. *dilek, dua*

"Yā ḳulum, duʿāyı benden iste ki ḳabūl iderem **suʾāl**üŋ senüŋ ḥālüŋe ṣalāḥ ise ve ger fesād ise defʿ iderem." (53a12-14)

“Tā **su ’āl**üŋ müstecāb itsün İlāh, / Kim duʿāya perde olurmış günāh.” (71b14)

Lehce-i Osmani’de verilen *“istemek, dilenmek”* (LOsm.: 816) anlamı da tespit ettiğimiz anlamla örtüşmektedir. Türkiye Türkçesinde *“dilek, dua”* anlamını kaybeden sözcük, *anlam daralması*na uğramıştır.

ṭur-

İncelediğimiz metinde *ṭur-* fiili şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *kalmak, bulunmak*

“Bir yıl daḫı **ṭur**, senüŋiçün nesne taḥṣīl ideyim, didi.” (17a7-8)

“Küfr ile ḳāyim olur mülk-i cihān, / Ẓulmile **ṭur**maz gider emn ü emān.” (120b1)

2. *beklemek, dikilmek*

“Aḫşam vaḳti idi, emr eyledi demürciler getürdiler, öŋinde **ṭur**dılar.” (91b4-5)

“ʿİzzet ü şeref ü kerāmet ile ġılmān u ḫaddām, erbāb-ı devlet cümle başları üzre **ṭururlarıdı**.” (154b6-7)

3. *ayağa kalkmak*

“Hemān yirinden ḳalḳup bir niçe defʿa düşdi, **ṭur**dı, ḳapuya gelüp güyā meyyit idi, ṣaʿḳa eyleyüp Aʿrābī yanına geldi.” (57b16)

“Gāh ḳalḳup söz ortasında bir miḳdār yüriridi ki Yūsuf, ḳadd-ı bālāsına şīve-i reftārına meftūn olaydı. Geysüleri var idi, **ṭur**ıcaḳ ayaġına irişüp ṣalınuridi, ḥüsn ü cemālde bī-miṣāl idi.” (67b15-18)

“Eyitdi: Yā ġulām, ḳalḳ benümile ḫalvete gidelüm, didi. Bünyāmīn daḫı **ṭur**up -perde varıdı, ḳaldurub- içerü girdiler.” (155b9-11)

Yukarıda örnekleriyle sunduğumuz anlamların ilk ikisi Türkçe Sözlük’te de vardır. Tespit ettiğimiz üçüncü anlam ise sözlükte yer almamaktadır (TS: 577).

Tarama Sözlüğü’nde bu fiil için verilen sekiz anlamın ilki *“kıyam etmek, ayağa kalkmak”* tır:

*“Yakup işitti anı ah eyledi / **Tur**du yerinden işit kim neyledi.”* (TarS: 1264)

Fiil, bu anlamıyla Dede Korkut’ta da kullanılmıştır:

*“Ḳıyan Selcük oġlı Deli Ṭundar yerinden **ṭur**ı geldi.”* (Özçelik 2005: 740)

Ṭur-, Türkiye Türkçesinde *“ayağa kalkmak”* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

Fiil, *“ayağa kalkmak, ayakta durmak”* (DerS: 3995) anlamlarıyla ağızlarda varlığını sürdürmektedir.

vaʿde

Türkçe Sözlük'te *vaʿde* için "*bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi için tanınan süre, mühlet, mehil*" (TS: 2073) anlamları verilmiştir.

İncelediğimiz metinde ise sözcük, *"söz verme"* anlamıyla kullanılmıştır:

"Luṭf-ı Ḥaḳ'dur **vaʿde**ye itmek vefā / Luṭf-ı Ḥaḳ'dur itmemek cevr ü cefā." (95b2)

"Şöyle ki Bünyāmīn ile ve babamuzuŋ selāmı ile varayuz, **vaʿde**si üzre bize ziyāde ṭaʿām iḥsān ider, didiler." (146b16-18)

Osmanlıca-Türkçe sözlükte ise sözcüğe şu anlamlar verilmiştir: *"1. bir iş için önceden belirtilen zaman, 2. bir işi geciktirmek için belirtilen zaman, 3. ecel, 4. [eski] söz verme"* (OTAL: 1131-1132). Osmanlıca-Türkçe sözlükte verilen ilk iki anlam Türkçe Sözlük'teki anlama uygun düşmektedir. *"Ecel"* anlamı "*vadesi gelmek: ömrü sona ermek, eceli gelmek"* (TS: 2073) deyiminde kullanılmaktadır. İncelediğimiz metinde de tespit ettiğimiz *"söz verme"* anlamı ise bugün Türkiye Türkçesinde kullanılmamaktadır.

vaḫşet

Günümüzde *"yabani, vahşi olma durumu; korku, ürküntü"* (TS: 2074) anlamlarında kullanılan sözcük incelediğimiz metinde şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *ıssızlık, yalnızlık*

"Bādiye ḫālī vü tenhā, yoḳ enīs, / **Vaḫşet** ü ʿibret olur ancak celīs.

Leyl imiş rūşen żiyā-yı māh-tāb, / Eylemiş bedr-i ḳamer, nūr iktisāb." (20a8-9)

"Allāh teʿalā size ḫayr-ı cezālar vire. Bizüm ḳatumuzda aʿẓam kerāmet odur ki oġullarumuzı tīzçek gönderesiz. Anlar ile üns ṭutup dururuz, mürācaʿatları ile aḥvālümüz münbasiṭ olur, **vaḫşet**ümüz gider." (148a1-3)

2. *korku*

"Fehmleri müteḥayyir ola, kelām u cevābları dükene, ḥayret ü **vaḫşet**den cevāb virmege ḳudretleri olmaya." (133a11-13)

Tespit ettiğimiz ilk anlam Türkçe Sözlük'te, kullanılan eski anlam olarak verilmiştir (TS: 2074).

Bu verilere dayanarak sözcüğün *"ıssızlık, yalnızlık"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

vaṣiyyet

Sözcük için Türkçe Sözlük'te *"bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey; vasiyetname"* anlamı verilmiştir (TS: 2081).

İncelediğimiz metinde ise sözcük, şu anlamlarda kullanılmıştır:

1. *bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey, vasiyet*

"Her meyyitüŋ bir **vaṣiyyet**i olur, benüm size **vaṣiyyet**üm budur ki: Cümle ḳarındaşlarum ile bir yire cemʿiyyet itdügüŋüzde benüm yalıŋuzlıġumı ẕikr eyleŋ muvāneset itdügüŋüzde benüm vaḥṣetümi söyleŋ." (36a10-12)

2. *nasihat*

"Oġullarına cümleŋüz bir ḳapudan girmeŋüz, diyü **vaṣiyyetden** murādı gözden ṣaḳınmaḳ degül idi." (148b3-5)

Tespit ettiğimiz *"nasihat"* anlamı Lehce-i Osmani'de de geçmektedir (LOsm.: 873).

Sözcük, *"nasihat"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğramıştır.

yap-

İncelediğimiz metinde fiil, birçok örnekte günümüzde de kullandığımız *"yapmak"* anlamındadır:

"Dāru'l-ḫulūd olan firdevs üʿadn şehrlerine irişüp anda **yap**duġuŋ sarāylara, köşklere girüp ḥużur u rāḥatda olursın ve illā ol gün içün saŋa burāḳ olur." (49a8-11)

"Ṣavmaʿanı altundan **yap**alum." (81a16)

Tespit ettiğimize göre *yap-*, bir yerde Türkçe Sözlük'te yer almayan (TS: 2130) "*kapatmak*" anlamında kullanılmıştır:

"Hemān evine girüp ḳapusını **yap**dı, kimsene getürtmedi. Bir gün ḳapu olmayan yirden bir kimsene içerü girdi." (171a7)

Tespit ettiğimiz bu anlam Tarama Sözlüğü'nde de vardır:

*"Kankı kulum kim bu on beş kelimeyi okusa ana yedi tamu kapusun **yap**uverem."*

*"İlerü zamanda bir bakkal var idi gündüz dükkanın **yap**ardı gece olucak açardı."* (TarS: 4300)

Fiil, *"kapatmak"* anlamıyla Dede Korkut'ta da kullanılmıştır:

*"Kāfirler gördiler gelenler tācire beŋzemez, ḳaçdılar, ḳalʿaya girdiler, ḳapuların **yap**dılar."* (Özçelik 2005: 888-890)

Bu verilere dayanarak fiilin *"kapatmak"* anlamını kaybederek *anlam daralması*na uğradığını söyleyebiliriz.

4.2. Anlam Genişlemesi

Aksan, *anlam genişlemesi*nin daralmanın tam tersi olduğuna değindikten sonra bu anlam olayını şöyle tanımlar: *"Bir gösterge, başlangıçta bir nesnenin, bir varlığın, bir eylemin bir bölümünü ya da türünü anlatırken zamanla onların bütününü anlatır duruma gelmişse bu olaydan söz edilir."* (1998: 90-91). Hengirmen bu anlam olayını *"Bir kavramı gösteren sözcüğün yeni kavramlar kazanması, böylelikle kavram alanının genişlemesi."* (1999: 30) olarak tanımlar.

Bu tanımları da dikkate alarak sözcüklerin zamanla yeni anlamlar kazanması veya özel anlamdan genel anlama geçmesini *anlam genişlemesi* olarak tanımlayabiliriz.

Anlam Genişlemesi Örnekleri:

ḥavāle

İncelediğimiz metinde bir yerde geçen sözcük *"havale edilme, yollanma, gönderilme"* anlamında kullanılmıştır:

"Andan ṣoŋra nārdan bir ʿunḳ-ı esved çıḳup iki gözleri var görür, lisānı var söyler, āvāz virüp ıraḳda ve yaḳında olan-lar işideler. Eyideler ki: Yā maʿṣerü'l-ḫalāyıḳ, bugün ben ṣol kimseneye **ḥavāle**yem ki zuʿm ideridi+ki Allāh'dan ġayrı ilāh vardur, anlar ḳandadur, diyü ṣaflar içinde ṣol gögercin simsim dānesin yirden arayup bulup yidügi gibi anları düşürüp nāra ilḳā eyleyeler." (134a4-10)

Türkçe Sözlük'te *ḥavāle* için verilen ikinci ve üçüncü anlamlar, sözcüğün sonradan kazandığı anlamlardır: *"2. banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para; 3. havale kâğıdı, havalename"* (TS: 861)

Bu verilere dayanarak sözcükte *anlam genişlemesi* meydana geldiğini söyleyebiliriz.

ḳapucı

İncelediğimiz metinde bir yerde geçen sözcük *"kapıda bekleyen görevli"* anlamında kullanılmıştır:

"Muḳaddem ḥācibler ve **ḳapucı**lar ḳoyup anlar ṣorarlar, görürler, gelüp ḥācib-i evvele dirleridi." (123b7-8)

Sözcük, bu anlamıyla Dede Korkut'ta ve Marzubanname'de de kullanılmıştır:

Dede Korkut: *"Mere ne heybetlü ḳocasın,* ***ḳapucı****lar seni görmedi, çavuşlar seni ṭuymadı."* (Özçelik 2005: 636)

Marzubanname: *"… bir gün ṭurdı, pāẕişāh ḥaẓretine varmaġa, çün ḳapuya irdi;* ***ḳapucı*** *ilerü yürüdi…"* (Özavşar 2009:153)

Günümüzde ise *ḳapucı* sözcüğünde *anlam genişlemesi* meydana gelmiş *"Otel, apartman vb. büyük yapılarda bekçilik, temizlik, alışveriş gibi işlerle görevli kimse"* (TS: 1069) anlamında kullanılır olmuştur.

muḫālefet

Sözcük, incelediğimiz metinde "*aykırı davranma*" anlamında kullanılmıştır:

"Fitnelerüñ maʿdeni, şürūruñ merkezidür. Eger bir kimsene andan ḫalāṣ olmaḳ istese çāre vü dermānı aña **muḫālefet**-dür." (140a4-5)

Türkçe Sözlük'te ise sözcüğe "*aykırılık, karşı görüşte, tutumda olan kimseler topluluğu, demokraside iktidarın dışında olan parti veya partiler"* (TS: 1414) anlamları verilmiştir.

Türkçe Sözlük'te yer alan "*demokraside iktidarın dışında olan parti veya partiler"* anlamı sözcüğün sonradan kazandığı bir anlamdır. Bu nedenle sözcükte *anlam genişlemesi* meydana geldiğini söylemek mümkündür.

yılduz

İncelediğimiz metinde dört yerde geçen sözcük, gök cismi olarak *"yıldız"* anlamında kullanılmıştır:

"Gökden on bir ʿaded **yılduz**lar aşaġa inüp āftāb u māh bile baña secde eylediler, diyü ṣūret-i ḫˇābı taḳrīr eyledi." (12b5-7)

"Yā Muḥammed! Yūsuf gördügi **yılduz**lar ki aña secde itmişlerdür, adları nedür, didi." (12b19-13a1)

Sözcüğün Türkiye Türkçesinde kullanılan *"baht, talih"* anlamı, Şeyhi'nin Harnamesi'nde de geçmektedir:

"Yok mıdur gökde bizüm ***ılduz****umuz / K'olmadı yir yüzinde boynuzumuz."* (Timurtaş 1981: 34 /77)

Bunların dışında, Türkçe Sözlük'te sözcüğe *"meşhur sinema ve müzikhol sanatçısı, star"* (TS: 2180) anlamı da verilmiştir. Bu anlamı sonradan kazanan *yılduz* sözcüğünde *anlam genişlemesi* meydana geldiğini söyleyebiliriz.

4.3. Anlam Değişmesi (Başka Anlama Geçiş)

Aksan, *başka anlama geçiş* olarak nitelenebilecek bu olayın dünya dillerindeki örneklerine bakılacak olursa bir göstergenin kimi zaman, başlangıçtaki anlamından bütün bütün uzaklaşarak farklı bir anlamı yansıtır duruma gelmesi olduğunu belirtir (1998: 89). Hengirmen, *anlam değişmesi*ni *"Çeşitli tarihsel, toplumsal veya özel nedenlerle bir sözcüğün anlamında genişleme, iyileşme, kayma, kötüleşme, bayağılaşma yoluyla meydana gelen değişme"* (1999: 30) olarak açıklar. Gramer Terimleri Sözlüğü'nde ise bu olayın asıl bir anlamdan başka bir anlama geçiş, yani bir kavramdan başka bir kavrama geçişle ilgili anlam değişmelerini içine aldığı belirtilir (Korkmaz 2010: 20).

Bu tanımları da dikkate alarak, sözcüklerin var olan anlamlarının zaman içinde değişmesi olayını *başka anlama geçiş* olarak tanımlayabiliriz.

Anlam Değişmesi (Başka Anlama Geçiş) Örneği:

üzil-

İncelediğimiz metinde bir yerde geçen fiil *"kopmak"* anlamında kullanılmıştır:
"Ey Yūsuf, ne güzel ṣaçlaruŋ vardur. Eyitdi: Evvel nesne ki bedenüm-den **üzil**ür ḫāke düşer oldur." (69a14)

Tarama Sözlüğü'nde fiile *"kopmak, koparılmak, kırılmak, kopup dağılmak, bozulmak, kesilmek, sökülmek, uzaklaşmak"* (TarS: 4137) anlamları verilmiştir. Bizim de tespit ettiğimiz *"kopmak"* anlamı için verilen iki örneği aşağıda sunuyoruz:
*"Vücut canbazı niceye dek ömür urganına binip oynasa gerek, bir gün ipi **üzül**ür."*
*"Derilmemişti dane harmanından / **Üzül**memişti bir gül gülşeninden."* (TarS: 4139)

Türkçe Sözlük'te *"üzme işine konu olmak; üzüntü duymak, kaygılanmak"* (TS: 2070) anlamları verilen sözcüğün eski anlamıyla yeni anlamı birbirinden farklı olduğundan sözcükte *anlam değişmesi* meydana geldiğini söyleyebiliriz.

Sözcüğün eski anlamı, çeşitli nüanslarla ağızlarda varlığını sürdürmektedir:
"üzmek-I: 1.kopmak, ayırmak. 2. kopacak duruma gelmek;
üzüklük: kopukluk, yırtıklık;
üzülmek-I / üznülmek / üznümek: incelmek, yıpranmak, eskimek, kopacak duruma gelmek." (DerS: 4085-4086)

Art Zamanlı Anlam Değişmeleri Tablosu

Anlam Daralması		
Sözcük	**İncelediğimiz metindeki Anlam(lar)ı**	**Standart Türkiye Türkçesindeki Anlam(lar)ı**
cezā	*(iyi ve kötü yönden) karşılık*	kötü yönden karşılık
çünki	*1. mademki,* 2. -dığı için, olduğu için, şu sebeple ki	şundan dolayı, şu sebeple, zira
daʿvet ***(eyle- / it-)***	*dua;* çağırmak, davet etmek	çağrı, çağırma; yemekli toplantı; çağırmak, davet etmek
emīn	1. güvenilir, *2. bir işten, görevden sorumlu olan*	güvenli, emniyetli, şüphesi olmayan
emr	1. buyruk, *2. iş, husus*	buyruk, istek
gerçek	1. doğru söz *2. haklı, doğru sözlü*	yalan olmayan, doğru olan
gider-	*1. açmak, çıkarmak,* 2. ortadan kaldırmak, yok etmek	ortadan kaldırmak, yok etmek, dindirmek
ġarīblıḳ	*yabancı, gurbet*	garip olma durumu
ḥayrān	1. çok beğenen, *2. (güç veya kötü durumlarda) şaşırmış*	çok beğenen, hayranlık duyan
ḥīle	1. dolap, düzen, entrika, *2. çare*	dolap, düzen, entrika
iste-	1. istek duymak, arzulamak, *2. aramak*	istek duymak, arzulamak, dilemek, görmek istediğini bildirmek, gerek olmak, evlenmek dileğinde bulunmak
işle-	*(genel anlamda) 1. yapmak,* *2. çalışmak*	süslü şeyler yapmak, nakışlamak; hareketli duruma geçmek, çalışmak
ḳahramān	*1. hüküm sahibi, iş buyuran,* 2. yiğit, cesur	yiğit, cesur
ḳarşula-	*karşı gelmek, muhalefet etmek*	istikbal etmek, tekabül etmek
ḳatı	*çok, aşırı derecede*	sert
maḥcūb it-	1. utandırmak, *2. gizlemek*	utandırmak
mektūb	1. mektup, *2. yazılı, yazılmış*	mektup
mesʾūl **mesʾūl ol-**	*istenilen, istek;* sorumlu olmak	sorumlu; sorumlu olmak
millet	*din*	ulus, topluluk
mühimmāt	*gerekli şeyler*	savaş gereçleri, cephane
mürācaʿat	*geri dönme*	başvuru, danışma
naʿl	*ayakkabı*	nal
nāz	*1. yalvarma, rica* 2. kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış	cilve, şımarıkça davranış

oḳı-	1. okumak, *2. davet etmek*	okumak
ögren-	1. bilgi edinmek, beceri kazanmak, *2. alışmak*	bilgi edinmek; bellemek; yetenek, beceri kazanmak; haber almak
redd (eyle-)	geri çevirme, iade etme *(geçen zamanı) geri getirmek*	geri çevirme, kabul etmeme geri çevirmek, kabul etmemek
rūzgār	1. yel, *2. zaman*	esinti, yel
şal-	1. göndermek, yollamak, *2. sallamak*	Koyuvermek, hemen göndermek, koymak, katmak, sürmek, uğratmak, saldırmak, sarkıtmak
şan-	1. zannetmek, *2. istemek, dilemek*	zannetmek, farz etmek
siyāset	1. devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı, *2. idam cezası*	devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı
su'āl	1. soru, *2. dilek, dua*	soru
ṭur-	1. kalmak, bulunmak, 2. beklemek, dikilmek, *3. ayağa kalkmak*	kalmak, bulunmak, beklemek, dikilmek
va'de	*söz verme*	mühlet
vaḥşet	*1. ıssızlık, yalnızlık*, 2. korku	yabani, vahşi olma durumu; korku, ürküntü
vaşiyyet	1. bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey, vasiyet, *2. nasihat*	bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey; vasiyetname
yap-	1. yapmak, *2. kapatmak*	yapmak
Anlam Genişlemesi		
Sözcük	**İncelediğimiz metindeki Anlam(lar)ı**	**Standart Türkiye Türkçesindeki Anlam(lar)ı**
ḥavāle	havale edilme, yollanma, gönderilme	ısmarlama, devretme; *banka, postane vb. aracılığıyla gönderilen para; havale kâğıdı, havalename,* bir çeşit hastalık; perde, duvar; yüksek görünüşü olan
ḳapucı	kapıda bekleyen görevli	*Otel, apartman vb. büyük yapılarda bekçilik, temizlik, alışveriş gibi işlerle görevli kimse*
muḫālefet	aykırı davranma	aykırılık, *demokraside iktidarın dışında olan parti veya partiler*
yılduz	yıldız	yıldız; talih; kuzey; *meşhur sinema ve müzikhol sanatçısı, star*
Anlam Değişmesi		
Sözcük	**İncelediğimiz metindeki Anlam(lar)ı**	**Standart Türkiye Türkçesindeki Anlam(lar)ı**
üzil-	*kopmak*	üzme işine konu olmak; üzüntü duymak, kaygılanmak

METİN KISALTMALARI

ʿa.c.: azze ve celle

ʿa. e. ṣ.: ʿaleyhi efḍalü’ṣ- ṣalavāt

ʿa. l.: āleyhi’l-laʿne

ʿa.n.ʿa.e.t.: ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi efḍalü’t-teslīm

ʿa.r.: ʿaleyhi’r-raḥmehu

ʿa.r.r.: ʿaleyhi’r-raḥmetu ve rıḍvān

ʿa.s. ʿaleyhi’s-selām

ʿa. ṣ. s.: ʿaleyhi’ṣ-ṣalātu ve’s-selām, ʿaleyhimā’ṣ-ṣalātu ve’s-selām

ʿa. ş.: ʿazze şānuhu

c.ʿa.: celle ve ʿalā

c.c.: celle celāluhu

c. ş.: celle şānuhu

c. ẕ.: celle ẕikruhu

ḳ. s.: ḳuddise sirruhu, ḳaddese’llāhu sirruhu’l-ʿazīz

k.v.: kerreme’llāhu vechehu

r.a.: raḍiyā’l- lāhu ʿanhā, : raḍiyā’l- lāhu ʿanhu, raḍiyā’l- lāhu ʿanhümā

r. ʿa. e.: rıḍvāna’ llāhi ʿaleyhīm ecmaʿīn

r. t.: raḥmehümü’llāhu teʿalā

ṣ ʿa.: ṣalla’llāhu ʿaleyhi

ṣ.ʿa.n.ʿa.: ṣalavātu’llāhi ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi(m), ṣalla’llāhu ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi

ṣ. ʿa .n.ʿa. e.: ṣalavātu’llāhi ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi(m), ṣalla’llāhu ʿalā nebiyyinā ve ʿaleyhi ecmaʿīn

ṣʿa.s.: ṣalla’llāhu ʿaleyhi ve sellem, ṣalavātü’llāh ʿaleyhi ve selām

s.t.: sübḥanuhu ve teʿalā

t. ş.: teʿalā şānuhu

t. t.: tebāreke ve teʿalā

METNİ OKUMAYLA İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Metni okurken şu hususları dikkate aldık:

1. İsim tamlamaları ve birleşik isimlerin yazımı konusunda Osmanlıca gramer kitaplarında geçen kurallara uyduk. Bizi tereddüde sevk eden, bazı ek, edat veya sözcüklerin çizgiyle ayrılması, bazılarının çizgi kullanılmadan bitişik yazılmasıydı. Bu konuda Ünver'in[11] yazım birliği önerilerine göre okumayı uygun bulduk. Ünver, Arapça ve Farsça sözcüklerin başına gelen bütün edat ve ön eklerin, birleşik sözcük yapımında kullanılan sözcüklerin kısa çizgiyle ayrılarak yazılmasını, sona gelip yapım eki işlevi gören eklerin ise çizgi kullanılmadan bitişik yazılmasını önermiştir. Biz de kısa çizgi kullanılıp kullanılmaması konusunda buna göre karar verdik.

2. Okuma ve incelemede esas aldığımız Nuruosmaniye nüshasında bazı sözcüklerde harfler silik veya eksik yazılmıştır. Eksik olan harfleri köşeli parantez içinde gösterdik. Ayrıca Nuruosmaniye nüshasında eksik yazılıp İstanbul Üniversitesi nüshasında tam yazılanları dipnot düşmek suretiyle belirttik.

3. Noktalama işaretleri, büyük harflerin kullanımı ve *Rabbi*, *hāli* gibi sözcüklerdeki eklerin ince ünlüyle yazılıp yazılmaması konusunda *Türk Dil Kurumu İmla Kılavuzu*'nu esas aldık. Diğer konularda yazım şekline göre hareket ettik.

4. Bitişik yazılması gerekirken ayrı yazılan ekleri sözcükle ek arasına kısa çizgi; ayrı yazılması gerekirken bitişik yazılan sözcükleri ise sözcükler arasına artı işareti koyarak belirttik.

5. Ayetleri, Arapça dua ve ibareleri orijinal şekliyle yazdık.

---

[11] Ünver, İsmail (1992), "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" *I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu Bildirisi (17-18 Ocak 1992)*

METİN

2a

(1) بسم‌الله الرحمن الرحيم **(2)** الله مفتح الآبواب ومسبب الآسباب تعالى شانه وعم بره واحسانه **(3)** Ḥamd u ṣenā vü minnet Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a جلت قدرته وعلت حكمته **(4)** ki şeref-i īmān ile müşerref olan ḳullarınuŋ dillerini, kelime-i ṭayyibe-i لا اله الا الله محمد رسول الله **(5)** cevāhirine maḫzen ve ḫazīne-i saʿādet-i **(6)** İslām u īḳān ile müzeyyen olan Müslim u muvaḥḥid muḫlişlerinüŋ ḳalblerini **(7)** leʾālī-i ābdār-ı tevḥīd ü iḳrāra maḳar ve defīne eylemiş. Ḥaḳḳen ve ṣümme ḥaḳḳen ki **(8)** ʿibāda şefīḳ ü raʾūf u raḥīm ü ʿaṭūfdur. Eṣnāf-ı ālāsına nihāyet, **(9)** ālāf-ı naʿmāsına ḥadd u ġāyet yoḳ. Maʿṣiyet şarābınuŋ ser-mest-i ālūdeleri **(10)** ḥaḳḳında raḥmet u ʿināyeti, ravżaları envāʿ-ı şükūfe vü ezhār ile **(11)** müzeyyen, ser-tā-pā sünbül ü gül ṣaḥrā-yı ẕünūb u aṣāmuŋ ser-gerdān **(12)** u bī-hūdeleri bābında reʾfet ü ḥimāyeti devḥalarınuŋ ṣāḫları hemvāre **(13)** merkez-i bülbülān-ı pür-ġulġuldur. Ḫudā-yı kerīm sulṭān-ı raḥīmüŋ c. **(14)** c. günahkār u ʿāṣī bendelerine inʿām u iḥsān itdügi raḥmet ü hidāyet **(15)** deryālarından bir ḳaṭrenüŋ şükri edāsına ḫāk-i żaʿīf ü türāb-ı

2b

(1) naḥīfden terkīb olınmış beşer-i miskīn-de ṭāḳat u tüvān olmaduġı muḳarrerdür. **(2)** Ümem-i evvelīn ü cemāhīr-i müteḳaddimīnüŋ ḥālleri maʿlūm. Ṣad hezārān **(3)** hezār şükr ü ṣenālar vehhāb-ı ʿaẓīm ü tevvāb-ı kerīme ki āḫirü'z-zamān, **(4)** üftādelerini sevindürüp anlara iki gevher-i tābdār-ı laʿlīn ü ṣemīn, iki **(5)** dürr-i cihān-efrūz u güzīn, iki bedr-i burc-ı celāl u cemāl, iki āyine-i **(6)** çehre-güşā-yı ʿizz ü iḳbāl, iki deryā-yı raḥmet ü şefḳat, iki ser-çeşme-i **(7)** zülāl-ı reʾfet ü ʿāṭıfet, dīn-i mübīn sarāyına ʿimād u sütūn-ı şerʿ-i güzīn **(8)** mühimmātına iki dürr-i meknūn, deycūr-ı ḍalāletde ḳalanlara iki feryād-res-i **(9)** minḳār-ı şāhīn-i ḍalāl mürdelerine ḥayatiçün iki ʿİsā nefes virmişdür. **(10)** Biri bir çerāġ-ı münīr ü āftāb-tābān-ı bī-nāẓīr-i şefāʿat-raḫş-ı hidāyet-**(11)**-baḫş ki dūdmān-ı ʿArab'dan ʿaẓīmü'l-ḥaseb, İbrāhīm-neseb, serv-i **(12)** ḫırāmān, ravża-i şerʿ ü edebdür. Hem sulṭān-ı rüsül, bürhān-ı sübül, **(13)** ʿazīz-i Mışır, kerāmet-i şefīʿ-i ʿarṣa-i ḳıyāmet, ʿandelib-i ravża-i iblāġ, **(14)** hezār-destān-ı gülzār-ı māzāġ, gümrāhān-ı ümmete hādī vü rehber, **(15)** sāḳī-i behcet-güşā-yı Ḥavż-ı Kevṣer, nūr-nümā-yı deycūr, şemʿ-i şebistān-ı **(16)** mehcūr u āftāb-ı ʿālem-tāb ve'd-duḥā māh-ı şeb-efrūz, leyle-i isrā, **(17)** ṣāḥib-i burāḳ-ı berḳ-i şitāb, şeh-süvār-ı saʿādet-i ʿinān u hidāyet-rikāb

(18) gevher-i iklīl-i peyām u dürretü't-tāc, imām-ı hümām, ḳabīle-i miʿrāc-ı refref-**(19)**-nişin ü āsumān-ferş-i Cibrīl-i ḳarīn ü mihmān-ı sarāy-ı ʿarş-ı nebī-i kerīm-i

3a

(1) sābıḳ, ulü'l-ʿazm içinde fayıḳ, erbāb-ı hüdāya necm-i tābān, aṣḥāb-ı taḳvāya **(2)** şems-i dıraḫşān, bāġbān-ı gülzār-ı behişt, misk-būy-ı ʿanber-**(3)**-sirişt, gül-deste-i lālezār, şemīme-i müşgīn, ḫitām-ı tīhāme vü ḳuds **(4)** Resūl-i emīn-i ṣıdḳ, ḥabīb-i şefīḳ-i ṣāḥib-i rıfḳ, ẕī-ʿahd u vüṯūḳ, **(5)** nebī-i ḫūbb-ı ḫışāl u ḫalūḳ, ʿuṣāt-ı ümmete melāẕ u penāh, ṭabīb-i emrāż u **(6)** ẕünūb u günāh, ḥabīb-i lebīb-i Ḥażret-i İlāh, yegāne mürselīn Muḥammed **(7)** Resūlü'llāh ṣ. ʿa. s.'a ki nūr-ı ʿarṣa-i maḫşer, **(8)** mebʿūṯ-ı kāffe-i esved ü aḥmerdür. Ṭumṭurāḳ-ı şerʿ mübīni ki āfāḳa **(9)** münteşīr oldı. Küfr ü ḍalāl ıḳlīm-leri şaʿşaʿa-i şimşīr-i memālik-**(10)**-gīrleri vuṣūluna muntaẓırlardur. Āl u aṣḥābına dürūd-ı bī-şümār, zübde-i **(11)** dostān u aḥbābına selām-ı ʿanber-niṯār ki ṭūṭiyān-ı şeker-ḫāy-ı bezm-i **(12)** saʿādet, ʿandelībān-ı ḫoş-nevā-yı meclis-i siyādet dururlar, r. **(13)** ʿa. e. Ve biri kitāb-ı kerīm ü Furḳān-ı ʿaẓīm-dür ki āyāt-ı **(14)** beyyināt-ı ilāhī birle cāmīʿ-i envār-ı umūr-ı nā-mütenāhīdür. Feḥvā-yı hümāyūnı **(15)** müşīr ki cennāt-ı naʿīm, menāzil-i ebrār, maʿnā-yı ḫaşyet-i maḳrūnī, muḫbir-i **(16)** ḫabīr ki derekāt-ı saʿīr-i mesākin-i eşrār, ʿāṭıfet-ı cemīle-i Ḥaḳḳ **(17)** u reʾfet-i kāmile-i vācib-i muṭlaḳ, ʿa. ş. maʿṣiyet-pīşe vü cürm-**(18)**-endīşe-i tāyibān-ı günāh, ṭālibān-ı şāḥ-rāh ḥaḳḳında bī-dirīġ ü mebẕūldur. **(19)** Ḥaḳīḳaten bir gülzār u ḥadīḳa-i ḳuds-dur ki her köşesi çeşme-i nūr

3b

(1) ki zülāl-ı sürūr-baḫşı ʿaṭşāna ḥubūr virür. Her ḥizb ü āyāt-ı şerīf-i ġāyātı **(2)** ʿayn-ı hidāyet-i ʿamīmedür ki āb-ı nāb-ı kevṯer intisābını nūş iden teşne-i **(3)** sīr-ābdur. Naẓm-ı leʾālī-i intiẓāmı, iʿcāz-ı bedīʿ bir eyvān-ı hidāyet-i bünyān-dur **(4)** ki kāḫı bes bülend ü menīʿdür. ʿAle'l-ḫuṣūṣ ḳışaṣ u aḫbār-ı mürselīni **(5)** ṣ.ʿa.n.ʿa. e. ḥabībine hedāyā vü tuḥaf-ı **(6)** aḫlāḳ-ı ḥamīde vü maḥasin-i seniyye-i sedīde yollarına irşād ile ümmet-i **(7)** saʿādet-i menzilete iḥsānı, pür-bahā vü şerefdür. Meşiyyet-i sübḥanī vü irādet-i **(8)** rabbānī ʿa. c. nüfūs-ı beşerriye ḫuṣūṣunda muʿayyen ü ẓāhir ü müberhen **(9)** ü bāhirdür. Her nefse bir ṣanʿat u kār, her ẕāta bir şuġl u efkār **(10)** muḳadder eylemiş. Be-hasbü'l-imkān, evḳatını aŋa beẕl ü ṣarf ider. Ezmine-i sābıḳada **(11)** ʿibād-ı saʿādet-i muʿtāddan müsteṯnā olan ẕevāt-i şerīfe ki cumhūr-ı rüsül-i **(12)** hādiyān-ı sübül dururlar. Tenzīl-i vācībü't-tebcīl-de ḥikāyetleri mesṭūr, **(13)** aḥādīṯ-i şerīfe-i nebeviyyede mācerāları meşrūḥ u meẕkūrdur. Ol **(14)** ṭabaḳa-i ʿaliyyeden ġayrı gürūh-ı evliyāʾ-ı ʿaẓām,

cumhūr-ı aṣfiya-i faḫām ki **(15)** zemīn üzre nücūm-ı ḥaḳāyıḳ u yaḳīn, deryā-yı ḳurbda her biri bir dürr-i ṣemīn dururlar. **(16)** Maḳāmāt-ı bülendleri bes ʿālī vü ercümend, ḫaṣāyıṣ-ı sāmī-i derecātları **(17)** rāh-nümā-yı her-ẕelīl-i müstemenddür. Edvār-ı rūzgārdan her devrde bir ṣāḥib-**(18)**-ḳırān-ı kāmkāruŋ vücūd-ı mevdūdı, āftāb-ı ʿālem-tāb-ı velāyet ü kerāmet **(19)** olmış, ṭubā-lehüm her birinüŋ menāḳıb u eṣerleri āsumān-ı

4a

(1) tevārīḫde, bedr-i tābān u necm-i Ṣüreyyā-nişāndur. Ṣaʿṣaʿa-i hidāyetleriyle ḳulūb-ı **(2)** aṣḥāb-ı ṣafā-rūṣen, lemaʿāt-i ṣumūs-ı saʿādetleriyle ravża-i erbāb-ı yaḳīn, **(3)** ser-ā-ser tāze gelmişdür. Enfās-ı insānīden baʿżınuŋ naṣībi, eṣġāl-ı **(4)** salṭanat olup ṭabaḳāt-ı ümemden ṭavāyif-ı selāṭīn ü cemāhīr-i ḫavāḳīn **(5)** ki iḫtilāfāt-ı ṭabāyiʿ üzre gelüp gitmişler. Tevārīḫde mesṭūr olan **(6)** ḥikāyāt u rivāyetleri naẓar ehline ʿibret-nümā vü dehşet-efzādur. Ṭumṭurāḳ **(7)** ile āfāḳı ṭutan Cemler, Cemşīdler kendü riḳāb-ı ḫaşmet intisāblarını **(8)** dest-i cān-şikeste-i ecelden ḫalāṣ itmege dermān u mecālleri olmamış. **(9)** Aḫirü'l-emr cümlesinüŋ taḫtı, taḫt-ı zemīn; mecmūʿısınuŋ ẕevātı, maʿdūm-ı **(10)** ẕerrāt-ı ḫāk ile hem-nişīn; zamān-ı ḥayātlarında her birinüŋ ḫālātı, ṭurfa **(11)** vü ʿacīb; kemālāt u ṣıfātı uʿcūbe vü ġarīb. Baʿżı ʿādil ü baʿżı ẓālim, **(12)** baʿżı ḫafīf ilā ṣiḳāl, baʿżı ḥāmil-i evzār u meẓālim, baʿżı maẓhar-ı iḥsān **(13)** u elṭāf, baʿżı maṣdar-ı cevr ü iʿtisāf. Ṣol pādişāhlar ki zīver-i **(14)** ʿaḳl u hūş ile āgāhlarımış, āyine-i ṭabīʿatlarında ʿālemüŋ fenāsı **(15)** ṣūretlerini müşāhede eyleyüp görmişler ki ḥikmet-i ḥayy-ı ḥakīm ile, c. ş. **(16)** ḳāmet-i insānī, ḫilʿat-i beḳādan ʿārī vü ḫālī, vücūd-ı ādemīde ḥayāt, bād-ı ṣabāya **(17)** beŋzer gelür gider. Devlet-i dünyā vādīlerde cārī olur seyl ṣularıdur ki **(18)** ʿale'l-ittiṣāl ḳarārı yoḳ, çaġlar geçer. Bu ḥāletüŋ defʿine çāre vü imkān **(19)** görinmez. Ne māl u menāl müfīd, ne zor u ḳuvvet şāhı müsāʿīd ü saʿīd.

4b

(1) Cümle ḥīle vü efsūn u müdārā, ḥayyiz-i imkāndan dūr u baʿīd, pes muḳteża-yı ʿaḳl-ı **(2)** selīm üzre erbāb-ı dāniş ü kemāl, aṣḥāb-ı maʿārif ü efḍāl ile muṣāḥabet **(3)** ü münādemet eylemişler. Çünki gevher-i vücūd, nāyāb u mefḳud olup gider; **(4)** bārī āṣārumuz cihānda bāḳī olup ıḳlīm-i nām u nişān, ābād u maʿmūr; mülk-i **(5)** cān, ḥüsn-i şīme vü şān ile meşhūr ola dimişler. Her devrde faż**l** **(6)** u kemāl ile ferīd, her ḳarnda maʿārif ü efḍāl ile vaḥīd olan kümmel, **(7)** ḥüsrevān-ı gītī-penāhuŋ aḫbārını mücmel ü mufaṣṣal beyān u ʿayān idüp **(8)** kitāblar teʾlīf, mecmūʿalar taṣnīf eylemişler. Ol şāhlar bu iʿtibār ile **(9)** henüz ḥayātda, rūḥ u revānları teşne vü ʿaṭşān degül. Kenār-cūy-ı

Fırat'da **(10)** ne deŋlü zamān u demlerdür ki Nūşirevān u Ḥātem, engüşt ü gūş-ı rūzgāra **(11)** gevherīn ü zerrīn mengūş u ḫātem dururlar. Her meclisde zinde vü ḥāżırlar. **(12)** Her zebān-ı bī-ziyān, her dem ü her zamān eylüklerini ẕākirlerdür. Zihī ḥayāt **(13)** u cāvīdanī vü ebed, zihī iḳbāl u kāmrānī vü sermed şāhlaruŋ beyān-ı meʾşer **(14)** ü evṣāfı, gītī-penāhlaruŋ eşʿār-ı şeʿāyir-i saʿādet-i ittiṣāfı, her kitābūn **(15)** ʿunvānuŋda bir ġurre-i ġarrā, her ruḫsāre-i ebvāb u fuṣūl-da bir ḫāl-zībā-yı **(16)** dil-ārādur. Muṣannefātuŋ āb-ı ruyı, erbāb-ı saʿādetüŋ ʿulüvv-i şānını taʿrīf; **(17)** müʾellifātuŋ revāyiḥ-i ḫoş-būyı, asḥāb-ı ʿizz ü rifʿatuŋ sümüvv-i mekānlarını tavṣīf-iledür. **(18)** Ebnāʾ-i saʿādet-i naṣīb-i ḫüsrevāneden şeh-zāde-i cihān-penāh ki bu kitāb-ı **(19)** müstetāb, ism-i hümāyūnları ile müzeyyen ravża-i aḫbār-ı güzīn, evṣāf-ı

5a

(1) ʿaliyye vü aḫlāḳ-ı ḥamīdeleri beyānı ile ser-ā-ser firdevs ü gülşen-dür. Nihāl-ı **(2)** baġ-ı kāmrānī, serv-i cūy-bār, gītī-sitānī, bānī-i mebānī-i iḳbāl, rātib-i **(3)** merātib-i cāh u celāl, āftāb-tābān-ı efḍāl u mükerremet, ḫūrşīd-i raḫşān-ı **(4)** āsumān-ı maʿdelet, dürr-i şemīn-i esdāf-ı kāmkārī, cevher-i güzīn-i aḫlāf-ı **(5)** şehriyārī, nūr-ı bāṣire-i ʿālemiyān, nūr-ı ḥadīḳa-i āmāl-ı cihāniyān,ʿunvān-ı **(6)** cerīde-i meʾāṣir-i āḫirü'z-zamān, bürhān-ı ḥamīde-i ḫüsrevān-ı cem-nişān, **(7)** faṣṣ-nigīn-i mülk ü ıḳlīm, server-i şāhān-ı cihān, ʿaḍudu'l-ḫilāfet-i sāmī, **(8)** Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīm, مهد ا لله بنيان سعا دته و شيد ا لله اركان **(9)** دولته ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt-dur ki cibillet-i hümāyūn-ı hümā ḫaṣletleri **(10)** elṭāf u iḥsana mecbūl, ḫilḳat-ı ṣafā-maḳrūn u kerem-i menḳabetlerinde **(11)** cevāhir-i ʿaṭāyāʾ-ı vücūd mebẕūl, ṭabīʿat-ı pāk-niyyetleri ṭāyir-i bülend-**(12)**-pervāzdur ki evc-i ẕirve-i ʿizzetde āşiyān-ı ẕihn-i tābnāk-ı idrākları, **(13)** āftāb-ı lāmiʿü'n-nūrdur ki çārümīn eflākda mekān ṭutmışdur. Bāġ-ı **(14)** belāġatda ṭūṭī-i ḫoş-elhān-ı nāzik-beyān-ı ravża-i üns, şiʿār-ı feṣāḥatda **(15)** ʿandelīb-i güyā vü bülbül-zebān-ı şān-ı saʿādet-nişānları mażhar-ı teʾyīdāt **(16)** ile ʿunvān, cerāyid-i devlet ü saʿādetleri dībāce-i iclāl u memleket-**(17)**-penāh, feṭḥ-i mübīn ü naṣr-ı metīn-i menşūr, iḳbāllerinüŋ ṭuġra vü nişānı **(18)** ṭāliʿ-i saʿādet ü sitāre-i mecd-i āsumān, devletlerinüŋ āftāb-tābān u ḫūrşīd-i **(19)** raḫşānıdur. Ḥışāl-ı bī-miṣāl-ı ḥamīdeleri, menāḳıb-ı sedīde-i pesendīdeleri

5b

(1) müşʿirdür ki ʿadāletde ṣānī Nūşirevān, beẕl ü iḥsān u kerem vilāyetlerine ḫān **(2)** u şāh olmaġıla Ḥātem-i tüvān olalar. Cevr-i iḫvānda Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ ile **(3)** hem-

ḥāl u refīḳ, keyd-i erbāb-ı şurūrdan necāt ile maḥrem-i ricāl-i ẓafer-i nevāl-ı **(4)** tevfīḳ oldılar. ʿİnāyāt-ı ʿaliyye-i İlāh, rāyāt-ı ẓafer-simātlarına cünd ü **(5)** sipāh-ı himāyāt-ı seniyye-i evliyāʾu'llāh, aʿlām-ı ʿālem-aralarına ḳarīn-i ẓafer-penāh **(6)** olup sāye-i Rabbü'l-ʿālemīn olan, ataları şāh-ı cihān-penāhuŋ, ḫāllede'llāhu **(7)** mülkuhu duʿā-yı bāhirü'l-bürhānları ve himem-i ervāḥ-ı evliyāʾ-ı güzīn, ʿale'l-ḫuṣūṣ himmet-i **(8)** hüma menzilet-i sulṭānu'l-aṣfiyā Celāle'd-dīn-i Rumī, ḳ. s. **(9)** ḥażretlerinüŋ rūḥ-ı pür-fütūḥları, yemīn ü yesār iki cenāh, naṣr u ẓafer-i **(10)** rūz-ı pīrūz-ı dīn-i tenvīrinde deycūr-nümā-yı mülke żiyā içün āftāb u ḳamer, **(11)** ḥaḳīḳaten naṣr-ı cemīl-i şān-ı şerīflerinüŋ naṣīb ü nişābları semend-i **(12)** devletlerinüŋ bülend-pāye-i mükerrer-i rikābları vaḳiʿ oldı. Hemvāre devletleri **(13)** āftāb-tābān u pür-nūr; şaʿşaʿa-i ḫūrşīd-i iḳbālleri ile āfāḳ-ı memālik-i **(14)** ʿOṯmāniyye, ābād u maʿmūr; sāye-i ẓılāl-ı āmāl-baḫşlarında cumhūr-ı enām-ı İslām, **(15)** müsteẓıll u mesrūr; rāyāt-ı ʿizzet-i āyātları, her zamānda manṣūr; aʿlām-ı **(16)** ʿālem-güşāları, rifʿatda manṣūb ola ilā yevmü'n-nüşūr. **(17)** Münāsebet-i ʿaliyye ile nām-ı hümāyūnları şeref-nümā-yı dībāce-i kitāb-ı **(18)** müsteṭābdur. Nāsuŋ bir fırḳası daḫı zümre-i ʿulemā vü gürūh-ı fużalādur ki **(19)** anlar, efrād-ı emced-i sarāy-ı dīne sütūn u ʿimād-ı āsumān-ı şerʿüŋ nücūmı;

6a

(1) ıḳlīm-i niẓāmuŋ gülzār u kürūmıdur. Ḥāfıẓān-ı künūz-ı tenzīl, ʿālimān-ı **(2)** esrār-ı teʾvīl, rāh-nümāyān-ı deycūr, meşʿal-ı efrūzān-ı nūr, sebīl-i fevz **(3)** ü ṣalāḥa hādīler; ṭarīḳ-i necāt u ḫalāṣa münādīler; meydān-ı **(4)** reşāduŋ sābıḳları; fürsān-ı rezm-i dīnüŋ fāyıḳlarıdur. ʿUhūd-ı māżiye **(5)** vü ḳurūn-ı sālifede ol meʾṣer ü fünūn ki anlardan ṣādır kemālāt **(6)** u fażāyil-nümūn ki her ẕāt-ı sütūde-ḫıṣāldan bāhir olmış. Ḥaḳīḳaten **(7)** gencīnedür ki derūnında dürr ü cevāhir, maḫzūn-ı defīnedür ki leʾālī-i ābdār **(8)** anda medfūndur. Muṣannefātlarında aḫlāf-ı eşrāf-ı saʿādet-evṣāfa **(9)** żiyāfetler idüp süfre-i efḍāl-dan envāʿ-ı eṭʿime-i gün-ā-gün, sümāṭ-ı **(10)** inbisāṭ-da eṣnāf-ı ḫūn-behcet-i maḳrūn beẕl eylemişler. ʿUlemāʾ-ı müteʾaḫḫirīn ki **(11)** ṣayd-ı eṣdāf-ı fażīletde mütebaḥḥirīn, meydān-ı baḥṣ u ẕekāda şimşīr-zebān-ı **(12)** faṣāḥat-beyān ile müteferridīn dururlar. İẓhār-ı fażāyil ü neşr-i kemālāt u **(13)** ḫaṣāyil birle ol bezme ḥavāṣī vü şürūḥ-ı niʿmetlerini mebẕūl u maṭrūḥ **(14)** eylemişler. Bir ṭāyife daḫı ṭāyifān-ı Kaʿbe-i ḳalem ü ʿākifān-ı ḥarem-i neẕāfet-i ḥarīm-i **(15)** raḳm dururlar. Dīde-i ḥaḳ-bīn ü ḥaḳāyıḳ-ı ḳarīn ile naẓar olınsa anlar, **(16)** ḥamele-i cevāhir-i kelām u naḳale-i aḫbār-ı leʾālī-i intiẓām; lisān-ı ḳalem-leri, nebāt-**(17)**-rīz ü ḳand-āmīz; zebān-ı ḫāmeleri ṣafā-

baḫş u sürūr-engīzdür. Zihn-i **(18)** selīm ki āfāt-ı aġrāżdan pāk u ṣāf ola inṣāf ider ki hümā-yı ḳalem, **(19)** bülend-pervāzdur. Sāye-gīr olan ser-efrāz olur. Reşḥa-i seḥāb,

6b

(1) ḳalemdür ki ṭāvus, aḥvāl-i kāʾināt-ı riyāż-ı ẕuhūrda cilve-nümādur. Ş̱emere-i devḥāt-ı **(2)** ʿālī, simāt-ı ḳalemdür ki şāḫ̱sār-ı mümkināt-ı ʿālem anuŋıla perdür. Ḳalem-i ḳışşaḫ̱ˇān-ı **(3)** bī-elem, tercümān-ı faṣīḥ-beyān u ḳışaṣ-gū-yı pür-ḥikemdür. Ne cerr-i ş̱aḳīl ider, **(4)** ne ser-girān. Münzeviyān-ı zevāyā-yı ṣıdḳ olanlar rāvīlerdür ki rivāyetlerinde **(5)** ḫaṭā yoḳ. Ḥākīlerdür ki ḥikāyetlerinde ṣafā vü ʿaṭā çoḳ. Her biri, **(6)** mihr-i münīrdür ki şuʿāʿı ile ḳulūb-ı ravżaları pür-ṣafā, meşreb-i ʿaẕbü’**(7)**-l-beyāndur ki zülāl-ı behcet-efzāsı rūḥa rāḥat-nümā, dest-i ḳalem-gīr ile **(8)** niçe tüvānā pençeler şikest, mertebe-i hümā ḳadr ile bülend ü ser-efrāz olmış. **(9)** ʿAlemler ṣīve-i aḳlām-ı siḥr-i niẓām ile düşüp ser-nigūn u pest olmışlardur. **(10)** Ḥaḳīḳaten niẓām-ı ʿālemüŋ miftāḥına ḥāfıẓ-ı erbāb-ı ḳalem-den şol kātib-i **(11)** kāmil-dür ki ḥaẓẓ-ı hūş ile behremend, aḥvāl-i ḥaşr u neşri müteffekir **(12)** ü lā-ḥaẓ-dur. Keẕalik iŋtilāl-ı umūr-ı enāma sebeb ü bāʿiş̱, şol kātib-i **(13)** cāhil-dür ki emlāk-ı cehl ü emvāl-i zuʿm-ı fāside vāriş̱ ola. Bir mülk-deki **(14)** ṣāḥib-i ḳalem, pāk-iʿtiḳād u şerʿ-nihād ola; ol mülk, dāyire-i fesād u şürūrdan **(15)** maṣūn, āş̱ār-ı fitne vü inḳılābdan maḥfūz u meʾmūn olur. Bir diyārdaki **(16)** kātib, esrār-ı erbāb-ı baġy u eşrārdan cehālet-medār u ḍalālet-i āş̱ār, **(17)** merkeb-i cehl-i merkūbe süvār u rākib-i ḫayl-ı ḫayālāt-ı fāside taḥrikine rāġıb **(18)** ola; lā-şekk fīhi, ol mülk, silk-i żiyaʿānda pür-helik-dür. Ḥārisi **(19)** olmayan ḳalʿa āsān olur hedm. Ve ḳalʿa, dīvārsız bāġ-ı āşiyāne-i zāġ

7a

(1) u kelāġ-dur. Fevāyid-i ʿamīmetü’l-ʿavāyid-i ḳalem-den bir şemmenüŋ tafṣīl ü beyānına **(2)** ḳasd u şüruʿ olına. Uṣūl u fürūʿınuŋ temhīdine ṣaḥāyif ü evrāḳ-ı **(3)** beyāżında miknet ü vüsʿat maʿdūm, beyān-ı meʾāş̱ir-i midādda ḳuvā-yı dest **(4)** ü sāʿid ile imdād-ı emr mevhūm-dur. Ḥaḳḳen ve ş̱ümme ḥaḳḳen ki şeref-i aḳlām-ı meymeneti **(5)** intiẓāma mażmūn-ı saʿādet-i maḳrūn, āyet-i kerīme-i ن والقلم وما يسطرون **(6)** güvāh-ı ṣadāḳat-nümūn-dur. Sāyir ṭavāyif-i enāma nihāyet, eṣnāf **(7)** u envāʿ-ı iẓhārına ḥadd u ġāyet ʿasīrdür. **(8) Sebeb-i teʾlīf-i kitāb-ı miskīn-niḳāb u bāʿiş̱-i taṣnīf-i ḫiṭāb-ı ʿibret-niḳāb: (9)** Zümre-i aḫyardan żaʿīf-i şikeste-bāl u ḥaḳīr, naḥīf-i ʿacz-nevāl **(10)** u pür-taḳṣīr, erbāb-ı ʿilm ü kemālüŋ bendesi, aṣḥāb-ı faẕ̇l u efḍāluŋ **(11)** çāker-efgendesi, keş̱ret-i āş̱ām-ı ẕünūb ile maʿyūb, keş̱irü’l-melāl-ı laḳabda **(12)** Nişānī eẕ̇ʿafü’l-enām

Muṣṭafā bin Celāl البسهالله تعالى لباس الرحمة **(13)** بحصول الاما ل İbtidāʾ-ı neşʾet-i ʿömr ü cüvānī ve ol neşv-nümā-ı zindegānī-**(14)**-den müddet-i ḥayāt-ı müsteʿār sāl-ı sebʿīn-den tecāvüz eyledi. Midād **(15)** u ḳalem birle hem-dem ü enīs, maḥremān-ı faẕāyil-intisāb-ı maʿānī birle celīs, **(16)** ʿulemāʾ-ı müteḳaddimīn ü müteʾaḫḫirīn, fuẕalā-ı menāḳıb-şiʿār-ı mütebaḥḥirīnüŋ **(17)** رحمالله اسلافهم واحسن بلطفه واخلافهم teʾlīf ü taṣnīf **(18)** itdükleri kitāblara müṭālaʿa ile ṣarf-ı ʿahd u zamān, beẕl-i ṭāḳat **(19)** u tüvān eyledi. Çihil sāl-dan ziyāde ḳıdve-i selāṭīn-i rubʿ-ı meskūn,

7b

(1) ʿumde-i ḫavāḳīn-i celālet-nümūn olan südde-i sāmī, cenāb-ı ʿOṩmaniyāna **(2)** vāsıṭa-i aḳlām-ı ʿadālet-irtisām ile ḫidmetkār, ḫāṣṣa-i zamān-ı ʿucūbe-i āṩār-ı **(3)** Selīm-ḫānī'de ʿa. r. r. ve südde-i ʿālī-mekān-ı Süleymānī'de, **(4)** خلد ملكه yigirmi yıl miḳdārı kātib-i esrār-ı ḥaḳāyıḳ-şiʿār u daḳāyıḳ-ı āṩār **(5)** olup meṣāliḥ ü mühimmāt-ı Müslimīn īfāsına mehmā emken dāyire-i iʿtidālda **(6)** pīşever-i ṭāvus-ı cān u cinān ʿarṣa-i naşfetde cilveger oldı. **(7)** Yigirmi dört yıl miḳdārı daḫı inşāʾ-ı menāşīr-i ḫāḳānī vü ṭuġra-yı ʿālem-**(8)**-ārā-yı gītī-sitānī ḫidemātına mübāşir ü rāʿī olup ṣad hezār şükr **(9)** ü ḥamd-ı bī-şümār Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a c. ʿa. ki müddet-i mesfūrede rıżāʾ-ı **(10)** raḥmānī vü şerīʿat-ı ḥamīde-i nebī-i ʿadnānī üzre ṣ. ʿa. s. **(11)** ḳıyām-ı tām idüp aḥkām-ı mehām-ı enām-da cevre rıżā vü iḫtiyār, ẓulme **(12)** inḳıyād u iḳtidār gösterilmedi. Hemvāre şühūr u sinīn-de sünen **(13)** ü āyīn-i seniye-i İslām ber-ḳarār u müstedām oldı. Ol muḳaddimātuŋ **(14)** āṩār u netāyicidür ki rāyāt-ı İslām'uŋ irtifāʿı ḳubbe-i ʿayyuḳa ve cevv-i semāya **(15)** irişüp müddet-i mesfūrede ʿālī-cihādlar, ʿaẓīmü'ş-şān ġazālar **(16)** ḳılāʿ-ı āsumān-ı burūc u ḥuṣūn-ı Ṩüreyyā-ı ʿurūcuŋ fütūḥātı müyesser ü muḳadder **(17)** olup memālik-i vasīʿe-i ʿOṩmāniye āşūb u fiten-den maḥfūẓ u maḥrūs, **(18)** aʿlām-ı hezīmet-i encām-ı düşman ser-nigūn u menkūs oldı ki tafṣīli **(19)** şāhnāme-i hümāyūn Kitāb-ı Ṭabaḳātu'l-Memālik ve Derecātu'l-Mesālik-de

8a

(1) müṩbet ü merḳūm-dur. Müşteheyāt-ı nefsānī ictināb ile ḥuẓūẓ-dan **(2)** mehcūr, leẕāyiẓ ü fevāyid-i dünyeviyyeden perhīz ü iḫtirāz ile meẓālim-i ʿibāda **(3)** irtikābda baʿīd ü dūr olup eknāf-ı vesīʿe-i mülk-i Rūm ki **(4)** zübde-i maʿmūre-i rubʿ-ı meskūn andan ʿibāret idügi maʿlūm-dur. Mużāfāt-ı **(5)** Rūm'dan ḥarameyn-i şerīfeyn, diyār-ı Mışır u Şām, Filistīn ü Ḥaleb bi'l-cümle **(6)** ʿumūmen memālik-i ʿArab, aḳālīm-i Yemen'den Ṣanʿān u Zebīd ü ʿAden, baʿż **(7)** eknāf-ı Hind ü Sind ü Cezāyir ʿAmmān

u Kişver Zengibār u Ḥabeş ü diyār-ı **(8)** Ṣaʿīd, Nūba vü Tekrūr u Cezāyir ü Fās u Endülüs ile tamām maʿmūre-i maġrıb-ı **(9)** zemīn ü baʿż Cezāyir ü ḳılāʿ-ı Frengistān u bilād-ı şimāliyyeden memālik-i **(10)** deşt-i Ḳıpçaḳ u sāyir aḳālīm ü vilāyāt-ı Tatariyye, tā ḥudūd-ı Rus **(11)** u dāmān-ı ıḳlīm-i Yeʾcūc u Meʾcūc'a ḳarīb memleketler ki muḥīṭ-i deryā-yı **(12)** sevāddur. Bir cānibden daḫı Çerākese vü Ṭarab-efzūn-dan vilāyet-i **(13)** Gürcistān u Lāz u Kürdistān u baʿż ḥudūd-ı Āzerbāycān u diyār-ı **(14)** ʿIrāḳ, ʿArab'dan memālik-i Baġdād u Baṣra vü Müşaʿşaʿ u Fārs u Kirmān ḥudūdına **(15)** varınca bu deŋlü vilāyetlerüŋ ahālisinden erbāb-ı ʿulūm u kemāl **(16)** u aṣḥāb-ı fünūn u cāh u celāl ile muṣāḥabet u iḫtilāṭ u sāyir **(17)** Aʿcām u Ṣıfāhān u Semerḳand u Ḫorāsān u Geylān u Şirvān u Fārs **(18)** u Kirmān u memālik-i vasiʿe-i Hindūstān u Ḳandahār u Çin'üŋ ġurebāsı ki **(19)** baʿż üdebā vü fużalādur. Nüfūs-ı mütekāṣire ile münāsebet ü inbisāṭ

8b

(1) olınmaġıla tamām umūr-ı dünyāya ḥüsn-i ıṭṭılaʿ çoḳ menāfiʿ-i dīniyye taḥṣili **(2)** ile intifaʿ olındı. Cümle-i ḳażāyā vü muḳaddimātuŋ netāyici āḫir fenā, **(3)** mecmūʿ-ı maḳāṣıd u mühimmātuŋ maḥṣūlı taḥṣīl-i ücūr u ḫayr duʿā imiş. **(4)** Māh u sāl, muttaṣıl mürūrda kārbān-ı ʿömr u zamān, dāyimā cisr-i fenā, āşiyān-ı **(5)** dünyādan ʿubūrdadur. Müddet-i ḥayāt u zindegānīden ʿāḳīl, taḥṣīl-i **(6)** ecr ü ṣevābdan ġāfil olmaz. Etemm-i ṣevāb u ekmel-i ücūr, dünyāda nīk-nām **(7)** u ḫayr ile meşhūr olmadur ki ẕikr-i cemīl, müstedʿī-i raḥmet-i celīl-dür. **(8)** Faḳīr-i keṣirü't-ṭaḳṣīrde hücūm-ı āvān-ı şeyḫūḫat, aḳlām ile meşāġıl **(9)** u mühimmāt-ı salṭanat īfāsına ʿadem-i iḳtidār u ḳudret yüz göstermegin **(10)** ferāġat olındı. Ḫāṭır -ı fātire bu dāʿiye ḫalecān eyledi ki tāyife-i **(11)** Müslīmīn ü gürūh-ı müʾminīn, raḥmet-i Rabbü'l-ʿālemīne c. ẕ. muḥtāclardur. **(12)** كل موءمن اخوة kelāmı muḳteżasınca bir müʾmin bürāẕerlerinüŋ cenāb-ı **(13)** Ḥaḳ'da günāhları maʿfū, ʿamelleri defterleri luṭf-ı ʿamīm-i kerīm ile memlū **(14)** olmaġıçun lā-büd Fātiḥa-i fāyiḥa oḳımaḳ ile kendüler müṣāb u meʿcūr **(15)** olurlar. Pes bu maḳṣūd, perde-i ḥicābdan çıḳup mevcūd olmaġa **(16)** etemm-i vesīle vü ekmel-i vāsıta kitāblardur ki mecālis-de oḳınduḳça sāmiʿ-**(17)**-ler ki vüfūr-ı ḫayrāt u ṣevābı cāmiʿ-ler ola, duʿā-yı ḫayr ideler. Lā-cerem bu **(18)** maʿnānuŋ mülāḥaẓası ile ġavvaṣ-ı ṭabīʿat deryā-yı fikrete düşüb[12] **(19)** āyā ne üslūb-da bir kitāb-ı ḫūb ve ne ṭavırda bir mecmūʿa-i merġūb,

[12] Nuruosmaniye nüshasında düşüp sözcüğünün ilk harfi dışındaki kısım siliktir. Bu sözcüğü İstanbul Üniversitesi nüshasına (10b14) göre okuduk.

9a

(1) ṣūret-peẕīr olsa ki bī-naẓīr olup murāda dest-gīr ola idi. **(2)** İttifaḳ lisān-ı ʿArab'da teʾlīf olınmış bir kitāb-ı fāḫir ki evvel ü āḫir **(3)** gencīne-i cevāhir, bāṭın u ẓāhir gülzār-ı zevāhirdür ele getürilüp **(4)** meger Ḳurān-ı ʿaẓīm-de aḥsenü'l-ḳaṣaṣ olan ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ **(5)** imiş ʿa. n. ʿa. e. t. ʿArab belīġlerinden maḫṣūṣ-ı **(6)** raḥmet-i bārī Ebū Ḥafṣ ʿÖmer bin İbrāhīmü'l-Enṣārī ʿa. r. **(7)** tertīb-i ʿacīb ile teʾlīf, üslūb-ı ġarīb üzre taṣnīf eylemiş. Zehrü'l-**(8)**-Kimām ile müsemmā bir bāġ-ı raʿnā vü ḥadīḳa-i ḫaṭır-güşā ki serāser ezhār-ı **(9)** miskīn ile memlū, reyāḥīn-i ʿanber-i āyīn ile ṭolu bir ravża-i cennet-**(10)**-dür ki her cānibi envāʿ-ı sarāy u ḳuṣūr, bir gülzār-ı firdevs ü behişt-**(11)**-nisbet-dür ki eṭrāfı sū-be-sū zümre-i ḥūrdur. Aḥvāl-i Ḥażret-i Yūsuf, **(12)** Ḫod āyāt-ı kerīme-i rabbānī birle meşhūd niʿmet-i celīle-i fāyıḳadur ki **(13)** cāyiʿine ḥelvā-yı bī-dūddur. Sāyir ḥikāyāt u envāʿ-ı temāṯīl ü rivāyātı **(14)** ḥilye-i ārāyiş-i merġūb ile müzeyyen ü muḥallā, bāʿiṯ-i āsāyiş-i cān u dil olur. **(15)** Cām-ı raḥat-nümā vü küʾūs-ı muṣaffādur. Elsine-i enām-da ol ḳıṣṣa-i pür-ḥişşe, **(16)** ekṯer ṭarz-ı naẓm ile muvaşşaḥ u ārāstedür. Türkī dilde neṯr ile ḳıṣṣa-i **(17)** Yūsuf meşhūr olmaduġı eclden ol kitāb-ı celīlü'ş-şān, ʿArabī'den **(18)** Türkī dil[13] ile terceme olınmaġa cürʾet olındı. Ḥikāyet-i rengīn **(19)** ü ḳıṣṣa-i pür-sūz u nāzenīn-dür ki anūnıla her ḳalbe şādī vü behcet, her ḫāṭıra

9b

(1) sürūr u meserret gelür. Ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(2)** t. kelām-ı neṯr ile sāyir vāḳiʿ olan ḥikāyātı ḥilye-i naẓm ile ṭabāyiʿe **(3)** fehmi āsān olmaġıçun tekālif ü ḫayālātdan ʿārī vü berī tezyīn olınup Cevāhirü'l-Aḫbār fī Ḥaṣāyili'l-Aḫyār ile tesmiye olındı. **(4)** Mekārim-i aḫlāḳ ile müzeyyen ü mevṣūf, laṭāyif-i aʿmāl ile maʿmūr u maʿrūf **(5)** olan iḫvān-ı ṣafā vü ḫullān-ı vefādan meʾmūldur ki ḳuṣūr u maʿāyibi ṭaraflarına **(6)** diḳḳat-i naẓardan maʿfū olup ol cānibler manẓūr olmaya. Ümiẕdür, keremleri **(7)** deryāsından bir ḳatre şemāyim elṭāf u merḥametlerinden bir şemme bu faḳīr-i keṯīrü' **(8)** t-taḳṣīr ḥaḳḳında erzānī buyurılup raḥmet-i Ḥaḳ ile maġfūr naḳdīne-i **(9)** ücūr ile meʾcūr olmasıyçun Fātīḥa-i maḳbūle ile Sūre-i İḫlāṣ **(10)** oḳıyalar ki ol vesīle ile kendüler daḫı şedāyid-i rūz-ı ḥesābdan āzād **(11)** u ḫalāṣ olalar بمنه و لطفه Meẕkūr muṣannıf, kitābını birḳaç meclise şāmil **(12)** eylemiş. Her meclis bir bezm-i nūr u

[13] Nuruosmaniye nüshasında Türkī dil sözcük grubunun bazı harfleri siliktir. İstanbul Üniversitesi nüshasında bu sözcük grubu da dahil olmak üzere ḳıṣṣa-i sözcüğünden sonra pür-sūz sözcüğüne kadar atlanmıştır (9a17-18). Bu sözcük grubunu silik olmayan harflere ve cümledeki bağlama göre okuduk.

sürūrdur ki Ḳurān-ı ʿaẓīm āyetlerinüŋ tefsīri, **(13)** ehl-i İslām'a nāfiʿ dürlü dürlü pendlerüŋ ve naṣīḥatlaruŋ taḳrīri ve taḥrīridür. **(14)** Müʾmin olanlar ol cevāhire ḳulaḳ ṭutup istimāʿ iderler. Belki **(15)** ʿāşıḳlar olur ki naʿra vü feryādıla dövinüp semāʿ [14] iderler. Bu kitāb-ı **(16)** müsteṭāb+da tercemesi girü meclis meclis olup vāḳiʿ olan ʿibārātuŋ **(17)** cümlesi taʿbīr olınurısa kitāb-ı ṭavīl olma lāzım gelür. Lā-cerem bir **(18)** miḳdār intiḫāb olındı. Bu ḳıṣṣa-i mübārekede sāyir tefsīr kitāblarında **(19)** mesṭūr olan umūr cā-be-cā yazılup ne kitābdan alındı ise yirinde

10a

(1) beyān olınur. Ḥaḳ s. t. kitāb-ı kerīmde ḳıṣṣa-i Yūsuf ḥaḳḳında **(2)** ʿa. n. ʿa. e. t. aḥsenü'l-ḳaṣaṣ buyurmışdur. Müʾminlere **(3)** yādigār u mevhibet, ṭāliblere gevher-i maḳṣūd, ʿābidlere esbāb-ı ʿibādet, **(4)** zāhidlere zād-ı āḫiret, Ḥaḳ s. t. dan ḳorḳanlara nuṣḥ u mevʿiẓat-dur. Ḳurān-ı **(5)** kerīm ü Furḳān-ı ʿaẓīm ṣudūrda olana şifā, müʾminlere raḥmet ü hüdādur. **(6)** Ḫalāṣ u necāt yollarını isteyenlere rāst-ṭarīḳ ü hem-rāh-ı pür-tevfīḳ-dür. **(7)** Dünyāda beşāret ü raḥmet, menzile-i uḫrāda ʿizz ü nāz u kerāmet-dür. Ne zībā **(8)** ḳıṣṣadur ki ʿāşıḳ u maʿşūḳ ḥikāyetleri firāḳ u viṣāl rivāyetleridür. **(9)** Sūz-ı derūn ile pür-derd-i ʿāşıḳ, gerek ʿışḳ sözlerinden ḫaberdār ola. **(10)** Göŋli nār-ı şevḳile yanmış sūḫte lāzım-dur ki ḥasret ehlinüŋ **(11)** sūz u güdāzı aŋa eṣer eyleye. Ol müştāḳa ġulām ol ki dostuŋ **(12)** ser-kūyında āteş yaḳa. Ol çeşm-i dür-bīne reşk ki firāḳ-ı ʿışḳ-ı **(13)** cānān ile eşk döke. Şevḳ ehline cān u dil niṣār eyle ki göŋül **(14)** yitürmişlerüŋ ḥikāyetlerini söyleye. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(15)** ʿa. s. aṣḥāb-ı kirām u yārān-ı ʿalī-maḳām ile r. ʿa. **(16)** e. oturmışlarıdı. Gūyā ol Ḥażret ṣʿa.s. e **(17)** āftāb-tābān veyā bedr-i münīr-i dıraḫşān idi. Ol meclis-i üns **(18)** ü maḥfil-i ḳuds-de müctemiʿ olan aṣḥāb-ı güzīn ü aḥbāb-ı Müslimīn **(19)** raḫşende sitāreler, tābende meh-pāreler lemʿa-baḫş encüm-ler belki

10b

(1) saʿādet ü ʿizzet āsumānında ḫūrşīdler, müşterīler ol āftāb-ı ḥüsn **(2)** ü cemālüŋ elfāẓ-ı dürer-bārlarından ṣādır olan gevāhir-i cān-baḫşı **(3)** naḳd-ı cān ile almaġa müşterīler idi. Yārāndan baʿżı Ḥażret-i Risālet-(**4**)-Penāh'a eyitdiler: Yā Resūlü'llāh, bī-çāreler ārzū iderler ki Ḥaḳ **(5)** s. t. ḳullarına bir sūre-i şerīfe göndere ki anda emr ü **(6)** nehy ü

[14] سماع şeklinde yazılması gereken sözcük (Topaloğlu-Karaman 1983: 193, OTAL: 934) her iki nüshada da (İstanbul Üniversitesi 12a3) صماع şeklinde yazılmıştır. Ayrıca bk. 16. dipnot

vaʿd u vaʿīd olmaya. Nüzhet ü sürūr, envāʿ-ı şādī vü ḥubūr **(7)** bulalar. Cenāb-ı ʿİzzet'den c. ş. aṣḥāb-ı Resūl'ün ṣ. ʿa. s. **(8)** mesʾūlleri maḳbūl olup bu ḳıṣṣa-i şerīfe, şeref-i nüzūl buldı. **(9)** Baʿżılar, Mekke-i Mübāreke'de olan Yahūdīlerüŋ ʿālimleri ol zamānda **(10)** olan müşriklerüŋ reʾīslerine dimişler ki: Muḥammed'den ṣ.ʿa. **(11)** s. suʾāl idüŋ, Yaʿḳūb Peyġāmber ʿa. ṣ. s. Şām'dan **(12)** Mıṣır'a niçün vardı ve Yūsuf Peyġāmber'üŋ ʿa. ṣ. s. **(13)** ḳıṣṣası niçedür, didiler. Ol eclden Ḥażret-i Aḥediyyet c. ẕ. **(14)** bu sūre-i mübārekeyi inzāl eyledi. Aḥsenü'l-ḳaṣaṣdur. Mālik, memlūk, **(15)** ḥasid ü maḥsūd, ʿāṣıḳ u maʿşūḳ, şāhid ü meşhūd, ḥabs u ıṭlāḳ **(16)** sicn ü ḫalāṣ, ḫışb u ceẕb, ẕikr-i enbiyā vü ṣāliḥīn, aḥvāl-i melāʾike **(17)** vü şeyāṭīn, seyr-i tüccār u ʿulemā vü cühhāl, evṣāf-ı nisā vü ricāl, **(18)** aḥvāl-i mekr ü efsūn u ḥīlet ü müẕākere-i tevḥīd ü ʿiffet ü taʿbīr-i **(19)** ḫˇāb u siyāset ü tedbīr-i maʿāş aḥvāli cümle meẕkūrdur.

11a

(1) Envāʿ-ı ʿibret ü nükte vü ḥikmetleri cāmiʿ-dür. ʿAcāyib-i umūra vuḳūf u şuʿūr **(2)** gelür ki sāyirlerde yoḳdur. Sure-i mübārekede olan fevāyidüŋ biri **(3)** budur ki Allāh teʿalānuŋ ḳażāsına dāfiʿ ve ḳudretine kimsene māniʿ **(4)** olımaz. Ḥaḳ s. t. ʿibādından bir ḳulına ḫayr dilese cümle ʿālem **(5)** ḫalḳı cemʿ olsa defʿe ḳudretleri yoḳdur. Ve daḫı maʿlūm olur ki **(6)** ḥased, sebeb-i ḫıẕlān u bāʿīṯ-i noḳṣān imiş. Ḥasedüŋ āḫiri dāl'dur, **(7)** ḥaḳāret u meẕellete delīl olur; sīn'i selāmetden baʿīd, ḫüsre sebīl; **(8)** ḥā'sı ḥayret ü ḥasretden meʾḫūẕdur. Ve daḫı maʿlūm olur ki ṣabr **(9)** miftāḥ-ı ferec, dāfīʿ-i envāʿ-ı ḥarecdür. Ḥażret-i Yaʿḳūb, ʿa. n.ʿa. **(10)** e. t. şedāyid-i ḥüzn-i elīme ṣabr ile āḫir viṣāl-i ferzend-i **(11)** ʿazīz ile müşerref oldı. Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ daḫı cevr-i **(12)** iḫvāna ṣabr u taḥammül birle belālarını tecemmül eyledi. Ṣoŋra ḳarındaşları **(13)** kendüye bende-i efgende olup aʿẓam-ı ücūr olan ʿafv ile günāhlarını **(14)** maʿfū ḳıldı, mesrūr oldılar. Ḥażret-i Risālet'den ṣ. **(15)** ʿa. s. mervīdür, buyurmışlar ki: Ḳullaruŋuza Sūre-i Yūsuf'ı **(16)** taʿlīm idüŋ. Her ne Müslim ki ol sūreyi oḳıya, ehline ve ḳullarına **(17)** oḳıda, Allāh teʿalā, aŋa mevt ü merg sekerātını āsān eyleye ve ḳuvvet **(18)** ü ḳudret ʿaṭā eyleye ki hiç bir Müslümān'a ḥased eylemeye. Ḥażret-i **(19)** Yaʿḳūb, ʿa. n.ʿa. e. t. on iki oġul atası

11b

(1) idi. Dirler ki sarā-yı Yaʿḳūb'da bir aġaç varıdı. Her zamānda ki oġlı **(2)** vücūda gele idi ol aġaçda bir tāze budaḳ ẓāhir olup **(3)** oġlan büyüyüp ḥadd-i bülūġa irişince ol şāḫ daḫı irişüridi. **(4)** Kesüp ol mevlūde ʿaṣā iderleridi. Ol zamānda resm-i enbiyā **(5)** eyle

idi ki elbette peyġāmberlerüŋ ü peyġāmber-zādelerüŋ ʿaṣāları **(6)** olurıdı. On birinci oġulları ki Ḥażret-i Yūsuf idi. Ol **(7)** ṭoġıcaḳ mezbūr aġaçda ʿādet üzre şāḫ ẓuhūr itmedi. Ḥażret-i **(8)** Yūsuf yedi yaşına girdi, bir gün cümle ḳarındaşları ile otururlarıdı. **(9)** Gördi, ḳarındaşlarınuŋ mecmūʿı ʿaṣāları vardur, kendülerüŋ yoḳ. **(10)** Yā nebiyyü'llāh, Ḥażret-i Ḥaḳ'dan c. ʿa. benüm içün bir ʿaṣā iste ki **(11)** ben+daḫı ḳarındaşlarum ile berāber olam, didi. Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı **(12)** Cenāb-ı ʿİzzet'e duʿā idüp oġlınuŋ niyāzını ʿarż eyledi. Cebrāīl-i **(13)** emīn nāzil olup yaşıl zebercedden bir ʿaṣā getürüp Yūsuf'a virdiler. **(14)** Bürāderleri ile oturur iken gözlerine uyḫu ġalebe eyledi, yatdı. **(15)** Bir sāʿat miḳdārı uyuyup ḫˇābdan bīdār oldı. Ḳorḳmış, endām-ı **(16)** şerīflerinde lerze var, bürāderleri nolduŋ diyü ṣordılar. Eyitdi: **(17)** Vāḳıʿa gördüm, gökden bir kimsene geldi, tāze-rūy u ḫoş-būy, **(18)** cemāl u bahāda zībā, benüm ʿaṣāmı ve sizüŋ elüŋüzde olan ʿaṣālaruŋuzı **(19)** cümle alup yire ṣoḳdı, benüm ʿaṣām bir yaşıl aġaç oldı,

12a

(1) bī-nihāye şāḫları var. Ol budaḳlar üzre çiçekler ẓāhir oldı. Mīveler **(2)** virdi. Reng-ā-reng ḫoş-āvāz, terennümsāz ḳuşlar, budaḳlarında ḳonup **(3)** elḥānlar iderler. Sizüŋ ʿaṣālaruŋuz yirlü yirinde ḳurumış ṭurur. Bir yil **(4)** çıḳdı, ʿaṣālaruŋuzı cümle deryāya atdı, diyücek bürāderleri **(5)** bu cevābı işidüp ġamgīn oldılar, żamīrlerinde keyd ü ḥased peydā **(6)** oldı. Didiler ki: Bu Rāḥīl'üŋ oġlı diler ki cümlemüze ḫudāvend **(7)** ola, biz anuŋ ḳulları olayuz. Bunuŋ üzerine beş yıl geçüp Ḥażret-i **(8)** Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. t. on iki yaşına girdi. **(9)** Babası yanında otururıdı, Ḥażret-i Yaʿḳūb bir nefes anı kendüden **(10)** ayırmazıdı. Şeb ü rūz celīsi, cümle evḳāt u sāʿātde enīsi idi. **(11)** Cemāl-i bā-ṣafāsı dīdesine nūr, āyine-i ruḫsār-ı tābdārī mirāt-ı server **(12)** olmışıdı. Muṣāhabeti rāḥat-ı rūḥ, münādemeti gencīne-i fütūḥ idi. **(13)** Bir dem cemāl-i ferḫūnde-fālını görmese leşker-i ġam ḳabili ḫānmānını tālān, bir **(14)** sāʿat ebrū-yı hilālini temāşā itmese ḥüzn ü ġuṣṣa, ḳalbi sarāyını vīrān **(15)** idüp beytü'l-aḥzān ideridi. Bir gice ol nūr-ı dīde yanında yaturıdı, **(16)** ittifāḳ şeb-i ḳadr idi. Uyḫudan uyanup ḳalḳdı. Lerzān, **(17)** levn-i gül-gūnı müteʾeṣṣir, çehre-i tābānı kemāli ile müteġayyirdür. Peder-i miskīn **(18)** bu ḥālete sūznāk u ġamgīn olup ol serv-i güzīni sīnesine ḳodı. **(19)** Ol nihāl-ı nāzenīni baġrına başup eyitdi: Nūr-ı dīdem, ne ḥāldür? Cevābında

12b

(1) didiler ki: Düş gördüm, āsumānuŋ ḳapuları açılup yılduzlar yanmış, **(2)** nūr-ı żiyāları ile yiryüzinde olan ṭaġlar rūşen olup zemīn-i **(3)** buḳʿaları münevver ü pür-nūrdur. Deryālar mevce gelmiş, baḥr içinde **(4)** semekler tesbīḥ iderler. Baŋa bir ḫilʿat getürüp geydürdiler, yir **(5)** ḫazīnelerinüŋ nūrdan kilīdlerini getürüp yanuma ḳodılar. Gökden **(6)** on bir ʿaded yılduzlar aşaġa inüp āftāb u māh bile baŋa secde **(7)** eylediler, diyü ṣūret-i ḫᵛābı taḳrīr eyledi. Ḥażret-i Yaʿḳūb, ʿa. n. **(8)** ʿa. e. t. ol nūr-ı ʿayne ḥüsn-i taʿlīm didiler ki: **(9)** Bu düşüŋi ḳarındaşlaruŋa dime, saŋa nā-gāh keyd ü ḥased iderler, şeyṭān **(10)** insāna ʿadüvv-i mübīn-dür. Seni helāk iderler. Ḥakīmler dimişlerdür: Aḳārib **(11)** ʿaḳārib-dür. Yūsuf pend-i peẕerden ġamgīn olup ḳarındaşlarından ḫavf **(12)** üzre oldı. Lakin sāyir ḳarındaşlarınuŋ anaları bu düş ṣūretini **(13)** işidüp oġullarına ḫaber virdi, ḳalblerinde ḥased peydā olup **(14)** cānına ḳaṣd eylediler. Ḥażret-i Yaʿḳūb, Yūsuf'a tesellī virüp **(15)** düşüni taʿbīr eyledi. Ḥaḳ s. t. saŋa nübüvvet erzānī ider, **(16)** düş taʿbīr eylemek ʿulūmını müyesser ider, tamām niʿmet issi olursın, **(17)** didiler. Cābir bin ʿAbdu'llāh, r. ʿa. rivāyet ider: Bir gün **(18)** Ḥażret-i Risālet-Penāh'a ṣ.ʿa. s. bir Yahūdī gelüp **(19)** eyitdi: Yā Muḥammed! Yūsuf gördügi yılduzlar ki aŋa secde itmişlerdür,

13a

(1) adları nedür, didi. Ḥaẕret'e ṣ. ʿa. s. Cebraʾīl nāzil **(2)** oldı. Resūlü'llāh eyitdi ṣ. ʿa. s. anlaruŋ ismlerini **(3)** dirisem Müslümān olurmısın? Yahūdī neʿam, didi. Buyurdılar ki: **(4)** Ol yılduzlaruŋ adları, Ciryān u Ṭārıḳ u Ẕıyyal u Ẕū'l-kitfeyn **(5)** ü Ḳābis ü Veṣāb u ʿAmūdān u Muṣabbıḥ u Felīḳ ü Ḫurūḥ **(6)** u Feraġ'dur. Ve żiyā vü nūr daḫı secde itdiler. Baʿż ʿulemā, żiyā ki şemsdür, **(7)** atasıdur ve nūr ki ḳamerdür, anasıdur, dimişler. Baʿżılar ḫālasıdur, **(8)** anası ol zamānda ḥayātda degül idi, dirler. Muṣannıf-ı fāżıl, ʿa. **(9)** r. kitāb-ı şerīflerinüŋ **evvelini** Ḳurān-ı ʿaẕīm āyātından āyet-i saʿādet-i **(10)** ġāyet وقضى بربك الا تعبدوا الا اياه وبالوالدين احسانا **(11)** tefsīri ile ibtidā eylemişler. Ḥaḳ s. t. ḥabībine, ṣ. **(12)** ʿa. s. ḫiṭāb-ı müsteṭāb eyidüp Rabb'üŋ emr ü ḥükm eyledi ki **(13)** ʿibādeti aŋa idüp vālideyne iḥsān eyleyesin. Ol hażrete **(14)** ḫiṭābdan ṣemere vü netīce, ümmet-i saʿādet-i menzilete taʿlīm-i umūr-ı dīniyyedür. **(15)** Anlardan birisi yanuŋda kebīr olup veyāḫūd ikisi bile pīr olup **(16)** zindegānīde żaʿīf olalar, anlara öf, dime. Yaʿnī dürüşt ve ṣovuḳ **(17)** sözler söyleme. Ḫiṭāb itdügüŋde āvāzuŋı ḳaldurup ḫışm ile

(18) cevāb virme. Anlar ile sözüŋi līnet üzre eyle. İkisine **(19)** bile raḥm idüp üzerlerine meẕellet kanatlarını ṭutup vefātlarından

13b

(1) ṣoŋra Ḥaḳ teʿalāya münācat eyle. Yā Rabb! Anlara raḥmet ḳıl ki beni **(2)** küçükden beslediler di. Tefsīr-i Sūrābādī'de yazılmış ki: Muḥammed Hīṣam, **(3)** raḥmetü'llāh, buyururlar ki: Ḥaḳ s. t. kendülere ʿibādetden ṣoŋra **(4)** ata, ana ḥaḳḳını ẕikr eylediler. Zirā her eylük ki Ḥaḳ s. t. **(5)** ṭarafından irişür ata, ana sebebi iledür. Ata, ana ḥaḳḳı **(6)** ṭoḳuz nesne iledür. Beşi ḥayātlarında, dördi vefātlarından ṣoŋra. **(7)** Ol nesneler ki ḥayātlarında olan ḥuḳūḳdur: Evvelā cān u dilden **(8)** anları sevmek, ikinci kelimāt itdüklerinde ṭatlu sözler söylemek, **(9)** üçünci kendü nefsi ile ḫidmetlerin eylemek, dördünci mālik olduġı **(10)** nesneleri anlara beẕl itmek, beşinci Allāh teʿalā rıżāsına muvāfıḳ, **(11)** ne dirlerise ḳabūl itmek. Ol nesneler ki vefātın-dan ṣoŋradur: **(12)** Evvelā dāimā anlar içün ḫayr duʿā ḳılmaḳ, ikinci ḫayrātdan anlara naṣīb **(13)** ḳomaḳ, üçünci ḫaṣım-ları varısa ḫoşnūd eylemek, dördünci **(14)** bir iş itmemek ki anlar yatduḳları yirde ġamgīn olalar. Aṣḥāb-ı kirām-dan **(15)** birisi Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. s. ṣordılar: **(16)** Allāh teʿalāya, ʿa. c. ʿamellerden ne ʿamel, ġāyet ile sevgülüdür? **(17)** Buyurdılar ki: Vaḳti ile namāz ve ataya, anaya eylük eylemek ve daḫı ġazā. **(18)** Girü buyurdılar ki: Vālideyne eylük eylemek, namāzdan ṣoŋra ʿamellerün **(19)** efḍalıdur. Ataya, anaya eylük eylemek odur ki anlara muʿāraża itmeyesin,

14a

(1) sözlerini ḳarşulamayasın ve sögmeyesin, ʿāḳ olmayasın. Neʿūẕu **(2)** bi'llāh, bunlar kebāyirdür. Ulu günāh, ʿaẓīm cerīmedür. Cümle emrlerine iṭāʿat **(3)** itmek gerekdür, şerʿe muḫālif olmaya. Aṣḥāb-ı kirām-dan Ebū Esidü's-Sāʿdī **(4)** r.ʿa. rivāyet eylediler ki: Resūlü'llāh yanında otururıduḳ. **(5)** Benī Seleme'den bir kimsene geldi, eyitdi: Yā Resūlü'llāh! Atam, anam vefātın-dan **(6)** ṣoŋra bir eylük varmıdur, anı edā eyleyem? Buyurdılar ki: Belī anlara Ḥaḳ **(7)** teʿalādan raḥmet istemek ve anlar içün istiġfār ve kendülerden ṣoŋra **(8)** ışmarladuḳları nesneleri ṭutmaḳ ve ṣıla-i raḥm ve dostlarına ikrām **(9)** itmek anlara eylük eylemekdür. Aṣḥābdan birinüŋ ḫatunı varıdı. **(10)** Ziyāde maḥabbet ideridi. Atası ol ḫatuna kerāhet ile naẕar ideridi. **(11)** Oġluna didi ki ḫatuna ṭalaḳ vire. Ol+daḫı Ḥażret-i Risālet-(**12**)-Penāh'a gelüp ḥikāyet eyledi. Buyurdılar ki: Ṭalāḳ vir. Bir kimsene **(13)** Ḥażret-i Resūl'den ṣ. ʿa. s. ġazāya varmaġa icāzet **(14)** istedi. Buyurdılar ki: Ataŋ, anaŋ varmıdur? Eyitdi: Belī, vardur. **(15)** Buyurdılar ki:

Anlaruŋ emrleri olurısa var, cihāt eyle. Āgāh ol ki **(16)** eylük-de ana ḥaḳḳı muḳaddemdür. Ebū Hüreyre, r.ᶜa. rivāyet iderler: **(17)** Resūlü'llāh ḥużūrına ṣ.ᶜa. s. bir kimse gelüp ṣordı ki: **(18)** Ḥüsn-i ṣoḥbet itmege kim lāyıḳdur? Buyurdılar ki: Anaŋ. Üç kerre ṣordı. **(19)** Girü ol vechile buyurdılar. Dördünci defᶜa ṣorıcaḳ didiler ki:

14b

(1) Ataŋ. Bu ḥadīṯ-i şerīf delālet ider. Lāyıḳ bu oldı ki anaya maḥabbet **(2)** üç kerre ataya maḥabbet deŋlü ola. Zirā analarda üç ṣuᶜūbet muḳarrerdür. **(3)** Bir ṣuᶜūbet ḥaml, bir ṣuᶜūbet vaẓᶜ-ı ḥaml, bir emzürmek ṣuᶜūbeti ki **(4)** bu ḥāletler anaya maḫṣūṣdur. Atada yoḳdur. Server-i kāināt uŋ, ṣ. **(5)** ᶜa. s. emrleri ana göredür. Erbāb-ı tefsīr, r. t. **(6)** yazmışlar ki: Ataya, anaya riᶜāyet Müslümān olanlara maḫṣūṣ degüldür, **(7)** ḥattā kāfirler olurısa daḫı eylemek lāzımdur. Esmā Binti Ebī Bekir'den, **(8)** r.ᶜa. rivāyet iderler: Ḳureyş ᶜahdinde anası müşrik idi. **(9)** Bir gün beni görmege geldi. Resūlü'llāh ṣ.ᶜa. s. ḥażretlerine **(10)** didüm ki: Anam gelmişdür, görsem olurmı? Buyurdılar: Var, gör. Bir gün **(11)** Ḥażret-i Risālet'e ṣ.ᶜa. s. bir ḫatun ile bir kimsene gelüp **(12)** bir oġlancuk içün ḫuṣūmet eylediler. Ādem eyitdi: Oġlumdur, ṣulbum-dan **(13)** indi. Senden evvel ben götürdüm, senden evvel ben vażᶜ eyledüm didi. **(14)** Ḫatun eyitdi: Belī, sen götürdügüŋde ḫafīf idi. Şehvet ile **(15)** vażᶜ eyledüŋ, ammā ben ṯaḳīl iken götürdüm, kerāhet ile vażᶜ eyledüm, **(16)** didi. Ḥażret ṣ.ᶜa. s. oġlanı ḫatuna buyurdılar. **(17)** Ḥażret-i Yaᶜḳūb, ṣ.ᶜa.n.ᶜa. nās içinde **(18)** analarına ziyāde ḥürmetlü idiler. Anaları ḥāmile idi. İttifāḳ ikizler **(19)** idi. Vażᶜ-ı ḥaml zamānı gelicek içerüde ikisi bile söyleşdiler.

15a

(1) Ḫatun kelām-larını işidüridi. Birisi didi ki: Yol vir, ben evvel çıḳaram, ol **(2)** birisi eyitdi: Yol benümdür, nevbetüne taḥammül eyle diyücek ol eyitdi: **(3)** Sen evvel çıḳarısaŋ ben anamuŋ ḳarnını yarup muḳaddem çıḳaram, didi. **(4)** Ol birisi girü eyitdi: Yol vireyim, gel, çıḳ, anamı rencīde itme, didi. **(5)** Evvel ṭoġanuŋ adını ᶜAyṣ ḳodılar. ᶜİṣyān itdüginden ötrü. Ve ṣoŋra **(6)** çıḳanuŋ ismini Yaᶜḳūb didiler. ᶜAḳabeden meᵓḫūẕdur. ᶜAyṣ **(7)** büyüdi. Şikār ehli oldı. Atası Ḥażret-i İsḥāḳ, ᶜa. n. ᶜa. **(8)** e. t. aŋa māyil idi. Ḥażret-i Yaᶜḳūb, raḥmet ü şefḳat ehli, **(9)** ṭabīᶜatında līnet ü mülāyemet varıdı. Ḳoyun güderidi. Anaları aŋa **(10)** meyl itmişidi. İsḥāḳ Nebī, ᶜa. n. ᶜa. e. t. aᶜmā idi. **(11)** Ḥażret-i Ḥaḳ, c.ᶜa. imtiḥān idüp gözlerinden nūrı almışıdı. **(12)** Bir gün Cebrāīl, nāzil oldı, ᶜa. s. eyitdi ki: Allāh teᶜalā ṣabruŋ **(13)** tecrübe içün seni bu belāya

mübtelā itdi. Ol kidin ḳuvvet-i bāṣireye **(14)** bedel ne murādun varısa duʿāŋı müstecāb ider. Sevgülü olan oġluŋ **(15)** içün duʿā ḳıl, maḳbūldur. Ḥażret-i İsḥāḳ, ʿAyṣ'ı çaġurup gönlüm **(16)** şikār eti ister, var, ṣayd eyle, getür, yidügümden ṣoŋra saŋa duʿā **(17)** ideyim. Rabb'üm vaʿde eylemişdür ki ḳabūl eyleye. İki cihānda ʿazīz olursın, **(18)** didi. ʿAyṣ daḫı emrine imtiṯāl idüp ṣayd içün revāne oldı. **(19)** Yaʿḳūb ḳoyun yanında idi. Anası ādem gönderüp getürtdi.

15b

(1) İsḥāḳ'uŋ ʿAyṣ'a didügini ḥikāyet itdi. Taʿcīl var, bir ḳoyun boġazlayup **(2)** bişür ataŋa getür, yisün, ümīẕdür saŋa duʿā eyleye, didi. Ve hem ʿAyṣ'uŋ **(3)** bedeni ziyāde ḳıllu idi. Arḳaŋa bir ḳıllu deri al, ḳo ve sözde āvāzuŋı **(4)** taġyīr eyle, diyü ışmarladı. Yaʿḳūb daḫı ʿacele ile varup ḳoyun boġazladı. **(5)** Bişürüp anası ışmarladuġı üzre arḳasına post baġlayup **(6)** ve āvāzını taġyīr idüp ḳoyun etini Ḥażret-i İsḥāḳ'uŋ öŋine ḳodı. **(7)** Bir miḳdār ekl eyledi. Yā oġul, yaḳın gel, didi. Mübārek ellerini üzerine **(8)** ḳodı. Elleri posta ṭoḳınup, sübḥāna'llāh, bu ṣūret, şekl **(9)** ʿAyṣ'dur. Ammā rāyiḥası Yaʿḳūb'dur, didiler. Ḥatun ḥāżıra idi. **(10)** Oġlundur, duʿā ḳıl, didi. Mübārek ellerini Yaʿḳūb'uŋ arḳasına ḳoyup **(11)** yā İlāhü'l-ʿālemīn, ol Nebī-i ʿArabī ki Ḥażret-i İsmāʿīl neslinden getürseŋ **(12)** gerek. Andan ġayrı ne+ḳadar peyġāmberlerüŋ olurısa **(13)** bunuŋ neslinden getür, diyü münācāt u niyāz eyledi. Ol duʿā-yı **(14)** mübārek ile Ḥażret-i Yaʿḳūb, ʿa. n. ʿa. e. t. **(15)** fevz-i ʿaẕīme irişdi. Bir demden ṣoŋra ʿ ʿAyṣ daḫı şikār itmiş ve bişürmiş, **(16)** getürdi. Öŋine ḳodı. Āvāzını işidüp sen kim-sin, didi. **(17)** Eyitdi: Oġluŋ ʿAyṣ'um, emr itdügüŋi getürdüm didi. Eyitdi: Öŋürdi **(18)** gelen sen degül-miydüŋ? Eyitdi: Ben şimdi geldüm. Pes, Ḥażret-i İsḥāḳ **(19)** didiler ki: Duʿā saʿādetine ḳarındaşuŋ Yaʿḳūb fāyiz olmış, naṣīb

16a

(1) anuŋ imiş diyücek ʿAyṣ, yemīn itdi ki ḳarındaşını ḳatl eyleye. Girü **(2)** Ḥażret-i İsḥāḳ eyitdi: Oġlum, Allāh teʿalānuŋ taḳdīri ve murādı olmış. **(3)** Cüvānlaruŋ rızḳı kemāl-i zor u ziyāde ḳuvvet ile virilmez. Rızḳuŋ ḥudūdı **(4)** ve aḳsāmı olur. Şol şikāra beŋzer ki ṣayyad yüz cidd u cehd ile **(5)** oḳlar atar. Ol ṣaydı urur. Ammā ṣaydun laḥmı urana müyesser olmaz. **(6)** Kimüŋ naṣībi ise ol alur. Saŋa daḫı duʿā ideyim. Evlād u ensābun **(7)** çoḳ ola, didiler. El ḳaldurup ʿAyṣ içün Ḥażret-i ʿİzzet'e, c. **(8)** ṣ. münācāt itdiler. Ol duʿānuŋ āṣārıdur, ʿAyṣ'uŋ evlādı **(9)** nihāyet-i mertebe-i keṣretde oldı. Dirler ki cümle Rūm ḫalḳı ʿAyṣ **(10)** neslindendür. Ol silsileden peyġāmber gelmedi. Ḫaber-i

şāẕdur, Eyyūb-i **(11)** ṣābir anuŋ neslindendür, dimiş-ler. ʿAyş'uŋ yemīn itdügini vālidesi **(12)** işidüp ḫavf eyledi ki ḳarındaşından Yaʿḳūb'a mażarrat u ḫasārat **(13)** irişe. Ol eclden Yaʿḳūb'a didi+ki: Ḳarındaşuŋ yemīn eyledi, **(14)** nā-gāh saŋa żarar irişdürür. Sende anuŋıla muḳāvemete ṭāḳat u ḳudret **(15)** yoḳdur. Necrān'da ḫāluŋ vardur. Anuŋ yanına var, firāḳuŋa rāżiye oldum. **(16)** Allāh teʿālānuŋ irādeti niçe olur ise ẓuhūr idince anda ol, didi. **(17)** Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı, ʿa. n. ʿa. e. t. emr-i mādere **(18)** imtiṣāl ile anasına vedāʿ idüp ṭayısına, Leyyā bin Tenvīl dirleridi, **(19)** çıḳup anlar ṭarafına teveccüh eyledi. Gündüz ārām idüp gice gideridi.

16b

(1) Ol eclden İsrāīl dimişleridi: ʿArż-ı Kenʿān'a irişüp ṭayısına **(2)** bulışdı. Tüvānger ü māldār kimsene idi. Ḳoyunı çoḳ idi. İttifāḳ, **(3)** ol yıl ḳaḥṭ oldı. Ol yirde bir ḳuyusı varıdı. Koyunlarına andan **(4)** ṣu virüridi. Ḳuyunuŋ ṣuyı az olup Yaʿḳūb'a şikāyet eyledi. **(5)** Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı ḳuyunuŋ üzerine varup bir koġa ṣu çeküp **(6)** içdiler. Ol ṣuyı girü ḳuyuya dökdiler. Ḳudret-i Ḥaḳ ile, c. **(7)** ẕ. ṣuya bereketler irişüp ḳuyu ṣuyla ṭoldı. Ṭayısı bu ḥāleti **(8)** göricek ʿizzet ü iḥtirāmlar eyledi. Ḳudūmını mübārek bildi. İki ḳızları **(9)** varıdı. Nikāḥ ile Yaʿḳūb'a ʿarż eyledi. Küçük ḳızınuŋ adı Rāḥīl **(10)** idi. Ḥażret-i Yaʿḳūb, anı görmişidi. Ḫāṭırı aŋa meyl itdi. Ṭayısı **(11)** ehl-i şirkden idi. Dīn-lerinde şirk ehlinüŋ ḳızlarını alurlarıdı. Ammā **(12)** müşrike ḳız virmezleridi. Ḥażret-i Yaʿḳūb sözine icābet eyledi. **(13)** Ṭayısı büyük ḳızını virdi. Yanına getürdi. Küçük ḳızı Rāḥīl'i **(14)** ṣandı, eyitdi: Bunı istemezem, küçük ḳızuŋı vir didi. Ṭayısı **(15)** eyitdi: ʿĀdetümüzdür, büyük ḳız var iken küçügi virilmez. Çünki murāduŋ **(16)** oldur, anı daḫı virdüm, didi. Ayīnlerinde cemʿ-i uḫteyn cayiz idi. **(17)** İkisini bile ḳabūl eyledi, aldı. Ḥażret-i Yaʿḳūb, ġāyet ile mesrūr u **(18)** şād oldı. İki ḳızlaruŋ iki cāriyeleri daḫı varıdı, ḳız **(19)** ḳarındaşlar idi. Her birisi cāriyelerini daḫı Ḥażret-i Yaʿḳūb'a baġışladı.

17a

(1) Ṭayısı Yaʿḳūb ile ḳavl itdiler. Yedi yıl ḳoyunlarına ḫidmet **(2)** eyleye. Bu ṭarīḳile ṭayısı yanında ḳaldı. On iki oġlı vücūda geldi. **(3)** Ḥażret-i Yūsuf, Bünyāmīn Rāḥīl'den ṭoġdı, ġayrılar sāyirinden **(4)** vücūda geldi. Ḳoyuna ḫidmet zamānı geçdi. Ḥażret-i Yaʿḳūb, ʿa. **(5)** n. ʿa. e. t. atasını, anasını görmege müştāḳ **(6)** oldı. Ol cānibe teveccüh itmek istedi. Ṭayısına ṭanışdı. **(7)** Gitdügine güç geldi. Eyitdi: Niçe varırsın, elüŋde nesne yoḳ. Bir **(8)** yıl daḫı ṭur, senüŋiçün nesne taḥṣīl ideyim, didi. Yaʿḳūb eyitdi: **(9)** Ne taḥṣīl idersin? Eyitdi: Ḳoyunlarum bir yılda ne deŋlü dişi ḳoyun **(10)** ḳuzularısa

senüŋ olsun. Evüŋüze boş varma, didi. Yaʿḳūb **(11)** daḫı gördi, maʿḳūldur. Rıżā virdi. Bir yıl daḫı ṭurdı. Ḳoyun **(12)** ḳuzulayacaḳ zamān irişdi. Emr-i Ḥaḳ ile ʿa. c. Cebraʾil nāzil **(13)** oldı. Yaʿḳūb'a didi ki: Fülān mevżiʿe var. Anda bir aġaç vardur. **(14)** ʿAṣā ile ur, o yapraḳları düşsün, ḳoyunlar ol yapraḳdan yisün-ler, **(15)** cümlesi dişi ḳuzular, didi. Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı eyle itdi. Cümle **(16)** ḳoyunları dişi ḳuzuladı. Ṭayısı bu ḥāleti göricek taʿaccüb eyledi, **(17)** eyitdi: Bir yıl daḫı ṭurmaḳ istersin gibi, ki ḳoyunlarum erkek ḳuzulaya. **(18)** Neʿam, didi. Ol yıl daḫı ṭurdı. Vaḳt irişdi. Girü Cebrāīl-i Emīn **(19)** nāzil oldı. Taʿlīmi üzre oldı. Cümle ḳoyun-ları erkek

17b

(1) ḳuzuladı. Ṭayısı göricek eyitdi: Ey oġul! Rabb'üŋ ḳadīrdür. Pes **(2)** ṭayısına vedaʿ idüp ehli ve cümle oġullarıyla atası ve anası olduġı **(3)** yirlerine teveccüh eyledi. Ḫatun-larını ve cāriyelerini īmāna daʿvet **(4)** itdi. Cümlesi Müslümān oldılar Yaʿḳūb ʿa. s. şādmān **(5)** oldı. İttifāḳ ḫatunlaruŋ birisi gitdükleri vaḳt bir oġlına ögretdi ki **(6)** babalarınuŋ ʿibādet itdügi ṣanemi oġurlaya. Ol+daḫı ṣanemi alup **(7)** gizledi. Ḫatun-lar cümle evlādı ile gitdükleri gibi ṭayısı firāḳa **(8)** düşdi. kendüye bir pāre tesellī içün ṣanem olduġı yire geldi ki **(9)** aŋa ṭāʿat ile göŋlin egleye. Gördi, ṣanem yirinde degül, gitmiş. Bildi ki **(10)** anlar alup gitmişlerdür. Bī-ḥużūr olup süvār oldı, ʿaḳablerince **(11)** yüriyüp geldi, irişdi, eyitdi: Yaʿḳūb! Saŋa itdügümüŋ cezāsı **(12)** bumıdur? Yaʿḳūb eyitdi: Nedür? Eyitdi: ʿİbādet itdügüm ṣanemi oġurlamış-sın. **(13)** Yaʿḳūb yemīn itdi+ki ḫaberüm yoḳdur, ammā ṣol ilāhdan ne fāyide ki **(14)** kendüyi ṣaḳlamaġa ḳudreti olmaya. Seni bir ḫayra delālet ideyim. Allāh **(15)** teʿalāya ʿibādet eyle. Cümle virdüğüŋ nesneleri ehlümden ġayrı **(16)** girü saŋa vireyim, didi. Ṭayısı daḫı nola, didi. Ḫatunlardan **(17)** ġayrı virdügi ḳoyunları cümle redd eyledi. Ol+daḫı aldı, gitdi. **(18)** Ḥażret-i Yaʿḳūb, ehli ve evlādı ile yola düşdiler. Oġulları **(19)** on iki idi. Arż-ı Kenʿān'a yaḳın oldı. Yaʿḳūb evlādına libāsların

18a

(1) geydürüp zīnet eyledi, oġullarını ilerü ḳoyup eyitdi: Yaraḳlu **(2)** müsellaḥ bir ādem gelüp siz kimsiz diyü ṣorar ise, biz Yaʿḳūb'uŋ oġulları, **(3)** ḳarındaşı ʿAyṣ'uŋ ḳullarıyuz, efendimüzi görmege müştāḳ olduḳ, **(4)** anı görmege giderüz, diyesiz, diyü ışmarladı. Bu cānibden ʿAyṣ **(5)** daḫı Yaʿḳūb'uŋ Kenʿān'a iḳbālini istimāʿ idüp oḳın, yayın, cümle silāḥın **(6)** müretteb ü müheyyā eyleyüp evinden çıḳdı ki Yaʿḳūb'ı ḳatl eyleye. Yolda **(7)** muḳaddem oġullarına bulışup kimlersiz, diyü ṣordı. Anlar daḫı

Yaʿḳūb'un **(8)** ögretdügi üzre cevāb virdiler. O kelāmı işitdügi gibi ḳudret-i **(9)** Ḥaḳ ile, ʿa. c. ḫāṭırına raḥm u şefḳat dāyireleri ġālib olup **(10)** bunlara ḥüsn-i naẓar ile baḳdı. Üzerlerine iḳbāl eyledi. Riḳḳat **(11)** müstevlī olup gözleri yaşıla ṭoldı. kendü nefsine eyitdi: **(12)** Eyvāh! Ata, ana bir ḳarındaşuŋ ola, oġullarına ögredüp evlādını senüŋ **(13)** ḳullaruŋuz diyü iʿtirāf eyleyeler, sen anlaruŋ ḳatline ʿazīmet eyleyesin, **(14)** diyü nādim ü peşīmān oldı. Silāḥlarını yābāna atdı. Ḥażret-i **(15)** Yaʿḳūb'ı istiḳbāl eyledi. Öpdi, kuçdı, Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı **(16)** ʿa. s. eyitdi: Ey ḳarındaş! Allāh teʿalā saŋa maġfiret eyleye. Benüm nem **(17)** var ise cümle senüŋdür. Aramuzda buʿd u müfāreḳat vāḳiʿ oldı. **(18)** Ve ḫālüŋe iştiyāḳumdan ötüri cümle ehl u evlādum ile geldüm. **(19)** Aramuzda vāḳiʿ olan mācerādan geçelüm, niʿmet ü sürūrda olalum,

18b

(1) didi. Evlerine geldiler. Vālidesi meserretler eyledi. Zamān geçdi, **(2)** ʿīş ü ʿişretde oldılar. Ol maḥabbetüŋ muḳteżāsı oldı. Ḥikāyet **(3)** iderler: Yaʿḳūb ile ʿAyṣ, ikiz ṭoġmışlarıdı. Vefātları daḫı bir **(4)** günde olup bir ḳabrde defn itdiler. Sübḥāna'llāhu'l-ʿaẓīm, ʿibādına ne **(5)** zībā luṭf-ı ʿamīmdür. ʿİlmine kimsenüŋ ıṭṭılāʿı yoḳ, ḥükmine muʿaḳḳab daḫı **(6)** olmaz. Bu ḳıṣṣa-i ʿacībe bir vālideyne şāhid oldı. Ey atası, anası, **(7)** ḥayatda olan ehl-i saʿādetler! Anlaruŋ vücūdlarını ġanīmet bil, ḳademleri **(8)** ḫākini başuŋa tāc-ı ser ḳıl. Cemāl u liḳālarına naẓaruŋ ʿibādet; ata, ana **(9)** fermānına imtiṣal, ḥaḳiḳaten Ḥaḳḳ'a, ʿa. c. ḥüsn-i iṭāʿatdur. Ḥayāt-ı dünyāya **(10)** maġrūr olma, mevt ḳarībdür. Ḳarındaşuŋa isāet eyleme, ol bana cefā **(11)** itdi, diyü ḥaḳḳ-ı iḫvete iżāʿat virme. Maḥab ile ḥabīb ortasında **(12)** firāḳ, muḳadder ü muḳarrerdür. Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. bu maḥalde **(13)** ḥikāyet-i laṭīfe īrād eylemişler. Sāmiʿe naṣīḥat u pend, pes **(14)** müfīd ü sūdmenddür. Silk-i naẓm-da muntaẓam ḳıldı.[15]

(15) Ey bürāder, niʿmetiyle muġtenem! Bil anı, ʿālemde sensin muḥteşem.
(16) Ḳardeş olur ādeme rūḥ u revān, Ḳardeş ile tāzedür ādemde cān.
(17) Ḳardeş olur māye-i genc-i sürūr, Ḳardeş ile bulınur dāyim ḥużūr.
(18) Bir bürāder kim ṭoġa bir anadan, ʿĀḳıla yeg elli biŋ bī-gāneden
(19) Ehl-i ʿaḳla ṣor, bürāder ḥālini, ʿĀḳlı olan terk idermi mālını?

19a

(1) Māl u mülk ü ḫānmāndur ḳardeşüŋ, Hey, ne māl u mülk! Cāndur ḳardeşüŋ,
(2) ʿĀḳıla ḳardeş cefāsıdur vefā, Ḳardeşe ʿaḳl ehli eylermi cefā?

[15] Manzumelerin vezni fāʿilātün fāʿilātün fāʿilün'dür.

(3) Ḳardeşüŋ yolında eyle cān sebil, Yad görme ḳardeşüŋi, cān bil.
(4) Ādemüŋ iḫvānıdur cān pāresi, ʿAyn-ı merhem-dür bürāder pāresi.
(5) İtme ʿāḳıl ḳardeşüŋe suʾ-i ẓan, Bādī-i ẓenb olmayasın tā ki sen.
(6) Ḳardeşe isnād iderseŋ ger günāh, Senden olan ẓenbe eyle, her gün ah!
(7) Ṭāliʿüŋ fīrūz olup virürse el, Ḳardeş ile bir olup meydānı al.
(8) Ḥażret-i Yaʿḳūb'ı gör ol pāk-ı dīn, Ḳardeşi tesḫīr içün ḳurdı kemīn.
(9) Bende itdi ḳardeşe evlādını, Ser-firāz itdi cihānda adını.
(10) Ādemīlik böyle olur ey cüvān! Ḳardeşe beẕl olına tāb u tüvān.
(11) Ḳıṣṣa-i Yūsuf durur ʿibret-nümā, ʿAḳl u inṣāf ehline ḥālet-fezā.
(12) Ẓāhiren iḫvānı itdiler cefā, Ol cefā oldı ḥaḳiḳatde vefā.
(13) Bāʿiṣ oldı ol cefā Ḥaḳ luṭfına Ṣayma zinhār anı ḳardeş ʿunfına.
(14) Yūsufuŋ iḫvānını ẕemm eyleme, ʿAyb üzre ʿayb-lar żamm eyleme.
(15) O peyember-zādelerdür aṣl-ı pāk. Āsumān-ı luṭfa mihr-i tābnāk.
(16) Keyd u mekre ẕikr-i ḫˇāb oldı sebeb, Böyle imiş la-cerem, taḳdīr-i Rab.
(17) Dimese ol düşleri iḫvānına, Kimsene ḳaṣḍ itmez idi cānına.
(18) Fitne-i iblīs itmiş der-miyān, Şerrini defʿ ide ḥayy-ı müsteʿān.
(19) Ḳardeş itmez ḳardeşe cevr ü taʿab, Ortada ger olmasa her bī-edeb.

19b

(1) Ünse maniʿ-dür ʿaceb şeytān-ı ins, Mübtelādur bu cihetle cümle cins.
(2) Berk idermiş ġamz-ı ḳalbi ṭaşdan, Ayırurlar ḳardeşi ḳardaşdan.
(3) Girse ḳardeş arasına ger nifāḳ, Bozılur ʿālemde ḳalmaz ittifāḳ.
(4) Lā-büd ister dāyima ehl-i ḥased, Ḳardeşi göstermege gūyā esed.
(5) Ġamz-ı iḫvān eyleyen iblīsdür, İḫtirāz itmek gerek ol pis-dür.
(6) Merd odur her ḳardeşe ülfet vire, Yār ide ḳardeşleri rāḥat vire.
(7) Raḥm iden ḳardeşlere raḥmet bulur, Düşmana iḳbāl iden zaḥmet bulur.
(8) Ata, ana, ḳardeşüŋ cānuŋ durur, Bende ol anlar senüŋ ḫānuŋ durur.
(9) Bu maḳāma var münāsib ḳıṣṣadur, Ḳıṣṣadan maḳṣūd la-büd, ḥiṣṣedür.
(10) Bir zamānda varımış merdāne zen, Şeytanet yolına olmış rāh-zen.
(11) ʿĀḳılaymış ehl-i ḥaḳḳ u dūr-bīn, Yoġımış ḳalbinde aṣlā buġż u kīn.
(12) Bir sebeble ẓulme olmış mübtelā, Dest-i ẓālim-de çeküp renc ü ʿanā.
(13) Lāzım olmış ki siyāsetler göre, Cevr eliyle ḳahr u āfetler göre.
(14) Varımış ḫatunuŋ oġlı, ḳardeşi, Her cihetle dest-gīr ü ḥāldeşi.

(15) Ẓulm iden cebbār, dimiş ʿavrata, Uġradup maẓlūmı ḥüzn ü şiddete.
(16) İḫtīyār it, ḳanḳısın ḳatl idelüm, Naḳd-ı cehdi ol yola beẕl idelüm.
(17) Lā-cerem fikr eylemiş ol ʿāḳıla, ʿİlm-i raḥmuŋ maʿdeni ol fāżıla.
(18) Oġlı bulmaġa var imkān u dem, Līk bulmaḳ ḳardeşi müşkil ʿadem.
(19) Nūr-ı çeşmüŋ ḳatline virmiş rıżā, Ḳardeşine ḳıymamış zī-muḳteżā.

20a

(1) Āferīn-ler ol zene, ṣad āferīn, Raḥmet-i Ḥaḳ'dan geye tāc-ı şemīn.
(2) Zī-kemāl, şefḳat ü mihr-i ʿaẓīm, Zī-mürüvvet, zī-ʿaṭā, raḥm-ı ʿamīm.
(3) Cūybār-ı raḥmet isterseŋ ṭaşa, Cevr ḳılma, mihrbān ol ḳardeşe.
(4) Ehl-i raḥme raḥmet eylermiş Ḫudā, Rāḥim olmaz raḥmet-i Ḥaḳ'dan cüẕā.
(5) İstimāʿ it ḳıṣṣa-i raḥm-ı güzīn, Lāyıḳ-ı devlet olan ey nāzenīn!
(6) Şeyḫ Ebū İsḥāḳ tāc-ı evliyā, Mihr-i luṭf u muḳtedā-yı aṣfīyā.
(7) İttifāḳen ḥac içün ḳılmış sefer, Gice bir ṣaḥrāda bulmışlar maḳar.
(8) Bādiye ḫālī vü tenhā, yoḳ enīs, Vaḥşet ü ʿibret olur ancak celīs.
(9) Leyl imiş rūşen żiyā-yı māh-tāb, Eylemiş bedr-i ḳamer, nūr iktisāb.
(10) Semʿ-i şeyḫe tā ki irmiş bir cevāb, Yā Ebā İsḥaḳ eyle eyler ḥiṭāb.
(11) Ṣavt-dur, mesmūʿ olur, ammā żaʿīf, Gūyā eyler nidā, cism-i naḥīf.
(12) İntiẓārum var saŋa ey nefs-i pāk! Cānı mihmān itmek ister laḥd u ḫāk.
(13) Ol nidāya şeyḫ iḳbāl eyledi. Luṭf idüp iʿzāz u iclāl eyledi.
(14) Vardı, gördi bir cüvān-ı tāze-rūy, Cismi olmış żaʿīf eyle gūyā ki mūy.
(15) Mevte irmiş ḥāleti ġāyet żaʿīf, Bir ramaḳ ḳalmış ḥayātından naḥīf.
(16) Baḳdı eṭrāfına cemʿ olmış sibāʿ, Ṭarafa ḥayvānat ḳılmış ictimāʿ.
(17) Yanına ḳonmış ṭurur reyḥān-lar, Üns içün bekler anı ḥayvān-lar.
(18) Şeyḫ didi kim-sin ey şāb-ı laṭīf, Pāy-māl ḫāk-dür cism-i şerīf.
(19) Didi cism, merkez-i aḫlāṭdur, Bir ġarībem, şehrümüz Şimşāṭ'dur.

20b

(1) ʿİzzet ehli idüm anda muḥterem, Nüzhetüm var idi ḫaylī muḥteşem.
(2) Nefsüm itdi kūy-ı ʿuzlet iḫtiyār, ʿUzlet ile çekmişem çoḳ intiẓār.
(3) ʿArıż oldı cāna envāʿ-ı elem, Āşiyān-ı aṣla pervāz isterem.
(4) Ol ki bu eşkāl taṣvīr eylemiş, Her vücūda mevt taḳdīr eylemiş.
(5) Yüz sürür cisr-i fenāya her ḳadem, Ger faḳīr ü ger emīr-i muḥteşem.
(6) İsterem Ḥaḳ'dan velā ḥāżır ola, Mevtümüŋ aḥvāline nāẓır ola.

(7) Şeyḫ şormış ehlini, etbāʿını, Ḫānesinde ḳavmini, eşyaʿını.
(8) Anlara varmı vaṣiyyet yā ḫaber, Ġurbet içre bilmege senden eṣer.
(9) Didi var ḳardeşlerümle vālide, Ḥaḳ teʿalā anlara raḥmet ide.
(10) Ortamuzda düşdi ġurbet nā-gehān, Şevḳile teng oldı cāna bu cihān.
(11) Vaḥşetüm defʿīne üns içün sibāʿ, Çegzinüp eṭrāfa iderler semāʿ.[16]
(12) Aġlaşurlar ġurbetüm içün bile, Ah-ı firḳat dem-lerinden var gile.
(13) Yanuma cemʿ itdiler reyḥan-ları, Būy ile yād itmeyem tā anları.
(14) Söyleşürken şeyḫ ile ol pāk-bāz, Ẓāhir oldı ḥayye ġāyet ser-firāz.
(15) Aġzı ile götürür nercisleri, Söyleyüp teşrīf ider meclisleri.
(16) Didi şeyḫe ʿabdi, ḳuva'llāh ile, Ol velīdür, āşinādur şāhıla.
(17) Evliyāya ġayret issidür raḥīm, Ḳullarıyçün ol durur ġāyet kerīm.
(18) Ġaşy geldi şeyḫe oldı bī-mecāl, Ol+dem içre eyledi şāb intiḳal.
(19) Nevm geldi şeyḫe ol sāʿat hemīn, Göz açınca gördi ol şehri yaḳīn.

21a

(1) Girdi şehre ol velāyet maʿdeni, Dürr ü yāḳūt u kerāmet maḫzeni.
(2) Gördi bir ḥatun istiḳbāl ider, İrdi Şeyḫ'e, ʿizzet ü iclāl ider.
(3) Ẓāhiren beŋzer cüvāna ṣūreti, Evliyā silkinde lākin sīreti.
(4) Şeyḫe didi ey Ebū İsḥāḳ-ı pāk! ʿİzzet eflākında mihr-i tābnāk.
(5) Ol cüvānuŋ di baŋa aḫbārını, Ḳıl ḥikāyet ol ġarīb āṣārını.
(6) Niçe oldı ġurbet içre ḥāleti, Firḳat u ḥasretle ḥüzn ü şiddeti?
(7) Şeyḫ aḥvāli ḥikāyet eyledi, Mācerāyı hep rivāyet eyledi.
(8) Didi şevḳin ḳardeş ile anaya, Ol velayet gevheridür dānaya.
(9) İşidüp ḥatun şeyḫün sözlerin, Yaşıla pür itdi ol dem gözlerin.
(10) Didi irdi şevḳi, şevḳ aṣḥābına, Şemm-i rīḥ irişdi hep erbābına.
(11) Düşdi ol+dem eyledi teslīm-i rūḥ, Mesken-i ḳuds içre bulsun ol fütūḥ.
(12) Geldiler etbāʿı, tekfīn itdiler, İhtimām-ı emr tedfīn itdiler.
(13) Zī-maḥabbet, zī-kerāmet, zī-kerem, Eylemişler beẓl ü ṣarf ehl-i himem.

(14) Tefsīr-i Sūrābādī'de Muḥammed Hīṣam'-dan rivāyet eylemişler ki: Bu kıṣṣa-i **(15)** Yūsuf'da istimaʿ idenlere fevāyid-i ʿaẓīme vü naṣāyiḥ-i ʿamīme vardur. **(16)** Evvelā maḫlūḳa göŋül baġlamaḳ olmaz. Ḥażret-i Yaʿḳūb, Yūsuf'a dil **(17)** baġladı. Niçe

[16] سماع şeklinde yazılması gereken sözcük (Topaloğlu-Karaman 1983: 193, OTAL: 934) صماع şeklinde yazılmıştır. Ayrıca bk. 14. dipnot

zamān-lar mübtelā-yı maḥabbet olup zār u zār aġladı. **(18)** İkinci, Ḥaḳ teʿalā bir ḳulına virdügi dünyā niʿmetine ḥased gerekmez imiş. **(19)** Yūsuf'uŋ ḳarındaşları ḥased itdiler, ṣoŋra pāy-ı tā-fıraḳ ḥacālet

21b

(1) deryāsına ġarḳ oldılar. Üçünci, meger şeyṭāndan emīn olmaḳ olmaz ki **(2)** peyġāmberler ile oġulları arasına girüp ne dām-lar ḳurdı. **(3)** Cümle mekr-i īblīs-i laʿīn idi. Dördünci, kendü rāzını pinhān itmek **(4)** gerek. Ḥażret-i Yūsuf, ẓāhirde belāya mübtelā olduġı keşf-i **(5)** rāz idi dirler. Beşinci maʿlūm oldı+ki bende, günāh itmekile **(6)** īmāndan düşmezimiş. Hevā-yı nefse mutābaʿat gerekmezimiş. Yūsuf ʿa. **(7)** s. ḳarındaşları ile ṣaḥrāya luʿba çıḳdı. Ol sebeb ile **(8)** kendüyi ḳaʿr-ı çāhda müşāhede eyledi. Yedinci, her kimseyi ki Ḥaḳ **(9)** s. t. ṣadāḳat ile ser-efrāz eyleye kimsenüŋ aŋa ḥaḳāret **(10)** ile naẓara liyāḳatı olmaz. Sekizinci, faẓl u şeref ʿilmüŋ-dür ki **(11)** Ḥażret-i Yūsuf āḫir, ʿizzeti ʿilm ile buldı. Ṭoḳuzuncı, kerīm olan, **(12)** ḳādir olduġı yirde günāhı ʿafv ider. Nitekim Ḥażret-i Yūsuf **(13)** ʿa. n.ʿa. e. t. ḳarındaşlarına eyledügi intiḳam **(14)** müfīd olmadı. Onuncı, dāyimā Ḥaḳ s. t.dan ḫavf üzre **(15)** olmaḳ gerek. Ḥażret-i Yūsuf, bu deŋlü şeref, meẕellet ü serveri **(16)** üzre dāyimā ḫāyf u tersān idiler. Ḳıṣṣa-i pür-ḥiṣṣenüŋ **(17)** sāyir fevāyidi lā-yuḥṣādur. العارف يكفيه الاشارة **El-meclisü'ş-(18)-şānī:** Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. ikinci meclisi, āyet-i kerīme **(19)** beşāret-i żamīme لهم البشرى فى الحيوة الدنيا وفى الاخرة

22a

(1) maʿānī-i şerīfesi beyānı ile müşerref eylemiş. Ehl-i Mıṣır'dan bir kimse **(2)** Ebī Derdā r.ʿa. ḥażretlerinden bu āyet-i kerīmeyi ṣormış, anlar **(3)** dimişler ki: Bu āyet-i şerīfenüŋ maʿnāsı Ḥażret-i Risālet'den ṣ. **(4)** ʿa. s. suʾāl eyledüm. Buyurdılar ki: Rüʾyā-yı ṣāliḥadur ki **(5)** ādem anı görür veyā anuŋıçun görilür. Semüret bin Cündüb r. **(6)** ʿa. dimişler ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ ʿa. s. her bār ki **(7)** namāzdan fāriġ olurlarıdı, aṣḥāb-ı kirāma müteveccih olup bu **(8)** gice vāḳıʿa gördüŋüzmi diyü ṣorarlarıdı. Görmiş kimsene **(9)** varısa taḳrīr idüp taʿbīr iderleridi. Bir gün girü ʿādet-i **(10)** şerīfeleri üzre ṣordılar. Düş görmiş ādem bulınmadı. kendüler **(11)** buyurdılar ki: Bu gice gördüm, iki kimsene gelüp elüme **(12)** yapışdılar, beni arż-ı muḳaddeseye iletdiler. Bir kimsene oturmış, **(13)** bir kimsene daḫı ṭurur, elinde demürden āletleri var. Bu oturan **(14)** ādemüŋ gözine ṣoḳar, eŋsesinden çıḳar. Girü ol ālet ile **(15)** bir gözine daḫı ṣoḳar. Dayimā bu ṭarīḳile ʿaẕāb ider. Ol iki **(16)** kimsenelere bunları ṣordum, gidelüm didiler,

gitdüm. Gördüm, **(17)** bir kimsene ḳafāsı üzre çalḳoyın yatur. Başı ucunda bir kimsene **(18)** ṭurur. Elinde ṭaş-mıdur, bir nesne ile bu kimsenenüŋ başına **(19)** urur, başını pāre pāre ider. Ṭaş ṣıçrar, varur, girü alur, urur.

22b

(1) Muttaṣıl bu vażıʿla ʿaẕāb eyler. Anı daḫı ṣordum. Gidelüm, didiler, **(2)** gitdük. Bir yire geldüm, tennūr gibi bir delük var. Yuḳarusı müżāyaḳa, **(3)** içerüsi vāsiʿ, derūnı ṭolu āteşdür. Erenlerden ve ʿavratlardan **(4)** çıplaḳ ve ʿüryān kimseneler var. Āteş kendülere yaḳın geldükde, çıḳalum, **(5)** dirler. Girü dönerler, āteş içinde muʿaẕẕeb dururlar. Anları daḫı **(6)** ṣordum, gidelüm, didi. Bir yire geldük. Ḳatında bir ırmaḳ aḳar. **(7)** İçerüsinde bir ādem ṭurur. Kenāra çıḳmaḳ ister, bir ādem daḫı kenārında **(8)** ṭurmış, öŋinde ṭaş-lar var, çıḳmaḳ isteyeni ṭaşıla aġzına **(9)** urur, çıḳartmaz. Bu nedür, didüm. Gidelüm, didiler. Āḫir bir yeşil **(10)** bāġçeye geldük. İçinde bir büyük aġaç var, dibinde bir pīr **(11)** oturur, yanında oġlancuklar cemʿ olmış. Ol aġaca yaḳın yirde bir ādem **(12)** ṭurur ṭurmaz āteş yaḳar. Beni ol aġaca çıḳardılar. Bir sarāya **(13)** getürdiler. Ṣerīf-i menzil ol evde pīrler ve ādem-ler, cüvānlar, **(14)** ḥatunlar, oġlancuḳlar vardur. Ol evden daḫı çıḳup girü **(15)** aġāca çıḳarup bir eve daḫı iletdiler. Evvelki ḫāneden daḫı **(16)** aḥsen pīrler ve cüvānlar var. Ol iki kimsenelere ṣordum. Bu **(17)** gice beni ṭavāf itdürdügüz gördügümüz nesnelerden ḫaber virüŋ, **(18)** didüm. Eyitdiler: Evvel gördügüŋ kimsene ki gözlerini demür ile **(19)** çıḳarurlar idi, ol bir keẕẕab ādemdür. Dayimā yalan sözler

23a

(1) söyler. İşidenler gerçek ṣanup āfāḳda anı söylerler. Tā ḳıyāmete degin **(2)** ana bu vechile ʿaẕāb iderler. Ol kimsene ki başına ṭaş ile **(3)** ururlarıdı, Allāh teʿalā aŋa Ḳurān-ı kerīm virüp oḳırıdı, gice yatup **(4)** ṣabāḥ ḳalḳar Ḳurān ile ʿamel eylemezidi. Ḳıyāmet olınca gördügüŋ **(5)** üzre muʿaẕẕebdür. O tennūr gibi gördügüŋ içi āteşdür. Anda **(6)** olanlar ẓānīlerdür ki zinā iderler. Ol ḳan aḳar ırmaḳ içinde olan **(7)** ribā idenlerdür. Ol aġaç dibinde oturan pīr, Ḥażret-i İbrāhīm'-dür **(8)** ʿa.s. Yanında oġlancuḳlar, evlād-ı müʾminīndür. Ol āteş **(9)** yaḳan kimsene cehennem ḫazīnedārı Mālik'dür. Ol iki ḫāne ki **(10)** girdük, ʿāmme-i nās menzilidür. Ammā bu ḫāneye ki şimdi geldük, şehīdler **(11)** menzilidür. Biz Cebrāʾīl ü Mīkāʾīl, öz başuŋı ḳaldur, didiler. **(12)** Baḳdum, üzerümde buluṭ gibi görinür, bu senüŋ mekānuŋdur. Didüm ki: **(13)** Ḳoŋ beni, menzilümi göreyim. Eyitdiler: Daḫı dünyāda ʿömrüŋ vardur, vaḳti **(14)** gelmedi, didiler. ʿAbdu'r-raḥman bin Semüre r.ʿa. rivāyet **(15)** eylemişler ki Medīne-i Münevvere'de mescid-i

mübārek-de oturur idük. **(16)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. geldiler. Buyurdılar **(17)** ki: Bu gice ʿaceb ḥālet gördüm. Ümmetümden bir ādeme ḳabrinde ʿaẕāb **(18)** iderler. Ḥayāt-i dünyāda iken alduġı ābdest gelür, ol **(19)** ʿaẕābı giderür. Girü bir ādem gördüm, şeyāṭīn araya almışlar,

23b

(1) vaḥşet virürler. Dünyāda Allāh teʿālāyı ẕikr itdügi gelür, anlardan **(2)** ḫalaṣ ider. Girü ümmetümden birini gördüm, ʿaẕāb melekleri araya almışlar. **(3)** Namāzı gelür, ellerinden alur. Girü birini gördüm, ṣuṣamış, zebūn olmış, **(4)** bir ḥavż var, her bār ki gelür, ṣu içmek ister, ḳomazlar. Ramażān ayında **(5)** ṭutduġı oruç gelür, ol ḥavż-dan içürür, teşneligi gider. **(6)** Girü birini gördüm, peyġamberler otururlar, ḥalḳa ḥalḳa olmışlar, **(7)** anlaruŋ yanlarına gelmek ister, ḳomazlar. Dünyāda cenābetden ġusl **(8)** itdügi gelüp eline yapışup benüm yanuma getürür. Ve birini gördüm, **(9)** üzerinde ve elinde ve ṣaġ ve ṣolında ẓulmetler var. İtdügi ḥac gelür, **(10)** anı ol ẓulmetlerden çıḳarur, nūr idḫāl ider. Ve birini daḫı gördüm, **(11)** yüzi üzre düşmiş, āteş gelür, yüzüni yaḳmaḳ ister, ṣadaḳa **(12)** itdügi gelür, yüzüne perde olur ve başı üzre gölge olur. **(13)** Ve birini gördüm, nās gelürler, sözler söyleşürler, anuŋ söze ḳudreti **(14)** yoḳ, ṣıla-i raḥm itdügi gelür, dir ki: Müslümānlar, bu ṣıla-i raḥm **(15)** itmişdür, diyü söylerler. Ol+daḫı kelāma ḳādir olur, Müslümānlar **(16)** gelürler, anuŋıla muṣāfaḥa iderler. Ve bir ümmetümi daḫı gördüm, zebānīler **(17)** alup gidüp her yire iletürler. Emr-i maʿrūf nehy-i münker itdügi **(18)** gelür, ellerinden alup menzil-i raḥmete irişdürür. Ve birini gördüm, **(19)** āteş içinde uçar, Allāh teʿalā ḳorkusından aġladuġı gelür,

24a

(1) nārdan çıḳarur. Ve birini ṣırāṭ üzerinde gördüm, yavuz yil olduḳda **(2)** varaḳ niçe ditrer ise, şöyle lerzān olmış, Allāh teʿalāya ḥüsn-i **(3)** ẓannı gelür, ol ditremeden ḫalaṣ olur. Ve baʿzılar ṣırāt üzre **(4)** düşerler, baŋa ṣalavāt virdügi gelür, ayaḳları üzre ḳaldurur. **(5)** Ve birini gördüm, cennete varmaḳ ister, ḳapuları örtilür, giremez, لا اله الا **(6)** الله ا kelāmına şehādeti gelür, cemīʿī ḳapuları açar, cennete dāḫil olur. **(7)** Ve daḫı Ḥażret-i Risālet'den ṣ. ʿa. s. mervīdür, buyurmışlar: **(8)** Menām-da gördüm, keennehu cennetdeyem. Öŋümde bir kimsene ṭurur, ẓann **(9)** iderem ki Ebū Bekir ola r.ʿa. Cebraʾīl benümile idi. Aŋa **(10)** ṣordum: Kimdür? Didiler ki: Bilāl bin Ḥamāme'dür. Didüm ki: Bu menzile **(11)** ne ile geldi? Eyitdiler: Dünyāda bir nesne işlemezidi, illā ābdest **(12)** ile ve ābdest almazıdı, illā iki rekʿat namāzıla. Pes, başumı yuḳaru **(13)**

ḳaldurdum, cennetüŋ aʿlāsına naẓar eyledüm. Muhācirīn ve enṣāruŋ **(14)** faḳīrlerini gördüm, didüm ki: Yā Cebraʾīl, ġanīleri ve ḫatunları **(15)** görmezem, anlar ḳanda dururlar? Eyitdi: Ġanīler henüz ḥesābda dururlar. **(16)** Ḫatun-ları altun ile ḥarīr alıḳodı. Andan ṣoŋra cennet ḳapusına **(17)** geldüm. ʿAbdu'r-raḥmān Bin ʿAvf'i gördüm. Eyitdüm: Yā ʿAbdu'r-raḥmān, nedür ki **(18)** sen giç ḳalmış-sın? Eyitdi: Atam, anam saŋa fidā olsun, ḥesāb **(19)** virmek beni alıḳodı, ḥattā ẓann eyledüm ki saŋa ulaşmayam. Bāb-ı

24b

(1) cennetden çıḳdum. Mizān yirine vardum, bir keffesine oturdum. Mecmūʿ **(2)** ümmetüm ol bir keffesine oturdı. Anlara rāciḥ geldüm. Andan ṣoŋra **(3)** benüm yirüme Ebū Bekir geldi. Cümle ümmetüm ile geldiler. Ol rāciḥ geldi. **(4)** Ṣoŋra ʿÖmer geldi r.ʿa. ol daḫı cümleden rāciḥ görindi. **(5)** Mīzān refʿ oldı. İbn-i ʿAbbās'dan r.ʿa. naḳl olınur. **(6)** Resūlü'llāh ṣ. ʿa. s. buyurdılar ki: Bir kimsene düşinde **(7)** beni görse ṣaḥīhdür. Şeytānuŋ ḳudreti yoḳdur ki benüm ṣuretüme girüp **(8)** bir kişi anı düşde göre. Beni düşinde görmez, illā iki kimse, yā berr **(9)** ola yā fācir. Ber görürise aŋa müşīrem, fācir görürise neẓīrem. Selmān-ı **(10)** Fārısī r.ʿa. buyururlar ki: Düşümde Ḥażret-i Risālet-Penāh'ı **(11)** ṣ.ʿa. s. gördüm. Öŋlerinde bir ṭabaḳ ile ḫurmā var. **(12)** Eyitdüm: Yā Resūlü'llāh, ḫurmādan ʿaṭā eyle. Bir dāne ḫurmā virdiler, **(13)** yidüm, çekirdegini elüme ḳodum. Daḫı istedüm. Bir ḫurmā daḫı virdi. Anuŋ+daḫı **(14)** çekirdegini aldum. Bir daḫı istedüm, virdiler. Elümde çekirdek üç oldı. **(15)** Uyḫudan uyandum. Ḫurmālaruŋ ḥalaveti henüz aġzumda ve üç çekirdek **(16)** elümde. Ḳalḳup Ḥażret-i Faṭıma'nuŋ r.ʿa. evlerine geldüm ki **(17)** bu ḥikāyeti söyleyem. Gördüm, Ḥażret-i ʿAlī k.v. ve r. **(18)** ʿa. oturmışlar, bir ṭabaḳ ile ḫurmā yirler. Oġulları Ḥasan u Ḥüseyin **(19)** r.ʿa. daḫı bile. Didüm ki: Yā Ebū'l-Ḥasan, ḫurmādan baŋa daḫı

25a

(1) ʿaṭā idün, bir ḫurmā virdiler. Daḫı istedüm, bir daḫı virdiler. Tekrār **(2)** istedüm, bir ḫurmā daḫı virdiler. Dördünci defʿa girü istedüm. ʿAlī ḥażretleri **(3)** r.ʿa. didiler ki: Menām-da Ḥażret-i Risālet-Penāh üçden **(4)** ziyāde virseler ben+daḫı artuḳ virüridüm. Dirler ki ibtidā, Ḥażret-i **(5)** Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. daḫı gelmezden evvel düşler görürleridi. **(6)** ʿÖmr-i şerīfleri ḳırḳ yıla irişüp tamām oldı, nāsdan ʿuzlet, **(7)** ḫālī yirlere varurlarıdı. Ḥikāyet-i meşhūredür: Ḥırā Maġārası'nda **(8)** idiler. Aḥsen ṣūretde rayiḥa-i ṭayyibe ile Cebraʾīl-i Emīn ʿa. **(9)** s. ẓāhir oldı. Yā Muḥammed, Allāh saŋa

selām ider, buyururlar **(10)** ki: Ṣaḳaleyne yaʿnī ins ile cinne seni resūl gönderdüm. Anları لا اله الا الله **(11)** kelāmına daʿvet eyle. Ben ḳarındaşun Cebraʾīl'üm, sen Muḥammed-**(12)**-sin. Ḫatemü'l-enbiyā olduŋ. Senden ṣoŋra peyġāmber gelmez, didiler. **(13)** Mübārek ayaḳlarını yire urdılar. Çeşme ẓāhir oldı. Ḥażret-i **(14)** Risālet-Penāh'a ṣ ʿa. s. ābdest almaḳ taʿlīm itdiler. **(15)** kendüler namāza ṭurup emr olunduġı üzre üslūb-ı ṣalātı **(16)** tamām gösterdiler. اقراء باسم ربك sūre-i kerīmesini aḫirine **(17)** degin oḳıdılar. Resūlü'llāh ṣ.ʿa. s. Cebrāʾīl'e **(18)** iḳtidā eylediler. Cebrāʾīl ʿa. s. āsumāna ʿuruc idüp **(19)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. maġaradan çıḳdılar.

25b

(1) Cemīʿī uġraduḳları ṭaşlar ve aġaçlar cümle esselāmu ʿaleyke yā Resūlü'l-**(2)**lāh, diyü çaġururlaridi. Ḫadīce-i Kübrā'ya geldiler r.ʿa. **(3)** Ḥaḳ teʿalānuŋ risālet ü nübüvvet kerāmet itdüklerini ḫaber virdiler. **(4)** Ḫadīce, ziyāde ferḥan olup ḥattā ġaşy daḫı oldılar. Mübārek **(5)** yüzlerine ṣu sepdiler. İfāḳat bulup īmān getürdiler. **(6)** Nübüvvet ü risāletlerine şehādet eylediler. Dīn-i İslām'ı nisvānda **(7)** evvel ḳabūl iden anlardur. Ricālden Ḥażret-i Ebī Bekr-i Ṣıddīḳ r. **(8)** ʿa. cüvānlardan Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet İmām ʿAlī k.v. **(9)** dirler ki peyġāmberlerden ṣ. ʿa .n.ʿa. e. **(10)** üçi düş görmişlerdür, ẓāhirlerinde imtiḥān, bāṭınlarında imtināndur. **(11)** Evvel İbrāhīmü'l-Ḫalīl'-dür ʿa. n.ʿa. e. t. ki ḳalb-i **(12)** şerīfleri, oġulları İsḥāḳ'a ʿa. s. māʾil oldı. Düş **(13)** görüp nūr-ı dīdesini ẕebḥ emr olındı. Ḥikāyet-i meşhūrdur. **(14)** İkinci Resūlü'llāh idi ṣ.ʿa. s. Düşde gördiler ki **(15)** Mekke-i Mübāreke'ye geldiler. Aṣḥāb-ı Kirām'a ḫaber virdiler. Yedi yüz **(16)** ṣaḥābe ile dāḫil olup ṣulḥ itdiler. Ḳażiyye-i meşhūredür. **(17)** Üçünci, Ḥażret-i Yūsuf idi ṣ.ʿa.n.ʿa. Dirler ki **(18)** üç defʿa düş gördiler. Birisi, ataları yanlarında idiler. **(19)** Gördiler, ḳarındaşları ile odun keserler ve ḫurma bağlarlar.

26a

(1) Yūsuf'uŋ ḫurmasına ḳarındaşları ḫurmaları secde iderler. **(2)** Uyanup vāḳıʿayı atalarına söylediler. Eyitdi: Oġul, bu düşden **(3)** ötürü ḫavf iderem, saŋa bir elem irişe. Ammā ḳarındaşlaruŋdan **(4)** ketm eyle, dimediler. Yūsuf daḫı bu düşlerini ḳarındaşlarına **(5)** didiler. Bürāẕerleri fikre düşüp tedbīr ü tedārik üzre oldılar. **(6)** Sayir vāḳıʿaları ẕikr olınmışdur. Bu vāḳıʿalar ḥasebi ile ḳarındaş-**(7)**-larınuŋ ḳalblerinde kīne yir idüp ʿadāvetleri meẕkūr oldı. **(8)** ʿArab'da meşeldür. Şol kimsenenüŋ ḫüzn ü ġuṣṣası

ṭavīl, ġayẓ[17] **(9)** u ġażabı keşīr olur ki Allāh teʿālānuŋ irādet-i ʿaliyyesinde muḳaddem **(10)** olanı teʾẖīr, muʾaẖẖar olanı taḳdīm itmek isteye. Ḥażret-i Yaʿḳūb'un **(11)** ʿa. n.ʿa. e. t. oġulları gördiler ki **(12)** Yūsuf'uŋ maḥabbeti dāmenüŋ ḥalḳasına yapışup. Her gāh ki peẕerlerinüŋ **(13)** öŋine varurlar, görürleridi+ki ol bahār-ı ḥüsn ü lālezār ṣunʿı **(14)** öŋine getürüp cemāli, ẖaymesine naṭʿ-ı viṣāli döşemişdür. Biri-**(15)**-biriyle söyleşür oldılar. Bu Rāḥīl'ün oġlı kendü seyyid **(16)** olup bizi özine ḳul itmek ister, atamuz daẖı aŋa māyil olup **(17)** kendüye yaḳın getürüp ḥabīb itmişdür. Biz ṭaşrada ḳoyun **(18)** güdüp ṣedāyid üzreyüz. Maʿīşet taḥṣīl iderüz. Anuŋ **(19)** ḳadri ve emri yücelmedin tedārik idelüm. Ṭarīḳ budur ki anı

26b

(1) ḳatl idüp veyāẖūd bir yire çıḳaralum ki atamuz cemālini görmeyüp **(2)** babamuzuŋ ḥuẓurı andan ẖālī olup muṣāḥabeti bizüm ile olsun. **(3)** Ol gidicek aḥvālümüz ṣalāḥ üzre olur, didiler. Birisi **(4)** eyitdi: Öldürmek olmaz, ammā ḳuyu içine atuŋ, didi. Baʿżılar **(5)** bu sözi söyleyen Yehūdā'dur, dimişler. Tamām vechile meşveret **(6)** eylediler. Bildiler ki Ḥażret-i Yaʿḳūb anı kendüden ayırmaġa **(7)** rıżā virmez. Cümlesi cemʿ olup Yūsuf'a vardılar, eyitdiler: **(8)** Ṭaşra, ṣaḥrā dem-leridür. Ḳoyun-lar, ḳuzılar teferrüc ü temāṣā vaḳtidür, **(9)** diyü şevḳ gösterdiler. Girü Ḥażret-i Yaʿḳūb'a gelüp ṣ. **(10)** ʿa.n.ʿa. eyitdiler: Atamuzsın, bize inanmazsın, ḳarındaşumuz **(11)** Yūsuf'ı bizüm ile ḳoş, ṭaşra ṣaḥrāya çıḳup teferrüc idelüm, **(12)** niʿmetler yiyelüm temāṣā idelüm, göŋli açılsun, müreffeh olsun, didiler. **(13)** Ḥażret-i Yaʿḳūb eyitdi: Yūsuf'ı kendümden ayırmaġa ṭāḳat u ḳudretüm **(14)** yoḳdur. Bir sāʿat onsuz ṣabra mecāl olmaz. Muḥibbe eşedd ʿaẕāb **(15)** maḥbūb ġāyib olmaḳdur. Ḥasret ü firāḳ meẕaḳa ġāyet ile **(16)** acıdur. Ve hem bir düş gördüm. Bir ṭaġ başında oldum. Yūsuf, **(17)** aşaġa dere içinde imiş. Nā-gāh gördüm, on ḳurd gelmişler. Yūsuf'ı **(18)** yimek isterler, ḳurtarmaḳ dilerem, ẖalaşına yol bulmadum. Ḳurduŋ **(19)** birisi aŋa raḥm idüp esirger. Bir miḳdār yir yarıldı, Yūsuf içine

27a

(1) girüp üç gice gizlendi. Ben maḥzūn oldum. Ḳorḳaram ṭaşra **(2)** çıḳıcaḳ ġaflet idesiz, anı ḳurda yidüresiz, didiler. **(3)** Sübḥāna'llāh, ne ḥikmet-i ġarībedür, ḳarındaşları ol vaḳt ḳurd **(4)** ādem yidügin bilmezleridi. Ḥażret-i Yaʿḳūb'uŋ söziyle ol **(5)** mekre göŋül virüp kiẕbe irtikāb itdiler. Ḥażret-i Risālet-(**6**)-Penāh ṣ.ʿa. s. ḥadiṯ-i şerīf naḳl iderler, **(7)** buyurmışlar ki: Nāsa bilinmeyen sözi telḳīn eylemeŋ. Anuŋ ile **(8)** keẕẕāb olurlar.

[17] غيظ şeklinde yazılması gereken sözcük (Topaloğlu-Karaman 1983: 306, OTAL: 283) her iki nüshada da (İstanbul Üniversitesi 18a4) غيض şeklinde yazılmıştır.

Nitekim Ḥażret-i Yaʿḳūb, evlādına anı telḳīn **(9)** eyledi. Anlar ḳurduŋ aḥvālini bilmezleridi. Ol söz ile **(10)** ṭarīḳ-i mekre sālik oldılar. Ḳarındaşları eyitdiler: Anı ḳurd **(11)** yir ise bir bölük kimsenelerüz, ziyānkār oluruz, didiler. **(12)** Girü Yūsuf'a varup teferrüce gitmege şevḳler gösterdiler. Ḳarındaşları **(13)** Yūsufʿa. s. babalarına geldiler, icāzet virmege **(14)** temelluḳ-lar eylediler. Pīre riḳḳatʿārıż oldı, eyitdi: Ḥabībüm **(15)** gitmek isteriseŋ, nola, yarın olsun, anlar ile var, teferrüc eyle **(16)** didiler. Ḳarındaşları ziyāde feraḥnāk oldılar. Ol gice **(17)** sürür ile yatdılar. Ṣabāḥ oldı, Ḥażret-i Yaʿḳūbʿa.n. **(18)** ʿa.e. t. Yūsuf'a tāze ḳamīṣ geydürüp başına **(19)** ʿimāmesin ḳoyup boynına dest-māl ṭaḳdı, bir küçük ẓarfa

27b

(1) süd ṭoldurup bir miḳdār ḫurmā vü ṭaʿām iḥżār eyledi. Ve meşreb **(2)** ile ṣu yaraḳlayup ḳarındaşları, biz anı ḥıfẓ iderüz, didüklerine **(3)** iʿtimād eyledi. Oġullarına eyitdi: Benüm Yūsuf'a maḥabbetümi bilürsiz, **(4)** bir sāʿat andan ayru olmaġa ṭāḳatüm yoḳdur, ʿīşüm mükedder olur. **(5)** Acıḳduġı vaḳt ṭaʿām virüŋ, teşne olıcaḳ ṣucuġaz virüŋ, **(6)** yorıldıġı zamānda götürüŋ, aḥvālinde ihmāl u müsāhele itmeŋ, **(7)** gözlerümüŋ nūrını baŋa tīzcek getürüŋ, diyü envāʿ-ı tażarruʿlar eyledi. **(8)** Aldılar, gitdiler. Ḥażret-i Yaʿḳūb, bir yüksek yire çıḳup **(9)** naẓar ideridi. Ol görür iken götürdiler. Hemānā ki **(10)** görinmez oldı, naẓarları münḳaṭıʿ oldı, götüren ḳarındaşı, omuzundan **(11)** atdı, yire urdı. Ān ḳaldı ki beden-i şerīflerine żarar irişe. **(12)** Eyitdi: Ḳarındaşum, niçün böyle itdüŋ? Sayir bürāderlerine **(13)** çaġurup meded istedi. Cümlesi yüz döndürüp cefālar **(14)** eylediler, Yūsuf'ı ḳoyup gidüp. ʿAḳablerince segirdür, **(15)** yetişmezidi. Aşlā iltifāt itmeyüp baḳmadılar. Gün ıssı olup **(16)** ḥarāret-i şems mizācına teʾṣīr idüp ṣuṣadı. Ḳarındaşı **(17)** Rūbīl'e ḫiṭāb idüp: ʿAṭş beni incitdi. Allāh teʿalā içün **(18)** baŋa raḥm idüŋ, ṣucuġaz virüŋ, didi. Babası virdügi süd **(19)** ve ṣuyı yabāna ṣaçup eyitdiler: Ey yalan düş-ler görüp

28a

(1) şems ü ḳamer ü kevākib baŋa secde itdiler diridüŋ, şimdi saŋa **(2)** gelsün-ler ṣu virsünler ve ṭaʿām yidürsünler, didiler. Yūsuf **(3)** ʿa. s. bildi ki ol düş-ler içün ḥıḳd u ḥased **(4)** iderlerimiş. Gelüp ayaḳlarına düşdi. Ellerin öpüp eteklerine **(5)** yapışup eyitdi: Ḳarındaşçuḳlarum, baŋa raḥm eyleŋ, küçük yaşlulıġuma **(6)** naẓar idüŋ, atamuŋ vaṣiyyetlerini yād idüŋ, anuŋ ḥürmetini **(7)** żāyiʿ eylemeŋ, didi. Anlar eyitdi: ʿÖmrüŋ bugündür. Eyyāmuŋ āḫir **(8)** oldı. Yūsuf, işidüp eyitdi: Allāh teʿalā ḥaḳḳıyçun mādām

ki **(9)** ḥayātda olam, ḳuluŋuz olup bu itdügüŋüz cevr ü cefāyı babama **(10)** dimezem, diyü Rūbīl'den meded istedi: Sen ḫālüm oġlısın, Beni **(11)** saŋa ışmarladılar, atamuŋ sözini unıtma, benüm meẕelletüme şefḳat **(12)** eyle, didiler. Ol+daḫı gelüp mübārek yüzlerine bir ṭabānçe **(13)** urup yıḳıldı, ġaşy oldı. Senüŋile benüm ortamuzda ḳarābet **(14)** yoḳdur, didi. Yehūdā'nuŋ etegine düşüp eyitdi: Sen büyük **(15)** ḳarındaşum-sın, şefḳatlüsin, başuma neler geldi görürsin. **(16)** Beni öldürseler ḳanumı alacaḳ sen idüŋ, diyü zār u zār aġladı. **(17)** Yehūdā raḥm idüp üzerine düşdi, eyitdi: Allāh **(18)** ḥaḳḳıyçun mādām ki ḥayatdayam saŋa żarar irişdürmezem, didi. **(19)** Dönüp ḳarındaşlarına ḫiṭāb itdi: Ey bürāderler, bilürsiz ki

28b

(1) ḳan dökmek Allāh teʿalā yanında büyük ḫaṭā vü günāh-ı ʿaẓīm-dür, ḳoŋ, **(2)** bu güçügi atasına iletelüm, didi. Aŋa eyitdiler: Sen dilersin **(3)** ki atamuz yanında ḫoş kişi olasın. Bizüm ile ittifāḳ itmez iseŋ **(4)** seni daḫı öldürürüz, didiler. Eyitdi: Ey ḳarındaşlar, çünki **(5)** Yūsuf'a ḳıyarsız, bārī bunda bir ḳuyu vardur, aŋa bıraġalum, içi **(6)** ṭolu yılan-lar ʿaḳreblerdür, anlar öldürsünler, biz ḳanlu olmayalum. **(7)** Yā budur ki yolcılar gelüp ḳuyudan çıḳarup alup gideler, **(8)** ḳurtılursız. Atamuz size muḥtāc olur, murād üzre olursız, **(9)** didi. Cümlesi bu ḳavle ḳāyil oldılar. Menzil-i Yaʿḳūb'a **(10)** üç ferseng yirde bir çāh-ı ʿaẓīm varıdı. Ḳaraŋluḳ, dibi görinmez, **(11)** şūr ṣuyı varıdı. Sām bin Nūh ḳazmışıdı. Aŋa iletdiler. **(12)** Ḳuyuya ṣarḳıtmaġa ip buldılar. Yūsuf'uŋ göŋlegini çıḳardılar. **(13)** Eyitdi: Ey ḳarındaşlarum, pīrāhenüm çıḳarmaŋ, ṣaġ olurısam **(14)** setr-pūş olur, vefāt iderisem kefenüm-dür, didi. İltifāt **(15)** itmediler, çıḳarup ʿüryān ḳuyunuŋ ḳoğası içine ḳodılar. **(16)** Aşaġa ṣarḳıtdılar. Biri geldi ki ipi bıçaḳ ile kesüp aşaġa **(17)** düşüre. Allāh teʿalā Cebrāʾīl'e emr itdi+ki Yūsuf, ḳuyunuŋ dibine **(18)** düşmedin irişe. Fermān-ı ilāhī birle Ḥażret-i Cebrāʾīl irişüp, **(19)** ḳuyunuŋ dibinde bir ṭaş varıdı, ṣaḥīḥ ü sālim ol ṭaşuŋ üzerine

29a

(1) ḳodılar. Vücūd-ı şerīfine elem irişmeyüp niʿmet-i şāmile-i Ḥaḳ ile **(2)** ʿa. c. mesrūr u ġānim oldı. Zihī mertebe-i bülend ü izz ü cāh-ı **(3)** ercümend Yūsuf-ı Ṣıddīḳ ḥaḳḳında ki ḳarındaşları ḥıḳd u ḥased **(4)** ile sebīl-i ẓulm ü ʿudvāna sālik oldılar. Raʾūf u şefīḳ **(5)** atalarınuŋ ferzend-i ṣadīḳ ḥaḳḳında maḥabbete ḍalāl-ı mübīn didiler. **(6)** Maḥabbet-i ḫāṣ, erbāb-ı ḥased yanında ġayr-i mübāḥ ise Yaʿḳūb, saʿādet-i **(7)** mensūb ḳatında ʿayn-ı reşād u ṣalāḥ idi. İḥvān, Yūsuf'a **(8)** taʿab u ʿanā görinüridi. Yaʿḳūb Nebī'ye ṣ.ʿa.n.

(9) ʿa. raḥat u ġınā idi. Dirler ki ol çāhuŋ deriŋligi **(10)** yüz ṭoḳsan arşun idi ve ṣuyı telḫ idi. Yūsuf-ı Ṣıddīḳ'üŋ **(11)** ḳādem-i hümāyūnı ile ṣuyı ṭatlu; ve içerüsi ḳaranlıḳ idi, tamām rūşen **(12)** oldı. Ḥażret-i Ṣıddīḳ, bürehne vü ʿüryān idi. Ammā Ḥażret-i **(13)** Yaʿḳūb ʿa. s. anları yaramaz gözden ṣaḳınup **(14)** ḳollarına bāzū-bend baġlamışıdı. Ol taʿvīẕ içinde Ḥażret-i **(15)** İbrāhīm'üŋ ʿa. n.ʿa. e. t. pīrāheni varıdı. **(16)** Ol günde ki Ḥażret-i İbrāhīm'i bürehne idüp āteşe atmışlaridi. **(17)** Cebrāʾīl ʿa. s. cennetden getürüp İbrāhīm'e geydürmişidi. **(18)** Ol pīrāhen İbrāhīm-den İsḥāḳ'a İsḥāḳ'dan Ḥażret-i Yaʿḳūb'a **(19)** degmişidi. Çāhda Ḥażret-i Cebrāʾīl ol taʿvīẕin bāzūlarından

29b

(1) alup çözdi. İçerüsinden pīrāhen-i İbrāhīm'i çıḳarup Ḥażret-i **(2)** Yūsuf'a geydürdi. Dirler ki cennetden bir ayva daḫı getürüp **(3)** ekl eyledi. Ve daḫı dirler ki Ḥażret-i Rabbü'l-ʿazze c. c. bir melek **(4)** gönderdi, ismine Melekü'n-Nūr dirleridi. Ḥażret-i İbrāhīm'e **(5)** ʿa. ṣ. s. āteş içinde enīs olup baṭn-ı ḥutda **(6)** Ḥażret-i Yūnus'a daḫı mūnis olmışıdı. Ḳaʿr-ı çāhda gelüp **(7)** Ḥażret-i Ṣıddīḳ ile celīs oldı. Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. **(8)** bu meclis āḫirinde cevr-i iḫvāna müteʿalliḳ bir ḥikāyet getürmişler. Ol **(9)** ḳıṣṣa-i laṭīfe ki ser-ā-ser müşmir-i ḥişşedür. Ḥilye-i naẓm ile muḥallā ḳılındı.

(10) ʿĀkil iseŋ her işüŋ gözet ṣoŋın, İbtidādan ḫor baḳma gör öŋin.
(11) Ġaflet itme her işüŋ ṣonına baḳ, Görmedügüŋ yirlere başma ayaḳ.
(12) Yüzüŋ üzre yıḳılursın nā-gehān, Kimseye ḳılmaz vefā bil+kim cihān.
(13) Ġaflet uyḫusına uyan ādemī, Ḥasret ü ḥüzn ü nedem-dür her demi.
(14) Her işüŋde ʿaḳlı sen hem-rāh ḳıl, Bī-ḫaber itme özüŋ āgāh ḳıl.
(15) Dāyimā gör Ḥaḳḳ'ı ḥāżır üstüŋe, Cümle efʿālüŋe nāẓır üstüŋe.
(16) Eylük eyle herkese itme ziyān, Bulasın sende yaramazdan emān.
(17) Ṭoġrı ol oḳ gibi, egriden ṣaḳın, Keç-rev olan müfside olma yaḳın.
(18) Her ne iş itseŋ gelür ol başuŋa, İḫtirāz it ḳatma ḳanı yaşuŋa.
(19) Bu ḥikāyetden olur maʿlūm-ı ḥāl, İstimaʿ it bundadur ḥüsn-i maḳal.

30a

(1) Ḳavm-i İsrāʾīl içinde bir zamān, Varımış bir ḳāḍī maḳbūl-i cihān.
(2) Ḥükm idermiş emr-i şerʿ ile ḳavīm, Rāst-revmiş ġāyet ile müstaḳīm.
(3) Varımış bir zevcesi ṣāḥib-cemāl, Ḥüsn içinde bī-naẓīr ü bī-miṣāl.
(4) Pāk-dāmen zāhide ehl-i temiz, Ḫaṭırında ḫavf-ı rūz-ı rüsteḫīz.
(5) Ḳāḍī bir yıl ḥacca niyyet eylemiş, ʿAzm idüp ol semte ḳāmet eylemiş.

(6) Yirine itmiş ḳarındaşın ḫalef, Nāyib olmış ol+daḫı bulup şeref.
(7) Ḫānesin ışmarlamış ḳardaşına, Üşmeye ġam zevcesinüŋ başına.
(8) kendü Beytü'l-Maḳdis'e olmış revān, Ḳaldı ḳardaşı elinde ḫānmān.
(9) İttifāḳen ḳardaş İbnü'l-Vaḳt idi, Maẓhar-ı cürm idi, ṣāḥib-maḳt idi.
(10) Ḥüsnine meftūn olupdı zevcenüŋ, El irişdi ḳapusına fercenüŋ.
(11) Ṭālib oldı vuṣlatın itdi murād, İtmedi emrine ḫatun inḳıyād.
(12) ʿĀbideydi, zāhideydi ṣāliḥa, ʿAnberīn-bū idi, miskīn-rāyiḥa.
(13) Eyledi çoḳ cidd ü cehd ol bī-ḥayā, Ġālib oldı ḫavf-ı Ḥaḳ virmez rıżā.
(14) Kesdi vaṣlından ümīẕi ol pelīd, Setr-i ḥāle eyledi mekr-i cedīd.
(15) Buldı tezvīr eyledi birḳaç şuhūd, Yaḳdı kendü başına nār-ı vaḳūd.
(16) İtdi ḫatuna zinā isnādını, İster iḫfā eyleye ifsādını.
(17) Ol zamānuŋ mīrine bildürdi ḫāl, Ṯābit oldı şerʿle ḳalmaz mecāl.
(18) Recmine maẓlūmenüŋ emr itdiler, Bī-günāha ẓulmile cebr itdiler.
(19) Ḳazdılar bir çāh, içine ḳodılar, Ṣaġlıġından ṭaş urup el yudılar.

30b

(1) Eylediler ol çuḳurı ḳabr aŋa, Ṣandı ẓālimler ki itdi cebr aŋa.
(2) Zinde ḳaldı, Ḫaḳ teʿalā ṣaḳladı, Ḥāris-i Ḥaḳ, bī-günāhı bekledi.
(3) Gice içre çāhdan itdi enīn, Nā-gah oldı ol deme Müslim ḳarīn.
(4) Çāh içinden işidüp āvāzını Diŋledi cān ile ah u sāzını.
(5) Üzerinden ḳaldurup aḥcārını, Eyledi maẓlumenüŋ tīmārını.
(6) Çekdi çıḳardı ḳuyudan ṣaġ esen, Yüzi gözi ḳan ile mecrūḥ ten.
(7) Gice içre eyleyüp ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ, Aldı gitdi ḫānesine ol şefīḳ.
(8) Eyledi ḫatununa teslīm anı, Tā helāk itmeye ḫavf u bīm anı.
(9) Yarasına ẓarf-ı merhem itdiler, Derdine tīmārı hem-dem itdiler.
(10) Ḳurtılup oldı cerāḥatdan ḫalāṣ, İtdi ṣıḥḥat cānibine iḫtiṣāṣ.
(11) Küçük oġlı varıdı ol ʿavratuŋ, Virdi aŋa didi itsün ḫidmetüŋ.
(12) Virdiler bir beyt aŋa süknā ola, İtmege Ḥaḳḳ'a ʿibādet, cā ola.
(13) Bir zamān ol ḫānede itdi maḳām, Rūz u şeb kārı ṣalātile ṣıyām.
(14) Gördi bir fācir anı, maḥbūbedür, Ḥüsn ile hem-tāsı yoḳ merġūbedür.
(15) Ṭālib oldı vaṣlına bī-iḫtiyār, Düzdi envāʿ-ı fiten, çoḳ kār ü bār.
(16) Mümkün olmadı şikār ide anı, Maʿṣīyetle ḫasta-zār ide anı.
(17) Ḳatline ḳasd eyledi ol nā-bekār, Girdi gice ḫāneye bī-iḫtiyār.

(18) Uyḫuya varmışdı ol dem zāhide, Maḥrem-i ʿişmet olan ol ʿābide.
(19) Bir ṭarafda yatur idi ol veled, Ḳalḳup oġlan, uġrı buldı bir cesed.

31a

(1) Bī-tevaḳḳuf oġlanı boġazladı, Çıḳdı evden kendü yolın gözledi.
(2) Bildi ammā ḥāleti ḥavf eyledi, Zāhide beyt-i hüdā ṭavf eyledi.
(3) Ḥaḳ teʿalā ṣaḳladı bī-çāreyi, Zühd içinde ṣāliḥa meh-pāreyi.
(4) Rūşen oldı ḫāne, ṭoġdı āftāb, Gördi ḫatun oġlanuŋ ḥāli ḫarāb.
(5) Ḳana ġarḳ olmış yatur, maḳtūl-dur, Zāhide ʿöẕr itdi nā-maḳbūl-dur.
(6) Didiler ḳatl eyledüŋ oġlumuzı, Kesr ḳılduŋ ḍarb ile pehlūmuzı
(7) Biz saŋa şefḳatler itdük luṭfıla, Sen aŋa itdüŋ ʿivāż bu ʿunfıla.
(8) Geldi babası ḳopardı velvele, Eylediler oġul üzre ġulġule.
(9) Dögdiler ḫatunı muḥkem ḍarb idüp, Öf didiler mūm-ı ʿadle cerb idüp.
(10) Ḳorḳusından çıḳdı, ḳaçdı zāhide, Oldı ḥayrān bilmez anı ne ide!
(11) kendüsiyle bir ki dirhem var idi, Yalın ayaḳ idi, yollar ḫār idi.
(12) Çekdi zaḥmet vardı āḫir bir köye, Bu firāḳa kimseler dime duya
(13) Gördi bir cānibde cemʿ olmış ünās, Ṣūr u ġāvġādan iderler iḳtibās.
(14) Bir aġaçda ṣalb olınmış ādemī, Ṣalınur bī-rūh olmış, yoḳ demi.
(15) Ṣordı maṣlubuŋ ṣuçıla ḥālini, Didiler cürm itdi aldı mālını.
(16) Didi ḫatun indürüŋ maṣlūbı siz, Çekmeŋüz bu cünbiş ü āşūbı siz.
(17) Vireyin ben aḳçesin, ṣalıvirüŋ, Mīvesini ḫayr u iḥsānuŋ dirüŋ.
(18) İndürüp maṣlūbı ḫālī ḳodılar, Ṣu sepüp üstine yüzin yudılar.
(19) Geldi rūḥı kendüye bī-cān iken, Mevte irmiş bī-ser ü sāmān iken.

31b

(1) Virdi māl aṣḥābına dirhem-leri, Urdı cānı zaḫmine merhem-leri.
(2) Didiler maṣlūba bu virdi necāt, İrmiş iken saŋa āfāt-ı memāt.
(3) Geldi ayaġına düşdi bendevār, Ḳuluŋ oldum, tā ki cānum bende var.
(4) Tevbe itdi itmeye cürm ü günāh, Tāze cān virdi baŋa Rabb ü İlāh.
(5) Ḫidmetinde tā ölince ḳul ola, Tek cenābında özi maḳbūl ola.
(6) Yapdılar bānūya anda ṣavmaʿa, Bāʿiş oldı ol maḥalde mecmaʿa.
(7) Girdi anda ṭāʿat itdi ṣubḥ u şām, Zühd ile meşhūre oldı key be-nām.
(8) Ḥasta vü merżāya ger itse duʿā, Bir dem içre ṣağalur, bulur şifā.
(9) Ḳatına gelse belāya uġrayan, Ẓulm tīġi cigerini ṭoġrayan.

(10) Her sitemle derdmend olanlara, Ḥüzn ü ġamla müstemend olanlara.
(11) Bir nefesle cümleye dermān ider, Ḥasrete irenleri şādān ider.
(12) Bu kerāmet ile şöhret buldı key, ʿİṣmet olur tāc-ı rifʿat, başa gey.
(13) Geldi ḥac-dan ḳāḍī irdi menzile, Zevcesinden eyledi nāyib, gile.
(14) Didi ḫatun eyledi ḥāşā zinā, Nā-mülāyim fiʿle oldı mübtelā.
(15) Ehl-i ġayret cümleten hücm itdiler, Ṣābit oldı şerʿle recm itdiler.
(16) Ḳāḍī raḥm ile teʾessüf eyledi, Nāyibe ʿözr ü telaṭṭuf eyledi.
(17) Ṣandı zevci Ḥaḳḳ'a itdi irtiḥāl, Bu fenādan ḳıldı lā-büd intiḳāl.
(18) İttifāḳen nāyibe irdi maraż, Yüzi üzre bir çıban oldı ʿarıż.
(19) Oġlı ölen ʿavrata irdi baraṣ, ʿĀlem oldı kendüye maḥbes, ḳafes.

32a

(1) Kötrüm oldı oġlanuŋ hem ḳātili, Miḥnet içre mübteẕel cān u dili.
(2) Cümle ʿālem bildi ḫatunuŋ işin, Ḥall idermiş ehl-i derdüŋ teşvīşin.
(3) Didi ḳāḍī nāyib olan ḳardeşe, Ḫīş-i aʿdā, yār u ol düşmanveşe,
(4) Varalum ol ṣāliḥa ḫatuna gel, Ola yüzüŋden belā bolayki ḥall.
(5) Ebraṣ olan ʿavretile zevci hem, Bildiler ṣaġ olmaġı cümle ehemm.
(6) Kötrüm olan ḳātili de buldılar, Ṣavmaʿa ḳapusına cemʿ oldılar.
(7) Bildi ḫatun bunları maʿyūb-lar, Hep hevā-yı nefse maġlūb-lar.
(8) Her biri emrāża olmış mübtelā, Müstaḥaḳ-lar şāḥib-i renc ü ʿanā.
(9) Muntaẓırlar kelimeŋe ḫādimleri, ʿArż ide tā hażrete ḳādimleri.
(10) Ḳudret-i Ḥaḳḳ'ı temāşā ḳıl ʿazīz, Ṣāḥib-i fikret olan ehl-i temiz.
(11) ʿİṣmet ü ʿiffet saʿādetdür ʿaceb, Ola ḫāṣṣa ḥüsn ü taḳvā vü edeb.
(12) Görinür evvelde mekrūh u ʿacīb, Āḫirdür ḫayr ile olur naṣīb.
(13) ʿUsruŋ olur müntehāsı yüsr-i tām, Baġlu işler luṭf ile olur tamām.
(14) Ẓulm ider āḫir melāmet ehlini, Ḳıṣṣamuzda gör kerāmet ehlini.
(15) Cümle vardı ṣavmaʿa ḳapusına, Ṭaşradan baş egdiler ṭapusına.
(16) Eylediler çoḳ tażarruʿ çoḳ niyāz, Ey kerāmet maʿdeni vü luṭfsāz.
(17) Bize himmet eyle vü eyle duʿā, Tā maraż-dan bulayuz cümle rehā.
(18) Can u dilden bende olalum saŋa, Muḫliş efgende olalum saŋa.
(19) Gözleri yaş oldı, cümle aġladı, Her biri himmet umar, bil baġladı.

32b

(1) Māverāʾ-i perdeden itdi ġiṭāb, İʿtirāf-ı ẕenb ile olur ṣavāb.
(2) Ḳul günāhına olursa muʿterif, ʿAfva olur ol cerīme munṣarif.
(3) Tevbe ile Ḥaḳ ḳabūl eyler duʿā, Tevbe eyler cümle ḫācātı revā.
(4) Ḳāḍī didi ḳardeşine ey aġī, Tevbe ḳıl cürm ü günāha sen+daġı.
(5) İtdügi ʿişyāna iḳrār eyledi, Tevbe ḳıldı ʿazm-ı ışrār eyledi.
(6) Cümle itdiler ẕünūba iʿtirāf, Her birinüŋ oldı ḳalbi pāk u ṣāf.
(7) Açdı el dergāh-ı Ḥaḳḳ'a ṣādıḳa, Ṣıdḳ ḥālinde faḳīr fāyiḳa.
(8) Didi ey Rabb ü ġafūr u pādişāh, Ehl-i cürme āstānuŋ destgāh.
(9) Maʿṣīyetle bunlar olmışdı ẕelīl, Oldı luṭfuŋ reh-nümā rūşen delīl.
(10) İtdiler ʿişyāna tevbe cān ile, Gitmesünler menzile ḫırmān ile.
(11) Luṭf idüb ey vāhib ü settār-ı ʿayb, Cümlenüŋ eyle günāhı ʿafv u ġayb.
(12) Cānib-i Ḥaḳ'dan irüp ʿavn u ʿaṭā, Cümlesine geldi ol sāʿat şifā.
(13) Üzerinden refʿ idüp örtüsini, Açdı yüzin gösterüp kendüsini.
(14) Bildiler cümle ki ol ḫatundur, ʿİşmet ile işleri altun-dur.
(15) Vardı ḫatun ḫānesine ercümend, Şānı ʿālī oldı vü ḳadri bülend.
(16) Cān ile mecmūʿı oldılar ʿibād, Eylediler ḫidmetine inḳıyād.
(17) Ḫavf-ı Ḥaḳ'la itmeyen cürm ü günāh, ʿĀḳıbet maʿṣūm olur bī-işṭibāh.

(18) El-meclisü'ş-şāliş: Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. üçünci meclisi, āyāt-ı **(19)** kerīme-i ʿamīmeden الحمدلله فاطر السموات و الارض جاعل

33a

(1) لملاءيكة رسلا ا لى اجنحة مثنى و ثلاث و رباع ā yet-i **(2)** şerīfesi ile ibtidā eylemişler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. **(3)** s. buyurmışlar: Bir kimsede beş ḫaṣlet bulına ḥesābsuz cennete **(4)** dāḫil olur. Birisi kelime-i ṭayyibe لا اله الا الله ile iʿtiṣām, **(5)** ve biri daḫı her işüŋ ibtidāsında bismi'llāh dimek, üçüncisi **(6)** Ḥaḳ s. t. nuŋ kendüye bir niʿmeti ʿaṭā olınsa el-ḥamdu li'llāh **(7)** dimek, dördünci bir günāh ṣādır olsa estaġfirü'llāh ve beşinci **(8)** bir muṣībet irişse innā li'llāh dimekdür. Ve rivāyet olınmış ki yedi **(9)** nefer kimse ki el-ḥamdu li'llāh, dimişlerdür. Allāh teʿalā anlara ṣenā eylemişdür. **(10)** Evvelā Ḥażret-i Ādem'dür ʿa. n.ʿa. e. t. Rūḥ virildükde **(11)** ʿaṭs gelüp el-ḥamdu li'llāh, didiler. Ḥaḳ s. t. ربك يرحمك **(12)** yaʿnī ey Ādem, Rabb'üŋ saŋa raḥmet eyler, anuŋıçun ḫalḳ olınduŋ. İkinci **(13)** Ḥażret-i Nūḥ idi. ʿa. ṣ. s. الحمد لله الذى نجا نا **(14)** من ا لقوم اظالمين didi. Ḥaḳ s. t. ṭarafından aŋa **(15)** selāmet irişdi. Üçünci Ḥażret-i Ḫalīl idi ʿa. n. **(16)** ʿa.

e. t. الحمد لله الذى وهب لى على الكبر اسمعيل **(17)** واسحق didi. Ḥaḳ s. t. ẕebīḥ-i ʿaẓīm ile fidā ʿaṭā **(18)** eyledi. Dördünci ve beşinci Ḥażret-i Dāvud ile Süleymān idiler ʿa. **(19)** ṣ. s. الحمد لله الذى فضلنا على كثير من عباده

33b

(1) الموء منين didiler. Allāh teʿalā anlara ḥükm ile ʿilm ʿaṭā eyledi. Altıncı **(2)** ve yedincisi Ḥażret-i Muḥammed ile ṣ. ʿa. s. günahkār **(3)** ümmetleri ki Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(4)** الحمد لله الذى لم يتخذ ولدا didiler. Ḥaḳ s. t. rifʿat ʿaṭā itdi. **(5)** و رفعنا لك ذكرك buyurdılar. Ümmet-i hidāyet-i menziletleri ki **(6)** الحمد لله رب العا لمين didiler. Ḥaḳ s. t. anlara daḫı rifʿat iḥsān ider. **(7)** يرفع الله ا لنين امنومنكم didiler. Ḥaḳ s. t. semavātı **(8)** ʿālī ve yüce yaratdı, yedi ṭabaḳa ḳıldı, melek-ler ile ṭoldurdı. **(9)** Melāʾikenüŋ her birini bir ḫidmete taʿyīn eyledi. İsrāfīl ḫidmet-i **(10)** ṣūra, Mīkāʾīl, keyl-i emṭāra ki vezn ü miḳdārı ile irsāl **(11)** ider. Cebrāʾīl'i enbiyāya risālet-i vaḥy içün, ʿAzrāʾīl'i ḳabż-ı **(12)** rūḥa ḳodı, ṣabā vü mesā aŋa meşġūldur. Sāyir melek-lerden baʿżı **(13)** evḳāt u esbāba mutaṣarrıflardur ki ḥamele-i ʿarş-ı ʿaẓīm-dür. Etrāfında **(14)** tesbīḥ ü taḳdīs iderler. Ḥaḳ teʿalāya ʿibādet ḳılurlar. Emrlerini **(15)** işidürler ki miḫnet ü kürūb aṣḥābına meded irişdürür ki günāh **(16)** u zünūb idenler içün istiġfār iderler. Ebū Ẕer r.ʿa. **(17)** Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. s. rivāyet ider, **(18)** buyurmışlar ki: Siz görmedügüz nesneleri ben görüp ve siz işitmedügüz **(19)** ḫuṣuṣları ben işitdüm. Semāda dört barmaḳ yir yoḳdur ki

34a

(1) anda bir melek başını aşaġa idüp Allāh teʿalāya secde itmeye. Cābir **(2)** bin ʿAbdu'llāh r.ʿa. dimişler ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(3)** ʿa. s. buyurdılar ki: ʿArş götüren meleklerden bir meleküŋ **(4)** aḥvālinden ḫaber virmege meʾẕūn oldum. Ḳulaġı ile boynı arası yedi **(5)** yüz yıllıḳ yoldur. ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa r.ʿa. Ḥażret-i Risālet-**(6)**-Penāh'dan ṣ. ʿa. s. ṣordılar ki: Uḥud Ġazası güninde **(7)** ʿārıż olan ḫāletden eşedd bir gün gördüŋüzmi? Buyurdılar ki: **(8)** ʿAḳabe'de ʿAbd-i Yābīl bin ʿAbd-i Külāl'e nefsümi ʿarż itdüm, cevāb virmedi. **(9)** Yüzüm üzre ġamgīn idüm, Başumı ḳaldurdum, gördüm. Bir miḳdār seḥab **(10)** beni örtmiş, seḥāb içinde Cebrāʾīl ṭurur. Didi ki: Allāh teʿalā, **(11)** ḳavmünüŋ sözlerini işitdi, saŋa ḳaṣdlarını gördi, beni **(12)** ṭaġlar üzerine ḳoduġı meleke gönderdi. Ne emr iderisen **(13)** ve ne dileriseŋ, yirine ḳoya didi. Ol vaḳt melek-i cibāl didi ki: **(14)** Yā Muḥammed! Allāh teʿalā ḳavmünüŋ kelāmını işitdi, saŋa itdüklerini gördi, **(15)** beni saŋa gönderdi ki emrüŋ nedür, dilerisen ḳavmüŋ üzerlerine

iki **(16)** ṭaġları aḳtarayım, didi. Ben didüm ki: Yoḳ, ümiẕüm budur ki **(17)** anlaruŋ aṣlābından evlād ḫāṣıl ola ki Allāh teʿālāya ʿibādet eyleyeler, **(18)** şirk getürmeyeler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(19)** bir gün melekü'l-vaḥye dimişler ki: Yā Cebrāʾīl! Semāda olan ṣūretüŋi

34b

(1) görmek dilerem. Ne yirde görmek istersiz dimişler. Buyurmışlar ki: **(2)** Ebṭaḥda, anda vüsʿat yoḳdur. Meger ʿArafāt'da bir miḳdār görinsem olur, **(3)** dimişler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. mevḳife **(4)** varurlar. Ḥażret-i Cebrāʾīl Cibāl-ı ʿArafāt'dan heybet ü ʿaẕamet ile **(5)** ẓāhir olur. Maşrıḳ ile maġrib arası māl-ā-māl olup başları **(6)** semāda, ayaḳları yirde Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(7)** gördükleri gibi bī-iḫtīyār dehşet gelür. Ḥażret-i Cebrāʾīl girü **(8)** geldügi şekle girüp server-i kāʾinātı ṣ. ʿa. s. ṣadrına **(9)** çeküp eyitdi: Yā Muḥammed, ḫavf eyleme, ḳarındaşuŋ Cebrāʾīl'üm. Eyitdiler: **(10)** Semāda senüŋ ḫilḳatuŋa beŋzer melek varmıdur? Eyitdi: Yā Muḥammed, İsrāfīl'i **(11)** göreydüŋüz, başı ʿarş altında, ayaḳları yedinci ḳat yirdedür. **(12)** ʿArş-ı aʿẓam başı üzerinde, levḥ-i maḥfūẓ iki gözleri arasındadur. **(13)** Gāh gāh Allāh teʿālānuŋ ḳorḳusından küçilür, bir küçük serçe deŋlü **(14)** olur. ʿArşı götürmez, illā Allāh teʿālānuŋ ḳudreti. Ebū Bekr-i Hüzelī'den **(15)** mervīdür. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. Cebrāʾīl'i aṣl **(16)** ṣūretinde iki defʿa görmişlerdür. Mübārek alınları açuḳ ṣaçları **(17)** maʿḳad gūyā mercāndur. İki yaşıl ḳanatları, ayaḳları daḫı yaşıl-dur. **(18)** Levnleri ḳar gibidür, incü ile müzeyyen-dür. ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa'dan r. **(19)** ʿa. mervīdür. Bir gün girü Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa.

35a

(1) s. Cebrāʾīl'e didiler ki: Aṣl ṣūretüŋ ile görmege şevḳüm vardur. **(2)** Dimişler ki: Fülān gice Baḳīʿ-i Ġarḳad'da görüŋ. Ol gice anda ḥāżır **(3)** olmışlar. Ḥażret-i Cebrāʾīl gelüp bir ḳanadını açmış, yiryüzini **(4)** ḳaplayup. Semāda görinür yir ḳalmamış. ʿAbdu'llāh ibn-i Mesʿūd'dan **(5)** r. ʿa. Ḳurān-ı ʿaẓīm-de ولقد راه نزلة اخرى āyet-i şerīfi **(6)** ṣormışlar. Dimişler ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(7)** didiler ki: Sidretü'l-Müntehā yanında Cebrāʾīl'i gördüm. Altı yüz **(8)** ḳanatları varıdı, yüklerinde incüler ve yāḳūtlar ṣalınurıdı. Meşāyiḫden **(9)** birisine ṣormışlar: Allāh teʿālānuŋ ʿaẓametinden ḫaber virüŋ. **(10)** Eyitmiş ki: Ḥaḳ teʿālānuŋ Cebrāʾīl adlu bir ḳulı vardur, altı yüz **(11)** ḳanat ṣāḥibidür. Eger emr iderise cümle yirleri ḳanadınuŋ bir yüki **(12)** üzerine götürür. Rivāyet olınur: Allāh teʿālā ḳavm-i Lūṭ'ı helāk **(13)** itmelü olduḳda anlaruŋ altı ʿaded

şehrleri varıdı, her şehrde **(14)** yüz biŋ bahādır ādem-leri varıdı. Ḥażret-i Ḥaḳ ʿa. c. **(15)** Cebrāʾīl'e emr eyledi. Ol altı şehri arżuŋ çaḳ aşaġasından **(16)** aşlı ve köki ile ḳaldurup, seḥer vaḳti idi, şol+deŋlü ḳarīb çıḳardı ki **(17)** semā-ı dünyānuŋ melekleri develeri ve ḥimārları ve ḫorūsları **(18)** çaġurduġını işidürleridi. Evlerinde olan çanaḳlarından bir çanaḳ **(19)** aḳtarılmadı ve ṣuyla ṭolu olan bardaḳlarından biri düşmedi.

35b

(1) Emr-i Ḥaḳ ile yuḳarusını aşaġa döndürdi. Gök yüzinden zemīne **(2)** pertāb eyledi. Yir altında olan ṭaşlar ʿaṣīleri urup ḳatl **(3)** u helāk ideridi. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(4)** bir gün Cebrāʾīl-i Emīn-den ṣordılar ki: Yā Cebrāʾīl, bu deŋlü ḳuvvet **(5)** ü ʿaẓamet ile hiç saŋa yorılmaḳ geldimi? Eyitdi: Yā Muḥammed, üç defʿa **(6)** ġāyet ile zaḥmet çekdüm. Ol zamānda ki Ḥażret-i İbrāhīm'i nāra atdılar, **(7)** ol demde Allāh teʿalā vaḥy itdi+ki: Ḫalīl'üme iriş, ʿizzüm ve celālüm **(8)** ḥaḳḳıyçun şöyle ki irişmeyesin, anı yaḳa, ismüŋi divān-ı melaʾikeden **(9)** maḥv iderem, didiler. ʿAcele ile nüzūl [eyledüm][18] nār ile havā ortasında **(10)** iken irişdüm, eyitdüm ki: Yā İbrāhīm, ḥācetüŋ varmıdur? Eyitdi: **(11)** Saŋa muḥtāc degülüm علمه لحالی yaʿnī سوالی حسبی‌الله نعم الوکیل **(12)** didi. İkinci Ḥażret-i İbrāhīm, oġlını ḳurbān itmek emr olınduḳda **(13)** Ḥażret-i İbrāhīm, bıçaḳ elinde oglını yaturup çaldugı eṣnāda **(14)** girü vaḥy eylediler ki: ʿİzzetüm ḥaḳḳıyçun bıçaḳ boġazını kesmedin **(15)** irişmezisen divān-ı melāʾikeden ismüŋi maḥv iderem. **(16)** Ol demde sürʿat ile nüzūl idüp mübārek ellerinde olan **(17)** sikkīnüŋ yüzini döndürdüm, oġullarına fidā iletdüm. Üçünci **(18)** ol ḥīnde Ḥażret-i Yūsuf'ı çāha atdılar, girü Yūsuf çāh dibine **(19)** varmadın iriş, diyü buyurdılar. Ol vaḳt daḫı ʿacele ile nüzūl

36a

(1) idüp havāda ṭutup ḳuyu dibinde olan ṭaş üzerine ḳodum **(2)** ṣaġ ve sālim. Aʿżālarına żarar u ziyān irişmedi. Ol ḳuyu **(3)** yılanlara ve efʿālara meʾvā idi. Ḥażret-i Yūsuf aşaġa indügi **(4)** gibi cümle ılanlar birbiriyle söyleşdiler. Ṣaḳınuŋ, ḥareket itmeŋ, **(5)** civārumuza bir nebī-i kerīm nüzūl eyledi, didiler. Ḥayyātdan kimsene çıḳmadı, **(6)** illā birḳaç efʿālar yirlerinden çıḳup Ḥażret-i Yūsuf'ı ṣoḳmaḳ istediler. **(7)** Bir vechile ṣayḥa eyledüm ki ḳıyāmete degin ḳulaḳları ṣaġır oldı. **(8)** İbn-i ʿAbbās r. ʿa. rivāyet eylemişler Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. **(9)** ʿa. e. t. ḳuyu dibine inüp sālim oldılar. Aşaġadan **(10)** ḳarındaşlarına çaġurdılar, eyitdiler: Her meyyitüŋ bir vaṣiyyeti olur, **(11)** benüm

[18] Eyledüm sözcüğü Nuruosmaniye nüshasında yazılmamıştır. Bu sözcüğü İstanbul Üniversitesi nüshasına (35a2) göre ekledik.

size vaṣiyyetüm budur ki cümle ḳarındaşlarum ile bir yire cemʿiyyet itdügüŋüzde **(12)** benüm yalıŋuzlıġumı ẕikr eyleŋ muvāneset itdügüŋüzde benüm vaḥşetümi söyleŋ, **(13)** ṭaʿām yidügüŋüzde benüm açlıġumı ẕikr idüŋ, ṣu içdügüŋüzde teşne **(14)** vü ʿaṭşān olduġumı yād idüŋ, bir yigit görseŋüz ki ṣūret **(15)** ü ḥüsni ola benüm yigitligümi ve ṣuretümi unıtmaŋ, didi. Cebrāʾīl **(16)** ʿa. s. aydı: Yā Yūsuf anları ḳo, duʿāya meşġūl ol, **(17)** Allāh teʿalā ḳatında duʿānuŋ menzili vardur, diyü bu duʿāyı taʿlīm eyledi:

(18) يا كاشف كل كربة ويا مجيب كل دعوة ويا جابر كل كسير

(19) ويا شاهد كل نجوى ويا حاضر كل بلوى ويا مونس كل وحيد

36b

(1) ويا صاحب كل غريب لا اله الا انت سبحانك اسء لك ان تجعل

(2) من امرى فرجا و مخرجا وان تقدف فى قلبى حبك حتى لا يكون لى هم

(3) سواك وان ترحمنى يا ارحم الراحمين Pes Ḥażret-i Yūsuf bu **(4)** duʿāyı oḳıdı. Melāʾike eyitdiler: Yā Rabbī, bir ṣavt u duʿā işidürüz, **(5)** ṣavt ṣabī āvāzına beŋzer, ammā niyāzı enbiyā duʿāsı gibidür, didiler. **(6)** Allāh teʿalā anlara vaḥy eyledi ki Yūsuf peyġāmberdür. Ḥaḳ s. **(7)** t. ol dem Cebrāʾīl'e buyurdılar ki: Yūsuf'a di: Cümle ḳarındaş-**(8)**-larını ḳullar gibi öŋine ẕelīl getürsem gerek, niçe dilerise eyle **(9)** ḥükm eyleye. Bu cānibden Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. e. t. **(10)** oġulları eglenüp gelmediler, recāsı vaḳti tecāvüz eyledi. Ḳalb-i **(11)** şerīfine Yūsuf ḥaḳkında ḫavf lāyıḥ oldı. Ḳalḳup anları **(12)** istiḳbāl eyledi. Yola gitmege mecālleri yoġıdı. Ṣafrā adlu **(13)** bir cāriyeye ṭayandılar, ḥattā bir dereye varınca yüridiler. Muntaẓır **(14)** oldılar. Gice irişdi, ol dere görindügi gibi oġulları yaḳalarını **(15)** yırtmışlar, başlarına ṭopraḳlar ṣaçarlar, vāveylā diyü çaġrışurlar, **(16)** yā ḳarındaşumuz, yā Yūsuf'umuz, diyü ṣayḥa vü efġanlar ider, aġlaşurlar. **(17)** Ḥażret-i Yaʿḳūb āvāzlarını işitdügi gibi kendüye mālik olımayup **(18)** yıḳıldı. Üzerine geldiler, pīr-i ʿazīzi ol mertebede gördiler, **(19)** ża ʿīfāne selām virdiler. Bir miḳdār kendüye ifāḳat buldı.

37a

(1) Eyitdi: Oġullarum ne ḥāldür, ziyāde feryāduŋuz işitdüm, gözlerüm **(2)** nūrı araŋuzda görinmez, niçe oldı? Eyitdiler: Yā atamuz, biz ilerü **(3)** gidüp Yūsuf'ı esbābumuz ḳatında ḳomış idük. Nā-gāh ḳurd gelüp **(4)** Yūsuf'ı yimiş, sözümüz gerçek olurısa daḫı bize inanmazsız, didiler. **(5)** Ḥażret-i Yaʿḳūb, kelām-larını işitdügi gibi kendüyi yire urup **(6)** yıḳıldı, ġaşy oldı. Yüzine ṣu sepdiler, çaġurıgördiler, **(7)** cevāb virmedi. Yehūdā eli ile nefesini yoḳladı, eṣer ẓāhir **(8)** olmadı. Eyitdi: Vāveylā bize ki

ḳarındaşumuzı żāyiʿ eyledük **(9)** ve atamuzı ḳatl itdük, didi. Ol gice kendüye gelmedi, tā seḥere **(10)** irişdi. Mübārek başlarını oġlı Rūbīl'ün gögsine ḳoyup **(11)** ṭayanmışlarıdı. Bir pāre ifāḳat buldılar, eyitdiler: Yā Rūbil, Yūsuf'a **(12)** seni ḫalīfe itmedümmi, senüŋile ʿahdüm niçe oldı? Rūbīl eyitdi: **(13)** Yā ata, bir miḳdār aġlama, taḥammül it, ḫaberümüzi al. Taḥḳīḳ bu ki Yūsuf'ı **(14)** esbāba bekçi ḳoyup ilerüde idük, ḳurt yimiş diyücek **(15)** Yaʿḳūb Nebī ʿa. ṣ. s. eyitdi: Ol ḳurd aʿżāsından **(16)** bir ʿużvı ḳomamış ki anı baŋa getüreydüŋüz göre idüm, rāyiḥasını **(17)** ḳoḳa idüm. Eyitdiler: İşte ḳamīṣ, ḳana bulaşmışdur, diyü yalan **(18)** ḳan sürilmiş ḳamīṣi öŋine getürdiler. Pīrāheni aldı, gördi, **(19)** bütündür, yırtılmış yiri yoḳ ve ḳamīṣi ḳoḳladı, Yūsuf'uŋ rayiḥası

37b

(1) degül. Eyitdi: Sübḥāna'llāh, ol ḳurt ne şefḳatlü, reʾfetlüymiş, bir ādemi **(2)** ekl eyleye, libāsını yırtmaya ve bir pāre etini ḳomaya. Ḥiss eyledi ki **(3)** ḳurt, Yūsuf'ı yimemiş-dür. Nevḥalar ve feryādlar ḳıldı, gözlerüm nūrı, **(4)** maẓlūm idüŋ, ḳanda giceledüŋ, seni ḳuyularamı ḳodılar, cānverleremi **(5)** yidürdiler, ṣaḥrālaramı bıraḳdılar, seni niçe ḳatl eylediler, **(6)** boġazladılarmı, vādīleremi atdılar, didi. Tekrār bunlara ḫiṭāb **(7)** idüp oġullarum, meded baŋa delīl oluŋ, Yūsuf'um ḥayātdamıdur, ṣaġ **(8)** ise getürüŋ, mürde ise bildürüŋ, kefen ṣarayım, defn ideyim, ḥabībümi **(9)** baŋa gösterüŋ, şevḳüm āteşini söyindürüŋ, didi. Oġullarınuŋ **(10)** baʿżı eyitdi: Görüŋ atamuz bizi tekẕīb ider, sözümüze inanmaz, **(11)** gelüŋ ol ḳurdı bulup ṣayd idelüm, cenābına getürelüm, didiler. **(12)** Gitdiler bir ḳurt bulup ṭutup baġlu öŋine getürdiler. Yaʿḳūb **(13)** Nebī ʿa. s. ol ḳurda naẓar eyledi, oġullarına ḳoyuvirün, **(14)** didi. Bendini giderdiler, ḥayvān-ı maẓlūm, kaçmadı, ḳuyruġını **(15)** ṣalup Ḥażret-i Yaʿḳūb'a yaḳın geldi, ḥattā yüzini yüzine sürdi, **(16)** rūy-ı şerīflerini semāya ṭutup eyitdi: Allāhum, duʿāma icābet eyle, **(17)** baŋa raḥm ḳıl, ʿibret içün ḳudretüŋile bu ḥayvāna nuṭuḳ vir, her nesneye **(18)** ḳādirsin, didi. Ol dem-de Ḥaḳ s. t. ḳurda nuṭuḳ **(19)** virdi, eyitdi: Esselāmu ʿaleyke yā nebiyyü'llāh. Yaʿḳūb eyitdi:

38a

(1) ʿAleyke's-selām ey ḳurt, saŋa ne günāh itdüm ki oġlumı yiyesin, **(2)** beni uzun uzaḳ ġam-lara ve ġuṣṣalara düşüresin, ol ṭıfıl-ı ṣaġīre **(3)** raḥm itmedüŋmi, bu ben pīre şefḳatüŋ ḳanda gitdi, çünki anı yidüŋ, **(4)** bir pāre ʿużvını benüm içün alıḳomaduŋmı ki anuŋıla üns idem, cesedinden **(5)** bir ḳıṭʿa ḳalmadımı+ki anuŋıla tesellī ḥāṣıl olaydı,

didi. Ḳurt **(6)** eyitdi: Senüŋ ḥaḳḳuŋıçun oġluŋı öldürmedüm ve etini yimedüm ve ḳanını **(7)** içmedüm. Bir ḳılını ḳoparmadum, oġluŋdan ḫaberüm yoḳdur, sizüŋ vilāyetüŋüze **(8)** ġarīb geldüm, Mışır nāḥiyelerinde olurıdum, ḫaylī zamān idi **(9)** bir ḳardaşcuġum ġāyib olmışıdı, ḥayātdamıdur, memātdamıdur, **(10)** bilmedüm, anı ararıdum. Enbiyānuŋ eti bize ḥarāmdur. Beni ẓulmile ṭutdılar, **(11)** saŋa getürdiler, didi. Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. **(12)** e. t. eyitdi: kendüŋüz içün eyü ḥüccet getürdüŋüz, **(13)** bu miskīn ḳurt ḳarındaşcuġı ṭalebi içün çıḳmış, siz ḳarındaşuŋuzı **(14)** żāyiʿ idersiz, taḥḳīḳ bildüm ki Yūsuf'umı ḳurt yimedi, kelāmuŋuz **(15)** cümle yalandur. Nefsüŋüz muḳteżāsınca bu emre eyü şekl ü zīnet **(16)** virmiş-siz, ne ṣanʿat eyledüŋüz, ṣabr-ı cemīlü'llāh müsteʿān-dur, **(17)** didi. Tefsīr-i Kebīr-i Saʿādet-i Teʾsīr'de yazmışlar ki: Allāh teʿalānuŋ **(18)** ḳażāsına ṣabr vācibdür, ammā ẓālim-lerüŋ ẓulmine ve mākirlerüŋ mekrine **(19)** ṣabr ġayr-i vācibdür. Belki vācib olan izālesidür.

38b

(1) Ḫuṣūṣā ġayra żarar ʿāyid ola. Yūsuf, ḳarındaşlarınuŋ kiẕb **(2)** ü ḫıyānetleri ẓāhir oldı. Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. **(3)** e. t. teftīşde mübālaġa itmediler ve Yūsuf'ı belādan **(4)** ḫalāṣa saʿy itmediler. Maʿa-haẕā bildiler ki ḥayātdadur, maḳṭūl **(5)** degüldür. ʿAle'l-ḫuṣūṣ ġāyet maḥabbetleri varıdı, bu aṣl ṣabr **(6)** ʿaḳlen meẕmūm-dur, diyü suʾāl eylemişler. Tefsīrde buyurmışlar ki: **(7)** Bu suʾālüŋ cevābı yoḳdur, meger denile ki Ḥaḳ s. t. **(8)** ṭalebden menʿ eyledi, maḥabbetleri ziyāde olsun diyü ve bilürleridi+ki **(9)** Ḥaḳ s. t. Yūsuf'ı belālardan ḥıfẓ ideridi. Ḥaḳīḳaten **(10)** budur ki evlādınuŋ perdesini keşf itmediler. Elsine-i nāsda **(11)** ḥālleri şöhret bulmāḳdan ictināb itdiler. İki ḳardaşuŋ biri **(12)** āḫere ẓulm eylese ataya ʿaẕāb şedīd olur. İntiḳām itmezise veled-i **(13)** maẕlūma özi göyinür, intiḳām iderise ol oġlunuŋ daḫı **(14)** firāḳına mübtelā olur. Bu ḫuṣūṣlar içün ṣabr itmegi ṣavāb **(15)** gördiler ve daḫı buyurmışlar ki ṣabr iki ḳısımdur: Biri **(16)** cemīl, biri ġayr-i cemīldür. Ṣabr-ı cemīle odur ki ʿabd bile ki **(17)** belāyı inzāl iden Ḥażret-i Ḥaḳ'dur. ʿAzze ve Celle'llāhu teʿalā mālikü' **(18)** l-mülk-dür. Ḫālıḳa kimsenenüŋ iʿtirāżı olmaz. Ve daḫı bilür ki **(19)** bu belāyı gönderen ḥakīm-dür, ḥikmetine ve ḳudretine kimsenenüŋ vuḳūfı

39a

(1) yoḳdur. ʿĀlim-dür, ġaflet itmez, ʿalīm-dür, unıtmaz, raḥīmdür, şefḳat **(2)** ider. Her ne ki andan ṣādır olur, ḥikmeti vardur, diyü sākit **(3)** olur. Ṣabr ider ve bu maʿnā daḫı münkeşif olur ki **(4)** nāzil olan belā Ḥaḳ'dandur. Fī-nefsi'l-emr bir nūrdur, ol nūruŋ **(5)**

müşāhedesine istiġrāḳ şikāyete meşġūl olmaġa mānīʿ-dür. **(6)** Anuŋıçun dimişler ki: Maḥabbet-i tāmme vefā ile ziyāde olmaz ve cefā ile **(7)** daḫı noḳṣān-peẕīr degüldür. Zīrā maḥabbet vefā ile ziyāde olsa maḥbūb **(8)** olan naṣīb ü ḥaẓẓ ider. Maḥbūb biʾẕ-ẕāt degüldür, belki biʾl-ġaraż **(9)** olur. İşte bu ḥālete ṣabr-ı cemīl dirler. Ammā ḳażāʾ-i Ḥaḳḳʾa rıżā **(10)** olmasa sāyir aġrāż içün ṣabr-ı cemīl olmaz, żābıṭ budur ki **(11)** cemīʿī aḥvāl u efʿāl u aʿmālde saʿy u cehd, cümle ʿubūdiyyet Ḥaḳ **(12)** içün olurısa ḥasen-dür. Ġayrı aġrāż içün olurısa nā-müstaḥsen-dür. **(13)** Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. e. t. ṣabr-ı cemīl **(14)** didiler. ʿAḳabince ve Allāhuʾl-müsteʿān buyurmışlar, maʿnāsını böyle **(15)** tevcīh eylemişler ki ṣabra iḳdām mümkün degüldür, illā Allāh teʿalānuŋ **(16)** muʿāveneti ile. Zīrā devāʿī-i nefsāniyye iẕhārına cezaʿ ider. Devāʿī-i **(17)** rūḥāniyye ṣabr u rıżā ister. Keennehu muḥārebe vāḳiʿ olur. Allāh **(18)** teʿalānuŋ ʿināyeti ve iʿāneti olmasa ġalebe ḥāṣıl olmaz. Ṣabr-ı cemīl **(19)** sözi Sūre-i Fātiḥa'da اياك نعبد maḥallinde والله المستعان

39b

(1) اياك نستعين mevḳiʿinde vāḳiʿ olmışdur, dimişler. Girü Tefsīr-i Kebīr'de **(2)** buyurmışlar ki: Ḥażret-i Yaʿḳūb'un ʿa. n.ʿa. e. t. **(3)** firāḳ-ı Yūsuf'da mübārek ḳaşları bir miḳdār aşaġa şarḳmış, bir **(4)** ḫırḳa ile ḳaldururlarımış. Nedür, diyü şormışlar, ṭūl-ı zamān **(5)** u keşret-i āḫzān ile böyle oldı, dimişler. Ol dem-de vaḥy-i rabbānī **(6)** nāzil olup yā Yaʿḳūb, şikāyetmi idersin, dimişler. Buyurmışlar ki: **(7)** Yā Rabb, ḫaṭā itdüm, maġfiret ḳıl. Ḥazret-i ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa'dan **(8)** r.ʿa. ḥikāyet iderler: Anlara iftira itdükleri vaḳt **(9)** dimişler ki: Allāh ḥaḳḳıyçun yemīn iderisem inanmazsız, ʿöẕr iderisem ḳabūl **(10)** eylemezsiz, benüm meşelüm hemān Yaʿḳūb peyġāmber ḳażiyyesi gibi oldı **(11)** ki oġulları olıcaḳ فصبرجميل والله المستعان dimişler, **(12)** Ḥazret-i Ḥaḳ c. ʿa. ṭarafından ʿiṣmet ü berātları içün āyet-i **(13)** kerīme nāzil olmışdur. Rivāyet olınur: Ḥazret-i Ṣıddīḳuŋ ʿa. n. **(14)** ʿa. e. t. üç ḳamīṣ-leri varıdı. Biri ḳamīṣü' **(15)** l-ʿalāme, biri ḳamīṣü'ş-şehāde, biri ḳamīṣü'l-beşāre. Ḳamīṣü' **(16)** l-ʿalāme ol idi+ki yalan ḳan ile bulaşdurup babasına **(17)** getürdiler. Ḳamīṣ-i şehādet ol idi ki ḳażiyye-i ātiyede ḥikāyet **(18)** olınsa gerek. Züleyḫā ile vaḳiʿ olan ḥāletde ki ṣıdḳa şehādet **(19)** eyledi. Ve ḳamīṣ-i beşāret oldur ki Mışır'dan Ḥazret-i Yaʿḳūb'a

40a

(1) gönderildi, mübārek gözlerine sürüp ʿayn-ı şerīfleri açılup **(2)** münevver oldı. Her ḳamīṣ-de bir ʿibret ü ḥālet bulındı+ki müfīd **(3)** olur. Server-i kāʾinātuŋ daḫı ṣ. ʿa. s. üç

ḳamīṣ-**(4)**-leri varıdı. Biri ḳamīṣ-i ʿaṭiyye idi+ki bir ḫatun istedügi **(5)** vaḳt virdiler. Andan ġayrı ḳamīṣ-leri yoḳ idi. Ḥazret-i **(6)** Ḥaḳ s. t. ولاتجعل يدك مغلولة الى عنقك ولاتبسطها ve كل البسط فتقعد ملوما محسورا **(7)** āyet-i şerīfi nāzil oldı. Biri **(8)** daḫı ḳamīṣ-i hidāyet idi, Mekke-i Mübāreke'de reʾīsü'l-münāfıḳīn **(9)** ʿAbdu'llāh bin Ubī vefāt ider olduḳda eyitdi: Muḥammed'e varuŋ, bir ḳamīṣini **(10)** isteŋ ki beni anuŋıla defn idesiz, ḳabrümde bile ola, didi. **(11)** Ḥażret-i Risālet-Penāh'a ṣ.ʿa. s. ḫaber virdiler. **(12)** buyurdılar ki: Aluŋ, benüm ḳamīṣüm aŋa fāyide eylemez. Ol zamānda olan **(13)** münāfıḳlar eyitdiler: Bizüm seyyidümüz anuŋ ḳamīṣi ile teberrük eyledi, **(14)** biz anuŋ nefsi ile müteberrik olalum, didiler. Ol günde biŋ nefer **(15)** münāfıḳ terk-i nifāḳ idüp muḫliṣ oldılar. Biri daḫı ḳamīṣ-i **(16)** muʿcizedür, şübhe vü şek deryāsınuŋ ḳaʿrında olanlara ḥaḳ ẓāhir **(17)** oldı. Keẕalik müʾminüŋ daḫı üç ḳamīṣi olur. Biri ḳamīṣ-i **(18)** ḫidmet-dür ki Ḥaḳ s. t. خذوا زينتكم عند كل مسجد **(19)** buyurmışlar. Biri ḳamīṣ-i ʿiffet-dür ki Ḥaḳ s. t. kelām-ı

40b

(1) ḳadīm-de وريشا ولباس اتلقوا buyurmışlar. Biri daḫı ḳamīṣ-i kerāmetdür **(2)** ki Furḳān-ı ʿaẓīm-de ويلبسون ثيابا خضرا من سندس واستبرق **(3)** dimişler. Her ḳamīṣ-de fāyide iḥsān olınmışdur. Ḳamīṣ-i ḫidmetde bende **(4)** Mevlā'sına münācāt ider. Ḳamīṣ-i ʿiffetde şehvet ü hevāya ġālib **(5)** olur. Ḳamīṣ-i kerāmetde divān-ı Ḥaḳ ile müşerref olur. Ḥikāyet **(6)** iderler: Üveys-i Ḳaranī r. ʿa. mezābilde olan ḫırḳaları cemʿ **(7)** ideridi, ṣuyla pāk idüp biribirine diker, ḳamīṣ idüp **(8)** geyerleridi. Server-i Kāʾināt'dan daḫı ṣ. ʿa. s. mervīdür: **(9)** Bir ḳamīs-leri varıdı, ābdest alduḳları vaḳt mübārek ḳollarını **(10)** yeŋlerinden çıḳarmaġa imkān olmayup aşaġadan çıḳarurlarıdı. **(11)** Ḥażret-i Mūsā'nuŋ daḫı ṣ.ʿa.n.ʿa. mezbelelerden **(12)** çıḳarılmış ḫırḳalardan dikilmiş bir cübbeleri varıdı. Ḳuş yüŋleri **(13)** ile dikilmişler idi. Dirleridi ki: Niçün igne alup anuŋıla dikmezsiz? **(14)** Dirleridi ki: Ḫavf iderin Allāh teʿalā ẕikrden maniʿ eyleye. Allāh **(15)** teʿalā Cebrāʾīl'e ʿa. s. vaḥy eyledi ki: Cennete var, ḳaftan-laruŋ **(16)** ġayet eyüsini getür, buyurdılar. Cebrāʾīl, cennete dāḫil oldı, **(17)** ʿāfiyet ḳaftanlarından bir ḫilʿat getürdi, geydürdiler. Firʿavun **(18)** veʿaskeri keyd itmege ḳudretleri olmadı. Dimişler ki: Muṣayḳal libāslar, **(19)** bahā vü revnaḳı çoḳ ḫilʿatlar geyen cāhillere taʿẓīm ü ikrām u iḫtirām

41a

(1) eylemek ve nefsinde pāk u ṭāhir, ʿiffet üzre olan-lara ẓāhirde eski **(2)** palās-lar ve ednā şāllar geymekile ihānet eylemek gevden-likdür. Görmezmisin? **(3)** Altun, ṭopraḳ içinde pinhān-dur, ḫākde medfūn olmaġıla bahāsına **(4)** żarar gelmez. Dīnāruŋ fażīleti ẓāhirdür ki **(5)** sikke naḳşından ötüri degüldür. Ḥaḳīḳaten altun girü **(6)** altun-dur. Bu maḳāma münāsib Mālik-i Dīnār ḥażretlerinden ḳ. **(7)** s. bir ḥikāyet yazmış-lar. Naẓm ile silk-i taḥrīrde münselik ḳılındı:

(8) Mālik-i Dīnār'a raḥmet ide Ḥaḳ, Ḫˇāce-i ʿilm-i ledün virmiş sebaḳ.
(9) Evliyānuŋdur güzīn ü mihteri, Necm-i pāk u burc-ı devlet aḫteri.
(10) Ṣāḥib-i keşf ü kerāmetdür velī, Nūr-ı Ḥaḳ'la ola memlū menzili.
(11) Çıḳdı bir gün tā meḳābir seyr ide, Oḳıya sebʿü'l-meṣānī ḫayr ide.
(12) Gördi bir şehr-i muʿaẓẓam pür-büyūt, Ḫalḳı ser-tā-ser ḫamūş ehl-i sükūt.
(13) Çaġurup itdi ṣadālar her ṭaraf, Ḳandadur dünyāda erbāb-ı şeref?
(14) Ol muʿaẓẓam pādişahlar ḳandadur? Ṣalınan cünd ü sipahlar ḳandadur?
(15) Ṭabl u şeş-tālar çalan mehter ḳanı? Ol ʿalem-ler ḳalduran server ḳanı?
(16) Ḳudret ile ḳahramān-lar noldılar? Salṭanatla kām-ranlar noldılar?
(17) Niçe oldı ẓulm iden cebbārlar? Ḳanda gitdi ol ulu ḳahhārlar?
(18) Faḫr iden ʿālī-nesebler ḳandadur? ʿİzzile ṣāḥib-ḥaseb-ler ḳandadur?
(19) Bu ḫiṭāba kimsene virmez cevāb, Yüz ḳomış-lar ṭopraġa ʿālem ḫarāb.

41b

(1) Söylemezler kimsede yoḳ bir nefes, Cümlesi mebhūt-lar, çıkmadı ses.
(2) ʿAḳıbet işitdi bir ṣavt-ı ḥazīn, Ḥüzn-baḫş u ḥayret-efzā pür-enīn.
(3) Cümlemüz ḳahr oldı, girdük ṭopraġa, Biz üçer şah-bāz iken düşdük aġa.
(4) Ḳalmadı ḫāk oldı hep ecsāmumuz, Dökilüp ṭopraġa ṣındı cāmumuz.
(5) Virdiler bizi ʿaceb ser-keşlere, Cānumuz eyler kebāb āteş-lere.
(6) Yaʿnī biz dünyāda bir gül olmışuz, Şimdi yanup odlara kül olmışuz.
(7) Pister-i külde yatan cān-ı ʿazīz, Ṭuʿme itmişdür anı bu nār-ı tīz.
(8) Ol semend-i nāza olanlar süvār, Döşenüpdür altına üstüne nār.
(9) Ol yiyen şīrīn ü nāzik loḳmalar, Şimdi zaḳḳūm u iriŋ-dür ṭuʿmeler.
(10) Evvel[19] altun cāmeler geyen libās, Āteşīn külḫanda geymişdür palās.
(11) Ol ḳılıçlar ḳuşanan zerrīn ü sīm, Yalın odlarla çekerler ḫavf u bīm.

[19] Yazılışı اول şeklinde olan kelimeyi vezne göre *evvel* okuduk.

(12) Ol ḥukūmetler iden ḥākim-leri, Māl yaġmā eyleyen ẓālim-leri.
(13) Virdiler her bir zebānī ser-keşe, Eylediler ġarḳ baḥr-i āteşe.
(14) Ol sitemle faḫr iden şah-bāzlar, Sīm ü zerle ṣalınan mümtāzlar.
(15) Ṭoldurupdur kīse kīse nārlar, Zaḥm ururlar cāna āteş mārlar.
(16) Bilmedük ḳahhār-ı ʿālem varımış, Bir Ḫudāvend-i müsellem varımış.
(17) Girmedi ḳulaḳa hergiz nuṣḥ u pend, Āteş ile cāna urdılar gezend.
(18) Ḥālet-i mevti ferāmūş eyledük, Cānumuz arslan idi, mūş eyledük.
(19) Cismümüz rāh-ı ʿadālet görmedi, Ẓulm ḳılduḳ, istiḳāmet görmedi.

42a

(1) Göze ṭopraḳ ḳoydılar, kör olmışuz, Şefḳat-i Ḥaḳ'dan aceb dūr olmışuz.
(2) ʿAdl u inṣāfı unıtduḳ ẓulm ile, Cevr ıḳlīmini ṭutduḳ ẓulm ile.
(3) Geldi yola şimdi ol efʿālümüz, Kim bilür rūz-ı ḳıyāmet ḥālümüz.
(4) Açdılar ḳabre saḳardan pencere, Görinür āteş-de ḳızmış ṭencere.
(5) Şemmedür şimdi olan nevʿ-i ʿaẕāb Kim bilür yarın niçe ola ḥesāb.
(6) İşidüp mālik bu nevʿe sözleri, Yaşıla pür oldı ṭoldı gözleri.
(7) Baḳdı bir behlūl gördi nā-gehān, İki ḳabr üstünde ṭurur der-miyān.
(8) Göge baḳar ibtihāl eyler hezār, Yire nāẓır olur eyler iʿtibār.
(9) Ṣaġa baḳar ḫurrem ü dil-şād olur, Ṣolına eyler naẓar ġam-zād olur.
(10) Gözlerinden yaş döker efġān ider, Nāle eyler cānını nālān ider.
(11) Mālik irdi yanına virdi selām, Aldı iʿzāz ile vü itdi ḳıyām.
(12) Didi behlūl eyledük seyr-i ḳubūr, Çoḳ temāşā eyledük ḳılduḳ ḥużūr.
(13) Didi pes bir ḳavme geldüm nāʾīmūn, Kimseyi īzā idüp ḳılmaz zebūn.
(14) Ġāyib olsam ġaybet itmezler beni, Ṣuçlu olsam töhmet itmezler beni.
(15) Yoḳdur aṣlā cevr ü itmezler cefā, Cümle ḫāmūş u ṣumūt, ehl-i vefā.
(16) Söylemezler sākit ancaḳ ẓālimīn, Ḳahr görmişler ʿacebdür ḳāhirīn.
(17) Her ne deŋlü eylesem ġavġā vü ḥarb, Yaḳsam āteş, kimse itmez mümı cerb.
(18) Kimseye irmez żarar olmaz ziyān, Bir ʿaceb bāzārı var, yoḳ āş u nān.
(19) Didi baḳduŋ göge itdüŋ ibtihāl, Diye andan neydi ey behlūl-ı ḥāl.

42b

(1) Didi itdüm luṭf-ı Ḥaḳḳ'a iʿtimād, فی‌السماء رزقکم ḳavlini yād.
(2) Şükr ü ḥamd itdüm ḳamu elṭāfına, Var niyāzum niʿmet ü aʿṭāfına.
(3) Ebr-i raḥmetden yaġar çoḳ çoḳ maṭar, Bitürür buġday u yir ehl-i naẓar.

(4) Belki gökden indürür süfre ile ḳūt, Her ne kim isterse ḳādir, lā-yemūt.
(5) Yine Mālik didi ey behlūl-ı pāk, Pes neden manẓūruŋ oldı arż u ḫāk?
(6) Didi bakdum yire vü ḳıldum naẓar, Emr-i Ḥaḳḳ'ı yād idüp ey muʿteber!
(7) Sizi ṭopraḳdan yaratdum didi Ḥaḳ, Pes girü ʿavdet idersiz mā-sebaḳ.
(8) Girü iḫrāc olınursız, ṣoŋ ucı, Çoḳ ṣuʿūbet ile görürsiz güci.
(9) Almışam bu söz ile ben ʿibreti, Çekmişem çoḳ ıżṭırāb u dehşeti.
(10) Ḥamdulillāh bulmışam ẕāt u vücūd, İrdi Ḥaḳ'dan baŋa raḥm u ḫaylī cūd.
(11) Girü ṭopraḳ olma müşkil, ṣaʿbnāk, ʿAḳl u hūşum ḳalmaya olam helāk.
(12) Girü iḫrāc olınam ʿüryān beden, Tāze taḥṣīl eyleyem cān ile ten.
(13) Defter itmişler ʿaceb efʿālümi, Ṣoralar bir bir ḳamu aʿmālümi.
(14) Ẓāhir ola ol yaramaz işlerüm, Şerm ü ḫacaletler vire cünbişlerüm.
(15) Oḳına cürm ü günāhum defteri, Gözlerüm icrā ide eşk teri.
(16) Cürmüme Ḥaḳ ide envāʿ-ı ʿitāb, Atalar nāra beni görem ʿaẕāb.
(17) Hey ne müşkil ḥāl olur Mālik o dem, Ġarḳ ide cān mülkini deryā-yı ġam.
(18) Girü Mālik didi ey behlūl-ı ḫāṣ! Ṣaġa baḳduŋ eyledüŋ ḍıḥk iḫtişāṣ.
(19) Neydi bāʿiṣ ol sürūr u behcete, Ḫoş-dem ü ḫoş-ḫāṭır u ḫoş-selvete.

43a

(1) Didi irdi fikre aṣḥāb-ı yemīn, Gözlerüme rāst geldi ḥūr u ʿīn.
(2) Seyr-i gülzār-ı behişt itdüm ʿaceb, Şād oldum ḍıḥke bu oldı sebeb.
(3) Pes didi ṣol cānibine itdüŋ naẓar, Gözlerüŋde varıdı yaşdan eṣer.
(4) Didi behlūl-ı mübārek ḫoş-maḳāl, Geldi fikre anda aṣḥāb-ı şimāl.
(5) Görmişem nār-ı semūm ile ḥamīm, İrdi cāna bīm ile ḫavf-ı ʿaẓīm.
(6) Ṭoldı yaşıla gözüm çoḳ aġladum, Ḥüzn ile cān u cigerler ṭaġladum.
(7) Didi Mālik yine ey luṭfı ʿamīm, Ḥikmet ehlisin ʿaceb sensin ḥakīm.
(8) Yoḳmıdur bir ḥācetüŋ idem devā, Tā yanuŋda ʿöẕrile maḳbūl ola.
(9) Didi behlūl gerçi kim aç olmışam, Bir ḳamīṣ-i pāka muḥtāc olmışam.
(10) Didi Mālik-i server, cān üstine, Bende çāker ola fermān üstine.
(11) Vardı bāzār içine luṭfa ḥarīṣ, Tuḥfe-i behlūl içün aldı ḳamīṣ.
(12) Geldi teslīm eyledi behlūlına, Göre tā iḫsānı ne, maḳbūlı ne.
(13) Öpdi başa ḳodı behlūl-ı kerīm, Girü atdı üstine ḳaṣdı ʿaẓīm.
(14) İstemezven geymege böyle ḳamīṣ, Meclis-i iḫlāṣa olurvan raḳīṣ.
(15) Didi Mālik, niçe isterisen bulam, Söyle evṣāfını kim sāʿī olam.

(16) Didi, Mālik! Bir ḳamīṣ ister göŋül, Aşlına ṣarf olına māl-ı ḥelāl.
(17) Penbesi bir ravżada zerʿ olına, Maşrıḳ ola anda envār-ı cemāl.
(18) Saḳy ola ol zerʿe māʾ-i selsebīl, Bulmaya tā kim ʿaṭş, ire zülāl.
(19) Ḥüsnile müṣmīr ola, bula bahā, Bite ḳuṭn u bula vaḳt-i iʿtidāl.

43b

(1) Yola anı dest-i aṣḥāb-ı kerem, Dikmeye hiç ẕerre erbāb-ı melāl.
(2) Ata ḳavs-ı nūr u ḥallāc-ı vefā, Ḥüsn-i luṭf u bula nāzik inḥilāl.
(3) Ṭāhire ebkār-ı iplik işleye, İdeler ḥamd u ṣenāya iştiġāl.
(4) Ṭoḳıya cüllāh anı tesbīḥ ile, Pāk ola taḳdīse bula iştimāl.
(5) Yuyalar māʾ-i maʿīn-i ṣıdḳıla, Āftāb-ı şevḳ ideʿarż-ı cemāl.
(6) Aġara, ola küdüretden beri, Bir cihetden bula mümtāz-ı kemāl.
(7) Kese miḳrāż dürüst itmeye şek, Dike bir ḫayyāṭ, maṭbūʿu'l-maḳāl.
(8) Ola pākīze-beden iḫlāṣıla, Yeŋlerinde olmaya naḳṣ u zevāl.
(9) Aça yaḳa Rabb'ine ide vüṣūḳ, ʿAyb-dan ola maṣūn u pür-nevāl.
(10) Şevḳden taṣvīr ide ṭavḳın anuŋ, Esfelenden fevḳe ire ber-kemāl.
(11) Bunı diyüp Mālik'e ḳıldı ḫiṭāb, Luṭf u istiḥsān ile ister cevāb.
(12) Varmı ḳudret bulmaġa böyle ḳamīṣ? Mālikā! İḥsān idüp olsaŋ ḥarīṣ.
(13) Didi Mālik kimde var ḳudret aŋa, Virmeyince feyż-i Ḥaḳ miknet aŋa.
(14) Kim geyer cānā, anı eyle beyān, Bula behcet, sözüŋile bāġ-ı cān.
(15) Didi şunlardur geyen ol cāmeyi, Ṭoldurupdur eylükile nāmeyi.
(16) Nūra maḫṣūṣ eylemiş Ḥaḳ anları, Yazılur ebrārdan dīvānları.
(17) Tā ezelden luṭfıla maḥfūẓ olur, Ṣıdḳıla ʿirfānıla maḥẓūẓ olur.
(18) Ehl-i arż ile olur ecsām u ten, Ḳalbi ammā ravżada ḳılmış vaṭan.
(19) Ẕikr-i Ḥaḳ'dan ġayrı itmezler kelām, Ṣaḳınurlar görmege rūy-ı liyām.

44a

(1) Nāẓırına şems-i iḥsān der olur. Şāhidine māh-ı tābān der olur.
(2) Ḳahr ider Ḥaḳ anlar ile cābiri, Ḳullara rızḳın virürler ẓāhiri.
(3) Didi bu aḳvāl pes itdüm ḳıyām, Cümlesi ʿibret-nümādur, ey hümām!
(4) Söyledi saŋa ḳaçarlar hāribūn, Ḳaṣd iderler saŋa irmek ṭālibūn.
(5) Çoḳ çekerler renc ü miḥnet ġāyibūn, Ḳapuŋa yüzler sürerler tāʾībūn.

(6) El-meclisü'r-rābiʿ: Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. dördünci meclisi, āyāt-ı **(7)** kerīme-i ilāhīden ولقد كرمنا بنى ادم وحملناهم فىالبر والبحر

(8) ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم على كثيرممن خلقنا تفضيلا **(9)** āyet-i ʿamīmetü'l-berekātı ile ibtidā eylemişler. Ḥaḳ s. t. kitāb-ı **(10)** ʿaẓīm-lerinde evvelā ẕāt-ı şerīflerine kerīm buyurmışlar. ما غرك بربك **(11)** الكريم Ṣāniyen Cebrāʾīl'e kerīm buyurmışlar. انه لقول رسول كريم **(12)** ذى قوة Üçünci Ḥażret-i Risālet-Penāh'a ṣ. ʿa. s. انه Beşinci و يدخلكم مدخلا كريما **(13)** لقول رسول كريم وما هو بقول شاعر Dördünci cennet içün **(14)** Ḳurān-ı ʿaẓīme ki انه لقران كريم. **(15)** Kerāmet-i benī ādemde yedi ḳavl dimişler. Evvelā, atalarına melāʾike **(16)** secde ile meʾmūr oldılar. İkinci, ataları Ḥaḳ s. t.nüŋ yed-i **(17)** ḳudretleri ile maḫlūḳ oldı. Üçünci, ḳadd u ḳāmet ü ṣūret-i ḥasene, **(18)** dördünci ʿaḳl u ʿilm ile, beşinci ekl-i ṭaʿāmda elleri ile mübāşeret **(19)** iderler, sāyir behāyim aġızları ile. Altıncı benī ādem setr-i ʿavret ile

44b

(1) mestūr u aḫẕ-ı zīnet, yedinci ricāle liḥye, nisvāna ẕevāyib iḥsān olınmaḳ **(2)** ile kerāmet-i ʿacībedür. تباركالله احسن الخالقين Egerçi muṣannıf-ı **(3)** kāmil kerāmet-i benī ādem-de bu vücūh-ı vecīhi īrād eylemişler, baʿżı kitāblarda **(4)** benī ādem-de aṣl kerāmet-i ʿaẓīme bu vechile yazmışlar ki ṣekl-i beşer **(5)** ḫaṭṭ-ı kūfī ṭarīḳiyle lafẓ-ı Muḥammed'dür ki mīm-i evvel başı, iki ḳollar ḥā; **(6)** mīm-i vasaṭ batın, dāl ayaḳlar ola. Bu ḳavle maʿnā-yı dāl bunı dimişler: **(7)** Rūz-ı ḳıyāmetde baʿde'l-hīsāb küffār, caḥīm ʿaẓāb āṣāra emr olınup **(8)** muḫallid-i fī'n-nār olalar, emr-i Ḥaḳ ile beşer ṣūretinden iḫrāc olınup **(9)** ṣekl-i āḫire tebdīl olınurımış. Benī ādem-de kerāmet budur, dimişler. Vech-i **(10)** vecīhdür. Ve وحملناهم فى البر و البحر lafẓ-ı şerīfinde sefere işāretdür, **(11)** dimişler. Sefer iki vechiledür, biri baḥir ve bir de sefer-i ẓāhirdür; biri **(12)** sefer-i bāṭındur ki efʿāl-i ḥasenede intiḳāl-dur. Sefer-i ẓāhir bir **(13)** buḳʿadan buḳʿa-i āḫire gitmekdür. Sefer-i bāṭınī bir ṣıfatdan bir **(14)** ṣıfata varmaḳdur. Cesed ile müsāferet keşīr, ḳalb ile müsāferet **(15)** ḳalīldür, dimişler. İbn-i ʿÖmer r. ʿa. rivāyet itmişler: Ḥażret-i **(16)** Server-i Kāʾināt ṣ. ʿa. s. ḫārice sefer itmege müteveccih **(17)** olup süvār olsalar üç kerre tekbīr idüp baʿde سبحانالذى

(18) سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وانا الى ربنا لمنقلبون

(19) اللهم انا نسء لك فى سفرنا هذاالبروالتقوى ومنالعمل ما ترضى

45a

(1) اللهم هونعلينا سفرا واطوعنا بعده اللهم انت الصاحب

(2) فى السفر والخليفة فى الاهل اللهم انا نعوذ بك من وعثاء السفر

(3) كافة المنقلب فىالاهل والمال didiler. Seferden mürācaʿat itseler girü bu duʿāyı **(4)** oḳıyup ziyāde iderleridi. ايبون تايبون لربنا حامدون **(5)** Seferde üç dürlü fāyide vardur, dimişler. Evvelā tecdīd-i rızḳ olur. **(6)** Tevrat'da mektup imiş, Ḥaḳ s. t. buyurmışlar: Ḳulum, sen **(7)** sefer eyle, ben saŋa rızḳ vireyim. İkinci, envāʿ-ı ʿibret-ler görinür. **(8)** Benī İsraʾīl kitāblarında mesṭūrımış, Ḥaḳ s. t. Mūsā **(9)** Peyġambere ṣ.ʿa.n.ʿa. vaḥy eylemiş ki: Demürden **(10)** naʿleyn itdür ve ḥadīdden ʿaṣā götür, yiryüzinde şol deŋlü seyāḥat **(11)** eyle ki ʿaṣā münkesir ola, ol naʿl deline dimişler. Üçünci çoḳ **(12)** fāyide taḥṣīl olınur. Görinmezmi bu ḥikāyet-i laṭīfede seyyāre Ḥażret-i **(13)** Yūsuf'a mālik oldılar, bundan aʿẓam fāyide olmaz. İttifāḳ Şam'dan **(14)** bir ḳāfile müctemiʿ oldılar, Mışır'a teveccüh eylediler. Cümlesi **(15)** üç yüz on ṭoḳuz nefs idi. Ḳāfilenüŋ başı bir bedevī ʿArab **(16)** idi. İsmine Mālik bin Daġrā'l-Ḫazāʿī dirleridi. Ol çāh olduġı **(17)** mekāna ḳarīb geldiler, ḳulaġuzları eyitdi: Bu yirde bir ḳuyu vardur, **(18)** anda ḳonalum, didi. Gelüp ol maḥalle nüzūl eylediler. Ḳāfile **(19)** başınuŋ iki ġulāmı varıdı. Birine Beşşār, birine Büşrā dirleridi.

45b

(1) Bunları gönderdi, varuŋ ḳuyudan ṣu çeküp getürüŋ, didi. **(2)** Bunlar daḫı varup ḳoġa ve ip alup ḳuyunuŋ üzerine geldiler. **(3)** Gördiler bir ḳuş ḳonmış ṭurur, Büşrā bir maṣlaḥata mübāşeret **(4)** eyledi. Beşşār üzerine gelüp gördi, ḳuyu içinden bir nūr peydā **(5)** olur. Taʿaccüb eyledi, ḳoġayı aşaġa ṣarḳıtdı. Ḥażret-i Yūsuf **(6)** ʿa. n.ʿa. e. t. ḳoġaya yapışdılar. Ẕāt-ı şerīfleri **(7)** cesīm ü vesīm idi. Delve ṣıḳlet geldi, Beşşār'a çekmekde zaḥmet **(8)** ü ʿusret görindi. Çāhuŋ içine naẓar eyledi, gördi bir cemāl-i **(9)** ber-kemāl ki müşāhedesinden ḫacalet gelür. Bir bedr-i münīr ki **(10)** gözleri şehlā vü mukaḥḥal, ḥüsn içinde bir āftāb-tābān-ı bī-bedel. **(11)** Ġulām gördügi gibi āşüfte-ḥāl, dehşet-i tām ile nā-tüvān u bī-**(12)**-mecāl oldı. Ḳoġa ṣaḳīl olup Büşrā'ya çaġurdı: İriş, beşāretler **(13)** olsun, ḳuyuda bir ġulām var ki ḥüsnde bedr-i tām-dur, didi. **(14)** Büşrā gelüp muʿāvenet eyledi, çekdiler, ṭaşra çıḳdı, gördiler **(15)** mücessem bir nūr. Müteḥayyir ü mesrūr oldılar. Hemān alup gidüp **(16)** ḳāfile emīrine irişdürdiler. Mālik, naẓar eyledi, gördi, ḥüsn-i **(17)** ġarīb ü cemāl-i ʿacībdür. Müteḥayyir ü mebhūt oldı. ʿArabça **(18)** kelimāta başladı. Ḥażret-i Yūsuf, anlara ʿİmrānī dilce tekellüm eyledi. **(19)** Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ḳarındaşları ol ḳuyunuŋ eṭrāfında idiler. Yūsuf'uŋ

46a

(1) aḥvalı niçe olur, diyü tecessüs iderleridi. Gördiler ki Yūsuf **(2)** ḳuyudan çıḳdı, Mālik'e gelüp eyitdiler: Bu ġulām ḳulumuzdur, üç **(3)** gündür bizden ḳaçmışıdı. Bu ḳuyuya girüp gizlenmiş, didiler. **(4)** Ḥażret-i Yūsuf'a ʿİmrānī dil ile eyitdiler: Eger bizüm ḳulumuz idügüŋe **(5)** iḳrār ideriseŋ ḳurtılursın ve illā seni aluruz, eşedd ʿaẕābıla helāk **(6)** iderüz, didiler. Cevābda tevaḳḳuf eyledi. Yehūdā gelüp eyitdi: **(7)** Ey bürāder, ḳardeşlerüŋ ataŋa senüŋ içün ḳurt yidi, didiler. **(8)** Bunlaruŋ ḳulı idügüŋe iʿtirāf ideriseŋ seni ṣatarlar, ḫavflarından **(9)** ḫalaṣ olursın. Ḥaḳ s. t. ferec ü necāt müyesser eyleye, **(10)** didi. Mālik'e vardılar, ḳulumuzdur, ḳaçdı, didiler. Ol **(11)** eyitdi: Allāh ḥaḳḳıyçun bunda ḳullıḳ ṣıfatı ve ʿalāmeti yoḳdur, **(12)** ḥürr-i mükerrem-dür. Eyitdiler: Belī, atamuzuŋ Rāḥīl adlu bir cāriyesi varıdı. **(13)** Küçükden bunı emzürüridi, bizüm ile büyümişdür, bizüm üslūbumuza iḳtidā **(14)** ider, anası vefāt eyledi, didiler. Tācir, Yūsuf'a baḳup **(15)** ne dirsin, fī'l-vāḳiʿ ḳul-mısın, didi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı **(16)** neʿam, bunlaruŋ ellerinde büyüdüm, bunlaruŋ üslūbı ile ḫūy **(17)** ṭutdum, didi. Ḳullıġa iḳrār idicek Mālik'e, bunı ṣataruz, al, **(18)** didiler. Mālik eyitdi: Derāhimden yanumda nesne ḳalmadı, illā **(19)** yigirmi dirhem miḳdārı vardur. Eyitdiler: Ol miḳdār bahāya

46b

(1) virelüm, ammā ṣol ṣarṭ ile ki muḥkem ṣaḳlayup Mıṣır'a varınca ḥıfẓ **(2)** eyleyesin, ḳayd u bend urasın ki uġrıdur, ḳaçmaya, didiler. **(3)** Ḫavf eylediler ki menzil ḳarīb-dür, varup atasına mülāḳī ola. **(4)** Mālik eyitdi: Ol ṣarṭ üzre alayım, ammā bir ḥüccet yazup virüŋ, **(5)** elümde temessük ola, didi. Rūbīl, ehl-i ḫaṭ idi, ḳalem, kaġıd **(6)** iḥẓār idüp yazdı ki Yaʿḳūb oġulları fülān u fülān, ḳulları **(7)** Yūsuf'ı yigirmi dirhem bahā ile Mālik bin Daġrā'l-Ḥazāʿī'ye ṣatdılar. Allāh **(8)** teʿalānuŋ ʿahd u mīṯāḳını itdiler ki Mıṣır'a varınca ḳayd u bend **(9)** ile ṭuta, üzerine ḥāfıẓlar ḳoya, beklede ki ġaybet eylemeye, **(10)** didiler. Ol yigirmi dirhemi alup aralarında ḳısmet eylediler. Her birine **(11)** ikişer dirhem düşdi. Yūsuf ḳarındaşı Yehūdā'ya iltifāt eyledi: **(12)** Ey ḳarındaş, Allāh içün sen benüm baḥamdan ḥişşe alma ki ḥarām-dur, didi. **(13)** Yehūdā yemīn eyledi ki nesne almaya. Mālik emr eyledi, ḳayd u bend **(14)** getürdiler, mübārek boyunlarına ṭaḳdılar. Yūsuf eyitdi: Boynuma **(15)** nesne geçürmeŋ ki aġlāl, ehl-i nāra urılur, ḫāṭıruma andan **(16)** melāl gelür, didi. Mālik eyitdi: Efendilerüŋ ile ol vechile **(17)** ʿahd eyledüm ki Mıṣır'a varınca ḳayd u bend uram, Mıṣır'a varıcaḳ **(18)** ol ḳayddan ḫalāṣ olursın, didi. Göç zamānı irişdi, **(19)** develerini getürdiler, yüklerini bağladılar. Yūsuf ʿa. n.

47a

(1) ʿa. e. t. giryān olup aġladı. Tācir eyitdi: **(2)** Aġlayan kimdür? Eyitdiler: Ol ġulām-ı ʿİmrānī'dür. Getürüŋ, didi. Öŋine **(3)** varup eyitdi: Ey ġulām, niçün aġlarsın? Eyitdi: Ol beni ṣatan efendileri **(4)** görmek isterem, anlara selām virüp vedāʿ ideyin, artuḳ anları **(5)** görmezem, didi. Tācir üzerine bir ḳara ʿArab ḳodı, bu ġulāmı seyyidlerine **(6)** ilet, bulışup vedāʿ eylesün, ne ʿaceb şefḳatlü ġulām olur, **(7)** ben bunuŋ gibi kimsene görmedüm, vedāʿ idicek getür, ḳāfileye irişdür **(8)** didi. Siyāh, zencīrine yapışup Yūsuf'ı ḳarındaşları olduġı **(9)** yire iletdi. Ḳarındaşları ḳoyunları yanında gice ile nevbet **(10)** beklerler idi. İttifāḳ ol gice nevbet Yehūdā'nuŋ idi. Demür āvāzını **(11)** işidüp baḳdı, gördi Yūsuf-dur, zencīr urmışlar, üzerine **(12)** düşüp aġladı, eyitdi: Neye geldüŋ? Yūsuf eyitdi: Saŋa selām **(13)** virüp ḳarındaşlaruma vedāʿa geldüm, diyücek Yehūdā ḳarındaşlarına **(14)** çaġurup ḳalḳuŋ, ḳayd u bend ile muḳayyed gelen bürāderüŋüzi görüŋ, **(15)** size selāma gelmiş, veyl başuŋuza ki aŋa neler eyledüŋüz, didi. **(16)** Yūsuf, her birine gelüp ellerin öpdi, gögsine çeküp muʿānaḳa **(17)** eyledi. Egerçi baŋa raḥm itmedüŋüz, Allāh teʿalā sizi ḥıfẓ ide, beni **(18)** żāyiʿ itdüŋüz, ṭarḥ ḳılduŋuz, didi. Siyāh, devesine yükledüp **(19)** sürdi+ki ḳāfileye irişe. Meger ol yolda Ḥażret-i Yūsuf'uŋ

47b

(1) anası Rāḥīl'üŋ ḳabri varıdı. İl-i Kenʿān'uŋ maḳberesi bir yirde **(2)** idi. Yūsuf ʿa. s. anasınuŋ ḳabrini gördügi gibi **(3)** keşret-i iştiyāḳdan iḫtiyārı ḳalmayup kendüsini deveden aşaġa **(4)** ḳabr üzerine atdı, ḳabri ḳuçup aġladı, mużṭarıb oldı, **(5)** eyitdi: Ey ana, başuŋı ṭopraḳdan ḳaldur, oġluŋı gör muḳayyed ü maġlūl, **(6)** ḳarındaşlarum beni ḳuyuya atdılar, atam-dan, ḳarındaşum-dan ve hem-şīrem-den **(7)** ayırup beni ḳul diyü alçaḳ bahāyla ṣatdılar, küçükligüme riʿāyet **(8)** ve baŋa raḥm u şefḳat itmediler. Allāh teʿalādan ümīẕvārum ki müstaḳarr **(9)** raḥmetinde atam ve anam ile cemʿ eyleye, erḥamü'r-rāḥimīn-dür, didi. **(10)** Siyāh, girüsine baḳdı. Gördi Yūsuf deve üzerinde degül. Döndi. **(11)** Gördi bir ḳabr üstine düşmiş yatur. Eyitdi: Efendilerüŋ gerçeklerimiş. **(12)** Ḳaçḳun ḳul imiş-sin. Niçe bir anaŋı yād idersin, diyü muḥkem ṭabānçeler **(13)** ile ḍarb eyledi. Mübārek yüzleri üzre düşüp ġaşy oldılar. **(14)** Ḳabrden anasınuŋ āvāzını işitdiler, vāh oġlum, ah gözlerüm nūrı, **(15)** vā cigerüm pāresi, göŋlümüŋ mīvesi, ne ḥāletlere uġramış-sın, didi. **(16)** Bir pāre ifāḳat bulup ḳaraya ʿöẕr itdi, bu ḳabr anamuŋ-dur, geçdügüm **(17)** gibi kendüme mālik olımadum, nefsümi

iğtiyārsuz üzerine atdum, didi. **(18)** Mübārek gözlerini göge ṭutup vech-i şerīflerini gözyaşıyla **(19)** ve ṭopraḳ ile mülemmaʿ eylediler, eyitdi: İlāhī, günāh itdüm ise sen

48a

(1) bilürsin, ābā-i kirāmum İbrāhim ü İsḥāḳ u Yaʿḳūb ḥaḳḳıyçun ʿafv **(2)** eyle, yā erḥamü'r-rāḥimīn baŋa raḥm it, didi. Melekler, Ḥaḳ s. t. **(3)** cānibine niyāz eylediler: Tażarruʿları ʿarş-ı ʿaẓīme irişdi. Allāh teʿalā **(4)** eyitdi: Yā meleklerüm, peyġāmberlerden birisidür, baŋa duʿā **(5)** ider, duʿāsına muġiş oldum, yā Cebrāʾīl iriş, diyü buyurdılar. **(6)** Cebrāʾīl nāẓil oldı, eyitdi: Yā Ṣıddīḳü'llāh, yedi ḳat göklerüŋ **(7)** meleklerini aġlatduŋ, istermisin, semāyı yir üzerine döndürem. Eyitdi: **(8)** Yoḳ, yā Cebrāʾīl, Allāh teʿalānuŋ maḫlūḳātına şefḳatüm vardur. Ḥaḳ teʿalā **(9)** ḥalīm-dür, ʿacele eylemez, didi. Cebrāʾīl, ḳanadı ile yire ḍarb eyledi **(10)** ve ḳanadlarını biribirine degürüp ḥareket itdürdi. Bir ʿaẓīm yil **(11)** ḥādiş oldı, güneş ṭutıldı, yiryüzi ḳaraŋlıḳ oldı, gündüz **(12)** giceye mütebeddil ve ẓulmet müştedd oldı. Ḳāfile biribirini görimez oldı. **(13)** Reʾīs eyitdi: Helāk olmadın ḳonuŋ, bunca yıllardur ki bu yollara **(14)** gelür giderem, bugün olan muṣībeti görmedüm, sizden birüŋüz bir günāh **(15)** itdi gibi ki bu belā bize irişdi diyücek Yūsuf'a Müvekkel olan **(16)** ʿabd-i siyāh eyitdi: Günāh benden-dür, ol ġulām-ı ʿİmrānī gördüm ki **(17)** deve üzerinde degül, ḍarb eyledüm, gözlerini āsumāna ṭutup söyleridi, **(18)** anuŋ duʿāsıdur, didi. Reʾīs-i ḳāfile eyitdi: Neyledüŋ, bizi ve nefsüŋi **(19)** helāk eyledün, yanına var, ḫāṭırın tesellī eyle, didi. Siyāh, gelüp

48b

(1) ey ġulām, saŋa ẓulm eyledüm, seni ḍarb itdüm, isteriseŋ gel ḳışāṣ eyle, **(2)** elüŋdeyem, didi. Yūsuf ʿa. s. eyitdi: Ben ol ḳavmden **(3)** degülem ki ẓālime ḳışāṣ eyleyim, bir ṭāyifedenem ki günāh idenleri ʿafv **(4)** iderler, ben+daḫı seni ʿafv itdüm, ol ümiẕ ki Allāh teʿalā beni daḫı **(5)** ʿafv eyleye, didi. Hemān ol sāʿat ʿālem-den ẓulmet gidüp yil **(6)** sākin oldı, āftāb ṭoġup yiryüzini münevver eyledi. Bürāẕerler! **(7)** Göŋül gözinde olan ġaflet perdelerini ve ihmāl u tekāsül ḥicāblarını refʿ **(8)** idelüm, dīde-i ḥaḳīḳat-bīn ile naẓar eyleyelüm. Bir ʿaẓīm sefer **(9)** üzerindeyüz, bir evde iḳāmet itmek isterüz, ol ev bizüm degüldür, **(10)** āḫir bizi ḫˇāh-nā-ḫˇāh ol evden çıḳarurlar. Aylar ve yıllar sefer-i **(11)** ʿaẓīmüŋ menzilleri ve merḥaleleridür, günler, giceler mīller ve ḳonaḳlarıdur. **(12)** Nefeslerümüz ki dāyim alup virmekdedür, ol sefer içün adımlar **(13)** ve ḫaṭvelerümüzdür. Nefs, düşman u ʿadū-yı reh-zene yoldaş olup **(14)** vaḳiʿ olan günāhlar ve maʿṣīyet-ler ol yoluŋ ḳuṭṭāʿu'ṭ-ṭarīḳ-leri, ḥarāmī-**(15)**-leridür. Ve ol seferüŋ

rıbḥ u fāyideleri behişt ü cennet, ziyān **(16)** u ḫüsrānı āteş, pür-meẕellet olmışdur. Ol sefer tamām olup menzil-i **(17)** ḳarāra varınca altı ʿaded sefer, taḳdīr ü ḫalḳ olınmışdur. Sefer-i evvel **(18)** ṭopraḳdan sülāle olınca, ikinci ṣulb-dan raḥme düşince, üçünci **(19)** raḥm-den dünyāya, dördünci dünyādan ḳabre, beşinci ḳabrden ʿarż

49a

(1) u cezā ṣaḥrālarına, altıncı sefer ol ṣaḥrālardan çıḳup nār-ı caḥīm u āteş-i **(2)** ʿaẕīm deryāları üzerine ḳurılan ṣırāṭa uġrayup dār-ı iḳāmete **(3)** varınca. Ol köpri ʿaẕīm cümle mehleke, cümle aḥvāl-den ṣaʿbnāk-dur. **(4)** Oralara varınca vaḳiʿ olan menāzilde tedārikün görüp inişlerde **(5)** ve yoḳışlarda ve ʿaḳabāt u der-bendlerde ayaḳlar yorılup ḳadem-lerde **(6)** ṭāḳat u ḳuvvet ḳalmayup ve yüz üzre sürinüp mürūr u ʿubūra mecāl **(7)** ḳalmaduġı dem-ler içün merkebler ve süvār olmaġa bād-pālar yaraḳlayup **(8)** ġāfil bulınmaduŋ ise ol merāhil ü menāzilden geçersin. Dāru'l-ḫulūd olan **(9)** firdevs ü ʿadn şehrlerine irişüp anda yapduġuŋ sarāylara, **(10)** köşklere girüp ḥużur u rāḥatda olursın ve illā ol gün **(11)** içün saŋa burāḳ olur. Yaraḳlar görmeyüp menzil alur, atlaruŋ ve yorġa-**(12)**-laruŋ bulınmaz ise yayan ḳalduŋ, ḳadem-de ne ḳadar ḳuvvet ü ṭāḳat **(13)** ola yorılursın, arduŋdan biri daḫı irişür, tīz **(14)** yüri, diyü söverler. Ṣavılacaḳ yir yoḳ żarūrī seni aşaġa **(15)** düşürürler. İçerüsi deryālardur, kenārı görinmez, muẕlim ü tārīk-dür **(16)** ki nihāyetine ve dibine irilmez, zindān-ı ʿaẕīm ü maḥbes-i elīm-dür. Anda **(17)** vaḳiʿ olan aḥvālüŋ tafṣīline ḳalem-de tüvān yoḳ. ʿaḳl ol dem-lere **(18)** şimdiden tedārik ider, devāsına meşġūl olur. Ehl-i taḥḳīḳ **(19)** dünyāyı bir baḥr-i ʿamīḳe beŋzetmiş, nās ol baḥirde birḳaç ṭabaḳadur.

49b

(1) Bir ḳavm vardur, ol deryāda ġarḳ olmışlardur ki ʿavām-dur. Bir ḳavm **(2)** vardur ol baḥirde gemiler tedārik idüp sefīnelere girmişlerdür ki **(3)** anlar ʿālim-lerdür. Ḥadd-i ẕātında her nefs sefīnedür ki kesb itdügine **(4)** rehīnedür. ʿaḳl, ol geminüŋ reʾīsi; efʿāl-i nüfūs ol merkebüŋ **(5)** limanı; metāʿı, ictihādı, gemicileri, esrārı, sāyir aḫlaḳ-ı ḥamīde-i merżiyye **(6)** ol geminüŋ esbābı miṣālündedür, dimişler. Sefīnenüŋ cümle mühimmātı **(7)** kemā-yenbaġī yirinde olup ḳuṣūr u noḳṣānı olmaz ise riyāh, aʿmāl-i **(8)** ṣāliḥa müsāʿadesi ile menāzil ḳaṭʿ ider. Murād u maḳṣūd olan **(9)** yire irişür. Ammā esbāb u ālātda ḳuṣūr u noḳṣān olur ise **(10)** muvāfaḳatı olmayan yillere döymez. Baḥrüŋ mevcleri müşkīl-dür, sefīne **(11)** ġāyet berk ü mükemmel gerek-dür. Şedāyide

taḥammül idemez münkesir ü helāk **(12)** olur. Muṣannıf-ı kāmil bu maḳāma münāsib bir hikāyet īrād **(13)** eylemiş. Silk-i naẓm ile muntaẓam ḳılındı.

(14) Kim ki Ḥaḳ tevfīḳine maḥrem olur, Behcet ü şādī aŋa hem-dem olur.
(15) Aṣl-ı tevfīḳ ol gibi ey baḫtiyār, Ẕikr-i Ḥaḳ'da olasın bī-iḫtiyār.
(16) Nefs ġālib olsa ʿişyān itmege, ʿAzm-ı ẕenb ü rām-ı şeyṭān itmege.
(17) Gelse ol dem ḫāṭıra ḫavf-ı Ḫudā, Olsuŋ ol emr ile ʿişyāndan cüẕā.
(18) Buŋa dirler ẕikr-i Ḥaḳ, ehl-i hüdā, Reh-nümā irşādına it iḳtidā.
(19) Cümle īmān ehline tevfīḳ ire, Ḳalbe dāyim ḳuvvet-i taṣdīḳ ire.

50a

(1) Kim ki Ḥaḳḳ'ı yād idüp itmez günah, Şah-dür ol devlet aŋa cünd ü sipah.
(2) Bir ʿazīz itmiş ḥikāyet Kaʿbe'de, Böyle görmiş vaż ʿ u ḥālet Kaʿbe'de.
(3) Kaʿbe'yi bir gice iderken ṭavāf, Semʿine irmiş enīn ü ḥüzn-i ṣāf.
(4) Aġlar, eyler çoḳ tażarruʿla niyāz, Bunı söyler, ġayrı itmez keşf-i rāz.
(5) Dir ki: Ey luṭf issi, ey Rabb-i ḳadīm, Ḳalbüm ol ʿahd üzredür, her dem muḳīm.
(6) Nāle eyler sözi ġāyet sūznāk, Nāle ammā key müeṩṩir sehmnāk.
(7) Sāmiʿ oldı ḥüsn-i ṣavta mużṭarib, Behceti aġvāya düşdi munḳalib.
(8) Cānib-i ṣavta ʿazīmet eyledi, Bilmege ol ḥüzni niyyet eyledi.
(9) Buldı, gördi bir żaʿīfa ʿavratı, Ġuṣṣa ile ḥüzn virmiş şiddeti.
(10) Varup anuŋ ḳatına virdi selām, İtdi ḫatun, ʿizzet ile iḫtirām.
(11) Didi: Ḫatun! Eylerem senden suʿāl, Vir baŋa Allāh içün ḥüsn-i maḳāl.
(12) Niçedür Allāh ile ʿahd-i ḳadīm, Ḳalbüŋ içre niçe olmışdur muḳīm?
(13) Didi ḫatun: Ey kişi! Virdüŋ ḳasem, ʿİbret olur, sāmiʿa şerḥ eylesem.
(14) Anuŋ aṣlı bir ḥikāyet-dür, ʿaẕīm, Eylemişdür Ḥaḳ baŋa ʿavn-ı ʿamīm.
(15) Ḫatunuŋ öŋinde uyur bir ṣabī, Rāḥat olmış burc-ı ʿömrüŋ kevkebi.
(16) Didi bu ferzende idüm ḫāmile, İttifāḳen ḥacca gitdi ḳāfile.
(17) Baŋa düşdi ḥacca varmaḳ ārzū, Āstān-ı Kaʿbe'ye sürmege rū.
(18) Rāhımuzda baḥr-i deryā varıdı, Yoḳdı andan ġayrı yol, nā-çār idi.
(19) Ḳāfile ile bir gemiye girmişüz, Bādbān-la baḥr içine irmişüz.

50b

(1) Rūzgār oldı muḫālif esdi bād, Giderek oldı havāda iştidād.
(2) Bāda döymedi gemi, oldı helāk, Ġarḳ olup, irdi muṣībet, sehmnāk.
(3) Taḫta girdi ʿavn-ı Ḥaḳ ile ele, Kim bilür başa daḫı neler gele.

(4) Yapışup bek taḫtaya cūşān-ı mevc, Seyr ider deryā yüzini fevc fevc.
(5) Vaż^{c}-ı ḥaml itdüm, bu ḥāl üzre ^{c}aceb, Hem ṭutup oġlanı çoḳ çekdüm ta^{c}ab.
(6) İttifāḳen ehl-i keştīden biri, Yüzmekile ġarḳdan olmış berī.
(7) Nā-gehān ol+da yapışdı taḫtaya, Oldı ser-bār-ı miḥen aşüfteye.
(8) Geçdi taḫta üstine çapük levend, Ḥayrete ġarḳ olmışam ben müstemend.
(9) Söze başladı didi ey sīm ten, ^{c}Āşıḳ olmışdum gemide saŋa ben.
(10) Eyü girdüŋ destüme gel, tābi^{c} ol, Ārzū-yı nefse uy u nāfi^{c} ol.
(11) Ataram illā seni deryālara, Uġradursın cānuŋı ġavġālara.
(12) Didüm, ey tāze cüvān, baḳ ḥālüme, Raḥmet ü şefḳat idüp ef$^{\prime}$ālüme.
(13) Şimdi bu ḥāletdeyüz, vaḳti degül, Nefsümüz hengāmı vü semti degül.
(14) Didi, ben çoḳ görmişem bu ḥāleti, Çekmişem deryā yüzinde şiddeti.
(15) Gel muṭī^{c} ol yoḫsa gitdüŋ mevcile, ^{c}Umḳ-ı deryāya düşersin renc ile.
(16) İtdüm ibrām ilḥāḥı ziyād, Nefsi iblīs ile itmiş ittiḥād.
(17) Didüm ey cān atma cānuŋ ḳuyuya, Ṣabr eyle bārī oġlan uyuya.
(18) Baḥre atdı, aldı elden oġlanı, Yaḳdı ġuṣṣa odına cān u teni.
(19) Cebr ile ^{c}işyāna itdi irtikāb, Utanup hiç itmedi Ḥaḳ'dan ḥicāb.

51a

(1) Gözi ṭutdum āsumāna itdüm ah, Ey ḳūl ile ḳalbine iden nigāh!
(2) Sen bilürsin ḥālümi perverdgār, İrmesün ẓālim baŋa ey bir ü bār!
(3) Luṭfuŋıla bu ^{c}adūdan vir necāt, Emrüŋe maḥkūm cümle kā$^{\prime}$ināt.
(4) Ben bu sözde vālih ü ḥayrān u deng, Nāgehānī çıḳdı deryādan neheng.
(5) Ḳapdı yanumdan pelīdī fāciri, Dīn ü īmānı belürsüz kāfiri.
(6) Ser-nigūn deryāya düşdi, ġarḳ olup, Hem-dem ü āşūb u ra^{c}d u berḳ olup.
(7) Taḫta üzre ben ḫalāṣ oldum hemīn, Fevz ü nuṣret virdi Rabbü'l-^{c}ālemīn.
(8) Ḥamd u şükr itdüm, Ḫudā-yı ẕü'l-celāl, Virdi şiddet ^{c}uḳdesine inḥilāl.
(9) Līk maḥzūn olmışam ferzendüme, Rūḥumuŋ pīrāyesi dil-bendüme.
(10) Girü ṣabr itdüm Ḫudā taḳdīrine, Görelüm fermānı ne, ṭaḳdīr ne.
(11) Gice irdi mevce pinhān olmışam, Luṭf-ı Ḥaḳ baḥrine mihmān olmışam.
(12) Geçdi ẓulmet ṭoġdı ṣubḥuŋ rūşeni, Görmişem gün gibi bir aḳ yelkeni.
(13) Ṭoġrılup bād-ı ṣabā ile gelür, Bildüm anı Ḫıżr'dur, beni alur.
(14) Uġradılar yanuma görüp beni, Ṭutdılar beni ḫalāṣa dümeni
(15) Aldılar keştīye itdiler ḫalāṣ, Eyledüm rāh-ı necāta iḫtiṣāṣ.

(16) Ḥamd u şükr itdüm raʾūf u ġālıḳa, Ol kerīm ü ol raḥīm ü rāzıḳa.
(17) Nā-gehān gördüm gemi içre ṣabī, Luṭf-ı Allāh ile buldum maṭlabı.
(18) Düşüp üstine didüm ey Müslimīn, Bu ṣabī oġlum durur ḥaḳḳe'l-yaḳīn.
(19) Didiler bir yirde giderken gemi, Ṭutılup ḥabs oldı ḳalmadı demi.

51b

(1) Bir öküz görindi gūyā şīr-i ner, Üzerinde bu ṣabī barmaḳ emer.
(2) Yanaşup geştiye alduḳ anı biz, Oldı ol sāʿat revāne gemi tīz.
(3) Mācerāyı ben ḥikāyet eyledüm, Anlara bir bir rivāyet eyledüm.
(4) Bildiler aḥvāli oġlum-dur yaḳīn, Eylediler baŋa teslīm ey emīn!
(5) ʿAhdüm oldı Ḥaḳ ile ey pehlivān! Tā ki cismümde ola rūḥ u revān.
(6) Çıḳmaya ḳalbümden Allāh-ı kerīm, Dāyimā aḥvālüme oldur raḥīm.
(7) Ehl-i ʿişmet her zamān maḥfūẓ olur, Ḥıfẓ-ı Ḥaḳ'la behrever maḥẓūẓ olur.
(8) İḫtirāz iden günahdan ġavf ile, Kaʿbe-i ġulde irişür ṭavf ile.
(9) Nefs-i kāfir, gel berü inṣāfa gel, Ġıll u ġışdan pāk oluban ṣāfa gel.
(10) Maʿṣiyetden nehy iden Allāh'dur, Saŋa her gün rızḳı viren ṣāhdur.
(11) Emrine rām olına cennet mekān, Maʿṣiyet ehline dūzaḫ āşiyān.
(12) Yelteyen cürme seni iblīs-dür. İşi dāyim vesvese, telbīs-dür.
(13) Ḥaḳḳı ḳorsın uyuban şeyṭāna sen, Eylemezsin kāruŋı merdāne sen.
(14) Göŋlüŋe rāciḥ gelür iblīs işi, Fikr ile gör nedem-dür ey kişi!
(15) İḫtiyāruŋla olursın dūzaḫī, Varmı ʿaḳluŋ eyle inṣāf ey aḫī!
(16) İʿtiḳāduŋ varısa Ḳurān'a ger, Ol saʿādet yolına bürhāna ger.
(17) Ḥaḳ dimişdür bu sözi peyġāmbere, Şāh-ı ʿālem, dīn ulusı servere.
(18) Kim ki Ḥaḳ'dan ḳorḳup itmeye günāh, Yiridür cennet anuŋ bī-iştibāh.
(19) Nefs-i kāfirdür muḥaḳḳaḳ düşmanuŋ, İster atmaḳ odlara cān u tenüŋ.

52a

(1) İtdügi dem olʿadū, iġvā saŋa, Emrine tābiʿ olursaŋ vā saŋa.
(2) kendü elüŋle cānuŋ atduŋ āteşe, Niçe olur, fikr ḳıl, od ṭutışa.
(3) Ger o sāʿat olsa ġāṭırda İlāh, Görinürmi ṣūret-i ẕenb ü günāh.
(4) Ehl-i maʿnā, ẕikr-i Ḥaḳ budur dimiş, Ẕikr-i Ḥaḳ müʾminlere ġūdur dimiş.
(5) Cümleye Ḥaḳ ide tevfīḳ-i ḳarīn, Olalar her ḳorḳudan şād u emīn.
(6) Ẕenb öküş-dür ṣınf ṣınf-dur maʿṣiyet, Aṣl ʿişyān itmemekdür maʿdelet.
(7) Ḥākime cevr eylemek müşkil durur, Yol alınmaz, rāh key pür-gil durur.

(8) Ḥaẓẓ-ı nefse tābiʿ olmaḳdur ḍalāl, Ola yanuŋda ḥarām olan ḥelāl.
(9) Ẓulm-i maḥż oldur ki nisbet idesin, Bī-günāha fuḥuş töhmet idesin.
(10) Ārzū-yı nefs içün ḳan idesin, Ẓulm ü tezvīrle bühtān idesin.
(11) Cümle ʿālem bile kim oldur vebāl, Ẓulmile sen idesin yaŋlış ḫayāl.
(12) İʿtimāduŋ ola bī-dīn ādeme, Dāyim ide ẓulmi içün zemzeme.
(13) Ola mestūr u nihān şerʿ-i ḳavīm, Ṭutıla ẓulm ile rāh-ı müstaḳīm.
(14) ʿAdl ola ʿālem içinde ber-ṭaraf, Cevr ü ẓulm ola cihān içre şeref.
(15) Ḥaḳḳ'ı ẕikr itse kişi mücrim ola, ʿAdl nāmın yād iden āṣim ola.
(16) Müşkil olur rūz-ı ḥaşr olsa suʾāl, Ḫatme irgür sözüŋi bu yirde ḳal.

(17) El-meclisü'l-ḫāmis: قوله تعالى و قال ربكم ادعونى استجب لكم **(18)** Ḥaḳ s. t. Ḳurān-ı ʿaẓīm-de ehl-i ṭāʿātdan yedi kimseneye **(19)** yedi kerāmet buyurmışlar: Evvelā secdede ḳurbet ki واسجد واقترب

52b

(1) ve ṣıyām-da teysīr يريد الله بكم اليسر zekātda felāḥ قد افلح من تزكى **(2)** ve ḥac-da nārdan emin ومن دخله كان امنا ve cihādda cennet ان الله اشترى **(3)** من اموء منين انفسهم واموالهم بان لهم الجنة ve ṣadaḳada taż'īf **(4)** من ذا لذ يقرض الله قرضا حسنا ve duʿāda icābet وقال **(5)** ربكم ادعونى استجب لكم pes nās duʿāda beş ṣınf-dur. Dimişler **(6)** bir ḳavm, duʿā muḥkem-dür, Ḥaḳ s. t. ya taḥakküm cāyiz degül. Ve baʿżı **(7)** dimişler ki: Ḥamd u ṣenā ile duʿā itmek gerek. Ḥavāyic ẕikr olınmaya, zirā **(8)** her ḥācete Ḥaḳ s. t. ʿālim-dür. Nitekim Ḥażret-i Ḫalīl **(9)** ʿa. n. ʿa. e. t. حسبى من سوءالى علمه بحا لى **(10)** buyurdılar: Bir ṭāyife dimişler ki: Vāḳiʿ olan maʿāṣīden ḥayā iden **(11)** niçe duʿā ider. Bir ṭāyife dimişler ki: Ḥāl-i żarūretde duʿā, niʿmet **(12)** eṣnāsında şükr eylemek gerek. Bir ḳavm dimişler ki: Reḫāda, şiddetde, **(13)** żarūretde ve naʿmāda duʿā iderüz. ادعونى استجب لكم āyet-i **(14)** şerīfesinde on ḳavl yazmışlar. Evvelā baŋa duʿā idüŋ ġafletsiz, **(15)** icābet iderem mühletsiz. İkinci baŋa duʿa idüŋ ḳulūb-ı ḫāliye ile, **(16)** icābet iderem derecāt-ı ʿāliye ile. Üçünci duʿā idüŋ şifāh-ı ẕābile **(17)** ile icābet iderem kerāmet-i kāmile ile. Dördünci siz baŋa duʿā idüŋ **(18)** ḥālet-i serrāda, icābet iderem ḥālet-i ḍarrāda. Beşinci siz baŋa **(19)** ḳulūb-ı ṣāfiye ile duʿā idüŋ, ben icābet iderem devām-ı ʿāfiye ile.

53a

(1) Altıncı siz baŋa ḳulūb u cevāriḥ ile duʿā idün, ben size şiddetden **(2)** ḫalāṣ u necāt ile icābet iderem. Yedinci siz baŋa ḫavf u recā ile **(3)** duʿā idüŋ, ben size her ġamdan ferec ü maḫrec ile icābet iderem. **(4)** Ṭoḳuzuncı siz baŋa esmāʾ-i ḥüsnā ile duʿā idüŋ,

ben size maṭlab-ı **(5)** isnāya bülūġ icābet iderem. Onuncı siz baŋa dār-ı dünyāda duʿā idüŋ, **(6)** ben size dār-ı beḳā vü ṣevābda icābet iderem. Bu maḥalde suʾāl eylemişler: **(7)** Ḥikmet ne ola, siz duʿā idüŋ ben ḳabūl iderem diyü buyurmışlar iken **(8)** duʿā iderüz, ḳabūl olmaz. Cevāb virmişler: Anuŋıçun ki muttaṣıl, bende **(9)** recādan ḫālī olmaya. Bugün virmez ise yarın virür, diyeler. İkinci, **(10)** suʾāle icābet olurısa kimsene suʾāl itmez olur. Üçünci **(11)** ol suʾālde fesād var ola sāʾil anı bilmez, ol eclden maḳbūl olmaz. **(12)** Baʿż kitāblarda mestūr imiş ki: Yā ḳulum, duʿāyı benden iste ki **(13)** ḳabūl iderem suʾālüŋ senüŋ ḥālüŋe ṣalāḥ ise, ve ger fesād **(14)** ise defʿ iderem. Ol ḫod saŋa ʿaṭādur. Belki icābet-i duʿā, enbiyānuŋ **(15)** ʿa. ṣ. s. muʿcizeleri, evliyānuŋ kerāmetleridür. Yūsuf **(16)** peyġāmber ṣ.ʿa.n.ʿa. ol siyāh ḥaḳḳında duʿāları **(17)** ẕikr olındı. Tācir ol ḥāli gördükden ṣoŋra siyāha ışmarladı, **(18)** her ṣabāḥ ve aḫşam-da Ḥażret-i Yūsuf ile yanına gele, her gün **(19)** cemāl-i şerīfine naẓar eyleye. Üç gün oldı Ḥażret-i Yūsuf

53b

(1) tācire görinmedi, siyāhı getürdüp ṣordı, eyitdi: Marīż-dür. **(2)** Tācir varup Ḥażret-i Yūsuf'ı gördi, niçün gelmezsin, didi. Eyitdi: **(3)** Ḳayd, ayaġumı mecrūḥ eyledi, boynumda ġulldur. Tācir eyitdi: Bir gice ḳaldı, **(4)** yarın Mıṣır'a irişürüz, ḳaydlaruŋı giderürem, bizüm ile efendilerüŋ **(5)** aralarında olan ʿahde riʿāyet gerek. Ṣabāḥ oldı, Mıṣır'a irişdiler. **(6)** Nīl kenārına varup Mālik perde ṭutdı. Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ṣ. **(7)** ʿa. n. ʿa. beden-i şerīflerinde olan ḳaydları giderdi. **(8)** Var, Nīl'e gir, ġusl ile saŋa zīnet virmek isterem ki ḳullara iderler, **(9)** didi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı Nīl'e girüp ġusl eyledi. Seferde **(10)** ʿārıż olan ḥāletler gitdi, Ḥaḳ s. t. ḥüsn ü cemālini redd **(11)** eyledi. Şol bedre döndi ki seḥāb yüzinden zāyil olur veyā **(12)** şol şems-i münīre beŋzeridi+ki buluṭ üzerinden gider. Tācir, dībāc **(13)** u ḥarīrler geydürüp cevāhir ü yevāḳīt ile muraṣṣaʿ ḳıldı. Gündüz **(14)** idi, şehre dāḫil oldı. İttifāḳ ol gün havāyı ṣeḥāb ḳaplamışıdı. **(15)** Ḥażret-i Yūsuf'uŋ cemāl-i şerīfleri nūrı Mıṣır evleri dīvārlarına **(16)** ṭoḳınup āftāb gibi şuʿle virdi. Nās ol nūra naẓar eyleyüp **(17)** güneş açıldı, ẓann eylediler, gördiler ki buluṭ kemākān ṭurur. **(18)** Baʿżılar baʿżına eyitdiler ki: Bu nūr nedür? Didiler ki: Mālik ile **(19)** gelmiş bir ġulāmuŋ yüzi nūrıdur, berḳ urur, didiler. Segirdişüp

54a

(1) cemāl-i bā-kemāline naẓar eylediler. Tācire eyitdiler: Bu ġulām ins-midür yā **(2)** peri, yoḫsa melek-midür? Tācir eyitdi: Ḳuldur, ṣataram. Eyitdiler: Bahā **(3)** taʿyīn eyle,

müşterīyüz. Eyitdi: Bugün olmaz, yarın Mışır pādişāhı **(4)** Reyyān bin Elvelīd ḳapusına gelüŋ, didi. Ḫalḳ müteferriḳ olup taʿaccüb **(5)** eylediler. Mışır içinde bu ḫaber şāyiʿ olup her diyāra irişdi. Yarın **(6)** oldı, tācir Ḥażret-i Yūsuf'a ḥarīrler geydürdi, fāḫir libāslara ġarḳ **(7)** eyledi, aḥsen zīnet ü ḳalāyıd-ı ʿAcem ile tezyīn eyledi. Melik Reyyān **(8)** ḳapusında cümle nāsa gösterdi, yollar ādem ile māl-ā-māl olup **(9)** ṭarīḳlere müżāyaḳa virdiler. Marīżler, müzmin ḫastalar maḥāfelere **(10)** girüp ṭaşra çıḳdılar. Ṣaġīr ü kebīrden kimsene ḳalmadı, gelüp **(11)** görüp temāşā eylediler. Münādīler nidā eylediler ki bugün ṭāyife-i **(12)** nisvāna daḫı ḥicāb yoḳdur, gelüp görsünler, didiler. ʿAzīz'üŋ ḫatunı **(13)** Züleyḫā laḥm u şaḥm ehli idi. Ḥadem ü ḥaşem ile çıḳup dābbesine **(14)** süvāre oldı. Ḥażret-i Yūsuf'ı ʿa. ṣ. s. kürsī **(15)** üzerine ḳomışlarıdı. Mübārek yüzlerinden bürḳaʿı refʿ idüp ṭāliblere **(16)** gösterdi. Dellāl-lar nidā iderleridi: Kim alur bir ʿabdi ki ʿāḳıl u cemīl **(17)** ü ẕarīf-dür, ʿafīf ü naẕīf ü nebīl ü edīb-dür. Yūsuf eyitdi: **(18)** Bu sözleri söyleme, di+ki: Kim alur bir ʿabd, ẕelīl ü ḥaḳīr, ġarīb **(19)** ü kesīr ü faḳīri ki ehlinden ve ḥabībinden müfāreḳat eylemişdür, didi.

54b

(1) Dellāl eyitdi: Bu vechile mezād idicek kimse saŋa müşterī olmaz, didi. **(2)** Bahāsını gümüş ile ṭaleb iderleriken altuna çıḳdı, daḫı ziyāde eyleyüp **(3)** misk ü ʿanberler virelüm, didi. Daḫı ziyādeye çıḳup lūlū vü cevāhir **(4)** ʿarż itdiler. Bir mertebeye irişdi+ki miḳdārını Allāh teʿalādan ġayrı **(5)** bilmezidi. ʿAzīz-i Mışır ol bahā ile ṣatun aldı. Ol demde Ḥażret-i **(6)** Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. t. dellāla eyitdi: Söyle ki: Kim **(7)** alur bir peyġāmberi+ki Ṣafiyü'llāh'dur. Ṣafiyü'llāh, Ẕebīḥü'llāh oġlı; Ẕebīḥü'llāh, **(8)** Ḫalīlü'llāh oġlıdur, didi. Tācir bu sözi işitdügi gibi eyitdi: Ne **(9)** yaramaz ticāret eylemişem, diyü öŋine çökdi, eyitdi: Kelāmuŋ bir daḫı söyle, **(10)** Allāh içün cemīʿī aḥvālini di, sen kim-sin, kimüŋ oġlısın, ne sebeb **(11)** ile ḳuyuya düşdüŋ. Yūsuf eyitdi ʿa. ṣ. s.: Ben **(12)** İbrāhīm Ḫalīlü'llāh oġlı İsḥāḳuŋ oġlı Yaʿḳūb oġlıyam, ḳarındaşlarum **(13)** baŋa ḥased idüp ḳuyuya atdılar, ṣoŋra beni saŋa ḳul diyü ṣatdılar, **(14)** didi. Sözini tamām idicek tācir aġladı, eyitdi: Benden saŋa **(15)** irişen günāhlarumı ʿafv eyle. Buyurdılar ki: Allāh teʿalā saŋa ʿafv **(16)** eyleye, baŋa ẓulm iden-leri ben ʿafv eyledüm, didi. Andan ṣoŋra **(17)** tācir, pādişāha vardı, eyitdi: Ġulāmı girü baŋa redd eyle, virdügüŋi **(18)** al, didi. ʿAzīz-i Mışır, bu kelāmı işidicek eyitdi: Bu fiʿli **(19)** iderseŋ emr iderin, cümle emvālini yaġmā iderler. Seni bir belāya

55a

(1) uġradurın, helāk olursın, didi. Tācir eyitdi: Ġulāmuŋ reddine **(2)** ḳudret irişmezise aldugum bahāyı redde ḳādirem, diyü aldugını getürüp **(3)** Yūsuf'un ḳarındaşlarına virdügi miḳdārdan bāḳīsini cümle teslīm **(4)** eyledi. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. ṣ. s. tācire eyitdi: **(5)** Ḥācetüŋ varmı, Allāh teʿalādan duʿā ideyim, ḳabūl ola. Tācir eyitdi: **(6)** Belī yā Yūsuf on iki cāriyem vardur, aṣlā vü ḳaṭʿā birisinden oġlum **(7)** olmadı, dilerem ki Allāh teʿalāya duʿā eyleyesin, bir erkek oġlum **(8)** ola, didi. Yūsuf Peyġāmber ʿa. n.ʿa. e. t. Cenāb-ı **(9)** Ḥaḳḳ'a niyāz eyledi ki ʿömri uzun olup oġulları çoḳ ola. Dirler ki: **(10)** Ol yıl cümle cāriyeleri ḥāmile olup cümlesi ikiz ṭoġurdılar. **(11)** Ol senede yigirmi dört oġlı vücūda geldi. Ḥaḳ teʿalā mālına **(12)** berekāt virdi. Aḥvāli ṣalāḥ üzre oldı. ʿAzīz-i Mıṣır, Ḥażret-i **(13)** Yūsuf'ı sarāyına iletüp ġāyet ile sürürda oldı. Mıṣır'uŋ **(14)** reʾīsleri ve melikleri ġıbṭa eylediler, eyitdiler ki: ʿAzīz-i Mıṣır **(15)** bir ḳula mālik oldı+ki andan öŋürdi kimseneye müyesser olmadı, **(16)** didiler. Zevcesi Züleyḫā yanına varup, oġulları yoḳ idi, eyitdi: **(17)** Olduġı maḳām-da ikrām eyle, ṭaʿām u libāsını aḥsen ḳıl, bundan **(18)** bize nefʿ irişe, yāḫūd oġul idineyüz, didi. Ḥaḳ s. t. **(19)** kelām-ı ḳadīm-lerinde وكذلك مكنا ليوسف فىالرض ولنعلمه

55b

(1) من تأ ول الاحا ديث buyurdılar. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. **(2)** t. Mıṣır'da mütemekkin olup ʿilm-i rüʾyā taʿbīrinde māhir idi. **(3)** Yāʿḳūb Nebī ʿa. ṣ. s. ḳarındaşlarına düşüŋi ḫaber **(4)** virme, didi. Müfīd olmadı, rüʾyālarını bildiler. Emr-i Ḥaḳ anuŋ **(5)** üzerine idi. Fermān-ı ilāhī ġālib oldı, ḳarındaşlarınuŋ keyd **(6)** ü mekrlerinden ḫaẕer eyle, didiler, fāyide itmedi. Keyd ü mekrleri muḳarrer **(7)** olup girü fermān-ı ilāhī ġalebe itdi. Ḳarındaşları müşāvere vü ittifāḳ **(8)** idüp Yūsuf'ı yoḳ itmek istediler, ḳuyuya atdılar, żāyiʿ **(9)** olsun, didiler. Emr-i Ḥaḳ c. ʿa. muḳadder imiş, ol belādan ḫālāṣ **(10)** oldı. Fermān-ı ilāhī girü ġalebe itdi. Keẕalik ḳarındaşları anı ednā **(11)** bahāyla ṣatup ḳul itmek istediler. Mıṣır'a gelüp pādişāhlıḳ menzilin **(12)** buldı. Girü emr-i ilāhī ġālib oldı, ḳarındaşları ẓann eylediler ki **(13)** günāhlarına tevbe idüp ataları kendüler ile olaydı. Taḳdīr **(14)** ġayrı yüzden ẓuhūr idüp ataları kendülerden iʿrāż eyledi. **(15)** Girü emr-i ilāhī ġālib oldı, atalarına hīle vü ḫudʿa idüp Yūsuf'ı **(16)** ḳurt yidi, didiler, yalan ḳanıla ḳamīsi bulaşdurup getürdiler. **(17)** Ḥażret-i Yaʿḳūb tezvīrlerini bilüp iʿtimād itmedi. Girü emr-i ilāhī **(18)** ġālib oldı, Yaʿḳūb'uŋ maḥabbetini izāle itmek istediler, ḳaṣdları **(19)** nāfiʿ olmadı. Yetmiş yıl miḳdārı وا اسفا على يوسف didi.

56a

(1) Maḥabbeti zāyil olmadı. Girü emr-i ilāhī ġālib oldı, inşāʾe'llāhu teʿalā **(2)** ḳıṣṣa-i ātiyede ẕikr olınur. Züleyḫā töhmetden ḫalaṣa ḥarīṣ oldı. **(3)** Sicn ü ʿaẕāb-ı elīm irāde eyledi, murāda irmedi, Yūsuf'uŋ işmetine **(4)** şāhidler bulınup girü emr-i ilāhī ġālib oldı. Baʿdehu Ḥażret-i Yūsuf **(5)** ʿa. n.ʿa. e. t. pādişāh ḳatında sāḳīsine beni **(6)** ẕikr eyle, dimişidi. Sāḳī ferāmūş eyledi. Girü emr-i ilāhī ġālib oldı. **(7)** Cümle aḥvāl u umūrda taṣarruf u taḳdīr, Ḥaḳ teʿalānuŋdur. ولكن اكثر **(8)** لناس لا يعلمون ا buyurmışlar. Züleyḫā, Ḥażret-i Yūsuf'a iʿzāz u iḥtirām **(9)** idüp dībā ḫilʿat-lar geydürdi. Her bār ki ḫidmetlerinden fāriġ **(10)** olaydı, ṭaşra çıḳup tecessüs-i aḫbār ideridi. Bir gün **(11)** ebvāb-ı Mışır'dan bir yire gideriken gördi, bir bedevī ʿArab süvār olmış **(12)** Cenāb-ı Ḥaḳḳ'a c. ẕ. ḥamd u şenā ider. Yūsuf, kelimātını işidüp **(13)** bildi+ki ġarīb-dür. Aŋa iḳbāl idüp yaḳın vardı, eyitdi: **(14)** Yā Aʿrābī, söyledügün kelimātı bu yirlerde işitmedüm, bu diyārdan degül-**(15)**-sin gibi. Aʿrābī eyitdi: Belī, bu memleketden degülem, diyār-ı Kenʿān'da oluram. **(16)** Yūsuf eyitdi: ḳanḳı vādīden-sin? Eyitdi: Vādī-i Ūden'denem. Eyitdi: **(17)** Neresinden? Eyitdi: Merāʿī-i āl-i Yaʿḳūb'danam. Vaḳtā ki Yūsuf, Yaʿḳūb ismini **(18)** işitdi, ṣayḥa-i ʿāẕīme idüp yıḳıldı. Aʿrābīye riḳḳat ʿārıż **(19)** olup atından indi. Mübārek başlarını ṭutup vech-i münīflerinde

56b

(1) olan ʿaraḳ ve yaşı sildi. kendülere gelüp eyitdi: Yā ġulām, saŋa **(2)** noldı, bu ḥālete girdüŋ? Eyitdi: Bir diyārı yād eyledüŋ ki beni terk **(3)** itdi, ġarīblıḳ diyārlara ṣaldı. Baŋa irişen muṣībetden kendüme **(4)** mālik olımayup yıḳıldum. Ey Aʿrābī , ol diyārlarda olur, şeyḫ Yaʿḳūb'ı **(5)** bilürmisin? Eyitdi: Niçün bilmem, ol nebiyyü'llāhdur, Ḫalīlü'llāh neslidür. **(6)** Allāh teʿalāya anuŋıla tevessül iderüz. Belā vü ḳaḥt olsa anuŋ ḥürmeti **(7)** ile necāt buluruz. Yūsuf eyitdi: Allāh teʿalā ḥaḳḳıyçun senden dilerem **(8)** ki anı ne ṭavırda ḳoduŋ, baŋa ḫaber viresin. Eyitdi: Ol ḥāletde **(9)** gördüm+ki henüz zamānı gelmedin pīr olmış, ḳadd u ḳāmeti bükilmiş, **(10)** mübārek arḳası kemāna dönüp żaʿf ġalebe eylemiş, ehl ü evlādını **(11)** terk idüp Kenʿān depesi üzerine bir ev binā eylemiş, ismini **(12)** beytü'l-aḥzān ḳomış, içine girüp nevḥa ile aġlar. Bir ḳurretü' **(13)** l-ʿaynı var idi, Yūsuf dirleridi, nā-gāh elinden çıḳup yitürdi. **(14)** Vaḳtā ki Yūsuf bu sözi işitdi gözleri yaşı ziyāde olup **(15)** eyitdi: Nolaydı, vālidem beni ṭoġurmayup ḳurtlar etümi yiyüp kemiklerümi **(16)** ufaṭa idi ki ḳalb-i ḥabībe benümiçün ġuṣṣa vü ġumūm irişmeyeydi, **(17)** didi. Aʿrābī'ye riḳḳat gelüp anuŋıla bile aġladı. Aʿrābī'ye

girü **(18)** Yūsuf eyitdi: Seni üç nesneye resūl iderem, biri emānet, biri **(19)** bereket, biri duʿādur. Aʿrābī niçe, didi. Eyitdi: Emānetüm budur ki

57a

(1) anı Ḥażret-i Yaʿḳūb'a īṣāl idesin, bereketüm oldur kim āl-i Yaʿḳūb'dan **(2)** saŋa berekāt irişe. Duʿā odur ki Allāh teʿālādan isteyem māluŋ çoḳ **(3)** ola ve oġullar atası olasın, ʿömrüŋ ziyāde ola. Aʿrābī eyitdi: **(4)** Di risāletüŋi edā eyleyem. Eyitdi: Kenʿān'a selāmet ile irişesin. **(5)** Yaʿḳūb'uŋ ḳapusına varasın, giceden bir miḳdār geçe ki peyġāmberlerüŋ **(6)** arż u semā Rabb'ine ʿibādetleri zamānı irişe, tevaḳḳuf it, Yaʿḳūb'uŋ **(7)** münācāt u tesbīḥi āvāzını işitdügüŋ gibi bülend āvāzile çaġur ki **(8)** Esselāmu ʿaleyke ey ġamgīn ü ḥazīn, saŋa bir nāle vü enīn ṣāḥibi selām **(9)** ider ki ḳullar gibi ṣatılmışdur, vaṭanından sürilüp maṭrūd, **(10)** vaḥīd olmışdur. Niçeye dek nefsüme ḥarām eyleyem ki tā seni görmeyince **(11)** döşek-de uyumayam, liḳāʾ-ı şerīfüŋile müşerref olmayınca yaşduġa **(12)** baş ḳomayam. Sen daḫı eylemisin? Diyār-ı ġurbetde anuŋıla ḳanāʿat **(13)** ider ki seni görenleri göre, diyesin. Aʿrābi eyitdi: Sübḥāna'llāh, **(14)** bu risāleti edā itmege kimde ṭāḳat u ḳudret vardur? Yūsuf eyitdi: **(15)** Ecr ü bereket ṭālibi olan ider. Pes Aʿrābī atına süvār olup yola **(16)** düşdi. Tā bir gice Kenʿān'a irişüp evine vardı, ehli şād u ḫurrem **(17)** oldılar. Esbābını alup gel sen+daḫı atdan in, didiler. Eyitdi: **(18)** Allāh içün sizden birüŋüzi görmezem, maġmūmuŋ mekẓūma risāletini **(19)** edā itmeyince, didi. Yūsuf ışmarladuġı vaḳt irişince muntaẓır

57b

(1) olup tevaḳḳuf ḳıldı. Vaḳtā ki Yaʿḳūb'uŋ tesbīḥi āvāzını işitdi **(2)** āvāzını ḳaldurup risāleti edā eyledi. Meger Yūsuf'uŋ ʿa. n.ʿa. **(3)** e. t. bir ḳızḳarındaşı varıdı. Yaʿḳūb'uŋ beytü'l-aḥzānı yanında **(4)** bir mesken düzüp bile olurıdı. ʿAhd eylemiş-idi+ki Ḥażret-i Yaʿḳūb'ı **(5)** ḍāḥik görmeyince kendü daḫı ḍıḥk itmeye. Aʿrābī'nüŋ āvāzını **(6)** işitdügi gibi ṣıçradı, eyitdi: Meded, kimdür? Pīrüŋ ḳalbini sevindürmege **(7)** muntaẓırum. Risāletüŋ varısa di, varup pīre ḫaber vireyim, didi. **(8)** Aʿrābī eyitdi: Vaṣiyyeti kimseneye dimezem. İllā aŋa direm. Ḳızḳarındaşı **(9)** beytü'l-aḥzānuŋ ḳapusına varup esselāmu ʿaleyke yā ata, diyince āvāzını **(10)** bilüp eyitdi: ʿAleyke's-selām ey ḳızum, ne ḥāldür ki bu vaḳt **(11)** içinde geldüŋ? Eyitdi: Ey ata, beşāret içün geldüm. Eyitdi: **(12)** Baŋa emvāl beşāreti içün ise gerekmez, oġullarum içün ise anlara **(13)** bunda gelmege yol yoḳdur, benüm daḫı anlara iḥtiyācum yoḳ, didi. **(14)** Girü ḥatun eyitdi:

Beşāretüm ḳurretü'l-ʿayn olan Yūsuf'undur, diyücek **(15)** pīr eyitdi: Yūsuf'umdan-mı? Neʿam, didi. Hemān yirinden ḳalḳup bir niçe **(16)** defʿa düşdi, ṭurdı, ḳapuya gelüp gūyā meyyit idi, ṣaʿḳa **(17)** eyleyüp Aʿrābī yanına geldi. Işmarladuġı üzre risāleti edā eyledi. **(18)** Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n.ʿa. e. t. eyitdi: Yā Aʿrābī, **(19)** Yūsuf'umı niçe gördüŋ, vaṣf eyle. Eyitdi: Yā nebiyyü'llāh, ellerin ve barmaḳların

58a

(1) ve daḫı şol yirlerin ki keşret-i taḳbīlinden ʿalāmetler olmış ola, cümle **(2)** gösterdi. Eyitdi: Ḫadd-i gül-gūnunda olan ḫālini gördüŋmi? Eyitdi: **(3)** Yā nebiyyü'llāh, didi+ki sizüŋ içün ol ḫāli ṣorarlar ise diyesin ki **(4)** çoḳ aġlamaḳdan ol ḫāl maḥv olmışdur. Ḥażret-i Yaʿḳūb, Aʿrābī'ye **(5)** eyitdi: Saŋa ʿivaż virmege ṭāḳat yoḳ, ḳurretü'l-ʿaynum Yūsuf'umı gözüŋ **(6)** ile gördüŋmi? Eyitdi: Neʿam. Didi+ki: Yaḳın gel, gözlerüŋi taḳbīl ideyim, **(7)** diḍi. Aʿrābī yanına varup gözlerini öpdi, eyitdi: İlāhī, şol **(8)** gözler ki çeşm-i Yūsuf'ı görmişdür, āteş anı yaḳmasun. Eyitdi: Yā Aʿrābī, **(9)** dünyā vü aḫiret emrlerinden ne isteriseŋ benden ṭaleb eyle, mecmūʿısını **(10)** Allāh teʿalādan dileyem. Aʿrābī eyitdi: Yā nebiyyü'llāh, Ḥaḳ s. t.dan **(11)** dile ki āḫir vaḳtümde mevti baŋa āsān eyleye ve cennetde senüŋ **(12)** civāruŋda saŋa refīḳ olam, oġullarum ve mālum çoḳ ola, ʿammum ḳızları **(13)** vardur, faḳīrlerdür, oġlı yoḳdur, didi. Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n. **(14)** ʿa. e. t. mübārek ellerini göge ṭutup eyitdi: Allāh'um, **(15)** baŋā raḥm ideriseŋ ve duʿāma icābet ideriseŋ, bu Aʿrāb'ı cennetde baŋa **(16)** yoldaş eyle, sekerāt-ı mevti aŋa āsān eyle, çoḳ oġul ve māl vir, **(17)** diyü tażarruʿ u niyāz eyledi. Ḳarındaşlar! Bir dostdan bir dost maḥabbet **(18)** risālelerini ḳaṭʿ eylese nisyān vaḳiʿ olur. Ol dost yād **(19)** olınmaz. Ḥaḳ s. t. فاذكرونى اذكركم buyurmışdur.

58b

(1) هل من ساءل ḳażiyyesini bilürsiz. Mevlā her gün size risāle gönderür, **(2)** siz aġrāża tābiʿ olup andan iʿrāż idersiz. Lehv ü luʿba meşġūl **(3)** olursız. ʿĀṣıḳlardan birine eyitmişler: Şunda bir nesne yoḳmıdur ki **(4)** mūnis ola. Neʿam, diyüp elini uzadup bir muṣḥaf-ı şerīf varımış, **(5)** virmiş, dimiş ki cümle derdlerüŋ şifāsı bundadur. Ṣāḥib-i Lūlūh **(6)** ẕikr ider ki: Allāh t. t. Ṣuḥuf-ı İbrāhīm'den ʿa. n. ʿa. **(7)** e. t. kitāb inzāl idüp anda yazılmış idi+ki: Bu kitāb-ı **(8)** ʿazīz, ḥamīdden c. ẕ. ḳaçmış ʿabīde gönderildi. Saŋa selām **(9)** iderem, saŋa nūr u ʿilm virdüm ve ẕekā vü fehm müyesser itdüm, ʿademde idüŋ, **(10)** vücūda getürdüm, saŋa görecek gözler ve işidecek ḳulaḳlar **(11)** ve söyleyecek lisān virdüm. Anlaruŋıla görürsin ve işidürsin ve tekellüm **(12)** ḳılursın. Ve

saŋa ḳalb iḥsān eyledüm, ʿaḳl u fehm u idrāk **(13)** virdüm, kendü nefsüŋi şāhid ḳıldum. Benüm birligüme iḳrār eyleyesin. **(14)** İʿtirāf itmişiken inkār eyledüŋ, emrlerüme iḳbāl eyledüŋ, şoŋra idbār **(15)** itdüŋ, ʿahdlerümi naḳış eyledüŋ, ʿöẕrler itdüŋ. Bunuŋ birle saŋa **(16)** vaḫşet virmedüm, girü iʿāde ideriseŋ ḳabūl iderem. İḥsān **(17)** u keremümi ziyāde eyledüm, şiddetde olana yüsr virürem, benden kesilene **(18)** ulaşuram, tevbe ideni ḳabūl iderem, beni unıdanı ẕikr iderem, **(19)** baŋa ʿāṣī olanı setr iderem, az ʿamellere çoḳ ṣevāblar virürem,

59a

(1) günāhları ʿafv ḳıluram, keremlerüm mebẕūldur. Ḳulum! Semāya naẓar eyle **(2)** irtifāʿına baḳ, şemse naẓar ḳıl şuʿlelerini gör, nücūma temāşa eyle **(3)** nūrlarına baḳ, bedr olan māh-ı tābānı gör, yillere naẓar ḳıl niçe **(4)** hübūb iderler, yaġmurlara naẓar eyle niçe nüzūl eyler, eżdāda baḳ **(5)** niçe muḫtelif-dür, buluṭlara naẓar ḳıl niçe müʾtelif-dür, raʿd u berḳ-**(6)**-leri gör niçe ṣavlet ü heybetleri vardur, feleklere naẓar ḳıl **(7)** melekleri fikr eyle, leyl ü nehārı gör, mesā vü sabaḥı muṭālaʿa ḳıl, **(8)** uçan ḳuşlara, yiryüzinüŋ ḥāline baḳ, deryālara naẓar ḳıl, emvācı **(9)** gör, vādīleri gözet, leyl ü nehār cārī olan şulara baḳ, **(10)** baḥirde balıḳlara naẓar it, ḳuşları ve bahāyimi gör. Kimi sākin, kimi mużṭarib, **(11)** kimi raṭb ve kimi yābis ve cālis kimi müteḥarrik, kimi ḥāmid, kimi yürir kimi rāḳid, **(12)** kimi rāḳiʿ kimi sācid, kimi yaḳın kimi ıraḳ, kimi olmış kimi olıcaḳ, kimi ġāyib **(13)** kimi ḥāżır, kimi maḫfī kimi ẓāhir. Cümlesi benüm celālüme şāhid, mecmūʿısı **(14)** kemālüme muḳırr u muʿterif, iḥsānuma şākir-i muttaṣıl ve dāyim baŋa ẕākirler; **(15)** şükrüm-den bir nefes ġaflet itmezler. Ḳulum, görmezmisin, sen hevāŋa **(16)** tābiʿ olup maḫfī işler işledügüŋde benüm gözüm seni görmezmi şanursın? **(17)** Ḳulum, ben seni ẕikr iderem, sen beni unıdursın, ben setr iderem günāhlaruŋı **(18)** āşikāre itmezem, sen beni yād eylemezsin. Göklere emr eylesem üzerüŋe **(19)** yıḳılurlar, ṭaġlara iẕn virsem seni başarlar, arża buyursam seni

59b

(1) yuṭarlar, deryālara emr eylesem seni ġarḳ iderler. Lakin ḳudretümile seni **(2)** ḥimāyet iderem, ḳuvvetümile seni şaḳlaram. Yanumda bir vaḳtüŋ vardur, **(3)** elbette ol vaḳtde yanuma gelürsin, öŋümde ṭurursın, ʿamellerüŋi **(4)** cümle saŋa bildürem, mecmūʿı efʿālüŋi ẕikr ider, şek ü şübhe **(5)** yoḳdur. Nārum vardur, senüŋ ḥaḳḳında ġufrānum daḫı olur, rıḍvānı **(6)** saŋa irişdürem, dār-ı cennetde emānum ḫilʿatlarını saŋa geydürem, günāh-**(7)**-laruŋı maġfiret iderem, saŋa ḫiṭāb iderem ki ḥüzn ü ġam çekme,

(8) anuŋıçun ismümi ġaffār eyledüm. Muṣannıf-ı kāmil bu maḳām-da ḥikāyet-i **(9)** ġarībe īrād eylemişler. Silk-i naẓmda münselik ḳılındı:

(10) Görmek isterseŋ refīḳā, cenneti, Aḥsen-i aʿmāle eyle niyyeti.
(11) Ehl-i faḳr iseŋ ḳanāʿat eylegil, Faḳrıla Mevlā'ya ḫidmet eylegil.
(12) Faḳr ucından hiç şikāyet eyleme, Şiddet-i faḳrı ḥikāyet eyleme.
(13) Şükr ḳıl Mevlā'ya, şākir olasın, Fāḳaya ṣabr eyle, ṣābir olasın.
(14) ʿaḳl iseŋ fikr eyle bendesin, Bir faḳīr ü ʿāciz ü efgendesin.
(15) Ḫālıḳuŋ var, rızḳı viren oldurur, Niʿmeti arż u semādan boldurur.
(16) Saŋa taḳdīr eylemiş ol+deŋlü ḳūt, Ḳādir ü rezzāḳ u ḥayy u lā-yemūt.
(17) Ḳāniʿ ol virdügine ṣabr eylegil, Nefse uyma, düşmana cebr eylegil.
(18) Faḳrıla faḫr itdi sulṭān-ı rüsül, Faḳrdur maḳbūl-ı bürhān-ı sübül.
(19) Ger faḳīrüŋ ṣabr u şükr olsa işi, Faḳrıla maḳṣūdına irür kişi.

60a

(1) İtmek ister seni nefsüŋ dūzaḫī, Dūzaḫa gitmek revāmı ey aḫī!
(2) Ger ġanī olsaŋ emīr ü pādişāh, Belki saŋa raḥmet itmiş ol İlāh.
(3) Ol ʿalāmetdür bilürseŋ raḥmete, Ṭoġrı ilter ol seni çaḳ cennete.
(4) Ger ġınā virse ḥukūmet virmese, Emr ü nehye zor u ḳuvvet virmese.
(5) Şākir olsaŋ ol ġınāya rūz, şeb, Cemʿ-i māla çekmeseŋ renc ü taʿab.
(6) Māla virseŋ şerʿle her yıl zekāt, Olsa merʿī dāyimā şerʿī nikāt.
(7) Ehl-i faḳra ḫayr u iḥsān eyleseŋ, Cūda ẕātuŋ mihr-i tābān eyleseŋ.
(8) Maẓhar-ı elṭāfa raḥmet olasın, Bil, muḥaḳḳaḳ ehl-i cennet olasın.
(9) Ger ġanī vü şāh olursaŋ milkete, Ġāfil olma baḳ kitāb-ı ḥikmete.
(10) Ehl-i ḥükm iden seni Allāh'dur, Saŋa niʿmetler viren ol şāhdur.
(11) Merg ü mevte ḫāyil olmaz mülk ü māl, ʿAḳıbet olur cihāndan intiḳāl.
(12) Uyma nefse düşmanuŋ-dur zor u saḫt, Ḳıl tedārik bu sözi ey nīk-baḫt.
(13) Ḥākim olmaḳ ber-ḳarār olmaz, gider, Ṭutar ol āyineyi, āḫir gider.
(14) Şākir ol bu niʿmet-i ʿuẓmāya sen, Ol cihānda ẕātuŋ ola ṣaġ, esen.
(15) Şükr ü devlet oldurur ʿadl idesin, Menzilüŋe ṭoġrı yoldan gidesin.
(16) Ṭoġrı yol, rāh-ı şerīʿatdur hemīn, Çıḳma ol yoldan ḥaḳīḳatdür hemīn.
(17) Şerʿ yolı oldurur ḳan olmaya, Kimseye hiç zor u bühtān olmaya.
(18) Rāḥat ola ḫalḳ ʿişyān olmaya, Müslim ola ḳāḍī, şeyṭān olmaya.
(19) ʿAdl u inṣāf ehli olsun ʿāmilüŋ, Ḳoma elden dāmenini ʿāḳıluŋ.

60b

(1) Ehl-i ʿaḳlı dāyim eyle reh-nümā, Rāh-ı ḥaḳḳa saŋa ola pīşvā.
(2) Ḥākim olmaḳ ḫalḳa müşkil, ṣaʿbnāk, Cānı yaḳar, ḫānmān eyler helāk.
(3) Ḳaçdılar şāh olmadan şeh-zādeler, ʿAḳlı hem-rāh eylemiş āzādeler.
(4) Gūşvār it gūşuŋa bu ḳışṣayı, Behredür ol lā-cerem al ḥiṣṣeyi.
(5) Bir kişi virmiş ḫaber Baġdād'da, Dāru's-selām ol milket-i ābādda.
(6) Şehr içinde varımış bir ḫānesi, Kendüsinüŋ mesken ü kāşānesi.
(7) Yıḳılup dīvārı bir gün nā-gehān Yapmaġa muḥtāc olmış bir zamān.
(8) Vardı bāzāra kişi ırġadıçun, Ol ḫarābı yapmaġa ābādıçun.
(9) Gördi bāzār içre bir şāb-ı naḥīf, Key mübārek, ṣāḥib-i vech-i laṭīf.
(10) Vardı yanına didi gel ḫidmete, Yapumuz var, müstaḥaḳḳ ol ücrete.
(11) Dirhem ü bir dānḳ ile rabṭ itdiler, Nola didi ol yigit şarṭ itdiler.
(12) Mānicʿ olmaya namāzuŋ vaḳtine, Ḥāżır ola her niyāzuŋ vaḳtine.
(13) Ḫānesine geldi itdi ḫidmeti, Ḫidmetinde gösterüp çoḳ şiddeti.
(14) Ḫāne issi istedi niʿmet vire, Niʿmet üzre hem daḫı şerbet vire.
(15) Bildi ṣāyim-dur, ḳabūl itmez yimek, Muttaṣıl iş işledi, çekdi emek.
(16) Her ḳaçan mescidde işitdi nidā, Ẓuhr u ʿaṣrı ḳıldı vü itdi edā.
(17) Geldi meşġūl oldı girü ḫidmete, Lāyıḳ oldı her cihetden ücrete.
(18) Leyl irince ḳāyim oldı kārına, Geldi ṣāḥib-ḫānenüŋ efkārına.
(19) İki dirhem vire anı şād ide, Göŋlinüŋ yıḳuḳını ābād ide.

61a

(1) İki dirhem çıḳarup virdi aŋa, Ol yigit nedür, diyü ḳaldı ṭaŋa.
(2) Didi ḥaḳḳ-ı ḫidmetüŋdür dirhemeyn, Çoḳ degüldür bir ile ikide beyn.
(3) Birisin atdı yabāna, almadı, Ol ṭamaʿ sāzını hergiz çalmadı.
(4) Ḳānicʿ oldı gitdi bir dirhem ile. Daḫı bir dānḳ ḫāṭır-berhem ile.
(5) Oldı ṣubḥ u ḳazmaġa bünyādını, Girü vardı almaġa ırġadını.
(6) Bulmadı, bāzāra ol gün gelmemiş, Dirhemi var ḳānicʿ olmış yelmemiş.
(7) Ṣordı niçün işe olmaz ḳāyim ol, Didiler sebt güni işler dāyim ol.
(8) Ḫidmeti göŋline teʾsīr eyledi, Ol güne işini teʾḫīr eyledi.
(9) Geldi rūz-ı sebt, buldı yārını, Girü muḥkem eyledi bāzārını.
(10) İşledi ol gün daḫı şarṭ üstine, Aldı dirhem ḳabż itdi destine.
(11) Virür imiş dirhemi Ḥaḳ yolına, Rūz-ı maḥşer defterinde bulına.

(12) Eylerimiş dānḳ ile bir hafta ʿīş, Eylemez ḳūtına hiç noḳṣān u bīş.
(13) İrdi sebt-i ṣāliṣ anı bulmadı, Didiler kim ḫasta olmış gelmedi.
(14) Bir ḫarābe yirde yaturdıydılar, Başını seng üstine ḳordıydılar.
(15) Vardı buldı menzilin yār-ı ḳadīm, Nā-tüvān olmış çeker renc-i elīm.
(16) Yiryüzinde yatmış u yoḳ bir ḥaṣīr, Başunuŋ altında bir seng-i ḥaḳīr.
(17) Ḥaḳḳ'a ṭutmış yüzin eyler ibtihāl, Dir ki: Ey Rabb-i cemīl ü ẕü'l-celāl.
(18) Ey ḳoyan ebrārını ḫalvet-lere, Mūnis olup irgüren selvetlere.
(19) Ḥubbuŋı ẕevḳ eyleyen ey pādişāh, Senden özge istemek bilür günāh.

61b

(1) İrdi başı üstine virdi selām, Aldı, redd itdi selāmın ol hümām.
(2) Sordı ḥālin ḥüzn ile ġamgīn, ġarīb, Hem-ser olmış ḥāline vaż'-ı ʿacīb.
(3) Ġurbetine, ḥāline çoḳ aġladı, Ḥüzn ile cān u cigerler ṭaġladı.
(4) Başını refʿ eyledi ol sengden, Gözin açdı baḳdı ḥāl-i tengden.
(5) Didi İbrāhīm, senmisin gelen, Ḫātır-ı ġamgīnümi ḫoş ḫoş ṣoran.
(6) Aramuzda oldı firḳat key yaḳın, Bulışuruz ʿind-i Rabbü'l-ʿālemīn.
(7) Didi İbrāhīm aŋa kim ey ḥabīb, Yoḳmıdur bir ḥācetüŋ olam ṭabīb.
(8) Didi cānum olıcaḳ tende cüẕā, Razıḳına, Rabb'ine ire gedā.
(9) Yüzümi arż üzre yatur ey emīn, Ḳo ayaġı ḫaddüm üzre sen hemīn.
(10) Di+ki: Mevlā ḫidmetinde ḳāṣire, Böyledür aḫir cezā her fācire.
(11) Pes beni defn eyle, ḳo ḫāk altına, Ol ḳara ṭopraġa vü pāk altına.
(12) Gir ḫarābe içre var muṣḥaf şerīf, Hem bile bir ḫātem ü ruḳʿam laṭīf.
(13) Ḫātem içre ḳıṭʿa var, alġıl tamām, Eyle Baġdād içre Harūn'a selām.
(14) Söyle anda bir ġarīb itdi vefāt, Mevte tebdīl eyledi ʿömr ü ḥayāt.
(15) Şevḳi vardur görmege ẕāt u cemāl, Firḳat-i buʿd ile itdi intiḳāl.
(16) Ḳaçmadı sizden kerāhetler görüp, Miḫnet ü zecr ü ihānetler görüp.
(17) ʿİffeti varıdı itdi ictināb, Ehl-i dünyā olmaġa ʿālī-cenāb.
(18) Ey ata, dünyāyı terk itdi size, Eyleŋüz ḫayr duʿālar siz bize.
(19) Dār-ı dünyādan seferler eyledüm, Laḥd u ḫāk içre maḳarlar eyledüm.

62a

(1) Yarın ola cemʿümüz ile ittifāḳ, Raḫmetiyle Ḥāḳ vire ḫüsn-i telāḳ.
(2) Bunı didi cānı teslīm eyledi, İşini altun ile sīm eyledi.
(3) Ḳaṣd ḳıldı sözlerini ṭutmaġa, Hem veṣāyāsın yirine ḳomaġa.

(4) Ḫāṣṣa dimişdi yüzüme baş ḳadem, Ol velāyet menbaʿı vālā-himem.
(5) Nā-gehānī irdi hātifden nidā, Ḳo veliyyü'llāh dir eyler ṣadā.
(6) Ṣāliḥīn-den bir cemāʿat irdiler, Ol ḫarābe ev içine girdiler.
(7) Yudılar pāk itdiler, cism ile ten, Ḥāżır olmış kendülerle var kefen.
(8) Ḳazdılar ḳabr, itdiler defn-i ġarīb, Raḥmet eyle şefḳatüŋle yā mücīb.
(9) Ġāyib olup gözden oldılar nihān, Muġtenem-dür anlar ile bu cihān.
(10) Muṣḥaf ile aldı esbābı ʿazīz, Ol saʿādet menbaʿı ehl-i temiz.
(11) Hem çıḳardı cübbesinden ḳıṭʿayı, Aldı hem mektūb olınan ruḳʿayı.
(12) Gördi bir yāḳūt-ı raʿnādur güher, Ḳıymetinden niçe biŋ altun deger.
(13) Ruḳʿasında yazılupdur ḥamd-ı tām, Hem Resūle çoḳ ṣalātile selām.
(14) Ey ata, ben gitdügüm tenbīhdür, Ġaflet itme, aḥsen-i tevcīhdür.
(15) Var öŋüŋde bir sefer, ġāyet baʿīd, Ol seferçün, çoḳ gerek zād-ı ḥamīd.
(16) Tā irüp maḳṣūda raḥat olasın, Maẓhar-ı envār-ı raḥmet olasın.
(17) Vālidem miskīne itdüm çoḳ selām, Gönderüp envāʿ-ı şevḳile peyām.
(18) Eylesün gitdügüme ṣabr-ı cemīl, Ḥaḳ vire yarınki gün ecr-i cezīl.
(19) Aldı esbābı ʿazīz itdi sefer, Şehr-i Baġdād eyledi aḫir maḳar.

62b

(1) Gördi ʿasker birle Hārūnu'r-reşīd, Şevket ü ʿizzetle oldılar bedīd.
(2) Çaġurup didi emīrü'l-müʾminīn, Dāyim olsun Ḥaḳ saŋa nāṣir, muʿīn.
(3) Bir ġarībe ilçi oldum var eşer, Nāmesiyle saŋa gönderdi ḫaber.
(4) İşidüp āvāzı düşdi atdan, Yire indi ḥayret ü āfāt-dan.
(5) Yüzine ḫuddāmı ṣular sepdiler, Behcet ü şādī ḳapusın yapdılar.
(6) Bir ki dem geçdi ifāḳat buldılar, Zāyil oldı sükr, ṣıḥḥat buldılar.
(7) Didi gelsün yanuma ol ādemī, Firḳat u ḥasret virür söz ü demi.
(8) Bir ġarībüŋ ilçisiyem didi ah, Ben ġarībüŋ yüzine baġlandı rāh.
(9) Didi kimüŋsin[20] resūli söyle rāz, Nāmeyi kimden getürdüŋ ser-firāz?
(10) Didi şāhā, nūr-ı dīdeŋ-miş ġarīb, Firḳat olmış dār-ı dünyādan naṣīb.
(11) El çeküp ʿālem-de ʿuzlet eylemiş, Bir hümādur, ṣayd furṣat eylemiş.
(12) Ḥāli gündüz ṣavm-dur, gice ḳıyām, Dāyimā gözyaşını döker müdām.
(13) Dilden ẕikri her zamān Allāh'dur, Ẕikr ü tevḥīd ıḳlīmine şāhdur.
(14) Ḥaḳ'dan özge kimseden ḳılmaz ümīd, Ṣıdḳıla bulmış ʿaceb rūy-ı sefīd.

[20] Ek-fiilin geniş zamanı 2.tekil kişi eki -sin olmalydı. İncelediğimiz metinde كيمكسون şeklinde ünlüsü yuvarlak yazılmıştır.

(15) Rūz-ı sebt olsa ider ırġadlıḳ, Dirhem ü bir dānḳadur üstādlıḳ.
(16) Dirhemi ṣarf eyleyüp Ḥaḳ yolına, Zād ider kendüye yārin yolına.
(17) Haftada bir dānḳ ile eyler maʿāş, Ḳāniʿ olmış aŋa oldur nān u āş.
(18) Bir ḫarābe yiri itmiş cāygāh, Yaṣduġı ṭaṣdur ḥaṣīri ḫāk-rāh.
(19) Baŋa ırġad oldı oldum āşinā, Ḥubbı deryāsında iderdüm şünā.

63a

(1) Gelmedi bir sebt, ṣordum ḥālini, Ḫasta olmış görmişem aʿmālini.
(2) Vardum ol ḥāletde irdüm yanına, Ḥaḳḳ'a irmek şevḳi düşmiş cānına.
(3) Nevḥa ḳıldı ah idüp firḳatleri, Dökdi gözler yaşını ḥasretleri.
(4) Virüp esbābı size itdi selām, Rūḥına menzil ola dāru's-selām.
(5) ʿUzlet ile itdi dünyādan güzer, Şimdi ol bāġ-ı cinān içre gezer.
(6) Ṣaġ oluŋ siz, Ḥaḳ vire ecr-i ʿaẓīm, Ḳurretü'l-ʿaynüŋ firāḳıdur elīm.
(7) Ġaşy olup Harūn aldı ḥayreti, Nāle vü ah itdi buldı dehşeti.
(8) Aldı gitdi ḳaṣrına ol ādemi, Eyledi beyti içinde maḥremi.
(9) Ṣayḥa ḳıldı aġladı feryād ile, Nūna döndi ḳāmet-i şimşād ile.
(10) Muṣḥaf u yāḳūta baḳdı nāmeye, Hem-dem itdi gözyaşını ḫāmeye.
(11) Didi خاب الوالد وفاز الولد Raḥmet ide rūḥına ferd ü aḥad.
(12) Anasına gönderüp virdi ḫaber, Ah idüp gözyaşın itdi reh-güzer.
(13) Didi şevḳüm var liḳāŋa nūr-ı ʿayn, Raḥmet ide saŋa Rabbü'l-maġribeyn.
(14) Yoḳ yanuŋda sāḳī-i sīmīn-beden, Nola idi ṣu vireydüm saŋa ben.
(15) Ḫāne-i ġurbetde yoḳ imiş celīs, Ah olaydum ben saŋa üns ü enīs.
(16) Didi kim ġusl eyledi bī-çāreyi, Rāh-ı ġurbetde ġarīb āvāreyi.
(17) Didi ādem, ol ġarībi ben yudum, Eşk dökdüm üzerine ṣu ḳodum.
(18) Didi bi'llāh vir elüŋ taḳbīl idem, Yuduġuŋ-çun oġlumı tebcīl idem.
(19) Oldılar giryān emirü'l-müʾminīn, Söyledi itdi ḫiṭābı ey emīn!

63b

(1) Nūr-ı dīdemdi benüm ol ẕāt-ı pāk, Ġurbete çekmişdi anı āb u ḫāk.
(2) Nefret itdi baŋa olmadı ḳarīb, Ġurbet itdi iḫtiyār, olmış naṣīb.
(3) Virdüm ol yāḳūtı kim ḳūt eyleye, Kim bilürdi ʿazm-ı nāsūt eyleye.
(4) Bilmedük ḥālātını efʿālini, Tā ki göndermiş girü emvālini.
(5) Ḥamdu li'llāh pāk varmış Rabb'ine, Cüst u hem çālāk varmış Rabb'ine.
(6) Didi ḳabrini ziyāret idelüm, ʿAzm-ı tekmīl-i ṭahāret idelüm.

(7) Vardılar gösterdi ādem ḳabrini, Söylediler ġurbetini ṣabrını.
(8) İstediler ḳabrini tebdīl ide, Cismini bir āḫere taḥvīl ide.
(9) Geldi hātifden ḫiṭāb-ı müsteṭāb, Virdiler Hārūn'a ol+demde cevāb.
(10) Ḳoŋ veliyyü'llāh taġyīr eylemeŋ, Aŋa bundan ġayrı bir yir eylemeŋ.
(11) Ḫalḳ olındı ẕātı bu ṭopraḳdan, Girü bundadur maḳar āfāḳdan.
(12) Ḥūr u ʿīn ile müşerrefdür özi, Raḥm-ı Ḥaḳ ile mükellef-dür özi.
(13) Terk idüp rūḥına itdiler duʿā, Raḥmetine ġarḳ ide her dem Ḫudā.
(14) ʿĀḳılā! Baḳ ehl-i ʿaḳluŋ kārına, ʿİbret ile ḳıl naẓar efkārına.
(15) Bir ḫalīfe-zāde ʿizz ü cāh ile, Gördi rāciḥ olmaġı Allāh ile.
(16) Salṭanat şuġlına māyil olmadı, Çekmedi yük, ḥamle ḳāyil olmadı.
(17) Dāmen-i pāk eyledi perhīz ile, Gördi müşkil yanma nār-ı tīz ile.
(18) Faḳrıla üns eyledi oldı velī, Buldı ḳurb-ı Ḥaḳ ile cāh-ı ʿalī.
(19) Faḳr-ı delv-i çāh, cāh olmışdurur, Faḳrıla çoḳ pādişāh olmışdurur.

64a

(1) Faḳr olursa ṣabr u şükre ger ḳarīn, Ol faḳīre ṣad hezārān āferīn.
(2) Yār olur yarınki gün peyġambere, Ġarḳ olur Ḥaḳ raḥmetiyle zīvere.
(3) Faḳr bir pāyānı yoḳ gencīnedür, Ṭoldurupdur Ḥaḳ anuŋ gencīnedür.
(4) Dāmen-i fāḳra yapış, devletdür ol, ʿAyn-ı ʿizzet, loḳma-i ḳurbet-dür ol.

(5) El-meclisü's-sādis قوله تعالى ان الله اشترى من المو ء منين **(6)** انفسهم و اموالهم ان لهم الجنة Tefsīr-i Ḳurṭubī'de meẕkūrdur: **(7)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. enṣārdan yetmiş nefer kimsene **(8)** ile ʿAḳabe-i Kübrā'da beyʿat itdiler.ʿAbdu'llāh bin Revāḥa Ḥażret-i **(9)** Risālet-Penāh'a ṣ. ʿa. s. eyitdi: Rabb'üŋ içün ve nefsüŋ içün ne **(10)** şarṭ idersin? Buyurdılar ki: Rabb'üm içün şarṭ odur ki ʿibādet **(11)** aŋa ola, şirk getürilmeye, nefsüm içün şarṭ budur ki beni menʿ eyleyesiz **(12)** şol nesnelerden ki nefsüŋüzi ve emvālüŋüzi andan menʿ idersiz. ʿAbdu' **(13)** llāh eyitdi: Bu efʿāli biz ideriseyüz ʿivaż nedür, bize ne ʿāyid olur? **(14)** Buyurdı: Size cennet. Pes didi+ki: Mübāyaʿamuz fāyidelüdür. Bu āyet-i kerīme **(15)** nāzil oldı. Allāh teʿalā ḳullarından itlāf-ı nefs ü itlāf-ı mālı **(16)** işdirā eyledi. Ṭāʿatinde ve rıżāsında ihlākı aŋa ʿivaż, cennet **(17)** ʿaṭā eyledi. ʿAbdden teslīm-i nefs ü māl, Allāh'dan ʿa. c. **(18)** ṣevāb u nevāl. Tefsīr-i Kebīr'den beyān eylemişler ki: Ehl-i maʿānī ḳatlarında **(19)** Allāh teʿalāya bir şeyʾ işdirāsı cāyiz degül, zīrā müşterī kendü mālik

64b

(1) olduġı nesneyi alur. Nefsi ḫod Allāh teʿalā ḫalḳ eylemişdür. Emvāli **(2)** daḫı ol virmişdür. Bu ḫuṣūṣuŋ ḥaḳīḳati budur ki müʾmin vaḳtā ki **(3)** Allāh teʿalā yolında ġazā eyleye ḥattā maḳtūl olınca rūḥına āḫiretde **(4)** cezā cennet oldı. Ve emvālden murād şol māldur ki Allāh teʿalā yolında **(5)** infāḳ olınmış ola. kendü nefslerine ve ehl ü ʿıyāllerine bu āyet-i kerīmede **(6)** bir niçe laṭāyif buyurmışlar. Evvelā müşterīye lā-büddür muḳaddimen bāyiʿ **(7)** gerek. Bu maḥalde bāyiʿ Allāh teʿalā ve girü müşterī Ḥaḳ c. ẕ. dur. Bu **(8)** maʿnā aŋa beŋzer ki bir ṭıfıl-ı ṣaġīrüŋ mālı olur, kendü ve meṣāliḥi riʿāyeti **(9)** içün beyʿ ü şirāya ḳudreti olmaz. Lā-büd ol ṭıfıluŋ bir kimsesi olur. **(10)** Mālī mühimmātını görür. Ḳul ol ṭıfıl gibidür. Allāh teʿalā meṣāliḥini murāʿīdür. **(11)** ʿAfv-ı ẕünūbda müsāmaḥa vü sühūlet, derecāt-ı ḫayrāta ve merātib-i **(12)** saʿādete īṣāle tenbīh ola. İkinci, Allāh teʿalā enfüs ü emvāl **(13)** müʾminlere iżāfet eyledi. Pes lāzım geldi nefs ü emvāl iki emr **(14)** muġāyir ola. İnsān cevherden ʿibāretdür. Cihād u ġazā ālāt **(15)** u edāt u merkebdür. Māl daḫı ol merkebüŋ meṣāliḥini riʿāyet içün **(16)** vesīle olur. Allāh teʿalā ol merkebi ve mālı cennet ile ṣatun aldı. **(17)** ʿĀlī-saʿādetlere, şerīf derecāta irişdürdi. Süʿedāʾ-i ebrār **(18)** u efāżıl-ı aḫyārdan oldı. Baʿżılar dimişler ki: Allāh teʿalā müʾmini **(19)** iştirāda ḥikmet ne ola, ol ḫod ḳulıdur. Cevāb virmişler ki:

65a

(1) Tekerrüm ü inbisāṭ-dur bir seyyid gibi ki bendesine söyler: Baŋa fülānı ḳarż **(2)** vir ve fülānı ṣat. Muḥaḳḳaḳ ol ḳul ve māl ḫod kendünüŋdür. Bu aḳvālı **(3)** dimekden murādı bendesi ile muvāneset ü inbisāṭ-dur. Baʿżılar eyitmişler: **(4)** Bende merdūd olmaḳ-dan emīn olsun diyü buyurmışlar. Zīrā iştirā **(5)** eylediler. Maʿyūb idügini bilürsin. Bir kimsene maʿyūb ḳulı iştirā **(6)** itse redde ḳābiliyyet olmaz. Baʿżılar eyitmişler: Nefs-i müʾmini anuŋıçun **(7)** iştirā eylediler ki iblīs meʾyūs ola, daʿvāsı bāṭıl ola. Zīrā **(8)** metāʿı müşterī alduḳdan ṣoŋra metāʿda kimsenüŋ ḥaḳḳı ḳalmaz. **(9)** Nefs-i müʾmin-den nefīs metāʿ daḫı yoḳ. Müşterī celīl, dellāl daḫı **(10)** nebīl, ṣemen cezīl ola, metāʿ nefīs olur. Ümmü Seleme'den r. **(11)** ʿa. mervīdür, dimişler ki: Resūlü'llāh ṣ ʿa. s. vefāt **(12)** itdükleri marażlarında buyururlar idi+ki: اصلات وما اصلات **(13)** ملكت ايمانكم İbn-i Mesʿūd r. ʿa. dimişler ki: Bir ġulāmum **(14)** var idi, ḍarb ideridüm, nā-gāh bir āvāz işitdüm. Resūlü'llāh imiş ṣ **(15)** ʿa. s. buyurdılar ki: Yā İbn-i Mesʿūd, Allāh teʿalā senden aḳdardur. **(16)** Eyitdüm: Yā Resūlü'llāh, bu ḳulı Allāh içün ʿa. c. āzād eyledüm. Buyurdılar **(17)** ki: Bu fiʿli itmeseŋ ḳıyāmet güninde nār görüridüŋ. Ḥażret-i ʿAlī'den

(18) k. v. rivāyet olınur: Resūlü'llāh ṣ ʿa. s. **(19)** iki ḳul hibe itdiler, ḳarındaşlar idi. Birisini ṣatdum, işitmişler,

65b

(1) redd eyle diyü buyurdılar. Cābir bin ʿAbdu'llāh r. ʿa. rivāyet eylemişler: **(2)** Resūlü'llāh ṣ ʿa. s. buyurmışlar ki: Üç ḥālet bir kimsede **(3)** olsa Allāh teʿālānuŋ kenefinde mestūr olur, cennete idḫāl ider. **(4)** Biri żaʿīfe şefḳat eyleyen, biri daḫı ataya, anaya eylük iden, biri **(5)** daḫı ḳulına iḥsān eyleyen. Ebī Emāme'den r. ʿa. mervīdür: **(6)** Resūlü'llāh ṣ ʿa. s. Ḥażret-i ʿAlī'ye r. ʿa. bir **(7)** ḳul virdiler, buyurdılar ki: Bu ḳulı ḍarb eyleme, gördüm muṣallīdür, **(8)** namāz ḳılur, didiler. İbn-i ʿÖmer'den r. ʿa. menḳūldur, buyurmışlar **(9)** ki: Bir gün Ḥażret-i Risālet-Penāh'a ṣ. ʿa. s. bir kimsene **(10)** gelüp ṣormış ki: Ḫidmetkāra ʿafv ne deŋlüdür? Sākit olup **(11)** cevāb virmemişler. Bir defʿa daḫı ṣormış, girü nesne dimemişler. **(12)** Üçünci defʿa ṣorıcaḳ buyurmışlar ki: Her günde yetmiş kerre ʿafv eyle. **(13)** Girü Resūlü'llāh ṣ ʿa. s. buyurmışlar ki: Ḳullaruŋuz sizüŋ **(14)** ile ḳarındaşlardur, Allāh teʿālā anları elüŋüz altında eylemişdür, kendü **(15)** yidügüŋüz ṭaʿām-dan anlara virüŋ, kendü geydügüŋüz libāsları anlara **(16)** geydürüŋ, ṭāḳatleri olmaduġı işleri teklīf eylemeŋ. Ḥārişe, **(17)** eyyām-ı cāhiliyyetde il-i Ṭaydan bir ḫatun aldı, andan Cebele vü Esmā vü Zeyd **(18)** mütevellid oldı. Anaları vefāt itdi, oġulları dedeleri ḥıfẓında **(19)** ḳaldı. Ḥārişe istedi+ki bunları ala, cedleri rāżı olmadı, āḫir

66a

(1) ḥīle ile Esmā'yı Ḥāriṣ aldı, Zeyd dedeleri yanında ḳaldı. **(2)** İttifāḳ Tihāme'den Ṭay üzerine aḳıncılar geldi, Zeyd'i esīr itdiler. **(3)** ʿUkāẓa Bāzārı'na getürüp ṣātmaḳ içün murād itdiler. Resūlü'llāh **(4)** ṣ ʿa. s. Zeyd'i gördiler. Daḫı ol zamānda nübüvvet **(5)** gelmemişidi. Ḫadīce r. ʿa. ḳatına geldiler, didiler ki: **(6)** Bāzārda bir ġulām gördüm, ʿaḳl u edeb ṣāḥibidür. Mālum olsa **(7)** alurıdum, didiler. Ḫadīce r. ʿa. Varaḳa bin Nevfel'i gönderdiler, **(8)** vardı, mālı ile alıvirdi. Zeyd'i getürdiler. Resūlü'llāh ṣ **(9)** ʿa. s. eyitdiler: Yā Ḫadīce, bu ġulāmı baŋa hibe eyle, **(10)** oġul idineyim, didiler. Ḫadīce daḫı r. ʿa. Ḥażret-i Risālet-**(11)**-Penāh'a ṣ. ʿa. s. baġışladılar, oġul idindiler, ḥattā Zeyd bin Muḥammed dirleridi. **(12)** Ol ḳabīleden bir kimsene geldi, Zeyd'i gördi, eyitdi: Sen Ḥāriṣe **(13)** oġlı Zeyd degül-misin? Eyitdi: Lā, ben Muḥammed oġlı Zeyd'em didi. **(14)** Ol kimsene eyitdi: Yoḳ, sen ataŋa ve ḳarındaşlaruŋa, ʿammuŋa beŋzersin, **(15)** anlar senüŋ içün taʿab u meşaḳḳat çekerler, senüŋ yoluŋa **(16)** māl dökerler, didi. Ol

kimseneler birbirine varıcaḳ Zeyd'i gördügini **(17)** Ḥārişe'ye ḫaber virdi, Ḥārişe daḫı ḳarındaşına ve ʿammisi ve ehli ile **(18)** Mekke'ye geldiler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. Fināʾ-ı **(19)** Kaʿbe'de aṣḥābdan kimseneler ile otururlar[ıd]ı.[21] Zeyd aralarında idi.

66b

(1) Naẓar eylediler, Zeyd'i bildiler, gel diyü çaġurdılar, anlara cevāb virmedi, **(2)** emr-i Resūl'e muntaẓır oldı. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. **(3)** buyurdılar: Bunlar kimlerdür? Eyitdi: Yā Resūlü'llāh, bu atam, bu ḳarındaşum, **(4)** bunlar ʿammīlerüm, sāyiri ʿaşīretüm-dür. Buyurdılar ki: Yanlarına var, selām **(5)** vir. Zeyd ḳalḳup vardı, bunlara selām virdi. Eyitdiler: Yā **(6)** Zeyd, gel gidelüm, didi. Zeyd eyitdi: Resūlü'llāh'ı terk itmezem, anlardan **(7)** ġayrı kimseneyi iḫtiyār eylemezem. Eyitdiler: Yā Muḥammed, bu ġulām içün **(8)** ne isteriseŋ virelüm, alalum, didiler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(9)** ʿa. s. buyurdılar ki: Sizden isterem, diyesiz, لا اله الا **(10)** الله محمد رسول Anlar bu sözden ībā vü nefret eylediler, **(11)** eyitdiler: Bundan ġayrı nesne ṭaleb eyle, didiler. Buyurdılar ki: **(12)** Bir ḥāl ḳaldı, Zeyd isterise ṭursun, dilerise sizüŋ ile **(13)** gitsün. Eyitdiler: Yā Muḥammed, saŋa lāzım olanı buyuruŋ. Ẓann eylediler **(14)** ki Zeyd kendülere meyl eyleye. Eyitdiler: Yā Zeyd, gel bizümile, işte **(15)** Muḥammed saŋa iẕn virdi, emr senüŋ elüŋde ḳaldı, didiler. **(16)** Eyitdi: Ben Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ġayrı bedel istemezem, atamı, **(17)** ḳarındaşumı, anuŋ üzerine taḳdīm itmezem, didi. Üzerine düşüp **(18)** tażarruʿ ide gördiler. Göŋlini döndürmege ḳādir olımadı. Ḥārişe **(19)** eyitdi: Oġlum, ben kendü nefsümi saŋa enīs iderem. اشهد ان لا اله

67a

(1) الا الله وان محمدا عبده ورسوله didi, īmān getürdi. Bāḳīleri **(2)** Müslim olmayup yirlerine gitdiler. Andan ṣoŋra Cebele daḫı geldi, **(3)** Müslümān oldı. Evvel sancaḳ ki Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(4)** ʿa. s. ḳaldurdılar, Zeyd sancaġı idi. Evvel şehīd ki **(5)** Şām'da vaḳiʿ oldı, Zeyd idi. Andan ṣoŋra Caʿfer-i Ṭayyar, baʿdehu **(6)** ʿAbdu'llāh bin Ebī Revāḥa idi r. ʿa. e. Āḫir **(7)** sancaḳ ki Ḥażret-i Risālet-Penāh'a virmişleridi, Zeyd'üŋ oġlı Üsāme **(8)** idi. On iki biŋ aṣḥāba anı emīr eylediler. Baʿżılar dimişler ki: **(9)** ʿAzīz-i Mışır Reyyān bin Elvelīd, Ḥażret-i Yūsuf'da ṣ.ʿa.n. **(10)** ʿa. ḫayr u ṣalāḥ olduġını firāset ile bildi, ḳul yirine **(11)** ḳomayup ḫatunlarına اكرمى مثواه عسى ان ينفعنا اونتخذه ورا **(12)** didiler. Ḥaḳ s. t. daḫı bir müʾmin ḳulını göre ki ṭāʿate **(13)** muṭīʿ, menāhīsinüŋ

[21] Nuruosmaniye nüshasında dal harfi eksik olan sözcük اوتورلري şeklinde yazılmıştır. İstanbul Üniversitesi nüshasında (59b15) bu sözcük eksiksiz yazılmıştır. Ayrıca bk. 22. dipnot

terkine sāʿīdür, ismini velī ider. Ḳurān-ı ḳadīmde **(14)** anlar içün الا ان اولیاءالله لا خوف علیهم ولاهم یحزنون **(15)** buyurur. Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ṣ.ʿa.n. ʿa. Züleyḫā daḫı kendü **(16)** nefsi ile mübāşeret eyledi. Mübārek şaçlarını ṭararıdı. Ḥaḳ **(17)** s. t. Furḳan-ı kerīmde ولما بلغ اشده اتیناه حکما وعلما **(18)** buyurdılar. İbn-i ʿAbbās r. ʿa. dimişler ki: Eşüdd, **(19)** on sekiz yaşına irişmekdür. Veheb bin Münebbih'den mervīdür:

67b

(1) Ḥażret-i Yūsuf ʿa. s. dār-ı ʿAzīz'de üç yıl oldılar, **(2)** bülūġa irişdiler. Züleyḫā dāyimā luṭf u iḥsānlar eyleyüp umūrına **(3)** mütevelliye oldı. Tefsīr-i Yezidī'de mestūrdur ki: Bu eṣnāda Ḥażret-i **(4)** Yūsuf muttaṣıl ʿibādete meşġūl olup Ṣuḥuf-ı İbrāhīm oḳırlarıdı. **(5)** Ḫoş-āvāz idiler, ṣadālarını işiden meftūn olurıdı. Züleyḫā **(6)** kürsī ḳoyup dāyimā oḳıdup cemāl-i dil-ārāsına naẓar eyleyüp elḥānını **(7)** diŋleridi, diridi+ki: Ey Yūsuf, ne ḫoş oḳırsın, ammā ben anuŋ **(8)** maʿnāsını bilmezem. Ḥażret-i Yūsuf daḫı, sen benüm seyyidümsin, şātun **(9)** alınmış ġulāmuŋam, aġır bahā ile alduŋ, lā-büd saŋa özüm ḫoş gelür, **(10)** didiler. Evvel kelimātları bu vechile oldı. Züleyḫā eyitdi: Her **(11)** gün gelüp şuḥuf oḳı, didi. Anlar daḫı iṭāʿat idüp her zamānda **(12)** gelüp oḳıyup Züleyḫā ile söyleşürleridi. Giderek Züleyḫā'nuŋ **(13)** göŋlinde ḥālet-i ʿışḳ peydā olup ammā ẓuhūra getürmeyüp mestūr **(14)** itdi. Bunuŋ ile tesellī ḥāṣıl ideridi+ki bir sāʿat oturup **(15)** kelimāt ideridi, gāh ḳalḳup söz ortasında bir miḳdār yüriridi **(16)** ki Yūsuf, ḳadd-ı bālāsına şīve-i reftārına meftūn olaydı. Geysüleri **(17)** var idi, ṭurıcaḳ ayaġına irişüp şalınuridi, ḥüsn ü cemālde **(18)** bī-miṯāl idi. Ḥattā Çin naḳḳāşları cemālini nüsḫa idüp taṣvīr **(19)** yazarlar, dirleridi. Züleyḫā her bār ki ḳalḳarıdı, Yūsuf ādāb üzre

68a

(1) nefsini tedārik eyleyüp ve ḥürmet-i ʿAzīz'i gözedüp başlarını aşaġa **(2)** iderleridi. Züleyḫā bu tedbīre meşġūl oldı+ki bir ḫalvet-ḫāne **(3)** peydā eyleye. Zevcine eyitdi: Destūr virüŋ, ṣanem içün bir ḳaṣr-ı **(4)** ʿaẓīm binā idem, bu diyārlarda miṯli ve naẓiri olmaya, didi. ʿAzīz **(5)** daḫı icāzet virdi. Züleyḫā'nuŋ ʿAṭrīfe adlu vālidesi varıdı. **(6)** Yemen'de melike idi, atası daḫı melik-i Ṣemūd idi. Cendeʿ dirleridi, **(7)** oġulları varıdı. Yemen'de pādişāh u pādişāh-zādeler idi. Züleyḫā **(8)** anlara ādem gönderüp bir büt-ḫāne binā itsem gerek, diyü anlardan māl **(9)** istedi. Anası yüz yük altun gönderdi, bī-nihāye cevāhir iḥsān **(10)** eyledi, meşhūr üstādlar gönderdi, geldiler. On iki rükün **(11)** üzre on ḳubbe binā eylediler, ḳarşu ḳarşu yigirmişer ẕirāʿ **(12)** ḳapular ḳodılar, ḳāmeti

ḳırḳar ẕirāʿ idi, mermerden yapdılar, yüzlerini **(13)** cevāhir ile muraṣṣaʿ eylediler, her ḳubbenüŋ üzerine altundan öküzler **(14)** ḳodılar, gözleri yāḳūt-ı sürḫden. Her ḳubbenüŋ altına āb-ı revān **(15)** getürdiler, her ḳubbede bir ʿālī-taḫt ḳodılar. Mürvārīdler **(16)** yāḳūtlar, pīrūzeler ile müzeyyen ü mükellel eyledi. Misk buḫūr itmekiçün **(17)** zerrīn micmerler düzdiler. Züleyḫā kendüyi envāʿ-ı zīnet-ler ile bezeyüp **(18)** taḫt üzerine oturdı, bir kimsene gönderüp Yūsuf'ı ṭaleb **(19)** idüp getürtdi. Evvelki ḳubbeye girüp ayaġın ṭurdılar.

68b

(1) Züleyḫā eyitdi: İçerü girüp yaḳın gelüŋ, didi. İlerü varup öŋinde **(2)** diz çökdiler. Cāriyeler ḳapuyı sedd eylediler. Züleyḫā eyitdi: **(3)** Bu sarāyı senüŋiçün yapdum, müzeyyen ü ārāste eyledüm. Yūsuf ʿa. **(4)** ṣ. s. gördi+ki, ḳapuyı bend eylediler, ah itdi, **(5)** bildi+ki fitne olur. Züleyḫā taḫtından aşaġa inüp Yūsuf'uŋ elin **(6)** ṭutup eyitdi: Yā Yūsuf, saŋa ziyāde maḥabbetüm vardur, senüŋ dostluġuŋda **(7)** ḳararum ḳalmadı, diḍi. Yūsuf, giryān olup aġladı, eyitdi: Peẕerüm **(8)** baŋa maḥabbet eyledi, kendüye dost ḳıldı, ol maḥabbet beni çāha **(9)** düşürdi, ḳayd u bend ve ġurbete bıraḳdı, āḫir bende eyledi, atamuŋ **(10)** maḥabbetinden bunı gördüm, senüŋ maḥabbetüŋ niçe olsa gerek, didi. **(11)** Girü eyitdi: Bu bābda renc ü taʿab çekme, kendüŋe ġam u endūh getürme. **(12)** Ben Ḫudā-yı celle celāluhuya ʿāṣī olmazam, anuŋ rıżāsından özge **(13)** nesne ḳabūl eylemezem, ḥürmet-i ʿAzīz'i żāyiʿ ḳılmazam, baŋa bunca eylükler **(14)** eyledi, beni mükerrem ḳıldı, maʿāẕa'llāh aŋa ḫıyānet itmezem, didi, aġladı, **(15)** yüzini semāya ṭutup eyitdi: Ḫudāvendā! Ne günāh itdüm+ki baŋa ḫışm eyledüŋ, **(16)** beni bu belāya mübtelā eyledüŋ? Ben günahkār isem ābā vü ecdādumuŋ ḥürmetine **(17)** beni ʿār u ʿayb ile şerm-sār eyleme, didi. Züleyḫā, āstīni ile **(18)** yüzinden, gözinden yaşını sildi, eyitdi: Ey Yūsuf, sen Allāh'dan **(19)** ḳorḳma, on biŋ ḳoyun vireyim, ḳurbān eyle, on biŋ altun ile

69a

(1) yüz biŋ dirhem niṣār ideyim, yetīmlere bīve-zenlere ṣadaḳa vir. **(2)** Yūsuf eyitdi: Ne ḫarc iderisen ve ne virürisen ben maʿṣiyet itmezem, **(3)** didi. Her çend ki bunuŋ emṣāli sözler söyledi, Züleyḫā'nuŋ ḥırṣı **(4)** daḫı ziyāde oldı. Ḳalḳdı bāzūsını ṭutup içerü ḳubbeye **(5)** aldı, gitdi, ḳapusını baġladı, eyitdi: Yā Yūsuf, saŋa noldı **(6)** ki baŋa naẕār eylemezsin, benümile ḫoş ḫoş kelimāt itmezsin, ben senüŋ **(7)** āşüfteŋem. Yūsuf, başını aşaġa ṭutup bir zamān ḫāmūş oldı. **(8)** Züleyḫā elini ḳaldurup başından mıḳnaʿasını

çıḳarup boynını **(9)** ḳulaġını açdı, bürehne eyledi ve zārılıḳ ḳıldı: Ey sengīn-dil, niçün **(10)** baŋa raḥm eylemezsin, leb-i yaḳūtuŋı benümile söyleşmege açmazsın, diyü **(11)** līnet ü zārılıḳ ile tażarruʿlar eyledi. Gāhī saṭvet ü ṣavlet gösterdi **(12)** ki tā muṭīʿ ü münḳād ola, gāh cemāl u kemālini ʿarża ḳıldı, leẕẕet **(13)** ü şehvet-i nefs dāʿiyelerin gösterdi, eyitdi: Ey Yūsuf, ne güzel **(14)** ṣaçlaruŋ vardur. Eyitdi: Evvel nesne ki bedenüm-den üzilür ḫāke **(15)** düşer oldur. Girü eyitdi: Ey Yūsuf, ne ʿaceb zībā cemāldesin? **(16)** Eyitdi: Māderüm raḥminde Ḥaḳ s. t. nuŋ taḳdīr itdügi **(17)** naḳṣdur. Eyitdi: Ey Yūsuf, senüŋ bu şekl ü ṣūretüŋ benüm bedenümi **(18)** nizār eyledi. Eyitdi: Saŋa bu ḥāletleri viren şeyṭāndur. Girü **(19)** eyitdi: Ey Yūsuf, benüm cānuma bir āteş yandurduŋ, anı, şerrini defʿ eyle.

69b

(1) Yūsuf eyitdi: Eger ol āteşi söyündürsem kendüm yanaram. Girü eyitdi: **(2)** Ey Yūsuf, teşnelikden mürdeyem, baŋa ṣu vir. Eyitdi: Kilīd bāġbān **(3)** elindedür, benüm yedümde degül. Girü eyitdi: Ey Yūsuf, bunuŋ gibi sarāy **(4)** yapdum, ḫalvet iḫtiyār eyledüm, ḳalḳ temāşā eyle. Eyitdi: Cāvidānī **(5)** olan sarāydan maḥrūm oluram. Girü eyitdi: Ey Yūsuf, elüŋi bu dil-i **(6)** ġamnākum üzerine ḳoy, ḫasta-i ʿışḳa merhem-ler vir. Eyitdi: Ey seyyide, **(7)** kendüm ḫıyānet idemezem, ḥarāma irtikāb eylemezem. İbn-i ʿAbbas ḥażretleri **(8)** r. ʿa. dimişler ki: Aralarında kelām uzun olup şeyṭān **(9)** üçüncileriydi. Kelām-ı ilāhīde ʿa. c. bürhān, meẕkūr olmışdur. **(10)** Caʿfer-i Ṣadıḳ'dan r. ʿa. mervīdür. Bürhān-ı Ḥaḳ, cemāl-i nübüvvet **(11)** ü nūr-ı ʿilm ü ḥikmet idi+ki Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ṣ. ʿa. n. ʿa. **(12)** ḳalb-i şerīflerinde idi+ki اتيناه حكما و علما buyurmışlardur. **(13)** Tā anuŋ nūr-ı żiyāsıyla rāh-ı ṣavābı gördiler. Ḥażret-i ʿAliyyü bin **(14)** Ḥüseyin bin ʿAlī'den r. ʿa. e. rivāyet olınmış ki **(15)** ol ḫalvet-ḫānede bir ṣanem ṭururıdı. Ol sāʿat Züleyḫā ḳālḳup **(16)** ol büti bir çāder ile örtdi. Ḥażret-i Yūsuf, nedür, diyü **(17)** ṣordılar. Eyitdi: Bu ḥāletde ol büt-den şerm eylerem. Pes **(18)** Ḥażret-i Yūsuf buyurdılar ki: Ol büt görmez ve işitmez ve söylemez, **(19)** żarar u nefʿi yoḳ. Sen andan şerm idersin ben cihān u cihān

70a

(1) ḫalḳını yaradan Rabb'üm-den ki cümle aşikāra ve nihāna vaḳıf-dur, cemīʿī **(2)** ṣadāları işidür, gizlü ve maḫfī olan aḥvāli bilür. Ben andan **(3)** ḥayā itmezmiyem, didi. İbn-i ʿAbbas r. ʿa. buyurmışlar: Bürhān-ı **(4)** Ḥaḳ ol idi ki Yūsuf naẓar eyledi, ṣūret-i Yaʿḳūb'da bir melek **(5)** gördi ki barmaġını aġzına ḳoyup yā Yūsuf, yā Yūsuf dir. **(6)**

Baʿżılar dimişler ki: Cebrāʾīl'i gördiler, çāhda gelicek bilmişleridi. **(7)** Ol ḥāletde Yūsuf'a eyitdi: Senüŋ ismüŋ enbiyā divānında mektūbdur, **(8)** zinhār ḥarāma meyl eyleme, diyü ḳanatlarıyla Yūsuf'uŋ arḳasını ṣıġadılar, **(9)** derūnlarında olan şehvet cümle zāyil oldı. Baʿżılar dimişler ki: **(10)** Divārlarda yazılu gördü+ki ʿİbād-ı ṣāliḥīn-den idiler. Hemān dönüp **(11)** ولا تقربوا الزنا انه كان فاحشة ومقتا وساء سبيلا **(12)** ḳapuya ḳaṣd itdiler. Züleyḫā ardlarına düşüp ḳapuya muḳaddem **(13)** irişmege saʿy itdi ve ḳaçariken ʿaḳabinden ḳamīṣlerine yapışup **(14)** ḳamīṣ yırtıldı, pāre pāre oldı. Bunlar bu ḥāletde iken gördiler **(15)** ʿAzīz-i Mıṣır ḳapu yanındadur. Hemān Züleyḫā şerm-sār u ḫacel olup **(16)** ḳaṣd u fikr eyledi+ki Yūsuf'a töhmet idüp kendü beri ola. Eyitdi: **(17)** Ben sarāyda uyumış idüm, bu ġulām üzerüme geldi, dest-dırāzlıḳ **(18)** eyleyüp edebsüzlige ḳaṣd eyledi, ḫıyānet ile ḥürmetüŋi tebāh **(19)** eyledi. Uyandum, benden ḳaçdı, ḳalḳup ardına düşdüm ki

70b

(1) ṭutup teʾdīb eyleyem, diyü fāsid endīşeye düşdi. Girü vehm **(2)** eyledi ki bu kelimāt ile Yūsuf'a nā-gāh żarar irişe, diyü eyitdi: **(3)** Bunı yā zindāna ḳoy veyā ḍarb eyle, didi. Yūsuf eyitdi: Böyle **(4)** degüldür, kendüsi beni ṭaleb eyledi, diyü Züleyḫa'yı tekẕīb eyledi. **(5)** ʿAzīz bu ḥāleti göricek şek eyledi, ḳanḳısı günahkār ola, didi. Bu **(6)** eṣnāda Züleyḫā'nuŋ ʿammisi oġlı varıdı. ʿAzīz-i Mıṣır ile olurıdı, **(7)** ehl-i firāset ḥakīm idi. Ol eyitdi: Ḳamīṣ öŋden yırtılmış ise **(8)** Züleyḫā ṣādıḳadur ve eger girüden yırtılmış ise Yūsuf gerçekdür, **(9)** ol kāẕibedür, didi. Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. **(10)** s. a rivāyet olınmış ki ṣıbyāndan dört ṣabī beşikde tekellüm **(11)** eylemişdür. Biri Firʿavun ḳızınuŋ māşıṭası ve biri şāhid-i Yūsuf **(12)** ve biri Ṣāḥib-i Cerīḥ ve ʿĪsā bin Meryem diyü buyurmışlar. Bu ḥadīṣe **(13)** münāsib rivāyet iderler. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. **(14)** e. t. ol ḥāletde eyitdi: Benüm şāhidüm var, berāʾatüme şehādet **(15)** ider. Eyitdi: Şāhidüŋ kimdür, evde üçünci kimsene yoḳ, iki göz varıdı **(16)** didiler. Meger sarāyda beşikde yatur bir ṣabī varıdı, süd emeridi **(17)** Yūsuf Nebī ṣ.ʿa. n. ʿa. yüzüni semāya ṭutup **(18)** eyitdi: İlāhī vü seyyidī, ḥālümi bilürsin, senden maḫfī iş yoḳdur, **(19)** erḥamü'r-raḥmīn-sin, diyü niyāz itdi. Ḥaḳ s. t. Cebrāʾīl'e vaḥy

71a

(1) itdi: İn, ol ṭıfıluŋ lisānını söylet şehādet eylesün, didiler. **(2)** Cebrāīl-i emīn nüzūl eyledi. Hemān beşikden ṭıfıl söyleyüp eyitdi: **(3)** Ey ʿAzīz, aḥvālüŋe benüm ḳatumda ferec vardur, diyücek ʿAzīz beşige yaḳın **(4)** vardı, ṭıfıluŋ sözinden taʿaccüb eyledi.

Ṭıfıl eyitdi: Ḳamīṣe naẕar ḳıl, **(5)** öŋinden yırtılmış ise Züleyḫā ṣādıḳādur, ardından yırtılmış ise ḳāẕibedür, **(6)** Yūsuf gerçekdür, didi, kelāmını ḫatm eyledi. Gördi ḳamīṣ ardından **(7)** yırtılmışdur, ḥaḳ ẓāhir oldı. **(8)** Ḥikāyet-i manẓūme:

(9) Ey cihāna çeşm-i ʿibretle baḳan, Āb-ı ḥikmet bāġ-ı ḳalbine aḳan!
(10) Ārzū-yı nefse itme merḥabā, Naḳd-ı ʿömri yoḳ yire ḳılma hebā.
(11) Nefs ister seni bed-nām eyleye, Mīve-i ümmīdüŋi ḫām eyleye.
(12) Ḳoynuŋa girmiş yatur bir mārdur, Pāy-ı cāna batmaġıçun ḫārdur.
(13) Dāyimā Ḥaḳ'dan seni mehcūr ider, Ḫidmetinde dūr ider, maḳhūr ider.
(14) Nefse uyma cānuŋa düşman durur, Dīnüŋi tārāc ider reh-zen durur.
(15) Ṭoldurupdur āteşile külḫanı, Furṣat ister içine atar seni.
(16) Gösterür ḫūbı saŋa, meftūn ider, Zühd-i perhīzüŋ evin maġbūn ider.
(17) Māl-ı zehrālūdı şeker gösterür, Siḥr ider, ḫāki saŋa zer gösterür.
(18) Seni aldar rūy-ı zībālar ile, Ṭuʿme-i şīrīn ü ḥelvālar ile.
(19) Pehlivān ol ʿaḳl ile sen nefsi baṣ, Zor u ḳuvvet eyleyüp yayını yaṣ.

71b

(1) Merd iseŋ meftūn olma bir zene, Gel velīler cāygāh-ı berzene.
(2) Ġālib olsaŋ nefse merd olduŋ tamām, ʿAḳl miḥrābına geç, sensin imām.
(3) Saʿy u cehd ile velāyet bulmaġa, Rāḥat-ı cāna kifāyet bulmaġa.
(4) Mürşid-i pāka iriş evvel ḳadem, Himmet-i ʿulyā ile ol muġtenem.
(5) Ger refīḳüŋ ola tevfīḳ-i Ḫudā, Cānuŋa āsān olur rāh-ı hüdā.
(6) Bulınur tevfīḳ-i Ḥaḳ īḫlāṣıla, Ṭāʿat-i ṣāfıla, ḳalb-i ḫāṣ ile.
(7) Ḥaḳḳ'ı ẕikr it, ḳāyim ol Allāh ile, Ġam yimez, maḥrem olanlar şāh ile.
(8) Ḳalbi ḳoma ide mesken māsivā, Māsivā bulmaya anda ʿizz ü cā.
(9) Ḳalbüŋ olsun ṭopṭolu ẕikr-i Raḥīm, Şefḳat eyler bir gün olur ol kerīm.
(10) Evliyādan olmaġa it himmeti, Muṭmaʾinne nefsüŋe ḳıl reʾfeti.
(11) Lāyıḳ eyle feyż-i Ḥaḳḳ'a ẕātuŋı, Raḥmetiyle defʿ ider āfātuŋı.
(12) İtme buḫlı şānuŋ aʿlā olmaġa, Yumma gözi çeşm-i bīnā olmaġa.
(13) Saʿy u cehd ile düriş, olġıl velī, Yüce eyle göklere irgür eli.
(14) Tā suʾālüŋ müstecāb itsün İlāh, Kim duʿāya perde olurmış günāh.
(15) İstimāʿ it cān ile bu ḳıṣṣayı, Ādem iseŋ ḳıṣṣadan al ḥiṣṣeyi.
(16) Naḳl olınur Mālik-i Dīnār'dan, Dīn eri ol ḫüsrev-i ebrārdan.
(17) Dimiş ol mülk-i velāyet serveri, Reh-revān-ı feyż-i Ḥaḳḳ'uŋ rehberi.

(18) Oldı bir yıl Baṣra'da ḳaḥṭ-ı maṭar, İtmedi yiryüzine bārān eṣer.
(19) Sāḳī-i ebrüŋ elinden düşdi cām, Ḳaḥṭ u ḳılletden zebūn oldı enām.

72a

(1) Çıḳdı istisḳāya çoḳ ḫalḳ-ı cihān, Eylediler nāle vü zār u fiġān.
(2) Olmadı maḳbūl-ı Ḥażret ol duʿā, Yaġmadı bārān u müşted ibtilā.
(3) Āḫir ol şehr içre olan etḳıyā, Cemʿ olındı aṣfiyā vü evliyā.
(4) Mālik-i Dīnār u Ṣābit'le ʿAṭā, Hem daḫı Yaḥyā idi ṣāḥib-bükā.
(5) Vāsiʿ'ün oġlı Muḥammed ẕū-fünūn, Ṣāliḥ-i mer idi cümle ṣāliḥūn.
(6) Saḫtyānī bū Muḥammed hem ḥabīb, Hem daḫı Ḥassān u ʿUtbe pür-naṣīb.
(7) Aldılar her mektebüŋ ṣıbyānını, İsteyüp ebr-i maṭar iḥsānını.
(8) Vardılar şehrüŋ muṣallāsına hep, Cümle aṣḥāb-ı ṣafā ṣāḥib-ḥaseb.
(9) Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a münācāt itdiler, Aġlayup çoḳ ʿarż-ı ḥācāt itdiler.
(10) İstediler feyż-i bārān ide Rab, Olmadı maḳbūl aṣlā ol ṭaleb.
(11) ʿArż-ı ruḫsār itmedi ebr-i muṭīr, Oldı nevmīd ol duʿādan her faḳīr.
(12) Gitdi cümle evlerine evliyā, İnkisār-ı ḫāṭır ile aṣfiyā.
(13) Ḳaldı Ṣābit, Mālik-i Dīnār ile, Muntaẓırlar ire ḥāl-i zār ile.
(14) Leyl irişdi ʿālem oldı pür-sevād, Girdi mescid içine bir ḫoş-nihād.
(15) Levni esved idi vü vechi melīḥ, Zī-faḳr üzre velī ṣavtı faṣīḥ.
(16) Mīzeri var ṣūfdan ġāyet faḳīr, İki dirhemlik libāsı yoḳ ḥaḳīr.
(17) Ṣuyı var, aldı vużu itdi tamām, Geçdi miḥrāb içine gūyā imām.
(18) İki rekʿat ḳıldı ḫıffetle namāz, Her rükūʿ u her sücūd itdi niyāz.
(19) Göge ṭutdı pes yüzin itdi nidā, Ey İlāh'um, seyyidüm, Rabb'üm Ḫudā.

72b

(1) Raḥmetüŋde yoḳdurur noḳṣān senüŋ, Ḳullaruŋa luṭfıla iḥsān senüŋ.
(2) Niçe bir gelsün ü gitsün bendeler, Kapuŋa yüz sürdiler efgendeler.
(3) Boş-mıdur yoḫsa ḫazīneŋ ey İlāh! Ey cihānuŋ rāzıḳı encüm-sipāh!
(4) Baŋa ḥubbuŋçun ḳasem olsun Ḫudā, İtme ġayṣı ben faḳīrüŋden cüdā.
(5) Saḳy irişdür işbu sāʿatde bize, Çoḳdurur luṭfuŋ nihāyetde bize.
(6) Daḫı olmadın niyāza ol mücāb, Geldi ol arż üstine çoḳ seḥāb.
(7) Yaġdı bārān-ı ʿaẓīm ü oldı seyl, Her ṭaraf ṣuyıla oldı cūy-ı Nīl.
(8) Ḳırba aġzından dökilür gibi āb, Yiryüzine indi bī-ḥadd u ḥesāb.
(9) Mescid içre didi Mālik nīk-ḫū, Ādemüŋ çaḳ dizlerine çıḳdı ṣu.

(10) Esvedüŋ görindi ḥālātı ʿācīb, Ne ʿilāc itdi bu emrāża ṭabīb.
(11) Vardı yanına siyāhuŋ ol ʿazīz, Didi utan sözden ey ehl-i temiz.
(12) Ḥaḳḳ'a ḥubbuŋ ecliçün virdüŋ ḳasem, Saŋa ḥubbını neden bildüŋ disem.
(13) Didi ey nefsine meşġūl ādemī, Görme yeksān her cihāt u her demi.
(14) Maʿrifetle eyledüm tevḥīd aŋa, ʿİzzet ü iclāl ile temcīd aŋa.
(15) Ḳanda idüŋ görmedüŋmi ḥāleti, Ḥubbıdur hep gösteren keyfiyyeti.
(16) Didi miḳdārumcadur ḥubbum aŋā, Kendü şānı gibidür ḥubbı baŋa.
(17) Didi Mālik, raḥmet itsün saŋa Ḥaḳ, Ḥālüme bir pāre az rifʿatle baḳ.
(18) Didi, terk eyle beni ben bendeyem, Māliküm var bir ṣaġīr efgendeyem.
(19) Leyl içinde gitdi düşdük pāyına, Oldı maʿlūm tā irişdük cāyına.

73a

(1) Bir kişinüŋ bendesiymiş pāy-māl, İsmine naḫḫas dirler ehl-i māl.
(2) Nıṣf-ı leyl oldı geçdi yoḳ delīl, Nıṣf-ı āḫir oldı bize key ṭavīl.
(3) Ṣubḥ irişdi bulmışuz mevlāsını, Almaġa ol bendeler evlāsını.
(4) Ṣormışuz naḫḫāsa varmıdur ġulām? İdelüm virüp bahāsın beyʿ-i tām
(5) Didi, var yüz bendemüz bulsam direm, Ṣatılıḳdur cümlesin beyʿ iderem.
(6) Geldi bir bir irdi sebʿīne ʿibād, Gelmedi yoḳ içlerinde ol sevād.
(7) Fāriġ olduḳ bulmaduḳ maḳṣūdumuz, Dilde lakin şuʿle virür odumuz.
(8) Gider iken ḥücre var ḫālī, ḫarāb, Gördük uyur esvedi, altı türāb.
(9) Bildük oldur esved-i maḳbūl-rāz, Ṣāḥib-i cāh-ı bülend ü ser-firāz.
(10) Girü naḫḫāsa varup didük dede, Müşterīyüz bu ġulām-ı esvede.
(11) Didi naḫḫās, ol ġulām-ı şūm-dur, ʿAybı çoḳ, maʿyūb u hem meẕmūm-dur.
(12) Gice kārı aġlamaḳ-dur muttaṣıl, Gündüzin ḫˇāb u ṣalāta münfaʿil.
(13) Didi Mālik, anuŋıçun isterüz, Ayaġı altına biz ḫākisterüz.
(14) Uyḫusından çaġurup uyardılar, ʿAybını ẕikr eylediler virdiler.
(15) Kesdiler yigirmi altuna bahā, Bende oldı tāze ser ü müntehā.
(16) Ṣordı Mālik ismini Meymūn imiş, Ḫidmet-i Ḥaḳ ile ḳaddı nūn imiş.
(17) Yapışup destine didi gidelüm, Āşinālıḳ ḥaḳḳını berkidelüm.
(18) Mālik'e didi+ki: Mevlā-yı ṣaġīr, Niçün itdüŋ iştirā benūn-ı ḥaḳīr.
(19) Ḫidmet-i maḫlūḳa yoḳdur ṭāḳatüm, Olmadı maḫlūḳ ile hiç ülfetüm.

73b

(1) Didi Mālik, nefsümi itdüm esīr, Saŋa ḫidmetler idem sensin emīr.
(2) Sensin ol itdüŋ muṣallāda duʿā, Eyledi Ḥaḳ cümle ḥācātuŋ revā.
(3) Başum üzre var yirün ey muḥteşem, Luṭf-ı enfāsuŋla oldum muġtenem.
(4) Didi almışsın ʿaceb aḫbārumı, Şimdi mekşūf eyledüŋ esrārumı.
(5) Mālik ile geldiler ol maʿbede, Ġayṣ-ı inzāl eyledügi merṣada.
(6) Ḳıldı ol mescidde iki rekʿatı, Ḳaldurup el fevt itmez furṣatı.
(7) Didi ey Rabb-i kerīm ü müsteʿān, Sırrumuz maḫlūḳa olmışdur ʿayān.
(8) Ḥālümi fāş eyledüm ʿālem-lere, Bāʿiṣ-i vaḥşet olur ādemlere.
(9) Ġayrılar esrāra oldı muṭṭaliʿ, Olmazam şimden girü ben müntefiʿ.
(10) Birligüŋ ḥaḳḳıyçun ey maʿbūd u şāh, Rūḥumı ḳabż eyle şimdi yā İlāh!
(11) Secde itdi başını ḳodı yire, Kim durur kim bu maḳāma ire.
(12) Mālik oldı muntaẓır ide ḳıyām, Secdeden başını ḳaldurmaz ġulām.
(13) Vardı gördi eylemiş teslīm-i rūḥ, Menzil-i ḳudsa irüp bulmış fütūḥ.
(14) Ḳaldurup gördi yüzi ḫandān u cüst, Dest ü pāyın el urup itdi dürüst.
(15) Vechinüŋ gelmiş sevādına beyāż, Ḍıḥk ider yoḳ çehresinde inḳıbāż.
(16) Yüzinüŋ var lemʿası gūyā ḳamer, Ḫadd-i gül-gūnı olur nūra maḳar.
(17) Girdi ḳapudan cüvān-ı tāze-rūy, Mālik'e virdi selām ol nīk-ḫūy.
(18) Didi gitmiş Rabb'e Meymūn-ı kerīm, Ḥaḳ vire size bize ecr-i ʿaẓīm.
(19) İşte iḫżār eyledüm aŋa kefen, Eyle tekfīn-i ġarīb ey bü'l-ḥasen!

74a

(1) Mālik'e virdi iki ṣevb-i laṭīf, Görmedüm miṣlini, didi key şerīf.
(2) Ḳazdılar ḳabrini, tekfīn itdiler, Ol hümāyı ḫāke tedfīn itdiler.
(3) Ġarḳ ola Ḥaḳ raḥmetine cümlesi, Gireler hep cennetine cümlesi.
(4) Āferīn ol pāk-bāz-ı müntehī, Feyż-i Ḥaḳ'dan desti olmamış tehī.
(5) Niçe taḥṣīl eylemiş ḳurb-ı cemīl, Zī-teʿalā şānihi, Rabb-i celīl.
(6) Sen+daḫı bir bendesin esved gibi, Ol ʿiẕār-ı lāle-gūn, gül-ḫad gibi.
(7) Yoḳmı sende ġayret-i vecd ü kemāl? Niçe bir ʿişyān ile kesb ü melāl.
(8) Ḫāliş eyle ḳalbüŋi iḫlāṣ ile, Ḳıl müşerref cānı ḳurb-ı ḫāṣ ile.
(9) Māsivādan kes taʿalluḳ ʿırḳını, Eksük itmez bendesinüŋ rızḳını.
(10) Ḫāṭıruŋ ḳıl dāyimā ẕikrine cā, İtme rızḳiçün ʿibāda ilticā.
(11) Muḳteżā-yı nefsüŋi merdūd ḳıl, Yaḳmaġa iblīs nefsi dūd ḳıl.

(12) Ḥaḳ rıżāsına muvāfıḳ it ʿamel, Ġaflet itme başuŋ üzredür ecel.
(13) Her nefesde fikrüŋ olsun Ḥaḳ ile, Ol kerīm ü vācib-i muṭlaḳ ile.
(14) Gitmesün bir demde fikrüŋden Ḫudā, Eyleme ẕikrini cānuŋdan cüẕā.
(15) Sāmiʿ eyle gūş-ı cānı emrine, Virme zinhār bu cihānı emrine.
(16) Pāk-bāz ol pāk-bīn ü pāk-rev, Naḳd-ı cürme eyleme cānuŋ girev.
(17) İsteriseŋ bulmaḳ esved cāhını, Ol ferāmuş itmemiş Allāh'ını.
(18) Sen+daḫı Allāh ile ol rūz u şeb, Çekme gel dünyā içün renc ü taʿab.
(19) Her niyāzuŋ Ḥaḳ ḳabūl eyler senüŋ, Rızḳ u māluŋ cümle bol eyler senüŋ.

74b

(1) El-meclisü's-sābiʿ قوله تعالى و ا ذ قالت الملاء كة يا مريم ان الله

(2) يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح عيسى ابن مريم وجيها

(3) فى الدنيا و الاخرة ومن المقربين Tefsīr-i Yezidī'de meẕkūrdur: Ḥażret-i **(4)** ʿĪsā'nuŋ ismi Mesīḥ olduġuna ʿulemā çoḳ vücūh beyān eylemişler. **(5)** Baʿżı dimişler ki: Cemāl ile memsūḥdur, nefs ve bedende aḫlāḳ-ı cemīle **(6)** vü fażāyil-i keşīre ile müzeyyen idi. Baʿżılar eyitmişler: Cebrāīl ʿa. **(7)** s. ḳanatları ile mesḥ eyledi ki şeyṭānuŋ aŋa ṭarīḳ ü sebīli **(8)** olmaya. Bu ḳavle ẕāhibüŋ delīli bu ki Veheb bin Münebbih'den rivāyet **(9)** olınmış ki: Vaḳtā ki Meryem Ḥażret-i ʿĪsā'yı ṭoġurdı, ol zamānda **(10)** şeyāṭīn, iblīse gelüp eyitdiler. Bu ṣabāḥ ṣanem-leri gördük, **(11)** yüzleri üzre yıḳılmışlar. İblīs eyitdi: Bir ḥādiṣe ẓāhir olmışdur. **(12)** Şeyāṭīne didi+ki: Siz yirüŋüzde ṭuruŋ, göreyim ne olmışdur? **(13)** Pes yiryüzinüŋ eṭrāf u cevānibini geşt eyledi, nesne görmedi. **(14)** Deryālara geldi anda daḫı nesne yoḳ, girü ṭayerān eyledi ve ihtimām **(15)** ḳıldı, gördi Ḥażret-i ʿĪsā dünyāya gelüp melek eṭrāfına cemʿ **(16)** olmışlar. İblīs ol meclise girmege melāʾikeden furṣat bulmadı. **(17)** Şeyāṭīne gelüp eyitdi: Bir peyġāmber vücūda gelmiş, şimdiye degin **(18)** hiç bir ḫatun ḥāmile olmazıdı ve bir ḫatun ṭoġurmazıdı, illā ben **(19)** ḥāżır olurıdum. Bu mevlūdı ṭuymadum, şimden ṣoŋra eṣnāma

75a

(1) ʿibādetden yeʾs idüŋ, hemān benī ādeme gelüŋ, ıḍlāl itmek-de **(2)** oluŋ, didi. Baʿżılar Mesīḥ laḳabları, ismleri ʿĪsā'dur dimişler. Vecīh **(3)** ol maʿnāyadur ki ḳadri tamām dimekdür. Allāh teʿalā ḳatında cāh u menzileti **(4)** ve ger ümmeti refiʿdür hem dünyāda hem āḫiretde. Ve muḳarrebīn-den-dür ki dünyāda **(5)** ḥayy iken göge çıḳmışdur ve beşikde kelām ṣādır olmışdur. Mehdde **(6)** iken didiler ki: Ben Allāh

teʿalānuŋ ḳulıyam, baŋa kitāb gelür, nebī **(7)** eyledi, didiler. Mücāhid ḥażretleri rivāyet iderler: Meryem dirleridi **(8)** ki: Yanumda ādem olmaduġı zamānda ḳarnumda benümile söyleşüridi, **(9)** ādem gelse içerüde Ḥaḳ s. t. ya tesbīḥ ideridi, ben **(10)** işidüridüm. Baʿżılar dimişler ki: Benī İsrāʾīl'e evvel peyġāmber Ḥażret-i **(11)** Yūsuf idi, āḫir peyġāmber Ḥażret-i ʿĪsā'dur. Ḥażret-i Risālet-(**12**)-Penāh'dan ṣ. ʿa. s. mervīdür, buyurmışlar ki: Ben sekiz **(13)** biŋ peyġāmber ʿaḳabince gönderildüm, dört biŋi Benī İsrāʾīl peyġāmberleri **(14)** idi. Benī İsrāʾīl'e āḫir nebī Ḥażret-i ʿĪsā idi ʿa. s. **(15)** Benī İsrāʾīl'e eyitdi: Ḫudā-yı teʿalā beni size resūl gönderdi, ʿalāmet **(16)** getürdüm ki nübüvvet ü risālete iʿtirāf eyleyesiz. Eyitdiler: Ol **(17)** ʿalāmet nedür? Cevāb virdi+ki: Allāh teʿalānuŋ iẕni ile ṭopraḳdan **(18)** bir nesne düzeyim, aŋa ḥayāt vireyim, didi. Vāḳıʿā ṭopraḳdan bir nesne **(19)** düzüp içine üfürdi, hemān ol sāʿat cānlanup uçdı ki

75b

(1) Türkī'de yarasadur. Ve kör ve aʿmālaruŋ gözlerin açup ve ebraşları **(2)** baraşdan ḳurtarup necāt virdi. Bunlar cümle muʿcizāt-ı ʿĪsā'dur **(3)** ṣ.ʿa.n.ʿa. Dirler ki ol zamānda ḥakīm-ler ve ṭabīb-ler **(4)** çoḳ idi. Ḥaḳ s. t. peyġāmberine ol vechile muʿcizeler **(5)** virdi ki cümlesi ʿāciz oldılar. Rivāyet iderler: Gün **(6)** oldı ki Ḥażret-i ʿĪsā'ya elli biŋ marīż geldi, cümlesine devā **(7)** eylediler, ṣıḥḥat buldı. Marīżlerden gelenler gelürler, gelmeyenlere **(8)** kendüler varurlarıdı, ʿilācları daḫı müʾmin olmaḳ şarṭı ile **(9)** duʿā iderleridi. Mübārek ellerini sürürleridi, duʿāları daḫı

(10) bu idi: اللهم انت اله من فى السماء اله من فىالارض لا اله

(11) فيها غيرك وانت جبار من فى السماء وجبارمن فىالارض لاجبار

(12) فيهما غيرك وانت حكم من فىالسماء وحكم من فىالارض

(13) لاحكم فيها غيرك قدرتك فىالارض كقدرتك فىالسماء

(14) وسلطانك فىالارض كسلطانك فىالسماء اسء لك باسمك

(15) الكبير و وجهك المنير وملكك القديم انك على

(16) كل شىء قدير Ve mürdeye ḥayāt virürleridi. Dirler ki: Hiç bir **(17)** mürdeye ḥayāt virmediler, illā Cebrāʾīl ʿa. s. anda ḫāżır **(18)** olurlarıdı. Meşhūrdur: Dört kimseneye ḥayāt virdiler. **(19)** Birine ʿĀzer dirleridi, Ḥażret-i ʿĪsā ile āşina idi. Ḫasta

76a

(1) oldı. Menzili üç günlik yol idi, ḳızḳarındaşını gönderdi, **(2)** Ḥażret-i ʿİsā'ya ḫaber vire. Bildükleri gibi aṣḥābı ile vardılar, bunlar **(3)** varınca ol vefāt eylemiş. Ḳabri üzerine vardılar, bu duʿāyı **(4)** oḳıdılar: اللهم رب السموات السبع والارض سبع الموتى باذنك فاحى العازر **(5)** انك ارسلتنى الى بنى اسراء يل ادعوهم الى دينك واخيرتم انى احيى **(6)** Hemān ol sāʿat ʿĀzer ṭopraḳdan silkinüp **(7)** ṭaşra çıḳdı, Ḥażret-i ʿİsā'nuŋ yanına geldi. Niçe zamān ḥayātda **(8)** olup oġulları oldı. Biri daḫı bir ʿacūzenüŋ oġlı idi. **(9)** Cenāzeye ḳodılar, Ḥażret-i ʿİsā'ya getürdiler, duʿā eyledi. Zinde **(10)** olup niçe zamān ḫayātda oldı. Üçünci bir ʿāşirüŋ ḳızı **(11)** idi. Vefāt itmişidi, aŋa duʿā itdiler, zinde oldı. Dördünci **(12)** Nūḥ oġlı Sām idi, Ḥażret-i ʿİsā ḳabri üzerine vardı, duʿā **(13)** eyledi, zinde olup ḳabrden ṭaşra çıḳdı. Başınuŋ nıṣf ṣaçı **(14)** aġarmış, ol zamānda baş ṣaçı aġarmazıdı. Sām, beş yüz yıl ʿömr **(15)** sürüp vefāt itmişidi, ol gün ki ḥayāt buldı, ḳıyāmet **(16)** ḳorḳusından başınuŋ nıṣfı aḳ olmışıdı, ṭopraḳdan ḳalḳduġı **(17)** gibi eyitdi: Ḳıyāmet ḳopdımı? Ḥażret-i ʿİsā eyitdi: Henüz ḳıyāmet **(18)** ḳopmadı, ammā ḳabrüŋ üzerinde ism-i aʿẓam oḳıdum ki zinde olasın. **(19)** Ol eclden ḳalḳduŋ, girü yirüŋde vefāt eyle, didi. Sām eyitdi:

76b

(1) Şol şarṭıla ki duʿā eyleyesin ki Allāh teʿalā baŋa mergi āsān eyleye. **(2)** Sekerāt-ı mevt müşkildür. Ḥażret-i ʿİsā duʿā eyledi, hemān ol **(3)** sāʿat düşüp ḫāk oldı. Dirler ki Ḥażret-i ʿİsā mürdeyi **(4)** zinde ideridi bu duʿāyla ki: يا حى ويا قيوم dur. Ḥażret-i ʿİsā'dan **(5)** ʿa. n.ʿa. e. t. bu muʿcizeler ẓuhūr idicek ḳavmi **(6)** eyitdiler: Bu itdügün aḥvāl cümlesi ṣiḥirdür, saŋa şol vaḳt **(7)** inanuruz ki ḫaber viresin, evümüzde ne yidük ve ne ḳoduḳ, didiler. **(8)** Pes Ḥażret-i ʿİsā her birinüŋ ol ṣabāḥ ne yidüklerini ve ne ḳoduḳlarını **(9)** cümle ḫaber virdi. Bir gün Ḥażret-i ʿİsā oġlancuḳlar ile olurıdı, **(10)** anlara eyitdi: Atalaruŋuz, analaruŋuz bir gün fülān ṭaʿāmı yirler, sizüŋ **(11)** içün böyle ḳodı, didi. Oġlancuḳlar evlerine vardılar, **(12)** aġlaşdılar ki fülān yidüŋüz, bize şöyle ḳoduŋuz, didiler. Ataları **(13)** eyitdiler: Size kim ḫaber virdi? Eyitdiler: ʿİsā'dan işitdük. Pes **(14)** ataları oġlancuḳları bir ḫānede cemʿ eylediler, eyitdiler: Ol **(15)** Sāḥirüŋ yanına varmaŋ, cāẕūdur, didiler. ʿİsā vardı, **(16)** oġlancuḳları istedi, eyitdiler:

Bunda ḥāżır degüllerdür. Ḥażret-i **(17)** ʿĪsā bildi ki ol ḫānededür, eyitdi: Bu ev içinde dururlar. **(18)** Ḫalḳ eyitdiler: Ol evde ḫınzīrler olur, didiler. ʿĪsā eyitdi: **(19)** Eyle olsun, didiler, gitdiler. Ataları ol eve vardılar, gördiler

77a

(1) cümlesi ḫınzīr olmışlar. Bu ḳıṣṣa Benī İsrāʾīl içinde āşikār **(2)** olıcaḳ ʿĪsā'ya ḳaṣd eylediler. Ḥażret-i Meryem, ʿĪsā'yı bir merkebe **(3)** bindürüp Mışır'a gönderdi, bir ḳavme irişdi+ki Ḥavāriyyūn idiler. **(4)** Yaʿnī kāzirler idi. Câme yuyup aġardurlarıdı, cümlesinüñ **(5)** libāsları aḳ idi. Meger Ḥażret-i Meryem, Ḥażret-i ʿĪsā'yı boyacılıḳ **(6)** ṣanʿatına virmişidi. İttifāḳ üstādı bir gün bir yire gider oldı. **(7)** Çoḳlıḳ ḳaftanlar virmişleridi, her birine nişān eyledi, Ḥażret-i **(8)** ʿĪsā'ya ışmarladı, her ḳaftanı anuñ üzerine reng eyleye. Sefere **(9)** gitdi. Ḥażret-i ʿĪsā ol ḳaftanları cümle bir reng üzre **(10)** boyadı. Üstād seferden gelüp gördi, mecmūʿ ḳaftanlar **(11)** bir renge boyanmış dil-teng oldı, eyitdi: Bu câmeleri didügüm **(12)** üzre reng itmemişsin. Ḥażret-i ʿĪsā eyitdi: Her câmeyi ne **(13)** reng üzre istersin, aṇa göre çıḳarayım, didi. Üstād istedügi **(14)** üzre her câmeye el urdı, kimini yaşıl, kimini ṣarı, kimini ḳızıl **(15)** renglü rengi ile üstāda virdi. Üstād taʿaccüb eyledi, bildi+ki **(16)** ṣunʿ-ı ilāhīdür, īmān getürdi. Şākirdleri daḫı varıdı, cümlesi **(17)** Müslümān oldılar. Ḥażret-i ʿĪsā'ya nuṣret eylediler. Baʿżı **(18)** dimişler ki: On iki nefer kimsene idi, her zamānda Ḥażret-i **(19)** ʿĪsā ile olurlarıdı. aç olsalar, yā Resūlü'llāh bize ṭaʿām

77b

(1) vir, dirleridi. Mübārek ellerin yire urup iki raġīf çıḳarurıdı, **(2)** teşne olsalar ṣu isterleridi, ellerin yire urup ṣu çıḳarıdı, **(3)** içerleridi. Bir gün eyitdiler: Yā Resūlü'llāh, sizden efḍal kimsene **(4)** varmıdur ki size īmān getürmişdür, aç olsayuz ṭaʿām virürsiz, **(5)** teşne olsayuz ṣu inʿām idersiz. Buyurdılar ki: Efḍalı **(6)** oldur ki kendü eli ile iş işleye, anuṇıla ṭaʿām yiye, didiler. **(7)** Bu sözi işidicek vardılar, kāzirlik eylediler, eyitdiler: **(8)** Yā Rabb! Āsumāndan inzāl itdügüñ kitāba yaʿnī İncīl'e īmān getürdük **(9)** ve resūlüne tābiʿ olduḳ ki ʿĪsā'dur. Temennī iderüz ki bizi şāhidīnden **(10)** yazasın. Yaʿnī Ḥażret-i Muḥammed ile ṣ. ʿa. s. ve ümmeti ile ki **(11)** Furḳānı ʿāẕīm-de Ḥaḳ s. t. Ümmet-i Muḥammed'i ṣ. ʿa. **(12)** s. ümem-i evvelīne şāhid itse gerekdür. Ṭaleb itdiler

ki Ümmet-i Muḥammed'den olalar **(13)** ṣ. ʿa. s. Ḥażret-i ʿĪsā, Ḥavāriyyūn ile girü ḳavmine **(14)** geldiler. Anları daʿvet eylediler. Ehl-i ḍalālet cemʿ olup **(15)** Ḥażret-i ʿĪsā'ya ḳaṣd eylediler, dār dikdiler ve mekrler itdiler. **(16)** Ḥażret-i ʿĪsā, Ḥavāriyyūn'a didiler ki: Sizden ḳanḳıŋuz rıẓā **(17)** virür ki anı benüm yirüme ber-dār eyleyeler, yarın ḳıyāmetde cennete gire, **(18)** didiler. Anlardan birisi icābet eyledi. Bir gice Ḥavāriyyūn ile **(19)** otururlarıdı, anlara naṣīḥat-lar eyledi ki:

78a

(1) Sizden birisi bu gice ḫorūs ötmedin gündüz rūşenāsı olmadın **(2)** kāfir olur, beni bir niçe direm ile ṣatar, didiler. Bunlar bu **(3)** sözde iken cühūdlar cemʿ olup geldiler. Ḥażret-i ʿĪsā'yı **(4)** gice içinde aldılar, Ḥaḳ s. t. ol giceyi tārīk eyledi. **(5)** Biribirini görmediler, melāʾike gelüp ol sāʿat Ḥażret-i ʿĪsā'yı **(6)** alup āsumāna çıḳardılar. Ol kimsene ki Ḥażret-i ʿĪsā, küfrine **(7)** ḫaber virmişidi, ismi Yehūdā idi, cühūdlara eyitdi: Baŋa ne **(8)** virürsiz, sizi ʿĪsā'ya delālet ideyim, didi. Otuz dirhem **(9)** virdiler. Ḥażret-i ʿĪsā bir evde olurıdı+ki revzenesinden melekler, **(10)** çıḳarup semāya alup gitmişler idi. Ol eve girdi. Ḥaḳ s. **(11)** t. nuŋ emri ile Ḥażret-i ʿĪsā ṣūretinde görindi. Cühūdlar **(12)** hemān anı ṭutup dāra çekdiler, ṣalb eylediler. Ḥażret-i ʿĪsā'nuŋ **(13)** māderi ve ġayrı ḫatunlar geldiler. Dār dibinde mātem eylediler. Ḥażret-i **(14)** Ḥaḳ s. t. emri ile Ḥażret-i ʿĪsā bunlara görindi. Niçün **(15)** aġlarsız, didi. Eyitdiler: Senüŋ içün efġān iderüz. Eyitdi: **(16)** Dil-teng olmaŋ, Allāh teʿalā beni göge iletdi, ḫayrlar gördüm, rāḥat **(17)** oldum, ol ādem ki ber-dār itdiler, Allāh teʿalā anı benüm şeklümde **(18)** gösterdi, ṣalb eylediler. Ol gice māh-ı ramażān idi, Leyle-i **(19)** Ḳadr idi. Ḥażret-i ʿĪsā otuz yaşında müddet-i nübüvvetleri

78b

(1) üç yıl oldı. Ḥażret-i Risālet'den ṣ.ʿa. s. rivāyet-dür. **(2)** Buyurmışlar ki: Ben ʿĪsā bin Meryem'e yaḳınam, zīrā benümile anuŋ arasında **(3)** peyġāmber yoḳdur. Ümmetüm üzerlerine nāzil olsa gerek, benüm ḫalīfem **(4)** olur, her gāh ki anı göresiz, bilürsiz, orta boylu, aḳ ve ḳızıl **(5)** beŋizlüdür ve ṣaçludur. Anuŋ zamānında Deccāl helāk ola. Tezevvüc **(6)** eyleye, oġlı ola, vefāt eyleye, Müslümānlar namāzın ḳılup benüm

ḥücremde **(7)** defn olına. Ve daḫı Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. s. **(8)** mervīdür. Buyurmışlar: Bir ümmet niçe helāk ola ki evvelleri ben olam, **(9)** āḫirleri ʿĪsā ola. Ortalarında ehl-i beytümden Mehdī ola. İbn-i **(10)** ʿÖmer r. ʿa. rivāyet eylemişler: Bir gün ṭavāfda gördüm, **(11)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. tebessüm iderleridi. **(12)** Ṣordılar, buyurdılar ki: ʿĪsā ṭavāfda beni istiḳbāl eyledi, bile-**(13)**-lerince iki melek vardur, didiler. Girü rivāyetdür Ḥażret-i Risālet'den **(14)** ṣ.ʿa. s. Miʿrāc Gicesi ikinci āsumānda Ḥażret-i ʿĪsā'yı **(15)** gördüm, āḫir-zamānda Beytü'l-Maḳdis'e nüzūl ide, Deccāl'ı helāk eyleye, **(16)** ṣalībi kesr eyleye, ḫınzīri ḳatl eyleye, dīn-i Muḥammed'e ṣ. **(17)** ʿa. s. yardım eyleye. Ebū Emāme Bāhilī'den mervīdür ki: **(18)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. buyurmışlar ki: Allāh **(19)** teʿalā yiryüzine ẕürriyet-i ādemi getüreliden berü yiryüzinde bir fitne

79a

(1) olmadı+ki fitne-i Deccāl'dan ʿaẕīm ola. Allāh teʿalā bir peyġāmbere risālet **(2)** virmedi+ki ümmetlerine Deccāl'dan ṣaḳınuŋ dimeye. Ben enbiyānuŋ **(3)** āḫiriyem. Ümmetüm daḫı āḫir ümem-dür, elbette Deccāl ümmetüm-den ḫurūc itse **(4)** gerek. Eyitdiler: Yā Resūlü'llāh, ne yirde ḫurūc ider? Buyurdılar **(5)** ki: Ṣām ile ʿIrāḳ ortasında çıḳar, her ne cānibe giderise **(6)** ṣaġında ve ṣolında ḫarāblıḳ virür. Evvel sözi bu ola ki: **(7)** Ben peyġāmberem, diyü nübüvvet daʿvāsın eyleye. Benden ṣoŋra nebī yoḳdur, **(8)** kāẕibdür, anuŋ yalanına aldanmaŋ, andan ṣoŋra ḫudālıḳ daʿvasın **(9)** eyleye, bir gözi kör ola, iki gözinüŋ arasında Deccāl-ı kāfir **(10)** ismi yazılmış ola. Her oḳıyan oḳımayan ol ḫaṭṭı oḳıya. kendüyle **(11)** cennet ü cehhenemi ola, cehennemi cennet, cenneti cehennem ola. Her kim **(12)** anuŋ dūzaḫına düşe sūre-i mübāreke-i el-Kehfüŋ evvelini oḳıya, **(13)** Ḥaḳ s. t. āteşi serd eyleye. Bir Aʿrābī'ye diye ki: Eger **(14)** ben ataŋı ve anaŋı zinde iderisem benüm ḫudālıġuma iḳrār idermisin? **(15)** Aʿrābī, neʿam diye. İki şeyṭānı anuŋ atası, anası ṣūretinde göstere. **(16)** Gelüp diyeler ki: Ey oġlum, bunuŋ ḫudālıġına inan, buŋa tābiʿ ol, diyeler. **(17)** Fitne-i Deccāl'dan biri bunı dimişler ki: Bir ṣaḫṣa musallaṭ ola, tā **(18)** anı öldüre, pāre pāre eyleye, ṣoŋra diye ki: Bu ḳula naẕar idüŋ, **(19)** girü buŋa cān virürin, zuʿm ider ki benden ġayrı Rabb'i ola, didügi

79b

(1) gibi Ḥaḳ ʿa. c. ol meyyiti zinde eyleye. Deccāl ṣora ki: Rabb'üŋ **(2)** kim-dür? Ol diye ki: Rabb'üm Allāh'dur. Sen Allāh teʿalānuŋ ʿadūsısın, **(3)** sen Deccāl'sın, diye.

Anuŋ fitnesindendür: Āsumāna ḫiṭāb ide ki yaġmur **(4)** yaġdura zemīne. Diye ki: Ot bitür. Anuŋ söziyle bārān ola, **(5)** otlar yetişe, ʿArab ḳabīlelerinüŋ ṭavarları semüz ola, pür-**(6)**-şīr ola, mecmūʿ yiryüzine varup irişe, illā Mekke-i Mübāreke ile **(7)** Medīne-i Münevvere'ye varmaya. Ḥaḳ s. t. melāʾikeye **(8)** emr eyleye, ḳılıçlar ile ṭuralar, Mekke vü Medīne'ye getürmeyeler. **(9)** Medīne-i Münevvere'ye yaḳın gele, üç defʿa Medīne-i Münevvere'de **(10)** zelzele ola. Erden ve ʿavratdan ne miḳdār münāfıḳ varısa çıḳup **(11)** Deccāl'a varalar, Medīne münāfıḳlardan pāk ola. Ümmü Şerīk **(12)** r.ʿa. Ḥażret-i Risālet'den ṣ.ʿa. s. ṣordı: **(13)** Ol günde ʿArab'uŋ ḥāli niçe olur? Buyurdılar ki: Ol günde ʿArab **(14)** ḳalīl ola, Beytü'l-Maḳdis'e cemʿ olalar. Bir ṣāliḥ kimsene imām-**(15)**-ları ola. Ṣubḥ namāzına müʾeẕẕin ḳāmet getüre, imām miḥrāba geçüp **(16)** tekbīr itdügi gibi nā-gāh Ḥażret-i ʿĪsā nüzūl eyleye. Ol **(17)** imām ayaġını girü çeke ki ʿĪsā imāmet eyleye. Ḥażret-i ʿĪsā ellerini **(18)** omuzına ḳoyup geç imāmlıḳ eyle, ḳāmet senüŋiçün oldı, dirler. **(19)** Namāz ḳılup Ḥażret-i ʿĪsā ol cemāʿat ile ḳapuyı açalar. Deccāl'ı

80a

(1) göreler, yetmiş biŋ cühūd ile her birisi ṭaylasān ṣarḳıtmış, **(2)** ḳılıçlarını ḥamayil eylemişler. Deccāl, Ḥażret-i ʿĪsā'yı gördügi gibi **(3)** ṭuz ṣuda niçe erir ise, eriyüp döne ki ḳaça. Ḥażret-i **(4)** ʿĪsā diye ki: Benüm saŋa bir ḫaberüm vardur, kimseye olmamışdur. İrişüp **(5)** Deccāl'ı ḳatl eyleye, cümle cühūdlar hezīmet bulalar. Her aġaç ve ḫār **(6)** u seng ki cühūdlar ḳaçup aŋa ṣıġınalar Rabbü'l-ʿazze c. c. **(7)** aŋa zebān virüp söyleye, cühūdı bulup ḳatl eyleye. **(8)** Ḥażret-i ʿĪsā ümmetüm arasında ḥükm eyleye, rāst-gūy u rāst-**(9)**-rev ola, ṣalībi kesr eyleye, ḫınzīr ḳatl eyleye, küfri ḳaldıra. **(10)** Ümmetüm içinde kīn ü ʿadāvet, buġż u ḥıḳd u ḥased olmaya, zehrnāk **(11)** olan cānverlerden zehir gide, ḳurtlar, yırtıcı cānverler, ādeme rām **(12)** ola. Ṭıfıl-lar, yılanı ṭutup ağızlarına ḳoyalar, żarar **(13)** irişmeye. Arslan-lar, ḳurtlar, ḳoyunlar ile, ādem ile ülfet eyleyeler. **(14)** Yiryüzinüŋ ādemleri Ādem Nebī zamānında olduġı gibi ola. Bir cemāʿat **(15)** bir salḳım üzüm ile ṭoyalar, bir enār ile bir bölük ādem geçine, **(16)** cümle ʿālem ekinlik-ler ola, çift sürür ṭavarlar bahālu ola. **(17)** Her yirde şeker bite, ġāzīlerüŋ atları ucuz ola, zīrā ḥarb **(18)** ḳıtāl olmaya. Hiç dünyāda kāfir ḳalmaya, cümle cihān ḥalḳı **(19)** Müslümān olalar, Ḥaḳ teʿālādan ġayrı kimseneye ṭapar ḳalmaya.

80b

(1) Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. kitāb-ı ġarāībden Ḥażret-i ʿĪsā ḥaḳḳında **(2)** ʿa. n. ʿa. e. t. baʿż muʿcizāt-ı kerīme naḳl eylemişler, **(3)** intiḫāb olındı, anda mestūrdur ki Ḥaḳ s. t. aṣḥāb-ı **(4)** Kehf'e ḥayāt vire, Ḥażret-i ʿĪsā ile bile ġazā eyleyeler **(5)** ve anlaruŋıla ḥacc-ı şerīfe varalar. Ṣarḳ u ġarba emn ü emān bisāṭını **(6)** basṭ eyleyeler. Ḥażret-i Süleymān bin Dāvud içün ʿa. n. ʿa. **(7)** e. t. ṭāyife-i cinn yapduḳları şehre ki bir kerpici altundan **(8)** ve bir kerpici gümüşden olup vefāt-ı Süleymān ile, Ḥaḳ s. t. **(9)** ol şehr üzerine ḳum yıġılup mestūr olmış imiş. Ḥażret-i **(10)** ʿĪsā devrinde ol medīne açılup māllarını Müslümānlar tevzīʿ **(11)** ü taḳsīm eyleye ve Ermiyāʾ Nebī ʿa. s. Ṭaberiyye Deŋizi'nde ḳoduġı **(12)** tābūt ki āl-i Mūsā vü āl-i Hārūn'uŋ metrūkātı baḳiyyesi anda imiş **(13)** ve ʿaṣā-yı Ḥażret-i Mūsā vü ḳabāʾ-i Hārūn ol+daḫı açılup. Müddet-i **(14)** ḥayātları ḳırḳ yıl ola ki her yıl bir ay gibi, her ay bir hafta **(15)** ve her hafta bir gün, her gün bir sāʿat gibi ola, dimişler. Ebū Hüreyre **(16)** r. ʿa. rivāyet eylemişler, Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ. **(17)** ʿa. s. Buyurmışlar ki: Benī ādemden baʿżı beşikde söylemişlerdür. **(18)** Biri Ḥażret-i ʿĪsā bin Meryem'dür ʿa. n. ʿa. e. t. **(19)** Biri Ṣāḥib-i Cerīḥ'dür. Cerīḥ, Benī İsrāʾīl içinde bir ʿābid ü zāhid

81a

(1) kimsene idi. Bir ṣavmaʿası varıdı. Anda Allāh teʿalāya **(2)** ʿibādet ider[id]i.[22] Benī İsrāʾīl söyleşürleridi. İttifāḳ ol eşnāda **(3)** bir fāḥişe ʿavrat varıdı, eyitdi: İsteriseŋüz ben aŋa fitne **(4)** ideyim, didi. Geldi ʿābide görindi, meftūn itmek istedi. **(5)** ʿĀbid iltifāt eylemedi, ṣavmaʿa ḳurbında bir çoban buldı. Varup **(6)** nefsini aŋa teslīm eyledi. Ḫatun çobandan ḥāmile oldı, ṣoŋra **(7)** ṭoġurdı. Ḥamlüŋ kimündür, didiler. Eyitdi: Cerīḥ-den, didi. **(8)** Ḫalḳ güldiler, ṣavmaʿasını üzerine yıḳdılar, kendüyi **(9)** ḍarb eylediler. Eyitdi: Günāhum nedür? Bir ʿavrata zinā eylemiş-sin, **(10)** ḥāmile oldı, oġlan ṭoġurdı, didiler. Eyitdi: Oġlan **(11)** ḳandadur? Getürüp gösterdiler. Eyitdi: Ṣabr idüŋ, namāz **(12)** ḳılayım, didi. Vardı, namāz ḳılup oġlanuŋ yanına geldi. **(13)** Elini ḳarnına ḳoyup eyitdi: Oġlān ataŋ kimdür? Ḳudret-i Ḥaḳ **(14)** ile oġlan söyleyüp fülān çobandanam, atam oldur, didi. **(15)** Ḫalḳ, Cerīḥ'üŋ üzerine düşüp elini öpdiler, ʿöẕrler eylediler, **(16)** eyitdiler: Ṣavmaʿaŋı altundan yapalum. Eyitdi: Girü ṭopraḳdan yapuŋ.

[22] Nuruosmaniye nüshasında dal harfi eksik olan sözcük ايدري şeklinde yazılmıştır. İstanbul Üniversitesi nüshasında (73b13) bu sözcük eksiksiz yazılmıştır. Ayrıca bk. 21. dipnot

(17) Evvelki vaż‘ı üzre ṣavma‘a binā itdiler. Biri daḫı rivāyet **(18)** iderler: Bir ḫatunuŋ süd emer bir oġlı varıdı, anasınuŋ **(19)** südini emer iken yoldan bir ata süvār olmış, güzel libāslar geyer

81b

(1) bir kimsene gelüp geçeridi. Ḫatun eyitdi: Yā Rabb! Oġlumı böyle it, **(2)** diyücek oġlan anasınuŋ memesini ḳoyup eyitdi: Yā Rabb! Beni **(3)** anuŋ gibi eyleme, diyüp girü emmege meşġūl oldı. Girü ol maḥalle bir cāriye **(4)** geçdi, ḫalḳ anı ḍarb iderler, dirler ki: Zinā eyledüŋ ve uġrılıḳ **(5)** ḳılduŋ. Cāriye söyler ki: حسبی‌الله ونعم ا لوکیل Girü ḫatun **(6)** eyitdi: Yā Rabb! Benüm oġlumı bu cāriye gibi itme. Oġlan girü **(7)** aġzından memeyi ḳoyup eyitdi: Yā Rabb! Beni bunuŋ gibi eyle. Ḫatun **(8)** eyitdi: Ey oġlum! Bir gökçek yüzlü süvār geçdi, ben didüm ki: **(9)** Yā Rabb, oġlumı böyle it; sen emer iken memeyi ḳoyup yā Rabb, böyle **(10)** itme, didüŋ. Ṣoŋra ol cāriye gelüp zinā itdüŋ ve uġrılıḳ **(11)** eyledüŋ, diyü dögerleridi. Ben didüm ki: Yā Rabb, oġlumı böyle itme; **(12)** sen girü aġzuŋdan memeyi ḳoyup yā Rabb, böyle it, dirsin, aṣlı nedür? **(13)** eyitdi: Ol süvār gördügüŋ ādem bir cebbār kimsene idi, ben didüm ki: **(14)** Yā Rabb, beni anuŋ gibi eyleme. Ve ol cāriye kim zinā vü seriḳa isnādın **(15)** itdiler; sen yā Rabb, oġlumı bunuŋ gibi eyleme, didüŋ, ol cāriye **(16)** iftirādan bī-günāh idi. Beni anuŋ gibi it, didügümüŋ sebebi **(17)** bu idi, didi. Ve biri daḫı ṣāḥibü’l-uḫdūddur. Bir gün **(18)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ile ṣ.‘a. s. aṣḥāb-ı kirām **(19)** r. ‘a. e. otururlarıdı. Mübārek yüzlerini

82a

(1) semāya ṭutup sa‘ādetlü gözlerine yaş geldi. Sūreyi والسماء ذات البروج والیوم الموعد وشاهد ومشهود قتل اصحاب **(2)** الاخدود النار ذات الوقود **(3)** oḳıdı. Buyurdılar **(4)** ki: Cebrā’īl ‘a. s. ḫaber virdi. Bu maḥalde muṣannıf-ı **(5)** kāmil ‘a. r. basṭ itdügi aḳāvil-den Tefsīr-i Sūrābādī’de **(6)** mesṭūr olan üslūb-ı merġūb iḫtiyār olındı. Dimişler ki: **(7)** Yemen nāḥiyesinde bir pādişāh varıdı. Yūsuf-ı ẕī-Nüvās **(8)** dirleridi. Ḫudālıḳ da‘vāsın eyledi. Bir sāhir vezīri varıdı. **(9)** Ol memlekete siḥr ile intiẓām virmişidi. İttifāḳ vezīr pīr **(10)** ü ża‘īf ü a‘mā oldı. Pādişāh eyitdi: Senüŋ vaḳtüŋ **(11)** yaḳın oldı, bildügüŋ siḥrlerden baŋa yazup vir, didi. **(12)** Vezīr eyitdi: Bir laṭīf ü ẓarīf oġlan buluŋ ki pākize-ṭab‘ **(13)** tīẓ-fehm ola, siḥrlerümi aŋa ta‘līm ideyim. Ṭaleb eylediler, ol **(14)** ṣıfatda ki vezīr dimişidi, bir āḫer vezīr oġlını buldılar, **(15)** getürdiler, ol sāḥir kendü siḥrini aŋa ögredür oldı. Meger ol **(16)** sāḥir vezīr ile bu oġlan olduġı sarāyuŋ ortasında

(17) bir rāhib varıdı. Bir savmaʿa binā eyleyüp anda ʿibādet ideridi. **(18)** Dīn-i İslām üzre müstecābü'd-daʿve idi. Bir gün ol oġlanı **(19)** gördi, gider. Eyitdi: Her gün bu aradan geçüp ḳanda gidersin?

82b

(1) Eyitdi: Siḥr ögrenmege varuram. Rāhib eyitdi: Siḥr ile ne eyleseŋ **(2)** gerek, gel ben saŋa andan daḫı aʿlā ʿilm ögredeyim, müstecābü'd-daʿve **(3)** olasın, didi. Ġulām daḫı sözini ḳabūl idüp aŋa varup **(4)** Müslümān oldı. Her ṣabāḥ sāḥire varmadın rāhibe gelüp **(5)** ʿilm-i tevḥīdden bir nesne oḳıyup andan ṣoŋra sāḥire varur oldı. **(6)** Gice olıcaḳ girü rāhibe gelüp oḳırıdı, anuŋıla ʿamel **(7)** ideridi. Sāḥirden işitdügini unıdurıdı. Rāhib aŋa didiki: **(8)** Sāḥir, eger saŋa niçün giç gelürsin, dirise bahāne eyle ki atam, anam **(9)** giç gönderürler, di; eger ataŋ, anaŋ ṣorarlarısa sāḥir beni **(10)** egler diyü bahāne it, didi. Bir zamān bunuŋ üzerine geçüp oġlan **(11)** irişdi, duʿāsı müstecāb olur oldı. Bir gün **(12)** sāhir öŋinde otururıdı, eyitdi: İstermisin ki iki gözüŋ **(13)** bile ṣaġılup açıla, didi. Sāḥir minnetler eyledi. Oġlan **(14)** duʿā ḳıldı. Ol sāʿat-de sāḥirüŋ gözleri açılup görür **(15)** oldı, ḳalḳup pādişāh yanına vardı, gözleri görür **(16)** olmış. Pādişāh naẓar eyledi, gördi gözeri açılmış, taʿaccüb **(17)** ḳıldı, eyitdi: Sen ḫod görmez olmış idüŋ, gözüŋi kim açdı? **(18)** Eyitdi: Ol ġulām ki aŋa siḥr taʿlīm ideridüm, ol açdı, didi. **(19)** Pādişāh ġulāmı istedi, getürdiler, eyitdi: Bu ʿilmi sen kimden

83a

(1) ögrendüŋ? Ġulām setr idüp dimedi. Pādişāh taʿaddī eyledi. **(2)** Gördi ḥadden geçdi, eyitdi: Bu ʿilmi fülān rāhib-den ögrendüm, **(3)** anuŋ dīnine girdüm, tā bu mertebeye irişdi, didi. Rāhibi daḫı **(4)** getürdiler, eyitdiler: Gel, ṭutduġuŋ dīnden ferāġat eyle. **(5)** İtmezem, didi. Eyitdiler: Seni helāk iderüz. Biŋ cānum olurısa **(6)** Müslümānlıġa fidā olsun, didi. Ġulām öŋinde ḳatl eylediler. **(7)** Ġulāma eyitdiler: Bu ḥāli gör, sen+daḫı dönmez iseŋ helāk **(8)** olursın, seni daḫı artuḳ ʿaẕāb ile ḳatl iderüz, didiler. **(9)** Ġulām ḳabūl itmedi. Saŋa māllar, memleketler virelüm, elbette dīnüŋden **(10)** dön, didiler. Rāżı olmadı. Pādişāh ḫışm idüp varuŋ **(11)** deryāya atuŋ, didi. Baḥir kenārına vardılar. Ḳudret-i Ḥaḳ **(12)** ile bir yil ẓāhir oldı, deryāyı temevvüc itdürdi, ġulāmı deŋize **(13)** atmaḳ isteyenleri cümle ġarḳ eyledi. Ġulām selāmet üzre **(14)** evlerine geldi. Pādişāhuŋ ḫışmı ziyāde olup eyitdi: **(15)** Bunı fülān ṭaġuŋ üzerine çıḳaruŋ, ol ṭaġdan aşaġa atuŋ, **(16)** didi. Vardılar ol ṭaġ başına çıḳardılar. Bir yil çıḳdı, **(17)** pādişāhuŋ ādem-lerini

cümle başları aşaġa düşürüp, helāk oldılar. **(18)** Ġulām girü ṣaġ ve esen geldi. Pādişāh ziyāde incinüp çobanı **(19)** getürüp dār dikdi. Münādīler nidā eylediler. Ḫalḳ cemʿ

83b

(1) oldı. Çobanı dāra çekdiler, her ṭarafdan oḳlar ṭaşlar atdılar. **(2)** Hiç birisi çobana irişmedi. Dārda sālim ve ṣaġ ṭurdı. **(3)** Ol ḳavmüŋ īẕā vü miḥnetinden bīzār olup dārda iken duʿā eyledi. **(4)** Yā Rabb, baŋa şehādet erzānī eyle, diyüp pādişāha ḫiṭāb eyledi ki **(5)** beni helāk itmek isteriseŋ oḳı kemāna ḳo, söyle ki: Bu ġulāmuŋ **(6)** Ḫudā'sı ismi ile ataram, di, at. Elüŋden ḫalāṣ olayın, didi. **(7)** Pādişāh daḫı ʿāciz olmışıdı, eyle idüp bir oḳ ile urdı, **(8)** helāk eyledi. Ol ḫalḳ bir uġurdan āvāz getürüp eyitdiler: **(9)** Bu çobanuŋ Ḫudā'sına īmān getürdük, didiler, Müslümān **(10)** oldılar. Pādişāhuŋ vezīrleri ve erkān-ı memleketi eyitdiler: **(11)** Ey pādişāh, ḫavf itdügüŋ zamāna irişdüŋ, ḳorḳar idüŋ **(12)** cümle ḫalḳ bu çobanuŋ dīnine gireler, işte ol ḥāṣıl oldı, **(13)** didiler. Eyitdi: Pes çāre ne gerek? Eyitdiler: Bir ṣaḥrāya, emr eyle **(14)** ḫandaḳlar ḳazsunlar, ḫandaḳları āteş ile ṭoldur, bu dīnden **(15)** dönmeyenleri āteşe bıraḳ. Emr eyledi. ʿAẕīm ḫandaḳlar ḳazdılar, **(16)** cümlesinüŋ içerüsini odun ile ṭoldurdılar, āteş yaḳdılar. **(17)** Pādişāhuŋ taḫtını kenārına getürdiler. Ol Müslümān olanları **(18)** cümle iḥżār itdiler. ʿAvānlar, zebānīler gibi Müslümān-ları çekdiler, **(19)** āteş kenārına getürdiler. Dīn-i İslām-dan dönenleri ḳoyu-

84a

(1)-virdiler. Dönmeyenleri āteşe atup yaḳdılar. Bu ṭarīḳile **(2)** Çoḳ Müslümānları helāk eylediler. Bu eṣnada bir ḫatunı daḫı **(3)** getürdiler, elinde süd emer bir oġlancuġı var. Eyitdiler: Bu dīnden **(4)** dönermisin, yoḫsa āteşe ataruz. Ol żaʿīfa āteşe baḳdı **(5)** ve oġlancuġa naẕar eyledi. Ne dīnden dönebilür ve ne āteşe **(6)** girmegi iḫtiyār ider. Müteḥayyir oldı. Ol oġlancuḳ zebān-ı faṣīḥ **(7)** ile eyitdi: Ey ana, āteşe düş, dīn-i İslām-dan dönme, cehennem āteşi **(8)** bundan eşedddür, didi. Hemān ol żaʿīfa bu cevābı oġlandan **(9)** işidicek oġlancuḳ ile bile āteşe hücūm eyledügi gibi **(10)** āteş yalıŋlandı, pādişāh taḫtını ve cümle erkān-ı devletini kendüye **(11)** çeküp. Yandılar. Ol bī-çāre oġlancuġı ile ve baḳī Müslümānlar **(12)** ḫalāṣ oldılar. Biri daḫı Firʿavun ḳızınuŋ māşıṭası oġlı **(13)** idi+ki Firʿavun ol māşıṭayı ḫazīnedārı Ḫırḳīl'e virmişidi. **(14)** Müʾmin idiler ammā īmānlarını setr idüp gizlemişleridi. Bir **(15)** gün Firʿavun ḳızınuŋ başını ṭarariken elinden ṭaraḳ düşdi. **(16)** Allāh teʿalāyı ẕikr eyledi. Firʿavun ḳızı eyitdi: Atam-dan ġayrı **(17)** ilāhmı vardur? Māşıṭa eyitdi: Ataŋun ve semavāt u arżınuŋ ilāhı

(18) birdür, şerīki yoḳdur, didi. Ḳızı ḳalḳup babasına vardı, **(19)** aġladı, eyitdi: Māşıṭanuŋ zuʿmı budur ki senden ġayrı ilāh

84b

(1) ola. Firʿavun māşıṭayı getürüp suʾāl eyledi. Māşıṭa eyitdi: **(2)** Neʿam, gerçek söyler. Eyitdi: Ol dīnden dön girü benüm ʿibādetüme **(3)** mürācaʿat eyle, didi. Māşıṭa ḳabūl itmedi. Firʿavun emr itdi, **(4)** demürden dört mīḫ itdürüp ellerini ve ayaḳlarını yiryüzine ol **(5)** mīḫler ile berkitdiler, ḥayyāt u ʿaḳrebleri getürüp ışırtdı. **(6)** Eyitdi: Allāh ḥaḳḳıyçun dünyā ʿaẕāblarını ne+ḳadar ideriseŋ it, **(7)** dīn-i Ḥaḳ'dan dönmezem, didi. Māşıṭanuŋ iki oġlancuḳları **(8)** varıdı. Büyücegini getürüp oġluŋı boġazlaram, dīnden dön, **(9)** didi, ḳabul itmedi. Gögsi üzerine boġazladılar. Küçük oġlını **(10)** getürdiler. Dīnden dön, yoḫsa bunı daḫı boġazlaruz, didiler. **(11)** Ḫatun küçük oġlına şefḳat eyledi, sākine oldı. Ḥaḳ **(12)** s. t. ṭıfıla lisān virdi, faṣīḥ zebān ile söyledi: **(13)** Ey ana, maḥzūne olma, ṣabr eyle, gördüm, Allāh teʿalā cennet içre senüŋiçün **(14)** bir ḳaṣr binā eylemiş, didi. Biri daḫı Mübārekü'l-Yemāme idi. Enes **(15)** bin Mālik r. ʿa. rivāyet eyledi: Resūlü'llāh ṣ ʿa. **(16)** s. bir gün otururlarıdı, bir ḫatun içerü girdi, elinde süd emer **(17)** bir oġlāncuġı var. Yemāme ehlinden idi. Ol ṣabī Ḥażret-i Risālet-(**18)**-Penāh'a ṣ. ʿa. s. naẕar ideridi. Ḥażret-i ʿa. **(19)** ṣ. s. ol ṭarafa iḳbāl itdiler: Yā ġulām, ben kimem,

85a

(1) didiler. Ṣabī, lisān-ı faṣīḥile, sen Resūlü'llāh u ḫātemü'n-nebīyyünsin, **(2)** didi Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. buyurdılar ki: **(3)** Aḥsente yā ṣabī! Allāh teʿalā saŋa bereketler virsün, didiler. **(4)** Enes r. ʿa. rivāyet iderleridi: Andan ṣoŋra ol ṣabī **(5)** her ne eve daḫil oldı ise ve ne yire oturdı ise bereketler **(6)** ẓāhir olurıdı. Ḥattā Mübārekü'l-Yemāme diyü tesmiye itmişleridi. **(7)** Biri daḫı şāhid-i Yūsuf idi ṣ.ʿa.n.ʿa. **(8)** ki ẕikr olındı. ʿAzīz ol şehādeti istimāʿ idicek Züleyḫā'ya **(9)** eyitdi: Sizüŋ mekrüŋüz ʿaẕīmdür. Bu günāhdan istiġfār eyle, **(10)** ḫaṭā eylemiş-sin, didi. Yūsuf'a eyitdi: Bu işden ferāġat **(11)** eyle. Bu ḥāli kimseye söyleme, aḫbār-ı münteşir olmasun, didi. **(12)** Bu eṣnāda ḥikāyet, Mışır içinde münteşir oldı. Mışır ḫatunları **(13)** söyleşür oldılar, Züleyḫā'ya melāmet itdiler. Baʿżılar **(14)** dimişler ki: On iki ḫatun idi, memleket ekābirlerinüŋ ʿavratları **(15)** idi. Baʿżılar biri saḳīnüŋ, biri etmekçibaşınuŋ ve biri emīr-i **(16)** āḫūruŋ, biri ḥācibüŋ idi, dimişler. Tamām Züleyḫā'yı taʿyīb eyleyüp **(17)** teşnīʿ eylemişler. Züleyḫā bunlaruŋ kendüye melāmet itdüklerin işidicek **(18)** tedbīr eylemiş

ki meclis düzüp anları daʿvet eyleye. Nā-gehānī **(19)** Yūsuf'ı anlara göstere ki Yūsuf'ı anlar görmemişler idi. Pes

85b

(1) żiyāfet esbābın görüp nisvāndan ḳırḳ ḫatun iḫtiyār eyledi. **(2)** Anları oḳıyup getürdi ve Yūsuf'ı daḫı daʿvet eyledi. Eyitdi: Emrüme **(3)** imtiṣāl idermisin? Eyitdi: Her ne ki ʿiṣyān olmaya fermānberem, **(4)** emre muṭīʿ ü münḳādam. Yūsuf'ı öŋine getürüp geysülerini incüler ile **(5)** tezyīn eyledi, bir yaşıl ḳabāʾ-i ʿaẓīm geydürdi, envāʿ-ı zīnetler ile **(6)** bezedi. Bir ev içinde perde ṭutdı, eyitdi: Seni istedügüm **(7)** vaḳtde perde ardından çıḳ, gel, didi. Ḫatunlar gelüp ol bezmde **(8)** oturdılar. Her birinüŋ öŋine bir ṭabaḳ ile turunc getürdiler, **(9)** üzerlerine keskün bıçaḳ-lar ḳodılar ki turuncı keseler, kelimāta **(10)** başlayup muṣāḥabet ideriken bıçaḳları ellerine alup turunc **(11)** kesmek istedükleri vaḳt Züleyḫa taḫt üzerinde oturmışıdı, cāriyeler **(12)** ḳarşusında ḫidmete el ḳavışdurup ṭururlarıdı. Züleyḫā yüzini **(13)** ḫatunlara ṭutup eyitdi: Siz beni taʿyib idüp Yūsuf **(14)** içün melāmet eylemişsiz. Eyitdiler: Belī, ʿayıp degül-midür, bir ġulāma **(15)** ol deŋlü meftūn olasın, didiler. Züleyḫā eyitdi: Yā Yūsuf berü **(16)** gel. Hemānā ki Yūsuf perdeyi açup meclis-de cemāl-i bā-kemāli görindi, **(17)** ḫatun-lara dehşet ġālib olup kendülerden ġaflet eylediler, **(18)** turunc keserüz, diyü bıçaḳ ile ellerin kesdiler, ellerinüŋ ḳanı **(19)** aḳdı, taʿaccüb ḳıldılar, eyitdiler: Maʿāẕallāh, bu beşer degül, gökden

86a

(1) inmiş melek-dür, didiler. Züleyḫā eyitdi: Beni anuŋıçun melāmet **(2)** itdügüŋüz ġulām işte budur. Cümlesi eyitdiler: Bildük, melāmete **(3)** müstaḥaḳ degülsin, didiler. Züleyḫā gördi+ki dehşetden ellerini **(4)** kesdiler, ʿaḳılları gitdi, ḍıḥk eyledi, eyitdi: Size noldı+ki **(5)** bir laḥẓa içinde nefsüŋüze ḳıydınüz? Veheb'den rivāyet olınmış **(6)** ol ḳırḳ ḫatun arasında yedi ʿavrat Yūsuf'uŋ cemāli şevḳinden **(7)** bī-hūş olup helāk olmışlar. Sāyirleri kendüden bī-ḫaberler **(8)** olup ʿaḳılları zāyil olmışıdı. Bu ḳażiyye daḫı rivāyet olınmış ki **(9)** ol ḫatunlar içre bir duḫter varıdı. Küfr üzerinde idi, cemāl-i **(10)**Yūsuf'ı müşāhede itdügi gibi eyitdi: Ey Ḫudā-yı Yūsuf saŋa īmān **(11)** getürdüm, beni şerm-sār eyleme Rabbü'l-ʿazze c. c. ol sāʿat **(12)** sāyir ḫatunlara dehşet ü ʿibret virdi+ki kendülerini unıdup **(13)** tā ol duḫter ḫacel olmaya. Tefsīr-i Yezidī'de mestūrdur: Daʿvet-i **(14)** Züleyḫā'da olan ḫatunlar, Ḥażret-i Yūsuf'a teveccüh idüp, niçün **(15)** kendü seyyideŋe muḫālefet idersin, emrini ṭutmazsın, anuŋıla **(16)** muṣāḥabetden ḳaçarsın, diyü gāhī luṭf ile gāhī ʿunfıla söyleyüp **(17)** sen aŋa iṭāʿat itmeyicek seni

zindāna ḳoyup ḥabs ider, diyü tehdīd **(18)** eylediler. Ḥażret-i Yūsuf, mutażaccır u dilteng oldı. Baʿżılar **(19)** eyitmişler: Ol ḫatunlaruŋ her birisi kendü nefsleri içün ṭalebler eylemişler.

86b

(1) Bu eṣnāda Ḥażret-i Yūsuf'a ṣ.ʿa.n.ʿa. envāʿ-ı vesvese **(2)** yüz gösterdi. Biri ḥüsn-i Züleyḫa, kemāl derecede, ikinci māl u ṣervet **(3)** ṣāḥibesi. Her neye ʿazm ide, eli irişür. Üçünci viṣāline ṭāleb **(4)** bir iken cemāʿat oldılar. Envāʿ-ı mekr ü ḥīleler peydā ider. Dördünci **(5)** Ḥażret-i Yūsuf'a anlaruŋ ḥilelerinden ḫavf geldi. Bu deŋlü **(6)** esbāb-ı ḳaviyye cemʿ oldı, ḳorḳdı+ki muḫālefet itdügünden kendüyi **(7)** helāk eyleyeler. Duʿā itdi+ki yā Rabb, baŋa zindāna girmek sevgülü **(8)** oldı, benden mekrlerini döndür, didi. Ḥaḳ s. t. **(9)** niyāzını ḳabūl eyledi. Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. r. **(10)** keyd-i nisvāna müteʿalliḳ bir ḥikāyet īrād eylemişler. **(11)** Ḥilye-i naẓm ile müzeyyen oldı. Müstevcib-i ʿibret-i ʿaẓīmedür.

(12) Ḳavm-i İsrāʾīl içinde bir ʿazīz, Olmışıdı zühd ile ehl-i temiz.
(13) Ṭāʿat issi tārik-i dünyā idi, Çeşm-i ḳalbi açılup bīnā idi.
(14) Maʿṣiyet rāhına gitmez müstaḳīm, Genc-i ʿiffet içre olmışdı muḳīm.
(15) Emr-i Ḥaḳ'dan çıḳmazıdı bir ḳadem, Şerʿle ʿāmil idi, vālā-himem.
(16) Varıdı bir zevcesi key zāhide, Ṭāʿat-i Ḥaḳ ile her dem ʿābide.
(17) Dāyimā ṣanʿatları ṣavm u namāz, Kār ü pīşe muttaṣıl nāz u niyāz.
(18) Ḫālī olmazlar idi ṭāʿātdan, Ḥıfẓ-ı Ḥaḳ'da idiler āfātdan.
(19) Yelpaze işlerler idi her zamān, Bulmaġa ḫarc-ı żarūretden emān.

87a

(1) Her gün anı beyʿ idüp alur ṭaʿām, Buydı ṣanʿatları her ṣubḥ u şām.
(2) Çıḳdı bir gün ṣatmaġa esbābını, ʿĪşine ṣarf itmek içün bābını.
(3) Devr iderken gördi bir bāb-ı bülend, Ṣāḥibi key ehl-i cāh u ercümend.
(4) Bābı üzre varıdı ḳaṣr-ı laṭīf, Her cevānib görinür cāy-ı şerīf.
(5) Menzil ü meʾvā idi bānūsına, Seyr iderdi oturup ḳapusına.
(6) Gördi bānū ol ʿazīzi nā-gehān, Ṣāḥib-i vech-i vecīh ü nev-cüvān.
(7) ʿİffeti yoġıdı, nefse māyile, ʿAḳlınuŋ noḳṣānı vardı cāhile.
(8) Ḫālī idi ṣāhibinden ḫānesi, İtdi ṭuġyān nefsinüŋ efsānesi.
(9) İtdi aġvā cāna şeyṭān-ı recīm, Gözine baġlandı rāh-ı müstaḳīm.
(10) Virdi iblīs, ḫasīse iḫtiyār, İtdi merdūd mürīdi kāmkār.

(11) Ṭaşra irsāl itdi ḫidmetkārını, Mirvaḥile tā ide bāzārını.
(12) İçerüye var, getür ol ādemi, İstirāḥat āletinüŋ maḥremi.
(13) Vardı ḫidmetkār itdi daʿveti, Yelpaze almaġa virdi furṣatı.
(14) İçerü girdi ʿazīz ol bābdan, Bilmez anı nūş ider ḫūn-ābdan.
(15) Mirvaḥile çıḳdı bānū yanına, Ṣu sepildi rāhāt ile cānına.
(16) Baġladı ḳapuyı ḫādim bend idüp, Muḥkem itdi sed ile peyvend idüp.
(17) Didi bānū gel berü ārām-ı cān, Yoluŋa cümle fidā, hep ḫānmān
(18) Vaṣluŋa müştāḳ idüm ḫaylī zamān, Āteş-i ʿışḳuŋ yanar dilde nihān.
(19) Ḫāne döşenmiş müretteb var ṭaʿām, Bu gice mihmānumuzsın ey hümām!

87b

(1) Bunda olmaz bu gice ev ṣāḥibi, ʿĀşıḳuŋven dürr-i vaṣluŋ ṭālibi.
(2) Niçe begler vaṣluma nālāndurur, Cāna vaṣlum gevheri erzān durur.
(3) Senden özge kimseye meyl itmedüm, Bu heves rāhına aṣlā gitmedüm.
(4) Nefsümi baġışladum, cānum senüŋ, Varısa nem cümleten ḫānum senüŋ.
(5) Baŋa rām ol idelüm ʿişretleri, Ṣevḳ ü ẕevḳ ile bu şeb ṣoḥbetleri.
(6) Bānū söyler sözlerini rū-be-rū, Ḳıldı ʿārif ḫacaletden ser-fürū.
(7) Eyledi ḫavf u ḥicāb Allāh'dan, İstemez çıḳmaġa ṭoġrı rāh-dan.
(8) Ġālib oldı ẕātına şerm ü ḥayā, Fikr ider+kim niçe ola mācerā.
(9) İtdi envāʿ-ı taʿallül ʿöẕr ile, Çāre itmedi tażarruʿ yüsr ile.
(10) Bulmadı hergiz necāt ibrām-dan, Raḥm u şefḳat ol cefā-āşām-dan.
(11) Āḫirī kār itdi bünyād-ı ḥiyel, Ḳurdı nā-çār eyledi dām-ı emel.
(12) Didi sizden isterem bir pāk ṣu, Eyleyem tenhāca tā ġusl-i vużū.
(13) Ola ol yir cümleden bālā-bülend, Oluram pes emrüŋüzle sūdmend.
(14) Didi bānū ḫāne vāsiʿdür, refīʿ, Ḫāżır itsünler ne emr itseŋ cemīʿ.
(15) Ḫānede bir cāy-ı ʿālī varıdı, İrtifāʿ ile menār āṣār idi.
(16) Gösterüp anı iletdiler aŋa, Şöyle berter kim görüp ḳaldı ṭaŋa.
(17) Ābdest almaġıçun ṣu virdiler, Cümle maḳṣūd u merāmın gördiler.
(18) Aldı anda ḫoş vużū, ḳıldı ṣalāt, Ol saʿādet menbaʿı ṣāḥib-necāt .
(19) Çıḳdı ʿulyāsına ol cāyuŋ ʿaceb, Yire baḳdı cānına düşdi taʿab.

88a

(1) Ḫavf ḳıldı yire inmedin beden, Bula aʿżāsı telāşī cümleten.
(2) Girü irdi ḳalbe tevfīḳ-i Ḫudā, Maʿṣiyetden olmaḳ evlādur cüẕā.

(3) Rāh-ı Ḥaḳḳ'a nefsüŋi beẕl eyle tek, Pāk olsun cürm ü ʿişyāndan etek.
(4) Ḳaldurup el Ḥaḳḳ'a itdi keşf-i rāz, Saŋa ḥālüm-dür ʿayān ey bī-niyāz.
(5) Cürm ü ʿişyāndan ḳatı bīm eylerem, Yoluŋa bu cānı teslīm eylerem.
(6) Ḳudretüŋ var, yā ḳadīr ü yā kerīm. Bendeler ḥaḳḳında luṭfundur ʿamīm.
(7) Beẕl-i nefs itdüm ʿināyet eylegil, Saŋa āsāndur ṣıyānet eylegil.
(8) Böyle diyüp kendüyi pertāb ider, Ḥaḳ teʿalā aŋa feṯḥ-i bāb ider.
(9) İrişür ol demde gökden bir melek, Bāl u perrin altına döşer belek.
(10) Yire iner sālim u ṣaġ u esen, Cümle aʿżāsı yirinde cān u ten.
(11) Görmez aṣla zaḥmet ü renc ü elem, Rāḥat u āsūde vü bī-hemm ü ġam.
(12) Ḫānesinde zevci çekdi intiẓār, Ehl-i ṣavm u yoḳ ṭaʿāma iḳtidār.
(13) Geldi ṣāliḥ ḫāneye giç idi vaḳt, Müşkil olur ehl-i faḳra ḥāl-i saḫt.
(14) Mirvaḥa ṣatılmadı nān almaġa, Ẓālime ḳaṣd eyledi cān almaġa.
(15) Didi bir bir mübtelā oldugını, Hem-dem-i derd ü belā oldugını.
(16) ʿİffet ü ʿavn irdügin Allāh'dan, Didi şākir oldılar ol şāhdan.
(17) Eylediler Ḥaḳḳ'a ḥamd-ı bī-şümār, Olmadı ʿiffet nuḳūdı tār-mār.
(18) Ḫatun eyitdi, yanmadı tennūrumuz, Virmedi bu gice şuʿle nūrumuz.
(19) Bilicek hem-sāyeler bu ḥāleti, Ṭaʿn iderler görürüz çok şiddeti.

88b

(1) Yaḳalum tennūrı vü ṣabr idelüm, Gice daḫı ṣavm içün cebr idelüm.
(2) Vardı āteş eyledi tennūrına, Nūr virdi leyle-i deycūrına.
(3) ʿĀdet olmışdı meger cīrānına, Kendülerden ṣoŋra gelmek yanına.
(4) Bişürürler idi tennūrında nān, Ḳoŋşılardur bī-tekellüf rāygān.
(5) Od yaḳup tennūra fāriġ oldılar, Şükr idüp maḳṣūda bāliġ oldılar.
(6) Geldi hem-sāye tennūruŋ yanına, Göre kendü nevbeti evḳātı ne.
(7) Baḳdı tennūruŋ içi ṭolmış çörek, Az ḳalmış yanmaġa acur yürek.
(8) Çaġurup ev issine feryādla, Gel, iriş tennūra didi edāla.
(9) Niçün olmadı tennūruŋ bekleri, Yanmalu olmış çıḳar etmekleri.
(10) Didi zevce olʿazīze ey kişi, Çaġurur hem-sāye işit gör işi.
(11) Didi ṣāliḥ var tennūruŋ yanına, Ḳoŋşınuŋ feryādına efġānına.
(12) Sözine ḫatun iḳbāl eyledi, ʿAzmini tennūra fī'l-ḥāl eyledi.
(13) Baḳdı tennūra ḫatun ol zamān, Gördi bişmiş ṭopṭoludur tāze nān.
(14) Her biri bir ḳurṣ-ı mehdür, ḳūt-ı rūḥ, Şād olur ekl eyleyen bulur fütūḥ.

(15) Aḳ etmek-ler süde beŋzer hemīn, Dizilüpdür birbirine hem-nişīn.
(16) Gördi ḫatun eyledi şükr delim, Bunca niʿmet virmiş ol ḥayy-ı kerīm.
(17) Tāze bişmiş her biri nāzik raġīf, Ṭaʿmı şīrīn, ḫūb u raʿnā vü laṭīf.
(18) Aldı geldi ṣāliḥa niʿmetleri, Gördiler ol gice bu reʾfetleri.
(19) Yidiler ol nānı, vāfir ṭoydılar, Ġāyibede bil+ki ḥişşe ḳodılar.

89a

(1) Eylediler Ḥaḳḳ'a ḥamd u şükri çoḳ, Ol Ḫudā'ya miṣli vü hem-tāsı yoḳ.
(2) Didi ḫatun zevcine ey pāk-ı dīn, Ḥācetüŋçün virdi Rabbü'l-ʿālemīn.
(3) Dile Ḥaḳ'dan vire bir vech-i maʿāş, Olmaya aḥvālümüz kimseye fāş.
(4) Bī-tekellüf idelüm ṣavm u ṣalāt, Ḥüzn ü ġam-dan bulalum fevz ü necāt.
(5) Ḫoş didi, el ḳaldurup itdi duʿā, Ey ġafūr u rāzıḳ u yā rabbenā!
(6) Sen bilürsin ḥālümüz eyle meded, Ey saḫā vü cūd u luṭfı bī-ʿaded!
(7) Her zamān luṭfuŋ olur hem-dem bize, Raḥm u şefḳat-dür iren merhem bize.
(8) Niʿmeti vir ḫüzne muḥtāc eyleme, Ḳullaruŋı bī-nevā aç eyleme.
(9) Dāyimā ḳılduŋ duʿāmuz müstecāb, Bize göster luṭfıla rāh-ı ṣavāb.
(10) Ol duʿaya ḫatun āmīn eyledi, İʿtimād u ṣıdḳı āyīn eyledi.
(11) Daḫı olmadın niyāz ol+dem tamām, Ẓāhir olmış saḳfdan bir ṣaḳḳ-ı tām.
(12) Düşmiş ol sāʿatde bir yāḳūt-ı pāk, Ḫānenüŋ içini itmiş tābnāk.
(13) Eylemişler secde-i şükr ü niyāz, Ey raʾuf u ey kerīm ü kārsāz.
(14) Şād ḳılduŋ bendeler iḥsānıla, İrdi luṭfuŋ bī-hadd u pāyān ile.
(15) Aġladılar dökdiler gözyaşını, Her birisi yire ḳodı yaşını.
(16) Āḫiri leyl idi, ṭāʿat itdiler, Ḥamd u şükre beẕl-i ḳudret itdiler.
(17) Nā-gehān ol şükr içinde ḳāyime, Yatdı bir dem tā ki oldı nāyime.
(18) Gördi ḫᵛāb içinde varmış cennete, Pāy-ı tā-ser ġarḳ olmış raḥmete.
(19) Gördi bī-ḥad anda çoḳ minberleri, Rifʿatıyla evce irmiş serleri.

89b

(1) Nūr ile hemvār tezyīn eylemiş, Kimse görmez bilmez āyīn eylemiş.
(2) Bir ṭarafda kürsiler var nūrdan, Her kenārı pür-müzeyyen ḫūrdan.
(3) Ṣordı kimüŋ minber ey ehl-i ṣafā, Didiler bunda oturur enbiyā.
(4) Didi yā kürsī kimüŋdür ey emīn! Didi anlar ṣāḥibidür ṣāliḥīn.
(5) Didi göster luṭf idüp ey ḫūr-ı ʿīn, Zevcemüŋ kürsīsini bilsem yaḳīn.
(6) Buldı kürsīler içinde bī-bedel, Bir muʿaẓẓam kürsi kim ġāyet güzel.

(7) Didi bu kürsī size olmış naṣīb, Cümle kāmil hep yirinde zeyn ü zīb.
(8) Līk var bir köşesinde bir ḳuṣūr, Ol ḳuṣūrı göricek buldı fütūr.
(9) Ṣordı ḥūra bu nedür, ey kām-yāb! Ḥūrī virdi aŋa bu resme cevāb.
(10) Bunda idi virilen yāḳūt-ı pāk, Zīnet idi kürsiye ol tābnāk.
(11) Uyanup ol uyḫudan bī-ḫˇāb olur, Hemm ü ġam-dan gözleri pür-āb olur.
(12) Reşk ider kürsīnüŋ ol noḳṣānına, Rāḥatı olmaz naḳış gelmek şānına.
(13) Ol ʿazīze ḫˇābını taḳrīr ider, Gördügi düş ṣūretin taṣvīr ider.
(14) Çoḳ tażarruʿ eyledi itdi duʿā, Tā vara kürsīye yāḳūt-ı ṣafā.
(15) Didi bunda aç u cāyiʿ olalum, Ḳıllet u nān ile ḳāniʿ olalum.
(16) Tek senüŋ kürsīne noḳṣān gelmesün, Rāżıyam aşlā baŋa nān gelmesün.
(17) El açup itdi duʿā ol+dem ʿazīz, İtdi āmīn zevce-i ehl-i temiz.
(18) Uçdı yāḳūt-ı güzīn ol+dem hemīn, Oldı pinhān dīdeden seng-i güzīn.
(19) Faḳr u cūʿa itdiler ṣabr-ı cemīl, Buldılar ʿaḳabide çoḳ ecr-i cezīl.

90a

(1) Ḳıṣṣadan gel ʿāḳılā! Al örnegi, İsteriseŋ Ḥaḳ rıżāsın görmegi.
(2) Kām-yāb ol sen+de ʿişyān eyleme, Ẕātuŋı maġlūb-ı şeyṭān eyleme.
(3) Her ḳaçan kim nefsüŋ iġvā eyleye, ʿAzm ide kim kāruŋı vā eyleye.
(4) Ḳalbüŋe ol dem getür nām-ı Ḫudā, Bil hemīn iblīs olur senden cüẕā.
(5) Maʿṣiyetden ḳurtılursın pāk u ṣāf, Dāyimā di نجنا مما نخاف
(6) Cümle ḥācātuŋ revā, maḳbūl olur, Sen ʿazīz ü cümle ʿālem ḳul olur.
(7) Āḫirüŋ maʿmūr u ġāyet ḫūb olur, Ẕāt-ı pākuŋ ḫayr ile maḥbūb olur.
(8) Pendümi ṭut nāzıma eyle duʿā, Tā senüŋ +de ola ḥācātuŋ revā.

(9) El-meclisü's-ṣāmin: قوله تعالى اقتربت الساعة وانشق القمر **(10)** İḳtirāb, bu maḥalde ḳurb maʿnāsınadur. Yaʿnī ḳıyāmet yaḳın olmışdur. **(11)** Ḥażret-i Risālet-Penāh'uŋ ṣ.ʿa. s. baʿṣ-ı hümāyūnları **(12)** ḳıyāmet ʿalāmetlerinden olup inşiḳāḳ-ı ḳamer daḫı nübüvvetleri ʿalāmetlerindendür, **(13)** dimişler. Enes bin Mālik-den r. ʿa. mervīdür. Mekke ḫalḳı **(14)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. nübüvvetlerine bir āyet **(15)** ü delīl istediler. Ḥażret daḫı ṣ.ʿa. s. ḳameri **(16)** gösterdiler. İki şaḳḳ olmış. Müşrikīn eyitdiler: Siḥr-i Muḥammed'dür, **(17)** gözüŋüze ol vechile görindi, didiler. Ol gicenüŋ **(18)** ṣabāḥı eṭrāf u cevānibden gelenlerden ṣordılar. Her gelen **(19)** ḫaber virdi+ki ṣaḥīḥ inşiḳaḳ-ı ḳamer oldı, gördük didiler.

90b

(1) Ḥaḳ s. t. bu āyet-i mübārekeyi inzāl eyledi. Tefsīr-i Sūr-**(2)**-ābādī'de meẕkūrdur: ʿAbdu'llāh bin ʿAbbās-dan r. ʿa. **(3)** rivāyet eylemişler. Bir gice Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. **(4)** baŋa didiler ki: Gel Buṭḥāʾ-i Mekke'ye varalum, Ḳureyş andadur, anları **(5)** İslām'a daʿvet idelüm, didiler. Varduḳ, Ebū Cehil bir gürūh **(6)** ile otururlar. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. anlara **(7)** didi+ki: لا اله الا الله diŋ ki ʿaẕāb-ı dūzaḫdan ḫalāṣ **(8)** olasız. Ebū Cehil eyitdi: Yā Muḥammed, niçeye degin bu dīn üzerine olursın, **(9)** resūl idügüŋe bir ḫüccetüŋ varısa getür, didi. Ḥażret-i Risālet-(**10**)-Penāh ṣ.ʿa. s. niçe ḫüccet istersin, didiler. İttifāḳ **(11)** ol gice ayuŋ on dördi idi, māh-tāb kemālın bulup bedr **(12)** olmış idi. Ebū Cehil eyitdi: Gökdeki ayı iki şaḳḳ eyle pes **(13)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. mübārek barmaḳlarıyla işāret **(14)** eylediler. Ḳamer Allāh teʿalānuŋ iẕni ile iki şaḳḳ oldılar. Hemān **(15)** ol sāʿat ḳamer iki pāre olup yarısı yirinde ve nışfı şıçrayup **(16)** ilerüye gitdi, ḥattā Ḥırā Ṭaġı iki şaḳḳuŋ ortasında görindi. **(17)** Kāfirler taʿaccüb eyleyüp eyitdiler: Yā Muḥammed, girü bitişdür, görelüm, didiler. **(18)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. girü engüşt-i mübārekleriyle **(19)** işāret eyleyüp ey māh, Ḥaḳ s. t. iẕni ile girü bir ol,

91a

(1) didiler. Ol sāʿat iki şaḳḳ olmış iken biriküp bütün oldı. **(2)** Müşrikīn eyitdiler: Aḥsente yā Muḥammed, şimdiye degin ẓannumuz bu idiki **(3)** sāḥir olasın, şimdi yaḳīn geldi, bildük ki ʿaẓīm cāẕūsın ki **(4)** siḥrüŋ çāḳ āsumāna irişdi, didiler. Ḫudā-yı teʿalā bu āyet-i kerīmeyi **(5)** gönderdi, sābıḳa-i ḳader bir ḳavme irişdi. سبقت لهم منا الحسنى **(6)** buyurıldı: Bir ḳavme daḫı ẕüll ü ḥaḳāret naṣīb oldı. غلبت علينا **(7)** شقوتنا didiler. Ḳulūb-ı cine hidāyet-i Ḥaḳ irişdi. انا سمعنا **(8)** قران عجبا didiler. Ḳureyş'üŋ ebṣār-ı baṣīretleri kör idi. اساطير **(9)** الاولين didiler. Ebū Ṭālib ḳarīb iken lücce-i helāk-da ġarīḳ **(10)** oldı. Selmān baʿīd iken sāḥil-i selāmete irişdi. Taḳdīr **(11)** sebḳat eyledi, ḥükm-i ḳader nāfiz oldı. Cereyān-ı ḳısmet-i ilāhī فريق **(12)** فى الجنة و فريق فىاسعير üzre oldı. Ḳulūba ʿamā müteveccih olsa naẓar-ı **(13)** ʿayn müfīd olmaz, görilmez. Daḫı aṣḥāb-ı nār فىاصحاب اسعير **(14)** لو كنا نسمع لونعقل ما كنا didiler. Āyāt-ı Ḥaḳḳ'ı görürler, eṣvāt işidürleridi, **(15)** ẓāhirde aḥyā idiler, ḥaḳīḳaten emvāt meşābesinde oldılar. **(16)** Ḥażret-i Ṣıddīḳ ʿa. n.ʿa. e. t. bu deŋlü āyāt **(17)** iẓhār eyledi, fāyide ḳılmadı. Züleyḫā gördi+ki ḥāl bu vechile oldı, **(18)** zevcine eyitdi: Bu ġulāmı ʿaẕāb eyle, ḳıṣṣamuz buŋa irişdi, şehrde **(19)** meşhūr olduḳ, ḫavf iderem ki daḫı ziyāde ola, bārī

91b

(1) anı bir zamān zindāna ḳoyalum, tā bu melāmet münḳatıʿ ola. Murādı **(2)** bu ki Yūsuf'ı zindāna göndermek ile ṣuçlu ol imiş disünler, **(3)** diyü meger fikrin ideridi. ʿAzīz eyitdi: Niçe dilerisen eyle it, **(4)** didi. Aḫşam vaḳti idi, emr eyledi demürciler getürdiler, **(5)** öŋinde ṭurdılar. Eyitdi: Bu ʿabd-i ʿİbrānī içün muḥkem ḳayd u bend-ler **(6)** düzivirün, ḥabs iderem, didi. Eyitdiler: Ey melike, bu ʿabd **(7)** tāze-rūy u ḫūb-ḫilḳatdur. Niʿmet-i şāmile vü ʿāfiyet-i kāmile ile **(8)** büyümişdür, ḥadīd-i ṣaḳīle ḳudret ü mikneti yoḳdur, didiler. **(9)** Elbette eyleyüp getürüŋ, didi. Yūsuf daḫı ṣ.ʿa. n. **(10)** ʿa. demürcilere eyitdi: Ehl-i belādanam, ḳaydlaruŋuzı getürüŋ **(11)** varuŋ götürürem didi. Muḳayyed ü maḥbūs eylediler, zindāna alup **(12)** gitdiler. Mışır ehli bu ḫaberi işidüp her mekāna iḳbāl eyleyüp **(13)** dīvārlar üzerlerine çıḳdılar, yollar ṭopṭolu ādem oldı. Ḥażret-i **(14)** Yūsuf, mübārek başlarını aşaġa ṭutup ellerini gögse ḳodılar, **(15)** tevāżuʿ u meskenet üzre gitdiler. Ḫalḳ dirler idi ki: Seyyidesi **(16)** olan melikeye ʿāṣī olmış. Dirleridi cümle ḫalḳ Yūsuf'a, ḫiṭāb **(17)** u ʿitāb eyleyüp: Sürür u niʿmeti terk idüp zindānı iḫtiyār **(18)** eyledüŋ. Ol cevāb virüridi+ki: Başa belā gelmek Rabb'ümüŋ **(19)** rıżāsıdur, anı iḫtiyār eyledüm, didi. Zindāna iletdiler seccāna

92a

(1) teslīm eylediler. Tefsīr-i Yezidī'de mestūrdur: Ḥażret-i Yūsuf **(2)** ṣ.ʿa. n.ʿa. zindāna varıcak الحمدلله على كل حا ل **(3)** didiler. Ṣaḫn-ı zindānda bir ḳuru aġaç varıdı. Yūsuf eyitdi: Baŋa **(4)** destūr vir, bu aġaç dibinde sākin olup bunda vaṭan ṭutayım, didi. **(5)** Zindāncı ol aġaç altına iletdi. Bir gice anda ʿibādet eyledi, **(6)** ol aġaç ḳuru iken yaşardı, sebz oldı. Altında bir çeşme ẓāhir **(7)** oldı. Ol zindānda bir ḳavm maḥbūs idi. Ol ḥāli gördiler, **(8)** öŋine geldiler, tevāżuʿ eylediler, mübārek ādemsin didiler. **(9)** Yūsuf her ṣabāḥ ḳalḳup zindānuŋ eṭrāfını geşt ideridi cümle **(10)** maḥbūsları görüridi, ḫasta olanları ṣorarıdı, ġayrılarına ṣabr **(11)** idüŋ, diyü tesellī virüp naṣīḥatlar ideridi. Zindān ḫalḳı eyitdiler: **(12)** Ey cüvān, ne zībā cemālüŋ vardur, ḫulḳuŋ ne gökçek-dür, ḫaberlerüŋ **(13)** raʿnādur, şimdiye degin zindānda bu cins söz işitmedük, **(14)** sen kimsin, didiler. Eyitdi: Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb'uŋ oġlı Yūsuf. **(15)** Zindāncı eyidür: Ḳādir olsam seni ḫalāṣ ideridüm, ḥaḳḳ-ı civāruŋ bize **(16)** devletdür, anuŋıla geçinelüm, niçe dilerisen ol vechile ol, didi. Bunuŋ **(17)** üzerine dört yıl geçüp Ḥażret-i Ḥaḳ c. ʿa. Cebrāʾīl'e ʿa. **(18)** s. vaḥy eyledi: Yā Cebrāʾīl, ḳulum Yūsuf'uŋ ġurbetine raḥm **(19)** ḳıldum ve duʿāsını müstecāb eyledüm, taʿbīr-i rüʾyā müyesser eyledüm,

92b

(1) didi. Cebrāʾīl nüzūl idüp eyitdi: Yā reʾīsü'ṣ-ṣıddīḳīn, Rabb'üŋ **(2)** saŋa selām eyledi. Yūsuf eyitdi: Ve ʿaleyke's-selām, yā emīn-i **(3)** Rabbü'l-ʿālemīn. Cebrāʾīl eyitdi: Aġzuŋı aç. Açdı. İçine bir ṣaru **(4)** lūlū ḳodı. Yutduġı gibi gözleri arasında şems-i tābān gibi bir **(5)** nūr peydā oldı, ol sāʿat cemīʿ düş taʿbīrleri münkeşif **(6)** oldı. Allāh teʿalānuŋ ḳudreti ile zindānda olan-lardan her kim **(7)** düş görürise gelür, taḳrīr ider, Ḥażret-i Yūsuf taʿbīr ider **(8)** oldılar. Zindān ehli maḥabbet eylediler. Zindāndan baʿżı ḫalāṣ **(9)** olup ṭaşra çıḳsa girü zindāna gelür, girü Yūsuf ile mūnis **(10)** olurıdı. Zindāncı eyitdi: Saŋa maḥabbetümüz ziyāde oldı. Yūsuf **(11)** eyitdi: Baŋa maḥabbet eyleme. İttifāḳ ol eşnāda zindāna iki cüvān daḫı **(12)** getürdiler. Tefsīr-i Yezidī'de mestūrdur: Mıṣır pādişāhı Velīd-i **(13)** Reyyān'uŋ ḳulları idi. Biri şarābdārı ve biri ṭabbāḫı idi, **(14)** günāhları daḫı bu idi ki ikisi bile ittifāḳ eyleyüp pādişāha **(15)** zehir virelüm, didiler, ayrıldılar. Şarābdār ʿāḳıl u zīrek idi, **(16)** ḳavlinden dönüp peşīmān oldı, şarāba zehir ḳatmadı. Ammā **(17)** aşçı bişürdügi ṭaʿāma zehir ḳoyup ikisi bile şarāb u ṭaʿāmı **(18)** pādişāh öŋine getürdiler. Şarābdār eyitdi: Ey pādişāh, bu ṭaʿāmdan **(19)** yime ki mesmūm-dur. Aşçı daḫı eyitdi: Şāhum şarābdan içme, zehirlüdür,

93a

(1) didi. Pādişāh saḳīye eyitdi: Şarābı nūş ḳıl, sāḳī daḫı alup **(2)** içdi, żarar itmedi. Aşçıya daḫı ṭaʿāmı yimek teklīf eyledi. **(3)** Aşçı yimeyüp imtināʿ ḳıldı. Pes pādişāh ḫışm idüp ikisini bile **(4)** zindāna gönderdi. Zindāna gelüp gördiler ki Ḥażret-i Yūsuf **(5)** anda düş taʿbīrini ider. Ol iki ġulām Ḥażret-i Yūsuf'ı imtiḥān **(6)** içün görelüm niçe taʿbīr ider, diyü kendülerden düşler gördük **(7)** didiler. Baʿżılar eyitmişler: Ṣaḥīḥ görmişler idi. Birisi eyitmiş: **(8)** Gördüm, bir ṭabaḳ içre altundan üç ṭās var, her ṭāsda üçer **(9)** salḳım üzüm var. Ol salḳımları alup ṣıḳdum, ḫamr oldı, **(10)** Melik Reyyān'a virdüm. Biri eyitdi: Başumda sele ile etmek götürüridüm, **(11)** havādan ḳuşlar gelüp etmegi yirler idi, didi. Ḥażret-i Yūsuf'dan **(12)** taʿbīr ṭaleb eylediler. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(13)** t. birinüŋ ḫˇābı taʿbīrinde teʾḫīr idüp anları İslām'a **(14)** daʿvet eyledi, eyitdi: Ben peyġāmberem, düş taʿbīrin bilürem, **(15)** şöyle ki sizden birüŋüz düşüŋüzde göresiz ki ṭaʿām yirsiz, **(16)** ben anuŋ ʿāḳıbetinden ḫaber virürem, ser-encāmı niçe olur bilürem, **(17)** bunları Rabb'üm baŋa taʿlīm itmişdür. Ben Allāh teʿalāya īmān getürmeyenleri **(18)** terk eyledüm. Anlar āḫirete inanmayup kāfirler idi. Ben atam, dedem **(19)** milletlerine tābiʿ oldum. Allāh'dan ġayrı Ḫudā yoḳdur. Nāsuŋ çoġı

93b

(1) şükr eylemezler, diyü vaʿẓ u naṣīḥatlar eyledi. Eyitdi: Bunlaruŋ **(2)** düşlerinde üç ḥāl var. Biri bu ki bu düşleri görmediler, beni **(3)** tecrübe içün düzdiler veyāḫūd ḥaḳīḳaten görmişlerdür veyāḫūd **(4)** sāḳīnüŋ düşi gerçek, ṭabbāḫuŋ düşi yalandur. Bu sāḳī ki **(5)** üzümi ṣıḳup ḫamr eyledi, girü pādişāh yanına varur, menzilini **(6)** bulur, pādişāh yanında maḳbūl olur. Ammā aşçı ṣalb olınur, **(7)** didi. Anlar bu ṭaʿbiri işitdiler. Aşçı peşīmān oldı. Yūsuf **(8)** eyitdi ʿa. ṣ. s. düşleri ṣıdḳ veyā kiẕb, her **(9)** ne ise taʿbīr tamām oldı. Sāḳīye eyitdi: Seyyidüŋ ḳatında **(10)** beni ẕikr eyle, zindānda bir ġulām vardur, ẓulm ile ḥabs olınmışdur, **(11)** diyesin. Tefsīr-i Yezidī'de meẕkūrdur ki: Yūsuf ʿa. ṣ. s. **(12)** zindān iḫtiyār eyledi, lā-cerem zindāna girdi. Ol sāḳīye düşüni **(13)** taʿbīr eyledükde, beni yād eyleyesin, diyü ışmarladuġı içün Ḥażret-i **(14)** Ḥaḳ c. ʿa. Yūsuf'a ʿitāb eyledi: Sen benden sicn ṭaleb eyledüŋ, **(15)** virdüm, ġayrıdan ḫalāṣ istersin, ʿizzetüm ḥaḳḳıyçun bu zindānda **(16)** niçe rūzgār geçürürsin, aşaġa naẓar eyle, didi. Yedinci ṭabaḳa **(17)** zemīn yarılmış gördi, bir ḳarınca dehānında yaşıl yapraḳ var, andan **(18)** ekl ider. Ḫiṭāb-ı ʿİzzet irişdi+ki: Yā Yūsuf bu ẕerrenüŋ rızḳından **(19)** ġaflet itmezem, senden ġāfil olam-mı diyü ẓann eyledüŋ. Ben degülmiyem

94a

(1) ol ki ataŋa seni maḥabbet itdürdüm; seni çāha atdılar, seyyāre gönderdüm, **(2)** seni çāhdan çıḳardılar. Yūsuf eyitdi: Belī, yā Rabb! Yine ḫiṭāb-ı **(3)** ʿizzet geldi ki: Ey Yūsuf, saŋa kerāmetler virdüm, babanuŋ ḳalbinde **(4)** saŋa maḥabbetler düşürdüm. Çāhda ʿüryān idüŋ, seni geydürdüm, **(5)** kārbānı saŋa gönderdüm, seni çāhdan ḫalāṣ itdüm, seni ṣatun **(6)** alanuŋ göŋline maḥabbet bıraḳdum, اکرمی مثواه didiler. **(7)** Bu kerāmetleri viren ben iken ġayrıdan istiʿānet idersin. Yūsuf **(8)** eyitdi: Faẓluŋ ile beni ʿafv eyle. Rivāyet iderler ki Cebrāīl ʿa. **(9)** s. nāzil oldı, eyitdi: Rabbü'l-ʿālemīn saŋa selām ider. **(10)** Benden ḥayā itmedüŋmi, bir ādem-den istiġāṣe idersin, ʿizzetüm ḥaḳḳıyçun **(11)** seni zindānda bir miḳdār yatururam, didi. Yūsuf eyitdi: Zindānda **(12)** yatmaḳ ile Rabb'ümüŋ rıżāsı yirindemidür? Cebrāʾīl, neʿam didi. Eyitdi: **(13)** Rabb'ümüŋ ḳażāsına muṭīʿem. Züleyḫā, Yūsuf'ı çünki zindāna gönderdi, **(14)** peşīmān u ḫasta-dil ü bīmār-ı ten oldı. Sāʿaten-fe-sāʿat ser-zenişler **(15)** virüp gözyaşlarını dökdi, göŋli derde cānı ḥasrete ulaşdı. **(16)** Ol bahār-ı şükūfte va māh-ı dü-heftenüŋ firāḳı ile zār u nizār oldı. **(17)** Nevḥalar eyledi, ṭāḳati ṭaḳ oldı. Zindāndan sarāyına ḳarīb

(18) idi, ḳalḳdı. Bām-ı zindāna vardı, göŋli āşüfte, cigeri **(19)** sūḫte. Zindāncıya eyitdi: Hicrānum nihāyete irişdi, neyleyem,

94b

(1) bārī bir kerre Yūsuf'uŋ āvazını işideydüm ki ḫasta göŋlüme zād u merhem **(2)** olaydı. Dostuŋ şuġlı ṣaʿb olurımış, zaḫm-ı bī-muḥābā, āteş-i **(3)** bī-dūde vü zebān-ı bī-sūde, mestūrları meşhūr, maḳbūlleri **(4)** mehcūr, ʿazīzleri ḫor, pādişāhları esīr, selāmetīleri melāmetī **(5)** ider imiş. Zindāncı eyitdi: Ey melike, āsān-dur, buyur, aŋa zaḫm urayım, **(6)** girü aŋa renc irmesün, sen āvāz u nālesin işidesin, didi, aŋa **(7)** rıżā virdi. Zindāncı Yūsuf'a geldi, eyitdi: Baŋa fermān oldı+ki **(8)** saŋa zaḫm irişdüreyim, benüm fikrüm-de yoḳdur ki sen maḥzūn olasın. **(9)** Bir nesne ḳoyayım, aŋa tāziyāne urayım, sen nāle eyle, döger ṣansunlar, **(10)** didi. Eyle itdiler. Yūsuf nāle ḳıldı. Züleyḫā'nuŋ gözleri giryān, **(11)** göŋli biryān oldı. Bām-ı zindāndan ah eyledi. Bu ṭarīḳ ile **(12)** Yūsuf ʿa. ṣ. s. zindān içinde ḳaldı. Muṣannıf-ı **(13)** kāmil ʿa. r. elṭāf-ı Ḫaḳḳ'a müteʿallik bir ḥikāyet **(14)** yazmışlar. Naẓm ile terceme olındı.

(15) Luṭf-ı Ḫaḳḳ'a her kim ider iʿtimād, Pāk olur ol ādemīde iʿtiḳād.
(16) Luṭf-ı Ḫaḳ'la cümle iş āsān olur, Luṭf-ı Ḫaḳḳ'a dil viren insān olur.
(17) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ehl-i Ḫaḳḳ'a zād u ḳūt, Luṭf-ı Ḫaḳḳ'a maẓhar olan lā-yemūt.
(18) Luṭf-ı Ḫaḳ'dan bir nefes kesme ümīẕ, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur belki miftāh-ı kilīd.
(19) Luṭf-ı Ḫaḳ ile olur ḥāṣıl murād, Luṭf-ı Ḫaḳḳ'a lāzım itmek istinād.

95a

(1) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ḳullarına reh-nümā, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur dāyimā eyler ʿaṭā.
(2) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur virdi bu cānı bize, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur nūr-ı imān bize.
(3) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur her nefes lā-yenḳaṭiʿ, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur nefs anuŋla müntefiʿ.
(4) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ādeme virmiş zebān, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ẕikrini eyler beyān.
(5) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur semʿ virmiş gūş ile, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur fehm virdi hūş ile.
(6) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ẕevḳ virmiş bendeye, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur şevḳ virmiş bendeye.
(7) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur lems ile maʿlūm olur, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur kerem ü serd mefhūm olur.
(8) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur el ayaḳlar bī-gümān, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur anlaruŋ nefʿi ʿayān.
(9) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur rāḥat u nevm ü ḥużūr, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ḫāne vü bāġ u ḳuṣūr.
(10) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ḫilʿat-i cūd u kerem, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur ḫilʿat-i vālā-himem.
(11) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur başa envāʿ-ı libās, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur aṭlas u yāḫūd palās.
(12) Luṭf-ı Ḫaḳ'dur dāyimā emn ü emān, Luṭf-ı Ḫaḳ'dur gizlenür dem içre cān.

(13) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ṣaġ ola cism ile ten, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ola zinde her beden.
(14) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur baş ayaḳ olmaḳ bütün, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olmaya ʿālem tütün.
(15) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur kīsede olmaḳ direm, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olmaya dilde verem.
(16) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ola evlād u benāt, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ola maʿmūr her cihāt.
(17) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olmaya ẕātuŋda kīn, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ola ġālib şerʿ ü dīn.
(18) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur gelmeye ḳalbe ġurūr, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur baḫş ola her dem sürūr.
(19) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur itmeseŋ ġayẕ u ġażab, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur gözleseŋ ḥüsn ü edeb.

95b

(1) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur aç iken ṭoymaḳ kişi, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ḥaḳ söze uymaḳ kişi.
(2) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur vaʿdeye itmek vefā, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur itmemek cevr ü cefā.
(3) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur itmemek ẓulm ü sitem, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur eylemek beẕl-i himem.
(4) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ḫayr ṣanmaḳ ġayrıya, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olmaya ṭuş egriye.
(5) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur şefḳat ü raḥm-ı ʿamīm, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ḫalḳa olmaḳlıḳ raḥīm.
(6) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur bendede şerm ü ḥayā, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur dilde olmaḳlıḳ żiyā.
(7) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur senden incinmezse mūr, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur baḳmamaḳ insāna ḫor.
(8) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur sevmek İslām ehlini, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur gözlemek nām ehlini.
(9) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur çāre ikrām eylemek, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur luṭfını ʿām eylemek.
(10) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur söylemek ḥaḳ sözleri, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur sevmemek yüzsüzleri.
(11) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur şād ḳılmaḳ sāʾili, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur görmemek hiç cāhili.
(12) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olasın maẕlūma yār, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur olmasaŋ aḫyāra mār.
(13) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ṣādıḳ olmaḳ sözde er, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur eylemek ʿadl-ı ʿÖmer.
(14) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ḫande-rūy olmaḳ kişi, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur misk-būy olmaḳ kişi.
(15) Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ehl-i minnet olmamaḳ, Luṭf-ı Ḥaḳ’dur ehl-i ġaybet olmamaḳ.
(16) Luṭf-ı Ḥaḳk’a yoḳ nihāyet ey ʿazīz, Bu söze inṣāf ider ehl-i temiz.
(17) Devr-i Ḥaccāc idi ʿālem şūr idi, Ol zamānda ẓulm ile meşhūr idi,
(18) Bir ulu kimse aŋa maġżūb idi, Kim yanında cürm ile maʿyūb idi.
(19) Çoḳ zamān oldı mübāşir ṭutmaġa, Gevher-i cānını alup yutmaġa.

96a

(1) Buldı furṣat geldi bir dem yanına, Her cihetden diş bilerdi cānına.
(2) Oldı emrine müsaḫḫar ol ulu, Dest-i ḳaṣdı intiḳām ile ṭolu.
(3) Didi ey dīn düşmanı girdüŋ ele, Kim dir idi+kim seni bunda gele.
(4) Emr ḳıldı urdılar bend-i ṣaḳīl, Oldı maḥbūs u muḳayyed ol cemīl.

(5) Didi iltüŋ sicne mescūn eyleŋüz, Gözlerin yaşıla pür-ġūn eyleŋüz.
(6) Üstine bir ev yapup metrūk idüŋ, Varlıġı aḥvālini meşkūk idüŋ.
(7) Ḳayd ururken destine ḥaddād anuŋ, Cevrine meşġūl iken bī-dād anuŋ.
(8) Ṭutdı yüzin āsumāna ol zamān, Didi emr ü ḫalḳ anuŋdur müsteʿān.
(9) Emr-i Ḥaccāc ile mescūn itdiler, Üstine bir ḫāne yapup gitdiler.
(10) Ḳaldı ol zindān içinde bī-günāh, Ṭutdı yüzin Ḥażret'e didi İlāh!
(11) Sen bilürsin ḥālümi Rabb-i kerīm, Raḥm u şefḳat eyle baŋa ey raḥīm!
(12) Ḳoydılar sicne baŋa dām itdiler, Rūz-ı ʿömri dükedüp şām itdiler.
(13) Ġurbete düşdüm enīs ol ey Ḫudā! Olmamışdur kimse luṭfuŋdan cüẕā.
(14) Mūnisüm yoḳ ẕikrüŋ olsun hem-demüm, İsm-i ʿālā şānuŋ ile maḥremüm.
(15) Başladı nāz u niyāza ol ġarīb, İtdi ḥācātın revā ol+dem mücīb.
(16) Gice irdi geldi sicnüŋ ḥārisi, Żabt içün meydān-ı ḥıfẓuŋ fārisi.
(17) Beklediler ṣubḥ olınca maḥbesi, Aŋa kimse bulmaya dest-resi.
(18) Rūy-ı ẓulmetden alındı çün niḳāb, Rūşen oldı ṣubḥ, ṭoġdı āftāb.
(19) Yoḳladı maḥbūs, seccān-ı pelīd, Gördi ādem yoḳ dögilmiş hep ḥadīd.

96b

(1) Maḫreci yoḳ beyti zindānuŋ dürüst, Oldı seccānuŋ ḳuvāsı cümle süst.
(2) Ḫavf-ı Ḥaccāc ile lerzān oldı, Gözleri yaşıla bārān oldı.
(3) Vardı bāzār içine aldı kefen, Bildi Ḥaccāc oynadur başıla ten.
(4) Ehline, evlādına ḳıldı vedāʿ, Vardı Ḥaccāc ile itdi ictimāʿ.
(5) Gördi seccānuŋ elinde var kefen, Didi maḥbūsı ḳaçurduŋ gibi sen.
(6) Aġladı feryād ḳıldı ol ʿases, Didi Ḥaccāc eyleme feryād kes.
(7) Sen aŋa dün ḳayd ururken ol hümā, Yüzine mekşūf idi vech-i semā.
(8) Didi emr ü ḫalḳ anuŋdur ey cüvān! Bildüm idi Ḥaḳ aŋa virür emān.
(9) Nidelüm fermān anuŋdur lā-yezāl, Emrine lā dimege yoḳdur mecāl.
(10) İtdi seccānı ʿaẕābından ḫalāṣ, Buldı ʿafvı cānibine iḫtiṣāṣ.
(11) Luṭfını gör ḫālıḳuŋ ey bü'l-heves, Bendeler ḥālinedür feryād-res.
(12) Luṭfına eyle tevekkül her zamān, Düşman u aʿdā elinden bul emān.
(13) Līk luṭf-ı Ḥaḳḳ'a maẕhar olmaġa, Fażl u tevfīḳine hem-ser olmaġa.
(14) Ḳabiliyyet lāzım imiş bendede, Emr ṭutan bende-i efgendede.
(15) Dāyimā emrine iden imtiṣāl, Rām olur ʿālem aŋa görmez melāl.
(16) Ehl-i ʿaḳla vācib olmaḳdur muṭīʿ, Lā-büd eyler Ḥaḳ anuŋ ḳadrin refīʿ.

(17) Luṭf umarsaŋ eyle ʿadlī pīşvā, ʿAdl-ı şahdur luṭf-ı Ḥaḳḳ'a reh-nümā.
(18) Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ʿadl olur bāʿiş-i ḳavī, Luṭf-ı Ḥaḳḳ'uŋ ʿadldur muḥkem evi.
(19) Luṭf-ı Ḥaḳ'dan isteyen ḥişşe naṣīb, ʿAdl u naṣfet cündüne olur naḳīb.

97a

(1) Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ʿadl olur her dem delīl, Luṭf-ı Ḥaḳḳ'a ʿadldur rūşen-sebīl.
(2) ʿAdl ile ābād olur mülk-i cihān, ʿAdl ile vāfir olurmış ins ü cān.
(3) ʿAdl ile maʿmūr olur mülk-i ḳadīm, ʿAdl ile ʿālem bulur ṭabʿ-ı selīm.
(4) ʿAdldur ʿizzet viren serverlere, ʿAdl olur tāc-ı saʿādet serlere.
(5) ʿAdldur miftāḥ-ı ḳufl-ı devletüŋ, ʿAdldur miʿmārı ḳaṣrı rifʿatuŋ.
(6) ʿAdl ile efzūn olur ʿömr ü zamān, Buldı şiddet adl ile Nūşirevān.

(7) El-meclisü't-tāsiʿ: Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. meclis-i evvelinde **(8)** ḳażā vü ḳadere müteʿalliḳ aḥvāl tasṭīr itdügi eclden ṭayy olınup. **(9)** Veheb bin Münebbih'den rivāyet iderler: Buḫtu'n-naṣr Beytü'l-Maḳdis'i **(10)** ḫarāb itdükde, Tevrāt'ı yaḳup nisvān ẕerārīsini seby eyleyüp **(11)** ve enbiyādan baʿżısını esīr eyleyüp, ʿUzeyr Nebī ṣ. ʿa. n. **(12)** ʿa. daḫı ol enbiyādan idi. Ḳırḳ yaşında olup arż-ı **(13)** Bābil'de esīr imiş. Bir gice iḥyā-yı leyl idüp enbiyānuŋ miḥnetlerini **(14)** tefekkür eyleyüp Beytü'l-Maḳdis'üŋ ḫarāb olduġını ve Tevrāt ocaġa **(15)** yanduġını teẕekkür eylemiş. Eyitmiş ki: Yā rabb, bunları sen ḫalḳ eyledüŋ, **(16)** meşiyyet ü irādetüŋ aŋa müteʿalliḳ oldı ki Ādem'i beşer-sivā idüp **(17)** melāʾikeye secde emr eyledüŋ, cennetüŋe idḫāl eyledüŋ, ʿahd-i şerīf **(18)** erzānī ḳılduŋ. Emrine muḫalefet eyledi, anı cennetden çıḳarduŋ, **(19)** yiryüzini aŋa mesken eyledüŋ, āḫirü'l-emr mevt ü fenā taḳdīr itdüŋ

97b

(1) ve Benī İsrāʾīl'i arż-ı muḳaddeseye getürdüŋ, anlar içinde ehl-i ʿişyān **(2)** çoġaldı, ʿadūlarını musallaṭ eyledüŋ, düşman eli ile anlara ʿaẕab **(3)** inzāl eyledüŋ ʿuḳūbetler gördiler. Peyġāmberlerini ḳatl eylediler, **(4)** kitāblarını yırtdılar, ʿibādet eyledükleri ḫāneleri ḫarāb itdiler. **(5)** Belī, anlar bir ḳavm idiler, ḫaṭālar ḳıldılar, ehl-i ḫaṭā olmayanlar eli **(6)** ile ʿaẕāblar eyledüŋ. Otuz yıl miḳdārı oldı, naẕar eyledüm, **(7)** ṣoŋra gelenlerüŋ ḫaṭāları anlardan ekṣer görinür, ḥikmeti nedür, didi. **(8)** Ḥaḳ s. t. aŋa bir melek gönderdi, eyitdi: Yā ʿUzeyr, dünyā **(9)** hümūmına düşdüŋ, göŋlüŋe ḥüzn getürdüŋ. Allāh teʿalānuŋ ḳażāsı **(10)** esrārını bilmek mi istersin, didi. ʿUzeyr neʿam, didi. Melek eyitdi: **(11)** Beni saŋa Allāh teʿalā gönderdi, senden baʿżı nesne ṣoraram, baŋa **(12)** ḫaber viresin, ben+daḫı sözler söyleyem, istimāʿ idesin. Yā ʿUzeyr, **(13)**

senden dilerem ki güneşden bir pāre kesüp ṣara eyleyüp baŋa viresin **(14)** ve benüm içün bir ölçek nūr ölçiviresin ve rīḥden bir miṣḳāl **(15)** yil vezn eyleyesin ve dünki geçüp giden güni bugüne redd eyleyesin, **(16)** didi. ʿUzeyr eyitdi: Bunlara kim ḳādirdür, ʿilmi irişmedügi **(17)** nesneleri kim suʾāl idebilür? Melek eyitdi: Yā ʿUzeyr, gör niçe **(18)** ʿācizsin, eger suʾāl eylesem yir altında ne deŋlü çeşme vardur ve deryāda **(19)** olan ṣular ne deŋlüdür. Ve Allāh teʿalā gökden indürdügi yaġmurlar

98a

(1) ḳaç ḳatredür ve dünyādan geçüp vefāt idenlerüŋ rūḥları **(2)** ḳaçdur ve arża defn olınan mevtānuŋ ḳabrleri ne deŋlüdür, **(3)** gökler ḳapuları ḳaçdur ve deŋizlerüŋ deriŋligi ne+miḳdardur ve cennetüŋ **(4)** yolı ḳandadur? ʿUzeyr eyitdi: Bunlaruŋ ʿilmini ben bilmezem. Eyitdi: Niçün **(5)** bilmezsin? Gözüŋ var görürsin, ʿaḳluŋ var anuŋıla bilmek gerek idüŋ. **(6)** Ya niçe dilersin ki Allāh teʿalānuŋ ʿilmini bilmek istersin ki Allāh teʿalā **(7)** ol ʿilm-i ġayb ile vāḥiddür, meşiyyet-i ʿaliyyesi ile ġayb umūrını **(8)** ḫalḳdan mestūr eyledi. kendü nefsi içün iḫtiyār ḳıldı. Girü **(9)** ol melek eyitdi: Yā ʿUzeyr, ḫaber vir, yiryüzinüŋ ṭūlı ne ḳadardur, **(10)** aġaçları ne deŋlüdür, yimişleri ne+miḳdardur, yapraḳlarınuŋ yaşı **(11)** ve ḳurusı ne deŋlüdür, yimiş ẓāhir olan ḳaçdur? Bir mertebeye **(12)** irişicek yimişler zāyil olur, niçün-dür, ṣular ḫod ol aġaçlaruŋ **(13)** altına cārīdür, üzerlerinden havā geçer. Yā ʿUzeyr, deŋizlere ṣūret **(14)** nedendür, mevcleri ḳalḳar, ḥaddine irişecek zamān ḳahr ile girü ḳaʿrına **(15)** redd olınur. Görürsin yā ʿUzeyr! Saŋa arż ile baḥirler muḫāṣame **(16)** itseler, arż dise ki: Bu ḳadar ṭaġlar ile müżāyaḳa geldi. **(17)** Aġaçlar dir: Üzerümde Rabb'ümüŋ maḫlūḳı çoḳdur, bir miḳdār yir almaḳ **(18)** isterem ki baŋa vüsʿat gele. Ve deŋizler daḫı diseler ki: Bu deŋlü **(19)** ṣular ki bendedür, emvācı çoḳdur ve balıḳları bī-nihāye, müżāyaḳam

98b

(1) vardur, ḳorudan bir miḳdār yir almaḳ isterem ki vüsʿat gele, diseler araları[nda][23] **(2)** niçe ḥükm ideridüŋ? ʿUzeyr eyitdi: Diridüm ki ikiŋüz bile bir ḥüccet **(3)** getürdüŋüz ki nefʿi yoḳdur, her birüŋüzüŋ bir ḥaddi ve müddeti vardur, **(4)** andan tecāvüz eylemezsiz. Melek eyitdi: Ne güzel vaṣf eyledüŋ ve niçe **(5)** ḥükm itdüŋ, ḥükmi nefsüŋe eyle ki Allāh teʿalā ehl-i dünyā içün bir ecel taḳdīr **(6)** eylemişdür, elbette ol vaḳte irişürler, bir ḥad ḳomışdur, lā-büd andan **(7)** geçilmez. Ehl-i arża lāyıḳ degüldür, semā ʿāleminden suʾāl eyleyeler. Allāh **(8)** teʿalā ol nesneleri ḳullarından maḥcūb idüp

[23] Bu sözcük her iki nüshada da ارالرى şeklinde yazılmıştır. Dil bilgisi bağıntısına göre ekleme yaptık.

kendü ʿilmine **(9)** maḫṣūṣ itmişdür. Allāh teʿālānuŋ meşiyyeti, ʿilmi bir perdedür ki **(10)** mekşūf olmaz. Cümle maḫlūḳāt anuŋ ʿilminden ḫaberdār degüllerdür. **(11)** ʿUḳūl ehlinüŋ cemīʿī ʿaḳılları aŋa irişmez, cümlesi ʿaczlerine **(12)** muʿteriflerdür. Ol bir emrdür ki kāf ile nūn arasında vāḳiʿ olmışdur. **(13)** Taḫḳīḳ bil+ki şu ādemi ġarḳ eylemez ve āteş kimseneyi ḥarḳ ḳılmaz ve demür **(14)** hiç bir nesneyi kesmez, illā anuŋ ḳudreti ile. Görmezmisin Benī İsrāʾīl'e **(15)** deŋiz içinde niçe yol virdi, Ḥażret-i İbrāhīm'e āteş içini niçe **(16)** gülistān eyledi, Ḥażret-i İsmāʿīl'üŋ boġazını kesmeyen bıçaġuŋ **(17)** yüzini niçe döndürdi, İbrāhīm keser diyü ne zaḥmetler çekdi, **(18)** bir ḳıl kesmek ḳudreti olmadı. Gördi ki iḳdām ider, söze gelüp **(19)** eyitdi: Yā İbrāhīm, niçün seni āteş yaḳmadı? Eyitdi: Emr geldi.

99a

(1) Bıçaḳ daḫı eyitdi: Baŋa daḫı fermān irişdi+ki İsmāʿīl'üŋ boġazını **(2)** kesmeyem. Baʿżılar dimişler ki: Allāh teʿalā Ḥażret-i İbrāhīm'i kemāl ḳudreti **(3)** ile ḥıfẓ idüp āteşe yandurmadı. Ḫalāyıḳ taʿaccüb eylediler. **(4)** Ḥażret-i Ḥaḳḳ'uŋ ʿa. c. irādet-i ʿaliyyesi bu yüzden oldı ki ol **(5)** ḫuṣūṣ, ʿāmme-i nāsa gösterile. وان منكم الا واردها muḳteżāsınca **(6)** cümle nāra dāḫil olsalar gerek ki ṣırāṭ üzredür, ol dem-de nās **(7)** iki fırḳa olalar, bir fırḳa āteş-den Allāh teʿalāya istiġāṣe itseler **(8)** gerek, bir fırḳadan daḫı āteş istiġāṣe ider. Allāh teʿalā içün **(9)** ḳullar vardur ki nār üzerine geçdükleri vaḳtde āteşüŋ yalıŋı ṭoŋa, **(10)** ḥarāreti ḳalmaya. Cehennem nidā eyleye ki: Geç yā müʾmin, senüŋ nūruŋ benüm **(11)** yalıŋumı söyindürdi, diye. Baʿżılar dimişler ki: Ḥaḳ s. **(12)** t. bir emre müteʿalliḳ olsa taḳdīrinde ol ḫuṣūṣ **(13)** muḳadder olsa aŋa esbāb taʿyīn eyler. Ol sebebler vāsıṭası **(14)** ile ol maḥkūm u maḳdūr olan umūr vücūda ve ẓuhūra gelür. **(15)** Görmezmisin ki Ḥaḳ s. t. mülk-i Mışır'ı ferāʿine elinden **(16)** almaḳ istedi. Benī İsrāʾīl'e taḳdīr itmişidi niçe sebebler iḥżār **(17)** eyledi. Yaʿḳūb peyġāmberi ʿa. n.ʿa. e. t. **(18)** oġullarından birisine maḥabbet virdi, ḳarındaşlarınuŋ ḥıḳd **(19)** u ḥasedlerine sebeb oldı. Anlaruŋ ḥasedlerini daḫı Ḥażret-i

99b

(1) Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. t. çāha atılmaġa sebeb **(2)** ḳıldı. Ol daḫı kārbān eli ile ḫalāṣına sebeb oldı. Seyyāre **(3)** vāsıṭası ile çāhdan çıḳduġı Mışır'a vuṣūlına sebeb oldı. **(4)** Mışır'a vuṣūlı daḫı ʿAzīz-i Mışır Yūsuf'ı ṣatun almaġa sebeb oldı. **(5)** Ol daḫı Züleyḫā'nuŋ Ḥażret-i Yūsuf'a ḳaṣdına sebeb oldı. **(6)** Ol ḳaṣd daḫı nisvāndan ṣādır olan efʿāle sebeb oldı. **(7)** Ol daḫı sāḳīnüŋ rüʾyāsı taʿbīrine sebeb oldı. Sāḳīnüŋ **(8)** düşi

taʿbīri daḫı melik-i Mışır'uŋ rüʾyāsına sebeb düşdi. **(9)** Andan şoŋra vāḳiʿ olan ḥālete naẓar eyle. Mūcib-i ʿibret-i ʿaẓīmedür. **(10)** Melik-i Mışır düş gördi, ol düş sebebi ile ḥayrete düşdi. **(11)** Ḥażret-i Yaʿḳūb'uŋ ṣ ʿa. mübārek gözleri görmedügine **(12)** Yūsuf'uŋ tezvīr ḳan ile düzdükleri ḳamīṣ sebeb oldı **(13)** ve şoŋra girü Yaʿḳūb'uŋ ehl-i naẓar olup gözleri gördügüne **(14)** girü Yūsuf'uŋ ḳamīṣi sebeb oldı. Firʿavun salṭanat-ı Mışır buldı, **(15)** māl ile iftiḫār eyledi. اليس لى ملك مصر و هذه الانهار تجرى من تحتى **(16)** didi. Şoŋra helāklıgı şuyla oldı. فاغرقناهم **(17)** فى اليم buyurdılar. Sübḥāna'llāhu'l-ʿaẓīm t. ş. Ebū Saʿīdü' **(18)** l-Ḫudrī rivāyet eylemişler. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. **(19)** t. on iki yıl zindānda ḳaldı. Müddet-i miḥnet ü belā

100a

(1) münḳażī oldı. Ḥaḳ s. t. Cebrāʾīl'i ʿa. s. **(2)** irsāl eyledi. Cebrāʾīl daḫı ṣūret-i ḥasene vü heyʾet-i cemīle **(3)** ile zindāna daḫil oldı. Ḥażret-i Ṣıddīḳ'e görindi. Ol+da **(4)** taʿaccüb eyledi. Anuŋ gibi ṣūret-i cemīle anda neyler, didi. **(5)** Cebrāʾīl, Ḥażret-i Yūsuf'a selām virdi. Selāmını aldı, eyitdi: **(6)** Ey Ṣıddīḳ, beni bilürmisin? Yūsuf eyitdi: Bir ṣūret-i ḥasene vü rīḥ-i **(7)** ṭayyibe görinürsin, ehl-i ḫaṭā vü günāh erbābına beŋzemezsin. Allāh teʿalā **(8)** saŋa raḥmet eyleye, kim-sin, didi. Ol eyitdi: Ben senüŋ ḳarındaşuŋ **(9)** Cebrāʾīl'üm, yā pāklaruŋ pākı veyā muḳarreblerüŋ reʾīsi veyā ṭāhirlerüŋ **(10)** nesli niçesin, didi. Eyitdi: Ḥabībüm Cebrāʾīl niçün beni ṣāliḥlere **(11)** teşbīh idersin, ṣıddīḳler ismi ile nidā idersin, beni ṣāliḥler **(12)** ʿidādında ḳorsın? Ben bir bölük mücrim-ler içindeyem, ehl-i günāh yirlerine **(13)** oturmışam, didi. Cebrāʾīl eyitdi: Bilmezmisin, Allāh teʿalā seni **(14)** ṭāhir ḳıldı, peyġāmberler olduḳları yiri pāk eyledi, ol yirde **(15)** peyġāmber otururlar, yiryüzinüŋ ġāyet ile pāklarıdur. Allāh teʿalā **(16)** senüŋ içün bu zindānı pāk eyledi, eṭrāfını senüŋ eclüŋ içün **(17)** ṭāhir ḳıldı, seni ṣıddīḳlere baş eyledi. Ne deŋlü belā geldi **(18)** ise ḫulḳuŋ müteġayyir olmadı. Bendelik ḥāletleri ḥürriyyetüŋi zāyil **(19)** itmedi. Allāh teʿlā ʿibādetinde saŋa zindān aġır gelmedi. Allāh teʿalā

100b

(1) seni esmāʾ-i ṣıddīḳīn ile tesmiye eyledi. Rabbüŋ saŋa selām ider, buyururlar **(2)** ki: Ḥālüŋ niçedür? Maʿa-hāẕā, ḥālüŋe senden daḫı aʿlem-dür. Yūsuf **(3)** eyitdi ʿa. n.ʿa. e. t.: Yā ḳarındaşum Cebrāʾīl, **(4)** ẓāhir ḥālüm şehādet ider, her ḥālde ḥamd Rabb'ümedür. Zindānda zamānum **(5)** ṭavīl oldı, bedenüm-de olan ḳaydlar baŋa müżāyaḳa virdi, güyā **(6)** incüklerüm-de yılanlar ṭolanmış-dur, ḳalḳmaḳ istesem aġır

gelüp **(7)** otururam. Ẓāhirde ʿilletüm yoḳ, civārum-da ādem-ler var, ṣaġ görinürler, **(8)** ammā ḥayātdan çıḳmışlardur, anlara zindāncı gelür ise ḳorḳularından **(9)** cigerleri öçer. Kimsene ziyāretümüze gelmez, gözlerüm bir nesne görmez ki **(10)** andan mesrūr u şād olam, ḳulaḳlarum bir nesne işitmez ki behcet **(11)** vire. Benüm yanumda gice ile gündüz berāberdür. Gūyā ḳafesde oturur **(12)** ḳuş gibiyem ki ḳanatları kesilmişdür. Uçmaḳ isterem, mecāl yoḳ ki **(13)** müsāʿade eyleye. Bir ḥabībüm var idi, beni terk eyledi , müfāreḳat **(14)** ḳıldı. Ol benüm içün aġlar, ben anı ẕikr itdügüm gibi aġlaram, ne olaydı **(15)** benüm içün ferec olaydı. Ey rūḥu'l-emīn, hiç Yaʿḳūb'dan ḫaberüŋ **(16)** varmıdur? Eyitdi: Neʿam, Allāh teʿalā aŋa ṣabr-ı cemīl müyesser eyledi, **(17)** firāḳuŋıla maḥzūndur, yüz şehīd ecri deŋlü ṣevāb buldı. Eyitdi: **(18)** Ya ḥāli niçedür? Eyitdi: Allāh teʿalā senüŋ aḥvālini bildürmedi, **(19)** sen ḥayātdamısın, yoḫsa meyyitmisin bilmez. Allāh teʿalā senüŋ

101a

(1) emrüŋi anuŋıçun ketm itdi ki belāsı şedīd olup ziyāde ecre **(2)** müstaḥaḳ ola, didi. Nitekim Ḥażret-i İbrāhīm ʿa. ṣ. s. **(3)** cesedi āteşe yanmaḳ, develeri boġazlanmaḳ, dostlarından **(4)** ayrılmaḳ ve ḳavminden baʿīd olmaḳ ʿarż olınduḳda Allāh teʿalānuŋ **(5)** emrini iŋtiyār eyledi, fermānına rıżā virdi. Ol eclden ḫullet **(6)** ü niʿmet buldı ve oġlı içün mesrūr u şād oldı, ẕürriyyetinde **(7)** nübüvvet ü kitāb u ḥikmet muḳadder eyledi. Şimdi ol zamān-laruŋ **(8)** vaḳtidür ki Allāh teʿalā saŋa yed-i ʿulyā ʿaṭā eylemek vaʿde itmişidi, **(9)** ḳarındaşlaruŋ üzerlerine muẓaffer olasın. Rıḳḳıyyetden āzād u ḫalāṣ, **(10)** nāsa ḥürriyyetüŋ ẓāhir ola, gökçek ḫaberlerüŋ ve ṣadāḳatuŋ biline, **(11)** gördügüŋ düşler ṣaḥīḥ ola, saŋa ẓulm idenlerden inṣāf **(12)** göresin, saŋa mülk-i Mışır'ı iḥsān u ʿaṭā eyleye, saŋa ḥürmet **(13)** ü ḫużūʿ eyleyeler. Seni ʿazīz ḳıldı. Cebbārlar senüŋ içün **(14)** ẕelīl ola, heybet ü meveddet libāslarını geydüreler. Ḳulūb-ı ḫalḳda **(15)** maḥbūb olasın. Raḥmeti ile bir dereceye irişesin ki ābāʾ-i ṣāliḥīn **(16)** aŋa irişmiş olmaya. Melik Reyyān gice bir düş gördi diyü tafṣīli **(17)** didi teʾvīli daḫı şöyledür. Ey Ṣıddīḳ, saŋa beşāret olsun ki **(18)** sen Allāh teʿalānuŋ ṣıddīḳisin, babaŋ İsrāʾīlü'llāhdur ki Ẕebīḥü' **(19)** llāh oġlıdur. Ol+daḫı Ḫalīlü'llāh oġlıdur, diyü vedāʿ eyledi.

101b

(1) Ol gice Melik Reyyān uyudı, ḫavāṣı bile idi. ʿUẓemāʾ-i ḳavminden **(2)** ve rüʾesāʾ-i memālikinden çoḳ kimseneler varıdı. Ṣülüṣ-i leyl-i āḫīrde uyḳudan **(3)** uyandı, ḫavfnāk olmış. Eyitdiler: Melik, saŋa noldı, ne ḥāletdür, **(4)** cümlemüz saŋa fidā olsun, didiler.

Eyitdi: Ḳavmümüŋ ʿālimlerini **(5)** ve müneccimlerini ve kāhinlerini ve ʿāḳıllarını cümle cemʿ idüŋ, bir ʿaceb düş **(6)** gördüm, şānı ʿaẕīm-dür, taʿbīr eylesünler, ol düşde baŋa **(7)** ziyāde ḳorḳu geldi, didi. Aṣḥābı daḫı anuŋ cezaʿ u fezaʿından **(8)** bī-ḥużūr oldılar. Sürʿat ile ne deŋlü ʿuḳūl u ʿulūm ehli **(9)** varısa kāhinleri, müneccimleri cümle getürdiler. Anlara ḫiṭāb **(10)** itdi: Düşümde gördüm ki Nīl kenārında idüm, Nīl'den yedi ʿaded **(11)** semüz baḳarlar çıḳdılar, memeleri süd ile ṭopṭolu, anlaruŋ **(12)** ʿaḳabince yedi ṣıġırlar daḫı çıḳdılar, arıḳ ḫurtūmları yırtıcı **(13)** cānverler gibi gelüp ol semüz ṣıġırları cümle yidiler, derilerini **(14)** pārelediler, ḳanlarını dökdiler, birisi ḳalmadı. Ben ol arada **(15)** ḥāżır idüm, nā-gāh taḫtum altından yedi yaşıl sünbüller görindi, **(16)** her birinde ḫūşeler var, dāneleri irişmiş. Bir köşeden daḫı **(17)** yedi sünbül daḫı çıḳdı, ḳurumış idi, dāneleri yoḳ, **(18)** ol ḳurumış sünbüller sebz olan sünbüller yanına gelüp anlar da **(19)** ḳurudı. Bu düş baŋa ziyāde ʿaceb görindi, ḫavf iderem,

102a

(1) taʿbīr bilüriseŋüz beyān idüŋ, didi. Sāmiʿ olanlar taʿbīrinde **(2)** mebhūt oldılar. ʿİlm-i taʿbīre mālik kimsene yoġıdı. Eyitdiler: **(3)** Ḳalbüŋüzi buŋa meşġūl itmeŋ, aḍġāṣ u aḥlām-dur, ḥaḳīḳat **(4)** degüldür, didiler. Çoḳ ḳīl ü ḳāl olup şoŋra inṣāfa gelüp **(5)** biz düş taʿbīrine vāḳıf degülüz, diyü cehāletlerine iʿtirāf itdiler. **(6)** Melik daḫı sākit olup anlar didügi üzre iʿtiḳād eyledi. **(7)** Ol sāḳī ki aḥvāli ẕikr olınmışıdı ol meclisde ḥāżır idi. **(8)** Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. aŋa beni ẕikr eyleyesin, **(9)** dimişidi, meẕkūrun ḫāṭırından gidüp Yūsuf'ı unıtmışıdı. Ol **(10)** maḥalde gelüp melike eyitdi: Bunlaruŋ didükleri bāṭıldur, aḥvāli **(11)** bilmezler, beni zindāna gönderüŋ, zindānda bir cüvān vardur, ḥakīm ü ʿalīm-**(12)**-dür, düş aḥvālinden ʿacīb ü ġarīb ʿilmlere vāḳıf-dur. Ol zamānda **(13)** ki bize ġażab itmiş idüŋüz, zindānda anuŋ ile bulışup muṣāḥabet **(14)** itmişidüm. Tefsīr-i Yezidī'de bu vechile vaṣf eylemiş ki: Bir cüvān **(15)** ʿāḳıl u ḫıredmend, millet-i İbrāhīm üzredür, giceler muttaṣıl namāz ḳılur, **(16)** gündüzlerde oruç ṭutar, ḫastaları ʿiyādet eyler, anlar içün **(17)** darular alur, ʿilāclar ider, dil-teng olanları ḫoş-ḫāṭır eyler, **(18)** maẓlūmlara tesellī virür, nevmīẕlere ferecler, muştular ümīẕvār ider, **(19)** ṭaʿāmını ehl-i zindāndan ḥācetmend olanlara virür. Bunuŋ birle

102b

(1) cüvāndur. Serv-ḳad, siyāh çeşm, peyveste ebrū, nīgū endām, teng **(2)** dehān, rūşen dīdār, ḫāmūş olsa mehābetde, söze gelse **(3)** melāḥetde, ıraḳdan görinse ṣavleti, yaḳından müşāhede olınsa **(4)** ḥalāveti var. İbrāhīm Ḫalīl oġullarından Vādī-i

Kenʿān’da olan **(5)** peyġāmberlerden Yaʿḳūb Nebī oġlı imiş, diyü Ḥażret-i Yūsuf’uŋ **(6)** ʿa. n. ʿa. e. t. aḥvālini ḥikāyet eyledi. Melik **(7)** eyitdi: Yā niçün dimedüŋ? Eyitdi: Ol zamānda ġażabuŋuz var idi, **(8)** ḳorḳdum ki cerīme-i sābıḳa girü yād olına, baŋa ġażabuŋuz müştedd ola. **(9)** Pes melik eyitdi: Saŋa iẕn virdüm, var, anuŋıla bulış, didi. **(10)** Sāḳī daḫı zindāna gelüp Ḥażret-i Yūsuf ile ṣ. ʿa. n. **(11)** ʿa. e. t. bulışup temelluḳlar eyledi, aḥvālini ferāmūş **(12)** itdügine ʿöẕrler ḳıldı. Vāḳiʿ olan ḳuṣūr ḳaṣd u ʿişyān ile **(13)** olmadı. Belki ġaflet ü nisyānıla oldı, didi. Pes meliküŋ **(14)** düşini beyān eyledi. Yūsuf işidüp düş aḥvāli maʿlūm **(15)** olıcaḳ Yūsuf eyitdi: Melike di: Bu düşde bir beliyye vardur, raʿiyyete **(16)** irişür. Belā daḫı gelmedin evvel tedāriki itmek gerek. Zirā melik raʿiyyet **(17)** ile melik-dür. Raʿiyyetüŋ ḥali ṣalāh üzre lā-büddür. Meliküŋ **(18)** ḫidmetkāra iḫtiyācı baş ayaġa muḫtāc olduġı gibidür, pādişāhlaruŋ **(19)** intifāʿı aʿvān iledür. Yiryüzi yaġmur görmese elbette

103a

(1) münşaḳ olur, yarılur, anuŋ şifāsı seḥāb iledür. Nās daḫı **(2)** ẓulm görseler devāsı imām-ı ʿādilüŋ ʿadlidür. Melike söyle ki **(3)** ol gördügi yedi semüz baḳarlar ile yedi sünbül ki yaş idi **(4)** ol yedi yıl-dur ki ucuzlıḳlar olup çoḳ ḫayrlar görilür. Ol **(5)** arıḳ ṣıġırlar ile ḳuru sünbüller ki ol semüz baḳarları yidiler **(6)** ve sebzleri zerd eylediler, yedi yıl ḳaḥṭ olsa gerekdür. **(7)** Semādan ḳaṭre nāzil olmaz ve yirden nesne bitmez. Ol ucuzlıḳ **(8)** zamānlarında zirāʿat itdürüp ġalleleri ṣaḳlamaḳ gerekdür, diyü tafṣīl **(9)** eyledi. Sāḳī daḫı mürācaʿat eyleyüp melik meclisine geldi. **(10)** Ḥażret-i Yūsuf didügi aḥvāli cümle taḳrīr eyledi. Bu taʿbīrden **(11)** melik ü sāyir ḫavāṣ taʿaccüb eylediler. Cemīʿīsi faẓlına ve ʿilmine **(12)** iʿtirāf itdiler. Fıṭnat u ʿaḳl ise ancaḳ olur, didiler. **(13)** Bu aṣl kimsene zindānda olmaz, varuŋ anı bunda getürüŋ, didi. **(14)** Melik ṭarafından bir ādem varup ṭaleb ü daʿvet eyledi. Ḥażret-i **(15)** Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. ben zindāndan niçe çıḳaram, **(16)** bu deŋlü zamān mescūn oldum, benüm aḥvāli görmediler, var girü **(17)** melike istifsār eyle, ol ʿavratlar ki ellerin kesdiler, Allāh teʿalā **(18)** anlaruŋ mekrlerine ʿalīm-dür, anlaruŋ ḥāli niçe oldı, didi. **(19)** Maḳṣūd-ı şerīfleri melik kendüniŋ ʿiffet ü berāʾatini bilmek idi.

103b

(1) Ol ādem gelüp bu vechile ḫaber viricek melik Züleyḫā'yı[24] ve cümle ol **(2)** ʿavratları cemʿ eyledi. Yūsuf ile olan aḥvāl-i ṣaḥīḥ niçedür, **(3)** diyü teftīş eyledi. Cümlesi eyitdiler: Ḥāşā, anuŋ yaramazlıġı yoḳdur. **(4)** Ol isnād olınan günāhdan berīdür, didiler. Züleyḫā daḫı iḳrār **(5)** u iʿtirāf eyledi. Şimdi ḥaḳḳuŋ beyānı vaḳti geldi, ḥaḳ bāṭıldan **(6)** cüdā olur. Muḳırr u muʿterifem ki aŋa iftirā eyledüm. Ol ṣādıḳdur, didi. **(7)** Melik resūli gelüp ḫatunlaruŋ iḳrārlarını Ḥażret-i Yūsuf'a **(8)** ḫaber virdi. Baʿżılar dimişler ki: Cebrāʾīl daḫı nāzil olup aḥvāli **(9)** bildürdi. Yūsuf'a eyitdiler: Pādişāh seni ḥabsden çıḳarmaḳ **(10)** emr eyledi, bu tevaḳḳuf nedür, didiler. Eyitdi: Melik bilsün ki **(11)** ben aŋa ḫıyānet itmedüm, nefsümi berī iderem, taḥḳīḳ nefs-i emmāre bi's-sūʾdur, **(12)** İllā ki Rabb'üm raḥm eyleye, yaʿnī ʿiṣmet vire, günāha irtikāb itmeye. **(13)** Baʿżılar eyitmişler: Bu ʿöẕri beyān eylemese melik ḫāṭırından töhmet **(14)** zāyil olmazıdı. Vaḳtā ki töhmet berī olup niʿmet-i ʿiṣmet ẓāhir **(15)** oldı, zindāndan çıḳdı. Dirler ki Ḥażret-i Yūsuf içün **(16)** ṣ. ʿa. n. ʿa. Ḥaḳ s. t. iki nesne **(17)** taḳdīr eylemişdür. Biri ḥüsn-i ḫilḳat, biri ʿilm ü fıṭnat. Ḥüsn-i ḫulḳı **(18)** cemāl-i bī-miṣāl, ʿilm ü fıṭnatı kemāl-i maʿnā. Cemāli belāsına sebeb, **(19)** ʿilmi necātına bāʿiṣ oldı. Tā ʿālem ḫalḳı bileler ki ʿilm cemālden

104a

(1) görklüymiş. Yūsuf'uŋ ʿilm-i rüʾyāsı sebeb-i mülk-i dünyā oldı. ʿAceb **(2)** degül ki ʿilm-i ṣıfāt-ı Mevlā ʿārife sebeb-i mülk-i ʿuḳbā ola. Ve zindāndan **(3)** çıḳariken zindānda olanlara dil-ḫoşlıḳ-lar eyledi, ḫalāṣ u ferec **(4)** bulmaḳlarına ümīẕvār ḳıldı. Anlar içün duʿā eyledi: اللهم **(5)** اعطف عليهم بقلوب الاخيار ولاتنعم عليهم الاخيار **(6)** Yaʿnī Bār-Ḫudā! Eyülerüŋ göŋüllerini bunlar içün şefḳatlü eyle ve bunlardan **(7)** ḫaberleri gizlü eyleme, āşikār ḳıl. Dirler ki ol duʿānuŋ teʾṣīridür, **(8)** zindānlarda eṭrāf u cevānibüŋ ḫaberleri eksük olmaz, bilürler. **(9)** Çünki zindānuŋ ḳapusına geldi, ḳapuya yazdı ki: هذاقبور **(10)** الاحياء وبيت الاحزان وتجربة الاصدقاء وشماتة الاعدا **(11)** Ġusl eyledi. Pāk cāmeler geyüp sarāya revāne oldı. Muṣannıf-ı **(12)** kāmil ʿa. r. bu maḥalde bir ḥikāyet īrād eylemişler. **(13)** Ṣūret-i naẓm ile taṣvīr olındı.

(14) Nefs kim işrāb ider ẕenb ü günāh, Rūḥ u cānuŋ düşmanıdur rū-siyāh.

(15) Nefs kim Ḥaḳ'dan seni dūr eyleye, Eger rām olsaŋ seni ḫor eyleye.

[24] Her iki nüshada da زليخايه şeklinde yazılmıştır. Dil bilgisi bağıntısına göre düzeltme yaptık.

(16) Muḳteża-yı nefse uysaŋ ey aḫī, Bil anı taḥḳīḳ olursın dūzaḫī.
(17) Nefs saʿy eyler günahkār olasın, Pāy-ı cāna batmaġa ḫār olasın.
(18) Nefsdür cümle ʿadūlardan eşedd, Gūyā ḳoynuŋda yatur bir esed.
(19) Gözedür furṣatları cān almaġa, Cānı neyler belki īmān almaġa.

104b

(1) Rūz u şeb yār u muṣāḥibdür saŋa, Ehl-i nār itmege ṭālibdür saŋa.
(2) Uyma zinhār ol pelīd fācire, Çıḳarur seni yoldan ol kāfire.
(3) Nefse gerʿaḳluŋ senüŋ ġālib durur, Nefsile itmek ġazā vācib durur.
(4) Cehd ḳıl kim olasın ehl-i cihād, İtmedin nefsüŋ saŋa ẓulm ü fesād.
(5) Virme ruḫṣat nefse māyil olmaġıl, Āteşe düşmeŋe ḳayil olmaġıl.
(6) Muḳteżā-yı nefsdür ṭūl-ı emel, Nefse uysaŋ çoḳdurur mekr ü ḥiyel.
(7) Nefsine maġlūb olan mecnūn olur, Ādemīlikden çıḳar, maġbūn olur.
(8) Nefs eline virmegil tīzçekʿinān, Esb-i nefsüŋ başını çek ey cüvān.
(9) Nefs ser-keş-dür, düşersin atdan, Nesne ḳalmaz görmedük āfātdan.
(10) Nefsdür sāḥir, ʿaceb mekkāredür, Sāḥiri rehber iden āvāredür.
(11) Ṣūret-i ḥaḳ-daʿaceb telbīs ider, Nefsüŋ adın ehl-iʿaḳl iblīs ider.
(12) Düşürür efkāraʿaḳlı hiç ider, Dürlü ehvā ile pīç-ā-pīç ider.
(13) Nefse ruḫṣat virenüŋ baḳ ḥāline, Vāḳıf ol, eyle naẓar efʿāline.
(14) Bir cüvān itmiş ḥikāyet bir zamān, Varmaġa bir beldeye olmış revān.
(15) Yoġımış māl u menāl u dirhemi, Ol eclden çoġımış ammā hemi.
(16) Girmiş ol şehr içine tenhā vü aç, Faḳrıla dil-ḫasta, muḥtāc-ıʿilāc.
(17) Yolı bir bāzāra irmiş izdiḥām, Ḫalḳ alup virmekde cümle ḫās uʿām.
(18) Nefs dimiş, olsa bir ḫatun saŋa, Ḫarcuŋa beẕl eylese altun saŋa.
(19) ʿĪş üʿişret eyleseŋ ḫoş-şād u kām, Şehr içinde māl ile olsaŋ be-nām.

105a

(1) Belki bir ḫˇāce olayduŋ muḥteşem, Ṭolu eṭrāfuŋ ola ḫayl u ḥaşem.
(2) Bu ḫayāl ile giderken bü'l-heves, Yapışurlar nā-gehān birḳaçʿases.
(3) Uġrısın diyü iderler töhmeti, Başına üşer cihānuŋ miḥneti.
(4) Mübtelā-yı ḳayd u zencīr itdiler, Ḳahr u ḳatle belki tedbīr itdiler.
(5) Bildiʿārif nefsüŋ āşūbıdur, İtdügi efkārınuŋ maġlūbıdur.
(6) Ḳalbini döndürdi ol maḳṣūddan, ʿAfv u luṭf itdi recā maʿbūddan.
(7) Ol maḥalle nā-gah irdi bir ulu, Ṣāḥib-i ḥükm ü firāset baḫtlu.

(8) Didi niçün ṭutduŋuz bu ādemi, Başına teng eyledüŋüz ʿālemi.
(9) Didiler sārik̟ durur girdi ele, İtdügi efʿālidür geldi yola.
(10) Ol ulu itdi cüvāna bir naẓar, Gördi yok̟ ẓāhirde töhmetden eṣer.
(11) Emr ḳıldı anı āzād itdiler, Cānına ʿafv u ʿaṭā zād itdiler.
(12) Ḳurtılup ol varṭadan buldı ḫalāṣ, İtdi behcet cānibine iḫtiṣāṣ.
(13) Düşdi ḳalbine girü bu dāʿiye, Başladı aġvāya nefs-i sāʿiye.
(14) Saŋa Ḥaḳḳ'uŋ ʿavnı vardur raḥmeti, İtdi zāyil üzerüŋden şiddeti.
(15) Cümle istiġfārı maḳbūl eyledi, Saŋa luṭfı beẕlini bol eyledi.
(16) Didi ʿārif ah ḳıldı bī-ʿaded, Ḥāl müşkil oldı evvel-den meded.
(17) Ṣaʿb olur bu ḫāṭıra āḫir baŋa, İşidenler vāḳiʿüm acır baŋa.
(18) Geçmedi çoḳ dem girü yapışdılar, Oġrı diyü her biri ḳapışdılar.
(19) Aldılar subaşına iletdiler, Derdmende gör ki nidüp nitdiler.

105b

(1) Didiler meşhūr sārik̟dür kişi, Rūẓ u şeb uġrılık̟ itmekdür işi.
(2) Müstaḥaḳ-dur bu siyāset olmaġa, Cümle şehr ehline ʿibret olmaġa.
(3) Didi ṣubaşı bu beŋzer ṣāliḥe, Beŋzemez sīmāsı aṣlā ṭāliḥe.
(4) Emr ḳıldı arasunlar yanını, Üzerinde ḫırḳa vü hemyānını.
(5) Bir yirinde ṣurre-i dirhem buldılar, Bu ʿalāmet diyü anı aldılar.
(6) Fī'l-ḥaḳīḳa yoġıdı hiç ṣurresi, Pāk idi töhmet ġamından ġurresi.
(7) Ṭutmaġa pā-bend ü tezvīr itdiler, Bī-günāha cebre el bir itdiler.
(8) Didi ṣubaşı görüŋ bu ḥīlekār, Ṣūret-i faḳr ile māl eyler şikār.
(9) Geymiş üstine libās-ı ṣāliḥīn, Setr-i aḥvāl eylemiş bu ehl-i kīn.
(10) Boynına zencīr uruŋ pāyına bend, Maḥbes ü sicn içre olsun müstemned.
(11) Uġrıya oldı siyāset çünki farż, İdelüm aḥvālini sulṭāna ʿarż.
(12) İltüben zindāna maḥbūs itdiler, Cān u tenden cümle meʾyūs itdiler.
(13) Urdılar endāmına bend-i ṣaḳīl, Mübtelā-yı ḥüzn ü ġam oldı cemīl.
(14) aç u teşne gördi envāʿ-ı ʿaẕāb, Gördi Ḥaḳ taḳdīrine ṣabrı ṣevāb.
(15) Ḳıldı īmān ile zindānda namāz, Gice irdi oldı hengām-ı niyāz.
(16) Nevm esfārına yüz ṭutdı ʿuyūn, Yumdılar göz ʿālem içre nāʾimūn.
(17) Yüzini ṭutdı semāya ol ġarīb, Didi ey Rabb-i kerīm ü yā mücīb!
(18) Sicne girdüm emrüŋüŋ mescūnıyam, Leylī-i taḳdīrüŋüŋ mecnūnıyam.
(19) Ehl-i cürm ile beni itdüŋ celīs, Her ne geldi senden olmışdur nefs.

106a

(1) Yā İlāhī, kime şükr eyleyem, Niçeye dek işümi vā eyleyem.
(2) Çünki sen virdüŋ belā, endūh u ġam, Cānum oldı luṭfuŋıla muġtenem.
(3) Girü sensin ol belānuŋ zāyili, Ḥall ider luṭfuŋ eli her müşkili.
(4) Her żaʿīfe rıfḳ ider aḳvā olan, Saŋa aġlar ṣāḥib-i belvā olan.
(5) Luṭfuŋuŋ ceybine yapışdum ḳavī, Ey ḳapusı ehl-i ḥācātuŋ evi!
(6) Bendeyem fermānuŋa ṭutdum boyun, Raḥmet olur baŋa senden her oyun.
(7) Ḳullaruŋa muṭlaḳā sensin kerīm, Hem kerīm ü hem laṭīf ü hem raḥīm.
(8) Gerçi taġyīr oldı eşkālüm İlāh! Girü ʿavnuŋ-dur baŋa püşt ü penāh.
(9) Bu belāda vir baŋa yā Rab, necāt, Tā edā ideyim saŋa deyn-i ṣalāt.
(10) Her belāya var göŋülde imtiṣāl, Terk-i ṭāʿātuŋa yoḳ ṣabra mecāl.
(11) Bu münācātı idince ol lebīb, İtdi ḥācātını maḳbūl ol mücīb.
(12) Çözilüp dökildi aġlālı hemīn, Oldı bendinden ḫalāṣ ol nāzenīn.
(13) Varıdı zindan içinde bir ḳuyu, Çekdi ṣuyı çāhdan aldı vużū.
(14) Secde-i şükr eyledi ol ḫalıḳa, Ol laṭīf ü ol kerīm ü rāzıḳa.
(15) İtdi istiġfār ile çoḳ çoḳ niyāz, Dökdi gözler yaşını ḳıldı namāz.
(16) Ḫatm idince sözüni ol nev-cüvān, Vardı yirlü yirine bend-i girān.
(17) Girü maġlūl oldı cümle pā vü dest, Ḳuvvet-i aʿżāsına geldi şikest.
(18) Emr-i Ḥaḳḳ'a eyledi ṣabr-ı cemīl, Lā-cerem buldı ḫalāṣa ol sebīl.
(19) Bāb-ı sicni geldiler ḳarʿ itdiler, İşidildi bir ṣadā, semʿ itdiler.

106b

(1) Bir velī maḥbūsdur āzād idüŋ, Giderüp aġlāl u ḳayddan şād idüŋ.
(2) Açdılar zindān oldı feṯḥ-i bāb, Geldi sicne bir niçe ʿālī-cenāb.
(3) Ḳayd u aġlālını iḫrāc itdiler, ʿİzz ü ḥürmet başına tāc itdiler.
(4) Ḳaldurup iʿzāzıla götürdiler, Meclis-i sulṭāna dek yetürdiler.
(5) Şāh ḳalḳup ʿazm-ı ikrām eyledi, Naḳd-ı cāh u ḳadr inʿām eyledi.
(6) Didi bāʿiṣ ne ola bu vaḥşete, Mübtelā olduŋ bu deŋlü firḳate.
(7) Didi cürm oldı baŋa bir ḫāṭıra, Geldi ġālib oldı nefs-i kāfire.
(8) Gördüm ol aġvā-yı nefsüŋ ḥāletin, Nūş ḳıldum niçe defʿa şerbetin.
(9) Şah daḫı itdi ḥikāyet ey ʿazīz, Ben+daḫı evvel idüm ehl-i temiz.
(10) Ṣoŋradan dünyāya itdi imtiḥān, Meyl idüp ehline tā oldum muhān.
(11) Sürdi dergahdan beni oldum ıraḳ, Şimdi olmışdur naṣībüm iftirāḳ.

(12) Şāhid ol sen itmeyem şahlıḳ daḫı, Terk ḳıldum ehlini ben ey aḫī!

(13) Bunı ḍedi, ḳodı tāc u taḫtını, Yoḳlıġa tebdīl ḳıldı baḫtını.

(14) Tā vefāt idince oldı münḳaṭıʿ, Ḳurb-ı Ḥaḳ'dan olmaġıçun müntefiʿ.

(15) Ḥaḳ teʿalā ide raḥmet cümleye, İrmeye buʿd ile firḳat cümleye.

(16) El-meclisü'l-ʿāşir: انا عرضنا الا مانة على السموات **(17)** والارض و الجبال Bu āyet-i kerīmede muṣannıf-ı fāżıl **(18)** ʿa. r. baʿż aḳāvīl-i laṭīfe īrād eylemişler. Cümlesi ẕikr **(19)** olınmadı. Baʿżılar emānet şol farīżalardur ki anuŋ fiʿlinde ṣevāb

107a

(1) terkinde ʿiḳāb ola dimişler. Baʿżılar emānet maʿrifetü'llāhdur. Ḥażret-i **(2)** Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. Leyle-i Miʿrāc'da ḳurb-ı Ḥaḳ ile c. **(3)** c. müstaʿid olduḳlarında Ḥażret-i Ḥaḳ c. ʿa. buyurmışlar ki: **(4)** Yā Muḥammed, müʾmin ü kāfir ü berr ü fācir ḳullarumdan saŋa şikāyetüm var. **(5)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. dimişler ki: Yā Rab, kāfir ile **(6)** fācir aḥvāli maʿlūm, yā berr ü müʾmin-den şikāyet nedür? Buyurmışlar ki: **(7)** Benüm ʿahdümi naḳż iderler ki emānet ü ḥıfẓ-ı cevāriḥdür. **(8)** Aḥādīṣ-i nebeviyyede mesṭūrdur. Naẓar u semʿ ü ḳalb emānetdür, cümle-**(9)**-sini ḥıfẓ lāzım-dur. Baʿżılar dimişler ki: Allāh teʿalānuŋ yedi **(10)** emāneti ʿabdüŋ ẓāhirinde ve yedi emāneti bāṭınındadur. Ẓāhirde olan **(11)** emānetler semʿ ü baṣar u lisān ve el ve ayaḳlar ve ferc. Bende semʿini ḥıfẓ **(12)** iderise ṣevābı سلام قولا من رب رحيم gözlerini ḥıfẓ iderise **(13)** وجوه يومء ذ ناضرة الى ربها ناظرة lisānuŋ ṣevābı الحمد **(14)** لله الذى وصدقنا وعده el ṣevābı فاما من اوتى كتابه بيمينه **(15)** baṭın ṣevābı كلوا واشربوا ayaḳ ṣevābı يوم نحشرالمتقين **(16)** ḥıfẓ-ı fercüŋ ṣevābı وزوجناهم بحورعين **(17)** Ammā bāṭın emānetleri himmet ü irādet ü niyyet ü fikret ü ḡaṭırat **(18)** u ʿaḳl u fehm ü ʿahd. Cümle bunlaruŋ ḥıfẓları muḳābelesinde **(19)** ṣevāb Allāh teʿalānuŋ rıżāʾ-ı şerīflerini baʿżılar emānet insāndan

107b

(1) ṣādır olur bir fiʿldür ki ādem ol fiʿli işledükde, kendü ḥavl-ı ḳuvvetümile **(2)** itdüm, dir ise ḡıyānetdür. Eger Allāh teʿalānuŋ ḥavl u ḳuvveti iledür **(3)** dir ise emāneti edā eylemiş olur. Baʿżılar emānet ʿamelde iḫlāṣdur, **(4)** dimişler. İḫlāṣ ne olduġını Rabbü'l-ʿizzetden c. c. ṣormışlar. **(5)** Buyurmışlar ki: İḫlāṣ benüm esrārum-dan bir sırdür ki ḳullarumdan diledügüm **(6)** kimsenede vedīʿat itmişemdür. Baʿżılar emānet nās arasında ḥükmdür, **(7)** ʿadl iden emāneti edā ider, cevr eyleyen żāyiʿ ḳılur, dimişler. **(8)** Baʿżılar emānet farīżalardur, mükemmel iden edā ider, noḳṣān üzre **(9)** olan ḡıyānet

eyler. Baʿżılar eyitmişler: Cümle eşyānuŋ ḥaẕ cihetinden **(10)** ġāyet nefīsi ve ḳadrinüŋ aʿẓamı emānet-dür. Dünyāda ol emānet ile **(11)** pādişāhlara ḳarīb olurlar, ʿuḳbāda melekü'l-mevte. Melik Reyyān **(12)** bin El-Velīd Ḥażret-i Yūsuf'dan ṣ. ʿa. s. emānet **(13)** müşāhede eyledi. انك اليوم لدينا مكين امين didi. **(14)** Yaʿnī dār-ı ʿAzīz'de bu deŋlü zamān olduŋ, ehline ḫıyānet itmedüŋ, **(15)** iḥsānından gördügüŋi unıtmaduŋ. Vaḳtā ki Ḥażret-i Yūsuf'uŋ **(16)** ḳatında berāʾat u ṣadāḳatı muḥaḳḳaḳ oldı. Pādişāhuŋ altundan **(17)** düzilmiş bir ʿarabası varıdı. Ol ʿaraba altun zencīrler ile **(18)** fīl üzerine geçürüp atlular ol fīli iḫāṭa eyleyüp atlular **(19)** ʿaḳabince yayalar ṣaflar baġlayup Melik Reyyān ḳapusından zindāna

108a

(1) varınca ḥarīrden sümāṭlar döşediler, fīl üzerinden yüridi, bu taʿẓīm **(2)** ile zindāna vardılar. Ḥażret-i Yūsuf'ı ṣ. ʿa. n. **(3)** ʿa. çıḳardılar. Melāʾ-i ʿaẓīm ile envāʿ-ı tekrīm ü taʿẓīm ile **(4)** getürdiler. Ḥaḳ s. t. ḳalblerine heybet bıraḳdı. **(5)** Yirinden ḳalḳup Ḥażret-i Yūsuf'uŋ şānına tekrīm ḳıldı. Aṣlā **(6)** kimseneye ḳalḳmaḳ ʿādeti degül idi. Yanına oturup anuŋıla **(7)** kelimāt eyledi. Melik Reyyān yetmiş dil bilüridi. Mecmūʿısını söyledi. **(8)** Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. cümle ol diller ile **(9)** cevāb virdi. Andan ṣoŋra ʿİbrānī dil ile söyledi, maʿlūmı degül **(10)** idi, fehm itmedi. Cümle lisānları bildügiyçün maḥabbeti ziyāde **(11)** oldı, eyitdi: Yā Yūsuf, benüm düşümi taʿbīr eyle, senden **(12)** işideyim, didi. Tamām düşüni söyledi, taʿbīrini daḫı eyledi. **(13)** Eyitdi: Yā Yūsuf, düşde ʿaceb yoḳdur, illā senüŋ taʿbīrüŋdedür. **(14)** Maʿnāsına ilhāmuŋ olup ʿilmüŋ irişmiş, kelāmuŋ mübārekdür, **(15)** fehmüŋ gökçek-dür, bu ʿilmi kimden ögrendüŋ? Eyitdi: Rabb'üm ṭarafından **(16)** gelür, bir melek vardur, adına Cebrāʾīl dirler, Ḥażret-i Ḥaḳḳ'uŋ **(17)** resūlidür. Girü Melik Reyyān eyitdi: Ya bu düşüŋ aḥvāli niçe **(18)** olur, tedbīr nedür ve bu umūra ṣāliḥ kimdür? Eyitdi: Ucuzlıḳ **(19)** zamānında ṭaʿām-ları cemʿ itmek gerek. Anbārlar ve maḫzenler bināsı lāzımdur ki

108b

(1) müżāyaḳa zamānında muḥtāclara iḥtiyāclarına göre taḳsīm olına, **(2)** isrāf olınmaya ve zerʿden ḥāṣıl olan tereke sünbülünde ṭura, **(3)** āfātdan maḥfūz ola, dānesi nāsa, ṣapı ḥayvāna meded olur. **(4)** Melik eyitdi: Bunuŋ cemʿine niçe ṭāḳat getürilür? Eyitdi: Ḳullaruŋuza **(5)** ve ġılmānuŋuza aʿvān u enṣāruŋuza ehl-i ḳurādan eṭrāfuŋuzda olanlara **(6)** emr idüŋ, ḥükmüŋüze imtiṣāl eylesünler. Ḳaḥt zamānı ʿām-dur, cümle **(7)** yiryüzine yayılur. Bu vechile tedārik görilecek, ṭaʿām sizüŋ yanuŋuzda **(8)** ḥāżırdur, virürsiz, nāsa

ḥayāt gelür ve hem ḫalḳ elüŋüzde **(9)** olur, sizüŋ içün ziyāde māl ḥāṣıl olur ki mülūkdan **(10)** kimseneye müyesser olmamışdur. Melik eyitdi: Yā Yūsuf, bu deŋlü **(11)** aḥvāle kimse ḳādir olmaz. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. **(12)** ʿa. didiler ki: Ḫazāyin-i arżа beni emīn eyle, ḥafīẓ ü ʿalīmem **(13)** ve hem Allāh teʿalānuŋ ḥükmi budur, baŋa daḫı maʿlūm olmışdur. Bu **(14)** ḫidmete ḳıyām ider, meṣāliḥ-i nāsuŋ tedbīrini bilürem. Melik eyitdi: **(15)** Ṣādıḳ-sın, bu umūra senden ġayrı ḳādir degüldür, seni bu emre vālī **(16)** itdüm, ḫātem ü tāc u serīr senüŋ olsun, ḥükmüŋ nāfiẕdür. **(17)** Şol nesne ki saŋa Allāh teʿalā ʿaṭā eylemişdür, senüŋ ḥaḳḳuŋda **(18)** āsāndur, Mışır'ı ve ehlini iḥyā idersin. Yūsuf eyitdi: **(19)** Ḫātemüŋüz ile emrüŋüzi yirine getürürem, serīr ile pādişāhlıguzı

109a

(1) iẓhār iderem, ammā tāc benüm ve atalarumuŋ libāsı degüldür. Melik Reyyān **(2)** eyitdi: Sen başuŋa geymez iseŋ ben+daḫı başdan çıḳaruram, tā nās **(3)** bileler ki saŋa taʿẓīmden ötürü tācı çıḳardum, seni nefsümden **(4)** fāżıl itdüm, diyü tācı başına ḳodı, ḫātemi virdi, taḫtına **(5)** geçürdi, eyitdi: Her ne emr ideriseŋ rıżā virdüm, ʿilmüŋ ile ʿāmil **(6)** oluram. Şeref ü edebüŋ ve ḫışāl-ı ḥamīde ki sende vardur ḳabūl **(7)** iderem, ḥükm senüŋ ḥükmüŋ, ḳul senüŋ ḳuluŋdur, semʿ ü ṭāʿat **(8)** ile muṭīʿem, sen muḳaddemsin, ben saŋa tābiʿem, didi. Girü eṭrāfında **(9)** olan vezīrlerine varup devletine ve cümle reʿāyāsına eyitdi: **(10)** Ben ne dirisem işidürsiz, benüm kelāmuma muṭīʿ olurmısız? Cümlesi **(11)** tābiʿ ü sāmiʿ ü muṭīʿüz, rıżāŋ isterüz, didiler. Melik **(12)** eyitdi: On dört yıl umūrumı saŋa tefvīż eyledüm, ḥükm ü mülk **(13)** senüŋ olsun, niçe dileriseŋ ḥükm eyle, ol müddet geçdükden **(14)** ṣoŋra girü ḥukūmet ü pādişāhī benüm olsun, baŋa teslīm eyle, benüm **(15)** yanumda senden ʿaẓīm kimsene olmasun, didi. Bunuŋ üzerine **(16)** ʿahd u mīṣāḳ eylediler. Cümle umūrı Ḥażret-i Yūsuf'a tefvīż **(17)** eyledi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı ṣ. ʿa. n. ʿa. **(18)** Mışır nevāḥīsinüŋ ahālisini cemʿ eylediler. Emr ḳıldı+ki ne+miḳdār **(19)** zirāʿate ḳabil yirler varısa cümlesini zirāʿat eyleyeler, her yirde

109b

(1) anbārlar ve maḫzenler ʿimāret itdürdi. Ekinler irişüp biçmelü olduḳda **(2)** emr eyledi, köklerinden yoldılar, binā olınan anbārlara, maḫzenlere iletdiler, **(3)** ṭoldurdılar, ādemler ve ʿāmiller ḳodı, ḫalḳa kifāyet miḳdārı üleşdürdiler. **(4)** Her yıl bu vechile iḳdām u ihtimām eylediler ki tā ucuzlıḳ **(5)** yılları tamām oldı. Ḥażret-i Ḥaḳ c. ʿa. Cebrāʾīl'e ṣülüṣ-i **(6)** leylde vaḥy eyledi ki yā Cebrāʾīl, ḳullaruma naẓar eyle, benüm **(7)**

rızḳlarumı yirler, benden ġayrıya ṭaparlar, anlaruŋ üzerlerine **(8)** ḳaḥṭ musallaṭ eyledüm, yedi yıl aç olalar, didi. Cebrāʾīl, Allāh **(9)** teʿālānuŋ iẕni ile arża indi. Nidā ḳıldı ki yā ehl-i Mışır, Allāh teʿalā **(10)** size ḳaḥṭ u cūʿ musallaṭ eyledi, didi. Er, ʿavrat ve oġlancuḳlar **(11)** uyḫudan uyandılar. El-cūʿ, el-cuʿ diyü feryād eylediler. Ḳaḥṭ **(12)** u cūʿ iki ḫaṣlet-dür, cemʿ olsa āḫiri helāk-ı nüfūsa irişür. **(13)** Ḳaḥṭ olıcaḳ ṭaʿāma ḥarīṣ ziyāde olur, ekl iderler, ṭoymazlar, **(14)** ḳanāʿat gider ve bereket ḳalḳar. Baʿżılar dimişler: Ṭaʿāma ihānet **(15)** olınsa Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a istiġāṯe ider. Ḥaḳ teʿalā daḫı **(16)** ṭaʿāmı ʿazīz ider, mükerrem ḳılur, ihānet idenlere ʿaẕāb **(17)** virür. Ādemī ʿayn-ı baṣīret ile naẓar iderise eline aldıġı **(18)** bir loḳmayı mülāḥaẓa eylesün ki ol ḥāṣıl olınca ne+miḳdār melek **(19)** nāzil olmışdur ve ne ḳadar yaġmur ḳaṭresi irişmişdür ve ne

110a

(1) deŋlü ḥarāret-i şems ṭoḳınmışdur ve ne deŋlü yiller esmişdür ve ne **(2)** miḳdār havālar ile inmişdür, ne miḳdār zamān geçmişdür, yirler anı **(3)** bitürince ne vechile yarılmışdur, ne deŋlü ḥayvānāt anı zerʿ **(4)** itmişdür, ne miḳdār ādem çalışup vücūda getürmişdür, ne **(5)** miḳdār zerrāʿ zerʿ eylemişdür ve ne miḳdār kimsene biçmişdür, ne+miḳdār **(6)** cehd ile dökilüp dāne olmışdur, ne miḳdār ṭavar getürüp **(7)** ne+miḳdār ḥıfẓ olınmışdur. Etmekçiler elinde ne miḳdār istiʿmāl **(8)** olınup āteş yaḳmışdur, bi'l-cümle etmek olınca ne zaḥmetler çekmişdür. **(9)** Fehm anı ḥaṣr itmek-de ʿācizdür, ʿaḳl idrākine irişmez, anuŋ **(10)** şükrinde lisān-lar ʿācizdür. Ol loḳma ele geldükde ʿabd Rabb'ine **(11)** şākir olurısa loḳması ziyāde olur, ol loḳma ekl olınduḳdan **(12)** ṣoŋra vākiʿ olan aḥvāle naẓar eyle. Mūcib-i ʿibret-i ʿaẕīmedür. **(13)** ʿAbdu'lāh bin Selām-dan menḳūldur. Allāh teʿalā cennetde buġday **(14)** ḫalḳ eyledi, Ādem vaḳtā ki arża nüzūl eyledi yetmiş biŋ melāʾike **(15)** bile indi. Anlar arpa ve buġday getürdiler, Ādem'e virdiler, **(16)** eyitdiler: Yā Ādem, bunda saŋa ve ẕürriyyetüŋe nefʿ-i küllī vardur, didiler. **(17)** Ḥażret-i Mūsā'ya ṣ. ʿa. n. ʿa. nāzil olan **(18)** evāmirde buyurılmış zirāʿat olınan arażīde hiç bir fidān yoḳdur ki **(19)** anda iẕnü'llāh ile ʿa. c. biŋ melek nāzil olmaya. Cümlesi

110b

(1) tekbīr ü tehlīl iderler. Allāh teʿlā Dāvud Peyġāmber'e ʿa. n. ʿa. **(2)** e. t. inzāl eyledi ki: Ben her şeyʾüŋ Rabb'iyem. Ben dünyāyı ḫalḳ **(3)** itdüm, anuŋ ḳıvāmını buġday ve arpa itdüm, her kim anları ifsād **(4)** iderise ben anlardan beriyem. Yā Dāvud, ḳudretüŋ irişdügi deŋlü **(5)** zerʿ eyle, saŋa ve ḳavmine nāfiʿ-dür. Her kim ekin ekse veyā aġaç **(6)**

işlese, andan bir ādem ve bir ḳuş yise ṣadaḳa olur, günāhlarına **(7)** keffāret irişür, üzerlerine raḥmet nāzil olur. Ve daḫı Allāh **(8)** teʿalā, Ḥażret-i ʿĪsā'ya ṣ. ʿa. n. ʿa. on āyet-i **(9)** muḥakemāt inzāl eyledi, buyurdılar ki: Dünyānuŋ ṣalāḥı **(10)** buġday ve arpa iledür, maḫlūḳātuŋ eʿazzi anlardur. Her kim **(11)** anları ifsād eyleye ġażabum irişür. Ḥażret-i İbrāhīm'e daḫı inzāl **(12)** itdügi kütüb-de buyurmışlar: Buġday ile arpa ḫalḳ itdüm, cümle **(13)** ḫayrı anlarda ḳodum, ḳavmüŋ ḥaẕer eylesünler, anları fesāda **(14)** virmesünler. Buġday ile arpanuŋ fesādı ġażab-ı Rab-dur. **(15)** Zerʿde ervāḥa ġıdā, eşbāḥa beḳā vardur. Ol eclden Allāh teʿalā **(16)** ḳatında mertebesi münīf, ḳadri şerīf oldı. Ḥażret-i İbrāhīm **(17)** Ḫalīl ṣ. ʿa. n. ʿa. Beytü'llāh'ül-Ḥarām'ı binā eyledükde **(18)** her rükün-de biŋ rekʿat namāz ḳıldı. Allāh teʿalā vaḥy eyledi: **(19)** Yā İbrāhīm, işledügüŋ ʿamelden daḫı efḍal ṣevāba delālet iderem.

111a

(1) Buyurdılar ki: Bir aca ṭaʿām vir yā bir mużṭarra iriş, nuṣret **(2)** eyle. Pes İbrāhīm ʿa. s. bir ev yapdı, andan ṭaʿām **(3)** ve ṣu ḳodı. Emr eyledi, ḳapusını örtmeyeler, her kim gelürise **(4)** ṭaʿām yiye, ṣuyını içe, bir ġayrı ḳapusından çıḳup gide. **(5)** Ḥaḳ teʿalā melāʾike-i muḳarrebīni ḳonuḳ ṣūretinde gönderdi. **(6)** Geldiler, ḳondılar, ṭaʿām getürdiler, yimediler, imtināʿ eylediler, **(7)** eyitdiler: Ekl itmezüz, illā ḥaḳḳı ile. Eyitdi: Belī, ḥaḳḳı odur ki evvelinde Ḥaḳ **(8)** teʿalā ẕikri, āḫirinde ḥamd olına. Melekler Cebrāʾīl'e naẕar **(9)** eyleyüp Ḥaḳ teʿalānuŋ ḫalīli olmaġa maḥal u lāyıḳ imiş, didiler. **(10)** Baʿżı dimişler: Ṣāliḥ ʿamellerde cümlesinüŋ efḍalı iṭʿām-ı ṭaʿām-dur ki **(11)** anda beş kerāmet vardur. Evveli ḳıyāmet günine degin noḳṣān olmayup **(12)** ziyāde olmaḳdadur, ikinci emrāża devā olur, üçünci māla ḥāris **(13)** olur, dördünci dünyāda ḫalef, āḫiretde iżʿāfı olur, beşinci **(14)** elli yaramaz ḳapuları örter, defʿ ü setr eyler. İṭʿām-ı ṭaʿām ḥaḳḳında **(15)** vārid olan aḥādīṣ ü aḫbār lā-yuʿadd u lā-yuḥṣādur. Mūcib-i ücūr-ı **(16)** cemīle vü müstaʿḳib-i meṣūbāt-ı cezīledür.

(17) Ey Ḫudā'dan isteyen rāh-ı necāt, Cān ile ḳıl pende ḥüsn-i iltifāt.
(18) Nuṣḥıla ḥāṣıl olur cümle emel, Kim ḳabūl-i nuṣḥdur ḥüsn-i ʿamel.
(19) Pend ü nuṣḥıla māyil olsa ādemī, Dāyimā dil-şād olur görmez ġamı.

111b

(1) Ey bürāder pend-i aʿlādur bu söz, Her dili maʿmūr gör, şanma isüz.
(2) Baḳma ẓāhirde olan aḥvāle sen, Nāẓır ol, mestūr olan efʿāle sen.
(3) Bende düşmez pend ile ʿāmil olan, Pend ile peyvend ider, ʿāḳıl olan.

(4) Her söze baḳ, ʿibret al, kāmil iseŋ, Sözdedür cümle hüner fāżıl iseŋ.
(5) Diŋle yazılan ḥiḳāyāt u sözi, Çoḳ menāfiʿ var gözet ırma gözi.
(6) Ol sözi ṭutsaŋ ʿaceb devlet senüŋ, ʿĀlem içre ʿizzet ü rifʿat senüŋ.
(7) Gūşuŋı ṭut diŋle nāzik ḳıssayı, Bezl ider saŋa cevāhir ḥişşeyi.
(8) Var idi bir yirde ʿāḳıl bir kişi, Gūşını aḫbāra ṭutmaḳdı işi.
(9) Ḥālden ḫālī degül ebdāl idi, Ṣāḥib-i rāz idi ehl-i ḥāl idi.
(10) Semʿine irişdi bir şehr adı var, Didiler ol beldenüŋ ḥaddādı var.
(11) İşi āteşle irişmek-dür müdām, Āteş olmış destini yaḳmaḳ ḥarām.
(12) Ḳızmış āhen-den ḳaçurmaz ellerin, Elle ṭutar ıssı āhen tellerin.
(13) Nārla kārını muʿtād eylemiş, Bu kerāmet anı üstād eylemiş.
(14) Bu ḫaberden geldi ḥayret ādeme, Düşdi ḳalbine be-ġayet zemzeme.
(15) Ḳıṣṣanuŋ aṣlına irmek istedi, Varup ol ḥaddādı görmek istedi.
(16) Lā-büd ol şehre ʿazīmet eyledi, Giderek ḳaṭʿ-ı ṭarīḳat eyledi.
(17) İrdi şehre isteyüp ḥaddādını, Ṣordı, bildi menzilini, adını.
(18) Vardı dükkānına baḳdı kārına, Vāḳıf oldı bildügi esrārına.
(19) Bir kişidür āteş olmış gülşeni, Vāḳıʿā el ile ṭutar āheni.

112a

(1) Ocaḳ içre elleri aḫker arar, Ḳızmış āteş eylemez hergiz żarar.
(2) Laḥmine kār eylemez nār-ı mehīb, Virmemişler āteşe andan naṣīb.
(3) Gördi bu kārı ṣaḥīḥ ol nāmdār, Maʿrifet erbābına ṣāḥib-vaḳār.
(4) ʿİbret aldı ṣanʿat-ı ḥaddāddan, Ṣormaġa itdi heves üstāddan.
(5) Vardı yanına geçüp virdi selām, Aldı ʿizzetle selāmın ol hümām.
(6) Ṣordı aḥvāli demürci ser-be-ser, Ṣorduġından ṣıdḳıla virdi ḫaber.
(7) Didi geldüm şehrüŋe mihmānuŋam, Ḫaylī dem-dür ʿāṣıḳ u ḥayrānuŋam.
(8) Ṭutdı dil şehrini nām u şöhretüŋ, Ḥaḳ müyesser itdi cānā vuṣlatuŋ.
(9) Ḫidmetüŋe irmek itdüm ārzū, Ol ümiẕüm luṭfıla gösterdi rū.
(10) Ehl-i luṭf olmışdı ḥaddādı kerīm, Didi ḫoş geldüŋ eyā żayf-ı ʿaẕīm.
(11) Baġlayup dükkānı vardı menzile, Luṭf u raġbet gösterüp cān u dile.
(12) Ẓayfı envāʿ-ı riʿāyet eyledi, Dürlü niʿmetle żiyāfet eyledi.
(13) Yatdılar ol yirde bir şeb tā seḥer, Ẓayf iderdi ḥāl-i ḥaddāda naẓar.
(14) Gördi yoḳ ḥālinde ṭāʿat yā ḳıyām, Yimek içmek olmış aḥvāli müdām.
(15) Didi yā Rab, neyle buldı bu kişi, Fikr ḳıldı var ola maḫfī işi.

(16) Didiler bir gice daḡı yatmaġa, Tīri maḳṣūdı nişāna atmaġa.
(17) Ḫoş didi ḥaddād yatdı üç gice, İmtiḥānı şerbetinden tā içe.
(18) Gördi yoḳdur zühd ü ṭāʿatden eṣer, Virmez aḥvāli velāyetinden ḫaber.
(19) ʿĀciz olup itdi rāzın āşikār, Didi bildür ḥālüŋi ey nāmdār!

112b

(1) Bu kerāmet saŋa virildi neden? Mest ü ḥayrān-dur bu kārı işiden.
(2) Saŋa mihmān olmadan vardı murād, Ṭāʿatüŋe ide idüm ittiḥād.
(3) Görmedüm sende velī efʿālini, Tā bileydüm bu kerāmet ḥālini.
(4) Luṭfuŋıla feṯḥ-i bāb eyle baŋa, Bildür esbābı ḫiṭāb eyle baŋa.
(5) Didi üstād-ı kebīr ey muḥterem, Ḳışṣamuz var saŋa aḥvāli direm.
(6) Cārumuzda varıdı ḥasnā güzel, Ḥüsn içinde bī-naẓīr idi göz el.
(7) Ḳameti bir serv idi gūyā revān, Yā bülend bir naḫl idi nāẓik miyān.
(8) Sīm ten raʿnā idi sīmīn beden, Dişleri lūlū idi dürr-i ʿaden.
(9) Lebleri ser-çeşme-i ʿayn-ı ḥayāt, Sözleri şīrīn idi ḳand u nebāt.
(10) Dil-firīb ü ḫūb idi maḥbūb idi, Vuṣlatı cān-dan daḡı merġūb idi.
(11) ʿĀṣıḳ oldum rūy-ı mehtābına ben, Teşne vü ʿaṭşānıdum abına ben.
(12) Firḳatiyle nāla dönmişdi vücūd, Nār-ı ʿışḳı ṣalmışıdı cāna od.
(13) Zülf-i şeb-rengīne olmışdum esīr, Bū-yı dil-gīrine ḳul idi ʿabīr.
(14) Ah u zār ile geçürdüm rūzgār, İtmedi ḳalbine nālem hiç kār.
(15) Pāk-dāmān idi ʿişmet-pīşesi, Zühd olupdı dāyimā endīşesi.
(16) Ḥaḳ yolında ṣādıḳa idi müʾmine, Lāzım oldur Müslim ile müʾmine.
(17) Vaṣlına cūyān olup çekdüm emek, Olmaya hiç biŋde birisin dimek.
(18) Çāre vü imkān olup el virmedi, Maʿṣiyet ḥavlisi içre girmedi.
(19) Ḫāṣṣa kim muḥtāca idi hem ẕelīl, Rāh-ı faḳra yoġıdı olur delīl.

113a

(1) Geldi bir yıl ʿāleme ḳaḥṭ u ġalā, Oldı ḫalḳ emrāż-ı cūʿa mübtelā.
(2) aç u nālān oldı cümle ḫāṣ u ʿām, Ḳoḳmaz oldı kimsene bū-yı ṭaʿām.
(3) Ḫānemüŋ bir kimse ḳaḳdı bābını, Yüz sürer taḳbīl ider aʿtābını.
(4) Vardum açdum ḳapuyı cānānedür, Sordum aḥvāli ʿaceb cānā nedür.
(5) Didi açam şiddet irdi cānuma, Geçdi cuʿuŋ ḫançeri bir yanuma.
(6) Gözle cārumsın, civārum ḥaḳḳını, Żāyiʿ itmez yār yāruŋ ḥaḳḳını.
(7) Ḳaldum üftāde meded irgür baŋa, Luṭf u cūduŋ bī-ʿaded irgür baŋa.

(8) Başumı itdüm fidā Allāh içün, Baŋa iḥsān eylegil ol şāh içün.
(9) Didüm olmadı maḥabbet münḳaṭıʿ, Çāre yoḳdur olmayınca müntefiʿ.
(10) Baŋa teslīm itmeyince özüŋi, Sürmeyince yüzüme tā yüzüŋi.
(11) Virmezem ekl itmege aṣla ṭaʿām, Ḫūn u rızḳum eylerem saŋa ḥarām.
(12) Gördi imkān olmadı almaġa ḳūt, Olmazam ʿāṣī didi itdi sükūt.
(13) Ārzū-yı nefse tābiʿ olmadı, ʿİffeti rāhında rāciʿ olmadı.
(14) Zī-hidāyet, zī-ḳanāʿat, zī-hüner, Ṣādır olmış zenden itmez degme er.
(15) Vardı gitdi menziline ḫāyibe, Cürm ü işyān itmekiçün tāyibe.
(16) İki gün geçdi girü itdi niyāz, Iżṭırābından iderdi keşf-i rāz.
(17) Didi raḥm eyle żaʿīfe Ḥaḳ içün, Ḫālıḳuŋ ol vācib-i muṭlaḳ içün.
(18) Girü didüm çāre olmaz ey ḥabīb, Vaṣluŋ olmazısa baŋa ger naṣīb.
(19) Görmeyince çehre-i āmālümi, Yoḳ yire ḫarc itmezem emvālümi.

113b

(1) Rām olursaŋ zīnet ü zīver senüŋ, Cān senüŋdür, dil senüŋdür, zer senüŋ.
(2) Didi miskīn, ẕenbe ibrām eyleme, Mīve-i maḳṣūduŋı ḫām eyleme.
(3) Ḥaḳḳ'a ʿişyān itmege yoḳdur mecāl, Ol yola gitmek baŋa olmış muḥāl.
(4) Mevte rāżı olmışam itmem ẕünūb, Ḫāle vāḳıf çünki ʿallāmu'l-ġuyūb.
(5) Pes dönüp meʾyūs gitdi ḫānına, Faḳr evine miskin vīrāneye.
(6) Tā helāk olmaġa irişdi zamān, Yoḳ yanında ḫānmān u aş u nān.
(7) kendüm içün eyledüm bir gün ṭaʿām, Daʿvet itdüm tā ola maʿşūḳa rām.
(8) Geldi gördi, didi vir Allāh içün, Seni beni yaradan ol şāh içün.
(9) Didüm olmaz nefsüŋi virmez iseŋ, Çāre yoḳdur yanuma gelmez iseŋ.
(10) Ḥaḳ ʿaẕābından didi yegdür ölüm, Pāk ola çirk-i günahdan tek elüm.
(11) Baḳmadı hergiz ṭaʿāma itdi terk, ʿİffetüŋ dāmānına yapışdı berk.
(12) Çıḳdı evden kendüye ider ḫiṭāb, Ey+çeken cūʿ ıżṭırābından ʿaẕāb.
(13) Ṣabr ḳıl Ḥaḳ'dur viren ḳulına ḳūt, Olmasa taḳdīr kimse lā-yemūt.
(14) Ey Ḫudā, iḥsānuŋ olmış ḫalḳa ʿām, Luṭfuŋ irür mūr ile māra tamām.
(15) Şiddet irdi cānuma kār eyledi, Behcetüm gülzārını ḫār eyledi.
(16) Şu görüriken teşne vü ʿaṭşānıyam, Çāre yoḳ nūş itmege ḫüsrānıyam.
(17) Nefs ider ʿişyān içün her dem nizāʿ, Līk nehyüŋ itmişdür istimāʿ.
(18) Āteş-i cūʿla dil-kerem eyledüm, Nār-ı cürme yanmaġa şerm eyledüm.
(19) Celb ider dirlerdi rızḳı ṭāʿatüŋ, Aç ḳaldum bumı yā Rab, ʿādetüŋ.

114a

(1) Buŋa beŋzer çoḳ münācāt eyledi, Ḳaldurup el, ʿarż-ı ḥācāt eyledi.
(2) İki günden ṣoŋra ḳaḳdı yine bāb, Çıḳdum u gördüm ḳılur baŋa ḫiṭāb.
(3) Līk açlıḳ ḳaṭʿ-ı āvāz eylemiş, Ṣavtı çıḳmaz beŋzini saz eylemiş.
(4) Didi ey hem-sāye ḳaṭʿ oldı ḥiyel, Açlıġıla cānuma irdi ecel.
(5) Senden özge nāsa dökmem āb-ı rū, Derdmende rāḥm ḳıl ey tünd-ḫū!
(6) Vir baŋa Allāh içün cüzʾī ṭaʿām, Geldi cānum aġzuma ey nīk-nām.
(7) Girdi ḫānum içine olmış żaʿīf, Cismi dönmiş nāla vü ġāyet naḥīf.
(8) İttifāḳen bulmadum ḥāżırca ḳūt, Söz dükendi ḳalmadı itdüm sükūt.
(9) Ḳalḳdum āteş yaḳdum u nār eyledüm, Mā-ḥażar bir nesne iḥżār eyledüm.
(10) Ḫāṭırum-da girü üslūb-ı ḳadīm, Virmeyem tā itmeye luṭf-ı ʿamīm.
(11) Ḳotarup ḳodum ṭaʿāmı ḳaṣʿaya, Mihr-i ḥaḳ başladı ol+dem lemʿaya.
(12) kendüme didüm eyā ḥāli tebāh, Bunca demdür eyledüŋ cürm ü günāh.
(13) ʿAḳlı nāḳış sözde itmedi ḫaṭā, Ḥaḳḳ'a ʿişyān itmegi görmez revā.
(14) Ḫaylī dem-lerdür gelüp itdi niyāz, Perde oldı luṭfuŋa ḥubb-ı mecāz.
(15) İtmedüŋ Ḥaḳ ḥażretinden ictināb, Nār-ı cürme eyledüŋ cismi kebāb.
(16) Nefs-i bī-dīn ġālib iken ʿavrata, Sabr ḳıldı bunca cūʿ u şiddete.
(17) Ġayretüŋ yoḳmı eyā nā-dān senüŋ, Ḥamdu li'llāh cümle rızḳ u nān senüŋ.
(18) Niçe bir maẓlūmeye cevr ü cefā, Yiridür Allāh içün itseŋ ʿaṭā.
(19) Tevbe ḳıldum eyledüm Ḥaḳḳ'a rücūʿ, Gözlerümden yaşıla dökdüm dumūʿ.

114b

(1) Ẕenbe istiġfār ḳıldum cāndan, Eyledüm luṭf-ı recā Sübḥān'dan.
(2) Ḳalḳup öŋine iletdüm bir çanaġ, Didüm ey zen, eyledüm andan ferāġ.
(3) Yi ṭaʿāmumdan benümçün it duʿa. ʿAfv ide cürm ü ḫaṭāmı ol Ḫudā.
(4) İşidüp ol żaʿfıla bulan şikest, Ḳaldurup el göge açdı iki dest.
(5) Didi yā Rab, ṣādıḳ ise sözine, Āteş ü nārı ḥarām it özine.
(6) Yanmasun dünyā vü ʿuḳbā āteşe, Olmasun maġlūb nār-ı ser-keşe.
(7) Eyledüm yoluŋda ʿişmet yā İlāh! İtmedüm ḫavf eyleyüp senden günāh.
(8) Müstecāb it anuŋıçun daʿvetüm, Luṭfuŋ ile zāyid olsun şöhretüm.
(9) Ḥaḳ cenābına niyāz itdi ziyāde, İstedi Ḥaḳ dergahından bu murād.

(10) Geldüm ocaġa söyünd[ür]mege[25] nār, Diledüm aḫkerler idem tār-mār.
(11) Bir kömür ṣıçradı düşdi pāyuma, Yaḳmadı, bu geldi ol dem rāyuma.
(12) Ḥaḳ ḳabūl itmiş gibi ġālib duʿā, Buldı cismüm cevr-i āteşden rehā.
(13) Ḳarvadum kef ile ṭutdum aḫkeri, Oldı destüm yanmadan pāk u berī.
(14) Niçe kerre ṭutdum itdüm ihtimām, Āteş itmez cismüme hergiz ziyān.
(15) Vardum itdüm ḫatuna ʿarż-ı süḫan, Ey duʿāsı Ḥaḳ ḳatında aṣl u bün!
(16) Ḥaḳ duʿāŋı müstecāb itdi bu dem, Yaḳmadı āteş beni ey muḥterem!
(17) İşidüp terk eyledi yimez ṭaʿām, Şükr ḳıldı, secdeye vardı tamām.
(18) Didi yā Rabb, irmişem maḳṣūduma, İştiyāḳum var, irem maʿbūduma.
(19) Rūḥumı ḳabż eyle ey Rabb-i kerīm, Ey ʿibāda luṭf u iḥsānı ʿamīm.

115a

(1) Pes düşüp teslīm-i rūḥ itdi hemīn, Raḥmet ide aŋa Rabbü'l-ʿālemīn.
(2) Ḫavf ile Rabb'inden irdi raḥmete, Girdi bī-şekk ü gümān ol cennete.
(3) Uymadı şeyṭāna itdi ictināb, Ḥaḳ'dan irdi lā-cerem bu feṭḥ-i bāb.
(4) Āferīn-ler ol zene merdānevār, Ṣıdḳ u ʿiffet birle buldı iştihār.
(5) Bu meṣeldür dişi arslandur esed, İtmelüdür ol zene reşk ü ḥased.
(6) Bunca cūʿa ṣabr ḳıldı virdi rūḥ, Cennetü'l-meʾvāda bulsun çoḳ fütūḥ.
(7) ʿİffetüŋ āṣārıdur ṣıdḳ u necāt, Bulmaz ol menzilleri çoḳ buġāt.
(8) Ḥaḳ'dan isterseŋ murāda fevz-res, İtme ʿişyān itmege aşlā heves.
(9) Ṣıdḳ ile olur duʿā maḳbūl-i Ḥaḳ, İtme şeki kim ola maḳbūl-i Ḥaḳ.
(10) Nitekim ḥaddāda irişdi murād, Ol zen itmiş rāh-ı Ḥaḳ'dan ictihād.
(11) Pīşe eyle ṣıdḳ u ʿiffet dāyimā, İre Ḥaḳ'dan cāna raḥmet dāyimā.
(12) Bu nişānı vālih ü āvāredür, Yā İlāhī cürm ile bī-çāredür.
(13) Tevbe itmişdür günāha bī-şümār, Raḥmetüŋle ḳabrin eyle lālezār.
(14) Lūtf-ı bī-pāyānuŋa yoḳ ḥadd u ʿadd, Raḥmetüŋden isterüz yā Rabb, meded.
(15) Raḥmetiyle cānına Ḥaḳ ṣu ḳoya, Nāẓıma bir sūre-i ḥamd oḳıya.
(16) Her ki āmīn diye bu ḥācetlere, Ġarḳ ola yarınki gün raḥmetlere.

[25] Nuruosmaniye nüshasında سويندماكه şeklinde yazılan sözcük, Yeni Tarama Sözlüğü'nde söyündür- (YTS: 192) şeklinde geçmektedir. Bu yazım şekli manzumenin veznine de uygundur.

(17) El-meclisü'l-ḥādī ʿaşer قوله تعالى ولنبلونكم بشىء من الخوف والجوع ونقص من الاموال والانفس واثمرات **(18)** Tefsīr-i **(19)** Sūrābādī'de bu āyet-i kerīmenüŋ sebeb-i nüzūlını beyān eylemişler. Ḥażret-i

115b

(1) Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. yārān ile Medīne-i Münevvere'ye **(2)** hicret itdüklerinde Ḥaḳ s. t. bu āyet-i saʿādet āyeti inzāl **(3)** itdi. Elbette sizi imtiḥān iderem. Düşmandan ḫavf ile **(4)** ḳaḥṭ olıcaḳ küfrānü'n-naʿma olup şükrümden ġāfil olanlara **(5)** cūʿ ile ve māla ġāret olınup naḳış gelmek ile ve nefslerüŋüze **(6)** mevt ü ḫasta vü esīr olmaḳ ile ve sāl-ı teng olup yimiş āfet **(7)** irişmekile baʿżılar ṣemerātı mevt-i evlād ile tevcīh eylemişler. Ḥaḳ **(8)** s. t. müʾminlere īṣāl-ı şedāyidde dört fāyide vardur, dimişler. **(9)** Biri ḫavāṣ-ı ʿavām-dan temiz olur. Biri keffāret-i ẕünūb, biri tekfīr-i **(10)** ḥasenāt, birisi duʿālarını işitmek. Allāh teʿalā belāya ṣabr idenlere **(11)** yedi kerāmet virmişdür. Evveli maḥabbet-dür ki والله يحب الصابرين **(12)** ikinci idḫāl-ı cennet اولئك يجزون الغرفة بما صبروا üçünci **(13)** ecr ki انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب dördünci müżāyaḳa-i ücūr **(14)** اولئك يوء تون اجرهم مرتين بما صبروا beşinci melāʾikenüŋ anlara **(15)** selāmı سلام عليكم بما صبرتم altıncı ve yedinci اولئك **(16)** عليهم صلوات من ربهم ورحمة و اولئكهم المهتدون **(17)** cūʿı ʿaẕābdan ʿadd eylemişler. Zīrā ʿabdi ʿibādetden alıḳor. Ḥaḳ **(18)** s. t. ehl-i nāra cūʿ ile ʿaẕāb ider. Emvāl u enfüs **(19)** ü ṣemerātda naḳış baʿżılar arż-dan refʿ-i berekāt-dur, baʿżılar ʿuḳūḳ-ı

116a

(1) vālideyn-den mevt-i evlāda işāret-dür dimişler. Ebū Mūsā-yı Eşʿarī'den **(2)** r. ʿa. mervīdür. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. **(3)** buyurmışlar: İnsāna bir nekbet irişmez illā bir günāh ṣādır olmayınca. **(4)** ʿAbdu'llāh bin ʿÖmer'den r. ʿa. naḳl eylemişler. Resūlü'llāh **(5)** ṣ. ʿa. s.buyurdılar: Bir ḳavmüŋ içinde fevāḥiş **(6)** olsa ṭāʿūn olur. Keyl ü mīzānda noḳṣān olsa yıllar ile **(7)** ḳaḥṭ u şiddet-i meʾūnet ü cevr-i sulṭān olur. Zekāt u emvāl menʿ **(8)** olınsa yaġmur yaġmaz olur. Behāyim olmasa hiç ḳaṭre inmezidi. **(9)** Allāh teʿalā ile ve resūli ile olan muʿāhedeye naḳış irse **(10)** ol ḳavme Allāh teʿalā bir düşman musallaṭ ider. ʿAmmār bin Yāsir **(11)** r. ʿa. rivāyet eylemiş: Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. **(12)** s. buyurmışlar ki: Ḥaḳ s. t. bir ḳavme semādan **(13)** et ve etmek inzāl eyleyüp emr eylemişler ki ḫıyānet itmeyeler ve yarına **(14)** ḥışşe ḳomayalar. Ol ṭāyife emr ṭutmayup ḫıyānet eylemişler. **(15)** Ḥaḳ s. t. ṣūretlerini döndürüp meymūn u ḫınzīr olmışlar. **(16)** Ebū Saʿīdü'l-Ḥudrī'den r. ʿa. menḳūldur. Ḥażret-i Risālet-(**17**)-Penāh

ṣ.ʿa. s. ḫuṭbe oḳıyup buyurmışlar ki: **(18)** İçüŋüzde zinā olsa mevt irişür, helāk olursız. Ḥükmde **(19)** ḥadd-i ilāhīden tecāvüz idüp cürʾet ideriseŋüz yaġmur yaġmayup

116b

(1) maṭar maḥbūs olur. Zekātı menʿ itseŋüz ḥayvānāt ḳırılur. **(2)** Araŋuzda şehādet-i zūr fāş olsa ḫarābe çoġalur. Keyl **(3)** ü mīzānda ḳuṣūr u noḳṣān eyleseŋüz bereket ḳalmaz, nāḳıṣ olur. **(4)** ʿAyişe-i Ṣıddīḳa'dan r. ʿa. mervīdür: Ḥaḳ s. t. **(5)** bir ḳarye ḫalḳına ʿaẕāb indürdi. Ol ḳaryede enbiyā ʿamelleri gibi ʿamel **(6)** ider on iki biŋ ādem var iken sāyirleri emr-i maʿrūf u nehy-i **(7)** münker itmedükleri içün. Ebū Hüreyre'den r. ʿa. mervīdür: **(8)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. buyurmışlar ki: **(9)** Zinā iden kimsene altı ʿuḳūbet ile muʿaẕẕeb olur. Üçi dünyāda ki **(10)** yüzinde nūr ḳalmaz, ḥaḳīr olur ve ʿömri uzun olmaz. Üçi **(11)** āḫiretdedür, biri Ḥaḳḳ'uŋ ġażabına maẓhar olur ve biri **(12)** ḥesābı müşkil, āḫiri ʿaẕāb-ı nār ile muʿaẕẕeb-dür. Şefīḳ-i **(13)** Belḫī'den rivāyet olınur: Bir gün İbrāhīm Edhem Baṣra şehrinde **(14)** bir zuḳāḳa mürūr eyledi. Ṣordılar: Yā Ebā İsḥāḳ, baʿżı evḳātda **(15)** duʿā iderüz, müstecāb olmaz, sebebi nedür, didiler. Eyitdi: **(16)** Ḳalbüŋüzde fesād vardur, Allāh teʿalāyı bilürsiz emrini ṭutmazsız, **(17)** Ḳurān oḳırsız, anuŋla ʿamel eylemezsiz. Allāh teʿalāya ve resūline **(18)** maḥabbet daʿvāsın idersiz. Sünnet-i Resūl ile iş işlemezsiz, **(19)** şeyṭān size ʿadū-yı mübīn idügini bilür iken aŋa muvāfaḳat idersiz

117a

(1) ve mevti ḥaḳ-dur, diyü söylersiz aŋa göre yaraḳ görmezsiz **(2)** ve cenneti ḥaḳ-dur diyü kelimāt idersiz, aŋa lāyıḳ ʿamel ḳılmazsız **(3)** ve nārdan ḳorḳaruz dirsiz, nārdan ḳaçmazsız ve nāsuŋ ʿuyūbına **(4)** naẓar idersiz, kendü ʿayblaruŋuzı görmezsiz ve Allāh teʿalānuŋ **(5)** rızḳlarını yirsiz, şükr ḳılmazsız ve zināya irtikāb idersiz, **(6)** tevbe eylemezsiz ve mevtāŋuzı arża defn idersiz, andan **(7)** ʿibret almazsız. Girü Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. **(8)** s. rivāyet iderler. Buyurmışlar: Elbette emr-i maʿrūf u nehy-i **(9)** münker idüŋ. Allāh teʿalā size bir cebir ehlini musallaṭ ider, büyüklerüŋüze **(10)** ḥürmet eylemez küçüklerüŋüze merḥamet ḳılmaz. Aḫyāruŋuz olanlar aŋa **(11)** bed-duʿā eylese ḳabūl eylemez, ol size ġālib olur, kimse size yardım **(12)** itmez. İbn-i Mesʿūd'dan r. ʿa. naḳl olınur, buyurmışlar: **(13)** Bu Ümmet-i Muḥammedī ṣ.ʿa. s. dāyimā Allāh teʿalānuŋ **(14)** ḥıfẓ u emānında olurlar. Mādām ki ʿālimleri sefīhleri ile **(15)** muḫālaṭa itmeye ve ṣāliḥleri fācirleri ile oturmaya. Eyle idecek **(16)** olurlar ise Allāh teʿalā ḫīr ü fesād ehllerini anlara musallaṭ **(17)** ider. Sūʾ-i ʿaẕāb içinde ḳalurlar.

Anlara faḳr u fāḳa müstevlī **(18)** olur. Muṣannıf-ı kāmil bu eṣnāda ḥikāyet-i ʿacībe īrād eylemişler **(19)** ki mutażammın-ı envāʿ-ı ʿibret ü naṣīḥatdur. Ḥilye-i naẓm ile beyān u ḥikāyet olındı:

117b

(1) Ḳavm-i İsrāʾīl içinde bir melik, Eylemişdi küfr ile şermendelik.
(2) Dāyimā ẓulm ü ḍalāl idi işi, Aŋa nefrīn ider idi her kişi.
(3) Ecb dirler adına, ḳātil idi, Ḥaḳḳ'ı bilmez bir ʿaceb bāṭıl idi.
(4) Bir ṣanem düzmişdi adı Baʿl idi, Aŋa ṭapar, kārı dāyim caʿl idi.
(5) Ḥaḳ aŋa gönderdi bir peyġāmberi, İsmi Zü'l-kefl idi vü bir dīn eri.
(6) Baʿżılar dimiş anı İlyās-dur, Emr-i Ḥaḳ'la muḳtedā-yı nās-dur.
(7) Vardı ol cebbāra tehdīd eyledi, Ḳahr-ı Ḥaḳ var, diyü teşdīd eyledi.
(8) Rāzıḳuŋdur, ḡālıḳuŋ arż u semā, Sen ḥaḳīri iden oldur pādşā.
(9) Emrini ṭut eyleme ḡalḳa cefā, ʿAdl eyle Ḥaḳ ḳullarına ḳıl vefā.
(10) İtme aṣnāma ʿibādet key ṣaḳın, Ḫışm-ı Ḥaḳ var bil anı ġāyet yaḳīn.
(11) Uymadı sözine ol peyġāmberüŋ, Ḥaḳ yolına pīşvā vü rehberüŋ.
(12) Nefsine maġlūb oldı ol ẕelīl, Girmedi ḳulaġına pend-i delīl.
(13) Ẕenb ü işme dāyim ışrār eyledi, Gülşen-i aʿmālini ḡār eyledi.
(14) Bilmedi ẓulm āḫiri kim şūm olur, Ẓulmüŋ ehli vü ṣāḥibi meẕmūm olur.
(15) Ẓālime nāzil olur ḳahr u ġażab, Ẓulm idendür her zamān maġżūb-ı Rab.
(16) Ẓālime virmezdi Ḥaḳ bir dem ḥayāt, Tevbeler ide diyü virür ṣebāt.
(17) Ẓulmile vīrān olur maʿmūrlar, Ẓālime ḳabrinde üşer mūrlar.
(18) Ẓālimüŋ ẓulmine ṣabr eyler ṣabūr, Āḫir anı ḳahr ider gürına ḳor.
(19) Āteşile gürını kül-ḫan ider, Nārla ol ḥücreyi rūşen ider.

118a

(1) Ẓulmi bilmez, gözleri uyḫudadur, Göŋli cemʿ-i māl ile ḳayġudadur.
(2) Uyanur ḳapuya gelse mevt ü merg, Yapışa dest-i ecel cānına berk.
(3) Gide elden māl u mülk, ʿizz ü cāh, Bağrına başa anı ḡāk-i siyāh.
(4) Bilür ol+dem ḥalini cevr itmenüŋ, Bezmine cām-ı cefā devr itmenüŋ.
(5) Gördi uymaz sözine ol ḡāksār, Eylemez Ḥaḳ emrine hiç iʿtibār.
(6) Mācerāyı ʿarż ḳıldı Ḥażret'e, Cümle ḥāli ol Cenāb-ı ʿİzzet'e.
(7) Ḥaḳ buyurdı ol nebīye ey resūl! Her ne dirseŋ iderem anı ḳabūl.
(8) İntiḳām al ʿāṣī bed-nām-dan, Cevr-pīşe ol cefā-āşām-dan

(9) Didi yā Rab, yedi yıl vir ḳaḥṭ-ı tām, Yimek içmek bulmasun cümle enām.
(10) ʿĀlem üzre yaġmasun hergiz seḫāb, İtmeyince ben duʿā-yı müstecāb.
(11) Didi ol peyġāmbere birr ü raʾūf, Ḳullaruma erḥamam ben ʿaṭūf.
(12) Yedi yıl çoḳ iki yıl virdüm belā, Cūʿa olsun ehl-i ʿişyān mübtelā.
(13) Bu belāya itmeyince sen duʿā, Virmezem ol şiddete hergiz rehā.
(14) Didi yā Rab, niçe olur ḥālüm benüm, ʿĪş ü nūşum cümle eşġālüm benüm.
(15) Didi saŋa ḳuş iletsün ḳūtuŋı, Ḥāżır itsün şerbetüŋle lūtuŋı.
(16) Rāżı oldı emrine itdi ḳabūl, Ṣāḥib-i ʿilm-i selīm idi resūl.
(17) Geldi ol sāʿat hemīn bir ḳara ḳuş, Arḳasında var üzüm encīr ḫoş.
(18) Götürür çoḳ ḥab u envāʿ yimiş, Var ilet peyġāmbere bunı dimiş.
(19) Ḳızlıḳ irdi ḫalḳa, çekdiler belā, Uġradılar rence şāh ile gedā.

118b

(1) Ḳaṭre inmez gökden u bitmez giyah, Aç u rencūr oldılar cümle sipah.
(2) Nāle vü efġān u feryād itdiler, Ol ucuzlıḳ günleri yād itdiler.
(3) Yimek içmek ḥāli oldı münḳaṭıʿ, Ṣādılıḳ oldı cihāndan mürtefiʿ.
(4) Cūʿ ile mevt irdi oldılar helāk, Ṭoldı ādem cismi ile cevf-i ḫāk.
(5) Ḫānmān-lar ḫālī ḳaldı issi yoḳ, Ehl-i ʿişyāna ziyān-lar irdi çoḳ.
(6) Bildiler ḳaḥṭa duʿā oldı sebeb, İtdiler peyġāmberi āḫir ṭaleb.
(7) Ol nebīnüŋ ṣordılar cāy u evin, Buldılar bir ṭaġ içinde miskin.
(8) Ḳapusına geldiler alayı ile, İtdiler feryād u ah u vayile.
(9) Ol ṣanem maʿbūd iden cebbār ile, Ẓulm idüp dād itmeyen ḳahhār ile.
(10) İtdiler dergāhına nāz u niyāz, Ḳaḥṭ elinden vir rehā ey kārsāz.
(11) İtdi cebbāra ḫiṭāb ol kāmkār, Ḳandadur maʿbūduŋı lā-büd çıḳar.
(12) Aŋa eylerdüŋ ʿibādet her zamān, Ḳavmüŋi ıḍlāl iderdüŋ bī-gümān.
(13) Anı getür iste yaġdursun maṭar, Yiryüzinde ḳomasun ḳaḥtdan eşer.
(14) Gösterürse ḫalḳa iḥsān u kerem, Olalum emrine rām u bende hem.
(15) Nola diyü ortaya geldi ṣanem, Misk ü ʿanberle müzeyyen, muġtenem.
(16) Ḳarşusına geçdiler baş açdılar, Üstine envāʿ ṣaçu ṣaçdılar.
(17) Dökdiler gözyaşını efġān ile, Meclisi pür itdiler nālān ile.
(18) Tā yedi gün oldı geçdi rūzgār, Virmedi hergiz cevāb ol ḫāksār.
(19) Didi cebbāra nebiyy-i muḥterem, Ṣanma kim maʿbūd ola ḥāşā ṣanem.

119a

(1) Ḫālıḳ-ı arż u semā maʿbūdumuz, Dāyimā oldur viren maḳṣūdumuz.
(2) Söyle Rabb'üŋden niçün gelmez cevāb, Yābis u bī-cāndurur, virmez ḫiṭāb.
(3) Ḥaḳ'dan özge yoḳdurur daḫı Ḫudā, Var iken ol, ġayrıya ṭapmaḳdur ḫaṭā.
(4) Ẓāhir oldı ʿacz ile taḳṣīr aŋa, Döndürüp yüz itdiler taḥḳīr aŋa.
(5) Didiler itdük ḫaṭāyıla günāh. ʿAfv ḳılsun ṣuçumuz evvel İlāh.
(6) İstedi itmeye mesʾūlı ḳabūl, Nā-gehānī vaḥy ile geldi resūl.
(7) Ḳullarumı niçe bir ider helāk, Ḳaḥṭ ucından ḳodılar çün başa ḫāk.
(8) Ḳullaruma raḥmetüm mebẕūldur, Virürem şol nesne kim mesʾūldur.
(9) Her ḫuṣūṣa lakin olmış ḥikmetüm, Her biri bir aṣla rāciʿ ḳudretüm.
(10) Ol nebīye böyle oldı çün ʿitāb, Cānib-i Ḥażret'den irişdi ḫiṭāb.
(11) Cümlesi ol meclise ḫāżır iken, Göz urup mecmūʿısı nāẓır iken.
(12) İki rekʿat ol nebī ḳıldı namāz, Ḳaldurup el eyledi ʿarż-ı niyāz.
(13) Yiller esdi geldi cemʿ oldı seḫāb, Nāzil oldı yaġdı bārān-ı bī-ḥesāb.
(14) Çaġrışup īmāna geldiler ḳamu, Eşref-i edyāna geldiler ḳamu.
(15) Müʾmin oldı hem daḫı cebbār olan, Dīne girdi ẓālim ü ḳahhār olan.
(16) Fatdılar eṣnāmı Müslim oldılar, Fażl-ı Ḥaḳḳ'a cümle cāzim oldılar.
(17) Gitdi ḳahr u mündefiʿ oldı ġalā, Zāyil oldı ḫalḳ içinde ibtilā.
(18) Ḥaḳ teʿalā itdi ḳullara meded, Ol ḳadīm ü vāḥid ü ferd ü ṣamed.
(19) Bu muḥaḳḳaḳ ẓulm ile olur ġalā, Ẓulmüŋ āṣārı durur renc ü ʿanā.

119b

(1) Ẓulmile reşḥān olmazımış seḥāb, Ẓulmile olur cihānda ıżṭırāb.
(2) Ẓulmile düşman gelür mülk üstine, Memleketde helek olur helek üstine
(3) Ẓulmile milketde olmaz intiẓām, Ẓālim olur müstaḥaḳḳ-ı intiḳām.
(4) Ẓulmile vīrān olur ıḳlīm-ler, Ẓulme çoḳ ẓāhir olur bīm-ler.
(5) Ẓulmile peydā olur teşvīş-ler, Ẓulmile düşvār olur hep işler.
(6) Ẓulm-dür tebdīl iden devletleri, Ẓulm-dür taḥvīl iden şevketleri.
(7) Ẓulmile bitmez nebāt u tīz ḳurur, Ẓulmile zerʿ olsa anı gün urur.
(8) Ẓulmile nāḳıṣ olur āb-ı revān, Ẓulmile ḥıfẓında olmaz pāsbān.
(9) Ẓulmile olmaz duʿalar müstecāb, Ẓulmile mesʾūl olur ehl-i ḥesāb.
(10) Ẓulmile emvāle irişür ziyān, Ẓulmile olur ḳuvālar nā-tüvān.
(11) Ẓulmile ṭoġrı olan maʿzūl olur, Ẓulmile aḥrār cümle ḳul olur.

(12) Ẓulmile bidʿatler olur āşikār, Ẓulmile pā-māl olur ṣāḥib-vaḳār.
(13) Ẓulmile emvāl olur żāyiʿ telef, Sünbülünde ẓulmile bitmez ʿalef.
(14) Ẓulm olursa ḫ̆āce itmez fāyide, Gökden inmez ẓulm olıcaḳ māʾīde.
(15) Ẓulmile esfāra irişür kesād, Ẓulmile ẓāhir olur cümle fesād.
(16) Ẓulmile başlar gider, ḳan dökilür, Ẓulmile ḳanlar ḳurur bil bükilür.
(17) Ẓulmile bed-nām olur mümtāzlar, Ẓulmile perler döker şah-bāzlar.
(18) Ẓulmile bāġ içre mīve ḫām olur, Ẓulmile her köşe mürġe dām olur.
(19) Ẓulmile deryāda az olur semek, Ẓulmile kānında acıdur nemek.

120a

(1) Ẓulmile ḥayvāna girürmiş ḳıran, Ẓulmile bal itmez olurmış ḳovan.
(2) Ẓulmile olur cihānda zelzele, Ẓulmile eṭrāfa düşer velvele.
(3) Ẓulmile ḫasf-ı zemīn olur ʿaceb, Ẓulmile endūh u kīn olur ʿaceb.
(4) Ṭutılur ẓulmile dirler āftāb, Ẓulmile olmaz ḳamer nūrında tāb.
(5) Ẓulmile olur vilāyetde vebā, Ẓulmile çoḳ żayʿa olur hebā.
(6) Ẓulmile dirler gider zühd ü ṣalāḥ, Ẓulmile erbāb bulmazlar felāḥ.
(7) Ẓulmile bulmaz ẓafer dirler keyān, Ẓulm olursa beyże virmez mākiyān.
(8) Ẓulmile māyil olur zora ḳużāt, Ẓulmile mesdūd olur rāh-ı necāt.
(9) Ẓulmile şiddet çekermiş ḥāmile, Ẓulmile gelmez naṣībi sāʾīle.
(10) Ẓulmile mestūr olur ẓāhir olan, Ẓulmile nā-pāk olur ṭāhir olan.
(11) Ẓulmile erbāb-ı ḥaḳ meftūn olur, Ẓulmile çoḳ kişiler maġbūn olur.
(12) Ẓulmile çoḳ aḳviyā müflis olur, Ẓulmile zerrīn işler mis olur.
(13) Ẓulmile olur ḥaramīler ziyād, Ẓulmile esmez iken bād-ı murād.
(14) Ẓulmile uġrılara ḳuvvet gelür, Ẓulmile ṭoġrılara miḥnet gelür.
(15) Ẓulmile zindān olur her ḫāne yurt, Ẓulmile dirler uyunmazmış yoġurt.
(16) Ẓulmile buġday içün çekme emek, Ẓulmile tuḥmın virürmiş mercimek.
(17) İki ʿālem ḫalḳı maḥcūb-ı Ḫudā, Enbiyānuŋ serveri ṣāḥib-hüdā.
(18) Ẓulm içün sözler dimişler çoḳ bülend, Anlar ile ʿāmil olur ercümend.
(19) Ẓulm içün var bir ḥadīṯ-i muʿteber, Ṭūtī-i ʿaḳla olur şehd ü şeker.

120b

(1) Küfr ile ḳāyim olur mülk-i cihān, Ẓulmile ṭurmaz gider emn ü emān.
(2) Ẓulm odur cāhil ola ṣāḥib-ḥikem, Ẓulm odur ẓālim ola ehl-i ḳalem.
(3) Ẓulm odur kim, kimse bilmez ẓālimi, Ẓulm odur kim istemezler ʿālimi.

(4) Ẓulm odur ʿālim ola ehl-i sükūt, Ẓulm odur muḥtāca virmez kimse ḳūt.
(5) Ẓulm odur diŋlenmeye ḥaḳ sözleri, Döymeye söz söylemege yüzleri.
(6) Ẓulm odur nā-dān ola mīr-i süḫan, Ẓulm odur bulınmaya pīr-i kühen.
(7) Ẓulm odur inṣāfa mīzān olmaya, Ẓulm odur cevr ola, iḥsān olmaya.
(8) Ẓulm odur olmaya sözde meşveret, Ẓulm odur kim diŋlemezler maʿẕeret.
(9) Ẓulm odur kim bozıla narḫ u nizām, Ẓulm odur kim çoḳ bahā ide ṭaʿām.
(10) Ẓulm odur kim incele şerʿ-i ḳavīm, Ẓulm odur kim keç-rev ola müstaḳīm.
(11) Ẓulm odur maʿyūb ola ehl-i kemāl, İtmeye ḥaḳ söze kimse imtiṣāl.
(12) Ẓulm odur maẓlūma töhmet olına, Ehl-i mekre luṭf u raḥmet olına.
(13) Ẓulm odur mebẕūl ola cevr ü cefā, Āşinādan bulmaya kimse vefā.
(14) Ẓulm odur maḳbul ola ḥıḳd u ḥased, Cürm-den pāk olmaya cism ü cesed.
(15) Ẓulm odur kim egriler ṭoġrı ola, Ḥākimi şehrüŋ ṣaḥīḥ uġrı ola.
(16) Ẓulm odur cömerde virmez kimse kīs, Niʿmete müstaġraḳ ammā her ḫasīs.
(17) Ẓulm odur maʿdūm ola ehl-i ṣalāḥ, Her muḫanneṣ ṭaḳına zerrīn silāḥ.
(18) Ẓulm odur aʿlāyı her ednā geçe, Bilmeyenler faẕl ile malla geçe.
(19) Ẓulm odur nā-müstaḥaḳ server ola, Ehl-i faẕlüŋ ḳadri ḫākister ola.

121a

(1) Ẓulm odur dūnuŋ yiri bālā ola, Ḳadri tā ḫurşīdile hem-tā ola.
(2) Ẓulm odur nā-kes bula ḳadr-i ʿazīz, Sifle hem-ser ola her ehl-i temiz.
(3) Ẓulm odur devlet bulanlar ercümend, ʿArż-ı ḥāl itse faḳīr ü derdmend.
(4) Ṣoḳalar bī-çāreyi kejdüm gibi, Yüz süre ḫāk-ı ḥaḳīre ḳum gibi.

(5) Meşiyyet-i ilāhī birle ehl-i Mışır'a ġażab-ı rabbānī muḳadder idi. Cebrāʾīl'e vaḥy **(6)** oldı+ki Mışır ḫalḳı benüm rızḳumı ekl iderler, ġayra ʿibādet ḳılurlar, **(7)** arża hübūṭ ile anlara cūʿ musallaṭ eyledüm, diyü emr olındı. **(8)** Cebrāʾīl iẕn-i Ḥaḳ ile ʿa. c. arża indi, Mışır'da ve ḥavāli-**(9)**-sinde cūʿ içün nidā eyledi. Ricāl u nisvān u ṣıbyān **(10)** cümlesi mütenebbih olup bildiler, mecmūʿ maḫlūḳāta açlıḳ **(11)** ʿārıż oldı. Ṣayḥa ḳıldılar, Melik Reyyān etmekçilerine tenbīh **(12)** ü teʾkīd eylemişidi ki ṭaʿām tedārikine meşġūl olalar idi. **(13)** Ḥaḳ s. t. ol gice cümle etmekçilere nevm virüp uyudılar. **(14)** Aṣlā vü ḳaṭʿā bir kimsene etmek bişürmedi. Melik Reyyān **(15)** acıḳdı, emr itdügi kimseneleri ṭaleb idüp getürtdi. Bir **(16)** nesne bulmadı+ki ekl eyleye. Ḥażret-i Yusūf'a eyitdi, cūʿdan **(17)** şikāyet ḳıldı. Ḥażret-i Yusūf ṣ. ʿa. mübārek **(18)** elleri ile ḳarnını ṣıġadı, bir miḳdār sākin oldı. Semādan **(19)** maṭar ḥabs olınup yaġmur yaġmaz oldı. Nās içinde ḳaḥṭ

121b

(1) münteşir olup şehrlerde ġāyet ile ḳızlıḳ oldı, ṭāḳat **(2)** u ḳudretleri ḳalmadı. Ḥażret-i Yusūf ḫazīnelerini açdı, **(3)** emīnler taʿyīn eyledi, ḫalḳa nidā ḳıldı. Ṭaʿām u azıḳ isteyenler **(4)** Ḥażret-i Ṣıddīḳ ḳapusına gelsün, didiler. Nās mecmūʿı gelüp **(5)** ol sālda ḫalḳuŋ ellerinde ne+miḳdār dirhem ü dīnārları varısa **(6)** cümlesine bahāları ile bir yıllıḳ ṭaʿām u azıḳ virdi. Aṣlā **(7)** kimsede dirhem ü dinār ḳalmadı. Küllisini alup żabṭ eyledi. **(8)** Ol sene tamām olup ikinci yıl duḫūl itdi. Girü geldiler. Evlerinde **(9)** ne+miḳdār esbāb u evānī varısa cümlesini alup bir yıllıḳ ṭaʿām **(10)** virdiler. Üçünci yılda ne+miḳdār cevāhir ü yevāḳīt ü lūlūları **(11)** varısa mecmūʿısını alup bir yıllıḳ daḫı virdi. Dördünci **(12)** senede devāb u mevāşīlerini aldı. Beşinci yılda evlerini **(13)** ve ʿaḳārāt u żayʿalarını aldı. Altıncı yılda oġullarını ve ḫaddāmını **(14)** alup virdi. Yedinci yılda cümle kendü nefslerini ve ʿavratlarını **(15)** alup virdi. Cümle erbāb-ı Mışır Ḥażret-i Yusūf'uŋ evlād u ensābı **(16)** ile mülkleri ve ḳulları oldı. Cümlesi ʿubūdiyyet ü rıḳḳıyyetlerine **(17)** iḳrār ve iʿtirāf eylediler. Cūʿ nāsa bir vechile müstevlī oldı ki **(18)** bir ādem Yūsuf'a gelür idi, kendü vaḳārını ṭoyduġı ṭaʿāma özini **(19)** ṣatup ḳulı olurıdı. Māl u menāldan esbāb u nüfūsdan

122a

(1) nesneleri ḳalmadı, ṭaʿām almaġa ḳudretleri irişmedi. Her ḫāneye **(2)** ve her nefse kifāyet miḳdārı kendü yanında teberruʿan nesne taʿyīn idüp **(3)** üleşdürür oldı. Cümle nāsuŋ maḥbūbı oldı, ḳadri ve taʿẓīmi **(4)** ḥadden aşdı, keşret-i iḥsānına muġtenem oldılar. Bunuŋ birle **(5)** kendü ṭoyınca ṭaʿām yimezidi, arpa etmegi ekl ideridi. Dirleridi+ki: **(6)** Ḫazāyin-i arż cümle elüŋüzde, niçün arpa etmegi yirsiz, ṭoyınca ṭaʿām ekl **(7)** eylemezsiz, dirleridi. Eyidüridi+ki: Ḫavf iderin ṭoyınca yimege, **(8)** nā-gāh açlaruŋ aḥvālini unıdam dirleridi. Anuŋıçun ism-i şerīfleri **(9)** reʾīsü'ṣ-ṣıddīḳīn ü ibnü'ṣ-ṣābirīn oldı. Bu ḥāletleri Melik **(10)** Reyyān gördi+ki cümle nās Yūsuf'uŋ ḳulları oldı, mecmūʿ Mışır **(11)** ehli aŋa tābiʿ oldı, ḫavf idüp kendü nefsine eyitdi: Ḥāl niçe **(12)** olur, istiḳlāl üzre olur ise ammā vaʿde vü ʿahdine muḫālefet **(13)** itmez diyü iʿtimād itmişidi, ḥāṣā naḳż-ı ʿahd eyleye diyü tesellī virüridi. **(14)** Eyitdi: Yā Yūsuf, Allāh teʿalā saŋa ʿaḳl-ı ʿaẓīm ü ʿilm-i ʿamīm ü ḥilm-i **(15)** selīm ʿaṭā eylemiş, Mışır ehlinüŋ riḳāblarına seni mālik ḳıldı, ellerinde **(16)** olan mā-melek-leri cümle saŋa intiḳāl eyledi. Bu deŋlü iʿtibār senüŋ **(17)** ḥaḳḳuŋda ḳalīldür, didi. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n.ʿa. **(18)** e. t.

eyitdi: Ey melik, Rabb'üm baŋa bu deŋlü iḥsānlar eyledi, **(19)** rāyuŋ niçedür, niçe ideyim? Melik eyitdi: Yā Yūsuf, rāyuŋ nāfiẕ,

122b

(1) ḥükmüŋ cāyizdür, murāduŋ ne ise vücūda getür. Ḥażret-i Yūsuf **(2)** eyitdi: Ey melik, bunları ıṣlāḥ ḳaṣd eyledüm, ifsād itmedüm, mālların **(3)** alup bunları ḳullanmaḳ içün ḳul itmedüm. Bunları mevtden **(4)** ṣaḳındum ki żarar gelmeye, her ne itdüm ise mecmūʿı Allāh emriyledür. **(5)** Melik eyitdi: Yā Yūsuf, ben+daḫı anlar gibi ḳuluŋam, emrine tābiʿem, zirā senüŋ **(6)** müdebbirüŋ İlāh ḳādirdür. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. **(7)** eyitdi: Yā melik, Allāh teʿalā şāhid olsun anlaruŋ cümlesini **(8)** āzād itdüm, oġulları ile maʿtūḳum olsunlar, cümle mālların **(9)** ve esbāblarını daḫı kendülere hibe eyledüm, cümle emlāk u żıyāʿları **(10)** kendülerüŋ olsun, ḳaḥṭ sebebi ile cüzʾī vü küllī ne miḳdār **(11)** nesnelerini aldum ise senüŋ. İkrām içün girü redd eyledüm. Senüŋ **(12)** mülk ü serīrüŋi, tāc u ḫānmānunı daḫı saŋa virdüm. Melik eyitdi: **(13)** Yā Yūsuf, Allāh teʿalā saŋa cezālar ve ʿivażlar vire. Mülūkdan kimseneye **(14)** müyesser olmayan emrleri ve ḥāletleri vücūda getürdüŋ, yiryüzinde **(15)** sen īcād itdüğüŋ ṣanʿat-ları kim itmege ḳādirdür. Tebāreke'llāh. **(16)** Ol ʿaḳl-ı selīm ki sendedür, sen kemā-kān olduġuŋ gibi niçe **(17)** dileriseŋ pādişāhlıḳ eyle, ben aḫbāruŋı istimāʿ ideyim. Her ne ki **(18)** ḥükm ideriseŋ saŋa muṭīʿem, mülk ü sulṭānlıḳ girü senüŋ-dür. Emr **(19)** ü nehy elüŋdedür, iḫtiyār itdüğüŋ üzre ḥükm ü ḥukūmet ḳıl.

123a

(1) Ben semīʿ ü muṭīʿ olayım, yirlerüŋ ve göklerüŋ Rabb'i saŋa meded irişdürür, **(2)** salṭanat u nuṣret anuŋdur, didi. Mıṣır'da vāḳiʿ olan ḳaḥṭ u cuʿ **(3)** eṭrāf u cevānibe bile sirāyet itdi, mecmūʿ bilād u nevāḥīye **(4)** irişdi. Ḥattā arż-ı Kenʿān'da daḫı ġāyet ile ḳaḥṭ oldı. **(5)** Mecmūʿ ʿālem ḫalḳına Yūsuf'uŋ Mıṣır'da itdügi aḥvāl-i ʿadālet meşhūr **(6)** olup işitdiler. Bu maʿnāya āl-i Yaʿḳūb daḫı muṭṭaliʿ olup. **(7)** Ḥażret-i Yaʿḳūb'uŋ ṣ. ʿa. n. ʿa. üzerlerinde ricāl **(8)** u nisvān-dan altmış kimseneleri varıdı. Mużṭarr oldılar. **(9)** Ḥażret-i Yaʿḳūb'a şikāyet itdiler, iẕn ṭaleb eylediler ki **(10)** Allāh teʿalāya duʿā eyleye, üzerlerinden belā mündefiʿ ola. Yā nebiyyül'lāh, **(11)** ḳāṣid ü müsāfirlerden işidürüz, arż-ı Mıṣır'da bir melik varımış, **(12)** yiryüzinde olan pādişāhlaruŋ ekremi ve Allāh teʿalā ḳullarınuŋ efṣaḥ **(13)** u aḥseni imiş, cömerd ve saḫī, iḥsān u kerem ehli olup yanında ṭaʿāmı **(14)** çoḳ imiş, nās aŋa varup gelüp cümlesi ber-murād olurımış, şükrler **(15)** ve medḥler iderler. İcāzet virüriseŋ aŋa varalum, ṭaʿām ṣatun alalum, **(16)** didiler.

Ḥażret-i Yaʿḳūb icāzet virdi. Oġulları cemʿ oldılar, **(17)** sefer içün yaraḳ yasaḳ gördiler. ʿAcīb ü ġarīb libāslar **(18)** tedārik eylediler. Beḍāyiʿden mümkün olanı götürdiler. Mıṣır'a **(19)** teveccüh eylediler. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. ʿa. Mıṣır'da

123b

(1) iki nefer ḳahramān ḳoyup birisini Ḳıbṭ ṭāyifesine taʿyiŋ idüp **(2)** biri ehl-i Mıṣır ve sāyir aḳvām içün ḳomış idi. Erbāb-ı ḥācāta **(3)** ṭaʿām virürleridi. Işmarlamışlarıdı, Ḳıbṭ ṭāyifesine kendüye **(4)** meşveret itmedin virürleridi, ammā Mıṣır ḫalḳından ve ḫāricden gelenleri **(5)** Ḥażret-i Yūsuf'a ʿarż iderleridi, kimlerdür, ne yirden gelmişlerdür **(6)** bildürmeyince nesne virmezleridi. Vārid olanları görür, bilüridi **(7)** ne diyārdandur, kimlerdür, maʿlūm idinürleridi. Muḳaddem ḥācibler **(8)** ve ḳapucılar ḳoyup anlar ṣorarlar, görürler, gelüp ḥācib-i evvele dirleridi. **(9)** Ol+daḫı pādişāha tażarruʿ u niyāz ile ʿarż iderleridi. ʿAcīb **(10)** u ġarīb tertīb-ler eylemişleridi. Bu ḫuṣūṣlar ʿaẓamet ü kibriyāsından **(11)** degül idi ki raʿiyyete mestūr olaydı. Lakin aʿdānuŋ ve düşmanlaruŋ **(12)** ḳulūbına ḫavf u hirās virmek içün ʿaẓamet ü iḳbāl göstermişidi. **(13)** Ḥaḳ s. t. yolında tevāżuʿ u meskenet üzre idiler. **(14)** İbn-i ʿÖmer r. ʿa. rivāyet eylemişler. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(15)** ʿa. s. buyurmışlar ki: Ḥażret-i Nūḥ ʿa. s. oġlına **(16)** vaṣiyyet ideridi: Ey oġul, dāyimā لا اله الا الله kelimesinden **(17)** ġaflet itme ki kelime-i ṭayyibe-i لا اله الا الله mīzānuŋ bir keffesine **(18)** ḳonılsa ve bir keffesine daḫı semāvāt u arżīn ḳonılsa keffe rāciḥ **(19)** olurıdı. Her zamānda سبحان الله وبحمده سبحان الله العظيم

124a

(1) kelāmını söyle. Ve ben nehy ideridüm iki nesneden+ki biri şirk ve biri **(2)** kibriyādur. Bu iki ḫaṣlet ḳulını Ḥaḳ teʿalādan maḥcūb ider. Eyitdiler: **(3)** Yā Resūlü'llāh kibr nedür? Buyurdılar ki: İnsān laṭīf ü zībā **(4)** ḳaftan-lar geymek veyā ṭaʿām gelse ḳarşuda ayaġın ṭurur kimseneler **(5)** ola, bunlar daḫı kibr degüldür. Aṣl kibriyā ḥaḳḳı ḳoyup aḥvāl-i nāsdan **(6)** aġmāż-dur, didiler. Ki bu maḥalde Muṣannıf-ı kāmil **(7)** bir ḥikāyet-i laṭīfe yazmışlar. Zīver-i naẓm ile müteḥallī oldı.

(8) Ey günāh ile yitüren menzilin, Terk iden cürm ü ḫaṭāyıla ilin!
(9) Sende varsa ḥaşr u neşre iʿtiḳād, İtme aʿmāle ṣaḳın hiç iʿtimād.
(10) Giceler dergāh-ı Ḥaḳḳ'a ḳıl ḳıyām, Ḫūrd u ḫˇābı eyle kendüne ḥarām.
(11) Tevbe eyle kibr ṭopraġını sök, Aġla çoḳ çoḳ gözlerüŋ yaşını dök.
(12) ʿIrḳ-ı cürmi kesmege it destere, Tā hidāyet şāḫını Ḥaḳ göstere.
(13) Aġzı ḳuvvetlü ādeme itdür duʿā, Kim duʿāyıla ṭurur saḳf-ı semā.

(14) Gerçi var ehl-i duʿā ʿālemde bul, Saʿy u cehd ile duʿā ehlini bul.
(15) Bu ḥikāyetden olur maʿlūm-ı ḥāl, Ornuŋ al, iriş maḳāma anda ḳal.
(16) Ḳavm-i İsrāʾīl içinde bir kişi, Ṭāʿat imiş dāyimā Ḥaḳḳ'a işi.
(17) Ẕāt-ı pākı zühd ile maʿmūrımış, Ḥüsn-i ḫulḳı zühd ile meşhūrımış.
(18) Rūz u şeb ṭaġlar gezer seyyāḥ imiş, Tuḫm-ı ḥamd u şükr, eger fellāḥ imiş.
(19) Gündüzin ṣāyim olurmış ṣavmıla, Ḳāyim imiş gice terk-i nevmile.

124b

(1) Āşinālıḳ eylemiş sulṭān ile, Maḥrem-i rāz imiş ol, Sübḥān ile.
(2) Her ne ḥācet istese maḳbūl imiş, Ḥaḳḳ'a lāyıḳ bir mübārek ḳul imiş.
(3) Ḫalḳa göstermiş kerāmetler ʿaceb, Eyleyüp çoḳ dürlü ḥāletler ʿaceb.
(4) Başı üzre sāyebān olmış seḥāb, Menbaʿ-ı bārān u rızḳ u meşk-i āb.
(5) İçmege ṣu istese iḥżār ider, Ger vużū ḳasd eylese imṭār ider.
(6) Nā-gehānī eylemiş cürm ü ḫaṭā, Selb olınmış kendüden luṭf u ʿaṭā.
(7) Zāyil olmış gitmiş üstinden seḥāb, Zāhidüŋ cānına düşmiş ıżṭırāb.
(8) Ḥāceti maḳbūl iken merdūd olur, Ṭutışup dil-ḫānesi pür-dūd olur.
(9) Müşkil imiş manṣıbından dūrlık, Āstān-ı şāhdan mehcūrlık.
(10) Cāh u ḳadrinden düşer maʿzūl olur, İşi altun idi, geçmez pul olur.
(11) Ah ider zāhid döginür ṭaşıla, Yolları pür-gil ider gözyaşıla.
(12) Gitdi devlet ṭutdı yirin ḥüzn ü ġam, Üşdiler başına evbāş-ı elem.
(13) Yüz sürüp ṭopraġa itdi çoḳ niyāz, Didi ey perverdgār-ı kārsāz!
(14) Bende-i bī-çāreŋem itdüm ḫaṭā, İʿtirāfum var günāha, Rabbenā!
(15) Ṣuçumı baġışla ey Rabb-i raḥīm, Baḳma cürmüm yüzine sensin kerīm.
(16) Girü luṭfuŋdan seḥābum vir baŋa, Teşne vü ʿaṭşānam, ābum vir baŋa.
(17) Dāyimā ihsānuŋ ile şād idüm, Luṭf-ı bī-pāyānuŋa muʿtād idüm.
(18) Müşkil imiş yār iken olmaḳ cüẕā, Ṣad hezār estaġfirü'llāh ey Ḫudā!
(19) İtmeyem ʿişyān u cürme cürʾeti, Tek irişdür cāna ebr-i rahmeti.

125a

(1) İştiyāḳum var kerāmet ḥāline, Yā İlāhī, ḳoma firḳat ḥāline.
(2) Ah vaṣluŋ günlerinüŋ leẕẕeti, Virdi cān ıḳlīmine çoḳ żucreti.
(3) Senden ayrulıḳ ne müşkil ḥāl imiş, ʿĀşıḳa vaṣluŋ ʿaceb iḳbāl imiş.
(4) Cūş idüp deryāyı raḥmet bir gice, Geldi nā-gah çeşme ġaflet bir gice.
(5) Gördi ḫˇāb içre didiler ʿāşıḳa, Cürmine iḳrār iden ol ṣādıḳa.

(6) Niçe bir giryān u ḥüzn ey bü'l-fużūl, Aġlama Ḥaḳ ḥācetüŋi itdi ḳabūl.
(7) İsteriseŋ ger seḥāb hem-demī, Var fülān yir şāhınuŋ ol maḥremi.
(8) Tā ide cāndan duʿā ol pādişāh, Virür ebrüŋi saŋa girü İlāh.
(9) Şād olur miskīn uyanur ḫˇābdan Göŋli rūşen şuʿle-i mehtābdan.
(10) Cānıla mesʾūlı olur ol diyār, ʿĀḳıbet bulur maḳām-ı şehriyār.
(11) Didiler ḳaṣrında olur pādişāh, ʿArż ider ḫalḳa cemālin gāh gāh.
(12) Vardı irdi bāb-ı ḳaṣra ol faḳīr, Luṭf-ı Ḥaḳ ḥāline olmış dest-gīr.
(13) Gördi ḳapusında oturmış ġulām, Kürsi-i zer üzre ṣāḥib-iḥtişām.
(14) Başına geymiş ʿaceb tāc-ı ʿaẓīm, Ḳarşusında var ḫaddāmı delīm.
(15) Ol ġulāma vardı virdi ḫoş selām, Eyledi redd-i selām ol nīk-nām.
(16) Didi varmıdur suʾāl u ḥācetüŋ, Söyle neyse gel+berü gel ḥāletüŋ.
(17) Didi geldüm ḥācetüm vardur ġarīb, Umaram dergāh-ı şahdan çoḳ naṣīb.
(18) Didi ḥācib şimdi eyyāmı degül, Şāha irmek vaḳt u hengāmı degül.
(19) Cumʿa gün taʿyīnidür ehl-i suʾāl, Dergah-ı şāha iderler ʿarż-ı ḥāl.

125b

(1) Sen+de var ol güne teʾḫīr eylegil, Gel murāduŋ neyse taḳrīr eylegil.
(2) Āstānından bulur herkes murād, Emr-i şāha lāzım itmek inḳıyād.
(3) İşidüp dervīş ḥācibden cevāb, Ḥayret alup itdi kendüye ḫiṭāb.
(4) Didiler düşde duʿāsı müstecāb, Niçesi olur velī ehl-i ḥicāb.
(5) Şek gelüp ḳalbine inkār eyledi, Ḫāṭırına bu ġamı bār eyledi.
(6) ʿĀḳıbet göŋline itdi ḳahr u cebr, Cumʿa güni irişince ḳıldı ṣabr.
(7) İrdi ol gün geldi dervīş ḳapuya, Ḥāżır oldı şāha girüp ṭapuya.
(8) Gördi cemʿ olmış nihāyetsüz ünās, Luṭf-ı şahdan her biri ister libās.
(9) Çıḳdı şahdan bir vezīr-i kām-yāb, Heybet ile, dehşet ile pür-hicāb.
(10) Didi gelsün şāha destūr oldı ḫalḳ, Tā olalar niʿmeti ḫūnına ġarḳ.
(11) Girdi şāhuŋ meclisine ol faḳīr, Gördi taḫt üstinde bir peder-i münīr.
(12) Bendeler ḥālin ṣor[ub][26] teftīş ider, Kendü iḥsānına lāyıḳ iş ider.
(13) Ehl-i ḥācātı ḳoyar bir bir vezīr, İstiḳāmet birle ger bālā vezīr.
(14) ʿĀḳıbet geldi faḳīrüŋ nevbeti, İtdiler şāhuŋ ḳatına daʿveti.
(15) Şāh didi merḥabā ṣāḥib-seḥāb, Gel otur refʿ eyle ḫāṭırdan ḥicāb.
(16) Geldi ḥayret bu ḫiṭābıla faḳīr, Bildi şāhuŋ rütbe vü faẓlı keşir.

[26] Yazılışı صور şeklinde olan sözcüğe dil bilgisi bağıntısına ve vezne göre ekleme yapılmıştır.

(17) Cümle nāsuŋ ḥācetin ḳıldı revā, Her marīża ḳıldı luṭfıla devā.
(18) Gitdiler cümle vezīr ü mīrler, Ḥācib ü derbān u ʿālem-gīrler.
(19) Ḳaldı tenhā şāh ile ṣāḥib-ümīd, Düşdi endāmına lerze hem-çü bīd.

126a

(1) Yapışup destine itdi iḫtirām, Girdiler bir ḳaṣra key ʿālī-maḳām.
(2) Ḳapusında ḳaṣrınuŋ esved ġulām, Üstine fāḫir libāsıla tamām.
(3) Feth-i bāb itdi şaha taʿẓīmle, Girdiler şāh u faḳīr tekrīmle.
(4) İçerüde görinür bāb-ı ḳasīr, Eski taḫta ile yapılmış key ḥaḳīr.
(5) Açdı bābı ol şah-ı ʿālī-cenāb, Gördiler bir ḫānedür ḫālī ḫarāb.
(6) Var hemīn seccāde vü ẓarf-ı vużū, İçi ẓarfuŋ ṣuyla memlū ṭolu.
(7) Ġayrı nesne daḫı yoḳ esbābdan, Güyā dervīş uyandı ḫ̆ābdan.
(8) Eyledi ḫaylī taʿaccüb, didi ḫān! Bu ne menzildür ki yoḳdur ḫānmān.
(9) Camesin cümle çıḳardı pādişāh, Geydi bir aḳ sūfıla başa külāh.
(10) Oturup bir cānibe itdi nidā, Ey fülāna gel berü diyü ṣadā.
(11) Didi Ḥaḳ'dan geldi bir mihmān u żayf, Kimdür bildüŋmi gel el-vaḳt-i seyf.
(12) Virdi bir ḫatun lebeyk ü cevāb, Didi ḳonuḳ-dur bize ṣāḥib-seḥāb.
(13) Gördi bir ḫatun riyāżetle ḫayāl, Yüzi bedr ü ḳaşları gūyā hilāl.
(14) Didi şah bilmek dilerseŋ ḥālümüz, Diyelüm bir bir saŋa aḥvālümüz.
(15) Yā duʿā idelüm maḳṣūduŋa, Ḫoş-dil olup iresin maʿbūduŋa.
(16) Didi dervīş söyle şāhum ḥalüŋi, Gūşuma mengūş idem aḳvāluŋı.
(17) İştiyāḳum var, ḥikāyet bilmege, Cānib-i Ḥaḳ'dan hidāyet bilmege.
(18) Didi şah, var bize ābāʾ-i kirām, Ced-be-ced şāh oldılar ʿālī-maḳām.
(19) Memleketler żabṭ idüp ʿadl itdiler, Ḥaḳ yolına ḳudreti beẕl itdiler.

126b

(1) Gitdi anlar bize irdi salṭanat, Didi cümle māl u mülk ü memleket.
(2) Ḳulūbuma dünyāyı Ḥaḳ sevdürmedi, Egnüme ol cāmeyi geydürmedi.
(3) Dilerem terk eyleyem emvāli hep, Baḫş idem ehline cümle mālı hep.
(4) Girü ḫavf itdüm Ḫudā'dan nā-gehān, Ola żāyiʿ emr-i şerʿ-i müsteʿān.
(5) Fitne düşe memleket ola ḫarāb, Ḥaḳ ʿaẕāb ide baŋa rūz-ı ḥesāb.
(6) İḫtiyār itdüm żarūrī salṭanat, Emrüme münḳād ḫalḳ u memleket.
(7) Taḫta geçdüm şāh-ı ʿālem olmışam, ʿAdl u insāfıla ḫoş-dem olmışam.
(8) İşte gördüŋ ḥāli bugün neyledüm, Emr-i Ḥaḳḳ'ı ḳullarına söyledüm.

(9) Mümkün olduḳça ʿadālet eyledüm, Şāhlıḳ ʿırżın ṣıyānet eyledüm.
(10) Ḳomazam ẓulm itmege erbāb-ı şer, Şerʿdür cümle yanumda muʿteber.
(11) Gördügüm-den ṣoŋra mülk aḥvālini, Fikr iderven rūz-ı ḥaşr ehvālini.
(12) Pes gelüp bu menzile idüp ḳarār, Köhne câme itmişemdür īḫtiyār.
(13) Şimdi bu ḫatun ʿamucam ḳızıdur, Bāġ-ı ünsüŋ ḫūşe-i ġam-rīzidür.
(14) Ḥaḳḳ'a ḳullıḳ itmege olur refīḳ, Mūnis ü yāridür olmış hem-ṭarīḳ.
(15) Pādişāhlıḳ etmegini yimezüz, Kendümüze pādişahdur dimezüz.
(16) Yirüŋ ḫurmāyıla işler işlerüz, Ṣatup anı kendümüzi beslerüz.
(17) Ḳırḳ yıl oldı böyledür vech-i maʿāş, İtmezüz aḥvālümüz kimseye fāş.
(18) Bu gice mihmānumuz ol kim ṣabāḥ, İdelüm ḥācātüŋe pes iftitāḥ.
(19) Emrine rām oldı dervīş-i zebūn, Oturup tā āḫire irişdi gün.

127a

(1) Bir ġulāma virdiler ol işleri, Tā ṣatup defʿ eyleye teşvīşleri.
(2) Vardı bāzāra ṣatup ḳīrāṭıla, Saʿy u cehd itdi ʿaceb ifrāṭıla.
(3) Nān u baḳla ṣatun almışdur dirheme, Ol ṭaʿāmı yidiler cümle heme.
(4) Yatdılar aḫşam olup ol ḫānede, Ol sarāy-ı şāh olan vīrānede.
(5) Nıṣf-ı leyl olduḳda ḫatun şāhıla, Oldılar bīdār bismi'llāh ile.
(6) Ḳıldılar ḳalḳup ḫuşūʿıla namāz, Eylediler Ḥażret-i Ḥaḳḳ'a niyāz.
(7) Oldı nālān ol iki ṣāḥib-naẓar, Dökdiler gözyaşını oldı seḥer.
(8) El açup şāh eyledi Ḥaḳḳ'a ḫiṭāb, Didi yā Rab, bendedür ṣāḥib-seḥāb.
(9) Bir günāh ile düşüpdür cāhdan, Luṭfuŋıla ʿafv umar Allāh'dan.
(10) Müstecāb eyle duʿāmı yā İlāh, Ey günahlar ʿafv idici pādişāh!
(11) Ḳudretüŋ var cümle ḥāle yā mücīb! Derdmende raḥmetüŋ eyle naṣīb.
(12) Ḳullaruŋdur cümle ʿālem pür-günāh, Maʿṣīyet ḫākine düşmiş rū-siyāh.
(13) Reʿfetüŋ mevṣūl olur ʿālem-lere, Dāyim irişür şefḳatüŋ ādem-lere.
(14) Kesmedüŋ cürmile rızḳın kimsenüŋ, Urmaduŋ yüzine zerḳın kimsenüŋ.
(15) ʿAybı, luṭfuŋ dāmeni mestūr ider, Şefḳatüŋ mihri ḳulūbı nūr ider.
(16) Bendeler ḥālin bilürsin ey İlāh! Geldi miskīn şerm-sār u ʿöẕr-ḫˇāh.
(17) Mihr-i iḥsānuŋuŋ irgür tābını, Āb-ı ʿavnuŋla yusun çirk-ābını.
(18) Girü kendüye seḥābın it ʿaṭā, İtmesün şimden girü hergiz ḫaṭā.
(19) Bu duʿāya zevce āmīn eyledi, Müstecāb olmaġa āyīn eyledi.

127b

(1) Gördiler nā-gāh gökden bir seḥāb, Nāzil oldı üstlerine pür-şitāb.
(2) Didiler olsun beşāret ey ġarīb! Geldi Ḥaḳ'dan şānuŋa bu dem naṣīb.
(3) Secde-i şükr ile ḥamd itdi żaʿīf, İrişüp derdine dermān-ı laṭīf.
(4) Şāh ile itdi vedāʿ oldı revān, Ol seḥāb üstinde girü sāyebān.
(5) Menzile irişdi oldı kām-yāb, Himmet itdi ol şah-ı ʿālī-cenāb.
(6) Şāh-ı ʿadlüŋ var duʿāsında eşer, Ḥaḳ icābet eyler aŋa her seḥer.
(7) Şāhlar Ḥaḳ sāyesidür bī-gümān, Ne ḳazandı ʿadl ile Nūşirevān.
(8) ʿAdl iden şāhuŋ duʿāsıdur ḳabūl, Lā dimez bu sözlere ehl-i uṣūl.
(9) ʿAdl ile şāhuŋ olur mülki ziyād, ʿAdl-ı şahdur dāfiʿ-i ẓulm ü fesād.
(10) ʿAdl ile ābād olur mülk-i ḳadīm, Pādişahdur maẓhar-ı luṭf-ı ʿamīm.
(11) ʿAdl ile maḫẕūl olur dāyim ʿadū, Şāh-ı ʿadle düşman eyler ser-fürū.

(12) El-meclisü'ş-şānī ʿaşer: فى قوله تعالى ومن يتق‌الله يجعل له مخرجا

(13) و يرزقه من حيث لا يحتسب Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. beyān **(14)** eylemişler ki Ḥaḳ s. t. ehl-i taḳvāya on iki ḫaṣlet **(15)** ʿaṭā itmişdür. Evveli ḳabūl, ikinci ʿāfiyet, üçünci necāt, **(16)** dördünci cennet, beşinci ḳurb, altıncı naṣr, yedinci maḥabbet, sekizinci **(17)** kerāmet, ṭoḳuzuncı yüsr, onuncı tekfīr-i seyyiʾāt, on birinci **(18)** ecr, on ikinci teysīr-i rızḳdur. Maḥzūmī'den ʿa. r. rivāyet **(19)** iderler. On ikinci develer ile ḳubūrdan ḳuṣūra rekūb-dur. Āyet-i

128a

(1) kerīme-i يوم نحشر المتقين الى الرحمن وفدا muḳteżāsınca Enes **(2)** bin Mālik r. ʿa. Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. **(3)** s. rivāyet eylemişler ki server-i kāʾināt İslām ẓāhirdür, īmān **(4)** ḳalbdedür. Mübārek ellerini ṣadrlarına ḳoyup üç defʿa buyurdılar **(5)** ki: Taḳvā bundadur. Ebū Saʿīdü' l-Ḫudrī r. ʿa. dimişler ki: **(6)** Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ.ʿa. s. işitdüm. Didiler **(7)** ki: Muṣāḥib olma illā müʾmin ile, ṭaʿām yime illā ehl-i taḳvā ile. **(8)** Ve daḫı Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. buyurmışlar ki: **(9)** Cümle ḥāletde Allāh teʿālādan ḳorḳun, yaramazlıḳ ṣonına eylük **(10)** idüŋ, ol yaramazlıġı maḥv eyleye ve nāsa ḫulḳ-ı ḥüsn idüŋ. **(11)** Ve daḫı bir ādeme vaṣiyyet idüp buyurmışlar ki: Dāyimā taḳvā üzerine **(12)** ol ve ġazā eyle ve Allāh teʿālāyı ẕikr ḳıl, ḳıyāmetde ol saŋa nūrdur. **(13)** Ve daḫı buyurmışlar ki: Nās içinde ġāyet mükerrem olmaḳ isteyen Allāh **(14)** teʿālādan ḳorḳan-dur. Veheb'den mervīdür, dimişler ki: Īmān **(15)** ʿüryān-dur, anuŋ libāsı ḥayā, mālı ve ʿiffet sermāyesidür. **(16)** Erbāb-ı naṣīḥat dimişler ki: ʿAbdüŋ rızḳı

üç ḳısımdur. Biri **(17)** mażmūn-dur ki ümmü'l-kitābda mesṭūr olur. Biri maḳsūm-dur **(18)** envāʿ-ı esbāb ile müyesserdür. Biri mevhūbdur ki Ḥaḳ s. t. **(19)** ehl-i taḳvāya vaʿde itmişdür bi-ġayr-i ḥisāb. Ḥażret-i Mūsā

128b

(1) ṣ.ʿa.n.ʿa. eyitdi: Yā Rabb, ḳullaruŋ ṣūretde muḫtelif-dür, **(2)** bunlaruŋ rızḳlarını ne ṭarīḳile virürsin, didi. Allāh teʿalā vaḥy **(3)** eyledi ki yā İbn-i ʿİmrān, ḫalḳ benüm ḳabżumda bir ṣaḥrāda olan ḫardal dānesi **(4)** gibidür. Iraḳda ve yaḳında, ṣaġīr ü kebīr, müʾmin ü kāfir, **(5)** bār u fācir, ṭāyıʿ u ʿāṣī, ḳavī vü ʿāciz cümlesine rızḳın **(6)** virürem, ḫazīnelerüm dükenmez. Eyitdi: Yā Rabb, göster niçedür? **(7)** Yā İbn-i ʿİmrān, gice olduġı gibi Benī İsrāʾīl'e emr eyle, od **(8)** yaḳmasun, sen çāderüŋ ḳapusında bir mūm yaḳ, gelsün andan od alsunlar, **(9)** didi. Ḥażret-i Mūsā ol vechile ʿamel eyledi, ḳavminden **(10)** kimsene ol gice od yaḳmadı, çāderi öŋinde mişbāḥ yaḳdılar. **(11)** Her kimsene gelüp ol çerāġdan mūm-larını yaḳdılar, cümle ḳavme **(12)** nūr irişdi. Ḥażret-i Mūsā'ya ṣ.ʿa.n.ʿa. vaḥy **(13)** geldi ki: Yā Mūsā çerāġuŋda noḳṣān varmı? Eyitdi: Yā Rabb, yoḳdur. **(14)** Buyurdılar ki: Benüm ḫazāʾinüm daḫı böyledür, dükenmez. Ḥaḳīḳat ḥāl **(15)** budur ki rızḳ ḳısmet ile, cehd ile olmaz; saʿy u ṭaleb daḫı **(16)** lāzım-dur. Görilmezmi Ḥażret-i Yaʿḳūb ṣ.ʿa.n.ʿa. **(17)** cemāl-i Yūsuf'a niçe ḥarīṣ idi, ḳarındaşları andan perhīz iderler **(18)** idi. Ol ḥırṣuŋ fāyidesi olmadı, andan muḳaddem perhīz **(19)** iden ḳarındaşlarına müyesser olmadı. Erzāḳ taḳdīr iledür, tedbīr

129a

(1) ile degül. Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ʿa. n. ʿa. e. t. **(2)** ḳarındaşları Mışır'a teveccüh eylediler. Mışır'a dāḫil olmadın iki gün **(3)** muḳaddem zādları dükendi. Açlıḳ bunlara teʾṣīr eyledi, mizāclarında **(4)** ẓāhir oldı. Mışır içine girdiler. Nāsdan ṣordılar, ṭaʿām **(5)** ne yirde ṣatılur? Anlar daḫı ḫaber virdiler. Ṭaʿām ṣatılduġı yire **(6)** geldiler, ṭaʿām istediler. Anlar eyitdiler: Siz ġarīblersiz, ġurebā **(7)** umūrı bizüm elümüzde degüldür, fülān yire varuŋ, ġarīblerüŋ ḳahramānı **(8)** vardur, ḫācetüŋüz anda görilür, didiler. Bunlar daḫı ol **(9)** ḳahramānı bulup öŋine vardılar. Ṣatılıḳ ṭaʿām istediler. Ḳahramān **(10)** eyitdi: Siz kimlersiz? Eyitdiler: Peyġāmber oġullarıyuz. Ne diyārdan-**(11)**-sız? Kenʿān'danuz, didiler. Eyitdi: İsimlerüŋüz nedür? Cümlesi **(12)** adlarını fülān u fülān diyü ḫaber virdiler. Eyitdi: Kenʿān'da kime **(13)** mensūb-sız? Eyitdiler: İbrāhīm Ḫalīl oġlı İsḥāḳ, anuŋ oġlı **(14)** Yaʿḳūb Nebī'nüŋ evlādıyuz, didiler. Ḳahramān daḫı varup Ḥażret-i **(15)** Yūsuf'a ḫaber virdi, eyitdi: On nefer ġarībler geldiler, açlıḳ **(16)** kendülere

teʾṣīr eylemiş, levnleri müteġayyir olmış, didi. Bu ḫaberi **(17)** işitdügi gibi ḥicāb ġālib oldı, lakin mizācında sürūr u behcet **(18)** görindi. Ḳahramāna eyitdi: Anları bir eyüce maḳāma ḳonduruŋ, **(19)** ikrām u taʿẓīm ile, didi. Ḳahramān taʿaccüb ḳıldı, zīrā kimsene

129b

(1) içün dimiş degül idi. Çıḳup Ḥażret-i Yūsuf'uŋ emri üzre ʿamel **(2)** eyledi. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. t. Ḥaḳ **(3)** teʿalāya şükrler eyledi+ki ḳarındaşları sābıḳā kendüyi çāha bıraḳduḳlarında **(4)** Ḥażret-i Ḥaḳ c. ʿa. vaʿde eylemişidi. Ol gice rāḥat ile nevm **(5)** eyledi, ṣabāḥ irişdi. Faḫir libāslarını geydi, taḫt üzerine oturdı, **(6)** yüzine dībācdan bürḳaʿ eyledi. Cevāhir ü lūlūlar ile müreşşaḥ idi. **(7)** Ṣaġ ṭarafında biŋ nefer ḫaddām müzeyyen ve ṣol ṭarafa daḫı biŋ nefer **(8)** ḫidmetkār elvān-ı ʿacībede öŋinde altundan, gümüşden, demürden **(9)** ellerinde çomaḳlar ile ḳuvādlar ve erbāb-ı devleti cebeleri **(10)** ve silāḥları ile mecmūʿ ḥāżır oldılar, cümle tevābiʿi ṣaf-lar **(11)** baġladılar. Cünd ü sipāh alaylar ile ṭurdılar. Bir vechile **(12)** zīnet-ler eyledi+ki aṣla görilmiş degül idi. Taʿaccüb iderleridi, **(13)** birbirine ṣorarlarıdı: Ne ḥāl ü ḫaberdür? Kimsene bilmezidi. Ḥażret-i **(14)** Yūsuf'a ṣ. ʿa. n. ʿa. Ḥaḳ s. t. bir muʿcize **(15)** virmişidi, bir ṣuvāʿ idi, envāʿ-ı cevāhir ile muraṣṣaʿ. Yanına **(16)** bir kimsene gelüp anı bilür olsa anuŋıla diledügi miḳdār ṭaʿām **(17)** yiridi, bilmedügi kimseneler olsa ki gelüp kelām söyleyeler idi **(18)** ol ṣuvāʿı yaḳınına getürür, ḳulak ururıdı. Söyleyen **(19)** kimsenelerüŋ sözleri rāst-mıdur, kiẕb-midür, ḫaber virüridi.

130a

(1) Ol meclise emr eyledi, ṣuvāʿı getürdiler. Ve ḳahramāna buyurdı, **(2)** ol ġarībleri getür, didi. Cümlesi meclise geldiler, gördiler **(3)** bir melik-i ʿaẓīm ü vesīm-dür. Eṭrāf u cevānibe naẓar eylediler. **(4)** Ümerā vü memālik ṣaf-lar baġlamışlar, cebe vü cevşen-leri, silāḥları **(5)** ile müzeyyen olmışlar, altun ve gümüş çomaḳlar ellerinde, bir heybet **(6)** ü şevket ile ki sābıḳda olan pādişāhlardan kimsene itmiş degül idi. **(7)** İçerü girüp peyġāmber gibi selām virdiler, başlarını aşaġa **(8)** ṭutup öŋinde ṭurdılar. Eṭrāflarını ḫācibler iḥāṭa itdiler, **(9)** muntaẓırlar ki cevāb söyleye. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. **(10)** ʿa. bunlara naẓar eyledi. Birer birer gözden geçürüp fikr **(11)** ü teʾemmül ḳıldı, vezīrleri ve erkānı ile söyleşdi. Bir sāʿatden **(12)** ṣoŋra ḫāciblere işāret eyledi, ṭursunlar didi. Ṭaşra **(13)** çıḳardılar. Bunlar fikre düşdiler ki murādı nedür? Üç gün **(14)** oldı, ammā bunları niʿmet-i şāmile ile ḳonuḳladı. Bunlar bir yire **(15)** varsalar ʿādetleri idi, tīzcek ṣatun alacaḳlarını alurlarıdı. **(16)** Bu defʿa ol ʿādete muḫālif ḳażāʾ-i ḫācetleri teʾḫīr olduġına

(17) ḳalblerine ḫavf geldi, ḫāṭırları müşevveş oldı. kendüler ile **(18)** kelām söyleşmedügine ġamgīn oldılar. Yehūdā eyitdi: Ḳarındaşlar, **(19)** melik bize naẕar itmedi, bize ṭaʿām virmez gibi. Yā budur atalarumuz peyġāmber

130b

(1) olduġına reşk eyledi, yā budur ki bizüm ṣūret ü eşkālümüze, ḳuvvetümüze **(2)** baḳdı, bizi yanında alıḳor, düşmanları var ola, bizden nuṣret ve yardım **(3)** ṭaleb ider ola veyāḫūd ḳarındaşumuz Yūsuf'a itdügümüz efʿāle vāḳıf **(4)** olmışdur, bizi rüsvāy itmek ister ola. Benüm ol zamānda **(5)** ṣaḳınuŋ, ḥaẕer idüŋ, didügüm bunlar içün idi. Ḳorḳarın ki **(6)** bize ḫacelet ü faż̄īḥet ola. Ammā bizi eyü yirlere ḳondurdı, muttaṣıl **(7)** żiyāfetler ve niʿmetler virdügi ʿaceb-dür. Ġayrı gelenlere bu ikrāmı **(8)** itmedi, bize taʿẓīm-ler ḳıldı, ammā sebeb ne ola ki bizden iʿrāż ider, **(9)** söz söylemez, didi. Fikre vardılar, bir iki gün geçüp ṭaleb **(10)** eyledi. Yanına vardılar. Bunlardan suʾāl ḳıldı, tercümān dili **(11)** ile söyledi. Kelāmını fehm itdiler. Tercümān her gāh ki anlardan **(12)** nesne ṣorup cevāb vireler, ʿādet üzre ṣuvāʿa ḳulaḳ **(13)** ṭutup anlara bildürdi ki virdükleri ḫaber ṣaḥīḥ-midür, kiẕb-**(14)**-midür, ṣuvāʿ ḫaber vire. Āḫir tercümān anlara eyitdi: Melik **(15)** dir ki: Siz heybet ü ḳudret ṣāḥiblerisiz, ḫaber virüŋ kimlersiz, **(16)** nesebüŋüz nedür, ḳanḳı şehrden-siz. Eyitdiler: Biz peyġāmber oġullarıyuz, **(17)** esbāṭuz, Yaʿḳūb Nebī evlādıyuz, ol İsḥāḳ oġlıdur, **(18)** İsḥāḳ Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh oġlıdur, biz daḫı enbiyāyuz, didiler. **(19)** Neseblerini ḫaber virdiler. İʿtiḳādları ve dīn ü ṭāʿatleri Allāh teʿalāya

131a

(1) olduġını didiler. Ḥażret-i Yūsuf ṣuvāʿı urup ḳulaḳ **(2)** ṭutdı, eyitdi: Kelāmuŋuz ṣaḥīḥ-dür, gerçek söylersiz. Girü **(3)** tercümāna didi: Ṣor, ataŋuzuŋ sizden ġayrı evvel āḫirde **(4)** oġlı varmıdur? Eyitdiler: Cümleden küçük bir oġlı daḫı varıdı, **(5)** ismine Yūsuf dirleridi, mefḳūd oldı, Allāh teʿalā niçe olduġın **(6)** bildürmedi. Ol mefḳūd olan Yūsuf'dan ġayrı Bünyāmīn adlu **(7)** bir küçük oġlı daḫı vardur. Şimdi yanında mefḳūd olan ile **(8)** bir anadandur, anuŋ ile meʾnūs olmışdur, ḳorḳaruz ki anı+da **(9)** yitüre, didiler. Ḥażret-i Yūsuf ṣuvāʿa ṭoḳınup āvāz virdi, **(10)** ḳulaḳ urup eyitdi: Ol mefḳūd olan ḳarındaşuŋuz ḥaḳḳında kāẕib-**(11)**-siz, yalan söyledüŋüz, ol niçe olduġını bilürsiz, didi. **(12)** Bu kelāmı işitdükleri gibi levnleri müteġayyir oldı, dilleri ṭolaşdı, **(13)** ıżṭırāba düşdiler. Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. t. **(14)** tercümāna eyitdi: Söyle bunlara ki ol bürāẕerleri mefḳūd olmaġa **(15)** sebeb ne oldı, ḥaḳīḳat ḫāli siz bilürsiz. Birisi eyitdi **(16)** anı ḳurt

yidi, biri eyitdi ʿadū anı esīr eyledi, biri eyitdi **(17)** bir ḳuyuya düşdi, ġarḳ oldı, didi. Ḥażret-i Yūsuf Ḥażret-i Yaʿḳūb'ı ṣordı, eyitdiler: Mübārek **(18)** başlarını aşaġa ṭutup maḥzūnu'l-ḳalb oldı, nāsdan nefret **(19)** ü vaḥşet eyledi, vaṭanın terk eyledi, kendüyçün yir altında

131b

(1) mesken düzetdi, adını beytü'l-aḥzān ḳodı, anda şol deŋlü **(2)** aġladı ki gözleri görmez oldı, gice gündüz kendüye **(3)** birdür, didiler. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(4)** t. atasınuŋ aḫbārını işitdügi gibi mużṭarib olup **(5)** vecd ʿārıż oldı. Girü ṣuvāʿı çalup ḳulaġına yaḳın getürdi, **(6)** tercümān eyitdi: Söyle bunlara evvelki sözüŋüz ki enbiyā oġulları **(7)** imiş-siz gerçek, ammā ṣoŋra sözüŋüz yalan, uġrılara beŋzersiz, **(8)** eṭrāfda olan pādişāhlaruŋ cāsūslarısız, geldüŋüz bizüm aḥvālümüze **(9)** muṭṭaliʿ olup evżāʿumuzı bilesiz, varup ʿasker çeküp gelüp **(10)** memleketümüze fitne ḳoparmaḳ istersiz. Ben sizi zindāna ḳoram, tā **(11)** ṣaḥīḥ ḫaberüŋüzi bilem, didi. Bu sözi işidicek ḫuşūʿ-ı iẓhār **(12)** idüp gözleri yaşıla ṭoldı. Eyitdi: Yā melik, senden isterüz, **(13)** bu menzileyi saŋa viren, kerāmet ile seni mükerrem, bu faẓl u inʿām ile **(14)** muḥterem iden ḥaḳḳıyçun bize ḥüsn-i naẓar idüp aḥvālümüzi **(15)** mestūr eyle, tīzcek bizi atamuza gönder, bize teraḥḥum itmeziseŋ **(16)** şeyḫ-i kebīr Yaʿḳūb'a ḥürmet eyle. Eger anı göre idüŋ, bize şefḳat **(17)** ideridüŋ, firḳatinden beli bükilüp gözleri aġarmışdur. Seni **(18)** vesīle idindük, saŋa bu devleti inʿām iden ḥaḳḳıyçun recāmuzı **(19)** żāyiʿ ḳılma, bizi maḥrūm u nevmīẕ eyleme, bizi vālidemize gönder.

132a

(1) Eylüklerüŋ işidildi, bizi size ol gönderdi, sizlerden ḫayrlar **(2)** ẓann eyledi, bizi, ṣadaḳa vir, şād eyle, Allāh teʿalā saŋa raḥmet **(3)** eylesün, didiler. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(4)** t. eyitdi: Şol nesne ki beyān itdüŋüz, ataŋuz ḥürmetidür, **(5)** anı bilürem, yiryüzinde andan ulu ḥürmet yoḳ-dur, ol peyġāmberdür. **(6)** Baŋa anı ḫaber virüŋ ki böyle maḥzūn olmaġa sebeb nedür, ġālibā anuŋ **(7)** ġam u ġuṣṣasına bāʿiṣ sizüŋ sefāhatüŋüzdür, ataŋuzuŋ emrine **(8)** ʿāḳ olmış gibisiz. Eyitdiler: Yā melik, ẓann itdügüŋ gibi degüldür, **(9)** anuŋ ḥüzn ü ġuṣṣası bizden ötüri degüldür, saŋa vaṣf itdügümüz **(10)** üzre ol mefḳūd olan oġlınuŋ firāḳı ile ḫastadur. Ġāyet **(11)** ile aŋa maḥabbeti ġālib idi. Ṣaḥrāya çıḳmış idük, ġaflet itmişüz, **(12)** ḳurt yimiş. Yūsuf-ı Ṣıddīḳ ʿa. n. ʿa. e. t. **(13)** eyitdi: Niçün sizden birüŋüzi yanında ḥabs itmedi ki anı getüre **(14)** idüŋüz? Eyitdiler: Bize iʿtimād eyledi. Ḥażret-i Yūsuf eyitdi: **(15)** Sözüŋüzde ṣādıḳ ola

diyü ḳorḳmasam sizi ḥabs ideridüm **(16)** ve ʿaẕāb eyleridüm, zīrā ataŋuza ġıyānet itdüŋüz, ḳarındaşuŋuzı żāyiʿ **(17)** itdüŋüz, sözüŋüzden şek iderem ki ṣādıḳ degül-siz. Varuŋ **(18)** ataŋuza benden selām idüŋ, diŋ ki baŋa bir mektūb göndersün, **(19)** ḥālini tamām bildürsün, ol küçük ḳarındaşuŋuz ki Bünyāmīn-dür

132b

(1) anı getürüŋ, göreyim. Eyitdiler: Ey melik, luṭf idüp bizi taʿcīl **(2)** gönder, ġavf iderüz cūʿdan helāk olalar, didiler. Yūsuf, **(3)** girü ṣuvāʿı ḳaḳup ḳulaġına getürdi, söyledi. Eyitdi: Ṣuvāʿ **(4)** ġaber virür ki siz ṭaʿāmıla ḥācetüŋüz görüp gidüp gelmezsiz, **(5)** illā benümile muḥārebe vü ḳıtāl itmege. Benüm ḳatumda töhmetüŋüz ḳavīdür, didi. **(6)** Birḳaç gün eglendiler. Yehūdā eyitdi: Ey ḳarındaşlarum, bu emrde bize **(7)** ferec yoḳdur, illā tażarruʿ u niyāz ile öŋine varalum, ümiẕdür, ġurbet **(8)** u tażarruʿumuza raḥm eyleye, semʿen ve ṭāʿaten didiler. Gelüp Ḥażret-i Yūsuf'a **(9)** aġlaşdılar, tażarruʿlar itdiler, eyitdiler. Yanuŋuzda birüŋüzi **(10)** rehin ḳomayınca ve ʿahd-i muḥkem itmeyince ki babaŋuzuŋ mektūbı ḳarındaşuŋuz **(11)** ile bile getürmeyince ve muḥkem ʿahd itmeyince, icāzet virmezem. Eger vefā **(12)** iderseŋüz ṭaʿām virürem, ġıyānet iderseŋüz ʿaẕāb eylerem, **(13)** didi. Rāżı oldılar. Ḳurʿa idüŋ, ḳanḳıŋuza gelür ise yanumda **(14)** ḳalsun, didi. Ḳurʿa Şemʿūn'a rast geldi ki Yūsuf'ı çāha **(15)** atduḳlarında ḳamīṣi arḳasından çıḳarmışıdı. Emr eyledi, sāyirlerine **(16)** keyl idüp buġday virdi, Şemʿūn'uŋ devesini alıḳodı. **(17)** Vaʿde eyledi ki ḳarındaşı gelicek girü devesini yüklede, tamām **(18)** azıḳlarını vire. Bu ġuṣūṣa mübāşir olan ḳahramāna ışmarladı+ki **(19)** buġday içün getürdükleri bıżāʿalarını ve dirhemlerini kendüler

133a

(1) bilmesünler, yükleri içine ḳo, didi. Ol daḫı cümle virdüklerini **(2)** çuvāllarını içine ḳoyup kendüler vāḳıf olmadılar, gizledi, **(3)** mestūr eyledi, yüklerini baġladılar. Ziyāde ikrām-lar eyledi. **(4)** Eyitdi: Ataŋuza söyleŋ ṣabr-ı cemīl itsün ki ṣabruŋ ṣoŋında **(5)** ecr-i cezīl vardur. مع العسريسرا dür didi. Vedāʿ idüp **(6)** Kenʿān'a müteveccih oldılar. Ey bürāderler! Göŋülden ġaflet ḥicāblarını **(7)** giderüŋ. Yūsuf'uŋ ʿa. ṣ. s. ḳarındaşları anuŋ **(8)** ʿuluvv-i şānını ve kemāl, şevket ü sulṭānını gördiler, ḳuvvetleri ḳalmayup **(9)** mütelāşī ḫüccetleri münḳaṭıʿ oldı. Keẕālik Allāh teʿalā ḳıyāmet **(10)** güninde peyġāmberleri cemʿ eyleye, ġiṭāb-ı kerīm ile diye ki: Ne **(11)** getürdüŋüz? Eyideler ki: لاعلم لنا yaʿnī nesne bilmezüz. Fehmleri **(12)** müteḥayyir ola, kelām u cevābları dükene, ḥayret ü vaḥşetden cevāb **(13)** virmege ḳudretleri olmaya. Peyġāmberlerüŋ aḥvāli böyle

olıcaḳ **(14)** ey günāhlar içinde ġarḳ olup ʿuyūbından ḫavf iden bī-çāreler! **(15)** Ol demlerde ḥāl niçe olur? İbn-i ʿAbbās'dan r. ʿa. **(16)** menḳūldur. Ḳıyāmet güninde Allāh teʿalā bir ṣaḥrāda yiryüzini diledügi **(17)** miḳdārı uzadup külliyen ḫalāyıḳı anda cemʿ eyleye, ṭuralar. **(18)** Nā-gāh başları üstinde bir ʿaẓīm heybet peydā ola, başlarını **(19)** ḳaldurup göreler, dünyā āsumānı yarılup ne miḳdār ehli varısa

133b

(1) ki ʿadedde yir ḫalḳından çoḳ olalar, yuḳarudan aşaġa dökilüp **(2)** nüzūl eyleyeler. Ehl-i dünyā anlara diyeler ki: Rabb'ümüz sizüŋilemidür? **(3)** Anlar diyeler ki: Gelür. Semā ḫalḳı daḫı ḫalāyıḳa ḳarışalar, andan **(4)** ṣoŋra ikinci āsumān münşaḳḳ olup yarıla. Anuŋ ehli evvelki gök **(5)** ehlinden ziyāde ola. Ehl-i zemīn diyeler ki: Rabb'ümüz sizüŋilemidür? **(6)** Diyeler ki: Gelür. Anlar daḫı ḫalāyıḳa muḫteliṭ olalar. Bu vechile **(7)** üçünci ve dördünci ve beşinci ve altıncı āsumān-lar ḫalḳı daḫı arża **(8)** nüzūl eyleyeler. Yedinci āsumān ahālisi ki cümlenüŋ eżʿāfıdur. **(9)** Eṣvāt-ı muḫtelife vü suver-i şettā ile aġızlarından āteş-ler çıḳar. **(10)** Ḫalāyıḳ anları gördükleri gibi Rabb'ümüz sizüŋilemidür, diyü ṣoralar. **(11)** Anlar diyeler ki: Gelür. Gökler yarılmasından ḳulūbe ḳorḳular, **(12)** ṣāʿiḳalaruŋ istimāʿından, ʿaẓīm ṣūretlerüŋ gürüldüsinden, **(13)** ecsām u ṣūretlerüŋ dehşetinden, keŝret ü izdiḥām-dan ve şiddet-i **(14)** ehvāl-den endāmına lerzeler gele. Melik-i ḫallāḳ ṭarafından münādīler **(15)** çaġrışup nidā eyleyeler ki: Yā maʿşerü'l-ḫalāyıḳ, bugün aṣḥāb-ı **(16)** kerem kim-dür, bilseŋüz gerek. Her ḥālde Allāh teʿalāya ḥamd idenler **(17)** ḳandadur, diyeler. Nāsdan ḳalīl kimsene ḳalḳup ḥesābsuz **(18)** cennete gideler. Ŝāniyen nidā eyleyeler ki: Ticāret ü beyʿi terk idüp **(19)** Allāh teʿalāyı ẕikr iden-ler ḳandadur, diyeler. Girü nāsdan ḳalīl

134a

(1) ādemler ḳalḳup cennete revāne olalar. Üçünci münādīler nidā **(2)** eyleyeler ki: Ḳandadur şunlar ki gice yatup uyumazlarıdı, ṭāʿat **(3)** iderleridi. Girü bir miḳdār kimseneler ḳalḳup ḥesābsuz cennete **(4)** gideler. Andan ṣoŋra nārdan bir ʿunḳ-ı esved çıḳup iki gözleri **(5)** var görür, lisānı var söyler, āvāz virüp ıraḳda ve yaḳında **(6)** olanlar işideler. Eyideler ki: Yā maʿşerü'l-ḫalāyıḳ, bugün ben şol **(7)** kimseneye ḥavāleyem ki zuʿm ideridi+ki Allāh'dan ġayrı ilāh vardur, **(8)** anlar ḳandadur, diyü ṣaflar içinde şol gögercin simsim dānesin **(9)** yirden arayup bulup yidügi gibi anları düşürüp nāra ilḳā **(10)** eyleyeler. Andan ṣoŋra girü eyide ki: Müvekkelem şunlara ki **(11)** ṣūretler taṣvīr iderleridi. Anları daḫı ol vechile düşüre. **(12)** Ehl-i cennet ile ehl-i nār mümtāz ola.

Terāzū ḳurıla, dīvānlar **(13)** neşr olına. Allāh teʿalā faṣl-ı ḳażā içün tecellī eyleye. Bir ḳavm **(14)** saʿādet, bir ḳavm şeḳāvet bulalar. Ḥaşir güninde ʿüryān u ḥayrān **(15)** vuḳūfuŋı fikr eyle. Āteş zifirelerini döküp ʿāṣīlere ʿişyān-ları **(16)** muḳābelesinde cezā vireler. Rabbü'l-ʿarş c. c. ġażābnāk **(17)** ola. Cehennem nārından kimsene necāt bulmaya, illa muḳaddem iḥsānlar **(18)** eyleyenler. Yevm-i ḥesābda, ʿöẕrüŋ nedür ol pādişāha ki **(19)** seni insān yaratdı, diyecek olurısa ki ḳandadur ol kimseneler

134b

(1) ki ḳaṣd ile sırren ve āşikāren günāhlar işlerler idi, itdükleri **(2)** maʿṣiyetl-er hep defterler olup yazılmışdur, gelsünler kitābların **(3)** oḳısunlar, işledükleri işlere benüm ḳatumda şāhidler vardur. Pes **(4)** ol dem-de ʿāṣīlerüŋ cevābları nedür? **El-meclisü'ş-şāliş̱u (5) ʿaşer** قوله تعالى ومن‌الناس من يتخذ من دون‌الله اندادا يحبونهم كحب **(6)** الله Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. maḥabbet ḫuṣuṣında aḳvāl-ı ʿadīde **(7)** yazmışlar. İẖtiṣār olındı. Baʿżılar dimişler ki: Maḥabbet, ādemüŋ **(8)** bir nesneye külliyet üzre meylidür. Nefsini ve rūḥını ve mālını aŋa **(9)** īṯār u muvāfaḳat itmekdür, sırren ve cehren. Ṣoŋra taḳṣīre iʿtirāfdur. **(10)** Meşāyiẖden baʿżıları Mekke-i Mübāreke'de mevsim eyyāmında müctemiʿ **(11)** olmışlar. Erbāb-ı ṭarīḳatdan Cüneyd r. ʿa. bile imişler. **(12)** Maḥabbet bābında kelimāt eylemişler. Cüneyd sākit olmış. Aŋa eyitmişler: **(13)** Yā ʿIraḳī sen+de söyle. Başını ḳaldurup mübārek gözlerine **(14)** yaş gelüp eyitmiş: Maḥabbet şol ʿabde dirler ki muttaṣıl ḥuḳūḳ-ı Rabb'üŋ **(15)** ʿa. c. edāsına ḳāyim ola, ḳalbi ile hidāyeti yüzlerine nāẓır **(16)** meveddeti cāmından şerbeti ṣafvet üzre ola, ġaybī esrārından **(17)** Ḥaḳ aŋa münkeşif ola. Kelāmı Allāh, sükūnı Allāh içün ola. Söz **(18)** söylerise Allāh'dan söyleye, ḥareket iderise Allāh emri ile **(19)** müteḥarrik ola, sākin olurısa sükūnı Allāh içün ola, didi.

135a

(1) İstimāʿ iden şeyẖ-ler aġlaşup eyitdiler: Yā tācü'l-ʿārifīn! Allāh **(2)** teʿalā gözlerüŋi rūşen eylesün, bunuŋ üzerine söz olmaz, **(3)** didiler. Enes bin Mālik r. ʿa. rivāyet iderler ki: Ḥażret-i **(4)** Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. didiler ki: Bir kimsenede üç **(5)** nesne bulınsa ḥalāvet-i īmān anda bulınur. Biri Allāh teʿalā ile **(6)** Resūl'i māsivādan aŋa maḥbūb ola ve maḥabbet ü buġżı Allāh içün **(7)** ola. Ebū Hüreyre r. ʿa. rivāyet eylemişler. Server-i kāʾināt **(8)** ṣ.ʿa. s. buyurdılar ki: Kimse cennete dāẖil olmaz, müʾmin **(9)** olmayınca ve müʾmin daẖı ḥattā maḥabbeti olmaya. Girü Ebū Hüreyre'den **(10)** r. ʿa. mervīdür. İki kimse ki Allāh içün maḥabbet itmiş olalar, **(11)** maḥabbetleri ve müfāreḳatları Allāh

içün ola, yarın ḳıyāmet güninde **(12)** hiç gölge olmaduġı vaḳtde anlar Allāh teʿālānuŋ ʿināyeti sāyesinde **(13)** raḥatda olalar. Muʿāẕ bin Cebel r. ʿa. rivāyet eylemişler. Ḥażret-i Ḥaḳ **(14)** c. ʿa. buyurmışlar ki: Benüm celālüm içün maḥabbet idenlere **(15)** nūrdan minberler vardur ki nebīler ve şehīdler anlara ġıbṭa iderler. **(16)** Girü Ebū Hüreyreden r. ʿa. mervīdür. Dimişler ki: **(17)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. dirler ki: Allāh teʿālānuŋ **(18)** ḳullarından bendeler vardur ki anlara nebīler ve şehīdler ġıbṭa eyleyeler. **(19)** Suʾāl eylediler: Yā Resūlü'llāh, anlar kim-lerdür. Buyurdılar ki:

135b

(1) Allāh içün maḥabbet idenler ki māl u esbāb içün olmaya, anlar **(2)** nūrdan minberler üzerinde oturalar, nās ḳorḳduḳları zamānda **(3)** anlar ḳorḳmayalar, ḫalḳ maḥzūn olduḳlarında anlara ḥüzn gelmeye, **(4)** didi. Allāh teʿālānuŋ ḳavl-ı şerīflerini oḳıdılar. الا ان اولياء **(5)** الله لا خوف عليهم و لاهم يحزنون Ebū Mūsā Eşʿarī r. **(6)** ʿa. rivāyet eylemişler ki: Bir gün Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(7)** ʿa. s. namāzların ḳılup mübārek yüzlerini aṣḥāb cānibine **(8)** ṭutup buyurdılar ki: Allāh teʿālānuŋ ḳulları vardur ki anlar enbiyā **(9)** vü şühedā degüllerdür, menzilleri nūrdan minberlerdür. Allāh teʿālāya **(10)** ḳarīb olurlar, nebīler ve şehīdler anlara ġıbṭa iderler, diyü buyurduḳlarında **(11)** meclis-de aşaġada olan ṭavayif-den birisi ḳalḳup elini uzadup **(12)** eyitdi: Yā Resūlü'llāh, nās içinde kimse olurmı ki nebī olmaya ve şehīd **(13)** olmaya daḫı nebīler ve şehīdler aŋa ġıbṭa eyleyeler, kimlerdür, baŋa **(14)** vaṣf eyle, işideyim, didi. Ḥażret-i Risālet ṣ. ʿa. **(15)** s. tebessüm eylediler: Ol Aʿrābī'nün suʾālinden mesrūr **(16)** oldılar, buyurdılar ki: Anlar nās u nās oġullarıdur, ehl-i ḳabīleden **(17)** dururlar, şunlardur ki kimsene ḫışım, ḳavm olmayalar, hemān Allāh **(18)** içün birbirine maḥabbet eyleyeler, muṣāfāt üzre olalar, ḳıyāmet **(19)** güninde Allāh teʿalā ḥużūrında anlar nūrdan minberler üzre oturalar,

136a

(1) yüzleri nūr, libāsları nūr ola, nās fezaʿ itdüklerinde anlar şād **(2)** u mesrūr olalar. Nisvāndan dört kimseneler peyġāmberlerden **(3)** dört nebīye Allāh içün maḥabbet itdiler, ol maḥabbet ile cennet bulup **(4)** cennete girdiler. Evveli Ḫadīce idi r. ʿa. Ḥażret-i **(5)** Risālet-Penāh'a ṣ. ʿa. s. maḥabbet itdi. Ol maḥabbet **(6)** vāsıṭası ile İslām ile ḳurbet ḥāṣıl eyledi. Cümle emvālini **(7)** infāḳ eyledi. Ḫavātīn-den evvel Müslümān olan oldur. Ebū **(8)** Hureyre'den r. ʿa. mervīdür. Dimişler ki: Ḥażret-i Risālet-**(9)**-Penāh'a ṣ. ʿa. s. Cebrāʾīl nāzil oldı, eyitdi: **(10)** Yā Resūlü'llāh, Ḫadīce saŋa gelür, ṭaʿām u şarāb ile. Geldügi gibi **(11)** Rabb'i ṭarafından ʿa. c. selām eyle ve aŋa muştula

ki cennetde mücevvef, **(12)** lülüdan bir ḳaṣrı vardur. Rivāyet olınur, eyyām-ı cāhiliyyetde Ḳureyş **(13)** bir ḳavm idiler, ticāret ider, bāzergānlar idi. Ḫadīce'nüŋ **(14)** ol zamānda mālı olup Ḳureyş ḫalḳından icāre ile ādem ṭutup **(15)** māl virüp ticāret ideridi. Bir gün Ḥażret-i Risālet-Penāh'uŋ **(16)** ṣ. ʿa. s. aḥvālini işitdi, ṣıdḳ ü emānetlerini **(17)** ve ḥüsn-i kelām u kerem ü aḫlāḳını maʿlūm idindi, ādem gönderüp **(18)** mālı ile Şām'a gönderüp ticāret itmege söyleşdi. Resūlü'llāh ṣ. ʿa. s. **(19)** ḳabūl itdiler. Meysere adlu Ḫadīce'nüŋ

136b

(1) bir ġulāmı varıdı, māl ile anı taʿyīn eyledi. Ḳıṣṣa-i meşhūredür. **(2)** İkinci ḫatun Mezāḥim ḳızı Āsiye'dür ki Mūsā-yı Kelīm'e ṣ. ʿa. n. **(3)** ʿa. maḥabbet eyledi. Ol maḥabbet ile cennetü'n-naʿīme girdi. **(4)** Meşhūr ḳıṣṣadur. Üçünci ḫatun Belḳīs-dür ki Süleymān Peyġāmber'e **(5)** ṣ. ʿa. n. ʿa. maḥabbet eyledi. Ol maḥabbet İslām'a duḫūluna **(6)** sebeb oldı. Ḳıṣṣa-i mufaṣṣaldur. Dördünci Züleyḫā'dur ki Ḥażret-i **(7)** Yūsuf'a ṣ. ʿa. n. ʿa. maḥabbet eyledi. Āḫir ol maḥabbet **(8)** vesīlesi ile ḥüsn ü cemāli ve eyyām-ı şebābı girü kendüye ʿavdet **(9)** eyledi. Vaḳtā ki zevci olan ʿAzīz vefāt eyledi, Züleyḫā ḥüzn-i **(10)** şedīd ile faḳīr ve gözleri daḫı görmez olup aʿmā oldı. **(11)** Aŋa eyitdiler: Melike ʿarż-ı ḥāl ḳıl, saŋa raḥm ider, nāsa iḫtiyācdan **(12)** ḳurtılur idüŋ. Girü eyitdiler: Söyleme, sen aŋa ḳaṣd eyledügüŋ **(13)** ḫāṭırına gelür, ne deŋlü zamān zindānda ḳaldı, nā-gāh saŋa **(14)** ʿaẕāb u isāʾet ider, didiler. Eyitdi: Ben ḥabībümi bilürem, ḫulḳ-ı **(15)** ʿaẓīm ṣāḥibidür, didi. Ḳaṣd eyledi+ki ʿarż-ı ḥāl eyleye. Bir **(16)** yol üzerinde oturdı. Bir gün Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. **(17)** n. ʿa. vezīrleri ve ekābir-i ḳavmi ile süvār oldı. Cümle **(18)** erbāb-ı devleti yüz biŋ atluydı. Yoldan geçüp giderler iken **(19)** Züleyḫā yol üzerinde muntaẓır idi. Yūsuf yanına geldügi

137a

(1) gibi iḥsās itdi. Ḳalḳup ṣavt-ı aʿlā ile çaġurdı: سبحان

(2) من جعل العبيد ملوكا والملوك عبيدا الءك بالطاعة و هء ولاء **(3)** بالمعصية didi. Hemānā Ḥażret-i Yūsuf atınuŋ başını çeküp **(4)** Züleyḫā'ya naẓar eyledi, eyitdi: Sen kimsin? Eyitdi: Ben ol ḫidmetkāruŋam, **(5)** niçe zamān saŋa ḫidmet itdüm, elüm ile ṣaçuŋ ṭaradum, ḫidmetüŋde **(6)** beẕl-i cehd ḳıldum, şimdi māl u menālum gitdi, faḳīr oldum, ḥālümi **(7)** görürsin müteġayyirdür, gözlerüm nūrı ṣoġıldı, dilencilik iderem, **(8)** kimi raḥm ider, kimi menʿ eyler, bu ḥāletler Mevlā'sına ʿāṣī, kendü **(9)** hevāsına tābiʿ olanlaruŋ cezāsıdur, didi. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. **(10)** ʿa. n. ʿa. kelimātını işitdügi gibi şefḳati ġālib idi,

(11) aġladı, eyitdi: Ḳalbüŋde evvelki ḥāletlerden nesne ḳaldımı? Eyitdi: **(12)** Kimdür ki aŋa ṭāḳat getüre. Allāh ḥaḳḳıyçun senüŋ bir naẕaruŋ dünyādan **(13)** ve dünyā içinde olanlardan baŋa ḫayrludur. Elünde olan ḳamçıyı baŋa **(14)** vir, didi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı āvāz itdi, eli ile ḳamçısını ṭutup **(15)** gögsi üzerine ḳoyup ḳuçdı, endāmına lerze ʿārıż oldı, **(16)** ıżṭırāb eyledi, eyitdi: Yā Yūsuf, görürsin aḥvālümi, didi, giryān **(17)** oldı. Yūsuf daḫı yolına revāne olup sarāyına varıcaḳ **(18)** bir ādem gönderdi, eyitdi: Eger zevcüŋ yoġısa seni alayım, **(19)** zevcüŋ varısa māl vireyim, ġanī ideyim, didi. Resūli varup

137b

(1) bu ḫaberi Züleyḫā'ya irişdürdi, eyitdi: Melik ḫod aḥvāli bilür **(2)** niçün baŋa istihzā ider, yigitligüm zamānında ḥüsn ü cemālüm vaḳtinde **(3)** cāh u ḳudretüm ve māl u menālüm varıdı. Ol vaḳt baŋa iltifāt **(4)** itmedi, şimdi beni alurmı, didi. Resūli, Ḥażret-i Yūsuf'a vardı. **(5)** didüklerini iʿlām eyledi. Girü bir gün ʿādeti üzre sorar olup **(6)** girü ol maḥalle uġradı. Żaʿīfa girü ḥażıra olup çaġurdı. **(7)** Ḥażret-i Yūsuf eyitdi: Saŋa ādem gönderdüm, didüklerümi taḳrīr **(8)** itdimi? Eyitdi: Size didüm, bir naẕaruŋ baŋa dünyā ve içinde olandan **(9)** ḫayrludur. Emr eyledi, sarāyına getürdiler. Şāhidler iḫżār **(10)** eylediler. Nikāḥ ḳıldılar. Naẕar-ı şefḳat ü merḥamet ile baḳdı, **(11)** ḳalḳup namāz ḳıldı, ism-i aʿẓam ile Ḥaḳḳ'a niyāz eyledi. Allāh teʿalā **(12)** Züleyḫā'ya ḥüsn ü cemālini girü ʿaṭā eyledi, gözleri daḫı açıldı, **(13)** evvelki gibi tāze cüvān oldı, murād u maḳṣūdına irişdi. **(14)** Tefsīr-i Yezidī'de Züleyḫā ḫuṣūsında rivāyeti bir vechile daḫı yazmışlar, **(15)** ḥikmetden ḫālī degül. Ol+daḫı beyān olındı. Bir niçe zamān geçdi. **(16)** Züleyḫā'nuŋ zevci vefāt eyledi. Züleyḫā ʿācize olup elinde olan **(17)** mālı gitdi. Yemen'de ḳarındaşları varıdı, pādişāh idiler. Üzerlerine **(18)** düşman geldi, ẓafer buldı, cümlesini ḳatl eylediler, memleket **(19)** ellerinden gitdi. Züleyḫā aġlamaḳdan nā-bīnā vü bī-mecāl oldı. Rūzgār

138a

(1) geçdi. ʿIşḳ-ı Yūsuf'dan pīr ü ḍarīre oldı. Meẕellet ü inkisār **(2)** u dervīşlik peydā oldı. Bunuŋ birle put-perest idi. Bir gün **(3)** put öŋine oturup aŋa ʿibādet eyleyüp kendü aḥvālini fikr **(4)** eyledi. Kemīngāh-ı ġayb-dan kemend-i tevfīḳ atılup yüzini ol büte **(5)** ṭutup eyitdi: Ey büt, ne fāyide, ziyānuŋ var, bunca dem-dür saŋa **(6)** ʿibādet iderem nigūn-sār ve senden bīzāram, saŋa ṭapmaḳdan **(7)** peşīmānam, Yūsuf Ḫudā'sına īmān getürdüm, didi. Büti yire çaldı, **(8)** yüzini āsumāna ṭutup eyitdi: Ey Yūsuf'uŋ

Ḫudā’sı eger bu **(9)** ʿāṣīye cāriyeŋi ḳabūl ideriseŋ dermāndeyem, baŋa çāre eyle, bilürsin **(10)** ḥüsn ü cemāl ile çoḳ çalışdum, māl u menāl ile cehdler eyledüm, **(11)** çoḳ dām u ḥīleler ḳurdum, siyāset ü şavlet gösterdüm, maḳṣūda **(12)** irişmedüm, aḳribādan çıḳup dervīşlik renclerini çekdüm. ʿIşḳ-ı **(13)** Yūsuf ile henüz tāze cüvānam, Ḫudāyā, baŋa raḥm eyle, Yūsuf’ı göster, **(14)** diyü dergāh-ı ʿizzete çoḳ tażarruʿ ve zārılıḳ eyledi. Bu cānibden Ḥażret-i **(15)** Yūsuf’uŋ ḫaṭırına Züleyḫā’nuŋ dīdārı temāşāsı düşdi, eyitdi: **(16)** Kāşki bile idüm Züleyḫā’nuŋ ḥāli nedür, ḳandadur, eger ḥālinde ve kārında **(17)** bir ḫalel varısa aŋa iḥsān ideydüm, maʿīşetinde fesādı varısa **(18)** ıṣlāḥ ideydüm, üzerümde ḥuḳūḳı vardur, didi. On beş yıl **(19)** geçüp Züleyḫā’yı görmemiş idi. Ol fikr ile ḳalḳup ḫayl u ḥaşemi

138b

(1) ile Mışır’uŋ temāşāsına çıḳdı, ẓāhirde seyr bahāne eyledi, ammā **(2)** ḫāṭırda mülāḥaẓa Züleyḫā idi. Her maḥalle ki irişdi, dervīşlerüŋ **(3)** ḥāllerini ṣordı ki Züleyḫā’ya rāst gele idi. Āḫir Züleyḫā **(4)** olduġı yire irişdi. Züleyḫā daḫı işitdi+ki pādişāh gelür, **(5)** maḥalle başına gelüp oturup muntaẓır oldı. Ḥażret-i Yūsuf **(6)** daḫı ol maḥalle gelicek eyitdiler: İşte Züleyḫā’dur, dervīş ü nā-bīnā **(7)** vü ʿācize olmış. Yūsuf hemān tevaḳḳuf eyledi, Züleyḫā’nuŋ elin ṭutup **(8)** öŋine getürdiler. Ḥavādiṯ-i rūzgār eṯer eylemiş. Gözleri yaşından **(9)** müjgānları dökilmiş, gözleri görmez olmış, şemātet-i aʿdādan **(10)** żaʿīfa, firāḳ ile bili bükilmiş. Ḥażret-i Yūsuf ṣ. ʿa. n. **(11)** ʿa. anı bu ḥālde göricek mübārek gözlerine yaş gelüp ġamgīn **(12)** oldılar. Bir sāʿat yanında ṭurdılar. Züleyḫā rikābdārlar āvāzını, atlar **(13)** ṣuheylini, çāvuşlar nidālarını istimāʿ itdi. Elini Ḥażret-i Yūsuf’uŋ **(14)** atına sürdi, eyitdi: سبحان الذي اعز العبيد بعز الطاعة واذل **(15)** الملوك بذل المعصية Eyitdi: Yā Yūsuf, beni sarāyuŋa ilet, saŋa **(16)** sözüm vardur. Yūsuf ʿa. ṣ. s. atını sürüp **(17)** buyurdı, anı sarāya getüreler. İletdiler. Ḥażret-i Yūsuf’uŋ öŋine **(18)** oturdı, eyitdi: Yā Yūsuf, ben senüŋ Rabb’üŋe īmān getürdüm, **(19)** Ḫudā-yı āsumān u zemīn ü gerdgār-ı cihān, bir idügine iʿtirāf eyledüm.

139a

(1) Şerīk ü enbāz u naẓīri yoḳdur, bī-niyāzdur, Ḥaḳ dīni ḳabūl eyledüm. **(2)** Millet-i İslām’ı iḫtiyār eyledüm. Şimdi senden üç ḥācetüm var. Biri **(3)** odur, bilürem ki Ḫudā-yı müteʿāl yanında pāygāh-ı bülendüŋ vardur. Baŋa şefīʿ **(4)** ol, gözlerüm açıla, didi. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. **(5)** e. t. Cenāb-ı Ḥaḳḳ’a zebān-ı tażarruʿı ṭutup duʿā eyledi. **(6)** İlāhī! Muḥammed ü āli ḥaḳḳıyçun bu żaʿīfanuŋ nūr-ı başarını girü ʿaṭā eyle, anuŋ

(7) yanında beni nās içinde şerm-sār u ḫacel eyleme, didi. Züleyḫā eyitdi: **(8)** Yā Yūsuf, el-ḥamdu li'llah ḥācetüm revā oldı, gözlerüm senüŋ dīdāruŋıla **(9)** rūşen oldı, göŋlüm maʿrifet ü īmān ile nūrānī oldı. **(10)** Yūsuf eyitdi: Bir ḥācetüŋ daḫı nedür? Züleyḫā eyitdi: Duʿā eyle, **(11)** ḥüsn ü cemālüm girü baŋa ʿināyet olına. Yūsuf ʿa. s. ridālarını **(12)** üzerine ḳodı, duʿā eyledi. Züleyḫā girü evvelki ḥüsn üzre **(13)** oldı. Üçünci ḥācet içün eyitdi: Beni ḫatunlıġa ḳabūl eyle, **(14)** didi. Yūsuf ʿa. s. tefekkür idüp mübārek başlarını **(15)** aşaġa ṭutdılar. Cibrīl-i emīn nāzil oldı, eyitdi: Ḥaḳ c. ẕ. **(16)** buyurur ki: Züleyḫā şimdiye degin seni kendü çāre vü ḥīlesi ile ṭaleb **(17)** ideridi. Lā-cerem saŋa irişmedi, ḥāliyā seni benden ṭaleb eyledi, **(18)** senüŋ sebebüŋ ile benümile ṣulḥ ḳıldı, ḥācetini revā eyle. Ḥażret-i **(19)** Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. t. fermān-ı Ḥaḳ ile zevcelige

139b

(1) ḳabūl eyledi. Ḥażret-i Yūsuf'dan iki oġulları daḫı vücūda **(2)** geldi. Andan ṣoŋra Züleyḫā, Allāh teʿalānuŋ ʿibādetine meşġūle **(3)** oldı. Bir sāʿat ʿibādetden ferāġat itmezidi. Yūsuf ʿa. **(4)** s. anuŋıla ḫalvete raġbet ideridi, Züleyḫā bir miḳdār iḫtirāz **(5)** ideridi. Yūsuf eyitdi: Ey Züleyḫā, bu müddet-i kūtāhda benden **(6)** melūl-mı olduŋ ki benüm ṣoḥbetüme raġbet eylemezsin, didiler. **(7)** Züleyḫā eyitdi: ḥāşā ben senden melūl olam, üç sebeb ile **(8)** size maḥabbet üzreyem. Biri bu ki ḳadīm-den muḫlişeŋem. Biri **(9)** bu ki zevc-i muḥteşemem. Üçünci Ḫudā'nuŋ resūlisin. Ol zamānda ki **(10)** senüŋ ṭalebüŋde idüm, ḫidmet-i Ḥaḳ'dan ġāfil idüm. Şimdi **(11)** ki Ḥażret-i Ḥaḳḳ'ı ʿa. c. buldum, anuŋ ʿibādetinden ferāġat **(12)** eylemezem, didi. Girü Tefsīr-i Yezidī'de mestūrdur: Nefsüŋ **(13)** dört mertebesi vardur: Nefs-i emmāre, nefs-i meḳḳāre, nefs-i **(14)** seḫḫāre, nefs-i muṭmaʾinne. Nefs-i emmāre oldur ki riyāżet **(15)** pūtelerinde erimemiş, varlıġı postı debāġat olınmamışdur, **(16)** henüz sebuʿiyyet ṣıfatlarına ulaşup ḫalḳuŋ postīnine düşmişdür **(17)** ki Ḫudā'nuŋ bendeleri ile ḫuṣūmet ider, dükeli ḫaṭṭı kendü **(18)** adına oḳır, dāyimā ḳadem-lerini kendü murādı olduġı yire ḳor, **(19)** insāniyyet āleminde otlar, çeşme-i ḥayvāndan ṣu içer.

140a

(1) Yimekden ve uyumaḳdan ve gezmekden ġayrı nesne bilmez, ṣūretde **(2)** ādemī reng-de ammā ṣanʿatda sulṭān-dur. Rabbü'l-ʿālemīn c. c. **(3)** şeyaṭīnü'l-ins ve'l-cinn buyurmışlardur, ḳāmiʿ-i esās-ı dīn-dür, **(4)** fitnelerüŋ maʿdeni, şürüruŋ merkezidür. Eger bir kimsene andan **(5)** ḫalāṣ olmaḳ istese çāre vü dermānı aŋa muḫālefet-dür. Ḳurān-ı **(6)** mecīdde andan ḫaber virür. واما من خاف مقام ربه ونهىالنفس

(7) عن الهوى فا ن الجنة هى الماء وى Cümle enbiyā vü rüsül ki gelmişlerdür **(8)** bu nefs ile cihād-ı ekber ḳılmışlardur, aṣʿab-ı cihād bu nefs ile **(9)** ġazādur. وجاهد افى الله حق جهاده aŋa işāret-dür. Ḥaḳ mücāhede **(10)** odur ki nefs-i emmārenüŋ ṣıfatları ki ḥırṣ u şehvet ü ṭamaʿ u ḥıḳd **(11)** u ḥased ü kibr ü ʿadāvet ü buġż-dur; bunlara perveriş virmeyüp **(12)** kendü elüŋ altında ṭutasın, maġlūb olmayasın, baş ḳaldurmaḳ **(13)** istedügüŋde cehd ṭaşları ile urasın ki mażarratı ve ziyānı **(14)** üzerüŋden mündefiʿ ola. **(15)** Mār-ı nefsüŋ genc-i dil üstindedür yatmış, ṣaḳın, başını dög seng-i menʿile, ışırmasun seni. **(16)** Nefs-i mekkāre, nefs-i emmāreden alçaḳdur. Ādem ile muḳāvemete anda ol **(17)** deŋlü ḳuvvet ü ḳudret yoḳdur. Ammā dāyimā puṣudadur ki ne vaḳt **(18)** furṣat bula. Emṣāli oldur ki ādemi mücāhedet ü riyāżet yolında **(19)** ve cemʿiyyet maḳāmında göre. Ṭāʿat seferlerinden ḥacc u ġazā vü ziyāret

140b

(1) gibi seferleri ḫāṭıra düşürür. Dir ki: Menāzil-i ṭāʿātdan bu ḳadem **(2)** ʿālī yirdür. Aŋa ʿazm itmek gerekdür. Sözi rāst-dur, ammā mekrdür, **(3)** rāst ṣūretinde tezvīr ü telbīs ider, diler ki mürīdi maḳām-ı **(4)** cemʿiyyetden düşüre. Mülāḥaẓasında perākende-ḫāṭır u ser-gerdān **(5)** ide. Gāh olur ki maḳṣūda irişür, gāh meʾyūs olur. Bezīrgān-ı dīn **(6)** dimişlerdür, merd tā ṣāḥib-temkīn olmayınca nefs-i mekkāreden emīn **(7)** olmaz. Azacuḳ yir miḳdār necāset ile pelīd olur, ammā baḥir pelīd **(8)** olmaz. Ehl-i bidāyetüŋ ḥāli bārīk-dür. Nefs-i mekkāreden ḫavāṭır-ı **(9)** ẕemīme ki ḳalḳar, tāzeleri oynadur, ammā ehl-i temkīni ve erbāb-ı **(10)** nihāyet ṭaġlar gibidür, bād anları yirinden ḳaldırmaz. Nefs-i mekkāreden **(11)** ṣoŋra nefs-i seḫḫāredür. Ehl-i ḥaḳīḳat eṭrāfına ṭolaşur, anları **(12)** ṭāʿat u envāʿ-ı riyāżātda muḥkem göricek eyidür: kendü nefsüŋe **(13)** raḥmet ḳıl. ان لنفسك عليك حقا dur. Merd ol vaḳt **(14)** muḥaḳḳıḳ olmazısa anı rāh-ı ḥaḳīḳatden maḳām-ı şerīʿate getürür. **(15)** Öŋine ruḫṣat besāṭını döşer, anı evvelki ḳademe getürür, emmāre **(16)** ẓāhir olur. İbrāhīm-i ḫavāṣ-dan menḳūldur. Ḳırḳ yıl nefs **(17)** ile münāzaʿa eyledüm, benden etmek ve yoġurt isteridi. Bir gün **(18)** aŋa raḥm eyledüm, ḥelāldan bir direm gümüş ele getürdüm, Baġdād'a **(19)** vardum, tā anuŋıla etmek ve yoġurt alıvireyim. Bir ḫarābe içine

141a

(1) girdüm, bir pīri gördüm, germ-ā-germ ḥarāretde oturmış, havādan **(2)** zünbūrlar uçarlar, gelürler pīrüŋ gövdesinden et ḳoparurlar. **(3)** Bunı gördüm, ḫāṭıruma şefḳat geldi. Eyitdüm: Ey miskīn, bu ādem **(4)** baş ḳaldurdı, eyitdi: Ey ḫavāṣ, niçün baŋa

miskīn dirsin, **(5)** tāc-ı İslām başumdadur, gevher-i maʿrifet göŋlümdedür, miskīn **(6)** sen-sin ki ḳırḳ yıl etmek ve yoġurt şehvetine mübtelāsın, daḫı **(7)** defʿ idemezsin, didi. Belki nefs-i seḫḥāre ādemi maʿṣiyete irtiḳāb **(8)** itdürmez, ṭāʿate buyurur. Merd ki ayaġını ṭāʿate ḳoya, ol ṭāʿat **(9)** içre aŋa bir dürlü reng geçer. Dir ki: Ṣārab-ḫor u fāsıḳ ādem-den **(10)** sen eyüsin, dir. Ādem ol iʿtiḳād ile kendüye eyü diyüp ġayrılara **(11)** ḥaḳāret göziyle naẓar ider, tā helāki ol yüzden ʿārife maʿlūm-dur. **(12)** Muṣannıf-ı kāmil bu maḥalde bir ḥikāyet-i ġarībe īrād **(13)** itmişler. Ḥilye-i naẓm ile rivāyet olındı:

(14) Ṭālibā! Maḳṣūda irmek isteseŋ, Ārzū yüzini görmek isteseŋ.
(15) Dāyimā Ḥaḳ ile ol ṣābit-ḳadem, Ẕikrini unıtduġuŋa ḳıl nedem.
(16) Āşina ol Ḥaḳḳ'ı yād ile biliş, Bende olur saŋa yād ile biliş.
(17) Bāḳī ḳalmaz cümle-i kār-ı cihān, ʿĀlem olmışdur fenāya āşiyān.
(18) Ḫāṭıruŋdan çıḳmasun bir dem Ḫudā, Māsivāyı eyle göŋülden cüẕā.
(19) Her nefes Allāh'ı dilden ḳomaġıl, Āb-ı nisyān ile ḳalbi yumaġıl.

141b

(1) Fikrüŋi ṣarf eyle dāyim ʿavnına, Nefs-i bī-dīn şerlerinden ṣavnına.
(2) Nefs-i ser-keş seni ister rām ide, Maʿṣiyet rāhını saŋa dām ide.
(3) Defter-i aʿmāli boza, ḥakk ide, Güle ḳarşuna seni maḍḥak ide.
(4) Ḥaḳ ḳatında ḳadrüŋi kem eyleye, Ẕenb ile rüsvāy-ı ʾālem eyleye.
(5) kendü ġālib ʿiffeti maġlūb ide, Her kerīhü'l-lehceyi maḥbūb ide.
(6) Merd iseŋ nā-merdi maḥrem eyleme, Düşmanuŋı yār u hem-dem eyleme.
(7) Tīz ʿişmetle gözini eyle kör, Ayaġuŋ altına al, dep, hem-çü mūr.
(8) Şāh olursın nefsi maḳhūr eyleseŋ, Dil evinde ẓālimi dūr eyleseŋ.
(9) Cān ile bu ḳışşaya ur gūşuŋı, Cevher-i ḫāṣ ide gör mengūşuŋı.
(10) Nefsine ġālib olan şah-bāz gör, ʿAḳl ile hem-dem olan mümtāz gör.
(11) Devr-i Fārūḳ idi bir dem kām-yāb, ʿAdle nūr u fer virürdi āftāb.
(12) Arż-ı Şām'a virdi ʿasker ol güzīn, Tā ġazālar ide cünd-i Müslimīn.
(13) İttifāḳī bir ḥişāra düşdiler, Her ṭarafdan yapışup berk üşdiler.
(14) Fetḥine cehd eyleyüp ehl-i cihād, Çalışup çoḳ eylediler ictihād.
(15) Kāfirile rūz u şeb ceng itdiler, Ehl-i küfre ʿālemi teng itdiler.
(16) Müslimīn-de iki ḳardeş varıdı, Pehlivānlar birbirine yār idi.
(17) Kāfire anlardan irdi çoḳ elem, Üşdi kāfir başına zünbūr-ı ġam.
(18) Mīr-i ḳalʿa gördi ḥarbın anlaruŋ, Düşmana şīrāne ḍarbın anlaruŋ.

(19) Didi kāfir kendünüŋ ebṭālına, Müslim ile ceng iden aḳyālına.

142a

(1) Ḥīle idüŋ ol iki merdāneye, Dīnleriyçün çalışur ferzāneye.
(2) Ger giriftār ola anlar dāmuma, Fevz ü rāḥatlar gelür endāmuma.
(3) Ehl-i küfr eṣnāf ile keyd itdiler, Ol iki ferzāneyi ṣayd itdiler.
(4) Biri maḥbūs oldı birisi şehīd, Cennetü'l-meʾvāya irdi zī-saʾīd.
(5) Mīr-i ḥışna geldi ol maḥbūs-ı dām, Gördi mevzūn şekl ü servi ḫoş-ḫırām.
(6) Var ṣalābet ẕātı mümtāz u ḳavī, Celd ü muḳaddim-i mülk, ḳuvvet-i ḫusrevī.
(7) Didi ḳatl u esre bu lāyıḳ degül, Buŋa beŋzer bitmeye bostānda gül.
(8) Cehd olına dīne girmezmi ʿaceb? Meyl ideydi şāyed olsa bir sebeb.
(9) Kim ki Naṣrānī ide bunı baŋa, Vereyim māl u menālı ben aŋa.
(10) Varıdı ol ḳalʿada baṭrıḳ-i ḫāṣ, Eylemişdi fenn-i mekre iḫtiṣāṣ.
(11) Eyledi bu kāra baṭrıḳ iltizām, Ḥīle ide vire aŋa iltiyām.
(12) Mīr-i ḳalʿa aŋa taḥsīn eyledi, Dāma düşür diyü telḳīn eyledi.
(13) Virdiler maḥbūsı baṭrıḳe hemīn, Geldi baṭrıḳüŋ evine nāzenīn.
(14) Vardı baṭrıḳüŋ evinde duḫteri, Burc-ı ḥüsnüŋ āftāb-ı enveri.
(15) Şekl ile ḥavrā idi yāḫūd perī, Zülfi şermende ḳılurdı ʿanberi.
(16) Ḳāmetidür müntehā serv-i bülend, Kāküli cān boynına muḥkem kemend.
(17) Mūya beŋzerdi miyānı ġonca-fem. Elleri gül destesi miskīn ḳalem.
(18) Yüzine baḳan göŋül meftūn olur, Şīve-i reftārına mecnūn olur.
(19) Siḥrile meḳḳāre āşūb-ı zamān, Ḫūb-rūy u nāzenīn ü sīm ü ten.

142b

(1) Vardı baṭrıḳ istimālet eyledi, Ol ḳıza tezyīn-i ālet eyledi.
(2) Ḫānesin zeyn itdi, bişürdi ṭaʿām, Meclis-i ḫāṣ anda duḫter ḫoş-ḫırām.
(3) Müslim'e itdi żiyāfetler ʿacīb, Ṣayd-ı dīne tā ide mekr ü firīb.
(4) Ḫādim oldı geldi cānān ḫidmete, Baġladı biŋ cān ile cān ḫidmete.
(5) Didi baṭrıḳ eylesün ḫidmetlerüŋ, Cāna erzānī durur minnetlerüŋ.
(6) Müslim'üŋ āşūba düşdi ḫāṭırı, Nā-mülāyim gördi vaż-ı kāfiri.
(7) Sūy-ı Ḥaḳḳ'a ʿarż-ı ʿişmet eyledi, Gözlerin yumdı vü fikret eyledi.
(8) Rabb'ine itdi ʿībādet rūz u şeb, Ḳorḳdı Ḥaḳ'dan itmedi şehvet ṭaleb.
(9) Nefsinüŋ emrini memnūʿ eyledi, Nefsinüŋ kelbini pür-cūʿ eyledi.
(10) Ġālib oldı göŋline Ḥaḳ korḳusı, Virdi ḫavf, nār-ı muṭlaḳ ḳorḳusı.

(11) Ehl-i Ḳurān idi, ḫoş-āvāz idi, Ḥüsn-i ṣavt ile ʿaceb mümtāz idi.
(12) Oḳıdı Ḳurān u ḳıldı çoḳ namāz, Ṭarf-ı Ḥaḳḳ'a eyledi nāz u niyāz.
(13) Ol diyānet menbaʿı vü fāyıḳa, Duḫter oldı cān u dilden ʿāşıḳa.
(14) Yedi gün ṣabr itdi geldi yanına, Kār ḳıldı ʿışḳ-ı cānān cānına.
(15) Didi girdüm dīnine ey pür-uṣūl, Cān ile oldum kenīzüŋ ḳıl ḳabūl.
(16) Ḳaldurup barmaġı taʿlīm eyledi, Emr-i dīni cümle tefhīm eyledi.
(17) Ögredüp ṭavr-ı vużū, vażʿ-ı ṣalāt, Cānib-i İslām'a itdi iltifāt.
(18) Vuṣlatından istedi ala murād, Gide hicrān ola ḥüsn-i ittiḥād.
(19) Didi Müslim aŋa ey ṣāḥib-felāḥ! İki şāhid, mehr ile olur nikāḥ.

143a

(1) Böyledür āyīn ü İslām u sened, İki ʿālem faḫrine emr-i aḥed.
(2) Şimdi yoḳ imkān şāhid bulmaġa, Destümüzde nesne yoḳ mehr almaġa.
(3) ʿAhdüm olsun ġayra tervīc itmeyem, Senden özge ḥubba tezvīc itmeyem.
(4) Ṭaşra çıḳmaġa iderseŋ ḥīle ger, Ḥāṣıl olurdı murādı ʿişveger.
(5) Bildi üslūbını duḫter vuṣlatuŋ, İtdi āḫir çāresini ḥayretüŋ.
(6) Bulışup baṭrīḳi āgāh eyledi, Bu ṭarīḳe gitmegi rāh eyledi.
(7) Ol yigide didi efsūn eyledüm, Nāzıla gönlini meftūn eyledüm.
(8) Girmege bu dīne itdi meyl-i tām, Līkin aŋa ʿözri var gibi tamām.
(9) Dir ki: Bunda ḳardeşüm itdi vefāt, Ḥüzn ile bu tende az ḳaldı ḥayāt.
(10) Ṭaşra çıḳsam ḳalbe iderdi sürūr, Dīnüŋe girüp iderdüm ben ḥużūr.
(11) Nesne yoḳ bir köye gönder, varalum, Ben kefīlem aŋa çoḳ yalvaralum.
(12) Ḥāṣıl olsun cümle maḳṣūd u murād, Ṣoḥbet ile uz düşüp nūş ile cām.
(13) İşidüp baṭrīḳ duḫter sözini, Ṭutdı mirāt-ı ḳabūle yüzini.
(14) Gördi maʿḳūl u müvecceh bir kelām, Gösterür ḥāṣıl ola maḳṣūd tām.
(15) Vardı ḳalʿa mīrine itdi ḫaber, Didi duḫter şīvesi virdi eşer.
(16) Dīne girür māyil olmış ol ʿArab, Līk ṭaşra çıḳmaġa eyler ṭaleb.
(17) Nefret itmiş ḳardeşinüŋ fevtine, Döymez anuŋ firāḳ u fevtine.
(18) Duḫter olur ḥāline żāmin, kefīl, Ṭaşra çıḳsun virelüm rāh u sebīl.
(19) Koşdılar bir kimse tebyīn itdiler, Varmaġa bir ḳarye taʿyīn itdiler.

143b

(1) Ṭaşra çıḳdı duḫter ile pehlivān, Vardı köye gice irdi nā-gehān.
(2) Virdilerdi ḳalʿadan esb-i güzīn, Pehlivān ardına bindi nāzenīn.

(3) Ḳaçdılar ol gice tā irdi ṣabāḥ, Aġarup ṭaŋ yiri ḳıldı iftitāḥ.
(4) Ṣapdılar yoldan mekān-ı ḫālīye, Oldılar mestūr birḳaç çalıya.
(5) Buldılar cehd eyleyüp ol yirde ṣu, Ḳılmaġa ṣubḥ aldılar tāze vużū.
(6) Ẓāhir oldı nā-gehān bir ġulġule, Atlular āvāzı muḥkem velvele.
(7) Ṭoldı ʿālem ṣavt ile heybet ile, İrdi leşker bir ulu şevket ile.
(8) Ḫavf geldi bunlara ġāyet ʿaẓīm, Ḥādiṯ oldı ḳalbine ḥüzn-i elīm.
(9) Her ṭarafdan üşdi āşūb u belā, Oldılar emrāż-ı vehme mübtelā.
(10) Didiler ḳaçmaġa yoḳ rāh u sebīl, Bīşe-i ġam içre ḳalduḳ bī-delīl.
(11) Neyleyelüm atumuz oldı zebūn, Çāre ne fikr eyleye ey reh-nümūn.
(12) Didi ḫatun eyleme hiç ıżṭırāb, Ḥaḳ'dan olur dir idüŋ her feṭḥ-i bāb.
(13) Rabb'üm ider müstaġīṯīne ġıyāṯ, Diyelüm gel biz de yā Rabbü'l-ġıyāṯ!
(14) Gözlerinden ola kim mestūr olup, Ḫavf u ḫaşyet özümüzden dūr olup.
(15) Bulayuz Ḥaḳ fażlı ile bir necāt, Emri ile ḳāyim olmış kāʾināt.
(16) El açup nāz u tażarruʿ itdiler, Luṭf-ı Ḥaḳ'dan çoḳ tevaḳḳuʿ itdiler.
(17) Geldi ʿasker üstlerine irdiler, Birbirini[27] āşikāre gördiler.
(18) Ol şehīdüŋ işidüp āvāzını, Keşf ḳıldı ḳardeşine rāzını.
(19) Ey bürāder, ḳorḳma cünd-i Ḥaḳ durur, Saŋa luṭf-ı vācib-i muṭlaḳ durur.

144a

(1) Bu melekler geldi şāhid olmaġa, Şerʿle tezvīc-i ṣıḥḥat bulmaġa.
(2) Ḥaḳ teʿalā virdi size ol mecīd, Raḥmet u ġufrānıla ecr-i şehīd.
(3) Bu gice ṭayy oldı size arż u ḫāk, Ḳorḳmaŋuz yoḳdur size bīm-i helāk.
(4) Yaḳın olduŋuz Medīne şehrine, Muġtenem-siz luṭf-ı Ḥaḳḳ'uŋ nehrine.
(5) Eyleŋüz Fārūḳ'a bizden çoḳ selām, Eylesün İslām içün her gün ḳıyām.
(6) Pes melek-ler çaġrışup aṣvātıla, Bir ʿaceb gül-bāng ile ḫālāt ile.
(7) kendüyile zevceye virüp selām, Eylediler ʿizzet ile iḫtirām.
(8) Didiler ḫalḳ olmamışdur ādemī, Ḥaḳ muḳadder itmişdür bu demi.
(9) Zevce olmışdı saŋa Leylī cemāl, Eylemişdi Ḥaḳ muḳadder ittiṣāl.
(10) Böyle diyüp gözden oldılar nihān, Oldı bunlar ġaşy olup hem şādmān.
(11) Eylediler Ḥaḳḳ'a yüz dürlü niyāz, Ḳıldı raḥm u şefḳatı ol bī-niyāz.
(12) Diŋle noldı bu ṭarafdan ḥasb-i ḫāl, Zī-kerāmet-dür zihī ḫüsn-i maḳāl.
(13) Kim Medīne şehridür taḫt-ı Resūl, Cemʿ olupıdı anda aṣḥāb-ı ḳabūl.

[27] Yazılışı بربریسنی şeklinde olan sözcüğü vezne göre *birbirini* okuduk.

(14) Ḥażret-i Fārūḳ-i aʿẓam her ṣabāḥ, İtdügince her ṣalāta iftitāḥ.
(15) ʿĀdet idi oḳımaḳ ḥizb-i ṭavīl, Muḳtedālar tā bula ecr-i cezīl.
(16) Ol ṣabāḥı tīz ḳıldı kāmkār, Çün selāmı virdi ṣāḥib-iḳtidār.
(17) Ḳıldı aṣḥāb-ı kirāma ol naẓar, Muḳtedāsı ümmetüŋ yaʿnī ʿÖmer.
(18) Didi geldi ġayb-dan iki ʿarūs, Eylerüz anlara şimdi dest-būs.
(19) Sözine cümle taʿaccüb eylediler, Gitdi ol ardına düşüp gitdiler.

144b

(1) Çıḳdılar ḥattā Medīne şehrini, Görʿibāda Ḥaḳ teʿalā mihrini.
(2) Bu ṭarafdan ṣubḥ irişdi āftāb, Ṭoġdı yoḳ ʿālem-de ẓulmetden ḥicāb.
(3) Yola düşüp ol iki pākize-ten, Maẓhar-ı āṯār-ı luṭf-ı ẕī'l-minen.
(4) Gördiler cümle Medīne ṭaġları, Seçdiler eṭrāf ile baġları.
(5) İtdiler şehre ʿazīmet ol zamān, Bulışup Farūḳ u aṣḥāba hemān.
(6) Aġlaşup yārān ile görişdiler, Birbirinüŋ ḥālini ṣorışdılar.
(7) Didiler cümle şehīd aḫbārını, Hem melekler ḥālini eṭvārını.
(8) Eylediler şükr ü ḥamdı ḫālıḳa, Ol raʾūf u olʿaṭūf u rāzıḳa.
(9) Vardılar şehre velīme itdiler, Çoḳ meserrāt-ıʿaẓīme itdiler.
(10) Bulışup müştāḳlar birbirine, Geldi Ḥaḳḳ'uŋ emri cümle yirine.
(11) Ḥāṣıl oldı ṣoŋra evlād u ḫalef, Eylediler çoḳ cihādile şeref.
(12) ʿİbret al bu ḳıṣṣadan ey nefs-i dūn! Eyleme ʿişyān ile kendüŋ zebūn.
(13) Ḫavfıla cevfi ṭolu eyle ṭolu, Olasın yarınʿazīz ü baḫtlu.
(14) Gör cihāduŋ luṭf ile āṯārını, İstimāʿ it cān ile aḫbārını.
(15) Nefsile itmek ġazāda var ṯevāb, Ẕātuŋa yarın olur oddan ḥicāb.
(16) Nefse uyma olʿadūdur cānuŋa, Seni ḳahr içün düşüpdür yanuŋa.
(17) Uyma taḥrīkine bend ur boynına, Seni urur ḳoyma ṭaşı ḳoynına.
(18) Nefs bī-dīndür, kişinüŋ düşmanı, Naḳd-ı cān almaġa olmış reh-zenī.
(19) ʿAḳldur şimşīr ü tīġi ādemüŋ, ʿĀḳıl ādem, pādişāhıʿālemüŋ.

145a

(1) Düşmanuŋ kes başını şimşīr ile, Cānı ābād eyle ol teʾṯīr ile.
(2) Cānı ḳurtar virme furṣat düşmana, Ġāfil olma ol ḳıyar cān u tene.
(3) Çāre oldur düşmanuŋ defʿine bil, Furṣatı fevt eyleme tedbīr ḳıl.
(4) Cümle evḳātı geçür Allāh ile, Muġtenem ḳıl cānı ẕikrü'llāh ile.
(5) Çekme ġuṣṣa her belādan ol emīn, Nuṣḥ u pendüŋ āḫiri budur hemīn.

(6) El-meclisü’r-rābiʿu ʿaşer: فی قوله تعالی فا ذکرونی اذکرکم واشکروالی **(7)** ولا تکفرون Muṣannıf-ı kāmil bu āyet-i kerīmede aḳvāl-ı keşīre basṭ eylemişler. **(8)** Buyurmışlar ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh’a ṣ.ʿa. s. Cebrāʾīl-i **(9)** emīn nāzil olup yā Muḥammed, Rabbü’l-ʿālemīn c. c. buyururlar ki: **(10)** Ümmetüŋe itdügüm ʿaṭāyāyı ümem-i sābıḳadan kimseneye virmedüm. Ḥażret-i **(11)** ṣ.ʿa. s. dimişler ki: Ḳarındaşum Cebrāʾīl, ol ʿaṭā nedür? **(12)** Eyitmiş ki: اذکرونی اذکرکم ا āyetidür. Yaʿnī siz beni ẕikr idüŋ, **(13)** علیاتوالی ben sizi faẕl u nevālüm ile ẕikr iderem. Ḥaḳ s. t. **(14)** ḳullarına ʿaṭāyā vü mevāhib-i cezīle virdi, ümmetüŋ anlaruŋ şükrini **(15)** ḳaçan edā iderler. Ebū Saʿīd-i Ḥudrī r. ʿa. dimişler ki: **(16)** Ḥażret-i Risālet-Penāh’a ṣ.ʿa. s. suʾāl eylediler: ʿİbādetlerüŋ **(17)** efḍalı nedür? Buyurdılar ki: Allāh teʿalā ẕikridür. Ben didüm ki: **(18)** Yā Resūlü’llāh, fī-sebīli’llāh ġazādan daḫı efḍal-mıdur? Buyurdılar ki: **(19)** Ġāzīler ḳılıçları ile küffāra ġazā eyleyeler, tā ḳılıçları buŋalınca.

145b

(1) Allāh teʿalāya çoḳ ẕikr eylemek anlardan efḍaldur. ʿAbdu’llāh bin Bişr **(2)** r. ʿa. didiler ki: Yā Resūlü’llāh, üzerüm-de şerāyiʿ-i İslām **(3)** çoġaldı, baŋa emr eyle ne ile teşebbüş ideyim? Buyurdılar ki: **(4)** Lā-yezāl lisānuŋı ẕikrü’llāh ile ʿa. c. raṭb eyle. Ebū Derdā r. **(5)** ʿa. rivāyet eylemiş ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. **(6)** s. buyurdılar ki: Allāh teʿalā ḳatında aʿmālüŋ ezkāsı **(7)** ve derecāt yöninden erfaʿı ve altun ve rızḳ ʿaṭāsından ḫayrlusı **(8)** şöyle+ki düşmanlaruŋuza bulışup anlaruŋ boyunların ursaŋuz **(9)** ve anlar sizüŋ boyunlaruŋız ursa andan daḫı ḫayrlusı nedür, **(10)** ḫaber vireyimmi? Eyitdiler: Yā Resūlü’llāh, nedür, buyur. Didiler ki: **(11)** Ḥaḳ s. t.nuŋ ẕikridür. Baʿżılar dimişler ki: Ādemüŋ **(12)** cesedi bir sūr-ı müşeyyeddür, ḳadem-leri maṭiyyesidür ki anı götürür, **(13)** ḳalbi pādişāhdur, aʿżāsı raʿiyyet-dür, ḫavāṭırı cāsūs-larıdur, **(14)** ḫarekātı sipāhdur, ṣadrı pādişāhuŋ medīnesi ve taḫtıdur, **(15)** gözleri ḫāris-leridür, aġzı tercümānı, lisānı ḫācibidür, **(16)** elleri pehlivānıdur ki anlar ile bedene ʿārıż olan nesneleri **(17)** defʿ olınur. Şehveti düşman u ʿadūları odur ki ol şehri **(18)** almaġa saʿy u cehd iderler. Ve ḳulaḳları çavuşlarıdur. Ḥācib **(19)** ḳaçan Allāh teʿalāyı ẕākir olsa ol sūr, maḥrūs olur, maḥfūz

146a

(1) olur, raʿiyyet ḥużūr ider, mülk baḳī ḳalur. Casūslar sefer **(2)** iderler, āḫbār-ı ṣaḥīḥa getürürler ve maṭiyye ṣaḥīḥ olur, ʿadū **(3)** ıraḳ düşer. Ammā ḫācib olan ki lisāndur, ẕikrü’llāhdan ġāfil **(4)** olurısa ki ġaflet ile nāyim ola. Ol sūra düşman girür, **(5)** sipāh

müteferriḳ olur, raʿiyyet żāyiʿ olur, mülk helāk olur. **(6)** Görmezmisin Ḥażret-i Yaʿḳūb, ṣ.ʿa. n.ʿa. **(7)** muḳaddimen Yūsuf'ı ḳarındaşları ile ḳoşduḳda anı alup giderisenüz **(8)** baña ḥüzn ü ġam virürsiz, didi. Allāh teʿalāyı ẕikr eylemedi. **(9)** Lā-cerem bu denlü zamān firḳat u ḥasret çekdi, ḳurretü'l-ʿaynı olan **(10)** oġlından baʿīd u dūr düşdi. Bu defʿa evlādı Bünyāmīn'i **(11)** göndermek ṭaleb itdüklerinde الله خيرحا فظا didi, Mevlā'yı ẕikr **(12)** itdi. Allāh teʿalā ikisinüñ bile rücūʿını inʿām eyledi. Veheb **(13)** bin Münebbih'den mervīdür: Evlād-ı Yaʿḳūb, ʿa. n.ʿa. e. **(14)** t. Mışır'dan gidüp Ḥażret-i Yaʿḳūb'a vardılar, ḥacetleri **(15)** maḳbūl olduġına mesrūr oldılar, envāʿ-ı ṭaʿāmlar getürdiler. **(16)** Ḳalblerinde Şemʿūn ḳalduġından ġayrı ġuṣṣaları yoġıdı. **(17)** Ol+daḫı lāzım geldi, atalarına ḥāli ḥikāyet itdiler. Bu defʿa **(18)** Bünyāmīn'i bile ḳoş, melike iletelüm, ḳarındaşumuz Şemʿūn'ı daḫı bile **(19)** getürelüm, bizden keyl menʿ olındı, ol ḳarındaşumuzı bile gönder,

146b

(1) biz anı ḥıfẓ iderüz, diyü Yūsuf'uñ ʿa. s. evṣāfı ve ḥüsn-i **(2)** aḫlāḳı ile kendülere envāʿ-ı żiyāfet ü ikrām-lar itdügini didiler **(3)** ve kendüye daḫı selām itdügini ve ḥüzn ü ġuṣṣasını ṣordugını **(4)** ve Şemʿūn'ı emānet ḳoduḳlarını cümle taḳrīr eylediler. Eger anı bile **(5)** gönderüriseñ ziyāde ṭaʿām virür. Vaʿd u ʿahd eyledük, elbette **(6)** varmamuz lāzım-dur, ṭaʿām dükenür, iḫtiyācumuz çoḳdur, didiler. **(7)** Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n.ʿa. e. t. anlara cevāb **(8)** virdi+ki Bünyāmīn'e niçe emīn olayım. Bundan evvel ḳarındaşına **(9)** neyledüñüz, ammā Allāh teʿalā ḫayr u ḥafīẓ-dür ve erḥamü'r-rāḥimīn-dür, **(10)** didi. Tekrār geldiler, Ḥażret-i Yūsuf'uñ ḥüsn-i aḫlāḳını söylediler. **(11)** Eyitdiler: Yā ebānā, hemān ol saña beñzer, cemīʿī aḫlāḳı enbiyā gibidür, **(12)** ḳarındaşumuz Bünyāmīn'i bile gönderüriseñ çoḳ faẓıllar ider, didiler. **(13)** Getürdükleri yüklerini açdılar, virdükleri esbābı cümle yüklerinde **(14)** buldılar. Maḥabbetleri ziyāde oldı, şād u ḫurrem oldılar. **(15)** Babalarına bunı didiler, işte cümle aḫlāḳından biri daḫı **(16)** budur ki māl u esbābumuzı almamış. Şöyle ki Bünyāmīn ile **(17)** ve babamuzuñ selāmı ile varayuz, vaʿdesi üzre bize ziyāde **(18)** ṭaʿām iḥsān ider, didiler. Yaʿḳūb ʿa. s. bu ḥāleti **(19)** göricek oġullarınuñ kelimātını tekẕīb-den ferāġat eyleyüp

147a

(1) ḳalbi gökçek oldı, anlarda ṣadāḳat gördi, Bünyāmīñ'i göndermege **(2)** teveccüh eyledi. Ammā oġullarına taṣrīḥ itmedi, şuña dek ki **(3)** olanca azıḳları dükendi Ḥażret-i Yaʿḳūb'uñ evinde ricālden, **(4)** nisādan ve aḳārib ü eṭfāldan ne+miḳdār kimsene varısa

geldi, **(5)** açlıḳdan şikāyet ü fezaʿ itdiler. Allāh teʿalāya istiḫāre eyleyüp **(6)** Ḥaḳ ṭarafından nāzil olan belāya ṣabr itmege ʿazīmet eyledi. **(7)** Oġulları kemāl-i iḥtiyāclarından ibrām u ilḥāḥ eylediler. Eyitdi: **(8)** Bünyāmīn'i size ḳoşmaġa Allāh teʿalādan ʿahd olmayınca iʿtimād **(9)** itmezem, beni inanduruŋ ki getüresiz. Meger Allāh teʿalādan bir nesne **(10)** gele, maraż gibi, mevt gibi ve irādet-i semāviyyeden ola, aŋa ne söz. Allāh **(11)** teʿalā didügüme şāhiddür, vefāʾ-i vaʿde tevfīḳ viren oldur. İbn-i **(12)** ʿAbbās'dan r. ʿa. suʾāl eylediler. Yāʿḳūb peyġāmber **(13)** ʿa. n.ʿa. e. t. oġullarına ʿahdi ne vechile **(14)** itdi, didiler. Cevābında buyurmışlar ki eger Bünyāmīn'e bir ḫıyānet **(15)** idecek olurısaŋuz āḫirü'z-zamānda mebʿūṯ olacaḳ nebī-i **(16)** ʿArabī'den berī olasız ki anuŋ içün bir ümmet vardur ki namāza **(17)** ṭurduḳları vaḳt melāʾike ṣufūfı gibi ṣafları ola. Allāh teʿalāyı **(18)** ẕikr iderler, dirler ki: اشهد ان لا اله الا الله وان محمدا رسول **(19)** الله Ol ṣāḥib-nāḳa vü ḳaḍīb-dür, vechi aḳmer ve cebīni ezherdür

147b

(1) ve ḥavż-ı mevrūd issidür. Maḥşer güninde eger naḳs-ı ʿahd ideriseŋüz **(2)** ol peyġāmber-i güzīn sizden berī ola. Anlar daḫı bu kelāmı ḳabūl **(3)** eylediler, ʿahd u mevāṯīḳ tamām olduġı gibi oġlı Rūbīl'i ṭaleb **(4)** eyledi. Eyitdi: Melik-i Mışır'a benüm aġzumdan[28] nāme yaz, di ki: **(5)** Bismi'llāh. İbrāhīm ü İsḥāḳ u Yaʿḳūb İsrāʾīlü'llāh u Ẕebīḥü'llāh **(6)** u Ḫalīlü'llāh. Ey melik, benüm oġullarum lisān-ları ile benüm ḥālümden ve ḥüznümden **(7)** ve pīrligümden ve bilüm bükilüp başarum gitdügünden suʾāl eylemiş-siz. **(8)** Bilesin ki nāsuŋ evlāsı oldur ki Allāh teʿalādan ḫavf u ḫaşyet **(9)** üzre ola. Dāyimā ḳıyāmet güninüŋ fikrinde ola, belāya ṣābir ola. **(10)** Ammā benüm ḥüzn ü şiddetüm bir oġlum varıdı, ismine Yūsuf dirler **(11)** idi, ḳurre-i ʿaynüm ve nūr-ı başarum idi, ḫalvetde enīsüm, cemʿiyyetde **(12)** celīsüm idi. Zamāne anı benden ayırdı, görmez oldum, bilmezem**(13)** ṣaġ-mıdur ki cemālin görmege ümīẕ eyleyem, vefāt itmiş-midür tesellī **(14)** bulam. Biz bir ṭāyifeyüz, Allāh teʿalādan belāya müvekkelüz, dünyā **(15)** bizüm içün ṣafāda olmadı, dāyimā ġuṣṣa vü ġam üzreyüz. El-ḥamdu **(16)** li'llāh anuŋıla ecrümüz ḥāliṣ olur. Rabb'ümüz ḳatında olan ḥaẓẓumuz noḳṣāndan **(17)** sālim olur. Ammā bilümüz bükildügi āteşüŋ şiddet-i ʿaẕābını fikr **(18)** itmeden-dür. Sizüŋ evlādumuza ihtimāmuŋuz ve riʿāyetüŋüz olduġı **(19)** ḫaberleri gelüp bize irişdi, benüm ḥālümden çünki ṣuʾāl eylemiş-siz,

[28] Nuruosmaniye nüshasında yanlışlıkla اوغزم دن şeklinde vav harfi fazladan yazılmıştır. İstanbul Üniversitesi nüshasında (121a8) bu sözcük düzeltilmiş vav harfi yazılmamıştır.

148a

(1) Allāh teʿalā size ḫayr-ı cezālar vire. Bizüm ḳatumuzda aʿẓam kerāmet **(2)** odur ki oġullarumuzı tīzçek gönderesiz. Anlar ile üns ṭutup **(3)** dururuz, mürācaʿatları ile aḥvālümüz münbasiṭ olur, vaḫşetümüz gider, **(4)** ġurbetümüze ve pīrligümüze raḥm eyleyesiz. Eger ḥālümüzi bile idüŋüz, bizüm **(5)** içün aġlar idüŋüz. Oġullarumuzı size gönderdüm, emānet dururlar. **(6)** Girü ol emāneti ṣāḥibine redd eyleŋüz, didi. Mektūbı yazdılar, **(7)** mühür urdılar, oġullarına vaṣiyyet eyledi ki: Mıṣır'a varıcaḳ **(8)** cümleŋüz bir ḳapudan girmeŋ, ebvāb-ı müteferiḳadan dāḫil oluŋ, **(9)** sizi gözden ṣaḳınuram, ʿayn ḥaḳ ve siḥr ḥaḳdur, didi. Rivāyet **(10)** iderler. Ebū ʿAbdu'llāhu'l-Bācī dirler bir duʿāsı müstecāb kimsene **(11)** varıdı. Bir gün ḥac seferinde yā ġazāda gideridi. Bir ġāyet bī-bedel **(12)** deveye bineridi. Yoldaşlarında bir kimsene varıdı, gözi meşhūrıdı. **(13)** Aŋa eyitdiler: Fülān kimseneden ḥaẕer eyle, ʿayn ṣāḥibidür, deveŋe **(14)** gezend irişmesün, didiler. Eyitdi: Anuŋ benüm deveme göz degürmege **(15)** sebīl yoḳdur, didi. Ol şaḫṣa kelāmını söylediler. Devenüŋ **(16)** yanına geldi, naẕar itdügi gibi deve ditreyüp düşdi, helāk **(17)** oldı. Ṣāḥibi ol kimsenenüŋ yanına vardı, eyitdi: الله

(18) اکبرحابس و حجر یابس و ربع دارس و قبس قابس و بحر

(19) طامس فی عین العاین و کلیته لحم دقیق و عظیم رفیق

148b

(1) کرتین ینقلب didi. Hemān ol وفی ماله یلیق فارجع البصر هل تری من فطور ثم ارجع البصر **(2)** şaḫṣuŋ gözleri ṣoġılup **(3)** yüzi üzre dökildi. Baʿżılar dimişler ki: Ḥażret-i Yaʿḳūb, **(4)** oġullarına cümleŋüz bir ḳapudan girmeŋüz, diyü vaṣiyyetden murādı **(5)** gözden ṣaḳınmaḳ degül idi. Sābıḳda Yūsuf ṭarafından bir ʿArab **(6)** gelüp Yūsuf'ı Mıṣır'da gördüm, dimişidi. Yaʿḳūb'uŋ ol vaṣfdan **(7)** murādı ol idi+ki oġulları ayru ayru ḳapudan girüp ṣāyed **(8)** birisi Yūsuf'a rāst gelüp bile dimek idi. Yūsuf pādişāh **(9)** olduġını bilmezidi, dimişlerdür. Oġulları Mıṣır'a varup vāṣıl **(10)** oldılar. Yūsuf'a ʿa. n.ʿa. e. t. ḫaber **(11)** virdiler. Mesrūr u şād oldı, girü evvelki vaż'ı üzre ʿaskerini **(12)** tertīb eyledi, taḫtına oturdı, anlara muntaẕır oldı. Gelüp **(13)** içerü girdiler, öŋine vardılar. Bünyāmīn ol meclise naẕar **(14)** eyledi, gördi envāʿ-ı revāyiḥ-i laṭīfe buḫūrlar yaḳmışlar. Vardı, **(15)** buḫūrdan alup libāsına ḳodı, ḳarındaşları görüp melāmet **(16)** eylediler. Edebsüzlik itdüŋ, pādişāhlar meclisine gelmedüŋ, **(17)** ḳoyun gütmege ögrendüŋ, didiler. Eyitdi: Ey bürāderler, eyle **(18)** degüldür, pādişāh bir melik-i

ʿazīzdür, ṭayyibü'n-nefs-dür. Ednā rāyiḥadan **(19)** müteġayyir olur, biz bir ḳavmüz, seferden geldük, rāyiḥamuz aŋa

149a

(1) irişür, müteġayyir olur. Anuŋıçun buḫūrdan aldum ki rāyiḥamuzı **(2)** setr eyleye, melik andan incinmeye, didiler. Ḳarındaşları bu sözi **(3)** ḳabūl eylediler. Ne eyü söyledüŋ, diyü cümlesi Bünyāmīn gibi **(4)** buḫūrlardan aldılar. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. **(5)** t. görüridi, bunlara nesne dimedi, mesrūr oldı. **(6)** Cümlesini öŋine getürdi, tercümān bunlara söyledi kim-siz **(7)** ve ne yirden geldüŋüz, melik sizden şorar, didi. Eyitdiler: **(8)** Biz peyġāmberler neslindenüz, bundan evvel pādişāha gelüp bir **(9)** ḳarındaşumuzı getürüŋ, diyü emr eylemişidi ve atamuzdan mektūb **(10)** ışmarlamışıdı, bize vaʿde virüp ʿahd eylemişidi, ol ʿahde vefā **(11)** idüp geldük, didiler. Tercümān melike naẓar eyleyüp cevāblarını **(12)** söyledi. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n.ʿa. e. t. **(13)** buyurdılar ki: Belī, bilürem, ammā ṣorduġum odur ki itdügüm şarṭ **(14)** üzremi geldiler, didi. Bunlar işidüp bildiler ki maʿlūmı **(15)** imiş. Eyitdiler: Emrüŋe imtiṯāl eyledük, saŋa iṭāʿat üzre olduḳ, **(16)** emr eyledügüŋ ḳarındaşumuzı getürdük, işte atamuzuŋ mektūbı, diyü **(17)** ṣundılar. Tercümāna emr eyledi, mektūbı aldılar, ḥācibe virdiler, **(18)** ḥācib, melike ulaşdurdı. Bir sāʿat elinde ṭutup Yūsuf'a **(19)** ḥālet ʿārıż oldı. ʿAceb-dür dimişler, her dāḫil vāṣıl olmaz,

149b

(1) her yaḳınuŋ daḫı murādı ḥāṣıl degül. Çoḳ yaḳınlar olur ki ıraḳdur, **(2)** çoḳ irişmişler vardur naẓardan merdūd olur. Ḥikmet-i ġarībedür. **(3)** Yūsuf'uŋ ʿa. s. ḳarındaşları bir cemāʿat idiler. Yūsuf'a **(4)** naẓar iderleridi, anı bilmezleridi. سبحان الله العظيم ṭarīḳ-i maʿrifete **(5)** dāḫil olanlaruŋ daḫı ḥāli böyledür. Maḥabbet meydānına girür çoḳ, **(6)** ammā maḥbūba vāṣıl ḳalīl-dür. Ol sebebden-dür ki ḳulūb ʿārifine ekṣer, **(7)** ġaflet ü ẕühūl mürür u duḫūl ider. Baʿżılar dimişler ki: Bir gice **(8)** menām-da gördüm ki bir mescide girdüm, ol mescidde iki ādem var. **(9)** Birisi ḳāyim-dür, namāz ḳılur; birisi yatmışdur, uyur. İblīs, mescid **(10)** ḳapusında ṭurur, içerü girmege ḳādir degül. Didüm ki: Yā ʿaduvvül'llāh, niçün **(11)** ḳapuda ṭurursın? Eyitdi: Her bār ki ḳaṣd eyledüm, ol namāza **(12)** ṭuran ādemi varup ıḍlāl eyleyem, ol yatup uyuyan ādemüŋ **(13)** enfāsı beni ḳomaz ki içerü girüp murādum üzre olam, didi. Aʿceb-i **(14)** umūrdan ḥikmet-i ḫafiyye-i ilāhīdür ki Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ʿa. s. **(15)** ḳarındaşları Yūsuf'a ḳarīb oldılar. Maʿrifetleri yoḳ, **(16)** söyleşdükleri Yūsuf idügini bilmezler. Muṣannıf-ı kāmil, **(17)** ʿa.

r. r. bu maḥalde bir ḥikāyet-i laṭīfe **(18)** īrād eylemişler. Ḥilye-i naẓm ile muntaẓam ḳılındı.

(19) Ey cemāl-i ḥikmete iden naẓar, Ḥaṭṭ u ḫāl-i ḥikmet ile al ʿiber.

150a

(1) Ḥikmet olsa yār u maḥbūbuŋ senüŋ, Ḥāṣıl olur cümle maṭlūbuŋ senüŋ.
(2) Ḥikmet-i Ḥaḳḳ'uŋ ʿaceb āṣārı var, Devḥadur ḥikmet, laṭīf eṣmārı var.
(3) Ḥikmet ol āyīnedür ṣūret-nümā, Her temāşāsı olur ʿibret-fezā.
(4) Ḥikmet olmışdur cevāhir maʿdeni, Ḥikmet olur ehl-i maʿnā gülşeni.
(5) Ḥikmet ile açılur bāb-ı fütūḥ, Ḥikmet olur cāna cān u ḳūt-ı rūḥ.
(6) Çeşmedür ḥikmet aḳar andan zülāl, Teşne-sīr olur anuŋıla lā-yezāl.
(7) Tāb-ı mihr-i ḥikmet itse ʿarż-ı rū, Ruşen olur cān u dil ey nīk-ḫū!
(8) Ḥikmet āṣārı çoḳdur bī-şümār, Baḥrdur deryā-yı ḥikmet bī-kenār.
(9) ʿİlm-i ḥikmetle olanlar behrever, Şāh olurlar mālik-i mülk-i hüner.
(10) Her ne cāna olsa ḥikmet tāc-ı ser, Server-i mülk-i cihāndur ey püser!
(11) Ḥikmet erbābına āsān her ʿasīr, Ḥikmetüŋ aşḥābıdur mānend-şīr.
(12) Kīmyādur ʿilm-i ḥikmet bī-nizāʿ, Eyle ḥikmetden ḥikāyet istimāʿ.
(13) Evliyānuŋ serveri ḳuṭb-ı zamān, Āftāb-ı menḳabet, mihr-i cihān.
(14) İsmi İbrāhīm odur faḫri ḫavāṣ, Ẕātına ammā laḳab olmış ḫavāṣ.
(15) Ḫāṭırına lāyıḥ olmış ārzū, Vara Rūm ıḳlīmine ol nīk-ḫū.
(16) Nefsi bu maṭlūba raġbet eylemiş, Şevḳile taḥṣīl-i behcet eylemiş.
(17) Ḳorḳudup nefsini itmiş ictināb, Olmaya ol yüze tā kim feṭḥ-i bāb.
(18) Cehd idüp çoḳ defʿ-i ḫāṭır eylemiş, Cünd-i ṣabr u menʿi ḥāżır eylemiş.
(19) Ḥikmet-i Ḥaḳ āḫir itmiş iḳtiżā, Ārzū-yı nefsine virmiş rıżā.

150b

(1) Mülk-i Rūm'a eylemiş ʿazm-ı sefer, ʿĀḳıbet ol ḫıṭṭaya ḳılmış güzer.
(2) Gördügi Naṣrānī nefret eylemiş, Dīni yoḳ cebbār vaḥşet eylemiş.
(3) Tā irince bir Naṣārā şehrine, Küfr ü ʿışyān u cerāyim baḥrine.
(4) Sūrimiş eṭrāf hep burc u beden, Ḳapusında cemʿ olup ḳavm-i fiten.
(5) Ellerinde ālet-i ceng ü cidāl, Pür-mehābet cümle erbāb-ı ḍalāl.
(6) İrişince bāb-ı şehre ol velī, Ṣāḥib-i luṭf u kerāmet-i celī.
(7) Ḳapu ḫalḳı anı istiḳbāl ider, ʿİzzet ü ikrām ile iclāl ider.
(8) Ṣordılar üstād-ı ṭıbba ey lebīb! Ẕannumuz bu ġālibā sensin ṭabīb.

(9) Didi ʿārif kim ṭabībüŋ ḳulıyam, Maʿrifet bābında key maḳbūlıyam.
(10) Bildiler kim ehl-i ḥikmetdür ḥakīm, Ẕū-fünūn u ṣunʿ-ı bürhān-ı ʿalīm.
(11) Şehr şāhına iletdiler anı, Didiler bulduḳ ṭabīb-i aḥseni.
(12) Ṣordı şah varmı ṭabābetden ḥużūr, Yanumuzda tā ideʿilmüŋ ẓuhūr.
(13) Virdi şāha luṭfıla ḥüsn-i cevāb, Pes ṭabībem ey şah-ı ʿālī-cenāb.
(14) Varımış ol pādişāhuŋ duḫteri, Burc-ı ḥüsnüŋ āftāb u āḫteri.
(15) Gül-ʿiẕār u sīm-ten, mah-rūymış, Lāle-ḫad bir serv-ḳad ḫoş-būymış.
(16) Ḫasta olmış nā-gehān ol ġonca-fem, Bostān cismine irmiş elem.
(17) ʿĀrıż olmış ẕātına sūʾ-i mizāc, Ṣıḥḥat u esḳām itmiş imtizāc.
(18) Çoḳ ḥakīm itmiş ʿilācına devā, Dāyim olmış kārı efġānıla vā.
(19) Çāre olup derde dermān olmamış, Kimsene ol bāba derbān olmamış.

151a

(1) Şah ḳatında ʿizzeti maḳbūl imiş, Yanına varan ṭabīb maḳtūl imiş.
(2) Şah dimiş ḫaddāma iltüŋ yanına, Bulına bir çāre şāyed cānına.
(3) kendüye diŋ, şarṭı taḳdīm eyleŋüz, Mācerāyı cümle tefhīm eyleŋüz.
(4) Ger ḳabūl iderse, itsün bir ʿilāc, Bulsa ṣıḥḥat gider elem başa tāc.
(5) Bildi ḥāl-i duḫteri cümle, ṭabīb, İltizām itdi ʿilāca ol lebīb.
(6) Vardı bānūnuŋ sarāyına yaḳın, Göre tā ol ḫastayı ol pāk-ı dīn.
(7) Eylediler ḳarʿ bābı ol zamān, Didiler geldi ṭabīb-i rūḥ, cān.
(8) Ḳaṣr-ı duḫterden nüzūl itdi cevāb, Eyleŋüz gelsün berüye feṭḥ-i bāb.
(9) Ḥāfız-ı bāb idi bir pīr-i ḳadīm, Ḫidmet-i duḫterde ḳāyim, müstaḳīm.
(10) Ḥāżır idi anda itdi ṭāpuyı, Sürʿatile geldi açdı ḳapuyı.
(11) İçerüye girdi ol ʿālī-himem, Başdı ferş-i ḫāneye lā-büd ḳadem.
(12) Gördi bir ḫāne sarāy-ı şehriyār, Köşesinde bir ḳurılmış taḫt var.
(13) Eylemişler ol serīre bir ḥicāb, Perde ardında marīża, kām-yāb.
(14) Māverāʾ-i perdeden ider enīn, Ah ile mesmūʿ olur ṣavt-ı ḥazīn.
(15) Göricek bu ḥāleti lā-büd hümām, İstedi virmege ol+demde selām.
(16) Ḫātırına geldi ol sāʿat ḫaber, Var ḥadīṯinde dimiş ḫayrü'l-beşer.
(17) İbtidā küfr ehline virmeŋ selām, Tā ola emr-i Resūl'e iltiyām.
(18) Sākit oldı eyledi ṣabr u sükūn, İtdi ol demde ḫiṭāb ey reh-nümūn.
(19) Ey velīler kāmrānı, ey ḫavāṣ! Virmedüŋ bize selām, iḫtiṣāṣ.

151b

(1) Ḳandadur āyīn-i İslām-ı güzīn, Böylemi olur emr-i şerʿ ey nāzenīn!
(2) Pes taʿaccüb itdi bu ḥāl-i ġarīb, Niçe olmışdur bu dem içre naṣīb.
(3) Ṣordı ey duḫter, neden bildüŋ beni, Kimdür āgāh itdi esrāra seni?
(4) Didi ṣafvet olsa ḫāṭırda eger, Dil virür mużmer olan dilden ḫaber.
(5) İstedüm Ḥaḳ ḥażretinden bir refīḳ, Tā baŋa irşād ide ḥüsn-i ṭarīḳ.
(6) Küfr içinden bulam anuŋla ḫalāṣ, Didiler baŋa irür lā-büd ḫavāṣ.
(7) Muntaẓırdum maḳdemüŋe ben faḳīr, Tā müşerref ola idüm ey emīr!
(8) Didüm esrāruŋ nedür bildür hemīn, Tā ola olʿilm ile ḫāṭır emīn.
(9) Didi dört yıldur hidāyet bulmışam, Lāyıḥ oldı ḥaḳ+ki devlet bulmışam
(10) Ol zamāndan ẕikridür baŋa enīs, Ḳurb-ı Ḥaḳ'dur kim bulur göŋlüm celīs.
(11) Ḳaddumıʿışḳ-ı Ḫudā dāl eyledi, Cism eridi, cānumı ḳal eyledi.
(12) Niçe bir pinhān ola rāz-ı derūn, İtdi ḳavmüm baŋa isnād cünūn.
(13) Ḫastayam zār u zebūn oldum ḳatı, Bükmişem-dür ḳaddı, nūn oldum ḳatı.
(14) Derdümi bilmez ṭabībi kāfirüŋ, Yoḳdur aṣlā bir lebībi kāfirüŋ.
(15) Her ṭabīb itdi ziyāde vaḥşetüm, Ḫadden aşdı iḫticāb u dehşetüm.
(16) Ḥāleti maʿlūm olınca duḫterüŋ, Ol semāʾ-ı dīne necm ü aḫterüŋ.
(17) Geldi ol pīr-i müvekkel ṣordı ḥāl, Aldı duḫterden ʿaceb ḥüsn-i maḳāl.
(18) Didi bildiʿilletüm ḫāẕiḳ-i ṭabīb, Eyledi ḥüsn-i devā lā-büd mücīb.
(19) Maḳdemiyle ṣaġ u mesrūr olmışam, Yandı şemʿ-i ṣıḥḥatum nūr olmışam.

152a

(1) Vardı şāha müjde itdi ṣıḥḥatden, İçdügi dil ʿāfiyetler şerbetin.
(2) Şād u mesrūr oldı cümle ḫāṣ u ʿām, İtdiler lā-büd ṭabībe iḫtirām.
(3) Yedi gün anda riyāżet eyledi, Duḫterüŋ nefsini rāḥat eyledi.
(4) Didi duḫter ey ḫavāṣ-ı çāresāz, İdelüm İslām'a hicret keşf-i rāz.
(5) Didi müşkil kāra iḳdām eylemeŋ, Tūsen maḳṣūduŋı rām eylemeŋ.
(6) Didi duḫter, Rabb'ümüz ḥāżır durur, Şübhe yoḳdur her işe ḳādir durur.
(7) Sen ṭabībi baŋa irsāl eyleyen, Rūz u şeb cemʿ eyleyüp sāl eyleyen.
(8) Çıḳarur İslām iline ṣaġ esen. Fażlıla maḥmī olur hep cān u ten.
(9) Bir ṣabāḥ oldı ikimüz ḫāneden, Çıḳmışuz yoḳ kimsene bī-gāneden.
(10) Eyledük şehrüŋ ḳapusından güẕer, Ṭuymadı bevvāblar aṣlā ḫaber.
(11) Rūz u şeb oldı revān itdük sefer, Milket-i İslām'a irişdi güẕer.

(12) Ṭāʿat-i Ḥaḳ'da geçürdük çoḳ zamān, Ḥıfẓ u ṣavnında bulup emn ü emān.
(13) Ṣabr iderdi cūʿa olup ṣāyime, Giceler tā ṣubḥ olınca ḳāyime.
(14) Bendeye Ḥaḳ'dan hidāyet-dür ḳamu, ʿAyn-ı reʾfet, maḥż-ı şefḳat-dür ḳamu.
(15) Sevdügi aḥbābını rencūr ider, Dünyevī leẕẕetden mehcūr ider.
(16) Ṣabr u şükre itmekiçün imtiḥān, Ḥikmeti vaṣfın beyān itmez zebān.
(17) Virdügi esḳām olur maḥż-ı şifā, Bendeye cevr ü cefāsıdur vefā.
(18) ʿAvn u luṭfıdur ṭabīb-i kāmrān, Anlar ile buldı ṣıḥḥat cism ü cān.
(19) Küfr içinde duḫtere īmān virür, İstedügi ḳalbe çoḳ bürhān virür.

152b

(1) Ḫasta vü zār u nizār eyler anı, Ḥüzn ü ġuṣṣa dil-figār eyler anı.
(2) Ol bahāneyle ṭabīb maḳbūl olur, Ṣāyed emri var ola maḳbūl olur.
(3) Müstecāb eyler duʿāsın duḫterüŋ, Ol semāʾ-ı luṭfa rūşen aḫterüŋ.
(4) Bir velīsin gönderür ilhām ile, Mest ider cām-ı ṣafā encām ile.
(5) Müʾmine virür melāmetden necāt, Bende-i maḥkūmı cümle kāʾināt.
(6) Ḥikmet ü taḳdīrine olmaz şuʿūr, İtmeyince emr ü fermānı ẓuhūr.
(7) İsteyicek ẓāhiri mestūr ider, Ḳudreti rūşenleri deycūr ider.
(8) Kāf u nūn içinde merhūn ḥikmeti, Kāf, bürhānı durur; nūn, ḥikmeti.
(9) Ḥikmeti āṣārıdur cümle cihān, Zī-ḥakīm ü zī-ḳadīr-i müsteʿān.
(10) Ẕikr-i Ḥaḳ'dan ġāfil olma bir nefes, Baḥṣ-i dünyā eylesünler ḫār u ḫas.
(11) Yol bulınur ol cenāba ah ile, Ḳalbi eyle dāyimā Allāh ile.
(12) Kesme luṭfından ümīẕüŋ ḥablını, Çalma ʿişyān ile ġaflet ṭablını.
(13) El-meclisü'l-ḫāmisü ʿaşer: في قوله تعلى فلما قضى موسىالاجل
(14) وسار باهله انس من جانب الطور نارا Dört kimse maḳāmından **(15)** çıḳdılar, dört kerāmete fāyiz oldılar. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. **(16)** n. ʿa. e. t. ʿubūdiyyet vesīlesi ile beriyyeye **(17)** çıḳdı, pādişāhlıḳ buldı. Biri daḫı Belḳīs idi, Melik Süleymān'a **(18)** naẕar ile maʿrifet-i raḥmāna irişdi. Biri daḫı Ṭālut idi, **(19)** ḥimār ister iken küffāra manṣūr u muẕaffer oldı. Biri daḫı Ḥażret-i

153a

(1) Musā ṣ.ʿa.n.ʿa. nār isteridi, kelām-ı Ḥażret-i **(2)** Cebbār ile c. ẕ. müşerref oldı. Zevcesi ile Mışır'a giderleridi, **(3)** Ṭūr'a irişdiler. Gice ile ẓulmet ü bürūdet oldı. Ḫatunı **(4)** ḥāmile idi, nār istediler, bulınmadı, çaḳmaḳ çaḳdılar, yanmaġa **(5)** mecāl u ḳudret olmadı. Eṭrāf u cevānibe naẕar eyledi, cānib-i **(6)** Ṭūr'dan işrāḳ görindi. انا الله لا اله الا هو

ġiṭābı ile **(7)** maḳṣūda irişdi, kelām-ı Ḥaḳ ile üns ṭutdı. وما تلك بيمينك **(8)** يا موسى işitdi. Cevābında Mūsā'ya ḥayret yörendi. İrādet-i **(9)** Ḥaḳ suʾāl ile Mūsā'ya muvāneste müteʿalliḳ oldı. Ol mekānda **(10)** bu kelām ile telaṭṭuf eylediler. Nitekim server-i kāʾināt ṣ. **(11)** ʿa. s. Leyle-i Miʿrāc'da Cebrāʾīl maḳāmında vuḳūf itdi. **(12)** Bu maḥalle irişdiler ki eṣvātı münḳaṭıʿ olup aḥyā vü emvāt **(13)** müsāvī oldı, ḳalb-i şerīflerine ıżṭırāb gelüp girüp ziyāde **(14)** oldı. Ebū Bekir āvāzı ile bir münādī nidā eyledi ki: Yā Muḥammed! **(15)** Tevaḳḳuf eyle Rabb'üŋ namāzdadur, didi. Ḥażretüŋ ṣ. ʿa. **(16)** s. ġāṭırlarına ġuṭūr itdi+ki: Rabb'üm namāzdan ġanīdür, ne keyfiyyet **(17)** ile namāz ḳılurlar ve Ebū Bekir bu maḥalle niçe geldi, didiler. Bir ḳāyil **(18)** söyledi+ki: Yā Muḥammed! Namāzdan ben ġanīyem, benüm namāzum sübḥānī sübḥānī **(19)** dimekdür. Yā Muḥammed! Benüm namāzum saŋa ve ümmetüŋe raḥmetdür, ammā Ebū Bekir

153b

(1) āvāzın işitdügüŋ bu degül ki Ebū Bekir bu maḳāma gele, lakin ḳarındaşuŋ **(2)** Mūsā Cebel-i Ṭūr'a gelicek ol nesneler müşāhede eyledi+ki ʿaẓāyim **(3)** umūrdan idi, müteḥayyir oldı. Ol heybetüŋ defʿi içün **(4)** kendüye maḥbūb olan nesne ki ʿaṣāsı idi. Yā Mūsā, ṣaġuŋda **(5)** olan nedür, didüm. Ebū Bekir daḫı saŋa cümleden maḥbūb olduġı **(6)** içün bir melek ġalḳ idüp anuŋ ṣavtı ile saŋa söyledi+ki **(7)** anuŋıla meʾnūs olup ḳalbüŋe lāyıḥ olan ġavfdan berī olasın, didiler. **(8)** Veheb bin Münebbih'den menḳūldur, buyurmışlar ki: Ḥażret-i Mūsā'ya **(9)** ṣ.ʿa.n.ʿa. nār-ı ʿaẓīm görindi ki aġacuŋ altından **(10)** çıḳarıdı, kemāli Ḥażret'de idi. Aġaç yaşarmışıdı. **(11)** Gördügi gibi müteḥayyir olup ṭurdı, ol nārdan bir pāre düşe **(12)** ki alup gide. Bir miḳdār eglendi. Nārdan bir budaḳ Ḥażret-i **(13)** Mūsā'dan ṭarafa māyil ü münceẓib olduġı gibi ḳaçdı, girü **(14)** ʿavdet eyledi. Bir niçe defʿa olup āġır nār çekilüp aġaç **(15)** altında gizlendi, görinmez oldı. Mūsā'nuŋ taʿaccübi ziyāde oldı, **(16)** ṣaġ ve ṣolına ṭavāf eyledi, eyitdi: Bu nāruŋ şānı ʿacībdür, didi. **(17)** Tevaḳḳuf eyledi. Ne ṭurmaġa mecāl ve ne gitmege ḳuvvet var. Aġacuŋ **(18)** budaḳlarına naẓar eyledi, semā ile arż ortasında bir nūrdur. **(19)** Sāṭıʿ olmış şems gibi şuʿāʿı var, nūrı ebṣārda olanı alur,

154a

(1) gider. Gözlerini yumup yire yapışdı, ziyāde ġavf eyledi, **(2)** az ḳaldı+ki ḳalbi müfāreḳat eyleye. Bir ṣadā işitdi+ki: Yā Mūsā! Cevābda **(3)** sürʿat itdi: Lebbeyk, lebbeyk! Cevāb işitdi+ki: Ben senüŋileyem, **(4)** üzerüŋde ve ṣaġ ve ṣoluŋda ve emām u ġalefüŋde ve her ne yirde iseŋ **(5)** ḥabl-i verīdden saŋa daḫı yaḳınam. Taḫḳīḳ ben Allāh

ve senüŋ ve cemīʿī **(6)** enbiyānuŋ Rabb'iyem ve ḫālıḳı ve rāzıḳıyam ve her şeyʾüŋ ve senüŋ İlāh **(7)** u Mevlā'sıyam, didi. Baʿżı dimişler ki: Ḥażret-i Mūsā mürācaʿat **(8)** eyledükde İblīs ʿa. l. eyitdi: Yā Mūsā kimüŋ ile söyleşdüŋ, **(9)** Rabb'üŋmidür veyā ġayrımıdur? Eyitdi: Rabb'üm-dür. Andan ġayrı Rabb **(10)** yokdur. Eyitdi: Neden bildüŋ? Cevāb virdi: Dört nesneden **(11)** bildüm. Biri kelām beşer ṭarafından işidilür, Rabb'ümüŋ kelāmı **(12)** her cānibden işidilüridi. İkinci, kelām beşer ṣavtı ile olur ki **(13)** ḥurūfı münḳaṭıʿ-dur. Bu kelām-da inḳıṭāʿ-ı ḥurūf yoḳdur ve kelām-ı beşer **(14)** ḳulāk ile istimāʿ olınur, bunda her cāriḥa gūyā ḳulaḳdur **(15)** ve kelām-ı beşerde dehşet ü ṭarab yoḳdur, bu kelām-dan baŋa dehşet **(16)** ü ṭarab peydā oldı, didi. Dimişler ki: Ehl-i maʿrifet maʿrūfı **(17)** bulsa leẕẕet-i viṣāli, semāʿ-ı maʿānīden ṣoŋra bulurlar, ḳorḳmazlar **(18)** ve maḥzūn olmazlar, cennet ile beşāret ü vaʿde olınmışdur. Nitekim **(19)** Mūsā rüʾyet-i nārdan leẕẕet bulmadı, illā ki Allāh teʿalānuŋ

154b

(1) یا موسی انی انا الله ḫiṭābı ile. Görilmezmi? Yusuf'uŋ ḳarındaşları **(2)** Yūsuf'a vāṣıl oldılar, viṣāl leẕẕetini bulmadılar. Ḳarındaşları **(3)** vaḳtā ki meclis-i Yūsuf'a vāṣıl oldılar, bir niçe günden ṣoŋra **(4)** ṭaʿām-ı cedīd emr eyledi, żiyāfet-i ʿaẓīm eyledi, niʿmet ü māʾīdeler **(5)** döşedi. Ḳarındaşlarınuŋ mecmūʿısını getürdiler, ol niʿmet **(6)** üzre oturdılar. ʿİzzet ü şeref ü kerāmet ile ġılmān u ḫaddām, **(7)** erbāb-ı devlet cümle başları üzre ṭururlarıdı. Ṣarabıla **(8)** envāʿ-ı zīnetler ile ḥāżır olmışlar idi. Ṭaʿāmdan ṣunmaġa **(9)** ḳaṣd eylediler. Melik tercümānı dili ile emr eyledi ki ḳarındaşlarından **(10)** her iki bürāderler ki ata, ana bir ola, ayru ayru oturalar. Emri **(11)** üzre ḳarındaşlar ikişer ikişer oturdılar. Bünyāmīn yalıŋuz **(12)** ḳaldı. Zīrā ḳarındaşı yoḳ idi. Ṭaʿām-da müteʾaḫḫir oldı, gözlerinden **(13)** yaş aḳup eyitdi: Vā ḥasretā ki Yūsuf gitdüŋ, bilmezem, firāḳuŋa **(14)** aġlamaḳ ile mülāḳātuŋ müyesser olurmı, didi. Maḥzūn oldı. **(15)** Yūsuf ḥālini gördi ve maḳālini işitdi. Şefḳat eyledi, **(16)** anuŋ ṭarafına iḳbāl itdi, eyitdi: Niçün ṭaʿāma oturmaduŋ? **(17)** Eyitdi: Tercümānuŋuz sizüŋ cānibüŋüzden emr eyledi+ki ata, ana **(18)** bir olan ḳarındaşlar otursunlar, didi. Benüm ata, ana bir ḳarındaşum var **(19)** idi, yitmişdür, bilmezem ṣaġ-mıdur ki görmek recā eyleyem veyā

155a

(1) meyyit-midür, ümīẕ kesem, ol eclden maḥzūnum, diyü ṣayḥa itdi, yıḳıldı. **(2)** Ol ṣaʿḳa ḳalb-i Yūsuf'da daḫı peydā oldı. Serīrden indi, **(3)** yüzinde bürḳaʿı varıdı, başını ḳaldurdı, anuŋ ṭarafına iḳbāl **(4)** eyledi, bir miḳdār ifāḳat buldı. Yūsuf daḫı ḳalḳup

ḫidmetkār-**(5)**-larına emr eyledi. Bünyāmīn'i ḳaldurup serīr üzerine ḳodılar, **(6)** yanına oturdı. ḳarındaşları naẓar iderleridi. Emr itdi, pādişāha **(7)** maḫṣūṣ ṭaʿām-lar getürdiler. Dürr ü cevāhir ile muraṣṣaʿ ẓarflar **(8)** ile öŋine ḳodılar. Eyitdi: Ṭaʿāmı benümile ekl eyle, ben ol **(9)** ḳarındaşuŋ gibiyem, didi. Ḳarındaşları bu sözleri işitdiler. **(10)** Rāḥīl'üŋ oġlı bize ḳullarum-sız, diridi, bu ḳarındaşı daḫı **(11)** Kenʿān'a varduġumuzda bize, Mıṣır pādişāhınuŋ serīrinde oturdum, **(12)** anuŋıla ṭaʿām yidüm, dise gerek, didiler. Pes Yūsuf ʿa. **(13)** s. Bünyāmīn'e iḳbāl idüp ṣordı, ḫatunuŋ varmıdur? **(14)** Belī, didi. Girü eyitdi: Evlāduŋ oldımı? Üç oġlum vardur, didi. **(15)** Ṣordı+ki: İsimleri nedür? Eyitdi: Birinüŋ adı Ẕiʾb'dür. Eyitdi: **(16)** Niçün ol vechile ism virdüŋ? Eyitdi: Bir ḳarındaşum var idi, **(17)** sāyir bürāderlerüm ile ṣaḥrāya çıḳdı, aḫşam oldı, sāyirleri **(18)** geldiler, ol yoḳ, ḳurt yidi, didiler. Ol eclden oġlumuŋ **(19)** adını Ẕīʾb ḳodum ki ḳarındaşumı unıtmayam. Yā ikinci oġlunuŋ ismi

155b

(1) nedür? Eyitdi: Anuŋ adı Dem'dür. Eyitdi: Niçün Ādem adı ḳomaduŋ? **(2)** Eyitdi: Ḳarındaşlarum anuŋıçun ḳurt yidi, işte göŋlegi ḳan **(3)** olmışdur, didiler. Ol ḳamīṣ-de olan ḳanı ferāmūş itmeyem, **(4)** diyü oġlumuŋ ismini Dem ḳodum, didi. Üçünci oġlunuŋ **(5)** ismi nedür, didi. Eyitdi: Anuŋ ismi Yūsuf'dur, ḳarındaşumuŋ **(6)** ismi daḫı Yūsuf idi, adı dilümüzden zāyil olmasun diyü **(7)** Yūsuf didüm, mādām ki ḥayātdayuz, ismini unıtmazam, didi. **(8)** Bu aḥvāli Ḥażret-i Yūsuf ṣ.ʿa. n. ʿa. işitdügi **(9)** gibi mest oldı, az ḳaldı+ki yıḳıla. Eyitdi: Yā ġulām, ḳalḳ benümile ḫalvete **(10)** gidelüm, didi. Bünyāmīn daḫı ṭurup -perde varıdı, **(11)** ḳaldurub- içerü girdiler. Yüzinden bürḳaʿı giderüp cemālini **(12)** gösterdi, eyitdi: Beni bilürmisin? Eyitdi: Cemālüŋ ol mefḳūd **(13)** olan ḳarındaşuma beŋzer. Eyitdi: Baŋa yaḳın ol, ḳarındaşuŋ Yūsuf'um, ḳurre-i **(14)** ʿaynüm-sin, didi. Görişdiler, aġlaşdılar, ḥattā semāda olan **(15)** melekler bile ṣayḥalar itdiler. Bünyāmīn yire düşdi, **(16)** secdeye vardı, Allāh teʿalā cānibine şükr ʿarż eyledi. Nihāyet-i **(17)** mertebede feraḫnāk oldı. Yūsuf eyitdi: Ḳarındaşlarum bu ḥāle **(18)** vākıf olmasunlar, anlardan ketm eyle, Allāh teʿalā cümlemüzi bir yirde cemʿ **(19)** eyleye, didi. Bünyāmīn ṭaşra çıḳdı, feraḥ u sürūr ile. Ḳarındaşları

156a

(1) ġıbṭa itdiler. Bu melik-i ʿaẓīm ile ḳurbet saŋa mübārek olsun, **(2)** saŋa ne didi, diyü ṣordılar. Eyitdi: Baŋa ḫayrlar vaʿde eyledi, **(3)** didi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı ṣ.ʿa. n. ʿa. ṭaʿām üzre **(4)** ḳoduġı ādem-lere emr eyledi, bunlaruŋ her birine deve yüki ṭaʿām **(5)**

vireler ve maḫfī ışmarladı+ki āḫir küçüklerinüŋ devesini yükledeler **(6)** ve anuŋ yüki içine pādişāhuŋ ṣuvāʿını bile ḳoyalar, ammā kendü **(7)** bilmeye, diyü teʾkīd eyledi. Pādişāh yanında ol ṣuvāʿuŋ ziyāde **(8)** ḳıymeti varıdı, zīrā anı Allāh virmişidi, ziyāde muʿcizeleri varıdı. **(9)** Ve Bünyāmīn'e bildürdi ki ṣuvāʿı anuŋ yükinde gizleyüp anuŋ sebebi **(10)** ile seni alıḳoram, ḳorḳma, kendüye ḥüzn getürme, dimişidi. **(11)** Tamām keyl-lerini tekmīl eylediler, çuvāllarınuŋ aġızlarını baġladılar, **(12)** ṣāḥiblü ṣāḥibine teslīm eylediler ve ṣuvāʿı Bünyāmīn yükine **(13)** ḳoyup gizlediler. Baʿżılar dimişler ki: Ṣuvāʿ bir nesne idi ki melik **(14)** andan yir, andan içeridi, gümüş-den bir çanaḳ idi, didiler. Andan **(15)** ṣoŋra yüklerin yükletdiler, ṭaʿāmlarını götürdiler, melike vedāʿ **(16)** eylediler. Bünyāmīn bile Mışır'dan çıḳdılar, ferḥān u beşāretler **(17)** ile sevindiler. Mışır'dan bir gün, bir gicelik yol gitdiler. **(18)** Baṣrā dirler bir köye ḳondılar. ʿAḳablerince ḳahramān-lar ve ḫadem **(19)** ü ġılmāndan ve aʿvāndan bir cemāʿat irişdi, kārbānı gitmekden

156b

(1) alıḳodılar. Çaġurdılar ki: Ey kārbān, siz sārīḳler imiş-siz. **(2)** Bu nidāyı işitdükleri gibi geldiler, eyitdiler: Ne yitürdüŋüz? Didiler ki: **(3)** Pādişāhuŋ ṣuvāʿı yoḳdur, biz size ṭaʿām-lar virdük, yüklerüŋüzi **(4)** ṭoldurduk, yükledük, cezāsı ve ʿivażı bumıdur? Pādişāhuŋ ṣuvāʿını **(5)** uġrılayasız, pādişāh anı ziyāde severidi, anuŋ ile sözlerüŋ **(6)** ṣıdḳı ve kiẕbi ẓāhir olurıdı, ṣuṣaduġı zamānda andan **(7)** ṣu içeridi, dönüŋ, cümle develerüŋüzi döndürüŋ, didiler. **(8)** Anlar cevāb virdiler ki: Biz sārīḳ degülüz, fesād içün gelmedük, **(9)** aḥvālümüzi gördüŋüz, ṣıdḳ ʿalāmetleri bizde ẓāhir oldı, **(10)** sebeb ne ki bize serīḳa isnādını idersiz? Baʿżılar eyitdiler: **(11)** Sözüŋüzde kāẕib olurısaŋuz cezāsı nedür? Eyitdiler: Ol **(12)** taḳdīrce kimüŋ yükinde bulınurısa ol ṣuçlu olur. Eyitdiler: **(13)** Eger bulınurısa āl-i Yaʿḳūb'un şerīʿatinde emr niçedür? Eyitdiler: **(14)** Sārīḳ mesrūḳuŋ ḳulı olur, vefāt idince, didiler. Bizüm şerīʿatümüzde **(15)** ḥükm odur, diyü kārbānı döndürüp girü Mışır'a getürdiler. **(16)** Ḥażret-i Yūsuf öŋine çıḳup çuvāllarını görüp teftīş itmek **(17)** buyurdılar. Sāyirlerinüŋ cümle çuvāllarını aradılar, nesne bulınmadı. **(18)** Bünyāmīn çuvāllarını aramaġa müsāmaḥa itdiler. Baʿżısı eyitdi: **(19)** Bu Rāhīl'üŋ oġlı pādişāh ile oturdum, diyü bize iftiḫār ider.

157a

(1) Anlaruŋıla ṭaʿāma ṣundum, diyü söyler. Niçün anuŋ çuvāllarını aramaduŋuz, **(2)** didiler. Yūsuf eyitdi: Sizüŋ esbābuŋuzda bulınmadı, anda **(3)** daḫı yoḳ ola, didi.

Eyitdiler: Elbette anı daḫı araŋ, didiler. **(4)** İbrām u ilḥāḥ eylediler. Yūsuf eyitdi: Çuvāllarını aluŋuz, görüŋ sizden **(5)** ġayrı kimsene yapışmasun, didi. Bünyāmīn'üŋ çuvallarını teftīş **(6)** itdiler. Ṣuvāʿ anda bulındı, āşikāre çıḳardılar, anlar hemān **(7)** ḥayrān u mebhūt oldılar, ibrāmlarına peşimān oldılar. **(8)** Söz söylemege ve ḫiṭāb ve cevāba ḳudretleri ḳalmadı. Eyitdiler: **(9)** Yā meyşūm ḳarındaşumuz, bu senüŋ şūmlıġuŋdandur, ḳarındaşuŋ daḫı **(10)** şūm idi, bu rüsvāylıḳ nedür, bizi rüsvāy eyledüŋ, atamuz daḫı **(11)** rüsvāy olup bed-nām olur. Bünyāmīn eyitdi: Ey ḳarındaşlar, ʿacele **(12)** itmeŋ, beni istimāʿ idüŋ. Bir şāhid getüreyim, ṣadākatum maʿlūmuŋuz **(13)** ola. Nedür, didiler. Eyitdi: Geçenlerde geldügüŋüzde yüklerüŋüz içinde **(14)** metāʿ u esbāb bulındı, ataŋuza gösterdüŋüz, ol esbābı sizmi **(15)** seriḳa itdüŋüz idi, baŋa ʿitāb idersiz, didi. Maʿḳūl **(16)** gördiler, ʿitābdan ferāġat eylediler. Ḥażret-i Yūsuf, anlara **(17)** eyitdi: Ben size didüm idi, sāriḳe beŋzersiz, sizi ol zamānda **(18)** ṭutsam gerek idi, ʿafv eyledüm, didi. Pes ḫadim-ler Bünyāmīn'i içlerinden **(19)** çıḳardılar. Gözlerinden mestūr idüp sarāy-ı Yūsuf'a iletdiler.

157b

(1) Ḳaṣra dāḫil oldı, gögsine żam idüp fāḫir libāslar geydürdi, **(2)** ḫavf itme, didi. Oturup kelimāt eylediler. Yūsuf eyitdi: Sen **(3)** otur, ben varayın, anları göreyim, didi. Çıḳdı, gördi, aġlarlar, ḫacalet **(4)** ü ẕillet ile maḫzūn olmışlar. Baʿżılar bu ḫuṣūṣda iʿtirāż idüp **(5)** Ḥażret-i Yūsuf'a ṣ.ʿa. n. ʿa. bu aṣl efʿāle **(6)** irtikāb cāyiz degül idi, dimişler. Cevāb buyrılmış ki: Cümle vāḳiʿ olan **(7)** aḥvāli vaḥy ile olup Ḥaḳ s. t. فوق كل ذى علم عليم **(8)** dimişlerdür. Yūsuf'uŋ ʿa. s. ḳarındaşına ʿilmi anlaruŋ ʿilmi **(9)** üzerinde idi. ʿİlmü'llāh daḫı ʿālimüŋ ʿilmi fevḳindedür. ʿİlm ikidür, **(10)** dimişler. Biri ʿilm-i meksūb, biri ʿilm-i mevhūb. ʿİlm-i meksūb ders **(11)** ü ḥıfẓ ile ḥāṣıl olur, ʿilm-i mevhūb Ḥaḳ s. t. **(12)** diledügi ḳulına virmişdür, ʿilm-i Ḫıżr gibi ʿa. n. ʿa. e. **(13)** t. Nitekim وعلمناهمن لدناعلما dür. Ve Ḥażret-i Muḥammed ʿilmi **(14)** ṣ. ʿa. s. buyurmışlar ki: وضع ربى يده بين كتفى يد den **(15)** murād iḥsān-dur, dimişler. Girü Ḥażret-i Risālet ṣ. ʿa. **(16)** s. buyurmışlar: Ḥaḳ s. t. evvelīn ü āḫirīnüŋ **(17)** ʿulūmını baŋa taʿlīm itdiler. Bir ʿilm oldı+ki ketm itmek buyurdılar, **(18)** bir ʿilm oldı+ki anda beni muḥayyer itdiler. Ol ʿilmi Ebū Bekir ile **(19)** ʿÖmer'e didüm. Bir ʿilm oldı+ki ümmetüme teblīġ itmek buyurdılar.

158a

(1) Ḥikāyet iderler. Enbiyādan biri bir ṭaġda Allāh teʿālāya ʿibādet **(2)** ideridi. Nāsdan münḳaṭıʿ idiler, maḫfī olurlarıdı. Ol **(3)** ṭaġuŋ altından yol geçüp gideridi, ol yirde bir çeşme varıdı. **(4)** Ol peyġāmber naẓar ideriken bir atlu ādem ol çeşmeye geldi. Atından **(5)** indi, üzerinde olan esbābını çıḳardı, istirāḥat eyledi, **(6)** ṣudan içdi, ābdest aldı, ḳalḳdı atına binüp gitdi. **(7)** Bir ḳırbası varıdı, içinde mālı varıdı, çeşme yanında unıtdı, **(8)** ḳodı, gitdi. Andan ṣoŋra bir ādem daḫı geldi çeşmeden ṣu içdi. **(9)** Ol ḳırbayı buldı, aldı, gitdi. Baʿdehu bir ādem daḫı geldi, arḳasında **(10)** odun varıdı, ṣu içmek istedi, yorılmışıdı, arḳasından **(11)** odunı bıraḳdı, istirāḥat eyledi. Bu eṣnāda ol evvel gelen **(12)** atlu ḳırbayı yoḳladı, anda ḳalduġını bildi ve dönüp geldi, **(13)** gördi, oduncı andadur. Meger ḳırbada biŋ dīnār varıdı, **(14)** ṣordı. Oduncı bilmezem, görmedüm, didi. Ḳaḳıdı, oduncıyı **(15)** ḍarb idüp āḫir ḳatl eyledi. ʿĀbid gördi, eyitdi: Yā Rabb, **(16)** bu nedür, ḳırbayı ḥod ġayrı aldı, bunı ẓulm ile ḳatl eyledi, didi. **(17)** Ḥaḳ s. t. vaḥy eyledi+ki sen olduġuŋ işe meşġūl **(18)** ol, tedbīr senüŋ şānuŋda degüldür. Ol atlunuŋ atası ḳırbayı **(19)** alup gidenüŋ anasından biŋ dīnār ġaṣb itmişidi. Oġlunuŋ

158b

(1) ḥaḳḳı idi, aldı, gitdi. Ol oduncı fārisüŋ atasını ḳatl **(2)** itmişidi, ḳıṣāṣ eyledi, didiler. ʿĀbid, ol vaḳt eyitdi: **(3)** سبحانك انى كنت من الظالمين **Meclis** اسرفوعلى انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر **(4)** قوله قل يا عبا دى الذين **(5)** الذنب جميعا انه هوالغفورالرحيم Ḥaḳ s. t. **(6)** ümmet-i Muḥammed'i ṣ. ʿa. s. beş nesne ile cenābına **(7)** mużāf ḳıldı. Evveli ʿubūdiyyet ile تعالى قوله قل يا عبا دى ve Ḥażret-i **(8)** Ādem'i ṣ. ʿa. n. ʿa. nübüvvet ile يا بنى ادم buyurdı. **(9)** Ve Ḥażret-i Nūḥ'ı ʿa. n. ʿa. e. t. şeriʿat ile **(10)** شرع لكم من الدين ما وصى به نوحا ve İbrāhīm ṣ. ʿa. **(11)** n. ʿa. millet ile ملة ابيكم ابراهيم ve Ḥażret-i Muḥammed'i ṣ. **(12)** ʿa. s. ümmet ile كنتم خيرامة اخرجت للناس **(13)** Ḳaçanki rūz-ı ḳıyāmet ola, Ādem nidā eyleye, yā evlādī diye, Ḥażret-i **(14)** Nūḥ yā ehl-i şeriʿatī diye, Ḥażret-i İbrāhīm yā ehl-i milletī diye, Ḥażret-i **(15)** Muḥammed ṣ. ʿa. s. yā Rabb, ümmetī diye, Ḥaḳ s. t. **(16)** yā ʿibādī diye. ʿAbde anuŋıçun ʿabd didiler ki ḳażāya **(17)** meslek ve ʿuyūba maḥaldur. Baʿżılar dimişler ki: Ḥikmet ne ola, Ḥaḳ **(18)** s. t. ʿabdi nefsine mużāf ḳıldı? Cevāb virmişler **(19)** ki: ʿAbd ḥimāyetinde olmaġıçun ki şeyṭān aŋa ḳādir olmaya, meger

159a

(1) seyyidinüŋ ʿibādetinden ġaflet eyleye. İkinci şeyṭānuŋ anda daʿvāsı **(2)** olmaya. Üçünci nefʿ ü żararı seyyidine ola. Baʿżılar dimişler: **(3)** Vaḳtā ki Allāh teʿalā arżı ḥalḳ eyledi. Ādem eyitdi: Yā Rabb, bundan **(4)** benüm naṣībüm nedür? Buyurdılar ki: Nebāt u eşcār. Eyitdi: Daḫı ne yā Rab? **(5)** Buyurdılar: Biḥār u şemār. Eyitdiler: Daḫı ne yā Rab? Buyurdılar: Balıḳlar **(6)** ve ṭaġ-lar. Eyitdi: Daḫı ne yā Rab? Buyurdılar: Maʿdenler ve havā. Eyitdi: **(7)** Daḫı ne yā Rab? Buyurdılar: Ḳuşlar ve buluṭlar. Vaḳtā ki gökleri **(8)** yaratdı girü ṣordı: Yā Rabb, bunda naṣībüm nedür? Buyurdılar: **(9)** Āftāb u ḳamer. Eyitdi: Daḫı ne yā Rab? Buyurdılar: Levḥ ü ḳalem. Eyitdi: **(10)** Daḫı ne yā Rab? Buyurdılar: ʿİlim ü ḥaḳīḳat. Andan ṣoŋra maʿrifeti ḥalḳ **(11)** eyledi. Girü ṣordı: Bundan naṣībüm nedür? Buyurdılar ki: Ben **(12)** senüŋiçün [yaratdum].[29] Bu āyet-i şerīfenüŋ sebeb-i nüzūlını dimişler. Ol **(13)** zamānda ki Vaḥşī, Ḥażret-i Risālet-Penāh'uŋ ṣ.ʿa. s. **(14)** ʿammīleri Ḥażret-i Ḥamza'yı r. ʿa. şehīd eyledi, ṣoŋra Allāh **(15)** teʿalā ḳalbine İslām ilḳā eyledi. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ. **(16)** ʿa. s. ādem gönderdi. Eyitdi: Yā Muḥammed, Müslümān olmaḳ **(17)** isterem, lakin والذين لايدعون مع الله الها اخر ولا يقتلون **(18)** النفس التى حرم الله الا با لحق āyetinden ḫavf iderem, **(19)** didi. Ḥaḳ s. t. الا من تاب āyetin inzāl eyledi. Ḥażret-i

159b

(1) Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. Vaḥşī'ye gönderüp bildürdiler. **(2)** Bu āyet-i kerīme tevbe şarṭı iledür, şāyed tevbe itmeye, didi. Ḥaḳ **(3)** s. t. dan ان الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما **(4)** دون ذلك لمن يشاء nāzil oldı. Bu āyeti daḫı gönderdiler. **(5)** Eyitdi: Bu āyet-i şerīfe meşiyyet şarṭı iledür, vaḳt ola meşiyyet **(6)** müteʿalliḳ olmaya, didi. Pes Cenāb-ı Ḥaḳ'dan c. ẕ. قل يا عبادى **(7)** الذين اسرفوعلىانفسهم āyet-i şerīfi nāzil oldı. Ḥażret-i **(8)** Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. gönderdiler. Teʾḫīr itmeyüp **(9)** geldi, Müslümān oldı. Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh ṣ.ʿa. s. **(10)** buyurmışlar: Anuŋ ḥaḳḳıyçun ki benüm nefsüm ḥükminde, eger siz günāh işlemez-**(11)**-iseŋüz ve istiġfār itmeseŋüz Allāh teʿalā sizi giderür, bir ḳavm **(12)** daḫı yaradurıdı ki anlar günāh iderler ve istiġfār eyleyeler ki Allāh teʿalā **(13)** anları yarlıġaya. Girü Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet'den ʿa. e. **(14)** ṣ. menḳūldur. Buyurmışlar: Benī İsrāʾīl'de iki ādem varıdı. **(15)** Birisi ʿibādetde müctehid, biri muḳaṣṣır idi. Dāyimā ol müctehid **(16)** olan muḳaṣṣıra diridi+ki: ʿİbādet eyle. Muḳaṣṣır eyidüridi+ki: Beni Rabb'ümile **(17)** ḳo, benüm üzerüme raḳīb-mi olduŋ? Müctehid

[29] Yaratdum sözcüğü her iki nüshada da yazılmamıştır. Anlam bağıntısına göre ekleme yaptık.

eyidüridi+ki: Allāh teʿalā **(18)** seni ebedī cennete ḳomaz. Vaḳtā ki ikisinüŋ bile ecelleri irişüp **(19)** ʿAzrāʾīl ʿa. s. ḥāżır oldı, Ḥaḳ s. t.

160a

(1) muḳaṣṣıra buyurdılar ki: Raḥmetümile sen cennete dāḫil ol. Ol müctehide **(2)** didiler ki: Benüm elümde olanuŋ menʿine ḳudretüŋ varmıdur, istiṭāʿat **(3)** idermisin? Enes bin Mālik r. ʿa. rivāyet eylemişler: Bir gün **(4)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. otururlarıdı, ümmetlerinüŋ **(5)** günāhlarını ve ḫaṭālarını fikr iderleridi. Ḳalb-i şerīflerine şefḳat **(6)** lāyıḥ oldı. Biz ol maḥalde iken nā-gāh dürr ü cevāhir ile bezenmiş **(7)** bir ḳuşçuġaz aḥsen-i eşkālde uçup görindi. Ḥażret-i **(8)** Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. taʿaccüb eylediler. Uçdı, **(9)** gitdi, gözetdiler, baḥre vardı, deryā ṭarafında bir cezīreden **(10)** minḳārı ile bir miḳdār ḳum aldı. Deryā üzerine vardı+ki **(11)** ol ḳum ile baḥri sedd eyleye. Girü uçdı, Ḥażret-i Risālet-Penāh'uŋ **(12)** ṣ.ʿa. s. öŋlerine geldi, eyitdi: Esselāmu ʿaleyke **(13)** yā Resūlü'llāh, gördügüŋüz nesneden baŋa suʾāl idermisiz? Eyitdi: **(14)** Ve ʿaleyke's-selām eyyühe'ṭ-ṭāyir, gördüm seni, minḳāruŋ ile cezīreden **(15)** bir miḳdār reml alduŋ, ṣuya dökerek. Eyitdi: Belī, eyledür. Buyurdılar ki: **(16)** Bu fiʿlden murāduŋ nedür? Eyitdi: Deryāyı ṣoġıldup mevclerini **(17)** sedd eylemek isterem, didi. Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. **(18)** tebessüm itdiler. Ol ḳuş eyitdi: Yā Resūlü'llāh, niçün tebessüm idersiz? **(19)** Eyitdiler: Senüŋ ḥüsn-i ṣuretüŋden ve żaʿf-ı ʿaḳluŋdan. Ḳuş eyitdi:

160b

(1) Allāh teʿalā senüŋ ḫaṭruŋa geleni bildi, saŋa meṣel içün beni gönderdi. **(2)** Anuŋ ḥaḳḳıyçun seni peyġāmber virdi. Allāh teʿalānuŋ ʿafvı **(3)** ḳatında ümmetüŋüŋ günāhları ol cezīreden alduġum ḳum miḳdārıdur ki **(4)** deryāya dökerem, didi. ʿAbdu'llāh bin ʿÖmer'den mervīdür. Dimiş ki: **(5)** Ḥażret-i Risālet-Penāh ṣ.ʿa. s. Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl'den **(6)** Ḥaḳ c. ʿa. ḫaber virdügi āyet-i şerīfe ki فمن تبعنى فانه منى ومن عصانى فانك غفور رحيم **(7)** dür. Ḥażret-i ʿĪsā **(8)** ʿa. s. didügi ḳavl ki ان تعذبهم فانهم عبادك وان تغفرلهم فانك انت العزيز الحكيم **(9)** āyetlerini oḳıdılar. Daḫı **(10)** mübārek ellerini ḳaldurup didiler ki: Allāhum, ümmetī, ümmetī. Saʿādetlü **(11)** gözlerine yaş geldi, aġladılar. Ḥaḳ s. t. Cebrāʾīl'e **(12)** buyurdılar ki: Var, Muḥammed'e ṣor ki niçün gözyaşını döker, kendü **(13)** ḫod aḥvāli bilür. Cebrāʾīl, nāzil oldı. Niçün aġlarsın, didi. **(14)** Sebebini ḫaber virdiler. Cebrāʾīl ʿurūc eyleyüp didüklerini Cenāb-ı **(15)** ʿİzzet'e ʿarż eyledi. Ḥaḳ s. t. buyurdılar: Yā Cebrāʾīl, **(16)** Muḥammed'e di ki ben anı ümmeti ḥaḳḳında rāżı ḳılsam gerek. Baʿżılar dimişler **(17)** ki: Bir seyyid ḳullarından baʿżına

maḥabbet eylese andan ṭamaʿ ġayrı **(18)** zāyil itmek istese aŋa muʿāvenet ider. Andan, ġayruŋ ṭamaʿı münḳaṭıʿ **(19)** olur, kendüden ʿucb zāyil olur. Anuŋıçun-dur ki Ḥaḳ s.

161a

(1) t. müʾmin ḳulına maʿṣiyet taḳdīr ider ki ol maʿṣiyet sebebi **(2)** ile andan ʿucb zāyil ü münḳaṭıʿ olur. Görilmezmi Ḥażret-i Ḫıżr **(3)** ʿa. s. sefīnenüŋ beḳāsını ṭaleb eyledi. Anı dildi, **(4)** maʿyūb eyledi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı ṣ. ʿa. n. ʿa. **(5)** ḳarındaşı Bünyāmīn'i alıḳomaḳ istedi. Aŋa seriḳa isnādını ḳıldı. **(6)** Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ḳarındaşları ṣuvāʿ-ı melik Bünyāmīn'üŋ çuvālında **(7)** bulınduḳda bundan evvel bunuŋ bir ḳarındaşı daḫı seriḳa itmiş idi. **(8)** Ol sözlerinüŋ aṣlı bu idi+ki Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ʿa. s. **(9)** analarınuŋ dedesi var idi. Anuŋ bir ṣanemi olup ol ṣaneme **(10)** ʿibādet ideridi. Anaları Rāḥīl ol ʿibādeti kerīh görüridi. **(11)** Bir gün Yūsuf'a didi+ki: Ceddüŋüŋ ol ṣanemini bir gün uġrıla ki maʿbūdınuŋ **(12)** ʿaybını görsün, dimişidi. Baʿżı eyitmişler: Ḥażret-i Yūsuf ʿa. **(13)** s. ṣaġīr iken ataları ve ḳarındaşları ile oturup her **(14)** bār ki öŋlerine ṭaʿām gele idi Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ʿadeti ol **(15)** ṭaʿām-dan öŋine bir miḳdār ḳoyup raġīf içinde ṣaḳlayup **(16)** ḳorıdı. Ṭaʿām-dan fāriġ olduḳları gibi ol ṣaḳladuḳları ṭaʿāmı **(17)** çıḳarup faḳīrlere üleşdürüridi. Ol eclden ḳarındaşları **(18)** aŋa seriḳa töhmetin iderleridi. Girü ḥikāyete gelelüm. Ḥażret-i Yūsuf, **(19)** Bünyāmīn'i ḳoyup ṭaşra çıḳdı. Emr eyledi, ṣuvāʿı öŋine getürdiler.

161b

(1) Çanaḳ ile ṭoḳındı, ṣuvāʿ ötdi, ḳarındaşları ol āvāzı işitdiler. **(2)** Eyitdi: Ṣuvāʿ ne söyler, bilürmisiz? Eyitdiler: Ṣadādur işidilür, **(3)** ammā ne dir bilinmez. Eyitdi: Söyler ki bunlar atalarınuŋ evvelki oġlı **(4)** içün ḫıyānet itdiler, ḳuyuya bıraḳdılar, diyücek ḳarındaşları **(5)** mużṭarib olup levnleri müteġayyir oldı. Eyitdi: Yā melik, bizüm içün **(6)** saŋa ẓāhir olan umūrı setr eyle, Allāh teʿalā ʿālim-ler üzre saŋa **(7)** fażīlet virmiş. Senden isterüz ki bize raḥm eyleyesin, babamuzuŋ **(8)** pīrligine şefḳat eyleyesin, anuŋ ġuṣṣa vü ġamını zāyil idüp **(9)** gideresin, didiler. Ḥażret-i Yūsuf eyitdi: Ḥaḳḳ-ı Yaʿḳūb **(10)** olmasa, anuŋ neseb ü risāleti yoġımışısa ben size müstaḥaḳ olduġuŋuz **(11)** işi ideridüm. Varuŋ, gidüŋ gözüm sizi görmesün, artuḳ **(12)** ḥācetüŋüz ḳalmadı. Ataŋuz mektūbında sizi tīzcek gönderüŋ **(13)** dimiş, diyücek girü anlar eyitdiler: Umaruz ki maḥbūs olan ḳarındaşumuzuŋ **(14)** rāyiḥasını anda bulurıdı, anuŋıla eglenüridi, ol daḫı **(15)** varmayıcaḳ ġam u ḥüzni ziyāde olur. Yoḳ elbette ḳışāş **(16)** iderem dirisenüz, anuŋ yirine birümüzi alıḳo. Seni ehl-i iḥsān **(17)** gördük, bize raḥm eyle, diyü öŋinde

meẕelletler eylediler, temelluḳlar **(18)** gösterdiler. Yūsuf eyitdi: kendüŋüze enbiyā neslindenüz, **(19)** esbāṭuz diyü söylersiz, ābā vü ecdāduŋuz şerīʿatında varmıdur ki

162a

(1) uġrı ḳoyuvirile, yirine ṭoġrı ṭutıla, maʿāẕallāh, ben anı itmezem, **(2)** metāʿum kimüŋ yükinde bulındı ise anı alıḳoram, ẓālim degülem, varuŋ **(3)** gidüŋ, didi. Girü eyitdiler: Yā melik, ḳarındaşumuz virilmezise **(4)** babamuza varımazuz, ʿahdler eyledük, didiler. Ḥażret-i Yūsuf **(5)** eyitdi: Ol ʿahdleri evvelki oġlı içün daḫı itmiş idüŋüz, ammā **(6)** ḫıyānet eyledüŋüz, ʿahdüŋüze ṭurmaduŋuz, yanumdan çıḳuŋ, ol **(7)** seriḳa iden ḳarındaşuŋuz yanumda maḥbūs-dur, cürmine göre **(8)** alıḳodum, didi. Bu sözden ziyāde mutażaccır oldılar. **(9)** Yollar gözlerine ṭar oldı. Çıḳdılar, birbirine ṭanışup **(10)** niçe idelüm, ne eyleyelüm, diyü müşāvere itdiler. Girü **(11)** Ḥażret-i Yūsuf'a girüp taẕarruʿ u temelluḳ itmekden ġayrı çāre **(12)** yoḳdur, didiler. Tekrār varup yā melik, atamuz şeyḫ-i kebīre **(13)** ḥürmet eyle, şöyle ki Bünyāmīn ḳarındaşumuz varmaya, taḥḳīḳ helāk **(14)** olur, ehl-i meskenet olduḳ, bize teraḥḥum ḳıl. Mevlāmuzsın, bizi **(15)** öldürme, faẕl u luṭfuŋ isterüz, ḥāşā senüŋ gibiler muḥibleri **(16)** ḳatl eyleye, biz senüŋ emrüŋe tābiʿ ü muṭīʿüz, her ḳanḳımuzı isteriseŋ **(17)** yirine alıḳo didiler. Yūsuf eyitdi: Maʿāẕallāh, yanında esbābum **(18)** bulduġum kimseden ġayrısını almazam, didi. Maḥrūm u meʾyūs **(19)** ṭaşra çıḳdılar, bildiler ki virmez. Cümlesinüŋ büyükleri Yehūdā

162b

(1) idi, ol eyitdi: Bilmezmisiz, atamuz sizden niçe ʿahd u veṣāḳlar aldı. **(2)** Bundan evvel daḫı Yūsuf içün ʿahdler eylemiş idüŋüz, ḳaṭʿ-ı raḥm **(3)** eyledük, nefsümüze ẓulm ḳılduḳ, ʿahdümüze ḫıyānet eyledük, ḳarındaşumuzı **(4)** żāyiʿ itdük. Hele biz aḥvālümüzi ṣaḳladuḳ idi, Allāh teʿalā umūrumuzı **(5)** bu melike bildürmiş, sırrumuza vāḳıfdur, bir iş idelüm ki andan bize **(6)** necāt gele. Eyitdiler: Melike bir kerre daḫı varalum, ḳarındaşumuzı virmezise **(7)** anuŋıla muḥārebe iderüz, Allāh teʿalā bize ḳuvvet virmişdür, didi. **(8)** Fī'l-vāḳiʿ evlād-ı Yaʿḳūb'dan biri ġażab eylese cisminde olan ḳılları **(9)** ḳalḳarıdı, ḳaftanlarından ṭaşra çıḳarıdı, aṣlā sākin olmazıdı, **(10)** illā ḳan dökmeyince veyā bir kimsene aŋa yapışmayınca. Ḥażret-i Yūsuf, **(11)** bu maʿnāyı bilüridi, kendü daḫı eyle idi, anlardan birisi ayaġın **(12)** yire ursa zelzele olurıdı, birisi çaġursa ḫāmile ʿavratlar **(13)** vażʿ-ı ḥaml ideridi. Ol vechile ṭanışdılar. Yehūdā eyitdi: **(14)** Ben Mışır ehline yeterem, siz melik ile olanları görüŋ, didi. **(15)** İbn-i ʿAbbās'dan r. ʿa. menḳūldur. Yehūda ḳarındaşlarından birisini **(16)** gönderdi, Mışır yollarını ve ḳurtılacaḳ

yirleri göre. Ṭoḳuz yol **(17)** varıdı. Eyitdi: Ey ḳarındaşlarum, her birüŋüz bir yolı gözedüŋ, **(18)** ben meliküŋ ḳaṣrına ve bile olanları görürem, didi. Yehūdā ilerüye **(19)** yüriyüp ġażab ile içerüye dāḫil oldı, eyitdi: Ey melik!

163a

(1) Ḳarındaşumuzı bizüm ile gönder ve illā sarāyuŋa ṣayḥa iderem, ādemlerüŋden **(2)** kimsene ḳalmaz, hep ġaşy olurlar, bir ḥāmile ḳalmaz, vaż^{ᶜ}-ı ḥaml eyler, **(3)** āvāzum işidenler cümle vefāt iderler, didi. Yūsuf gördi+ki: **(4)** Ġażab itmişdür, oġulları yanında idi, bir oġlına eyitdi: **(5)** Şu ādemi ṭut, getür, didi. Oġlan varup yapışduġı gibi ḳuvveti **(6)** zāyil, himmeti bāṭıl oldı, gövdesinüŋ ḳılları yumşadı. Yehūdā **(7)** ṣaġına ṣolına naẓar eyledi, ḳarındaşlarından kimsene görmedi, nefsine **(8)** eyitdi: Allāh ḥaḳḳıyçun āl-i Ya^{ᶜ}ḳūb'dan birisi baŋa yapışdı, didi. Başın **(9)** aşaġa idüp çıḳdı, dirilmiş ḳarındaşlarına geldi, eyitdi: Sizden **(10)** içerüye kim geldi? Eyitdiler: Kimsene varmıydı? Şem^{ᶜ}ūn ḳandadur, **(11)** görinmez, didi. Eyitdiler: Ol ṭaġa gitdi ki ṭaş getüre, melik **(12)** ḳaṣrında olanları ura, didiler. Yehūdā eyitdi: Heyhāt nesne **(13)** nāfi^{ᶜ} degüldür, diyü Şem^{ᶜ}ūn'uŋ gitdügi yire revāne oldı. Gördi, **(14)** bir yük ṭaş getürmiş gelür. Eyitdi: Ṭaşı bıraḳ, müfīd degül, **(15)** Allāh ḥaḳḳıyçun melik ḳaṣrında āl-i Ya^{ᶜ}ḳūb'dan ādem varıdı. **(16)** Ṭaşı bıraḳdılar. Eyitdi: Bu melik ancaḳ Allāh te^{ᶜ}alā emrini muḥkem **(17)** eylemiş, naṣr u ẓafer virmiş, hemān buŋa ḫuṣū^{ᶜ} u meskenet **(18)** ü meẕellet gerekdür, didiler. Yūsuf bildi+ki Yehūdā'nuŋ ġażabı **(19)** sākin olur, ḳalḳdı, yollarında bir degirmen ṭaşı varıdı,

163b

(1) hemān o ṭaşı ḳaldurdı, ḳaṣrınun dīvārı varıdı, ol **(2)** dīvāruŋ ardına bıraḳdı. Yehūdā naẓar ideridi. Andan ṣoŋra **(3)** münceẕib oldı, eyitdi: Ey Ken^{ᶜ}ān ehli siz ẓann ideridüŋüz, sizden **(4)** ḳuvvetlü kimsene yoḳdur, görüŋ aḥvāli, didi. Żarūrī ḫuṣū^{ᶜ} **(5)** u ḫużū^{ᶜ} iẓhār eylediler. Yūsuf daḫı eyitdi: Sizi ^{ᶜ}afv **(6)** itdüm, diyü taḫtına vardı, ṣuvā^{ᶜ}ı yanına ḳodı, urdı, āvāz **(7)** virdi, eyitdi: Ne dir bilürmisiz, ḫaber virür ki bunlar ḳarındaşlarını **(8)** ḳuyuya bıraḳdılar, andan ṣoŋra çıḳarup ednā bahāyla ṣatdılar, **(9)** diyücek inkār eylediler. Bu aṣl fi^{ᶜ}l itmedük, didiler. Ṣoŋra **(10)** Yūsuf ^{ᶜ}a. s. bir mektūb çıḳardı ki sābıḳā Mālik'e **(11)** Yūsuf'ı ṣatduḳlarında bir ḥüccet yazup virmişleridi. Ḥażret-i **(12)** Yūsuf ol ḥücceti tercümāna virdi, eyitdi: Ḫazīnede buldum, aluŋ, **(13)** görüŋ, ^{ᶜ}İbrānī ḫaṭ ile yazılmışdur, oḳıŋ, didi. Tercümāndan **(14)** Yehūdā alup naẓar eyledi. Rūbīl'e virüp eyitdi: Bu mektūbı **(15)** bildüŋmi, didi. Rūbīl gördügi gibi çaġurup feza^{ᶜ} eyledi, **(16)** mebhūt oldılar, söze mecālleri ḳalmadı, cevābında ḥayrān

(17) oldılar. Yūsuf anlara eyitdi: Niçün cevāb virmezsiz? **(18)** Rūbīl eyitdi: Ey melik, bu bir kitāb-dur ki sābıḳada bir ḳulumuz varıdı, **(19)** ṣatmış idük, ol zamānda virilmişidi. Yūsuf eyitdi: Lāyıḳ

164a

(1) olmayan sözleri söyledüŋ, eger ḳażiyye ol vechile olurısa **(2)** işledügüŋüz efʿāle cezā ne ola, didi. Ṣuvāʿı girü çaldı, **(3)** ḳulaḳ urdı, ṣuvāʿ ḍer ki: Bu bir günāhdur ki bunlar işlediler, **(4)** dāyimā inkāra muṣir olurlar, tevbe itmezlerise bunlara ʿaẕāb **(5)** gerek ki ʿālem ḫalḳına ʿibret ola, varuŋ demürciler getürüŋ, **(6)** bunlaruŋ cümle ellerin ayaḳların keserem, didi. Bu kelāmı işidicek **(7)** mecālleri ḳalmadı, gözlerinüŋ yaşını seyl itdiler. Yehūdā **(8)** eyitdi: Ey ḳarındaşlar, Yūsuf'a itdügüŋüz efʿālden sizi menʿ idüp **(9)** ḥaẕer idüŋ didügüm işte bu dem içün idi, Allāh teʿalā **(10)** itdügüŋüz aḥvāl u efʿāle nāẓırdur. Ol bir żaʿīfüŋ ḥāli **(11)** niçe olur, cemīʿī evlānuŋ ḥāli böyle olduġın işidicek. **(12)** Ne ḥāletde olur, birüŋüz yitmek ile ḥāli? Bilürsiz. Gelüŋ **(13)** Rabb'üŋüze tevbe idüŋ, ẕünūba iʿtirāf eyleŋ, bu melik-i ʿaẕīmi **(14)** tevbeŋüze şāhid ḳıluŋ. Allāh teʿalā ol sebeb ile ḳalbine şefḳat **(15)** bıraḳa, didi. Cümle bir yirden aġlaşdılar. Eyitdi: Nefsümüze ẓulm **(16)** eyledük, ẕünūba iʿtirāf iderüz, kendü elümüz ile işledügümüz işlere **(17)** cümle tevbe iderüz. Allāh teʿlā ḳarındaşumuzı girü virürise şākirinden **(18)** oluruz. Allāh teʿalā tevbemüze şāhid olsun, didiler. Yūsuf **(19)** ʿa. n. ʿa. e. t. tevbelerini işidüp gözlerine

164b

(1) yaş geldi. Nefsine ḫiṭāb itdi+ki: Ḳalblerinden ışrār zāyil **(2)** oldı, sen+daḫı tevbelerine ḥarīṣ idüŋ, ḥāṣıl oldı, **(3)** diyü. Ḥāciblerine buyurdı, ḳoyuvirürem, didi. Yanından gitdiler, **(4)** ṭaşra çıḳıcaḳ Yehūdā anlara eyitdi: Ben gitmezem, Mışır'da ṭururam, **(5)** didi. Şemʿūn daḫı ḳaldı. Oġullarınuŋ sekiz neferi Kenʿān'a **(6)** teveccüh eylediler. Evlerine varup Yaʿḳūb öŋine geldiler. **(7)** Yaʿḳūb ʿa. s. anlara eyitdi: Ḥiss iderem sizi azsız, **(8)** ġayrılaruŋuz ḳandadur? Eyitdi: Yā ata, Bünyāmīn meliküŋ ṣuvāʿın **(9)** uġrıladı, melik anı ḳul eyleyüp ḥabs ḳıldı, diyü ḳışṣayı **(10)** ḥikāyet itdiler. Yehūdā saŋa gelmege ḥicāb itdi, Şemʿūn daḫı **(11)** anda ḳaldı, didiler. Sözlerini Yaʿḳūb ʿa. s. istimāʿ **(12)** eyledi. Oġullarına iʿtimādı ḳalmadı. Anlar ḫuṣūṣunda itdükleri **(13)** ẓunūn cümle gerçek oldı, töhmetleri s̱ābit oldı, ġam u ġuṣṣası **(14)** efzūn oldı. Bir oġlınuŋ yitdügüne ġamgīn iken dört oġuldan **(15)** çıḳdı. Girü bunlardan suʾāl eyledi+ki: Bünyāmīn ṣuvāʿ-ı **(16)** meliki niçe seriḳa eyledi? Eyitdiler: Melik ṣuvāʿı anuŋ yükinden

(17) çıḳardı, ol ḡıyānet muḳābelesinde ṭutdı, ḡalāṣ itmek **(18)** istedük ve muḥārebe idelüm didük, anlar bizden ḳuvvetlü çıḳdılar. **(19)** Allāh teʿalā şerlerinden senüŋ berekātuŋ ile defʿ eyledi,

165a

(1) helāk olmalu olduḳ. Bilmezüz emrüŋ ṣoŋı niçe olur, didiler. **(2)** Yaʿḳūb'uŋ ʿa. ṣ. s. belāsı mütezāyid oldı. **(3)** Oġullarından iʿrāż eyledi, anlardan ıraḳ oldı, kendü nefsi ile **(4)** evinde ḡālī oturdı. Muṣannıf-ı kāmil ʿa. r. bu maḥalde bir **(5)** ḥikāyet-i laṭīfe īrād eylemişler. Naẓm ile tesṭīr olındı.

(6) Gūş-ı hūşe perde itme ġafleti, Ġaflet ile buldı ʿāḳıl āfeti.
(7) Ḥikmet ehlinüŋ sözine ṭut ḳulaḳ, Dime söze iridür bu yā ufaḳ.
(8) Her söze ʿibret göziyle it naẓar, Fāyide taḥṣīl idersin yoḳ żarar.
(9) Sözde baʿż nükteler nāfiʿ durur, Söz olur çoḳ nesne dāfiʿ durur.
(10) Girü sözdür fitneyi īcād iden, Şūr u şerden ḳalʿalar bünyād iden.
(11) Söz ṭutmaḳ işidür ʿāḳıllaruŋ, Nitekim söz ṭutmamaḳ cāhillerüŋ.
(12) Söz durur vīrānı ābād eyleyen, Söz durur ẓulm eyleyen dād eyleyen.
(13) Ṣabrdur taḳdīr-i Ḥaḳḳ'a pend-i pāk, Ṣabr ile cevher olurmış seng ü ḡāk.
(14) Pend ṭutmaḳ niçedür gör ḳışṣayı, Bul ġanīmet al andan ḥiṣṣeyi.
(15) Ḳavm-i İsrāʾīl içinde bir ġanī, Ḫānesi māl u menāluŋ ḡarmanı.
(16) Oġlı varmış ṣāliḥ u kāmil kişi, Her cihetle fāżıl u ʿāḳıl kişi.
(17) Nā-gehān irmiş zamān-ı riḥleti, Nūş ide cām-ı ecelden şerbeti.
(18) Ḥāżır olmış yanına kāmil veled, Eylemiş mevtine ḥüzn-i bī-ʿaded.
(19) İstemiş oġlı vaṣiyyet eyleye, Sözini ṭutmaġa niyyet eyleye.

165b

(1) Evvel āḫir sözi bu olmış hemīn, Eyleme Allāh içün ḥalf u yemīn.
(2) Pes vefāt itmiş bulup raḥmetleri, Oġlı çekmiş ṣoŋra çoḳ zaḥmetleri.
(3) Ḥāli işitmiş ḳavminüŋ fāsıḳları, Ḥaḳ teʿalā ḡışmına lāyıḳ-ları.
(4) Atasından māl daʿvā eylemiş, ʿĪş ü nūş u kārını vā eylemiş.
(5) Şāhidümüz yoḳ bilürsin it yemīn, Mālumuz vir bize ey ehl-i yaḳīn!
(6) Ḫāṭırında oġlınuŋ pend-i peẓer, Ṭutmamaḳdan ol sözi itmiş ḥaẓer.
(7) İsteyen eşḫāṣa virmiş mālını, Māl gitmiş kimse bilmez ḥālini.
(8) Müflis olmış ġāyet ile key ḥaḳīr, Ḳalmamış altında gitmiş bir ḥaṣīr.
(9) Gördi üşdi başa āşūb u miḥen, Lāzım olmış eyleye terk-i vaṭan.

(10) İki küçük oġlı ile ʿābide, Varımış bir zevcesi key zāhide.
(11) Bunlara dimiş gidelüm ġurbete, Ṭāḳatüm ḳalmadı hergiz miḥnete.
(12) Keşti ile ʿazm-ı deryā itdiler, Her ne semte rāst geldi gitdiler.
(13) Giderek bād-ı ṣabā itdi ḫilāf, Mevcile cūşān olup ṣındı ġılāf.
(14) Pārelendi keşti oldı ṭaḫtalar, Kesdiler cāndan ümīẕ āşüfteler.
(15) Her biri bir taḫtaya yapışdılar, Mevcile ey niçe ṭaġlar aşdılar.
(16) Düşdiler dām-ı ḳażāya dil-figār, Cemʿ idi bir yirde oldı tār-mār.
(17) Lā-cerem çün böyledür kār-ı zamān, Ber-ḳarār olmaġa virmezler emān.
(18) Her viṣālüŋ āḫiridür iftirāḳ, Bozılur olur perīşān ittifāḳ.
(19) Vir boyun, taḳdīr-i Ḥaḳḳ'a ol muṭīʿ, Menzilüŋ yarın ola cāy-ı refīʿ.

166a

(1) Baḥr içinde taḫta ile ol ʿazīz, Pend ile ʿāmil olan ehl-i temiz.
(2) Bir kenara çıḳdı vü buldı necāt, Ṣuyla aldı vużū, ḳıldı ṣalāt.
(3) Baḥrden eşḫāṣ çıḳdı muḫtelif, Levn levn u birbirine müʾtelif.
(4) Eylediler ol ʿazīze iḳtidā, Anlara oldı imām ol muḳtedā.
(5) Bir cezīreydi o yir ḫālī ḫarāb, Bulmaġa zād u zevād itdi ṣitāb.
(6) Gördi anda baʿż eşcār-ı ṣemār, Mīvesinden ekl ḳıldı bī-şümār.
(7) Buldı hem cehd eyleyüp āb-ı revān, İçdi ṣuyından ḳazandı tāze cān.
(8) Üç gün anda sākin oldı ber-devām, Oldı meşġūl-ı ṣalāt itdi ḳıyām.
(9) Her namāzı ḳılduġınca çıḳdı ḫalḳ, Birbirinden olmazıdı hiç farḳ.
(10) Geçdi üç gün bir kişi itdi nidā, Müntehā mesmūʿ olur ṣavt u ṣadā.
(11) Ey atası pendile ʿāmil olan, ʿAbd-i ṣāliḥ Rabb'ine māyil olan.
(12) Ḥüzn çekme gitdügine rızḳ u māl, Genc çoḳdur bu cezīre içre al.
(13) Ḥaḳ seni ol gence vāriṣ eyledi, Ṣād olursın mülke ḫāris eyledi.
(14) Ḳaz, fülān yir, andadur ol genc-i māl, Anı saŋa virdi Ḥaḳ ḳıldı ḫelāl.
(15) Saŋa biz sevḳ iderüz süfn-i kibār, Alma ṣatma çoḳ olur ey nāmdār!
(16) Ḫalḳa iḥsān eyle maġlūbuŋ ḳılup, Ol, ʿibāda hem raʾūf u hem vühūb.
(17) İşidüp bu emri iḳbāl eyledi, Ol maḥalli ḳazdı, iclāl eyledi.
(18) Ḥaḳ teʿalā keşf ḳıldı çoḳ künūz, Oldı ẓāhir cümle maḫfī vü rumūz.
(19) Yapdı ḫāne şehr bünyād eyledi, Az zamānda ḫaylī ābād eyledi.

166b

(1) Çoḳ gemiler geldi gitdi bī-şümār, ʿAdl ḳıldı itdi iḥsān ṣad hezār.
(2) Cümle ʿālem içre buldı şöhreti, Ḥāṣıl itdi çoḳ nişān u şevketi.
(3) On yıl olmadı henüz, maʿmūr idi, Ol cezīre ʿadl ile meşhūr idi.
(4) Kim ki gelse maẕhar-ı iḥsān olur, Müşkilātı cümlenüŋ āsān olur.
(5) Ol gemi ġarḳ olduġında ittifāḳ, Büyük oġlı ḳurtılup bulmış refāḳ.
(6) Bir kimsene ʿilm taʿlīm eylemiş, Hem kemāl u faẓl tefhīm eylemiş.
(7) Küçük oġlı daḫı bulmış terbiyet, Ṣāḥib-i şān-ı şerīf u menḳabet.
(8) Ṣāliḥa ḫatunı düşmiş tācire, Mālını ḥıfẓ itmek içün nāẓıra.
(9) Ṭāʿat-i Ḥaḳ'da geçürmiş māh u sāl, Ḳalbinde istiḳāmet ḥüsn-i ḥāl.
(10) Tācir itmiş bir sefer ḫatun ile, Mā-melek her ne ki var altun ile.
(11) İstimāʿ itmiş şahuŋ iḥsānını, Görmek ister luṭfunuŋ bārānını.
(12) İrişüp gelmiş cezīre şehrine, Tā ki maḥrem ola şāhuŋ mihrine.
(13) Ol büyük oġlıyla küçük oġlı hem, Gelmegi dergāha bilmişler ehemm.
(14) Yirlerinden ḳalḳup itmişler sefer, Ḳapusında bulmaġa ḥüsn-i naẓar.
(15) Āstāne gelmiş irmiş her biri, Almaġa luṭfı metāʿın müşterī.
(16) Her gelene luṭfını iẓhār ider, Büyük oġlın kātib-i esrār ider.
(17) Küçük oġlını ḳılur ḫarca vekīl, İstiḳamet eyler ol pāk u aṣīl.
(18) Niçe müddet cümlesi ḫidmet ider, Birbiriyle ülfet ü ṣoḥbet ider.
(19) Ḥasb-ı ḥāle olmadı hergiz şuʿūr, İtmedi taḳdīr-i Ḥaḳ zīrā ẓuhūr.

167a

(1) Geldi tācir şāha itdi ʿarż-ı ḥāl, Var metāʿum pādişāhā anı al.
(2) Çekdi envāʿ-ı hedāyā hem belek, Tā ola iḥsān u luṭfa müşterek.
(3) Eyledi şāh ol hedāyāyı ḳabūl, Didi mihmān-sın bize ey pür-uṣūl.
(4) Gice eyle her metāʿı görelüm, Her ḫuṣūṣuŋ aṣl u ferʿin ṣoralum.
(5) ʿÖzr idüp tācir, didi şākirem, Var gemide hem-demüm ehl-i ḥaram.
(6) Ṣāliḥa ḫatun durur ʿahd itmişem, Ol yemīn üzre yanından gitmişem.
(7) Yümn-i enfās u duʿāsıdur müfīd, Olmışam dir anuŋ ile müstefīd.
(8) Benden özge kimse itmez ḫidmetin, Görmişem dir çoḳ ṣalāḥ u ʿiffetin.
(9) Didi şah var yanumuzda çoḳ emīn, İʿtiḳādum var ziyāde ṣādıḳīn.
(10) Gönderelüm ḫidmet itsünler aŋa, Var ümīẕüm ide ol baŋa duʿā.
(11) Emr ḳıldı kātib ile tā vekīl, Ḫidmetine varalar iki aṣīl.

(12) Emr-i şāhile gemiye geldiler, Bulup ol ḫatunı aşlın didiler.
(13) Bu gice ḥārislerüz biz ṭapuŋa, Anunıçun gelmişüzdür ḳapuna.
(14) Nola didi ṣāliḥa itdi duʿā, Ḫayr-ı maḳdem geldüŋüz ḫoş, merḥabā.
(15) Bunlara itdi riʿāyetler ʿacīb, Cümlesi hicrānıla düşmiş ġarīb.
(16) Her birisi oturup eṭrāfına, Ḥāris oldılar ḳamu eknāfına.
(17) Cān u dilden bir zamān ẕikr itdiler, Gelmesün uyḫu diyü fikr itdiler.
(18) Ṣoralum birbirümüz aḫbārını, İdelüm cümle beyān esrārını.
(19) Didi biribirine ey fülān! Baŋa çoḳ cevr eyledi devr, zamān.

167b

(1) Varıdı baba ile bir ḳardeşüm, Hem anam bir ṣāliḥa idi ḥāldeşüm.
(2) Cümlemüz deryāya itdük bir sefer, Gelmedi göŋlümüze ḫavf u ḫaṭar.
(3) Ḫoş-dem esdi evvelā bād-ı ṣabā, Ṣoŋra itdi ḥalümüz cümle hebā.
(4) Bād-ı saḫta döymedi aşlā gemi, Miḥnet ü āşūbuŋ olduḳ hem-demi.
(5) Pārelendi keşti oldı tār-mār, Her bir ādem ṭaḫta itdi iḫtiyār.
(6) Atam anam ḳardeşüm hep gitdiler, Mevc-i deryā arasında yitdiler.
(7) Taḫta üzre ʿāḳıbet gördüm necāt, Şükr Ḫaḳḳ'a, ḳāyimem, buldum ḥayāt.
(8) Anlar içün dem-be-dem ah eylerem, Dökerem gözyaşını pes neylerem.
(9) Niçe oldılar ʿaceb-dür yā İlāh! Bilsem anlar ḥālini ey pādişāh!
(10) Ḫasretile zār u zār oldum ḳatı, Nāle ile dil-figār oldum ḳatı.
(11) Ata ana ḥasreti müşkil imiş, Kimse gitmez ol yola pür-gil imiş.
(12) Gerçi şāduz bir zamān oynar güler, Līk dilde ġoncamuz ġamla ṣolar.
(13) Āteş-i ḥasretle yanmışdur göŋül, Āb-ı hicre şöyle ḳanmışdur göŋül.
(14) Firḳat ile ah u nāle hem-demüm, Sūz-ı ġam-dur yār-ı cān u maḥremüm.
(15) İşidür ḫatun u ḳardeş bu sözi, Her birinüŋ ṭoldı yaşıla gözi.
(16) Didi billāh söyle nāmın anlaruŋ, Nūş idem cānıla cāmın anlaruŋ.
(17) Merhem urduŋ yarasına sīnemüŋ, Feth-i bābın gösterüp gencīnemüŋ.
(18) Didi ismin her birinüŋ yād idüp, Naʿra urdı ḳardeşi feryād idüp.
(19) Didi ḥaḳḳen cānumuŋ sen cānısın, Ḳardeşüm-sin derdümüŋ dermānısın.

168a

(1) Ḫaḳḳ'a ḥamd u şükr idüp bulışdılar, Aġlayup giryān olup ḳuçışdılar.
(2) Ḫatun ammā ketm idüp rāz-ı derūn, Ḫayretinden ḳāmetini itdi nūn.
(3) Rāzı setr itdi, izhār itmedi, Keşf-i ḥāli yollarına gitmedi.

(4) Ṣubḥ irişdi geldi tācir ol zamān, Gitdiler iki bürāderler hemān.
(5) Gördi tācir ṣāliḥa ġamgīnedür, Ṣordı ey ārām-ı cān u dil, nedür?
(6) Didi bekçi gönderüp virdüŋ ġamı, Göze tārīk eylediler ʿālemi.
(7) Başuma getürdiler çoḳ işler, Ḳurdılar efsāne vü teşvīşler.
(8) İncinüp tācir irişdi şāhına, Yüz sürüp iḫlāṣ ile dergāhına.
(9) Didi şāhā, bekçiler nā-dān imiş, Ol gemi bī-çāreye zindān imiş.
(10) Ġam virüp maḥzūne itmişler anı, Ol ġama mecnūne itmişler anı.
(11) Gözleri yaş döker pür-ḫūn olur, Nāle ile yaşları gül-gūn olur.
(12) Şāha ḥayret geldi bu aḫbārıla, İncinüp itdi ġażab eṭvār ile.
(13) İʿtimād itmişdi anlara tamām, Didi müşkil anlar olmaḳ böyle ḫām.
(14) Emr ḳıldı geldi kātible vekīl, Gördiler var ortada çoḳ ḳāl u ḳīl.
(15) Tācire şah didi ṭursunlar görem, Gelsün ol ḫatun bile ḥāli ṣoram.
(16) Geldi tācir ile hem ol mürşide, Ṣora şāh aḥvāli bir bir işide.
(17) Didi şāh ey ṣāliḥa di ḥāleti, Neylediler saŋa göster ṣūreti.
(18) Didi şāhā, luṭf idüp Allāh içün, İki ʿālem ḫālıḳı ol şāh içün.
(19) Söylesünler ol gice didüklerin, Ḳand-ı şirīn ü şeker yidüklerin.

168b

(1) Şāh ḳıldı emr diyeler kelām, Söyleyeler ol iki serv-i ḫırām.
(2) Didi şāhā, bizde vardur ser-güẕeşt, Bilseler giryān olurdı kūh u deşt.
(3) Atamuzıla anamuz varıdı ah, Hem ḳarındaşum benüm ey pādişāh!
(4) ʿAzm idüp deryāya itdiler sefer, Ol sefer oldı bize dūzaḫ, saḳar.
(5) Giderek deryā bulandı itdi mevc, Baḥrüŋ üsti kūha döndi fevc fevc.
(6) ʿĀḳıbet geldi gemiye inkisār, Her birümüz taḫta bulduḳ zār u zār.
(7) Ṣuya düşdük ḫor u maġbūn u zebūn, Döndi baḥre yaşumuz gül-gūn u ḫūn.
(8) Gitdi anlar mevc içine zār u zār, Miḥnet ü āşūba ġarḳ u yoḳ kenār.
(9) Ḥaḳ teʿalā baŋa şefḳat eyledi, Maḥż-ı luṭf u ʿayn-ı reʾfet eyledi.
(10) Gerçi çekdüm zecr ü efġān u miḥen, Ḳurtılup āşūbdan oldum esen.
(11) Dün gice emrüŋile olduḳ pāsbān, Tā ki bu ḫatun bula emn ü emān.
(12) Bekledük yanını ḫˇāba varmaduḳ, Üzerinden çeşmümüzi ırmaduḳ.
(13) Birbirümüzle ḥikāyet eyledük, Ser-güẕeşti hep rivāyet eyledük.
(14) Nā-gehān bildüm ki bu yoldaş baŋa, Ol imiş mehcūr olan ḳardaş baŋa.
(15) Aġlaşup feryād u efġān eyledük, Leşker-i hicrānı tālān eyledük.

(16) Görişüp ḳuçışduḳ itdük ṭarab, Şād olduḳ Leyletü'l-Ḳadr oldı şeb.
(17) Ṣuçumuz bu ola ġālib bilmezüz, Rāh-ı ifsād u ḍalāla yelmezüz.
(18) Ol cüvāndan işidüp aḫbār şāh, Düşdi taḫtından aşaġa itdi ah.
(19) Bildürüp kendüyi ḫatun aġladı, Ḥasret u ahı yürekler ṭaġladı.

169a

(1) Ehl-i firḳat cemʿ olup bulışdılar, Birbirine yapışup ḳuçışdılar.
(2) Ḳıldılar çoḳ nāle vü feryādlar, Ṣūret uma, cān u dilden şādlar.
(3) Eylediler Ḥaḳḳ'a çoḳ ḫamd u niyāz, Aldı vaṣl ile şikārın şāh-bāz.
(4) Bu viṣāle cümle mesrūr oldılar, Ḥüzn ü ġam-dan hicrden dūr oldılar.
(5) Ey bu nāzik ḳışşayı gūş eyleyen! Dürr-i pendi gūşa mengūş eyleyen!
(6) Bil+ki Ḥaḳḳ'uŋ çoḳdurur ḥikmeti, ʿĀḳıl iseŋ ḥişşe al ʿibretleri.
(7) Ġaflet itme dāyim ol Allāh ile, Ġam çekermi bir olanlar şāh ile.
(8) Her işüŋ Allāh içün olsun müdām, Olasın maḳṣūda irüp şād-kām.
(9) Ādem iseŋ pend ile eyle ʿamel, Özüŋe āsān olur cümle emel.
(10) Baḳ faḳīre ṭutduġıyçun nuṣḥ u pend, ʿĀḳıbet şāh oldı mīr-i ercümend.
(11) Ḥasret u faḳr u firāḳa itme ah, Her işe taḳdīr-i Ḥaḳ olur penāh.
(12) Ṣabr ḳıl mekrūha efġān eyleme, Yoḳ yire kendüŋi nālān eyleme.
(13) Her işüŋ bir vaḳti vardur, bir demi, Böyle bünyād eylemiş Ḥaḳ ʿālemi.
(14) Gelmeyince emr-i Ḥaḳ'la ol zamān, Perdesinden āşikār olmaz nihān.
(15) Ḥaḳḳ'a tefvīż eyle emri bul emān, Evvel āḫir söz budur cānā hemān.

(16) El-meclisü's-sābiʿu ʿaşer: قوله واصبرو ما صبرك الا بالله ولا تحزن
(17) هم الذين اتقوا والذين مع الله ان عليهم ولا تك فى ضيق مما يمكرون **(18)** محسنون Vaḳtā ki Ḥażret-i Risālet-Penāh'a ṣ.ʿa. s. şedāyid **(19)** ü ḫavādiṯ minnet ü fevāyidi cālib ve her maʿānda ġalebe vü ʿulvī

169b

(1) vāriṯ ü cāẕib olduġı eclden Ḥaḳ ʿa. c. ṣabr emr eylediler. **(2)** Ve anlar daḫı aṣḥāb-ı kirāma r. ʿa. e. vaṣiyyet **(3)** ḳıldılar ki bu emri dīn-i İslām'a dāḫil olanlara irişdüreler. **(4)** Ebū Faṭıma r. ʿa. rivāyet eylemişler ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh **(5)** ṣ.ʿa. s. baŋa didiler: Hicret eyle ve ṣabr ḳıl **(6)** ki anlaruŋ miṯli yoḳdur ve sācid ol+ki Allāh teʿalā derece-**(7)**-lerüŋi rafīʿ eyleye, ḫaṭālaruŋı ḥaṭ eyleye. ʿAbdu'llāh bin ʿAbbās **(8)** r. ʿa. didiler ki: Ḥażret-i Risālet-Penāh ile ṣ. **(9)** ʿa. s. redīf oldum, baŋa buyurdılar ki: Saŋa kelām-lar **(10)** taʿlīm eyleyem ki anlar ile Allāh teʿalā saŋa nefʿ-ler vire. Belī, yā

Resūlü'l-**(11)**lāh, didüm. Buyurdılar ki: Allāh teʿalāyı ẕikr eyle, seni ḥıfẓ ider, **(12)** selāmet ḥāletinde iken Ḥaḳ teʿalāyı unıtma, şiddet zamānında **(13)** irişür, bir nesne suʾāl eyleseŋ Allāh teʿalādan iste, **(14)** ʿavn u yārı ṭaleb itseŋ Allāh teʿalādan istiʿānet eyle, ḫalḳ-ı **(15)** ʿālem saŋa mażarrat irişdürmek isteseler saŋa żarara ḳudretleri **(16)** irişmez, Allāh teʿalānuŋ niʿmetlerine şükr ü yaḳīn ile, ʿamel ḳıl, **(17)** saŋa kerīh görinen nesnelere ṣabr ideriseŋ ol ṣabrda **(18)** ḫayr-ı keṯīr vardur, nuṣret ṣabr iledür, ʿusr yüsr ile **(19)** olduġı gibi. Ḥażret-i Risālet-Penāh'dan ṣ. ʿa. s.

170a

(1) naḳl olınur. Buyurmışlar ki: Allāh teʿalādan muʿāvenet meʾūnete göre **(2)** olur. Ve Allāh teʿalādan ṣabr belā miḳdārıncadur. ʿAlī ibn-i Ebī **(3)** Ṭālib k. v. ve r. ʿa. dimişler ki: Ḥażret-i **(4)** Risālet-Penāh ṣ. ʿa. s. buyurdılar ki: Bir kimsene Allāh **(5)** teʿalā virdügi rızḳ-ı ḳalīle rıżāda olsa Allāh teʿalā anuŋ **(6)** ḳalīl ʿameline rıżāda olur. Allāh teʿalādan ferec intiẓārında olmaḳ **(7)** ʿibādetdür, dimişlerdür. Enes r. ʿa. rivāyet eylemişler. **(8)** Resūlü'llāh ṣ. ʿa. s. dimişler ki: Belā ʿaẓīm olduḳça **(9)** cezā daḫı ʿaẓīm olur. Allāh teʿalā bir ḳavme maḥabbet eylese anları **(10)** mübtelā ider. Kim ki belāya rıẓā vire, Allāh teʿalā andan rāżı olur. **(11)** Belādan incinürise aŋa daḫı incinürler. ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa'dan **(12)** r.ʿa. mervīdür. Resūlü'llāh ṣ. ʿa. s. **(13)** buyurdılar ki: Bir ʿabdüŋ oġlı vefāt eylese Allāh teʿalā **(14)** meleklere dirler ki: Ḳulumuŋ oġlı rūḥını ḳabż itdügüŋüzde **(15)** ḳulum ne didi? Diyeler ki: Saŋa ḥamd eyledi, mürācaʿatı saŋa **(16)** ḳıldı. Buyurdılar ki: Ḳulum içün cennetde bir ev yapuŋ, adını beytü'l-**(17)**-ḥamd ḳoŋ. Ḥażret-i Eyyūb ṣ. ʿa. n. ʿa. مسنى الضر **(18)** وانت ارحم الراحمين didi. Baʿżılar dimişler ki: Şikāyet **(19)** ṭarīḳiyle dimedi, iẓhār-ı iftiḳār içün didi. Ḳurdlar

170b

(1) cümle cesedinde olan laḥmi yidiler. Hemān ḳalbi ile lisānı **(2)** ḳaldı. Bir ḳurt diline ḳaṣd eyleyicek eyitdi: Yā Rabb, senüŋ **(3)** maʿrifetüŋe ḳalbüm ve ẕikrüŋe lisānum ḳalmışıdı, anı daḫı ḳurt **(4)** yirise seni ẕikre mecāl ḳalmaz, baŋa żarar irişür, didi. **(5)** Baʿżılar eyitmişler: مسنى الضر didügi ol cesedini ekl iden ḳurtlar **(6)** mihmān idi. Ḳonuḳlara yidürecek nesne ḳalmadı, anuŋıçun **(7)** مسنى الضر didi, dimişler. Baʿżılar ḳırḳ gün vaḥy ḥabs **(8)** olındı, gelmedi, anuŋıçun مسنى الضر didi. Baʿżılar **(9)** evrādını oḳımaz oldı, mażarrat ol cihetden irişdi, **(10)** didi. Baʿżılar eyitmişler: Ḥażret-i Eyyūb ol belāda iken **(11)** üzerine iki ādem gelüp birbirine eyitmişler: Bu kişi ʿaceb cerīme **(12)** işlemişler ki bu derece ṣuʿūbete mübtelā olmış, didiler. **(13)** Gūyā ḫalḳ, dilinden

ʿitāb, ḥaḳḳı müşʿir olduġuyçun مسنى الضر **(14)** didi, dimişler. Ḥażret-i Yaʿḳūb daḫı ṣ.ʿa.n. **(15)** ʿa. انما اشكوا بثى و حزنى الىالله didiler. Saʿīd **(16)** bin Cübeyr, İbn-i ʿAbbās'dan r. ʿa. rivāyet eylemiş. Yaʿḳūb'a **(17)** ʿa. s. Cebrāʾīl nāzil oldı. Bünyāmīn'üŋ ḫaberlerini **(18)** virdi. Yirlerinden ḳalḳup bir kimsene anları yederidi. Yol **(19)** üzerinden oturup yoldan geçenlere sen kim-sin, diyü ṣorarlarıdı.

171a

(1) Dirleridi ki: Fülanam. Buyururlarıdı ki: Elüŋde bir nesne varısa **(2)** yire bıraḳ, senüŋile söyleşelüm, oġlum Yūsuf'a neylediler, görürmisin **(3)** diyü ḳışṣayı ẕikr idüp aġlarlarıdı. Her işden bile giryān **(4)** olurlarıdı. Allāh teʿalā vaḥy eyledi+ki: Niçe bir maḫlūḳa şikāyet **(5)** idersin, anlar saŋa żarar u nefʿe ḳādir degüllerdür, ʿizzüm ve celālüm **(6)** ḥaḳḳıyçun şikāyeti baŋa ideydüŋ saŋa ferec virüridüm, didiler. **(7)** Hemān evine girüp ḳapusını yapdı, kimsene getürtmedi. **(8)** Bir gün ḳapu olmayan yirden bir kimsene içerü girdi. Kim-sin, didi. **(9)** Eyitdi: Melekü'l-mevtem. Eyitdi: Ḳabż-ı rūḥa mı geldüŋ, ben ḥabībüm **(10)** Yūsuf'ı görmedüm. Eyitdi: Yoḳ belki ne istersin, diyü suʾāla **(11)** geldüm. Eyitdi: Anuŋ ḥaḳḳıyçun ki ḳullarınuŋ rūḥlarını ḳabż **(12)** itmege seni ḳodı, ḥabībüm Yūsuf'uŋ rūḥını ḳabż itdüŋmi, didi. **(13)** ʿAzrāʾīl eyitdi: Yoḳ, ḳabż itmedüm, ḥayātdadur, tīzcek senüŋile **(14)** bulışur, didi. Ol zamānda evinden çıḳup oġullarına **(15)** eyitdi: Varuŋ Yūsuf'ı ve ḳarındaşını tecessüs idüŋ. Allāh **(16)** teʿalānuŋ ʿināyetinden meʾyūs olmaŋ, didi. Kāġıd ḳalem isteyüp **(17)** oġlı Rūbīl'e eyitdi: Mışır pādişāhına bir mektūb imlā eyle, **(18)** yaz ki: Ey pādişāh, biz bir ṭāyifeyüz ki Allāh teʿalādan bize belā **(19)** müvekkeldür ceddüm İbrāhīm āteşe atıldı belāya ṣabr eyledi,

171b

(1) Allāh teʿalā nārı aŋa berd ü selām eyledi. ʿAmmum İsmāʿīl ʿa. **(2)** s. cüvān ve genç iken ġurbete ve ṣusuzlıġa mübtelā oldı, **(3)** ṣabr eyledi, Allāh teʿalā aŋa zemzem ḳuyusını iḥsān ḳıldı. **(4)** Benüm atam İsḥāḳ ḳurbān olmaġa mübtelā oldı, Allāh teʿalānuŋ **(5)** emrine ṣabr eyledi, Ḥaḳ s. t. fidā gönderdi. **(6)** Ben anlardan daḫı żaʿīfüm, ḫīle vü mecālüm ḳalmadı, benüm muṣībetüm **(7)** ʿaẓīm oldı, Yūsuf dirler nūr-ı dīdem varıdı, öŋümden **(8)** aldılar, gitdiler. Anuŋıçun şol+deŋlü aġladum ki gözlerüm nūrı **(9)** dükendi, görmez oldum, bir oġlumı sāriḳ diyü sen alduŋ, **(10)** bizüm gibilerüŋ oġulları sāriḳ olmaz. Anuŋ mefḳūd olan **(11)** ḳarındaşı içün anı ṣadruma ḳoyup rāyiḥasın ḳoḳarıdum. Ey **(12)** melik, Allāh'dan ḳorḳ, anı baŋa gönder, taʿcīl redd eyle. Baŋa raḥm **(13)** ḳıl ki Allāh daḫı saŋa raḥm eyleye. Ol sāriḳ degüldür, **(14)** nesne uġrılamadı,

ḥabsden ḫalāṣ it, ʿafv u merḥamet ḳıl, Allāh **(15)** teʿalā saŋa ecrler vire. Anı ġanīmet bil. Allāh teʿalā iḥsān idicilerüŋ **(16)** ecrini żāyiʿ eylemez, didi. Rūbīl ol kitāb ile cümle oġulları **(17)** girü Mışır cāniblerine vardılar. Ḥażret-i Yūsuf'a girdiler **(18)** ṣ. ʿa. n. ʿa. ḫużūʿ u ḫuşūʿlar eylediler. Gördiler **(19)** levnleri müteġayyir olmış, bedenleri żaʿīf ü nizār. Anlara naẓar

172a

(1) eyledi, göŋline riḳḳat geldi, ḥāllerinüŋ taġyirini gördi. **(2)** Eyitdi: Ḥālüŋüz nedür, ataŋuzı ne ḥālde ḳoduŋuz? Eyitdiler: **(3)** Ġamgīn ü ḥazīn-dür. Girü ṣordı: Oġullarınuŋ ḳanḳısı içün ziyāde **(4)** ġam-dadur? Eyitdiler: Evvelki oġlından meʾyūs oldı, **(5)** recāsı senüŋ ḥabsüŋde olan oġlı içündür. Senüŋ **(6)** heybet ü mehābetüŋ olmasa anuŋ kelimātını saŋa ẕikr ideridük. **(7)** Eyitdi: Ḳorḳmaŋ ne didügini söyleŋ. Eyitdiler ki: Dir ki: **(8)** Oġlumı benden ġāyib eyledüŋ[30], beni acıtduŋ. kendü yanuŋda **(9)** ḥabs ḳılduŋ, mefḳūd olan oġlumuŋ rāyiḥasını andan alurıdum, **(10)** benüm żaʿfuma raḥm eylemedüŋ, senüŋ keremüŋe lāyıḳ degül idi, **(11)** senden mesmūʿ olan kerem ü luṭf idi. Kelāmlarını işidicek **(12)** nefsine mālik olımadı, aʿlā ṣavt ile aġladı. Bunlara **(13)** ʿizzet ü ikrām-lar eyledi. Gice olduġı gibi ḳalḳdı, namāzlar ḳıldı, **(14)** ḳarındaşı Bünyāmīn'üŋ ḳatına vardı. Allāh teʿalāya nāz u niyāzlar **(15)** eyledi. Bünyāmīn āmīn, didi. Allāh teʿalādan diledi+ki **(16)** atasınuŋ gözleri açıla, bir yire gelüp mülāḳāt ideler. Ol **(17)** ḥīn-de Cebrāʾīl-i emīn nāzil oldı. Eyitdi: Rabb'üŋ saŋa **(18)** selām ider, dir ki: Göŋlegini irsāl eyleye, anuŋıla gözi açılur, **(19)** didiler. Ṣabāḥ oldı, ḳarındaşlarını yanına daʿvet eyledi.

172b

(1) Eyitdi: Yoluŋuzı açdum, niçe dileriseŋüz idüŋ, didi. Aġlamaġa **(2)** başladılar, tażarruʿlar eylediler. Eyitdi: Bilürmisiz Yūsuf'a **(3)** ne eyledüŋüz, siz cāhillersiz, didi. Yüzinden niḳābını ḳaldurdı, **(4)** çehresine naẓar eylediler, taḥḳīḳ bildiler ki Yūsuf'dur. **(5)** Eyitdi: Ben Yūsuf'um, bu ḳarındaşum-dur. Allāh teʿalā baŋa ʿināyetler eyledi. **(6)** Hemān ayaġına düşdiler, taḳbīl eylediler. Ḫaṭā itdük, **(7)** didiler. Ḥażret-i Yūsuf eyitdi: Allāh teʿalā size maġfiret **(8)** eyleye, erḥamu'r-raḥmīn-dür. Eyitdi: Yā ḳarındaşum, ḳalbümüzde olan **(9)** vaḥşet gitdi. Atamuz ḳalbinde olan ġam u ġuṣṣa gitmek gerekdür. **(10)** Benüm göŋlegümi aluŋ, gidüŋ, gözlerine sürsün, ʿināyet-i Ḥaḳ ile **(11)** gözleri açılur, didi. Yehūdā ḳamişi alup ʿacele ile Kenʿān'a **(12)** müteveccih oldı. Ḥażret-i

[30] Nuruosmaniye nüshasında sözcük eyledi yazılmıştır. İstanbul Üniversitesi nüshasında (142a8) eyledüŋ yazılmıştır. Bağlama göre İstanbul Üniversitesi nüshasındaki yazılışı tercih ettik.

Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(13)** t. ḳarındaşlarına fāḫir ḫilʿat geydürdi, yüz deve virdi, **(14)** cihāzlarını yükletdiler. Yehūdā yalın ayaḳ göŋlek ile segirtdi. **(15)** Bir pāre raġīf olup yolda zād idinmişidi. Çaḳ atasına **(16)** irişince nesne ekl itmedi. Sekiz mīl miḳdārı ḳarīb oldı, **(17)** ḳamişi çıḳardı, rīḥ rāyiḥasını aldı, beşāret içün Ḥażret-i **(18)** Yaʿḳūb'a irişdürdi. Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. e. t. **(19)** Yūsuf'uŋ ḳoḳusını iḥsās iderem, didi. Eṭrāfında

173a

(1) olanlar melāmet eylediler, eski ḫūyuŋı ḳomazsın, niçe bir Yūsuf'ı **(2)** ẕikr idersin, didiler. Nā-gāh Yehūdā ḳamīṣ ile gelüp irişdi. **(3)** Yaʿḳūb hemān ḳamīṣi gözlerine sürdi. Ol sāʿat çeşmi **(4)** açılup, Yehūdā eyitdi: Ey ata, ol pādişāh ki saŋa faż̧l u iḥsānlarını **(5)** ve ḫayrātlarını söyleridük Mışır'da ol Yūsuf imiş, melik-i ʿaẓīm-dür, **(6)** devlet ü saʿādete mālik-dür. Yaʿḳūb ʿa. s. eṭrāfında **(7)** olup melāmet idenlere eyitdi: Size dimedimmi, ben bildügümi **(8)** siz bilmezsiz, didi. Anlar daḫı ʿitābdan ferāġat itdiler. **(9)** Yehūdā'ya eyitdi: Saŋa ne ile mükāfāt ideyim, ḳudretüm yoḳdur, ammā **(10)** Allāh teʿālādan isteyem ki saŋa sekerāt-ı mevti āsān eyleye. Yehūdā **(11)** eyitdi: Ey ata, Yūsuf ışmarladı+ki ehl ü ʿiyālumuz ile cümle bizüm ile **(12)** olanlar Mışır'a varayuz, baḳī oġullaruŋ ile yüz deve gönderdi, **(13)** cihāzlarıyla getürürler, didi. Oġulları daḫı irişdiler, eyitdiler: **(14)** Ey ata, günāhlarumuza istiġfār eyledük, ḫaṭālar itmiş idük. **(15)** Eyitdi: Maġfiret Rabb'üm-dendür, ol ġafūr u raḥīm-dür. İbn-i ʿAbbās'dan **(16)** r. ʿa. ṣordılar: Bürāderleri Yūsuf'ı neden **(17)** bildiler? Eyitdi ki: Ḥażret-i Yūsuf'uŋ gövdesinde bir ʿalāmeti **(18)** olup Ḥażret-i Yaʿḳūb'da ve Rāḥīl-de daḫı ol ʿalāmetler **(19)** varıdı. Aḳ beŋ idi, başından tācı çıḳarduġı gibi

173b

(1) naẓar eylediler, görüp bildiler. Pes arż-ı Kenʿān'dan ḳalḳup **(2)** cümlesi Mışır'a teveccüh eylediler. Ricāl u nisādan cümle yetmiş **(3)** kimsene idiler. Mışır'a bir gün ve bir gicelik yol ḳaldı. **(4)** Ḥażret-i Yaʿḳūb ṣ. ʿa. n. ʿa. Yehūdā'yı Yūsuf'a **(5)** gönderüp geldüklerini bildürdi. Ḥażret-i Yūsuf daḫı ṣ. **(6)** ʿa. n. ʿa. memleketinüŋ ulularından yüz biŋ ādem ile **(7)** Mısır'dan çıḳdılar. Ol gün Ḥażret-i Yūsuf bir ḳızıl ḥulle **(8)** geymiş idi. ʿAsker arasında gūyā kevākib içinde māh-ı tābān **(9)** idi. Iraḳdan Ḥażret-i Yaʿḳūb naẓar eyledi. Oġullarına **(10)** eyitdi: Ḳızıl ḥulle geyer kimsene var kim-dür, didi. Yehūdā naẓar **(11)** itdi, görmedi. Eyitdi: Bir nesne görinür, çiçek gibidür, aralarında **(12)** bir mīl miḳdārı ḳaldı. Ḥażret-i Yaʿḳūb u Ḥażret-i Yūsuf **(13)** atlarından inüp yayaḳ oldılar. İkisi iki ṭarafdan yüriyüp **(14)** bulışdılar, ḳuçışdılar. Mecmūʿ enām

giryān olup aġlaşdılar. **(15)** Semāda olan melek-ler daḫı iki ḥasret ḳavışdılar, diyü şād-man **(16)** oldılar. Ol ḥāletde Ḥażret-i Yaʿḳūb ġaşy u bī-hūş **(17)** oldı, ifāḳāt bulup eyitdi: Ey oġul, ḳarındaşlaruŋ saŋa ne **(18)** işler itdiler? Eyitdi: Ey ata, Allāh teʿālānuŋ niʿmetlerine ḥamd idelüm **(19)** ve şükrler ve ṣenālar ḳılalum ki cezīl kerem-leri ile bizi mütesellī eyledi.

174a

(1) Geçen ḥālleri ẕikr itmeyelüm. Cümlesi Allāh teʿālānuŋ ḥükmi ve ḳażāsı iledür, **(2)** ḥükmine ve ḳażāsına māniʿ ü redd yoḳdur, mā-beynümüzde olan ẕünūbı **(3)** yād u ẕikr itmeyelüm, inşāʾe'llāh Mıṣır'a daḫil olalum, didiler. **(4)** Vardılar, maḳām-ı Yūsuf'a girdiler. Taḫt-ı ʿālī üzre oturdılar, **(5)** cümlesi Yūsuf'a secde eylediler. Ol zamānda nāsūŋ taḥiyyatı secde **(6)** ile idi. İslām gelicek ol secdeye bedel selām taʿyīn olındı. **(7)** Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. t. eyitdi: Ey ata, **(8)** bundan evvel görinen düşlerümüŋ teʿvīlidür, ẓāhir oldı, Rabb'üm **(9)** ol düş-leri ḥaḳ üzre taḳdīr itmiş imiş, didi. Veheb rivāyet **(10)** eyledi+ki: Yaʿḳūb u zevcesi Mıṣır'a girdüklerinden ṣoŋra yigirmi **(11)** dört yıl ḥayātda oldılar, ʿīş ü ʿişretleri sürūr u ḥubūr **(12)** ile geçdi. Leyl ü neḥārları ḥużūr u rāḥat üzre oldı. **(13)** Vefātları zamānı geldi. Ḥażret-i Yaʿḳūb ʿa. n. ʿa. **(14)** e. t. oġullarını cemʿ eyledi. Eyitdi: Benden ṣoŋra **(15)** kime ʿibādet idersiz? Eyitdiler: Senüŋ Rabb'üŋe ve İbrāhīm **(16)** ü İsḥāḳ'uŋ Rabb'üŋe ki vāḥiddür, dīn-i İslām üzerineyüz. Evlādı **(17)** eyitdiler: Ey ata, senden ṣoŋra ḫavf iderüz, ḳarındaşlarumuz **(18)** arasında ḥıḳd u ḥased ola, didiler. Ḥażret-i Yaʿḳūb **(19)** Yūsuf'a eyitdi: Ey oġul, benden ṣoŋra ḳarındaşlaruŋa hased

174b

(1) eyleme. Eyitdi: Bundan evvel ol günāhları ʿafv eyledüm, mercūdur **(2)** ki Ḥaḳ s. t. ʿafv itmiş ola, didi. Yaʿḳūb **(3)** ʿa. s. vaṣiyyet eyledi ki vefāt idicek arż-ı muḳaddesede **(4)** İbrāhīm ve İsḥāḳ ḳabrleri yanında defn eyleyeler. Veheb'den **(5)** girü mervīdür. Ḥażret-i Yaʿḳūb ile ḳarındaşı ʿAyṣ ki ikizler **(6)** olup bir günde mütevellid olmışlarıdı, vefātları daḫı bir **(7)** günde olup her biri yüz ḳırḳ yıl yaşadılar. Vaḳtā ki Allāh **(8)** teʿalā Ḥażret-i Yūsuf'a ṣ. ʿa. n. ʿa. şemlini cemʿ **(9)** eyledi, murādı ḥāṣıl oldı, mevt zamānı ḳarīb oldı. **(10)** Ḳarındaşlarına vaṣiyyet eyledi+ki Şām'a iletüp ābā-i kirāmı **(11)** ile defn eyleyeler. kendüden ṣoŋra ḳavmine Yehūdā'yı andan **(12)** ṣoŋra Rūbīl'i andan Lāvī'yi ḫalīfe eyledi. Mūsā-yı kelīm ü Hārūn **(13)** ʿa. n. ʿa. e. t. Lāvī'den vücūda geldiler. **(14)** Veheb bin Münebbih'den menḳūldur. Allāh teʿalā semādan gönderdügi **(15)** cümle

kitāblarda ḳıṣṣa-i Yūsuf meẕkūrdur. Ḳurān-ı ʿaẓīm-de olduġı **(16)** gibi. Baʿżılar Ḥażret-i Yūsuf'ı yüz yedi yıl ʿömr sürdi, **(17)** dirler. Vefāt idicek mermerden bir tābūta ḳodılar. Nīl **(18)** ortasında defn itdiler, dimişler. Zīrā Benī İsrāʾīl'den her fırḳa **(19)** kendüler içinde defn olsun, dimişler. Ceng daḫı eylemişler.

175a

(1) Yaḳīn bilmişler ki ḳatl-i nüfūs ola, ol eclden ittifāḳ idüp Nīl **(2)** ortasında ḳomışlar. Ḥażret-i Yūsuf ʿa. n. ʿa. e. **(3)** t. Mışır'a duḫūl ile Ḥażret-i Mūsā ʿa. n. ʿa. **(4)** e. t. mābeyni dört yüz seksen yıldur. Züleyḫā'dan **(5)** Ḥażret-i Yūsuf'uŋ ʿa. s. iki oġlı ṭoġup biri Efrāyīm **(6)** idi ki cedd-i Yūşaʿ'dur ʿa. s. Biri Mīşā'dur ki **(7)** cedd-i Ḥażret-i Mūsā'dur ṣ. ʿa. n. ʿa. الحمدلله **(8)** على نعماء الجسيمت والاءه العميمه ki kitāb-ı celīletü'ş-şān **(9)** iḫtitāma irişüp encām-ı kelām-ı ḫayr ile tamām oldı. Erbāb-ı **(10)** luṭf u mürüvvet, aṣḥāb-ı iḥsān u fütüvvetden naẓar-ı reʾfet, eṣer **(11)** birle nāẓır, gūş-ı hūş, maʿāyib-pūş ile sāmiʿ ü ḥāżır **(12)** olanlardan ümīẕ ü mercūdur ki ʿuyūb u ḳuṣūrı ṭaraflarına **(13)** iltifāt metrūk u mehcūr buyurılup raḥmet-i Ḥażret-i Ġafūr **(14)** ile c. ẕ. muġtenem ü meʾcūr olmaḳ içün ḫayr duʿā ideler. **(15)** Aʿmāl-i ḥasene-i ebrāra, cezāʿ aşer emṣāl idügi manṣūṣ-dur.

(16) ʿAvn-ı Ḥaḳḳ u himmet-i ḫayrü'l-enām, Ẓāhir oldı ḥamdu li'llāh ey hümām.

(17) Evvel-i faṣl-ı rabīʿ idi zamān, İrişüp yigirmi üçe māh-ı ṣiyām.

(18) Āḫir-i ʿaṣr idi rūz-ı müsteṭāb, Eylemişdi ʿarż-ı çehre mihr-i şām.

(19) İttifāḳen feyż idüp faż̧l-ı İlāh, Bu kitāba geldi ḥüsn-i iḫtitām.

175b

(1) Ṭabʿ-ı fātir eyleyüp ḥamd-ı delim, İstedi Ḥaḳ'dan irişe feyż-i tām.

(2) Çekmedin dil zaḥmet ü renc ü ḥesāb, Bī-taʿab tārīḫ ola ḥasbe'l-merām.

(3) Bu duʿā maḳbūl olup ol+dem hemīn, İrdi ṭabʿa feyż-i ḥayy-ı lā-yenām.

(4) Hātif-i ġaybī didi tārīḫini, Ḳıṣṣa-i Yūsuf bugün oldı tamām.

(5) İttifāḳāt-ı ḥasenedendür. Girü ol sāʿat ḫāṭır-ı żaʿīfe ḫuṭūr **(6)** eyledi ki kitāb-ı müsteṭāb naẓm u neṣr ile terkīb olınup **(7)** ʿināyet-i Ḥaḳ ile cānib-i naẓma tārīḫ müyesser oldı. Ṭaraf-ı **(8)** neṣr içün daḫı olaydı cānibeyn maʿmūr olurıdı. Bu dāʿīye **(9)** ḳalb-i żaʿīfe ḫuṭūr itdügi gibi vaḳt-i ṣalāt-ı maġrib irişüp **(10)** namāza şürūʿ eṣnāsında āşinā dostlardan birisi gelüp **(11)** dāyimā anlar kitāb-ı şerīf itmāmına ḥarīṣ olup ṣorarlarıdı. **(12)** Bulışduġı gibi anlara ḫiṭāb olınup tamām oldı ya Yūsuf **(13)** ḳıṣṣası, kelāmı lisāna cārī oldı. Baʿde'ṣ-ṣalāt ḥesāb **(14)** olınup görildi ol+daḫı tārīḫ-dür. Ol

şeb-i saʿādet **(15)** ḥasb Leyle-i Ḳadr idüginde iştibāh ḳalmadı ki **(16)** iki duʿā bir sāʿatde maḳbūl oldı. الحمدلله **(17)** على ذالك

SONUÇ

Bu çalışmamızda, Celal-zade Mustafa Çelebi'nin, 16. yüzyılın ikinci yarısında Ebu Hafs Ömer Bin İbrahim Ensari'nin *Zehrü'l-Kimam* adlı Arapça eserinden tercüme ettiği *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasayili'l-Ahyar* adlı eserini inceledik ve şu sonuçlara ulaştık:

Hazırladığımız dizin kısmındaki madde başlarına göre metinde, yaklaşık % 55 Arapça, % 27 Türkçe, % 18 Farsça, % 0.07 Rumca sözcük kullanılmıştır. Ancak kullanım sıklığı bakımından incelediğimiz metinde en çok Türkçe kelime yer almaktadır.

Çokluk eki, bulunma ve ayrılma durumu ekleri, iyelik ve kişi ekleri, üçüncü tekil kişi bildirme eki bazı yerlerde üstüne geldiği sözcükten ayrı yazılmıştır. Bazı örneklerde ise sözcükler kendisinden önceki kelimeye bitişik yazılmıştır.

Yükleme durumu ekinin bazen *hemze* ile yazılması, *-(y)An* sıfat-fiil eki ve *-mA* olumsuzluk ekindeki ünlülerin, ince sıradan sözcüklerde de *elif* ile gösterilmesi eklerde karşılaştığımız farklı yazım şekilleridir.

Türkçe sözcüklerde bazı örneklerde şedde kullanılmıştır.

İncelediğimiz metinde *hemze yerine ye yazılması, z̲el yerine ze yazılması, uzunluğun gösterilmemesi* şeklinde *Türkçeleştirme* örnekleri vardır.

Bazı eklerin sürekli yuvarlak veya düz olması ünlü uyumunu bozmaktadır. Sert ünsüzlerden sonra bazı eklerin sürekli yumuşak ünsüz *d* ile başlaması ise ünsüz uyumunu bozmaktadır.

İncelediğimiz metinde ad durum ekleri ve birbirlerinin yerine kullanılışıyla ilgili tespitlerimiz aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Ad Durum Eki	**Durum Eki Yerine Kullanılan Diğer Ekler**	
	Yönelme Durumu	Bulunma Durumu
Yalın Durum +ø		
İlgi Durumu +(n)Uŋ, +ø		
Yükleme Durumu (y)I, +ø	+(y)A	
Yönelme Durumu +(y)A		+dA
Bulunma Durumu +dA	+(y)A	
Ayrılma Durumu +dAn	+(y)A	+dA
Araç-Birliktelik Durumu +ın, +ylA +(y)IlA	+(y)A	

İncelediğimiz metinde geçen yapım eklerini aşağıdaki tabloda göstermek mümkündür:

İsimden İsim Yapan Ekler	**İsimden Fiil Yapan Ekler**	**Fiilden Fiil Yapan Ekler**	**Fiilden İsim Yapan Ekler**			
			Fiilimsiler			**Fiilden İsim Yapan Diğer Ekler**
			İsim-Fiiller	**Sıfat-Fiiller**	**Zarf-Fiiller**	
+aḳ	+A-	-Ar-	-(y)Iş	-(y)AcAK	-e, ı, u	-AK
+(ş)Ar	+ar-	-dUr-	-mA	-(y)An	-eli	-gü
+ArU	+da-	-gür-	-mAK	-Ar	-erek	-IcI
+CA	+(I)K-	-(I)l-		-dUK	-IcAK	-ım
+Cek	+(a)l-	-(I)n-		-mAlU	-(y)IncA	-(U)K
+CI	+lA-	-(I)ş-		-mAz	-ken	-ken
+cuġaz	+lA-	-(I)t-		-mIş	-mAdIn	-ḳun
+cuḳ	+ṣa-	-(U)r-		-(U)r	-(y)UB	-mUr
+daş	+(U)r-	-mA-			-UbAn	-(I)n, -(U)n
+dü					-dUKdA	-U
+düz					-dUGUŋdA, -dUGUŋUzdA, -dUKlArIndA	-üm
+ge					-duḳça	
+ıl					-dügince	
+kek					-mezden	
+ki						
+lIK						
+lU						
+(I)ncI, +(U)ncI						
+rA						
+sUz						

Şart çekimi 1. çoğul kişi için tespit ettiğimiz örneklerde zamir kökenli kişi eki *-(y)Uz* kullanılmıştır. Emir kipinde kip eki ile kişi eki kaynaşmış vaziyettedir. Diğer kiplerde ise zamir kökenli kişi ekleri kullanılmıştır.

İncelediğimiz metinde şimdiki zaman için *geniş zaman* eki; gelecek zaman için *geniş zaman* eki, *istek* çekim eki ve *-sA gerek* yapısı kullanılmıştır.

Gereklilik kipi için tespit ettiğimize göre bir yerde *-mAlU* eki kullanılmıştır. Bunun dışında, *istek* çekim eki, *-mAK gerek* yapısı ve tespit ettiğimiz bir örnekte de *-sA gerek* yapısı gereklilik kipi için kullanılmıştır.

İncelediğimiz metinde kipler için kullanılan şekilleri aşağıdaki tabloda görmek mümkündür:

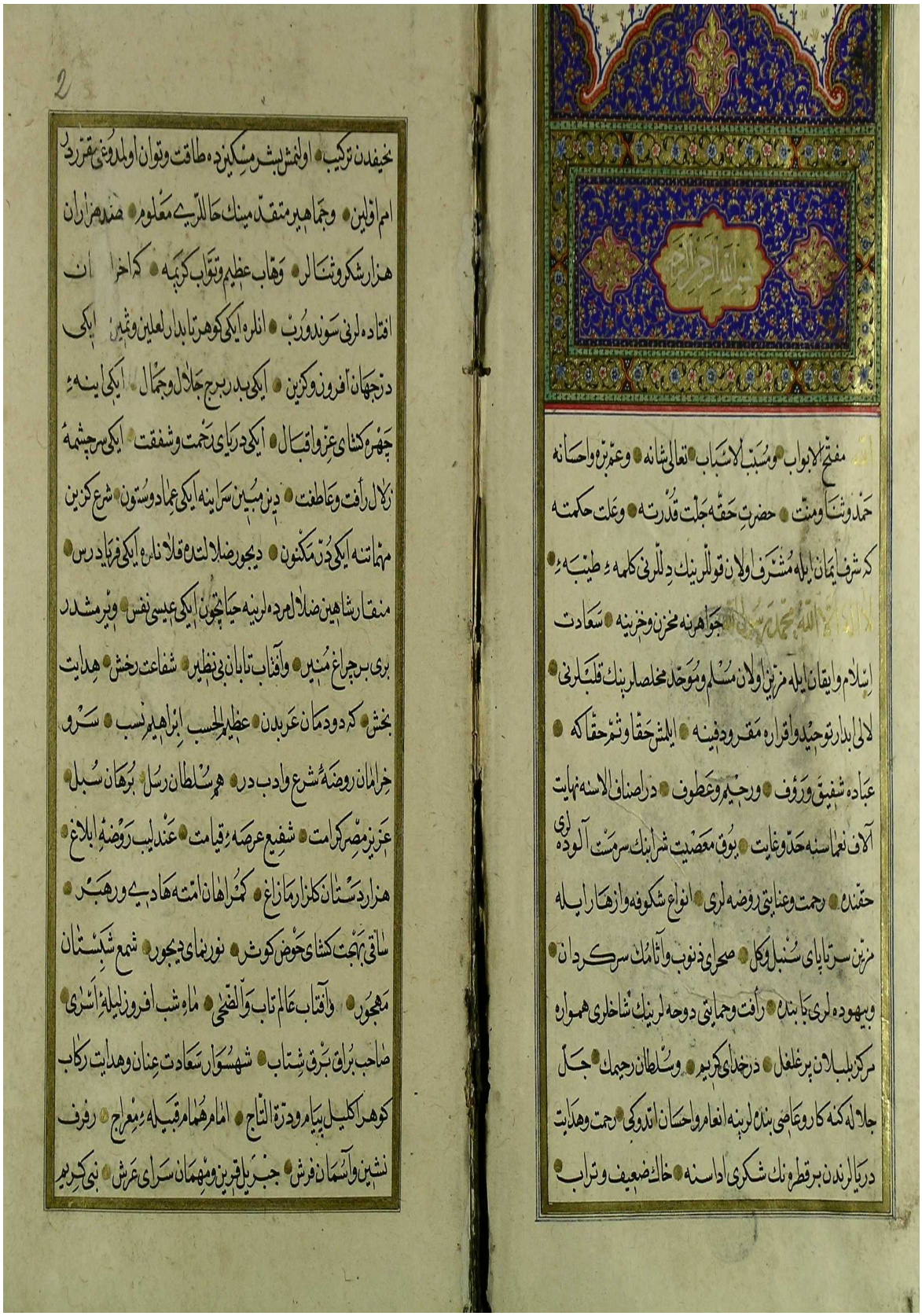
Kipler	**Kip İçin Kullanılan Şekiller**
Görülen Geçmiş Zaman	3. kişi eki -dI, diğer kişi ekleri -dU
Öğrenilen Geçmiş Zaman	3. tekil eki -mIş, -Up(dUr), diğer kişi ekleri -mIş
Geniş Zaman	-(A)r, -(U)r
Şimdiki Zaman	-(A)r, -(U)r
Gelecek Zaman	-(A)r, -(U)r -(y)A "-sA gerek" yapısı
İstek Kipi	-(y)A
Emir Kipi	1. tekil: -(y)AyIm, -(y)AyIn; 1. çoğul: -(y)AlUm 2. tekil: -GIl, -ø; 2. çoğul: -(U)ŋ, -(U)ŋUz 3. tekil: -sUn; 3. çoğul: -sUnlAr
Gereklilik Kipi	-mAlI -(y)A "-mAK gerek" yapısı "-sA gerek" yapısı
Şart Kipi	-sA

İncelediğimiz metin, anlamca kaynaşmış ve deyimleşmiş birleşik fiiller bakımından zengin bir metindir. *Baġrına baṣ-, āvāzuŋı ḳaldur-, yola düş-, ramaḳ ḳal-, göŋül baġla-, göŋli açıl-, yüz döndür-, ḳan dök-, ḫor baḳ-, kendüye gel-, ḫūy ṭut-, murāda ir-, ḳararı ḳalma, furṣat iste-, vaṭan ṭut-, diş bile-, cigerleri öç-, dili ṭolaş-, ele getür-, reng geç-, göz degür-* bunlardan bazılarıdır.

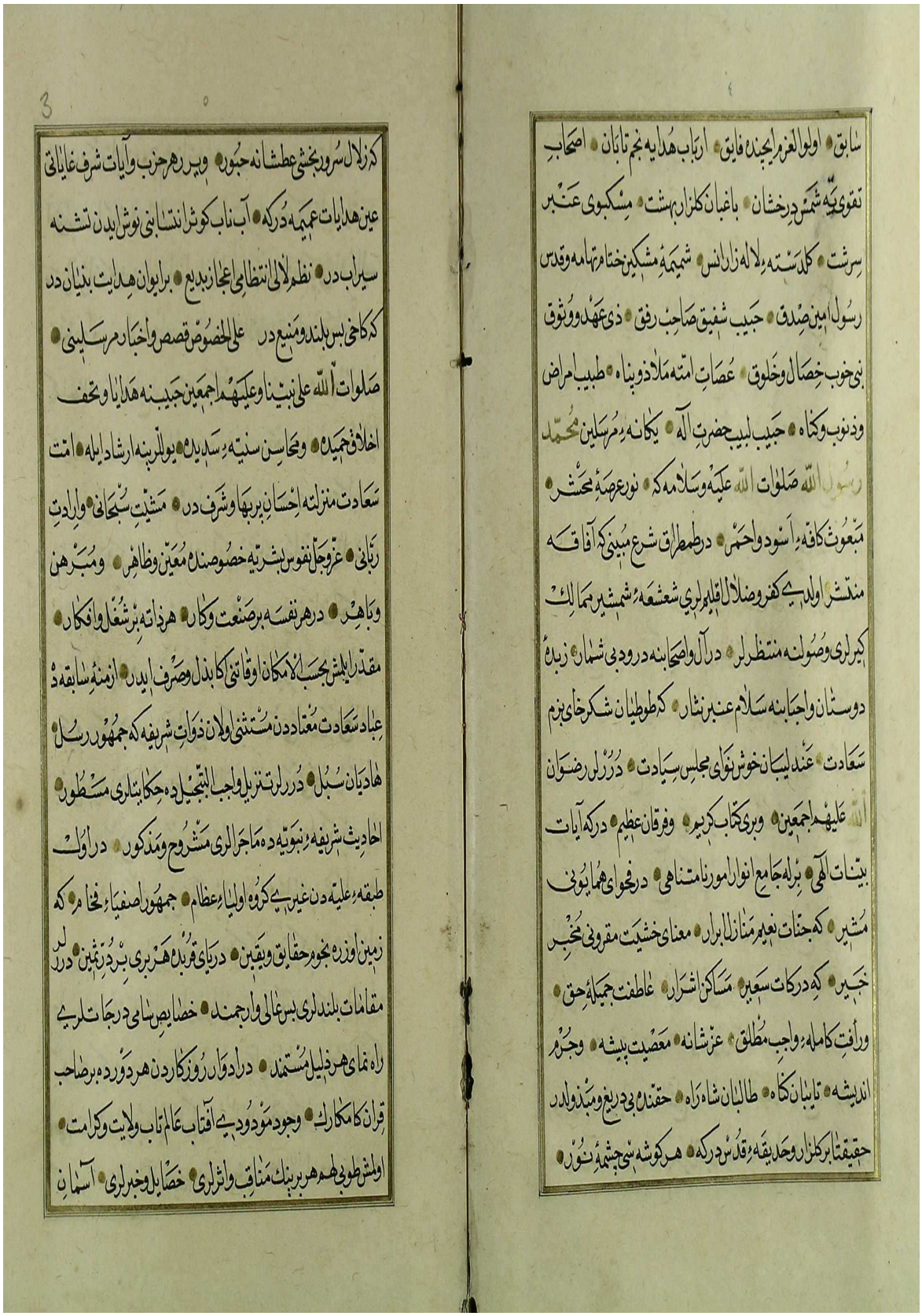
İncelediğimiz metinde *art zamanlı anlam değişmeleri*ne tespit ettiğimiz örnekler, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Anlam Daralması Örnekleri	**Anlam Genişlemesi Örnekleri**	**Anlam Değişmesi Örneği**
cezā, çünki, daʿvet, emīn, emr, gerçek, gider-, ġarīblıḳ, ḥayrān, ḥīle, iste-, işle-, ḳahramān, ḳarşula-, ḳatı, maḥcūb it-, mektūb, mesʾūl, millet, mühimmāt, mürācaʿat, naʿl, nāz, oḳı-, ögren-, redd, rūzgār, ṣal-, ṣan-, siyāset, suʾāl, ṭur, vaʿde, vaḥṣet, vaṣiyyet, yap-.	ḥavāle, ḳapucı, muḫālefet, yılduz.	üzil-.

METNİN FOTOKOPİSİ



2b 2a



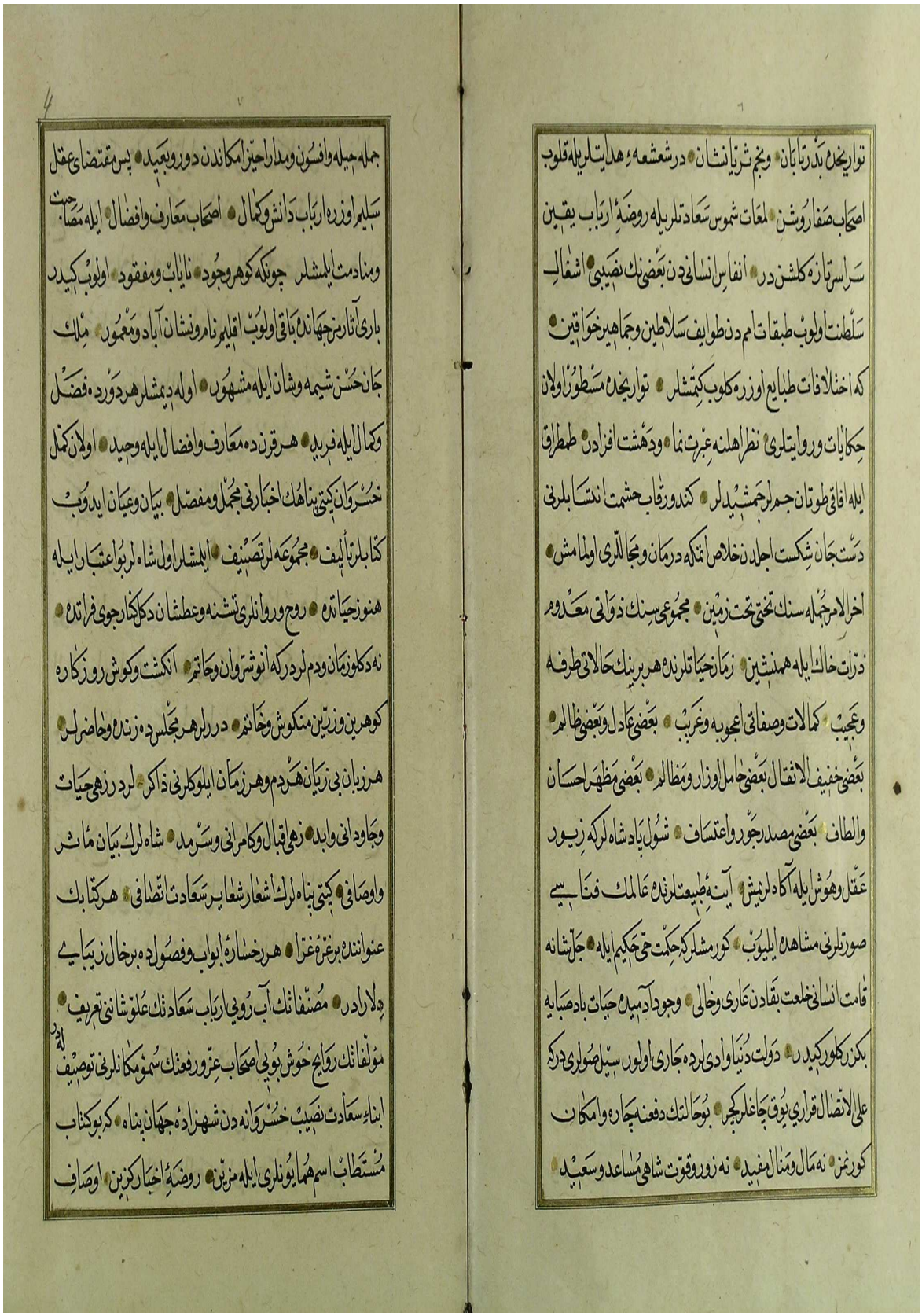
سابق • اولوالعزم راجحه فایق • ارباب هدایه نجم تابان • اصحاب
تقویه شمس درخشان • باغبان گلزار بهشت • مشکبوی عنبر
سرشت • گلدسته لاله زار انس • شیمه مشکین ختام تهامه وقدس
رسول امین صدق • حبیب شفیق صاحب رفق • ذی عهد ووثوق
نبی خوب خصال وخلوق • عصات امته ملاذ وپناه • طبیب امراض
وذنوب وگناه • حبیب لبیب حضرت آله • یگانه مرسلین محمد
رسول الله صلوات الله علیه وسلامه که • نور عرصه محشر •
مبعوث کافه اسود واحمر • در طمطراق شرع مبینی که آفاقه
منتشر اولدی کفر وضلال اقلیم لری شعشعه شمشیر مماليك
کبر لری وصولنه منتظر لر • در آل واصحابنه درود بی شمار • زیده
دوستان واحبابنه سلام عنبر نثار • که طوطیان شکرخای بزم
سعادت • عندلیبان خوش نوای مجلس سیادت • دررر لر رضوان
الله علیهم اجمعین • وبری کتاب کریم • وفرقان عظیم • درکه آیات
بینات الهی • برله جامع انوار امور نامتناهی • درفحوای هما یونی
مشین • که جنات نعیم منازل ابرار • معنای خشیت مقرونی مخبر
خبیر • که درکات سعیر • مساکن اشرار • غاطفت جمیله حق •
ورأفت کامله واجب مطلق • عزشانه • معصیت پیشه • وجرم
اندیشه • تایبان گناه • طالبان شاه راه • حقنده بی دریغ ومبذولدر
حقیقتا برگلزار وحدیقه قدس درکه • هر گوشه سی چشمه نور •

3b

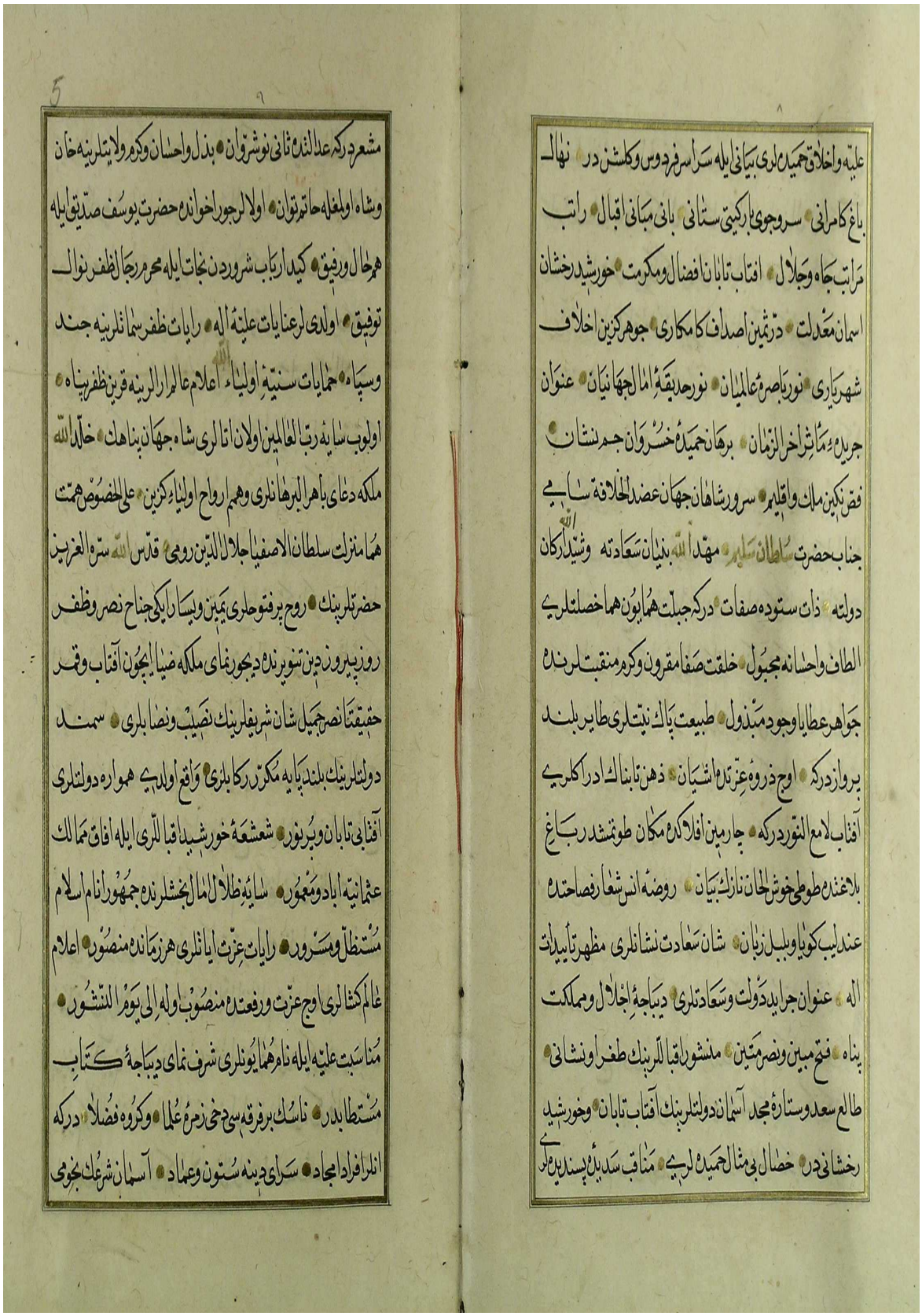
3

کز زلال سرور بخشی عطشانه حبور • ویرر هر حزب وآیات شرف غایاتی
عین هدایات عمیمه درکه • آب ناب کوثر انتسابی نوش ایدن تشنه
سیراب در • نظم لآلی انتظامی اعجاز بدیع • برایوان هدایت بنیان در
که کافی بس بلند ومنیع در علی الخصوص قصص واخبار مرسلینی •
صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین جبینه هدایا وتحف
اخلاق حمیده • ومحاسن سنیه سدیده • یولنده ارشاد ایله • امت
سعادت منزلته احسان پربها وشرف در • مشیت سبحانی • وارادت
ربانی • عزوجل نفوس بشریه خصوصنده معین وظاهر • ومبرهن
وباهر • درهر نفسه برصنعت وکار • هرذاته برشغل وافکار •
مقدر ایلش بحسب الامکان اوقاتی کا بذل وصرف ایدر • ازمنه سابقه ده
عباد سعادت معتاد دن مستثنی اولان ذوات شریفه که جمهور رسل
هادیان سبل • دررلرتنزیل واجب التبجیلده حکایتلری مسطور •
احادیث شریفه نبویه ده مآثر الری مشروح ومذکور • دراول
طبقه علیه دن غیریی کروه اولیاء عظام • جمهور اصفیاء فخام • که
زمین اوزره نجوم حقایق ویقین • درایای قربده هر بری بردرثمین • دررر
مقامات بلندلری بس عالی وارجمند • خصایص سامی درجات لری
راه نمای هر ذلیل مستمند • دراد وار روزکار دن هر دورده برصاحب
قران کامکار • وجود مودود بی آفتاب عالم تاب ولایت وکرامت •
اولمش طوبی لهم هر بریمك مناقب واثرلری • خصایل وخبرلری • آسمان

3a

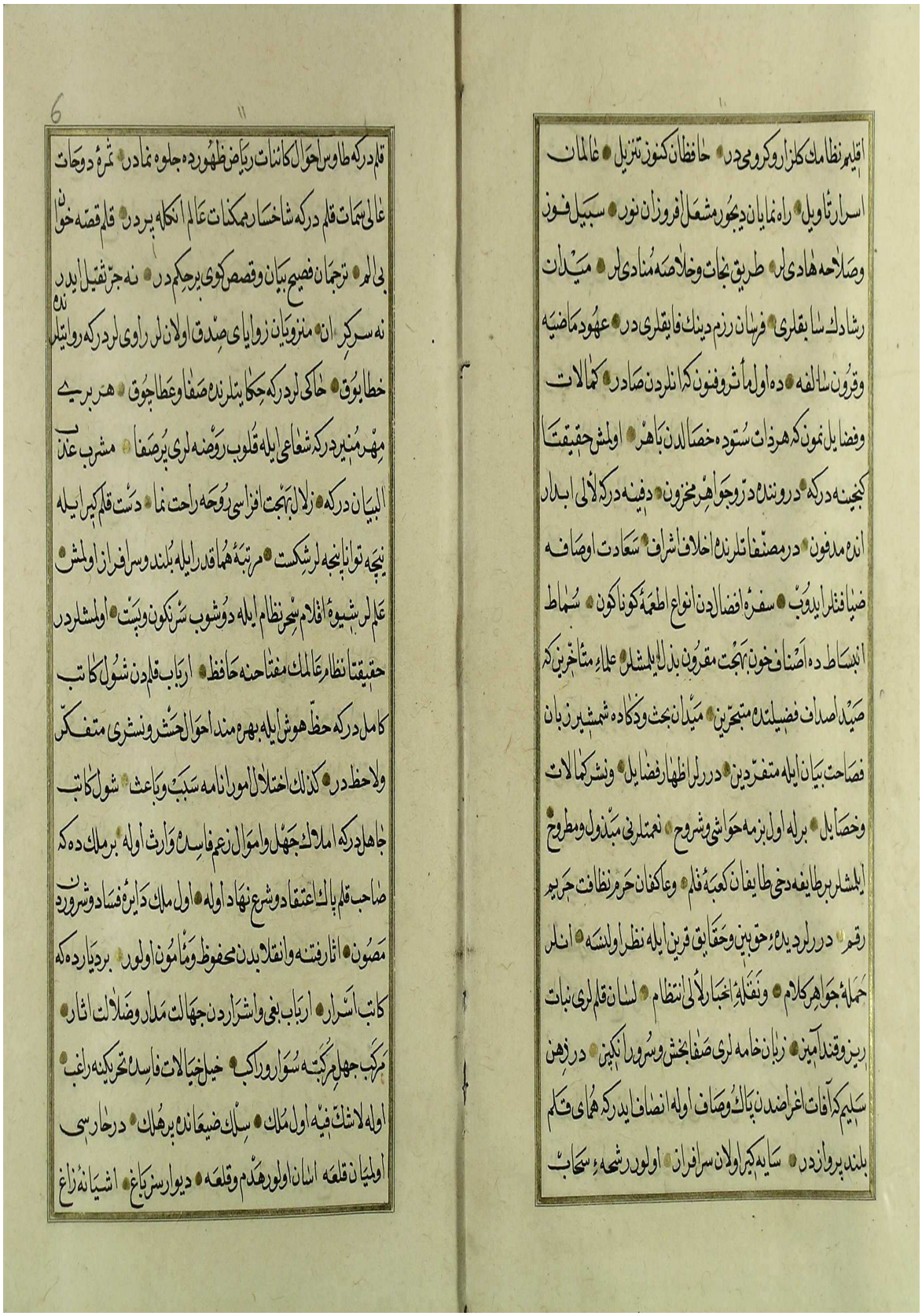


4b 4a



علیه واخلاق حمیده لری بیانی ایله سراسر فردوس وگلشن در نهاله
باغ کامرانی سروجوی بارکیتی ستانی بانی مبانی اقبال راتب
مراتب جاه وجلال آفتاب تابان افضال ومکرمت خورشید رخشان
اسمان معدلت درثمین اصداف کامکاری جوهر کزین اخلاف
شهریاری نوریاصره عالمیان نوررحدیقهٔ امال جهانیان عنوان
جریدهٔ مآثر اخر الزمان برهان حمیدهٔ خسروان جم نشان
فص نگین ملک واقلیم سرور شاهان جهان عضد الخلافة سایهٔ
جناب حضرت سلطان سلیم مهد الله بنیان سعادته وشید ارکان
دولته ذات ستوده صفات درکه جبلت همایون هما خصلتلری
الطاف واحسانه مجبول خلقت صفا مقرون وکرم منقبتلرنده
جواهر عطایا وجود مبذول طبیعت پاك نیتلری طایر بلند
پرواز درکه اوج ذروهٔ عزتدا شیان ذهن تابناك ادراکلری
آفتاب لامع النور درکه چارمین افلاکدن مکان طوتمشدر باغ
بلاغتده طوطی خوش الحان نازك بیان روضهٔ انس شعار رصاحتده
عندلیب کویا وبلبل زبان شان سعادت نشانلری مظهر تأییدات
اله عنوان جریدهٔ دولت وسعادتلری دیباجهٔ اجلال ومملکت
پناه فتح مبین ونصر متین منشور اقبالرینك طغرا ونشانی
طالع سعد وستارهٔ مجد آسمان دولتلرینك آفتاب تابان وخورشید
رخشانی در خصال بی مثال حمیده لریله مناقب سدیده پسندیده ملری

مشعر درکه عدالتده ثانی نوشروان بذل واحسان وکرمده لایتلرینه خان
وشاه اولمغله حاتم توان اولالرجور اخواندهٔ حضرت یوسف صدیق ایله
هم حال ورفیق کیدار یاب شرور دن نجات ایله محرم رجال ظفر نوال
توفیق اولدی لر عنایات علیهٔ اله رایات ظفر سمات لرینه جند
وسپاه همایات سنیهٔ اولیاء الله اعلام عالم ارالرینه قرین ظفر پناه
اولوب سایهٔ رب العالمین اولان اتالری شاه جهان پناهك خلد الله
ملکه دعای باهر البرهانلری وهم ارواح اولیاء کزین علی الخصوص همت
همایون منزلت سلطان الاصفیا جلال الدین رومی قدس الله سره العزیز
حضرتلرینك روح پرفتوحلری یمین ویسارلرینکی جناح نصر وظفر
روز پیروز دین تنویرنده دیجور زمای ملکه ضیا یحون آفتاب وقمر
حقیقتا نصرجمیل شان شریفلرینك نصیب ونصابلری سمند
دولتلرینك بلند پایه مکرر رکابلری واقع اولدیکی همواره دولتلری
آفتابی تابان وپرتو نور شعشعهٔ خورشید قبالری ایله افاق ممالك
عثمانیه ابادومعمور سایهٔ ظلال امال بخشلرنده جمهور انام اسلام
مستظل ومسرور رایات عزت ایاتلری هرزمانده منصور اعلام
عالم کشالری اوج عزت ورفعتده منصوب اولهٔ الی یوم النشور
مناسبت علیه ایله نام همایونلری شرف نمای دیباجهٔ کتاب
مستطابدر ناسك برفرقه سی دخی زمرهٔ علما وکروه فضلا درکه
انلر افراد امجاد سرای دینه ستون وعماد آسمان شرعك نجومی



اقلیم نظامك كلزار وكروی در • حافظان كنوز تنزیل • عالمان
اسرار تاویل • راه نمایان دیجور مشعل افروزان نور • سبیل فوز
وصلاحه هادی لر • طریق نجات وخلاصه منادی لر • میدان
رشادك سابقلری • فرسان رزم دینك فایقلری در • عهود ماضیه
وقرون سالفه • ده اولما اثر وفنون كه انلردن صادر • كمالات
وفضایل نمون كه هرذات ستوده خصالدن باهر • اولمش حقیقتا
كنجینه درك • درونندهٔ درر وجواهر مخزون • دفینه درك لالی ابدار
اندهٔ مدفون • درمصنفاتلرنده اخلاف اشراف • سعادت اوصافه
ضیافتلر ایدوب • سفرهٔ افضالدن انواع اطعمهٔ كوناكون • سماط
انبساط ده اصناف خوان بهجت مقرون بذل ایلمشلر • علماء متاخرین كه
صیدِ اصداف فضیلتده متبحرین • میدان بحث وذكاده شمشیر زبان
فصاحت بیان ایله متفردین • دررلر اظهار فضایل • ونشر كمالات
وخصایل • برله اول بزمه حواشی وشروح • نعمتلرنی مبذول ومطروح
ایلمشلر بر طایفه دخی طایفان كعبهٔ قلم • وعاكفان حرم نظافت حریم
رقم • دررلر دیدهٔ حوبین وحقایق قرین ایله نظر اولنمشه • انلر
حملهٔ جواهر كلام • ونقلهٔ اخبار لالی انتظام • لسان قلم لری نبات
رزین وقند آمیز • زبان خامه لری صفا بخش وسرور انگیز • درذهن
سلیم كه آفات اغراضدن پاك وصاف اوله انصاف ایدرك همای قلم
بلند پرواز در • سایه كبر اولان سرافراز • اولور رشحهٔ سحاب

6a

قلم درك طاوس احوال كائنات ریاض ظهوردهٔ جلوه نما در • ثمرهٔ دوحات
عالی سمات قلم درك شاخسار ممكنات عالم انكاه پرور • قلم قصه خوان
بی الم • ترجمان فصیح بیان وقصص كوی پرحكم در • نه جرثقیل ایدر
نه سركران • منزویان زوایای صدق اولان لر راوی لردر كه روایتلر
خطا بوق • حاكی لردر كه حكایتلرنده صفا وعطا چوق • هر بریے
مهر منیر در كه شعاعی ایله قلوب روضه لری پرصفا • مشرب عذب
البیان در كه زلال بهجت افزای روحه راحت نما • دست قلم كبیر ایله
پنجه توانا پنجه لر شكست • مرتبهٔ هما قدر ایله بلند وسرافراز اولمش
علم لر شیوهٔ اقلام سحر نظام ایله دوشوب سرنكون وپست • اولمشلردر
حقیقتا نظام عالمك مفتاحنه حافظ • ارباب قلم دن شول كاتب
كامل در كه حظ هوش ایله بهره مند احوال حشر ونشری متفكر
ولاحظ در • كذلك اختلال امور انامه سبب وباعث • شول كاتب
جاهل در كه املاك جهل واموال زعم فاسده وارث اوله • برملك ده كه
صاحب قلم پاك اعتقاد وشرع نهاد اوله • اول ملك دایرهٔ فساد وشرور
مصون • اثار فتنه وانقلابدن محفوظ ومأمون اولور • بردیارده كه
كاتب اسرار • ارباب بغی واشرار دن جهالت مدار وضلالت اثار •
مركب جهل مركبته سوار وراكب • خیل خیالات فاسده تحریكنه راغب
اوله لاشك فیه اول ملك • سلك ضیاعندهٔ برهلك • درحارسی
اولمیان قلعه اسان اولور هدم وقلعه • دیوار سز باغ اشیانهٔ زاغ

6b

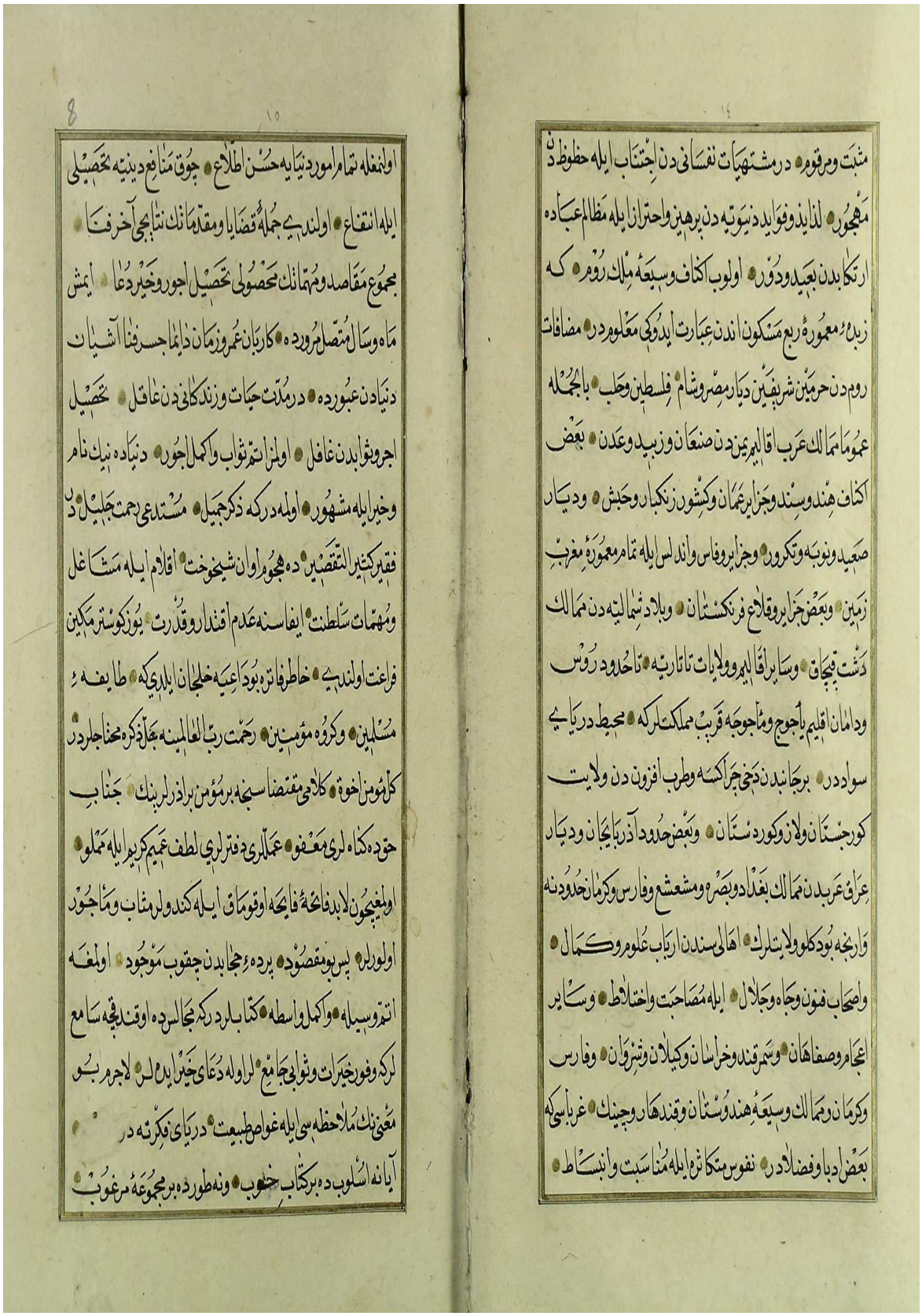


وکلاغ • درفواید عمیمهٔ العوایدقلم دن برشمه نك تفصیل وبیانته •
قصد وشروع اولنه اصول وفروعنك تمهیدنه • صحایف واوراق
بیاضندهٔ مکث ووسعت معدومدر • بیان مأثر مدادده قوای دست
وساعد ایله امداد امر موهوبدر • درحقا وثمرحقاکه • شرف اقلام یمنت
انتظامه • مضمون سعادت مقرون • آیت کریمهٔ ن والقلم ومایسطرون
گواه صداقت نمون • درسایر طوایف انامه نهایت • اصناف
وانواع اظهاربنه حد وغایت • عسیر دن
سبب تالیف کتاب مسکین نقاب وباعث تصنیف خطاب عبرت نقاب
زمرهٔ اخیر دن ضعیف شکسته بال وحقیر • نحیف عجز نوال
وپر تقصیر • ارباب علم وکمالك بنده سی • اصحاب فضل وافضالك
چاکر افکنده سی • کثرت اثام ذنوب ایله معیوب کثیر الملال • لقبده
نشانی ضعف الانام مصطفی بن جلال • البسه الله تعالی لباس الرحمة
بحصول الامال • ابتداء نشأت عمر وجوانی • واول نشوونماء زندگانی
دن مدت حیات مستعار • سال سبعین دن تجاوز ایلدیی • مداد
وقلم برابر همدم ومونس • محرمان فضایل انتساب معانی برابر جلیس
علماء متقدمین ومتأخرین • فضلاء مناقب شعار متجر بنك •
رحم الله اسلافهم • واحسن بلطفه اخلافهم • تالیف وتصنیف
اندکاری کتابلره مطالعه ایله صرف عهد وزمان • بذل طاقت
وتوان • ایلدیی چهل سال دن زیاده • قدوهٔ سلاطین ربع مسکون

7b

عمدهٔ خواقین جلالت نمون • اولان سدهٔ سامی جناب عثمانیانه •
واسطهٔ اقلام عدالت ارتسام • ایله خدمتکار خاصه زمان انجوبه اثار
سلیم خانی ده • علیه الرحمة والرضوان وسدهٔ عالی مکان سلیمانی ده •
خلد ملکه یکرمی بیل مقداری کاتب اسرار حقایق شعار ودقایق اثار
اولوب مصالح ومهمات مسلمین ایفاسنه • مهما امکن دایره اعتدالدن
بیرون شه ور • طاوس جان وجنان عرصهٔ نصفتده جلوه گر • اولدیی
یکرمی درت بیل مقداری دخی انشاء مناشیر خاقانی • وطغرای عالم
ارای گیتی ستانی • خلد مائته مباشر وراعی اولوب • صدهزار شکر
وحمد بی شمار • حضرت حقه جل وعلاکه • مدت مسفوره ده رضاء
ربانی • وشریعت حمیدهٔ نبی عدنانی • اوزره صلی الله علیه وسلم
قیام تام ایدوب احکام مهام انامه جور رضا واختیار • ظلمه
انقیاد واقتدار • کوستر لدیی همواره شهور وسنین ده سنن
وآیین سنیهٔ اسلام برقرار ومستدام • اولدیی اول مقدمانك
اثار رونمایی درکه • رایات اسلامك ارتفاعی قبهٔ غبرا وجوسمایه
ایر شوب • مدت مسفوره ده عالی جهادلر • عظیم الشان غزالر •
قلاع آسمان برج • وحصون ثریا عروجك • فتوحاتی میسر ومقدر
اولوب • ممالك وسیعهٔ عثمانیه • آشوب وفتن دن محفوظ ومحروس
اعلام هزیمت انجام دشمن شرنگون ومنکوس • اولدیی که تفصیلی
شاه نامهٔ همایون کتاب طبقات الممالك • ودرجات المسالك • ده

7a

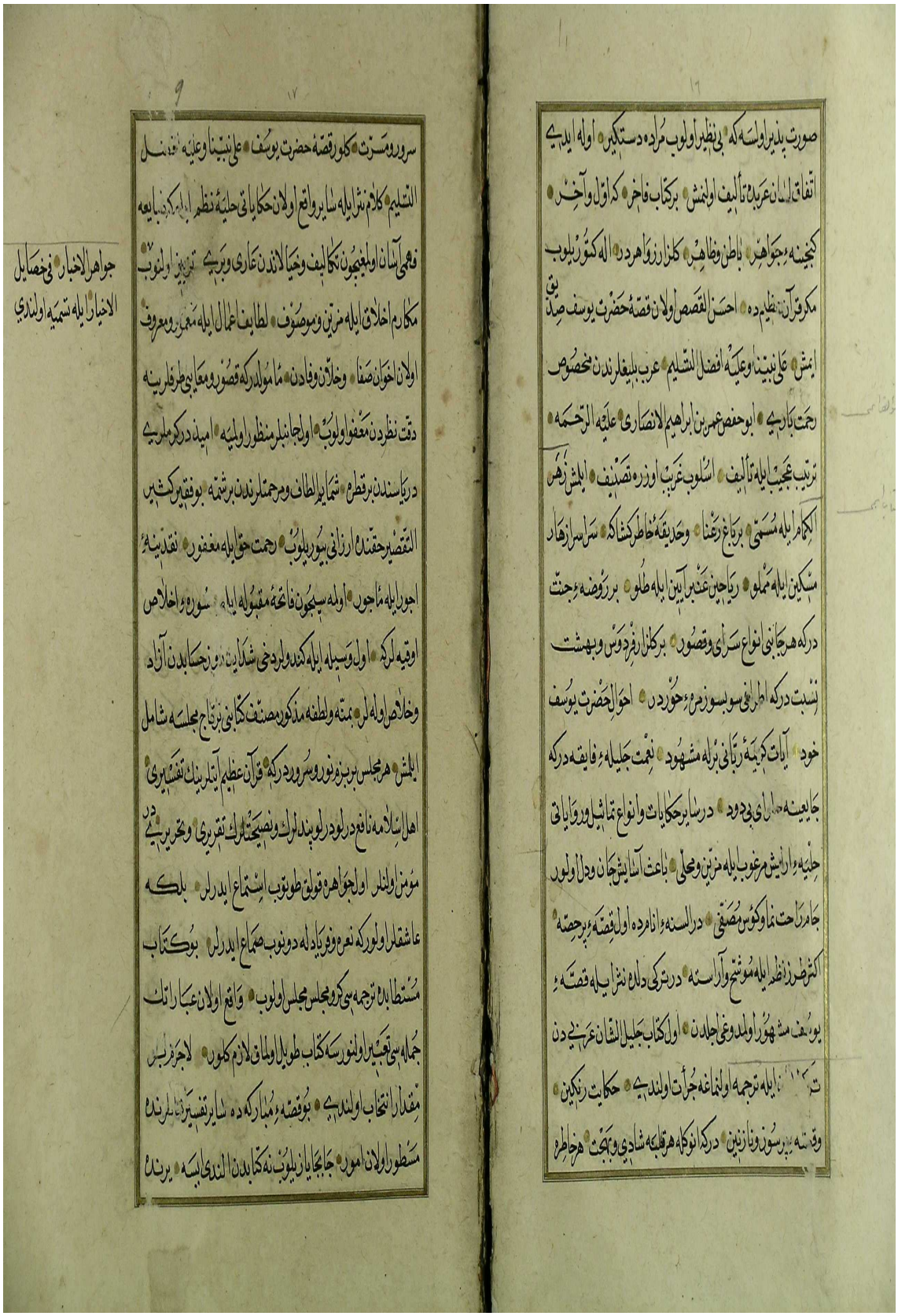


مثبت ومرقوم • درمشتهیات نفسانی دن اجتناب ایله حظوظ دن
مهجور • لذایذ وفوایدینه دن پرهیز واحتراز ایله مظالم عباده
ارتکابدن بعید ودور • اولوب اکناف وسیعهٔ ملک روم • که
زبدهٔ معموره ربع مسکون اندن عبارت ایدوکی معلوم در • مضافات
روم دن حرمین شریفین دیار مصر وشام فلسطین وحلب • بالجمله
عموما ممالک عرب اقالیم یمن دن صنعان وزبید وعدن • بعض
اکناف هند وسند وجزایر عمان وکشور زنکبار وحبش • ودیار
صعید ونوبه وتکرور • وجزایر وفاس واندلس ایله تمام معمورهٔ مغرب
زمین • وبعض جزایر وقلاع فرنکستان • وبلاد شمالیه دن تمام ممالک
دشت قپچاق • وسایر اقالیم وولایات تاتاریه • تا حدود روس
ودامان اقلیم یأجوج ومأجوجه قریب ممالک ترکه • محیط دریایی
سواد در • برجانبدن دخی چراکسه وطرب افزون دن ولایت
کورجستان وولاز وکورد ستان • وبعض حدود آذربایجان ودیار
عراق عربدن ممالک بغداد وبصره ومشعشع وفارس وکرمان حدودنه
وارنجه بود کلو ولا یترک • اهالی سندن ارباب علوم وکمال •
واصحاب فنون وجاه وجلال • ایله مصاحبت واختلاط • وسایر
اعجام وصفاهان • وسمرقند وخراسان وکیلان وشروان • وفارس
وکرمان وممالک وسیعهٔ هند وستان وقندهار وچینك • غرباسی که
بعض ادبا وفضلادر • نفوس متکاثره ایله مناسبت وانبساط •

اولمغله تمام امور دنیایه حسن اطلاع • چوق منافع دینیه تحصیلی
ایله انتفاع • اولندیی جمله قضایا ومقدماتك نتایجی آخر فا •
مجموع مقاصد ومهماتك محصولی تحصیل اجر وخیر دعا • ایمش
ماه وسال متصل مرور ده • کاربان عمر وزمان دایما جسرفنا آشیانات
دنیادن عبور ده • درملت حیات وزندکانی دن غافل • تحصیل
اجر وثوابدن غافل • اولمزاتم ثواب واکمل اجور • دنیاده نیك نام
وخیر ایله مشهور • اولمه درکه ذکر جمیل • مستدعی رحمت جلیل در
فقیر کثیر التقصیر • ده هجوم اوان شیخوخت • اقدام ایله مشاغل
ومهمات سلطنت • ایفاسنه عدم اقتدار وقدرت • یوزکوستر مکین
فراغت اولندیی • خاطر فاتره بود اعیه خلجان ایلدیکه • طایفهٔ
مسلمین • وکروه مؤمنین • رحمت رب العالمینه بعد ذکره محتاج اولدقده
کل مؤمن اخوه • کلامی مقتضا سنجه برمؤمن برادر لریندن • جناب
حق ده کناه لری معفو • عمللری دفتر لری لطف عمیم کریم ایله مملو •
اولغیجون لابد فاتحهٔ فایحه اوقومالی ایله کندو لره ثواب ومأجور
اولورلر • پس بو مقصوده پردهٔ مجابدن چقوب موجود • اولمغه
اتم وسیله • واکمل واسطه • کتاب لردرکه مجالس رده اوقندقجه سامع
لره وفور خیرات وثوابی جامع • لراوله دعای خیر ایده لر • لاجرم بو
معنیدن ملاحظه سی ایله غواص طبیعت • دریای فکرینه در
آیانه اسلوب ده برکتاب خوب • ونه طورده برمجموعهٔ مرغوب •

8a

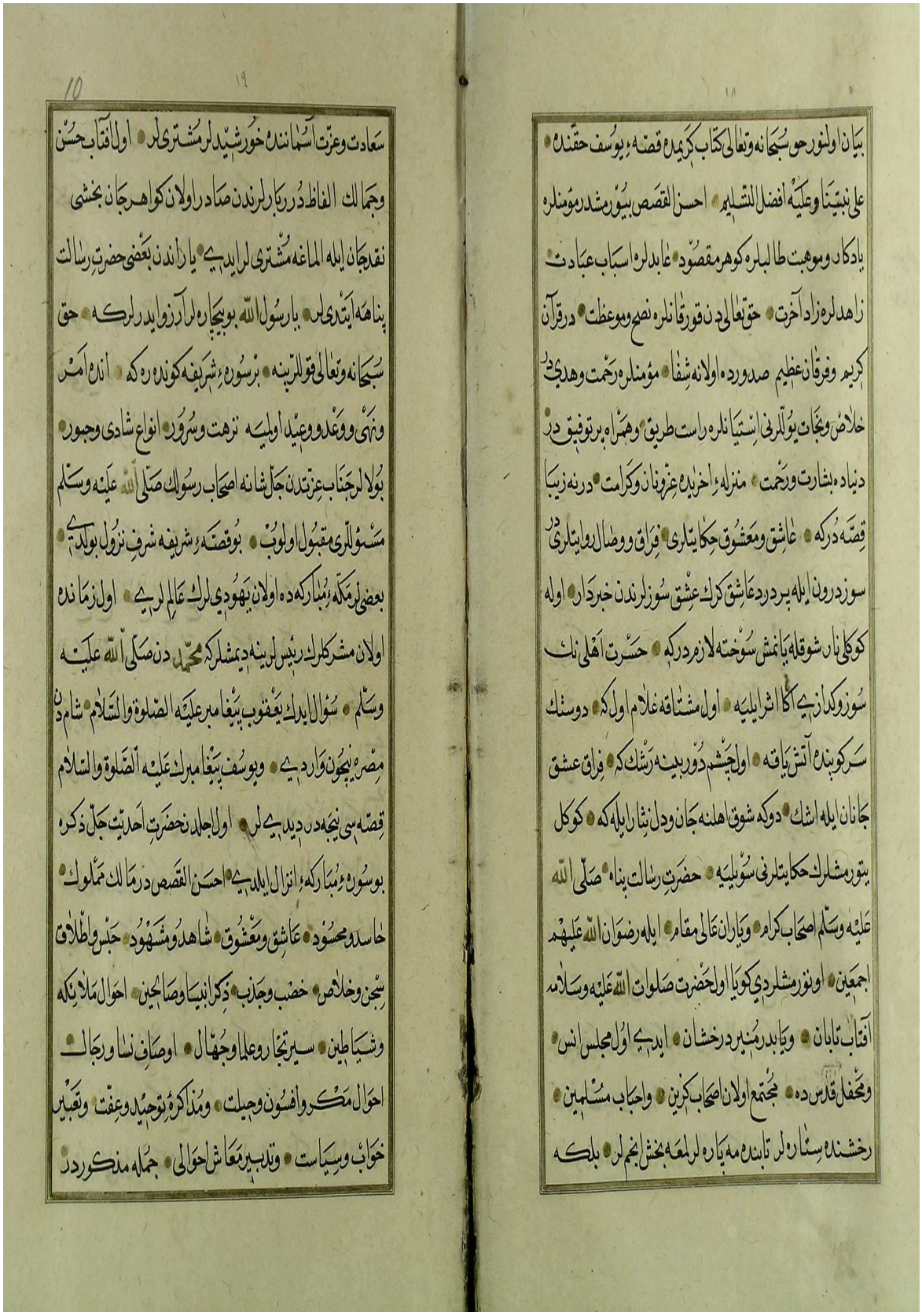
8b



صورت بذیرا ولسه که بی نظیر اولوب مراده دستگیر اوله ایدیی
اتفاقا ایکی عربده تألیف اولنمش برکتاب فاخر که اول و آخر
کنجینه جواهر باطن و ظاهر کلزار زواهر در اله کتور یلوب
مکرر قرآن تظیم ده احسن القصص اولان قصه حضرت یوسف صدیق
ایمش علی نبینا و علیه افضل التسلیم عرب بلیغلر ندن مخصوص
رحمت باری ایه ابو حفص عمر بن ابراهیم الانصاری علیه الرحمه
ترتیب عجیب ایله تألیف اسلوب غریب اوزره تصنیف ایلمش زهر
الکمام ایله مسمّی بر باغ رعنا و حدیقه خاطر کشا که سراسر ازهار
مسکین ایله مملو ریاحین عنبر آیین ایله طولو برروضه جنت
درکه هر جانبی انواع سرای و قصور برکلزار فردوس و بهشت
نسبت درکه اطرافی سوسنبر و سوزمرغ حور دن احوال حضرت یوسف
خود آیات کریمه ربانی بر له مشهود نعمت جلیله فایقه درکه
جا یعنیه اراکی دیدرد در سایر حکایات و انواع تماثیل و روایاتی
جلیه و اراکیش مرغوب ایله مزین و محلی باعث آسایش جان و دل اولور
جامع راحات ماکوس مصفی در السنه و اقلامده اول قصه بر حصه
اکثر صدر نظیر ایله موشح و آراسته در ترکی دیلده نثر ایله قصه
یوسف مشهور اولمدوغی اجلدن اول کتاب جلیل الشان عربی دن
ترکی ایله ترجمه اولنماغه جرأت اولندیی حکایت رنگین
وقصه شیرین اولوب درکه انوکله هر قلبکه شادی و بهجت هر خاطره

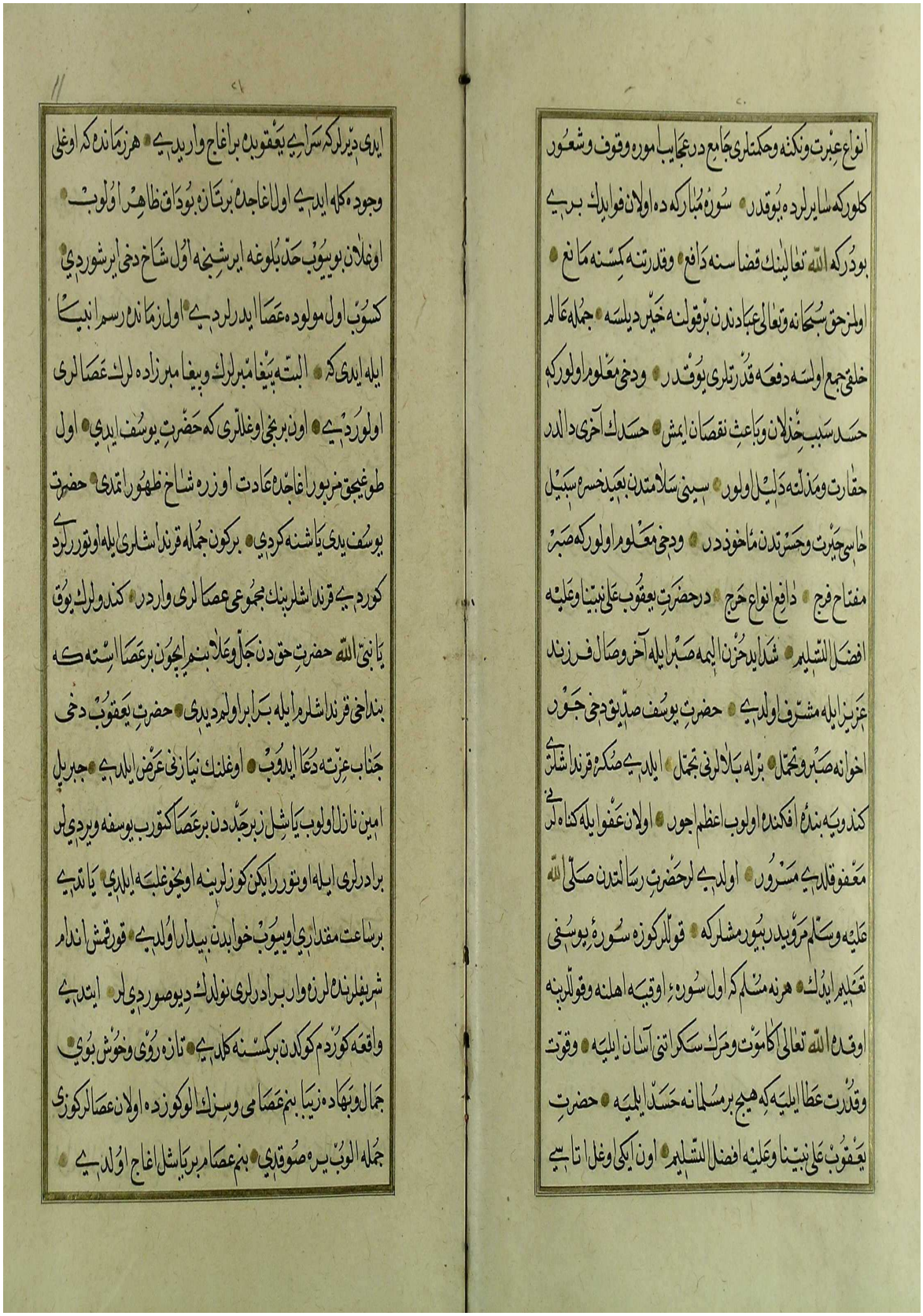
سرور و مسرت کلور قصه حضرت یوسف علی نبینا و علیه افضل
التسلیم کلام متراید ایله سایر وقایع اولان حکایاتی حلیه نظم ایله کتابیه
فهمی آسان اولمغین تکالیف و خیالات دن عاری و بری ترتیب اولنوب
مکارم اخلاقی ایله مزین و موصوف لطایف اعمالی ایله مشهور و معروف
اولان اخوان صفا و خلان وفا دن مأمول درکه قصور و معایبی نظر فطرینه
دقت نظر دن معفو اولوب اول جانبدن منظور اولمیه امید درکه ملریی
دریا سندن بر قطره تمنا یله الطاف و مرحمتلر ندن بر شمه بوفقیر کثیر
التقصیر حقنده ارزانی بیورلیوب رحمت حق ایله مغفور نقد دینه
اجور ایله مأجور اوله سیکون فاتحه مقبول ایله سوره اخلاص
اوقیه لرکه اول وسیله ایله کندو لردخی شدائد روز حسابدن آزاد
وخلاص اوله لر بمنه و لطفه مذکور مصنف کتابی بزجاج مجلسه شامل
ایلمش هر مجلس بر بزم نور و سرور درکه قرآن عظیم آیتلرینک تفسیری
اهل اسلامه نافع در اولدیغی بیان اولنمش و نصیحتلرک تقریری و تحریری
مؤمنلر اولنلر اول جواهره توفیق طوتوب استماع ایدرلر بلکه
عاشقلر اولورکه نعره و فریاد له دونوب صماع ایدرلر بو کتاب
مستطابه ترجمه سی کرو مجلس مجلس اولوب واقع اولان عبارات
جمله سی تعجیز اولنوب سکه کتاب طویل اولمامق لازم کلور لاجرم بر بس
مقدار انتخاب اولندیی بو قصه مبارکه ده سایر تفسیرلرنده
مسطور اولان امور جا بجا یازیلوب نه کتابدن اندیایسه یرینده

جواهر الاخبار فی خصایل الاخیار ایله تسمیه اولندی



بیان اولنور حق سبحانه وتعالی کتاب کریمده قصه یوسف حقنده
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم احسن القصص بیورمشدر مؤمنلره
یادکار وموهبت طالبلره کوهر مقصود عابدلره اسباب عبادت
زاهدلره زاد آخرت حق تعالی دن قورقانلره نصح وموعظت در قرآن
کریم وفرقان عظیم صدوردہ اولانه شفا مؤمنلره رحمت وهدی در
خلاص ونجات یولنی استیانلره راست طریق وهمراه برتوفیق در
دنیاده بشارت ورحمت منزله اخریده عزوزان وکرامت درنه زیبا
قصه در کہ عاشق ومعشوق حکایتلری فراق ووصال روایتلری در
سوزدرونی ایله پردرد عاشق کرك عشق سوزلرندن خبردار اوله
کوکلی نار شوقله یانمش سوخته لازم در کہ حسرت اهلی نك
سوزوکدازیے کا اثر ایلیه اول مشتاقه غلام اولکه دوستك
سرکوینده آتش یاقه اول چشم دور بینه رشك کہ فراق عشق
جانان ایله اشك دوکه شوق اهلنه جان ودل نثار ایله کہ کوکل
یتورمشلرك حکایتلرنی سویلیه حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم اصحاب کرام ویاران عالی مقام ایله رضوان الله علیهم
اجمعین اونورمشلردی کویا اول حضرت صلوات الله علیه وسلامه
آفتاب تابان ویا بدر منیر درخشان ایدیے اول مجلس انس
ومحفل قدس ده مجتمع اولان اصحاب کرین واحباب مسلمین
درخشنده ستاره لر تابنده مه پاره لر لمعه بخش انجم لر بلکه

سعادت وعزت آسمانلرنده خورشیدلر مشتریلر اول آفتاب حسن
وجمالك الفاظ دربارلرندن صادر اولان کواهر جان بخشی
نقد جان ایله الماغه مشتریلر ایدیے یارانلرندن بعضی حضرت رسالت
پناهه ایتدیلر یارسول الله بویجاره لر آرزو ایدرلرکه حق
سبحانه وتعالی قولنی بزسوره شریفه کوندره کہ اندہ امر
ونهی ووعد ووعید اولیکه ترهت وسرور انواع شادی وحبور
بولا لرجناب عزتدن جل شانه اصحاب رسولك صلی الله علیه وسلم
مسئولری مقبول اولوب بوقصه شریفه شرف نزول بولدیے
بعضی لر مکه مبارکه ده اولان یهودیلرك عالملریے اول زمانده
اولان مشرکلرك رئیسلرینه دیمشلرکه محمد دن صلی الله علیه
وسلم سؤال ایدك یعقوب پیغامبر علیه الصلوة والسلام شام دن
مصره یحوندن وارد یے ویوسف پیغامبرك علیه الصلوة والسلام
قصه سی نیجه در دیدیے لر اول جلد ن حضرت احدیت جل ذکره
بوسوره مبارکه نازل ایلدیے احسن القصص درمالك مملوك
حاسد ومحسود عاشق ومعشوق شاهد ومشهود حبس واطلاق
سجن وخلاص خصب وجذب ذکر انبیا وصالحین احوال ملائکه
وشیاطین سیر تجار وعلما وجهال اوصاف نساء ورجال
احوال مکر وافسون وحیلت ومذکره توحید وعفت وتعبیر
خواب وسیاست وتدبیر معاش احوالی جمله مذکور ردد



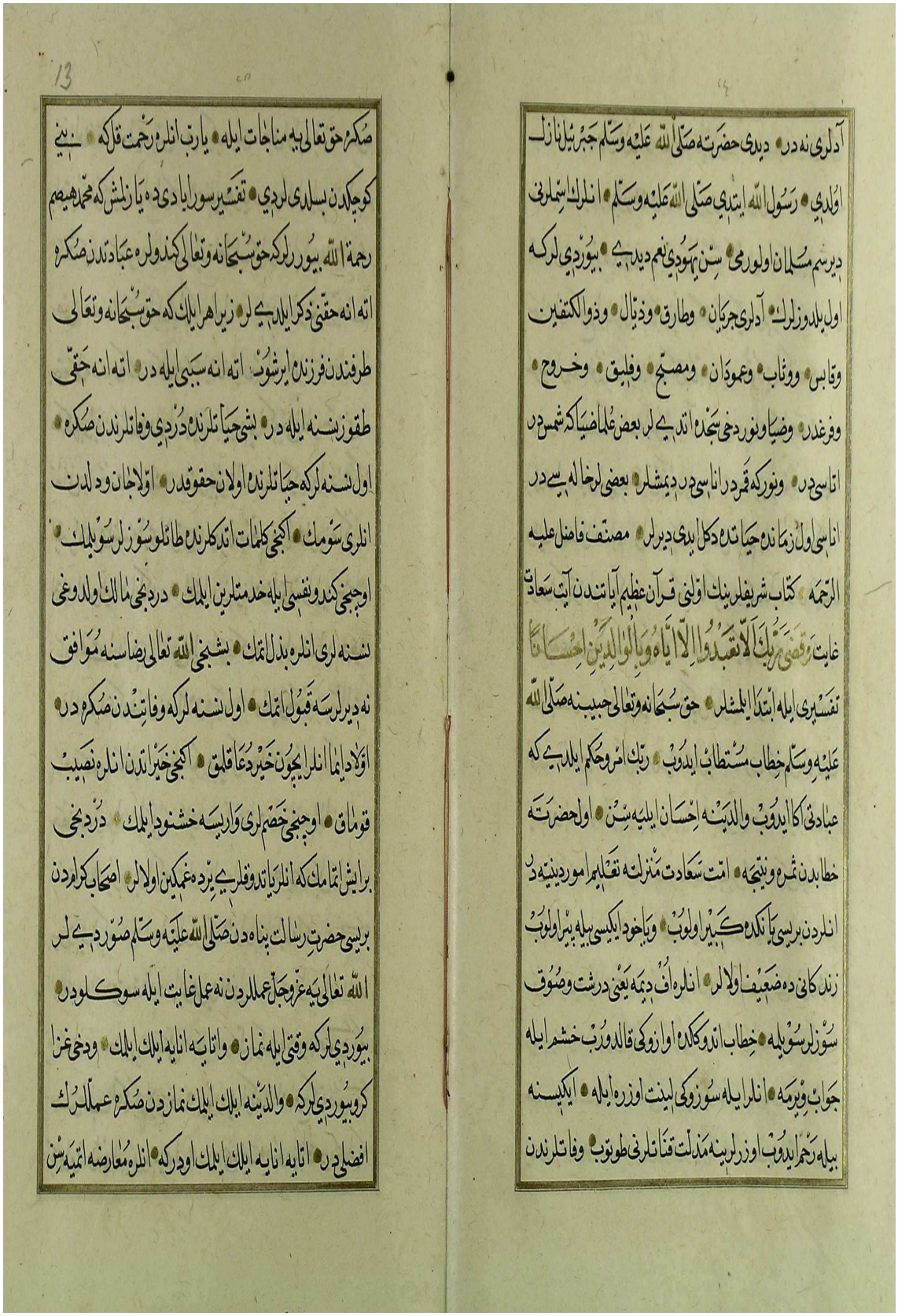
انواع عبرت ونكته وحكمتلرى جامع درعجايب اموره وقوف وشعور
كلورك سايرلرده يوقدر • سورهٔ مباركه ده اولان فوايدك برى
بودركه الله تعالينك قضا سنه دافع • وقدرتنه كسنه مانع •
اولمز حق سبحانه وتعالى عبادندن برقولنه خير ديلسه • جمله عالم
خلقى جمع اولسه دفعه قدرتلرى يوقدر • ودخى معلوم اولوركه
حسد سبب خذلان وباعث نقصان ايمش • حسدك آخرى دالدر
حقارت ومذلته دليل اولور • سيئى سلامتدن بعيد خسرهٔ سبيل
حاسى حيرت وحسرتدن مأخوذدر • ودخى معلوم اولوركه صبر
مفتاح فرج • دافع انواع حرج • درحضرت يعقوب على نبينا وعليه
افضل التسليم • شديد حزن اليمه صبر ايله آخر وصال فرزند
عزيز ايله مشرف اولديغى • حضرت يوسف صديق دخى جور
اخوانه صبر وتحمل • برله بالاخرى تجمل • ايلديغى صكره قرنداشلرينى
كندويه بنده افكنده اولوب اعظم اجور • اولان عفو ايله كناه لرى
معفو قلديغى مسرور • اولديغى لرحضرت رسالتدن صلى الله
عليه وسلم مرويدر بيور مشلركه • قولى لركوزه سورهٔ يوسفى
تعليم ايدك • هرنه مسلم كه اول سوره يى اوقيه اهلنه وقولرينه
اوقده الله تعالى اكا موت ومرك سكراتنى آسان ايليه • وقوت
وقدرت عطا ايليه كه هيچ برمسلمانه حسد ايليه • حضرت
يعقوب على نبينا وعليه افضل التسليم • اون ايكى اوغل اتاسيدى

ايدى ديرلركه سراييه يعقوب بن اغاج واريديه • هرزمانده كه اوغلى
وجوده كله ايديه اول اغاجدن برتاز بوداق ظاهر اولوب •
اوغلان بويوب حد بلوغه ايرشنجه اول شاخ دخى ايرشوريدى •
كسوب اول مولوده عصا ايدرلردى • اول زمانده رسم انبيا
ايله ايدى كه • البته پيغامبرلرك وپيغامبرزاده لرك عصالرى
اولوردى • اون برنجى اوغللرى كه حضرت يوسف ايدى • اول
طوغيجق مزبور اغاجدن عادت اوزره شاخ ظهور اتمدى • حضرت
يوسف يدى ياشنه كردى • بركون جمله قرنداشلرى ايله اوتورركن
كوردى قرنداشلرينك مجموعى عصالرى واردر • كندولرك يوق
يا نبى الله حضرت حقدن جل وعلا بنم ايچون برعصا ايسته كه
بنداخى قرنداشلرم ايله برابر اولم ديدى • حضرت يعقوب دخى
جناب عزته دعا ايدوب • اوغلنك نيازنى عرض ايلديكده • جبريل
امين نازل اولوب يا شيل زبرجددن برعصا كتوروب يوسفه ويريديلر
برادرلرى ايله اوتورركن كوزلرينه اويقو غلبه ايلديكى • يا تديكى
برساعت مقدارى ايسه يوسوب خوابدن بيدار اولديكده • قورقوسى اندام
شريفلرينه لرزه وار برادرلرى نولدك ديو صوردقلرى •
ايتديكى واقعه كوردم كوكدن بركسنه كلديكى • تازه روى وخوش بوى
جمال وبهاده زيبا بنم عصامى وسزك الكوزده اولان عصالركوزى
جمله الوب يره صوقديكى • بنم عصام برياشل اغاج اولديكى •

11b 11a

بی نهایه شاخاری وار • اول بود اقرا اوزره جمله کلر ظاهر اولدی • میوه لر
ویردی رنکارنک خوش آواز ترنم ساز قوشلر بود افلرنده قونوب
الحانلر ایدرلر • سزك عصالر کوزیر لویرنده قورمش طورر • بر بیل
چقدی عصالر کوزی جمله دریایه اتدی • دیوجك براد رلری
بوجوابی اشیدوب غمکین اولدیلر • ضمیر لرنده کید وحسد پیدا
اولدی • دیدی لرکه بوراحیلك اوغلی در که • جمله مزه خداوند
اوله بزانوك قولدری اولایور بونك اوزرینه بش بیل جوب • حضرت
یوسف علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • اون ایکی یاشنه کردی •
بابا سی یانده اوتوررردی حضرت یعقوب • برنفس انی کندوده
ایرمزدی • شب ورروز جلیسی • جمله اوقات وساعاتده انیسی • ایدی
جمال باصفا سی دیده سنه نور • آینهٔ رخسار تابدار ی مرآت سرور
اولمشدی مصاحبتی راحت روح • منادمتی کنجینهٔ فتوح • ایدی
بردم جمال فرخنده فالنی کورمسه • لشکر غم قلبی خانمانینی تالان • بر
ساعت ابروی هلالینی تماشا ایتمسه • حزن وغصه قلبی سرابنی ویران
ایدوب بیت الاحزان • ایدردی برکیجه اول نوردیده یانده یاتوردی
اتفاق شب قدر ایدی • اویخودن اویانوب قالقدی • لرزان
لرزان کلکونی متأثر • چهره تابانی کمالی ایله متغیر • دریدر مسکین
بوحالته سوزنالك وغمکین • اولوب اول سرو کزینی سینه سنه قودی
اول نهال نازنینی بغربنه باصوب • ایتدی نوردیدم نه حالدر جوانده

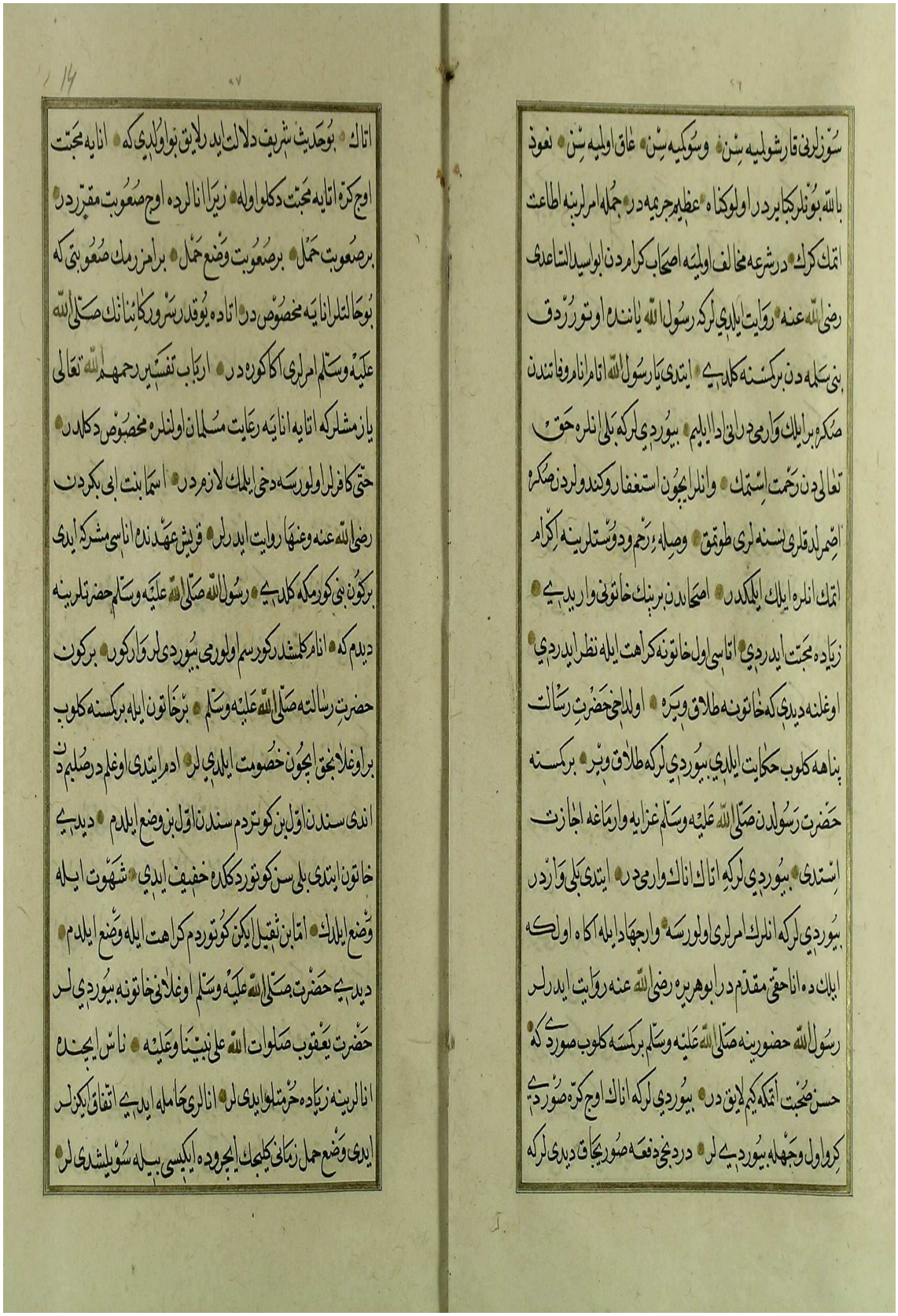
دیدی لرکه • دوش کوردم اسمانك قاپولری • اچلوب یلدز لر یانمش
نور ضیالری ایله یر یوزنده اولان طاغلر روشن اولوب • زمین
بقعه لری منور و پر نور در • دریالر موجه کلمش • بحر ایچنده
سمك لر تسبیح ایدرلر • بکا بر خلعت کتوروب کیدردیلر • بیر
خزینه لر بنك نوردن کلیدلرینی کتوروب • یانمه قودی لرکوکدن
اون بر عدد یلدوزلر شعله اینوب • آفتاب ومهتاب بیله بکا سجده
ایلدی لر • دیوصورت خوابی تقریر ایلدیلر • حضرت یعقوب علی نبینا
وعلیه افضل التسلیم • اول نور عینه حسن تعلیم ایله دیدی لرکه •
بودوشکی قرنداشلرکه دیمه • سکا ناکاه کید وحسد ایدرلر شیطان
انسانه عدو مبین • درسنی هلاك ایدرلر • حکیم لردمشلردر اقارب
عقارب در • یوسف بندیدن غمکین اولوب • قرنداشلرندن خوف
اوزره اولدیلر • لکن سایر قرنداشلرینك انالری بودوش صورتنی
ایشدوب • اوغللرینه خبر ویردیلر • قلبلرنده حسد پیدا اولوب
جانله قصد ایلدیلر • حضرت یعقوب یوسفه تسلی ویروب
دوشنی تعبیر ایلدی • حق سبحانه وتعالی سکا نبوت ارزانی ایدر
دوش تعبیر ایلك علومنی میسر ایدر • تمام نعمت اسی اولور سن
دیدیلر • جابر بن عبد الله رضی الله عنه روایت ایدر بر کون
حضرت رسالت پناهه • صلی الله علیه وسلم بر یهودی کلوب
ایتدی یا محمد یوسف کوردوکی یلدوزلر که • اکا سجده ایتشلردر



آدلری نه در • دیدی حضرتده صلی الله علیه وسلم جبرئیل نازل
اولدی • رسول الله ایتدی صلی الله علیه وسلم • انلرك اسملرنی
دیرسم مسلمان اولورمی • سن یهودی نعم دیدی • بیوردی لرکه
اول بلدن زلرك • آدلری جریان • وطارق • وذیال • وذوالکتفین
وقابس • ووثاب • وعمودان • ومصبح • وفلیق • وخروج •
وفرغدر • وضیاونوردخی سجده ایتدیلر بعض علما ضیاکه شمس در
اتاسی در • ونورکه قمر در اتاسی در دیمشلر • بعضی لرخاله سی در
اتاسی اول زمانده حیاتده دکل ایدی دیرلر • مصنف فاضل علیه
الرحمه • کتاب شریفلرینك اولنی قرآن عظیم آیاتندن آیت سعادت
غایت وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا
تفسیری ایله ابتدا ایلمشلر • حق سبحانه وتعالی حبیبنه صلی الله
علیه وسلم خطاب ستطاب ایدوب • ربك امر وحکم ایلدیکه
عبادتی کا ایدوب • والدینه احسان ایلیه سن • اول حضرته
خطابدن شرف ونتیجه • المت سعادت منزلته تعلیم امور دینیه در
انلردن برسی یانکده کبیر اولوب • ویاخود ایکیسی بیله پیر اولوب
زندکانی ده ضعیف اولالر • انلره اف دیمه یعنی درشت وصوق
سوز لرسویله • خطاب اندوکلدکاوازوکی قالدوب • خشم ایله
جواب ویرمه • انلرایله سوزوکی لینت اوزره ایله • ایکیسنه
بیله رحم ایدوب • اوزللرینه مذلت قنادلرنی طوتوب • وفاتلرندن

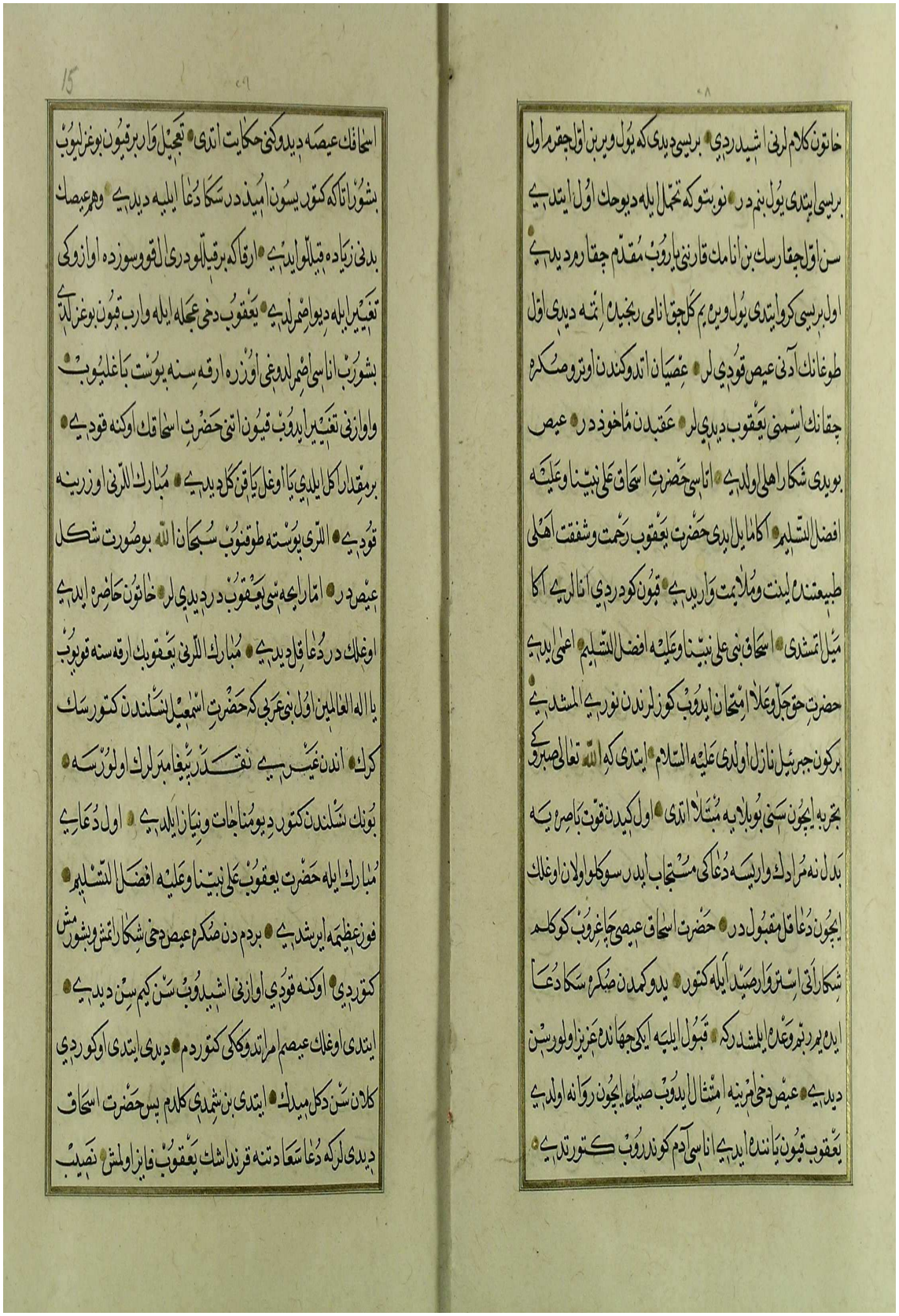
13

صکره حق تعالی یه مناجات ایله • یارب انلره رحمت قلکه • بنی
کوجکلدن بسلدی لردی • تفسیر سوره یاسینی ده یازلمش که محمد هیصم
رحمة الله بیور رلرکه حق سبحانه وتعالی کندولره عبادتدن صکره
اته انه حقنی ذکر ایلدیکی لر • زیرا هر ایلك که حق سبحانه وتعالی
طرفندن فرزند ایرشوب • اته انه سببی ایله در • اته انه حقی
طقوزنسنه ایله در • بشی حیاتلرنده دردی وفاتلرندن صکره •
اول نسنه لرکه حیاتلرنده اولان حقودر • اولاجان ودلدن
انلری سومك • اکنجی کلمات اتدکلرنده طاتلو سوز لرسویلمك •
اوچنجی کندونفسی ایله خدمتلرین ایلمك • دردنجی مالك اولدوغی
نسنه لری انلره بذل ایتمك • بشنجی الله تعالی رضاسنه موافق
نه دیرلرسه قبول ایتمك • اول نسنه لرکه وفاتندن صکره در •
اولاد ایتا انلرایچون خیر دعا قلمق • اکنجی خیرات ندن انلره نصیب
قوماق • اوچنجی خصملری واریسه خشنود ایلمك • دردنجی
برایش ایتمامك که انلری اتدوقلریه پرده غملکین اولالر • اصحاب کرام دن
برسی حضرت رسالت پناه دن صلی الله علیه وسلم صورد یکی لر
الله تعالی یه عزوجل عملردن نه عمل غایت ایله سوکلودر
بیوردی لرکه وقتی ایله نماز • واتایه اتایه ایلك ایلمك • ودخی غزا
کرو بیوردی لرکه • والدینه ایلك ایلمك نمازدن صکره عملرك
افضلی در • اتایه اتایه ایلك ایلمك اودرکه • انلره معارضه ایتمیه رسن



سوزلرینی قارشولیه سن • وسوکیه سن • عاق اولیه سن • نعوذ
باللّٰه بونلرکبایردر اولوکناه • عظیم جریمه در • جمله امرلرینه اطاعت
ایتمك کرك • درشرعه مخالف اولیه اصحاب کرام دن ابواسید الساعدی
رضی اللّٰه عنه • روایت ایلدیکی لرکه رسول اللّٰه یانده اوتوررّدق
بنی سلمه دن برکسنه کلدیکه • ایتدی یارسول اللّٰه اتام اناملرینه وفات ندن
صکره برایلك وارمیدرکه ایلیم • بیوردیکی لرکه بلی انلره حق
تعالی دن رحمت استمك • وانلرایچون استغفار وکندولردن صکره
اصمرلدقلری نسنه لری طوتمق • وصله رحم ودوستلرینه اکرام
ایتمك انلره ایلك ایلمکدر • اصحابدن برینك خاتونی واریدیکه
زیاده محبت ایدردی • اتاسی اول خاتونه کراهت ایله نظر ایدردی
اوغلنه دیدیکه خاتونه طلاق ویره • اولدایخی حضرت رسالت
پناهه کلوب حکایت ایلدیکی بیوردیکی لرکه طلاق ویر • برکسنه
حضرت رسولدن صلی اللّٰه علیه وسلم غزایه وارماغه اجازت
استدی • بیوردیکی لرکه اتاك اناك وارمیدر • ایتدی بلی وارّدر
بیوردیکی لرکه انلرك امرلری اولورسه • وارجهاد ایله اکاه اولکه
ایلك ده اناحقی مقدم در ابوهریره رضی اللّٰه عنه روایت ایدرلر
رسول اللّٰه حضورینه صلی اللّٰه علیه وسلم برکسه کلوب صوردیکه
حسن صحبت امتمکیم لایق در • بیوردیکی لرکه اناك اوچ کره صوردیکی
کره اول وجهله بیوردیکی لر • دردنجی دفعه صوریجاق دیدیکی لرکه

اتاك • بوحدیث شریف دلالت ایدر لایق نواولادیکه • انایه محبت
اوچ کره انایه محبت دکلواوله • زیرا انالرده اوچ صعوبت مقرّردر •
برصعوبت حمل • برصعوبت وضع حمل • برامزرمك صعوبتی که
بوحالتلرانایه مخصوص در • اتاده یوقدر سرور کائنات صلی اللّٰه
علیه وسلم امرلری اکاکوره در • ارباب تفسیر رحمهم اللّٰه تعالی
یازمشلرکه انایه انایه رعایت مسلمان اولنلره مخصوص دکلدر •
حتی کافرلراولورسه دخی ایلمك لازم در • اسما بنت ابی بکردن
رضی اللّٰه عنه وعنها روایت ایدرلر • قریش عهد ندهانا سی مشرکه ایدی
برکون نبی کورمکه کلدیکه • رسول اللّٰه صلی اللّٰه علیه وسلم حضرتلرینه
دیدم که • انام کلمشدر کورسم اولورمی بیوردیلر وارکور • برکون
حضرت رسالتپناه صلی اللّٰه علیه وسلم • برخاتون ایله برکسنه کلوب
براوغلانحق ایچون خصومت ایلدیلر • امرایتدی اوغلم درصلبمدن
اندی سندن اول بن کوتردم سندن اول بن وضع ایلدم • دیدیکه
خاتون ایتدی بلی سن کوتوردکده خفیف ایدی • شهوت ایله
وضع ایلدك • اما بن ثقیل ایکن کوتوردم کراهت ایله وضع ایلدم •
دیدیکه حضرت صلی اللّٰه علیه وسلم اوغلانی خاتونه بیوردیلر
حضرت یعقوب صلوات اللّٰه علی نبینا وعلیه • ناس ایچنده
انالرینه زیاده حرمتلو ایدیلر • انالری حامله ایدیکه اتفاق ایکزلر
ایدی وضع حمل زمانی کلمیجك ایچوده ایکیسی بیله سویلشدیلر



خاتون کلام لرنی اشید ردی • بر یسی دیدی که یوسف ویرن اول جقدم اول
بر یسی ایتدی یوسف بنم در • نو یتو که تحمل ایله دیوحك اول ایتدیے
سن اول جقارسك بن انامك قارنی یاروب مقدم جقار مردیدیے
اول بر یسی کر وایتدی یوسف ویرم کل جق انامی ریحیا ایتمه دیدی اول
طوغانك آدنی عیص قودیلر • عصیان اتدوکندن اوترو صکره
جقانك اسمنی یعقوب دیدیلر • عقبدن ماخوذ در • عیص
بویدی شکار اهلی اولدیے • اتا سی حضرت اسحاق علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • اکا میل ایدی حضرت یعقوب رحمت وشفقت اهلی
طبیعتده ایدی وملایمت واریدیے • قیوندکودردی انا لریے اکا
میل امتدی • اسحاق نبی علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • اعمی ایدیے
حضرت حق جل وعلا امتحان ایدوب کوز لرندن نوریے المشدیے
برکون جبرئیل نازل اولدی علیه السلام • ایتدی که الله تعالی صبرو
تجربه ایچون سنی بویله مبتلا اتدی • اول کیدن قوت باصره یکه
بدل نه مرادك واریسه دعاکی مستجاب ایدر سوکلو اولان اوغلك
ایچون دعاقل مقبول در • حضرت اسحاق عیصی چاغروب کوکلم
شکار آتی استر وارصید ایله کتور • یدوکمدن صکره سکا دعا
ایده یم بنم وعدم ایلمشدر که • قبول ایلیه ایکی جهاندم عزیز اولورسن
دیدیے • عیص دخی امر بنه امتثال ایدوب صیدایچون روانه اولدیے
یعقوب قیوندیانندهایدیے اناسی آدم کوندروب کتورتدیے

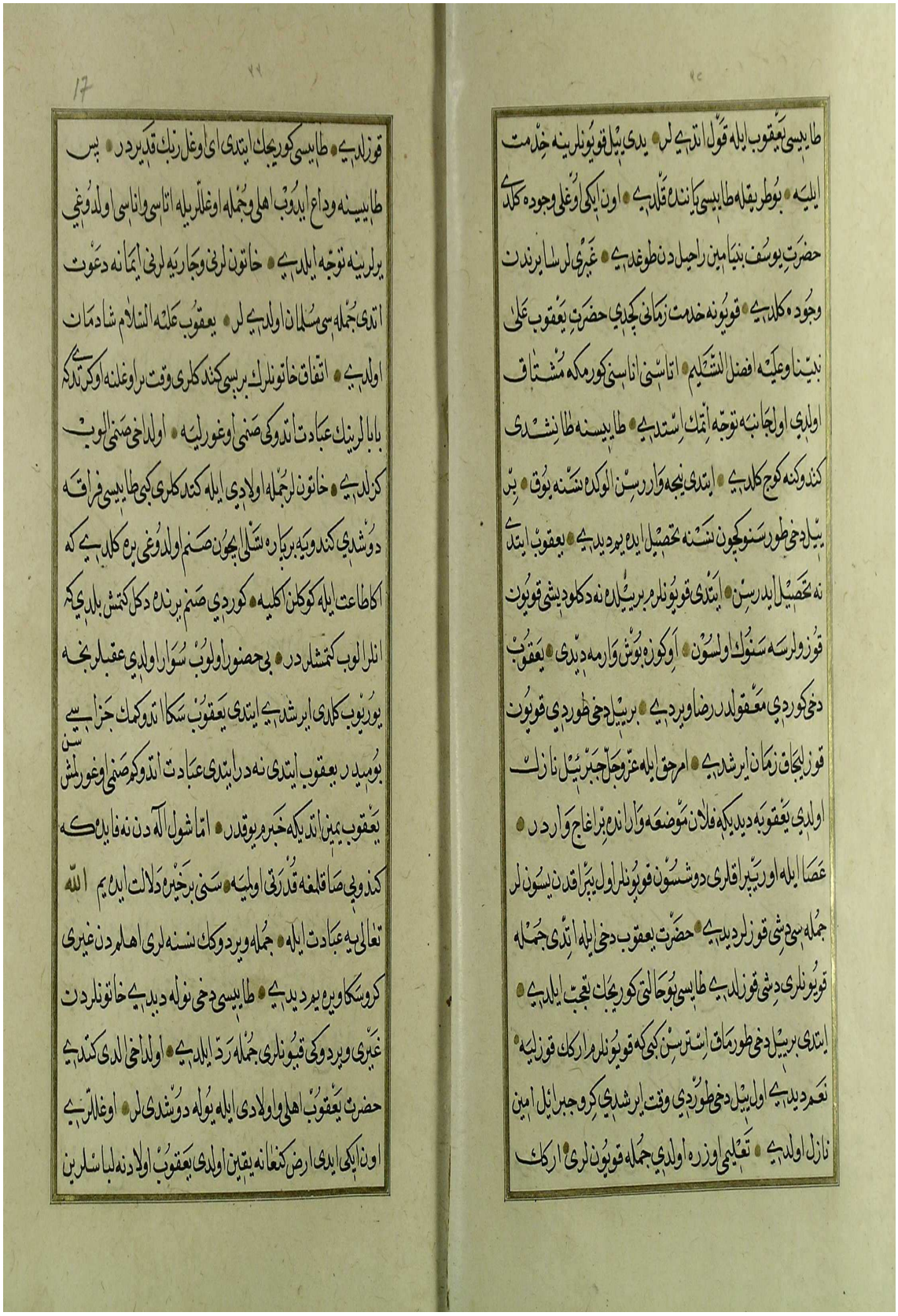
اسحاقك عیصه دیدوکنی حکایت اتدی • تجهیل وار برقیوندن بوغزایوب
بشورا تاکه کتوریسون امیدندن سکا دعا ایلیه دیدیے • وهم عیصك
بدنی زیاده قیللو ایدیے • ارقاکه برقیللو درلی قوموسوزده اوازوکی
تغییر ایله دیوامر لدیے • یعقوب دخی عجله ایله وارب قیوندن بوغزلدی
بشوروب اناسی امر لدوغی اوزره ارقه سنه یوست یاغلیوب
واوازنی تغییر ایدوب قیوندن اتی حضرت اسحاق اوکنه قودیے •
برمقدار اکل ایلدی یا اوغل یاقن کل دیدیے • مبارك للرنی اوزرینه
قودیے • للرنی یوسته طوقنوب سبحان الله بوصورت شکل
عیص در • اما رایحه سنی یعقوب دردیدی لر • خاتون حاضر ایدیے
اوغلك دردعا قیل دیدیے • مبارك للرنی یعقوبك ارقه سنه قویوب
یا اله العالمین اول بنی عمی کی حضرت اسمعیل نسلندن کتورسك
کرك • اندن غیریے نقدر بیغامبر لرك اولورسه •
بونك نسلندن کتوردیو مناجات ونیاز ایلدیے • اول دعایے
مبارك ایله حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه افضل التسلیم •
فوز عظیمه ایرشدیے • بردم دن صکره عیص دخی شکاردن دونوب بشورمش
کتوردی • اوکنه قودی اوازنی اشیدوب سن کیم سن دیدیے •
ایتدی اوغلك عیصم امر اتدوکمکی کتوردم • دیدی ایتدی اوکوردی
کلان سن دکل میدك • ایتدی بن شمدی کلدم پس حضرت اسحاق
دیدی لرکه دعا سعادتنه قرندا شك یعقوب فایز اولمش • نصیب

انوك ايمش ديوجك عيص يمين اندى كه قرنداشنى قتل ايليه • كروه
حضرت اسحاق ايتدى اوعلم الله تعالينك تقديرى ومرادى اولمش
جوانلرك رزقى كمال زور وزياده قوت ايله ويرلمز • رزقك حدودى
واقسامى اولور شول شكاره يكزركه • صياد يونجد وجهد ايله
اوقلرنا راول صيدى اورر • اما صيدك حمى اوزرنه ميسر اولمز •
كيمك نصيبى ايسه اول اولور • سكا دخى دعا ايدرم اولاد وانسابك
چوق اولا • ديديلر لرالقا للدور ب عيص اچون حضرت عزته جل
شانه مناجات اتديلر لر • اول دعانك آثارى درعيصك اولادنده
نهايت مرتبه كثرتده اولدى ديرلر كه جمله روم خلقى عيص
نسلندندر • اول سلسله دن يغامبر كلمديلر • خبر شاذ در ايوب
صابر انوك نسلندن دردمش لر • عيصك يمين اندوكنى والدم سى
اشيدوب • خوف ايلديكه قرنداشلرندن يعقوبه مضرت وخسارت
ايرشه • اول اجلدن يعقوبه ديديكه قرنداشك يمين ايلديلر •
ناكاه سكا ضرر ايرشدورر • سنده انوكله مقاومته طاقت وقدرت
يوقدر • بخراندن خالك وار دورانك يانه وار • فراقوكه راضيه اولدم
الله تعالينك ارادتى نيجه اولورايسه ظهور ايدنجه اندن اولديديلر •
حضرت يعقوب دخى على نبينا وعليه افضل التسليم • امر مادره
امتثال ايله اناسنه وداع ايدوب طايسنه ليابن تنويل ديرلردى
چقوب انلرطرفنه توجه ايلديلر • كوندن زاره ايدوب يكجه كيدردى

اول اجلدن اسرائيل • دمشلرديى ارض كنعانه ايرشوب طايسنه
بولشديلر • نواكرومالدارى كسنه ايدى • قيونى چوق ايدى اتفاق
اولديكى قحط اولديلر • اول يرده برقيوسى واريدى قيونلرينه اندن
صوويرورديلر • قويونك صوبى آز اولوب يعقوبه شكايت ايلدى
حضرت يعقوب دخى قويونك اوزرينه وارب • برقوغا صوچكوب
ايچدى لرا ول صوبى كروقويويه دوكدى لر • قدرت حق ايله جل
ذكره صويه بركتلرايرشوب • قويوصويله طولديلر طايسى بوحالتى
كوريجك عزت واحترامله ايلديلر • قدومى مبارك بلديلر ايكى قزلرى
واريدى نكاح ايله يعقوبه عرض ايلديلر • كوچك قزينك آدى راحيل
ايدى حضرت يعقوب انى كورمشدى • خاطرى اكا ميل اندى طايسى
اهل شركدن ايدى • دين لرنده شرك اهلنك قزلرنى الورلردى • اما
مشركه قزويرمزلردى • حضرت يعقوب سوزينه اجابت ايلدى
طايسى بويك قزنى ويردى يا ننه كتوردى كوچك قزى راحيلى
صاندى ايتدى بونى استمزم كوچك قزوكى ويرديديلر • طايسى
ايتدى عادتمزده بيوك قزوار ايكن كوچكى ويرلمز • چونكه مرادك
اولدرانى دخى ويردم • ديدى آيين لرنده جمع اختين جايز ايديلر •
ايكسنى بيله قبول ايلديلر • الديى حضرت يعقوب غايت ايله مسرور
وشاد اولديلر • ايكى قزلرك ايكى جاريه لرى دخى واريدى • قز
قرنداشلرايديلر هربرسى جاريه لرنى دخى حضرت يعقوبه باغشلديلر

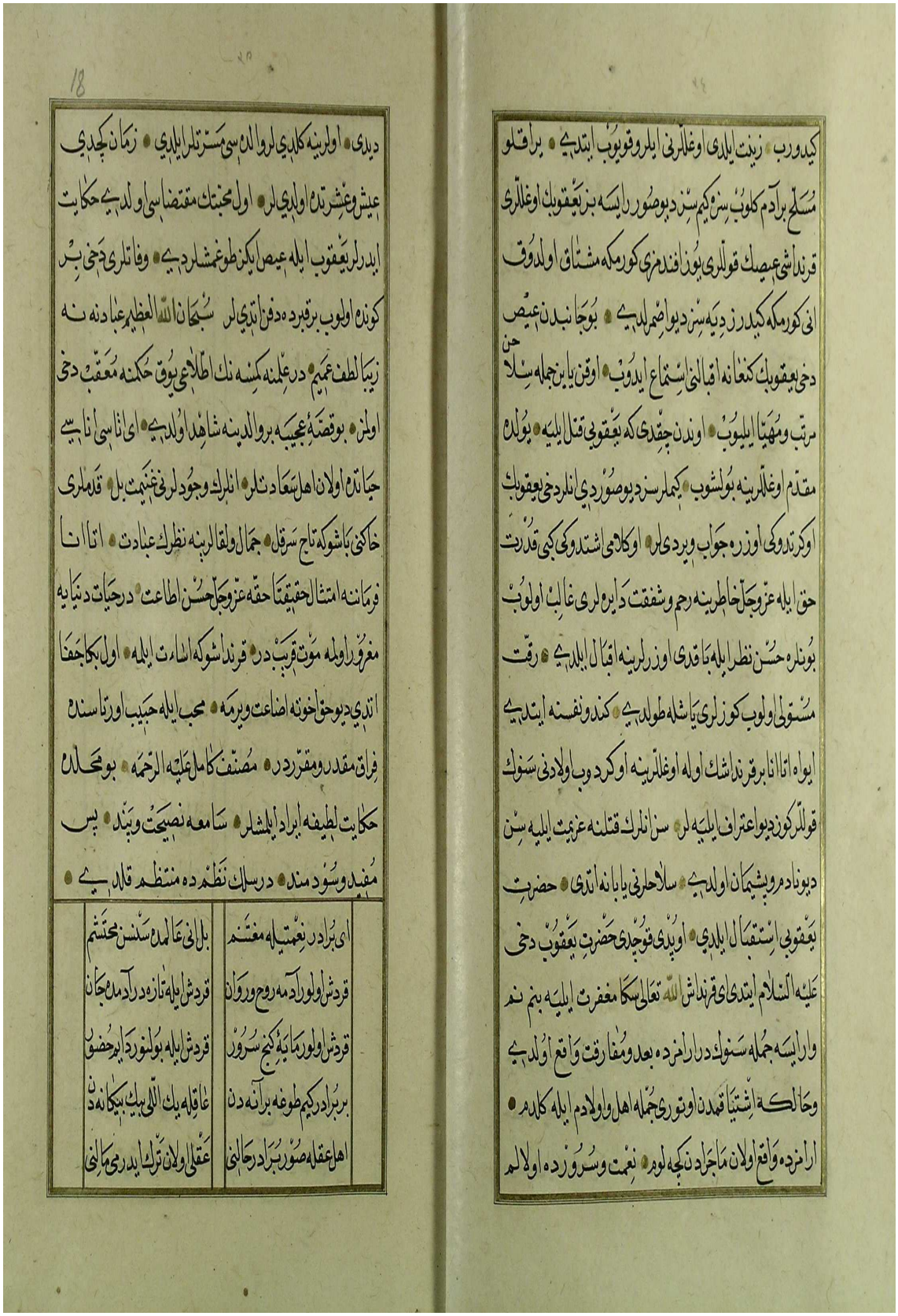
16b

16a



طایسی یعقوب ایله قوّل اتدیلر • یدی بیل قویونلرینه خدمت
ایلیه • بوطریقله طایسی یانندهٔ قلدیلر • اون ایکی اوغلی وجوده کلدی
حضرت یوسف بنیامین راحیل دن طوغدیلر • غیری لر سایرندن
وجوده کلدیلر • قویونه خدمت زمانی گچدی حضرت یعقوب علی
نبینا وعلیه افضل التسلیم • اتاسینی اتاسینی کورمکه مشتاق
اولدی اولجانبه توجه اتمک استدیلر • طایسنه طانشدی
کندوکنه کوچ کلدیلر • ایتدی نیچه وار رسن اوکده نسنه بوق • بر
بیل دخی طورسنوکچون نسنه تحصیل ایده یه رسیدیلر • یعقوب ایتدی
نه تحصیل ایدرسن • ایتدی قویونلر مز بر بیلده نه دکلودیشی قویون
قوزولرسه سنوک اولسون • اوکوزه بوش وارمه دیدی • یعقوب
دخی کوردی معقولدر رضا ویردیلر • بر بیل دخی طوردی قویون
قوزلیجاق زمان ایرشدیلر • امر حق ایله عزوجل جبرئیل نازل
اولدی یعقوبه دیدیکه فلان موضعه وارانده براغاج وار ردر •
عصا ایله اوریپ اقاری دوشسون قویونلر اول یپراقدن یسون لر
جمله سی دشی قوزلر دیدیلر • حضرت یعقوب دخی ایله ایتدی جمله
قویونلری دشی قوزلدیلر طایسی بوحالتی کوریجک تعجب ایلدیلر •
ایتدی بر بیل دخی طورمایه ایسترسن کی که قویونلرمز ارکک قوزلیه
نعم دیدیلر اول بیل دخی طوردی وقت ایرشدی کرو جبرائیل امین
نازل اولدیلر • تعلیمی اوزره اولدی جمله قویونلری ارکک

قوزلدیلر • طایسی کوریجک ایتدی ای اوغل ربنک قدیردر • پس
طایسنه وداع ایدوب اهلی وجمله اوغلریله اتاسی واناسی اولدوغی
یرلرینه توجه ایلدیلر • خاتونلرنی وجاریه لرنی ایمانه دعوت
ایتدی جمله سی مسلمان اولدیلر • یعقوب علیه السلام شادمان
اولدیلر • اتفاق خاتونلرك بر بسی کندکلری وقت راوغلنه اوکرتدیکه
بابالرینك عبادت ایدوکی صنمی اوغورلیه • اولدخی صنمی الوب
کزلدیلر • خاتونلر جمله اولادی ایله کندکلری کبی طایسی فراقه
دوشدیکندویه بر یاره تسلی ایچون صنم اولدوغی یره کلدیلر که
اکا طاعت ایله کوکلن اکلیه • کوردیلر صنم یرنده دکل کتمش بلدیکه
انلر الوب کتمشلر در • بی حضور اولوب سوار اولدیلر عقبلرنجه
یورییوب کلدیلر ایرشدیلر ایتدی یعقوب سکا اندوکمك جزا یسی
یومید ر یعقوب ایتدی نه در ایتدی عبادت اندوکم صنمی اوغورلمش
یعقوب یمین اتدیکه خبر مز یوقدر • اما شول آله دن نه فایده کم
کندویی صاقلمغه قدرتی اولیه • سنی بر خیره دلالت ایدیم الله
تعالی یه عبادت ایله • جمله ویردوکك نسنه لری اهلمدن غیری
کروسکاویره یردیلر • طایسی دخی نوله دیدیلر خاتونلردن
غیری ویردوکی قیونلری جمله رد ایلدیلر • اولدخی الدی کندیلر
حضرت یعقوب اهلی واولادی ایله یوله دوشدیلر • اوغللرینی
اون ایکی ایدی ارض کنعانه یقین اولدی یعقوب اولادنه لباسلرین



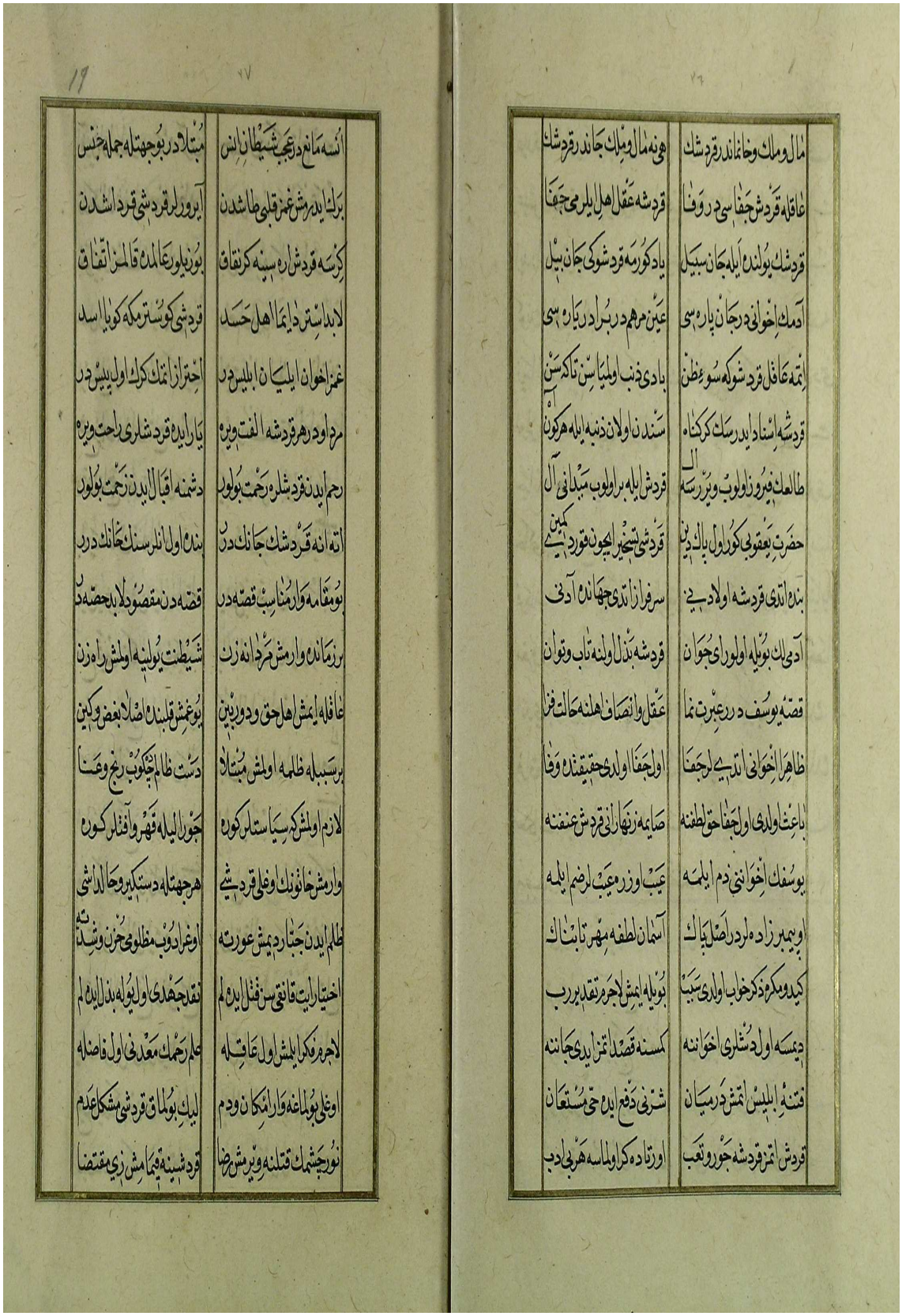
كيدورب • زينت ايلدى اوغلارنى ايلر وقويوب ايتديلر • براقلو
مسلخ برادم كلوب سزه كيم سز ديو صورر ايسه بز يعقوبك اوغلارى
قوندا شى عيصك قوللرى يوز فندرمزى كورمكه مشتاق اولدوقدن
انى كورمكه كيدرز ديه سزديو اصمر لديلر • بوجا نبدن عيص
دخى يعقوبك كنعانه اقبالنى اسماع ايدوب • اوقن يا بن جمله سلامدن
مرتب ومهيا ايليوب • اوندن جقدى كه يعقوبى قبل ايليه • بولده
مقدم اوغلارينه بولشوب • كيملر سزديو صورديى انلر دخى يعقوبك
اوكرندوكى اوزره جواب ويردى لر • اوكلامى اشتدوكى كبى قدرت
حق ايله عزوجل خاطرينه رحم وشفقت دايره لرى غالب اولوب
بونلره حسن نظر ايله باقدى اوزرلرينه اقبال ايلديى • رقت
مستولى اولوب كوزلرى ياشله طولديى • كندونفسنه ايتديى
ايواه اتا انا برقرنداشك اوله اوغلارينه اوكردوب اولادنى سنوك
قوللركوزديو اعتراف ايليه لر • سن انلرك قتلنه عزيمت ايليه سن
ديو نادم وپشيمان اولديى • سلاحلرنى يابانه اتدى • حضرت
يعقوبى استقبال ايلدى • اويدى قوجدى حضرت يعقوب دخى
عليه السلام ايتدى اى قرنداش الله تعالى سكا مغفرت ايليه بنم
وارايسه جمله سنوك دراراضرده بعد ومفارقت واقع اولديى
وحالكه اشتيا قمدن اوتورى جمله اهل واولادم ايله كلدم •
اراضرده واقع اولان ماجرادن كچه لوم • نعمت وسرورده اولالم

18b

ديدى • اولرينه كلدى لر والدلرى مسرتلر ايلدى • زمان كچدى
عيش وعشرتده اولدى لر • اول محبتك مقتضاسى اولديى حكايت
ايدر لر يعقوب ايله عيص ايكز طوغمشلر ديى • وفاتلرى دخى بر
كوزده اولوب برقبرده دفن اتدى لر سبحان الله العظيم عباده نه
زيبا لطف عميم • درعلمنه كمسنه نك اطلاعى يوق حكمنه معقب دخى
اولمز • بوقصه عجيبه بروالدينه شاهد اولديى • اى اناسى اناسى
حياتده اولان اهل سعادتلر • انلرك وجودلرى غنيمت بل • قدملرى
خاكنى باشوكه تاج سرقل • جمال ولقالرينه نظرك عبادت • اتا انا
فرمانه امتثال حقيقتا حقه عزوجل حسن اطاعت • درحيات دنيايه
مغرور اولمه موت قريب در • قوندا شوكه اساءت ايله • اول بكا جفا
اتدى ديو حق اخونه اضاعت ويرمه • محب ايله حبيب اورتا سنده
فراق مقدر ومقرر در • مصنف كامل عليه الرحمه • بو محله
حكايت لطيفه ايراد ايلمشلر • سامعه نصيحت وبنده • پس
مفيد وسودمند • درسلك نظمده منتظم قلديى •

اى برادر نعمتيله مغتنم	بل انى عالمده سنسن محتشم
قردشك اولورآمه روح وروان	قردشك ايله تازه درآمد جان
قردشك اولورمايه كنج سرور	قردشك ايله بولنورد ايرحضور
بربرادر كيم طوغه برآنه دن	غافل ايله يك الله يبك يكانه دن
اهل عقله صور بربرادر حالنى	عقل اولان ترك ايدرمى مالنى

18a



مال و ملك و خانه‌اند رقدرشك
هی نه مال و ملك جاندر قدرشك

عاقله قردش جفاسی در وفا
قردشه عقل اهل یلر می جفا

قردشك یولنده ایله جان سیل
یاد کورمه قردشوکی جان بیل

آدمك اخوانی در جان یاره سی
عین مرهم در برادر یاره سی

ایمه عاقل قردشوکه سوء ظن
یادی ذنب اولیاسن تاکه سن

قردشه اسناد ایدرسك کرکناه
سندن اولان ذنبه ایله هرکون

طالعك فیروز اولوب ویرر سه مال
قردش ایله برابر اولوب مبدل آل

حضرت یعقوبی کور اول پاك دین
قردشی تسخیر ایچون قوردی کین

بنده اتدی قردشه اولاد دینی
سرفراز اتدی جهانده آدینی

آدمك بویله اولورای جوان
قردشه بذل اولنه تاب و توان

قصه یوسف در عبرت نما
عقل و انصاف اهلنه حالت فزا

ظاهرا اخوانی اتدی رجفا
اولجفا اولدی حقیقتده وفا

باعث اولدی اولجفا حق لطفنه
صایمه زهرانی قردشی عفتنه

یوسفك اخوانی دم ایلمه
عیب اوزره عیب ارضم ایلمه

اویمیرزاده مرد اصل پاك
آسمان لطفه مهر تابناك

کیدمکرذکر خواب اولدی سبب
بویله ایمش لاجرم تقدیر رب

دیمسه اولدی شتری اخوانه
کمسنه قصد اتمز ایدی جانه

قصه ابلیس اتمز درمیان
شرنی دفع ایدر حی مستعان

قردشی اتمز قردشه جور و تعب
اورتاده کر اولماسه هرنی ادب

انسه مانع در عجب شیطان انس
مبتلادر بوجهتله جمله جنس

برك ایدرمش غمز قلبی طاشدن
آیرور لر قردشی قردداشدن

کرسه قردش اره سینه کر تفاق
بوریلور عالمده قالمز اتفاق

لابد استر دایما اهل حسد
قردشی کوستر مکه کویا اسد

غمز اخوان ایلیسان ابلیس در
اخترازاتمك کرك اول پیس در

مرد اولدر هر قردشه الفت ویره
یارایدر قردشلری راحت ویره

رحم ایدن قردشلره رحمت بولور
دشمنه اقبال ایدن زحمت بولور

اتمه انه قردشك جانك دکل
بنده اولدر سنك جانك درد

بومقامه وار مناسب قصه در
قصه دن مقصود لابد حصه در

بر زمانده وارمش مرد انه زن
شیطنت یولنه اولمش راه زن

عاقله ایمش اهل حق و دور بین
بوغمش قلبنده اصلا بغض و کین

بر سببله ظالمه اولمش مبتلا
دست ظالم ایچکوب رنج و عنا

لازم اولمش کم سیاستلر کوره
جور ایله قهر و افتلر کوره

وارمش خانونك اوغلی قردشی
هر جهتله دستکیر و حالداشی

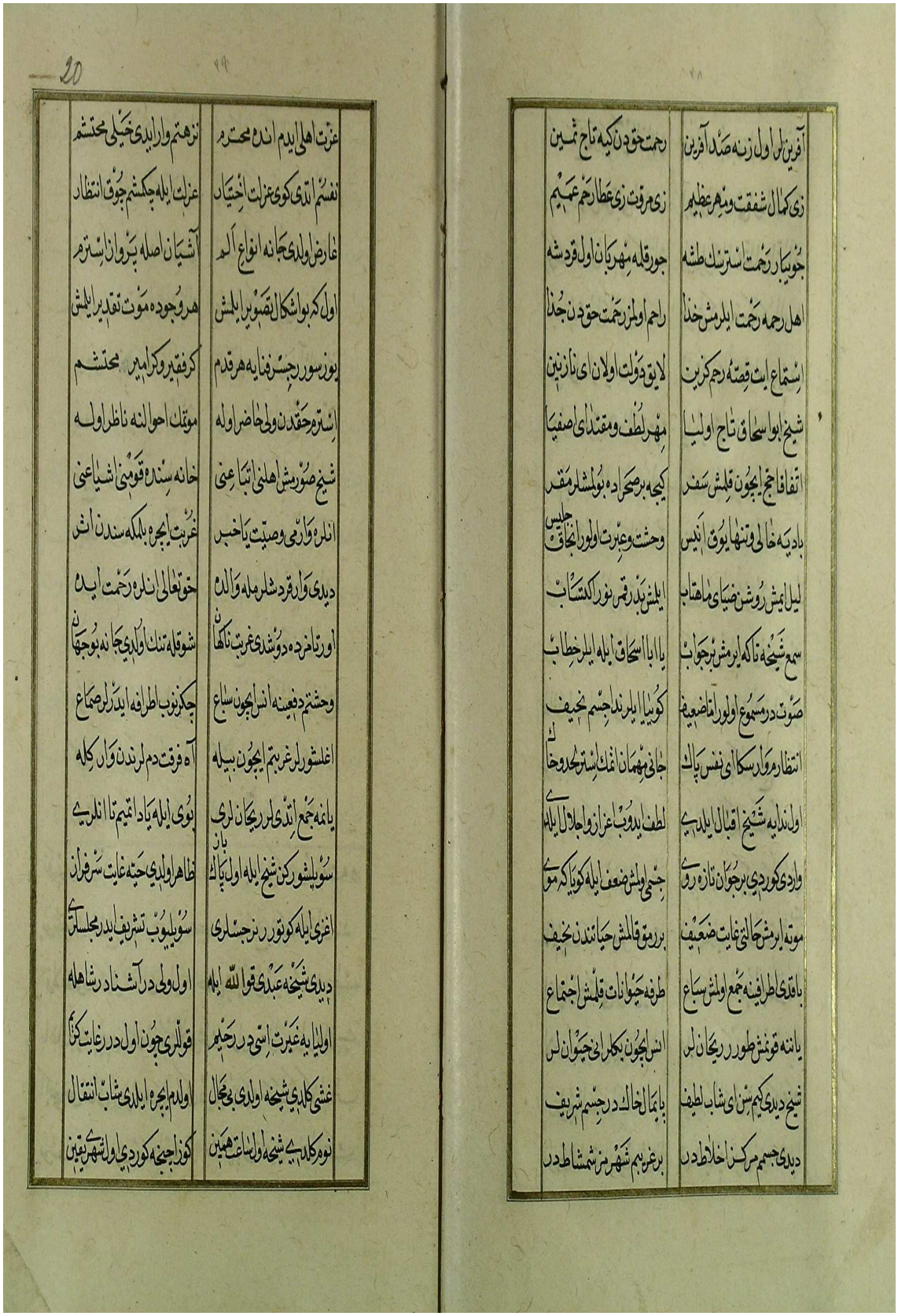
ظلم ایدن جبار دیمش عورته
اوغرادوب مظلوم حزن و شدته

اختیار ایتمه قاتی سن فعل ایدم
نقد جهدی اول یوله بذل ایدم

لاجرم فکر ایلمش اول عاقله
علم رحمك معدنی اول فاضله

اوغلی بولماغه وار امکان ودم
لیك بولماق قردشی مشکل عدم

نور چشمك قتلنه ویرمش رضا
قردشینه قیمامش زی مقتضا



آفرین بر اول زنه صد آفرین
رحمت حق دن کیه تاج ثمین

زی کمال شفقت و مهر عظیم
زی مروت زی عطا رحم عمیم

جویبار رحمت استرسك طشه
جور قیله مهربان اول قدشه

اهل رحمه رحمت ایلر مشخذا
راحم اولن رحمت حق دن جذا

استماع ایت قصه رحم کرین
لایق دولت اولان ای نازنین

شیخ ابو اسحاق تاج اولیا
مهر لطف و معتذای اصفیا

اتفاقا یخ ایجون قلمش سفر
کیجه بر صحراده بولمشلر مقر

بادیه خالی و تنها یوق انیس
وحشت و عبرت اولور انجاق جلیس

لیل ایمش روشن ضیای ماهتاب
ایلمش بدر قمر نور اکتساب

سمع شیخه تا که ایرمش بر جواب
یا ابا اسحاق ایله ایلر خطاب

صوت در مسموع اولور اما ضعیف
کویا ایلر ندا جسم نحیف

انتظار ایدرسکا ای نفس پاك
جانی مهمان انمك استر بحر و خاك

اول ندایه شیخ اقبال ایلدی
لطف ایدوب اعزاز و اجلال ایلدی

وادی کوردی بر جوان تازه روی
جسمی اولمش ضعف ایله کویا که موی

موته ایرمش حالتی غایت ضعیف
بر رمق قالمش حیاتندن نحیف

باقدی اطرافینه جمع اولمش سباع
طرفه حیوانات قلمش اجتماع

یانته قوشمش طورر یکان لر
انس ایجون یکدیکرایله حیوان لر

شیخ دیدی کیم سن ای شاب لطیف
یا نیمالخاك در جسم شریف

دیدی جسم مرکب اخلاط دن
برغریبم شهر من شمشاط دن

غربت اهلی ایدم اندوه محترم
نزهتم وار ایدی خیلی محتشم

تقسم اتدی کوی غربت اختیار
غربت ایله چکشم جوق انتظار

عارض اولدی جانه انواع الم
آشیان اصله پرواز استرم

اول که بو اشکال تصویر ایلمش
هر وجوده موت تقدیر ایلمش

یوز سورر جسر فنایه هر قدم
کر فقیر و کر امیر محتشم

استره حقدن ولی حاضر اوله
موتك احوالنه ناظر اوله

شیخ صورمش اهلنی اتباعنی
خانه سنده قومنی اشیاعنی

انلره وارمی وصیت یاخبر
غربت ایچره بلکه سندن اشر

دیدی وار قوم شلرمله والده
حق تعالی انلره رحمت ایده

اور نامزده دوشدی غربت ناکهان
شوقله تنك اولدی جانه بوجهان

وحشتم دفعینه انس ایجون سباع
چکدی توب اطرافه ایدر لر صماع

اغلشور لر غربتم ایجون بیله
آه فرقت دم لرندن وار کله

یانمه جمع اتدی لر ریکان لری
یوی ایله یاد ایتیم تا انلره

سویلشور کن شیخ ایله اول یاران
ظاهر اولدی حیته غایت سرفراز

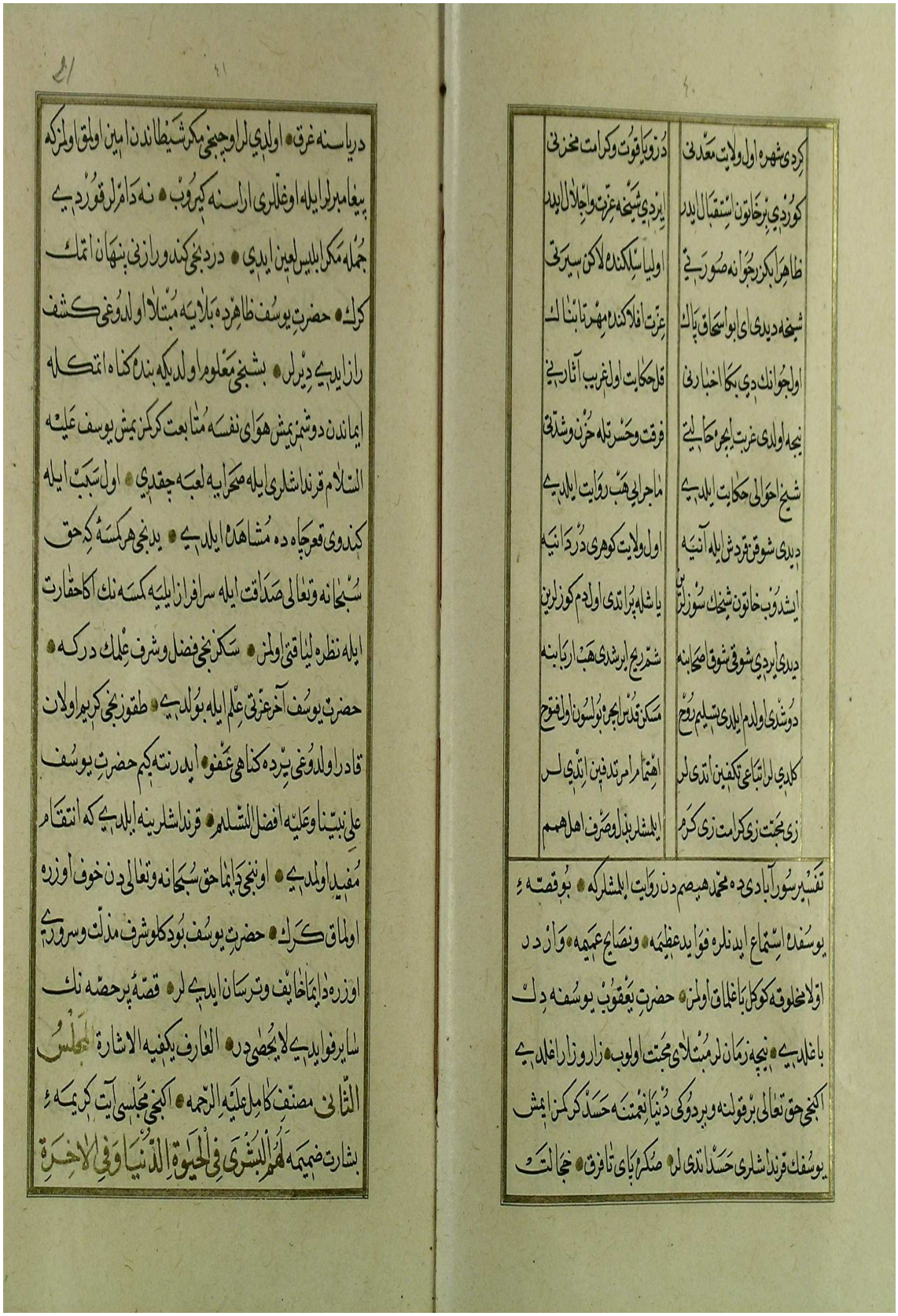
اغزی ایله کوتورر نر جسلری
سویلیوب تشریف ایدر مجلسلری

دیدی شیخه عبدی قوالله ایله
اول ولی در آشنادر شاهله

اولیایه غیرت استی در رحیم
قولمری جون اول در غایت کریم

غشی کلدی شیخه اولدی بی مجال
اولدم ایچره ایلدی شاب انتقال

نوم کلدی شیخه اول ساعت همین
کوز اچنجه کوردی اول شهر یقین



21a

كردي شهره اول ولايت معدنی ... درو ياقوت وكرامت مخزنی
كوردي برخاتون استقبال ايدوب ... ايردي شيخه عزت واجلال ايدوب
ظاهرا بكزرجوانه صورتي ... اوليا سالكنده لاكن سيرتي
شيخه ديدي اي ابو اسحاق پاك ... عزت افلاكنده مهر تابناك
اول جوانك ديي بكا اخبار ني ... قال حكايت اول غريب آثار ني
نيجه اولدي غربت اجره حالتي ... فوقت وحسرتله حزن وشدتي
شيخ احوالي حكايت ايلديي ... ماجرايي هب روايت ايلديي
ديدي شوقوقردش ايله آنيه ... اول ولايت كوهري درد انيه
ايشدوب خاتون شيخك سوزلرين ... ياشله پر اتدي اولدم كوزلرين
ديدي ايردي شوقي شوقا صحابه ... شمر ريح ايرشدي هب اريابه
دوشدي اولدم ايلدي تسليم روح ... مسكن قدس اجره بولسون اول فتوح
كلديي لر اتباعي تكفين اتدي لر ... اهتمام امر تدفين اتديي لر
زي بخت زي كرامت زي كرم ... ايلشلر بذل وصرف اهل همم

تفسير سور آبادي ده محمد هيصم دن روايت ايلشلركه • بو قصه ء يوسفدن استماع ايدنلره فوايد عظيمه • ونصايح عميمه • وارد در اولا مخلوقه كوكل باغلماق اولمز • حضرت يعقوب يوسفه دل باغلديي • نيچه زمان لر مبتلاي محنت اولوب • زار وزار اغلديي اكنجي حق تعالى بر قوليته ويردوكي دنيا نعمتنه حسد كركمز ايمش يوسف قرنداشلري حسد اتدي لر • صكره باي تافرق • نجالت

21b

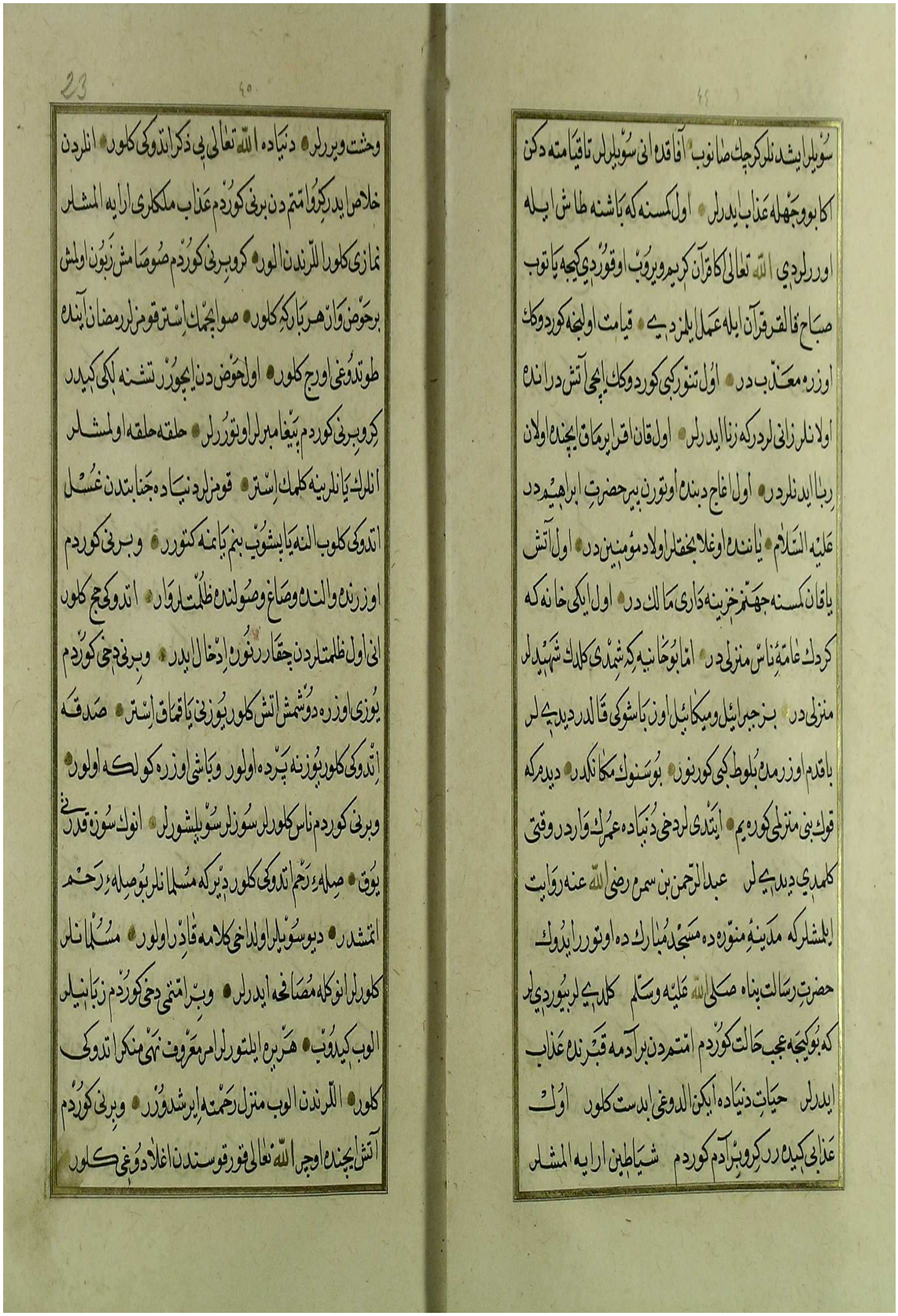
دريا سنه غرق • اولديي لر اوجهتي مكر شيطاندن ايمين اولمق اولمزكه پيغامبر لر ايله اوغللري ارا سنه كيروب • نه دامر لر قورديي جمله مكر ابليس لعين ايديي • درد نجي كندو رازني پنهان اتمك كرك • حضرت يوسف ظاهرده بلايه مبتلا اولدوغني كشف رازايديي ديرلر • بشنجي معلوم اولديكه بنده كناه اتمكله ايماندن دوشمز يمش هواي نفسه متابعت كركمز يمش يوسف عليه السلام قرنداشلري ايله صحرايه لعبه چقديي • اول سبب ايله كندوي قعر چاهه ده مشاهده ايلديي • يدنجي هر كسه كه حق سبحانه وتعالى صداقت ايله سر افراز ايليه كسه نك اكا حقارت ايله نظره ليا قتي اولمز • سكزنجي فضل وشرف علمك دركه • حضرت يوسف آخر عزتي علم ايله بولديي • طقوزنجي كريم اولان قادر اولدوغني پرده كناهي عفو • ايدرنته يكم حضرت يوسف علي نبينا وعليه افضل التسليم • قرنداشلرينه ايلديي كه انتقام مفيد اولديي • اونجي دايما حق سبحانه وتعالى دن خوف اوزره اولماق كرك • حضرت يوسف بودكلو شرف مذلت وسروري اوزره دايما خايف وترسان ايديي لر • قصه پرحصه نك سايرفوايديي لايحصى در • العارف يكفيه الاشارة

المجلس الثاني

مصنف كامل عليه الرحمه • اكنجي مجلسي آيت كريمه ء بشارت ضميمه لهم البشرى في الحيوة الدنيا وفي الاخرة

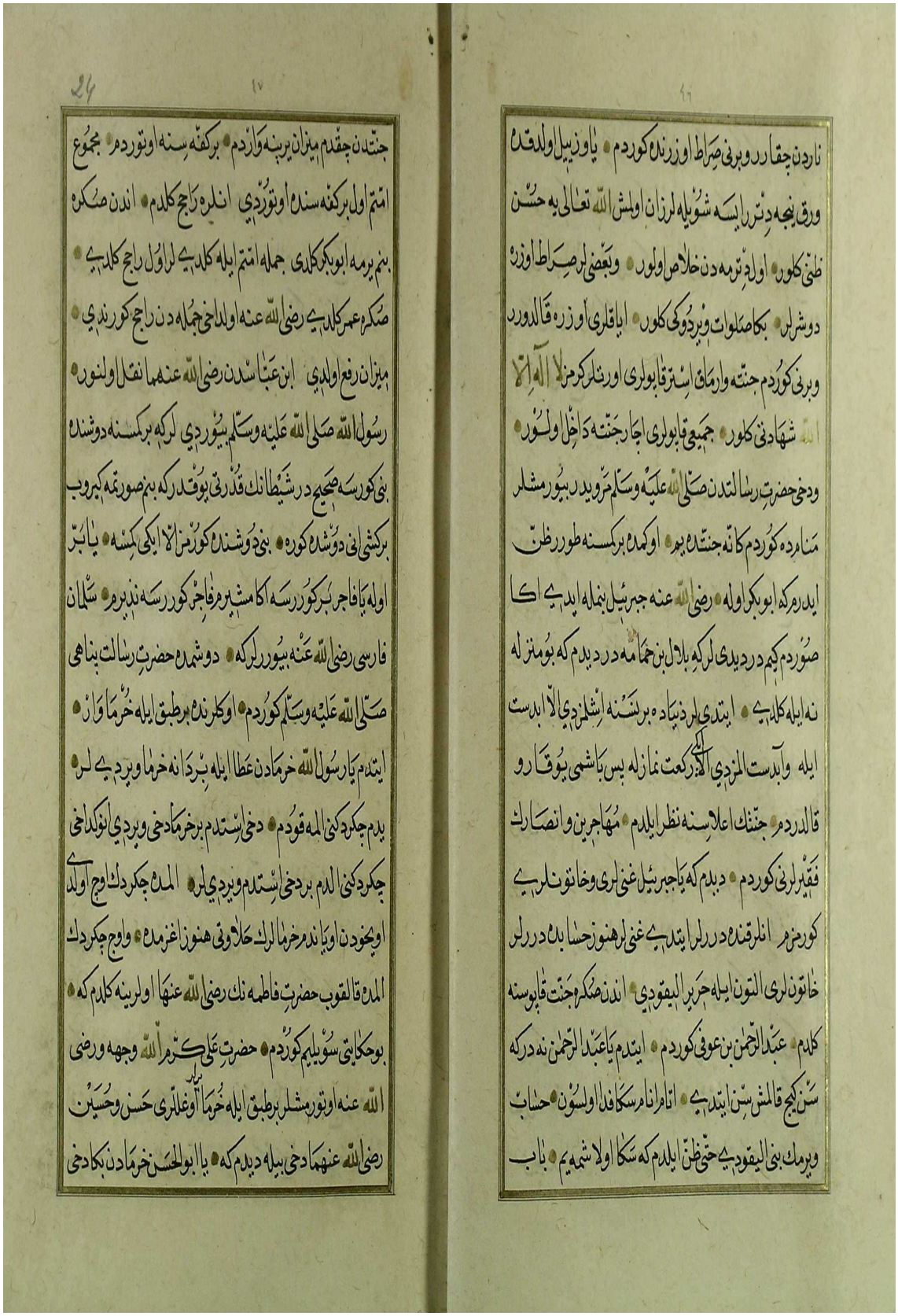
معانی شریفه سی بیانی ایله مشرف ایلمشلر • اهل مصردن برکسنه
ابی درداء رضی الله عنه حضرتلرندن بوایت کریمه صورمش انلر
دیمشلرکه بوآیت شریفه نك معناسی حضرت رسالتپناه صلی الله
علیه وسلم سؤال ایلدم • بیوردیلرکه رؤیای صالحه درکه
آدم انی کورر • ویا انوکیجون کوریلور سمرة بن جندب رضی الله
عنه دیمشلرکه حضرت رسالتپناه صلی الله علیه وسلم هر یارکه
نمازدن فارغ اولورلردیلر • اصحاب کرامه متوجه اولوب • بو
کیجه واقعه کوردوکوزمی دیوصورلردیلر • کورمش کسنه
واریسه تقریر ایدرلردی برکون کروعادت
شریفه لری اوزره صوردیلر • دوش کورمش آدم بولندی کندولر
بیوردیلرکه • بوکیجه کوردم ایکی کسنه کلوب الومه
یاپشدیلر • بنی ارض مقدسه یه الندی لر • برکسنه اوتورمش
برکسنه دخی طورر • الندی دموردن آتلری وار • بواوتوران
آدمك کوزینه صوقر • اکسه سندن چقار • کرواول آت ایله
برکوزینه دخی صوقر • دائما بوطریقله عذاب ایدر • اول ایکی
کسنه لره بولنلری صوردم کیدلر لومر دیدیلر لرکندم کوردم
برکسنه قفاسی اوزره چالقوین یاتور • باشی اوجنده برکسنه
طورر • الندی طاش میدر برکسنه ایله بوکسنه نك باشنه
اورر باشی پاره پاره ایدر • طاش صچرر وارر کرو آلور اورر

متصل بوضعله عذاب ایلر • آنی دخی صوردم کیدلر لومر دیدیلر
کندك بریره کلدم تنور کبی بردلوك وار • یوقاروسی مضایقه
ایچروسی واسع درو فخ طولو آتش در • انلر دن وعورت لردن
چپلاق وعریان کسنه لر وار • اتش کدر ولره یقین کلدکده چقلوم
دیرلر • کرو دونرلر آتش ایچنده معذب دورلر • انلری دخی
صوردم کیدلر لومر دیدیلر بریره کلدك قاتنده برارمای اقار •
ایچروسنده برآدم طورر کناره چقماق استر برآدم دخی کنارنده
طورمش • اوکنده طاش لر وارچقماق استیانی طاشله اغزینه
اورر چقارمز • بونه در دیدم کیدلر لومر دیدیلر لر • آخر بریشل
باغچه یه کلدوك • ایچنده بربویوك اغاج وار • دیبنده برپیر
اوتورر یانده اوغلانجق لر جمع اولمش اول اغاجه یقین یرده برآدم
طورر • طورمز آتش یاقر • بنی اول اغاجه چقردیلر • برسرایه
کتوردیلر • شریف منزل اولوده پیرلر وادملر جوانلر
خاتونلر اوغلانجقلر وار در • اول اودن دخی چقوب کرو
اغاجه چقاروب برآوه دخی الندی لر • اولکه خانه دن دخی
احسن • پیرلر وجوانلر وار • اول ایکی کسنه لره صوردم بو
کیجه بنی طواف ایدردوکوزلر • کوردوکز کسنه لردن خبر ویرك
دیدم • ایتدی لر اول کوردوکك کسنه که کوزلرینی دمور ایله
چقارر لر ایدیی • اول بر کذاب آدم در • دائما یالان سوزلر



سویلیر ایشدنلر کرچك صانوب • آقاقده انی سویلیلر تا قیامته دکن
اکابر و جهله عذاب ایدرلر • اول کسنه که باشنه طاش ایله
اورر لردی الله تعالی کا قرآن کریم ویروب اوقوردی کیجه یاتوب
صباح قالقر قرآن ایله عمل ایلزدی • قیامت اولنجه کوردوکك
اوزره معذب در • اول تنورکی کوردوکك ایچی آتش دراندن
اولا نلر زانی لردرکه زنا ایدرلر • اول قان اقر ایرمان ایچنده اولان
ربا ایدنلردر • اول اغاج دیکنده اوتورن پیر حضرت ابراهیم در
علیه السلام • یانمنده اوغلاق بختلر اولاد مؤمنین در • اول آتش
یاقان کسنه جهنم خزینه داری مالك در • اول ایکی خانه که
کردك عامهٔ ناس منزلی در • اما بو خانیه که شمدی کلدك شهیدلر
منزلی در • بز جبرائیل و میکائیل اون باشوکی قالدردیدیلر
یاقدم اوزرمده بلوط کبی کورنور • بو سنوك مکانکدر • دیدیلر که
قوك بنی منزلمی کورهیم • ایتدی لردخی دنیاده عمرك وار در وقتی
کلمدی دیدیلر • عبد الرحمن بن سمره رضی الله عنه روایت
ایلشلر که مدینهٔ منوره ده مسجد مبارك ده اوتورر ایدوك
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم کلدیلر بیوردیلر
که بو کیجه عجب حالت کوردم امتمدن برآدمه قبرنده عذاب
ایدرلر • حیات دنیاده ایکن الدوغی ایدست کلور • اول
عذابی کیده رك کروبرآدم کوردم • شیاطین ارایه المشلر

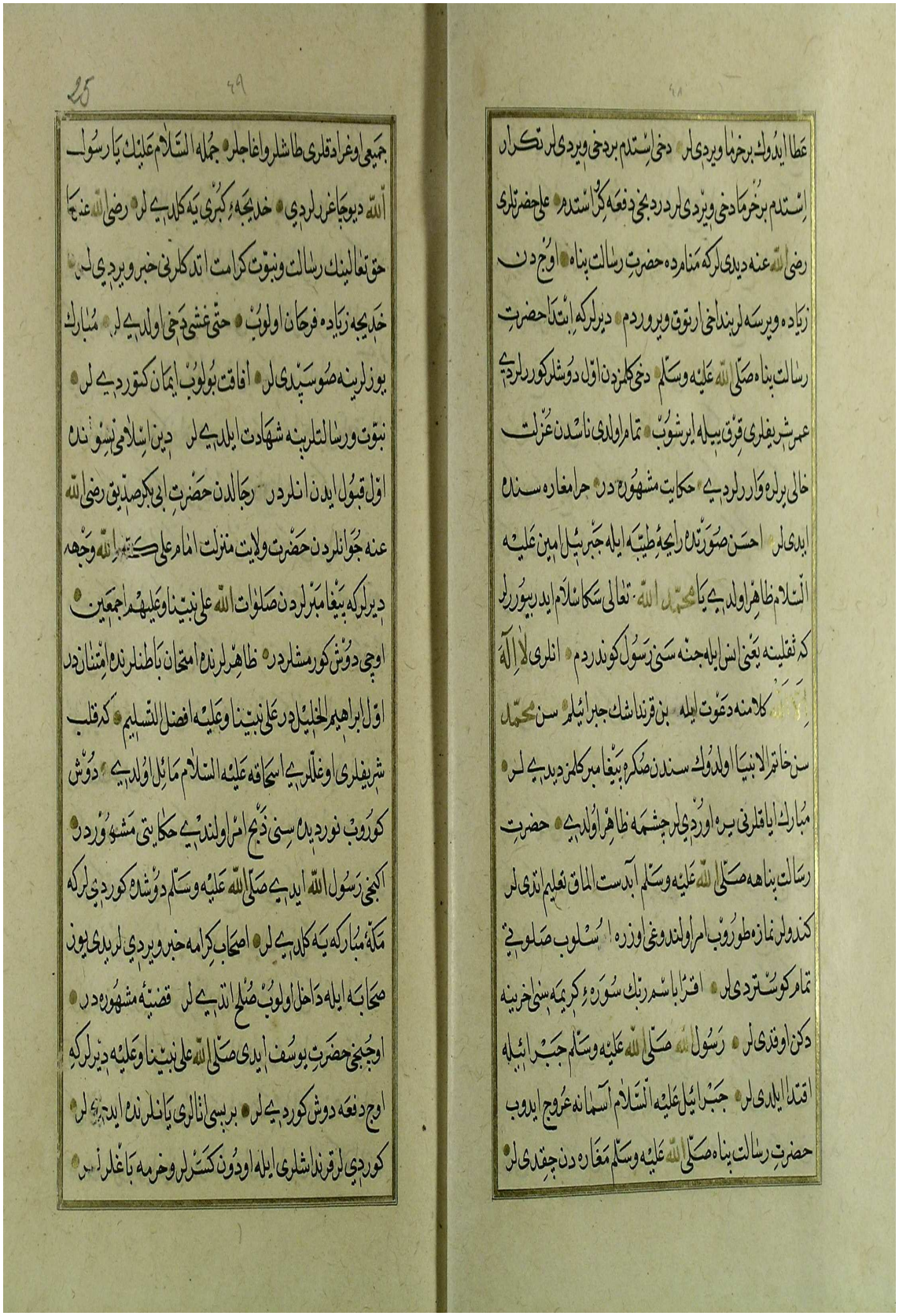
وحشت ویررلر • دنیاده الله تعالی یی ذکر ایتدوکی کلور • انلردن
خلاص ایدرکه اوا تمدن برنی کوردم عذاب ملکلری ارایه المشلر
نمازی کلورا للرندن الور • کروبرنی کوردم صوصامش زیون اولمش
برحوض وار هر بارکه کلور • صوایچمك ایستر قومزلر رمضان آینده
طوتدوغی اورج کلور • اول حوض دن ایچورر تشنه لکی کیدر
کروبرنی کوردم بیغامبرلر اوتورلر • حلقه حلقه اولمشلر
انلرك یانلرینه کلمك ایستر • قومزلردنیاده جنابتدن غسل
ایتدوکی کلوب النه یاپشوب بنم یامنه کتورر • وبرنی کوردم
اوزرنده والنده وصاغ وصولنده ظلمت لر وار • ایتدوکی حج کلور
انی اول ظلمتلردن چقارر نوره ادخال ایدر • وبرنی دخی کوردم
یوزی اوزره دوشمش اتش کلور یوزنی یاقماق ایستر • صدقه
ایتدوکی کلور یوزنه پرده اولور وباشی اوزره کولکه اولور
وبرنی کوردم ناس کلورلر سوزلر سویلشورلر • انوك سوزه قدرتی
یوق • صله رحم ایتدوکی کلور دیرکه مسلما نلر بوصله رحمه
اتمشدر • دیو سویلیلر اولدخی کلامه قادر اولور • مسلمانلر
کلورلر انوکله مصافحه ایدرلر • وبرآتمی دخی کوردم زبانیلر
الوب کیدرلر • هر بره ایلشورلر امر معروف نهی منکر ایتدوکی
کلور • للرندن الوب منزل رحمته ایرشدورر • وبرنی کوردم
آتش یکنده اوچر الله تعالی فورقوسندن اغلادوغی کلور



ناردن چقاردوبرنی صراط اوزرنده کوردم • یاوزبیل اولدقده
ورق بنجه دفتر رایسه شوبیله لرزان اولمش الله تعالی یه حسن
ظنی کلور • اولدقده بنه دن خلاص اولور • وبعضی لر صراط اوزره
دوشرلر • بکا صلوات ویردوکی کلور • ایاقلری اوزره قالدوردی
وبرنی کوردم جنته وارماق استرقا بولری اوزرنلر کرمز لا اله الا
الله شهادتی کلور • جمیعی قابولری اچار جنته داخل اولور •
ودخی حضرت رسالتدن صلی الله علیه وسلم مژده ویردی بیور مشلر
منامده کوردم کانه جنتده یم • اوکمده برکسنه طور رظن
ایدرم که ابوبکر اوله • رضی الله عنه جبرئیل بنمله ایدیکا
صورم کیم دردیدی لر که بلال بن حمامه دردیدم که بومنزله
نه ایله کلدیکی • ایتدی لر دیاده برکسنه اشلمزدی الا ابدست
ایله وابدست المزدی الکه رکعت نمازله پس باشمی یوقاروقا
لدردم • جنتک اعلاسنه نظر ایلدم • مهاجرین وانصارك
فقیرلرینی کوردم • دیدم که یاجبرئیل غنی لری وخاتونلریکی
کورمزم • انلر قنده در لر ایتدی غنی لرهنوز حسابده در لر
خاتون لری التون ایله حریر الیقودی • اندن صکره جنت قاپوسنه
کلدم • عبدالرحمن بن عوفی کوردم • ایتدم یاعبدالرحمن نه درکه
سن کیچ قالمش سن ایتدی • اتام انام سکا فدا اولسون • حساب
ویرمك بنی الیقودی حتی ظن ایلدم که سکا اولا شمیم • باب

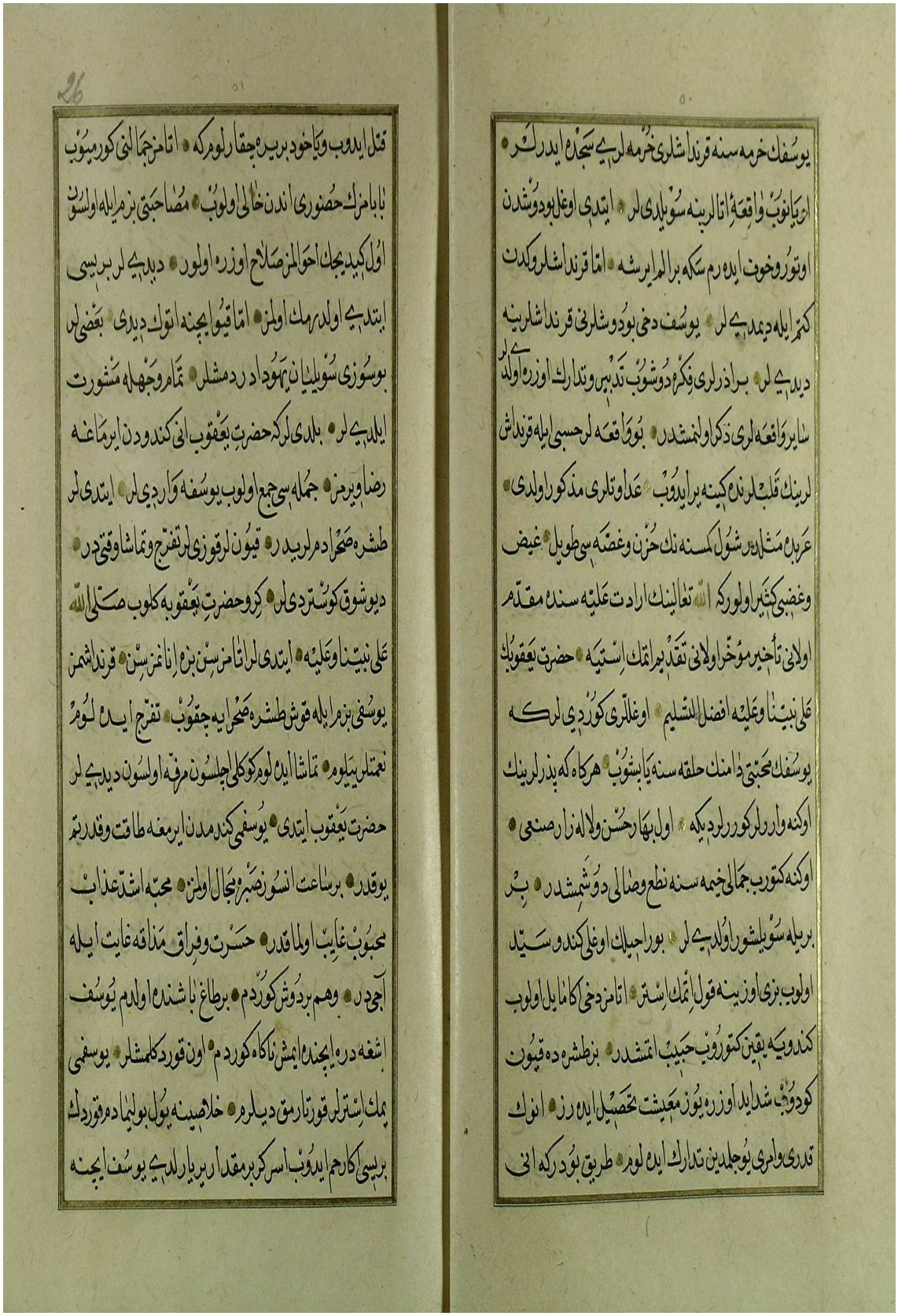
جنتدن چقدم میزان یرینه وارمدم • برکفه سنه اوتوردم • مجموع
امتم اول برکفه سنده اوتوردی • انلره راجح کلدم • اندن صکره
بنم یرمه ابوبکر کلدی • جمله امتم ایله کلدیکی لر اول راجح کلدیکی •
صکره عمر کلدیکی رضی الله عنه اولدخی جمله دن راجح کورندی •
میزان رفع اولدی • ابن عباس دن رضی الله عنهما نقل اولنور •
رسول الله صلی الله علیه وسلم بیوردی لرکه برکسنه دوشنده
بنی کورسه صحیح در شیطانك قدرتی یوقدرکه بنم صورتمه کیروب
برکشی نی دوشنده کوره • بنی دوشنده کورمز الا ایکی کسنه • یاابتر
اوله یافاجر برکور رسه اکا مشیر مفاجر کور رسه نذیر مر • سلمان
فارسی رضی الله عنه بیور رلرکه • دوشمده حضرت رسالت پناهی
صلی الله علیه وسلم کوردم • اوکلرنده برطبق ایله خرما وار •
ایتدم یارسول الله خرمادن عطا ایله بردانه خرما ویردیکی لر •
یدم چکردکنی المه قودم • دخی استدم برخرما دخی ویردی اوکدخی
چکردکنی الدم بردخی استدم ویردی لر • المده چکردك اوچ اولدی
اویخودن اویاندم خرمالرك حلاوتی هنوز اغزمده • واوچ چکردك
المده قالقوب حضرت فاطمه نك رضی الله عنها اولرینه کلدم که •
بوحکایتی سویلیم کوردم • حضرت علی کرم الله وجهه ورضی
الله عنه اوتور مشلر برطبق ایله خرما اوغللری حسن وحسین
رضی الله عنهما دخی بیله دیدم که • یا ابوالحسن خرمادن بکادخی

24b 24a



عطا ایدوب برخرما ویردی لر دخی استدم بردخی ویردی لر تکرار
استدم برخرما دخی ویردی لر دردنجی دفعه کرّ استدم علی حضرتلری
رضی الله عنه دیدی لر که منامده حضرت رسالت پناه اوچ دن
زیاده ویرسه لر بندانی ارتوق ویرورم دیرلر که ابتدا حضرت
رسالت پناه صلّی الله علیه وسلّم دخی کلمه دن اول دوشار کورر لردی
عمر شریفلری قرق بیاله ایرشوب تمام اولدی ناسدن عزلت
خالی برلره وار رلردی حکایت مشهوره در حرا مغاره سنده
ایدی لر احسن صورتده رایحهٔ طیبه ایله جبرئیل امین علیه
السّلام ظاهر اولدی یا محمّد الله تعالی سکا سلام ایدیور لر
که ثقلینه یعنی انس ایله جنه سنی رسول کوندردم انلری لا اله
الّا الله کلمه سنه دعوت ایله بن قرنداشك جبرائیلم سن محمّد
سن خاتم الانبیا اولدوك سندن صکره پیغامبر کلمز دیدی لر
مبارك ایا قلرینی یره اوردی لر چشمه ظاهر اولدی حضرت
رسالت پناهه صلّی الله علیه وسلّم ابدست الماق تعلیم ایدی لر
کندولر نماز طوروب امر اولندوغی اوزره اسلوب صلوتی
تمام کوسترردی لر اقرأ باسم ربك سوره کریمه سنی خرینه
دکن اوقدی لر رسول الله صلّی الله علیه وسلّم جبرائیله
اقتدا ایلدی لر جبرائیل علیه السّلام آسمانه عروج ایدوب
حضرت رسالت پناه صلّی الله علیه وسلّم مغاره دن چقدی لر

جمیعی اوغراد قلری طاشلر واغاجلر جمله السّلام علیك یا رسول
الله دیو جواب ویردی لر خدیجهٔ کبری یه کلدی لر رضی الله عنها
حق تعالینك رسالت ونبوت کرامت ایتدکلرنی خبر ویردی لر
خدیجه زیاده فرحان اولوب حتّی غشی دخی اولدی لر مبارك
یوزلرینه صو سپیدی لر افاقت بولوب ایمان کتوردی لر
نبوت ورسالتلرینه شهادت ایلدی لر دین اسلامی نشو نما
اول قبول ایدن انلردر رجالدن حضرت ابی بکر صدیق رضی الله
عنه جوانلردن حضرت ولایت منزلت امام علی کرّم الله وجهه
دیرلر که پیغامبر لردن صلوات الله علی نبینا وعلیهم اجمعین
اوچی دوشکور مشلردر ظاهر لرنده امتحان باطنلرنده امتنان در
اول ابراهیم الخلیل در علی نبینا وعلیه افضل التسلیم که قلب
شریفلری اوغللری اسحاقه علیه السّلام مائل اولدی دوشی
کوروب نوردیده سنی ذبح امر اولندی حکایتی مشهوردر
اکنجی رسول الله ایدی صلّی الله علیه وسلّم دوشنده کوردی لر که
مکهٔ مبارکه یه کلدی لر اصحاب کرامه خبر ویردی لر بدی یوز
صحابه ایله داخل اولوب صلح الدی لر قضیهٔ مشهوره در
اوچنجی حضرت یوسف ایدی صلّی الله علی نبینا وعلیه دیرلر که
اوچ دفعه دوشکوردی لر بر بسی اناری یانلرنده ایدی لر
کوردی لر قرنداشلری ایله اودون کسرلر وخرمه یاغلر ایدی



26b

قتل ایدوب ویاخود بریره چقارلوم که • اتا مزجمانی کورمیوب
یا بامزك حضوری اندن خالی اولوب • مصاحبتی بزمرایله اولسون
اول کیدیجك احوالمزی صلاح اوزره اولور • دیدیلر بربیسی
ایتدیلر اولدرمك اولمز • اما قیوایچنه اتوك دیدری • بعضی لر
یوسوزی سویلیانی یهود اردمشلر • تمام وجهله مشورت
ایلدیلر • بلدی لر که حضرت یعقوب انی کندودن ایرماغه
رضا ویرمز • جمله سی جمع اولوب یوسفه وارمدیلر • ایتدی لر
طشره صحرادمرلریدر • قیون لرقوزی لر تفرج وتماشا وقتی در •
دیوشوق کوسترمدیلر • کروحضرت یعقوبه کلوب صلی الله
علی نبینا وعلیه • ایتدی لر اتامز سن بزه اتامز سن • قرنداشمز
یوسفی بزمرایله قوشطشره صحرایه چقوب • تفرج ایدهلوم
نعمتلر یملوم • تماشا ایدهلوم کوکلی اچلسون مرفه اولسون دیدیلر
حضرت یعقوب ایتدی • یوسفمی کندمدن ایرمغه طاقت وقدرتم
یوقدر • برساعت انسوز صبرم مجال اولمز • محبه اشد عذاب
محبوب غایب اولمادقدر • حسرت وفراق مذاقه غایت ایله
آجیدر • وهم بردوش کوردم • برطاغ باشنده اولدم یوسف
اشغه دره ایچنده ایمش ناکاه کوردم • اون قورد کلمشلر • یوسفمی
بمك استرلر قورتارمق دیلرمی • خلاصینه یول بولیامدم قوردلك
بربیسی کارم ایدوب اسر کربرمقدار بریارلدیی یوسف ایچنه

26a

یوسفك خرمه سنه قرنداشلری خرمه لریی سحاره ایدرلر •
اریانوب واقعهٔ اتالرینه سویلدی لر • ایتدی اوغل بودوشدن
اوتورو خوف ایده رم سکا برالم ایرشه • اما قرنداشلر وکدن
کتمز ایله دیمدیی لر • یوسف دخی بودوشلرنی قرنداشلرینه
دیدیی لر • براذرلری فکرّه دوشوب تدبیر وتدارك اوزره اولدی لر
سایر واقعه لری ذکر اولنمشدر • بودواقعه لرحسبی ایله قرنداش
لرینك قلبلرنده کینه پرایدوب • عداوتلری مذکور اولدی •
عربده مشاجره شول کمسنه نك حزن وغصه سی طویل • غیض
وغضبی کثیر اولورکه الله تعالینك ارادت علیه سنده مقدم
اولانی تأخیر موخراولانی تقدیم ایلمك اسنیه • حضرت یعقوبك
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • اوغللری کوردیی لرکه
یوسفك محبتی دامنك حلقه سنه یاپشوب • هرکاه که پدرلرینك
اوکنه وارلرلر کورلردیکه • اول بهار حسن ولاله زار صنعی •
اوکنه کتوروب جمالی خیمه سنه نطع وصالی دوشمشدر • بر
برایله سویلشورلر اولدیی لر • بوراحیلك اوغلی کندوسیدی
اولوب بزی اوزینه قول ایتمك استر • اتامزدخی کاملایل اولوب
کندویه یقین کتوروب حبیب امتمشدر • بزطشره ده قیون
کودوب شدایدله اوزره یوز معیشت تحصیل ایده رز • انوك
قدری واعزی یوجلدین تدارك ایدهلوم • طریق بودرکه انی

کیروب اوج کیجه کرلندی • بن محزون اولدم • قورقارم طشره
چقیجاق غفلت ایده سز • انی قورده یدره سز دیدیلر •
سبحان الله نه حکمت غریبه در • قرنداشلری اول وقت قورد
آدم یدوکن بلمز لردیلر • حضرت یعقوبک سوزیله اولک
مکره کوکل ویروب کذبه ارتکاب ایدیلر • حضرت رسالت
پناه دن صلی الله علیه وسلم • حدیث شریف نقل ایدرلر
بیور مشلرکه ناسه بلنمیان سوزی تلقین ایلمك • انوك ایله
کذاب اولورلر • نته کیم حضرت یعقوب اولادنه انی تلقین
ایلدیلر • انلر قوردك احوالنی بلمز لردیلر • اول سوز ایله
طریق مکره سالك اولدیلر • قرنداشلری ایتدی لر • انی قورد
یرایسه بربلوك کسنه لر وزیان کار اولورز دیدیلر •
کرو یوسفه وارب تفرجه کتمکه شوقلر کوستردیلر • قرنداشلری
یوسف علیه السلام • بابالرینه کلدیلر لر اجازت ویرمکه
تملق لر ایلدیلر • پیره رقت عارض اولدی • ایتدی حبیبم
کتمك استرسك نوله یارین اولسون انلر ایله وار تفرج ایله
دیدیلر • قرنداشلری زیاده فرحناك اولدیلر • اول کیجه
سرور ایله یاتدیلر • صباح اولدی حضرت یعقوب علی نبینا
وعلیه افضل التسلیم • یوسفه تازه قمیص کیدوروب • باشنه
عمامه سن قویوب • بوینه دستمال طاقدی برکوجك ظرفه

سود طولدوروب • برمقدار خرما وطعام احضار ایلدی • ومشربه
ایله صویرا قیوب • قرنداشلری برابر حفظ ایده رزدیدکلرینه
اعتماد ایلدیلر • اوغلارینه ایتدی بنم یوسفه محبتمی بلورسز •
برساعت اندن ایرو اولمغه طاقتم یوقدر • عیشم مکدر اولور
اجقدوغی وقت طعام ویرك تشنه اولیجاق صوجوغر ویرك
یورلدوغی زمانده کوتورك احوالنده اهمال ومساهله ایتمك •
کوزلرومك نوریدر بکا تیز جك کتورك دیو انواع تضرع ایلدی •
الدی لر کندی لرحضرت یعقوب بریوکسك یره چقوب
نظر ایدردیلر • اول کوزرایکن کوتوردیلر • همان اکه
کورغز اولدی نظر لری منقطع اولدیلر کوتورن قرنداشلری اوموزندن
اتدی یره اوردیلر • آز فالدی که بدن شریفلرینه ضرر ایرشه
ایتدی قرنداشم نیچون بویله ایتدك • سایر برادرلرینه
جاغروب مدد استدی جمله سی یوزدوندروب جفا لر
ایلدیلر • یوسفی قویوب کیدوب عقبلرنجه سکردیلر
یتشمزدی • اصلا التفات ایتمیوب باقمدیلر کون اسی اولوب
حرارت شمس مزاجنه تاثیر ایدوب • صوصادیلر قرنداشلرینه
رویله خطاب ایدوب • عطش بنی اخته یه الله تعالی ایچون
بکا رحم ایدوك • صوجوغر ویرك دیدیلر • بابا سی ویردوکی سوزی
وصویی بیانه صاچوب • ایتدی لرای یالان دوشلر کوروب •

شمس وقمر وکواکب بکا سجده اتدیلر دیردك شمدیه سکا
کلسون لر صوویرسونلر وطعام یدرسونلر دیدی لر • یوسف
علیه السلام بلدی که • اول دوشی لر ایچون حقده وحسد
ایدرلر مش کلوب ایا قلرینه دوشدیلر • اللرینی اوپوب اتکلرینه
یا پشوب ایتدیلر قرنداشجغلرم • بکا رحم ایلك کوچك یاشلو لغمه
نظر ایدوك • اتامك وصیت لرنی یاد ایدوك • انوك حرمتنی
ضایع ایلمك • دیدیلر انلر ایتدی عمرك بوکوندر • اتامك آخر
اولدی یوسف ایشدوب • ایتدیلر الله تعالی حقیچون مادام که
حیاتده اولم قولکوز اولوب • بوالدوکوکوز جور وجفالی یاپامه
دیمز مدیو ویل دن مدد استدی • سن خالم اوغلی سن بنی
سکا اصمر لدی لر اتامك سوزنی اونتمه بنم مذتمه شفقت
ایله • دیدیلر اولدی کلوب مبارك یوزلرینه برطبانچه
اوروب • یقلدی غشی اولدیلر سنوکله بنم اورتامزده قرابت
یوقدر • دیدیلر یهودانك اتکنه دوشوب ایتدیلر سن بویك
قرنداشمسن • شفقت لوسن باشمه نه لر کلدی کوررسن
بنی اولدرسه لر قانمی لاجاق سن ایدوك دیوزاروزار اغلدی
یهودا رحم ایدوب اوزرینه دوشدی • ایتدی الله
حقیچون مادام که حیاتده یم • سکا ضرر ایرشدرمزم دیدی
دونوب قرنداشلرینه خطاب ایتدی • ای برادرلر بلورسز که

قان دوکمك الله تعالی یانندن بیوك خطا وکناه عظیم در • توك
بوکوچکی اتاسنه ایلتلو مردیدیلر • اکا ایتدی لر سن دیلرسن
که اتامز یانندن خوشکشی اولاسن • بزم ایله اتفاق اتمز ایسك
سنی دخی اولدورورز دیدیلر • ایتدی ای قرنداشلر چونکه
یوسفه قیرسن • باری بوندن برقیو وارکه • اکا برغلومز ایچی
طولو یلان لر عقر یلردن انلر اولدرسونلر بزقانلو اولیالم
یا بودرکه یوجلیار کلوب قیودن چقاروب الوب کیده لر •
قورتلورسز اتامزه نه محتاج اولور • مرادی اوزره اولورسز
دیدیلر • جمله سی بوقوله قابل اولدیلر • منزل یعقوبه
اوج فرسنك یرده برچاه عظیم وار ایدی • قرکلوق دیکورنمز
شور صویلی وار ایدی • شام بن نوح قازمشدی اکا ایلتدیلر
قیویه صارقمغه ایپ بولدیلر • یوسفك کوکلکنی چقاردیلر
ایتدی ای قرنداشلرم بیراهم چقارمك • صاغ اولورسه
ستر یوش • اولورو فات ایدرسم کفنمدر دیدی • التفات
اتمدیلر چقاروب عریان • قیوینك قوغاسی ایچنه قودیلر •
اشغه صارقدیلر بری کلدی که ابی بچاق ایله کسوب اشغه
دوشوره الله تعالی جبرائیله امر اتدیکه • یوسف قیوینك دبنه
دوشیدین ایرشه فرمان الهی برله حضرت جبرئیل ایرشوب •
قیوینك دبنده برطاش وار ایدی • صحیح وسالم اولطاشك اوزرینه

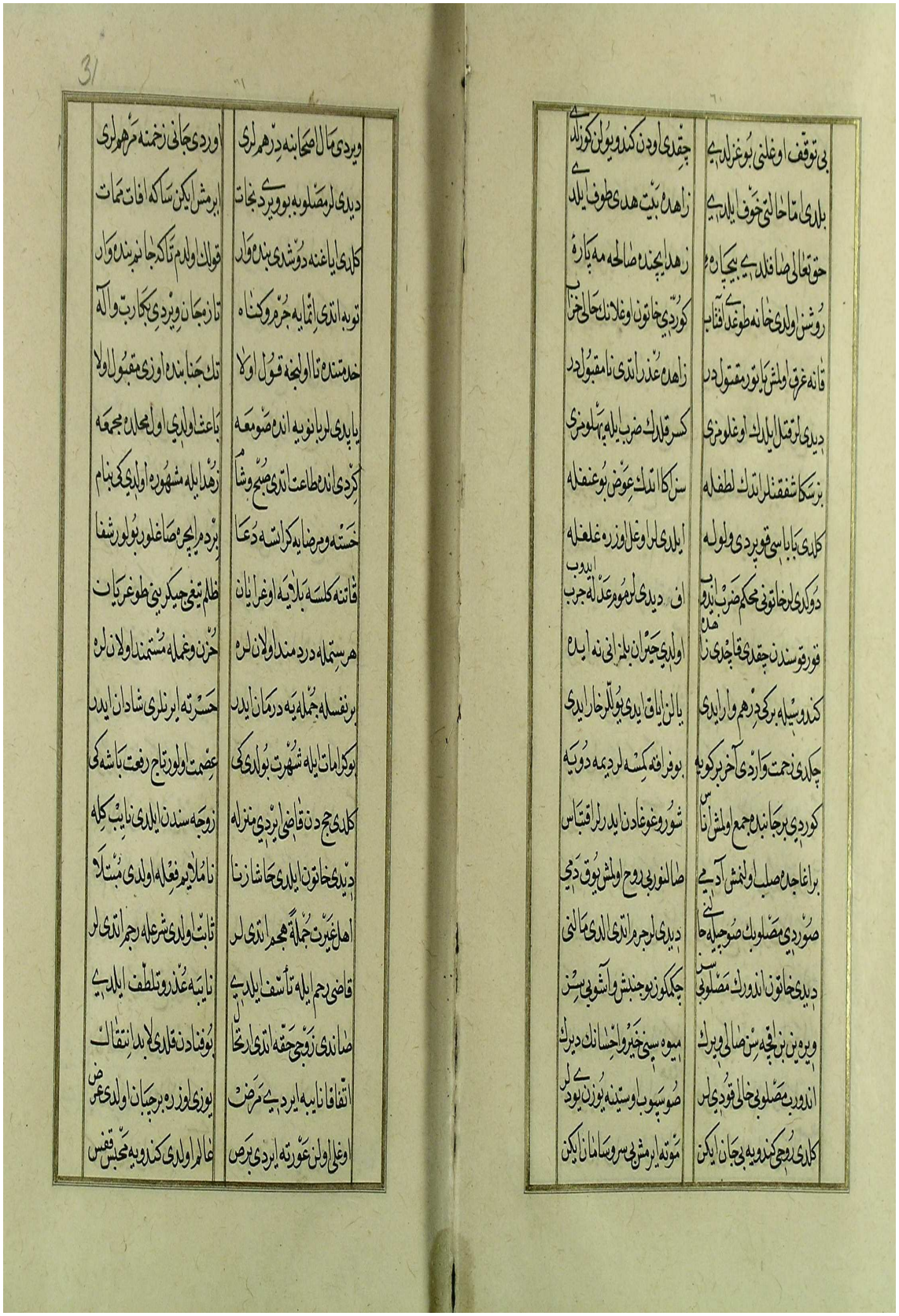
قودیلر وجود شریفنه انوار شیوب نعمت شامله حق ایله
عز وجل مسرور وغانم اولدیلر زهی مرتبهٔ بلند وعز وجاه
ارجمند یوسف صدیق حقنده که قرنداشلری حقد وحسد
ایله سبیل ظلم وعدوانه سالك اولدیلر لر رؤف وشفیق
اتالرینك فرزند صدیق حقنده محبت ضلال مبین دیدیلر
محبت خاص ارباب حسد یا نتیجه غیر مباح ایسه یعقوب سعادت
منسوب قاتنده عین رشاد وصلاح ایدیلر اخوان یوسف
تعب وعناکورنوردی یعقوب نبی یه صلوات الله علی نبینا
وعلیه راحت وغنا ایدیلر دیرلرکه اول چاهك درکالکی
یوزطقسان ارشون ایدی وصویی تلخ ایدیلر یوسف صدیقك
قدم همایونی ایله صویی طاتلو وایچروسی قوکلق ایدی تمام روشن
اولدی حضرت صدیق برهنه وعریان ایدیلر اما حضرت
یعقوب علیه السلام انلری یرامز کوزدن صاقتوب
قوللرینه بازوبند بغلامشدیلر اول تعویذ ایجنده حضرت
ابراهیمك علی نبینا وعلیه افضل التسلیم پیراهنی واریدیلر
اول کونده که حضرت ابراهیمی برهنه ایدوب آتشه اتمشلر ایدی
جبرائیل علیه السلام جنتدن کتوروب ابراهیمه کیدرمشدی
اول پیراهن ابراهیم دن اسحاقه اسحاقدن حضرت یعقوبه
دکمشدیلر چاهده حضرت جبرائیل اول تعویذی بازوللرندن

الوب چزدی ایچروسندن پیراهن ابراهیمی چقاروب حضرت
یوسفه کیدردیلر دیرلرکه جنتدن برایوادمی کتوروب
اکل ایلدیی ودخی دیرلرکه حضرت رب العزة جل جلاله برملك
کوندردیلر اسمنه ملك النور دیرلردیلر حضرت ابراهیمه
علیه الصلوة والسلام آتش ایچنده انیس اولوب بطن حوتده
حضرت یونسه دخی مونس اولمشدیلر قعر چاهده کلوب
حضرت صدیقه ایله جلیس اولدیلر مصنف کامل علیه الرحمه
بو مجلس اخرنده جور اخوانه متعلق برحکایت کتورمشلر اول
قصهٔ لطیفه که سراسر مثر حصه در حلیهٔ نظم ایله محلی قلندیلر

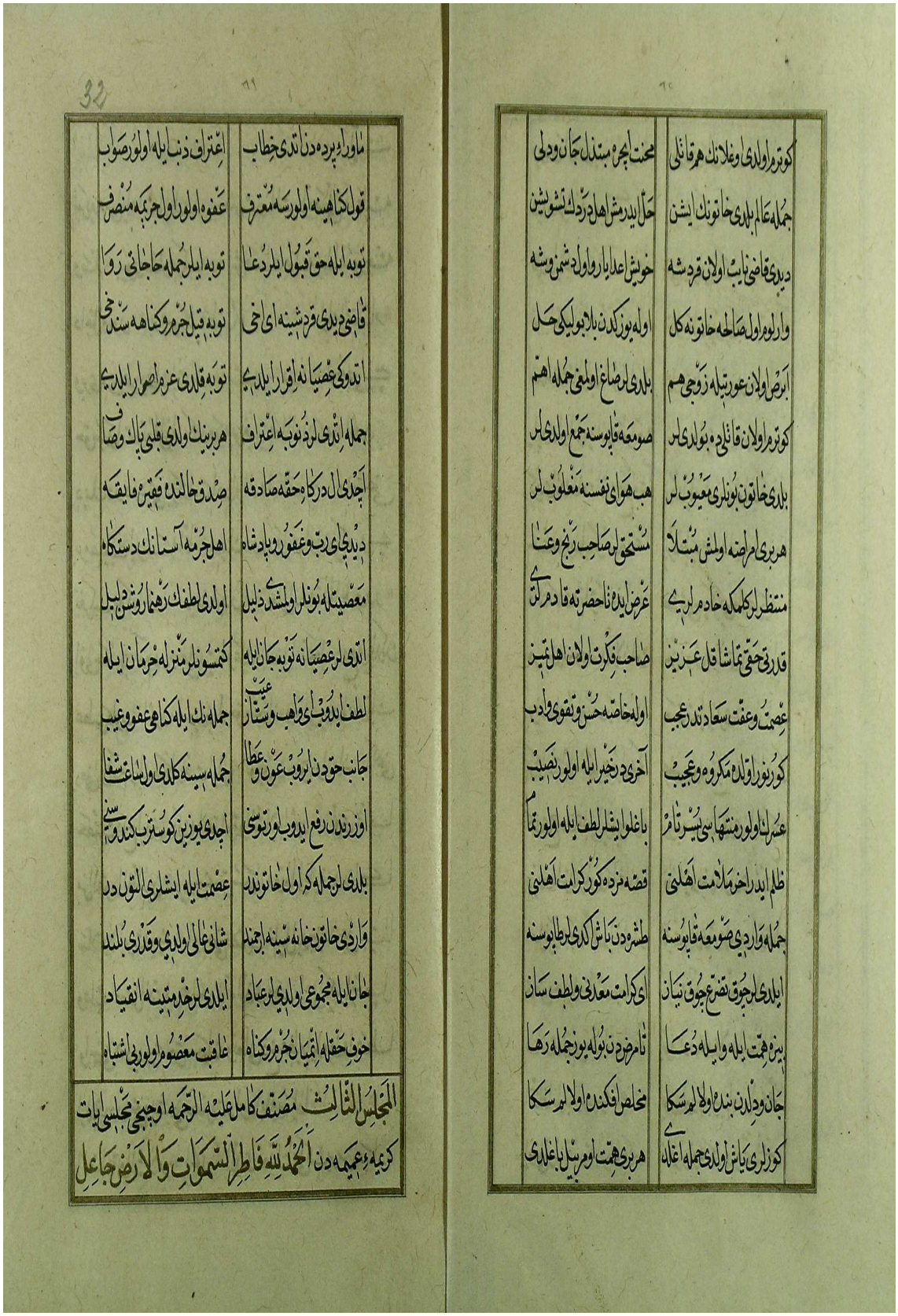
عاقل ایسك هرایشك کوزتصوکن ابتدادن خوریاتمه کورا وکن
غفلت اتمه هرایشك صوکینه باق کورمدوکك برلره یاصمه ایاق
یورك اوزره یقلورسن ناکهان کسه یه قیرنوفا بلکه رجهان
غفلت ایله نخوسینه اویان آدمی حسرت وحزن وندم درهردمی
هرایشکده عقلی سن همراه قیل بی خبر اتمه اوزك اکاه قیل
دایما کورحقی حاضر اوستوکه جمله افعالکه ناظر اوستوکه
ایلك ایله هرکسه اتمه زیان بوله سن سندن یرامزدن امان
طوغری اول اوق کبی کریدن صاقن کچروالان مفسده اولمه یقین
هرنه ایش تسك کورا ول ایشکه احتراز ایت قاتمه قانی یاشکه
بوحکایتدن اولور معلوم حال استماع ایت بولده درحسن مقال



30b 30a



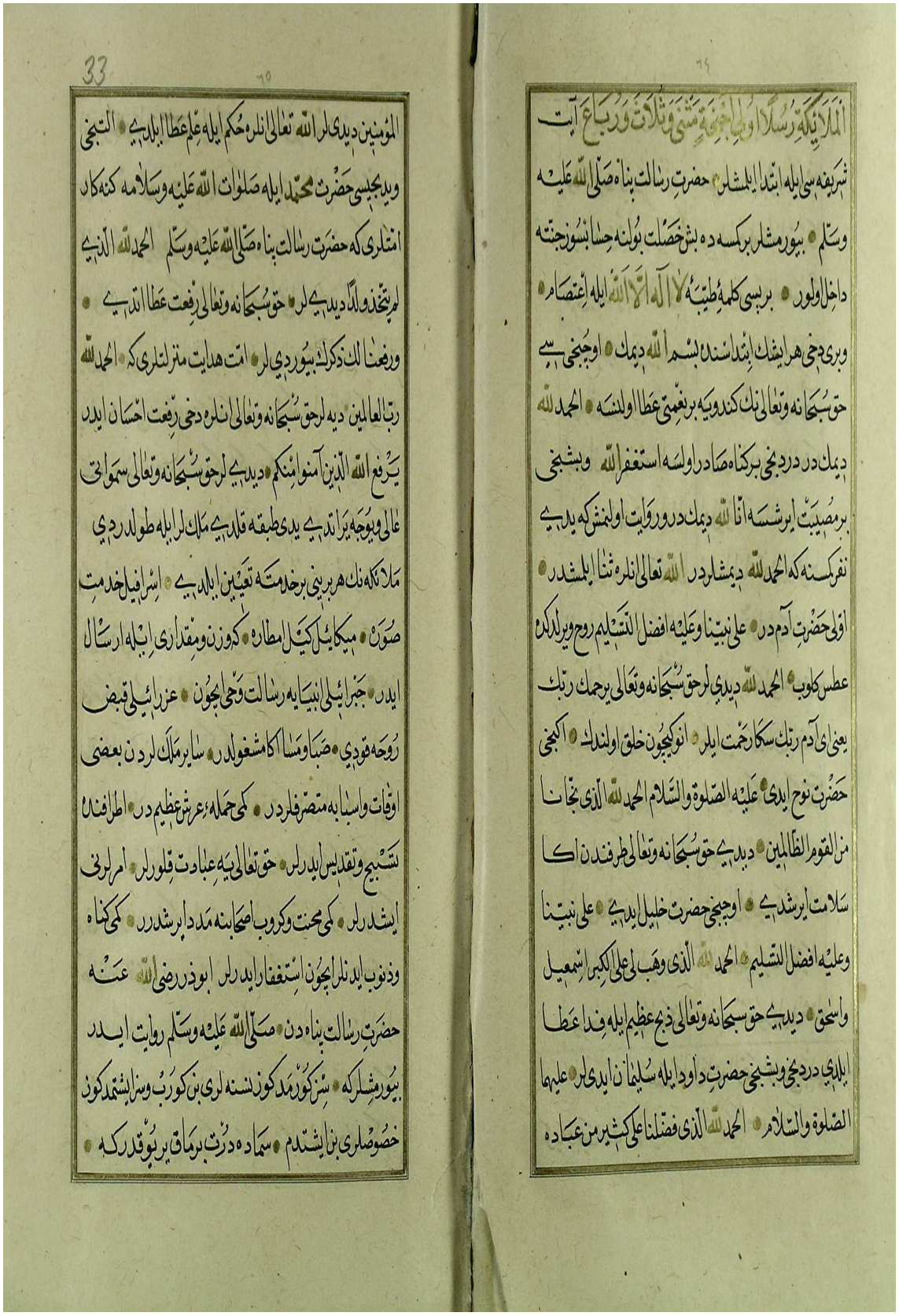
31b 31a



کوترم اولدی اوغلانک هر قاتلی — محنت ایچره مستذل جان ودلی
جمله عالم بلدی خاتونک ایشن — حل ایدر مشکل اهل دردک تشویشن
دیدی قاضی نایب اولدن قردشه — خویش اعدا یار واولاد دشمن اوشه
وار اوم اول صاحبه خاتونه کل — اوله یوزکدن بالا بولیکی حل
ابرص اولان عورتیله زوجی هم — بلدی ارضاغ اولمغی جمله اهم
کوترم اولان قاتلی ده بولدی لر — صومعه قاپوسنه جمع اولدی لر
بلدی خاتون بونلری معیوب لر — هب هوای نفسنه مغلوب لر
هر بری امراضنه اولش مبتلا — مستحق لر صاحب رنج وعنا
منتظر لر کلمکه خادم لریے — عرض ایدرلر حاضرته قادم لری
قدر تی حقی تماشا قل عزیز — صاحب فکرت اولان اهل تمیز
عصمت وعفت سعادتدر عجب — اوله خاصه حسن وتقوی ادب
کور نور اولدم مکروه وعجیب — آخری در خیر ایله اولور نصیب
عسر لک اولور منتها یسر تام — باغلو ایشلر لطف ایله اولور تمام
ظلم ایدر اخر ملامت اهلنی — قصه مزده کور کرامت اهلنی
جمله وارد یے صومعه قاپوسنه — طشره دن باش کدی لر طاپوسنه
ایلدی لر حوق نصرعجوق نیسان — ای کرامت معدنی ولطف ساز
بیزه همت ایله وایله دعا — تا مرض دن بوله بوز جمله رها
جان ودلدن بنده اولالم رسکا — مخلص فکندن اولالم رسکا
کوزلری یاش اولدی جمله اغلدی — هر بری همت اومریل باغلدی

ماورا پرده دن ائدی خطاب — اعتراف ذنب ایله اولور صواب
قولکا هیئه اولورسه معترف — عفوه اولورلر جریمه منصرف
توبه ایله حق قبول ایلر دعا — توبه ایلر جمله حاجاتی روا
قاضی دیدی قردشینه ای اخی — توبه قیل جرم وگناهه سندخی
ائدوکی عصیانه اقرار ایلدیے — توبه قلدی عزم اصرار ایلدیے
جمله ائدی لر ذنوبه اعتراف — هر بریک اولدی قلبی پاک وصاف
اجری ال درکاه حقه صادقه — صدق حالندن فقیر فایقه
دیدیلر ای رب وغفور وپادشاه — اهل جرمه آستانک دستگاه
معصیتله بونلر اولمشدی ذلیل — اولدی لطفک رهنمار وتسن دلیل
ائدی لر عصیانه توبه جانب ایله — کتمسون لر منزله حرمان ایله
لطف ایدوب ای واهب وستار عیب — جمله ذنب ایله کناهی عفو وغیب
جانب حقدن ایروب عون وعطا — جمله سینه کدری اولدی شفا
اوزرندن رفع ایدوب اولور توسنی — اجدی یوزین کوسترب کندوسینی
بلدی لر جمله که اول خاتوندن — عصمت ایله ایشلری التون دن
وارد ی خاتون خانه سینه اجنه — شانی عالی اولدیے وقدری بلند
جان ایله مجموعی اولدیے لر عباد — ایلدی لر خدمتیه انقیاد
خوف حقله اتمیان جرم وگناه — عاقبت معصوم اولور بی اشتباه

المجلس الثالث مصنف کامل علیه الرحمه اوچنجی مجلسی ایات
کریمه ومیمه دن الحمد لله فاطر السموات والارض جاعل



الملائكة رسلا اولي اجنحة مثنى وثلاث ورباع آيت
شريفه سي ايله ابتدا ايلمشلر • حضرت رسالت پناه صلى الله عليه
وسلم • بيور مشلر برکسه ده بش خصلت بولنه حسابسز جنته
داخل اولور • برسي کلمهٔ طيبهٔ لا اله الا الله ايله اعتصام •
وبري دخي هر ايشك ابتدا سنده بسم الله ديمك • اوچنجي سي
حق سبحانه وتعالى نك کندويه برنعمتي عطا اولنسه • الحمد لله
ديمك در دردنجي برکناه صادر اولسه استغفر الله وبشنجي
برمصيبت ايرشسه انا لله ديمك در وروايت اولنمش که يديسي
نفر کسنه که الحمد لله ديمشلر در الله تعالى انلره ثنا ايلمشدر •
اولي حضرت آدم در • على نبينا وعليه افضل التسليم روح ويرلدکده
عطس کلوب • الحمد لله ديدي لرحق سبحانه وتعالى يرحمك ربك
يعني اى آدم ربك سکا رحمت ايلر • انوکيجون خلق اولندك • اکنجي
حضرت نوح ايدي • عليه الصلوة والسلام الحمد لله الذي نجانا
من القوم الظالمين • ديديي حق سبحانه وتعالى طرفندن اکا
سلامت ايرشديي • اوچنجي حضرت خليل ايديي • على نبينا
وعليه افضل التسليم • الحمد لله الذي وهب لي على الكبر اسمعيل
واسحق • ديديي حق سبحانه وتعالى ذبح عظيم ايله فداء عطا
ايلديي دردنجي وبشنجي حضرت داود ايله سليمان ايديلر • عليهما
الصلوة والسلام • الحمد لله الذي فضلنا على كثير من عباده

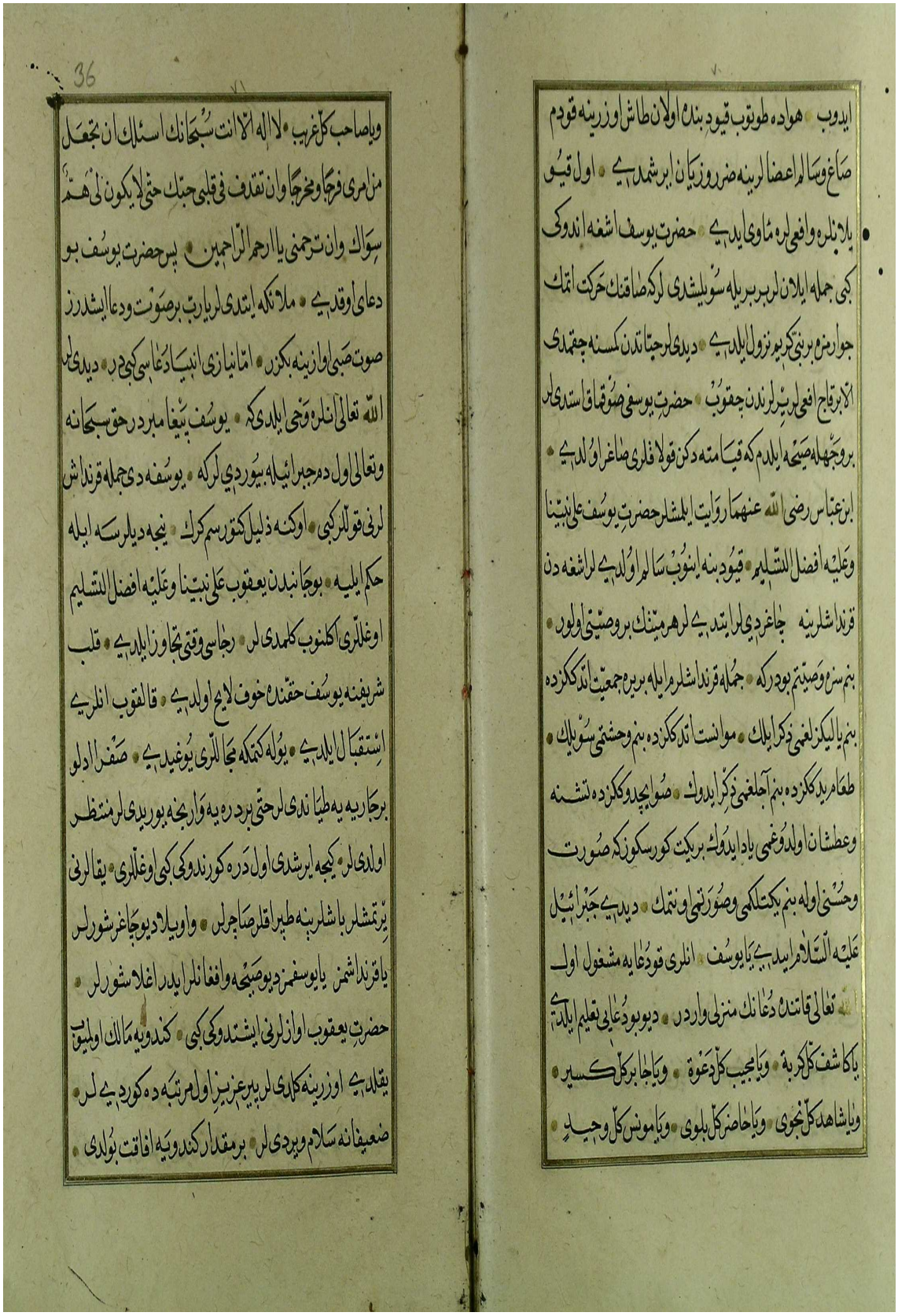
المؤمنين ديدي لر الله تعالى انلره حکم ايله علم عطا ايلديي • النجي
ويدنجيسي حضرت محمد ايله صلوات الله عليه وسلامه کنه کاد
امتلري که حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم الحمد لله الذي
لم يتخذ ولدا ديديي لر • حق سبحانه وتعالى رفعت عطا ايلديي •
ورفعنا لك ذكرك بيور ديي لر • امت هدايت مترلتلري که • الحمد لله
رب العالمين ديه لرحق سبحانه وتعالى انلره دخي رفعت احسان ايدر
يرفع الله الذين آمنوا منكم ديديي لرحق سبحانه وتعالى سموات
عالى ويوجه يراتديي يدي طبقه قلديي ملك لر ايله طولدرديي
ملائكه نك هر بريني برخدمته تعيين ايلديي • اسرافيل خدمت
صور • ميكائيل کيكال امطار • کوزن ومقداري ايله ارسال
ايدر • جبرائيل انبيايه رسالت وحي ايجون • عزرائيل قبض
روحه قويديي • صباح ومسا اکا مشغول در • سايرملك لردن بعضي
اوقات واسبابه متصرف در • کي حمله عرش عظيم در • اطرافنده
تسبيح وتقديس ايدرلر • حق تعالى يه عبادت قلورلر • امر لرني
ايشدرلر • کي محنت وکروب اصحابنه مدد ايرشدرر • کي کناه
وذنوب ايدنلر ايجون استغفار ايدرلر ابوذر رضي الله عنه
حضرت رسالت پناه دن صلى الله عليه وسلم روايت ايدر
بيور مشلر که • سز کور مدکوز نسنه لري بن کورم وسز ايشتمدکوز
خصوصلري بن ايشتدم • سماده درت برماق يري قدر کبه •

اندہ برملك باشنی اشغه ایدوب الله تعالی یه سجده امیه • جابر
بن عبد الله رضی الله عنه • دیمشلرکه حضرت رسالت پناه • صلی الله
علیه وسلم • بیوردی لرکه عرش کوتورن ملکلردن بر ملکوك
احوالندن خبر ویرمکه مأذون اولدم قولاغی ایله بوینی اراسی یدی
یوز یللق یولدر • عایشهٔ صدیقه رضی الله عنها • حضرت رسالت
پناه دن صلی الله علیه وسلم صوردیی لرکه • احد غزاسی کونده
عارض اولان حالتدن اشد برکون کورد کوزمی • بیوردی لرکه
عقبه ده عبد یالیل بن عبد کلاله نفسمی عرض ایدم • جواب ویرمدی
یوزم اوزره غمکین ایدم • باشمی قالدردم کوردم • برمقدار سحاب
بنی اورمش سحاب ایچنده جبرائیل طورر • دیدیکه الله تعالی
قومکك سوزلرینی ایشتدیی • سکا قصدلرینی کوردیی • بنی
طاغلر اوزرینه قودوغی ملکه کوندردیی • نه امر ایدرسك
ونه دیلرسك یرینه قویه دیدی اول وقت ملك جبال بکا دیدی که
یا محمد الله تعالی قومك کلامنی ایشتدی سکا ایدکلرینی کوردیی
بنی سکا کوندردیی که امرك نه در دیلرسك قومك اوزرلرینه ایکی
طاغلری اقترایم • دیدیی بن دیدم که یوق امیدم بودرکه •
انلرك اصلابندن اولاد حاصل اولاکه الله تعالی یه عبادت ایلیه لر
شرك کتورمیه لر • حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
برکون ملك الوحیه دیمشلرکه یا جبرائیل سماده اولان صورتکی

کورمك دیلرم نه یرده کورمك ایستر سن دیمشلر • بیوردمشلرکه
ابطح ده اندہ وسعت یوقدر • مکرعرفاتده برمقدار کورنسم اولور
دیمشلر • حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • موقفه
وارلرکه حضرت جبرائیل جبال عرفاتدن هیبت وعظمت ایله
ظاهر اولور • مشرق ایله مغرب اراسی مالامال اولوب باشلری
سماده • ایاقلری یرده حضرت رسالت پناهه صلی الله علیه وسلم
کوردکلری کبی بی اختیار دهشت کلور • حضرت جبرائیل کرو
کلدوکی شکله • کیروب سرور کائناتی صلی الله علیه وسلم صدرنه
چکوب • ایتدی یا محمد خوف ایلمه قوندرشك جبرائیلم • ایتدی لر
سماده سنوك خلقتکه بکزر • ملك وارمیدر ایتدی یا محمد اسرافیلی
کوریدوکوز • باشی عرش التده ایاقلری یدنجی قاتده • یرده در
عرش اعظم باشی اوزرنده • لوح محفوظ ایکی کوزلری اراسنده • در
کاه کاه الله تعالینك قورقوسندن تکی لور • برکوچك سرچه دکلم
اولور عرشی کوترمز الا الله تعالینك قدرتی • ابوبکر هذلی دن
مروی در حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • جبرائیلی اصل
صورتنده ایکی دفعه کورمشلردر • مبارك النلری اجوق صاچلری
معقد کویا مرجان در • ایکی یاشل قناتلری ایاقلری دخی یاشل در •
لونلری قاریکی در بخوایله مزین در • عایشهٔ صدیقه دن رضی
الله عنها مروی در برکون کروحضرت رسالت پناه صلی الله علیه

وسلم جبرائیله • دیدی لرکه اصل صورتك ایله کورمکه شوقم وارردی
دمشلرکه فلان کیمه بقیع غرقدده کورك • اول کیمه اندهٔ حاضر
اولمشلر • حضرت جبرائیل کلوب برقنادنی یرپوزنی
قاپلیوب سماده کورنور یرقالمامش • عبد الله ابن مسعود دن
رضی الله عنه قرآن عظیمده ولقد رآه نزلة اخری آیت شریفی
صورمشلر • دمشلرکه حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
دیدی لرکه • سدرة المنتهی یانندهٔ جبرائیلی کوردم • التی یوز
قناتلری واریدی یوکلرنده انجولر ویاقوتلر صالنوردی مشاخدن
بریسنه صورمشلر الله تعالینك عظمتندن خبر ویرك
ایتمش که حق تعالینك جبرائیل آدلو برقولی واردر • التی یوز
قنات صاحبی در • اکرامر ایدرسه جمله یرلری قنادینك برپوکی
اوزرینه کوتورر • روایت اولنور الله تعالی قوم لوطی هلاك
ایتملو اولدقده انلرك التی عدد شهرلری واریدی • هر شهرده
یوزبیك بهادر آدم لری واریدی • حضرت حق عزّ وجلّ
جبرائیله امر ایلدی • اول التی شهری ارضدن چاق اشغه سندن
اصلیوکوکی ایله قالدوروب سحرقتی ایدیه شولد کلوقریب چقاردکده
سماء دنیانك ملکلری دوه لری وحمارلری • وخروسلری
چاغرد وغنی ایشدرلردی اولرنده اولان جناقلرندن برجناق
اقترلدی وصویله طولو اولان بردا قلرندن برپی دوشمدی •

امر حق ایله یوقاروسنی اشغه دوندردی • کوك یوزندن زمینه
پرتاب ایلدیی • یرالتنده اولان طاشلر عاصی لری اوربّ قتل
وهلاك ایدردیی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
برکون جبرائیل امینه صورمشدی لرکه • یاجبرائیل بودکلوقوت
وعظمت ایله هیچ سکایورماق کلدیمی • ایتدی یامحمد اوح دفعه
غایت ایله زحمت چکدم • اول زمانده که حضرت ابراهیمی یاره اتدیلر
اول دمده الله تعالی وحی اتدیکه خلیلمه ابرش • عزم وجلالم
حقیچون شویله کبر ایرشیه سن انی یاقه اسمکی دیوان ملائکه دن
محو ایدرم دیدیی لر • عجباه ایله نزول نار ایله هوا اورتاسنده
ایکن ایرشدم • ایتدم که یاابراهیم حاجتك وارمیدر • ایتدیی
ساکه محتاج دکلم علمه حالی یغنی عن سوالی حسبی الله نعم الوکیل
دیدیی انکیمی حضرت ابراهیم اوغلنی قربان اتمك امر اولندقده
حضرت ابراهیمك یاقاق اندن اوغلنی یاتوربّ چاقدوغنی اشتده
کروحی ایلدیی لرکه عزّم حقیچون یاقاق بوغزینی کسمدین
ابرشمز سك دیوان ملائکه دن اسمکی محو ایدرم •
اول دمده سرعت ایله نزول ایدوب مبارك الله اولان
سکینه • یوزنی دوندردم اوغلنه فدا ایلدم • اوچنجی
اولچیزده حضرت یوسفی چاهه اتدیی لر کروسف چاه دینه
وارمادین ایرش دیوسیوردیی لر • اول وقت دخی عجباه ایله نزول

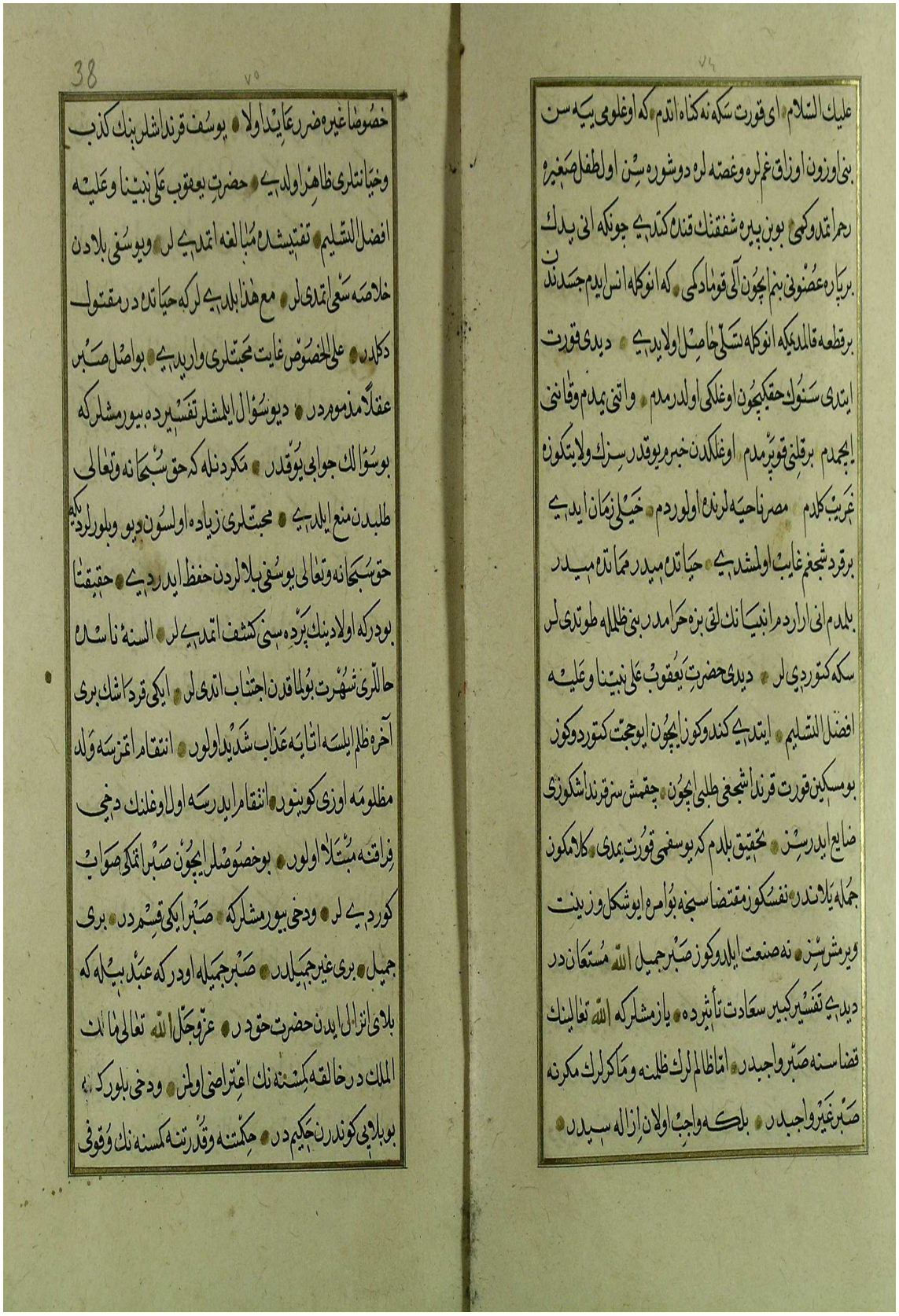


ایدوب • هواده طوتوب قیود بنده اولان طاش اوزرینه قودم
صاغ وسالم اعضالرینه ضرر وزیان ایرشمدیی • اول قیو
یلانیلره وافعی لره ماوی ایدیی • حضرت یوسف اشغه اندوکی
کبی جمله ایلان لر بر بر یله سویلشدی لر که صاقنك حرکت اتمك
جوارنده برنجی کریو نزول ایلدیی • دیدی لر حیاتدن کسنه جقمدی
الابرقاچ افعی لر یرلرندن چقوب • حضرت یوسف صوقماق استدی لر
بروجهله صیحه ایلدم که قیامته دکن قولاقلری صاغر اولدیی •
ابن عباس رضی الله عنهما روایت ایلمشلر حضرت یوسف علی نبینا
وعلیه افضل التسلیم • قیودبنه ایتوب سالم اولدیی لر اشغه دن
قوندا شلرینه • چاغردی لر ایتدیی لر هرمینك بروصیتی اولور •
بنم سزه وصیتم بودر که • جمله قوندا شلرم ایله بریره جمعیت اتدکلرده
بنم یاد لیکزلغمی ذکر ایلمك • موانست اتدکلرده بنم وحشتمی سویلمك •
طعام یدکلرده بنم آجلغمی ذکر ایدوك • صوایچدوکلرده تشنه
وعطشان اولدوغمی یاد ایدوك • بریکت کورسکوز که صورت
وحسنی اوله بنم یکتلکمی وصورتمی اونتمك • دیدیی جبرائیل
علیه السلام ایدیی یا یوسف • انلری قودغایه مشغول اول
تعالی قاتنده دعانك منزلی واردر • دیو بودعایی تعلیم ایلدیی
یاکاشف کل کربة • ویاسامع کل دعوة • ویاجابر کل کسیر •
ویاشاهد کل نجوی • ویاحاضر کل بلوی • ویاانیس کل وحید •

ویاصاحب کل غریب • لا اله الا انت سبحانك انی کنت من الظالمین
اسئلك ان تجعل
من امری فرجا ومخرجا وان تقذف فی قلبی حبك حتی لا یکون لی هم
سواك وان ترحمنی یا ارحم الراحمین • پس حضرت یوسف بو
دعای اوقدیی • ملائکه ایتدی لر یارب برصوت ودعا ایشدرز
صوت صبی اوازینه بکزر • امانیازی انبیا دعاسی کبی در • دیدی لر
الله تعالی انلره وحی ایلدی که • یوسف بیغامبر در حق سبحانه
وتعالی اول دعه جبرائیله بیوردی لرکه • یوسفه دی جمله قوندا شلرینی
قوللرکبی • اوکنه ذلیل کتورسم کرك • بنجه دیلرسه ایله
حکم ایلیه • بوجا نبدن یعقوب علی نبینا وعلیه افضل التسلیم
اوغللری اکلنوب کلمدی لر • رجاسی وقتی تجاوز ایلدیی • قلب
شریفنه یوسف حقندن خوف لایح اولدیی • قالقوب انلریی
استقبال ایلدیی • یوله کتمکه مجال ویرمیدیی • صفرا دلو
برجاریه یه طیاندی لر حتی بردره یه وارنجه یوریدی لر منتظر
اولدی لر • کیجه ایرشدی اول دره کورندوکی کبی اوغللری • یقالرینی
یرتمشلر باشلرینه طپراقلر صاچرلر • واویلادیو چاغرشورلر
یاقرنداشمز یایوسفمز دیو صیحه وافغانلر ایدراغلاشورلر •
حضرت یعقوب اوازلرینی ایشتدوکی کبی • کندویه مالك اولمیوب
یقلدیی • اوزرینه کلدی لر پیرعزیز اولمرتبه ده کوردیی لر •
ضعیفانه سلام ویردی لر • برمقدار کندویه افاقت بولدی •

ایتدی اوغلم نه حالدر • زیاده فریاد کوزلرم
نوری اراکوزده کورمزمیجه اولدیی • ایتدی لر یا اتامز بزایلرو
کیدوب یوسفی اسباب ایله قاندره قومش ایدوك • ناکاه قورد کلوب
یوسفی یمش • سوزمزکرچك اولورسه دخی بزه اتامز سزدیدی لر
حضرت یعقوب کلامز لرنی ایشتدوکی کبی • کندوی یره اوروب
بیقلدی غشی اولدی یوزینه صوسپدی لر • چاغری کوردی لر
جواب ویرمدیی • یهود الی ایله نفسی یوقلدیی اثر ظاهر
اولدیی • ایتدی واویلا بزه کدرندا شمزی ضایع ایدوك
واتامزی قتل اتدوك دیدی • اول کیجه کندویه کلدی تا سحر
ایرشدی • مبارك باشلرنی اوغلی روبیلك کوکسنه قویوب
طیانمشلردی بریاره افاقت بولدیی لر ایتدی لر • یاروبیل یوسفه
سنی خلیفه اتمدمی سنوکله عهدم بیجه اولدیی • روبیل ایتدی
یا اتا بر مقدار اغلامه محل ایت خبر مزی آل تحقیق بوکه یوسفی
اسباب یه بکی قویوب • ایلروده ایدوك قورت یمش دیوجك •
یعقوب نبی علیه الصلوة والسلام ایتدیی اول قورد اعضاسندن
برعضوی قوماشمش که آنی باکه کتوریدکوزکوره ایدم • رایحه سنی
قوقه ایدم ایتدی لر اشته قمیص قانه بولاشمشدر • دیو یالان
قان سورمش قمیصی اوکنه کتوردی لر • پیراهنی الدی کوردیی
بوتوندر • یرتلمش یری یوق وقمیصی قوقولدیی • یوسفك رایحه سی

دکل ایتدی سبحان الله اول قورت نه شفقتلو رأفتلو یمش • برادمی
اکل ایلیه لبا سنی یرتمیه • وبریاره اتی قومیه حس ایلدیکه
قورت یوسفی یمامش درینوحه لرو فریادلر قلدیی کوزلرم نورنی
مظلوم ایدوك قاندره کیجه لدوك سنی قولره می قودی لر جانورلره
یدردی لر • صحرالره می براقدی لر سنی بیجه قتل ایلدیی لر •
بوغزلدی لرمی وادی لره می اتدیی لر • دیدی تکرار یونلره خطاب
ایدوب اوغلم مدد بکا دلیل اولوك • یوسفم حیاتده میدرصاغ
ایسه کتورك مرده ایسه بلدورك کفن صاریپ دفن ایده یم حبیبمی
بکا کوسترك شوقمز اتشنی سوبندورك دیدیی • اوغلم بنك
بعضی ایتدی کورك اتامز بزی تکذیب ایدر • سوزمزه اتامز
کلوك اول قوردی یوسف صیدایده لوم جنابنه کتوره لم دیدیی لر
کیتدی لر برقورت یوسف طوتوب • باغلو اوکنه کتوردی لر یعقوب
نبی علیه السلام • اول قورده نظر ایلدیی اوغلرینه قیوویرك
دیدیی • بندنی کیدردی ارحیوان مظلوم قاچمدی قویمز وغنی
صاحب حضرت یعقوبه یقین کلدیی • حتی یوزنی یوزینه سورتدی
روی شریفلرنی سمایه طوتوب • ایتدی اللهم دعامه اجابت ایله
بکا رحم قلغبرت ایچون قدرتکله بوحیوانه نطق ویرهرنسنه یه
قادر سن دیدیی • اول دمرده حق سبحانه وتعالی قورده نطق
ویردی • ایتدی السلام علیك یا نبی الله یعقوب ایتدیی



علیك السّلام • ای قورت سکه نه کناه ائدم • که اوغلومی یکه سن
بنی اوزون اوزاق غملره وغصه لره دوشوره سن • اول طفل صغیره
رحم ائتمدوکمی • بوین پیره شفقتك قنده کتدی • چونکه انی یدك
برپاره عضوی بنم ایچون آلی قوماد کمی • که انوکله انس ایدم جسدندن
برقطعه قالمدیکه انوکله تسلّی حاصل اولایدی • دیدی قورت
ایتدی سنوك حقکیچون اوغلکی اولدرمدم • واتنی یمدم وقانمی
ایچدم برقلبی قویرمدم • اوغلکدن خبرمیوقدر سزك ولایتکوزه
غریب کلدم • مصرناحیه لرنده اولوردم • خیلی زمان ایدی
برقرد شجعم غایب اولمشدی • حیاتم میدر مماتدهمیدر
بلدم انی ارادم رانبیا نك لتی بزه حرامدر بنی ظلمله طوتدی لر
سکه کتوردی لر • دیدی حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • ایتدی کندوکوز ایچون ایوجت کتوردوکوز
بوسکین قورت قرندشمغی طلبی ایچون • چقمش سز قرندشکوزی
ضایع ایدرسن • تحقیق بلدم که یوسفمی قورت یمدی • کلامکوز
جمله یالاندر • نفسکوز مقتضا سنجه بوامری ایوشکل وزینت
ویرمشسن • نه صنعت ایلدوکوز صبر جمیل الله مستعان در
دیدی تفسیر کبیر سعادت تأثیرده • یازمشرکه الله تعالینك
قضاسنه صبر واجبدر • اما ظالمك ظلمینه ومکرلرینه مکر نه
صبر غیر واجبدر • بلکه واجب اولان ازاله سیدر •

خصوصا غیره ضرر عائد اولا • یوسف قرندشلرینك کذب
وخیانتلری ظاهر اولدی • حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • تفتیشده مبالغه ائتمدی لر • ویوسفی بلادن
خلاصه سعی ائتمدی لر • مع هذا بلدی لرکه حیاتدر مقتول
دکلدر • علی الخصوص غایت محبتلری وار ایدی • بو اصل صبر
عقلاً مذموم در • دیوسؤال ایلمشلر تفسیرده یوزمشلرکه
یوسف الك جوابی یوقدر • مکر دنله که حق سبحانه وتعالی
طلبدن منع ایلدی • محبتلری زیاده اولسون دیو ویلورلردیکه
حق سبحانه وتعالی یوسفی بلالردن حفظ ایدردی • حقیقتا
بودرکه اولادینك پرده سنی کشف ائتمدی لر • السنه ناسده
حالاتری شهرت بولمامقدن اجتناب ائتدی لر • ایکی قرداشك برینی
آخر ظلم ایلسه اتایه عذاب شدید اولور • انتقام ائتمزسه ولد
مظلومه اوزی کویندر • انتقام ایدرسه اول اوغلنك دینی
فراقنه مبتلا اولور • بوخصوصلر ایچون صبر ائتمکی صواب
کوردی لر • ودخی یوزمشرکه • صبر ایکی قسم در • برری
جمیل • برری غیر جمیلدر • صبر جمیله اودرکه عبد بیله که
بلای انزال ایدن حضرت حقدر • عزّوجلّ الله تعالی مالك
الملك در خالقه کمسنه نك اعتراضی اولمز • ودخی بلورکه
بوبلایی کوندرن حکیم در • حکمتنه وقدرتنه کمسنه نك وقوفی

يوقدر • عالمدر غفلت اتمز • عليم در اونتمز • رحيم در شفقت
ايدر • هر نه كه اندن صادر اولور • حكمتي وار در • ديوساكت
اولور • صبر ايدر • بو معنى دخى خاطرينه منكشف اولور • كه
نازل اولان بلا حق در • فى نفس الامر خير در • اول نورك
مشاهده سنه استغراق شكايته مشغول اولمغه مانع در •
انوكيجون دمشلر كه محبت تامه وفا ايله زياده اولمز • وجفا ايله
دخى نقصان بذير دكلدر • زيرا محبت وفا ايله زياده اولسه محبوب
اولان نصيب وحظ ايدر • محبوب بالذات دكلدر بلكه بالغرض
اولور • اشته بو حالته صبر جميل ديرلر • اما قضاء حقه رضا
اولسه • سائر اغراض ايجون صبر جميل اولمز • ضابط بودركه
جميع احوال وافعال واعمالده • سعى وجهد جمله عبوديت حق
ايجون اولورسه حسن در • غيرى اغراض ايجون اولورسه نا مستحسن در
حضرت يعقوب على نبينا وعليه افضل التسليم • صبر جميل
ديدى • لرعقبيجه • والله المستعان • بيورمشلر معناسنى بويله
توجيه ايلمشلركه • صبره اقدام ممكن دكلدر • الا الله تعالينك
معاونتى ايله • زيرا دواعى نفسانيه اظهاريه جزع ايدر • دواعى
روحانيه صبر ورضا ايستر • كانه محاربه واقع اولور • الله
تعالينك عنايتى واعانتى اولسه غلبه حاصل اولمز • صبر جميل
سوزى سوره فاتحه ده • اياك نعبد محلنده • والله المستعان

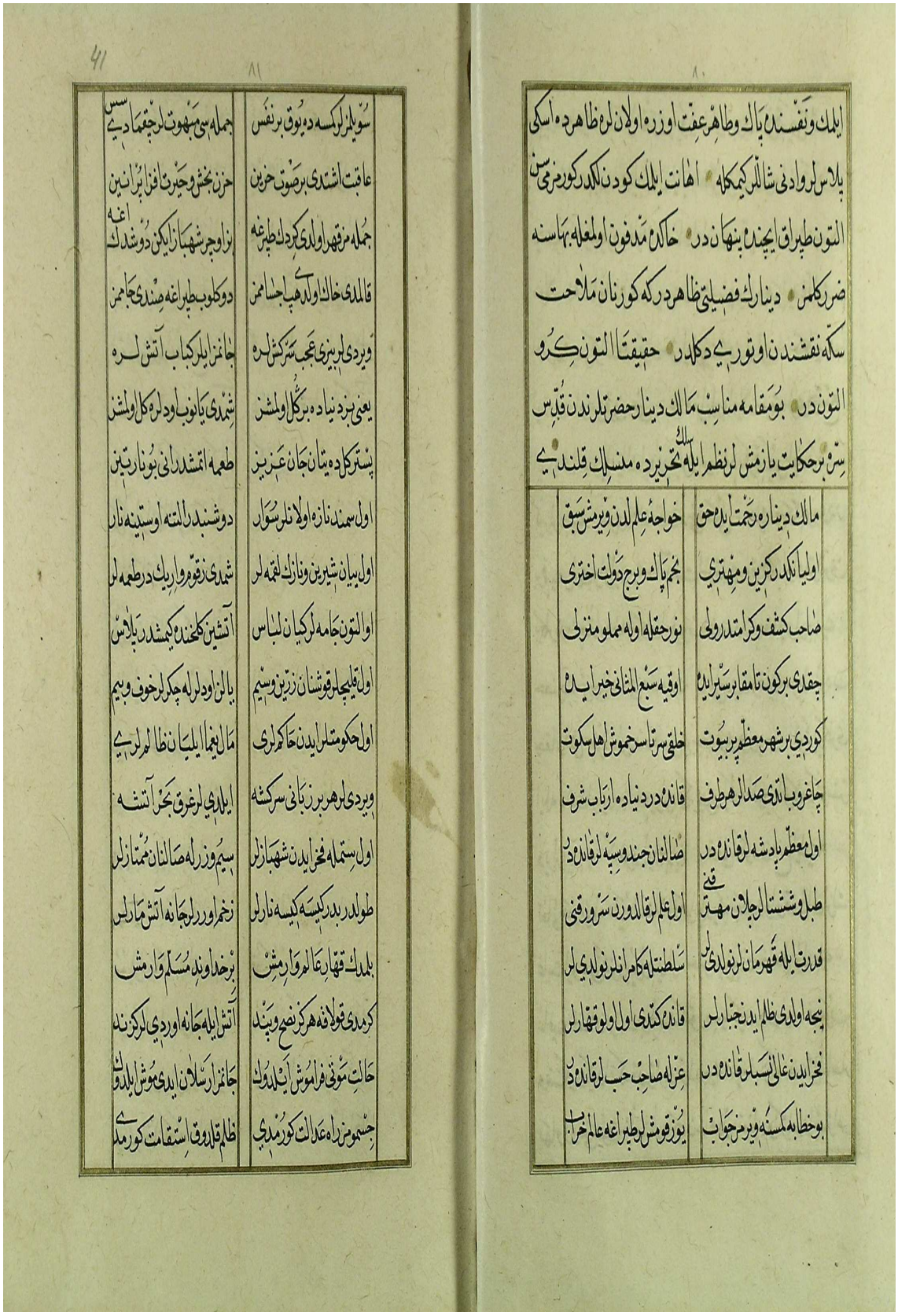
اياك نستعين موقعنده واقع اولمشدر • ديمشلركه • وتفسير كبيرده
بيورمشلركه • حضرت يعقوب على نبينا وعليه افضل التسليم
فراق يوسف مباركه قشترى برمقدار اشغه صارقمش • بر
خرقه ايله قالدرلرمش • نه در ديو صور مشلر طول زمان
وكثرت احزان ايله بويله اولدى ديمشلر • اولدم ده وحى ربانى
نازل اولوب • يا يعقوب شكايتى ايدرسن ديمشلر • بيورمشلركه
يارب خطا اتدم مغفرت قل • حضرت عايشه صديقه دن
رضى الله عنها • حكايت ايدرلر انلره افترا اتدكلرى وقت
ديمشلركه الله حقيچون يمين ايدرسم انا نمز سن عذر ايدرسم قبول
ايلمز سن • بنم مثلم همان يعقوب پيغامبر قضيه سى كبى اولدى
كه اوغللرى اوليجاق فصبر جميل والله المستعان • ديمشلر
حضرت حق جل وعلا طرفندن • عصمت وبراتلرى ايجون آيت
كريمه نازل اولمشدر • رؤيت اولنور حضرت صديقك على نبينا
وعليه افضل التسليم • اوج قميص لرى وار ايدى برى قميص
العلامه • برى قميص الشهاده • برى قميص البشاره • قميص
العلامه اول ايديكه يلان قان ايله بولاشدورب • بابا سنه
كتوردىلر • قميص شهادت اول ايدى كه • قضيه آتيه ده حكايت
اولنسه كرك زيرا ايله واقع اولان حالاتده كه صدقه شهادت
ايلديى • وقميص بشارت اولدركه مصر دن حضرت يعقوب به

كوندرلدى مُبارك كوزلرينه سورُوب عَيْن شريفلرى اجلوب
منوّر اولديلر • هر قميصده برعبرت وحالت بولنديكه • مفيد
اولور سرّور كائنات دخى صلوات الله عليه وسلامه اوج قميص
لرى وارديلر • برى قميص عطيه ايديكه • برخاتون استدوكى
وقت ويردى لر • اندن غيرى قميص لرى يوق ايديلر • حضرت
حق سبحانه وتعالى ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك ولا تبسطها
كل البسط فتقعد ملوما محسورا • آيت شريفى نازل اولدى • برى
دخى قميص هدايت ايديلر • مكه مُبارك ده رئيس المنافقين عبد
الله بن ابى وفات ايدر اولدقده ابتديلر محمد وارك برقميصنى
اسْتَك كه بنى انوكله دفن ايده سن • قبرمده بيله اوله ديديلر •
حضرت رسالت پناهه صلى الله عليه وسلم خبر ويرديلر لر
بيورُدى لركه انوك بنم قميصم كافايده ايلمز • اول زمانده اولان
منافقلر ايتدى لر • بزمر سيدر مز انوك قميصى ايله تبرك ايلديلر •
بزانوك نفسى ايله متبرك اولا لمرديلر لر • اول كوندهبيك نفر
منافق ترك نفاق ايدوب مخلص اولديلر لر • برى دخى قميص
معجزه در شُبهه وشك دريا سنك قعرنده اولا ندره حق ظاهر
اولدى كذلك هر مؤمنك داخى اوج قميصى اولور • برى قميص
خدمت دركه حق سُبحانه وتعالى خذوا زينتكم عند كل مسجد
بيورمشلر • برى قميص عفت دركه حق سُبحانه وتعالى كلام

قديرده وريشا ولباس التقوى بيورمشلر • برى دخى قميص كرامتدر
كه • فرقان عظيمده ويلبسون ثيابا خضرا من سندس واستبرق
ديمشلر • هر قميصده فايده احسان اولمشدر قميص خدمتده • بنده
مولاسنه مُناجات ايدر قميص عفتده • شهوت وهوايه غالب
اولور قميص كرامتده ديوان حق ايله مشرّف اولور • حكايت
ايدرلر اويس قرنى رضى الله عنه مزايلده اولان خرقه لرى جَمْع
ايدردى • صويله پاك ايدروب برى برنه ديكر قميص ايدوب
كيرلرديلر • سرور كائنات دخى صلى الله عليه وسلم مروى در
برقميص لرى وار ايديلر • آبدست الدقلرى وقت مُبارك قولللرنى
يكلرندن چقارمغه امكان اولميوب اشغه دن چقاررلرديلر •
حضرت موسى نك دخى صلوات الله على نبينا وعليه مزايله لردن
چقارلمش خرقه لردن دكلمش برجبه لرى واريديلر • قوش يوكلرى
ايله دكمشلر ايديلر • ديرلردى كه نيچون اكنه الوب انوكله دكمزسن
ديرلر ايديلر • كه خوف ايده رين الله تعالى ذكردن منع ايليه الله
تعالى جبرائيله عليه السلام وحى ايلديكه جنته وارمقدان لرك
غايت ايوسنى كتورُ بيورُدى لر • جبرائيل جنته داخل اولديلر •
عافيت قفدان لرندن برخلعت كتوردىلر كيردى لر • فرعون
وعسكرى كيدا تمكه قدرتلرى اولمديلر • دمشلركه مصيقل الباسلر
بها ورونقى جوق خلعتلر • كيان جاهلره تعظيم واكرام واحترام

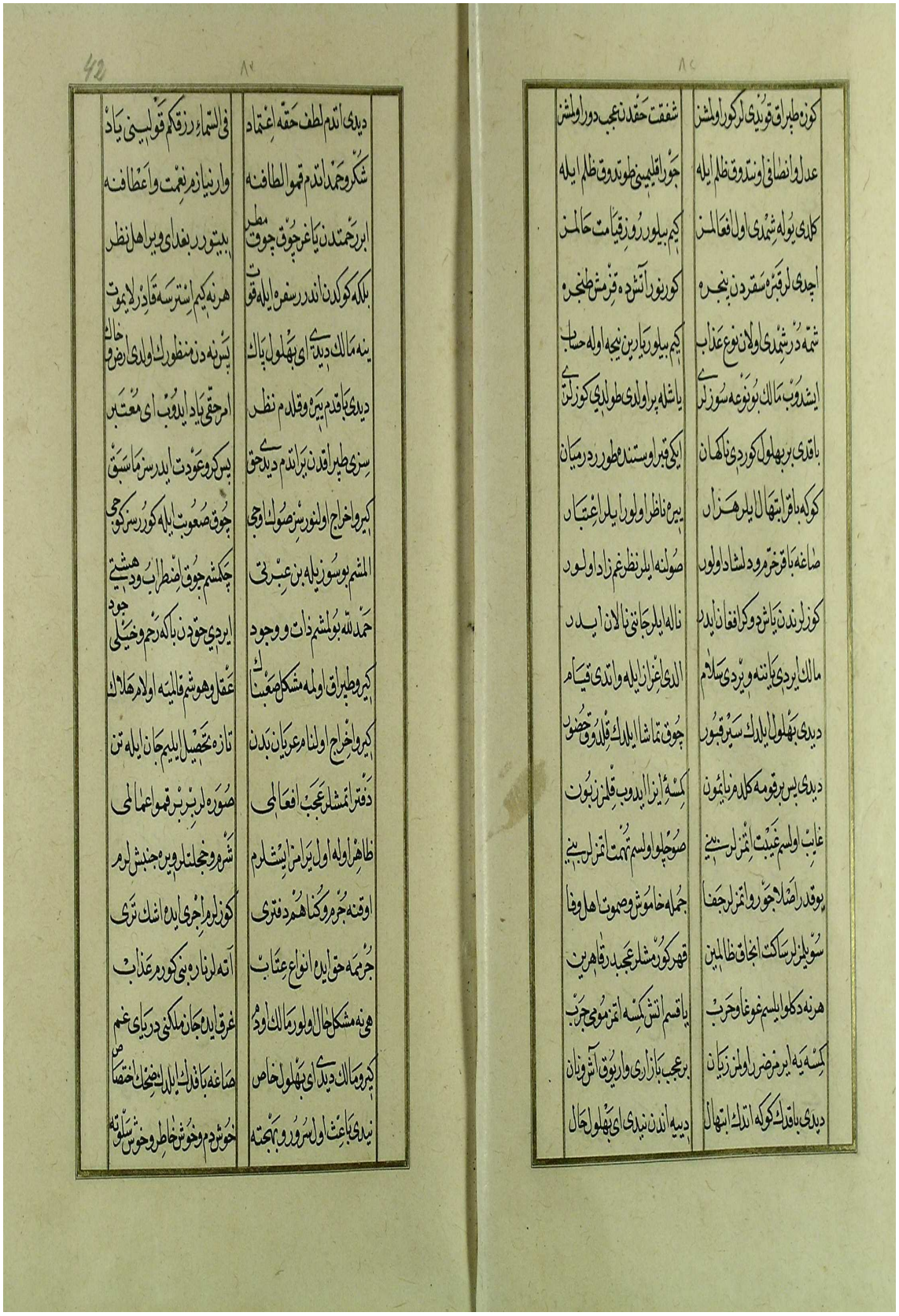
40b

40a



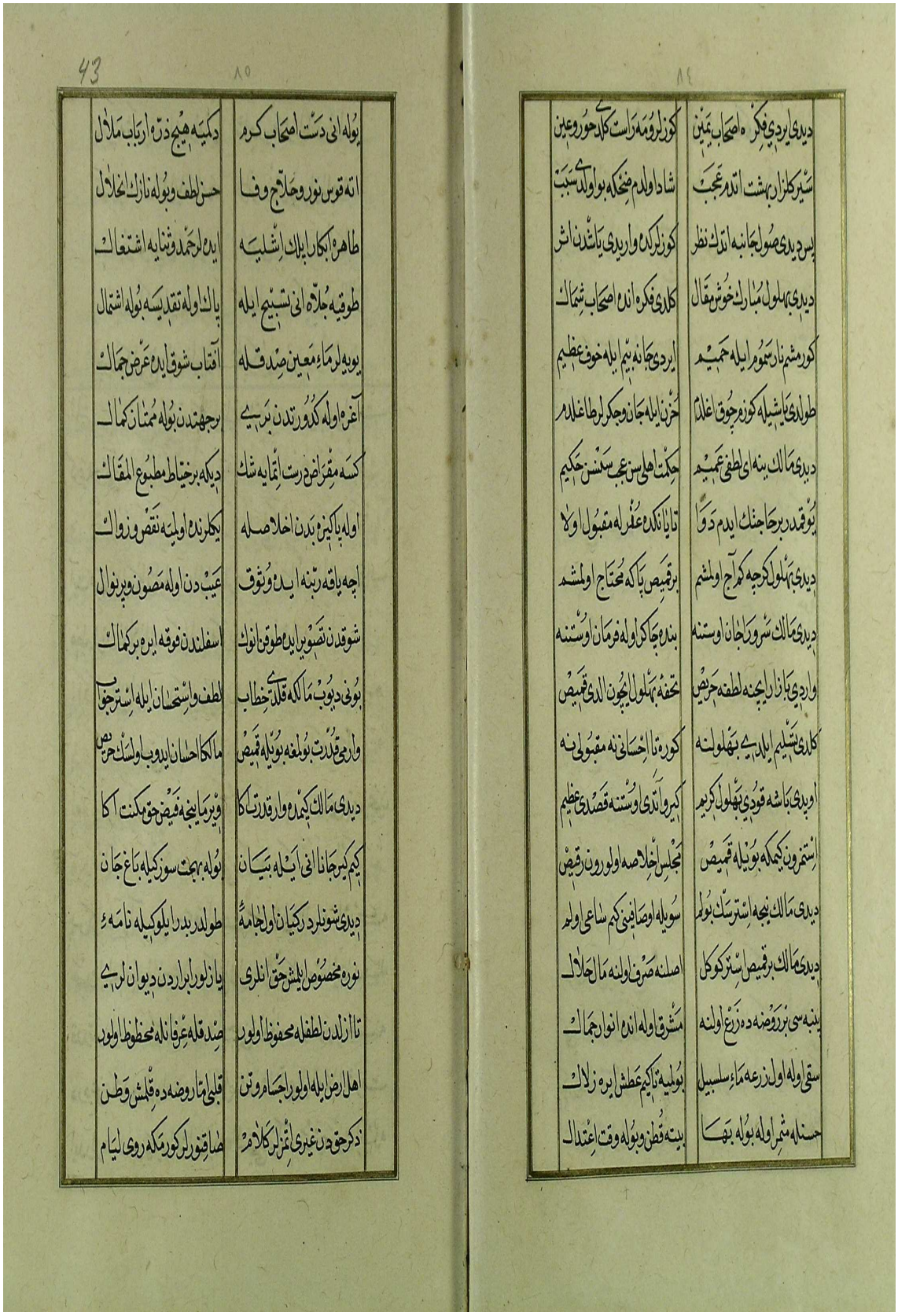
41a

41b



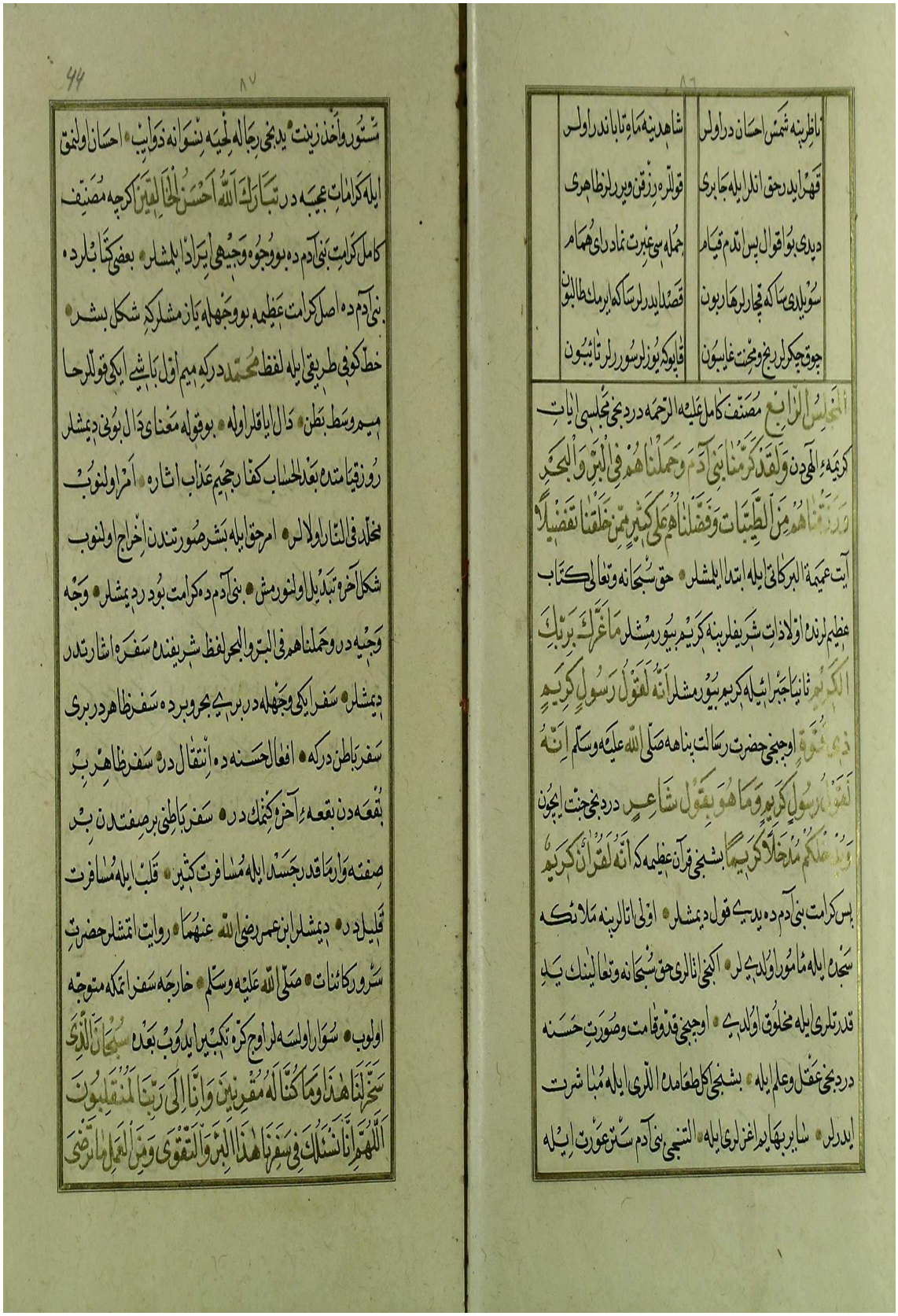
42b

42a



43b

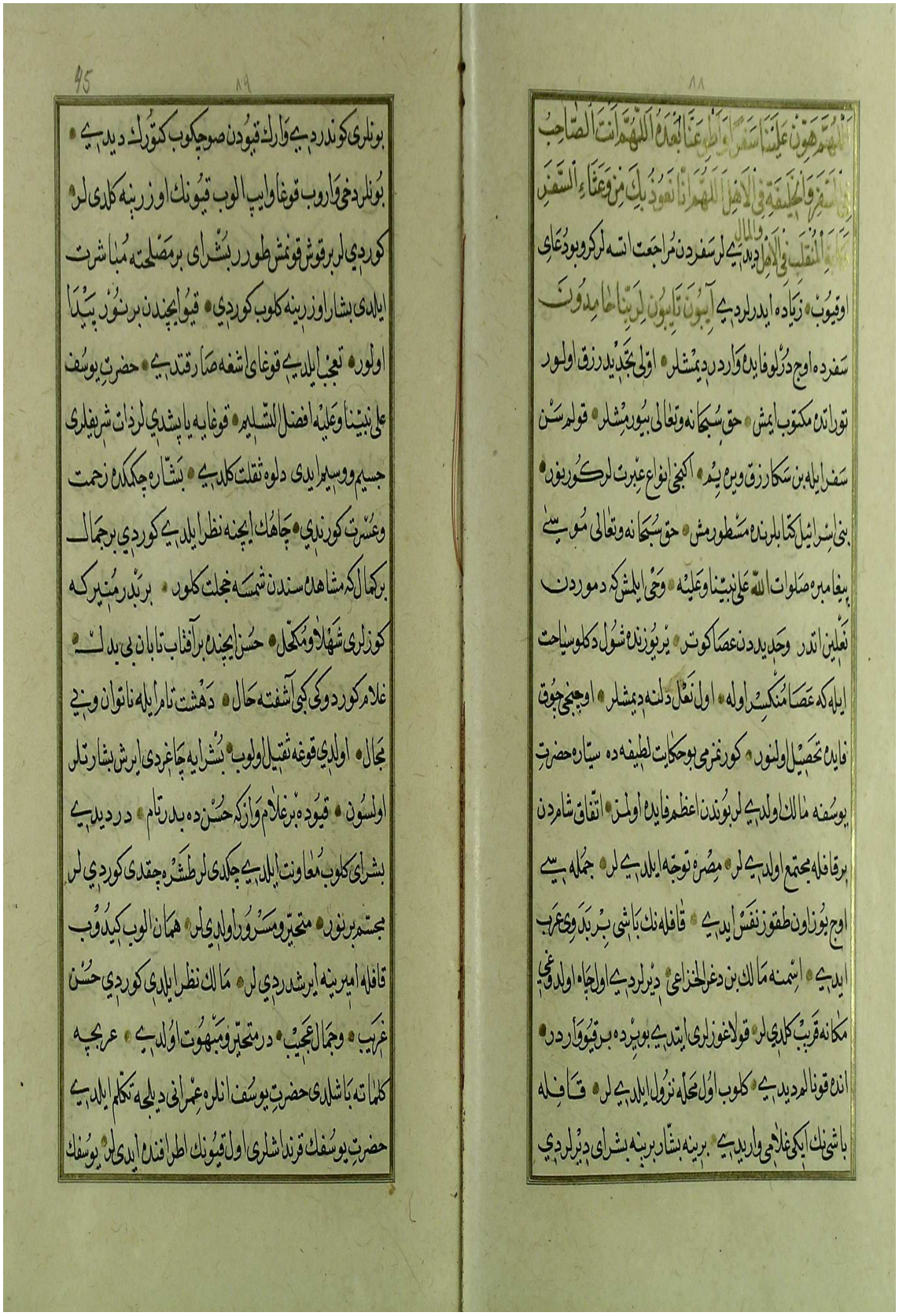
43a



ناظرینه شمس احسان در اولسر | شاهدینه ماه تابان در اولسر
قهر ایدر حق انلر ایله جابری | قولره رزق ویرر لرظاهری
دیدی بو اقوال پس اندم قیام | حمله سی عبرت نما درای همام
سویلدی ساکه قچارلرها ربون | قصد ایدرلر ساکه ایرمک طالبون
چوق چکرلر رنج و محنت غایسون | قایوکه یوزلر سورلر تایبون

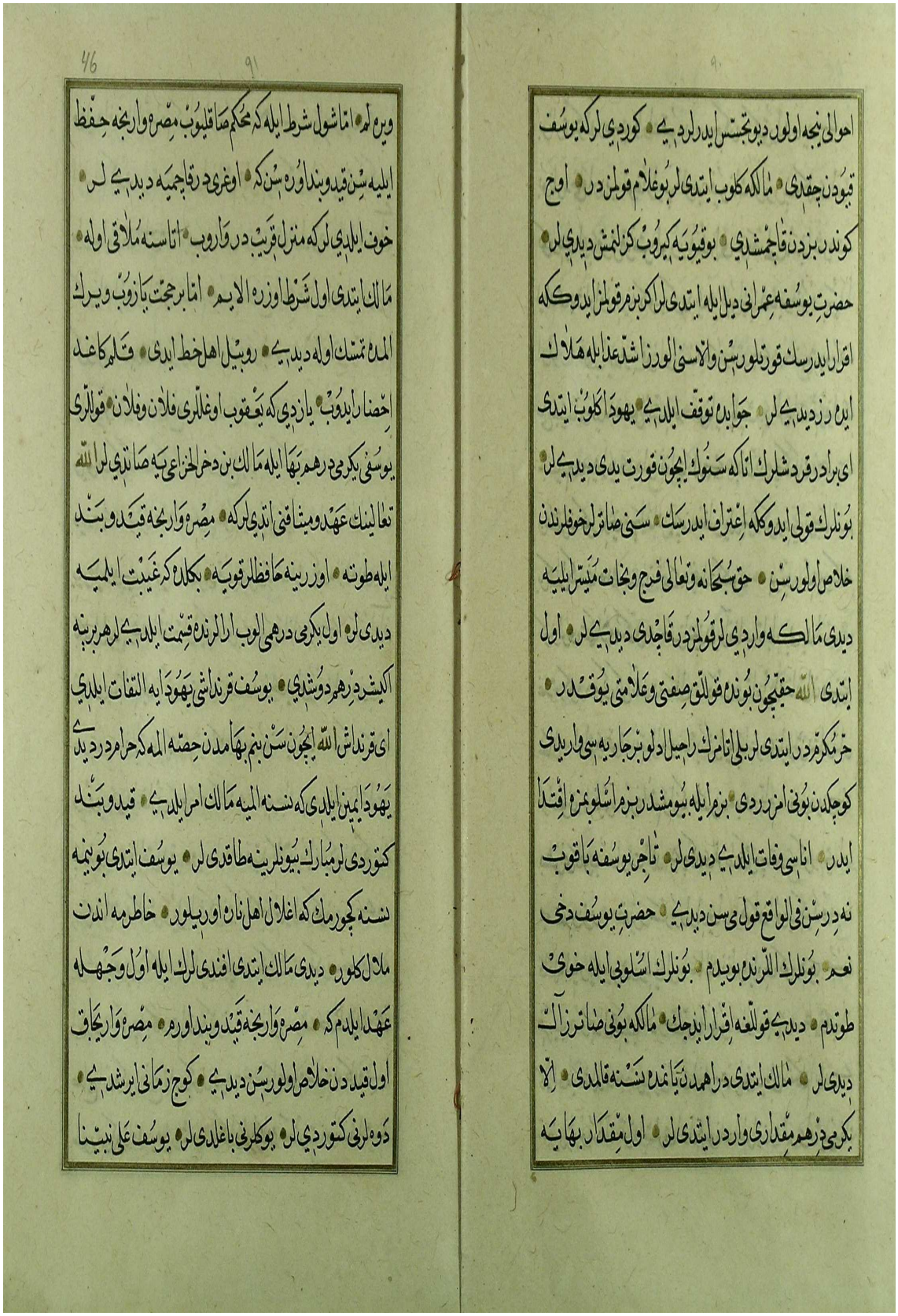
المجلس الرابع مصنف کامل علیه الرحمه در بو مجلسی ایات
کریمهء الهی دن وَلَقَدْ کَرَّمْنَا بَنِیْ آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِی الْبَرِّ وَالْبَحْرِ
وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّیِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلٰی کَثِیْرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِیْلًا
آیت عمیمهٔ البرکاتی ایله ابتدا ایلمشلر • حق سبحانه وتعالی کتاب
عظیم الشانده اولادات شریفلرینه کریم سورمشلر مَا غَرَّکَ بِرَبِّکَ
الْکَرِیْمِ ثانیاً جبرئیل ایله کریم بیورمشلر اِنَّهٗ لَقَوْلُ رَسُوْلٍ کَرِیْمٍ
ذِیْ قُوَّةٍ اوچنجی حضرت رسالت پناهه صلی الله علیه وسلم اِنَّهٗ
لَقَوْلُ رَسُوْلٍ کَرِیْمٍ وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ دردنجی جنت ایچون
وَعَدَ عَلَیْکُمْ مَلَاخًا کَرِیْمًا بشنجی قرآن عظیمه که اِنَّهٗ لَقُرْاٰنٌ کَرِیْمٌ
پس کرامت بنی آدم ده یدیے قول دیمشلر • اولی اناالربنه ملائکه
سجده ایله مامور اولدیے لر • اکنجی اناالری حق سبحانه وتعالینک یله
قدرتلری ایله مخلوق اولدیے • اوچنجی قدوقامت وصورت حسنه
دردنجی عقل وعلم ایله • بشنجی اکل طعامده الری ایله مباشرت
ایدرلر • سایر بهایم یرلرینی ایله • التنجی بنی آدم ستر عورت ایله

مستور واخذ زینت • یدنجی رجاله لحیه نسوانه ذوایب • احسان اولنمق
ایله کرامات عجیبه در تَبَارَکَ اللّٰهُ اَحْسَنُ الْخَالِقِیْنَ اگرچه مصنف
کامل کرامات بنی آدم ده بو وجوه وجیهی ایراد ایلمشلر • بعضی کتابلرده •
بنی آدم ده اصل کرامت عظیمه بو وجهله یاز مشلر که شکل بشر •
خط کوفی طریقی ایله لفظ محمد درکه میم اول باشنده ایکی قولر حا
میم وسط بطن • دال یا قرار اوله • بو قوله معنای دال بونی دیمشلر
روز قیامتده بعد الحساب کفار جحیم عذاب اثاره • امر اولنوب
مخلد فی النار اولانلر • امر حق ایله بشر صورتندن اخراج اولنوب
شکل آخره تبدیل اولنورمش • بنی آدم ده کرامت بودر دیمشلر • وجه
وجیهه در وحملناهم فی البر والبحر لفظ شریفده سفره اشارتدر
دیمشلر • سفر ایکی وجهله در بریے بحر وبرده • سفر ظاهر دربری
سفر باطن درکه • افعال حسنه ده انتقال در • سفر ظاهر بر
بقعه دن بقعهء آخره کنمک در • سفر باطنی بر صفتدن بر
صفته وارمقدر جسمه ایله مسافرت کثیر • قلب ایله مسافرت
قلیل در • دیمشلر ابن عمر رضی الله عنهما • روایت ایتمشلر حضرت
سرور کائنات • صلی الله علیه وسلم • خارجه سفر اتمکه متوجه
اولوب • سوار اولدیغی راحله کره تکبیر ایدوب بعده سُبْحَانَ الَّذِیْ
سَخَّرَ لَنَا هٰذَا وَمَا کُنَّا لَهٗ مُقْرِنِیْنَ وَاِنَّا اِلٰی رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُوْنَ
اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْئَلُکَ فِیْ سَفَرِنَا هٰذَا الْبِرَّ وَالتَّقْوٰی وَمِنَ الْعَمَلِ مَا تَرْضٰی



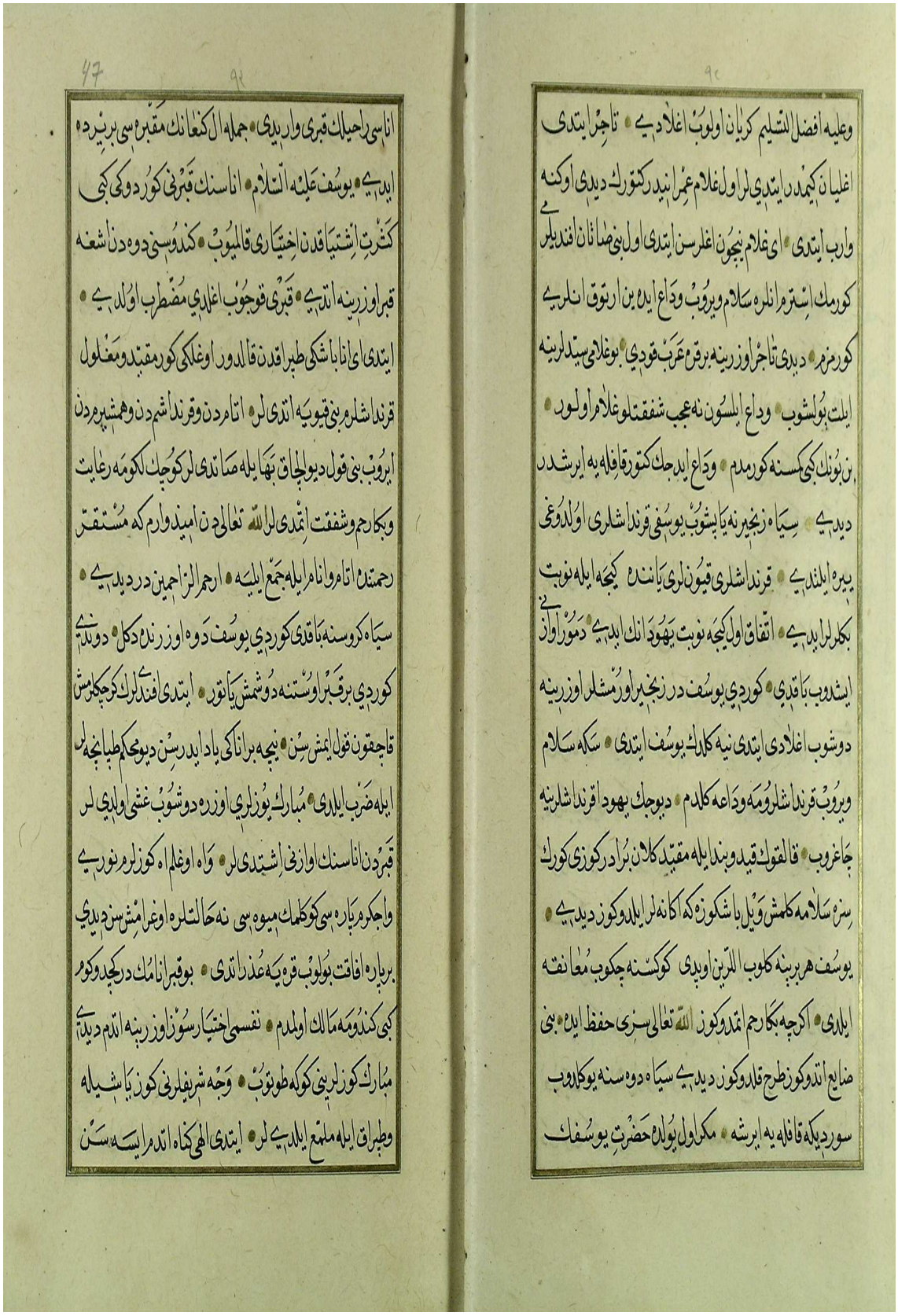
45b

45a



احوالی بیجه اولور دیو تجسس ایدرلردیی • کوردیی لر که یوسف
قیودن چقدی • مالکه کلوب ایتدی لر بوغلام قولمزدر • اوج
کوندن بزدن قاچمشدی • بوقیویه کیروب کزلمش دیدیی لر •
حضرت یوسفه عمرانی دیل ایله ایتدی لر اگر بزم قولمز ایدوکله
اقرار ایدرسك قورتلورسن والاسنی الورز اشد عذابله هلاك
ایدرز دیدیی لر • جوابده توقف ایلدیی • یهودا کلوب ایتدی
ای برادر قرد شلرك انا که سنوك ایچون فورت یدی دیدیی لر •
بونلرك قولی ایدوکله اعتراف ایدرسك • سنی صاتارلر خوفلرندن
خلاص اولورسن • حق سبحانه وتعالی فرج ونجات میسر ایلیه
دیدی مالکه واردی لر قولمزدر قاچدی دیدیی لر • اول
ایتدی الله حقیچون بونده قولمز صفتی وعلامتی یوقدر •
خر مکرم در ایتدی لر بلی انا مزك راحیل اولو برجاریه سی واردی
کوچکدن بونی امرردی • بزم ایله بیومشدر بزم اسلوبمزه اقتدا
ایدر • اناسی وفات ایلدیی دیدی لر • تاجر یوسفه یاقوب
نه درسن فی الواقع قول می سن دیدیی • حضرت یوسف دخی
نعم • بونلرك الندن بویدم • بونلرك اسلوبی ایله خوی
طوتدم • دیدیی قولغه اقرار ایدجك • مالکه بونی صاتارز الله
دیدی لر • مالك ایتدی دراهمدن یانمدن نسنه قالمدی • الا
بکرمی درهم مقداری وار در ایتدی لر • اول مقدار بهایه

ویره لم • اما شول شرط ایله که محکم صاقلیوب مصره واریجه حفظ
ایلیه سن قیدوبند اوره سن که • اوغری دقاچمیه دیدیی لر •
خوف ایلدی لر که منزل قریب در وارروب • اتاسنه ملاقی اوله •
مالك ایتدی اول شرطاوزره الیم • اما برحجت یازوب ویرك
المده تمسك اوله دیدیی • رویل اهل خط ایدی • قلم کاغد
احضار ایدوب • یازدیی که یعقوب اوغللری فلان وفلان • قوللری
یوسفی یکرمی درهم بها ایله مالك بن دخر الخزاعی یه صاتدی لر الله
تعالینك عهد ومیثاقنی اندی لر که • مصره واریجه قید وبند
ایله طوته • اوزرینه محافظ قویه • بکلده که غیبت ایلمیه
دیدی لر • اول یکرمی درهمی الوب الرنده قیمت ایلدیی لر هر برینه
اکیشر درهم دوشدی • یوسف قرنداشی یهودایه التفات ایلدی
ای قرنداش الله ایچون سن بنم بهامدن حصه اله که حرام در دیدی
یهودا یمین ایلدی که نسنه الیمه مالك امر ایلدیی • قید وبند
کتوردی لر مبارك بیونلرینه طاقدی لر • یوسف ایتدی بونیمه
نسنه کچورمك که اغلال اهل ناره اوریلور • خاطرمه اندن
ملال کلور • دیدی مالك ایتدی افندی لرك ایله اول وجهله
عهد ایلدم که • مصره واریجه قید وبند اورم • مصره واریجاق
اول قیددن خلاص اولورسن دیدیی • کوچ زمانی ایرشدیی •
دوه لرینی کتوردی لر • یوکلرینی باغلادی لر • یوسف علی نبینا



وعليه افضل التسليم كريان اولوب اغلادي ٠ تاجر ايتدى
اغليان كيمدن ايتدي لر اول غلام عمر اينيدر كتورك ديدي اوكنه
وارب ايتدى ٠ اى غلام بنجون اغلرسن ايتدى اول بنى صاتان افندي لر
كورمك استرم انلره سلام ويروب وداع ايده بن ارتوق انلري
كورمزم ٠ ديدى تاجر اوزرينه برقوم عرب قودي ٠ بوغلامى سيدلرينه
ايلت بولشوب ٠ وداع ايلسون نه عجب شفقتلو غلام اولور ٠
بن بونك كبى كسنه كورمدم ٠ وداع ايدجك كتورقافله يه ايرشدر
ديديلر ٠ سياه زنجيرنه يا يشوب يوسفى قوندا شلرى اولدوغى
يره ايلندي ٠ قرندا شلرى قيوزلرى يانده كيجه ايله نوبت
بكلر لر ايدي ٠ اتفاق اول كيجه نوبت يهودا نك ايدي ٠ دمور اوزانى
ايشدوب يا قدى ٠ كوردي يوسف درزنجير اورمشلر اوزرينه
دوشوب اغلادى ايتدى نيه كلدك يوسف ايتدى ٠ سكه سلام
ويروب قرندا شلرومه وداعه كلدم ٠ ديوجك يهودا قرندا شلرينه
چاغروب ٠ قالقوك قيد وبند ايله مقيد كلان برادر كوزى كورك
سزه سلامه كلمش ويل باشكوزه كه اكا نه لر ايلدوكوز ديديلر ٠
يوسف هر بريته كلوب الرين اوپدى كوكسنه چكوب معانقه
ايلدى ٠ اكرچه بكارحم امتدوكوز الله تعالى سزى حفظ ايده ٠ بنى
ضايع اتدوكوز طرح قلدوكوز ديديلر سياه دوه سنه يوكلروب
سوردبكه قافله يه ايرشه ٠ مكر اول يولاه حضرت يوسفك

47a

انا سى راحيلك قبرى واريدى ٠ جمله ال كنعانك مقبره سى بريده
ايدي ٠ يوسف عليه السلام ٠ انا سنك قبرنى كوردوكى كبى
كثرت اشتياقدن اختيارى قالميوب ٠ كندوسنى دوه دن اشغه
قبراوزرينه اتديلر ٠ قبرى قوجوب اغلدي مضطرب اولديلر ٠
ايتدى اى انا باشكى طيراقدن قالدور اوغلكى كورمقيد ومغلول
قرندا شلرمزنى قيويه ايتدى لر ٠ اتامدن وقرندا شمدن وهمشيره مدن
ايروب بنى قول ديو الحاق بهايله مصاتدى لر كوجك لكومه رغايت
وبكارحم وشفقت اتمدى لر لله تعالى دن اميدوارم كه مستقر
رحمتده اتام وانامرايله جمع ايليه ٠ ارحم الراحمين دردديلر ٠
سياه كروسنه باقدى كوردي يوسف دوه اوزرنده دكل ٠ دوندي
كوردي برقبر اوستنه دوشمش يا تور ٠ ايتدى افندى لرك كرچكلرمش
قاچقون قول ايمش سن ٠ نيچه برانا كى ياديدرسن ديو محكم طپانچه لر
ايله ضرب ايلدى ٠ مبارك يوزلرى اوزره دوشوب غشى اولدى لر
قبردن انا سنك اوازنى اشتيدى لر ٠ واه اوغلم اه كوزلرم نوريه
واجكرم پاره سى كوكلمك ميوه سى نه حالتلره اوغرامش سن ديدي
برياره افاقت بولوب قويه عذرا تدى ٠ بوقبر انامك درلكدوكوم
كبى كندومه مالك اولمدم ٠ نفسمى اختيار سوزاوزرينه اتدم ديدي
مبارك كوزلرينى كوكه طوتوب ٠ وجه شريفلرنى كوزياشيله
وطيراق ايله ملمع ايلديلر ٠ ايتدى الهى كناه اتدم ايسه سن

47b

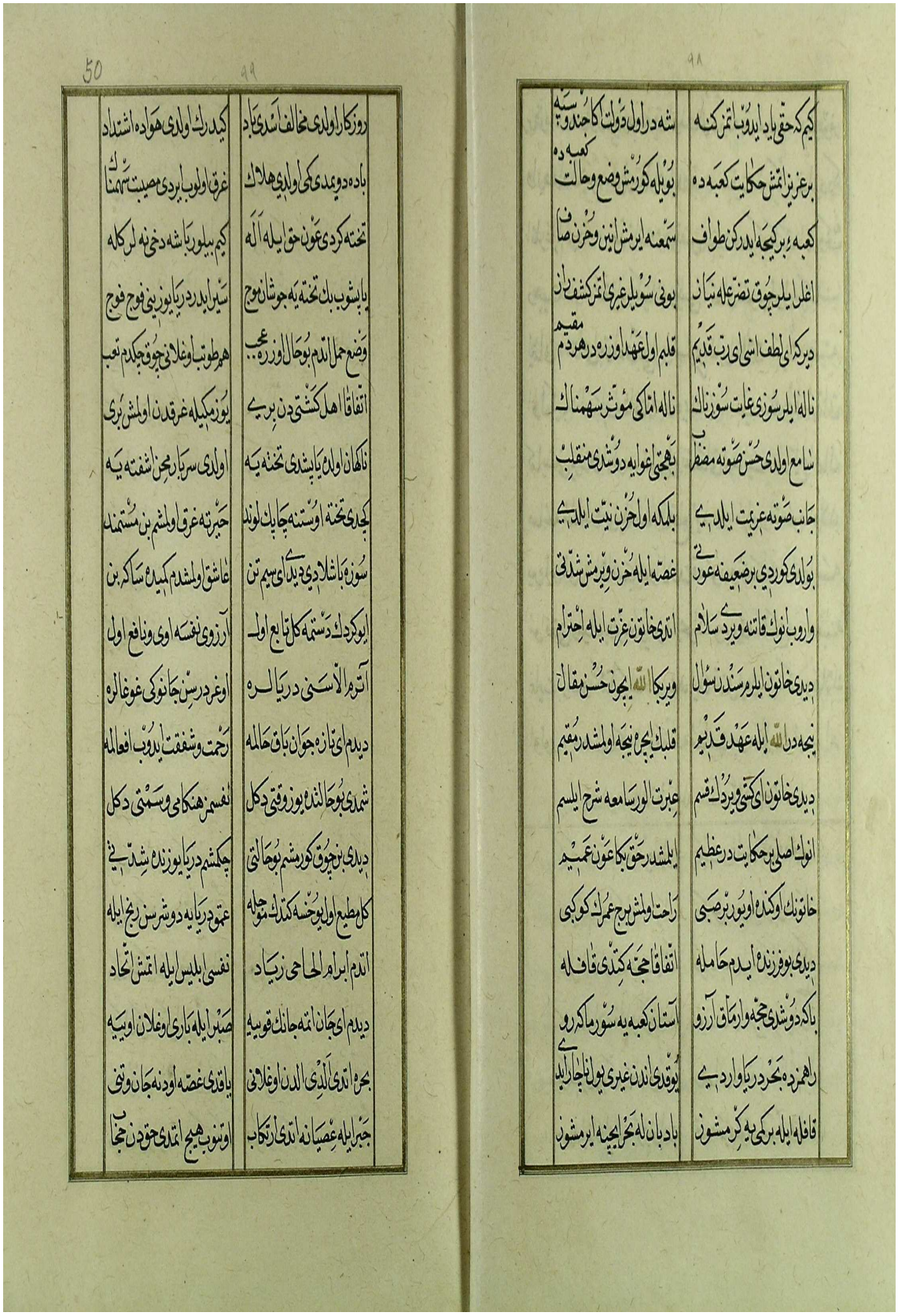
بلورسن • اباء کرام ابراهیم و اسحاق و یعقوب حقیچون • عفو
ایله یا ارحم الراحمین بکا رحم ایت • دیدی ملکلر حق سبحانه و تعالی
جانبنه نیاز ایلادی لر • تضرع علری عرش عظیمه ایرشدی الله تعالی
ایتدی یا ملکلرم • بیغامبرلردن برسی درصدیق در • بکا دعا
ایدر دعاسنه مغیث اولدم • یا جبرائیل ایرش دیو بیوردی لر •
جبرائیل نازل اولدی ایتدی یا صدیق الله یدی قات کوکلرك
ملکلرنی اغلتدرك استرمی سن سمای برا و زرینه دوندرم • ایتدی
یوق یا جبرائیل الله تعالینك مخلوقاتنه شفقتم وارد • حق تعالی
حلیمدر عجله ایلمز دیدی • جبرائیل نادی ایله یرضرب ایلدی
وقنادلرنی بری برینه دکورب حرکت ایتدردی • برعظیم بیل
حادث اولدی کونش طوتلدی • یر یوزی قرکلق اولدی • کوندز
کیجه یه متبدل وظلمت مستتد اولدی • قافله بری برنی کورمز اولدی
رئیس ایتدی هلاك اولدین قونك بوجه یالدرکه • بویولدره
کلورکیدرم بوکون اولان مصیبتی کورمدم • سزدن برکوز برکناه
ایتدی کیمکه • بویلا عجزه ایرشدی دیوجك یوسفنه موکل اولان
عبد سیاه • ایتدی کناه بندن دراول غلام عمرانی کوردم که
دوه اوزرنده دکل • ضرب ایلدم کوز یرنی آسمانه طوتوب سویلردی
انوك دعاسی دردیدی • رئیس قافله ایتدی نیلدك بزی ونفسکی
هلاك ایلدك • یانته وار خاطرین تسلی ایله • دیدی سیاه کلوب

ای غلام سکا ظلم ایلدم سنی ضرب ایتدم استرسك کل قصاص ایله
الوکده یم • دیدی یوسف علیه السلام • ایتدی بن اول قوم دن
دکلم • کظالمه قصاص ایلیم برطایفه دن ام کناه ایدنلری عفو
ایدرلر بنده نی سنی عفو ایتدم • اول امیدنه کی الله تعالی بنی دخی
عفو ایلیه • دیدی همان اول ساعت عالم دن ظلمت کیدوب بیل
ساکن اولدی • آفتاب طوغوب یر یوزنی منور ایلدی • براذرلر
کوکل کوزنده اولان غفلت پرده لرنی وانفعال وتکاسل حجابلرنی رفع
ایدیلدی • دیدی حقیقت بیزایله نظر ایلیه لدی • برعظیم سفر
اوزرنده یوز • براوده اقامت ایتمك استرز اول اوبزم دکلدر •
آخر بزی خواه نا خواه اول اودن چقاردرلر • آی لر ویلر اول سفر
عظیمك • منزللری ومرحله لریدر • کونلر کیجه لر میالر وقونا قلردن
نفسلرمزکه دایرا لوب ویرمکده در • اول سفر ایچون آدم لر
وحیوانلر مزدن نفس دشمن وعدوی ره زنه یولداش اولوب •
واقع اولان کناه لر ومعصیت لر اول یولك قطاع الطریق لری حرامی
لری در • واول سفرك ربحی وفایده لری بهشت وجنت • زیان
وخسرانی آتش پر مذلت اولمشدر • اول سفر تمام اولوب منزل
قرارکاه اربخه التی عدد سفر تقدیر وخلق اولنمشدر • سفر اولك
طبراقدن سلاله اولنجه • اکنجی صلب دن رحمه دوشنجه • اوچنجی
رحم دن دنیایه درد بخی دنیادن قبره • بشنجی قبردن عرض

وجزا صحرا لربنه • التجی سفر اول صحرا لردن جقوب نار جحیم • وآتش
عظیم • دریالری اوزرینه قوریلان صراطه اوغرایوب دار اقامته
واریجه • اول کوپری عظیم مهلکه • جمله احوال دن صعبنا لك در
اورالره واریجه واقع اولان منازلده تدارکلك کورب انیشلرده
ویوقشلرده • وعقبات ودربندلرده ایاقلری یورییوب • قدملرده
طاقت وقوت قالمیوب • ویوزاوزره سورینوب مرور وعبوره مجال
قالمدوغی درلرا یچون مرکب لر وسوارا ملغه باد پالر یراقلیوب •
غافل بولنمادك ایسه • اول مراحل ومنازلدن کچرسن دار الخلود اولان
فردوس وعدن شهرلرینه ایرشوب • اندن یاپدوغك سرای لره
کوشکلره کروب حضور وراحتده اولورسن • والا اول کون
ایچون سکه براق اولورلر افلر کورمیوب منزل الورا تلروك ویورغه
لرك بولنمز ایسه بیان قالدوك • قدم ده نه قدر قوت وطاقت
اوله بورلورسن انجه کوپری در • ارد کدن بری دخی ایرشور • تین
یوری دیو سورر لر • صاوجاق یریوق ضرور ی سنی اشغه
دوشورر لر • ایچروسی دریالردکناری کورنمز • مظلم وتاریك در
که نهایتسه ودبنه ایرلنر • زندان عظیم ومحبس الیم • دراندن
واقع اولان احوالك تفصیلنه قلم ده توان یوق • عاقل اولدم لره
شمدیدن تدارك ایدر • دواسنه مشغول اولور • اهل تحقیق
دنیای بر بحر عمیقه بکزتمش • ناس اول بحره برقاچ طبقه در

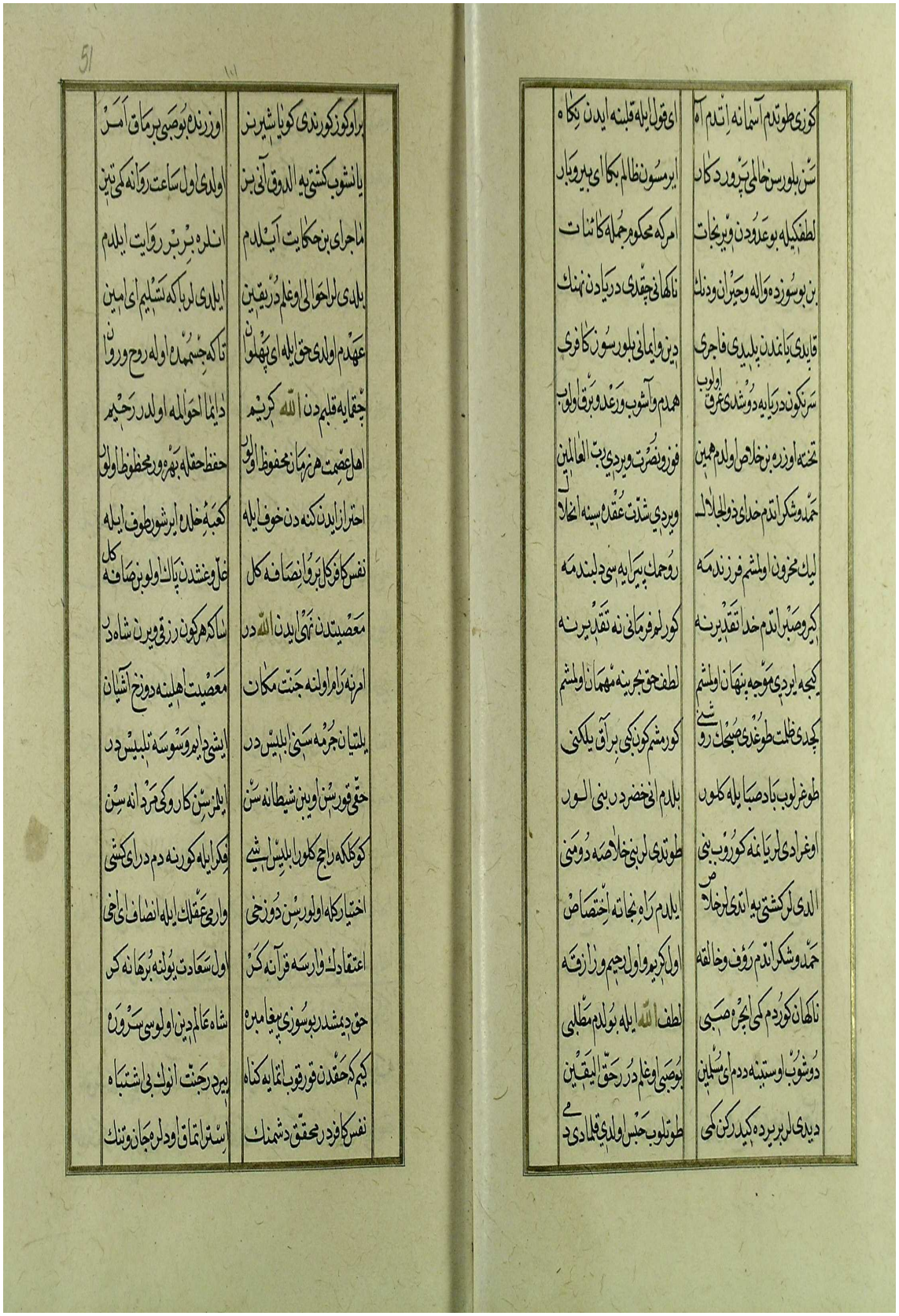
برقوم وارد راول دیاده غرق اولمشلردرکه عوامدر • بر قوم
وارد راول بحرده کی لر تدارك ایدوب • سفینه لره کرمشلردرکه
انلر عالم لردر • حذاتنده هر نفس سفینه درکه کسب اتدوکی نه
رهینه در • عقل اول کمینك رئیسی • افعال نفوس اول مرکبك
لیمانی • متاعی اجتهادی کمی لری اسرای سایر اخلاق حمیده مرضیه
اول کمینك اسبابی متالذه در دیمشلر • سفینه نك جمله مهماتی
کما ینبغی یرنده اولوب قصور ونقصانی اولمایسه ریاح اعمال
صالحه مساعد سی ایله منازل قطع ایدر • مراد ومقصود اولان
یره ایرشور • امما اسباب وآلاتده قصور ونقصان اولورایسه
موافقتی اولمیان یللره دوچار اولمز • بحرك موجلری مشکل در • سفینه
غایت برك ومکمل کرك • درشد ایده تحمل ایده مز منکسر وهلاك
اولور • مصنف کامل بو مقامه مناسب برحکایت ایراد
ایلمشلر • سماك نظم ایله منتظم قلندیلر •

کیم که حق توفیقنه محرم اولور	بهجت وشادی کا همدم اولور
اصل توفیق اول کیزای بختیار	ذکر حقدر اوله سن بی اختیار
نفس غالب اولسه عصیان اتمکه	عزم ذنب ورام شیطان اتمکه
کلسه اولدم خاطره خوف خدا	اولسك اول دم ایله عصیاندن جدا
بوکه دیرلر ذکر حق اهل هدا	رهنما ارشادنه ایت اقتدا
جمله ایمان اهلنه توفیق ایره	قلبه دایم قوت تصدیق ایره



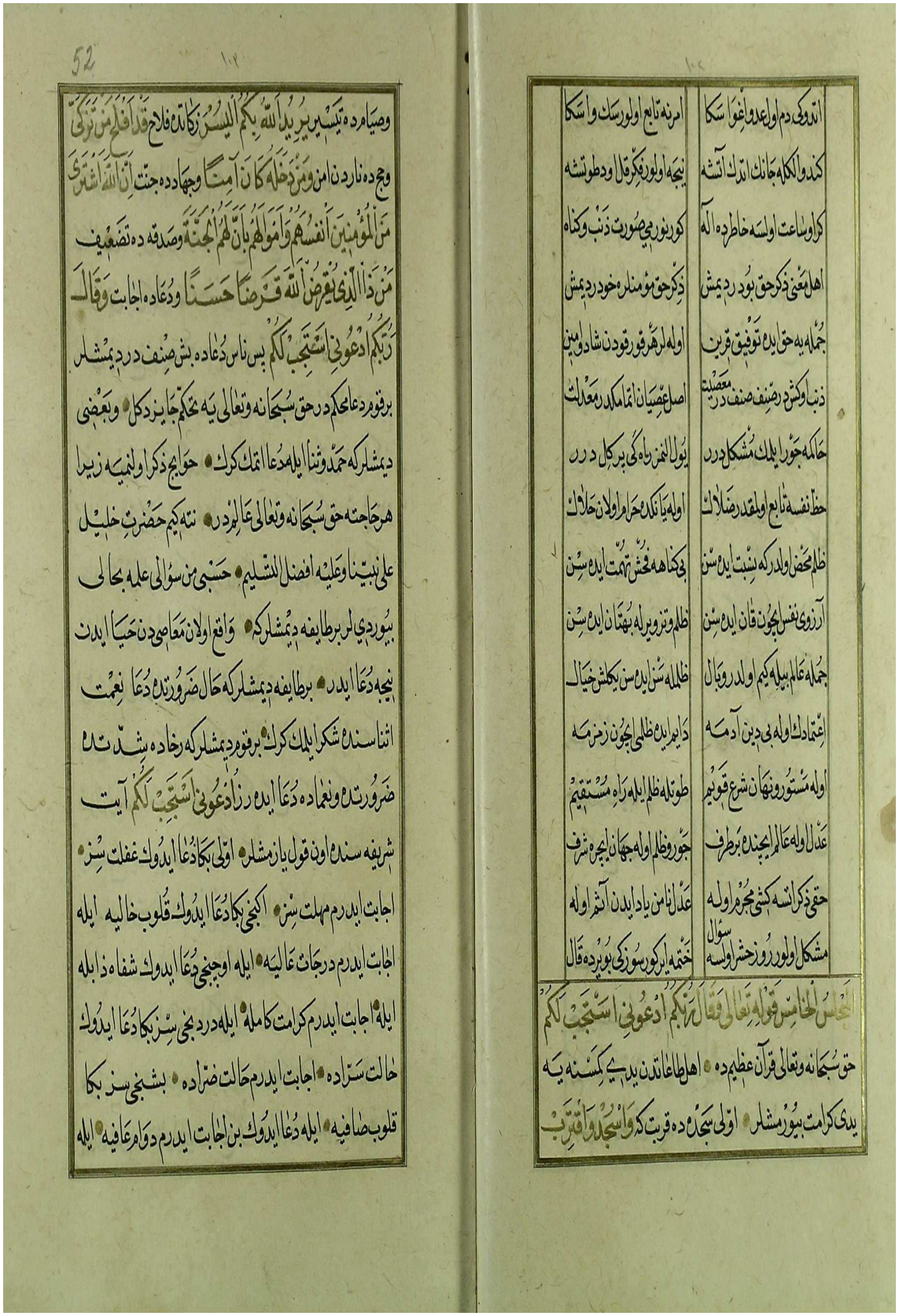
50a

50b

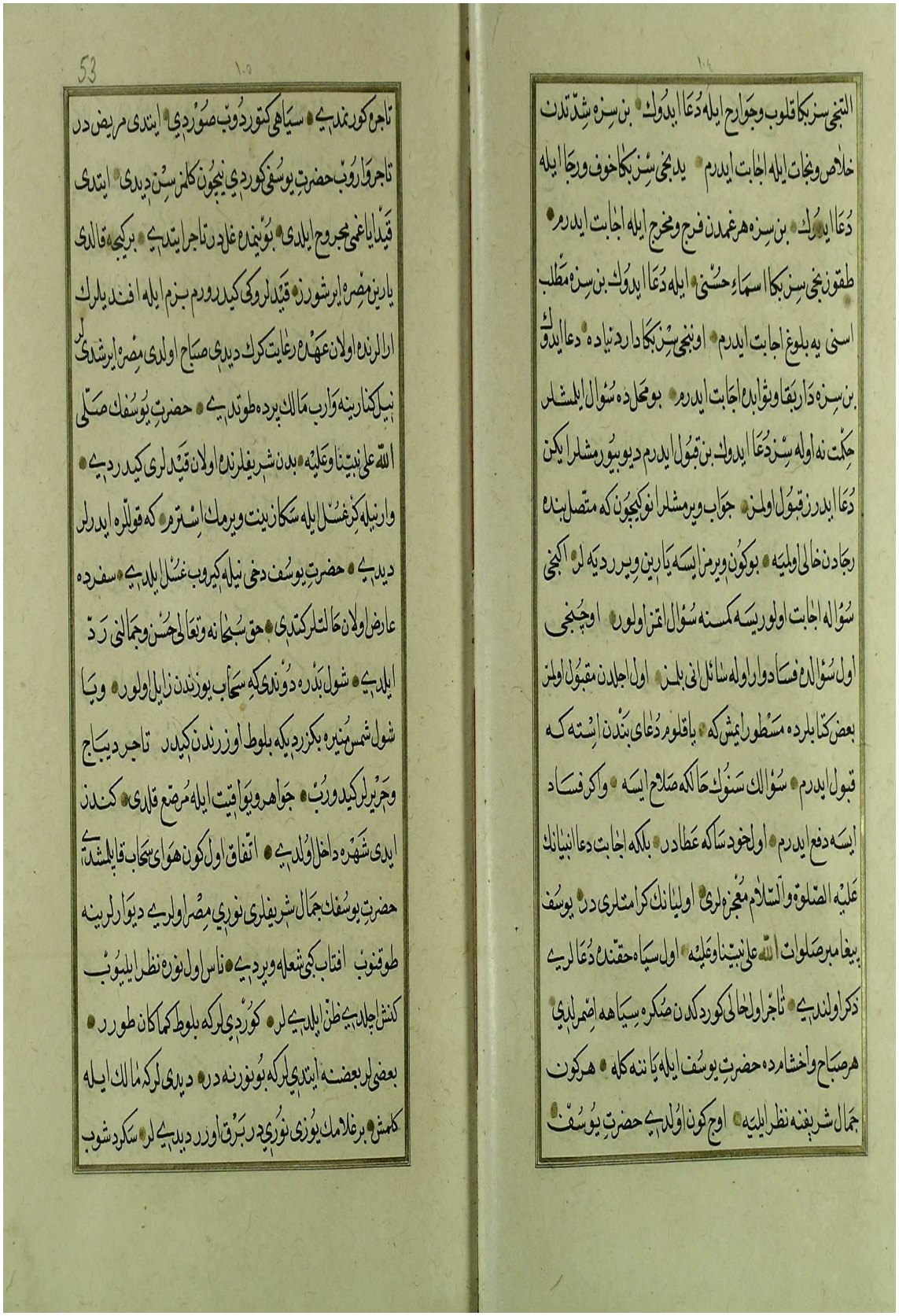


51a

51b

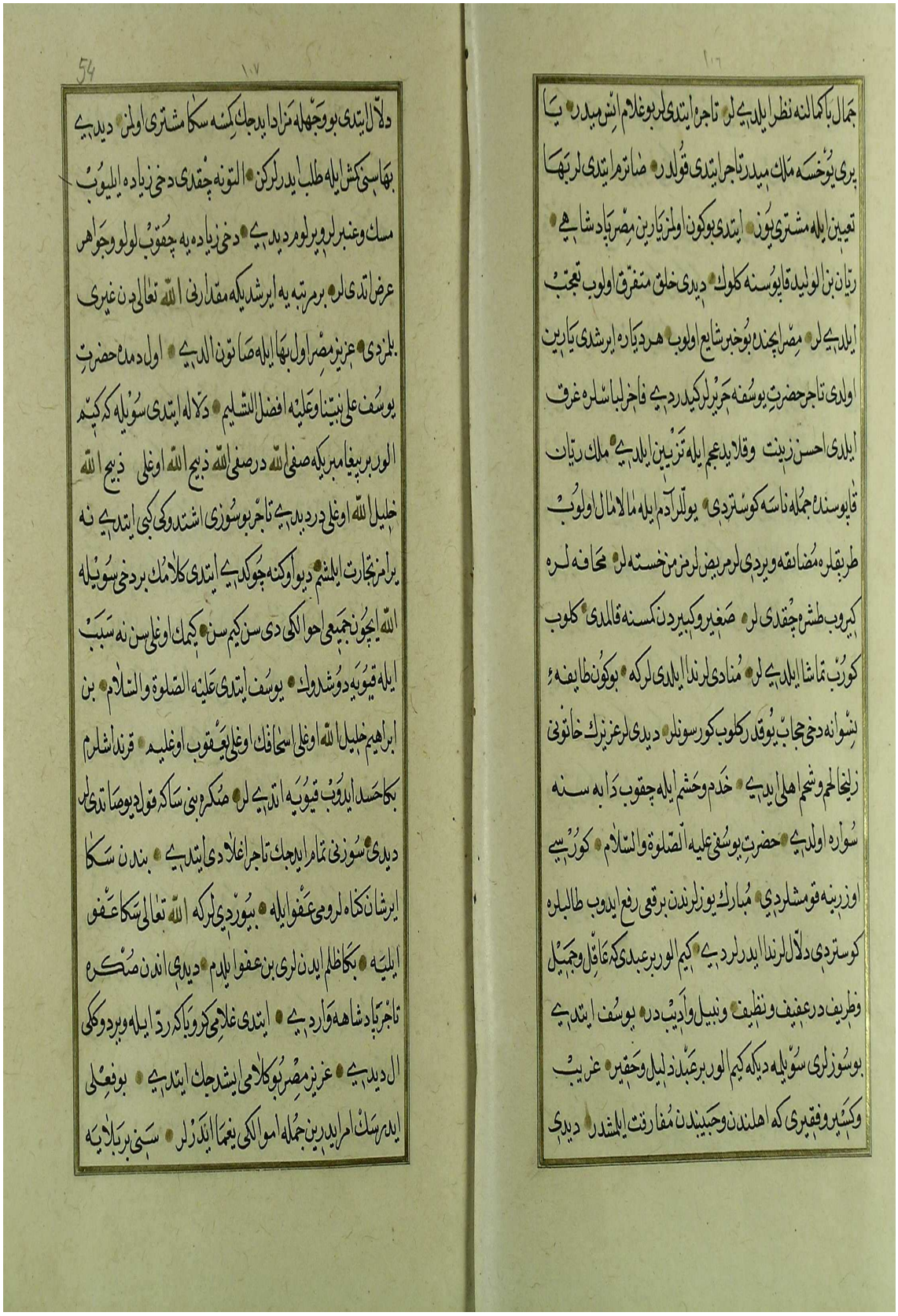


52b 52a



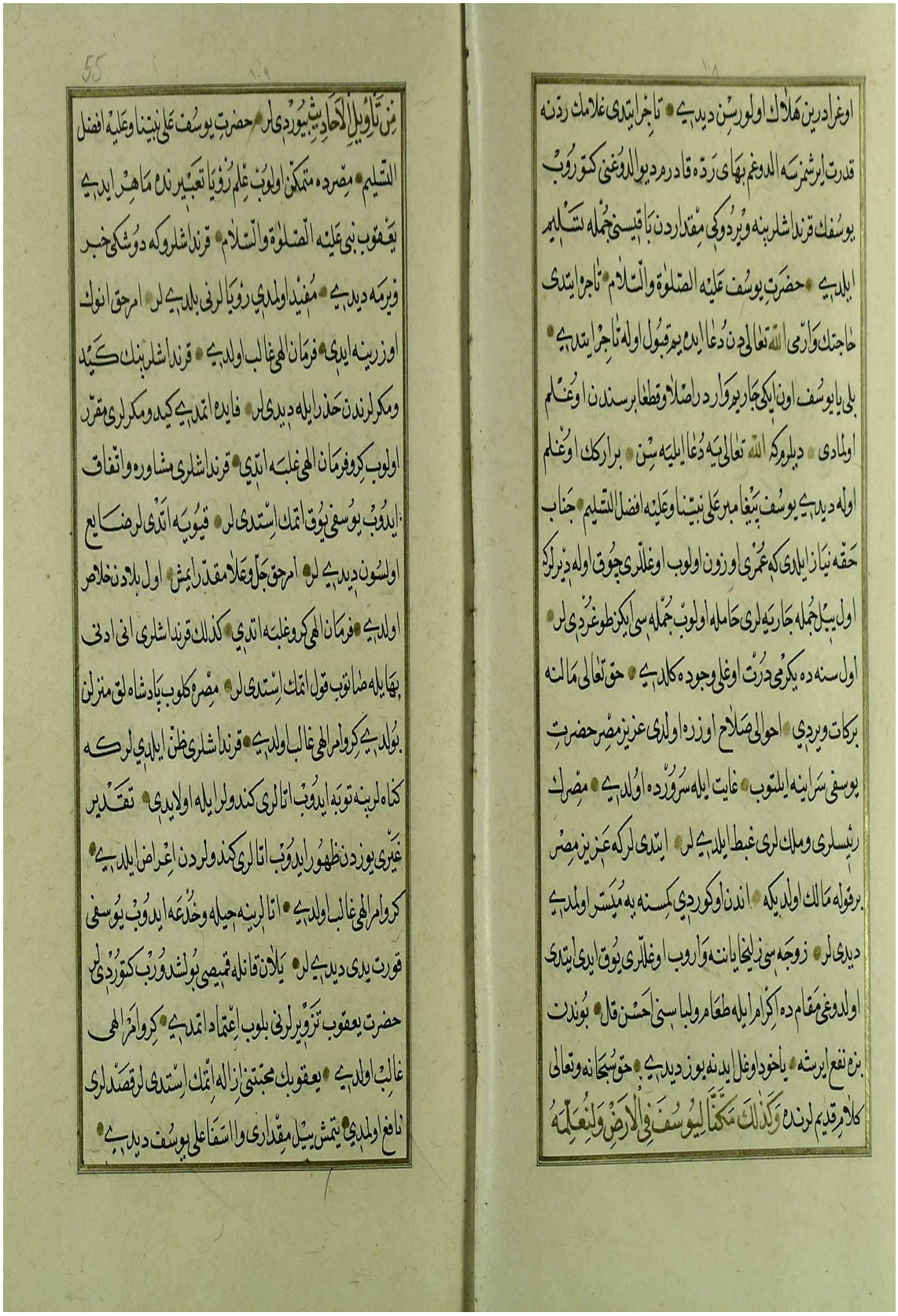
التجی سزبکا قلوب وجوارح ایله دعا ایدرلک بن سزه شدّتلرنك
خلاص ونجات ایله اجابت ایدرم یدنجی سزبکا خوف ورجا ایله
دعا ایدرلک بن سزه هرغمدن فرج ومخرج ایله اجابت ایدرم
طقوزنجی سزبکا اسماء حسنی ایله دعا ایدرلک بن سزه مطلب
اسنی یه بلوغ اجابت ایدرم اونجی سزبکا دار دنیاده دعا ایدرلک
بن سزه دار بقا وثواب اجابت ایدرم بو محاوره سؤال ایلمشلر
حکمت نه اوله سزدعا ایدرلک بن قبول ایدرم دیو بیور مشلر ایکن
دعا ایدرز قبول اولمز جواب ویرمشلر انو لیجون که متصل بنده
رجا دن خالی اولمیه بوکون ویرمزایسه یارین ویررد یه لر انجی
سؤاله اجابت اولوریسه مکسنه سؤال اتمز اولور اوچنجی
اول سؤالده فساد وار اوله سائل انی بلمز اول اجلدن مقبول اولمز
بعض کتابلرده مسطور ایمش که یاقلوم دعای بندن استه که
قبول ایدرم سؤالك سنوك حالکه صلاح ایسه واکر فساد
ایسه دفع ایدرم اولخود ساکه عطادر بلکه اجابت دعا انبیالرك
علیه الصلوة والسلام معجزه لری اولیالرك کرامتلری در یوسف
پیغامبر صلوات الله علی نبینا وعلیه اول سیاه حقنده دعا لریله
ذکر اولندیکی تاجر اولحالی کوردکدن صکره سیاهه اصمر لدیکی
هرصباح واخشامده حضرت یوسف ایله یاننه کله هرکون
جمال شریفنه نظر ایلیه اوچ کون اولدیکی حضرت یوسف

تاجر کورنمدیکی سیاهی کتوردوب صورردیکی ابتدی مریض در
تاجر وار وب حضرت یوسفی کوردیکی بیجون کلمز سن دیدی ابتدی
قیدیاغمی مجروح ایلدی بو بیندن غلدر تاجر ایتدیکی برکیجه قالدی
یارین مصره ایرشورز قیدلرو کی کیدرورم بزم ایله افندیلرك
ارالرنده اولان عهد رعایت کرك دیدیکی صباح اولدی مصره ایرشدیلر
نیل کنارینه وارب مالك پرده طوتدیکی حضرت یوسف صلی
الله علی نبینا وعلیه بدن شریفلرنده اولان قیدلری کیدردیکی
وارنیله کرغسل ایله سکا زینت ویرمك استرم که قوللره ایدرلر
دیدیکی حضرت یوسف دخی نیله کیروب غسل ایلدیکی سفرده
عارض اولان حالتلرکتدی حق سبحانه وتعالی حسن وجمالنی ردّ
ایلدیکی شول بدره دوندی که سحاب یوزندن زایل اولور ویا
شول شمس منیره بکزدیکه بلوط اوزرندن کیدر تاجر دیباج
وحریرلر کیدوروب جواهر ویواقیت ایله مرصع قلدی کندی
ایدی شهره داخل اولدیکی اتفاق اول کون هوای سحاب قالمشدی
حضرت یوسف جمال شریفلری نوری مصر اولرکی دیوارلرینه
طوقنوب افتاب کبی شعله ویردیکی ناس اول نوره نظر ایلیوب
کنش اجلدیکی ظن ایلدیکی لر کوردیکی لرکه بلوط کما کان طورر
بعضی لر بعضنه ایتدیکی لرکه بونور نه در دیدیکی لرکه مالك ایله
کلمش برغلامك یوزی نوری دربرق اورر دیدیکی لر سکردشوب



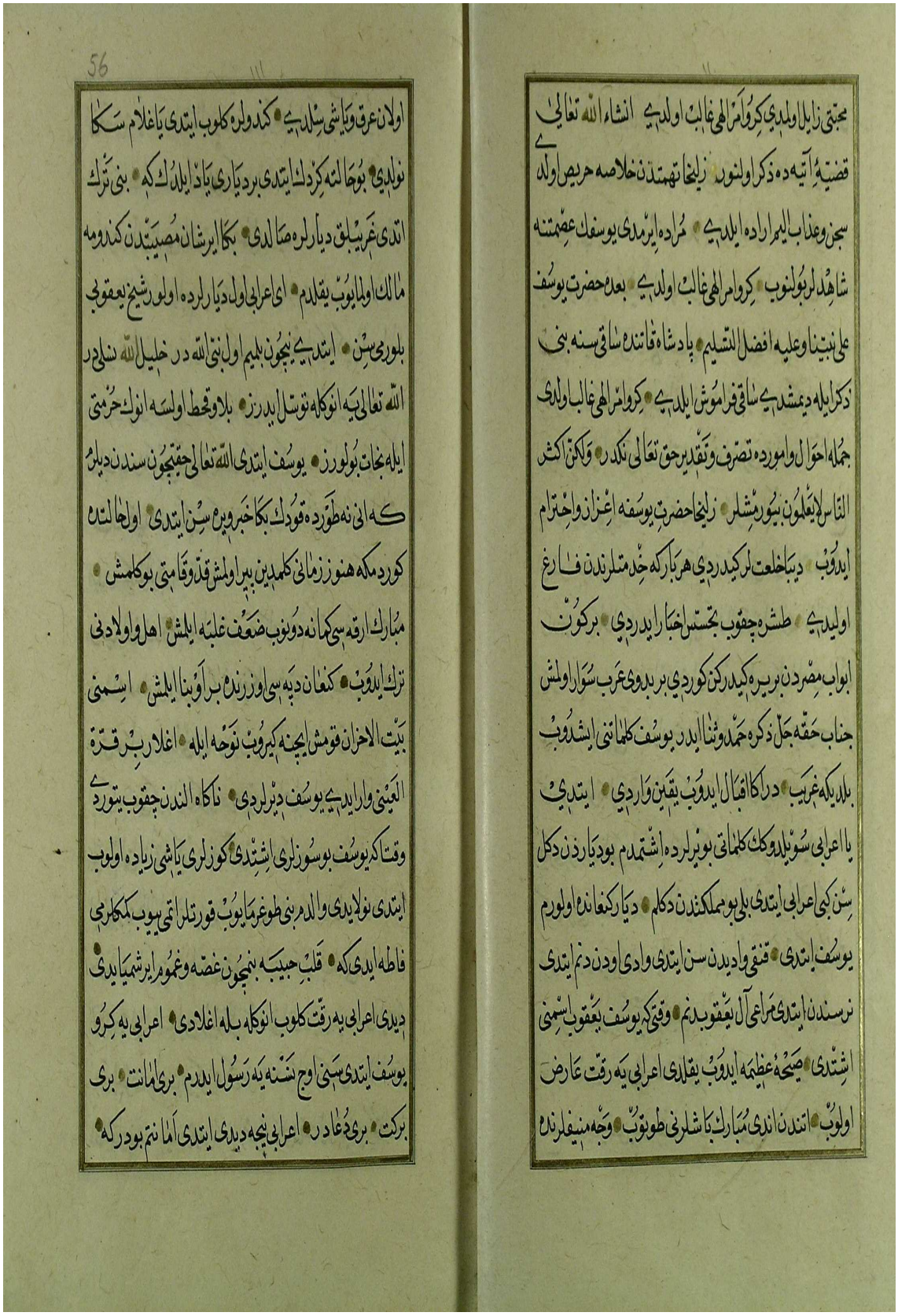
54b

54a



اوغرادرین هلاك اولورسن دیدیلر • تاجرایتدی غلامك ردنه
قدرت ایرشمسه الدوغم بهای رده قادر مردیوالدوغنی کتوروب
یوسفك قرنداشلرینه ویردوکی مقداردن باقیسی حمله تسلیم
ایلدیلر • حضرت یوسف علیه الصلوة والسلام • تاجرایتدی
حاجتك وارمی الله تعالی دن دعا ایده یم قبول اوله تاجرایتدیلر •
بلی یا یوسف اون ایکی جاریم وار در اصلا وقطعا برسندن اوغلم
اولمادی • دیلرمکه الله تعالی یه دعا ایلیه سن • برارکك اوغلم
اوله دیدیلر یوسف پیغامبر علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • جناب
حقه نیاز ایلدی که عمری اوزون اولوب اوغللری جوق اوله دیرلرکه
اول بیل جمله جاریه لری حامله اولوب جمله سی ایکیزطوغردی لر •
اول سنه ده یکرمی درت اوغلی وجوده کلدیلر • حق تعالی مالنه
برکات ویردی • احوالی صلاح اوزره اولدی عزیز مصر حضرت
یوسفی سرایینه ایلتوب • غایت ایله سرور ده اولدیلر • مصرك
رئیسلری وملك لری غبط ایلدیلر لر • ایتدی لرکه عزیز مصر
برقوله مالك اولدیکه • اندن اوکوردی کسنه به میسر اولمدی
دیدی لر • زوجه سی زلیخا یانته واروب اوغللری یوق ایدی ایتدی
اولدوغنی مقامده اکرام ایله طعام ولباسی احسن قیل • بوندن
بزه نفع ایرشه • یاخود اوغل ایدنه یوز دیدیلر • حق سبحانه وتعالی
کلام قدیم لرنده وَكَذَٰلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ

مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ یورددی لر • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم • مصرده متمکن اولوب علم رؤیا تعبیرنده ماهر ایدیلر
یعقوب نبی علیه الصلوة والسلام • قرنداشلرو که دوشکی خبر
ویرمه دیدیلر • مفید اولمدی رؤیا لرنی بلدیلر لر • امرحق انوك
اوزرینه ایدی • فرمان الهی غالب اولدیلر • قرنداشلر بنك کیده
ومکر لرندن حذر ایله دیدی لر • فایده اتمدیلر کیده ومکر لری مقرر
اولوب کروفرمان الهی غلبه ایتدی • قرنداشلری مشاوره واتفاق
ایدوب یوسفی یوق اتمك استدی لر • قیویه اتدی لر ضایع
اولسون دیدیلر • امرحق جل وعلا مقدر ایمش • اول بلادن خلاص
اولدیلر • فرمان الهی کروغلبه ایتدی • کذلك قرنداشلری انی ادنی
بهایله صاتوب قول اتمك استدی لر • مصره کلوب پادشاه لق مترلن
بولدیلر • کروامر الهی غالب اولدیلر • قرنداشلری ظن ایلدی لرکه
کناه لرینه توبه ایدوب اتالری کندولرایله اولایدی • تقدیر
غیری یوزدن ظهور ایدوب اتالری کندولردن اعراض ایلدیلر •
کروامر الهی غالب اولدیلر • اتالرینه حیله وخدعه ایدوب یوسفی
قورت یدی دیدیلر لر • یالان قانله قمیصی بولشدوروب کتوردی لر
حضرت یعقوب تزویر لرنی بلوب اعتماد اتمدیلر • کروامر الهی
غالب اولدیلر • یعقوبك محبتی زاله اتمك استدی لر قصد لری
نافع اولمدی • یتمش بیل مقداری واسفا علی یوسف دیدیلر •

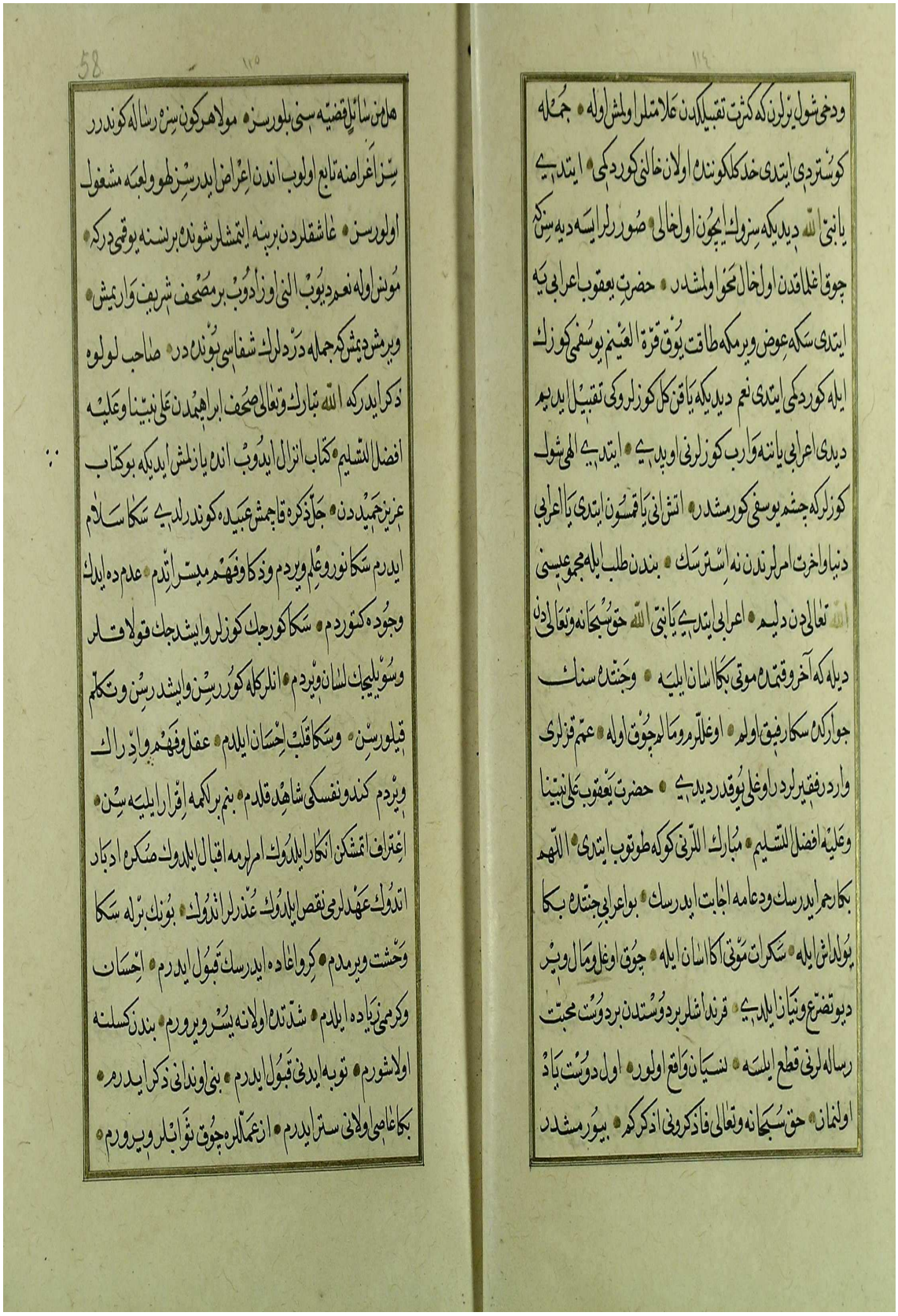


محبتی زایل اولمدی کرامر الهی غالب اولدی انشاء الله تعالی
قصیه آتیه ده ذکر اولنور زلیخا تهمتدن خلاصه حریص اولده
سجن وعذاب الیم اراده ایلدی مراده ایرمدی یوسف عصمته
شاهد لر بولنوب کرامر الهی غالب اولدی بعده حضرت یوسف
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم پادشاه قاتنده ساقی سنه بنی
ذکر ایله دیمشدی ساقی فراموش ایلدی کرامر الهی غالب اولدی
جمله احوال وامور ده تصرف وتقدیر حق تعالی نکدر ولکن اکثر
الناس لایعلمون بیور مشلر زلیخا حضرت یوسفه اعزاز واحترام
ایدوب دیباخلعت لر کیدردی هر بارکه خدمتلرندن فارغ
اولدی طشره یعقوب تحسس اخبار ایدردی برکون
ابواب مصردن بریره کیدرکن کوردی بر بدوی عرب سوار اولمش
جناب حقه جل ذکره حمد وثنا ایدر یوسف کلماتنی ایشدوب
بلدیکه غریب درا کا اقبال ایدوب یقین وارمدی ایتدی
یا اعرابی سویلدوکک کلماتی بویرلرده اشتمدم بودیارزدن دکل
سن بکی اعرابی ایتدی بلی بومملکتدن دکلم دیار کنعاندهاولورم
یوسف ایتدی قنقی وادیدن سن ایتدی وادی اودن دم ایتدی
نرسندن ایتدی مراعی آل یعقوبدنم وقتکه یوسف یعقوب اسمنی
اشتدی صیحه عظیمه ایدوب یقلدی اعرابی یه رقت عارض
اولوب اتندن اندی مبارک باشلرنی طوتوب وجهه سیفلدنده

اولان عرق وباشی سلدیکه کندولره کلوب ایتدی یاغلام سکا
نولدی بوحالته کردک ایتدی بردیاری یاد ایلدک که بنی ترک
اتدی غریب لق دیار لره صالدی بکا ایرشان مصیبتدن کندومه
مالک اولمایوب یقلدم ای اعرابی اول دیار لرده اولور شیخ یعقوبی
بلورمی سن ایتدیکه نیچون بلیم اول نبی الله در خلیل الله سنای در
الله تعالی یه انوکله توسل ایدرز بلاوقحط اولسه انوک حرمتی
ایله نجات بولورز یوسف ایتدی الله تعالی حقیچون سندن دیلرم
که انی نه طوردوکه قودک بکا خبر ویرم سن ایتدی اولحالتده
کوردمکه هنوز زمانی کلمدین پیراولمش قدوقامتی بوکلمش
مبارک ارقه سی کمانه دونوب ضعف غلبه ایلمش اهل واولادنی
ترک ایدوب کنعاندیه سی اوزرنده براوبنا ایلمش اسمنی
بیت الاحزان قومش ایچنه کیروب نوحه ایله اغلار بر قرة
العینی وارایدیکه یوسف دیرلردی ناکاه الندن یعقوب یتوردی
وقتاکه یوسف بوسوزلری اشتدی کوزلری یاشی زیاده اولوب
ایتدی نولایدی والدم بنی طوغرمایوب قورتلر اتمی یوب کمکلرمی
فاطمه ایدی که قلب حبیبه بنیچون غصه وغمومرایرشمیایدی
دیدی اعرابی یه رقت کلوب انوکله بله اغلادی اعرابی یه کروب
یوسف ایتدی سنی اوچ نسنه یه رسول ایدرم بری امانت بری
برکت بری دعادر اعرابی نیچه دیدی ایتدی اما نتم بودرکه

انی حضرت یعقوبه ایصال ایده سن • برکتم اولدرکیم آل یعقوبدن
سکا برکات ایرشه • دعا اودرکه الله تعالی دن استیم ما للحوق
اولا واوغللرانا سی اولا سن • عمرك زیاده اولا • اعرابی ایتدی
دی رسالتکی ادا ایلیم • ایتدی کنعانه سلامت ایله ایرشه سن •
یعقوبك قایوسنه واره سن کیجه دن برمقدار کچه که پیغامبرلرك
ارض وسمادن بنه عبادتلری زمانی ایرشه • توقف ایت یعقوبك
مناجات وتسبیحی آوازنی ایشتدوکك • کبی بلند آواز یله چاغرکه
السلام علیك ای غمکین وحزین • سکا برنااله وانین صاحبی سلام
ایدر • کرقوللرکبی صاتلمشدر • وطشدن سوریلوب مطرود
وحید اولمشدر • بنجه یه دك نفسمه حرام ایلیم • کرتاسنی کورمانیجه
دوشك ده اویومایم • لقاء شریفکله مشرف اولمانیجه یاصدوغه
باش قومایم • سندانی ایله می سن • دیار غربتده انوکله قناعت
ایدرکه سنی کورملری کوزه دیه سن • اعرابی ایتدی سبحان الله
بورسالتی ادا ایتمکه کیمده طاقت وقدرت وار در • یوسف ایتدی
اجر وبرکت طالبی اولان ایدر • پس اعرابی اتنه سوار اولوب یولده
دوشدی تابرکیجه کنعانه ایرشوب • اوینه وارّدی اهلی شاد وخرم
اولدیلر • اسباط بنی الوب کل سندانی اتدن این دیدی لر • ایتدی
الله ایچون سرّدن بریکوزی کورمزم • مغمومك مکظومه رسالتنی
ادا ایتمانیجه • دیدیلر یوسف اصملدوغی وقت ایرشنجه منتظر

اولوب • توقف قلدی وقتیکه یعقوبك تسبیحی اوازنی اشتدی •
اوازنی قالدوروب رسالتی ادا ایلدی • مکر یوسفك علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • برقرقرنداشی وارمدی یعقوبك بیت الاحزانی یاننده
برمسکن دوزوب • بیله اولوردی عهدینه ایلشدیکه حضرت یعقوبی
ضاحك کورمایه کندودنی ضحك اتمایه • اعرابینك آوازینی
اشتدوکی کبی صیحرادی • ایتدی مدد کیمدر بیرك قلبنی سوندرمکه
منتظرم • رسالتك وار یسه دی وار وب بیره خبر ویره یم دیدی •
اعرابی ایتدی وصیتنی کسنه یه دیمزم • الا کادیره قرقرنداشی
بیت الاحزانك قایوسنه وارب • السلام علیك یا اتا دیجه اوازنی
بیلوب ایتدی علیك السلام • ای قیزم نه حالدرکه بووقت
ایچنده کلدوك • ایتدی ای اتا بشارت ایچون کلدم • ایتدی
بکا اموال بشارتی ایچون ایسه کرکمز • اوغلدرم ایچون ایسه انلره
بوندهکلمکه یول یوقدر • بنم دخی انلره احتیاجم یوق • دیدی
کروخاتون ایتدی بشارتم قرة العین اولان یوسفدندر • دیوجك
بیرایتدی یوسفمدن نی نعم دیدی • همان یرندن قالقوب برنیجه
دفعه دوشدی طوردی • قایویه کلوب کویا میت ایدی ضعفه
یلیوب • اعرابی یانته کلدی اصملدوغی اوزره رسالتی • ادا ایلدی
حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • ایتدی یا اعرابی
یوسفمی نیجه کوردوك وصف ایله • ایتدی یا نبی الله الذین وبرمافلن



58a

ودخی شول یرلرن که کثرت تقبیلکدن علامتلر اولمش اوله • جمله
کوسترردی ایتدی خدکلکونده اولان خالنی کوردکمی • ایتدیکی
یانبی الله دیدیکه سزوك ایچون اولخالی • صورلر ایسه دیه سزکه
چوق اغلماقدن اول خال محو اولمشدر • حضرت یعقوب اعرابی یه
ایتدی سکه عوض ویرمکه طاقت یوق قرة العینم یوسفمی کوزلك
ایله کوردکمی ایتدی نعم دیدیکه یاقن کل کوزلروکی تقبیل ایدیم
دیدی اعرابی یاتنه وارب کوزلرنی اویدیکی • ایتدیکی الهی شول
کوزلرکه چشم یوسفی کورمشدر • اتش انی یاقمسون ایتدی یا اعرابی
دنیا واخرت امرلرندن نه ایسترسك • بندن طلب ایله مجوعیسنی
الله تعالی دن دیلم • اعرابی ایتدیکی یانبی الله حق سبحانه وتعالی دن
دیله که آخر وقتمده موتی بکا اسان ایلیه • وجنتده سنك
جوارکده سکا رفیق اولم • اوغللرم ومالرم حوق اوله • عمم قزلری
وارد رفقیر لرد راوغلی یوقدر دیدیکی • حضرت یعقوب علی نبینا
وعلیه افضل التسلیم • مبارك اللرنی کوکه طوتوب ایتدی • اللهم
بکا رحم ایدرسك ودعامه اجابت ایدرسك • بو اعرابی جنتده بکا
یولداش ایله • سکرات موتی اکا اسان ایله • حوق اوغل ومال ویر
دیو تضرع ونیاز ایلدیکی • قرنداشلر بردوستدن بردوست محبت
رساله لرنی قطع ایلسه • نسیان واقع اولور • اول دوست یاد
اولنمان • حق سبحانه وتعالی فاذکرونی اذکرکم • بیور مشدر

58b

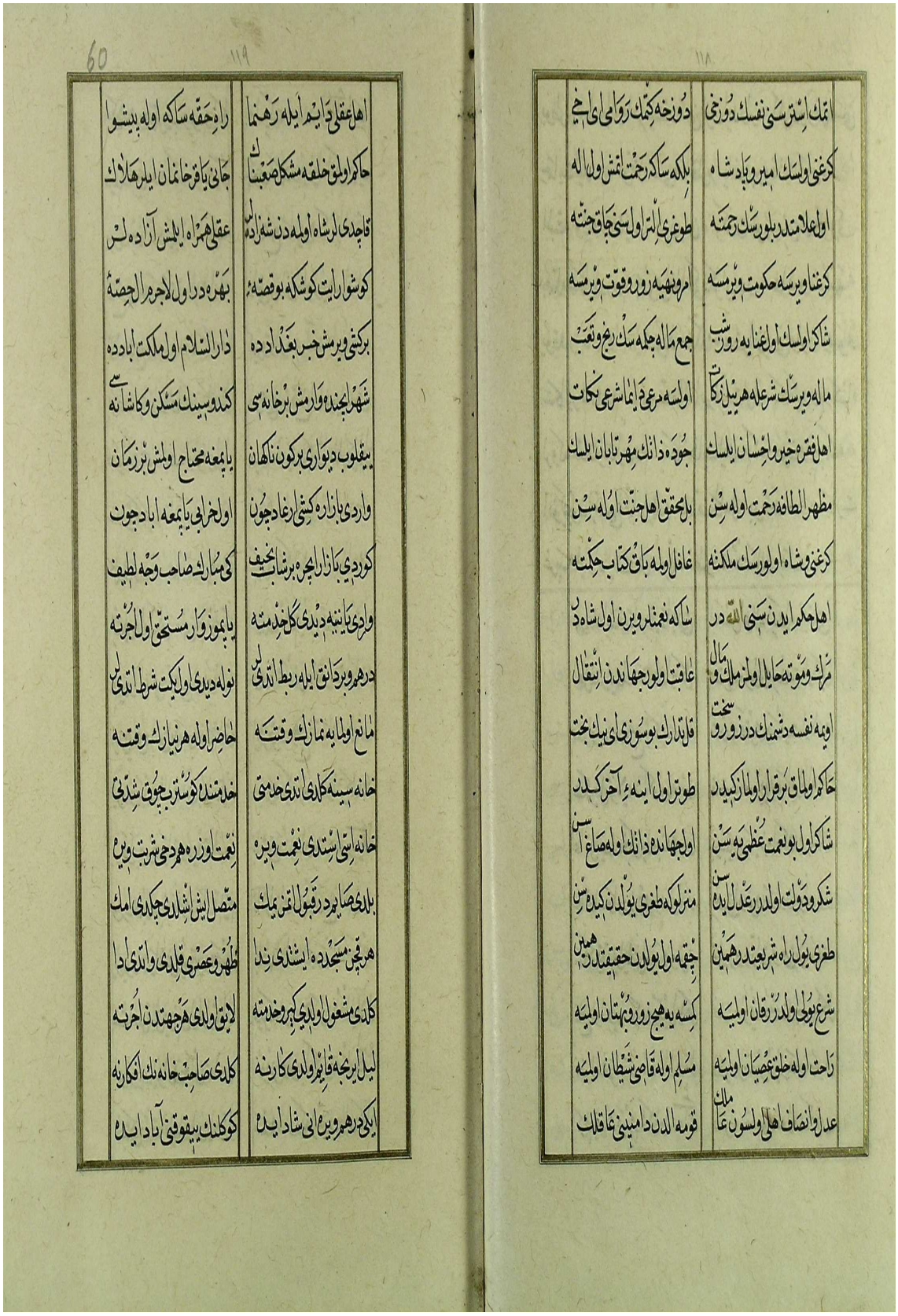
هل من سائل قضیه سنی بلورسز • مولاهر کون سزه رساله کوندرر
سزاغراضه تابع اولوب اندن اعراض ایدرسز هو ولعبه مشغول
اولورسز • غافلردن برینه ایتمشلر شوندن برینسنه یوقمی درکه •
مونس اوله نعم دیوب النی وزادوب بر مصحف شریف وارمش •
ویرمش دیمش کجمله درد لرك شفاسی بولنده در • صاحب لولوه
ذکر ایدرکه الله تبارك وتعالی صحف ابراهیمدن علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • کتاب انزال ایدوب اندہ یازلمش ایدیکه بوکتاب
عزیز حمیددن • جل ذکره قاچمش عبیده کوندرلدیکی سکا سلام
ایدرم سکا نور وعلم ویردم وذکا وفهم میسر ایتدم • عدم ده ایدك
وجوده کتوردم • سکا کورجك کوزلر وایشدجك قولاقلر
وسویلیجك لسان ویردم • انلرکله کورسزسن وایشدرسن وتکلم
قیلورسن • وسکا قلب احسان ایلدم • عقل وفهم وادراك
ویردم کندونفسکی شاهد قلدم • بنم برکمه اقرار ایلیه سن •
اعتراف اتمشکن انکار ایلدوك امرلرمه اقبال ایلدوك صکره ادبار
اتدوك عهدلرمی نقض ایلدوك عذرلر اتدوك • بونك برله سکا
وحشت ویرمدم • کرواغاده ایدرسك قبول ایدرم • احسان
وکرمی زیاده ایلدم • شدتده اولانه یسر ویرورم • بندن کسلنه
اولاشورم • توبه ایدنی قبول ایدرم • بنی اوندانی ذکر ایدرم •
بکا عاصی اولانی ستر ایدرم • ازعملرم حوق ثواب لر ویرورم •

58a

کناه لری عفو قلورم کرم لرم مبذول در • قلوب سمایه نظر ایله •
ارتفاعنه باق شمسه نظر قل شعاله لرنی کور • نجومه تماشا ایله •
نور لرینه باق • بدر اولان ماه تابانی کور یللره نظر قل • نیچه •
هبوب ایدرلر • یاغمور لره نظر ایله نیچه نزول ایلر • اضداده باق •
نیچه مختلف در • بلوط لره نظر قل نیچه مؤتلف در • رعد و برق •
لری کور نیچه صولت و هیبت لری وارد در • فلکلره نظر قل •
ملکلری فکر ایله • لیل و نهاری کور مساو صباحی مطالعه قل •
اوچان قوشلره بر یوزینک حالنه باق • دریالره نظر قل امواجی •
کور • وادی لری کوزت لیل و نهار جاری اولان صولره باق •
بجرده یا لقلره نظر ایت قوشلری و بهایمی کورکی ساکن کی مضطرب •
کی رطب و کی یابس و جالس • کی متحرک کی حامد کی یورکی راقد •
کی راکع کی ساجد • کی یاقن کی ابراق کی اولش کی اولیجاق کی غایب •
کی حاضر • کی مخفی کی ظاهر • جمله سی بنه جلاله شاهد • مجموعیسی •
کمالنه مقر و معترف • احسانه شاکر متصل و دایم • بکا ذاکرلر •
شکر و دن بر نفس غفلت ایتمزلر • قولم کورمزی سن • سن هوا که •
تابع اولوب مخفی ایشلر ایشلاد و کلکره بنم کوزم سکی کورمزی صانور سن •
قولرینه سنی ذکر ایدرم • سن بنی اوندورسن نه ستر ایدرم کناه لرمکی •
اشکاره ایتمزم • سن بنی یاد ایلرسن • کوکلره امر ایلسم اوزروکه •
یقلورلر • طاغلره اذن ویرسم سنی باصرلر • ارضه یورسم سنی •

یوطرلر • دریالره امر ایلسم سنی غرق ایدرلر • لکن قدرتمله سنی •
حمایت ایدرم • قوتمله سنی صاقلرم • یاغمره بروقتنک وارد در •
البته اول وقتده یاغمه کلور سن • اوکمده طورر سن عمالدرکی •
جمله سکا بلدورم • مجموعی افعالکی ذکر ایدر • شک و شبهه •
یوقدر • نار مرواردر سنوک حقکده • غفرانمردخی اولور رضوانی •
سکا ایرشدورم • دار جنتده اما نرخلعت لرنی سکا کیدرم • کناه •
لروکه مغفرت ایدرم • سکا خطاب ایدرم که • حزن و غم چکمه •
انوکیچون اسمی غفار ایلدم مصنف کامل • بو مقامرده حکایت •
غریبه ایراد ایلمشلر • سالک نظمرده منسلک قلندریه •

کورمک ایسترسک رفیق اجتنی	احسن اعمالله ایکله نیتنی
اهل فقر ایسک قناعت ایلکل	فقر له مولایه خدمت ایلکل
فقر اوجندن هیچ شکایت ایلمه	شدت فقری حکایت ایلمه
شکر قل مولایه شاکر اولمه سن	فاقه یه صبر ایله صابر اولمه سن
عاقل ایسک فکر ایله بنده سن	بر فقیر و عاجز و افتاده سن
خالقک وارزقی ویرن اولدر	نعمتی ارض و سما دن بولدرر
ساکه تقدیر ایلمش اولدکه موقوت	قادر و رزاق و حی لایموت
قانع اول و یرده وکه صبر ایلکل	نفسه اویمه دشمنه جبر ایلکل
فقر له فخر ایدرکی سلطان رسل	فقر در مقبول برهان سبل
کر فقیرک صبر و شکر اولسه آشی	فقر له مقصود نه ایر رکشی

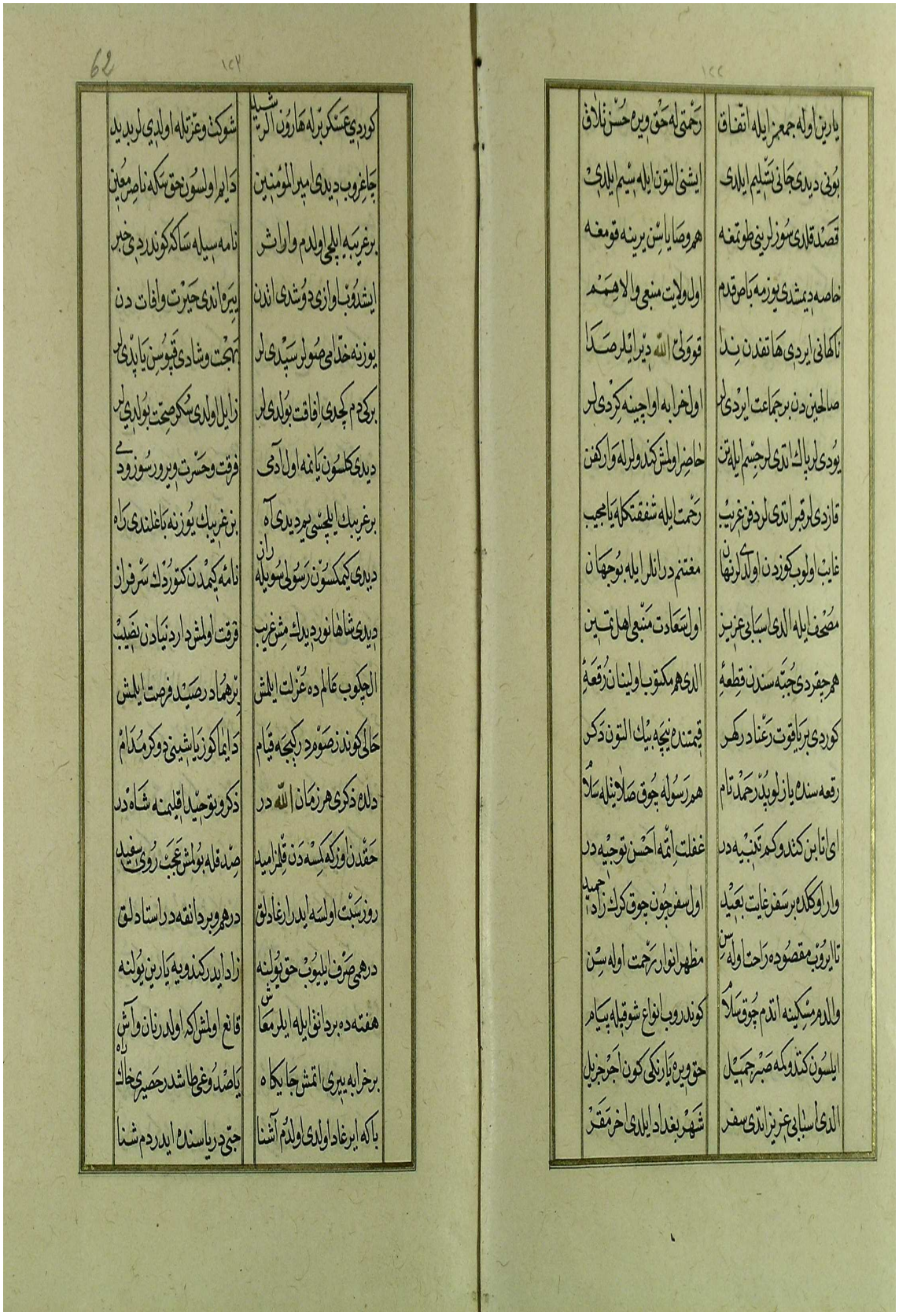


60b

60a

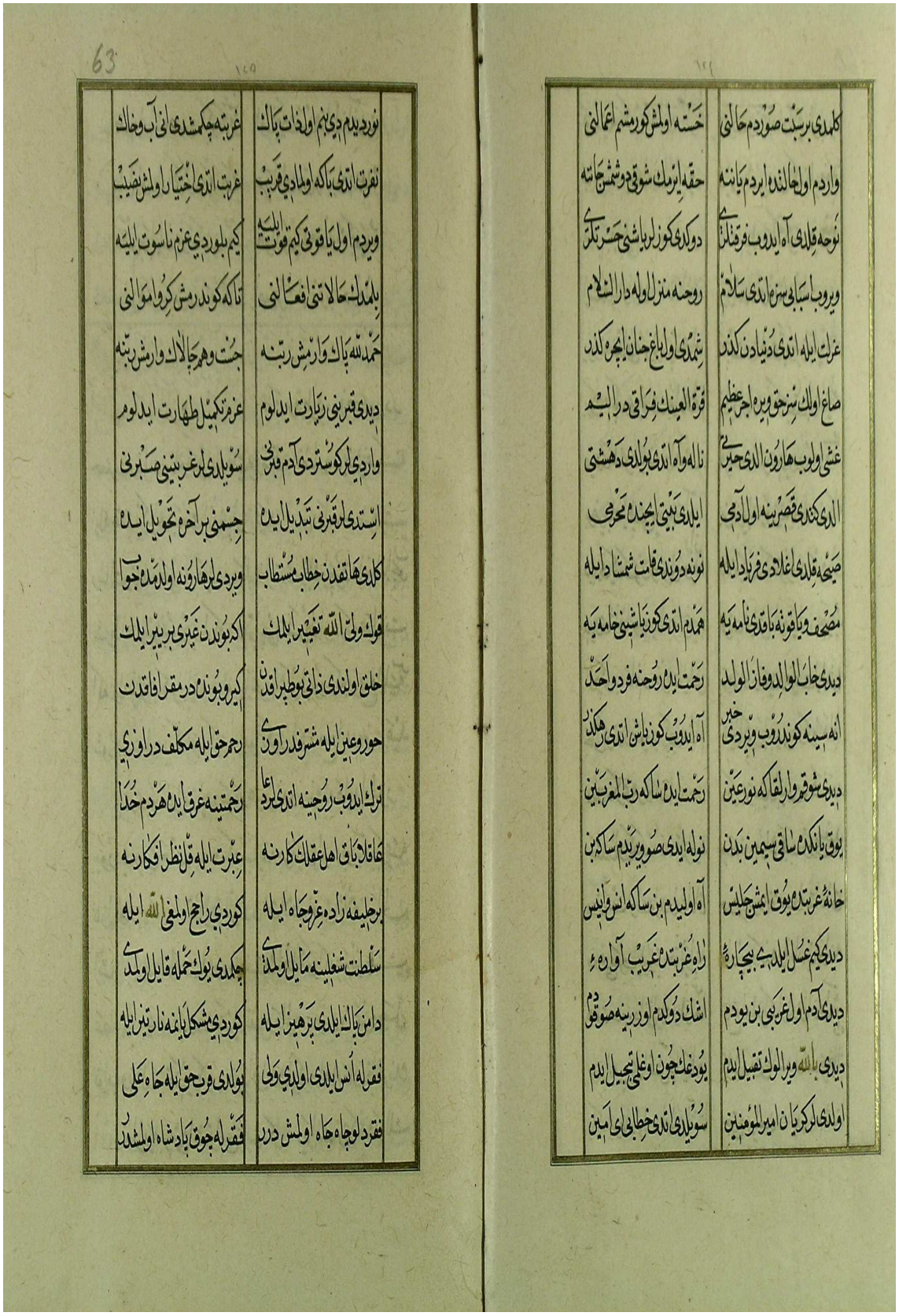


61b 61a



62b

62a



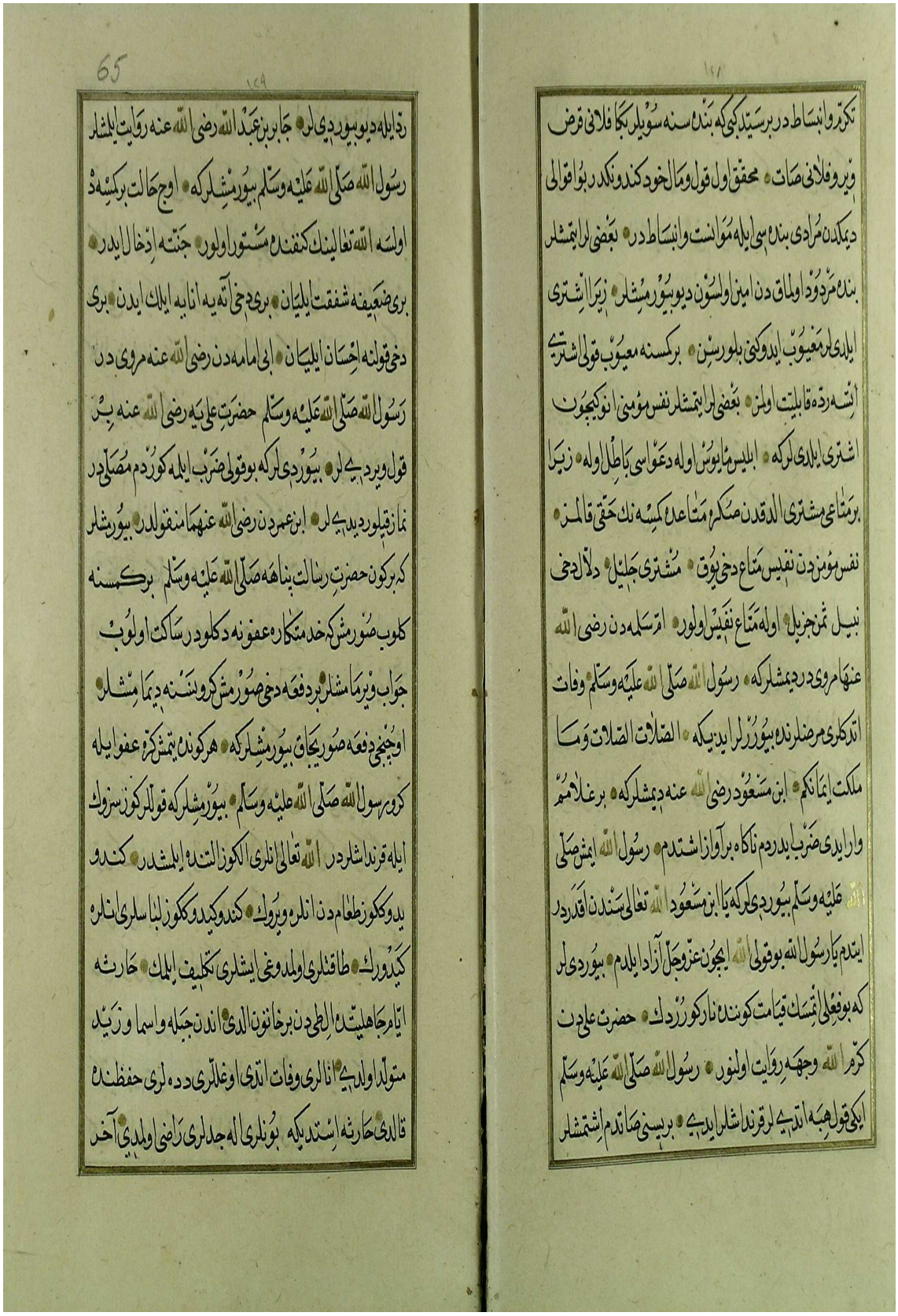
63b

63a

فقر اولورسه صبر وشکره کرکدر | اول فقیر صدهزار آفرین
یا اولور یارنکی کون بیغمبر ه | غرق اولور حق رحمتیله زیوده
فقر بر بلایا نی یوق کیمسنیه دکل | طولدورور بدر حق اونوک کیمسنیه دکل
دامن فقره یاپش دولندر اول | عین عزت لقمه قربت در اول

[illegible] استادمز قوله تعالی ان الله اشتری من المؤمنین انفسهم واموالهم بان لهم الجنة تفسیر قرطبی ده مذکور در حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم انصار دن یتمش نفر کسنه ایله عقبه کبراده بیعت ایدی لر عبد الله بن رواحه حضرت رسالت پناهه صلی الله علیه وسلم ایتدی ربك ایچون ونفسك ایچون شرط ایدرسن بیوردی ایچون شرط اودرکه عبادت اکه اوله شرك کتورمیه نفسم ایچون شرط بودرکه بنی منع ایلیه سن شول نسنه لردن که نفسکزی واموالکزی اندن منع ایدرسن عبد الله ایتدی بو فعالی بزایدرسیوز عوض نه دربزه نه عاید اولور بیوردی سزه جنت پسر دیدیکه مبایعه مرفایده لودر بو آیت کریمه نازل اولدی الله تعالی قولدن نات لاف نفس واتلاف مالی اشترا ایلدی طاعتنده ورضاسنده اهلاکی اکه عوض جنت عطا ایلدی عبددن تسلیم نفس ومال الله دن عز وجل ثواب ونوال تفسیر کبیر دن بیان ایلمشلرکه اهل معانی قائل رندن الله تعالی یه برشئ اشترا سی جایز دکل زیرا مشتری کندو مالك

اولدوغی نسنه یه الور نفسی خود الله تعالی خلق ایلمشدر اموالی دخی اول ویرمشدر بو خصوصك حقیقتی بولدرکه مؤمن وقتی که الله تعالی یولنده غزا ایلیه حتی مقتول اولنجه روحنه آخرتده جزا جنت اولدیی واموالدن مراد شول مالدرکه الله تعالی یولنده انفاق اولنمش اوله کندو نفسلرینه واهل وعیالرینه بو آیت کریمه دن برنیچه لطایف بیور مشلر اولی مشتری یه لابد در مقدما بایع کرك بو محاوره بایع الله تعالی وکریم ومشتری حق جل ذکره در بو معنی کابکزرکه برطفل صغیرك مالی اولور کندو مصالحی رعایتی ایچون بیع وشرایه قدرتی اولمز لابد اول طفلك برکسه سی اولور مالی مهماتنی کودر قول اول طفل کبی در الله تعالی مصالحمزی مراعی در عفو ذنوبده مسامحه وسهولت ودرجات خیراته ومراتب سعادته ایصاله تنبیه اوله اکنجی الله تعالی النفس واموالی مؤمنلره اضافت ایلدیی پس لازم کلدیی نفس واموال ایکی امر مغایر اوله انسان جوهردن عبارتدر جهاد وغزا آلات وادات ومرکب در مال دخی اول مرکبك مصالحنی رعایت ایچون وسیله اولور الله تعالی اول مرکبی ومالی جنت ایله صاتون الدیی تعالی سعادتلره شریف درجاته ایرشدردیی سعداء ابرار واواصل اخیار دن اولدیی بعضی بردیمشلرکه الله تعالی مؤمنی اشتراده حکمت نه اوله اول خود قولدر جواب ویرمشلرکه



تکرم وانبساط در برسیدکی که بنده سنه سویلر بکا فلانی قرض
ویر وفلانی صات • محقق اول قول ومال خود کندونکد رنواقوالی
دیمکدن مرادی بنده بی ایله موانست وانبساط در • بعضی لر ایمشلر
بنده مردود اولماق دن امین اولسون دیو یور مشلر • زیرا اشتری
ایلدی لر معیوب ایدوکنی بلورسن • برکسنه معیوب قولی اشتریه
آتشه رده قالیتی اولمز • بعضی لر ایمشلر نفس مؤمنی انو یجون
اشتری ایلدی لرکه • ابلیس مایوس اوله دعواسی باطل اوله • زیرا
برمتاعی مشتری الدقدن صکره متاعدن کسنه نک حقی قالمز •
نفس مؤمن دن نفیس متاع دخی یوق • مشتری جلیل • دلالدخی
نبیل ثم جزیل • اوله متاع نفیس اولور • امسلمه دن رضی الله
عنها مروی در دیمشلرکه • رسول الله صلی الله علیه وسلم وفات
اتدکاری مرضلرنده یور رلر ایدیکه • الصلاة الصلاة وما
ملکت ایمانکم • ابن مسعود رضی الله عنه دیمشلرکه • برغلامم
وار ایدی ضرب ایدردم ناکاه برآواز اشتدم • رسول الله ایمش صلی
الله علیه وسلم یور دی لرکه یا ابن مسعود الله تعالی سندن اقدر
ایتدم یارسول الله بوقولی الله ایچون عزوجل آزاد ایلدم • یور دی لر
که بوفعلی ایتمسک قیامت کونی ناردن کورردک • حضرت علی دن
کرم الله وجهه روایت اولنور • رسول الله صلی الله علیه وسلم
ایکی قول هبه اتدیی لرقرنداشلرایدیی • برینی صاتدم اشتمشلر

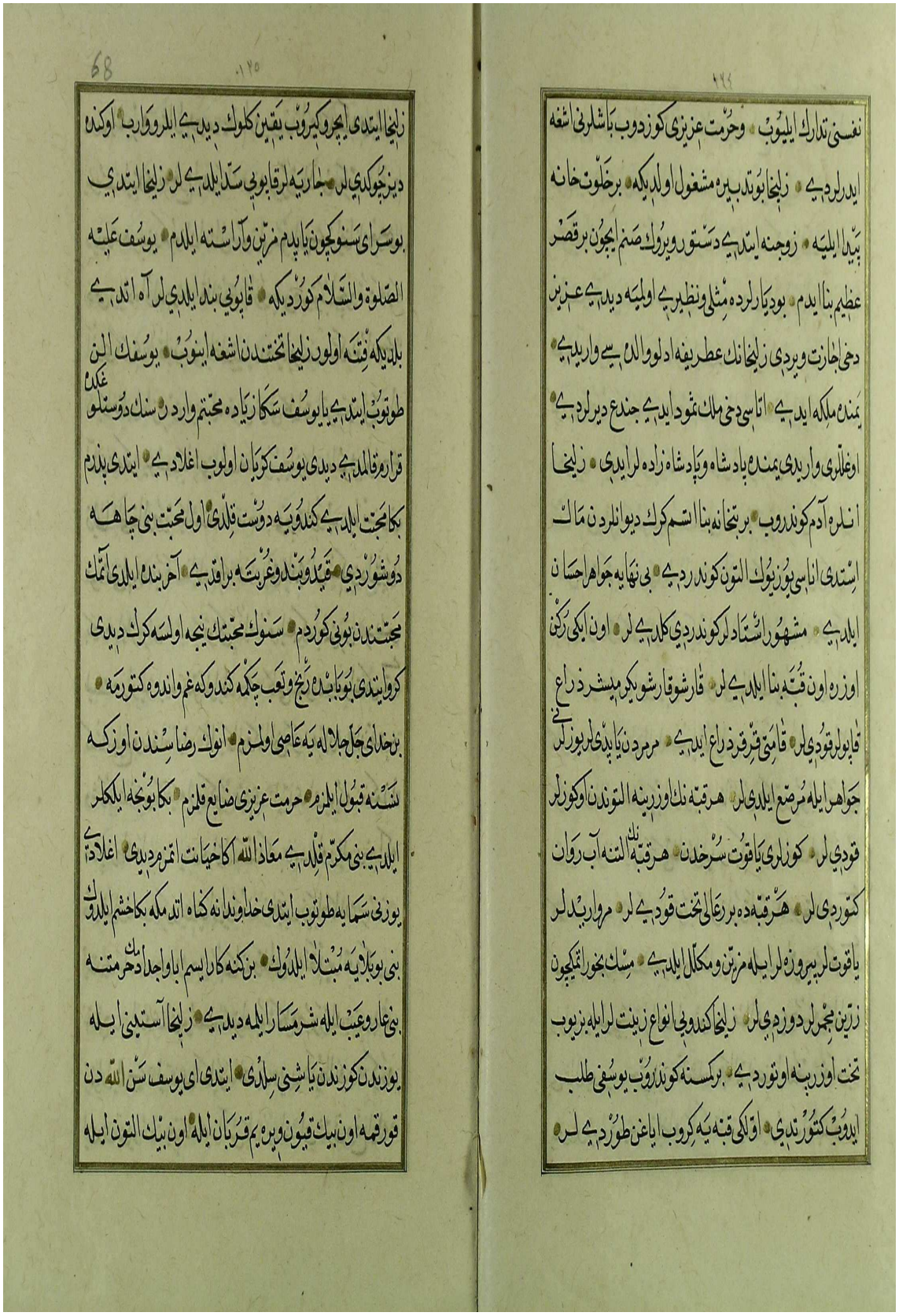
زدایله دیو یور دیی لر • جابر بن عبد الله رضی الله عنه روایت ایلمشلر
رسول الله صلی الله علیه وسلم یور مشلرکه • اوچ حالت برکسنه ده
اولسه الله تعالی نک کنفنده مستور اولور • جنته ادخال ایدر •
بری ضعیفه شفقت ایلیان • بری دخی آته یه انایه ایلک ایدن • بری
دخی قولنه احسان ایلیان • ابی امامه دن رضی الله عنه مروی در
رسول الله صلی الله علیه وسلم حضرت علی یه رضی الله عنه بر
قول ویردیی لر • یور دی لرکه بوقولی ضرب ایله کوردم مصلی در
نماز قیلور دیدیی لر • ابن عمر دن رضی الله عنهما منقولدر • یور مشلر
که برکون حضرت رسالت پناهه صلی الله علیه وسلم برکسنه
کلوب صور مشکه خدمتکاره عفو نه دکلو در ساکت اولوب
جواب ویرمامشلر • بردفعه دخی صور مشکر ولسنه دیمامشلر •
اوچنجی دفعه صوریجاق یور مشلرکه • هرکونده یتمش کره عفو ایله
کرو رسول الله صلی الله علیه وسلم • یور مشلرکه قولر کوزسزوک
ایله قرنداشلردر الله تعالی انلری الکوز التنده ایلمشدر • کندو
ید وکلوز طعام دن انلره ویروک • کندو کید وکلوز لباسلری انلره
کیدوروک • طاقنلری اولدوغی ایشلری تکلیف ایلمک • حارثه
ایام جاهلیتده الطی دن برخاتون الدی • اندن جبله واسما وزید
متولد اولدیی • انالری وفات اتدی اوغلر ی دده لری حفظنده
قالدی حارثه استدیکه • بونلری له جدلری راضی اولدیی آخر

حيله ايله اسماء حارث الدى • زيد دده لرى يانده قالديى •
اتفاق تهامه دن طى اوزرينه اقتحى لركلديى زيدى اسيرا تديى لر •
عكاظه يازارينه كتورروب صاتمق ايچون مراد اتدى لر • رسول الله
صلى الله عليه وسلم زيديى • كوردى لر دخى اول زمانده نبوت
كلماسترى خديجه رضى الله عنها فاتنه كلديى لر • ديدى لركه
بازارده برغلام كوردم عقل وادب صاحبى در • مالم اولسه
الوردم ديديى لر خديجه رضى الله عنها ورقه بن نوفلى كوندردى لر
واردى مالى ايله الى ويردى زيدى كتوردى لر • رسول الله صلى
الله عليه وسلم ايتدى لر يا خديجه بوغلامى بكا هبه ايله • اوغل
ايدنيم ديديى لر خديجه دخى رضى الله عنها حضرت رسالت
پناهه باغشلديى لر • اوغل ايدندى لر حتى زيد بن محمد ديرلردى
اول قبيله دن بر كسنه كلديى زيدى كوردى ايتديى سن حارثه
اوغلى زيد دكلمى سن • ايتدى لابن محمد اوغلى زيدم ديديى
اول كسنه ايتدى بوق سن اتاكه وقرنداشلركه عمولكه بكزرسن
انلر سنوك ايچون تعب ومشقت چكرلر • سنوك يولكه
مال دوكرلر ديديى اول كسنه لر بر برينه واريجاق زيدى كوردكده
حارثه يه خبر ويردى • حارثه دخى قرنداشنه وعمسى واهلى ايله
مكه يه كلديى لر • حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم • فناء
كعبه ده اصحابدن كسنه لر ايله اوتورر لر ايدى زيدار الرنده ايديى

نظر ايلدى لر • زيدى بلدى لر كل ديو چاغردى لر • انلرده جواب ويرمدى
امر رسوله منتظر اولديى • حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم
بيوردى ايله بونلر كيم لردر ايتديى يا رسول الله بو اتم بوقرنداشم
بونلر عمى لرم سايرى عشيرتمدر بيوردى لركه يا نلرينه وار سلام
ويرّ • زيد قالقوب واردى بونلره سلام ويردى ايتدى لر • يا
زيد كل كيده لم ديديى زيد ايتدى • رسول الله ترك اتمزم انلردن
غيرى كسنه ء اختيار ايلمزم • ايتديى لر يا محمد بوغلامى بكا
نه ايستر سك • ويرلم الا لم ديدى لر حضرت رسالت پناه صلى الله
عليه وسلم • بيوردى لركه سزدن ايستر ميديه سز • لا اله الا
الله محمد رسول الله • انلر بو سوزدن ايبا ونفرت ايلديى لر •
ايتدى لر بوندن غيرى نسنه طلب ايلمه ديدى لر بيوردى لركه
برحال قالدى زيد ايستريسه طورسون ديلريسه سيروك ايله
كتسون ايتديى لر • يا محمد سكا لازم اولانى بيورك ظن ايلدى لر
كه زيد كندولرده ميل ايليه • ايتدى لر يا زيد كل بزمله اشته
محمد سكه اذن ويردى امر سنوك الوكده قالديى • ديديى لر
ايتدى بن حضرت رسالت پناه دن غيرى بدل ايستمزم • اتامى
قرنداشمى انوك اوزرينه تقديم اتمزم • ديديى اوزرينه دوشوب
تضرع ايده كوردى لر • كوكلى دوندر مكه قادر اولديى حارثه
ايتدى اوغلم بن كندو نفسمى سكا انيس ايدرم • اشهد ان لا اله

الا الله وان محمدا عبده ورسوله ديديے ايمان كتوردي • باقيلري
مسلم اولمايوب برلرينه كتدي لراندن صكره جبله دخي كلدي
مسلمان اولديے • اول سنجاق كه حضرت رسالت پناه صلى الله
عليه وسلم قالدردي لر زيد سنجاغي ايديے اول شهيد كه
شام ده واقع اولديے زيد ايدي اندن صكره جعفر طيار • بعده
عبد الله بن ابى رواحه ايديے رضوان الله عليهم اجمعين • آخر
سنجاق كه حضرت رسالت پناهه ويرمشاردي زيد ك • اوغل اسامه
ايدي • اون ايكي بيك اصحابه انى امير ايلديے لر • بعضى لر دمشاركه
عزيز مصر ريان بن الوليد حضرت يوسف صلى الله على نبينا
وعليه خير وصلاح اولدوغنى فراست ايله بلديے • قول برينه
قوما يوب خاتون لرينه اكرمي مثواه عسى ان ينفعنا او نتخذه
ولدا ديديے لر حق سبحانه وتعالى دخي برمؤمن قولنى كوره كه طاعته
مطيع • مناهى سنك تركنه ساعى در • اسمنى ولى ايدر • قرآن قديمده
انلر ايچون الا ان اولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون
بيور رحضرت يوسف صلى الله على نبينا وعليه • زليخا دخي كندو
نفسى ايله مباشرت ايلديے • مبارك ضجعلرنى طرديي • حق
سبحانه وتعالى فرقان كريمده ولما بلغ اشده آتيناه حكما
وعلما بيوردي لر ابن عباس رضى الله عنهما ديمشاركه اشد
اون سكز ياشنه ايرشمكدر • وهب بن منبه دن مرويے در •

حضرت يوسف عليه السلام • دار عزيزده اوچ ييل اولديے لر •
بلوغه ايرشديي لر زليخا دايما لطف واحسان لر ايليوب • امور بيته
متوليه اولديے • تفسير يزديده مسطور در كه بو اثناده حضرت
يوسف متصل عبادته مشغول اولوب • صحف ابراهيم اوقورلردي
خوش آواز ايديے لر • صداسى ايشدن مفتون اولوردي • زليخا
كوريوب قويوب دايما اوقيوب جمال دلارا سنه نظر ايليوب الحاصل
دكلردي • ديردي كه اى يوسف نه خوش اوقورسن • اما بن انوك
معناسنى بلمزم حضرت يوسف دخي سن بنم سيد مرسن • صاتون
النمش غلامكم بنى اعربها ايله الدوك • لابد سكا اوزم خوش كلور
ديديے لر • اول كلما تلرى بو وجهله اولديے • زليخا ايتدى هر
كون كلوب صحف اوقيديي • انلر دخي اطاعت ايدوب هر زمانده
كلوب اوقيوب زليخا ايله سويشورلردي • كيدرك زليخانك
كوكلنده حالت عشق پيدا اولوب • اما ظهور كتوريوب مستور
اتديے • بونك ايله تسكى حاصل ايدردي كه • برساعت اوتوروب
كلمات ايدردي • كاه قالقوب سوزاوزرتا سنده برمقدار يورردي
كه يوسف قدر بالاسنه شيوه ورفتار ينه مفتون اولايديے • كيسوتر
وار ايديے طوريجاق ياغنه ايرشوب • صاتلنوردي حسن وجماله
بى مثال ايديے • حتى چين نقاشلرى جمالنى نسخه ايدوب • تصوير
يازرلر ديرلردي • زليخا هر باركه قالقردى يوسف اداب اوزره



نفسی تدارك ایلیوب • وحرّمت عزیزی کوزدوب باشلرنی اشغه
ایدرلردیی • زلیخا بوتدبیره مشغول اولدیکه • برخلوت خانه
بیّدا ایلیه • زوجنه ایتدیی دستور ویروك صنم ایچون برقصر
عظیم بنا ایدم • بودیارلرده مثلی ونظیری اولمیه دیدیی عزیزی
دخی اجازت ویردی زلیخانك عطریفه ادلو والدیسی واریدیی
یمنده ملکه ایدیی • اتاسی دخی ملك شود ایدیی جذع دیرلردیی
اوغللری واریدی یمنده پادشاه وپادشاه زاده لرایدی • زلیخا
انسلره آدم کوندروب • برتخانه بنا استمکرك دیو انلردن مالك
استدی اتاسی یوزیوك التون کوندردیی • بی نهایه جواهر احسان
ایلدیی • مشهور استادلرکوندردی کلدیی لر • اون ایکی رکن
اوزره اون قبّه بنا ایلدیی لر • قارشوقارشویکرمیشر ذراع
قابولرقودی لر • قامتی قرّقرذراع ایدیی • مرمردن یاپدی لر یوزلرنی
جواهر ایله مرصع ایلدی لر • هرقبّه نك اوزرینه التوندن اوکوزلر
قودی لر • کوزلری یاقوت سرخدن • هرقبّه نك التنه آب روان
کتوردی لر • هرقبّه ده برزعامی تخت قودیی لر • مروارید لر
یاقوت لرپیروزه لرایله مزیّن ومکلّل ایلدیی • مسك بخور اتمکجون
زرّین مجمرلردوزدی لر • زلیخا کندوسی انواع زینت لرایله بزیوب
تخت اوزرینه اوتوردیی • برکسنه کوندروب یوسفی طلب
ایدوب کتوردی • اوکی قبّه یه کروب ایاغن طوردیی لر •

زلیخا ایتدی ایچرو کیروب یقین کلوك دیدیی ایلروواردی • اوکندو
دیز چوکدی یالن • جاریه لرقابوی سدّ ایلدیی لر • زلیخا ایتدی
بوسرای سنوکجون یاپدم مزیّن وآراسته ایلدم • یوسف علیه
الصلوة والسّلام کوردیکه • قاپوی بند ایلدی لر آه اتدیی
بلدیکه فتنه اولور زلیخا تختدن اشغه اینوب • یوسفك الین
طوتوب ایتدیی یا یوسف سکا زیاده محتیم واردر سنك دوستلو غلکدن
قرارم قالمدیی دیدی یوسف کریان اولوب اغلادیی • ایتدی بندم
بکا محبت ایلدیی کندویه دوست قلدی • اول محبت بنی چاهه
دوشوردی • قیدوبندوغربته براقدیی • آخر بنده ایلدی آتمك
محبتندن بونی کوردم • سنوك محبتك نیجه اولسه کرك دیدی
کرو ایتدی بویابده رنج وتعب چکه کندوکه غم واندوه کتورمه •
بن خدای جلّ جلاله یه عاصی اولمزم • انوك رضاسندن اوزکه
نسنه قبول ایلمزم • حرمت عزیزی ضایع قلمزم • بکا بوبخه ایلکلر
ایلدیی بنی مکرم قلدیی معاذ الله اکا خیانت اتمزم دیدی • اغلادی
یوزنی سمایه طوتوب ایتدی خداوندا نه کناه اتدمکه بکا خشم ایلدوك
بنی بویلا بلیه مبتلا ایلدوك • بزکنه کارایسم اباواجداد مك حرمتنه
بنی عار وعیب ایله شرمسار ایلمه دیدیی • زلیخا آستینی ایله
یوزندن کوزندن یاشنی سیلدی • ایتدی ای یوسف سنّ الله دن
قورقمه اون بیك قیون ویرم قربان ایلمه • اون بیك التون ایله

يوز بيك درهم نثار ايدرسم • يتيم لره بيوه زنلره صدقه ويرم •
يوسف ايتدى نه خرج ايدرسك ونه ويررسك بن معصيت اتمزم
ديدكده هرچند كه بونك امثالى سوزلر سويلدى زليخا نك حرصى
دخى زياده اولدى • قالقدى بازوسنى طوتوب اچروقبه يه
آلدى كتدى • قاپوسنى باغلدى ايتدى يا يوسف سكه نولدى •
كه بكا نظر ايلمزسن • بنمله خوش خوش كلمات اتمزسن • بن سنوك
آشفته كم • يوسف باشنى اشغه طوتوب برزمان خاموش اولدى
زليخا انى قالدورب باشلدى مقنعه سنى چقاروب • بوينى
قولاغنى اچدى برهنه ايلدى • وزار يلوق قلدى اى سنكين دل انجون
بكا رحم ايلمزسن • لب ياقوتكى بنمله سويلشمكه اچمزسن • ديدى
ليلت وزار يلوق ايله تضرع ايلدى • كاهى سطوت وصولت كوسترر
كه نا مطيع ومنقاد اولمه • كاه جمال وكمالنى عرضه قلدى • لذت
وشهوت نفس داعيه لرين كوسترر • ايتدى اى يوسف نه كوزل
صاچلروك وار در • ايتدى اول بنسنه كه بدنمدن اوزيلور خاكه
دوشر اول در • كروايتدى اى يوسف نه عجب زيبا جمال در سن •
ايتدى مادرم رحمنه حق سبحانه وتعالى نك تقديراتدوكى
نقش در • ايتدى اى يوسف سنوك بوشكل وصورتك بنم بدنمى
نزار ايلدى • ايتدى سكا بوحالتلرى ويرن شيطاندر • كروايتدى
اى يوسف بنم جامه مى آتش يا ندرسك • انى شرنى دفع ايلمه •

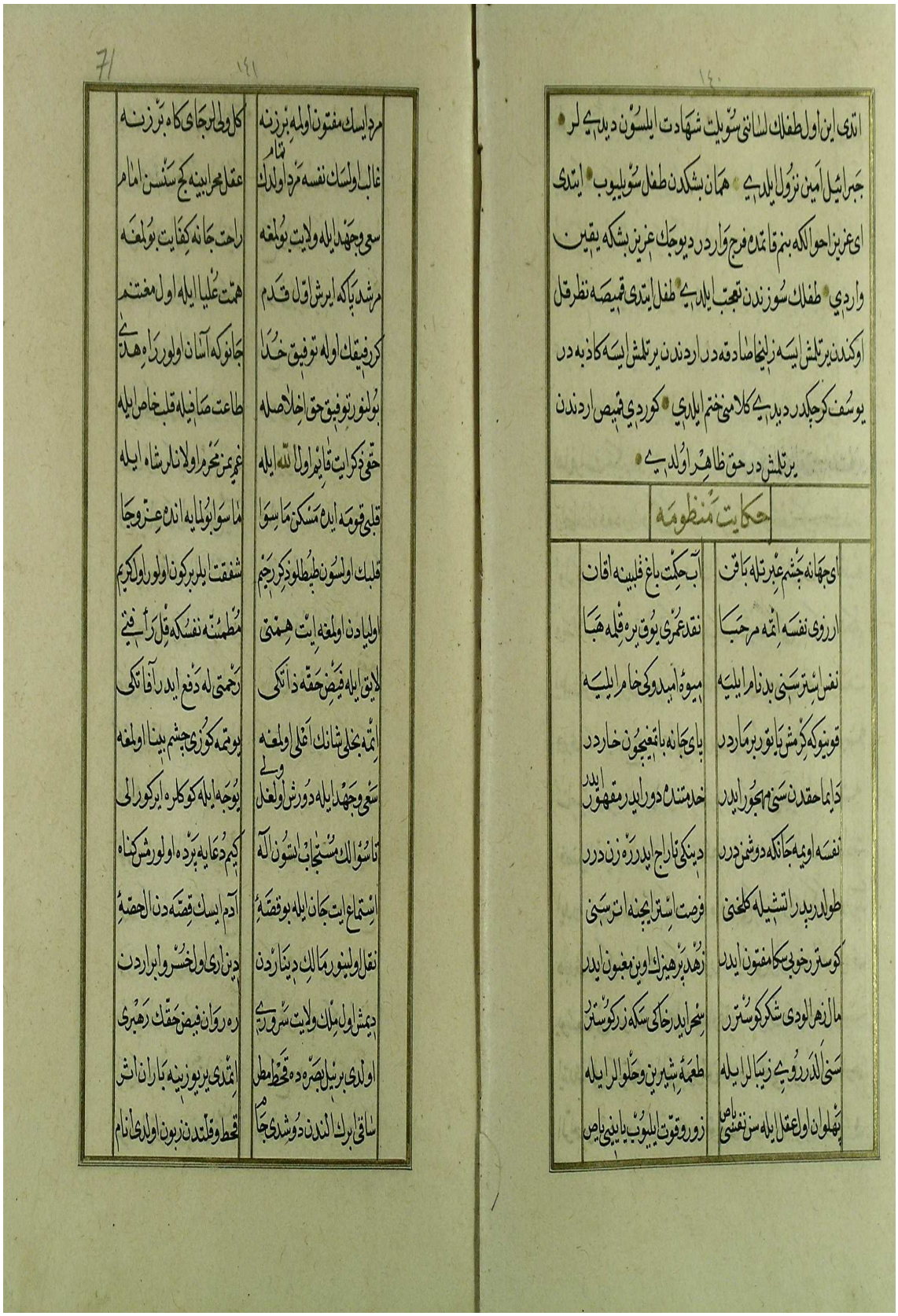
يوسف ايتدى اكر اول آتشى سويندرسم • كندم يانرم كروايتدى
اى يوسف تشنه لكمدن مرده يم بكا صو ويرم • ايتدى كليد باغبان
الندهدر • بنم يدمده دكل كروايتدى اى يوسف بونك كبى سراى
يابدم • خلوت اختيار ايلدم قالقى تماشا ايله • ايتدى جاودانى
اولان سرايدن محرومرا ولورم كروايتدى اى يوسف الوكى بودلى
غمنا كر اوزرينه قوى • خسته عشقه مرهم لرويرم • ايتدى اى سيده
كندم خيانت ايده مزم حرامه ارتكاب ايلمزم • ابن عباس حضرتلرى
رضى الله عنهما • ديمشلركه ارالرنده كلام اوزون اولوب شيطان
اوجمجى لريدى • كلام الهى ده عزوجل برهان مذكور اولمشدر
جعفر صادق دن رضى الله عنه مرويدر • برهان حق جمال نبوت
ونور علم وحكمت ايديكه حضرت يوسف صلى الله على نبينا وعليه
قلب شريفلرنده ايدى كه آتينا حكما وعلما بيورلمشدر
تا انوك نور ضياسيله راه صوابى كوردى لر • حضرت على بن
حسين بن على دن رضوان الله عليهم اجمعين • روايت اولنمشكه
اول خلوت خانه ده برصنم طورردى اول ساعت زليخا قالقوب
اول بتى برچادر ايله اورتدى • حضرت يوسف نه دردى يو
صوردى لر • ايتدى بوحالتده اول بت دن شرم ايلدم • پس
حضرت يوسف بيوردى لركه • اول پت كورمزايشتمزسويلمز
ضرر ونفعى يوق • سن اندن شرم ايدرسن • بن جهان وجهان

خلقنی یرادن ربمردن که جمله اشکارا و نهانه واقف در ۰ جمیعی
صدالری ایشدور کرلو و مخفی اولان احوالی بیلور ۰ بن اندن
حیا المرجی یوردیدیی ۰ ابن عباس رضی الله عنهما بیور مشلر برهان
حق اول ایدی که یوسف نظر ایلدیی ۰ صورت یعقوب اوه برمهاك
کوردیکه ۰ برماغنی اغزینه قویوب یا یوسف یا یوسف دیور ۰
بعضی لردیمشلر که جبرائیلی کوردی لر ۰ چاه ده کلیجك بلشلردی
اول حالتده یوسفه ایتدی سنوك اسمك انبیا دیوانتده مکتوبدر
زنهار حرامه میل ایلیه دیوقاتلر یله یوسفك ارقاسنی صغادیلر
درون نرده اولان شهوت جمله زایل اولدیی ۰ بعضی لردیمشلر که
دیوار لرده یازلو کوردیکه ولا تقربوا الزنا انه کان فاحشة
وساء سبیلا عبادصالحین دن ایدی لر ۰ همان دوتوب
قاپویه قصد ایتدیی لر ۰ زلیخا ارد لرینه دوشوب قاپویه مقدم
ایرشمکه سعی ایتدیی ۰ وقاچرکن عقبندن قمیص لرینه یاپشوب ۰
قمیص یرتلدیی پاره پاره اولدیی ۰ بونلر بوحالتده ایکن کوردیلر
عزیز مصر قاپویه انتده در ۰ همان زلیخا شرمسار و خجل اولوب ۰
قصد و فکر ایلدیکه یوسفه تهمت ایدوب ۰ کندو یری اوله ایتدی
بن سرایده اویونمش ایدم ۰ بوغلام اوزرمه کلدیی ۰ دست دراز لق
ایلیوب ادبسوز لکه قصد ایلدیی ۰ خیانت ایله حرمتکی تباه
ایلدی ۰ اویاندم بندن قاچدی قالقوب ارد نه دوشدم که ۰

70b

طوتوب تادیب ایلیم دیو فاسد اندیشه یه دوشدیی ۰ کرو فهم
ایلدی که ۰ بوکلمات ایله یوسفه ناکاه ضرر ایرشه دیو ایتدیی ۰
بونی یازندانه قوی ۰ ویا ضرب ایله دیدیی یوسف ایتدی ۰ بویله
دکلدر کندویی بنی طلب ایلدیی ۰ دیوزلیخایی تکذیب ایلدیی ۰
عزیز بوحالتی کوریجك شك ایلدی ۰ تفتیش کنه کار اوله دیدی بو
اثناده زلیخانك عمیسی اوغلی واریدیی عزیز مصر ایله بیله اولوردی
اهل فراست حکیم ایدیی ۰ اول ایتدی قمیص اوکندن یرتلمش ایسه ۰
زلیخا صادقه در ۰ واکر کرودن یرتلمش ایسه یوسف کرچکدر
اول کاذبه در دیدیی حضرت رسالت پناه دن صلوات الله علیه
وسلامه روایت اولنمشکه ۰ صبیاندن درت صبی بشکده تکلم
ایلمشلردر ۰ بری فرعون قرینك ماشطه سی ۰ وبری شاهد یوسف
وبری صاحب جریج وعیسی بن مریم دیو بیور مشلر ۰ بوحدیثه
مناسب روایت ایدر لسر ۰ حضرت یوسف علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم ۰ اول حالتده ایتدی بنم شاهدم وار براءتمه شهادت
ایدر ۰ ایتدی شاهدك کیم در اوده اوجیغی کسنه بوق ایکی کوز واریدیی
دیدی لر مکر سر ایده بشکده یاتور ۰ برصبی واریدی سذامردی
یوسف نبی صلوات الله علی نبینا وعلیه ۰ بوزنی سمایه طوتوب
ایتدی الهی وسیدی ۰ حالمی بلورسن سندن مخفی ایش یوقدر ۰ ارحم
الراحمین سن دیو نیاز ایتدیی ۰ حق سبحانه وتعالی جبرائیله وحی

70a



اندی این اول طفلك لسانی سویلیت شهادت ایلسون دیدیکی لر
جبرائیل امین نزول ایلدیکی همان بشکدن طفل سویلیوب ایندی
ای عزیز احوالکه بنم قامتمده فرح وارد ر دیوجك عزیز بشکه یقین
واردی طفلك سوزندن تعجب ایلدیکی طفل ایندی قمیصه نظر قل
اوکندن یرتلش ایسه زلیخا صادقه دراردندن یرتلش ایسه کاذبه در
یوسف کرچکدر دیدیکی کلامی ختم ایلدی کوردی قمیص اردندن
یرتلش در حق ظاهر اولدیکی

حکایت منظومه

ای جهانه چشم عبرتله باقان	آب حکمت باغ قلبینه اقان
ارزوی نفسه امّه مرحبا	نقد عمری یوقه قیله هبا
نفس اشترسنی بدنام ایلیه	میوهٔ امیدوکی خام ایلیه
قوینوکه کرمش یاتور برمادر	یای جانه یامغیجون خاردر
دایما حقدن سنی مهجور ایدر	خدمتنده دور ایدر مقهور ایدر
نفسه اویه جانکه دوشمن در	دینکی تاراج ایدرره زن در
طولدرید ر تشیله کلخنی	فوصت اشتر ایچنه اترسنی
کوستر رخوی کامفتون ایدر	زهد برهیزك اوین معجون ایدر
مال زهر الودی شکر کوستر	سحر ایدر خاکی سکه زر کوستر
سنی الدر روی زیبا ایله	طعمهٔ شیرین وحلوا ایله
یهلوان اولعقل ایله سن تقوی یاص	زور وقوت ایلیوب یا نیتی یاص

مرد ایسك مفتون اولمه بزرزنه کل وما الرجای کاه بترزنه
غالب اولسك نفسه مرد اولدك تمام عقل محرابینه کج سنسن امام
سعی وجهد ایله ولایت بولمغه راحت جانه کفایت بولمغه
مرشد پاکه ایرش اول قدم همت علیا ایله اول مغتنم
کر رفیقك اوله توفیق خدا جانوکه آسان اولور راه هدی
بولنور توفیق حق اخلاص له طاعت صافیله قلب خاص ایله
حقی ذکر ایت قاپر اول الله ایله غیر من محرم اولانار شاه ایله
قلبی قومه ایدر مسکن ماسوا اما سوا بولمایه اندن عز وجا
قلبك اوسون طپطولو ذکر رحیم شفقت ایلر برکون اولور اولکریم
اولیادن اولمغه ایت همتی مطمئنه نفسکه قل رأی فتی
لایق ایله فیض حقه ذاتکی رحمتی له دفع ایدر آفاتکی
ائمه یولی شانك اعلی اولمغه یومه کوزی چشم بینا اولمغه
سعی وجهد ایله دورش اولغل وصلی یوجه ایله کوکلره ایرکورالی
تاسوالك مستجاب استون الله کیم دعایه پرده اولورمش کناه
استماع ایت جان ایله بوقصه آدم ایسك قصه دن الحصه
نقل اولنور مالك دینار دن دین اری اولاخسرو ابرار دن
دیمشلر اول ملك ولایت سروری ره روان فیض حقك رهبری
اولدی برسیل بصره ده قحط امطر امتدی یر یوزینه باران اثر
ساقی ابرك اندن دوشدی جام قحط وقلتدن زبون اولدی انام



چقدری ایلدی لر نالہ وزار و فغان
ایلدی لر نالہ وزار و فغان

اولدی مقبول حضرت اولدعا
یاغمدی باران و مشتد ابتلا

اخر اول شهر ایچره اولان اتقیا
جمع اولدی اصفیا و اولیا

مالک دینار و ثابت له عطا
هر دخی یحیی ایدی صاحب بکا

واسعک اوغلی محمد ذوفنون
صالح مری دی جمله صالحون

سختیانی بو محمد هم حبیب
هر دخی حسان و عتبه پر نصیب

الدی لر هر مکتبک صبیانی
استیوب ابر مطر احسانی

وار دی لر شهرک مصلی سینه
جمله اصحاب صفا صاحب حسب

حضرت حقه مناجات ایدرلر
اغلیوب جوق عرض حاجات ایدرلر

استدی لر فیض باران ایده رب
اولدی مقبول اصلا اولطلب

عرض خسار ایتمدی ابر مطیر
اولدی نومید اولدعادن هر فقیر

کندی جمله اولریه اولیا
انکسار خاطر ایله اصفیا

قالدی ثابت مالک دینار ایله
منتظر لر ایره حال زار ایله

لیل ایرشدی عالم اولدی برسوا
کردی مسجد ایچنه برخوش نهاد

لونی اسود ایدی روی وجه ملیح
زی فقر اوزره وی صوتی فصیح

میزری وار صوفدن غایت فقیر
زی فقر اوزره وی صوتی فصیح

صوفی وار ایدی وضو ایتدی تمام
ایکی درهم لک لباسی یوق حقیر

ایکی رکعت قیلدی خفته نماز
کچدی محراب ایچنه کویا امام

کوکه طوتدی بسیوزن اتدی ندا
هر رکوع و هر سجود ایتدی بیان

ای الهم سیدم ربم خدا
ای الهم سیدم ربم خدا

رحمتکدن یوقدر نقصان سنک
قولکه لطفله احسان سنک

نیچه برکسوندوکسون بنده لر
قابوکه یوز سوردی لر افکنده لر

بوش میدیرمیوسکه خزینک ای الله
ای جهانک رازقی اخم سپاه

یاکه حبتک چوندر قسم اولسون خدا
امتدغیشی بن فقیر کدن جدا

سنی ایرشدرانسوه ساعتده بنده
چوقدر لطفک نهایتده بنده

دانی اولمادین بنیازه اولمجاب
کلدی اولمادین ارض وسنه جوف سحاب

یاغدی باران عظیم واولدی سیل
هر طرف صو یله اولدی جوی نیل

قریه اغزندن دوکیلور کبی آب
بر یوزینه اندی بحدد حساب

مسجد ایچره دیدی مالک نیاخو
آدمک چاق دیر لر ینه چقدی صو

اسود کوردی حالتی عجیب
نه علاج ایتدی بو امراضه طبیب

واردی یانینه سیاهک اولغریب
دیدی اوتان سوزدن ای اهل غریب

حقه حبتک اجلی چون ویردک قسم
ساکه جیتی نه دن بلدک دسم

دیدی ای نفسینه مشغول آدمی
کورمه یکسان هر جهات وهر دمی

معرفتله ایلدم توحید اکا
عزت واجلال ایله تمجید اکا

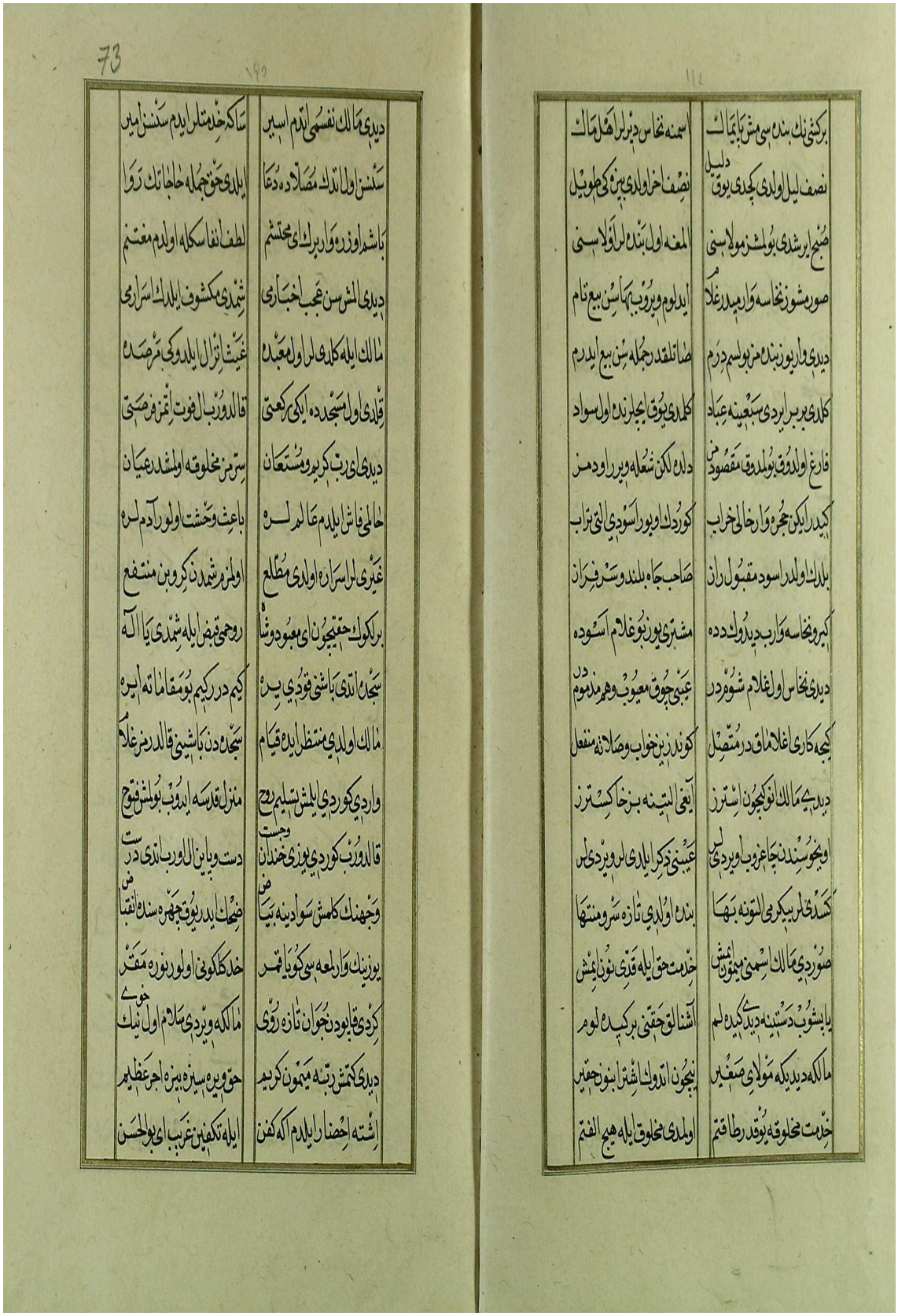
قاندره ایدک کورمدکی حالیمی
حتی درهب کوستردن کیفیتی

دیدی مقدار حبه در حبم اکا
کندوشانی کبی در حتی بکا

دیدی مالک رحمت اسئون ساکه حق
حالمه بر یاره ان رفعتله باق

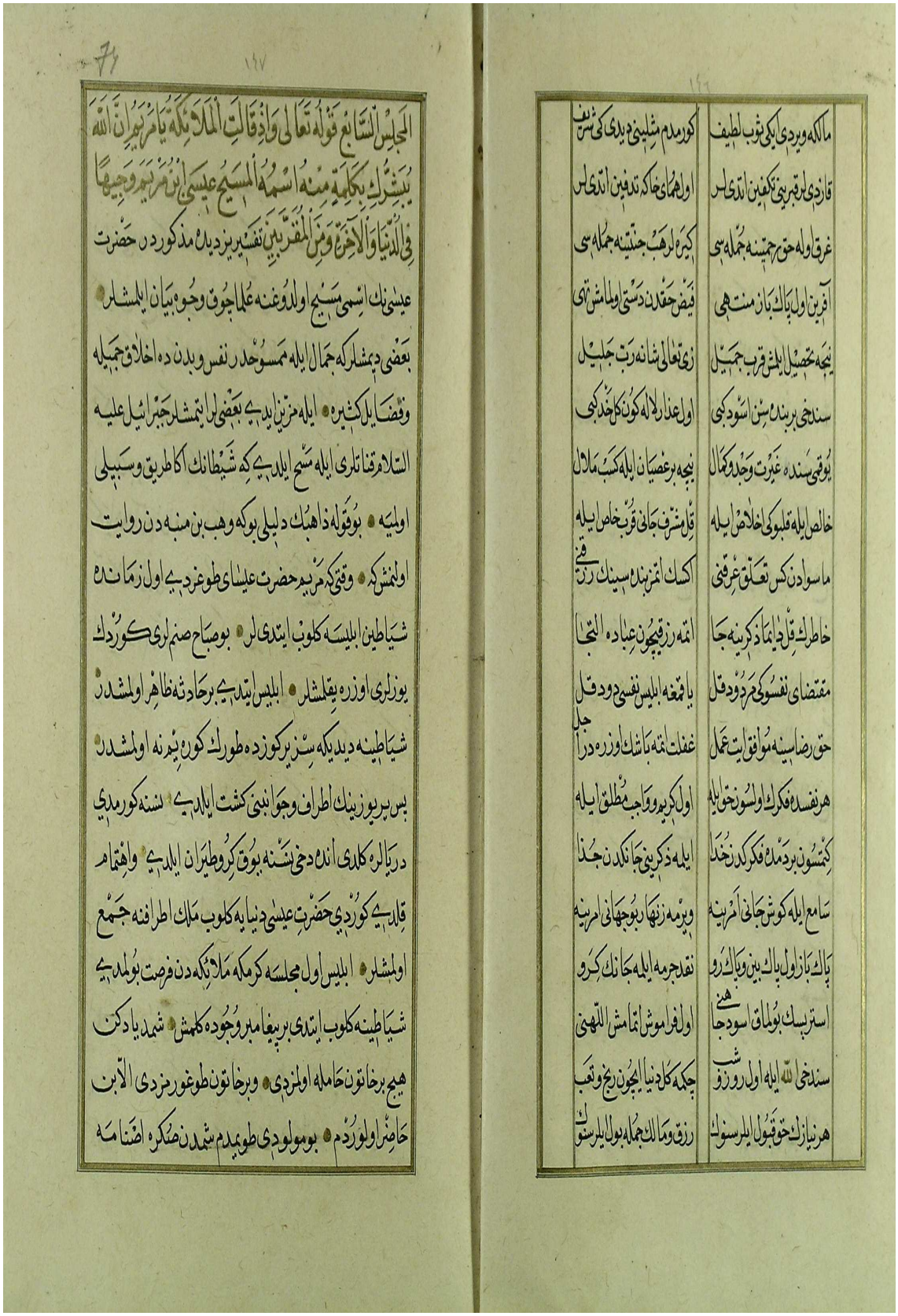
دیدی ترک ایله بنی بن بنده یم
مالکم وار بر صغیر افکنده یم

لیل ایچنده کندی وشدک یانینه
اولدی معلوم تا ایرشدک جانینه



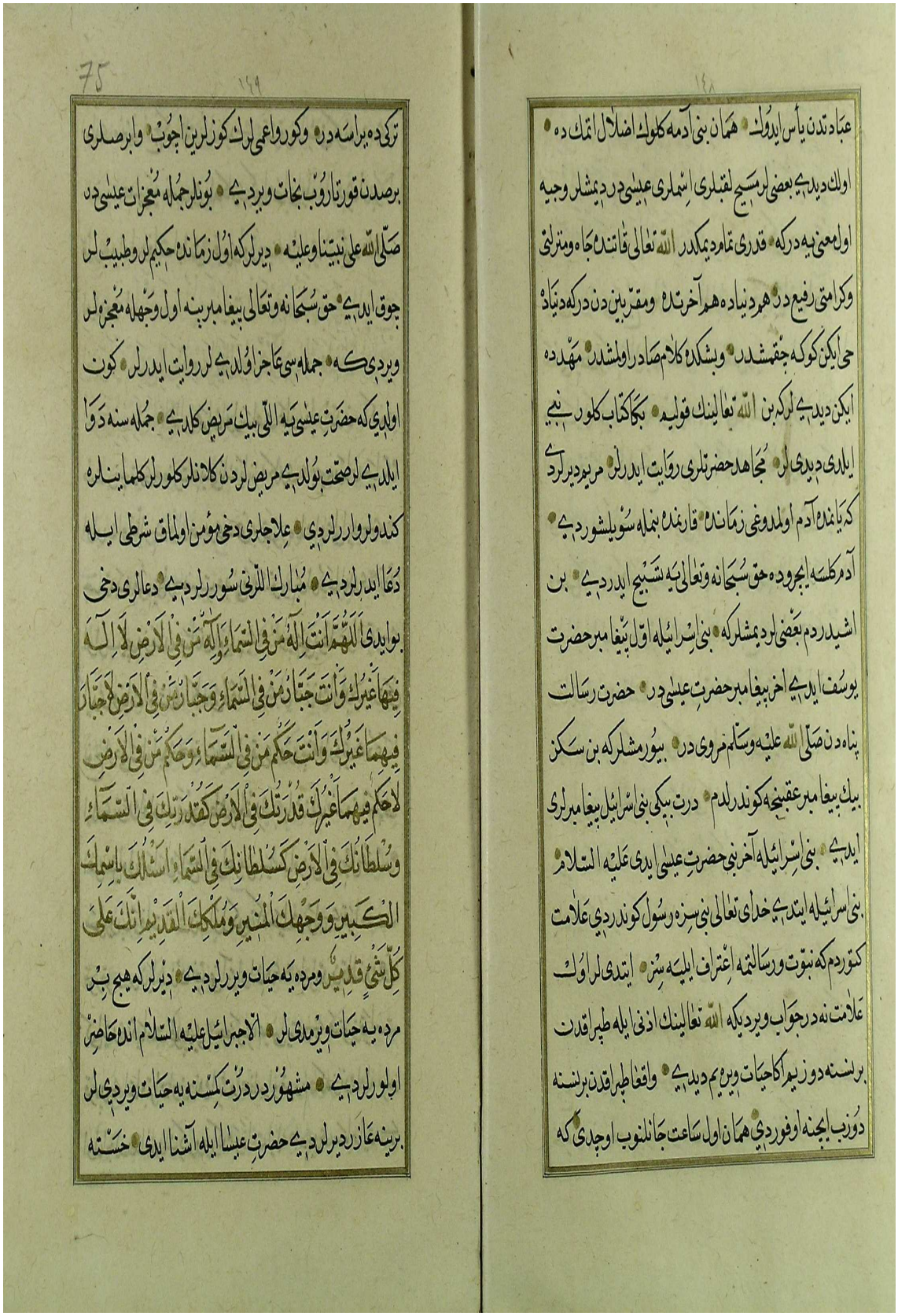
73a

73b



74b

74a



عباد تدن یأس ایدوك ۞ همان بنی آدمه کلوك اضلال ایتمك ده ۞
اولك دیدیی بعضی لر مسیح لقبلری اسملری عیسی در دیمشلر وجیه
اول معنی یه درکه ۞ قدری تمام دیمکدر الله تعالی قاتنده جاه ومنزلتی
وکرامتی رفیع در ۞ هم دنیاده هم آخرتده ومقربین دن درکه دنیاده
حی ایکن کوکه چقمشدر ۞ وبشکده کلام صادر اولمشدر ۞ مهّد ده
ایکن دیدیی لرکه بن الله تعالینك قولیم ۞ بکا کتاب کلور ونبی
ایلدی دیدی لر ۞ مجاهد حضرتلری روایت ایدرلر ۞ مریم دیر لردی
که یانمده آدم اولدوغی زمانده ۞ قارنمده بنمله سویلشوردی ۞
آدم کلسه ایجوده حق سبحانه وتعالی یه تسبیح ایدردی ۞ بن
اشیدردم بعضی لرد یمشلرکه ۞ بنی اسرائیله اول پیغامبر حضرت
یوسف ایدیی اخر پیغامبر حضرت عیسی در ۞ حضرت رسالت
پناه دن صلی الله علیه وسلم مروی در ۞ بیور مشلرکه بن سکز
بیك پیغامبر عقبنجه کوندردلدم ۞ درت یکی بنی اسرائیل پیغامبر لری
ایدیی ۞ بنی اسرائیله آخر نبی حضرت عیسی ایدی علیه السلام ۞
بنی اسرائیله ایتدیی خدای تعالی بنی سزه رسول کوندردی علامت
کتوردم که نبوت ورسالتمه اعتراف ایلیه سز ۞ ایتدی لر اول
علامت نه در جواب ویردیکه الله تعالینك اذنی ایله طیر اقدن
برلسنه دوزیم کاحیات ویرم دیدیی ۞ واقعا طیر اقدن برلسنه
دوزیب ایجنه اوفوردی همان اول ساعت جانلنوب اوچدی که

ترکی ده براسه در ۞ وکور واعمی لرك کوزلرین اجوب ۞ وابرصلری
برصدن قورتاروب نجات ویردیی ۞ بونلر جمله معجزات عیسی در
صلی الله علی نبینا وعلیه ۞ دیرلرکه اول زماندہ حکیم لر وطبیب لر
چوق ایدیی ۞ حق سبحانه وتعالی پیغامبرینه اول وجهله معجزه لر
ویردیکه ۞ جمله سی عاجز اولدیی لر روایت ایدرلر ۞ کون
اولدیی که حضرت عیسی یه الّلی بیك مریض کلدیی ۞ جمله سنه دوا
ایلدیی لر صحت بولدیی مریض لردن کلان لر کلور لر کلما ینلره
کندولرو ارلرلردی ۞ علاجلری دخی مؤمن اولماق شرطی ایله
دعا ایدرلردیی ۞ مبارك الّلری سورر لردیی ۞ دعالری دخی
بوایدی اَللّٰهُمَّ اَنْتَ اِلٰهُ مَنْ فِی السَّمَاءِ وَاِلٰهُ مَنْ فِی الْاَرْضِ لَا اِلٰهَ
فِیْهِمَا غَیْرُكَ وَاَنْتَ جَبَّارُ مَنْ فِی السَّمَاءِ وَجَبَّارُ مَنْ فِی الْاَرْضِ لَا جَبَّارَ
فِیْهِمَا غَیْرُكَ وَاَنْتَ حَكَمُ مَنْ فِی السَّمَاءِ وَحَكَمُ مَنْ فِی الْاَرْضِ
لَا حَكَمَ فِیْهِمَا غَیْرُكَ قُدْرَتُكَ فِی الْاَرْضِ كَقُدْرَتِكَ فِی السَّمَاءِ
وَسُلْطَانُكَ فِی الْاَرْضِ كَسُلْطَانِكَ فِی السَّمَاءِ اَسْئَلُكَ بِاسْمِكَ
الْكَبِیْرِ وَوَجْهِكَ الْمُنِیْرِ وَمُلْكِكَ الْقَدِیْمِ اَنَّكَ عَلٰی
كُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ ۞ ومرده یه حیات ویرر لردیی ۞ دیرلرکه هیچ بر
مرده یه حیات ویرمدی لر ۞ الا جبرائیل علیه السلام اندہ حاضر
اولور لردیی ۞ مشهور در درت کسنه یه حیات ویردی لر
برینه عازر دیرلردیی حضرت عیسا ایله آشنا ایدی ۞ خسته

اولدی منزلی اوج کونلك یول ایدیی قرق قوندا شنی کوندردیی
حضرت عیسی یه خبر ویرم بلد کلدی کبی اصحابی ایله وارديی لر بو کندر
وارنجه اول وفات ایلمش قبری اوزرینه واردیی لر بو دعای
اوقدیی لر اَللّٰهُمَّ رَبَّ السَّمٰوٰتِ السَّبْعِ وَالْاَرَضِيْنَ السَّبْعِ
اِنَّكَ اَرْسَلْتَنِيْ اِلٰى بَنِيْ اِسْرَائِيْلَ اَدْعُوْهُمْ اِلٰى دِيْنِكَ وَاَخْبَرْتُهُمْ اَنِّيْ اُحْيِي
الْمَوْتٰى بِاِذْنِكَ فَاَحْيِنِيْ الْسَاعَةَ زهمان اول ساعت عازر طیراقدن سلکنوب
طشره چقدی حضرت عیسی نك یانته کلدی نیچه زمان حیاته
اولوب اوغللریی اولدی بری دخی برعجوزه نك اوغلی ایدیی
جنازه یه قودیی لر حضرت عیسی یه کتوردی لر دعا ایلدی زنده
اولوب نیچه زمان حیاته اولدیی اوچنجی برغا شرك قزیی
ایدی وفات اتمشدی اکا دخی دعا ایدیی لر زنده اولدیی دردنجی
نوح اوغلی سام ایدی حضرت عیسی قبری اوزرینه واردیی دعا
ایلدی زنده اولوب قبردن طشره چقدی باشنك نصف صاچی
اغرمش اول زمانده باش صاچی اغرمزدیی سام ریش یوزینه عمر
سورروب وفات اتمشدی اول کون که حیات بولدیی قیامت
قورقوسندن باشنك نصفی آق اولمشدی طیراقدن قالقدوغی
کبی ایتدی قیامت قوپدیغی حضرت عیسی ایتدیی هنوز قیامت
قوپمدیی اما قبرك اوزرنده اسم اعظم اوقودم که زنده اولیه سن
اول اجلدن قالقدك دیو سرکذشت وفات ایلیه دیدی سام ایتدیی

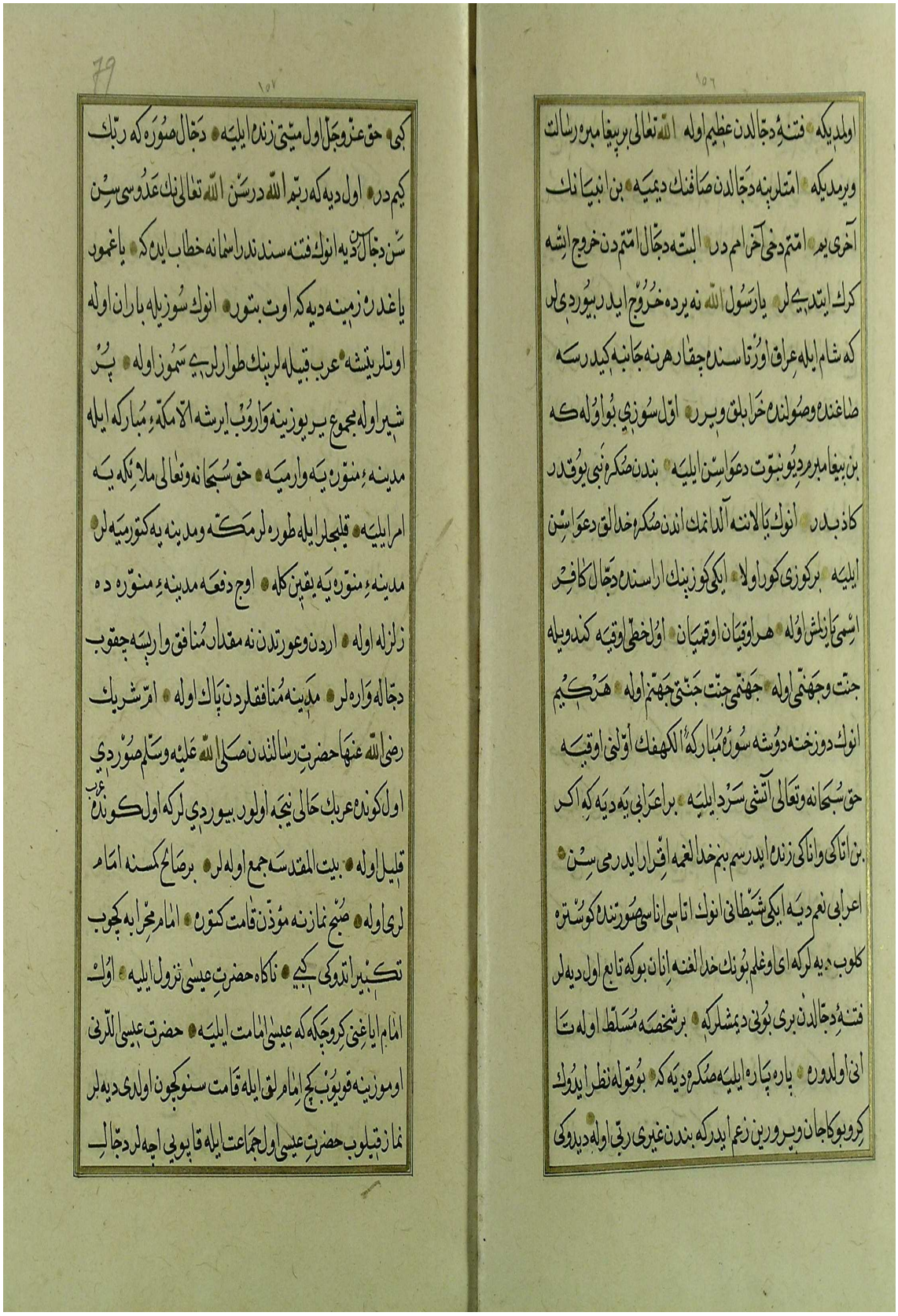
شول شرطیله که دعا ایلیه سن که الله تعالی بکا مرکی آسان ایلیه
سکرات موت مشکل در حضرت عیسی دعا ایلدیی همان اول
ساعت دوشوب خاك اولدیی دیرلر که حضرت عیسی مرده
زنده ایدردیی بو دعا یله که یا حیّ و یا قیّوم درحضرت عیسی دن
علی نبینا و علیه افضل التسلیم بو معجزه لر ظهور ایدجك قویدیی
ایتدی لر بو اندوکك احوالی جمله سی سحر در سکا شول وقت
انا نور زکا خبر ویرم سن اومزده نه یدك و نه قودق دیدیی لر
پس حضرت عیسی هر برینك اول صباح نه یدکلرینی و نه قودقلرینی
جمله خبر ویردیی برکون حضرت عیسی اوغلا بحقلرا یله اولوردیی
انلره ایتدی انا لریکوز انا لرکوز برکون فلان طعامی یرلر سزك
ایچون بویله قودیی دیدیی اوغلا بحقلر اولرینه واردیی لر
اغلشدی لر که فلان یدکوز بزه شویله قودکوز دیدی لر انا لریی
ایتدی لر سزه کیم خبر ویردیی ایتدی لر عیسی دن اشتدك پس
انا لری اوغلا بحقلری برخانه ده جمع ایلدیی لر ایتدیی لر اوك
ساحرك یانته وارمایك جاذو در دیدیی لر عیسی وارديی
اوغلا بحقلری استدیی ایتدی لر بوندن حاضر دکلدر درحضرت
عیسی بلدیی که اول خانه ده درایتدیی بو اوا ایچنده در لر
خلق ایتدی لر اول اوده خنزیر لر اولور دیدیی لر عیسی ایتدی
ایله اولسون دیدیی لر کتدی لر انا لری اول اوه واردیی لر کورلر

جمله سی خنزیر اولمشلر • بو قضیه بنی اسرائیل ایچنده اشکار
اولیجاق • عیسی یه قصد ایلدیلر • لر حضرت مریم عیسای برمرکبه
بندوروب • مضره کوندردیلر برقومه ایرشدیکه حواریون ایدیلر لر
یعنی کازرلر ایدیلر جامه یوبوب اغردرلردیلر • جمله سنك
لباسلری آق ایدی مکر حضرت مریم • حضرت عیسای بویا جیلق
صنعتنه ویرمشدیلر اتفاق استادی برکون بریره کیدرلر اولدیلر
جوقلق قفتانلر ویرمشردی • هر برینه نشان ایلدیلر حضرت
عیسا یه اعلم لدیلر هر قفتانی انوك اوزرینه رنك ایلیه سفده
کندیلر • حضرت عیسی اول قفتانلری جمله برر رنك اوزره
بویادیلر استاد سفردن کلوب کوردیلر مجموع قفتانلر
برر رنکه بویانمش • دلتنك اولدیلر ایتدی بوجامه لری دیدوکوم
اوزره رنك اتمامش سن • حضرت عیسی ایتدی هرجامه یه رنه
رنك اوزره استرسن • اکا کوره چقاریردیلر استاد استدوکی
اوزره هرجامه یه ال اوردیلر • کمی یاشل کمی صاری کمی قرمیزی
رنکلو رنکلی ایله استاده ویردی • استاد تعجب ایلدیلر • بلدیکه
صنع الهی در • ایمان کتوردیلر شاکردلری دخی واریدی • جمله سی
مسلمان اولدیلر • حضرت عیسی یه نصرت ایلدیلر • بعضی
دیمشلرکه اون ایکی نفر کسنه ایدیلر • هر زمانده حضرت
عیسا ایله اولورلردیلر • آج اولسه لر یا رسول الله بزه طعام

ویردیرلردیلر • مبارك اللرین یره اورروب ایکی رغیف چقاردیلر
تشنه اولسه لر صو استرلردی اللرین یره اورروب صو چقاردی
ایچرلردی برکون ایتدیلر • یا رسول الله سزدن افضل کسنه
وارمی درکه • سزه ایمان کتورمشدر • آج اولسه بوزطعام ویررسن
تشنه اولسه بوز صو انعام ایدرسن • بیوردیکه افضلی
اولدرکه کندوالی ایله ایش اشلیه • انوکله طعام یه دیدیلر لر
بوسوزی ایشدجك واردیلر لرکازرلك ایلدیلر • ایتدیلر لر
یارب آسماندن انزال ایدوکك کتابه یعنی انجیله ایمان کتوردك
ورسولکه تابع اولدوق که عیسی درتمنی ایدرزکه • بزی شاهدین زدن
یازه سن • یعنی حضرت محمد ایله صلی الله علیه وسلم وامتی ایله که
فرقان عظیم ده حق سبحانه وتعالی امت محمدی صلی الله علیه
وسلم امم اولینه شاهد کرك درطلب اندی لرکه امت محمد دن اولالر
صلی الله علیه وسلم • حضرت عیسی حواریون ایله کروقومنه
کلدیلر • انلری دعوت ایلدیلر • اهل ضلالت جمع اولوب
حضرت عیسی یه قصد ایلدیلر • دار دکدیلر • مکر لر ایتدیلر
حضرت عیسی حواریونه دیدیلر لرکه سزدن قفکون • رضا
ویررکه انی بزم یرمه بردار ایلیه لر یارین قیامتده جنته کره
دیدیلر انلردن بربسی اجابت ایلدیلر • برکیجه حواریون ایله
اوتورلردیلر انلره نصیحت لر وصیتلر ایلدیلر که

سزدن برپسی بوکیجه خروس اوتمدین وکوندز روشنای اولمدین
کانزاولور • بنی برنیچه درم ایله صاتردیدیلر • بونلر بو
سوزده ایکن جهود لرجمع اولوب کلدیلر • حضرت عیسایی
کیجه ایچنده الدی لر حق سبحانه وتعالی اول کیجهٔ تاریك ایلدیی
بری برنی کورمدی لر ملائکه کلوب اول ساعت حضرت عیسایی
الوب آسمانه چقاردیلر • اول کسنه که حضرت عیسی کفرینه
خبرویرمشدی • اسمی یهودا ایدی جهود لره ایتدی بکا نه
ویررسن سزی عیسی یه دلالت ایده یمدیدیی • اوتوزدرهم
ویردی لر حضرت عیسی براوده اولوردیکه روزنه سندن ملك لر
چقاروب سمایه الوب کتمشلر • ایدیی اول اوه کردی حق سبحانه
وتعالی نك امری ایله حضرت عیسی صورتنده کورندی • جهود لر
همان انی طوتوب داره چکدیی لر • صلب ایلدی لر حضرت عیسی نك
مادری وغیری خاتونلر کلدیی لر • دارد بنده مانع ایلدی لر حضرت
حق سبحانه وتعالی مری ایله حضرت عیسی بونلره کورندی • نیچون
اغلرسزدیدیی ایتدی لر سنوك ایچون افغان ایده رز • ایتدیی
دلتنك اولماك الله تعالی بنی کوکه ایلتدیی • خبرلر کوردم راحت
اولدم اول آدم که بردار اتدیی لر الله تعالی انی بنم شکلمده
کوسترمدی • صلب ایلدیی لر اول کیجه ماه رمضان ایدی لیلهٔ
قدر ایدیی • حضرت عیسی اوتوز یاشنده مدت نبوت لریی

اوچ یيل اولدی حضرت رسالتدن صلی الله علیه وسلم • روایت در
بیورمشلر که بن عیسی بن مریمه یقینم • زیرا بنمله انوك اراسنده
پیغامبر یوقدر • امتم اوزرلرینه نازل اولسه کرك • بنم خلیفه
اولور هرگاه که انی کوره سز بیلور سز اورته بویولر آق وقزل
بکزلودر • وصاچلودر انوك زماننده دجال هلاك اوله • تزوج
ایلیسه اوغلی اوله وفات ایلیسه • مسلمانلر نماز ین قیلوب بنم محمده
دفن اولنه • ودخی حضرت رسالت پناه دن صلی الله علیه وسلم
مرویدر بیورمشلر برامت نیچه هلاك اوله که اولرك بن اولم
اخرلری عیسی اوله اورتالرنده اهل بیتم دن مهدی اوله • ابن
عمر رضی الله عنهما روایت ایلمشلر • برکون طوافده کوردم
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم تبسم ایدر لردیی
صوردیلر بیوردی لرکه عیسی طوافده بنی استقبال ایلدی • بله
لرکه ایکی ملك وارد دیدیی لر کرو روایت در حضرت رسالتدن
صلی الله علیه وسلم معراج کیجه سی اکنجی آسمانده حضرت عیسای
کوردم آخر زمانده بیت المقدسه نزول ایده دجالی هلاك ایلیسه
صلیبی کسر ایلیسه خنزیری قتل ایلیسه دین محمده صلی الله
علیه وسلم یاردم ایلیسه ابوامامه باهلی دن مرویدر درکه
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بیورمشلر که الله
تعالی یرینوزینه ذریت آدمی کتورلدن برویس یوزنده برفتنه



اولدیکه • فتنهٔ دجالدن عظیم اوله • الله تعالی بر پیغامبر رسالت
ویرمدیکه • امتلرینه دجالدن صاقنمق دیمیه • بن انبیانك
آخری یم • امتم دخی آخر امم در • البته دجال امتمدن خروج ایده
کرك ایتدیکی لر • یارسول الله نه یرده خروج ایدر بیوردیلر
که شام ایله عراق اوزرنه سنده چقار هرنه جانبه کیدرسه
صاغنده وصولنده خرابلق ویرر • اول سوزی بو اوله که
بن پیغامبر مردیو نبوت دعواسن ایلیه • بندن صکره نبی یوقدر
کاذب در • انوك یالانجه آلدانمك اندن صکره خدالق دعواسن
ایلیه • برکوزی کور اولا • ایکی کوزینك اراسنده دجال کافر
اسمی یازیلش اوله • هر اوقیان اوقیان • اولاخطی اوقیه کندویله
جنت وجهنمی اوله • جهنمی جنت جنتی جهنم اوله • هرکیم
انوك دوزخنه دوشه سورهٔ مبارکهٔ اصحاب الکهفك اوتنی اوقیه
حق سبحانه وتعالی آتشی سرد ایلیه • براعرابی یه دیه که اکر
بن اتاکی واتاکی زنده ایدرسم بنم خدالغمه اقرار ایدرمی سن •
اعرابی نعم دیه ایکی شیطانی انوك اتاسی اتاسی صورتنده کوسترر
کلوب دیه لرکه ای اوغلم بونك خدالغنه اتان بوکه تابع اول دیه لر
فتنهٔ دجالدن بری بونی دیمشلرکه • برشخصه مسلط اوله تا
آنی اولدوره • یاره یاره ایلیه صکره دیه که • بوقوله نظر ایدوك
کروبوکا جان ویرورین زعم ایدرکه بندن غیری ربی اوله دیدوکی

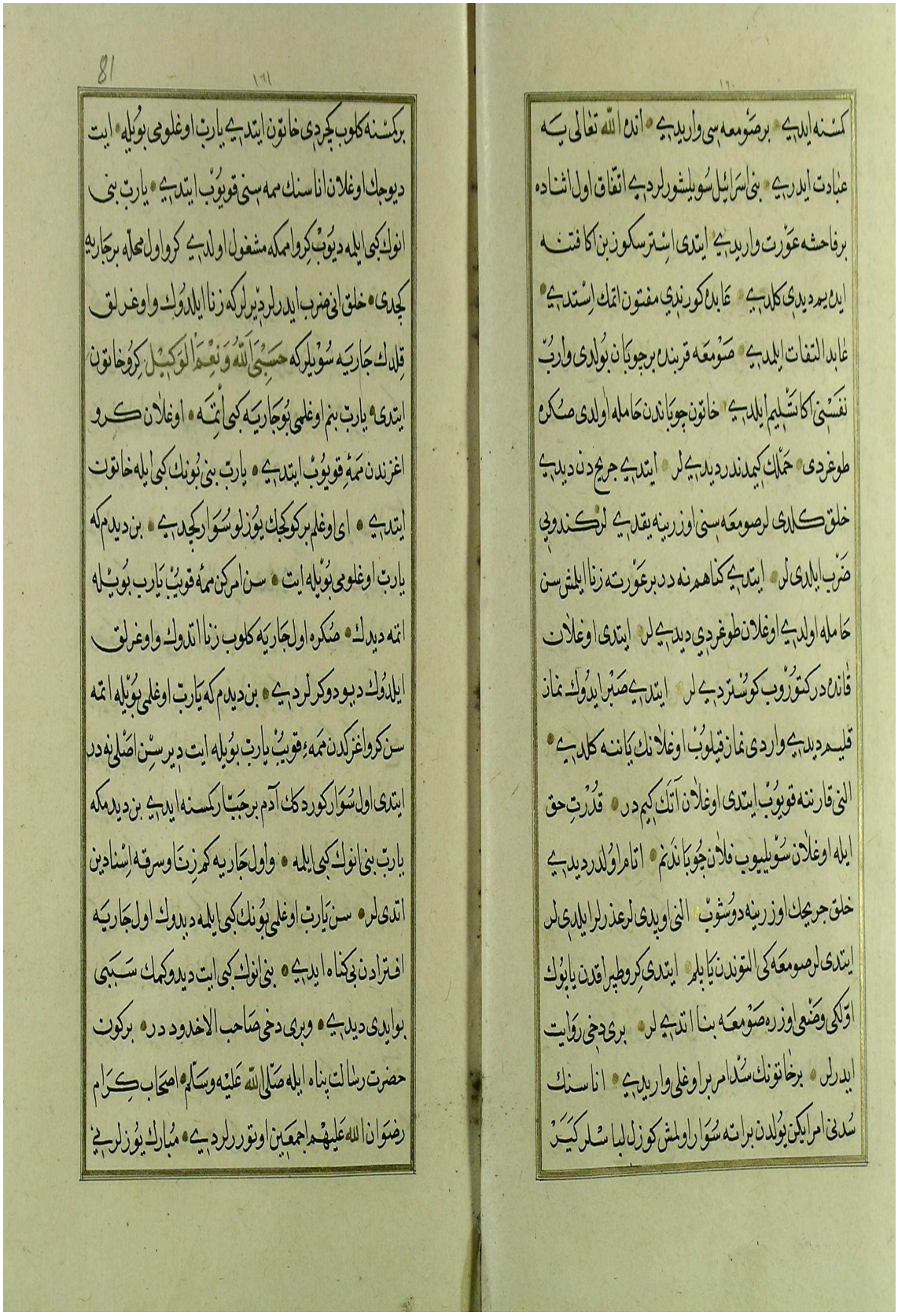
کبی • حق عزوجل اول میتی زنده ایلیه • دجال صورهٔ که ربّك
کیم در • اول دیه که ربّم الله درسن الله تعالی نك عدوسی سن
سن دجال لعین دیه انوك فتنه سندندر اسمانه خطاب ایدیه که • یاغمود
یاغدره زمینه دیه که اوت بتور • انوك سوزیله باران اوله
اوتلر یشه • عرب قبیله لرینك طوارلریی سمور اوله • پس
شیر اوله مجموع یرپوزینه وارووب ایرشه الا مکهٔ مبارکه ایله
مدینهٔ منوره یه وارمیه • حق سبحانه وتعالی ملائکه یه
امر ایلیه • قیلیچلر ایله طوره لر مکه ومدینه یه کتورمیه لر •
مدینهٔ منوره یه یقین کله • اوچ دفعه مدینهٔ منوره ده
زلزله اوله • اردن وعورتدن نه مقدار منافق وار ایسه چقوب
دجاله وارهلر • مدینه منافقلردن پاك اوله • امر شریك
رضی الله عنها حضرت رسالتدن صلی الله علیه وسلم صوردی
اول کوندهٔ عرب حالی نیجه اولور بیوردی لرکه اول کوندهٔ عرب
قلیل اوله • بیت المقدس جمع اوله لر • برصالح کسنه امام
لری اوله • صبح نمازنه مؤذن قامت کتوره • امام محرابه کچوب
تکبیر اتدوکی کبی • ناکاه حضرت عیسی نزول ایلیه • اول
امام ایاغنی کروجکه که عیسی امامت ایلیه • حضرت عیسی الدنی
اوموزینه قویوب کچ امام لق ایله قامت سنوکچون اولدی دیه لر
نماز قیلوب حضرت عیسی اول جماعت ایله قایوبی اچه لر دجالی

كوره لر • يتمش بيك جهود ايله هر بر سى طيلسان صرقتمش
قيلمجلرنى حمايل ايلمشلر • دجال حضرت عيسى يى كورنجه كبى
طوز صوده ينجه اريسه ايوب • دونه كه قاچه حضرت
عيسى ديه كه بنم سكا بر خبر مز وار در كسه يه اولما مشدر • ايرتسى
دجالى قتل ايليه • جمله جهود لر هزيمت بولمه لر • هر اغاج وخار
وسنك كه جهود لر قاچوب اكه صغنه لر • رب العزه جل جلاله
اكا زبان ويروب • سويليه جهودى بولوب قتل ايليه •
حضرت عيسى امتم اراسنده حكم ايليه • راست كوى وراست
رو اولمه • صليبى كسر ايليه خنزير قتل ايليه • كفرى قالدوره
امتم ايچنده كين وعداوت بغض وحقد وحسد اولميه • زهرناك
اولان جانورلردن زهرى كيده • قورتلر يرنجى جانورلر آدمه رام
اولمه • طفللر يلانى طوتوب اغزلرينه قويه لر • ضرر
ايرشميه ارسلان لر قورتلر قيون ايله آدم ايله الفت ايليه لر
يريوزينك آدملرى آدم بنى زماننده اولدوغى كبى اولا • برجماعت
برسلفم اوزوم ايله طويه لر • برانار ايله بر بلوك آدم يجنه •
جمله عالم اكنلك لر اولمه چفت سورر طوارلر بهالو اولمه •
هر يرده شكر بته • غاز يلرك اتلرى اوجوز اولمه • زيرا حرب
وقتال اوليه هيچ دنياده كافر قالميه • جمله جهان خلقى
مسلمان اولمه لر • حق تعالى دن غيرى كسنه يه طاير قالميه •

مصنف كامل علنه الرحمة كتاب غرايبدن حضرت عيسى حقنده
على نبينا وعليه افضل التسليم • بعض معجزات كريمه نقل ايلمشلر
انتخاب اولنديكى اندة مسطور در كه حق سبحانه وتعالى اصحاب
كهف حيات ويره • حضرت عيسى ايله بيله غزا ايليه لر •
وانلركله حج شريفه وارمه لر • شرق وغربه امن وامان بساطنى
بسط ايليه لر • حضرت سليمان بن داود ايجون على نبينا وعليهم
افضل التسليم • طايفه جن يابدقلرى شهرى كه بركريجى اتوندن
وبركريجى كسشدن اولوب • وفات سليمان ايله حق سبحانه وتعالى
اول شهرى اوزرينه قومرغلوب مستور اولمش ايمش • حضرت
عيسى دورنده اول مدينه اجلوب ما للرنى مسلمانلر تورزيع
وتقسيم ايليه • وارميا نبى عليه السلام طبريه دكزنده قودوغى
تابوت كه آل موسى وآل هارون متروكاتى بقيه سى اندة ايمش •
وعصاى حضرت موسى وقباء هارون اولدغى اجلوب مدت
حيا تلرى فرق يل اولمه كه • هر يل برآى كبى هر آى برهفته
وهر هفته بركون هر كون برساعت كبى اولمه • ديمشلر ابوهريره
رضى الله عنه روايت ايلمشلر • حضرت رسالت پناه دن صلى
الله عليه وسلم بيورمشلر كه بنى آدم دن بعضى بشكده سويلشلردر
برى حضرت عيسى بن مريم در على نبينا وعليه افضل التسليم
برى صاحب جريج در جريج بنى اسرائيل ايچنده برعابد وزاهد

80b

80a

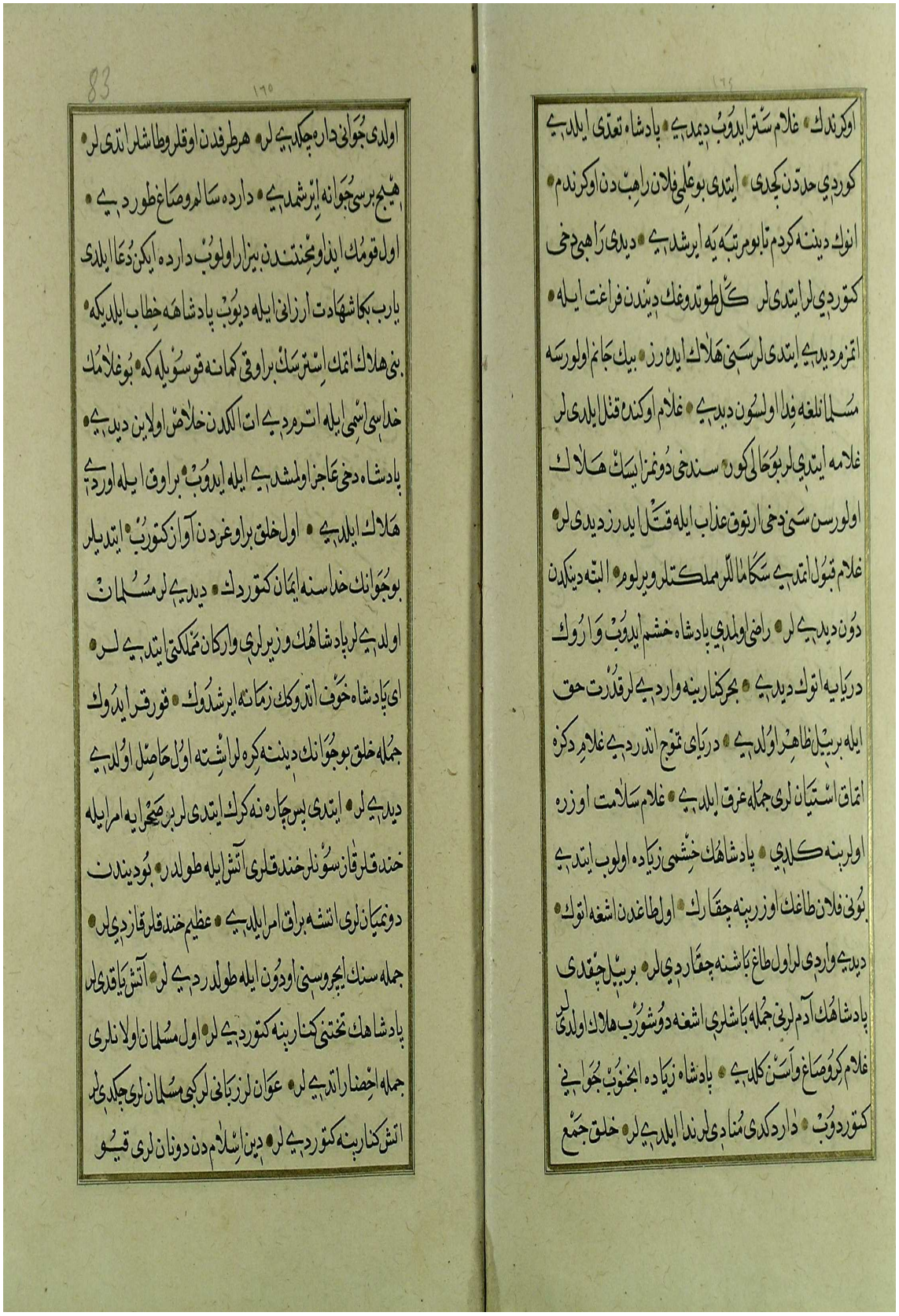


كسنه ايلديي • برصومعه سي واريديي • انده الله تعالى يه
عبادت ايدرديي • بني سرائيل سويلشورلردي اتفاق اول اثناده
برفاحشه عورت واريديي • ايتدي استرسكوزبن كافتنه
ايده يمردي كلديي • عابده كورندي مفتون اتمك استديي •
عابد التفات ايلمديي • صومعه قبنده برجوبان بولدي واربّ
نفسني اكا تسليم ايلديي • خاتون جوباندن حامله اولدي صكره
طوغردي • حمّالك كيمدندر ديديي لر • ايتديي جريح دن ديديي
خلق كلدي لر صومعه سني اوزرينه يقديي لر كندوبي
ضرب ايلدي لر • ايتديي كناهمزنه در برعورتله زنا ايلدش سن
حامله اولديي اوغلان طوغردي ديديي لر • ايتدي اوغلان
قاندهدر كتورروب كوسترديي لر • ايتديي صبر ايدوك نماز
قيلم ديديي واردي نماز قيلوب اوغلانك يانه كلديي •
النى قارنته قويوب ايتدي اوغلان آتك كيم در • قدرت حق
ايله اوغلان سويليوب فلان جوباندنم • اتام اولدر ديديي
خلق جريحك اوزرينه دوشوب • النى اويدي لر عذر لرايلدي لر
ايتدي لر صومعه كي التوندن يا بلم • ايتدي كروطير اقدن يابوك
اوتلكي وضعي اوزره صومعه بنا ايدهيي لر • بري دخي روايت
ايدرلر • برخاتونك سدامر براوغلي واريديي • اناسنك
سدني امر ايكن بولدن براته سوار اولمش كوزل لباسلر كيرر

برمسنه كلوب كجردي خاتون ايتديي يارب اوغلومي بويله • ايت
ديوجك اوغلان اناسنك ممه سني قويوب ايتديي • يارب بني
انوك كبي ايله ديوب كروامكه مشغول اولديي كرواول محله برجاريه
كجدي • خلق انى ضرب ايدرلر ديرلركه زنا ايلدوك واوغرلق
قلدك جاريه سويلركه حسبي الله ونعم الوكيل كروخاتون
ايتدي • يارب بنم اوغلمي بوجاريه كبي ائمه • اوغلان كرو
اغزندن ممهء قويوب ايتديي • يارب بني بونك كبي ايله خاتون
ايتديي • اى اوغلم بركوكك يوزلو سوار كجديي • بن ديدم كه
يارب اوغلومي بويله ايت • سن امر كن ممهء قويب يارب بويله
ائمه ديدك • صكره اول جاريه كلوب زنا ايتدوك واوغرلق
ايلدوك ديو دوكر لرديي • بن ديدم كه يارب اوغلمي بويله ائمه
سن كرواغزلدن ممهء قويب يارب بويله ايت ديرسن اصلى نه در
ايتدي اول سوار كوردكك آدم برجبار كسنه ايديي بن ديدمكه
يارب بني انوك كبي ايله • واول جاريه كمرزنا وسرقه اسنادين
انتدي لر • سن يارب اوغلمي بونك كبي ايله ديدوك اول جاريه
افترادن بوكناه ايديي • بني انوك كبي ايت ديدوكمك سببي
بوايدي ديديي • وبري دخي صاحب الاخدود در • بركون
حضرت رسالت پناه ايله صلى الله عليه وسلم اصحاب كرام
رضوان الله عليهم اجمعين اوتورر لردي • مبارك يوزلرينى

سمایه طوطوب سعاد تلوکوز لربنه • یاش کلدی سوره والسماء
ذات البروج والیوم الموعود وشاهد ومشهود قتل اصحاب
الاخدود النار ذات الوقود اوقودی بیوردی لس
که جبرئیل علیه السلام خبر ویردی • بو محله ده مصنف
کامل علیه الرحمة بسط اتدوکی اقاویل دن تفسیر سورایادیه
مسطور اولان اسلوب مرغوب اختیار اولندیی • دیمشلر که
یمن ناحیه سنده بر پادشاه واریدیی • یوسف ذی نواس
دیرلردیی • خدایق دعواسن ایلدیی برساحر وزیری واریدی
اول مملکته سحر ایله انتظام ویرمشدیی • اتفاق وزیر پیر
وضعیف واعمی اولدیی • پادشاه ایتدی سنوک وقتک
یقین اولدیی • بلدوکک سحر لردن بکا یازوب ویردیدی
وزیر ایتدی • بر لطیف وظریف اوغلان بولک که پاکیزه طبع
وتیز فهم اوله سحر لری اکا تعلیم ایدیم • طلب ایلدیی لر اول
صفته ده کوزیر دیمشدی • بر آخر وزیر اوغلنی بولدیی لر •
کتوردی لر اول ساحر کندوسحر نی اکا اوکردر اولدی • مکر اول
ساحر وزیر ایله بو اوغلان اولدوغی سرایک اورتاسنده
بر راهب واریدیی • بر صومعه بنا ایلیوب • اندہ عبادت ایدردی
دین اسلام اوزره مستجاب الدعوه ایدیی • برکون اول اوغلان
کوردی کیدرایتدیی • هرکون بو رادن کچوب قدره کیدرسن

ایتدی سحر اوکرنمکه وار ورم راهب ایتدیی سحر ایله نه ایلسک
کرک • کل بن سکا اندن دخی اعلا علم اوکردیم • مستجاب الدعوه
اولاسن دیدیی • غلام دخی سوزنی قبول ایدوب • اکا وارو ب
مسلمان اولدیی • هرصباح ساحره وارمادین راهبه کلوب
علم توحیددن برنسنه اوقیوب اندن صکره ساحره وارر اولدیی
کیجه اولیجاق کروراهبه کلوب اوقوردی • انوکله عمل
ایدردیی ساحردن اشتدوکنی اوندردیی • راهب اکا دیدیکه
ساحر اکر سکا بیجون کیج کلورسن دیرسه بهانه ایله که • اتامر اتام
کیج کوندررلردیی • اکر اتاک اتاک صورر لرسه • ساحر بنی
اکلردیو بهانه ایتدیی بر زمان بونک اوزرینه کوب اوغلان
ایرشدیی • دعاسی مستجاب اولور اولدیی • برکون
ساحر اوکنده اوتوردی ایتدی اشترمی سن که ایکی کوزک
بیله صاغلوب اچله • دیدیی ساحر مشدر ایلدی اوغلان
دعاقلدیی اول ساعت ده ساحرک کوزلریی اچلوب کورر
اولدیی • قالقوب پادشاه یانته واردیی • کوزلری کورر
اولمش • پادشاه نظر ایلدیی کوردی کوزلریی اچلمش • تعجب
قلدی ایتدی سن خود کورمز اولمش ایدوک • کوزکی کیم اچدی
ایتدی اول غلام که اکا سحر تعلیم ایدردم • اول اچدی دیدیی
پادشاه غلامی استدی کتوردیلر • ایتدی بو علی سن کیمدن



اوکرندك • غلام ستر ایدوب دیمدیی • پادشاه تعدی ایلدیی
کوردی حد دن کچدی • ایتدی بو علی فلان راهب دن اوکرندم •
انوك دینه کردم تا بو مرتبه یه ایرشدیی • دیدی راهبی دخی
کتوردی لر ایتدی لر کل طوتدوغك دینه دن فراغت ایله •
اتمز دیدیی ایتدی لر سنی هلاك ایده رز • بیك جانم اولورسه
مسلمانلغه فدا اولسون دیدیی • غلام اوکدن قتل ایلدی لر
غلامه ایتدی لر بو طاغی کور • سندن دونمز ایسك هلاك
اولورسن سنی دخی ارتوق عذاب ایله قتل ایدرز دیدی لر •
غلام قبول امتدیی سکاما للر مملکتلر ویرلور • البته دینکدن
دون دیدیی لر • راضی اولدی پادشاه خشم ایدوب وارروك
دریایه اتوك دیدیی • بحر کنارینه واردیی لر قدرت حق
ایله بر بیل ظاهر اولدیی • دریای تموج اتدردیی غلام دکزه
اتماق استیان لری جمله غرق ایلدیی • غلام سلامت اوزره
اولرینه کلدی • پادشاهك خشمی زیاده اولوب ایتدیی
بو نی فلان طاغك اوزرینه چقارك • اول طاغدن اشغه اتوك •
دیدیی واردی لر اول طاغ باشنه چقاردی لر • بر بیل چقدی
پادشاهك آدم لری جمله باشلری اشغه دوشوردی هلاك اولدی لر
غلام کروصاغ واسن کلدیی • پادشاه زیاده ایخوب جوانی
کتوردوب • دار دکدی منادی لر ندا ایلدیی لر • خلق جمع

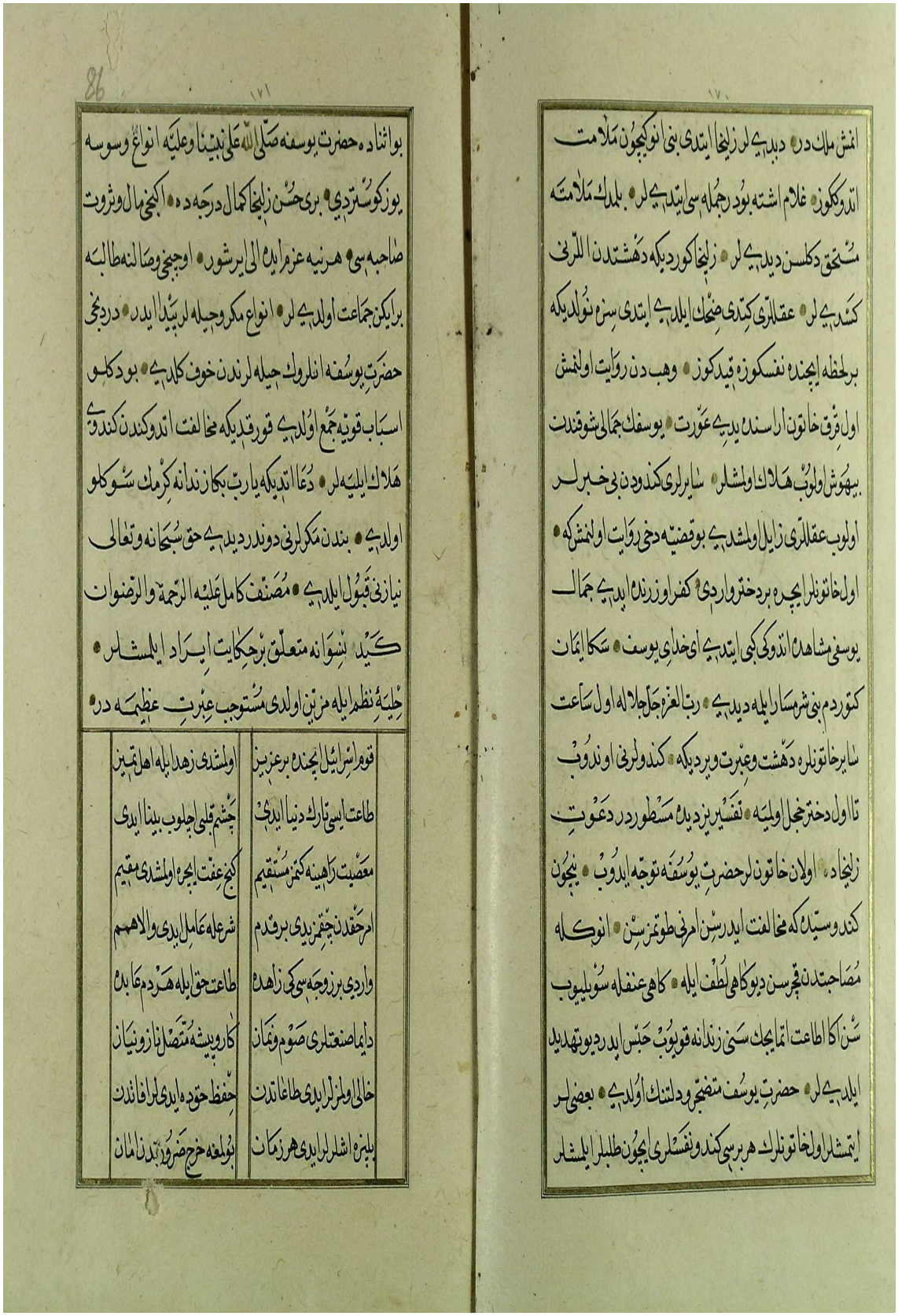
اولدی جوانی دار چکدیی لر • هر طرفدن اوقلر وطاشلر اتدی لر •
هیچ برسی جوانه ایرشمدیی • دارده سالم وصاغ طوردیی •
اول قومك ایدلو محتشدن بیزار اولوب دارده ایکن دعا ایلدی
یارب بکا شهادت ارزانی ایله دیوب پادشاهه خطاب ایلدیکه •
بنی هلاك اتمك استرسك براوقی کمانه قوسویله که • بو غلامك
خداسی اسمی ایله استرمدیی ات الکدن خلاص اولابن دیدیی •
پادشاه دخی عاجز اولدیی ایله ایدوب • براوق ایله اوردیی
هلاك ایلدیی • اول خلق براوغردن آواز کتوردی • ایتدیلر
بو جوانك خدا سنه ایمان کتوردك • دیدیی لر مسلمان
اولدیی لر پادشاهك وزیرلری وارکان مملکتی ایتدیی لر •
ای پادشاه خوف اتدوکك زمانه ایرشدوك • قورقرایدوك
جمله خلق بو جوانك دینه کره لر اشته اول حاصل اولدیی
دیدیی لر • ایتدی پس چاره نه کرك ایتدی لر بر صحرایه امر ایله
خندقلر قازسون لر خندقلری آتش ایله طولدر • بو دیندن
دونمیان لری اتشه براق امر ایلدیی • عظیم خندقلر قازدی لر •
جمله سنك ایچروسنی اودون ایله طولدردیی لر • آتش یاقدی لر
پادشاهك تختنی کنارینه کتوردیی لر • اول مسلمان اولانلری
جمله احضار اتدیی لر • عوان لر زبانی لر کبی مسلمان لری چکدی لر
اتش کنارینه کتوردیی لر • دین اسلام دن دونان لری قیو

ویردی لر • دونمیان لری آتشه اتوب یاقدیغ لر • بوطریقله
حق مسلمانلری هلاك ایلدیغ لر • بواثناده برخانون دخی
کتوردی لر • الندن سدام براوغلانجغی وار ایتدی لر • بودیندن
دونمز می سن یوخسه آتشه اتارز اول ضعیفه آتشه یاقدی •
واوغلانجغه نظر ایلدیغ نه دیندن دونه بیلورسنه آتشه
کرمکی اختیار ایدرمتحیر اولدیغ • اول اوغلانجق زبان فصیح
ایله ایتدیغ ای انا آتشه دوشن دین اسلام دن دونمه جهنم آتشی
بوندن اشدر • دیدی همان اول ضعیفه بوجوابی اوغلاندن
اشیدیجك • اوغلانجق ایله بیله آتشه هجوم ایلدوکی کبی •
آتش یالك لندیغ پادشاهی وتختی • وجمله ارکان دولتی کدوبه
چکوب یاندیغ لر • اول بیچاره اوغلانجغی ایله وباقی مسلمانلر
خلاص اولدیغ لر • بری دخی فرعون قرینك ماشطه سی اوغلی
ایدیکه فرعونه اول ماشطه خزینه دارلری خرقیله ویرمشدیغ •
مؤمن ایدی لر اما ایمان لرینی ستر ایدوب کزمشلردیغ • بر
کون فرعون قرینك باشنی طرر کندن طراق دوشدیغ •
تعالی یغ ذکر ایلدیغ فرعون قرنی ابتدای اتامردن غیری
آله می واردر • ماشطه ایتدی اتاکك وسموات وارضینك الهی
بردر • شریکی یوقدردیغ قرنی قالقوب یاباسنه واردیغ
اغلادی ایتدیغ ماشطه نك زعمی بودرکه سندن غیری آله

اوله • فرعون ماشطه کتوردوب سؤال ایلدیغ • ماشطه ایتدیغ
نعم کرچك سویلر • ایتدی اول دیندن دونکز وبنم عبادتمه
مراجعت ایله دیدیغ • ماشطه قبول امتدیغ فرعون امر ایلدی
دموردن دردت میخ اتدوروب اللرینی وایاقلرینی یورنه اوك
میخلر ایله برکتدیغ لر • حیات وعقرب لری کتوردوب اصرتدی
ایتدی الله حقنجون دنیاعذابلرینی نقد رایدرسنك ایتدیغ •
دین حقدن دونمزم دیدیغ • ماشطه نك ایکی اوغلانجقلری
واردیغ بیوجکنی کتوردوب • اوغلوکی بوغزلر مدین دن دون
دیدیغ • قبول امتدیغ کوکسی اوزرینه بوغزلدی لر کوچك اوغلنی
کتوردیغ لر • دیندن دون یوخسه بوینی دخی بوغزلروز دیدی لر
خاتون کوچك اوغلنه شفقت ایلدیغ • ساکنه اولدی حق
سبحانه وتعالی طفله لسان ویردی • فصیح زبان ایله سویلدیغ
ای انا محزونه اوله • صبر ایله کوردم الله تعالی جنت اجرسنکجون
برقصر بنا ایلش دیدیغ • بری دخی مبارك ایمامه ایدی • انس
بن مالك رضی الله عنه روایت ایلدیغ • رسول الله صلی الله علیه
وسلم • برکون اوتورر لردیغ برخاتون اجر وکردی الندن سدام
براوغلانجغی وار • یمامه اهلندن ایدیغ اول صبی حضرت رسالت
پناهه • صلی الله علیه وسلم نظر ایدردی حضرت علیه
الصلوة والسلام • اول طرفه اقبال ایدیغ لر • یاغلام بن کیمم

دیدی لر صبی لسانِ فصیحله سنّ رسول الله وخاتم النبیین سنّ
دیدیے حضرت رسالت پناه صلّی الله علیه وسلّم بیورُدی لرکه
احسنت یا صبی الله تعالی سکه برکت لر ویرسون دیدیے لر •
انس رضی الله عنه روایت ایدر لر دیے • اندن صکره اول صبی
هرنه اوره داخل اولدیے ایسه ونه یره اوتوردی ایسه برکنار
ظاهرا اولوردیے حتّی مبارك ایمامه دیو تسمیه اتمشلردی •
بری دخی شاهد یوسف ایدیے صلوات الله علی نبینا وعلیه •
که ذکر اولندی عزیز اول شهادتی استماع ایدجك زلیخایه
ایتدیے سزوك مکر کوز عظیم در • بو کناه دن استغفار ایله
خطا ایلش سنّ • دیدیے یوسفه ایتدی بو ایشدن فراغت
ایله • بو حالی کسه یه سویله خبار منتشر اولمسون • دیدیے
بو اثناده حکایت مصر اینجه ده منتشر اولدی مصر خاتون لریے
سویلیشور اولدیے لر زلیخایه ملامت اتدیے لر • بعضی لر
دیمشلر که اونی ایکی خاتون ایدیے • مملکت اکابر لرینك عورتلری
ایدی بعضی لر بریے ساقی نك بری اتمکی باشنك • وبری امیر
اخورك • بری حاجبك ایدیے دیمشلر • تمام زلیخایی تعیب ایلیوب
تشنیع ایلشلر • زلیخا بونلرك کندویه ملامت اتدکلرین ایشدجك
تدبیر ایلش که • مجلس دوزدوب انلری دعوت ایلیه • ناکهانی
یوسفی انلره کوستره که یوسفی انلر کورمامشلر ایدیے • پس

ضیافت اسباب نی کوروب • بسنو اندن فرق خاتون اختیار ایلدیے •
انلری اوقیوب کتوردی ویوسفی دخی دعوت ایلدی • ایتدی امرمه
امتثال ایدر می سنّ • ایتدی هرنه که عصیان اولمیه • فرمان برم
امر مطیع ومنقادم یوسفی اوکنه کتوروب کیسولرنی ایچولر ایله
تزیین ایلدیے • بریاشا قیافتی عظیم کیدردیے • انواع زینتلر ایله
بزدیے • براوایچنده پرده طوتدی • ایتدی سنی ایستدوکم
وقتده پرده اردندن چقه کلدیدیے خاتونلر کلوب اول بزم ده •
اوتوردیلر هربرینك اوکنه برطبق ایله ترنج کتوردیے لر •
اوزرلرینه کسکون بچاقلر قودیے لر • که ترنجی کسه لر کلماتله
باشلیوب • مصاحبت ایدرکن بچاقلری الرینه الوب • ترنج
کسمك ایستدکلری وقت زلیخا تخت اوزرنده اوتورمشدی • جاریه لر
قرشوسنده خدمته اقامشلر وب طورر لردیے • زلیخایوزنی
خاتونلره طوتوب ایتدیے سزنی تعیب ایدوب • یوسف
ایچون ملامت ایلش سز • ایتدی لربکی عیب دکلمی در بر غلامه
اول دکلو مفتون اوله سزدیدیے لر • زلیخا ایتدی یا یوسف بروکل
هما نا که یوسف پرده یی اچوب مجلسده جمال باکمالی کورندی
خاتونلره دهشت غالب اولوب کندولردن غفلت ایلدیے لر •
ترنج کسروزدیوبچاقلر ایله الرینی کسدیے لر • الرینك فانی
اقدی تعجب قلدی لر ایتدیے لر معاذ الله • بو بشر دکل کولکدن



انمش ملك در • ديديلر زليخا ايتدى بنى انوكيچون ملامت
اتدوكلوز • غلام اشته بودر جماله سى ايتديلر • بلدك ملامته
مستحق دكلسن ديديلر • زليخا كوردىكه دهشتدن الترى
كسديلر • عقلترى كيدى ضحك ايلديلر ايتدى سزه نولديكه
برلحظه ايچنده نفسكوزه قيدكوز • وهب دن روايت اولنمش
اول فرق خاتون اراسنده ديديلر عورت • يوسفك جمالى شوقدن
بيهوش اولوب هلاك اولمشلر • ساير لرى كندودن بى خبر لر
اولوب عقلترى زايل اولمشديلر بوقصيه دخى روايت اولنمشكه •
اول خاتونلر ايچره بردختر وارديكه كفر اوزره ايديلر جمال
يوسفى مشاهده اتدوكى كبى ايتديلر اى خداى يوسف • سكا ايمان
كتوردم بنى شرمسار ايلمه ديديلر • رب العزه جل جلاله اول ساعت
ساير خاتونلره دهشت وعبرت ويرديكه • كندولرنى اوندوب
تا اول دختر مخجل اوليله • تفسير يزديده مسطوردر دعوت
زليخاده • اولان خاتونلر حضرت يوسفه توجه ايدوب • بيكون
كندوسيده كه مخالفت ايدرسن امرنى طوتمزسن • انوكاله
مصاحبتدن قچرسن ديوكاهى لطف ايله • كاهى غفله سويليوب
سن كا اطاعت اتمايجك سنى زندانه قويوب حبس ايدرديو تهديد
ايلديلر • حضرت يوسف متضجر ودلتنك اولديلر • بعضى لر
ايتمشلر اول خاتونلرك هربرسى كندونفسلرى ايچون طلب ايلمشلر

بو اثناده حضرت يوسفه صلى الله على نبينا وعليه انواع وسوسه
يوزكوسترديلر • برى حسن زليخا كمال درجه ده • انكيچى مال وثروت
صاحبه سى • هرنيه عزم ايده الى ايرشور • اوچنجى وصالنه طالبه
برايكن جماعت اولديلر • انواع مكر وحيله لر پيدا ايدر • دردنجى
حضرت يوسفه انلرك حيله لرندن خوف كلديلر • بودكلو
اسباب قويه جمع اولديلر قورقديكه مخالفت اتدوكندن كندوى
هلاك ايليه لر • دعا اتديكه يارب بكا زندانه كرمك سوكلو
اولديلر • بندن مكر لرنى دوندرديلر حق سبحانه وتعالى
نيازنى قبول ايلديلر • مصنف كامل عليه الرحمة والرضوان
كيد نسوانه متعلق برحكايت ايراد ايلمشلر •
حلية نظم ايله مزين اولدى مستوجب عبرت عظيمه در •

قوم اسرائيل انچنده برعزيز	اولمشدى زهد ايله اهل تميز
طاعت ايسى تارك دنيا ايدى	چشم قلبى اچلوب بينا ايدى
معصيت راهينه كتمز مستقيم	كنج عفت ايچره اولمشدى مقيم
امر حقدن چقمز ديدى برقدم	شرع ايله عامل ايدى والاهمم
واردى برزوجه سى كى زاهده	طاعت حق ايله همدم عابده
دائما صنعتلرى صوم وقيام	كار وپيشه متصل نازونياز
خالى اولمزلر ايدى طاعاتدن	حفظ حدوده ايدرلر فائدن
بليره اشلر لرايدى هرزمان	بولغه خرج ضرورتدن امان



87b

87a



88b 88a



89b

89a

قصه دن کرعافلاله اورنکی ... استریسه حق رضاسن کورمکی
کامیاب اول سنده عصیان ایله ... ذاتکی مغلوب شیطان ایله
هرقچن کیم نفسك اغوا ایله ... عزم ایده کیم کارکی وا ایله
قلبوکه اول دم کتورنام خدا ... بالهمین ابلیس اولور سندن جدا
معصیتدن توبه تلورسن پاك وصاف ... دائما دی نجتما تخاف
جمله حاجاتك روا مقبول اولور ... سن عزیز وجمله عالم قول اولور
اخرك معمور وغایت خوب اولور ... ذات پاکك خیر ایله محبوب اولور
بندی موطوت ناظم ایله دعا ... تاسوکده اوله حاجاتك روا

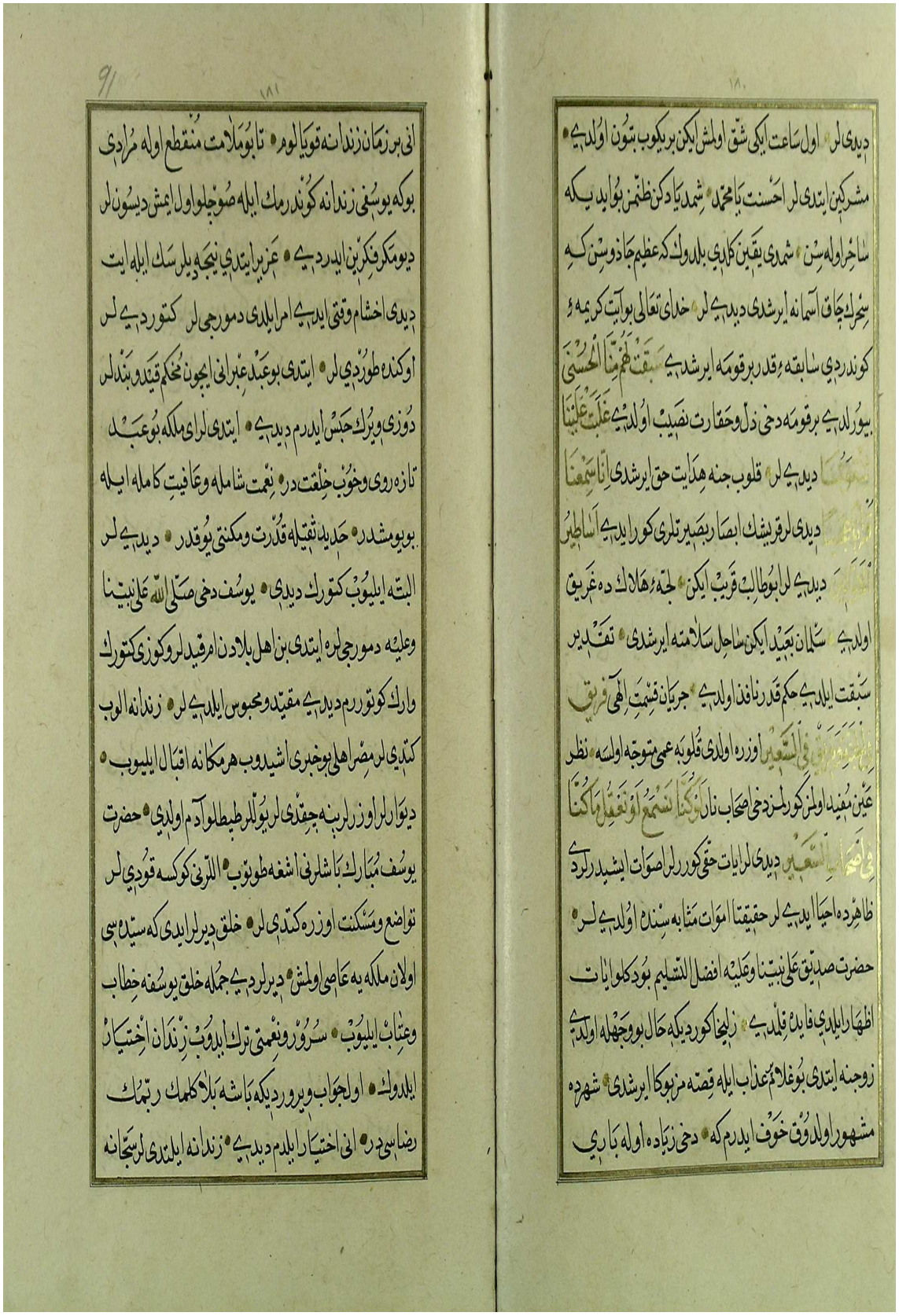
النوع الثامن من قوله تعالى اقتربت الساعة وانشق القمر

اقتراب بو محلده قرب معناسنه در یعنی قیامت یقین اولمشدر
حضرت رسالت پناهك صلى الله عليه وسلم بعثلرى قیامت علامتلرندن اولوب انشقاق قمر دخی نبوتلرى علامتلرندندر
دیمشلر انس بن مالك دن رضی الله عنه مرویدر مکه خلقی
حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم نبوتلرینه برآیت
ودلیل استدی لر حضرت دخی صلى الله عليه وسلم قمری
کوسترمدی لر ایکی شق اولمش مشرکین ایتدی لر سحر محمددر
کوزکوزه اول وجهله کورندی دیدی لر اول کیجه نك
صباحی اطراف وجوانبدن کلان لردن صورمدی لر هرکلان
خبرویردیکه صحیح انشقاق قمر اولدی کوردك دیدی لر

حق سبحانه وتعالى بو آیت مبارکه ء انزال ایلدی تفسیر سور
اباديده مذکور در عبد الله بن عباس دن رضی الله عنهما
روایت ایلشلر برکیجه حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم
بکا دیدی لرکه کل بطحاء مکه یه وارلوم قریش اندن درانلری
اسلامه دعوت ایده لوم دیدی لر وارمدق ابو جهل برکروه
ایله اوتورر لر حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم انلره
دیدیکه لا اله الا الله دیك کعذاب دوزخدن خلاص
اولاسن ابو جهل ایتدی یا محمد بنجیه دکن بودین اوزرینه اولورسن
رسول ایدوکله برمجتك واریسه کتوردیدی حضرت رسالت
پناه صلى الله عليه وسلم بنجه محت استرسن دیدی لر اتفاق
اول کیجه آیوك اون دردی ایدی ماهتاب کمالن بولوب بدر
اولمش ایدی ابو جهل ایتدی کوکده کی آیی ایکی شق ایله پس
حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم مبارك بارمقلریله اشارت
ایلدی لر قمر الله تعالیك اذنی ایله ایکی شق اولدی لر همان
اول ساعت قمر ایکی پاره اولوب یاروسی یرندن ونصفی صحرا یوب
ایلروی کتدی حتی حراطاغی ایکی شقك اورتاسندن کورندی
کافرلر تعجب ایلیوب ایتدی لر یا محمد کروبتشدر کورلوم دیدی لر
حضرت رسالت پناه صلى الله عليه وسلم کروانکشت مبارکلریله
اشارت ایلیوب ای ماه حق سبحانه وتعالى اذنی ایله کروبر اولك

90a

90b



91b

91a

تسلیم ایلدیے لر تفسیر یزدیده مسطوردر • حضرت یوسف
صلی الله علی نبینا وعلیه • زندانه واریجاق الحمد لله علی کل حال
دیدی لر صحن زندانده برقوواغاج وار ایدیے • یوسف ایتدی بکا
دستور ویرسوا غاج دبنده ساکن اولوب • بوندن وطن طوته یرد یدیے
زندانجی اول اغاج التسه ایلتدیے • برکیجه اندن عبادت ایلدیے •
اول اغاج قروایکن یاشردی سبز اولدیے • التدن برچشمه ظاهر
اولدیے اول زندانده برقوم محبوس ایدی • چون اول حالی کوردی لر
اوکنه کلدی لر • تواضع ایلدیے لر مبارك آدم سن دیدیے لر •
یوسف هر صباح قالقوب زندانك اطرافنی کشت ایدردی • جمله
محبوسلری کوردی خسته اولنلری صورردی غیری لرینه صبر
ایدوك دیو تسلی ویروب نصیحت ایدردیے • زندان خلقی ایتدی لر
ای جوان نه زیبا جمالك وار در • خلقك نه کوکك در خبر لرك
نه رعنادر • شمدیه دکن زندانده بوجنس سوز ایشتمدوك •
سن کیم سن دیدیے لر ایتدی صفی الله یعقوبك اوغلی یوسف
زندانجی ایدر قادر اولسم سنی خلاص ایدردم حق جوارك بزه
دولتدر انوکله کجنلر نجه دیلرسك • اول وجهله اول دیدی بونك
اوزرینه درت بیل کچوب • حضرت حق جل وعلا جبرائیله علیه
السلام • وحی ایلدی یا جبرائیل قلوم یوسفك غربتنه رحم
قلدم • ودعاسنی مستجاب ایلدم تعبیر رؤیا میسر ایلدم •

دیدیے جبرائیل نزول ایدوب ایتدی یا رئیس الصدیقین ربك
سکا سلام ایلدیے یوسف ایتدیے وعلیك السلام • یا امین
رب العالمین جبرائیل ایتدیے • اغر وکی آج اجدی ایچنه برصاردو
لولوقودیے • یوتدوغی کبی کوزلری اراسنده شمس تابان کبی پرتو
نور پیدا اولدیے • اول ساعت جمیع دوشی تعبیر لری منکشف
اولدیے الله تعالی نك قدرتی ایله زندانده اولان لردن هر کیم
دوشی کوررسه کلور تقریر ایدر • حضرت یوسف تعبیر ایدر
اولدیغی لر زندان اهلی محبت ایلدیے لر • زندان دن بعضی خلاص
اولوب طشره چقسه کروزندانه کلور • کرر یوسف ایله مونس
اولوردیے • زندانجی ایتدی سکا مجتمز زیاده اولدیے • یوسف
ایتدیے بکا محبت ایله اتفاق اول اثناده زندانه ایکی جوان دخی
کتوردیلر تفسیر یزدیده مسطوردر • مصر پادشاهی ولید
ریانك قوللری ایدیے بری شرابداری • وبری طباخی ایدی
کناه لری دخی بوایدی که • ایکیسی بیله اتفاق ایلیوب پادشاهه
زهر ویرلمدیے لر • ایرلدی لر شرابدار عاقل وزیرك ایدیے •
قولندن دونوب پشیمان اولدیے شرابه زهر قاتمدیے • امّا
آشجی شوردوکی طعامه زهر قویوب ایکیسی بیله شراب وطعامی
پادشاه اوکنه کتوردیے لر • شرابدار ایتدی ای پادشاه بوطعامدن
یمه کیم مسموم در • آشجی دخی ایتدی شاهم شرابدن ایچمه زهر لودر

92b

92a

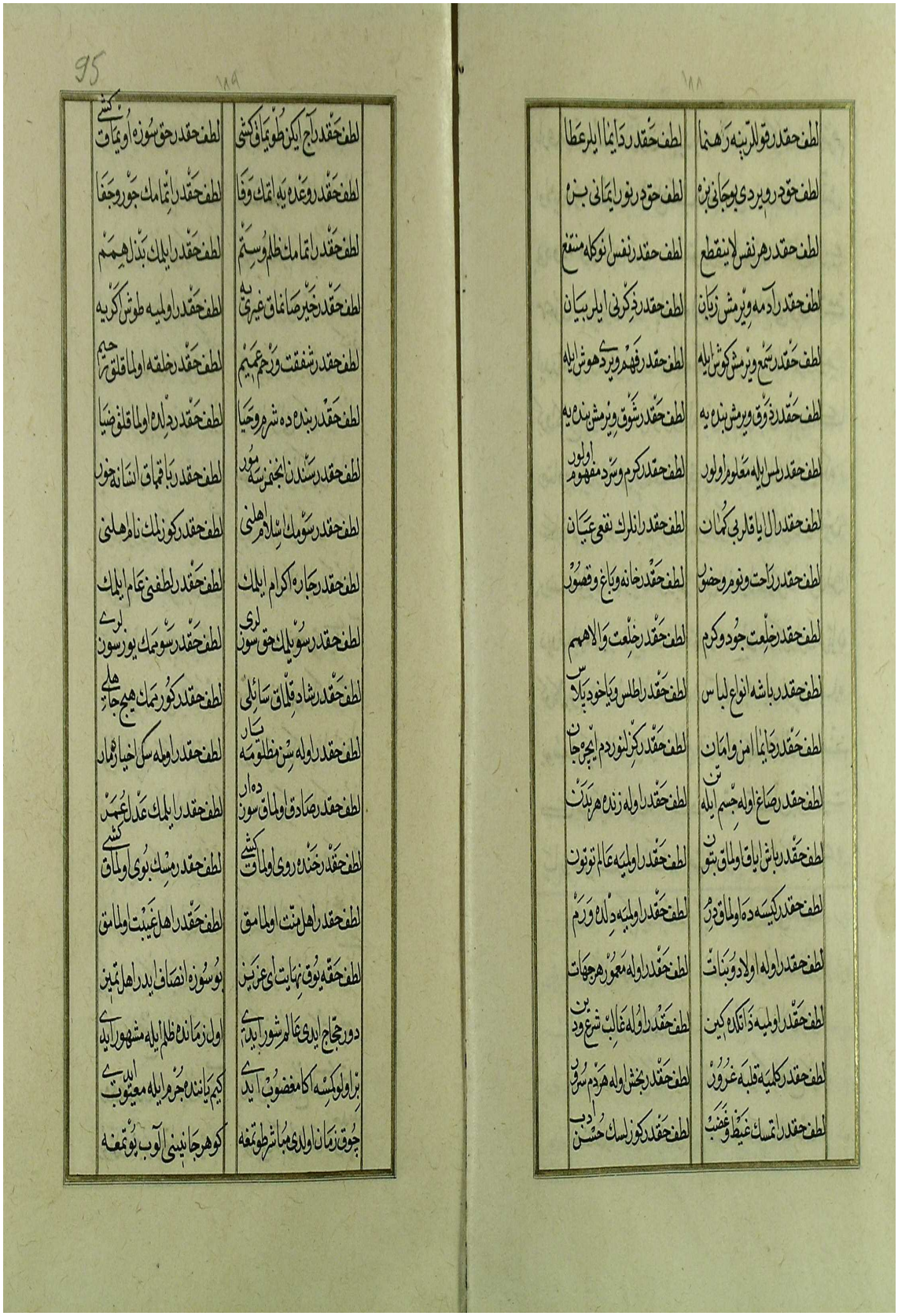
ديدى پادشاه ساقيه ايتدى شرابى نوش قل ساقى دخى الوب
ايچدى ضرر ايتمديه آشيچى يه دخى طعامى يمك تكليف ايلدى
اشيچى يسوب امتناع قلديه پس پادشاه خشم ايدوب اكسنى بيله
زندانه كوندردى زندانه كلوب كوردى كه حضرت يوسف
انده دوش تعبير بنى ايدر اول ايكى غلام حضرت يوسفى امتحان
ايچون كورلر نيجه تعبير ايدر ديوكندولردن دوشلر كوردك
ديديلر بعضى ايتمشلر صحيح كورمشلر ايديه برسى ايتمش
كوردم برطبق ايچره التوندن اوچ طاس وار هر طاسده اوچ
سالقم اوزم وار اول سالقملرى الوب صقدم خمر اولديه
ملك ريانه ويردم برى ايتدى باشمده سله ايله اتمك كوتوردم
هوادن قوشلر كلوب اتمكى يرلر ايديه ديديه حضرت يوسفدن
تعبير طلب ايلديلر حضرت يوسف على نبينا وعليه افضل
التسليم برينك خوابى تعبير نده تأخير ايدوب انلرى اسلامه
دعوت ايلديه ايتدى بن بيغامبرم دوش تعبير بن بلورم
شويله كه سزدن بريكز دوشكوزده كوره سز كه طعام يرسز
بن انلرك غاقبتندن خبر ويرورم سزنجامى نيجه اولور بيلورم
بونلرى رتم بكا تعليم ايتمشدر بن الله تعالى يه ايمان كتورميانلر
ترك ايلدم انلر آخرته انكار ايدوب كافر ايديه بن آتمردم
ملتلرينه تابع اولدم الله دن غيرى خدا يوقدر ناسك چوغى

شكر ايلمز لردير وعظ ونصيحتلر ايلديه ايتدى بونلرك
دوشلرنده اوچ حال وار برى بوكه بود وشلرى كورمديلر بينى
تجربه ايچون دوزديلر ويا خود حقيقتا كورمشلر در ويا خود
ساقى نك دوشى كرچك طباخك دوشى يالاندر يوساقى كه
اوزمى صقوب خمر ايلديه كيرو پادشاه يانته وار وزمتر لنى
بولور پادشاه يانندة مقبول اولور اما اشيچى صلب اولنور
ديديه انلر بو تعبيرا شتدى لر اشيچى پشيمان اولديه يوسف
ايتدى عليه الصلوة والسلام دوشلرى صدق ويا كذب هر
نه ايسه تعبير تمام اولديه ساقيه ايتدى سيدك فاتنده
بنى ذكر ايله زندانده برغلام وارد ر ظلم ايله حبس اولنمشدر
ديه سن تفسير يزديده مذكور در كه يوسف عليه الصلوة والسلام
زندان اختيار ايلدى لاجرم زندانه كردى اول ساقيه دوشنى
تعبير ايلدكده بنى ياد ايليه سن ديو اصمر لدوغى ايچون حضرت
حق جل وعلا يوسفه عتاب ايلديه سن بندن سجن طلب ايلدوك
ويردم غيرى دن خلاص استرسن عزتم حقيچون بو زندانده
بنجه روزكار كچورسن اشغه نظر ايله ديديه يدنجى طبقه
زمينه يارامش كوردى بر قوچه دها نده ياشل يبراق وار
اندن اكل ايدر خطاب عزت ايرشديكه يا يوسف بو ذره نك رزقندن
غفلت اتمزم سندن غافل اولم مى ديو ظن ايلدوك بن دكلمى يم

اول كه اتاكه سنى محبت اتدردم • سنى چاهه اتدى لر سيّاره كوندردم
سنى چاهدن چقاردى لر يوسف ايتدى بلى يارب بينه خطاب
عزّت كلدى كه • اى يوسف سكا كرامتلر ويردم يا ياكك قلبنده
سكا محبتلر دوشوردم • چاه ده عريان ايدوك سنى كيدردم •
كاربانى سكا كوندردم • سنى چاه دن خلاص اتدم • سنى صاتون
الانك كوكلنه محبت براقدم • اكرمى مثواه • ديديكى لر
بوكرامتلرى ويرن بن ايكن غيريدن استعانت ايدرسن • يوسف
ايتدى فضلك ايله بنى عفو ايله • روايت ايدرلركه جبرائيل عليه
السّلام • نازل اولديكى ايتدى ربّ العالمين سكا سلام ايدر
بندن حيا ائتدكى • برادم دن استعانه ايدرسن • عزتم حقيچون
سنى زندانده برمقدار يا تورديم ديديكى • يوسف ايتدى زندانده
يا نماق ايله رحمتك رضاسى يرينده مى در • جبرائيل نعم ديدى ايتدى
رحمتك قضاسنه مطيعم • زليخا يوسفى چونكه زندانه كوندردى
يشيمان وخسته دل وبيمارتن اولديكى • ساعةً فساعة سرزنش لر
ويروب كوزيا شلرينى دوكلدى كوكلى درده جانى حسرته اولاشديكى •
اول بهار شكفته • وماه دوهفته • نك فراقى ايله زار ونزار اولديكى
نوحه لر ايلديكى • طاقتى طاق اولديكى • زندانه دن سرايينه قريب
ايديكى قالقدى • بامر زندانه وارديكى كوكلى آشفته • جكرى
سوخته • زندانجى يه ايتدى هجرانه نهايته ايرشديكى • تسليم

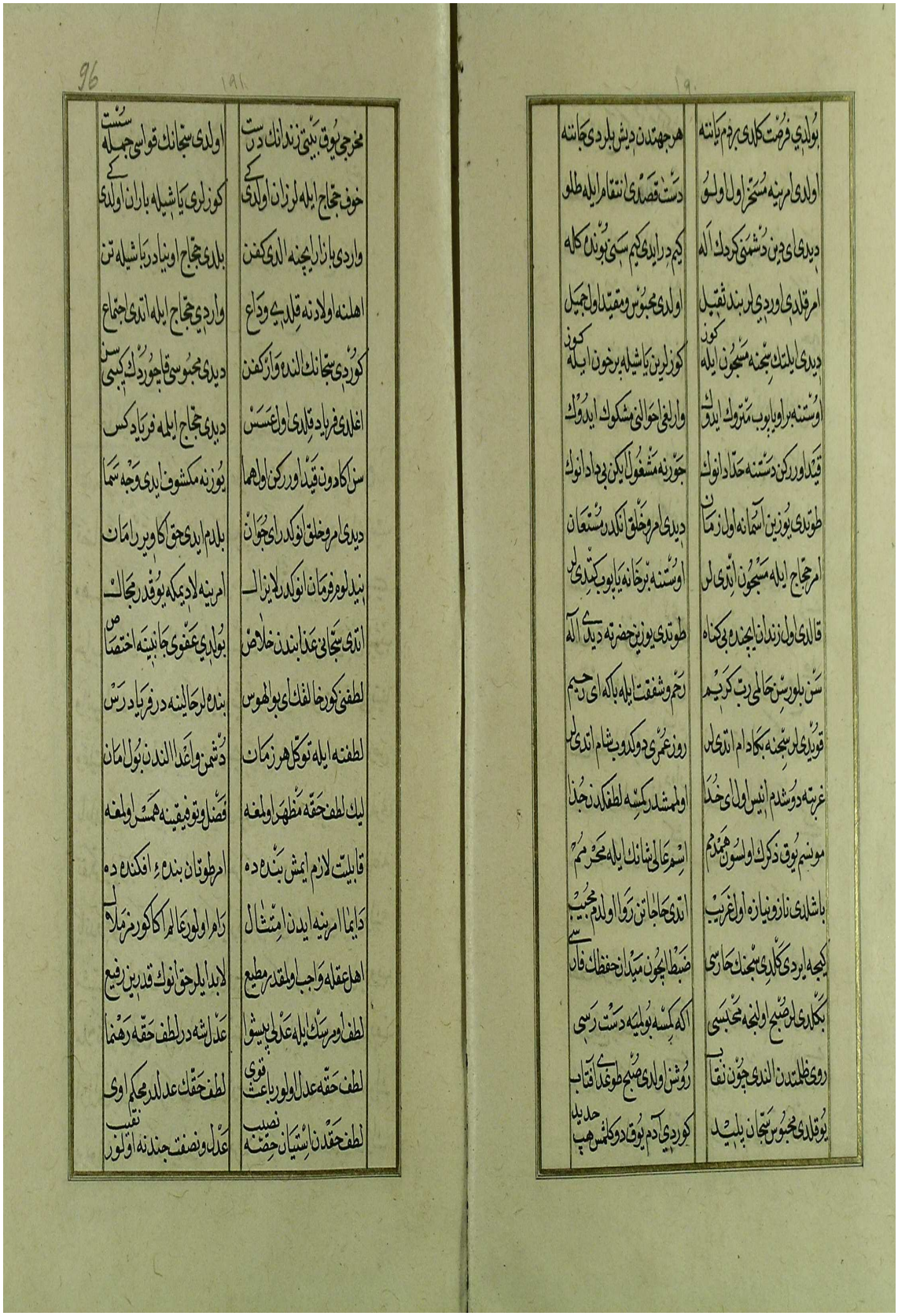
يارى بركره يوسفك آوازنى اشيديدم • كه خسته كوكلنه زاد ومرهم
اولايديكى • دوستك شغلى صعب اولورمش • زخم بى حابا • آتش
بى دوده • وزيان بى سوده • مستور لرى مشهور • مقبول لرى
مهجور • عزيز لرى خور • پادشاه لرى اسير • سلامتى لرى ملامتى
ايدرايمش • زندانجى ايتدى اى ملكه آسان دربيور اكار خم اوريديكى
كروكادنج ايرمسون سن آوازونا له سنى اشيدديسن • ديديكى
رضا ويردى زندانجى يوسفه كلدى ايتدى بكا فرمان اولديكه •
سكا زخم ايرشدوردم • بنم فكرمده يوقدركه • سن محزون اولديسن •
برنسنه قويايم اكا تازيانه اوريم • سن ناله ايله دوكرصاسون لر •
ديدى ايله اتديكى لر يوسف ناله قلديكى • زليخانك كوزلرى كريان
كوكل بريان • اولدى باكر زندانه آه ايلديكى • بوطريق ايله
يوسف عليه الصلوة والسلام • زندان ايچنده قالدى مصنف
كامل عليه الرحمة • الطاف حقه متعلق برحكايت
يازمش لر • نظم ايله ترجمه اولنديكى •

لطف حقه هركيم ايدر اعتماد	پاك اولور اول آدمى ده اعتقاد
لطف حقه جمله يش آسان اولور	لطف حقه دل ويرن انسان اولور
لطف حقه دل اهل حقه زاد وقوت	لطف حقه مظهر اولان لايموت
لطف حقه در نفس كسمه اميد	لطف حقه در بلكه مفتاح كليد
لطف حق ايله اولور حاصل مراد	لطف حقه لازم امتك استناد



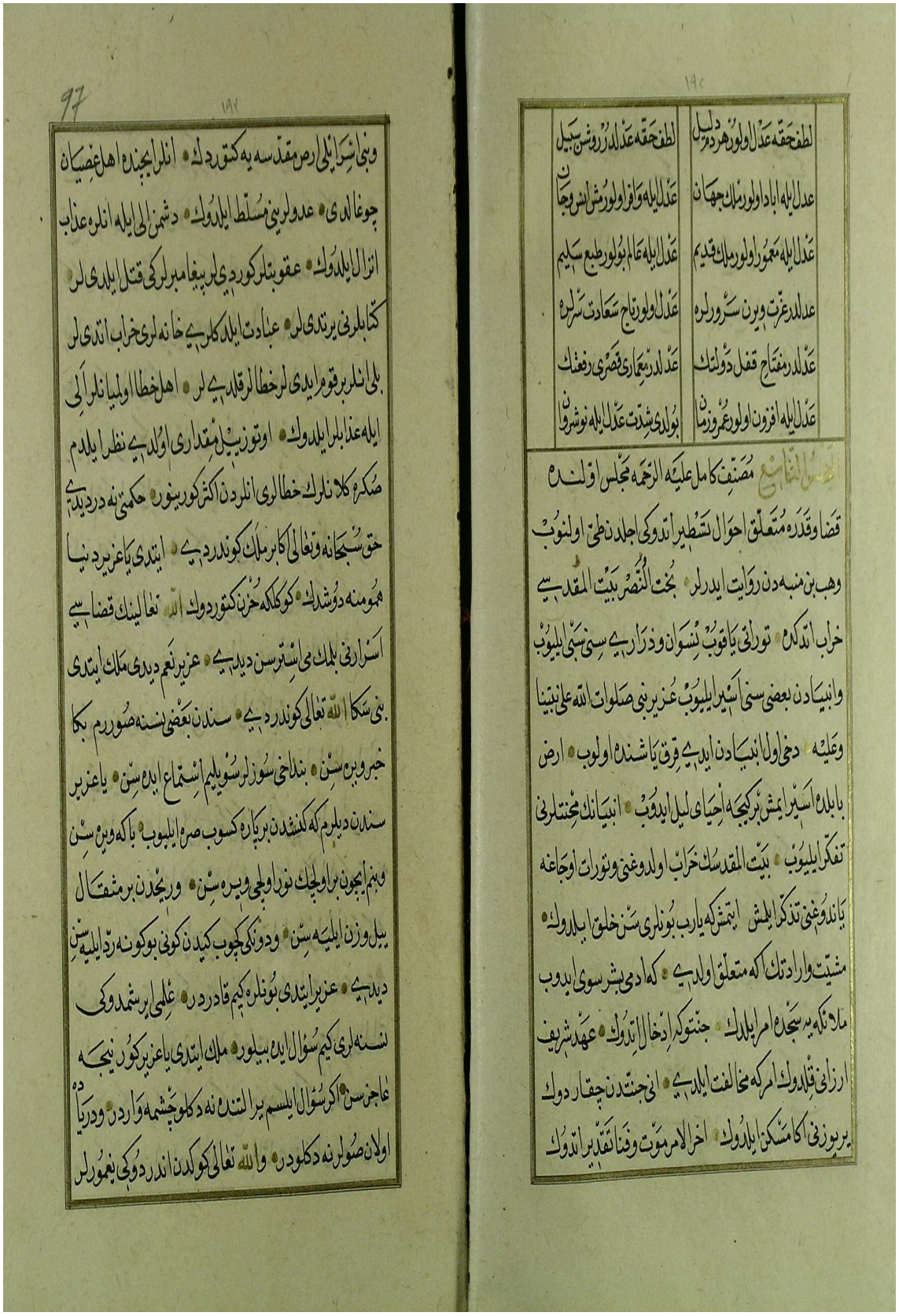
95b

95a



96b

96a



97b

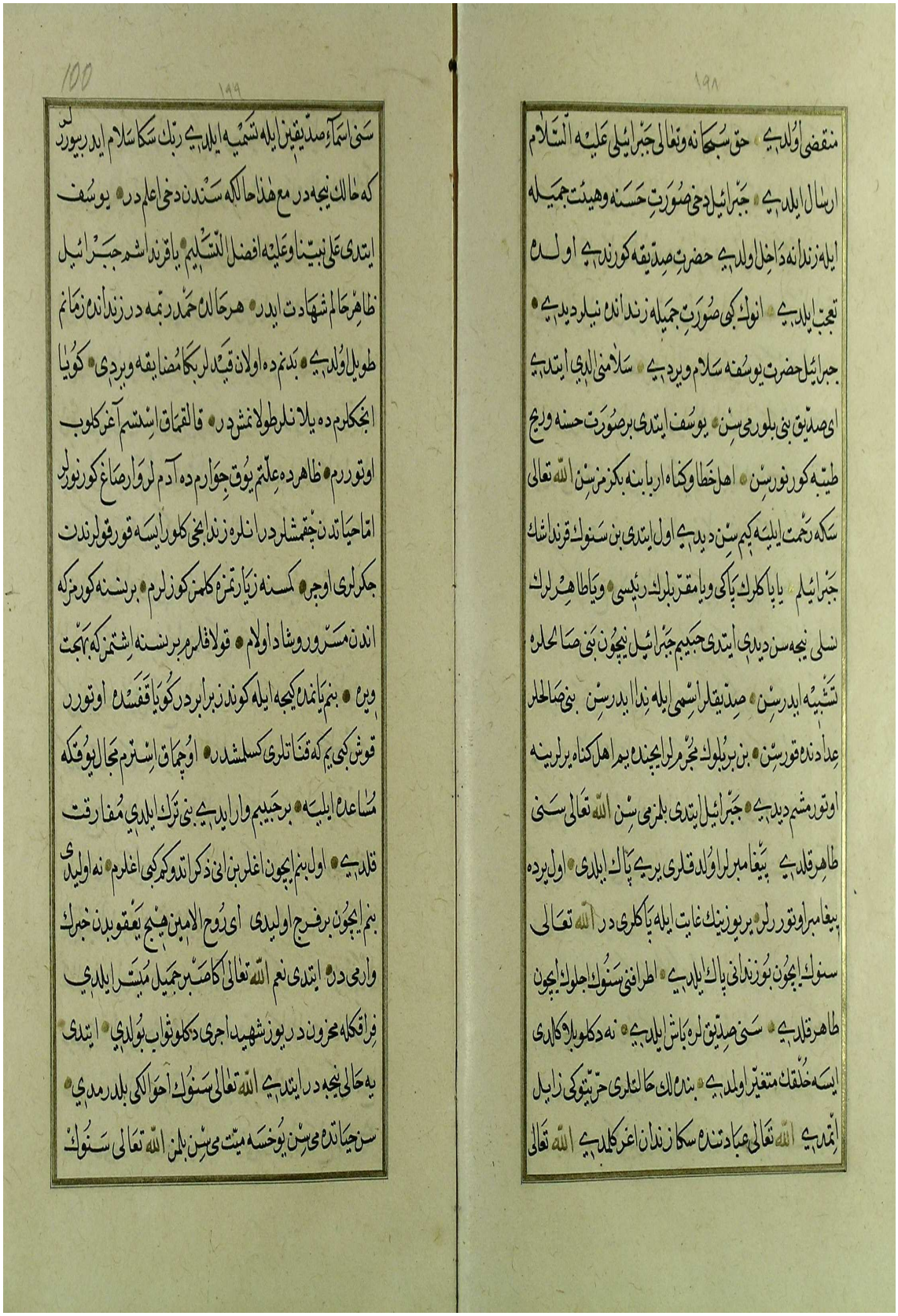
97a

قاچ قطره در • ودنیادن کچوب وفات ایدنلرك روحلری
قاچ در • وارضه دفن اولنان موتی نك قبرلری نه دکلودر •
کوکلرقابولرایه قاچدر • ودکرلرك درکلکی نمقدار در • وجنتك
بولی قاندهدر • عزیرایتدی یونلرك علمنی بن بلمزم • ایتدی بیجون
بلمزسن کوزك وارکورمزسن عقلك وارانوکاه بلمك کرك ایدرك •
یه بیجه دیلرسن که الله تعالی علمنی بلمك استرسن که الله تعالی
اولعلم غیب ایله واحددر • مشیت علیه سی ایله غیب • امورنی
خلقدن مستور ایلدیی • کندونفسی ایچون اختیار قلدی • کره
اولملك ایتدی یاعزیر خبرویرمیوزینك طولی نه قدردر •
اغاجلری نه دکلودر یمش لری نمقدار در • پیراقلرینك یاشی
وقوسی نه دکلودر • یمشی ظاهر اولان قاچدر • برمرتبه یه
ایرشمك یمشلرزایل اولور • بیجون درصولرخود اولاغاچلرك
التنه جاری در • اوزرلرندن هوالجر • یاعزیر دکرلره صورت
ندندر موجلری قالقار • حدّنه ایرشمك زمام قهر ایله کروقوعینه
ردّ اولنور • کورمزسن یاعزیر سکا ارض ایله بحرلر مخاصمه
اتسه لر • ارض دیسه که بوقدر طاغلر ایله مضایقه کلدی •
اغاجلرداوزرمده زمك مخلوقی جوقدر • برمقدار یرالماق
استرم • که بکاوسعت کاه ودکرلردخی دیسه لرکه • بودکلو
صولرکه بنده دراموا جی چوقدر • وبالقلری بی نهایه مضایقم

واردر • قرودن برمقدار یرالماق استرم که وسعت کاه دسه لرا لرك
بیجه حکم ایدرك • عزیرایتدی دیردم که ایکی کوزبیاله برحجت
کتورکوزکه • تعی یوقدرهربریکوزلك برحدی وسودتی واردر
اندن تجاوز ایلمزسن • ملك ایتدی نه کوزل وصف ایلدرك وبیجه
حکم ایدرك حکمی نفسکه ایله که الله تعالی اهل دنیا ایچون براجل تقدیر
ایلمشدر • البته اول وقته ایرشورلر • برحد قومشدر لایتجاوز اندن
کچمزلر • اهل ارضه لایوقدکلدر • سما علمندن سؤال ایلیه لر • الله
تعالی اول نسنه لری قولرندن محجوب ایدوب • کندوعلمنه
مخصوص اتمشدر الله تعالی علمنی مشیتی علمی پرده درکه
مکشوف اولمز • جمله مخلوقات انولك علمندن خبردار دکلردر •
عقول اهل ارضك جمیعی عقللریی اکا ایرشمز جمله سی عجز لرینه
معترفلردر • اول برامردرکه کاف ایله نون اراسنده واقع اولمشدر •
تحقیق بلکه صوادمی غرق ایلمز • واتش نسنه حرق قلمز • ودمور
هیچ برنسنه یکسمز الا انولك قدرتی ایله کورمزمی سن بنی اسرائیله
دکزایچنده بیجه یول ویردیی • حضرت ابراهیمه آتش ایچنی بیجه
کلستان ایلدیی • حضرت اسمعیلك بوغازینی کسمیان بچاغك
یوزنی بیجه دوندردیی • ابراهیم کسدیونه زحمتدر چکدیی •
برقل کسمکه قدرتی اولدیی • کوردیکه اقدام ایدرسوزه کلوب
ایتدی • یاابراهیم بیجون سنی آتش یاقمزی ایتدیی آمن کلدیی •

بجاق دخی ایتدی بکا دخی فرمان ایرشدیکه اسمعیلك بوغازینی
کسیم بعضی لردیمشلرکه الله تعالی حضرت ابراهیمی کمال قدرتی
ایله حفظ ایدوب آتشه یاندرمدیی خلایق تعجب ایلهدیلر
حضرت حقك عزوجل ارادت علیه سی بویوزدن اولدیکه اول
خصوص عامهٔ ناسه کوسترمیله وان من شیء الا عندنا خزائنه وما ننزله الا بقدر معلوم
جمله نارهٔ داخل اولسه لرکرك کصراط اوزره دراولدمده ناس
ایکی فرقه اولهلر برفرقه آتشدن الله تعالی یه استغاثه ایتسه لر
کرك برفرقه دن دخی آتش استغاثه ایدرلر الله تعالی ایجون
قولله وارد رکه نار اوزرینه کلدکلری وقتده آتشك یالکی طوکه
حرارتی قالمیه جهنم ذا ایلیسه کرك یامؤمن سنوك نورك بنمی
یالکومی سویندردیی دیه بعضی لردیمشلرکه حق سبحانه
وتعالی برامر ارادتی متعلق اولسه تقدیرنامهٔ اولخصوص
مقدر اولسه اکا اسباب تعیین ایلر اول سبب لرواسطه سی
ایله اول محکوم ومقدور اولان امور وجوده وظهوره کلور
کورمزمیسن که حق سبحانه وتعالی ملك مصری فراعنه الندن
الماق استدی بنی اسرائیله تقدیر ایتمشدیی بنیچه سبب لر احضار
ایلدیی یعقوب پیغامبری علی نبینا وعلیه افضل التسلیم
اوغللرندن بویسنه محبت ویردیی قرندشلرینك حقد
وحسد لرینه سبب اولدیی انلرك حسد لرینی دخی حضرت

یوسف علی نبینا وعلیه افضل التسلیم چاهه اتلماغه سبب
قلدیی اولدخی کاربان الی ایله خلاصنه سبب اولدیی سیاره
واسطه سی ایله چاه دن چقدوغنی مصره وصولنه سبب اولدی
مصره وصولی دخی عزیز مصر یوسفی صاتون المغه سبب اولدی
اول دخی زلیخانك حضرت یوسفه قصد ینه سبب اولدیی
اول قصد دخی نسوان دن صادر اولان افعاله سبب اولدیی
اول دخی ساقینك رؤیا سی تعبیرینه سبب اولدیی ساقینك
دوشی تعبیری دخی ملك مصرك رؤیاسنه سبب دوشدیی
اندن صکره واقع اولان حالاته نظر ایله موجب عبرت عظیمه در
ملك مصر دوشی کوردیی اول دوش سببی ایله حیرته دوشدی
حضرت یعقوب صلی الله علیه مبارك کوزلری کورمدوکنه
یوسفك تزویرقان ایله دوزدکلری قمیص سبب اولدیی
وصکره کرو یعقوبك اهل نظر اولوب کوزلری کورمدوکنه
کرو یوسفك قمیصی سبب اولدیی فرعون سلطنت مصر بولدیی
مال ایله افتخار ایلدیی الیس لی ملك مصر وهذه الانهار تجری
من تحتی دیدی صکره هلاکلکی صویله اولدیی فاغرقناهم
فی الیم بیوردیی لرسبحان الله العظیم تعالی شانه ابوسعید
الخدری روایت ایلمشلر حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم اون ایکی ییل زندانده قالدیی مدت محنت وبلا



100b 100a

امركى انو كيجون كتّم آتدى • كه بلاسى شديد اولوب زياده اجره
مستحق اوله ديديلر • نته كيم حضرت ابراهيمه عليه الصلوة والسلام
جسدى آتشه يانماق • دوه لرى بوغازلنماق • دوستلرندن
ايرلماق • وقومندن بعيد اولماق عرض اولندقده الله تعالينك
امرنى اختيار ايلديلر • فرمانينه رضا ويردلر • اول اجلدن خلّت
ونعمت بولديلر • واوغلى ايچون مسرور وشاد اولدى ذريتنده
نبوت وكتاب وحكمت مقدر ايلديلر • ثمدى اول زمان لرولك
وقتى دركه الله تعالى سكا يدعليا عطا ايلك وعدى انجز ديدى •
قرنداشلرولك اوزرلرينه مظفر اولاسن • ورقيتدن آزاد وخلاص
ناسه حريتك ظاهر اوله • كوكلك خبر لرولك وصداقتك بلنه
كوردوكك دوشلر صحيح اوله • سكا ظلم ايدن لردن انصاف
كوره سن • سكا ملك مصرى احسان وعطا ايليه • سكا حرمت
وخضوع ايليه لر سنى عزيز قلديلر جتار لر سنولك ايچون
ذليل اوله • هيبت ومودت لباسلرنى كيدوره لر • قلوب خلقده
محبوب اوله سن • رحمتى ايله بردرجه ايرشه سن كه اباء صالحين
اكا ايرشمش اوليه • ملك ريان كيجه بردوش كوردى ديو تفصيلى
ديديلر • تأويلى دخى شويله درای صديق سكا بشارت اولسونكه
سن الله تعالينك صديقى سن باباك اسرائيل الله دركه ذبيح
الله اوغلى در • اولدا خى خليل الله اوغلى در • ديو وداع ايلديلر

101a

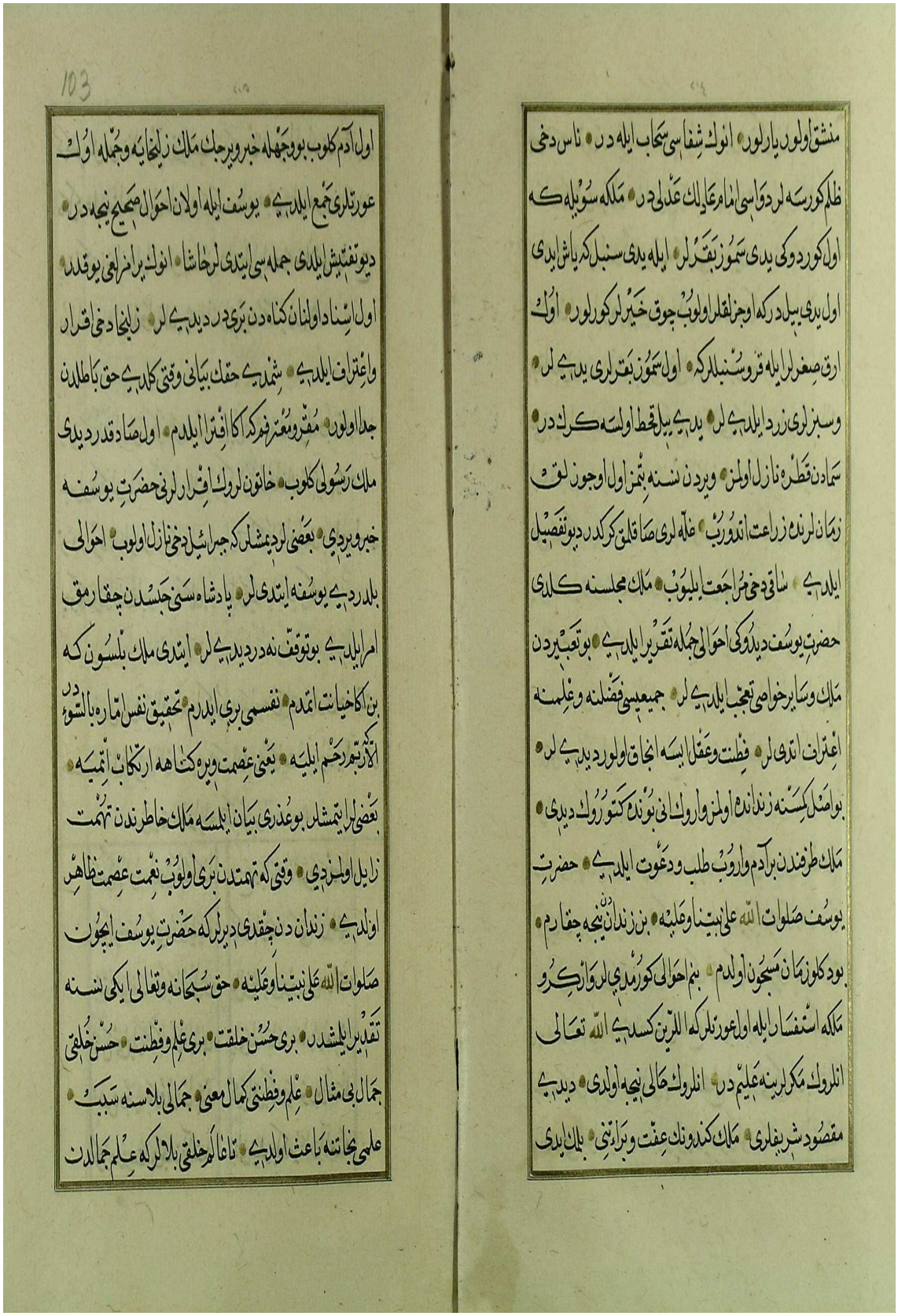
101

اول كيجه ملك ريان اويودى خواصى بيله ايديلر عظماء قومندن
ورؤساء ممالكندن چوق كسنه لر واريديلر ثلث ليل اخيره اويقودن
اويانديلر • خوفناك اولمش ايتدى لر • ملك سكا نولدى نه حالتدر
جمله مز سكا فدا اولسون ديديلر • ايتدى قومك عالم لرنى
ومنجم لرنى وكاهنلرنى وعاقللرنى • جمله جمع ايدولك برعجب دوش
كوردم شانى عظيم در • تعبير ايلسون لر اول دوشدن بكا
زياده قورقو كلديلر ديديلر • اصحاب دخى انولك جزع وفزعندن
بحضور اولديلر لر • سرعت ايله نه دكلو عقول وعلوم اهلى
واريسه كاهنلرى منجم لرى جمله كتوردى لر • انلره خطاب
اتدى دوشمده كوردم • كه نيل كنارنده ايدم • نيلدن يدى عدد
سمور بقر لر چقدى لر • ممه لرى سود ايله طپطولو • انلرولك
عقبنجه يدى صغر لر • دخى چقدى لر اريق خرطوم لرى • برنجى
جانور لر كى كلوب اول سمور صغر لرى • جمله يديلر لر دريلرنى
پاره لديلر لرقان لرنى دوكدى لر • برسيى قالمديلر بن اول اراده
حاصل ايدم • ناكاه تخته التندن يديلر ياشل سنبللر كورندى
هر برنده خوشه لر وارد انه لرى ايرشمش • برگوشه دن دخى
يدى سنبل دخى چقدى قورومش ايديلر دانه لرى يوق
اول قورومش سنبللر سنبز اولان سنبللرى يانه كلوب انلرده
قورودى • بودوش بكا زياده عجب كورندى • خوف ايدرم

101b

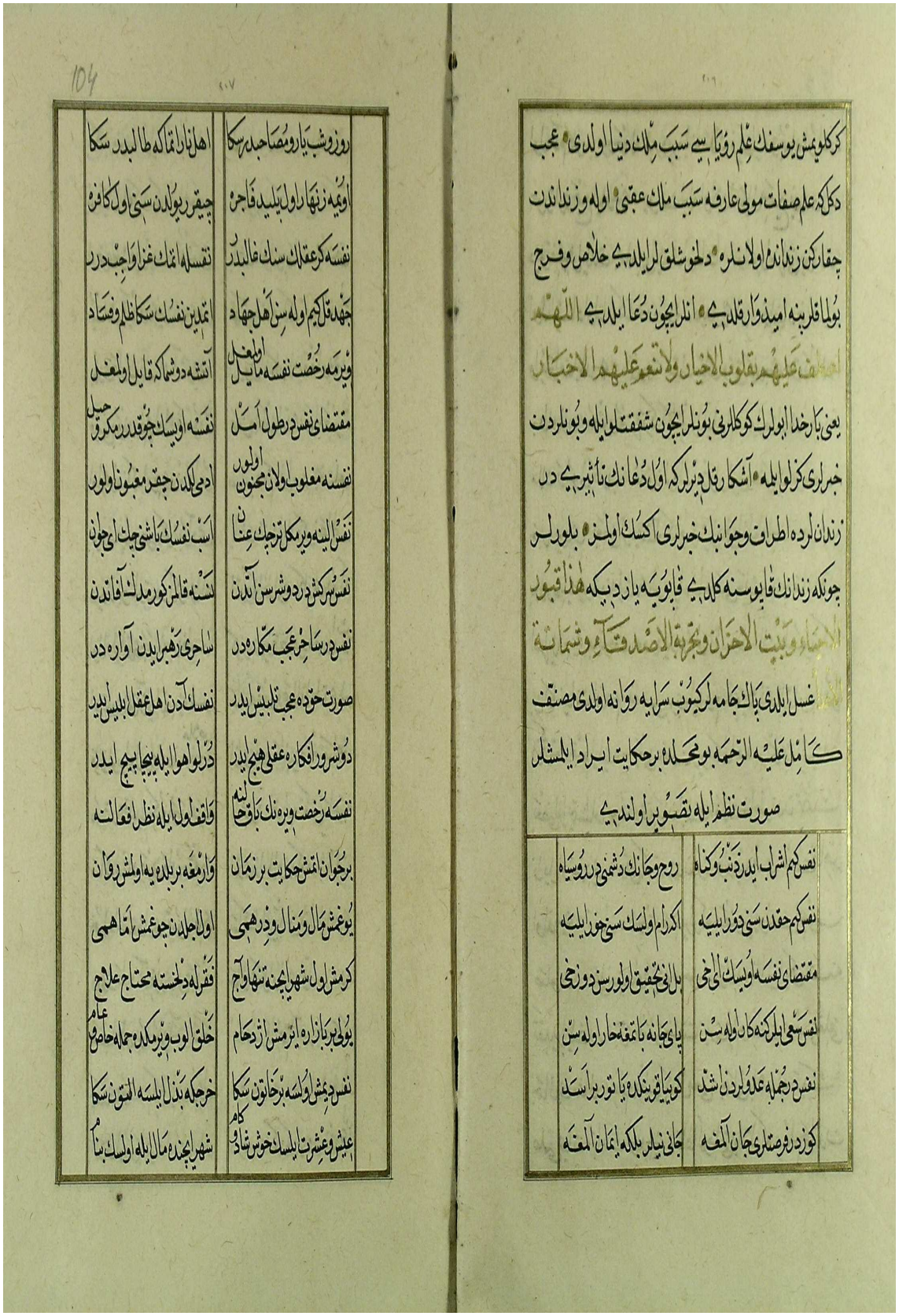
تعبیر بلور سکوز بیان ایدوک دیدیکی سامع اولنلر تعبیر نده
مبهوت اولدیکی لر علم تعبیره مالک کسنه یوغیدی ایتدی لر
قلبوکوزی بوکه مشغول اتمك اضغاث واحلام در حقیقت
دکلدر دیدیکی لر چوق قیل وقال اولوب صکره انصافه کلوب
بزدوش تعبیرنه واقف دکلوز دیوجها لتلرینه اعتراف ایتدی لر
ملك دخی ساکت اولوب انلردیدوکی اوزره اعتقاد ایلدیکی
اول ساقی که احوالی ذکر اولنمشدیکی اول مجلسده حاضر ایدیکی
حضرت یوسف صلی الله علی نبینا وعلیه اکابنی ذکر ایلیه سن
دیمشدی مذکور لك خاطرندن کیدوب یوسفی اونتمشدی اول
محال کلوب ملکه ایتدی بونلروك دیدکلری باطلدر احوالی
بلنلر بنی زندانه کوندروك زندانده برجوان وارد رحکیم وعلیم
در دوش احوالندن عجیب وغریب علملره واقف در اول زمانده
کدبزه غضب اتمش ایدوکوز زندانه انوك ایله بولشوب مصاحبت
اتمشدم تعبیرینزدیده بوجهله وصف ایلمش که برجوان
عاقل وخردمند ملت ابراهیم اوزره درکیجه لر متصل نماز قیلوب
کوندزلرده اوروج طوتوب خسته لری عیادت ایلر انلرایچون
دارولشفالور علاج جلر ایدردلتك اولنلری خوش خاطر ایلر
مظلومرلره تسلی ویرر نومیدلره فرجلر مشتلر امیدوار ایدر
طعامنی اهل زندانه حاجتمند اولانلره ویرر بونك برله

جواندر سرو قدسیاه چشم پیوسته ابرو پیکوندام تنك
دهان روشن دیدار خاموش اولسه مهابتده سوزه کلسه
ملاحتده ایراقدن کورنسه صولتی یقین دن مشاهده اولنسه
حلاوتی واراهیم خلیل وغلمان دن وادی کنعاندن اولان
پیغامبرلردن یعقوب نبی اوغلی ایمش دیوحضرت یوسف
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم احوالنی حکایت ایلدی ملك
ایتدی یاینجون دیمدك ایتدی اول زمانده غضبکوز وار ایدیکی
فورقدم که جریمه سابقه کروپاد اولنه بکا غضبکوز مشتد اوله
پس ملك ایتدیکی سکا اذن ویردم وارانوکله بولش دیدیکی
ساقی دخی زندانه کلوب حضرت یوسف ایله صلی الله علی نبینا
وعلیه افضل التسلیم بولشوب تملقلر ایلدیکی احوالنی فراموش
اتدوکنه عذر لر قلدیکی واقع اولان قصور قصد وعصیان ایله
اولدی بلکه غفلت ونسیانله اولدیکی دیدیکی پس ملکوك
دوشنی بیان ایلدیکی یوسف اشیدوب دوش احوالی معلوم
اولیجاق یوسف ایتدی ملکه دی بودوشاه بربلیه وارد رعیته
ایرشور بلادخی کلمدین اول تدارکی اتمك کرك زیرا ملك رعیت
ایله ملك در رعیتك حالی صلاح اوزره لابد در ملکوك
خدمتکاره احتیاجی باش یاغه محتاج اولدوغی کبی در پادشاه ملك
انتفاعی اعوان ایله در یریوزی یغمور کورمسه البته



منشق اولور یار اولور • انوك شفاسی سحاب ایله در • ناس دخی
ظلم کورسه لر دوا سی امام عادلك عدلی در • ملکه سویله که
اول کورد وکی یدی سمور بقرلر • ایله یدی سنبل که یاش ایدی
اول یدی ییل در که اوچ قطار اولوب جوق خیر لر کورلور • اوك
ارق صغر لر ایله قروسنبلر که • اول سمور بقرلری یدیے لر •
وسبز لری زرد ایلدیے لر • یدیے ییل قحط اولسه کرك در •
سماء دن قطره نازل اولمز • ویردن نسنه بثمر اول اوجون لق
زمان لرنده زراعت اندورلر • غله لری صاقلنی کرکدر دیو تفصیل
ایلدیے • ساقی دخی مراجعت ایلیوب • ملك مجلسنه کلدی
حضرت یوسف دیدوکی احوالی جمله تقریر ایلدیے • بو تعبیر دن
ملك وسایر خواص تعجب ایلدیے لر • جمیعیسی فضلنه وعلمنه
اعتراف ایدی لر • فطنت وعقل ایسه اخاق اولور دیدیے لر •
بو اصل کسنه زندانده اولمز وارولنی بوندہ کتورولك دیدی •
ملك طرفندن برادم وارلوب طلب ودعوت ایلدیے • حضرت
یوسف صلوات الله علی نبینا وعلیه • بن زندان دن بنجه چقارلدم •
بو دکلوزمان مسجون اولدم • بنم احوالی کورمدیی لر وارکرو
ملکه استفسار ایله اول عورتلر که الرینی کسدیے الله تعالی
انلرولك مکرلرینه علیم در • انلرولك حالی نیجه اولدی • دیدیے
مقصود شر یفلری • ملك کندونك عفت وبراءتنی • بیان ایدی

اول آدم کلوب بو وجهله خبر ویرجك ملك زلیخایه وجمله اولك
عورتلری جمع ایلدیے • یوسف ایله اولان احوال صحیحی نیجه در •
دیو تفتیش ایلدی جمله سی ایتدی لر حاشا • انوك پرامز لغنی بوقدر
اول اسناد اولنان کناه دن بری در دیدیے لر • زلیخا دخی اقرار
واعتراف ایلدیے • شمدیے حقك بیانی وقتی کلدیے حق باطلدن
جدا اولدی • مقر ومعترف کاکا افترا ایلدم • اول صاد قدر دیدی
ملك رسولی کلوب • خاتون لرولك اقرار لرنی حضرت یوسفه
خبر ویردی • بعضی لر دیمشلر که جبرائیل دخی نازل اولوب • احوالی
بلدردیے یوسفه ایتدی لر • پادشاه سنی حبسدن چقارمق
امر ایلدیے بو توقف نه در دیدیے لر • ایتدی ملك بلسون که
بن کاخیانت ایتمدم • نفسمی بری ایدرم • تحقیق نفس امّاره بالسوء
الا من رحم ربی • یعنی عصمت ویره کناهه ارتکاب ایتمیه •
بعضی لر ایتمشلر بو عذری بیان ایلسه ملك خاطر ندن تهمت
زایل اولسه دی • وقتی که تهمتدن بری اولوب نعمت عصمت ظاهر
اولدیے • زندان دن چقدی دیرلر که حضرت یوسف ایچون
صلوات الله علی نبینا وعلیه • حق سبحانه وتعالی ایکی نسنه
تقدیر ایلمشدر • بری حسن خلقت • بری علم وفطنت • حسن خلقی
جمال بی مثال • علم وفطنتی کمال معنی • جمالی بلا نسنه سبب •
علمی بخاتنه باعث اولدیے • تا عالم خلقی بلا لر که علم جمالدن



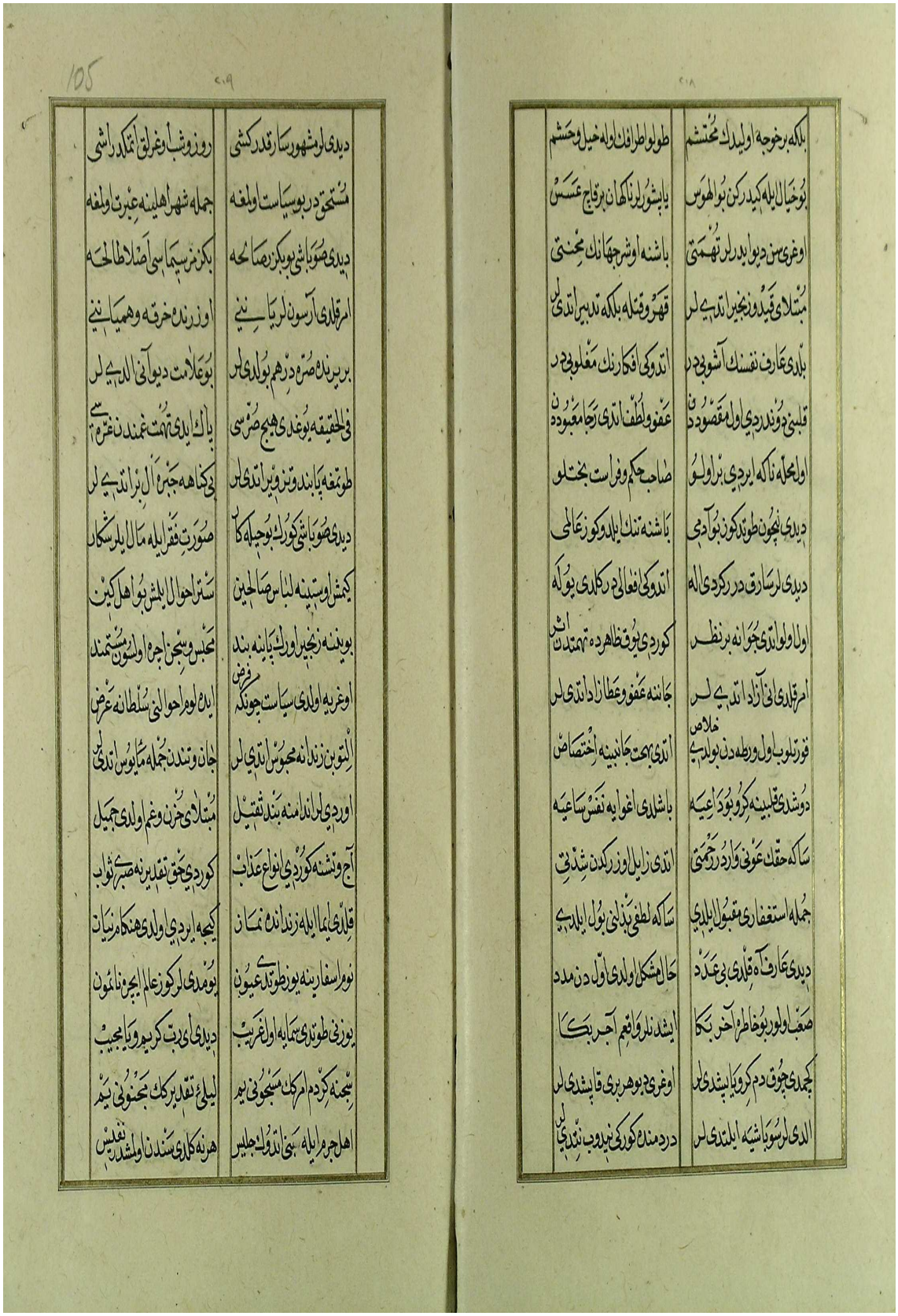
کرکلوبش یوسفك علم رویا یسی سبب ملك دنیا اولدی عجب
دکل که علم صفات مولی عارفه سبب ملك عقبی اوله وزندانده
چقارکن زندانده اولانلره دلخوشلق ایلدیی خلاص وفرج
بولمایانلره امیدوار قلدیی انلرایچون دعا ایلدیی اللهم
اعطف علیهم بقلوب الاخیار ولا تنعو علیهم الاخبار
یعنی یارخدایا بولرك کوکلرینی بونلرایچون شفقت اولایله وبونلردن
خبرلری کزلرایله آشکارقلدیرلرکه اول دعانك تاثیریی دن
زندانلرده اطراف وجوانبك خبرلری اکسك اولمز بلورلر
چونکه زندانك قاپوسنه کلدیی قاپویه یازدیکه هذا قبور
الاحیاء وبیت الاحزان وتجربة الاصدقاء وشماتة
الاعداء غسل ایلدی پاك جامه لرکیوب سرایه روانه اولدی مصنف
کامل علیه الرحمه بو محله ده برحکایت ایراد ایلمشدر

صورت نظم ایله تصویر اولنمدیی

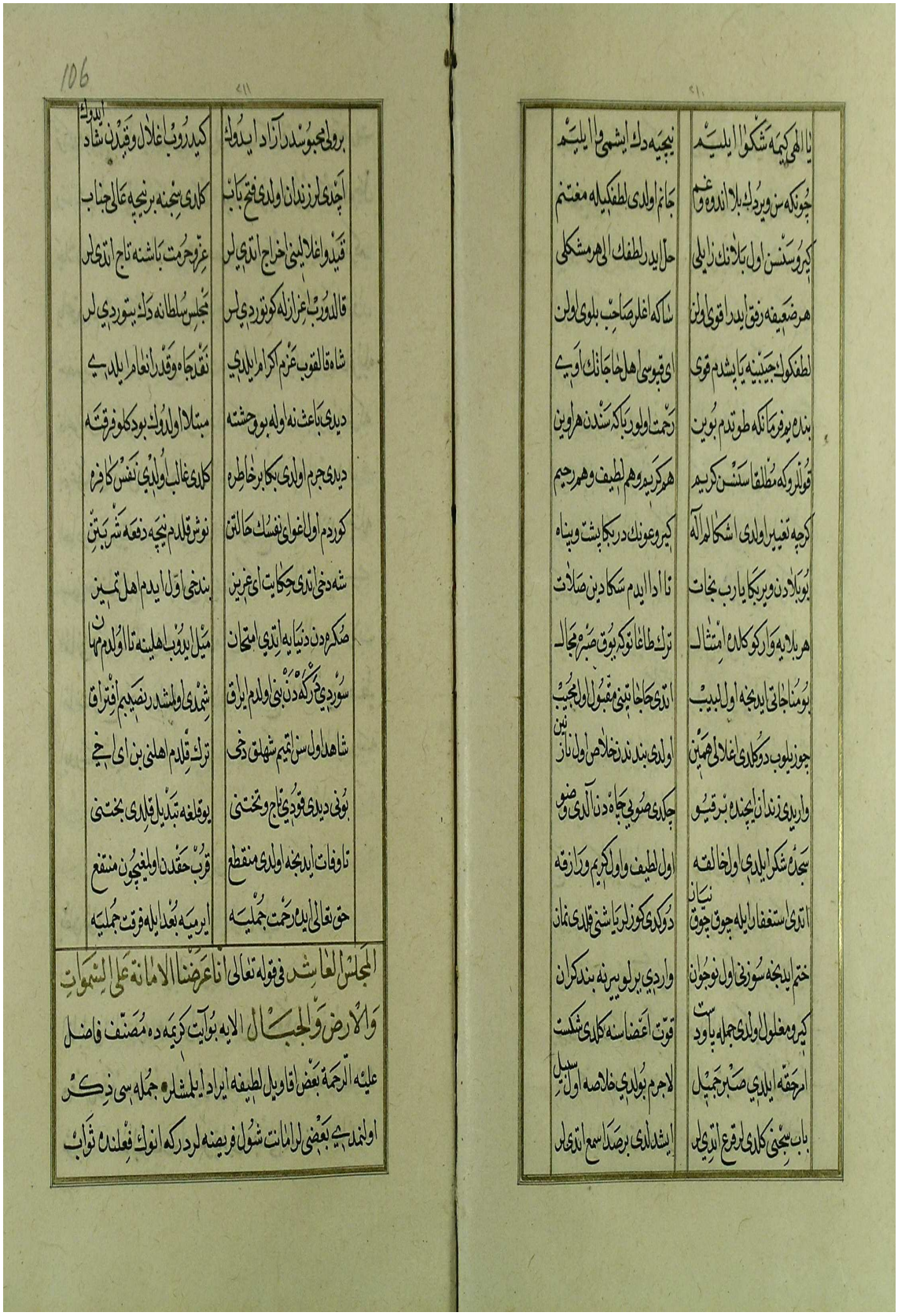
نفس کم اشراب ایدر ذنب وگناه	روح وجانك دشمنی در روسیاه
نفس کم حقدن سنی دور ایلیه	اکرام اولسك سنی خوار ایلیه
مقتضای نفسه اویسك ای اخی	بل انی تحقیق اولور سن دوزخی
نفس سنی ایلر کنه کار اوله سن	پای جانه یا تمغه خار اوله سن
نفس رجمله علم بردن شد	کویا قوینکده یاتور بر اسد
کوزدن فرصتاری جان آلمغه	جانی نیلر بلکه ایمان آلمغه

روز وشب یار ومصاحب رسکا	اهل نار اتمامکه طالبدر سکا
اویمه زنهار اول یلیدفاجره	چیقر یولدن سنی اول کافره
نفسه کر عقلك سنك غالبدر	نفسله اتمك غزا واجبدر
جهد قل کیم اوله سن اهل جهاد	اتمدین نفسك سکا ظلم وفساد
اویرمه رخصت نفسه مایل اولمغله	آتشه دوشمکه قایل اولمغله
مقتضای نفس در طول امل	نفسه اویسك چوقدر مکر وحیل
نفسه مغلوب اولان مجنون اولور	ادمی لکدن چقر مغبون اولور
نفس ایسه ویرمکله ترجك عنان	آب نفسك باشنی چیلك ای جوان
نفس سرکش در دوشر سن آندن	نسنه قالمز کورمدك آفاندن
نفس در ساحر عجب مکاره در	ساحری رهبر ایدن آواره در
صورت حوزه عجب تلبیس ایدر	نفسك آدن اهل عقل ابلیس ایدر
دوشرور افکار عقلی هیج ایدر	دریلوا هوا ایله پیچ پیچ ایدر
نفسه رخصت ویره نك باقوجانه	واقف اول ایله نظر انعاله
برجوان اتمش حکایت بر زمان	وارمغه بر بلده یه اولمش روان
یوغمش مال ومنال ودرهمی	اولا جلدن چوغمش اما همی
کرمش اول شهر ایچنه تنها واچ	فقره دخسته محتاج علاج
یولی بر یازاره ایرمش ازدحام	خلق اوب ویرمکده جمله خاص وعام
نفس دیمش اولسه برخاتون سکا	خرجکه بذل ایلسه النون سکا
عیش وعشرت ایلسك خوش شاد وکام	شهر ایچنده مال ایله اولسك بنام

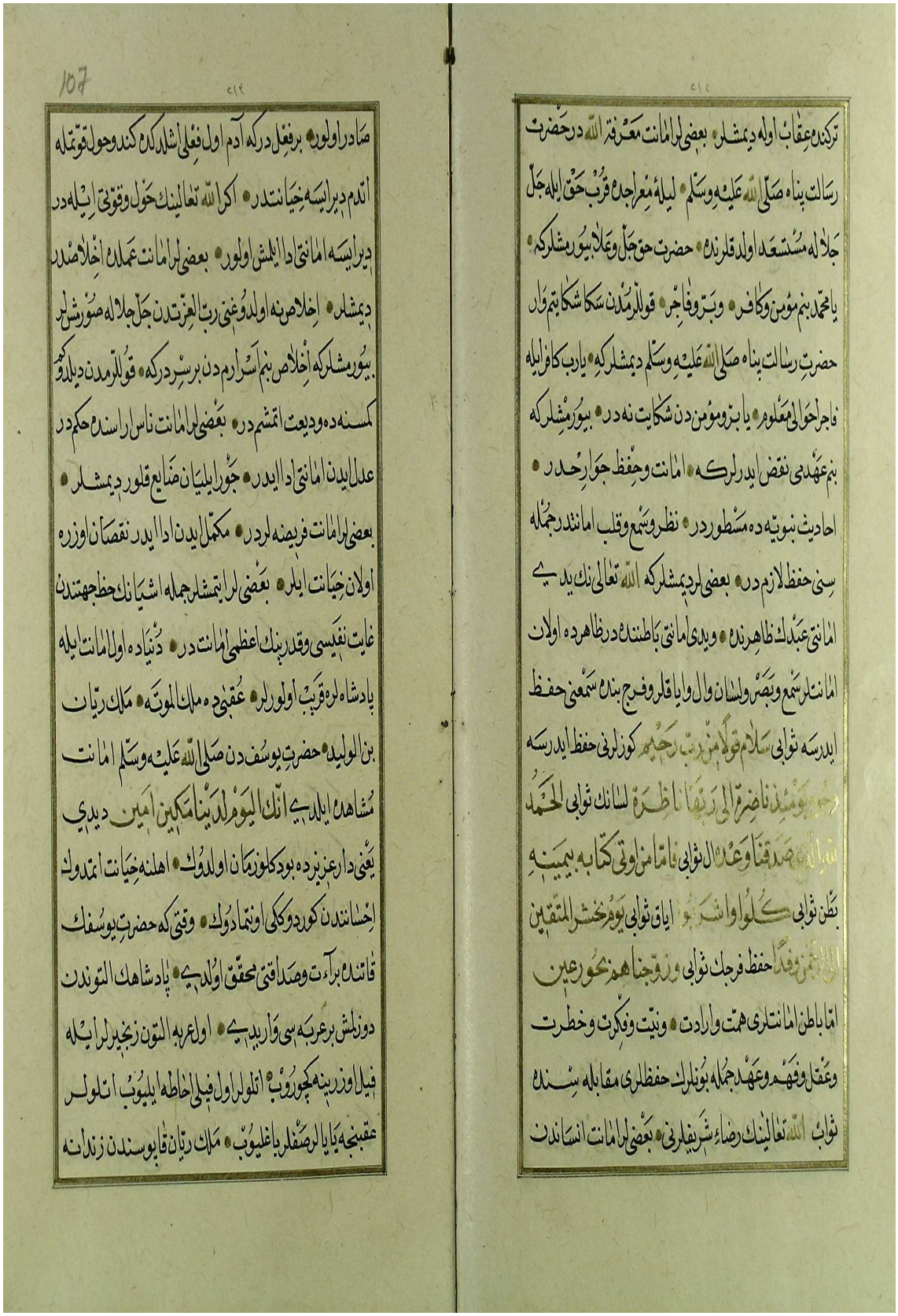
104b 104a



105b 105a



106b 106a



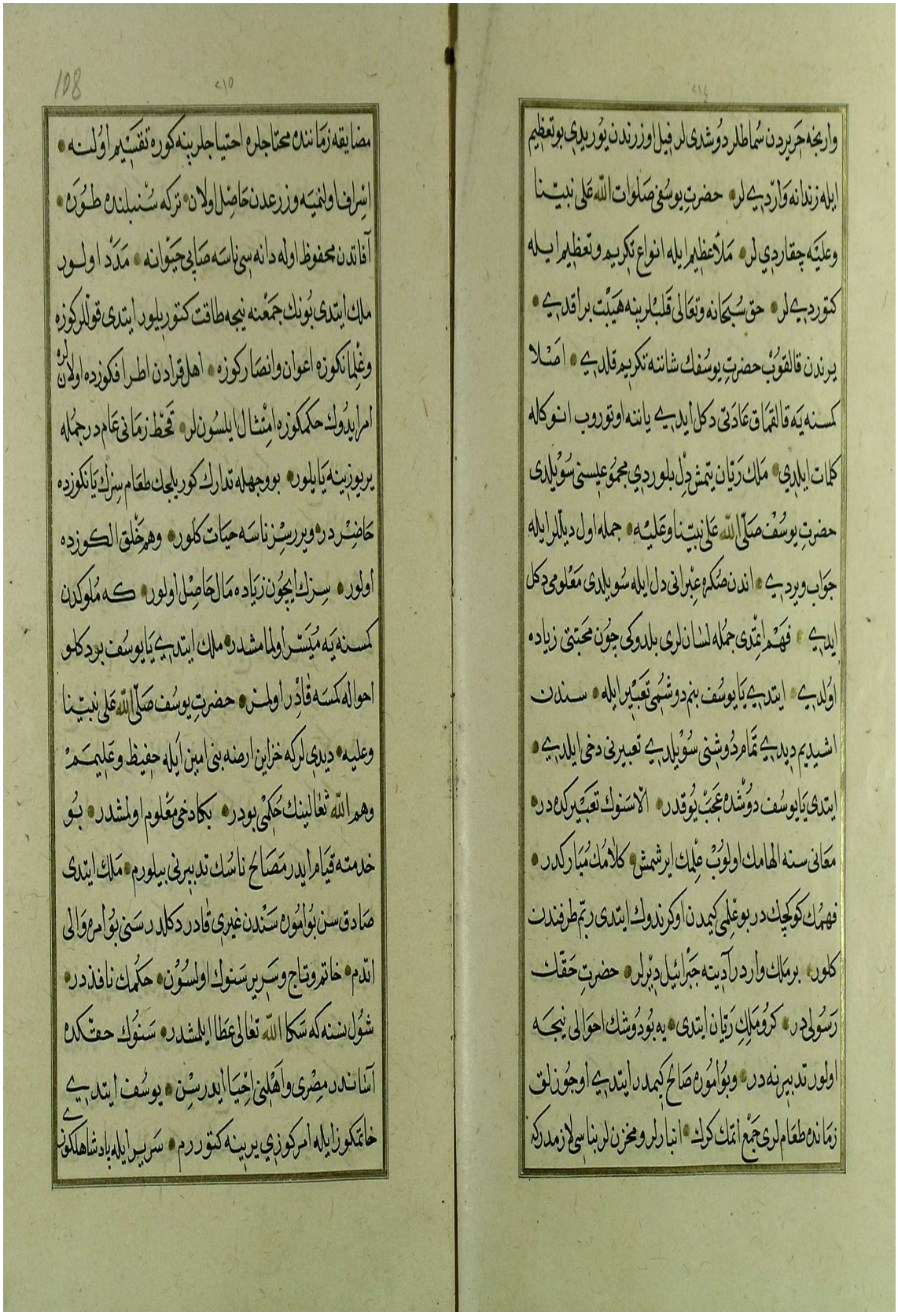
ترکنده عقاب اوله دیمشلر • بعضی لر امانت معرفة الله در حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • لیلهٔ معراجده قرب حق ایله جل
جلاله مستعد اولدقلرنده • حضرت حق جل وعلا بیور مشلرکه •
یا محمد بنم مؤمن وکافر • وبر وفاجر • قولله مدن سکا شکایتیم وار
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم دیمشلرکه • یارب کافر ایله
فاجر احوالی معلوم • یا بر ومؤمن دن شکایت نه در • بیور مشلرکه
بنم عهدمی نقض ایدرلرکه • امانت وحفظ جوارحدر •
احادیث نبویه ده مسطوردر • نظر وسمع وقلب امانتدر جمله
سنی حفظ لازم در • بعضی لر دیمشلرکه الله تعالی نک یدیے
امانتی عبدك ظاهرنده • ویدی امانتی باطننده در ظاهرده اولان
امانتلر سمع وبصر ولسان وال وایاقلر وفرج بنده سمعنی حفظ
ایدرسه ثوابی سلام قولا من رب رحیم کوزلرنی حفظ ایدرسه
وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة لسانك ثوابی الحمد
لله الذی صدقنا وعده الثوابی نامامن اوتی کتابه بیمینه
بطن ثوابی کلوا واشربوا ایاق ثوابی یوم نحشر المتقین
الی الرحمن وفدا حفظ فرجك ثوابی وزوجناهم بحور عین
اما باطن امانتلری همت وارادت • ونیت وفکرت وخطرت
وعقل وفهم وعهد جمله بونلرك حفظلری مقابله سندهٔ
ثواب الله تعالینك رضاء شریفلرنی • بعضی لر امانت انسانلرنده

107a

107

صادر اولور • برفعل درکه آدم اول فعلی اشلدکده کندو حول وقوتمله
اشلدم دیرایسه خیانتدر • اکر الله تعالینك حول وقوتی ایله در
دیرایسه امانتی ادا ایلمش اولور • بعضی لر امانت عملده اخلاص در
دیمشلر • اخلاص نه اولدوغنی رب العزتدن جل جلاله صورمشلر
بیور مشلرکه اخلاص بنم اسرارم دن بر سر درکه • قولدن مدن دیلدوکم
کمسنه ده ودیعت اتمشم در • بعضی لر امانت ناس راسنده حکم در
عدل ایدن امانتی ادا ایدر • جور ایلیان ضایع قلور دیمشلر •
بعضی لر امانت فریضه لردر • مکمل ایدن ادا ایدر نقصان اوزره
اولان خیانت ایلر • بعضی لر ایتمشلر جمله اشیانك حظ جهتندن
غایت نفیسی وقدرینك اعظمی امانت در • دنیاده اول امانت ایله
پادشاه لره قریب اولورلر • عقبیده ملك الموته • ملك ریان
بن الولید حضرت یوسف دن صلی الله علیه وسلم امانت
مشاهده ایلدیے انك الیوم لدینا مکین امین دیدیے
یعنی دار عزیزده بودکلوزمان اولدوك • اهلنه خیانت اتمدوك
احسانلرندن کوردوکلری اوتمادوك • وقتی که حضرت یوسفك
قاتلنده برآءت وصداقتی محقق اولدیے • پادشاهك التوندن
دوزلش برعربه سی وار ایدیے • اول عربه التون زنجیرلر ایله
فیل اوزرینه کچورروب • اتولرا ول فیلی احاطه ایلیوب اتولر
عقبنجه یایالر صفلر یاغلیوب • ملك ریان قاپوسندن زندانه

107b

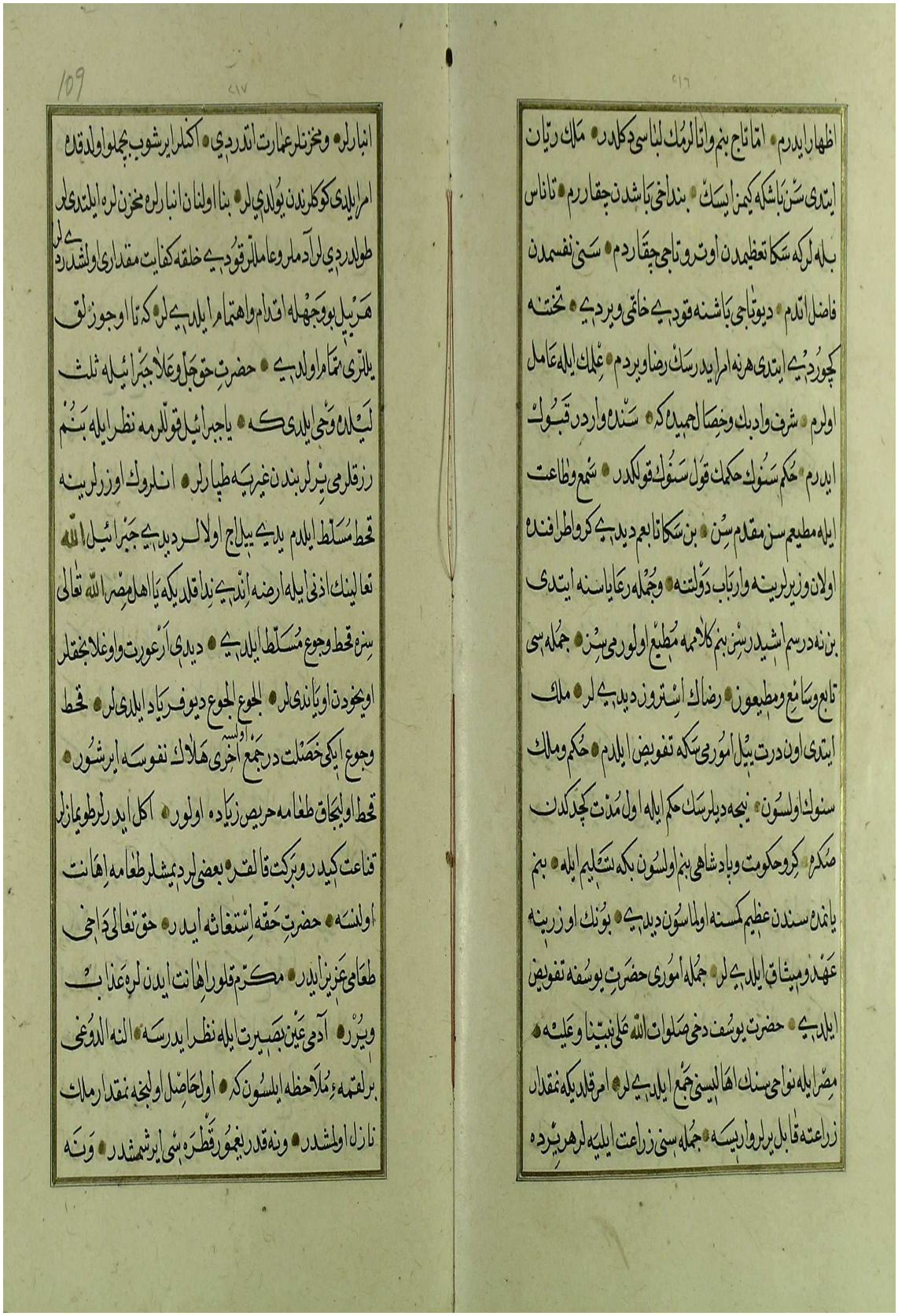


واربخه حریردن سماطلر دوشدی لر فیل اوزرندن یوریدی بو تعظیم
ایله زندانه وارد یدی لر • حضرت یوسفی صلوات الله علی نبینا
وعلیه چقاردی لر • ملأ عظیم ایله انواع تکریم وتعظیم ایله
کتوردی لر • حق سبحانه وتعالی قلبلرینه هیبت براقدی •
یرندن قالقوب حضرت یوسف شانته تکریم قلدی • امثلا
کسنه یه قالقماق عادتی دکل ایدی یانته اوتوروب انوکاله
کلمات ایلدی • ملک ریان تیمش دل بلوردی مجوعیسنی سویلدی
حضرت یوسف صلی الله علی نبینا وعلیه • جمله اول دیللر ایله
جواب ویردی • اندن صکره عبرانی دل ایله سویلدی معلومی دکل
ایدی • فهم اتمدی جمله لسانلری بلدوکی چون محبتی زیاده
اولدی • ایتدی یا یوسف بنم دوشمی تعبیر ایله • سندن
اشیدیم دیدی تمام دوشمی سویلدی تعبیرنی دخی ایلدی •
ایتدی یا یوسف دوشده عجب یوقدر • الا سنوک تعبیر کرده در •
معانی سنه الهامک اولوب علمک ایرشمش • کلامک مبارکدر •
فهمک کوکلمک در بو علمی کیمدن اوکرندوک ایتدی ربم طرفندن
کلور • برماک وارد رآدینه جبرائیل دیرلر • حضرت حقک
رسولی در • کرو ملک ریان ایتدی • یه بودوشک احوالی نیجه
اولور تدبیرنه در • وبو امور صالح کیمسه ایتدی • اوجوزلق
زمانده طعام لری جمع ایتمک کرک • انبارلر ومخزنلر بنا سی لازمدر کی

108a

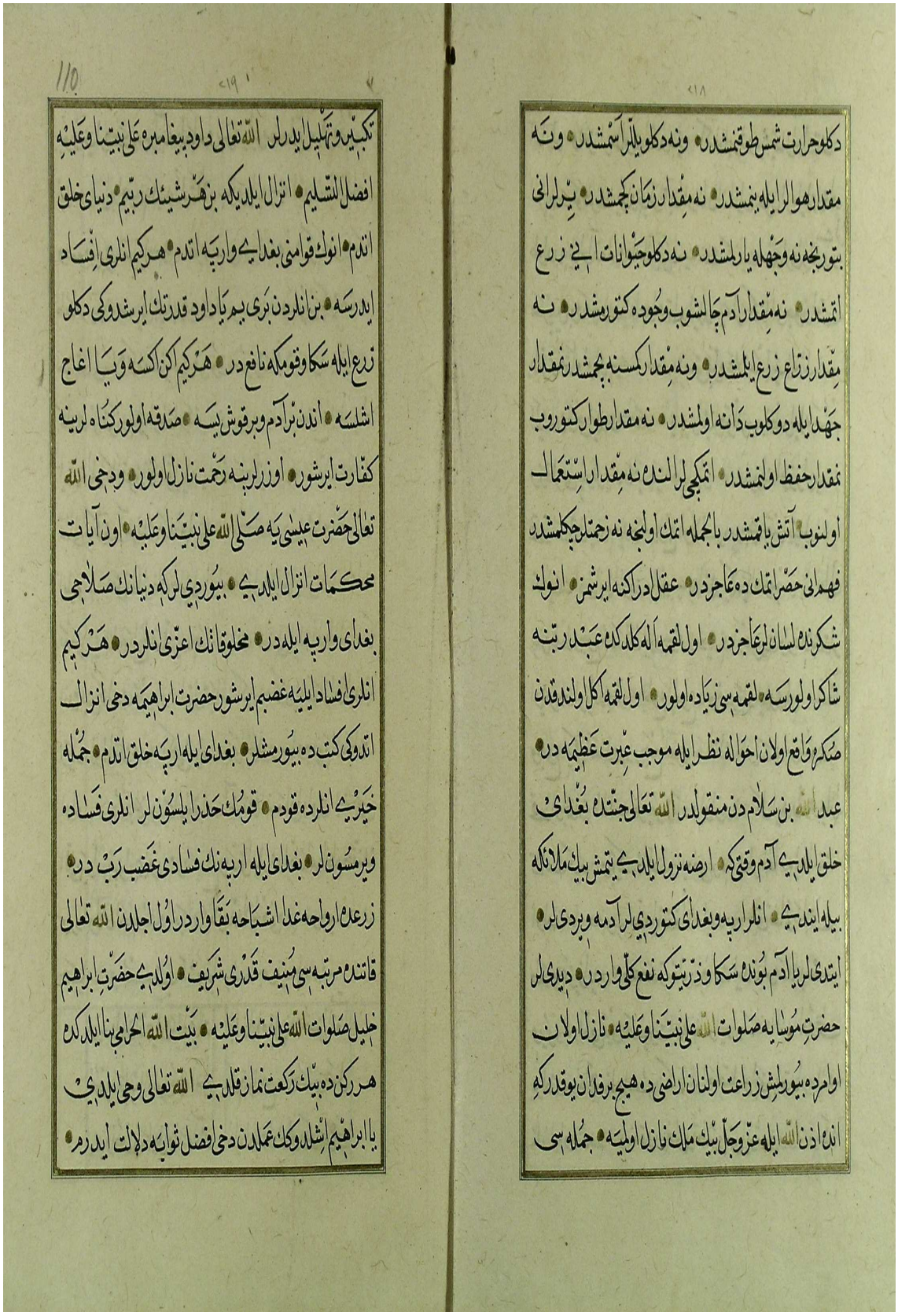
مضایقه زمانده محتاج اولمیه احتیاجلرینه کوره تقسیم اولنه •
اسراف اولمیه وزرعدن حاصل اولان ترکه سنبلنده طورہ •
آفاتدن محفوظ اوله دانه سی ناسه صاپی حیوانه • مدد اولسون
ملک ایتدی بونلرک جمعنه نیجه طاقت کتوریلور ایتدی قولرکوزه
وغلمانکوزه اعوان وانصارکوزه • اهل قرادن اطرافکوزده اولانلره
امر ایدوب حکمکوزه امثال ایلسونلر • تحط زمانی عام درجمله
یریوزینه یا یلور • بو وجهله تدارک کورملک طعام سزک یانکوزده
حاضر در • ویرسزناسه حیات کلور • وهم خلق الکوزده
اولور • سزک ایچون زیاده مال حاصل اولور • که مملوکدن
کسنه یه میسر اولمامشدر • ملک ایتدی یا یوسف بودکلو
احواله کسه قادر اولمز • حضرت یوسف صلی الله علی نبینا
وعلیه • دیدی لرکه خزاین ارضه بنی امین ایله حفیظ وعلیم •
وهم الله تعالینک حکمی بودر • بکا دخی معلوم اولمشدر • بو
خدمته قیام ایدرم مصالح ناسک تدبیرنی بیلورم • ملک ایتدی
صادق سن بو امور سندن غیری قادر دکلدر سنی بو امره والی
الدم • خاتم وتاج وسریر سنوک اولسون • حکمک نافذ در •
شول نسنه که سکا الله تعالی عطا ایلمشدر • سنوک حقکدر
آسانلرده مصری واهلنی احیا ایدرسن • یوسف ایتدی
خاتمکوزایله امرکوزی یریه کتوررم • سریر ایله پادشاهلکونی

108b



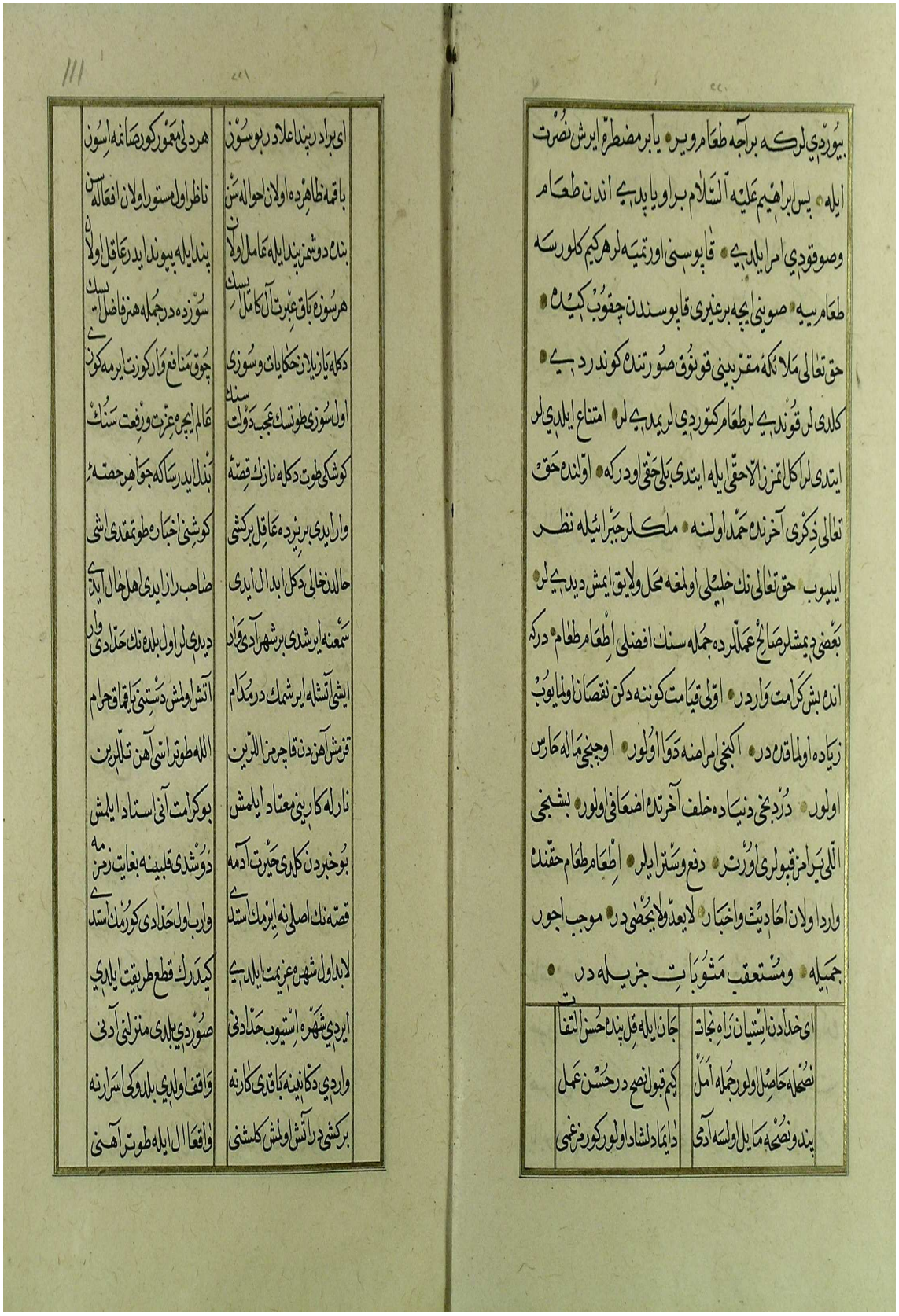
ظهار ایدرم • اما تاج بنم واما لرمك لباسی دكلدر • ملك ریان
ایتدی سن باشكه كیمز ایسك • بنداخی باشدن چقاردم • تاناس
بله لر كه سكا تعظیمدن اوتروتاجی چقاردم • سنی نفسمدن
فاضل اتدم • دیوتاجی باشنه قودیغی خاتمی ویردیغی • تخته
كچوردیغی ایتدی هرنه امر ایدرسك رضا ویردم • علمك ایله عامل
اولدم • شرف وادبك وخصالك حمیده كه • سندن وارد قبول
ایدرم • حكم سنوك حكمك قول سنوك قولكدر • سمع وطاعت
ایله مطیعم سن مقدم سن • بن سكا تابعم دیدیغی كروطرافنده
اولان وزیرلرینه وارباب دولتنه • وجمله رعایاسنه ایتدی
بن نه درسم اشیدرسن بنم كلامم مطیع اولورمی سن • جمله سی
تابع وسامع ومطیعون • رضاك استروز دیدیغی لر • ملك
ایتدی اون درت بیل امورمی سكا تفویض ایلدم • حكم وملك
سنوك اولسون • نیچه دیلرسك حكم ایله اول مدت كچدكدن
صكره • كروحكومت وپادشاهی بنم اولسون بكه تسلیم ایله • بنم
یاندن سندن عظیم كسنه اولماسون دیدیغی • بونك اوزرینه
عهد ومیثاق ایلدیغی لر • جمله امورك حضرت یوسفه تفویض
ایلدیغی • حضرت یوسف دخی صلوات الله علی نبینا وعلیه •
مصر ایله نواحی سنك اهالیسنی جمع ایلدیغی لر • امر قلدیكه نمقدار
زراعته قابل یرلرواریسه • جمله سنی زراعت ایلیه لر هر بیرده

انبارلره • ومخزنلر عمارت اتدردی • اكنلر ایرشوب جمله اولدقده
امر ایلدی كه كلرندن یولدیغی لر • بنا اولنان انبارلره مخزنلره ایلتدیكی لر
طولدردی لر آدملر وعاملر قودیغی خلقه كفایت مقداری اولشدردی لر
هر بیل بووجهله اقدام واهتمام ایلدیغی لر • كه تا اوجوز لق
یللرك تمام اولدیغی • حضرت حق جل وعلا جبرائیله ثلث
لیله وحی ایلدیكه • یاجبرائیل قوللرمه نظر ایله بنم
رزقلریمی یرلرینده غیریه طپارلر • انلرك اوزرلرینه
قحط مسلط ایلدم یدیغی بیل اج اولالردیدیغی جبرائیل الله
تعالینك اذنی ایله ارضه اندیغی ندا قلدیكه یااهل مصر الله تعالی
سزه قحط وجوع مسلط ایلدیغی • دیدی ارعورت واوغلان بخقلر
اویخودن اویاندیلر • الجوع الجوع دیو فریاد ایلدیلر • قحط
وجوع ایكی خصلت درجمع اولسه اخری هلاك نفوسه ایرشور •
قحط اولیجاق طعامه حریص زیاده اولور • اكل ایدرلر طویمازلر
قناعت كیدرو برکت قالمز • بعضی لر دیمشلر طعامه اهانت
اولنسه • حضرت حقه استغاثه ایدر • حق تعالی داخی
طعامی عزیز ایدر • مكرم قلورا هانت ایدن لره عذاب
ویرر • آدمی عین بصیرت ایله نظر ایدرسه • انه الدوعی
برلقمه ء ملاحظه ایلسون كه • اولحاصل اولبخه نمقدار ملك
نازل اولمشدر • ونه قدر یغمور قطره سی ایرشمشدر • ونه



110b

110a



111b 111a



112b

112a



113b 113a



بو که بکزد چوق مناجات ایلدیم
قالدوریب اعرض حاجات ایلدیم

ایکی کوندن صکره قادری بینه یاب
چقدم وکوردم قلوریاکه خطاب

لیك اجلق قطع آواز ایلمش
صوتی جغمان بکزنی ساز ایلمش

دیدی ای همسایه قطع ایلدی حیل
اجلغیله جامه ایردی اجل

سندن اوزکه ناسه دوکم آب رو
درد منده رحم قل ای تندخو

ویریاکه الله ایچون جزوی طعام
کلدی جامغ اغزمه ای نیك نام

کردی خانم ایچنه اولمش ضعیف
جسمی دونمش ناله وغایت نحیف

اتفاقا بولدم حاضر جه قوتی
سوزدوکندی قالمدی تدم سکوتی

قالقدم آتش یاقدم ونار ایلدم
ماحضر برنسنه احضار ایلدم

خاطرم ده کیرو اسلوب قدیم
ویرمیم تا اتمیه لطف عمیم

قوتروب قودم طعامی قصعه یه
مهر حق باشلادی اولدم لقمه یه

کندومه دیدم ایاحالی تباه
بونجه دم دریلدرمك جرم وکناه

عقلی ناقص سوزده اتمکی خطا
حقه عصیان اتمکی کور مزروا

خیلی دم لردر کلوب اتدی نیاز
بردم اولدی لطفکه حب مجاز

اتمدك حق حضرتدن اجتناب
نار حرمه ایلدوك جسمی کباب

نفس بی دین غالب ایکن عورته
صبر قلدی بونجه جوع وشدته

غیرتك یوقمی ایاناداندن سنوك
حمدالله جمله رزق ونان سنوك

بیچه بر مظلومه یه جور وجفا
یبریدیرالله ایچون اتسك عطا

توبه قلدم ایلدم حقه رجوع
کوزلرمدن یاشلره دولدم دموع

ذنبه استغفار قلدم جاندن
ایلدم لطف رجا سبحاندن

قالقوب اوکیشه ایلندم برچیناغ
دیدم ای زن ایلدم اندن فراغ

پی طعام ایتدم چونان ایت دعا
عفو ایدرحرم وخطامی اولخدا

ایشدروب اول ضعفه بو سوزلری شکست
قالدوریب آل کوکه اجدی ایکی دست

دیدی یارب صادق ایسه سوزنه
آتش ونار ی حرام ایت اوزینه

یانمسون دنیا وعقبی آتشه
اولسون معلوب نار سرکشه

ایلدم یولکده عصمت یا الله
اتمدم خوف ایلیوب سندن کناه

مستجاب ایت انوبکجون دعوتم
لطفك ایله زایدلسون شهوتم

حق جنابینه نیاز ایتدیم زیاد
استدی حق درحندن بو مراد

کلدم اوجاغه سویندم ماکه نار
دیدم اخکرلر ایدم تار ومار

برکور صچرادی دوشدی پایمه
یاقمدی بوکلدی اولدم رایمه

حق قبول ایتش بی غالب دعا
بولدی جسم جورآتشدن رها

قارودم کف ایله طوتدم اخکری
اولدی دستم یانمه دن پاك وبری

بیچه کره طوتدم ایتدم اهتمام
آتش اثر جسمه هرکز زیان

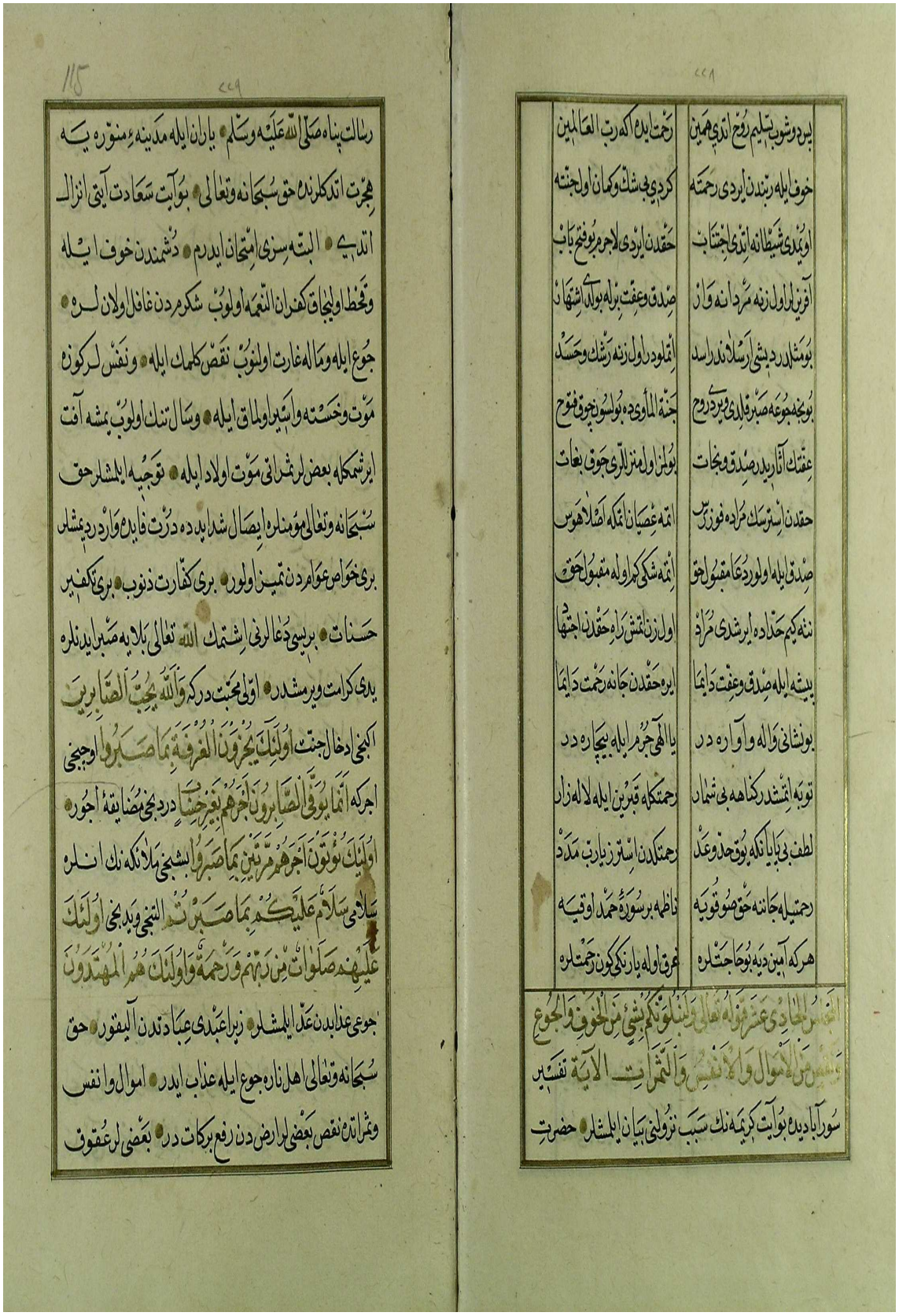
واردم ایتدم خاتونه عرض سخن
ای دعاسی حق قاتندن اصل اوبن

حق دعاکی مستجاب ایتدی بودم
یاقمدی آتش بنی ای محترم

ایشدروب ترك ایلدی یمز طعام
شکر قلدی سجده یه واردی تمام

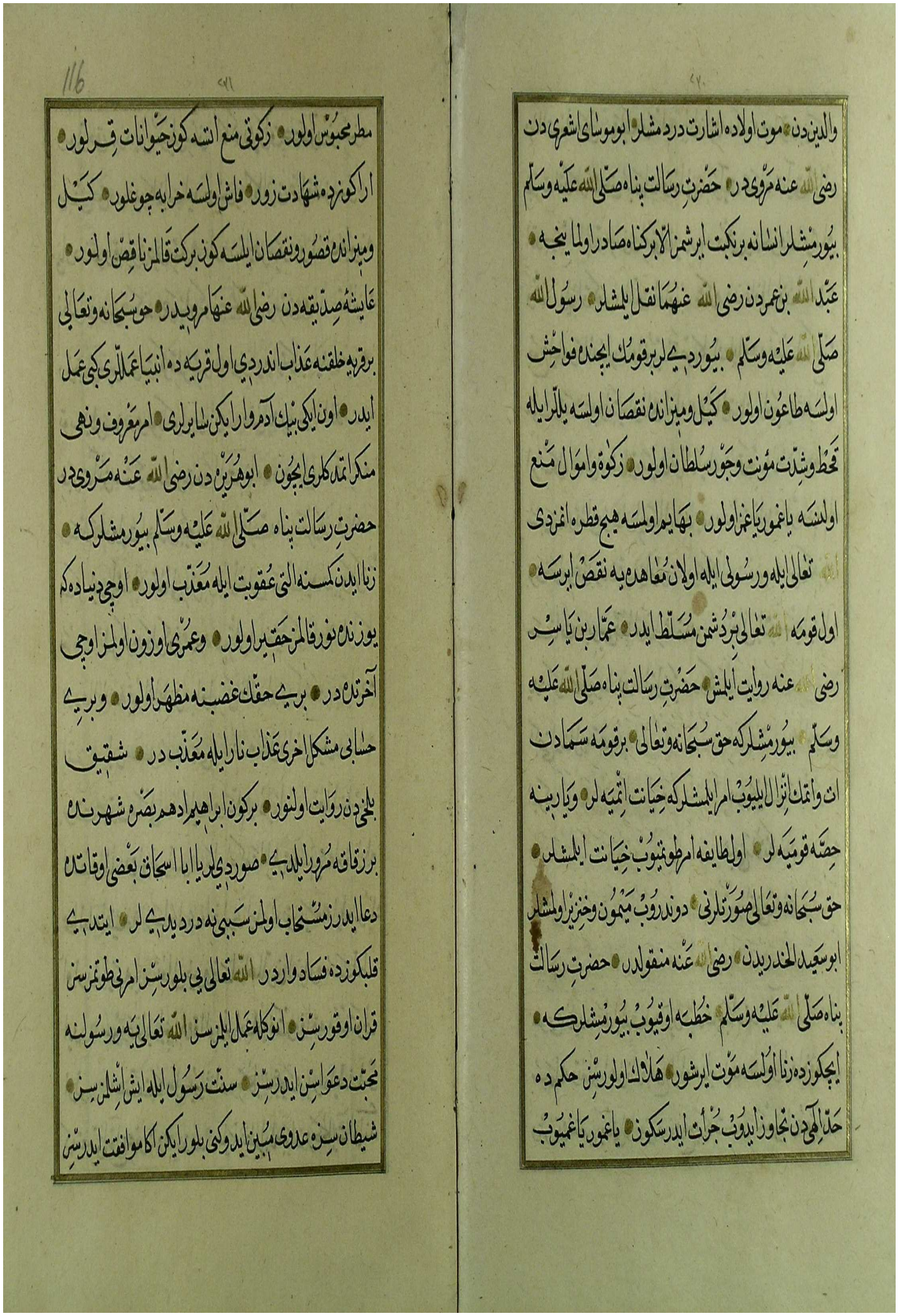
دیدی یارب ایرمشم مقصودمه
اشتیاقم وار ایرم معبودمه

روحمی قبض ایله ای رب کریم
ای عباده لطف واحسانی عمیم



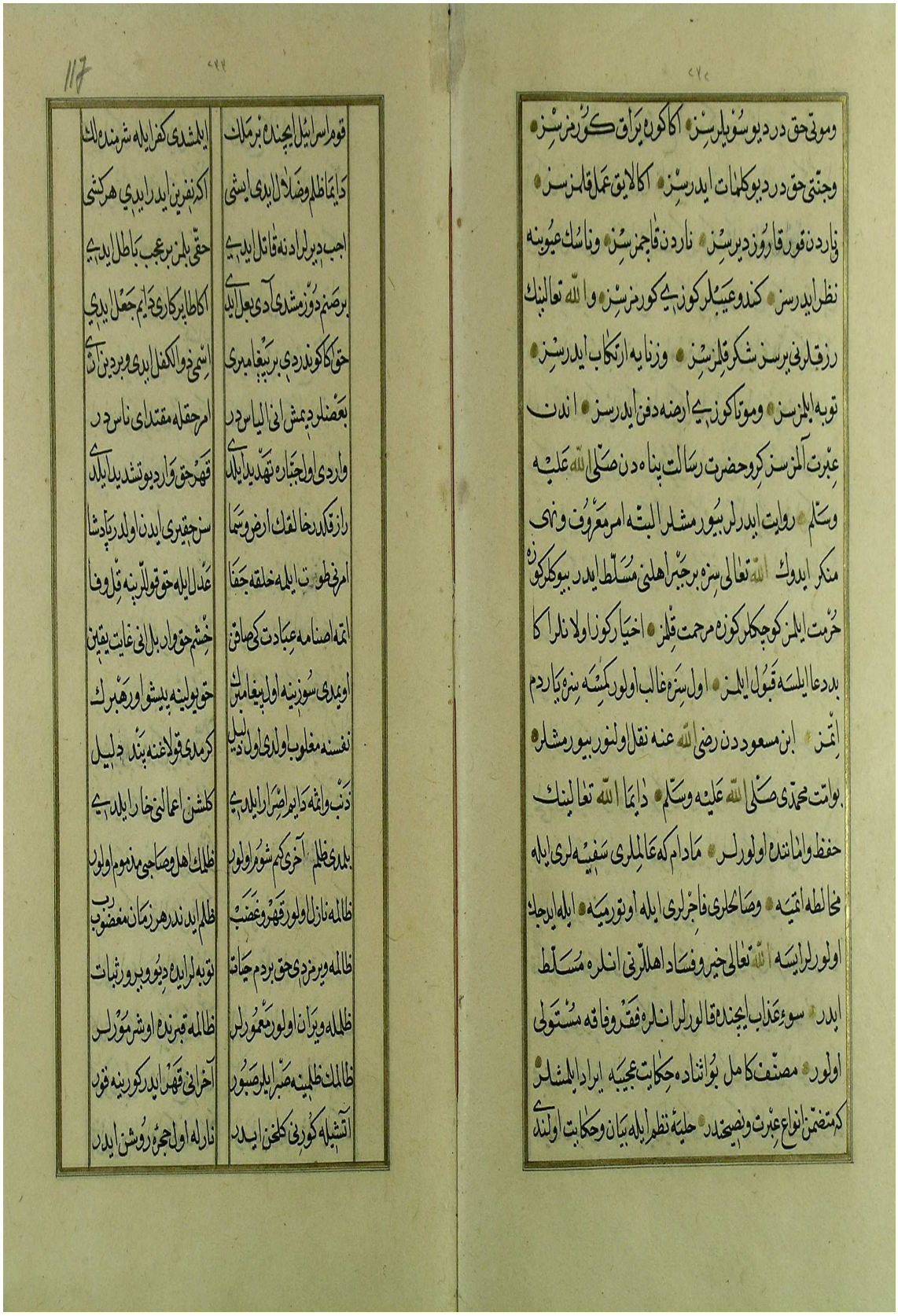
115b

115a



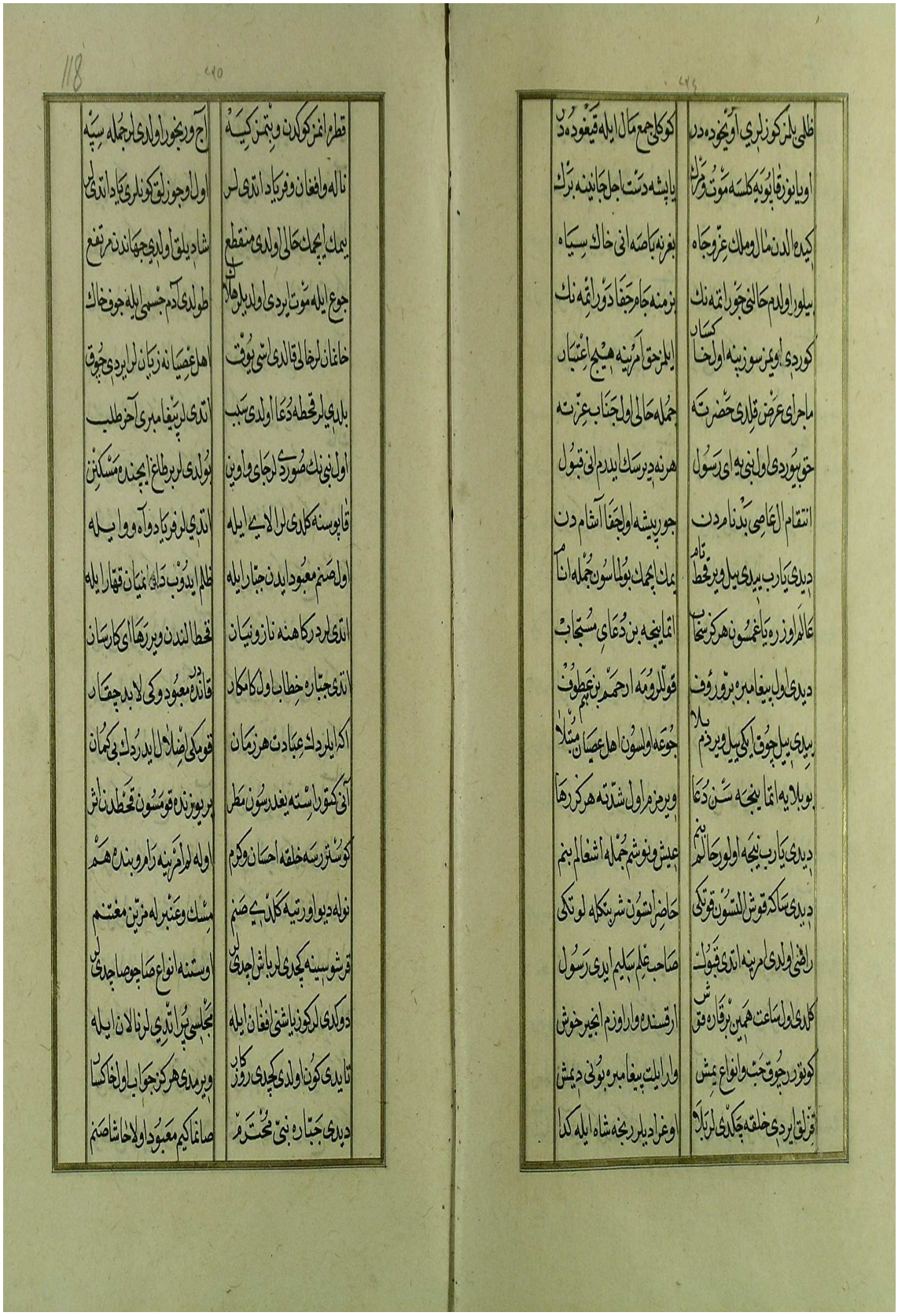
والدین دن موت اولاده اشارت درد مثلر ابو موسای اشعری دن
رضی الله عنه مرویدر حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
بیور مثلرانسانه برنکبت ایرشمز الابرکناه صادر اولمایه جه
عبد الله بن عمر دن رضی الله عنهما نقل ایلمشلر رسول الله
صلی الله علیه وسلم بیوردیکی لر برقومك ایچنده فواحش
اولسه طاعون اولور کیل ومیزانده نقصان اولسه یللرایله
قحط وشدت مؤنت وجور سلطان اولور زکوة واموال منع
اولنسه یاغمور یاغز اولور بهایم اولسه هیچ قطره اغزدن
تعالی ایله ورسولی ایله اولان معاهده یه نقض ایرسه
اول قومه الله تعالی برد شمن مسلط ایدر عمار بن یاسر
رضی الله عنه روایت ایلمش حضرت رسالت پناه صلی الله علیه
وسلم بیور مثلرکه حق سبحانه وتعالی برقومه سماداد
ات وامتك انزال البیوب امر ایلمشلرکه خیانت امتیه لر ویاریسنه
حصه قومیه لر اول طایفه امر طوبتیوب خیانت ایلمشلر
حق سبحانه وتعالی صورتلرنی دوندروب میمون وخنزیر اولمشلر
ابو سعید الخدریدن رضی الله عنه منقولدر حضرت رسالت
پناه صلی الله علیه وسلم خطبه اوتیوب بیور مثلرکه
ایکوزده زنا اولسه مؤت ایرشور هلاك اولورسز حکم ده
حد الهی دن تجاوز ایدوب جرأت ایدرسکوز یاغمور یاغمیوب

مطر محبوس اولور زکوتی منع ایتسه کوز حیوانات قرلور
اراکوزده شهادت زور فاش اولسه خرابه چوغلور کیل
ومیزانده قصور ونقصان ایلسه کوز برکت قالمز یاقص اولور
عایشه صدیقه دن رضی الله عنها مرویدر حق سبحانه وتعالی
برقریه خلقنه عذاب اندردیی اول قریکه ده انبیا عملدن کی عمل
ایدر اون ایکی بیك آدم وار ایکن سایرلری امر معروف ونهی
منکر ایمدکلری ایچون ابو هریره دن رضی الله عنه مرویدر
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بیور مثلرکه
زنا ایدن کسنه الی عقوبت ایله معذب اولور اوچ دیناده کم
یوز ده نور قالمز حقیرا اولور وعمری اوزون اولمز اوچ
آخرتده در بریی حقك غضبنه مظهر اولور وبریی
حسابی مشکل اخری عذاب نار ایله معذب در شقیق
یلخی دن روایت اولنور برکون ابراهیم ادهم بصره شهرنده
برزقاقه مرور ایلدیی صوردیکه یا ابا اسحاق بعضی اوقاتده
دعا ایدرز مستجاب اولمز سببی نه در دیدیی لر ایتدیی
قلبکوزده فساد وار در الله تعالی یی بلورسز امرینی طوتمرسز
قرآن اوقورسز انوکه عمل ایلمز سز الله تعالی یه ورسولنه
محبت دعوا سز ایدرسز سنت رسول ایله ایش اشلمز سز
شیطان سزه عدوی مبین ایدوکنی بلورایکن کا موافقت ایدرسز

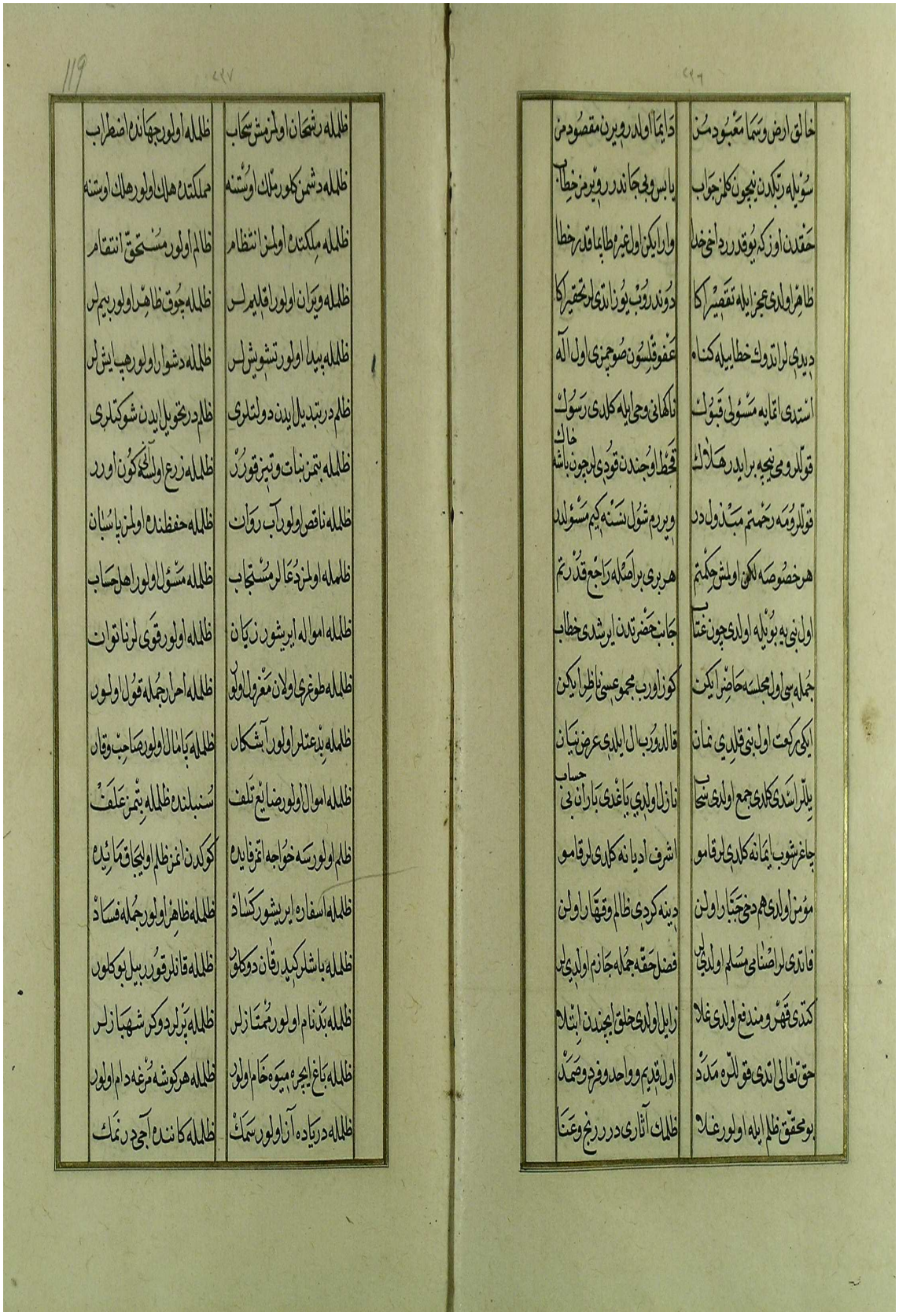


وموتی حق در دیو سوئیلر سز • اکا کوره یراق کورمز سز •
وجنتی حق در دیو کلمات ایدر سز • اکا لایق عمل قیلمز سز •
نار دن قورقار وز دیر سز • نار دن قاچمز سز • وناسك عیوبنه
نظر ایدر سز • کندو عیبلر کوزیله کورمز سز • والله تعالینك
رزقلرینی یرسز شکر قیلمز سز • وزنایه ارتکاب ایدر سز •
توبه ایلمز سز • وموتا کوزیله ارضه دفن ایدر سز • اندن
عبرت آلمز سز کرو حضرت رسالت پناه دن صلی الله علیه
وسلم • روایت ایدرلر بیور مشلر البته امر معروف ونهی
منکر ایدوك الله تعالی سزه برجبر اهلینی مسلط ایدر بیوکلرکوزه
حرمت ایلمز کوچکلرکوزه مرحمت قیلمز • اخیارکوزاوله نلرا کا
بدعا ایلسه قبول ایلمز • اول سزه غالب اولور کسه سزه یاردم
ایتمز • ابن مسعود دن رضی الله عنه نقل اولنور بیور مشلر •
بوامت محمدی صلی الله علیه وسلم • دایما الله تعالینك
حفظ واماننده اولورلر • مادام که عالملری سفیه لری ایله
مخالطه ایتمیه • وصالحلری فاجرلری ایله اوتورمیه • ایله ایدرجك
اولورلرایسه الله تعالی خیر وفساد اهللرینی انلره مسلط
ایدر • سوء عذاب ایچنده قالورلر انلره فقر وفاقه مستولی
اولور • مصنف کامل بوانشاده حکایت عجیبه ایراد ایلمشلر •
کہ متضمن انواع عبرت ونصیحتدر • حلیهٔ نظم ایله بیان وحکایت اولندی

قوم اسرائیل ایچنده بر مالك • ایلشدی کفر ایله شرمنده لك
دایما ظلم وضلال ایدی ایشی • اکر نفرین ایدرایدی هر کشی
اجب دیرلرادنه قاتل ایدیی • حقی یلمز برعجب باطل ایدیی
برصنم دوزمشدی آدی بعل ایدی • اکا طاپر کاری دایم جعل ایدی
حق کا کوندردی برپیغامبری • اسمی ذوالکفل ایدی ویردیلر آدی
بعضلر دیمش انی الیاس دیو • امر حقله مقتدای ناس دیو
واردی اول اجتناره تهدید ایلدی • قهر حق وارد یو تشدید ایلدی
رازقکدر خالقك ارض وسما • سن حقیری ایدن اولدر پادشا
امر فی طوت ایله خلقه جفا • عدل ایله حق قولدن اینه قل وفا
ائمه اصنامه عبادت کی صافن • خشم حق وارد یل انی غایت یقین
اویدری سوزینه اول پیغامبرك • حق یولینه پیشوا ورهبرك
نفسنه مغلوب اولدی اول ذلیل • کرمدی قولاغنه بندی دلیل
ذنب واثمه دایم اصرار ایلدیی • کلشن اعمالنی خار ایلدیی
بلدی ظلم آخری کم شوم اولور • ظلمك اهل وصاحبی مذموم اولور
ظالمه نازل اولور قهر وغضب • ظالم ایدندر هر زمان مغضوب رب
ظالمه ویرمزدی حق بردم حیات • توبه ایدره دیو ویرور ثبات
ظالمه ویرآن اولور معمور لر • ظالمه قبرندم اوشر مور لر
ظالملك ظلمینه صبر ایدر صبور • آخرانی قهر ایدر کورینه قور
آتشیله کورنی کلخن ایدر • نار له اول حجره روشن ایدر



118b 118a



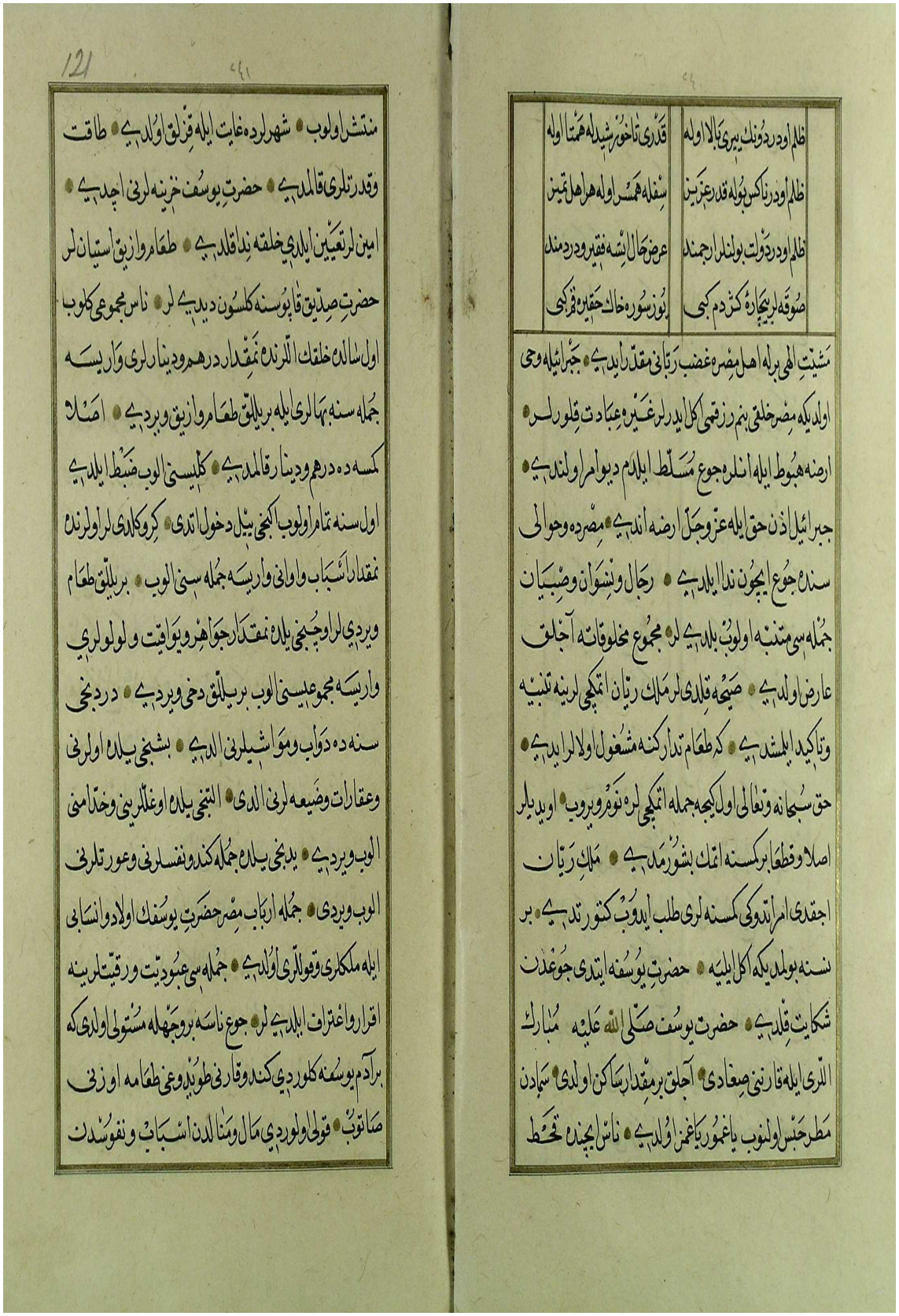
خالق ارض و سما معبود من — دایما اولدر رویرن مقصود من
سویله ریکدن نیجون کلمز جواب — یا بس وبی جاندر رویرمز خطاب
حقدن اوزکه یوقدر رد اهی خطا — وار ایکن اول غیر طاما قدر خطا
ظاهر اولدی عجز ایله تقصیرلرکا — دوندروب یوزلرینی تحقیرلرکا
دیدی لرانذروك خطایله کناه — عفو قلسون صوجمزی اول آله
استدی انمایه مسئولی قبول — ناکهانی وحی ایله کلدی رسول
قوللرومی نیجه برایدرهلاك — قحط اوجندن قودی لرچون باشه خاك
قوللرومه رحمتم مبذول در — ویردم شول سنه یکیم مسئولدر
هر خصوصکه لکن اولمش حکمم — هر بری براصله راجع قدرتم
اولنبی یه بویله اولدی چون عتاب — جانب حضرتدن ایرشدی خطاب
جمله سی اولمجلسه حاضر ایکن — کوزلرینی یومجمو عسی ناظر ایکن
ایکی رکعت اولنبی قلدی نماز — قالدی روب سال ایلدی عرض نیاز
یللر اسدی کلدی جمع اولدی سحاب — نازل اولدی یاغدی یاغدی باران بی حساب
چاغر شوب ایمانه کلدی لرقاموسی — اشرف ادیانه کلدی لرقاموسی
مؤمن اولدی هم دخی جبّار اولمش — دینه کردی ظالم وقهّار اولمش
فائدی لراصنای مسلم اولدیلر — فضل حقه جمله جازم اولدیلر
کندی قهّر و مندفع اولدی غلا — زایل اولدی خلق ایچندن ابتلا
حق تعالی اندی قولره مدد — اول قدیم و واحد و فرد و صمد
یوقدر ظلم ایله اولور غلا — ظلمك آثاری در رزق وعنا

ظلمله رشحان اولمز مش سحاب — ظلمله اولور جهاندهٔ اضطراب
ظلمله دشمن کلور ملك اوسته — مملکتده هلاك اولور هلك اوسته
ظلمله ملکتده اولمز انتظام — ظالم اولور مستحق انتقام
ظلمله ویران اولور اقلیملر — ظلمله جوق ظاهر اولور بیملر
ظلمله بیدا اولور تشویش لر — ظلمله دشوار اولور هیجانلر
ظلم در تبدیل ایدن دولتلری — ظلم در تحویل ایدن شوکتلری
ظلمله بتمز نبات و تیز قورور — ظلمله زرع اولماسه کون اورور
ظلمله ناقص اولور آب روان — ظلمله خفظنده اولمز پاسبان
ظلمله اولمز دعالر مستجاب — ظلمله مسئول اولور اهل حساب
ظلمله اموالده ایرشور زیان — ظلمله اولور قوی لرناتوان
ظلمله طوغری اولان معزول اولور — ظلمله احرار جمله قول اولور
ظلمله بدعتلر اولور آشکار — ظلمله یاماللر اولور صاحب وقار
ظلمله اموال اولور ضایع تلف — سنبلنده ظلمله بتمز علف
ظلم اولورسه خواجه اغز فایده — کوکدن اغز ظلم اولیجا قمایده
ظلمله اسفاره ایرشور کساد — ظلمله ظاهر اولور جمله فساد
ظلمله باشلر کیدر قان دوکلور — ظلمله قانلر قورر سیل بوکلور
ظلمله بدنام اولور ممتازلر — ظلمله پژمرده و کرشهبازلر
ظلمله باغ ایچره میوه خام اولور — ظلمله هر کوشه مرغه دام اولور
ظلمله دریاده آز اولور سمك — ظلمله کاننده آیمز زرنمك



ظلمله حیوانه کیم رحمش قیلور ظلمله بال اغزلو اولور مشقوات
ظلمله اولور جهانده زلزله ظلمله اطرافه دوشمز اولمله
ظلمله خسف زمین اولور عجب ظلمله اندوه وکین اولور عجب
طوتولور ظلمیله دیرلر آفتاب ظلمله اولمز قمر نورنده ثابت
ظلمله اولور ولایتده وبا ظلمله جوق ضیعه اولور هبا
ظلمله دیرلر کیدر زهد وصلاح ظلمله ارباب بولمز فلاح
ظلمله بولمز ظفر دیرلر کیان ظلم اولور سه بیضه ویرمز مراکیان
ظلمله مایل اولور زوره قضات ظلمله مسدود اولور راه نجات
ظلمله شدت چکر مشقاملة ظلمله کلمز نصیبی سائله
ظلمله مستور اولور ظاهر اولان ظلمله ناپاک اولور طاهر اولان
ظلمله ارباب حق مفقون اولور ظلمله جوق کشی مغبون اولور
ظلمله جوق اقویا مفلس اولور ظلمله زرین ایشلر مس اولور
ظلمله اولور حرامی لرزیاد ظلمله اسمز ایکن باد مراد
ظلمله اوغریلره قوت کلور ظلمله طوغریلره محنت کلور
ظلمله زندان اولور هر خانه یورت ظلمله دیرلر اونمز مشیورت
ظلمله بغدای ایجون جکه امک ظلمله تخمن ویرمز مشرحمك
ایکی عالم خلقی محبوب خدا انبیا نك سروری صاحب هدا
ظلم ایجون سوزلر دمشلر چوق بلند انلر ایله عامل اولور راجمند
ظلم ایجون واریر حدیث معتبر طوطی عقله اولور شهد وشکر

کفر ایله قایم اولور ملك جهان ظلمله طورمز مکیدر امن وامان
ظلم اودر جاهل اوله صاحب حکم ظلم اودر ظالم اوله اهل قلم
ظلم اودر کیم کسه بلمز ظالمی ظلم اودر کیم استمز لر عالمی
ظلم اودر عالم اوله اهل سکوت ظلم اودر محتاجه ویرمز کسه قوت
ظلم اودر کلمیه حق سوزلری دونمیه سوز سویلیا که یوزلری
ظلم اودر نادان اوله میر سخن ظلم اودر یونمیه پیر کهن
ظلم اودر انصافه میزان اولمیه ظلم اودر جور اوله احسان اولمیه
ظلم اودر اولمیه سوزده مشورت ظلم اودر کیم دکله من لر معذرت
ظلم اودر کیم یوزله نرخ ونظام ظلم اودر کیم جوق بهایده طعام
ظلم اودر کیم انجاه شرع قویمیر ظلم اودر کیم کجرو اوله مستقیم
ظلم اودر معیوب اوله اهل کمال اتمیه حق سوزه کسه امتثال
ظلم اودر مظلومه تهمت اولنه اهل مکره لطف ورحمت اولنه
ظلم اودر مبذول اوله جور وجفا آشنا دن بولمیه کسه وفا
ظلم اودر مقبول اوله حقد وحسد جرم دن پاك اولمیه جسم وجسد
ظلم اودر کیم اکری لر طغری اولا حاکمی شهر لر صحیح اوغری اولا
ظلم اودر جور مزده ویرمز کسه کیس نعمته مستغرق اما هر حسیس
ظلم اودر معدوم اوله اهل صلاح هر مخنث طاقمه زرین سلاح
ظلم اودر اعلاوی هر ادنا کچه بلیا لر فضل ایله ملا کچه
ظلم اودر نا مستحق سرور اوله اهل فضلك قدری خاکستر اوله



ظلم اودر دونك بيرى بالا اوله | قدرى تاخور شيدله همتا اوله
ظلم اودر ناكس بوله قدر عزيز | سفله همسر اوله هر اهل تميز
ظلم اودر دولت بولنلر اجمند | عرض حال ايتسه فقير دردمند
صوقه لر بيچاره كزدم كبى | يوز سوره خاك حقير قرنكبى

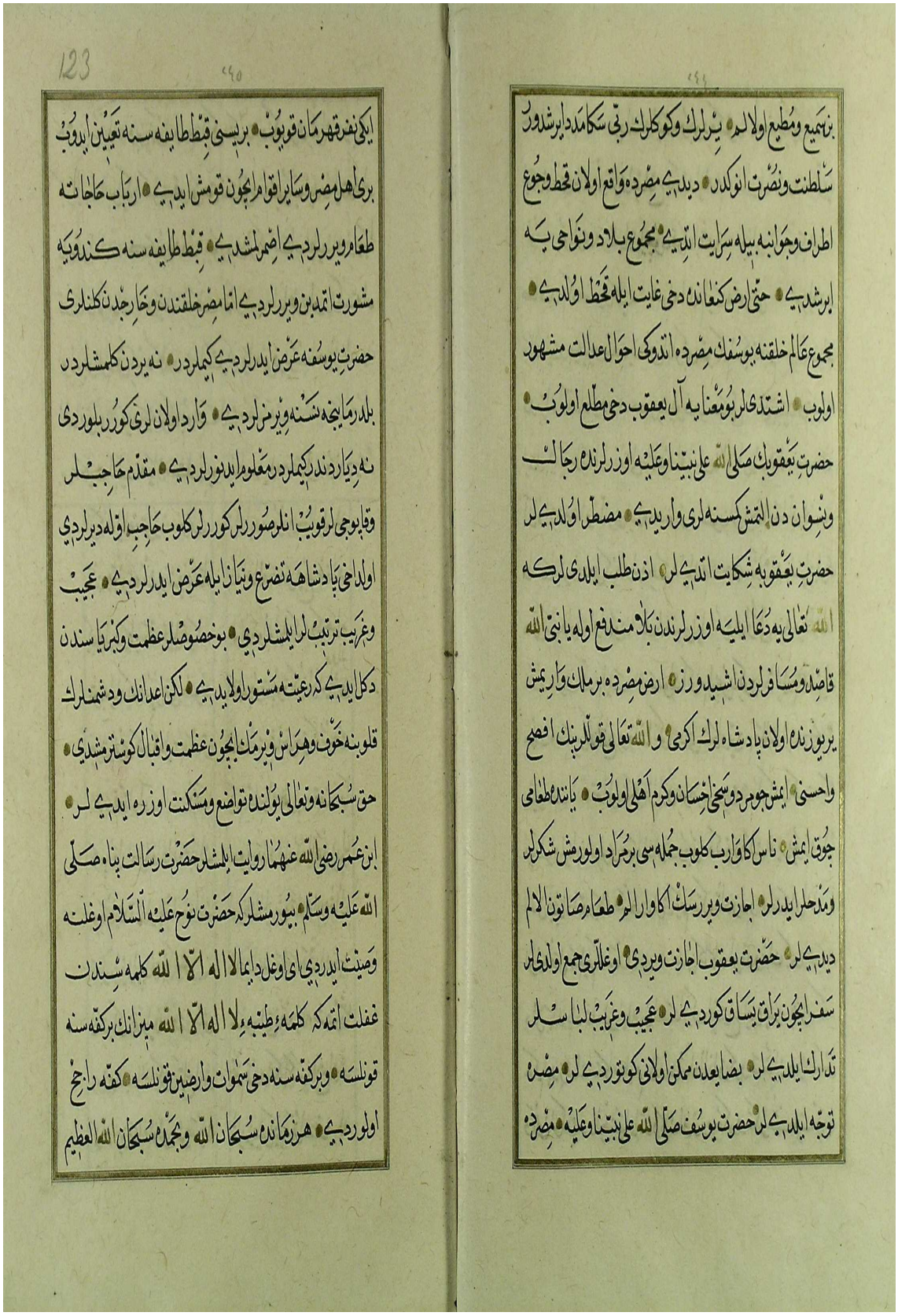
مشيت الهى برله اهل مصره غضب ربانى مقدر ايديه • جبرائيله وحى
اولديكه مصر خلقى بنم رزقمى اكل ايدر لر غيره عبادت قلورلر •
ارضه هبوط ايله انلره جوع مسلط ايلادم ديو امر اولنديه •
جبرائيل اذن حق ايله عز وجل ارضه انديه • مصرده وحوالى
سنه جوع ايچون ندا ايلاديه • رجال ونسوان وصبيان
جمله سى متنبه اولوب بلديه لر • مجموع مخلوقاته آجلق
عارض اولديه • صيحه قلدى لر ملك ريان اتمكچى لرينه تنبيه
وتاكيد ايلمشديه • كه طعام تدارك نه مشغول اولا لر ايديه •
حق سبحانه وتعالى اول كيجه جمله اتمكچى لره نوم ويروب • اويديلر
اصلا وقطعا بركسنه اتمك بشورمديه • ملك ريان
اجقدى امر اتدوكى كسنه لرى طلب ايدوب كتورتديه • بر
نسنه بولديكه اكل ايليه • حضرت يوسفه ايتدى جوعدن
شكايت قلديه • حضرت يوسف صلى الله عليه مباركك
الترى ايله قارنى صغادى • آجلق برمقدار ساكن اولدى • سماداد
مطر حبس اولنوب ياغمور ياغمز اولديه • ناس ايچنده تخمط

121

منتشر اولوب • شهر لرده غايت ايله قرلق اولديه • طاقت
وقدرتلرى قالمديه • حضرت يوسف خزينه لرينى اچديه •
امين لر تعيين ايلاري خلقه نذ اقلديه • طعام وازيق استيان لر
حضرت صديق قاپوسنه كلسون ديديه لر • ناس مجموعى كلوب
اول سالده خلقك الترنده نمقدار درهم ودينار لرى وار ايسه
جمله سنه بهالرى ايله بر ياليق طعام وازيق ويرديه • اصلا
كمسه ده درهم ودينار قالمديه • كليسنى اولوب ضبط ايلديه
اول سنه تمام اولوب اكنجى ييل دخول اتدى • كروكلدى لر اولرنده
نمقدار اسباب واوانى وار ايسه جمله سنى اولوب • بر ياليق طعام
ويردى لر اوچنجى يلده نمقدار جواهر ويواقيت ولولولرى
وار ايسه مجموعيسنى اولوب بر ياليق دخى ويرديه • دردنجى
سنه ده دواب ومواشيلرينى الديه • بشنجى يلده اولرنى
وعقارات وضيعه لرينى الدى • التنجى يلده اوغللرينى وخدامنى
اولوب ويرديه • يدنجى يلده جمله كندو وقسلرنى وعورتلرنى
اولوب ويردى • جمله ارباب مصر حضرت يوسفك اولاد وانسابى
ايله ملكلرى وقوللرى اولديه • جمله سى عبوديت ورقيت لرينه
اقرار واعتراف ايلديه لر • جوع ناسه برو جهله مستولى اولدى كه
برادم يوسفه كلوردى كندو قارنى طويدوغى طعامه اوزنى
صاتوب • قولى اولوردى مال ومنالدن اسباب ونفوسدن

نسنه لری قالمدی • طعام المغه قدرتلری ایرشدیی • هر خانه یه
وهر نفسه کفایت مقداری کندویا ندن تبرعا نسنه تعیین ایدوب
اولشدور راولدییه جمله ناسك محبوبی اولدییه • قدری وتعظیمی
حددن اشدی کثرت احسانته مغتنم اولدییه • لربونك برله
کندوطوبنجه طعام پیمزدییه • اربه اتمکی اکلی ایدردی دیرلردیکه
خراین ارض جمله الکوزده بیجون اربه اتمکی برسز طوبنجه طعام اکل
ایلمزسز دیرلردییه • ایدردیکه خوف ایدرین طوبنجه یکه
ناکاه اجلروك احوالنی اوندم دیرلردییه • انوکیجون اسم شریفلری
رئیس الصدیقین وابن الصابرین • اولدییه بوحا لنلری مالك
زیان کوردیکه • جمله ناس یوسفك قولنلری اولدییه • مجموع مصر
اهلی اکا تابع اولدییه • خوف ایدوب کندونفسنه ایتدی حال بیجه
اولورا ستقلال اوزره اولورایسه • اما وعد وعهدینه مخالفت
اتمزدیو اعتماد اتمشدییه • حاشا نقض عهد ایلیه دیو تسلی ویردی
ایتدییه یا یوسف الله تعالی سکا عقل عظیم • وعلم عمیم • وحلم
سلیم • عطا ایلمش مصر اهلنك رقابلرینه سنی مالك قلدی • الله زده
اولان مالك لری جمله سکا انتقال ایلدییه • بودکلو اعتبار سنوك
حقکدر قلیلدر • دیدییه حضرت یوسف علی نبینا وعلیه
افضل التسلیم • ایتدی ای مالك ربنم بکا بودکلو احسان لر ایلدی
رایك نیجه در نیجه ایدییم • مالك ایتدی یا یوسف رایك نافذ

حکمك جایزدر • مرادك نه ایسه وجوده کتور • حضرت یوسف
ایتدی ای مالك بونلری اصلاح قصد ایلدم • افساد اتمدم مالله ربنی
الوب بونلری قوللنمق ایچون قول اتمدم • بونلردییه موتدن
صاقندم که ضرر کلییه • هر نه اتدم ایسه مجموعی الله امریله در
مالك ایتدییه یا یوسف بنداخی انلرکبی قولکم امرکه تابعم • زیرا سنوك
مدبرك الله قادردر • حضرت یوسف صلی الله علی نبینا وعلیه
ایتدییه یا مالك الله تعالی شاهد اولسون انلرولك جمله سنی
آزاد اتدم • اوغللری ایله معنونو اولسون لر • جمله مالنلری
واسبابلرینی دخی کندولره هبه ایلدم • جمله املاك وضیاعلری
دخی کندولرك اولسون • قحط سببی ایله جزوی وکلی نه مقدار
نسنه لرینی آلدم ایسه • سنوك اکرام ایچون کرورد ایلدم • سنوك
ملك وسریرکی تاج وخاتمانکی • دخی سکا ویردم مالك ایتدییه •
یا یوسف الله تعالی سکا جزا لروعوض لرویره • ملوکدن کسنه یه
میسر اولیان امرلری وحالنلری وجوده کتوردك • یریوزنده
سن ایجاد اتدوکك صنعت لری کیم اتمکه قادردر • تبارك الله
اول عقل سلیم که سنده در • سن کماکان اولدوغك کبی بیجه
دلرسك پادشاه لق ایله بن اخبارکی استماع ایدهیم • هر نه که
حکم ایدرسك سکا مطیعم ملك وسلطانلق کروسنوك در • امر
ونهی اولکده در اختیارالدوکك اوزره حکم وحکومت قل •

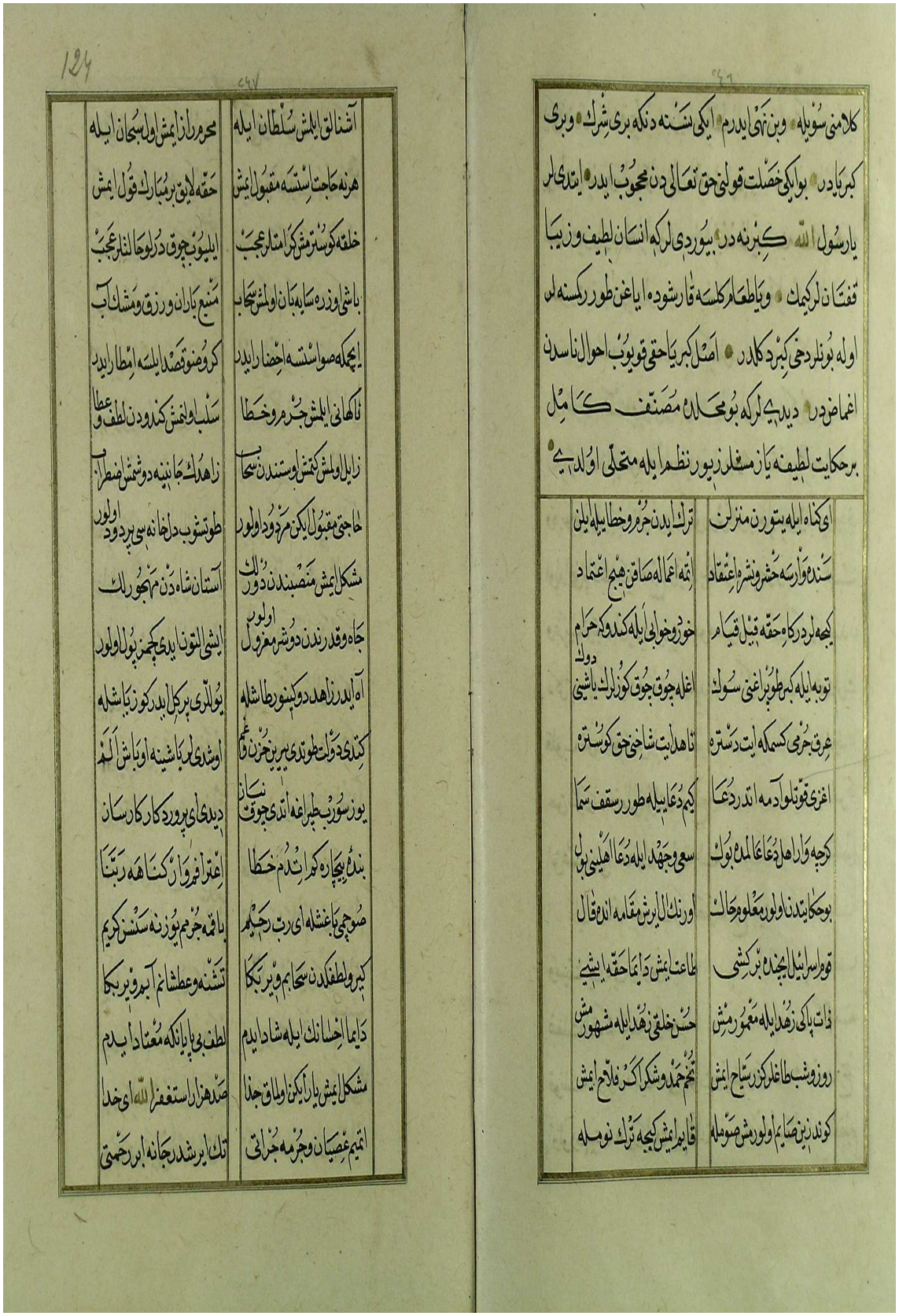


بر تمیع ومطیع اولالم • یرلرك وکوکلرك ربی سکا مدد ایرشدور
سلطنت ونصرت انوکدر • دیدیی مصرده واقع اولان قحط وجوع
اطراف وجوانبه بیله سرایت اتدیی • مجموع بلاد ونواحی یه
ایرشدیی • حتی ارض کنعانده دخی غایت ایله قحط اولدیی •
مجموع عالم خلقته یوسفك مصرده اتدوکی احوال عدالت مشهود
اولوب • اشتدای لر یومعنایه آل یعقوب دخی مطلع اولوب •
حضرت یعقوبك صلی الله علی نبینا وعلیه اوزرلرنده رجالك
ونسوان دن التمش کسنه لری واریدیی • مضطر اولدیی لر
حضرت یعقوبه شکایت اتدیی لر • اذن طلب ایلدی لرکه
الله تعالی یه دعا ایلیه اوزرلرندن بلا مندفع اوله یا نبی الله
قاصد ومسافر لردن اشیدوروز • ارض مصرده برمالك وار یمش
یریوزنده اولان پادشاه لرك اکرمی • والله تعالی قولرینك افصح
واحسنی • ایمش جومرد وسخی احسان وکرم اهلی اولوب • یاندهطعامی
جوق ایمش • ناس کاوارب کلوب جمله سی برمراد اولورمش شکر لر
ومدحلر ایدرلر • اجازت ویررسك اکاوارالم • طعام صاتون الم
دیدیی لر • حضرت یعقوب اجازت ویردی • اوغللری جمع اولدی لر
سفر ایچون یراق یساق کوردیی لر • عجیب وغریب لبا سلر
تدارك ایلدیی لر • بضاعدن ممکن اولانی کوتوردیی لر • مصره
توجه ایلدیی لر • حضرت یوسف صلی الله علی نبینا وعلیه • مصره

123

ایکی نفر قهرمان قویوب • برسنی قبط طایفه سنه تعیین ایدوب
بری اهل مصر وسایر اقوام ایچون قومش ایدیی • ارباب حاجاته
طعام ویرر لردیی اصم لشدیی • قبط طایفه سنه کندویه
مشورت اتمه بن ویرر لردیی اما مصر خلقندن وخارجدن کلنلری
حضرت یوسفه عرض ایدر لردیی کیملردر • نه یردن کلمشلردر
بلدرما بیچه نسنه ویرمز لردیی • وارد اولان لری کورر بلوردی
نه دیاردندر کیملردر معلوم ایدنور لردیی • مقدم حاجبلر
وقاپوجی لر قویوب انلر صورر لر کورر لر کلوب حاجب اوله دیر لردی
اولدخی پادشاهه تضرع ونیاز ایله عرض ایدر لردیی • عجیب
وغریب ترتیب لر ایلشلردی • بوخصوصلر عظمت وکبریا سندن
دکل ایدیی کرعیته مستور اولایدیی • لکن اعدانك ودشمنلرك
قلوبنه خوف وهراس ویرمك ایچون عظمت واقبال کوستر مشدی •
حق سبحانه وتعالی یولنده تواضع ومسکنت اوزره ایدیی لر •
ابن عمر رضی الله عنهما روایت ایلشلر حضرت رسالت پناه صلی
الله علیه وسلم بیورمشلرکه حضرت نوح علیه السلام اوغلنه
وصیت ایدردی ای اوغلدایما لا اله الا الله کلمه سندن
غفلت اتمه کلمه طیبه لا اله الا الله میزانك برکفه سنه
قونلسه • وبرکفه سنه دخی سموات وارضین قونلسه • کفه راجح
اولوردیی • هرزمان سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم

123b 123a



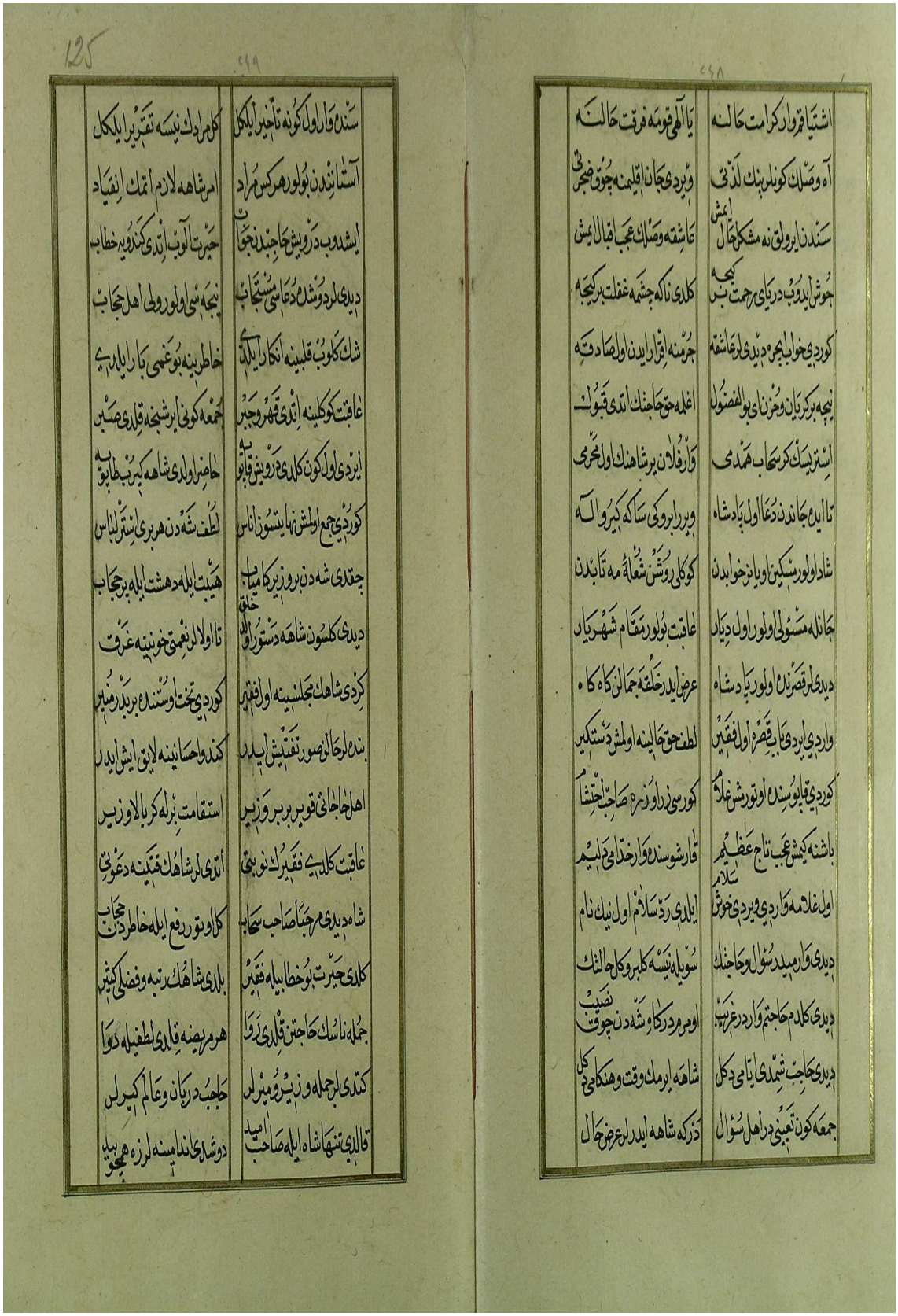
کلامنی سویله ۞ وین نهی ایدرم ۞ ایکی نسنه دنکه بری شرك ۞ وبری
کبر یادر ۞ بو ایکی خصلت قولنی حق تعالی دن محجوب ایدر ۞ ایتدی ای
یارسول الله کبر نه در ۞ بیوردی ای لرکه انسان لطیف وزیبا
قفتان لرکیمك ۞ ویا طعام کلسه قارشوده ایاغن طور رکسنه لر
اوله بونلردخی کبر دکلدر ۞ اصل کبر یا حق قویوب احوال ناسدن
اغماض در ۞ دیدیکی لرکه بو محاله مصنف کامل
برحکایت لطیفه یازمشلر زیور نظم ایله متحلی اولدیکی ۞

ای کناه ایله یتورن متزلن ترك ایدن جرم وخطا ایله ایلن
سندوآرسه حشر ونشر اعتقاد اتمه اعمالکه صادق هیچ اعتماد
یکجه لردرکاه حقه قیل قیام خوف وخولی ایله کندوکه حرام
توبه ایله کبر طوبرا غنی سوك اغله جوق جوق کوزلرك یاشنی
عرق جرمی کسمکه ایت دسترهٔ ناهلیت شاخنی حق کوسترهٔ
اغزی قوتلو آدمه اتدردعا کیم دعا ایله طور رسقف سما
کرچه وار اهل دعا اما لدی بوك سعی وجهد ایله دعا اهلینی بول
بوحکایتدن اولور معلوم حال اورنك الا برشی مقامنه الله قال
قوه اسرایل اچنده بر کشی طاعت ایمش دایما حقه ایشی
ذات پاکی زهد ایله معمور رمش حسن خلقی زهد ایله مشهور رمش
روز وشب طاغلر کزر سیاح ایمش تنهم حمد وشکر اکر فلاح ایمش
کوندزین صایم اولور مش صوم له قایم ایمش کیجه ترك نوم له

124a

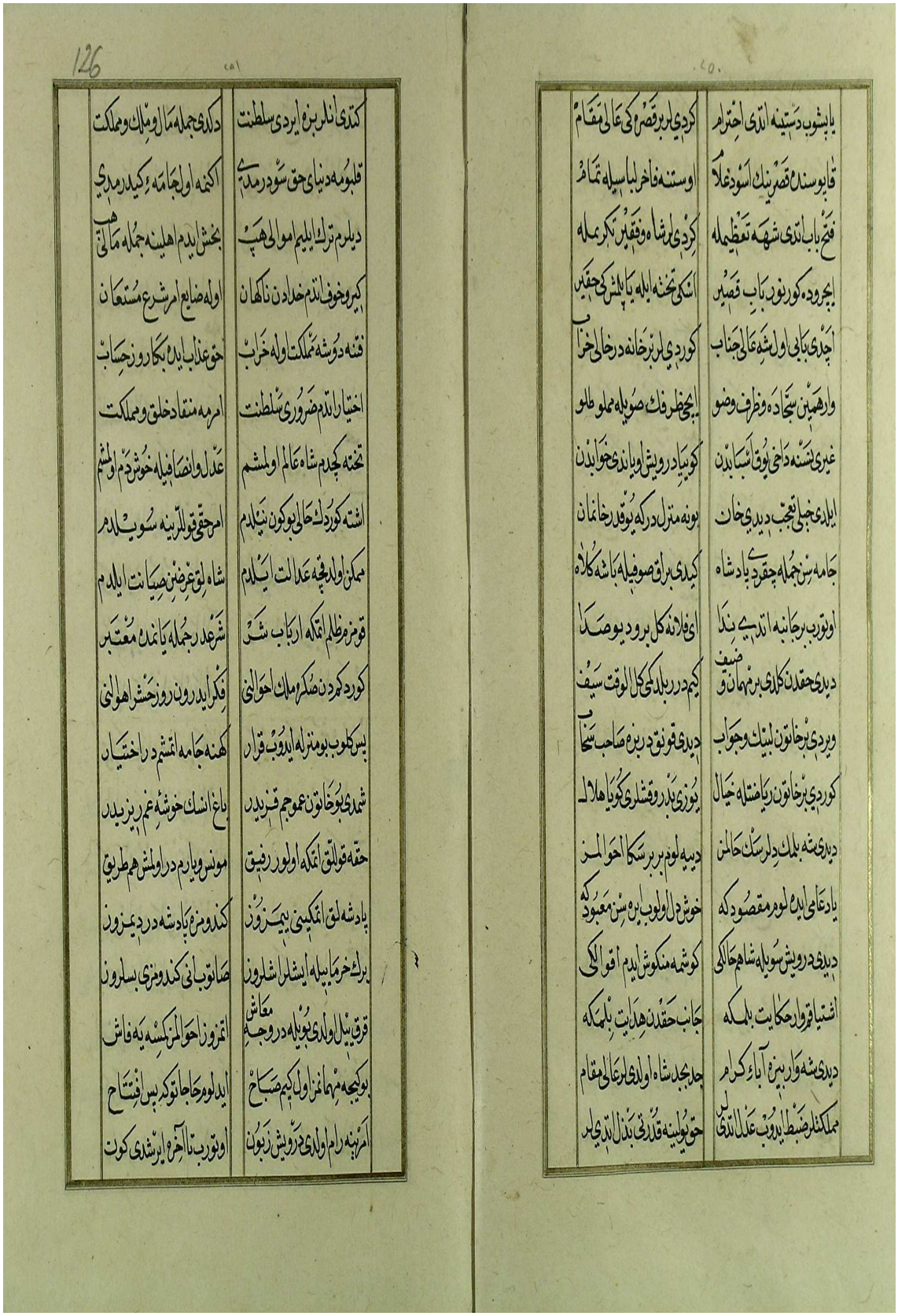
آشنا لق ایلمش سلطان ایله محرم راز ایمش اولسبحان ایله
هرنه حاجت استسه مقبول ایمش حقه لایق بر مبارك قول ایمش
خلقه کوستر مش کرامات عجب ایلیوب جوق درلو حالنار عجب
باشی اوزره سایه بان اولمش سحاب منبع باران ورزق ومشك آب
ایچمکه صو استسه احضار ایدر کرم وضو قصد ایلسه امطار ایدر
ناکهانی ایلمش جرم وخطا سلب اولنمش کندودن لطف وعطا
زایل اولمش کتمش اوستندن سحاب زاهدك جانینه دوشمش اضطراب
حاجتی مقبول ایکن مردود اولور طوتشوب دراخانه سی پردود اولور
مشکل ایمش منصبندن دور ك آستان شاه دن مهجور ك
جاه وقدر ندن دوشمغزول اولور ایشی التون ایدی کچمز پول اولور
آه ایدر زاهد دوکینور طاشله یولدری پرکل ایدر کوز یاشله
کتدی دولت طوتدی پیرینه حزن وغم اوشدی لر یاشینه اویاش آلم
یوز سورب طیر اغه اتدی جوق فغان دیدی ای پروردکار کارسان
بنده بیچاره کرچه اتدم خطا اغفر لنا وارحمنا انت مولانا
صوچمی یا غشه ای رب رحیم یا قمه جرم یوزنه سنسن کریم
کیر ولطفکدن سحاب ویر یکا تشنه وعطشانم آب ویر یکا
دایما احسانك ایله شاد ایدم لطف ویا نکه معتاد ایدم
مشکل ایمش یار یکن اما ق جدا صدهزار استغفر الله ای خدا
اتیم عصیان وجرمه جرأتی تك ایرشدر جانه ابر رحمتی

124b



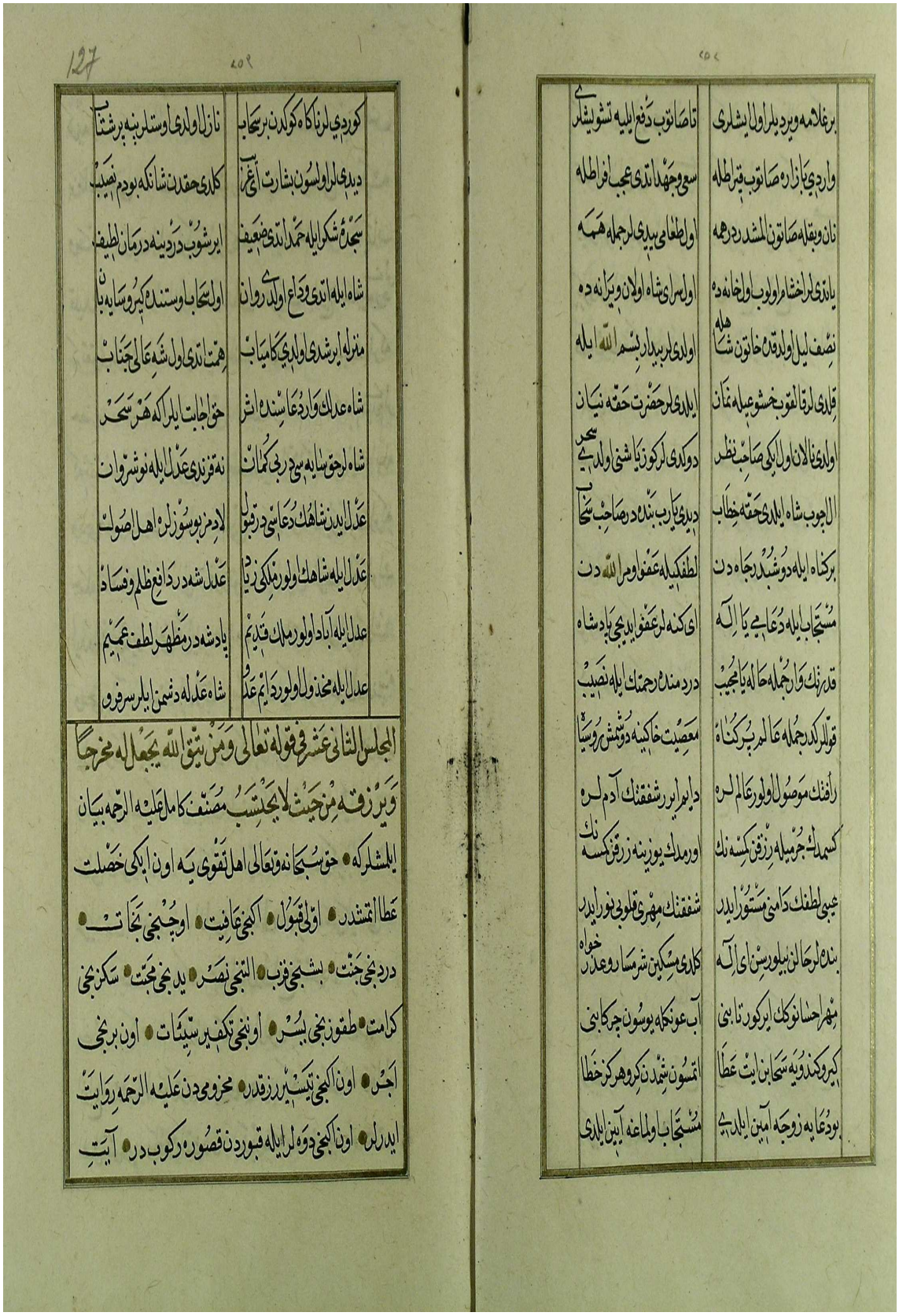
125b

125a



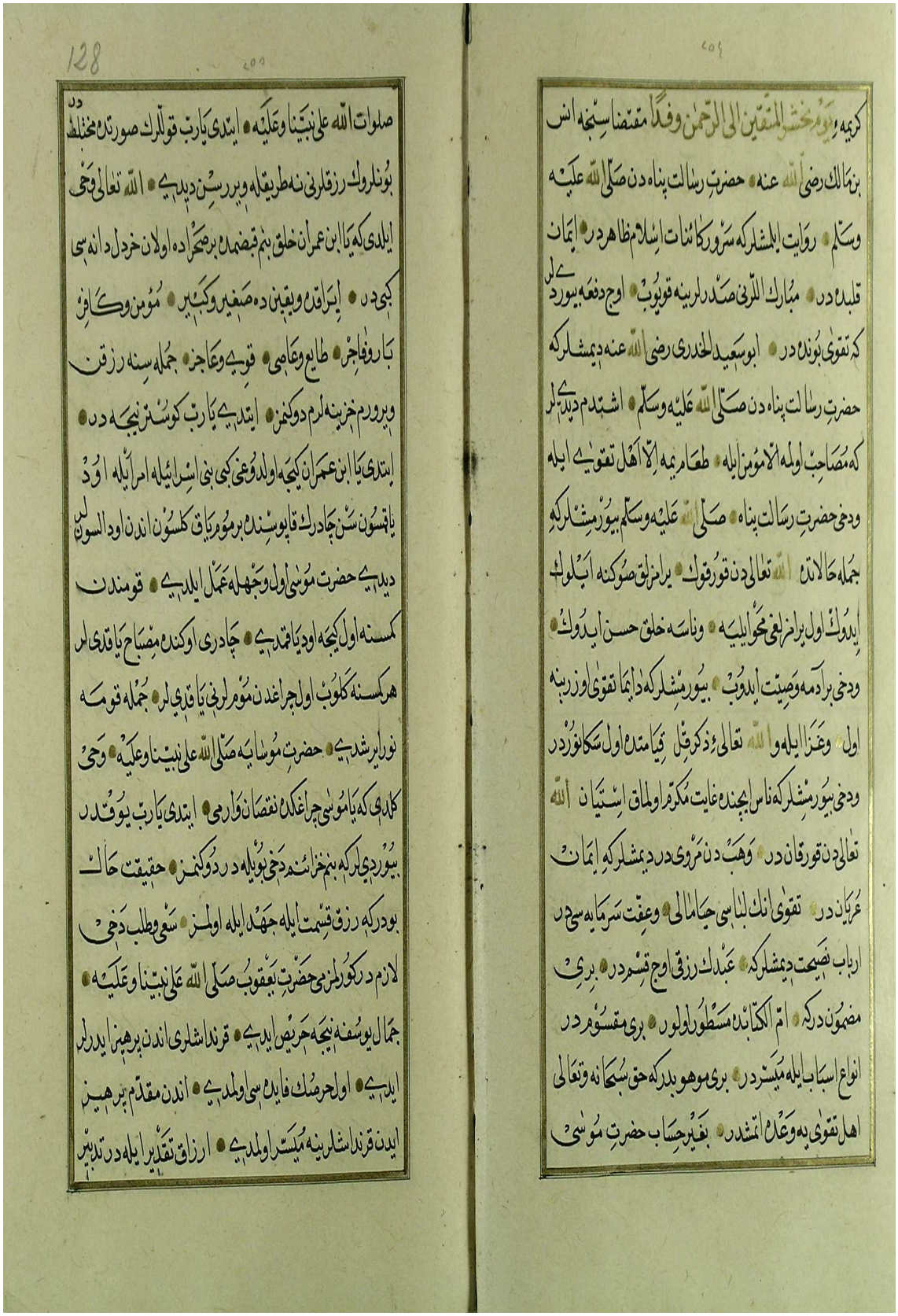
126b

126a



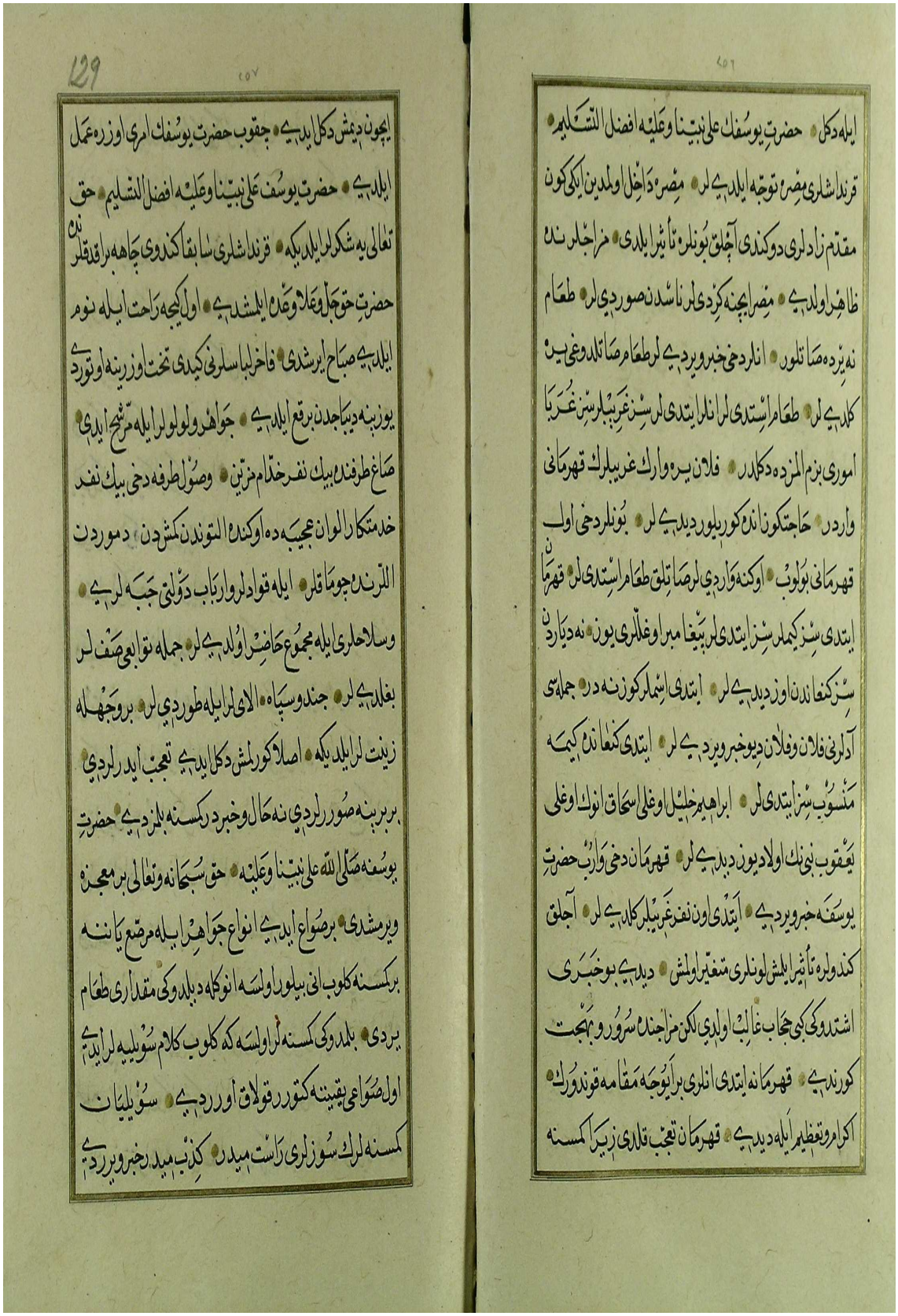
127b

127a



128b

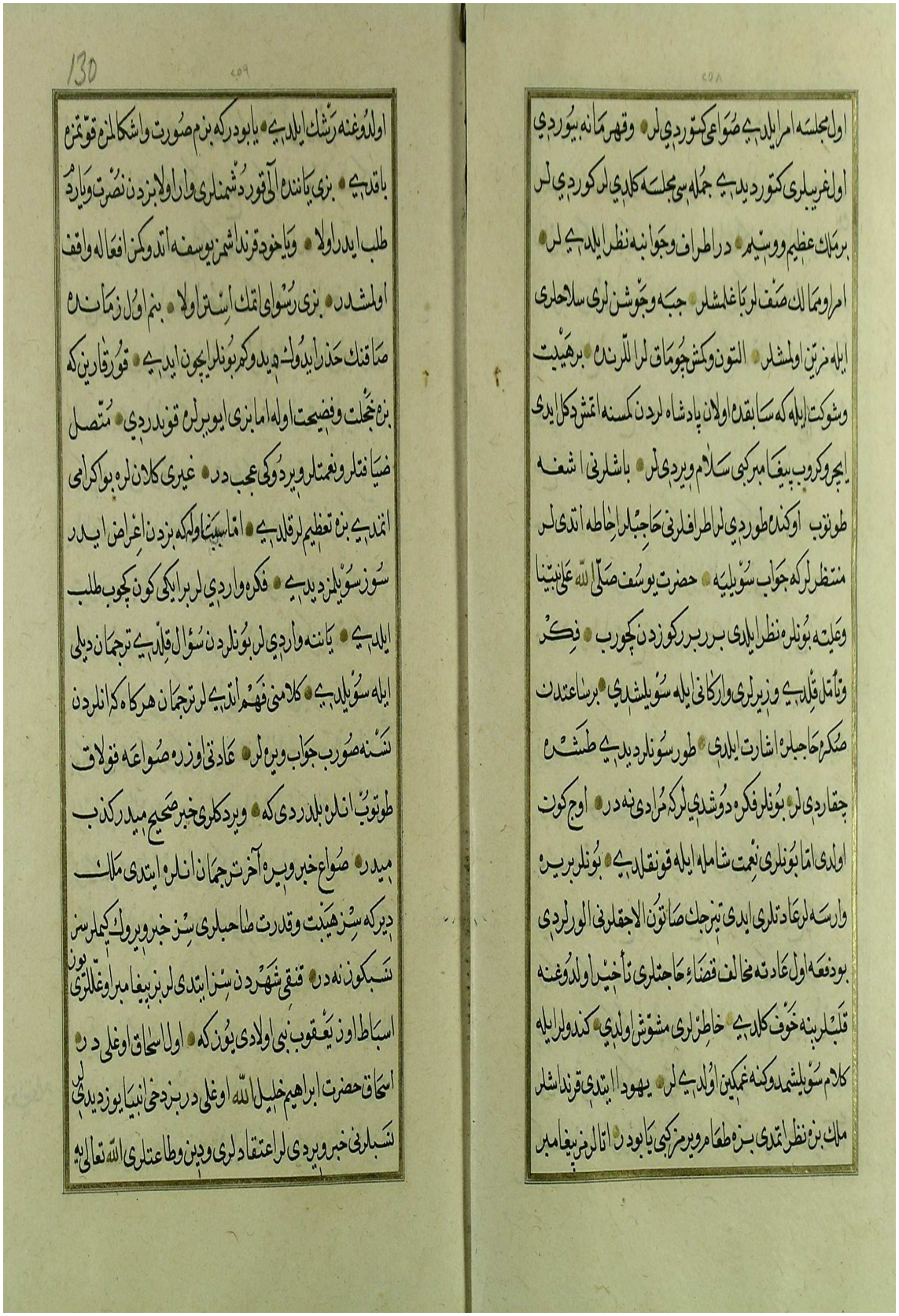
128a



ایله دکل • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل التسلیم •
قرنداشلری مصره توجه ایلدیلر • مصره داخل اولدقلرنده ایکی کون
مقدم زادلری دوکندی آجلق بونلره تأثیر ایلدی • مزاجلرنده
ظاهر اولدی • مصر ایچنه کردی لرنا شدن صوردیلر • طعام
نه یرده صاتلور • انلر دخی خبر ویردیلر که طعام صاتلدوغی یرده
کلدیلر • طعام استدیلر انلر ایتدیلر سز غریبلرسز غربا
اموری بزم المزده دکلدر • فلان یره وارك غریبلرك قهرمانی
واردر • حاجتکوزاندن کوریلور دیدیلر • بونلر دخی اول
قهرمانی بولوب • اوکنه وارديلر که صاتلق طعام استدیلر • قهرمان
ایتدی سز کیملرسز ایتدیلر بیغامبر اوغللری یوز • نه دیاردن
سز کنعاندن اوزدیدیلر • ایتدی اسملرکوزنه در • جمله سی
آدلرنی فلان وفلان دیو خبر ویردیلر • ایتدی کنعاندن کیمه
منسوب سز ایتدی • ابراهیم خلیل اوغلی اسحاق اوغلی
یعقوب نبی نك اولادیوز دیدیلر • قهرمان دخی وارب حضرت
یوسفه خبر ویردیلر • ایتدی اون نفر غریبلر کلدیلر • آجلق
کندولره تأثیر ایلش لونلری متغیر اولمش • دیدیلر بوخبری
اشتدوکی کبی حجاب غائب اولدی لکن مزاجنده سرور و بهجت
کورندیلر • قهرمان که ایتدی انلری برایوجه مقامه قوندوروك
اکرام وتعظیم ایله دیدی • قهرمان تعجب قلدی زیرا کمسنه

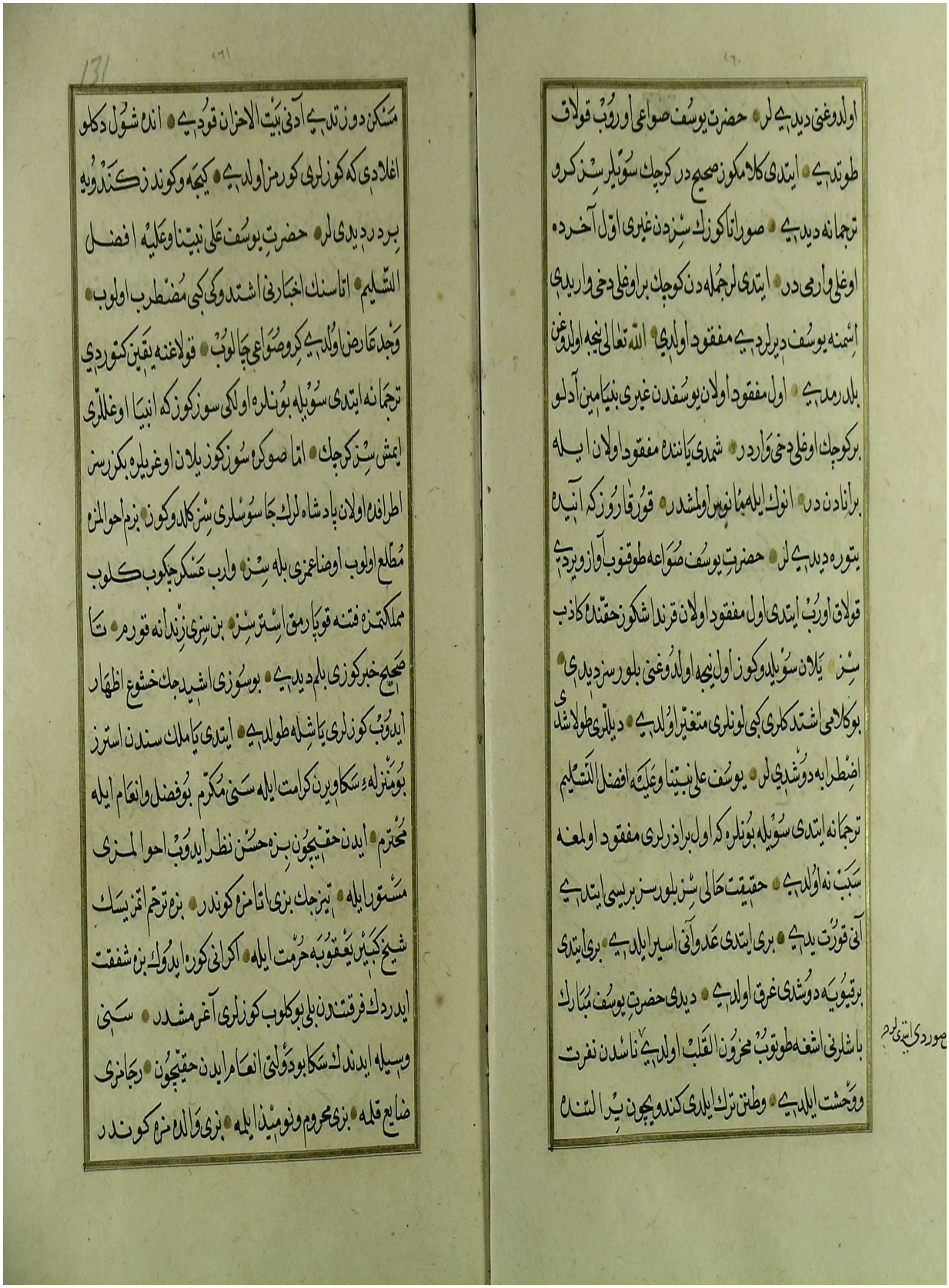
ایچون دیمش دکل ایدی • یعقوب حضرت یوسفك امری اوزره عمل
ایلدی • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • حق
تعالی یه شکر لر ایلدیکه • قرنداشلری سابقا کندوی چاهه راقه قدر نه
حضرت حق جل وعلا وعده ایلمشدی • اول کیجه راحت ایله نوم
ایلدیلر صباح ایرشدی • فاخر لباسلرنی کیدی تخت اوزرینه اوتوردی
یوزینه دیباجدن برقع ایلدی • جواهر ولولو لرایله مرصع ایدی
صاغ طرفنده بیك نفر خدام مزین • وصول طرفه دخی بیك نفر
خدمتکار الوان عجیبه ده اوکنده التوندن کمش دن دمور دن
الترن ده چوماقلر • ایله قوادلر وارباب دولتی جبه لریله
وسلاحلری ایله مجموع حاضر اولدیلر • جمله توابع صف لر
بغلدیلر • جند وسپاه • الای لرایله طوردیلر • بروجهله
زینت لرایلدیکه • اصلا کورلمش دکل ایدی • تعجب ایدرلردی
بربرینه صورر لردی نه حال وخبر در کمسنه بلمزدیلر • حضرت
یوسفه صلی الله علی نبینا وعلیه • حق سبحانه وتعالی برمعجزه
ویرمشدی • برصواع ایدی انواع جواهر ایله مرصع یاننه
برکمسنه کلوب انی بیلورا ولسه انوکله دیلدوکی مقداری طعام
یردی • بلمدوکی کمسنه لر اولسه که کلوب کلام سویلیه لر ایدی
اول صواعی یقینیته کتورر قولاق اوررديلر • سویلیان
کمسنه لرك سوزلری راست میدر • کذب میدر خبر ویررديلر

129b 129a



اول مجلسه امر ایلدیی ضواعی کتوردیلر • وقهرمانه بیوردی
اول غریبلری کتوردیدیی جمله سی مجلسه کلدیلر کوردیلر
برمملک عظیم و وسیعه • دراطراف وجوانبه نظر ایلدیی لر •
امرا و ممالک صف لر یاغلمشلر • جبه و جوشن لری سلاحلری
ایله مزین اولمشلر • التون وکش جوماق لرا للرنده • برهیبت
وشوکت ایله که سابقده اولان پادشاه لردن کمسنه اتمش دکل ایدی
ایچرو کروب پیغامبر کبی سلام ویردیلر • باشلرنی اشغه
طوتوب • اوکنده طوردیلر اطرافلرنی حاجبلر احاطه اتدیلر
منتظر لرکه جواب سویلیه • حضرت یوسف صلی الله علی نبینا
وعلیه بونلره نظر ایلدی بررببر رکوزدن کچورب • فکر
وتأمل قلدیی وزیرلری وارکانی ایله سویلشدی • برساعتدن
صکره حاجبلره اشارت ایلدی • طورسونلردیدیی طشره
چقاردیلر • بونلر فکره دوشدیلرکه مرادی نه در • اوج کون
اولدی اما بونلری نعمت شامله ایله قونقلدیی • بونلر بریره
وارسه لر عادتلری ایدی تیرجك صاتوب الاجقلرنی الورلردی
بودفعه اول عادته مخالف قضاء حاجتلری تأخیر اولدوغنه
قلبلرینه خوف کلدیی • خاطرلری مشوش اولدی • کندولرایله
کلام سویلشمدوکنه غمکین اولدیلر • یهودا ایتدی قرنداشلر
ملك بزه نظر اتمدی بزه طعام ویرمزکبی یاوودن اتالرمز پیغامبر

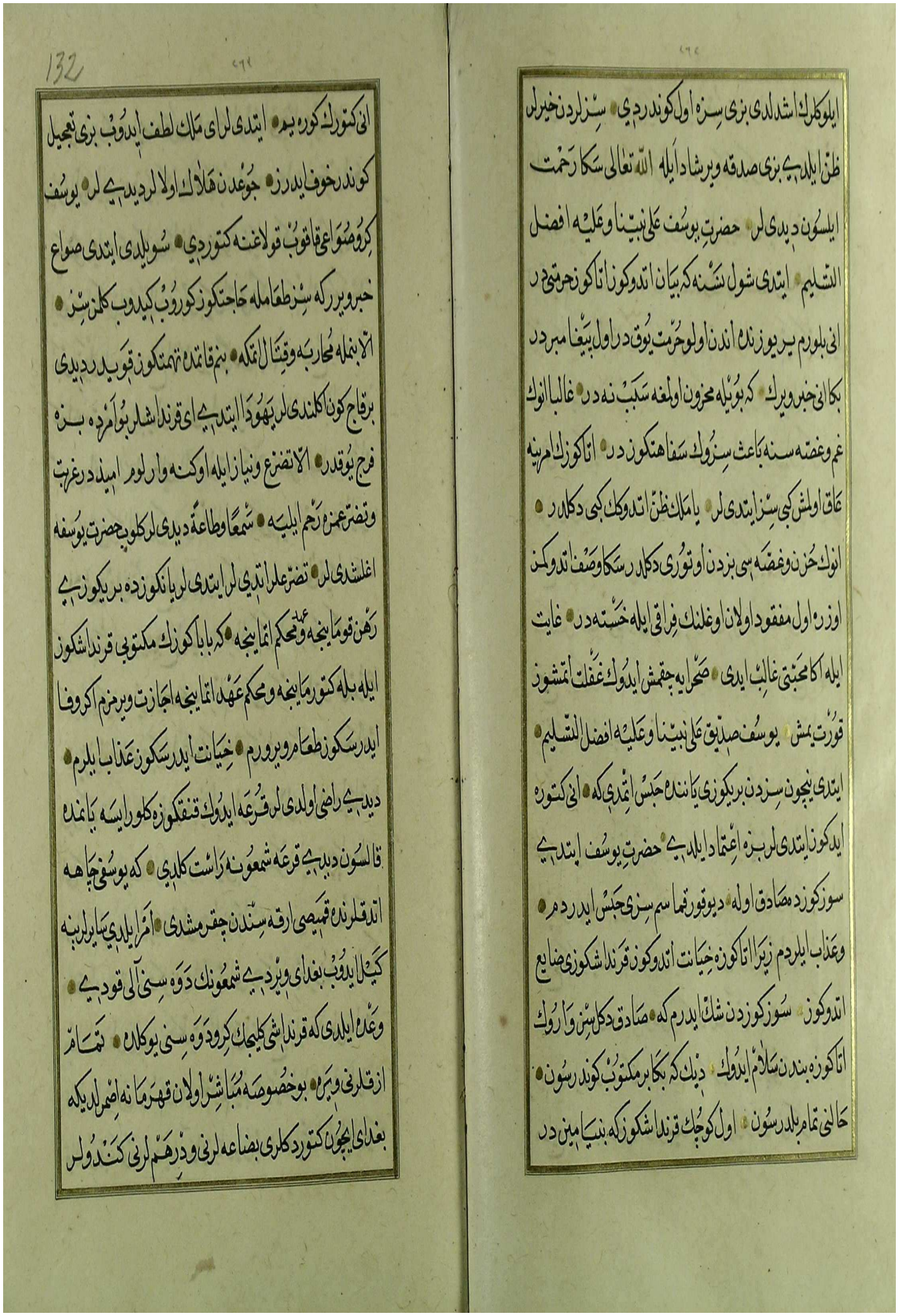
اولدوغنه رشك ایلدیی • یاخود رکه بزم صورت واشکالمزه قوتمزه
باقدیی • بزی یاننده آلی قورد دشمنلری وارا اولا بزدن نصرت ویاردم
طلب ایدرا اولا • ویاخود قرنداشمز یوسفه اتدوکمز افعاله واقف
اولمشدر • بزی رسوای تمك ایسترا اولا • بنم اول زمانده
صاقنك حذر ایدوك دیدوکمز بونلرا یچون ایدیی • قورقارینکه
بزه نخلت وفضیحت اوله اما بزی ایوبیرلرمز قوندردیی • متصل
ضیافتلر ونعمتلر ویردوکی عجب در • غیری کلان لره بوا کرامی
اتمدیی بزه تعظیم لرقلدیی • اما سببنا اولمکه بزدن اغراض ایدر
سوزسویلمزدیدیی • فکره واردیی لربرایکی کون کچوب طلب
ایلدیی • یاننه واردیی لر بونلردن سؤال قلدیی ترجمان دیلی
ایله سویلدیی • کلامنی فهم ایدیی لر ترجمان هرکاه کلانلردن
نسنه صورب جواب ویره لر • عادتی اوزره ضواعه قولاق
طوتوب انلره بلدردی که • ویردکلری خبر صحیح میدر کذب
میدر • ضواع خبر ویره آخر ترجمان انلره ابتدای ملك
دیرکه سز هیبت وقدرت صاحبلری سز خبر ویروك کیملرسز
نسبکوزنه در • قنقی شهردن سز ابتدی لر بزه پیغامبر اوغللری یوز
اسباط اوزه یعقوب نبی اولادی یوزکه • اول اسحاق اوغلی در
اسحاق حضرت ابراهیم خلیل الله اوغلی در بزدخی انبیا یوزدیدیلر
نسبلرنی خبر ویردی لر اعتقادلری ودین وطاعتلری الله تعالی یه



اولدوغنی دیدیلر • حضرت یوسف صواعی اوروب قولاق
طوتدیلر • ایتدی کلامکوز صحیح درکچك سوئیلر سزکرو
ترجمانه دیدیلر • صوراتاکوزلك سزدن غیری اوّل آخرده
اوغلی وارمی در • ایتدی لرجمله دن کوچك براوغلی دخی وار دیدی
اسمنه یوسف دیرلردی مفقود اولدی • الله تعالی بنجه اولدوغنی
بلدرمدیی • اول مفقود اولان یوسفدن غیری بنیامین آدلو
برکوچك اوغلی دخی وار در • شمدی یانندهٔ مفقود اولان ایله
برانادن در • انوك ایله بنا نوس اولمشدر • قورقارم کهٔ آنیده
یتوره دیدیلر • حضرت یوسف صواعه طوقنوب آواز ویردیلر
قولاق اوروب ایتدی اول مفقود اولان قرنداشکوز حقنده کاذب
سزلر • یالان سوئیلدوکوز اول بنجه اولدوغنی بلورسز دیدی
بوکلامی اشتدکلری کبی لونلری متغیّر اولدیلر • دیللری طولاشدی
اضطرابه دوشدیلر • یوسف علی نبینا وعلیه افضل التسلیم
ترجمانه ایتدی سوئیله بونلره کهٔ اول برادرلری مفقود اولمغه
سبب نه اولدیلر • حقیقت حالی سزلر بلورسز بریسی ایتدیلر
آنی قورت یدیلر • بری ایتدی عدوآنی اسیر ایلدیلر • بری ایتدی
برقیویه دوشدی غرق اولدیلر • دیدی حضرت یوسف مبارك
باشلرینی اشغه طوتوب محزون القلب اولدیلر ناشدن نفرت
ووحشت ایلدیلر • وطن ترك ایلدی کندویچون یر اتندهٔ

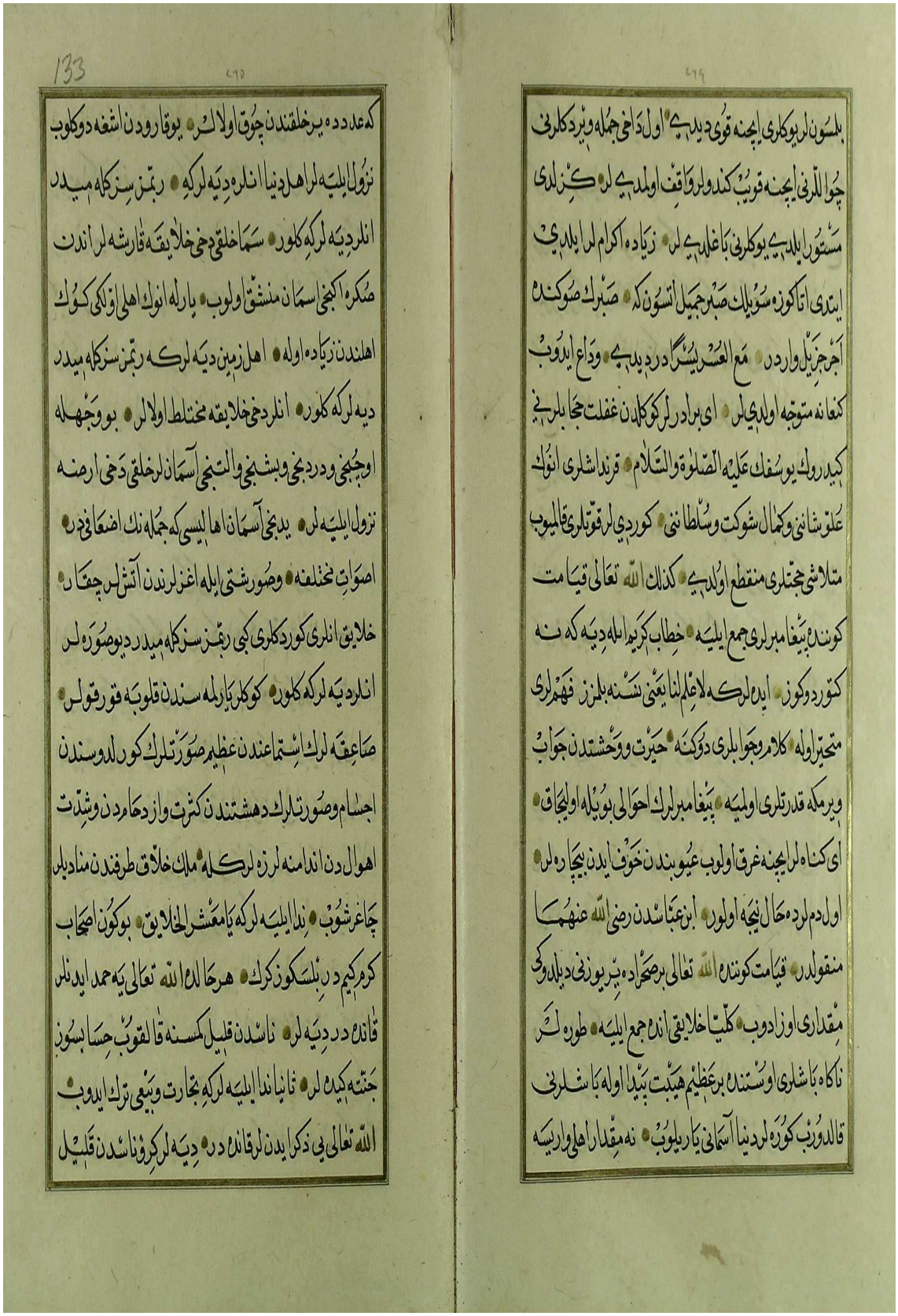
صوردی ایتدی لرم

مسکن دوزتدیلر آدنی بیت الاحزان قودیلر • اندهٔ شول دکلو
اغلادی که کوزلری کورمز اولدیلر • کیجه وکوندز کندویه
برد ردیدی لر • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم • اتاسنك اخبارنی اشتدوکی کبی مضطرب اولوب •
وجد عارض اولدیلر کروصواعی چالوب • قولاغنه یقین کتوردی
ترجمانه ایتدی سوئیله بونلره اولکی سوزکوزکه انبیا اوغللری
ایمش سزکرچك • اما صوکره سوزکوزیلان اوغریلره بکزرسز
اطرافده اولان پادشاه لرك جاسوسلری سزکلدوکوزی بزم احوالمزه
مطلع اولوب اوضاعمزی بله سزلر • وارب عسکرچکوب کلوب
مملکتمزه فتنه قوپارمق ایسترسزلر • بن سزی زندانه قورم • تا
صحیح خبرکوزی بلم دیدیلر • بوسوزی اشیدجك خشوع اظهار
ایدوب کوزلری یاشله طولدیلر • ایتدی یاملك سندن استرز
بومنزلهٔ سکاویرن کراست ایله سنی مکرّم بوفضل وانعام ایله
محترم • ایدن حقیچون بزه حسن نظر ایدوب احوالمزی
مستور ایله • تیزجك بزی اتامزه کوندر • بزه ترحم اتمزیسك
شیخ کبیر یعقوبه حرمت ایله • اکرانی کورمه ایدوك بزه شفقت
ایدرك فرقتدن بلی بوکلوب کوزلری آغرمشدر • سنی
وسیله ایدندك سکا بودولتی انعام ایدن حقیچون • رجامزی
ضایع قلمه • بزی محروم ونومیذ ایلمه • بزی والدهٔ مزه کوندر



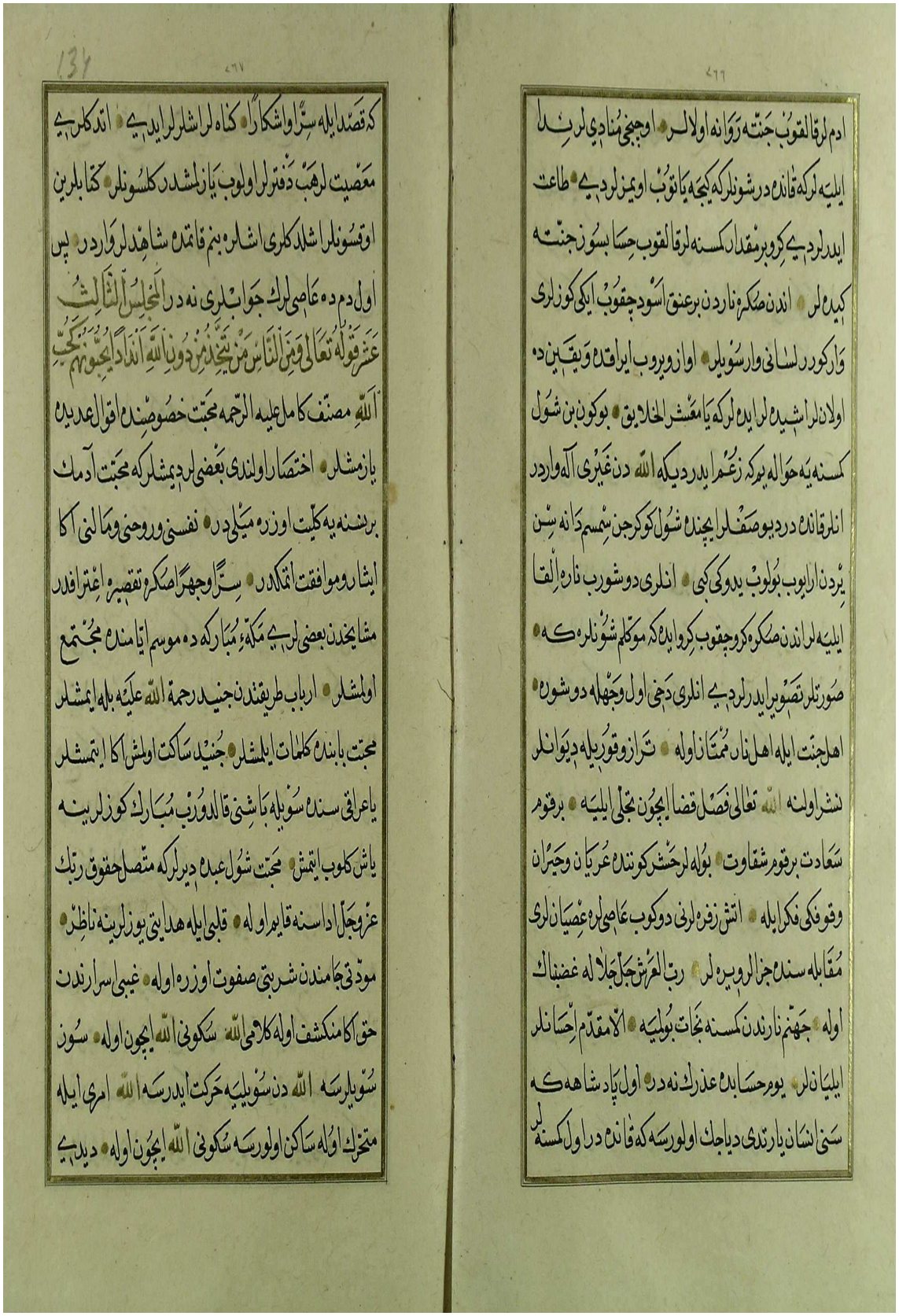
ایلوکلرك اشدلدی بزی سزه اول کوندردی • سزلردن خیرلر
ظن ایلدیی بزی صدقه ویرشاد ایله الله تعالی سکا رحمت
ایلسون دیدی لر • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم • ایتدی شول شئنه که بیان اتدوکوز اتاکوز حرمتی در
انی بلورم بریوزنده اندن اولوحرمت یوقدر اول بیغامبردر
بکا انی حبس ویرك • که بویله محزون اولمغه سبب نه در • غالبا انوك
غم وغصه سنه باعث سزوك سفاهتکوز در • اتاکوزك امرینه
عاق اولمش کبی سزایتدی لر • یامك ظن اتدوکك کبی دکلدر •
انوك حزن وغصه سی بزدن اوتوری دکلدر سکا وصف اتدوکمز
اوزره اول مفقود اولان اوغلنك فراقی ایله خسته در • غایت
ایله اکا محبتی غالب ایدی • صحرایه چقمش ایدوك غفلت ایتمشوز
قورت یمش • یوسف صدیق علی نبینا وعلیه افضل التسلیم •
ایتدی بنجون سزدن بریکوزی یاننده حبس ایتمدی که • انی کتوره
ایدکوز ایتدی لر بزه اعتماد ایلدیی • حضرت یوسف ایتدیی
سوزکوزده صادق اولله • دیو قورقماسم سزی حبس ایدردم •
وعذاب ایلردم زیرا اتاکوزه خیانت اتدوکوز قرنداشکوزی ضایع
اتدوکوز • سوزکوزدن شك ایدرم که • صادق دکلسزن وارلوك
اتاکوزه بندن سلام ایدوك • دیمك که بکا برمکتوب کوندرسون •
حالنی تمام بلدرسون • اول کوچك قرنداشکوزکه بنیامین در

انی کتورك کوره یم • ایتدی لر ای ملك لطف ایدوب بزی تعجیل
کوندر خوف ایدرز • جوعدن هلاك اولا لردیدیی لر • یوسف
کروصواعی قاقوب قولاغنه کتوردی • سویلدی ایتدی صواع
خبرویرر که سزطعامله حاجتکوز کوروب کیدوب کلمزسزن •
الا بنمله محاربه وقتال ائتمکه • بنم قاعده تمتکوز قویدردیدی
برقاچ کون اکلندی لر یهودا ایتدیی ای قرنداشلر بوامرده بزه
فرج یوقدر • الا تضرع ونیاز ایله اوکنه وارلوم امیددرغربت
وتضرعمزه رحم ایلیه • سمعا وطاعة دیدی لر کلوب حضرت یوسفه
اغلشدی لر • تضرعلر ایتدی لر یا نکوزده بریکوزیی
رهن قومایجه وعهد ومحکم انمایجه • که بابا کوزك مکتوبی قرنداشکوز
ایله بله کتورمایجه ومحکم عهد انمایجه اجازت ویرمزم اکروفا
ایدرسکوز طعام ویرورم • خیانت ایدرسکوز عذاب ایلرم •
دیدیی راضی اولدی لر قرعه ایدوك قنقکوزه کلورایسه یانمده
قالسون دیدیی قرعه شمعون نه راست کلدی • که یوسف چاهه
اتدقلرنده قمیصی ارقه سندن چقرمشدی • امر ایلدیی سایورلربنه
کیل ایدوب بغدای ویردیی شمعونك دوه سینی آلی قودیی •
وعده ایلدی که قرنداشی کلیجك کروده سینی یوکلار • تمام
ازقلرنی ویرر • بوخصوصه مباشر اولان قهرمانه اصمر لدیکه
بغدای ایچون کتوردکلری بضاعه لرنی ودراهم لرنی کندولر



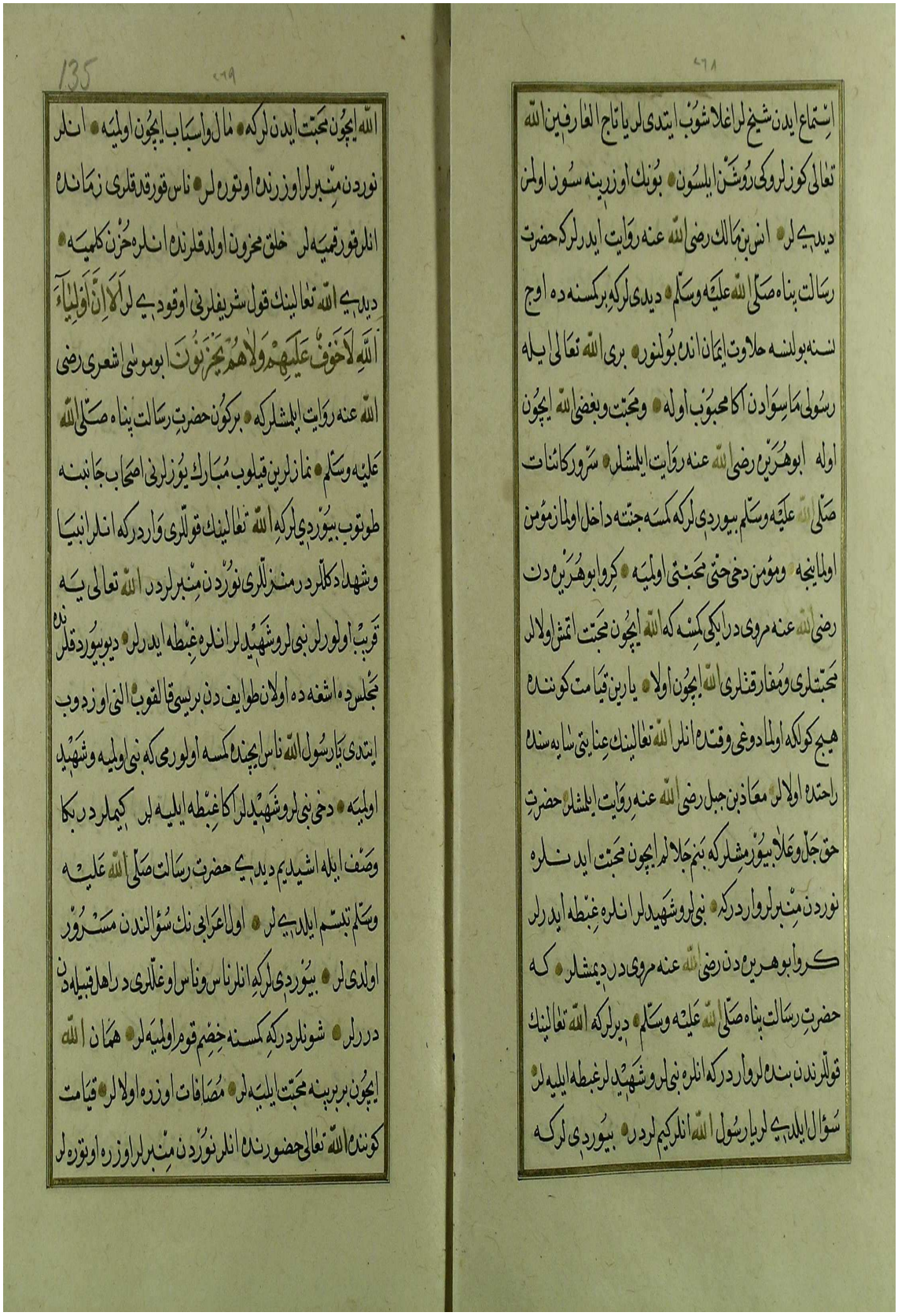
بلسون لر یوکلری ایچنه قوی دیدیکی اول دانی جمله ویرد کلرنی
چوللرنی ایچنه قویوب کندولر واقف اولدیکی لر کزلدی
مستور ایلدیکی یوکلرنی باغلدیکی لر زیاده اکرام لر ایلدیکی
ایتدی اتاکوزه سویلیک صبر جمیل اتسون که صبرك صوکنده
اجر جزیل واردر مع العسر یسرا دردیدیکی وداع ایدوب
کیغانه متوجه اولدیکی لر ای برادر لر کوکلدن غفلت حجابلرینی
کیدروك یوسف علیه الصلوة والسلام قرنداشلری انوك
علو شانی وکمال شوکت وسلطانینی کوردکی لر قولرینه
متلاشی محتلری منقطع اولدیکی کذلك الله تعالی قیامت
کوننده بیغامبرلری جمع ایلیه خطاب کریما اله دیه که نه
کتوردوکوز ایده لرکه لاعلم لنا یعنی نسنه بلمز زفهملری
متحیر اوله کلام وجوابلری دوکنه حیرت ووحشتدن جواب
ویرمکه قدرتلری اولمیه بیغامبرلرك احوالی بویله اولیجاق
ای کناه لر ایچنه غرق اولوب عیوبندن خوف ایدن بیچاره لر
اولدم لرده حال نیجه اولور ابن عباس دن رضی الله عنهما
منقولدر قیامت کونتده الله تعالی برصحرا ده یرییوزنی دیلدوکی
مقداری اوزادوب کلیا خلایقی اندهجمع ایلیه طوره لر
ناکاه باشلری اوستنده برعظیم هیبت پیدا اوله باشلرینی
قالدوروب کوره لر دنیا آسمانی یارلیوب نه مقدار اهلی واریسه

که عدد ده یر خلقندن چوق اولاکلر یوقاروده اشغه دوکلوب
نزول ایلیه لر اهل دنیا انلره دیه لرکه ربمز سزکله میدر
انلر دیه لرکه کلور سماخلقی دخی خلایقه قارشه لر اندت
صکره اکنجی اسمان منشق اولوب یارله نوك اهلی اونکی کوك
اهلندن زیاده اوله اهل زمین دیه لرکه ربمز سزکله میدر
دیه لرکه کلور انلر دخی خلایقه مختلط اولالر بوروجهله
اوچنجی ودردنجی وبشنجی والتنجی آسمانلر خلقی دخی ارضه
نزول ایلیه لر یدنجی آسمان اهالیسی که جمله نك اضعافی در
اصوات مختلفه وصور شتی ایله اغز لرندن آتش لر چقار
خلایقی انلری کوردکلری کبی ربمز سزکله میدر دیو صوره لر
انلر دیه لرکه کلور کوکلریارله سندن قلوبه قورقولر
صاعقه لرك اسماعندن عظیم صورتلرك کورلدوسندن
اجسام وصورتلرك دهشتندن کثرت وازدحامدن وشدت
اهوالدن اندامنه لرزه لرکله ملك خلاق طرفندن منادیلر
چاغرشوب ندا ایلیه لرکه یامعشر الخلایق بوکون اصحاب
کرم کیم در بلسکوز کرك هرحالده الله تعالی یه حمد ایدنلر
قاندهدر دیه لر ناسدن قلیل کسنه قالقوب حسابسوز
جنته کیده لر ثانیا ندا ایلیه لرکه تجارت وبیعی ترك ایدوب
الله تعالی یی ذکر ایدن لر قاندهدر دیه لر کرو ناسدن قلیل



ادم لرقالقوب جنّته روانه اولالر • اوچنجی منادی لرندا
ایلیه لرکه قاندهٔ درشونلرکه یاتوب یاتوب اویمز لردیلر • طاعت
ایدرلردیلر کرو برمقدار کسنه لرقالقوب حسابسوز جنّته
کیدرلر • اندن صکره ناردن برعنق اسود چقوب ایکی کوزلری
وارکودر لسانی وارسویلر • اوازیروب ایراقده ویقین ده
اولانلرا شیدیرلرکه یامعشر الخلایق • بوکون بن شول
کسنه یه حواله یرکه زعم ایدردیکه الله دن غیری آله واردر
انلرقاندهٔ دردیوصفلرایچندهٔ شول کوزجن سمسم دانه سن
یردن اریوب بولوب یدوکی کبی • انلری دوشورب ناره القا
ایلیه لراندن صکره کروچقوب کروایدهٔ که موکلم شولرکه •
صورتلرتصویرایدرلردیلر انلری دخی اول وجهله دوشوره •
اهل جنّت ایله اهل نار ممتاز اولله • تراز وقوریله دیوانلر
نشر اولنه الله تعالی فصل قضا ایچون تجلی ایلیه • برقوم
سعادت برقوم شقاوت • بولله لرحشر کوتندهٔ عریان وحیران
وقوفکی فکرایله • اتش زفره لرنی دوکوب عاصی لره عصیان لری
مقابله سندهٔ جزالرویره لر • رب العرش جلّ جلاله غضبناك
اولله • جهنّم نارندن کسنه نجات بولمیه • الا مقدّم احسانلر
ایلیانلر • یوم حسابده عذرك نه در • اول پادشاهه که
سنی انسان یارتدی دیاجك اولورسه که قاندهٔ دراول کسنه لر

که قصد ایله سرّا واشکارا • کناه لرا شلرلرایدیه • اندکلریه
معصیت لرهب دفترلرا ولوب یازلشدرکلسونلر • کتابلرین
اوقسونلرا شلدکلری اشلره بنم قاتمده شاهد لرواردر • پس
اول دم ده عاصی لرك جوابلری نه در • المجلس الثالث
عشر قوله تعالی ومن الناس من یتخذ من دون الله اندادا یحبونهم کحب
الله مصنّف کامل علیه الرحمه محبت خصوصنده اقوال عدیده
یازمشلر • اختصارا اولدی بعضی لرینمشلرکه محبت آدمك
برنسنه یه کلیت اوزره میلی در • نفسی وروحی ومالنی اکا
ایثار وموافقت اتمکدر • سرّا وجهرا صکره تقصیره اعترافدر
مشایخدن بعضی لری مکهٔ مبارکه ده موسم ایامنده مجتمع
اولمشلر • ارباب طریقدن جنید رحمة الله علیه باله ایمشلر
محبت باینده کلمات ایلمشلر • جنید ساکت اولمش اکا ایتمشلر
یاعراقی سنده سویله باشنی قالدوروب مبارك کوزلرینه
یاش کلوب ایتمش • محبت شول عبده دیرلرکه متصل حقوق ربّك
عزّوجلّ ادا سنه قایم اوله • قلبی ایله هدایتی یوزلرینه ناظر •
مودّتی جامندن شربتی صفوت اوزره اوله • غیبی اسرارندن
حق اکا منکشف اوله کلامی الله سکونی الله ایچون اوله • سکون
سویلرسه الله دن سویلیه حرکت ایدرسه الله امری ایله
متحرك اوله ساکن اولورسه سکونی الله ایچون اوله • دیدیلر



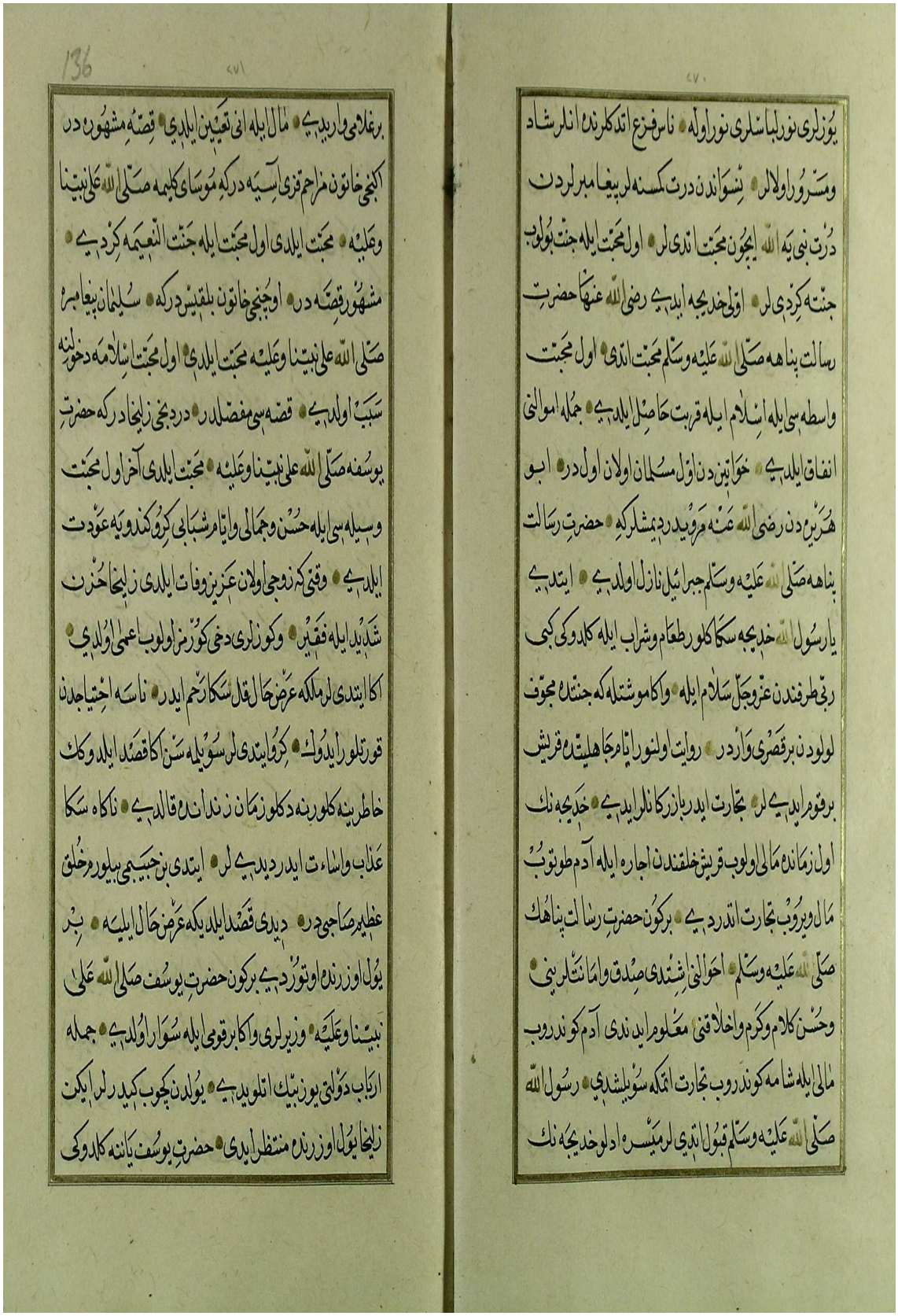
135a

استماع ایدن شیخ لر اغلاشوب ایتدی لر یا تاج العارفین الله
تعالی کوزلر وکی روشن ایلسون • بونك اوزرینه سوز اولمن
دیدیلر • انس بن مالك رضی الله عنه روایت ایدر لر که حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • دیدی لر که برکسنه ده اوچ
نسنه بولنسه حلاوت ایمان اندن بولنور • بری الله تعالی ایله
رسولی ماسوادن اکا محبوب اوله • ومحبت وبغضی لله ایچون
اوله ابوهریره رضی الله عنه روایت ایلمشلر • سرور کائنات
صلی الله علیه وسلم بیوردی لر که مسلمان جنته داخل اولماز مؤمن
اولمایجه • ومؤمن دخی حتی محبتی اولمیه • کروابوهریره دن
رضی الله عنه مروی در بر کمسنه که الله ایچون محبت ایتمش اولالر
محبتلری ومفارقتلری الله ایچون اولا • یارین قیامت کونده
هیچ کولکه اولمادوغی وقتده انلر الله تعالینك عنایتی سایه سنده
راحته اولالر • معاذ بن جبل رضی الله عنه روایت ایلمشلر حضرت
حق جل وعلا بیوردمشلر که بنم جلالم ایچون محبت ایدنلره
نوردن منبرلر اوزره در که • نبی لر وشهید لر انلره غبطه ایدرلر
کروابوهریره دن رضی الله عنه مروی در دیمشلر • که
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • دیرلر که الله تعالینك
قولندن بنده لر اولدر که انلره نبی لر وشهید لر غبطه ایلیه لر
سؤال ایلدیلر یا رسول الله انلر کیم لردر • بیوردی لر که

135

الله ایچون محبت ایدن لرکه • مال واسباب ایچون اولمیه • انلر
نوردن منبرلر اوزرنده اوتوره لر • ناس قورقد قلری زمانده
انلر قورقمیه لر خلق محزون اولد قلرنده انلره حزن کلمیه •
دیدیکی الله تعالینك قول شریفلرنی اوقودیلر الا ان اولیاء
الله لا خوف علیهم ولا هم یحزنون ابوموسی اشعری رضی
الله عنه روایت ایلمشلرکه • برکون حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم • نمازلرین قیلوب مبارك یوزلرنی اصحاب جانبنه
طوتوب بیوردیلرکه الله تعالینك قوللری وار درکه انلر انبیا
وشهداد کللر در منبرلری نوردن منبرلردر الله تعالی یه
قریب اولورلر نبی لر وشهید لر انلره غبطه ایدرلر • دیو بیوردقلرنده
مجلسده اشعنه ده اولان طوایف دن بریسی قالقوب الی اوزدوب
ایتدی یارسول الله ناس ایچنده کسه اولورمی که نبی اولمیه وشهید
اولمیه • دخی نبی لر وشهید لر اکا غبطه ایلیه لر کیملردر بکا
وصف ایله اشیدیم دیدیکی حضرت رسالت صلی الله علیه
وسلم تبسم ایلدیکی لر • اول اعرابی نك سؤالندن مسرور
اولدی لر • بیوردیلرکه انلر ناس وناس اوغللری دراهل قبیله دن
دررلر • شونلردرکه کسنه خصم قوم اولمیه لر • همان الله
ایچون بربرینه محبت ایلیه لر • مصافات اوزره اولالر • قیامت
کوندهالله تعالی حضورنده انلر نوردن منبرلر اوزره اوتوره لر

135b

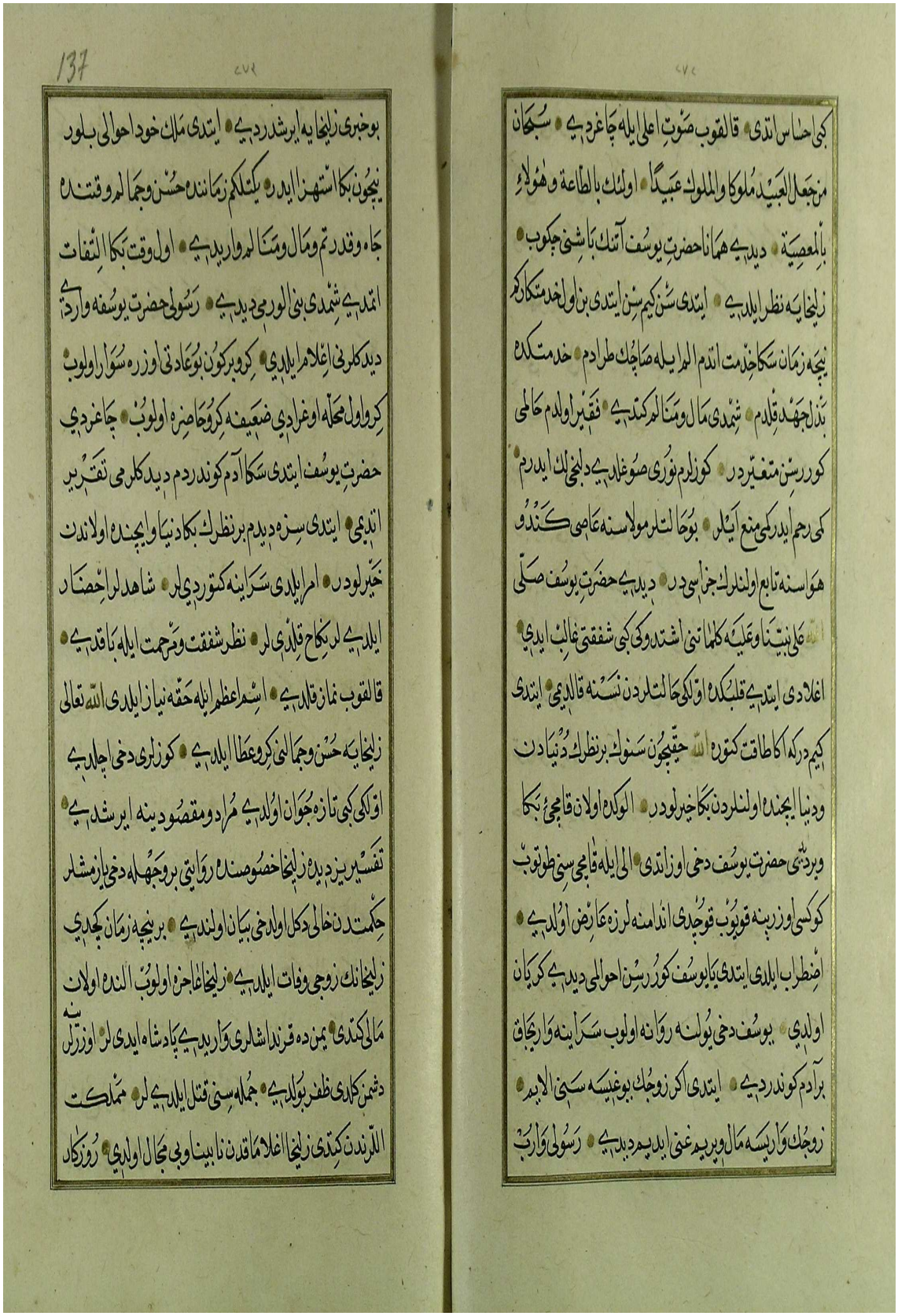


136b

يوزلرى نور ايله سترى نور اولمه • ناس فزع اتدكلرنده انلر شاد
ومسرور اولالر • تسوانذن درت كسنه لر پيغامبر لردن
درت نبى يه الله ايجون محبت اتدى لر • اول محبت ايله جنت بولوب
جنته كردى لر • اولى خديجه ايديه رضى الله عنها حضرت
رسالت پناهه صلى الله عليه وسلم محبت اتدى • اول محبت
واسطه سى ايله اسلام ايله قربت حاصل ايلديه • جمله اموالنى
انفاق ايلديه • خواتين دن اول مسلمان اولان اول در • ابو
هريره دن رضى الله عنه مرويدر ديمشلركه • حضرت رسالت
پناهه صلى الله عليه وسلم جبرائيل نازل اولديه • ايتديه
يا رسول الله خديجه سكا كلور طعام وشراب ايله كلدوكى كبى
ربى طرفندن عزوجل سلام ايله • واكا موشتمله كه جنتده مجوف
لولودن برقصرى وار در • روايت اولنور ايام جاهليتده قريش
برقوم ايديلر • تجارت ايدر بازركانلر ايديلر • خديجه نك
اول زمانده مالى اولوب قريش خلقندن اجاره ايله آدم طوتوب
مال ويروب تجارت اتدرديلر • بركون حضرت رسالت پناهك
صلى الله عليه وسلم • احوالنى اشتدى صدق واماناتلرينى
وحسن كلام وكرم واخلاقنى معلوم ايدندى آدم كوندروب
مالى ايله شامه كوندروب تجارت اتمكه سويلشديلر • رسول الله
صلى الله عليه وسلم قبول ايدى لر ميسره اولوخديجه نك

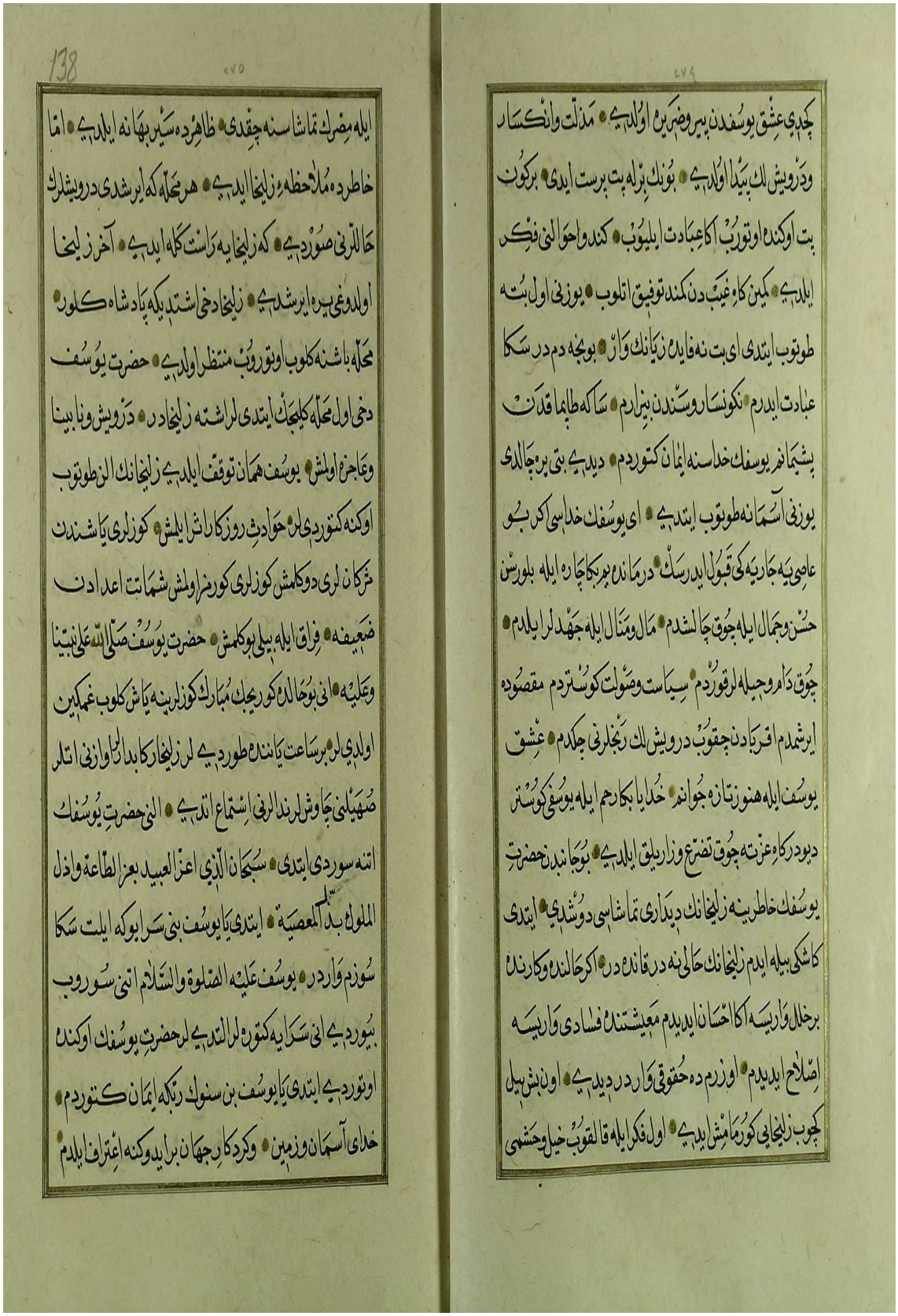
136a

برغلامى واريديه • مال ايله انى تعيين ايلديلر • قصه مشهوره در
كه نجى خاتون مزاحم قرى آسيه دركه موساى كليمه صلى الله على نبينا
وعليه • محبت ايلدى اول محبت ايله جنت النعيمه كردى يه •
مشهور قصه در • اوچنجى خاتون بلقيس دركه • سليمان پيغامبر
صلى الله على نبينا وعليه محبت ايلدى • اول محبت اسلامه دخولنه
سبب اولديه • قصه سى مفصلدر • درد نجى زليخا دركه حضرت
يوسفه صلى الله على نبينا وعليه • محبت ايلدى آخر اول محبت
وسيله سى ايله حسن وجمالى واياميشبابى كروكندويه عودت
ايلديه • وقتى كه زوجى اولان عزيز وفات ايلدى زليخا حزن
شديد ايله فقير • وكوزلرى دخى كور اولوب اعمى اولديلر •
اكا ايتدى لر ملكه عرض حال قيل سكا رحم ايدر • ناسه احتياجدن
قورتلورايدوك • كروايتدى لر سويله سن اكا قصد ايلدوكك
خاطرينه كلورنه دكلوزمان زندانده قالديه • ناكاه سكا
عذاب واساءت ايدرديديه لر • ايتدى بن جيميى بيلورم خلق
عظيم صاحبى در • ديدى قصد ايلديكه عرض حال ايليه • بر
يول اوزرنده اوتوردى يه بركون حضرت يوسف صلى الله على
نبينا وعليه • وزيرلرى واكابر قومى ايله سوار اولديه • جمله
ارباب دولتى يوزبيك اتلويديه • يولدن كچوب كيدرلر ايكن
زليخا يولى اوزرنده منتظر ايدى • حضرت يوسف يانته كلدوكى



کبی احساس ایتدی • قالقوب صوت اعلی ایله چاغردیی • سبحان
من جعل العبید ملوکا والملوک عبیدا • اولنك بالطاعة وهؤلاء
بالمعصیة • دیدیی همانا حضرت یوسف آتنك باشنی چکوب •
زلیخایه نظر ایلدیی • ایتدی سن کیم سن ایتدی بن اول خدمتکارکم
بیچه زمان سکا خدمت ایتدم الرایله صاچك طرادم • خدمتکده
بذل جهد قلدم • شیمدی مال ومنال کرکدیی • فقیر اولدم حالمی
کور رسن متغیر در • کوزلرم نوری صوغلدیی دلیخی ایدرم •
کی رحم ایدرکمی منع ایلر • بوحالتلر مولاسنه عاصی کندو
هواسنه تابع اولنلرك جزاسی در • دیدیی حضرت یوسف صلی
الله علی نبینا وعلیه کلما اتی اشتدروکی کبی شفقتی غالب ایدی •
اغلادی ایتدیی قلبکده اولکی حالتلردن نسنه قالدیمی • ایتدی
کیم درکه اکا طاقت کتوره الله حقیچون سنوك برنظرك دنیادن
ودنیا ایچنده اولنلردن یکا خیر لودر • الوکده اولان قاچمق یکا
ویردیکی حضرت یوسف دخی اوزاتدی • الی ایله قاچمق سنی طوتوب
کوکسی اوزرینه قویوب قوچدی اندامنه لرزه عارض اولدیی •
اضطراب ایلدی ایتدی یا یوسف کور رسن احوالی دیدیی کریان
اولدی • یوسف دخی یولنه روانه اولوب سرایینه واریجاق
برآدم کوندردیی • ایتدی اکر زوجك بوغیسه سنی الیدر •
زوجك واریسه مال ویریه غنی ایدیه دیدیی • رسولی وارب

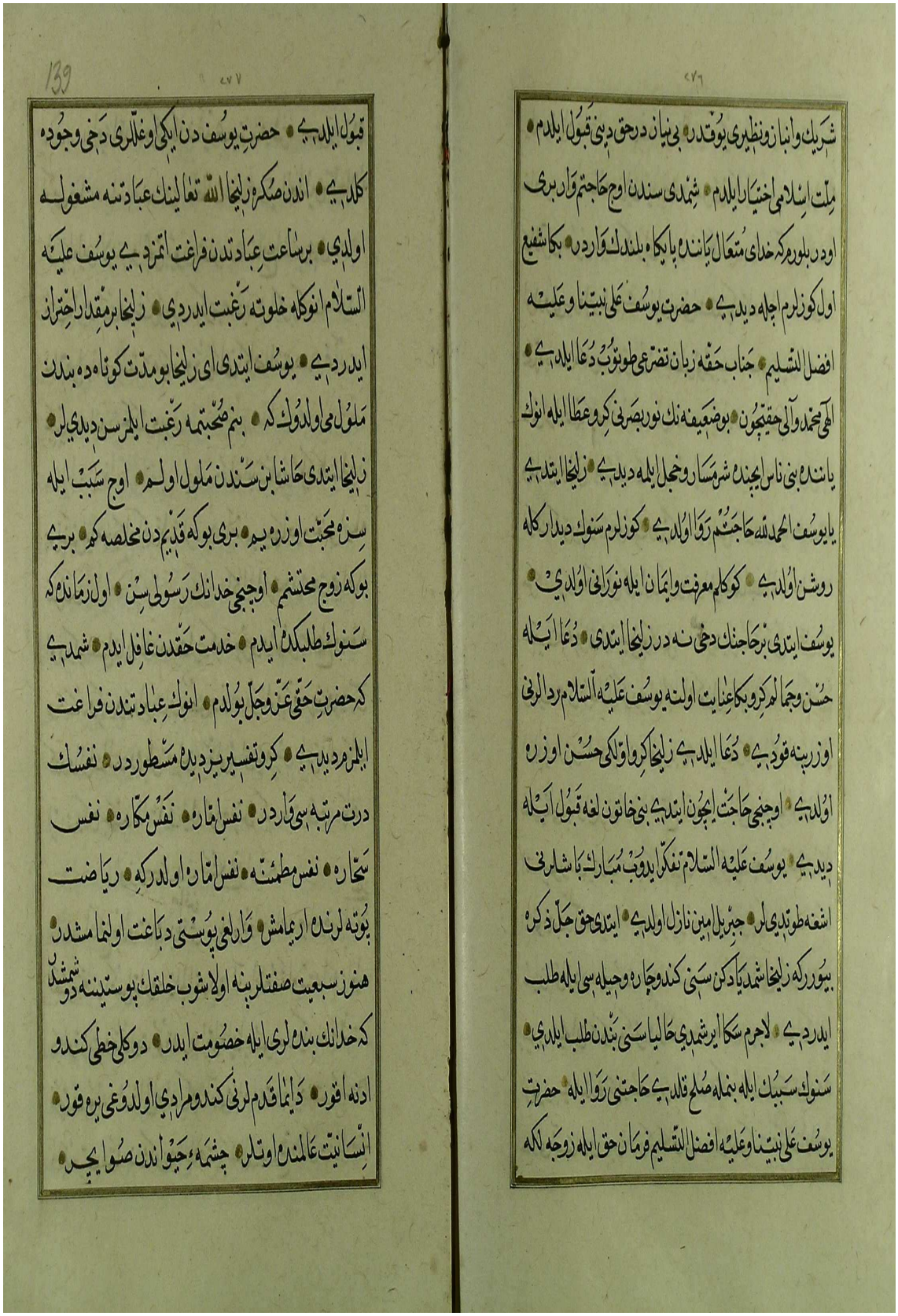
بوخبری زلیخایه ایرشدردیی • ایتدی ملك خود احوالی بلور
نیچون بکا استهزا ایدر • یکتاکم زمانه حسن وجمالم وقتده
جاه وقدرتم ومال ومنالم وار ایدیی • اول وقت بکا التفات
ایتمدیی شیمدی بنی الور میدیدیی • رسولی حضرت یوسفه وارد
دیدکلرینی اعلام ایلدی • کریبرکون بوعادتی اوزره سوار اولوب
کروا اول محله اوغرادی ضعیفه کروحاضره اولوب • چاغردی
حضرت یوسف ایتدی سکا آدم کوندردم دیدکلرمی تقریر
ایتدیمی • ایتدی سزه دیدم برنظرك بکا دنیا وایچنده اولانلردن
خیر لودر • امر ایلدی سرایینه کتوردیلر • شاهد لر احضار
ایلدیی لر نکاح قلدی لر • نظر شفقت ومرحمت ایله باقدیی •
قالقوب نماز قلدیی • اسم اعظم ایله حقه نیاز ایلدی الله تعالی
زلیخایه حسن وجمالنی کروعطا ایلدیی • کوزلری دخی اچلدیی
اولکی کبی تازه جوان اولدیی مراد ومقصودینه ایرشدیی •
تفسیر یزیده زلیخا خصوصنده روایتی بروجهله دخی یازمشلر
حکمت دن خالی دکل اولدخی بیان اولندیی • برینجه زمان کچدی
زلیخانك زوجی وفات ایلدیی • زلیخا اخر اولوب الندره اولان
مالی کندی • یمن ده قرندا شلری واردیی پادشاه ایدی لر اوزرلرینه
دشمن کلدی ظفر بولدیی • جمله سنی قتل ایلدیی لر • ممالکت
اللرندن کیتدی زلیخا اغلامقدن نابینا وبی مجال اولدی • روزکار



چکدی عشق یوسف دن پیر و ضریر اولدی • مذلت و انکسار
و درویش لك بیدا اولدی • بونك برله بت پرست ایدی • برکون
بت اوکنده اوتورب اکا عبادت ایلیوب • کندو احوالنی فکر
ایلدی • کیمسن کاه غیب دن کلمکده توفیق اتلوب • یوزنی اول بته
طوتوب ایتدی ای بت نه فایده زیانك وار • بو بچه دم در سکا
عبادت ایدرم • نکونسار و سندن بیزارم • سا که طاپمامقدن
پشیمانم یوسفك خداسنه ایمان کتوردم • دیدی بتی پر چالدی
یوزنی آسمانه طوتوب ایتدی • ای یوسف خداسی اکر بو
عاصی یه جاریه کی قبول ایدرسك • درماندم بر بکا چاره ایله بلورسن
حسن و جمال ایله جوق چالشدم • مال و منال ایله جهد لر ایلدم •
جوق دام و حیله لر قوردم • سیاست و صولت کوسترم مقصوده
ایرشمدم اقربا دن چقوب درویش لك زنجیرنی چکدم • عشق
یوسف ایله هنوز تازه جوانم • خدایا بکا رحم ایله یوسفی کوستر
دیو درکاه عزته جوق تضرع و زاریلق ایلدی • بو جانبدن حضرت
یوسفك خاطرینه زلیخانك دیداری تماشاسی دوشدی • ایتدی
کاشکی بیله ایدم زلیخانك حالنی نه در قاندم در • اکر حالنده و کارنده
برخلل و اریسه اکا احسان ایدیدم معیشتنده فسادی وار ایسه
اصلاح ایدیدم • اوزرم ده حقوقی وار در دیدی • اون بش یل
کچوب زلیخایی کورماملش ایدی • اول فکر ایله قلوب خیل و حشمی

ایله مصرك تماشاسنه چقدی • ظاهرده سیر بهانه ایلدی • اما
خاطرده ملاحظه زلیخا ایدی • هر محله که ایرشدی درویشلك
حالنی صورردی • که زلیخایه راست کله ایدی • آخر زلیخا
اولدوغی یره ایرشدی • زلیخا دخی اشتدیکه پادشاه کلور
محله باشنه کلوب اوتورب منتظر اولدی • حضرت یوسف
دخی اول محله کلیجك ایتدی لر اشته زلیخا در • درویش و نابینا
و عاجز اولمش • یوسف همان توقف ایلدی زلیخانك الن طوتوب
اوکنه کتوردی لر • حوادث روزکار اشر ایلمش • کوزلری یاشندن
مژکانلری دوکلمش کوزلری کورمز اولمش شماتت اعدادن
ضعیفه • فراق ایله بیلی بوکلمش • حضرت یوسف صلی الله علی نبینا
و علیه • انی بو حاله کوریجك مبارك کوزلرینه یاش کلوب غمکین
اولدی لر • برساعت یانده طوردی لر زلیخا کابدالحیا وازنی اتلر
صهیلنی جاوشلر ندالرنی استماع اتدی • انی حضرت یوسفك
اتنه سوردی ایتدی • سبحان الذی اعز العبید بعز الطاعة واذل
الملوك بذل المعصیة • ایتدی یا یوسف بنی سرایوکه ایلت سکا
سوزم وار در • یوسف علیه الصلوة والسلام اتنی سوروب
یورودی • انی سرایه کتوروب لر اتدی لر حضرت یوسفك اوکنده
اوتوردی • ایتدی یا یوسف بن سنوك ربکه ایمان کتوردم •
خدای آسمان و زمین • و کردکار جهان براید و کنه اعتراف ایلدم •

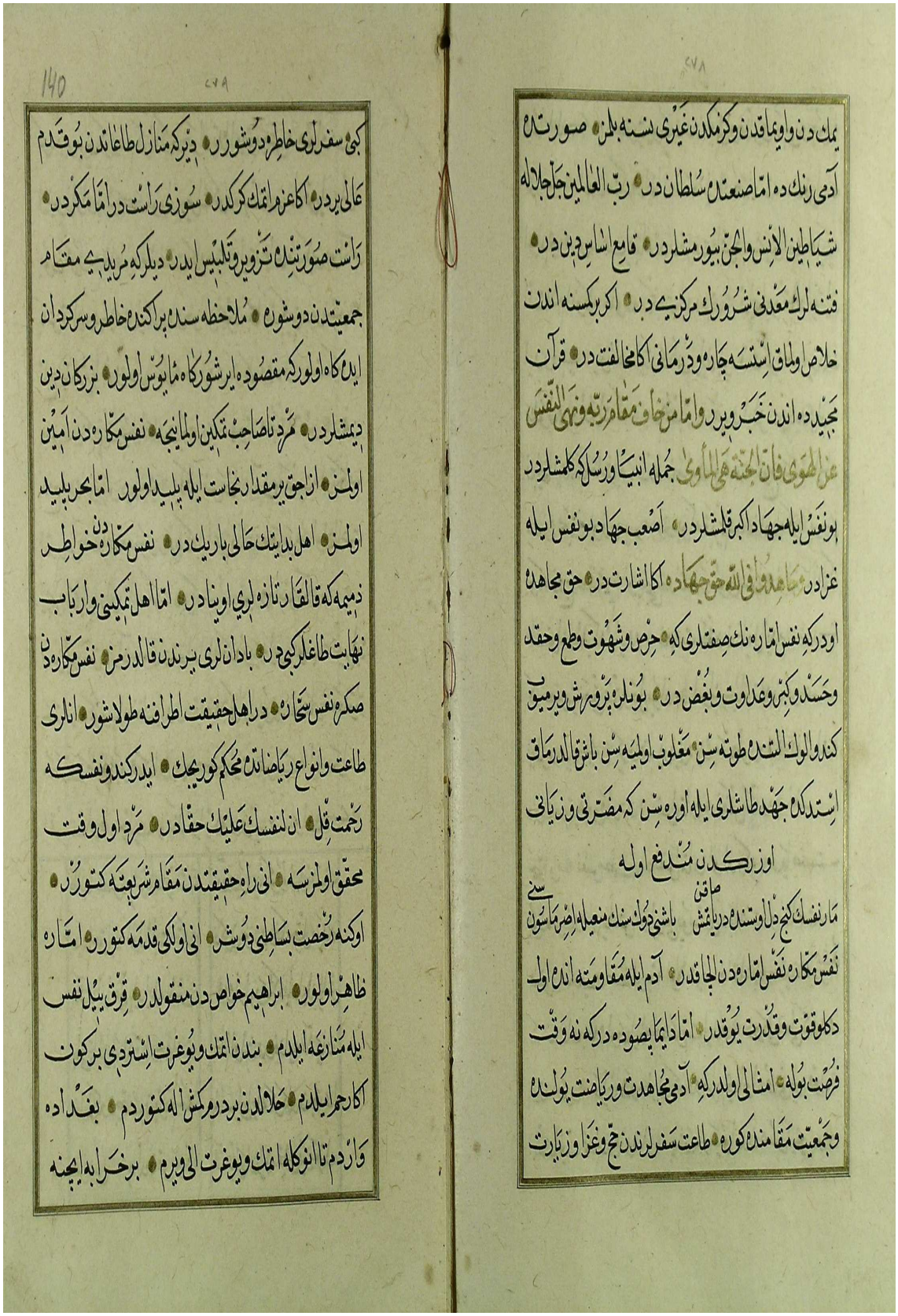
138b 138a



شريك وانباز ونظيري يوقدر • بي نيازدر حق دني قبول ايلدم •
ملت اسلامي اختيار ايلدم • شمدي سندن اوج حاجتم وار بري
اودر بلورمكه خداي متعال يانده باكاه بلندلك وارد • بكا شفيع
اول كوزلرم اجله ديديي • حضرت يوسف علي نبينا وعليه
افضل التسليم • جناب حقه زبان تضرع طوتوب دعا ايلديي •
الهي محمد وآلي حقيقچون • بوضعيفه نك نور بصر ني كرو عطا ايله انوك
يانده بني ناس ايچنده شرمسار وخجل ايلمه ديديي • زليخا ايتديي
يايوسف الحمد لله حاجتم روا اولديي • كوزلرم سنوك ديدار كله
روشن اولديي • كوكلم معرفت وايمان ايله نورلانوب اولديي •
يوسف ايتدي برحاجتنك دخي نه در زليخا ايتدي • دعا ايله
حسن وجمالم كرو بكا عنايت اولنه يوسف عليه السلام رد الرني
اوزرينه قودي • دعا ايلديي زليخا كرو اولكي حسن اوزره
اولديي • اوچنجي حاجت ايچون ايتديي بني خاتون لغه قبول ايله
ديديي • يوسف عليه السلام تفكر ايدوب مبارك باشلرني
اشغه طوتديلر • جبريل امين نازل اولديي • ايتدي حق جل ذكره
بيورركه زليخا شمدي ياد كن سني كندوجاره وحيله سي ايله طلب
ايدردي • لاجرم سكا ايرشمدي حالياسني بندن طلب ايلديي •
سنوك سببيك ايله بنمله صلح قلديي حاجتني روا ايله • حضرت
يوسف علي نبينا وعليه افضل التسليم فرمان حق ايله زوجه لكه

139

قبول ايلديي • حضرت يوسف دن ايكي اوغللري دخي وجوده
كلديي • اندن صكره زليخا الله تعالا بنك عبادتنه مشغول له
اولديي • برساعت عبادتدن فراغت ايتمزديي يوسف عليه
السلام انوكله خلوته رغبت ايدردي • زليخا برمقدار احتراز
ايدردي • يوسف ايتدي اي زليخا بومدت كوتاه ده بندن
ملول مي اولدوك كه • بنم صحبتمه رغبت ايلمز سن ديديلر •
زليخا ايتدي حاشا بن سندن ملول اولم • اوج سبب ايله
سني محبت اوزره يم • بري بوكه قديم دن مخلصه كم • بريي
بوكه زوج محتشمم • اوچنجي خدانك رسولي سن • اول زمانده كه
سنوك طلبكده ايدم • خدمت حقدن غافل ايدم • شمديي
كه حضرت حق عز وجل بولدم • انوك عبادتندن فراغت
ايلمز مديديي • كرو تفسيريزديده مسطوردر • نفسك
درت مرتبه يي واردر • نفس امّاره • نفس مكاره • نفس
سحاره • نفس مطمئنه • نفس امّاره اولدركه • رياضت
يوته لرنده ارميامش • وارلغي يوستي دباغت اولنماسدر •
هنوز سبعيت صفتلرينه اولاشوب خلقك پوستينه دوشمشدر •
كه خدانك بنده لري ايله خصومت ايدر • دوكلي خطي كندو
اذنه اقور • دايما قدم لرني كندو مرادي اولدوغي يره قور •
انسانيت عالمندن اوتلر • چشمه حيوان دن صو ايچر •



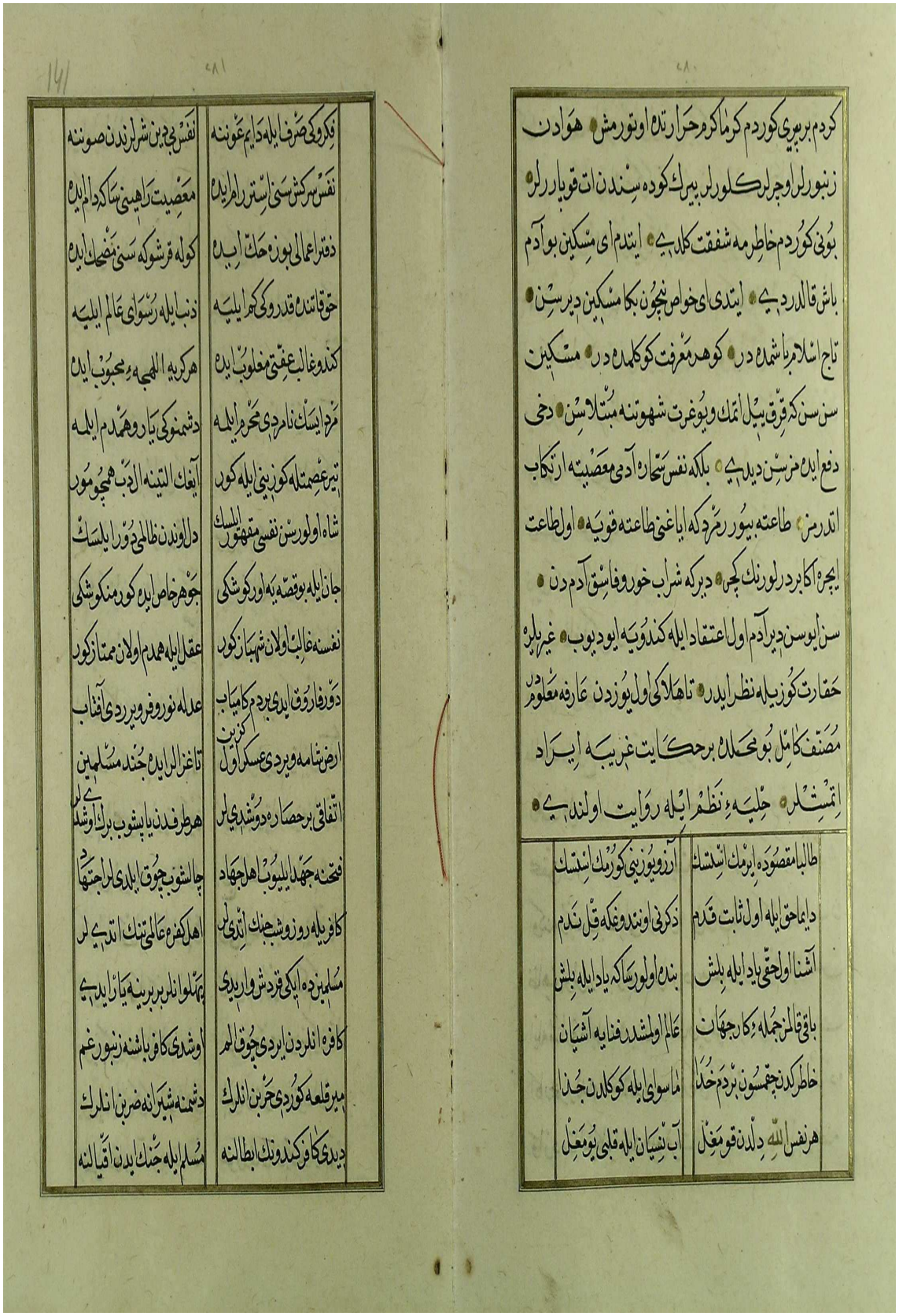
يمك دن واويمامقدن وكرمكدن غيرى نسنه بلمز • صورتده
آدمى رنك ده امّا صنعتلو سلطان در • ربّ العالمين جلّ جلاله
شياطين الانس والجن ديور مشلردر • قامع الناس دين در •
فتنه لرك معدنى شرور لرك مركزيدر • اكر بر كسنه اندن
خلاص اولماق استسه چاره ودرمانى اكا مخالفت در • قرآن
مجيد ده اندن خبر ويرر • واما من خاف مقام ربّه ونهى النفس
عن الهوى فان الجنة هى المأوى • جمله انبيا ورسلك كلمشلردر
بو نفس ايله جهاد اكبر قلمشلردر • اصعب جهاد بو نفس ايله
غزادر • جاهدوا فى الله حق جهاده • اكا اشارت در • حق مجاهده
اودركه نفس امّاره نك صفتلرى كه • حرص وشهوت وطمع وحقد
وحسد وكبر وعداوت وبغض در • بونلره برور وريرمسون
كندوالوك استدوطوته سن • مغلوب اولميه سن باش قالدرماق
استدكده جهد طاشلرى ايله اوره سن كه مضرتى وزيانى

اوزركدن مندفع اولمه

ما رنفسك كنج دل اوستنده دريا ماش — صاقن باشنى دوك سنك منعيله اصر ماسون سنى

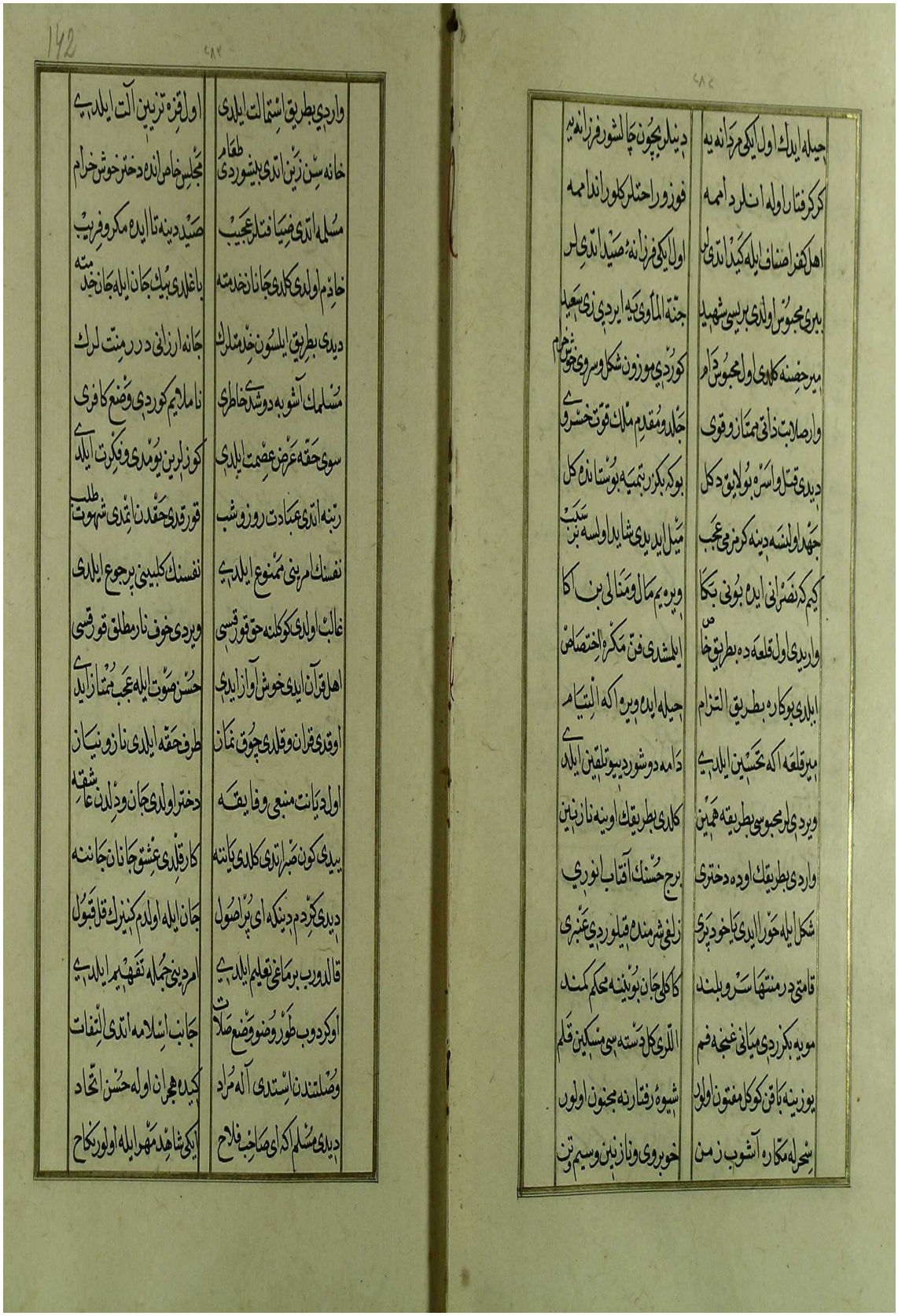
نفس مكاره نفس امّاره دن الجا قدر • آدم ايله مقاومته اندن اول
دكلموقوت وقدرت يوقدر • امّا دايما يصوده دركه نه وقت
فرصت بولمه • امثالى اولدركه • آدمى مجاهدت وريا ضت يولندن
وجمعيت مقامندن كوره • طاعت سفرلرندن حج وغزا وزيارت

كبى سفرلرى خاطره دوشورر • ديركه منازل طاعاتدن بو قدم
عالى يردر • اكا عزم اتمك كركدر • سوزى راست درامّا مكردر •
راست صورتنده تزوير وتلبيس ايدر • ديلركه مريدلرى مقام
جمعيتدن دوشورر • ملاحظه سندن پراكنده خاطر وسركردان
ايده كاه اولوركه مقصوده ايرشوركاه مايوس اولور • بزركان دين
ديمشلردر • مرد تاصاحب تمكين اولمايه • نفس مكاره دن امين
اولمز • ازاجق يرمقدار نجاست ايله پليد اولور امّا بحر پليد
اولمز • اهل بدايتك حالى باريك در • نفس مكاره دن خواطر
ذميمه كه قالقار تازه لرى اويناردر • امّا اهل تمكين واربابِ
نهايت طاغلركبى در • باد اناك لرى پرينده قالدرمز • نفس مكاره دن
صكره نفس سخاره • دراهل حقيقت اطرافنه طولاشور • انلرى
طاعت وانواع رياضاتله محكم كوريجك • ايدركندونفسكه
رحمت قل • ان لنفسك عليك حقا دركه • مرد اول وقت
محقق اولرسه • انى راه حقيقتدن مقام شريعته كتورر •
اوكنه رخصت بساطنى دوشر • انى اولكى قدمه كتورر • امّاره
ظاهر اولور • ابراهيم خواص دن منقولدر • قرق پيل نفس
ايله منازعه ايلدم • بندن اتمك ويوغرت استردى بركون
اكا رحم ايلدم • حلالدن بردرم كشاله كتوردم • بغداده
وارديم تا انوكاله اتمك ويوغرت الى ويرم • برخرابه ايچنه



141b

141a



142b

حیله ایلدک اول ایکی مردانه یه
دینلر یکون چالشور فرزانه یه

کرکر فقرا اوله انلر دائمه
فوز و راحتلر کلور اندائمه

اهل کفر اصناف ایله کید ایدن
اول ایکی فرزانه صید ایدن در

پیری محبوس اولدی بر سی شهید
جنة المأوی یه ایردی ذی سعید

میر حصنه کلدی اول محبوس دام
کوردی موزون شکل و سروی خوش خرام

وار صلابت ذاتی ممتاز و قوی
جلد و مقدم مالک قوت خسروی

دیدی قتل و اسره بولا یوردکل
بوکه بکزر تیمه بوستاندن کل

جهد اولنسه دینه کرمزی عجب
میل ایدیدی شاید اولسه بز سبب

کیم که نصرانی ایدم یونی بکا
ویره یم مال و منالی بن کا

واردی اول قلعه ده بطریق خاص
ایلشدی فن مکر و اختصاص

ایلدی بوکاره بطریق التزام
حیله ایده ویره اکه اثبات مرام

میر قلعه اکه تحسین ایلدی
دائمه دوشوردی یو تلقین ایلدی

ویردی اول محبوسی بطریقه همین
کلدی بطریقک اونه نازنین

واردی بطریقک اوده دختری
برج حسنک آفتاب انوری

شکل ایله حورا ایدی یا خود پری
زلفی شمشاد و قیلوردی عنبری

قامتی در منتها سرو بلند
کاکلی جان بولینه محکم کمند

مویه بکزردی میانی غنچه فم
اللری کل دسته سی مسکین قلم

یوزینه باقن کوکل مفتون اولور
شیوه رفتارنه مجنون اولور

سحر له مکاره آشوب زمن
خوبروی و نازنین و سیم تن

واردی بطریق استمالت ایلدی
اول قره ترزین آلت ایلدی

خانه سن زین اتدی بیشوردی طعام
مجلس خاص اندی دختر خوش خرام

مسلمه اتدی ضیافت عجیب
صید دینه تا ایده مکر و فریب

خادم اولدی کلدی جانان خدمته
یاغلدی بیک جان ایله جان خدمته

دیدی بطریق ایلسون خدمتلرك
جانه ارزانی در رمنت لرك

مسلمك آشوبه دوشدی خاطری
نا ملایم کوردی وضع کافری

سوی حقه عرض عصمت ایلدی
کوز لرین یومدی و فکرت ایلدی

ربنه اتدی عبادت روز و شب
قورقدی حقدن اتمدی شهوت طلب

نفسنك امرینی ممنوع ایلدی
نفسنك کلبینی برجوع ایلدی

غالب اولدی کوکنه حق قورقسی
ویردی خوف نار مطلق قورقسی

اهل قرآن ایدی خوش آواز ایدی
حسن صوت ایله عجب تمتاز ایدی

اوقدی قرآن و قلدی چوق نماز
طرف حقه ایلدی ناز و نیاز

اولدیانت منبعی و فایقه
دختر اولدی جان و دلدن عاشقه

بیدی کون صبر اتدی کلدی کاینه
کار قلدی عشق جانان جانینه

دیدی کردم دینکه ای پر اصول
جان ایله اولدم کنیزك قل قبول

قالدی رب مراعی تعلیم ایلدی
امر دینی جمله تفهیم ایلدی

اوکردی وب طور وضو وضع صلات
جانب اسلامه اتدی التفات

وصلتندن استدی آله مراد
کیده مجران اوله حسن اتحاد

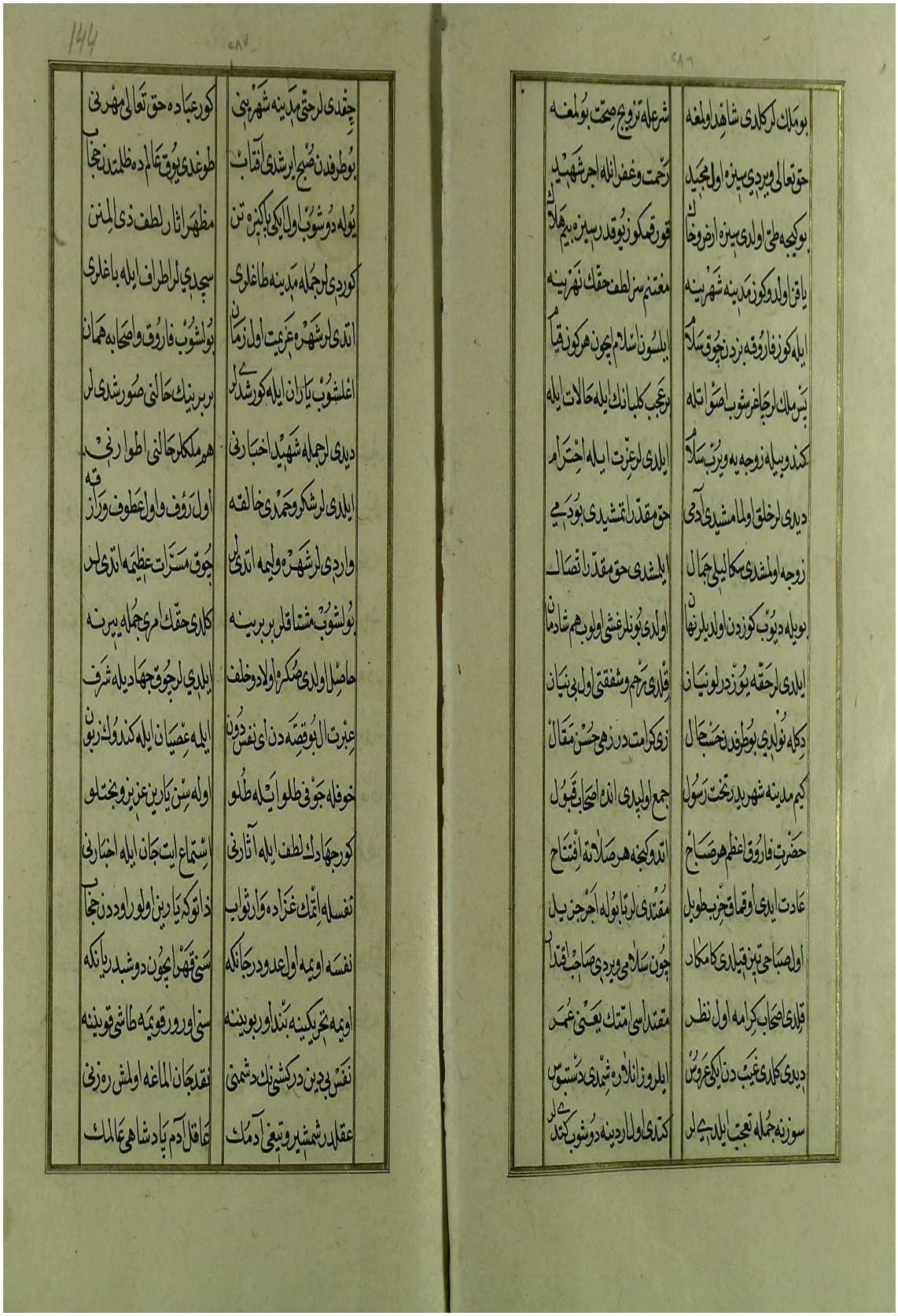
دیدی مسلم اکه ای صاحب فلاح
ایکی شاهد مهر ایله اولور نکاح

142a

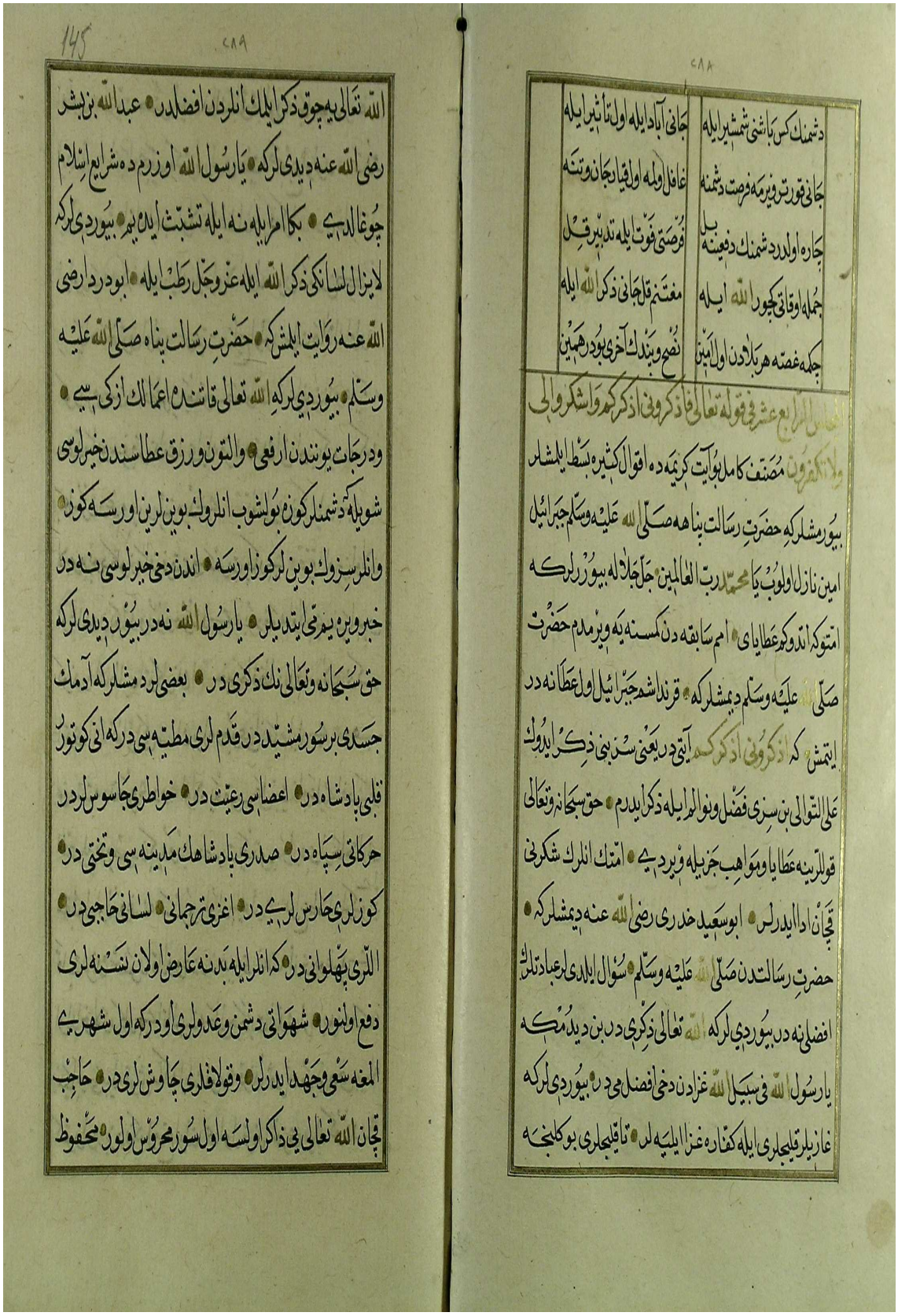


143b

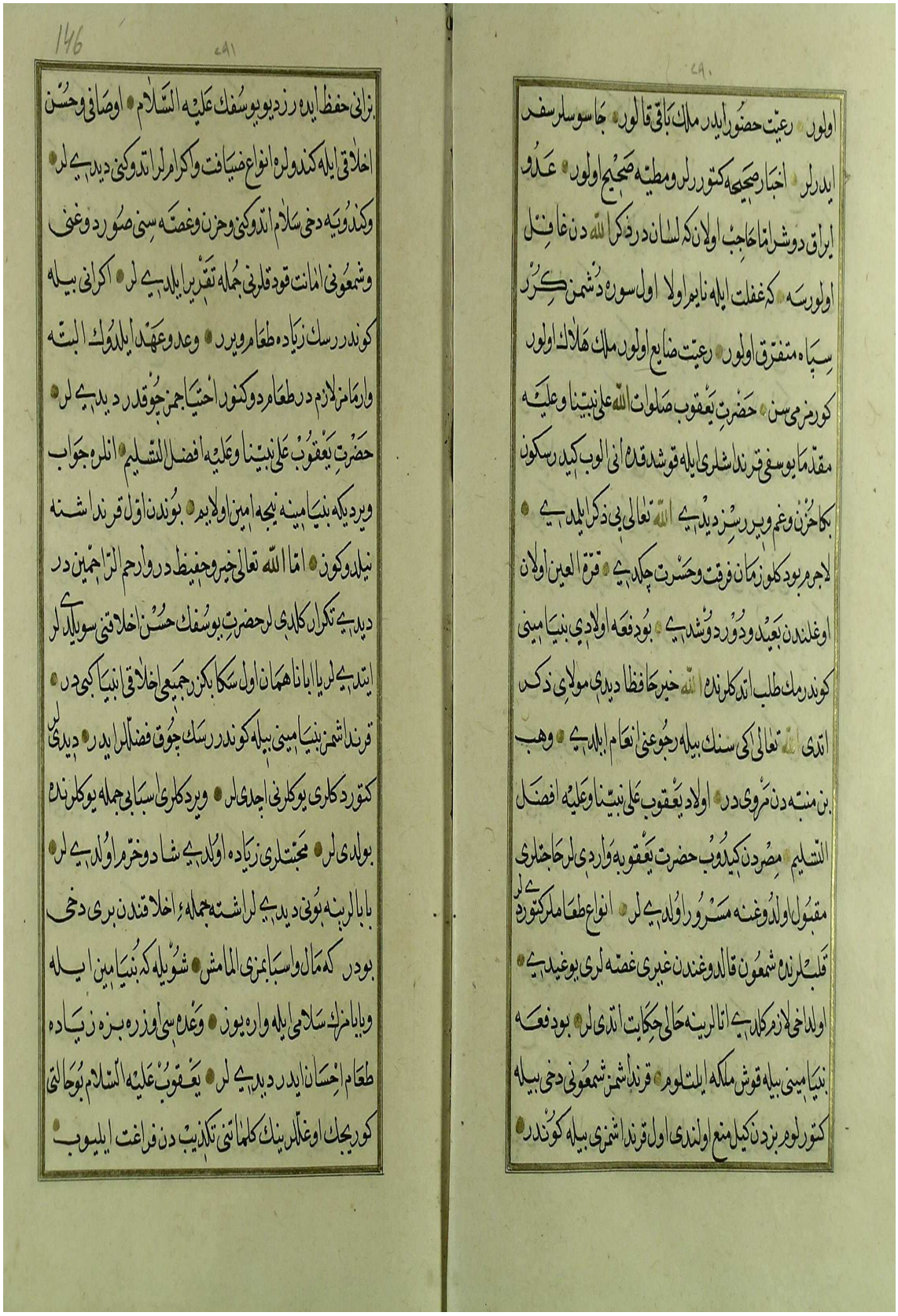
143a



144b 144a

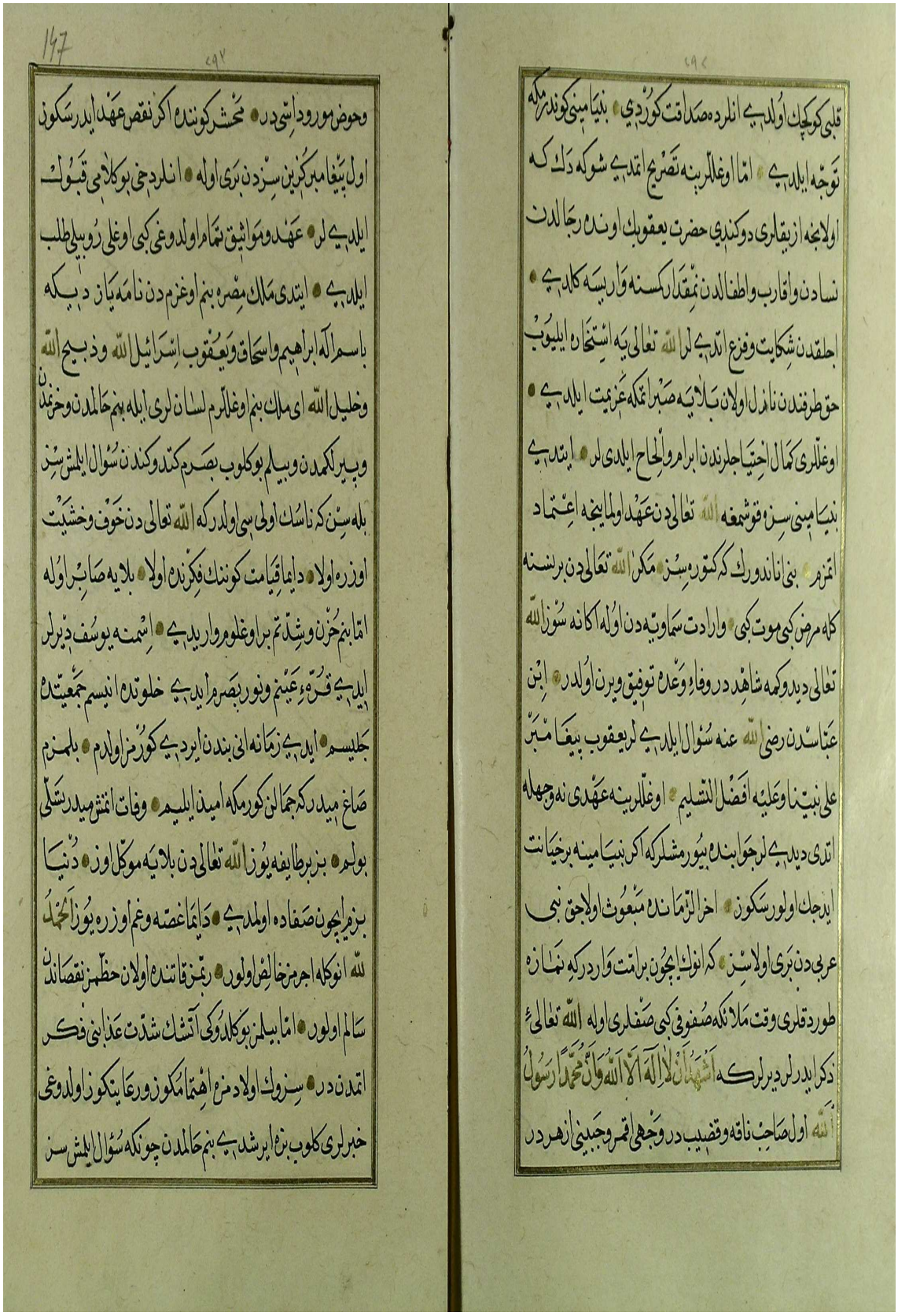


145b 145a



اولور • رعیت حضور ایدر ملك باقی قالور • جاسوسلر سفد
ایدرلر • اخبار صحیحه کتورر لر ومطیعه صحیح اولور • عدو
ایراق دوشر اما حاجب اولان که لسان درد ذکر الله دن غافل
اولورسه • که غفلت ایله نایم اولا اول سوره دشمن کرر
سپاه متفرق اولور • رعیت ضایع اولور ملك هلاك اولور
کورمز می سن • حضرت یعقوب صلوات الله علی نبینا وعلیه
مقدما یوسفی قرنداشلری ایله قوشدقده انی الوب کیدرسکون
بکا حزن وغم ویررسز دیدی الله تعالی بی ذکر ایلدی •
لاجرم بر بود کلوز مکان فرقت وحسرت چکدی • قرة العین اولان
اوغلندن بعید ودور دشدی • بودفعه اولادی بنیامینی
کوندرمك طلب اتدکلرنده الله خیر حافظ دیدی مولای ذکر
اتدی الله تعالی کی سنك بیله رجوعنی انعام ایلدی • وهب
بن منبه دن مرویدر • اولاد یعقوب علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم مصردن کیدوب حضرت یعقوبه وارد ی لر حاجتلری
مقبول اولدوغنه مسرور اولدی لر • انواع طعام ملر کتوردی لر
قلبلرنده شمعون قالدوغندن غیری غصه لری یوغیدی •
اولدخی لازم کلدی اتالرینه حالی حکایت اتدی لر • بودفعه
بنیامینی بیله قوش ملکه ایلتلوم • قرنداشمز شمعونی دخی بیله
کتورلوم بزدن کیل منع اولندی اول قرنداشمزی بیله کوندر

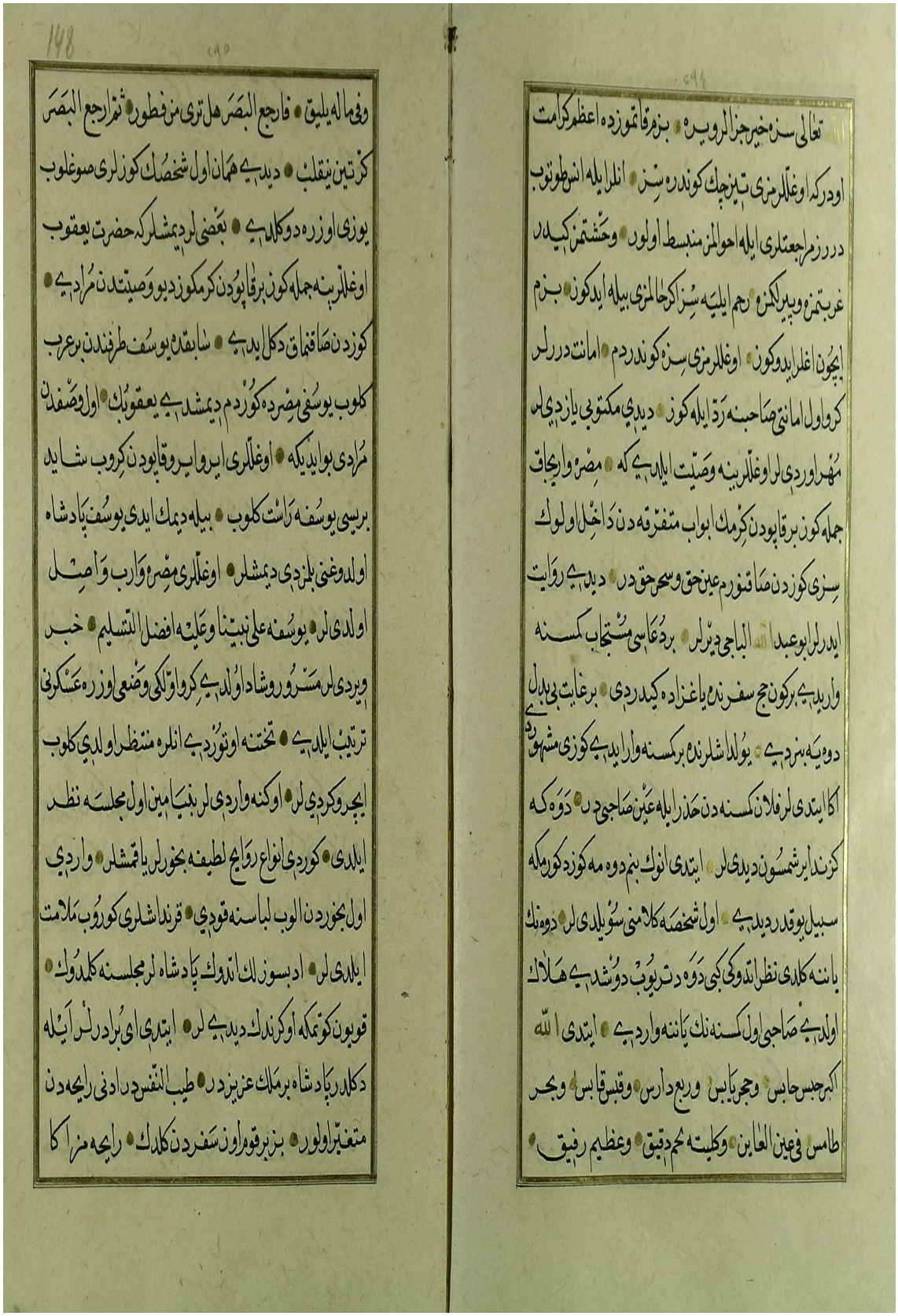
بزانی حفظ ایده رزدیوسفك علیه السلام • اوصانی وحسن
اخلاقی ایله کندولره انواع ضیافت واکرام لرا تدوکنی دیدی لر •
وکندویه دخی سلام اتدوکنی وحزن وغصه سنی صورد وغفی
وشمعونی اماانت قودقلرنی جمله تقریر ایلدی لر • اکرانی بیله
کوندررسك زیاده طعام ویررد • وعدوعهد ایلدولك البته
وارمامز لازم در طعام دوکنور احتیاجمز چوقدر دیدی لر •
حضرت یعقوب علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • انلره جواب
ویردیکه بنیامینه نیچه امین اولایدم • بوندن اول قرنداشنه
نیلدوکوز • اما الله تعالی خیر وحفیظ در وارحم الراحمین در
دیدی تکرار کلدی لر حضرت یوسف حسن اخلاقنی سویلدی لر
ایتدی لر یا ابانا هکذا اول سکا بکزر جمیعی اخلاقی انبیا کبی در •
قرنداشمز بنیامینی بیله کوندررسك چوق فضللر ایدر • دیدی لر
کتوردکلری یوکلرنی اچدی لر • ویردکلری اسبابی جمله یوکلرنده
بولدی لر • محتشری زیاده اولدی شاد وخرم اولدی لر •
بابالرینه بونی دیدی لر اشته جمله ء اخلاقندن بری دخی
بودر که مال واسبابمزی المامش • شویله که بنیامین ایله
وبابامزك سلامی ایله واره یوز • وعده سی اوزره بزه زیاده
طعام احسان ایدر دیدی لر • یعقوب علیه السلام بوحالتی
کوریجك اوغللرینك کلهاتنی تکذیب دن فراغت ایلیوب •



قلبی کوچك اولدیغی انلرده صداقت کوردی • بنیامینی کوندرمکه
توجه ایلدیلر • امّا اوغللرینه تصریح ائتمدیلر شوکه دك که
اولاجغه از یقاری دوکندی حضرت یعقوبك اوندن رجا لدن
نسادن واقارب واطفالدن مقدار یکسنه وار یسه کلدیلر •
اجلقدن شکایت وفزع ائتدیلر لرالله تعالی یه استخاره ایلیوب
حق طرفندن نازل اولان بلایه صبر ائمکه عزیمت ایلدیلر •
اوغللری کمال احتیاجلرندن ابرام والحاح ایلدیلر • ایندیلر
بنیامینی سزه قوشمغه الله تعالی دن عهد اولمایجغه اعتماد
ائتمز • بنی اندورك که کتوره سز • مکر الله تعالی دن برسنسنه
کله مرض کبی موت کبی • وارادت سماویه دن اولمه اکا نه سوز الله
تعالی دیدوکمه شاهد در وفاء وعده توفیق ویرن اولدر • ابن
عباس دن رضی الله عنه سؤال ایلدیلر لر یعقوب پیغامبر
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • اوغللرینه عهدی نه وجهله
اندی دیدیلر لر جوابنده بیور مشلر که اکر بنیامینه برخیانت
ایدجك اولور سکوز • اخر الزمان دنده مبعوث اولاجق نبی
عربی دن برای اولاسز • که انوك ایچون برامت وارد رکه نمازه
طورد قلری وقت ملائکه صفوفی کبی صفلری اوله الله تعالی
ذکر ایدر لر دیر لر که اشهد ان لا اله الا الله واشهد محمدا رسول
الله اول صاحب ناقه وقضیب در وجهی اقمر وجبینی ازهر در

حوض مورود اسمی در • محشر کونده اکر نقص عهد ایدرسکوز
اول پیغامبر کزین سزدن بری اوله • انلر دخی بوکلامی قبول
ایلدیلر لر • عهد ومواثیق تمام اولدوغی کبی اوغللری رویلی طلب
ایلدیلر • ایندی مالك مصره بنیم اوغلم دن نامه یازدیکه
باسم اله ابراهیم واسحاق ویعقوب اسرائیل الله وذبیح الله
وخلیل الله ای مالك بنم اوغلم لسانه نری ایله بنم حالمدن وخرمندن
وپیر لکمدن وبیلم بوکلوب بصرم کتدوکندن سؤال ایلمش سزن
بله سزن که ناسك اولی سی اولدرکه الله تعالی دن خوف وخشیت
اوزره اولا • دایما قیامت کونینك فکرنده اولا • بلایه صابر اوله
امّا بنم حزن وشدتم براوغلومدر ایدیلر • اسمنه یوسف دیرلر
ایدیلر قرّه عینم ونور بصرم ایدیلر خلوتده انیسم جمعیتده
جلیسم • ایدیلر زمانه انی بندن ایردیلر کور مز اولدم • بلمزم
صاغ میدر که جمالنی کورمکه امیدایلیم • وفات ائتمش میدر تسلی
بولم • بزبر طایفه یوز الله تعالی دن بلایه موکل اوز • دنیا
بزم ایچون صفاده اولمدیلر • دایما غصه وغم اوزره یوز احمد
لله انوکله اجر مخالص اولور • رنج قاتنده اولان حظ نقصاندن
سالم اولور • امّا بیلمز بوکلدوکی آتشك شدت عذابنی فکر
ائتمدن در • سزوك اولادمزه اهتمام کوزوره یتکوز اولدوغی
خبر لری کلوب بزه ایرشدیلر بنم حالمدن چونکه سؤال ایلمش سزن

147b 147a

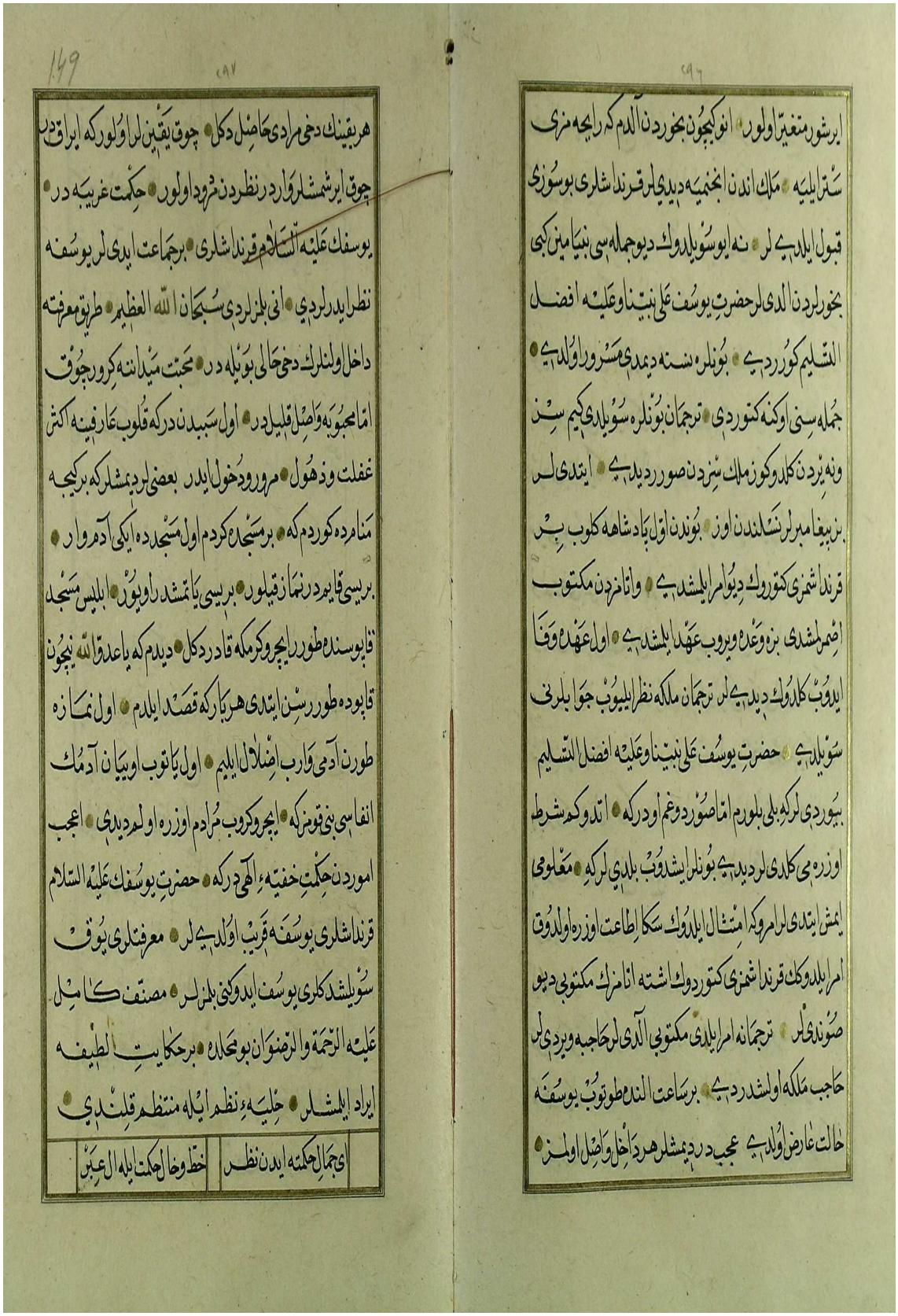


تعالی سزه خیر جزا لرویره • بزم رفاتموزده اعظم کرامت
اودرکه اوغللرمزی تیز جك کوندره سز • انلرایله انس طوتوب
درز زم راحتلری ایله احوالمز منبسط اولور • وحشتمز کیدر
غربتمزه ویر لکمز • رحم ایلیه سز اکرچه المزی بیله ایدکوز • بزم
ایچون اغلر ایدوکوز • اوغللرمزی سزه کوندردم • امانت درلر
کرواول امانتی صاحبنه ردّ ایله کوز • دیدی مکتوبی یازدی لر
مُهرلاوردی لر اوغللرینه وصیت ایلدیی که • مصره وارنجاق
جمله کوز برقا پودن کرمك ابواب متفرّقه دن داخل اولوك
سزی کوزدن صاقمزم عین حق وسحر حق در • دیدیی روایت
ایدرلر ابوعبد الله الباجی دیرلر • بردعاسی مستجاب کمسنه
وارایدیی برکون حج سفرنده یاغزاده کیدردی • برغایت بی بدل
دوه یه بندیی • یولداشلرندن برکسنه وارایدیی کوزی مشهودیی
اکا ایتدی لر فلان کسنه دن حذر ایله عین صاحبی در • دوه که
کزندایر شمسون دیدی لر • ایتدی انوك بنم دوه مه کوزدکورمکه
سبیل یوقدر دیدیی • اول شخصه کلامنی سویلدی لر • دوه نك
یانته کلدی نظر الله وکی دوه دتریوب دوشدیی هلاك
اولدیی صاحبی اول کسنه نك یانته واردیی • ایتدی الله
اکبر حبس حابس • وحجر یابس • وربع دارس • وقبس قابس • وبحر
طامس • فی عین العاین • وکلیته لحم دقیق • وعظیم رفیق •

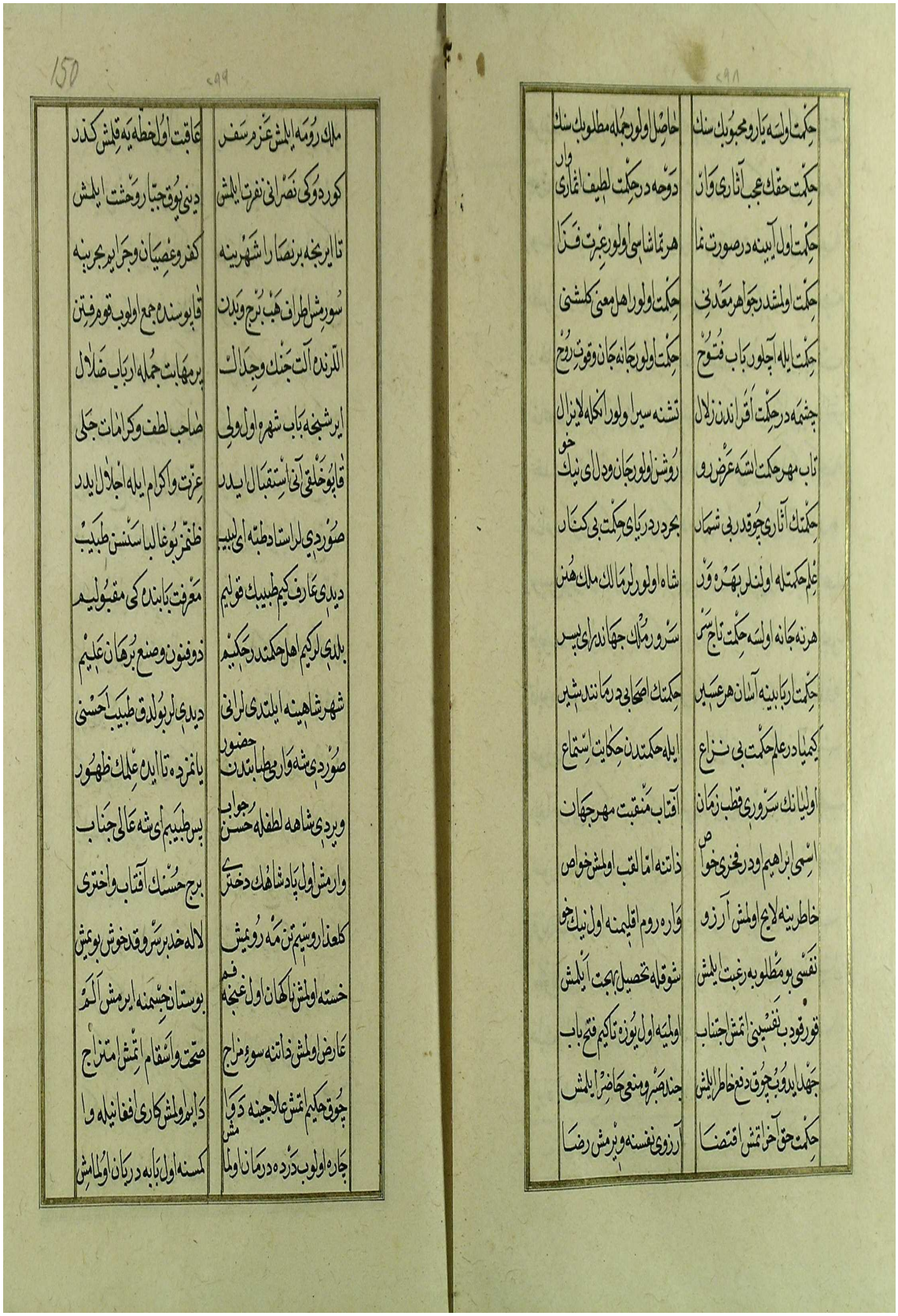
148a

وفی ما له یلیق • فارجع البصر هل تری من فطور • ثم ارجع البصر
کرتین ینقلب • دیدیی همان اول شخصك کوزلری صوغلوب
یوزی اوزره دوکلدیی • بعضی لر دیمشلر که حضرت یعقوب
اوغللرینه جمله کوز برقا پودن کرمکوزدیو وصیت ندن مرادیی •
کوزدن صاقمق دکل ایدیی • سابقده یوسف طرفندن برعرب
کلوب یوسفی مصرده کوردم دیمشدیی یعقوبك • اول وصفدن
مرادی بوایدیکه • اوغللری ایرواییر وقاپودن کروب شاید
بریسی یوسفه راست کلوب • بیله دیمك ایدی یوسف پادشاه
اولدوغنی بلزدی دیمشلر • اوغللری مصره وارب واصل
اولدیی لر • یوسفه علی نبینا وعلیه افضل التسلیم • خبر
ویردی لر مسرور وشاد اولدیی کرواکی وضعی اوزره عسکرنی
ترتیب ایلدیی • تختنه اوتوردیی انلره منتظر اولدیی کلوب
ایچروکردی لر • اوکنه واردیی لر بنیامین اول مجلسه نظر
ایلدی • کوردی انواع روایح لطیفه بخور لر یامشلر • واردیی
اول بخوردن الوب لباسنه قودیی • قرنداشلری کوروب ملامت
ایلدی لر • ادبسوزلك اندوك پادشاه لر مجلسنه کلدوك •
قویون کوتمکه اوکرندوك دیدیی لر • ایتدی ای برادرلر ایله
دکلدر پادشاه برمملك عزیزدر • طیب النفس دادنی رایحه دن
متغیّر اولور • بزبرقوم اوزن سفردن کلدك • رایحه مزاکا

148b



149b 149a



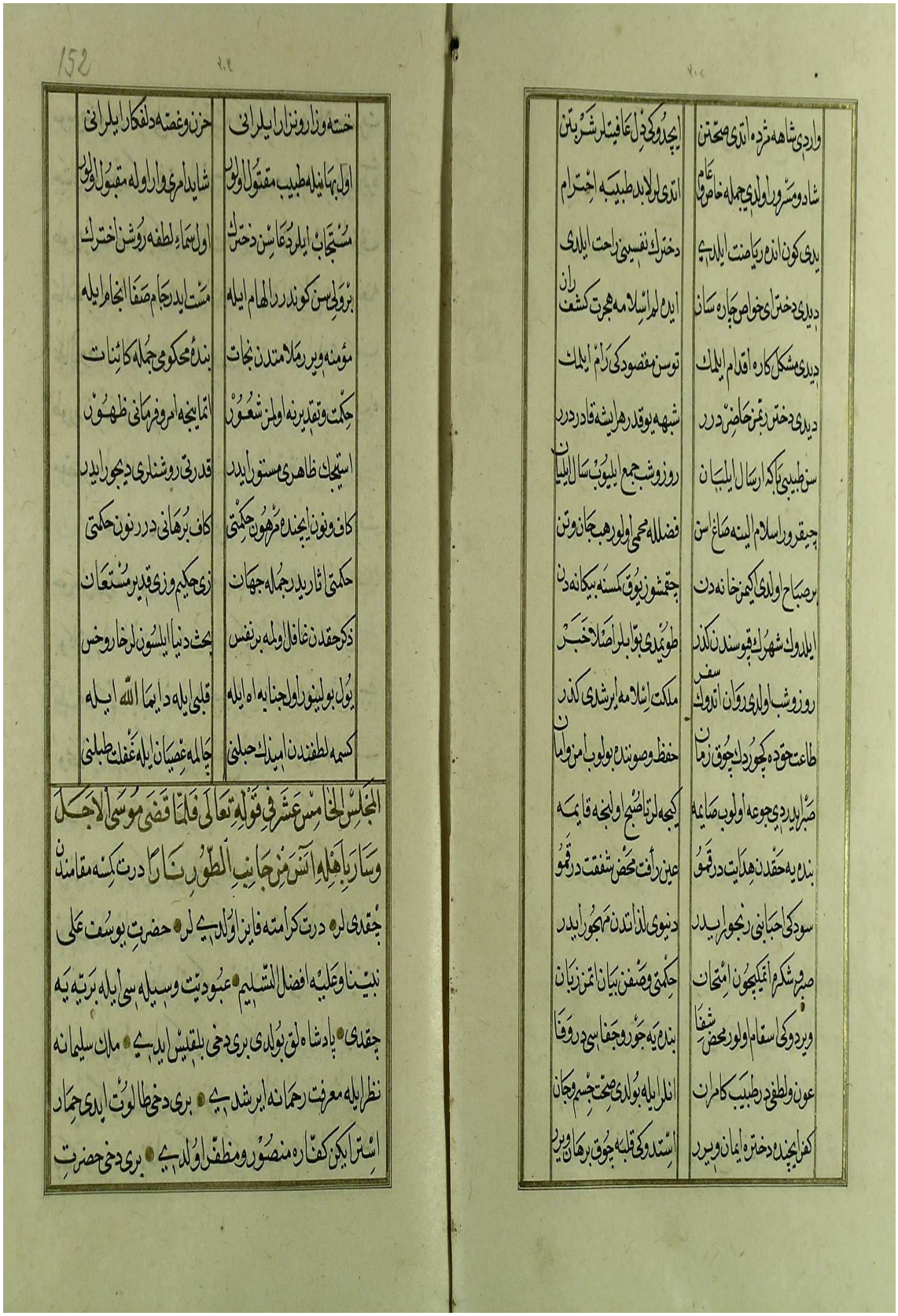
150b

150a



شه قاتل عزتی مقبول ایمش — یا تنه وارن طبیب مقبول ایمش
شه دیمش خدامه ایلتوك یا تنه — بولنه برچاره شاید جا تنه
کندویه دیك شرطی تقدیم ایلکون — ماجرای جمله تفهیم ایلکون
کر بتول ایدرسه استون برعلاج — بولسه صحت کیدرام باشه تاج
بلدری حال دختری جمله طبیب — التزام اتدی علاجه اول لبیب
واردی یانونك سرایینه یقین — کوره تا اول خسته اول پاك دین
ایلدی لرقوع بابی اول زمان — دیدی لر کلدی طبیب روح جان
قصر دختردن نزول اتدی جواب — ایلکون کلسون برو یه فتح باب
حافظ باب ایدی بر پیر قدیم — خدمت دختر ده قایم مستقیم
حاضر ایدی اندره اتدی طاپویی — سرعتیله کلدی اچدی قاپویی
ایچرویه کردی اول عالی همم — باصدی فرش خانه یه لابد قدم
کوردی بر خانه سرای شهریار — کوشه سنده برتور لمش تخت وار
ایلمش اول سریره برحجاب — پرده ارکدنده مریضه کامیاب
ماوراء پرده دن ایدر انین — آه ایله مسموع اولور صوت حزین
کر یحك بوحا لمتی لابد همام — استدی ویرماکه اولا مدهوش سلام
خاطرینه کلدی اول ساعت خبر — وارحد یشنده دیمش خیر البشر
ابتدا کفر اهلینه ویرمك سلام — تا اوله امر رسوله التیام
ساکت اولدی ایلدی صبر وسکون — اتدی اول دمده خطاب ای ذوفنون
ای ولیلر کامرانی ای خواص — ویرمدك بزه سلام اختصاص

قندن در این اسلام کزین — بویله می اولور امر شرع ای نازنین
پس تعجب اتدی بوحال غریب — نیجه اولمشدر بودم اچره نصیب
صوردی ای دختر نه دن بلدك — کیمدر آکاه اتدی اسراره سنی
دیدی صفوت اولمسه خاطره اکر — دل ویرر مضمر اولان دلدن خبر
استدم حق حضرتندن برر فیق — تا باکه ارشاد ایده حسن طریق
کفر ایچندن بولمز انکله خلاص — دیدی لر یا که ایرر لابد خواص
منتظردم مقدمکه بن فقیر — تا مشرف اوله ایدم ای امیر
دیدم اسرارك نه در بلدر همین — تا اوله اول علم ایله خاطر امین
دیدی درت یلدر هدایت بولمشم — لایح اولدی حقکه دولت بولمشم
اول زماندن ذکر یدر یاکه انیس — قرب حقده دیکم بولور کوکلم جلیس
قدی عشق خدادال ایلدیی — جسم ایدی جانمی قال ایلدیی
نیجه بر پنهان اوله راز درون — اتدی قوم یاکه اسناد جنون
خسته یم زار وزبون اولدم فتی — بولمشم درقدی نون اولدم فتی
دردمی بلمز طبیبی کافرك — یوقدر اصلا بر لبیبی کافرك
هر طبیب اتدی زیاده وحشتم — حد دن اشدی احتجاب ودهشتم
حالتی معلوم اولنجه دختر ك — اول سماء دینه نجم واختر ك
کلدی اول پیر موکل صوردی حال — اتدی دختردن عجب حسن مقال
دیدی بلدی علتم حاذق طبیب — ایلدی حسن دوا لابد مجیب
مقدمیله صاغ ومسرور اولمشم — یاندی شمع صحتم نور اولمشم

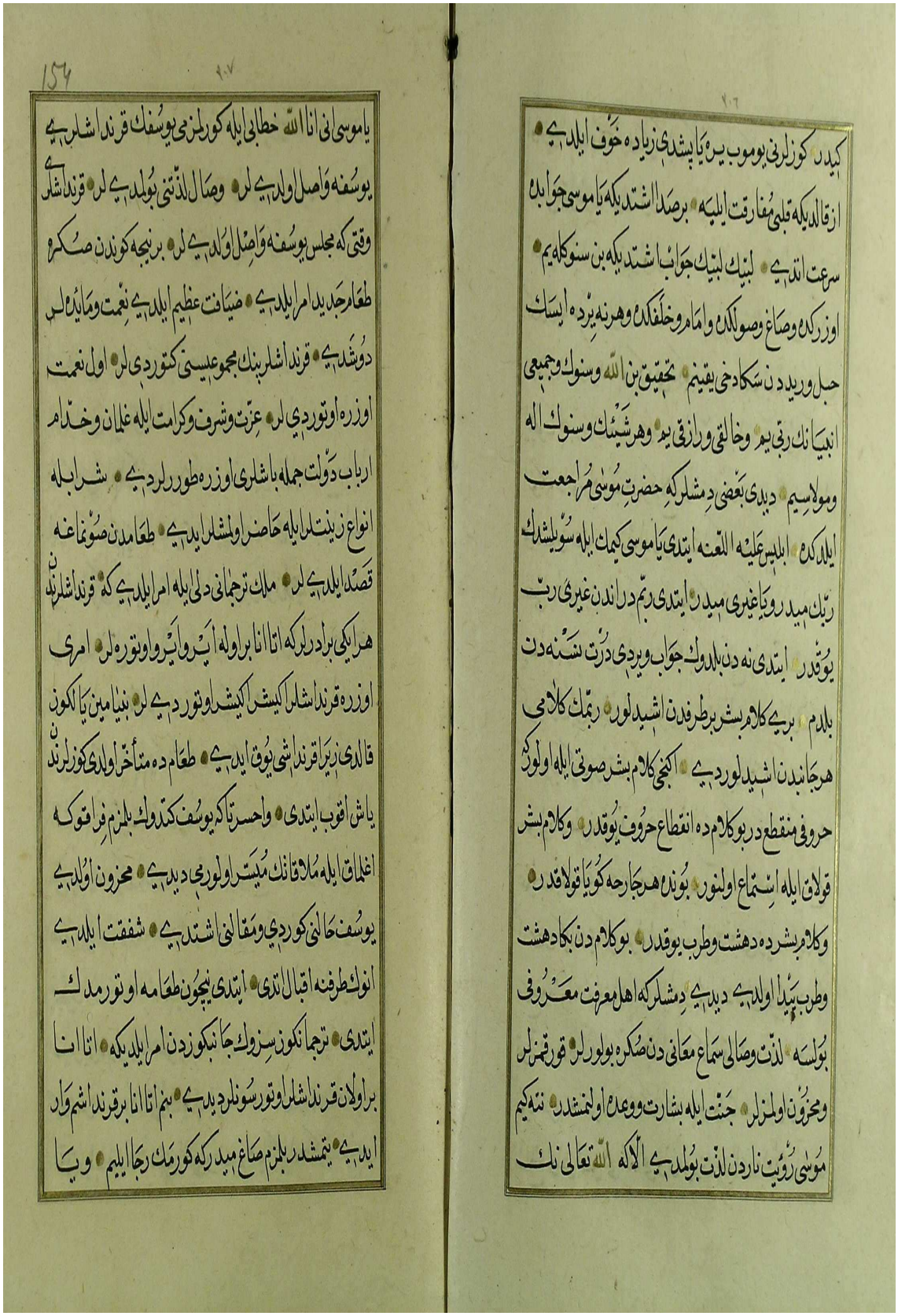


152b

152a

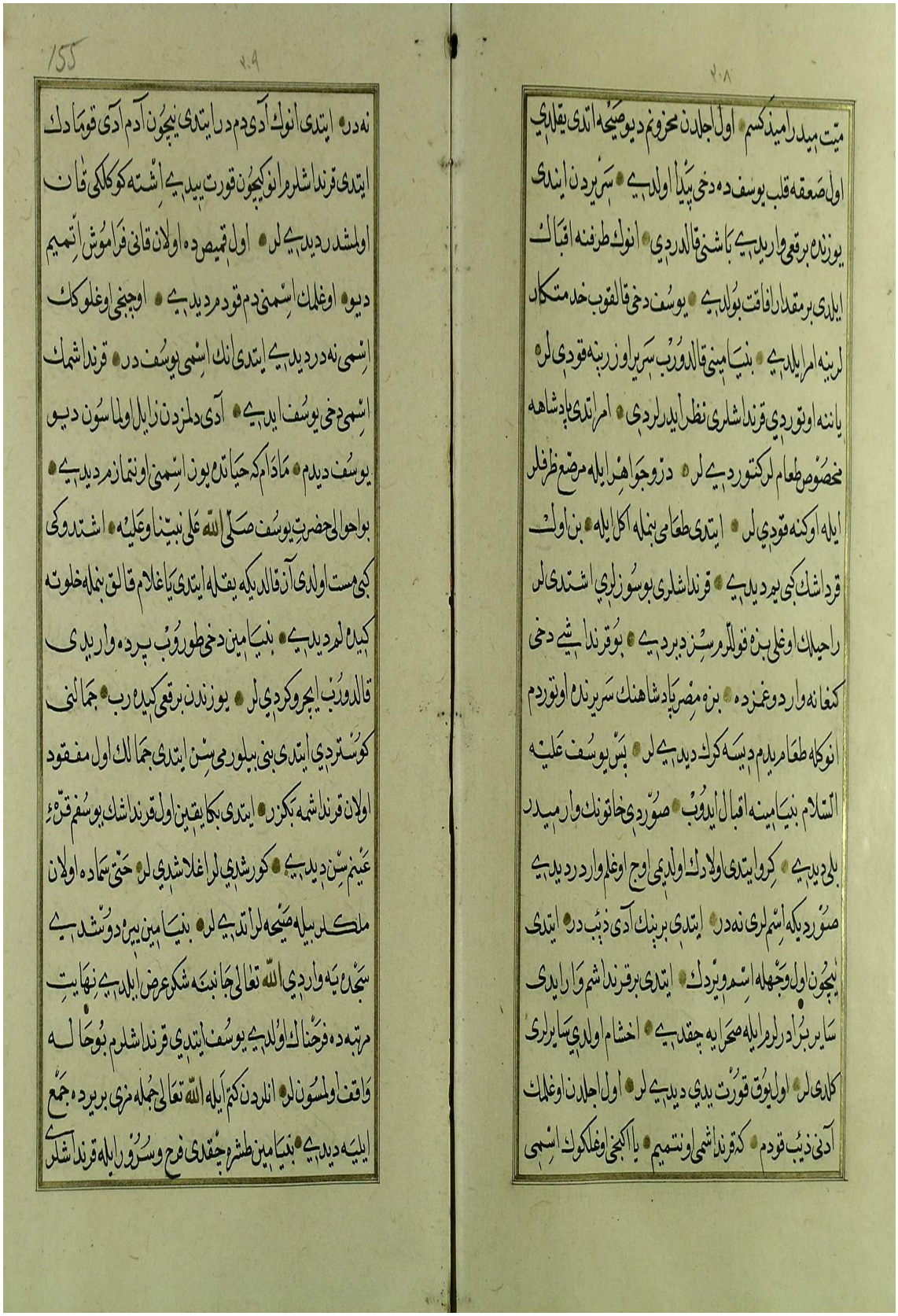
موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه • نار ایسترسه ی کلام حضرت
جبار ایله جل ذکره مشرف اولدیغی • زوجه سی ایله مصر طریقندن کیدرکن
طوره ایرشدیلر • کیجه ایله ظلمت وبرودت اولدیغی خاتونی
حامله ایدی نار ایسترسه لر بولنمدیغی • چاقماق چاقدیغی لرپانمغه
مجال وقدرت اولمدیغی • اطراف وجوانبه نظر ایلدیکی جانب
طوردن اشراق کورندیغی انا الله لا اله الا هو خطابی ایله
مقصوده ایرشدیغی • کلام حق ایله انس طوتدیغی وما تلک بیمینک
یا موسی ایسترسه سی • جوابنده موسی یه حیرت یورندیغی • ارادت
حق سؤال ایله موسی یه موانسته متعلق اولدیغی • اول مکالمه ده
بو کلام ایله تلطف ایلدیکی لر • نتیجه کیم سرور کائنات صلی الله
علیه وسلم • لیله معراجده جبرائیل مقامنده وقوف ایدیغی
بو محله ایرشدیکی لرکه اصوات منقطع اولوب احیا واموات
مساوی اولدیغی قلب شریفلرینه اضطراب کلوب کرب زیاده
اولدیغی • ابو بکر اوازی ایله برمنادی ندا ایلدیغی که یا محمد
توقف ایله ربک نماز ده دردیدیغی • حضرتلری صلی الله علیه
وسلم خاطرلرینه خطور ایتدیکه • ربم نماز دن غنی دکل نه کیفیت
ایله نماز قیلورلر • وابو بکر بو محله نیجه کلدیکی دیدیغی لر • برقایل
سؤیلدیکه یا محمد نماز دن بن غنی یم بنم نماز م سبحانی سبحانی
دیملدر یا محمد بنم نماز م سکه وامتوکه رحمتدر • اما ابو بکر

اوازین اشتدوکی • بودکل که ابو بکر بو مقامه کلمه • لکن قوندا شک
موسی جبل طوره کلیجک اول نسنه لر مشاهده ایلدیکه • عظایم
امور دن ایدیغی متحیر اولدیغی • اول هیبتک دفعی ایچون
کندویه محبوب اولان نسنه که عصا سی ایدیغی • یا موسی صاغلده
اولان نسنه در دیدم ابو بکر دخی سکه جمله دن محبوب اولدیغی
ایچون • برملک خلق یدوب انوک صوتی ایله سکه سؤیلدیکه •
انوکله مانوس اولوب قلبوکه لایح اولان خوفدن بری اولاسن دیدیکلر
وهب بن منبه دن منقولدر بیور مشلرکه • حضرت موسی یه
صلی الله علی نبینا وعلیه • نار عظیم کورندیکه اغاجک التندن
چقاردیغی • کمالی ایله خضرتده ایدیغی اغاج یاشر مشدی •
کوردوکی کبی متحیر اولوب طوردیغی • اول ناردن بربیاره دوشه
که الوب کیده برمقدار اکلندی • ناردن بربوداق حضرت
موسی دن طرفه مایل ومنجذب اولدوغی کبی • قاچدی کرو
عودت ایلدیغی برنیچه دفعه اولوب آخر نار چکلوب اغاج
التنده کزلندیکی کورنمز اولدیغی موسی نک تعجبی زیاده اولدیغی
صاغ وصولده طواف ایلدیغی • ایتدی بو نار ک شانی عجیدر دیدیکی
توقف ایلدیکی نه طورمغه مجال ونه کتمکه قوت وار • اغاجک
بوداقلرینه نظر ایلدیغی سما ایله ارض اورتاسنده برنور در •
ساطع اولمش شمس کبی شعاعی وار نوری ابصار ده اولانی آلور

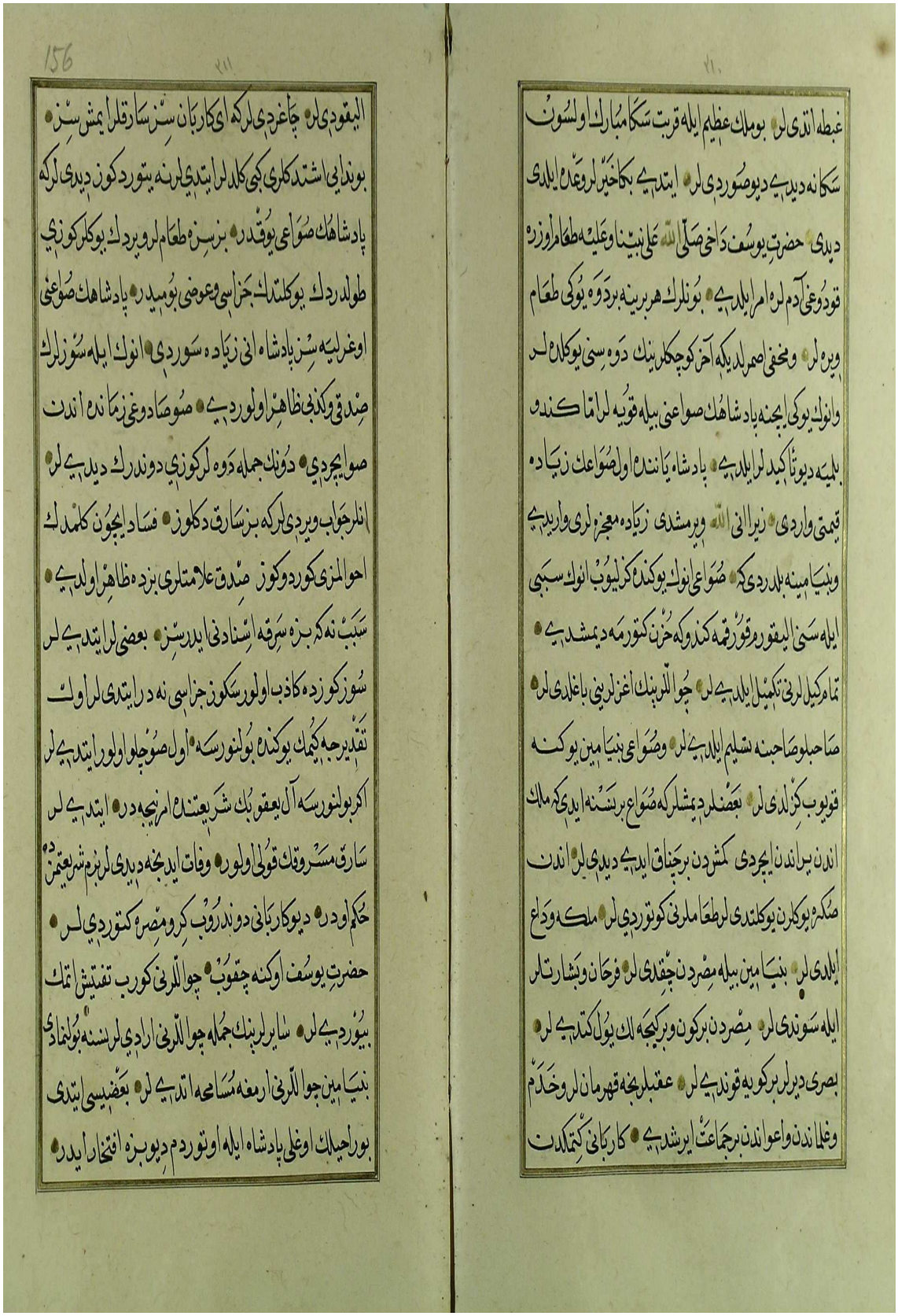


154b

154a

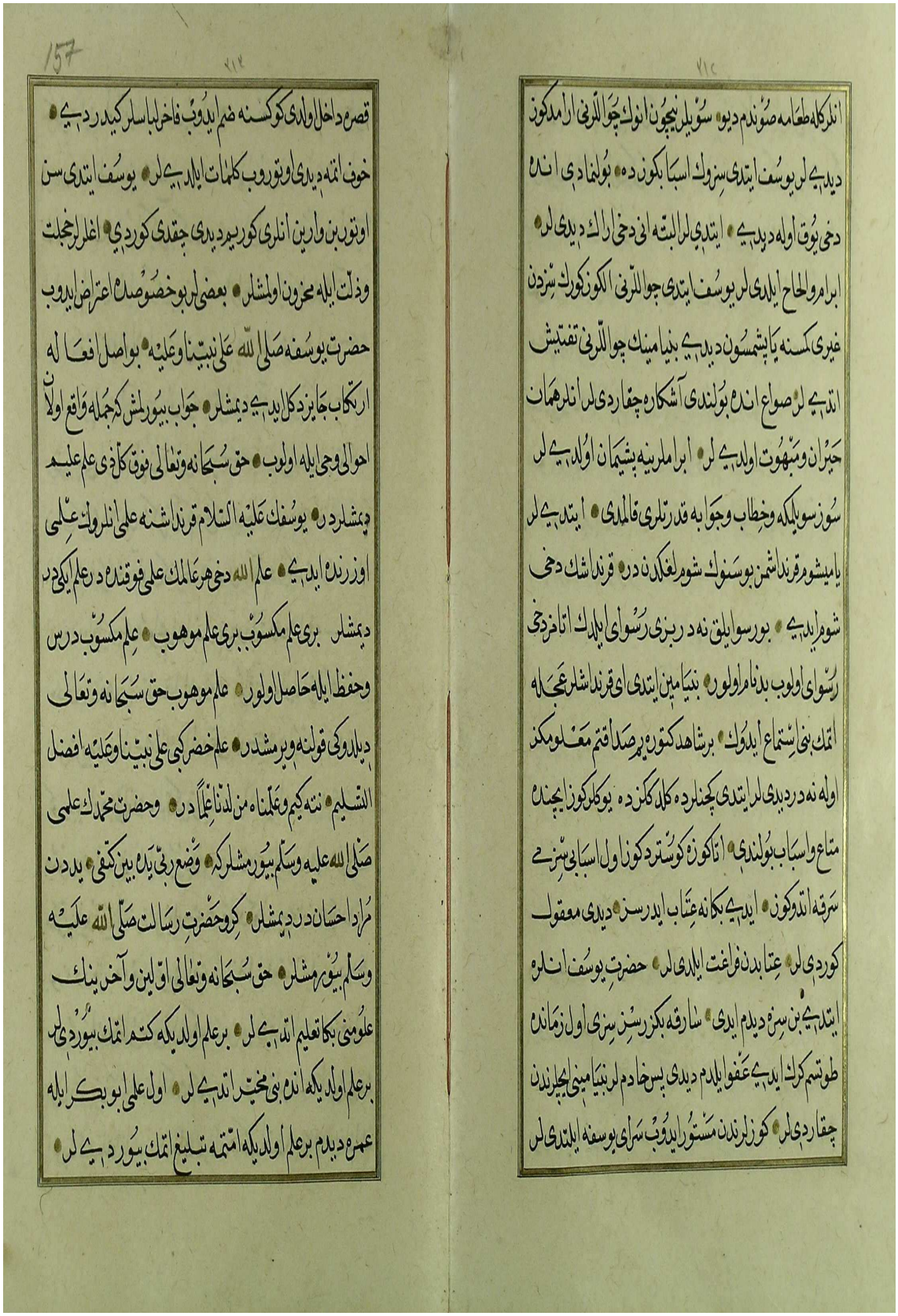


155b 155a



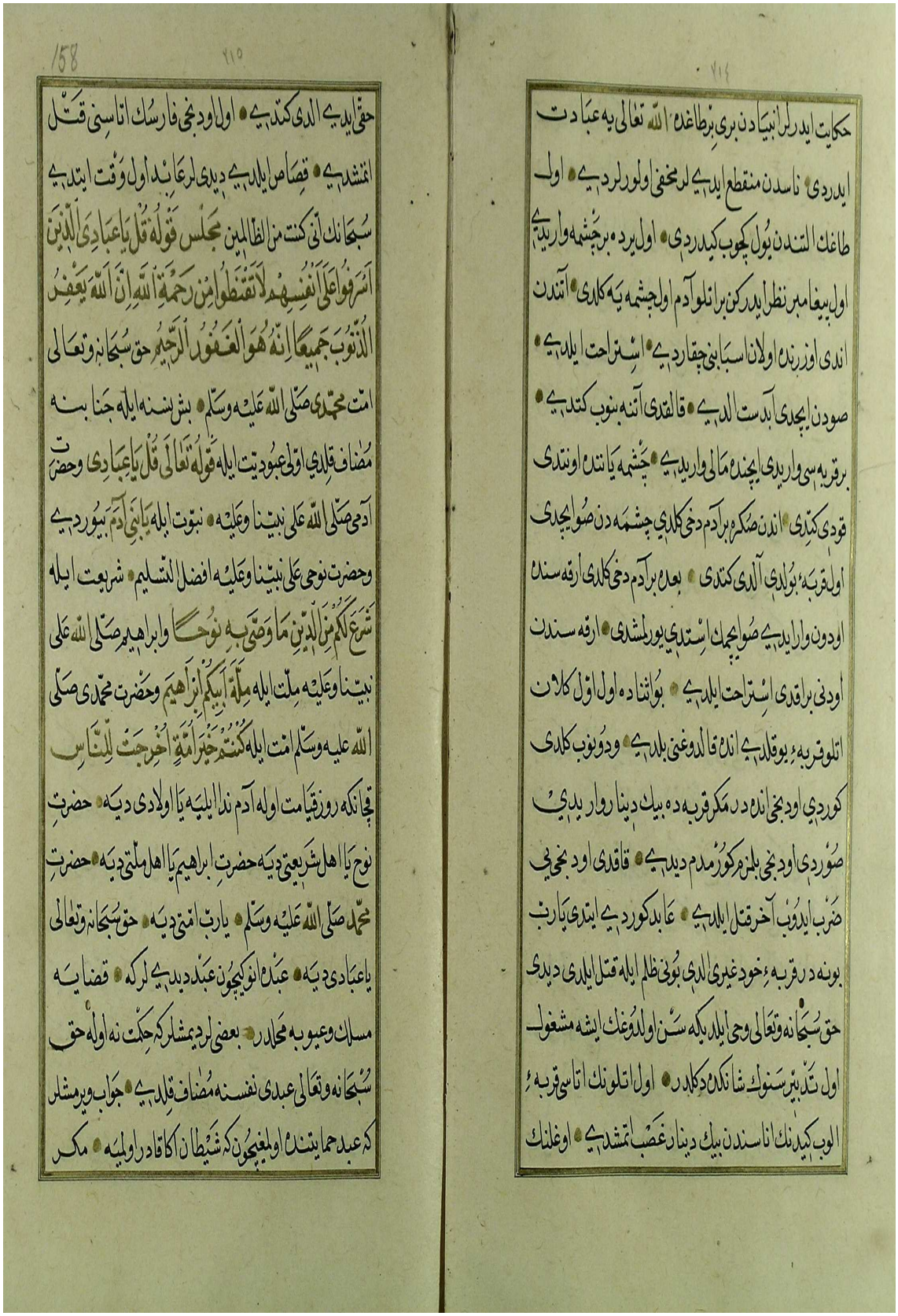
غبطه اتدی لر • بو ملك عظیم ایله قربت سکا مبارك اولسون
سکا نه دیدیلر دیو صوردی لر • ایتدیلر بکا خیر لر وعده ایلدی
دیدی • حضرت یوسف داخی صلی الله علی نبینا وعلیه طعام اوزره
قودوغی آدم لره امر ایلدیلر • بونلرك هر برینه بردوه یوکی طعام
ویره لر • ومخفی اصحابلریله آخر کوچکلرینك دوه سنی یوکلاه لر
وانوك یوکی ایچنه پادشاهك صواعنی بیله قویه لر اما کندو
بلمیه دیو تاکید لر ایلدیلر • پادشاه یاننده اول صواعك زیاده
قیمتی واردی • زیرا انی الله ویرمشدی زیاده معجزه لری واریدیلر
وبنیامینه بلدردی که • صواعی انوك یوکندن کزلیوب انوك سببی
ایله سنی الیعقوب مقورقمه کدوکه حزن کتورمه دیمشدیلر •
تمام کیل لرینی تکمیل ایلدیلر لر • چوللرینك اغزلرینی باغلدی لر •
صاحبلوصاحبنه تسلیم ایلدیلر لر • وصواعی بنیامین یوکنه
قویوب کزلدی لر • بعضلر دیمشلر که صواع برنسنه ایدی که ملك
اندن یراندن ایچردی کمشردن برچناق ایدیلر دیدی لر • اندن
صکره یوکلرن یوکلتدی لر طعاملرینی کوتوردی لر • ملکه وداع
ایلدی لر • بنیامین بیله مصردن چقدی لر • فرحان وبشارتلر
ایله سوندی لر • مصردن برکون وبرکیجه لك یول کتدیلر •
بصری دیرلر برکویه قوندیلر • عقبلرنجه قهرمانلر وخدم
وغلمانلرن واعوانلرن برجماعت ایرشدیلر • کاربانی کتمکدن

الیعقوده لر • چاغردی لرکه ای کاربانسرسارقلر ایمش سز •
بوندایی اشتدکلری کبی کلدلر ایتدیلر نه یتوردکوز دیدی لرکه
پادشاهك صواعی یوقدر • برسنه طعام لروبردك یوکلرکوزدی
طولدردك یوکلتدك جزاسی وعوضی بومیدر • پادشاهك صواعنی
اوغرلیه سز پادشاه انی زیاده سوردی • انوك ایله سوزلرك
صدقی وکذبی ظاهرا اولوردیلر • صواصادوغی زمانده اندن
صوایچردی • دونك جماله دوه لرکوزدی دوندرك دیدیلر لر •
انلرجواب ویردی لرکه برسارق دکلوز • فسادایچون کلمدك
احوالمزی کوردوکوز • صدق علامتلری برنده ظاهر اولدیلر •
سبب نه کبرنه سرقه اسنادنی ایدرسز • بعضی لر ایتدیلر لر
سوزکوزده کاذب اولورسکوز جزاسی نه درایتدی لر اولك
تقدیرجه کیمك یوکنده بولنورسه • اول صوچلو اولورایتدیلر لر
کربولنورسه آل یعقوبك شریعتنده امرنیچه در • ایتدیلر لر
سارق مسروقك قولی اولور • وفات ایدنجه دیدی لر برنه شریعتمزده
حکم اولدر • دیوکاربانی دوندروب کروبصره کتوردیلر لر •
حضرت یوسف اوکنه چقوب • چوللرینی کوروب تفتیش اتمك
بیوردیلر لر • سایرلرینك جمله چوللرینی ارادی لر نسنه بولنمادی
بنیامین چوللرینی ارمغه مساعده اتدیلر لر • بعضیسی ایتدی
بورا حیلك اوغلی پادشاه ایله اوتوردم دیوبرنه افتخار ایدر •



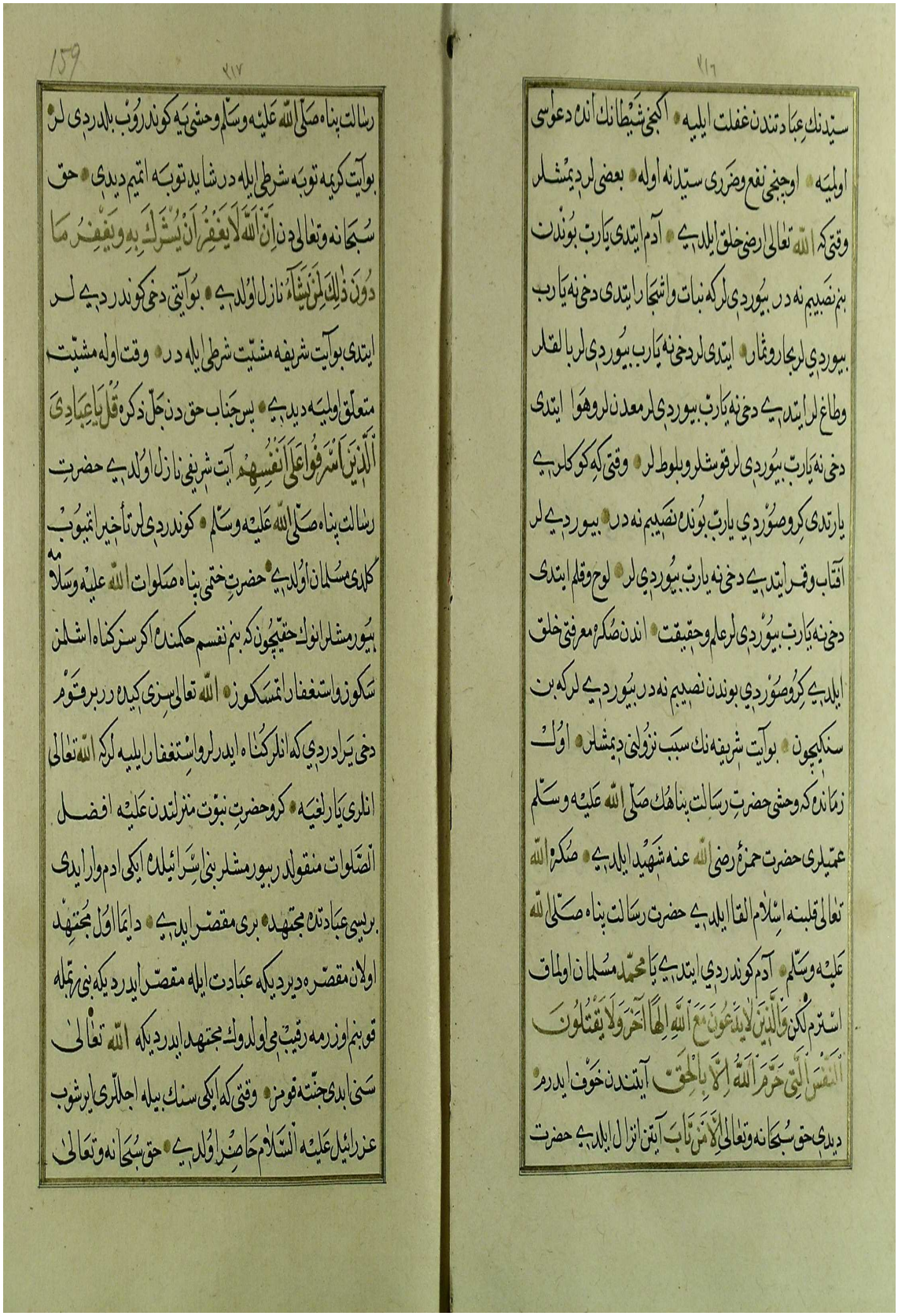
157b

157a



حکایت ایدر لر انبیادن بری برطاغده الله تعالی یه عبادت
ایدردی ناسدن منقطع ایدیجک لر مخفی اولور لردیجک اول
طاغك التندن یول کچوب کیدردی اول یرده برچشمه وار ایدیجک
اول بیغامبر نظر ایدرکن برائلو آدم اول چشمه یه کلدی آتندن
اندی اوزرنده اولان اسبابنی چقاردیجک استراحت ایلدیجک
صودن ایچدی آبدست الدیجک قالقدی آتنه بنوب کتدیجک
برقریه یه سی واردی ایچنده مالی واریدیجک چشمه یانتده اونتدی
قودی کیدی اندن صکره برآدم دخی کلدی چشمه دن صو ایچدی
اولقریه یه بولدی آلدی کتدی بعده برآدم دخی کلدی ارقه سنده
اودون وار ایدیجک صو ایچمك استدی یورلشدی ارقه سندن
اودونی برافدی استراحت ایلدیجک بوائناده اول اول کلان
اتلو قریه یه یوقلدیجک اندن قالدوغنی بلدیجک ودونوب کلدی
کوردی اودنجی اندن در مکر قریه ده بیك دینار وار ایدی
صورمدی اودنجی بلنمز کورمدم دیدیجک قاقدی اودنجیی
ضرب ایدوب آخر قتل ایلدیجک عابد کوردی ایتدی یارب
بونه در قریه یه خود غیری الدی بونی ظلم ایله قتل ایلدی دیدی
حق سبحانه وتعالی وحی ایلدیکه سن اولدوغك ایشه مشغول
اول تدبیر سنوك شانکدر دکلدر اول اتلونك اتاسی قریه یه
الوب کیدنك اناسندن بیك دینار غصب ایتمشدیجک اوغلنك

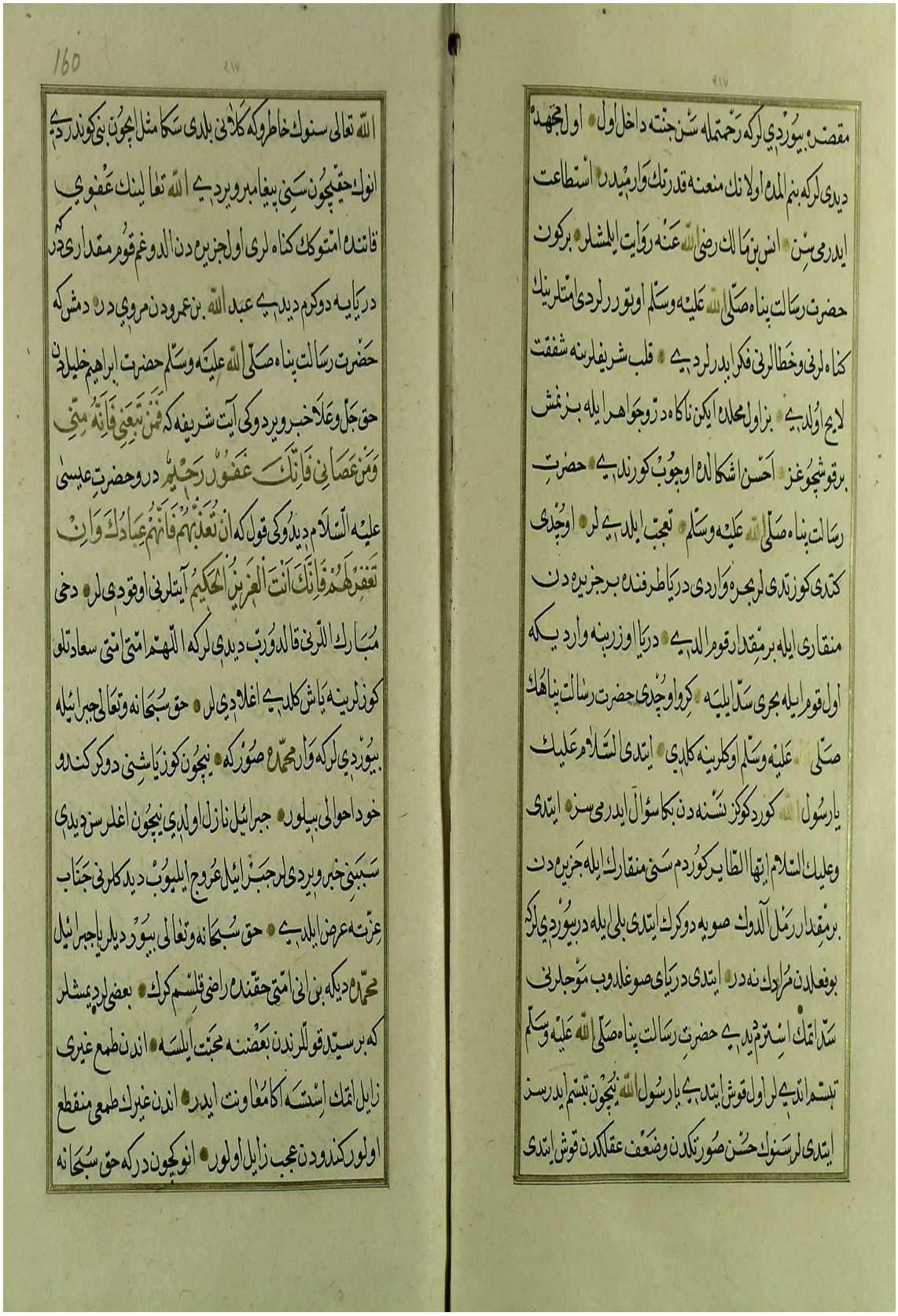
حقی ایدیجک الدی کتدیجک اول اودنجی فارسك اتاسنی قتل
ایتمشدیجک قصاص ایلدیجک دیدی لر عابد اول وقت ایتدیجک
سبحانك انی کنت من الظالمین مجلس قوله قل یا عبادی الذین
اسرفوا علی انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر
الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم حق سبحانه وتعالی
امت محمدی صلی الله علیه وسلم بش بشنه ایله جنابنه
مضاف قلدی اولی عبودیت ایله قوله تعالی قل یا عبادی وحضرت
آدمی صلی الله علی نبینا وعلیه نبوت ایله یا بنی آدم بیوردیجک
وحضرت نوحی علی نبینا وعلیه افضل التسلیم شریعت ایله
شرع لکم من الدین ما وصی به نوحا وابراهیم صلی الله علی
نبینا وعلیه ملت ایله ملة ابیکم ابراهیم وحضرت محمدی صلی
الله علیه وسلم امت ایله کنتم خیر امة اخرجت للناس
قیامتکه روز قیامت اولده آدم ندا ایلیه یا اولادی دیکه حضرت
نوح یا اهل شریعتی دیکه حضرت ابراهیم یا اهل ملتی دیکه حضرت
محمد صلی الله علیه وسلم یارب امتی دیکه حق سبحانه وتعالی
یا عبادی دیکه عبده انو کیجون عبد دیدیجک لرکه قضایه
مسلك وعیوبه محلدر بعضی لرده بمشلرکه حکمت نه اولدی حق
سبحانه وتعالی عبدی نفسنه مضاف قلدیجک جواب ویرمشلر
که عبد حمایتنده اولمغیجون که شیطان اکا قادر اولمیه مکر



سیدنك عباد تندن غفلت ایلیه • اکبی شیطانك اندہ دعوسی
اولیه • اوجبی نفع وضرری سیدنه اوله • بعضی لر دیمشلر
وقتی که الله تعالی ارضی خلق ایلدیسے • آدم ایتدی یارب بوندن
بنم نصیبم نه در بیوردی لر که نبات واشجار ایتدی دخی نه یارب
بیوردی لر بحار وثمار • ایتدی لر دخی نه یارب بیوردی لر یا قلر
وطاغ لر ایتدیسے دخی نه یارب بیوردی لر معدن لر وهوا ایتدی
دخی نه یارب بیوردی لر قوشلر وبلوط لر • وقتی که کوکلر یے
یارتدی کروصوردی یارب بوندن نصیبم نه در • بیوردیسے لر
آفتاب وقمر ایتدیسے دخی نه یارب بیوردی لر • لوح وقلم ایتدی
دخی نه یارب بیوردی لر علم وحقیقت • اندن صکره معرفتی خلق
ایلدیسے کروصوردی بوندن نصیبم نه در بیوردیسے لر که بن
سنکیچون • بو آیت شریفه نك سبب نزولنی دیمشلر • اولکه
زمانده که وحشی حضرت رسالت پناهك صلی الله علیه وسلم
عمیلری حضرت حمزه رضی الله عنه شهید ایلدیسے • صکره الله
تعالی قلبنه اسلامی القا ایلدیسے حضرت رسالت پناه صلی الله
علیه وسلم • آدم کوندردی ایتدیسے یا محمد مسلمان اولماق
استرم لکن والذین لا یدعون مع الله الها آخر ولا یقتلون
النفس التی حرم الله الا بالحق آیتندن خوف ایدرم
دیدی حق سبحانه وتعالی الا من تاب آیتن انزال ایلدیسے حضرت

رسالت پناه صلی الله علیه وسلم وحشی یه کوندروب بلدردی لر
بو آیت کریمه توبه شرطی ایله در شاید توبه اتیم دیدی • حق
سبحانه وتعالی دن ان الله لا یغفر ان یشرك به ویغفر ما
دون ذلك لمن یشاء نازل اولدیسے • بو آیتی دخی کوندردیسے لر
ایتدی بو آیت شریفه مشیت شرطی ایله در • وقت اوله مشیت
متعلق اولیه دیدیسے • پس جناب حق دن جل ذکره قل یا عبادی
الذین اسرفوا علی انفسهم آیت شریفی نازل اولدیسے حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • کوندردی لر تأخیر اتمیوب
کلدی مسلمان اولدیسے • حضرت ختمی پناه صلوات الله علیه وسلامه
بیورمشلر انوك حتیچون که بنم نفسم حکمنده اکر سز کناه اشلمن
سکوز واستغفار اتمسکوز • الله تعالی سزی کیده رر بر قومه
دخی یراردیی که انلر کناه ایدر لر واستغفار ایلیه لر که الله تعالی
انلری یار لغیه • کروحضرت نبوت منزلتدن علیه افضل
الصلوات منقولدر بیورمشلر بنی اسرائیلده ایکی ادم وار ایدی
بریسی عبادتده مجتهد • بری مقصر ایدیسے • دایما اول مجتهد
اولان مقصره دیردیکه عبادت ایله مقصر ایدردیکه بنی زحمله
قوبنم اوزرمه رقیب مي اولدوك مجتهد ایدردیکه الله تعالی
سنی ابدی جنته قومز • وقتی که ایکی سنك بیله اجللری ایر شوب
عزرائیل علیه السلام حاضر اولدیسے • حق سبحانه وتعالی

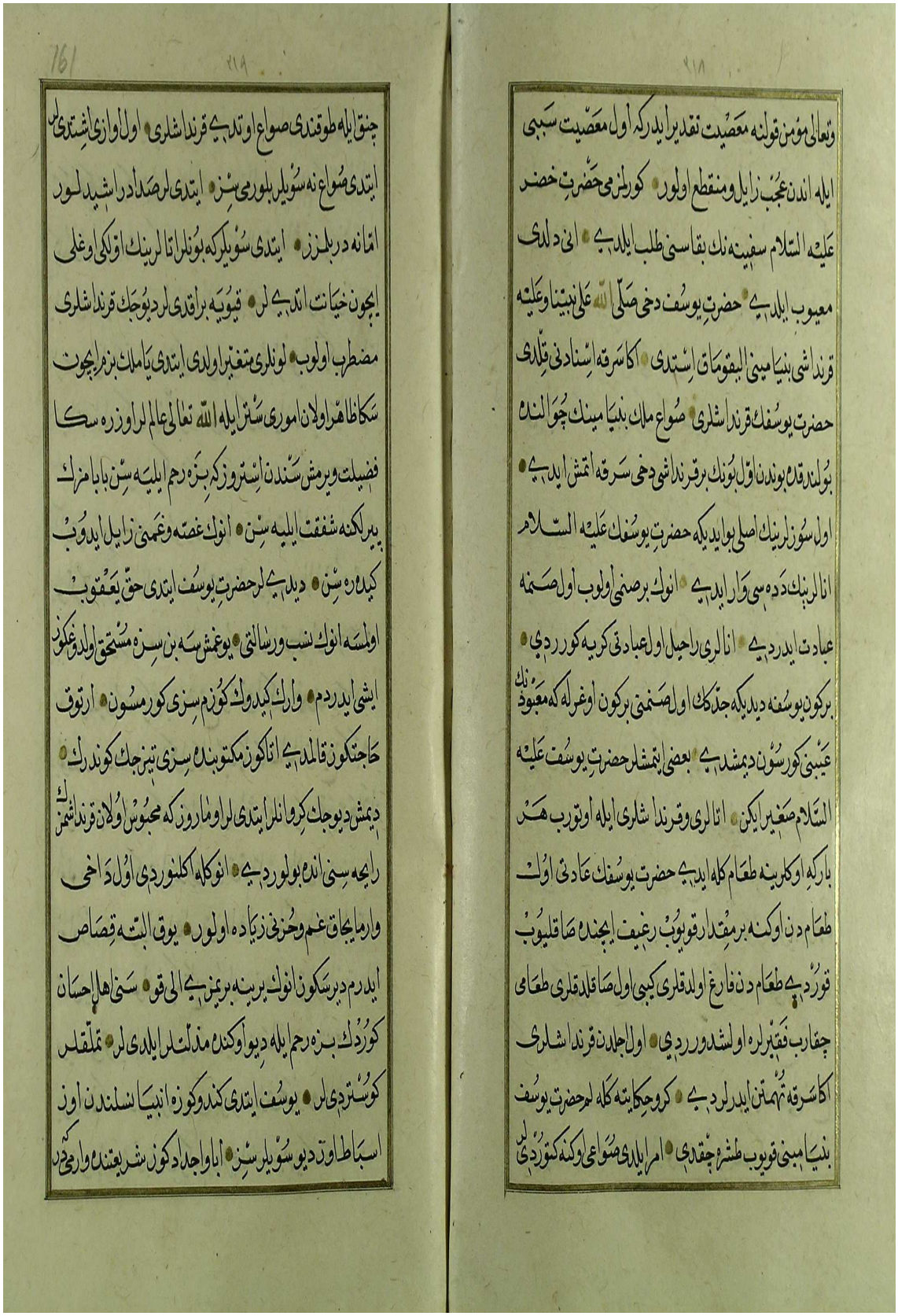
159b 159a



مقصد بیورديی لرکه رحمتمله سن جنته داخل اول • اول مجهده
دیدی لرکه بنم المده اولانك منعنه قدرتك وارميدر • استطاعت
ایدرمی سن • انس بن مالك رضی الله عنه روایت ایلمشلر • برکون
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم اوتورر لردی امتلرینك
کناه لرنی وخطالرنی فکر ایدر لردیی • قلب شریفلرینه شفقت
لایح اولدیی • بر اول محلده ایکن ناکاه درر جواهر ایله بزنمش
برقوشجوغز • احسن اشکالده اوجوب کورندیی • حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم • تعجب ایلدیی لر • اوچدی
کتدی کوزندی لر بحره وارمدی دریا طرفنده بر جزیره دن
منقاری ایله بر مقدار قوم الدیی • دریا اوزرینه وارديکه
اول قوم ایله بحری سد ایلیه • کروا وچدی حضرت رسالت پناهك
صلی الله علیه وسلم اوکلرینه کلدی • ایتدی السلام علیك
یارسول الله • کوردکوکز شنه دن بکا سؤال ایدرمی سز • ایتدی
وعلیك السلام ایتها الطایر کوردم سنی منقارك ایله جزیره دن
بر مقدار رمل آلدوك صویه دوکرك ایتدی بلی ایله دربیورديی لرکه
بوفعلدن مراد ك نه در • ایتدی دریای صوغلدوب موجلرنی
سد امتك استرم دیدیی حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم
تبسم ایتدیی لر اول قوش ایتدیی یارسول الله نیچون تبسم ایدرسز
ایتدی لر سنوك حسن صورتكدن وضعف عقلكدن قوش ایتدی

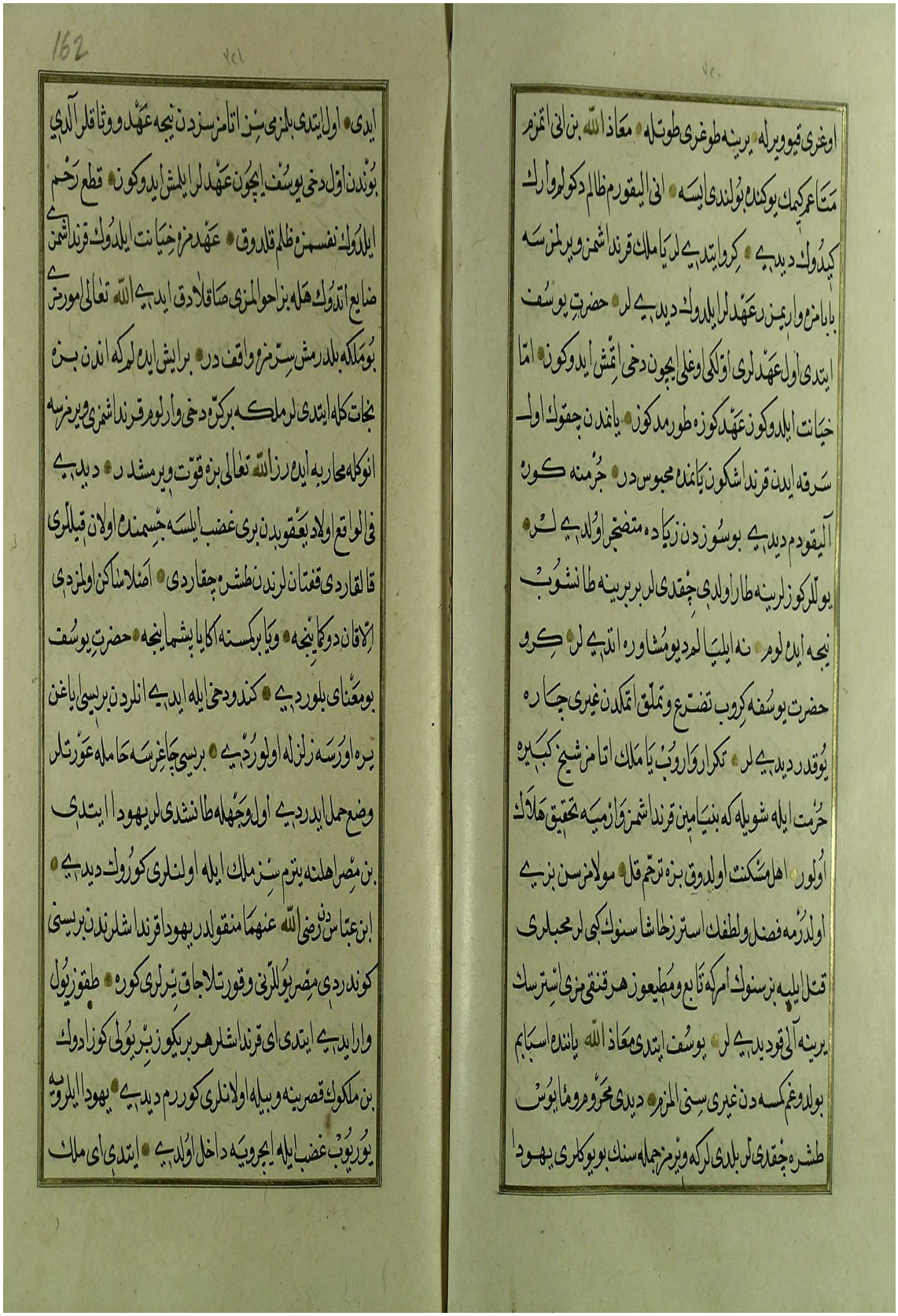
160

الله تعالی سنوك خاطرویکه کلدی بلدی سکا مثل ایچون بنی کوندردیی
انوك حقیچون سنی پیغامبر ویردیی الله تعالی لنك عفو ویی
فاتنده امتوك کناه لری اولجزیره دن الدوغم قوم مقداری دکه
دریایه دوکرم دیدیی عبد الله بن عمرو دن مرویدر • دمشکه
حضرت رسالت پناه صلی الله علیه وسلم حضرت ابراهیم خلیلدن
حق جل وعلا خبر ویردوکی آیت شریفه که فَمَنْ تَبِعَنِي فَإِنَّهُ مِنِّي
وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ در وحضرت عیسی
علیه السلام دیدوکی قول که إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ
تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ آیتلرنی اوقودیی لر • دخی
مبارك اللرنی قالدوروب دیدیی لرکه اللهم امتی امتی سعادتلو
کوزلرینه یاش کلدیی اغلادیی لر • حق سبحانه وتعالی جبرائیله
بیورديی لرکه وار محمدك صورکه • نیچون کوزیاشنی دوکرکندو
خوداحوالی بیلور • جبرائیل نازل اولدیی نیچون اغلرسز دیدی
سببنی خبر ویردیی لر جبرائیل عروج ایلیوب دیدکلرنی جناب
عزتده عرض ایلدیی • حق سبحانه وتعالی بیورديلر یاجبرائیل
محمدك دیکه بن انی امتی حقنده راضی قیلسم کرك • بعضی لردیمشلر
که برسید قولدرندن بعضنه محبت ایلسه • اندن طمع غیری
زایل امتك استسه اکا معاونت ایدر • اندن غیرك طمعی منقطع
اولور کندودن عجب زایل اولور • انوچون درکه حق سبحانه



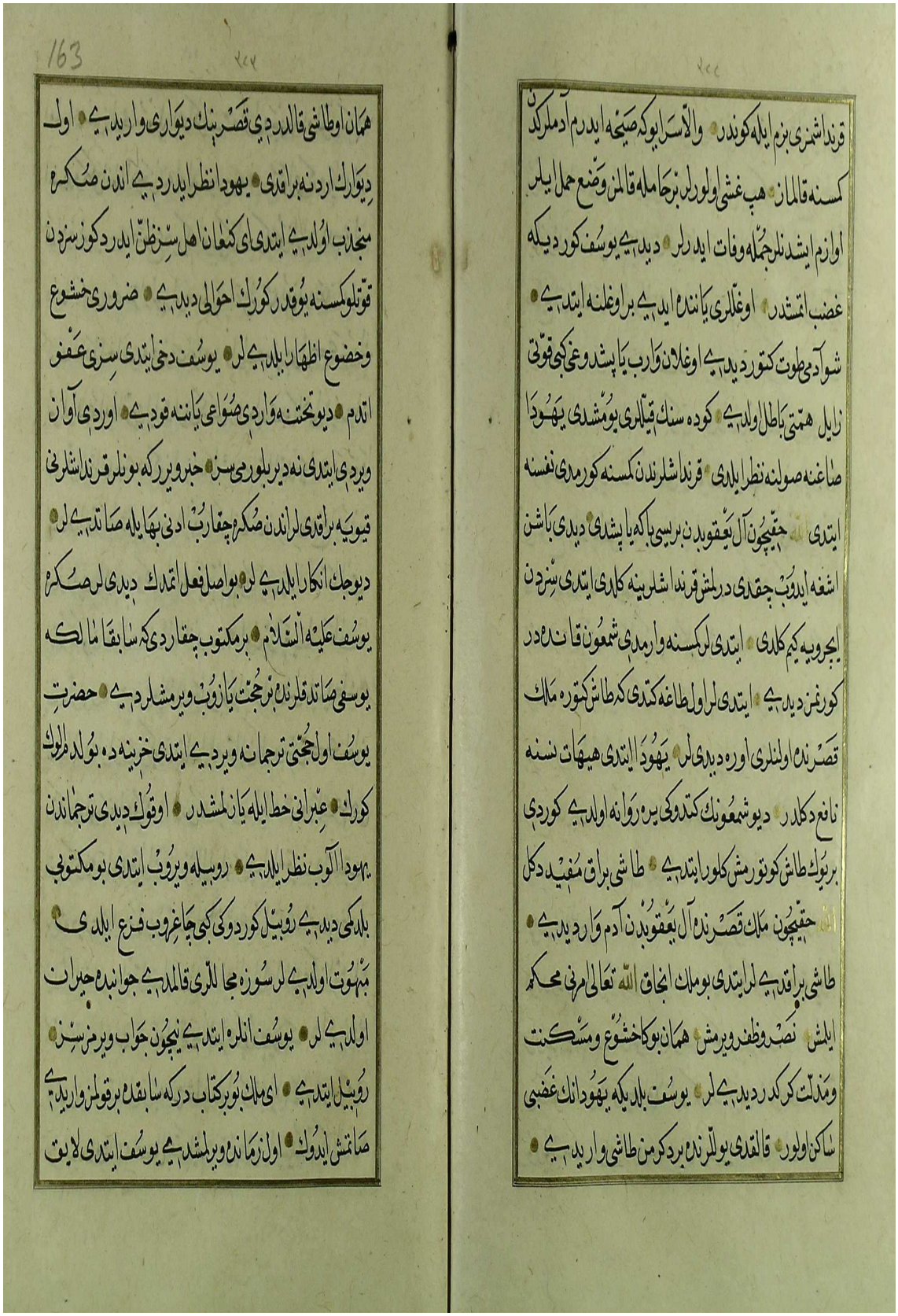
وتعالی مؤمن قولنه معصیت تقدیر ایدرکه اول معصیت سببی
ایله اندن عجب زایل ومنقطع اولور • کورلر می حضرت خضر
علیه السلام سفینه نك بقاسنی طلب ایلدیجك • انی دللدی
معیوب ایلدیجك • حضرت یوسف دخی صلی الله علی نبینا وعلیه
قرنداشی بنیامینی الیقوماق استدی • اکا سرقه اسنادنی قبلدی
حضرت یوسفك قرنداشلری • صواع ملك بنیامینك جوالنده
بولندقدن صوندن اول بونك برقرنداشی دخی سرقه اتمش ایدیجك •
اول سوزلرینك اصلی بو ایدیکه حضرت یوسف علیه السلام
انا لربنك دده سی وار ایدیجك • انوك برصنمی اولوب اول صنمه
عبادت ایدردیجك • انا لری راحیل اول عبادتی کریه کوررديجك •
برکون یوسفه دیدیکه جدکك اول صنمی برکون اوغرله که معبودنك
عیبنی کورسون دیمشدیجك • بعضی ایتمشلر حضرت یوسف علیه
السلام صغیر ایکن • انا لری وقرنداشلری ایله اوتورب هر
بارکه اوکلرینه طعام کله ایدیجك حضرت یوسفك عادتی اولمق
طعام دن اوکنه برمقدار قویوب رغیف ایچنده صاقلیوب
قوردیجك طعام دن فارغ اولدقلری کبی اول صاقلدقلری طعامی
چقارب فقیرلره اولشدوررديجك • اول اجلدن قرنداشلری
اکا سرقه تهمتن ایدرلردیجك • کروحکایته کله لر حضرت یوسف
بنیامینی قویوب طشره چقدقلری • امر ایلدی صواعی اوکنه کتوردیلر

چنق ایله طوقندی صواع اوتدیجك قرنداشلری • اول اوازی اشتدیلر
ایتدی صواعنه سویلر بلورمیسز • ایتدیلر رصداد راشیدلسور
امانه دربلمزز • ایتدی سویلرکه بونلرا تا لرینك اوکلی اوغلی
ایچون خیانت اتدیجك لر • قیویه براقدقلری لردیوجك قرنداشلری
مضطرب اولوب • لونلری متغیر اولدی ایتدی یامالك بزمراچون
سکا ظاهر اولان اموری ستر ایله الله تعالی عالم لراوزره سکا
فضیلت ویرمش سندن استر وزکه بزه رحم ایلیه سن بابامزك
پیر لکنه شفقت ایلیه سن • انوك غصه وغمنی زایل ایدوب
کیدره سن • دیدیجك لر حضرت یوسف ایتدی حق یعقوب
اولسه انوك نسب ورسالتی • یوغمش سه بن سزه مستحق اولدوغکوز
ایشی ایدردم • وارك کیدوك کوزم سزی کورمسون • ارتوق
کاجتکوز قالمدیجك اتاکوز مکتوبنده سزی تیزجك کوندرك •
دیمش دیوجك کروانلرایتدی لراوماروز که محبوس اولان قرنداشمزك
رایحه سنی اندم بولوردیجك • انوکله اکلنوردی اول داخی
وارمایجاق غم وحزنی زیاده اولور • یوق البته قصاص
ایدرم دیرسکوز انوك برسنه برعزیجك الی قو • سنی اهل احسان
کوردك بزه رحم ایله دیو اوکنده مذلت لر ایلدی لر • تملقلر
کوستردی لر • یوسف ایتدی کندوکوزه انبیا نسلندن اوز
اسباط اوتدیو سویلیرسز • اباواجداد کوز شریعتنده وارمی دیو



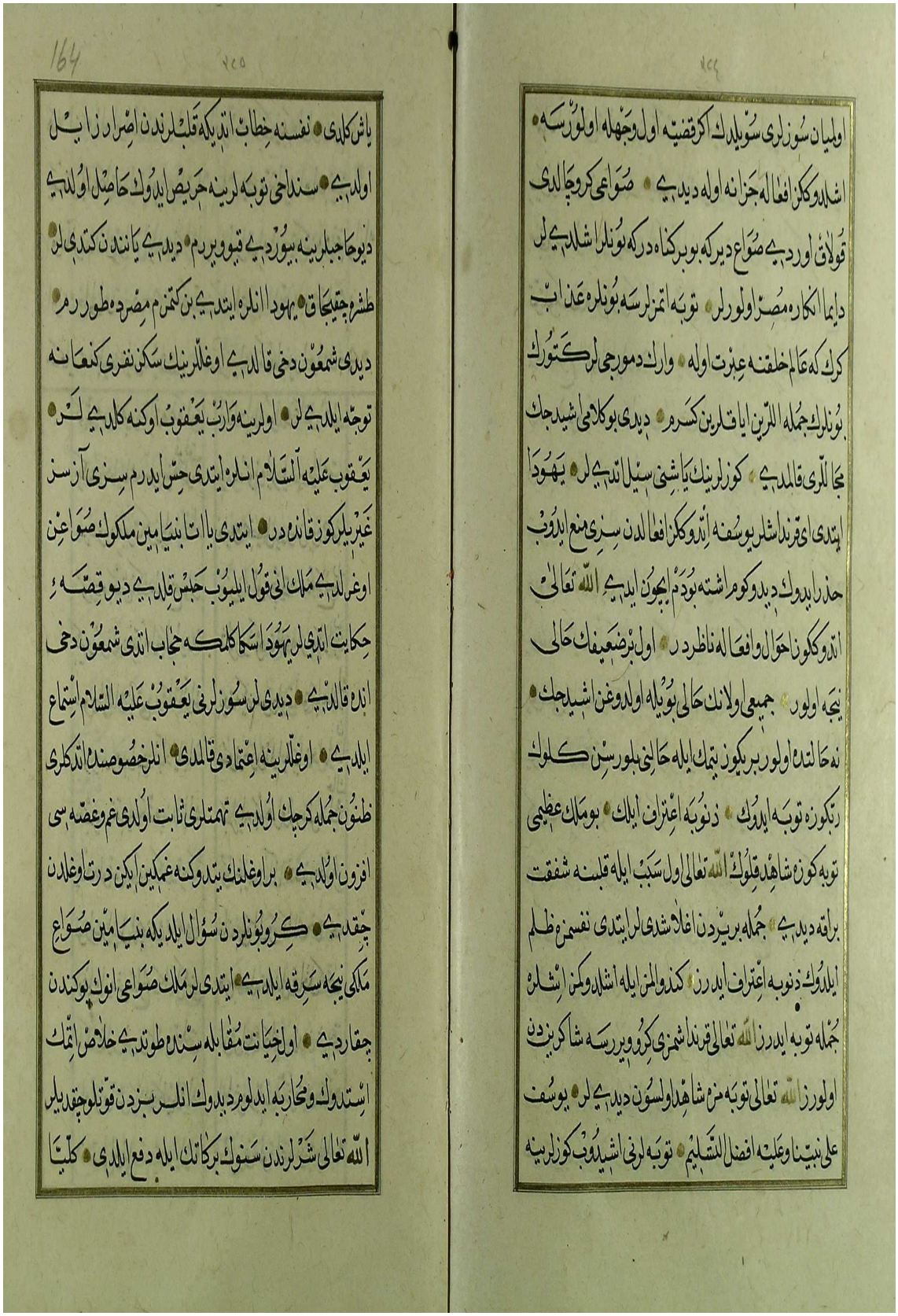
اوغری قیوبرله یرینه طوغری طوتمله معاذ الله بن انی اتمزم
متاعمزکیمك یوکندهٔ بولندی ایسه انی الیقوزم ظالم دکولمیدرلر
کیدوك دیدیلر کرو ایتدیلر یا ملك قرنداشمز ویرلمز سه
یامز واریمز عهدلرایلدوك دیدیلر حضرت یوسف
ایتدی اول عهدلری اولکی اوغلی ایچون دخی اتمش ایدوکوز امّا
خیانت ایلدوکوز عهدکوزه طورمدکوز یاتمدن چقوك اولسه
سرقه ایدن قرنداشکوز یاتمده محبوس در جرمنه کوره
آلیقوزم دیدیلر بوسوزدن زیاده متضجر اولدیلر
یوللرکوز لرینه طارا ولدی چقدی لر بربرینه طانشوب
نیجه ایدهلوم نه ایلیالم دیو مشاوره ایتدیلر کرو
حضرت یوسفه کروب تضرع وتملق ایتمکدن غیری چاره
یوقدر دیدیلر تکرار واروب یا ملك اتا مز شیخ کبیره
حرمت ایله شویله که بنیامین قرنداشمز وارمیه تحقیق هلاك
اولور اهل مسکنت اولدوقی بزه ترحم قل مولامز سن بزیم
اولدرمه فضل ولطفك استرز خاشا سنوك کبی لر محبلری
قتل ایلیه بزسنوك امرکه تابع ومطیعوز هرقنقی مزی استرسك
یرینه آلی قودیدیلر یوسف ایتدی معاذ الله یانده اسبابم
بولدوغم کسه دن غیری سنی المزم دیدی محرّر ومرمّا یوسف
طشره چقدی لر بلدی لرکه ویرمز جمله سنك بویوکلری یهودا

ایدی اول ایتدی بلزمی سز اتامز سزدن نیجه عهد ووثاقلر آلدی
بوندن اول دخی یوسف ایچون عهدلر ایلدیلر ایدوکوز قطع رحم
ایلدوك نفسمز ظلم قلدوق عهدمزه خیانت ایلدوك قرنداشمزی
ضایع اتدوك هله بزاحوالمزی صاقلادوق ایدیه الله تعالی امورمزی
بومملکه بلدرمش سرّمزه واقف در برایش ایدهلرکه اندن بزه
نجات کله ایتدی لر ملکه برکرّه دخی وارلوم قرنداشمزی ویرمزسه
انوکله محاربه ایدهرز الله تعالی بزه قوت ویرمشدر دیدیلر
فی الواقع اولاد یعقوبدن بری غضب ایلسه جسیمدهٔ اولان قیللری
قالقاردی قفتانلرندن طشره چقاردی اصلا ساکن اولمزدی
الاقانلرینه طارا ولدی چقدی لر بربرینه طانشوب
نیجه ایدهلوم نه ایلیالم دیو مشاوره ایتدیلر کرو
حضرت یوسفه کروب تضرع وتملق ایتمکدن غیری چاره
یوقدر دیدیلر تکرار واروب یا ملك اتامز شیخ کبیره
حرمت ایله شویله که بنیامین قرنداشمز وارمیه تحقیق هلاك
اولور اهل مسکنت اولدوقی بزه ترحم قل مولامز سن بزیم
اولدرمه فضل ولطفك استرز خاشا سنوك کبی لر محبلری
قتل ایلیه بزسنوك امرکه تابع ومطیعوز هرقنقی مزی استرسك
یرینه آلی قودیدیلر یوسف ایتدی معاذ الله یانده اسبابم
بولدوغم کسه دن غیری سنی المزم دیدی محرّر ومرمّا یوسف
طشره چقدی لر بلدی لرکه ویرمز جمله سنك بویوکلری یهودا
یوریوب غضب ایله ایچرویه داخل اولدیلر ایتدی ای ملك



قرنداشمزی بزم ایله کوندر • والاّ سرایوکه صیحه ایدرم آدملرکدن
کمسنه قالماز • هپ غشی اولورلر برحامله قالمن وضع حمل ایلر
اوازم ایشدنلر جمله وفات ایدرلر • دیدیی یوسف کوردیکه
غضب اتمشدر • اوغللری یانده ایدیی براوغلنه ایتدیی •
شوآدمی طوت کتور دیدیی اوغلان وارب یاپشدوغنکی قوتی
زایل همتی باطل اولدیی • کوده سنك قیللری یومشدی یهودا
صاغنه صولنه نظر ایلدی • قرنداشلرندن کمسنه کورمدی نفسنه
ایتدی • حقیچون آل یعقوبدن برسیی باکه یاپشدی دیدی باشن
اشغه ایدرب چقاری درلتش قرنداشلرینه کلدی ایتدی سزدن
ایچرویه کیم کلدی • ایتدی لر کمسنه وارمدی شمعون قالنده در
کورنمز دیدیی • ایتدی لر اول طاغه کتدی کده طاشکتوره • مالك
قصرنده اولنلری اوره دیدی لر • یهودا ایتدی هیهات نسنه
نافع دکلدر • دیوشمعونك کتدوکی یره روانه اولدیی کوردی
برتوك طاش کوتورمش کلور ایتدیی • طاشی براق مفید دکل
حقیچون مالك قصرنده آل یعقوبدن آدم وارمدیدیی •
طاشی براقدیی لر ایتدی بومالك انجاق الله تعالی امرنی محکم
ایلمش • نصرو ظفر ویرمش • همان بوکا خشوع ومسکنت
ومذلت کرکدر دیدیی لر • یوسف بلدیکه یهودا نك غضبی
ساکن اولور • قالقدی یولزنده برد کرمن طاشی واریدیی •

همان اوطاشی قالدردی قصرینك دیوارنی واریدیی • اول
دیوارك اردنه براقدی • یهودا انظر ایدردیی اندن صکره
منجذب اولدیی ایتدی ای کنعان اهل سزظن ایدردکوزسزدن
قوتلو کسنه یوقدر کورك احوالی دیدیی • ضروری خشوع
وخضوع اظهار ایلدیی لر • یوسف دخی ایتدی سزی عفو
اتدم • دیو تخته وارردی صواعی یاننه قودیی • اوردی آوان
ویردی ایتدی نه دیر بلورمی سز • خبرویرر که بونلر قرنداشلرنی
قیویه براقدی لر اندن صکره چقاربّ ادنی بهایله صاتدیی لر •
دیوجك انکار ایلدیی لر • بواصل فعل اتمدك دیدی لر صکره
یوسف علیه السّلام • برمکتوب چقاردی که سابقا مالکه
یوسفی صاتدقلرنده برحجت یازوب ویرمشلردیی • حضرت
یوسف اول حجتی ترجمانه ویردیی ایتدی خزینه ده بولدم لرك
کورك • عبرانی خط ایله یازلمشدر • اوقوك دیدی ترجمه اندن
یهودا آلوب نظر ایلدیی • رویبله ویروب ایتدی بومکتوبی
بلدکمی دیدیی رویبل کوردوکی کبی چاغرروب فزع ایلدی •
مبهوت اولدیی لر سوزه مجال لری قالمدیی جوابنده حیران
اولدیی لر • یوسف انلره ایتدیی نیچون جواب ویرمزسز •
رویبل ایتدیی • ای مالك بوبرکتاب درکه سابقده برقولمز واریدیی
صاتمش ایدوك • اول زمانده ویرلمشدیی یوسف ایتدی لایق

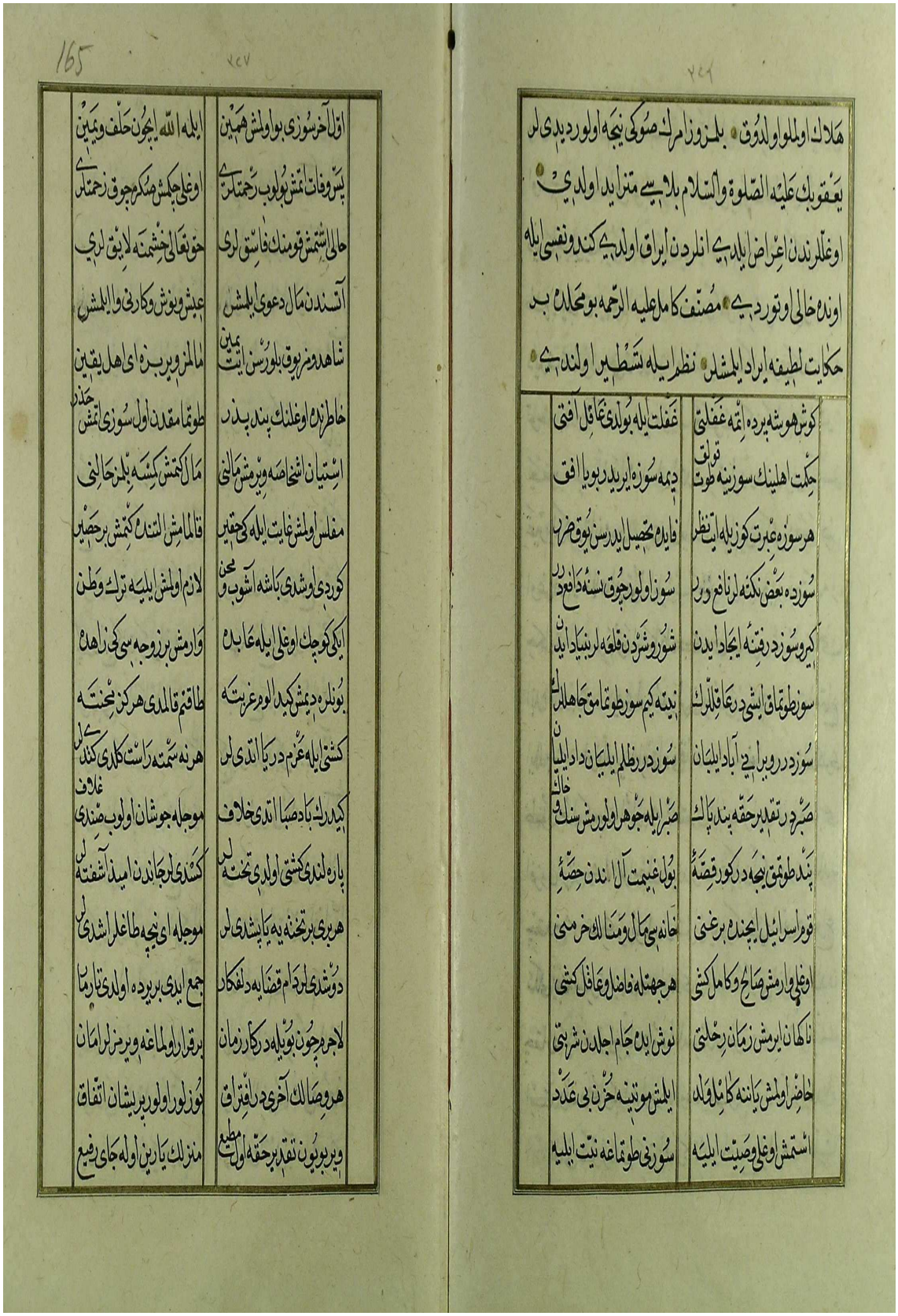


اولیان سوزلری سویلدك اگر قصیه اول وجهله اولورسه
اشلادوکلری افعاله جزانه اوله دیدیکی صواعی کروچالدی
قولاق اوردیکی صواع دیرکه بوبرگناه درکه بونلر اشلادیکی لر
دایما انکاره مصر اولورلر توبه ایتمزلرسه بونلره عذاب
کرك که عالم خلقته عبرت اوله وارك دمورجی لر کتورك
بونلرك جمله للرین یاقدیرین کسرم دیدی بوکلامی شیدجك
مجالری قالمدیکی کوزلرینك یاشی سیل اندیکی لر یهودا
ایتدی ای قرنداشلر یوسفه اندوکلری افعالدن سزی منع ایدوب
حذر ایدوك دیدوکوم اشته بودم ایچون ایدیکی الله تعالی
اندوکلری احوال وافعاله ناظر در اول پرضعیفك حالی
نیجه اولور جمیعی اولانك حالی بویله اولدوغنی شیدجك
نه حالنده اولورسز بوکوزیتمك ایله حالنی بلورسز کلوك
ریکوزه توبه ایدوك دنوبه اعتراف ایلك بومك عظیمی
توبه کوزه شاهد قلوك الله تعالی اول سبب ایله قلبنه شفقت
براقه دیدیکی جمله بریردن اغلاشدی لر ایتدی نفسمزه ظلم
ایلدوك دنوبه اعتراف ایدرز کندولرنی ایله اشلادوکمزه اشلره
جمله توبه ایدرز الله تعالی قرنداشمزی کروبیررسه شاکرین دن
اولورز الله تعالی توبه مزه شاهد اولسون دیدیکی لر یوسف
علی نبینا وعلیه افضل التسلیم توبه لرنی شیدوب کوزلرینه

164a

یاش کلدی نفسنه خطاب ایدیکه قلبلرندن اصرار زایل
اولدیکی سندانی توبه لرینه حریص ایدوك حاصل اولدیکی
دیوحاجبلرینه بیوردیکی قیوبیردم دیدیکی یانندن کتدی لر
طشره چقیجاق یهودا انلره ایتدیکی بن کتمزم مصره طوررم
دیدی شمعون دخی قالدیکی اوغللرینك سکن نفری کنعانه
توجه ایلدیکی لر اولرینه وارب یعقوب اوکنه کلدیکی لر
یعقوب علیه السلام انلره ایتدی حس ایدرم سزی آزسز
غیریلر کوزقاندره دیر ایتدی یا ات بنیامین ملکوك صواعین
اوغرلدیکی مملك انی قول ایلیوب حبس قلدیکی دیو قصه
حکایت ایتدی لر یهودا سکا کلمکه حجاب ایتدی شمعون دخی
انده قالدیکی دیدی لر سوزلرنی یعقوب علیه السلام استماع
ایلدیکی اوغللرینه اعتمادی قالمدی انلر خصوصنده اندکلری
ظنون جمله کرچك اولدیکی تمتماری ثابت اولدی غم وغصه سی
افزون اولدیکی براوغلنك بنیامین دوکنه غمکین ایکن درت اوغلدن
چقدیکی کروبونلردن سؤال ایلدیکه بنیامین صواعی
ملکی نیجه سرقه ایلدیکی ایتدی لر ملك صواعی انوك پوکندن
چقاردیکی اول خیانت مقابله سنده طوتدیکی خلاص اتمك
استدوك ومحاربه ایدلورمدیدوك انلر بزدن قوتلو چقدیلر
الله تعالی شرلرندن سنوك برکاتك ایله دفع ایلدی کلیتا

164b



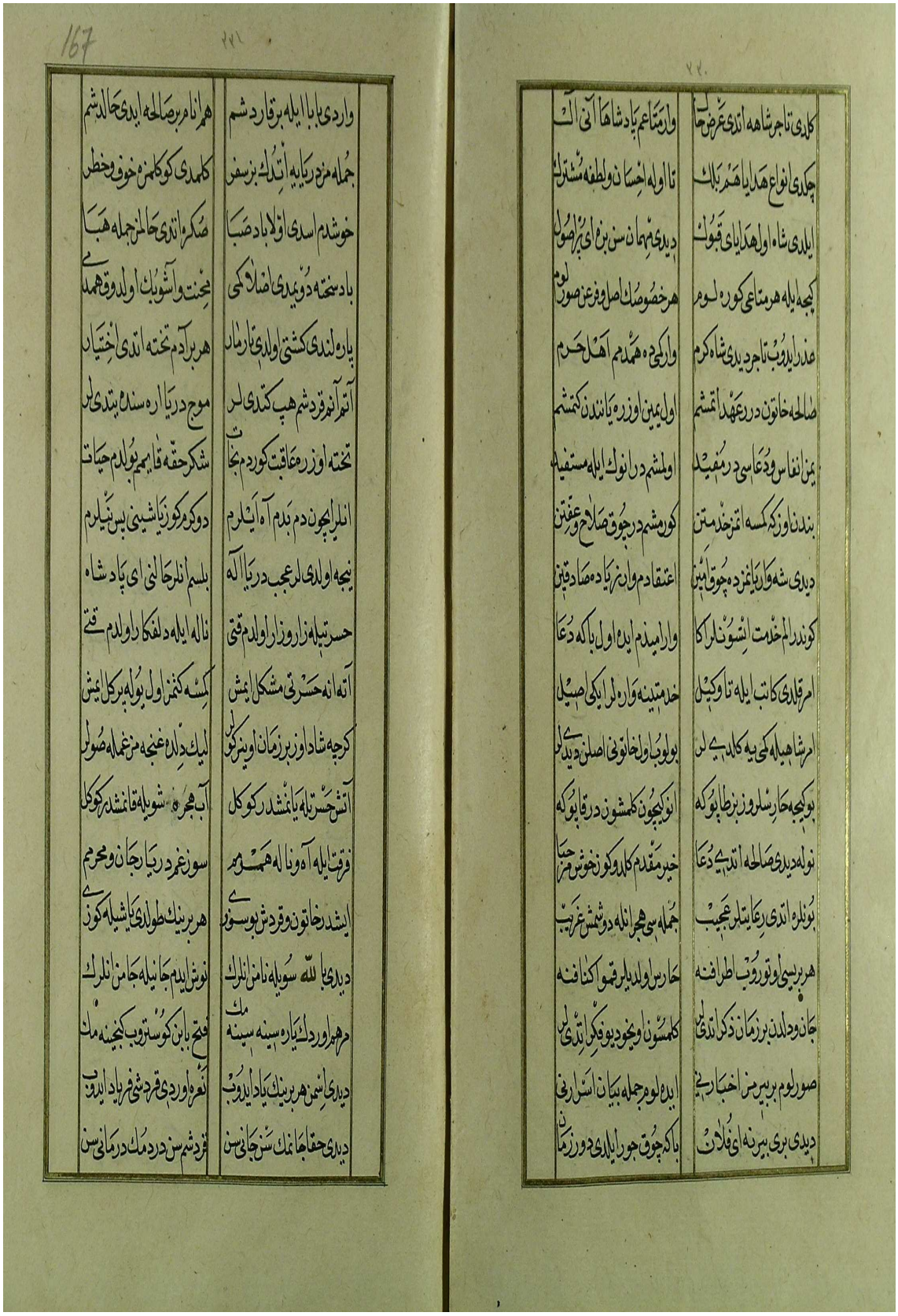
165b

165a



166b

166a

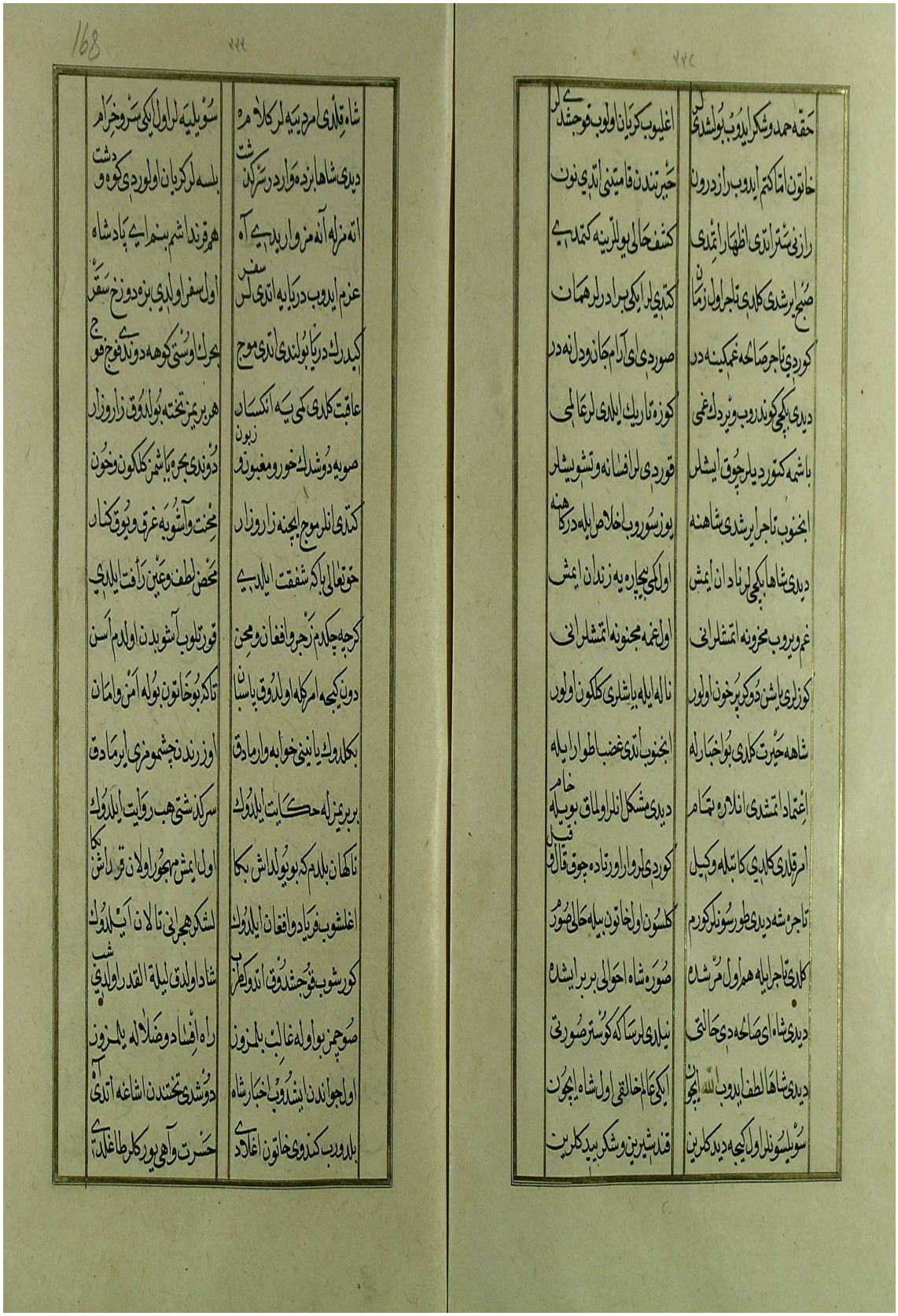


کاری تاجر شاهه اتدی عرض حال
چکدی انواع هدایا هر بالک
ایلدی شاه اول هدایای قبول
کیجه ایله هر متاعی کوره لوم
عذر ایلدوب تاجر دیدی شاه کرم
صالحه خاتون در رعهد اتمشم
یمن انفاس ودعاسی در مفید
بندن اوزکه کسه اتمز خدمتن
دیدی شه وار یانمزده چوق ایمن
کوندرالم خدمت ایشون لرکا
امر قلدی کاتب ایله تا وکیل
امر شاهیله کمی یه کادیی لر
بویله یه حارسلر وزیر طاپوکه
نوله دیدی صالحه اتدی دعا
بونلره اتدی رعایتلر عجب
هر بریسی اولدورب اطرافنه
جان ودلدن برزمان ذکر اتدی لر
صورلوم بربیرمز اخبار یی
دیدی بری بیرینه ای فلان
وارمتاعم پادشاها آنی آلت
تا اوله احسان ولطفه مشترک
دیدی همان سن بنه ای پیر اصول
هر خصوصک اصل وفرعن صورلوم
وارکیده همدم اهل حرم
اول یمین اوزره یاندن کمشم
اولمشم درانوک ایله مستفید
کورمشم درچوق صلاح وعفتن
اعتقادم وارنه زیاده مصادقتن
وارامیدم ایده اول یاکه دعا
خدمتینه وارملرایکی اصیل
بولوب اول خاتونی اصلن دیدی لر
انوکیجون کلمشون درقاپوکه
خیر مقدم کلدوکون خوش مزاجیا
جمله سی هجرانله دوشمش غریب
حارسلر اولدیلر قموکنافنه
کلمسون اویخودیو فکر اتدی لر
ایده لوم جمله بیان اسرارنی
یاکه چوق جور ایلدی دورزمان

167

واردی بابا ایله برقاردشم
جمله مزدریایه اتدک برسفر
خوشدم اسدی اولا باد صبا
باد سخته دویدی اصلا کمی
پاره لندی کشتی اولدی پارهار
آتمز آنمز قردشم هپ کندی لر
تخته اوزره عاقبت کوردم نجات
انلرایچون دم بدم آه ایدرم
کیجه اولدی لر عجب دریا اله
حسرتیله زار وزار اولدم فتی
آته انه حسرتی مشکل ایمش
کرچه شاد اوزبرزمان اویندکلر
آتش حسرتله یانمشدر کوکل
فرقتایله آه ونااله همدمم
ایشدرخاتون وقردشن بوسوزی
دیدی یا الله سویله نامن انلرك
مرهم اوردك یارهسینه سینه مك
دیدی اسمن هربرینك یادایدوب
دیدی حقا یامنك سن جانی سن

هم انا مربصالحه ایدی حالدشم
کلمدی کوکلمزه خوف وخطر
صکره اتدی حالمزجمله هبا
محنت واشوبك اولدوقهمدمی
هربرادم تخته اتدی اختیار
موج دریاره سنده بیتدی لر
شکرحقه قایمم بولدم حیات
دوکرم کوزیاشینی بس بیلرم
بلسم انلرحالنی ای پادشاه
ناله ایله دلفکارا ولدم فتی
کمسه کتمز اول بوله برکل ایمش
لیك دلده غنچه مزغماله صولمز
آب هجره سویله قانمشدر کوکل
سوزغم دریاردجان ومحرمم
هربرینك طولدی یاشیله کوزی
نوش ایدم جانیله جامن انلرك
فتح بابن کوستروب کنجینه مك
نعره اوردی قردشی فریاد ایدوب
قردشم سن دردمك درمانی سن

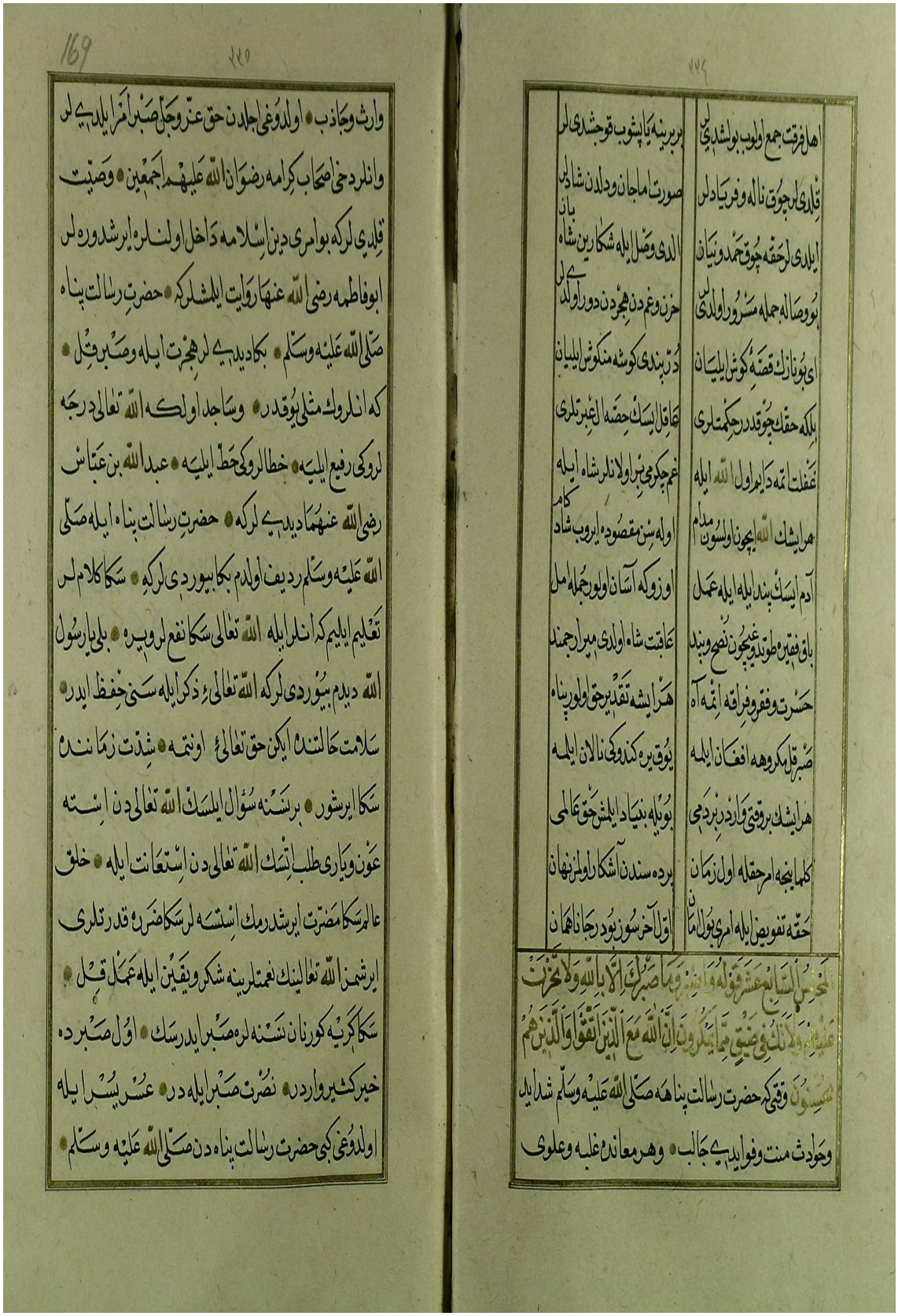


حقه حمد و شکر ایلدوب بو لشکری کم
خاتون اما کتم ایلدوب رازی درون
رازنی ستر ایدری اظهار ایتمدی
صبح ارشدی کادی تاجر اول زمان
کوردی تاجر صاحبه غمکینه دن
دیدی نیکی کوندروب ویردک غمی
باشمه کتوردیلر چوق ایشلر
ایخوب تاجر ایرشدی شاهنه
دیدی شاها بکی لر ادان ایمش
غم ویروب محزونه ایتمشلر انی
کوزلری یاشن دوکر پر خون اولور
شاهه حیرت کادی بو اخبار ایله
اعتماد ایتمشدی انلره تمام
امر قادی کادی کاتبله وکیل
تاجر مشه دیدی طور سوندرکردم
کادی تاجر ایله هم اول مرشده
دیدی شاه ای صاحبه دی حالتی
دیدی شاها لطف ایدوب الله ایچون
سویلسونلر اول کیجه دیدکلرین

اغلیوب کریان اولوب قوجشدی لر
حیرتندن قامتینی ایدی نون
کشف حالی یوللرینه کتمدی
کتدی ایر ایکی برادر ایر همان
صوردی ای آرام جان و دلنه دن
کوزه تاریک ایلدی لر عالمی
قوردی لر افسانه و تشویشلر
یوز سورو ب اخلاص ایله درگاهنه
اول کی بیچاره یه زندان ایمش
اول غمه محزونه ایتمشلر انی
ناله ایله یاشلری کلکون اولور
ایخوب ایدی غضب اطوار ایله
دیدی مشکل انلره ملاق بویله خام
کوردی لر وار اوره تاده چوق قال و قیل
کلسون اول خاتون بیله حال صورم
صوره شاه احوالی بر بر ایشده
نیلدی ایرسا که کوستر صورتی
ایکی عالم خالقی اول شاه ایچون
قند شیرین و شکر بید کلرین

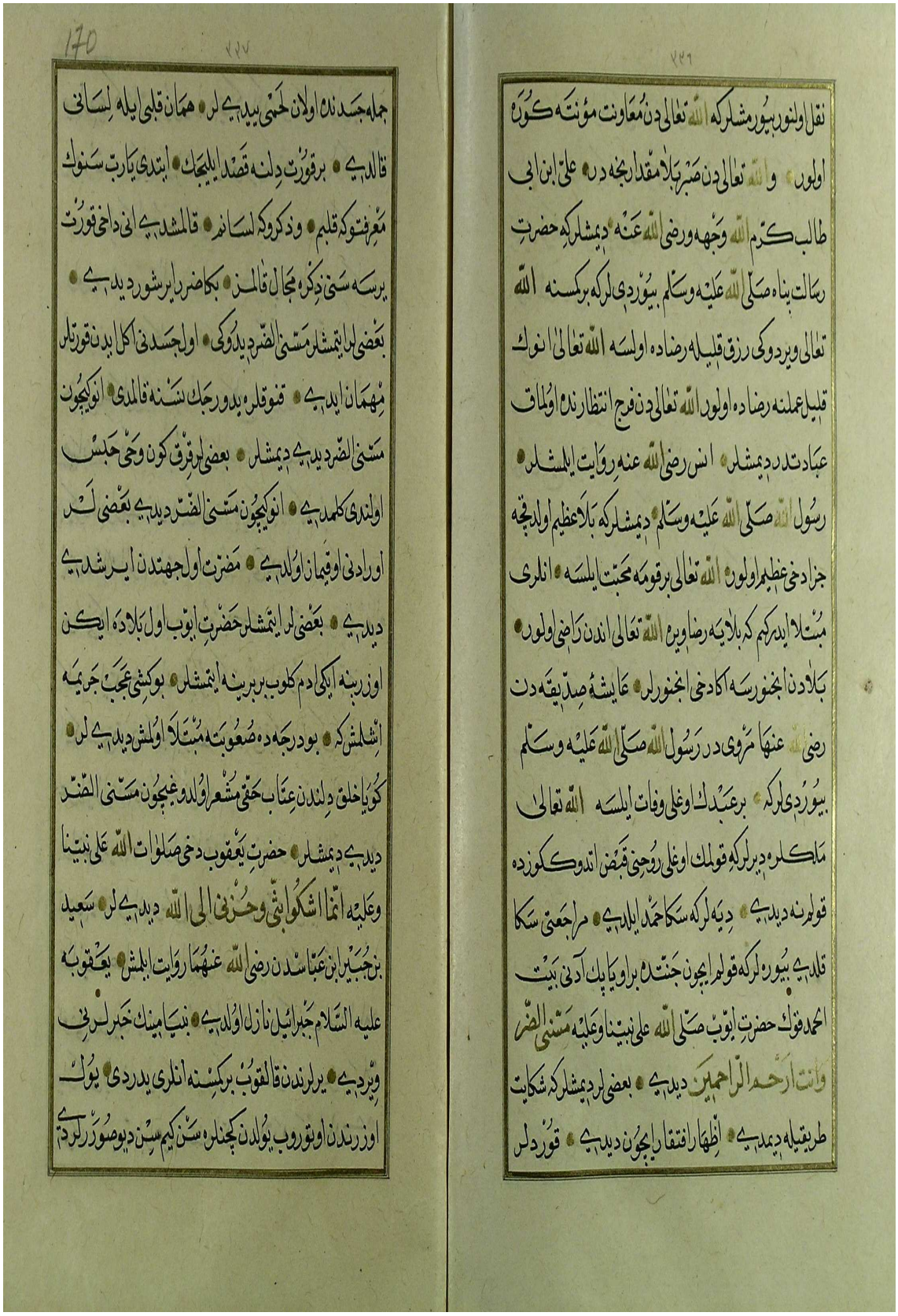
شاه قادی مردیه لر کلاه مرد
دیدی شاها بزده وار در سر کذشت
الله مزله آنه مزوار یدیی آه
عزم ایدوب دریایه ایدی لر سفر
کیدرلک دریا بولندی ایدی موج
عاقبت کادی کمی یه انکسار
صویه دوشدک خور و معبوندو
کتدی انلر موج ایچنه زار و زار
خوقعالی یاکه شفقت ایلدیی
کرچه چکدم زجر و افغان و محن
دون کیجه امر کله اولدوق پاسبان
بکلدوک یا نینی خوابه وار مادوق
بر بر مزله حکایت ایلدوک
ناکهان بلدم که بویولداش بکا
اغلشوب فریاد و افغان ایلدوک
کورشوب قوجشدوق اندوکفر
صوچمز بوله غالب بلمزون
اول جواندن ایشدوب اخبار شاه
بلدوب کندوی خاتون اغلادی

سویلیه لر اول ایکی سر و خرام
بلسه لر کریان اولوردی کوه و دشت
هم قوندا شم بنم ایچون پادشاه
اول سفر اولدی بزه دوزخ سقر
بحرک اوستی کوهه دوندی فوج فوج
هر بر یمز تخته بولدوق زار و زار
دوندی بحر یاشمز کلکون و خون
محنت و آشوبه غرق و یوق کنار
محض لطف و عین رأفت ایلدیی
قورتلوب آشوبدن اولدم آسن
تا کربوخاتون بوله امن و امان
اوزرندن چشمو مزی ایرمادوق
سر کذشتی هب روایت ایلدوک
اول یمش مهجور اولان قوردا شن بکا
لشکر هجرانی تالان ایلدوک
شاد اولدق لیلة القدر اولدی شب
راه افساد و ضلاله یلمزون
دوشدی تخندن اشاغه اندی آه
حسرت و آهی بوردکلرطاغلدی



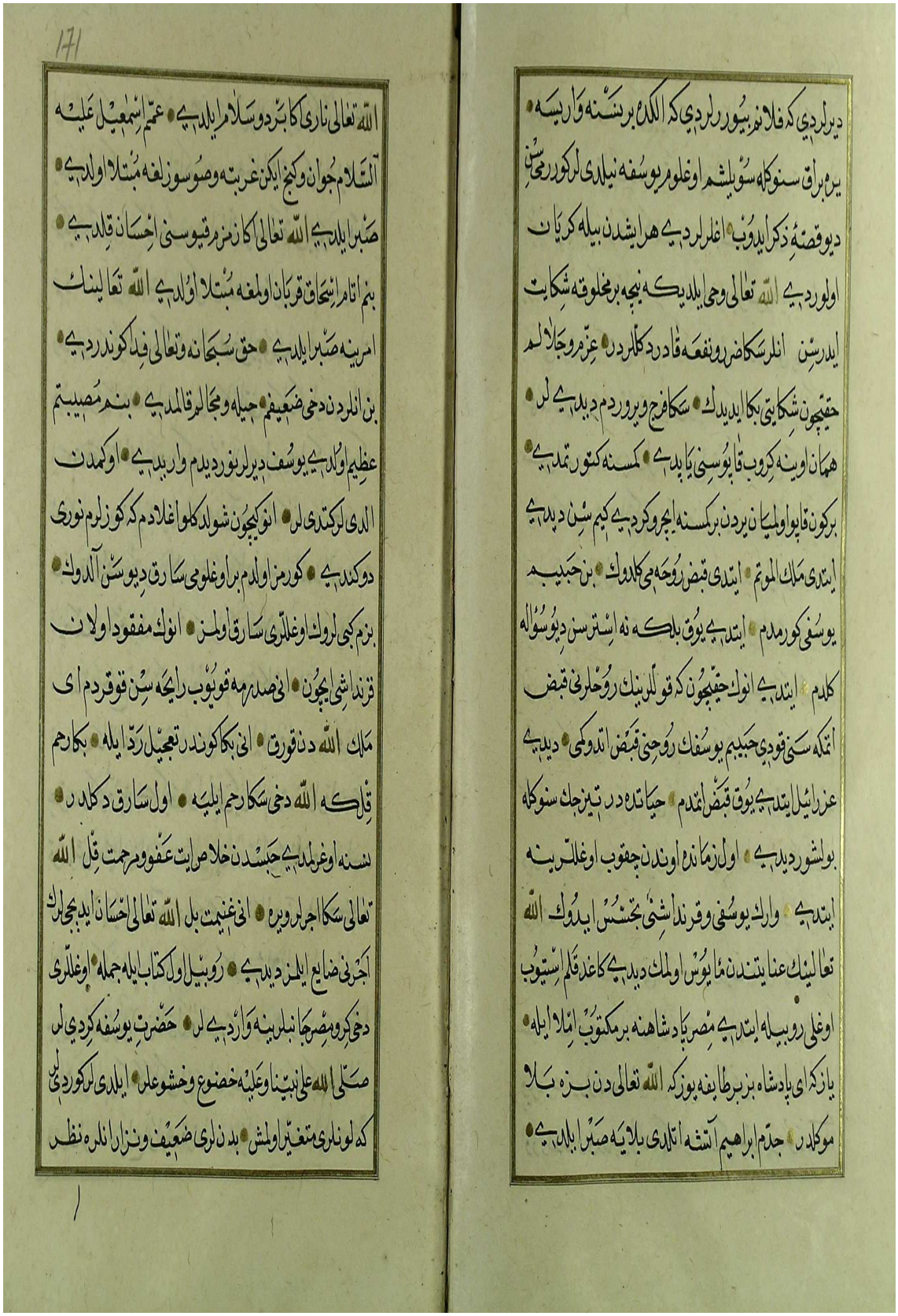
169b

169a



نقل اولنور بیور مشلر که الله تعالی دن معاونت مؤنته کورن
اولور • و الله تعالی دن صبر بلا مقدار بخه در • علی ابن ابی
طالب کرم الله وجهه ورضی الله عنه دیمشلر که حضرت
رسالت پناه صلی الله علیه وسلم بیوردی لر که برکسنه الله
تعالی ویردوکی رزق قلیله رضاده اولسه الله تعالی انوك
قلیل عملنه رضاده اولور الله تعالی دن فرج انتظار ندہ اولمایان
عبادت تدر دیمشلر • انس رضی الله عنه روایت ایلمشلر •
رسول الله صلی الله علیه وسلم دیمشلر که بلای عظیم اولدقجه
جزادخی عظیم اولور • الله تعالی برقومه محبت ایلسه • انلری
مبتلا ایدرکم که بلایه رضا ویره الله تعالی اندن راضی اولور •
بلادن انجورسه کادخی انجورلر • عایشهٔ صدیقه دن
رضی الله عنها مرویدر رسول الله صلی الله علیه وسلم
بیوردی لر که • برعبدك اوغلی وفات ایلسه الله تعالی
ملاکلره دیرلر که قولمك اوغلی روحنی قبض اتدوکوزده
قولمزنه دیدیکز • دیه لر که سکا حمد ایلدیکز • مراجعتی سکا
قلدیکز بیوره لر که قولمز ایچون جنتده براویاپك آدنی بیت
الحمد قوك حضرت ایوب صلی الله علی نبینا وعلیه مستنی الضر
وانت ارحم الراحمین دیدیکز • بعضی لر دیمشلر که شکایت
طریقیله دیمدیکز • اظهار افتقار ایچون دیدیکز • قورد لر

جمله جسد نده اولان اعضای بیدیکز لر • همان قلبی ایله لسانی
قالدیکز • برقورت دلنه قصد ایلیجك • ایتدی یارب سنوك
معرفتوکه قلبم • وذکروکه لسانم • قالمشدیکز انی داخی قورت
یرسه سنی ذکره مجال قالمز • بکا ضرر ایرشوردیدیکز •
بعضی لر ایتمشلر مستنی الضر دیدوکی • اول جسدنی اکل ایدن قورتلر
مهمان ایدیکز • قوقلره بدورجك سنه قالمدی • انوکیچون
مستنی الضر دیدیکز دیمشلر • بعضی لر فرق کون وحی حبس
اولندی کلمدیکز • انوکیچون مستنی الضر دیدیکز بعضی لر
اوراده نی اوقیمان اولدیکز • مضرت اولاجهتدن ایرشدیکز
دیدیکز • بعضی لر ایتمشلر حضرت ایوب اول بلاده ایکن
اوزرینه ایکی ادم کلوب بربرینه ایتمشلر • بوکشی عجب جریمه
ایشلمش که • بودرجه ده صعوبته مبتلا اولمش دیدیکز لر •
کویا خلق دلندن عتاب حقی مشعر اولدوغیچون مستنی الضر
دیدیکز دیمشلر • حضرت یعقوب دخی صلوات الله علی نبینا
وعلیه انما اشکو بثی وحزنی الی الله دیدیکز لر • سعید
بن جبیر ابن عباس دن رضی الله عنهما روایت ایلمش • یعقوب
علیه السلام جبرائیل نازل اولدیکز • نبی امینك خبر لرنی
ویردیکز • یرلرندن قالقوب برکسنه انلری یدردی • یولک
اوزرندن اوتوروب یولدن کچنلره سن کیم سن دیو صورر لردیکز

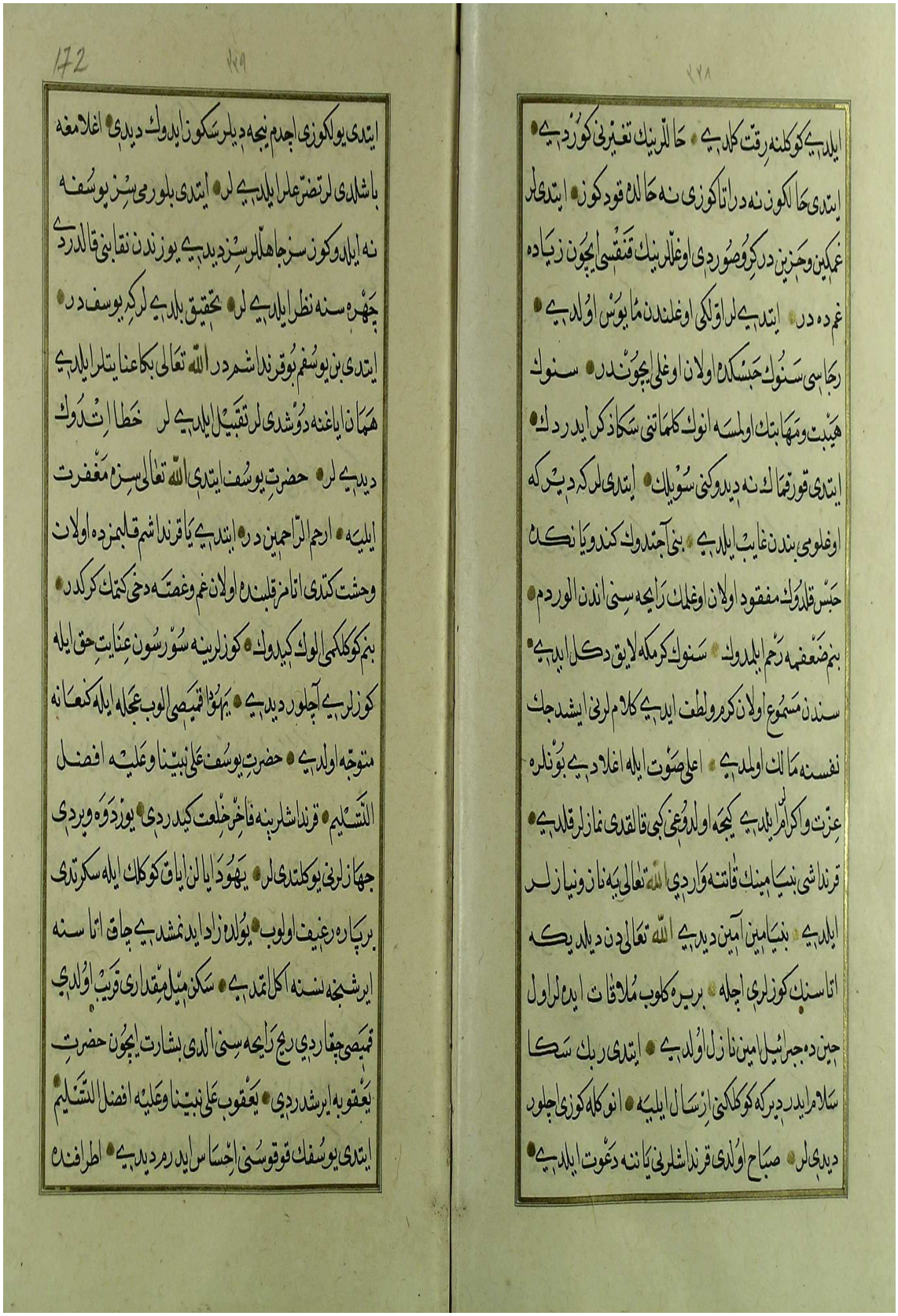


دیرلردی که فلان نرسیور لردی که الکدی برسنه وار یسه
یره براق سنوکله سویلیشه اوغلوم یوسفه نیلدی لر کورر مسن
دیو قصهٔ ذکر ایدوب اغلر لردی هر ایشدن بیله کریات
اولوردی الله تعالی وحی ایلدیکه بنجه برمخلوقه شکایت
ایدرسن انلر سکا قادر ونفعه قادر دکلر در عزم وجلالمه
حقیچون شکایتی بکا ایدیدک سکا فرج ویرور دم دیدی لر
همان اوینه کروب قاپوسنی یاپدی کسنه کتورمدی
برکون قاپو اولیانیردن برکسنه اجر وکردی کیم سن دیدی
ایتدی ملک الموتم ایتدی قبض روحه می کلدوک بن حبیبه
یوسفی کورمدم ایتدی یوق بلکه نه استرسن دیو سوآله
کلدم ایتدی انوک حقیچون که قولرینک روحلرنی قبض
ایتمکه سنی قودی حبیبم یوسفک روحنی قبض ایتدوکی دیدی
عزرائیل ایتدی یوق قبض ایتدم حیاتده در تیز جك سنوکله
بولشور دیدی اول زمانده اوندن چقوب اوغلرینه
ایتدی وارك یوسفی وقرنداشنی تجسس ایدوك الله
تعالینك عنایتندن مأیوس اولمك دیدی کاغد قلم استیوب
اوغلی روبیله ایتدی مصر یادشاهنه برمکتوب املا ایله
یازکه ای یادشاه بزبر طایفه یوزکه الله تعالی دن بزه بلا
موکلدر جدم ابراهیم آتشه اتلدی بلایه صبر ایلدی

171a

الله تعالی ناری کا برد وسلام ایلدی عمم اسمعیل علیه
السلام جوان وکنج ایکن غربته وصوصوزلغه مبتلا اولدی
صبر ایلدی الله تعالی کا زمزم قیوسنی احسان قلدی
بنم اتام اسحاق قربان اولمغه مبتلا اولدی الله تعالینك
امرینه صبر ایلدی حق سبحانه وتعالی فدا کوندردی
بن انلردن دخی ضعیفم حیله ومجالم قالمدی بنم مصیبتم
عظیم اولدی یوسف دیرلر نوردیدم واریدی اوکمدن
الدی لر کتدی لر انوکیچون شولد کلو اغلادم که کوزلرم نوری
دوکدی کورمز اولدم براوغلومی سارق دیو سن آلدوك
بزم کبی لروك اوغلمزی سارق اولمز انوك مفقود اولان
قرنداشی ایچون انی صدرمه قویوب رایحه سنی قوقردم ای
ملک الله دنقورق انی بکا کوندر تعجیل ردّ ایله بکا رحم
قیلکه الله دخی سکا رحم ایلیه اول سارق دکلدر
نسنه اوغرلمدی حبسدن خلاصیت عفو ومرحمت قیل الله
تعالی سکا اجر لرویره انی غنیمت بل الله تعالی احسان ایدیجیلرك
اجرنی ضایع ایلمز دیدی روبیل اول کتابایله جمله اوغلمزی
دخی کروب مصر جانبلرینه وارمدی لر حضرت یوسفه کردی لر
صلی الله علی نبینا وعلیه خضوع وخشوعلر ایلدی لر کوردی لر
که لونلری متغیر اولمش بدنلری ضعیف ونزار انلره نظر

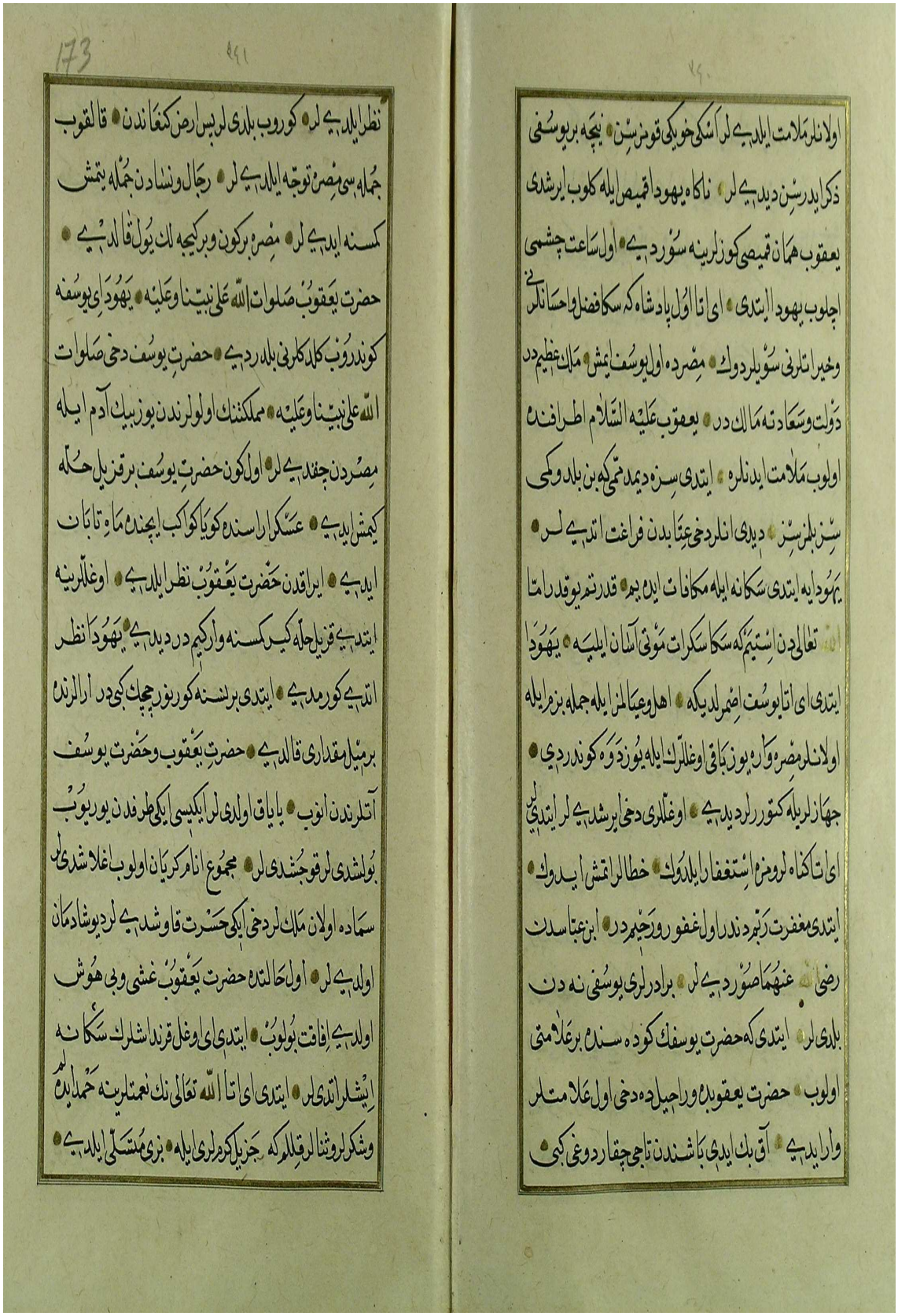
171b



ایلدیے کوکلنہ رقت کلدیے • حالرینك تغیرنی کورُدیے •
ایتدی حالکوزنہ دراتاکوزی نہ حالدہ قودکوز • ایتدی لر
غمکین وحزین درکروصوردی اوغللرینك قنقسی ایچون زیادہ
غم دہ در • ایتدیے لر اولکی اوغلندن مایوس اولدیے •
رجاسی سنوك حسکدہ اولان اوغلی ایچون در • سنوك
هیبت ومهابتك اولسہ انوك کلماتنی سکاذکر ایدردك •
ایتدی قورقمالك نہ دیدوکنی سویلیك • ایتدی لر کہ دیر کہ
اوغلومی بندن غایب ایلدیے • بنی آجتدوك کندویا نکدہ
حبس قلدوك مفقود اولان اوغلمك رایحہ سنی اندن الوردم •
بنم ضعفمہ رحم ایلدوك • سنوك کرمکہ لایق دکل ایدیے •
سندن مسموع اولان کرم ولطف ایدیے کلام لرنی ایشدجك
نفسنہ مالك اولدیے • اعلی صوت ایلہ اغلادیے بوُنلرہ
عزت واکرام ایلدیے کیجہ اولدوغی کبی قالقدی نماز لرقلدیے •
قرنداشی بنیامینك قاتنہ وارديے الله تعالی یہ نماز ونیاز لر
ایلدیے • بنیامین آمین دیدیے الله تعالی دن دیلدیکہ
اتاسنك کوزلری اچلہ • بریرہ کلوب ملاقات ایدہ لر اول
حین دہ جرائیل امین نازل اولدیے • ایتدی ربك سکا
سلام ایدر دیرکہ کوکلکنی ارسال ایلیہ • انوکلہ کوزی اچلور
دیدی لر • صباح اولدی قرنداشلرنی یانتہ دعوت ایلدیے •

ایتدی یوکوزی اچدم نیچہ دیلر سکوز ایدوك دیدی • اغلامغہ
باشلادی لر تضرع علر ایلدیے لر • ایتدی بلورمی سز یوسفہ
نہ ایلدوکوز سز جاهللر سز دیدیے یوزندن نقابنی قالدردی
چهره سنہ نظر ایلدیے لر • تحقیق بلدیے لر کہ یوسف در •
ایتدی بن یوسفم بوقرنداشم در الله تعالی بکا عنایتلر ایلدیے
همان یاغنہ دوشدی لر تقبیل ایلدیے لر خطا اتدوك
دیدیے لر • حضرت یوسف ایتدی الله تعالی سزه مغفرت
ایلیہ • ارحم الراحمین در • ایتدیے یا قرنداشم قلبمزده اولان
وحشت کدری اتامز قلسنده اولان غم وغصہ دخی کتمك کرکدر •
بنم کوکلمی الوك کیدوك • کوزلرینہ سورسون عنایت حق ایلہ
کوزلریے آچلور دیدیے • یهوذا قمیصی الوب عجله ایلہ کنعانہ
متوجه اولدیے • حضرت یوسف علی نبینا وعلیه افضل
التسلیم • قرنداشلرینہ فاخر خلعت کیدردی • یوزدرہ ویردی
جهاز لرنی یوکلتدی لر • یهوذا یالن یاق کوکلك ایلہ سکرتدی
برپاره رغیف اولوب • یولده زاید نمشدیے چاق اتاسنہ
ایرشجہ نسنہ اکل اتمدیے • سکز میل مقداری قریب اولدیے
قمیصی چقاردی ریح رایحہ سنی الدی بشارت ایچون حضرت
یعقوبہ ایرشدردی • یعقوب علی نبینا وعلیه افضل التسلیم
ایتدی یوسفك قوقوسنی احساس ایدرمدیے • اطرافنده

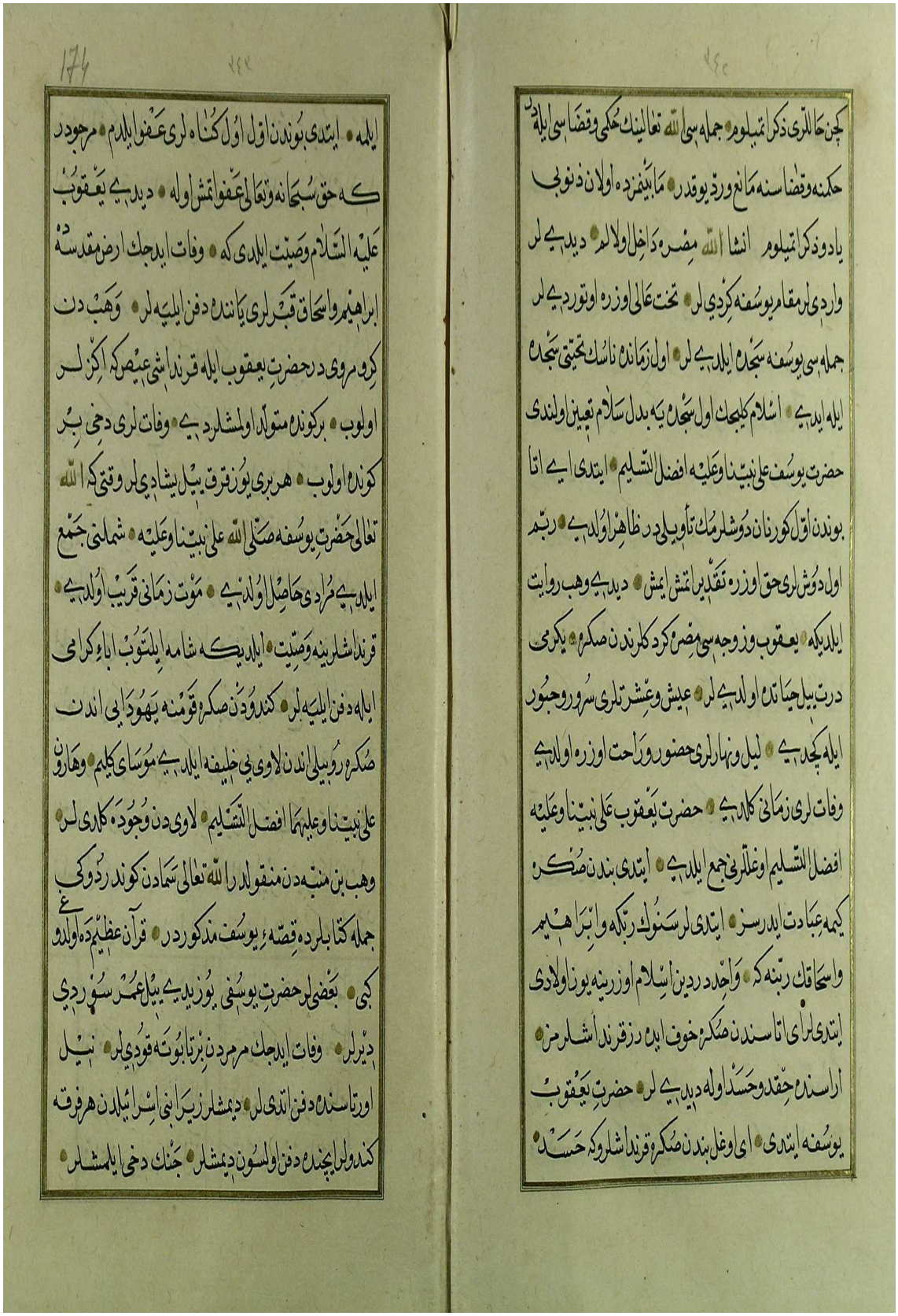
172b 172a



اولانلر ملامت ایلدیلر اسکی خویکی قوم رسن ۰ نیچه بریوسفی
ذکر ایدرسن دیدیلر ۰ ناگاه یهودا قمیص ایله کلوب ارشدی
یعقوب همان قمیصی کوزلرینه سوردیلر ۰ اول ساعت چشمی
اچلوب یهودا ایتدی ۰ ای اتا اول پادشاه که سکا فضل و احسانلرنی
وخیراتلرنی سویلردوك ۰ مصره اول یوسف عیشی ۰ ملك عظیم دن
دولت وسعادتله مالك در ۰ یعقوب علیه السلام اطراف ده
اولوب ملامت ایدنلره ۰ ایتدی سزه دیمدیمی که بن بلدوکمی
سزبلمزسز ۰ دیدی انلردخی عتاب دن فراغت ایتدیلر ۰
یهودایه ایتدی سکا نه ایله مکافات ایدیم ۰ قدرتم یوقدر امّا
الله تعالی دن استیم که سکا سکرات موتی آسان ایلیه ۰ یهودا
ایتدی ای اتا یوسف امرلدیکه ۰ اهل وعیالمزایله جمله بزمرایله
اولانلر مصره وارهیوزباقی اوغللرك ایله یوزدوه کوندردی ۰
جهاز لریله کثور رلردیدیلر ۰ اوغللری دخی ارشدیلر ایتدیلر
ای اتاکناه لرومزه استغفار ایلدوك ۰ خطالرامزه ایدوك ۰
ایتدی مغفرت ربّم دندر اول غفور ورحیمدر ۰ ابن عتاسدن
رضی الله عنهما صورردیلر ۰ برادرلری یوسفی نه دن
بلدیلر ۰ ایتدی که حضرت یوسف کوزه سندن برعلامتی
اولوب ۰ حضرت یعقوبده وراحیلده دخی اول علامتلر
وارایدی ۰ آق بك ایدی باشندن تاجی چقاردوغی کبی ۰

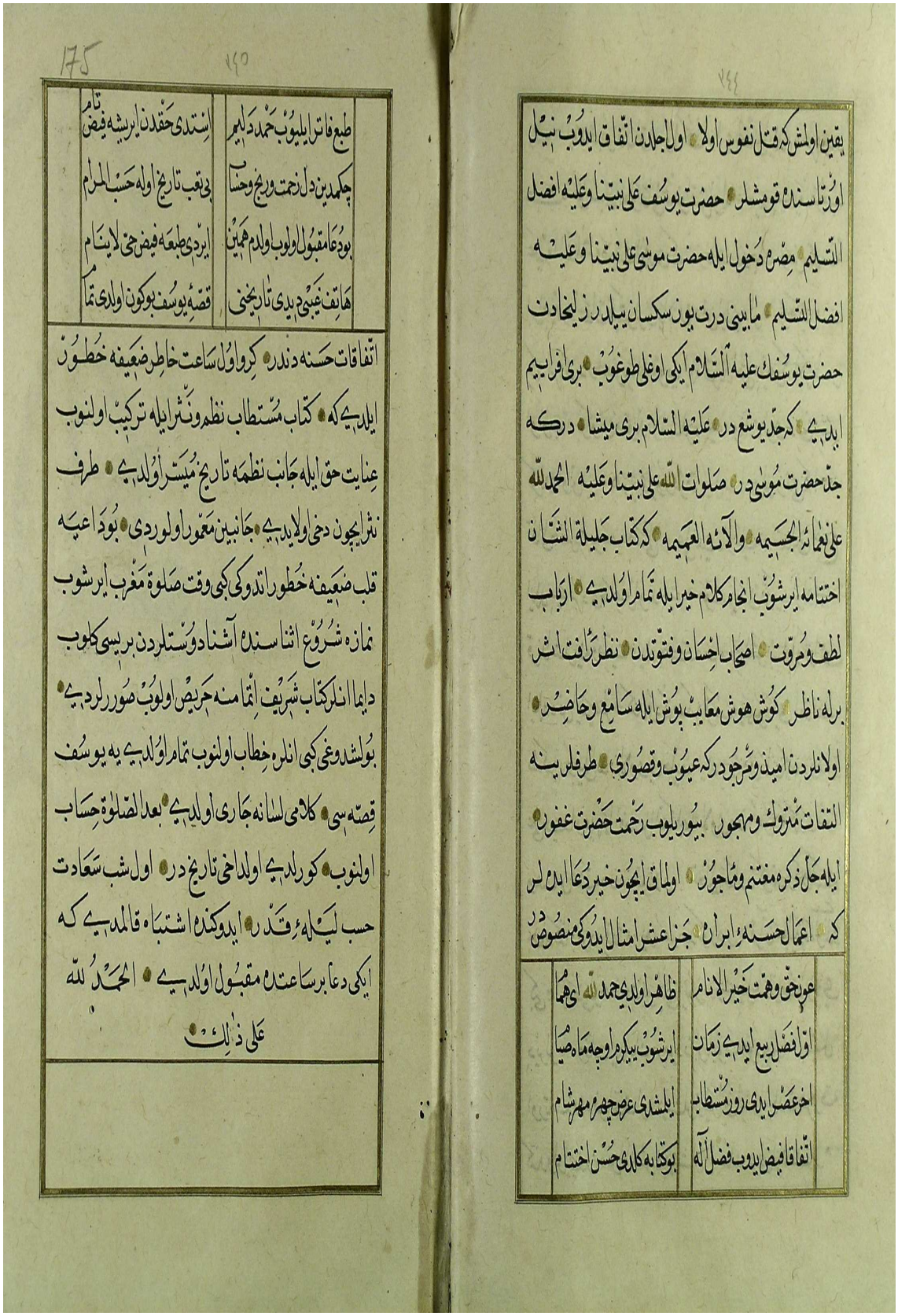
نظر ایلدیلر ۰ کوروب بلدی لر پس ارض کنعانه دن ۰ قالقوب
جمله سی مصره توجه ایلدیلر ۰ رجال ونساسدن جمله یتمش
کسنه ایدیلر ۰ مصره برکون وبرکیجه لك یول قالدیلر ۰
حضرت یعقوب صلوات الله علی نبینا وعلیه ۰ یهودایی یوسفه
کوندروب کلدکلرینی بلدردیلر ۰ حضرت یوسف دخی صلوات
الله علی نبینا وعلیه ۰ مملکتنك اولولرندن یوزبیك آدم ایله
مصردن چقدیلر ۰ اول کون حضرت یوسف برقزیل حلّه
کیمش ایدی ۰ عسکرلرا سنده کویاکواکب ایچنده ماه تابان
ایدی ۰ ایراقدن حضرت یعقوب نظر ایلدیلر ۰ اوغللرینه
ایتدیلر قزیل حلّه کیرکسنه وارکیم درلر دیدیلر ۰ یهودا نظر
ایدیلر کورمدیلر ۰ ایتدی برکسنه کوریورم چمك کبی در ارالرنده
برمیل مقداری قالدیلر ۰ حضرت یعقوب وحضرت یوسف
آتلرندن انوب ۰ یاياق اولدیلر ایکیسی ایکی طرفدن یوریوب
بولشدیلر قوجشدیلر ۰ مجموع انام کریان اولوب اغلاشدیلر
سماده اولان مالك لردخی ایکی حسرت قاوشدیلر دیوشادمان
اولدیلر ۰ اول حالنده حضرت یعقوب غشی وبی هوش
اولدیلر افاقت بولوب ۰ ایتدی ای اوغللرندا شرك سکا نه
ایشلر اتدیلر ۰ ایتدی ای اتا الله تعالی نك نعمتلرینه حمد ایدیم
وشکر بروثنا لر قلدم که جزیل کرملری ایله ۰ بزی مشکی ایلدیلر ۰

173b 173a



174b

174a



175b

175a

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI
DOKTORA TEZİ

CELAL-ZADE KOCA NİŞANCI MUSTAFA ÇELEBİ

CEVAHİRÜ'L-AHBAR Fİ HASAİLİ'L-AHYAR

İNCELEME-METİN-DİZİN

(CİLT : II DİZİN)

BURHAN BARAN

DANIŞMAN: PROF. DR. SADETTİN ÖZÇELİK

DİYARBAKIR
2011

DİZİNLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Dizini hazırlerken şu hususları dikkate aldık:

1. Birleşik fiilleri, kendisini oluşturan bütün sözcüklerin alt maddesi olarak işledik.

2. Sözcüklerin anlamlarını geçtiği cümleye göre numaralandırarak verdik.

3. Özel adlar dizinini genel dizinden ayırdık. *Aḥvāl-i Ḥażret-i Yūsuf, cemāl-i Yūsuf, evlād-ı Yaʿḳūb* gibi terkiplerde *aḥvāl, cemāl, evlād* sözcükleri özel ada dahil değildir. Bu tür terkipleri bütün sözcükleriyle genel dizinde gösterdik. Özel adlar dizinine ise sadece *Ḥażret-i Yūsuf, Yūsuf, Yaʿḳūb* kısmını aldık.

4. Özel adlar dizininde kişiler için incelediğimiz metinde kullanılan bütün adları *Yūsuf-ı Ṣıddīḳ (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber)* örneğinde olduğu gibi her adın yanında birbirine gönderme yaparak belirttik.

DİZİN

A

āb *Far.* su
ā. 63b1, 72b8
ā.+ına 112b11
ā.+um 124b16

ābā *Ar.* *ābāʾ* babalar
ā. 68b16, 161b19

ābād *Far.* şen, bayındır
ā. 4b4, 5b14
ā.+ıçun 60b8

ābād eyle- **1.** bayındır duruma getirmek
ā.-di 166a19
ā.-yen 165a12
2. rahata kavuşturmak, gönendirmek
ā. 145a1

ābād it- bayındır duruma getirmek
ā.-e 60b19

ābād ol- bayındır duruma gelmek
ā.-ur 97a2, 127b10

ābāʾ-i kirām *Ar.* şerefli din büyüğü olan babalar
ā. 126a18
ā.+ıile 174b10-11
ā.+um 48a1

ābāʾ-i salihīn *Ar.* salih olan babalar
ā. 101a15

ʿabd *Ar.* kul, köle
ʿa. 38b16, 54a18, 91b6, 110a10, 158b16, 158b19
ʿa.+den 64a17
ʿa.+e 134b14, 158b16
ʿa.+i 20b16, 54a16, 115b17, 158b18
ʿa.+üŋ 107a10, 128a16, 170a13

ābdest *Far.* abdest
ā.+ile 24a11-12

ābdest al- abdest almak
ā.-dı 158a6
ā.-duġı 23a18
ā.-duḳları 40b9
ā.-maġıçun 87b17
ā.-maḳ 25a14
ā.-mazıdı 24a12

ʿabd-i ʿİbrānī *Ar.* İbrani köle
ʿa.+içün 91b5

ʿabd-i ṣāliḥ *Ar.* salih kul
ʿa. 166a11

ʿabd-i siyah *Ar.+Far.* siyah köle
ʿa. 48a16

āb-ı ʿavn *Far.+Ar.* yardım suyu
ā.+uŋla 127a17

āb-ı hicr *Far.+Ar.* ayrılık suyu
ā.+e 167b13

āb-ı ḥikmet *Far.+Ar.* hikmet suyu
ā.71a9

āb-ı nāb-ı kevṣer *Far.(2)+Ar.* Kevser suyunun saflığı
ā. 3b2

āb-ı nisyān *Far.+Ar.* unutkanlık suyu
ā. 141a19

āb-ı revān *Far.* akan su
ā. 68a14, 119b8, 166a7

āb-ı rū *Far.*

āb-ı rū dök- onuru sarsılacak kadar çok yalvarmak
ā.-mem 114a5

āb-ı rūy *Far.* yüz suyu
ā.+ı 4b16

ʿābid *Ar.* ibadet eden
ʿā. 80b19, 81a5, 158a15, 158b2
ʿā.+e 58b8, 81a4
ʿā.+lere 10a3

ʿābide *Ar.* ibadet eden
ʿā. 30b18, 86b16, 165b10
ʿā.+ydi 30a12

ʿabīr *Ar.* güzel koku
ʿa. 112b13

ʿacāyib-i umūr *Ar.* *ʿacāʾib-i umūr* garip hususlar
ʿa. 11a1

ʿaceb *Ar.* **1.** şaşılacak (şey)
ʿa. 19b1, 23a17, 32a11, 42a1, 41b5, 42a18, 42b13, 43a2, 43a7, 47a6, 50b5, 62b14, 69a15, 73b4, 87b19, 101b5, 104a1, 104b10, 104b11, 108a13, 111b6, 117b3, 124b3, 124b3, 125a3, 125a14, 127a2, 142b11, 144a6, 150a2, 151b17, 170b11
ʿa.+dür 42a16, 130b7, 149a19, 167b9
2. acaba
ʿa. 113a4, 142a8

ʿaceb görin- tuhafına gitmek
ʿa.-di 101b19

ʿaceb ol- şaşılacak vaziyette olmak
ʿa.-ur 120a3, 120a3
aʿceb-i umūr *Ar.* çok şaşılacak hususlar
a.+dan 149b13-14
ʿacele *Ar.* acele
ʿa.+ile 15b4, 35b9, 35b19, 172b11
ʿacele eyle- acele etmek
ʿa.-mez 48a9
ʿacele it- acele etmek
ʿa.-meŋ 157a11-12
acı **1.** acı
a.+dur 119b19
2. üzücü
a.+dur 26b16
acı- acımak
a.-r 88b7, 105a17
acıḳ- acıkmak
a.-dı 121a15
a.-duġı 27b5
acıt- birini kırmak, üzmek
a.-duŋ 172a8
ʿacīb *Ar.* tuhaf
ʿa. 4a11, 32a12, 72b10, 102a12, 123a17, 123b9, 142b3, 167a15
ʿa.+dür 153b16
ʿāciz *Ar.* zayıf, güçsüz
ʿa. 59b14, 128b5
ʿa.+dür 110a9, 110a10
ʿa.+sin 97b18
ʿāciz ol- acze düşmek
ʿā.-dılar 75b5
ʿā.-mışıdı 83b7
ʿā.-up 112a19
ʿācize *Ar.*
ʿācize ol- güçsüz duruma gelmek
ʿā.-mış 138b7
ʿā.-up 137b16
ʿacūze *Ar.* yaşlı kadın
ʿa.+nüŋ 76a8
ʿacz *Ar.* güçsüzlük
ʿa.+ile 119a4
ʿa.+lerine 98b11
aç aç
a. 104b16, 105b14
a.+a 111a1
a.+am 113a5
a.+iken 95b1
a.+laruŋ 122a8
aç eyle- aç bırakmak
a.-me 89a8
aç ḳal- aç kalmak
a.-dum 113b19
aç ol- **1.** acıkmak
a.-alar 109b8
a.-alum 89b15
a.-dı 113a2
a.-dılar 118b1
a.-salar 77a19
a.-sayuz 77b4
2. çok istekli, hevesli olmak
a.-mışam 43a9
aç- **1.** açmak
a. 92b3
a.-a 43b9
a.-alar 79b19
a.-ar 24a6
a.-dı 32b7, 32b13, 61b4, 69a9, 92b3, 114b4, 121b2, 126a5, 151a10
a.-dılar 42a4, 106b2, 118b16, 146b13
a.-dum 113a4
a.-ınca 20b19
a.-mış 35a3
a.-up 12b1, 85b16, 89b17, 127a8, 143b16
2. amanın görmesini sağlamak
a.-dı 82b17, 82b18
a.-up 75b1
leb-i yaḳūtını aç- ağzını açmak, konuşmaya başlamak
l.-mazsın 69a10
yolını aç- birini hareketinde sebest bırakmak
y.-dum 172b1
açıl- açılmak
a.-a 82b13, 139a4, 172a16
a.-dı 137b12
a.-mış 82b16
a.-up 40a1, 80b10, 80b13, 82b14, 173a4
a.-ur 150a5, 172a18, 172b11
çeşm-i ḳalbi açıl- mana aleminde yüce bir mertebede olmak
ç.-up 86b13
göŋli açıl- ferahlamak
g.-sun 26b12

güneş açıl- güneş açılmak
g.-dı 53b17
açlıḳ açlık
a. 114a3, 121a10, 129a3, 129a15
a.+dan 147a5
a.+ıla(açlıġıla) 114a4
a.+umı(açlıġumı) 36a13
açuḳ açık
a. 34b16
ad isim
a.+ı 16b9, 111b10, 117b4, 155a15, 155b1, 155b6
a.+ına 108a16, 117b3, 139b18
a.+ını 19a9, 111b17
a.+ları 13a1, 13a4
a.+larını 129a12
ad ḳo- adlandırmak
a.-dı 131b1
a.-dılar 15a5
a.-dum 155a19
a.-maduŋ 155b1
a.-ŋ 170a16-17
adın iblīs it- iblis diye adlandırmak
a.-er 104b11
aʿdā *Ar. aʿdāʾ* düşman
a. 96b12
a.+nuŋ 123b11
ādāb *Ar.* terbiyeler
ā. 67b19
ʿadālet *Ar.* adalet
ʿa.+de 5b1
ʿadālet eyle- adaletli davranmak
ʿa.-düm 126b9
ʿadāvet *Ar.* düşmanlık
ʿa. 80a10, 140a11
ʿa.+leri 26a7
ʿadd *Ar.* **1.** hesap
ʿa. 115a14
ʿadd eyle- saymak
ʿa.-mişler 115b17
ʿaded *Ar.* **1.** tane
ʿa. 12b6, 35a13, 48b17, 101b10
2. sayı
ʿa.+de 133b1
ādem *Ar.* adam
ā. 14b12, 15a19, 18a2, 22a5, 22a10, 22b7, 22b7, 22b11, 23a19, 27a4, 63a17, 63b7, 68a8, 75a8, 75a9, 78a17, 80a15, 81b13, 91b13, 96a19, 103a14, 103b1, 107b1, 110a4, 110b6, 116b6, 118b4, 121b18, 136a14, 136a17, 137a18, 137b7, 141a3, 141a10, 144b19, 149b8, 158a4, 158a8, 158a9, 159a16, 159b14, 163a15, 167b5, 170b11
ā.+de 18b16
ā.+den 94a10, 141a9
ā.+dür 22b19
ā.+e 18b16, 23a17, 52a12, 80a11, 95a4, 111b14, 124a13, 128a11
ā.+i 37b1, 63a8, 87a12, 98b13, 105a8, 140a18, 141a7, 149b12, 163a5
ā.+ile 54a8, 80a13, 140a16, 173b6
ā.+isen 71b15, 169a9
ā.+ler 22b13, 100b7, 109b3, 134a1
ā.+lere 73b8, 127a13, 156a4
ā.+leri 35a14, 80a14
ā.+lerini 83a17
ā.+leründen 163a1
ā.+sin 92a8
ā.+üŋ 19a4, 22a14, 72b9, 134b7, 144b19, 145b11, 149b12
ʿadem *Ar.* yokluk
ʿa. 19b18
ʿa.+deidüŋ58b9
ādemī *Ar.* insan
ā. 29b13, 31a14, 62b7, 72b13, 109b17, 111a19, 140a2, 144a8
ā.+de 94b15
ʿadem-i iḳtidār *Ar.* güç yokluğu, güçsüzlük
ʿa. 8b9
ādemīlik *Ar.+lik* insanlık
ā. 19a10
ādemīlikden çıḳ- insanlıktan çıkmak
ā.-ar 104b7
ʿādet *Ar.* görenek
ʿā. 11b7, 130b12
ʿā.+e 130a16
ʿā. +i 108a6, 137b5, 161a14
ʿā.+idi 144a15
ʿā.+leriidi 130a15
ʿā.+ümüzdür 16b15
ʿā.+üŋ 113b19
ʿādet ol- öteden beri yapılır olmak

ʿā.-mışıdı 88b3
ʿādet-i şerīfe *Ar.* şerefli adet
ʿā.+leri 22a9-10
aḍġāş *Ar.* rüya karışıklıkları
a. 102a3
adım adım
a.+lar 48b12
ʿādil *Ar.* adaletli
ʿā. 4a11
ʿadl *Ar.* adalet, doğruluk
ʿa. 42a2, 52a14, 52a15, 96b18, 96b19, 97a1, 97a4, 126b7
ʿa.+dur 96b18, 97a1, 97a4, 97a5, 97a5
ʿa.+e 141b11
ʿa.+i 96b17
ʿa.+idür 103a2
ʿa.+ile 97a2, 97a2, 97a3, 97a3, 97a6, 97a6, 127b7, 127b9, 127b10, 127b11, 166b3
ʿadl eyle- adaletli davranmak
ʿa. 117b9
ʿadl it- adaletli davranmak
ʿa.-diler 126a19
ʿa.-en 107b7, 127b8
ʿa.-esin 60a15
ʿadl ḳıl- adaletli davranmak
ʿa.-dı 166b1
ʿadl u inṣāf ehli ol- adalet ve insaf sahibi olmak
ʿa.-sun 60a19
ʿadl-ı şah *Ar.+Far.* hükümdarın adaleti
ʿa.+dur 96b17, 127b9
ʿadl-ı ʿÖmer *Ar.+k.a.*
ʿadl-ı ʿÖmer eyle- Hazreti Ömer gibi adeletli olmak
ʿa.-mek 95b13
adlu adlı
a. 35a10, 36b12, 46a12, 68a5, 131a6, 136a19
ʿadn *Ar.* cennet
ʿa. 49a9
ʿadū *Ar.* düşman
ʿa. 52a1, 127b11, 131a16, 146a2
ʿa.+dan 51a3
ʿa.+dur 144b16
ʿa.+lardan 104a18
ʿa.+ları 145b17
ʿa.+larını 97b2
ʿa.+sısın 79b2
ʿaḍudu'l-ḫilāfet-i sāmī *Ar.* yüce halifeliğin gücü
ʿa. 5a7
ʿaduvvül'llāh *Ar.* Allah'ın düşmanı
ʿa. 149b10
ʿadū-yı mübīn *Ar.* (bk. ʿadüvv-i mübīn) apaçık düşman
ʿa.+idügini 116b19
ʿadū-yı rehzen *Ar.+Far.* yol kesen düşman
ʿa.+e 48b13
ʿadüvv-i mübīn *Ar.* apaçık düşman
ʿa.+dür 12b10
āfāḳ *Ar.* ufuklar
ā.+a 3a8
ā.+da 23a1
ā.+dan 63b11
āfāḳı ṭut- birçok yeri denetimi ve yetkisi altına almak
ā.-an 4a7
āfāḳ-ı memālik-i ʿOṣmāniyye *Ar.* Osmanlı ülkesinin ufukları
ā. 5b13-14
āfāt *Ar.* musibetler
ā.+dan 62b4, 86b18, 104b9, 108b3
ā.+uŋı 71b11
āfāt-ı aġrāż *Ar.* kötü maksatların afetleri
ā.+dan 6a18
āfāt-ı memāt *Ar.*
āfāt-ı memāt ir- ölüm tehlikesine maruz kalmak
ā.-mişiken 31b2
āferīn *Far.* beğenme duygusuyla söylenmiş söz
ā. 20a1, 64a1, 74a4
ā.+ler 20a1, 115a4
āfet *Ar.* felaket
ā. 115b6
āfet bul- felakete uğramak
ā.-dı 165a6
āfet gör- felakete uğramak
ā.-e 19b13
ʿafīf *Ar.* namuslu
ʿa. 54a17
ʿāfiyet *Ar.* sağlık

ʿā. 40b17, 127b15
ʿā.+ler 152a1
ʿāfiyet-i kāmile *Ar.* tam olan sağlık
ʿā.+ile 91b7
āftāb *Far.* güneş
ā. 5b10, 12b6, 53b16, 141b11, 144b2, 150b14, 159a9
āftāb ṭoġ- güneş doğmak
ā.-dı 31a4, 96a18
ā.-up 48b6
āftāb ṭutıl- güneş tutulmak
ā.-ur 120a4
āftāb-ı ʿālem-tāb-ı velāyet *Far.+Ar.+Far.+Ar.* Allah dostluğunun dünyayı aydınlatan güneşi
ā. 3b18
āftāb-ı ʿālem-tāb ve'd-duḥā *Ar.* kuşluk vaktini ve dünyayı aydınlatan güneş
d. 2b16
āftāb-ı enver *Far.+Ar.* çok parlak olan güneş
ā.+ı 142a14
āftāb-ı ḥüsn *Far.+Ar.* güzellik güneşi
ā. 10b1
āftāb-ı lāmiʿü'n-nūr *Far.+Ar.(2)* nur parlaklığında olan güneş
ā.+dur 5a13
āftāb-ı menḳabet *Far.+Ar.* menkıbenin güneşi
ā. 150a13
āftāb-ı şevḳ *Far.+Ar.* arzunun, sevincin güneşi
ā. 43b5
āftāb-tābān *Far.* parlak güneş
ā. 5a3, 5a18, 5b13, 10a17
āftāb-tābān-ı bī-bedel *Far.(3)+Ar.* eşsiz parlaklığı olan güneş
ā. 45b10
āftāb-tābān-ı bī-nāẓīr-i şefāʿat-raḫş-ı hidāyet-baḫş *Far.(3)+Ar.(2)+Far.+Ar. +Far.* hidayet bahşeden parlak şefaatin eşsiz olan parlak güneşi
ā. 2b10-11
āftāb-tābān-ı efḍāl *Far.(2)+Ar.* iyiliklerin parlak güneşi
ā. 5a3
ʿafv *Ar.* af
ʿa. 65b10, 105a6, 105a11, 127a9
ʿa.+a 32b2
ʿa.+ı 160b2, 96b10
ʿa.+ile 11a13
ʿafv eyle- affetmek
ʿa. 32b11, 48a1-2, 54b15, 65b12, 94a8
ʿa.-düm 54b16, 157a18, 174b1
ʿa.-ye 48b5, 54b15-16
ʿafv it- affetmek
ʿa.-düm 48b4, 163b5-6
ʿa.-e 114b3
ʿa.-enleri 48b3-4
ʿa.-er 21b12
ʿafv itmiş ol- affettiği umulmak
ʿa.-a 174b2
ʿafv ḳıl- affetmek
ʿa.171b14
ʿa.-sun 119a5
ʿa.-uram 59a1
ʿafv-ı ẕünūb *Ar.* günahların affı
ʿa.+da 64b11
ʿafv idici *Ar.+T.* affedici
ʿa. 127a10
āgāh *Far.* uyanık, bilgili
ā.+larımış 4a14
āgāh eyle- bilgilendirmek
ā.-di 143a6
āgāh it- bilgilendirmek
ā.-di 151b3
āgāh ḳıl- uyanık kılmak
ā. 29b14
āgāh ol- bilgi edinmiş olmak
ā. 14a15
aġ
aġa düş- tuzağa düşmek
a.-dük 41b3
aġaç ağaç
a. 11b1, 17a13, 22b10, 23a7, 80a5, 92a3, 92a4, 92a5, 92a6, 110b5, 153b10, 153b14
a.+a 22b11, 22b12, 22b15
a.+da 11b2, 11b7, 31a14
a.+lar 25b1, 98a17
a.+ları 98a10
a.+laruŋ 98a12
a.+uŋ 153b9, 153b17
aġaç işle- ağaç dikmek

a.-se 110b6
aġaç ol- ağaç durumuna gelmek
ʿa.-dı 11b19
aġar- 1. beyazlaşmak
a.-a 43b6
a.-mazıdı 76a14
a.-mış 76a14
a.-mışdur 131b17
2. şafak sökmek
a.-up 143b3
aġard- beyazlatmak
a.-urlarıdı 77a4
aġır değeri çok olan
a. 67b9
aġır gel- yapılması güç gelmek
a.-medi 100a19
a.-üp 100b6
aġ(ı)z ağız
a.+ı 145b15
a.+ıile 20b15
a.+ına 22b8, 70a5
a.+ından 72b8, 81b7
a.+larıile 44a19
a.+larına 80a12
a.+larından 133b9
a.+larını 156a11
a.+umda 24b15
a.+umdan 147b4
a.+uŋdan 81b12
a.+uŋı 92b3
canı ağzına gel- ölecekmiş gibi olmak
c.-di 114a6
aġla- ağlamak
a. 124a11
a.-dı 21a17, 28a16, 32a19, 47a1, 47a12, 47b4, 54b14, 56b17, 61b3, 63a9, 68b7, 68b14, 84a19, 96b6, 131b2, 137a11, 168b19, 172a12
a.-dılar 89a15, 160b11
a.-duġı 23b19
a.-dum 43a6, 171b8
a.-ma 37a13, 125a6
a.-maġa 172b1
a.-maḳdan 58a4, 137b19
a.-maḳdur 73a12
a.-maḳile 154b14
a.-r 50a4, 56b12, 100b14, 106a4
a.-ram 100b14
a.-ridüŋüz 148a5
a.-rlar 157b3
a.-rlarıdı 171a3
a.-rsın 47a3, 160b13
a.-rsız 78a15
a.-yan 47a2
a.-yup 72a9, 168a1
aġlāl *Ar.* boyuna geçirilen zincirler
a. 106b1
a.+ı 106a12
a.+ını 106b3
aġlāl urıl- zincir vurulmak
a.-ur 46b15
aġlaş- ağlaşmak
a.-dılar 76b12, 132b9, 155b14, 164a15, 173b14
a.-up 135a1, 144b6, 168b15
a.-urlar 20b12, 36b16
aġlat- ağlatmak
a.-duŋ 48a7
aġmāż *Ar.* gözle işaret etmeler
a.+dur 124a6
aġrāż *Ar.* hedefler
a.+a 58b2
a.+için 39a10, 39a12
aġvā *Ar.* şaşırma, doğru yoldan sapma
a.+ya 50a7, 105a13
aġvā it- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
a.-di 87a9
aġvā-yı nefs *Ar.* nefsin doğru yoldan ayrılması
a.+üŋ 106b8
aġzı ḳuvvetlü *T.+Ar.+lü* duası makbul olan
a. 124a13
ah üzüntü, hayıflanma, acı duygularını anlatan ünlem
47b14, 62b8, 63a15, 112b14, 125a2, 167b14, 168b3
a.+ı 168b19
a.+ile 151a14, 152b11
ah eyle- acı ile içini çekmek
a. 19a6
a.-di 94b11
a.-rem 167b8
ah it- acı ile içini çekmek
a.-er 124b11

a.-di 63a7, 68b4, 168b18
a.-diler 118b8
a.-düm 51a1
a.-me 169a11
a.-üp 63a3, 63a12
ah ḳıl- acı ile içini çekmek
a.-dı 105a16
aḥad *Ar.* bir
a. 63a11
aḥādīṣ *Ar.* hadisler
a. 111a15
aḥādīṣ-i nebeviyye *Ar.* peygambere ait hadisler
e.+de 107a8
aḥādīṣ-i şerīfe-i nebeviyye *Ar.* peygambere ait kutsal hadisler
a.+de 3b13
ahāli *Ar.* halk
a.+si 133b8
a.+sinden 8a15
a.+sini 109a18
aḥbāb *Ar.* dostlar
a.+ına 3a11
a.+ını 152a15
aḥbāb-ı Müslimīn *Ar.* Müslümanların dostları
a. 10a18
aḫbār *Ar.* haberler
a. 85a11, 111a15, 168b18
a.+a 111b8
a.+ıla 168a12
a.+ını 4b7, 21a5, 131b4, 144b7, 144b14, 167a18
a.+uŋı 122b17
aḫbārını al- biri hakkında bilgi sahibi olmak
a.-mışsın 73b4
aḫbār-ı mürselīn *Ar.* peygamberlerin haberleri
a.+i 3b4
āḫbār-ı ṣaḥīḥa *Ar.* doğru haberler
ā. 146a2
aḥcār *Ar.* taşlar
a.+ını 30b5
ʿahd *Ar.* **1.** verilen söz
ʿa. 50a5, 107a18, 147b3
ʿa.+e 53b5
ʿa.+ine 122a12
ʿa.+ümüze 162b3
2. anlaşma
ʿa.+inde 14b8
ʿa.+lerümi 58b15
ʿa.+üm 37a12
ʿa.+ümi 107a7
ʿahd al- söz almak
ʿa.-dı 162b1
ʿahde vefā it- sözünde durmak
ʿa.-üp 149a10-11
ʿahdine ṭur- sözünde durmak
ʿa.-maduŋuz 162a6
ʿahdi ol- verilen sözü olmak
ʿa.-dı 51b5
ʿa.-sun 143a3
ʿahd eyle- söz vermek, yemin etmek
ʿa.-diler 109a16
ʿa.-dük 146b5, 162a4
ʿa.-düm 46b17
ʿa.-mişidi 57b4, 149a10
ʿa.-mişidüŋüz 162b2
ʿahd it- **1.** söz vermek, yemin etmek
ʿa.-diler 46b8
ʿa.-meyince 132b11
ʿa.-mişem 167a6
ʿa.-mişidüŋüz 162a5
2. anlaşmak
ʿa.-di 147a13-14
ʿahd ol- söz verilmek, yemin edilmek
ʿa.-mayınca 147a8
ʿahd-i ḳadīm *Ar.* önceden verilen söz
ʿa. 50a12
ʿahd- i muḥkem *Ar.*
ʿahd- i muḥkem it- kesin bir biçimde söz vermek, yemin etmek
ʿa.-meyince 132b10
ʿahd-i şerīf *Ar.* şeref verici ahit
ʿa. 97a17
āhen *Far.* demir
ā. 111b12
ā.+den 111b12
ā.+i 111b19
āḫer *Ar.* diğer, başka
ā. 82a14
ā.+e 38b12, 63b8
ah-ı firḳat *T.+Ar.* ayrılık ahı
a. 20b12

aḫī *Ar.* kardeşim
a. 32b4, 51b15, 60a1, 104a16, 106b12
āḫir *Ar.* **1.** son
ā. 9a2, 58a11, 67a6, 75a11, 75a14, 79a3
ā.+de 131a3
ā.+dür 32a12
ā.+i 11a6, 89a16, 109b12, 116b12, 117b14, 145a5
ā.+idür 165b18
ā.+inde 29b8, 111a8
ā.+ine 25a16
ā.+iyem 79a3
ā.+üŋ 90a7
2. sonunda
ā. 8b2, 11a10, 21b11, 22b9, 31a12, 32a14, 48b10, 60a13, 61b10, 62a19, 65b19, 68b9, 72a3, 105a17, 117b18, 118b6, 130b14, 136b7, 138b3, 143a5, 150a19, 153b14, 156a5, 158a15
āḫire iriş- sona ermek
ā.-di 126b19
āḫiri ol- sonuncusu olmak
ā.-a 78b9
āḫir ol- sona ermek
ā.-dı 28a7-8
āḫiret *Ar.* ahiret
ā. 58a9
ā.+de 64b3, 75a4, 111a13
ā.+dedür 116b11
ā.+e 93a18
āḫir-i ʿaṣr *Ar.* ikindi sonrası
ā.+idi 175a18
āḫirī kār *Ar.+Far.* işin sonunda, neticede
ā. 87b11
āḫirīn *Ar.* sonrakiler
ā.+üŋ 157b16
āḫirü'l-emr *Ar.* sonunda
ā. 4a9, 97a19
āḫirü'z-zamān *Ar.* kıyamete yakın zaman
ā. 2b3
ā.+da 147a15
āḫir-zamān *Ar.* kıyamete yakın zaman
ā.+da 78b15
aḫkām-ı mehām-ı enām *Ar.* insanlarla ilgili önemli hükümler
a.+da 7b11
aḫker *Ar.* ateş koru
a. 112a1
a.+i 114b13
a.+ler 114b10
aḫlāf-ı eşrāf-ı saʿādet-evşāf *Ar.* mutluluk verici vasıflara sahip olan eşrafın yerine gelecek olanlar
a.+a 6a8
aḫlāḳ *Ar.* ahlak
a.+ı 146b11
a.+ından 146b15
a.+ını 136a17
aḫlāḳ-ı cemīle *Ar.* güzel ahlak
a. 74b5
aḫlāḳ-ı ḥamīde *Ar.* övülmeye değer ahlak
a.+leri 5a1
aḫlaḳ-ı ḥamīde-i merżiyye *Ar.* övülmeye değer, hoşnut kalınmış ahlak
a. 49b5
aḫlām *Ar.* karmakarışık rüyalar
a.+dur 102a3
aḫrār *Ar.* hür olanlar
a. 119b11
aḫsen *Ar.* en güzel
a. 22b16, 25a8, 54a7
a.+iimiş 123a13
aḫsen ḳıl- bir şeyi en güzel şekilde yapmak
a. 55a17
aḫsen-i aʿmāl *Ar.* en güzel davranışlar
a.+a 59b10
aḫsen-i eşkāl *Ar.* en güzel şekiller
a.+de 160a7
aḫsen-i tevcīh *Ar.* anlam vermenin, yorumlamanın en güzeli
a.+dür 62a14
aḫsente *Ar.* çok güzel yaptın anlamında bir söz
a. 85a3, 91a2
aḫsenü'l-ḳaṣaṣ *Ar.* kıssaların en güzeli, Yusuf Peygamber'in kıssası
a. 10a2
a.+dur 10b14

aḥsenü'l- ḳaṣaṣ ol- kıssaların en güzeli olmak
a.-an 9a4
aḫşam akşam
a. 91b4
a.+da 53a18
aḫşam ol- akşam olmak
a.-dı 155a17
a.-up 127a4
āḫter *Far.* yıldız
ā.+i 41a9, 150b14
ā.+üŋ 151b16, 152b3
ah u sāz *T.+Far.* inleme
a.+ını 30b4
aḥvāl *Ar.* durumlar
a.+i 163b4
a. 39a11, 56a7, 97a8
a.+den 49a3
a.+e 108b11, 110a12, 111b2
a.+i 10b19, 21a7, 46a1, 51b4, 55a12, 70a2, 102a7, 102a10, 102b14, 103a10, 103a16, 103b8, 107a6, 108a17, 112a6, 112a14, 112a18, 112b5, 113a4, 133a13, 137b1, 155b8, 157b7, 160b13, 168a16
a.+inde 27b6
a.+inden 34a4, 102a12
a.+ine 20b6
a.+ini 27a9, 54b10, 96a6, 100b18, 102b6, 102b11, 105b11, 122a8, 126b11, 136a16, 138a3
a.+üme 51b6
a.+ümi 137a16
a.+ümüz 26b3, 89a3, 126a14, 126b17, 148a3
a.+ümüze 131b8
a.+ümüzi 156b9, 162b4
a.+üŋ 49a17
a.+üŋe 71a3
aḥvāl it- bir davranışta bulunmak
a.-dügüŋ 76b6
a.-dügüŋüz 164a10
aḥvāl-i ʿadālet *Ar.*
aḥvāl-i ʿadālet it- adaletli davranmak
a.-dügi 123a5
aḥvāl-i ḥaşr u neşr *Ar.+Far.+Ar.* kıyamet gününde bir arada bulunmanın durumları
a.+i 6b11
aḥvāl-i Ḥażret-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un durumları
a. 9a11
aḥvāl-i kā'ināt-ı riyāż-ı ẓuhūr *Ar.* görünürde olan bahçelerin mevcudatının hâlleri
a.+da 6b1
aḥvāl-i mekr *Ar.* hileli durumlar
a. 10b18
aḥvāl-i melā'ike *Ar.* meleklerin durumları
a. 10b16
aḥvāl-i nās *Ar.* insanların durumları
a.+dan 124a5
aḥvāl-i şaḥīḥ *Ar.* yaşanan olayların aslı, işin aslı
a. 103b2
aḫyā *Ar. aḫyā'* diriler
a. 153a12
a.+idiler 91a15
aḫyār *Ar.* iyiler
a.+a 95b12
aḫyārı ol- en hayırlısı, daha hayırlısı olmak
a.-anlar 117a10
aḫż-ı zīnet *Ar.* süslü olma
a. 44b1
aḳ beyaz
a. 51a12, 78b4, 88b15, 126a9, 173a19
a.+idi 77a5
aḳ ol- beyazlamak
a.-mışıdı 76a16
ʿāḳ *Ar.*
ʿāḳ ol- söyleneni yapmamak
ʿā.-mayasın 14a1
ʿā.-mış 132a8
aḳ- akmak
a.-an 71a9
a.-ar 22b6, 23a6
a.-dı 85b19
a.-up 154b13
ḥikmet aḳ- hikmet bol olmak
ḥ.-ar 150a6
ʿaḳab *Ar.* art, arka
ʿa.+ide 89b19

ʿa.+ince 39a14, 75a13, 101b12, 107b19
ʿa.+inden 70a13
ʿa.+lerince 17b10, 27b14, 156a18

ʿaḳabāt *Ar.* tepeler
ʿa. 49a5

aḳālīm *Ar.* ülkeler
a. 8a10

aḳālīm-i Yemen *Ar.+y.a.* Yemen'e bağlı yerler
a.+den 8a6

ʿaḳārāt *Ar.* gelir sağlayan mallar ve yapılar
ʿa. 121b13

aḳārib *Ar.* akrabalar
a. 12b10, 147a4

ʿaḳārib *Ar.* akrepler
ʿa.+dür 12b11

aḳāvil *Ar.* sözler
a.+den 82a5

aḳāvīl-i laṭīfe *Ar.* tatlı sözler
a. 106b18

aḳçe gümüş para
a.+sin 31a17

aḳdar *Ar.* daha güçlü, en güçlü
a.+dur 65a15

ʿāḳıbet *Ar.* **1.** sonunda
a. 32b17, 41b2, 60a11, 125a10, 125b6, 125b14, 150b1, 167b7, 168b6, 169a10
2. son
ʿā.+inden 93a16

aḳıncı akıncı
a.+lar 66a2

ʿākifān-ı ḥarem-i neẕāfet *Ar.* temiz, kutsal olan haremde ibadet edenler
ʿā. 6a14

ʿāḳıl *Ar.* akıllı
ʿā. 8b5, 19a5, 49a17, 54a16, 92b15, 102a15, 111b8, 144b19, 165a6, 165a16
ʿā.+a 18b18, 19a2
ʿā.+isen 29b10, 59b14, 169a6
ʿā.+larını 101b5
a.+laruŋ 165a11
a.+uŋ 60a19

ʿāḳıl ol- akıllı olmak
ʿā.-an 111b3

ʿāḳılā *Ar.* ey akıllı!
ʿā. 63b14, 90a1

ʿāḳıla *Ar.* akıllı
ʿā. 19b17
ʿā.+ymış 19b11

ʿaḳl *Ar.* akıl
ʿa. 19a2, 19a11, 42b11, 44a18, 49b4, 58b12, 66a6, 71b2, 107a18, 120a19
ʿa.+dur 144b19
ʿa.+ı 29b14, 60b3, 104b12, 114a13
ʿa.+uŋ 98a5
ʿa.+ınuŋ 87a7
ʿa.+ile 71a19, 141b10
ʿa.+ise 103a12
ʿa.+uŋ 51b15, 104b3

ʿaḳl irişme- inanılacak gibi olmamak, akla uygun gelmemek
ʿa.-z 98b11, 110a9

ʿaḳ lı git- kendini kaybetmek
ʿa.-di 86a4

ʿaḳlı ol- akıllı olmak
ʿa.-an 18b19

ʿaḳlı zāyil ol- bir şey düşünemeyecek duruma gelmek
ʿa.-mışıdı 86a8

aḳlām *Ar.* kalemler
a.+ile 8b8

ʿaḳlen *Ar.* akıl gereğince, akıl yönünden
ʿa. 38b6

ʿaḳl-ı ʿaẕīm *Ar.* büyük akıl
ʿa. 122a14

ʿaḳl-ı selīm *Ar.* sağduyu
ʿa. 122b16

aḳmer *Ar.* ay gibi beyaz yüz
a. 147a19

ʿaḳreb *Ar.* akrep
ʿa.+lerdür 28b6
ʿa.+leri 84b5

aḳribā *Ar. aḳribāʾ* akraba
a.+dan 138a12

aḳsām *Ar.* çeşitler
a.+ı 16a4

aḳtar- yere yıkmak, devirmek
a.-ayım 34a16

aḳtarıl- yere yıkılmak, devrilmek
a.-madı 35a19

aḳvā *Ar.*

aḳvā ol- çok kuvvetli olmak

a.-an 106a4
aḳvāl *Ar.* sözler
a. 44a3
a.+ı 65a2
a.+uŋı 126a16
aḳvāl-ı ʿadīde *Ar.* birçok söz
a. 134b6
aḳvāl-ı keṯīre *Ar.* birçok söz
a. 145a7
aḳvām *Ar.* kavimler
a.+içün 123b2
aḳviyā *Ar. aḳviyāʾ* sağlam ve kuvvetli olanlar
a. 120a12
aḳyāl *Ar.* razı olanlar
a.+ına 141b19
āl *Ar.* aile
ā. 3a10
ā.+i 139a6
al- **1.** almak
a. 15b3, 54b18, 166a12
a.-dı 17b17, 30b7, 37a18, 50b18, 61a10, 62a10, 62a11, 62a19, 63a8, 69a5, 88b18, 121b12, 121b13, 158a9, 158a16, 158b1, 160a10, 169a3, 172b17
a.-dılar 27b8, 51a15, 72a7, 105a19, 105b5, 149a4, 149a17, 171b8
a.-duġı 109b17
a.-duġını 55a2
a.-duḳ 51b2
a.-duġum 55a2, 160b3
a.-dum 24b14, 149a1
a.-dumise 122b11
a.-duŋ 160a15
a.-ġıl 61b13
a.-ma 46b12
a.-madı 61a3
a.-maġa 61a5, 73a3, 166b15
a.-mamış 146b16
a.-up 11b19, 23b17, 28b7, 29b1, 40b13, 45b2, 45b15, 46b10, 48b12, 57a17, 78a6, 78a10, 85b10, 91b11, 93a1, 93a9, 95b19, 121b7, 121b9, 121b11, 121b14, 121b15, 122b3, 146a7, 148b15, 153b12, 158a19, 163b14, 172b11
a.-maya 46b13
a.-sunlar 128b8
a.-uŋ 40a12, 163b12, 172b10
a.-uŋuz 157a4
a.-ur 22a19, 51a13, 153b19
a.-urlarıdı 130a15
a.-uruz 46a5
2. satın almak
a. 46a17, 167a1
a.-alum 66b8
a.-ayım 46b4
a.-dı 43a11, 96b3
a.-duḳdan 65a8
a.-duŋ 67b9
a.-maġa 10b3, 87a13, 88a14, 122a1, 143a2
a.-ur 54a16, 54a18, 54b7, 64b1, 87a1, 102a17
a.-urıdum 66a7
3. elde etmek
a.-a 65b19
a.-dı 66a1
a.-maġa 113a12, 144b18
a.-maḳ 98a17, 98b1
a.-ur 16a6
4. erkek kadınla evlenmek
a.-ayım 137a18
a.-dı 16b17, 65b17
a.-urmı 137b4
5. alıkoymak
a.-duŋ 171b9
a.-mazam 162a18
6. çalmak
a.-dı 31a15
a.-up 17b6, 17b10
7. ele geçirmek
a.-dılar 78a4
a.-maġa 145b18
ābdest al- abdest almak
ā.-dı 158a6
ā.-duġı 23a18
ā.-duḳları 40b9
ā.-maġıçun 87b17
ā.-maḳ 25a14
ā.-mazıdı 24a12
aḫbārını al- biri hakkında bilgi sahibi olmak
a.-mışsın 73b4
ʿahd al- söz almak

ʿa.-dı 162b1
alıḳo- **1.** bir süre için bir yerde tutmak
a. 161b16, 162a17
a.-dı 24a16, 24a19, 132b16
a.-dılar 156b1
a.-dum 162a8
a.-maḳ 161a5
a.-r 130b2
a.-ram 156a10, 162a2
2. ayırıp saklamak
a.-maduŋmı 38a4
3. birini yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak
a.-r 115b17
alıvir- satın alıvermek
a.-di 66a8
a.-eyim 140b19
alup vir- alışveriş yapmak
a.-mekde 104b17
araya al- zarar vermek amacıyla birinin etrafını çevirmek
a.-mışlar 23a19, 23b2
ayaġın altına al- ezmek, baskı altında tutmak
a. 141b7
cān al- ölümüne sebep olmak
c.-maġa 88a14, 104a19
elinden al- **1.** kurtarmak
e.-up 23b18
e.-ur 23b3
2. birinin sahip olduğuna el koymak
e.-maḳ 99a15-16
gözlerinden nūrı al- görmez duruma getirmek
g.-mışıdı 15a11
ḫaber al- bilgi edinmek
ḫ. 37a13
ḫayret al- şaşırmak
ḫ.-dı 63a7
ḫ.-up 125b3
ḫiṣṣe al- ders çıkarmak
ḫ. 60b4, 71b15, 165a14, 169a6
ḫüsn-i maḳāl al- güzel sözler duymak
ḫ.-dı 151b17
ʿiber al- ibretler almak
ʿi. 149b19
ʿibret al- ders almak
ʿi. 111b4, 144b12
ʿi.-dı 112a4
ʿi.-mazsız 117a7
ʿi.-mışam 42b9
īmān al- dini inancını yok etmek
ī.-maġa 104a19
intiḳām al- öç almak
i. 118a8
ḳanını al- birini öldüreni ölümle cezalandırmak
ḳ.-acaḳ 28a16
ḳız al- erkek kızla evlenmek
ḳ.-urlarıdı 16b11
menzil al- yol almak, yolda ilerlemek
m.-ur 49a11
meydānı al- çevreye hakim olmak
m. 19a7
murād al- arzusuna kavuşmak
m.-a 142b18
orun al- manevi bir makama erişmek
o. 124a15
örnek al- ders çıkarmak
ö. 90a1
rāyiḥasını al- kokusunu almak
r.-urıdum 172a9
ṣatun al- satın almak
ṣ.-acaḳlarını 130a15
ṣ.-alum 123a15
ṣ.-anuŋ 94a5-6
ṣ.-dı 54b5, 64b16
ṣ.-maġa 99b4
ṣ.-mışdur 127a3
selām al- selam almak
s.-dı 42a11, 61b1, 100a5, 112a5
veṣāḳ al- söz almak
v.-dı 162b1
vużū al- abdest almak
v.-dı 72a17, 87b18, 106a13, 166a2
v.-dılar 143b5
aʿlā *Ar.* pek yüksek
a. 82b2, 172a12
a.+sına 24a13
a.+yı 120b18
aʿlā ol- çok yüce olmak
a.-maġa 71b12
ālāf-ı naʿmā *Ar.* binlerce nimet
ā.+sına 2a9
ʿalāmet *Ar.* belirti
ʿa. 75a15, 75a17, 105b5

ʿa.+dür 60a3
ʿa.+i 46a11, 173a17
ʿa.+ler 58a1, 173a18
ʿa.+leri 156b9
ʿa.+lerindendür 90a12
ḳıyāmet ʿalāmetlerinden ol- kıyamet belirtilerinden olmak
ḳ.-up 90a12
aʿlām-ı ʿālem-ara *Ar.(2)+Far.* dünyayı süsleyen bayraklar
a.+larına 5b5
aʿlām-ı ʿālem-güşā *Ar.(2)+Far.* herkese ferahlık veren bayraklar
a.+ları 5b15-16
aʿlām-ı hezīmet-i encām-ı düşman *Ar.(2)+Far.(2)* sonu yenilgi olan düşman bayrakları
a. 7b18
ālāt *Ar.* vasıtalar, aygıtlar
ā. 64b14
ā.+da 49b9
alay bütün, hepsi
a.+ıile 118b8
a.+larile 129b11
alçaḳ **1.** yüksek olmayan, düşük
a. 47b7
2. kötü, aşağılık
a.+dur 140a16
alda- aldatmak
a.-r 71a18
aldan- aldanmak
a.-maŋ 79a8
ʿalef *Ar.* ot, yulaf
ʿa. 119b13
ʿale'l-ġuşūş *Ar.* özellikle
ʿa. 3b4, 5b7, 38b5
ʿale'l-ittiṣāl *Ar.* aralıksız
ʿa. 4a18
ʿālem *Ar.* **1.** dünya
ʿā. 11a4, 41a19, 52a14, 72a14, 80a16, 95a14, 95b17, 97a3, 103b19, 105b16, 111b6, 118a10, 120a17, 123a5, 141a17, 143a1, 143b7, 164a5, 166b2, 168a18
ʿā.+de 18b15, 19b3, 62b11, 124a14, 144b2
ʿā.+den 48b5
ʿā.+e 113a1
ʿā +i 169a13
ʿā.+inde 139b19
ʿā.+üŋ 4a14, 144b19
2. herkes
ʿā. 96b15
ʿā.+lere 73b8, 127a13
ʿālemi başına teng eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-düŋüz 105a8
ʿālem kendüye maḥbes ol- dünya gözüne zindan olmak
ʿā.-dı 31b19
ʿālemi göze tārīk eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 168a6
ʿālemi teng it- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 141b15
ʿalem *Ar.* bayrak, sancak
ʿa.+ler 6b9, 41a15
aʿlem *Ar.* çok bilen
a.+dür 100b2
ʿālem-gīr *Ar.+Far.* dünyayı zapteden, bütün dünyaya yayılan
ʿā.+ler 125b18
ālet *Ar.* alet
ā.+ile 22a14
ā.+leri 22a13
ālet-i ceng *Ar.+Far.* savaş aleti
ā. 150b5
ʿaleyke's-selām *Ar.* selam üzerine olsun
a. 38a1, 57b10, 92b2, 160a14
alın alın
a.+ları 34b16
alın- alıntı yapılmak
a.-dıise 9b19
rūy-ı ẓulmetden niḳāb alın- karanlıktan aydınlığa geçmek
r.-dı 96a18
ṣatun alın- satın alınmak
ṣ.-mış 67b8
yol alın- yol gidilmek
y.-maz 52a7
ʿalī *Ar.* yüksek, yüce
ʿa. 3b16, 7b15, 33b8
ʿālī ol- yücelmek
ʿā.-dı 32b15
ʿālī-cenāb *Ar.* şerefli, haysiyetli kimse
ʿā. 61b17, 106b2

āl-i Hārūn *Ar.*+k.a. Harun Peygamber'in ailesi
ā.+uŋ 80b12
ʿālī-himem *Ar.* yüce iradeli (kişi)
ʿā. 151a11
ʿālim / ʿalīm *Ar.* bilgin
ʿā. 120b4
ʿā.+dür 39a1, 39a1, 52b8, 102a11-12, 103a18
ʿā.+em 108b12
ʿā.+i 120b3
ʿā.+ler 161b6
ʿā.+lerdür 49b3
ʿā.+leri 10b9, 117a14
ʿā.+lerini 101b4
ʿā.+üŋ 157b9
ʿālī-maḳām *Ar.* yüce makam
ʿā. 126a1
ʿālī-maḳām ol- yüce bir makama erişmek
ʿā.-dılar 126a18
ʿālimān-ı esrār-ı teʾvīl *Ar.* tevil sırlarının alimleri
ʿā. 6a1-2
āl-i Mūsā *Ar.*+k.a. Musa Peygamber'in ailesi
ā. 80b12
ʿālī-neseb *Ar.* yüce soy
ʿā.+ler 41a18
ʿālī-saʿādet *Ar.* büyük mutluluk
ʿā.+lere 64b17
ʿālī-taḫt *Ar.*+*Far.* yüce taht
ʿā. 68a15
āl-i Yaʿḳūb *Ar.*+k.a. Yakup Peygamber'in ailesi
ā. 123a6
ā.+dan 57a1, 163a8, 163a15
ā.+uŋ 156b13
ʿālī yir *Ar.*+*T* yüce yer
ʿā.+dür 140b2
ʿallāmu'l-ġuyūb *Ar.* görünmeyen şeyleri bilen
ʿa. 113b4
alma şatma alışveriş
a. 166a15
alt alt
a.+ı 73a8
a.+ına 41b8, 61b11, 61b11, 68a14, 73a13, 88a9, 92a5, 98a13
a.+ında 34b11, 61a16, 92a6, 153b15, 165b8
a.+ından 101b15, 153b9, 158a3
ayaġın altına al- ezmek, baskı altında tutmak
a. 141b7
elinin altında eyle- sorumlu saymak
e.-mişdür 65b14
altı altı
a. 35a13, 35a15, 48b17, 116b9
altıncı altıncı
a. 33b1, 44a19, 49a1, 53a1, 115b15, 121b13, 127b16, 133b7
altı yüz altı yüz
a. 35a7, 35a10
altmış altmış
a. 123a8
altun altın
a. 24a16, 41a3, 41a5, 41b10, 62a12, 68a9, 104b18, 107b17, 130a5, 145b7
a.+a 54b2, 73a15
a.+dan 68a13, 80b7, 81a16, 93a8, 107b16, 129b8
a.+dur 32b14, 41a6
a.+idi 124b10
a.+ile 68b19, 166b10
işini altun ile sām eyle- üstün nitelikli davranışlarda bulunmak
i.-di 62a2
ālūde *Far.* bulaşmış
ā.+leri 2a9
ʿām *Ar.* genel
ʿā.+dur 108b6
ʿām eyle- genelleştirmek
ʿā.-mek 95b9
ʿām ol- genelleşmek
ʿā.-mış 113b14
ʿamā *Ar.* manevi körlük, bilgisizlik
ʿa. 91a12
aʿmā *Ar.* görme engelli
a.+idi 15a10
a.+laruŋ 75b1
aʿmā ol- görmez olmak
a.-dı 82a10, 136b10
aʿmāl *Ar.* işler, davranışlar
a.+de 39a11
a.+e 124a9
a.+ini 63a1

a.+ümi 42b13
a.+üŋ 145b6
aʿmāl-i ḥasene-i ebrār *Ar.* iyi insanların güzel davranışları
a.+a 175a15
aʿmāl-i ṣāliḥa *Ar.* iyi davranışlar
a. 49b7-8
ʿamel *Ar.* iş, davranış
ʿa. 13b16
ʿa.+de 107b3
ʿa.+den 110b19
ʿa.+ine 170a6
ʿa.+lerde 111a10
ʿa.+lerden 13b16
ʿa.+lere 58b19
ʿa.+leri 8b13, 116b5
ʿa.+lerüŋ 13b18
ʿa.+lerüni 59b3
ʿamel eyle- hareket etmek, davranmak
ʿa. 169a9
ʿa.-di 128b9, 129b1-2
ʿa.-mezidi 23a4
ʿa.-mezsiz 116b17
ʿamel it- hareket etmek, davranmak
ʿa. 74a12
ʿa.-er 116b5-6
ʿa.-eridi 82b6-7
ʿamel ḳıl- hareket etmek, davranmak
ʿa.169b16
ʿa..-mazsız 117a2
ʿāmil *Ar.* **1.** memur, görevli
ʿā.+ler 109b3
ʿā.+üŋ 60a19
2. hareket eden, davranan
ʿā.+idi 86b15
ʿāmil ol- hareket etmek, davranmak
ʿā.-an 111b3, 166a1, 166a11
ʿā.-ur120a18
ʿā.-uram 109a5-6
ʿamīm *Ar.* genel, yaygın
ʿa. 43a7, 88a6, 114b19
āmīn *Ar.* duanın sonunda söylenen söz
ā. 115a16, 172a15
āmīn eyle- duadan sonra amin demek
ā.-di 89a10, 127a19
āmīn it- duadan sonra amin demek
ā.-di 89b17
ʿamm *Ar.* amca
ʿa.+um 58a12, 171b1
ʿa.+uŋa 66a14
ammā *Ar.* ama
a. 14b15, 15b9, 16a5, 16b11, 17b13, 20a11, 23a10, 26a3, 26b4, 29a12, 31a2, 36b5, 38a18, 39a9, 43b18, 46b1, 46b4, 49b9, 50a6, 67b7, 67b13, 76a18, 84a14, 92b16, 93b6, 100b8, 104b15, 107a17, 109a1, 120b16, 122a12, 123b4, 130a14, 130b6, 130b8, 131b7, 138b1, 140a2, 140a17, 140b2, 140b7, 140b9, 146a3, 146b9, 147a2, 147b10, 147b17, 149a13, 149b6, 150a14, 153a19, 156a6, 161b3, 162a5, 168a2, 173a9
ʿāmme-i nās *Ar.* insanların bütünü
ʿā. 23a10
ʿā.+a 99a5
ʿammī *Ar.* amca
a.+leri 159a14
a.+lerüm 66b4
a.+si 66a17, 70b6
ʿamuca *Ar.+ca* amca
a.+m 126b13
an o
a.+a(aŋa) 3b10, 10a11, 11a17, 12b19, 13a13, 14b5, 15a8, 15a9, 16b10, 17b9, 21b9, 23a2, 23a3, 24a9, 24b9, 26a16, 26b19, 28b2, 28b5, 28b11, 30b1, 30b1, 30b11, 30b12, 31a7, 33a14, 33b12, 40a12, 43b13, 43b13, 47a15, 49b14, 50a1, 56a13, 57b8, 58a16, 61a1, 61b7, 62b17, 63b10, 64a11, 64a16, 64b8, 68b14, 72b14, 72b14, 72b16, 73b19, 74b7, 75a18, 76a11, 77a13, 80a6, 80a7, 81a3, 81a6, 82a13, 82a15, 82b3, 82b7, 82b18, 86a17, 87b16, 88a8, 89b9, 94b5, 94b6, 94b6, 94b9, 95b18, 96a17, 96b7, 96b8, 96b15, 97a16, 97a19, 97b8, 98b11, 99a13, 100b16, 101a16, 102a8, 103b6, 103b11, 115a1, 116b19, 117a1, 117a2, 117a10, 117b2, 117b4, 117b5, 118b12, 119a4, 119a4, 122a11, 123a14, 123a15, 127b6, 132a11, 134b8, 134b12, 134b17, 135a6,

135b13, 136a11, 136b11, 136b12, 137a12, 138a3, 138a17, 140a5, 140a9, 140b2, 140b18, 141a9, 142a9, 142a11, 142a12, 142b19, 143a8, 143a11, 148a13, 148b19, 158b19, 160b18, 161a5, 161a18, 162b10, 167a10, 170a11, 171b1, 171b3
a.+da 6a8, 10b5, 16a16, 17a13, 20b1, 23a5, 31b6, 31b7, 34a1, 34b2, 35a2, 43a4, 43a17, 45a18, 49a9, 49a16, 58b7, 61b14, 71b8, 74b14, 75b17, 80b3, 81a1, 82a17, 87b18, 89a19, 92a5, 93a5, 100a4, 110a19, 111a11, 124a15, 129a8, 131b1, 133a17, 135a5, 140a16, 142b2, 144a13, 151a10, 152a3, 157a2, 157a6, 157b18, 158a12, 159a1, 161b14, 164b11, 166a6, 166a8
a.+dadur 90b4, 158a13, 166a14
a.+daimiş 80b12
a.+dan 8a4, 15b12, 16b3, 24a16, 24b2, 26b2, 27b4, 39a2, 40a5, 42a19, 46b15, 50a18, 54b16, 55a15, 58b2, 64a12, 65b17, 67a2, 67a5, 69b19, 70a2, 79a8, 82b2, 82b5, 85a4, 93b17, 98b4, 98b6, 99b9, 100b10, 108a9, 110b6, 112a2, 114b2, 117a6, 128b8, 128b17, 128b18, 132a5, 133b3, 134a4, 134a10, 139b2, 140a4, 140a6, 145b9, 149a2, 150a6, 154a9, 156a14, 156a14, 156a14, 156b6, 158a8, 159a10, 160b17, 160b18, 161a2, 162b5, 163b2, 163b8, 165a14, 170a10, 172a9, 174b11
a.+ı 12a9, 14a6, 16b10, 16b16, 18a4, 18b15, 19a13, 20a17, 22a5, 22b1, 23a1, 23b10, 24b8, 26a19, 26b6, 27a2, 27a8, 27a10, 27b2, 30b8, 30b8, 30b14, 30b16, 30b16, 31a10, 35b8, 37a16, 38a3, 38a10, 41b7, 43b1, 43b4, 43b14, 51a13, 51b2, 53a11, 55b10, 56b8, 57a1, 58a8, 60b19, 61a13, 63b1, 67a8, 69a19, 77b17, 78a12, 78a17, 78b4, 79a18, 81b4, 87a1, 87a14, 87b16, 91b1, 91b19, 97a18, 100b14, 103a13, 104a16, 105a11, 105b5, 110a2, 110a3, 110a9, 111b13, 117b6, 117b10, 117b18, 118a3, 118a7, 118b13, 119b7, 126b16, 129b16, 131a8, 131a16, 131a16, 131b16, 132a5, 132a6, 132a13, 132b1, 136b1, 138b11, 138b17, 140b14, 140b15, 145b12, 146a7, 146b1, 146b4, 147b12, 149b4, 150b7, 150b11, 152b1, 152b1, 156a8, 156b5, 157a3, 160b16, 161a3, 162a1, 162a2, 164b9, 166a14, 167a1, 168a10, 168a10, 170b3, 171b11, 171b12, 171b15
a.+lar 5b19, 6a15, 13b14, 16a19, 17b10, 18a7, 19b8, 22a2, 24a15, 27a9, 28a7, 28b6, 49b3, 66a15, 66b10, 67b11, 85a19, 89b4, 93a18, 93b7, 97b1, 97b5, 101b18, 102a6, 110a15, 122b5, 123b8, 126b1, 129a5, 129a6, 133b3, 133b6, 133b11, 134a8, 135a12, 135a19, 135b1, 135b3, 135b8, 135b16, 135b19, 136a1, 142a2, 145b9, 147b2, 156b8, 157a6, 159b12, 161b13, 164b12, 164b18, 167b9, 168a13, 168b8, 169b2, 171a5, 173a8, 175b11
a.+lara 2b4, 13a16, 13b1, 13b10, 13b12, 13b19, 14a6, 14a9, 20b8, 20b9, 24b2, 33a9, 33b1, 33b6, 36b6, 39b8, 45b18, 47a4, 51b3, 57b12, 57b13, 65b15, 65b15, 66b1, 68a8, 76b10, 77b19, 85a19, 90b6, 97b2, 100b8, 101b9, 115b14, 117a16, 117a17, 121a7, 130b13, 130b14, 133b2, 135a15, 135a18, 135b3, 135b10, 144a18, 146b7, 148b12, 157a16, 163b17, 164b4, 164b7, 166a4, 168a13, 171b19, 175b12
a.+larda 110b13, 147a1
a.+lardan 6a5, 13a15, 23b1, 66b6, 68a8, 77b18, 97b7, 110b4, 130b11, 141b17, 145b1, 155b18, 162b11, 165a3, 171b6
a.+lardur 25b7, 110b10
a.+ları 13b8, 20b13, 22b5, 25a10, 29a13, 36a16, 36b11, 43b16, 47a4,

65b14, 77b14, 85a18, 85b2, 90b4, 93a13, 110b3, 110b11, 110b13, 129a18, 133b10, 134a9, 134a11, 140b10, 140b11, 157b3, 159b13, 170a9, 170b18
a.+lariçün 13b12, 14a7, 67a14, 102a16, 104a4, 167b8
a.+larile 13a18, 27a15, 44a2, 62a9, 120a18, 145b16, 148a2, 152a18, 169b10
a.+laruŋ 13a2, 14a15, 18a13, 18b7, 23b7, 34a17, 35a13, 86b5, 95a8, 99a19, 101b11, 103a18, 103a18, 109b7, 122b7, 141b18, 141b18, 145a14, 145b8, 157b8, 167b16, 167b16, 169b6
a.+laruŋıla 58b11, 80b5, 157a1
a.+uŋ 12a7, 15a6, 16a11, 16a15, 23b13, 24b13, 26a18, 28a6, 40a13, 40a14, 43b10, 48a18, 50a10, 50a14, 51b18, 55b4, 56b6, 64a3, 66b17, 67b7, 68b12, 69b13, 77a8, 78b2, 78b5, 79a8, 79a12, 79a15, 79b3, 79b4, 81b3, 81b14, 81b16, 83a3, 93a16, 96a7, 96a7, 96b16, 98b10, 98b14, 100a4, 101b7, 103a1, 103b3, 106b19, 110a9, 110b3, 128a15, 129a13, 132a6, 132a9, 133a7, 133b4, 139a6, 139b11, 143a17, 148a14, 153b6, 154b16, 155a3, 155b1, 155b5, 156a6, 156a9, 156a9, 157a1, 159b10, 160b2, 161a9, 161b8, 161b10, 161b16, 164b16, 170a5, 171a11, 171b10, 172a6
a.+uŋdur 96a8, 96b8, 96b9, 123a2
a.+nuŋıçun 22a5, 33a12, 39a6, 53a8, 59b8, 65a6, 73a13, 86a1, 101a1, 114b8, 122a8, 149a1, 155b2, 158b16, 167a13, 170b6, 170b8, 171b8
a.+uŋıçundur 160b19
a.+uŋ(ı)la 6b2, 9a19, 16a14, 23b16, 38a4, 38a5, 40a10, 40b13, 56b6, 56b17, 57a12, 77b6, 82b6, 86a15, 92a16, 95a3, 98a5, 102b9, 108a6, 116b17, 129b16, 139b4, 140b19, 147b16, 150a6, 151b6, 153b7, 155a12, 161b14, 162b7, 172a18
a.+uŋiçün 147a16
a.+uŋile 27a7, 102a13, 131a8, 156b5, 167a7
a.+uŋimiş 16a1

ana anne
a. 13b4, 13b5, 13b5, 14a16, 18a12, 18b8, 19b8, 47b5, 84a7, 84b13, 154b10, 154b17, 154b18, 167b11
a.+dan 18b18
a.+dandur 131a8
a.+larda 14b2
a.+ları 12b12, 14b18, 15a9, 65b18, 161a10
a.+larına 14b18
a.+larınuŋ 161a9
a.+laruŋuz 76b10
a.+m 14a5, 14b10, 24a18, 82b8, 167b1, 167b6
a.+mı 15a4
a.+mile 47b9
a.+muŋ 15a3
a.+muŋdur 47b16
a.+muz 168b3
a.+ŋ 14a14, 14a18, 82b9
a.+ŋı 47b12, 79a14
a.+sı 13a8, 14b8, 15a19, 15b5, 17b2, 18b6, 46a14, 47b1, 68a9, 79a15
a.+sıdur 13a7
a.+sına 16a18, 63a12
a.+sından 158a19
a.+sını 17a5
a.+sınuŋ 47b2, 47b14, 81a18, 81b2
a.+ya 13b17, 13b19, 14b1, 14b4, 14b6, 21a8, 65b4

ʿanā *Ar.* *ʿanāʾ* zahmet, güçlük
ʿa. 29a8, 32a8, 119a19

renc ü ʿanā çek- sıkıntı çekmek
r.-üp 19b12

ana ne söz ona diyecek bir şey yok
a. 147a10

anbār *Far.* ambar
a.+lar 108a19, 109b1
a.+lara 109b2

ʿanber *Ar.* amber, güzel koku
ʿa.+i 142a15
ʿa.+le 118b15
ʿa.+ler 54b3

ʿanberīn-būy *Ar.+Far.* amber kokulu

ʿa.+idi 30a12
ʿanber-sirişt *Ar.+Far.* amber gibi
m. 3a2-3
ancaḳ 1. sadece, yalnızca
a. 20a8, 42a16, 163a16
2. olsa olsa, en çok
a. 103a12
andan 1. (bk.an) ondan
2. ondan sonra
a. 111a2, 174b12
ʿandelībān-ı ḫoş-nevā-yı meclis-i siyādet *Ar.+Far.(2)+Ar.(2)* beylik meclisinin güzel sesli bülbülleri
ʿa.+dururlar 3a12
ʿandelīb-i gūyā *Ar.+Far.* konuşan bülbül
ʿa. 5a15
ʿandelib-i ravża-i iblāġ *Ar.* bahçeye ulaştıran bülbül
ʿa. 2b13
an ḳaldı ki *Ar.+T+Far.* az kalsın, neredeyse
a. 27b11
ʿār *Ar.* utanma
ʿā. 68b17
ara 1. toplu bulunan kimselerin içi
a.+larında 46b10, 53b5, 98b1
a.+larındaidi 66a19
a.+ŋuzda 37a2, 116b2
a.+sında 80a8, 86a6, 107b6, 167b6, 173b8, 174a18
2. mesafe aralığı
a.+larında 173b11
a.+sı 34a4, 34b5
a.+sında 79a9, 92b4, 98b12
a.+sındadur 34b12
3. iki kişinin birbirine karşı olan durumu
a.+larında 69b8
a.+muzda 18a17, 18a19
a.-sına 19b3
4. zaman aralığı
a.+sında 78b2
arada firḳat ol- ayrılmak
a.-dı 61b6
arasına gir- iki kişinin arasındaki bir işe karışmak
a.-üp 21b2
araya al- zarar vermek amacıyla birinin etrafını çevirmek
a.-mışlar 23a19, 23b2
ara- aramak
a.-dılar 156b17
a.-maduŋuz 157a1
a.-maġa 156b18
a.-ŋ 157a3
a.-r 112a1
a.-rıdum 38a10
a.-sunlar 105b4
a.-yup 134a9
ʿaraba araba
ʿa. 107b17
ʿa.+sı 107b17
ʿaraḳ *Ar.* ter
ʿa. 56b1
ārām *Far.*
ārām it- dinlenmek
ā.-üp 16a19
ārām-ı cān *Far.* sevgili
ā. 87a17
ārām-ı cān u dil *Far.* sevgili
ā. 168a5
ārāste *Far.* süslü
ā.+dür 9a16
ārāste eyle- süslemek
ā.-düm 68b3
arażī *Ar.* yer, toprak
a.+de 110a18
ard art, arka
a.+ına 143b2, 163b2
a.+ında 151a13
a.+ından 71a5, 71a6, 85b7
a.+uŋdan 49a13
ardına düş- peşinden gitmek
a.-düm 70a19
a.-üp 70a12, 144a19
arıḳ zayıf, cılız
a. 101b12, 103a5
ʿarıż *Ar.*
ʿarıż ol- **1.** musallat olmak
ʿa.-an 145b16
ʿa.-dı 20b3, 31b18, 121a11, 131b5, 137a15, 149a19
ʿa.-mış 150b17
2. ortaya çıkmak
ʿa -an 34a7, 53b10

ʿa.-dı 27a14
ʿa.-up 56a18-19
ʿārī *Ar.* yalın, süssüz
ʿā. 4a16, 9b3
ʿārif *Ar.* bilgili
ʿā. 87b6, 105a5, 105a16, 150b9
ʿā.+e 104a2, 141a11
ʿā.+ine 149b6
arḳa sırt
a.+ŋa 15b3
a.+sı 56b10
a.+sına 15b5, 15b10
a.+sında 118a17, 158a9
a.+sından 132b15, 158a10
a.+sını 70a8
arpa arpa
a. 110a15, 110b12, 122a5, 122a6
a.+iledür 110b10
a.+nuŋ 110b14
arpa it- arpa olmasını sağlamak
a.-düm 110b3
ʿarṣa-i naṣfet *Ar.* insaf meydanı
ʿa.+de 7b6
arslan aslan
a.+dur 115a5
a.+idi 41b18
a.+lar 80a13
ʿarş *Ar.* göğün en yüksek katı
ʿa. 34a3, 34b11
ʿa.+ı 34b14
ʿarş-ı aʿẓam *Ar.* göğün en yüksek katı
ʿa. 34b12
ʿarş-ı ʿaẕīm *Ar.* göğün en yüksek katı
ʿa.+e 48a3
arşun yaklaşık 68 cm'ye eşit olan uzunluk ölçüsü
a.+idi 29a10
artuḳ **1.** artık, bundan böyle
a. 47a4, 161b11
2. daha çok, daha fazla
a. 25a4, 83a8
ʿarūs *Ar.* gelin
ʿa. 144a18
arż *Ar.* yer
a. 42b5, 57a6, 59b15, 61b9, 72b6, 98a16, 117b8, 144a3, 153b18
a.+a 59a19, 98a2, 109b9, 110a14, 117a6, 121a7, 121a8, 133b7
a.+dan 115b19
a.+ı 159a3
a.+ınuŋ 84a17
a.+ile 98a15
a.+uŋ 35a15
ʿarż *Ar.* bildirme
ʿa. 48b19
ʿarż eyle- **1.** bildirmek
ʿa. 11b12
ʿa.-di 155b16, 160b15
2. takdim etmek
ʿa.-di 16b9
ʿarż it- **1.** bildirmek
ʿa. 34a8
ʿa.-e 32a9
ʿa.-elüm 105b11
ʿa.-erleridi 123b5, 123b9
2. takdim etmek
ʿa.-diler 54b4
ʿa.-er 125a11
ʿarż ḳıl- bildirmek
ʿa.-dı 118a6
ʿarż olın- bildirilmek
ʿa.-duḳda 101a4
ʿarża *Ar.*
ʿarża ḳıl- göstermek
ʿa.-dı 69a12
arż-ı Bābil *Ar.+y.a.* Babil şehri
a.+de 97a12-13
ʿarż-ı cemāl *Ar.*
ʿarż-ı cemāl it- yüzünü göstermek
ʿa.-e 43b5
ʿarż-ı çehre *Ar.+Far.*
ʿarż-ı çehre eyle- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-mişdi 175a18
ʿarż-ı ḥācāt *Ar.*
ʿarż-ı ḥācāt eyle- ihtiyaçlarını bildirmek
ʿa. 114a1
ʿarż-ı ḥācāt it- ihtiyaçlarını bildirmek
ʿa.-diler 72a9
ʿarż-ı ḥāl *Ar.*
ʿarż-ı ḥāl eyle- durumunu anlatmak
ʿa. 136b15
ʿarż-ı ḥāl it- durumunu anlatmak
ʿa.-di 167a1
ʿa.-erler 125a19
ʿa.-se 121a3

ʿarż-ı ḥāl ḳıl- durumunu anlatmak
ʿa.-dı 136b11
ʿarż-ı ʿişmet *Ar.*
ʿarż-ı ʿiṣmet eyle- dürüstlüğünü arz etmek
ʿa.-di 142b7
arż-ı Kenʿān *Ar.+y.a.* Kenan (Filistin) ülkesi
a.+a 16b1, 17b19
a.+da 123a4
a.+dan 173b1
arż-ı Mışır *Ar.+y.a.* Mısır ülkesi
a.+da 123a11
arż-ı muḳaddese *Ar.* kutsal yer
a.+de 174b3
a.+ye 22a12, 97b1
ʿarż-ı niyāz *Ar.+Far.*
ʿarż-ı niyāz eyle- yalvararak arzusunu anlatmak
ʿa.-di 119a12
ʿarż- ı rū *Ar.+Far.*
ʿarż-ı rū it- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-se 150a7
ʿarż-ı ruḫsār *Ar.+Far.*
ʿarż-ı ruḫsār it- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-medi 72a11
ʿarż-ı süḫan *Ar.+Far.*
ʿarż-ı süḫan it- bir hususu sözle birine bildirmek
ʿa.-düm 114b15
arż-ı Şām *Ar.+y.a.* Şam şehri
a.+a 141b12
arżīn *Ar.* yerler
a. 123b18
ārzū *Far.* istek
ā. 150a15
ārzū düş- arzu duymak
ā.-di 50a17
ārzū it- istemek
ā.-düm 112a9
ā.-erler 10b4
ārzū yüzini gör- arzu edilene kavuşmak
ā.-mek 141a14
ārzū-yı nefs *Far.+Ar.* nefsin arzusu
ā.+e 71a10, 113a13
ā.+içün 52a10
ā.+ine 150a19
ārzū-yı nefse uy- nefsin isteklerine uymak
ā.50b10
ʿaṣā *Ar.* baston
ʿa. 11b10, 11b13, 45a10, 45a11
ʿa.+ile 17a14
ʿa.+ları 11b5, 11b9
ʿa.+larıŋuzı 11b18
ʿa.+laruŋuz 12a3
ʿa.+laruŋuzı 12a4
ʿa.+m 11b19
ʿa.+mı 11b18
ʿa.+sıidi 153b4
ʿaṣā it- baston yapmak
ʿa.-erleridi 11b4
aşʿab-ı cihād *Ar.* cihadın en şiddetlisi
a. 140a8
aṣām *Ar.* suçlar, günahlar
a.+uŋ 2a11
āsān *Far.* kolay
ā. 150a11
ā.+dur 88a7, 94b5, 108b18
āsān eyle- kolaylaştırmak
ā. 11a17, 58a16
ā.-ye 58a11, 76b1, 173a10
āsān ol- kolay olmak
ā.-maġıçun 9b3
ā.-ur 6b19, 71b5, 94b16, 166b4, 169a9
āṣār *Ar.* **1.** belirtiler
ā. 7b14
ā.+a 44b7
ā.+ı 150a2, 150a8
ā.+ıdur 16a8, 115a7, 152b9
ā.+ıdurur 119a19
ā.+ını 144b14
2. hikayeler
ā.+ını 21a5
3. abideler
ā.+idi 87b15
4. eserler
ā.+umuz 4b4
āṣār-ı fitne *Ar.* fitne belirtileri
ā.6b15
ʿaṣā-yı Ḥażret-i Mūsā *Ar.+k.a.* Hazreti Musa'nın bastonu
ʿa. 80b13

ʿases *Ar.* gece bekçisi
ʿa. 96b6, 105a2
aṣfiyā *Ar. aṣfiyāʾ* saf, içi temiz, tuttuğu yol doğru olan kimseler
a. 72a3, 72a12
aṣḥāb *Ar.* **1.** Hazreti Muhammed'i görmüş Müslümanlar, sahabeler
a. 135b7
a.+a 67a8, 144b5
a.+dan 14a9, 66a19
a.+ına 3a10
2. sahipler
a.+ıdur 150a11
a.+ına 21a10, 31b1, 33b15
3. arkadaşlar
a.+ı 101b7
a.+ıile 76a2
aṣḥāb-ı faẕl *Ar.* erdemli, üstün nitelikli kişiler
a. 7a10
aṣḥāb-ı fünūn *Ar.* fen bilimlerinde bilgin olanlar
a. 8a16
aṣḥāb-ı güzīn *Ar.+Far.* seçkin sahabeler
a. 10a18
aṣḥāb-ı iḥsān *Ar.* iyilik sahipleri
a. 175a10
aṣḥāb-ı ʿizz *Ar.* ululuk sahipleri
a. 4b17
aṣḥāb-ı ḳabūl *Ar.* kabul gören sahabeler
a. 144a13
aṣḥāb-ı kehf *Ar.* mağara arkadaşları, Kur'an'da bahsedilen ve bir mağarada uzun süre uyumuş olan kimseler
a.+e 80b3
aṣḥāb-ı kerem *Ar.* kerem sahipleri
a. 133b15-16
aṣḥāb-ı kirām *Ar.* soylu, yüce sahabeler
a. 10a15, 81b18
a.+a 22a7, 25b15, 144a17, 169b2
a.+dan 13b14, 14a3
aṣḥāb-ı maʿārif *Ar.* bilgi sahipleri
a. 4b2
aṣḥāb-ı nār *Ar.* cehennem ehli
a. 91a13
aṣḥāb-ı Resūl *Ar.+k.a.* sahabeler Hazreti Muhammed'in arkadaşları
a.+üŋ 10b7
aṣḥāb-ı ṣafā *Ar. aṣḥāb-ı ṣafāʾ* saf, içi temiz olanlar
a. 72a8
aṣḥāb-ı şimāl *Ar.* Amel defterleri sol taraflarından verilen cehennemlik insanlar
a. 43a4
aṣḥāb-ı taḳvā *Ar.* takva sahipleri
a.+ya 3a1
aṣḥāb-ı yemīn *Ar.* mübarek, kutsal kişiler
a. 43a1
ʿāṣī *Ar.* asi
ʿā. 2a14, 118a8, 128b5, 137a8
ʿā.+lere 134a15
ʿā.+leri 35b2
ʿā.+lerüŋ 134b4
ʿāṣī ol- isyan etmek
ʿā.-anı 58b19
ʿā.-mazam 68b12, 113a12
ʿā.-mış 91b16
aṣīl *Ar.* soylu
a. 166b17, 167a11
āṣim *Ar.*
āṣim ol- kabahatli olmak
ā.-a 52a15
ʿasīr *Ar.* zor, zahmetli
ʿa. 150a11
ʿa.+dür 7a7
ʿāṣīye *Ar.* asi
ʿā. 138a9
ʿasker *Ar.* asker
ʿa. 62b1, 141b12, 143b17, 173b8
ʿa.+i 40b18
ʿa.+ini 148b11
ʿasker çek- asker toplamak
ʿa.-üp 131b9
aṣl *Ar.* **1.** gerçek, esas
a. 34b15, 35a1, 44b4, 52a6, 124a5, 167a4
a.+a 119a9
a.+ı 50a14, 81b12, 161a8
a.+ın 167a12
a.+ına 43a16
2. dip, temel

a.+ı 35a16
3. etkili
a. 114b15
ḳıṣṣanuŋ aṣlına ir- işin aslını öğrenmek
ḳ.-mek 111b15
aṣlā *Ar.* hiçbir zaman, hiçbir biçimde
a. 19b11, 27b15, 42a15, 55a6, 72a10, 87b3, 88a11, 89b16, 105b3, 108a5, 113a11, 115a8, 121a14, 121b6, 129b12, 151b14, 152a10, 162b9, 167b4
aṣlāb *Ar.* nesil
a.+ından 34a17
aṣl-ı pāk *Ar.+Far.* soyu temiz
a. 19a15
aṣl-ı tevfīḳ *Ar.* Allah'ın yardımına kavuşmanın aslı
a. 49b15
aṣnām *Ar.* putlar
a.+a 117b10
ʿaṣr *Ar.*
ẓuhr u ʿaṣrı ḳıl- öğle ve ikindi namazlarını kılmak
ẓ.-dı 60b16
āstān *Far.* dergah
ā.+e 166b15
ā.+ından 125b2
ā.+uŋ 32b8
āstān-ı Kaʿbe *Far.+y.a.* Kâbe'nin eşiği
ā.+ye 50a17
āstān-ı şāh*Far.* şahın eşiği
ā.+dan 124b9
āstīn *Far.* elbise kolu, yen
ā.+iile 68b17
āsūde *Far.* rahat, huzurlu
ā. 88a11
āsumān *Far.* gök, gökyüzü
ā. 133b4, 133b8
ā.+a 25a18, 48a17, 51a1, 78a6, 79b3, 91a4, 96a8, 138a8
ā.+da 78b14
ā.+dan 77b8
ā.+ı 133a19
ā.+ında 10b1
ā.+lar 133b7
ā.+uŋ 12b1
āsumān-ferş *Far.+Ar.* döşenen gökyüzü
ā. 2b19
āsumān-ı luṭf *Far.+Ar.* lutfun gökyüzü
ā.+a 19a15
āsumān -ı tevārīḫ *Far.+Ar.* tarihlerin baş köşesi
ā.+de 3b19-4a1
aṣvāt *Ar.* sesler
a.+ıla 144a6
aş yemek
a. 42a18, 62b17, 113b6
aş- bir yerin öte tarafına geçmek
a.-dılar 165b15
ḥadden aş- aşırı dereceye ulaşmak
ḥ.-dı 122a4, 151b15
aşaġa aşağı
a. 12b6, 26b17, 28b16, 28b16, 36a3, 39b3, 45b5, 47b3, 49a14, 68b5, 69a7, 83a15, 83a17, 91b14, 93b16, 130a7, 131a18, 133b1, 139a15, 168b18
a.+da 135b11
a.+dan 36a9, 40b10
a.+sından 35a15
aşaġa it- aşağı doğru indirmek
a.-erleridi 68a1-2
a.-üp 34a1
başın aşaġa it- başını aşağı indirmek
b.-üp 163a8-9
yuḳarusını aşaġa döndür- bir yeri altüst etmek
y.-di 35b1
aşçı aşçı
a. 92b17, 92b19, 93a3, 93b6, 93b7
a.+ya 93a2
ʿaşer *Ar.* on
ʿa. 175a15
ʿāşıḳ *Ar.* aşık
ʿā. 10a8, 10b15, 112a7
ʿā.+a 125a3, 125a5
ʿā.+lar 9b15
ʿā.+lardan 58b3
ʿā.+uŋven 87b1
ʿāşıḳ ol- aşık olmak
ʿā.-dum 112b11
ʿā.-mışdum 50b9
ʿāşıḳa *Ar.*
ʿāşıḳa ol- aşık olmak
ʿā.-dı 142b13
āşikār *Far.* apaçık, meydanda olan

ā.+a 70a1
āşikār it- açığa vurmak
ā.-di 112a19
āşikār ḳıl- açığa vurmak
ā. 104a7
āşikār ol- ortaya çıkmak
ā.-ıcaḳ 77a1-2
ā.-maz 169a14
ā-ur 119b12
āşikāre *Far.* belli, açık
ā. 143b17, 157a6
āşikāre it- açığa vurmak
ā.-mezem 59a18
āşikāren *Far.* açıkça
ā. 134b1
āşinā *Far.* tanıdık
ā. 175b10
ā.+dan 120b13
ā.+dur 20b16
ā.+idi 75b19
āşinā ol- bildik, tanıdık olmak
ā. 141a16
ā.-dum 62b19
āşinālıḳ *Far.+lıḳ* tanışıklık
ā. 73a17
āşinālık eyle- arkadaşlık etmek
ā.-miş 124b1
ʿāşir *Ar.* öşür alan, toplayan görevli
ʿā.+üŋ 76a10
ʿaşīret *Ar.* aşiret
ʿa.+ümdür 66b4
āşiyān *Far.* yuva
ā. 51b11
āşiyān ol- yuva olmak
ā.-mışdur 141a17
āşiyān-ı aṣl *Far.+ Ar.* asıl yuva
ā.+a 20b3
āşiyān-ı dünyā *Far.+ Ar.* dünya yuvası
ā.+dan 8b4-5
āşiyān-ı ẕihn-i tābnāk-ı idrāk *Far.+Ar.+Far.+Ar.* parlak anlayışlı zihnin yuvası
ẕ.+ları 5a12
āşūb *Far.* fitne, kargaşalık
ā. 7b17, 51a6, 143b9, 165b9
ā.+a 142b6, 168b8
ā.+dan 168b10
ā.+ı 31a16
ā.+ıdur 105a5
ā.+uŋ 167b4
āşūb-ı zamān *Far.+ Ar.* zamanın kargaşalığı
ā. 142a19
āşüfte *Far.* çılgın, kendini kaybetmiş
ā. 94a18
ā.+ler 165b14
ā.+nem 69a7
ā.+ye 50b7
āşüfte-ḥāl *Far.+ Ar.* çılgın, kendini kaybetmiş durumda
ā. 45b11
at at
a.+a 81a19
a.+dan 57a17, 62b4, 104b9
a.+ına 57a15, 138b14, 158a6
a.+ından 56a19, 158a4
a.+ını 138b16
a.+ınuŋ 137a3
a.+lar 138b12
a.+ları 80a17
a.+larından 173b13
a.+laruŋ 49a11
a.+umuz 143b11
at- atmak, fırlatmak
a. 83b6
a.-a 43b2
a.-alar 42b16
a.-ar 16a5, 71a15
a.-aram 50b11, 83b6
a.-aruz 84a4
a.-dı 12a4, 18a14, 27b11, 43a13, 47b4, 50b18, 61a3
a.-dılar 35b6, 35b18, 37b6, 47b6, 54b13, 55b8, 83b1, 94a1
a.-duḳlarında 132b15
a.-dum 47b17
a.-ma 50b17
a.-maġa 112a16
a.-maḳ 51b19, 83a13
a.-mışlaridi 29a16
a.-uŋ 26b4, 83a11, 83a15
a.-up 84a1
cānını āteşe at- cehenneme girmeye neden olacak fiillerde bulunmak
c.-duŋ 52a2
ata 1. baba

a. 13b4, 13b5, 13b5, 18a12, 18b8, 19b8, 37a13, 57b9, 57b11, 61b18, 62a14, 154b10, 154b17, 154b18, 164b8, 167b11, 173a4, 173a11, 173a14, 173b18, 174a7, 174a17
a.+da 14b4
a.+ları 25b18, 44a16, 55b13, 55b14, 76b12, 76b14, 76b19, 161a13
a.+larına 26a2, 44a15, 55b15, 146a17
a.+larınuŋ 29a5, 161b3
a.+laruŋuz 76b10
a.+m 14a5, 24a18, 47b9, 66b3, 81a14, 82b8, 93a18, 167b6, 171b4
a.+mdan 47b6, 84a16
a.+mı 66b16
a.+muŋ 28a6, 28a11, 68b9
a.+muz 26a16, 26b1, 28b3, 28b8, 37a2, 37b10, 157a10, 162a12, 162b1, 172b9
a.+muza 131b15
a.+muzdan 149a9
a.+muzı 37a9
a.+muzıla 168b3
a.+muzsın 26b10
a.+muzuŋ 46a12, 149a16
a.+ŋ 14a14, 14b1, 81a13, 82b9
a.+ŋa 15b2, 46a7, 66a14, 94a1
a.+ŋı 79a14
a.+ŋuŋ 84a17
a.+ŋuz132a4, 161b12
a.+ŋuza 132a16, 132a18, 133a4, 157a14
a.+ŋuzı 172a2
a.+ŋuzuŋ 131a3, 132a7
a.+sı 14a10, 15a7, 17b2, 18b6, 68a6, 79a15, 158a18, 166a11
a.+sıdur 13a7
a.+sıidi 11a19-11b1
a.+sına 28b2, 46b3, 172b15
a.+sından 165b4
a.+sını 17a5, 158b1
a.+sınuŋ 131b4, 172a16
a.+ya 13b17, 13b19, 14b2, 14b6, 38b12, 65b4
2. kişinin geçmişte yaşamış olan büyükleri
a.+ları 5b6
a.+larumun 109a1
a.+larumuz 130a19
oğullar atası ol- erkek çocukların babası olmak
o.-asın 57a3
ʿaṭā *Ar.* *ʿaṭāʾ* ihsan
ʿa. 6b5, 32b12, 105a11, 124b6, 145a11
ʿa.+dur 53a14
ʿa.+sından 145b7
ʿaṭā eyle- bağışlamak, bağışta bulunmak
ʿa. 24b12, 139a6
ʿa.-di 33a17-18, 33b1, 64a17, 137b12
ʿa.-mek 101a8
ʿa.-miş 122a15
ʿa.-mişdür 108b17
ʿa.-r 95a1
ʿa.-ye 11a18, 101a12
ʿaṭā it- bağışlamak, bağışta bulunmak
ʿa. 127a18
ʿa.-di 33b4
ʿa.-mişdür 127b15
ʿa.-üŋ 25a1
ʿa.-seŋ 114a18
aʿtāb *Ar.* eşikler
a.+ını 113a3
aʿṭāf *Ar.* çok merhametli
a.+ına 42b2
ʿaṭāyā *Ar.* hediyeler
ʿa. 145a14
ʿaṭāyā it- iyilikler yapmak
ʿa.-dügüm 145a10
āteş *Far.* ateş
ā. 10a12, 22b4, 22b5, 22b12, 23a8, 23b11, 23b19, 29b5, 41b15, 42a17, 48b16, 58a8, 83b16, 83b19, 84a10, 98b13, 98b15, 98b19, 99a8, 110a8, 111b11, 111b19, 112a1, 114a9, 114b5, 114b14, 114b16, 134a15
ā.+de 42a4
ā.+den 99a7
ā.+dür 22b3, 23a5
ā.+e 29a16, 83b15, 84a1, 84a4, 84a4, 84a5, 84a7, 84a9, 99a3, 101a3, 104b5, 112a2, 114b6, 171a19
ā.+i 69b1, 79a13, 84a7

ā.+(i)le 41b17, 71a15, 83b14, 111b11,
117b19
ā.+ini 37b9
ā.+ler 133b9
ā.+lere 41b5
ā.+üŋ 99a9, 147b17
āteş eyle- ateş yakmak
ā.-di 88b2
āteş ol- ateş durumuna gelmek
ā.-mış 111b19
cānına āteş yandur- büyük bir aşk ve özlem duygusu hissettirmek
c.-duŋ 69a19
cānını āteşe at- cehenneme girmeye neden olacak fiillerde bulunmak
c.-duŋ 52a2
āteş-i ʿazīm *Far.+Ar.* büyük ateş
ā. 49a1-2
āteş-i bī-dūde *Far.* dumansız ateş
ā. 94b2-3
āteş-i cūʿ *Far.+Ar.* açlık ateşi
ā.+la 113b18
āteş-i ḥasret *Far.+Ar.* hasret ateşi
ā.+le 167b13
āteş-i ʿışḳ *Far.+Ar.* aşk ateşi
ā.+uŋ 87a18
āteşīn *Far.* ateşten
ā. 41b10
ʿāṭıfet *Ar.* iyilik, lütuf
ʿā. 2b7
ʿāṭıfet-ı cemīle-i Ḥaḳḳ *Ar.* Allah'ın lütfu
ʿā. 3a16
atıl- bir yere atılmak, fırlatılmak
a.-dı 171a19
a.-maġa 99b1
a.-up 138a4
aṭlas *Ar.* bir tür ipekli kumaş
a. 95a11
atlu atlı
a. 158a4, 158a12
a.+lar 107b18, 107b18, 143b6
a.+nuŋ 158a18
a.+ydı 136b18
ʿaṭs *Ar.*
ʿaṭs gel- hapşırmak
ʿa.-üp 33a11
ʿaṭş *Ar.* susuzluk
a. 27b17, 43a18
ʿaṭşān *Ar.* susamış
ʿa. 4b9
ʿa.+a 3b1
ʿa.+am 124b16
ʿa.+ıdum 112b11
ʿa.+ıyam 113b16
ʿaṭşān ol- susamak
ʿa.-duġumı 36a14
ʿaṭūf *Ar.* merhamet eden
ʿa. 118a11, 144b8
ʿa.+dur 2a8
ʿavām *Ar.* alt tabaka, havas karşıtı
ʿa.+dur 49b1
ʿavān *Ar.* yardımcı
ʿa.+lar 83b18
aʿvān *Ar.* yardımcılar
a. 108b5
a.+dan 156a19
a.+iledür 102b19
āvāre *Far.* perişan, zavallı
ā.+dür 104b10, 115a12
ā.+yi 63a16
āvāz *Far.* ses
ā. 65a14, 94b6
ā.+ı 62b4, 143b6, 161b1
ā.+ıile 153a14
ā.+ın 153b1
ā.+ına 36b5
ā.+ını 15b6, 15b16, 30b4, 47a10, 47b14, 57a7, 57b1, 57b5, 57b9, 94b1, 138b12, 143b18
ā.+ile 57a7
ā.+larını 36b17
ā.+um 163a3
ā.+uŋı 15b3
āvāz getür- sesini yükseltmek, bağırmak
ā.-üp 83b8
āvāzını ḳaldur- sesini yükseltmek
ā.-up 13a17, 57b2
āvāz it- seslenmek
ā.-di 137a14
āvāz vir- ses çıkarmak
ā.-di 131a9, 163b6
ā.-üp 134a5
ʿavdet *Ar.*
ʿavdet eyle- geri dönmek
ʿa.-di 136b8-9, 153b14

ʿavdet it- dönmek
ʿa.-ersiz 42b7
ʿavn *Ar.* yardım
ʿa. 32b12, 88a16, 152a18, 169b14
ʿa.+ı 105a14
ʿa.+ına 141b1
ʿa.+uŋdur 106a8
ʿavn-ı ʿamīm *Ar.*
ʿavn-ı ʿamīm eyle- genel yardım etmek
ʿa.-mişdür 50a14
ʿavn-ı Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın yardımı
ʿa. 175a16
ʿa.+ile 50b3
ʿavrat *Ar.* kadın, zevce
ʿa. 81a3, 86a6, 109b10
ʿa.+a 19b15, 31b19, 81a9, 114a16
ʿa.+dan 79b10
ʿa.+ı 50a9
ʿa.+ile 32a5
ʿa.+lar 103a17, 162b12
ʿa.+lardan 22b3
ʿa.+ları 103b2
ʿa.+larıidi 85a14-15
ʿa.+larını 121b14
ʿa.+uŋ 30b11
ay **1.** yılın on iki bölümünden her biri
a. 80b14, 80b14
a.+ında 23b4
a.+lar 48b10
a.+uŋ 90b11
2. gök cismi
a.+ı 90b12
ay- demek, söylemek
a.-dı 36a16
āyā *Far.* şüphe ve tereddüt bildiren edat
ā. 8b19
ayaḳ ayak
a. 29b11, 95a14, 107a15
a.+a(ayaġa) 102b18
a.+ın(ayaġın) 68a19, 124a4
a.+ı(ayaġı) 61b9, 73a13
a.+umı(ayaġumı) 53b3
a.+ın(ayaġın) 162b11
a.+ına(ayaġına) 67b17
a.+ını(ayaġını) 79b17
a.+lar 44b6, 49a5, 95a8, 107a11
a.+ları 24a4, 34b6, 34b11, 34b17
a.+ların 164a6
a.+larını 25a13, 84b4
ayaġına düş- çok yalvarmak
a.-di 31b3
a.-di 28a4
a.-diler 172b6
ayaġın altına al- ezmek, baskı altında tutmak
a. 141b7
ayaġını ṭāʿate ḳoy- ibadet etmeye başlamak
a.-a 141a8
ʿayān *Ar.* belli, açık
ʿa. 88a4, 95a8
ʿayān it- açıklamak
ʿa.-üp 4b7
ʿayān ol- belli olmak
ʿa.-mışdur 73b7
āyāt *Ar.* ayetler
ā. 91a16
ā.+ından 13a9
āyāt-ı beyyināt-ı ilāhī *Ar.* ilahi deliller olan ayetler
ā. 3a13-14
āyāt-ı Ḥaḳḳ *Ar.* Allah'ın ayetleri
ā.+ı 91a14
āyāt-ı kerīme-i ʿamīme *Ar.* herkes için geçerli olan yüce ayetler
ā.+den 32b18-19
āyāt-ı kerīme-i ilāhī *Ar.* ilahi, yüce ayetler
ā.+den 44a6-7
āyāt-ı kerīme-i rabbānī *Ar.* Allah'tan gelen yüce ayetler
ā. 9a12`
āyāt-ı şerīf-i ġāyāt *Ar.* şerefli yüce ayetlerin hedefi
ā.+ı 3b1
ʿayb *Ar.* kusur, eksiklik
ʿa. 19a14, 85b14
ʿa.+dan 43b9
ʿa.+ı 73a11, 127a15
ʿa.+ını 73a14, 161a12
ʿa.+ile 68b17
ʿa.+lar 19a14
ʿa.+laruŋuzı 117a4
āyet *Ar.* **1.** ayet
ā.+i 115b2, 159b4
ā.+idür 145a12

ā.+in 159a19
ā.+inden 159a18
ā.+lerini 160b9
ā.+lerinüŋ 9b12
2. alamet
ā. 90a14
āyet-i ʿamīmetü'l-berekāt *Ar.* herkes için geçerli olan bereketli ayet
ā.+ıile 44a9
āyet-i kerīme *Ar.* yüce ayet
ā. 7a5, 21b18, 39b12-13, 64a14, 127b19-128a1, 159b2
ā.+de 64b5, 106b17, 145a7
ā.+nüŋ 115a19
ā.+yi 22a2, 91a4
āyet-i muḥakemāt *Ar.* hükümler içeren ayet
ā. 110b8-9
āyet-i mübāreke *Ar.* kutsal ayet
ā.+yi 90b1
āyet-i saʿādet *Ar.* saadet verici ayet
ā. 115b2
āyet-i saʿādet-i ġāyet *Ar.* çok saadet verici ayet
ā. 13a9-10
āyet-i şerīf *Ar.* saadet verici ayet
ā.+i 35a5, 40a7, 159b7
āyet-i şerīfe *Ar.* şerefli yüce ayet
ā. 159b5, 160b6
ā.+nüŋ 22a3, 159a12
ā.+siile 33a1-2
ā.+sinde 52b13-14
ayır- uzaklaştırmak
a.-dı 147b12
a.-maġa 26b6, 26b13
a.-mazıdı 12a10
a.-up 47b7
a.-urlar 19b2
ʿāyid *Ar. ʿāʾid*
ʿāyid ol- ait olmak
ʿā.-a 38b1
ʿā.-ur 64a13
āyīn *Far.* dini tören
ā. 143a1
ā.+lerinde 16b16
āyīn eyle- inandığı bazı dini hareketleri yerine getirmek
ā.-di 89a10, 127a19
ā.-miş 89b1
āyīne *Far.* ayna
ā.+dür 150a3
ā.+yi 60a13
āyine-i çehre-güşā-yı ʿizz *Far.(3)+Ar.* büyüklüğün ferahlık veren aynası
ā. 2b5-6
āyine-i ruḫsār-ı tābdārī *Far.* yüze parlaklık veren ayna
ā. 12a11
āyine-i ṭabīʿat *Far.+Ar.* tabiat aynası
ā.+larında 4a14
āyīn-i İslām-ı güzīn *Far.+Ar.+ Far.* seçkin İslam dininin kanunu
ā. 151b1
āyīn-i seniye-i İslām *Far.+Ar.(2)* İslam dininin yüce kanunu
ā. 7b13
ʿayn *Ar.* bir şeye kötülük verdiğine inanılan uğursuzluk, nazar
ʿa. 148a9, 148a13
ʿayn-ı baṣīret *Ar.* basiret gözü
ʿa.+ile 109b17
ʿayn-ı hidāyet-i ʿamīme *Ar.* herkese ait olan hidayetin kaynağı
ʿa.+dür 3b2
ʿayn-ı ʿizzet *Ar.* izzet kaynağı
ʿa. 64a4
ʿayn-ı merhem *Ar.* çarenin kaynağı
ʿa.+dür 19a4
ʿayn-ı reʾfet *Ar.* merhametin kaynağı
ʿa. 152a14
ʿayn-ı reʾfet eyle- çok acımak
ʿa.-di 168b9
ʿayn-ı reşād *Ar.* doğru yolun kaynağı
ʿa. 29a7
ʿayn-ı şerīf *Ar.* şerefli göz
ʿa.+leri 40a1
ayrıl- birbirinden uzaklaşmak
a.-dılar 92b15
a.-maḳ 101a4
ayru
ayru ol- ayrı olmak
a.-maġa 27b4
ayru ayru ayrı ayrı
a. 148b7, 154b10
ayrulıḳ ayrılık
a. 125a3

ayva ayva
a. 29b2
az az
a. 58b19, 72b17, 88b7, 143a9, 166a19
a.+sız 164b7
az ol- azalmak
a.-up 16b4
a.-ur 119b19
aʿżā *Ar.* aza, organlar
a.+larına 36a2
a.+sı 88a1, 88a10, 145b13
a.+sından 37a15
ʿaẕāb *Ar.* azap
ʿa. 23b2, 26b14, 38b12, 44b7, 97b2, 164a4
ʿa.+dan 115b17
ʿa.+ı 23a19
ʿa.+ıla 46a5
ʿa.+ından 113b10, 96b10
ʿa.+ile 83a8
ʿaẕāb çek- azap çekmek
ʿa.-en 113b12
ʿaẕāb gör- azap çekmek
ʿa.-em 42b16
ʿaẕāb indür- azaba uğratmak
ʿa.-di 116b5
ʿaẕāb it- azap etmek
ʿa.-e 126b5
ʿa.-er 22a15, 115b18, 136b14
ʿa.-eriseŋ 84b6
ʿa.-erler 23a2, 23a17-18
ʿaẕāb eyle- azap etmek
ʿa.-düŋ 97b6
ʿa.-r 22b1
ʿa.-rem 132b12
ʿa.-ridüm 132a16
ʿaẕāb vir- azap etmek
ʿa.-ür 109b16-17
ʿaẕāb-ı dūzaḫ *Ar.+Far.* cehennem azabı
ʿa.+dan 90b7
ʿaẕāb-ı elīm *Ar.* acıklı azap
ʿa. 56a3
ʿaẕāb-ı nār *Ar.* cehennem azabı
ʿa.+ile 116b12
azacuḳ azıcık
a. 140b7
āzād *Far.* serbest bırakma
ā. 101a9
āzād eyle- serbest bırakmak, salıvermek
ā.-düm 65a16
āzād it- serbest bırakmak, salıvermek
ā.-diler 105a11
ā.-düm 122b8
ā.-üŋ 106b1
āzād ol- serbest bırakılmak, salıverilmek
ā.-alar 9b10-11
āzāde *Far.* serbest
ā.+ler 60b3
aʿẓam *Ar.* daha büyük, çok büyük
a. 45a13, 144a14, 148a1
a.+ı 107b10
ʿaẓamet *Ar.* büyüklük
ʿa. 123b10, 123b12
ʿa.+ile 34b4, 35b5
ʿa.+inden 35a9
aʿẓam-ı ücūr *Ar.*
aʿẓam-ı ücūr ol- büyük ecir olmak
a.-an 11a13
ʿaẓāyim *Ar.* ʿaẓāʾim dehşetli olaylar
ʿa. 153b2
azıḳ azık, yiyecek
a. 121b3, 121b6
a.+ları 147a3
a.+larını 132b18
ʿaẓīm *Ar.* büyük
ʿa. 14a2, 43a13, 48a10, 48b8, 49a3, 50a14, 83b15, 91a3, 109a15, 133a18, 133b12, 143b8
ʿa.+dür 85a9, 101b6
ʿaẓīm ol- büyük olmak
ʿa.-a 79a1
ʿa.-dı 171b7
ʿa.-duḳça 170a8
ʿa.-ur 170a9
ʿazīmet *Ar.*
ʿazīmet eyle- **1.** karar vermek
ʿa.-di 147a6
ʿa.-yesin18a13
2. yola çıkmak
ʿa.-di 50a8, 111b16
ʿazīmet it- gitmek, yola çıkmak
ʿa.-diler 144b5
ʿaẓīmü'l-ḥaseb *Ar.* yüce soylu
ʿa. 2b11
ʿaẓīmü'ş-şān *Ar.* şanı büyük olan

ʿa. 7b15

ʿazīz *Ar.* saygın
ʿa. 32a10, 50a2, 62a10, 62a19, 72b11, 86b12, 87a14, 89b17, 90a6, 95b16, 106b9, 144b13, 166a1
ʿa.+e 88b10, 89b13, 166a4
ʿa.+i 87a6
ʿa.+leri 94b4

ʿazīz it- yüceltmek
ʿa.-er 109b16

ʿazīz ḳıl- yüceltmek
ʿa.-dı 101a13

ʿazīz ol- saygın olmak
ʿa.-ursın 15a17

az ḳaldı ki *T.(2)+Far.* az kalsın, neredeyse
a. 154a2, 155b9

ʿazm *Ar.*

ʿazm eyle- karar vermek
ʿa.-di 32b5

ʿazm it- karar vermek
ʿa.-e 86b3, 90a3
ʿa.-mek 140b2
ʿa.-üp 30a5, 168b4

ʿazm-ı ışrār *Ar.*

ʿazm-ı ışrār eyle- ısrarında kararlı olmak
ʿa.-di 32b5

ʿazm-ı ikrām *Ar.*

ʿazm-ı ikrām eyle- ikramda bulunmaya karar vermek
ʿa.-di 106b5

ʿazm-ı tekmīl-i ṭahāret *Ar.*

ʿazm-ı tekmīl-i ṭahāret it- tam bir temizliğe karar vermek
ʿa.-elüm (idelüm) 63b6

ʿazm-ı ẕenb *Ar.*

ʿazm-ı ẕenb it- günah işletmekte kararlı olmak
ʿa.-mege 49b16

ʿazm-ı deryā *Ar.+Far.*

ʿazm-ı deryā it- deniz yolculuğuna çıkmak için karar vermek
ʿa.-diler 165b12

ʿazm-ı nāsūt *Ar.*

ʿazm-ı nāsūt eyle- insana yaraşır biçimde davranmaya karar vermek
ʿa.-ye 63b3

ʿazm-ı sefer *Ar.*

ʿazm-ı sefer eyle- yolculuğa çıkmak için karar vermek
ʿa.-miş 150b1

ʿazze ve celle'llāhu teʿalā *Ar.* aziz, celil ve yüce olan Allah
ʿa. 38b17

B

bāb *Ar.* **1.** kapı
b. 114a2
b.+a 150b19
b.+dan 87a14
b.+ı 87a4, 126a5, 151a7
b.+ını 113a3
2. husus
b.+da 68b11
b.+ında 2a12, 134b12, 150b9
b.+ını 87a2

baba baba
b.+ile 167b1
b.+larına 27a13, 146b15
b.+larınuŋ 17b6
b.+ma 28a9
b.+muza 162a4
b.+muzuŋ 26b2, 146b17, 161b7
b.+ŋ 101a18
b.+ŋuŋ 94a3
b.+ŋuzuŋ 132b10
b.+sı 12a9, 27b18, 31a8
b.+sına 39b16, 84a18

bāb-ı bülend *Ar.* yüksek kapı
b. 87a3

bāb-ı cennet *Ar.* cennet kapısı
b.+den 24a19-24b1

bāb-ı fütūḥ *Ar.* fetih kapısı
b. 150a5

bāb-ı ḳasīr *Ar.*kısa kapı
b. 126a4

bāb-ı ḳaşr *Ar.* saray kapısı
b.+a 125a12

bāb-ı sicn *Ar.* zindan kapısı
b.+i 106a19

bāb-ı şehr *Ar.+Far.* şehir kapısı
b.+e 150b6

bād *Far.* rüzgâr
b. 50b1, 140b10
b.+a 50b2

bādbān *Far.* yelken

b.+la 50a19
baʿde *Ar.* sonra
b. 44b17
baʿdehu *Ar.* ondan sonra
b. 56a4, 67a5, 158a9
baʿde'l-hīsāb *Ar.* hesap verildikten sonra
b. 44b7
baʿde'ṣ-ṣalāt *Ar.* namazdan sonra
b. 175b13
bād-ı murād *Far.+Ar.* arzu rüzgârı
b. 120a13
bād-ı ṣabā *Far.+Ar.* doğudan esen hafif rüzgâr
b. 165b13, 167b3
b.+ile 51a13
b.+ya 4a16
bād-ı saḫt *Far.* şiddetli rüzgâr
b.+a 167b4
bādī-i ẕenb *Ar.*
bādī-i ẕenb ol- günaha sebep olmak
b.-mayasın 19a5
bādiye *Ar.* kır
b. 20a8
bād-pā *Far.* süratli binit
b.+lar 49a7
bāġ *Far.* bağ
b. 95a9, 119b18
b.+ları 144b4
bāġbān *Far.* bahçıvan
b. 69b2
bāġbān-ı gülzār-ı behişt *Far.* cennet bahçesinin bahçıvanı
b. 3a2
bāġçe *Far.* bahçe
b.+ye 22b10
bāġ-ı āşiyāne-i zāġ *Far.* karga yuvasının bağı
b. 6b19
bāġ-ı belāġat *Far.+Ar.* kusursuz söz söyleme bağı
b.+da 5a13-14
bāġ-ı cān *Far.* ruhun bağı
b. 43b14
bāġ-ı cinān *Far.+Ar.* cennetlerin bağı
b. 63a5
bāġ-ı ḳalb *Far.+Ar.* kalbin bağı
b. 71a9
bağ(ı)r
bağrına baṣ- **1.** toprak içine almak
b.-a 118a3
2. kucaklamak
b.-up 12a19
bāġ-ı raʿnā *Far.+Ar.* güzel bağ
b. 9a8
bağışla- 1. hibe etmek
b.-dı 16b19
b.-dılar 66a11
2. affetmek
b. 124b15
nefsini bağışla- birinin bütün arzularını yerine getirmeye razı olmak
n.-dum 87b4
bāġ-ı üns *Far.+Ar.* dostluk, arkadaşlık bağı
b.+üŋ 126b13
bağla- 1. bağlamak
b.-dılar 46b19, 133a3, 156a11
b.-mışıdı 29a14
b.-rlar 25b19
b.-yup 15b5
2. kapatmak
b.-dı 69a5, 87a16
b.-yup 112a11
3. hasretmek
b.-dı 142b4
bil bağla- inanıp güvenmek
b.-dı 32a19
dil bağla- severek bağlanmak
d.-dı 21a16-17
göŋül bağla- severek bağlanmak
g.-maḳ 21a16
ṣaf bağla- sıraya girmek
ṣ.-dılar 129b10-11
ṣ.-mışlar 130a4
ṣ.-yup 107b19
bağlan- kapanmak
b.-dı 62b8
rāh-ı müstaḳīm gözine bağlan- doğruyu bulamaz, düşünemez duruma gelmek
r.-dı 87a9
bağlu bağlı
b. 32a13, 37b12
bahā *Far.* kıymet, bedel
b. 40b19, 54a2, 73a15
b.+da 11b18

b.+ile 46b7, 54b5, 67b9
b.+larıile 121b6
b.+mdan 46b12
b.+sın 73a4
b.+sına 41a3
b.+sını 54b2
b.+ya 46a19
b.+yı 55a2
b.+yla 47b7, 55b11, 163b8
bahā bul- değer kazanmak
b.-a 43a19
çok bahā it- çok pahalı olmak
ç.-e 120b9
bahādır *Far.* cesur
b. 35a14
bahālu *Far.+lu*
bahālu ol- pahalı olmak
b.-a 80a16
bahāne *Far.* bahane
b.+yle 152b2
bahāne eyle- bahane etmek
b. 82b8
b.-di 138b1
bahāne it- bahane etmek
b. 82b10
bahār-ı ḥüsn *Far.+Ar.* güzelliğin baharı
b. 26a13
bahār-ı şükūfte *Far.* çiçek açılmış bahar
b. 94a16
bahāyim *Ar.* dört ayaklı hayvanlar
b. 44a19, 116a8
b.+i 59a10
bāhir *Ar.* açık
b.+dür 3b9
bāhir ol- belli olmak, ortaya çıkmak
b.-mış 6a6
baḥr *Ar.* **1.** deniz
b. 12b3, 44b11, 50a19, 83a11, 140b7, 166a1
b.+de 49a19, 49b2, 59a10
b.+den 166a3
b.+e 50b18, 160a9, 168b7
b.+i 160a11
b.+ine 51a11
b.+ler 98a15
b.+üŋ 49b10, 168b5
2. çokluk, yoğunluk
b.+dür 150a8
b.+ine 150b3
baḥr-i ʿamīḳ *Ar.* derin deniz
b.+e 49a19
baḥr-i āteş *Ar.+ Far.* ateş denizi
b.+e 41b13
baḥr-i deryā *Ar.+ Far.* uçsuz, bucaksız deniz
b. 50a18
baḥs-i dünyā *Ar.* dünya bahsi
b. 152b10
baḫş *Far.*
baḫş it- bahşetmek, bağışlamak
b.-em 126b3
baḫş ol- bağışlanmak, verilmek
b.-a 95a18
baḫt *Far.* talih
b.+ını 106b13
baḫtiyār *Far.* mutlu
b. 49b15
baḫtlu *Far.+lu* talihli
b. 105a7
baḫtlu ol- talihli olmak
b.-asın 144b13
baʿīd *Ar.* uzak
b. 4b1, 11a7, 62a15
b.+iken 91a10
baʿīd düş- uzak kalmak
b.-di 146a10
baʿīd ol- uzak olmak
b.-maḳ 101a4
b.-up 8a3
bāʿiṣ *Ar.* sebep olan
b. 6b12, 42b19, 106b6, 132a7
bāʿiṣ ol- sebep olmak
b.-dı 19a13, 31b6, 103b19
bāʿiṣ-i āsāyiş-i cān u dil *Ar.+Far.*
bāʿiṣ-i āsāyiş-i cān u dil ol- can ve gönül huzurunun sebebi olmak
b.-ur 9a14
bāʿiṣ-i ḳavī *Ar.*
bāʿiṣ-i ḳavī ol- güçlülüğün sebebi olmak
b.-ur 96b18
bāʿīṣ-i noḳṣān *Ar.* eksiklik, kusur sebebi
b.+imiş 11a6
bāʿiṣ-i taṣnīf-i ḫiṭāb-ı ʿibret-niḳāb *Ar.* ibretle örtülü olan hitapların tasnif sebebi

b. 7a8
bāʿiṣ-i vaḥşet *Ar.*
bāʿiṣ-i vaḥşet ol- vahşet sebebi olmak
b.-ur 73b8
baḳ- 1. bakmak
b. 59a9
b.-an 71a9, 142a18
b.-ar 42a8, 42a9
b.-dı 18a10, 20a16, 42a7, 47a11, 47b10, 61b4, 63a10, 84a4, 87b19, 8b7, 88b13, 111b18, 137b10,
b.-dum 23a12, 42b6
b.-duŋ 42a19, 42b18
b.-madı 113b11
b.-madılar 27b15
b.-up 46a14
2. anlamak, farkına varmak
b. 29b11, 50b12, 59a2, 59a3, 59a4, 59a8, 60a9, 63b14, 72b17, 104b13, 169a10
b.-dı 130b2
3. önem vermek
b. 111b4
b.-ma 111b2
cürmüŋ yüzine baḳma- hatalarını dikkate almamak, kusura bakmamak
c. 124b15
ḫor baḳ- değersiz saymak
ḫ.-ma 29b10
ḫ.-mamaḳ 95b7
baḳar *Ar.* sığır
b.+lar 101b11
b.+ları 103a5
b.+larile 103a3
baḳī *Ar.* geri kalan
b. 84a11, 173a12
b.+leri 67a1
b.+sini 55a3
baḳī ḳal- ebedi kalmak
b.-maz 141a17
b.-ur 146a1
baḳī ol- ebedi olmak
b.-up 4b4
baḳiyye *Ar.* geri kalan
b.+si 80b12
baḳla *Ar.* bakla
b. 127a3
bāl *Far.* kol
b. 88a9
bal
bal itmez ol- bal çıkarmaz olmak
b.-urmış 120a1
bālā *Far.* yüce
b. 125b13
bālā ol- yüce olmak
b.-a 121a1
bālā-bülend *Far.*
bālā-bülend ol- uzun boylu olmak
b.-a 87b13
balıḳ balık
b.+lar 159a5
b.+lara 59a10
b.+ları 98a19
bāliġ *Ar.*
maḳṣūda bāliġ ol- amaca ulaşılmak
m.-dılar 88b5
bām-ı zindān *Far.* zindanın damı
b.+a 94a18
b.+dan 94b11
baŋa bana
b. 12b4, 12b6, 18b10, 21a5, 24a4, 24b19, 27b7, 27b18, 28a1, 28a5, 31b4, 37a16, 37b7, 37b9, 37b17, 42b10, 47a17, 47b8, 48a2, 48a4, 50a11, 50a14, 50a17, 51a2, 51b4, 52b14, 52b15, 52b17, 52b18, 53a1, 53a2, 53a4, 53a5, 54b13, 54b16, 54b17, 56b3, 56b8, 57b12, 58a11, 58a15, 58a15, 58b19, 59a14, 62b19, 63b2, 65a1, 66a9, 68b8, 68b13, 68b15, 69a6, 69a10, 69b2, 72b4, 72b16, 75a6, 76b1, 78a7, 82a11, 83b4, 86b7, 87b5, 89b16, 90b4, 92a3, 92b11, 93a17, 94b7, 96a11, 96a12, 97b11, 97b13, 98a18, 99a1, 100b5, 101b6, 101b19, 102b8, 105a17, 105a17, 106a6, 106a8, 106a9, 106b7, 108b13, 109a14, 112b4, 112b4, 113a7, 113a7, 113a8, 113a10, 113a18, 113b3, 114a2, 114a6, 122a18, 124b16, 124b16, 126b5, 132a6, 132a18, 135b13, 137a13, 137a13, 137b2, 137b3, 137b8, 138a9, 138a13, 139a3, 139a11, 141a4, 142a9, 145b3, 146a8, 151b5, 151b6, 151b10, 151b12,

152a7, 154a15, 155b13, 156a2, 157a15, 157b17, 160a13, 163a8, 167a10, 167a19, 168b9, 168b14, 168b14, 169b5, 169b9, 170b4, 171a6, 171b12, 171b12, 172b5
bānī-i mebānī-i iḳbāl *Ar.* mutluluk, talih temelinin kurucusu
b. 5a2
bānū *Far.* kadın
b. 87a6, 87a15, 87a17, 87b6, 87b14
b.+nuŋ 151a6
b.+sına 87a5
b.+ya 31b6
bār *Far.* dost
b. 128b5
ġamı ḫāṭırına bār eyle- kaygılanmak, üzülmek
bārān *Far.* **1.** yağmur
b. 71b18, 72a2, 79b4
2. bolluk
b.+ını 166b11
bārān yaġ- yağmur yağmak
b.-madı 72a2
gözleri yaşıla bārān ol- çok ağlamak
g.-dı 96b2
bārān-ı ʿaẓīm *Far.+Ar.*
bārān-ı ʿaẓīm yaġ- çok yağmur yağmak
b.-dı 72b7
bārān-ı bī-ḥesāb *Far.(2)+Ar.*
bārān-ı bī-ḥesāb yaġ- çok yağmur yağmak
b.-dı 119a13
baraş *Ar.* vücutta lekeler oluşturan bir hastalık
b.+dan 75b2
baraş ir- baras hastalığına yakalanmak
b.-di 31b19
bardaḳ bardak
b.+larından 35a19
bārī *Far.* bari, hiç olmazsa, öyleyse
b. 4b4, 28b5, 50b17, 91a19, 94b1
bārīk *Far.* ince
b.+dür 140b8
barmaḳ parmak
b. 33b19, 51b1
b.+ı(barmaġı) 142b16
b.+ını(barmaġını) 70a5
b.+ların 57b19
b.+larıyla 90b13
baş- 1. basmak
b. 62a4
b.-arlar 59a19
b.-dı 151a11
b.-ma 29b11
2. yenmek
b. 71a19
baġrına baṣ- **1.** toprak içine almak
b.-a 118a3
2. kucaklamak
b.-up 12a19
başar *Ar.* göz
b. 107a11
baṣarı git- gözleri görmez olmak
b.-dügünden 147b7
baʿṣ-ı hümāyūn *Ar.+Far.* kutlu gönderiliş
b.+ları 90a11
basṭ *Ar.*
basṭ eyle- **1.** anlatmak
b.-mişler 145a7
2. yaymak
b.-yeler 80b6
basṭ it- uzun uzadıya anlatmak
b.-dügi 82a5
baş 1. baş
b. 32a15, 57a12, 76a14, 95a14, 102b18, 118b16, 141a4
b.+a 31b12, 43a13, 95a11, 126a9, 151a4
b.+dan 109a2
b.+ı 22a17, 23b12, 34b11, 34b12, 44b5, 61b1, 124b4
b.+ına 22a18, 23a2, 27a18, 109a4, 125a14
b.+ından 69a8, 173a19
b.+ını 22a19, 34a1, 61a14, 61b4, 69a7, 73b11, 73b12, 104b8, 134b13, 137a3, 140a15, 145a1, 155a3
b.+ınuŋ 76a13
b.+ları 34b5, 83a17, 133a18, 154b7
b.+larına 36b15
b.+larını 37a10, 56a19, 68a1, 91b14, 130a7, 131a18, 133a18, 139a14
b.+um 73b3
b.+umda 93a10
b.+umdadur 141a5

b.+umı 24a12, 34a9, 113a8
b.+uŋ 74a12
b.+uŋa 18b8, 109a2
b.+uŋı 23a11, 47b5
b.+uŋuŋ 61a16
2. yönetici
b.+ı 45a15
b.+ınuŋ 45a19
3. saç
b.+ını 84a15
b.+ınuŋ 76a16
4. bir yerin en üst noktası
b.+na 83a16
b.+nda 26b16
5. bir yerin başlangıç noktası
b.+ına 138b5
ʿālemi başına teng eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-düŋüz 105a8
başa belā gel- belaya uğramak
b.-mek 91b18
başa gel- kötü bir durumla karşılaşmak
b.-di 28a15
b.-e 50b3
b.-ür 29b18
başa ḫāk ḳo- ölmek
b.-dılar 119a7
başa üş- rahatsız etmek, sıkıntı vermek
b.-di 141b17, 165b9
b.-diler 124b12
b.-er 105a3
b.-meye 30a7
baş eyle- lider etmek
b.-di 100a17
baş git- baş kesilmek, öldürülmek
b.-er 119b16
başıla ten oynad- başını uçurmak
b.-ur 96b3
başına iş getür- başına iş açmak
b.-diler 168a7
başın aşaġa it- başını aşağı indirmek
b.-üp 163a8-9
başına tāc it- çok değer vermek, ilgi göstermek
b.-diler 106b3
baş ḳaldur- isyan etmek
b.-maḳ 140a12
kendü başına nār-ı vaḳūd yaḳ- cehennem ateşini hak etmek
g.-dı 30a15
başla- başlamak
b.-dı 45b18, 50b9, 96a15, 105a13, 114a11
b.-dılar 172b2
b.-yup 85b10
bat- saplanmak
b.-maġa 104a17
b.-mağıçun 71a12
bāṭıl *Ar.* **1.** asılsız
b.+dan 103b5
b.+dur 102a10
2. boş inançlı
b.+idi 117b3
bāṭıl ol- boşa çıkmak
b.-a 65a7
b.-dı 163a6
bāṭın *Ar.* iç
b. 9a3, 107a17
b.+ındadur 107a10
b.+larında 25b10
baṭın *Ar.* karın
b. 44b6, 107a15
baṭn-ı ḥut *Ar.* büyük balığın karnı
b.+da 29b5
baṭrīḳ *Rum.* patrik
b. 142a11, 142b1, 142b5, 143a13
b.+e 142a13
b.+i 143a6
b.+üŋ 142a13, 142a14
baṭrīḳ-i ḫāṣ *Rum.+Ar.* has patrik
b. 142a10
bāyiʿ *Ar.* satıcı
b. 64b6, 64b7
baʿż *Ar.* (bk. baʿżı) bazı
b. 8a6, 8a9, 8a13, 8a19, 13a6, 53a12, 80b2, 106b18, 165a9, 166a6
bāzār *Far.* **1.** pazar, çarşı
b. 43a11, 60b9, 96b3
b.+a 60b8, 61a6, 104b17, 127a2
b.+da 66a6
b.+ı 42a18
2. alışveriş
b.+ını 61a9
bāzār it- alışveriş yapmak
b.-e 87a11

bāzergān *Far.* tüccar
b.+laridi 136a13
baʿżı *Ar.* (bk. baʿż) bazı
b. 4a11, 4a11, 4a12, 4a12, 4a12, 4a13, 10b3, 33b12, 37b10, 44b3, 52b6, 74b5, 77a17, 80b17, 92b8, 97b11, 116b14, 154a7, 161a12
b.+lar 10b9, 13a7, 24a3, 26b4, 53b18, 64b18, 65a3, 65a6, 67a8, 70a6, 70a9, 74b6, 75a2, 75a10, 85a13, 85a15, 86a18, 93a7, 99a2, 99a11, 103b8, 103b13, 106b19, 107a1, 107a9, 107a19, 107b3, 107b6, 107b8, 107b9, 109b14, 115b7, 115b19, 115b19, 117b6, 134b7, 145b11, 148b3, 149b7, 156a13, 156b10, 157b4, 158b17, 159a2, 160b16, 170a18, 170b5, 170b7, 170b8, 170b10, 174b16
b.+ları 134b10
b.+na 53b18, 160b17
b.+nuŋ 4a3
b.+sı 156b18
baʿżısı *Ar.* bazısı
b.+nı 97a11
bāzū *Far.* pazı
b.+larından 29a19
b.+sını 69a4
bāzū-bend *Far.* kol bağı
b. 29a14
beḍāyiʿ *Ar.* güzel şeyler
b.+den 123a18
bed-duʿā *Far.+Ar. duʿāʾ*
beddu ʿā eyle- beddua etmek
b.-se 117a11
bedel *Ar.* karşılık
b. 15a14, 66b16, 174a6
beden *Ar.* **1.** vücut
b. 42b12, 88a1, 95a13, 112b8
b.+de 74b5
b.+e 145b16
b.+i 15b3
b.+leri 171b19
b.+ümde 100b5
b.+ümden 69a14
b.+ümi 69a17
2. kale duvarı
b. 150b4
beden-i şerīf *Ar.* şerefli, kutsal vücut
b.+lerinde 53b7
b.+lerine 27b11
bedevī *Ar.* göçebe
b. 45a15, 56a11
bedīd *Far.*
bedīd ol- görünmek
b.-dılar 62b1
bed-nām *Far.* kötü namlı
b.+dan 118a8
bed-nām eyle- adını kötüye çıkarmak
b.-ye 71a11
bed-nām ol- adı kötüye çıkmak
b.-ur 119b17, 157a11
bedr *Ar.* dolunay
b. 126a13
b.+e 53b11
bedr ol- dolunay olmak
b.-an 59a3
b.-mışidi 90b11-12
bedr-i burc-ı celāl *Ar.* büyüklük burcunun dolunayı
b. 2b5
bedr-i ḳamer *Ar.* dolunay
b. 20a9
bedr-i münīr *Ar.* ışık veren dolunay
b. 45b9
bedr-i münīr-i dıraḫşān *Ar.(2)+Far.* parlak ışık veren dolunay
b.+idi 10a17
bedr-i tābān *Ar.+Far.* parlak dolunay
b. 4a1
bedr-i tām *Ar.* tam dolunay
b.+dur 45b13
beg bey
b.+ler 87b2
be-ġayet *Far.+Ar.* son derece
b. 111b14
be-hasbü'l-imkān *Far.+Ar.(2)* mümkün olduğunca
b. 3b10
behcet *Ar.* sevinç
b. 9a19, 49b14, 62b5, 105a12, 129a17
b.+e 42b19
b.+i 50a7
b.+üm 113b15

behcet bul- mutluluk duymak
b.-a 43b14
behcet vir- sevindirmek
b.-e 100b10-11
behişt *Far.* cennet
b. 9a10, 48b15
behlūl *Ar.* hayır sahibi, çok iyi adam
b. 42a7, 42a12, 42a19, 43a9
b.+ına 43a12
behlūl-ı ḫāṣ *Ar.* saf, hayır sahibi adam
b. 42b18
behlūl-ı kerīm *Ar.* soylu, hayır sahibi adam
b. 43a13
behlūl-ı mübārek *Ar.* mübarek, hayır sahibi adam
b. 43a4
behlūl-ı pāk *Ar.+Far.* temiz, hayır sahibi adam
b. 42b5
behre *Far.* hisse
b.+dür 60b4
behremend *Far.* hisseli
b. 6b11
behrever *Far.* nasibini almış
b. 51b7
behrever ol- nasiplenmek
b.-anlar 150a9
bek sağlam bir şekilde
b. 50b4
beḳā *Ar.* devam, sebat
b. 110b15
b.+sını 161a3
bekçi bekçi
b. 37a14, 168a6
b.+ler 168a9
bekle- gözetmek, korumak
b.-di 30b2
b.-diler 96a17
b.-dük 168b12
b.-r 20a17
nevbet bekle- nöbet beklemek
n.-rleridi 47a9-10
bekled- bekletmek
b.-e 46b9
bekler
bekleri ol- bekçisi olmak
b.-madı 88b9
belā *Ar.* bela
b. 32a4, 39a4, 48a15, 56b6, 99b19, 100a17, 102b16, 123a10, 143b9, 170a2, 170a8, 171a18
b.+da 106a9
b.+daiken 170b10
b.+dan 38b3, 55b9, 145a5, 170a11
b.+lardan 38b9
b.+larını 11a12
b.+nuŋ 106a3
b.+sı 101a1, 165a2
b.+sına 103b18
b.+ya 15a13, 21b4, 31b9, 54b19, 68b16, 106a10, 115b10, 118a13, 147a6, 147b9, 147b14, 170a10, 171a19
b.+yı 38b17, 38b19
başa belā gel- belaya uğramak
b.-mek 91b18
belā çek- belaya uğramak
b.-diler 118a19
belā vir- belaya uğratmak
b.-düm 118a12
b.-düŋ 106a2
belde *Ar.* yerleşim yeri
b.+nüŋ 111b10
b.+ye 104b14
belek 1. armağan
b. 167a2
2. yatak
b. 88a9
belī *Ar.* evet
b. 14a6, 14a14, 14b14, 46a12, 55a6, 56a15, 85b14, 94a2, 97b5, 111a7, 149a13, 155a14, 160a15, 169b10
belīġ *Ar.* belagatli
b.+lerinden 9a5
beliyye *Ar.* felaket
b. 102b15
belki *Ar.+Far.* belki, muhtemel olarak
b. 9b14, 10a19, 38a19, 39a8, 42b4, 53a14, 60a2, 94b18, 102b13, 104a19, 105a1, 105a4, 141a7, 171a10
belürsüz belli olmayan
b. 51a5
ben ben

b. 11b11, 14b13, 14b13, 14b15,15a1, 15a3, 15b18, 25a4, 25a11, 27a1, 31a17, 33b18, 33b19, 34a16, 38a3, 42b9, 45a7, 47a7, 48b2, 48b4, 50b8, 50b9, 50b14, 51a4, 51a7, 51b3, 52b19, 53a1, 53a3, 53a4, 53a6, 53a7, 54b11, 54b16, 59a17, 59a17, 62a14, 62b8, 63a14, 63a15, 63a17, 66a13, 66b16, 66b19, 67b7, 68b12, 68b16, 69a2, 69a6, 69b19, 70a2, 70a17, 72b4, 72b18, 73b9, 74b18, 75a6, 75a9, 75a12, 78b2, 78b8, 79a2, 79a7, 79a14, 81a3, 81b8, 81b11, 81b13, 82b2, 84b19, 93a14, 93a16, 93a17, 93a18, 93b19, 97b12, 98a4, 100a8, 100a12, 100b14, 101b14, 103a15, 103b11, 106b9, 106b12, 109a2, 109a8, 109a10, 110b2, 110b2, 110b4, 112b11, 112b11, 118a10, 118a11, 122b5, 122b17, 123a1, 124a1, 131b10, 134a6, 136b14, 137a4, 138b18, 139b7, 142a9, 143a10, 143a11, 145a13, 145a17, 151b7, 153a18, 154a3, 154a5, 155a8, 157a17, 157b3, 159a11, 160b16, 161b10, 162a1, 162b14, 162b18, 164b4, 171a9, 171b6, 172b5, 173a7
b.+de 31b3
b.+dedür 98a19
b.+den 53a12, 54b14, 58a9, 58b17, 70a19, 79a7, 79a19, 86b8, 93b14, 94a10, 109b7, 132a18, 139a17, 139b5, 140b17, 147b12, 167a8, 172a8, 174a14, 174a19
b.+dendür 48a16
b.+i 13b1, 14b9, 22a12, 22b12, 22b17, 23a13, 24a19, 24b7, 24b8, 27b17, 28a10, 28a16, 34a10, 34a11, 34a15, 38a2, 38a10, 40a10, 42a14, 42a14, 42b16, 47a3, 47a17, 47b6, 47b7, 48b4, 51a13, 51a14, 51a14, 54b13, 56a5, 56b2, 56b15, 58b18, 59a17, 59a18, 61b11, 64a11, 68b8, 68b14, 68b16, 68b17, 70b4, 72b18, 75a15, 78a2, 78a16, 78b12, 81b2, 81b7, 81b14, 81b16, 82b9, 83b5, 85b13, 86a1, 86a11, 93b2, 93b10, 93b13, 94a8, 97b11, 100a6, 100a10, 100a11, 100b13, 102a8, 102a11, 105b19, 106b11, 108b12, 113b8, 114b16, 137b4, 138b15, 139a7, 139a13, 145a12, 147a9, 149b13, 151b3, 155b12, 157a12, 157b18, 159b16, 160b1, 172a8
b.+idi 173a19
b.+iken 94a7
b.+üm 11b18, 11b19, 18a16, 23b8, 24b3, 24b7, 27b3, 28a11, 28a13, 36a11, 36a12, 36a12, 36a13, 36a15, 39b10, 40a12, 46b12, 57b13, 58b13, 59a13, 59a16, 63b1, 67b8, 69a17, 69a19, 69b3, 70b14, 71a3, 77b17, 78a17, 78b3, 78b6, 79a14, 80a4, 81b6, 84b2, 99a10, 100b11, 103a16, 107a7, 107b5, 108a11, 109a1, 109a10, 109a14, 109a14, 109b6, 118a14, 118a14, 121a6, 128b3, 128b14, 130b4, 132b5, 134b3, 135a14, 139b6, 147b4, 147b6, 147b6, 147b10, 147b19, 148a14, 153a18, 153a19, 154b18, 159a4, 159b10, 159b17, 160a2, 168b3, 171b4, 171b6, 172a10, 172b10
b.+ümdür 15a2
b.+üm(i)çün 11b10, 38a4, 56b16, 97b14, 100b14, 100b15, 114b3
b.+ümile 69a6, 69a10, 75a8, 78b2, 132b5, 139a18, 155a8, 155b9
b.+ümileidi 24a9
be-nām *Far*. ünlü
b. 31b7
be-nām ol- ünlü olmak
b.-saŋ 104b19
benāt *Ar*. kızlar
b. 95a16
bend *Far*. bağ
b. 46b13, 68b9, 105b10
b.+ile 46b8-9, 47a14
b.+inden 106a12
b.+ini 37b14
b.+ler 91b5
bend eyle- geçişi engellemek
b.-diler 68b4
bend it- geçişi engellemek
b.-üp 87a16
bend ur- bağlamak

b.144b17
b.-am 46b17
b.-asın 46b2
bende *Far.* kul, köle
b. 21b5, 40b3, 43a10, 53a8, 65a4, 73a15, 107a11
b.+de 95b6, 96b14
b.+dür 127a8
b.+ler 72b2, 73a3, 88a6, 89a14, 96b11, 125b12, 127a16, 135a18
b.+leriile 139b17
b.+lerine 2a14
b.+müz 73a5
b.+si 7a10
b.+siile 65a3
b.+sin 59b14, 74a6
b.+sine 65a1
b.+sinüŋ 74a9
b.+siymiş 73a1
b.+ye 95a6, 152a14, 152a17
b.+yem 72b18, 106a6
bende düş- köle olmak
b.-mez 111b3
bende eyle- köle etmek
b.-di 68b9
bende it- köle etmek
b.-di 19a9
bende ol- boyun eğmek, itaat etmek
b. 19b8
b.-alum 32a18, 118b14
b.-ur 141a16
bende-i bī-çāre *Far.* çaresiz kul
b.+nem 124b14
bende-i efgende *Far.* çaresiz köle
b.+de 96b14
bende-i efgende ol- biçare köle olmak
b.-up 11a13
bende-i maḫkūm *Far.+Ar.* mahkum olan kul
b.+ı 152b5
bendelik *Far.+lik* kölelik
b. 100a18
bendevār *Far.* köle gibi
b. 31b3
bend-i girān *Far.* ağır bağ
b. 106a16
bend-i ṣaḳīl *Far.+Ar.*
bend-i ṣaḳīl ur- ağır zincirle zincirlemek
b.-dılar 96a4, 105b13
benī ādem *Ar.* Ademoğlu, insan
b. 44a19
b.+de 44b4, 44b9
b.+den 80b17
b.+e 75a1
beŋ(i)z
beŋzini saz eyle- benzini sarartmak
b.-miş 114a3
beŋizlü benizli
b.+dür 78b5
benūn-ı ḥaḳīr *Ar.* hakir oğullar
b. 73a18
beŋze- benzemek
b.-mez 105b3
b.-mezsin 100a7
b.-r 4a17, 16a4, 21a3, 34b10, 36b5, 64b8, 88b15, 105b3, 114a1, 142a7, 146b11, 155b13
b.-r(i)di 53b12, 142a17
b.-rsin 66a14
b.-rsiz 131b7, 157a17
beŋzet- benzetmek
b.-miş 49a19
berā'at *Ar.* aklanma
b. 107b16
b.+üme 70b14
b.+ini 103a19
b.+larıiçün 39b12
berāber *Far.* aynı düzeyde
b.+dür 100b11
berāber ol- aynı düzeyde olmak
b.-am 11b11
berd *Ar.*
berd eyle- soğutmak
b.-di 171b1
ber-dār *Far.*
ber-dār eyle- asarak öldürmek
b.-r 77b17
ber-dār it- asarak öldürmek
b.-diler 78a17
ber-devām *Far.+Ar.* devamlı
b. 166a8
berekāt *Ar.* bereketler
b. 57a2
b.+uŋile 164b19
berekāt vir- artırmak
b.-di 55a12

bereket *Ar.* bolluk
b. 16b7, 56b19, 57a15, 109b14, 116b3
b.+ler 85a3, 85a5
b.+üm 57a1
berī *Ar.* bir şeyden uzak olan, kurtulmuş olan
b. 9b3, 50b6
b.+dür 103b4
b.+yem 110b4
berī it- kendini temize çıkarmak
b.-erem 103b11
berī ol- bir şeyden uzak olmak, kurtulmuş olmak
b.-a 43b6, 70a16, 147b2
b.-asın 153b7
b.-asız 147a16
b.-mış 50b6
b.-up 103b14
pāk u berī ol- temiz, saf olmak
p.-dı 114b13
beriye *Ar.* çöl
b.+ye 152b16
berk 1. kuvvetli bir şekilde
b. 113b11, 118a2, 141b13
2. sağlam
b. 49b11
berk it- kuvvetlendirmek
b.-erimiş 19b2
berḳ *Ar.* şimşek
b. 51a6
b.+leri 59a5-6
berḳ ur- aşırı parlamak
b. 53b19
ber-ḳarār *Far.+Ar.*
ber-ḳarār ol- devamlı olmak
b.-dı 7b13
b.-maġa 165b17
b.-maz 60a13
ber-kemāl *Far.+Ar.* olgun, mükemmel bir şekilde
b. 43b10
berkit- sağlamlaştırmak
b.-diler 84b5
b.-elüm (berkidelüm) 73a17
ber-murād *Far.+Ar.*
ber-murād ol- arzusuna kavuşmak
b.-urımış 123a14
berr *Ar.* doğru sözlü, hayır işleyen kimse
b. 24b9, 107a4, 107a6
berr ol- doğru sözlü olmak
b.-a 24b8-9
ber-ṭaraf *Far.+Ar.*
ber-ṭaraf ol- ortadan kalkmak
b.-a 52a14
berter *Far.* çok yüksek
b. 87b16
berü 1. buraya
b. 51b9, 85b15, 87a17, 125a16, 126a10
b.+ye 151a8
2. bu yana
b. 78b19
bes *Far.* çok
b. 3b4, 3b16
besāṭ *Ar.*
öŋine ruḫṣat besāṭını döşe- dinin kolaylıklarına göre hareket ettirmeye çalışmak
ö.-r 140b15
besle- 1. yetiştirmek, büyütmek
b.-diler 13b2
2. yiyecek ve içeceğini sağlamak
b.-rüz 126b16
beş beş
b. 12a7, 33a3, 52b5, 111a11, 158b6
b.+i 13b6
beşāret *Ar.* müjde
b. 10a7, 101a17, 127b2
b.+içün 57b11, 172b17
b.+iiçünise 57b12
b.+ler 45b12
b.+lerile 156a16-17
b.+üm 57b14
beşāret eyle- müjdelemek
b.-di 45b3-4
beşāret olın- müjdelenmek
b.-mışdur 154a18
beşāret-i żamīme *Ar.* artırılmış müjde
b. 21b19
beşer *Ar.* insan
b. 44b8, 85b19, 154a11, 154a12
beşer-i miskīn *Ar.* aciz insan
b.+de 2b1
beşer-sivā *Ar.*

beşer-sivā it- diğer mahlukatın dışında insan olarak yaratmak
b.-üp 97a16
beşik beşik
b.+de 70b10, 70b16, 75a5, 80b17
b.+den 71a2
b.+e(beşige) 71a3
beşinci beşinci
b. 13b10, 21b5, 33a7, 33a18, 44a14, 44a18, 48b19, 52b18, 111a13, 115b14, 121b12, 127b16, 133b7
beş yüz beş yüz
b. 76a14
bevvāb *Ar.* kapıcı
b.+lar 152a10
beyʿ *Ar.* satış
b. 64b9
b.+i 133b18
beyʿ it- satmak
b.-erem 73a5
b.-üp 87a1
beyān *Ar.* açıklama
b.+ı 103b5
b.+ı.ile 5a1
b.+ıile 22a1
b.+ına 7a1
beyān eyle- açıklamak
b. 43b14
b.-di 102b14
b.-mese 103b13
b.-mişler 64a18, 74b4, 115a19, 127b13-14
b.-r 95a4
beyān it- açıklamak
b.-düŋüz 132a4
b.-elüm 167a18
b.-mez 152a16
b.-üŋ 102a1
b.-üp 4b7
beyān olın- açıklanmak
b.-dı 117a19, 137b15
b.-ur 10a1
beyān-ı meʾāṣir-i midād *Ar.* yazılı, güzel eserlerin beyanı
b.+da 7a3
beyān-ı meʾṣer *Ar.* güzel eserin beyanı
b. 4b13
beyʿat *Ar.*
beyʿat it- uymak, itaat etmek
b.-diler 64a8
beyāż *Ar.*
beyāż gel- beyazlanmak
b.-miş 73b15
beyʿ-i tām *Ar.*
beyʿ-i tām it- alışverişi kesinleştirmek
b.-elüm 73a4
beyn *Ar.* ara
b. 61a2
beyt *Ar.* ev
b. 30b12
b.+i 63a8, 96b1
beyt-i hüdā *Ar.* hidayet evi
b. 31a2
beytü'l-aḥzān *Ar.* hüzünlü ev, Yakup Peygamber'in çadırı
b. 56b12, 131b1
b.+ı 57b3
b.+uŋ 57b9
beytü'l-aḥzān it- evini keder yuvası yapmak
b.-eridi 12a15
beytü'l-ḥamd *Ar.* şükür evi
b. 170a16-17
beyze *Ar.*
beyze vir- yumurtlamak
b.-mez 120a7
beze- süslemek
b.-di 85b6
b.-yüp 68a17
bezen- süslenmek
b.-miş 160a6
bezīrgān-ı dīn *Far. bāzergān+Ar.* dinde kazançlı olan
b. 140b5
bezl *Ar.* sarf etme
b. 5b1
b.+ini 105a15
bezl eyle- bol bol vermek, saçmak
b. 88a3
b.-mişler 21a13
b.-mişler 6a10
b.-se 104b18
bezl it- bol bol vermek, saçmak
b.-diler 126a19
b.-elüm 19b16
b.-er 3b10, 111b7

b.-mek 13b10
bezl olın- sarf edilmek
b.-ına 19a10
beẕl-i cehd *Ar.*
bezl-i cehd ḳıl- gayret sarf etmek
b.-dum 137a6
beẕl-i himem *Ar.*
bezl-i himem eyle- bol bol yardım etmek
b.-mek 95b3
beẕl-i ḳudret *Ar.*
bezl-i ḳudret it- gücünü harcamak
b.-diler 89a16
beẕl-i nefs *Ar.*
bezl-i nefs it- canını feda etmek
b.-düm 88a7
beẕl-i ṭāḳat *Ar.* gücünü harcama
b. 7a18
bezm *Far.* meclis
b.+de 85b7
b.+e 6a13
b.+ine 118a4
bezm-i nūr *Far.+Ar.* nur meclisi
b. 9b12
bıçaḳ bıçak
b. 35b13, 35b14, 99a1
b.+ile 28b16, 85b18
b.+lar 85b9
b.+ları 85b10
b.+uŋ(bıçaġuŋ) 98b16
bıraḳ- koymak
b. 83b15, 163a14, 171a2
b.-a 164a15
b.-alum(bıraġalum) 28b5
b.-dı 68b9, 108a4, 158a11, 163b2
b.-dılar 37b5, 161b4, 163b8, 163a16
b.-duḳlarında 129b3
b.-dum 94a6
bıżāʿa *Ar.* sermaye
b.+larını 132b19
bī-ʿaded *Far.+Ar.* sayısız
b. 89a6, 105a16, 113a7
bī-bedel *Far.+Ar.* eşsiz
b. 89b6, 148a11
bī-cān *Far.* cansız
b.+durur 119a2
b.+iken 31a19
biç- ekin biçmek
b.-mişdür 110a5
biçmelü ol- ekin biçilecek duruma gelmek
b.-duḳda 109b1
bī-çāre *Far.* çaresiz
b. 84a11
b.+dür 115a12
b.+ler 10b4, 133a14
b.+ye 168a9
b.+yi 31a3, 63a16, 121a4
bīd *Far.* söğüt ağacı
b. 125b19
bī-dād *Far.* adaletsiz
b. 96a7
bīdār *Far.*
bīdār ol- uyanmak
b.-dı 11b15
b.-dılar 127a5
bidʿat *Ar.* sonradan ortaya çıkan şey
b.+ler 119b12
bī-delīl *Far.+Ar.* delilsiz
b. 143b10
bī-dīn *Far.+Ar.* dinsiz
b. 52a12
b.+dür 144b18
bī-dirīġ *Far.* esirgemeyen, elinden geleni yapan
b. 3a18
bī-edeb *Far.+Ar.* edepsiz
b. 19a19
bī-gāne *Far.* ilgisiz, yabancı
b.+den 18b18, 152a9
bī-gümān *Far.* şüphesiz
b. 95a8, 118b12, 127b7
bī-günāh *Far.* günahsız, suçsuz
b. 96a10
b.+a 30a18, 52a9, 105b7
b.+ı 30b2
b.+idi 81b16
bi-ġayr-i ḥisāb *Far.+Ar.(2)* hesapsız
b. 128a19
bī-ḫˇāb *Far.*
bī-ḫˇāb ol- uyuyamamak
b.-ur 89b11
bī-ḫaber *Far.+Ar.*
bī-ḫaber it- habersiz olmak
b.-me 29b14
kendüden bī-ḫaber ol- kendini kaybetmek

g.-up 86a7-8
bī-ḥad *Far.+Ar.* sınırsız, pek çok
b. 89a19
bī-ḥadd u ḥesāb *Far.+Ar.+Far.+Ar.* sınırsız, çok fazla
b. 72b8
bī-hadd u pāyān *Far.+Ar.+Far.(2)* sınırsız, sonsuz
b.+ile 89a14
biḥār *Ar.* denizler
b. 159a5
bī-ḥayā *Far.+Ar. ḥayāʾ* utanmaz
b. 30a13
bī-hemm *Far.+Ar.* kaygısız
b. 88a11
bī-hūde *Far.* beyhude
b.+leri 2a12
bī-hūş *Far.*
bī-hūş ol- kendinden geçmek
b.-dı 173b16-17
b.-up 86a7
bī-ḥużūr *Far.+Ar.*
bī-ḥużūr ol- huzursuz olmak
b.-dılar 101b8
b.-up 17b10
bī-iḫtiyār *Far.+Ar.* kendiliğinden, elde olmayarak
b. 30b15, 30b17, 34b7, 49b15
bī-işti bāh *Far.+Ar.* şüphesiz
b. 32b17, 51b18
bī-kenār *Far.* uçsuz bucaksız
b. 150a8
bil
bil baġla- inanıp güvenmek
b.-dı 32a19
bili bükil- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
b.-dügi 147b17
b.-miş 138b10
b.-üp 131b17, 147b7
b.-ür 119b16
bil- 1. bilmek
b. 18b15, 19a3, 29b12, 60a8, 88b19, 90a4, 104a16, 117b10, 145a3, 169a6
b.-di 17b9, 28a3, 31a2, 32a2, 32a7, 56a13, 60b15, 67a10, 68b5, 76b17, 77a15, 96b3, 98b13, 105a5, 111b17, 125b16, 151a5, 151b18, 158a12, 160b1
b.-diler 26b6, 32a5, 32b14, 38b4, 51b4, 55b4, 118b6, 121a10, 149a14, 150b10, 162a19, 172b4, 173a17
b.-di 143a5, 163a18
b.-dügi 111b18
b.-dügiyçün 108a10
b.-dügümi 173a7
b.-dügüŋ 82a11
b.-dük 73a9, 86a2, 91a3
b.-dükleri 76a2
b.-düm 38a14, 51a13, 154a11, 168b14
b.-dümidi 96b8
b.-düŋ 72b12, 151b3, 154a10
b.-düŋmi 126a11, 163b15
b.-e 38b16, 52a11, 148b8
b.-eidüm 138a16
b.-eidüŋüz148a4
b.-eler 103b19, 109a3
b.-em 131b11
b.-esin 147b8
b.-esiz 131b9
b.-eydüm 112b3
b.-icek 88a19
b.-medi 117b14
b.-medügi 129b17
b.-medük 41b16, 63b4
b.-medüm 38a10
b.-mege 20b8, 50a8, 126a17, 126a17
b.-mek 98a5, 98a6, 126a14
b.-mekidi 103a19
b.-mekmi 97b10
b.-mem 56b5
b.-mesünler 133a1
b.-meye 156a7
b.-meyenler 120b18
b.-mez 31a10, 53a11, 87a14, 89b1, 100b19, 117b3, 118a1, 120b3, 140a1, 151b14, 165b7
b.-mezem 67b8, 98a4, 147b12, 154b13, 154b19, 158a14
b.-mezidi 54b5, 129b13, 148b9
b.-mezler 102a11, 149b16
b.-mezleridi 27a4, 27a9, 149b4
b.-mezmisin 100a13
b.-mezmisiz 162b1

b.-mezsin 98a5
b.-mezsiz 173a8
b.-mezüz 133a11, 165a1, 168b17
b.-mişler 166b13, 175a1
b.-mişleridi 70a6
b.-seler 168b2
b.-sem 89b5, 167b9
b.-seŋüz 133b16
b.-sün 103b10
b.-üp 55b17
b.-ür 38b18, 61a19, 70a2, 118a4, 137b1, 160b13
b.-ürem 93a14, 93a16, 108b14, 132a5, 136b14, 139a3, 149a13
b.-ür(i)di 63b3, 108a7, 123b6, 162b11
b.-üriken 116b19
b.-ürseŋ 60a3
b.-üriseŋüz 102a1
b.-ürler 104a8
b.-ürleridi 38b8
b.-ürmisin 56b5, 100a6, 155b12
b.-ürmisiz 161b2, 163b7, 172b2
b.-ürsin 48a1, 51a2, 65a5, 70b18, 89a6, 96a11, 127a16, 138a9, 165b5
b.-ürsiz 27b3, 28a19, 58b1, 78b4, 116b16, 131a11, 131a15, 164a12
2. saymak, öyle kabul etmek
b. 18b7, 171b15
b.-di 16b8
3. tanımak
b.-diler 66b1, 173b1
b.-üp 57b10
bilür ol- tanımak
b.-sa 129b16
dönebil- dönebilmek
d.-ür 84a5
su ʾāl idebil- sorabilmek
s.-ür 97b17
bilād *Ar.* beldeler
b. 123a3
bilād-ı şimāliyye *Ar.* kuzey ülkeleri
b.+den 8a9
bi'l-cümle *Ar.* bütün, hep
b. 8a5, 110a8
bildür- bildirmek
b. 112a19, 112b4, 151b8
b.-di 30a17, 103b9, 130b13, 156a9, 173b5
b.-diler 159b1
b.-em 59b4
b.-medi 100b18, 131a6
b.-meyince 123b6
b.-miş 162b5
b.-sün 132a19
b.-üŋ 37b8
b.-üp 168b19
bile 1. de, dahi
b. 12b6, 13a15, 13a19, 14b19, 16b17, 20b12, 40a10, 61b12, 82b13, 93a3, 98b2, 123a3, 146a12, 146a19, 146b4, 146b12, 155b15, 156a6, 159b18, 168a15, 171a3
2. birlikte
b. 24b19, 56b17, 57b4, 80b4, 84a9, 92b14, 92b17, 110a15, 132b11, 146a18, 146a18, 162b18
b.+idi 101b1
3. ile
b. 134b11, 156a16
bile-
diş bile- kötülük yapmak için fırsat beklemek
d.-rdi 96a1
bilelerince beraberlerinde
b. 78b12-13
bi'l-ġaraż *Ar.*
bi'l-ġaraż ol- istekli olmak
b.-ur 39a8-9
bilin- bilinmek
b.-e 101a10
b.-meyen 27a7
b.-mez 161b3
biliş bilme
b. 141a16, 141a16
bi'llāh *Ar.* Allah için
b. 63a18, 167b16
bīm *Far.* korku
b. 30b8
b.+ile 43a5
b.+ler 119b4
bīm çek- korku içinde olmak
b.-erler 41b11
bīm eyle- korkmak
b.-rem 88a5

bīmār-ı ten *Far.*
bīmār-ı ten ol- hastalanmak
b.-dı 94a14
bī-mecāl *Far.+Ar.*
bī-mecāl ol- gücü tükenmek
b.-dı 20b18, 45b11-12, 137b19
bīm-i helāk *Far.+Ar.* yok olma korkusu
b. 144a3
bī-miṣāl *Far.+Ar.* eşsiz
b. 30a3
b.+idi 67b18
biŋ bin
b. 40a14, 83a5, 110a19, 110b18, 129b7, 129b7, 158a13, 158a19
bin- binmek
b.-di 143b2
b.-eridi 148a12
b.-üp 158a6
bīnā *Far.* gören
b.+idi 86b13
binā *Ar. binā'* yapı
b.+sı 108a19
binā eyle- yapmak, inşa etmek
b.-diler 68a11
b.-dükde 110b17
b.-miş 56b11, 84b14
b.-yüp 82a17
binā it- yapmak, inşa etmek
b.-em 68a4
b.-diler 81a17
b.-sem 68a8
binā olın- yapılmak, inşa edilmek
b.-an 109b2
bī-naẓīr *Far.+Ar.* eşsiz
b. 30a3
b.+idi 112b6
bi-nāẓīr ol- benzersiz olmak
b.-up 9a1
biŋ cān ile *T.+Far.+ıla* çok isteyerek, gönülden
b. 142b4
biŋde birisin binde biri
b. 112b17
bindür- bindirmek
b.-üp 77a3
bī-nevā *Far.* çaresiz, zavallı
b. 89a8
bī-nihāye *Far.+Ar.* sonsuz, tükenmez
b. 12a1, 68a9, 98a19
bī-niyāz *Far.* ihtiyaçsız
b. 88a4, 144a11
b.+dur 139a1
bī-nizā' *Far.+Ar.* tartışmasız
b. 150a12
bir 1. bir, herhangi bir
b. 2a15, 2b10, 3a19, 3b3, 3b9, 3b9, 3b15, 3b17, 4b15, 4b15, 5b18, 6a14, 6b13, 6b15, 7a1, 8a12, 8b19, 8b19, 9a2, 9a8, 9a9, 9a10, 9b7, 9b7, 9b12, 10b5, 11a4, 11b1, 11b2, 11b8, 11b10, 11b13, 11b15, 11b17, 11b19, 12a3, 12a13, 12a15, 12b4, 12b17, 12b18, 13b14, 14a5, 14a6, 14a12, 14a17, 14b3, 14b3, 14b3, 14b9, 14b10, 14b11, 14b11, 14b12, 15a12, 15b1, 15b3, 16b3, 16b5, 17a7, 17a9, 17a11, 17a13, 17a17, 17b5, 17b8, 17b14, 18a2, 18a12, 18b3, 18b4, 18b6, 18b18, 18b18, 19b12, 20a7, 20a10, 20a14, 20a15, 20a19, 21a2, 21a18, 22a1, 22a9, 22a12, 22a13, 22a15, 22a17, 22a17, 22a18, 22b2, 22b2, 22b6, 22b6, 22b7, 22b7, 22b9, 22b10, 22b10, 22b11, 22b12, 22b15, 22b19, 23a17, 23a19, 23b4, 23b16, 24a8, 24a11, 24b1, 24b6, 24b8, 24b11, 24b12, 24b13, 24b18, 25a1, 25a2, 26a3, 26b1, 26b14, 26b16, 26b16, 27a19, 27b4, 27b8, 28a12, 28b5, 28b10, 28b19, 29b2, 29b3, 29b8, 30a1, 30a3, 30a5, 30a19, 30b12, 30b14, 30b19, 30b19, 31a11, 31a12, 31a13, 31a14, 31b18, 33a3, 33a6, 33a7, 33a8, 33b9, 34a1, 34a3, 34a7, 34a19, 34b13, 34b19, 35a3, 35a10, 35a11, 35a18, 35b4, 36a5, 36a7, 36a10, 36a11, 36a14, 36b4, 36b13, 36b13, 37a16, 37b1, 37b12, 38a7, 38a9, 39a4, 39b3, 40a2, 40a4, 40a9, 40b9, 40b12, 40b17, 41a7, 41a11, 41a12, 41b1, 41b2, 41b6, 41b13, 41b16, 42a7, 42a13, 42a18, 43a8, 43a9, 43a16, 43a17, 43b6, 43b7, 44b12, 44b13, 44b13, 45a14, 45a15, 45a17, 45b3, 45b3, 45b4, 45b8, 45b9, 45b10, 45b13, 45b15, 46a12, 46b4,

47a5, 47b1, 47b11, 48a10, 48a14, 48b3, 48b8, 48b9, 49a19, 49b1, 49b1, 49b12, 50a2, 50a3, 50a9, 50a14, 50a15, 50a19, 51a2, 51a12, 51a19, 51b1, 52b6, 52b10, 52b11, 52b12, 53b3, 53b19, 54a16, 54a18, 54b4, 54b7, 54b19, 55a7, 55a15, 56a10, 56a11, 56a11, 56b2, 56b11, 56b12, 57a8, 57a16, 57b3, 57b4, 58a17, 58a17, 58b3, 58b4, 59b2, 59b14, 60b5, 60b6, 60b7, 60b9, 60b11, 61a2, 61a4, 61a4, 61a12, 61a14, 61a16, 61a16, 61b7, 61b12, 61b14, 62a6, 62a12, 62a15, 62b3, 62b6, 62b8, 62b11, 62b15, 62b17, 62b18, 63a1, 63b8, 63b10, 63b15, 64a3, 64a19, 64b8, 64b9, 65a1, 65a5, 65a13, 65a14, 65b2, 65b6, 65b9, 65b9, 65b11, 65b17, 66a6, 66a12, 66b12, 67a12, 67b14, 68a2, 68a3, 68a8, 68a15, 68a18, 69a19, 69b15, 69b16, 70a4, 70b16, 71a12, 71b1, 71b9, 71b18, 72a14, 72b18, 73a1, 74a6, 74a7, 74b11, 74b17, 74b18, 74b18, 75a18, 75a18, 76a8, 76a10, 76b9, 76b10, 76b14, 77a2, 77a3, 77a6, 77a6, 77a9, 77a11, 77b3, 77b18, 78a9, 78b8, 78b10, 78b19, 79a1, 79a9, 79a13, 79a17, 79b14, 80a4, 80a14, 80a15, 80a15, 80b7, 80b8, 80b14, 80b14, 80b15, 80b15, 80b19, 81a1, 81a3, 81a5, 81a9, 81a18, 81a18, 81a19, 81b1, 81b3, 81b8, 81b13, 81b17, 82a7, 82a8, 82a12, 82a14, 82a17, 82a17, 82a18, 82b5, 82b11, 83a12, 83a16, 83b7, 83b13, 84a2, 84a3, 84a14, 84b14, 84b16, 84b16, 84b17, 85b5, 85b6, 85b8, 85b14, 86a9, 86b10, 86b12, 86b15, 86b16, 87a2, 87a3, 87b12, 87b15, 88a9, 88b14, 89a3, 89a11, 89a12, 89b2, 89b6, 89b8, 89b8, 90a14, 90b3, 90b5, 90b9, 91a5, 91a6, 92a3, 92a5, 92a6, 92a7, 92b3, 92b4, 93a8, 93b10, 93b17, 94a10, 94b1, 94b9, 94b13, 95b18, 96a6, 96a9, 97a13, 97b5, 97b8, 97b14, 97b14, 98a11, 98b2, 98b3, 98b5, 98b6, 98b12, 98b18, 99a7, 99a8, 99a12, 100a6, 100b9, 100b10, 100b13, 101a15, 101a16, 101b5, 101b16, 102a11, 102a14, 102b15, 103a14, 104a12, 104a18, 104b14, 104b14, 104b17, 104b18, 105a1, 105a7, 105a10, 105b5, 106a13, 106a19, 106b1, 106b7, 107b1, 107b5, 107b17, 108a16, 109b18, 110b6, 110b6, 111a1, 111a1, 111a2, 111a4, 111b8, 111b8, 111b10, 111b19, 112a13, 112a16, 112b7, 112b7, 113a1, 113a3, 113a5, 113b7, 114a9, 114b2, 114b11, 115a15, 116a3, 116a3, 116a5, 116a10, 116a12, 116b5, 116b13, 116b14, 117a9, 117b1, 117b3, 117b4, 117b5, 117b5, 118a17, 118b7, 119a9, 120a19, 121a14, 121a15, 121b6, 121b9, 121b11, 121b17, 121b18, 123a11, 123b17, 123b18, 124a7, 124a16, 124b2, 125a4, 125a4, 125b9, 125b11, 126a1, 126a5, 126a9, 126a10, 126a11, 126a12, 126a13, 127a1, 127a9, 127b1, 128a11, 128b3, 128b8, 129a18, 129b11, 129b14, 129b15, 129b16, 130a3, 130a5, 130a11, 130a14, 130b9, 131a4, 131a7, 131a8, 131a17, 132a18, 133a16, 133a18, 134a4, 134a13, 134a14, 134b8, 135a4, 135b6, 136a12, 136a13, 136a15, 136b1, 136b15, 136b16, 137a12, 137a18, 137b5, 137b8, 137b14, 138a2, 138a17, 138b12, 139a10, 139b3, 140a4, 140b17, 140b18, 140b19, 141a1, 141a9, 141a12, 141b11, 141b13, 142a8, 143a11, 143a14, 143a19, 143a19, 143b6, 143b7, 143b15, 144a6, 145b12, 147a9, 147a14, 147a16, 147b10, 147b14, 148a8, 148a10, 148a11, 148a11, 148a12, 148b4, 148b5, 148b18, 148b19, 149a8, 149a18, 149b3, 149b7, 149b8, 149b17, 150b3, 150b15, 151a2, 151a4, 151a9, 151a12, 151a12, 151a13, 151b5, 151b14, 152a9, 152b4, 153a14, 153a17, 153b6, 153b12, 153b18,

154a2, 155a16, 155b18, 156a13, 156a14, 156a17, 156a17, 156a18, 156a19, 157a12, 157b17, 157b18, 157b19, 158a1, 158a3, 158a4, 158a7, 158a8, 158a9, 159b11, 160a3, 160a7, 160a9, 160b17, 161a7, 161a9, 161a11, 161a11, 162b5, 162b6, 162b10, 162b17, 163a2, 163a4, 163a14, 163a19, 163b10, 163b11, 163b18, 163b18, 164a3, 164a15, 164b14, 165a4, 165a15, 165b8, 165b10, 165b15, 165b16, 166a2, 166a5, 166a10, 166b6, 166b10, 167b1, 167b1, 167b2, 169a13, 169a13, 169b13, 170a4, 170a9, 170a13, 170a16, 170b2, 170b18, 171a1, 171a4, 171a8, 171a8, 171a17, 171a18, 171b9, 172a16, 173a17, 173b3, 173b3, 173b7, 173b11, 173b12, 174b6, 174b6, 174b17, 175b16
b.+dür 84a18
b.+i 2b10, 3a13, 11a2, 28b16, 33a5, 35a19, 38b11, 38b15, 38b16, 39b14, 39b15, 39b15, 40a4, 40a7, 40a15, 40a17, 40a19, 40b1, 44b11, 44b11, 49a13, 50b6, 56b18, 56b18, 56b19, 65b4, 65b4, 65b4, 70b11, 70b11, 70b12, 76a8, 79a17, 80b18, 80b19, 81a17, 81b17, 84a12, 84b14, 85a7, 85a15, 85a15, 85a15, 85a16, 86b2, 92b13, 92b13, 93a10, 93b2, 103b17, 103b17, 115b9, 115b9, 115b9, 116b11, 116b11, 123b2, 124a1, 124a1, 128a16, 128a17, 128a18, 131a16, 131a16, 135a5, 139a2, 139b8, 139b8, 142a4, 146b15, 152b17, 152b18, 152b19, 154a11, 157b10, 157b10, 158a1, 159b15, 162b8, 175a5, 175a6
b.+idügüne 138b19
b.+iken 86b4
b.+ine 45a19, 45a19, 58b3, 75b19
b.+ini 23b2, 23b3, 23b6, 23b8, 23b10, 23b13, 23b18, 24a1, 24a5
b.+inüŋ 14a9, 93a13, 155a15
b.+ümüzi 161b16
b.+üŋüz 48a14, 93a15, 164a12
b.+üŋüzi 57a18, 132a13, 132b9
2. aynı
b. 154b18
b.+dür 131b3
bir ol- **1.** aynı durumda olmak
b.-a 154b10
b.-an 154b18
2. birlik olmak
b.-anlar 169a7
b.-up 19a7
3. birleşmek
b. 90b19
el bir it- el birliği etmek
e.-diler 105b7
birbir (bk. biribir) her bir
b.+ümüz 167a18
b.+ümüzle 168b13
b.+inden 166a9
b.+ine 66a16, 88b15, 129b13, 135b18, 141b16, 144b10, 162a9, 166a3, 169a1, 170b11
b.+ini 143b17
b.+inüŋ 144b6
b.+iyle 36a4, 166b18
bir bir bir bir
b. 42b13, 51b3, 73a6, 88a15, 125b13, 126a14, 168a16
bir bölük bir alay, pek çok
b. 27a11, 80a15, 100a12
bir daḫı bir daha, yeniden
b. 24b14, 25a1, 54b9
bir de söylenenin dışında, diğeri
b. 44b11
bir dem *T.+Far.* çok kısa bir süre
b. 12a13, 31b8, 89a17, 96a1, 117b16, 141a18
b.+de 74a14
b.+den 15b15
birer birer birer birer
b. 130a10
biribir (bk. birbir) her bir
b.+ine 40b7, 48a10, 167a19
b.+ini 48a12, 78a5
birik- toplanmak, bir araya gelmek
b.-üp 91a1
birisi birisi
b. 13a15, 13b15, 15a1, 17b5, 25b18,

26b3, 26b19, 33a4, 77b18, 78a1, 93a7, 101b14, 115b10, 131a15, 135b11, 142a4, 148b8, 149b9, 149b9, 159b15, 162b11, 162b12, 163a8, 175b10
b.+dür 48a4
b.+n 61a3
b.+nden 55a6
b.+ne 35a9, 99a18
b.+ni 65a19, 123b1, 162b15
birḳaç birkaç
b. 9b11, 30a15, 36a6, 49a19, 105a2, 132b6, 143b4
bir ḳıṭʿa *T.+Ar.* biraz
b. 38a5
bir laḥẓa *T.+Ar.* kısa bir süre
b. 86a5
birle ile
b. 3a14, 6a13, 7a15, 7a15, 9a12, 11a12, 28b18, 62b1, 115a4, 121a5, 125b13, 175a11
birlik teklik
b.+üme(birligüme) 58b13
b.+üŋ(birligün) 73b10
bir miḳdār *T.+Ar.* biraz
b. 9b17-18, 15b7, 26b19, 27b1, 34a9, 34b2, 36b19, 37a13, 39b3, 57a5, 67b15, 94a11, 98a17, 98b1, 121a18, 134a3, 139b4, 153b12, 155a4, 160a10, 160a15, 161a15
bir nefes *T.+Ar.* kısa bir süre
b. 12a9, 59a15, 94b18, 152b10
b.+le 31b11
bir niçe bir hayli
b. 57b15-16, 64b6, 78a2, 106b2, 137b15, 153b14, 154b3
bir pāre *T.+Far.* biraz
b. 37a11, 37b2, 38a4, 47b16, 72b17, 97b13, 153b11, 172b15
birr *Ar.* iylik
b. 118a11
bir uġurdan hep birden
b. 83b8
bī-rūḥ *Far.+Ar.*
bī-rūḥ ol- gücü tükenmek
b.-mış 31a14
bir ü bār *T.+Far.(2)* bir olan Allah
b. 51a2
biryān *Far.*
göŋli biryān ol- çok acımak, içi sızlamak
g.-dı 94b11
bir zamān *T.+Ar.* **1.** belirli bir süre
b. 30b13, 60b7, 69a7, 82b10, 91b1, 167a17, 167b12
2. eskiden, vaktiyle
b. 30a1, 104b14
b.+da 19b10
bisāṭ *Ar.* kilim, döşek
b.+nı 80b5
bī-ser ü sāmān *Far.* perişan durum
b.+iken 31a19
bismi'llāh *Ar.* Allah'ın adıyla
b. 33a5, 147b5
b.+ile 127a5
bi's-sū' *Ar.* kötü
b.+dur 103b11
bīş *Far.*
noḳṣān u bīş eyle- eksik veya fazla etmek
n.-mez 61a12
biş- pişmek
b.-miş 88b13, 88b17
bīşe-i ġam *Far.+Ar.* gam ormanı, aşırı kaygı, üzüntü
b. 143b10
bī-şekk ü gümān *Far.+Ar.+ Far.(2)* şüphesiz
b. 115a2
bī-şümār *Far.* sayısız, pek çok
b. 115a13, 150a8, 166a6, 166b1
bişür- pişirmek
b. 15b2
b.-di 142b2
b.-dügi 92b17
b.-medi 121a14
b.-miş 15b15
b.-üp 15b5
b.-ürleridi 88b4
bit- bitki yetişmek
b.-e 43a19, 80a17
b.-meye 142a7
b.-mez 103a7, 118b1, 119b7, 119b13
bī-taʿab *Far.+Ar.* yorgunluk, sıkıntı olmaksızın
b. 175b2

bī-tekellüf *Far.+Ar.* teklifsizce, içten
b. 88b4, 89a4
bī-tevaḳḳuf *Far.+Ar.* beklemeden
b. 31a1
bitişdür- bitiştirmek, bir araya getirmek
b. 90b17
bitür- bitki yeşertmek
b. 79b4
b.-ince 110a3
b.-ür 42b3
bīve-zen *Far.* dul kadın
b.+lere 69a1
biz biz
b. 12a7, 18a2, 23a11, 26a17, 27b2, 28b6, 31a7, 37a2, 40a14, 41b3, 41b6, 51b2, 64a13, 73a13, 102a5, 130b16, 130b18, 143b13, 146b1, 147b14, 148b19, 149a8, 156b3, 156b8, 160a6, 162a16, 162b4, 166a15, 167a13, 171a18
b.+de 156b9, 168b2
b.+den 46a3, 130b2, 130b8, 132a9, 144a5, 146a19, 164b18
b.+e 26b10, 32a17, 37a4, 37a8, 38a10, 48a15, 55a18, 61b18, 64a13, 72b5, 72b5, 73a2, 73b18, 76b12, 77a19, 89a7, 89a7, 89a9, 92a15, 95a2, 95a2, 102a13, 126a12, 126a18, 126b1, 130a19, 130a19, 130b6, 130b8, 131b14, 131b15, 131b16, 132a14, 132b6, 146b17, 147b19, 149a10, 151a19, 155a10, 155a11, 156b10, 156b19, 161b7, 161b17, 162a14, 162b5, 162b7, 165b5, 167a3, 168b4, 171a18
b.+i 26a16, 37b10, 41b5, 48a18, 48b10, 77b9, 130b2, 130b4, 130b6, 131b15, 131b19, 131b19, 132a1, 132a2, 132b1, 157a10, 162a14, 173b19
b.+üm 26b11, 40a13, 46a4, 46a13, 48b9, 129a7, 130b1, 131b8, 148a1, 156b14, 171b10
b.+ümiçün 147b15, 148a4-5, 161b5
b.+ümile 26b2, 28b3, 46a13, 53b4, 66b14, 163a1, 173a11
bīzār *Far.* bıkmış
b.+am 138a6
bīzār ol- bıkmak
b.-up 83b3
bi'ẕ-ẕāt *Ar.* doğrudan doğruya, vasıtasız
b. 39a8
boġaz boğaz
b.+ını 35b14, 98b16, 99a1
boġazla- boğazını keserek öldürmek
b.-dı 15b4, 31a1
b.-dılar 84b9
b.-dılarmı 37b6
b.-ram 84b8
b.-ruz 84b10
b.-yup 15b1
boġazlan- boğazı kesilerek öldürülmek
b.-maḳ 101a3
bol bol
b.+durur 59b15
bol eyle- bollaştırmak
b.-di 105a15
b.-r 74a19
bolayki *T.+Far.* belki
b. 32a4
bostān *Far.* sebze bahçesi
b. 150b16
b.+da 142a7
boş boş
b. 17a10
b.+mıdur 72b3
boya- boyamak
b.-dı 77a10
boyacılık boyacılık
b. 77a5
boyan- boyanmak
b.-mış 77a11
boylu boylu
b. 78b4
boy(u)n boyun
b.+ı 34a4
b.+ına 27a19, 105b10, 142a16, 144b17
b.+ını 69a8
b.+larına 46b14
b.+uma 46b14
b.+umda 53b3
boynın ur- başını keserek öldürmek
b.-sa 145b9
b.-saŋuz 145b8
boyun ṭut- boyun eğmek

b.-dum 106a6
boyun vir- boyun eğmek
b. 165b19
boz- kötü duruma getirmek
b.-a 141b3
bozıl- bir şeyin düzeni karışmak
b.-a 120b9
b.-ur 19b3, 165b18
böyle böyle
b. 19a10, 27b12, 39a14, 39b5, 43a14, 43b12, 50a2, 70b3, 76b11, 81b1, 81b9, 81b9, 81b11, 81b12, 88a8, 119a10, 132a6, 133a13, 144a10, 164a11, 168a13, 169a13
b.+dür 61b10, 126b17, 128b14, 143a1, 149b5, 165b17
b.+imiş 19a16
b.+mi 151b1
bu bu
b. 4a18, 4b8, 4b18, 8a15, 8b10, 8b15, 8b17, 9b7, 9b15, 9b18, 10b8, 10b14, 12a5, 12a6, 12a18, 12b9, 12b12, 14b1, 14b1, 14b4, 15a13, 15b8, 16b7, 17a2, 17a16, 18b6, 18b12, 19b1, 19b9, 20b4, 20b10, 21a14, 21b15, 22a2, 22a3, 22a7, 22a11, 22a13, 22a15, 22a18, 22b1, 22b9, 22b16, 23a2, 23a10, 23a12, 23a17, 23b14, 24a10, 24b17, 26a2, 26a4, 26a6, 26a15, 26b5, 28a9, 28b2, 28b9, 29b8, 29b19, 31a7, 31a12, 31a16, 31b2, 31b12, 31b17, 35b4, 36a17, 36b3, 37a13, 37b17, 38a3, 38a13, 38a15, 38b5, 38b7, 38b14, 38b19, 39a3, 39a9, 41a6, 41a19, 41b7, 42a6, 42b9, 43a2, 44a3, 44b3, 44b4, 44b6, 45a3, 45a12, 46a2, 46a3, 47a5, 47b16, 48a13, 48a15, 49b12, 50a16, 50b5, 50b13, 50b14, 51a3, 51a4, 51a18, 51b1, 51b17, 53a6, 53b18, 54a1, 54a5, 54a18, 54b1, 54b8, 54b18, 54b18, 56a14, 56a15, 56b2, 56b14, 57a14, 57b10, 58a15, 58b7, 59b8, 60a12, 60a14, 60b4, 62a9, 63b11, 64a13, 64a14, 64b2, 64b5, 64b7, 64b7, 65a2, 65a16, 65a17, 65b7, 66a9, 66b3, 66b3, 66b7, 66b10, 67b3, 67b10, 68a2, 68a4, 68b3, 68b11, 68b16, 69a17, 69a18, 69b5, 69b17, 70a14, 70a17, 70b2, 70b5, 70b5, 70b12, 71b15, 72b10, 73a10, 73b11, 74a15, 74b8, 74b8, 74b10, 74b19, 76a3, 76b4, 76b5, 76b6, 76b17, 77a1, 77a11, 77b7, 78a1, 78a2, 79a6, 79a18, 81b6, 82a4, 82a16, 82b19, 83a2, 83a3, 83a7, 83b5, 83b9, 83b12, 83b14, 84a1, 84a2, 84a3, 84a8, 85a9, 85a10, 85a11, 85a12, 85b19, 86a8, 86b1, 86b5, 87a19, 87b1, 87b3, 87b5, 88a5, 88a18, 88a19, 88b18, 89b7, 89b9, 90a10, 90b1, 90b8, 91a4, 91a16, 91a17, 91a18, 91b1, 91b2, 91b5, 91b6, 91b12, 92a4, 92a13, 92b18, 93b2, 93b2, 93b4, 93b7, 93b15, 93b18, 94a7, 94b11, 95a2, 95b16, 98a16, 98a18, 99a4, 100a16, 101b19, 102a14, 102b15, 103a10, 103a16, 103b1, 103b10, 103b13, 104a12, 105a2, 105a8, 105a13, 105a17, 105b2, 105b3, 105b5, 105b8, 105b9, 106a9, 106a11, 106b6, 106b6, 106b17, 107b14, 108a1, 108a15, 108a17, 108a18, 108b7, 108b10, 108b13, 108b15, 108b15, 109b4, 111b1, 111b13, 111b14, 112a3, 112a15, 112b1, 112b1, 112b3, 114b9, 114b11, 114b16, 115a3, 115a5, 115a12, 115a16, 115a19, 115b2, 117a13, 117a18, 118a13, 119a19, 122a9, 122a16, 122a18, 123a6, 123b10, 124a2, 124a6, 124a15, 125b5, 125b16, 126a8, 126b12, 126b13, 126b18, 127a19, 127b2, 127b8, 129a16, 130a16, 130b7, 131a12, 131b11, 131b13, 131b13, 131b18, 132b6, 132b18, 133b6, 137a8, 137b1, 138a8, 138b11, 139a6, 139b5, 139b8, 139b9, 140a8, 140a8, 140b1, 141a3, 141a12, 141b9, 142a7, 142a11, 143a6, 143a8, 143a9, 144a1, 144a3, 144a8, 144a12, 144b2, 144b12, 145a7, 146a9, 146a10, 146a17, 146b18, 147b2, 149a2, 149b17, 150a16, 150b8, 151a15,

151b2, 151b2, 153a10, 153a12, 153a17, 153b1, 153b1, 153b16, 154a13, 154a15, 155a9, 155a10, 155b8, 155b17, 156a1, 156b2, 156b19, 157a9, 157a10, 157b4, 158a11, 158a16, 159a12, 159b2, 159b4, 159b5, 160a16, 162a8, 162b5, 162b11, 163a16, 163b14, 163b18, 164a3, 164a6, 164a9, 164a13, 165a4, 165a7, 165b1, 166a12, 166a17, 167a13, 167b15, 168a12, 168b11, 168b14, 168b17, 169a4, 169a5, 169b3, 170b11, 170b12, 172b5, 175a19, 175b3, 175b8
b.+dur 11a3, 26a19, 28b7, 34a16, 36a11, 38b10, 39a10, 44b9, 52a4, 56b19, 64a11, 64b2, 84a19, 86a2, 108b13, 128b15, 130a19, 130b1, 145a5, 146b16, 169a15
b.+idi 75b10, 81b17, 91a2, 92b14, 161a8
b.+mı 113b19
b.+mıdur 17b12, 156b4
b.+ŋa 49b18, 79a16, 79a19, 91a18, 102a3, 114a1, 142a7, 163a17
b.+nda 46a11, 110a16, 154a14, 159a8
b.+ndadur 29b19, 58b5, 128a5
b.+ndan 45a13, 55a17, 66b11, 84a8, 146b8, 149a8, 159a3, 159a11, 161a7, 162b2, 174a8, 174b1
b.+nı 16b14, 43b11, 44b6, 46a13, 46a17, 50a4, 62a2, 68b10, 70b3, 79a17, 83a15, 84b10, 106b13, 118a18, 141a3, 142a9, 146b15, 158a16
b.+nlar 14a2, 32b9, 45b2, 66b3, 66b4, 70a14, 75b2, 76a2, 78a2, 124a5, 129a8, 130a13, 130a14, 130b5, 144a10, 149a14, 161b3, 163b7, 164a3
b.+nlara 18a10, 37b6, 66b5, 78a14, 97b16, 129a3, 130a10, 131a14, 131b6, 140a11, 143b8, 149a5, 149a6, 164a4, 165b11, 167a15, 172a12
b.+nlardan 104a6, 130b10, 164b15
b.+nları 22a16, 32a7, 45b1, 65b19, 93a17, 97a15, 122b2, 122b3, 122b3, 130a14
b.+nlariçün 104a6
b.+nlarun 46a8, 46a16, 46a16, 85a17, 93b1, 98a4, 102a10, 107a18, 128b2, 156a4, 164a6
b.+nuŋ 15b13, 47a7, 69a3, 69b3, 79a16, 81b7, 81b15, 108b4, 135a2, 161a7
b.+nuŋile 67b14
b.+ydı 87a1
bu ara buradan
b.+ dan 82a19
bu aşl *T.+Ar.* bunun gibi, böyle
b. 38b5, 103a13, 157b5, 163b9
bu cānibden *T.+Ar.* öte yandan
b. 18a4, 36b9, 138a14
buʿd *Ar.* uzaklık
b. 18a17
buʿd ile fiṛḳat ir- birbirinden ayrı kalmak
b.-meye 106b15
budaḳ ağacın dal olacak sürgünü
b. 11b2, 153b12
b.+lar 12a1
b.+larına 153b18
b.+larında 12a2
bugün bugün
b. 28a7, 48a14, 53a9, 54a3, 54a11, 126b8, 133b15, 134a6, 175b4
b.+e 97b15
buġāt *Ar.* asiler
b. 115a7
buġday buğday
b. 42b3, 110a13, 110a15, 110b10, 132b16
b.+içün 120a16, 132b19
b.+ile 110b12, 110b14
buġday it- buğday olmasını sağlamak
b.-düm 110b3
buġż *Ar.* kin, nefret
b. 19b11, 80a10
b.+dur 140a11
b.+ı 135a6
buḫl *Ar.*
buḫl it- cimrilik etmek
b.-me 71b12

buḫūr *Far.* tütsü
b.+dan 148b15, 149a1
b.+lar 148b14
b.+lardan 149a4
buḫūr it- tütsülemek
b.-mekiçün 68a16
buḳʿa *Ar.* yer
b.+dan 44b13
buḳʿa-i āḫir *Ar.* başka yer
b.+e 44b13
bul- 1. bulmak
b. 124a14, 124a14, 165a14
b.-a 43b2, 43b4, 88a1, 121a2
b.-am 43a15
b.-an 114b4
b.-dı 30a15, 30b19, 50a9, 55b12, 61a9, 61a15, 81a5, 89b6, 89b8, 96b10, 97a6, 99b14, 112a15, 152b17, 158a9, 166a7
b.-dılar 28b12, 32a6, 82a14, 105b5, 118b7, 143b5, 146b14
b.-duġum 162a18
b.-duḳ 150b11, 168b6
b.-dum 51a17, 163b12
b.-madı 61a6, 61a13, 121a16
b.-maduḳ 73a7
b.-madum 114a8
b.-maġa 19b18, 43b12, 143a2, 166a5
b.-maḳ 19b18
b.-masun 118a9
b.-maya 43a18, 96a17
b.-maz 115a7
b.-mış 166b5
b.-mışlar 20a7
b.-mışuz 73a3
b.-sa 154a17
b.-sam 73a5
b.-uŋ 82a12
b.-up 37b11, 37b12, 80a7, 129a9, 134a9, 167a12
b.-ur 93b6, 125a10, 151b10
b.-urıdı 161b14
b.-urlar 154a17
2. istenilen şeye kavuşmak, nail olmak
b.-dı 101a6
b.-dum 139b11
b.-maḳ 74a17
b.-up 136a3
b.-ur 97a3
āfet bul- felakete uğramak
a.-dı 165a6
bahā bul- değer kazanmak
b.-a 43a19
behcet bul- mutluluk duymak
b.-a 43b14
cāh-ı ʿalī bul- dini açıdan yüce bir mertebeye erişmek
c.-dı 63b18
dehşet bul- şaşırmak
d.-dı 63a7
devlet bul- mutluluğa kavuşmak
d.-anlar 121a3
d.-mışam 151b9
ecr-i cezīl bul- bol sevap kazanmak
e.-a 144a15
e.-dılar 89b19
elinden emān bul- birinin kötülüğünden uzak olmak, emniyete kavuşmak
e. 96b12
emān bul- emniyete kavuşmak
e.169a15
e.-asın 29b16
e.-maġa 86b19
emn ü emān bul- emniyete kavuşmak
e.-a 168b11
e.-up 152a12
felāḥ bul- kurtulmak
f.-mazlar 120a6
ferec bul- ferahlığa kavuşmak
f.-maḳlarına 104a3-4
fevz bul- kurtulmak
f.-alum 89a4
furṣat bul- fırsat bulmak
f.-a 140a18
f.-dı 96a1
f.-madı 74b16
fütūḥ bul- ferahlığa kavuşmak
f.-mış 73b13
f.-sun 21a11, 115a6
f.-ur 88b14
ḫalāṣ bul- kurtulmak
ḫ.-am 151b6
ḫ.-dı 105a12
ḫ.-maḳlarına 104a3-4
ḥayāt bul- **1.** dirilmek

ḥ.-dı 76a15
2. ölümden kurtulmak
ḥ.-dum 167b7
hezīmet bul- hezimete uğramak
h.-alar 80a5
hidāyet bul- doğru yolu bulmak
h.-mışam 151b9
ḥubūr bul- sevinç duymak
h.-alar 10b6-7
ḥüsn-i naẓar bul- teveccüh görmek
ḥ.-maġa 166b14
ifāḳat bul- ayılmak
i.-dı 36b19, 155a4
i.-dılar 37a11, 62b6
i.-up 25b5, 47b16, 173b17
iştihār bul- ünlenmek
i.-dı 115a4
ʿizzet bul- yücelmek
ʿi.-dı 21b11
ʿizz ü cā bul- değer görüp bir yere yerleşmek
ʿi.-maya 71b8
kemālın bul- tam bir bütün olmak
k.-up 90b11
kifāyet bul- bir konuda yeterliğe erişmek
k.-maġa 71b3
leẕẕet bul- lezzet almak
l.-madı 154a19
l.-madılar 154b2
murād bul- arzusuna kavuşmak
m.-ur 125b2
mümtāz-ı kemāl bul- seçkin bir olgunluğa erişmek
m.-a 43b6
necāt bul- kurtulmak
n.-alum 89a4
n.-ayuz 143b15
n.-dı 166a2
n.-madı 87b10
n.-maya 134a17
n.-uruz 56b7
raḥmet bul- merhamet edilmek
r.-up165b2
r.-ur 19b7
reḫā bul- kurtulmak
r.-ayuz 32a17
r.-dı 114b12
rūy-ı sefīd bul- dini açıdan yüce bir mertebeye ulaşmak
r.-mış 62b14
sebīl bul- çare bulmak
s.-dı 106a18
ṣevāb bul- sevap kazanmak
ṣ.-dı 100b17
ṣıḥḥat bul- iyileşmek
ṣ.-dı 75b7, 152a18
ṣ.-dılar 62b6
ṣ.-sa 151a4
şeḳāvet bul- bedbaht olmak
ş.-alar 134a14
şeref bul- şereflenmek
ş.-up 30a6
şeref-i nüzūl bul- inme şerefine erişmek
ş.-dı 10b8
şifā bul- iyileşmek
ş.-ur 31b8
şöhret bul- ünlenmek
ş.-dı 31b12, 166b2
ş.-maḳdan 38b11
terbiyet bul- beslenip büyütülmek, eğitilmek
t.-mış 166b7
tesellī bul- avunmak
t.-am 147b13-14
tezvīc-i ṣıḥḥat bul- kuralına uygun bir evlilik yapmak
t.-maġa 144a1
vaḳt-i iʿtidāl bul- uygun vakte erişmek
v.-a 43a19
vefā bul- birinden sevgi, dostluk görmek
v.-maya 120b13
velāyet bul- veli makamına erişmek
v.-maġa 71b3
yol bul- çare bulmak
y.-madum 26b18
ẕafer bul- zafer kazanmak
ẕ.-dı 137b18
ẕ.-maz 120a7
zaḥmet bul- güçlükle karşılaşmak
z.-ur 19b7
ẕāt u vücūd bul- oluşmak
ẕ.-mışam 42b10
bulan- karışmak
b.-dı 168b5
bulaş- bulaşmak

b.-mışdur 37a17
bulaşdur- bulaştırmak
b.-up 39b16, 55b16
bulın- bulunmak
b.-a 33a3, 61a11, 151a2
b.-dı 40a2, 157a6, 157a14
b.-dıise 162a2
b.-duḳda 161a7
b.-madı 22a10, 153a4, 156b17, 157a2
b.-maya 120b6
b.-mazise 49a12
b.-sa 135a5
b.-up 56a4
b.-ur 18b17, 71b6, 135a5, 152b11
b.-urısa 156b12, 156b13
ġāfil bulın- gaflette olmak
ġ.-maduŋise 49a8
bulış- buluşmak
b. 102b9
b.-dı 16b2
b.-dılar 168a1, 169a1, 173b14
b.-duġı 175b12
b.-up 18a7, 47a6, 102a13, 102b11, 143a6, 144b5, 144b10, 145b8
b.-ur 171a14
b.-uruz 61b6
buluṭ bulut
b. 23a12, 53b12, 53b17
b.+lar 159a7
b.+lara 59a5
bunca bunca
b. 48a13, 68b13, 88b16, 114a12, 114a16, 115a6, 138a5
bunda 1. burada
b. 28b5, 76b16, 87b1, 89b3, 89b15, 92a4, 143a9
b.+dur 63b11
b.+idi 89b10
2. buraya
b. 57b13, 96a3, 103a13

bundan buradan
b. 63b10
bunuŋ birle bununla birlikte, aynı zamanda
b. 58b15, 102a19, 122a4, 138a2
bunuŋ üzerine bundan sonra
b. 12a7, 82b10, 92a16-17, 109a15
burāḳ *Ar.*
burāḳ ol- binit olmak
b.-ur 49a11
burc *Ar.* burç, kale çıkıntısı
b. 150b4
burc-ı ḥüsn *Ar.* güzellik burcu
b.+üŋ 142a14, 150b14
burc-ı ʿömr *Ar.* hayatın burcu
b.+üŋ 50a15
burc-ı devlet *Ar.* mutluluk burcu
b. 41a9
bu resme böyle, bunun gibi
b. 89b9
būy *Far.* koku
b.+ile 20b13
bū-yı dil-gīr *Far.* gönül tutan koku
b.+ine 112b13
bū-yı ṭaʿām *Far.+Ar.* yiyecek kokusu
b. 113a2
bu yir bura
b.+de 45a17, 52a16
b.+lerde 56a14
buyur- 1. söylemek, demek
b. 145b10
b.-dı 64a14, 91a6, 118a7, 158b8, 164b3
b.-dılar 13a3, 13b17, 13b18, 14a6, 14a12, 14a14, 14a15, 14a18, 14a19, 14b10, 22a4, 22a11, 23a16, 24b6, 33b5, 34a3, 34a7, 35b19, 36b7, 40a12, 52b10, 54b15, 55b1, 64a10, 65a15, 65a16, 66b3, 66b9, 66b11, 67a18, 69b18, 77b5, 78b12, 79a4, 79b13, 82a3, 85a2, 99b17, 110b9, 116a5, 124a3, 128a4, 128b14, 135a8, 135a19, 135b8, 135b16, 145a17, 145a18, 145b6, 149a13, 157b17, 157b19, 159a4, 159a5, 159a5, 159a6, 159a7, 159a8, 159a9, 159a10, 159a11, 160a15, 160b15, 169b9, 170a4, 170a13
b.-duḳlarında 135b10
b.-mış 110a18
b.-mışdur 10a2
b.-mışlar 11a15, 24a7, 27a7, 33a3, 33b18, 34b1, 38b6, 38b15, 39a14, 39b2, 39b6, 40a19, 40b1, 44a10,

44a11, 45a6, 56a8, 64b6, 65a4, 65b2, 65b8, 70a3, 70b12, 75a12, 78b2, 78b8, 78b18, 80b17, 107a3, 107a6, 107b5, 110b12, 116a3, 116a12, 116a17, 116b8, 117a12, 123b15, 128a13, 135a14, 145a8, 147a14, 153b8, 157b14, 157b16, 159b10, 159b14, 170a1
b.-mışlardur 69b12, 140a3
b.-mışlariken 53a7
b.-uŋ 66b13
b.-ur 67a15
b.-urlar 13b3, 24b10, 25a9, 100b1, 145a9
b.-urlaridi 65a12
2. emretmek
b. 94b5
b.-dı 130a1, 138b17
b.-dılar 14b16, 40b16, 48a5, 65b1, 65b7, 66b4, 111a1, 145b3, 156b17, 160a1, 160b12, 169b11, 170a16
b.-mışdur 58a19
b.-mışlar 65b12, 65b13, 117a8, 128a8, 128a11
b.-sam 59a19
b.-ur 139a16, 141a8
b.-urlarıdı 171a1
kerāmet buyur- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-mışlar 52a19
buyurıl-
cevāb buyurıl- cevap verilmek
c.-mış 157b6
erzānī buyurıl- layık görülmek, lütfedilmek
e.-up 9b8
mehcūr buyurıl- terk edilmek
m.-up 175a13
metrūk buyurıl- terk edilmek
m.-up 175a13
bühtān *Ar.* iftira
b. 60a17
bühtān it- iftira etmek
b.-esin 52a10
bük-
ḳaddı bük- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
ḳ.-mişem 151b13
bükil- eğilmek
b.-ince 145a19
bili bükil- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
b.-dügi 147b17
b.-miş 138b10
b.-üp 131b17, 147b7
b.-ür 119b16
ḳadd u ḳāmeti bükil- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
ḳ.-miş 56b9
bülbül-zebān-ı şān-ı saʿādet-nişān *Far.(2)+Ar.(2)+Far.* mutluluk verici ünü olan bülbül dilli
b.+ları 5a15
bülend *Far.* yüksek, yüce
b. 3b4, 32b15, 57a7, 112b7, 120a18
bülend ol- yücelmek
b.-mış 6b8
bülend-pāye-i mükerrer-i rikāb *Far.(2)+Ar.(2)* büyük bir kimsenin tekrar olunmuş yüksek derecesi
b.+ları 5b12
bülend-pervāz *Far.* yükseklerden uçan
b.+dur 6a19
bü'l-fużūl *Ar.* gereksiz şeyler yapan
b. 125a6
bü'l-ḥasen *Ar.* iyilikle, güzellikle beraber olan
b. 73b19
bü'l-heves *Ar.* maymun iştahlı
b. 96b11, 105a2
bülūġ *Ar.*
bülūġa iriş- ergenleşmek
b.-diler 67b2
bün *Far.* temel
b. 114b15
bünyād *Far.* bina, yapı
b.+ını 61a5
bünyād eyle- bina etmek
b.-di 166a19
b.-miş 169a13
bünyād it- bina etmek
b.-en 165a10
bünyād-ı ḥiyel *Far.+Ar.*
bünyād-ı hiyel it- hile yapmak
b.-di 87b11
bürāder *Far.* (bk. bürāẕer) erkek kardeş

b. 18b15, 18b18, 18b19, 19a4, 46a7, 111b1, 143b19
b.+ler 28a19, 133a6, 148b17, 154b10, 168a4
b.+leri 11b16, 12a4, 173a16
b.+leri.ile 11b14
b.+lerine 27b12
b.+lerümile 155a17
b.+üŋüzi 47a14

bürāẕer *Far.* (bk. bürāder) erkek kardeş
b.+ler 48b6
b.+leri 26a5, 131a14

bürehne *Far.* çıplak
b. 29a12

bürehne eyle- çıplak duruma getirmek
b.-di 69a9

bürehne it- çıplak etmek
b.-üp 29a16

bürhān *Ar.* delil
b. 69b9, 152a19
b.+a 51b16
b.+ıdurur 152b8

bürhān-ı Ḥaḳ *Ar.* ilahi delil
b. 69b10, 70a3-4

bürhān-ı ḥamīde-i ḫüsrevān-ı cem-nişān *Ar.(2)+Far.(3)* hükümdar nişanlı şahların övgüye layık delili
b. 5a6

bürhān-ı sübül *Ar.* yolların delili
b. 2b12, 59b18

bürḳaʿ *Ar.* peçe
b.+ı 54a15, 155a3, 155b11

bürḳaʿ eyle- yüzünü peçeyle örtmek
b.-di 129b6

bürūdet *Ar.*

bürūdet ol- hava soğumak
b.-dı 153a3

büt *Far.* (bk.put) put
b. 69b18, 138a5
b.+den 69b17
b.+e 138a4
b.+i 69b16, 138a7

büt-ḫāne *Far.* putların olduğu yer
b. 68a8

bütün parçalanmamış, tam
b.+dür 37a19

bütün ol- **1.** birleşmek
b.-dı 91a1
2. eksiksiz olmak
b.-maḳ 95a14

büyü- yetişmek, iş görebilecek yaşa gelmek
b.-di 15a7
b.-mişdür 46a13, 91b8
b.-yüp 11b3

elinde büyü- büyütülmek, bakılmak
e.-düm 46a16

büyücek biraz büyük
b.+ini(büyücegini) 84b8

büyük büyük
b. 16b13, 16b15, 22b10, 28a14, 28b1, 166b5, 166b13, 166b16
b.+leri 162a19
b.+lerünüze 117a9

C

cā *Far.*

cā ḳıl- yer olarak belirlemek
c. 74a10

cā ol- yer olmak
c.-a 30b12

ʿizz ü cā bul- değer görüp bir yere yerleşmek
ʿi.-maya 71b8

cā-be-cā *Far.* yer yer
c. 9b19

cābir *Ar.* zorlayan
c.+i 44a2

cāh *Ar.* itibar, mevki, makam
c. 8a16, 75a3, 118a3, 137b3
c.+ını 74a17
c.+ile 63b15

cāhdan düş- bulunduğu makamı yitirmek
c.-üpdür 127a9

cāh ol- mevki sahibi olmak
c.-mışdurur 63b19

cāh u ḳadrinden düş- makam ve değerini yitirmek
c.-er 124b10

cāh-ı ʿalī *Ar.*

cāh-ı ʿalī bul- dini açıdan yüce bir mertebeye erişmek
c.-dı 63b18

cāh-ı ercümend *Ar.+Far.* değerli, saygın makam
c. 29a2-3

cāhil *Ar.* bilgisiz
c.+i 95b11
c.+lere 40b19
c.+lersiz 172b3
c.+lerüŋ 165a11
cāhil ol- cahil olmak
c.-a 120b2
cāhile *Ar.* bilgisiz
c. 87a7
caḥīm *Ar.* cehennem
c. 44b7
caʿl *Ar.* meydana getirme
c.+idi 117b4
cālib *Ar.* çekici
c. 169a19
cālis *Ar.* oturan
c. 59a11
cām *Far.* kadeh
c. 71b19, 143a12
c.+ın 167b16
c.+ından 134b16
c.+umuz 41b4
cāme *Far.* elbise
c. 77a4, 126b12
c.+ler 41b10, 104a11
c.+leri 77a11
c.+sin 126a9
c.+ye 77a14
c.+yi 43b15, 77a12, 126b2
cām-ı cefā *Far.+Ar.* cefa kadehi
c. 118a4
cām-ı ecel *Far.+Ar.*
cām-ı ecelden şerbeti nūş it- ölmek
c.-e 165a17
cām-ı raḥat-nümā *Far.+Ar.* huzur veren kadeh
c. 9a15
cām-ı şafā *Far.+Ar. ṣafāʾ* safa kadehi
c. 152b4
cāmīʿ *Ar.* içine alan, kapsayan
c.+dür 11a1
cāmiʿ ol- toplamak
c.-a 8b17
cāmīʿ-i envār-ı umūr-ı nā-mütenāhī *Ar.(3)+ Far.+Ar.* maddelerin, nesnelerin bitip tükenmeyen nur kaynağı
c.+dür 3a14

cān *Far.* can
c. 10a13, 18b16, 19a3, 32a1, 42b17, 43a10, 50b17, 50b18, 51b19, 88a10, 95a12, 97a2, 105b12, 112a11, 113b1, 125a2, 142a16, 142b4, 145a2, 150a7, 151a7, 152a8, 152a18
c.+a 20b3, 20b10, 41b15, 41b17, 43a5, 71b3, 87a9, 87b2, 112a8, 115a11, 124b19, 142b5, 150a5, 150a10, 169a15
c.+dur 19a1
c.+ı 20a12, 31b1, 74a8, 94a15, 104a19, 145a1, 145a2, 145a4
c.+ına 96a1, 105a11, 115a15, 151a2
c.+ını 42a10
c.+ısın 167b19
c.+ile 42b12
c.+um 31b3, 61b8, 83a5, 87b4, 106a2
c.+uma 113a5
c.+umı 151b11
c.+umuŋ 167b19
c.+umuz 41b5, 41b18
c.+uŋ 50b17, 104a14
c.+uŋa 71a14, 71b5, 144b16
c.+uŋdan 74a14
c.+uŋdurur 19b8
c.+uŋı 50b11
cān al- ölümüne sebep olmak
c.-maġa 88a14, 104a19
cāna od ṣal- gönül yakmak
c.-mışıdı 112b12
cānı ağzına gel- ölecekmiş gibi olmak
c.-di 114a6
cānına āteş yandur- büyük bir aşk ve özlem duygusu hissettirmek
c.-duŋ 69a19
cānına ecel ir- ölecek duruma gelmek
c.-di 114a4
cānına ıżṭırāb düş- ıstırap verici bir duruma uğramak
c.-miş 124b7
cānına kār eyle- canına tak etmek
c.-di 113b15
cānına kār ḳıl- canına tak etmek
c.-dı 142b14
cānına ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
c.-diler 12b14

cānına ḳaṣd it- öldürmek istemek
c.-mezidi 19a17
cānına ṣu sepil- ferahlamak
c.-di 87a15
cānına şevḳ düş- istek duymak
c.-miş 63a2
cānına taʿab düş- bir şeyin yapılması kendisine meşakkatli gelmek
c.-di 87b19
cānını āteşe at- cehenneme girmeye neden olacak fiillerde bulunmak
c.-duŋ 52a2
cānı teslīm eyle- ölmek
c.-di 62a2
cān ol- can gibi olmak
c.-ur 150a5
cān sebīl eyle- canını feda etmek
c. 19a3
cān u cigerler ṭaġla- yürek parçalamak
c.-dı 61b3
c.-dum 43a6
cān vir- canlandırmak, diriltmek
c.-di 31b4, 95a2
c.-ürin 79a19
cān yaḳ- eziyet etmek
c.-ar 60b2
dest-i ecel cānına yapış- eceli gelmek
d.-a 118a2
tāze cān ḳazan- canlanmak
t.-dı 166a7
cānā *Far.* ey can!
c. 43b14, 113a4
cānān *Far.* sevgili
c. 142b4
cānāne *Far.* sevgili
c.+dür 113a4
cāndan *Far.+dan* içtenlikle, istekle
c. 114b1, 125a8
cān-ı ʿazīz *Far.+Ar.* aziz can
c. 41b7
cānıla / cān ile *Far.+ıla* candan
c. 30b4, 32b10, 32b16, 71b15, 111a17, 125a10, 141b9, 142b15, 144b14, 167b16
cānib *Ar.* taraf
c.+ine 30b10
c.+de 31a13
c.+den 8a12, 154a12
c.+e 17a6, 79a5, 126a10
c.+i 9a10
c.+ine 43a3, 48a3, 105a12, 135b7, 155b16, 96b10
c.+ler 9b6
c.+lerine 171b17
c.+üŋüzden 154b17
cānibeyn *Ar.* iki taraf
c. 175b8
cānib-i Ḥaḳ *Ar.* Allah tarafı
c.+dan 32b12, 126a17
cānib-i Ḥażret *Ar.* Hazret (Allah) tarafı
c.+den 119a10
cānib-i İslām *Ar.* İslam tarafı
c.+a 142b17, 175b7
cānib-i ṣavt *Ar.* sesin geldiği taraf
c.+a 50a8
cānib-i Ṭūr *Ar.*+y.a. Tur Dağı tarafı
c.+dan 153a5-6
cānlan- *Far.+lan* dirilmek
c.-up 75a19
cān pāresi *Far.+si* can parçası
c. 19a4
cān u dilden *Far.+den* canıyürekten, candan
c. 13b7, 32a18, 142b13, 167a17, 169a2
cānver *Far.* canavar, zararlı hayvan
c.+ler 101b13
c.+ler 80a11
c.+lerden 80a11
c.+leremi 37b4
cār *Ar.* komşu
c.+umsın 113a6
c.+umuzda 112b6
cārī *Ar.* akan
c.+dür 98a13
cārī ol- akmak
c.-an 59a9
c.-ur 4a17
cāriḥa *Ar.* insanın el, ayak gibi azası
c. 154a14
cāriye *Ar.* kadın köle
c. 81b3, 81b5, 81b6, 81b10, 81b14, 81b15
c.+ler 68b2, 85b11
c.+leri 16b18, 55a10, 55a10
c.+lerini 16b19, 17b3

c.+m 55a6
c.+ni 138a9
c.+si 46a12
c.+ye 36b13
casūs *Ar.* ajan
c.+lar 146a1
c.+larıdur 145b13
c.+larısız 131b8
cāvīdanī *Far.* ebedi
c. 4b13
cāvīdanī ol- ebedi olmak
c.-an 69b4-5
cāy *Far.* yer
c. 118b7
c.+ına 72b19
c.+uŋ 87b19
cāygāh *Far.*
cāygāh it- bir yere yerleşmek
c.-miş 62b18
cāygāh-ı berzen *Far.* mahalle yeri
c.+e 71b1
cāy-ı ʿālī *Far.+Ar.* yüksek yer
c. 87b15
cāy-ı refīʿ *Far.+Ar.*
cāy-ı refīʿ ol- yüce yer olmak
c.-a 165b19
cāy-ı şerīf *Far.+Ar.* kutsal yer
c. 87a4
cāyiʿ *Ar.* aç
c.+ine 9a13
cāyiʿ ol- acıkmak
c.-alum 89b15
cāyiz *Ar.* cāʾiz caiz
c. 52b6, 64a19, 157b6
c.+dür 122b1
c.+idi 16b16
cāẕib *Ar.*
cāẕib ol- ilginç, çekici olmak
c.-duġı 169b1
cāzim *Ar.*
cāzim ol- kararlı olmak
c.-dılar 119a16
cāẕū *Far.* büyücü
c.+dur 76b15
c.+sın 91a3
cebbār *Ar.* zorba
c. 19b15, 81b13, 150b2
c.+a 117b7, 118b11, 118b19
c.+ile 118b9
c.+lar 41a17, 101a13
cebbār ol- zorba olmak
c.-an 119a15
cebe *Far.* zırh
c. 130a4
c.+leri 129b9
cebīn *Ar.* alın
c.+i 147a19
cebr *Ar.* zorlama
c. 117a9
c.+e 105b7
c.+ile 50b19
cebr eyle- zorlamak
c.-gil 59b17
cebr it- zorlamak
c.-di 30b1, 125b6
c.-diler 30a18
c.-elüm 88b1
ced-be-ced *Ar.* dededen dedeye intikal suretiyle
c. 126a18
ced(d) *Ar.* dede
c.+leri 65b19
c.+üm 171a19
c.+üŋüŋ 161a11
cedd-i Ḥażret-i Mūsā *Ar.+k.a.* Hazreti Musa'nın dedesi
c.+dur 175a7
cedd-i Yūşaʿ *Ar.+k.a.* Hazreti Yuşa'nın dedesi
c.+dur 175a6
cefā *Ar.* büyük sıkıntı, eziyet
c. 19a12, 19a13, 114a18, 120b13
c.+ile 39a6
c.+sıdur 19a2, 152a17
cefā it- eziyet etmek
c.-di 18b10-11
c.-diler 19a12
c.-dügüŋüz 28a9
c.-memek 95b2
c.-mezler 42a15
cefā eyle- eziyet etmek
c.-diler 27b13
c.-me 117b9
c.-rmi 19a2
cefā-āşām *Ar.+ Far.* eziyet eden
c.+dan 87b10, 118a8

cehālet *Ar.* bilgisizlik
c.+lerine 102a5
cehālet-medār *Ar.* bilgisizlik sebebi
c. 6b16
cehd *Ar.* çaba, çabalama
c. 39a11, 140a13
c.+ile 16a4, 71b3, 71b13, 110a6, 124a14, 128b15
cehd it- çalışıp çabalamak
c.-di 127a2
c.-erler 145b18
c.-üp 150a18
cehd ḳıl- çalışıp çabalamak
c.104b4
cehd eyle- çalışıp çabalamak
c.-di 30a13
c.-düm 138a10
c.-yüp 141b14, 143b5, 166a7
cehd olın- çalışılıp çaba gösterilmek
c.-a 142a8
cehennem *Ar.* cehennem
c. 23a9, 84a7, 99a10, 134a17
c.+i 79a11
cehennemi cennet ol- cehennemi cennet olmak
c.-a 79a11
cenneti cehennem ol- cenneti cehennem olmak
c.-a 79a11
cehren *Ar.* açıktan
c. 134b9
celāl *Ar.* büyüklük
c. 5a3
c.+ile 8a16
c.+üm 35b7, 171a5
c.+üme 59a13
c.+ümiçün 135a14
celb *Ar.*
celb it- getirtmek
c.-er 113b19
celd *Ar.* kamçı ile vurma
c. 142a6
celīl *Ar.* yüce
c. 65a9
celīs *Ar.* arkadaş
c. 7a15, 63a15, 151b10
c.+i 12a10
c.+ümidi 147b12
celīs it- arkadaş etmek
c.-düŋ 105b19
celīs ol- arkadaş olmak
c.-dı 29b7
c.-ur 20a8
cemʿ *Ar.* bir arada, toplu şekilde
c.+idi 165b16
c.+ine 108b4
c.+ler 4a7
c.+ümüzile 62a1
cemʿ eyle- toplamak
c.-di 103b2, 174a14, 174b8-9
c.-diler 76b14, 109a18
c.-ye 47b9, 133a10, 133a17, 155b18-19
c.-yüp 152a7
cemʿ it- toplamak
c.-diler 20b13
c.-ideridi 40b6-7
c.-mek 108a19
c.-üŋ 101b5
cemʿ ol- toplanmak
c.-alar 79b14
c.-dı 83a19-83b1, 86b6, 119a13
c.-dılar 32a6, 123a16
c.-mış 20a16, 22b11, 31a13, 125b8
c.-mışlar 74b15-16
c.-sa 11a5, 109b12
c.-up 26b7, 77b14, 78a3, 150b4, 169a1
c.-upıdı 144a13
cemʿ olın- toplanmak
c.-dı 72a3
cemāʿat *Ar.* topluluk
c. 62a6, 80a14, 156a19
c.+idiler 149b3
c.+ile 79b19
cemāʿat ol- cemaat olmak
c.-dılar 86b4
cemāhīr-i ḫavāḳīn *Ar.+T.(Ar.çokluk)* hakanlar topluluğu
c. 4a4
cemāhīr-i müteḳaddimīn *Ar.* geçmişte yaşamış toplumlar
c.+üŋ 2b2
cemāl *Ar.* yüz güzelliği
c. 2b5, 11b18, 18b8, 61b15, 69a12, 144a9

c.+de 67b17
c.+den 103b19
c.+desin 69a15
c.+i 26a14, 86a6, 103b18, 136b8
c.+ile 74b5, 138a10
c.+in 125a11, 147b13
c.+ini 26b1, 53b10, 67b18, 137b12, 155b11
c.+üm 137b2, 139a11
c.+üŋ 10b2, 92a12, 155b12

cemāl-i bā-kemāl *Ar.+Far.+Ar.* mükemmel yüz güzelliği
c.+i 85b16
c.+ine 54a1

cemāl-i dil-ārā *Ar.+Far.* gönül alan yüz güzelliği
c.+sına 67b6

cemāl-i ʿacīb *Ar.* şaşılacak yüz güzelliği
c.+dür 45b17

cemāl-i bā-ṣafā *Ar.+Far.+Ar. ṣafāʾ* saf, güzel yüz
c.+sı 12a11

cemāl-i ber-kemāl *Ar.+Far.+Ar.* mükemmel yüz güzelliği
c. 45b8-9

cemāl-i bī-miṯāl *Ar.+Far.+Ar.* eşsiz yüz güzelliği
c. 103b18

cemāl-i ferḫünde-fāl *Ar.+Far.+Ar.* uğurlu, güzel yüz
c.+ını 12a13

cemāl-i ḥikmet *Ar.* hikmetin güzelliği
c.+e 149b19

cemāl-i nübüvvet *Ar.* peygamberliğin güzelliği
c. 69b10

cemāl-i şerīf *Ar.* şerefli yüz güzelliği
c.+ine 53a19
c.+leri 53b15

cemāl-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Yusuf Peygamber'in yüz güzelliği
c.+a 128b17
c.+ı 86a9-10

cemīʿ *Ar.* bütün, hep
c. 87b14, 92b5

cemīʿī *Ar.* bütün, hep
c. 24a6, 25b1, 39a11, 54b10, 70a1, 98b11, 146b11, 154a5, 164a11

cemīʿīsi *Ar.+si* hepsi
c. 103a11

cemīl *Ar.* güzel
c. 38b16, 54a16, 96a4, 105b13

cemʿ-i māl *Ar.* mal toplama
c.+a 60a5
c.+ile 118a1

cemʿ-i uḫteyn *Ar.* iki kız kardeşle evlenme
c. 16b16

cemʿiyyet *Ar.* topluluk
c. 140a19
c.+de 147b11

cemʿiyyet it- toplanmak
c.-dügünüzde 36a11

cenāb *Ar.* huzur, yan
c.+a 152b11
c.+ına 37b11, 114b9, 158b6
c.+ında 31b5

cenābet *Ar.*

cenābetden ġusl it- cünüplük durumu için gusletmek
c.-dügi 23b7-8

cenāb-ı ʿOṯmaniyān *Ar.* Osmanlıların tarafı
c.+a 7b1

cenāh *Ar.* kol, yön
c. 5b9

cenāze *Ar.* cenaze
c.+ye 76a9

ceng *Far.*

ceng eyle- savaşmak
c.-mişler 174b19

ceng it- savaşmak
c.-diler 141b15
c.-en 141b19

cennāt-ı naʿīm *Ar.* sekiz cennetten biri
c. 3a15

cennet *Ar.* cennet
c. 24a16, 48b15, 51b11, 51b18, 52b2, 64a14, 64a16, 64b4, 79a11, 84b13, 127b16, 136a3
c.+de 58a11, 58a15, 110a13, 136a11, 170a16
c.+den 29a17, 29b2, 97a18
c.+deyem 24a8
c.+e 24a5, 24a6, 33a3, 40b15, 40b16, 60a3, 65b3, 77b17, 89a18, 115a2,

133b18, 134a1, 134a3, 135a8, 136a4, 159b18, 160a1
c.+i 59b10, 117a2
c.+için 44a13
c.+ile 64b16, 154a18
c.+ine 74a3
c.+üŋ 24a13, 98a3
c.+üŋe 97a17
cehennemi cennet ol- cehennemi cennet olmak
c.-a 79a11
cenneti cehennem ol- cenneti cehennem olmak
c.-a 79a11
cennetü'l-meʾvā *Ar.* sekiz cennetten biri
c.+da 115a6
c.+ya 142a4
cennetü'n-naʿīm *Ar.* sekiz cennetten biri
c.+e 136b3
cerāḥat *Ar.* yara
c.+dan 30b10
cerāyid-i devlet *Ar.* mutluluk kitabı
c.+leri 5a16
cerāyim *Ar.* suçlar, günahlar
c. 150b3
cerb
cerb it- zorlamak, küfretmek
c.-mez 42a17
c.-üp 31a9
cereyān-ı ḳısmet-i ilāhī *Ar.* ilahi kısmetin oluşması
c. 91a11
cerīme *Ar.* suç
c. 32b2
c.+dür 14a2
cerīme işle- suç işlemek
c.-mişler 170b11-12
cerīme-i sābıḳa *Ar.* geçmiş suç
c. 102b8
cerr-i ṣaḳīl *Ar.*
cerr-i ṣaḳīl it- anlatımı ağır ve anlaşılması güç duruma getirmek
c.-er 6b3
cesed *Ar.* gövde, vücut
c. 30b19, 120b14
c.+i 101a3, 145b12
c.+ile 44b14
c.+inde 170b1
c.+inden 38a4
c.+ini 170b5
cesīm *Ar.* iri
c. 45b7
cevāb *Ar.* cevap
c. 20a10, 43b11, 125b3, 130a9, 154a3
c.+a 157a8
c.+da 46a6, 154a2
c.+ı 12a5, 38b7, 84a8
c.+ında 12a19, 147a14, 153a8, 163b16
c.+ları 133a12, 134b4
c.+larını 149a11
cevāb buyurıl- cevap verilmek
c.-mış 157b6
cevāb gel- cevap gelmek
c.-mez 119a2
cevāb nüzūl it- cevap gelmek
c.-di 151a8
cevāb vir- cevap vermek
c.-di 75a17, 89b9, 108a9, 126a12, 146b7-8, 154a10
c.-diler 18a8, 63b9, 156b8
c.-eler 130b12
c.-me 13a18
c.-medi 34a8, 37a7, 66b1, 118b18
c.-mege 133a12-13
c.-memişler 65b11
c.-mez 41a19
c.-mezsiz 163b17
c.-mişler 53a8, 64b19, 158b18
c.-üridi 91b18
cevāhir *Ar.* cevherler
c. 6a7, 53b13, 54b3, 68a9, 111b7, 121b10, 129b6
c.+e 9b14
c.+ile 68a13, 155a7, 160a6
c.+ine 2a4
cevāhir maʿdeni ol- değerli taşların madeni gibi olmak
c.-mışdur 150a4
cevāhir-i ʿaṭāyāʾ-ı vücūd *Ar.* vücuda bağışlanan cevherler
c. 5a11
cevānib *Ar.* taraflar
c. 87a4

c.+den 90a18
c.+e 123a3, 130a3, 153a5
c.+ini 74b13
c.+üŋ 104a8
cevāriḥ *Ar.* insanın el, ayak gibi azaları
c.+ile 53a1
cevf *Ar.* iç, kalp
c. 118b4
c.+i 144b13
cevher *Ar.* maya, öz
c.+den 64b14
cevher ol- cevher durumuna gelmek
c.-urmış 165a13
cevher-i güzīn-i aḫlāf-ı şehriyārī *Ar.+Far.+Ar.+Far.* padişahlık makamına geçecek olanların seçkin cevheri
c. 5a4-5
cevher-i ḫāṣ *Ar.*
cevher-i ḫāṣ it- marifetli duruma getirmek
c.-e 141b9
cevr *Ar.* eziyet
c. 19b13, 42a2, 52a14, 114a18, 120b7, 120b13, 152a17
c.+e 7b11
c.+ine 96a7
cevr eyle- eziyet etmek
c.-di 167a19
c.-mek 52a7
c.-yen 107b7
cevr it- eziyet etmek
c.-düğüŋüz 28a9
c.-memek 95b2
c.-menüŋ 118a4
c.-mez 19a19
c.-mezler 42a15
cevr ḳıl- eziyet etmek
c.-ma 20a3
cevr-i āteş *Ar.+Far.* ateş eziyeti
c.+den 114b12
cevr-i iḫvān *Ar.* dostların eziyeti
c.+a 11a11-12, 29b8
c.+da 5b2
cevr-i sulṭān *Ar.* sultanın eziyeti
c. 116a7
cevr-pīşe *Ar.+Far.* eziyeti huy edinen
c. 118a8
cevşen *Ar.* zırh
c.+leri 130a4
cevv-i semā *Ar. cevv-i semāʾ* gök boşluğu
c.+ya 7b14
ceyb *Ar.*
luṭfuŋ ceybine yapış- lütfetmesi için Allah'a yalvarmak
l.-dum 106a5
cezā *Ar.* (iyi ve kötü yönden) karşılık
c. 49a1, 61b10, 64b4, 164a2, 170a9, 175a15
c.+sı 17b11, 156b4, 156b11
c.+sıdur 137a9
cezā vir- **1.** karşılığını vermek
c.-e 122b13
2. cezalandırmak
c.-eler 134a16
ceza' *Ar.* sabırsızlıkla sızlanma
c. 101b7
cezaʿ it- sabırsızlıkla sızlanmak
c.-er 39a16
cezb *Ar.* kendine çekme
c. 10b16
cezīl *Ar.* bol
c. 173b19
cezīl ol- bol olmak
c.-a 65a10
cezīre *Ar.* ada
c. 166a12, 166b3, 166b12
c.+den 160a9, 160a14, 160b3
c.+ydi 166a5
cibillet-i hümāyūn-ı hümā *Ar.+Far.(2)* mutluluk verici padişahlık yaradılışı
c. 5a9
cidāl *Ar.* savaş
c. 150b5
cidd *Ar.* çalışıp çabalama
c. 16a4
cidd eyle- çalışıp çabalamak
c.-di 30a13
ciger *Far.* yürek, iç
c.+i 94a18
cān u cigerler ṭaġla- yürek parçalamak
c.-dı 61b3
c.-dum 43a6
cigerini ṭoġra- çok acı ve sıkıntı vermek
c.-yan 31b9

cigeri öç- ödü patlamak, çok korkmak
c.-er 100b9
cigerüm pāresi *Far.+üm, si* çok sevilen kimse için kullanılır
c. 47b15
cihād*Ar.* din uğruna yapılan savaş
c. 64b14
c.+da 52b2
c.+ile 144b11
c.+lar 7b15
c.+uŋ 144b14
cihād eyle- din uğruna savaşmak
c.14a15
cihād-ı ekber *Ar.*
cihād-ı ekber ḳıl- kıyasıya mücadele etmek
c.-mışlardur 140a8
cihān *Far.* dünya
c. 20b10, 29b12, 52a14, 62a9, 69b19, 69b19, 80a18, 152b9
c.+a 71a9
c.+da 4b4, 19a9, 60a14, 119b1, 120a2
c.+dan 60a11, 118b3
c.+ı 74a15
c.+uŋ 72b3, 105a3
cihāt *Ar.* taraflar
c. 72b13, 95a16
cihāz *Ar.* eşya
c.+larını 172b14
c.+larıyla 173a13
cihetden *Ar.+den* yönden, bakımdan
c. 43b6, 60b17, 96a1, 170b9
cihetinden *Ar.+inden* yönünden, bakımından
c. 107b9
cihetle *Ar.+ile* yönden, bakımdan
c. 19b1, 19b14, 165a16
cilveger *Ar.+Far.*
cilveger ol- ortaya çıkmak
c.-dı 7b6
cilve-nümā *Ar.+Far.* cilve yapan
c.+dur 6b1
cinān *Ar.* cennetler
c. 7b6
cinn *Ar.* cin
c.+e 25a10
cins *Ar.* tür, çeşit
c. 19b1, 92a13
cīrān *Ar.* komşular
c.+ına 88b3
cism *Ar.* beden, gövde, madde
c. 20a19, 120b14, 151b11, 152a18
c.+i 20a14, 114a7, 114a15
c.+iile 118b4
c.+ile 62a7, 95a13
c.+inde 162b8
c.+ine 150b16
c.+ini 63b8
c.+üm 114b12
c.+ümde 51b5
c.+üme 114b14
c.+ümüz 41b19
cism-i naḫīf *Ar.* zayıf vücut
c. 20a11
cism-i şerīf *Ar.* şerefli vücut
c. 20a18
cisr-i fenā geçip gidilen köprü, dünya hayatı
c.+ya 20b5
cisr-i fenā *Ar.* yokluk köprüsü
c. 8b4
civār *Ar.* yöre, yakın yer
c.+um 113a6
c.+umda 100b7
c.+umuza 36a5
c.+uŋda 58a12
cömerd *Far. cüvān-merd* cömert
c. 123a13
c.+e 120b16
cūʿ *Ar.* açlık
c. 109b10, 109b12, 113b12, 114a16, 121a7, 121b17, 123a2
c.+a 89b19, 115a6, 118a12, 152a13
c.+dan 121a16, 132b2
c.+ı 115b17
c.+içün 121a9
c.+ile 115b5, 115b18, 118b4
c.+uŋ 113a5
cūd *Ar.* cömertlik
c. 42b10, 89a6
c.+a 60a7
c.+uŋ 113a7
cumʿa *Ar.* cuma günü
c. 125a19, 125b6

cumhūr-ı aṣfiya-i faḫām *Ar.* yüce ve saf olanlar topluluğu
c. 3b14
cumhūr-ı enām-ı İslām *Ar.* Müslüman halk topluluğu
c. 5b14
cumhūr-ı rüsül-i hādiyān-ı sübül *Ar.* doğru yolu gösteren peygamberler topluluğu
c.+dururlar 3b11-12
cūş *Far.*
cūş it- denizi coşturmak
c.-üp 125a4
cūşān *Far.*
cūşān ol- coşmak
c.-up 165b13
cūşān-ı mevc *Far.+Ar.* deniz dalgasının çoğalıp hızlanması
c. 50b4
cūyān *Far.*
cūyān ol- arayıcı olmak
c.-up 112b17
cūybār-ı raḥmet *Far.+Ar.* rahmet deresi
c. 20a3
cūy-ı Nīl *Far.+y.a.*
cūy-ı Nīl ol- Nil nehrinin kıyısı gibi olmak
c.-dı 72b7
cübbe *Ar.* cübbe
c.+leri 40b12
c.+sinden 62a11
cüdā *Far.* (bk. cüẕā)
cüdā it- ayırmak
c.-me 72b4
cüdā ol- ayrılmak
c.-ur 103b6
cühhāl *Ar.* bilgisizler
c. 10b17
cühūd *Ar.* Yahudi
c.+ı 80a7
c.+ile 80a1
c.+lar 78a3, 78a11, 80a5, 80a6
c.+lara 78a7
cüllāh *Ar.* çulha
c. 43b4
cümle *Ar.* **1.** bütün
c. 4b1, 11a4, 11b8, 12a10, 14a2, 16a9, 17a15, 17a19, 17b2, 17b7, 17b15, 18a5, 18a18, 19b1, 24b3, 29b15, 32b3, 35a11, 36a4, 36a11, 36b7, 39a11, 49a3, 49a3, 49b6, 49b19, 51a3, 54a8, 54b19, 55a10, 56a7, 58b5, 70a1, 72a12, 73b2, 80a5, 80a16, 80a18, 83b12, 84a10, 87b17, 88a10, 90a6, 91b16, 92a9, 94b16, 98b10, 103b1, 104a18, 104b17, 105a15, 105b2, 106a17, 107a18, 107b9, 108a8, 108a10, 108b6, 109a9, 109a16, 110b12, 111a18, 111b4, 113a2, 114a17, 118a6, 118a9, 118a14, 118b1, 119b15, 121a13, 121b14, 121b15, 122a3, 122a10, 122b8, 122b9, 125b17, 125b18, 126b1, 126b3, 127a11, 128a9, 128b11, 129b10, 133a1, 136a6, 136b17, 140a7, 143a12, 144b4, 144b7, 145a4, 146b15, 150a1, 150b5, 152a2, 152b5, 152b9, 156b7, 156b17, 157b6, 166a18, 166b2, 167a18, 169a9, 170b1, 171b16, 173a11, 174b15
2. hep
c. 11b19, 12a4, 17b17, 32a17, 55a3, 58a1, 59b4, 74a19, 76b9, 77a9, 83a13, 83a17, 83b18, 101b5, 101b9, 101b13, 103a10, 105b12, 126a9, 126b10, 142b16, 146b4, 146b13, 151a3, 151a5, 154b7, 164a6, 164a17, 167b3
c.+mize 12a6
c.+müz 41b3, 101b4, 167b2
c.+müzi 155b18
c.+ŋüz 148a8, 148b4
3. hepsi
c. 10b19, 18a17, 21b3, 25b1, 32a5, 32a15, 32a19, 32b6, 32b14, 38a15, 42a15, 70a9, 72a5, 72a8, 75b2, 87a17, 89b7, 96b1, 119a16, 119b11, 122a6, 122a16, 127a3, 144a19, 144b10, 163a3, 164a15, 164b13, 169a4, 173b2
c.+den 87b13
c.+nüŋ 32b11, 166b4
c.+ye 52a5
4. herkes
c. 99a6

c.+den 24b4, 131a4, 153b5
c.+nüŋ 133b8
c.+ye 31b11, 106b15
5. hiç kimse
c.+ye 106b15
cümle ʿālem *Ar.* herkes
c. 32a2, 52a11, 90a6, 127a12
cümle-i kār-ı cihān *Ar.+Far.(2)* dünyanın bütün işi
c. 141a17
cümle-i ḳażāyā *Ar.* işlerin tümü
c. 8b2
cümlesi *Ar.+si* hepsi
c. 9b17, 17a15, 17b4, 26b7, 27b13, 28b9, 41b1, 44a3, 45a14, 55a10, 59a13, 74a3, 74a3, 75b5, 76b6, 77a1, 77a16, 86a2, 98b11, 103b3, 106b18, 109a10, 110a19, 119a11, 121a10, 121b16, 123a14, 129a11, 130a2, 149a3, 166b18, 167a15, 173b2, 174a1, 174a5
c.+n 73a5
c.+ne 32b12, 75b6, 121b6, 128b5
c.+ni 107a8-9, 109a19, 121b9, 122b7, 137b18, 149a6
c.+nüŋ 4a9, 77a4, 83b16, 111a10, 162a19
cümleten *Ar.+ten* **1.** hepsi
c. 87b4, 88a1
2. hep birden
c. 31b15
cünbiş *Far.* davranış
c. 31a16
c.+lerüm 42b14
cünd *Ar.* asker
c. 5b4, 41a14, 50a1, 129b11
c.+üŋe 96b19
cünd-i Ḫaḳ *Ar.* Allah'ın askeri
c.+durur 143b19
cünd-i Müslimīn *Ar.* Müslüman askerler
c. 141b12
cünd-i ṣabr *Ar.* sabır askeri
c. 150a18
cünūn *Ar.* delilik
c. 151b12
cürʾet *Ar.*
cürʾet it- saygı sınırlarını aşarak davranmak
c.-eriseŋüz 116a19
c.-meyem 124b19
cürʾet olın- cesaret edilmek
c.-dı 9a18
cürm *Ar.* suç
c. 32b4, 42b15, 88a3, 88a5, 106b7, 114b3, 124a8
c.+den 120b14
c.+e 51b12, 124b19
c.+ile 95b18, 115a12, 127a14
c.+ine 125a5, 162a7
c.+üme 42b16
cürm eyle- suç işlemek
c.-düŋ 114a12
c.-miş 124b6
cürm it- suç işlemek
c.-di 31a15
c.-mekiçün 113a15
c.-meye 31b4
c.-meyen 32b17
cürmüŋ yüzine baḳma- hatalarını dikkate almamak, kusura bakmamak
c. 124b15
cürm-endīşe-i tāyibān-ı günāh *Ar.+Far.+ Ar.+Far.* suçundan, günahından kaygı duyanların tövbe edenleri
c. 3a17-18
cüst yaraşır
c. 73b14
cüst u çālāk *Far.* çabuk, hareketli
c. 63b5
cüvān *Far.* genç
c. 19a10, 50b12, 92a12, 92b11, 96b8, 102a11, 102a14, 104b8, 104b14, 171b2
c.+a 21a3, 105a10
c.+am 138a13
c.+dan 168b18
c.+dur 102b1
c.+lar 22b13, 22b16
c.+lardan 25b8
c.+laruŋ 16a3
c.+uŋ 21a5
cüvān ol- gençleşmek
c.-dı 137b13
cüvān-ı tāze-rūy *Far.* körpe yüzlü genç
c. 20a14, 73b17

cüvānī *Far.* gençlik
c. 7a13
cüẕā *Far.* (bk. cüdā)
cüẕā eyle- ayırmak
c.-me 74a14
cüẕā ol- ayrılmak
c.-ıcaḳ 61b8
c.-maḳ 88a2, 124b18
c.-mamışdur 96a13
c.-maz 20a4
c.-sun 49b17
c-.ur 90a4
göŋülden cüẕā eyle- uzak tutmak
g. 141a18
cüz'ī *Ar.* pek az
c. 114a6, 122b10

Ç
çāder *Far.* çadır
ç.+i 128b10
ç.+ile 69b16
ç.+üŋ 128b8
çaġla- çağlamak
ç.-r 4a18
çaġrış- bağrışmak
ç.-up 119a14, 133b15, 144a6
ç.-urlar 36b15
çaġur- 1. seslenmek
ç.-dı 45b12, 137a1, 137b6
ç.-dılar 66b1, 156b1
ç.-up 15a15, 27b13, 41a13, 47a14, 62b2, 73a14, 88b8
ç.-ur 88b10
2. bağırmak, haykırmak
ç. 57a7
ç.-dılar 36a10
ç.-duġını 35a18
ç.-sa 162b12
ç.-up 163b15
ç.-urlaridi 25b2
çaġurıgör- bir süre çağırmak, seslenmek
ç.-diler 37a6
çāh *Far.* kuyu, çukur
ç. 30a19, 30b4, 35b18, 45a16
ç.+a 35b18, 68b8, 94a1, 99b1, 129b3, 132b14
ç.+da 29a19, 70a6, 94a4
ç.+dan 30b3, 94a2, 94a5, 99b3, 106a13
ç.+uŋ 29a9, 45b8
çāh-ı ʿaẓīm *Far.+Ar.* büyük kuyu
ç. 28b10
çaḳ ta, tam
ç. 35a15, 60a3, 72b9, 91a4, 172b15
çaḳ - ateşlemek
ç.-dılar 153a4
çāker *Far.*
çāker ol- kul, köle olmak
ç.-a 43a10
çāker-efgende *Far.* biçare köle
ç.+si 7a11
çaḳmaḳ çakmak
ç. 153a4
çal- 1. vurarak ses çıkartmak
ç.-an 41a15
ç.-dı 164a2
ç.-up 131b5
2. kesmek üzere sürmek
ç.-duġı 35b13
ġaflet ṭablını çal- gaflete düşmek
ġ.-ma 152b12
ṭamaʿ sāẕını çal- açgözlülük etmek
ṭ.-madı 61a3
yire çal- yere fırlatmak
y.-dı 138a7
çalı çalı
ç.+ya 143b4
çalış- çaba harcamak
ç.-dum 138a10
ç.-up 110a4, 141b14
ç.-ur 142a1
çalḳoyın sırtüstü
ç. 22a17
çanaġ (bk. çanaḳ) çanak
ç. 114b2
çanaḳ (bk. çanaġ) çanak
ç. 35a18
ç.+idi 156a14
ç.+ile 161b1
ç.+larından 35a18
çapük çarçabuk
ç. 50b8
çāre *Far.* çözüm yolu
ç. 4a18, 83b13, 95b9, 112b18,

113a9, 113a18, 113b9, 113b16, 139a16, 140a5, 143b11, 145a3, 150b19, 151a2, 162a11
çāre eyle- çözüm yolu göstermek
ç. 138a9
çāre it- çözüm yolu bulmak
ç.-di 143a5
ç.-medi 87b9
çārümīn *Far.* dördüncü
ç. 5a13
çāvuş *Far.* yardımcı
ç.+lar 138b13
ç.+larıdur 145b18
çegzin- dönmek
ç.-üp 20b11
çehre *Far.* yüz
ç.+sinde 73b15
ç.+sine 172b4
çehre-i āmāl *Far.+Ar.*
çehre-i āmālini gör- istekleri yerine getirilmek
ç.-meyince 113a19
çehre-i tābān *Far.* parlak yüz
ç.+ı 12a17
çek- 1. çekmek
ç. 104b8
ç.-di 30b6, 106a13
ç.-diler 45b14, 78a12, 83b1, 83b18
ç.-e 79b17
ç.-mekde 45b7
ç.-üp 16b5, 34b9, 45b1, 47a16, 84a11, 137a3
2. güç durumlara katlanmak
ç.-meŋüz 31a16
3. ikramda bulunmak
ç.-di 167a2
ʿasker çek- asker toplamak
ʿa.-üp 131b9
ʿaẕāb çek- azap çekmek
ʿa.-en 113b12
belā çek- belaya uğramak
b.-diler 118a19
bīm çek- korku içinde olmak
b.-erler 41b11
dehşet çek- çok korkmak
d.-mişem 42b9
efġān çek- ıstırap ile haykıracak duruma gelmek
e.-düm 168b10
el çek- vazgeçmek
e.-üp 62b11
emek çek- bir işte çok çalışarak yorulmak
e.-di 60b15
e.-düm 112b17
e.-me 120a16
firḳat çek- ayrılığa maruz kalmak
f.-di 146a9
ġam çek- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-ermi 169a7
ġ.-me 59b7
ġurbete çek- gurbete gitmesine sebep olmak
ġ.-mişdi 63b1
ġuṣṣa çek- tasalanmak, kederlenmek
ġ.-me 145a5
ḥasret çek- özlem duymak
ḥ.-di 146a9
ḫavf çek- korku içinde olmak
ḫ.-erler 41b11
ḥüzn çek- üzülmek
ḥ.-me 59b7, 166a12
ıżṭırāb çek- üzüntü ve sıkıntı duymak
ı.-mişem 42b9
intiẓār çek- bekleyiş içinde olmak
i.-di 88a12
i.-mişem 20b2
meşaḳḳat çek- sıkıntı çekmek
m.-erler 66a15
miḥen çek- sıkıntı çekmek
m.-düm 168b10
miḥnet çek- sıkıntı çekmek
m.-erler 44a5
renc çek- sıkıntı çekmek
r.-düm 138a12
r.-erler 44a5
r.-me 68b11, 74a18
r.-meseŋ 60a5
renc-i elīm çek- çok sıkıntı çekmek
r.-er 61a15
renc ü ʿanā çek- sıkıntı çekmek
r.-üp 19b12
şiddet çek- çok sıkıntı çekmek
ş.-ermiş 120a9
ş.-mişem 50b14
taʿab çek- eziyet çekmek

t.-düm 50b5
t.-erler 66a15
t.-me 68b11, 74a18
t.-meseŋ 60a5
yük çek- bütün ağırlığını çekmek, her türlü eziyete katlanmak
y.-medi 63b16
zaḥmet çek- güçlükle karşılaşmak
z.-di 31a12, 98b17
z.-düm 35b6
z.-medin 175b2
z.-miş 165b2
z.-mişdür 110a8
zecr çek- eziyet çekmek
z.-düm 168b10
çekil- geri gitmek
ç.-üp 153b14
çekirdek çekirdek
ç. 24b14, 24b15
ç.+ini(çekirdegini) 24b13, 24b14
çerāġ *Far.* fitil, mum
ç.+dan 128b11
ç.+uŋda 128b13
çerāġ-ı münīr *Far.+Ar.* aydınlık mum
ç. 2b10
çeşm *Far.* göz
ç. 102b1
ç.+i 173a3
çeşme ġaflet gel- uykusu gelmek
ç.-di 125a4
çeşmini ırma- sürekli bakmak
ç.-duḳ 168b12
çeşme *Far.* çeşme
ç. 25a13, 92a6, 97b18, 158a3, 158a7
ç.+den 158a8
ç.+dür 150a6
ç.+ye 158a4
çeşme-i ḥayvān *Far.+Ar.* abıhayat çeşmesi
ç.+dan 139b19
çeşme-i nūr *Far.+Ar.* nurun çeşmesi
ç. 3a19
çeşm-i bīnā *Far.*
çeşm-i bīnā ol- gören göz olmak
ç.-maġa 71b12
çeşm-i dūr-bīn *Far.* geleceği gören göz
ç.+e 10a12
çeşm-i ʿibret *Far.+Ar.* ibret gözü
ç.+ile 71a9
çeşm-i ḳalb *Far.+Ar.*
çeşm-i ḳalbi açıl- mana aleminde yüce bir mertebede olmak
ç.-up 86b13
çeşm-i Yūsuf *Far.+k.a.* Hazreti Yusuf'un gözü
ç.+ı 58a8
çıban çıban
ç. 31b18
çıḳ- 1. çıkmak
ç. 15a4, 15a6, 22b4
ç.-ar 22a14
ç.-aram 15a1, 15a3, 103a15
ç.-arıdı 162b9
ç.-arısaŋ 15a3
ç.-ariken 104a3
ç.-dı 18a6, 31a1, 31a10, 45b14, 46a2, 76a7, 76a13, 103b15, 113b12, 143b1, 155b19, 157b3, 161a19, 163a9
ç.-dılar 25a19, 54a10, 144b1, 152b15, 156a16, 162a9, 162a19, 173b7
ç.-duġı 99b3
ç.-dum 24b1, 114a2
ç.-ıcaḳ 27a2, 164b4
ç.-madı 36a5
ç.-maġa 143a4, 143a16
ç.-mışuz 152a9
ç.-sa 92b9
ç.-sam 143a10
ç.-sun 143a18
ç.-uŋ 162a6
ç.-up 22b14, 36a6, 49a1, 54a13, 56a10, 111a4, 129b1, 171a14
2. ortaya çıkmak, görünmek
ç. 85b7
ç.-ar 79a5, 133b9
ç.-arıdı 77b2, 153b10
ç.-dı 51a4, 101b17, 166a3, 166a9
ç.-dılar 101b11, 101b12
ç.-up 8b15, 134a4
3. bir amaçla yola koyulmak, bir yere gitmek
ç.-dı 21b7, 41a11, 72a1, 87a2, 138b1, 152b17, 155a17
ç.-mış 38a13

ç.-mışidük 132a11
ç.-up 16a19, 26b11, 79b10
4. ulaşmak, varmak
ç.-dı 87b19, 166a2
ç.-dılar 91b13
ç.-maḳ 22b7, 22b8
ç.-mışdur 75a5
ç.-up 27b8
5. ayrılmak
ç.-dı 125b9, 164b15
ç.-up 138a12
6. yükselmek, artmak
ç.-dı 54b2, 72b9
ç.-up 54b3
7. duyulmak
ç.-madı 41b1
ç.-maz 114a3
8. herhangi bir durumda olduğu anlaşılmak
ç.-dılar 164b18
ādemīlikden çıḳ- insanlıktan çıkmak
ā.-ar 104b7
elinden çıḳ- yitirmek
e.-up 56b13
emr-i Ḥaḳdan çıḳ- Allah'ın emrine uygun davranmamak
e.-mazıdı 86b15
ḫāṭırından çıḳ- aklından çıkmak, unutmak
ḫ.-masun 141a18
ḫayātdan çıḳ- yaşam koşulları çok kötü olmak
ḫ.-mışlardur 100b8
ḳalbinden çıḳ- unutmak, sevgisini yitirmek
ḳ.-maya 51b6
öŋine çıḳ- karşısına çıkmak
ö.-p 156b16
ṭoġrı rāhdan çıḳ- doğru yoldan ayrılmak
ṭ.-maġa 87b7
yanına çıḳ- huzuruna varmak
y.-dı 87a15
yil çıḳ- rüzgâr esmeye başlamak
y.-dı 12a3-4, 83a16
yoldan çıḳ- doğru yoldan ayrılmak
y.-ma 60a16
çıḳar- 1. çıkarmak
ç. 88b9, 118b11
ç.-ayım 77a13
ç.-dı 30b6, 35a16, 62a11, 126a9, 158a5, 163b10, 164b17, 172b17
ç.-dılar 28b12, 94a2, 108a3, 130a13, 157a6, 157a19
ç.-duġı 173a19
ç.-dum 109a3
ç.-duŋ 97a18
ç.-maġa 40b10
ç.-maḳ 103b9
ç.-maŋ 28b13
ç.-mışıdı 132b15
ç.-up 28b7, 28b15, 29b1, 61a1, 69a8, 161a17, 163b8
ç.-ur 23b10, 24a1
ç.-uram 109a2
ç.-urıdı 77b1
ç.-urlar 48b10
ç.-urlarıdı 40b10
ç.-urlaridi 22b19
2. bir yere ulaştırmak
ç.-alum 26b1
ç.-dılar 22b12, 78a6, 83a16
ç.-uŋ 83a15
ç.-up 22b15, 78a10
ç.-ur 152a8
yoldan çıḳar- doğru yoldan ayırmak
y.-ur 104b2
çıḳarıl- çıkarılmak
ç.-mış 40b12
çıḳart- çıkartmak
ç.-maz 22b9
çıplaḳ çıplak
ç. 22b4
çiçek çiçek
ç. 173b11
ç.+ler 12a1
çift *Far. cüft*
çift sür- çift sürmek
ç.-ür 80a16
çihil *Far.* kırk
ç. 7a19
çirk-āb *Far.* pis su
ç.+ını 127a17
çirk-i günah *Far.* günahın çirkinliği
ç.+dan 113b10
çoban *Far. çūbān* çoban
ç. 81a5

ç.+a 83b2
ç.+dan 81a6
ç.+danam 81a14
ç.+ı 83a18, 83b1
ç.+uŋ 83b9, 83b12
çoġal- çoğalmak
ç.-dı 97b2, 145b3
ç.-ur 116b2
çoḳ çok
ç. 6b5, 8b1, 20b2, 30a13, 30b15, 32a16, 32a16, 40b19, 42a12, 42b8, 42b9, 43a6, 44a5, 45a11, 50a4, 50b5, 50b14, 58a4, 58a16, 58b19, 60b13, 61a2, 61b3, 62a13, 62a15, 62a17, 63b19, 72a1, 72a9, 72b6, 73a11, 74b4, 84a2, 88a19, 89a1, 89a19, 89b14, 89b19, 101b2, 102a4, 103a4, 105a18, 106a15, 106a15, 111b5, 114a1, 115a6, 115a7, 118a12, 118a18, 118b5, 119b4, 120a5, 120a11, 120a12, 120a18, 124b3, 124b13, 125a2, 125a17, 138a10, 138a11, 138a14, 141b14, 141b17, 142b12, 143a11, 143b16, 144a5, 144b9, 144b11, 145b1, 146b12, 149b1, 149b2, 149b5, 150a18, 150b18, 152a12, 152a19, 165a9, 165b2, 166a18, 166b1, 166b2, 167a8, 167a9, 167a19, 168a7, 168a14, 169a2, 169a3
ç.+dur 98a17, 98a19, 146b6, 150a8, 166a12
ç.+durur 72b5, 104b6, 169a6
ç.+ı(çoġı) 93a19
ç.+ımış(çoġımış) 104b15
ç.+idi 16b2, 75b4
ç.+imiş 123a14
çok bahā it- çok pahalı olmak
ç.-e 120b9
çoḳ ol- çok olmak
ç.-a 16a7, 55a9, 57a2-3, 58a12
ç.-alar 133b1
ç.-ur 166a15
çoḳ zamān ol- uzun süre geçmek
ç-dı 95b19
çoḳ çoḳ çok fazla
ç. 42b3, 124a11
çoḳlıḳ birçok
ç. 77a7
çomaḳ ucu topuzlu değnek
ç.+lar 130a5
ç.+larile 129b9
çök- çömelmek
ç.-di 54b9
diz çök- dizlerini yere koyarak oturmak
d.-diler 68b2
çörek çörek
ç. 88b7
çöz- düğümlü bir şeyi açmak
ç.-di 29b1
çözil- düğümlü bir şey açılmak
ç.-üp 106a12
çuḳur çukur
ç.+ı 30b1
çuvāl *Far.* çuval
ç.+ında 161a6
ç.+larını 133a2, 156b16, 156b17, 156b18, 157a1, 157a4, 157a5
ç.+larınuŋ 156a11
çün *Far.* **1.** ne zamanki
ç. 96a18, 144a16
2. işte
ç. 119a10, 165b17
3. mademki
ç. 119a7
çünki *Far.* **1.** mademki
ç. 4b3, 16b15, 28b4, 38a3, 105b11, 106a2, 147b19
2. -dığı için, olduğu için, şu sebeple ki
ç. 94a13, 104a9, 113b4

D
da (bk. de) da, dahi
d. 50b7, 100a3, 101b18, 131a8
dābbe *Ar.* yük ve binek hayvanı
d.+sine 54a13
dād *Far.*
dād eyle- adaletli davranmak
d.-yen 165a12
dād it- adaletli davranmak
d.-meyen 118b9
dāfi‘ *Ar.* defeden, savan
d. 11a3
d.+durur 165a9

dāfiʿ-i envāʿ-ı ḫarec *Ar.* çeşitli günahların defedicisi
d.+dür 11a9
dāfiʿ-i ẓulm *Ar.* zulmün defedicisi
d. 127b9
daḫı da, de, bile
d. 5b18, 6a14, 7b7, 8a12, 9b10, 11a5, 11a8, 11a11, 11b3, 11b11, 11b11, 13a6, 13b17, 14a11, 14b7, 15a18, 15b4, 15b15, 16a6, 16a17, 16b5, 16b16, 16b18, 16b19, 17a8, 17a11, 17a11, 17a15, 17a17, 17a18, 17b6, 17b16, 17b17, 18a5, 18a7, 18a15, 18b3, 18b5, 22a13, 22a15, 22b1, 22b5, 22b7, 22b14, 22b15, 22b15, 23a13, 23b10, 23b15, 23b16, 24a7, 24b4, 24b13, 24b13, 24b13, 24b19, 24b19, 25a1, 25a2, 25a4, 25a5, 25b4, 26a4, 26a16, 28a12, 28b4, 29b2, 29b3, 29b6, 30a6, 32b4, 33a5, 33b6, 34b17, 35b19, 37a4, 38b13, 38b15, 38b18, 39a3, 39a7, 40a3, 40a8, 40a15, 40a17, 40b1, 40b8, 40b11, 45b2, 46a15, 48b4, 48b4, 49a13, 50b3, 53b9, 54a12, 54b2, 54b3, 57a12, 57a17, 57b5, 57b13, 58a1, 59b5, 60b14, 61a4, 61a10, 64b2, 64b15, 65a9, 65a9, 65b4, 65b5, 65b11, 66a4, 66a10, 66a17, 67a2, 67a12, 67a15, 67b8, 67b11, 68a5, 68a6, 69a4, 72a4, 72a6, 72b6, 74a6, 74a18, 74b14, 75b8, 75b9, 76a8 77a16, 78b7, 79a3, 80b13, 81a17, 81b17, 82b2, 82b3, 83a3, 83a7, 83a8, 83b7, 84a2, 84a12, 84b10, 84b14, 85a7, 85b2, 86a8, 88b1, 89a11, 90a12, 90a15, 91a6, 91a13, 91a19, 91b9, 92b11, 92b14, 92b19, 93a1, 93a2, 97a12, 97b12, 98a18, 99a1, 99a1, 99a8, 99a19, 99b2, 99b4, 99b5, 99b6, 99b7, 99b8, 100a2, 100b2, 101a17, 101a19, 101b7, 101b12, 101b16, 101b17, 102a6, 102b10, 102b16, 103a1, 103a9, 103b4, 103b8, 106b9, 106b9, 106b12, 108a12, 108b13, 109a2, 109a17, 110b7, 110b11, 110b19, 112a16, 112b10, 119a3, 119a15, 121b11, 122b5, 122b9, 122b12, 123a4, 123a6, 123b9, 123b18, 124a5, 126a7, 128a8, 128a11, 128a13, 128b14, 128b15, 129a5, 129a8, 129a14, 129b7, 130b18, 131a4, 131a7, 133a1, 133b3, 133b6, 133b7, 134a11, 135a9, 135b13, 136b10, 137a14, 137a17, 137b14, 137b15, 138b4, 138b6, 139a10, 139b1, 141a6, 145a18, 145b9, 146a17, 146a18, 146b3, 146b15, 147b2, 149b1, 149b5, 152b17, 152b18, 152b19, 153b5, 154a5, 155a2, 155a4, 155a10, 155b6, 155b10, 156a3, 157a3, 157a3, 157a9, 157a10, 157b9, 158a8, 158a9, 159a4, 159a5, 159a6, 159a7, 159a9, 159a10, 159b4, 159b12, 160b9, 161a4, 161a7, 161b14, 162a5, 162b2, 162b6, 162b11, 163b5, 164b2, 164b5, 164b10, 166b7, 169b2, 170a9, 170a11, 170b3, 170b14, 171b6, 171b13, 173a8, 173a13, 173a18, 173b5, 173b15, 174b6, 174b19, 175b8, 175b14
ḍāḥik *Ar.* gülen
ḍ. 57b5
dāḫil *Ar.* içinde
d. 149a19
dāḫil ol- girmek
d.160a1
d.-alum 174a3
d.-anlara 169b3
d.-anlaruŋ 149b5
d.-dı 40b16, 53b14, 100a3, 157b1, 162b19
d.-dıise 85a5
d.-madın 129a2
d.-maz 135a8
d.-salar 99a6
d.-uŋ 148a8
d.-up 25b16
d.-ur 24a6, 33a4
dāimā *Ar.* (bk. dāyim, dāyimā) sürekli
d. 13b12
dāʿiye *Ar.* içten gelen bir duyguyu teşvik edici hal
d. 8b10, 105a13, 175b8

d.+lerin 69a13
daḳāyıḳ-ı āṣār *Ar.* eserlerin incelikleri
d. 7b4
dāl *Ar.* dal harfi
d. 44b6
d.+dur 11a6
dāl eyle- kamburlaştırmak
d.-di 151b11
ḍalāl *Ar.* doğru yoldan sapma, kötülük
ḍ. 2b9, 3a9, 52a8
ḍ.+a 168b17
ḍ.+idi 117b2
ḍalālet-i āṣār *Ar.* alametlerden gafil olan
ḍ.6b16
ḍalāl-ı mübīn *Ar.* apaçık sapma
ḍ. 29a5
dām *Far.* tuzak
d.+uma 142a2
dāma düşür- tuzağa düşürmek
d.142a12
dām it- tuzak kurmak
d.-e 141b2
d.-diler 96a12
dām ḳur- tuzak kurmak
d.-dı 21b2
d.-dum 138a11
dām ol- tuzak olmak
d.-ur 119b18
dāmān *Far.*
ʿiffetüŋ dāmānına yapış- iffetini korumada kesin kararlı olmak
ʿi.-dı 113b11
dāmān-ı ıḳlīm-i Yeʾcūc u Meʾcūc *Far.+Ar.(2)+Far.+Ar.* Yecuc ve Mecuc kavmi ülkesinin etekleri
d.+a 8a11
dāmen *Far.* etek
d.+i 127a15
dāmenin ḥalḳasına yapış- birine çok bağlanmak, ondan ayrılamaz duruma gelmek
d.-up 26a12
dāmenini elden koma- eteğinden ayrılmamak, peşini bırakmamak
d. 60a19
dāmen-i fāḳr *Far.+Ar.*
dāmen-i fāḳra yapış- fakirliği nimet bilip onun manevi gücüne sığınmak
d. 64a4
dāmen-i pāk *Far.+Ar.*
dāmen-i pāk eyle- namusuyla yaşamak
d.-di 63b17
dām-ı emel *Far.+Ar.* arzu, hırs tuzağı
d. 87b11
dām-ı ḳażā *Far.+Ar. ḳażāʾ*
dām-ı ḳażāya düş- kaza tuzağına maruz kalmak
d.-diler 165b16
dāna *Far.* bilen
d.+ya 21a8
dāne *Far.* **1.** tohum
d.+leri 101b16, 101b17
d.+si 108b3, 128b3
d.+sin 134a8
2. tane, adet
d. 24b12
dāne ol- tane durumuna gelmek
d.-mışdur 110a6
dānḳ *Ar.* dirhemden az para
d. 60b11, 61a4
d.+adur 62b15
d.+ile 61a12, 62b17
dār *Far.* idam mahkumlarını asmak için dikilen direk
d. 77b15, 78a13, 83a19
d.+a 78a12, 83b1
d.+da 83b2
d.+daiken 83b3
ḍarb *Ar.* vurma, dövme
ḍ.+ın 141b18
ḍ.+ile 31a6
ḍarb eyle- **1.** dövmek
ḍ. 70b3
ḍ.-di 47b13
ḍ.-diler 81a9
ḍ.-düm 48a17
ḍ.-me 65b7
2. yere vurmak
ḍ.-di 48a9
ḍarb it- dövmek
ḍ.-düm 48b1
ḍ.-eridüm 65a14
ḍ.-erler 81b4
ḍ.-üp 31a9, 158a15
dār-ı ʿAzīz *Ar.+k.a.* Aziz'in yurdu, evi
d.+de 67b1, 107b14

dār-ı beḳā *Ar.* ahiret
d. 53a6
dār-ı cennet *Ar.* cennet yurdu
d.+de 59b6
dār-ı dünyā *Ar.* dünya
d.+da 53a5
d.+dan 61b19, 62b10
dār-ı iḳāmet *Ar.* ikamet edilen yer
d.+e 49a2
ḍarīre *Ar.*
ḍarīre ol- görmez olmak
ḍ.-dı 138a1
daru darı
d.+lar 102a17
dāru'l-ḫulūd *Ar.*
dāru'l-ḫulūd ol- sürekli kalınacak yer olmak, cennet olmak
d.-an 49a8
dāru's-selām *Ar.* **1.** cennet
d. 63a4
2. Bağdat'ın eski adı
d. 60b5
daʿvā *Ar.* sav
d.+sı 65a7
daʿvā eyle- sözünde direnmek, bir iddia ileri sürmek
d.-miş 165b4
d.-ye 79a7
daʿvāsın it- davasını gütmek
d.-ersiz 116b18
daʿvāsı olma- alıp vereceği olmamak
d.-ya 159a1-2
daʿvet *Ar.* dua
d.+üm 114b8
daʿvet eyle- çağırmak, davet etmek
d.-di 25a11, 85b2, 93a14, 103a14 172a19
d.-diler 77b14
d.-ye 85a18
daʿvet it- çağırmak, davet etmek
d.-di 17b3-4, 87a13
d.-diler 125b14
d.-düm 113b7
d.-elüm 90b5
daʿvet-i Züleyḫā *Ar.+k.a.* Züleyha'nın daveti
d.+da 86a13-14
dāyim *Ar.* (bk. dāimā, dāyimā) sürekli
d. 18b17, 48b12, 49b19, 51b12, 52a12, 59a14, 60b1, 61a7, 62b2, 117b4, 117b13, 127a13, 127b11, 141b1, 150b18, 169a7
dāyimā *Ar.* (bk. dāimā, dāyim) sürekli
d. 8b4, 19b4, 21b14, 21b16, 22a15, 22b19, 29b15, 51b6, 60a6, 62b12, 67b2, 67b6, 71a13, 74a10, 86b17, 89a9, 90a5, 95a1, 95a12, 96b15, 111a19, 112b15, 115a11, 115a11, 117a13, 117b2, 119a1, 123b16, 124a16, 124b17, 128a11, 139b18, 140a17, 141a15, 147b9, 147b15, 152b11, 159b15, 164a4, 175b11
dāyire *Ar.* soyut kavramlarda belli sınır, ölçü
d.+leri 18a9
dāyire-i fesād *Ar.* fesat dairesi
d. 6b14
dāyire-i iʿtidāl *Ar.* itidal dairesi
d.+da 7b5
de (bk. da) de, dahi
d. 32a6, 54a18, 90a2, 90a8, 102b15, 110a9, 125b1, 134b13, 143b13, 160b16
debāġat *Ar.*
debāġat olın- terbiye edilmek
d.-mamışdur 139b15
Deccāl-ı kāfir *Ar.* kâfir Deccal
d. 79a9
dede dede
d. 73a10
d.+leri 65b18, 66a1
d.+m 93a18
d.+si 161a9
defʿ *Ar.* savma, savuşturma
d.+e 11a5
d.+iiçün 153b3
d.+ine 4a18, 20b11, 145a3
defʿ eyle- savmak, savuşturmak
d. 69a19
d.-di 164b19
d.-r 111a14
d.-ye 127a1
defʿ it- savmak, savuşturmak
d.-e 19a18
d.-emezsin 141a7
d.-er 71b11

d.-erem 53a14
defʿ olın- savuşturulmak
d.-ur 145b17
defʿa *Ar.* defa, kere
d. 14a19, 25a2, 25b18, 34b16, 35b5, 57b15-16, 65b11, 65b12, 79b9, 106b8, 128a4, 130a16, 146a10, 146a17, 153b14
defʿ-i ḫāṭır *Ar.*
defʿ-i ḫāṭır eyle- hatırına gelen düşünceleri gidermek
d.-miş 150a18
defīne *Ar.*
defīne eyle- define yapmak
d.-miş 2a7
defn *Ar.*
defn eyle- ölüyü gömmek
d. 61b11
d.-yeler 174b4, 174b11
defn it- ölüyü gömmek
d.-diler 18b4, 62a8, 174b18
d.-ersiz 117a6
d.-esiz 40a10
d.-eyim 37b8
defn ol- ölü gömülmek
d.-sun 174b19
defn olın- ölü gömülmek
d.-a 78b7
d.-an 98a2
defn-i ġarīb *Ar.* yabancının defnedilmesi
d. 62a8
defter *Ar.* defter
d.+i 42b15
d.+inde 61a11
d.+leri 8b13
defter it- defter yapmak
d.-mişler 42b13
defter ol- defter durumuna gelmek
d.-up 134b2
defter-i aʿmāl *Ar.* amel defteri, dini inanışa göre yapılan işlerin, davranışların yazıldığı defter
d.+i 141b3
deg- ulaşmak
d.-mişidi 29a19
deger değer
d. 62a12
degin kadar, dek
d. 23a1, 25a17, 36a7, 74b17, 90b8, 91a2, 92a13, 111a11, 139a16
degirmen değirmen
d. 163a19
degme gelişigüzel, rastgele
d. 113a14
degül değil
d. 4b9, 17b9, 37b1, 47b10, 48a17, 50b13, 50b13, 52b6, 64a19, 69b3, 85b19, 104a2, 111b9, 125a18, 125a18, 129a1, 137b15, 142a7, 149b1, 149b10, 153b1, 163a14
d.+dür 14b6, 38b5, 39a7, 39a8, 39a15, 41a5, 48b9, 61a2, 70b4, 98b7, 102a4, 108b15, 109a1, 124a5, 129a7, 132a8, 132a9, 148b18, 158a18, 163a13, 171b13
d.+em 35b11, 48b3, 56a15, 162a2
d.+idi 13a8, 108a6, 108a9-10, 123b11, 129b1, 129b12, 130a6, 148b5, 157b6, 172a10
d.+lerdür 76b16, 98b10, 135b9, 171a5
d.+midür 85b14
d.+misin 66a13
d.+miydüŋ15b18
d.+miyem 93b19
d.+sin 56a14-15, 86a3
d.+siz 132a17
d.+üz 102a5, 156b8
degür- dokundurmak, değdirmek
d.-üp 48a10
göz degür- nazar değdirmek
g.-mege 148a14
dehān *Far.* ağız
d. 102b2
d.+ında 93b17
dehşet *Ar.* **1.** korku
d. 154a15, 154a15
d.+inden 133b13
d.+üm 151b15
2. hayranlıktan kaynaklanan aşırı şaşkınlık
d. 85b17
d.+den 86a3
3. korku uyandıran görünüş
d.+ile 125b9

dehşet bul- şaşırmak
d.-dı 63a7
dehşet çek- çok korkmak
d.-mişem 42b9
dehşet gel- çok korkmak
d.-ür 34b7
dehşet vir- aşırı şaşkınlığa düşürmek
d.-di 86a12
dehşet-efzā *Ar.*+ *Far.* şaşkınlık artırıcı
d.+dur 4a6
dehşet-i tām *Ar.* aşırı şaşkınlık
d.+ile 45b11
dek kadar, değin
d. 57a10, 106a1, 106b4, 147a2
delālet *Ar.*
delālet it- **1.** yol göstermek
d.-erem 110b19
d.-eyim 17b14, 78a8
2. belirtmek, anlatmak
d.-er 14b1
delīl *Ar.* **1.** kanıt
d. 32b9, 90a15
d.+i 74b8
2. iz, emare
d. 73a2
delīl ol- **1.** kanıt olmak
d.-ur 11a7, 97a1
2. yol göstermek
d.-uŋ 37b7
d.-ur 112b19
delim çok
d. 88b16, 125a14
delin- delinmek
d.-e 45a11
dellāl *Ar.* tellal
d. 54b1, 65a9
d.+a 54b6
d.+lar 54a16
delük delik
d. 22b2
delv *Ar.* su kovası
d.+e 45b7
dem *Far.* **1.** zaman. çağ
d. 19b18, 20b18, 21a9, 21a11, 30b18, 36b7, 42b17, 49b17, 52a1, 89a11, 89b17, 89b18, 90a4, 96a15, 105a18, 114a11, 114b11, 114b16, 118a4, 127b2, 141b11, 151b2, 175b3
d.+de 35b7, 35b16, 37b18, 39b5, 54b5, 62b6, 63b9, 88a9, 99a6, 134b4, 151a15, 151a18
d.+dür 112a7, 114a12, 138a5
d.+e 30b3
d.+i 144a8, 169a13
d.+içünidi 164a9
d.+lerde 133a15
d.+lerdür 4b10, 114a14
d.+lere 49a17
d.+leriçün 49a7
d.+leridür 26b8
d.+lerinden 20b12
2. soluk
d. 95a12
d.+i 31a14, 62b7
demi ḳalma- gücü tükenmek
d.-dı 51a19
dem-be-dem *Far.* sürekli
d. 167b8
demür demir
d. 47a10, 98b13
d.+ciler 164a5
d.+den 22a13, 45a9, 84b4, 129b8
d.+ile 22b18
demürci demirci
d. 112a6
d.+ler 91b4
d.+lere 91b10
deng *Far.* şaşkın, sersem
d. 51a4
denil- söylenmek
d.-e 38b7
deŋiz deniz
d. 98b15
d.+e 83a12
d.+ler 98a18
d.+lere 98a13
d.+lerüŋ 98a3
deŋlü kadar
d. 4b10, 8a15, 14b2, 17a9, 21b15, 34b13, 35a16, 35b4, 42a17, 45a10, 59b16, 85b15, 86b5, 91a16, 97b18, 98a18, 100a17, 100b17, 101b8, 103a16, 106b6, 107b14, 108b10, 110a1, 110a1, 110a3, 110b4, 122a16, 122a18, 131b1, 136b13, 140a17, 146a9, 171b8

d.+dür 65b10, 97b19, 98a2, 98a10, 98a11
dep- tepmek
d. 141b7
depe tepe
d.+si 56b11
der *Far.*
der ol- kapı olmak
d.-ur 44a1, 44a1
der- toplamak
d.-üŋ 31a17
derāhim *Ar.* dirhemler
d.+den 46a18
derbān *Far.* kapıcı
d. 125b18
derbān ol- kapıcı olmak
d.-mamış 150b19
der-bend *Far.* dar geçit
d.+lerde 49a5
derd *Far.* dert
d.+e 94a15
d.+ine 30b9, 127b3
d.+lerüŋ 58b5
d.+ümi 151b14
d.+ümüŋ 167b19
derde dermān ol- soruna çözüm bulmak
d.-mamış 150b19
derdmend *Far.* dertli
d. 121a3
d.+e 105a19, 114a5, 127a11
derdmend ol- dertli olmak
d.-anlara 31b10
dere dere
d. 26b17, 36b14
d.+ye 36b13
derecāt *Ar.* dereceler
d. 145b7
d.+a 64b17
derecāt-ı ʿāliye *Ar.* yüce dereceler
d.+ile 52b16
derecāt-ı ḫayrāt *Ar.* hayırlı dereceler
d.+a 64b11
derece *Ar.* **1.** denli, kadar
d.+de 86b2
d. 170b12
2. mertebe
d.+lerüni 169b6-7
d.+ye 101a15
derekāt-ı saʿīr-i mesākin-i eşrār *Ar.* kötülük edenlerin meskenleri olan cehennem tabakaları
d. 3a16
dergāh *Far.* **1.** büyüklerin müracaat yeri olan kapıları
d.+a 166b13
d.+ına 118b10, 168a8
2. sığınılacak yer
d.+dan 106b11
d.+ından 114b9
dergāh-ı Ḥaḳḳ *Far.+Ar.* Allah'ın huzuru
d.+a 32b7, 124a10
dergāh-ı ʿizzet *Far.+Ar.* yücelik dergahı
d.+e 138a14
dergah-ı şāh *Far.* şahın dergahı
d.+a 125a19
d.+dan 125a17
deri deri
d. 15b3
d.+lerini 101b13
deriŋlig derinlik
d.+i 29a9, 98a3
dermān *Far.* çare
d.+ı 140a5
d.+ısın 167b19
derde dermān ol- soruna çözüm bulmak
d.-mamış 150b19
dermān it- bir hastalık veya olumsuz durumdan kurtarmak, çare olmak
d.-er 31b11
dermān u mecāli olma- gücü yetmemek
d.-mış 4a8
dermānde *Far.* çaresiz, zavallı
d.+yem 138a9
dermān-ı laṭīf *Far.+Ar.* güzel çare
d. 127b3
der-miyān *Far.* ortada
d. 42a7
der-miyān it- araya girmek
d.-miş 19a18
ders *Ar.* ders
d. 157b10
derūn *Far.* iç
d.+ı 22b3
d.+ında 6a7
d.+larında 70a9
dervīş *Far.* derviş

d. 125b3, 125b7, 126a7, 126a16
d.+lerüŋ 138b2
derviş ol- derviş olmak
d.-mış 138b6-7
dervīş-i zebūn *Far.* aciz derviş
d. 126b19
dervīşlik *Far.+lik* dervişlik
d. 138a2, 138a12
deryā *Far.* **1.** deniz
d. 50b4, 50b14, 160a9, 160a10, 68b5
d.+da 49b1, 97b18, 119b19
d.+dan 51a4
d.+lar 12b3
d.+lara 50b11, 59a8, 59b1, 74b14
d.+lardur 49a15
d.+ya 12a4, 51a6, 83a11, 160b4, 167b2, 168b4
d.+yı 83a12, 125a4, 160a16
2. bir şeyin çok bol, çok yoğun olma durumu
d.+ları 49a2
d.+larından 2a15
d.+sına 21b1
d.+sında 62b19
d.+sından 9b7
d.+sınuŋ 40a16
deryā-yı fikret *Far.+Ar.* düşünce deryası
d.+e 8b18
deryā-yı ġam *Far.+Ar.* üzüntü, kaygı deryası
d. 42b17
deryā-yı ḥikmet *Far.+Ar.* bilgelik deryası
d. 150a8
deryā-yı ḳurb *Far.+Ar.* yakınlık deryası
d.+da 3b15
deryā-yı raḥmet *Far.+Ar.* rahmet deryası
d. 2b6
dest *Far.* el
d. 73b14, 106a17, 114b4
d.+ine 61a10, 73a17, 96a7, 126a1
d.+ini 111b11
d.+üm 114b13
d.+ümüzde 143a2
destine gir- ele geçmek, yakalanmak
d.-düŋ 50b10
desti tehī ol- eli boş olmak, bir şey elde edememek
d.-mamış 74a4
dest-būs *Far.*
dest-bus eyle- el öptürmek
d.-rüz 144a18
dest-dırāzlıḳ *Far.+lıḳ*
dest-dırāzlıḳ eyle- sarkıntılık etmek
d.-yüp 70a17-18
deste *Far.* deste
d.+si 142a17
destere *Far.*
destere it- testere etmek
d.-124a12
destgāh *Far.* zenginlik
d. 32b8
dest-gīr *Far.* yardımcı
d. 19b14
dest-gīr ol- yardımcı olmak
d.-mış 125a12
murāda dest-gīr ol- istenilenin olması için yardımcı olmak
m.-aidi 9a1
dest-i aṣḥāb-ı kerem *Far.+Ar.(2)* soyluların eli
d. 43b1
dest-i cān-şikeste-i ecel *Far.(3)+Ar.* ecelin can alan eli
d.+den 4a8
dest-i ecel *Far.+Ar.*
dest-i ecel cānına yapış- eceli gelmek
d.-a 118a2
dest-i ḳalem-gīr *Far.+Ar.+Far.* kalem tutan el
d.+ile 6b7
dest-i ḳaṣd *Far.+Ar.* kötü niyetli el
d.+ı 96a2
dest-i ẓālim *Far.+Ar.* zalimin eli
d.+de 19b12
dest-māl *Far.* el bezi
d. 27a19
dest-res *Far.* isteğine ulaşan
d. 96a17
destūr *Far.*
destūr ol- izin çıkmak
d.-dı 125b10
destūr vir- izin vermek
d. 92a4

d.-üŋ 68a3
deşt *Far.* çöl, kır
d. 168b2
devā *Ar.* *devāʾ* çare
d.+sı 103a2
d.+sına 49a18
devā eyle- çare bulmak
d.-diler 75b6-7
devā it- çare bulmak
d.-em 43a8
d.-miş 150b18
devā ḳıl- iyileştirmek
d.-dı 125b17
devā ol- çare olmak
d.-ur 111a12
devāb *Ar.* yük ve binek hayvanları
d. 121b12
devāʿī-i nefsāniyye *Ar.* nefsin içten gelen bir duyguyu teşvik edici durumu
d. 39a16
devāʿī-i rūḥāniyye *Ar.* ruhun içten gelen bir duyguyu teşvik edici durumu
d. 39a16-17
devām-ı ʿāfiye *Ar.* sürüp giden esenlik
d.+ile 52b19
deve deve
d. 47b10, 48a17, 148a16, 156a4, 172b13, 173a12
d.+den 47b3
d.+leri 35a17, 101a3
d.+lerile 127b19
d.+lerini 46b19
d.+lerünüzi 156b7
d.+me 148a14
d.+ne 148a13
d.+nüŋ 148a15
d.+sine 47a18
d.+sini 132b16, 132b17, 156a5
d.+ye 148a12
devḥa *Ar.* büyük ağaç
d.+dur 150a2
d.+larınuŋ 2a12
devlet *Ar.* mutluluk, talih
d. 50a1, 60a15, 111b6, 124b12, 173a6
d.+dür 64a4, 92a16
d.+i 131b18
d.+leri 119b6
d.+ine 109a9
d.+leri 5b12
d.+lerinüŋ 5a18
devlet bul- mutluluğa kavuşmak
d.-anlar 121a3
d.-mışam 151b9
devlet-i dünyā *Ar.* dünya mutluluğu
d. 4a17
devr *Ar.* zaman parçası, dönem
d. 167a19
d.+de 3b17, 4b5
d.+inde 80b10
devr it- dönmek, dolaşmak
d.-erken 87a3
d.-menüŋ 118a4
devr-i Fārūḳ *Ar.+k.a.* Faruk'un devri
d.+idi 141b11
devr-i Ḥaccāc *Ar.+k.a.* Haccac'ın devri
d.+idi 95b17
deycūr *Ar.*
deycūr it- karartmak
d.-er 152b7
deycūr-ı ḍalālet *Ar.*
deycūr-ı ḍalāletde ḳal- dalalet karanlığında kalmak
d.-anlara 2b8
deycūr-nümā-yı mülk *Ar.+Far.+Ar.* karanlığı gösteren yurt
d.+e 5b10
deyn-i ṣalāt *Ar.* namaz borcu
d. 106a9
ḍıḥḳ *Ar.* gülme
ḍ.+e 43a2
ḍıḥḳ eyle- gülmek
ḍ.-di 86a4
ḍ.-düŋ 42b18
ḍıḥḳ it- gülmek
ḍ.-er 73b15
ḍ.-meye 57b5
di- demek, söylemek
d. 13b2, 21a5, 36b7, 54b10, 57a4, 57b7, 82b9, 83b6, 90a5, 147b4, 168a17
d.-di 11b11, 13a1, 13a3, 14a11, 14b13, 14b16, 15a1, 15a3, 15a4, 15a18, 15b2, 15b7, 15b10, 15b16,

15b17, 16a13, 16a16, 16b14, 16b16, 17a8, 17a10, 17a13,17a15, 17a18, 17b16, 17b16, 18b1, 20a18, 20a19, 20b9, 20b16, 21a4, 21a8, 21a10, 22b6, 26b4, 27b18, 28a7, 28a14, 28a18, 28b2, 28b9, 28b14, 30b11, 31a16, 31b14, 32a3, 32b4, 32b8, 33a14, 33a17, 34a10, 34a13, 34a13, 34a16, 35b12, 36a15, 37a9, 37b6, 37b9, 37b14, 37b18, 38a5, 38a11, 38a17, 40a10, 42a12, 42a13, 42a19, 42b1, 42b5,42b6, 42b7, 42b18, 43a1, 43a3, 43a4, 43a7, 43a9, 43a10, 43a15, 43a16, 43b13, 43b15, 44a3, 45a18, 45b1, 45b13, 46a10, 46a15, 46a17, 46b5, 46b12, 46b16, 46b18, 47a2, 47a5, 47a8, 47a15, 47a18, 47b9, 47b15, 47b17, 48a2, 48a9, 48a18, 48a19, 48b2, 48b5, 50a11, 50a13, 50a16, 50b9, 50b14, 53b2, 53b9, 54a4, 54a19, 54b1, 54b3, 54b8, 54b14, 54b16, 54b18, 55a1, 55a8, 55a18, 55b4, 55b19, 56b17, 56b19, 57a19, 57b7, 57b13, 57b15, 58a3, 58a6, 58a7, 58a13, 60b10, 60b11, 61a2, 61b5, 61b7, 61b8, 61b10, 62a2, 62b2, 62b7, 62b8, 62b9, 62b10, 63a11, 63a13, 63a16, 63a17, 63a18, 63b6, 64a14, 66a13, 66a16, 66b6, 66b17, 67a1, 67b11, 68a4, 68b1, 68b7, 68b10, 68b14, 68b17, 69a3, 70a3, 70b3, 70b5, 70b9, 71a6, 72b9, 72b11, 72b13, 72b16, 72b17, 72b18, 73a5, 73a11, 73a13, 73a17, 73a18, 73b1, 73b4, 73b7, 73b18, 74a1, 74b12, 75a2, 75a18, 76a19, 76b11, 77a13, 78a8, 78a15, 81a4, 81a7, 81a12, 81a14, 81b17, 82a11, 82b3, 82b10, 82b7, 82b13, 82b18, 83a3, 83a5, 83a6, 83a11, 83a16, 83b6, 84a8, 84a18, 84b3, 84b7, 84b9, 84b14, 85a2, 85a10, 85a11, 85b7, 86b8, 87a17, 87b12, 87b14, 88a15, 88a16, 88b8, 88b10, 88b11, 89a2, 89a5, 89b4, 89b4, 89b5, 89b7, 89b15, 90b7, 90b9, 91b4, 91b6, 91b9, 91b11, 91b19, 92a4, 92a16, 92b1, 93a1, 93a11, 93b7, 93b16, 94a11, 94a12, 94b6, 94b10, 96a3, 96a5, 96a8, 96a10, 96b5, 96b6, 96b8, 97b7, 97b10, 97b10, 97b16, 99b16, 100a4, 100a8, 100a10, 100a13, 101a2, 101a17, 101b7, 102a1, 102b9, 102b13, 103a13, 103a18, 103b6, 105a8, 105a16, 105b3, 105b8, 105b17, 106b6, 106b7, 106b13, 107b13, 108a12, 109a8, 109a15, 109b8, 109b10, 112a7, 112a10, 112a15, 112a17, 112a19, 112b5, 113a5, 113a12, 113a17, 113b2, 113b8, 113b10, 114a4, 114b5, 114b18, 118a9, 118a11, 118a14, 118a15, 118b19, 122a17, 123a2, 124b13, 125a16, 125a17, 125a18, 125b10, 125b15, 126a8, 126a11, 126a12, 126a14, 126a16, 126a18, 126b1, 127a8, 128b2, 128b9, 129a16, 129a19, 130a2, 130a12, 130b9, 131a3, 131a11, 131a17, 131b11, 132b5, 132b13, 132b14, 133a1, 133a5, 134b19, 135b4, 135b14, 136b15, 137a3, 137a9, 137a14, 137a16, 137a19, 137b4, 138a7, 138a18, 139a4, 139a7, 139a14, 139b12, 141a7, 141b19, 142a7, 142b5, 142b15, 142b19, 143a7, 143a15, 143b12, 144a18, 146a8, 146a11, 146b10, 148a6, 148a9, 148a15, 148b2, 149a7, 149a14, 149b13, 150b9, 151b4, 151b9, 151b18, 152a4, 152a5, 152a6, 153a15, 153b16, 154a7, 154a16, 154b14, 154b18, 155a9, 155a14, 155a14, 155b4, 155b5, 155b7, 155b10, 155b14, 155b19, 156a2, 156a3, 157a3, 157a5, 157a15, 157a18, 157b2, 157b3, 158a14, 158a16, 159a19, 159b2, 159b6, 160a17, 160b4, 160b13, 161a11, 162a3, 162a8, 162a18, 162b7, 162b14, 162b18, 163a3, 163a5, 163a8, 163a11, 163b4, 163b13, 163b15, 164a2, 164a6, 164a15, 164b3, 164b5, 167a3, 167a5, 167a9, 167a14, 167a19, 167b16, 167b18,

167b19, 168a6, 168a9, 168a13, 168a15, 168a17, 168a18, 168b2, 170a15, 170a18, 170a19, 170b4, 170b7, 170b8, 170b10, 170b14, 171a8, 171a12, 171a14, 171a16, 171b16, 172a15, 172b1, 172b3, 172b11, 172b19, 173a8, 173a13, 173b10, 174a9, 174b2, 175b4
d.-diler 10b13, 12a6, 12b1, 12b8, 12b17, 14a19, 15a6, 15b9, 15b19, 16a7, 22a16, 22b1, 22b9, 23a11, 23a14, 24a10, 25a3, 25a12, 26a5, 26b3, 26b12, 27a2, 27a11, 27a16, 28a2, 28a12, 28b4, 29a5, 31a6, 31a15, 31b2, 33a11, 33b1, 33b4, 33b6, 33b7, 35a1, 35a7, 35b9, 36a5, 36b5, 37a4, 37b11, 39a14, 40a14, 45a3, 46a3, 46a6, 46a7, 46a10, 46a14, 46a18, 46b2, 46b10, 51a19, 53b18, 53b19, 54a12, 55a16, 55b6, 55b9, 55b16, 57a17, 61a7, 61a13, 65b8, 66a5, 66a7, 66a10, 66b8, 66b11, 66b15, 67a12, 67b10, 70b16, 71a1, 75a6, 75a7, 76b7, 76b12, 76b15, 76b18, 76b19, 77b6, 77b16, 77b18, 78a2, 78b13, 81a7, 81a10, 83a8, 83a10, 83b9, 83b13, 84b10, 85a1, 85a3, 85b15, 86a1, 86a3, 89b3, 90a17, 90a19, 90b4, 90b5, 90b10, 90b17, 91a1, 91a4, 91a7, 91a8, 91a9, 91a14, 91b8, 92a3, 92a8, 92a14, 92b15, 93a7, 94a6, 101b4, 102a4, 103a12, 103b4, 103b10, 105a9, 105b1, 108b12, 109a11, 110a16, 111a9, 111b10, 112a16, 116b15, 119a5, 121b4, 123a16, 124a6, 125a5, 125a11, 125b4, 127b2, 128a6, 129a8, 129a11, 129a14, 130b18, 131a1, 131a9, 131b3, 132a3, 132b2, 132b8, 135a3, 135a4, 136b14, 139b6, 143b10, 144a8, 144b7, 145b2, 145b10, 146b2, 146b6, 146b12, 146b15, 146b18, 147a14, 148a14, 148b17, 149a2, 149a11, 150b11, 151a7, 151b6, 153a17, 153b7, 155a12, 155a18, 155b3, 156a14, 156b2, 156b7, 156b14, 157a2, 157a3, 157a13, 158b2, 158b16, 160a2, 160b10, 161b9, 162a4, 162a12, 162a17, 163a12, 163a18, 163b9, 164a18, 164b11, 165a1, 167a12, 169b5, 169b8, 170b12, 170b15, 171a6, 172a19, 172b7, 173a2, 174a3, 174a18
d.-dügi 79a19, 102a6, 103a10, 160b8, 170b5
d.-dügini 15b1, 172a7
d.-dügüm 77a11, 130b5, 164a9
d.-dügüme 147a11
d.-dügümüŋ 81b16
d.-dük 73a10, 164b18
d.-dükleri 102a10
d.-düklerin 168a19
d.-düklerine 27b2
d.-düklerini 137b5, 160b14
d.-düklerümi 137b7
d.-düm 14b10, 22b9, 22b18, 23a12, 24a10, 24a14, 24b19, 34a16, 50b12, 50b17, 51a18, 81b8, 81b11, 81b13, 113a9, 113a18, 113b9, 114a12, 114b2, 137b8, 145a17, 149b10, 151b8, 153b5, 155b7, 157b19, 169b11
d.-dümidi 157a17
d.-düŋ 81b10, 81b15
d.-me 12b9, 13a16, 31a12, 165a7
d.-medi 83a1, 149a5, 170a19
d.-mediler 26a4
d.-medimmi 173a7
d.-medüŋ 102b7
d.-mege 96b9
d.-mek 33a5, 33a7, 112b17
d.-mekden 65a3
d.-mekdür 33a8, 75a3, 153a19
d.-mekidi 148b8
d.-memişler 65b11
d.-mese 19a17
d.-meye 79a2
d.-mez 127b8
d.-mezem 28a10, 57b8
d.-mezüz 126b15
d.-miş 19b15, 52a4, 52a4, 58b5, 71b17, 104b18, 117b6, 118a18, 129b1, 151a2, 151a16, 160b4, 161b13, 165b11
d.-mişdür 51b17

d.-miş(i)di 56a6, 62a4, 82a14, 102a9, 148b6, 156a10, 161a12
d.-mişler 4b5, 10b10, 13a7, 16a11, 22a3, 22a6, 26b5, 34a2, 34a19, 34b1, 34b3, 35a2, 35a6, 39a6, 39b1, 39b5, 39b6, 39b9, 39b11, 40b3, 40b18, 44a15, 44b6, 44b9, 44b11, 44b15, 45a5, 45a11, 49b6, 52b5, 52b7, 52b10, 52b11, 52b12, 64b18, 65a11, 65a13, 67a8, 67a18, 69b8, 70a6, 70a9, 74b5, 75a2, 75a10, 77a18, 79a17, 80b15, 82a6, 85a14, 85a16, 90a13, 99a2, 99a11, 103b8, 107a1, 107a5, 107a9, 107b4, 107b7, 109b14, 111a10, 115b8, 116a1, 120a18, 128a5, 128a14, 128a16, 134b7, 135a16, 136a8, 145a11, 145a15, 145b11, 148b3, 149a19, 149b7, 154a7, 154a16, 156a13, 157b6, 157b10, 157b15, 158b17, 159a2, 159a12, 160b16, 170a3, 170a8, 170a18, 170b7, 170b14, 174b18, 174b19
d.-mişlerdür 12b10, 33a9, 140b6, 148b9, 157b8, 170a7
d.-mişleridi 16b1
d.-ŋ 90b7, 132a18, 151a3
d.-r 23b14, 50a5, 61a17, 62a5, 70a5, 98a17, 130b15, 140b1, 141a9, 141a10, 143a9, 161b3, 163b7, 164a3, 167a7, 167a8, 172a7, 172a18
d.-rem 57b8, 112b5
d.-ridi 67b7, 96a3, 155a10, 159b16
d.-ridüm 98b2
d.-ridüŋ 28a1, 143b12
d.-rise 82b8, 107b2, 107b3
d.-risem 13a3, 109a10
d.-riseŋüz 161b16
d.-rler 11b1, 13a8, 16a9, 21b5, 22b5, 25a4, 25b9, 25b17, 29a9, 29b2, 29b3, 39a9, 49b18, 55a9, 73a1, 75b3, 75b16, 76b3, 79b18, 81b4, 103b15, 104a7, 108a16, 117b3, 120a4, 120a6, 120a7, 120a15, 134b14, 135a17, 147a18, 148a10, 156a18, 170a14, 171b7, 174b17
d.-rler(i)di 16a18, 29b4, 40b13, 40b14, 45a16, 45a19, 56b13, 66a11, 67b19, 68a6, 75a7, 75b19, 77b1, 82a8, 91b15, 91b16, 113b19, 122a5, 122a7, 122a8, 123b8, 131a5, 147b10, 171a1
d.-rlerise 13b11
d.-rseŋ 118a7
d.-rsin 46a15, 81b12, 141a4
d.-rsiz 117a3
d.-se 98a16, 155a12
d.-seler 98a18, 98b1
d.-sem 72b12
d.-sünler 91b2
d.-ye 42a19, 79a13, 79a15, 79a18, 79b2, 79b3, 79b4, 80a4, 99a11, 115a16, 133a10, 158b13, 158b14, 158b14, 158b15, 158b16
d.-yeler 53a9, 79a16, 79a16, 133b2, 133b3, 133b5, 133b6, 133b11, 133b17, 133b19, 168b1, 170a15
d.-yelüm 126a14, 143b13
d.-yesin 57a13, 58a3, 93b11
d.-yesiz 18a4, 66b9
d.-yince 57b9
d.-yü 11b16, 12b7, 15b4, 15b13, 18a2, 18a4, 18a7, 18a13, 18a14, 18b11, 22a8, 23b15, 25b2, 26b9, 27b7, 28a10, 28a16, 35b19, 36a17, 36b15, 36b16, 37a17, 38b6, 38b8, 39a2, 39b4, 46a1, 47b7, 47b12, 48a5, 49a14, 53a7, 54b9, 54b13, 55a2, 58a17, 61a1, 65a4, 65b1, 66b1, 68a8, 69a10, 69b16, 70a8, 70b1, 70b2, 70b4, 70b12, 70b19, 79a7, 81b11, 82b10, 85a6, 85b18, 86a16, 86a17, 91b3, 92a11, 93a6, 93b1, 93b13, 93b19, 98b17, 101a16, 101a19, 102a5, 102b5, 103a8, 103b3, 105a3, 105a18, 105b5, 109a4, 109b11, 117a1, 117a2, 117b7, 117b16, 118b15, 121a7, 122a13, 122a13, 126a10, 129a12, 132a15, 133b10, 134a8, 135b10, 138a14, 142a12, 146b1, 148b4, 149a3, 149a9, 149a16, 155a1, 155b4, 155b6, 156a2, 156a7, 156b15, 156b19, 157a1, 161b17, 161b19, 162a10, 163a13, 163b6, 164b3,

164b9, 167a17, 170b19, 171a3, 171a10, 171b9, 173b15
d.-yüp 43b11, 58b4, 81b3, 83b4, 88a8, 141a10, 144a10
d.-yücek 12a4, 15a2, 16a1, 37a14, 47a13, 48a15, 57b14, 71a3, 81b2, 161b4, 161b13, 163b9
diyecek ol- diyecek olmak
d.-urısa 134a19
dib dip
d.+i 28b10
d.+inde 22b10, 23a7, 28b19, 36a1, 78a13, 92a4
d.+ine 28b17, 35b18, 36a9, 49a16
dībā *Far.* bir çeşit ipekli kumaş
d. 56a9
dībāc *Ar.* bir çeşit ipekli kumaş
d. 53b12
d.+dan 129b6
dībāce-i iclāl *Ar.* şanlı ve yüce başlangıç
d. 5a16
dīdār *Far.* yüz, çehre
d. 102b2
d.+ı 138a15
d.+uŋıla 139a8
dīde *Far.* göz
d.+sine 12a11
dīdeden pinhān ol- gözden kaybolmak
d.-dı 89b18
dīde-i ḥaḳ-bīn *Far.+Ar.+Far.* doğruyu gören göz
d. 6a15
dīde-i ḥaḳīḳat-bīn *Far.+Ar.+Far.* doğruyu gören göz
d.+ile 48b8
dik- (I) dik olarak durdurmak
d.-di 83a19
d.-diler 77b15
dik- (II) giysi dikmek
d.-e 43b7
d.-er 40b7
d.-meye 43b1
d.-mezsiz 40b13
dikil- giysi dikilmek
d.-miş 40b12
d.-mişleridi 40b13
diḳḳat-i naẓar *Ar.* ilgi
d.+dan 9b6
dil lisan
d. 108a7, 151b4
d.+de 73a7
d.+den 62b13
d.+iile 130b10-11, 154b9
d.+inden 170b13
d.+ine 170b2
d.+lerile 108a8
d.+lerini 2a4
d.+ümüzden 155b6
dili ṭolaş- şaşırarak söyleyeceğini karıştırmak
d.-dı 131a12
dil *Far.* gönül
d. 10a13, 112a8, 113b1, 141b8, 150a7, 152a1, 175b2
d.+de 87a18, 95a15, 95b6, 167b12
d.+den 151b4
d.+e 112a11
d.+i 32a1, 111b1
dil baġla- severek bağlanmak
d.-dı 21a16-17
dilden ḳoma- sık sık anmak
d.-ġıl 141a19
dil vir- gönül vermek
d.-en 94b16
dil- yarık açmak
d.-di 161a3
dil-bend *Far.* gönül bağlanan
d.+üme 51a9
dile- istemek, arzu etmek
d. 58a11, 89a3
d.-di 172a15
d.-dügi 129b16, 133a16, 157b12
d.-dügüm 107b5
d.-düm 114b10
d.-r 12a6, 140b3
d.-rem 26b18, 34b1, 55a7, 56b7, 97b13, 126b3
d.-rise 36b8, 66b12
d.-r(i)seŋ 34a13, 34a15, 91b3, 92a16, 109a13, 122b17, 126a14
d.-riseŋüz 172b1
d.-rsin 28b2, 98a6
d.-se 11a4
d.-yem 58a10

dilencilik
dilencilik it- dilenmek
d.-erem 137a7
dil-figār *Far.* gönlü müteessir
d. 165b16
dil-figār eyle- gönlü müteessir olmak
d.-r 152b1
dil-figār ol- gönlü müteessir olmak
d.-dum 167b10
dil-firīb *Far.* gönül aldatan
d. 112b10
dil-ḫāne *Far.*
dil-ḫānesi ṭutış- acı duymak
d.-up 124b8
dil-ḫasta *Far.* hasta gönüllü
d. 104b16
dil-ḫoşlıḳ *Far.+lıḳ*
dil-ḫoşlıḳ eyle- iç açmak, gönül ferahlatmak
d.-di 104a3
dil-i ġamnāk *Far.+Ar.+ Far.* kederli gönül
d.+um 69b5-6
dil-kerem *Far.+Ar.*
dil-kerem eyle- gönlünü asaletli kılmak
d.-düm 113b18
dil-şād *Far.*
dil-şād ol- mutlu olmak
d.-ur 42a9, 111a19
dil-teng *Far.*
dil-teng ol- yüreği daralmak, sıkılmak
d.-anları 102a17
d.-dı 77a11, 86a18
d.-maŋ 78a16
dīn *Ar.* din
d. 51a5, 51b17, 95a17, 96a3, 130b19
d.+den 83a4, 83b14, 84a3, 84a5, 84b2, 84b8, 84b10
d.+e 119a15, 142a8, 143a8, 143a16
d.+i 150b2
d.+ine 83a3, 83b12, 142b15
d.+lerinde 16b11
d.+leriyçün 142a1
d.+üŋden 83a9
d.+üŋe 143a10
dīnini tārāc it- dini inancına zarar vermek
d.-er 71a14
dīnin üzerine ol- bir dini inancı benimsemek
d.-ursın 90b8
dīnār *Ar.* eski bir para
d. 121b7, 158a13, 158a19
d.+ları 121b5
d.+uŋ 41a4
dīn eri *Ar.+T.* dinde üstün nitelikli olan
d. 71b16, 117b5
dīn-i Ḥaḳ *Ar.* Hak dini
d.+dan 84b7
dīn-i İslām *Ar.* Müslümanlık
d. 82a18, 174a16
d.+a 169b3
d.+dan 83b19, 84a7
d.+ı 25b6
dīn-i Muḥammed *Ar.+k.a.* Müslümanlık
d.+e 78b16
dīn-i mübīn *Ar.* apaçık, açıklayıcı din
d. 2b7
diŋle- dinlemek
d. 111b5, 111b7, 144a12
d.-di 30b4
d.-mezler 120b8
d.-ridi 67b7
diŋlen- dinlenmek
d.-meye 120b5
direm *Far.* gümüş para
d. 73a5, 95a15, 140b18
d.+ile 78a2
dirhem *Ar.* gümüş para
d. 31a11, 46a19, 46b7, 46b11, 60b11, 60b19, 61a1, 61a10, 62b15, 69a1, 78a8, 121b5, 121b7
d.+e 127a3
d.+i 46b10, 61a6, 61a11, 62b16, 104b15
d.+ile 61a4
d.+leri 31b1
d.+lerini 132b19
dirhemeyn *Ar.* iki dirhem
d. 61a2
dirhemlik *Ar.+lık* dirhem değerinde
d. 72a16
diril- toplanmak
d.-miş 163a9
diş diş

d.+leri 112b8
diş bile- kötülük yapmak için fırsat beklemek
d.-rdi 96a1
dişi dişi
d. 17a9, 17a15, 17a16, 115a5
ditre- titremek
d.-meden 24a3
d.-rise 24a2
d.-yüp 148a16
dīvān *Ar.* meclis
d.+ında 70a7
d.+lar 134a12
d.+ları 43b16
divān-ı Ḥaḳ *Ar.* Hak meclisi
d.+ile 40b5
divān-ı mela'ike *Ar.* meleklerin meclisi
d.+den 35b8, 35b15
dīvār *Far.* duvar
d.+ı 60b7, 163b1
d.+lar 91b13
d.+larda 70a10
d.+larına 53b15
d.+sız 6b19
d.+uŋ 163b2
diyānet *Ar.* din
d. 142b13
diyār *Ar.* ülke
d. 125a10
d.+a 54a5
d.+daki 6b15
d.+dan 56a14
d.+dandur 123b7
d.+dansız 129a10-11
d.+ı 56b2
d.+lara 56b3
d.+larda 56b4, 68a4
diyār-ı ġurbet *Ar.* gurbet diyarı
d.+de 57a12
diyār-ı 'Irāḳ *Ar.+y.a.* Irak ülkesi
d. 8a13-14
diyār-ı Ken'ān *Ar.+y.a.* Kenan ülkesi
d.+da 56a15
diyār-ı Mışır *Ar.+y.a.* Mısır ülkesi
d. 8a5
diyār-ı Ṣa'īd *Ar.+y.a.* Said ülkesi
d. 8a7-8
diz diz
d.+lerine 72b9
diz çök- dizlerini yere koyarak oturmak
d.-diler 68b2
dizil- dizilmek
d.-üpdür 88b15
dost *Far. dūst* dost
d. 58a17, 58a18
d.+dan 58a17
d.+lardan 175b10
d.+larına 14a8
d.+larından 101a3
d.+uŋ 10a11, 94b2
dost ḳıl- dost edinmek
d.-dı 68b8
dostluġ *Far. dūst+luġ* dostluk
d.+uŋda 68b6
dög- 1. birini dövmek
d.-diler 31a9
d.-er 94b9
d.-erleridi 81b11
2. ezmek
d. 140a15
dögil- ezilmek
d.-miş 96a19
dögin- (bk. dövin-) dövünmek
d.-ür 124b11
dök- 1. dökmek
d.-diler 16b6
d.-er 119b17
d.-erek 160a15
d.-erem 160b4
d.-üp 134a15
2. bol bol vermek, sarf etmek
d.-erler 66a16
āb-ı rū dök- onuru sarsılacak kadar çok yalvarmak
ā.-mem 114a5
dumū' dök- ağlamak
d.-düm 114a19
eşk dök- ağlamak
e.-düm 63a17
e.-e 10a13
gözyaşı dök- ağlamak
g. 124a11
g.-di 63a3, 94a15, 106a15
g.-diler 89a15, 118b17, 127a7
g.-er 42a10, 62b12, 160b12
g.-erem 167b8

ḳan dök- öldürmek
ḳ.-diler 101b14
ḳ.-mek 28b1
ḳ.-meyince 162b10
yaş dök- ağlamak
y.-er 168a11
dökil- 1. dökülmek
d.-di 148b3
d.-miş 138b9
d.-üp 110a6, 133b1
d.-ür 72b8
2. düşmek
d.-di 106a12
d.-üp 41b4
ḳan dökil- öldürme olayları vuku bulmak
ḳ.-ür 119b16
dön- 1. dinini değiştirmek
d. 83a10, 84b2, 84b8, 84b10
d.-enleri 83b19
d.-ermisin 84a4
d.-me 84a7
d.-meyenleri 83b15, 84a1
d.-mezem 84b7
d.-mezisen̈ 83a7
2. geri gelmek, geri gitmek
d.-di 47b10
d.-e 80a3
d.-erler 22b5
d.-üŋ 156b7
d.-üp 70a11, 113b5, 158a12
3. benzemek
d.-di 53b11, 168b5, 168b7
d.-miş 114a7
d.-mişdi 112b12
d.-üp 56b10
4. yönelmek
d.-üp 28a19
dönebil- dönebilmek
d.-ebilür 84a5
ḳavlinden dön- fikrini değiştirmek
ḳ.-üp 92b16
nūna dön- nun harfi gibi iki büklüm olmak
n.-di 63a9
döndür- dönmesini sağlamak
d.-di 98b17
d.-düm 35b17
d.-üŋ 156b7
d.-üp 156b15
göŋlini döndür- fikrini değiştirmek
g.-mege 66b18
ḳalbini döndür- içinden geçen arzulardan kendini alıkoymak
ḳ.-di 105a6
mekrini döndür- hilenin istenilen sonuca ulaşmasını engellemek
m. 86b8
semāyı yir üzerine döndür- bir yeri altüst etmek
s.-em 48a7
ṣūretini döndür- şeklini değiştirmek
ṣ.-üp 116a15
yuḳarusını aşaġa döndür- bir yeri altüst etmek
y.-di 35b1
yüz döndür- yüz çevirmek, gösterdiği ilgiyi kesmek
y.-üp 27b13, 119a4
dördünci dördüncü
d. 13b9, 13b13, 14a19, 21b3, 25a2, 33a7, 33a18, 44a6, 44a13, 44a18, 48b19, 52b17, 76a11, 86b4, 111a13, 115b13, 121b11, 127b16, 133b7, 136b6
dört dört
d. 33b19, 70b10, 75b18, 84b4, 92a17, 115b8, 136a2, 136a3, 139b13, 151b9, 152b14, 152b15, 154a10, 164b14
d.+i(dördi) 13b6
dört biŋ dört bin
d.+i 75a13
dört yüz seksen dört yüz seksen
d. 175a3
döşe- sermek
d.-di 154b5
d.-diler 108a1
d.-r 88a9
naṭʿ-ı viṣāli döşe- sevgiliye kavuşma muhabbetiyle dopdolu olmak
n.-mişdür 26a14
öŋine ruḫṣat besāṭını döşe- dinin kolaylıklarına göre hareket ettirmeye çalışmak
ö.-r 140b15
döşek yatak

d.+de 57a11
döşen- kaplanmak, her yanı sarılmak
d.-miş 87a19
d.-üpdür 41b8
dövin- (bk. dögin-) dövünmek
d.-üp 9b15
döy- dayanmak
d.-medi 50b2, 167b4
d.-meye 120b5
d.-mez 49b10, 143a17
duʿā *Ar. duʿāʾ* dua
d. 15b19, 32b3, 36b4, 52b6, 52b11, 57a2, 72a2, 114b12, 115a9, 118b6, 124a14, 175b3, 175b16
d.+da 52b4, 52b5
d.+dan 72a11
d.+dur 56b19
d.+lar 119b9
d.+ları 53a16, 75b9
d.+larını 115b10
d.+ma 37b16, 58a15
d.+mı 127a10
d.+muz 89a9
d.+ŋı 15a14, 114b16
d.+nuŋ 16a8, 36a17, 104a7
d.+sı 36b5, 82b11, 114b15, 125b4, 148a10
d.+sıdur 48a18, 127b8, 167a7
d.+sın 152b3
d.+sına 48a5
d.+sında 127b6
d.+sını 92a19
d.+ya 36a16, 71b14, 89a10, 127a19
d.+yı 36a17, 36b4, 45a3, 53a12, 76a3
d.+yıla 124a13
d.+yla 76b4
duʿā eyle- dua etmek
d. 32a17, 90a8, 139a10
d.-di 76a9, 76a12-13, 76b2, 83b3, 104a4, 139a5, 139a12
d.-ye 15b2, 123a10
d.-yesin 55a7, 76b1
duʿā it- dua etmek
d.114b3
d.-di 86b7, 89a5, 89b14, 89b17, 167a14
d.-diler 63b13, 76a11
d.-düŋ 73b2
d.-e 125a8, 167a10
d.-elüm 126a15
d.-er 48a4-5, 52b11
d.-erleridi 75b9
d.-erüz 52b13, 53a8, 116b15
d.-eyim 15a16-17, 16a6, 55a5
d.-mek 52b7
d.-meyince 118a13
d.-se 31b8
d.-üŋ 52b14, 52b15, 52b16, 52b17, 52b19, 53a1, 53a3, 53a4, 53a5, 53a7
d.-üp 11b12
duʿā itdür- dua ettirmek
d. 124a13
duʿā ḳıl- dua etmek
d.15a15, 15b10
d.-dı 82b14
duʿā-yı bāhirü'l-bürhān *Ar.* açık delilleri olan dua
d.+ları 5b7
duʿā-yı ḫayr *Ar.*
duʿā-yı ḫayr it- iyi dileklerde bulunmak
d.-eler 8b17
duʿā-yı mübārek *Ar.* mübarek dua
d.+ile 15b13-14
duʿā-yı müstecāb *Ar.*
duʿā-yı müstecāb it- kabule şayan dua etmek
d.-meyince 118a10
dūd *Far.*
dūd ḳıl- duman hâline getirmek
d. 74a11
dūdmān-ı ʿArab *Far.+Ar.* Arap soyu
d.+dan 2b11
duḫter *Far.* kız
d. 86a9, 86a13, 142b2, 142b13, 143a5, 143a13, 143a15, 143a18, 151b3, 152a4, 152a6
d.+den 151b17
d.+e 152a19
d.+i 142a14, 150b14
d.+ile 143b1
d.+üŋ 151b16, 152a3, 152b3
duḫūl *Ar.* girme
d.+ile 175a3
d.+uŋa 136b5
duḫūl it- girmek

d.-di 121b8
d.-er 149b7
dumūʿ *Ar.*
dumūʿ dök- ağlamak
d.-düm 114a19
dūn *Ar.* aşağı
d.+uŋ 121a1
dūr *Far.* uzak
d. 4b1
dūr düş- uzak kalmak
d.-di 146a10
dūr eyle- uzaklaştırmak
d.-seŋ 141b8
d.-ye 104a15
dūr it- uzaklaştırmak
d.-er 71a13
dūr ol- uzak olmak
d.-dılar 169a4
d.-mışuz 42a1
d.-up 8a3, 143b14
dUr- ek fiil
dur 2a8, 2a13, 3a10, 3a18, 3a19, 3b3, 3b3, 3b13, 4a1, 4a6, 4a17, 4b16, 5a9, 5a12, 5a13, 5a13, 5a19, 5b18, 5b18, 6a1, 6a4, 6a8, 6a19, 6b1, 6b7, 6b9, 6b12, 6b18, 7a1, 7a4, 7a6, 8a1, 8a4, 8a12, 8a19, 8b5, 8b7, 8b11, 8b16, 9a11, 9a12, 9a13, 9a15, 9b5, 9b12, 10a2, 10a4, 10a5, 10a8, 10a10, 10b14, 10b19, 11a2, 11a3, 11a5, 11a6, 11a8, 11b9, 12b3, 13a6, 13a7, 13a7, 13a7, 13b7, 13b11, 13b19, 13b19, 14a14, 14a14, 14a18, 14b4, 14b4, 14b7, 14b12, 15a6, 15a15, 15b9, 16a8, 16a10, 16a15, 16a15, 16b16, 17a13, 17b12, 17b13, 18b9, 19a1, 19a1, 19a4, 19b1, 19b6, 19b9, 20a11, 20a19, 20a19, 20b16, 20b17, 21a15, 22a4, 22a18, 22b14, 23a12, 23a13, 24b7, 25b7, 25b10, 26a6, 26a19, 26b5, 26b14, 26b15, 26b16, 27b4, 28a14, 28b5, 28b7, 29b19, 31a5, 31a5, 32b14, 32b14, 33b12, 33b13, 33b19, 34a5, 34a16, 34b2, 34b10, 34b12, 34b17, 34b17, 35a1, 35a10, 35b10, 36a11, 36a17, 37a17, 37b7, 38a7, 38a9, 38a9, 38a10, 38a15, 38a16, 38b4, 38b6, 38b7, 38b10, 38b16, 38b17, 39a1, 39a2, 39a4, 39a4, 39b1, 39b13, 39b19, 40b3, 41a3, 41a6, 41a9, 41a13, 41a14, 41a14, 41a18, 41a18, 41b15, 42a15, 43a8, 43b15, 43b15, 44a3, 44b9, 44b12, 44b12, 44b14, 45a17, 45b13, 46a2, 46a10, 46a11, 46a19, 46b2, 46b12, 47a11, 47b16, 48a8, 48a13, 48a18, 48b11, 48b16, 48b17, 49a3, 49a15, 49a19, 49b1, 49b1, 49b1, 49b2, 50a12, 51a13, 51b4, 51b6, 51b10, 51b10, 52a4, 52a4, 52a6, 52a9, 52a11, 52b5, 53a14, 53b3, 53b19, 54a2, 54a12, 54b7, 54b8, 55a6, 56a7, 56b5, 56b19, 57a1, 57a2, 57a9, 57a10, 57a14, 57b13, 57b14, 58a4, 58a13, 58a13, 58a19, 58b3, 58b5, 59a6, 59b2, 59b5, 59b5, 59b18, 60a10, 60a12, 60a16, 60b15, 61b7, 61b15, 62a12, 62a13, 62b11, 62b12, 62b13, 62b13, 62b15, 62b18, 63a6, 63b11, 64a3, 64a6, 64a10, 64a11, 64b2, 64b4, 64b7, 64b19, 65a1, 65a3, 65a15, 65b8, 65b14, 67b3, 68b6, 69a14, 69a15, 69a17, 69a18, 69b9, 69b12, 70a1, 70a7, 70a15, 70b8, 70b18, 71a3, 71a5, 71a7, 71a12, 72b1, 72b15, 72b16, 73a4, 73a5, 73a9, 73a11, 73a11, 73a12, 73a19, 73b7, 74b3, 74b5, 74b12, 75a2, 75a3, 75a5, 75a5, 75a11, 75b1, 75b2, 75b18, 76b15, 77b4, 77b6, 77b9, 78b5, 78b13, 79a7, 79b2, 80a4, 80a4, 80b3, 81a11, 81a14, 81b17, 84a17, 84a18, 84a19, 86a2, 86a13, 88a6, 88a7, 88b13, 90a10, 90a10, 90b2, 90b4, 91b7, 91b8, 91b19, 92a1, 92a12, 92a13, 92b12, 93a19, 93b4, 93b10, 93b10, 93b11, 94b5, 94b17, 94b18, 95a1, 95a1, 95a2, 95a2, 95a3, 95a3, 95a4, 95a4, 95a5, 95a5, 95a6, 95a6, 95a7, 95a7, 95a8, 95a8, 95a9, 95a9, 95a10, 95a10, 95a11, 95a11, 95a12, 95a12, 95a13, 95a13, 95a14, 95a14, 95a15, 95a15, 95a16, 95a16, 95a17, 95a17, 95a18, 95a18, 95a19, 95a19, 95b1, 95b1, 95b2, 95b2, 95b3, 95b3, 95b4,

95b4, 95b5, 95b5, 95b6, 95b6, 95b7, 95b7, 95b8, 95b8, 95b9, 95b9, 95b10, 95b10, 95b11, 95b11, 95b12, 95b12, 95b13, 95b13, 95b14, 95b14, 95b15, 95b15, 96a8, 96a13, 96b8, 96b9, 96b9, 96b16, 96b17, 96b18, 97a1, 97a4, 97a5, 97a5, 97b18, 98a2, 98a3, 98a3, 98a4, 98a9, 98a10, 98a11, 98a17, 98a19, 98b1, 98b3, 98b3, 98b6, 98b12, 99a9, 100a15, 100b6, 100b8, 100b16, 100b17, 101a18, 101a19, 101a19, 102a3, 102a10, 102a11, 102a12, 102b1, 102b15, 103a4, 103b3, 103b6, 103b11, 104a14, 105a5, 105a5, 105a14, 105b2, 106b1, 106b11, 106b19, 107a1, 107a8, 107a9, 107a10, 107b3, 107b8, 108a13, 108a16, 108a19, 108b6, 108b8, 108b10, 108b13, 108b13, 108b18, 109a6, 109a7, 109b19, 110a1, 110a3, 110a6, 110a7, 110a8, 110a13, 110a16, 110a18, 110b14, 110b15, 111a7, 111a10, 111a11, 111a12, 111a15, 111a18, 111b1, 112a18, 112b1, 112b16, 113b3, 113b9, 113b13, 115a5, 115a7, 115b8, 115b19, 116a16, 116b16, 117a1, 117a2, 117a19, 117b6, 117b6, 117b8, 117b8, 117b15, 118a1, 118a1, 118b11, 119a1, 119a3, 119a8, 119a8, 119b19, 120b2, 120b2, 120b3, 120b3, 120b4, 120b4, 120b5, 120b6, 120b6, 120b7, 120b7, 120b8, 120b8, 120b9, 120b9, 120b10, 120b10, 120b11, 120b12, 120b13, 120b14, 120b15, 120b16, 120b17, 120b18, 120b19, 121a1, 121a2, 121a3, 123a2, 123b7, 124a2, 124a6, 125a16, 125a17, 126a8, 126a12, 126b13, 126b15, 127a3, 127a12, 127b8, 127b9, 127b10, 127b18, 127b19, 128a5, 128a12, 128a14, 128a15, 128a16, 128a17, 128a17, 128a18, 128b13, 128b15, 128b16, 129a8, 129b19, 130a19, 130b1, 130b3-4, 130b17, 130b18, 131a4, 131a7, 131a8, 131a8, 131b17, 132a5, 132a10, 132b7, 133a5, 133a16, 133b8, 133b17, 133b19, 134a2, 134a8, 134a19, 134b2, 134b3, 134b9, 135a15, 135a18, 135b8, 135b16, 135b17, 136a7, 136a12, 136b4, 136b6, 136b6, 137a9, 137a13, 137b9, 138a16, 138a18, 138b6, 138b16, 139a1, 139a1, 139a3, 139a3, 139b12, 139b13, 139b14, 139b15, 140a2, 140a8, 140a9, 140a10, 140a11, 140a16, 140a17, 140a17, 140a18, 140b2, 140b13, 140b16, 141a5, 141a11, 141a17, 144a3, 144a8, 144b16, 144b19, 145a3, 145a5, 145a18, 145b1, 145b13, 145b13, 145b14, 145b14, 145b16, 145b17, 145b18, 146a3, 146b6, 146b6, 146b16, 147a11, 147a16, 147b8, 147b13, 148a2, 148a9, 148a15, 149a13, 149b1, 149b2, 149b9, 150a2, 150a4, 150a8, 150a11, 150a12, 150a14, 151b1, 151b2, 151b9, 151b10, 151b14, 152a6, 152a18, 152b9, 153a15, 153b8, 153b18, 154a9, 154a10, 154a13, 154a13, 154a14, 154a15, 154a18, 154b19, 155a13, 155a14, 155b3, 155b5, 156b3, 156b4, 156b15, 157a9, 157b15, 158b17, 159b14, 160a2, 160b3, 160b19, 161b2, 161b19, 162a7, 162a12, 162b5, 162b15, 163a10, 163b4, 163b13, 163b18, 164a3, 164b8, 165a13, 166a12, 166a14, 167a7, 167b13, 167b13, 167b14, 168b2, 169a13, 169a15, 169b6, 169b18, 170a2, 172a4, 172b4, 172b5, 173a9, 173a15, 174a2, 174b1, 174b14, 174b15, 175a3, 175a6, 175a6, 175a7, 175a12, 175a15

d.-ur 19a11, 19b8, 19b8, 51a18, 52a7, 52a7, 59b15, 59b15, 60a17, 63b19, 63b19, 71a14, 71a14, 72b5, 73b11, 76b17, 87b2, 87b2, 104b3, 104b3, 104b6, 105a9, 119a2, 119a3, 119a19, 142b5, 143b19, 143b19, 152a6, 152a6, 152b8, 165a9, 165a9, 165a12, 165a12, 167a6, 169a6

d.-urlar 3a12, 3b12, 3b15, 4b11, 6a12, 6a15, 22b5, 24a15, 24a15, 135b17
d.-uruz 148a2
dür 2b1, 2b9, 2b12, 3a8, 3a13, 3a14, 3b2, 3b4, 3b7, 3b9, 3b17, 4a3, 4b10, 4b12, 4b17, 5a1, 5b1, 6a7, 6a7, 6a17, 6b1, 6b2, 6b2, 6b3, 6b4, 6b5, 6b6, 6b11, 6b13, 7a7, 7b14, 8b7, 9a3, 9a10, 9a11, 9a16, 9a19, 9a19, 9b6, 9b13, 10a6, 10a7, 10a8, 10b13, 11a1, 11a9, 11a15, 12a17, 12a19, 12b10, 12b10, 12b11, 13a1, 13a6, 13a7, 13a14, 13b5, 13b6, 13b16, 14a2, 14a2, 14a3, 14a9, 14a16, 14b2, 14b5, 14b6, 14b10, 15a2, 15a17, 15b2, 15b9, 16a10, 16a11, 16b15, 17a11, 17b1, 17b10, 17b12, 18a17, 18b5, 18b10, 18b12, 18b14, 18b16, 19a4, 19a15, 19b1, 19b5, 19b5, 20a18, 20b17, 21a8, 21b10, 21b17, 22b3, 22b9, 22b19, 23a5, 23a5, 23a6, 23a7, 23a7, 23a9, 23a10, 23a11, 23b15, 24a7, 24a10, 24a10, 24a17, 24b7, 25a7, 25b10, 25b11, 25b16, 26a8, 26a17, 26b8, 27a3, 28a7, 28b1, 28b14, 29b13, 30b14, 30b14, 32a11, 32a12, 33a8, 33a9, 33a9, 33a10, 33b13, 34a15, 34b11, 34b15, 34b16, 34b18, 34b18, 34b19, 36b5, 36b6, 37a1, 37b3, 38a18, 38a19, 38a19, 38b5, 38b16, 38b17-18, 38b19, 39a1, 39a1, 39a1, 39a5, 39a7, 39a8, 39a12, 39a12, 39b4, 40a16, 40a17-18, 40a19, 40b1, 40b8, 41a2, 41a4, 41a5, 41a10, 41b7, 41b8, 41b9, 41b10, 42a5, 42a16, 44b2, 44b5, 44b10, 44b10, 44b11, 44b13, 44b15, 45b17, 46a3, 46a12, 46a13, 46b3, 47a2, 47a2, 47b9, 48a4, 48a9, 48a16, 48b9, 48b12, 48b13, 48b14-15, 49a15, 49a16, 49b2, 49b3, 49b4, 49b6, 49b10, 50a1, 50a5, 50a12, 50a14, 50a14, 51b12, 51b12, 51b14, 51b18, 51b19, 52a6, 52a6, 52b6, 52b8, 53a15, 53b1, 53b18, 54a1, 54a2, 54a17, 54a17, 54a19, 56b5, 57b6, 57b10, 58a13, 59a5, 59a5, 60a3, 60a16, 61a1, 61a2, 61a2, 61b10, 62a9, 62a14, 62a14, 63b12, 63b12, 64a3, 64a3, 64a4, 64a4, 64a13, 64a14, 64b2, 64b6, 64b10, 64b10, 64b14, 64b15, 65a2, 65a11, 65b5, 65b7, 65b10, 65b14, 66a6, 66b3, 66b4, 67a13, 67a19, 67a19, 69b10, 69b16, 70b4, 70b8, 70b9, 70b11, 70b15, 71a5, 71a6, 72b5, 72b16, 74a12, 75a4, 75a4, 75a12, 75a17, 76b2, 76b6, 76b16, 76b17, 77a16, 77b4, 77b12, 78b1, 78b5, 78b8, 78b13, 78b17, 79a3, 79a8, 79b2, 79b3, 80b17, 80b18, 80b19, 81a7, 81a9, 81a13, 81b12, 84a18, 85a9, 86a1, 86b11, 87b14, 88a4, 88b14, 89a7, 89b4, 89b4, 89b9, 90a12, 90a16, 91b8, 92a12, 92a16, 92b19, 93a17, 94a12, 96b11, 97b7, 97b16, 97b19, 98a1, 98a2, 98a7, 98a10, 98a11, 98a12, 98a13, 98a14, 98a19, 98b6, 98b7, 98b10, 98b12, 98b12, 99b9, 100b2, 100b4, 100b12, 100b18, 101a8, 101a17, 101b3, 101b6, 102a4, 102a12, 102a15, 102b17, 102b17, 102b18, 102b19, 103a1, 103a2, 103a6, 103a8, 103a18, 103b2, 103b4, 103b17, 104a7, 104a18, 104b1, 104b1, 104b6, 104b9, 104b10, 104b10, 104b10, 105a9, 105b1, 105b1, 107a6, 107a7, 107a8, 107b1, 107b2, 107b2, 107b5, 107b6, 107b6, 107b10, 108a13, 108a14, 108a15, 108a17, 108a18, 108a18, 108b15, 108b16, 108b17, 109a1, 109b12, 109b19, 110a1, 110a2, 110a2, 110a4, 110a4, 110a5, 110a5, 110a8, 110a9, 110a10, 110a12, 110b5, 110b10, 110b10, 111a16, 111b4, 111b11, 111b19, 112a7, 113a4, 113a4, 113b1, 113b1, 113b17, 114a12, 114a14, 114a18, 115a5, 115a12, 115a12, 115a13, 115b11, 115b11, 116a1, 116a2, 116b4, 116b7, 116b11, 116b12, 116b15, 122a17, 122a19, 122b1, 122b4, 122b6, 122b15, 122b16, 122b18, 122b19, 123b5, 123b5, 123b7, 124a3, 124a5, 125a19,

126a5, 126a8, 126a11, 126b10, 126b13, 126b14, 126b17, 127a8, 127b7, 127b15, 128a3, 128a4, 128a14, 128a15, 128a18, 128a19, 128b1, 128b4, 128b6, 128b14, 128b19, 129a7, 129a11, 129b13, 129b19, 130a3, 130a13, 130b7, 130b13, 130b14, 130b16, 131a2, 131b3, 132a4, 132a5, 132a6, 132a7, 132a8, 132a9, 132a19, 132b5, 132b7, 133a5, 133b2, 133b5, 133b10, 133b16, 134a18, 134b4, 134b8, 134b9, 135a10, 135a16, 135a19, 135b9, 135b9, 135b13, 136b1, 136b2, 136b4, 136b15, 137a7, 137a12, 138a5, 138a16, 139a10, 139b16, 140a3, 140a4, 140a5, 140a7, 140a9, 140a15, 140b2, 140b2, 140b2, 140b6, 140b8, 140b10, 140b11, 141a5, 143a1, 144a8, 144a12, 144a13, 144b18, 145a11, 145a12, 145a17, 145a17, 145b9, 145b10, 145b11, 145b12, 145b12, 145b13, 145b15, 145b15, 146a13, 146b9, 146b9, 146b11, 147a11, 147a19, 147a19, 147b1, 147b13, 147b18, 148a5, 148a13, 148b9, 148b18, 148b18, 148b18, 149a19, 149b2, 149b6, 149b6, 149b9, 149b14, 150a3, 150a6, 150a8, 150b10, 151b3, 151b8, 151b10, 152a14, 152a14, 153a16, 153a19, 153a19, 153b5, 153b16, 154a9, 154a9, 154b19, 155a1, 155a15, 155a15, 155b1, 155b1, 155b5, 156b11, 156b13, 157a10, 157a13, 157b8, 157b9, 157b9, 157b12, 157b13, 158a16, 158a18, 159a4, 159a8, 159a11, 159b2, 159b5, 160a15, 160a16, 160b4, 160b7, 163a4, 163a13, 163a18, 164a10, 165a7, 165a10, 165a11, 165a14, 165b17, 165b18, 167a13, 167b9, 168a5, 168a5, 169b18, 170a7, 170a7, 170a12, 171a5, 171a19, 171b13, 172a2, 172a3, 172a5, 172b8, 172b9, 173a5, 173a6, 173a15, 173b10, 173b11, 174a1, 174a8, 174a16, 174b5, 175b5, 175b14

dūr-bīn *Far.* ileriyi gören
d. 19b11
dūrlık *Far.+lık* uzaklık
d. 124b9
duy- öğrenmek
d.-a 31a12
dūzaḫ *Far.* cehennem
d. 51b11
d.+a 60a1
d.+ına 79a12
dūzaḫ ol- cehennem gibi olmak
d.-dı 168b4
dūzaḫī *Far.*
dūzaḫī it- cehennemlik etmek
d.-mek 60a1
dūzaḫī ol- cehennemlik olmak
d.-ursın 51b15, 104a16
dükeli bütün
d. 139b17
düken- tükenmek, bitmek
d.-di 114a8, 129a3, 147a3
d.-e 133a12
d.-mez 128b6, 128b14
d.-ür 146b6
gözlerinin nūrı düken- görmez olmak
g.-di 171b8-9
düked- tüketmek
d.-üp 96a12
dükkān *Ar.* dükkan
d.+ı 112a11
d.+ına 111b18
dümen
dümen ṭut- dümen tutmak
d.-dılar 51a14
dün dün
d. 96b7, 168b11
d.+ki 97b15
dünyā *Ar.* dünya
d. 21a18, 58a9, 84b6, 114b6, 133a19, 137a13, 137b8, 147b14
d.+da 8b6, 10a7, 23a13, 23b1, 23b7, 24a11, 41a13, 41b6, 75a4, 75a4, 80a18,
107b10, 111a13, 116b9
d.+dan 48b19, 137a12
d.+içün 74a18
d.+nuŋ 110b9
d.+ya 48b19, 106b10

d.+yı 49a19, 61b18, 110b2, 126b2
dünyādan geç- ölmek
d.-üp 98a1
dünyādan güzer it- ölmek
d.-di 63a5
dünyā hümūmına düş- dünyevi kaygılara kapılmak
d.-düŋ 97b8-9
dünyāya gel- doğmak
d.-üp 74b15
dünyevī *Ar.* dünyayla ilgili
d. 152a15
düriş- çalışıp çabalamak
d. 71b13
dürlü türlü
d. 45a5, 104b12, 112a12, 124b3, 141a9, 144a11
dürlü dürlü türlü türlü
d. 9b13
dürr *Ar.* inci
d. 6a7, 21a1, 155a7, 160a6
dürretü't-tāc *Ar.* tacın incisi
d. 2b18
dürr-i ʿaden *Ar.* cennet incisi
d. 112b8
dürr-i cihān-efrūz *Ar.+Far.(2)* dünyayı aydınlatan inci
d. 2b5
dürr-i meknūn *Ar.* muhafazalı, parlak inci
d. 2b8
dürr-i pend *Ar.+Far.* öğüt incisi
d.+i 169a5
dürr-i şemīn *Ar.* değerli inci
d.+dururlar 3b15
dürr-i şemīn-i esdāf-ı kāmkārī *Ar.(3)+Far.* mutluluk veren inci kabuklarının değerli incisi
d. 5a4
dürr-i vaşl *Ar.* kavuşma incisi
d.+uŋ 87b1
dürūd-ı bī-şümār *Far.* pek çok selam, övgü
d. 3a10
dürüst *Far.* dürüst
d. 43b7, 96b1
dürüst it- düzeltmek
d.-di 73b14
dürüşt *Far.* kaba
d. 13a16
düş düş
d. 12b12, 12b16, 92b5, 93a5, 93a14, 99b10, 101b19, 102a5, 102a12, 102b14
d.+de 24b8, 25b14, 101b6, 102b15, 108a13, 125b4
d.+den 26a2
d.+i 93b4, 93b4, 99b8
d.+inde 24b6, 24b8
d.+ini 102b14
d.+leri 19a17, 93b8, 174a9
d.+leriçün 28a3
d.+lerinde 93b2
d.+lerini 26a4
d.+lerümün 174a8
d.+ümde 24b10, 101b10
d.+ümi 108a11
d.+üŋ 108a17
d.+üŋi 12b9, 12b15, 55b3, 93b12, 108a12
d.+üŋüzde 93a15
düş gör- rüya görmek
d.-di 99b10, 101a16
d.-diler 25b18
d.-dügi 89b13
d.-dügüŋ 101a11
d.-dük 93a6
d.-düm 12b1, 26b16, 101b5-6
d.-mediler 93b2
d.-miş 22a10
d.-mişlerdür 25b10
d.-üp 25b12-13, 27b19
d.-ürise 92b7
d.-ürleridi 25a5
düş- 1. düşmek
d.-di 21a11, 51a6, 57b16, 62b4, 71b19, 84a15, 114b11, 131a17, 148a16, 155b15, 168b18
d.-dük 168b7
d.-düŋ 54b11
d.-e 153b11
d.-er 69a15
d.-erler 24a4
d.-ersin 50b15, 104b9
d.-medi 35a19
d.-medin 28b18

d.-miş 23b11, 89a12
d.-sün 17a14
d.-üp 6b9, 8b18, 47b13, 76b3, 115a1
2. girmek
d. 84a7
d.-diler 141b13
d.-e 79a12
d.-meŋe 104b5
d.-mişdür 139b16
3. birlikte olma durumunda kalmak
d.-miş 166b8
d.-üpdür 144b16
4. payına ayrılmak
d.-di 46b11
5. bir şeyin üzerine kapanmak
d.-miş 47b11
aġa düş- tuzağa düşmek
a.-dük 41b3
ardına düş- peşinden gitmek
a.-düm 70a19
a.-üp 70a12, 144a19
ārzū düş- arzu duymak
ā.-di 50a17
ayaġına düş- çok yalvarmak
a.-di 31b3
a.-di 28a4
a.-diler 172b6
baʿīd düş- uzak kalmak
b.-di 146a10
bende düş- köle olmak
b.-mez 111b3
cāhdan düş- bulunduğu makamı yitirmek
c.-üpdür 127a9
cāh u ḳadrinden düş- makam ve değerini yitirmek
c.-er 124b10
cānına ıżṭırāb düş- ıstırap verici bir duruma uğramak
c.-miş 124b7
cānına şevḳ düş- istek duymak
c.-miş 63a2
cānına taʿab düş- bir şeyin yapılması kendisine meşakkatli gelmek
c.-di 87b19
dām-ı ḳażāya düş- kaza tuzağına maruz kalmak
d.-diler 165b16
dūr düş- uzak kalmak
d.-di 146a10
dünyā hümūmına düş- dünyevi kaygılara kapılmak
d.-düŋ 97b8-9
endāmına lerze düş- kendisine titreme gelmek
e.-di 125b19
etegine düş- yalvarıp yakarmak
e.-üp 28a14
fāsid endīşeye düş- kötü düşünceye kapılmak
f.-di 70b1
fikre düş- düşünceye dalmak
f.-diler 130a13
f.-üp 26a5
firāḳa düş- ayrılık acısı hissetmek
f.-di 17b7-8
fitne düş- kargaşalık çıkmak
f.-e 126b5
ġarīb düş- kimsesiz kalmak
ġ.-miş 167a15
ġurbete düş- aile ocağından uzak bir yere gitmek
ġ.-düm 96a13
ḫāṭırı düş- hatırlamak
ḫ.-di 142b6
ḫāṭırına düş- hatırlamak
ḫ.-di 138a15
ḥayrete düş- şaşırmak
ḥ.-di 99b10
ıraḳ düş- uzak kalmak
ı.-er 146a3
ıżṭırāba düş- ıstırap verici bir duruma uğramak
ı.-diler 131a13
īmāndan düş- dini inancını yitirmek
ī-mezimiş 21b6
ḳalbine düş- bir düşünce veya duygu içinden geçmek
ḳ.-di 105a13, 111b14
maʿṣīyet ḫākine düş- günah işlemek
m.-miş 127a12
munḳalib düş- değişmek
m.-di 50a7
ortaya ġurbet düş- gurbet nedeniyle ayrı kalmak
o.-di 20b10
pāyına düş- peşinden gitmek

p.-dük 72b19
raḥme düş- döl yatağında cenin oluşmak
r.-ince 48b18
sebeb düş- sebep olmak
s.-di 99b8
uz düş- uyuşmak
u.-üp 143a12
üstine düş- ilgi göstermek
ü.-üp 51a18
üzerine düş- ilgi göstermek
ü.-di 28a17
ü.-üp 47a11-12, 66b17, 81a15
velvele düş- gereksiz gürültü, telaş, heyecan ortaya çıkmak
v.-er 120a2
yola düş- yola çıkmak
y.-di 57a15-16
y.-diler 17b18
y.-üp 144b3
düşman *Far.* düşman
d. 48b13, 96b12, 97b2, 116a10, 119b2, 127b11, 137b18, 145b17, 146a4
d.+a 19b7, 59b17, 141b18, 145a2
d.+dan 115b3
d.+durur 71a14
d.+ı 96a3, 144b18
d.+ıdur 104a14
d.+ları 130b2
d.+laruŋ 123b11
d.+laruŋuza 145b8
d.+uŋ 51b19, 145a1, 145a3
d.+uŋdur 60a12
d.+uŋı 141b6
düşmanveş *Far.* düşman gibi
d.+e 32a3
düşür- 1. düşürmek
d.-di 68b9
d.-e 28b17, 134a11
d.-üp 83a17, 134a9
d.-ürler 49a15
2. birinin makam ve değerini yitirmesine sebep olmak
d.-e 140b4
dāma düşür- tuzağa düşürmek
d.142a12
efkāra düşür- vesvese vermek
e.-ür 104b12
ġamlara ve ġuṣṣalara düşür- üzüntü ve kaygı içinde bırakmak
ġ.-esin 38a2
ḫāṭıra düşür- hatırlatmak
ḫ.-ür 140b1
maḥabbet düşür- sevmesini sağlamak
m.-düm 94a4
düşvār *Far.*
düşvār ol- güçleşmek
d.-ur 119b5
düz- 1. yapmak, meydana getirmek
d.-diler 68a17
d.-eyim 75a18
d.-mişdi 117b4
d.-üp 57b4, 75a19
2. uydurmak
d.-diler 93b3
d.-dükleri 99b12
düzivir- hazırlamak
d.-üŋ 91b6
fiten düz- kandırmaya çalışmak
f.-di 30b15
meclis düz- bir amaç için toplanmak
m.-üp 85a18
düzet- yapmak, inşa etmek
d.-di 131b1
düzil- yapılmak
d.-miş 107b17

E

eʿazz *Ar.* en aziz, pek saygın
e.+i 110b10
ebānā *Ar.* babamız
e. 146b11
ebdāl *Ar.* Allah'a bağlanmış olan, derviş
e.+idi 111b9
ebed *Ar.* daimi
e. 4b13
ebedī *Ar.* daimi
e. 159b18
ebkār-ı iplik *Ar.+Far.* daha önce kullanılmamış iplik
e. 43b3
ebnāʾ-i saʿādet-i naşīb-i ḫüsrevāne *Ar.(3)+Far.* hükümdara yakışır hissesi olan saadetli oğullar
e. 4b18
ebr *Far.* bulut

e.+üŋi 125a8
ebrār *Ar.* hayır sahipleri
e.+dan 43b16
e.+ını 61a18
ebraş *Ar.* baras hastalığına tutulanlar
e.+ları 75b1
ebraş ol- baras hastalığına yakalanmak
e.-an 32a5
ebr-i maṭar *Far.+Ar.* yağmur bulutu
e. 72a7
ebr-i muṭīr *Far.+Ar.* yağmur bulutu
e. 72a11
ebr-i raḥmet *Far.+Ar.* rahmet bulutu
e.+den 42b3
e.+i 124b19
ebrū *Far.* kaş
e. 102b1
ebrū-yı hilāl *Far.+Ar.* hilale benzeyen kaş
e.+ini 12a14
ebṣār *Ar.* gözler
e.+da 153b19
ebṣār-ı baṣīret *Ar.* sağgörü
e.+leri 91a8
ebṭaḥ *Ar.* kumlu dere ve ırmak
e.+da 34b2
ebṭāl *Ar.* yiğitler, savaşan erler
e.+ına 141b19
Ebū İsḥāḳ-ı pāk *k.a.+Far.* pak olan Ebu İshak
e. 21a4
ebvāb-ı Mışır *Ar.+y.a.* Mısır kapıları
e.+dan 56a11
ebvāb-ı müteferiḳa *Ar.* farklı kapılar
e.+dan 148a8
ecdād *Ar.* atalar
e.+umuŋ 68b16
e.+uŋuz 161b19
ecel *Ar.* ecel
e. 74a12, 98b5
cānına ecel ir- ölecek duruma gelmek
c.-di 114a4
eceli iriş- eceli gelmek
e.-üp 159b18
ecl *Ar.* sebep
e.+den 9a17, 10b13, 16a13, 16b1, 53a11, 76a19, 97a8, 101a5, 104b15, 110b15, 155a1, 155a18, 161a17, 169b1, 175a1
e.+içün 72b12
e.+üŋiçün 100a16
ecr *Ar.* sevap
e. 57a15, 115b13, 127b18
e.+e 101a1
e.+i 100b17
e.+ini 171b16
e.+ler 171b15
e.+ümüz 147b16
ecr-i ʿaẓīm *Ar.* büyük sevap
e. 63a6, 73b18
ecr-i cezīl *Ar.* bol sevap
e. 62a18, 133a5
ecr-i cezīl bul- bol sevap kazanmak
e.-a 144a15
e.-dılar 89b19
ecr-i şehīd *Ar.* şehit sevabı
e. 144a2
ecsām *Ar.* cisimler, gövdeler
e. 43b18, 133b13
e.+umuz 41b4
edā *Ar. edāʾ* ödeme, yerine getirme
e.+la 88b8
e.+sına 2a15, 134b15
edā eyle- yapmak, yerine getirmek
e.-di 57b2, 57b17
e.-yem 14a6, 57a4
edā eylemiş ol- yerine getirmiş olmak
e.-ur 107b3
edā it- yapmak, yerine getirmek
e.-di 60b16
e.-er 107b7, 107b8
e.-erler 145a15
e.-eyim 106a9
e.-mege 57a14
e.-meyince 57a19
edāt *Ar.* alet
e. 64b15
edeb *Ar.* edep
e. 32a11, 66a6, 95a19
e.+dür 2b12
e.+üŋ 109a6
edebsüzlik *Ar.+ süzlik* edepsizlik
e.+e(edebsüzlige) 70a18
edebsüzlik it- edepsizlik etmek
e.-düŋ 148b16

edīb *Ar.* terbiyeli
e.+dür 54a17
ednā *Ar.* çok aşağı, en alt düzeyde
e. 41a2, 55b10, 120b18, 148b18, 163b8
edvār-ı rūzgār *Ar.+Far.* zamanın devirleri
e.+dan 3b17
efʿā *Ar.* engerek yılanı
e.+lar 36a6
e.+lara 36a3
efʿāl *Ar.* işler, davranışlar
e. 39a11
e.+e 99b6, 111b2, 157b5, 164a2
e.+ine 104b13
e.+ini 63b4, 112b3
e.+üme 50b12
e.+ümi 42b13
e.+ümüz 42a3
e.+üŋe 29b15
e.+üŋi 59b4
efʿāl it- bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak
e.-dügi 105a9
e.-dügümüz 130b3
e.-dügüŋüz 164a8, 164a10
e.-eriseyüz 64a13
efʿāl-i ḥasene *Ar.* güzel işler, davranışlar
e.+de 44b12
efʿāl-i nüfūs *Ar.* nefislerin işleri, davranışları
e. 49b4
efāżıl-ı aḫyār *Ar.* iyilerin çok seçkinleri
e.+dan 64b18
efḍal *Ar.* daha faziletli, en üstün
e. 77b3, 110b19
e.+dur 145b1
e.+ı 77b5, 111a10, 145a17
e.+ıdur 13b19
e.+mıdur 145a18
efḍāl *Ar.* iyilikler, lütuflar
e.+ile 4b2, 4b6
e.+uŋ 7a10
efendi *Rum.* sahip
e.+leri 47a3
e.+lerüŋ 47b11, 53b4
e.+lerünile 46b16
e.+müzi 18a3
efgende *Far.* düşkün, çaresiz
e.+ler 72b2
e.+sin 59b14
e.+yem 72b18
efgende ol- boyun eğmiş olmak
e.-alum 32a18
efġān *Far.* bağırarak ağlama, inleme
e.+ına 88b11
e.+ile 118b17
efġān çek- ıstırap ile haykıracak duruma gelmek
e.-düm 168b10
efġān eyle- bağırarak ağlamak, inlemek
e.-dük 168b15
e.-me 169a12
efġan it- bağırarak ağlamak, inlemek
e.-diler 118b2
e.-er 36b16, 42a10
e.-erüz 78a15
efkār *Ar.* düşünceler
e. 3b9
e.+ına 60b18, 63b14
efkāra düşür- vesvese vermek
e.-ür 104b12
efkār it- düşüncelere dalmak
e.-dügi 105a5
eflāk *Ar.* gökler
e.+da 5a13
e.+ında 21a4
efrād-ı emced-i sarāy-ı dīn *Ar.(2)+Far.+ Ar.* din sarayının en yüce fertleri
e.+e 5b19
efṣaḥ *Ar.* daha fasih
e. 123a12
efsāne *Far.* asılsız söz
e.+si 87a8
efsāne ḳur- uydurmak
e.-dılar 168a7
efsūn *Far.* büyü
e. 4b1, 10b18
efsūn eyle- büyü yapmak
e.-düm 143a7
efzūn *Far.*
efzūn ol- fazla olmak
e.-dı 164b14
e.-ur 97a6
eg- eğmek

e.-diler 32a15
eger *Far.* eğer
e. 35a11, 46a4, 69b1, 70b8, 79a13, 82b8, 82b9, 97b18, 104a15, 107b2, 124a18, 131b16, 132b11, 137a18, 138a8, 138a16, 140a4, 146b4, 147a14, 147b1, 148a4, 151b4, 156b13, 159b10, 164a1
egerçi *Far.* gerçi, her ne kadar
e. 44b2, 47a17
egin sırt
e.+üme 126b2
egle- oyalamak
e.-r 82b10
göŋlin egle- kendini avutmak
g.-ye 17b9
eglen- 1. oyalanmak
e.-di 153b12
e.-diler 132b6
e.-üp 36b10
2. avunmak
e.-üridi 161b14
egri yanlış
e.+den 29b17
e.+ler 120b15
e.+ye 95b4
ehemm *Ar.* çok önemli
e. 32a5, 166b13
eh(i)l *Ar.* **1.** sahip
e.+i 15a8, 19a2, 101b8, 117b14
e.+iidüm 20b1
e.+ine 4a6, 10a13, 19a11, 49b19, 51b11, 126b3, 151a17
e.+ini 32a14, 32a14, 95b8, 124a14
e.+inüŋ 10a10, 16b11, 98b11, 165a7
e.+isin 43a7
e.+lerini 117a16
2. topluluk, halk
e.+i 91b12, 92b8, 122a11, 133a19, 133b4, 163b3
e.+inden 133b5
e.+indenidi 84b17
e.+ine 105b2, 106b10, 162b14
e.+ini 95b8, 106b12, 108b18, 117a9
e.+inüŋ 122a15
3. aile
e. 18a18, 56b10
e.+i 17b2, 17b18, 57a16
e.+iile 66a17
e.+inden 54a19
e.+ine 11a16, 96b4, 107b14
e.+ini 20b7
e.+ümden 17b15
ʿadl u inṣāf ehli ol- adalet ve insaf sahibi olmak
ʿa.-sun 60a19
iḥsān u kerem ehli ol- iyiliksever olmak
i.-up 123a13
şikār ehli ol- avlanabilecek duruma gelmek
ş.-dı 15a7
ehl-i ʿaḳl *Ar.* akıllı
e. 104b11
e.+a 18b19, 96b16
e.+ı 60b1
e.+uŋ 63b14
ehl-i arż *Ar.* yeryüzünde yaşayan
e.+a 98b7
e.+ile 43b18
ehl-i belā *Ar.* felakete uğrayan
e.+danam 91b10
ehl-i beyt *Ar.* ehlibeyit
e.+ümden 78b9
ehl-i bidāyet *Ar.* başlangıç ehli
e.+üŋ 140b8
ehl-i cāh *Ar.* makam, mevki sahibi
e. 87a3
ehl-i cennet *Ar.* cennet ehli
e.+ile 134a12
ehl-i cennet ol- cennet ehli olmak
e.-asın 60a8
ehl-i cihād *Ar.* cihat ehli
e. 141b14
ehl-i cihād ol- cihat ehli olmak
e.-asın 104b4
ehl-i cürm *Ar.* suçlu
e.+e 32b8
e.+ile 105b19
ehl-i ḍalālet *Ar.* sapkınlıkta olanlar
e. 77b14
ehl-i derd *Ar.* dertli olanlar
e.+üŋ 32a2
ehl-i duʿā *Ar. ehl-i duʿāʾ* duası makbul olan
e. 124a14
ehl-i dünyā *Ar.* dünya halkı

e. 133b2
e.+içün 98b5
ehl-i dünyā ol- dünya hayatını ahiret hayatına tercih etmek
e.-maġa 61b17
ehl-i faḳr *Ar.* fakir olan
e.+a 60a7, 88a13
e.+isen 59b11
ehl-i faẕl *Ar.* erdemli
e.+üŋ 120b19
ehl-i firāset *Ar.* feraset sahibi
e. 70b7
ehl-i firḳat *Ar.* ayrı kalan
e. 169a1
ehl-i günāh *Ar.+Far.* günah işleyen
e. 100a12
ehl-i ġaybet *Ar.* gıybet yapan
ehl-i ġaybet ol- gıybet ehli olmak
e.-mamaḳ 95b15
ehl-i ġayret *Ar.* temiz duygu sahibi
e. 31b15
ehl-i ḥācāt *Ar.* ihtiyaçları olan
e.+ı 125b13
e.+uŋ 106a5
ehl-i ḥaḳīḳat *Ar.* hakikat ehli
e. 140b11
ehl-i ḥaḳḳ *Ar.* hakikat ehli
e. 19b11
e.+a 94b17
ehl-i ḥāl *Ar.* hakikat ehli, Allah aşıkı
e.+idi 111b9
ehl-i ḥaram *Ar.* kadın
e. 167a5
ehl-i ḥased *Ar.* kıskanç
e. 19b4
ehl-i ḫaṭ *Ar.* yazma becerisi olan
e.+idi 46b5
ehl-i ḫaṭā *Ar. ehl-i ḫaṭāʾ* hata işleyen
e. 100a7
ehl-i ḫaṭā ol- hataya düşmek
e.-mayanlar 97b5
ehl-i ḥesāb *Ar.* hesap verecek olan
e. 119b9
ehl-i ḥicāb *Ar.* namuslu
e. 125b4
ehl-i ḥikmet *Ar.* hikmet sahibi
e.+dür 150b10
ehl-i himem *Ar.* çaba gösteren
e. 21a13
ehl-i hüdā *Ar.* hidayet ehli
e. 49b18
ehl-i ḥükm *Ar.*
ehl-i ḥükm it- hüküm sahibi etmek
e.-en 60a10
ehl-i iḥsān *Ar.* iylik sahibi
e. 161b16
ehl-i İslām *Ar.* Müslüman
e.+a 9b13
ehl-i ʿişmet *Ar.* masum, haramdan kaçınan
e. 51b7
ehl-i ʿişyān *Ar.* isyankâr
e. 97b1, 118a12
e.+a 118b5
ehl-i ḳabīle *Ar.* kabile sahibi
e.+den 135b16
ehl-i ḳalem *Ar.* kalem ehli
e. 120b2
ehl-i ḳurā *Ar.* köy halkı
e.+dan 108b5
ehl-i kemāl *Ar.* olgun
e. 120b11
ehl-i keştī *Ar.+Far.* gemi ehli
e.+den 50b6
ehl-i kīn *Ar.+Far.* kindar
e. 105b9
ehl-i Ḳurān *Ar.* Kur'an okuyan
e.+idi 142b11
ehl-i küf(ü)r *Ar.* kâfir
e. 142a3
e.+e 141b15
ehl-i luṭf *Ar.*
ehl-i luṭf ol- lütfa mazhar olmak
e.-mışdı 112a10
ehl-i maʿānī *Ar.* mana ehli
e. 64a18
ehl-i māl *Ar.* mal sahibi
e. 73a1
ehl-i maʿnā *Ar.* mana ehli
e. 52a4
ehl-i maʿnā gülşeni ol- mana ehlinin bahçesi olmak
e.-ur 150a4
ehl-i maʿrifet *Ar.* bilgi sahibi
e. 154a16
ehl-i mekr *Ar.* hile yapan

e.+e 120b12
ehl-i meskenet *Ar.*
ehl-i meskenet ol- güçsüz, zavallı duruma düşmek
e.-duḳ 162a14
ehl-i Mıṣır *Ar.+y.a.* Mısır halkı
e. 109b9, 123b2
e.+a 121a5
e.+dan 22a1
ehl-i milletī *Ar.* dinimi benimseyenler (Hazreti İbrahim'in sözü)
e. 158b14
ehl-i minnet *Ar.*
ehl-i minnet ol- iyiliği başa kakmak
e.-mamaḳ 95b15
ehl-i nār *Ar.* cehennem ehli
e. 134a12
e.+a 46b15, 115b18
ehl-i nār it- cehennem ehli etmek
e.-mege 104b1
ehl-i naẓar *Ar.* düşünce sahibi
e. 42b3
ehl-i naẓar ol- görmek
e.-up 99b13
ehl-i raḥm *Ar.* merhamet sahibi
e.+e 20a4
ehl-i saʿādet *Ar.* mutluluk sahibi
e.+ler 18b7
ehl-i ṣafā *Ar. ehl-i ṣafāʾ* kaygısız
e. 89b3
ehl-i ṣalāḥ *Ar.* iyilik sahibi
e. 120b17
ehl-i ṣavm *Ar.* oruç tutan
e. 88a12
ehl-i suʾāl *Ar.* isteği olan
e. 125a19
ehl-i sükūt *Ar.* susmayı tercih eden
e. 41a12
ehl-i sükūt ol- sükut ehli olmak
e.-a 120b4
ehl-i şeriʿatī *Ar.* dini kurallarımı benimseyen (Hazreti Nuh'un sözü)
e. 158b14
ehl-i şirk *Ar.* Allah'a eş koşan
e.+den.idi 16b11
ehl-i ṭāʿāt *Ar.* ibadetlerini yerine getiren
e.+dan 52a18
ehl-i taḥḳīḳ *Ar.* araştırmacı kimseler
e. 49a18
ehl-i taḳvā *Ar.* takva sahibi
e.+ile 128a7
e.+ya 127b14, 128a19
ehl-i temiz *Ar.* temiz, saf olan
e. 30a4, 32a10, 62a10, 72b11, 95b16, 121a2, 166a1
e.+idüm 106b9
ehl-i temiz ol- güzel ahlaklı olmak
e.-mışıdı 86b12
ehl-i temkīn *Ar.* huzur ve sükuna kavuşmuş kimse
e.+i 140b9
ehl-i uṣūl *Ar.* usulüne göre davranan
e. 127b8
ehl-i vefā *Ar. ehl-i vefāʾ* vefalı
e. 42a15
ehl-i yaḳīn *Ar.* kesin bilgi sahibi
e. 165b5
ehl-i zemīn *Ar.+Far.* yeryüzü halkı
e. 133b5
ehl-i zindān *Ar.+Far.* zindanda kalan
e.+dan 102a19
ehl ü ʿıyāl *Ar.+Far.+Ar.* bir kimsenin ailesi, eşi ve çocukları
e.+lerine 64b5
e.+umuzile 173a11
ehvā *Ar. ehvāʾ* hevesler
e.+ile 104b12
ehvāl *Ar.* korkular
e.+ini 126b11
ek- ekmek
e.-se 110b5
ekābir *Ar.* büyükler
e.+lerinüŋ 85a14
ekābir-i ḳavm *Ar.* kavmin ileri gelenleri, büyükleri
e.+iile 136b17
ekin ekin
e. 110b5
e.+ler 109b1
ekinlik
ekinlik ol- ekinlik durumuna gelmek
e.-a 80a16
ekl *Ar.*
ekl eyle- yemek
e.-di 15b7, 29b3
e.-mezsiz 122a6-7

e.-ye 37b2, 121a16, 155a8
e.-yen 88b14
ekl it- yemek
e.-en 170b5
e.-er 93b18
e.-eridi 122a5
e.-erler 109b13, 121a6
e.-medi 172b16
e.-mege 113a11
e.-mezüz 111a7
ekl ḳıl- yemek
e.-dı 166a6
ekl olın- yemek yenilmek
e.-duḳdan 110a11
ekl-i ṭaʿām *Ar.* yiyeceğin yenilmesi
e.+da 44a18
ekmel-i ücūr *Ar.* eksiksiz ve mükemmel olan sevaplar
e. 8b6
ekmel-i vāsıta *Ar.* vasıtanın kusursuzu
e. 8b16
eknāf *Ar.* etraf
e.+ına 167a16
eknāf-ı Hind *Ar.+y.a.* Hindistan etrafı
e. 8a7
eknāf-ı vesīʿe-i mülk-i Rūm *Ar.* Rum ülkesinin geniş çevresi
e. 8a3
ekrem *Ar.* çok cömert
e.+i 123a12
ekṣer *Ar.* daha çok
e. 9a16, 97b7, 149b6
eksük
eksük it- eksiltmek
e.-mez 74a9
eksük olma- her vakit ve her fırsatta bulunmak
e.-z 104a8
el 1. el
e. 16a7, 30a10, 32b7, 73b6, 73b14, 77a14, 85b12, 88a4, 89a5, 89b17, 95a8, 107a11, 107a14, 112b6, 114a1, 114b4, 119a12, 127a8, 143b16, 160b10
e.+den 50b18
e.+i 71b13
e.+iile 37a7, 77b6, 137a14
e.+(i)le 111b12, 111b19
e.+in 68b5, 138b7
e.+inde 22a13, 22a18, 23b9, 35b13, 84a3, 84b16, 96b5, 110a7, 149a18
e.+indedür 69b3
e.+inden 71b19, 84a15
e.+ine 23b8, 109b17
e.+ini 58b4, 69a8, 81a13, 81a15, 135b11, 138b13
e.+leri 15b8, 112a1, 142a17, 145b16
e.+leriile 44a18, 121a18
e.+lerin 28a4, 47a16, 57b19, 77b1, 77b2, 85b18, 103a17, 111b12, 164a6
e.+lerinde 35b16, 129b9, 130a5, 150b5
e.+lerine 85b10
e.+lerini 15b7, 15b10, 58a14, 75b9, 79b17, 84b4, 86a3, 91b14, 128a4
e.+lerinüŋ 85b18
e.+üm 113b10
e.+ümde 24b14, 24b16, 46b5
e.+üme 22a11, 24b13
e.+ümile 137a5
e.+ümüzile 164a16
e.+üŋ 63a18
e.+üŋde 137a13, 171a1
e.+üŋi 69b5
e.+üŋüzde 11b18
2. irade, etki
e.+i 106a3
e.+inden 118b10
e.+ine 104b8
e.+ümüzde 129a7
e.+üŋdedür 122b19
e.+üŋdeyem 48b2
e.+üŋile 52a2
3. sahiplik, mülkiyet
e.+lerinde 121b5
e.+üŋde 17a7
e.+üŋüzde 122a6
el bir it- el birliği etmek
e.-diler 105b7
el çek- vazgeçmek
e.-üp 62b11
elden git- yitirmek, yoksun kalmak
e.-di 137b19
e.-e 118a3
ele gel- elde edilmek, kazanılmak
e.-dükde 110a10

ele getür- elde etmek, kazanmak
e.-düm 140b18
ele getüril- elde edilmek, kazanılmak
e.-üp 9a3
ele gir- **1.** ele geçmek, yakalanmak
e.-di 105a9
e.-düŋ 96a3
2. ele gelmek, tutulabilmek
e.-di 50b3
elin altında ṭut- denetimi altında bulundurmak
e.-asın 140a12
elinde ḳal- birinin bakımında, yönetiminde olmak
e.-dı 30a8, 66b15
elinden çıḳ- yitirmek
e.-up 56b13
elinden emān bul- birinin kötülüğünden uzak olmak, emniyete kavuşmak
e. 96b12
elinde ol- **1.** sahip olmak
e.-an 122a15-16, 137b16
2. egemenliği altında, yetkisinde olmak
e.-anuŋ 160a2
e.-ur 108b8-9
elinden ḫalāṣ ol- elinden kurtulmak
e.-ayın 83b6
elinin altında eyle- sorumlu saymak
e.-mişdür 65b14
eli iriş- bir şeyi elde etmeye gücü yetmek
e.-ür 86b3
elinde büyü- büyütülmek, bakılmak
e.-düm 46a16
elinden al- **1.** kurtarmak
e.-up 23b18
e.-ur 23b3
2. birinin sahip olduğuna el koymak
e.-maḳ 99a15-16
el vir- fırsat vermek
e.-medi 112b18
e.-ürse 19a7
el yu- ilgisini kesmek
e.-dılar 30a19
elbette *Ar.* şüphesiz, mutlaka
e. 59b3, 79a3, 83a9, 91b9, 98b6, 115b3, 117a8, 146b5, 157a3, 161b15
e. 11b5
el-cūʿ *Ar.* açlık
e. 109b11
elem *Ar.* acı, üzüntü, dert
e. 26a3, 29a1, 141b17, 150b16, 151a4
elem gör- acı çekmek
e.-mez 88a11
elfāẓ-ı dürer-bār *Ar.+Far.(2)* inci gibi söz söyleyen
e.+larından 10b2
el-ḥamdu li'llāh *Ar.* Allah'a hamdolsun
e. 33a6, 33a9, 33a11, 139a8, 147b15-16
elḥān *Ar.* nağmeler, ezgiler
e.+ını 67b6
elḥān it- ötmek
e.-erler 12a3
eli ile (bk. eliyle) aracılığıyla, tarafından
e. 97b2, 97b5-6, 99b2
elīm *Ar.* acıklı
e. 63a6
eliyle (bk. eli ile) aracılığıyla, tarafından
e. 19b13
elli elli
e. 111a14
elli biŋ elli bin
e. 18b18, 75b6
el-meclisü'l-ʿāşir *Ar.* onuncu bölüm
e. 106b16
el-meclisü'l-ḥādī ʿaşer *Ar.* on birinci bölüm
e. 115a17
el-meclisü'l-ḫāmis *Ar.* beşinci bölüm
e. 52a17
el-meclisü'l-ḫāmisü ʿaşer *Ar.* on beşinci bölüm
e. 152b13
el-meclisü'r-rābiʿ *Ar.* dördüncü bölüm
e. 44a6
el-meclisü'r-rābiʿu ʿaşer *Ar.* on dördüncü bölüm
e. 145a6
el-meclisü's-sābiʿ *Ar.* yedinci bölüm
e. 74b1
el-meclisü's-sābiʿu ʿaşer *Ar.* on yedinci bölüm
e. 169a16

e-meclisü’s-sādis *Ar.* altıncı bölüm
e. 64a5
el-meclisü’s-ṣāliṣ *Ar.* üçüncü bölüm
e. 32b18
e-meclisü’ṣ-ṣāliṣu ʿaşer *Ar.* on üçüncü bölüm
e. 134b4-5
el-meclisü’s-ṣāmin *Ar.* sekizinci bölüm
e. 90a9
el-meclisü’ṣ-ṣānī *Ar.* ikinci bölüm
e. 21b17-18
el-meclisü’ṣ-ṣānī ʿaşer *Ar.* on ikinci bölüm
e. 127b12
el-meclisü’t-tāsiʿ *Ar.* dokuzuncu bölüm
e. 97a7
elsine-i enām *Ar.* halkın dilleri
e.+da 9a15
elsine-i nās *Ar.* insanların dilleri
e.+da 38b10
elṭāf *Ar.* en latif, daha latif
e. 4a13, 5a10, 9b7
e.+ına 42b2
elṭāf-ı Ḫaḳḳ *Ar.* Allah’ın lütufları
e.+a 94b13
el-vaḳt-i seyf *Ar.* zamanın kılıcı
e. 126a11
elvān-ı ʿacībe *Ar.* şaşılacak renkler
e.+de 129b8
em- emmek
e.-er 51b1, 81a18, 84a3, 84b16
e.-eridi 70b16
e.-eriken 81a19, 81b9
e.-mege 81b3
emām *Ar.* ön taraf
e. 154a4
emān *Ar.* eminlik, korkusuzluk
e. 80b5, 95a12, 120b1
e.+um 59b6
elinden emān bul- birinin kötülüğünden uzak olmak, emniyete kavuşmak
e. 96b12
emān bul- emniyete kavuşmak
e.169a15
e.-asın 29b16
e.-maġa 86b19
emān vir- rahat bırakmak
e.-mezler 165b17
e.-ür 96b8
emn ü emān bul- emniyete kavuşmak
e.-a 168b11
e.-up 152a12
ḥıfẓ u emānında ol- koruması altında olmak
ḥ.-urlar 117a14
emānet *Ar.* emanet
e. 56b18, 106b19, 107a1, 107a7, 107a19, 107b3, 107b6, 107b8, 107b12
e.+dururlar 148a5
e.+dür 107a8, 107b10
e.+i 107a10, 107a10, 107b3, 107b7, 148a6
e.+ile 107b10
e.+ler 107a11
e.+leri 107a17
e.+lerini 136a16
e.+üm 56b19
emānet ḳo- emanet olarak bırakmak
e.-duḳlarını 146b4
emek
emek çek- bir işte çok çalışarak yorulmak
e.-di 60b15
e.-düm 112b17
e.-me 120a16
emel *Ar.* ümit, istek
e. 111a18, 169a9
emīn *Ar.* **1.** güvenilir
e. 51b4, 52b2, 61b9, 63a19, 89b4, 167a9
2. bir işten, görevden sorumlu olan
e.+ler 121b3
emīn eyle- bir işten, görevden sorumlu kılmak
e. 108b12
emīn ol- **1.** kendini güvende hissetmek
e. 145a5
e.-alar 52a5
e.-maḳ 21b1
e.-maz 140b6-7
e.-sun 65a4
2. inanmak, güvenmek
e.-a 151b8
e.-ayım 146b8

emīn-i Rabbü'l-ʿālemīn *Ar.* Hazreti Cebrail
e. 92b2-3
emīr *Ar.* bir kavim, şehir veya ülkenin başı
e. 60a2, 73b1, 151b7
e.+ine 45b16
emīr eyle- bir kavmin başı olarak kabul etmek
e.-diler 67a8
emīr-i āḫūr *Ar.+Far.* ahır beyi
e.+uŋ 85a15-16
emīr-i muḫteşem *Ar.* büyük, görkemli bey
e. 20b5
emirü'l-mü'minīn *Ar.* müminlerin emiri
e. 62b2, 63a19
emlāk *Ar.* gayrimenkul
e. 122b9
emlāk-ı cehl *Ar.* bilgizlik mülkleri
e. 6b13
emmāre *Ar.* kötülüğü emredici
e. 140b15
emn *Ar.* korkusuzluk, güvenlik
e. 80b5, 95a12, 120b1
emn ü emān bul- emniyete kavuşmak
e.-a 168b11
e.-up 152a12
emr *Ar.* **1.** buyruk
e. 10b5, 60a4, 64b13, 66b15, 96a8, 96b8, 98b19, 122b18, 152b6, 156b13
e.+dür 98b12
e.+e 85b4, 99a12
e.+i 26a19, 129b1, 144b10, 152b2, 154b10, 166a17, 169a15, 169b3
e.+iile 78a11, 78a14, 134b18, 143b15
e.+ile 49b17
e.+ine 15a18, 30a11, 51b11, 52a1, 74a15, 74a15, 96a2, 96b9, 96b15, 97a18, 118a5, 118a16, 118b14, 122b5, 126b19, 132a7, 171b5
e.+ini 101a5, 142b9, 163a16
e.+iyledür 122b4
e.+leri 14a15, 14b5
e.+lerine 14a2
e.+lerini 33b14
e.+lerüme 58b14
e.+üme 85b2, 126b6
e.+üŋ 34a15
e.+üŋe 51a3, 149a15, 162a16
e.+üŋile 168b11
e.+üŋüŋ 105b18
e.+üŋüzi 108b19
e.+üŋüzle 87b13
2. iş, husus
e.+de 132b6
e.+e 38a15, 108b15
e.+leri 122b14
e.+lerinden 58a9
e.+üŋ 165a1
e.+üŋi 101a1
emr ḳıl- emretmek
e.-dı 96a4, 105a11, 105b4, 109a18, 167a11, 168a14, 168b1
emr eyle- emretmek
e. 83b13, 128b7, 145b3
e.-di 13a12, 35a15, 46b13, 83b15, 91b4, 103b10, 109b2, 111a3, 130a1, 132b15, 137b9, 149a17, 154b4, 154b9, 154b17, 155a5, 156a4, 161a19
e.-diler 169b1
e.-dügüŋ 149a16
e.-düŋ 97a17
e.-mişidi 149a9
e.-mişler 116a13
e.-sem 59a18, 59b01
e.-ye 79b8
emr it- emretmek
e.-di 28b17, 84b3, 155a6
e.-diler 30a18
e.-dügi 121a15
e.-dügüŋi 15b17
e.-erin 54b19
e.-erise 35a11
e.-eriseŋ 34a12, 109a5
e.-seŋ 87b14
e.-üŋ 108b6
emr olın- emredilmek
e.-dı 25b13, 121a7
e.-duġı 25a15
e.-duḳda 35b12
e.-up 44b7
emr ṭut- emri yerine getirmek

e. 117b9
e.-an 96b14
e.-mayup 116a14
e.-mazsın 86a15
e.-mazsız 116b16
emrāż *Ar.* hastalıklar
e.+a 32a8, 72b10, 111a12
emrāż-ı cūʿ *Ar.* açlık hastalıkları
e.+a 113a1
emrāż-ı vehm *Ar.* kuruntu hastalıkları
e.+e 143b9
emr-i aḥed *Ar.* biricik emir
e. 143a1
emr-i dīn *Ar.* dinin emri
e.+i 142b16
emr-i Ḥaccāc *Ar.+k.a.* Haccac'ın emri
e.+ile 96a9
emr-i Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın emri
e. 55b4, 55b9
e.+a 106a18
e.+dan 86b15
e.+ı 42b6, 126b8
e.+ile 17a12, 35b1, 44b8
e.+la 117b6, 169a14
emr-i Ḥaḳdan çıḳ- Allah'ın emrine uygun davranmamak
e.-mazıdı 86b15
emr-i ilāhī *Ar.* ilahi emir
e. 55b12, 55b15, 55b17, 56a1, 56a4, 56a6
emr-i māder *Ar.+Far.* annenin emri
e.+e 16a17
emr-i maʿrūf *Ar.*
emr-i maʿrūf (u) nehy-i münker it- iyiliği emredip kötülükten menetmek
e.-dügi 23b17
e.-medükleriiçün 116b6-7
e.-medüŋ 117a8-9
emr-i Resūl *Ar.+k.a.* Hazreti Muhammed'in emri
e.+e 66b2, 151a17
emr-i şāh *Ar.+Far.* şahın emri
e.+a 125b2
e.+ile 167a12
emr-i şerʿ *Ar.* dini emirler
e. 151b1
e.+ile 30a2
emr-i şerʿ-i müsteʿān *Ar.* yardım istenenin(Allah'ın) dini emri
e. 126b4
emṣāl *Ar.* benzer, örnek
e.+i 69a3, 140a18
e.+idügi 175a15
emvāc *Ar.* dalgalar
e.+ı 59a8, 98a19
emvāl *Ar.* mallar
e. 57b12, 64b12, 64b13, 115b18, 116a7, 119b13
e.+den 64b4
e.+e 119b10
e.+i 64b1, 126b3
e.+ini 54b19, 63b4, 136a6
e.+ümi 113a19
e.+üŋüzi 64a12
emvāl-i zuʿm-ı fāsid *Ar.* bozuk, geçersiz görüşün malları
e.+e 6b13
emvāt *Ar.* ölüler
e. 153a12
emvāt meṣābesinde ol- ölüler derecesinde olmak
e.-dılar 91a15
emzür- emzirmek
e.-mek 14b3
e.-üridi 46a13
enām *Ar.* insanlar
e. 71b19, 118a9, 173b14
enār *Far.* nar
e.+ile 80a15
enbāz *Far.* ortak, eş
e. 139a1
enbiyā *Ar. enbiyāʾ* nebiler
e. 36b5, 70a7, 89b3, 116b5, 131b6, 135b8, 140a7, 146b11, 161b18
e.+dan 97a11, 158a1
e.+danidi 97a12
e.+nuŋ 38a10, 53a14, 79a2, 97a13, 120a17, 154a6
e.+ya 33b11
e.+yuz 130b18
encām *Ar.* nihayet, son
e.+ile 152b4
encām-ı kelām-ı ḫayr *Ar.* hayırlı sözün sonu

e.+ile 175a9
encīr *Far.* incir
e. 118a17
encüm *Ar.* yıldızlar
e.+ler 10a19
encüm-sipāh *Ar.+Far.* ordunun yıldızları
e. 72b3
endām *Far.* vücut
e. 102b1
e.+ına 105b13, 133b14, 137a15
e.+uma 142a2
endāmına lerze düş- kendisine titreme gelmek
e.-di 125b19
endām-ı şerīf *Far.+Ar.* kutsal, şerefli vücut
e.+lerinde 11b15-16
endīşe *Far.* düşünce
e.+si 112b15
fāsid endīşeye düş- kötü düşünceye kapılmak
f.-di 70b1
endūh *Far.* gam, tasa, üzüntü
e. 106a2, 120a3
endūh getür- gam çekmek
e.-me 68b11
enfās *Ar.* nefesler
e.+ı 149b13
enfās-ı insānī *Ar.* insanın nefesleri
e.+den 4a3
enfüs *Ar.* canlar
e. 64b12, 115b18
engüşt *Far.* parmak
e. 4b10
engüşt-i mübārek *Far.+Ar.* mübarek parmak
e.+leriyle 90b18
enīn *Ar.* inleme
e. 50a3, 57a8
enīn it- inlemek
e.-di 30b3
e.-er 151a14
enīs *Ar.* dost, arkadaş
e. 7a15, 20a8, 151b10
e.+iidi 12a10
e.+üm 147b11
enīs it- dost edinmek
e.-erem 66b19
enīs ol- dost olmak
e.96a13
e.-aydum 63a15
e.-up 29b5
ensāb *Ar.* soylar
e.+ıile 121b15-16
e.+uŋ 16a6
enṣār *Ar.* **1.** Hazreti Muhammed'e hicret zamanında yardım eden Medineliler
e.+dan 64a7
e.+uŋ 24a13
2. yardımcılar, koruyucular
e.+uŋuza 108b5
eŋse boynun arkası
e.+sinden 22a14
envāʿ *Ar.* çeşitler
e. 118a18, 118b16
envāʿ-ı ʿaẕāb *Ar.*
envāʿ-ı ʿaẕāb gör- çeşitli eziyetlere uğramak
e.-di 105b14
envāʿ-ı cevāhir *Ar.* cevherlerin çeşitleri
e.+ile 129b15
envāʿ-ı elem *Ar.* elemin çeşitleri
e. 20b3
envāʿ-ı esbāb *Ar.* sebeplerin çeşitleri
e.+ile 128a18
envāʿ-ı eṭʿime-i gūn-ā-gūn *Ar.(2)+Far.* türlü türlü yemekler
e. 6a9
envāʿ-ı fiten *Ar.* fitnelerin çeşitleri
e. 30b15
envāʿ-ı hedāyā *Ar.* hediyelerin çeşitleri
e. 167a2
envāʿ-ı ʿibret *Ar.* ibretin çeşitleri
e. 11a1
e.+ler 45a7
envāʿ-ı ʿitāb *Ar.*
envāʿ-ı ʿitāb it- çeşitli şekillerde azarlamak
e.-e 42b16
envāʿ-ı iẓhār *Ar.* çeşitli şekillerde gösterme, meydana çıkarma
e.+ına 7a7
envāʿ-ı libās *Ar.* elbisenin çeşitleri
e. 95a11
envāʿ-ı mekr *Ar.* hilenin çeşitleri

e. 86b4
envāʿ-ı revāyiḥ-i laṭīfe *Ar.* *envāʿ-ı revāʾiḥ-i laṭīfe* güzel kokuların çeşitleri
e. 148b14
envāʿ-ı riʿāyet *Ar.*
envāʿ-ı riʿāyet eyle- çeşitli şekillerde ağırlamak
e.-di 112a12
envāʿ-ı riyāżāt *Ar.* türlü şekillerde nefsin arzularını kırmalar
e.+da 140b12
envāʿ-ı sarāy *Ar.+Far.* sarayın çeşitleri
e. 9a10
envāʿ-ı şādī *Ar.* sevincin, gönül ferahlığının çeşitleri
e. 10b6
envāʿ-ı şevḳ *Ar.* sevincin çeşitleri
e. 62a17
envāʿ-ı şükūfe *Ar.+Far.* çiçeğin çeşitleri
e. 2a10
envaʿ-ı taʿallül *Ar.*
envaʿ-ı taʿallül it- çeşitli bahaneler aramak
t.-di 87b9
envāʿ-ı ṭaʿām *Ar.* yemeğin çeşitleri
e.+lar 146a15
envāʿ-ı tażarruʿ *Ar.*
envāʿ-ı taẓarruʿ eyle- türlü şekillerde yalvarıp yakarmak
e. -di 27b7
envāʿ-ı tekrīm *Ar.* ululama, saygı göstermenin çeşitleri
e. 108a3
envāʿ-ı temāṣīl *Ar.* örneklerin çeşitleri
e. 9a13
envāʿ-ı vesvese *Ar.* kuruntunun çeşitleri
e. 86b1
envāʿ-ı zīnet *Ar.* süsün çeşitleri
e.+lerile 68a17, 85b5, 154b8
envāʿ-ı żiyāfet *Ar.*
envāʿ-ı ẓiyāfet it- ziyafet vermek
e.-dügini 146b2
envār-ı cemāl *Ar.*
envār-ı cemāl ol- güzel yüzün nuru, parlaklığı içinde olmak
e.-a 43a17
er erkek
e. 95b13, 109b10
e.+den 79b10
er it- kadın veya kız evlenmek
e.-mez 113a14
erbāb *Ar.* sahipler
e. 120a6
e.+ına 21a10, 100a7, 112a3, 150a11
erbāb-ı ḍalāl *Ar.* sapkınlık içinde olan
e. 150b5
erbāb-ı dāniş *Ar.+Far.* bilginin erbabı
e. 4b2
erbāb-ı devlet *Ar.* devlete ait işlerde görevli olan
e. 154b7
e.+i 129b9, 136b18
erbāb-ı ḥācāt *Ar.* ihtiyacı olan
e.+a 123b2
erbāb-ı ḥaḳ *Ar.* doğru yolda olan
e. 120a11
erbāb-ı ḥased *Ar.* kıskanç olan, başkalarını çekemeyen
e. 29a6
erbāb-ı hüdā *Ar.* doğru yolda olanlar
e.+ya 3a1
erbāb-ı ʿilm *Ar.* ilim sahibi
e. 7a10
erbāb-ı luṭf *Ar.* lütfeden
e. 175a9-10
erbāb-ı melāl *Ar.* usanç duyan
e. 43b1
erbāb-ı Mışır *Ar.+y.a.* Mısır halkı
e. 121b15
erbāb-ı naṣīḥat *Ar.* öğüt verici
e. 128a16
erbāb-ı nihāyet *Ar.* olgunlukta nihayete ermiş
e. 140b9-10
erbāb-ı saʿādet *Ar.* mutlu olan
e.+üŋ 4b16
erbāb-ı şer *Ar.* kötülük yapan
e. 126b10
erbāb-ı şeref *Ar.* şeref sahibi
e. 41a13
erbāb-ı ṭarīḳat *Ar.* bir tarikatı benimsemiş olan
e.+dan 134b11

erbāb-ı tefsīr *Ar.* tefsir yazabilecek düzeyde olan
e. 14b5
erbāb-ı ʿulūm *Ar.* ilimlere sahip olan
e. 8a15
ercümend *Far.* itibarlı, seçkin
e. 3b16, 32b15, 87a3, 121a3
ercümend ol- itibarlı, seçkin olmak
e.-ur 120a18
eren erkek
e.+lerden 22b3
erfaʿ *Ar.* daha yüksek, en yüksek
e.+ı 145b7
erḥam *Ar.* en merhametli
e.+am 118a11
erḥamu'r-raḥmīn *Ar.* merhamet edenlerin en merhametlisi
e. 48a2
e.+dür 47b9, 146b9, 172b8
e.+sin 70b19
eri- 1. erimek
e.-rise 80a3
e.-yüp 80a3
2. çok zayıflamak
e.-di 151b11
riyāżet pūtelerinde eri- nefsin arzularını kırıp dünya lezetlerinden sakınmak
r.-memiş 139b14-15
erkān *Ar.* bir topluluğun ileri gelenleri, büyükler
e.+ıile 130a11
erkān-ı memleket *Ar.* ülkenin ileri gelenleri
e.+i 83b10
erkek erkek
e. 17a17, 17a19, 55a7
ervāḥ *Ar.* ruhlar
e.+a 110b15
erzāḳ *Ar.* yenilecek, içilecek şeyler
e. 128b19
erzān *Far.* layık
e.+durur 87b2
erzānī *Far.* layık görülme
e.+durur 142b5
erzānī buyurıl- layık görülmek, lütfedilmek
e.-up 9b8
erzānī eyle- layık görmek, lütfetmek
e. 83b4
erzānī it- layık görmek, lütfetmek
e.-er 12b15
erzānī ḳıl- layık görmek, lütfetmek
e.-dın 97a18
es- esmek
e.-di 50b1, 119a13, 167b3
e.-meziken 120a13
e.-mişdür 110a1
esbāb *Ar.* **1.** eşya
e. 49b9, 121b9, 121b19, 157a14
e.+a 37a14
e.+dan 126a7
e.+ı 49b6, 62a10, 62a19, 63a4, 146b13,
157a14
e.+umuz 37a3
e.+ını 57a17, 87a2, 158a5
e.+içün 135b1
e.+larını 122b9
e.+um 162a17
e.+umuzı 146b16
e.+uŋuzda 157a2
2. sebepler
e. 99a13
e.+a 33b13
e.+ı 112b4
ẕiyāfet esbābın gör- ziyafet için hazırlık yapmak
ż.-üp 85b1
esbāb-ı ʿibādet *Ar.* ibadetin sebepleri
e. 10a3
esbāb-ı ḳaviyye *Ar.* kuvvetli sebepler
e. 86b6
esbāṭ *Ar.* evlat ve torunlar
e.+uz 130b17, 161b19
esb-i güzīn *Far.* seçkin at
e. 143b2
esb-i nefs *Far.+Ar.* nefis atı
e.+üŋ 104b8
esed *Ar.* aslan
e. 19b4, 104a18, 115a5
esen
esen ol- sıhhatli olmak
e.-dum 168b10
eşer *Ar.* **1.** belirti, işaret
e. 20b8, 37a7, 43a3, 62b3, 105a10, 112a18, 127b6

2. yapıt
e. 175a10
e.+leri 3b19
eṯer eyle- belirtisini göstermek
e.-miş 138b8
e.-ye 10a11
eṯer itme- etkilememek
e.-di 71b18
eṯer ḳo- iz bırakmak
e.-masun 118b13
eṯer vir- etkisini göstermek
e.-di 143a15
esfār *Ar.* yolculuklar
n.+ına 105b16
esfār *Ar.* büyük kitaplar, ciltler
e.+a 119b15
esfelen *Ar.* en aşağı
e.+den 43b10
esīr *Ar.* esir
e. 94b4
e.+imiş 97a13
esīr eyle- esir etmek
e.-di 131a16
e.-yüp 97a11
esīr it- esir etmek
e.-diler 66a2
e.-düm 73b1
esīr ol- esir olmak
e.-maḳile 115b6
e.-mışdum 112b13
esirge- korumak
e.-r 26b19
esḳām *Ar.* hastalıklar
e. 150b17
esḳām vir- hastalığa uğratmak
e.-dügi 152a17
eski eski
e. 41a1, 126a4, 173a1
esmāʾ-i ḥüsnā *Ar.* Allah'ın en güzel, en şerefli isimleri
e.+ile 53a4
esmāʾ-i şıddīḳīn *Ar.* doğruların isimleri
e.+ile 100b1
eṣmār *Ar.* meyveler
e.+ı 150a2
eṣnā *Ar. eṣnāʾ* bir işin yapıldığı an
e.+da 35b13, 67b3, 70b6, 81a2, 84a2, 85a12, 86b1, 92b11, 117a18, 158a11
e.+sında 52b12, 175b10
eṣnāf *Ar.* çeşitler
e. 7a6
e.+ile 142a3
eṣnāf-ı ālā *Ar.* iyiliklerin, ihsanların çeşitleri
e.+sına 2a8
eṣnāf-ı ḫūn-behcet-i maḳrūn *Ar.+Far.+ Ar.* yakın olan sevinçlerin çeşitleri (?)
e. 6a10
eṣnām *Ar.* putlar
e.+a 74b19
e.+ı 119a16
esr *Ar.* tutsaklık
e.+e 142a7
esrār *Ar.* sırlar
e.+a 73b9, 151b3
e.+ı 49b5
e.+ına 111b18
e.+ından 134b16
e.+ını 97b10, 167a18
e.+umdan 107b5
e.+umı 73b4
e.+uŋ 151b8
esrār-ı erbāb-ı baġy *Ar.* isyankârın sırları
e. 6b16
esselāmu ʿaleyke *Ar.* selam üzerine olsun
e. 25b1, 37b19, 57a8, 57b9, 160a12
estaġfirü'llāh *Ar.* Allah'tan af dilerim
e. 33a7, 124b18
eṣvāt *Ar.* sesler
e. 91a14
e.+ı 153a12
eṣvāt-ı muḫtelife *Ar.* çeşitli sesler
e. 133b9
esved *Ar.* siyah
e. 73a9, 74a6, 74a17, 126a2
e.+i 73a8
e.+idi 72a15
e.+üŋ 72b10
esved-i maḳbūl-rāz *Ar.(2)+Far.* sırrı makbul olan siyah (kişi)

e. 73a9
eşʿār-ı şeʿāyir-i saʿādet-i ittiṣāf *Ar.* mutluluk verici törenlerdeki şiirlerin vasflanması
e.+ı 4b14
eşbāḥ *Ar.* vücutlar
e.+a 110b15
eşcār *Ar.* ağaçlar
e. 159a4
eşcār-ı ṣemār *Ar.* meyve ağaçları
e. 166a6
eşedd *Ar.* daha şiddetli, en şiddetli
e. 26b14, 34a7, 46a5, 104a18
e.+dür 84a8
eşġāl *Ar.* işler
e.+üm 118a14
eşġāl-ı salṭanat *Ar.*
eşġāl-ı salṭanat ol- saltanatla meşgul olmak
e.-up 4a3-4
eşḫāṣ *Ar.* kişiler
e. 166a3
e.+a 165b7
eşk *Far.*
eşk dök- ağlamak
e.-düm 63a17
e.-e 10a13
eşkāl *Ar.* biçimler
e. 20b4
e.+üm 106a8
e.+ümüze 130b1
eşk teri *Far.+i* gözyaşı
e. 42b15
eşrār *Ar.* şerliler
e.+dan 6b16
eşref-i edyān *Ar.*
eşref-i edyāna gel- dinlerin en şereflisini kabul etmek
e.-diler 119a14
eşüdd *Ar.* erginlik, olgunluk çağı
e. 67a18
eşyaʿ *Ar.* eşya
e.+ını 20b7
e.+nuŋ 107b9
et et
e. 116a13, 141a2
e.+i 15a16, 38a10
e.+ini 15b6, 37b2, 38a6
e.+ümi 56b15
etbāʿ *Ar.* tabiler, hizmetkârlar
e.+ı 21a12
e.+ını 20b7
etek etek
e. 88a3
e.+lerine 28a4
etegine düş- yalvarıp yakarmak
e.-üp 28a14
etemm-i ṣevāb *Ar.* eksiksiz, tam sevap
e. 8b6
etemm-i vesīle *Ar.* tam sebep
e. 8b16
eṭfāl *Ar.* çocuklar
e.+dan 147a4
etḳıyā *Ar. etḳıyāʾ* takva sahipleri
e. 72a3
etmek ekmek
e. 93a10, 116a13, 121a14, 140b17, 140b19, 141a6
e.+i(etmegi) 93a11, 122a5, 122a6
e.+ini(etmegini) 126b15
e.+ler 88b15
e.+leri 88b9
etmek ol- ekmek olmak
e.-ınca 110a8
etmekçi ekmekçi
e.+ler 110a7
e.+lere 121a13
e.+lerine 121a11
etmekçi başı ekmekle ilgili işlere bakanların başı
e.+nuŋ 85a15
eṭrāf *Ar.* etraf
e. 74b13, 90a18, 104a8, 123a3, 130a3,
150b4, 153a5
e.+a 20b11, 120a2
e.+da 131b8
e.+ı 9a11
e.+ına 20a16, 74b15, 140b11, 167a16
e.+ında 33b13, 109a8, 172b19, 173a6
e.+ındaidiler 45b19
e.+ını 92a9, 100a16
e.+ile 144b4
e.+larını 130a8

e.+uŋ 105a1
e.+uŋuzda 108b5
eṭvār *Ar.* tavırlar
e.+ını 144b7
e.+ile 168a12
ev ev
e. 48b9, 56b11, 62a6, 76b17, 85b6, 87b1, 88b8, 96a6, 111a2, 170a16
e.+de 22b13, 48b9, 70b15, 76b18, 78a9
e.+den 22b14, 31a1, 48b10, 113b12
e.+e 22b15, 76b19, 78a10, 85a5
e.+i 96b18, 106a5
e.+in 71a16, 118b7
e.+inde 141b8, 142a14, 147a3, 165a4
e.+inden 18a6, 171a14
e.+ine 57a16, 113b5, 142a13, 171a7
e.+üŋüze 17a10
e.+leri 53b15
e.+lerinde 35a18, 121b8
e.+lerine 18b1, 24b16, 72a12, 76b11, 83a14, 164b6
e.+lerini 121b12
e.+ümüzde 76b7
evāmir *Ar.* emirler
e.+de 110a18
evānī *Ar.* kaplar
e. 121b9
evbāş-ı elem *Ar.* elem verici ayak takımı
e. 124b12
evc *Ar.* doruk
e.+e 89a19
evc-i ẕirve-i ʿizzet *Ar.* izzet zirvesinin en yüksek noktası
e.+de 5a12
evḳāt *Ar.* zamanlar
e. 12a10, 33b13
e.+da 116b14
e.+ı 88b6, 145a4
e.+ını 3b10
evlā *Ar. evlāʾ* daha iyi, yeğ
e.+dur 88a2
e.+nuŋ 164a11
e.+sı 147b8
e.+sını 73a3
evlād *Ar.* çocuklar
e. 16a6, 34a17, 95a16, 121b15, 144b11
e.+ı 16a8, 146a10, 174a16
e.+ıile 17b7, 17b18
e.+ına 17b19, 27a8, 96b4
e.+ını 18a12, 19a9, 56b10
e.+ınuŋ 38b10
e.+ıyuz 129a14, 130b17
e.+umile 18a18
e.+umuza 147b18
evlādı ol- çocuğu olmak
e-dı 16a8-9
e.-dımı 155a14
evlād-ı müʾminīn *Ar.* müminlerin çocukları
e. +dür 23a8
evlād-ı Yaʿḳūb *Ar.+k.a.* Hazreti Yakub'un çocukları
e. 146a13
e.+dan 162b8
evlādī *Ar.* evladım
e. 158b13
evliyā *Ar. evliyāʾ* ermiş
e. 21a3, 72a3, 72a12
e.+nuŋ 53a15, 150a13
e.+nuŋdur 41a9
e.+ya 20b17
evliyādan ol- velilerden olmak
e.-maġa 71b10
evrād *Ar.* okunması adet olunan dini sözler
e.+ını 170b9
evrāḳ-ı beyāż *Ar.* beyaz yapraklar
e.+ında 7a2-3
evṣāf *Ar.* vasıflar
e.+ı 4b14, 146b1
e.+ını 43a15
evṣāf-ı ʿaliyye *Ar.* yüce vasıflar
e. 4b19-5a1
evṣāf-ı nisā *Ar. evṣāf-ı nisāʾ* kadınların vasıfları
e. 10b17
evvel *Ar.* önce
e. 9a2, 14b13, 14b13, 15a1, 15a3, 15a5, 22b18, 25a5, 25b7, 25b11, 41b10, 67a3, 67a4, 67b10, 69a14, 71b4, 75a10, 102b16, 106b9, 119a5,

131a3, 136a7, 146b8, 149a8, 158a11, 161a7, 162b2, 174a8, 174b1
e.+de 32a12
e.+den 105a16
e.+i 111a11, 115b11, 127b15, 136a4, 158b7
e.+inde 111a7
e.+ini 13a9, 79a12
e.+ki 22b15, 68a19, 81a17, 131b6, 133b4, 137a11, 137b13, 139a12, 140b15, 148b11, 161b3, 162a5, 172a4
evveli ol- ilki olmak
e.-am 78b8
evvel sözi ol- ilk sözü olmak
e.-a 79a6
evvelā *Ar.* önce
e. 13b7, 13b12, 21a16, 33a10, 44a10, 44a15, 45a5, 52a19, 52b14, 64b6, 167b3
evvel āḫir *Ar.* önünde sonunda, en sonunda
e. 169a15
evvel āḫir sözi ol- en son sözü olmak
e.-mış 165b1
evvel-i faṣl-ı rabīʿ *Ar.* bahar mevsiminin ilk zamanı
f.+idi 175a17
evvelīn *Ar.* öncekiler
e. 157b16
evżāʿ *Ar.* durumlar
e.+umuzı 131b9
ey bir seslenme sözü
e. 17b1, 18a16, 18b6, 18b15, 19a10, 20a5, 20a12, 20a18, 21a4, 27b19, 28a19, 28b4, 28b13, 32a16, 32b4, 32b8, 32b11, 33a12, 38a1, 42a19, 42b5, 42b6, 42b18, 43a7, 44a3, 46a7, 46b12, 47a3, 47b5, 48b1, 49b15, 50a5, 50a5, 50a13, 50b9, 50b12, 50b17, 51a1, 51a2, 51a18, 51b4, 51b5, 51b14, 51b15, 56b4, 57a8, 57b10, 57b11, 60a1, 60a12, 61a17, 61a18, 61a19, 61b7, 61b9, 61b18, 62a14, 63a19, 67b7, 68b18, 69a9, 69a13, 69a15, 69a17, 69a19, 69b2, 69b3, 69b5, 69b6, 71a3, 71a9, 72a19, 72b3, 72b3, 72b11, 72b13, 73b3, 73b7, 73b10, 73b19, 79a16, 81b8, 83b11, 84a7, 84b13, 86a10, 87a19, 88a4, 88b10, 89a2, 89a5, 89a6, 89a13, 89a13, 89b3, 89b4, 89b5, 89b9, 90b19, 91b6, 92a12, 92b18, 94a3, 94b5, 95b16, 96a3, 96a11, 96a13, 96b8, 96b11, 100a6, 100b15, 101a17, 104a16, 104b8, 105b17, 106a5, 106b9, 106b12, 111a17, 111b1, 112a19, 112b5, 113a18, 113b12, 113b14, 114a4, 114a5, 114a6, 114b2, 114b15, 114b16, 114b19, 114b19, 118a7, 118b10, 122a18, 122b2, 123b16, 124a8, 124b13, 124b15, 124b18, 125a6, 126a10, 127a10, 127a16, 127b2, 132b1, 132b6, 133a6, 133a14, 138a5, 138a8, 139b5, 141a3, 141a4, 142b15, 142b19, 143b11, 143b19, 144b12, 147b6, 148b17, 149b19, 150a7, 150a10, 150b8, 150b13, 151a18, 151a19, 151a19, 151b1, 151b3, 151b7, 152a4, 156b1, 157a11, 162b17, 162b19, 163b3, 163b18, 164a8, 165b5, 165b15, 166a11, 166a15, 167a3, 167a19, 167b9, 168a5, 168a17, 168b3, 169a5, 171a18, 171b11, 173a4, 173a11, 173a14, 173b17, 173b18, 174a7, 174a17, 174a19, 175a16
eyā *Ar.* bir seslenme sözü
e. 112a10, 114a12, 114a17
eyit- söylemek, demek, anlatmak
e.-di 11b16, 12a19, 12b19, 13a2, 14a5, 14a14, 14b12, 14b14, 15a2, 15a2, 15a4, 15a12, 15b17, 15b17, 15b18, 16a2, 16b14, 16b15, 17a7, 17a8, 17a9, 17a17, 17b1, 17b11, 17b12, 17b12, 18a1, 18a11, 18a16, 24a15, 24a18, 26a2, 26b4, 26b13, 27a14, 27b3, 27b12, 28a5, 28a7, 28a8, 28a14, 28a17, 28b4, 28b13, 34b9, 34b10, 35b5, 35b10, 37a1, 37a8, 37a12, 37a15, 37b1, 37b10, 37b16, 37b19, 37b19, 38a6, 38a12, 40a9, 45a17, 46a6, 46a11, 46a18, 46b4, 46b14, 46b16, 47a1, 47a3, 47a3, 47a12, 47a12, 47b5, 47b11,

47b19, 48a4, 48a6, 48a7, 48a13, 48a16, 48a18, 48b2, 53b1, 53b2, 53b3, 54a2, 54a3, 54a17, 54b1, 54b6, 54b8, 54b9, 54b11, 54b14, 54b17, 54b18, 55a1, 55a4, 55a5, 55a16, 56a13, 56a15, 56a16, 56a16, 56a16, 56a17, 56b1, 56b2, 56b5, 56b7, 56b8, 56b15, 56b18, 56b19, 57a3, 57a4, 57a13, 57a14, 57a17, 57b6, 57b8, 57b10, 57b11, 57b11, 57b14, 57b15, 57b18, 57b19, 58a2, 58a2, 58a5, 58a6, 58a7, 58a8, 58a10, 58a14, 64a9, 64a13, 66a12, 66a13, 66a14, 66b3, 66b6, 66b16, 66b19, 67b10, 68a3, 68b1, 68b2, 68b6, 68b7, 68b11, 68b15, 68b18, 69a2, 69a5, 69a13, 69a14, 69a15, 69a16, 69a17, 69a18, 69a19, 69b1, 69b1, 69b2, 69b3, 69b4, 69b5, 69b6, 69b17, 70a7, 70a16, 70b2, 70b3, 70b7, 70b14, 70b15, 70b18, 71a2, 71a4, 74b11, 74b17, 75a15, 76a17, 76a17, 76a19, 76b10, 76b17, 76b18, 77a11, 77a12, 78a7, 78a15, 81a3, 81a7, 81a9, 81a10, 81a11, 81a13, 81a16, 81b1, 81b2, 81b6, 81b7, 81b8, 81b13, 82a10, 82a12, 82a19, 82b1, 82b1, 82b12, 82b17, 82b18, 82b19, 83a2, 83a14, 83b13, 84a7, 84a16, 84a17, 84a19, 84b1, 84b2, 84b6, 85a9, 85a10, 85b2, 85b3, 85b6, 85b13, 85b15, 86a1, 86a4, 86a10, 88a18, 90b8, 90b12, 91a18, 91b3, 91b5, 91b10, 92a3, 92a14, 92b1, 92b2, 92b3, 92b10, 92b11, 92b18, 92b19, 93a1, 93a10, 93b1, 93b8, 93b9, 94a2, 94a8, 94a9, 94a11, 94a12, 94a19, 94b5, 94b7, 97b8, 97b10, 97b16, 97b17, 98a4, 98a4, 98a9, 98b2, 98b4, 98b19, 98b19, 99a1, 100a5, 100a6, 100a8, 100a10, 100a13, 100b3, 100b16, 100b17, 100b18, 101b4, 102a10, 102b7, 102b7, 102b9, 102b15, 103b10, 108a11, 108a13, 108a15, 108a17, 108a18, 108b4, 108b4, 108b10, 108b14, 108b18, 109a2, 109a5, 109a9, 109a12, 111a7, 116b15, 121a16, 122a11, 122a14, 122a18, 122a19, 122b2, 122b5, 122b7, 122b12, 128b1, 128b6, 128b13, 129a10, 129a11, 129a12, 129a15, 129a18, 130a18, 130b14, 131a2, 131a10, 131a14, 131a15, 131a16, 131a16, 131b6, 131b12, 132a4, 132a13, 132a14, 132b3, 132b6, 133a4, 135b12, 136a9, 136b14, 137a4, 137a4, 137a11, 137a11, 137a16, 137a18, 137b1, 137b7, 137b8, 138a5, 138a8, 138a15, 138b14, 138b15, 138b18, 139a7, 139a10, 139a10, 139a13, 139a15, 139b5, 139b7, 141a4, 147a7, 147b4, 148a14, 148a17, 148b17, 149b11, 153b16, 154a8, 154a9, 154a10, 154b13, 154b16, 154b17, 155a8, 155a14, 155a15, 155a15, 155a16, 155b1, 155b1, 155b2, 155b5, 155b9, 155b12, 155b12, 155b13, 155b17, 156a2, 156b18, 157a2, 157a4, 157a11, 157a13, 157a17, 157b2, 158a15, 158b2, 159a3, 159a4, 159a6, 159a6, 159a9, 159a9, 159a16, 159b5, 160a12, 160a13, 160a15, 160a16, 160a18, 160a19, 161b2, 161b3, 161b5, 161b9, 161b18, 162a5, 162a17, 162b1, 162b13, 162b17, 162b19, 163a4, 163a8, 163a9, 163a12, 163a14, 163a16, 163b3, 163b5, 163b7, 163b12, 163b14, 163b17, 163b18, 163b19, 164a8, 164a15, 164b4, 164b7, 164b8, 170b2, 171a9, 171a9, 171a10, 171a11, 171a13, 171a15, 171a17, 172a2, 172a7, 172a17, 172b1, 172b2, 172b5, 172b7, 172b8, 173a4, 173a7, 173a9, 173a11, 173a15, 173a17, 173b10, 173b11, 173b17, 173b18, 174a7, 174a14, 174a19, 174b1

e.-diler 10b4, 22b18, 23a13, 24a11, 26b7, 26b10, 27a10, 27b19, 28b2, 34b9, 36a10, 36b4, 37a2, 37a11, 37a17, 40a13, 46a2, 46a4, 46a12, 46a19, 47a2, 53b18, 54a1, 54a2, 55a14, 66a9, 66b5, 66b7, 66b11, 66b13, 66b14, 74b10, 75a16, 76b6, 76b13, 76b13, 76b14, 76b16, 76b18,

77b3, 77b7, 78a15, 79a4, 81a16, 83a4, 83a5, 83a7, 83b8, 83b10, 83b13, 84a3, 85b14, 85b19, 86a2, 90a16, 90b17, 91a2, 91b6, 92a11, 101b3, 102a2, 103b3, 103b9, 110a16, 111a7, 124a2, 129a6, 129a10, 129a13, 130b16, 131a4, 131a17, 132a8, 132a14, 132b1, 132b9, 135a1, 136b11, 136b12, 138b6, 145b10, 146b11, 148a13, 149a7, 149a15, 156b2, 156b10, 156b11, 156b12, 156b13, 157a3, 157a8, 159a5, 160a19, 161b2, 161b13, 162a3, 162b6, 163a10, 163a11, 164b16, 172a2, 172a4, 172a7, 173a13, 174a15, 174a17
e.-düm 24a17, 24b12, 35b10, 65a16, 141a3
e.-e(eyide) 134a10
e.-eler(eyideler) 133a11, 134a6
e.-miş 35a10, 93a7, 97a15, 134b14, 145a12
e.-mişler 58b3, 65a3, 65a6, 74b6, 86a19, 93a7, 103b13, 107b9, 134b12, 161a12, 170b5, 170b10, 170b11
e.-üp (eyidüp) 13a12
e.-ür (eyidür) 92a15, 140b12
e.-üridi (eyidüridi) 122a7, 159b16, 159b17

eyle öyle
e. 17a15, 20a10, 20a14, 36b8, 76b19, 83b7, 91b3, 94b10, 117a15-16, 148b17
e.+dür 160a15
e.+idi 11b5, 162b11
e.+misin 57a12

eyle- 1. bir davranışta bulunmak
e.-di 7a19
e.-düŋüz 47a15, 172b3
e.-mek 14b7
e.-seŋ 82b1
e.-yelüm 162a10
e.-yüp 91b9
2. yapmak, bir duruma getirmek
e. 81b7
e.-me 81b3, 81b14, 81b15

ābād eyle- **1.** bayındır duruma getirmek
ā.-di 166a19
ā.-yen 165a12
2. rahata kavuşturmak, gönendirmek
ā. 145a1

ʿacele eyle- acele etmek
ʿa.-mez 48a9

aç eyle- aç bırakmak
a.-me 89a8

ʿadālet eyle- adaletli davranmak
ʿa.-düm 126b9

ʿadd eyle- saymak
ʿa.-mişler 115b17

ʿadl eyle- adaletli davranmak
ʿa. 117b9

ʿadl-ı ʿÖmer eyle- Hazreti Ömer gibi adeletli olmak
ʿa.-mek 95b13

ʿafv eyle- affetmek
ʿa. 32b11, 48a1-2, 54b15, 65b12, 94a8
ʿa.-düm 54b16, 157a18, 174b1
ʿa.-ye 48b5, 54b15-16

āgāh eyle- bilgilendirmek
ā.-di 143a6

ʿahd eyle- söz vermek, yemin etmek
ʿa.-diler 109a16
ʿa.-dük 146b5, 162a4
ʿa.-düm 46b17
ʿa.-mişidi 57b4, 149a10
ʿa.-mişidüŋüz162b2

ah eyle- acı ile içini çekmek
a. 19a6
a.-di 94b11
a.-rem 167b8

ʿālemi başına teng eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-düŋüz 105a8

ʿālemi göze tārīk eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 168a6

ʿamel eyle- hareket etmek, davranmak
ʿa. 169a9
ʿa.-di 128b9, 129b1-2
ʿa.-mezidi 23a4
ʿa.-mezsiz 116b17

ʿām eyle- genelleştirmek
ʿā.-mek 95b9

āmīn eyle- duadan sonra amin demek

ā.-di 89a10, 127a19
ārāste eyle- süslemek
ā.-düm 68b3
ʿarż eyle- **1.** bildirmek
ʿa. 11b12
ʿa.-di 155b16, 160b15
2. takdim etmek
ʿa.-di 16b9
ʿarż-ı çehre eyle- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-mişdi 175a18
ʿarż-ı ḥācāt eyle- ihtiyaçlarını bildirmek
ʿa. 114a1
ʿarż-ı ḥāl eyle- durumunu anlatmak
ʿa. 136b15
ʿarż-ı ʿiṣmet eyle- dürüstlüğünü arz etmek
ʿa.-di 142b7
ʿarż-ı niyāz eyle- yalvararak arzusunu anlatmak
ʿa.-di 119a12
āsān eyle- kolaylaştırmak
ā. 11a17, 58a16
ā.-ye 58a11, 76b1, 173a10
āşināʾlık eyle- arkadaşlık etmek
ā.-miş 124b1
ʿaṭā eyle- bağışlamak, bağışta bulunmak
ʿa. 24b12, 139a6
ʿa.-di 33a17-18, 33b1, 64a17, 137b12
ʿa.-mek 101a8
ʿa.-miş 122a15
ʿa.-mişdür 108b17
ʿa.-r 95a1
ʿa.-ye 11a18, 101a12
āteş eyle- ateş yakmak
ā.-di 88b2
ʿavdet eyle- geri dönmek
ʿa.-di 136b8-9, 153b14
ʿavn-ı ʿamīm eyle- genel yardım etmek
ʿa.-mişdür 50a14
āyīn eyle- inandığı bazı dini hareketleri yerine getirmek
ā.-di 89a10, 127a19
ā.-miş 89b1
ʿayn-ı reʾfet eyle- çok acımak
ʿa.-di 168b9
ʿaẕāb eyle- azap etmek
ʿa.-düŋ 97b6
ʿa.-r 22b1
ʿa.-rem 132b12
ʿa.-ridüm 132a16
āzād eyle- serbest bırakmak, salıvermek
ā.-düm 65a16
ʿazīmet eyle- **1.** karar vermek
ʿa.-di 147a6
ʿa.-yesin18a13
2. yola çıkmak
ʿa.-di 50a8, 111b16
ʿazm eyle- karar vermek
ʿa.-di 32b5, 88b12
ʿazm-ı ışrār eyle- ısrarında kararlı olmak
ʿa.-di 32b5
ʿazm-ı ikrām eyle- ikramda bulunmaya karar vermek
ʿa.-di 106b5
ʿazm-ı nāsūt eyle- insana yaraşır biçimde davranmaya karar vermek
ʿa.-ye 63b3
ʿazm-ı sefer eyle- yolculuğa çıkmak için karar vermek
ʿa.-miş 150b1
bahāne eyle- bahane etmek
b. 82b8
b.-di 138b1
basṭ eyle- **1.** anlatmak
b.-mişler 145a7
2. yaymak
b.-yeler 80b6
baş eyle- lider etmek
b.-di 100a17
beddu ʿā eyle- beddua etmek
b.-se 117a11
bed-nām eyle- adını kötüye çıkarmak
b.-ye 71a11
bende eyle- köle etmek
b.-di 68b9
bend eyle- geçişi engellemek
b.-diler 68b4
beŋzini saz eyle- benzini sarartmak
b.-miş 114a3
ber-dār eyle- asarak öldürmek
b.-r 77b17
berd eyle- soğutmak
b.-di 171b1

beşāret eyle- müjdelemek
b.-di 45b3-4
beyān eyle- açıklamak
b. 43b14
b.-di 102b14
b.-mese 103b13
b.-mişler 64a18, 74b4, 115a19, 127b13-14
b.-r 95a4
bezl eyle- bol bol vermek, saçmak
b. 88a3
b.-mişler 21a13
b.-mişler 6a10
b.-se 104b18
bezl-i himem eyle- bol bol yardım etmek
b.-mek 95b3
bīm eyle- korkmak
b.-rem 88a5
binā eyle- yapmak, inşa etmek
b.-diler 68a11
b.-dükde 110b17
b.-miş 56b11, 84b14
b.-yüp 82a17
bol eyle- bollaştırmak
b.-di 105a15
b.-r 74a19
bünyād eyle- bina etmek
b.-di 166a19
b.-miş 169a13
bürehne eyle- çıplak duruma getirmek
b.-di 69a9
bürḳaʿ eyle- yüzünü peçeyle örtmek
b.-di 129b6
cānına kār eyle- canına tak etmek
c.-di 113b15
cānına ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
c.-diler 12b14
cānı teslīm eyle- ölmek
c.-di 62a2
cān sebīl eyle- canını feda etmek
c. 19a3
cebr eyle- zorlamak
c.-gil 59b17
cefā eyle- eziyet etmek
c.-diler 27b13
c.-me 117b9
c.-rmi 19a2
cehd eyle- çalışıp çabalamak
c.-di 30a13
c.-düm 138a10
c.-yüp 141b14, 143b5, 166a7
cemʿ eyle- toplamak
c.-di 103b2, 174a14, 174b8-9
c.-diler 76b14, 109a18
c.-ye 47b9, 133a10, 133a17, 155b18-19
c.-yüp 152a7
ceng eyle- savaşmak
c.-mişler 174b19
cevr eyle- eziyet etmek
c.-di 167a19
c.-mek 52a7
c.-yen 107b7
cidd eyle- çalışıp çabalamak
c.-di 30a13
cihād eyle- din uğruna savaşmak
c.14a15
cürm eyle- suç işlemek
c.-düŋ 114a12
c.-miş 124b6
cüẕā eyle- ayırmak
c.-me 74a14
çāre eyle- çözüm yolu göstermek
ç. 138a9
dād eyle- adaletli davranmak
d.-yen 165a12
dāl eyle- kamburlaştırmak
d.-di 151b11
dāmen-i pāk eyle- namusuyla yaşamak
d.-di 63b17
ḍarb eyle- **1.** dövmek
ḍ. 70b3
ḍ.-di 47b13
ḍ.-diler 81a9
ḍ.-düm 48a17
ḍ.-me 65b7
2. yere vurmak
ḍ.-di 48a9
daʿvā eyle- sözünde direnmek, bir iddia ileri sürmek
d.-miş 165b4
d.-ye 79a7
daʿvet eyle- çağırmak, davet etmek
d.-di 25a11, 85b2, 93a14, 103a14 172a19
d.-diler 77b14

d.-ye 85a18
defʿ eyle- savmak, savuşturmak
d. 69a19
d.-di 164b19
d.-r 111a14
d.-ye 127a1
defʿ-i ḫāṭır eyle- hatırına gelen düşünceleri gidermek
d.-miş 150a18
defīne eyle- define yapmak
d.-miş 2a7
defn eyle- ölüyü gömmek
d. 61b11
d.-yeler 174b4, 174b11
dest-bus eyle- el öptürmek
d.-rüz 144a18
dest-dırāzlıḳ eyle- sarkıntılık etmek
d.-yüp 70a17-18
devā eyle- çare bulmak
d.-diler 75b6-7
ḍıḥḳ eyle- gülmek
ḍ.-di 86a4
ḍ.-düŋ 42b18
dil-figār eyle- gönlü müteessir olmak
d.-r 152b1
dil-ḫoşlıḳ eyle- iç açmak, gönül ferahlatmak
d.-di 104a3
dil-kerem eyle- gönlünü asaletli kılmak
d.-düm 113b18
duʿā eyle- dua etmek
d. 32a17, 90a8, 139a10
d.-di 76a9, 76a12-13, 76b2, 83b3, 104a4, 139a5, 139a12
d.-ye 15b2, 123a10
d.-yesin 55a7, 76b1
dūr eyle- uzaklaştırmak
d.-seŋ 141b8
d.-ye 104a15
edā eyle- yapmak, yerine getirmek
e.-di 57b2, 57b17
e.-yem 14a6, 57a4
edā eylemiş ol- yerine getirmiş olmak
e.-ur 107b3
efġān eyle- bağırarak ağlamak, inlemek
e.-dük 168b15
e.-me 169a12
efsūn eyle- büyü yapmak
e.-düm 143a7
ekl eyle- yemek
e.-di 15b7, 29b3
e.-mezsiz 122a6-7
e.-ye 37b2, 121a16, 155a8
e.-yen 88b14
elinin altında eyle- sorumlu saymak
e.-mişdür 65b14
emīn eyle- bir işten, görevden sorumlu kılmak
e. 108b12
emīr eyle- bir kavmin başı olarak kabul etmek
e.-diler 67a8
emr eyle- emretmek
e. 83b13, 128b7, 145b3
e.-di 13a12, 35a15, 46b13, 83b15, 91b4, 103b10, 109b2, 111a3, 130a1, 132b15, 137b9, 149a17, 154b4, 154b9, 154b17, 155a5, 156a4, 161a19
e.-diler 169b1
e.-dügüŋ 149a16
e.-düŋ 97a17
e.-mişidi 149a9
e.-mişler 116a13
e.-sem 59a18, 59b01
e.-ye 79b8
envāʿ-ı riʿāyet eyle- çeşitli şekillerde ağırlamak
e.-di 112a12
envāʿ-ı taḍarruʿ eyle- türlü şekillerde yalvarıp yakarmak
e. -di 27b7
erzānī eyle- layık görmek, lütfetmek
e. 83b4
eṣer eyle- belirtisini göstermek
e.-miş 138b8
e.-ye 10a11
esīr eyle- esir etmek
e.-di 131a16
e.-yüp 97a11
eylük eyle- iyilik yapmak
e.29b16
e.-di 68b13-14
e.-mek 13b17, 13b18, 13b19
e.-mekdür 14a9
fāş eyle- açığa vurmak

f.-düm 73b8
fāyide eyleme- fayda etmemek
f.-z 40a12
ferāġ eyle- vazgeçmek
f.-düm 114b2
ferāġat eyle- vazgeçmek
f.-83a4, 85a10-11
f.-diler 157a16
f.-mezem 139b11-12
f.-yüp 146b19
ferāmūş eyle- unutmak
f.-di 56a6
f.-dük 41b18
feryād eyle- feryat etmek
f.-diler 109b11
f.-dük 168b15
f.-me 96b6
fetḥ-i bāb eyle- **1.** kapıyı açmak
f.-ŋüz 151a8
2. kapı açmak, bir şeyin sözünü etmek
f.112b4
fezaʿ eyle- inleyip sızlanmak
f.-di 163b15
fiġān eyle- bağırarak ağlamak, inlemek
f.-diler 72a1
fikret eyle- düşünmek
f.-di 142b7
fikr eyle- düşünmek
f. 59a7, 59b14, 134a15
f.-di 70a16, 138a3-4
f.-miş 19b17
f.-ye 143b11
fikr ṣarf eyle- fikir yormak
f. 141b1
furṣat eyle- fırsat bulmak
f.-miş 62b11
furṣatı fevt eyleme- fırsatı kaçırmamak
f. 145a3
geşt eyle- gezmek
g.-di 74b13
gice eyle- gecelemek
g. 167a4
gile eyle- yakınmak
g.-di 31b13
girev eyle- rehin etmek
g.-me 74a16
gizlü eyle- gizlemek
g.-me 104a7
göŋülden cüẕā eyle- uzak tutmak
g. 141a18
gözlerine uyḳu ġalebe eyle- uyku basmak
g.-di 11b14
gözlerin yaşıla pür-ḫūn eyle- çok ağlatmak
g.-ŋüz 96a5
gūşa mengūş eyle- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-yen 169a5
gūş eyle- dinlemek
g.-yen 169a5
gülistān eyle- gül bahçesi yapmak
g.-di 98b16
günāh eyle- günah işlemek
g.-düŋ 114a12
güzer eyle- geçmek
g.-dük 152a10
ġaflet eyle- unutmak, ihmal etmek
ġ.-diler 85b17
ġ.-ye 159a1
ġalebe eyle- üstün gelmek
ġ.-miş 56b10
ġamı ḫāṭırına bār eyle- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-di 125b5
ġamz-ı iḫvān eyle- kardeşini kovlamak
ġ.-yen 19b5
ġarḳ eyle- boğmak, batırmak
ġ.-di 83a13
ġ.-diler 41b13
ġ.-mez 98b13
ġaybet eyle- kaybolmak
ġ.-meye 46b9
ġayb eyle- gizlemek
ġ. 32b11
ġāyib eyle- uzaklaştırmak, ayırmak
ġ.-düŋ 172a8
ġayṣ-ı inzāl eyle- yağmur yağmasını sağlamak
ġ.-dügi 73b5
ġaẓab eyle- öfkelenmek
ġ.-se 162b8
ġazā eyle- din uğruna savaşmak
ġ. 128a12
ġ.-ye 64b3

ġ.-yeler 80b4, 145a19
ġıbṭa eyle- imrenmek
ġ.-diler 55a14
ġ.-yeler 135a18, 135b13
ġulġule eyle- şamata etmek
ġ.-diler 31a8
ġusl eyle- yıkanmak
ġ.-di 53b9, 63a16, 104a11
ġusl-i vuż̇ū eyle- gusül abdesti almak
ġ.-yem 87b12
ḥācātı revā eyle- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 73b2
r.-r 32b3
ḫacel eyle- utanmak
ḫ.-me 139a7
ḥāceti revā eyle- istenileni, dileği yerine getirmek
r.139a18
ḫalecān eyle- yürek çarpıntısına neden olmak
ḫ.-di 8b10
ḥālet eyle- çeşitli davranışlarda bulunmak
ḥ.-yüp 124b3
ḥalf eyle- yemin etmek
ḥ.-me 165b1
ḫalīfe eyle- vekil tayin etmek
ḫ.-di 174b12
ḫāliṣ eyle- saf, temiz duruma getirmek
ḫ. 74a8
ḫalḳ eyle- yaratmak
ḫ.-di 110a14, 159a3, 159a10-11
ḫ.-düŋ 97a15
ḫ.-mişdür 64b1
ḥamayil eyle- silah ve benzeri şeyi omuzdan çapraz şekilde vücuda asmak
ḥ.-mişler 80a2
ḥamd eyle- şükretmek
ḥ.-di 170a15
ḥ.-diler 89a1, 144b8, 169a3
ḥamd-ı bī-şümār eyle- çok şükretmek
ḥ.-diler 88a17
ḥamd-ı delim eyle- çok şükretmek
ḥ.-yüp 175b1
ḫām eyle- hoş karşılanmayacak duruma getirmek
ḫ.-me 113b2
ḫ.-ye 71a11
ḫamr eyle- şarap yapmak
ḫ.-di 93b5
ḥarām eyle- yasak etmek
ḥ. 124a10
ḥ.-rem 113a11
ḥ.-yem 57a10
ḥarb eyle- savaşmak
ḥ.-sem 42a17
ḫār eyle- sıkıntı ve üzüntü veren bir yer yapmak
ḫ.-di 113b15, 117b13
ḥāris eyle- muhafız etmek
ḥ.-di 166a13
ḫār u ḫas eyle- bir şeyi çer çöp gibi görüp önemsememek
ḫ.-sünler 152b10
ḥased eyle- kıskanmak
ḥ.11a18
ḥ.-me 174a19-174b1
ḥāṣıl eyle- edinmek
ḥ.-di 136a6
ḫasta eyle- hasta etmek
ḫ.-r 152b1
ḫaṭā eyle- hata yapmak
ḫ.-miş 124b6
ḫ.-mişsin 85a10
ḫaṭālarıŋı ḫaṭ eyle- hatalarını azaltmak
ḫ.-ye 169b7
ḫāṭırın tesellī eyle- gönlünü almak
ḫ. 48a19
ḫatm eyle- bitirmek
ḫ.-di 71a6
ḫavf eyle- korkmak
ḫ.-di 16a12, 31a2, 87b7, 154a1
ḫ.-diler 46b3
ḫ.-me 34b9
ḫ.-yüp 114b7
ḫayr duʿā eyle- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-ŋüz 61b18
ḫayr eyle- hayır işlemek
ḫ.-seŋ 60a7
ḫaẕer eyle- sakınmak, kaçınmak
ḥ.55b6, 148a13
ḥ.-sünler 110b13
ḥāżır eyle- hemen kullanılabilecek duruma getirmek

ḫ.-miş 150a18
helāk eyle- yok etmek
h.-di 83b8
h.-düŋ 48a19
h.-r 60b2
h.-ye 78b15
h.-yeler 86b7
hem-dem eyle- arkadaş edinmek
h.-me 141b6
hem-rāh eyle- yoldaş edinmek
h.-miş 60b3
ḥıfẓ eyle- korumak
ḫ.-yeyesin 46b1-2
ḫışm eyle- öfkelenmek
ḫ.-düŋ 68b15
ḫıyānet eyle- ihanet etmek
ḫ.-dük 162b3
ḫ.-düŋüz 162a6
ḫ.-mişler 116a14
ḫ.-r 107b9
hibe eyle- bağışlamak
h. 66a9
h.-düm 122b9
ḥicāb eyle- **1.** utanmak
ḫ.-di 87b7
2. perdelemek
ḫ.-mişler 151a13
hicret eyle- göçmek
h. 169b5
ḫidmet eyle- hizmet etmek
ḫ.-gil 59b11
ḫ.-mek 13b9
ḫ.-sün 142b5
ḫ.-ye 17a1-2
ḥikāyet eyle- ayrıntılarıyla anlatmak
ḫ.-di 14a12, 21a7, 102b6
ḫ.-dük 168b13
ḫ.-düm 51b3
ḫ.-me 59b12
himmet eyle- yardım etmek
h. 32a17
ḥiss eyle- hissetmek
ḫ.-di 37b2
ḫiṭāb eyle- seslenmek
ḫ. 112b4, 127a8
ḫ.-di 83b4
ḫ.-r 20a10
ḫor eyle- değersiz duruma getirmek
ḫ.-ye 104a15
ḫoş-ḥāṭır eyle- gönlünü hoş etmek
ḫ.-r 102a17
ḫoşnūd eyle- hoşnut etmek
ḫ.-mek 13b13
ḫudālıḳ daʿvāsın eyle- tanrılık iddiasında bulunmak
ḫ.-di 82a8
ḫ.-ye 79a8
ḫuṣūmet eyle- düşmanlık etmek
h.-diler 14b12
ḫuşūʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
ḫ.-diler 171b18
ḫuṭūr eyle- aklına gelmek
ḫ.-di 175b5-6
ḫużūʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
ḫ.-diler 171b18
ḫ.-yeler 101a13
hücūm eyle- bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak
h.-dügi 84a9
ḥükm eyle- **1.** yargılama sonunda bir kanıya varmak
ḫ. 36b9, 98b5
2. egemen olmak
ḫ. 109a13
ḫ.-ye 80a8
3. emretmek
ḫ.-di 13a12
ḥürmet eyle- saygı göstermek
ḫ. 131b16, 162a13
ḫ.-mez 117a10
ḫ.-yeler 101a12-13
ḫüsni devā eyle- iyi bir şekilde tedavi etmek
ḫ.-di 151b18
ḫüzn-i bī-ʿaded eyle- çok üzülmek
ḫ.-miş 165a18
ıḍlāl eyle- doğru yoldan çıkarmak
ı.-yem 149b12
ıṣrār eyle- ısrar etmek
ı.-di 32b5, 117b13
ıżṭırāb eyle- üzüntü ve sıkıntı duymak
ı.-di 137a16
ı.-me 143b12
ʿibādet eyle- ibadet etmek
ʿi. 17b15, 159b16

ʿi.-di 92a5
ʿi.-dükleri 97b4
ʿi.-rdüŋ 118b12
ʿi.-yeler 34a17
ʿi.-yüp 138a3
ʔbā eyle- tiksinmek
ī.-diler 66b10
ibrām eyle- çok ısrar etmek
i.-diler 147a7, 157a4
i.-me 113b2
ibtidā eyle- başlamak
i.-mişler 13a11, 33a2, 44a9
ibtihāl eyle- yalvarıp yakarmak
i.-r 42a8, 61a17
icābet eyle- kabul etmek
i. 37b16
i.-di 16b12, 77b18
i.-r 127b6
iclāl eyle- ululamak, saygı göstermek
i.-di 20a13, 166a17
ictihād eyle- gücü yettiğince çalışıp çabalamak
i.-diler 141b14
idḫāl eyle- içine almak
i.-düŋ 97a17
ifsād eyle- zarar vermek
i.-ye 110b11
iftiḫār eyle- övünmek
i.-di 99b15
i.-düm 103b6
iġvā eyle- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
i.-ye 90a3
ihānet eyle- hainlik, kötülük etmek
i.-mek 41a2
iḥāṭa eyle- etrafını çevirmek
i.-yüp 107b18
iḫfā eyle- gizlemek
i.-ye 30a16
iḥsān eyle- bağışlamak, bağışta bulunmak
i. 166a16
i.-di 68a9-10, 122a18
i.-düm 58b12
i.-gil 113a8
i.-seŋ 60a7
i.-ye 101a12
i.-yen 65b5
i.-yenler 134a17-18
i.-yesin 13a13
i.-yüp 67b2
ihtimām eyle- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-diler 109b4
iḫtirām eyle- saygı göstermek
i.-di 16b8
i.-diler 144a7
i.-mek 40b19-41a1
iḫtiṣāṣ eyle- **1.** kendine mahsus kılmak
i.-düm 51a15
2. uzmanlaşmak
i.-mişdi 142a10
iḫtiyār eyle- tercih etmek
i.-di 85b1, 93b12, 101a5
i.-düm 69b4, 91b19, 139a2
i.-düŋ 91b17-18
i.-mezem 66b7
iḫżār eyle- hazırlamak
i.-di 27b1, 99a16-17
i.-diler 137b9-10
i.-düm 73b19, 114a9
iḳbāl eyle- yönelmek
i.-di 18a10, 20a13, 88b12, 155a3-4, 166a17
i.-düŋ 58b14
i.-yüp 91b12
iḳdām eyle- gayretle çalışmak, sürekli uğraşmak
i.-diler 109b4
i.-mek 152a5
ikrām eyle- ağırlamak
i. 55a17
i.-di 133a3, 172a13
i.-mek 40b19-41a1, 95b9
iḳrār eyle- tasdik etmek, kabul etmek
i.-di 32b5, 103b4-5
i.-diler 121b17
i.-yesin 58b13
iḳtidā eyle- uymak
i.-diler 25a18, 166a4
iktisāb eyle- kazanmak
i.-miş 20a9
iʿlām eyle- bildirmek
i.-di 137b5
ilḥāḥ eyle- ısrar etmek
i.-diler 147a7, 157a4

ilḳā eyle- **1.** bir şeyin içine atmak
i.-yeler 134a9-10
2. telkin etmek
i.-di 159a15
iltifāt eyle- ilgi göstermek
i.-di 46b11
i.-medi 81a5
iltizām eyle- gerekli bulmak
i.-di 142a11
imāmet eyle- imamlık etmek
i.-ye 79b17
imāmlıḳ eyle- imamlık etmek
i. 79b18
imlā eyle- yazmak
i.171a17
imtināʿ eyle- kaçınmak
i.-diler 111a6
imtiṯāl eyle- uymak, boyun eğmek
i.-dük 149a15
i.-sünler 108b6
inʿām eyle- lütfetmek
e.-di 106b5, 146a12
ʿināyet eyle- lütfetmek
ʿi.-gil 88a7
ʿi.-di 172b5
infāḳ eyle- nafaka olarak vermek
i.-di 136a7
inkār eyle- inkâr etmek
i.-di 125b5
i.-diler 163b9
i.-düŋ 58b14
inḳıyād eyle- boyun eğmek
i.-diler 32b16
inṣāf eyle- acımak
i. 51b15
intiḳāl eyle- bir yerden başka bir yere geçmek
i.-di 20b18, 122a16
intiḳām eyle- intikam almak
i.-dügi 21b13
inzāl eyle- indirmek
i.-di 10b14, 90b1, 110b2, 110b9, 159a19
i.-düŋ 97b3
i.-yüp 116a13
irāde eyle- istemek
i.-di 56a3
irād eyle- söylemek
i.-miş 49b12-13
i.-mişler 18b13, 44b3, 59b9, 86b10, 104a12, 106b18, 117a18, 149b18, 165a5
iʿrāż eyle- yüz çevirmek
i.-di 55b14, 165a3
irsāl eyle- göndermek
i.-di 100a2
i.-ye 172a18
i.-yen 152a7
irtikāb eyle- kötülük etmek
i.-mezem 69b7
isāʾet eyle- kötülük etmek
i.-me 18b10
ʿiṣmet eyle- ahlak kurallarına bağlı kalmak
i.-düm 114b7
ismini ġaffār eyle- ğaffar olarak adlandırmak
i.-düm 59b8
istiʿānet eyle- yardım istemek
i. 169b14
istifsār eyle- bir şeyin aydınlığa kavuşmasını istemek
i.103a17
istiġfār eyle- tövbe etmek
i. 85a9
i.-dük 173a14
i.-yeler 159b12
istiḫāre eyle- hayırlı olmayı dilemek
i.-yüp 147a5
istiḳāmet eyle- işini doğru ve dürüst bir şekilde yapmak
i.-r 166b17
istiḳbāl eyle- karşılamak
i.-di 18a15, 36b12, 78b12
istimāʿ eyle- dinlemek
i. 150a12
i.-di 164b11-12
istimālet eyle- meylettirmek
i.-di 142b1
istirāḥat eyle- istirahat etmek
i.-di 158a5, 158a11
ʿiṣyān eyle- isyan etmek
ʿi.-me 90a2
işāret eyle- işaret ederek göstermek
i.-di 130a12
i.-diler 90b13-14

i.-yüp 90b19
ʿīş eyle- geçimini sağlamak
ʿi.-rimiş 61a12
işini altun ile sīm eyle- üstün nitelikli davranışlarda bulunmak
i.-di 62a2
iştirā eyle- satın almak
i.-di 64a16
i.-diler 65a4-5, 65a7
ʿīş ü ʿişret eyle- yiyip içip eğlenmek
ʿī.-seŋ 104b19
ʿitāb eyle- azarlamak
ʿi.-di 93b14
ʿi.-yüp 91b17
iʿtibār eyle- göz önünde bulundurmak, dikkate almak
i.-mez 118a5
i.-r 42a8
iʿtiḳād eyle- inanmak
i.-di 102a6
iʿtimād eyle- güvenmek
i.-di 27b3, 132a14
iʿtirāf eyle- itiraf etmek
i.-di 103b5
i.-diler 121b17
i.-düm 138b19
i.-ŋ 164a13
i.-yeler 18a13
i.-yesiz 75a16
ittifāḳ eyle- uyuşmak, anlaşmak
i.-yüp 92b14
ʿiyādet eyle- hasta ziyaret etmek
ʿi.-r 102a16
iżāfet eyle- yüklemek, ait olduğunu göstermek
i.-di 64b13
iʿzāz eyle- saygı göstermek
i.-di 20a13
iẓhār eyle- göstermek
i.-di 91a17
i.-diler 163b5
ʿizzet eyle- saygı göstermek
ʿi.-di 16b8, 172a13
ḳabr eyle- kabir yapmak
ḳ.-diler 30b1
ḳabūl eyle- kabul etmek
ḳ. 139a13
ḳ.-di 16b17, 86b9, 139b1, 167a3
ḳ.-diler 147b2-3, 149a3
ḳ.-düm 139a1
ḳ.-mez 117a11
ḳ.-mezem 68b13
ḳ.-mezsiz 39b9-10
ḳ.-r 32b3, 74a19
ḳ.-ye 15a17
ḳabż eyle- ruhunu teslim almak
ḳ. 73b10, 114b19
ḳalbi Allāh ile eyle- sürekli Allah'ı zikretmek
ḳ. 152b11
ḳalbi müfāreḳat eyle- çok korkmak
ḳ.-ye 154a2
ḳal eyle- maden gibi eritmek
ḳ.-di 151b11
ḳāmet eyle- hareket etmek
ḳ.-miş 30a5
ḳanāʿat eyle- yetinmek
ḳ.-gil 59b11
ḳarʿ eyle- kapı çalmak
ḳ.-diler 151a7
kār eyle- etkilemek
k.-mez 112a2
ḳaṣd eyle- **1.** harekete geçmek
ḳ.-di 70a16, 70a18, 88a14
ḳ.-diler 154b9
ḳ.-düm 149b11
ḳ.-mek 124b5
2. zarar vermeyi istemek
ḳ.-diler 77a2, 77b15
ḳ.-dügüŋ 136b12
ḳ.-yicek 170b2
3. amaçlamak
ḳ.-di 136b15
ḳ.-düm 122b2
ḳaṭʿ eyle- ilgiyi kesmek
ḳ.-se 58a18
ḳaṭʿ-ı āvāz eyle- sesi kısılmak
ḳ.-miş 114a3
ḳaṭʿ-ı raḥm eyle- merhameti kesmek
ḳ.-dük 162b2-3
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳat eyle- yol almak
ḳ.-di 111b16
ḳ.-yüp 30b7
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ eyle- yol almak
ḳ.-yüp 30b7
ḳatl eyle- öldürmek

ḳ.-di 158a15, 158a16
ḳ.-diler 37b5, 83a6, 97b3, 137b18
ḳ.-düŋ 31a6
ḳ.-ye 16a1, 18a6, 78b16, 80a5, 80a7, 80a9, 162a16
ḳatline ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
ḳ.-di 30b17
kāzirlik eyle- dokumacılık yapmak
k.-diler 77b7
kebāb eyle- yakmak
k.-düŋ 114a15
k.-r 41b5
kelimāt eyle- sohbet etmek
k.-di 108a7
k.-diler 157b2
k.-mişler 134b12
kem eyle- eksiltmek
k.-ye 141b4
kesr eyle- kırmak
k.-ye 78b16, 80a9
ketm eyle- gizlemek
k. 26a4, 155b18
ḳıṣāṣ eyle- bir suçluya yaptığı kötülüğün aynısını uygulamak
ḳ. 48b1, 48b3
ḳ.-di 158b2
ḳısmet eyle- paylaştırmak
ḳ.-diler 46b10
ḳıyām eyle- ayakta durmak
k.-sün 144a5
kör eyle- kör etmek
k. 141b7
ḳul eyle- köle etmek
ḳ.-yüp 164b9
ḳurbān eyle- kurban olarak kesmek
ḳ. 68b19
ḳuṣūr eyle- bir şeyi hileli, eksik yapmak
ḳ.-seŋüz 116b3
ḳūt eyle- geçimini sağlamak
ḳ.-ye 63b3
ḳuvvet eyle- güç harcamak
ḳ.-yüp 71a19
lālezār eyle- lale bahçesi yapmak
l.115a13
lāyıḳ eyle- bir şeyi elde etmeye hak kazandırmak
l. 71b11
leşker-i hicrānı tālān eyle- ayrılık acısından kurtulup kavuşma sevincini yaşamak
l.-dük 168b15
luṭf eyle- lütfetmek
l.-yüp 67b2
luṭf-ı recā eyle- lütfunu ümit etmek
l.-düm 114b1
maʿāş eyle- geçinmek
m.-r 62b17
maġfiret eyle- affetmek
m.-ye 18a16, 172b7-8
maġlūb-ı şeyṭān eyle- şeytana yenik düşürmek
m.-me 90a2
maḥabbet eyle- sevmek
m. 68b8, 136b3, 136b5, 136b7
m.-diler 92b8
m.-me 92b11
m.-se 160b17, 170a9
m.-yeler 135b18
maḥbūs eyle- hapsetmek
m.-diler 91b11
maḥrem eyle- sırdaş etmek
m.-di 63a8
m.-me 141b6
maḥrūm eyle- yoksun bırakmak
m.-me 131b19
maḫṣūṣ eyle- bir şeye özgü kılmak
m.-miş 43b16
maḥv eyle- silmek, yok etmek
m.-ye 128a10
maḫż-ı luṭf eyle- halis lütufta bulunmak
m.-di 168b9
maḳar eyle- kalınacak yer etmek
m.-di 62a19
m.-düm 61b19
m.-miş 2a7
maḳbūl eyle- kabul etmek
m.-di 105a15
maḳhūr eyle- yenmek, mağlup etmek
m.-seŋ 141b8
maniʿ eyle- engel olmak
m.-ye 40b14
mātem eyle- yas tutmak
m.-diler 78a13
maṭrūḥ eyle- çıkarmak
m.-mişler 6a13-14

maʿyūb eyle- kusurlu duruma getirmek
m.-di 161a4
mebẕūl eyle- bolca dağıtmak
m.-mişler 6a13-14
mecrūḥ eyle- yaralamak
m.-di 53b3
meded eyle- yardım etmek
m. 89a6
meftūn eyle- kendine bağlamak, gönlünü çelmek
m.-düm 143a7
mekr-i cedīd eyle- yeni bir hile yapmak
m.-di 30a14
mekşūf eyle- keşfetmek
m.-düŋ 73b4
melāmet eyle- kınamak
m.-diler 148b15-16, 173a1
m.-mişsiz 85b14
memnūʿ eyle- yasaklamak
m.-di 142b9
menʿ eyle- **1.** engel olmak
m.-di 38b8
m.-yesiz 64a11
2. esirgemek, bir şeyi vermekten kaçınmak
m.-r 137a8
merdāne eyle- bir şeyi mertçe yapmak
m.-mezsin 51b13
mescūn eyle- hapsetmek
m.-mek 96a5
meserret eyle- sevincini gösteren hareketlerde bulunmak
m.-di 18b1
mesḥ eyle- sıvazlamak
m.-di 74b7
mesken eyle- barınacak yer yapmak
m.-düŋ 97a19
mestūr eyle- gizlemek
m. 131b15
m.-di 98a8, 133a3
meşveret eyle- danışmak
m.-diler 26b5-6
meyl eyle- bir şeye veya bir kimseye ilgi duymak
m.-me 70a8
m.-ye 66b14
meẕellet eyle-alçalmak, bayağılaşmak
m.-diler 161b17
minnet eyle- bir iyiliğe karşı teşekkür etmek, memnuniyet duymak
m.-di 82b13
mīṣāḳ eyle- sözleşme yapmak
m.-diler 109a16
muʿānaḳa eyle- kucaklaşmak
m.-di 47a16-17
muʿāvenet eyle- yardım etmek
m.-di 45b14
muḫālefet eyle- karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-di 97a18
muḥkem eyle- sağlamlaştırmak
m.-di 61a9
m.-miş 163a16-17
muḥtāc eyle- muhtaç etmek
m.-me 89a8
muḳadder eyle- yazgı olarak belirlemek
m.-di 101a7
m.-miş 3b10
m.-mişdi 144a9
muḳayyed eyle- ayağına zincir ve pranga vurmak
m.-diler 91b11
muraṣṣaʿ eyle- süslemek
m.-diler 68a13
muṣāḥabet eyle- sohbet etmek
m.-mişler 4b2-3
musallaṭ eyle- musallat etmek
m.-di 109b10
m.-düm 109b8, 121a7
m.-düŋ 97b2
mūş eyle- fare yapmak
m.-dük 41b18
muʿtād eyle- alışkanlık yapmak
m. 111b13
mübāşeret eyle- bir işe başlamak, girişmek
m.-di 67a16
mübtelā eyle- kötü duruma düşürmek
m.-düŋ 68b16
müfāreḳat eyle- ayrılmak
m.-mişdür 54a19
müheyyā eyle- hazırlamak
m.-yüp 18a6
mükellel eyle- süslemek
m.-di 68a16
mülāḥaẓa eyle- düşünmek

m.-sün 109b18
mülemmaʿ eyle- bulaştırmak
m.-diler 47b19
münācāt eyle- dua etmek
m. 13b1
m.-di 114a1, 15b13
münādemet eyle- bir arada bulunup konuşmak
m.-mişler 4b3
münāzaʿa eyle- münakaşa etmek
m.-düm 140b17
münevver eyle- aydınlatmak
m.-di 48b6
mürācaʿat eyle- geri dönmek
m. 84b3
m.-dükde 154a7-8
m.-yüp 103a9
müretteb eyle- yerli yerine koymak
m.-yüp 18a6
mürūr eyle- geçip gitmek
m.-di 116b14
müsāʿade eyle- izin vermek
m.-ye 100b13
müstecāb eyle- kabul etmek
m.127a10
m.-düm 92a19
m.-r 152b3
müşāhede eyle- gözlemlemek
m.-di 21b8, 153b2, 107b13
m.-yüp 4a15
müşerref eyle- şereflendirmek
m.-miş 22a1
mütesellī eyle- avutmak
m.-di 173b19
müyesser eyle- nasip etmek
m.-di 100b16
m.-düm 92a19
m.-ye 46a9
müzeyyen eyle- süslemek
m.-di 68a16
m.-düm 68b3
nā-çār eyle- çaresiz bırakmak
n.-di 87b11
nāḳıṣ eyle- bir şeyi eksik, kusurlu yapmak
n.-düŋ 58b15
naḳl eyle- anlatmak, bildirmek
n.-mişler 80b2, 116a4
naḳż-ı ʿahd eyle- bir sözleşmeyi yok saymak
n.-ye 122a13
nāʾlān eyle- inleyici hâle getirmek
n.-me 169a12
nāle eyle- inlemek
n. 94b9
n.-diler 72a1
n.-r 42a10, 50a6
nār eyle- ateşi canlandırmak
n.-düm 114a9
naṣīb eyle- nasip etmek
n. 127a11
naṣīḥat eyle- öğüt vermek
n.-di 77b19, 93b1
naẓar eyle- **1.** bakmak
n. 59a1, 59a4, 93b16
n.-di 37b13, 45b8, 45b16, 70a4, 82b16, 84a5, 130a10, 137a4, 148b13-14, 153a5, 153b18, 163a7, 163b14, 171b19-172a1, 173b9
n.-diler 54a1, 66b1, 130a3, 172b4, 173b1
n.-düm 24a13
n.-yelüm 48b8
n.-mezsin 69a6
n.-r 42a9
n.-ye 53a19
n.-yüp 53b16, 67b6, 111a8-9, 149a11
2. önem vererek üzerinde durmak
n. 97b6, 99b9, 104b13, 109b6, 110a12
nāz eyle- yalvarmak, rica etmek
n.-di 142b12, 172a14-15
nebī eyle- peygamber olarak görevlendirmek
n.-di 75a6-7
nefret eyle- nefret etmek
n.-di 131a18-19
n.-diler 66b10
n.-miş 150b2
nefsini tedārik eyle- hazırlıklı olmak
n.-yüp 68a1
nefsinin kelbini pür-cūʿ eyle- nefsinin kötü arzularını yerine getirmemek
n.-di 142b9

nevḥa eyle- feryat ederek ağlamak
n.-di 94a17
nevm eyle- uyumak
n.-di 129b4-5
nevmīẕ eyle- ümitsiz bırakmak
n.-me 131b19
neyle- ne etmek
n-diler 168a17, 171a2
n.-düm 126b8
n.-düŋ 48a18
n.-düŋüz 146b9
n.-r 100a4, 104a19
n.-rem 167b8
n.-yelüm 143b11
n.-yem 94a19
nidā eyle- seslenmek
n.-di 121a9, 153a14
n.-diler 54a11, 83a19
n.-r 20a11
n.-ye 99a10, 158b13
n.-yeler 133b15, 133b18, 134a1-2
niṣār eyle- saçmak, bir şeyi cömertçe vermek
n. 10a13
niṣān eyle- nişan koymak
n.-di 77a7
niyāz eyle- **1.** dua etmek
n.-di 15b13, 55a9, 58a17, 137b11, 142b12, 172a14-15
n.-diler 48a3, 127a6, 144a11, 169a3
n.-r 50a4
2. yalvarmak, yakarmak
n.-diler 32a16
niyyet eyle- niyetlenmek
n. 59b10
n.-di 50a8
n.-miş 30a5
n.-ye 165a19
nizār eyle- zayıflatmak
n.-di 69a18
n.-r 152b1
noḳṣān eyle- bir şeyi eksik, kusurlu yapmak
n.-seŋüz 116b3
noḳṣān u bīş eyle- eksik veya fazla etmek
n.-mez 61a12
nuṣret eyle- yardım etmek
n.111a1-2
n.-diler 77a17
nüzūl eyle- **1.** inmek
n.-di 36a5, 71a2, 110a14
n.-düm 35b9
n.-r 59a4
n-ye 79b16
n.-yeler 133b2, 133b8
2. konaklamak
n.-diler 45a18
ʿöẕr eyle- özür dilemek
ʿö.-di 31b16
ʿö.-diler 81a15
pādişāhlıḳ eyle- hükümdarlık yapmak
p.122b17
pāk eyle- temiz duruma getirmek
p.-di 100a14, 100a16
pāre pāre eyle- paramparça etmek
p.-ye 79a18
pertāb eyle- atmak
p.-di 35b2
peydā eyle- peyda etmek
p.-ye 68a3
pīşe eyle- huy edinmek
p. 115a11
pīşvā eyle- önder addetmek
p. 96b17
rafīʿ eyle- yüceltmek
r.-ye 169b7
raġbet eyle- istekle karşılamak
r.-mezsin 139b6
r.-miş 150a16
rāḥat eyle- iyileştirmek, huzura kavuşturmak
r.-di 152a3
rāh eyle- yol yapmak, kandırmaya çalışmak
r.-di 143a6
raḥmet eyle- acımak
r. 62a8
r.-r 33a12
r.-rmiş 20a4
r.-sün 132a2-3
r.-ye 100a8
raḥm eyle- acımak
r. 96a11, 113a17, 138a13, 161b17
r.-düm 140b18
r.-medüŋ 172a10

r.-mezsin 69a10
r.-ŋ 28a5
r.-ye 103b12, 132b8, 171b13
r.-yesin 161b7
r.-yesiz 148a4
rām eyle- boyun eğdirmek
r.-mek 152a5
raṭb eyle- yumuşatmak
r.145b4
recā eyle- dilemek
r.-yem 154b19
redd eyle- **1.** geri çevirmek, iade etmek
r. 54b17, 65b1, 171b12
r.-di 17b17, 53b10-11
r.-düm 122b11
r.-ŋüz 148a6
2. (geçen zamanı) geri getirmek
r.-yesin 97b15
redd-i selām eyle- verilen selamı almak, selama karşı selam vermek
r.-di 125a15
refʿ eyle- kaldırmak
r.125b15
r.-di 61b4
refīʿ eyle-derecesini, itibarını yüceltmek
r.-r 96b16
reh-nümā eyle- yol gösterici kılmak
r. 60b1
reng eyle- boyamak
r.-ye 77a8
reşk eyle- kıskanmak
r.-di 130b1
rivāyet eyle- bir olay, haber veya sözü nakletmek
r.-di 21a7, 84b15, 174a9-10
r.-diler 14a4
r.-dük 168b13
r.-düm 51b3
r.-miş 116a11, 145b5, 170b16
r.-mişler 21a14, 23a14-15, 36a8, 65b1, 78b10, 80b16, 90b3, 99b18, 123b14, 128a3, 135a7, 135a13, 135b6, 160a3, 169b4, 170a7
riyāżet eyle- nefsin arzularını kırmak, kanaatle, perhizle yaşamak
r.-di 152a3
rūşen eyle- aydınlatmak
r.-sün 135a2
rücūʿ eyle- dönmek, yönelmek
r.-düm 114a19
rüsvāy eyle- ayıplanacak duruma düşürmek
r.-düŋ 157a10
rüsvāy-ı ʾālem eyle- insanlar içinde ayıplanacak duruma düşürmek
r.-ye 141b4
ṣabr eyle- sabretmek
ṣ. 50b17, 59b13, 84b13
ṣ.-di 151a18, 171a19, 171b3, 171b5
ṣ.-gil 59b17
ṣ.-r 117b18
ṣabr-ı cemil eyle- güzel bir şekilde sabretmek
ṣ.-di 106a18
ṣ.-sün 62a18
ṣadā eyle- seslenmek
ṣ.-r 62a5
ṣaʿḳa eyle- baygınlık geçirmek
ṣ.-yüp 57b16-17
ṣalb eyle- çarmıha germek
ṣ.-diler 78a12, 78a18
sāl eyle- yıl yapmak
s.-yen 152a7
sāmiʿ eyle- dinlemek
s. 74a15
ṣanʿat eyle- iş çevirmek
ṣ.-düŋüz 38a16
ṣara eyle- karanlık etmek
s.-yüp 97b13
ṣarf eyle- harcamak
ṣ.-mişler 21a13
ṣ.-yüp 62b16
ṣayd eyle- avlamak
ṣ. 15a16
saʿy eyle- çabalamak
s.-r 104a17
ṣayḫa eyle- bağırmak, çığlık atmak
ṣ.-düm 36a7
sebḳat eyle- vuku bulmak
s.-di 91a11
seby eyle- esir etmek
s.-yüp 97a10
secde eyle- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-diler 12b6-7, 174a5
secde-i şükr eyle- şükür secdesi yapmak

s.-di 106a14
s.-mişler 89a13
sedd eyle- kapatmak, geçişi engellemek
s.-diler 68b2
s.-mek 160a17
s.-ye 160a11
sefer eyle- yolculuk yapmak
s. 45a7
s.-düm 61b19
selām eyle-**1.** selam etmek
s. 61b13, 136a11
s.-di 92b2
s.-ŋüz 144a5
2. güvenli duruma getirmek
s.-di 171b1
ṣenā eyle- övmek
ṣ.-mişdür 33a9
serd eyle- soğutmak
s.-ye 79a13
ser-efrāz eyle- yüceltmek
s.-ye 21b9
ser-fürū eyle- buyruk altına girmek
s.-r 127b11
seriḳa eyle- hırsızlık yapmak
s.-di 164b16
setr eyle- gizlemek
s.-161b6
s.-r 111a14
s.-ye 149a2
setr-i aḥvāl eyle- durumu gizlemek
s.-miş 105b9
seyāḥat eyle- yolculuk yapmak
s. 45a10-11
seyr-i ḳubūr eyle- kabirleri gezmek
s.-dük 42a12
ṣıyānet eyle- korumak
ṣ.-düm 126b9
ṣ.-gil 88a7
sözüni līnet üzre eyle- yumuşak sözlü olmak
s. 13a18
su ʾāl eyle- **1.** sormak
s.-di 84b1, 164b15
s.-diler 135a19, 145a16, 147a12
s.-düm 22a4
s.-mişler 38b6, 53a6
s.-mişsiz 147b7, 147b19
s.-rem 50a11
s.-sem 97b18
s.-yeler 98b7
2. dilemek
s.-seŋ 169b13
sükūn eyle- sessiz kalmak
s.-di 151a18
şād eyle- sevindirmek
ş. 132a2
şaḳḳ eyle- ayırmak
ş.-90b12
şāmil eyle- içine almak, kapsamak
ş.-miş 9b11-12
şefḳat eyle- acımak
ş. 28a11-12, 96a11
ş.-di 84b11, 154b15, 168b9
ş.-r 71b9
ş.-yen 65b4
ş.-yesin 161b8
şefḳatlü eyle- merhamet sahibi etmek
ş. 104a6
şehādet eyle- tanıklık etmek
ş.-di 39b18-19
ş.-diler 25b6
ş.-sün 71a1
şehīd eyle- şehit etmek
ş.-di 159a14
şek eyle- tereddüt etmek
ş.-di 70b5
şeref eyle- şeref kazanmak
ş.-diler 144b11
şerḥ eyle- açımlamak
ş.-sem 50a13
şermendelik eyle- utanılacak davranışta bulunmak
ş.-mişdi 117b1
şerm eyle- utanmak
ş.-düm 113b18
ş.-rem 69b17
şerm-sār eyle- utanılacak duruma düşürmek
ş.-me 68b17, 86a11, 139a7
şikār eyle- ele geçirmek
ş.-r 105b8
şikāyet eyle- yakınmak
ş.-di 16b4
ş.-me 59b12
şükr eyle- şükretmek
ş.-di 88b16, 129b3

ş.-diler 89a1, 144b8
ş.-mek 52b12
ş.-mezler 93b1
ş.-yem 106a1
taʿaccüb eyle- şaşırmak
t.-di 17a16, 45b5, 71a4, 77a15, 100a4, 126a8
t.-diler 54a4-5, 99a3, 103a11, 144a19, 160a8
t.-yüp 90b17
taʿaddī eyle- haddini aşmak
t.-di 83a1
ṭaʿām eyle- yemek yapmak
ṭ.-düm 113b7
taʿbīr eyle- rüya yorumlamak
t. 108a11
t.-di 12b15, 108a12
t.-dükde 93b13
t.-mek 12b16
t.-sünler 101b6
tafṣīl eyle- bir şeyi ayrıntılarıyla anlatmak, açıklamak
t.-di 103a8-9
taġyīr eyle- değiştirmek
t.15b4
t.-meŋ 63b10
taḥammül eyle- sabretmek, dayanmak
t. 15a2
taḥṣīl eyle- elde etmek
t.-miş 74a5
t.-yem 42b12
taḥṣīl-i behcet eyle- sevinç elde etmek
t.-miş 150a16
taḥsīn eyle- beğenisini belirtmek
t.-di 142a12
taḳbīl eyle- öpmek
t.-diler 172b6
taḳdīm eyle- sunmak
t.-ŋüz 151a3
taḳdīr eyle- yazgı olarak belirlemek
t.-miş 20b4
t.-miş 59b16
t.-mişdür 98b5-6, 103b17
taḳrīr eyle- anlatmak
t.-di 12b7, 103a10
t.-diler 146b4
t.-gil 125b1
taḳsīm eyle- paylaştırmak
t.-ye 80b11
ṭaleb eyle- istemek
ṭ. 58a9, 66b11
ṭ.-di 70b4, 130b9-10, 139a17, 147b3-4, 161a3
ṭ.-diler 82a13, 93a12, 123a9
ṭ.-düŋ 93b14
ṭ.-mişler 86a19
ṭ.-r 143a16
taʿlīm eyle- öğretmek
t.-di 36a17, 142b16
t.-miş 166b6
t.-yem 169b10
tārīk eyle- karanlık etmek
t.-di 78a4
taṣnīf eyle- kitap yapmak
t.-miş 9a7
t.-mişler 4b8
taṣvīr eyle- bir şeye biçim vermek, şekillendirmek
t.-miş 20b4
ṭavāf eyle- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-di 153b16
ṭavf eyle- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-di 31a2
ṭayerān eyle- uçmak
ṭ.-di 74b14
taʿyib eyle- ayıplamak
t.-yüp 85a16
tāʿyīn eyle- **1.** atamak, belli bir göreve getirmek
t.-di 33b9, 121b3, 136b1
2. belirlemek
t.-54a3, 99a13
taẓarruʿ eyle- yalvarmak
t.-di 58a17, 69a11, 89b14, 138a14
t.-diler 32a16, 172b2
taʿẓīm eyle- saygı göstermek, ululamak
t.-mek 40b19-41a1
tebāh eyle- mahvetmek
t.-di 70a18-19
tebdīl eyle- değiştirmek
t.-di 61b14
teberrük eyle- uğur saymak
t.-di 40a13
tebessüm eyle- gülümsemek
t.-diler 135b15
tecāvüz eyle- aşmak, geçmek

t.-di 7a14, 36b10
t.-mezsiz 98b4
tecellī eyle- görünmek
t.-ye 134a13
tecemmül eyle- süslemek
t.-di 11a12
tedārik eyle- bulmak, sağlamak
t.-diler 123a18
tedbīr eyle- önlem almak
t.-miş 85a18
te ʾdīb eyle- terbiye etmek
t.-yem 70b1
te ʾessüf eyle- üzülmek
t.-di 31b16
tefekkür eyle- düşünmek
t.-yüp 97a14
teferrüc eyle- gezinti yapmak
t. 27a15
tefhīm eyle- anlatmak
t.-di 142b16
t.-miş 166b6
t.-ŋüz 151a3
teftīş eyle- sorup araştırmak
t.-di 103b3
tefvīż eyle- **1.** işini birine bırakmak, birini yetkili kılmak
t.-di 109a16-17
t.-düm 109a12
2. her şeyi Allah'tan beklemek
t.-169a15
tehdīd eyle- korkutmak
t.-di 117b7
t.-diler 86a17-18
te ʾḫīr eyle- ertelemek
t.-di 61a8
t.-gil 125b1
tekellüm eyle- konuşmak
t.-di 45b18
t.-mişdür 70b10-11
tekfīn-i ġarīb eyle- garibi kefenlemek
t. 73b19
te ʾkīd eyle- üstelemek
t.-di 156a7
t.-mişidi 121a12
teklīf eyle- teklif etmek
t.-di 93a2
t.-meŋ 65b16
tekmīl eyle- tamamlamak
t.-diler 156a11
tekẕīb eyle- yalanlamak
t.-di 70b4
telaṭṭuf eyle- nazikçe davranmak
t.-di 31b16
t.-diler 153a10
te ʾlīf eyle- eser yazmak
t.-mişler 4b8
telḳīn eyle- bir fikri aşılamak
t.-di 27a8-9, 142a12
t.-meŋ 27a7
temāşā eyle- seyretmek
t. 59a2, 69b4
t.-diler 54a11
t.-dük 42a12
temelluḳ eyle- birini memnun etmeye çalışmak
t.-di 102b11
t.-diler 27a14
tenbīh eyle- tembih etmek
t.-mişidi 121a11-12
terk eyle- terk etmek
t. 72b18
t.-di 100b13, 114b17, 131a19
t.-düm 93a18
t.-yem 126b3
terk-i vaṭan eyle- vatanını terk etmek
t.-ye 165b9
tertīb eyle- düzenlemek
t.-di 148b12
t.-mişleridi 123b10
te ʾsīr eyle- etkilemek
t.-di 61a8, 129a3
t.-miş 129a16
teslīm eyle- **1.** bir şeyi birine vermek
t. 109a14
t.-di 43a12, 55a3-4
t.-diler 51b4, 156a12
2. birini, korunması veya bir yerde tutulması için birine bırakmak
t.-di 30b8
t.-diler 92a1
3. (kadın) erkeğin kendisine sahip olmasına izin vermek
t.-di 81a6
teslīm-i rūḥ eyle- ölmek
t.-di 21a11
t.-miş 73b13

tesmiye eyle- adlandırmak
t.-di 100b1
teşdīd eyle- şiddetini artırmak
t.-di 117b7
teşnīʿ eyle- ayıplamak
t.-mişler 85a17
tevaḳḳuf eyle- beklemek
t. 153a15
t.-di 46a6, 138b7, 153b17
tevāżuʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
t.-diler 92a8
tevbe eyle- tövbe etmek
t. 124a11
t.-mezsiz 117a6
tevcīh eyle- anlamlandırmak
t.-mişler 39a15, 115b7
teveccüh eyle- yönelmek
t.-di 16a19, 17b3, 147a2
t.-diler 45a14, 123a19, 129a2, 164b6, 173b2
tevekkül eyle- tevekkül etmek
t. 96b12
tevḥīd eyle- Allah'ın bir olduğunu söylemek
t.-düm 72b14
tevzīʿ eyle- dağıtmak
t. 80b10-11
teẕekkür eyle- hatıra getirmek
t.-miş 97a15
tezevvüc eyle- evlenmek
t.-ye 78b5-6
tezvīr eyle- yalan söylemek
t.-di 30a15
tezyīn eyle- süslemek
t.-di 54a7, 85b5
t.-miş 89b1
tezyīn-i ālet eyle- takıyla süslemek
t.-di 142b1
ticāret eyle- alım satım yapmak
t.-mişem 54b9
tīmārını eyle- yarasına bakmak, iyileştirmek
t.-di 30b5
ṭolu eyle- doldurmak
ṭ. 144b13
uġrılıḳ eyle- hırsızlık yapmak
u.-düŋ 81b10-11
ʿuruc eyle- yükselmek
ʿu.-yüp 160b14
ʿuzlet eyle- köşesine çekilmek
ʿu.-miş 62b11
ülfet eyle- dostluk etmek
ü.-yeler 80a13
ümiẕ eyle- ummak
ü.-yem 147b13
üns eyle- arkadaşlık etmek
ü.-di 63b18
üstād eyle- işinin eri yapmak
ü.-miş 111b13
vaʿd eyle- söz vermek
v.-dük 146b5
vaʿde eyle- söz vermek
v.-di 132b17, 156a2
v.-dük 146b5
v.-mişdür 15a17
v.-mişidi 129b4
vā eyle- acınacak, üzüntü ve pişmanlık verecek bir davranışta bulunmak
v.-miş 165b4
v.-ye 90a3
v.-yem 106a1
vaḫşet eyle- **1.** kaba bir biçimde, saygısızca davranmak
v.-miş 150b2
2. yalnız kalmayı tercih etmek
v.-di 131a19
vaḥy eyle- vahyetmek
v.-di 36b6, 40b15, 92a18, 109b6, 110b18, 128b2-3, 158a17, 171a4
v.-diler 35b14
v.-miş 45a9
vāriṣ eyle- mirasçı kılmak
v.-di 166a13
vaṣf eyle- açıklamak, anlatmak
v. 57b19, 135b14
v.-düŋ 98b4
v.-miş 102a14
vaṣiyyet eyle- **1.** vasiyet etmek
v.-di 174b3, 174b10
v.-ye 165a19
2. nasihat etmek
v.-di 148a7
vaʿẓ eyle- öğüt vermek
v.-di 93b1
vaż eyle- doğurmak, ortaya çıkmasına sebep olmak

v.-düm 14b13, 14b15
v.-düŋ 14b15
vaẓʿ-ı ḥaml eyle- doğurmak
v.-r 163a2
vedāʿ eyle- vedalaşmak
v.-di 101a19
v.-diler 156a15-16
v.-sün 47a6
vefāt eyle- ölmek
v. 76a19
v.-di 46a14, 136b9, 137b16
v.-miş 76a3
v.-se 170a13
v.-ye 78b6
vehm eyle- endişelenmek
v.-di 70b1-2
vezn eyle- tartmak
v.-yesin 97b15
yād eyle- anmak
y.-düŋ 56b2
y.-mezsin 59a18
y.-yesin 93b13
yaġmā eyle- yağmalamak
y.-yen 41b12
yardım eyle- yardım etmek
y.-ye 78b17
yār eyle- dost olarak kabul etmek, dostça davranmak
y.-me 141b6
yemīn eyle- yemin etmek
y.-di 16a13, 46b13
y.-me 165b1
yir eyle- kalacak yer yapmak
y.-meŋ 63b10
yoldaş eyle- arkadaş etmek
y. 58a16
yolına cānı teslīm eyle- canını vermek
y.-rem 88a5
yüce eyle- yüceltmek
y.71b13
żabt eyle- kendine mal etmek
ż.-di 121b7
żam eyle- ilave etmek
ż.-me 19a14
ẓann eyle- zannetmek
ẓ.-di 132a2
ẓ.-diler 53b17, 55b12, 66b13
ẓ.-düm 24a19
ẓ.-düŋ 93b19
żarar eyle- zarar vermek
ż.-mez 112a1
zār eyle- ağlatıp inletmek
z.-r 152b1
zārılıḳ eyle- ağlayıp sızlamak
z.-di 138a14
ẕātını mihr-i tābān eyle- kendini parlayan güneş gibi etmek
ẕ.-seŋ 60a7
żāyiʿ eyle- kaybetmek
ż.-dük 37a8
ż.-meŋ 28a7
ż.-mez 171b16
zebūn eyle- aciz duruma düşürmek
z.-me 144b12
zem eyle- kötülemek
z.-me 19a14
zerd eyle- sarartmak, soldurmak
z.-diler 103a6
zerʿ eyle- ekmek
z.110b5
z.-mişdür 110a5
ẕevḳ eyle- haz alınmasını sağlamak
ẕ.-yen 61a19
ẕikr eyle- anmak
z. 56a6, 93b10, 169b11
ẕ.-di 84a16
ẕ.-diler 73a14, 13b4
ẕ.-medi 146a8
ẕ.-mek 145b1
ẕ.-ŋ 36a12
ẕ.-yesin 102a8
zinā eyle- zina etmek
z.-di 31b14
z.-düŋ 81b4
z.-mişsin 81a9
zinde eyle- diriltmek
z.-ye 79b1
zīnet eyle- süslemek
z.-di 18a1, 129b12
zirāʿat eyle- ekmek
z.-yeler 109a19
ziyāde eyle- artırmak
z.-düm 58b17
z.-yüp 54b2
żiyāfet eyle- ziyafet vermek
ż.-di 112a12

ẕiyāfet-i ʿaẓīm eyle- büyük ziyafet vermek
ż.-di 154b4
zor eyle- baskı altında tutmak
z.-yüp 71a19
ẓulm eyle- zulmetmek
ẓ.-dük 164a15-16
ẓ.-düm 48b1
ẓ.-se 38b12
ẓ.-yen 165a12
ẓ.+ile 9b9
eyü iyi
e. 38a12, 38a15, 50b10, 130b6, 141a10, 149a3
e.+lerüŋ 104a6
e.+sin 141a10
e.+sini 40b16
eyüce iyice
e. 129a18
eylük iyilik
e. 13b4, 14a6
e.+de 14a16
e.+ile 43b15
e.+lerini 4b12
e.+lerüŋ 132a1
eylük it- iyilik yapmak
e.-en 65b4
e.-üŋ 128a9-10
eylük eyle- iyilik yapmak
e.29b16
e.-di 68b13-14
e.-mek 13b17, 13b18, 13b19
e.-mekdür 14a9
eyvāh *Far.* eyvah
e. 18a12
eyvān-ı hidāyet-i bünyān *Far.+Ar.(2)* hidayet binasının salonu
e.+dur 3b3
eyyām *Ar.* zaman, günler
e.+ı 125a18
e.+ında 134b10
e.+uŋ 28a7
eyyām-ı cāhiliyyet *Ar.* cahiliye devri
e.+de 65b17, 136a12
eyyām-ı şebāb *Ar.* gençlik günleri
e.+ı 136b8
eyyühe'ṭ-ṭāyir *Ar.* ey kuş!
e. 160a14
eżʿāf *Ar.* bir şeyin iki misli
e.+ıdur 133b8
eżʿafü'l-enām *Ar.* insanların en zayıfı
e. 7a12
eżdād *Ar.* karşıtlar
e.+a 59a4
ezel *Ar.* öncesizlik
e.+den 43b17
ezhār *Ar.* çiçekler
e.+ile 2a10
ezhār-ı miskīn *Ar.* misk kokulu çiçekler
e.+ile 9a8-9
ezher *Ar.* pek beyaz
e.+dür 147a19
ezkā *Ar.* daha anlayışlı, çok zeki
e.+sı 145b6
ezmine-i sābıḳa *Ar.* geçmiş zamanlar
e.+da 3b10

F
fācir *Ar.* kötü huylu, günahkâr
f. 24b9, 30b14, 107a4, 107a6, 128b5
f.+e 61b10, 104b2
f.+i 51a5
f.+leriile 117a15
fācir ol- günahkâr olmak
f.-a 24b9
fāḫir *Ar.* değerli
f. 54a6, 126a2, 129b5, 157b1, 172b13
fāḥişe *Ar.* fahişe
f. 81a3
faḫr *Ar.* büyüklük
f.+i 150a14
f.+ine 143a1
faḫr it- büyüklenmek
f.-di 59b18
f.-en 41a18, 41b14
fāḳa *Ar.* yoksulluk
f. 117a17
f.+ya 59b13
faḳīr *Ar.* fakir
f. 20b5, 32b7, 59b14, 72a11, 72a16, 121a3, 125a12, 125b11, 125b16, 126a3, 136b10, 151b7
f.+e 64a1, 169a10
f.+i 54a19
f.+lerdür 58a13

f.+lere 161a17
f.+lerini 24a14
f.+üŋ 59b19, 125b14
f.+üŋden 72b4
faḳīr ol- fakir olmak
f.-dum 137a6
faḳīr-i keşīrü't-taḳṣīr *Ar.* çok kusurlu olan zavallı kimse
f. 8b8, 9b7-8
faḳr *Ar.* fakirlik
f. 59b12, 64a1, 64a3, 89b19, 113b5, 117a17, 169a11
f. 63b19
f.+dur 59b18
f.+ıla 59b11, 59b18, 59b19, 63b18, 63b19, 104b16
faḳr-ı delv-i çāh *Ar.(2)+Far.* fakirlik kuyusunun su kovası
d. 63b19
fāriġ *Ar.*
fāriġ ol- **1.** yaptığı işi bitirmek
f.-aydı 56a9-10
f.-dılar 88b5
f.-duḳları 161a16
f.-urlarıdı 22a7
2. vazgeçmek
f.-duḳ 73a7
fāris *Ar.* atlı
f.+i 96a16
f.+üŋ 158b1
farīża *Ar.* farz
f.+lardur 106b19, 107b8
farḳ *Ar.*
farḳ ol- ayırt edilmek
f.-mazıdı 166a9
farż *Ar.*
farż ol- yapılması şart olmak
f.-dı 105b11
fāsıḳ *Ar.* sapkın, günah işleyen
f. 141a9
f.+ları 165b3
fāsid *Ar.*
fāsid endīşeye düş- kötü düşünceye kapılmak
f.-di 70b1
faṣīḥ *Ar.* sarih
f. 72a15, 84b12
faṣl-ı ḳażā *Ar. faṣl-ı ḳażā'* takdir olunanın meydana gelme zamanı
f.+için 134a13
faṣṣ-nigīn-i mülk *Ar.+Far.+Ar.* ülkenin göz bebeği
f. 5a7
fāş *Far.*
fāş eyle- açığa vurmak
f.-düm 73b8
fāş it- açığa vurmak
f.-mezüz 126b17
fāş ol- ortaya çıkmak
f.-maya 89a3
f.-sa 116b2
fat- parçalamak, kırmak
f.-aidi 56b16
f.-dılar 119a16
Fātiḥa-i fāyiḥa *Ar.* güzel kokulu Fatiha
f. 8b14
Fātīḥa-i maḳbūle *Ar.* makbul olan Fatiha
f.+ile 9b9
fāyıḳ *Ar. fā'iḳ* üstün olan
f. 3a1
f.+larıdur 6a4
fāyıḳa *Ar. fā'iḳa* üstün olan
f. 32b7, 142b13
fāyide *Ar. fā'ide* yarar
f. 17b13, 40b3, 45a5, 45a12, 45a13, 115b8, 138a5, 165a8
f.+leri 48b15
fāyide eyleme- fayda etmemek
f.-z 40a12
fāyide itme- fayda etmemek
f.-di 55b6
f.-z 119b14
fāyide ḳılma- fayda etmemek
f.-dı 91a17
fāyidesi olma- fayda etmemek
f.-dı 128b18
fayidelü *Ar. fā'ide+lü* yararlı
f. 64a14
fāyiz *Ar. fā'iz* isteğine kavuşan
fāyiz ol- nail olmak
f.-dılar 152b15
f.-mış 15b19
fażāyil-i keşīre *Ar. fażā'il-i keşīre* çok güzel vasıflar

f.+ile 74b6
fażāyil-nümūn *Ar. faż̈āʾil-nümūn* güzel vasıflara sahip
k. 6a6
fāżıl *Ar.* erdemli
f. 165a16
f.+isen 111b4
fāżıl it- erdemli kılmak
f.-düm 109a4
fāżıla *Ar.* erdemli
f. 19b17
fażīḥet *Ar.* alçaklık
f. 130b6
fażīlet *Ar.* erdem
f. 161b7
f.+i 41a4
fażl *Ar.* erdem
f. 4b5, 21b10, 96b13, 131b13, 145a13, 162a15, 166b6, 173a4
f.+ı 125b16
f.+ıla 152a8
f.+ile 120b18, 143b15
f.+ına 103a11
f.+uŋile 94a8
faż̈l it- lütfetmek
f.-er 146b12
fażl-ı Ḥaḳḳ *Ar.* Allah'ın lütfu
f.+a 119a16
fażl-ı İlāh *Ar.* Allah'ın lütfu
f. 175a19
fehm *Ar.* anlama, anlayış
f. 58b9, 58b12, 95a5, 107a18, 110a9
f.+i 9b3
f.+leri 133a11
f.+üŋ 108a15
fehm it- anlamak
f.-diler 130b11
f.-medi 108a10
feḥvā-yı hümāyūn *Ar.+Far.* kutsal anlam
f.+ı 3a14
felāḥ *Ar.* kurtuluş
f. 52b1
felāḥ bul- kurtulmak
f.-mazlar 120a6
felek *Ar.* gökyüzü
f.+lere 59a6
fellāḥ *Ar.* çiftçi
f.+imiş 124a18
fenā *Ar.* yokluk, ölümlülük
f. 8b2, 97a19
f.+dan 31b17
f.+sı 4a14
f.+ya 141a17
fenn-i mekr *Ar.* hilekârlık
f.+e 142a10
fer *Far.*
fer vir- aydınlatmak
f.-ürdi 141b11
ferʿ *Ar.* netice
f.+in 167a4
ferāġ *Ar.*
ferāġ eyle- vazgeçmek
f.-düm 114b2
ferāġat *Ar.*
ferāġat eyle- vazgeçmek
f.-83a4, 85a10-11
f.-diler 157a16
f.-mezem 139b11-12
f.-yüp 146b19
ferāġat it- vazgeçmek
f.-diler 173a8
f.-mezidi 139b3
ferāġat olın- vazgeçilmek
f.-dı 8b10
feraḥ *Ar.* sıkıntısız, kaygısız olma
f. 155b19
feraḥnāk *Ar.*
feraḥnāk ol- ferahlamak
f.-dı 155b17
f.-dılar 27a16
ferāʿine *Ar.* Mısır'ın eski hükümdarları
f. 99a15
ferāmūş *Far.*
ferāmūş eyle- unutmak
f.-di 56a6
f.-dük 41b18
ferāmūş it- unutmak
f.-dügine 102b11-12
f.-memiş 74a17
f.-meyem 155b3
ferc *Ar.* avret
f. 107a11
ferce *Ar.* kadın
f.+nüŋ 30a10
ferd *Ar.* tek

f. 63a11, 119a18
ferec *Ar.* sıkıntıdan kurtulma
f. 46a9, 53a3, 71a3, 100b15, 132b7
f.+ler 102a18
ferec bul- ferahlığa kavuşmak
f.-maḳlarına 104a3-4
ferec intiẓārında ol- kurtuluşa ereceğini ummak
f.-maḳ 170a6
ferec vir- sıkıntıdan kurtarmak
f.-üridüm 171a6
ferḥān *Ar.* sevinçli, memnun
f. 156a16
ferḥān ol- sevinmek, memnun olmak
f.-up 25b4
ferīd *Ar.* tek
f. 4b6
fermān *Far.* buyruk
f. 43a10, 96b9, 99a1
f.+ı 51a10, 152b6
f.+ına 18b9, 101a5
f.+uŋa 106a6
fermān ol- emredilmek
f.-dı 94b7
fermānber *Far.* emri yerine getiren
f. +em 85b3
fermān-ı Ḥaḳ *Far.+ Ar.* Allah'ın emri
f.+ile 139a19
fermān-ı ilāhī *Far.+ Ar.* Allah'ın emri
f. 28b18, 55b5, 55b7, 55b10
ferseng *Far.* fersah
f. 28b10
ferş-i ḫāne *Ar.+Far.* halı ve benzeri ile döşenen yer
f.+ye 151a11
feryād *Far.* haykırış, çığlık
f.+(ı)la 9b15, 88b8
f.+ına 88b11
f.+ile 63a9
f.+uŋuz 37a1
feryād eyle- feryat etmek
f.-diler 109b11
f.-dük 168b15
f.-me 96b6
feryād it- feyat etmek
f.-diler 118b2, 118b8
f.-üp 167b18
feryād ḳıl- feryat etmek
f.-dı 37b3, 96b6
f.-dılar 169a2
feryād-res *Far.* feryat edenin imdadına yetişen
f. 2b8, 96b11
ferzāne *Far.* ilim ve hikmet sahibi
f.+ye 142a1
f.+yi 142a3
ferzend *Far.* oğul, çocuk
f.+e 50a16
f.+üme 51a9
ferzend-i ṣadīḳ *Far.+Ar.* doğru sözlü oğul, çocuk
f. 29a5
fesād *Ar.* bozukluk, fenalık
f. 53a11, 116b16, 117a16, 119b15, 127b9
f.+ı 110b14, 138a17
f.+içün 156b8
f.+ise 53a13-14
fesāda vir- çürümesine, bozulmasına yol açmak, hor kullanmak
f.-mesünler 110b13-14
fesād it- hile yapmak
f.-medin 104b4
feth *Ar.* ele geçirme
f.+ine 141b14
feṯḥ-i bāb *Ar.* **1.** çözüm yolu
f. 115a3, 143b12
1. kapının açılması
f.+ın 167b17
feṯḥ-i bāb eyle- **1.** kapıyı açmak
f.-ŋüz 151a8
2. kapı açmak, bir şeyin sözünü etmek
f.112b4
feṯḥ-i bāb it- **1.** kapıyı açmak
f.-di 126a3
2. çözüm yolu göstermek
f.-er 88a8
feṯḥ-i bāb ol- kapı açılmak
f.-dı 106b2
f.-maya 150a17
feṯḥ-i mübīn *Ar.* açık zafer
f. 5a17
fevāḥiş *Ar.* fahişeler
f. 116a5
fevāyid *Ar. fevā ʾid* faydalar
f.+i 21b17, 169a19

f.+üŋ 11a2
fevāyid-i ʿamīmetü'l-ʿavāyid-i ḳalem *Ar.* kalem kazançlarının genel faydaları
a.+den 7a1
fevāyid-i ʿaẓīme *Ar. fevāʾid-i ʿaẓīme* büyük faydalar
f. 21a15
fevāyid-i dünyeviyye *Ar. fevāʾid-i dünyeviyye* dünyevi faydalar
f. 8a2
fevc fevc *Ar.* bölük bölük
f. 50b4, 168b5
fevḳ *Ar.* üst
f.+e 43b10
f.+indedür 157b9
fevt *Ar.* ölüm
f.+ine 143a17, 143a17
furṣatı fevt eyleme- fırsatı kaçırmamak
f. 145a3
furṣatı fevt itme- fırsatı kaçırmamak
f.-z 73b6
fevz *Ar.*
fevz bul- kurtulmak
f.-alum 89a4
fevz gel- selamete kavuşmak
f.-ür 142a2
fevz vir- kurtarmak
f.-di 51a7
fevz-i ʿaẓīme *Ar.* büyük üstünlük
f.+e 15b15
fevz-res *Ar.+Far.* büyük üstünlüğe erişen
f. 115a8
feyż *Ar.*
feyż it- manevi haz veren bir durumun ortaya çıkmasını sağlamak
f.-üp 175a19
feyż-i bārān *Ar.+Far.* bol yağmur
feyż-i bārān it- bol yağmur yağdırmak
f.-e 72a10
feyż-i Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın feyzi
f. 43b13
f.+a 71b11
f.+dan 74a4
feyż-i ḥayy-ı lā-yenām *Ar.* uyumayan, diri olan Allah'ın feyzi
f. 175b3
feyż-i tām *Ar.* eksiksiz feyiz
f. 175b1
feza' *Ar.* inleyip sızlama
f.+ından 101b7
fezaʿ eyle- inleyip sızlanmak
f.-di 163b15
fezaʿ it- inleyip sızlanmak
f.-diler 147a5
f.-düklerinde 136a1
fırḳa *Ar.* grup
f. 99a7, 174b18
f.+dan 99a8
f.+sı 5b18
iki fırḳa ol- iki topluluk olmak
i.-alar 99a7
fıṭnat *Ar.* zihin açıklığı
f. 103a12, 103b17
f.+ı 103b18
fidā *Ar.* **1.** kurban
f. 33a17, 35b17, 171b5
2. feda
f. 87a17
fidā it- feda etmek
f.-düm 113a8
fidā ol- feda olmak
f.-sun 24a18, 83a6, 101b4
fiġān *Ar.*
fiġān eyle- bağırarak ağlamak, inlemek
f.-diler 72a1
fikr *Ar.* fikir, düşünce
f.+ile 51b14, 138a19
f.+ümde 94b8
f.+üŋ 74a13
fikr ḳıl- düşünmek
f.-52a2
f.-dı 112a15, 130a10-11
fikre düş- düşünceye dalmak
f.-diler 130a13
f.-üp 26a5
fikre gel- akla gelmek, hatırlamak
f.-di 43a4
fikre ir- akla gelmek, hatırlamak
f.-di 43a1
fikre var- bir düşünceye ulaşmak
f.-dılar 130b9
fikr eyle- düşünmek
f. 59a7, 59b14, 134a15
f.-di 70a16, 138a3-4

f.-miş 19b17
f.-ye 143b11
fikrinde ol- aklında olmak, unutmamak
f.-a 147b9
fikrinden git- aklından çıkmak, unutmak
f.-mesün 74a14
fikr ṣarf eyle- fikir yormak
f. 141b1
fikr it- düşünmek
f.-diler 167a17
f.-er 87b8
f.-eridi 91b3
f.-erven 126b11
f.-leridi 160a5
f.-medendür 147b17-18
fikret *Ar.* düşünce
f. 107a17
fikret eyle- düşünmek
f.-di 142b7
fi̇l *Ar.* fil
f. 107b18, 108a1
f.+i 107b18
fiʿl *Ar.* iş, davranış
f.+den 160a16
f.+dür 107b1
f.+e 31b14
f.+i 107b1
f.+inde 106b19
fiʿl it- bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak
f.-eriseŋ 54b18-19
f.-medük 163b9
f.-meseŋ 65a17
fi̇’l-ḥaḳīḳa *Ar.* gerçekten
f. 105b6
fi̇’l-ḥāl *Ar.* hemen, o anda
f. 88b12
fi̇’l-vāḳiʿ *Ar.* gerçekten
f. 46a15, 162b8
finā’-ı Kaʿbe *Ar.+y.a.* Kâbe’nin avlusu
f.+de 66a18-19
fi̇-nefsi’l-emr *Ar.* gerçekte
f. 39a4
firāḳ *Ar.* ayrılık
f. 10a8, 18b12, 26b15, 143a17
f.+a 31a12, 169a11
f.+ıdur 63a6
f.+ıile 94a16, 132a10
f.+ına 38b14
f.+ile 138b10
f.+uŋa 16a15, 154b13
f.+uŋıla 100b17
firāḳa düş- ayrılık acısı hissetmek
f.-di 17b7-8
firāḳ-ı ʿışḳ-ı cānān *Ar.* sevgilinin aşkının ayrılığı
f.+ile 10a12-13
firāḳ-ı Yūsuf *Ar.+k.a.* Yusuf’un ayrılığı
f.+da 39b3
firāset *Ar.* feraset
f. 105a7
f.+ile 67a10
firdevs *Ar.* **1.** bahçe
f. 5a1
2. cennet
f. 49a9
firi̇b *Far.*
firib it- aldatmak
f.-e 142b3
firḳat *Ar.* ayrılık
f. 21a6, 61b15, 62b10, 125a1
f.+e 106b6
f.+ile 167b14
f.+inden 131b17
f.+iyle 112b12
f.+leri 63a3
arada firḳat ol- ayrılmak
a.-dı 61b6
buʿd ile firḳat ir- birbirinden ayrı kalmak
b.-meye 106b15
firḳat çek- ayrılığa maruz kalmak
f.-di 146a9
firḳat vir- ayrılık acısına düşürmek
f.-ür 62b7
firḳat-ı buʿd *Ar.* uzaklıktan kaynaklanan ayrılık
f. +ile 61b15
fi̇rūz *Ar.*
fi̇rūz ol- talihli olmak
f.-up 19a7
fi̇-sebi̇li’llāh *Ar.* Allah yolunda
f. 145a18
fiten *Ar.* fitneler
f.+den 7b17

fiten düz- ayartmak, kandırmaya çalışmak
f.-di 30b15
fitne *Ar.* kargaşalık
f. 68b5, 78b19
f.+lerüŋ 140a4
f.+sindendür 79b3
f.+yi 165a10
fitne düş- kargaşalık çıkmak
f.-e 126b5
fitne it- ayartmak, azdırmak
f.-eyim 81a3-4
fitne ḳopar- kargaşaya sebep olmak
f.-maḳ 131b10
fitne-i Deccāl *Ar.* Deccal'ın fitnesi
f.+dan 79a1, 79a17
fitne-i iblīs *Ar.* iblisin fitnesi
f. 19a18
fuḥuş *Ar.* namusa aykırı hareket
f. 52a9
furṣat *Ar.*
furṣat bul- fırsat bulmak
f.-a 140a18
f.-dı 96a1
f.-madı 74b16
furṣat eyle- fırsat bulmak
f.-miş 62b11
furṣatı fevt eyleme- fırsatı kaçırmamak
f. 145a3
furṣatı fevt itme- fırsatı kaçırmamak
f.-z 73b6
furṣat iste- fırsat kollamak
f.-r 71a15
furṣat gözet- fırsat kollamak
f.-ür 104a19
furṣat vir- fırsat vermek
f.-di 87a13
f.-me 145a2
fuṣūl *Ar.* fasıllar
f.+da 4b15
fużalā *Ar. fużalāʾ* erdemli kimseler
f.+dur 8a19
fużalāʾ-ı menāḳıb-şiʿār-ı mütebaḥḥirīn *Ar.* deniz gibi geniş olan övünülecek vasıflara sahip erdemli kimseler
f. +üŋ 7a16
fülān *Ar.* falan
f. 17a13, 35a2, 46b6, 46b6, 76b10, 76b12, 81a14, 83a2, 83a15, 125a7, 129a7, 129a12, 129a12, 148a13, 166a14, 167a19
f.+a 126a10
f.+am 171a1
f.+ı 65a1, 65a2
fünūn *Ar.* bilimler
f. 6a5
fürsān-ı rezm-i dīn *Ar.+Far.+Ar.* din için yapılan savaşların atlıları
f.+üŋ 6a4
fürūʿ *Ar.* kollar, ayrıntılar
f.+ınuŋ 7a2
fütūḥ *Ar.*
fütūḥ bul- ferahlığa kavuşmak
f.-mış 73b13
f.-sun 21a11, 115a6
f.-ur 88b14
fütūḥāt *Ar.* fethedilen yerler
f.+ı 7b16
fütūr *Ar.* keder, ümitsizlik
f. 89b8
fütūvvet *Ar.* mertlik, yiğitlik, cömertlik
f.+den 175a10

G

gāh *Far.* bazen
g. 67b15, 69a12, 140b5, 140b5
gāh gāh *Far.* bazı bazı, ara sıra
g. 34b13, 125a11
gāhī *Far.* bazen, ara sıra
g. 69a11, 86a16, 86a16
geç- 1. geçmek
g. 71b2, 79b18, 99a10
g.-di 50b8, 72a17, 81b4, 81b8, 113a5
g.-diler 118b16
g.-dügüm 47b16
g.-dükleri 99a9
g.-enlere 170b19
g.-er 4a18, 98a13
g.-ersin 49a8
g.-üp 79b15, 82a19, 112a5, 136b18, 158a3
2. geride kalmak, önceden yaşanmak
g.-di 17a4, 18b1, 51a12, 62b6, 73a2, 113a16, 118b18, 137b15, 138a1, 166a10, 174a12
g.-dükden 109a13

g.-en 174a1
g.-e 57a5
g.-medi 105a18
g.-mişdür 110a2
g.-üp 12a7, 82b10, 92a17, 97b15, 130b9, 138a19
3. ileri geçmek
g.-e 120b18, 120b18
4. vazgeçmek
g.-elüm 18a19
dünyādan geç- ölmek
d.-üp 98a1
geçmez pul ol- değerini yitirmek
g.-ur 124b10
gelüp geç- bir yerden geçmek
g.-eridi 81b1
ḫadden geç- haddini aşmak
ḥ.-di 83a2
reng geç- hile yapmak, aldatmak
r.-er 141a9
taḫta geç- tahta çıkmak, hükümdar olmak
t.-düm 126b7
geçenlerde yakın bir geçmişte
g. 157a13
geçil- zaman aşılmak
g.-mez 98b7
geçin- 1. geçimini sağlamak
g.-e 80a15
2. yaşamak, ömür sürmek
g.-elüm 92a16
geçür- 1. zaman harcamak
g. 145a4
g.-dük 152a12
g.-düm 112b14
g.-meŋ 46b15
g.-miş 166b9
g.-ürsin 93b16
2. yerleştirmek
g.-üp 107b18
gözden geçür- bakmak, incelemek
g.-üp 130a10
taḫtına geçür- hükümdarlık makamını birine bırakmak
t.-di 109a4-5
gedā *Far.* dilenci, yoksul
g. 61b8, 118a19
gel- 1. gelmek
g. 15a4, 32a4, 48b1, 50b10, 50b15, 51b9, 51b9, 57a17, 60b10, 66b1, 66b6, 66b14, 71b1, 74a18, 82b2, 83a4, 85b7, 85b16, 87a17, 88b8, 90a1, 90b4, 114b11, 125a16, 125a16, 125b1, 125b15, 126a10, 126a11, 143b13
g.-di 11b17, 14a5, 14b9, 17b8, 17b11, 24a11, 24b3, 24b4, 28b16, 31a8, 31b3, 31b13, 43a12, 57b17, 60b13, 60b17, 60b18, 61a9, 63b9, 66a2, 66a12, 67a2, 70a17, 72b6, 73a6, 74b14, 75b6, 76a7, 81a4, 81a12, 82a1, 83a14, 83a18, 88a13, 88b6, 88b18, 94a3, 94b7, 96a1, 96a16, 98b19, 103a9, 103b5, 104a9, 106b2, 106b7, 113a1, 113b8, 118a17, 119a6, 119a13, 125b7, 126a11, 127a16, 127b2, 128b13, 137b18, 142a5, 142a13, 142b4, 142b14, 143b17, 144a1, 144a18, 147a4, 148a16, 151a7, 151a10, 151b17, 153a17, 158a4, 158a8, 158a9, 158a12, 159b9, 160a12, 160b11, 163a9, 163a10, 164b1, 166b1, 167a1, 168a4, 168a14, 168a16, 174a13
g.-diler 18b1, 21a12, 23a16, 24b3, 25b2, 25b15, 27a13, 36b18, 45b2, 66a5, 66a18, 68a10, 73b5, 77b14, 78a3, 78a13, 92a8, 106a19, 111a6, 118b8, 121b8, 129a6, 129a15, 130a2, 146b10, 149a14, 155a18, 156b2, 164b6, 167a12
g.-dügi 34b8, 136a10, 136b19
g.-dügüŋüzde 157a13
g.-dük 22b6, 22b10, 23a10, 148b19, 149a11
g.-düklerini 173b5
g.-düm 15b18, 18a18, 22b2, 24a17, 24b16, 38a8, 42a13, 47a13, 57b11, 112a7, 114b10, 125a17, 171a11
g.-düŋ 47a12, 57b11, 112a10, 171a9
g.-düŋüz 131b8, 149a7, 167a14
g.-e 53a18, 96a3, 147a10, 153b1
g.-eidi 161a14
g.-elüm 161a18

g.-en 15b18, 47a14, 61b5, 90a18, 158a11
g.-ene 166b16
g.-enler 75b7
g.-enlerden 90a18
g.-enlere 130b7
g.-enleri 123b4
g.-enlerün 97b7
g.-icek 70a6, 132b17, 138b6, 14b19, 153b2, 174a6
g.-medi 16a10, 23a14, 61a13, 63a1, 73a6, 170b8
g.-mediler 36b10
g.-medin 56b9
g.-medük 156b8
g.-medüŋ 148b16
g.-mege 57b13, 164b10
g.-megi 166b13
g.-mek 23b7, 88b3
g.-memiş 61a6
g.-memişidi 66a5
g.-mesün 89b16
g.-meyenlere 75b7
g.-meyince 169a14
g.-mez 25a12, 100b9, 120a9
g.-mezden 25a5
g.-meziseŋ 113b9
g.-mezsin 53b2
g.-mezsiz 132b4
g.-miş 47a15, 53b19, 166b12, 166b15
g.-mişdür 4a3, 14b10
g.-mişler 26b17
g.-mişlerdür 123b5, 140a7
g.-mişüzdür 167a13
g.-se 31b9, 75a9, 124a4, 166b4
g.-sün 62b7, 72b2, 121b4, 125b10, 128b8, 151a8, 168a15
g.-sünler 28a2, 134b2
g.-üŋ 37b11, 54a4, 75a1, 164a12
g.-üp 4a5, 12b18, 14a12, 14a17, 14b11, 18a2, 22a11, 23b8, 26b9, 28a4, 28a12, 28b7, 29b6, 35a3, 37a3, 45a18, 45b4, 45b14, 46a2, 46a6, 47a16, 48a19, 54a10, 54a12, 55b11, 57b16, 65b10, 67b11, 67b12, 74b10, 74b17, 77a10, 78a5, 79a16, 81b10, 82b4, 82b6, 85b7, 93a4, 93a11, 101b13, 101b18, 102a10, 102b10, 103b1, 103b7, 114a14, 121b4, 123a14, 123b8, 126b12, 128b11, 129b16, 129b17, 131b9, 132b8, 134b14, 138b5, 138b11, 147b19, 148b6, 148b12, 149a8, 170b11, 172a16, 173a2, 175b10
g.-ür 4a17, 9a19, 9b1, 23a18, 23b1, 23b3, 23b4, 23b5, 23b9, 23b11, 23b12, 23b14, 23b18, 23b19, 24a3, 24a4, 24a6, 48a14, 51a13, 75a6, 92b7, 92b9, 108a16, 119b2, 133b3, 133b6, 133b11, 136a10, 138b4, 163a14
g.-üridi 121b18
g.-ürise 100b8, 111a3, 132b13
g.-ürler 23b13, 23b16, 75b7, 141a2
g.-ürsin 59b3, 82b8
2. sıkıntılı bir duruma uğramak
g.-di 105b19
g.-dimi 35b5
g.-diise 100a18
g.-medin 102b16
g.-üp 153a13
aġır gel- yapılması güç gelmek
a.-medi 100a19
a.-üp 100b6
ʿaṭs gel- hapşırmak
ʿa.-üp 33a11
başa belā gel- belaya uğramak
b.-mek 91b18
başa gel- kötü bir durumla karşılaşmak
b.-di 28a15
b.-e 50b3
b.-ür 29b18
beyāż gel- beyazlanmak
b.-miş 73b15
cānı ağzına gel- ölecekmiş gibi olmak
c.-di 114a6
cevāb gel- cevap gelmek
c.-mez 119a2
çeşme ġaflet gel- uykusu gelmek
ç.-di 125a4
dehşet gel- çok korkmak
d.-ür 34b7
dünyāya gel- doğmak
d.-üp 74b15
ele gel- elde edilmek, kazanılmak

e.-dükde 110a10
eşref-i edyāna gel- dinlerin en şereflisini kabul etmek
e.-diler 119a14
fevz gel- selamete kavuşmak
f.-ür 142a2
fikre gel- akla gelmek, hatırlamak
f.-di 43a4
gelüp geç- bir yerden geçmek
g.-eridi 81b1
kendüye gel- kendine gelmek
g.-medi 37a9
g.-üp 56b1
kendüye mālik olıma- kendini alamamak
g.-dum 47b17
g.-yup 36b17, 56b3-4
göŋline ḫaṭar gel- korkmak
g.-medi 167b2
güç gel- yapılması güç gelmek
g.-di 17a7
ġaşy gel- kendinden geçmek
ġ.-di 20b18
ġurūr gel- kibirlenmek
ġ.-meye 95a18
ḫacālet gel- utanmak
ḫ.-ür 45b9
ḫāṭıra gel- bir duygu gönlüne gelmek
ḫ.-se 49b17
ḫāṭırına gel- aklına gelmek
ḫ.-di 151a16
ḫ.-eni 160b1
ḫ.-ür 136b13
ḫāṭırına melāl gel- sıkıntı duymak
ḫ.-ür 46b15-16
ḫāṭırına şefḳat gel- acımak
ḫ.-di 141a3
ḫavf gel- korkmak
ḫ.-di 86b5, 130a17, 143b8
ḫ.-medi 167b2
ḫayāt gel- canlılık gelmek, canlanmak
ḫ.-ür 108b8
ḫayret gel- şaşırmak
ḫ.-di 111b14, 125b16, 168a12
ḫoş gel- hoşa gitmek
ḫ.-ür 67b9
ḫüsn-i iḫtitām gel- güzel bir şekilde son bulmak
ḫ.-di 175a19
ḫüzn gel- hüzünlenmek
ḫ.-meye 135b3
īmāna gel- mümin olmak
ī.-diler 119a14
inkisār gel- parçalanmak
i.-di 168b6
inṣāfa gel- acımasız ve haksız tutumundan vazgeçmek
i. 51b9
i.-üp 102a4
ḳapuya mevt ü merg gel- ölüm vakti gelmek
ḳ.-se 118a2
ḳarīb gel- yaklaşmak
ḳ.-diler 45a17
ḳorḳu gel- korkmak
ḳ.-di 101b7
ḳuvvet gel- bir işi yapma hususunda güç ve cesaret bulmak
ḳ.-ür 120a14
ḳuvvet-i aʿżāsına şikest gel- kuvvetten düşmek
ḳ.-di 106a17
lāzım gel- gerekmek
l.-di 64b13, 146a17
l.-ür 9b17
lerze gel- titremek
l.-e 133b14
mevce gel- deniz dalgalanmak
m.12b3
miḫnet gel- sıkıntıya uğramak
m.-ür 120a14
müżāyaḳa gel- sıkıntılı bir durum ortaya çıkmak
m.-di 98a16
nāḳıṣ gel- eksik, kusurlu olmak
n.-mek 89b12
n.-mekile115b5
necāt gel- kurtulmak
n.-e 162b6
nevbeti gel- sırası gelmek
n.-di 125b14
nevm gel- uykusu gelmek
n.-di 20b19
noḳṣān gel- eksik, kusurlu duruma gelmek
n.-mesün 89b16
ortaya gel- ortaya çıkmak, görünmek

o.-di 118b15
rāciḥ gel- **1.** ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-di 24b3
r.-düm 24b2
2. ağır basmak, üstün gelmek
r.-ür 51b14
rāḥat gel- rahatlamak
r.-ür 142a2
rāst gel- rastlamak, tesadüf etmek
r.-di 43a1, 132b14, 165b12
r.-eidi 138b3
r.-üp 148b8
rāyına gel- hatırlamak
r.-di 114b11
riḳḳat gel- acıma ve şefkat duygusu uyanmak
r.-di 172a1
r.-üp 56b17
rūḥı kendüye gel- ölecek durumdayken kendine gelmek
r.-di 31a19
ṣıḳlet gel- ağır gelmek, yapılması güç gelmek
ṣ.-di 45b7
söze gel- konuşmaya başlamak
s.-se 102b2
s.-üp 98b18
şek gel- kuşku duymak
ş.-üp 125b5
şifā gel- şifa bulmak, iyileşmek
ş.-di 32b12
şuʿūr gel- bilinçlenmek
ş.-ür 11a1-2
uyḫu gel- uyku basmak
u.-mesün 167a17
vuḳūf gel- bilgi sahibi olmak
v.-ür 11a1-2
vücūda gel- **1.** ortaya çıkmak, doğmak
v.-di 17a2, 17a4, 55a11, 139b1-2
v.-diler 174b13
v.-eidi 11b2
v.-miş 74b17
2. meydana gelmek, oluşmak
v.-ür 99a14
vüsʿat gel- sıkıntılı bir durumdan kurtulmak, ferahlık gelmek
v.-e 98a18, 98b1
yaḳın gel- yaklaşmak
y. 15b7, 58a6
y.-di 37b15
y.-dükde 22b4
y.-e 79b9
y.-üŋ 68b1
yaḳīn gel- bir şeye kesin olarak inanmak
y. -di 91a3
yirine gel- yapılmak, olmak
y.-di 144b10
yola gel- yoluna gelmek, karşısına çıkmak
y.-di 42a3, 105a9
żarar gel- zarar gelmek
ż.-meye 122b4
ż.-mez 41a4
ẓuhūra gel- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-ür 99a14
gemi gemi
g. 50b2, 51a17, 51a19, 51b2, 166b5, 167b4, 168a9
g.+de 50b9, 167a5
g.+ler 49b2, 166b1
g.+nüŋ 49b4, 49b6
g.+ye 50a19, 167a12, 168b6
gemici gemici
g.+leri 49b5
genc *Far.* hazine
g. 166a12
g.+e 166a13
genc-i dil *Far.* gönül hazinesi
g. 140a15
genc-i ʿiffet *Far.+Ar.* iffet hazinesi
g. 86b14
genc-i māl *Far.+Ar.* mal hazinesi
g. 166a14
gencīne *Far.* hazine
g.+dür 6a7, 64a3, 64a3
g.+müŋ 167b17
gencīne-i cevāhir *Far.+Ar.* cevherler hazinesi
g. 9a3
gencīne-i fütūḥ *Far.+Ar.* ferahlık hazinesi
g.+idi 12a12
genç genç
g.+iken 171b2
ger *Far.* eğer

g. 19a6, 19a19, 19b3, 31b8, 51b16, 51b16, 52a3, 53a13, 59b19, 60a2, 60a4, 60a9, 64a1, 71b5, 75a4, 104b3, 113a18, 124b5, 125a7, 125b13, 142a2, 143a4, 151a4
gerçek 1. doğru söz
g. 23a1, 84b2, 93b4, 131a2, 131b7
2. haklı, doğru sözlü
g.+dür 70b8, 71a6
g.+lerimiş 47b11
gerçek ol- doğru çıkmak
g.-dı 164b13
g.-urısa 37a4
gerçi *Far.* her ne kadar, ise de
g. 43a9, 106a8, 124a14, 167b12, 168b10
gerdgār-ı cihān *Far.* dönen dünya
g. 138b19
gerek gerek
g. 10a9, 15b12, 19b5, 20b5, 20b5, 21b4, 21b15, 36b8, 39b18, 52b7, 52b12, 53b5, 62a15, 64b7, 68a8, 68b10, 78b3, 79a4, 82b2, 83b13, 99a6, 99a8, 102b16, 108a19, 133b16, 155a12, 160b16, 164a5
g.+dür 14a3, 49b11, 77b12, 103a6, 103a8, 140b2, 163a18, 172b9
g.+idi 157a18
g.+idüŋ98a5
gerek- gerekmek
g.-mez 57b12
g.-mezimiş 21a18, 21b6
germ-ā-germ *Far.* pek kızışmış
g. 141a1
geşt *Far.*
geşt eyle- gezmek
g.-di 74b13
geşt it- gezmek
g.-ideridi 92a9
getür- 1. getirmek
g. 15a16, 15b2, 15b13, 40b16, 47a7, 87a12, 118b13, 130a2, 163a5
g.-di 15b16, 16b13, 40b17, 85b2, 132b3, 149a6
g.-diler 22b13, 37a18, 37b12, 38a11, 39b17, 46b14, 46b19, 55b16, 66a8, 68a15, 76a9, 82a15, 82b19, 83a4, 83b17, 83b19, 84a3, 84b10, 85b8, 91b4, 92b12, 92b18, 101b9, 108a4, 110a15, 111a6, 130a1, 137b9, 138b8, 146a15, 154b5, 155a7, 156b15, 161a19
g.-dük 149a16
g.-dükleri 132b19, 146b13
g.-düm 75a16
g.-düŋ 62b9, 97b1
g.-düŋüz 133a11
g.-e 163a11
g.-eidüŋüz132a13-14
g.-eler 138b17
g.-eliden 78b19
g.-elüm 37b11, 146a19
g.-esiz 147a9
g.-eydüŋüz 37a16
g.-eyim 157a12
g.-meyeler 79b8
g.-meyince 132b11
g.-miş 163a14
g.-sem 36b8
g.-seŋ 15b11
g.-üŋ 27b7, 37b8, 45b1, 47a2, 91b9, 91b10, 103a13, 132b1, 149a9, 164a5
g.-üp 11b13, 12b4, 12b5, 26a14, 29a17, 29b2, 55a2, 66a3, 81a11, 83a19, 84b1, 84b5, 84b8, 85b4, 110a6
g.-ür 23b8, 129b18, 140b14, 140b15
g.-ürler 173a13
2. iletmek, bildirmek
g. 90b9
g.-düŋüz 38a12, 98b3
g.-mişler 29b8
g.-ürler 146a2
āvāz getür- sesini yükseltmek, bağırmak
ā.-üp 83b8
başına iş getür- başına iş açmak
b.-diler 168a7
ele getür- elde etmek, kazanmak
e.-düm 140b18
endūh getür- gam çekmek
e.-me 68b11
kendüye ḥüzn getür- hüzünlenmek
g.-me 156a10
göŋline ḥüzn getür- hüzünlenmek
g.-düŋ 97b9
ġam getür- kaygılanmak, üzülmek

ġ.-me 68b11
īmān getür- mümin olmak
ī.-di 67a1, 77a16
ī.-diler 25b5
ī.-dük 77b8, 83b9
ī.-düm 86a10-11, 138a7, 138b18
ī.-meyenleri 93a17
ī.-mişdür 77b4
ḳalbine getür- gönlünden geçirmek
ḳ. 90a4
ḳāmet getür- farz namaza durmak için iç ezan okumak
ḳ.-e 79b15
şirk getür- şirk koşmak
ş.-meyeler 34a18
ṭāḳat getür- dayanmak, katlanmak
ṭ.-e 137a12
vücūda getür- meydana getirmek
v.122b1
v.-düm 58b10
v.-düŋ 122b14
v.-mişdür 110a4
yaḳın getür- yaklaştırmak
y.-di 131b5
y.-üp 26a17
yirine getür- istenileni yapmak
y.-ürem 108b19
ẓuhūra getür- ortaya çıkarmak
ẓ.-meyüp 67b13
getüril-
ele getüril- elde edilmek, kazanılmak
e.-üp 9a3
şirk getüril- şirk koşulmak
ş.-meye 64a11
ṭāḳat getüril- dayanılmak, katlanılmak
ṭ.-ür 108b4
getürt- getirtmek
g.-di 15a19, 68a19, 121a15
g.-medi 171a7
g.-üp (getürdüp) 53b1
gevāhir-i cān-baḫş *Far.* can veren, cana can katan cevahir
c.+ı 10b2
gevdenlik *Far.+lik* ahmaklık, sersemlik
g.+dür 41a2
gevher *Far.* cevher, öz
g.+i 87b2
g.+idür 21a8
gevher-i cān *Far.* canın cevheri, özü
g. 95b19
gevher-i iklīl-i peyām *Far.+Ar.+ Far.* haber tacının cevheri
g. 2b18
gevher-i maḳṣūd *Far.+Ar.* amacın aslı
g. 10a3
gevher-i maʿrifet *Far.+Ar.* bilginin cevheri, özü
g. 141a5
gevherīn *Far.* cevherli
g. 4b11
gevher-i tābdār-ı laʿlīn *Far.(2)+Ar.* kırmızı renkli parlak cevher
g. 2b4
gevher-i vücūd *Far.+Ar.* vücudun cevheri
g. 4b3
gey- giymek
g. 31b12
g.-di 126a9, 129b5
g.-dügüŋüz 65b15
g.-e 20a1
g.-en 40b19, 41b10, 43b15
g.-er 43b14, 81a19, 173b10
g.-erleridi 40b8
g.-mek 124a4
g.-meke(geymege) 43a14
g.-mekile 41a2
g.-meziseŋ 109a2
g.-miş 105b9, 125a14
g.-mişdür 41b10
g.-mişidi 173b8
g.-üp 104a11
geydür- giydirmek
g.-di 29b2, 54a6, 56a9, 85b5, 157b1, 172b13
g.-diler 12b4, 40b17
g.-düm 94a4
g.-eler 101a14
g.-em 59b6
g.-medi 126b2
g.-mişidi 29a17
g.-üŋ 65b16
g.-üp 18a1, 27a18, 53b13
geysü giysi
g.+leri 67b16
g.+lerini 85b4

gez- dolaşmak
g.-er 63a5, 124a18
g.-mekden 140a1
gezend *Far.* zarar, musibet
g. 148a14
gezend ur- acı vermek, incitmek
g.-dılar 41b17
gibi gibi
g. 17a17, 17b7, 18a8, 22b2, 23a5, 23a12, 29b17, 34b7, 36a4, 36b8, 36b14, 36b17, 37a5, 45b11, 47a7, 47b2, 47b17, 48a15, 51a12, 53b16, 54b8, 56a15, 57a7, 57a9, 57b6, 65a1, 69b3, 72b8, 74a6, 74a6, 76a2, 76a17, 79b1, 79b16, 80a2, 80a14, 80b14, 81b3, 81b6, 81b7, 81b14, 81b15, 81b16, 83b18, 84a9, 86a10, 92b4, 92b4, 96b5, 100a4, 100b14, 101b13, 114b12, 116b5, 121a4, 121a4, 122b5, 122b16, 128b7, 129a17, 130a7, 130a19, 131a12, 131b4, 132a8, 133b10, 134a9, 136a10, 137a1, 137a10, 137b13, 140b1, 143a8, 147a10, 147a10, 147a17, 147b3, 148a16, 149a3, 153b11, 153b13, 153b19, 155b9, 156b2, 157b12, 161a16, 163a5, 163b15, 169b19, 172a13, 173a19, 174b16, 175b9, 175b12
g.+dür 34b18, 36b5, 64b10, 72b16, 102b18, 128b4, 140b10, 146b11, 173b11
g.+ler 162a15
g.+lerüŋ 171b10
g.+siz 132a8
g.+yem 100b12, 155a9
gibi ol- benzemek
g. 49b15
g.-a 80b15
g.-dı 39b10
gice gece
g. 12a15, 16a19, 20a7, 22a8, 22a11, 22b17, 23a3, 23a17, 27a1, 27a16, 30b3, 30b7, 30b17, 35a2, 35a2, 36b14, 37a9, 47a10, 50a3, 51a11, 53b3, 57a16, 62b12, 73a12, 77b18, 78a1, 78a4, 78a18, 87a19, 87b1, 88a18, 88b1, 88b18, 90b3, 90b11, 92a5, 96a16, 97a13, 101a16, 101b1, 105b15, 112a16, 112a17, 121a13, 124a19, 125a4, 125a4, 126b18, 128b10, 129b4, 131b2, 134a2, 143b1, 143b3, 144a3, 149b7, 167a13, 168a19, 168b11
g.+den 57a5
g.+ile 47a9, 100b11, 153a3
g.+ler 48b11, 102a15, 124a10, 152a13
g.+nüŋ 90a17
g.+ye 48a12
g.+yi 78a4
gice eyle- gecelemek
f. 167a4
gice ol- gece olmak
g.-duġı 128b7, 172a13
g.-ıcaḳ 82b6
gicele- geceyi bir yerde geçirmek
g.-düŋ 37b4
gicelik gecelik
g. 156a17, 173b3
giç geç
g. 82b8, 82b9
g.+idi 88a13
giç ḳal- gecikmek
g.-mışsın 24a18
gider- 1. açmak, çıkarmak
g.-di 53b7
g.-diler 37b14
g.-üp 106b1, 155b11
g.-ürem 53b4
2. ortadan kaldırmak, yok etmek
g.-esin 161b9
g.-üŋ 133a7
g.-ür 23a19, 159b11
giderek gittikçe, tedricen
g. 50b1, 67b12, 111b16, 165b13, 168b5
gile *Far.* yakınma
g. 20b12
gile eyle- yakınmak
g.-di 31b13
gir- girmek
g. 53b8, 61b12
g.-di 11b8, 12a8, 21a1, 30b17, 31b7, 72a14, 73b17, 78a10, 84b16, 87a14,

93b12, 114a7, 115a2, 119a15, 125b11, 136b3, 151a11, 171a8
g.-diler 62a6, 126a1, 126a3, 129a4, 136a4, 148b13, 155b11, 171b17, 174a4
g.-dük 23a10, 41b3
g.-düklerinden 174a10
g.-düm 83a3, 105b18, 141a1, 142b15, 149b8
g.-düŋ 56b2
g.-e 77b17
g.-eler 74a3, 83b12
g.-emez 24a5
g.-medi 112b18
g.-mege 74b16, 143a8, 149b10
g.-megi 84a6
g.-mek 86b7
g.-meŋ 148a8
g.-meŋüz 148b4
g.-mezmi 142a8
g.-miş 71a12, 104b16
g.-mişlerdür 49b2
g.-mişüz 50a19
g.-se 19b3
g.-üp 27a1, 46a3, 49a10, 53b9, 54a10, 56b12, 68a19, 68b1, 125b7, 130a7, 143a10, 148b7, 149b13, 153a13, 162a11, 171a7
g.-ür 143a16, 146a4, 149b5

arasına gir- iki kişinin arasındaki bir işe karışmak
a.-üp 21b2

destine gir- ele geçmek, yakalanmak
d.-düŋ 50b10

ele gir- **1.** ele geçmek, yakalanmak
e.-di 105a9
e.-düŋ 96a3
2. ele gelmek, tutulabilmek
e.-di 50b3

ḳıran gir- kısa bir zaman içinde çok sayıda ölmek
ḳ.-ürmiş 120a1

ḳulaġına girme- söylenilen sözlere önem vermemek
ḳ.-di 41b17, 117b12

ṣūretine gir- görünüşüne, biçimine benzemek
ṣ.-üp 24b7

şekle gir- görünüşüne, biçimine benzemek
ş.-üp 34b8

girev *Far.*

girev eyle- rehin etmek
g.-me 74a16

giriftār *Far.*

giriftār ol- yakalanmak
g.-a 142a2

girü 1. yine, tekrar
g. 9b16, 13b18, 14a19, 15a4, 16a1, 16b6, 17a18, 17b16, 22a9, 22a14, 22a19, 22b5, 22b14, 23a19, 23b2, 23b3, 23b6, 25a2, 26b9, 27a12, 34b7, 34b19, 35b14, 35b18, 39b1, 41a5, 42b7, 42b8, 42b11, 42b12, 42b18, 43a13, 45a3, 51a10, 54b17, 55b7, 55b10, 55b12, 55b15, 55b17, 56a1, 56a4, 56a6, 56b17, 57b14, 58b16, 60b17, 61a5, 61a9, 63b4, 63b11, 64b7, 65b11, 65b13, 68b11, 69a15, 69a18, 69b1, 69b3, 69b5, 70b1, 73a10, 74b14, 76a19, 77b13, 78b13, 79a19, 81a16, 81b3, 81b3, 81b5, 81b6, 81b12, 82b6, 83a18, 84b2, 88a2, 90b17, 90b18, 90b19, 92b9, 92b9, 93b5, 94b6, 98a8, 98a14, 99b13, 99b14, 102b8, 103a16, 105a13, 105a18, 106a3, 106a8, 106a17, 108a17, 109a8, 109a14, 113a16, 113a18, 114a10, 117a7, 121b8, 122b11, 122b18, 124b16, 125a8, 126b4, 127a18, 127b4, 131a2, 131b5, 132b3, 132b17, 133b19, 134a3, 134a10, 135a9, 135a16, 136b8, 136b12, 137b5, 137b6, 137b6, 137b12, 139a6, 139a11, 139a12, 139b12, 148a6, 148b11, 153b13, 155a14, 156b15, 157b15, 159a8, 159a11, 159b13, 160a11, 161a18, 161b13, 162a3, 162a10, 164a2, 164a17, 164b15, 165a10, 171b17, 172a3, 174b5, 175b5
2. arka
g. 79b17
g.+den 70b8
g.+sine 47b10

giryān *Far.* ağlayan
g. 94b10, 125a6
giryān ol- ağlamak
g.-dı 137a16-17
g.-dılar 63a19
g.-up 47a1, 68b7, 168a1, 173b14
g.-urdı 168b2
g.-urlarıdı 171a3-4
git- 1. gitmek
g.-di 17b17, 30b7, 38a3, 41a17, 50a16, 61a4, 63a8, 69a5, 72a12, 72b19, 77a9, 90b16, 113a15, 113b5, 144a19, 158a6, 158a8, 158a9, 158b1, 160a9, 163a11, 166b1, 168b8
g.-diler 27b8, 37b12, 67a2, 76b19, 91b12, 91b15, 96a9, 125b18, 144a19, 164b3, 165b12, 168a4, 171b8
g.-dügi 163a13
g.-dügine 17a7
g.-dük 22b2
g.-dükleri 17b5, 17b7
g.-düm 22a16
g.-düŋ 50b15, 154b13
g.-e(gide) 111a4, 153b12
g.-eler(gideler) 28b7, 133b18, 134a4
g.-elüm(gidelüm) 22a16, 22b1, 22b6, 22b9, 66b6, 73a17, 155b10, 165b11
g.-en(giden) 97b15
g.-enüŋ(gidenüŋ) 158a19
g.-er(gider) 4a17, 53b12, 82a19, 154a1
g.-erem(giderem) 48a14
g.-eridi(gideridi) 16a19, 148a11, 158a3
g.-er(i)ken(gideriken) 51a19, 56a11, 73a8, 105a2
g.-erise(giderise) 79a5
g.-eriseŋüz(gideriseŋüz) 146a7
g.-erleridi(giderleridi) 153a2
g.-erleriken(giderleriken) 136b18
g.-ersin(gidersin) 82a19
g.-erüz(giderüz) 18a4
g.-icek(gidicek) 26b3
g.-medi 168a3
g.-mege 27a12, 153b17
g.-megi 143a6
g.-mek 27a15, 60a1
g.-mekden 156a19
g.-mekdür 44b13
g.-mesünler 32b10
g.-mez 167b11
g.-mezem 164b4
g.-miş 17b9, 73b18, 124b7
g.-mişem 167a6
g.-mişler 4a5
g.-mişlerdür 17b10
g.-mişleridi 78a10
g.-sün 66b13, 72b2
g.-üŋ(gidüŋ) 161b11, 162a3, 172b10
g.-üp (gidüp) 23b17, 27b14, 37a3, 45b15, 132b4, 146a14
2. yok olmak, ortadan kalkmak
g.-di 53b10
g.-e(gide) 80a11, 142b18
g.-er(gider) 23b5, 109b14, 119a17, 120a6, 120b1, 148a3, 151a4, 172b9
g.-üp (gidüp) 48b5
3. elden gitmek
g.-di 124b12, 137a6, 137b17
g.-diler 167b6
g.-dügine 166a12
g.-er(gider) 60a13, 60a13,
g.-mek 172b9
g.-miş 165b7, 165b8
4. ölmek
g.-di 126b1
g.-dügüme 62a18
5. yapmak
g.-dügüm 62a14
ʿaḳlı git- kendini kaybetmek
ʿa.-di 86a4
başarı git- gözleri görmez olmak
b.-dügüŋden 147b7
baş git- baş kesilmek, öldürülmek
b.-er 119b16
elden git- yitirmek, yoksun kalmak
e.-di 137b19
e.-e 118a3
gider ol- gitmek üzere olmak
g.-dı 77a6
fikrinden git- aklından çıkmak, unutmak
f.-mesün 74a14
ḫāṭırından git- aklından çıkmak, unutmak
ḫ.-üp 102a9

heves rāhına git- hevesinin yolunda gitmek
h.-medüm 87b3
maʿṣiyet rāhına git- günah yolunda gitmek
m.-mez 86b14
mefḳūd olup git- yok olup gitmek
m.-er 4b3
nāyāb olup git- yok olup gitmek
n.-er 4b3
ṭoġrı yoldan git- her türlü kötülükten uzak bir tutumla hareket etmek
ṭ.-esin 60a15
yola git- bir yerden başka bir yere gitmek
y.-mege 36b12
y.-mek 113b3
yol git- yolda ilerlemek
y.-diler 156a17
gītī-penāh *Far.* dünyanın koruyucusu olan
g.+laruŋ 4b14
gītī-sitānī *Far.* dünyayı ele geçiren
g.+ı 5a2
giyah *Far.* bitki
g. 118b1
gizle- gizlemek
g.-di 17b7, 133a2
g.-diler 156a13
g.-mişleridi 84a14
g.-yüp 156a9
gizlen- gizlenmek
g.-di 27a1, 153b15
g.-miş 46a3
g.-ür 95a12
gizlü gizli
gizlü eyle- gizlemek
g.-me 104a7
gizlü ol- gizli olmak
g.-an 70a2
göç göç
g. 46b18
gögercin güvercin
g. 134a8
gög(ü)s göğüs
g.+e 91b14
g.+i 84b9, 137a15
g.+ine 37a10, 47a16
gögsine żam it- bağrına basmak
g.-üp 157b1
gök gök
g. 133b4
g.+deki 90b12
g.+den 11b17, 12b5, 42b4, 85b19, 88a9, 97b19, 118b1, 119b14, 127b1
g.+e (göge) 42a8, 42a19, 47b18, 58a14, 72a19, 75a5, 78a16, 114b4
g.+ler 98a3, 133b11
g.+lere 59a18, 71b13
g.+leri 159a7
g.+lerüŋ 48a6, 123a1
gökçek güzel
g. 81b8, 101a10
g.+dür 92a12, 108a15
ḳalbi gökçek ol- kalbi ferahlamak
ḳ.-dı 147a1
gök yüzi gökyüzü
g.+nden 35b1
gölge gölge
g. 135a12
gölge ol- gölge olmak
g.-ur 23b12
gönder- göndermek, yollamak
g. 131b15, 131b19, 132b2, 143a11, 146a19, 163a1, 171b12
g.-di 29b4, 34a12, 34a15, 45b1, 68a9, 68a10, 75a15, 76a1, 77a3, 91a5, 93a4, 94a13, 97b8, 97b11, 111a5, 117b5, 132a1, 137a18, 159a16, 160b1, 162b16, 171b5, 173a12
g.-diler 66a7, 159b4, 159b8
g.-dügi 174b14
g.-düm 25a10, 94a1, 94a5, 137b7, 148a5
g.-e 10b5
g.-elüm 167a10
g.-en 38b19
g.-esiz 148a2
g.-mege 147a1
g.-mek 146a11
g.-mekile 91b2
g.-miş 63b4
g.-sün 132a18
g.-üŋ 102a11, 161b12

g.-üp 15a19, 63a12, 68a8, 68a18, 136a17, 136a18, 159b1, 168a6, 173b5
g.-ür 58b1, 152b4
g.-ürisen̡ 146b5, 146b12
g.-ürler 82b9
ḫaber gönder- herhangi bir araçla bildirmek
ḫ.-di 62b3
peyām gönder- haber göndermek
p.-mek 62a17
gön̡lek gömlek
g.+i(gön̡legi) 155b2
g.+ile 172b14
g.+ini(gön̡legini) 28b12, 172a18
g.+ümi(gön̡legümi) 172b10
gön̡(ü)l gönül
g. 10a13, 43a16, 142a18, 167b13, 167b13
g.+de 106a10
g.+den 133a6
g.+i 10a10, 94a15, 94a18, 118a1, 125a9
g.+inde 67b13
g.+ine 61a8, 94a6, 125b6, 142b10, 172a1
g.+ini 143a7
g.+inün̡ 60b19
g.+lerini 104a6
g.+üm 139a9, 151b10
g.+ümdedür 141a5
g.+üme 94b1
g.+ümün̡ 47b15
g.+ün̡e 51b14
gön̡li açıl- ferahlamak
g.-sun 26b12
gön̡li biryān ol- çok acımak, içi sızlamak
g.-dı 94b11
gön̡li iste- canı çekmek
g.-r 15a15-16
gön̡lin egle- kendini avutmak
g.-ye 17b9
gön̡line ḫaṭar gel- korkmak
g.-medi 167b2
gön̡line ḫüzn getür- hüzünlenmek
g.-dün̡ 97b9
gön̡lini döndür- fikrini değiştirmek
g.-mege 66b18
gön̡ül baġla- severek bağlanmak
g.-maḳ 21a16
gön̡ülden cüẕā eyle- uzak tutmak
g. 141a18
gön̡ül vir- bir şeyi yapmaya meyletmek
g.-üp 27a5
gön̡ül gözi kalp gözü, basiret
g.+nde 48b7
gör- 1. görmek
g. 47b5, 83a7, 88b10, 96b11, 144b1
g.-di 11b9, 17b9, 20a14, 20b19, 21a2, 30b14, 31a4, 31a13, 34a11, 34a14, 37a18, 41a12, 42a7, 45b4, 45b8, 45b16, 47a11, 47b10, 47b11, 50a9, 53b2, 56a11, 60b9, 62a12, 62b1, 66a12, 68b4, 70a5, 70a10, 71a6, 73b13, 73b14, 74b15, 77a10, 82a19, 82b16, 83a2, 86a3, 87a3, 87a6, 88b13, 88b16, 89a18, 89a19, 91a17, 93b17, 96a19, 96b5, 98b18, 105a10, 112a3, 112a14, 112a18, 113b8, 122a10, 125a5, 125a13, 125b8, 125b11, 126a13, 141b18, 142a5, 148b14, 151a12, 154b15, 157b3, 158a13, 158a15, 163a13, 165b9,166a6, 168a5, 172a1
g.-diler 25b14, 25b19, 36b18, 45b3, 45b14, 46a1, 53b17, 66a4, 70a6, 70a14, 76b19, 88b18, 92a7, 93a4, 126a5, 127b1, 130a2, 133a8, 143b17, 144b4, 168a14, 171b18
g.-dügi 12b19, 45b11, 47b2, 80a2, 103a3, 150b2, 153b11, 163b15
g.-dügini 66a16
g.-dügümüz 22b17
g.-dügün̡ 22b18, 23a4, 23a5, 81b13
g.-dügün̡e 99b13
g.-dügün̡üz 160a13
g.-dük 73a8, 74b10, 90a19, 161b17
g.-dükleri 34b7, 133b10
g.-düm 22a11, 22a16, 23a17, 23a19, 23b2, 23b3, 23b6, 23b8, 23b10, 23b13, 23b16, 23b18, 24a1, 24a5, 24a8, 24a14, 24a17, 24b11, 24b17, 26b17, 34a9, 35a7, 48a16, 51a17, 56b9, 65b7, 66a6, 78b10, 78b15,

84b13, 93a8, 101b10, 114a2, 141a1, 141a3, 148b6, 149b8, 160a14
g.-düŋ 57b19, 126b8
g.-düŋmi 58a2, 58a6
g.-düŋüz 156b9
g.-e 24b8, 43a12, 57a13, 67a12, 88b6, 151a6, 162b16
g.-ecek 58b10
g.-eidüm 37a16
g.-eidüŋ 131b16
g.-eler 80a1, 133a19
g.-elüm 167a4
g.-em 168a15
g.-enleri 57a13
g.-esiz 78b4, 93a15
g.-eydüŋüz 34b11
g.-eyim 23a13, 74b12, 132b1, 157b3
g.-icek 16b8, 17a16, 17b1, 70b5, 89b8, 138b11, 140b12, 151a15
g.-medi 74b13, 163a7, 173b11
g.-mediler 78a5
g.-medügine 99b11
g.-medügüz 33b18
g.-medüm 47a7, 74a1, 112b3, 158a14, 171a10
g.-mege 17a5, 18a3, 18a4, 35a1, 43b19, 61b15, 147b13
g.-mek 34b1, 34b1, 47a4, 59b10, 111b15, 154b19, 166b11
g.-memişidi 138a19
g.-memişleridi 85a19
g.-mese 12a13
g.-meyince 57a10, 57b5
g.-meyüp 26b1
g.-mez 24b8, 69b18, 89b1, 100b9
g.-mezem 24a15, 47a5
g.-mezmi 59a16
g.-miş 22a8
g.-mişdür 58a8
g.-mişem 43a5, 51a12, 167a8
g.-mişidi 16b10
g.-mişlerdür 34b16, 93b3
g.-mişleridi 93a7
g.-se 24b7
g.-seŋüz 36a14
g.-sünler 54a12
g.-üŋ 35a2, 37b10, 47a14, 105b8, 157a4, 163b4, 163b13
g.-üp 33b18, 51a14, 54a11, 87b16, 148b15, 156b16, 173b1
g.-ür 22a5, 123b6, 134a5
g.-üridi 149a5
g.-üriken 27b9, 113b16
g.-ürise 24b9, 24b9
g.-ürler 91a14, 123b8
g.-ürleridi 26a13
g.-ürsin 28a15, 58b11, 98a5, 98a15, 137a7, 137a16
2. muhakeme etmek, düşünmek
g. 32a14, 59a2, 59a3, 59a6, 59a7, 59a9, 59a10, 97b17, 165a14
g.-di 17a11
g.-icek 146b19
g.-mediler 103a16
g.-mezmisin 41a2, 59a15, 98b14, 99a15, 146a6
g.-mezsiz 117a4
g.-sün 161a12
3. anlamak, kavramak, sezmek
g. 19a8, 51b14, 144b14
g.-di 113a12, 118a5, 147a1, 163a3
g.-diler 26a11, 69b13
g.-dügümden 126b11
g.-medügüŋ 29b11
g.-medüŋmi 72b15
g.-mişem 63a1
g.-mişler 4a15
4. bir olaya tanık olmak, yaşamak
g.-di 63b15
g.-dügüŋi 107b15
g.-dükden 53a17
g.-düm 68b10, 106b8
g.-düŋüzmi 34a7
g.-medük 104b9
g.-medüm 48a14
g.-mese 102b19
g.-miş 50a2
g.-mişem 50b14
5. saymak, kabul etmek
g. 29b15
g. 111b1
g.-di 105b14, 142b6, 143a14
g.-diler 38b15
g.-e 140a19
6. ziyaret etmek, görüşmek
g. 14b10

g.-mege 14b9
g.-mezem 57a18
g.-sem 14b10
g.-ürem 162b18
g.-üridi 92a10
7. dikkat et, iyi bak, düşün ki
g. 105a19, 141b9, 141b10, 141b10
g.-üŋ 162b14
g.-ürmisin 171a2
8. değer vermek
g.-memek 95b11
9. yapmak
g.-ür 64b10
āfet gör- felakete uğramak
ā.-e 19b13
ārzū yüzini gör- arzu edilene kavuşmak
ā.-mek 141a14
ʿaẕāb gör- azap çekmek
ʿa.-em 42b16
çaġırıgör- bir süre çağırmak, seslenmek
ç.-diler 37a6
çehre-i āmālini gör- istekleri yerine getirilmek
ç.-meyince 113a19
düş gör- rüya görmek
d.-di 99b10, 101a16
d.-diler 25b18
d.-dügi 89b13
d.-dügüŋ 101a11
d.-dük 93a6
d.-düm 12b1, 26b16, 101b5-6
d.-mediler 93b2
d.-miş 22a10
d.-mişlerdür 25b10
d.-üp 25b12-13, 27b19
d.-ürise 92b7
d.-ürleridi 25a5
elem gör- acı çekmek
e.-mez 88a11
envāʿ-ı ʿaẕāb gör- çeşitli eziyetlere uğramak
e.-di 105b14
görimez ol- göremez olmak
g.-dı 48a12
görmez ol- ama olmak
g.-dı 131b2
g.-dum 147b12, 171b9
g.-mış 138b9
g.-mışidüŋ 82b17
g.-up 136b10
görür ol- görmeyen göz görmeye başlamak
g.-dı 82b14-15
g.-mış 82b15-16
gözüm görmesün bana görünmesin, yüzünü görmek istemem anlamında bir söz
g. 161b11
güci gör- güçlüğe maruz kalmak
g.-ürsiz 42b8
ġam gör- kaygı ve üzüntü verici durumlara uğramak
ġ.-mez 111a19
ḥācetini gör- ihtiyacını karşılamak
ḥ.-üp 132b4
Ḥaḳ rıżāsın gör- Allah'ın rızasını kazanmak
ḥ.-megi 90a1
ḫayr gör- hayırlı durumlarla karşılaşmak
ḫ.-düm 78a16
ihānet gör- hainliğe, kötülüğe uğramak
i.-üp 61b16
inṣāf gör- kendisine insaflı davranılmak
i.-esin 101a11-12
istiḳāmet gör- doğruluk ve adeletle karşılaşmak
i.-medi 41b19
ḳahr gör- çok üzüntü duymak
ḳ.-e 19b13
ḳ.-mişler 42a16
kerāhet gör- hoşa gitmeyen durumlara uğramak
k.-üp 61b16
kerāh gör- hoş karşılamamak
k.-üridi 161a10
maḳṣūd u merāmın gör- isteğini yerine getirmek
m.-diler 87b17
maʿḳūl gör- akla uygun bulmak
m.-diler 157a15-16
melāl gör- üzüntü ve sıkıntıya uğaramak
m.-mez 96b15
miḥnet gör- sıkıntı çekmek
m.-üp 61b16
müşkil gör- kendisine güç gelmek

m.-di 63b17
nār gör- cehennem azabına uğramak
n.-üridüŋ 65a17
necāt gör- kurtulmak
n.-düm 167b7
öŋin gör- ileriyi görmek, ileride ne olacağını kestirmek
ö. 29b10
rāh-ı ʿadālet gör- doğruluk ve adeletle karşılaşmak
r.-medi 41b19
renc gör- sıkıntı çekmek
r.-mez 88a11
revā gör- uygun görmek
r.-mez 114a13
siyāset gör- akıllı ve tedbirli davranmak
s.-e 19b13
şiddet gör- eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak
ş.-ürüz 88a19
taẕarruʿ ide gör- yalvarmaya başlamak
t.-diler 66b18
tedārik gör- hazırlık yapmak
t.-üp 49a4
ʿuḳūbet gör- azaba uğramak
ʿu.-diler 97b3
vāḳıʿa gör- rüya görmek
v.-düm 11b17
v.-düŋüzmi 22a8
yad gör- yabancı saymak
y.-me 19a3
yaraḳ gör- hazırlık yapmak
y.-meyüp 49a11
y.-mezsiz 117a1
yaraḳ yasaḳ gör- hazırlık yapmak
y.-diler 123a17
yeksān gör- aynı düzeyde görmek
y.-me 72b13
zaḫmet gör- güçlükle karşılaşmak
z.-mez 88a11
zecr gör- zahmet ve sıkıntıya uğramak
z.-üp 61b16
ẓiyāfet esbābın gör- ziyafet için hazırlık yapmak
ż.-üp 85b1
ẓulm gör- zulme uğramak
ẓ.-seler 103a2
göre göre
g. 77a13, 108b1, 117a1, 162a7, 170a1
g.+dür 14b5
görelüm bakalım, kuşku ve merak anlamını pekiştiren bir söz
g. 51a10, 90b17, 93a6
göril- 1. görülmek
g.-di 175b14
g.-mez 91a13
g.-miş 129b12
g.-ür 22a5
2. anlaşılmak
g.-mezmi 128b16, 154b1, 161a2
3. bir şeye erişilmek
g.-ür 103a4
ḥāceti göril- ihtiyacı karşılanmak
ḥ.-ür 129a8
tedārik göril- hazırlık yapılmak
t.-ecek 108b7
görin- 1. görünmek
g.-di 51b1, 78a11, 78a14, 81a4, 85b16, 90a17, 90b16, 100a3, 101b15, 129a18, 153a6, 153b9, 160a7
g.-dügi 36b14
g.-en 174a8
g.-medi 53b1
g.-mez 4a19, 28b10, 37a2, 49a15, 163a11
g.-se 102b3
g.-sem 34b2
g.-ür 23a12, 35a4, 42a4, 87a4, 126a4, 173b11
g.-ürler 100b7
g.-ürmi 52a3
g.-ürsin 100a7
g.-miş 124b3
g.-üŋ 37b9
g.-üp 32b13, 87b16, 167b17
g.-ür 45a7
2. izlenim uyandırmak
g.-di 45b8, 72b10
g.-en 169b17
g.-ür 32a12, 97b7
g.-üridi 29a8
3. muhakeme edilmek, düşünülmek
g.-mezmi 45a12
ʿaceb görin- tuhafına gitmek

ʿa.-di 101b19
görinmez ol- gözden kaybolmak
g.-dı 27b10, 153b15
rāciḥ görin- ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-di 24b4
göriş- buluşup konuşmak
g.-diler 144b6, 155b14
g.-üp 168b16
görklü güzel
g.+ymiş 104a1
göster- göstermek
g. 89a9, 89b5, 128b6, 138a13
g.-di 54a8, 54a16, 58a2, 63b7, 69a13, 78a18, 155b12
g.-diler 25a16, 81a11, 90a16
g.-düŋüz 157a14
g.-e 79a15, 85a19
g.-en 72b15
g.-mege 19b4
g.-mişidi 123b12
g.-ür 71a16, 71a17, 71a17, 143a14
hidāyet ṣāḫını göster- doğru yolu göstermek
h.-e 124a12
iḥsān göster- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-ürse 118b14
kerem göster- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-ürse 118b14
luṭf göster- lütfetmek
l.-üp 112a11
raġbet göster- istekle karşılamak
r.-üp 112a11
rū göster- ortaya çıkmak
r.-di 112a9
saṭvet göster- gücünü kullanarak birini elde etmeye çalışmak
s.-di 69a11
ṣavlet göster- saldırgan bir biçimde davranmak
ṣ.-di 69a11
ṣ.-düm 138a11
siyāset göster- kurnazca hareket etmek
s.-düm 138a11
ṣūreti göster- bir durumu, olayı açıklamak
ṣ. 168a17
şevḳ göster- isteğini açığa vurmak
ş.-diler 26b9, 27a12
şiddet göster- davranışta aşırılık göstermek
ş.-üp 60b13
temelluḳ göster- birini memnun etmeye çalışmak
t.-diler 161b17-18
yüz göster- ortaya çıkmak
y.-di 86b2
y.-megin 8b9
gösteril- gösterilmek
g.-e 99a5
g.-medi 7b12
götür- taşımak
g. 45a10
g.-diler 27b9, 106b4, 123a18, 156a15
g.-dügüŋde 14b14
g.-düm 14b13, 14b15
g.-en 27b10, 34a3
g.-mez 34b14
g.-üŋ 27b6
g.-ür 20b15, 35a12, 118a18, 145b12
g.-ürem 91b11
g.-üridüm 93a10
gövde gövde
g.+sinde 173a17
g.+sinden 141a2
g.+sinüŋ 163a6
göyin- yanmak, acımak
g.-ür 38b13
göz göz
g. 20b19, 70b15, 105b16, 112b6
g.+i 30b6, 51a1, 71b12, 79a9, 148a12, 172a18
g.+in 61b4
g.+inden 68b18
g.+ine 22a14, 22a15
g.+ini 141b7
g.+inüŋ 79a9
g.+iyle 165a8
g.+ler 58a8, 58b10
g.+leri 34b12, 45b10, 56b14, 68a14, 82b14, 82b15, 82b16, 92b4, 94b10, 99b11, 99b13, 118a1, 131b2, 131b17, 134a4, 136b10, 137b12,

138b8, 138b9, 145b15, 148b2, 172a16, 172b11
g.+lerin 75b1, 142b7
g.+lerinden 143b14, 154b12, 157a19
g.+lerine 40a1, 82a1, 134b13, 138b11, 160b11, 164a19, 172b10, 173a3
g.+lerini 22b18, 47b18, 48a17, 58a7, 107a12, 154a1
g.+lerüm 42b15, 100b9, 137a7, 139a4, 139a8
g.+lerümden 114a19
g.+lerüme 43a1
g.+leründe 43a3
g.+lerüni 58a6, 135a2
g.+üm 59a16
g.+üŋ 82b12, 98a5
g.+üŋile 58a5-6
g.+üŋi 82b17
g.+üŋüze 90a17

ʿālemi göze tārıḳ eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 168a6

göz degür- nazar değdirmek
g.-mege 148a14

gözden geçür- bakmak, incelemek
g.-üp 130a10

gözden nihān ol- gözden kaybolmak
g.-dılar 62a9, 144a10

gözden saḳın- naẓardan korumak
g.-maḳ 148b5
g.-uram 148a9

göze ṭopraḳ ḳoy- gerçeği görmesine engel olmak
g.-dılar 42a1

gözi ırma- sürekli bakmak
g. 111b5

gözlerinden nūrı al- görmez duruma getirmek
g.-mışıdı 15a11

gözlerine uyḳu ġalebe eyle- uyku basmak
g.-di 11b14

gözlerinin nūrı düken- görmez olmak
g.-di 171b8-9

gözlerin yaşıla pür-ḫūn eyle- çok ağlatmak
g.-ŋüz 96a5

gözlerinin yaşını seyl it- çok ağlamak
g.-diler 164a7

gözlerin yaşıla pür it- çok ağlamak
g.-di 21a9

gözleri pür-āb ol- çok ağlamak
g.-ur 89b11

gözleri pür-ḫūn ol- çok ağlamak
g.-ur 168a11

gözleri ṭol- gözleri yaşarmak
g.-dı 42a6

gözleri yaşıla bārān ol- çok ağlamak
g.-dı 96b2

gözleri yaşıla pür ol- gözleri yaşla dolmak
g.-dı 42a6

gözleri yaşıla ṭol- gözleri yaşarmak
g.-dı 18a11, 43a6, 131b12, 167b15

gözleri yaş ol- ağlamak
g.-dı 32a19

göz ur- dikkatle bakmak
g.-up 119a11

gözüm görmesün bana görünmesin, yüzünü görmek istemem anlamında bir söz
g. 161b11

rāh-ı müstaḳīm gözine baġlan- doğruyu bulamaz, düşünemez duruma gelmek
r.-dı 87a9

yollar gözine ṭar ol- sıkıntı ve huzursuzluk hissetmek
y.-dı 162a9

gözet- 1. bakmak
g. 59a9, 111b5
g.-diler 160a9
2. korumak, özen göstermek
g.-üp (gözedüp) 68a1
3. gözetlemek
g.-üŋ(gözedüŋ) 162b17
4. göz önünde bulundurmak
g. 29b10

furṣat gözet- fırsat kollamak
f.-ür 104a19

gözle- korumak, kollamak
g. 113a6
g.-di 31a1
g.-mek 95b8
g.-seŋ 95a19

gözlerüm nurı sevgi anlatan bir söz

g. 37a1-2, 37b3, 47b14
g.+nı 27b7
gözyaşı gözyaşı
g.+ıla 124b11
g.+yla 47b18
gözyaşı dök- ağlamak
g. 124a11
g.-di 63a3, 94a15, 106a15
g.-diler 89a15, 118b17, 127a7
g.-er 42a10, 62b12, 160b12
g.-erem 167b8
gözyaşın reh-güzer it- çok ağlamak
g.-di 63a12
gūr *Far.* kabir
g.+ına 117b18
g.+ını 117b19
gūş *Far.* kulak
g.+ile 95a5
gūşa mengūş eyle- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-yen 169a5
gūş eyle- dinlemek
g.-yen 169a5
gūşına gūşvār it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g. 60b4
gūşına mengūş it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-em 126a16
gūşını ṭut- kulak tutmak, dinlemek
g.111b7
g.-maḳdı 111b8
gūşını ur- dinlemek
g. 141b9
gūş-ı cān *Far.* can kulağı, dikkatle dinleme
g.+ı 74a15
gūş-ı hūş *Far.* akıl kulağı, dikkatle dinleme
g. 175a11
g.+e 165a6
gūş-ı rūzgār *Far.* zamanın kulağı
g.+a 4b10
gūşvār *Far.*
gūşına gūşvār it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g. 60b4
gūyā *Far.* sanki
g. 10a16, 19b4, 20a11, 20a14, 34b17, 51b1, 57b16, 72a17, 73b16, 100b5, 100b11, 104a18, 112b7, 126a7, 126a13, 154a14, 170b13, 173b8
güç
güci gör- güçlüğe maruz kalmak
g.-ürsiz 42b8
güç gel- yapılması güç gelmek
g.-di 17a7
güher *Far.* elmas, cevher
g. 62a12
gül *Far.* gül
g. 2a11, 142a7, 142a17
gül ol- gül durumuna gelmek
g.-mışuz 41b6
gül- gülmek
g.-diler 81a8
g.-e 141b3
g.-er 167b12
gül-bāng *Far.* hep bir ağızdan yüksek sesle okunan ilahi veya dua
g.+ile 144a6
gül-deste-i lālezār *Far.* lale bahçesinin gül demeti
g. 3a3
gül-gūn *Far.* gül renkli, pembe
g. 168b7
yaşları gül-gūn ol- çok ağlamak
y.-ur 168a11
gül-ḫad *Far.* gül yanaklı
g. 74a6
gülistān *Far.*
gülistān eyle- gül bahçesi yapmak
g.-di 98b16
gül-ʿiẕār *Far.+Ar.* gül yanaklı
g. 150b15
gülşen *Far.* gül bahçesi
g.+dür 5a1
g.+i 111b19
ehl-i maʿnā gülşeni ol- mana ehlinin bahçesi olmak
e.-ur 150a4
gülşen-i aʿmāl *Far.+Ar.* amellerin gül bahçesi
g.+ini 117b13
gülzār *Far.* gül bahçesi
g. 3a19, 6a1

g.+ını 113b15
gülzār-ı firdevs *Far.+Ar.* cennetin gül bahçesi
g. 9a10
gülzār-ı zevāhir *Far.+Ar.* çiçeklerin gül bahçesi
g.+dür 9a3
gümrāhān-ı ümmet *Far.+Ar.* doğru yoldan ayrılmış olan ümmet
g.+e 2b14
gümüş gümüş
g. 130a5, 140b18
g.+den 80b8, 129b8, 156a14
g.+ile 54b2
gün gün
g. 11b8, 12b17, 14b9, 14b10, 15a12, 19a6, 22a9, 27b15, 34a7, 34a19, 34b19, 35b4, 41a11, 51a12, 51b10, 53a18, 53a19, 53b14, 56a10, 58b1, 60b7, 61a6, 61a10, 62a18, 64a2, 65b9, 67b11, 71b9, 75b5, 76a15, 76b9, 76b10, 77a6, 77b3, 78b10, 80b15, 80b15, 81b17, 82a18, 82a19, 82b11, 84a15, 84b16, 87a1, 87a2, 113a16, 113b7, 115a16, 116b13, 118b18, 119b7, 125a19, 125b7, 126b19, 129a2, 130a13, 130b9, 132b6, 135b6, 136a15, 136b16, 137b5, 138a2, 140b17, 142b14, 144a5, 148a11, 152a3, 156a17, 160a3, 161a11, 161a11, 166a8, 166a10, 170b7, 171a8, 173b3, 173b7
g.+de 18b4, 29a16, 40a14, 65b12, 79b13, 79b13, 174b6, 174b7
g.+den 114a2, 154b3
g.+dür 46a3
g.+e 61a8, 125b1
g.+i 61a7, 97b15, 125b6
g.+için 49a10-11
g.+inde 34a6, 147b1
g.+ler 48b11
g.+leri 118b2
g.+lerinüŋ 125a2
günāh / günah *Far.* günah
g. 3a6, 14a2, 19a6, 33a7, 48a16, 52a3, 61a19, 71b14, 100a7, 116a3
g.+a 32b4, 103b12, 115a13, 124b14
g.+dan 51b8, 85a9, 103b4
g.+dur 164a3
g.+ı 21b12, 32b11
g.+ına 32b2
g.+ile 124a8, 127a9
g.+lar 48b14, 127a10, 133a14
g.+ları 8b13, 59a1, 92b14, 160b3, 174b1
g.+larına 55b13, 110b6
g.+larını 11a13, 160a5
g.+larumı 54b15
g.+larumuza 173a14
g.+laruŋı 59a17, 59b6
g.+um 42b15, 81a9
günāh eyle- günah işlemek
g.-düŋ 114a12
günāh işle- günah işlemek
g.-meziseŋüz 159b10-11
g.-rleridi 134b1
günāh it- günah işlemek
g.-di 48a14-15
g.-dük 119a5
g.-düm 38a1, 68b15
g.-dümise 47b19
g.-enleri 48b3
g.-enleriçün 33b15-16
g.-erler 159b12
g.-medüm 114b7
g.-mekile 21b5
g.-meye 31b4, 51b18
g.-meyen 32b17
g.-mez 50a1
ẕenb ü günāh işrāb it- günah işlemesine sebep olmak
ẕ.-er 104a14
günāh-ı ʿaẓīm *Far.+Ar.* büyük günah
g.+dür 28b1
günahkār *Far.* günah işleyen
g. 2a14, 33b2
g.+isem 68b16
günahkār ol- günahkâr olmak
g.-a 70b5
g.-asın 104a17
gündüz gündüz
g. 16a19, 48a11, 62b12, 100b11, 131b2
g.+idi 53b13-14
g.+in 73a12, 124a19
g.+lerde 102a16

gündüz rūşenāsı ol- gün atmak, güneş doğmak
g.-madın 78a1
güneş güneş
g.+den 97b13
güneş açıl- güneş açılmak
g.-dı 53b17
güneş ṭutıl- güneş tutulmak
g.-dı 48a11
günlik günlük
g. 76a1
gürūh *Far.* topluluk
g.+ile 90b5-6
gürūh-ı evliyā'-ı ʿaẓām *Far.+Ar.(2)* büyük ermişlerin topluluğu
g. 3b14
gürūh-ı fużalā *Far.+Ar. gurūh-ı fużalā'* erdemliler topluluğu
g.+dur 5b18
gürūh-ı mü'minīn *Far.+Ar.* müminler topluluğu
g. 8b11
gürüldü gürültü
g.+sinden 133b12
güt- hayvan sürüsünü otlatarak sürmek
g.-eridi(güderidi) 15a9
g.-mege 148b17
g.-üp (güdüp) 26a18
güvāh-ı ṣadāḳat-nümūn *Far+Ar.+Far.* sadakat gösteren tanık
g.+dur 7a6
güzel güzel
g. 69a13, 81a19, 89b6, 98b4, 112b6
güzer *Far.* geçme, geçiş
g. 152a11
dünyādan güzer it- ölmek
d.-di 63a5
güzer eyle- geçmek
g.-dük 152a10
güzer ḳıl- bir yerden geçmek
g.-mış 150b1
güzīn *Far.* seçkin
g.2b5, 41a9, 141b12

Ġ

ġaffār *Ar.*
ismini ġaffār eyle- ğaffar olarak adlandırmak
i.-düm 59b8
ġāfil *Ar.* gaflette olan
ġ.+idüm 139b10
ġāfil bulın- gaflette olmak
ġ.-maduŋise 49a8
ġāfil ol- gaflette olmak
ġ.-ammı 93b19
ġ.-anlara 115b4
ġ.-ma 60a9, 145a2, 152b10
ġ.-maz 8b6
ġ.-urısa 146a3-4
ġaflet *Ar.* ihmal, dalgınlık
ġ. 48b7, 102b13, 133a6, 149b7
ġ.+i 165a6
ġ.+ile 146a4, 165a6
çeşme ġaflet gel- uykusu gelmek, uyumak
ç.-di 125a4
ġaflet eyle- unutmak, ihmal etmek
ġ.-diler 85b17
ġ.-ye 159a1
ġaflet it- unutmak, ihmal etmek
ġ.-esiz 27a2
ġ.-me 29b11, 62a14, 74a12, 123b17, 169a7
ġ.-mez 39a1
ġ.-mezem 93b19
ġ.-mezler 59a15
ġ.-mişüz 132a11
ġaflet ṭablını çal- gaflete düşmek
ġ.-ma 152b12
ġafletsiz *Ar.+si* bilinçili olarak, uyanık bir şekilde
ġ. 52b14
ġaflet uyḫusı *Ar.+T.* idraksizlik, bilgisizlik
ġ.+na 29b13
ġafūr *Ar.* bağışlayıcı
ġ. 32b8, 89a5, 173a15
ġalā *Ar. ġalā'* kıtlık
ġ. 113a1, 119a17, 119a19
ġalebe *Ar.* üstünlük
ġ. 39a18, 169a19
gözlerine uyḫu ġalebe eyle- uyku basmak
g.-di 11b14
ġalebe eyle- üstün gelmek
ġ.-miş 56b10
ġalebe it- üstün gelmek

ġ-di 55b7, 55b10
ġālib *Ar.* **1.** üstün
ġ. 141b5
ġ.+durur 104b3
ġ.+idi 132a11, 137a10
ġ.+iken 114a16
2. galiba
ġ. 114b12, 168b17
ġālib ol- üstün gelmek
ġ.-a 95a17
ġ.-an 141b10
ġ.-dı 30a13, 55b5, 55b12, 55b15, 55b18, 56a1, 56a4, 56a6, 87b8, 106b7, 129a17, 142b10
ġ.-sa 49b16
ġ.-saŋ 71b2
ġ.-up 18a9, 85b17
ġ.-r 40b4-5, 117a11
ġālibā *Ar.* galiba
ġ. 132a6, 150b8
ġalle *Ar.* ekin
ġ.+leri 103a8
ġam *Ar.* kaygı, üzüntü
ġ. 30a7, 88a11, 106a2, 124b12, 132a7, 147b15, 161b15, 164b13, 172b9
ġ.+a 168a10
ġ.+dadur 172a4
ġ.+dan 53a3, 89a4, 89b11, 169a4
ġ.+ından 105b6
ġ.+ını 161b8
ġ.+la 31b10, 167b12
ġam çek- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-ermi 169a7
ġ.-me 59b7
ġam getür- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-me 68b11
ġam gör- kaygı ve üzüntü verici durumlara uğramak
ġ.-mez 111a19
ġamı ḫāṭırına bār eyle- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-di 125b5
ġamlara ve ġuṣṣalara düşür- üzüntü ve kaygı içinde bırakmak
ġ.-esin 38a2
ġam vir- kaygı ve üzüntüye düşürmek
ġ.-düŋ 168a6
ġ.-üp 168a10
ġ.-ürsiz 146a8
ġam yime- kaygılanmamak, üzülmemek
ġ.-z 71b7
ġamgīn *Ar.+Far.* kaygılı, üzüntülü
ġ. 57a8, 61b2, 172a3
ġ.+idüm 34a9
ġ.+iken 164b14
ġamgin ol- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-alar 13b14
ġ.-dılar 12a5, 130a18, 138b11-12
ġ.-up 12a18, 12b11
ġamgīne *Ar.+Far.* kaygılı, üzüntülü
ġ.+dür 168a5
ġam-zād *Ar.*
ġam-zad ol- kaygısı, üzüntüsü artmak
ġ.-ur 42a9
ġamz-ı iḫvān *Ar.*
ġamz-ı iḫvān eyle- kardeşini kovlamak
ġ.-yen 19b5
ġamz-ı ḳalb *Ar.* kalbin kovlaması
ġ. 19b2
ġanī **1.** zengin
ġ. 165a15
ġ.+ler 24a15
ġ.+leri 24a14
2. muhtaç olmayan
ġ.+dür 153a16
ġ.+yem 153a18
ġanī it- zenginleştirmek
ġ.-eyim 137a19
ġanī ol- zengin olmak
ġ.-saŋ 60a2
ġ.-ursaŋ 60a9
ġānim *Ar.*
ġānim ol- kazanç elde etmek
ġ.-dı 29a2
ġanīmet *Ar.* kazanç, yarar
ġ. 18b7, 165a14, 171b15
ġarb *Ar.* batı
ġ.+a 80b5

ġāret *Ar.*
ġāret olın- yağmalanmak
ġ.-up 115b5
ġarīb *Ar.* **1.** gurbette yaşayan, yabancı

ġ. 38a8, 54a18, 61b2, 61b14, 62b10, 63a16, 96a15, 105b17, 125a17, 127b2
ġ.+dür 56a13
ġ.+e 62b3
ġ.+em 20a19
ġ.+i 63a17
ġ.+ler 129a15
ġ.+leri 130a2
ġ.+lersiz 129a6
ġ.+lerüŋ 129a7
ġ.+üŋ 62b8, 62b8
2. tuhaf, şaşılacak
ġ. 4a11, 21a5, 102a12, 123a17, 123b10
3. kimsesiz, zavallı
ġ.+i 73b19
ġarīb düş- kimsesiz kalmak
ġ.-miş 167a15
ġarīblıḳ *Ar.+lıḳ* yabancı, gurbet
ġ. 56b3
ġarīḳ *Ar.*
ġarīḳ ol- boğulmak
ġ.-dı 91a9-10
ġarḳ *Ar.* boğulma, batma
ġ. 168b8
ġ.+dan 50b6
ġarḳ eyle- boğmak, batırmak
ġ.-di 83a13
ġ.-diler 41b13
ġ.-mez 98b13
ġarḳ it- boğmak, batırmak
ġ.-e 42b17, 63b13
ġ.-erler 59b1
ġarḳ ol- boğulmak, batmak
ġ.-a 74a3, 115a16
ġ.-alar 125b10
ġ.-dı 131a17
ġ.-dılar 21b1
ġ.-duġında 166b5
ġ.-mış 31a5, 89a18
ġ.-mışam 50b8
ġ.-mışlardur 49b1
ġ.-up 50b2, 51a6, 133a14
ġ.-ur 64a2
ġaşb *Ar.*
ġaṣb it- bir şeyi zorla almak
ġ.-mişidi 158a19
ġaşy *Ar.*
ġaşy gel- kendinden geçmek
ġ.-di 20b18
ġaşy ol- kendinden geçmek
ġ.-dı 28a13, 37a6, 173b16-17
ġ.-dılar 25b4, 47b13
ġ.-up 63a7, 144a10
ġ.-urlar 163a2
ġavġā *Far.* kavga
ġ. 42a17
ġ.+dan 31a13
ġ.+lara 50b11
ġavvaṣ-ı ṭabīʿat *Ar.* tabiat dalgıcı
ġ. 8b18
ġayb *Ar.* gizli olan
ġ. 98a7
ġ.+dan 144a18
ġayb eyle- gizlemek
ġ. 32b11
ġaybet *Ar.*
ġaybet eyle- kaybolmak
ġ.-meye 46b9
ġaybet it- gıybet etmek
ġ.-mezler 42a14
ġaybī *Ar.* gizli olan şeylere ait
ġ. 134b16
ġāyet *Ar.* **1.** pek çok
ġ. 20a15, 20b14, 20b17, 38b5, 40b16, 49b11, 50a6, 62a15, 72a16, 89b6, 90a7, 107b10, 114a7, 117b10, 128a13, 143b8, 148a11
2. nihayet, son
ġ. 2a9, 7a7
ġāyet ile *Ar.+ile* daha çok, en fazla
ġ. 13b16, 16b17, 26b15, 30a2, 35b6, 55a13, 100a15, 121b1, 123a4, 132a10-11, 165b8
ġāyib *Ar.* görünmeyen
ġ. 59a12
ġāyib eyle- uzaklaştırmak, ayırmak
ġ.-düŋ 172a8
ġāyib ol- kaybolmak
ġ.-maḳdur 26b15
ġ.-mışıdı 38a9
ġ.-sam 42a14
ġ.-up 62a9
ġāyibe *Ar.* görünmeyen
ġ.+de 88b19

ġāyibūn *Ar.* görünmeyenler
ġ. 44a5
ġayr *Ar.* başkası
ġ.+a 38b1, 121a6, 143a3
ġ.+uŋ 160b18
ġayret *Ar.* çalışma, çabalama
ġ. 20b17
ġ.+üŋ 114a17
ġayret-i vecd *Ar.* ilahi aşka dalma çabası
ġ. 74a7
ġayrı *Ar. ġayr+ı* başka, başkası
ġ. 3b14, 15b12, 17b15, 17b17, 39a12, 40a5, 43b19, 50a4, 50a18, 54b4, 55b14, 63b10, 66b7, 66b11, 66b16, 78a13, 79a19, 80a19, 84a16, 84a19, 93a19, 108b15, 111a4, 126a7, 130b7, 131a3, 131a6, 134a7, 140a1, 146a16, 154a9, 157a5, 158a16, 160b17, 162a11
ġ.+dan 93b15, 94a7, 31a13
ġ.+lar 17a3, 73b9
ġ.+lara 141a10
ġ.+larına 92a10
ġ.+laruŋuz 164b8
ġ.+mıdur 154a9
ġ.+sını 162a18
ġ.+ya 95b4, 109b7, 119a3
ġayr-i cemīl *Ar.* güzel olmayan
ġ.+dür 38b16
ġayr-i mübāḥ *Ar.* mübah olmayan
ġ.+ise 29a6
ġayr-i vācib *Ar.* vacip olmayan
ġ.+dür 38a19
ġayṣ *Ar.* yağmur
ġ.+ı 72b4
ġayṣ-ı inzāl *Ar.*
ġayṣ-ı inzāl eyle- yağmur yağmasını sağlamak
ġ.-dügi 73b5
ġayẓ *Ar.* öfke, kızgınlık
ġ. 26a8
ġayẓ it- öfkelenmek, kızmak
ġ.-meseŋ 95a19
ġazā *Ar. ġazāʾ* kutsal savaş
ġ. 13b17, 64b14, 140a19
ġ.+da 144b15, 148a11
ġ.+dan 145a18
ġ.+dur 140a9
ġ.+lar 7b15
ġ.+ya 14a13
ġazā eyle- din uğruna savaşmak
ġ. 128a12
ġ.-ye 64b3
ġ.-yeler 80b4, 145a19
ġaza it- din uğruna savaşmak
ġ.-e 141b12
ġ.-mek 104b3, 144b15
ġażab *Ar.* öfke
ġ. 117b15
ġ.+ı 26a9, 163a18
ġ.+ına 116b11
ġ.+ile 162b19
ġ.+um 110b11
ġ.+uŋuz 102b7, 102b8
ġażab eyle- öfkelenmek
ġ.-se 162b8
ġażab it- öfkelenmek
ġ.-di 168a12
ġ.-meseŋ 95a19
ġ.-mişdür 163a4
ġ.-mişidüŋüz102a13
ġażab-ı Rab *Ar.* Allah'ın gazabı
ġ.+dur 110b14
ġażab-ı rabbānī *Ar.* ilahi gazap
ġ. 121a5
ġażābnāk *Ar.*
ġażābnāk ol- öfkeli olmak
ġ.-a 134a16-17
ġāzī *Ar.* gaza eden, savaştan sağ ve muzaffer dönen
ġ.+ler 145a19
ġ.+lerüŋ 80a17
ġıbṭa *Ar.*
ġıbṭa eyle- imrenmek
ġ.-diler 55a14
ġ.-yeler 135a18, 135b13
ġıbṭa it- imrenmek
ġ.-diler 156a1
ġ.-erler 135a15, 135b10
ġıdā *Ar. ġıdāʾ* besin
ġ. 110b15
ġılāf *Ar.* kılıf
ġ. 165b13
ġıll u ġış *Ar.+Far.+ Ar.* kin ve hile
ġ.+dan 51b9
ġılmān *Ar.* köleler

ġ. 154b6
ġ.+dan 156a19
ġ.+uŋuza 108b5
ġınā *Ar. ġınāʾ* **1.** bolluk, zenginlik
ġ.+idi 29a9
2. usanç, bıkkınlık
ġ.+ya 60a5
ġınā vir- usandırmak
ġ.-se 60a4
ġıyāṣ *Ar.*
ġıyāṣ it- yardım etmek
ġ.-er 143b13
ġonca *Far.* gonca
ġ.+muz 167b12
ġonca-fem *Far.* ağzı gonca gibi küçük ve güzel olan
ġ. 142a17, 150b16
ġufrān *Ar.* affetme
ġ.+ıla 144a2
ġ.+um 59b5
ġulām *Ar.* köle, esir
ġ. 45b11, 45b13, 46a2, 47a3, 48b1, 54a1, 56b1, 66a6, 70a17, 73a4, 73b12, 82b3, 82b18, 83a1, 83a6, 83a9, 83a13, 83a18, 84b19, 86a2, 93a5, 93b10, 125a13, 126a2, 155b9
ġ.+a 83a7, 85b14, 125a15, 127a1
ġ.+ı 45a19, 47a5, 54b17, 66a9, 82b19, 83a12, 91a18, 136b1
ġ.+için 66b7
ġ.+uŋ 53b19, 55a1, 83b5
ġ.+uŋam 67b9
ġulām ol- köle olmak
ġ. 10a11
ġ.-ur 47a6
ġulām-ı esved *Ar.* zenci köle
ġ.+e 73a10
ġulām-ı ʿİmrānī *Ar.* İbrani köle
ġ. 48a16
ġ.+dür 47a2
ġulām-ı şūm *Ar.+Far.* uğursuz köle
ġ.+dur 73a11
ġulġule *Ar.* gürültü, şamata
ġ. 143b6
ġulġule eyle- şamata etmek
ġ.-diler 31a8
ġull *Ar.* demir halka
ġ.+dur 53b3
ġumūm *Ar.* gamlar
ġ. 56b16
ġurbet *Ar.* gariplik, yabancılık
ġ. 20b8, 21a6, 63b2, 132b7
ġ.+ine 61b3, 92a18
ġ.+ini 63b7
ġ.+ümiçün 20b12
ġ.+ümüze 148a4
ġ.+e 68b9, 165b11, 171b2
ġurbete çek- gurbete gitmesine sebep olmak
ġ.-mişidi 63b1
ġurbete düş- aile ocağından uzak bir yere gitmek
ġ.-düm 96a13
ortaya ġurbet düş- gurbet nedeniyle ayrı kalmak
o.-di 20b10
ġurebā *Ar.* garipler
ġ. 129a6
ġ.+sı 8a18
ġurre *Ar.* aklık, parlaklık
ġ.+si 105b6
ġurre-i ġarrā *Ar. ġurre-i ġarrāʾ* parlak gösteriş
ġ. 4b15
ġurūr *Ar.*
ġurūr gel- kibirlenmek
ġ.-meye 95a18
ġusl *Ar.* boy abdesti
ġ.+ile 53b8
cenābetden ġusl it- cünüplük durumu için gusletmek
c.-dügi 23b7-8
ġusl eyle- yıkanmak
ġ.-di 53b9, 63a16, 104a11
ġusl-i vużū *Ar. ġusl-i vużūʾ*
ġusl-i vużū eyle- gusül abdesti almak
ġ.-yem 87b12
ġuṣṣa *Ar.* üzüntü, keder
ġ. 12a14, 50b18, 56b16, 147b15, 152b1, 161b8, 172b9
ġ.+ile 50a9
ġ.+ları 146a16
ġ.+sı 26a8, 132a9, 164b13
ġ.+sına 132a7
ġ.+sını 146b3

ġamlara ve ġuṣṣalara düşür- üzüntü ve kaygı içinde bırakmak
ġ.-esin 38a2
ġuṣṣa çek- tasalanmak, kederlenmek
ġ.-me 145a5

H
ḥā *Ar.* ha harfi
ḥ. 44b5
ḥ.+sı 11a8
ḥab *Ar.* tane, tohum, çekirdek
ḥ. 118a18
ḫˇāb *Far.* 1. uyku
ḫ 73a12
ḫ+dan 11b15, 125a9, 126a7
ḫ+ı 124a10
2. rüya
ḫ. 89a18, 125a5
ḫ+ı 93a13
ḫ+ını 89b13
ḫˇāba var- uyumak
ḫ.-maduḳ 168b12
ḫaber *Ar.* haber
ḫ 20b8, 54a5, 151a16, 152a10
ḫ+den 111b14
ḫ+dür 129b13
ḫ+i 91b12, 129a16, 137b1
ḫ+leri 104a7, 104a8, 147b19
ḫ+lerüŋ 92a12, 101a10
ḫ+üm 17b13, 38a7, 80a4
ḫ+üŋ 100b15
ḫ+üŋüzi 131b11
ḫaber gönder- herhangi bir araçla bildirmek
ḫ.-di 62b3
ḫaber al- bilgi edinmek
ḫ. 37a13
ḫaber it- bildirmek, haber ulaştırmak
ḫ.-di 143a15
ḫaber vir- bildirmek, haber ulaştırmak
ḫ. 98a9
ḫ.-di 12b13, 63a12, 66a17, 76b9, 76b13, 82a4, 90a19, 103b8, 112a6, 129a15, 170b17-18
ḫ.-diler 25b3, 25b15, 40a11, 129a5, 129a12, 130b19, 148b10-11, 160b14
ḫ.-dügi 160b6
ḫ.-dükleri 130b13
ḫ.-e 76a2, 130b14
ḫ.-esin 56b8, 76b7, 97b12
ḫ.-eyim 57b7
ḫ.-eyimmi 145b10
ḫ.-icek 103b1
ḫ.-üridi 129b19
ḫ.-me 55b3-4
ḫ.-mege 34a4
ḫ.-mez 112a18
ḫ.-miş 60b5, 78a7
ḫ.-üŋ 22b17, 35a9, 130b15, 132a6
ḫ.-ür 132b4, 140a6, 151b4, 163b7
ḫ.-ürem 93a16
ḫaberdār *Ar.+ Far.* haberli
ḫ 98b10
ḫaberdār ol- haberdar olmak
ḫ.-a 10a9
ḫaber-i ṣāḏ *Ar.* yaygın olmayan haber
ḫ+dur 16a10
ḥabīb *Ar.* sevgili, dost
ḥ.18b11, 61b7, 72a6, 113a18
ḥ.+ine 13a11
26a17
ḥ.+inden 54a19
ḥ.+ine 3b5
ḥ.+üm 27a14, 100a10, 100b13, 171a9, 171a12
ḥ.+ümi 37b8, 136b14
ḥabīb it- sevgili etmek, dost etmek
ḥ.-mişdür 26a17
ḥabīb-i lebīb-i Ḥażret-i İlāh *Ar.* Allah'ın akıllı dostu
ḥ. 3a6
ḥabīb-i şefīḳ-i ṣāḥib-i rıfḳ *Ar.* yumuşak huylu olan şefkatli dost, sevgili
ḥ. 3a4
ḥabl *Ar.*
ümizüŋ ḥablını kes- ümidini kesmek
ü.-me 152b12
ḥabl-i verīd *Ar.* şah damarı
ḥ.+den 154a5
ḥabs *Ar.* hapis
ḥ. 10b15
ḥ.+den 103b9, 171b14
ḥabs it- hapsetmek
ḥ.-er 86a17
ḥ.-erem 91b6
ḥ.-eridüm 132a15

ḥ.-medi 132a13
ḥabs ḳıl- hapsetmek
ḥ.-dı 164b9
ḥ.-duŋ 172a9
ḥabs ol- hapsolmak
ḥ.-an 172a5
ḥ.-dı 51a19
ḥabs olın- hapsedilmek
ḥ.-dı 170b7-8
ḥ.-mışdur 93b10
ḥ.-up 121a19
ḥacālet *Ar.* utanma
ḥ. 21a19, 157b3-4
ḥ.+den 87b6
ḥacālet gel- utanmak
ḥ.-ür 45b9
şerm ü ḥacālet vir- utandırmak
ş.-e 42b14
ḥācāt *Ar.* istekler, ihtiyaçlar
ḥ.+ını 106a11
ḥ.+üŋe 126b18
ḥācātı revā eyle- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 73b2
r.-r 32b3
ḥācātı revā it- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 96a15
ḥācātı revā ol- istekleri, dilekleri yerine getirilmek
r.-a 90a8
r.-ur 90a6
ḥac(c) *Ar.* hac
ḥ. 140a19, 148a11
ḥ.+a 30a5, 50a16, 50a17
ḥ.+da 52b2
ḥ.+dan 31b13
ḥ.+için 20a7
ḥac it- haccetmek
ḥ.-dügi 23b9
ḥacc-ı şerīf *Ar.* şerefli, kutsal hac
ḥ.+e 80b5
ḫˇāce *Far.* hoca
ḫ 119b14
ḫˇāce ol- hoca olmak
ḫ. -ayduŋ 105a1
ḫˇāce-i ʿilm-i ledün *Far.+Ar.(2)* Allah'ın sırlarına ait manevi bilginin, gayb ilminin hocası
ḫ 41a8
ḫacel *Ar.*
ḫacel eyle- utanmak
ḫ.-me 139a7
ḫacel ol- utanmak
ḫ.-maya 86a13
ḫ.-up 70a15
ḫacelet *Ar.* utanma
ḫ 130b6
ḥācet *Ar.* istek, ihtiyaç
ḥ. 124b2
ḥ.+e 52b8
ḥ.+i 124b8
ḥ.+için 139a13
ḥ.+in 125b17
ḥ.+ini 139a18
ḥ.+lere 115a16
ḥ.+leri 146a14
ḥ.+üm 125a17, 139a2, 139a8
ḥ.+üŋ 35b10, 43a8, 55a5, 61b7, 125a16, 139a10
ḥ.+üŋi 125a6
ḥ.+üŋçün 89a2
ḥ.+üŋüz 161b12
ḥāceti göril- ihtiyacı karşılanmak
ḥ.-ür 129a8
ḥācetini gör- ihtiyacını karşılamak
ḥ.-üp 132b4
ḥāceti revā eyle- istenileni, dileği yerine getirmek
r.139a18
ḥāceti revā ḳıl- istenileni, dileği yerine getirmek
r.-dı 125b17
ḥāceti revā ol- isteği, dileği yerine getirilmek
r.-dı 139a8
ḥācetmend *Ar.+Far.*
ḥācetmend ol- muhtaç olmak
ḥ.-anlara 102a19
ḥācib *Ar.* kapıcı
ḥ. 125a18, 125b18, 145b18, 149a18
ḥ.+den 125b3
ḥ.+e 149a17
ḥ.+idür 145b15
ḥ.+ler 123b7, 130a8

ḥ.+lere 130a12
ḥ.+lerine 164b3
ḥ.+üŋidi 85a16
ḥācib ol- kapıcı olmak
ḥ.-an 146a3
ḥācib-i evvel *Ar.* ilk kapıcı
ḥ.+e 123b8
ḥad(d) *Ar.* sınır
ḥ. 2a9, 7a7, 98b6, 115a14
ḥ.+i 98b3
ḥ.+ine 98a14
ḥadden aş- aşırı dereceye ulaşmak
ḥ.-dı 122a4, 151b15
ḥadden geç- haddini aşmak
ḥ.-di 83a2
ḫadd *Ar.* yanak
ḫ+üm 61b9
ḥaddād *Ar.* **1.** demirci
ḥ. 112a17
ḥ.+a 115a10
ḥ.+ı 111b10, 111b15, 112a10
ḥ.+ını 111b17
2. gardiyan
ḥ. 96a7
ḥadd-i bülūġ *Ar.*
ḥadd-i bülūġa iriş- ergenleşmek
ḥ.-ince 11b3
ḥadd-i ẕātında *Ar.+ında* aslında
ḥ. 49b3
ḫadd-i gül-gūn *Ar.+Far.(2)* gül renkli, yanak
ḫ+ı 73b16
ḫ+uŋda 58a2
ḥadd-i ilāhī *Ar.* ilahi sınır
ḥ.+den 116a19
ḫadem *Ar.* hizmetçiler
ḫ 54a13, 156a18
hādī *Ar.* doğru yolu gösteren
h. 2b14
h.+ler 6a3
ḥadīd *Ar.* demir
ḥ. 96a19
ḥ.+den 45a10
ḥadīd-i şaḳīl *Ar.* ağır demir
ḥ.+e 91b8
ḥadīḳa-i ḫaṭır-güşā *Ar.+Far.* gönül açan, ferahlık veren bahçe
ḥ. 9a8
ḥadīḳa-i ḳuds *Ar.* kutsal bahçe
ḥ.+dur 3a19
ḫādim *Ar.* hizmet eden
ḫ 87a16
ḫ+ler 157a18
ḫ+leri 32a9
ḫ ādim ol- hizmetçi olmak
ḫ.-dı 142b4
ḥādiṯ *Ar.*
ḥādiṯ ol- meydana gelmek
ḥ.-dı 48a11, 143b8
ḥadīṯ *Ar.* Hazreti Muhammed'in kutsal sözü
ḥ.+e 70b12
ḥ.+inde 151a16
ḥadīṯe *Ar.* olay
ḥ. 74b11
ḥadīṯ-i muʿteber *Ar.* muteber hadis
ḥ. 120a19
ḥadiṯ-i şerīf *Ar.* Hazreti Muhammed'in kutsal sözü
ḥ. 14b1, 27a6
ḥāfıẓ / ḥafīẓ *Ar.* saklayan, koruyan
ḥ. 108b12
ḥ.+dür 146b9
ḥ.+lar 46b9
ḥāfıẓān-ı künūz-ı tenzīl *Ar.* indirilen hazinelerin koruyucusu
ḥ. 6a1
ḥāfız-ı bāb *Ar.* kapının koruyucusu
ḥ.+idi 151a9
ḥāfıẓ-ı erbāb-ı ḳalem *Ar.* yazma konusunda becerikli olanın koruyucusu
ḥ.+den 6b10
ḫafīf *Ar.* hafif
ḫ 4a12
ḫ+idi 14b14
hafta *Far.* hafta
h. 61a12, 80b14, 80b15
h.+da 62b17
ḫˇāh-nā-ḫˇāh *Far.* ister istemez
ḫ 48b10
ḫāk *Far.* toprak
ḫ 20a12, 42b5, 61b11, 61b19, 63b1, 118b4, 144a3, 165a13
ḫ+de 41a3
ḫ+dür 20a18

ḫ+e 69a14, 74a2
ḫ+i 71a17
ḫ+ini 18b8
başa ḫāk ḳo- ölmek
b.-dılar 119a7
ḫāk ol- toprak olmak
ḫ.-dı 41b4, 76b3
ḥaḳāret *Ar.* onur kırma, onura dokunma
ḥ. 11a7, 91a6
ḥ.+ile 21b9-10
ḥaḳāret göziyle naẓar it- hor bakmak
ḥ.-er 141a11
ḥaḳāyıḳ-ı ḳarīn *Ar.* şüphesiz bulunan şeyler, asıl gerçekler
ḥ.+ile 6a15
Ḥaḳ dīni *Ar.+i* Müslümanlık
ḥ. 139a1
ḫāk-ı ḥaḳīr *Far.* değersiz toprak
ḫ+e 121a4
ḥākī *Ar.* hikaye eden, anlatan
ḥ.+lerdür 6b5
ḥaḳīḳat *Ar.* gerçek
ḥ. 102a3, 128b14, 131a15, 159a10
ḥ.+de 19a12
ḥ.+dür 60a16
ḥ.+i 64b2
ḥaḳīḳaten *Ar.* gerçekten
ḥ. 3a19, 5b11, 6a6, 6b10, 18b9, 38b9, 41a5, 91a15, 93b3
ḥākim *Ar.* hükmeden
ḥ.+e 52a7
ḥ.+i 120b15
ḥ.+leri 41b12
ḥākim ol- hükmedici olmak
ḥ.-maḳ 60a13, 60b2
ḥakīm *Ar.* **1.** alim, bilgin
ḥ. 43a7, 102a11, 150b10
ḥ.+dür 38b19
ḥ.+idi 70b7
ḥ.+ler 12b10, 75b3
2. doktor
ḥ. 150b18
ḥaḳīr *Ar.* değersiz, hor
ḥ. 7a9, 54a18, 72a16, 126a4, 165b8
ḥ.+i 117b8
ḥaḳīr ol- saygınlığını kaybetmek
ḥ.-ur 116b10
ḫāk-i siyāh *Far.* kara toprak
ḫ 118a3
ḫākister *Far.* kül
ḫ+üz 73a13
ḫākister ol- kül olmak, değersiz olmak
ḫ.-a 120b19
ḫāk-i żaʿīf *Far.+Ar.* zayıf toprak
ḫ 2a15
ḥaḳ(ḳ) *Ar.* **1.** doğru, gerçek
ḥ. 40a16, 71a7, 95b1, 95b10, 103b5, 120b5, 120b11, 140a9, 148a9, 151b9, 174a9
ḥ.+dur 117a1, 117a2, 148a9
ḥ.+ı 51b13, 124a5, 170b13
ḥ.+uŋ 103b5
2. geçmiş ve harcanmış emek
ḥ.+ı 13b5, 14a16
ḥ.+ını 13b4
ḥ.+uŋıçun 38a6
3. insaniyetin gerektirdiği şey
ḥ.+ını 73a17, 113a6, 113a6
4. bir insana ait olan şey, alacak
ḥ.+ı 65a8
ḥ.+ıidi 158b1
5. karşılık, ücret
ḥ.+ı 111a7
ḥ.+ıile 111a7
ḥakk *Ar.*
ḥakk it- yazı ve şekilleri kazıyarak silmek
ḥ.-e 141b3
ḥaḳḳe'l-yaḳīn *Ar.* kesin
ḥ. 51a18
ḥaḳḳen *Ar.* gerçekten
ḥ. 2a7, 2a7, 7a4, 7a4, 167b19
ḥaḳḳ-ı civār *Ar.* yakın komşunun hakkı
ḥ.+uŋ 92a15
ḥaḳḳ-ı ḫidmet *Ar.* hizmet hakkı
ḥ.+üŋdür 61a2
ḥaḳḳ-ı iḫvet *Ar.* kardeş hakkı
ḥ.+e 18b11
ḥaḳḳında / ḥaḳḳuŋda *Ar.+ında / unda* hususunda
ḥaḳḳında 2a10, 3a18, 9b8, 10a1, 29a3, 29a5, 36b11, 53a16, 80b1, 88a6, 111a14, 131a10, 160b16
ḥaḳḳuŋda 59b5, 108b17, 122a17
ḥaḳḳ-ı Yaʿḳūb *Ar.* Hazreti Yakub'un hakkı

ḥ. 161b9
ḥaḳḳıyçun *Ar.+ ıyçun* kutsal şeyleri anlatan sözcüklere getirilerek bir istekte bulunmak veya ant içmek için söylenir
ḥ. 28a8, 28a18, 35b8, 35b14, 39b9, 46a11, 56b7, 73b10, 84b6, 93b15, 94a10, 131b14, 131b18, 137a12, 139a6, 159b10, 160b2, 163a8, 163a15, 171a6, 171a11
ḫāk-rāh *Ar.+Far.* doğru yol
ḫ 62b18
ḫāksār *Far.* durumu perişan
ḫ 118a5, 118b18
ḥāl *Ar.* **1.** durum
ḥ. 30a17, 42a19, 42b17, 50b5, 66b12, 91a17, 93b2, 105a16, 122a11, 128b14, 129b13, 133a15, 151b17
ḥ.+de 138b11, 172a2
ḥ.+den 111b9
ḥ.+dür 12a19, 37a1, 57b10
ḥ.+e 113b4, 127a11, 155b17
ḥ.+i 31a4, 53a17, 79b13, 83a7, 85a11, 92a7, 96b11, 100b18, 102b17, 103a18, 114a12, 118a6, 118b3, 126a5, 126b8, 131a15, 138a16, 140b8, 146a17, 149b5, 164a10, 164a11, 164a12, 165b3, 166a5, 168a15
ḥ.+imiş 125a3
ḥ.+in 61b2, 125b12, 127a16
ḥ.+inde 32b7, 112a14, 138a16
ḥ.+ine 59a8, 61b2, 61b3, 104b13, 125a1, 125a1, 125a12, 143a18
ḥ.+ini 18b19, 63a1, 112b3, 118a4, 132a19, 144b6, 144b7, 154b15, 165b7, 167b9
ḥ.+leri 2b2, 174a1
ḥ.+lerini 138b3
ḥ.+lerinüŋ 172a1
ḥ.+üm 100b4, 118a14
ḥ.+ümden 147b6, 147b19
ḥ.+ümdür 88a4
ḥ.+üme 50b12, 72b17
ḥ.+ümi 51a2, 70b18, 73b8, 96a11, 137a6
ḥ.+ümüz 42a3, 89a6, 126a14, 167b3
ḥ.+ümüzi 148a4
ḥ.+üŋ 100b2
ḥ.+üŋe 18a18, 53a13, 100b2
ḥ.+üŋi 112a19, 126a16
ḥ.+üŋüz 172a2
2. davranış
ḥ.+i 62b12
ḥ.+ini 31a15
ḥ.+leri 38b11
ḫāl *Ar.* dayı
ḫ+üm 28a10
ḫ+üŋ 16a15
ḫāl *Far.* ben
ḫ 58a4
ḫ+i 58a3
ḫ+ini 58a2
ḫāla *Ar.* hala
ḫ+sıdur 13a7
ḫalāṣ *Ar.* kurtuluş
ḫ 10a6, 10b16, 53a2, 93b15, 101a9
ḫ+a 6a3, 38b4, 51a14, 56a2, 106a18
ḫ+ına 26b18, 99b2
elinden ḫalāṣ ol- elinden kurtulmak
e.-ayın 83b6
ḫalāṣ bul- kurtulmak
ḫ.-am 151b6
ḫ.-dı 105a12
ḫ.-maḳlarına 104a3-4
ḫalāṣ it- kurtarmak
ḫ.-di 96b10
ḫ.-diler 51a15
ḫ.-düm 94a5
ḫ.-er 23b2
ḫ.-eridüm 92a15
ḫ.-mege 4a8
ḫ.-mek 164b17
ḫalāṣ ol- kurtulmak
ḫ.-alar 9b11
ḫ.-asız 90b7-8
ḫ.-dı 30b10, 55b9-10, 106a12
ḫ.-dılar 84a12
ḫ.-dum 51a7
ḫ.-maḳ 140a5
ḫ.-up 92b8-9
ḫ.-ur 24a3
ḫ.-ursın 46a9, 46b18
ḥālāt *Ar.* durumlar
ḥ.+ı 4a10, 72b10

ḫ.+ını 63b4
ḫ.+ile 144a6
ḫalāvet *Ar.* tatlılık
ḫ.+i 24b15, 102b4
ḫalāvet-i īmān *Ar.* iman zevki
ḫ. 135a5
ḫalāyıḳ *Ar. ḫalāʾiḳ* insanlar
ḫ 99a3, 133b10
ḫ+a 133b3, 133b6
ḫ+ı 133a17
ḫāldeş *Ar.+deş* aynı durumda
ḫ.+i 19b14
ḫ.+üm 167b1
ḫalecān *Ar.*
ḫalecān eyle- yürek çarpıntısına neden olmak
ḫ.-di 8b10
ḫalef *Ar.* sonra gelen, birinin yerine geçen
ḫ 111a13, 144b11
ḫ+üŋde 154a4
ḫalef it- birini yerine vekil olarak bırakmak
ḫ.-miş 30a6
ḫalel *Ar.* eksiklik
ḫ 138a17
ḫālet *Ar.* **1.** durum
ḫ. 23a17, 40a2, 50a2, 65b2
ḫ.+de 39b18, 56b8, 63a2, 69b17, 70a7, 70b14, 128a9, 164a12, 173b16
ḫ.+deiken 70a14
ḫ.+den 34a7
ḫ.+deyüz 50b13
ḫ.+dür 101b3
ḫ.+e 12a18, 39a9, 56b2, 99b9
ḫ.+i 16b7, 17a16, 20a15, 21a6, 31a2, 50b14, 70b5, 72b15, 88a19, 146b18, 151a15, 151b16, 168a17
ḫ.+in 106b8
ḫ.+indeiken 169b12
ḫ.+ler 14b4, 53b10, 137a8
ḫ.+lerden 137a11
ḫ.+leri 69a18, 100a18, 122a9, 122b14
ḫ.+üŋ 4a18, 125a16
2. sıkıntı, dert
ḫ. 149a19
ḫ.+lere 47b15
ḫālet eyle- çeşitli davranışlarda bulunmak
ḫ.-yüp 124b3
ḫālet-i ḍarrā *Ar. ḫālet-i ḍarrāʾ* sıkıntılı durum
ḫ.+da 52b18
ḫālet-fezā *Ar.+Far.* dikkate değer durum oluşturan, bu durumu artıran
ḫ. 19a11
ḫālet-i ʿışḳ *Ar.* aşk durumu
ḫ. 67b13
ḫālet-i mevt *Ar.* ölüm durumu
ḫ.+i 41b18
ḫālet-i serrā *Ar. ḫālet-i serrāʾ* bolluk hâli
ḫ.+da 52b18
ḫalf *Ar.*
ḫalf eyle- yemin etmek
ḫ.-me 165b1
ḫālıḳ *Ar.* yaratıcı
ḫ+a 38b18, 51a16, 106a14, 144b8
ḫ+ı 154a6, 168a18
ḫ+uŋ 59b15, 96b11, 113a17, 117b8
ḫālıḳ-ı arż *Ar.* yerin yaratıcısı
ḫ 119a1
ḫālī *Ar.* **1.** tenha, boş
ḫ. 20a8, 25a7, 73a8
2. yoksun
ḫ. 4a16, 137b15
ḫ+idi 87a8
3. yalnız
ḫ. 31a18, 165a4
4. habersiz
ḫ. 111b9
ḫālī ḳal- boş kalmak
ḫ.-dı 118b5
ḫālī ol- bir şeyi yapmaktan geri durmak
ḫ.-maya 53a9
ḫ.-mazlaridi 86b18
ḫ.-up 26b2
ḫāl-i duḫter *Ar.+Far.* kızın durumu
ḫ.+i 151a5
ḫalīfe *Ar.*
ḫalīfe eyle- vekil tayin etmek
ḫ.-di 174b12
ḫalīfe it- vekil tayin etmek
ḫ.-medümmi 37a12

ḫalīfe ol- Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli olmak
ḫ.-ur 78b3-4
ḫalīfe-zāde *Ar.+Far.* halife oğlu
ḫ 63b15
ḫāl-i ġarīb *Ar.* garip durum
ḫ. 151b2
ḫāl-i ḫaddād *Ar.* demircinin durumu
ḫ.+a 112a13
ḫalīl *Ar.* samimi dost
ḫ+üme 35b7
ḫalīl ol- dost olmak
ḫ.-maġa 111a9
ḫalīm *Ar.* yumuşak huylu
ḫ.+dür 48a9
ḫāliṣ *Ar.*
ḫāliṣ eyle- saf, temiz duruma getirmek
ḫ. 74a8
ḫāliṣ ol- saf, içten olmak
ḫ.-ur 147b16
ḫāl-i saḫt *Ar.+Far.* zor durum
ḫ. 88a13
ḫāl-i teng *Ar.+Far.* sıkıntı, zorluk durumu
ḫ.+den 61b4
ḫāliyā *Ar.* şimdi
ḫ. 139a17
ḫāl-i zār *Ar.+Far.* ağlama, inleme durumu
ḫ.+ile 72a13
ḫāl-i żarūret *Ar.* sıkıntılı durum
ḫ.+de 52b11
ḫalḳ (I) *Ar.* halk
ḫ 54a4, 60a18, 76b18, 81a8, 81a15, 81b4, 83a19, 83b8, 83b12, 91b15, 91b16, 96a8, 96b8, 104b17, 108b8, 113a1, 119a17, 125b10, 126b6, 128b3, 135b3, 166a9, 170b13
ḫ+a 60b2, 95b5, 109b3, 113b14, 117b9, 118a19, 118b14, 121b3, 124b3, 125a11, 166a16
ḫ+dan 98a8
ḫ+ı 11a5, 16a9, 41a12, 80a18, 90a13, 92a11, 103b19, 120a17, 121a6, 133b3, 133b7, 150b7
ḫ+ına 116b5, 123a5, 164a5
ḫ+ından 123b4, 133b1, 136a14
ḫ+ını 70a1
ḫ+uŋ 121b5, 139b16
ḫalḳ (II) *Ar.*
ḫalḳ eyle- yaratmak
ḫ.-di 110a14, 159a3, 159a10-11
ḫ.-düŋ 97a15
ḫ.-mişdür 64b1
ḫalḳ it- yaratmak
ḫ.-düm 110b2-3, 110b12
ḫ.-üp 153b6
ḫalḳ ol- yaratılmak
ḫ.-mamışdur 144a8
ḫalḳ olın- yaratılmak
ḫ.-dı 63b11
ḫ.-duŋ 33a12
ḫ-mışdur 48b17
ḫalḳa *Ar.*
dāmenin ḫalḳasına yapış- birine çok bağlanmak, ondan ayrılamaz duruma gelmek
d.-up 26a12
ḫalḳa ḫalḳa *Ar.*
ḫalḳa ḫalḳa ol- halka halka olmak
ḫ.-mışlar 23b6
ḫalḳ-ı ʿālem *Ar.* dünya halkı, bütün insanlar
ḫ 169b14-15
ḫalḳ-ı cihān *Ar.+Far.* dünya halkı, bütün insanlar
ḫ 72a1
ḫall *Ar.*
ḫall it- yoluna koymak, olumlu sonuca bağlamak
ḫ.-er 106a3
ḫ.-ermiş 32a2
ḫall ol- hallolmak
ḫ.-a 32a4
ḫallāc-ı vefā *Ar. ḫallāc-ı vefāʾ* vefalı hallaç
ḫ. 43b2
ḫālledeʾllāhu mülkuhu *Ar.* Allah mülkünü ebediyen korusun
ḫ 5b6-7
ḫalūḳ *Ar.* iyi huylu
ḫ 3a5
ḫalvet *Ar.* tenha yer
ḫ 69b4
ḫ+de 147b11

ḫ+e 139b4, 155b9
ḫ+lere 61a18
ḫalvet-ḫāne *Ar.+Far.* tenha yer
ḫ 68a2
ḫ+de 69b15
ḫāl-zībā-yı dil-ārā *Far.* gönül alan güzel ben
ḫ+dur 4b15-16
ḫām *Far.*
ḫām eyle- hoş karşılanmayacak duruma getirmek
ḫ.-me 113b2
ḫ.-ye 71a11
ḫām ol- **1.** meyve olgunlaşmamak
ḫ.-ur 119b18
2. kaba olmak, toplum kurallarını bilmemek
ḫ.-maḳ 168a13
ḫamayil *Ar. ḫama ʾil*
ḫamayil eyle- silah ve benzeri şeyi omuzdan çapraz şekilde vücuda asmak
ḫ.-mişler 80a2
ḫamd *Ar.* şükür
ḫ. 2a3, 43b3, 52b7, 89a16, 100b4
ḫamd eyle- şükretmek
ḫ.-di 170a15
ḫ.-diler 89a1, 144b8, 169a3
ḫamd it- şükretmek
ḫ.-di 127b3
ḫ.-düm 42b2, 51a8, 51a16
ḫ.-elüm 173b18
ḫ.-enler 133b16
ḫ.-üp 168a1
ḫamd olın- şükredilmek
ḫ.-a 111a8
ḫamd u ṣenā it- Allah'a şükran duygularını bildirmek
ḫ.-er 56a12
ḫamd-ı bī-şümār *Ar.+Far.(2)* çok şükür
ḫ. 7b9
ḫamd-ı bī-şümār eyle- çok şükretmek
ḫ.-diler 88a17
ḫamd-ı delim *Ar.+T.*
ḫamd-ı delim eyle- çok şükretmek
ḫ.-yüp 175b1
ḫamd-ı tām *Ar.* eksiksiz, tam şükür
ḫ. 62a13
ḫamdu li'llāh *Ar.* Allah'a şükür olsun
ḫ. 42b10, 63b5, 114a17, 175a16
ḫāme *Far.* kalem
ḫ+ye 63a10
ḫamele-i ʿarş-ı ʿaẓīm *Ar.* büyük arşın taşıyıcıları
ḫ.+dür 33b13
ḫamele-i cevāhir-i kelām *Ar.* söz cevahirinin taşıyıcıları
ḫ. 6a16
ḫāmid *Ar.* şükreden
ḫ. 59a11
ḫamīd *Ar.* Allah adlarındandır, övülmeye değer
ḫ.+den 58b8
ḫāmile *Ar.* gebe kadın
ḫ. 120a9, 162b12, 163a2
ḫ.+idi 14b18, 153a4
ḫ.+idüm 50a16
ḫāmile ol- hamile olmak
ḫ.-dı 81a6, 81a10
ḫ.-mazıdı 74b18
ḫ.-up 55a10
ḫāmil-i evzār *Ar.* hataların, günahların taşıyıcısı
ḫ. 4a12
ḫamīm *Ar.* pek sıcak, çok kaynar nesne
ḫ. 43a5
ḫaml *Ar.* **1.** ana karnındaki çocuk
ḫ.+üŋ 81a7
2. gebelik
ḫ. 14b3
3. yük
ḫ.+e 63b16
ḫamr *Ar.*
ḫamr eyle- şarap yapmak
ḫ.-di 93b5
ḫamr ol- şarap durumuna gelmek
ḫ.-dı 93a9
ḫāmūş *Far.* sessiz
ḫ 41a12, 42a15
ḫāmūş ol- sessiz olmak
ḫ.-dı 69a7
ḫ.-sa 102b2
ḫān hükümdar, hakan
ḫ 126a8
ḫ+uŋdurur 19b8
ḫān ol- hükümdar olmak

ḫ.-maġıla 5b1-2
ḫān *Far.* ev
ḫ+ına 113b5
ḫ+um 87b4, 114a7
ḫançer *Ar. ḫancer* hançer
ḫ+i 113a5
ḫandaḳ *Ar.* hendek
ḫ+lar 83b14, 83b15
ḫ+ları 83b14
ḫandān *Far.* gülen
ḫ 73b14
ḫande-rūy *Far.* güler yüzlü
ḫande-rūy ol- güler yüzlü olmak
ḫ.-maḳ 95b14
ḫāne *Far.* ev
ḫ 23a9, 31a4, 60b14, 87a19, 87b14, 95a9, 96a9, 120a15, 151a12, 166a19
ḫ+de 30b13, 76b14, 87b15, 127a4
ḫ+dedür 76b17
ḫ+den 22b15, 152a9
ḫ+dür 126a5
ḫ+leri 97b4
ḫ+müŋ 113a3
ḫ+nüŋ 89a12
ḫ+si 60b6, 87a8, 165a15
ḫ+sin 30a7, 142b2
ḫ+sinde 20b7, 88a12
ḫ+sine 30b7, 32b15, 60b13
ḫ+ye 23a10, 30b17, 88a13, 122a1
ḫāne-i ġurbet *Far.+Ar.* gurbet evi
ḫ+de 63a15
ḫānmān *Far.* ev bark, ocak
ḫ 30a8, 60b2, 87a17, 113b6, 126a8
ḫ+dur 19a1
ḫ+ını 12a13
ḫ+lar 118b5
ḫ+uŋı 122b12
ḫār *Far.* diken
ḫ 80a5
ḫ+dur 71a12
ḫ+idi 31a11
ḫār eyle- sıkıntı ve üzüntü veren bir yer yapmak
ḫ.-di 113b15, 117b13
ḫār ol- diken olmak
ḫ.-asın 104a17
ḫarāb *Ar.* **1.** yıkık, viran
ḫ 73a8, 126a5, 166a5
ḫ+ı 60b8
2. perişan, kötü durumda
ḫ 31a4, 41a19
ḫarāb it- harap etmek
ḫ.-diler 97b4
ḫ.-dükde 97a10
ḫarāb ol- harap olmak
ḫ.-a 126b5
ḫ.-duġını 97a14
ḫarābe *Ar.* yıkılmaya yüz tutmuş yapı, yıkı
ḫ 61a14, 61b12, 62a6, 62b18, 116b2, 140b19
ḫarāblıḳ *Ar.+lıḳ*
ḫarāblıḳ vir- harap olmasına yol açmak
ḫ.-ür 79a6
ḫarām *Ar.* yasak, günah
ḥ.+a 69b7, 70a8
ḥ.+dur 38a10, 46b12
ḥarām eyle- yasak etmek
ḥ. 124a10
ḥ.-rem 113a11
ḥ.-yem 57a10
ḥarām it- yasak etmek
ḥ.114b5
ḥarām ol- yasak olmak
ḥ.-an 52a8
ḥ.-mış 111b11
ḫarameyn-i şerīfeyn *Ar.* Mekke'deki Kâbe ile Medine'deki Ravza-i Mutahhara
ḥ. 8a5
ḫaramī *Ar.* hırsız, eşkiya
ḥ.+ler 120a13
ḥ.+leridür 48b14-15
ḫarāret *Ar.* sıcaklık
ḥ.+de 141a1
ḥ.+i 99a10
ḫarāret-i şems *Ar.* güneşin sıcaklığı
ḥ. 27b16, 110a1
ḫarb *Ar.* savaş
ḥ. 80a17
ḥ.+ın 141b18
ḫarb eyle- savaşmak
ḥ.-sem 42a17
ḫarc *Ar.* harcama
ḫ+a 166b17
ḫ+uŋa 104b18

ḫarc it- harcama yapmak
ḫ.-eriseŋ 69a2
ḫ.-mezem 113a19
ḫarc-ı żarūret *Ar.* zorunlu harcama
ḫ+den 86b19
ḫardal *Ar.* hardal
ḫ 128b3
ḫarekāt *Ar.* davranışlar, işler
ḫ.+ı 145b14
ḫareket *Ar.*
ḫareket it- hareket etmek
ḫ.-erise 134b18
ḫ.-meŋ 36a4
ḫareket itdür- hareket ettirmek
ḫ.-di 48a10
hāribūn *Ar.* kaçanlar, firar edenler
h. 44a4
ḫāric *Ar.* dış, dışarı
ḫ+den 123b4
ḫ+e 44b16
ḫarīm-i raḳm *Ar.* işaretlerin kutsalı
ḫ.+dururlar 6a14-15
ḫarīr *Ar.* ipek
ḫ. 24a16
ḫ.+den 108a1
ḫ.+ler 53b13, 54a6
ḫāris *Ar.* muhafız
ḫ.+i 6b18, 96a16
ḫ.+leridür 145b15
ḫ.+lerüz 167a13
ḫāris eyle- muhafız etmek
ḫ.-di 166a13
ḫāris ol- muhafız olmak
ḫ.-dılar 167a16
ḫ.-ur 111a12
ḫarīṣ *Ar.* hırslı, çok istekli
ḫ. 43a11, 109b13
ḫ.+idi 128b17
ḫ.+idüŋ 164b2
ḫarīṣ ol- hırslı olmak
ḫ.-dı 56a2
ḫ.-saŋ 43b12
ḫ.-up 175b11
ḫāris-i Ḥaḳ *Ar.* Hakk'ın bekçisi
ḫ. 30b2
ḫarḳ *Ar.*
ḫarḳ ḳıl- yakmak
ḫ.-maz 98b13
ḫarman *Far.* harman
ḫ+ı 165a15
ḫār u ḫas *Far.*
ḫār u ḫas eyle- bir şeyi çer çöp gibi görüp önemsememek
ḫ.-sünler 152b10
ḫasārat *Ar.* zararlar
ḫ. 16a12
ḫaṣāyış-ı sāmī-i derecāt *Ar. ḫaṣā'iṣ-i sāmī-i derecāt* yüksek dereceli nitelikler
ḫ+ları 3b16
ḫaṣāyil *Ar. ḫaṣā'il* hasletler, huylar
ḫ 6a13
ḫasb *Ar.* binaen, dayanarak
ḫ. 175b15
ḫasbe'l-merām *Ar.*
ḫasbe'l-merām ol- bir şey istenildiği şekilde gerçekleşmek
ḫ.-a 175b2
ḫasb-i ḥāl *Ar.* görüşüp dertleşme
ḫ. 144a12
ḫ.+e 166b19
ḫasebi ile *Ar.+ile* nedeniyle
ḫ. 26a6
ḫased *Ar.* kıskançlık
ḫ. 11a6, 12a5, 12b13, 21a18, 80a10, 120b14, 140a11, 174a18
ḫ.+ile 29a3-4
ḫ.+lerine 99a19
ḫ.+lerini 99a19
ḫ.+üŋ 11a6
ḫased eyle- kıskanmak
ḫ.11a18
ḫ.-me 174a19-174b1
ḫased it- kıskanmak
ḫ.-diler 21a19
ḫ.-erler 12b9
ḫ.-erlerimiş 28a3-4
ḫ.-melüdür 115a5
ḫ.-üp 54b13
ḫasen *Ar.* güzel
ḫ.+dür 39a12
ḫasf-ı zemīn *Ar.+Far.* yeryüzünün karanlık olması
ḫ 120a3
ḫāṣıl *Ar.* gerçekleşme, yerine gelme
ḫ. 149b1

ḥāṣıl eyle- edinmek
ḥ.-di 136a6
ḥāṣıl it- edinmek
ḥ.-di 166b2
ḥ.-eridi 67b14
ḥāṣıl ol- olmak, gerçekleşmek
ḥ.-a 34a17, 143a14
ḥ.-an 108b2
ḥ.-aydı 38a5
ḥ.-dı 83b12, 144b11, 164b2, 174b9
ḥ.-ınca 109b18
ḥ.-maz 39a18
ḥ.-sun 143a12
ḥ.-ur 94b19, 108b9, 111a18, 150a1, 157b11
ḥ.-urdı 143a4
ḫaşım *Ar.* düşman
ḫ+ları 13b13
ḥasid *Ar.* kıskanç
ḥ. 10b15
ḥaşīr *Ar.* hasır
ḥ. 61a16, 165b8
ḥ.+i 62b18
ḫasīs *Ar.* cimri
ḫ 120b16
ḫasīse *Ar.* kötü huy
ḫ 87a10
ḫaşlet *Ar.* huy
ḫ 33a3, 124a2, 127b14
ḫ+dür 109b12
ḫ+leri 5a9
ḥasnā *Ar. ḥasnāʾ* güzel kız
ḥ. 112b6
ḥaşr *Ar.*
ḥaṣr it- tahsis etmek, ayırmak
ḥ.-mek 110a9
ḥasret *Ar.* özlem
ḥ. 10a10, 26b15, 29b13, 168b19, 169a11, 173b15
ḥ.+den 11a8
ḥ.+e 94a15
ḥ.+i 167b11
ḥ.+le 21a6, 167b10
ḥ.+leri 63a3
ḥasret çek- özlem duymak
ḥ.-di 146a9
ḥasrete ir- hasret çekmek
ḥ.-enleri 31b11
ḥasret vir- özlem duymasına sebep olmak
ḥ.-ür 62b7
ḫāṣṣa *Ar.* özellikle, ayrıca
ḫ 32a11, 62a4, 112b19
ḫasta *Far.* **1.** tutkun
ḫ 94b1
ḫ+dur 132a10
ḫ+yam 151b13
ḫ+lar 54a9
ḫ+ları 102a16
ḫ+yı 151a6
2. hasta
ḫ 31b8, 115b6
ḫasta eyle- hasta etmek
ḫ.-r 152b1
ḫasta ol- hastalanmak
ḫ.-anları 92a10
ḫ.-dı 75b19-76a1
ḫ.-mış 61a13, 63a1, 150b16
ḫasta-dil *Far.* gönlü hasta
ḫ 94a14
ḫasta-i ʿışḳ *Far.+Ar.* aşk hastası
ḫ+a 69b6
ḫasta-zār *Far.*
ḫasta-zār it- inleyen bir hasta olmasına sebep olmak
ḫ.-e 30b16
ḫāṣ u ʿām *Ar.+ Far.+Ar.* herkes
ḫ 104b17, 113a2, 152a2
ḥāṣā *Ar.* bir durum veya davranışın asla kabul edilmediğini anlatan bir söz
ḥ. 31b14, 103b3, 118b19, 122a13, 139b7, 162a15
ḥaşem *Ar.* maiyet, yanında bulunanlar
ḥ. 105a1
ḥ.+iile 138a19-138b1
ḥ.+ile 54a13
ḥaşir güni *Ar.+güni* kıyamet günü
ḥ.+nde 134a14
ḥaşr u neşr *Ar.+ Far.+Ar.* kıyamet gününde diriltilip mahşere çıkarılma ve etrafa yayılma
ḥ.+e 124a9
ḫaşyet *Ar.* korku
ḫ 143b14
ḫaşyet üzre ol- korku içinde olmak
ḫ.-a 147b8-9

ḫaṭ *Ar.*
ḫaṭālarıŋı ḫaṭ eyle- hatalarını azaltmak
ḫ.-ye 169b7
ḫaṭā *Ar. ḫaṭā'* hata
ḫ 6b5, 28b1, 119a3
ḫ+ları 97b7
ḫ+larını 160a5
ḫ+mı 114b3
ḫ+yıla 119a5, 124a8
ḫaṭā eyle- hata yapmak
ḫ.-miş 124b6
ḫ.-mişsin 85a10
ḫaṭā it- hata etmek
ḫ.-dük 172b6
ḫ.-düm 39b7, 124b14
ḫ.-medi 114a13
ḫ.-mesün 127a18
ḫ.-mişidük 173a14
ḫaṭā ḳıl- hata yapmak
ḫ.-dılar 97b5
ḫaṭālarıŋı ḫaṭ eyle- hatalarını azaltmak
ḫ.-ye 169b7
ḫaṭar *Ar.*
göŋline ḫaṭar gel- korkmak
g.-medi 167b2
Ḫātem-i tüvān *k.a.+ Far.*
Ḫātem-i tüvān ol- güçlü Hatem olmak
ḫ.-alar 5b2
ḫātem *Ar.* yüzük
ḫ 61b12, 61b13, 108b16
ḫ+dururlar 4b11
ḫ+i 109a4
ḫ+üŋüzile 108b19
ḫatemü'l-enbiyā *Ar. ḫatemü'l-enbiyā'*
ḫatemü'l-enbiyā ol- peygamberlerin sonuncusu olmak
ḫ.-duŋ 25a12
ḫātemü'n-nebīyyün *Ar.* nebilerin sonuncusu
ḫ+sin 85a1
ḫāṭır *Ar.* **1.** gönül
ḫ 151b8
ḫ+a 9a19
ḫ+dan 125b15
ḫ+ına 18a9, 153a16
ḫ+ında 30a4
ḫ+ından 103b13
ḫ+umda 114a10
ḫ+uŋ 74a10
2. zihin
ḫ+da 138b2
ḫ+ında 165b6
ġamı ḫāṭırına bār eyle- kaygılanmak, üzülmek
ḫāṭıra düşür- hatırlatmak
ḫ.-ür 140b1
ḫāṭıra gel- bir duygu gönlüne gelmek
ḫ.-se 49b17
ḫāṭırda ol- aklında olmak
ḫ.-sa 52a3
ḫāṭırda ṣafvet ol- gönlü saf olmak
ḫ.-sa 151b4
ḫāṭırı düş- hatırlamak
ḫ.-di 142b6
ḫāṭırı meyl it- gönül vermek, sevmek
ḫ.-di 16b10
ḫāṭırı müşevveş ol- aklı karışmak
ḫ.-dı 130a17
ḫāṭırına gel- aklına gelmek
ḫ.-di 151a16
ḫ.-eni 160b1
ḫ.-ür 136b13
ḫāṭırına lāyıḫ ol- gönlüne gelmek
ḫ.-mış 150a15
ḫāṭırına melāl gel- sıkıntı duymak
ḫ.-ür 46b15-16
ḫāṭırına şefḳat gel- acımak
ḫ.-di 141a3
ḫāṭırına düş- hatırlamak
ḫ.-di 138a15
ḫāṭırından çıḳ- aklından çıkmak, unutmak
ḫ.-masun 141a18
ḫāṭırından git- aklından çıkmak, unutmak
ḫ-üp 102a9
ḫāṭırın tesellī eyle- gönlünü almak
ḫ. 48a19
ḫāṭıra *Ar.* hatıra gelen
ḫ 105a17
ḫāṭıra ol- anı olmak
ḫ.-dı 106b7
ḫaṭırat *Ar.* hatıralar
ḫ 107a17
ḫāṭır-berhem *Ar.* gönlü, zihni karışık
ḫ+ile 61a4

ḫātır-ı fātir *Ar.* durgun gönül
ḫ+e 8b10
ḫātır-ı ġamgīn *Ar.(2)+Far.* kaygılı, üzüntülü gönül
ḫ+ümi 61b5
ḫātır-ı żaʿīf *Ar.* zihni zayıf
ḫ+e 175b5
hātif *Ar.* gaipten işitilen ses
h.+den 62a5, 63b9
hātif-i ġaybī *Ar.* görünmeyen çağırıcı, seslenici
h. 175b4
ḫatm *Ar.*
ḫatme irgür- sona erdirmek
ḫ. 52a16
ḫatm eyle- bitirmek
ḫ.-di 71a6
ḫatm it- bitirmek
ḫ.-ince 106a16
ḫaṭ(ṭ) *Ar.* yazı
ḫ 149b19
ḫ+ı 79a10, 139b17
ḫ+ile 163b13
ḥattā *Ar.* **1.** üstelik, ayrıca
ḥ. 14b7, 24a19, 25b4, 37b15, 66a11, 67b18, 85a6, 90b16, 123a4, 155b14
2. ta ki
ḥ. 36b13, 64b3, 135a9, 144b1
ḫaṭṭ-ı kūfī *Ar.* bir yazı çeşidi
ḫ 44b5
ḫāl-i ḥikmet *Ar.* hikmetin beni ve çizgisi
ḫ+ile 149b19
ḫatun kadın, eş
ḫ 14b14, 15a1, 15b9, 21a2, 21a9, 30a11, 31a4, 31a16, 31b14, 32a7, 32b15, 40a4, 50a10, 50a11, 50a13, 57b14, 65b17, 74b18, 74b18, 81a6, 81b1, 81b5, 81b7, 84b11, 84b16, 85b1, 86a6, 88a18, 88b12, 88b13, 88b16, 89a2, 89a10, 104b18, 126a12, 126a13, 126b13, 127a5, 136b2, 136b4, 143b12, 167b15, 168a2, 168a15, 168b11, 168b19
ḫ+a 14a10, 14a11, 14b16, 30a16, 32a4, 114b15
ḫ+dur 32b14
ḫ+durur 167a6
ḫ+ı 14a9, 31a9, 54a12, 84a2, 153a3, 166b8, 167a12
ḫ+idi 85a14
ḫ+ile 14b11, 166b10
ḫ+lar 17b7, 22b14, 78a13, 85b7, 86a9, 86a14
ḫ+lara 85b13, 85b17, 86a12
ḫ+lardan 17b16
ḫ+ları 24a14, 24a16, 85a12
ḫ+larına 67a11
ḫ+larını 17b3
ḫ+laruŋ 17b5, 86a19, 103b7
ḫ+uŋ 19b14, 32a2, 50a15, 81a18, 155a13
ḫ+uŋa 30b8
ḫatunlıġ eş olarak
ḫ+a 139a13
ḫaṭve *Ar.* adım
ḫ+lerümüzdür 48b13
havā *Ar.* **1.** hava
h. 35b9, 98a13, 159a6
h.+da 36a1, 50b1
h.+dan 93a11, 141a1
h.+larile 110a2
2. gökyüzü
h.+yı 53b14
ḥavādiṯ *Ar.* ilgi ile karşılanabilecek haber
ḥ. 169a19
ḥavādiṯ-i rūzgār *Ar.+Far.* zamanın hadiseleri
ḥ. 138b8
ḥavāle *Ar.* havale edilme, yollanma, gönderilme
ḥ.+yem 134a7
ḥavāli *Ar.* çevre
ḥ.+sinde 121a8-9
ḫavāṣ *Ar.* muhterem, saygın olanlar
ḫ. 103a11, 141a4, 150a14, 151a19, 151b6
ḫ.+ı 101b1
ḫavāṣ-ı ʿavām *Ar.* alt tabakanın seçkinleri
ḫ+dan 115b9
ḫavāṣ-ı çāresāz *Ar.+Far.* çare bulan havas
ḫ 152a4

ḥavāşī *Ar.* haşiyeler, sayfaların kenarına veya altına yazılan açıklamalar
ḥ. 6a13
ḫavāṭır *Ar.* düşünceler
ḫ+ı 145b13
ḫavāṭır-ı ẕemīme *Ar.* kötü düşünceler
ḫ 140b8-9
ḫavātīn (*Ar. çokluk)* hatunlar
ḫ+den 136a7
ḥavāyic *Ar.* ihtiyaçlar
ḥ. 52b7
ḫavf *Ar.* korku, korkma
ḫ 30b8, 36b11, 53a2, 143b14
ḫ+dan 153b7
ḫ+ıla 144b13
ḫ+ile 51b8, 115a2, 115b3
ḫ+larından 46a8
ḫavf çek- korku içinde olmak
ḫ.-erler 41b11
ḫavf gel- korkmak
ḫ.-di 86b5, 130a17, 143b8
ḫ.-medi 167b2
ḫavf eyle- korkmak
ḫ.-di 16a12, 31a2, 87b7, 154a1
ḫ.-diler 46b3
ḫ.-me 34b9
ḫ.-yüp 114b7
ḫavf it- korkmak
ḫ.-dügüŋ 83b11
ḫ.-düm 126b4
ḫ.-en 133a14
ḫ.-erem 26a3, 91a19, 101b19, 159a18
ḫ.-erin 40b14, 122a7
ḫ.-erüz 132b2, 174a17
ḫ.-me 157b2
ḫ.-üp 122a11
ḫavf ḳıl- korkmak
ḫ.-dı 88a1
ḫavf üzre ol- korku içinde olmak
ḫ.-a 147b8-9
ḫ.-dı 12b11-12
ḫ.-maḳ 21b14-15
ḫavf vir- korkutmak
ḫ.-di 142b10
ḫ.-mekiçün 123b12
ḫavf-ı ʿaẓīm *Ar.* büyük korku
ḫ 43a5
ḫavf-ı Ḥaccāc *Ar.+k.a.* Haccac'ın korkusu
ḫ+ile 96b2
ḫavf-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah korkusu
ḫ 30a13
ḫ+la 32b17
ḫavf-ı rūz-ı rüsteḫīz *Ar.+Far.* kıyamet gününün korkusu
ḫ 30a4
ḫavf-ı Ḫudā *Ar.+Far.* Allah korkusu
ḫ 49b17
ḫavfnāk *Ar.+Far.*
ḫavfnāk ol- korkmak
ḫ.-mış 101b3
ḥavl *Ar.* **1.** güç
ḥ. 107b2
2. çevre
ḥ.+si 112b18
ḥavl-ı ḳuvvet *Ar.* güç
ḥ.+ümile 107b1
ḥavrā *Ar.* huri
ḥ.+idi 142a15
ḥavż *Ar.* havuz
ḥ. 23b4
ḥ.+dan 23b5
ḥavż-ı mevrūd *Ar.* ulaşmış olan havuz
ḥ. 147b1
ḥayā *Ar. ḥayāʾ* utanma
ḥ. 87b8, 95b6, 128a15
ḥayā it- utanmak
ḥ.-en 52b10
ḥ.-medüŋmi 94a10
ḥ.-mezmiyem 70a3
ḫayāl *Ar.* zihinde tasarlanan şey
ḫ 126a13
ḫ+ile 105a2
ḫayāl it- zihinde tasarlamak
ḫ.-esin 52a11
ḫayālāt *Ar.* hayaller
ḫ+dan 9b3
ḥayāt *Ar.* yaşam
ḥ. 4a16, 4b12, 61b14, 143a9
ḥ.+da 4b9, 13a8
ḥ.+dadur 38b4, 171a13
ḥ.+damıdur 37b7, 38a9
ḥ.+damısın 100b19
ḥ.+dayam 28a18
ḥ.+dayuz 155b7

ḥ.+ından 20a15
ḥ.+için 2b9
ḥ.+larında 13b6, 13b7
ḥayāt bul- **1.** dirilmek
ḥ.-dı 76a15
2. ölümden kurtulmak
ḥ.-dum 167b7
ḥayātdan çıḳ- yaşam koşulları çok kötü olmak
ḥ.-mışlardur 100b8
ḥayātda ol- yaşamak
ḥ.-an 18b7, 28a9
ḥ.-dı 76a10
ḥ.-dılar 174a11
ḥ.-up 76a7-8
ḥayāt gel- canlılık gelmek, canlanmak
ḥ.-ür 108b8
ḥayāt vir- **1.** diriltmek
ḥ.-diler 75b18
ḥ.-e 80b4
ḥ.-eyim 75a18
ḥ.-mediler 75b17
ḥ.-ürleridi 75b16
2. yaşatmak, yaşamasına izin vermek
ḥ.-mezdi 117b16
ḥayāt-i dünyā *Ar.* dünya yaşamı
ḥ.+daiken 23a18
ḥ.+ya 18b9
ḫāyf *Ar. ḫāʾif* korkan
ḫ 21b16
ḫayr *Ar.* iyilik
ḫ 11a4, 31a17, 67a10, 95b4, 146b9
ḫ+a 17b14
ḫ+ı 110b13
ḫ+ile 8b7, 32a12, 90a7
ḫ+lar 103a4, 132a1, 156a2
ḫayr eyle- hayır işlemek
ḫ.-seŋ 60a7
ḫayr it- hayır işlemek
ḫ.-e 41a11
ḫayr gör- hayırlı durumlarla karşılaşmak
ḫ.-düm 78a16
ḫayr duʿā *Ar. ḫayr duʿāʾ* iyi dua
ḫ+imiş 8b3
ḫayr duʿā eyle- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-ŋüz 61b18
ḫayr duʿā it- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-eler 175a14
ḫayır duʿā ḳıl- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-maḳ 13b12
ḫayırlu *Ar.+lu* hayırlı
ḫ+dur 137a13, 137b9
ḫ+sı 145b7, 145b9
ḫāyibe *Ar. ḫāʾibe* ümitsiz, kederli
ḫ 113a15
ḫāyil *Ar. ḫāʾil*
ḫāyil ol- engel olmak
ḥ.-maz 60a11
ḫayl *Ar.* topluluk
ḥ. 105a1, 138a19
ḫaylī *Far.* epey, oldukça çok
ḫ 20b1, 38a8, 42b10, 87a18, 112a7, 114a14, 126a8, 166a19
ḫayme *Ar.* çadır
ḫ+sine 26a14
ḥayrān *Ar.* **1.** çok beğenen
ḥ.+dur 112b1
ḥ.+uŋam 112a7
2. (güç veya kötü durumlarda) şaşırmış
ḥ. 51a4, 134a14
ḥayrān ol- şaşırmak
ḥ.-dı 31a10
ḥ.-dılar 157a7, 163b16-17
ḫayrāt *Ar.* hayırlar
ḫ+dan 13b12
ḫ+larını 173a5
ḥayret *Ar.* şaşkınlık, şaşırma
ḥ. 11a8, 62b4, 133a12
ḥ.+e 50b8
ḥ.+inden 168a2
ḥ.+üŋ 143a5
ḥayret al- şaşırmak
ḥ.-dı 63a7
ḥ.-up 125b3
ḥayrete düş- şaşırmak
ḥ.-di 99b10
ḥayret gel- şaşırmak
ḥ.-di 111b14, 125b16, 168a12
ḥayret yören- hayretler içinde kalmak
ḥ.-di 153a8
ḥayret-efzā *Ar.+Far.* hayret artıran
ḥ. 41b2
ḫayr-ı cezā *Ar. ḫayr-ı cezāʾ* hayırlı karşılık

ḫ+lar 148a1
ḫayr-ı keṯīr *Ar.* çok hayır
ḫ 169b18
ḫayr-ı maḳdem *Ar.* hayırlı geliş
ḫ 167a14
ḫayrü'l-beşer *Ar.* insanların hayırlısı
ḫ 151a16
ḥayvān *Ar.* hayvan
ḥ.+a 37b17, 108b3, 120a1
ḥ.+lar 20a17
ḥayvānāt *Ar.* hayvanlar
ḥ. 20a16, 110a3, 116b1
ḥayvān-ı maẓlūm *Ar.* mazlum hayvan
ḥ. 37b14
ḥayy *Ar.* diri
ḥ. 59b16
ḥ.+iken 75a5
ḫayyāṭ *Ar.* terzi
ḫ 43b7
ḥayyāt *Ar.* yılanlar
ḥ. 84b5
ḥ.+dan 36a5
ḥayye *Ar.* yılan
ḥ. 20b14
ḥayy-ı kerīm *Ar.* kerim olan diri (Allah)
ḥ. 88b16
ḥayy-ı müsteʿān *Ar.* kendisinden yardım istenen diri (Allah)
ḥ. 19a18
ḥayyiz-i imkān *Ar.* imkan dahilinde
ḥ.+dan 4b1
ḥaẕ *Ar.* hoşlanma, zevk
ḥ. 107b9
ḫazā'in *Ar.* hazineler
ḫ+üm 128b14
ḫazāyin-i arż *Ar.* yeryüzünün hazineleri
ḫ 122a6
ḫ+a 108b12
ḥaẕer *Ar.*
ḥaẕer eyle- sakınmak, kaçınmak
ḥ.55b6, 148a13
ḥ.-sünler 110b13
ḥaẕer it- sakınmak, kaçınmak
ḥ.-miş 165b6
ḥ.-üŋ 130b5, 164a9
ḥāżır *Ar.* bizzat bulunan
ḥ. 29b15, 59a13, 76b16
ḥ.+dur 108b8
ḥ.+durur 152a6
ḥ.+idi 102a7, 151a10
ḥ.+idüm 101b15
ḥ.+iken 119a11
ḥ.+lar 4b11
ḥāżır eyle- hemen kullanılabilecek duruma getirmek
ḥ.-miş 150a18
ḥāżır it- hazırlamak
ḥ.-sün 118a15
ḥ.-sünler 87b14
ḥāżır ol- bir yerde bulunmak
ḥ.-a 20b6, 60b12
ḥ.-anlardan 175a11-12
ḥ.-dı 125b7, 159b19
ḥ.-dılar 129b10
ḥ.-mış 62a7, 165a18
ḥ.-mışlar 35a2-3
ḥ.-mışlaridi 154b8
ḥ.-urıdım 74b19
ḥ.-urlarıdı 75b17-18
ḫāżıra *Ar.* bizzat bulunan
ḥ.+idi 15b9
ḥażıra ol- bir yerde bulunmak
ḥ.-up 137b6
ḫāżırca *Ar.+ca* hazırda olan
ḫ. 114a8
ḫāẕiḳ-i ṭabīb *Ar.* işinin ehli doktor
ḫ. 151b18
ḫazīn *Ar.* hüzünlü
ḫ. 57a8
ḫ.+dür 172a3
ḫazīne *Ar.* **1.** hazine
ḫ+de 163b12
ḫ+lerinüŋ 12b5
ḫ+lerüm 128b6
ḫ+ŋ 72b3
2. devlet malının veya parasının saklandığı yer
ḫ+lerini 121b2
ḫazīnedār *Ar.+Far.* hazinenin idare ve korumasına memur edilen kimse
ḫ+ı 23a9, 84a13
ḫazīne-i saʿādet-i İslām *Ar.* İslam dininin saadetli hazinesi
ḫ 2a5-6
ḥażret *Ar.* saygı ve yüceltme ifade eden bir söz

ḥ.+inden 114a15, 151b5
ḥ.+leri 25a2, 69b7, 75a7
ḥ.+lerinden 22a2, 41a6
ḥ.+lerine 14b9
ḥ.+lerinüŋ 5b9
ḥaẕ(ẕ) *Ar.* zevk
ḥ. 107b9
ḥ.+umuz 147b16
ḥaẕẕ it- hoşlanmak, sevinç duymak
ḥ.-er 39a8
ḥaẕẕ-ı hūş *Ar.+Far.* aklın hazzı
ḥ.+ile 6b11
ḥaẕẕ-ı nefs *Ar.+Far.* nefsin hazzı
ḥ.+e 52a8
hebā *Ar. hebāʾ*
hebā it- boşuna harcamak, ziyan etmek
h.-di 167b3
hebā ḳıl- boşuna harcamak, ziyan etmek
h.-ma 71a10
hebā ol- boşuna harcanmak, ziyan olmak
h.-ur 120a5
hedāyā *Ar.* armağanlar
h. 3b5
h.+yı 167a3
hedm *Ar.* harap etme
h. 6b19
helāk *Ar.* mahvolma
h.+i 141a11
helāk eyle- yok etmek
h.-di 83b8
h.-düŋ 48a19
h.-r 60b2
h.-ye 78b15
h.-yeler 86b7
helāk it- yok etmek
h.-er 119a7
h.-eridi 35b3
h.-erler 12b10
h.-erüz 46a5-6, 83a5
h.-mek 83b5
h.-meye 30b8
helāk itmelü ol- yok etmek üzere olmak
h.-duḳda 35a12-13
helāk ol- yok olmak
h.-a 78b5, 78b8
h.-alar 132b2
h.-am 42b11
h.-dı 50b2, 148a16-17
h.-dılar 83a17, 118b4
h.-madın 48a13
h.-maġa 113b6
h.-mışlar 86a7
h.-ur 49b11-12, 146a5, 162a13-14
h.-ursın 55a1, 83a7-8
h.-ursız 116a18
helāk olmalu ol- neredeyse yok olmak
h.-duḳ 165a1
helāk-ı nüfūs *Ar.* nüfusun yok olması
h.+a 109b12
helāklıġ *Ar.+lıġ* ölüm
h.+ı 99b16
ḥelāl *Ar.* helal, yasak ve günah olmayan
ḥ.+dan 140b18
ḥelāl ol- dince yasak olmamak
ḥ.-a 52a8
hele özellikle
h. 162b4
helek *Ar.* kıtlık yıl
h. 119b2, 119b2
ḥelvā *Ar.* helva
ḥ.+larile 71a18
ḥelvā-yı bī-dūd *Ar.+Far.(2)* dumansız, temiz helva
ḥ.+dur 9a13
hem *Far.* hem, hem de
h. 2b12, 15b2, 26b16, 32a1, 32a5, 50b5, 60b14, 61b12, 62a3, 62a11, 62a11, 62a13, 63b5, 72a4, 72a6, 72a6, 73a11, 106a7, 108b8, 108b13, 112b19, 118b14, 119a15, 144a10, 144b7, 166a7, 166b6, 166b13, 167a2, 167b1, 168a16, 168b3
hemān *Far.* **1.** çabucak, derhal
h. 45b15, 48b5, 57b15, 70a11, 70a15, 71a2, 75a1, 75a19, 76a6, 76b2, 78a12, 84a8, 90b14, 138b7, 144b5, 148b2, 157a6, 163b1, 168a4, 171a7, 172b6, 173a3
2. sadece, yalnızca
h. 135b17, 163a17, 169a15, 170b1
3. aşağı yukarı, yaklaşık olarak
h. 39b10, 146b11
hemānā *Far.* o anda
h. 27b9, 85b16, 137a3
hemçü *Far.* gibi
h. 125b19, 141b7

hem-dem *Far.* arkadaş
h. 7a15
h.+i 125a7
h.+üm 167a5, 167b14
hem-dem eyle- arkadaş edinmek
h.-me 141b6
hem-dem it- arkadaş etmek
h.-di 63a10
h.-diler 30b9
hem-dem ol- arkadaş olmak
h.-an 141b10
h.-duḳ 167b4
h.-up 51a6
h.-ur 49b14, 89a7
h.-sun 96a14
hem-dem-i derd ü belā *Far.(4)+Ar.*
hem-dem-i derd ü belā ol- dert ve bela arkadaşı olmak
h.-duġını 88a15
heme *Far.* hep, bütün
h. 127a3
hem-ḥāl *Far.+Ar.* aynı durumda olan
h. 5b3
hem hem *Far.* hem... hem
h. 75a4, 106a7, 166a16
hemīn *Far.* **1.** hemen, o anda
h. 20b19, 51a7, 61b9, 89b18, 90a4, 106a12, 115a1, 142a13, 151b8, 175b3
2. sadece, yalnızca
h. 60a16, 60a16, 126a6, 145a5, 165b1
3. tıpkı
h. 88b15
hem(m) *Ar.* keder, tasa
h. 89b11
h.+i 104b15
hem-nişīn *Far.* beraber
h. 4a10, 88b15
hem-rāh *Far.*
hem-rāh eyle- yoldaş edinmek
h.-miş 60b3
hem-rāh ḳıl- yoldaş edinmek
h.-29b14
hem-rāh-ı pür-tevfīḳ *Far.(3)+Ar.* çok yardımcı olan yoldaş
h.+dür 10a6
hem-sāye *Far.* komşu
h. 88b6, 88b10, 114a4
h.+ler 88a19
hem-ser *Far.*
hem-ser ol- arkadaş olmak
h.-a 121a2
h.-maġa 96b13
h.-mış 61b2
hem-şīre *Far.* kızkardeş
h.+mden 47b6
hem-tā *Far.* benzer
h.+sı 30b14, 89a1
hem-tā ol- müsavi olmak
h.-a 121a1
hem-ṭarīḳ *Far.+Ar.*
hem-ṭarīḳ ol- yoldaş olmak
h.-mış 126b14
hemvār *Far.* daima
h. 89b1
hemvāre *Far.* daima
h. 2a12, 5b12, 7b12
hemyān *Far.* heybe, çanta
h.+ını 105b4
hengām *Far.* vakit, sıra
h.+ı 50b13, 125a18
hengām-ı niyāz *Far.*
hengām-ı niyāz ol- dua zamanı gelmek
h.-dı 105b15
henüz *Far.* daha
h. 4b9, 24a15, 24b15, 56b9, 76a17, 138a13, 139b16, 166b3
hep **1.** bütün
h. 21a7, 21a10, 41b4, 87a17, 96a19, 119b5, 126b3, 126b3, 168b13
2. hepsi
h. 32a7, 72a8, 74a3, 89b7, 134b2, 150b4, 163a2, 167b6
3. daima
h. 72b15, 152a8 birḳac
her *Far.* her
h. 3a19, 3b1, 3b9, 3b9, 3b17, 4b5, 4b6, 4b11, 4b12, 4b14, 4b15, 6a6, 9a10, 9a19, 9a19, 9b12, 13b4, 19a6, 19a19, 19b6, 19b14, 20b4, 20b5, 21b8, 23b17, 29b10, 29b11, 29b14, 31b10, 33a5, 35a13, 36a10, 37b17, 40a2, 40b3, 41a13, 41b13, 49b3, 51b10, 52a5, 52b8, 53a3, 53a18, 53a18, 54a5, 58b1, 60a6, 60b12,

60b17, 61b10, 65b12, 67b10, 68a13, 68a14, 68a15, 72a7, 72a11, 72a18, 72a18, 72b7, 72b13, 74a19, 77a8, 77a12, 77a14, 79a10, 80a5, 80a17, 80b14, 80b14, 80b15, 80b15, 82a19, 82b4, 83b1, 87a1, 87a1, 87a4, 89b2, 90a18, 91b12, 92a9, 93a8, 95a3, 95a13, 95a16, 96a1, 106a3, 106a4, 106a6, 106a10, 109a19, 109b4, 110b2, 110b18, 111b1, 111b4, 119a9, 119b18, 120a15, 120b16, 120b17, 120b18, 121a2, 122a1, 122a2, 125b17, 127b6, 138b2, 141b5, 141b13, 143b9, 143b12, 144a5, 144a14, 144a14, 145a5, 149a19, 149b1, 150a3, 150a11, 151b15, 152a6, 154a4, 154a6, 154a12, 154a14, 154b10, 162a16, 165a8, 165a16, 165b18, 166a9, 166b16, 167a4, 167a4, 169a8, 169a11, 169a13, 169a19, 171a3, 174b18

her bār ki *Far.* her ne zaman ki
h. 22a6, 23b4, 56a9, 67b19, 149b11, 161a13-14

her bir *Far.+T.* her bir
h. 167b5
h.+ümüz 168b6

her biri *Far.+T.* her biri
h. 3b15, 6b5, 32a8, 32a19, 88b14, 88b17, 105a18, 119a9, 125b8, 165b15, 166b15, 174b7
h.+nde 101b16
h.+ne 46b10, 47a16, 77a7, 156a4
h.+ni 33b9
h.+nüŋ 3b19, 4a10, 32b6, 76b8, 85b8, 167b15, 167b18
h.+ŋüz 162b17
h.+ŋüzün 98b3

her birisi *Far.+T.* her birisi
h. 16b19, 80a1, 86a19, 89a15, 167a16

her çend ki *Far.* her ne zaman ki
h. 69a3

her dem *Far.* daima
h. 4b12, 50a5, 63b13, 86b16, 95a18, 97a1, 113b17
h.+i 29b13, 72b13

her gāh ki *Far.* her ne zaman ki
h. 26a12, 78b4, 130b11

her kişi *Far.+T.* herkes
h. 117b2

hergiz *Far.* asla, hiçbir zaman
h. 41b17, 61a3, 87b10, 112a1, 113b11, 114b14, 118a10, 118a13, 118b18, 127a18, 165b11, 166b19

her ḫālde *Far.+Ar.+de* daima
h. 100b4, 133b16

her ḳaçan *Far.+T.* ne zaman ki
h. 60b16

her ḳaçan kim *Far.+T.(2)* ne zaman ki
h. 90a3

herkes *Far.* herkes
h. 125b2
h.+e 29b16

her ki *Far.* her kim ki
h. 115a16

her kim *Far.+T.* kim olursa olsun, herkes
h. 79a11, 92b6, 94b15, 110b3, 110b5, 110b10, 111a3

her kimsene *Far.+T.* herkes
h. 128b11

her ne *Far.+T.* ne olursa olsun, herhangi
h. 11a16, 29b18, 42a17, 79a5, 85a5, 105b19, 109a5, 118a7, 122b4, 124b2, 150a10, 165b12
h.+ise 93b8-9
h.+ye 86b3

her nefes *Far.+Ar.* daima
h. 141a19
h.+de 74a13

her ne ki *Far.+T.+Far.* ne olursa olsun herhangi
h. 39a2, 85b3, 122b17, 166b10

her ne kim *Far.+T.(2)* ne olursa olsun herhangi
h. 42b4

her zamān *Far.+Ar.* daima
h. 4b12, 51b7, 62b13, 86b19, 89a7, 96b12, 117b15, 118b12
h.+da 5b15, 67b11, 77a18, 123b19

her zamānda ki *Far.+Ar.+da+Far.* her ne zaman ki
h. 11b1

ḥesāb *Ar.* **1.** günah ve sevapların sorgusu
ḥ. 42a5
ḥ.+dadururlar 24a15
ḥ.+ı 116b12
2. matematiksel işlem
ḥ. 175b2
ḥesāb olın- sayılmak, hesaplanmak
ḥ.-up 175b13-14
ḥesāb vir- bir davranışın sebebini açıklamak
ḥ.-mek 24a18-19
ḥesābsuz *Ar.+suz* günah ve sevapların sorgusuna tabi olmadan
ḥ. 33a3, 133b17, 134a3
hevā *Ar.* heves, arzu
h.+ŋa 59a15
h.+sına 137a9
h.+ya 40b4
hevā-yı nefs *Ar.* nefsin istekleri
h.+e 21b6, 32a7
heves *Ar.*
heves it- istek duymak
h.-di 112a4
h.-me 115a8
heves rāhına git- hevesinin yolunda gitmek
h.-medüm 87b3
hey hey!
h. 19a1, 42b17
heybet *Ar.* korku ve saygı uyandıran görünüş
h. 34b4, 101a14, 108a4, 130a5, 130b15,
133a18, 172a6
h.+ile 125b9, 143b7
h.+leri 59a6
h.+üŋ 153b3
hey'et-i cemīle *Ar.* güzel görünüş
h.+ile 100a2-3
heyhāt *Ar.* ne yazık!
h. 163a12
hezār *Far.* pek çok
h. 2b3, 42a8
hezār-destān-ı gülzār-ı mā-zāġ *Far. (3)+Ar.+Far.* karga bulunmayan gül bahçesinin bülbülü
h. 2b14
hezīmet *Ar.*
hezīmet bul- hezimete uğramak
h.-alar 80a5
ḫıffet *Ar.* hafiflik
ḫ+ile 72a18
ḥıfẓ *Ar.* **1.** koruma
ḥ. 107a9, 152a12
ḥ.+ında 65b18
ḥ.+ları 107a18
2. ezber
ḥ.+ile 157b11
ḥıfẓ eyle- korumak
ḥ.-yeyesin 46b1-2
ḥıfẓında ol- gözetiminde olmak
ḥ.-maz 119b8
ḥıfẓ it- korumak
ḥ.-e 47a17
ḥ.-er 169b11
ḥ.-eridi 38b9
ḥ.-erise 107a11-12, 107a12
ḥ.-erüz 27b2, 146b1
ḥ.-mekiçün 166b8
ḥ.-üp 99a3
ḥıfẓ olın- korunmak
ḥ.-mışdur 110a7
ḥıfẓ u emānında ol- koruması altında olmak
ḥ.-urlar 117a14
ḥıfẓ-ı cevāriḥ *Ar.* insanın el, ayak gibi azalarını koruması
ḥ.+dür 107a7
ḥıfẓ-ı ferc *Ar.* edep yerinin korunması
ḥ.+üŋ 107a16
ḥıfẓ-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın koruması
ḥ.+daidiler 86b18
ḥ.+la 51b7
ḥıḳd *Ar.* kin
ḥ. 29a3, 80a10, 99a18, 120b14, 140a10, 174a18
ḥıḳd it- kin tutmak
ḥ.-erlerimiş 28a3-4
ḫınzīr *Ar.* domuz
ḫ 80a9
ḫ+i 78b16
ḫ+ler 76b18
ḫınzīr ol- domuz olmak
ḫ.-mışlar 77a1, 116a15
ḫıredmend *Far.* akıllı
ḫ 102a15

ḫırḳa *Ar.* hırka
ḫ 105b4
ḫ+ile 39b4
ḫ+lardan 40b12
ḫ+ları 40b6
ḫırmān *Ar.* mahrumluk, ümitsizlik
ḫ.+ile 32b10
ḫırş *Ar.* sonu gelmeyen istek, aşırı tutku
ḫ. 140a10
ḫ.+ı 69a3
ḫ.+uŋ 128b18
ḫışāl-ı bī-miṣāl-ı ḥāmīde *Ar.+Far.+Ar.(2)* övülmeye değer eşsiz güzel ahlak
ḫ.+leri 5a19
ḫışāl-ı ḥamīde *Ar.* övgüye değer ahlak
ḫ 109a6
ḫışb *Ar.* ucuzluk, bolluk
ḫ 10b16
ḫışım *Ar.*
ḫışım ol- akraba olmak
ḫ.-mayalar 135b17
ḫışm *Far.* öfke
ḫ+ı 83a14
ḫ+ına 165b3
ḫ+ile 13a17
ḫışm eyle- öfkelenmek
ḫ.-düŋ 68b15
ḫışm it- öfkelenmek
ḫ.-üp 83a10, 93a3
ḫışm-ı Ḫaḳ *Far.+Ar.* Allah'ın gazabı
ḫ 117b10
ḫıṭṭa *Ar.* ülke
ḫ+ya 150b1
ḫıyānet *Ar.* hainlik
ḫ 164b17
ḫ+dür 107b2
ḫ+ile 70a18
ḫ+leri 38b2
ḫıyānet eyle- ihanet etmek
ḫ.-dük 162b3
ḫ.-düŋüz 162a6
ḫ.-mişler 116a14
ḫ.-r 107b9
ḫıyānet idecek ol- hainlik edecek olmak
ḫ.-urısaŋuz 147a14-15
ḫıyānet it- hainlik etmek
ḫ.-diler 161b4
ḫ.-düŋüz 132a16
ḫ.-emezem 69b7
ḫ.-eriseŋüz 132b12
ḫ.-medüm 103b11
ḫ.-medüŋ 107b14
ḫ.-meyeler 116a13
ḫ.-mezem 68b14
hibe *Ar.*
hibe eyle- bağışlamak
h. 66a9
h.-düm 122b9
hibe it- bağışlamak
h.-diler 65a19
ḥicāb *Ar.* **1.** perde, engel
ḥ. 54a12, 125b15
ḥ.+larını 48b7, 133a6
2. utanma
ḥ. 129a17, 144b2
ḥicāb eyle- **1.** perdelemek
ḥ.-mişler 151a13
2. utanmak
ḥ.-di 87b7
ḥicāb it- utanmak
ḥ.-di 164b10
ḥ.-medi 50b19
ḥicāb ol- perde olmak, engellemek
ḥ.-ur 144b15
hicr *Ar.* ayrılık
h.+den 169a4
hicrān *Ar.* ayrılık
h. 142b18
h.+ıla 167a15
h.+um 94a19
hicret *Ar.*
hicret eyle- göçmek
h. 169b5
hicret it- göçmek
h.-elüm 152a4
h.-düklerinde 115b2
hiç *Far. hīç* hiç
h. 35b5, 43b1, 50b19, 59b12, 60a17, 61a12, 73a19, 74b18, 80a18, 95b11, 100b15, 105b6, 112b14, 112b17, 116a8, 118a5, 124a9, 135a12, 143b12, 166a9
hiç it- işe yaramaz duruma getirmek
h.-er 104b12
hiç bir *Far.hīç+bir* hiçbir

h. 11a18, 75b16, 98b14, 110a18
h.+isi 83b2
hidāyet *Ar.* doğru yol
h. 2a14, 126a17
h.+dür 152a14
h.+i 134b15
hidāyet bul- doğru yolu bulmak
h.-mışam 151b9
hidāyet şāḫını göster- doğru yolu göstermek
h.-e 124a12
hidāyet-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın doğru yolu
h. 91a7
hidāyet-rikāb *Ar.* hidayet makamı
h. 2b17
ḫidemāt *Ar.* hizmetler
ḫ+ına 7b8
ḫidmet *Ar.* hizmet
ḫ 17a4
ḫ+e 33b9, 60b10, 60b17, 85b12, 108b14,
142b4, 142b4
ḫ+i 61a8
ḫ+inde 31b5, 60b13, 61b10, 71a13
ḫ+ine 32b16, 112a9, 167a11
ḫ+lerinden 56a9
ḫ+üŋde 137a5
ḫidmet eyle- hizmet etmek
ḫ.-gil 59b11
ḫ.-mek 13b9
ḫ.-sün 142b5
ḫ.-ye 17a1-2
ḫidmet it- hizmet etmek
ḫ.-di 60b13
ḫ.-düm 137a5
ḫ.-em 73b1
ḫ.-er 166b18
ḫ.-mez 167a8
ḫ.-sün 30b11
ḫ.-sünler 167a10
ḫidmet-i duḫter *Ar.+Far.* kızın hizmeti
ḫ+de 151a9
ḫidmet-i Ḥaḳ *Ar.* Allah yolunda yapılan hizmet
ḫ+dan 139b10
ḫ+ile 73a16
ḫidmet-i maḫlūḳ *Ar.* yaratılanın hizmeti
ḫ+a 73a19
ḫidmet-i ṣūr *Ar.* Hazreti İsrafil'in kıyamet gününde üfürmekle görevlendirildiği boru hizmeti
ḫ+a 33b9-10
ḫidmetkār *Ar.+Far.* hizmetkâr
ḫ 7b2, 87a13, 129b8
ḫ+a 65b10, 102b18
ḫ+ını 87a11
ḫ+larına 155a4-5
ḫ+uŋam 137a4
ḫāṣṣa-i zamān *Ar.* zamana özgü olan nitelik, güç
ḫ 7b2
ḥikāyāt *Ar.* hikayeler
ḥ. 4a6, 9a13, 111b5
ḥ.+ı 9b2
ḥikāyet *Ar.* hikaye
ḥ. 29b8, 41a7, 49b12, 85a12, 86b10, 94b13, 104a12, 126a17, 150a12
ḥ.+den 29b19, 124a15
ḥ.+dür 50a14
ḥ.+e 161a18
ḥ.+i 24b17
ḥ.+leri 3b12, 10a8
ḥ.+lerinde 6b5
ḥ.+lerini 10a14
ḥikāyet eyle- ayrıntılarıyla anlatmak
ḥ.-di 14a12, 21a7, 102b6
ḥ.-dük 168b13
ḥ.-düm 51b3
ḥ.-me 59b12
ḥikāyet it- ayrıntılarıyla anlatmak
ḥ.-di 15b1, 106b9
ḥ.-diler 146a17, 164b10
ḥ.-erler 18b2-3, 39b8, 40b5-6, 158a1
ḥ.-miş 50a2, 104b14
ḥikāyet ḳıl- ayrıntılarıyla anlatmak
ḥ.21a5
ḥikāyet olın- ayrıntılarıyla anlatılmak
ḥ.-dı 117a19
ḥ.-sa 39b17-18
ḥikāyet-i ʿacībe *Ar.* şaşılacak hikaye
ḥ. 117a18
ḥikāyet-i ġarībe *Ar.* şaşılacak hikaye
ḥ. 59b8-9, 141a12
ḥikāyet-i laṭīfe *Ar.* güzel hikaye
ḥ. 18b13, 124a7, 149b17, 165a5
ḥ.+de 45a12

ḫikāyet-i manẓūme *Ar.* manzum hikaye
ḫ. 71a8
ḫikāyet-i meşhūr *Ar.* meşhur hikaye
ḫ.+dur 25b13
ḫikāyet-i meşhūre *Ar.* meşhur hikaye
ḫ.+dür 25a7
ḫikāyet-i rengīn *Ar.+Far.* renkli, güzel hikaye
ḫ. 9a18
ḫikmet *Ar.* **1.** bilgelik
ḫ. 43a7, 101a7, 150a1, 150a2, 150a3, 150a4, 150a4, 150a5, 150a8, 150a10, 150a11, 165a7
ḫ.+den 150a12
ḫ.+idi 69b11
ḫ.+ile 150a5
ḫ.+üm 119a9
2. gizli neden, ilahi sır
ḫ. 53a7, 64b19, 152b6, 158b17
ḫ.+den 137b15
ḫ.+i 39a2, 97b7, 152a16, 152b8, 152b8, 152b9, 169a6
ḫ.+ine 38b19
ḫ.+leri 11a1
ḫ.+üŋ 150a11
ḫikmet aḳ- hikmet bol olmak
ḫ.-ar 150a6
ḫikmet-i ġarībe *Ar.* şaşılacak hikmet
ḫ.+dür 27a3, 149b2
ḫikmet-i ḫafiyye-i ilāhī *Ar.* gizli, ilahi hikmet
ḫ.+dür 149b14
ḫikmet-i Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın hikmeti
ḫ. 150a19
ḫ.+uŋ 150a2
ḫikmet-i ḥayy-ı ḥakīm *Ar.* hakim ve diri olanın (Allah'ın) hikmeti
ḫ.+ile 4a15
ḫilāf *Ar.*
ḫilāf it- ters durumda olmak
ḫ.-di 165b13
hilāl *Ar.* yeni ay
h. 126a13
ḫil'at *Ar.* kaftan
ḫ 12b4, 40b17, 172b13
ḫ+lar 40b19, 56a9
ḫ+larını 59b6
ḫil'at-ı beḳā *Ar.* bakilik kaftanı
ḫ+dan 4a16
ḫil'at-i cūd *Ar.* cömertlik kaftanı
ḫ 95a10
ḫil'at-i vālā-himem *Ar.+Far+ Ar.* yüce gayretin kaftanı
ḫ 95a10
ḫīle *Ar.* **1.** dolap, düzen, entrika
ḫ. 4b1
ḫ.+ile 66a1
ḫ.+ler 86b4
ḫ.+lerinden 86b5
ḫ.+siile 139a16
2. çare
ḫ. 171b6
ḫīle it- aldatmak
ḫ.-e 142a11
ḫ.-erseŋ 143a4
ḫ.-üŋ 142a1
ḫ.-üp 55b15
ḫīle ḳur- dolap çevirmek
ḫ.-dum 138a11
ḫīlekār *Ar.+Far.* hile yapan
ḫ. 105b8
ḫīlet *Ar.* hile
ḫ. 10b18
ḫilḳat *Ar.* yaradılış
ḫ+uŋa 34b10
ḫilḳat-ı ṣafā-maḳrūn *Ar. ḫilḳat-ı ṣafā'-maḳrūn* saflığa erişmiş yaradılış
ḫ 5a10
ḫilm-i selīm *Ar.* kusursuz yumuşak huy
ḫ. 122a14-15
ḫilye-i ārāyiş-i merġūb *Ar.+Far.+Ar.* rağbet edilen süslü güzel sıfatlar
ḫ.+ile 9a14
ḫilye-i naẓm *Ar.* süslü, güzel manzume
ḫ.+ile 9b2, 29b9, 86b11, 117a19, 141a13, 149b18
ḫimār *Ar.* erkek eşek
ḫ. 152b19
ḫ.+ları 35a17
ḫimāyet *Ar.* koruma
ḫ.+i 2a12
ḫimāyetinde ol- koruması altında olmak
ḫ.-maġıçun 158b19
ḫimāyet it- korumak
ḫ.-erem 59b2

himem-i ervāḥ-ı evliyāʾ-ı güzīn *Ar.* seçkin evliya ruhlarının himmetleri
h. 5b7
himmet *Ar.* **1.** çalışma, emek, gayret
h. 107a17
h.+i 163a6
2.yardım
h. 32a19
himmet eyle- yardım etmek
h. 32a17
himmet it- **1.** emek vermek
h.71b10
2. yardım etmek
h.-di 127b5
himmet-i ḫayrü'l-enām *Ar.* insanların hayırlısının yardımı
h. 175a16
himmet-i hüma *Ar.+Far.* ermiş kimsenin mutluluk verici tesiri
h. 5b7-8
himmet-i ʿulyā *Ar.* yüce himmet
h.+ile 71b4
ḥīn *Ar.* zaman
ḥ.+de 35b18, 172a17
hirās *Far.*
hirās vir- korkutmak
h.-mekiçün 123b12
ḫ.-mez 119a2
ḫīr *Far.* küstah, hayasız
ḫ 117a16
ḥiṣār *Ar.* kale
ḥ.+a 141b13
ḥiss *Ar.*
ḥiss eyle- hissetmek
ḥ.-di 37b2
ḥiss it- hissetmek
ḥ.-erem 164b7
ḥiṣṣe *Ar.* **1.** pay
ḥ. 46b12, 88b19, 96b19, 116a14
2. bir olaydan çıkarılan ders
ḥ.+dür 19b9
ḥ.+yi 111b7
ḥiṣṣe al- ders çıkarmak
ḥ. 60b4, 71b15, 165a14, 169a6
ḫīş-i aʿdā *Far.+Ar. aʿdāʾ* düşman akraba
ḫ 32a3
ḫiṭāb *Ar.* seslenme
ḫ 91b16, 119a10, 157a8
ḫ+a 41a19
ḫ+dan 13a14
ḫ+ıile 153a6, 154b1
ḫ+ıla 125b16
ḫiṭāb eyle- seslenmek
ḫ. 112b4, 127a8
ḫ.-di 83b4
ḫ.-r 20a10
ḫiṭāb it- seslenmek
ḫ.-di 28a19, 32b1, 63a19, 101b9-10, 118b11, 125b3, 151a18, 164b1
ḫ.-dügüŋde 13a17
ḫ.-e 79b3
ḫ.-er 113b12
ḫ.-erem 59b7
ḫ.-üp 27b17, 37b6-7
ḫiṭāb ḳıl- seslenmek
ḫ.-dı 43b11
ḫ.-ur 114a2
ḫiṭāb olın- hitap edilmek
ḫ.-up 175b12
ḫiṭāb-ı ʿizzet *Ar.* yüce hitap
ḫ 93b18, 94a2-3
ḫiṭāb-ı kerīm *Ar.* asil hitap
ḫ+ile 133a10
ḫiṭāb-ı müsteṭāb *Ar.* güzel hitap
ḫ 13a12, 63b9
ḫitām-ı Tīhāme *Ar.* Mekke-i mükerremenin son peygamberi
ḫ 3a3
ḥiyel *Ar.* **1.** aldatmalar
ḥ. 104b6
2. çareler
ḥ. 114a4
ḥizb *Ar.* kısım, bölüm
ḥ. 3b1
ḥizb-i ṭavīl *Ar.* uzun bölüm
ḥ. 144a15
ḫod *Far.* kendi
ḫ. 9a12, 53a14, 64b1, 64b19, 65a2, 82b17, 98a12, 137b1, 158a16, 160b13
ḫor *Far.* değersiz, hakir
ḫ 94b4, 168b7
ḫor baḳ- değersiz saymak
ḫ.-ma 29b10
ḫ.-mamaḳ 95b7

ḫor eyle- değersiz duruma getirmek
ḫ.-ye 104a15
ḫorūs *Far.* horoz
ḫ 78a1
ḫ+ları 35a17
ḫoş *Far.* güzel, iyi
ḫ 67b7, 87b18, 89a5, 112a10, 112a17, 118a17, 125a15, 167a14
ḫoş gel- hoşa gitmek
ḫ.-ür 67b
ḫoş kişi ol- iyi biri olmak
ḫ.-asın 28b3
ḫoş-āvāz *Far.* güzel sesli
ḫ 12a2
ḫ+idi 142b11
ḫ+idiler 67b5
ḫoş-būy *Far.* güzel kokulu
ḫ 11b17
ḫ+mış 150b15
ḫoş-dem *Far.* güzel soluklu
ḫ 42b19, 167b3
ḫoş-dem ol- iyi arkadaş olmak
ḫ.-mışam 126b7
ḫoş-dil *Far.*
ḫoş-dil ol- memnun olmak
ḫ.-up 126a15
ḫoş-ḥāṭır *Far.+Ar.* gönlü hoş, sevinmiş
ḫ 42b19
ḫoş-ḥāṭır eyle- gönlünü hoş etmek
ḫ.-r 102a17
ḫoş-ḫırām *Far.* güzel gidişli, yürüyüşlü
ḫ 142a5, 142b2
ḫoş ḫoş *Far.* hoşa gidecek şekilde
ḫ 61b5, 69a6
ḫoş-maḳāl *Far.+Ar.* güzel sözlü
ḫ 43a4
ḫoş-nihād *Far.* iyi huylu
ḫ 72a14
ḫoşnūd *Far.*
ḫoşnūd eyle- hoşnut etmek
ḫ.-mek 13b13
ḫoş-selvet *Far.+Ar.* gönül rahatlığı, mutluluk
ḫ+e 42b19
ḫoş-şād *Far.+Ar.* sevinçli
ḫ 104b19
ḫū *Far.* huy, adet
ḫ+dur 52a4
ḫūb *Far.* güzel, iyi
ḫ 88b17
ḫ+ı 71a16
ḫ+idi 112b10
ḫūb ol- güzel olmak, iyi olmak
ḫ.-ur 90a7
ḥubb *Ar.* sevgi
ḥ.+a 143a3
ḥ.+ı 62b19, 72b16
ḥ.+ıdur 72b15
ḥ.+ını 72b12
ḥ.+um 72b16
ḥ.+uŋ 72b12
ḥ.+uŋı 61a19
ḥ.+uŋçun 72b4
ḥubb-ı mecāz *Ar.* tam olgunluğa erişmemiş, mecazi sevgi
ḥ. 114a14
ḫūb-ḫilḳat *Far.+Ar.* güzel ahlaklı
ḫ+dur 91b7
ḫūb-rūy *Far.* güzel yüzlü
ḫ 142a19
ḥubūr *Ar.* sevinç
ḥ.+ile 174a11-12
ḥubūr bul- sevinç duymak
ḥ.-alar 10b6-7
ḥubūr vir- sevinç vermek
ḥ.-ür 3b1
ḫudʿa *Ar.*
ḫudʿa it- hile yapmak
ḫ.-üp 55b15
ḫudālıġ *Far.+lıġ* tanrılık
ḫ+ına 79a16
ḫ+uma 79a14
ḫudālıḳ daʿvāsın eyle- tanrılık iddiasında bulunmak
ḫ.-di 82a8
ḫ.-ye 79a8
ḫudāvend *Far.*
ḫudāvend ol- egemen olmak
ḫ.-a 12a6-7
Ḫudāvendā *Far.* ey Allah'ım
ḫ 68b15
Ḫudāvend-i müsellem *Far.+Ar.* doğruluğu, gerçekliği kesin olan Allah
ḫ 41b16
Ḫudāyā *Far.* ey Allah'ım

ḫ 138a13
Ḫudā-yı āsumān *Far.* göğün rabbi
ḫ 138b19
Ḫudā-yı Yūsuf *Far.+k.a.* Yusuf'un inandığı Allah
ḫ 86a10
ḫuddām *Ar.* hizmetçiler
ḫ 129b7, 154b6
ḫ+a 151a2
ḫ+ı 62b5, 125a14
ḫ+ını 121b13
ḫudūd *Ar.* sınır
ḥ.+ı 16a3
ḥ.+uŋa 8a14
ḫudūd-ı Āzerbāycān *Ar. + y.a.* Azerbaycan sınırı
ḥ. 8a13
ḫudūd-ı Rus *Ar. +y.a.* Rusya sınırı
ḥ. 8a10
ḫuḳūḳ *Ar.* haklar
ḥ.+dur 13b7
ḥ.+ı 138a18
ḫuḳūḳ-ı Rabb *Ar.* Allah'ın yerine getirlmesi gereken hakları
ḥ.+üŋ 134b14
ḫukūmet *Ar.* devlet yönetimi
g. 109a14
ḫukūmet vir- bir ülkenin yönetimine yetkili kılmak
ḥ.-mese 60a4
ḫukūmet ḳıl- hükûmet etmek, bir ülkenin yönetimini elinde bulundurmak
ḥ. 122b19
ḫukūmet it- hükûmet etmek, bir ülkenin yönetimini elinde bulundurmak
ḥ.-en 41b12
ḫulḳ *Ar.* huy
ḫ+uŋ 92a12, 100a18
ḫulḳ-ı ʿaẓīm *Ar.* çok güzel huy
ḫ 136b14-15
ḫulḳ-ı ḥüsn *Ar.*
ḫulḳ-ı ḥüsn it- güzel ahlakla davranmak
ḫ.-üŋ 128a10
ḫullān-ı vefā *Ar. ḫullān-ı vefāʾ* vefalı, sadık dostlar
ḫ+dan 9b5
ḫulle *Ar.* iki kısmdan ibaret elbise
ḥ. 173b7, 173b10
ḫullet *Ar.* içten sevgi, hakiki dostluk
ḫ 101a5
ḫūn *Far.* kan
ḫ 113a11, 168b7
ḫ+ına 125b10
ḫūn-āb *Far.* kanlı su
ḫ+dan 87a14
ḫūr *Ar.* huriler
ḥ. 43a1, 63b12
ḥ.+a 89b9
ḥ.+dan 89b2
ḫūrd *Far.* yeme
ḫ 124a10
ḫūr-ı ʿīn *Ar.* huri
ḥ. 89b5
ḫūrī *Ar.* huri
ḥ. 89b9
ḫurmā / ḫurma *Far.* hurma
ḫ 24b11, 24b12, 24b13, 24b18, 25a1, 25a2, 25b19, 27b1
ḫ+dan 24b12, 24b19
ḫ+ları 26a1
ḫ+laruŋ 24b15
ḫ+sına 26a1
ḫ+yıla 126b16
ḫurrem *Far.*
ḫurrem ol- sevinmek
ḫ.-dılar 57a16-17, 146b14
ḫ.-ur 42a9
ḫurşīd *Far.* güneş
ḫ+ile 121a1
ḫ+ler 10b1
ḫūrşīd-i raḫşān *Far.* parlak güneş
ḫ.+ıdur 5a18-19
ḫūrşīd-i raḫşān-ı āsumān-ı maʿdelet *Far.(3)+Ar.* adalet semasının parlak güneşi
ḫ. 5a3-4
ḫurtūm *Ar.* hayvanın boru biçiminde uzamış ağız veya burun bölümü
ḫ+ları 101b12
ḫurūc *Ar.*
ḫurūc it- çıkmak
ḫ.-er 79a4
ḫ.-se 79a3
ḥurūf *Ar.* harfler
ḥ.+ı 154a13

ḫuşūmet *Ar.*
ḫuṣūmet eyle- düşmanlık etmek
ḫ.-diler 14b12
ḫuṣūmet it- düşmanlık etmek
ḫ.-er 139b17
ḫuşūn-ı Şüreyyā-ı ʿurūc *Ar.* yükselen Süreyya'nın kaleleri
ḫ.+uŋ 7b16
ḫuşūş *Ar.* konu, madde
ḫ 99a5, 99a12
ḫ+a 119a9, 132b18
ḫ+da 157b4
ḫ+ında 134b6, 137b14
ḫ+lar 123b10
ḫ+ları 33b19
ḫ+lariçün 38b14
ḫ+uŋ 64b2, 167a4
ḫ+uŋda 3b8, 164b12
ḫuşūşā *Ar.* özellikle
ḫ 38b1
hūş *Far.* akıl, fikir, şuur
h.+ile 4a14, 95a5
h.+um 42b11
ḫūşe *Far.* başak
ḫ+ler 101b16
ḫūşe-i ġam-rīz *Far.+Ar.+ Far.* gam saçan başak
ḫ+idür 126b13
ḫuşūʿ *Ar.* alçak gönüllülük
ḫ 131b11, 163a17, 163b4
ḫ+ıla 127a6
ḫuşūʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
ḫ.-diler 171b18
ḫuṭbe *Ar.* hutbe
ḫ 116a17
ḫuṭūr *Ar.*
ḫuṭūr eyle- aklına gelmek
ḫ.-di 175b5-6
ḫuṭūr it- gönlüne gelmek, içinden geçmek
ḫ.-di 153a16
ḫ.-dügi 175b9
ḫūy *Far.* huy
ḫ+uŋı 173a1
ḫūy ṭut- huy edinmek
ḫ.-dum 46a16-17
ḫużūʿ *Ar.* alçak gönüllülük
ḫ 163b5
ḫużūʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
ḫ.-diler 171b18
ḫ.-yeler 101a13
ḫużūr *Ar.* **1.** ön, yan, kat
ḫ.+ı 26b2
ḫ.+ına 14a17
ḫ.+ında 135b19
2. gönül rahatlığı
ḫ. 18b17, 95a9
3. hazır bulunma
ḫ. 150b12
ḫużūr it- gönül rahatlığına kavuşmak
ḫ.-er 146a1
ḫ.-erdüm 143a10
ḫużūr u rāḥatda ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḫ.-ursın 49a10
ḫużūr ḳıl- gönül rahatlığına kavuşmak
ḫ.-duḳ 42a12
ḫużūr üzre ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḫ.-dı 174a12
ḫuẕūẕ *Ar.* sevinçler, zevkler
ḫ.+dan 8a1
hübūb *Ar.*
hübūb it- rüzgâr oluşturmak
h.-erler 59a4
hübūṭ *Ar.* yukarıdan aşağıya inme, düşme
h.+ile 121a7
ḫüccet *Ar.* belge, delil
ḫ. 38a12, 46b4, 90b10, 98b2,163b11
ḫ.+i 163b12
ḫ.+leri 133a9
ḫ.+üŋ 90b9
hücm *Ar. hücūm* (bk. hücūm)
hücm it- saldırmak
h.-diler 31b15
ḫücre *Ar.* küçük oda
ḫ. 73a8
ḫ.+mde 78b6
ḫ.+yi 117b19
hücūm *Ar.* (bk. hücm)
hücūm eyle- bir şeye doğru birden gitmek, birden bir davranışta bulunmak
h.-dügi 84a9

hücūm-ı āvān-ı şeyḫūḫat *Ar.* yaşlılık anlarının hücumu
h. 8b8
hüdā *Ar.* hidayet
h.+dur 10a5
ḥükm *Ar.* karar, emir, hakimiyet
ḥ. 33b1, 109a7, 109a12, 156b15
ḥ.+de 116a18
ḥ.+dür 107b6
ḥ.+i 108b13, 174a1
ḥ.+inde 159b10
ḥ.+ine 18b5, 174a2
ḥ.+üŋ 108b16, 109a7, 122b1
ḥ.+üŋüze 108b6
ḥükm eyle- **1.** yargılama sonunda bir kanıya varmak
ḥ. 36b9, 98b5
2. egemen olmak
ḥ. 109a13
ḥ.-ye 80a8
3. emretmek
ḥ.-di 13a12
ḥükm it- **1.** yargılama sonunda bir kanıya varmak
ḥ.-düŋ 98b5
ḥ.-eridüŋ 98b2
ḥ.-ermiş 30a2
2. emretmek
ḥ.-eriseŋ 122b18
ḥükm ḳıl- emretmek
ḥ.122b19
ḥükm-i ḳader *Ar.* kaderin hükmü
ḥ. 91a11
hümā *Far.* devlet kuşu
h. 96b7
h.+dur 62b11
h.+yı 74a2
hümām *Ar.* azimli, çalışıp çabalayan
h. 44a3, 61b1, 87a19, 112a5, 151a15, 175a16
hümā-yı ḳalem *Far.+Ar.* kalem mutluluğu
h. 6a18
hümūm *Ar.*
dünyā hümūmına düş- dünyevi kaygılara kapılmak
d.-düŋ 97b8-9
hüner *Far.* marifet, bilme
h. 111b4
ḥürmet *Ar.* saygı, itibar
ḥ. 106b3, 132a5
ḥ.+idür 132a4
ḥ.+iile 56b6-7
ḥ.+ine 68b16
ḥ.+ini 28a6
ḥ.+üŋi 70a18
ḥürmet eyle- saygı göstermek
ḥ. 131b16, 162a13
ḥ.-mez 117a10
ḥ.-yeler 101a12-13
ḥürmet-i ʿAzīz *Ar.+k.a.* Aziz'e verilen değer, gösterilen saygı
ḥ.+i 68a1, 68b13
ḥürmetlü *Ar.+lü* saygılı
ḥ.+idiler 14b18
ḥürr-i mükerrem *Ar.* saygıdeğer hür
ḥ.+dür 46a12
ḥürriyyet *Ar.* özgürlük
ḥ.+üŋ 101a10
ḥ.+üŋi 100a18
ḥüsn *Ar.* **1.** güzellik
ḥ. 30a3, 45b10, 53b10, 67b17, 112b6, 136b8, 137b2, 137b12, 138a10, 139a11
ḥ.+de 45b13
ḥ.+i 36a15
ḥ.+ile 30b14, 43a19
ḥ.+ine 30a10
2. iyilik
ḥ. 32a11, 95a19
ḥüsn üzre ol- güzelleşmek
ḥ.-dı 139a12-13
ḥüsn-i aḫlāḳ *Ar.* güzel ahlak
ḥ.+ıile 146b1-2
ḥ.+ını 146b10
ḥüsn-i ʿamel *Ar.* güzel davranış
ḥ. 111a18
ḥüsn-i cevāb *Ar.*
ḥüsn-i cevāb vir- güzel sözle karşılık vermek
ḥ.-di 150b13
ḥüsn-i devā *Ar. ḥüsn-i devāʾ*
ḥüsni devā eyle- iyi bir şekilde tedavi etmek
ḥ.-di 151b18
ḥüsn-i ġarīb *Ar.* şaşılacak güzellik

ḥ. 45b16-17
ḥüsn-i ḥāl *Ar.* güzel davranış
ḥ. 166b9
ḥüsn-i ḫilḳat *Ar.* güzel yaradılış
ḥ. 103b17
ḥüsn-i ḫulḳ *Ar.* güzel ahlak
ḥ.+ı 103b17, 124a17
ḥüsn-i ıṭṭıla‘ *Ar.* bilginin, öğrenmenin güzeli, faydalısı
ḥ. 8b1
ḥüsn-i iḫtitām *Ar.*
ḥüsn-i iḫtitām gel- güzel bir şekilde son bulmak
ḥ.-di 175a19
ḥüsn-i iṭā‘at *Ar.* itaatin güzeli
ḥ.+dur 18b9
ḥüsn-i ittiḥād *Ar.* güzel uyuşma, birleşme
ḥ. 142b18
ḥüsn-i kelām *Ar.* güzel söz
ḥ. 136a17
ḥüsn-i iltifāt *Ar.*
ḥüsn-i iltifāt ḳıl- rağbet etmek
ḥ.111a17
ḥüsn-i luṭf *Ar.* lütfun güzeli, iyisi
ḥ. 43b2
ḥüsn-i maḳāl *Ar.* söz güzelliği, güzel söz
ḥ. 29b19, 144a12
ḥüsn-i maḳāl al- güzel sözler duymak
ḥ.-dı 151b17
ḥüsn-i maḳāl vir- güzel sözle karşılık vermek
ḥ. 50a11
ḥüsn-i naẓar *Ar.* güzel, iyi niyetli bakış
ḥ.+ile 18a10
ḥüsn-i naẓar bul- teveccüh görmek
ḥ.-maġa 166b14
ḥüsn-i naẓar it- acımak
ḥ.-üp 131b14
ḥüsn-i ṣavt *Ar.* güzel ses
ḥ.+a 50a7
ḥ.+ile 142b11
ḥüsn-i ṣoḫbet *Ar.*
ḥüsn-i ṣoḫbet it- güzel sohbet etmek
ḥ.-mege 14a18
ḥüsn-i ṣuret *Ar.* güzel şekil
ḥ.+üŋden 160a19
ḥüsn-i ṣīme *Ar.* güzel huy
ḥ. 4b5
ḥüsn-i taʿlīm *Ar.* iyi öğretme
ḥ. 12b8
ḥüsn-i ṭarīḳ *Ar.* doğru yol
ḥ. 151b5
ḥüsn-i telāḳ *Ar.*
ḥüsn-i telāḳ vir- güzel bir buluşma gerçekleşmesini sağlamak
ḥ.-e 62a1
ḥüsn-i ẓann *Ar.* iyi zan
ḥ.+ı 24a2-3
ḥüsn-i Züleyḫa *Ar.+k.a.* Züleyha’nın güzelliği
ḥ. 86b2
ḫüsr *Ar.* zarar, kayıp
ḫ+e 11a7
ḫüsrān *Ar.* acı
ḫ+ı 48b16
ḫ+ıyam 113b16
ḥüsrevān-ı gītī-penāh *Far.* dünyanın sığındığı padişahlar
ḥ.+uŋ 4b7
ḫüsrev-i ebrār *Far.+Ar.* hayır sahibi olan padişah
ḫ+dan 71b16
ḥüzn *Ar.* üzüntü, keder, sıkıntı
ḥ. 12a14, 19b15, 21a6, 26a8, 29b13, 31b10, 50a9, 89a4, 124b12, 125a6, 132a9, 146b3, 147b10, 152b1, 169a4
ḥ.+e 89a8
ḥ.+i 50a8, 161b15
ḥ.+ile 43a6, 61b2, 61b3, 143a9
ḥ.+ümden 147b6
ḥüzn çek- üzülmek
ḥ.-me 59b7, 166a12
ḥüzn gel- hüzünlenmek
ḥ.-meye 135b3
ḥüzn vir- hüzünlendirmek
ḥ.-ürsiz 146a8
ḥüzn-baḫş *Ar.+Far.* üzüntü veren
ḥ. 41b2
ḥüzn-i bī-ʿaded *Ar.+Far.+Ar.*
ḥüzn-i bī-ʿaded eyle- çok üzülmek
ḥ.-miş 165a18
ḥüzn-i elīm *Ar.* acı veren üzüntü
ḥ. 143b8
ḥüzn-i ṣāf *Ar.* saf üzüntü
ḥ. 50a3

ḫüzn-i şedīd *Ar.* şiddetli üzüntü
ḫ.+ile 136b9-10

I

ıçun (bk. içün) için
ı. 8b13-14, 9b3, 22a5, 33a12, 39a6, 53a8, 59b8, 60b8, 60b8, 63a18, 65a6, 71a12, 73a13, 86a1, 87b17, 101a1, 106b14, 114b8, 122a8, 149a1, 155b2, 158b16, 158b19, 167a13, 170b6, 170b8, 171b8
ı.+dur 160b19
yçun 9b9, 169a10

ıḍlāl *Ar.*
ıḍlāl eyle- doğru yoldan çıkarmak
ı.-yem 149b12
ıḍlāl it- doğru yoldan çıkarmak
ı.-eridüŋ 118b12
ıḍlāl itmekde ol- doğru yoldan çıkarmaya devam etmek
ı.-uŋ 75a1-2

ıḳlīm *Ar.* ülke
ı. 5a7
ı.+ine 62b13, 125a2, 150a15
ı.+ini 42a2
ı.+ler 119b4
ı.+leri 3a9

ıḳlīm-i nām *Ar.+Far.* nam ülkesi
ı. 4b4

ıḳlīm-i niẓām *Ar.* düzen ülkesi
ı.+uŋ 6a1

ıla (bk. ile) ile
ı. 5b2, 6b2, 8b1, 9a19, 9b15, 16a14, 18a11, 20b16, 21a9, 22b1, 22b8, 23b16, 31a7, 31a7, 31a15, 31b10, 32b17, 38a4, 38a5, 40b13, 41a3, 41a10, 41a16, 41b11, 42a6, 43a6, 43b5, 43b8, 43b17, 43b17, 46a5, 50a4, 50a19, 51a3, 55b16, 56b6, 56b17, 57a12, 59b11, 59b18, 59b19, 62b14, 63b19, 71b6, 71b6, 72b1, 72b7, 73b3, 80b5, 82b6, 86a15, 86a16, 88b8, 88b8, 92a16, 95a3, 96a5, 96b2, 96b3, 98a5, 102b9, 102b13, 104b16, 106a2, 108a6, 111a18, 111a19, 111b13, 112a9, 113b18, 114a4, 114b4, 116b17, 119a5, 124a8, 124a13, 124a19, 124b11, 126a9, 126b16, 127a2, 127a2, 127a6, 131b12, 132b4, 139a8, 140b19, 144a2, 144a6, 144b13, 150b13, 150b18, 152a8, 153b7, 154b7, 155a12, 157a1, 161b14, 162b7, 166b13, 167a15, 167b12, 167b15, 168a12, 168b3, 169a14
yla 16b7, 17b2, 35a19, 40b7, 47b7, 47b18, 55b11, 69b13, 70a8, 76b4, 89a19, 90b13, 99b16, 124b11, 126a6, 163b8, 166a2, 173a13

ılan (bk. yılan) yılan
ı.+lar 36a4

ır-
çeşmini ırma- sürekli bakmak
ç.-duḳ 168b12
gözi ırma- sürekli bakmak
g. 111b5

ıraḳ uzak
ı. 59a12
ı.+da 128b4, 134a5
ı.+dan 102b3, 173b9
ı.+dur 149b1
ıraḳ düş- uzak kalmak
ı.-er 146a3
ıraḳ ol- uzak kalmak
ı.-dı 165a3
ı.-dum 106b11

ırġad *Rum.* yapı işçisi
ı.+ıçun 60b8
ı.+ını 61a5
ırġad ol- yapı işçisi olarak çalışmak
ı.-dı 62b19

ırġadlıḳ *Rum.+lıḳ*
ırġadlıḳ it- yapı işçisi olarak çalışmak
ı.-er 62b15

ʿırḳ *Ar.*
taʿalluḳ ʿırḳ ını kes- bir şeyden ilgisini tamamen kesmek
t. 74a9

ʿırḳ-ı cürm *Ar.*
ʿırḳ-ı cürmi kes- günahı tamamen terk etmek
ʿı.-mege 124a12

ırmaḳ ırmak
ı. 22b6, 23a6

ʿırż *Ar.* şan, şeref

ʿı.+ın 126b9
ışır- ısırmak
ı.-masun 140a15
ışırt- ısırtmak
ı.-dı 84b5
ışlāḥ *Ar.* iyi duruma getirme
ı. 122b2
ışlāḥ it- iyi duruma getirmek
ı.-eydüm 138a18
ışmarla- 1. tembih etmek
ı.-dı 15b4, 18a4, 53a17, 77a8, 132b18, 156a5, 173a11
ı.-duġı 15b5, 57a19, 57b17
ı.-duġıiçün 93b13
ı.-duḳları 14a8
ı.-mışlarıdı 123b3
2. emanet etmek
ı.-dılar 28a11
ı.-mış 30a7
3. sipariş etmek
ı.-mışıdı 149a10
ışrār *Ar.* üsteleme
ı. 164b1
ışrār eyle- ısrar etmek
ı.-di 32b5, 117b13
ıssı sıcak
ı. 111b12
ıssı ol- ısınmak
ı.-up 27b15
ʿışḳ *Ar.* aşk
ʿı. 10a9
ʿışḳ-ı cānān *Ar.+Far.* sevgilinin aşkı
ʿı. 142b14
ʿışḳ-ı Ḫudā *Ar.+Far.* Allah aşkı
ʿı. 151b11
ʿışḳ-ı Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un aşkı
ʿı.ı.+dan 138a1
ʿı.+ile 138a12-13
ıṭlāḳ *Ar.* salıverme
ı. 10b15
ıṭṭılāʿ *Ar.* bilme
i.+ı 18b5
ıżṭırāb *Ar.* ıstırap
ı. 119b1, 153a13
ı.+ından 113a16, 113b12
cānına ıżṭırāb düş- ıstırap verici bir duruma uğramak
c.-miş 124b7
ıżṭırāba düş- ıstırap verici bir duruma uğramak
ı.-diler 131a13
ıżṭırāb çek- üzüntü ve sıkıntı duymak
ı.-mişem 42b9
ıżṭırāb eyle- üzüntü ve sıkıntı duymak
ı.-di 137a16
ı.-me 143b12

İ
iʿāde *Ar.*
iʿāde it- geri vermek
i.-eriseŋ 58b16
iʿānet *Ar.* yardım
i.+i 39a18
ībā *Ar. ibāʾ*
ibā eyle- tiksinmek
ī-diler 66b10
ʿibād *Ar.* **1.** kullar
ʿi.+a 2a8, 74a10, 114b19, 144b1, 166a16
ʿi.+ına 18b4
ʿi.+ından 11a4
2. köleler
ʿi. 73a6
ʿibād ol- köle olmak
ʿi.-dılar 32b16
ʿibādet *Ar.* ibadet
ʿi.18b8, 64a10
ʿi.+de 159b15
ʿi.+den 13b3, 75a1, 115b17, 139b3
ʿi.+dür 170a7
ʿi.+e 67b4
ʿi.+i 161a10
ʿi.+inde 100a19
ʿi.+inden 139b11, 159a1
ʿi.+ine 139b2
ʿi.+leri 57a6
ʿi.+lerüŋ 145a16
ʿi.+üme 84b2
ʿibādet eyle- ibadet etmek
ʿi. 17b15, 159b16
ʿi.-di 92a5
ʿi.-dükleri 97b4
ʿi.-rdüŋ 118b12
ʿi.-yeler 34a17
ʿi.-yüp 138a3

ʿibādet it- ibadet etmek
ʿi.-di 142b8
ʿi.-dügi 17b6
ʿi.-dügüm 17b12
ʿi.-erem 138a6
ʿi.-eridi 81a2, 82a17, 161a10
ʿi.-erler 158a1-2
ʿi.-ersiz 174a15
ʿi.-me 117b10
ʿi.-mege 30b12
ʿi.-üp 13a13
ʿibādet ḳıl- ibadet etmek
ʿi.-urlar 33b14, 121a6
ʿibād-ı saʿādet-i muʿtād *Ar.* alışılagelmiş mutlu kullar
ʿi.+dan 3b11
ʿibād-ı ṣāliḥīn *Ar.* salih kullar
ʿi.+denidiler 70a11
ʿibādī *Ar.* kullarım
ʿi.158b16
ʿibārāt *Ar.* cümleler
ʿi.+uŋ 9b16
ʿibāret *Ar.* meydana gelen
ʿi.+dür 64b14
ʿi.+idügi 8a4
ʿiber *Ar.*
ʿiber al- ibretler almak
ʿi. 149b19
iblīs *Ar.* iblis
i. 51b14, 65a7, 74a11, 74b11, 74b16, 87a10, 90a4, 149b9, 154a8
i.+dür 19b5, 51b12
i.+e 74b10
i.+ile 50b16
adın iblīs it- iblis diye adlandırmak
a.-er 104b11
ibnü'ṣ-ṣābirīn *Ar.*
ibnü'ṣ-ṣābirīn ol- ibnüssabirin diye adlandırılmak
i.-dı 122a9
İbrāhīm-neseb *k.a.+ Ar.* İbrahim soylu
i. 2b11
ibrām *Ar.* çok ısrar
i. 50b16
i.+dan 87b10
i.+larına 157a7
ibrām eyle- çok ısrar etmek
i.-diler 147a7, 157a4
i.-me 113b2
ʿibret *Ar.* alınması gereken ders, uyarıcı sonuç
ʿi. 20a8, 40a2, 165a8
ʿi.+içün 37b17
ʿi.+le 63b14
ʿi.+leri 169a6
ʿibret al- ders almak
ʿi. 111b4, 144b12
ʿi.-dı 112a4
ʿi.-mazsız 117a7
ʿi.-mışam 42b9
ʿibret ol- ders olmak
ʿi.-a 164a5
ʿi.-maġa 105b2
ʿi.-ur 50a13
ʿibret vir- ders vermek
ʿi.-di 86a12
ʿibret-fezā *Ar.+Far.*
ʿibret-fezā ol- çok ibretli olmak
ʿi.-ur 150a3
ʿibret-i ʿaẓīme *Ar.* büyük ibret
ʿi.+dür 86b11
ʿibret-nümā *Ar.+Far.* ibret gösteren, ibret olan
ʿi.4a6
ʿi.+dur 44a3
ʿi.+durur 19a11
ibtidā *Ar. ibtidāʾ* önce
i. 25a4, 151a17
i.+sında 33a5
i.+dan 29b10
ibtidā eyle- başlamak
i.-mişler 13a11, 33a2, 44a9
ibtidāʾ-ı neşʾet-i ʿömr *Ar.* yaşam kaynağının başlangıcı
i. 7a13
ibtihāl *Ar.*
ibtihāl eyle- yalvarıp yakarmak
i.-r 42a8, 61a17
ibtihāl it- yalvarıp yakarmak
i.-düŋ 42a19
ibtilā *Ar. ibtilāʾ* düşkünlük, tiryakilik
i. 72a2, 119a17
icābet *Ar.* kabul etme
i. 52b4
icābet eyle- kabul etmek
i. 37b16

i.-di 16b12, 77b18
i.-r 127b6
icābet it- kabul etmek
i.-erem 52b15, 52b16, 52b17, 52b18, 52b19, 53a2, 53a3, 53a5, 53a6
i.-eriseŋ 58a15
icābet ol- kabul olmak
i.-urısa 53a10
icābet-i duʿā *Ar. icābet-i duʿāʾ* duanın kabulü
i. 53a14
īcād *Ar.*
īcād it- ilk kez yeni bir şey oluşturmak
ī.-dügüŋ 122b15
ī.-en 165a10
icāre *Ar.* kira
i.+ile 136a14
icāzet *Ar.* izin
i. 14a13
icāzet vir- izin vermek
i.-di 68a5, 123a16
i.-mege 27a13
i.-mezem 132b11
i.-üriseŋ 123a15
iʿcāz-ı bedīʿ *Ar.* mükemmelik yönünden şaşırtacak, mucize sayılacak kadar düzgün söyleme
i. 3b3
iclāl *Ar.* ululama, saygı gösterme
i.+ile 72b14
iclāl eyle- ululamak, saygı göstermek
i.-di 20a13, 166a17
iclāl it- ululamak, saygı göstermek
i.-er 21a2, 150b7
icrā *Ar. icrāʾ*
icrā it- akıtmak
i.-e 42b15
ictihād *Ar.* gücü yettiği kadar çalışma, çabalama
i.+ı 49b5
ictihād eyle- gücü yettiğince çalışıp çabalamak
i.-diler 141b14
ictihād it- gücü yettiğince çalışıp çabalamak
i.-miş 115a10
ictimāʿ *Ar.*
ictimāʿ it- toplanmak, bir araya gelmek
i.-di 96b4
ictimāʿ ḳıl- toplanmak, bir araya gelmek
i.-mış 20a16
ictināb *Ar.* sakınma, çekinme
i.+ile 8a1
ictināb it- kaçınmak
i.-di 61b17, 115a3
i.-diler 38b11
i.-medüŋ 114a15
i.-miş 150a17
iç **1.** iç
i.+i 23a5, 28b5, 88b7, 126a6
i.+inde 12b3, 22b10, 23a6, 29a14, 41a3, 52a14, 54a5, 60b6, 63a8, 85a12, 85b6, 94b12, 96a10, 98b15, 104b19, 106a13, 118b7, 137a13, 137b8, 157a13, 158a7, 161a15, 166a1
i.+indedururlar 76b17
i.+indeimiş 26b17
i.+inden 30b4, 45b4
i.+ine 26b4, 26b19, 28b15, 30a19, 43a11, 45b8, 50a19, 56b12, 62a6, 71a15, 72a14, 72a17, 75a19, 92b3, 96b3, 104b16, 114a7, 129a4, 133a1, 133a2, 140b19, 156a6, 168b8
i.+ini 89a12, 98b15
2. ara
i.+lerinde 73a6
i.+lerinden 157a18
i.+üŋüzde 116a18
iç- içmek
i.-di 93a2, 158a6, 158a8, 166a7
i.-diler 16b6
i.-dügi 152a1
i.-dügüŋüzde 36a13
i.-e 111a4, 112a17
i.-er 139b19
i.-eridi 156a14, 156b7
i.-erleridi 77b3
i.-me 92b19
i.-medüm 38a7
i.-mege 124b5
i.-mek 23b4, 112a14, 118b3, 158a10
içerü içeri
i. 68b1, 69a4, 84b16, 87a14, 130a7, 148b13, 149b10, 149b13, 155b11, 171a8

i.+de 14b19, 75a9, 126a4
i.+si 22b3, 29a11, 49a15
i.+sinde 22b7
i.+sinden 29b1
i.+sini 83b16
i.+ye 87a12, 151a11, 162b19, 163a10
içinde 1. arasında
i. 3a1, 14b17, 22b5, 23b19, 29b5, 30a1, 31a3, 34a10, 77a1, 80a10, 80b19, 86b12, 89a17, 89a18, 89b6, 97b1, 116a5, 117a17, 117b1, 119a17, 121a19, 124a16, 128a13, 133a14, 134a8, 135b12, 139a7, 152a19, 152b8, 165a15, 173b8, 174b19
i.+yem 100a12
2. belli bir zamanda, esnasında
i. 57b11, 72b19, 78a4, 86a5
3. de, konusunda
i. 30a3, 45b10
i.+idi 112b6
içinden arasından
i. 151b6
içmek içecek
i. 118a9
içre 1. içinde
i. 20b8, 20b18, 21a6, 21a11, 32a1, 61b13, 61b13, 61b19, 63a5, 72a3, 72b9, 84b13, 86b14, 93a8, 95a12, 105b10, 105b16, 111b6, 112a1, 119b18, 125a5, 141a9, 143b10, 151b2, 166a12, 166b2
2. arasında
i. 86a9
3. içine
i. 112b18
4. vaktinde
i. 30b3, 30b7, 31b8
için (bk. ıçun) için
i. 2b9, 5b10, 11b10, 13b12, 14a7, 14b12, 15a13, 15a15, 15a18, 16a7, 17a8, 17b8, 19a8, 20a7, 20a17, 20b11, 20b12, 27b17, 28a3, 33b11, 33b16, 37b17, 38a4, 38a12, 38a13, 38b14, 39a10, 39a12, 39a12, 39b12, 43a11, 44a13, 46a7, 46b12, 48b12, 49a7, 49a10-11, 50a11, 52a10, 54b10, 56b16, 57a18, 57b11, 58a3, 62a15, 64a9, 64a9, 64a10, 64a11, 64b9, 64b15, 65a16, 66a3, 66a15, 66b7, 67a14, 68a3, 68a16, 68b3, 72b4, 74a10, 74a18, 76b11, 78a15, 79b18, 80b6, 84b13, 85b14, 86a19, 87a2, 88b1, 89a2, 91b5, 93a5-6, 93b3, 93b13, 96a16, 97b14, 98a8, 98b5, 100a16, 100a16, 100b14, 100b15, 101a6, 101a13, 102a16, 103b15, 104a4, 104a6, 108b9, 113a8, 113a8, 113a15, 113a17, 113a17, 113b7, 113b8, 113b8, 113b17, 114a6, 114a18, 114b3, 116b7, 120a16, 120a18, 120a19, 121a9, 122b3, 122b11, 123a17, 123b2, 129b1, 132b19, 134a13, 134b17, 134b19, 135a6, 135a10, 135a11, 135a14, 135b1, 135b1, 135b18, 136a3, 139a13, 144a5, 144b16, 147a16, 147b15, 148a5, 152a16, 153b3, 153b6, 156b8, 159a12, 160b1, 161b4, 161b5, 162a5, 162b2, 165b1, 166b8, 167b8, 168a18, 168a18, 169a8, 170a16, 170a19, 171b11, 172a3, 172b17, 175a14, 175b8
i.+dür 172a5
i.+idi 130b5, 164a9
i.+ise 57b12, 57b12
yçün 20b17, 72b12, 108a10, 131a19, 142a1
içür- içirmek
i.-ür 23b5
ʿidād *Ar.* hesap
ʿi.+ında 100a12
idbār *Ar.*
idbār it- olumsuz bir duruma düşmek
i.-düŋ 58b14-15
idḫāl *Ar.*
idḫāl eyle- içine almak
i.-düŋ 97a17
idḫāl it- içine almak
i.-er 23b10, 65b3
idḫāl-ı cennet *Ar.* cennete girme
i. 115b12
idin-
maʿlūm idin- öğrenmek, bilgi edinmek

m.-di 136a17
m.-ürleridi 123b7
oġul idin- evlat olarak kabul etmek
o.-diler 66a11
o.-eyim 66a10
o.-eyüz 55a18
vesīle idin- aracı olarak kabul etmek
v.-dük 131b18
zād idin- azık edinmek
z.-mişidi 172b15
idrāk *Ar.* analyış, akıl erdirme
i. 58b12
i.+ine 110a9
īfā *Ar. īfāʾ* yerine getirme
ī+sına 7b5, 8b9
ifāḳat *Ar.*
ifāḳat bul- ayılmak
i.-dı 36b19, 155a4
i.-dılar 37a11, 62b6
i.-up 25b5, 47b16, 173b17
ʿiffet *Ar.* temizlik. namus
ʿi. 10b18, 32a11, 88a16, 88a17, 103a19, 115a4, 115a11, 128a15
ʿi.+i 61b17, 87a7, 113a13, 141b5
ʿi.+in 167a8
ʿi.+üŋ 115a7
ʿiffetüŋ dāmānına yapış- iffetini korumada kesin kararlı olmak
ʿi.-dı 113b11
ʿiffet üzre ol- iffetli bir yaşam sürdürmek
ʿi.-anlara 41a1
ifrāṭ *Ar.* aşırı gitme
i.+ıla 127a2
ifsād *Ar.* kötü düşünce
i.+ını 30a16
ifsād eyle- zarar vermek
i.-ye 110b11
ifsād it- zarar vermek
i.-erise 110b3-4
i.-medüm 122b2
iftiḫār *Ar.*
iftiḫār eyle- övünmek
i.-di 99b15
i.-düm 103b6
iftiḫār it- övünmek
i.-er 156b19
iftirā *Ar. iftirāʾ* suç yükleme, kara çalma
i.+dan 81b16
iftirā it- suç yüklemek, kara çalmak
i.-dükleri 39b8
iftirāḳ *Ar.* ayrılma
i. 106b11, 165b18
iftitāḥ *Ar.*
iftitāḥ it- başlamak
i.-dügince 144a14
i.-elüm 126b18
iftitāḥ ḳıl- başlamak
i.-dı 143b3
igne iğne
i. 40b13
iġvā *Ar. iġvāʾ*
iġvā eyle- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
i.-ye 90a3
iġvā it- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
i.-dügi 52a1
ihānet *Ar.*
ihānet eyle- hainlik, kötülük etmek
i.-mek 41a2
ihānet gör- hainliğe, kötülüğe uğramak
i.-üp 61b16
ihānet it- hainlik, kötülük etmek
i.-enlere 109b16
ihānet olın- hainlik, kötülük edilmek
i.-sa 109b14-15
iḥāṭa *Ar.*
iḥāṭa eyle- etrafını çevirmek
i.-yüp 107b18
iḥāṭa it- etrafını çevirmek
i.-diler 130a8
iḫfā *Ar. iḫfāʾ*
iḫfā eyle- gizlemek
i.-ye 30a16
ihlāk *Ar.* harcama, tüketme
i.+ı 64a16
iḫlāṣ *Ar.* samimiyet, doğruluk
i. 107b4, 107b5
i.+dur 107b3
i.+ıla 43b8, 71b6
i.+ile 74a8, 168a8
ihmāl *Ar.* ilgi göstermeme, önem vermeme
i. 48b7

ihmāl it- ilgi göstermemek, önem vermemek
i.-meŋ 27b6
iḫrāc *Ar.*
iḫrāc it- çıkarmak
i.-diler 106b3
iḫrāc olın- çıkarılmak
i.-am 42b12
i.-up 44b8
i.-ursız 42b8
iḥsān *Ar.* bağış, iyilik, lütuf
i. 5b1, 58b16, 72b1, 120b7, 167a2
i.+a 5a10
i.+dur 157b15
i.+ı 3b7, 43a12, 114b19
i.+ıla 89a14
i.+ına 125b12
i.+ından 107b15
i.+ını 72a7, 166b11
i.+larını 173a4
i.+uma 59a14
i.+uŋ 31a17, 113b14
i.+uŋile 124b17
iḥsān göster- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-ürse 118b14
iḥsān eyle- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-166a16
i.-di 68a9-10, 122a18
i.-düm 58b12
i.-gil 113a8
i.-seŋ 60a7
i.-ye 101a12
i.-yen 65b5
i.-yenler 134a17-18
i.-yesin 13a13
i.-yüp 67b2
iḥsān it- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-di 166b1
i.-dügi 2a14
i.-er 33b6, 146b18
i.-eydüm 138a17
i.-üp 43b12
iḥsān ḳıl- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-dı 171b3
iḥsān olın- bağışlanmak, bağışta bulunulmak
i.-maḳile 44b1-2
i.-mışdur 40b3
iḥsān u kerem ehli ol- iyiliksever olmak
i.-up 123a13
iḥsān idici *Ar.+T.* iyilik yapan
i.+lerün 171b15
iḥsās *Ar.*
iḥsās it- hissetmek
i.-di 137a1
i.-erem 172b19
iḫticāb *Ar.* saklanma
i. 151b15
iḫtilāfāt-ı ṭabāyi' *Ar.* farklı huylar
i. 4a5
iḫtilāl-ı umūr-ı enām *Ar.* halkın işlerinin bozukluğu
i.+a 6b12
iḫtilāṭ *Ar.* görüşme
i. 8a16
ihtimām *Ar.*
ihtimām eyle- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-diler 109b4
ihtimām it- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-düm 114b14
ihtimām ḳıl- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-dı 74b14-15
ihtimāmı ol- birine karşı özenli, dikkatli davranışı olmak
i.-duġı 147b18
ihtimām-ı emr *Ar.* emrin özenle yerine getirilmesi
i. 21a12
iḥtirām *Ar.*
iḥtirām eyle- saygı göstermek
i.-di 16b8
i.-diler 144a7
i.-mek 40b19-41a1
iḥtirām it- saygı göstermek
i.-di 50a10, 126a1
i.-diler 152a2
i.-üp 56a8-9
iḥtirāz *Ar.* sakınma
i.+ile 8a2
iḥtirāz it- sakınmak
i. 29b18

i.-en 51b8
i.-eridi 139b4-5
i.-mek 19b5
iḫtişār *Ar.*
iḫtişār olın- kısaltılmak
i.-dı 134b7
iḫtişāṣ *Ar.* birine özgü
i. 151a19, 96b10
iḫtişāṣ eyle- **1.** kendine mahsus kılmak
i.-düm 51a15
2. uzmanlaşmak
i.-mişdi 142a10
iḫtişāṣ it- kendine mahsus kılmak
i.-di 30b10, 105a12
iḫtitām *Ar.*
iḫtitāma iriş- sona ermek
i.-üp 175a9
iḫtiyāc *Ar.* ihtiyaç
i.+dan 136b11
i.+ı 102b18
i.+larına 108b1
i.+um 57b13
i.+umuz 146b6
iḫtiyār *Ar.* tercih etme
i. 7b11, 87a10
i.+uŋla 51b15
iḫtiyār it- tercih etmek
i. 19b16
i.-di 20b2, 63b2, 167b5
i.-dügüŋ 122b19
i.-düm 126b6
i.-er 84a6
i.-mişemdür 126b12
iḫtiyār eyle- tercih etmek
i.-di 85b1, 93b12, 101a5
i.-düm 69b4, 91b19, 139a2
i.-düŋ 91b17-18
i.-mezem 66b7
iḫtiyārı ḳalma- tahammül edememek
i.-yup 47b3
iḫtiyār ḳıl- tercih etmek
i.-dı 98a8
iḫtiyār olın- tercih edilmek
i.-dı 82a6
iḫtiyārsuz *Ar.+suz* kendiliğinden, elinde olmaksızın
i. 47b17
iḫvān *Ar.* yakın dostlar, arkadaşlar
i. 29a7
i.+ı 19a12
i.+ıdur 19a4
i.+ına 19a17
i.+ınıı 19a14
iḫvān-ı ṣafā *Ar. iḫvān-ı ṣafāʾ* saf, temiz arkadaşlar
i. 9b5
iḫyā *Ar. iḫyāʾ*
iḫyā it- çok iyi duruma getirmek
i.-ersin 108b18
iḫyā-yı leyl *Ar.*
iḫyā-yı leyl it- geceyi ihya etmek
i.-üp 97a13
iḫżār *Ar.*
iḫżār eyle- hazırlamak
i.-di 27b1, 99a16-17
i.-diler 137b9-10
i.-düm 73b19, 114a9
iḫżār it- hazırlamak
i.-diler 83b18
i.-er 124b5
i.-üp 46b6
ʿiḳāb *Ar.* azap
ʿi.107a1
iḳāmet *Ar.*
iḳāmet it- bir yerde oturmak
i.-mek 48b9
īḳān *Ar.* sağlam biliş, bilme
ī+ile 2a6
iḳbāl *Ar.* **1.** baht açıklığı, talih
i. 2b6, 4b13, 123b12
i.+imiş 125a3
i.+lerinüŋ 5a17
2. yönelme
i.+ini 18a5
iḳbāl eyle- yönelmek
i.-di 18a10, 20a13, 88b12, 155a3-4, 166a17
i.-düŋ 58b14
i.-yüp 91b12
iḳbāl it- yönelmek
i.-di 154b16
i.-diler 84b19
i.-en 19b7
i.-üp 56a13, 155a13
iḳdām *Ar.* gayret gösterme
i. 39a15

iḳdām eyle- gayretle çalışmak, sürekli uğraşmak
i.-diler 109b4
i.-mek 152a5
ikdām it- gayretle çalışmak, sürekli uğraşmak
i.-er 98b18
iki (bk. ki) iki
i. 2b4, 2b4, 2b5, 2b5, 2b6, 2b6, 2b8, 2b8, 2b9, 5b9, 16b8, 16b18, 16b18, 22a11, 22a15, 22b16, 23a9, 24a12, 24b8, 34a15, 34b12, 34b16, 34b17, 38b11, 38b15, 42a7, 44b5, 44b11, 45a19, 60b19, 61a1, 64b13, 65a19, 70b15, 72a16, 72a18, 73b6, 74a1, 77b1, 78b13, 79a9, 79a15, 82b12, 84b7, 90a16, 90b12, 90b14, 90b16, 91a1, 92b11, 93a5, 103b16, 109b12, 113a16, 114a2, 114b4, 118a12, 119a12, 120a17, 123b1, 124a1, 124a2, 127a7, 129a2, 130b9, 134a4, 135a10, 139b1, 141b16, 142a1, 142a3, 142b19, 143a1, 144a18, 144b3, 149b8, 154b10, 159b14, 165b10, 167a11, 168a4, 168a18, 168b1, 170b11, 173b13, 173b15, 175a5, 175b16
i.+de 61a2
i.+dür 157b9
i.+müz 152a9
i.+ŋüz 98b2
i.+si 13a15, 14b19, 92b14, 92b17, 173b13
i.+sine 13a18
i.+sini 16b17, 93a3
i.+sinüŋ 146a12, 159b18
iki fırḳa ol- iki topluluk olmak
i.-alar 99a7
iki pāre ol- ikiye ayrılmak
i.-up 90b15
iki cihān *T.+ Ar.* dünya ve ahiret
i.+da 15a17
ikinci ikinci
i.13b8, 13b12, 21a18, 21b18, 25b14, 33a12, 35b12, 44a16, 45a7, 48b18, 52b15, 53a9, 64b12, 78b14, 86b2, 111a12, 115b12, 121b8, 127b15, 133b4, 136b2, 154a12, 155a19, 159a1
ikişer ikişer
i. 46b11
ikişer ikişer ikişer ikişer
i. 154b11
ikiz ikiz
i. 18b3, 55a10
i.+leridi 14b18-19
ikiz ol- ikiz olmak
i.-up 174b5-6
ikrām *Ar.* **1.** ağırlama
i. 129a19
i.+ile 150b7
2. bir şeyi armağan olarak verme
i.+için 122b11
ikrām eyle- ağırlamak
i. 55a17
i.-di 133a3, 172a13
i.-mek 40b19-41a1, 95b9
ikrām it- ağırlamak
i.-dügini 146b2
i.-medi 130b7-8
i.-mek 14a8-9
iḳrār *Ar.* tasdik, kabul
i.+a 2a7
i.+larını 103b7
iḳrār eyle- tasdik etmek, kabul etmek
i.-di 32b5, 103b4-5
i.-diler 121b17
i.-yesin 58b13
iḳrār it- tasdik etmek, kabul etmek
i.-en 125a5
i.-eriseŋ 46a5
i.-ermisin 79a14
i.-icek 46a17
iḳtibās *Ar.* ödünç alma
i. 31a13
iḳtidā *Ar. iḳtidāʾ*
iḳtidā eyle- uymak
i.-diler 25a18, 166a4
iḳtidā it- uymak
i. 49b18
i.-er 46a13-14
iḳtidār *Ar.* güç yetme, yapabilme
i. 7b12, 88a12
iḳtirāb *Ar.* yaklaşma

i. 90a10
iktisāb *Ar.*
iktisāb eyle- kazanmak
i.-miş 20a9
iḳtiżā *Ar. iḳtiżāʾ*
iḳtiżā it- gerekmek
i.-miş 150a19
il ülke, yurt
i.+in 124a8
i.+ine 152a8
ilā *Ar.* ... den, ... e kadar
i. 4a12
ʿilāc *Ar.* ilaç, çare
ʿi. 151a4
ʿi.+a 151a5
ʿi.+ına 150b18
ʿi.+ları 75b8
ʿilāc it- **1.** ilaç yapmak
ʿi.-er 102a17
2. çare kılmak
ʿi.-di 72b10
ilāh *Ar.* çok tanrıcılıkta tanrı
i. 134a7
i.+dan 17b13
İlāhī *Ar.* Allah'ım
i. 47b19, 58a7, 70b18, 106a1, 115a12, 125a1, 139a6
iʿlām *Ar.*
iʿlām eyle- bildirmek
i.-di 137b5
ilā yevmü'n-nüşūr *Ar.* kıyamet gününe dek
i. 5b16
ilçi elçi
i.+siyem 62b8
ilçi ol- elçi olmak
i.-dum 62b3
ile (bk. ıla) ile
i. 2a4, 2a6, 2a10, 3b6, 4a7, 4a10, 4a14, 4a15, 4b2, 4b5, 4b6, 4b6, 4b19, 5a1, 5a16, 5b2, 5b3, 5b13, 5b17, 6a12, 6a15, 6b6, 6b7, 6b8, 6b9, 6b11, 7a4, 7a11, 7a18, 7b2, 8a1, 8a2, 8a8, 8a16, 8a19, 8b2, 8b7, 8b8, 8b13, 8b14, 8b18, 9a7, 9a8, 9a9, 9a9, 9a14, 9a16, 9a16, 9a18, 9b2, 9b2, 9b3, 9b4, 9b4, 9b8, 9b9, 9b9, 9b10, 10a9, 10a10, 10a13, 10a15, 10b3, 11a10, 11a11, 11a13, 11b8, 11b11, 11b14, 12b2, 13a11, 13a17, 13a18, 13b9, 13b17, 14a19, 14b11, 14b14, 14b15, 15b4, 15b14, 16a3, 16a18, 16b6, 16b9, 17a1, 17a12, 17a14, 17b7, 17b9, 17b18, 18a9, 18a10, 18a18, 18b3, 18b11, 18b15, 18b16, 18b17, 19a7, 19b12, 20b2, 20b9, 20b10, 20b13, 20b14, 20b15, 20b16, 21a6, 21a8, 21b2, 21b5, 21b7, 21b7, 21b9, 21b10, 21b11, 22a1, 22a14, 22a18, 22b18, 23a2, 23a2, 23a4, 24a9, 24a11, 24a12, 24a16, 24b3, 24b11, 24b18, 25a8, 25a10, 25b16, 25b19, 26a6, 26b2, 26b11, 27a7, 27a9, 27a15, 27a17, 27b2, 28a13, 28b3, 28b16, 29a1, 29a4, 29a11, 29b7, 29b9, 30a2, 30a17, 30a18, 30b6, 30b13, 30b14, 30b16, 31a6, 31a9, 31b7, 31b10, 31b12, 31b15, 31b16, 32a5, 32a12, 32a13, 32b1, 32b3, 32b9, 32b10, 32b14, 33a2, 33a17, 33a18, 33b1, 33b2, 33b8, 33b10, 34a4, 34b4, 34b5, 34b18, 35a1, 35a16, 35b1, 35b5, 35b9, 35b9, 35b16, 35b19, 36a11, 37a7, 37a12, 37b17, 38a10, 39a6, 39a6, 39a16, 39b4, 39b5, 39b16, 39b18, 40a13, 40a14, 40b5, 40b13, 41a7, 41a16, 41a18, 41b14, 41b14, 41b17, 42a2, 42a2, 42a11, 42b4, 42b8, 42b9, 42b12, 43a5, 43a5, 43a6, 43a8, 43a19, 43b4, 43b11, 43b14, 43b15, 43b17, 43b18, 44a2, 44a9, 44a16, 44a17, 44a18, 44a18, 44a19, 44a19, 44b2, 44b8, 44b14, 44b14, 45b11, 46a4, 46a13, 46a16, 46b1, 46b7, 46b9, 46b16, 47a9, 47a14, 47b9, 47b13, 47b19, 48a9, 48b8, 49b8, 49b13, 49b17, 50a9, 50a10, 50a12, 50a19, 50b3, 50b6, 50b15, 50b15, 50b16, 50b19, 51a1, 51a13, 51a17, 51b5, 52a2, 52a10, 52a11, 52a13, 52b7, 52b15, 52b16, 52b17, 52b17, 52b19, 52b19, 53a1, 53a2, 53a2, 53a3, 53a4, 53a18, 53b4, 53b13, 53b18, 54a7, 54a8, 54a13, 54b2, 54b5, 54b11, 55b13, 56b7, 56b12,

57a4, 57a7, 58a6, 59b1, 59b2, 60a6, 60b11, 61a2, 61a4, 61a4, 61a12, 61b2, 61b3, 61b15, 62a1, 62a1, 62a2, 62a7, 62a7, 62a8, 62a8, 62a9, 62a10, 62a13, 62a17, 62b17, 63a5, 63a9, 63a9, 63b12, 63b12, 63b14, 63b15, 63b15, 63b17, 63b17, 63b18, 64a8, 64b16, 65a3, 65b14, 66a1, 66a8, 66a17, 66a19, 66b12, 66b14, 67a16, 67b9, 67b12, 67b14, 68a13, 68a16, 68a17, 68b17, 68b17, 68b19, 69a6, 69a11, 69b16, 70a18, 70b2, 70b6, 71a9, 71a15, 71a18, 71a18, 71a19, 71b3, 71b4, 71b6, 71b7, 71b7, 71b13, 72a4, 72a12, 72a13, 72a13, 72a18, 72b14, 72b14, 72b17, 73a16, 73a19, 74a7, 74a8, 74a8, 74a13, 74a13, 74a18, 74b5, 74b6, 74b7, 75a8, 75a17, 75b8, 75b19, 76a2, 76b9, 77a15, 77a18, 77b6, 77b10, 77b10, 77b13, 77b18, 78a2, 78a11, 78a14, 78b2, 79a5, 79b6, 79b8, 79b19, 80a1, 80a13, 80a13, 80a15, 80a15, 80b4, 80b8, 81a14, 81b18, 82a9, 82a16, 82b1, 83a8, 83a12, 83b6, 83b7, 83b14, 83b16, 84a7, 84a9, 84a11, 84b5, 84b12, 85a1, 85b4, 85b5, 85b8, 85b18, 86a16, 86b11, 86b12, 86b15, 86b16, 87a15, 87a15, 87a16, 87b5, 87b9, 87b9, 87b13, 89a14, 89b1, 89b15, 90a7, 90b6, 90b14, 90b19, 91b2, 91b7, 92b6, 92b9, 93a10, 93b10, 94a8, 94a12, 94a16, 94b14, 94b19, 95a5, 95a5, 95a7, 95a13, 95b17, 95b18, 96a2, 96a9, 96a14, 96b2, 97a2, 97a2, 97a3, 97a3, 97a6, 97a6, 97b2, 97b6, 98a7, 98a7, 98a14, 98a15, 98a16, 98b12, 98b14, 99a3, 99b2, 99b3, 99b10, 99b12, 99b15, 100a3, 100a11, 100b1, 100b11, 101a15, 101b8, 101b11, 102a13, 102b10, 102b12, 102b16-17, 103a3, 103a5, 103b2, 104a13, 104b3, 104b12, 104b19, 105a2, 105b8, 105b15, 105b19, 106a15, 106b15, 107a2, 107a5, 107b1, 107b10, 107b17, 108a2, 108a3, 108a3, 108a8, 108a9, 108b19, 108b19, 109a5, 109a8, 109b9, 109b17, 110a2, 110a6, 110a19, 110b12, 110b14, 111b3, 111b11, 111b12, 111b19, 112a12, 112b14, 112b16, 113b14, 114b8, 115a2, 115a9, 115a12, 115b1, 115b3, 115b5, 115b5, 115b6, 115b7, 115b7, 115b18, 116a6, 116a9, 116a9, 116b9, 116b12, 116b18, 117a14, 117a15, 117a19, 117b17, 117b19, 118a1, 118a15, 118a19, 118b4, 118b8, 118b8, 118b9, 118b9, 118b15, 118b17, 118b17, 119a4, 119a6, 119a19, 119b1, 119b1, 119b2, 119b3, 119b4, 119b5, 119b5, 119b7, 119b7, 119b8, 119b8, 119b9, 119b9, 119b10, 119b10, 119b11, 119b11, 119b12, 119b12, 119b13, 119b13, 119b15, 119b15, 119b16, 119b16, 119b17, 119b17, 119b18, 119b18, 119b19, 119b19, 120a1, 120a1, 120a2, 120a2, 120a3, 120a3, 120a4, 120a4, 120a5, 120a5, 120a6, 120a6, 120a7, 120a8, 120a8, 120a9, 120a9, 120a10, 120a10, 120a11, 120a11, 120a12, 120a12, 120a13, 120a13, 120a14, 120a14, 120a15, 120a15, 120a16, 120a16, 120a18, 120b1, 120b18, 121a1, 121a7, 121a8, 121a18, 121b6, 121b16, 122b8, 123b9, 124a7, 124a8, 124a14, 124a17, 124a17, 124a19, 124b1, 124b1, 124b17, 125b9, 125b9, 125b16, 125b19, 126a3, 126a4, 126a13, 127a5, 127a9, 127a14, 127b3, 127b7, 127b9, 127b10, 127b11, 127b19, 128a7, 128a7, 128a18, 128b15, 128b15, 129a1, 129a19, 129b4, 129b9, 129b10, 129b11, 129b15, 130a5, 130a6, 130a11, 130a14, 130a17, 130b11, 131a7, 131a8, 131b13, 131b13, 132a10, 132b5, 132b7, 132b11, 133a10, 133b9, 134a12, 134b18, 135a5, 136a3, 136a6, 136a6, 136a10, 136a14, 136a18, 136b1, 136b3, 136b10, 137a1, 137a5, 137a14, 137b10, 137b11, 138a10, 138a10, 138a13, 138a19, 138b1, 138b10, 139a9, 139a16, 139a18, 139a18,

139a19, 139b7, 139b17, 140a8, 140a8, 140a8, 140a13, 140a15, 140a16, 140b7, 140b17, 141a10, 141a13, 141a15, 141a16, 141a16, 141a19, 141b4, 141b7, 141b19, 142a15, 142b11, 142b19, 143a9, 143a12, 143a12, 143b1, 143b7, 143b7, 143b7, 143b15, 143b15, 144a1, 144a6, 144a6, 144a7, 144a7, 144b4, 144b6, 144b11, 144b12, 144b14, 145a1, 145a1, 145a4, 145a4, 145a13, 145a19, 145b3, 145b4, 145b16, 146a4, 146a7, 146b2, 146b16, 146b17, 147b6, 148a2, 148a3, 149b18, 149b19, 150a5, 150a9, 150a16, 150b7, 151a10, 151a14, 151b19, 152a18, 152b4, 152b4, 152b11, 152b11, 152b12, 152b16, 152b18, 153a2, 153a2, 153a3, 153a6, 153a7, 153a9, 153a10, 153a14, 153b6, 153b18, 154a8, 154a12, 154a14, 154a18, 154b1, 154b6, 154b8, 154b9, 154b14, 155a7, 155a8, 155a8, 155a17, 155b9, 155b19, 156a1, 156a10, 156a16-17, 156b5, 156b19, 157b4, 157b7, 157b11, 157b18, 158a16, 158b6, 158b7, 158b8, 158b9, 158b12, 159b16, 160a1, 160a6, 160a10, 160a11, 160a14, 161a13, 161b1, 162b14, 162b19, 163a1, 163b13, 164a12, 164a14, 164a16, 164b19, 165a5, 165a6, 165a13, 165b10, 165b12, 165b13, 165b15, 166a1, 166a1, 166b3, 166b10, 166b10, 167a7, 167a11, 167a12, 167b1, 167b10, 167b13, 167b14, 168a8, 168a11, 168a12, 168a14, 168a16, 169a3, 169a7, 169a7, 169a9, 169b8, 169b10, 169b16, 169b18, 170b1, 171a2, 171a13, 172a12, 172b10, 172b11, 172b14, 173a2, 173a9, 173a11, 173a12, 173b6, 173b19, 174a12, 174b5, 174b11, 175a3, 175a9, 175a11, 175a14, 175b6, 175b7

i.+dür 4b17, 13b5, 13b6, 102b19, 103a1, 107b2, 110b10, 128b19, 159b2, 159b5, 169b18, 174a1

i.+idi 174a6

i.+midür 133b2, 133b5, 133b10

i.+yem 154a3

yle 4a2, 19b13, 26a15, 27a4, 31a11, 36a4, 62b3, 71b11, 79a10, 79b4, 90b18, 112a15, 112b12, 115a15, 122b4, 141a11, 152b2, 165a8, 166a11, 166b18

ilerü ileri

i. 18a1, 37a2, 68b1

i.+deidük 37a14

i.+ye 90b16, 162b18

ilet- (bk. ilt-) götürmek, ulaştırmak

i. 47a6, 118a18, 138b15

i.-di 47a9, 78a16, 92a5

i.-diler 22a12, 22b15, 28b11, 87b16, 91b19, 105a19, 109b2, 138b17, 150b11, 157a19

i.-düm 35b17, 114b2

i.-elüm 28b2, 146a18

i.-sün 118a15

i.-üp 55a13, 174b10

i.-ürler 23b17

ilḥāḥ *Ar.* ısrar etme

i.+ı 50b16

ilḥāḥ eyle- ısrar etmek

i.-diler 147a7, 157a4

ilhām *Ar.* gönle doğma

i.+ile 152b4

ilhāmı ol- gönlüne doğmak

i.-up 108a14

ilḳā *Ar. ilḳāʾ*

ilḳā eyle- **1.** bir şeyin içine atmak

i.-yeler 134a9-10

2. telkin etmek

i.-di 159a15

illā *Ar.* sadece, yalnızca, mutlaka

i. 24a11, 24a12, 24b8, 34b14, 36a6, 39a15, 46a5, 46a18, 49a10, 50b11, 57b8, 74b18, 75b17, 79b6, 98b14, 108a13, 111a7, 116a3, 128a7, 128a7, 132b5, 132b7, 134a17, 162b10, 163a1

illāki *Ar.+Far.* sadece, yalnızca, mutlaka

i. 103b12, 154a19

ʿillet *Ar.* hastalık

ʿi.+üm 100b7, 151b18

ʿilm *Ar.* ilim
ʿi. 33b1, 58b9, 82b2, 103b17, 103b18, 103b19, 157b9, 157b17, 157b18, 157b19, 159a10, 166b6
ʿi.+i 82b19, 83a2, 97b16, 98b9, 103b19, 108a15, 157b8, 157b8, 157b9, 157b13, 157b18
ʿi.+ile 21b11, 44a18, 151b8
ʿi.+inden 98b10
ʿi.+ine 18b5, 98b8, 103a11
ʿi.+ini 98a4, 98a6
ʿi.+lere 102a12
ʿi.+üŋ 150b12
ʿi.+üŋdür 21b10
ʿilmi iriş- yeterli bilgi ve deneyime sahip olmak, bir konuda uzmanlaşmak
ʿi.-miş 108a14
ʿilm-i ʿamīm *Ar.* genel ilim
ʿi. 122a14
ʿilm-i ġayb *Ar.* gaip ilmi
ʿi.+ile 98a7
ʿilm-i Ḫıżr *Ar.+k.a.* Hazreti Hızır'ın ilmi
ʿi. 157b12
ʿilm-i ḥikmet *Ar.* hikmet ilmi
ʿi.150a12
ʿi.+le 150a9
ʿilm-i meksūb *Ar.* öğrenilmiş, elde edilmiş ilim
ʿi. 157b10, 157b10
ʿilm-i mevhūb *Ar.* bağışlanmış ilim
ʿi.157b10, 157b11
ʿilm-i raḥm *Ar.* rahmet ilmi
ʿi.+uŋ 19b17
ʿilm-i rü'yā *Ar.* rüya ilmi
ʿi.55b2
ʿi.+sı 104a1
ʿilm-i şıfāt-ı Mevlā *Ar.* Allah'ın sıfatlarının ilmi
ʿi. 104a2
ʿilm-i taʿbīr *Ar.* rüya ilmi
ʿi.i.+e 102a2
ʿilm-i tevḥīd *Ar.* tevhit ilmi
ʿi.+den 82b5
ʿilmü'llāh *Ar.* Allah'ın ilmi
ʿi.157b9
ilt- (bk. ilet-) götürmek, ulaştırmak
i.-r 60a3
i.-üben 105b12
i.-üŋ 96a5, 151a2
iltica *Ar. iltica'*
iltica it- sığınmak
i.-me 74a10
iltifāt *Ar.* yüzünü çevirip bakma
i. 175a13
iltifāt eyle- ilgi göstermek
i.-di 46b11
i.-medi 81a5
iltifāt it- ilgi göstermek
i.-di 142b17
i.-medi 137b3-4
i.-mediler 28b14-15
i.-meyüp 27b15
iltiyām *Ar.*
iltiyām ol- iyileşmek
i.-a 151a17
iltiyām vir- yaranın kapanmasını sağlamak, iyileştirmek
i.-e 142a11
iltizām *Ar.*
iltizām eyle- gerekli bulmak
i.-di 142a11
iltizām it- gerekli bulmak
i.-di 151a5
ʿimād *Ar.* sütun, destek
ʿi. 2b7
ʿimād-ı āsumān-ı şerʿ *Ar.+Far.+Ar.* din kuralları semasının desteği
ʿi.+üŋ 5b19
imām *Ar.* namazda kendisine uyulan kimse
i. 71b2, 72a17, 79b15, 79b17
imām ol- imam olmak
i.-a 79b14-15
i.-dı 166a4
ʿimāme *Ar.* sarık
ʿi.+sin 27a19
imāmet *Ar.*
imāmet eyle- imamlık etmek
i.-ye 79b17
imām-ı ʿādil *Ar.* adaletli imam
i.+üŋ 103a2
imām-ı hümām *Ar.* azimli imam
i. 2b18
imāmlıḳ *Ar.+lıḳ*
imāmlıḳ eyle- imamlık etmek

i. 79b18
īmān *Ar.* inanma, inanç
ī 49b19, 128a3, 128a14, 152a19
ī+a 17b3
ī+ı 51a5
ī+ile 105b15, 139a9
ī+larını 84a14
īmāna gel- mümin olmak
ī.-diler 119a14
īmān al- dini inancını yok etmek
ī.-maġa 104a19
īmāndan düş- dini inancını yitirmek
ī-mezimiş 21b6
īmān getür- mümin olmak
ī.-di 67a1, 77a16
ī.-diler 25b5
ī.-dük 77b8, 83b9
ī.-düm 86a10-11, 138a7, 138b18
ī.-meyenleri 93a17
ī.-mişdür 77b4
ʿimāret *Ar.*
ʿimāret itdür- bayındır duruma getirtmek
ʿi.-di 109b1
imdād-ı emr *Ar.* bir iş, bir husus için yapılan yardım
i.+dur 7a4
imkān *Ar.* olanak
i. 4a18, 19b18, 143a2
imkān ol- mümkün olmak
i.-madı 113a12
i.-mayup 40b10
i.-up 112b18
imlā *Ar. imlāʾ*
imlā eyle- yazmak
i. 171a17
imṭār *Ar.*
imṭār it- yağdırmak
i.-er 124b5
imtiḥān *Ar.* sınama
i. 25b10
i.+ı 112a17
i.+içün 93a5-6
imtiḥan it- sınamak
i.-di 106b10
i.-erem 115b3
i.-mekiçün 152a16
i.-üp 15a11
imtināʿ *Ar.*
imtināʿ eyle- kaçınmak
i.-diler 111a6
imtināʿ ḳıl- kaçınmak
i.-dı 93a3
imtinān *Ar.* yapılan iyiliği başa kakmak
i.+dur 25b10
imtiṣāl *Ar.* uyma, boyun eğme
i. 18b9, 106a10
i.+ile 16a18
imtiṣāl eyle- uymak, boyun eğmek
i.-dük 149a15
i.-sünler 108b6
imtiṣāl it- uymak, boyun eğmek
i.-en 96b15
i.-ermisin 85b3
i.-meye 120b11
i.-üp 15a18
imtizāc *Ar.*
imtizāc it- birbirine karışmak
i.-miş 150b17
ʿīn *Ar.* güzel gözlüler
ʿi. 43a1
ʿi.+ile 63b12
in- inmek
i. 57a17, 71a1
i.-di 14b12-13, 56a19, 62b4, 72b8, 109b9, 110a15, 121a8, 155a2, 158a5
i.-dügi 36a3
i.-er 88a10
i.-medin 88a1
i.-mez 118b1, 119b14
i.-mezidi 116a8
i.-miş 86a1
i.-mişdür 110a2
i.-üp 12b6, 36a9, 68b5, 173b13
inʿām *Ar.* nimetler
e.+ile 131b13
inʿām eyle- lütfetmek
e.-di 106b5, 146a12
inʿām it- nimetler vermek
e.-dügi 2a14
e.-en 131b18
e.-ersiz 77b5
ʿinān *Ar.* dizgin
ʿi. 104b8
inan- 1. güvenmek
i.-maz 37b10
i.-mazsın 26b10

i.-mazsız 37a4, 39b9
i.-uruz 76b7
2. bir şeyin varlığını doğruluğunu kabul etmek
i. 79a16
3. iman etmek
i.-mayup 93a18
inandur- inandırmak
i.-uŋ 147a9
ʿināyāt-ı ʿaliyye-i İlāh *Ar.* yüce Allah'ın lütufları, iyilikleri
ʿi. 5b4
ʿināyet *Ar.* lütuf, iyilik
ʿi.+i 2a10, 39a18, 135a12
ʿi.+inden 171a16
ʿināyet eyle- lütfetmek
ʿi.-gil 88a7
ʿi.-di 172b5
ʿināyet olın- lütfedilmek
ʿi.-a 139a11
ʿināyet-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın lütfu
ʿi.+ile 172b10, 175b7
inbisāṭ *Ar.* iç açılma, ferahlık
i.+dur 65a1, 65a3
inbisāṭ olın- yayılmak
i.-maġıla 8a19-8b1
incel- zayıflamak, önem verilmemek
i.-e 120b10
incin- 1. kırılmak, gücenmek
i.-mezse 95b7
i.-üp 168a8, 168a12
i.-ürise 170a11
i.-ürler 170a11
2. hoşnut kalmamak
i.-meye 149a2
i.-üp 83a18
incit- eziyet etmek
i.-di 27b17
incü inci
i.+ile 34b18
i.+ler 35a8
i.+lerile 85b4
incük baldır
i.+lerümde 100b6
ʿind-i Rabbü'l-ʿālemīn *Ar.* alemlerin Rabb'inin yanında
ʿi. 61b6
indür- indirmek
i.-dügi 97b19
i.-üŋ 31a16
i.-üp 31a18
i.-ür 42b4
ʿaẕāb indür- azaba uğratmak
ʿa.-di 116b5
infāḳ *Ar.*
infāḳ eyle- nafaka olarak vermek
i.-di 136a7
infāḳ olınmış ol- nafaka olarak verilmiş olmak
i.-a 64b5
inḫilāl *Ar.* açılma, dağılma
i. 43b2
inḫilāl vir- açılmasını sağlamak
i.-di 51a8
iniş iniş
i.+lerde 49a4
inkār *Ar.* inkâr
i.+a 164a4
inkār eyle- inkâr etmek
i.-di 125b5
i.-diler 163b9
i.-düŋ 58b14
inḳıbāż *Ar.* keder, sıkıntı
i. 73b15
inḳılāb *Ar.* değişme
ı.+dan 6b15
inḳıṭāʿ-ı ḥurūf *Ar.* harflerin kesilmesi
i. 154a13
inḳıyād *Ar.* boyun eğme
i. 7b12
inḳıyād eyle- boyun eğmek
i.-diler 32b16
inḳıyād it- boyun eğmek
i.-medi 30a11
i.-mek 125b2
inkisār *Ar.* kırılma, gücenme
i. 138a1
inkisār gel- parçalanmak
i.-di 168b6
inkisār-ı ḫāṭır *Ar.* gönlün kırılması
i.+ile 72a12
innā li'llāh *Ar.* muhakkak biz Allah içiniz
i. 33a8
ins *Ar.* insan
i. 97a2

i.+ile 25a10
i.+midür 54a1

inṣāf *Ar.* acımaya, vicdana veya mantığa dayanan adalet
i. 19a11
i.+a 120b7
i.+ı 42a2
i.+ıla 126b7

ʿadl u inṣāf ehli ol- adalet ve insaf sahibi olmak
ʿa.-sun 60a19

inṣāfa gel- acımasız ve haksız tutumundan vazgeçmek
i. 51b9
i.-üp 102a4

inṣāf eyle- acımak
i.51b15

inṣāf gör- kendisine insaflı davranılmak
i.-esin 101a11-12

inṣāf it- acımak, hakkını tanımak
i.-er 6a18, 95b16

insān *Ar.* insan
i. 64b14, 124a3, 134a19
i.+a 12b10, 95b7, 116a3
i.+dan 107a19

insān ol- huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli olmak
i.-ur 94b16

insāniyyet *Ar.* insanlık
i. 139b19

inşāʾe'llāh *Ar.* Allah'ın izniyle
i. 174a3

inşāʾe'llāhu teʿalā *Ar.* yüce Allah'ın izniyle
i. 56a1

inşāʾ-ı menāşīr-i ḫaḳanī *Ar.(2)+T.+Ar.ī* hakana ait vezirlik fermanlarının yazılması
i. 7b7

inşiḳāḳ-ı ḳamer *Ar.* ayın ikiye ayrılması
i. 90a12

inşiḳāḳ-ı ḳamer ol- ay ikiye ayrılmak
i.-dı 90a19

intifāʿ *Ar.* faydalanma
i.+ı 102b19

intifāʿ olın- faydalanmak
i.-dı 8b2

intiḫāb *Ar.*

intiḫāb olın- seçilmek
i.-dı 9b18, 80b3

intiḳāl *Ar.* bir yerden başka bir yere geçme
i.+dur 44b12

intiḳāl eyle- bir yerden başka bir yere geçmek
i.-di 20b18, 122a16

intiḳāl it- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-di 61b15

intiḳāl ḳıl- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-dı 31b17

intiḳāl ol- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-ur 60a11

intiḳām *Ar.* öç alma
i.+ile 96a2

intiḳām al- öç almak
i. 118a8

intiḳām eyle- intikam almak
i.-dügi 21b13

intiḳām it- intikam almak
i.-erise 38b13
i.-mezise 38b12

intisāb *Ar.* bir yere bağlanma
i.+larını 4a7
i.+ını 3b2

intiẓām *Ar.* düzenli, düzgün olma
i. 119b3
i.+a 7a5

intiẓām vir- düzen vermek
i.-mişidi 82a9

intiẓār *Ar.* bekleme
i.+um 20a12

ferec intiẓārında ol- kurtuluşa ereceğini ummak
f.-maḳ 170a6

intiẓār çek- bekleyiş içinde olmak
i.-di 88a12
i.-mişem 20b2

inzāl *Ar.*

inzāl eyle- indirmek
i.-di 10b14, 90b1, 110b2, 110b9, 159a19
i.-düŋ 97b3
i.-yüp 116a13

inzāl it- indirmek
i.-di 115b2-3

i.-dügi 110b11-12
i.-dügüŋ 77b8
i.-en 38b17
i.-üp 58b7
ip ip
i. 28b12, 45b2
i.+i 28b16
ir- 1. ulaşmak, yetişmek, kavuşmak
i.-di 21a2, 21a10, 31b13, 42a11, 42b10, 43a5, 50b2, 61b1, 62a5, 73a6, 88a2, 89a14, 105a7, 111b17, 113a5, 113b15, 115a2, 115a3, 118a19, 118b4, 118b5, 125a12, 126b1, 141b17, 142a4, 143b7, 175b3
i.-diler 62a6, 143b17
i.-dügin 88a16
i.-düm 63a2
i.-e 43a18, 43b10, 49b19, 49b19, 61b8, 72a13, 73b11, 115a11
i.-em 114b18
i.-en 89a7
i.-esin 126a15
i.-ince 150b3
i.-mek 44a4, 63a2, 112a9, 125a18
i.-mesün 51a2, 94b6
i.-mez 42a18
i.-miş 20a10, 89a19, 150b16, 166b15
i.-mişüz 50a19
i.-üp 32b12, 73b13
i.-ür 113b14, 151b6
2. vakit gelmek
i.-di 51a11, 61a13, 96a16, 105b15, 125b7, 143b1, 143b3
i.-ince 60b18
āfāt-ı memāt ir- ölüm tehlikesine maruz kalmak
ā.-mişiken 31b2
baraṣ ir- baras hastalığına yakalanmak
b.-di 31b19
buʿd ile firḳat ir- birbirinden ayrı kalmak
b.-meye 106b15
cānına ecel ir- ölecek duruma gelmek
c.-di 114a4
fikre ir- akla gelmek, hatırlamak
f.-di 43a1
ḥasrete ir- hasret çekmek
ḥ.-enleri 31b11
ḳıṣṣanuŋ aṣlına ir- işin aslını öğrenmek
ḳ.-mek 111b15
maḳṣūda ir- arzusuna kavuşmak
m.-mek 141a14
m.-mişem 114b18
m.-üp 62a16, 169a8
m.-ür 59b19
maraż ir- hastalığa yakalanmak
m.-di 31b18
mevte ir- zayıflık ve güçsüzlükten ölecek duruma gelmek
m.-miş 20a15, 31a19
murāda ir- arzusuna kavuşmak
m.-medi 56a3
nāḫış ir- noksanlık gelmek
n.-se 116a9
semʿine ir- duymak
s.-miş 50a3
yolı ir- yolu düşmek, bir yerden geçmesi gerekmek
y.-miş 104b17
zamān-ı riḥleti ir- ölüm vakti gelmek
z.-miş 165a17
īrād *Ar.*
īrād eyle- söylemek
ī-miş 49b12-13
ī-mişler 18b13, 44b3, 59b9, 86b10, 104a12, 106b18, 117a18, 149b18, 165a5
īrād it- söylemek
ī-mişler 141a12-13
irāde *Ar.*
irāde eyle- istemek
i.-di 56a3
irādet *Ar.* dileme
i. 107a17
i.+i 16a16
i.+üŋ 97a16
irādet-i ʿaliyye *Ar.* yüce dileme
i.+si 99a4
i.+sinde 26a9
irādet-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın dilemesi
i. 153a8-9
irādet-i rabbānī *Ar.* Allah'ın dilemesi
i. 3b7-8
irādet-i semāviyye *Ar.*
irādet-i semāviyyeden ol- Allah'ın dilemesiyle olmak

i.-a 147a10
iʿrāż *Ar.*
iʿrāż eyle- yüz çevirmek
i.-di 55b14, 165a3
iʿrāż it- yüz çevirmek
i.-er 130b8
i.-ersiz 58b2
ʿirfān *Ar.* bilme, anlama
ʿi.+ıla 43b17
irgür- ulaştırmak
i. 71b13, 113a7, 113a7, 127a17
i.-en 61a18
ḫatme irgür- sona erdirmek
ḫ.-gür 52a16
iri iri
i.+dür 165a7
irin irin
i.+dür 41b9
iril- ulaşılmak
i.-mez 49a16
iriş- 1. ulaşmak
i. 35b7, 35b19, 45b12, 48a5, 71b4, 88b8, 111a1, 124a15
i.-di 15b15, 17b11, 21a10, 30a10, 33a15, 48a3, 48a15, 54a5, 54b4, 77a3, 83a3, 91a4, 91a5, 91a7, 91a18, 93b18, 99a1, 115a10, 119a10, 123a4, 127b5, 128b12, 138b2, 138b4, 147b19, 152a11, 152b18, 156a19, 168a8, 170b9, 173a2
i.-diler 53b5, 153a3, 153a12, 173a13
i.-dük 72b19
i.-düm 35b10
i.-e 16a13, 26a3, 27b11, 28b18, 47a19, 55a18, 57a2, 70b2, 79b6, 175b1
i.-ecek 98a14
i.-en 54b15, 56b3
i.-esin 57a4, 101a15
i.-icek 98a12
i.-ince 125b6, 150b6, 172b16
i.-medi 36a2, 83b2, 139a17
i.-medügi 97b16
i.-mege 70a13
i.-mekdür 67a19
i.-mekile 115b7
i.-mesün 148a14
i.-meye 80a13
i.-meyesin 35b8
i.-meyeydi 56b16
i.-meyüp 29a1
i.-mez 116a3
i.-meziseŋ 35b15
i.-mişdür 109b19
i.-mişler 149b2
i.-se 33a8
i.-üp 7b15, 16b1, 25a6, 49a9, 57a16, 67b17, 80a4, 127b3, 166b12
i.-ür 13b5, 28b18, 49a13, 49b9, 51b8, 88a9, 102b16, 109b12, 110b7, 116a18, 119b10, 119b15, 110b11, 127a13, 149a1, 169b13, 170b4
i.-ürüz 53b4
2. (vakit) gelmek, olmak
i.-di 17a12, 17a18, 36b14, 37a10, 46b18, 72a14, 73a3, 113b6, 129b5, 144b2, 168a4
i.-düŋ 83b11
i.-e 57a6
i.-ince 57a19
i.-üp 16b7, 175a17, 175b9
i.-ürler 98b6
3. olgunlaşmak
i.-miş 101b16
i.-üp 109b1
i.-üridi 11b3
4. bir konuda yeterliğe ulaşmak
i.-di 82b11
5. uğraşmak
i.-mekdür 111b11
āḫire iriş- sona ermek
ā.-di 126b19
ʿaḳl irişme- inanılacak gibi olmamak, akla uygun gelmemek
ʿa.-z 98b11, 110a9
bülūġa iriş- ergenleşmek
b.-diler 67b2
eceli iriş- eceli gelmek
e.-üp 159b18
eli iriş- bir şeyi elde etmeye gücü yetmek
e.-ür 86b3
ḫadd-i bülūġa iriş- ergenleşmek
ḫ.-ince 11b3
iḫtitāma iriş- sona ermek
i.-üp 175a9

ʿilmi iriş- yeterli bilgi ve deneyime sahip olmak, bir konuda uzmanlaşmak
ʿi.-miş 108a14
irişmiş ol- ulaşmış olmak
i.-maya 101a16
ḳudreti iriş- gücü yetmek
ḳ.-dügi 110b4
ḳ.-medi 122a1
ḳ.-mez 169b15-16
ḳ.-mezise 55a2
maḳṣūda iriş- arzusuna kavuşmak
m.-di 153a7
m.-medüm 138a11-12
m.-ür 140b5
murād u maḳṣūdına iriş- arzusuna kavuşmak
m.-di 137b13
nihāyete iriş- aşırı derecede artmak, son haddini bulmak
n.-di 94a19
sāḥil-i selāmete iriş- selamete çıkmak
s.-di 91a10
semʿine iriş- haber almak
s.-di 111b10
irişdür- yetiştirmek, ulaştırmak
i. 47a7, 72b5, 124b19
i.-di 64b17, 137b1, 172b18
i.-diler 45b16
i.-eler 169b3
i.-em 59b6
i.-mek 169b15
i.-mezem 28a18
i.-ür 16a14, 23b18, 33b15, 123a1
zaḫm irişdür- yara açmak, yaralamak
z.-eyim 94b8
irsāl *Ar.*
irsāl eyle- göndermek
i.-di 100a2
i.-ye 172a18
i.-yen 152a7
irsāl it- göndermek
i.-di 87a11
i.-er 33b10-11
irşād *Ar.* doğru yolu gösterme
i.+ına 49b18
i.+ile 3b6
irşād it- doğru yolu göstermek
i.-e 151b5
irtifāʿ *Ar.* yükseklik
i.+ı 7b14
i.+ına 59a2
i.+ile 87b15
irtiḥāl *Ar.*
irtiḥāl it- ölmek
i.-di 31b17
irtikāb *Ar.* kötülük etme
i. 157b6
i.+dan 8a3
irtikāb eyle- kötülük etmek
i.-mezem 69b7
irtikāb it- kötülük etmek
i.-di 50b19
i.-diler 27a5
i.-ersiz 117a5
i.-meye 103b12
irtikāb itdür- kötülük yaptırmak
i.-mez 141a7-8
isāʾet *Ar.*
isāʾet eyle- kötülük etmek
i.-me 18b10
isāʾet it- kötülük etmek
i.-er 136b14
īṣāl *Ar.* ulaştırma
ī+e 64b12
īṣāl it- ulaştırmak
ī-esin 57a1
īṣāl-ı şedāyid *Ar. īṣāl-ı şedāʾid* zahmet, sıkıntı verme
ī+de 115b8
īṣār *Ar.*
īṣār it- cömertlikle vermek
ī-mekdür 134b9
ism *Ar.* ad
i.+i 78a7, 79a10, 117b5, 150a14, 155a19, 155b5, 155b5, 155b6
i.+iile 83b6, 100a11
i.+in 167b18
i.+ine 29b4, 45a16, 73a1, 131a5, 147b10
i.+ini 15a6, 56a17, 73a16, 155b7
i.+leri 75a2, 155a15
i.+lerini 13a2
i.+lerünüz 129a11
i.+üŋ 70a7
i.+üŋi 35b8, 35b15
ism vir- adlandırmak

i.-düŋ 155a16
ismi Mesīḥ ol- adı Mesih olmak
i.-duġuŋa 74b4
ismini ġaffār eyle- ğaffar olarak adlandırmak
i.-düm 59b8
ism ḳo- adlandırmak
i.-dum 155b4
i.-mış 56b11-12
ismini velī it- veli olarak adlandırmak
i.-er 67a13
iṣm *Ar.* suç, günah
i.+e 117b13
ʿiṣmet *Ar.* masumluk, günahsızlık
ʿi. 31b12, 32a11, 39b12, 103b12
ʿi.+(i)le 32b14, 141b7
ʿi.+ine 56a3
ʿiṣmet eyle- ahlak kurallarına bağlı kalmak
ʿi.-düm 114b7
ʿiṣmet-pīşe *Ar.+Far.* masumluğu, günahsızlığı huy edinmiş olan
ʿi.+si 112b15
ism-i ʿālā *Ar.* yüce isim
i. 96a14
ism-i aʿẓam *Ar.* yüce isim
i. 76a18
i.+ile 137b11
ism-i hümāyūn *Ar.+Far.* kutlu isim
i.+larıile 4b19
ism-i şerīf *Ar.* şerefli isim
i.+leri 122a8
isnād *Ar.*
isnād it- **1.** dayandırmak, yüklemek
i.-di 151b12
i.-erseŋ 19a6
i.-ersiz 156b10
2. iftira etmek
i.-di 30a16
i.-diler 81b14-15
isnād ḳıl- dayandırmak, yüklemek
i.-dı 161a5
isnād olın- dayandırılmak, yüklenmek
i.-an 103b4
isrāf *Ar.*
isrāf olın- israf edilmek
i.-maya 108b2
iss sahip
i.+i 50a5, 60b14, 86b13, 118b5
i.+idür 20b17, 147b1
i.+ine 88b8
niʿmet issi ol- nimet sahibi olmak
n.-ursın 12b16
iste- 1. istek duymak, arzulamak
i. 11b10, 53a12, 76b16, 82b19, 118b13, 141a14, 169b13
i.-di 14a14, 17a6, 27b13, 28a10, 60b14, 65b19, 68a9, 81a4, 99a16, 111b15, 111b15, 114b9, 119a6, 142b18, 151a15, 158a10, 161a5, 175b1
i.-diler 36a6, 55b8, 55b11, 55b18, 63b8, 72a10, 90a15, 129a6, 129a9
i.-dügi 40a4, 77a13, 152a19
i.-dügüm 85b6
i.-dügüŋde 140a13
i.-dük 164b18
i.-dükleri 85b11
i.-düm 24b13, 24b14, 25a1, 25a2, 25a2, 151b5
i.-mek 14a7, 61a19
i.-mez 87b7
i.-mezem 16b14, 66b16
i.-mezler 120b3
i.-mezven 43a14
i.-miş 165a19
i.-ŋ 40a10
i.-r 19b4, 20a12, 22b7, 23b4, 23b7, 23b11, 24a5, 26a16, 30a16, 39a17, 43a16, 43b11, 51b19, 60a1, 71a11, 125b8, 141b2, 166b11
i.-rem 20b3, 20b6, 47a4, 53b8, 66b9, 87b12, 98a18, 98b1, 100b12, 159a17, 160a17
i.-ridi 140b17
i.-r(i)se 42b4, 66b12
i.-r(i)seŋ 20a3, 27a15, 43a15, 48b1, 58a9, 59b10, 66b8, 74a17, 83b5, 90a1, 115a8, 125a7, 162a16
i.-riseŋüz 81a3
i.-rler 26b18
i.-rleridi 77b2
i.-rmisin 48a7, 82b12
i.-rsin 17a17, 77a13, 90b10, 93b15, 97b10, 98a6, 171a10
i.-rsiz 34b1, 131b10

i.-rüz 48b9, 73a13, 109a11, 115a14, 131b12, 161b7, 162a15
i.-se 124b2, 124b5, 140a5, 160b18
i.-seler 169b15
i.-sem 100b6
i.-seŋ 141a14
i.-ye 26a10
i.-yem 57a2
i.-yen 96b19, 111a17, 128a13, 165b7
i.-yeni 22b8
i.-yenler 121b3
i.-yenleri 83a13
i.-yicek 152b7
i.-yem 173a10
i.-yüp 72a7, 171a16
2. aramak
i.-diler 153a4
i.-ridi 153a1
i.-riken 152b19
i.-yenlere 10a6
i.-yüp 111b17
furṣat iste- fırsat kollamak
f.-r 71a15
göŋli iste- canı çekmek
g.-r 15a15-16
ister ol- bir isteği gerçekleştirmeyi düşünmek
i.-a 130b4
isti'ānet *Ar.*
isti'ānet eyle- yardım istemek
i. 169b14
isti'ānet it- yardım istemek
i.-ersin 94a7
istifsār *Ar.*
istifsār eyle- bir şeyin aydınlığa kavuşmasını istemek
i.103a17
istiġāṣe *Ar.*
istiġāṣe it- yardım istemek
i.-er 99a8, 109b15
i.-ersin 94a10
i.-seler 99a7
istiġfār *Ar.* Allah'tan günahının bağışlanmasını dileme
i. 14a7
i.+ı 105a15
istiġfār eyle- tövbe etmek
i. 85a9
i.-dük 173a14
i.-yeler 159b12
istiġfār it- tövbe etmek
i.-di 106a15
i.-erler 33b16
i.-meseŋüz 159b11
istiġfār ḳıl- tövbe etmek
i.-dum 114b1
istiġrāḳ *Ar.* kendinden geçme
i. 39a5
istiḫāre *Ar.*
istiḫāre eyle- hayırlı olmayı dilemek
i.-yüp 147a5
istiḥsān *Ar.* beğenme
i.+ile 43b11
istihzā *Ar. istihzā'*
istihzā it- alay etmek
i.-er 137b2
istiḳāmet *Ar.* doğruluk, doğru hareket
i. 125b13, 166b9
istiḳāmet eyle- işini doğru ve dürüst bir şekilde yapmak
i.-r 166b17
istiḳāmet gör- doğruluk ve adeletle karşılaşmak
i.-medi 41b19
istiḳbāl *Ar.*
istiḳbāl eyle- karşılamak
i.-di 18a15, 36b12, 78b12
istiḳbāl it- karşılamak
i.-er 21a2, 150b7
istiḳlāl *Ar.*
istiḳlāl üzre ol- özgür durumda olmak
i.-urise 122a12
istimā' *Ar.*
istimā' eyle- dinlemek
i. 150a12
i.-di 164b11-12
istimā' it- dinlemek
i. 20a5, 29b19, 71b15, 144b14
i.-di 138b13
i.-en 135a1
i.-enlere 21a15
i.-erler 9b14
i.-esin 97b12
i.-eyim 122b17
i.-icek 85a8
i.-miş 166b11

i.-mişdür 113b17
i.-üŋ 157a12
i.-üp 18a5
istimāʿ olın- işitilmek
i.-ur 154a14
istiʿmāl *Ar.*
istiʿmāl olın- kullanılmak
i.-up 110a7-8
istimālet *Ar.*
istimālet eyle- meylettirmek
i.-di 142b1
istinād *Ar.*
istinād it- dayanmak, güvenmek
i.-mek 94b19
istirāḥat *Ar.*
istirāḥat eyle- istirahat etmek
i.-di 158a5, 158a11
istirāḥat āleti *Ar.+i* yelpaze
i.+nüŋ 87a12
istisḳā *Ar. istisḳāʾ* yağmur duasına çıkma
i.+ya 72a1
istiṭāʿat *Ar.*
istiṭāʿat it- gücü yetmek
i.-idermisin 160a2-3
isüz sahipsiz
i. 111b1
ʿişyān *Ar.* itaatsizlik
ʿi.60a18, 85b3, 124b19, 150b3
ʿi.+a 32b10, 50b19
ʿi.+dan 49b17, 88a3, 88a5
ʿi.+içün 113b17
ʿi.+ile 74a7, 102b12, 144b12, 152b12
ʿi.+ları 134a15
ʿişyān eyle- isyan etmek
ʿi.-me 90a2
ʿişyān it- isyan etmek
ʿi.-dügi 32b5
ʿi.-düginden 15a5
ʿi.-mege 113b3, 115a8
ʿi.-mege 49b16
ʿi.-megi 114a13
ʿi.-mekiçün 113a15
ʿi.-memekdür 52a6
iş **1.** yapılan şey, davranış
i. 70b18, 94b16, 116b18
i.+den 85a10, 171a3
i.+e 152a6, 158a17, 169a11
i.+i 51b14, 51b12, 88b10, 105b1, 111b8, 111b11, 112a15, 117b2, 124a16, 124b10
i.+idür 165a11
i.+in 32a2
i.+ler 32a13, 59a16, 119b5, 120a12
i.+lere 134b3, 164a16
i.+leri 32b14, 65b16
i.+lerüm 42b14
i.+ümi 106a1
i.+üŋ 29b10, 29b11, 33a5, 169a8, 169a13
i.+üŋde 29b14
2. çalışma
i. 60b15, 77b6
i.+e 61a7
i.+ini 61a8
i.+ler 126b16
işini altun ile sāmm eyle- üstün nitelikli davranışlarda bulunmak
i.-di 62a2
iş it- **1.** bir davranışta bulunmak
i.-diler 173b18
i.-er 125b12
i.-eridüm 161b11
i.-memek 13b14
i.-seŋ 29b18
2. aldatmak
i.-elüm 162b5
iş vir- bir işle görevlendirmek
i.-diler 127a1
ʿĪş *Ar.* **1.** yaşam
ʿi. 174a11
ʿi.+üm 27b4
2. geçim
ʿi.+ine 87a2
ʿīş eyle- geçimini sağlamak
ʿi.-rimiş 61a12
ʿīş ü ʿişret eyle- yiyip içip eğlenmek
ʿī.-seŋ 104b19
ʿīş ü ʿişretde ol- yiyip içip eğlenmek
ʿi.-dılar 18b2
işāret *Ar.* belirti
i.+dür 44b10, 116a1, 140a9
işāret eyle- işaret ederek göstermek
i.-di 130a12
i.-diler 90b13-14

i.-yüp 90b19
işbu işte bu
i. 72b5
işidil- işitilmek
i.-di 106a19, 132a1
i.-ür 154a11, 161b2
i.-üridi 154a12
işit- 1. işitmek
i.-di 34a11, 34a14, 41b2, 56a18, 56b14, 57b1, 60b16, 153a8, 154a2, 154a3, 154b15
i.-diler 47b14, 93b7, 155a9, 161b1
i.-dügi 18a8, 36b17, 37a5, 54b8, 57b6, 137a10
i.-dügüŋ 57a7, 153b1
i.-dükleri 131a12, 156b2
i.-düm 37a1, 65a14, 128a6
i.-ecek(işidecek) 58b10
i.-eler(işideler) 134a6
i.-en(işiden) 67b5
i.-enler(işidenler) 23a1, 105a17, 163a3
i.-esin(işidesin) 94b6
i.-eydüm(işideydüm) 94b1
i.-icek(işidicek) 54b18, 77b7, 84a9, 131b11, 164a6, 172a11
i.-medük 92a13
i.-medüm 56a14
i.-mek 115b10
i.-mez 69b18, 100b10
i.-üp (işidüp) 12a5, 12b13, 15b16, 16a12, 21a9, 28a8, 30b4, 42a6, 47a11, 56a12, 62b4, 114b4, 114b17, 125b3, 143a13, 143b18, 149a14, 164a19, 166a17
i.-ür(işidür) 70a2, 167b15
i.-üridi(işidüridi) 15a1
i.-üridüm(işidüridüm) 75a10
i.-ürleridi(işidürleridi) 35a18, 91a14
i.-ürsin(işidürsin) 58b11
i.-ürsiz(işidürsiz) 109a10
i.-ürüz(işidürüz) 36b4, 123a11
2. ḫaber almak, bilgi edinmek, öğrenmek
i. 88b10
i.-di 136a16, 138b4
i.-diler 123a6
i.-dügi 129a17, 131b4, 155b8
i.-dügini 82b7
i.-dük 76b13
i.-düm 33b19
i.-e(işide) 168a16
i.-en(işiden) 112b1
i.-eyim(işideyim) 108a12, 135b14
i.-icek(işidicek) 85a17, 164a11
i.-medügüz 33b18
i.-miş 165b3
i.-mişler 65a19
i.-üp (işidüp) 91b12, 102b14, 168b18
i.-ürler(işidürler) 33b15
i.-ürüz(işidürüz)
işle- 1. yapmak
i.-di 60b15
i.-diler 164a3
i.-dügümüz 164a16
i.-dügüŋ 110b19
i.-dügüŋde 59a16
i.-dügüŋüz 164a2
i.-dükde 107b1
i.-dükleri 134b3
i.-mezidi 24a11
i.-mezsiz 116b18
i.-rleridi 86b19
i.-rüz 126b16
i.-ye 43b3, 77b6
2. çalışmak
i.-di 61a10
i.-r 61a7
aġaç işle- ağaç dikmek
a.-se 110b6
cerīme işle- suç işlemek
c.-mişler 170b11-12
günāh işle- günah işlemek
g.-meziseŋüz 159b10-11
g.-rleridi 134b1
işrāb *Ar.*
ẕenb ü günāh işrāb it- günah işlemesine sebep olmak
ẕ.-er 104a14
işrāḳ *Ar.* doğarak etrafı ışıklandırma
i. 153a6
ʿişret *Ar.* yaşama, geçinme
ʿi.+leri 174a11
ʿişret it- yiyip içip eğlenmek
ʿi.-elüm 87b5
ʿīş ü ʿişret eyle- yiyip içip eğlenmek

ʿī.-seŋ 104b19

ʿĪş ü ʿişretde ol- sefa sürmek
ʿi.-dılar 18b2

işte işte
i. 37a17, 39a9, 66b14, 73b19, 83b12, 86a2, 126b8, 138b6, 146b15, 149a16, 155b2, 164a9

iştibāh *Ar.* şüphe
i. 175b15

iştidād *Ar.*
iştidād ol- şiddetlenmek
i.-dı 50b1

iştiġāl *Ar.*
iştiġāl it- meşgul olmak
i.-eler 43b3

iştihār *Ar.*
iştihār bul- ünlenmek
i.-dı 115a4

iştimāl *Ar.* içine alma
i. 43b4

iştirā *Ar. iştirāʾ* satın alma
i.+da 64b19
i.+sı 64a19
iştirā eyle- satın almak
i.-di 64a16
i.-diler 65a4-5, 65a7
iştirā it- satın almak
i.-düŋ 73a18
i.-se 65a5-6

iştiyāḳ *Ar.* güçlü istek, arzu
i.+um 114b18, 125a1, 126a17
i.+umdan 18a18

ʿĪş ü nūş *Ar.+Far.(2)* yiyip içme
ʿi. 165b4
ʿi.+um 118a14

ʿişveger *Ar.+Far.* işveli
ʿi. 143a4

it- yapmak, bir davranışta bulunmak
i. 81b1, 81b9, 81b12, 81b16, 91b3
i.-di 17a15
i.-diler 94b10
i.-dügümüŋ 17b11
i.-düklerini 34a14
i.-düm 107b2
i.-dümise 122b4
i.-düŋ 27b12
i.-e (ide) 31a10
i.-elüm (idelüm) 162a10
i.-en (iden) 107b8
i.-er(ider) 57a15
i.-erler(iderler) 31a13, 53b8
i.-eyim (ideyim) 122a19
i.-me 81b6, 81b10, 81b11
i.-mege 122b15
i.-mezem 83a5, 162a1
i.-miş 130a6
i.-sün 151a4
i.-üŋ (idün) 172b1
i.-üp (idüp) 83b7

ābād it- bayındır duruma getirmek
ā.-e 60b19

ʿacele it- acele etmek
ʿa.-meŋ 157a11-12

adın iblīs it- iblis diye adlandırmak
a.-er 104b11

ʿadl it- adaletli davranmak
ʿa.-diler 126a19
ʿa.-en 107b7, 127b8
ʿa.-esin 60a15

ʿafv it- affetmek
ʿa.-düm 48b4, 163b5-6
ʿa.-e 114b3
ʿa.-enleri 48b3-4
ʿa.-er 21b12

ʿafv itmiş ol- affettiği umulmak
ʿa.-a 174b2

āgāh it- bilgilendirmek
ā.-di 151b3

aġvā it- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
a.-di 87a9

ʿahd it- **1.** söz vermek, yemin etmek
ʿa.-diler 46b8
ʿa.-meyince 132b11
ʿa.-mişem 167a6
ʿa.-mişidüŋüz 162a5
2. anlaşmak
ʿa.-di 147a13-14

ʿahde vefā it- sözünde durmak
ʿa.-üp 149a10-11

ʿahd- i muḥkem it- kesin bir biçimde söz vermek, yemin etmek
ʿa.-meyince 132b10

ah it- acı ile içini çekmek
a.-er 124b11
a.-di 63a7, 68b4, 168b18

a.-diler 118b8
a.-düm 51a1
a.-me 169a11
a.-üp 63a3, 63a12
aḥvāl-i ʿadālet it- adaletli davranmak
a.-dügi 123a5
aḥvāl it- bir davranışta bulunmak
a.-dügüŋ 76b6
a.-dügüŋüz 164a10
ʿālemi teng it- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 141b15
ʿamel it- hareket etmek, davranmak
ʿa. 74a12
ʿa.-er 116b5-6
ʿa.-eridi 82b6-7
āmīn it- duadan sonra amin demek
ā.-di 89b17
ārām it- dinlenmek
ā.-üp 16a19
arpa it- arpa olmasını sağlamak
a.-düm 110b3
ʿarż it- **1.** bildirmek
ʿa. 34a8
ʿa.-e 32a9
ʿa.-elüm 105b11
ʿa.-erleridi 123b5, 123b9
2. takdim etmek
ʿa.-diler 54b4
ʿa.-er 125a11
ʿarż-ı cemāl it- yüzünü göstermek
ʿa.-e 43b5
ʿarż-ı ḥācāt it- ihtiyaçlarını bildirmek
ʿa.-diler 72a9
ʿarż-ı ḥāl it- durumunu anlatmak
ʿa.-di 167a1
ʿa.-erler 125a19
ʿa.-se 121a3
ʿarż-ı rū it- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-se 150a7
ʿarż-ı ruḫsār it- yüz göstermek, ortaya çıkmak
ʿa.-medi 72a11
ʿarż-ı süḫan it- bir hususu sözle birine bildirmek
ʿa.-düm 114b15
ārzū it- istemek
ā.-düm 112a9
ā.-erler 10b4
ʿaṣā it- baston yapmak
ʿa.-erleridi 11b4
aşaġa it- aşağı doğru indirmek
a.-erleridi 68a1-2
a.-üp 34a1
āşikāre it- açığa vurmak
ā.-mezem 59a18
āşikār it- açığa vurmak
ā.-di 112a19
ā.-mezem 59a18
ʿaṭā it- bağışlamak, bağışta bulunmak
ʿa. 127a18
ʿa.-di 33b4
ʿa.-mişdür 127b15
ʿa.-üŋ 25a1
ʿa.-seŋ 114a18
ʿaṭāyā it- iyilikler yapmak
ʿa.-dügüm 145a10
āvāz it- seslenmek
ā.-di 137a14
ʿavdet it- dönmek
ʿa.-ersiz 42b7
ʿayān it- açıklamak
ʿa.-üp 4b7
ʿaẕāb it- azap etmek
ʿa.-e 126b5
ʿa.-er 22a15, 115b18, 136b14
ʿa.-eriseŋ 84b6
ʿa.-erler 23a2, 23a17-18
āzād it- serbest bırakmak, salıvermek
ā.-diler 105a11
ā.-düm 122b8
ā.-üŋ 106b1
ʿazīmet it- gitmek, yola çıkmak
ʿa.-diler 144b5
ʿazīz it- yüceltmek
ʿa.-er 109b16
ʿazm-ı tekmīl-i ṭahāret it- tam bir temizliğe karar vermek
ʿa.-elüm (idelüm) 63b6
ʿazm-ı ẕenb it- günah işletmekte kararlı olmak
ʿa.-mege 49b16
ʿazm-ı deryā it- deniz yolculuğuna çıkmak için karar vermek
ʿa.-diler 165b12
ʿazm it- karar vermek

ʿa.-e 86b3, 90a3
ʿa.-mek 140b2
ʿa.-üp 30a5, 168b4
bahāne it- bahane etmek
b. 82b10
baḫş it- bahşetmek, bağışlamak
b.-em 126b3
bal itmez ol- bal çıkarmaz olmak
b.-urımış 120a1
basṭ it- uzun uzadıya anlatmak
b.-dügi 82a5
başın aşaġa it- başını aşağı indirmek
b.-üp 163a8-9
başına tāc it- çok değer vermek, ilgi göstermek
b.-diler 106b3
bāzār it- alışveriş yapmak
b.-e 87a11
bend it- geçişi engellemek
b.-üp 87a16
bende it- köle etmek
b.-di 19a9
ber-dār it- asarak öldürmek
b.-diler 78a17
berī it- kendini temize çıkarmak
b.-erem 103b11
berk it- kuvvetlendirmek
b.-erimiş 19b2
beşer-sivā it- diğer mahlukatın dışında insan olarak yaratmak
b.-üp 97a16
beyān it- açıklamak
b.-düŋüz 132a4
b.-elüm 167a18
b.-mez 152a16
b.-üŋ 102a1
b.-üp 4b7
beyʿat it- uymak, itaat etmek
b.-diler 64a8
beyʿ it- satmak
b.-erem 73a5
b.-üp 87a1
beyʿ-i tām it- alışverişi kesinleştirmek
b.-elüm 73a4
beytü'l-aḥzān it- evini keder yuvası yapmak
b.-eridi 12a15
bezl it- bol bol vermek, saçmak
b.-diler 126a19
b.-elüm 19b16
b.-er 3b10, 111b7
b.-mek 13b10
bezl-i ḳudret it- gücünü harcamak
b.-diler 89a16
bezl-i nefs it- canını feda etmek
b.-düm 88a7
bī-ḫaber it- habersiz olmak
b.-me 29b14
binā it- yapmak, inşa etmek
b.-em 68a4
b.-diler 81a17
b.-sem 68a8
buġday it- buğday olmasını sağlamak
b.-düm 110b3
buḫl it- cimrilik etmek
b.-me 71b12
buḫūr it- tütsülemek
b.-mekiçün 68a16
bühtān it- iftira etmek
b.-esin 52a10
bünyād it- bina etmek
b.-en 165a10
bünyād-ı hiyel it- hile yapmak
b.-di 87b11
bürehne it- çıplak etmek
b.-üp 29a16
cām-ı ecelden şerbeti nūş it- ölmek
c.-e 165a17
cānına ḳaṣd it- öldürmek istemek
c.-mezidi 19a17
cāygāh it- bir yere yerleşmek
c.-miş 62b18
cebr it- zorlamak
c.-di 30b1, 125b6
c.-diler 30a18
c.-elüm 88b1
cefā it- eziyet etmek
c.-di 18b10-11
c.-diler 19a12
c.-dügüŋüz 28a9
c.-memek 95b2
c.-mezler 42a15
cehd it- çalışıp çabalamak
c.-di 127a2
c.-erler 145b18
c.-üp 150a18

celb it- getirtmek
c.-er 113b19
celīs it- arkadaş etmek
c.-düŋ 105b19
cemʿ it- toplamak
c.-diler 20b13
c.-ideridi 40b6-7
c.-mek 108a19
c.-üŋ 101b5
cemʿiyyet it- toplanmak
c.-düğüŋüzde 36a11
cenābetden ġusl it- cünüplük durumu için gusletmek
c.-dügi 23b7-8
ceng it- savaşmak
c.-diler 141b15
c.-en 141b19
cerb it- zorlamak, küfretmek
c.-mez 42a17
c.-üp 31a9
cerr-i ṯaḳīl it- anlatımı ağır ve anlaşılması güç duruma getirmek
c.-er 6b3
cevāb nüzūl it- cevap gelmek
c.-di 151a8
cevher-i ḫāṣ it- marifetli duruma getirmek
c.-e 141b9
cevr it- eziyet etmek
c.-düğüŋüz 28a9
c.-memek 95b2
c.-menüŋ 118a4
c.-mez 19a19
c.-mezler 42a15
cezaʾ it- sabırsızlıkla sızlanmak
c.-er 39a16
cūş it- denizi coşturmak
c.-üp 125a4
cüdā it- ayırmak
c.-me 72b4
cürʾet it- saygı sınırlarını aşarak davranmak
c.-eriseŋüz 116a19
c.-meyem 124b19
cürm it- suç işlemek
c.-di 31a15
c.-mekiçün 113a15
c.-meye 31b4
c.-meyen 32b17
çāre it- çözüm yolu bulmak
ç.-di 143a5
ç.-medi 87b9
çok bahā it- çok pahalı olmak
ç.-e 120b9
dād it- adaletli davranmak
d.-meyen 118b9
dām it- tuzak kurmak
d.-e 141b2
d.-diler 96a12
ḍarb it- dövmek
ḍ.-düm 48b1
ḍ.-eridüm 65a14
ḍ.-erler 81b4
ḍ.-üp 31a9, 158a15
daʿvāsın it- davasını gütmek
d.-ersiz 116b18
daʿvet it- çağırmak, davet etmek
d.-di 17b3-4, 87a13
d.-diler 125b14
d.-düm 113b7
d.-elüm 90b5
defʿ it- savmak, savuşturmak
d.-e 19a18
d.-emezsin 141a7
d.-er 71b11
d.-erem 53a14
defn it- ölüyü gömmek
d.-diler 18b4, 62a8, 174b18
d.-ersiz 117a6
d.-esiz 40a10
d.-eyim 37b8
defter it- defter yapmak
d.-mişler 42b13
delālet it- **1.** yol göstermek
d.-erem 110b19
d.-eyim 17b14, 78a8
2. belirtmek, anlatmak
d.-er 14b1
dermān it- bir hastalık veya olumsuz durumdan kurtarmak, çare olmak
d.-er 31b11
der-miyān it- araya girmek
d.-miş 19a18
destere it- testere etmek
d.-124a12
devā it- çare bulmak

d.-em 43a8
d.-miş 150b18
devr it- dönmek, dolaşmak
d.-erken 87a3
d.-menüŋ 118a4
deycūr it- karartmak
d.-er 152b7
ḍḥḥk it- gülmek
ḍ.-er 73b15
ḍ.-meye 57b5
dilencilik it- dilenmek
d.-erem 137a7
dīnini tārāc it- dini inancına zarar vermek
d.-er 71a14
duʿā it- dua etmek
d.114b3
d.-di 86b7, 89a5, 89b14, 89b17, 167a14
d.-diler 63b13, 76a11
d.-düŋ 73b2
d.-e 125a8, 167a10
d.-elüm 126a15
d.-er 48a4-5, 52b11
d.-erleridi 75b9
d.-erüz 52b13, 53a8, 116b15
d.-eyim 15a16-17, 16a6, 55a5
d.-mek 52b7
d.-meyince 118a13
d.-se 31b8
d.-üŋ 52b14, 52b15, 52b16, 52b17, 52b19, 53a1, 53a3, 53a4, 53a5, 53a7
d.-üp 11b12
duʿā-yı ḫayr it- iyi dileklerde bulunmak
d.-eler 8b17
duʿā-yı müstecāb it- kabule şayan dua etmek
d.-meyince 118a10
duḫūl it- girmek
d.-di 121b8
d.-er 149b7
dūr it- uzaklaştırmak
d.-er 71a13
dūzaḫī it- cehennemlik etmek
d.-mek 60a1
dünyādan güzer it- ölmek
d.-di 63a5
dürüst it- düzeltmek
d.-di 73b14
edā it- yapmak, yerine getirmek
e.-di 60b16
e.-er 107b7, 107b8
e.-erler 145a15
e.-eyim 106a9
e.-mege 57a14
e.-meyince 57a19
edebsüzlik it- edepsizlik etmek
e.-düŋ 148b16
efʿāl it- bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak
e.-dügi 105a9
e.-dügümüz 130b3
e.-dügüŋüz 164a8, 164a10
e.-eriseyüz 64a13
efġan it- bağırarak ağlamak, inlemek
e.-diler 118b2
e.-er 36b16, 42a10
e.-erüz 78a15
efkār it- düşüncelere dalmak
e.-dügi 105a5
ehl-i ḥükm it- hüküm sahibi etmek
e.-en 60a10
ehl-i nār it- cehennem ehli etmek
e.-mege 104b1
ekl it- yemek
e.-en 170b5
e.-er 93b18
e.-eridi 122a5
e.-erler 109b13, 121a6
e.-medi 172b16
e.-mege 113a11
e.-mezüz 111a7
eksük it- eksiltmek
e.-mez 74a9
el bir it- el birliği etmek
e.-diler 105b7
elḥān it- ötmek
e.-erler 12a3
emr it- emretmek
e.-di 28b17, 84b3, 155a6
e.-diler 30a18
e.-dügi 121a15
e.-dügüŋi 15b17
e.-erin 54b19
e.-erise 35a11
e.-eriseŋ 34a12, 109a5

e.-seŋ 87b14
e.-üŋ 108b6
emr-i maʿrūf (u) nehy-i münker it- iyiliği emredip kötülükten menetmek
e.-dügi 23b17
e.-medükleriiçün 116b6-7
e.-medüŋ 117a8-9
enīn it- inlemek
e.-di 30b3
e.-er 151a14
enīs it- dost edinmek
e.-erem 66b19
envāʿ-ı ʿitāb it- çeşitli şekillerde azarlamak
e.-e 42b16
envaʿ-ı taʿallül it- çeşitli bahaneler aramak
t.-di 87b9
envāʿ-ı ẕiyāfet it- ziyafet vermek
e.-dügini 146b2
er it- kadın veya kız evlenmek
e.-mez 113a14
erzānī it- layık görmek, lütfetmek
e.-er 12b15
eṯer itme- etkilememek
e.-di 71b18
esīr it- esir etmek
e.-diler 66a2
e.-düm 73b1
eylük it- iyilik yapmak
e.-en 65b4
e.-üŋ 128a9-10
faḫr it- büyüklenmek
f.-di 59b18
f.-en 41a18, 41b14
fāş it- açığa vurmak
f.-mezüz 126b17
fāyide itme- fayda etmemek
f.-di 55b6
f.-z 119b14
fāẓıl it- erdemli kılmak
f.-düm 109a4
faẓl it- lütfetmek
f.-er 146b12
fehm it- anlamak
f.-diler 130b11
f.-medi 108a10
ferāġat it- vazgeçmek
f.-diler 173a8
f.-mezidi 139b3
ferāmūş it- unutmak
f.-dügine 102b11-12
f.-memiş 74a17
f.-meyem 155b3
feryād it- feyat etmek
f.-diler 118b2, 118b8
f.-üp 167b18
fesād it- hile yapmak
f.-medin 104b4
feṯḥ-i bāb it- **1.** kapıyı açmak
f.-di 126a3
2. çözüm yolu göstermek
f.-er 88a8
feyż it- manevi haz veren bir durumun ortaya çıkmasını sağlamak
f.-üp 175a19
feyż-i bārān it- bol yağmur yağdırmak
f.-e 72a10
fezaʿ it- inleyip sızlanmak
f.-diler 147a5
f.-düklerinde 136a1
fidā it- feda etmek
f.-düm 113a8
fikr it- düşünmek
f.-diler 167a17
f.-er 87b8
f.-eridi 91b3
f.-erven 126b11
f.-leridi 160a5
f.-medendür 147b17-18
fiʿl it- bir iş yapmak, bir davranışta bulunmak
f.-eriseŋ 54b18-19
f.-medük 163b9
f.-meseŋ 65a17
firib it- aldatmak
f.-e 142b3
fitne it- ayartmak, azdırmak
f.-eyim 81a3-4
furṣatı fevt itme- fırsatı kaçırmamak
f.-z 73b6
geşt it- gezmek
g.-ideridi 92a9
gögsine ẕam it- bağrına basmak
g.-üp 157b1
gözlerinin yaşını seyl it- çok ağlamak

g.-diler 164a7
gözlerin yaşıla pür it- çok ağlamak
g.-di 21a9
gözyaşın reh-güzer it- çok ağlamak
g.-di 63a12
gūşına gūşvār it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g. 60b4
gūşına mengūş it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-em 126a16
günāh it- günah işlemek
g.-di 48a14-15
g.-dük 119a5
g.-düm 38a1, 68b15
g.-dümise 47b19
g.-enleri 48b3
g.-enleriçün 33b15-16
g.-erler 159b12
g.-medüm 114b7
g.-mekile 21b5
g.-meye 31b4, 51b18
g.-meyen 32b17
g.-mez 50a1
ġaflet it- unutmak, ihmal etmek
ġ.-esiz 27a2
ġ.-me 29b11, 62a14, 74a12, 123b17, 169a7
ġ.-mez 39a1
ġ.-mezem 93b19
ġ.-mezler 59a15
ġ.-mişüz 132a11
ġalebe it- üstün gelmek
ġ-di 55b7, 55b10
ġanī it- zenginleştirmek
ġ.-eyim 137a19
ġarḳ it- boğmak, batırmak
ġ.-e 42b17, 63b13
ġ.-erler 59b1
ġaṣb it- bir şeyi zorla almak
ġ.-mişidi 158a19
ġaybet it- gıybet etmek
ġ.-mezler 42a14
ġayẓ it- öfkelenmek, kızmak
ġ.-meseŋ 95a19
ġażab it- öfkelenmek
ġ.-di 168a12
ġ.-meseŋ 95a19
ġ.-mişdür 163a4
ġ.-mişidüŋüz102a13
ġaza it- din uğruna savaşmak
ġ.-e 141b12
ġ.-mek 104b3, 144b15
ġıbṭa it- imrenmek
ġ.-diler 156a1
ġ.-erler 135a15, 135b10
ġıyāṣ it- yardım etmek
ġ.-er 143b13
ḫaber it- bildirmek, haber ulaştırmak
ḫ.-di 143a15
ḥabīb it- sevgili etmek, dost etmek
ḥ.-mişdür 26a17
ḥabs it- hapsetmek
ḥ.-er 86a17
ḥ.-erem 91b6
ḥ.-eridüm 132a15
ḥ.-medi 132a13
ḥācātı revā it- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 96a15
ḥac it- haccetmek
ḥ.-dügi 23b9
ḥaḳāret göziyle naẓar it- hor bakmak
ḥ.-er 141a11
ḥakk it- yazı ve şekilleri kazıyarak silmek
ḥ.-e 141b3
ḫalāṣ it- kurtarmak
ḫ.-di 96b10
ḫ.-diler 51a15
ḫ.-düm 94a5
ḫ.-er 23b2
ḫ.-eridüm 92a15
ḫ.-mege 4a8
ḫ.-mek 164b17
ḫalef it- birini yerine vekil olarak bırakmak
ḫ.-miş 30a6
ḫalīfe it- vekil tayin etmek
ḫ.-medümmi 37a12
ḫalḳ it- yaratmak
ḫ.-düm 110b2-3, 110b12
ḫ.-üp 153b6
ḥall it- yoluna koymak, olumlu sonuca bağlamak
ḥ.-er 106a3

ḥ.-ermiş 32a2
ḥamd it- şükretmek
ḥ.-di 127b3
ḥ.-düm 42b2, 51a8, 51a16
ḥ.-elüm 173b18
ḥ.-enler 133b16
ḥ.-üp 168a1
ḥamd u ṣenā it- Allah'a şükran duygularını bildirmek
ḥ.-er 56a12
ḫarāb it- harap etmek
ḫ.-diler 97b4
ḫ.-dükde 97a10
ḥarām it- yasak etmek
ḥ.114b5
ḫarc it- harcama yapmak
ḫ.-eriseŋ 69a2
ḫ.-mezem 113a19
ḥareket it- hareket etmek
ḥ.-erise 134b18
ḥ.-meŋ 36a4
ḥased it- kıskanmak
ḥ.-diler 21a19
ḥ.-erler 12b9
ḥ.-erlerimiş 28a3-4
ḥ.-melüdür 115a5
ḥ.-üp 54b13
ḥāṣıl it- edinmek
ḥ.-di 166b2
ḥ.-eridi 67b14
ḥaṣr it- tahsis etmek, ayırmak
ḥ.-mek 110a9
ḫasta-zār it- inleyen bir hasta olmasına sebep olmak
ḫ.-e 30b16
ḫaṭā it- hata etmek
ḫ.-dük 172b6
ḫ.-düm 39b7, 124b14
ḫ.-medi 114a13
ḫ.-mesün 127a18
ḫ.-mişidük 173a14
ḫāṭırı meyl it- gönül vermek, sevmek
ḫ.-di 16b10
ḫatm it- bitirmek
ḫ.-ince 106a16
ḫavf it- korkmak
ḫ.-dügüŋ 83b11
ḫ.-düm 126b4
ḫ.-en 133a14
ḫ.-erem 26a3, 91a19, 101b19, 159a18
ḫ.-erin 40b14, 122a7
ḫ.-erüz 132b2, 174a17
ḫ.-me 157b2
ḫ.-üp 122a11
ḥayā it- utanmak
ḥ.-en 52b10
ḥ.-medüŋmi 94a10
ḥ.-mezmiyem 70a3
ḫayāl it- zihinde tasarlamak
ḫ.-esin 52a11
ḫayr duʿā it- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-eler 175a14
ḫayr it- hayır işlemek
ḫ.-e 41a11
ḥaẕer it- sakınmak, kaçınmak
ḥ.-miş 165b6
ḥ.-üŋ 130b5, 164a9
ḥāẓır it- hazırlamak
ḥ.-sün 118a15
ḥ.-sünler 87b14
ḥaẕẕ it- hoşlanmak, sevinç duymak
ḥ.-er 39a8
hebā it- boşuna harcamak, ziyan etmek
h.-di 167b3
helāk it- yok etmek
h.-er 119a7
h.-eridi 35b3
h.-erler 12b10
h.-erüz 46a5-6, 83a5
h.-mek 83b5
h.-meye 30b8
helāk itmelü ol- yok etmek üzere olmak
h.-duḳda 35a12-13
hem-dem it- arkadaş etmek
h.-di 63a10
h.-diler 30b9
heves it- istek duymak
h.-di 112a4
h.-me 115a8
ḥıfẓ it- korumak
ḥ.-e 47a17
ḥ.-er 169b11
ḥ.-eridi 38b9
ḥ.-erise 107a11-12, 107a12
ḥ.-erüz 27b2, 146b1

ḫ.-mekiçün 166b8
ḫ.-üp 99a3
ḫıḳd it- kin tutmak
ḫ.-erlerimiş 28a3-4
ḫışm it- öfkelenmek
ḫ.-üp 83a10, 93a3
ḫıyānet idecek ol- hainlik edecek olmak
ḫ.-urısaŋuz 147a14-15
ḫıyānet it- hainlik etmek
ḫ.-diler 161b4
ḫ.-düŋüz 132a16
ḫ.-emezem 69b7
ḫ.-eriseŋüz 132b12
ḫ.-medüm 103b11
ḫ.-medüŋ 107b14
ḫ.-meyeler 116a13
ḫ.-mezem 68b14
hibe it- bağışlamak
h.-diler 65a19
ḫicāb it- utanmak
ḫ.-di 164b10
ḫ.-medi 50b19
hicret it- göçmek
h.-elüm 152a4
h.-düklerinde 115b2
hiç it- işe yaramaz duruma getirmek
h.-er 104b12
ḫidmet it- hizmet etmek
ḫ.-di 60b13
ḫ.-düm 137a5
ḫ.-em 73b1
ḫ.-er 166b18
ḫ.-mez 167a8
ḫ.-sün 30b11
ḫ.-sünler 167a10
ḫikāyet it- ayrıntılarıyla anlatmak
ḫ.-di 15b1, 106b9
ḫ.-diler 146a17, 164b10
ḫ.-erler 18b2-3, 39b8, 40b5-6, 158a1
ḫ.-miş 50a2, 104b14
ḫilāf it- ters durumda olmak
ḫ.-di 165b13
ḫīle it- aldatmak
ḫ.-e 142a11
ḫ.-erseŋ 143a4
ḫ.-üŋ 142a1
ḫ.-üp 55b15
ḫimāyet it- korumak
ḫ.-erem 59b2
himmet it- **1.** emek vermek
h.71b10
2. yardım etmek
h.-di 127b5
ḫiss it- hissetmek
ḫ.-erem 164b7
ḫiṭāb it- seslenmek
ḫ.-di 28a19, 32b1, 63a19, 101b9-10, 118b11, 125b3, 151a18, 164b1
ḫ.-dügüŋde 13a17
ḫ.-e 79b3
ḫ.-er 113b12
ḫ.-erem 59b7
ḫ.-üp 27b17, 37b6-7
ḫudʿa it- hile yapmak
ḫ.-üp 55b15
ḫukūmet it- hükûmet etmek, bir ülkenin yönetimini elinde bulundurmak
ḫ.-en 41b12
ḫulḳ-ı ḫüsn it- güzel ahlakla davranmak
ḫ.-üŋ 128a10
ḫurūc it- çıkmak
ḫ.-er 79a4
ḫ.-se 79a3
ḫuṣūmet it- düşmanlık etmek
ḫ.-er 139b17
ḫuṭūr it- gönlüne gelmek, içinden geçmek
ḫ.-di 153a16
ḫ.-dügi 175b9
ḫużūr it- gönül rahatlığına kavuşmak
ḫ.-er 146a1
ḫ.-erdüm 143a10
hübūb it- rüzgâr oluşturmak
h.-erler 59a4
hücm it- saldırmak
h.-diler 31b15
ḫükm it- **1.** yargılama sonunda bir kanıya varmak
ḫ.-düŋ 98b5
ḫ.-eridüŋ 98b2
ḫ.-ermiş 30a2
2. emretmek
ḫ.-eriseŋ 122b18
ḫüsn-i naẓar it- acımak
ḫ.-üp 131b14
ḫüsn-i ṣoḥbet it- güzel sohbet etmek

ḫ.-mege 14a18
ıḍlāl it- doğru yoldan çıkarmak
ı.-eridüŋ 118b12
ıḍlāl itmekde ol- doğru yoldan çıkarmaya devam etmek
ı.-uŋ 75a1-2
ırġadlıḳ it- yapı işçisi olarak çalışmak
ı.-er 62b15
ıṣlāḥ it- iyi duruma getirmek
ı.-eydüm 138a18
iʿāde it- geri vermek
i.-eriseŋ 58b16
ʿibādet it- ibadet etmek
ʿi.-di 142b8
ʿi.-dügi 17b6
ʿi.-dügüm 17b12
ʿi.-erem 138a6
ʿi.-eridi 81a2, 82a17, 161a10
ʿi.-erler 158a1-2
ʿi.-ersiz 174a15
ʿi.-me 117b10
ʿi.-mege 30b12
ʿi.-üp 13a13
ibtihāl it- yalvarıp yakarmak
i.-düŋ 42a19
icābet it- kabul etmek
i.-erem 52b15, 52b16, 52b17, 52b18, 52b19, 53a2, 53a3, 53a5, 53a6
i.-eriseŋ 58a15
īcād it- ilk kez yeni bir şey oluşturmak
ī.-dügüŋ 122b15
ī.-en 165a10
iclāl it- ululamak, saygı göstermek
i.-er 21a2, 150b7
icrā it- akıtmak
i.-e 42b15
ictihād it- gücü yettiğince çalışıp çabalamak
i.-miş 115a10
ictimāʿ it- toplanmak, bir araya gelmek
i.-di 96b4
ictināb it- kaçınmak
i.-di 61b17, 115a3
i.-diler 38b11
i.-medüŋ 114a15
i.-miş 150a17
idbār it- olumsuz bir duruma düşmek
i.-düŋ 58b14-15
idecek ol- bir davranışta bulunacak olmak
i.-urlarise 117a15-16
idḫāl it- içine almak
i.-er 23b10, 65b3
ifsād it- zarar vermek
i.-erise 110b3-4
i.-medüm 122b2
iftiḫār it- övünmek
i.-er 156b19
iftirā it- suç yüklemek, kara çalmak
i.-dükleri 39b8
iftitāḥ it- başlamak
i.-dügince 144a14
i.-elüm 126b18
iġvā it- doğru yoldan ayırmak, saptırmak
i.-dügi 52a1
ihānet it- hainlik, kötülük etmek
i.-enlere 109b16
iḥāṭa it- etrafını çevirmek
i.-diler 130a8
ihmāl it- ilgi göstermemek, önem vermemek
i.-meŋ 27b6
iḫrāc it- çıkarmak
i.-diler 106b3
iḥsān it- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-di 166b1
i.-dügi 2a14
i.-er 33b6, 146b18
i.-eydüm 138a17
i.-üp 43b12
iḥsās it- hissetmek
i.-di 137a1
i.-erem 172b19
ihtimām it- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-düm 114b14
iḫtirām it- saygı göstermek
i.-di 50a10, 126a1
i.-diler 152a2
i.-üp 56a8-9
iḫtirāz it- sakınmak
i. 29b18
i.-en 51b8
i.-eridi 139b4-5
i.-mek 19b5

iḫtiṣāṣ it- kendine mahsus kılmak
i.-di 30b10, 105a12
iḫtiyār it- tercih etmek
i. 19b16
i.-di 20b2, 63b2, 167b5
i.-dügüŋ 122b19
i.-düm 126b6
i.-er 84a6
i.-mişemdür 126b12
iḥyā it- çok iyi duruma getirmek
i.-ersin 108b18
iḥyā-yı leyl it- geceyi ihya etmek
i.-üp 97a13
iḥżār it- hazırlamak
i.-diler 83b18
i.-er 124b5
i.-üp 46b6
iḳāmet it- bir yerde oturmak
i.-mek 48b9
iḳbāl it- yönelmek
i.-di 154b16
i.-diler 84b19
i.-en 19b7
i.-üp 56a13, 155a13
ikdām it- gayretle çalışmak, sürekli uğraşmak
i.-er 98b18
ikrām it- ağırlamak
i.-dügini 146b2
i.-medi 130b7-8
i.-mek 14a8-9
iḳrār it- tasdik etmek, kabul etmek
i.-en 125a5
i.-eriseŋ 46a5
i.-ermisin 79a14
i.-icek 46a17
iḳtidā it- tabi olmak
i. 49b18
i.-er 46a13-14
iḳtiżā it- gerekmek
i.-miş 150a19
ʿilāc it- **1.** ilaç yapmak
ʿi.-er 102a17
2. çare kılmak
ʿi.-di 72b10
iltiǰā it- sığınmak
i.-me 74a10
iltifāt it- ilgi göstermek
i.-di 142b17
i.-medi 137b3-4
i.-mediler 28b14-15
i.-meyüp 27b15
iltizām it- gerekli bulmak
i.-di 151a5
imṭār it- yağdırmak
i.-er 124b5
imtiḥan it- sınamak
i.-di 106b10
i.-erem 115b3
i.-mekiçün 152a16
i.-üp 15a11
imtiṯāl it- uymak, boyun eğmek
i.-en 96b15
i.-ermisin 85b3
i.-meye 120b11
i.-üp 15a18
imtizāc it- birbirine karışmak
i.-miş 150b17
inʿām it- nimetler vermek
e.-dügi 2a14
e.-en 131b18
e.-ersiz 77b5
inḳıyād it- boyun eğmek
i.-medi 30a11
i.-mek 125b2
inṣāf it- acımak, hakkını tanımak
i.-er 6a18, 95b16
intiḳāl it- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-di 61b15
intiḳām it- intikam almak
i.-erise 38b13
i.-mezise 38b12
inzāl it- indirmek
i.-di 115b2-3
i.-dügi 110b11-12
i.-dügüŋ 77b8
i.-en 38b17
i.-üp 58b7
irād it- söylemek
i.-mişler 141a12-13
iʿrāż it- yüz çevirmek
i.-er 130b8
i.-ersiz 58b2
irsāl it- göndermek
i.-di 87a11
i.-er 33b10-11

irşād it- doğru yolu göstermek
i.-e 151b5
irtiḥāl it- ölmek
i.-di 31b17
irtikāb it- kötülük etmek
i.-di 50b19
i.-diler 27a5
i.-ersiz 117a5
i.-meye 103b12
isāʾet it- kötülük etmek
i.-er 136b14
īṣāl it- ulaştırmak
ī.-esin 57a1
īṣār it- cömertlikle vermek
ī.-mekdür 134b9
ismini velī it- veli olarak adlandırmak
i.-er 67a13
isnād it- **1.** dayandırmak, yüklemek
i.-di 151b12
i.-erseŋ 19a6
i.-ersiz 156b10
2. iftira etmek
i.-di 30a16
i.-diler 81b14-15
istiʿānet it- yardım istemek
i.-ersin 94a7
istiġāṯe it- yardım istemek
i.-er 99a8, 109b15
i.-ersin 94a10
i.-seler 99a7
istiġfār it- tövbe etmek
i.-di 106a15
i.-erler 33b16
i.-meseŋüz 159b11
istihzā it- alay etmek
i.-er 137b2
istiḳbāl it- karşılamak
i.-er 21a2, 150b7
istimāʿ it- dinlemek
i. 20a5, 29b19, 71b15, 144b14
i.-di 138b13
i.-en 135a1
i.-enlere 21a15
i.-erler 9b14
i.-esin 97b12
i.-eyim 122b17
i.-icek 85a8
i.-miş 166b11
i.-mişdür 113b17
i.-üŋ 157a12
i.-üp 18a5
istināḍ it- dayanmak, güvenmek
i.-mek 94b19
istiṭāʿat it- gücü yetmek
i.-idermisin 160a2-3
ʿiṣyān it- isyan etmek
ʿi.-dügi 32b5
ʿi.-düginden 15a5
ʿi.-mege 113b3, 115a8
ʿi.-mege 49b16
ʿi.-megi 114a13
ʿi.-mekiçün 113a15
ʿi.-memekdür 52a6
iş it- **1.** bir davranışta bulunmak
i.-diler 173b18
i.-er 125b12
i.-eridüm 161b11
i.-memek 13b14
i.-seŋ 29b18
2. aldatmak
i.-elüm 162b5
ʿişret it- yiyip içip eğlenmek
ʿi.-elüm 87b5
iştiġāl it- meşgul olmak
i.-eler 43b3
iştirā it- satın almak
i.-düŋ 73a18
i.-se 65a5-6
iṭāʿat it- söz dinlemek, boyun eğmek
i.-mek 14a2-3
i.-meyicek 86a17
i.-üp 67b11
ʿitāb it- azarlamak
ʿi.-ersiz 157a15
iʿtimād it- güvenmek
i.-düm 42b1
i.-er 94b15
i.-me 124a9
i.-medi 55b17
i..-mezem 147a8-9
i.-mişdi 122a13, 168a13
iʿtirāf it- kabul etmek
i.-diler 32b6, 102a5, 103a12
i.-eriseŋ 46a8
i.-erüz 164a16
i.-mişiken 58b14

iʿtirāż it- itiraz etmek
i.-üp 157b4
ittifāḳ it- uyuşmak, anlaşmak
i.-meziseŋ 28b3
i.-üp 55b7-8, 175a1
ittiḥād it- birleşmek
i.-eidüm 112b2
i.-miş 50b16
ʿivaż it- karşılık vermek
ʿi.-düŋ 31a7
īẕā it- kedere, mihnete uğratmak
ī.-üp 42a13
izāle it- yok etmek, gidermek
i.-mek 55b18
iʿzāz it- saygı göstermek
i.-üp 56a8-9
iẓhār it- göstermek
i.-er 166b16
i.-erem 109a1
i.-medi168a3
i.-üp 131b11-12
ʿizzet it- saygı göstermek
i.-er 21a2
ḳabūl it- kabul etmek
ḳ.-di 118a16, 125a6
ḳ.-diler 136a19
ḳ.-en 25b7
ḳ.-erem 53a7, 53a13, 58b16, 58b18, 109a6-7, 118a7
ḳ.-erse 151a4
ḳ.-eriseŋ 138a9
ḳ.-medi 83a9, 84b3, 84b9
ḳ.-mek 13b11
ḳ.-meye 119a6
ḳ.-mez 60b15
ḳ.-miş 114b12
ḳ.-üp 82b3
ḳabż it- **1.** ruhunu teslim almak
ḳ.-dügüŋüzde 170a14
ḳ.-düŋmi 171a12
ḳ.-medüm 171a13
ḳ.-mege 171a11-12
2. kavramak, elle tutmak
ḳ.-di 61a10
ḳahr it- **1.** yok etmek
ḳ.-er 44a2, 117b18
2. zorlamak
ḳ.-di 125b6
ḳāmetini nūn it- iki büklüm olmak
ḳ.-di 168a2
ḳamīṣ it- gömlek yapmak
ḳ.-üp 40b7
kāmkār it- isteğine ulaştırmak, mutlu etmek
k.-di 87a10
ḳanāʿat it- yetinmek
ḳ.-er 57a12-13
ḳan it- kan dökmek, ölüme yol açmak
ḳ.-esin 52a10
ḳarār it- yerleşmek
ḳ.-üp 126b12
ḳarʿ it- kapı çalmak
ḳ.-diler 106a19
kār it- etkilemek
k.-medi 112b14
ḳaṣd it- **1.** amaçlamak
ḳ.-rler 44a4
2. bir yere yönelmek
ḳ.-diler 70a12
ḳaṭʿ it- yolda ilerlemek
ḳ.-er 49b8
kātib-i esrār it- gizli şeyler yazdırılan katip olarak görevlendirmek
k.-er 166b16
ḳatl it- katletmek
ḳ.-dük 37a9
ḳ.-elüm 19b16
ḳ.-eridi 35b2-3
ḳ.-erüz 83a8
ḳ.-mişidi 158b1-2
ḳ.-üp 26b1
ḳavl it- sözleşmek, anlaşmak
ḳ.-diler 17a1
kelām it- konuşmak
k.-mezler 43b19
kelimāt it- **1.** sohbet etmek
k.-düklerinde 13b8
k.-eridi 67b15
k.-mezsin 69a6
2. demek, söylemek
k.-ersiz 117a2
kerāhet ile naẓar it- biri hakkında olumsuz düşüncelere sahip olmak
k.-eridi 14a10
kerāmet it- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-düklerini 25b3

kesb it- elde etmek, kazanmak
k.-düginе 49b3
keşf it- bulmak
k.-mediler 38b10
keşf-i rāz it- sırrını açıklamak
k.-di 88a4
k.-erdi 113a16
k.-mez 50a4
ketm it- gizlemek
k.-di 101a1
k.-mek 157b17
k.-üp 168a2
keyd it- hile yapmak, aldatmak
k.-diler 142a3
k.-erler 12b9
k.-mege 40b18
keyl it- kileyle ölçmek
k.-üp 132b16
ḳıṣaṣ it- bir suçluya yaptığı kötülüğün aynısını uygulamak
ḳ.-erem 161b15-16
ḳıtāl it- vuruşmak, savaşmak
ḳ.-mege 132b5
ḳıyām it- **1.** ayağa kalkmak
ḳ.-di 42a11
ḳ.-düm 44a3
ḳ.-e 73b12
2. bir işe başlamak, girişmek
ḳ.-er 108b14
3. namazda ayakta durmak
ḳ.-di 166a8
ḳıyām-ı tām it- haksızlığa karşı başkaldırmak
ḳ.-üp 7b11
ḳul it- köle etmek
ḳ.-medüm 122b3
ḳ.-mek 26a16, 55b11
ḳullıḳ it- Allah'ın emirlerine uymak
ḳ.-mege 126b14
ḳurʿa it- kura çekmek
ḳ.-üŋ 132b13
ḳurbān it- kurban olarak kesmek
ḳ.-mek 35b12
külḫan it- ateş yakılan yer yapmak
k.-er 117b19
luṭf it- lütfetmek
l.-üp 20a13, 32b11, 89b5, 132b1, 168a18
luṭf-ı ʿamīm it- tam olarak iyi muamelede bulunmak
l.-meye 114a10
maʿbūd it- tapılan varlık olarak kabul etmek
m.-en 118b9
maḍḥak it- gülünç duruma düşürmek
m.-e 141b3
maġbūn it- şaşkın duruma getirmek
m.-er 71a16
maġfiret it- affetmek
m.-erem 59b7
maġlūb it- üstünlük sağlamak
m.-e 141b5
maḥabbet it- sevmek
m.-di 136a5
m.-diler 136a3
m.-enler 135b1
m.-enlere 135a14
m.-eridi 14a10
maḥabbet itmiş ol- sevmiş olmak
m.-alar 135a10
maḥbūb it- sevilmiş duruma getirmek
m.-e 141b5
maḥbūs it- hapsetmek
m.-diler 105b12
maḥcūb it- **1.** utandırmak
m.-er 124a2
2. gizlemek
m.-üp 98b8
maḫṣūṣ it- kendine mahsus kılmak
m.-mişdür 98b9
maḥv it- silmek, yok etmek
m.-erem 35b9, 35b15
maḥzūne it- hüzünlendirmek
m.-mişler 168a10
maḳām it- bir yere yerleşmek
m.-di 30b13
maḳbūl it- kabul etmek
m.-di 106a11
maḳhūr it- kahretmek
m.-er 71a13
maʿṣiyet it- günah işlemek
m.-dükleri 134b1-2
m.-mezem 69a2
mecnūne it- delirtmek, çıldırtmak
m.-mişler 168a10
meded it- yardım etmek

m.-di 119a18
medḥ it- övmek
m.-erler 123a15
meftūn it- kendine bağlamak, gönlünü çelmek
m.-er 71a16
m.-mek 81a4
mehcūr it- uzaklaştırmak
m.-er 71a13, 152a15
mekr it- hile yapmak
m.-diler 77b15
m.-e 142b3
melāmet it- kınamak
m.-diler 85a13
m.-düğüŋüz 86a1-2
m.-düklerin 85a17
m.-enlere 173a7
m.-erimiş 94b4-5
melāmetī it- kınanacak, ayıplanacak duruma getirmek
m.-erimiş 94b4-5
menʿ it- **1.** engel olmak
m.-ersiz 64a12
m.-üp 164a8
2. bir şeyi vermekten kaçınmak
m.-seŋüz 116b1
merḥabā it- ilgilenmek, hoş görmek, isteklerini yerine getirmek
m.-me 71a10
mescūn it- hapsetmek
m.-diler 96a9
meserrāt-ı ʿaẓīme it- büyük şenlikler yapmak
m.-diler 144b9
mesken it- yerleşmek
m.-e 71b8
mest it- kendinden geçirmek
m.-er 152b4
mestūr it- gizlemek
m.-di 67b13-14
m.-er 127a15, 152b7
m.-üp 157a19
meşġūl it- oyalamak
m.-meŋ 102a3
meşkūk it- şüpheli duruma getirmek
m.-üŋ 96a6
meşveret it- danışmak
m.-medin 123b4
metrūk it- terk etmek
m.-üŋ 96a6
mevc it- deniz dalgalanmak
m.-di 168b5
meyl it- bir şeye veya bir kimseye ilgi duymak
m.-eydi 142a8
m.-medüm 87b3
m.-mişidi 15a10
m.-üp 106b10
meyl-i tām it- bir şeye veya bir kimseye çok ilgi duymak
m.-di 143a8
meʾyūs it- üzüntülü ve ümitsiz duruma düşürmek
m.-diler 105b12
mezād it- açık artırma yoluyla satışa çıkarmak
m.-icek 54b1
mihmān it- misafir etmek
m.-mek 20a12
mīṣāḳını it- bir şeyin sözleşmesini yapmak
m.-diler 46b8
muʿāraẓa it- karşı gelmek, çekişmek
m.-meyesin 13b19
muʿāvenet it- yardım etmek
m.-er 160b18
muḫālaṭa it- karışmak
m.-meye 117a15
muḫālefet it- karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-düğüŋden 86b6
m.-ersin 86a15
m.-mez 122a12-13
muḥārebe it- savaşmak
m.-elüm 164b18
m.-erüz 162b7
m.-mege 132b5
muḫāṣame it- sorun çıkarmak
m.-seler 98a15-16
muḫayyer it- seçmeye izin vermek
m.-diler 157b18
muḥkem it- sağlamlaştırmak
m.-di 87a16
muḥterem it- saygıdeğer etmek
m.-en 131b14
muḳadder it- yazgı olarak belirlemek

m.-mişdür 144a8
murād it- istemek
m.-di 30a11
m.-diler 66a3
muṣāfaḥa it- tokalaşmak
m.-erler 23b16
muṣāḥabet it- sohbet etmek
m.-eriken 85b10
m.-mişidüm 102a13-14
musallaṭ it- musallat etmek
m.-er 116a10, 117a9, 117a16-17
muvāfaḳat it- uygun görmek, kabul etmek
m.-ersiz 116b19
m.-mekdür 134b9
muvāneset it- beraber olmak
m.-dügünüzde 36a12
mübālaġa it- abartmak
m.-mediler 38b3
mübāşeret it- bir işe başlamak, girişmek
m.-erler 44a18-19
mübtelā it- kötü duruma düşürmek
m.-er 170a10
m.-di 15a13
mübtelā-yı ḳayd u zencīr it- zincire vurmak
m.-diler 105a4
müjde it- müjdelemek
m.-di 152a1
mükāfāt it- mükafatlandırmak
m.-eyim 173a9
mülāḳāt it- buluşmak, görüşmek
m.-eler 172a16
münācāt it- dua etmek
m.-diler 16a8, 72a9
m.-er 40b4
m.-ince 106a11
mürāca'at it- geri dönmek
m.-seler 45a3
mürūr it- geçip gitmek
m.-er 149b7
müsāhele it- kolayına kaçmak
m.-meŋ 27b6
müsāmaḥa it- hoşgörü ile davranmak
m.-diler 156b18
müstecāb it- kabul etmek
m. 114b8
m.-di 114b16
m.-er 15a14
m.-sün 71b14
müşāhede it- görmek
m.-dügi 86a10
müşāvere it- danışmak
m.-diler 162a10
m.-üp 55b7-8
müyesser it- nasip etmek
m.-di 112a8
m.-düm 58b9
m.-er 12b16
naḳs-ı 'ahd it- sözünü tutmamak
n.-eriseŋüz 147b1
naḳl it- anlatmak, bildirmek
n.-erler 27a6
naḳż it- bozmak, bir sözleşmeyi yok saymak
n.-erler 107a7
nālān it- inleyici hâle getirmek
n.-er 42a10
nālān ile pür it- bir yeri inleyenlerle doldurmak
n.-diler 118b17
nāle it- inlemek
n.-di 63a7
n.-diler 118b2
naṣīb it- nasip etmek
n.-er 39a8
naṣīḥat it- öğüt vermek
n.-eridi 92a11
Naṣrānī it- Hristiyanlık dinini kabul ettirmek
n.-e 142a9
naẓar it- **1.** bakmak
n. 59a10
n.-di 105a10, 173b10-11
n.-düŋ 43a3
n.-en 149b19
n.-er(i)di 27b9, 84b18, 112a13, 163b2
n.-eriken 158a4
n.-erleridi 149b4, 155a6
n.-üŋ 79a18
2. düşünmek
n.165a8
n.-erise 109b17
n.-ersiz 117a4
n.-üŋ 28a6

3. ilgilenmek
n.-medi 130a19
4. göz değdirmek
n.-dügi 148a16
nāz it- yalvarmak, rica etmek
n.-diler 118b10, 143b16
nefret it- nefret etmek
n.-di 63b2
n.-miş 143a17
nefrīn it- beddua etmek, lanet okumak
n.-eridi 117b2
nehy it- menetmek
n.-en 51b10
n.-üm 124a1
nidā it- seslenmek
n.-di 72a19, 126a10, 166a10
n.-erleridi 54a16
n.-ersin 100a11
nigāh it- bakmak
n.-en 51a1
niṣār it- saçmak, bir şeyi cömertçe vermek
n.-eyim 69a1
nisbet it- birini üzmek için veya inat olsun diye bir şey yapmak
n.-esin 52a9
nit- ne etmek
n. 105a19
n.-diler 105a19
niyāz it- **1.** dua etmek
n.-di 70b19, 72a18, 114b9, 124b13
2. yalvarmak, yakarmak
n.-di 113a16, 114a14
n.-diler 118b10
nizāʿ it- çekişmek, kavga etmek
n.-er 113b17
nūr it- nurlandırmak
n.-er 127a15
nūş it- içmek
n.-em 167b16
n.-en 3b2
n.-er 87a14
n.-mege 113b16
nüsḫa it- kopyalamak, resmini yapmak
n.-üp 67b18
nüzūl it- inmek
n.-e 78b15
n.-üp 35b9, 35b16, 35b19-36a1, 92b1
ʿöẕr it- özür dilemek
ʿö.-di 31a5, 47b16
ʿö.-düŋ 58b15
ʿö.-erisem 39b9
ʿö.-üp 167a5
pā-bend it- ayaklarını bağlamak
p.-diler 105b7
pādşā it- padişah etmek
p.-en 117b8
pāk it- temizlemek
p.-diler 62a7
p.-üp 40b7
pāre pāre it- parçalamak
p.-er 22a19
perākende-ḫāṭır it- üzmek
p.-e 140b4-5
perde it- engel yapmak
p.-me 165a6
perhīz it- birinden uzak kalmak, kaçınmak
p.-en 128b18-19
p.-erleridi 128b17
pertāb it- atmak
p.-r 88a8
peydā it- ortaya çıkarmak
p.-er 86b4
peyvend it- **1.** ulaşmak
p.-er 111b3
2. bağlamak
p.-üp 87a16
pīç-ā-pīç it- karmakarışık etmek
p.-er 104b12
pinhān it- gizlemek
p.-mek 21b3
pür-gil it- bir yeri çamur deryası yapmak
p.-er 124b11
rabṭ it- anlaşma yapmak
r.-diler 60b11
raġbet it- istekle karşılamak
r.-eridi 139b4
raḥm it- acımak
r. 48a2
r.-en 19b7
r.-er 136b11, 137a8
r.-eriseŋ 58a15
r.-mediler 47b8

r.-medüŋmi 38a3
r.-medüŋüz 47a17
r.-üŋ 27b18
r.-üp 13a19, 26b19, 28a17
raḥmet it- acımak
r.-e 41a8, 63a11, 63a13, 106b15, 115a1
r.-mek 20b9
r.-miş 60a2
r.-sün 72b17
r.-üp 50b12
rām it- boyun eğdirmek
r.-e 141b2
rām-ı şeyṭān it- şeytana boyun eğdirmek
r.-mege 49b16
recā it- dilemek
r.-di 105a6
recm it- taşa tutmak, taşa tutarak öldürmek
r.-diler 31b15
refʿ it- kaldırmak
r.-elüm 48b7-8
r.-üp 32b13, 54a15
rehber it- kılavuz etmek
r.-en 104b10
rencide it- incitmek, kalbini kırmak
r.-me 15a4
rencūr it- sıkıntıya uğratmak
r.-er 152a15
reng it- boyamak
r.-memişsin 77a12
resūl it- elçi etmek
r.-erem 56b18
reşk it- kıskanmak
r.-er 89b12
r.-melüdür 115a5
rıfḳ it- yumuşak bir şekilde, tatlılıkla davranmak
r.-er 106a4
riʿāyet it- ağırlamak
r.-di 167a15
ribā it- faiz alıp vermek
r.-enlerdür 23a7
rivāyet it- bir olay, haber veya sözü nakletmek
r.-er 12b17, 33b17
r.-erler 14a16, 14b8, 70b13, 75a7, 75b5, 81a17-18, 94a8, 97a9, 117a8, 127b18-19, 135a3, 148a9-10
r.-erleridi 85a4
r.-mişler 44b15
rūşen it- aydınlatmak
r.-er 117b19
rüsvāy it- ayıplanacak duruma düşürmek
r.-mek 130b4
ṣabr it- sabretmek
ṣ.-di 142b14
ṣ.-düm 51a10
ṣ.-elüm 88b1
ṣ.-enlere 115b10
ṣ.-er 39a3
ṣ.-erdi 152a13
ṣ.-eriseŋ 169b17
ṣ.-mege 147a6
ṣ.-megi 38b14
ṣ.-üŋ 81a11, 92a10-11
ṣabr-ı cemīl it- güzel bir şekilde sabretmek
ṣ.-diler 89b19
ṣ.-sün 133a4
ṣadaḳa it- sadaka olarak vermek
ṣ.-dügi 23b11-12
ṣadā it- seslenmek
ṣ.-di 41a13
ṣalāt it- namaz kılmak
ṣ.-elüm 89a4
ṣarf it- harcamak
ṣ.-er 3b10
ṣ.-mekiçün 87a2
ṣavm it- oruç tutmak
ṣ.-elüm 89a4
ṣayd it- **1.** avlamak
ṣ.-elüm 37b11
2. tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak
ṣ.-diler 142a3
saʿy it- çabalamak
s.-di 70a13, 127a2
s.-erler 145b18
s.-mediler 38b4
ṣayḥa it- bağırmak, çığlık atmak
ṣ.-di 155a1
ṣ.-diler 155b15
ṣ.-er 36b16
ṣ.-erem 163a1

ṣayḫa-i ʿāẕīme it- çok bağırmak
ṣ.-üp 56a18
secde it- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-di 73b11
s.-diler 13a6, 28a1
s.-erler 26a1
s.-meye 34a1
s.-mişlerdür 12b19
sefer it- yolculuk yapmak
s.-di 62a19
s.-diler 168b4
s.-dük 152a11, 167b2
s.-erler 146a1-2
s.-mege 44b16
s.-miş 166b10
s.-mişler 166b14
selāmın redd it- verilen selamı almak, selama karşı selam vermek
r.-di 61b1
selām it- selam etmek, esenlik dilemek
s.-di 63a4
s.-dügini 146b3
s.-düm 62a17
s.-er 25a9, 57a8-9, 94a9, 100b1, 172a18
s.-erem 58b8-9
s.-üŋ 132a18
semāʿ it- cezbeyle ayakta dönmek, zikretmek
s.-erler 9b15, 20b11
semʿ it- dinlemek
s.-diler 106a19
ser-firāz it- yüceltmek
s.-di 19a9
ser-gerdān it- sersemletmek, şaşkın duruma getirmek
s.-e 140b4-5
seriḳa it- hırsızlık yapmak
s.-en 162a7
s.-düŋüzidi 157a15
s.-mişidi 161a7
setr it- **1.** gizlemek
s.-di 168a3
s.-üp 83a1, 84a14
2. günahları örtmek, bağışlamak
s.-erem 58b19, 59a17
sevk it- göndermek
s.-erüz 166a15
seyr it- seyretmek
s.-e 41a11
s.-er 50b4
s.-erdi 87a5
seyr-i gülzār-ı behişt it- cennet bahçesini seyretmek
s.-düm 43a2
ṣıla-i raḥm it- anne, baba ve akrabayı ziyaret etmek
ṣ.-dügi 23b14
ṣ.-mişdür 23b14-15
siḥr it- sihir yapmak
s.-er 71a17
sirāyet it- yayılmak, dağılmak
s.-di 123a3
sitem it- sitem etmek
s.-memek 95b3
ṣoḥbet it- sohbet etmek
ṣ.-ider 166b18
su ʾāl idebil- sorabilmek
s.-ür 97b17
su ʾāl it- sormak
s.-ermisiz 160a13
s.-üŋ 10b11
su ʾāl itmez ol- dua etmeyi terk etmek
s.-ur 53a10
su ʾ-i ẓan it- kötü zanda bulunmak
s.-me 19a5
ṣulḥ it- barış yapmak
ṣ.-diler 25b16
sükūt it- susmak, konuşmamak
s.-di 113a12
s.-düm 114a8
sürʿat it- acele etmek
s.-di 154a3
sürūr it- sevinmek
s.-..erdi 143a10
şādān it- sevinmesini, neşelenmesini sağlamak
ş.-er 31b11
şād it- sevindirmek
ş.-e 60b19
ş.-üŋ 106b1
şāhid it- tanık olarak belirlemek
ş.-se 77b12
şahlıḳ it- hükümdarlık etmek
ş.-meyem 106b12

şām it- akşam gibi etmek
ş.-diler 96a12
şarṭ it- şart koşmak
ş.-diler 60b11
ş.-dügüm 149a13
ş.-ersin 64a10
şefḳat it- acımak
ş.-dük 31a7
ş.-mediler 47b8
ş.-ridüŋ 131b16-17
ş.-üp 50b12
şehādet it- tanıklık etmek
ş.-er 70b14-15, 100b4
şek it- **1.** kuşku duymak
ş.-erem 132a17
ş.-me 115a9
2. bir şeyi gerektiği gibi düzgün biçimde yapamamak
ş.-meye 43b7
şerm it- utanmak
ş.-ersin 69b19
şikār it- **1.** avlamak
ş.-miş 15b15
2. tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak
ş.-e 30b16
şikāyet it- yakınmak
ş.-diler 123a9, 147a5
ş.-ersin 39b6, 171a4
ş.-eydüŋ 171a6
şitāb it- acele etmek
ş.-di 166a5
şükr it- şükretmek
ş.-düm 42b2, 51a8, 51a16
ş.-erler 123a14-15
ş.-üp 88b5, 168a1
şünā it- yüzmek, herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak
ş.-erdüm 62b19
taʿab it- eziyet etmek
t.-mez 19a19
taʿaccüb it- şaşırmak
t.-di 151b2
t.-erleridi 129b12
ṭāʿat it- ibadet etmek
ṭ.-di 31b7
ṭ.-diler 89a16
taʿbīr ider ol- rüya yorumu yapmaya başlamak
t.-dılar 92b7-8
taʿbīr it- rüya yorumlamak
t.-er 93a5, 93a6
t.-erleridi 22a9
tābnāk it- aydınlatmak
t.-miş 89a12
taġyīr it- değiştirmek
t.-üp 15b6
taḥammül it- sabretmek, dayanmak
t. 37a13
t.-emez 49b11
taḥḳīr it- aşağılamak, onur kırmak
t.-diler 119a4
taḥṣīl it- elde etmek
t.-ersin 17a9, 165a8
t.-erüz 26a18
t.-eyim 17a8
taḥvīl it- değiştirmek
t.-e 63b8
t .-en 119b6
taḳbīl it- öpmek
t.-em 63a18
t.-er 113a3
t.-eyim 58a6
taḳdīm it- öne almak
t.-mek 26a10
t.-mezem 66b17
taḳdīr it- yazgı olarak belirlemek
t.-dügi 69a16
t.-düŋ 97a19
t.-er 161a1
t.-mişidi 99a16
t.-mişimiş 174a9
taḳdīs it- kutsamak
t.-erler 33b14
taḳrīr it- anlatmak
t.-dimi 137b7-8
t.-er 89b13, 92b7
t.-üp 22a9
ṭaleb ider ol- ister olmak
ṭ.-a 130b3
ṭaleb it- istemek
ṭ.-diler 77b12, 118b6
ṭ.-düklerinde 146a11
ṭ.-eridi 139a16-17
ṭ.-erleriken 54b2

ṭ.-medi 142b8
ṭ.-seŋ 169b14
ṭ.-üp 68a18-19, 121a15
taʿlīm it- öğretmek
t.-diler 25a14, 157b17
t.-eridüm 82b18
t.-eyim 82a13
t.-mişdür 93a17
t.-üŋ 11a16
tamām it- tamamlamak
t.-di 72a17
t.-icek 54b14
ṭaʿn it- ayıplamak, kınamak
ṭ.-erler 88a19
ṭapuyı it- saygı göstermek
ṭ.-di 151a10
ṭarab it- sevinçten dolayı coşmak
ṭ.-dük 168b16
tār-mār it- dağıtmak, karıştırmak
t.-em 114b10
taṣnīf it- kitap yapmak
t.-dükleri 7a17-18
taṣrīḥ it- açıkça belirtmek
t.-medi 147a2
tasṭīr it- yazmak
t.-dügi 97a8
taṣvīr it- **1.** bir şeye biçim vermek, şekillendirmek
t.-e 43b10
2. etraflıca anlatmak
t.-er 89b13
3. resim yapmak
t.-erleridi 134a11
ṭavāf it- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-erken 50a3
taʿyib it- ayıplamak
t.-üp 85b13
taʿyīn it- **1.** belirlemek
t.-diler 143a19
t.-üp 122a2
2. atamak
t.-üp 123b1
taẓarruʿ ide gör- bir süre yalvarmak
t.-diler 66b18
taẓarruʿ it- yalvarmak
t.-diler 132b9, 143b16
t.-mekden 162a11
tebcīl it- yüceltmek, ululamak
t.-em 63a18
tebdīl it- değiştirmek
t.-e 63b8
t.-en 119b6
tebessüm it- gülümsemek
t.-diler 160a18
t.-erleridi 78b11
t.-ersiz 160a18
teblīġ it- bildirmek
t.-mek 157b19
tebyīn it- belirlemek
t.-diler 143a19
tecāvüz it- aşmak, geçmek
t.-üp 116a19
tecessüs it- araştırmak
t.-erleridi 46a1
t.-üŋ 171a15
tecessüs-i aḫbār it- araştırmak
t.-eridi 56a10
tedārik it- hazırlık yapmak
t.-elüm 26a19
t.-er 49a18
t.-mek 102b16
t.-üp 49b2
tedbīr it- önlem almak
t.-diler 105a4
tedfīn it- defnetmek
t.-diler 21a12, 74a2
tefekkür it- düşünmek
t.-üp 139a14
teferrüc it- gezinti yapmak
t.-elüm 26b11
teftīş it- **1.** kontrol etmek
t.-diler157a5-6
t.-mek 156b16
2. sorup araştırmak
t.-er 125b12
teʾḫīr it- ertelemek
t.-meyüp 159b8
t.-üp 93a13
tehlīl it- Allah'ın bir olduğunu söylemek
t.-erler 110b1
tekbīr it- tekbir getirmek
t.-dügi 79b16
t.-erler 110b1
t.-üp 44b17
tekfīn it- kefenlemek
t.-diler 21a12, 74a2

tekẕīb it- yalanlamak
t.-er 37b10
telbīs it- hile yapmak, aldatmak
t.-er 104b11, 140b3
teʾlīf it- eser yazmak
t.-dükleri 7a17-18
temāşā it- seyretmek
t.-elüm 26b12
t.-mese 12a14
temelluḳ it- birini memnun etmeye çalışmak
t.-mekden 162a11
temennī it- dilemek
t.-erüz 77b9
teraḥḥum it- acımak
t.-meziseŋ 131b15
terk it- terk etmek
t.-di 56b2-3, 61b18, 113b11
t.-en 124a8
t.-ermi 18b19
t.-mezem 66b6
t.-üp 56b11, 63b13, 91b17, 133b18
terk-i nifāḳ it- nifakı terk etmek
t.-üp 40a15
tervīc it- değerli, üstün görmek
t.-meyem 143a3
tesbīḥ it- Allah'ı zikretmek
t.-eridi 75a9
t.-erler 12b4, 33b14
teʾşīr it- etkilemek
t.-üp 27b16
teslīm it- (kadın) erkeğin kendisine sahip olmasına izin vermek
t.-meyince 113a10
teslīm-i rūḥ it- ölmek
t.-di 115a1
tesmiye it- adlandırmak
t.-mişleridi 85a6
teşbīh it- benzetmek
t.-ersin 100a11
teşebbüş it- teşebbüs etmek
t.-eyim 145b3
teşrīf it- onurlandırmak
t.-er 20b15
tevaḳḳuʿ it- ummak
t.-diler 143b16
tevaḳḳuf it- beklemek
t. 57a6
tevbe it- tövbe etmek
t.-di 31b4
t.-diler 32b10
t.-e 117b16
t.-eni 58b18
t.-erüz 164a17
t.-meye 159b2
t.-mezlerise 164a4
t.-mişdür 115a13
t.-üŋ 164a13
t.-üp 55b13
teveccüh it- yönelmek
t.-mek 17a6
t.-üp 86a14
tevessül it- müracaat etmek
t.-erüz 56b6
tevfīḳ-i ḳarīn it- birinin yardıma nail olmasını sağlamak
t.-e 52a5
tezvīc it- nikâhlanmak
t.-meyem 143a3
tezvīr it- yalan söylemek
t-diler 105b7
t.-er 140b3
ticāret it- alım satım yapmak
t.-er 136a13
t.-eridi 136a15
t.-mege 136a18
töhmet it- suçlamak
t.-erler 105a3
t.-erleridi 161a18
t.-esin 52a9
t.-mezler 42a14
t.-üp 70a16
ṭuġyān it- azmak, Allah'ın emirlerine aykırı harekette bulunmak
ṭ.-di 87a8
ṭuʿme it- lokma etmek, yemek
ṭ.-mişdür 41b7
uġrılıḳ it- hırsızlık yapmak
u.-mekdür 105b1
ʿuruc it- yükselmek
ʿu.-üp 25a18
ülfet it- tanışmak, görüşüp konuşmak, sohbet etmek
ü.-er 166b18
ümīẕvār it- ümitlendirmek
ü.-er 102a18

üns it- arkadaşlık etmek
ü.-em 38a4
vaʿde it- söz vermek
v.-mişdür 128a19
v.-mişidi 101a8
vaʿdeye vefā it- sözünde durmak
v.-mek 95b2
vaḫy it- vahyetmek
v.-di 35b7, 70b19-71a1
vālī it- bir işi, bir yeri idare etme hususunda birini yetkili kılmak
v.-düm 108b15
vaṣf it- açıklamak, anlatmak
v.-dügümüz 132a9
vaṣiyyet it- nasihat etmek
v.-eridi123b16
v.-üp 128a11
vaẕʿ-ı ḥaml it- doğurmak
v.-düm 50b5
v.-eridi 162b13
vedāʿ it- vedalaşmak
v.-di 127b4
v.-eyin 47a4
v.-icek 47a7
v.-üp 16a18, 17b2, 133a5
vedīʿat it- emanet etmek
v.-mişemdür 107b6
vefā it- sözünde durmak
v.-eriseŋüz 132b11-12
vefāt ider ol- ölmek üzere olmak
v.-duḳda 40a9
vefāt it- ölmek
v.-di 61b14, 65b18, 143a9
v.-dükleri 65a11-12
v.-enlerün 98a1
v.-erisem 28b14
v.-erler 163a3
v.-icek 174b3, 174b17
v.-ince 106b14, 156b14
v.-miş 165b2
v.-mişidi 76a11, 76a15
velīme it- düğün yapmak
v.-diler 144b9
vīrān it- kendini harap etmek, çok üzüntü duymak
v.-üp 12a14-15
vuḳūf it- durmak
v.-di 153a11
vüṣūḳ it- inanmak, güvenmek
v.-e 43b9
yād it- anmak
y.-diler 118b2
y.-en 52a15
y.-ersin 47b12
y.-meyelüm 174a3
y.-meyem 20b13
y.-üŋ 28a6, 36a14
y.-üp 42b6, 50a1, 167b18
yaġmā it- yağmalamak
y.-erler 54b19
yardım it- yardım etmek
y.-mez 117a11-12
yār it- dost olarak kabul etmek, dostça davranmak
y.-e 19b6
yemīn it- yemin etmek
y. 165b5
y.-di 16a1, 17b13
y.-dügini 16a11
y.-erisem 39b9
yeʾs it- ümidini kesmek
y.-üŋ 75a1
yir it- yerleşmek
y.-üp 26a7
yoḳ it- yok etmek
y.-mek 55b8
żabt it- silah gücüyle bir yeri almak
ż.-üp 126a19
zād it- azık etmek
z.-diler 105a11
z.-er 62b16
ẓann it- zannetmek
ẓ.-dügüŋ 132a8
ẓ.-erem 24a8-9
ẓ.-eridüŋüz163b3
żarar it- zarar vermek
ż.-medi 93a2
ẓarf-ı merhem it- yarayı merhemleyip sarmak
ẓ.-diler 30b9
żāyiʿ it- kaybetmek
ż.-dük 162b4
ż.-düŋüz 47a18, 132a16-17
ż.-ersiz 38a14
ż.-mez 113a6
zāyil it- ortadan kaldırmak

z.-di 105a14
z.-medi 100a18-19
z.-mek 160b18
z.-üp 161b8
zemzeme it- mırıldanmak, anlaşılmaz söz söylemek
z.-e 52a12
ẕenb ü günāh işrāb it- günah işlemesine sebep olmak
ẕ.-er 104a14
zerʿ it- ekmek
z.-mişdür 110a3-4
zeyn it- süslemek
z.-di 142b2
ẕikr it- anmak
ẕ.-di 146a11-12
ẕ.-diler 167a17
ẕ.-dügi 23b1
ẕ.-dügüm 100b14
ẕ.-enler 133b19
ẕ.-er 58b6, 59b4
ẕ.-erem 58b18, 59a17, 145a13
ẕ.-eridük 172a6
ẕ.-erler 147a18
ẕ.-ersin 173a2
ẕ.-meyelüm 174a1, 174a3
ẕ.-se 52a15
ẕ.-üŋ 36a13, 145a12
ẕ.-üp 171a3
zinā it- zina etmek
z.-düŋ 81b10
z.-en 116b9
z.-erler 23a6
zinde it- diriltmek
z.-eridi 76b4
z.-erisem 79a14
ziyāde it- artırmak
z.-di 151b15
z.-erleridi 45a4
ziyād it- fazlalaştırmak
z.-düm 50b16
ẓiyāfet it- ziyafet vermek
ż.-di 142b3
ż.-üp 6a9
ziyān it- zarar vermek
z.-me 29b16
z.-mez 114b14
ziyāret it- ziyaret etmek
z.-elüm 63b6
ẓuhūr it- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-e 150b12
ẓ.-icek 76b5
ẓ.-ince 16a16
ẓ.-medi 11b7, 166b19
ẓ.-meyince 152b6
ẓ.-üp 55b14
ẓulm it- zulmetmek
ẓ.-en 19b15, 41a17
ẓ.-endür 117b15
ẓ.-enlerden 101a11
ẓ.-enleri 54b16
z.-er 32a14
ẓ.-medin 104b4
ẓ.-mege 126b10
ẓ.-memek 95b3
ẓ.-üp 118b9
ẓuʿm it- boş inanca sahip olmak
ẓ.-er 79a19, 134a7
ẓunūn it- zanlarda bulunmak
ẓ.-dükleri 164b12-13
ẕünūb it- günah işlemek
ẕ.-enleriçün 33b16
ẕ.-mem 113b4
itdür- yaptırmak
i. 45a10
i.-üp 84b4
duʿā itdür- dua ettirmek
d. 124a13
ḥareket itdür- hareket ettirmek
ḥ.-di 48a10
ʿimāret itdür- bayındır duruma getirtmek
ʿi.-di 109b1
irtikāb itdür- kötülük yaptırmak
i.-mez 141a7-8
maḥabbet itdür- sevdirmek
m.-düm 94a1
ṭavāf itdür- bir yerin çevresini dolaştırmak
ṭ.-dügüz 22b17
temevvüc itdür- denizi dalgalandırmak
t.-di 83a12
zirāʿat itdür- ektirmek
z.-üp 103a8
iṭāʿat *Ar.*
iṭāʿat it- söz dinlemek, boyun eğmek
i.-mek 14a2-3

i.-meyicek 86a17
i.-üp 67b11
iṭāʿat üzre ol- itaatli olmak
i.-duḳ 149a15
ʿitāb *Ar.* azarlama
ʿi. 170b13
ʿi.+dan 157a16, 173a8
ʿitāb eyle- azarlamak
ʿ i.-di 93b14
ʿ i.-yüp 91b17
ʿitāb it- azarlamak
ʿi.-e 42b16
ʿi.-ersiz 157a15
ʿitāb ol- azarlanmak
ʿi.-dı 119a10
iṭʿām-ı ṭaʿām *Ar.* yemeğin yenilmesi
i. 111a14
i.+dur 111a10
iʿtibār *Ar.* saygınlık
i. 122a16
i.+ile 4b8
iʿtibār eyle- göz önünde bulundurmak, dikkate almak
i.-mez 118a5
i.-r 42a8
iʿtiḳād *Ar.*
iʿtiḳād eyle- inanmak
i.-di 102a6
iʿtimād *Ar.* güven
i. 89a10, 94b15, 124a9
i.+ı 164b12
i.+ile 141a10
i.+ları 130b19
i.+um 167a9
i.+uŋ 51b16
iʿtimād eyle- güvenmek
i.-di 27b3, 132a14
iʿtimād it- güvenmek
i.-düm 42b1
i.-er 94b15
i.-me 124a9
i.-medi 55b17
i..-mezem 147a8-9
i.-mişdi 122a13, 168a13
iʿtimādı ol- güveni olmak
i.-a 52a12
iʿtirāf *Ar.* bir şeyi saklamaktan vazgeçip söyleme
i.+dur 134b9
i.+um 124b14
iʿtirāf eyle- kabul etmek
i.-di 103b5
i.-diler 121b17
i.-düm 138b19
i.-ŋ 164a13
i.-yeler 18a13
i.-yesiz 75a16
iʿtirāf it- kabul etmek
i.-diler 32b6, 102a5, 103a12
i.-eriseŋ 46a8
i.-erüz 164a16
i.-mişiken 58b14
iʿtirāf-ı ẕenb *Ar.* günahın itirafı
i.+ile 32b1
iʿtirāż *Ar.* itiraz
i.+ı 38b18
iʿtirāż it- itiraz etmek
i.-üp 157b4
iʿtisāf *Ar.* doğru yoldan sapma
i. 4a13
iʿtiṣām *Ar.* günahtan sakınma, temiz olma
i. 33a4
itlāf-ı māl *Ar.* malın yok olması
i.+ı 64a15
itlāf-ı nefs *Ar.* canın yok olması, ölüm
i. 64a15
itmām *Ar.* tamamlama, bitirme
i.+ına 175b11
ittifāḳ *Ar.* denk gelme, uyuşma, birlik
i. 9a2, 12a16, 14b18, 16b2, 17b5, 45a13, 47a10, 53b14, 66a2, 77a6, 81a2, 82a9, 90b10, 92b11, 166b5
i. 19b3, 165b18
ittifāḳ eyle- uyuşmak, anlaşmak
i.-yüp 92b14
ittifāḳ it- uyuşmak, anlaşmak
i.-meziseŋ 28b3
i.-üp 55b7-8, 175a1
ittifāḳ ol- birleşmek
i.-a 62a1
ittifāḳāt-ı ḥasene *Ar.* güzel uyuşmalar
i.+dendür 175b5
ittifāḳen *Ar.* rastgele, tesadüfle
i. 20a7, 30a9, 31b18, 50a16, 50b6, 114a8, 175a19

ittifāḳī *Ar.* rastgele, tesadüfle
i. 141b13
ittiḥād *Ar.*
ittiḥād it- birleşmek
i.-eidüm 112b2
i.-miş 50b16
ittiṣāl *Ar.* kavuşma, ulaşma
i. 144a9
ʿivaż *Ar.* bedel, karşılık
ʿi. 64a13, 64a16
ʿi.+ı 156b4
ʿivaż it- karşılık vermek
ʿi.-düŋ 31a7
ʿivaż vir- karşılık vermek
ʿi.-e 122b13
ʿi.-mege 58a5
ʿiyādet *Ar.*
ʿiyādet eyle- hasta ziyaret etmek
ʿi.-r 102a16
īẕā *Ar. īẕāʾ* kedere, mihnete uğratma, korkutma
ī. 83b3
īẕā it- kedere, mihnete uğratmak
ī.-üp 42a13
iżāʿat *Ar.*
iżāʿat vir- birinin hakkına uymamak
i.-me 18b11
iżʿāf *Ar.*
iżʿāf ol- bir şeyin üstüne bir misli eklenmek
i.-ur 111a13
iżāfet *Ar.*
iżāfet eyle- yüklemek, ait olduğunu göstermek
i.-di 64b13
izāle *Ar.* yok etme, giderme
i.+sidür 38a19
izāle it- yok etmek, gidermek
i.-mek 55b18
ʿiẕār-ı lāle-gūn *Ar.+Far.(2)* lale renkli yanak
i. 74a6
iʿzāz *Ar.* saygı gösterme
i.+ıla 106b4
i.+ile 42a11
iʿzāz eyle- saygı göstermek
i.-di 20a13
iʿzāz it- saygı göstermek
i.-üp 56a8-9
izdiḥām *Ar.* kalabalık
i. 104b17
i.+dan 133b13
iẓhār *Ar.* açığa vurma, belirtme, gösterme
i.+ına 39a16
iẓhār eyle- açığa vurmak, belirtmek, göstermek
i.-di 91a17
i.-diler 163b5
iẓhār it- göstermek
i.-er 166b16
i.-erem 109a1
i.-medi168a3
i.-üp 131b11-12
iẓhār-ı fażāyil *Ar. iẓhār-ı fażāʾil* faziletlerin ortaya çıkması
i. 6a12
iẓhār-ı iftiḳār *Ar.* ihtiyacını meydana koyma
i.+içün 170a19
iẕn *Ar.* izin
i. 123a9
i.+iile 75a17, 90b14, 90b19, 109b9
iẕn vir- izin vermek
i.-di 66b15
i.-düm 102b9
i.-sem 59a19
iẕn-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın izni
i.+ile 121a8
iẕnü'llāh *Ar.* Allah'ın izni
i.+ile 110a19
ʿizz *Ar.* değer, yücelik
ʿi. 2b6, 10a7, 29a2, 63b15, 106b3, 118a3
ʿi.+ile 41a18
ʿi.+üm 35b7, 171a5
ʿizz ü cā bul- değer görüp bir yere yerleşmek
ʿi.-maya 71b8
ʿizzet *Ar.* **1.** değer, yücelik
ʿi. 10b1, 20b1, 21a4, 72b14, 111b6
ʿi.+i 151a1
ʿi.+üm 35b14, 93b15, 94a10
2. saygı
ʿi. 50a10, 150b7, 154b6
ʿi.+(i)le 62b1, 112a5, 144a7

ʿ*izzet bul*- yücelmek
ʿi.-dı 21b11
ʿ*izzet eyle*- saygı göstermek
ʿi.-di 16b8, 172a13
ʿ*izzet it*- saygı göstermek
i.-er 21a2
ʿ*izzet vir*- yüceltmek
ʿi.-en 97a4

K

ḳabāʾ-i ʿaẓīm *Ar.* büyük kaftan
ḳ. 85b5
ḳabāʾ-i Hārūn *Ar.+k.a.* Hazreti Harun'un kaftanı
ḳ. 80b13
Kaʿbe-i ḫuld *y.a. +Ar.* devamlı olan Kâbe
k.+e 51b8
ḳabil *Ar.* uygun
ḳ. 109a19
ḳabīle *Ar.* boy
ḳ.+den 66a12
ḳ.+lerinüŋ 79b5
ḳabīle-i miʿrāc-ı refref-nişin *Ar.(3)+Far.* Hazreti Muhammed'in Miraç Gecesi üzerinde gittiği minderde oturan kabile
ḳ. 2b18-19
ḳabili *Ar.+i* gibi
ḳ. 12a13
ḳabiliyyet *Ar.* yetenek
ḳ. 65a6, 96b14
ḳabr *Ar.* mezar
ḳ. 42a7, 47b4, 47b11, 47b16, 62a8
ḳ.+de 18b4
ḳ.+den 47b14, 48b19, 76a13
ḳ.+e 42a4, 48b19
ḳ.+i 47b1, 47b4, 76a3, 76a12
ḳ.+in 115a13
ḳ.+inde 23a17, 117b17
ḳ.+ini 47b2, 63b6, 63b7, 63b8, 74a2
ḳ.+leri 98a2, 174b4
ḳ.+ümde 40a10
ḳ.+üŋ 76a18
ḳabr eyle- kabir yapmak
ḳ.-diler 30b1
ḳabūl *Ar.* razı olma
ḳ. 127b8, 127b15
ḳabūl eyle- kabul etmek
ḳ. 139a13
ḳ.-di 16b17, 86b9, 139b1, 167a3
ḳ.-diler 147b2-3, 149a3
ḳ.-düm 139a1
ḳ.-mez 117a11
ḳ.-mezem 68b13
ḳ.-mezsiz 39b9-10
ḳ.-r 32b3, 74a19
ḳ.-ye 15a17
ḳabūl it- kabul etmek
ḳ.-di 118a16, 125a6
ḳ.-diler 136a19
ḳ.-en 25b7
ḳ.-erem 53a7, 53a13, 58b16, 58b18, 109a6-7, 118a7
ḳ.-erise 151a4
ḳ.-eriseŋ 138a9
ḳ.-medi 83a9, 84b3, 84b9
ḳ.-mek 13b11
ḳ.-meye 119a6
ḳ.-mez 60b15
ḳ.-miş 114b12
ḳ.-üp 82b3
ḳabūl ḳıl- kabul etmek
ḳ.142b15
ḳabūl ol- kabul olmak
ḳ.-a 55a5
ḳ.-maz 53a8
ḳabūl-i nuṣḥ *Ar.* öğüdün tutulması
ḳ.+dur 111a18
ḳabż *Ar.* kavrama, tutma
ḳ.+umda 128b3
ḳabż eyle- ruhunu teslim almak
ḳ. 73b10, 114b19
ḳabż it- **1.** ruhunu teslim almak
ḳ.-dügüŋüzde 170a14
ḳ.-düŋmi 171a12
ḳ.-medüm 171a13
ḳ.-mege 171a11-12
2. kavramak, elle tutmak
ḳ.-di 61a10
ḳabż-ı ruḥ *Ar.* ruhun teslim alınması
ḳ.+a 33b11-12
ḳ.+amı 171a9
ḳaç ne kadar, kaç tane
ḳ. 98a1

ḳ.+dur 98a2, 98a3, 98a11
ḳaç- 1. kaçmak
ḳ.-a 80a3
ḳ.-ariken 70a13
ḳ.-arlar 44a4
ḳ.-dı 31a10, 46a10, 70a19, 153b13
ḳ.-dılar 60b3, 143b3
ḳ.-madı 37b14, 61b16
ḳ.-maġa 143b10
ḳ.-maya 46b2
ḳ.-mış 58b8
ḳ.-mışıdı 46a3
ḳ.-up 80a6
2. kaçınmak
ḳ.-arsın 86a16
ḳ.-mazsız 117a3
ḳaçan ne zaman
ḳ. 145a15, 145b19
ḳaçan ki *T.+ Far.* ne zaman ki
ḳ. 158b13
ḳaçḳun kaçmayı huy edinmiş, sürekli kaçan
ḳ. 47b12
ḳaçur- kaçırmak
ḳ.-duŋ 96b5
ḳ.-maz 111b12
ḳadar *Ar.* miktarında, derecesinde, denli
ḳ. 15b12, 49a12, 84b6, 98a16, 109b19
ḳ.+dur 98a9
ḳadd *Ar.* boy
ḳ. 44a17
ḳ.+ı 73a16
ḳ.+umı 151b11
ḳaddı bük- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
ḳ.-mişem 151b13
ḳadd u ḳāmeti bükil- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
ḳ.-miş 56b9
ḳadd-ı bālā *Ar.+Far.* uzun boy
ḳ.+sına 67b16
ḳadem *Ar.* **1.** ayak
ḳ. 62a4,151a11
ḳ.+de 49a12
ḳ.+lerde 49a5
ḳ.+leri 18b7, 145b12
ḳ.+lerini 139b18
2. adım
ḳ. 20b5, 71b4, 86b15
3. derece
ḳ. 140b1
ḳ.+e 140b15
ḳādem-i hümāyūn *Ar.+Far.* uğurlu ayak
ḳ.+ıile 29a11
ḳader *Ar.* kader
ḳ.+e 97a8
ḳāḍī *Ar.* kadı
ḳ. 30a1, 30a5, 31b13, 31b16, 32a3, 32b4, 60a18
ḳaḍīb *Ar.* ince, düz fidan
ḳ.+dür 147a19
ḳadīm *Ar.* **1.** başlangıcı olmayan
ḳ. 119a18
2. eski zaman
ḳ.+den 139b8
ḳādim *Ar.* ayak basan, varan, ulaşan
ḳ.+leri 32a9
ḳadīr *Ar.* güç sahibi
ḳ. 42b4, 59b16, 88a6, 108b15, 149b10, 171a5
ḳ.+durur 152a6
ḳ.+dür 17b1, 97b16, 122b6, 122b15
ḳ.+em 55a2
ḳ.+sin 37b18
ḳadīr ol- gücü yetmek
ḳ.-duġı 21b12
ḳ.-madı 66b18
ḳ.-maya 158b19
ḳ.-maz 108b11
ḳ.-sam 92a15
ḳ.-ur 23b15
ḳadr *Ar.* değer, onur
ḳ. 106b5
ḳ.+i 26a19, 32b15, 75a3, 110b16, 120b19, 121a1, 122a3
ḳ.+ile 6b8
ḳ.+in 96b16
ḳ.+inüŋ 107b10
ḳ.+üŋi 141b4
cāh u ḳadrinden düş- makam ve değerini yitirmek
c.-er 124b10
ḳadr-i ʿazīz *Ar.* yüce değer, onur
ḳ. 121a2
kāf *Ar.* kef harfi

k. 152b8, 152b8
k.+ile 98b12
ḳafā *Ar.* *ḳafāʾ* baş
ḳ.+sı 22a17
ḳafes *Ar.* kafes
ḳ. 31b19
ḳ.+de 100b11
ḳāfile *Ar.* birlikte yolculuk eden topluluk
ḳ. 45a14, 45a18, 45b16, 48a12, 50a16
ḳ.+ile 50a19
ḳ.+nüŋ 45a15
ḳ.+ye 47a7, 47a19
kāfir *Ar.* kâfir
k. 80a18, 107a4, 128b4, 141b17, 141b19
k.+dür 51b19
k.+e 104b2, 141b17
k.+i 51a5
k.+ile 107a5, 141b15
k.+ler 90b17
k.+leridi 93a18
k.+üŋ 151b14, 151b14
kāfir ol- kâfir olmak
k.-urısa 14b7
k.-ur 78a2
ḳaftan kaftan, uzun üst giysisi
ḳ.+ı 77a8
ḳ.+lar 77a7, 77a10, 124a4
ḳ.+ları 77a9
ḳ.+larından 40b17, 162b9
ḳ.+laruŋ 40b15
kāġıd *Far.* kâğıt
k. 46b5, 171a16
kāḫ *Far.* köşk
k.+ı 3b4
ḳahhār *Ar.* kahredici, yok edici
ḳ.+ile 118b9
ḳ.+lar 41a17
ḳahhār ol- kahredici, yok edici olmak
ḳ.-an 119a15
ḳahhār-ı ʿālem *Ar.* dünyanın yok edicisi
ḳ. 41b16
kāhin *Ar.* geleceği bilme iddiasında bulunan kimse
k.+leri 101b9
k.+lerini 101b5
ḳāhirīn *Ar.* kahredenler
ḳ. 42a16
ḳahr *Ar.* yok etme, perişan etme
ḳ. 105a4, 117b15, 119a17
ḳ.+içün 144b16
ḳ.+ile 98a14
ḳahr gör- çok üzüntü duymak
ḳ.-e 19b13
ḳ.-mişler 42a16
ḳahr it- **1.** yok etmek
ḳ.-er 44a2, 117b18
2. zorlamak
ḳ.-di 125b6
ḳahr ol- kahrolmak
ḳ.-dı 41b3
ḳahramān *Far.* **1.** hüküm sahibi, iş buyuran
ḳ. 123b1, 129a9, 129a14, 129a19
ḳ.+a 129a18, 130a1, 132b18
ḳ.+ı 129a7, 129a9
ḳ.+lar 156a18
2. yiğit, cesur
ḳ.+lar 41a16
ḳahr-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın yok etmesi
ḳ. 117b7
ḳaḥt *Ar.* kıtlık, kuraklık
ḳ. 16b3, 56b6, 71b19, 103a6, 108b6, 109b8, 109b10, 109b11, 109b13, 113a1, 115b4, 116a7, 118b10, 119a7, 121a19, 122b10, 123a2, 123a4
ḳ.+a 118b6
ḳ.+dan 118b13
ḳaḥṭ-ı maṭar *Ar.* yağmur kıtlığı
ḳ. 71b18
ḳaḥṭ-ı tām *Ar.*
ḳaḥṭ-ı tām vir- çok etkili bir kıtlığa uğratmak
ḳ. 118a9
kāʾināt *Ar.* evren, dünya
k. 51a3, 143b15, 152b5
ḳaḳ- vurmak
ḳ.-dı 113a3, 114a2
ḳ.-up 132b3
ḳaḳı- öfkelenmek, kızmak
ḳ.-dı 158a14
kākül *Far.* alna düşen kısa kesilmiş saç
k.+i 142a16
ḳal

ḳal eyle- maden gibi eritmek
ḳ.-di 151b11
ḳal- 1. bir yerde veya bir durumda bulunmak
ḳ. 52a16, 124a15
ḳ.-dı 17a2, 65b19, 66a1, 66b12, 72a13, 94b12, 96a10, 99b19, 136b13, 154b12, 164b5, 164b11, 170b2
ḳ.-dımı 137a11
ḳ.-duġından 146a16
ḳ.-duġını 158a12
ḳ.-duḳ 143b10
ḳ.-madı 41b4, 46a18, 54a10, 101b14, 114a8, 121b7, 122a1, 161b12, 164b12, 170b6, 175b15
ḳ.-madımı 38a5
ḳ.-mamış 165b8
ḳ.-maya 42b11, 80a18, 80a19, 99a10
ḳ.-maz 19b3, 65a8, 104b9, 116b3, 116b10, 163a2, 163a2
ḳ.-mışıdı 170b3
ḳ.-sun 132b14
ḳ.-urlar 117a17
2. bir miktarda olmak
ḳ.-dı 53b3, 143a9, 173b3, 173b12
ḳ.-mamış 35a4
ḳ.-mış 88b7
aç ḳal- aç kalmak
a.-dum 113b19
baḳī ḳal- ebedi kalmak
b.-maz 141a17
b.-ur 146a1
demi ḳalma- gücü tükenmek
d.-dı 51a19
deycūr-ı ḍalāletde ḳal- dalalet karanlığında kalmak
d.-anlara 2b8
elinde ḳal- birinin bakımında, yönetiminde olmak
e.-dı 30a8, 66b15
giç ḳal- gecikmek
g.-mışsın 24a18
ḫālī ḳal- boş kalmak
ḫ.-dı 118b5
iḫtiyārı ḳalma- tahammül edememek
i.-yup 47b3
ḳarārı ḳalma- sabrı taşmak, sabrı kalmamak
ḳ.-dı 68b7
ḳudreti ḳalma- gücü tükenmek
ḳ.-dı 121b1-2, 157a8
ḳuvveti ḳalma- gücü tükenmek
ḳ.- yup 49a6, 133a8
mecāl ḳalma- gücü tükenmek
m.-dı 163b16, 164a7, 171b6
m.-duġı 49a6-7
m.-z 30a17, 170b4
ramaḳ ḳal- bir şeyin olmasına çok az kalmak
r.-mış 20a15
ṭāḳati ḳalma- gücü tükenmek
ṭ.-dı 121b1-2, 165b11
ṭ.-yup 49a6
ṭaŋa ḳal- şaşa kalmak, donakalmak
ṭ.-dı 61a1, 87b16
tenhā ḳal- biriyle başbaşa kalmak
t.-dı 125b19
üftāde ḳal- çaresiz kalmak
ü.-dum 113a7
yayan ḳal- yardımcısız kalmak
y.-duŋ 49a12
zinde ḳal- ölmemek, hayatta kalmak
z.-dı 30b2
ḳalʿa *Ar.* kale
ḳ. 6b19, 6b19, 143a15
ḳ.+da 142a10
ḳ.+dan 143b2
ḳ.+lar 165a10
ḳalāyıd-ı ʿAcem *Ar. ḳalā'id+y.a.* Acem gerdanlığı
ḳ.+ile 54a7
ḳalb *Ar.* kalp
ḳ. 9a19, 58b12, 107a8
ḳ.+dedür 128a4
ḳ.+e 49b19, 88a2, 95a18, 143a10, 152a19
ḳ.+i 12a14, 19b2, 32b6, 43b18, 71b8, 145b13, 141a19
ḳ.+iile 134b15, 170b1
ḳ.+ile 44b14
ḳ.+inde 19b11, 94a3, 166b9, 172b9
ḳ.+ine 51a1, 112b14, 125b5, 143b8, 159a15, 164a14
ḳ.+ini 57b6

ḳ.+lerinde 12b13, 26a7, 146a16
ḳ.+lerinden 164b1
ḳ.+lerine 108a4
ḳ.+lerini 2a6
ḳ.+üm 50a5, 170b3
ḳ.+ümüzde 172b8
ḳ.+üŋ 50a12, 71b9
ḳ.+üŋde 137a11
ḳ.+üŋe 153b7
ḳ.+üŋi 74a8
ḳ.+üŋüzde 116b16
ḳ.+üŋüzi 102a3
ḳalbi Allāh ile eyle- sürekli Allah'ı zikretmek
ḳ. 152b11
ḳalbi gökçek ol- kalbi ferahlamak
ḳ.-dı 147a1
ḳalbi müfāreḳat eyle- çok korkmak
ḳ.-ye 154a2
ḳalbinden çıḳ- unutmak, sevgisini yitirmek
ḳ.-maya 51b6
ḳalbine düş- bir düşünce veya duygu içinden geçmek
ḳ.-di 105a13, 111b14
ḳalbine getür- gönlünden geçirmek
ḳ. 90a4
ḳalbini döndür- içinden geçen arzulardan kendini alıkoymak
ḳ.-di 105a6
ḳalb-i ḥabīb *Ar.* sevgilinin kalbi
ḳ.+e 56b16
ḳalb-i ḫāṣ *Ar.* saf, temiz kalp
ḳ.+ile 71b6
ḳalb-i şerīf *Ar.* şerefli, yüce kalp
ḳ.+ine 36b10-11
ḳ.+leri 25b11-12
ḳ.+lerindeidi 69b12
ḳ.+lerine 153a13, 160a5
ḳalb-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Yusuf'un kalbi
ḳ.+da 155a2
ḳalb-i żaʿīf *Ar.* zayıf gönül
ḳ.+e 175b9
ḳaldur- 1. kaldırmak
ḳ. 23a11, 47b5
ḳ.-an 41a15
ḳ.-dı 141a4, 155a3, 163b1, 172b3
ḳ.-dılar 67a4
ḳ.-dum 24a13, 34a9
ḳ.-maz 73b12, 140b10
ḳ.-up 16a7, 30b5, 35a16, 69a8, 73b6, 73b14, 88a4, 89a5, 106b4, 114a1, 114b4, 119a12, 133a19, 134b13, 142b16, 155a5, 155b11, 160b10
ḳ.-ur 24a4
ḳ.-urlarımış 39b4
2. yok etmek,ortadan kaldırmak
ḳ.-a 80a9
āvāzını ḳaldur- sesini yükseltmek
ā.-up 57b2
ā.-dur 13a17
baş ḳaldur- isyan etmek
b.-maḳ 140a12
ḳalem *Ar.* kalem
ḳ. 7a15, 46b5, 142a17, 159a9, 171a16
ḳ.+de 49a17
ḳ.+dür 6b1
ḳalem-i ḳıṣṣa-ḫᵛān-ı bī-elem *Ar.(2)+Far.(2)+Ar.* kedersiz hikaye anlatıcısının kalemi
ḳ. 6b2-3
ḳalīl *Ar.* az
ḳ. 133b17, 133b19, 170a6
ḳ.+dür 44b15, 122a17, 149b6
ḳalīl ol- az olmak
ḳ.-a 79b14
ḳalḳ- 1. kalkmak
ḳ. 69b4, 155b9
ḳ.-ar 140b9
ḳ.-arıdı 67b19, 162b9
ḳ.-dı 12a16, 69a4, 94a18, 158a6, 163a19, 172a13
ḳ.-duġı 76a16
ḳ.-dum 114a9
ḳ.-duŋ 76a19
ḳ.-maḳ 100b6, 108a6
ḳ.-up 24b16, 30b19, 36b11, 57b15, 66b5, 67b15, 69b15, 70a19, 82b15, 84a18, 92a9, 106b5, 108a5, 114b2, 127a6, 133b17, 134a1, 134a3, 135b11, 137a1, 137b11, 138a19, 155a4, 166b14, 170b18, 173b1
2. uyanmak
ḳ.-ar 23a4
ḳ.-uŋ 47a14

3. yok olmak, artık bulunmamak
ḳ.-ar 109b14
4. yükselmek
ḳ.-ar 98a14

ḳāl u ḳīl *Ar.+Far.+ Ar.* (bk. ḳīl ü ḳāl) dedikodu
ḳ. 168a14

kām *Far.* lezzet, zevk
k. 104b19

ḳamçı kamçı
ḳ.+sını 137a14
ḳ.+yı 137a13

ḳamer *Ar.* ay
ḳ. 5b10, 28a1, 73b16, 90b14, 90b15, 120a4, 159a9
ḳ.+dür 13a7
ḳ.+i 90a15

ḳāmet (I) *Ar.* boy, endam
ḳ. 44a17
ḳ.+i 68a12, 112b7
ḳ.+idür 142a16

ḳadd u ḳāmeti bükil- bitkin, yıkılmış bir görüntüsü olmak
ḳ.-miş 56b9

ḳāmetini nūn it- iki büklüm olmak
ḳ.-di 168a2

ḳāmet (II) *Ar.*

ḳāmet eyle- hareket etmek
ḳ.-miş 30a5

ḳāmet getür- farz namaza durmak için iç ezan okumak
ḳ.-e 79b15

ḳāmet ol- farz namaza durmak için iç ezan okunmak
ḳ.-dı 79b18

ḳāmet-i insānī *Ar.* insana ait boy
ḳ. 4a16

ḳāmet-i şimşād *Ar.+Far.* boyu şimşir ağacı gibi güzel ve düzgün olma
ḳ.+ile 63a9

ḳāmiʿ-i esās-ı dīn *Ar.* dinin esasının yok olması
ḳ.+dür 140a3

kāmil *Ar.* **1.** olgun, kemale ermiş
k. 165a16, 165a18
k.+isen 111b4
2. tam, noksansız
k. 89b7

ḳamīṣ *Ar.* gömlek
ḳ. 27a18, 37a17, 40a15, 43a11, 43a14, 43a16, 43b12, 70a14, 70b7, 71a6, 99b12
ḳ.+de 40a2, 40b3, 155b3
ḳ.+e 71a4
ḳ.+i 37a18, 37a19, 40a17, 55b16, 99b14, 132b15, 172b11, 172b17, 173a3
ḳ.+iile 40a13
ḳ.+ile 173a2
ḳ.+ini 40a9
ḳ.+leri 39b14, 40a3-4, 40a5, 40b9
ḳ.+lerine 70a13
ḳ.+üm 40a12

ḳamīṣ it- gömlek yapmak
ḳ.-üp 40b7

ḳamīṣ-i ʿaṭiyye *Ar.* hediye edilen, bağışlanan gömlek
ḳ.+idi 40a4

ḳamīṣ-i beşāret *Ar.* müjde gömleği
ḳ. 39b19

ḳamīṣ-i hidāyet *Ar.* doğru yol gömleği
ḳ.+idi 40a8

ḳamīṣ-i ḫidmet *Ar.* hizmet gömleği
ḳ.+de 40b3
ḳ.+dür 40a17-18

ḳamīṣ-i ʿiffet *Ar.* iffet gömleği
ḳ.+de 40b4
ḳ.+dür 40a19

ḳamīṣ-i kerāmet *Ar.* kerem gömleği
ḳ.+de 40b5
ḳ.+dür 40b1

ḳamīṣ-i muʿcize *Ar.* mucize gömleği
ḳ. 40a15

ḳamīṣ-i pāk *Ar.* saf, temiz gömlek
ḳ.+a 43a9

ḳamīṣ-i şehādet *Ar.* şehadet gömleği
ḳ. 39b17

ḳamīṣü'l-ʿalāme *Ar.* işaret gömleği
ḳ. 39b14-15, 39b15-16

ḳamīṣü'l-beşāre *Ar.* müjde gömleği
ḳ. 39b15

ḳamīṣü'ş-şehāde *Ar.* şehadet gömleği
ḳ. 39b15

kāmkār *Far.* isteğine kavuşmuş, mutlu
k. 118b11, 144a16

kāmkār it- isteğine ulaştırmak, mutlu etmek
k.-di 87a10
kāmrān *Far.* mutlu
k.+ı 151a19
k.+lar 41a16
kāmrānī *Far.* mutluluk
k. 4b13
ḳamu 1. hepsi
ḳ. 119a14, 119a14, 152a14, 152a14, 167a16
2. bütün
ḳ. 42b2, 42b13
kām-yāb *Far.* mutluluk bulan, talihli
k. 89b9, 141b11, 151a13
kām-yāb ol- arzusuna kavuşmak, talihli olmak
k. 90a2
k.-dı 127b5
ḳan kan
ḳ. 23a6, 37a18
ḳ.+a 31a5, 37a17
ḳ.+ı 29b18, 85b18, 155b3
ḳ.+ıla 55b16
ḳ.+ında 119b19
ḳ.+ını 38a6
ḳ.+ile 30b6, 39b16, 99b12
ḳan dök- öldürmek
ḳ.-diler 101b14
ḳ.-mek 28b1
ḳ.-meyince 162b10
ḳan dökil- öldürme olayları vuku bulmak
ḳ.-ür 119b16
ḳanını al- birini öldüreni ölümle cezalandırmak
ḳ.-acaḳ 28a16
ḳan it- kan dökmek, ölüme yol açmak
ḳ.-esin 52a10
ḳan ḳuru- bitkin, yorgun, cansız duruma düşmek
ḳ.-r 119b16
ḳan ol- **1.** kan bulaşmak
ḳ.-mışdur 155b2-3
2. cinayet işlenmek
ḳ.-maya 60a17
ḳan- doymak
ḳ.-mışdur 167b13
ḳanāʿat *Ar.* yetinme
ḳ. 109b14
ḳanāʿat eyle- yetinmek
ḳ.-gil 59b11
ḳanāʿat it- yetinmek
ḳ.-er 57a12-13
ḳanat kanat
ḳ. 35a11
ḳ.+ıile(kanadıile) 48a9
ḳ.+ını(kanadını) 35a3
ḳ.+ınuŋ(kanadınun) 35a11
ḳ.+ları 34b17, 35a8, 100b12
ḳ.+larıile 74b7
ḳ.+larını(kanadlarını) 48a10
ḳ.+larıyla 70a8
meẕellet ḳanatlarını ṭut- alçak gönüllü davranmak
m.-up 13a19
ḳand *Ar.* şeker
ḳ. 112b9
ḳanda 1. nerede
ḳ. 37b4, 41a17
ḳ.+dur 41a13, 41a14, 41a14, 41a18, 41a18, 81a11, 98a4, 118b11, 133b17, 133b19, 134a2, 134a8, 134a19, 138a16, 151b1, 163a10, 164b8
ḳ.+dururlar 24a15
ḳ.+idüŋ72b15
2. nereye
ḳ. 38a3, 82a19
ḳand-āmīz *Ar.+Far.* şekerle karışık
ḳ. 6a17
ḳand-ı şirīn *Ar.+Far.* tatlı şeker
ḳ. 168a19
ḳanı hani, nerede
ḳ. 41a15, 41a15
ḳāniʿ *Ar.*
ḳāniʿ ol- inanmak
ḳ. 59b17
ḳ.-alum 89b15
ḳ.-dı 61a4
ḳ.-mış 61a6, 62b17
ḳanḳı hangi
ḳ. 56a16, 130b16
ḳ.+muzı 162a16
ḳ.+ŋuz 77b16
ḳ.+ŋuza 132b13
ḳ.+sı 70b5

ḳ.+sıiçün 172a3
ḳ.+sın 19b16
ḳanlu
ḳanlu ol- kan dökmek
ḳ.-mayalum 28b6
ḳap- kapmak
ḳ.-dı 51a5
ḳapış- birinin üzerine üşüşmek
ḳ.-dılar 105a18
ḳapla- her yanını örtmek
ḳ.-mışıdı 53b14
ḳ.-yup 35a4
ḳapu kapı
ḳ. 70a15, 150b7, 171a8
ḳ.+da 149b11
ḳ.+dan 73b17, 148a8, 148b4, 148b7
ḳ.+lar 68a12
ḳ.+ları 12b1, 24a5, 24a6, 98a3, 111a14
ḳ.+ŋa 44a5, 72b2, 167a13
ḳ.+sı 106a5
ḳ.+sın 62b5
ḳ.+sına 24a16, 30a10, 32a6, 32a15, 54a4, 57a5, 57b9, 87a5, 104a9, 118b8, 121b4
ḳ.+sında 54a8, 125a13, 126a2, 128b8, 149b10, 150b4, 166b14
ḳ.+sından 107b19, 111a4, 152a10
ḳ.+sını 69a5, 111a3, 171a7
ḳ.+ya 57b16, 70a12, 70a12, 104a9, 125b7
ḳ.+yı 68b2, 68b4, 79b19, 87a16, 113a4, 151a10
ḳapuya mevt ü merg gel- ölüm vakti gelmek
ḳ.-se 118a2
ḳapucı kapıda bekleyen görevli
ḳ.+lar 123b8
ḳaʿr *Ar.* **1.** çukur
ḳ.+ına 98a14
2. dip, bir şeyin aşırılığı
ḳ.+ında 40a16
ḳarʿ *Ar.*
ḳarʿ eyle- kapı çalmak
ḳ.-diler 151a7
ḳarʿ it- kapı çalmak
ḳ.-diler 106a19
ḳar kar
ḳ. 34b18
kār *Far.* iş
k. 3b9, 86b17
k.+a 142a11, 152a5
k.+ı 30b13, 73a12, 112a3, 112b1, 117b4
k.+ına 60b18, 63b14, 111b18
k.+ında 138a16
k.+ını 111b13, 165b4
k.+uŋı 51b13, 90a3
cānına kār eyle- canına tak etmek
c.-di 113b15
cānına kār ḳıl- canına tak etmek
c.-dı 142b14
kār eyle- etkilemek
k.-mez 112a2
kār it- etkilemek
k.-medi 112b14
ḳara kara
ḳ. 47a5, 61b11, 118a17
ḳ.+ya 47b16
ḳarābet *Ar.* yakınlık, akrabalık
ḳ. 28a13
ḳaraŋluḳ karanlık
ḳ. 28b10
ḳ.+idi 29a11
ḳaraŋluḳ ol- karanlık olmak
ḳ.-dı 48a11
ḳarār *Ar.* devamlılık
ḳ.+ı 4a18
ḳarārı ḳalma- sabrı taşmak, sabrı kalmamak
ḳ.-dı 68b7
ḳarār it- yerleşmek
ḳ.-üp 126b12
kārbān *Far.* kervan
k. 99b2, 156b1
k.+ı 94a5, 156a19, 156b15
kārbān-ı ʿömr *Far.+Ar.* ömrün kervanı
k. 8b4
ḳardaş (bk. ḳardeş, ḳarındaş) kardeş
ḳ. 30a9, 168b14
ḳ.+dan 19b2
ḳ.+ı 30a8
ḳ.+ına 30a7
ḳ.+uŋ 38b11
ḳardaşcuġ (bk. ḳarındaşçuġ, ḳarındaşçuḳ) sevgili kardeşim

ḳ.+um 38a9

ḳardeş (bk. ḳardaş, ḳarındaş) kardeş
ḳ. 19a2, 19a13, 19a19, 19b3, 141b16, 167b15
ḳ.+e 19a2, 19a6, 19a9, 19a10, 19a19, 19b6, 20a3, 32a3
ḳ.+i 19a8, 19b2, 19b4, 19b14, 19b18, 167b18
ḳ.+ile 18b16, 18b17, 19a7, 21a8
ḳ.+ine 19b19, 32b4, 143b18
ḳ.+inüŋ 143a17
ḳ.+lere 19b7
ḳ.+leri 19b6
ḳ.+lerümle 20b9
ḳ.+lerüŋ 46a7
ḳ.+üm 143a9, 167b1, 167b6
ḳ.+ümsin 167b19
ḳ.+üŋ 19a1, 19a1, 19a3, 19b8
ḳ.+üŋe 19a5
ḳ.+üŋi 19a3

ḳardeş ol- kardeş olmak
ḳ.-ur 18b16, 18b17

ḳaʿr-ı çāh *Ar.+Far.* kuyunun dibi
ḳ.+da 21b8, 29b6

ḳar(ı)n karın
ḳ.+ına 81a13
ḳ.+ını 15a3, 121a18
ḳ.+umda 75a8

ḳarınca karınca
ḳ. 93b17

ḳarındaş (bk. ḳardeş, ḳardaş) kardeş
ḳ. 18a16, 46b12
ḳ.+ı 18a3, 27b10, 27b16, 46b11, 132b17, 154b12, 155a10, 161a5, 161a7, 172a14, 174b5
ḳ.+ıiçün 171b11
ḳ.+ın 30a6
ḳ.+ına 66a17, 146b8, 157b8
ḳ.+ından 16a12
ḳ.+ını 16a1, 171a15
ḳ.+lar 28b4, 58a17, 130a18, 154b11, 154b18, 157a11, 164a8
ḳ.+lardur 65b14
ḳ.+ları 11a12, 21a19, 26a1, 27a3, 27a10, 27a12, 27a16, 27b2, 29a3, 45b19, 47a8, 47a9, 55b7, 55b10, 55b12, 128b17, 129a2, 129b3, 133a7, 137b17, 146a7, 148b15, 149a2, 149b3, 149b15, 154b1, 154b2, 155a6, 155a9, 155b19, 161a6, 161a17, 161b1, 161b4
ḳ.+larıile 11b8, 21b7
ḳ.+larıile 25b19, 161a13
ḳ.+larına 21b13, 26a4, 28a19, 36a10, 47a13, 55a3, 55b3, 128b19, 163a9, 172b13, 174b10
ḳ.+larından 12b11, 154b9, 162b15, 163a7
ḳ.+larını 36b7-8, 163b7, 172a19
ḳ.+larınuŋ 11b9, 12b12, 26a6-7, 38b1, 55b5, 99a18, 154b5
ḳ.+laridi 65a19
ḳ.+larum 28b13, 47b6, 54b12, 132b6, 155b2, 155b17, 162b17
ḳ.+larum.ile 11b11
ḳ.+laruma 47a13
ḳ.+larumile 36a11
ḳ.+larumuz 174a17
ḳ.+laruŋ 101a9, 173b17
ḳ.+laruŋa 12b9, 66a14, 174a19
ḳ.+laruŋdan 26a3
ḳ.+um 27b12, 66b3, 100b3, 145a11, 154b18, 155a16, 168b3, 172b8
ḳ.+uma 155b13
ḳ.+umdan 47b6
ḳ.+umdur 172b5
ḳ.+umı 66b17, 155a19
ḳ.+umsın 28a15
ḳ.+umuŋ 155b5
ḳ.+umuz 26b10, 36b16, 130b3, 146a18, 146b12, 157a9, 162a3, 162a13
ḳ.+umuzı 37a8, 146a19, 149a9, 149a16, 162b3, 162b6, 163a1, 164a17
ḳ.+umuzuŋ 161b13
ḳ.+uŋ 15b19, 16a13, 18a12, 25a11, 34b9, 100a8, 153b1, 155a9, 155b13, 157a9
ḳ.+uŋa 18b10
ḳ.+uŋuz 131a10, 132a19, 162a7
ḳ.+uŋuzı 38a13, 132a16
ḳ.+uŋuzile 132b10

ḳarındaşcuġ (bk. ḳardaşcuġ, ḳarındaşçuḳ) sevgili kardeşim
ḳ.+ı 38a13

ḳarındaşçuḳ (bk. ḳardaşcuġ, ḳarındaşcuġ) sevgili kardeşim
ḳ.+larum 28a5
ḳarış- bir araya gelmek, katılmak
ḳ.-alar 133b3
kār-ı zamān *Far.+Ar.* zamanın işi
k. 165b17
ḳarīb *Ar.* yakın
ḳ. 8a11, 35a16
ḳ.+dür 18b10, 46b3
ḳ.+idi 94a17-18
ḳ.+iken 91a9
ḳarīb gel- yaklaşmak
ḳ.-diler 45a17
ḳarīb ol- yakın olmak
ḳ.-dı 172b16, 174b9
ḳ.-dılar 149b15
ḳ.-madı 63b2
ḳ.-urlar 107b11, 135b10
ḳarīn *Ar.*
ḳarīn ol- yakın olmak
ḳ.-dı 30b3
ḳ.-ursa 64a1
ḳarīn-i ẓafer-penāh *Ar.(2)+Far.* zaferin dayanağı, sığınağı
ḳ. 5b5
ḳarn *Ar.* asır
ḳ.+da 4b6
kārsāz *Far.* iş yapan
k. 89a13, 118b10
ḳarşu karşı
ḳ.+da 124a4
ḳ.+ŋa 141b3
ḳ.+sına 118b16
ḳ.+sında 85b12, 125a14
ḳarşu ḳarşu karşı karşı
ḳ. 68a11
ḳarşula- karşı gelmek, muhalefet etmek
ḳ.-mayasın 14a1
kār ü bār *Far.* hile hurda, entrika
k. 30b15
ḳarva- kavramak, tutmak
ḳ.-dum 114b13
ḳarye *Ar.* köy
ḳ. 116b5, 143a19
ḳ.+de 116b5
ḳarż *Ar.*
ḳarż vir- ödünç vermek
ḳ. 65a1-2
ḳaş'a *Ar.* çanak, tabak
ḳ.+ya 114a11
ḳaṣd *Ar.* **1.** kötü niyet
ḳ. 99b6, 102b12
ḳ.+ına 99b5
ḳ.+ları 55b18
ḳ.+larını 34a11
2. amaç
ḳ.+ı 43a13
cānına ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
c.-diler 12b14
cānına ḳaṣd it- öldürmek istemek
c.-mezidi 19a17
ḳaṣd eyle- **1.** harekete geçmek
ḳ.-di 70a16, 70a18, 88a14
ḳ.-diler 154b9
ḳ.-düm 149b11
ḳ.-mek 124b5
2. zarar vermeyi istemek
ḳ.-diler 77a2, 77b15
ḳ.-dügüŋ 136b12
ḳ.-yicek 170b2
3. amaçlamak
ḳ.-di 136b15
ḳ.-düm 122b2
ḳaṣd it- **1.** amaçlamak
ḳ.-rler 44a4
2. bir yere yönelmek
ḳ.-diler 70a12
ḳaṣd ḳıl- amaçlamak
ḳ.-dı 62a3
ḳaṣd olın- amaçlanmak
ḳ.-a 7a2
ḳatline ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
ḳ.-di 30b17
ḳaṣd ile *Ar.+ile* kasten, bile bile
ḳ. 134b1
ḳasem *Ar.* yemin
ḳ. 72b4
ḳasem vir- yemin vermek
ḳ.-düŋ 50a13, 72b12
ḳāṣid *Ar.* haberci
ḳ. 123a11
ḳāṣir *Ar.* kusurlu
ḳ.+e 61b10
ḳaṣr *Ar.* köşk, saray
ḳ. 84b14

ḳ.+a 126a1, 157b1
ḳ.+ı 97a5, 136a12
ḳ.+ına 63a8, 162b18
ḳ.+ında 125a11, 163a12, 163a15
ḳ.+ınuŋ 126a2, 163b1
ḳaṣr-ı ʿaẕīm *Ar.* büyük saray
ḳ. 68a3-4
ḳaṣr-ı duḫter *Ar.+Far.* kızın sarayı
ḳ.+den 151a8
ḳaṣr-ı laṭīf *Ar.* güzel saray
ḳ. 87a4
ḳaş kaş
ḳ.+ları 39b3, 126a13
kāşāne *Far.* mükemmel ev, köşk
k.+si 60b6
kāşki *Far.* keşke
k. 138a16
ḳat **1.** ön, yan
ḳ.+ına 31b9, 50a10, 66a5, 125b14, 172a14
ḳ.+ında 22b6, 29a7, 36a17, 37a3, 56a5, 75a3, 93b9, 107b16, 110b16, 114b15, 141b4, 145b6, 147b16, 151a1, 160b3
ḳ.+larında 64a18
ḳ.+umda 71a3, 132b5, 134b3
ḳ.+umuzda 148a1
2. tabaka
ḳ. 34b11, 48a6
ḳaṭʿ *Ar.*
ḳaṭʿ eyle- ilgiyi kesmek
ḳ.-se 58a18
ḳaṭʿ it- yolda ilerlemek
ḳ.-er 49b8
ḳaṭʿ ol- sona ermek
ḳ.-dı 114a4
ḳat- katmak
ḳ.-ma 29b18
ḳ.-madı 92b16
ḳaṭʿā *Ar.* kesinlikle
ḳ. 55a6, 121a14
ḳatı çok, aşırı derecede
ḳ. 88a5, 151b13, 151b13, 167b10, 167b10
ḳaṭʿ-ı āvāz *Ar.+Far.*
ḳaṭʿ-ı āvāz eyle- sesi kısılmak
ḳ.-miş 114a3
ḳaṭʿ-ı raḥm *Ar.*
ḳaṭʿ-ı raḥm eyle- merhameti kesmek
ḳ.-dük 162b2-3
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ *Ar.*
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳ eyle- yol almak
ḳ.-yüp 30b7
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳat *Ar.*
ḳaṭʿ-ı ṭarīḳat eyle- yol almak
ḳ.-di 111b16
ḳ.-yüp 30b7
kātib *Ar.* yazıcı
k. 6b16
k.+(i)le 167a11, 168a14
kātib-i cāhil *Ar.* bilgisiz yazıcı
k.+dür 6b12-13
kātib-i esrār-ı ḥaḳāyıḳ-şiʿār *Ar.* sırların gerçekleri ilke olarak benimseyen yazıcısı
k.+ 7b4
kātib-i esrār it- gizli şeyler yazdırılan katip olarak görevlendirmek
k.-er 166b16
kātib-i kāmil *Ar.* olgun yazıcı
k.+dür 6b10-11
ḳātil *Ar.* katil
ḳ.+i 32a1, 32a6
ḳ.+idi 117b3
ḳatl *Ar.* öldürme
ḳ. 142a7
ḳ.+e 105a4
ḳ.+ine 18a13, 19b19
ḳatl eyle- öldürmek
ḳ.-di 158a15, 158a16
ḳ.-diler 37b5, 83a6, 97b3, 137b18
ḳ.-düŋ 31a6
ḳ.-ye 16a1, 18a6, 78b16, 80a5, 80a7, 80a9, 162a16
ḳatline ḳaṣd eyle- öldürmek istemek
ḳ.-di 30b17
ḳatl it- katletmek
ḳ.-dük 37a9
ḳ.-elüm 19b16
ḳ.-eridi 35b2-3
ḳ.-erüz 83a8
ḳ.-mişidi 158b1-2
ḳ.-üp 26b1
ḳatl-i nüfūs *Ar.* insanların katli
ḳ. 175a1
ḳaṭre *Ar.* damla

ḳ. 9b7, 103a7, 116a8, 118b1
ḳ.+dür 98a1
ḳ.+nüŋ 2a15
ḳ.+si 109b19
ḳavış- kavuşmak
ḳ.-dılar 173b15
ḳavışdur- birleştirmek
ḳ.-up 85b12
ḳavī *Ar.* kuvvetli
ḳ. 106a5, 128b5, 142a6
ḳ.+dür 132b5
ḳavīm *Ar.* doğru, dürüst
ḳ. 30a2
ḳavl *Ar.* söz, konuşma
ḳ. 44a15, 52b14, 160b8
ḳ.+e 28b9, 44b6, 74b8
ḳ.+ini 42b1
ḳavlinden dön- fikrini değiştirmek
ḳ.-üp 92b16
ḳavl it- sözleşmek, anlaşmak
ḳ.-diler 17a1
ḳavl-ı şerīf *Ar.* kutsal, şerefli söz
ḳ.+lerini 135b4
ḳavm *Ar.* insan topluluğu
ḳ. 49b1, 49b1, 52b6, 52b12, 92a7, 134a13, 134a14, 159b11
ḳ.+den 48b2
ḳ.+e 42a13, 77a3, 91a5, 91a6, 116a10, 116a12, 128b11, 170a9
ḳ.+i 76b5
ḳ.+idiler 97b5, 136a13
ḳ.+inden 101a4, 128b9
ḳ.+ine 77b13, 110b5, 174b11
ḳ.+ini 20b7
ḳ.+inüŋ 165b3
ḳ.+üm 151b12
ḳ.+ümüŋ 101b4
ḳ.+üŋ 34a15, 83b3, 110b13, 116a5
ḳ.+üŋi 118b12
ḳ.+üŋüŋ 34a11, 34a14
ḳ.+üz 148b19
ḳavm ol- aynı kavimden olmak
ḳ.-mayalar 135b17
ḳavm-i fiten *Ar.* fitneler kavmi
ḳ. 150b4
ḳavm-i İsrā'īl *Ar.* İsrail kavmi
ḳ. 30a1, 86b12, 117b1, 124a16, 165a15
ḳavm-i Lūṭ *Ar.+k.a.* Hazreti Lut'un kavmi
ḳ.+ı 35a12
ḳavs-ı nūr *Ar.* nurdan yay
ḳ. 43b2
ḳayd *Ar.* ayağa vurulan zincir
ḳ. 46b8, 46b13, 47a14, 53b3, 68b9, 91b5, 106b3
ḳ.+dan 46b18, 106b1
ḳ.+lar 100b5
ḳ.+ları 53b7
ḳ.+laruŋı 53b4
ḳ.+laruŋuzı 91b10
ḳayd ur- zincirlemek
ḳ.-am 46b17
ḳ.-asın 46b2
ḳ.-ken 96a7, 96b7
ḳayġu kaygı
ḳ.+dadur 118a1
ḳāyil *Ar.* ḳā'il söyleyen
ḳ. 153a17
ḳāyil ol- razı olmak
ḳ.-dılar 28b9
ḳ.-madı 63b16
ḳ.-maġıl 104b5
ḳāyim *Ar. ḳā'im* ayakta duran, var olan
ḳ.+dür 149b9, 151a9
ḳ.+em 167b7
ḳ.+imiş 124a19
ḳāyim ol- ayakta durmak, var olmak
ḳ. 71b7
ḳ.-a 134b15
ḳ.-dı 60b18
ḳ.-maz 61a7
ḳ.-mış 143b15
ḳ.-ur 120b1
ḳāyime *Ar. ḳā'ime* ayakta duran
ḳ. 89a17, 152a13
ḳaz- kazmak
ḳ. 166a14
ḳ.-dı 166a17
ḳ.-dılar 30a19, 62a8, 74a2, 83b15
ḳ.-maġa 61a5
ḳ.-mışıdı 28b11
ḳ.-sunlar 83b14
ḳażā *Ar. ḳażā'* Allah'ın ezeli hükmünün yerine gelmesi
ḳ. 97a8

ḳ.+sı 97b9, 174a1
ḳ.+sına 11a3, 38a18, 94a13, 174a2
ḳ.+ya 158b16
ḳażā'-i ḥācet *Ar.* ihtiyacın giderilmesi
ḳ.+leri 130a16
ḳażā'-i Ḥaḳḳ *Ar.* ilahi takdirin meydana gelmesi
ḳ.+a 39a9
ḳazan- olumlu sonuç elde etmek
ḳ.-dı 127b7
tāze cān ḳazan- canlanmak
t.-dı 166a7
kāẕib *Ar.* yalancı
k.+dür 79a8,
k.+siz 131a10-11
kāẕib ol- yalancı olmak
k.-urısaŋuz 156b11
kāẕibe *Ar.* yalancı
k.+dür 70b9, 71a5
kāzir *Ar.* dokuma yapan, çamaşırcı
k.+leridi 77a4
kāzirlik *Ar.+lik*
kāzirlik eyle- dokumacılık yapmak
k.-diler 77b7
ḳażiyye *Ar.* husus
ḳ. 86a8, 164a1
ḳ.+si 39b10
ḳ.+sini 58b1
ḳażiyye-i ātiye *Ar.* gelecek husus
ḳ.+de 39b17
ḳażiyye-i meşhūre *Ar.* meşhur husus
ḳ.+dür 25b16
kebāb *Ar.*
kebāb eyle- yakmak
k.-düŋ 114a15
k.-r 41b5
kebāyir *Ar. kebā'ir* büyük günahlar
k.+dür 14a2
kebīr *Ar.* büyük
k. 128b4
k.+den 54a10
kebīr ol- yaşlanmak
k.-up 13a15
keç-rev *Far.*
keç-rev ol- yanlış yolda olmak
k.-a 120b10
k.-an 29b17
keennehu *Ar.* sanki, gibi
k. 24a8, 39a17
kef *Ar.* el ayası
k.+ile 114b13
kefen *Ar.* kefen
k. 37b8, 62a7, 73b19, 96b3, 96b5
k.+ümdür 28b14
keffāret *Ar.* bir günahı bağışlatmak amacıyla yapılan şey
k. 110b7
keffāret-i ẕünūb *Ar.* günahların kefareti
k. 115b9
keffe *Ar.* terazi gözü
k. 123b18
k.+sine 24b1, 24b2, 123b17, 123b18
kefīl *Ar.* kefil
k.+em 143a11
kefīl ol- kefil olmak
k.-ur 143a18
kejdüm *Far.* akrep
k. 121a4
kelāġ *Ar.* karga
k.+dur 7a1
kelām *Ar.* söz
k. 69b8, 75a5, 129b17, 130a18, 133a12, 143a14, 154a11, 154a12, 168b1
k.+a 23b15
k.+da 154a13
k.+dan 154a15
k.+ı 8b12, 18a8, 54b18, 131a12, 134b17,
147b2, 154a11, 164a6, 175b13
k.+ına 25a11
k.+ını 34a14, 71a6, 124a1, 130b11, 148a15
k.+ile 153a10
k.+lar 169b9
k.+larını 15a1, 37a5, 172a11
k.+uma 109a10
k.+uŋ 54b9, 108a14
k.+uŋuz 38a14, 131a2
kelām it- konuşmak
k.-mezler 43b19
kelām-ı beşer *Ar.* insan sözü
k. 154a13
k.+de 154a15
kelām-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah sözü
k.+ile 153a7

kelām-ı Ḥażret-i Cebbār *Ar.* Allah sözü
k.+ile 153a1-2
kelām-ı ilāhī *Ar.* ilahi söz
k.+de 69b9
kelām-ı ḳadīm *Ar.* Kur'an-ı Kerim
k.+de 40a19-40b1
k.+lerinde 55a19
kelām-ı neşr *Ar.* nesir söz
k.+ile 9b2
kelb *Ar.*
nefsinin kelbini pür-cūʿ eyle- nefsinin kötü arzularını yerine getirmemek
n.-di 142b9
kelimāt *Ar.* söz
k.+a 45b18, 85b9
k.+ı 56a14
k.+ını 56a12, 137a10, 146b19, 172a6
k.+ile 70b2
k.+ları 67b10
kelimāt eyle- sohbet etmek
k.-di 108a7
k.-diler 157b2
k.-mişler 134b12
kelimāt it- **1.** sohbet etmek
k.-düklerinde 13b8
k.-eridi 67b15
k.-mezsin 69a6
2. demek, söylemek
k.-ersiz 117a2
kelime *Ar.* sözcük
k.+ne 32a9
k.+sinden 123b16
kelime-i ṭayyibe *Ar.* güzel sözcük
k. 2a4, 33a4, 123b17
kem *Far.*
kem eyle- eksiltmek
k.-ye 141b4
kemākān *Ar.* eskisi gibi
k. 53b17
kemākān ol- eskisi gibi olmak
k.-duġuŋ 122b16
kemāl *Ar.* mükemmellik, olgunluk
k. 4b2, 8a15, 74a7, 86b2, 99a2, 133a8, 166b6
k.+i 153b10
k.+ile 4b6
k.+ini 69a12
k.+üme 59a14
k.+üŋ 7a10
kemālın bul- tam bir bütün olmak
k.-up 90b11
kemālāt *Ar.* olgunluk
k. 4a11, 6a5
kemāl-i iḥtiyāc *Ar.* bütün ihtiyaçlar
k.+larından 147a7
kemāli ile *Ar.+ile* tamamıyla
k. 12a17
kemāl-i maʿnā *Ar.* anlam mükemmelliği
k. 103b18
kemāl-i zor *Ar.+Far.* gücün son derecesi
k. 16a3
kemān *Far.* yay
k.+a 56b10, 83b5
kemā-yenbaġī *Ar.* gereği gibi, uygun şekilde
k. 49b7
kemend *Far.* kement
k. 142a16
kemend-i tevfīḳ *Far.* yardım kemendi
k. 138a4
kemik kemik
k.+lerümi 56b15
kemīn *Ar.*
kemīn ḳur- tuzak kurmak
k.-dı 19a8
kemīngāh-ı ġayb *Ar.* görünmeyen, gizli olan pusu yeri
k.+dan 138a4
kenār *Far.* kenar
k. 168b8
k.+a 22b7, 166a2
k.+ı 49a15, 89b2
k.+ına 53b6, 83a11, 83b17, 83b19
k.+ında 22b7
k.+ındaidüm 101b10
kenār-cūy-ı Fırat *Far.+y.a* Fırat nehrinin kenarı
k.+da 4b9
kendü kendi
k. 4a7, 13b9, 18a11, 21b3, 26a15, 30a8, 31a1, 52a2, 57b5, 58b13, 64a19, 64b5, 64b8, 65b14, 65b15, 66b19, 67a15, 70a16, 72b16, 77b6, 82a15, 86a15, 86a19, 88b6, 98a8, 98b8, 107b1, 117a4, 121b14,

121b18, 122a2, 122a5, 122a11, 125b12, 137a8, 138a3, 139a16, 139b17, 139b18, 140a12, 140b12, 141b5, 156a6, 160b12, 162b11, 164a16, 165a3, 172a8
k.+den 12a9, 26b6, 124b6, 160b19, 174b11
k.+ler 8b14, 9b10, 22a10, 25a15, 75b8, 132b19, 133a2, 174b19
k.+lerden 14a7, 55b14, 85b17, 88b3, 93a6
k.+lere 13b3, 22b4, 66b14, 122b9, 129a16, 146b2
k.+ler(i)le 55b13, 62a7, 130a17
k.+lerüŋ 11b9, 122b10
k.+m 69b1, 69b7
k.+mden 26b13
k.+me 56b3, 114a12
k.+miçün 113b7
k.+müze 126b15
k.+müzi 126b16
k.+ŋ 144b12
k.+ne 68b11, 124a10
k.+ni 169a12
k.+nüŋ 103a19, 141b19
k.+nüŋdür 65a2
k.+ŋüze 161b18
k.+ŋüziçün 38a12
k.+si 70b4
k.+sini 32b13, 47b3
k.+sinüŋ 60b6
k.+siyle 31a11
k.+yçün 131a19
k.+ye 11a13, 17b8, 26a17, 33a6, 36b19, 62b16, 68b8, 84a10, 85a17, 113b12, 123b3, 125b3, 127a18, 131b2, 136b8, 141a10, 146b3, 151a3, 153b4
k.+yi 17b14, 21b8, 68a17, 81a8, 86b6, 88a8, 129b3, 168b19
k.+yile 144a7
k.+yle 79a10
ʿālem kendüye maḥbes ol- dünya gözüne zindan olmak
ʿā.-dı 31b19
kendü başına nār-ı vaḳūd yaḳ- cehennem ateşini hak etmek
k.-dı 30a15
kendüden bī-ḫaber ol- kendini kaybetmek
k.-up 86a7-8
kendüni unıd- ne yaptığını bilemez duruma gelmek
k.-up 86a12
kendüye gel- kendine gelmek
k.-medi 37a9
k.-üp 56b1
kendüye ḫüzn getür- hüzünlenmek
k.-me 156a10
kendüyi yire ur- yere yığılmak
k.-up 37a5
rūḥı kendüye gel- ölecek durumdayken kendine gelmek
r.-di 31a19
kenef *Ar.* taraf
k.+inde 65b3
kenīz *Far.*
kenīz ol- cariye olmak
k.-dum 142b15
kerāhet *Ar.* hoşa gitmeme
k.+ile 14b15
kerāhet gör- hoşa gitmeyen durumlara uğramak
k.-üp 61b16
kerāhet ile naẓar it- biri hakkında olumsuz düşüncelere sahip olmak
k.-eridi 14a10
kerāmet *Ar.* doğaüstü durum
k. 3b18, 21a1, 32a14, 32a16, 44b9, 111a11, 111b13, 112b1, 112b3, 115b11, 125a1, 127b17, 148a1
k.+dür 10a7, 41a10
k.+e 152b15
k.+ile 31b12, 131b13, 154b6
k.+ler 94a3, 124b3
k.+leri 94a7
k.+leridür 53a15
kerāmet buyur- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-mışlar 52a19
kerāmet it- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-düklerini 25b3
kerāmet-i ʿacībe *Ar.* şaşılacak kerem
k.+dür 44b2
kerāmet-i ʿaẓīme *Ar.* büyük kerem
k. 44b4

kerāmet-i benī ādem *Ar.* insanoğluna lütfedilen kerem
k.+de 44a15, 44b3
kerāmet-i celī *Ar.* açık, meydanda olan keramet
k. 150b6
kerāmet-i kāmile *Ar.* tam, eksiksiz bir kerem
k.+ile 52b17
kerāmet-i şefīʿ-i ʿarşa-i ḳıyāmet *Ar.* mahşer yerinin yüce şefaatçisi
k. 2b13
kerem *Ar.* asalet, iyilik, cömertlik
k. 5b1, 95a7, 95a10, 136a17, 172a11
k.+leri 9b6, 173b19
k.+lerüm 59a1
k.+ümi 58b17
k.+üŋe 172a10
iḥsān u kerem ehli ol- iyiliksever olmak
i.-up 123a13
kerem göster- bağışta, iyilikte bulunmak
k.-ürse 118b14
kerem-i menḳabet *Ar.* asaletli, bayağılıktan uzak menkıbe
k.+lerinde 5a10
kerīh *Ar.* hoşa gitmeyen
k. 169b17
kerīh gör- hoş karşılamamak
k.-üridi 161a10
kerīhü'l-lehce *Ar.* hoşa gitmeyen konuşma tarzı
k.+yi 141b5
kerīm *Ar.* soylu, asil, yüce
k. 20b17, 44a10, 44a11, 51a16, 51b6, 71b9, 74a13, 88a6, 89a13, 106a7, 106a7, 106a14, 112a10, 124b15
kerim ol- asil olmak
k.-an 21b11
kerpic kerpiç
k.+i 80b7, 80b8
kerre *Ar.* kere, defa
k. 14a18, 14b2, 44b17, 65b12, 94b1, 114b14, 162b6
kes- 1. kesmek
k. 145a1
k.-e 43b7
k.-eler 85b9
k.-er 98b17
k.-erem 164a6
k.-erler 25b19
k.-erüz 85b18
k.-medin 35b14
k.-mek 85b11, 98b18
k.-meyen 98b16
k.-meyem 99a2
k.-mez 98b14
k.-üp 11b4, 28b16, 97b13
2. kesici bir aletle yaralamak
k.-diler 85b18, 86a4, 103a17
3. belirtmek, kararlaştırmak
k.-diler 73a15
4. bir şeyden yoksun bırakmak, vermemek
k.-medüŋ 127a14
5. susmak
k. 96b6
ʿırḳ-ı cürmi kes- günahı tamamen terk etmek
ʿı.-mege 124a12
taʿalluḳ ʿırḳ ını kes- bir şeyden ilgisini tamamen kesmek
t.74a9
ümiẕi kes- ümidini kesmek
ü.-di 30a14
ü.-diler 165b14
ü.-em 155a1
ü.-me 94b18
ümizüŋ ḫablını kes- ümidini kesmek
ü.-me 152b12
kesād *Ar.* yokluk, kıtlık
k. 119b15
kesb *Ar.* edinme
k. 74a7
kesb it- elde etmek, kazanmak
k.-dügine 49b3
kesil- 1. kesilmek
k.-mişdür 100b12
2. ilgiyi kesmek
k.-ene 58b17
keşir *Ar.* çok
k. 44b14, 125b16
kesīr ol- çok olmak
k.-ur 26a9
kesīr *Ar.* kırgın
k. 54a19

keşīrü'l-melāl-ı laḳab *Ar.* lakap sıkıntısının çokluğu
k.+da 7a11
keskün keskin
k. 85b9
kesr *Ar.*
kesr eyle- kırmak
k.-ye 78b16, 80a9
kesr ḳıl- paralamak
k.-duŋ 31a6
keşret *Ar.* kalabalık
k. 133b13
keşret-i āḥzān *Ar.* üzüntülerin çokluğu
k.+ile 39b5
keşret-i āṣām-ı ẕünūb *Ar.* hataların, günahların çokluğu
k.+ile 7a11
keşret-i iḥsān *Ar.* iyiliğin, lütfun çokluğu
k.+ına 122a4
keşret-i iştiyāḳ *Ar.* özlemin çokluğu
k.+dan 47b3
keşret-i taḳbīl *Ar.* öpmenin aşırısı, çok öpme
k.+inden 58a1
keşf *Ar.*
keşf it- bulmak
k.-mediler 38b10
keşf ḳıl- açığa vurmak
k.-dı 143b18, 166a18
keşf-i ḥāl *Ar.* durumun ortaya çıkması
k.+i 168a3
keşf-i rāz *Ar.+Far.* sırrın ortaya çıkması
k. 152a4
k.+idi 21b4-5
keşf-i rāz it- sırrını açıklamak
k.-di 88a4
k.-erdi 113a16
k.-mez 50a4
keştī *Far.* gemi
k. 165b14, 167b5
k.+ile 165b12
k.+ye 51a15, 51b2
ketm *Ar.*
ketm eyle- gizlemek
k. 26a4, 155b18
ketm it- gizlemek
k.-di 101a1
k.-mek 157b17
k.-üp 168a2
kevākib *Ar.* yıldızlar
k. 28a1, 173b8
kevkeb *Ar.* yıldız
k.+i 50a15
key pek çok
k. 31b7, 31b12, 50a6, 52a7, 60b9, 61b6, 73a2, 74a1, 86b16, 87a3, 117b10, 126a1, 126a4, 150b9, 165b8, 165b10
keyān *Far.* büyük hükümdarlar, şahlar
k. 120a7
keyd *Ar.* hile
k. 12a5, 19a16, 55b5, 55b6
keyd it- hile yapmak, aldatmak
k.-diler 142a3
k.-erler 12b9
k.-mege 40b18
keyd-i erbāb-ı şurūr *Ar.* kötülük yapanların hilesi
k.+dan 5b3
keyd-i nisvān *Ar.* kadınların hilesi
k.+a 86b10
keyfiyyet *Ar.* durum
k.+i 72b15
k.+ile 153a16-17
keyl *Ar.* kile, ölçek
k. 116a6, 116b2, 146a19
k.+lerini 156a11
keyl it- kileyle ölçmek
k.-üp 132b16
keyl-i emṭār *Ar.* yağmur ölçeği
k.+a 33b10
keẕalik *Ar.* keza, aynı biçimde
k. 6b12, 40a17, 55b10, 133a9
keẕẕab *Ar.* çok yalan söyleyen
k. 22b19
keẕẕab ol- yalancı olmak
k.-urlar 27a8
ḳıdve-i selāṭīn-i rubʿ-ı meskūn *Ar.* dünya sultanlarının başı
ḳ. 7a19
ḳıl kıl
ḳ. 98b18
ḳ.+ını 38a7
ḳ.+ları 162b8, 163a6

ḳıl-

ʿadl ḳıl- adaletli davranmak
ʿa.-dı 166b1

ʿafv ḳıl- affetmek
ʿa.171b14
ʿa.-sun 119a5
ʿa.-uram 59a1

āgāh ḳıl- uyanık kılmak
ā. 29b14

ah ḳıl- acı ile içini çekmek
a.-dı 105a16

aḥsen ḳıl- bir şeyi en güzel şekilde yapmak
a. 55a17

ʿamel ḳıl- hareket etmek, davranmak
ʿa.169b16
ʿa..-mazsız 117a2

ʿarżа ḳıl- göstermek
ʿa.-dı 69a12

ʿarż-ı ḥāl ḳıl- durumunu anlatmak
ʿa.-dı 136b11

ʿarż ḳıl- bildirmek
ʿa.-dı 118a6

āşikār ḳıl- açığa vurmak
ā. 104a7

ʿazīz ḳıl- yüceltmek
ʿa.-dı 101a13

bezl-i cehd ḳıl- gayret sarf etmek
b.-dum 137a6

cā ḳıl- yer olarak belirlemek
c. 74a10

cānına kār ḳıl- canına tak etmek
c.-dı 142b14

cehd ḳıl- çalışıp çabalamak
c.104b4

cevr ḳıl- eziyet etmek
c.-ma 20a3

cihād-ı ekber ḳıl- kıyasıya mücadele etmek
c.-mışlardur 140a8

devā ḳıl- iyileştirmek
d.-dı 125b17

dost ḳıl- dost edinmek
d.-dı 68b8

duʿā ḳıl- dua etmek
d.15a15, 15b10
d.-dı 82b14

dūd ḳıl- duman hâline getirmek
d. 74a11

ekl ḳıl- yemek
e.-dı 166a6

emr ḳıl- emretmek
e.-dı 96a4, 105a11, 105b4, 109a18, 167a11, 168a14, 168b1

erzānī ḳıl- layık görmek, lütfetmek
e.-dın 97a18

fāyide ḳılma- fayda etmemek
f.-dı 91a17

feryād ḳıl- feryat etmek
f.-dı 37b3, 96b6
f.-dılar 169a2

fikr ḳıl- düşünmek
f. 52a2
f.-dı 112a15, 130a10-11

güzer ḳıl- bir yerden geçmek
g.-mış 150b1

ḥabs ḳıl- hapsetmek
ḥ.-dı 164b9
ḥ.-duŋ 172a9

ḥāceti revā ḳıl- istenileni, dileği yerine getirmek
r.-dı 125b17

ḥarḳ ḳıl- yakmak
ḥ.-maz 98b13

ḫaṭā ḳıl- hata yapmak
ḫ.-dılar 97b5

ḫavf ḳıl- korkmak
ḫ.-dı 88a1

ḫ ayır duʿā ḳıl- iyi dileklerde bulunmak
ḫ.-maḳ 13b12

hebā ḳıl- boşuna harcamak, ziyan etmek
h.-ma 71a10

ḥelāl ḳıl- bir şeyi bağışlamak
ḥ.-dı 166a14

hem-rāh ḳıl- yoldaş edinmek
h. 29b14

ḥikāyet ḳıl- ayrıntılarıyla anlatmak
ḥ.21a5

ḫiṭāb ḳıl- seslenmek
ḫ.-dı 43b11
ḫ.-ur 114a2

ḥukūmet ḳıl- hükûmet etmek, bir ülkenin yönetimini elinde bulundurmak
ḥ. 122b19

ḥużūr ḳıl- gönül rahatlığına kavuşmak
ḥ.-duḳ 42a12

ḥükm ḳıl- emretmek
ḥ.122b19
ḥüsn-i iltifāt ḳıl- rağbet etmek
h.111a17
ʿibādet ḳıl- ibadet etmek
ʿi.-urlar 33b14, 121a6
ictimāʿ ḳıl- toplanmak, bir araya gelmek
i.-mış 20a16
iftitāḥ ḳıl- başlamak
i.-dı 143b3
iḥsān ḳıl- bağışlamak, bağışta bulunmak
i.-dı 171b3
ihtimām ḳıl- özen göstermek, dikkatle davranmak
i.-dı 74b14-15
iḫtiyār ḳıl- tercih etmek
i.-dı 98a8
imtināʿ ḳıl- bir şeyi yapmaktan kaçınmak
i.-dı 93a3
intiḳāl ḳıl- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-dı 31b17
isnād ḳıl- dayandırmak, yüklemek
i.-dı 161a5
istiġfār ḳıl- tövbe etmek
i.-dum 114b1
ḳabūl ḳıl- kabul etmek
ḳ.142b15
ḳaṣd ḳıl- amaçlamak
ḳ.-dı 62a3
kesr ḳıl- paralamak
k.-duŋ 31a6
keşf ḳıl- açığa vurmak
k.-dı 143b18, 166a18
ḳıyām ḳıl- namaz için ayakta durmak
ḳ. 124a10
maʿfū ḳıl- affetmek
m.-dı 11a14
maġfiret ḳıl- affetmek
m. 39b7
maġlūb ḳıl- üstünlük sağlamak
m.-up 166a16
mālik ḳıl- sahip kılmak
m.-dı 122a15
merdūd ḳıl- reddetmek, kovmak
m.74a11
merḥamet ḳıl- acımak
m. 171b14
m.-maz 117a10
muġtenem ḳıl- kazançlı duruma getirmek
m. 145a4
muntaẓam ḳıl- düzenlemek
m.-dı 18b14
muraṣṣaʿ ḳıl- süslemek
m.-dı 53b13
muṭālaʿa ḳıl- üzerinde düşünmek
m.59a7
mużāf ḳıl- bağlamak
m.158b7
m.-dı 158b18
müfāreḳat ḳıl- ayrılmak
m.-dı 100b13-14
mükerrem ḳıl- saygıdeğer kılmak
m.-dı 68b14
m.-ur 109b16
mürācaʿat ḳıl- dönüşün Allah'a olacağını ifade etmek
m.-dı 170a15-16
müstecāb ḳıl- kabul etmek
m.-duŋ 89a9
müşerref ḳıl- şereflendirmek
m.74a8
nāle ḳıl- inlemek
n.-dı 94b10
n.-dılar 169a2
namāz ḳıl- namaz kılmak
n.-ayım 81a11-12
n.-dı 72a18, 105b15, 106a15, 110b18, 119a12, 137b11, 142b12, 172a13
n.-dılar 127a6
n.-dıġınca 166a9
n.-up 78b6, 79b19, 81a12, 135b7
n.-ur 65b8, 102a15, 149b9
n.-urlar 153a17
naẓar ḳıl- **1.** bakmak
n. 59a2, 59a3, 59a5, 59a6, 59a8, 71a4
n.-dı 144a17
2. düşünmek
n. 63b14
n.-dum 42b6
nedem ḳıl- pişman olmak
n.141a15
nevḥa ḳıl- feryat ederek ağlamak

n.-dı 37b3, 63a3
nidā ḳıl- seslenmek
n.-dı 109b9, 121b3
nikāḥ ḳıl- nikâhlamak
n.-dılar 137b10
nūş ḳıl- içmek
n.93a1
n.-dum 106b8
ʿöẕr ḳıl- özür dilemek
ʿö.-dı 102b12
raḥmet ḳıl- acımak
r.13b1, 140b13
raḥm ḳıl- acımak
r.37b17, 114a5, 171b12-13
r.-dı 144a11
r.-dum 92a18-19
rāżı ḳıl- razı etmek
r.-sam 160b16
reʾfet ḳıl- acımak
r. 71b10
rekʿat ḳıl- namaz kılmak
r.-dı 73b6
ṣabāḥı ḳıl- sabah namazını kılmak
ṣ.-dı 144a16
ṣabr ḳıl- sabretmek
ṣ.113b13, 169a12, 169b5
ṣ.-dı 114a16, 115a6, 125b6
ṣalāt ḳıl- namaz kılmak
ṣ.-dı 87b18, 166a2
ṣayḥa ḳıl- bağırmak, çığlık atmak
ṣ.-dı 63a9
ṣ.-dılar 121a11
sebeb ḳıl- sebep etmek
s.-dı 99b1-2
sefer ḳıl- yolculuk yapmak
s.-mış 20a7
ṣenā ḳıl- övmek
ṣ.-alum 173b19
ser-fürū ḳıl- başını eğmek
s.-dı 87b6
suʾāl ḳıl- sormak
s.-dı 130b10
ṣubḥ ḳıl- sabah namazını kılmak
ṣ.-maġa 143b5
ṣulḥ ḳıl- barışmak
ṣ.-dı 139a18
şād ḳıl- sevindirmek
ş.-duŋ 89a14
ş.-maḳ 95b11
şāhid ḳıl- tanık olarak belirlemek
ş.-dum 58b13
ş.-uŋ 164a14
şefḳat ḳıl- acımak
ş.-dı 144a11
şermende ḳıl- utandırmak
ş.-urdı 142a15
şikāyet ḳıl- yakınmak
ş.-dı 121a17
şükr ḳıl- şükretmek
ş. 59b13
ş.-alum 173b19
ş.-dı 114b17
ş.-mazsız 117a5
taʿaccüb ḳıl- şaşırmak
t.-dı 82b16-17, 129a19
t.-dılar 85b19
tāc-ı ser ḳıl- baş tacı etmek
t. 18b8
ṭāhir ḳıl- **1.** temiz olarak yaratmak
ṭ.-dı 100a14
2. temiz duruma getirmek
ṭ.-dı 100a17
ṭarḥ ḳıl- kovmak
ṭ.-duŋuz 47a18
taʿẓīm ḳıl- saygı göstermek, ululamak
t.-dı 130b8
tebdīl ḳıl- değiştirmek
t.-dı 106b13
tedārik ḳıl- hazırlık yapmak
t. 60a12
tedbīr ḳıl- önlem almak
t.145a3
teʾemmül ḳıl- düşünüp taşınmak
t.-dı 130a11
tekellüm ḳıl- konuşmak
t.-ursın 58b11-12
tekrīm ḳıl- saygı göstermek
t.-dı 108a5
temāşā ḳıl- seyretmek
t. 32a10
teraḥḥum ḳıl- acımak
t. 162a14
terk ḳıl- terk etmek
t.-dum 106b12
tevaḳḳuf ḳıl- beklemek
t.-dı 57b1

tevbe ḳıl- tövbe etmek
t. 32b4
t.-dı 32b5,
t.-dum 114a19
uġrılıḳ ḳıl- hırsızlık yapmak
u.-duŋ 81b4-5
ümīd ḳıl- ummak, beklemek
ü.-maz 62b14
ümīẕvār ḳıl- ümitlendirmek
ü.-dı104a4
vaṣiyyet ḳıl- vasiyet etmek
v.-dılar 169b2-3
vaṭan ḳıl- yerleşmek
v.-mış 43b18
vedāʿ ḳıl- vedalaşmak
v.-dı 96b4
vefā ḳıl- dost olmak, dostluğu sürdürmek
v.117b9
v.-maz 29b12
vekīl ḳıl- yetkili olarak belirlemek
v.-ur 166b17
yedi ṭabaḳa ḳıl- yedi tabaka hâlinde yapmak
y.-dı 33b8
zārılıḳ ḳıl- ağlayıp sızlamak
z.-dı 69a9
żāyiʿ ḳıl- **1.** kaybetmek
ż.-mazam 68b13
ż.-ur 107b7
2. boşa çıkarmak
ż.-ma 131b19
zebūn ḳıl- güçsüz bırakmak, zavallı duruma düşürmek
z.-maz 42a13
ẕikr ḳıl- anmak
ẕ. 128a12
ẓuhr u ʿaṣrı ḳıl- öğle ve ikindi namazlarını kılmak
ẓ.-dı 60b16
ẓulm ḳıl- zulmetmek
ẓ.-duḳ 41b19, 162b3
ḳılāʿ-ı āsumān-ı burūc *Ar.+Far.+Ar.* gökyüzü kalelerinin burçları
ḳ. 7b16
ḳılıç kılıç
ḳ.+lar 41b11
ḳ.+ları 145a19
ḳ.+larıile 145a19
ḳ.+larını 80a2
ḳ.+larile 79b8
ḳılın-
muḥallā ḳılın- süslenmek
m.-dı 29b9
muntaẓam ḳılın- düzenlenmek
m.-dı 49b13, 149b18
münselik ḳılın- bir yönteme göre hareket edilmek
m.-dı 41a7, 59b9
ḳıllet *Ar.* yokluk
ḳ. 89b15
ḳ.+den 71b19
ḳıllu kıllı
ḳ. 15b3
ḳ.+idi 15b3
ḳıran *Ar.*
ḳıran gir- kısa bir zaman içinde çok sayıda ölmek
ḳ.-ürmiş 120a1
ḳırba *Ar.* su kabı
ḳ. 72b8
ḳ.+da 158a13
ḳ.+sı 158a7
ḳ.+yı 158a9, 158a12, 158a16, 158a18
ḳırıl- telef olmak
ḳ.-ur 116b1
ḳırḳ kırk
ḳ. 25a6, 80b14, 85b1, 86a6, 97a12, 126b17, 140b16, 141a6, 170b7
ḳırḳar kırkar
ḳ. 68a12
ḳıṣaṣ *Ar.* hikayeler, rivayetler
ḳ. 3b4
ḳıṣāṣ *Ar.*
ḳıṣāṣ eyle- bir suçluya yaptığı kötülüğün aynısını uygulamak
ḳ. 48b1, 48b3
ḳ.-di 158b2
ḳıṣaṣ it- bir suçluya yaptığı kötülüğün aynısını uygulamak
ḳ.-erem 161b15-16
ḳıṣaṣ-gū-yı pür-ḥikem *Ar.+Far.(2)+ Ar.* hikmetlerle dolu hikayeler anlatan
ḳ.+dür 6b3
ḳısım *Ar.* çeşit
ḳ.+dur 38b15, 128a16

ḳısmet *Ar.* nasip
ḳ.+ile 128b15
ḳısmet eyle- paylaştırmak
ḳ.-diler 46b10
ḳıṣṣa *Ar.* hikaye, rivayet
ḳ. 77a1
ḳ.+dan 19b9, 71b15, 90a1, 144b12
ḳ.+dur 10a8, 19b9, 136b4
ḳ.+muz 91a18, 112b5
ḳ.+muzda 32a14
ḳ.+sı 10b13, 175b13
ḳ.+ya 141b9
ḳ.+yı 60b4, 71b15, 111b7, 164b9, 165a14, 169a5, 171a3
ḳıṣṣanuŋ aṣlına ir- işin aslını öğrenmek
ḳ.-mek 111b15
ḳıṣṣa-i ʿacībe *Ar.* şaşılacak, garip hikaye
ḳ. 18b6
ḳıṣṣa-i ātiye *Ar.* gelecek hikaye, sonraki hikaye
ḳ.+de 56a2
ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un hikayesi
ḳ. 9b1
ḳıṣṣa-i Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ *Ar.+k.a.* doğru olan Hazreti Yusuf'un hikayesi
ḳ.+imiş 9a4-5
ḳıṣṣa-i laṭīfe *Ar.* hoşa giden hikaye
ḳ. 29b9
ḳıṣṣa-i meşhūre *Ar.* meşhur hikaye
ḳ.+dür 136b1
ḳıṣṣa-i mufaṣṣal *Ar.* ayrıntılı hikaye
ḳ.+dur 136b6
ḳıṣṣa-i mübāreke *Ar.* kutsal hikaye
ḳ.+de 9b18
ḳıṣṣa-i pür-ḥişşe *Ar.+Far.+ Ar.* alınacak derslerle dolu hikaye
ḳ. 9a15
ḳ.+nüŋ 21b16
ḳıṣṣa-i pür-sūz *Ar.+Far.* çok yakıcı, acıklı hikaye
ḳ. 9a19
ḳıṣṣa-i raḥm-ı güzīn *Ar.(2)+Far.* acıma duygusu uyandıracak seçkin hikaye
ḳ. 20a5
ḳıṣṣa-i şerīfe *Ar.* şerefli, kutsal hikaye
ḳ. 10b8
ḳıṣṣa-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un hikayesi
ḳ. 9a16-17, 10a1, 19a11, 174b15, 175b4
ḳ.+da 21a14-15
ḳıṭʿa *Ar.* dörtlük
ḳ. 61b13
ḳ.+yı 62a11
ḳıtāl *Ar.* birbirini öldürme, savaş
ḳ. 80a18
ḳıtāl it- vuruşmak, savaşmak
ḳ.-mege 132b5
ḳıvām *Ar.* bir şeyin en uygun durumu
ḳ.+ını 110b3
ḳıy- 1. acımamak
ḳ.-dınüz 86a5
ḳ.-mamış 19b19
2. öldürmek
ḳ.-ar 145a2
ḳ.-arsız 28b5
ḳıyām *Ar.* namazda ayakta durma
ḳ. 62b12, 112a14
ḳıyām eyle- ayakta durmak
ḳ.-sün 144a5
ḳıyām it- **1.** ayağa kalkmak
ḳ.-di 42a11
ḳ.-düm 44a3
ḳ.-e 73b12
2. bir işe başlamak, girişmek
ḳ.-er 108b14
3. namazda ayakta durmak
ḳ.-di 166a8
ḳıyām ḳıl- namaz için ayakta durmak
ḳ. 124a10
ḳıyāmet *Ar.* kıyamet
ḳ. 76a15, 90a10
ḳ.+de 77b17, 128a12
ḳ.+e 23a1, 36a7
ḳıyāmet ʿalāmetlerinden ol- kıyamet belirtilerinden olmak
ḳ.-up 90a12
ḳıyāmet ḳop- kıyamet günü gelmek
ḳ.-dımı 76a17
ḳ.-madı 76a17-18
ḳıyāmet ol- kıyamet kopmak, kıyamet günü gelmek
ḳ.-ınca 23a4
ḳıyāmet güni *Ar.+T.* kıyamet

ḳ.+nde 65a17, 133a9-10, 133a16, 135a11, 135b18-19
ḳ.+ne 111a11
ḳ.+nüŋ 147b9
ḳıyām-ı tām *Ar.* *ḳıyām-ı tām it-* haksızlığa karşı başkaldırmak
ḳ.-üp 7b11
ḳıymet *Ar.* değer
ḳ.+i 156a8
ḳ.+inden 62a12
ḳız kız
ḳ. 16b15
ḳ.+a 142b1
ḳ.+ı 16b13, 84a16, 84a18, 136b2
ḳ.+ıdur 126b13
ḳ.+ıidi 76a10-11
ḳ.+ınuŋ 16b9, 70b11, 84a12, 84a15
ḳ.+ları 16b8, 58a12
ḳ.+laruŋ 16b18
ḳ.+um 57b10
ḳız al- erkek kızla evlenmek
ḳ.-urlarıdı 16b11
ḳız vir- kızı evlendirmek
ḳ. 16b14
ḳ.-di 16b13
ḳ.-mezleridi 16b12
ḳız- sıcaklığı çok artmak
ḳ.-mış 42a4, 111b12, 112a1
ḳızıl parlak kırmızı renk
ḳ. 77a14, 78b4, 173b7, 173b10
ḳızḳarındaş kız kardeş
ḳ.+ı 57b3, 57b8
ḳ.+ını 76a1
ḳ.+laridi 16b18-19
ḳızlıḳ kıtlık
ḳ. 118a19, 121b1
ki *Far.* ki bağlacı
k. 2a4, 2b3, 2b11, 3a7, 3a8, 3a11, 3a13, 3a15, 3a16, 3a19, 3b1, 3b2, 3b4, 3b11, 3b14, 4a5, 4a13, 4a15, 4a17, 4b10, 4b18, 5a9, 5a12, 5a13, 5b1, 5b18, 6a5, 6a6, 6a7, 6a7, 6a10, 6a18, 6a18, 6b1, 6b2, 6b4, 6b5, 6b6, 6b7, 6b11, 6b13, 7b9, 7b14, 7b18, 8a3, 8a11, 8a18, 8b7, 8b16, 8b17, 9a1, 9a2, 9a8, 9a10, 9a11, 9a12, 9a19, 9b5, 9b10, 9b12, 9b15, 10a8, 10a10, 10a11, 10a12, 10a13, 10b4, 10b5, 10b10, 11a2, 11a3, 11a5, 11a8, 11a15, 11a16, 11a18, 11b1, 11b5, 11b6, 11b10, 12a6, 12a6, 12b1, 12b8, 12b19, 13a3, 13a6, 13a7, 13a12, 13b1, 13b2, 13b3, 13b4, 13b7, 13b11, 13b14, 13b17, 13b18, 13b19, 14a4, 14a6, 14a11, 14a12, 14a14, 14a15, 14a15, 14a17, 14a18, 14a19, 14b1, 14b3, 14b6, 14b10, 15a1, 15a12, 15a17, 15b11, 15b19, 16a1, 16a4, 16a9, 16a12, 16a13, 17a17, 17b5, 17b8, 17b9, 17b13, 17b13, 18a6, 19b13, 20a14, 20b4, 21a14, 21b1, 21b5, 21b8, 21b10, 22a3, 22a4, 22a4, 22a6, 22a11, 22b18, 23a2, 23a6, 23a9, 23a10, 23a12, 23a17, 23b14, 24a9, 24a10, 24a10, 24a14, 24a17, 24a19, 24b6, 24b7, 24b10, 24b16, 24b19, 25a3, 25a4, 25a10, 25b9, 25b11, 25b14, 25b17, 26a9, 26a11, 26a13, 26a19, 26b1, 26b6, 27a7, 27b9, 28a3, 28a19, 28b3, 28b7, 28b16, 28b17, 29a3, 29a9, 29a16, 29b2, 29b3, 29b9, 30b1, 32b14, 33a8, 33a9, 33b3, 33b5, 33b10, 33b13, 33b15, 33b15, 33b18, 33b19, 34a2, 34a3, 34a6, 34a7, 34a10, 34a13, 34a15, 34a16, 34a16, 34a17, 34a19, 34b1, 35a1, 35a2, 35a6, 35a7, 35a10, 35a16, 35b4, 35b6, 35b7, 35b8, 35b10, 35b14, 36a7, 36a11, 36a14, 36b6, 36b7, 37a8, 37a13, 37a16, 37b2, 38a1, 38a4, 38a5, 38a14, 38a17, 38b4, 38b6, 38b7, 38b8, 38b10, 38b15, 38b16, 38b16, 38b18, 39a3, 39a6, 39a10, 39a15, 39b2, 39b6, 39b9, 39b11, 39b16, 39b17, 39b18, 39b19, 40a2, 40a4, 40a10, 40a12, 40a18, 40a19, 40b2, 40b13, 40b14, 40b15, 40b18, 41a4, 44a14, 44b4, 44b5, 44b12, 45a9, 45a11, 45b9, 45b9, 45b13, 46a1, 46b1, 46b2, 46b3, 46b6, 46b8, 46b9, 46b12, 46b13, 46b15, 46b17, 47a15, 47a19, 47b8, 48a13, 48a15, 48a16, 48b3, 48b3, 48b4, 48b12, 49a16,

49b1, 49b2, 49b3, 49b14, 50a1, 50a5, 51b18, 52a9, 52a19, 52b7, 52b10, 52b11, 52b12, 53a8, 53a12, 53a12, 53b8, 53b11, 53b12, 53b17, 53b18, 53b18, 54a11, 54a16, 54a18, 54a19, 54b6, 54b7, 54b15, 55a7, 55a9, 55a9, 55a14, 55a15, 55b12, 56a13, 56b2, 56b8, 56b16, 56b19, 57a2, 57a5, 57a7, 57a9, 57a10, 57a13, 57b4, 57b10, 58a1, 58a3, 58a3, 58a6, 58a8, 58a11, 58b3, 58b5, 58b6, 58b7, 59b7, 61a17, 64a10, 64a10, 64a11, 64a12, 64a18, 64b2, 64b4, 64b8, 64b18, 64b19, 65a1, 65a7, 65a11, 65a12, 65a13, 65a15, 65a17, 65b2, 65b7, 65b9, 65b10, 65b12, 65b13, 65b19, 66a5, 66b4, 66b9, 66b11, 66b14, 67a3, 67a4, 67a7, 67a8, 67a12, 67a18, 67b3, 67b7, 67b14, 67b16, 68a2, 68b4, 68b5, 68b15, 69a6, 69a12, 69a14, 69b8, 69b11, 69b12, 69b14, 69b18, 70a1, 70a4, 70a5, 70a6, 70a9, 70a10, 70a16, 70a19, 70b2, 70b10, 73a18, 74b5, 74b7, 74b8, 74b9, 74b12, 75a3, 75a4, 75a6, 75a8, 75a10, 75a12, 75a16, 75a17, 75a19, 75b3, 75b5, 75b6, 75b16, 76a15, 76a18, 76b1, 76b1, 76b3, 76b4, 76b7, 76b12, 76b17, 77a3, 77a15, 77a18, 77b4, 77b5, 77b6, 77b9, 77b9, 77b10, 77b12, 77b16, 77b17, 77b19, 78a6, 78a9, 78a17, 78b2, 78b8, 78b12, 78b17, 78b18, 79a1, 79a2, 79a5, 79a6, 79a13, 79a16, 79a17, 79a18, 79a19, 79b1, 79b2, 79b3, 79b4, 79b13, 79b17, 80a3, 80a4, 80a6, 80b3, 80b7, 80b12, 80b14, 80b17, 81b4, 81b5, 81b8, 81b11, 81b13, 82a4, 82a6, 82a12, 82a14, 82b8, 82b12, 82b18, 83b4, 83b5, 84a13, 84a19, 85a2, 85a8, 85a14, 85a18, 85a19, 85b9, 85b16, 86a3, 86a4, 86a8, 86a12, 86b6, 86b7, 88b19, 90a19, 90b4, 90b7, 90b7, 91a2, 91a3, 91a3, 91a17, 91a19, 91b2, 91b15, 91b18, 92b14, 92b19, 93a4, 93a15, 93a15, 93b2, 93b4, 93b11, 93b18, 94a1, 94a3, 94a8, 94b1, 94b7, 97a15, 97a16, 97b13, 98a6, 98a6, 98a16, 98a18, 98a18, 98a19, 98b1, 98b2, 98b3, 98b5, 98b12, 98b18, 99a1, 99a2, 99a4, 99a6, 99a9, 99a10, 99a11, 99a15, 100b2, 100b9, 100b10, 100b12, 100b12, 101a1, 101a8, 101a15, 101a17, 101a18, 101b10, 102a7, 102a13, 102a14, 102b8, 103a2, 103a3, 103a4, 103a5, 103a17, 103b6, 103b8, 103b10, 103b15, 103b19, 104a2, 104a7, 104a9, 105a19, 106b19, 107a3, 107a5, 107a6, 107a7, 107a9, 107b1, 107b5, 107b5, 108a19, 108b9, 108b12, 108b17, 109a3, 109a6, 109a18, 109b4, 109b6, 109b9, 109b18, 110a18, 110b2, 110b9, 111a1, 111a7, 111a10, 115b11, 115b13, 116a12, 116a13, 116a17, 116b8, 116b9, 117a19, 121a6, 121a12, 121a16, 121b17, 122a5, 122a7, 122a10, 122b4, 122b16, 123a9, 123b11, 123b15, 123b17, 124a1, 124a3, 124a6, 126a8, 127b14, 128a3, 128a5, 128a5, 128a7, 128a8, 128a11, 128a13, 128a14, 128a16, 128a17, 128a18, 128b3, 128b13, 128b14, 128b15, 129b12, 129b17, 130a6, 130a9, 130a13, 130b1, 130b5, 130b8, 130b13, 130b15, 131a8, 131a14, 131b2, 131b6, 132a4, 132a6, 132a13, 132a17, 132a18, 132a19, 132b4, 132b10, 132b14, 132b17, 132b18, 133a4, 133a10, 133a11, 133b1, 133b2, 133b3, 133b5, 133b6, 133b8, 133b11, 133b15, 133b18, 134a2, 134a2, 134a6, 134a7, 134a7, 134a10, 134a10, 134a18, 134a19, 134b1, 134b7, 134b14, 135a3, 135a4, 135a8, 135a10, 135a14, 135a15, 135a16, 135a17, 135a18, 135a19, 135b1, 135b6, 135b8, 135b8, 135b12, 135b16, 135b17, 136a8, 136a11, 136b2, 136b4, 136b6, 136b15, 137a12, 138b2, 138b3,

138b4, 139a3, 139a16, 139b6, 139b8, 139b9, 139b9, 139b11, 139b14, 139b17, 140a7, 140a10, 140a10, 140a13, 140a17, 140a18, 140b1, 140b3, 140b5, 140b9, 141a6, 141a8, 141a9, 142a9, 143a9, 145a8, 145a9, 145a11, 145a12, 145a15, 145a17, 145a17, 145a18, 145b2, 145b3, 145b5, 145b6, 145b8, 145b10, 145b11, 145b12, 145b16, 145b17, 146a3, 146a4, 146b8, 146b16, 146b16, 147a2, 147a9, 147a14, 147a16, 147a16, 147a18, 147b4, 147b8, 147b8, 147b13, 148a2, 148a7, 148b3, 148b7, 149a1, 149a13, 149a13, 149a14, 149b1, 149b6, 149b7, 149b8, 149b10, 149b13, 149b14, 151b9, 153a12, 153a14, 153a16, 153a18, 153b1, 153b2, 153b4, 153b6, 153b8, 153b9, 153b12, 154a2, 154a3, 154a7, 154a12, 154a16, 154b9, 154b10, 154b13, 154b17, 154b19, 155a15, 155a19, 156a5, 156a9, 156a13, 156a13, 156b1, 156b2, 156b8, 156b10, 157b6, 157b14, 157b17, 157b18, 157b19, 158a17, 158b16, 158b17, 158b19, 158b19, 159a4, 159a11, 159a13, 159b10, 159b12, 159b12, 159b16, 159b16, 159b17, 160a1, 160a2, 160a10, 160a15, 160b3, 160b4, 160b6, 160b8, 160b10, 160b12, 160b12, 160b16, 160b17, 160b19, 161a1, 161a8, 161a11, 161a11, 161b3, 161b7, 161b13, 161b19, 162a13, 162a19, 162b5, 163a3, 163a11, 163a18, 163b7, 163b10, 163b18, 164a3, 164a3, 164a5, 164b1, 164b15, 166b4, 168b14, 169a6, 169b3, 169b4, 169b6, 169b6, 169b8, 169b9, 169b10, 169b11, 170a1, 170a3, 170a4, 170a8, 170a10, 170a13, 170a14, 170a15, 170a16, 170a18, 170b12, 171a1, 171a1, 171a4, 171a11, 171a18, 171a18, 171b8, 171b13, 172a7, 172a7, 172a15, 172a18, 172b4, 173a4, 173a10, 173a11, 173a17, 173b19, 174a10, 174a16, 174b2, 174b3, 174b5, 174b10, 175a1, 175a6, 175a6, 175a8, 175a12, 175b6, 175b15

ki (bk. iki) iki
k. 31a11, 62b6

kibr *Ar.* büyüklük taslama
k. 124a3, 124a5, 140a11

kibr ṭopraġını sök- kibirli olmayı terk etmek
k.124a11

kibriyā *Ar.* büyüklük
k. 124a5
k.+dur 124a2
k.+sından 123b10

kidin nedenle
k. 15a13

kifāyet *Ar.* yeterli miktarda olma
k. 109b3, 122a2

kifāyet bul- bir konuda yeterliğe erişmek
k.-maġa 71b3

kilīd *Far.* kilit
k. 69b2
k.+lerini 12b5

ḳīl ü ḳāl *Ar.+Far.+ Ar.* (bk. ḳāl u ḳīl)

ḳīl ü ḳāl ol- dedikodu olmak
ḳ.-up 102a4

kim 1. kim
k. 14a18, 43b14, 49b14, 50a1, 51b18, 54a16, 54a18, 54b6, 63a16, 63b3, 76b13, 82b17, 96a3, 97b16, 97b17, 122b15, 142a9, 163a10, 166b4, 170a10
k.+de 43b13, 57a14
k.+den 62b9, 82b19, 108a15
k.+durur 73b11
k.+dür 24a10, 47a2, 57b6, 70b15, 79b2, 81a13, 108a18, 126a11, 133b16, 137a12, 151b3, 173b10
k.+e 106a1, 129a12, 174a15
k.+em 84b19
k.+lerdür 66b3, 123b5, 123b7, 135a19, 135b13
k.+lersiz 18a7, 129a10, 130b15
k.+sin 15b16, 20a18, 54b10, 92a14, 100a8, 137a4, 170b19, 171a8
k.+siz 18a2, 149a6

k.+üŋ 16a6, 54b10, 89b3, 156b12, 162a2
k.+üŋdür 81a7, 89b4
k.+üŋile 154a8
k.+üŋsin 62b9
2. ki
k. 18b18, 29b12, 43a9, 43a15, 52a11, 57a1, 61a13, 61b7, 63b3, 71b14, 73b11, 81b14, 87b8, 87b16, 89b6, 90a3, 95b18, 96a3, 104a14, 104a15, 104b4, 111a18, 112b19, 115a9, 117b14, 118b19, 119a8, 120b3, 120b3, 120b8, 120b9, 120b9, 120b10, 120b10, 120b15, 124a13, 126b18, 144a13, 150b9, 150b10, 151b10
kim bilür belirsizlik, bilinmezlik bildiren bir söz
k. 42a3, 42a5, 50b3
kimi bazısı, kimisi
k. 59a10, 59a10, 59a11, 59a11, 59a11, 59a11, 59a11, 59a11, 59a12, 59a12, 59a12, 59a12, 59a12, 59a12, 59a12, 59a13, 59a13, 59a13, 137a8, 137a8
k.+ni 77a14, 77a14, 77a14
kimse kimse
k. 14a17, 22a1, 24b8, 33a9, 42a17, 54b1, 89b1, 95b18, 96a13, 96a17, 108b11, 113a3, 113b13, 117a11, 120b3, 120b4, 120b11, 120b13, 120b16, 135a8, 135a10, 135b12, 143a19, 152b14, 165b7, 167a8, 167b11
k.+de 33a3, 41b1, 65b2, 121b7
k.+den 62b14, 162a18
k.+ler 31a12
k.+nüŋ 18b5, 21b9, 65a8, 127a14, 127a14
k.+si 64b9
k.+ye 29b12, 42a18, 60a17, 80a4, 85a11, 87b3, 89a3, 126b17
k.+yi 21b8, 42a13
kimsene kimse
k. 11a3, 11b17, 14a5, 14a12, 14b11, 19a17, 22a8, 22a11, 22a12, 22a13, 22a17, 22a17, 22b18, 23a2, 23a9, 24a8, 24b6, 36a5, 41a19, 47a7, 53a10, 54a10, 65a5, 65b9, 66a12, 66a14, 68a18, 70b15, 77b3, 78a6, 79b14, 81b1, 100b9, 102a2, 103a13, 109a15, 110a5, 113a2, 116b9, 121a14, 128b10, 129a19, 129b13, 129b16, 130a6, 133b17, 134a17, 135b17, 140a4, 147a4, 148a10, 148a12, 150b19, 152a9, 157a5, 162b10, 163a2, 163a7, 163a10, 163b4, 166b6, 170a4, 170b18, 171a7, 171a8, 173b10
k.+de 107b6, 135a4
k.+den 148a13
k.+idi 16b2, 77a18, 81a1, 81b13
k.+idiler 173b3
k.+ile 64a7-8
k.+ler 22b4, 66a16, 66a19, 101b2, 124a4, 129b17, 134a3, 134a19, 136a2
k.+lere 22a16, 22b16
k.+leri 121a15, 123a8
k.+lerüŋ 129b19
k.+lerüz 27a11
k.+nüŋ 22a18, 26a8, 38b18, 38b19, 148a17
k.+ye 52a18, 55a15, 57b8, 75b18, 80a19, 108a6, 108b10, 122b13, 134a7, 145a10
k.+yi 66b7, 98b13
kīmyā *Ar*. *kīmyāʾ* kimya
k.+dur 150a12
kīn *Far*. kin
k. 19b11, 80a10, 95a17, 120a3
kīne *Far*. kin
k. 26a7
ḳīrāṭ *Ar*. bir ölçü birimi
ḳ.+ıla 127a2
kīs *Ar*. para kesesi
k. 120b16
kīse *Far*. para kesesi
k.+de 95a15
kīse kīse *Far*. birçok kese
k. 41b15
kişi kişi
k. 24b8, 50a13, 51b14, 52a15, 59b19, 60b5, 60b8, 88b10, 95b1, 95b1, 95b14, 95b14, 105b1, 111b8,

112a15, 124a16, 165a16, 165a16, 166a10, 170b11
k.+dür 111b19
k.+ler 120a11
k.+nüŋ 73a1, 144b18
ẖoş kişi ol- iyi biri olmak
ẖ.-asın 28b3
kitāb *Ar.* kitap
k. 58b7, 75a6, 101a7
k.+a 77b8, 175a19
k.+dan 9b19
k.+dur 163b18
k.+ını 9b11
k.+ile 171b16
k.+lar 4b8
k.+lara 7a18
k.+larda 44b3, 53a12, 174b15
k.+lardur 8b16
k.+ların 134b2
k.+larında 9b18, 45a8
k.+larını 97b4
k.+uŋ 4b14
kitāb-ı ʿaẕīm *Ar.* büyük kitap
k.+lerinde 44a9-10
kitāb-ı ʿazīz *Ar.* yüce kitap
k. 58b7-8
kitāb-ı celīletü'ş-şān *Ar.* şanı yüce olan kitap
k. 175a8
kitāb-ı celīlü'ş-şān *Ar.* şanı yüce olan kitap
k. 9a17
kitāb-ı fāẖir *Ar.* değerli kitap
k. 9a2
kitāb-ı ġarāyib *Ar. kitāb-ı ġarā'ib* gariplikler kitabı
k.+den 80b1
kitāb-ı ẖikmet *Ar.* hikmet kitabı
k.+e 60a9
kitāb-ı ẖūb *Ar.+Far.* güzel kitap
k. 8b19
kitāb-ı kerīm *Ar.* yüce kitap
k. 3a13
k.+de 10a1
kitāb-ı müsteṭāb *Ar.* güzel kitap
k. 4b18-19, 175b6
k.+da 9b15-16
kitāb-ı şerīf *Ar.* şerefli kitap
k. 175b11
k.+lerinüŋ 13a9
kitāb-ı ṭavīl *Ar.*
kitāb-ı ṭavīl ol- uzun kitap olmak
k.-ma 9b17
kiẕb *Ar.* yalan
k. 38b1, 93b8
k.+e 27a5
k.+i 156b6
k.+midür 129b19, 130b13-14
ḳo- (bk. ḳoy-) **1.** koymak, bırakmak
ḳ. 15b3, 36a16, 61b9, 61b11, 62a5, 83b5, 133a1, 159b17
ḳ.-dı 15b6, 15b8, 15b16, 43a13, 73b11, 76b11, 92b4, 106b13, 109a4, 111a3, 139a12, 148b15, 158a8, 163b6
ḳ.-dılar 12b5, 28b15, 29a1, 30a19, 31a18, 37b4, 68a12, 68a14, 68a15, 76a9, 85b9, 88b19, 91b14, 155a5, 155a8, 174b17
ḳ.-duġı 80b11
ḳ.-dum 24b13, 36a1, 63a17, 114a11
ḳ.-duḳ 76b7
ḳ.-duḳlarını 76b8
ḳ.-dum 110b13
ḳ.-duŋ 56b8
ḳ.-duŋuz 76b12, 172a2
ḳ.-ma 125a1
ḳ.-mamış 37a16
ḳ.-maya 37b2
ḳ.-mayalar 116a14
ḳ.-mayam 57a12
ḳ.-maz 159b18
ḳ.-mazsın 173a1
ḳ.-mışidük 37a3
ḳ.-mışlar 175a2
ḳ.-mışlarıdı 54a15
ḳ.-ŋ 63b10
ḳ.-r 117b18, 139b18
ḳ.-ram 131b10
ḳ.-rdıydılar 61a14
ḳ.-rıdı 161a16
ḳ.-rsın 51b13, 100a12
2. bir iş için görevlendirmek
ḳ.-dı 33b12, 47a5, 109b3, 171a12
ḳ.-duġı 34a12, 156a4
ḳ.-mışidi 123b2

3. izin vermek
ḳ.-ma 71b8
ḳ.-maz 149b13
ḳ.-mazam 126b10
ḳ.-mazlar 23b4, 23b7
ḳ.-ŋ 23a13, 28b1
4. tespit etmek, belirlemek
ḳ.-mışdur 98b6
ad ḳo- adlandırmak
a.-dı 131b1
a.-dılar 15a5
a.-dum 155a19
a.-maduŋ 155b1
a.-ŋ 170a16-17
alıḳo- **1.** bir süre için bir yerde tutmak
a. 161b16, 162a17
a.-dı 24a16, 24a19, 132b16
a.-dılar 156b1
a.-dum 162a8
a.-maḳ 161a5
a.-r 130b2
a.-ram 156a10, 162a2
2. ayırıp saklamak
a.-maduŋmı 38a4
3. birini yapmakta olduğu veya yapmak istediği işten geri tutmak
a.-r 115b17
başa ḫāk ḳo- ölmek
b.-dılar 119a7
dāmenini elden koma- eteğinden ayrılmamak, peşini bırakmamak
d. 60a19
dilden ḳoma- sık sık anmak
d.-ġıl 141a19
emānet ḳo- emanet olarak bırakmak
e.-duḳlarını 146b4
eṯer ḳo- iz bırakmak
e.-masun 118b13
ism ḳo- adlandırmak
i.-dum 155b4
i.-mış 56b11-12
naṣīb ḳo- pay ayırmak
n.-maḳ 13b12-13
rehin ḳo- rehin olarak bırakmak
r.-mayınca 132b10
sīnesine ḳo- bağrına basmak, kucaklamak
s.-dı 12a18
ṭoprag̱a yüz ḳo- toprağa düşmek, ölüp gömülmek
ṭ.-mışlar 41a19
yire yaşını ḳo- çok ağlamak
y.-dı 89a15
yirine ḳo- **1.** yerine getirmek
y.-maġa 62a3
2. gibi görmek, saymak
y.-mayup 67a10-11
ḳoġa kova
ḳ. 16b5, 45b2, 45b12
ḳ.+sı 28b15
ḳ.+ya 45b6
ḳ.+yı 45b5
ḳoḳ- koklamak
ḳ.-aidüm 37a17
ḳ.-arıdum 171b11
ḳoḳmaz ol- kokmamak
ḳ.-dı 113a2
ḳoḳla- koklamak
ḳ.-dı 37a19
ḳoḳu koku
ḳ.+sını 172b19
ḳol kol
ḳ.+lar 44b5
ḳ.+larına 29a14
ḳ.+larını 40b9
ḳon- **1.** bir süre için bir yere yerleşmek
ḳ.-alum 45a18
ḳ.-dılar 156a18
ḳ.-mış 20a17
ḳ.-uŋ 48a13
2. bir yere inmek
ḳ.-mış 45b3
ḳ.-up 12a2
3. konuk olmak
ḳ.-dılar 111a6
ḳonaḳ büyük, gösterişli ev
ḳ.+larıdur 48b11
ḳondur- yerleştirmek
ḳ.-dı 130b6
ḳ.-uŋ 129a18
ḳonıl- bir yere bırakılmak
ḳ.-sa 123b18, 123b18
ḳoŋşı komşu
ḳ.+lardur 88b4
ḳ.+nuŋ 88b11
ḳonuḳ misafir

ḳ. 111a5
ḳ.+dur 126a12
ḳ.+lara 170b6
ḳonuḳla- ağırlamak
ḳ.-dı 130a14
ḳop-
ḳıyāmet ḳop- kıyamet günü gelmek
ḳ.-dımı 76a17
ḳ.-madı 76a17-18
ḳopar- koparmak
ḳ.-madum 38a7
ḳ.-urlar 141a2
fitne ḳopar- karışıklığa, kargaşaya sebep olmak
f.-maḳ 131b10
velvele ḳopar- çok gürültü çıkarmak
v.-dı 31a8
ḳorḳ- 1. korkmak
ḳ. 171b12
ḳ.-andur 128a14
ḳ.-anlara 10a4
ḳ.-aruz 117a3
ḳ.-dı 142b8
ḳ.-duḳları 135b2
ḳ.-ma 68b19, 143b19, 156a10
ḳ.-maŋ 172a7
ḳ.-maŋuz 144a3
ḳ.-mayalar 135b3
ḳ.-mazlar 154a17
ḳ.-mış 11b15
ḳ.-uŋ 128a9
ḳ.-up 51b18
2. kaygı duymak, endişelenmek
ḳ.-aram 27a1
ḳ.-arın 130b5
ḳ.-aridüŋ 83b11
ḳ.-aruz 131a8
ḳ.-dı 86b6
ḳ.-dum 102b8
ḳ.-masam 132a15
ḳorḳu korku
ḳ.+dan 52a5
ḳ.+lar 133b11
ḳ.+larından 100b8
ḳ.+sı 142b10, 142b10
ḳ.+sından 23b19, 31a10, 34b13, 76a16
ḳorḳu gel- korkmak
ḳ.-di 101b7
ḳorḳud- korkutmak
ḳ.-up 150a17
ḳoru küçük orman
ḳ.+dan 98b1
ḳoş- arkadaş olarak vermek, göndermek
ḳ. 26b11, 146a18
ḳ.-dılar 143a19
ḳ.-duḳda 146a7
ḳ.-maġa 147a8
ḳotar- yemeği hazırlayıp yenecek duruma getirmek
ḳ.-up 114a11
ḳovan arı barınağı
ḳ. 120a1
ḳoy- (bk. ḳo-) **1.** koymak, bırakmak
ḳ. 69b6, 70b3
ḳ.-a 115a15
ḳ.-alar 80a12, 156a6
ḳ.-alum 91b1
ḳ.-an 61a18
ḳ.-ar 125b13
ḳ.-ayım 94b9
ḳ.-dılar 96a12
ḳ.-ma 144b17
ḳ.-up 15b10, 18a1, 27a19, 27b14, 37a10, 37a14, 67b6, 70a5, 79b18, 81a13, 81b2, 81b7, 81b9, 81b12, 86a17, 92b17, 124a5, 128a4, 133a2, 137a15, 156a13, 161a15, 161a19, 171b11
2. bir iş için görevlendirmek
ḳ.-a 46b9
ḳ.-up 123b1, 123b8
ayaġını ṭāʿate ḳoy- ibadet etmeye başlamak
a.-a 141a8
göze ṭopraḳ ḳoy- gerçeği görmesine engel olmak
g.-dılar 42a1
ḳoyuvir- salmak, serbest bırakmak
ḳ.-diler 83b19-84a1
ḳ.-üŋ 37b13
ḳ.-ürem 164b3
ḳoyuviril- salıverilmek
ḳ.-e 162a1
yirine ḳoy- yerine getirmek
y.-a 34a13

ḳoy(u)n kollar arası, kucak
ḳ.+ına 144b17
ḳ.+uŋa 71a12
ḳ.+uŋda 104a18
ḳoyun koyun
ḳ. 15a9, 15a19, 15b1, 15b4, 15b6, 17a9, 17a11, 26a17, 68b19, 148b17
ḳ.+a 17a4
ḳ.+ı 16b2
ḳ.+lar 17a14, 26b8
ḳ.+ları 17a16, 17a19, 17b17, 47a9
ḳ.+larına 16b3, 17a1
ḳ.+larile 80a13
ḳ.+larum 17a9, 17a17
köhne *Far.* eski
k. 126b12
kök **1.** bitki kökü
k.+lerinden 109b2
2. dip, temel
k.+i 35a16
kömür kömür
k. 114b11
köpri köprü
k. 49a3
kör *Far. kūr* **1.** görme engelli
k. 75b1
2. duyarsız
k.+idi 91a8
kör eyle- kör etmek
k. 141b7
kör ol- **1.** görmez olmak
k.-a 79a9
2. duyarlığını yitirmek
k.-mışuz 42a1
köşe *Far.gūşe* köşe
k. 119b18
k.+den 101b16
k.+si 3a19
k.+sinde 89b8, 151a12
köşk *Far. kūşk* köşk, süslü ev
k.+lere 49a10

kötrüm
kötrüm ol- kötürüm olmak
k.-an 32a6
k.-dı 32a1
köy *Far. kūy* köy
k.+e 31a12, 143a11, 143b1, 156a18

ḳubbe *Ar.* kubbe
ḳ. 68a11
ḳ.+de 68a15
ḳ.+nüŋ 68a13, 68a14
ḳ.+ye 68a19, 69a4
ḳubbe-i ʿayyuḳ *Ar.* çok yüksek kubbe, göğün en yüksek yeri
ḳ.+a 7b14
ḳubūr *Ar.* mezarlar
ḳ.+dan 127b19
ḳuç- kucaklamak
ḳ.-dı 18a15, 137a15
ḳ.-up 47b4
ḳuçış- kucaklaşmak
ḳ.-dılar 168a1, 169a1, 173b14
ḳ.-duḳ 168b16
ḳudret *Ar.* güç, takat
ḳ. 8b9, 11a18, 16a14, 43b12, 43b13, 57a14, 91b8, 130b15, 140a17
ḳ.+i 23b13, 24b7, 34b14, 126a19, 152b7
ḳ.+iile 92b6, 98b14, 99a2-3
ḳ.+ile 41a16
ḳ.+ine 11a3, 38b19
ḳ.+leri 11a5
ḳ.+üm 26b13, 119a9, 137b3, 173a9
ḳ.+ümile 59b1
ḳ.+üŋ 88a6, 127a11, 160a2
ḳ.+üŋile 37b17
ḳudreti iriş- gücü yetmek
ḳ.-dügi 110b4
ḳ.-medi 122a1
ḳ.-mez 169b15-16
ḳ.-mezise 55a2
ḳudreti ḳalma- gücü tükenmek
ḳ.-dı 121b1-2, 157a8
ḳudreti ol- gücü yetmek
ḳ.-madı 40b18, 98b18, 153a5
ḳ.-maya 17b14, 133a13
ḳ.-maz 64b9
ḳudret-i Ḥaḳ(ḳ) Allah'ın gücü
ḳ.+ı 32a10
ḳ.+ile 16b6, 18a8-9, 81a13-14, 83a11-12
ḳuds *Ar.* kutsallık
ḳ. 3a3
ḳudūm *Ar.* geliş
ḳ.+ını 16b8

kūh *Far*. dağ
k. 168b2
k.+a 168b5
ḳul kul, köle
ḳ. 32b2, 47b7, 54b13, 64b10, 65a2, 65a19, 65b7, 67a10, 109a7
ḳ.+a 55a15, 79a18
ḳ.+dur 54a2
ḳ.+ı 35a10, 65a5, 65a16, 65b7
ḳ.+ıdur 64b19
ḳ.+ıidügüne 46a8
ḳ.+ına 11a4, 21a18, 65b5, 113b13, 157b12, 161a1
ḳ.+ını 67a12, 124a2
ḳ.+ıyam 75a6, 150b9
ḳ.+idi 112b13
ḳ.+ile 51a1
ḳ.+imiş 124b2
ḳ.+imişsin 47b12
ḳ.+lar 36b8, 57a9, 99a9
ḳ.+lara 44a2, 53b8, 119a18
ḳ.+ları 46b6, 121b16, 135b8
ḳ.+larıidi 92b13
ḳ.+larına 10b5, 11a16, 95a1, 117b9, 126b8, 145a14
ḳ.+larından 64a15, 98b8, 135a18, 160b17
ḳ.+larınuŋ 2a4, 123a12, 171a11
ḳ.+larıyçün 20b17
ḳ.+larıyüz 18a3
ḳ.+laruma 109b6, 118a11, 119a8
ḳ.+larumdan 107a4, 107b5
ḳ.+larumı 119a7
ḳ.+larumsız 155a10
ḳ.+laruŋ 128b1
ḳ.+laruŋa 72b1, 106a7
ḳ.+laruŋdur 127a12
ḳ.+laruŋı 89a8
ḳ.+laruŋuz 18a13, 65b13
ḳ.+laruŋuza 11a15, 108b4
ḳ.+mısın 46a15
ḳ.+um 45a6, 53a12, 59a1, 59a15, 59a17, 92a18, 170a15
ḳ.+umiçün 170a16
ḳ.+umuŋ 170a14
ḳ.+umuz 163b18
ḳ.+umuzdur 46a2, 46a10
ḳ.+umuzidügüŋe 46a4
ḳ.+uŋdur 109a7
ḳ.+uŋum 122b5
ḳul eyle- köle etmek
ḳ.-yüp 164b9
ḳul it- köle etmek
ḳ.-medüm 122b3
ḳ.-mek 26a16, 55b11
ḳulı ol- kulu, kölesi olmak
ḳ.-a 31b5
ḳ.-ayuz 12a7
ḳ.-dı 122a10
ḳ.-dum 31b3
ḳ.-up 28a9
ḳ.-r 156b14
ḳ.-ur 90a6, 119b11
ḳ.-urıdı 121b19
ḳulaġuz kılavuz
ḳ.+ları 45a17
ḳulaḳ kulak
ḳ.+dur 154a14
ḳ.+ı(kulaġı) 34a4
ḳ.+ına(kulaġına) 131b5, 132b3
ḳ.+ını(kulaġını) 69a9
ḳ.+ile 154a14
ḳ.+lar 58b10
ḳ.+ları 36a7, 145b18
ḳ.+larum 100b10
ḳulaġına girme- söylenilen sözlere önem vermemek
ḳ.-di 41b17, 117b12
ḳulaḳ ṭut- dinlemek
ḳ. 165a7
ḳ.-dı 131a1-2
ḳ.-up 9b14, 130b12-13
ḳulaḳ ur- kulak tutmak, dinlemek
ḳ.-dı 164a3
ḳ.-up 131a10
ḳ.-urıdı 129b18
ḳullan- yararlanmak
ḳ.-maḳiçün 122b3
ḳullıḳ kulluk, kölelik
ḳ. 46a11
ḳ.+a(kullıġa) 46a17
ḳullıḳ it- Allah'ın emirlerine uymak
ḳ.-mege 126b14
ḳulūb *Ar*. kalpler
ḳ. 53a1, 149b6
ḳ.+a 91a12

ḳ.+e 133b11
ḳ.+ı 127a15
ḳ.+ına 123b12
ḳ.+uma 126b2
ḳulūb-ı aṣḥāb-ı ṣafā-rūṣen *Ar.(3)+Far.* berrak, temiz olan ashabın kalpleri
ḳ. 4a1-2
ḳulūb-ı cin *Ar.* cinlerin kalpleri
ḳ.+e 91a7
ḳulūb-ı ḫāliye *Ar.* açık, doğru kalpler
ḳ.+ile 52b15
ḳulūb-ı ḫalḳ *Ar.* insanların kalpleri
ḳ.+da 101a14
ḳulūb-ı ravżа *Ar.* bahçelerin kalpleri
ḳ.+ları 6b6
ḳulūb-ı ṣāfiye *Ar.* saf, temiz kalpler
ḳ.+ile 52b19
ḳum kum
ḳ. 80b9, 121a4, 160a10, 160b3
ḳ.+ile 160a11
ḳur- gizlice hazırlamak, tasarlamak
ḳ.-dı 87b11
dām ḳur- tuzak kurmak
d.-dı 21b2
d.-dum 138a11
efsāne ḳur- uydurmak
e.-dılar 168a7
ḥīle ḳur- dolap çevirmek
ḥ.-dum 138a11
kemīn ḳur- tuzak kurmak
k.-dı 19a8
ḳurʿa *Ar.* ad çekme
ḳ. 132b14
ḳurʿa it- kura çekmek
ḳ.-üŋ 132b13
ḳurb *Ar.* **1.** yakınlık
ḳ. 90a10, 127b16
2. yakın
ḳ.+ında 81a5
ḳurbān *Ar.*
ḳurbān eyle- kurban olarak kesmek
ḳ. 68b19
ḳurbān it- kurban olarak kesmek
ḳ.-mek 35b12
ḳurbān ol- kurban olarak kesilmek
ḳ.-maġa 171b4
ḳurbet *Ar.* yakınlık
ḳ. 52a19, 136a6, 156a1
ḳurb-ı cemīl *Ar.* güzel yakınlık
ḳ. 74a5
ḳurb-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın yakınlığı
ḳ.+dan 106b14
ḳ.+dur 151b10
ḳ.+ile 63b18, 107a2
ḳurb-ı ḫāṣ *Ar.* saf, güzel yakınlık
ḳ.+ile 74a8
ḳurd (bk. ḳurt) kurt
ḳ. 26b17, 27a3, 27a10, 37a3, 37a15
ḳ.+a 27a2, 37b13, 37b18
ḳ.+ı 37b11
ḳ.+lar 170a19
ḳ.+uŋ 26b18, 27a9
ḳurıl- 1. hazırlanmak
ḳ.-a 134a12
ḳ.-mış 151a12
2. inşa edilmek
ḳ.-an 49a2
ḳurre-i ʿayn *Ar.* gözümün nuru, sevgi anlatan bir seslenme sözü
ḳ.+üm 147b11
ḳ.+ümsin 155b13-14
ḳurretü'l-ʿayn *Ar.* gözümün nuru, sevgi anlatan bir seslenme sözü
ḳ.+ı 56b12-13
ḳ.+um 58a5
ḳ.+üŋ 63a6
ḳurretü'l-ʿayn ol- göz nuru olmak
ḳ.-an 57b14, 146a9
ḳurṣ-ı meh *Ar.+Far.* ayın yuvarlak şekli
ḳ.+dür 88b14
ḳurt (bk. ḳurd) kurt
ḳ. 37a14, 37b1, 37b3, 37b12, 38a1, 38a5, 38a13, 38a14, 46a7, 55b16, 131a16, 132a12, 155a18, 155b2, 170b2, 170b3
ḳ.+lar 56b15, 80a11, 80a13, 170b5
ḳurtar- kurtarmak
ḳ. 145a2
ḳ.-maḳ 26b18
ḳ.-up 75b2
ḳurtıl- kurtulmak
ḳ.-acaḳ 162b16
ḳ.-up 30b10, 105a12, 166b5, 168b10
ḳ.-uridüŋ136b12
ḳ.-ursın 46a5, 90a5

ḳ.-ursız 28b8
ḳuru kuru
ḳ. 92a3, 103a5
ḳ.+iken 92a6
ḳ.+sı 98a11
ḳuru- kurumak
ḳ.-dı 101b19
ḳ.-mış 12a3, 101b18
ḳ.-mışidi 101b17
ḳ.-r 119b7
ḳan ḳuru- bitkin, yorgun, cansız duruma düşmek
ḳ.-r 119b16
ḳurūn-ı sālife *Ar.* geçmiş asırlar
ḳ.+de 6a5
ḳuṣūr *Ar.* eksiklik, özür
ḳ. 9b5, 49b7, 49b9, 89b8, 102b12
ḳ.+ı 89b8, 175a12
ḳuṣūr eyle- bir şeyi hileli, eksik yapmak
ḳ.-seŋüz 116b3
ḳuṣūr *Ar.* köşkler
ḳ. 9a10, 95a9
ḳ.+a 127b19
ḳuş kuş
ḳ. 40b12, 45b3, 100b12, 110b6, 118a15, 118a17, 160a18, 160a19
ḳ.+lar 12a2, 93a11, 159a7
ḳ.+lara 59a8
ḳ.+ları 59a10
ḳuşan- beline kılıç bağlamak
ḳ.-an 41b11
ḳuşçuġaz kuşcağız
ḳ. 160a7
ḳūt *Ar.* yiyecek
ḳ. 42b4, 59b16, 94b17, 113a12, 113b13, 114a8, 120b4
ḳ.+ına 61a12
ḳ.+uŋı 118a15
ḳūt eyle- geçimini sağlamak
ḳ.-ye 63b3
ḳuṭb-ı zamān *Ar.* zamanın büyüğü
ḳ. 150a13
ḳūt-ı rūḥ *Ar.* ruhun azığı
ḳ. 88b14
ḳūt-ı rūḥ ol- ruhun azığı olmak
ḳ.-ur 150a5
ḳuṭn *Ar.* pamuk
ḳ. 43a19
ḳuṭṭāʿu'ṭ-ṭarīḳ *Ar.* yol kesenler, haydutlar
ḳ.+leri 48b14
ḳuvā *Ar.* kuvvetler
ḳ.+lar 119b10
ḳ.+sı 96b1
ḳuvād *Ar.* komutanlar
ḳ.+lar 129b9
ḳuva'llāh *Ar.* Allah'ın kuvveti
ḳ.+ile 20b16
ḳuvā-yı dest *Ar.+Far.* eli kuvvetli
ḳ. 7a3
ḳuvvet *Ar.* güç
ḳ. 4a19, 11a17, 35b4, 49a12, 60a4, 140a17, 153b17, 162b7
ḳ.+i 163a5
ḳ.+iiledür 107b2
ḳ.+ile 16a3
ḳ.+ümile 59b2
ḳ.+ümüze 130b1
ḳuvvet eyle- güç harcamak
ḳ.-yüp 71a19
ḳuvvet gel- bir işi yapma hususunda güç ve cesaret bulmak
ḳ.-ür 120a14
ḳuvveti ḳalma- gücü tükenmek
ḳ.-yup 49a6, 133a8
ḳuvvet-i aʿżā *Ar.*
ḳuvvet-i aʿżāsına şikest gel- kuvvetten düşmek
ḳ.-di 106a17
ḳuvvet-i bāṣire *Ar.* görme gücü
ḳ.+ye 15a13
ḳuvvet-i ḫusrevī *Ar.+Far.* padişaha ait güç
ḳ. 142a6
ḳuvvet-i taṣdīḳ *Ar.* doğrulamanın, onaylamanın gücü
ḳ. 49b19
ḳuvvetlü *Ar.+lü* kuvvetli
ḳ. 163b4, 164b18
kūy-ı ʿuzlet *Far.+Ar.* yalnızlık köşesine çekilme
k. 20b2
ḳuyruġ kuyruk
ḳ.+ını 37b14
ḳuyu kuyu

ḳ. 16b7, 26b4, 28b5, 36a1, 36a2, 36a9, 45a17, 45b4, 106a13
ḳ.+da 45b13
ḳ.+dan 28b7, 30b6, 45b1, 46a2
ḳ.+laramı 37b4
ḳ.+nuŋ 16b4, 16b5, 28b15, 28b17, 28b19, 45b2, 45b19
ḳ.+sı 16b3
ḳ.+sını 171b3
ḳ.+ya 16b6, 28b12, 46a3, 47b6, 50b17, 54b11, 54b13, 55b8, 131a17, 161b4, 163b8
ḳużāt *Ar.* kadılar
ḳ. 120a8
ḳuzı kuzu
ḳ.+lar 26b8
ḳuzula- kuzulamak
ḳ.-dı 17a16, 17b1
ḳ.-r 17a15
ḳ.-rısa 17a10
ḳ.-ya 17a17
ḳ.-yacak 17a12
küdūret *Ar.* tasa, keder
k.+den 43b6
küçil- küçülmek
k.-ür 34b13
küçük küçük
k. 16b9, 16b13, 16b14, 27a19, 28a5, 30b11, 34b13, 84b9, 84b11, 131a4, 131a7, 132a19, 165b10, 166b7, 166b13, 166b17
k.+den 13b2, 46a13
k.+i(güçügi) 16b15, 28b2
k.+lerinüŋ 156a5
k.+lerünüze 117a10
küçüklig küçüklük
k.+üme 47b7
küffār *Ar.* kâfirler
k. 44b7
k.+a 145a19, 152b19
küfr *Ar.* dinin temellerinden sayılan inançları inkâr etme
k. 3a9, 86a9, 150b3, 151a17, 151b6, 152a19
k.+i 80a9
k.+ile 117b1, 120b1
k.+ine 78a6
küfrānü'n-naʿma *Ar.*
küfrānü'n-naʿma ol- nankör olmak
k.-up 115b4
kül
kül ol- kül olmak
k.-mışuz 41b6
külāh *Far.* ucu sivri veya yüksek başlık
k. 126a9
külḫan *Far.* ateş yakılan yer
k.+da 41b10
k.+ı 71a15
külḫan it- ateş yakılan yer yapmak
k.-er 117b19
küllī *Ar.* **1.** çok
k. 122b10
2. hep, bütün
k.+sini 121b7
külliyen *Ar.* bütünüyle, tamamen
k. 133a17
külliyet *Ar.* umumilik, bütünlük
k. 134b8
kümmel *Ar.* olgunlar
k. 4b6
künūz *Ar.* hazineler
k. 166a18
kürsī / kürsi *Ar.* oturulacak yüksekçe yer
k. 54a14, 67b6, 89b4, 89b6, 89b7
k.+ler 89b2, 89b6
k.+ne 89b16
k.+nüŋ 89b12
k.+sini 89b5
k.+ye 89b10, 89b14
kürsi-i zer *Ar.+Far.* altın kürsü
k. 125a13
kürūb *Ar.* kaygılar, kederler
k. 33b15
kürūm *Ar.* üzüm, bağ kütükleri
k.+ıdur 6a1
kütüb *Ar.* kitaplar
k.+de 110b12
küʾūs-ı muṣaffā *Ar.* arındırılmış bardaklar
k.+dur 9a15

L

lā *Ar.* hayır
l. 66a13, 96b9, 127b8
lā-büd *Ar.* gerekli, gerek

l. 8b14, 19b4, 19b9, 31b17, 64b9, 67b9, 96b16, 98b6, 111b16, 118b11, 151a11, 151a15, 151b6, 151b18, 152a2
l.+dür 64b6, 102b17
lā-cerem *Ar.* şüphesiz, elbette
l. 8b17, 9b17, 19a16, 19b17, 60b4, 93b12, 106a18, 115a3, 139a17, 146a9, 165b17
lafẓ-ı Muḥammed *Ar.+k.a.* Hazreti Muhammed sözü
l.+dür 44b5
lafẓ-ı şerīf *Ar.* şerefli söz
l.+inde 44b10
lā-ḥaẓ *Ar.* doyumsuz
l.+dur 6b12
laḥd *Ar.* mezar
l. 20a12, 61b19
laḥm *Ar.* et
l.+ı 16a5
l.+i 170b1
l.+ine 112a2
laḥm u şaḥm ehli *Ar.+i* sağlıklı, dolgun vücutlu
l.+idi 54a13
laḳab *Ar.* asıl adın dışında takılan ad
l.+ları 75a2
laḳab ol- lakap olmak
l.-mış 150a14
lakin / lākin *Ar.* ama, fakat
l. 12b12, 21a3, 59b1, 73a7, 119a9, 123b11, 129a17, 153b1, 159a17
lāle-ḫad *Far.+Ar.* lale yanaklı
l. 150b15
lālezār *Far.*
l. 26a13
lālezār eyle- lale bahçesi yapmak
l.115a13
lā-şekk fīhi *Ar.* onda şüphe yok, şüphesiz
l. 6b18
laṭāyif *Ar. laṭā'if* güzel sözler, hikayeler
l. 64b6
laṭāyif-i aʿmāl *Ar. laṭā'if-i aʿmāl* işlerin, davranışların latifeleri
l.+ile 9b4
laṭīf *Ar.* güzel
l. 61b12, 82a12, 88b17, 106a7, 106a14, 124a3, 150a2
lā-yemūt *Ar.* ölümsüz
l. 42b4, 59b16, 94b17, 113b13
lā-yenḳaṭiʿ *Ar.* aralıksız olan, kesilmeyen
l. 95a3
lā-yezāl *Ar.* sonu olmayan
l. 96b9, 145b4
lā-yezāl ol- ebedi olmak
l.-ur 150a6
lāyıḥ *Ar.*
ḫāṭırına lāyıḥ ol- gönlüne gelmek
ḫ.-mış 150a15
lāyıḥ ol- gönlüne gelmek
l.-an 153b7
l.-dı 36b11, 151b9, 160a6
lāyıḳ *Ar.* yaraşır, uygun
l. 98b7, 117a2, 124b2, 125b12, 142a7, 172a10
l.+dur 14a18
l.+imiş 111a9
l.+ları 165b3
lāyıḳ eyle- bir şeyi elde etmeye hak kazandırmak
l. 71b11
lāyıḳ ol- hak kazanmış olmak
l.-dı 14b1, 60b17
l.-mayan 163b19-164a1
lāyıḳ-ı devlet *Ar.*
lāyıḳ-ı devlet ol- mutluluğa layık olmak
l.-an 20a5
lā-yuʿadd *Ar.* sayılamaz, çok fazla
l. 111a15
lā-yuḥṣā *Ar.* sayılamaz, çok fazla
l.+dur 21b17, 111a15
lāzım *Ar.* gerekli
l. 94b19, 112b16, 125b2
l.+dur 10a10, 14b7, 107a9, 108a19, 128b16, 146b6
l.+imiş 96b14
lāzım gel- gerekmek
l.-di 64b13, 146a17
l.-ür 9b17
lāzım ol- gerekmek
l.-anı 66b13
l.-mış 19b13, 165b9
leʾālī-i ābdār *Ar.+Far.* parlak inciler

l. 6a7
leʾālī-i ābdār-ı tevḥīd *Ar.+Far.+Ar.* tevhidin parlak incileri
l. 2a7
leb *Far.* dudak
l.+leri 112b9
lebbeyk *Ar.* buyurun, efendim, emredin anlamında bir söz
l. 126a12, 154a3, 154a3
lebīb *Ar.* akıllı
l. 106a11, 150b8, 151a5
l.+i 151b14
leb-i yaḳūt *Far.+ Ar.*
leb-i yaḳūtını aç- ağzını açmak, konuşmaya başlamak
l.-mazsın 69a10
lehv *Ar.* oyun, eğlence
l. 58b2
lemʿa *Ar.* parıltı, parlayış
l.+sı 73b16
l.+ya 114a11
lemaʿāt-i şumūs-ı saʿādet *Ar.* saadet güneşlerinin parıltıları
l.+leriyle 4a2
lemʿa-baḫş *Ar.+Far.* parıltı bahşeden
l. 10a19
lems *Ar.* el ile dokunup hissetme
l.+ile 95a7
lerzān *Far.* titreyen
l. 12a16
lerzān ol- titremek
l.-dı 96b2
l.-mış 24a2
lerze *Far.* titreme
l. 11b16, 137a15
endāmına lerze düş- kendisine titreme gelmek
e.-di 125b19
lerze gel- titremek
l.-e 133b14
leşker *Far.* asker
l. 143b7
leşker-i ġam *Far.+Ar.* gam askeri
l. 12a13
leşker-i hicrān *Far.+ Ar.*
leşker-i hicrānı tālān eyle- ayrılık acısından kurtulup kavuşma sevincini yaşamak
l.-dük 168b15
levend *Far.* çevik
l. 50b8
levḥ *Ar.* levha
l. 159a9
levḥ-i maḥfūẓ *Ar.* Allah tarafından takdir edilen şeylerin yazılı bulunduğu manevi levha
l. 34b12
levn *Ar.* beniz, yüzün rengi
l.+i 72a15
l.+leri 34b18, 129a16, 131a12, 161b5, 171b19
levn-i gül-gūn *Ar.+Far.(2)* gül renkli yüz
l.+ı 12a17
levn levn *Ar.* çeşit çeşit
l. 166a3
leyl *Ar.* gece
l. 59a7, 59a9, 60b18, 72a14, 72b19, 174a12
l.+idi 89a16
l.+imiş 20a9
leyle-i deycūr *Ar.* karanlık gece
l.+ına 88b2
leyle-i isrā *Ar.* Miraç Gecesi
l. 2b16
Leylī-i taḳdīr *Ar.* beğenilen, değer verilen Leyla
l.+üŋüŋ 105b18
leẕāyiẕ *Ar. leẕāʾiẕ* lezzetler
l.+den 8a2
leẕẕet *Ar.* lezzet
l. 69a12
l.+den 152a15
l.+i 125a2
leẕẕet bul- lezzet almak
l.-madı 154a19
l.-madılar 154b2
leẕẕet-i vişāl *Ar.* kavuşmanın lezzeti
l.+i 154a17
libās *Ar.* elbise
l. 41b10, 125b8
l.+ı 72a16, 109a1, 128a15
l.+ıla 126a2
l.+ına 148b15
l.+ını 37b2, 55a17
l.+lar 40b18, 81a19, 123a17, 157b1

l.+lara 54a6
l.+ları 65b15, 77a5, 136a1
l.+ların 17b19
l.+larını 101a14, 129b5

libās-ı ṣāliḥīn *Ar.* salihlerin, iyilerin elbisesi
l. 105b9

liḥye *Ar.* sakal
l. 44b1

lįk *Ar.* lakin, fakat
l. 19b18, 51a9, 89b8, 96b13, 113b17, 114a3, 143a16, 167b12

liḳā *Ar. liḳāʾ* yüz
l.+larına 18b8
l.+ŋa 63a13

liḳāʾ-ı şerīf *Ar.* şerefli yüz
l.+üŋile 57a11

lįkin *Ar.* lakin, fakat
l. 143a8

liman *Rum.* liman
l.+ı 49b5

lįnet *Ar.* yumuşak huyluluk
l. 15a9, 69a11

sözüni lįnet üzre eyle- yumuşak sözlü olmak
s. 13a18

lisān *Ar.* dil
l. 107a11
l.+dur 146a3
l.+ı 134a5, 145b15, 170b1
l.+ını 71a1
l.+lar 110a10
l.+ları 108a10, 147b6
l.+um 170b3
l.+uŋ 107a13
l.+uŋı 145b4

lisāna cārį ol- söylenmek
l.-dı 175b13

lisān vir- konuşmasını sağlamak
l.-di 84b12
l.-düm 58b11

lisān-ı faṣįḥ *Ar.* açık ve düzgün dil
l.+ile 85a1

lisān-ı ḳalem *Ar.* yazı dili
l.+leri 6a16

liyāḳat *Ar.*

liyāḳatı ol- bir şeyi yapma hususunda yeterli olmak
l.-maz 21b10

loḳma *Ar. luḳme* lokma
l. 110a10, 110a11
l.+lar 41b9
l.+sı 110a11
l.+yı 109b18

loḳma-i ḳurbet *Ar. luḳme-i ḳurbet* yakınlık lokması
l.+dür 64a4

luʿb *Ar.* oyun, eğlence
l.+a 21b7, 58b2

lūlū *Ar. lü ʾlü ʾ* inci
l. 54b3, 92b4
l.+dan 136a12
l.+idi 112b8
l.+ları 121b10
l.+larile 129b6

lūt *Far.* tatlı yemekler
l.+uŋı 118a15

luṭf *Ar.* iyilik, yardım
l. 43b11, 50a5, 96b17, 105a6, 113a7, 114b19, 124b6
l.+a 43a11, 167a2
l.+ı 43a7, 89a6, 105a15, 166b15
l.+ıdur 152a18
l.+ıla 31a7, 72b1, 89a9, 112a9, 125b17, 150b13
l.+ına 19a13, 96b12
l.+ından 152b12
l.+ını 95b9, 96b11, 166b16
l.+idi 172a11
l.+ile 32a13, 43b17, 86a16, 144b14
l.+uŋ 32b9, 72b5, 89a7, 89a14, 106a3, 113b14, 127a15, 162a15
l.+uŋa 114a14
l.+uŋdan 96a13, 124b16
l.+uŋdur 88a6
l.+uŋıla 51a3, 106a2, 112b4, 127a9
l.+uŋile 114b8
l.+uŋuŋ 166b11

luṭf eyle- lütfetmek
l.-yüp 67b2

luṭf it- lütfetmek
l.-üp 20a13, 32b11, 89b5, 132b1, 168a18

luṭf olın- lütfedilmek
l.-a 120b12

luṭfuŋ ceybine yapış- lütfetmesi için Allah'a yalvarmak
l.-dum 106a5
luṭf göster- lütfetmek
l.-üp 112a11
luṭf-ı ʿamīm *Ar.* herkese mahsus olan lütuf
l.+dür 18b5
luṭf-ı ʿamīm it- tam olarak iyi muamelede bulunmak
l.-meye 114a10
luṭf-ı ʿamīm-i kerīm *Ar.* herkese mahsus ve çok olan lütuf
l.+ile 8b13
lūtf-ı bī-pāyān *Ar.+Far.(2)* sonsuz, sınırsız lütuf
l.+uŋa 115a14, 124b17
luṭf-ı enfās *Ar.* nefeslerin lütfu
l.+uŋla 73b3
luṭf-ı Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın lütfu
l. 51a11, 94b19, 125a12
l.+a 42b1, 94b15, 94b16, 94b17, 94b19, 95b16, 96b13, 96b17, 96b18, 97a1, 97a1
l.+dan 94b18, 96b19, 143b16
l.+dur 94b17, 94b18, 95a1, 95a1, 95a2, 95a2, 95a3, 95a3, 95a4, 95a4, 95a5, 95a5, 95a6, 95a7, 95a7, 95a8, 95a8, 95a9, 95a9, 95a10, 95a10, 95a11, 95a11, 95a12, 95a12, 95a13, 95a13, 95a14, 95a14, 95a15, 95a15, 95a16, 95a16, 95a17, 95a17, 95a18, 95a18, 95a19, 95a19, 95b1, 95b1, 95b2, 95b2, 95b3, 95b3, 95b4, 95b4, 95b5, 95b5, 95b6, 95b6, 95b7, 95b7, 95b8, 95b8, 95b9, 95b9, 95b10, 95b10, 95b11, 95b11, 95b12, 95b12, 95b13, 95b13, 95b14, 95b14, 95b15, 95b15
l.+la 94b16
l.+uŋ 96b18, 144a4
luṭf-ı recā *Ar.*
luṭf-ı recā eyle- lütfunu ümit etmek
l.-düm 114b1
luṭf-ı şah *Ar.+Far.* şahın lütfu
l.+dan 125b8
luṭf-ı vācib-i muṭlaḳ *Ar.* Allah'ın lütfu
l.+durur 143b19
luṭfsāz *Ar.+Far.* lütfeden
l. 32a16
luṭfu'llāh *Ar.* Allah'ın lütfu
l.+ile 51a17
lücce-i helāk *Ar.* yok olmanın engin suyu
l.+da 91a9

M

maʿa-hāẕā *Ar.* böyle iken, bununla beraber
m. 38b4, 100b2
maʿān *Ar.* mekan
m.+da 169a19
maʿānī-i şerīfe *Ar.* şerefli manalar
m. 22a1
maʿārif *Ar.* marifetler, bilimler
m. 4b6
maʿāş *Ar.*
maʿāş eyle- geçinmek
m.-r 62b17
maʿāṣī *Ar.* isyanlar, günahlar
m.+den 52b10
maʿāyib *Ar.* ayıp sayılan şeyler
m.+i 9b5
maʿāyib-pūş *Ar.* ayıpları örten
m.+ile 175a11
maʿāẕallāh *Ar.* Allah korusun
m. 68b14, 85b19, 162a1, 162a17
maʿbed *Ar.* ibadet edilen yer
m.+e 73b5
mā-beyn *Ar.* ara
m.+i 175a4
m.+ümüzde 174a2
maʿbūd *Ar.* kendisine tapılan, ibadet edilen
m. 73b10
m.+dan 105a6
m.+ınuŋ 161a11
m.+uma 114b18
m.+umuz 119a1
m.+uŋa 126a15
m.+uŋı 118b11
maʿbūd it- tapılan varlık olarak kabul etmek
m.-en 118b9
maʿbūd ol- tapılan varlık olmak
m.-a 118b19
mācerā *Ar.* geçen, olup geçen şey

m. 87b8
m.+dan 18a19
m.+ları 3b13
m.+yı 21a7, 51b3, 118a6, 151a3
mādām ki *Ar.+Far.* mademki
m. 28a8, 28a18, 117a14, 155b7
maʿdelet *Ar.* adillik
m. 52a6
maʿden *Ar.* **1.** çok önemli, başlıca şeyleri kapsayan kaynak
m.+i 19b17, 21a1, 32a16, 140a4
2. maden
m.+ler 159a6
cevāhir maʿdeni ol- değerli taşların madeni gibi olmak
c.-mışdur 150a4
māder *Far.* anne
m.+i 78a13
m.+üm 69a16
maḍḥak *Ar.*
maḍḥak it- gülünç duruma düşürmek
m.-e 141b3
maʿdūm *Ar.* yok olan
m. 7a3
maʿdūm ol- yok olmak
m.-a 120b17
maʿdūm-ı ẕerrāt-ı ḫāk *Ar.(2)+Far.* toprak zerrelerinin yokluğu
m.+ile 4a9-10
maʿfū *Ar.* affolunmuş
m. 8b13
maʿfū ḳıl- affetmek
m.-dı 11a14
maʿfū ol- affedilmek
m.-up 9b6
maġara *Ar.* mağara
m.+dan 25a19
maġbūn *Ar.* şaşkın
m. 168b7
maġbūn it- şaşkın duruma getirmek
m.-er 71a16
maġbūn ol- şaşkın olmak
m.-ur 104b7, 120a11
maġfiret *Ar.* bağışlama
m. 173a15
maġfiret eyle- affetmek
m.-ye 18a16, 172b7-8
maġfiret it- affetmek
m.-erem 59b7
maġfiret ḳıl- affetmek
m. 39b7
maġfūr *Ar.* mağfiret olunmuş
m. 9b8
maġlūb *Ar.* yenilmiş
m.+ıdur 105a5
m.+lar 32a7
maġlūb it- üstünlük sağlamak
m.-e 141b5
maġlūb ḳıl- üstünlük sağlamak
m.-up 166a16
maġlūb ol- üstünlük sağlanmak
m.-an 104b7
m.-dı 117b12
m.-masun 114b6
m.-mayasın 140a12
maġlūb-ı şeyṭān *Ar.*
maġlūb-ı şeyṭān eyle- şeytana yenik düşürmek
m.-me 90a2
maġlūl *Ar.* zincirle bağlı
m. 47b5
maġlūl ol- zincirle bağlanmak
m.-dı 106a17
maġmūm *Ar.* kederli, kaygılı
m.+uŋ 57a18
maġrib *Ar.* batı
m. 34b5
maġrūr *Ar.*
maġrūr ol- güvenilmeyecek şeye güvenip aldanmak
m.-ma 18b10
maġżūb *Ar.* gazap olunmuş
m.+idi 95b18
maġżūb-ı Rab *Ar.* Allah'ın gazabına uğrayan
m. 117b15
māh *Far.* ay
m. 12b6, 90b19
maḥabbet *Ar.* sevgi
m. 14b1, 14b2, 39a7, 58a17, 68b8, 94a6, 113a9, 116b18, 127b16, 134b6, 134b7, 134b12, 134b14, 135a6, 136a5, 136b5, 136b7, 139b8, 149b5
m.+dür 115b11
m.+e 29a5

m.+i 26a12, 56a1, 108a10, 132a11
m.+ile 136a3, 136b3
m.+inden 68b10
m.+ini 55b18
m.+leri 38b5, 38b8, 135a11, 146b14
m.+üm 68b6
m.+ümi 27b3
m.+ümüz 92b10
m.+üŋ 18b2, 68b10

maḥabbet eyle- sevmek
m. 68b8, 136b3, 136b5, 136b7
m.-diler 92b8
m.-me 92b11
m.-se 160b17, 170a9
m.-yeler 135b18

maḥabbeti ol- sevgisi olmak
m.-maya 135a9

maḥabbet it- sevmek
m.-di 136a5
m.-diler 136a3
m.-enler 135b1
m.-enlere 135a14
m.-eridi 14a10

maḥabbet itdür- sevdirmek
m.-düm 94a1

maḥabbet itmiş ol- sevmiş olmak
m.-alar 135a10

maḥabbet düşür- sevmesini sağlamak
m.-düm 94a4

maḥabbet vir- sevmesini sağlamak
m.-di 99a18

maḥabbet-i ḫāṣ *Ar.* saf, gerçek sevgi
m. 29a6

maḥabbet-i tāmme *Ar.* tam, eksiksiz sevgi
m. 39a6

maḥāfe *Ar.* deve, katır gibi hayvanların sırtına konulan ve içine iki kişi oturabilen kapalı vasıta, mahfe
m.+lara 54a9

maḥal(l) *Ar.* **1.** yer
m.+de 18b12, 31b6, 53a6, 64b7, 82a4, 90a10, 102a10, 104a12, 124a6, 141a12, 149b17, 160a6, 165a4
m.+dur 158b17
m.+e 45a18, 81b3, 105a7, 137b6, 138b2, 138b6, 153a12, 153a17
m.+i 166a17
m.+inde 39a19
2. layık
m. 111a9

maḥalle *Ar.* mahalle
m. 138b5

maḥasin-i seniyye-i sedīde *Ar.* doğruluğun, hakkın yüceliğinin güzellikleri
m. 3b6

mā-ḥażar *Ar.* hazır bulunan şey
m. 114a9

maḥbes *Ar.* zindan
m. 105b10
m.+i 96a17

ʿālem kendüye maḥbes ol- dünya gözüne zindan olmak
ʿā.-dı 31b19

maḥbes-i elīm *Ar.* acı veren zindan
m.+dür 49a16

maḥbūb *Ar.* sevilen, sevgili
m. 26b15, 39a8
m.+a 149b6
m.+idi 112b10

maḥbūb it- sevilmiş duruma getirmek
m.-e 141b5

maḥbūb ol- sevilmiş olmak
m.-a 135a6
m.-an 39a7-8, 153b4
m.-asın 101a15
m.-dı 122a3
m.-duġıiçün 153b5
m.-sa 150a1
m.-ur 90a7

maḥbūbe *Ar.* sevilen, sevgili
m.+dür 30b14

maḥbūs *Ar.* hapsolan
m. 96a19
m.+dur 106b1, 162a7
m.+ı 96b5, 142a13
m.+idi 92a7
m.+ları 92a10

maḥbūs eyle- hapsetmek
m.-diler 91b11

maḥbūs it- hapsetmek
m.-diler 105b12

maḥbūs ol- hapsolmak
m.-an 161b13
m.-dı 96a4, 142a4

m.-ur 116b1
maḫbūs-ı dām *Ar.+Far.* tuzağa yakalanan
m. 142a5
maḥcūb *Ar.*
maḥcūb it- **1.** utandırmak
m.-er 124a2
2. gizlemek
m.-üp 98b8
maḥcūb-ı Ḫudā *Ar.+Far.* Allah'tan utanan
m. 120a17
maḫfī *Ar.* gizli
m. 59a13, 59a16, 70b18, 112a15, 156a5, 166a18
maḫfī ol- gizli olmak
m.-an 70a2
m.-urlarıdı 158a2
maḫfil-i ḳuds *Ar.* mukaddes ruhların toplandığı yer
m.+de 10a18
maḫfūẓ *Ar.* korunmuş
m. 7b17
m.+ola 108b3
maḫfūẓ ol- korunmak
m.-a 108b3
m.-ur 6b15, 43b17, 51b7,145b19-146a1
māh-ı dü-hefte *Far.* iki haftalık ay
m.+nüŋ 94a16
māh-ı ramażān *Far.+Ar.* ramazan ayı
m.+idi 78a18
māh-ı ṣiyām *Far.+Ar.* oruç ayı
m. 175a17
māh-ı şeb-efrūz *Far.* geceyi aydınlatan ay
m. 2b16
māh-ı tābān *Far.* parlak ay
m. 44a1
m.+ı 59a3
m.+idi 173b8-9
māhir *Ar.* hünerli
m.+idi 55b2
maḥkūm *Ar.* mahkum
m. 51a3
maḥkūm ol- mahkum olmak
m.-an 99a14
maḫlūḳ *Ar.* yaratılan
m.+a 21a16, 73b7, 171a4
m.+ı 98a17
m.+ile 73a19
maḫlūḳ ol- yaratılmak
m.-dı 44a17
maḫlūḳāt *Ar.* yaratılanlar
m. 98b10
m.+a 121a10
m.+ına 48a8
m.+uŋ 110b10
maḫmī *Ar.*
maḫmī ol- korunmak
m.-ur 152a8
maḫrec *Ar.* çıkış yeri, çıkılacak kapı
m.+i 96b1
m.+ile 53a3
maḥrem *Ar.* sırdaş
m. 5b3
m.+i 87a12
m.+üm 96a14, 167b14
maḥrem eyle- sırdaş etmek
m.-di 63a8
m.-me 141b6
maḥrem ol- sırdaş olmak
m. 125a7
m.-a 166b12
m.-anlar 71b7
m.-ur 49b14
maḥrem-i ricāl-i ẓafer-i nevāl-ı tevfīḳ *Ar.*
maḥrem-i ricāl-i ẓafer-i nevāl-ı tevfīḳ ol- Alah'ın yardımına kavuşan zafer sahibi erkeklerin sırdaşı olmak
m.-dılar 5b3-4
maḥremān-ı fażāyil-intisāb-ı maʿānī *Ar.* anlamla ilgili faziletlerin sırdaşı
m. 7a15
maḥrem-i ʿişmet *Ar.*
maḥrem-i ʿişmet ol- haramdan kaçınmak
m.-an 30b18
maḥrem-i rāz *Ar.+Far.* Allah'ın sırlarına aşina olmaya başlayan kimse, veli
m.+imiş 124b1
maḥrūm *Ar.* yoksun
m. 162a18
maḥrūm eyle- yoksun bırakmak
m.-me 131b19

maḥrūm ol- yoksun olmak
m.-uram 69b5
maḥrūs *Ar.* korunan
m. 7b17
maḥrūs ol- korunmak
m.-ur 145b19
mah-rūy *Far.* ay yüzlü
m.+mış 150b15
maḥsūd *Ar.* haset edilen
m. 10b15
maḥṣūl *Ar.* meydana gelen
m.+ı 8b3
maḫṣūṣ *Ar.* birine ayrılmış olan
m. 14b6, 155a7
m.+dur 14b4
maḫṣūṣ eyle- bir şeye özgü kılmak
m.-miş 43b16
maḫṣūṣ it- kendine mahsus kılmak
m.-mişdür 98b9
maḫṣūṣ-ı raḥmet-i bārī *Ar.* yaratıcının (Allah'ın) rahmetine mahsus olan
m. 9a5-6
maḥşer *Ar.* kıyamette ölülerin dirilip toplanacakları yer
m. 147b1
māh-tāb *Far.* mehtap
m. 90b11
māh u sāl *Far.* ay ve yıl, sürekli
m. 8b4, 166b9
maḥv *Ar.*
maḥv eyle- silmek, yok etmek
m.-ye 128a10
maḥv it- silmek, yok etmek
m.-erem 35b9, 35b15
maḥv ol- yok olmak
m.-mışdur 58a4
maḫzen *Ar.* içinde eşya saklanılan yer
m. 2a5
m.+i 21a1
m.+ler 108a19, 109b1
m.+lere 109b2
maḥż-ı luṭf *Ar.*
maḥż-ı luṭf eyle- halis lütufta bulunmak
m.-di 168b9
maḥż-ı şefḳat *Ar.* tam şefkat
m.+dür 152a14
maḥż-ı şifā *Ar.*
maḥż-ı şifā ol- tam olarak şifa olmak
m.-ur 152a17
maḫẕūl *Ar.*
maḫẕūl ol- hor, hakir perişan olmak
m.-ur 127b11
maḥzūn *Ar.* hüzünlü
m.+dur 100b17
m.+um 155a1
maḥzūn ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-asın 94b8
m.-dı 154b14
m.-duḳlarında 135b3
m.-dum 27a1
m.-maġa 132a6
m.-mazlar 154a18
m.-mışam 51a9
m.-mışlar 157b4
maḥzūne *Ar.*
maḥzūne it- hüzünlendirmek
m.-mişler 168a10
maḥzūne ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-ma 84b13
maḫzūn-ı defīne *Ar.* definenin saklandığı yer
m.+dür 6a7
maḥzūnu'l-ḳalb *Ar.*
maḥzūnu'l-ḳalb ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-dı 131a18
maḫẕūẕ *Ar.*
maḫẕūẕ ol- hazzetmek
m.-ur 43b17, 51b7
mā'īde *Ar.* üzerinde yemek bulunan sofra
m. 119b14
m.+ler 154b4
mā'il *Ar.* (bk. māyil)
mā'il ol- meyletmek
m.-dı 25b12
mā'-i ma'īn-i ṣıdḳ *Ar.* doğru, temiz, saf akarsu
m.+ıla 43b5
mā'-i selsebīl *Ar.* tatlı ve hafif su, cennette bir çeşmenin adı
m. 43a18
ma'īşet *Ar.* geçinmek için lüzumlu olan şey

m. 26a18
m.+inde 138a17
maʿḳad *Ar.* bağlı, düğümlü
m. 34b17
maḳāl *Ar.* söz
m.+ini 154b15
maḳām *Ar.* yer
m.+a 19b9, 41a6, 49b12, 73b11, 124a15, 129a18, 153b1
m.+da 55a17, 59b8
m.+ında 140a19, 153a11
m.+ından 152b14
maḳām it- bir yere yerleşmek
m.-di 30b13
maḳāmāt-ı bülend *Ar.+Far.* yüce makamlar
m.+leri 3b16
maḳām-ı cemʿiyyet *Ar.* cemiyet makamı
m.+den 140b3-4
maḳām-ı şehriyār *Ar.+Far.* padişahın makamı
m. 125a10
maḳām-ı şerīʿat *Ar.* dini kuralar makamı
m.+e 140b14
maḳām-ı Yūsuf *Ar.* Hazreti Yusuf'un makamı
m.+a 174a4
maḳar *Ar.* durulan veya kalınan yer
m. 20a7, 63b11
maḳar eyle- kalınacak yer etmek
m.-di 62a19
m.-düm 61b19
m.-miş 2a7
nūra maḳar ol- nurun merkezi olmak
n.-ur 73b16
maḳbere *Ar.* mezar, mezarlık
m.+si 47b1
maḳbūl *Ar.* kabul edilen
m. 59b18
m.+dur 15a15
m.+ı 43a12
m.+ıyam 150b9
m.+iken 124b8
m.+imiş 124b2, 151a1
m.+leri 94b3
maḳbūl eyle- kabul etmek
m.-di 105a15
maḳbūl it- kabul etmek
m.-di 106a11
maḳbūl ol- kabul edilmek
m.-a 31b5, 43a8, 120b14
m.-dı 175b16
m.-duġına 146a15
m.-madı 72a10
m.-maz 53a11
m.-up 10b8, 175b3
m.-ur 90a6, 93b6, 152b2, 152b2
maḳbūl-i cihān *Ar.+Far.* dünyaca makbul olan
m. 30a1
maḳbūl-i Ḥaḳ *Ar.*
maḳbūl-i Ḥaḳ ol- Allah tarafından kabul edilmek
m.-a 115a9
m.-ur 115a9
maḳbūl-i Ḥażret *Ar.*
maḳbūl-i Ḥażret ol- Allah tarafından kabul edilmek
m.-madı 72a2
maḳdem *Ar.* geliş
m.+iyle 151b19
m.+üŋe 151b7
maḳdūr *Ar.*
maḳdūr ol- takdir edilmek
m.-an 99a14
maḳhūr *Ar.*
maḳhūr eyle- yenmek, mağlup etmek
m.-seŋ 141b8
maḳhūr it- kahretmek
m.-er 71a13
mākir *Ar.* hileci
m.+lerüŋ 38a18
mākiyān *Far.* tavuk
m. 120a7
maḳṣūd *Ar.* istek
m. 8b15, 19b9, 143a12, 143a14
m.+dan 105a6
m.+ı 112a16
m.+umuz 73a7
m.+uŋa 126a15
m.+uŋı 152a5
maḳṣūda bāliġ ol- amaca ulaşılmak
m.-dılar 88b5
maḳṣūda ir- arzusuna kavuşmak

m.-mek 141a14
m.-mişem 114b18
m.-üp 62a16, 169a8
m.-ür 59b19
maḳṣūda iriş- arzusuna kavuşmak
m.-di 153a7
m.-medüm 138a11-12
m.-ür 140b5
maḳṣūd ol- amaçlanmak
m.-an 49b8
maḳṣūd u merāmın gör- isteğini yerine getirmek
m.-diler 87b17
murād u maḳṣūdına iriş- arzusuna kavuşmak
m.-di 137b13
maḳṣūd vir- dileğini gerçekleştirmek
m.-en 119a1
maḳṣūd-ı şerīf *Ar.* şerefli istek
m.+leri 103a19
maḳsūm *Ar.* taksim edilmiş, bölünmüş
m.+dur 128a17
maḳṭūl *Ar.* öldürülmüş
m. 38b4
m.+dur 31a5
m.+imiş 151a1
maḳṭūl ol- öldürülmek
m.-ınca 64b3
maʿḳūl *Ar.* akla uygun
m. 143a14
m.+dur 17a11
maʿḳūl gör- akla uygun bulmak
m.-diler 157a15-16
māl *Ar.* mal
m. 19a1, 19a1, 31b1, 41b12, 58a16, 60a11, 64a17, 64b15, 65a2, 66a16, 68a8, 86b2, 105b8, 108b9, 118a3, 126b1, 135b1, 136a15, 137a19, 146b16, 165b4, 165b7, 166a12
m.+a 60a6, 111a12, 115b5
m.+dur 64b4
m.+ı 64b8, 64b16, 126b3, 128a15, 136a14, 137b17, 158a7
m.+ıile 66a8, 136a18
m.+ına 55a11
m.+ını 18b19, 31a15, 134b8, 165b7, 166b8
m.+ile 99b15, 104b19, 136b1
m.+lar 83a9
m.+ların 122b2
m.+larını 80b10, 122b8
m.+um 58a12, 66a6
m.+umuz 165b5
m.+uŋ 57a2, 74a19
māl-ā-māl *Ar.*
māl-ā-māl ol- dopdolu olmak
m.-up 34b5, 54a8
māldār *Ar.+Far.* malı olan, zengin
m. 16b2
māl-ı ḥelāl *Ar.* helal mal
m. 43a16
māl-ı zehrālūd *Ar.+Far.* zehirli mal
m.+ı 71a17
mālī *Ar.* malla ilgili
m. 64b10
mālik *Ar.* sahip
m. 10b14, 102a2
m.+dür 173a6
m.+üm 72b18
kendüye mālik olıma- kendini alamamak
g.-dum 47b17
g.-yup 36b17, 56b3-4
mālik ḳıl- sahip kılmak
m.-dı 122a15
mālik ol- sahip olmak
m.-dı 55a15
m.-dılar 45a13
m.-duġı 13b9, 64a19-64b1
nefsine mālik olıma- kendini alamamak
n.-dı 172a12
Mālikā *k.a.+Ar.* ey Malik!
m. 43b12
mālik-i mülk-i hüner *Ar.* hüner mülkünün sahibi
m. 150a9
Mālik-i server *k.a.+Far.* önder olan Malik
m. 43a10
mālikü'l-mülk *Ar.* mülkün sahibi
m.+dür 38b17-18
malla molla, imam
m. 120b18
maʿlūm *Ar.* bilinen, belli
m. 2b2, 107a6
m.+dur 8a4, 141a11
m.+ı 108a9

m.+ıimiş 149a14-15
maʿlūm idin- öğrenmek, bilgi edinmek
m.-di 136a17
m.-ürleridi 123b7
maʿlūm ol- bilinmek, ortaya çıkmak
m.-a 157a12-13
m.-dı 21b5, 72b19
m.-ıcaḳ 102b14-15
m.-ınca 151b16
m.-mışdur 108b13
m.-ur 11a5, 11a8, 95a7
māl u menāl *Ar.+Far.+Ar.* varı yoğu, bütün varlığı
m. 4a19, 104b15
m.+dan 121b19
m.+ı 142a9
m.+ile 138a10
m.+um 137a6
m.+uŋ 165a15
m.+üm 137b3
maʿlūm-ı ḥāl *Ar.*
maʿlūm-ı ḥāl ol- durumu bilinmek
m.-ur 29b19, 124a15
mā-melek *Ar.* varı yoğu
m. 166b10
m.+leri 122a16
maʿmūr *Ar.* bayındır
m. 4b4, 5b14, 9b4, 90a7, 111b1
m.+ımış 124a17
m.+idi 166b3
m.+lar 117b17
maʿmūr ol- bayındır duruma gelmek
m.-a 95a16
m.-ur 97a3
m.-urıdı 175b8
maʿmūre-i maġrıb-ı zemīn *Ar.(2)+Far.* dünyanın batısındaki bayındır yer, şehir
m. 8a8-9
maʿnā *Ar.* anlam
m. 39a3, 64b8
m.+nuŋ 8b18
m.+sı 22a3
m.+sına 108a14
m.+sınadur 90a10
m.+sını 39a14, 67b8
m.+ya 123a6
m.+yadur 75a3
m.+yı 162b11
maʿnā-yı dāl *Ar.* dal harfinin anlamı
m. 44b6
maʿnā-yı ġaşyet-i maḳrūnī *Ar.* yaklaşmış olan korkunun içyüzü
m. 3a15
mānend-şīr *Far.* aslan gibi
m. 150a11
māniʿ *Ar.* engel
m. 174a2
m.+dür 19b1, 39a5
maniʿ eyle- engel olmak
m.-ye 40b14
māniʿ ol- engel olmak
m.-maz 11a3
m.-maya 60b12
manşıb *Ar.* makam, derece
m.+ından 124b9
manşūb *Ar.*
manṣūb ol- konulmuş olmak
m.-a 5b16
manşūr *Ar.* üstün gelmiş
m. 5b15
manṣūr ol- üstün gelmek
m.-dı 152b19
manşūş *Ar.* Kur'an'da açıkça anlatılmış
m.+dur 175a15
manẓūr *Ar.*
manẓūr ol- görülmek, göze çarpmak
m.-dı 42b5
m.-maya 9b6
mār *Far.* yılan
m.+a 113b14
m.+dur 71a12
m.+lar 41b15
mār ol- yılan gibi olmak
m.-masan 95b12
maraż *Ar.* hastalık
m. 147a10
m.+dan 32a17
m.+larında 65a12
maraż ir- hastalığa yakalanmak
m.-di 31b18
mār-ı nefs *Far.+ Ar.* yılan gibi olan nefis
m.+üŋ 140a15
maʿrifet *Ar.* hüner, bilgi
m. 112a3, 139a9, 150b9

m.+i 159a10
m.+le 72b14
m.+leri 149b15
m.+üŋe 170b3

maʿrifet-i raḫmān *Ar.* merhamet edenin (Allah'ın) marifeti
m.+a 152b18

maʿrifetü'llāh *Ar.* Allah'ın marifeti
m.+dur 107a1

marīż *Ar.* hasta
m. 75b6
m.+a 125b17
m.+dür 53b1
m.+ler 54a9
m.+lerden 75b7

marīża *Ar.* hasta
m. 151a13

maʿrūf *Ar.* bilinen
m.+ı 154a16

maʿrūf ol- bilinmek
m.-an 9b4

maṣdar-ı cevr *Ar.* haksızlığın, zulmün kaynağı
m.+ı 4a13

mā-sebaḳ *Ar.* geçen, geçmiş
m. 42b7

māsivā *Ar.* dünyayla ilgili şeyler
m. 71b8, 71b8
m.+dan 74a9, 135a6
m.+yı 141a18

maʿṣiyet *Ar.* asilik, günah
m. 2a9, 51b11, 52a6, 112b18, 141b2, 161a1, 161a1
m.+den 51b10, 88a2, 90a5
m.+e 141a7
m.+le 30b16, 32b9
m.+ler 48b14

maʿṣīyet ḫākine düş- günah işlemek
m.-miş 127a12

maʿṣiyet it- günah işlemek
m.-dükleri 134b1-2
m.-mezem 69a2

maʿṣiyet rāhına git- günah yolunda gitmek
m.-mez 86b14

maʿṣiyet -pīşe *Ar.+Far.* günaha alışmış olan
m. 3a17

maṣlaḥat *Ar.* önemli iş
m.+a 45b3

maṣlūb *Ar.* asılmış
m.+a 31b2
m.+ı 31a16, 31a18
m.+uŋ 31a15

maʿṣūm *Ar.*

maʿṣūm ol- suçsuz, günahsız olmak
m.-ur 32b17

maṣūn *Ar.* olumsuz bir durumdan korunmuş olan, uzak olan
m. 6b15

maṣūn ol- olumsuz bir durumdan korunmuş olmak
m.-a 43b9

maʿşerü'l-ġalāyıḳ *Ar.* insan topluluğu
m. 133b15, 134a6

māşıṭa *Ar.* kadınlara tuvalet yapan kadın
m. 84a17, 84b1, 84b3
m.+nuŋ 84a19, 84b7
m.+sı 70b11, 84a12
m.+yı 84a13, 84b1

maşrıḳ *Ar.* doğu
m. 43a17
m.+ile 34b5

maʿşūḳ *Ar.* sevilen
m. 10a8, 10b15
m.+a 113b7

maṭar *Ar.* yağmur
m. 116b1, 121a19

maṭar yaġ- yağmur yağmak
m.-ar 42b3

maṭar yaġdur- yağmur yağdırmak
m.-sun 118b13

maṭbūʿu'l-maḳāl *Ar.* makbul, güzel söz
m. 43b7

mātem *Ar.*

mātem eyle- yas tutmak
m.-diler 78a13

maṭiyye *Ar.* binek hayvanı
m. 146a2
m.+sidür 145b12

maṭlab *Ar.* istek
m.+ı 51a17

maṭlab-ı isnā *Ar.* övülen istek
m.+ya 53a4-5

maṭlūb *Ar.* istenilen
m.+a 150a16

m.+uŋ 150a1
maṭrūd *Ar.*
maṭrūd ol- kovulmak
m.-mışdur 57a9-10
maṭrūḥ *Ar.*
maṭrūḥ eyle- çıkarmak
m.-mişler 6a13-14
maʿtūḳ *Ar.*
maʿtūḳ ol- azat edilmiş olmak
m.-sunlar 122b8
māverāʾ-i perde *Ar.+ Far.* perdenin arkası
m.+den 32b1, 151a14
māye-i genc-i sürūr *Far.(2)+Ar.* sevinç hazinesinin mayası
m. 18b17
māyil *Ar. māʾil* (bk. māʾil) gönül veren
m.+idi 15a8
māyil ol- eğilimli olmak
m.-an 166a11
m.-duġı 153b13
m.-madı 63b16
m.-maġıl 104b5
m.-mış 143a16
m.-sa 111a19
m.-up 26a16
m.-ur 120a8
māyile *Ar. māʾile* gönül veren
m. 87a7
maʿyūb *Ar.* ayıplanan, ayıplı
m. 7a11, 65a5, 73a11
m.+idi 95b18
m.+idügini 65a5
m.+lar 32a7
maʿyūb eyle- kusurlu duruma getirmek
m.-di 161a4
maʿyūb ol- kusurlu olmak
m.-a 120b11
mażarrat *Ar.* zararlar
m. 16a12, 169b15, 170b9
m.+ı 140a13
maẓhar *Ar.*
maẓhar ol- iyi bir şeye ulaşmak
m.-an 94b17
m.-maġa 96b13
m.-ur 116b11
maẓhar-ı āṯār-ı luṭf-ı ẕī'l-minen *Ar.* iyilik sahibinin lütfuna mazhar olan
m. 144b3
maẓhar-ı cürm *Ar.* suçun ortaya çıkması
m.+idi 30a9
maẓhar-ı elṭāf *Ar.* iyiliklere kavuşma
m.+a 60a8
maẓhar-ı envār-ı raḥmet *Ar.*
maẓhar-ı envār-ı raḥmet ol- rahmet nuruna mazhar olmak
m.-asın 62a16
maẓhar-ı iḥsān *Ar.* iyiliğe kavuşma
m. 4a12
maẓhar-ı iḥsān ol- iyiliğe kavuşmak
m.-ur 166b4
maẓhar-ı luṭf-ı ʿamīm *Ar.* genel ve tam olan lütfa kavuşma
m. 127b10
mażhar-ı teʾyīdāt *Ar.* doğrulanan, teyit edilen
m.+ile 5a15
maʿẕeret *Ar.* özür
m. 120b8
maẓlūm *Ar.* haksızlığa uğramış
m.+a 38b13, 95b12, 120b12
m.+ı 19b15
m.+idüŋ 37b4
m.+lara 102a18
maẓlūme *Ar.* haksızlığa uğramış
m.+nüŋ 30a18, 30b5
m.+ye 114a18
mażmūn *Ar.* ödenmesi gereken şey
m.+dur 128a17
mażmūn-ı saʿādet-i maḳrūn *Ar.* yakın olan mutluluğun nükteli, ince sözü
m. 7a5
maʿzūl *Ar.*
maʿzūl ol- azledilmek
m.-ur 119b11, 124b10
mebhūt *Ar.* şaşmış
m.+lar 41b1
mebhūt ol- şaşırmak
m.-dı 45b17
m.-dılar 102a2, 157a7, 163b16
mebʿūṯ *Ar.*
mebʿūṯ ol- gönderilmiş olmak
m.-acaḳ 147a15

mebʿūş-ı kāffe-i esved ü aḥmer *Ar.* kırmızı ve siyahların tümüne, herkese gönderilmiş
m.+dür 3a8
mebẕūl *Ar.* bol, çok
m. 5a11
m.+dur 3a18, 59a1, 119a8
mebẕūl eyle- bolca dağıtmak
m.-mişler 6a13-14
mebẕūl ol- çok olmak
m.-a 120b13
mecāl *Ar.* güç, takat
m. 96b9, 100b12, 106a10, 113b3, 153b17
m.+leri 36b12
dermān u mecāli olma- gücü yetmemek
d.-mış 4a8
mecāl ḳalma- gücü tükenmek
m.-dı 163b16, 164a7, 171b6
m.-duġı 49a6-7
m.-z 30a17, 170b4
mecāl olma- güç yetmemek
m.-dı 153a5
m.-z 26b14
mecālis *Ar.* meclisler
m.+de 8b16
mecbūl *Ar.* yaratılmış
m. 5a10
mecīd *Ar.* şan ve şeref sahibi, ulu
m. 144a2
meclis *Ar.* **1.** insan topluluğu
m.+de 4b11, 85b16, 102a7, 135b11
m.+e 74b16, 119a11, 130a1
m.+leri 20b15
2. bölüm
m. 9b12, 29b8, 158b3
m.+e 9b11
m.+i 21b18, 32b18, 44a6
3. oturulacak, toplanılacak yer
m.+e 130a2, 148b13
m.+ine 103a9, 125b11, 148b16
m.+i 118b17
meclis düz- bir amaç için toplanmak
m.-üp 85a18
meclis-i evvel *Ar.* ilk bölüm
m.+inde 97a7
meclis-i ḫāṣ *Ar.* saf, temiz meclis
m. 142b2
meclis-i iḫlāṣ *Ar.* samimiyet, dostluk meclisi
m.+a 43a14
meclis-i sulṭān *Ar.* padişah meclisi
m.+a 106b4
meclis-i üns *Ar.* dostluk meclisi
m. 10a17
meclis-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un meclisi
m.+a 154b3
meclis meclis *Ar.*
meclis meclis ol- bölüm bölüm olmak
m.-up 9b16
mecmaʿa *Ar.* bir araya gelme
m. 31b6
mecmūʿ *Ar.* **1.** bütün
m. 24b1, 77a10, 79b6, 121a10, 122a10, 123a3, 123a5, 173b14
2. hepsi
m. 129b10
mecmūʿa *Ar.* seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap
m.+lar 4b8
mecmūʿa-i merġūb *Ar.* rağbet edilmiş, beğenilmiş yazma kitap
m. 8b19
mecmūʿı *Ar. mecmūʿ+ı* **1.** hepsi
m. 11b9, 32b16, 121b4, 122b4
2. bütün
m. 59b4
mecmūʿ-ı maḳāṣıd *Ar.* isteklerin tümü
m. 8b3
mecmūʿısı *Ar. mecmūʿ+ısı* hepsi
m. 59a13, 119a11
m.+nı 58a9, 108a7, 121b11, 154b5
m.+nuŋ 4a9
mecnūn *Ar.* deli, çılgın
m.+ıyam 105b18
mecnūn ol- **1.** çok sevmek, tutulmak
m.-ur 142a18
2. kendini kaybetmek
m.-ur 104b7
mecnūne *Ar.*
mecnūne it- delirtmek, çıldırtmak
m.-mişler 168a10
mecrūḥ *Ar.* yaralanmış
m. 30b6
mecrūḥ eyle- yaralamak

m.-di 53b3
meʾcūr *Ar.*
meʾcūr ol- mükafatı, ecri verilmiş olmak
m.-maḳiçün 175a14
m.-masıyçun 9b9
m.-urlar 8b14-15
meded *Ar.* yardım, imdat
m. 27b13, 28a10, 33b15, 37b7, 57b6, 105a16, 113a7, 115a14, 123a1
meded eyle- yardım etmek
m.89a6
meded it- yardım etmek
m.-di 119a18
meded ol- ihtiyacını karşılamak
m.-ur 108b3
medfūn *Ar.* gömülmüş
m.+dur 6a8
medfūn ol- gömülmüş olmak
m.-mağıla 41a3
medḫ *Ar.*
medḫ it- övmek
m.-erler 123a15
medīne *Ar.* şehir
m. 80b10
m.+si 145b14
mefhūm *Ar.*
mefhūm ol- anlaşılmak
m.-ur 95a7
mefḳūd *Ar.*
mefḳūd ol- kaybolmak
m.-an 131a6, 131a10, 132a10, 155b12-13, 171b10, 172a9
m.anile 131a7
m.-dı 131a5
m.-maġa 131a14
mefḳūd olup git- yok olup gitmek
m.-er 4b3
meftūn *Ar.*
meftūn eyle- kendine bağlamak, gönlünü çelmek
m.-düm 143a7
meftūn it- kendine bağlamak, gönlünü çelmek
m.-er 71a16
m.-mek 81a4
meftūn ol- tutulmak, gönül vermek, vurulmak
m.-asın 85b15
m.-aydı 67b16
m.-ma 71b1
m.-updı 30a10
m.-ur 120a11, 142a18
m.-urıdı 67b5
meger *Far.* meğer, oysa, oysaki
m. 9a4, 21b1, 34b2, 38b7, 47a19, 57b2, 70b16, 77a5, 82a15, 88b3, 91b3, 147a9, 158a13, 158b19
mehābet *Ar.* ululuk
m.+de 102b2
m.+üŋ 172a6
mehcūr *Ar.* **1.** unutulmuş
m. 94b4
2. uzak kalınmış, terk olunmuş
m. 8a2
mehcūr buyurıl- terk edilmek
m.-up 175a13
mehcūr it- uzaklaştırmak
m.-er 71a13, 152a15
mehcūr ol- uzak kalmak, ayrı olmak
m.-an 168b14
mehcūrlık *Ar.+lık* uzaklık
m. 124b9
mehd *Ar.* beşik
m.+deiken 75a5-6
mehleke *Ar.* helak olunacak yer, tehlikeli yer
m. 49a3
mehmā emken *Ar.* mümkün olduğu kadar
m. 7b5
meh-pāre *Far.* ay parçası
m.+ler 10a19
m.+yi 31a3
mehr *Ar.* evlenirken erkek tarafından kadına verilen nikâh bedeli
m. 143a2
m.+ile 142b19
mehter *Far.* mehter takımı
m. 41a15
meʾḫūẕ *Ar.* alınmış
m.+dur 11a8, 15a6
meḳābir *Ar.* kabirler
m. 41a11
mekān *Ar.* yer
m. 51b11
m.+a 45a17, 91b12

m.+da 153a9
m.+uŋdur 23a12
mekān ṭut- bir yere yerleşmek
m.-mışdur 5a13
mekān-ı ḫālī *Ar.* boş, ıssız yer
m.+ye 143b4
mekārim-i aḫlāḳ *Ar.* iyi ahlaklar, cömertlikler
m.+ile 9b4
meḳḳāre *Ar.* çok hileci
m. 142a19
m.+dür 104b10
mekr *Ar.* hile
m. 104b6
m.+dür 140b2
m.+e 19a16, 27a5
m.+ine 38a18
m.+leri 55b6
m.+lerinden 55b6
m.+lerine 103a18
m.+üŋüz 85a9
mekr it- hile yapmak
m.-diler 77b15
m.-e 142b3
mekrini döndür- hilenin istenilen sonuca ulaşmasını engellemek
m. 86b8
mekr-i cedīd *Ar.*
mekr-i cedīd eyle- yeni bir hile yapmak
m.-di 30a14
mekr-i īblīs-i laʿīn *Ar.* lanetlenmiş olan iblisin hilesi
m.+idi 21b3
mekrūh *Ar.* yapılması hoş görülmeyen
m. 32a12
m.+a 169a12
mekşūf *Ar.* keşfolunmuş
m.+idi 96b7
mekşūf eyle- keşfetmek
m.-düŋ 73b4
mekşūf ol- keşfedilmek
m.-maz 98b10
mekteb *Ar.* okul
m.+üŋ 72a7
mektūb *Ar.* **1.** mektup
m. 132a18, 149a9, 163b10, 171a17
m.+ı 132b10, 148a6, 149a16, 149a17, 163b14
m.+ında 161b12
2. yazılı, yazılmış
m.+dur 70a7
m.+imiş 45a6
mektūb olın- yazılmak
m.-an 62a11
mekẓūm *Ar.* kederli, kaygılı
m.+a 57a18
melāḥet *Ar.* güzellik
m.+de 102b3
melāʾ-i ʿaẓīm *Ar.* büyük topluluk
m.+ile 108a3
melāʾike *Ar.* melekler
m. 36b4, 44a15, 78a5, 110a14, 147a17
m.+den 74b16
m.+nüŋ 33b9, 115b14
m.+ye 79b7, 97a17
melāʾike-i muḳarrebīn *Ar.* Allah'a yakın olan melekler
m.+i 111a5
melāl *Ar.* sıkılma, sıkıntı
m. 74a7
ḫāṭırına melāl gel- sıkıntı duymak
ḫ.-ür 46b15-16
melāl gör- üzüntü ve sıkıntıya uğaramak
m.-mez 96b15
melāmet *Ar.* kınama, ayıplama
m. 32a14, 91b1
m.+den 152b5
m.+e 86a2
melāmet eyle- kınamak
m.-diler 148b15-16, 173a1
m.-mişsiz 85b14
melāmet it- kınamak
m.-diler 85a13
m.-düğüŋüz 86a1-2
m.-düklerin 85a17
m.-enlere 173a7
m.-erimiş 94b4-5
melāmetī *Ar.*
melāmetī it- kınanacak, ayıplanacak duruma getirmek
m.-erimiş 94b4-5
melāẕ *Ar.* sığınacak yer
m. 3a5
melek *Ar.* melek
m. 29b3, 34a1, 34b10, 70a4, 74b15,

78b13, 88a9, 97b8, 97b10, 97b17, 98a9, 98b4, 108a16, 109b18, 110a19, 153b6
m.+dür 86a1
m.+e 34a12
m.+ler 48a2, 78a9, 111a8, 144a1, 144a6, 144b7, 155b15, 173b15
m.+lerden 33b12, 34a3
m.+lere 170a14
m.+leri 23b2, 35a17, 59a7
m.+lerile 33b8
m.+lerini 48a7
m.+lerüm 48a4
m.+midür 54a2
m.+üŋ 34a3
melek-i cibāl *Ar.* dağların meleği
m. 34a13
melekü'l-mevt *Ar.* ölüm meleği, Azrail
m.+e 107b11
m.+em 171a9
melekü'l-vaḥy *Ar.* vahiy meleği, Cebrail
m.+e 34a19
melīḥ *Ar.* güzel, sevimli
m. 72a15
melik *Ar.* hükümdar
m. 101b3, 102a6, 102b6, 102b9, 102b16, 103a9, 103a11, 103a14, 103a19, 103b1, 103b7, 103b10, 103b13, 108b4, 108b10, 108b14, 109a11, 117b1, 122a18, 122a19, 122b2, 122b5, 122b7, 122b12, 123a11, 130a19, 130b14, 131b12, 132a8, 132b1, 137b1, 147b6, 149a2, 149a7, 152b17, 154b9, 156a13, 161b5, 162a3, 162a12, 162b19, 163a11, 163a15, 163a16, 163b18, 164b9, 164b16, 171b12
m.+dür 102b17
m.+e 102a10, 102b15, 103a2, 103a17, 136b11, 146a18, 149a11, 149a18, 156a15, 162b5, 162b6
m.+ile 162b14
m.+leri 55a14
m.+üŋ 102b13, 102b17, 162b18, 164b8
melike *Ar.* kadın hükümdar
m. 91b6, 94b5
m.+idi 68a6
m.+ye 91b16
melik-i ʿaẕīm *Ar.* büyük melik
m. 130a3
m.+dür 173a5
m.+i 164a13
m.+ile 156a1
melik-i ʿazīz *Ar.* değerli, hürmetli hükümdar
m.+dür 148b18
melik-i ḫallāḳ *Ar.* yaratıcı hükümdar, Allah
m. 133b14
melik-i Mışır *Ar.+y.a.* Mısır hükümdarı
m. 99b10
m.+a 147b4
m.+uŋ 99b8
melik-i Ṣemūd *Ar.* Semud kavminin hükümdarı
m.+idi 68a6
melūl *Ar.*
melūl ol- üzgün olmak
m.-am 139b7
m.-duŋ 139b6
memālik *Ar.* memleketler, ülkeler
m. 130a4
memālik-i ʿArab *Ar.+y.a.* Arap ülkesi
m. 8a6
memālik-i Baġdād *Ar.+y.a.* Bağdat şehri
m. 8a14
memālik-i deşt-i Ḳıpçaḳ *Ar.+Far. y.a.* Kıpçak ovası ülkesi
m. 8a9-10
memālik-i vasiʿe-i Hindūstān *Ar.+y.a.* geniş Hindistan ülkesi
m. 8a18
memālik-i vasīʿe-i ʿOṣmāniye *Ar.+y.a.* geniş Osmanlı ülkesi
m. 7b17
memāt *Ar.* ölüm
m.+damıdur 38a9
meme meme
m.+leri 101b11
m.+sini 81b2
m.+yi 81b7, 81b9, 81b12
memleket *Ar.* ülke, devlet toprağı
m. 85a14, 126b1, 126b5, 126b6, 137b18

m.+de 119b2
m.+den 56a15
m.+e 82a9
m.+inüŋ 173b6
m.+ler 8a11, 83a9, 126a19
m.+ümüze 131b10
memleket-penāh*Ar.* ülkenin koruyucusu
m. 5a16-17
memlū *Ar.* dolu
m. 9a9, 126a6
memlū ol- dolmak
m.-a 41a10
m.-maġıçun 8b13-14
memlūk *Ar.* kul, köle
m. 10b14
memnūʿ *Ar.*
memnūʿ eyle- yasaklamak
m.-di 142b9
memsūḥ *Ar.* mesholunmuş
m.+dur 74b5
meʾmūl *Ar.* umulan, beklenen
m.+dur 9b5
meʾmūn *Ar.*
meʾmūn ol- kendini emniyette hissetmek
m.-ur 6b15
meʾmūr *Ar.*
meʾmūr ol- yükümlü olmak
m.-dılar 44a16
menʿ *Ar.* yasak etme, önleme
m.+i 150a18
m.+ine 160a2
menʿ eyle- **1.** engel olmak
m.-di 38b8
m.-yesiz 64a11
2. esirgemek, bir şeyi vermekten kaçınmak
m.-r 137a8
menʿ it- **1.** engel olmak
m.-ersiz 64a12
m.-üp 164a8
2. bir şeyi vermekten kaçınmak
m.-seŋüz 116b1
menʿ olın- bir şey verilmemek, verilmekten imtina edilmek
m.-dı 146a19
m.-sa 116a7-8
menāfiʿ *Ar.* yararlar
m. 111b5
menāfiʿ-i dīniyye *Ar.* dini yararlar
m. 8b1
menāhī *Ar.* dini olarak yapılması yasaklanmış şeyler
m.+sinüŋ 67a13
menāḳıb *Ar.* menkıbeler
m. 3b19
menāḳıb-ı sedīde-i pesendīde *Ar.(2)+Far.* beğenilmiş, doğru olan menkıbeler
m.+leri 5a19
menām *Ar.* rüya
m.+da 24a8, 25a3, 149b8
menār *Ar.* fener kulesi
m. 87b15
menāzil *Ar.* duraklar, konak yerleri
m. 49b8
m.+de 49a4
m.+den 49a8
menāzil-i ebrār *Ar.* iyi insanların durakları
m. 3a15
menāzil-i ṭāʿāt *Ar.* ibadetlerin menzilleri
m.+dan 140b1
menbaʿ *Ar.* kaynak
m.+ı 62a4, 62a10, 87b18, 142b13
menbaʿ-ı bārān *Ar.+Far.* yağmurun kaynağı
m. 124b4
mengūş *Far.* küpe
m. 4b11
m.+uŋı 141b9
gūşa mengūş eyle- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-yen 169a5
gūşına mengūş it- kulağına küpe etmek, alınan dersi unutmamak
g.-em 126a16
menīʿ *Ar.* sarp, el erişmez
m.+dür 3b4
menḳabet *Ar.* menkıbe
m. 166b7
menḳūl *Ar.* ağızdan ağıza geçmiş söz, hikaye, haber
m.+dur 65b8, 110a13, 116a16, 133a16, 140b16, 153b8, 159b14, 162b15, 174b14

menkūs *Ar.*
menkūs ol- baş aşağı olmak
m.-dı 7b18
mensūb *Ar.* mensup
m.+sız 129a13
meʾnūs *Ar.*
meʾnūs ol- alışkın olmak
m.-mışdur 131a8
m.-up 153b7
menzil *Ar.* durak, konak yeri
m. 46b3, 87a5
m.+dür 126a8
m.+e 24a10, 31b13, 32b10, 112a11, 126b12, 127b5
m.+i 36a17, 41a10, 76a1
m.+idür 23a10, 23a11
m.+in 55b11, 61a15, 124a8
m.+ine 113a15
m.+ini 93b5, 111b17
m.+leri 48b11, 115a7, 135b9
m.+ümi 23a13
m.+üŋ 165b19
m.+üŋe 60a15
menzil al- yol almak, yolda ilerlemek
m.-ur 49a11
menzil ol- kalacak yer olmak
m.-a 63a4
menzile *Ar.* derece, rütbe
m.+yi 131b13
menzile-i uḫrā *Ar.* ahiret
m.+da 10a7
menzilet *Ar. Ar.* derece, rütbe
m.+i 75a3
menzilet-i sulṭānu'l-aṣfiyā *Ar.* tuttuğu yol doğru olan sultanların dereceleri
m. 5b8
menzil-i ḳarār *Ar.* konaklanan yer, ahiret
m.+a 48b16-17
menzil-i ḳuds *Ar.* kutsal menzil
m.+a 73b13
menzil-i raḥmet *Ar.* merhamet menzili
m.+e 23b18
menzil-i Yaʿḳūb *Ar.+k.a.* Hazreti Yakub'un menzili
m.+a 28b9
merāhil *Ar.* menziller, konaklar
m. 49a8
merāʿī-i āl-i Yaʿḳūb *Ar.+k.a.* Hazreti Yakub'un ailesinin merası
m.+danam 56a17
merām *Ar.*
maḳṣūd u merāmın gör- isteğini yerine getirmek
m.-diler 87b17
merātib-i saʿādet *Ar.* saadet dereceleri
m.+e 64b11-12
mercān *Ar.* mercan
m.+dur 34b17
mercimek *Far. merdümek* mercimek
m. 120a16
mercū *Ar.* umulan, rica olunan
m.+dur 174b1, 175a12
merd *Far.* yiğit
m. 19b6, 140b6, 140b13, 141a8
m.+isen 71b1, 141b6
merd ol- yiğit olmak
m.-duŋ 71b2
merdāne *Far.* yiğitçe
m. 19b10
m.+ye 142a1
merdāne eyle- bir şeyi mertçe yapmak
m.-mezsin 51b13
merdānevār *Far.* yiğide yakışır bir şekilde
m. 115a4
merdūd *Ar.* Allah'ın rahmetinden mahrum olmuş, melun
m. 87a10
merdūd ḳıl- reddetmek, kovmak
m.74a11
merdūd ol- reddolunmak, kovulmak
m.-maḳdan 65a4
m.-ur 124b8
naẓardan merdūd ol- iltifat edilmemek, ilgiden yoksun kalmak
n.-ur 149b2
merg *Far.* ölüm
m. 11a17, 60a11
m.+i 76b1
ḳapuya mevt ü merg gel- ölüm vakti gelmek
ḳ.-se 118a2
merġūb *Ar.* rağbet edilmiş, beğenilmiş
m.+idi 112b10
merġūbe *Ar.* rağbet edilmiş, beğenilmiş

m.+dür 30b14
merḫabā *Ar.* merhaba
m. 125b15, 167a14
merḫabā it- ilgilenmek, hoş görmek, isteklerini yerine getirmek
m.-me 71a10
merḫale *Ar.* menzil, konak
m.+leridür 48b11
merḫamet *Ar.* acıma
m.-ile 137b10
m.+lerinden 9b7
merḫamet ḳıl- acımak
m. 171b14
m.-maz 117a10
merhem *Ar.* merhem, çare
m. 89a7, 167b17
m.+leri 31b1
merhem ol- çare olmak
m.-aydı 94b1-2
merhem vir- merhem olmak, çare olmak
m. 69b6
merhūn *Ar.* rehin edilmiş
m. 152b8
merʿī *Ar.*
merʿī ol- yürürlükte olmak, riayet edilmek
m.-sa 60a6
merkeb *Ar.* binek
m.+dür 64b15
m.+e 77a2
m.+i 64b16
m.+ler 49a7
m.+üŋ 49b4, 64b15
merkeb-i cehl-i merkūb *Ar.* cehaletin binilmiş merkebi
m.+e 6b17
merkez *Ar.* merkez
m.+idür 140a4
merkez-i aḫlāṭ *Ar.* beden yapısının temelini oluşturan ögelerin merkezi
m.+dur 20a19
merkez-i bülbülān-ı pür-ġulġul *Ar.+Far.(2)+ Ar.* çok ses çıkaran bülbüllerin merkezi
m.+dur 2a13
merḳūm *Ar.* yazılmış, adı geçmiş
m.+dur 8a1
mermer *Ar.* mermer
m.+den 68a12, 174b17
merṣad *Ar.* gözetleme yeri
m.+a 73b5
mertebe *Ar.* derece, rütbe
m.+de 36b18
m.+si 110b16, 139b13
m.+ye 54b4, 83a3, 98a11
mertebe-i bülend *Ar.* yüce mertebe
m. 29a2
mertebe-i hümā *Ar.* yüksek derece, mutlluluk derecesi
m. 6b8
mervī *Ar.* rivayet olunan
m.+dür 11a15, 24a7, 34b15, 34b19, 40b8, 65a11, 65b5, 67a19, 69b10, 75a12, 78b8, 78b17, 90a13, 116a2, 116b4, 116b7, 128a14, 135a10, 135a16, 136a8, 146a13, 160b4, 170a12, 174b5
merżā *Ar.* hastalar
m.+ya 31b8
mesā *Ar. mesāʾ* akşam
m. 33b12, 59a7
meṣābe *Ar.*
emvāt meṣābesinde ol- ölüler derecesinde olmak
e.-dılar 91a15
meṣāliḥ *Ar.* işler
m. 7b5
m.+i 64b8
m.+ini 64b10, 64b15
meṣāliḥ-i nās *Ar.* insanların işleri
m.+uŋ 108b14
mescid *Ar.* mescit
m. 72a14, 72b9, 149b9
m.+de 60b16, 73b6, 149b8
m.+e 149b8
mescid-i mübārek *Ar.* kutsal mescit
m.+de 23a15
mescūn *Ar.* hapsedilmiş
m.+ıyam 105b18
mescūn eyle- hapsetmek
m.-mek 96a5
mescūn it- hapsetmek
m.-diler 96a9
mescūn ol- hapsolmak
m.-dum 103a16
mesdūd *Ar.*

mesdūd ol- kapanmak
m.-ur 120a8
meṣel *Ar.* **1.** hikaye
m.+dür 115a5
m.+üm 39b10
2. örnek
m.+içün 160b1
3. örnek alınacak söz
m.+dür 26a8
meʾṣer *Ar.* güzel eser
m. 6a5
meserrāt-ı ʿaẓīme *Ar.*
meserrāt-ı ʿaẓīme it- büyük şenlikler yapmak
m.-diler 144b9
meserret *Ar.* sevinç
m. 9b1
meserret eyle- sevincini gösteren hareketlerde bulunmak
m.-di 18b1
mesḥ *Ar.*
mesḥ eyle- sıvazlamak
m.-di 74b7
mesken *Ar.* oturulacak yer
m. 57b4, 60b6, 131b1
mesken eyle- barınacak yer yapmak
m.-düŋ 97a19
mesken it- yerleşmek
m.-e 71b8
meskenet *Ar.* **1.** vakar
m. 123b13, 163a17
2. yoksulluk
m. 91b15
mesken-i ḳuds *Ar.* kutsal mesken
m. 21a11
meslek *Ar.* yol, gidiş
m. 158b17
mesmūʿ *Ar.*
mesmūʿ ol- işitilmek
m.-an 172a11
m.-ur 20a11, 151a14, 166a10
mesmūm *Ar.* zehirli
m.+dur 92b19
mesrūḳ *Ar.* çalınmış
m.+uŋ 156b14
mesrūr *Ar.* sevinçli
m. 5b15
mesrūr ol- sevinmek
m.-alar 136a2
m.-am 100b10
m.-dı 16b17-18, 29a2, 101a6, 148b11, 149a5, 152a2
m.-dılar 11a14, 45b15, 135b15-16, 146a15, 169a4
m.-mışam 151b19
mest *Far.* kendinden geçmiş
m. 112b1
mest it- kendinden geçirmek
m.-er 152b4
mest ol- kendinden geçmek
m.-dı 155b9
mestūr *Ar.* **1.** gizli
m.+ları 94b3
2. örtülü
m. 44b1
mestūr eyle- gizlemek
m. 131b15
m.-di 98a8, 133a3
mestūr it- gizlemek
m.-di 67b13-14
m.-er 127a15, 152b7
m.-üp 157a19
mestūr ol- gizli olmak
m.-a 52a13
m.-an 111b2
m.-aydı 123b11
m.-mışimiş 80b9
m.-up 143b14
m.-ur 65b3, 120a10
mesṭūr *Ar.* yazılı
m. 3b12
m.+dur 67b3, 80b3, 86a13, 92a1, 92b12, 107a8, 139b12
m.+ımış 45a8
m.+imiş 53a12
mesṭūr ol- yazılmak
m.-an 4a5, 9b19, 82a6
m.-ur 128a17
mesʾūl *Ar.* istenilen, istek
m.+dur 119a8
m.+ı 119a6
m.+leri 10b8
mesʾūl ol- sorumlu olmak
m.-ur 119b9
mesʾūlı ol- istek duyduğu şey durumunda olmak

m.-ur 125a10
meşāġıl *Ar.* meşguliyetler
m. 8b8
meşaḳḳat *Ar.*
meşaḳḳat çek- sıkıntı çekmek
m.-erler 66a15
meşʿal-ı efrūzān-ı nūr *Ar.+Far.+ Ar.* nur parıltılarının meşalesi
m. 6a2
meşāyıḫ *Ar.* şeyhler
m.+den 35a8, 134b10
meşġūl *Ar.* bir işle uğraşan, iş görmekte olan
m. 72b13
m.+dur 33b12
m.+iken 96a7
meşġūl it- oyalamak
m.-meŋ 102a3
meşġūl ol- uğraşmak, vaktini vermek
m. 36a16, 158a17-18
m.-alaridi 121a12
m.-dı 60b17, 68a2, 81b3
m.-maġa 39a5
m.-up 67b4
m.-ur 49a18
m.-ursız 58b2-3
meşġūle *Ar.*
meşġūle ol- uğraşmak, vaktini vermek
m.-dı 139b2-3
meşġūl- ı ṣalāt *Ar.*
meşġūl-ı ṣalāt ol- vaktini namaz kılmakla geçirmek
m.-dı 166a8
meşhūd *Ar.* gözle görülmüş
m. 9a12, 10b15
meşhūr *Ar.* ünlü, tanınmış
m. 68a10, 94b3, 105b1, 136b4
m.+dur 75b18
m.+ıdı 148a12
m.+ımış 124a17
m.+idi 95b17, 166b3
meşhūr ol- ün kazanmak, ünlenmek
m.-a 4b5
m.-duḳ 91a19
m.-maduġı 9a17
m.-madur 8b7
m.-up 123a5-6
meşhūre *Ar.*
meşhūre ol- ün kazanmak, ünlenmek
m.-dı 31b7
meşiyyet *Ar.* irade, istek
m. 97a16, 159b5, 159b5
m.+i 98b9
meşiyyet-i ʿaliyye *Ar.* yüce irade
m.+siile 98a7
meşiyyet-i ilāhī *Ar.* ilahi irade
m. 121a5
meşiyyet-i sübḥanī *Ar.* ilahi irade
m. 3b7
meşk-i āb *Ar.+Far.* su kabı
m. 124b4
meşkūk *Ar.*
meşkūk it- şüpheli duruma getirmek
m.-üŋ 96a6
meşreb *Ar.* içecek yer
m.+ile 27b1-2
meşreb-i ʿaẕbü'l-beyān *Ar.* söyleyişinde tatlılık olan huy
m.+dur 6b6-7
meşrūḥ *Ar.* açıklanmış
m. 3b13
meşveret *Ar.* danışma
m. 120b8
meşveret eyle- danışmak
m.-diler 26b5-6
meşveret it- danışmak
m.-medin 123b4
metāʿ *Ar.* eşya
m. 65a9, 65a10, 157a14
m.+da 65a8
m.+ı 49b5, 65a8, 167a4
m.+ın 166b15
m.+um 162a2, 167a1
metrūk *Ar.*
metrūk buyurıl- terk edilmek
m.-up 175a13
metrūk it- terk etmek
m.-üŋ 96a6
metrūkāt *Ar.* bırakılan şeyler, miraslar
m.+ı 80b12
meʾūnet *Ar.* zahmet, sıkıntı
m.+e 170a1
meʾvā *Ar.* sığınacak yer
m.+idi 36a3, 87a5
mevāhib-i cezīle *Ar.* iyiliklerin çokluğu
m. 145a14

mevāṣīḳ *Ar.* yeminler, sözleşmeler
m. 147b3
mevāṣī *Ar.* hayvanlar
m.+lerini 121b12
mevc *Ar.* deniz dalgası
m. 168b8
m.+e 51a11
m.+ile 50b15, 165b13, 165b15
m.+leri 49b10, 98a14
m.+lerini 160a16
mevce gel- deniz dalgalanmak
m.12b3
mevc it- deniz dalgalanmak
m.-di 168b5
mevc-i deryā *Ar.+Far.* deniz dalgası
m. 167b6
mevcūd *Ar.*
mevcūd ol- var olmak
m.-maġa 8b15
meveddet *Ar.* sevme, sevgi
m. 101a14
m.+i 134b16
mevhibet *Ar.* ihsan, bağış
m. 10a3
mevhūb *Ar.* hibe edilmiş
m.+dur 128a18
mevhūm *Ar.* kuruntu
m.+dur 7a4
mevʿiẓat *Ar.* öğüt
m.+dur 10a4
mevḳiʿ *Ar.* yer
m.+inde 39b1
mevḳif *Ar.* durulacak yer
m.+e 34b3
mevlā *Ar.* efendi
m.+muzsın 162a14
m.+sını 73a3
mevlā-yı ṣaġīr *Ar.* genç efendi
m. 73a18
mevlūd *Ar.* yeni doğmuş çocuk
m.+e 11b4
m.+ı 74b19
mevsim *Ar.* bir şeyin muayyen zamanı
m. 134b10
mevṣūf *Ar.* vasfolunmuş
m. 9b4
mevṣūl *Ar.*
mevṣūl ol- ulaşmak
m.-ur 127a13
mevt *Ar.* ölüm
m. 11a17, 18b10, 20b4, 97a19, 115b6, 116a18, 118b4, 147a10, 174b9
m.+den 122b3
m.+e 60a11, 61b14, 113b4
m.+i 58a11, 117a1
m.+ine 165a18
m.+ümüŋ 20b6
ḳapuya mevt ü merg gel- ölüm vakti gelmek
ḳ.-se 118a2
mevte ir- zayıflık ve güçsüzlükten ölecek duruma gelmek
m.-miş 20a15, 31a19
mevtā *Ar.* ölü
m.+nuŋ 98a2
m.+ŋuzı 117a6
mevt-i evlād *Ar.* evladın ölümü
m.+a 116a1
m.+ile 115b7
mevżiʿ *Ar.* yer
m.+e 17a13
mevzūn *Ar.* yakışıklı
m. 142a5
meydān *Ar.* meydan
m.+ına 149b5
meydānı al- çevreye hakim olmak
m. 19a7
meydān-ı baḥṣ *Ar.* söz meydanı
m. 6a11
meydān-ı ḥıfẓ *Ar.* koruma meydanı
m.+uŋ 96a16
meydān-ı reşād *Ar.* doğru yol meydanı
m.+uŋ 6a3-4
meyl *Ar.* eğilim
m.+idür 134b8
ḫāṭırı meyl it- gönül vermek, sevmek
ḫ.-di 16b10
meyl eyle- bir şeye veya bir kimseye ilgi duymak
m.-me 70a8
m.-ye 66b14
meyl it- bir şeye veya bir kimseye ilgi duymak
m.-eydi 142a8
m.-medüm 87b3

m.-mişidi 15a10
m.-üp 106b10
meyl-i tām *Ar.*
meyl-i tām it- bir şeye veya bir kimseye çok ilgi duymak
m.-di 143a8
meymūn *Ar.*
meymūn ol- maymun olmak
m.-mışlar 116a15
Meymūn-ı kerīm *k.a.*+ *Ar.* kerim olan Meymun
m. 73b18
meyşūm *Ar. meş ʾūm* uğursuz
m. 157a9
meʾyūs *Ar.* üzgün, ümitsiz
m. 113b5, 162a18
meʾyūs it- üzüntülü ve ümitsiz duruma düşürmek
m.-diler 105b12
meʾyūs ol- üzgün, ümitsiz olmak
m.-a 65a7
m.-dı 172a4
m.-maŋ 171a16
m.-ur 140b5
meyyit *Ar.* ölü
m.+i 79b1
m.+idi 57b16
m.+midür 155a1
m.+misin 100b19
m.+üŋ 36a10
mezābil *Ar.* süprüntüler, süprüntü dökülen yerler
m.+de 40b6
mezād *Ar.*
mezād it- açık artırma yoluyla satışa çıkarmak
m.-icek 54b1
meẕaḳ *Ar.* zevk alma
m.+a 26b15
meẓālim *Ar.* zulümler
m. 4a12
meẓālim-i ʿibād *Ar.* kulların zulümleri
m.+a 8a2
mezbele *Ar.* süprüntü, süprüntü dökülen yer
m.+lerden 40b11
mezbūr *Ar.* adı geçen
m. 11b7
meẕellet *Ar.* **1.** alçak gönüllülük
m. 21b15, 163a18
2. hakirlik
m. 138a1
m.+e 11a7
3. zavallılık
m.+üme 28a11
meẕellet ḳanatlarını ṭut- alçak gönüllü davranmak
m.-up 13a19
meẕellet eyle- alçalmak, bayağılaşmak
m.-diler 161b17
meẕkūr *Ar.* zikrolunmuş, adı geçmiş
m. 9b11
m.+dur 3b13, 10b19, 64a6, 74b3, 90b2, 93b11, 174b15
m.+uŋ 102a9
meẕkūr ol- zikredilmek
m.-dı 26a7
m.-mışdur 69b9
meẕmūm *Ar.* yerilmiş, beğenilmiş
m.+dur 38b6, 73a11
meẕmūm ol- kötülenmek, ayıplanmak
m.-ur 117b14
meʾẕūn *Ar.*
meʾẕūn ol- izinli olmak
m.-dum 34a4
mı (bk. mi) soru eki
m. 22a8, 22a18, 34b10, 37b4, 37b5, 37b6, 37b7, 38a4, 38a5, 38a9, 38a9, 43a8, 43b12, 46a15, 51b15, 55a5, 57b15, 60a1, 74a7, 76a17, 84a17, 93b19, 113b19, 114a17, 128b13, 135b12, 137b4, 139b6, 150b12, 154b14, 155a14, 171a9
m.+dur 58b3, 61b7, 72b3, 73a4, 77b4, 100b16, 125a16, 129b19, 131a4, 145a18, 147b13, 154a9, 154b19, 155a13, 156b4, 160a2, 161b19
m.+sın 100b19
m.+ydı 163a10
mıḳnaʿa *Ar.* baş örtüsü
m.+sını 69a8
mi (bk. mı) soru eki
m. 18b19, 37a12, 37b4, 37b6, 38a3, 39b6, 45a12, 52a3, 58a2, 59a16, 72b15, 94a10, 97b10, 126a11,

137b8, 142a8, 145b10, 149a14, 151b1, 154b1, 157a14, 161a2, 163b15, 169a7, 171a12, 173a7
m.+dür 54a1, 54a2, 85b14, 94a12, 129b19, 130b13, 130b14, 133b2, 133b5, 133b10, 147b13, 154a9, 155a1
m.+sin 41a2, 48a7, 56b5, 57a12, 59a15, 61b5, 66a13, 82b12, 84a4, 85b3, 98b14, 99a15, 100a6, 100b19, 146a6, 155b12, 160a3, 171a2
m.+siz 161b2, 162b1, 172b2
m.+yem 70a3, 93b19

micmer *Ar.* buhurdan, içinde tütsü yakılan kap
m.+ler 68a17

midād *Ar.* yazı mürekkebi
m. 7a14

miftāḥ *Ar.* anahtar
m.+ına 6b10

miftāḥ-ı ferec *Ar.* sıkıntılardan kurtulmanın anahtarı
m. 11a9

miftāh-ı kilīd *Ar.+Far.* kilidin anahtarı
m. 94b18

miftāḥ-ı ḳufl-ı devlet *Ar.* mutluluk kilidinin anahtarı
m. 97a5

mīḫ *Far.* çivi
m. 84b4
m.+lerile 84b5

miḥen *Ar.* eziyetler, sıkıntılar
m. 165b9

miḥen çek- sıkıntı çekmek
m.-düm 168b10

mihmān *Far.* konuk
m. 126a11
m.+idi 170b6
m.+sın 167a3
m.+umuz 126b18
m.+umuzsın 87a19
m.+uŋam 112a7

mihmān it- misafir etmek
m.-mek 20a12

mihmān ol- misafir olmak
m.-madan 112b2
m.-mışam 51a11

mihmān-ı sarāy-ı ʿarş *Far.(2)+Ar.* arş sarayının konuğu
m. 2b19

miḥnet *Ar.* eziyet, keder, sıkıntı
m. 32a1, 33b15, 105a3, 167b4, 168b8
m.+e 165b11
m.+inden 83b3
m.+lerini 97a13

miḥnet çek- sıkıntı çekmek
m.-erler 44a5

miḥnet gel- sıkıntıya uğramak
m.-ür 120a14

miḥnet gör- sıkıntı çekmek
m.-üp 61b16

mihr *Far.* **1.** dostluk, muhabbet
m.+ine 166b12
m.+ini 144b1
2. güneş
m.+i 127a15

miḥrāb *Ar.* mihrap
m. 72a17
m.+a 79b15
m.+ına 71b2

mihrbān *Far.*

mihrbān ol- sevgi dolu, şefkatli olmak
m. 20a3

mihr-i ʿaẓīm *Far.+Ar.* büyük sevgi
m. 20a2

mihr-i cihān *Far.* dünyanın güneşi
m. 150a13

mihr-i ḥaḳ *Far.+Ar.* doğruluk güneşi
m. 114a11

mihr-i iḥsān *Far.+Ar.* iyilik güneşi
m.+uŋuŋ 127a17

mihr-i luṭf *Far.+Ar.* lütuf güneşi
m. 20a6

mihr-i münīr *Far.+Ar.* parlak güneş
m.+dür 6b6

mihr-i şām *Far.* akşam güneşi
m. 175a18

mihr-i tābān *Far.*

ẕātını mihr-i tābān eyle- kendini parlayan güneş gibi etmek
ẕ.-seŋ 60a7

mihr-i tābnāk *Far.* parlak güneş
m. 19a15, 21a4

mihter *Far.* daha büyük

m.+i 41a9
miḳdār *Ar.* nicelik, ölçü
m. 46a19, 79b10, 109a18, 109b18, 110a2, 110a2, 110a4, 110a5, 110a5, 110a5, 110a6, 110a7, 110a7, 121b5, 121b9, 121b10, 122b10, 129b16, 133a19, 140b7, 147a4
m.+dan 55a3
m.+dur 98a3, 98a10
m.+ı 7b4, 7b7, 11b15, 46a19, 55b19, 97b6, 109b3, 122a2, 133a17, 172b16, 173b12
m.+ıdur 160b3
m.+ıile 33b10
m.+ını 54b4
m.+umcadur 72b16
miḳdārınca *Ar.+ınca* miktarına göre
m.+dur 170a2
miknet *Ar.* kuvvet
m. 7a3, 43b13
m.+i 91b8
miḳrāż *Ar.* makas
m. 43b7
mīl *Ar.* **1.** ölçü birimi
m. 172b16, 173b12
2. yollardaki mesafeyi tayin için dikilen nişan
m.+ler 48b11
milket *Ar.* ülke
m.+de 119b3
m.+e 60a9
milket-i ābād *Ar.+Far.* mamur ülke
m.+da 60b5
milket-i İslām *Ar.* İslam ülkesi
m.+a 152a11
millet *Ar.* din
m.+ile 158b11
m.+lerine 93a19
millet-i İbrāhīm *Ar.+k.a.* İbrahim Peygamber'in dini
m. 102a15
millet-i İslām *Ar.* İslam dini
m.+ı 139a2
miʿmār *Ar.* mimar
m.+ı 97a5
mīm-i evvel *Ar.* ilk mim harfi
m. 44b5
mīm-i vasaṭ *Ar.* ortadaki mim harfi
m. 44b6
minber *Ar.* minber
m. 89b3
m.+ler 135a15, 135b2, 135b19
m.+lerdür 135b9
m.+leri 89a19
minḳār *Ar.* gaga
m.+ıile 160a10
m.+uŋile 160a14
minḳār-ı şāhīn *Ar.* şahin gagası
m. 2b9
minnet *Ar.* şükür
m. 2a3, 169a19
m.+lerüŋ 142b5
minnet eyle- bir iyiliğe karşı teşekkür etmek, memnuniyet duymak
m.-di 82b13
mīr *Far.* amir, baş
m.+ine 30a17, 143a15
m.+ler 125b18
mirāt-ı ḳabūl *Ar.* kabul aynası
m. 143a13
mirāt-ı server *Ar.+Far.*
mirāt-ı server ol- ulu ayna olmak
m.-mışıdı 12a11-12
mīr-i ercümend *Far.* değerli, saygın amir
m. 169a10
mīr-i ḫışn *Far.+Ar.* kalenin miri
m.+a 142a5
mīr-i ḳalʿa *Far.+Ar.* kalenin miri
m. 141b18, 142a12
mīr-i süḫan *Far.* güzel konuşan kimse
m. 120b6
mirvaḫ *Ar.* yelpaze
m.+ile 87a11, 87a15
mirvaḫa *Ar.* yelpaze
m. 88a14
mis *Ar.*
mis ol- bakır olmak
m.-ur 120a12

mīṣāḳ *Ar.*
mīṣāḳ eyle- sözleşme yapmak
m.-diler 109a16
mīṣāḳını it- bir şeyin sözleşmesini yapmak
m.-diler 46b8

miṣāl *Ar.* örnek
m.+üŋdedür 49b6
mişbāḥ *Ar.* kandil
m. 128b10
misk *Ar.* güzel kokulu bir madde
m. 54b3, 68a16, 118b15
miṣḳāl *Ar.* bir ağırlık ölçüsü
m. 97b14
misk-būy *Ar.+Far.* misk kokulu
m. 3a2
misk-būy ol- misk kokulu olmak
m.-maḳ 95b14
miskīn *Ar.* misk kokulu
m. 142a17
miskīn *Ar.* aciz, zavallı
m. 38a13, 113b2, 113b5, 118b7, 125a9, 127a16, 141a3, 141a4, 141a5
m.+e 62a17
miskīn-rāyiḥa *Ar.* misk kokulu
m. 30a12
miṣl *Ar.* benzer
m.+i 68a4, 89a1, 169b6
m.+ini 74a1
mīve *Far.* meyve
m. 119b18
m.+si 47b15
m.+sinden 166a6
m.+sini 31a17
mīve vir- meyve vermek
m.-di 12a1-2
mīve-i maḳṣūd *Far.+Ar.* amaçlanan, yapılmasına niyet edilen bir şeyin sonucu
m.+uŋı 113b2
mīve-i ümmīd *Far.* ümit meyvesi, bir şeyi ummanın sonucu
m.+üŋi 71a11
miyān *Far.* bel
m. 112b7
m.+ı 142a17
mizāc *Ar.* insan vücudunun fizyolojik yapısı, sağlık
m.+ına 27b16
m.+ında 129a17
m.+larında 129a3
mīzān *Ar.* terazi
m. 24b1, 24b5, 120b7
m.+da 116a6, 116b3
m.+uŋ 123b17
mīzer *Ar. miʾzer* peştamal
m.+i 72a16
muʿāhede *Ar.* antlaşma
m.+ye 116a9
muʾaḫḫar *Ar.* sonraki
muʾaḫḫar ol- sonraya bırakılmak
m.-anı 26a10
muʿaḳḳab *Ar.* ardına düşülmüş
m. 18b5
muʿānaḳa *Ar.*
muʿānaḳa eyle- kucaklaşmak
m.-di 47a16-17
muʿāraża *Ar.*
muʿāraża it- karşı gelmek, çekişmek
m.-meyesin 13b19
muʿāvenet *Ar.* yardım
m. 170a1
m.+iile 39a16
muʿāvenet eyle- yardım etmek
m.-di 45b14
muʿāvenet it- yardım etmek
m.-er 160b18
muʿayyen *Ar.* belli
m. 3b8
muʿaẕẓam *Ar.* kocaman
m. 41a14, 89b6
muʿaẕẓeb *Ar.* azap çeken
m.+dururlar 22b5
m.+dür 23a5, 116b12
muʿaẕẓeb ol- azap edilmek
m.-ur 116b9
mūcib-i ʿibret-i ʿaẕīme *Ar.* büyük ibret vesilesi
m.+dür 99b9, 110a12
mūcib-i ücūr-ı cemīle *Ar.* güzel sevapların vesilesi
m. 111a15-16
muʿcizāt-ı ʿĪsā *Ar.+k.a.* Hazreti İsa'nın mucizesi
m.+dur 75b2

muʿcizāt-ı kerīme *Ar.* kerim olan mucizeler
m. 80b2
muʿcize *Ar.* mucize
m. 129b14
m.+dür 40a16

m.+ler 75b4, 76b5
m.+leri 53a15, 156a8

mufaṣṣal *Ar.* tafsilatlı, uzun uzadıya anlatılan
m. 4b7

muġāyir *Ar.*

muġāyir ol- aykırı olmak, başka türlü olmak
m.-a 64b14

muġiṣ *Ar.*

muġiṣ ol- yardımına koşmak
m.-dum 48a5

muġtenem *Ar.* kazançlı
m. 18b15, 71b4, 118b15
m.+dür 62a9
m.+siz 144a4

muġtenem ḳıl- kazançlı duruma getirmek
m. 145a4

muġtenem ol- kazançlı duruma gelmek
m.-dı 106a2
m.-dılar 122a4
m.-dum 73b3
m.-maḳiçün 175a14

muhācirīn *Ar.* göç edenler
m. 24a13

muḥaḳḳaḳ *Ar.* kesinleşmiş, kesinlikle
m. 51b19, 60a8, 65a2, 119a19

muḥaḳḳaḳ ol- kesinleşmek
m.-dı 107b16

muḥaḳḳıḳ *Ar.*

muḥaḳḳıḳ ol- tahkik edici olmak
m.-mazısa 140b14

muḥāl *Ar.*

muḥāl ol- olanaksız olmak
m.-mış 113b3

muḫālaṭa *Ar.*

muḫālaṭa it- karışmak
m.-meye 117a15

muḫālefet *Ar.* aykırı davranma
m.+dür 140a5

muḫālefet eyle- karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-di 97a18

muḫālefet it- karşı davranışta bulunmak, karşı çıkmak
m.-dügüŋden 86b6
m.-ersin 86a15
m.-mez 122a12-13

muḫālif *Ar.* karşı olan
m. 50b1, 130a16

muḫālif ol- karşı olmak
m.-maya 14a3

muḥallā *Ar.* süslenmiş
m. 9a14

muḥallā ḳılın- süslenmek
m.-dı 29b9

muḫallid-i fī'n-nār *Ar.*

muḫallid-i fī'n-nār ol- ebedi olarak ateşte olmak
m.-alar 44b8

muhān *Ar.*

muhān ol- kötü kişi olmak
m.-dum 106b10

muḫanneṣ *Ar.* korkak, alçak
m. 120b17

muḥārebe *Ar.* savaşma
m. 39a17

muḥārebe it- savaşmak
m.-elüm 164b18
m.-erüz 162b7
m.-mege 132b5

muḫāṣame *Ar.*

muḫāṣame it- sorun çıkarmak
m.-seler 98a15-16

muḫayyer *Ar.*

muḫayyer it- seçmeye izin vermek
m.-diler 157b18

muḫbir-i ḫabīr *Ar.* bilgili olanın (Allah'ın) verdiği haber
m. 3a15-16

muḥib(b) *Ar.* seven
m.+e 26b14
m.+ile 18b11
m.+leri 162a15

muḥīṭ-i deryā-yı sevād *Ar.+Far.+ Ar.* Karadeniz çevresi
m.+dur 8a11-12

muḥkem *Ar.* kuvvetli, sağlam
m. 31a9, 46b1, 47b12 91b5, 96b18, 132b11, 140b12,
142a16, 143b6
m.+dür 52b6

muḥkem eyle- sağlamlaştırmak
m.-di 61a9
m.-miş 163a16-17

muḥkem it- sağlamlaştırmak

m.-di 87a16
muḫliṣ *Ar.* temiz sevgisi olan, yürekten bağlı olan
m. 32a18
m.+lerinüŋ 2a6
muḫliṣ ol- dostluğunda ve inancında içten olmak
m.-dılar 40a15
muḫlişe *Ar.* temiz sevgisi olan, yürekten bağlı olan
m.+nem 139b8
muḥtāc *Ar.* ihtiyacı olan
m. 35b11
m.+a 120b4
m.+lara 108b1
m.+lardur 8b11
muḥtāc eyle- muhtaç etmek
m.-me 89a8
muḥtāc ol- muhtaç olmak
m.-duġı 102b18
m.-mış 60b7
m.-mışam 43a9
m.-ur 28b8
muḥtāca *Ar.* muhtaç
m.+idi 112b19
muḥtāc-ı ʿilāc *Ar.* çareye muhtaç
m. 104b16
muḫtelif *Ar.* çeşitli
m. 166a3
m.+dür 59a5, 128b1
muḫteliṭ *Ar.*
muḫteliṭ ol- karışmak, katılmak
m.-alar 133b6
muḥterem *Ar.* saygıdeğer
m. 20b1, 112b5, 114b16
muḥterem it- saygıdeğer etmek
m.-en 131b14
muḥteşem *Ar.* ihtişamlı, görkemli
m. 18b15, 20b1, 73b3, 105a1
muʿīn *Ar.*
muʿīn ol- yardımcı olmak
m.-sun 62b2
muḳābele *Ar.* karşılık verme, karşılama
m.+sinde 107a18, 134a16, 164b17
muḳaddem *Ar.* **1.** önce
m. 15a3, 18a7, 70a12, 123b7, 128b18, 129a3, 134a17
2. önde gelen, değerli, üstün
m.+dür 14a16
m.+sin 109a8
muḳaddem ol- önceki olmak
m.-anı 26a9-10
muḳadder *Ar.* yazgı
m. 18b12
m.+idi 121a5
m.+imiş 55b9
muḳadder eyle- yazgı olarak belirlemek
m.-di 101a7
m.-miş 3b10
m.-mişdi 144a9
muḳadder it- yazgı olarak belirlemek
m.-mişdür 144a8
muḳadder ol- yazgı olarak belirlenmek
m.-sa 99a13
m.-up 7b16-17
muḳaddimāt *Ar.* öne geçenler, önde gidenler
m.+uŋ 7b13, 8b2
muḳaddimen *Ar.* öncelikle, başlangıçta
m. 64b6, 146a7
muḳaddim-i mülk *Ar.* ülkeyi öne geçiren
m. 142a6
mukaḫḫal *Ar.* sürmeli göz
m. 45b10
muḳarreb *Ar.* yaklaşmış, yakın
m.+lerüŋ 100a9
muḳarrebīn *Ar.* yakın olanlar
m.+dendür 75a4
muḳarrer *Ar.* şüphesiz, kesin
m.+dür 2b1, 14b2, 18b12
muḳarrer ol- kesinleşmek
m.-up 55b6-7
muḳaṣṣır *Ar.* kusur işleyen
m. 159b16
m.+a 159b16, 160a1
m.+idi 159b15
muḳāvemet *Ar.* karşı koyma, direnme
m.+e 16a14, 140a16
muḳayyed *Ar.* ayağında zincir ve pranga bulunan
m. 47a14, 47b5
muḳayyed eyle- ayağına zincir ve pranga vurmak
m.-diler 91b11

muḳayyed ol- ayağına zincir ve pranga vurulmak
m.-dı 96a4
muḳırr *Ar.* doğru söyleyen, suçunu gizlemeyen
m. 59a14, 103b6
muḳīm *Ar.* ikamet etme
m. 50a5, 50a12
muḳīm ol- ikamet etmek
m.-mışdı 86b14
muḳtedā *Ar.* uyulan, örnek tutulan
m. 166a4
m.+lar 144a15
m.+sı 144a17
muḳtedā-yı aṣfīyā *Ar.* doğru yolda olanların uyduğu, örnek tuttuğu
m. 20a6
muḳtedā-yı nās *Ar.* insanların uyduğu, örnek tuttuğu
m.+dur 117b6
muḳteżā *Ar.* gereken
m.+sı 18b2
muḳteżāsınca *Ar.+sınca* gereğince
m. 8b12, 38a15, 99a5, 128a1
muḳteża-yı ʿaḳl-ı selīm *Ar.* aklıselimin gereği
m. 4b1-2
muḳteżā-yı nefs *Ar.* nefis için gereken
m.+dür 104b6
m.+üŋi 74a11
muḳteżā-yı nefse uy- nefsin isteklerine uymak
m.-saŋ 104a16
mūm *Far.* mum
m. 31a9, 128b8
m.+ı 42a17
m.+larını 128b11
mūm-ı ʿadl *Far.+ Ar.* adalet mumu
m.+e 31a9
mūnis *Ar.* alışılmış
m. 126b14
m.+üm 96a14
mūnis ol- arkadaş olmak
m.-a 58b4
m.-mışıdı 29b6
m.-up 61a18
m.-urıdı 92b9-10
munḳalib *Ar.*
munḳalib düş- değişmek
m.-di 50a7
munṣarif *Ar.*
munṣarif ol- geri dönmek
m.-ur 32b2
muntaẓam *Ar.*
muntaẓam ḳıl- düzenlemek
m.-dı 18b14
muntaẓam ḳılın- düzenlenmek
m.-dı 49b13, 149b18
muntaẓır *Ar.* bekleyen, gözleyen
m.+ıdum 151b7
m.+idi 136b19
m.+lar 32a9, 72a13, 130a9
m.+lardur 3a10
m.+um 57b7
muntaẓır ol- beklemek, gözlemek
m.-dı 66b2, 73b12, 138b5, 148b12
m.-dılar 36b13-14
m.-up 57a19-57b1
mūr *Far.* karınca
m. 95b7, 141b7
m.+ile 113b14
m.+lar 117b17
murād *Ar.* istek, dilek
m. 64b4, 94b19, 112b2, 114b9, 115a10, 143a12, 157b15
m.+a 115a8
m.+ı 65a3, 91b1, 130a13, 143a4, 148b4, 148b7, 149b1, 174b9
m.+uŋ 15a14, 16b15, 122b1, 125b1, 160a16
murāda ir- arzusuna kavuşmak
m.-medi 56a3
murāda dest-gīr ol- istenilenin olması için yardımcı olmak
m.-aidi 9a1
murād al- arzusuna kavuşmak
m.-a 142b18
murād bul- arzusuna kavuşmak
m.-ur 125b2
murādı ol- arzusu gerçekleşmek
m.-duġı 139b18
m.-mış 16a2
murād it- istemek
m.-di 30a11
m.-diler 66a3
murād ol- istenilmek, arzu edilmek

m.-an 49b8
murād üzre ol- arzusu gerçekleşmek
m.-am 149b13
m.-ursız 28b8
murād u maksudına iriş- arzusuna kavuşmak
m.-di 137b13
murāʿī *Ar.* saygı gösteren
m.+dür 64b10
muraṣṣaʿ *Ar.* süslü
m. 129b15, 155a7
muraṣṣaʿ eyle- süslemek
m.-diler 68a13
muraṣṣaʿ ḳıl- süslemek
m.-dı 53b13
muṣāfaḥa *Ar.*
muṣāfaḥa it- tokalaşmak
m.-erler 23b16
muṣāfāt *Ar.*
muṣāfāt üzre ol- samimi dostluk üzere olmak
m.-alar 135b18
muṣāḥabet *Ar.* konuşma, görüşme
m. 8a16
m.+den 86a16
m.+i 12a12, 26b2
muṣāḥabet eyle- sohbet etmek
m.-mişler 4b2-3
muṣāḥabet it- sohbet etmek
m.-eriken 85b10
m.-mişidüm 102a13-14
muṣāḥib *Ar.* sohbet eden, arkadaş
m.+dür 104b1
muṣāḥib ol- arkadaş olmak
m.-ma 128a7
muṣallā *Ar.* namaz kılmağa mahsus açık yer
m.+da 73b2
m.+sına 72a8
musallaṭ *Ar.*
musallaṭ eyle- musallat etmek
m.-di 109b10
m.-düm 109b8, 121a7
m.-düŋ 97b2
musallaṭ it- musallat etmek
m.-er 116a10, 117a9, 117a16-17
musallaṭ ol- musallat olmak
m.-a 79a17
muṣallī *Ar.* namaz kılan
m.+dür 65b7
muṣannefāt *Ar.* tasnif edilmiş kitaplar
m.+larında 6a8
m.+uŋ 4b16
muṣannıf *Ar.* müellif
m. 9b11
muṣannıf-ı fāżıl *Ar.* faziletli müellif
m. 13a8, 106b17
muṣannıf-ı kāmil *Ar.* olgun müellif
m. 18b12, 21b18, 29b7, 32b18, 44a6, 44b2-3, 49b12, 59b8, 80b1, 82a4-5, 86b9, 94b12-13, 97a7, 104a11, 117a18, 124a6, 127b13, 134b6, 141a12, 145a7, 149b16, 165a4
muṣayḳal *Ar.* parlak
m. 40b18
muṣḥaf *Ar.* sayfa durumuna getirlmiş şey, kitap
m. 61b12, 63a10
m.+ile 62a10
muṣḥaf-ı şerīf *Ar.* kutsal mushaf
m. 58b4
muṣībet *Ar.* bela
m. 33a8, 50b2
m.+den 56b3
m.+üm 171b6
muṣir *Ar.*
muṣir ol- ısrarcı olmak
m.-urlar 164a4
mūş *Far.*
mūş eyle- fare yapmak
m.-dük 41b18
muştu müjde
m.+lar 102a18
muştula- müjdelemek
m. 136a11
mutābaʿat *Ar.* uyma
m. 21b6
muʿtād *Ar.* alışılmış
m.+idüm 124b17
muʿtād eyle- alışkanlık yapmak
m. 111b13
muṭālaʿa *Ar.*
muṭālaʿa ḳıl- üzerinde düşünmek
m.59a7
mutaṣarrıf *Ar.* bir görevin baş sorumlusu

m.+lardur 33b13
mutażaccır *Ar.*
mutażaccır ol- sıkıntı duymak
m.-dı 86a18
m.-dılar 162a8
mutażammın-ı envāʿ-ı ʿibret *Ar.* ibretin çeşitlerinin kapsayıcısı
m. 117a19
muʿteber *Ar.* **1.** saygın, güvenilir
m. 42b6
2. yürürlükte olan, geçerli
m. 126b10
muʿterif *Ar.* itiraf eden
m. 59a14
m.+em 103b6
m.+lerdür 98b12
muʿterif ol- itirafçı olmak
m.-ursa 32b2
muṭīʿ *Ar.* itaat eden
m. 67a13, 85b4
m.+üm 94a13, 109a8, 122b18
m.+üz 109a11, 162a16
muṭīʿ ol- itaat etmek
m. 50b15, 165b19
m.-a 69a12
m.-ayım 123a1
m.-maḳdur 96b16
m.-urmısız 109a10
muṭlaḳā *Ar.* kesinlikle
m. 106a7
muṭmaʾinne *Ar.* inanmış, emin olan
m. 71b10
muṭṭaliʿ *Ar.*
muṭṭaliʿ ol- haberli olmak
m.-dı 73b9
m.-up 123a6, 131b9
muttaṣıl *Ar.* ulaşan, kavuşan
m. 8b4, 22b1, 53a8, 60b15, 67b4, 73a12, 86b17, 102a15, 130b6, 134b14
muvāfaḳat *Ar.*
muvāfaḳatı ol- kendisine uygun olmak
m.-mayan 49b10
muvāfaḳat it- uygun görmek, kabul etmek
m.-ersiz 116b19
m.-mekdür 134b9
muvāfıḳ *Ar.* uygun, yerinde
m. 13b10, 74a12
muvaḥḥid *Ar.* Allah'ın birliğine inanan
m. 2a6
muvāneset *Ar.* ünsiyet peyda etme, birbirine alışıp beraber yaşama
m. 65a3
muvāneset it- beraber olmak
m.-düğünüzde 36a12
muvāneste *Ar.* alışma
m. 153a9
muvaşşaḥ *Ar.* süslü
m. 9a16
mūy *Far.* kıl
m. 20a14
m.+a 142a17
mużāf *Ar.*
mużāf ḳıl- bağlamak
m.158b7
m.-dı 158b18
mużāfāt-ı Rūm *Ar.+y.a.* Rum ülkesinin şubeleri, kolları
m.+dan 8a4-5
muẓaffer *Ar.*
muẓaffer ol- muzaffer olmak
m.-asın 101a9
m.-dı 152b19
muẓlim *Ar.* karanlık
m. 49a15
mużmer *Ar.*
mużmer ol- içte saklı olmak
m.-an 151b4
mużṭarib *Ar.* ıstırap çeken
m. 50a7, 59a10
mużṭarib ol- ıstırap çekmek
m.-dı 47b4
m.-up 131b4, 161b5
mużṭarr *Ar.* çaresiz kalmış
m.+a 111a1
mużṭarr ol- çaresiz kalmak
m.-dılar 123a8
mübālaġa *Ar.*
mübālaġa it- abartmak
m.-mediler 38b3
mübārek *Ar.* bereketli, hayırlı, kutsal
m. 15b7, 15b10, 16b8, 25a13, 25b4, 28a12, 34b16, 35b16, 37a10, 39b3, 40a1, 40b9, 46b14, 47b13, 47b18, 54a15, 56a19, 56b10, 58a14, 60b9,

67a16, 75b9, 77b1, 81b19, 90b13, 91b14, 92a8, 99b11, 121a17, 124b2, 128a4, 131a17, 134b13, 135b7, 138b11, 139a14, 156a1, 160b10
m.+dür 108a14
mübāşeret *Ar.*
mübāşeret eyle- bir işe başlamak, girişmek
m.-di 67a16
mübāşeret it- bir işe başlamak, girişmek
m.-erler 44a18-19
mübāşir *Ar.* bir iş için görevlendirilen
m. 95b19
mübāşir ol- bir iş için görevlendirilmek
m.-an 132b18
m.-up 7b8
mübāyaʿa *Ar.* satın alma
m.+muz 64a14
müberhen *Ar.* belli, ispat edilmiş
m. 3b8
mübīn *Ar.* açık, besbelli
m.+i 3a8
mübtelā *Ar.* **1.** bir şeye aşırı istekli
m.+sın 141a6
2. kötü durum
m.+dur 19b1
mübtelā eyle- kötü duruma düşürmek
m.-düŋ 68b16
mübtelā it- kötü duruma düşürmek
m.-er 170a10
m.-di 15a13
mübtelā ol- kötü duruma düşmek
m.-dı 31b14, 113a1, 171b2, 171b4
m.-dılar 143b9
m.-duġı 21b4
m.-duġını 88a15
m.-duŋ 106b6
m.-mış 19b12, 32a8, 170b12
m.-sun 118a12
m.-ur 38b14
mübtelā-yı ḥüzn ü ġam*Ar.(2)+Far.+Ar.*
mübtelā-yı ḥüzn ü ġam ol- kaygı ve üzüntüye düşmek
m.-dı 105b13
mübtelā-yı ḳayd u zencīr*Ar.(2)+Far.(2)*
mübtelā-yı ḳayd u zencīr it- zincire vurmak
m.-diler 105a4
mübtelā-yı maḥabbet *Ar.*
mübtelā-yı maḥabbet ol- aşırı sevgi duymak
m.-madın 72b6
m.-up 21a17
mübtezel *Ar.* değersiz, hor kullanılan
m. 32a1l
mücāb *Ar.* duası kabul olan
m. 72b6
mücāhede *Ar.* nefsin arzularını yenmeye çalışma
m. 140a9
mücāhedet *Ar.* nefsin arzularını yenmeye çalışma
m. 140a18
mücessem *Ar.* cisimlenmiş
m. 45b15
mücevvef *Ar.* oyuk, içi boş
m. 136a11
mücīb *Ar.* icabet eden, teklifi kabul eden
m. 62a8, 96a15, 105b17, 106a11, 127a11, 151b18
mücmel *Ar.* az sözle anlatılmış
m. 4b7
mücrim *Ar.* suçlu
m.+ler 100a12
mücrim ol- suçlu olmak
m.-a 52a15
müctehid *Ar.* gücü yettiği kadar çalışan
m. 159b15, 159b17
m.+e 160a1
müctehid ol- çaba sarf etmek
m.-an 159b15-16
müctemiʿ *Ar.*
müctemiʿ ol- toplanmak
m.-an 10a18
m.-dılar 45a14
m.-mışlar 134b10-11
müdām *Ar.* sürekli
m. 62b12, 111b11, 169a8
müdām ol- sürekli olmak
m.-mış 112a14
müdārā *Ar.* yüze gülme, dost gibi görünme
m. 4b1
müddet *Ar.* süre
m. 109a13, 166b18
m.+i 98b3

müddet-i ḫayāt *Ar.* yaşam süresi
m. 8b5
m.+ları 80b13-14
müddet-i ḫayāt-ı müsteʿār *Ar.* gelip geçici olan yaşam süresi
m. 7a14
müddet-i kūtāh *Ar.+Far.* kısa süre
m.+da 139b5
müddet-i mesfūre *Ar.* sefer edilen süre
m.+de 7b9, 7b15
müddet-i miḫnet *Ar.* sıkıntı, acı süresi
m. 99b19
müddet-i nübüvvet *Ar.* peygamberlik süresi
m.+leri 78a19
müdebbir *Ar.* tedbirli
m.+üŋ 122b6
müʾellifāt *Ar.* kitap yazanlar, eser sahipleri
m.+uŋ 4b17
müeṯṯir *Ar.* tesir eden
m. 50a6
müʾeẕẕin *Ar.* müezzin
m. 79b15
müfāreḳat *Ar.* ayrılık
m. 18a17
m.+ları 135a11
ḳalbi müfāreḳat eyle- çok korkmak
ḳ.-ye 154a2
müfāreḳat eyle- ayrılmak
m.-mişdür 54a19
müfāreḳat ḳıl- ayrılmak
m.-dı 100b13-14
müfīd *Ar.* faydalı
m. 4a19, 18b14, 163a14, 167a7
müfīd ol- yarar sağlamak
m.-madı 21b14, 55b4
m.-maz 91a13
m.-ur 40a2-3
müflis *Ar.*
müflis ol- iflas etmek
m.-mış 165b8
m.-ur 120a12
müfsid *Ar.* fesatlık eden, ara açan
m.+e 29b17
müheyyā *Ar.*
müheyyā eyle- hazırlamak
m.-yüp 18a6
mühimmāt *Ar.* gerekli şeyler
m.+ı 49b6
m.+ına 2b8
m.+ını 64b10
m.+uŋ 8b3
mühimmāt-ı Müslimīn *Ar.* Müslümanların gerekli şeyleri
m. 7b5
mühimmāt-ı salṭanat *Ar.* saltanatın gerekli şeyleri
m. 8b9
mühletsiz *Ar.+siz* süresiz
m. 52b15
mühür *Far.*
mühür ur- kapatmak
m.-dılar 148a7
müjde *Far.*
müjde it- müjdelemek
m.-di 152a1
müjgān *Far.* kirpik
m.+ları 138b9
mükāfāt *Ar.*
mükāfāt it- mükafatlandırmak
m.-eyim 173a9
mükedder *Ar.*
mükedder ol- kederli olmak
m.-ur 27b4
mükellef *Ar.* yükümlü
m.+dür 63b12
mükellel *Ar.*
mükellel eyle- süslemek
m.-di 68a16
mükemmel *Ar.* mükemmel
m. 49b11, 107b8
mükerrem *Ar.* saygıdeğer
m. 131b13
mükerrem ḳıl- saygıdeğer kılmak
m.-dı 68b14
m.-ur 109b16
mükerrem ol- saygıdeğer olmak
m.-maḳ 128a13
mükerremet *Ar.* saygıdeğer
m. 5a3
mülāḥaẓa *Ar.* düşünce
m. 138b2
m.+sıile 8b18
m.+sında 140b4
mülāḥaẓa eyle- düşünmek

m.-sün 109b18
mülāḳāt *Ar.* buluşma, görüşme
m.+uŋ 154b14
mülāḳāt it- buluşmak, görüşmek
m.-eler 172a16
mülāḳī *Ar.*
mülāḳī ol- buluşmak, kavuşmak
m.-a 46b3
mülāyemet *Ar.* yumuşak huyluluk
m. 15a9
mülemmaʿ *Ar.*
mülemmaʿ eyle- bulaştırmak
m.-diler 47b19
mülk *Ar.* **1.** mal
m. 19a1, 19a1, 60a11, 118a3, 109a12, 126b1
m.+e 166a13
m.+i 127b9
m.+ini 42b17
m.+leri 121b16
2. ülke
m. 6b14, 6b18, 119b2, 122b12, 122b18, 126b11, 146a1, 146a5
m.+deki 6b13
mülk-i cān *Ar.+Far.* can ülkesi
m. 4b4-5
mülk-i cihān *Ar.+Far.* dünya ülkesi
m. 97a2, 120b1
mülk-i ḳadīm *Ar.* eski ülke, eski yer
m. 97a3, 127b10
mülk-i Mışır *Ar.+y.a.* Mısır ülkesi
m.+ı 99a15, 101a12
mülk-i Rūm *Ar.+y.a.* Rum ülkesi
m.+a 150b1
mülk-i velāyet *Ar.* ermişlik, velilik ülkesi
m. 71b17
mülūk *Ar.* melikler, hükümdarlar
m.+dan 108b9, 122b13
mü'min *Ar.* iman etmiş
m. 64b2, 67a12, 99a10, 107a4, 128b4, 135a9, 161a1
m.+den 107a6
m.+e 152b5
m.+i 64b18
m.+idiler 84a14
m.+ile 128a7
m.+lere 10a2, 10a5, 52a4, 64b13, 115b8
m.+üŋ 40a17
mü'min ol- mümin olmak
m.-anlar 9b14
m.-dı 119a15
m.-maḳ 75b8
m.-mayınca 135a8-9
mü'mine *Ar.* iman etmiş
m. 112b16, 112b16
mümkün *Ar.* mümkün
m. 39a15
mümkün ol- mümkün olmak
m.-anı 123a18
m.-duḳça 126b9
m.-madı 30b16
mümtāz *Ar.* seçkin
m. 141b10, 142a6
m.+idi 142b11
m.+lar 41b14, 119b17
mümtāz ol- birbirinden ayrı tutulmak
m.-a 134a12
mümtāz-ı kemāl *Ar.*
mümtāz-ı kemāl bul- seçkin bir olgunluğa erişmek
m.-a 43b6
münācāt *Ar.* yalvarma, dua
m. 57a7
münācāt eyle- dua etmek
m. 13b1
m.-di 114a1, 15b13
münācāt it- dua etmek
m.-diler 16a8, 72a9
m.-er 40b4
m.-ince 106a11
münādemet *Ar.* sohbet arkadaşlığı etme
m.+i 12a12
münādemet eyle- bir arada bulunup konuşmak
m.-mişler 4b3
münādī *Ar.* nida eden
m. 153a14
m.+ler 6a3, 54a11, 83a19, 133b14, 134a1
münāfıḳ *Ar.* iki yüzlü
m. 40a15, 79b10
m.+lar 40a13
m.+lardan 79b11

münāsebet *Ar.*
münāsebet olın- ilişkilendirilmek
m.-mağıla 8a19-8b1
münāsebet-i ʿaliyye *Ar.* yüce uygunluk
m.+ile 5b17
münāsib *Ar.* uygun
m. 19b9, 41a6, 49b12, 70b13
münāzaʿa *Ar.*
münāzaʿa eyle- münakaşa etmek
m.-düm 140b17
münbasiṭ *Ar.*
münbasiṭ ol- şen olmak, içi açılmak
m.-ur 148a3
münceẕib *Ar.*
münceẕib ol- beriye çekilmek
m.-dı 163b3
m.-duġı 153b13
mündefiʿ *Ar.*
mündefiʿ ol- savuşturulmak
m.-a 123a10, 140a14
m.-dı 119a17
müneccim *Ar.* falcı
m.+leri 101b9
m.+lerini 101b5
münevver *Ar.* aydınlatılmış
m. 12b3
münevver eyle- aydınlatmak
m.-di 48b6
münevver ol- aydınlanmak
m.-dı 40a2
münfaʿil *Ar.* yüreğine işlemiş, alınmış
m. 73a12
münīf *Ar.* ulu
m. 110b16
münḳād *Ar.* boyun eğen
m. 126b6
m.+am 85b4
münḳād ol- boyun eğmek
m.-a 69a12
münḳaṭıʿ *Ar.* **1.** ayrılmış
m.+idiler 158a2
2. kesik, aralıklı
m.+dur 154a13
münḳaṭıʿ ol- kesilmek, tükenmek
m.-a 91b1
m.-dı 106b14, 118b3, 133a9
m.-madı 113a9
m.-up 153a12
m.-ur 160b18-19, 161a2
naẓarı münḳaṭıʿ ol- görüş açısının dışında kalmak
n.-dı 27b10
münḳażī *Ar.*
münḳażī ol- sona ermek
m.-dı 100a1
münkesir *Ar.*
münkesīr ol- kırılmak
m.-a 45a11
m.-ur 49b11-12
münkeşif *Ar.*
münkeşif ol- meydana çıkmak
m.-a 134b17
m.-dı 92b5-6
m.-ur 39a3
münselik *Ar.*
münselik ḳılın- bir yönteme göre hareket edilmek
m.-dı 41a7, 59b9
münşaḳḳ *Ar.*
münşaḳḳ ol- yarılmak
m.-up 133b4
m.-ur 103a1
müntefiʿ *Ar.* yararlanan
m. 95a3
müntefiʿ ol- yararlanmak
m.-mağıçun 106b14
m.-mayınca 113a9
m.-mazam 73b9
müntehā *Ar.* nihayet, son derece
m. 142a16, 166a10
m.+sı 32a13
münteşir *Ar.*
münteşir ol- yayılmak
m.-dı 3a9, 85a12
m.-masun 85a11
m.-up 121b1
münzeviyān-ı zevāyā-yı ṣıdḳ *Ar.* hakikat köşelerinin münzevileri
m. 6b4
mürācaʿat *Ar.* geri dönme
m.+larıile 148a3
mürācaʿat eyle- geri dönmek
m. 84b3
m.-dükde 154a7-8
m.-yüp 103a9
mürācaʿat it- geri dönmek

m.-seler 45a3
mürācaʿat ḳıl- dönüşün Allah'a olacağını ifade etmek
m.-dı 170a15-16
mürde *Far.* ölü
m.+ise 37b8
m.+lerine 2b9
m.+ye 75b16, 75b17
m.+yem 69b2
m.+yi 76b3
müreffeh *Ar.*
müreffeh ol- ferahlamak
m.-sun 26b12
müreşşaḥ *Ar.* damla damla süzdürülmüş
m.+idi 129b6
müretteb *Ar.* dizilmiş
m. 87a19
müretteb eyle- yerli yerine koymak
m.-yüp 18a6
mürġ *Far.* kuş
m.+e 119b18
mürīd *Ar.* mürit
m.+i 87a10, 140b3
mürselīn *Ar.* peygamberler
m. 3a6
mürşide *Ar.* doğru yolu gösteren
m. 168a16
mürşid-i pāk *Ar.+Far.* saf, temiz mürşit
m.+a 71b4
mürtefiʿ *Ar.*
mürtefiʿ ol- yükselmek
m.-dı 118b3
mürūr *Ar.* geçip gitme
m. 49a6
m.+da 8b4
mürūr eyle- geçip gitmek
m.-di 116b14
mürūr it- geçip gitmek
m.-er 149b7
mürüvvet *Ar.* cömertlik, iyilikseverlik
m. 175a10
mürvārīd *Far.* inci
m.+ler 68a15
müsāʿade *Ar.* izin
m.+siile 49b8
müsāʿade eyle- izin vermek
m.-ye 100b13
müṣāb *Ar.*
müṣāb ol- sevap kazanmak
m.-urlar 8b14-15
müsāferet *Ar.* seyahat, yolculuk
m. 44b14, 44b14
müsāfir *Ar.* konuk
m.+lerden 123a11
müsāhele *Ar.*
müsāhele it- kolayına kaçmak
m.-meŋ 27b6
müsaḫḫar *Ar.*
müsaḫḫar ol- boyun eğmek
m.-dı 96a2
müsāʿīd *Ar.* yardım eden, izin veren
m. 4a19
müsāmaḥa *Ar.* hoş görme
m. 64b11
müsāmaḥa it- hoşgörü ile davranmak
m.-diler 156b18
müsāvī *Ar.*
müsāvī ol- eşit olmak
m.-dı 153a13
müṣbet *Ar.* tesbit edilmiş, delil gösterilmiş
m. 8a1
müsellaḥ *Ar.* silahlı
m. 18a2
müsemmā *Ar.* adlandırılan
m. 9a8
müṣmīr *Ar.*
müṣmīr ol- verimli duruma gelmek
m.-a 43a19
müṣmir-i ḫiṣṣe *Ar.* hissenin faydalısı
m.+dür 29b9
müstaġīṣīn *Ar.* yardım dileyenler
m.+e 143b13
müstaġraḳ *Ar.* batmış
m. 120b16
müstaḥaḳ *Ar.* hak kazanmış, layık
m. 86a3
m.+dur 105b2
m.+lar 32a8
müstaḫḳak ol- hak kazanmak, layık olmak
m. 60b10
m.-a 101a2
m.-duġuŋuz 161b10
müstaḥaḳḳ-ı intiḳām *Ar.*
müstaḥaḳḳ-ı intiḳām ol- intikama müstahak olmak

m.-ur 119b3
müstaʿid *Ar.*
müstaʿid ol- akıl ve anlayışa sahip olmak
m.-duḳlarında 107a3
müstaḳarr *Ar.* yerleşilen, durulan yer
m. 47b8
müstaʿḳib-i meṣūbāt-ı cezīle *Ar.* bol mükafatlar kazanan
m.+dür 111a16
müstaḳīm *Ar.* doğru
m. 30a2, 86b14, 120b10, 151a9
müsteʿān *Ar.* yardım istenen
m. 73b7, 96a8
m.+dur 38a16
müstecāb *Ar.* kabul olunmuş
m. 125b4, 148a10
müstecāb eyle- kabul etmek
m.127a10
m.-düm 92a19
m.-r 152b3
müstecāb it- kabul etmek
m. 114b8
m.-di 114b16
m.-er 15a14
m.-sün 71b14
müstecāb ḳıl- kabul etmek
m.-duŋ 89a9
müstecāb ol- kabul edilmek
m.-dı 82b11
m.-maġa 127a19
m.-maz 116b15, 119b9
müstecābü'd-daʿve *Ar.* duası kabul edilen
m.+idi 82a18
müstecābü'd-daʿve ol- duası kabul edilmiş olmak
m.-asın 82b2-3
müstedām *Ar.*
müstedām ol- devamlı olmak
m.-dı 7b13
müstedʿī-i raḥmet-i celīl *Ar.* yüce rahmetten yalvararak isteyen
m.+dür 8b7
müstefīd *Ar.*
müstefīd ol- yararlanmak
m.-mışam 167a7
müstemend *Far.* çaresiz
m. 50b8
müstemend ol- çaresiz olmak
m.-anlara 31b10
m.-sun 105b10
müsteṣnā *Ar.*
müsteṣnā ol- müstesna olmak
m.-an 3b11
müstevcib *Ar.* gereken
m.+dür 86b11
müstevlī *Ar.*
müstevlī ol- kaplamak, yayılmak, çok etkilemek
m.-dı 121b17
m.-up 18a11
m.-ur 117a17-18
müsteẓıll *Ar.* sığınmış
m. 5b15
müşāhede *Ar.* bakma, seyir
m.+sinden 45b9
m.+sine 39a5
müşāhede eyle- gözlemlemek
m.-di 21b8, 153b2, 107b13
m.-yüp 4a15
müşāhede it- görmek
m.-dügi 86a10
müşāhede olın- görülmek
m.-ınsa 102b3
müşāvere *Ar.*
müşāvere it- danışmak
m.-diler 162a10
m.-üp 55b7-8
müşerref *Ar.* şereflendirilmiş
m.+dür 63b12
müşerref eyle- şereflendirmek
m.-miş 22a1
müşerref ḳıl- şereflendirmek
m.74a8
müşerref ol- şereflenmek
m.-aidüm 151b7
m.-an 2a4
m.-dı 11a11, 153a2
m.-mayınca 57a11
m.-ur 40b5
müşevveş *Ar.*
ḫāṭırı müşevveş ol- aklı karışmak
ḫ.-dı 130a17
müşīr *Ar.* işaret eden
m. 3a15
m.+em 24b9

müşʿir *Ar.* haber veren, bildiren
m.+dür 5b1
müşʿir ol- haber vermek, bildirmek
m.-duġuyçun 170b13
müşkil *Ar.* güç, zor
m. 19b18, 42b11, 42b17, 60b2, 116b12, 125a3, 152a5, 168a13
m.+durur 52a7
m.+dür 49b10, 76b2
m.+i 106a3
m.+imiş 124b9, 124b18, 167b11
müşkil gör- kendisine güç gelmek
m.-di 63b17
müşkil ol- zor olmak
m.-dı 105a16
m.-ur 52a16, 88a13
müşkilāt *Ar.* güçlükler
m.+ı 166b4
müşrik *Ar.* Allah'a eş koşan
m.+e 16b12
m.+idi 14b8
m.+lerüŋ 10b10
müşrikīn *Ar.* Allah'a eş koşanlar
m. 90a16, 91a2
müştāḳ *Ar.* arzulayan
m.+a 10a11
m.+idüm 87a18
m.+lar 144b10
müştāḳ ol- özlemek, göreceği gelmek
m.-dı 17a5-6
m.-duḳ 18a3
müşted(d) *Ar.* şiddet
m. 72a2
müştedd ol- şiddetlenmek
m.-a 102b8
m.-dı 48a12
müşteheyāt-ı nefsānī *Ar.* beden arzularıyla ilgili lezzetli şeyler
m. 8a1
müşterek *Ar.*
müşterek ol- ortak olmak
m.-a 167a2
müşterī *Ar.* alıcı
m. 64a19, 64b7, 65a8, 65a9, 166b15
m.+ler 10b1
m.+leridi 10b3
m.+ye 64b6
m.+yüz 54a3, 73a10
müşterī ol- müşteri olmak
m.-maz 54b1
müṭālaʿa *Ar.* düşünce
m.+ile 7a18
müteʾaḫḫir *Ar.*
müteʾaḫḫir ol- sonraya kalmak
m.-dı 154b12
müteʾaḫḫirīn *Ar.* son zamanlarda gelenler, yetişenler
m. 7a16
müteʿalliḳ *Ar.* ilgili, bağlı
m. 29b8, 86b10, 94b13, 97a8
müteʿalliḳ ol- bir şeyle ilgili olmak, bir şeye bağlı olmak
m.-a 99a12
m.-dı 97a16, 153a9
m.-maya 159b6
mütebaḥḥirīn *Ar.* bilgileri deniz gibi geniş ve engin olanlar
m. 6a11
mütebeddil *Ar.* değişen
m. 48a12
müteberrik *Ar.*
müteberrik ol- bereketlenmek
m.-alum 40a14
müteʾeṣṣir *Ar.* üzgün
m. 12a17
müteferridīn *Ar.* eşi ve benzeri olmayanlar
m.+dururlar 6a12
müteferriḳ *Ar.*
müteferriḳ ol- dağılmak, ayrılmak
m.-up 54a4
m.-ur 146a5
müteffekir *Ar.* tefekkür eden, düşünen
m. 6b11
müteġayyir *Ar.* başkalaşan
m.+dür 12a17, 137a7
müteġayyir ol- başkalaşmak
m.-dı 131a12, 161b5
m.-madı 100a18
m.-mış 129a16, 171b19
m.-ur 148b19, 149a1
müteḫallī *Ar.*
müteḫallī ol- süslenmek
m.-dı 124a7
müteḫarrik *Ar.* hareketli
m. 59a11

müteḫarrik ol- hareketli olmak
m.-a 134b19
müteḫayyir *Ar.*
müteḫayyir ol- şaşmak
m.-a 133a12
m.-dı 45b17, 84a6, 153b3
m.-dılar 45b15
m.-up 153b11
mütelāşī *Ar.* telaş eden, aceleci
m. 133a9
mü'telif *Ar.* uygun
m. 166a3
m.+dür 59a5
mütemekkin *Ar.*
mütemekkin ol- yerleşmek
m.-up 55b2
mütenebbih *Ar.*
mütenebbih ol- uyanmak
m.-up 121a10
mütesellī *Ar.*
mütesellī eyle- avutmak
m.-di 173b19
müteveccih *Ar.*
müteveccih ol- yönelmek
m.-dı 172b12
m.-sa 91a12
m.-up 22a7, 44b16-17, 133a6
mütevellid *Ar.*
mütevellid ol- doğmak
m.-dı 65b18
m.-mışlarıdı 174b6
mütevelliye *Ar.*
mütevelliye ol- yönetici olmak
m.-dı 67b3
mütezāyid *Ar.*
mütezāyid ol- artmak
m.-dı 165a2
müvecceh *Ar.* uygun
m. 143a14
müvekkel *Ar.* vekil edilen
m.+dür 171a19
m.+em 134a10
m.+üz 147b14
müvekkel ol- vekil tayin edilmek
m.-an 48a15
müyesser *Ar.* nasip olan
m.+dür 128a18
müyesser eyle- nasip etmek
m.-di 100b16
m.-düm 92a19
m.-ye 46a9
müyesser it- nasip etmek
m.-di 112a8
m.-düm 58b9
m.-er 12b16
müyesser ol- nasip olmak
m.-dı 175b7
m.-madı 55a15, 128b19
m.-mamışdur 108b10
m.-mayan 122b14
m.-maz 16a5
m.-up 7b16-17
m.-urmı 154b14
müẕākere-i tevḥīd *Ar.* tevhit konusunda konuşma
m. 10b18
müżāyaḳa *Ar.* **1.** sıkıntı, darlık
m. 22b2
m.+m 98a19
2. yokluk
m. 108b1
müżāyaḳa gel- sıkıntılı bir durum ortaya çıkmak
m.-di 98a16
müżāyaḳa vir- **1.** dar gelmesine sebep olmak
m.-diler 54a9
2. sıkıntı vermek
m.-di 100b5
müżāyaḳa-i ücūr *Ar.* ecirlerin azlığı
m. 115b13
müzeyyen *Ar.* süslü
m. 2a11, 4b19, 9a14, 9b4, 118b15, 129b7
m.+dür 34b18
m.+idi 74b6
müzeyyen eyle- süslemek
m.-di 68a16
m.-düm 68b3
müzeyyen ol- süslenmek
m.-an 2a6
m.-dı 86b11
m.-mışlar 130a5
müzmin *Ar.* süreğen
m. 54a9

N

nā-bekār *Far.+Ar.* hayırsız
n. 30b17

nā-bīnā *Far.*
nā-bīnā ol- görmez olmak
n.-dı 137b19
n.-mış 138b6-7

nā-çār *Far.* çaresiz
n.+idi 50a18
nā-çār eyle- çaresiz bırakmak
n.-di 87b11

nā-dān *Far.* bilmez
n. 114a17
n.+imiş 168a9
nā-dān ol- cahil olmak
n.-a 120b6

nādim *Ar.*
nādim ol- pişman olmak
n.-dı 18a14

nāfiʿ *Ar.* **1.** faydalı
n. 9b13
n.+durur 165a9
n.+dür 110b5
2. işe yarama, etkisi olma
n. 163a13
nāfiʿ ol- faydası olmak
n. 50b10
n.-madı 55b19

nāfiẕ *Ar.* etkili, geçerli, beğenilen
n. 122a19
n.+dür 108b16
nāfiẕ ol- etkisini göstermek
n.-dı 91a11

nā-gāh / nā-gah *Far.* ansızın, birdenbire
n. 12b9, 16a14, 26b17, 30b3, 37a3, 56b13, 65a14, 70b2, 79b16, 101b15, 105a7, 122a8, 125a4, 127b1, 133a18, 136b13, 160a6, 173a2

nā-gehān *Far.* ansızın, birdenbire
n. 20b10, 29b12, 42a7, 50b7, 51a17, 60b7, 87a6, 89a17, 105a2, 126b4, 143b1, 143b6, 150b16, 165a17, 168b14

nā-gehānī *Far.* ansızın, birdenbire
n. 51a4, 62a5, 85a18, 119a6, 124b6

naḫḫās *Ar.* esir satıcısı
n. 73a1, 73a11
n.+a 73a4, 73a10

naḫīf *Ar.* zayıf
n. 20a15, 114a7

naḫīf-i ʿacz-nevāl *Ar.* bağışta güçsüz olan zayıf (kişi)
n. 7a9

nāḫiye *Ar.* civar
n.+lerinde 38a8
n.+sinde 82a7

naḫl *Ar.* ince, uzun, narin vücutlu
n.+idi 112b7

nā'imūn *Ar.* uyuyanlar
n. 42a13, 105b16

naḳale-i aḫbār *Ar.* dizilmiş incilerin haberlerini nakledenler
n. 6a16

naḳd-ı cāh *Ar.* makamın değerlisi
n. 106b5

naḳd-ı cān *Ar.+Far.* en kıymetli şey
n. 144b18
n.+ile 10b3
n.+uŋ 74a16

naḳd-ı cehd *Ar.* çalışıp çabalamanın değeri
n.+i 19b16

naḳd-ı cürm *Ar.* işlenen suça karşılık ödenmesi gereken para
n.+e 74b16

naḳd-ı ʿömr *Ar.* yaşamın değeri
n.+i 71a10

naḳdīne-i ücūr *Far.+Ar.* değerli sevaplar
n.+ile 9b8-9

nā-kes *Far.* alçak
n. 121a2

nāḳıṣ *Ar.* **1.** eksik
n. 114a13
2. eksiklik
n. 115b19
nāḳıṣ eyle- bir şeyi eksik, kusurlu yapmak
n.-düŋ 58b15
nāḳıṣ gel- eksik, kusurlu olmak
n.-mek 89b12
n.-mekile115b5
nāḳıṣ ir- noksanlık gelmek
n.-se 116a9
nāḳıṣ ol- kusurlu olmak, eksik olmak
n.-maya 43b8

n.-ur 116b3, 119b8
naḳīb *Ar.*
naḳīb ol- lider olmak
n.-ur 96b19
naḳḳāş *Ar.* süsleme sanatçısı
n.+ları 67b18
naḳl *Ar.*
naḳl eyle- anlatmak, bildirmek
n.-mişler 80b2, 116a4
naḳl it- anlatmak, bildirmek
n.-erler 27a6
naḳl olın- anlatılmak, bildirilmek
n.-ur 24b5, 71b16, 117a12, 170a1
naḳs-ı ʿahd *Ar.*
naḳs-ı ʿahd it- sözünü tutmamak
n.-eriseŋüz 147b1
naḳş *Ar.* **1.** işleme
n.+ından 41a5
2. şekil
n.+dur 69a17
naḳż *Ar.*
naḳż it- bozmak, bir sözleşmeyi yok saymak
n.-erler 107a7
naḳż-ı ʿahd *Ar.*
naḳż-ı ʿahd eyle- bir sözleşmeyi yok saymak
n.-ye 122a13
nāl *Far.* inleyen
n.+a 112b12, 114a7
naʿl *Ar.* ayakkabı
n. 45a11
nālān *Far.* inleyen
n.+durur 87b2
nālān eyle- inleyici hâle getirmek
n.-me 169a12
nālān ile pür it- bir yeri inleyenlerle doldurmak
n.-diler 118b17
nālān it- inleyici hâle getirmek
n.-er 42a10
nālān ol- inlemek
n.-dı 113a2, 127a7
nāle *Far.* inleme, inilti
n. 50a6, 57a8, 167b14
n.+ile 167b10, 168a11
n.+m 112b14
n.+sin 94b6
nāle eyle- inlemek
n. 94b9
n.-diler 72a1
n.-r 42a10, 50a6
nāle it- inlemek
n.-di 63a7
n.-diler 118b2
nāle ḳıl- inlemek
n.-dı 94b10
n.-dılar 169a2
naʿleyn *Ar.* bir çift ayakkabı
n. 45a10
nām *Far.* ün
n. 95b8, 112a8
n.+ın 52a15, 167b16
naʿmā *Ar. naʿmāʾ* ihsan, nimet
n.+da 52b13
nā-maḳbūl *Far.+ Ar.* kabul edilmemiş
n.+dur 31a5
namāz *Far.* namaz
n. 13b17, 86b17
n.+a 175b10
n.+dadur 153a15
n.+dan 13b18, 22a7, 153a16, 153a18
n.+ı 23b3
n.+ıla 24a12
n.+ına 79b15
n.+um 153a18, 153a19
n.+uŋ 60b12
namāza ṭur- namaza başlamak
n.-an 149b11-12
n.-duḳları 147a16-17
n.-up 25a15
namāz ḳıl- namaz kılmak
n.-ayım 81a11-12
n.-dı 72a18, 105b15, 106a15, 110b18, 119a12, 137b11, 142b12, 172a13
n.-dılar 127a6
n.-duġınca 166a9
n.-up 78b6, 79b19, 81a12, 135b7
n.-ur 65b8, 102a15, 149b9
n.-urlar 153a17
nāmdār *Far.* ünlü
n. 112a3, 112a19, 166a15
nāme *Far.* mektup
n. 147b4
n.+siyle 62b3

n.+ye 63a10
n.+yi 43b15, 62b9
nā-merd *Far.* mert olmayan
n.+i 141b6
nām-ı Ḫudā *Far.* Allah'ın adı
n. 90a4
nām-ı hümāyūn *Far.* kutlu isim
n.+ları 5b17
nā-mülāyim *Far.+Ar.* uygunsuz
n. 31b14, 142b6
nā-müstaḥsen *Far.+Ar.* beğenilmemiş
n.+dür 39a12
nā-müstaḥaḳ *Far.+Ar.* hak etmemiş
n. 120b19
nān *Far.* ekmek
n. 42a18, 62b17, 88a14, 88b4, 88b13, 89b16, 113b6, 114a17, 127a3
n.+ı 88b19
n.+ile 89b15
nā-pāk *Far.*
nā-pāk ol- kirli olmak
n.-ur 120a10
nār *Ar.* ateş
n. 41b8, 99a9, 114b10, 153a1, 153a4, 153b14
n.+a 35b6, 42b16, 99a6, 134a9
n.+dan 24a1, 52b2, 117a3, 117a3, 134a4, 153b12
n.+dan 153b11
n.+ı 114b5, 171b1
n.+la 111b13, 117b19
n.+ından 134a17
n.+ile 35b9
n.+lar 41b15
n.+um 59b5
n.+uŋ 153b16
nār eyle- ateşi canlandırmak
n.-düm 114a9
nār gör- cehennem azabına uğramak
n.-üridüŋ 65a17
naʿra *Ar.* nara
n. 9b15
naʿra ur- nara atmak
n.-dı 167b18
narḫ *Far.* mal için belirlenmiş fiyat
n. 120b9
nār-ı ʿaẓīm *Ar.* büyük ateş
n. 153b9
nār-ı caḥīm *Ar.* cehennem ateşi
n. 49a1
nār-ı cürm *Ar.* günahın, suçun ateşi
n.+e 113b18, 114a15
nār-ı ʿışḳ *Ar.* aşk ateşi
n.+ı 112b12
nār-ı mehīb *Ar.* korkunç ateş
n. 112a2
nār-ı muṭlaḳ *Ar.* mutlak olan ateş
ḫ 142b10
nār-ı semūm *Ar.* sıcak rüzgârın ateşi
n.+ile 43a5
nār-ı ser-keş *Ar.+Far.* inatçı ateş
n.+e 114b6
nār-ı şevḳ *Ar.* şevk ateşi
n.+ile 10a10
nār-ı tīz *Ar.+Far.* keskin, etkili ateş
n. 41b7
n.+ile 63b17
nār-ı vaḳūd *Ar.*
kendü başına nār-ı vaḳūd yaḳ- cehennem ateşini hak etmek
g.-dı 30a15
nās *Ar.* insanlar, halk
n. 14b17, 23b13, 49a19, 52b5, 53b16, 99a6, 103a1, 107b6, 109a2, 121a19, 121b4, 122a10, 123a14, 128a13, 135b2, 135b12, 135b16, 135b16, 136a1, 139a7
n.+a 27a7, 54a8, 101a10, 108b3, 108b8, 114a5, 121b17, 128a10, 136b11
n.+dan 25a6, 129a4, 131a18, 133b17, 133b19, 158a2
n.+uŋ 5b18, 93a19, 117a3, 122a3, 125b17, 147b8, 174a5
naṣāyiḥ-i ʿamīme *Ar.* yaygın öğütler
n. 21a15
naṣfet *Ar.* insaf, doğruluk
n. 96b19
naṣīb *Ar.* kısmet
n. 5b11, 15b19, 96b19, 112a2, 125a17, 127b2, 151b2
n.+iise 16a6
n.+i 4a3, 120a9
n.+üm 159a4, 159a8, 159a11
naṣīb eyle- nasip etmek
n. 127a11

naṣīb it- nasip etmek
n.-er 39a8
naṣīb ḳo- pay ayırmak
n.-maḳ 13b12-13
naṣīb ol- nasip olmak
n.-dı 91a6
n.-mazısa 113a18
n.-mış 62b10, 63b2
n.-mışdur 106b11
n.-ur 32a12
naṣīḥat *Ar.* öğüt
n. 18b13
n.+dur 117a19
n.+laruŋ 9b13
naṣīḥat eyle- öğüt vermek
n.-di 77b19, 93b1
naṣīḥat it- öğüt vermek
n.-eridi 92a11
nāṣir *Ar.*
nāṣir ol- yardımcı olmak
n.-sun 62b2
naṣr *Ar.* yardım, üstünlük, zafer
n. 5b9, 127b16, 163a17
naṣr-ı cemīl-i ṣān-ı ṣerīf *Ar.* şerefli ün sahibinin güzel zaferi
n.+lerinüŋ 5b11
naṣr-ı metīn-i menṣūr *Ar.* yayılmış olan sağlam zafer
n. 5a17
naṭʿ-ı viṣāl *Ar.*
naṭʿ-ı viṣāli döṣe- sevgiliye kavuşma muhabbetiyle dopdolu olmak
n.-mişdür 26a14
nā-tüvān *Far.*
nā-tüvān ol- güçsüz olmak
n.-dı 45b11-12
n.-mış 61a15
n.-ur 119b10
nāyāb *Far.*
nāyāb olup git- yok olup gitmek
n.-er 4b3
nāyib *Ar. nāʾib* vekil
n. 31b13
n.+e 31b16, 31b18
nāyib ol- vekil olmak
n.-an 32a3
n.-mış 30a6
nāyim *Ar. nāʾim*
nāyim ol- uyumak
n.-a 146a4
nāyime *Ar. nāʾime*
nāyime ol- uyumak
n.-dı 89a17
nāz *Far.* **1.** yalvarma, rica
n. 10a7, 86b17, 96a15
2. kendini beğendirmek amacıyla yapılan davranış
n.+ıla 143a7
nāz eyle- yalvarmak, rica etmek
n.-di 142b12, 172a14-15
nāz it- yalvarmak, rica etmek
n.-diler 118b10, 143b16
naẓar *Ar.* **1.** bakış
n. 107a8
n.+uŋ 18b8, 137a12, 137b8
2. basiret
n. 4a6
3. düşünme
n.+a 21b10
4. iltifat, ilgi
n.+ile 152b18
kerāhet ile naẓar it- biri hakkında olumsuz düşüncelere sahip olmak
k.-eridi 14a10
naẓardan merdūd ol- iltifat edilmemek, ilgiden yoksun kalmak
n.-ur 149b2
naẓar eyle- **1.** bakmak
n. 59a1, 59a4, 93b16
n.-di 37b13, 45b8, 45b16, 70a4, 82b16, 84a5, 130a10, 137a4, 148b13-14, 153a5, 153b18, 163a7, 163b14, 171b19-172a1, 173b9
n.-diler 54a1, 66b1, 130a3, 172b4, 173b1
n.-düm 24a13
n.-mezsin 69a6
n.-r 42a9
n.-ye 53a19
n.-yüp 53b16, 67b6, 111a8-9, 149a11
2. önem vererek üzerinde durmak
n. 97b6, 99b9, 104b13, 109b6, 110a12
3. gönül gözüyle görmek, basiretli olmak

n.-yelüm 48b8
naẓar it- **1.** bakmak
n. 59a10
n.-di 105a10, 173b10-11
n.-düŋ 43a3
n.-en 149b19
n.-eridi 27b9, 84b18, 112a13, 163b2
n.-eriken 158a4
n.-erleridi 149b4, 155a6
n.-üŋ 79a18
2. düşünmek
n.165a8
n.-erise 109b17
n.-ersiz 117a4
n.-üŋ 28a6
3. ilgilenmek
n.-medi 130a19
4. göz değdirmek
n.-dügi 148a16
naẓar ḳıl- **1.** bakmak
n. 59a2, 59a3, 59a5, 59a6, 59a8, 71a4
n.-dı 144a17
2. düşünmek
n. 63b14
n.-dum 42b6
naẓarı münḳaṭaʿ ol- görüş açısının dışında kalmak
n.-dı 27b10
naẓar olın- düşünülmek
n.-sa 6a15
naẓar-ı ʿayn *Ar.* gözün bakışı
n. 91a12-13
naẓar-ı reʾfet *Ar.* merhametle bakma
n. 175a10
naẓar-ı şefḳat *Ar.* merhametli bakış
n. 137b10
nāzenīn *Far.* narin, ince yapılı
n. 20a5, 106a12, 142a13, 142a19, 143b2, 151b1
n.+dür 9a19
nāzım *Ar.* manzume yazan kimse
n.+a 90a8, 115a15
nāẓır *Ar.* bakan, gözeten
n. 29b15, 134b15, 175a11
n.+a 166b8
n.+dur 164a10
n.+ına 44a1
n.+iken 119a11
nāẓır ol- bakmak, gözetmek
n.111b2
n.-a 20b6
n.-ur 42a8
naẓīf *Ar.* temiz
n. 54a17
nāzik *Far.* ince, güzel, zarif
n. 41b9, 43b2, 88b17, 111b7, 112b7, 169a5
nāzil *Ar.*
nāzil ol- inmek
n.-an 39a4, 110a17, 147a6
n.-dı 15a12, 17a12-13, 17a19, 40a7, 48a6, 64a15, 94a9, 119a13, 127b1, 13a1-2, 136a9, 139a15, 159b4, 159b7, 160b13, 170b17, 172a17
n.-maya 110a19
n.-maz 103a7
n.-mışdur 39b13, 109b19
n.-sa 78b3
n.-up 39b6, 103b8, 11b13, 145a9
n.-ur 110b7, 117b15
naẓīr *Ar.* benzer, eş
n.+i 68a4, 139a1
naẓm *Ar.* vezinli, kafiyeli söz
n. 175b6
n.+ile 41a7, 94b14, 165a5
naẓm-ı leʾālī-i intiẓām *Ar.* inciler gibi düzgün olan nazım
n.+ı 3b3
ne ne, hangi
n. 4b10, 9b19, 10a7, 12a19, 13b11, 13b16, 15a14, 15b12, 17a9, 17a9, 17b13, 18b4, 19a1, 21b2, 27a3, 31a10, 34a12, 34a13, 37a1, 37b1, 38a1, 38a16, 42b17, 43a12, 43a12, 46a15, 47a6, 47a15, 47b15, 49a12, 51a10, 51a10, 53a7, 54b8, 54b10, 56b8, 57b10, 58a9, 64a9, 64a13, 64b19, 65b10, 66b8, 67b7, 68b15, 69a2, 69a2, 69a13, 69a15, 72b10, 74b12, 76b7, 76b7, 76b8, 76b8, 77a12, 78a7, 79b10, 82b1, 83b13, 84b6, 87b14, 88b6, 92a12, 92a12, 97b18, 97b19, 98a2, 98a3, 98a9, 98a10, 98a10, 98a11, 98b4, 98b17, 100a17, 101b3, 101b8, 106b6,

107b4, 109a10, 109a18, 109b18, 109b19, 109b19, 110a1, 110a1, 110a2, 110a3, 110a3, 110a4, 110a4, 110a5, 110a5, 110a6, 110a7, 110a7, 110a8, 121b5, 121b9, 121b10, 122b10, 123b7, 125a3, 126a8, 127b7, 128b2, 129a10, 129b13, 130b8, 131a15, 133a10, 133a19, 136b13, 138a5, 140a17, 143b11, 147a4, 147a13, 149a3, 153a16, 156a2, 156b2, 156b10, 159a4, 159a5, 159a6, 159a7, 159a9, 159a10, 161b2, 161b3, 163b7, 164a2, 164a12, 170a15, 171a10, 172a2, 172a7, 173b17
n.+dür 13a1, 17b12, 22b9, 24a17, 34a15, 39b4, 53b18, 61a1, 64a13, 69b16, 75a17, 81a9, 81b12, 89b9, 96b11, 97b7, 103b10, 107a6, 108a18, 113a4, 116b15, 124a3, 129a11, 130a13, 130b16, 132a6, 134a18, 134b4, 138a16, 139a10, 145a11, 145a17, 145b9, 145b10, 151b8, 153b5, 155a15, 155b1, 155b5, 156b11, 157a10, 157a13, 158a16, 158b17, 159a4, 159a8, 159a11, 160a16, 162a10, 168a5, 172a2, 172b3
n.+ile 24a11, 145b3, 173a9
n.+ise 122b1
n.+ler 28a15, 50b3
n.+m 18a16, 87b4
n.+ydi 42a19, 42b19
n.+yle 112a15
n.+yse 125a16, 125b1

neʿam *Ar.* evet
n. 13a3, 17a18, 46a16, 57b15, 58a6, 58b4, 79a15, 84b2, 94a12, 97b10, 100b16

nebāt *Ar.* bitki
n. 112b9, 119b7, 159a4

nebāt-rīz *Ar.* bitki saçan
n. 6a16-17

nebī *Ar.* peygamber
n. 75a14, 79a7, 119a12
n.+ler 135a15, 135a18, 135b10, 135b13
n.+nüŋ 118b7, 129a14
n.+ye 29a8, 118a7, 119a10, 136a3

nebī eyle- peygamber olarak görevlendirmek
n.-di 75a6-7

nebī ol- peygamber olmak
n.-maya 135b12

nebī-i ʿArabī *Ar.* Arap peygamber
n. 15b11
n.+den 147a15-16

nebī-i ġūbb-ı ġışāl *Ar.+Far+Ar.* güzel huylu peygamber
n. 3a5

nebī-i kerīm *Ar.* kerim olan peygamber
n. 36a5

nebī-i kerīm-i sābıḳ *Ar.* kerim olan önceki peygamber
n. 2b19-3a1

nebīl *Ar.* akıllı, anlayışlı
n. 54a17, 65a10

nebiyy-i muḥterem *Ar.* muhterem peygamber
n. 118b19

nebiyyü'llāh *Ar.* Allah'ın peygamberi
n. 11b10, 37b19, 57b19, 58a3, 58a10, 123a10
n.+dur 56b5

necāset *Ar.* pislik
n.+ile 140b7

necāt *Ar.* kurtulma, kurtuluş
n. 10a6, 46a9, 115a7, 127b15
n.+ına 103b19
n.+ile 5b3, 53a2

necāt bul- kurtulmak
n.-alum 89a4
n.-ayuz 143b15
n.-dı 166a2
n.-madı 87b10
n.-maya 134a17
n.-uruz 56b7

necāt gel- kurtulmak
n.-e 162b6

necāt gör- kurtulmak
n.-düm 167b7

necāt vir- kurtarmak
n. 51a3, 106a9
n.-di 31b2, 75b2
n.-ür 152b5

necm *Ar.* yıldız

n. 151b16
necm-i pāk *Ar.* pak yıldız
n. 41a9
necm-i Ṣüreyyā-nişān *Ar.(2)+Far.* Süreyya nişanlı yıldız
n.+dur 4a1
necm-i tābān *Ar.+Far.* parlak yıldız
n. 3a1
nedem *Ar.* pişmanlık
n.+dür 29b13, 51b14
nedem ḳıl- pişman olmak
n.141a15
neden neden, niçin
n. 42b5, 72b12, 112b1, 151b3, 154a10, 173a16
n.+dür 98a14
nefʿ *Ar.* yarar
n. 55a18
n.+e 171a5
n.+i 69b19, 95a8, 98b3
n.+ler 169b10
nefʿi ol- faydası olmak
n.-a 159a2
nefer *Ar.* kişi
n. 33a9, 40a14, 64a7, 77a18, 123b1, 129a15, 129b7, 129b7
n.+i 164b5
nefes *Ar.* soluk
n. 2b9, 41b1, 95a3
n.+ini 37a7
n.+lerümüz 48b12
nefʿ-i küllī *Ar.* genel yarar
n. 110a16
nefīs *Ar.* çok güzel
n. 65a9
n.+i 107b10
nefīs ol- çok güzel olmak
n.-ur 65a10
nefret *Ar.*
nefret eyle- nefret etmek
n.-di 131a18-19
n.-diler 66b10
n.-miş 150b2
nefret it- nefret etmek
n.-di 63b2
n.-miş 143a17
nefrīn *Far.*
nefrīn it- beddua etmek, lanet okumak
n.-eridi 117b2
nefs *Ar.* öz varlık, kişilik
n. 48b13, 49b3, 49b16, 64b13, 71a11, 74a11, 74b5, 104a14, 104a15, 104a17, 104b8, 104b9, 104b18, 105b19, 113b17, 144b18
n.+dür 104a18, 104b10
n.+e 3b9, 71b2, 87a7, 104b3, 104b5, 104b13, 122a2
n.+i 50b16, 64b1, 71a19, 141b8, 150a16
n.+idi 45a15
n.+iiçün 98a8
n.+ile 13b9, 40a14, 67a16, 104b3, 140a8, 140a8, 140b16-17, 144b15, 165a3
n.+inde 41a1
n.+ine 18a11, 72b13, 104b7, 117b12, 122a11, 141b10, 158b18, 163a7, 164b1
n.+ini 81a6, 134b8, 150a17, 152a3
n.+inüŋ 87a8, 142b9
n.+leriiçün 86a19
n.+lerine 64b5
n.+lerini 121b14
n.+lerünüze 115b5
n.+üm 20b2, 159b10
n.+ümden 109a3
n.+üme 57a10
n.+ümi 34a8, 47b17, 66b19, 73b1, 103b11
n.+ümiçün 64a11
n.+ümüz 50b13
n.+ümüze 162b3, 164a15
n.+üŋ 60a1, 90a3, 104b4, 104b11, 105a5, 139b12
n.+üŋe 71b10, 98b5, 140b12
n.+üŋi 48a18, 58b13, 88a3
n.+üŋiçün 64a9
n.+üŋüz 38a15
n.+üŋüze 86a5
n.+üŋüzi 64a12
nefse uy- nefsin isteklerine uymak
n.-ma 59b17, 60a12, 71a14, 144b16
n.-saŋ 104b6
nefsine mālik olıma- kendini alamamak
n.-dı 172a12

nefsini baġışla- birinin bütün arzularını yerine getirmeye razı olmak
n.-dum 87b4
nefsinin kelbini pür-cūʿ eyle- nefsinin kötü arzularını yerine getirmemek
n.-di 142b9
nefsini tedārik eyle- hazırlıklı olmak
n.-yüp 68a1
nefsüni vir- kadın kendini erkeğe teslim etmek
n.-meziseŋ 113b9
nefs-i bī-dīn *Ar.+Far.+ Ar.* dinsiz nefis
n. 114a16, 141b1
nefs-i dūn *Ar.* aşağılık nefis
n. 144b12
nefs-i emmāre *Ar.* insanı kötülüğe sevk eden nefis
n. 103b11, 139b13, 139b14
n.+den 140a16
n.+nüŋ 140a10
nefs-i kāfir *Ar.* kâfir nefis
n. 51b9, 51b19
n.+e 106b7
nefs-i mekkāre *Ar.* çok hilekâr olan nefis
n. 139b13, 140a16
n.+den 140b6, 140b8, 140b10
nefs-i muṭmaʾinne *Ar.* tatmin olmuş nefis
n. 139b14
nefs-i müʾmin *Ar.* müminin nefsi
n.+den 65a9
n.+i 65a6
nefs-i pāk *Ar.+Far.* temiz olan nefis
n. 20a12
nefs-i sāʿiye *Ar.* bir şeyi kabul ettirmek için çabalayan nefis
n. 105a13
nefs-i seḥḥāre *Ar.* çok büyücü olan nefis
n. 139b13-14, 141a7
n.+dür 140b11
nefs-i ser-keş *Ar.+Far.(2)* inatçı nefis
n. 141b2
nehār *Ar.* gündüz
n. 59a9
n.+ı 59a7
n.+ları 174a12
neheng *Far.* timsah
n. 51a4
nehr *Ar.* nehir
n.+ine 144a4
nehy *Ar.* yasak etme
n. 10b6, 122b19
n.+e 60a4
n.+üŋ 113b17
nehy it- men etmek
n.-en 51b10
n.-üm 124a1
nehy-i münker *Ar.*
emr-i maʿrūf (u) nehy-i münker it- iyiliği emredip kötülükten menetmek
e.-dügi 23b17
e.-medükleriiçün 116b6-7
e.-medüŋ 117a8-9
nekbet *Ar.* musibet
n. 116a3
nemek *Far.* tuz
n. 119b19
ne...ne ne...ne bağlacı
n. 4a19, 6b3-4, 8b19, 84a5, 153b17
ne olaydı (bk. nola idi, nolaydı) ne olurdu, keşke
n. 100b14
nercis *Ar.* nergis
n.+leri 20b15
nere nere
n.+sinden 56a17
neseb *Ar.* nesil, soy
n. 161b10
n.+lerini 130b19
n.+üŋüz 130b16
nesl *Ar.* nesil, kuşak
n.+i 100a10
n.+idür 56b5
n.+inden 15b11, 15b13
n.+indendür 16a10, 16a11
n.+indenüz 149a8, 161b18
nesne şey, bir şey
n. 17a7, 17a8, 24a11, 46a18, 46b13, 46b15, 58b3, 65b11, 66b11, 68b13, 69a14, 74b13, 74b14, 75a18, 75a18, 82b5, 94b9, 97b11, 100b9, 100b10, 103a7, 103b16, 104b9, 108b17, 114a9, 119a8, 121a16, 122a2, 123b6, 126a7, 130b12, 132a4, 133a11, 135a5, 137a11, 140a1, 143a2,

143a11, 147a9, 149a5, 153b4, 156b17, 163a12, 165a9, 169b13, 170b6, 171a1, 171b14, 172b16, 173b11
n.+den 124a1, 154a10, 160a13
n.+idi 156a13
n.+ile 22a18, 158b6
n.+ile.dür 13b6
n.+ler 13b7, 13b11, 153b2
n.+lerden 22b17, 64a12
n.+lere 169b17
n.+leri 13b10, 14a8, 17b15, 33b18, 97b17, 98b8, 122a1, 145b16
n.+lerini 122b11
n.+ye 37b17, 56b18, 134b8
n.+yi 64b1
neşr *Ar.* nesir
n.+ile 9a16, 175b6
neşr *Ar.*
neşr olın- yayılmak
n.-a 134a13
neşr-i kemālāt *Ar.* olgunluğun yayılması
n. 6a12
neşv-nümā-ı zindegānī *Ar.+Far.(2)* sevinci gösteren zindelik
n.+den 7a13-14
netāyic *Ar. netā ̔ic* sonuçlar
n.+i 8b2
n.+idür 7b14
netice *Ar.* sonuç
n. 13a14
neʿūẕu bi'llāh *Ar.* Allah'a sığınırız, Allah korusun
n. 14a1-2
nevʿ *Ar.* çeşit
n.+e 42a6
nevāḥī *Ar.* taraflar
n.+sinüŋ 109a18
n.+ye 123a3
nevāl *Ar.* bağış
n. 64a18
n.+üm 145a13
nevbet *Far.* sıra
n. 47a10
n.+i 88b6
n.+üŋe 15a2
nevbet bekle- nöbet beklemek
n.-rleridi 47a9-10
nevbeti gel- sırası gelmek
n.-di 125b14
nev-cüvān *Far.* genç delikanlı
n. 87a6, 106a16
nevḥa *Ar.* feryat ile ağlama
n.+ile 56b12
nevḥa eyle- feryat ederek ağlamak
n.-di 94a17
nevḥa ḳıl- feryat ederek ağlamak
n.-dı 37b3, 63a3
nevʿ-i ʿaẕāb *Ar.* azabın çeşidi
n. 42a5
nevm *Ar.* uyku
n. 95a9, 105b16
nevm eyle- uyumak
n.-di 129b4-5
nevm gel- uykusu gelmek
n.-di 20b19
nevm vir- uyuma isteği duyurmak
n.-üp 121a13
nevmīd *Far.*
nevmīd ol- ümitsiz olmak
n.-dı 72a11
nevmīẕ *Far.*
n.+lere 102a18
nevmīẕ eyle- ümitsiz bırakmak
n.-me 131b19
neye niçin
n. 47a12
ne yir nere
n.+de 34b1, 79a4, 129a5
n.+deisen 154a4
n.+den 123b5, 149a7
n.+e 85a5
neyle- ne etmek
n-diler 168a17, 171a2
n.-düm 126b8
n.-düŋ 48a18
n.-düŋüz 146b9
n.-r 100a4, 104a19
n.-rem 167b8
n.-yelüm 143b11
n.-yem 94a19
neẕīr *Ar.* birini doğru yola sokmak için gözdağı vererek korkutma
n.+em 24b9
nıṣf *Ar.* yarım
n. 76a13

n.+ı 76a16, 90b15
nıṣf-ı āḫir *Ar*. diğer yarı
n. 73a2
nıṣf-ı leyl *Ar*.
nıṣf-ı leyl ol- gece yarısı olmak
n.-dı 73a2
n.-duḳda 127a5
niçe 1. nasıl
n. 16a16, 17a7, 21a6, 24a2, 36b8, 37a2, 37a12, 37b5, 41a17, 42a5, 46a1, 50a12, 52a2, 52b11, 56b19, 57b19, 59a3, 59a4, 59a5, 59a5, 59a6, 68b10, 74a5, 79b13, 80a3, 87b8, 90b10, 91b3, 92a16, 93a6, 93a16, 98a6, 98b2, 98b4, 98b15, 98b15, 98b17, 103a15, 103a18, 108a17, 108b4, 109a13, 118a14, 122a11, 122b16, 133a15, 131a5, 131a11, 146b8, 151b2, 153a17, 164a11, 164b16, 165a1, 167b9, 171a4, 172b1
n.+dür 10b13, 100b2, 100b18, 103b2, 128b6, 165a14
n.+sin 100a10
2. çok
n. 6b8, 87b2, 106b8, 99a16, 114b14, 128b17, 165b15
n.+si 125b4
3. ne
n. 43a15, 122a19, 162a10
n.+dür 50a12, 122a19, 156b13
4. zaman için uzun
n. 21a17, 76a7, 76a10, 93b16, 137a5, 166b18
5. ne zaman
n. 78b8
n.+ye 57a10, 90b8, 106a1
6. ne kadar
n. 97b17, 162b1
niçe biŋ binlerce
n. 62a12
niçe bir ne vakte kadar, daha ne kadar
n. 47b12, 72b2, 74a7, 114a18, 119a7, 125a6, 151b12, 173a1
niçün niçin
n. 10b12, 27b12, 40b13, 47a3, 53b2, 56b5, 61a7, 69a9, 73a18, 78a14, 82b8, 86a14, 88b9, 98a4, 98b19, 100a10, 102b7, 105a8, 119a2, 122a6, 132a13, 137b2, 141a4, 149b10, 154b16, 155a16, 155b1, 157a1, 160a18, 160b12, 160b13, 163b17
n.+dür 98a12
nidā *Ar*. çağırma, seslenme
n. 60b16, 62a5
n.+larını 138b13
n.+ya 20a13
n.+yı 156b2
nidā eyle- seslenmek
n.-di 121a9, 153a14
n.-diler 54a11, 83a19
n.-r 20a11
n.-ye 99a10, 158b13
n.-yeler 133b15, 133b18, 134a1-2
nidā it- seslenmek
n.-di 72a19, 126a10, 166a10
n.-erleridi 54a16
n.-ersin 100a11
nidā ḳıl- seslenmek
n.-dı 109b9, 121b3
nifāḳ *Ar*. iki yüzlülük
n. 19b3
nigāh *Far*.
nigāh it- bakmak
n.-en 51a1
nīgū *Far*. güzel, iyi
n. 102b1
nigūn-sār *Far*. baş aşağı
n. 138a6
nihāl-ı baġ-ı kāmrānī *Far*. mutluluk bağının fidanı
n. 5a1-2
nihāl-ı nāzenīn *Far*. narin, ince yapılı fidan
n.+i 12a19
nihān *Far*. gizli, saklı
n. 87a18, 169a14
n.+a 70a1
gözden nihān ol- gözden kaybolmak
g.-dılar 62a9, 144a10
nihān ol- gizli olmak
n.-a 52a13
nihāyet *Ar*. son, son derece
n. 2a8, 7a6, 95b16
n.+de 72b5
n.+ine 49a16

nihāyete iriş- aşırı derecede artmak, son haddini bulmak
n.-di 94a19
nihāyet-i mertebe *Ar.* son derece, çok fazla
n.+de 155b16-17
nihāyet-i mertebe-i keşret *Ar.* en son derece, çok fazla
n.+de 16a9
nihāyetsüz *Ar.+süz* sayısız
n. 125b8
niḳāb *Ar.* yüz örtüsü
n.+ını 172b3
rūy-ı ẓulmetden niḳāb alın- karanlıktan aydınlığa geçmek
r.-dı 96a18
nikāḥ *Ar.* nikâh
n. 142b19
n.+ile 16b9
nikāḥ ḳıl- nikâhlamak
n.-dılar 137b10
nikāt *Ar.* nükteler
n. 60a6
nīk-baḫt *Far.* talihli
n. 60a12
nīk-ḫū *Far.* iyi huylu
n. 72b9, 150a7, 150a15
nīk-ḫūy *Far.* iyi huylu
n. 73b17
nīk-nām *Far.* iyi namlı
n. 8b6, 114a6, 125a15
niʿmet *Ar.* **1.** iyilik, lütuf
n. 42b2, 52b11, 101a6
n.+e 120b16
n.+i 33a6, 59b15, 89a8, 91b17, 125b10
n.+iyle 18b15
n.+ine 21a18
n.+ler 60a10
n.+lerine 169b16, 173b18
2. yiyecek
n. 60b14, 60b14, 88b16, 154b4, 154b5
n.+le 112a12
n.+ler 26b12, 130b7
n.+leri 88b18
niʿmet issi ol- nimet sahibi olmak
n.-ursın 12b16
niʿmet ü sürūrda ol- nimet ve mutluluk içinde olmak
n.-alum 18a19
niʿmet-i celīle-i fāyıḳa *Ar. niʿmet-i celīle-i fāʾiḳa* üstün ve yüce olan nimet
n.+dur 9a12
niʿmet-i ʿişmet *Ar.* dürüstlük, temizlik nimeti
n. 103b14
niʿmet-i şāmile *Ar.* kapsayıcı nimet
n. 91b7
n.+ile 130a14
niʿmet-i şāmile-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın kapsayıcı nimeti
n.+ile 29a1
niʿmet-i ʿuẓmā *Ar.* çok büyük nimet
n.+ya 60a14
nisā *Ar.* kadın
n.+dan 147a4, 173b2
nişāb *Ar.* mal
n.+ları 5b11
niṣār *Ar.*
niṣār eyle- saçmak, bir şeyi cömertçe vermek
n. 10a13
niṣār it- saçmak, bir şeyi cömertçe vermek
n.-eyim 69a1
nisbet *Ar.* bağlılık, ilgi
n.+dür 9a10-11
nisbet it- birini üzmek için veya inat olsun diye bir şey yapmak
n.-esin 52a9
nisvān *Ar.* kadınlar
n. 97a10, 121a9
n.+a 44b1
n.+da 25b6
n.+dan 85b1, 99b6, 123a8, 136a2
nisyān *Ar.* unutma
n. 58a18
n.+ıla 102b13
nişān *Far.* **1.** devlet nişanı
n. 4b4, 166b2
2. hedef
n.+a 112a16
n.+ı 115a12
n.+ları 5a15

niş̄ān eyle- nişan koymak
n.-di 77a7
nit- ne etmek
n.-diler 105a19
n.-elüm(nidelüm) 96b9
n.-üp (nidüp) 105a19
nitekim gerçekten, sonuç olarak
n. 21b12, 27a8, 52b8, 101a2, 115a10, 153a10, 154a18, 157b13, 165a11
niyāz *Ar.* dua etme, yalvarıp yakarma
n. 86b17, 89a11, 89a13, 106a15
n.+a 72b6, 96a15
n.+ı 36b5
n.+ını 11b12, 86b9
n.+ile 123b9, 132b7
n.+um 42b2
n.+uŋ 60b12, 74a19
niyāz it- **1.** dua etmek
n.-di 70b19, 72a18, 114b9, 124b13
2. yalvarmak, yakarmak
n.-di 113a16, 114a14
n.-diler 118b10
niyāz eyle- **1.** dua etmek
n.-di 15b13, 55a9, 58a17, 137b11, 142b12, 172a14-15
n.-diler 48a3, 127a6, 144a11, 169a3
n.-r 50a4
2. yalvarmak, yakarmak
n.-diler 32a16
niyyet *Ar.* maksat
n. 107a17
niyyet eyle- niyetlenmek
n. 59b10
n.-di 50a8
n.-miş 30a5
n.-ye 165a19
nizāʿ *Ar.*
nizāʿ it- çekişmek, kavga etmek
n.-er 113b17
nizām *Ar.* düzen
n. 120b9
niẓām-ı ʿālem *Ar.* dünyanın düzeni
n.+üŋ 6b10
nizār *Far.* zayıf
n. 171b19
nizār eyle- zayıflatmak
n.-di 69a18
n.-r 152b1
nizār ol- zayıflamak
n.-dı 94a16
noḳṣān *Ar.* eksiklik, kusur
n. 49b9, 72b1, 128b13
n.+ı 49b7, 87a7
n.+ına 89b12
noḳṣāndan sālim ol- eksik, kusurlu durumdan uzak olmak
n.-ur 147b16-17
noḳṣān eyle- bir şeyi eksik, kusurlu yapmak
n.-seŋüz 116b3
noḳṣān gel- eksik, kusurlu duruma gelmek
n.-mesün 89b16
noḳṣān ol- eksik, kusurlu olmak
n.-mayup 111a11
n.-sa 116a6
noḳṣān u bīş eyle- eksik veya fazla etmek
n.-mez 61a12
noḳṣān üzre ol- eksik durumda olmak
n.-an 107b8-9
noḳṣān-peẕīr *Ar.+Far.* noksan kabul edilen
n. 39a7
nol- ne olmak
n.-dı 56b2, 69a5, 86a4, 101b3, 144a12
n.-dılar 41a16, 41a16
n.-duŋ 11b16
nola ne çıkar, şaşılır mı
n. 17b16, 27a15, 60b11, 118b15, 167a14
nola idi (bk. ne olaydı, nolaydı) ne olurdu, keşke
n. 63a14
nolaydı (bk. ne olaydı, nola idi) ne olurdu, keşke
n. 56b15
nuḳūd *Ar.* nakitler, paralar
n.+ı 88a17
nūn *Ar.* **1.** nun harfi
n. 98b12, 152b8, 152b8
2. iki büklüm
n.+imiş 73a16
ḳāmetini nūn it- iki büklüm olmak

ḳ.-di 168a2
nūna dön- nun harfi gibi iki büklüm olmak
n.-di 63a9
nūn ol- nun harfi gibi iki büklüm olmak
n.-dum 151b13
nūr *Ar.* nur, aydınlık
n. 12a11, 13a6, 13a7, 20a9, 23b10, 45b4, 45b15, 53b18, 58b9, 92b5, 97b14, 116b10, 128b12, 136a1
n.+a 43b16, 53b16
n.+dan 12b5, 89b2, 135a15, 135b2, 135b9, 135b19
n.+dur 39a4, 128a12, 153b18
n.+ı 53b15, 137a7, 153b19
n.+ıdur 53b19
n.+ında 120a4
n.+ile 89b1
n.+larına 59a3
n.+umuz 88a18
n.+uŋ 39a4, 99a10
gözlerinden nūrı al- görmez duruma getirmek
g.-mışıdı 15a11
gözlerinin nūrı düken- görmez olmak
g.-di 171b8-9
nūra maḳar ol- nurun merkezi olmak
n.-ur 73b16
nūr it- nurlandırmak
n.-er 127a15
nūr ol- nurlu olmak
n.-a 136a1
n.-mışam 151b19
nūr vir- nurlandırmak
n.-di 88b2
n.-üridi 141b11
nūrānī *Ar.*
nūrānī ol- nurlu olmak
n.-dı 139a9
nūr-ı ʿarşa-i maḥşer *Ar.* mahşer yerinin nuru
n. 3a7
nūr-ı ʿayn *Ar.* gözün nuru, aşırı sevginin ifadesinde kullanılan bir söz
n. 63a13
n.+e 12b8
nūr-ı baṣar *Ar.* gözün nuru
n.+ını 139a6
n.+umidi 147b11
nūr-ı bāṣire-i ʿālemiyān *Ar.* insanların göz nuru
n. 5a5
nūr-ı çeşm *Ar.+Far.* gözün nuru
n.+üŋ 19b19
nūr-ı dīde *Ar.+Far.* gözün nuru, aşırı sevginin ifadesinde kullanılan bir söz
n. 12a15
n.+m 12a19, 171b7
n.+mdi 63b1
n.+ŋmiş 62b10
n.+sini 25b13
nūr-ı ḥadīḳa-i āmāl-ı cihāniyān *Ar.(3)+Far.* dünya halkının ümit bahçesinin nuru
n. 5a5
nūr-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın nuru
n.+la 41a10
nūr-ı ʿilm *Ar.* ilim nuru
n. 69b11
nūr-ı imān *Ar.* iman nuru
n. 95a2
nūr-ı żiyā *Ar. nūr-ı żiyāʾ* aydınlığın nuru
n.+larıile 12b2
n.+sıyla 69b13
nūr-nümā-yı deycūr *Ar.* karanlıkta aydınlığı gösteren
n. 2b15
nuṣḥ *Ar.* öğüt
n. 10a4, 41b17, 145a5
n.+ıla 111a18, 111a19
nuṣḥ ṭut- söz dinlemek
n.-duġıyçun 169a10
nuṣret *Ar.* yardım
n. 123a2, 130b2, 169b18
nuṣret eyle- yardım etmek
n.111a1-2
n.-diler 77a17
nuṣret vir- yardım etmek
n.-di 51a7
nūş *Far.* içki
n.+ile 143a12
nūş it- içmek
n.-em 167b16
n.-en 3b2
n.-er 87a14
n.-mege 113b16

nūş ḳıl- içmek
n. 93a1
n.-dum 106b8
nuṭuḳ *Ar.*
nuṭuḳ vir- konuşmasını sağlamak
n. 37b17
n.-di 37b18-19
nübüvvet *Ar.* peygamberlik
n. 12b15, 25b3, 25b6, 66a4, 75a16, 79a7, 101a7
n.+ile 158b8
n.+leri 90a12
n.+lerine 90a14
nücūm *Ar.* yıldızlar
n.+a 59a2
n.+ı 5b19
nücūm-ı ḥaḳāyıḳ *Ar.* hakikatlerin yıldızları
n. 3b15
nüfūs *Ar.* canlar
n.+dan 121b19
nüfūs-ı beşerriye *Ar.* insanlığın nüfusu
n. 3b8
nüfūs-ı mütekāşire *Ar.* artmış nüfus
n.+ile 8a19
nükte *Ar.* ince anlam
n. 11a1
n.+ler 165a9
nüsḫa *Ar.*
nüsḫa it- kopyalamak, resmini yapmak
n.-üp 67b18
nüzhet *Ar.* sevinç, ferahlık
n. 10b6
n.+üm 20b1
nüzūl *Ar.*
cevāb nüzūl it- cevap gelmek
c.-di 151a8
nüzūl eyle- **1.** inmek
n.-di 36a5, 71a2, 110a14
n.-düm 35b9
n.-r 59a4
n-ye 79b16
n.-yeler 133b2, 133b8
2. konaklamak
n.-diler 45a18
nüzūl it- inmek
n.-e 78b15
n.-üp 35b9, 35b16, 35b19-36a1, 92b1

O

o (bk. an, ol) o
o. 18a8, 19a15, 23a5, 42b17, 163b1, 166a5
o.+dur 13b19, 19b6, 38b16, 57a2, 64a10, 111a7, 120b2, 120b2, 120b3, 120b3, 120b4, 120b4, 120b5, 120b6, 120b6, 120b7, 120b7, 120b8, 120b8, 120b9, 120b9, 120b10, 120b10, 120b11, 120b12, 120b13, 120b14, 120b15, 120b16, 120b17, 120b18, 120b19, 121a1, 121a2, 121a3, 139a3, 140a10, 145b17, 148a2, 149a13, 150a14, 156b15
ocaḳ ateş yakmaya yarayan yer
o. 112a1
o.+a(ocağa) 97a14, 114b10
od ateş
o. 52a2, 88b5, 128b7, 128b8, 128b10
o.+dan 144b15
o.+ına 50b18
o.+lara 41b6, 51b19
o.+larla 41b11
o.+umuz 73a7
cāna od ṣal- gönül yakmak
c.-mışıdı 112b12
odun odun
o. 25b19, 158a10
o.+ı 158a11
o.+ile 83b16
oduncı oduncu
o. 158a13, 158a14, 158b1
o.+yı 158a14
oġlan erkek çocuk
o. 11b3, 30b19, 50b17, 81a10, 81a10, 81a13, 81a14, 81b2, 81b6, 82a12, 82a16, 82b10, 82b13, 163a5
o.+dan 84a8
o.+ı 14b16, 31a1, 50b5, 50b18, 82a18
o.+uŋ 31a4, 32a1, 81a12
oġlancuḳ erkek çocuk için küçüklük veya sevgi ifade eder
o. 84a6
o.+a(oġlancuġa) 84a5

o.+ı(oġlancuġı) 84a3, 84b17
o.+ıile(oġlancuġıile) 84a11
o.+için 14b12
o.+ile 84a9
o.+lar 22b11, 22b14, 23a8, 76b11, 109b10
o.+ları 76b14, 76b16, 84b7
o.+larile 76b9
oġ(u)l erkek evlat
o. 11a19, 15b7, 17b1, 26a2, 31a8, 58a16, 123b16, 173b17, 174a19
o.+dan 164b14
o.+ı 11b1, 12a6, 17a2, 19b14, 19b18, 26a15, 30b11, 31b19, 37a10, 54b7, 54b12, 54b12, 55a11, 58a13, 66a13, 66a13, 67a7, 70b6, 72a5, 76a12, 81a18, 92a14, 129a13, 129a13, 131a4, 131a4, 131a7, 147b3, 155a10, 156b19, 165a16, 165a19, 165b2, 166b5, 166b7, 166b13, 170a13, 170a14, 171a17, 175a5
o.+ıdur 54b8, 101a19, 101a19, 130b17, 130b18
o.+ıiçün 101a6, 161b3-4, 162a5
o.+ıiçündür 172a5
o.+ıidi 76a8, 84a12-13
o.+ıile 165b10
o.+ıimiş 102b5
o.+ın 166b16
o.+ına 17b5, 84b11, 123b15, 163a4
o.+ından 146a10, 172a4
o.+ını 35b12, 35b13, 82a14, 84b9, 166b17
o.+ınuŋ 11b12, 132a10, 164b14, 165b6
o.+ıola 78b6
o.+ısın 28a10, 54b10
o.+ıyam 54b12
o.+ıyla 166b13
o.+ları 11b6, 17b18, 18a2, 21b2, 24b18, 25b12, 26a11, 36b10, 36b14, 46b6, 55a9, 55a16, 65b18, 68a7, 123a16, 139b1, 147a7, 148b7, 148b9, 163a4, 171b10, 171b16, 173a13
o.+larıdur 135b16
o.+larıile 122b8
o.+larımişsiz 131b6-7
o.+larına 12b13, 18a7, 18a12, 27b3, 35b17, 37b13, 147a2, 147a13, 148a7, 148b4, 164b12, 171a14, 173b9
o.+larından 99a18, 102b4, 165a3
o.+larını 18a1, 121b13, 174a14
o.+larınuŋ 37b9, 146b19, 164b5, 172a3
o.+larıyla 17b2
o.+larıyuz 129a10, 130b16
o.+larum 37a1, 37b7, 58a12, 147b6
o.+larumiçünise 57b12
o.+larumuzı 148a2, 148a5
o.+laruŋile 173a12
o.+um 16a2, 47b14, 66b19, 79a16, 81b8, 147b10, 155a14, 171a2
o.+umdur 51b4, 14b12
o.+umdurur 51a18
o.+umı 38a1, 63a18, 81b1, 81b6, 81b9, 81b11, 81b15, 171b9, 172a8
o.+umuŋ 155a18, 155b4, 172a9
o.+umuzı 31a6
o.+uŋ 15b17
o.+uŋa 14a11
o.+uŋdan 38a7
o.+uŋdur 15b10
o.+uŋı 38a6, 47b5, 84b8
o.+uŋiçün 15a14
o.+uŋuŋ 38b13, 155a19, 155b4, 158a19
oġlı ol- oğlu olmak
o.-a 55a7-8, 78b6
o.-dı 76a8
o.-ıcaḳ 39b11
o.-madı 55a6-7
oġul idin- evlat olarak kabul etmek
o.-diler 66a11
o.-eyim 66a10
o.-eyüz 55a18
oğullar atası ol- erkek çocukların babası olmak
o.-asın 57a3
oḳ ok
o. 29b17
o.+ı 83b5
o.+ın 18a5
o.+ile 83b7
o.+lar 16a5, 83b1

oḳı- 1. okumak
o. 67b11
o.-dı 36b4, 82a3, 142b12
o.-dılar 25a17, 76a4, 135b4, 160b9
o.-dum 76a18
o.-maḳ 144a15
o.-maḳile 8b14
o.-mayan 79a10
o.-ŋ 163b13
o.-r 139b18
o.-rıdı 23a3, 82b6
o.-rlarıdı 67b4
o.-rsın 67b7
o.-rsız 116b17
o.-sunlar 134b3
o.-ya 11a16, 41a11, 79a10, 79a12, 115a15
o.-yalar 9b10
o.-yan 79a10
o.-yup 45a4, 67b12, 82b5, 116a17
2. davet etmek
o.-yup 85b2
oḳımaz ol- okumayı terk etmek
o.-dı 170b9
oḳın- okunmak
o.-a 42b15
o.-duḳça 8b16
oḳıt- okutmak
o.-a(okuda) 11a17
o.-up(okıdup) 67b6
ol (bk. an, o) o
o. 3b13, 4b8, 6a5, 6a13, 6b14, 6b18, 7a13, 7b13, 9a15, 9a17, 9b6, 9b10, 9b14, 10a11, 10a12, 10a16, 10a17, 10b1, 10b9, 10b13, 11a16, 11b2, 11b3, 11b4, 11b4, 11b6, 12a1, 12a15, 12a18, 12a19, 12b8, 13a4, 13a8, 13a13, 13b7, 13b11, 14a10, 14a11, 14a19, 15a2, 15a13, 15b11, 15b13, 16a5, 16a6, 16a8, 16a10, 16a13, 16b1, 16b3, 16b3, 16b6, 17a6, 17a14, 17a18, 17b6, 17b17, 18b2, 18b10, 19a8, 19a12, 19a13, 19a17, 19b5, 19b16, 19b17, 19b17, 20a1, 20a13, 20b4, 20b14, 20b16, 20b18, 20b19, 21a1, 21a5, 21a5, 21a8, 21a9, 21a11, 21a11, 21b7, 22a14, 22a15, 22b11, 22b12, 22b13, 22b14, 22b16, 22b19, 23a2, 23a6, 23a7, 23a8, 23a9, 23a18, 23b5, 23b10, 23b15, 24a3, 24b3, 24b4, 26a13, 26b3, 27a3, 27a4, 27a9, 27a16, 27b9, 28a3, 28a12, 28b19, 29a9, 29a14, 29a16, 29a18, 29a19, 29b8, 29b18, 30a5, 30a6, 30a13, 30a14, 30a17, 30b1, 30b3, 30b7, 30b11, 30b13, 30b17, 30b18, 30b18, 30b19, 31b6, 32a3, 32a4, 32b2, 32b14, 34a13, 35a2, 35a15, 35b6, 35b7, 35b16, 35b18, 35b19, 36a2, 36b7, 36b14, 36b18, 37a9, 37a15, 37b1, 37b11, 37b13, 37b18, 38a2, 38b13, 39a4, 39b5, 40a12, 40a14, 41a14, 41a15, 41a17, 41b8, 41b9, 41b11, 41b12, 41b14, 42a3, 42b14, 42b19, 43a18, 43b15, 45a11, 45a16, 45a18, 45b19, 46a10, 46a19, 46b4, 46b10, 46b16, 46b18, 47a2, 47a3, 47a10, 47a19, 48a16, 48b2, 48b4, 48b9, 48b10, 48b12, 48b14, 48b15, 48b16, 49a1, 49a3, 49a8, 49a10, 49a17, 49a19, 49b1, 49b2, 49b4, 49b4, 49b6, 49b17, 49b17, 50a1, 50a5, 50a8, 50b7, 51a16, 51a16, 51b16, 52a1, 53a11, 53a11, 53a14, 53a16, 53a17, 53b14, 53b16, 54b5, 54b5, 55a10, 55a11, 55b9, 56b4, 56b5, 56b8, 58a3, 58a4, 58a18, 59b3, 59b16, 60a2, 60a3, 60a3, 60a5, 60a10, 60a13, 60a14, 60a16, 60b4, 60b5, 60b8, 60b11, 61a1, 61a3, 61a6, 61a7, 61a7, 61a8, 61a10, 61b1, 61b4, 61b11, 62a4, 62a6, 62a10, 62a15, 62b7, 63a2, 63a5, 63a8, 63a17, 63b1, 63b3, 63b9, 64a1, 64a4, 64a4, 64b2, 64b9, 64b10, 64b15, 64b16, 64b19, 65a2, 66a4, 66a12, 66a14, 66a16, 68b8, 69b1, 69b15, 69b16, 69b17, 69b18, 70a7, 70b7, 70b9, 70b14, 71a1, 71b4, 71b9, 71b16, 71b17, 72a2, 72a3, 72a10, 72a11, 72b6, 72b6, 72b11, 73a3, 73a6, 73a11, 73b2, 73b5, 73b6, 73b17, 74a2, 74a4, 74a6, 74a13, 74a17, 74b9, 74b16, 75a3, 75a16, 75b3, 75b4, 76a3, 76a14,

76a15, 76a19, 76b8, 76b14, 76b17, 76b18, 76b19, 77a9, 78a4, 78a6, 78a10, 78a17, 78a18, 79a10, 79b1, 79b2, 79b13, 79b13, 79b16, 79b19, 80b9, 80b10, 80b13, 81a2, 81b3, 81b10, 81b13, 81b14, 81b15, 82a9, 82a13, 82a15, 82a15, 82a18, 82b18, 82b18, 83a15, 83a16, 83b3, 83b8, 83b12, 83b17, 84a4, 84a6, 84a8, 84a11, 84a13, 84b2, 84b4, 84b17, 84b19, 85a4, 85a8, 85b7, 85b15, 86a6, 86a9, 86a13, 86a19, 87a6, 87a12, 87a14, 87b10, 87b13, 87b18, 87b19, 88a9, 88a16, 88b10, 88b13, 88b16, 88b18, 88b19, 89a1, 89a10, 89a11, 89a17, 89b8, 89b10, 89b11, 89b12, 89b13, 89b17, 89b18, 90a4, 90a17, 90a17, 90b11, 91b18, 92a5, 92a6, 92a7, 92a7, 92a16, 92b11, 93a5, 93a9, 93b12, 94a1, 94a16, 94b15, 95b17, 96a2, 96a4, 96a8, 96a10, 96a15, 96a15, 96b6, 96b7, 97a12, 98a7, 98a9, 98a12, 98b6, 98b8, 98b12, 99a4, 99a6, 99a12, 99a13, 99a14, 99b2, 99b5, 99b6, 99b7, 99b10, 100a3, 100a8, 100a14, 100b14, 101a5, 101a7, 101a19, 101b1, 101b6, 101b13, 101b18, 102a7, 102a7, 102a9, 102a12, 102b7, 103a3, 103a4, 103a4, 103a5, 103a7, 103a17, 103b1, 103b1, 103b4, 103b6, 104a7, 104b2, 104b2, 104b15, 104b16, 105a6, 105a7, 105a10, 105a12, 105b17, 106a3, 106a11, 106a11, 106a12, 106a14, 106a14, 106a14, 106a16, 106a18, 106b8, 107b1, 107b10, 107b17, 107b18, 108a8, 109a13, 109b18, 110a10, 110a11, 110b15, 111b6, 111b10, 111b15, 111b16, 112a3, 112a5, 112a9, 112a13, 113a8, 113a17, 113b3, 113b8, 114a11, 114b3, 114b4, 114b11, 115a2, 115a4, 115a5, 115a7, 115a10, 116a10, 116a14, 116b5, 117a11, 117b7, 117b11, 117b12, 117b19, 118a4, 118a5, 118a6, 118a7, 118a8, 118a11, 118a13, 118b2, 118b7, 118b9, 118b11, 118b18, 119a3, 119a10, 119a11, 119a12, 119a18, 121a13, 121b5, 121b8, 122b16, 123b9, 124b1, 125a5, 125a8, 125a10, 125a12, 125a15, 125a15, 125b1, 125b7, 125b11, 126a5, 126b2, 126b18, 127a1, 127a3, 127a4, 127a4, 127a7, 127b4, 127b5, 128a10, 128a12, 128b9, 128b10, 128b11, 128b18, 129a8, 129b4, 129b18, 130a1, 130a2, 130a16, 130b4, 130b17, 131a6, 131a10, 131a11, 131a14, 132a1, 132a5, 132a10, 132a19, 133a1, 133a15, 134a11, 134a18, 134a19, 134b4, 135b15, 136a3, 136a5, 136a14, 136b3, 136b5, 136b7, 137a4, 137b3, 137b6, 137b15, 138a4, 138a19, 138b6, 139b9, 140a16, 140b13, 141a8, 141a10, 141a11, 141a15, 141b12, 142a1, 142a3, 142a5, 142a10, 142b1, 142b13, 143a7, 143a16, 143b3, 143b4, 143b5, 143b18, 144a2, 144a11, 144a16, 144a17, 144a19, 144b3, 144b5, 144b8, 144b8, 144b16, 145a1, 145a2, 145a11, 145b17, 145b19, 146a4, 146a17, 146a19, 146b11, 147a19, 147b2, 148a6, 148a15, 148a17, 148b2, 148b6, 148b7, 148b13, 149a10, 149b6, 149b8, 149b11, 149b12, 150a3, 150a15, 150a17, 150b1, 150b6, 150b14, 150b16, 150b19, 151a5, 151a6, 151a6, 151a7, 151a11, 151a13, 151a15, 151a18, 151b8, 151b10, 151b16, 151b17, 152b2, 152b3, 152b11, 153a9, 153b2, 153b3, 153b11, 154b5, 155a1, 155a2, 155a8, 155a16, 155a18, 155a18, 155b3, 155b12, 156a7, 156b12, 157a14, 157a17, 157b18, 158a2, 158a3, 158a4, 158a4, 158a9, 158a11, 158a18, 158b1, 158b2, 159a12, 159b15, 160a1, 160a6, 160a11, 160a18, 160b3, 161a1, 161a8, 161a9, 161a10, 161a11, 161a14, 161a16, 161a17, 161b1, 161b14, 162a5,

162a6, 162b1, 162b13, 163a11, 163b1, 163b12, 163b19, 164a1, 164a14, 164b17, 165b6, 166a1, 166a4, 166a4, 166a13, 166a14, 166a16, 166a17, 166b3, 166b5, 166b13, 166b17, 167a3, 167a6, 167a10, 167a12, 167b11, 168a4, 168a9, 168a10, 168a15, 168a16, 168a18, 168a19, 168b1, 168b4, 168b18, 169a14, 169b17, 170b5, 170b9, 170b10, 171a14, 171b13, 171b16, 172a16, 173a4, 173a5, 173a15, 173a18, 173b7, 173b16, 174a5, 174a6, 174a9, 174b1, 175a1, 175b3, 175b14, 175b14
o.+dur 16b16, 39b19, 51b6, 52a9, 52a11, 57a1, 62b17, 69a15, 73a9, 77b6, 81a14, 112b16, 117b8, 119a1, 136a7, 139b14, 140a18, 145a3, 147a11, 147b8
o.+durur 20b17, 59b15, 60a15, 60a17
o.+idi 39b16, 39b17, 70a4
o.+imiş 91b2, 168b14

ol- **1.** bulunmak, mevcut olmak
o. 16a16
o.-a 18a12, 32a11, 36a15, 40a10, 46b5, 49a13, 51b5, 64b12, 78b9, 79a11, 79a19, 80a14, 84b1, 95a16, 107a1, 120b7, 124a5, 130b6, 174a18
o.-an 10b9, 10b10, 11a2, 11b18, 12b2, 13b7, 23a6, 34a19, 35a18, 35b2, 35b16, 36a1, 40a12, 40b6, 48b7, 53b5, 56b1, 58a2, 70a9, 72a3, 86a14, 97b19, 100b5, 102b4, 109a9, 123a12, 128b3, 130a6, 131b8, 135b11, 137a13, 147b16, 153b5, 155b3, 155b14, 158a5, 162b8, 170b1, 172b8, 172b9, 173b15, 174a2
o.-andan 137b8
o.-anı 153b19
o.-anlar 23a6, 134a6, 173a1
o.-anlara 40a16, 104a3, 108b5
o.-anlardan 92b6, 137a13
o.-anları 162b18, 163a12
o.-aydı 175b8
o.-dı 121b16, 123a4, 157b17, 157b18, 157b19
o.-dılar 67b1
o.-duġı 17b2, 17b8, 45a16, 47a8, 55a17, 80a14, 82a16, 138b4, 169b19, 174b15
o.-duġını 67a10
o.-duḳları 100a14
o.-dum 26b16
o.-duŋ 107b14
o.-ıcaḳ 59a12, 119b14
o.-madı 166b19
o.-maduġı 2b1, 75a8, 135a12
o.-maḳ 95a15
o.-mamışdur 80a4
o.-masa 19a19, 39a10, 39a18, 116a8, 161b10, 172a6
o.-masun 109a15
o.-maya 10b6, 43b8, 60a17, 60a18, 68a4, 74b8, 80a10, 85b3, 95a15, 95a17, 120b7, 120b7, 120b8
o.-mayan 6b19, 171a8
o.-maz 38b18, 39a10, 45a13, 65a6, 87b1, 103a13, 113a18, 119b3, 120a4, 128b15, 152b6
o.-mazise 49b7
o.-mış 59a12
o.-sa 65b3, 66a6, 104b18, 129b17
o.-up 136a14, 150b19, 161a9, 172b15, 173a7, 173a18
o.-ur 9b15, 16a4, 36a10, 40a17, 56b4, 59b5, 64b8, 64b9, 76b18, 103a12, 125a11, 149b1, 165a9, 170a2
o.-uram 56a15
o.-urıdı 11b6, 78a9
o.-urıdum 38a8
o.-ur(ı)sa 14a15, 15b12, 83a5, 119b14, 120a7
o.-urise 49b9
o.-urmı 135b12
2. vuku bulmak
o.-a 42a5, 53a7, 64b19, 79b4, 79b10, 87b8, 106b6, 130b8, 142b18, 158b17, 164a2, 175a1
o.-an 19a6, 42a5, 48a14, 53b7, 103b2
o.-anları 162b14
o.-aydı 100b15

o.-dı 16b3, 17a19, 18b2, 21a6, 37a2, 37a12, 39b5, 41a17, 50b1, 67b10, 72b7, 91a12, 91a17, 99a4, 99b16, 102b13, 103a18, 121b1, 131a15
o.-dılar 167b9
o.-duġın 131a5, 164a11
o.-duġını 107b4, 131a11
o.-duḳda 24a1
o.-ıcaḳ 109b13, 115b4
o.-madı 79a1, 102b13
o.-maya 80a18
o.-mış 119a9
o.-mışdur 50a12, 74b12, 105b19, 151b2
o.-sa 56b6, 103a6, 116a6, 116a18
o.-up 18b4, 68b10, 115b6, 153b14, 157b7, 174b7
o.-ur 42b17, 43b18, 45a5, 46a1, 52a2, 68b5, 79b13, 93a16, 108a18, 116a6, 116a7, 118a14, 119a19, 119b1, 119b2, 120a2, 120a5, 122a12, 133a15, 142b19, 143b12, 154a12, 164a11, 165a1
o.-urıdı 162b12
o.-urısa 164a1
o.-urise 16a16
3. yapılmak, edilmek
o.-a 64a11, 134b17, 134b19, 135a7, 135a11
o.-an 116a9
o.-duġını 131a1
o.-duġuŋ 158a17
o.-madın 72b6
o.-maya 135b1
o.-sun 169a8
o.-up 80b8
o.-urısa 39a12, 39a12
4. bir durumda bulunmak
o. 92a16
o.-anlar 6b4
o.-dı 64b18
o.-ıcaḳ 133a13
o.mış 3b19, 150b18
o.-sa 59b19
o.-suŋ 45b13, 72b4, 76b19, 101a17, 127b2, 156a1
o.-up 5b6, 7b5
o.-ur 164a12
5. birlikte bulunmak
o. 74a18, 169a7
o.-anlar 173a12
o.-aydı 55b13
o.-sun 26b2, 74a13
o.-urıdı 57b4, 70b6, 76b9
o.-urlarıdı 77a19
6. uygun düşmek, yerinde görülmek
o.-a 14b2
o.-maz 18b6, 21a16, 21b1, 26b4, 54a3, 135a2
o.-ur 19a10, 34b2
o.-urmı 14b10
7. geçmek, tamamlanmak
o.-a 80b14
o.-dı 53a19, 78b1, 97b6, 118b18, 126b17, 130a14
o.-madı 166b3
o.-up 97a12
8. belirtilen gün gelmek
o.-a 159b5
o.-dı 54a6, 75b6
o.-sa 62b15
o.-sun 27a15
o.-ur 71b9, 140b5
9. bir şey birinin mülkiyetine geçmek
o.-sun 17a10, 108b16, 109a13, 109a14, 122b10
10. ek-fiilin geniş zamanı -dır/-dir anlamında bir söz
o.-a 24a9, 44b6, 168b17
o.-ur 151b1
11. mümkün olmak
o.-maya 112b17
o.-maz 113b9
12. belli bir miktara ulaşmak
o.-dı 24b14
o.-ur 34b14
ābād ol- bayındır duruma gelmek
ā.-ur 97a2, 127b10
ʿaceb ol- şaşılacak vaziyette olmak
ʿa.-ur 120a3, 120a3
ʿācize ol- güçsüz duruma gelmek
ʿā.-mış 138b7
ʿā.-up 137b16
ʿāciz ol- acze düşmek
ʿā.-dılar 75b5
ʿā.-mışıdı 83b7

ʿā.-up 112a19
aç ol- **1.** acıkmak
a.-alar 109b8
a.-alum 89b15
a.-dı 113a2
a.-dılar 118b1
a.-salar 77a19
a.-sayuz 77b4
2. çok istekli, hevesli olmak
a.-mışam 43a9
ʿādet ol- öteden beri yapılır olmak
ʿā.-mışdı 88b3
ʿadl u inṣāf ehli ol- adalet ve insaf sahibi olmak
ʿa.-sun 60a19
ʿafv itmiş ol- affettiği umulmak
ʿa.-a 174b2
āgāh ol- bilgi edinmiş olmak
ā. 14a15
aġaç ol- ağaç durumuna gelmek
ʿa.-dı 11b19
ʿahd ol- söz verilmek, yemin edilmek
ʿa.-mayınca 147a8
ʿahdi ol- verilen sözü olmak
ʿa.-dı 51b5
ʿa.-sun 143a3
āḫiri ol- sonuncusu olmak
ā.-a 78b9
āḫir ol- sona ermek
ā.-dı 28a7-8
aḥsenü'l- ḳaṣaṣ ol- kıssaların en güzeli olmak
a.-an 9a4
aḫşam ol- akşam olmak
a.-dı 155a17
a.-up 127a4
aḫyārı ol- en hayırlısı, daha hayırlısı olmak
a.-anlar 117a10
ʿāḳıl ol- akıllı olmak
ʿā.-an 111b3
ʿaḳlı ol- akıllı olmak
ʿa.-an 18b19
ʿaḳlı zāyil ol- bir şey düşünemeyecek duruma gelmek
ʿa.-mışıdı 86a8
ʿāḳ ol- söyleneni yapmamak
ʿā.-mayasın 14a1
ʿā.-mış 132a8
aḳ ol- beyazlamak
a.-mışıdı 76a16
aḳvā ol- çok kuvvetli olmak
a.-an 106a4
aʿlā ol- çok yüce olmak
a.-maġa 71b12
ʿālem kendüye maḥbes ol- dünya gözüne zindan olmak
ʿā.-dı 31b19
ʿālī-maḳām ol- yüce bir makama erişmek
ʿā.-dılar 126a18
ʿālī ol- yücelmek
ʿā.-dı 32b15
aʿmā ol- görmez olmak
a.-dı 82a10, 136b10
ʿāmil ol- hareket etmek, davranmak
ʿā.-an 111b3, 166a1, 166a11
ʿā.-ur 120a18
ʿā.-uram 109a5-6
ʿām ol- genelleşmek
ʿā.-mış 113b14
arada firḳat ol- ayrılmak
a.-dı 61b6
ʿarıż ol- **1.** musallat olmak
ʿa.-an 145b16
ʿa.-dı 20b3, 31b18, 121a11, 131b5, 137a15, 149a19
ʿa.-mış 150b17
2. ortaya çıkmak
ʿa -an 34a7, 53b10
ʿa.-dı 27a14
ʿa.-up 56a18-19
āsān ol- kolay olmak
ā.-maġıçun 9b3
ā.-ur 6b19, 71b5, 94b16, 166b4, 169a9
āṣim ol- kabahatli olmak
ā.-a 52a15
ʿāṣī ol- isyan etmek
ʿā.-anı 58b19
ʿā.-mazam 68b12, 113a12
ʿā.-mış 91b16
ʿāşıḳa ol- aşık olmak
ʿā.-dı 142b13
ʿāşıḳ ol- aşık olmak
ʿā.-dum 112b11

ʿā.-mışdum 50b9
āşikār ol- ortaya çıkmak
ā.-ıcaḳ 77a1-2
ā.-maz 169a14
ā-ur 119b12
āşinā ol- bildik, tanıdık olmak
ā. 141a16
ā.-dum 62b19
āşiyān ol- yuva olmak
ā.-mışdur 141a17
āteş ol- ateş durumuna gelmek
ā.-mış 111b19
ʿaṭşān ol- susamak
ʿa.-duġumı 36a14
ʿayān ol- belli olmak
ʿa.-mışdur 73b7
ʿāyid ol- ait olmak
ʿā.-a 38b1
ʿā.-ur 64a13
ayru ol- ayrı olmak
a.-maġa 27b4
āzād ol- serbest bırakılmak, salıverilmek
ā.-alar 9b10-11
aʿẓam-ı ücūr ol- büyük ecir olmak
a.-an 11a13
ʿaẓīm ol- büyük olmak
ʿa.-a 79a1
ʿa.-dı 171b7
ʿa.-duḳça 170a8
ʿa.-ur 170a9
ʿazīz ol- saygın olmak
ʿa.-ursın 15a17
az ol- azalmak
a.-up 16b4
a.-ur 119b19
bādī-i ẕenb ol- günaha sebep olmak
b.-mayasın 19a5
bahālu ol- pahalı olmak
b.-a 80a16
bāhir ol- belli olmak, ortaya çıkmak
b.-mış 6a6
baḫş ol- bağışlanmak, verilmek
b.-a 95a18
baḫtlu ol- talihli olmak
b.-asın 144b13
baʿīd ol- uzak olmak
b.-maḳ 101a4
b.-up 8a3
bāʿiṣ-i āsāyiş-i cān u dil ol- can ve gönül huzurunun sebebi olmak
b.-ur 9a14
bāʿiṣ-i ḳavī ol- güçlülüğün sebebi olmak
b.-ur 96b18
bāʿiṣ-i vaḥşet ol- vahşet sebebi olmak
b.-ur 73b8
bāʿiṣ ol- sebep olmak
b.-dı 19a13, 31b6, 103b19
baḳī ol- ebedi olmak
b.-up 4b4
bālā-bülend ol- uzun boylu olmak
b.-a 87b13
bālā ol- yüce olmak
b.-a 121a1
bal itmez ol- bal çıkarmaz olmak
b.-urmış 120a1
bāṭıl ol- boşa çıkmak
b.-a 65a7
b.-dı 163a6
bedīd ol- görünmek
b.-dılar 62b1
bed-nām ol- adı kötüye çıkmak
b.-ur 119b17, 157a11
bedr ol- dolunay olmak
b.-an 59a3
b.-mışidi 90b11-12
behrever ol- nasiplenmek
b.-anlar 150a9
bekleri ol- bekçisi olmak
b.-madı 88b9
be-nām ol- ünlü olmak
b.-saŋ 104b19
bende-i efgende ol- biçare köle olmak
b.-up 11a13
bende ol- boyun eğmek, itaat etmek
b. 19b8
b.-alum 32a18, 118b14
b.-ur 141a16
berāber ol- aynı düzeyde olmak
b.-am 11b11
berī ol- bir şeyden uzak olmak, kurtulmuş olmak
b.-a 43b6, 70a16, 147b2
b.-asın 153b7
b.-asız 147a16
b.-mış 50b6
b.-up 103b14

ber-ḳarār ol- devamlı olmak
b.-dı 7b13
b.-maġa 165b17
b.-maz 60a13
ber-murād ol- arzusuna kavuşmak
b.-urımış 123a14
berr ol- doğru sözlü olmak
b.-a 24b8-9
ber-ṭaraf ol- ortadan kalkmak
b.-a 52a14
biçmelü ol- ekin biçilecek duruma gelmek
b.-duḳda 109b1
bıdār ol- uyanmak
b.-dı 11b15
b.-dılar 127a5
bī-ḫˇāb ol- uyuyamamak
b.-ur 89b11
bī-hūş ol- kendinden geçmek
b.-dı 173b16-17
b.-up 86a7
bī-ḫużūr ol- huzursuz olmak
b.-dılar 101b8
b.-up 17b10
bi'l-ġaraż ol- istekli olmak
b.-ur 39a8-9
bilür ol- tanımak
b.-sa 129b16
bımār-ı ten ol- hastalanmak
b.-dı 94a14
bī-mecāl ol- gücü tükenmek
b.-dı 20b18, 45b11-12, 137b19
bi-nāẓīr ol- benzersiz olmak
b.-up 9a1
bir ol- **1.** aynı durumda olmak
b.-a 154b10
b.-an 154b18
2. birlik olmak
b.-anlar 169a7
b.-up 19a7
3. birleşmek
b. 90b19
bī-rūḥ ol- gücü tükenmek
b.-mış 31a14
bıżār ol- bıkmak
b.-up 83b3
burāḳ ol- binit olmak
b.-ur 49a11
bülend ol- yücelmek
b.-mış 6b8
bürūdet ol- hava soğumak
b.-dı 153a3
bütün ol- **1.** birleşmek
b.-dı 91a1
2. eksiksiz olmak
b.-maḳ 95a14
cāhil ol- cahil olmak
c.-a 120b2
cāh ol- mevki sahibi olmak
c.-mışdurur 63b19
cāmiʿ ol- toplamak
c.-a 8b17
cān ol- can gibi olmak
c.-ur 150a5
cā ol- yer olmak
c.-a 30b12
cārī ol- akmak
c.-an 59a9
c.-ur 4a17
cāvıdanī ol- ebedi olmak
c.-an 69b4-5
cāy-ı refīʿ ol- yüce yer olmak
c.-a 165b19
cāyiʿ ol- acıkmak
c.-alum 89b15
cāẕib ol- ilginç, çekici olmak
c.-duġı 169b1
cāzim ol- kararlı olmak
c.-dılar 119a16
cebbār ol- zorba olmak
c.-an 119a15
cehennemi cennet ol- cehennemi cennet olmak
c.-a 79a11
celıs ol- arkadaş olmak
c.-dı 29b7
c.-ur 20a8
cemāʿat ol- cemaat olmak
c.-dılar 86b4
cemʿ ol- toplanmak
c.-alar 79b14
c.-dı 83a19-83b1, 86b6, 119a13
c.-dılar 32a6, 123a16
c.-mış 20a16, 22b11, 31a13, 125b8
c.-mışlar 74b15-16
c.-sa 11a5, 109b12

c.-up 26b7, 77b14, 78a3, 150b4, 169a1
c.-upıdı 144a13
cenneti cehennem ol- cenneti cehennem olmak
c.-a 79a11
cevāhir maʿdeni ol- değerli taşların madeni gibi olmak
c.-mışdur 150a4
cevher ol- cevher durumuna gelmek
c.-urmış 165a13
cezā ol- karşılık olmak
c.-dı 64b4
cezıl ol- bol olmak
c.-a 65a10
cilveger ol- ortaya çıkmak
c.-dı 7b6
cūşān ol- coşmak
c.-up 165b13
cūyān ol- arayıcı olmak
c.-up 112b17
cūy-ı Nıl ol- Nil nehrinin kıyısı gibi olmak
c.-dı 72b7
cüdā ol- ayrılmak
c.-ur 103b6
cüvān ol- gençleşmek
c.-dı 137b13
cüẕā ol- ayrılmak
c.-ıcaḳ 61b8
c.-maḳ 88a2, 124b18
c.-mamışdur 96a13
c.-maz 20a4
c.-sun 49b17
c-.ur 90a4
çāker ol- kul, köle olmak
ç.-a 43a10
çeşm-i bınā ol- gören göz olmak
ç.-maġa 71b12
çoḳ ol- çok olmak
ç.-a 16a7, 55a9, 57a2-3, 58a12
ç.-alar 133b1
ç.-ur 166a15
çoḳ zamān ol- uzun süre geçmek
ç-dı 95b19
dāḫil ol- girmek
d.160a1
d.-alum 174a3
d.-anlara 169b3
d.-anlaruŋ 149b5
d.-dı 40b16, 53b14, 100a3, 157b1, 162b19
d.-dıise 85a5
d.-madın 129a2
d.-maz 135a8
d.-salar 99a6
d.-uŋ 148a8
d.-up 25b16
d.-ur 24a6, 33a4
dām ol- tuzak olmak
d.-ur 119b18
dāne ol- tane durumuna gelmek
d.-mışdur 110a6
ḍarīre ol- görmez olmak
d.-dı 138a1
dāru'l-ḫulūd ol- sürekli kalınacak yer olmak, cennet olmak
d.-an 49a8
daʿvāsı olma- alıp vereceği olmamak
d.-ya 159a1-2
defn ol- ölü gömülmek
d.-sun 174b19
defter ol- defter durumuna gelmek
d.-up 134b2
delıl ol- **1.** kanıt olmak
d.-ur 11a7, 97a1
2. yol göstermek
d.-uŋ 37b7
d.-ur 112b19
derbān ol- kapıcı olmak
d.-mamış 150b19
derde dermān ol- soruna çözüm bulmak
d.-mamış 150b19
derdmend ol- dertli olmak
d.-anlara 31b10
dermān u mecālı olma- gücü yetmemek
d.-mış 4a8
der ol- kapı olmak
d.-ur 44a1, 44a1
derviş ol- derviş olmak
d.-mış 138b6-7
dest-gīr ol- yardımcı olmak
d.-mış 125a12
desti tehī ol- eli boş olmak, bir şey elde edememek
d.-mamış 74a4

destūr ol- izin çıkmak
d.-dı 125b10
devā ol- çare olmak
d.-ur 111a12
diyecek ol- diyecek olmak
d.-urısa 134a19
dīdeden pinhān ol- gözden kaybolmak
d.-dı 89b18
dil-figār ol- gönlü müteessir olmak
d.-dum 167b10
dil-şād ol- mutlu olmak
d.-ur 42a9, 111a19
dil-teng ol- yüreği daralmak, sıkılmak
d.-anları 102a17
d.-dı 77a11, 86a18
d.-maŋ 78a16
dīnin üzerine ol- bir dini inancı benimsemek
d.-ursın 90b8
dūr ol- uzak olmak
d.-dılar 169a4
d.-mışuz 42a1
d.-up 8a3, 143b14
dūzaḫī ol- cehennemlik olmak
d.-ursın 51b15, 104a16
dūzaḫ ol- cehennem gibi olmak
d.-dı 168b4
düşvār ol- güçleşmek
d.-ur 119b5
ebraṣ ol- baras hastalığına yakalanmak
e.-an 32a5
edā eylemiş ol- yerine getirmiş olmak
e.-ur 107b3
efgende ol- boyun eğmiş olmak
e.-alum 32a18
efzūn ol- fazla olmak
e.-dı 164b14
e.-ur 97a6
ehl-i cennet ol- cennet ehli olmak
e.-asın 60a8
ehl-i cihād ol- cihat ehli olmak
e.-asın 104b4
ehl-i dünyā ol- dünya hayatını ahiret hayatına tercih etmek
e.-maġa 61b17
ehl-i ġaybet ol- gıybet ehli olmak
e.-mamaḳ 95b15
ehl-i ḫaṭā ol- hataya düşmek
e.-mayanlar 97b5
ehl-i luṭf ol- lütfa mazhar olmak
e.-mışdı 112a10
ehl-i maʿnā gülşeni ol- mana ehlinin bahçesi olmak
e.-ur 150a4
ehl-i meskenet ol- güçsüz, zavallı duruma düşmek
e.-duḳ 162a14
ehl-i minnet ol- iyiliği başa kakmak
e.-mamaḳ 95b15
ehl-i naẓar ol- görmek
e.-up 99b13
ehl-i sükūt ol- sükut ehli olmak
e.-a 120b4
ehl-i temiz ol- güzel ahlaklı olmak
e.-mışıdı 86b12
ekinlik ol- ekinlik olmak
e.-a 80a16
eksük olma- her vakit ve her fırsatta bulunmak
e.-z 104a8
elinde ol- **1.** sahip olmak
e.-an 122a15-16, 137b16
2. egemenliği altında, yetkisinde olmak
e.-anuŋ 160a2
e.-ur 108b8-9
elinden ḫalāṣ ol- elinden kurtulmak
e.-ayın 83b6
emīn ol- **1.** kendini güvende hissetmek
e. 145a5
e.-alar 52a5
e.-maḳ 21b1
e.-maz 140b6-7
e.-sun 65a4
2. inanmak, güvenmek
e.-a 151b8
e.-ayım 146b8
emvāt meṣābesinde ol- ölü derecesinde olmak
e.-dılar 91a15
enīs ol- dost olmak
e.96a13
e.-aydum 63a15
e.-up 29b5
envār-ı cemāl ol- güzel yüzün nuru, parlaklığı içinde olmak

e.-a 43a17
ercümend ol- itibarlı, seçkin olmak
e.-ur 120a18
esen ol- sıhhatli olmak
e.-dum 168b10
esīr ol- esir olmak
e.-maḳile 115b6
e.-mışdum 112b13
eşġāl-ı salṭanat ol- saltanatla meşgul olmak
e.-up 4a3-4
etmek ol- ekmek olmak
e.-ınca 110a8
evlādı ol- çocuğu olmak
e-dı 16a8-9
e.-dımı 155a14
evliyādan ol- velilerden olmak
e.-maġa 71b10
evvel āḫir sözi ol- en son sözü olmak
e.-mış 165b1
evveli ol- ilki olmak
e.-am 78b8
evvel sözi ol- ilk sözü olmak
e.-a 79a6
fācir ol- günahkâr olmak
f.-a 24b9
faḳīr ol- fakir olmak
f.-dum 137a6
fāriġ ol- **1.** yaptığı işi bitirmek
f.-aydı 56a9-10
f.-dılar 88b5
f.-duḳları 161a16
f.-urlarıdı 22a7
2. vazgeçmek
f.-duḳ 73a7
farḳ ol- ayırt edilmek
f.-mazıdı 166a9
farż ol- yapılması şart olmak
f.-dı 105b11
fāş ol- ortaya çıkmak
f.-maya 89a3
f.-sa 116b2
fāyidesi olma- fayda etmemek
f.-dı 128b18
fāyiz ol- nail olmak
f.-dılar 152b15
f.-mış 15b19
feraḥnāk ol- ferahlamak
f.-dı 155b17
f.-dılar 27a16
ferec intiẓārında ol- kurtuluşa ereceğini ummak
f.-maḳ 170a6
ferḥān ol- sevinmek, memnun olmak
f.-up 25b4
fermān ol- emredilmek
f.-dı 94b7
fetḥ-i bāb ol- kapı açılmak
f.-dı 106b2
f.-maya 150a17
fidā ol- feda olmak
f.-sun 24a18, 83a6, 101b4
fikrinde ol- aklında olmak, unutmamak
f.-a 147b9
fīrūz ol- talihli olmak
f.-up 19a7
geçmez pul ol- değerini yitirmek
g.-ur 124b10
kendüden bī-ḫaber ol- kendini kaybetmek
g.-up 86a7-8
kendüye mālik olıma- kendini alamamak
g.-dum 47b17
g.-yup 36b17, 56b3-4
gerçek ol- doğru çıkmak
g.-dı 164b13
g.-urısa 37a4
gibi ol- benzemek
g. 49b15
g.-a 80b15
g.-dı 39b10
gice ol- gece olmak
g.-duġı 128b7, 172a13
g.-ıcaḳ 82b6
gider ol- gitmek üzere olmak
g.-dı 77a6
giriftār ol- yakalanmak
g.-a 142a2
giryān ol- ağlamak
g.-dı 137a16-17
g.-dılar 63a19
g.-up 47a1, 68b7, 168a1, 173b14
g.-urdı 168b2
g.-urlarıdı 171a3-4
gizlü ol- gizli olmak
g.-an 70a2

gölge ol- gölge olmak
g.-ur 23b12
göŋli biryān ol- çok acımak, içi sızlamak
g.-dı 94b11
görimez ol- göremez olmak
g.-dı 48a12
görinmez ol- gözden kaybolmak
g.-dı 27b10, 153b15
görmez ol- ama olmak
g.-dı 131b2
g.-dum 147b12, 171b9
g.-mış 138b9
g.-mışidüŋ 82b17
g.-up 136b10
görür ol- görmeyen göz görmeye başlamak
g.-dı 82b14-15
g.-mış 82b15-16
gözden nihān ol- gözden kaybolmak
g.-dılar 62a9, 144a10
gözleri pür-āb ol- çok ağlamak
g.-ur 89b11
gözleri pür-ḫūn ol- çok ağlamak
g.-ur 168a11
gözleri yaşıla bārān ol- çok ağlamak
g.-dı 96b2
gözleri yaşıla pür ol- gözleri yaşla dolmak
g.-dı 42a6
gözleri yaş ol- ağlamak
g.-dı 32a19
gül ol- gül durumuna gelmek
g.-mışuz 41b6
günahkār ol- günahkâr olmak
g.-a 70b5
g.-asın 104a17
gündüz rūşenāsı ol- gün atmak, güneş doğmak
g.-madın 78a1
ġāfil ol- gaflette olmak
ġ.-ammı 93b19
ġ.-anlara 115b4
ġ.-ma 60a9, 145a2, 152b10
ġ.-maz 8b6
ġ.-urısa 146a3-4
ġālib ol- üstün gelmek
ġ.-a 95a17
ġ.-an 141b10
ġ.-dı 30a13, 55b5, 55b12, 55b15, 55b18, 56a1, 56a4, 56a6, 87b8, 106b7, 129a17, 142b10
ġ.-sa 49b16
ġ.-saŋ 71b2
ġ.-up 18a9, 85b17
ġ.-r 40b4-5, 117a11
ġamgin ol- kaygılanmak, üzülmek
ġ.-alar 13b14
ġ.-dılar 12a5, 130a18, 138b11-12
ġ.-up 12a18, 12b11
ġam-zad ol- kaygısı, üzüntüsü artmak
ġ.-ur 42a9
ġānim ol- kazanç elde etmek
ġ.-dı 29a2
ġanī ol- zengin olmak
ġ.-saŋ 60a2
ġ.-ursaŋ 60a9
ġarīḳ ol- boğulmak
ġ.-dı 91a9-10
ġarḳ ol- boğulmak, batmak
ġ.-a 74a3, 115a16
ġ.-alar 125b10
ġ.-dı 131a17
ġ.-dılar 21b1
ġ.-duġında 166b5
ġ.-mış 31a5, 89a18
ġ.-mışam 50b8
ġ.-mışlardur 49b1
ġ.-up 50b2, 51a6, 133a14
ġ.-ur 64a2
ġaşy ol- kendinden geçmek
ġ.-dı 28a13, 37a6, 173b16-17
ġ.-dılar 25b4, 47b13
ġ.-up 63a7, 144a10
ġ.-urlar 163a2
ġāyib ol- kaybolmak
ġ.-maḳdur 26b15
ġ.-mışıdı 38a9
ġ.-sam 42a14
ġ.-up 62a9
ġażābnāk ol- öfkeli olmak
ġ.-a 134a16-17
ġulām ol- köle olmak
ġ. 10a11
ġ.-ur 47a6
ḫaberdār ol- haberdar olmak

ḫ.-a 10a9
ḥabs ol- hapsolmak
ḫ.-an 172a5
ḫ.-dı 51a19
ḥācātı revā ol- istekleri, dilekleri yerine getirilmek
r.-a 90a8
r.-ur 90a6
ḫacel ol- utanmak
ḫ.-maya 86a13
ḫ.-up 70a15
ḫˇāce ol- hoca olmak
ḫ.-ayduŋ 105a1
ḥāceti revā ol- isteği, dileği yerine getirilmek
r.-dı 139a8
ḥācetmend ol- muhtaç olmak
ḫ.-anlara 102a19
ḥācib ol- kapıcı olmak
ḫ.-an 146a3
ḫ ādim ol- hizmetçi olmak
ḫ.-dı 142b4
ḥādiṯ ol- meydana gelmek
ḫ.-dı 48a11, 143b8
ḫāk ol- toprak olmak
ḫ.-dı 41b4, 76b3
ḥākim ol- hükmedici olmak
ḫ.-maḳ 60a13, 60b2
ḥaḳīr ol- saygınlığını kaybetmek
ḫ.-ur 116b10
ḫākister ol- kül olmak, değersiz olmak
ḫ.-a 120b19
ḫalāṣ ol- kurtulmak
ḫ.-alar 9b11
ḫ.-asız 90b7-8
ḫ.-dı 30b10, 55b9-10, 106a12
ḫ.-dılar 84a12
ḫ.-dum 51a7
ḫ.-maḳ 140a5
ḫ.-up 92b8-9
ḫ.-ur 24a3
ḫ.-ursın 46a9, 46b18
ḫalīfe ol- Müslümanların imamlığını ve din koruyuculuğunu yapmakla görevli olmak
ḫ.-ur 78b3-4
ḫalīl ol- dost olmak
ḫ.-maġa 111a9
ḫālī ol- bir şeyi yapmaktan geri durmak
ḫ.-maya 53a9
ḫ.-mazlaridi 86b18
ḫ.-up 26b2
ḫāliṣ ol- saf, içten olmak
ḫ.-ur 147b16
ḥalḳa ḥalḳa ol- halka halka olmak
ḫ.-mışlar 23b6
ḫalḳ ol- yaratılmak
ḫ.-mamışdur 144a8
ḥall ol- hallolmak
ḫ.-a 32a4
ḥāmile ol- hamile olmak
ḫ.-dı 81a6, 81a10
ḫ.-mazıdı 74b18
ḫ.-up 55a10
ḫām ol- **1.** meyve olgunlaşmamak
ḫ.-ur 119b18
2. kaba olmak, toplum kurallarını bilmemek
ḫ.-maḳ 168a13
ḫamr ol- şarap durumuna gelmek
ḫ.-dı 93a9
ḫāmūş ol- sessiz olmak
ḫ.-dı 69a7
ḫ.-sa 102b2
ḫande-rūy ol- güler yüzlü olmak
ḫ.-maḳ 95b14
ḫān ol- hükümdar olmak
ḫ.-maġıla 5b1-2
ḫarāb ol- harap olmak
ḫ.-a 126b5
ḫ.-duġını 97a14
ḥarām ol- yasak olmak
ḫ.-an 52a8
ḫ.-mış 111b11
ḥarīṣ ol- hırslı olmak
ḫ.-dı 56a2
ḫ.-saŋ 43b12
ḫ.-up 175b11
ḫāris ol- muhafız olmak
ḫ.-dılar 167a16
ḫ.-ur 111a12
ḫār ol- diken olmak
ḫ.-asın 104a17
ḥasbe'l-merām ol- bir şey istek üzere amaçlandığı gibi gerçekleşmek
ḫ.-a 175b2

ḥāṣıl ol- olmak, gerçekleşmek
ḥ.-a 34a17, 143a14
ḥ.-an 108b2
ḥ.-aydı 38a5
ḥ.-dı 83b12, 144b11, 164b2, 174b9
ḥ.-ınca 109b18
ḥ.-maz 39a18
ḥ.-sun 143a12
ḥ.-ur 94b19, 108b9, 111a18, 150a1, 157b11
ḥ.-urdı 143a4
ḫasta ol- hastalanmak
ḫ.-anları 92a10
ḫ.-dı 75b19-76a1
ḫ.-mış 61a13, 63a1, 150b16
ḫaşyet üzre ol- korku içinde olmak
ḫ.-a 147b8-9
Ḥātem-i tüvān ol- güçlü Hatem olmak
ḥ.-alar 5b2
ḫatemü'l-enbiyā ol- peygamberlerin sonuncusu olmak
ḫ.-duŋ 25a12
ḫāṭıra ol- anı olmak
ḫ.-dı 106b7
ḫāṭırda ol- aklında olmak
ḫ.-sa 52a3
ḫāṭırda ṣafvet ol- gönlü saf olmak
ḫ.-sa 151b4
ḫāṭırı müşevveş ol- aklı karışmak
ḫ.-dı 130a17
ḫāṭırına lāyıḥ ol- gönlüne gelmek
ḫ.-mış 150a15
ḫavfnāk ol- korkmak
ḫ.-mış 101b3
ḫavf üzre ol- korku içinde olmak
ḫ.-a 147b8-9
ḫ.-dı 12b11-12
ḫ.-maḳ 21b14-15
ḥayātda ol- yaşamak
ḥ.-an 18b7, 28a9
ḥ.-dı 76a10
ḥ.-dılar 174a11
ḥ.-up 76a7-8
ḥāyil ol- engel olmak
ḥ.-maz 60a11
ḥayrān ol- şaşırmak
ḥ.-dı 31a10
ḥ.-dılar 157a7, 163b16-17
ḥāżır ol- bir yerde bulunmak
ḥ.-a 20b6, 60b12
ḥ.-anlardan 175a11-12
ḥ.-dı 125b7, 159b19
ḥ.-dılar 129b10
ḥ.-mış 62a7, 165a18
ḥ.-mışlar 35a2-3
ḥ.-mışlaridi 154b8
ḥ.-urıdım 74b19
ḥ.-urlarıdı 75b17-18
ḥażıra ol- bir yerde bulunmak
ḥ.-up 137b6
hebā ol- boşuna harcanmak, ziyan olmak
h.-ur 120a5
helāk itmelü ol- yok edecek olmak, yok etmek üzere olmak
h.-duḳda 35a12-13
helāk ol- yok olmak
h.-a 78b5, 78b8
h.-alar 132b2
h.-am 42b11
h.-dı 50b2, 148a16-17
h.-dılar 83a17, 118b4
h.-madın 48a13
h.-maġa 113b6
h.-mışlar 86a7
h.-ur 49b11-12, 146a5, 162a13-14
h.-ursın 55a1, 83a7-8
h.-ursız 116a18
helāk olmalu ol- neredeyse yok olmak
h.-duḳ 165a1
ḥelāl ol- dince yasak olmamak
ḥ.-a 52a8
hem-dem-i derd ü belā ol- dert ve bela arkadaşı olmak
h.-duġını 88a15
hem-dem ol- arkadaş olmak
h.-an 141b10
h.-duḳ 167b4
h.-up 51a6
h.-ur 49b14, 89a7
h.-sun 96a14
hem-ser ol- arkadaş olmak
h.-a 121a2
h.-maġa 96b13
h.-mış 61b2
hem-tā ol- müsavi olmak
h.-a 121a1

hem-ṭarīḳ ol- yoldaş olmak
h.-mış 126b14
hengām-ı niyāz ol- dua zamanı gelmek
h.-dı 105b15
ḥıfẓında ol- gözetiminde olmak
ḥ.-maz 119b8
ḥıfẓ u emānında ol- koruması altında olmak
ḥ.-urlar 117a14
ḫınzīr ol- domuz olmak
ḫ.-mışlar 77a1, 116a15
ḫışım ol- akraba olmak
ḫ.-mayalar 135b17
ḫıyānet idecek ol- hainlik edecek olmak
ḫ.-urısaŋuz 147a14-15
ḥicāb ol- perde olmak, engellemek
ḥ.-ur 144b15
ḥimāyetinde ol- koruması altında olmak
ḥ.-maġıçun 158b19
ḫoş-dem ol- iyi arkadaş olmak
ḫ.-mışam 126b7
ḫoş-dil ol- memnun olmak
ḫ.-up 126a15
ḫoş kişi ol- iyi biri olmak
ḫ.-asın 28b3
ḫūb ol- güzel olmak, iyi olmak
ḫ.-ur 90a7
ḫudāvend ol- egemen olmak
ḫ.-a 12a6-7
ḫurrem ol- sevinmek
ḫ.-dılar 57a16-17, 146b14
ḫ.-ur 42a9
ḥużūr üzre ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḥ.-dı 174a12
ḥużūr u rāḥatda ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḥ.-ursın 49a10
ḥüsn üzre ol- güzelleşmek
ḥ.-dı 139a12-13
ıḍlāl itmekde ol- doğru yoldan çıkarmaya devam etmek
ı.-uŋ 75a1-2
ıraḳ ol- uzak kalmak
ı.-dı 165a3
ı.-dum 106b11
ırġad ol- yapı işçisi olarak çalışmak
ı.-dı 62b19
ıssı ol- ısınmak
ı.-up 27b15
ʿibād ol- köle olmak
ʿi.-dılar 32b16
ibnü'ṣ-ṣābirīn ol- ibnüssabirin diye adlandırılmak
i.-dı 122a9
ʿibret-fezā ol- çok ibretli olmak
ʿi.-ur 150a3
ʿibret ol- ders olmak
ʿi.-a 164a5
ʿi.-maġa 105b2
ʿi.-ur 50a13
icābet ol- kabul olmak
i.-urısa 53a10
idecek ol- bir davranışta bulunacak olmak
i.-urlarise 117a15-16
ʿiffet üzre ol- iffetli bir yaşam sürdürmek
ʿi.-anlara 41a1
iḥsān u kerem ehli ol- iyiliksever olmak
i.-up 123a13
ihtimāmı ol- birine karşı özenli, dikkatli davranışı olmak
i.-duġı 147b18
iki fırḳa ol- iki topluluk olmak
i.-alar 99a7
iki pāre ol- ikiye ayrılmak
i.-up 90b15
ikiz ol- ikiz olmak
i.-up 174b5-6
ilçi ol- elçi olmak
i.-dum 62b3
ilhāmı ol- gönlüne doğmak
i.-up 108a14
iltiyām ol- iyileşmek
i.-a 151a17
imām ol- imam olmak
i.-a 79b14-15
i.-dı 166a4
imkān ol- mümkün olmak
i.-madı 113a12
i.-mayup 40b10
i.-up 112b18
infāḳ olınmış ol- nafaka olarak verilmiş olmak
i.-a 64b5

insān ol- huy ve ahlak yönünden üstün nitelikli olmak
i.-ur 94b16
inşiḳāḳ-ı ḳamer ol- ay ikiye ayrılmak
i.-dı 90a19
intiḳāl ol- ahiret alemine göçmek, ölmek
i.-ur 60a11
irādet-i semāviyyeden ol- Allah'ın dilemesiyle olmak
i.-a 147a10
irişmiş ol- ulaşmış olmak
i.-maya 101a16
ismi Mesīḥ ol- adı Mesih olmak
i.-duġuŋa 74b4
ister ol- ister olmak
i.-a 130b4
istiḳlāl üzre ol- özgür durumda olmak
i.-urise 122a12
iştidād ol- şiddetlenmek
i.-dı 50b1
ʿīş ü ʿişretde ol- yiyip içip eğlenmek
ʿi.-dılar 18b2
iṭāʿat üzre ol- itaatli olmak
i.-duḳ 149a15
ʿitāb ol- azarlanmak
ʿi.-dı 119a10
iʿtimādı ol- güveni olmak
i.-a 52a12
ittifāḳ ol- birleşmek
i.-a 62a1
iżʿāf ol- bir şeyin üstüne bir misli eklenmek
i.-ur 111a13
ḳabūl ol- kabul olmak
ḳ.-a 55a5
ḳ.-maz 53a8
ḳadīr ol- gücü yetmek
ḳ.-duġı 21b12
ḳ.-madı 66b18
ḳ.-maya 158b19
ḳ.-maz 108b11
ḳ.-sam 92a15
ḳ.-ur 23b15
kāfir ol- kâfir olmak
k.-urısa 14b7
k.-ur 78a2
ḳahhār ol- kahredici, yok edici olmak
ḳ.-an 119a15
ḳahr ol- kahrolmak
ḳ.-dı 41b3
ḳalbi gökçek ol- kalbi ferahlamak
ḳ.-dı 147a1
ḳalīl ol- az olmak
ḳ.-a 79b14
ḳāmet ol- farz namaza durmak için iç ezan okunmak
ḳ.-dı 79b18
kām-yāb ol- arzusuna kavuşmak, talihli olmak
k. 90a2
k.-dı 127b5
ḳāniʿ ol- inanmak
ḳ. 59b17
ḳ.-alum 89b15
ḳ.-dı 61a4
ḳ.-mış 61a6, 62b17
ḳanlu ol- kan dökmek
ḳ.-mayalum 28b6
ḳan ol- **1.** kan bulaşmak
ḳ.-mışdur 155b2-3
2. cinayet işlenmek
ḳ.-maya 60a17
ḳaraŋluḳ ol- karanlık olmak
ḳ.-dı 48a11
ḳardeş ol- kardeş olmak
ḳ.-ur 18b16, 18b17
ḳarīb ol- yakın olmak
ḳ.-dı 172b16, 174b9
ḳ.-dılar 149b15
ḳ.-madı 63b2
ḳ.-urlar 107b11, 135b10
ḳarīn ol- yakın olmak
ḳ.-dı 30b3
ḳ.-urısa 64a1
ḳaṭʿ ol- sona ermek
ḳ.-dı 114a4
ḳavm ol- aynı kavimden olmak
ḳ.-mayalar 135b17
ḳāyil ol- razı olmak
ḳ.-dılar 28b9
ḳ.-madı 63b16
ḳ.-maġıl 104b5
ḳāyim ol- ayakta durmak, var olmak
ḳ. 71b7
ḳ.-a 134b15
ḳ.-dı 60b18

ḳ.-maz 61a7
ḳ.-mış 143b15
ḳ.-ur 120b1
kāẕib ol- yalancı olmak
k.-urısaŋuz 156b11
kebīr ol- yaşlanmak
k.-up 13a15
keç-rev ol- yanlış yolda olmak
k.-a 120b10
k.-an 29b17
kefīl ol- kefil olmak
k.-ur 143a18
kemākān ol- eskisi gibi olmak
k.-duġuŋ 122b16
kenīz ol- cariye olmak
k.-dum 142b15
kerim ol- asil olmak
k.-an 21b11
kesīr ol- çok olmak
k.-ur 26a9
keẕẕab ol- yalancı olmak
k.-urlar 27a8
ḳıyāmet ʿalāmetlerinden ol- kıyamet belirtilerinden olmak
ḳ.-up 90a12
ḳıyāmet ol- kıyamet kopmak, kıyamet günü gelmek
ḳ.-ınca 23a4
ḳīl ü ḳāl ol- dedikodu olmak
ḳ.-up 102a4
kitāb-ı ṭavīl ol- uzun kitap olmak
k.-ma 9b17
ḳoḳmaz ol- kokmamak
k.-dı 113a2
kör ol- **1.** görmez olmak
k.-a 79a9
2. duyarlığını yitirmek
k.-mışuz 42a1
kötrüm ol- kötürüm olmak
k.-an 32a6
k.-dı 32a1
ḳudreti ol- gücü yetmek
ḳ.-madı 40b18, 98b18, 153a5
ḳ.-maya 17b14, 133a13
ḳ.-maz 64b9
ḳulı ol- kulu, kölesi olmak
ḳ.-a 31b5
ḳ.-ayuz 12a7
ḳ.-dı 122a10
ḳ.-dum 31b3
ḳ.-up 28a9
ḳ.-r 156b14
ḳ.-ur 90a6, 119b11
ḳ.-urıdı 121b19
ḳurbān ol- kurban olarak kesilmek
ḳ.-maġa 171b4
ḳurretü'l-ʿayn ol- göz nuru olmak
ḳ.-an 57b14, 146a9
ḳūt-ı rūḥ ol- ruhun azığı olmak
ḳ.-ur 150a5
küfrānü'n-naʿma ol- nankör olmak
k.-up 115b4
kül ol- kül olmak
k.-mışuz 41b6
laḳab ol- lakap olmak
l.-mış 150a14
lā-yezāl ol- ebedi olmak
l.-ur 150a6
lāyıḥ ol- gönlüne gelmek
l.-an 153b7
l.-dı 36b11, 151b9, 160a6
lāyıḳ-ı devlet ol- mutluluğa layık olmak
l.-an 20a5
lāyıḳ ol- hak kazanmış olmak
l.-dı 14b1, 60b17
l.-mayan 163b19-164a1
lāzım ol- gerekmek
l.-anı 66b13
l.-mış 19b13, 165b9
lerzān ol- titremek
l.-dı 96b2
l.-mış 24a2
Leyletü'l-Ḳadr ol- Kadir Gecesi olmak
l.-dı 168b16
lisāna cārī ol- söylenmek
l.-dı 175b13
liyāḳatı ol- bir şeyi yapma hususunda yeterli olmak
l.-maz 21b10
maʿbūd ol- tapılan varlık olmak
m.-a 118b19
maʿdūm ol- yok olmak
m.-a 120b17
maʿfū ol- affedilmek
m.-up 9b6
maġbūn ol- şaşkın olmak

m.-ur 104b7, 120a11
maġlūb ol- üstünlük sağlanmak
m.-an 104b7
m.-dı 117b12
m.-masun 114b6
m.-mayasın 140a12
maġlūl ol- zincirle bağlanmak
m.-dı 106a17
maġrūr ol- güvenilmeyecek şeye güvenip aldanmak
m.-ma 18b10
maḥabbet etmiş ol- sevmiş olmak
m.-alar 135a10
maḥabbeti ol- sevgisi olmak
m.-maya 135a9
maḥbūb ol- sevilmiş olmak
m.-a 135a6
m.-an 39a7-8, 153b4
m.-asın 101a15
m.-dı 122a3
m.-duġıiçün 153b5
m.-sa 150a1
m.-ur 90a7
maḥbūs ol- hapsolmak
m.-an 161b13
m.-dı 96a4, 142a4
m.-ur 116b1
maḫfī ol- gizli olmak
m.-an 70a2
m.-urlarıdı 158a2
maḥfūẓ ol- korunmak
m.-a 108b3
m.-ur 6b15, 43b17, 51b7, 145b19-146a1
maḥkūm ol- mahkum olmak
m.-an 99a14
maḫlūḳ ol- yaratılmak
m.-dı 44a17
maḥmī ol- korunmak
m.-ur 152a8
maḥrem-i ʿiṣmet ol- haramdan kaçınmak
m.-an 30b18
maḥrem-i ricāl-i ẓafer-i nevāl-ı tevfīḳ ol- Alah'ın yardımına kavuşan zafer sahibi erkeklerin sırdaşı olmak
m.-dılar 5b3-4
maḥrem ol- sırdaş olmak
m. 125a7
m.-a 166b12
m.-anlar 71b7
m.-ur 49b14
maḥrūm ol- yoksun olmak
m.-uram 69b5
maḥrūs ol- korunmak
m.-ur 145b19
maḥv ol- yok olmak
m.-mışdur 58a4
maḥż-ı şifā ol- tam olarak şifa olmak
m.-ur 152a17
maḫẓūl ol- hor, hakir perişan olmak
m.-ur 127b11
maḥzūne ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-ma 84b13
maḥzūn ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-asın 94b8
m.-dı 154b14
m.-duḳlarında 135b3
m.-dum 27a1
m.-maġa 132a6
m.-mazlar 154a18
m.-mışam 51a9
m.-mışlar 157b4
maḥzūnu'l-ḳalb ol- hüzünlenmek, üzüntü duymak
m.-dı 131a18
maḥẓūẓ ol- hazzetmek
m.-ur 43b17, 51b7
māʾil ol- meyletmek
m.-dı 25b12
maḳbūl-i Ḥaḳ ol- Allah tarafından kabul edilmek
m.-a 115a9
m.-ur 115a9
maḳbūl-i Ḥażret ol- Allah tarafından kabul edilmek
m.-madı 72a2
maḳbūl ol- kabul edilmek
m.-a 31b5, 43a8, 120b14
m.-dı 175b16
m.-duġına 146a15
m.-madı 72a10
m.-maz 53a11
m.-up 10b8, 175b3
m.-ur 90a6, 93b6, 152b2, 152b2

maḳdūr ol- takdir edilmek
m.-an 99a14
maḳṣūda bālig̱ ol- amaca ulaşılmak
m.-dılar 88b5
maḳṣūd ol- amaçlanmak
m.-an 49b8
maḳṭūl ol- öldürülmek
m.-ınca 64b3
mālā-ā-māl ol- dopdolu olmak
m.-up 34b5, 54a8
mālik ol- sahip olmak
m.-dı 55a15
m.-dılar 45a13
m.-dug̱ı 13b9, 64a19-64b1
maʿlūm-ı ḥāl ol- durumu bilinmek
m.-ur 29b19, 124a15
maʿlūm ol- bilinmek, ortaya çıkmak
m.-a 157a12-13
m.-dı 21b5, 72b19
m.-ıcaḳ 102b14-15
m.-ınca 151b16
m.-mışdur 108b13
m.-ur 11a5, 11a8, 95a7
maʿmūr ol- bayındır duruma gelmek
m.-a 95a16
m.-ur 97a3
m.-urıdı 175b8
mānīʿ ol- engel olmak
m.-maz 11a3
m.-maya 60b12
manṣūb ol- konulmuş olmak
m.-a 5b16
manṣūr ol- üstün gelmek
m.-dı 152b19
manẓūr ol- görülmek, göze çarpmak
m.-dı 42b5
m.-maya 9b6
mār ol- yılan gibi olmak
m.-masan 95b12
maʿrūf ol- bilinmek
m.-an 9b4
maʿṣūm ol- suçsuz, günahsız olmak
m.-ur 32b17
maṣūn ol- olumsuz bir durumdan korunmuş olmak
m.-a 43b9
maṭrūd ol- kovulmak
m.-mışdur 57a9-10
maʿtūḳ ol- azat edilmiş olmak
m.-sunlar 122b8
māyil ol- eğilimli olmak
m.-an 166a11
m.-dug̱ı 153b13
m.-madı 63b16
m.-mag̱ıl 104b5
m.-mış 143a16
m.-sa 111a19
m.-up 26a16
m.-ur 120a8
maʿyūb ol- kusurlu olmak
m.-a 120b11
maẓhar-ı envār-ı raḥmet ol- rahmet nuruna mazhar olmak
m.-asın 62a16
maẓhar-ı iḥsān ol- iyiliğe kavuşmak
m.-ur 166b4
maẓhar ol- iyi bir şeye ulaşmak
m.-an 94b17
m.-mag̱a 96b13
m.-ur 116b11
maʿzūl ol- azledilmek
m.-ur 119b11, 124b10
mebhūt ol- şaşırmak
m.-dı 45b17
m.-dılar 102a2, 157a7, 163b16
mebʿūṯ ol- gönderilmiş olmak
m.-acaḳ 147a15
mebẕūl ol- çok olmak
m.-a 120b13
mecāl olma- güç yetmemek
m.-dı 153a5
m.-z 26b14
meclis meclis ol- bölüm bölüm olmak
m.-up 9b16
mecnūn ol- **1.** çok sevmek, tutulmak
m.-ur 142a18
2. kendini kaybetmek
m.-ur 104b7
meʾcūr ol- mükafatı, ecri verilmiş olmak
m.-maḳiçün 175a14
m.-masıyçun 9b9
m.-urlar 8b14-15
meded ol- ihtiyacını karşılamak
m.-ur 108b3
medfūn ol- gömülmüş olmak
m.-mag̱ıla 41a3

mefhūm ol- anlaşılmak
m.-ur 95a7
mefḳūd ol- kaybolmak
m.-an 131a6, 131a10, 132a10, 155b12-13, 171b10, 172a9
m.-anile 131a7
m.-dı 131a5
m.-maġa 131a14
mefḳūd olup git- yok olup gitmek
m.-er 4b3
meftūn ol- tutulmak, gönül vermek, vurulmak
m.-asın 85b15
m.-aydı 67b16
m.-ma 71b1
m.-updı 30a10
m.-ur 120a11, 142a18
m.-urıdı 67b5
mehcūr ol- uzak kalmak, ayrı olmak
m.-an 168b14
mekşūf ol- keşfedilmek
m.-maz 98b10
melūl ol- üzgün olmak
m.-am 139b7
m.-duŋ 139b6
memlū ol- dolmak
m.-a 41a10
m.-maġıçun 8b13-14
me'mūn ol- kendini emniyette hissetmek
m.-ur 6b15
me'mūr ol- yükümlü olmak
m.-dılar 44a16
menkūs ol- baş aşağı olmak
m.-dı 7b18
me'nūs ol- alışkın olmak
m.-mışdur 131a8
m.-up 153b7
menzil ol- kalacak yer olmak
m.-a 63a4
merd ol- yiğit olmak
m.-duŋ 71b2
merdūd ol- reddolunmak, kovulmak
m.-maḳdan 65a4
m.-ur 124b8
merhem ol- çare olmak
m.-aydı 94b1-2
mer'ī ol- yürürlükte olmak, riayet edilmek
m.-sa 60a6
mescūn ol- hapsolmak
m.-dum 103a16
mesdūd ol- kapanmak
m.-ur 120a8
mesmū' ol- işitilmek
m.-an 172a11
m.-ur 20a11, 151a14, 166a10
mesrūr ol- sevinmek
m.-alar 136a2
m.-am 100b10
m.-dı 16b17-18, 29a2, 101a6, 148b11, 149a5, 152a2
m.-dılar 11a14, 45b15, 135b15-16, 146a15, 169a4
m.-mışam 151b19
mest ol- kendinden geçmek
m.-dı 155b9
mestūr ol- gizli olmak
m.-a 52a13
m.-an 111b2
m.-aydı 123b11
m.-mışimiş 80b9
m.-up 143b14
m.-ur 65b3, 120a10
mesṭūr ol- yazılmak
m.-an 4a5, 9b19, 82a6
m.-ur 128a17
mes'ūl ol- sorumlu olmak
m.-ur 119b9
mes'ūlı ol- istek duyduğu şey durumunda olmak
m.-ur 125a10
meşġūle ol- uğraşmak, vaktini vermek
m.-dı 139b2-3
meşġūl-ı ṣalāt ol- vaktini namaz kılmakla geçirmek
m.-dı 166a8
meşġūl ol- uğraşmak, vaktini vermek
m. 36a16, 158a17-18
m.-alaridi 121a12
m.-dı 60b17, 68a2, 81b3
m.-maġa 39a5
m.-up 67b4
m.-ur 49a18
m.-ursız 58b2-3
meşhūre ol- ün kazanmak, ünlenmek
m.-dı 31b7

meşhūr ol- ün kazanmak, ünlenmek
m.-a 4b5
m.-duḳ 91a19
m.-madugı 9a17
m.-madur 8b7
m.-up 123a5-6
mevcūd ol- var olmak
m.-maġa 8b15
mevṣūl ol- ulaşmak
m.-ur 127a13
meymūn ol- maymun olmak
m.-mışlar 116a15
me ʾyūs ol- üzgün, ümitsiz olmak
m.-a 65a7
m.-dı 172a4
m.-maŋ 171a16
m.-ur 140b5
meẕkūr ol- zikredilmek
m.-dı 26a7
m.-mışdur 69b9
meẕmūm ol- kötülenmek, ayıplanmak
m.-ur 117b14
me ʾẕūn ol- izinli olmak
m.-dum 34a4
mihmān ol- misafir olmak
m.-madan 112b2
m.-mışam 51a11
mihrbān ol- sevgi dolu, şefkatli olmak
m. 20a3
mirāt-ı server ol- ulu ayna olmak
m.-mışıdı 12a11-12
misk-būy ol- misk kokulu olmak
m.-maḳ 95b14
mis ol- bakır olmak
m..-ur 120a12
mu ʾaḫḫar ol- sonraya bırakılmak
m.-anı 26a10
muʿaẕẕeb ol- azap edilmek
m.-ur 116b9
muġāyir ol- aykırı olmak, başka türlü olmak
m.-a 64b14
muġiṣ ol- yardımına koşmak
m.-dum 48a5
muġtenem ol- kazançlı duruma gelmek
m.-dı 106a2
m.-dılar 122a4
m.-dum 73b3
m.-maḳiçün 175a14
muḥaḳḳaḳ ol- kesinleşmek
m.-dı 107b16
muḥaḳḳıḳ ol- tahkik edici olmak
m.-mazısa 140b14
muḫālif ol- karşı olmak
m.-maya 14a3
muḫallid-i fi'n-nār ol- ebedi olarak ateşte olmak
m.-alar 44b8
muḥāl ol- olanaksız olmak
m.-mış 113b3
muhān ol- kötü kişi olmak
m.-dum 106b10
muḫliṣ ol- dostluğunda ve inancında içten olmak
m.-dılar 40a15
muḥtāc ol- muhtaç olmak
m.-dugı 102b18
m.-mış 60b7
m.-mışam 43a9
m.-ur 28b8
muḫteliṭ ol- karışmak, katılmak
m.-alar 133b6
muʿīn ol- yardımcı olmak
m.-sun 62b2
muḳaddem ol- önceki olmak
m.-anı 26a9-10
muḳadder ol- yazgı olarak belirlenmek
m.-sa 99a13
m.-up 7b16-17
muḳarrer ol- kesinleşmek
m.-up 55b6-7
muḳayyed ol- ayağına zincir ve pranga vurulmak
m.-dı 96a4
muḳīm ol- ikamet etmek
m.-mışıdı 86b14
mūnis ol- arkadaş olmak
m.-a 58b4
m.-mışıdı 29b6
m.-up 61a18
m.-urıdı 92b9-10
munṣarif ol- geri dönmek
m.-ur 32b2
muntaẓır ol- beklemek, gözlemek
m.-dı 66b2, 73b12, 138b5, 148b12
m.-dılar 36b13-14

m.-up 57a19-57b1
murāda dest-gīr ol- istenilenin olması için yardımcı olmak
m.-aidi 9a1
murādı ol- arzusu gerçekleşmek
m.-duġı 139b18
m.-mış 16a2
murād ol- istenilmek, arzu edilmek
m.-an 49b8
murād üzre ol- arzusu gerçekleşmek
m.-am 149b13
m.-ursız 28b8
muṣāfāt üzre ol- samimi dostluk üzere olmak
m.-alar 135b18
muṣāḥib ol- arkadaş olmak
m.-ma 128a7
musallaṭ ol- musallat olmak
m.-a 79a17
muṣir ol- ısrarcı olmak
m.-urlar 164a4
mutażaccır ol- sıkıntı duymak
m.-dı 86a18
m.-dılar 162a8
muʿterif ol- itirafçı olmak
m.-ursa 32b2
muṭīʿ ol- itaat etmek
m. 50b15, 165b19
m.-a 69a12
m.-ayım 123a1
m.-maḳdur 96b16
m.-urmısız 109a10
muṭṭaliʿ ol- haberli olmak
m.-dı 73b9
m.-up 123a6, 131b9
muvāfaḳatı ol- kendisine uygun olmak
m.-mayan 49b10
muẓaffer ol- muzaffer olmak
m.-asın 101a9
m.-dı 152b19
mużmer ol- içte saklı olmak
m.-an 151b4
mużṭarib ol- ıstırap çekmek
m.-dı 47b4
m.-up 131b4, 161b5
mużṭarr ol- çaresiz kalmak
m.-dılar 123a8
mübāşir ol- bir iş için görevlendirilmek
m.-an 132b18
m.-up 7b8
mübtelā ol- kötü duruma düşmek
m.-dı 31b14, 113a1, 171b2, 171b4
m.-dılar 143b9
m.-duġı 21b4
m.-duġını 88a15
m.-duŋ 106b6
m.-mış 19b12, 32a8, 170b12
m.-sun 118a12
m.-ur 38b14
mübtelā-yı ḥüzn ü ġam ol- kaygı ve üzüntüye düşmek
m.-dı 105b13
mübtelā-yı maḥabbet ol- aşırı sevgi duymak
m.-madın 72b6
m.-up 21a17
mücrim ol- suçlu olmak
m.-a 52a15
müctehid ol- çaba sarf etmek
m.-an 159b15-16
müctemiʿ ol- toplanmak
m.-an 10a18
m.-dılar 45a14
m.-mışlar 134b10-11
müdāmm ol- sürekli olmak
m.-mış 112a14
müfīd ol- yarar sağlamak
m.-madı 21b14, 55b4
m.-maz 91a13
m.-ur 40a2-3
müflis ol- iflas etmek
m.-mış 165b8
m.-ur 120a12
mükedder ol- kederli olmak
m.-ur 27b4
mükerrem ol- saygıdeğer olmak
m.-maḳ 128a13
mülāḳī ol- buluşmak, kavuşmak
m.-a 46b3
müʾmin ol- mümin olmak
m.-anlar 9b14
m.-dı 119a15
m.-maḳ 75b8
m.-mayınca 135a8-9
mümkün ol- mümkün olmak
m.-anı 123a18

m.-duḳça 126b9
m.-madı 30b16
mümtāz ol- birbirinden ayrı tutulmak
m.-a 134a12
münbasiṭ ol- şen olmak, içi açılmak
m.-ur 148a3
münceẕib ol- beriye çekilmek
m.-dı 163b3
m.-duġı 153b13
mündefiʿ ol- savuşturulmak
m.-a 123a10, 140a14
m.-dı 119a17
münevver ol- aydınlanmak
m.-dı 40a2
münḳād ol- boyun eğmek
m.-a 69a12
münḳaṭıʿ ol- kesilmek, tükenmek
m.-a 91b1
m.-dı 106b14, 118b3, 133a9
m.-madı 113a9
m.-up 153a12
m.-ur 160b18-19, 161a2
münḳażī ol- sona ermek
m.-dı 100a1
münkesir ol- kırılmak
m.-a 45a11
m.-ur 49b11-12
münkeşif ol- meydana çıkmak
m.-a 134b17
m.-dı 92b5-6
m.-ur 39a3
münşaḳḳ ol- yarılmak
m.-up 133b4
m.-ur 103a1
müntefiʿ ol- yararlanmak
m.-maġıçun 106b14
m.-mayınca 113a9
m.-mazam 73b9
münteşir ol- yayılmak
m.-dı 3a9, 85a12
m.-masun 85a11
m.-up 121b1
müreffeh ol- ferahlamak
m.-sun 26b12
mürtefiʿ ol- yükselmek
m.-dı 118b3
müṣāb ol- sevap kazanmak
m.-urlar 8b14-15
müsaḫḫar ol- boyun eğmek
m.-dı 96a2
müsāvī ol- eşit olmak
m.-dı 153a13
Müslim ol- Müslüman olmak
m.-a 60a18
m.-dılar 119a16
m.-mayup 67a2
Müslümān ol- Müslüman olmak
m.-alar 80a19
m.-an 136a7
m.-anlara 14b6
m.-anları 83b17
m.-dı 67a3, 82b4, 159b9
m.-dılar 17b4, 77a17, 83b9-10
m.-maḳ 159a16
m.-urmısın 13a3
müṣmir ol- verimli duruma gelmek
m.-a 43a19
müstaḥaḳḳ-ı intiḳām ol- intikama müstahak olmak
m.-ur 119b3
müstaḥak ol- hak kazanmak, layık olmak
m. 60b10
m.-a 101a2
m.-duġuŋuz 161b10
müstaʿid ol- akıl ve anlayışa sahip olmak
m.-duḳlarında 107a3
müstecāb ol- kabul edilmek
m.-dı 82b11
m.-maġa 127a19
m.-maz 116b15, 119b9
müstecābü'd-daʿve ol- duası kabul edilmiş olmak
m.-asın 82b2-3
müstedām ol- devamlı olmak
m.-dı 7b13
müstefīd ol- yararlanmak
m.-mışam 167a7
müstemend ol- çaresiz olmak
m.-anlara 31b10
m.-sun 105b10
müsteṣnā ol- müstesna olmak
m.-an 3b11
müstevlī ol- kaplamak, yayılmak, çok etkilemek
m.-dı 121b17
m.-up 18a11

m.-ur 117a17-18
müşerref ol- şereflenmek
m.-aidüm 151b7
m.-an 2a4
m.-dı 11a11, 153a2
m.-mayınca 57a11
m.-ur 40b5
müş ʿir ol- haber vermek, bildirmek
m.-duġuyçun 170b13
müşkil ol- zor olmak
m.-dı 105a16
m.-ur 52a16, 88a13
müştāḳ ol- özlemek, göreceği gelmek
m.-dı 17a5-6
m.-duḳ 18a3
müştedd ol- şiddetlenmek
m.-a 102b8
m.-dı 48a12
müşterek ol- ortak olmak
m.-a 167a2
müşterī ol- müşteri olmak
m.-maz 54b1
müte ʾaḫḫir ol- sonraya kalmak
m.-dı 154b12
müteʿalliḳ ol- bir şeyle ilgili olmak, bir şeye bağlı olmak
m.-a 99a12
m.-dı 97a16, 153a9
m.-maya 159b6
müteberrik ol- bereketlenmek
m.-alum 40a14
müteferriḳ ol- dağılmak, ayrılmak
m.-up 54a4
m.-ur 146a5
müteġayyir ol- başkalaşmak
m.-dı 131a12, 161b5
m.-madı 100a18
m.-mış 129a16, 171b19
m.-ur 148b19, 149a1
müteḫallī ol- süslenmek
m.-dı 124a7
müteḫarrik ol- hareketli olmak
m.-a 134b19
müteḫayyir ol- şaşmak
m.-a 133a12
m.-dı 45b17, 84a6, 153b3
m.-dılar 45b15
m.-up 153b11
mütemekkin ol- yerleşmek
m.-up 55b2
mütenebbih ol- uyanmak
m.-up 121a10
mütevecciḥ ol- yönelmek
m.-dı 172b12
m.-sa 91a12
m.-up 22a7, 44b16-17, 133a6
mütevellid ol- doğmak
m.-dı 65b18
m.-mışlarıdı 174b6
mütevelliye ol- yönetici olmak
m.-dı 67b3
mütezāyid ol- artmak
m.-dı 165a2
müvekkel ol- vekil tayin edilmek
m.-an 48a15
müyesser ol- nasip olmak
m.-dı 175b7
m.-madı 55a15, 128b19
m.-mamışdur 108b10
m.-mayan 122b14
m.-maz 16a5
m.-up 7b16-17
m.-urmı 154b14
müzeyyen ol- süslenmek
m.-an 2a6
m.-dı 86b11
m.-mışlar 130a5
nā-bīnā ol- görmez olmak
n.-dı 137b19
n.-mış 138b6-7
nā-dān ol- cahil olmak
n.-a 120b6
nādim ol- pişman olmak
n.-dı 18a14
nāfiʿ ol- faydası olmak
n. 50b10
n.-madı 55b19
nāfiẕ ol- etkisini göstermek
n.-dı 91a11
nāḳıṣ ol- kusurlu olmak, eksik olmak
n.-maya 43b8
n.-ur 116b3, 119b8
naḳīb ol- lider olmak
n.-ur 96b19
nālān ol- inlemek
n.-dı 113a2, 127a7

nā-pāk ol- kirli olmak
n.-ur 120a10
naṣīb ol- nasip olmak
n.-dı 91a6
n.-mazısa 113a18
n.-mış 62b10, 63b2
n.-mışdur 106b11
n.-ur 32a12
nāṣir ol- yardımcı olmak
n.-sun 62b2
nā-tüvān ol- güçsüz olmak
n.-dı 45b11-12
n.-mış 61a15
n.-ur 119b10
nāyāb olup git- yok olup gitmek
n.-er 4b3
nāyib ol- vekil olmak
n.-an 32a3
n.-mış 30a6
nāyime ol- uyumak
n.-dı 89a17
nāyim ol- uyumak
n.-a 146a4
naẓardan merdūd ol- iltifat edilmemek, ilgiden yoksun kalmak
n.-ur 149b2
naẓarı münḳaṭıʿ ol- görüş açısının dışında kalmak
n.-dı 27b10
nāẓır ol- bakmak, gözetmek
n.111b2
n.-a 20b6
n.-ur 42a8
nāzil ol- inmek
n.-an 39a4, 110a17, 147a6
n.-dı 15a12, 17a12-13, 17a19, 40a7, 48a6, 64a15, 94a9, 119a13, 127b1, 13a1-2, 136a9, 139a15, 159b4, 159b7, 160b13, 170b17, 172a17
n.-maya 110a19
n.-maz 103a7
n.-mışdur 39b13, 109b19
n.-sa 78b3
n.-up 39b6, 103b8, 11b13, 145a9
n.-ur 110b7, 117b15
nebī ol- peygamber olmak
n.-maya 135b12
nefʿi ol- faydası olmak
n.-a 159a2
nefīs ol- çok güzel olmak
n.-ur 65a10
nefsine mālik olıma- kendini alamamak
n.-dı 172a12
nevmīd ol- ümitsiz olmak
n.-dı 72a11
nıṣf-ı leyl ol- gece yarısı olmak
n.-dı 73a2
n.-duḳda 127a5
nihān ol- gizli olmak
n.-a 52a13
niʿmet issi ol- nimet sahibi olmak
n.-ursın 12b16
niʿmet ü sürūrda ol- nimet ve mutluluk içinde olmak
n.-alum 18a19
nizār ol- zayıflamak
n.-dı 94a16
noḳṣāndan sālim ol- eksik, kusurlu durumdan uzak olmak
n.-ur 147b16-17
noḳṣān ol- eksik, kusurlu olmak
n.-mayup 111a11
n.-sa 116a6
noḳṣān üzre ol- eksik durumda olmak
n.-an 107b8-9
nol- ne olmak
n.-dı 56b2, 69a5, 101b3
n.-dılar 41a16, 41a16
n.-duŋ 11b16
nūn ol- nun harfi gibi iki büklüm olmak
n.-dum 151b13
nūra maḳar ol- nurun merkezi olmak
n.-ur 73b16
nūrānī ol- nurlu olmak
n.-dı 139a9
nūr ol- nurlu olmak
n.-a 136a1
n.-mışam 151b19
oġlı ol- oğlu olmak
o.-a 55a7-8, 78b6
o.-dı 76a8
o.-ıcaḳ 39b11
o.-madı 55a6-7
oğullar atası ol- erkek çocukların babası olmak
o.-asın 57a3

oḳımaz ol- okumayı terk etmek
o.-dı 170b9
olmış ol- bulunmuş olmak
o.-a 58a1
ögredür ol- öğretmeye başlamak
ö.-dı 82a15
ʿömri uzun ol- ömrü uzun olmak
ʿö.-up 55a9
pādişāh ol- hükümdar olmak
p.-duġını 148b8-9
p.-mışdurur 63b19
pāk-bāz ol- sadık aşık olmak
p. 74a16
pāk-iʿtiḳād ol- inancı saf olmak
p.-a 6b14
pākīze-beden ol- temiz, saf beden olmak
p.-a 43b8
pāk ol- temiz, saf olmak
p.-a 6a18, 43b4, 79b11, 113b10
p.-dı 32b6
p.-maya 120b14
p.-sun 88a3
p.-uban 51b9
p.-ur 94b15
pāk u berī ol- temiz, saf olmak
p.-dı 114b13
pā-māl ol- ayak altında kalmak, hor görülmek
p.-ur 119b12
pāre pāre ol- paramparça olmak
p.-dı 70a14
pāsbān ol- gece bekçisi olmak
p.-duḳ 168b11
pehlivān ol- güçlü olmak
p. 71a19
pelīd ol- pislenmek
p.-maz 140b7-8
p.-ur 140b7
penāh ol- sığınak olmak
p.-ur 169a11
perde ol- engel olmak
p.-dı 114a14
p.-ur 23b12
p.-urmış 71b14
perīşān ol- perişan olmak
p.-ur 165b18
pest ol- alçalmak
p.-mışlardur 6b9
peşīmān ol- pişman olmak
p.-dı 18a14, 92b16, 93b7
p.-dılar 157a7
peydā ol- ortaya çıkmak
p.-a 133a18
p.-dı 12a5-6, 92b5, 138a2, 154a16, 155a2
p.-up 12b13, 67b13
p.-ur 45b4-5, 119b5
peyġāmber ol- peygamber olmak
p.-duġına 130a19-130b1
pinhān ol- gizli kalmak
p.-a 151b12
p.-mışam 51a11
pīr ol- yaşlanmak
p.-mış 56b9
p.-up 13a15
pīşvā ol- önder olmak, yol göstermek
p.-a 60b1
pür-dūd ol- dumanla dolu olmak
p.-ur 124b8
pür- meẕellet ol- çok hakir olmak
p.-mışdur 48b16
pür-nevāl ol- çok talihli olmak
p.-a 43b9
pür-sevād ol- kapkaranlık olmak
p.-dı 72a14
pür-şīr ol- süt dolu olmak
p.-a 79b5-6
rāciḥ ol- **1.** ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-urıdı 123b18-19
2. ağır basmak, üstün gelmek
r.-maġı 63b15
rāciʿ ol- geri dönmek
r.-madı 113a13
rāġıb ol- istekli olmak
r.-a 6b17-18
rāḥatda ol- huzur içinde olmak
r.-alar 135a13
rāḥat ol- huzurlu olmak
r.-a 60a18
r.-asın 62a16
r.-dum 78a16-17
r.-maz 89b12
r.-mış 50a15
rāḥat üzre ol- huzur içinde olmak
r.-dı 174a12

raḥmet ol- rahmet olmak
r.-asın 60a8
r.-ur 106a6
rāh-zen ol- haydut olmak, kötülük peşinde koşmak
r.-mış 19b10
rāʿī ol- çoban olmak
r.-up 7b8
raḳīb ol- rakip olmak
r.-duŋ 159b17
raḳīṣ ol- dansçı olmak
r.-urvan 43a14
rām ol- boyun eğmek
r. 87b5
r.-a 80a11-12, 113b7
r.-alum 118b14
r.-dı 126b19
r..-saŋ 104a15
r.-ur 96b15
r.-ursaŋ 113b1
rāst-gūy ol- doğru sözlü olmak
r.-a 80a8-9
rāst-rev ol- doğru yolu takip etmek
r.-a 80a8-9
rāżı ol- razı olmak
r.-dı 118a16
r.-dılar 132b13
r.-madı 65b19, 83a10
r.-mışam 113b4
rāżiye ol- razı olmak
r.-dum 16a15
redīf ol- ardından gitmek
r.-dum 169b9
refīḳ ol- arkadaş, yoldaş olmak
r.-a 71b5
r.-am 58a12
r.-ur 126b14
refʿ ol- kaldırılmak
r.-dı 24b5
rehberi ol- kılavuzu olmak
r.-dı 71b17-18
reh-nümā ol- kılavuz olmak
r.-dı 32b9
reh-zenī ol- haydutluk yapmak
r.-mış 144b18
reʾīsü'ṣ-ṣıddīḳīn ol- doğru olanların başı olmak
r.-dı 122a9
rencūr ol- sıkıntılı olmak
r.-dılar 118b1
reşḥān ol- yağmur damlaları dökmek
r.-mazımış 119b1
revāne ol- gitmek, yola koyulmak
r.-alar 134a1
r.-dı 15a18, 51b2, 104a11, 163a13
r.-up 137a17
revān ol- gitmek, yola koyulmak
r.-dı 127b4, 152a11
r.-mış 30a8, 104b14
rıżāda ol- razı olmak
r.-sa 170a5
r.-ur 170a6
riʿāyeti ol- ağırlamak
r.-duġı 147b18
rūşen ol- aydınlanmak
r.-dı 29a11-12, 31a4, 96a18, 139a9
r.-up 12b2
r.-ur 150a7
rūz-ı ḳıyāmet ol- kıyamet kopmak, kıyamet günü gelmek
r.-a 158b13
rüsvāy ol- ayıplanacak duruma düşmek
r.-up 157a11
ṣabāḥ ol- sabah olmak
ṣ.-dı 27a17, 53b5, 152a9, 172a19
ṣābir ol- sabırlı olmak
ṣ.-a 147b9
ṣ.-asın 59b13
ṣābit ol- bir şeyin gerçekliği kesin olarak belli olmak
ṣ.-dı 30a17, 31b15, 164b13
ṣaʿb ol- zor gelmek
ṣ.-ur 105a17
ṣ.-urımış 94b2
sācid ol- namaz kılmak
s.169b6
ṣadaḳa ol- sadaka olmak
ṣ.-ur 110b6ak
ṣādıḳ ol- sadık olmak
ṣ.-a 132a15
ṣ.-maḳ 95b13
ṣādır ol- ortaya çıkmak
ṣ.-an 10b2, 99b6
ṣ.-mayınca 116a3
ṣ.-mış 113a14
ṣ.-mışdur 75a5

ṣ.-sa 33a7
ṣ.-ur 39a2, 107b1
ṣafāda ol- neşe içinde olmak
ṣ.-madı 147b15
ṣafları ol- sıraları olmak
ṣ.-a 147a17
ṣaf ol- temiz olmak
ṣ.-a 6a18
ṣ.-dı 32b6
ṣafvet üzre ol- saflık içinde olmak
ṣ.-a 134b16
ṣaġ esen ol- sağlıklı olmak, esenlikte olmak
ṣ.-a 60a14
ṣaġır ol- duymaz olmak
ṣ.-dı 36a7
ṣaġ ol- **1.** sağalmak, iyileşmek
ṣ.-maġı 32a5
ṣ.-mışam 151b19
2. yaşamak
ṣ.-uŋ 63a6
ṣ.-urısam 28b13
3. sağlıklı olmak
ṣ.-a 95a13
ṣāḥib-i belvā ol- kederli, tasalı olmak
ṣ.-an 106a4
ṣāḥib-i fikret ol- fikir sahibi olmak
ṣ.-an 32a10
ṣāḥib-temkīn ol- ihtiyatlı olmak
ṣ.-mayınca 140b6
ṣaḥīḥ ol- doğru olmak
ṣ.-a 101a11
ṣ.-ur 146a2
sāḥir ol- büyücü olmak
s.-asın 91a3
sāʿī ol- çalışmak, emek harcamak
s.-am 43a15
ṣaḳīl ol- ağır olmak
ṣ.-up 45b12
sākine ol- sakin duruma gelmek
s.-dı 84b11
sākin ol- **1.** sakin duruma gelmek
s.-dı 48b6, 121a18
s.-mazıdı 162b9
s.-ur 163a19
2. bir yerde yerleşmek, oturmak
s.-dı 166a8
s.-up 92a4
3. hareketsiz olmak
s.-urısa 134b19
sākit ol- susmak
s.-dı 151a18
s.-mış 134b12
s.-up 65b10, 102a6
s.-ur 39a2-3
saḳy ol- sulamak
s.-a 43a18
ṣalāḥ üzre ol- huzur içinde olmak
ṣ.-dı 55a12
ṣ.-ur 26b3
sālik ol- bir yola girmek, bir tutumu benimsemek
s.-dılar 27a10, 29a4
sālim ol- hiçbir zarar görmemek
s.-dılar 36a9
sāmiʿ ol- dinleyici olmak
s.-anlar 102a1
s.-anlardan 175a11-12
s.-dı 50a7
sarāy-ı şāh ol- şahın sarayı olmak
s.-an 127a4
sāriḳ ol- hırsız olmak
s.-maz 171b10
sāṭıʿ ol- güneş için yükselmek
s.-mış 153b19
ṣavāb ol- doğru davranış olmak
ṣ.-ur 32b1
sāyebān ol- gölgelik olmak
s.-mış 124b4
sāye-gīr ol- korumak
s.-an 6a19
sāye-i Rabbü'l-ʿālemīn ol- Allah'ın emirlerine göre hareket etmek
s.-an 5b6
ṣāyime ol- oruçlu olmak
ṣ.-up 152a13
ṣāyim ol- oruçlu olmak
ṣ.-urmış 124a19
sebeb-i mülk-i dünyā ol- dünya mülkünün sebebi olmak
s.-dı 104a1
sebeb-i mülk-i ʿuḳbā ol- ahiret mülkünün sebebi olmak
s.-a 104a2
s.-maḳ
sebeb ol- sebep olmak

s.-dı 19a16, 43a2, 99a19, 99b2, 99b3, 99b4, 99b5, 99b6, 99b7, 99b12, 99b14, 118b6, 136b6
s.-sa 142a8
sebz ol- yeşermek, yeşil renkli olmak
s.-an 101b18
s.-dı 92a6
seḥer ol- seher vakti olmak
s.-dı 127a7
semīʿ ol- dinlemek
s.-ayım 123a1
semüz ol- semiz olmak
s.-a 79b5
ser-bār-ı miḥen ol- çok sıkıntı verici olmak
s.-dı 50b7
ser-efrāz ol- yücelmek
s.-mış 6b8
s.-ur 6a19
ser-nigūn ol- baş aşağı olmak
s.-dı 7b18
s.-mışlardur 6b9
server ol- lider olmak
s.-a 120b19
setr-pūş ol- örtünecek elbise olmak
s.-ur 28b14
sevgülü ol- sevilmek
s.-an 15a14
s.-dı 86b7-8
seyyidesi ol- efendisi olmak
s.-an 91b15-16
seyyid ol- efendi olmak
s.-up 26a15-16
siyāset ol- idam edilmek
s.-maġa 105b2
ṣorar ol- sormaya başlamak
ṣ.-up 137b5
söyleşür ol- konuşmaya başlamak
s.-dılar 26a15, 85a13
su ʾāl itmez ol- dua etmeyi terk etmek
s.-ur 53a10
su ʾāl ol- hesaba çekilmek
s.-sa 52a16
ṣubḥ ol- sabah olmak
ṣ.-ınca 96a17, 61a5, 152a13
ṣuçlu ol- suçlu olmak
ṣ.-sam 42a14
ṣ.-ur 156b12
sūdmend ol- kazançlı olmak
s.-uram 87b13
ṣudūrda ol- göğsünde olmak, ezberinde olmak
ṣ.-ana 10a5
ṣūret-peẕīr ol- ortaya çıkmak
ṣ.-sa 9a1
sūznāk ol- kederlenmek, tasalanmak
s.-up 12a18
süknā ol- oturulacak yer olmak
s.-a 30b12
sülāle ol- döl olmak
s.-ınca 48b18
sürūrda ol- sevinç içinde olmak
s.-dı 55a13
süst ol- gevşemek
s.-dı 96b1
süvāre ol- binici olmak
s.-dı 54a14
süvār ol- binici olmak
s.-anlar 41b8
s.-dı 17b10, 136b17
s.-maġa 49a7
s.-mış 56a11, 81a19
s.-salar 44b17
s.-up 57a15
şād-kām ol- çok sevinçli olmak
ṣ.-asın 169a8
şādmān ol- sevinçli olmak
ṣ.-dı 17b4-5, 144a10
ṣ.-dılar 173b15-16
şād ol- sevinmek
ṣ.-alar 52a5, 136a1-2
ṣ.-am 100b10
ṣ.-dı 16b18, 101a6, 148b11, 152a2
ṣ.-dılar 57a16-17, 146b14
ṣ.-duḳ 168b16
ṣ.-dum 43a2
ṣ.-ur 88b14, 125a9
ṣ.-ursın 166a13
şāh-ı ʿālem ol- dünyaya şah olmak
ṣ.-mışam 126b7
şāhid ol- tanık olmak
ṣ. 106b12
ṣ.-dı 18b6
ṣ.-maġa 144a1
ṣ.-sun 122b7, 164a18
şāh ol- hükümdar olmak

ş.-dı 169a10
ş.-madan 60b3
ş.-mağıla 5b2
ş.-ursaŋ 60a9
ş.-urlar 150a9
ş.-ursın 141b8
şākir ol- şükredici olmak
ş. 60a14
ş.-asın 59b13
ş.-dılar 88a16
ş.-saŋ 60a5
ş.-urısa 110a11
ş.-uruz 164a17-18
şaḳḳ ol- yarılmak
ş.-dılar 90b14
ş.-mış 90a16
ş.-mışiken 91a1
şāyiʿ ol- yayılmak
ş.-up 54a5
şedīd ol- şiddetlenmek
ş.-up 101a1
ş.-ur 38b12
şefīʿ ol- şefaatçi olmak
ş. 139a3-4
şehd ol- bal olmak
ş.-ur 120a19
şehīd ol- şehit olmak
ş.-maya 135b12-13
şeker ol- şeker olmak
ş.-ur 120a19
şeref ol- şeref sayılmak
ş.-a 52a14
şerīf ol- şerefli olmak, yücelmek
ş.-dı 110b16
şerm-sār ol- utanmak
ş.-up 70a15
şerʿ-nihād ol- dini kurallara uygun huyu olmak
ş.-a 6b14
şeyṭān ol- kötü niyetli olmak
ş.-maya 60a18
şiddetde ol- sıkıntı ve zorluk içinde bulunmak
ş.-ana 58b17
şikār ehli ol- avlanabilecek duruma gelmek
ş.-dı 15a7
şūm ol- uğursuz olmak
ş.-ur 117b14
ṭabīb ol- çare olmak
ṭ.-am 61b7
tābiʿ ol- bağlanmak
t. 50b10, 79a16
t.-anlarun 137a9
t.-dı 122a11
t.-duḳ 77b9
t.-dum 93a19
t.-madı 113a13
t.-maḳdur 52a8
t.-up 58b2, 59a16
t.-ursaŋ 52a1
taʿbīr ider ol- rüya yorumu yapmaya başlamak
t.-dılar 92b7-8
tāc-ı rifʿat ol- büyüklüğün tacı olmak
t.-ur 31b12
tāc-ı saʿādet ol- mutluluk tacı olmak
t.-ur 97a4
tāc-ı ser ol- baş tacı olmak
t.-sa 150a10
taġyīr ol- değişmek
t.-dı 106a8
ṭāhir ol- temiz olmak
ṭ.-an 120a10
taḫta ol- tahta durumunda parçalara ayrılmak
t.-dı 165b14
ṭāḳati ṭaḳ ol- takati kesilmek
ṭ.-dı 94a17
ṭāḳati olma- gücü yetmemek
ṭ.-duġı 65b16
taḳdīr ol- yazgı olarak belirlenmek
t.-masa 113b13
t.-mış 16a2
taḳvā üzerine ol- Allah'tan korkmak
t. 128a11-12
ṭaleb ider ol- ister olmak
ṭ.-a 130b3
ṭālib ol- istemek
ṭ.-an 57a15
ṭ.-dı 30a11, 30b15
tamām ol- tamamlamak
t.-dı 25a6, 93b9, 109b5, 175a9, 175b4, 175b12
t.-duġı 147b3
t.-madın 89a11

t.-up 48b16, 121b8
t.-ur 32a13
tār-mār ol- dağılmak
t.-dı 165b16, 167b5
t.-madı 88a17
ṭavīl ol- uzamak
ṭ.-dı 73a2, 100b5
ṭayy ol- atlanmak, geçilmek
ṭ.-dı 144a3
taze ol- dinç olmak
t.-dı 73a15
tedārik üzre ol- hazırlıklı olmak
t.-dılar 26a5
tedbīr üzre ol- tedbirli olmak
t.-dılar 26a5
te'ḫīr ol- ertelenmek
t.-dugına 130a16
telef ol- yok olmak
t.-ur 119b13
temiz ol- temiz olmak
t.-ur 115b9
teng ol- dar olmak, sıkıntı vermek
t.-dı 20b10
teşne ol- susamak
t.-dugumı 36a13-14
t.-ıcaḳ 27b5
t.-salar 77b2
t.-sayuz 77b5
tīz-fehm ol- çabuk anlayışlı olmak
t.-a 82a13
ṭoġrı ol- dürüst olmak
ṭ. 29b17
ṭ.-a 120b15
ṭ.-an 119b11
ṭolu ol- dolu olmak
ṭ.-a 105a1
ṭ.-an 35a19
ṭopraḳ ol- toprak olmak
ṭ..-ma 42b11
ṭopṭolu ol- dopdolu olmak
ṭ.-dı 91b13
ṭ.-sun 71b9
ṭuş ol- yönelmek
ṭ.-maya 95b4
tütün ol- duman olmak, durumu berbat olmak
t.-maya 95a14
ucuzlıḳ ol- ucuzluk olmak
u.-up 103a4
ucuz ol- ucuz olmak
u.-a 80a17
uġrı ol- hırsız olmak
u.-a 120b15
ʿumde-i ḫavāḳīn-i celālet-nümūn ol- büyülük gösteren hakanların dayanağı olmak
ʿu.-an 7b1
uzun ol- uzamak
u.-maz 116b10
u.-up 69b8
üleşdürür ol- paylaştırmaya başlamak
ü.-dı 122a3
ülfeti ol- görüşmesi, sohbeti olmak
ü.-madı 73a19
ümmet-i Muḥammedden ol- Hazreti Muhammed'in ümmetinden olmak
ü.-alar 77b12
üns ol- arkadaş olmak
ü.-aydum 63a15
vācib ol- gerekmek, şart olmak
v.-an 38a19
vāfir ol- bol olmak
v.-urımış 97a2
vāḥid ol- **1.** tek olmak
v.-an 4b6
2. yalnız olmak
v.-mışdur 57a10
vaḥy ol- vahyedilmek
v.-dı 121a5-6
vāḳıf ol- haberdar olmak
v. 104b13
v.-dı 111b18
v.-madılar 133a2
v.-masunlar 155b18
v.-mışdur 130b3-4
vāḳiʿ ol- gerçekleşmek
v.-an 9b2, 9b16, 18a19, 39b18, 48b14, 49a4, 49a17, 52b10, 99b9, 102b12, 110a12, 123a2, 157b6
v.-dı 5b12, 18a17, 67a5
v.-mışdur 39b1, 98b12
v.-ur 39a17, 58a18
vārid ol- erişmek
v.-an 111a15
v.-anları 123b6
vāriṣ ol- varis olmak

v.-a 6b13
v.-duġı 169b1
var ol- var olmak, bulunmak
v.-a 53a11, 112a15, 130b2, 152b2
varur ol- gitmeye başlamak
v.-dı 82b5
vāṣıl ol- ulaşmak, kavuşmak
v.-dılar 148b9-10, 154b2, 154b3
v.-maz 149a19
vefā ol- dostluğa dönüşmek
v.-dı 19a12
vefāt ider ol- ölmek üzere olmak
v.-duḳda 40a9
velī ol- ermiş kişi olmak
v.-dı 63b18
v.-ġıl 71b13
v.-ur 125b4
vesīle ol- sebep olmak
v.-ur 64b16
vīrān ol- haraplaşmak
v.-ur 117b17, 119b4
yaġmur yaġmaz ol- yağmur yağmamak
y.-dı 121a19
y.-ur 116a8
yaḳın ol- yakın olmak
y. 155b13
y.-dı 17b19, 82a11
y.-duŋuz 144a4
y.-ma 29b17
y.-mışdur 90a10
yanmalu ol- neredeyse yanacak olmak
y.-mış 88b9
yār ol- dost olmak
y.-asın 95b12
y.-sa 150a1
y.-ur 64a2
yaşları gül-gūn ol- çok ağlamak
y.-ur 168a11
yayaḳ ol- yaya olmak
y.-dılar 173b13
yazılmış ol- yazılmış olmak
y.-a 79a10
yirinde ol- eksiksiz olmak
y.-up 49b7
yoḳ ol- yok olmak
y.-a 157a3
yoldaş ol- arkadaş olmak
y.-up 48b13
yollar gözine ṭar ol- sıkıntı ve huzursuzluk hissetmek
y.-dı 162a9
yüsr-i tām ol- çok kolaylık olmak
y.-ur 32a13
zād ol- azık olmak
z.-aydı 94b1-2
ẓāhirde ol- görünürde olmak
ẓ.-an 107a10, 111b2
ẓāhir ol- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-a 42b14, 101a10
ẓ.-an 98a11, 120a10, 161b6
ẓ.-dı 12a1, 20b14, 25a9, 25a13, 38b2, 40a16-17, 71a7, 83a12, 92a6-7, 103b14-15, 119a4, 129a4, 143b6, 156b9, 166a18, 174a8, 175a16
ẓ.-madı 37a7-8
ẓ.-mış 89a11
ẓ.-mışdur 74b11
ẓ.-up 11b2
ẓ.-ur 34b5, 119b4, 119b15, 140b16
ẓ.-urıdı 85a6, 156b6
żaʿīf ol- güçsüz olmak
ż.-alar 13a16
ż.-mış 20a14, 114a7
ẕākir ol- zikredici olmak
ẕ.-sa 145b19
ẓālim ol- zalim olmak
ẓ.-a 120b2
ẓ.-an 119a15
żāmin ol- kefil olmak
ż.-ur 143a18
żararı ol- zararı olmak
ż.-a 159a2
zār ol- ağlayıp inlemek
z.-dı 94a16
z.-dum 151b13
zār u zār ol- ağlayıp inlemek
z.-dum 167b10
zāyid ol- artmak
z.-sun 114b8
zāyil ol- ortadan kalkmak
z.-dı 62b6, 70a9, 119a17, 164b1
z.-madı 56a1
z.-masun 155b6
z.-mazıdı 103b14
z.-mış 124b7
z.-ur 53b11, 98a12, 160b19, 161a2

żāyiʿ ol- **1.** kaybolmak
ż.-sun 55b8-9
ż.-ur 146a5
2. elden çıkmak
ż.-a 126b4
ż.-ur 119b13
zebūn ol- güçsüz duruma gelmek
z.-dı 71b19, 143b11
z.-dum 151b13
z.-mış 23b3
zehrnāk ol- zehirli olmak
z.-an 80a10-11
ẕelīl ol- hor görülmek, aşağılanmak
ẕ.-a 101a14
ẕ.-mışıdı 32b9
zerʿ ol- ekilmek
z.-sa 119b7
zevce ol- eş olmak
z.-mışıdı 144a9
zevci ol- eşi olmak
z.-an 136b9
ẕikr-i Ḥaḳda ol- Allah'ı zikir durumunda olmak
ẕ.-asın 49b15
zindān ol- zindan gibi olmak
z.-ur 120a15
zinde ol- dirilmek
z.-a 95a13
z.-asın 76a18
z.-dı 76a11
z.-up 76a9-10, 76a13
ziyāde ol- artmak
z.-a 57a3, 91a19, 133b5
z.-dı 69a4, 92b10, 108a10-11, 146b14, 153a13-14, 153b15
z.-maḳdadur 111a12
z.-maz 39a6
z.-sa 39a7
z.-sun 38b8
z.-up 56b14, 83a14
z.-ur 109b13, 110a11, 161b15
ziyād ol- artmak
z.-ur 120a13, 127b9
ziyānkār ol- zarar vermek
z.-uruz 27a11
ziyān ol- zarar olmak
z.-maz 42a18
ẓulmet ol- kararmak
ẓ.-dı 153a3
zühd ol- dini emirleri yerine getirmek
z.-updı 112b15
ola kim belki, ihtimal ki
o. 143b14
olanca bütün
o. 147a3
ol ara ora
o.+ da 101b14
ol bir öbür
o. 24b2, 164a10
ol birisi öbürü
o. 15a1-2, 15a4
olın-
ʿarż olın- bildirilmek
ʿa.-duḳda 101a4
beşāret olın- müjdelenmek
b.-mışdur 154a18
beyān olın- açıklanmak
b.-dı 117a19, 137b15
b.-ur 10a1
bezl olın- sarf edilmek
b.-ına 19a10
binā olın- yapılmak, inşa edilmek
b.-an 109b2
cehd olın- çalışılıp çaba gösterilmek
c.-a 142a8
cemʿ olın- toplanmak
c.-dı 72a3
cürʾet olın- cesaret edilmek
c.-dı 9a18
debāġat olın- terbiye edilmek
d.-mamışdur 139b15
defn olın- ölü gömülmek
d.-a 78b7
d.-an 98a2
defʿ olın- savuşturulmak
d.-ur 145b17
ekl olın- yemek yenilmek
e.-duḳdan 110a11
emr olın- emredilmek
e.-dı 25b13, 121a7
e.-duġı 25a15
e.-duḳda 35b12
e.-up 44b7
ferāġat olın- vazgeçilmek
f.-dı 8b10
ġāret olın- yağmalanmak

ġ.-up 115b5
ḥabs olın- hapsedilmek
ḥ.-dı 170b7-8
ḥ.-mışdur 93b10
ḥ.-up 121a19
ḫalḳ olın- yaratılmak
ḫ.-dı 63b11
ḫ.-duŋ 33a12
ḫ-mışdur 48b17
ḥamd olın- şükredilmek
ḥ.-a 111a8
ḥesāb olın- sayılmak, hesaplanmak
ḥ.-up 175b13-14
ḥıfẓ olın- korunmak
ḥ.-mışdur 110a7
ḥikāyet olın- ayrıntılarıyla anlatılmak
ḥ.-dı 117a19
ḥ.-sa 39b17-18
ḫiṭāb olın- hitap edilmek
ḫ.-up 175b12
ihānet olın- hainlik, kötülük edilmek
i.-sa 109b14-15
iḫrāc olın- çıkarılmak
i.-am 42b12
i.-up 44b8
i.-ursız 42b8
iḥsān olın- bağışlanmak, bağışta bulunulmak
i.-maḳile 44b1-2
i.-mışdur 40b3
iḫtiṣār olın- kısaltılmak
i.-dı 134b7
iḫtiyār olın- tercih edilmek
i.-dı 82a6
ʿināyet olın- lütfedilmek, bağışlanmak
ʿi.-a 139a11
inbisāṭ olın- yayılmak
i.-maġıla 8a19-8b1
intifāʿ olın- faydalanmak
i.-dı 8b2
intiḫāb olın- seçilmek
i.-dı 9b18, 80b3
isnād olın- dayandırılmak, yüklenmek
i.-an 103b4
isrāf olın- israf edilmek
i.-maya 108b2
istiʿmāl olın- kullanılmak
i.-up 110a7-8
istimāʿ olın- işitilmek
i.-ur 154a14
ḳaṣd olın- amaçlanmak
ḳ.-a 7a2
luṭf olın- lütfedilmek
l.-a 120b12
mektūb olın- yazılmak
m.-an 62a11
menʿ olın- bir şey verilmemek, verilmekten imtina edilmek
m.-dı 146a19
m.-sa 116a7-8
münāsebet olın- ilişkilendirilmek
m.-maġıla 8a19-8b1
müşāhede olın- görülmek
m.-ınsa 102b3
naḳl olın- anlatılmak, bildirilmek
n.-ur 24b5, 71b16, 117a12, 170a1
naẓar olın- düşünülmek
n.-sa 6a15
neşr olın- yayılmak
n.-a 134a13
raḥmet olın- merhamet edilmek
r.-a 120b12
rām olın- boyun eğilmek
r.-a 51b11
redd olın- geri çevrilmek, iade edilmek
r.-ur 98a15
rivāyet olın- bir olay, haber veya söz nakledilmek
r.-dı 141a13
r.-mış 33a8, 69b14, 70b10, 74b8-9, 86a5, 86a8
r.-ur 35a12, 39b13, 65a18, 116b13, 136a12
ṣalb olın- asılmak, idam edilmek
ṣ.-mış 31a14
ṣ.-ur 93b6
ṣarf olın- harcanmak
ṣ.-a 43a16
selb olın- kaldırılmak, giderilmek
s.-mış 124b6
şürūʿ olın- başlanmak
ş.-a 7a2
taʿbīr olın- anlatılmak
t.-urısa 9b17
taḥṣil olın- elde edilmek
t.-ur 45a12

taḳdīr olın- yazgı olarak belirlenmek
t.-mışdur 48b17
taḳsīm olın- paylaştırılmak
t.-a 108b1
taṣvīr olın- etraflıca anlatılmak
t.-dı 104a13
taʿyīn olın- bir şeye karşılık olarak belirlenmek
t.-dı 174a6
ṭayy olın- atlanmak, geçilmek
ṭ.-up 97a8
tebdīl olın- değiştirilmek
t.-urımış 44b9
teʾlīf olın- eser yazılmak
t.-mış 9a2
terceme olın- tercüme edilmek
t.-dı 94b14
t.-maġa 9a18
terkīb olın- birleştirilmek, bir araya getirilmek
t.-mış 2b1
t.-up 175b6
tesmiye olın- adlandırılmak
t.-dı 9b3
tesṭīr olın- yazılmak
t.-dı 165a5
tezyīn olın- süslenmek
t.-up 9b3
töhmet olın- suçlanmak
t.-a 120b12
vaʿde olın- söz verilmek
v.-mışdur 154a18
yād olın- anılmak
y.-a 102b8
y.-maz 58a18-19
zerʿ olın- ekilmek
z.-a 43a17
ẕikr olın- adı geçmek, söylenmek
ẕ.-dı 53a17, 85a8
ẕ.-.madı 106b18-19
ẕ.-maya 52b7
ẕ.-mışdur 26a6
ẕ.-mışıdı 102a7
ẕ.-ur 56a2
zirāʿat olın- ekilmek
z.-ınan 110a18
olmaḳlıḳ olma durumu
o. 95b5, 95b6
ol sāʿat *T.+Ar.* (bk. o sāʿat) o anda
o. 20b19, 32b12, 48b5, 51b2, 69b15, 75a19, 76a6, 76b2-3, 78a5, 86a11, 90b15, 91a1, 92b5, 118a17, 151a16, 173a3, 175b5
o.+de 82b14, 89a12
ol taḳdīrce *T.+Ar.+ce* o durumda, böyle olunca
o. 156b11-12
om(u)z omuz
o.+ına 79b18
o.+uŋdan 27b10
on on
o. 26b17, 52b14, 68a11, 110b8, 129a15, 166b3
on beş on beş
o. 138a18
on biŋ on bin
o. 68b19, 68b19
on bir on bir
o. 12b6
on birinci on birinci
o. 11b6, 127b17
on dört on dört
o. 109a12
o.+iidi(ondördiidi) 90b11
on iki on iki
o. 11a19, 12a8, 17a2, 55a6, 68a10, 77a18, 85a14, 99b19, 127b14
o.+idi 17b19
on iki biŋ on iki bin
o. 67a8, 116b6
on ikinci on ikinci
o. 127b18, 127b19
on sekiz on sekiz
o. 67a19
onsuz onsuz
o. 26b14
onuncı onuncu
o. 21b14, 53a5, 127b17
ora ora
o.+lara 49a4
orta orta
o. 78b4
o.+da 19a19, 168a14
o.+larında 78b9
o.+muzda 28a13

o.+sında 18b11, 67b15, 79a5, 82a16, 90b16, 153b18, 174b18, 175a2
o.+sındaiken 35b9-10
ortaya gel- ortaya çıkmak, görünmek
o.-di 118b15
ortaya ġurbet düş- gurbet nedeniyle ayrı kalmak
o.-di 20b10
oruç *Far. rūze*
oruç ṭut- oruç tutmak
o.-ar 102a16
o.-duġı 23b5
orun
orun al- manevi bir makama erişmek
o. (ornuŋ al) 124a15
o sāʿat *T.+Ar.* (bk. ol sāʿat) o anda
o. 52a3
ot ot
o. 79b4
o.+lar 79b5, 139b19
otur- 1. oturmak
o. 125b15, 157b3
o.-alar 135b2, 135b19, 154b10
o.-an 22a13, 23a7
o.-dı 24b2, 68a18, 129b5, 136b16, 138b18, 148b12, 155a6, 165a4
o.-dıise 85a5
o.-dılar 85b8, 154b6, 154b11, 174a4
o.-dum 24b1, 155a11, 156b19
o.-maduŋ 154b16
o.-maya 117a15
o.-mış 22a12, 125a13, 141a1
o.-mışıdı 85b11
o.-mışlar 24b18
o.-mışlarıdı 10a16
o.-sunlar 154b18
o.-up 67b14, 87a5, 108a6, 126a10, 126b19, 138a3, 138b5, 157b2, 161a13, 167a16, 170b19
o.-ur 22b11, 89b3
o.-uram 100b7
o.-urıdı 12a9, 82b12
o.-urıduḳ 14a4
o.-uridük 23a15
o.-uriken 11b14
o.-urlar 23b6, 90b6
o.-urlarıdı 11b8, 66a19, 77b19, 81b19, 84b16, 160a4
2. ikamet etmek
o.-mışam 100a13
o.-ur 100b11
o.-urlar 100a15
otuz otuz
o. 78a8, 78a19, 97b6
oyna- oynamak
o.-r 167b12
oynad- aldatmak
o.-ur 140b9
başıla ten oynad- başını uçurmak
b.-ur 96b3
oyun oyun
o. 106a6

Ö
öç-
cigeri öç- ödü patlamak, çok korkmak
c.-er 100b9
öf bezginlik duygusunu anlatan bir söz
ö. 13a16, 31a9
ögren- 1. bilgi edinmek, beceri kazanmak
ö.-düm 83a2
ö.-düŋ 83a1, 108a15
ö.-mege 82b1
2. alışmak
ö.-düŋ 148b17
ögret- 1. bir davranışta bulunması için birini yönlendirmek
ö.-di 17b5
ö.-dügi 18a8
ö.-üp (ögredüp) 18a12
2. bilgi sahibi olmasını sağlamak, beceri kazandırmak
ö.-eyim (ögredeyim) 82b2
ö.-üp (ögredüp) 142b17
ögredür ol- öğretmeye başlamak
ö.-dı 82a15
öküş çok
ö.+dür 52a6
öküz öküz
ö. 51b1
ö.+ler 68a13
öl- ölmek
ö.-en 31b19
ö.-ince 31b5
ölç- ölçmek

ölçivir- ölçüvermek
ö.-esin 97b14
ölçek ölçek
ö. 97b14
öldür- öldürmek
ö.-e 79a18
ö.-me 162a15
ö.-medüm 38a6
ö.-mek 26b4
ö.-seler 28a16
ö.-sünler 28b6
ö.-ürüz 28b4
ölüm ölüm
ö. 113b10
ʿömr *Ar.* yaşam
ʿö. 61b14, 97a6
ʿö.+i 116b10
ʿö.+üŋ 23a13, 28a7, 57a3
ʿömri uzun ol- ömrü uzun olmak
ʿö.-up 55a9
ʿömr sür- yaşamı belli şartlar içinde sürüp gitmek
ʿö.-di 174b16
ʿö.-üp 76a14-15
ʿömr-i şerīf *Ar.* şerefli ömür
ʿö.+leri 25a6
öŋ ön
ö.+den 70b7
ö.+inde 22b8, 50a15, 68b1, 82b12, 83a6, 91b5, 128b10, 129b8, 130a8, 161b17
ö.+inden 71a5
ö.+ine 15b6,15b16, 26a13, 26a14, 36b8, 37a18, 37b12, 47a2, 54b9, 85b4, 85b8, 92a8, 92b18, 114b2, 129a9, 132b7, 138a3, 138b8, 138b17, 148b13, 149a6, 155a8, 161a15, 161a19, 164b6
ö.+lerinde 24b11
ö.+lerine 160a12, 161a14
ö.+ümde 24a8, 59b3
ö.+ümden 171b7
ö.+üŋde 62a15
öŋin gör- ileriyi görmek, ileride ne olacağını kestirmek
ö. 29b10
öŋine çıḳ- karşısına çıkmak
ö.-p 156b16
öŋine ruḫṣat besāṭını döşe- dinin kolaylıklarına göre hareket ettirmeye çalışmak
ö.-r 140b15
öŋürdi daha önce
ö. 55a15
ö. 15b17
öp- öpmek
ö.-di 18a15, 43a13, 47a16, 58a7
ö.-diler 81a15
ö.-üp 28a4
örnek
örnek al- ders çıkarmak
ö. 90a1
ört- kapatmak
ö.-di 69b16
ö.-er 111a14
ö.-meyeler 111a3
ö.-miş 34a10
örtil- kapatılmak
ö.-ür 24a5
örtü örtü
ö.+sini 32b13
öt- 1. ötmek
ö.-medin 78a1
2. bir nesne ses çıkarmak
ö.-di 161b1
ötüri (bk. ötürü) dolayı
ö. 18a18, 41a5, 132a9
ötürü (bk. ötüri) dolayı
ö. 15a5, 26a3, 109a3
öz kendi
ö. 23a11
ö.+i 31b5, 38b13, 63b12, 63b12
ö.+ine 26a16, 114b5
ö.+ini 121b18
ö.+üm 67b9
ö.+ümüzden 143b14
ö.+üŋ 29b14
ö.+üŋe 169a9
ö.+üŋi 113a10
özge başka
ö. 61a19, 62b14, 68b12, 87b3, 114a5, 119a3, 143a3, 167a8
ʿöẕr *Ar.* özür
ʿö.+i 103b13, 143a8
ʿö.+ile 43a8, 87b9
ʿö.+üŋ 134a18

ʿöẕr eyle- özür dilemek
ʿö.-di 31b16
ʿö.-diler 81a15
ʿöẕr it- özür dilemek
ʿö.-di 31a5, 47b16
ʿö.-düŋ 58b15
ʿö.-erisem 39b9
ʿö.-üp 167a5
ʿöẕr ḳıl- özür dilemek
ʿö.-dı 102b12
ʿöẕr-ḫᵛāh *Ar.* özür dileyen
ʿö. 127a16

P
pā *Far.* ayak
p. 106a17
pā-bend *Far.*
pā-bend it- ayaklarını bağlamak
p.-diler 105b7
pādişāh *Far.* padişah, hükümdar
p. 32b8, 56a5, 60a2, 61a19, 68a7, 82a7, 82a10, 82b15, 82b16, 82b19, 83a1, 83a10, 83a18, 83b7, 83b11, 84a10, 92b18, 92b18, 93a1, 93a3, 93b5, 93b6, 103b9, 125a8, 125a11, 126a9, 127a10, 138b4, 148b18, 156a7, 156b5, 167b9, 168b3, 171a18, 173a4
p.+a 54b17, 83b4, 92b14, 123b9, 134a18, 149a8, 155a6
p.+dur 126b15, 127b10, 145b13
p.+ı 54a3, 92b12, 144b19
p.+ına 171a17
p.+ınuŋ 155a11
p.+idiler 137b17
p.+ile 156b19
p.+lar 4a13, 41a14, 148b16
p.+lara 107b11
p.+lardan 130a6
p.+ları 94b4
p.+laruŋ 102b18, 123a12, 131b8
p.+uŋ 83a14, 83a17, 83b10, 83b17, 107b16, 145b14, 150b14, 156a6, 156b3, 156b4
pādişāh ol- hükümdar olmak
p.-duġını 148b8-9
p.-mışdurur 63b19
pādişāhā *Far.* ey padişah
p.167a1
pādişāhī *Far.* padişaha ait, padişahla ilgili
p. 109a14
pādişāhlıḳ *Far.+ lıḳ* padişahlık, hükümdarlık
p. 55b11, 126b15, 152b17
p.+uzı(padişahlıguzı) 108b19
pādişāhlıḳ eyle- hükümdarlık yapmak
p.122b17
pādişāh-zāde *Far.* padişah oğlu
p.+leridi 68a7
pādşā *Far.*
pādşā it- padişah etmek
p.-en 117b8
pāk *Far.* temiz
p. 41a1, 61b11, 63b5, 87b12, 90a5, 104a11
p.+ı 100a9
p.+idi 105b6
p.+larıdur 100a15
p.+laruŋ 100a9
pāk eyle- temiz duruma getirmek
p.-di 100a14, 100a16
pāk it- temizlemek
p.-diler 62a7
p.-üp 40b7
pāk ol- temiz, saf olmak
p.-a 6a18, 43b4, 79b11, 113b10
p.-dı 32b6
p.-maya 120b14
p.-sun 88a3
p.-uban 51b9
p.-ur 94b15
pāk u berī ol- temiz, saf olmak
p.-dı 114b13
pāk-bāz *Far.* sadakatli aşık
p. 20b14, 166b17
pāk-bāz ol- sadık aşık olmak
p. 74a16
pāk-bāz-ı müntehī *Far.+Ar.* kemale ermiş olan sadık aşık
p. 74a4
pāk-bīn *Far.* güzel gören
p. 74a16
pāk-dāmān *Far.* eteği temiz, namuslu
p.+idi 112b15
pāk-dāmen *Far.* eteği temiz, namuslu

p. 30a4
pāk-ı dīn *Far.+Ar.* dinine bağlı, temiz, saf kişi
p. 19a8, 89a2, 151a6
pāk-iʿ tiḳād *Far.+Ar.*
pāk-iʿtiḳād ol- inancı saf olmak
p.-a 6b14
pākīze-beden *Far.+Ar.*
pākīze-beden ol- temiz, saf beden olmak
p.-a 43b8
pākize-ṭabʿ *Far.+Ar.* temiz huy
p. 82a12
pākize-ten *Far.* temiz, saf ten
p. 144b3
pāk-rev *Far.* temiz, saf yürüyüşlü
p. 74a16
palās *Far.* aba, çul
p. 41b10, 95a11
p.+lar 41a2
pā-māl *Far.*
pā-māl ol- ayak altında kalmak, hor görülmek
p.-ur 119b12
pārele- *Far.+le* parçalamak
p.-dılar 101b14
pārelen- *Far.+len* parçalanmak
p.-dı 165b14, 167b5
pāre *Far.* parça
p. 19a4, 17b8
iki pāre ol- ikiye ayrılmak
i.-up 90b15
pāre pāre *Far.*
pāre pāre eyle- paramparça etmek
p.-ye 79a18
pāre pāre it- parçalamak
p.-er 22a19
pāre pāre ol- paramparça olmak
p.-dı 70a14
pāsbān *Far.* gece bekçisi
p. 119b8
pāsbān ol- gece bekçisi olmak
p.-duḳ 168b11
pāy *Far.* ayak
p.+ın 73b14
p.+ına 105b10
p.+uma 114b11
pāyına düş- peşinden gitmek
p.-dük 72b19
pāyān *Far.* son, nihayet
p.+ı 64a3
pāygāh-ı bülend *Far.* yüksek derece
p.+üŋ 139a3
pāy-ı cān *Far.* kişinin ayağı
p.+a 71a12, 104a17
pāy-ı tā-fıraḳ *Far.(2)+Ar.* baştan başa, tamamıyla
p. 21a19
pāy-ı tā-ser *Far.* baştan ayağa kadar
p. 89a18
pāy-māl *Far.* ayak altında kalmış, çiğnenmiş
p. 20a18, 73a1
peder-i miskīn *Far.+Ar.* zavallı baba
p. 12a17
peder-i münīr *Far.+Ar.* nurlu baba
p. 125b11
pehlivān *Far.* yiğit
p. 51b5, 143b1, 143b2
p.+ıdur 145b16
p.+lar 141b16
pehlivān ol- güçlü olmak
p. 71a19
pehlū *Far.* çok sevilen kimse
p.+ümüzi 31a6
pelīd *Far.* pis, kötü, zararlı
p. 30a14, 104b2
p.+i 51a5
pelīd ol- pislenmek
p.-maz 140b7-8
p.-ur 140b7
penāh *Far.* sığınma, sığınacak yer
p. 3a5, 106a8
penāh ol- sığınak olmak
p.-ur 169a11
penbe *Far.* pamuk
p.+si 43a17
pencere *Far.* pencere
p. 42a4
pençe *Far.* pençe
p.+ler 6b8
pend *Far.* öğüt
p. 18b13, 41b17, 111a19
p.+ile 111b3, 111b3, 166a1, 169a9
p.+iyle 166a11
p.+lerüŋ 9b13
p.+üŋ 145a5

pend ṭut- söz dinlemek
p. 90a8
p.-duġıyçun 169a10
p.-maḳ 165a14
pend-i aʿlā *Far.+Ar.* en yüce, çok yüce öğüt
p.+dur 111b1
pend-i delīl *Far.+Ar.* yol gösterici nasihat
p. 117b12
pend-i pāk *Far.* temiz, saf öğüt
p. 165a13
pend-i peẕer *Far.* baba nasihatı
p. 165b6
p.+den 12b11
per(r) *Far.* kanat
p.+dür 6b2
p.+in 88a9
p.+ler 119b17
perākende-ḫāṭır *Far.+Ar.*
perākende-ḫāṭır it- üzmek
p.-e 140b4-5
perde *Far.* **1.** perde
p. 53b6, 85b6, 85b7, 151a13, 155b10
p.+yi 85b16
2. sır, gizli
p.+dür 98b9
p.+sinden 169a14
3. doğruyu görmeye engel olan şey
p.+lerini 48b7
p.+sini 38b10
perde it- engel yapmak
p.-me 165a6
perde ol- engel olmak
p.-dı 114a14
p.-ur 23b12
p.-urımış 71b14
perde-i ḥicāb *Far.+Ar.* gizlilik
p.+dan 8b15
perhīz *Far.* dince yasaklanan şeylerden tamamen uzak kalma
p. 8a2
p.+ile 63b17
perhīz it- birinden uzak kalmak, kaçınmak
p.-en 128b18-19
p.-erleridi 128b17
perī *Far.* peri
p. 54a2, 142a15
perīşān *Far.*
perīşān ol- perişan olmak
p.-ur 165b18
pertāb *Far.*
pertāb eyle- atmak
p.-di 35b2
pertāb it- atmak
p.-r 88a8
pervāz *Far.* uçuş
p. 20b3
perverdgār *Far.* besleyici, terbiye edici, rızıklandırıcı (Allah)
p. 51a2
perverdgār-ı kārsāz *Far.* iş işleyen besleyici, terbiye edici, rızıklandırıcı (Allah)
p. 124b13
perveriş *Far.*
perveriş vir- beslemek, bir duyguyu gönlünde yaşatmak
p.-meyüp 140a11
pes *Far.* sonuç olarak, sonra
p. 4b1, 8b15, 15b18, 17b1, 18b13, 24a12, 36b3, 42a13, 42b5, 42b7, 43a3, 44a3, 52b5, 57a15, 61b11, 64a14, 64b13, 69b17, 72a19, 74b13, 76b8, 76b13, 83b13, 85a19, 87b13, 90b12, 93a3, 102b9, 102b13, 111a2, 113b5, 115a1, 126b12, 126b18, 134b3, 144a6, 150b13, 151b2, 155a12, 157a18, 159b6, 165b2, 167b8, 173b1
pest *Far.*
pest ol- alçalmak
p.-mışlardur 6b9
peşīmān *Far.* pişman
p. 94a14
p.+am 138a7
peşīmān ol- pişman olmak
p.-dı 18a14, 92b16, 93b7
p.-dılar 157a7
peyām *Far.*
peyām gönder- haber göndermek
p.-mek 62a17
peydā *Far.*
peydā eyle- peyda etmek
p.-ye 68a3

peydā it- ortaya çıkarmak
p.-er 86b4
peydā ol- ortaya çıkmak
p.-a 133a18
p.-dı 12a5-6, 92b5, 138a2, 154a16, 155a2
p.-up 12b13, 67b13
p.-ur 45b4-5, 119b5
peyember-zāde *Far.* peygamber oğlu
p.+lerdür 19a15
peyġāmber *Far.* peygamber
p. 16a10, 25a12, 74b17, 75a10, 75a11, 75a13, 78b3, 100a15, 129a10, 130a7, 130b16, 158a4, 160b2
p.+dür 36b6, 132a5
p.+e 51b17, 64a2, 79a1, 118a11, 118a18
p.+em 79a7, 93a14
p.+i 54b7, 117b5, 118b6
p.+ine 75b4
p.+ler 23b6, 100a14, 149a8
p.+lerden 25b9, 48a4, 102b5, 136a2
p.+leri 133a10
p.+leriidi 75a13-14
p.+lerile 21b2
p.+lerini 97b3
p.+lerüŋ 11b5, 15b12, 57a5, 133a13
p.+üŋ 117b11
peyġāmber ol- peygamber olmak
p.-dugına 130a19-130b1
peyġāmber-i güzīn *Far.* seçkin peygamber
p. 147b2
peyġāmber-zāde *Far.* peygamber oğlu
p.+lerüŋ 11b5
peyvend *Far.*
peyvend it- **1.** ulaşmak
p.-er 111b3
2. bağlamak
p.-üp 87a16
peyveste *Far.* bitişik
p. 102b1
peẕer *Far.* peder, baba
p.+lerinüŋ 26a12
p.+üm 68b7
pīç-ā-pīç *Far.*
pīç-ā-pīç it- karmakarışık etmek
p.-er 104b12
pinhān *Far.* gizli
p.+dur 41a3
dīdeden pinhān ol- gözden kaybolmak
d.-dı 89b18
pinhān it- gizlemek
p.-mek 21b3
pinhān ol- gizli kalmak
p.-a 151b12
p.-mışam 51a11
pīr *Far.* yaşlı
p. 22b10, 23a7, 57b15, 82a9, 138a1
p.+e 27a14, 38a3, 57b7
p.+i 141a1
p.+ler 22b13, 22b16
p.+üŋ 57b6, 141a2
pīr ol- yaşlanmak
p.-mış 56b9
p.-up 13a15
pīrāhen *Far.* gömlek
p. 29a18
p.+i 29a15, 37a18
p.+üm 28b13
pīrāhen-i İbrāhīm *Far.+k.a.* Hazreti İbrahim'in gömleği
p.+i 29b1
pīrāye *Far.* süs
p.+si 51a9
pīr-i ʿazīz *Far.+Ar.* değerli ihtiyar
p.+i 36b18
pīr-i ḳadīm *Far.+Ar.* yaşlı
p. 151a9
pīr-i kühen *Far.* yaşlı
p. 120b6
pīr-i müvekkel *Far.+Ar.* vekil tayin edilen ihtiyar
p. 151b17
pīrlig *Far.+lig* yaşlılık
p.+ine 161b8
p.+ümden 147b7
p.+ümüze 148a4
pīrūze *Far.* firuze, mavi renkli, değerli bir süs taşı
p.+ler 68a16
pis pis
p.+dür 19b5
pister-i kül *Far.+T.* kül yatağı
p.+de 41b7
pīşe *Far.* huy, alışkanlık

p. 86b17
pīşe eyle- huy edinmek
p. 115a11
pīşever-i ṭāvus-ı cān *Ar.+Far.* can tavusunun sanatkârı
ṭ. 7b6
pīşvā *Far.* önder
p. 117b11
pīşvā eyle- önder addetmek
p. 96b17
pīşvā ol- önder olmak, yol göstermek
p.-a 60b1
post *Far.* tüylü hayvan derisi
p. 15b5
p.+a 15b8
p.+ı 139b15
postīn *Far.* kürk
p.+ine 139b16
puşu pusu
p.+dadur 140a17
put *Far.* (bk.büt) put
p. 138a3
pūte *Far.*
riyāżet pūtelerinde eri- nefsin arzularını kırıp dünya lezetlerinden sakınmak
r.-memiş 139b14-15
put-perest *Far.* puta tapan
p.+idi 138a2
pür *Far.*
gözlerin yaşıla pür it- çok ağlamak
g.-di 21a9
gözleri yaşıla pür ol- gözleri yaşla dolmak
g.-dı 42a6
nālān ile pür it- bir yeri inleyenlerle doldurmak
n.-diler 118b17
pür-āb *Far.*
gözleri pür-āb ol- çok ağlamak
g.-ur 89b11
pür-bahā *Far.* çok değerli
p. 3b7
pür-büyūt *Far.+Ar.* evlerle dolu
p. 41a12
pür-cūʿ *Far.+Ar.*
nefsinin kelbini pür-cūʿ eyle- nefsinin kötü arzularını yerine getirmemek
n.-di 142b9
pür-derd-i ʿāşıḳ *Far.(2)+Ar.* çok dertli aşık
p. 10a9
pür-dūd *Far.*
pür-dūd ol- dumanla dolu olmak
p.-ur 124b8
pür-enīn *Far.+Ar.* çok iniltili
p. 41b2
pür-gil *Far.* çamur deryası
p.+durur 52a7
p.+imiş 167b11
pür-gil it- bir yeri çamur deryası yapmak
p.-er 124b11
pür-günāh *Far.* çok günahkâr
p. 127a12
pür-helik *Far.+T.* birçok ufak taş
p.+dür 6b18
pür-hicāb *Far.+Ar.* tamamen örtülü
p. 125b9
pür-ḫūn *Far.*
gözlerin yaşıla pür-ḫūn eyle- çok ağlatmak
g.-ŋüz 96a5
pür-mehābet *Far.+Ar.* çok heybetli
p. 150b5
pür-meẕellet *Far.+Ar.*
pür- meẕellet ol- çok hakir olmak
p.-mışdur 48b16
pür-müzeyyen *Far.+Ar.* çok süslü
p. 89b2
pür-naṣīb *Far.+Ar.* nasibi çok olan
p. 72a6
pür-nevāl *Far.+Ar.*
pür-nevāl ol- çok talihli olmak
p.-a 43b9
pür-nūr *Far.+Ar.* çok nurlu, çok aydınlık
p. 5b13
p.+dur 12b3
pür-ṣafā *Far.+Ar.* çok saf, çok temiz
p. 6b6
pür-sevād *Far.+Ar.*
pür-sevād ol- kapkaranlık olmak
p.-dı 72a14
pür-şīr *Far.*
pür-şīr ol- süt dolu olmak
p.-a 79b5-6
pür-şitāb *Far.* çok süratli

p. 127b1
pür-taḳṣīr *Far.+Ar.* çok kusurlu
p. 7a10
pür-uṣūl *Far.+Ar.* çok düzenli
p. 142b15, 167a3
püser *Far.* oğul
p. 150a10
püşt *Far.* arka, destek
p. 106a8

R
Rabbenā *Ar.* ey Allah'ım!
r. 89a5, 124b14
Rabbī *Ar.* Allah'ım!
r. 36b4
rabṭ *Ar.*
rabṭ it- anlaşma yapmak
r.-diler 60b11
rāciʿ *Ar.* geri dönen
r. 119a9
rāciʿ ol- geri dönmek
r.-madı 113a13
rāciḥ *Ar.*
rāciḥ gel- **1.** ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-di 24b3
r.-düm 24b2
2. ağır basmak, üstün gelmek
r.-ür 51b14
rāciḥ görin- ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-di 24b4
rāciḥ ol- **1.** ağır çekmek, tartıda ağır gelmek
r.-urıdı 123b18-19
2. ağır basmak, üstün gelmek
r.-maġı 63b15
raʿd *Ar.* gök gürlemesi
r. 51a6, 59a5
rafīʿ *Ar.*
rafīʿ eyle- yüceltmek
r.-ye 169b7
raġbet *Ar.*
raġbet eyle- istekle karşılamak
r.-mezsin 139b6
r.-miş 150a16
raġbet göster- istekle karşılamak
r.-üp 112a11
raġbet it- istekle karşılamak
r.-eridi 139b4
rāġıb *Ar.*
rāġıb ol- istekli olmak
r.-a 6b17-18
raġīf *Ar.* pide, yufka
r. 77b1, 88b17, 161a15, 172b15
rāh *Far.* **1.** yol
r. 52a7, 62b8
r.+ımuzda 50a18
r.+ında 113a13
r.+ını 141b2
2. çare
r. 143b10
heves rāhına git- hevesinin yolunda gitmek
h.-medüm 87b3
maʿṣiyet rāhına git- günah yolunda gitmek
m.-mez 86b14
rāh eyle- yol yapmak, kandırmaya çalışmak
r.-di 143a6
rāh vir- gitmesine izin vermek
r.-elüm 143a18
rāḥat *Ar.* **1.** huzur
r. 95a9
r.+ile 87a15, 129b4
2. kolay
r. 29a9, 88a11
ḥużūr u rāḥatda ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḥ.-ursın 49a10
rāḥatda ol- huzur içinde olmak
r.-alar 135a13
rāḥat eyle- iyileştirmek, huzura kavuşturmak
r.-di 152a3
rāḥat gel- rahatlamak
r.-ür 142a2
rāḥat ol- huzurlu olmak
r.-a 60a18
r.-asın 62a16
r.-dum 78a16-17
r.-maz 89b12
r.-mış 50a15
rāḥat üzre ol- huzur içinde olmak
r.-dı 174a12

rāḥat vir- huzur vermek
r.-e 19b6
rāḥat-ı cān *Ar.+Far.* canın huzuru
r.+a 71b3
rāḥat-ı rūḥ *Ar.* ruhun huzuru
r. 12a12
rāḥat-nümā *Ar.+Far.* huzur veren
r. 6b7
rāh-ı ʿadālet *Far.+ Ar.*
rāh-ı ʿadālet gör- doğruluk ve adeletle karşılaşmak
r.-medi 41b19
rāh-ı faḳr *Far.+ Ar.* fakirlik yolu
r.+a 112b19
rāh-ı ġurbet *Far.+ Ar.* gurbet yolu
r.+de 63a16
rāh-ı ḥaḳīḳat *Far.+ Ar.* doğru yol
r.+den 140b14
rāh-ı Ḥaḳ(ḳ) *Far.+ Ar.* Allah'ın yolu
r.+a 60b1, 88a3
r.+dan 115a10
rāh-ı hüdā *Far.+ Ar.* hidayet yolu
r. 71b5
rāh-ı ifsād *Far.+ Ar.* kötülük yolu
r. 168b17
rāh-ı müstaḳīm *Far.+ Ar.* doğru yol
r. 52a13
rāh-ı müstaḳīm gözine baġlan- doğruyu bulamaz, düşünemez duruma gelmek
r.-dı 87a9
rāh-ı necāt *Far.+ Ar.* kurtuluş yolu
r. 111a17, 120a8
r.+a 51a15
rāh-ı ṣavāb *Far.+ Ar.* doğru yol
r. 89a9
r.+ı 69b13
rāh-ı şerīʿat *Far.+ Ar.* dini kuralların yolu
r.+dur 60a16
rāhib *Ar.* rahip
r. 82a17, 82b1, 82b7
r.+den 83a2
r.+e 82b4, 82b6
r.+i 83a3
raḥīm *Ar.* merhamet eden
r. 2a8, 20b17, 51a16, 51b6, 95b5, 96a11, 106a7
r.+dür 39a1, 173a15
rāḥim *Ar.* merhamet eden
r. 20a4
raḥm *Ar.* döl yatağı
r.+den 48b19
r.+inde 69a16
raḥme düş- döl yatağında cenin oluşmak
r.-ince 48b18
raḥm *Ar.* merhamet
r. 18a9, 42b10, 87b10, 89a7
raḥm eyle- acımak
r. 96a11, 113a17, 138a13, 161b17
r.-düm 140b18
r.-medüŋ 172a10
r.-mezsin 69a10
r.-ŋ 28a5
r.-ye 103b12, 132b8, 171b13
r.-yesin 161b7
r.-yesiz 148a4
raḥm it- acımak
r. 48a2
r.-en 19b7
r.-er 136b11, 137a8
r.-eriseŋ 58a15
r.-mediler 47b8
r.-medüŋmi 38a3
r.-medüŋüz 47a17
r.-üŋ 27b18
r.-üp 13a19, 26b19, 28a17
raḥm ḳıl- acımak
r.37b17, 114a5, 171b12-13
r.-dı 144a11
r.-dum 92a18-19
raḥmet *Ar.* merhamet
r. 2a10, 2a14, 10a5, 10a7, 14a7, 15a8, 110b7, 115a11, 125a4, 144a2
r.+dür 153a19
r.+e 60a3, 89a18, 115a2
r.+i 105a14
r.+iile 101a15
r.+inde 47b9
r.+ine 63b13, 74a3
r.+iyle 62a1, 64a2, 71b11, 115a15
r.+lere 115a16
r.+üm 119a8
r.+ümile 160a1
r.+üŋ 127a11
r.+üŋde 72b1
r.+üŋden 115a14

r.+üŋle 115a13
raḥmet bul- merhamet edilmek
r.-up165b2
r.-ur 19b7
raḥmet eyle- acımak
r. 62a8
r.-r 33a12
r.-rimiş 20a4
r.-sün 132a2-3
r.-ye 100a8
raḥmet it- acımak
r.-e 41a8, 63a11, 63a13, 106b15, 115a1
r.-mek 20b9
r.-miş 60a2
r.-sün 72b17
r.-üp 50b12
raḥmet ḳıl- acımak
r.13b1, 140b13
raḥmet ol- rahmet olmak
r.-asın 60a8
r.-ur 106a6
raḥmet olın- merhamet edilmek
r.-a 120b12
raḥmet-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın rahmeti
r.+dan 20a1, 20a4
r.+ile 9b8
raḥmet-i Ḥażret-i Ġafūr *Ar.* çok bağışlayıcı olan Allah'ın rahmeti
r.+ile 175a13-14
raḥmet-i Rabbü'l-ʿālemīn *Ar.* kainatın hakimi olan Allah'ın rahmeti
r. 8b11
raḥmetü'llāh *Ar.* Allah'ın rahmeti (onun üzerine olsun)
r. 13b3
raḥm-ı ʿamīm *Ar.* genel olan merhamet
r. 20a2, 95b5
raḥm-ı Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın rahmeti
r.+ile 63b12
rāh-nümāyān-ı deycūr *Far.* karanlığın yol göstericisi
r. 6a2
rāh-nümā-yı her-ẕelīl-i müstemend *Far.(3)+Ar.+Far.* zavallı ve zelil olan herkesin yol göstericisi
r.+dür 3b17
raḫşende *Far.* parıldayan
r. 10a19
rāh-zen *Far.*
rāh-zen ol- haydut olmak, kötülük peşinde koşmak
r.-mış 19b10
rāʿī *Ar.*
rāʿī ol- çoban olmak
r.-up 7b8
raʿiyyet *Ar.* bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk
r. 146a1, 146a5
r.+dür 145b13
r.+e 102b15, 123b11
r.+ile 102b16-17
r.+üŋ 102b17
rāḳiʿ *Ar.* namazda rüku eden
r. 59a12
raḳīb *Ar.*
raḳīb ol- rakip olmak
r.-duŋ 159b17
rākib-i ḫayl-ı ḫayālāt-ı fāside *Ar.* boş bir hayal olan atın binicisi
r. 6b17
rāḳid *Ar.* uyumuş
r. 59a11
raḳīṣ *Ar.*
raḳīṣ ol- dansçı olmak
r.-urvan 43a14
rām *Far.*
rām eyle- boyun eğdirmek
r.-mek 152a5
rām it- boyun eğdirmek
r.-e 141b2
rām ol- boyun eğmek
r. 87b5
r.-a 80a11-12, 113b7
r.-alum 118b14
r.-dı 126b19
r..-saŋ 104a15
r.-ur 96b15
r.-ursaŋ 113b1
rām olın- boyun eğilmek
r.-a 51b11
ramaḳ *Ar.*
ramaḳ ḳal- bir şeyin olmasına çok az kalmak
r.-mış 20a15
ramażān *Ar.* oruç ayı

r. 23b4
rām-ı şeyṭān *Far.+ Ar.*
rām-ı şeyṭān it- şeytana boyun eğdirmek
r.-mege 49b16
raʿnā *Ar.* güzel
r. 88b17
r.+dur 92a13
r.+idi 112b8
rāst *Far.* doğru
r. 140b3
r.+dur 140b2
r.+mıdur 129b19
rāst gel- rastlamak, tesadüf etmek
r.-di 43a1, 132b14, 165b12
r.-eidi 138b3
r.-üp 148b8
rāst-gūy *Far.*
rāst-gūy ol- doğru sözlü olmak
r.-a 80a8-9
rāst-rev *Far.* doğru gidişli
r.+miş 30a2
rāst-rev ol- doğru yolu takip etmek
r.-a 80a8-9
rāst-ṭarīḳ *Far.+ Ar.* doğru yol
r. 10a6
raṭb *Ar.* nemli
r. 59a11
raṭb eyle yumuşatmak
r.145b4
rātib-i merātib-i cāh *Ar.* makam rütbelerini, derecelerini düzenleyen
r. 5a2-3
raʾūf *Ar.* çok merhamet eden
r. 2a8, 29a4, 51a16, 89a13, 118a11, 144b8, 166a16
rāvī *Ar.* rivayet eden
r.+lerdür 6b4
ravża *Ar.* bahçe
r.+da 43a17, 43b18
r.+ları 2a10
ravża-i aḫbār-ı güzīn *Ar.(2)+Far.* seçkin haberlerin bahçesi
r. 4b19
ravża-i cennet *Ar.* cennet bahçesi
r.+dür 9a9-10
ravża-i erbāb-ı yaḳīn *Ar.* kesin bilgi sahiplerinin bahçesi
r. 4a2
ravża-i şerʿ *Ar.* dini kuralların bahçesi
r. 2b12
rāy *Ar.* fikir
rāyına gel- hatırlamak
r.-di 114b11
rāyāt-ı İslām *Ar.* İslam bayrakları
r.+uŋ 7b14
rāyāt-ı ʿizzet-i āyāt *Ar.* izzetli bayrakların nişanları
r.+ları 5b15
rāyāt-ı ẓafer-simāt *Ar.* zafer işaretli bayraklar
r.+larına 5b4
rāygān *Far.* bedava, parasız
r. 88b4
rāyiḥa *Far. rāʾiḥa* koku
r.+dan 148b18
r.+muz 148b19
r.+muzı 149a1
r.+sı 15b9, 37a19
r.+sın 171b11
r.+sını 37a16, 161b14, 172b17
rāyiḥasını al- kokusunu almak
r.-urıdum 172a9
rayiḥa-i ṭayyibe *Ar.* güzel koku
r.+ile 25a8
rāz *Far.* sır
r. 62b9
r.+ı 168a3
r.+ın 112a19
r.+ını 21b3, 143b18
rāżı *Ar.* razı, kabul eden
r.+yam 89b16
rāżı ḳıl- razı etmek
r.-sam 160b16
rāżı ol- razı olmak
r.-dı 118a16
r.-dılar 132b13
r.-madı 65b19, 83a10
r.-mışam 113b4
rāz-ı derūn *Far.* içteki gizli şey, sır
r. 151b12, 168a2
rāzıḳ *Ar.* rızık veren
r. 89a5
r.+a 51a16, 106a14, 144b8
r.+ı 72b3
r.+ına 61b8
r.+ıyam 154a6

r.+uŋdur 117b8
rāżiye *Ar.*
rāżiye ol- razı olmak
r.-dum 16a15
reʿāyā *Ar.* bir hükümdarın yönetimi altında bulunan halk
r.+sına 109a9
recā *Ar. recāʾ* dileyiş, dileme, dilek
r.+dan 53a9
r.+ile 53a2
r.+muzı 131b18
r.+sı 172a5
r.+sı 36b10
recā eyle- dilemek
r.-yem 154b19
recā it- dilemek
r.-di 105a6
recm *Ar.* taşlama
recm it- taşa tutmak, taşa tutarak öldürmek
r.-diler 31b15
redd *Ar.* geri çevirme, iade etme
r. 174a2
r.+e 55a2, 65a6
r.+ine 55a1
redd eyle- **1.** geri çevirmek, iade etmek
r. 54b17, 65b1, 171b12
r.-di 17b17, 53b10-11
r.-düm 122b11
r.-ŋüz 148a6
2. (geçen zamanı) geri getirmek
r.-yesin 97b15
selāmın redd it- verilen selamı almak, selama karşı selam vermek
r.-di 61b1
redd olın- geri çevrilmek, iade edilmek
r.-ur 98a15
redd-i selām *Ar.*
redd-i selām eyle- verilen selamı almak, selama karşı selam vermek
r.-di 125a15
redīf *Ar.*
redīf ol- ardından gitmek
r.-dum 169b9
refʿ *Ar.*
refʿ eyle- kaldırmak
r.125b15
r.-di 61b4
refʿ it- kaldırmak
r.-elüm 48b7-8
r.-üp 32b13, 54a15
refʿ ol- kaldırılmak
r.-dı 24b5
refāḳ *Ar.* arkadaşlık, yoldaşlık
r. 166b5
reʾfet *Ar.* merhamet
r. 2a12, 2b7
r.+leri 88b18
r.+üŋ 127a13
reʾfet ḳıl- acımak
r. 71b10
reʾfet-i kāmile-i vācib-i muṭlaḳ *Ar.* Allah'ın tam merhameti
r. 3a17
reʾfetlü *Ar.+lü* merhametli
r.+ymiş 37b1
refīʿ *Ar.* yüksek, yüce
r. 87b14
r.+dür 75a4
refīʿ eyle- derecesini, itibarını yüceltmek
r.-r 96b16
refʿ-i berekāt *Ar.* bereketin kalkması, bolluğun son bulması
r.+dur 115b19
refīḳ *Ar.* arkadaş, dost
r. 5b3, 151b5
refīḳ ol- arkadaş, yoldaş olmak
r.-a 71b5
r.-am 58a12
r.-ur 126b14
refīḳā *Ar.* ey arkadaş, ey dost!
r. 59b10
reḫā *Ar.* bolluk, genişlik, varlık içinde bulunma
r.+da 52b12
reḫā bul- kurtulmak
r.-ayuz 32a17
r.-dı 114b12
reḫā vir- kurtarmak
r.118b10
r.-mezem 118a13
rehber *Far.* kılavuz
r. 2b14
r.+üŋ 117b11
rehberi ol- kılavuzu olmak

r.-dı 71b17-18
rehber it- kılavuz etmek
r.-en 104b10
reh-güzer *Far.*
gözyaşın reh-güzer it- çok ağlamak
g.-di 63a12
rehin *Ar.*
rehin ḳo- rehin olarak bırakmak
r.-mayınca 132b10
rehine *Ar.* tutu, ipotek
r.+dür 49b4
reh-nümā *Far.* yol gösteren
r. 49b18, 95a1, 96b17
reh-nümā eyle- yol gösterici kılmak
r. 60b1
reh-nümā ol- kılavuz olmak
r.-dı 32b9
reh-nümūn *Far.* yol gösteren
r. 143b11, 151a18
reh-revān-ı feyż-i Ḥaḳḳ *Far.(2)+Ar.(2)* Allah'ın manevi hazzının yolunda giden
r.+uŋ 71b17
reh-zen *Far.* yol kesen, haydut
r.+durur 71a14
reh-zenī *Far.*
reh-zenī ol- haydutluk yapmak
r.-mış 144b18
reʾīs *Ar.* başkan, lider
r. 48a13
r.+i 49b4, 100a9
r.+leri 55a14
r.+lerine 10b10
reʾīs-i ḳāfile *Ar.* kafilenin lideri
r. 48a18
reʾīsü'l-münāfıḳīn *Ar.* münafıkların başı
r. 40a8
reʾīsü'ş-şıddīḳīn *Ar.* doğru olanların başı
r. 92b1
reʾīsü'ṣ-ṣıddīḳīn ol- doğru olanların başı olmak
r.-dı 122a9
rekʿat *Ar.* namazın her bir bölümü
r. 24a12, 72a18, 110b18, 119a12
rekʿat ḳıl- namaz kılmak
r.-dı 73b6
rekūb *Ar.* binit
r.+dur 127b19
reml *Ar.* kum
r. 160a15
renc *Far.* eziyet, sıkıntı
r. 94b6, 119a19, 175b2
r.+e 118a19
r.+ile 50b15
renc çek- sıkıntı çekmek
r.-düm 138a12
r.-erler 44a5
r.-me 68b11, 74a18
r.-meseŋ 60a5
renc gör- sıkıntı çekmek
r.-mez 88a11
renc üʿanā çek- sıkıntı çekmek
r.-üp 19b12
rencīde *Far.*
rencide it- incitmek, kalbini kırmak
r.-me 15a4
renc-i elīm *Far.+Ar.*
renc-i elīm çek- çok sıkıntı çekmek
r.-er 61a15
rencūr *Far.*
rencūr it- sıkıntıya uğratmak
r.-er 152a15
rencūr ol- sıkıntılı olmak
r.-dılar 118b1
reng *Far.* **1.** renk
r. 77a9, 77a13
r.+e 77a11
r.+iile 77a15
2. suret, şekil
r.+de 140a2
reng eyle- boyamak
r.-ye 77a8
reng geç- hile yapmak, aldatmak
r.-er 141a9
reng it- boyamak
r.-memişsin 77a12
reng-ā-reng *Far.* rengarenk
r. 12a2
renglü *Far.+lü* renkli
r. 77a15
resm-i enbiyā *Ar. resm-i enbiyāʾ* peygamberlerin adetleri
r. 11b4
resūl *Ar.* **1.** peygamber
r. 25a10, 75a15, 118a7, 118a16

r.+e 62a13
r.+i 135a6
r.+idügüne 90b9
r.+iile 116a9
r.+ine 116b17
r.+isin 139b9
r.+üŋe 77b9
2. elçi
r. 119a6
r.+i 62b9, 103b7, 137a19, 137b4
r.+idür 108a17
resūl it- elçi etmek
r.-erem 56b18
resūl-i emīn-i ṣıdḳ *Ar.* doğru ve güvenilir olan peygamber
r. 3a4
reşḥa-i seḥāb *Ar.* bulutun damlaları
r. 6a19
reşḥān *Ar.*
reşḥān ol- yağmur damlaları dökmek
r.-mazımış 119b1
reşk *Far.* kıskançlık
r. 10a12
reşk eyle- kıskanmak
r.-di 130b1
reşk it- kıskanmak
r.-er 89b12
r.-melüdür 115a5
revā *Far.* yakışır, uygun
r.+mı 60a1
ḥācātı revā eyle- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 73b2
r.-r 32b3
ḥācātı revā it- istekleri, dilekleri yerine getirmek
r.-di 96a15
ḥācātı revā ol- istekleri, dilekleri yerine getirilmek
r.-a 90a8
r.-ur 90a6
ḥāceti revā eyle- istenileni, dileği yerine getirmek
r.139a18
ḥāceti revā ḳıl- istenileni, dileği yerine getirmek
r.-dı 125b17
ḥāceti revā ol- isteği, dileği yerine getirilmek
r.-dı 139a8
revā gör- uygun görmek
r.-mez 114a13
revān *Far.* ruh, can
r. 18b16, 51b5, 112b7
r.+ları 4b9
revān ol- gitmek, yola koyulmak
r.-dı 127b4, 152a11
r.-mış 30a8, 104b14
revāne *Far.*
revāne ol- gitmek, yola koyulmak
r.-alar 134a1
r.-dı 15a18, 51b2, 104a11, 163a13
r.-up 137a17
revāyiḥ-i ḫoş-būy *Ar. revā'iḥ +Far.* güzel kokular
r.+ı 4b17
revnaḳ *Ar.* parlaklık
r.+ı 40b19
revzene *Far.* pencere
r.+sinden 78a9
reyāḥīn-i ʿanber-i āyīn *Ar.(2)+Far.* törenlerin amber kokulu reyhanları
r.+ile 9a9
reyḥān *Ar.* reyhan
r.+lar 20a17
r.+ları 20b13
rezzāḳ *Ar.* herkesin rızkını veren Allah
r. 59b16
rıbḥ *Ar.* kazanç
r. 48b15
rıḍvān *Ar.* razı olma
r.+ı 59b5
rıfḳ *Ar.*
rıfḳ it- yumuşak bir şekilde, tatlılıkla davranmak
r.-er 106a4
rıḳḳıyyet *Ar.* kulluk, kölelik
r.+den 101a9
r.+lerine 121b16
rıżā *Ar. rıżā'* razı olma
r. 7b11, 39a9, 39a17
r.+ŋ 109a11
r.+sı 94a12
r.+sıdur 91b19
r.+sına 13b10, 74a12

r.+sında 64a16
r.+sından 68b12
Ḥaḳ rıżāsın gör- Allah'ın rızasını kazanmak
ḥ.-megi 90a1
rıżāda ol- razı olmak
r.-sa 170a5
r.-ur 170a6
rıżā vir- razı olmak
r.-di 17a11, 94b7, 101a5
r.-düm 109a5
r.-e 170a10
r.-mez 26b7, 30a13
r.-miş 19b19, 150a19
r.-ür 77b16
rıżāʾ-ı raḥmānī *Ar.* ilahi rıza
r. 7b9-10
rıżāʾ-ı şerīf *Ar.* şerefli rıza
r.+lerini 107a19
rızḳ *Ar.* yiyecek, içecek, nimet
r. 45a7, 74a19, 114a17, 124b4, 128b15, 145b7, 166a12
r.+ı 16a3, 51b10, 59b15, 113b19, 128a16
r.+ın 44a2, 127a14, 128b5
r.+ından 93b18
r.+ını 74a9
r.+için 74a10
r.+larını 117a5, 128b2
r.+larumı 109b7
r.+um 113a11
r.+umı 121a6
r.+uŋ 16a3
rızḳ-ı ḳalīl *Ar.* az rızık
r.+e 170a5
riʿāyet *Ar.* **1.** gözetme, himaye etme
r. 47b7
r.+için 64b15
r.+iiçün 64b8-9
2. saygı
r. 14b6
3. uyma
r. 53b5
riʿāyeti ol- ağırlamak
r.-duġı 147b18
riʿāyet it- ağırlamak
r.-di 167a15
ribā *Ar. ribāʾ*
ribā it- faiz alıp vermek
r.-enlerdür 23a7
ricāl *Ar.* erkekler
r. 10b17, 121a9, 123a7, 173b2
r.+den 25b7, 147a3
r.+e 44b1
ridā *Ar. ridāʾ* hırka
r.+larını 139a11
rifʿat *Ar.*yükseklik, yücelik
r. 33b4, 33b6, 111b6
r.+da 5b16
r.+ıyla 89a19
r.+le 72b17
r.+uŋ 4b17, 97a5
rīḥ *Ar.* yel
r. 172b17
r.+den 97b14
rīḥ-i ṭayyibe *Ar.* güzel yel
r. 100a6-7
riḳāb *Ar.* köleler, cariyeler
r.+larına 122a15
rikābdār *Ar.+Far.* üzengi tutan
r.+lar 138b12
riḳāb-ı ḫaşmet *Ar.* görkemli boyunlar
r. 4a7
riḳḳat *Ar.* acıma ve şefkat duygusu
r. 18a10, 27a14, 56a18
riḳḳat gel- acıma ve şefkat duygusu uyanmak
r.-di 172a1
r.-üp 56b17
risāle *Ar.* mektup
r. 58b1
r.+lerini 58a18
risālet *Ar.* elçilik
r. 25b3
r.+i 57a14, 57b2, 57b17
r.+ini 57a18
r.+üŋ 57b7
r.+üŋi 57a4
r.+e 75a16
r.+i 161b10
r.+lerine 25b6
risālet vir- peygamber olarak görevlendirmek
r.-medi 79a1-2
risālet-i vaḥy *Ar.* vahyinin gönderilmesi
r.+için 33b11

rivāyāt *Ar.* rivayetler
r.+ı 9a13
rivāyet *Ar.* bir olay, bir haber veya sözü nakletme
r.+dür 78b1, 78b13
r.+i 137b14
r.+leri 4a6
r.+leridür 10a8
r.+lerinde 6b4
rivāyet eyle- bir olay, haber veya sözü nakletmek
r.-di 21a7, 84b15, 174a9-10
r.-diler 14a4
r.-dük 168b13
r.-düm 51b3
r.-miş 116a11, 145b5, 170b16
r.-mişler 21a14, 23a14-15, 36a8, 65b1, 78b10, 80b16, 90b3, 99b18, 123b14, 128a3, 135a7, 135a13, 135b6, 160a3, 169b4, 170a7
rivāyet it- bir olay, haber veya sözü nakletmek
r.-er 12b17, 33b17
r.-erler 14a16, 14b8, 70b13, 75a7, 75b5, 81a17-18, 94a8, 97a9, 117a8, 127b18-19, 135a3, 148a9-10
r.-erleridi 85a4
r.-mişler 44b15
rivāyet olın- bir olay, haber veya söz nakledilmek
r.-dı 141a13
r.-mış 33a8, 69b14, 70b10, 74b8-9, 86a5, 86a8
r.-ur 35a12, 39b13, 65a18, 116b13, 136a12
riyāh *Ar.* yeller
r. 49b7
riyāżet *Ar.* nefsin arzularını kırma
r. 140a18
r.+le 126a13
riyāżet eyle- nefsin arzularını kırmak, kanaatle, perhizle yaşamak
r.-di 152a3
riyāżet pūtelerinde eri- nefsin arzularını kırıp dünya lezetlerinden sakınmak
r.-memiş 139b14-15
rū *Far.* yüz
r. 50a17
rū göster- ortaya çıkmak
r.-di 112a9
rū-be-rū *Far.* yüz yüze
r. 87b6
rūḥ *Ar.* can
r. 4b9, 18b16, 51b5, 104a14
r.+a 6b7
r.+ına 63a4, 63a11, 63b13, 64b3
r.+ını 134b8, 170a14, 171a12
r.+ları 98a1
r.+larını 171a11
r.+umı 73b10, 114b19
r.+umuŋ 51a9
rūḥı kendüye gel- ölecek durumdayken kendine gelmek
r.-di 31a19
rūḥ vir- ruha güç vermek
r.-di 115a6
rūḥ viril- diriltilmek
r.-dükde 33a10
rūḥ-ı pür-fütūḥ *Ar.+Far.+ Ar.* gönülleri çok ferahlatan can
r.+ları 5b9
ruḫsāre-i ebvāb *Far.+Ar.* bölümlerin, kısımların yüzü
r. 4b15
ruḫṣat *Ar.*
öŋine ruḫṣat besāṭını döşe- dinin kolaylıklarına göre hareket ettirmeye çalışmak
ö.-r 140b15
ruḫṣat vir- izin vermek
r.-enüŋ 104b13
r.-me 104b5
rūḥu'l-emīn *Ar.* Hazreti Cebrail
r. 100b15
ruḳʿa *Ar.* üzerine yazı yazılan kâğıt, deri parçası
r.+m 61b12
r.+sında 62a13
r.+yı 62a11
rumūz *Ar.* anlamı gizli olan sözler
r. 166a18
rū-siyāh *Far.* yüzü kara, utanılacak bir durumu olan
r. 104a14, 127a12
rūşen *Far.* parlak, açık
r. 20a9, 125a9, 152b3

r. 32b9, 102b2
r.+leri 152b7
rūşen eyle- aydınlatmak
r.-sün 135a2
rūşen it- aydınlatmak
r.-er 117b19
rūşen ol- aydınlanmak
r.-dı 29a11-12, 31a4, 96a18, 139a9
r.-up 12b2
r.-ur 150a7
rūşenā *Far.*
gündüz rūşenāsı ol- gün atmak, güneş doğmak
g.-madın 78a1
rūşen-sebīl *Far.+Ar.* yolun aydınlığı
r. 97a1
rūy-ı liyām *Far.+Ar. liʾām* alçak kimselerin yüzü
r. 43b19
rūy-ı mehtāb *Far.* ay ışığının yüzü
r.+ına 112b11
rūy-ı sefīd *Far.*
rūy-ı sefīd bul- dini açıdan yüce bir mertebeye ulaşmak
r.-mış 62b14
rūy-ı şerīf *Far.+Ar.* şerefli yüz
r.+lerini 37b16
rūy-ı zībā *Far.* güzel yüz
r.+larile 71a18
rūy-ı ẓulmet *Far.+Ar.*
rūy-ı ẓulmetden niḳāb alın- karanlıktan aydınlığa geçmek
r.-dı 96a18
rūzgār *Far.* **1.** zaman
r. 93b16, 112b14, 118b18, 137b19
2. yel
r. 50b1
rūz-ı ḥaşr *Far.+Ar.* kıyamet günü
r. 52a16, 126b11
rūz-ı ḥesāb *Far.+Ar.* hesap günü
r. 126b5
rūz-ı ḳıyāmet *Far.+Ar.* kıyamet günü
r. 42a3
r.+de 44b7
rūz-ı ḳıyāmet ol- kıyamet kopmak, kıyamet günü gelmek
r.-a 158b13
rūz-ı maḥşer *Far.+Ar.* mahşer günü
r. 61a11
rūz-ı müsteṭāb *Far.+Ar.* güzel gün
r. 175a18
rūz-ı ʿömr *Far.+Ar.* ömrün gündüzü
r.+i 96a12
rūz-ı sebt *Far.+Ar.* cumartesi günü
r. 61a9, 62b15
rūz (u) şeb *Far.* gece gündüz, sürekli
r. 30b13, 60a5, 74a18, 104b1, 105b1, 124a18, 141b15, 142b8, 152a7, 152a11
rücūʿ *Ar.* geri dönme
r.+ını 146a12
rücūʿ eyle- dönmek, yönelmek
r.-düm 114a19
rüʾesāʾ-i memālik *Ar.* ülkelerin başkanları
r.+inden 101b2
rükūʿ *Ar.* namazda elleri dize dayayıp öne doğru eğilme
r. 72a18
rükün *Ar.* kolon, direk
r. 68a10
r.+de 110b18
rüsül *Ar.* peygamberler
r. 140a7
rüsvāy *Far.*
rüsvāy eyle- ayıplanacak duruma düşürmek
r.-düŋ 157a10
rüsvāy ol- ayıplanacak duruma düşmek
r.-up 157a11
rüsvāy-ı ʾālem *Far.+Ar.*
rüsvāy-ı ʾālem eyle- insanlar içinde ayıplanacak duruma düşürmek
r.-ye 141b4
rüsvāylıḳ *Far.+ lıḳ* rezillik, itibarsızlık
r. 157a10
rütbe *Ar.* derece
r. 125b16
rüʾyā *Ar.* düş
r.+larını 55b4
r.+sı 99b7
r.+sına 99b8
rüʾyā-yı ṣāliḥa *Ar.* gerçekleşen rüya
r.+dur 22a4
rüʾyet-i nār *Ar.* ateşin görülmesi
r.+dan 154a19

S

saʿādet *Ar.* mutluluk
s. 5a16, 10b1, 51b16, 62a10, 87b18, 134a14
s.+dür 32a11
s.+e 173a6
s.+ine 15b19

saʿādet-i mensūb *Ar.* bir şeye bağlı olan mutluluk
s. 29a6-7

saʿādetlü *Ar.*+*lü* mutlu
s. 82a1, 160b10

sāʿat *Ar.* **1.** belirli zaman parçası
s. 11b15, 12a14, 26b14, 27b4, 67b14, 80b15, 138b12, 139b3, 149a18
s.+de 175b16
s.+den 130a11
2. vakit
s.+de 12a10, 72b5

sāʿaten-fe-sāʿat *Ar.* saatten saate
s. 94a14

ṣaʿb *Ar.*
ṣaʿb ol- zor gelmek
ṣ.-ur 105a17
ṣ.-urımış 94b2

ṣabā *Ar.* sabah yeli
ṣ. 33b12

ṣabāḥ *Ar.* sabah
ṣ. 23a4, 53a18, 74b10, 76b8, 82b4, 92a9, 126b18, 129b5, 143b3, 144a14
ṣ.+ı 59a7, 90a18

ṣabāḥı ḳıl- sabah namazını kılmak
ṣ.-dı 144a16

ṣabāḥ ol- sabah olmak
ṣ.-dı 27a17, 53b5, 152a9, 172a19

sābıḳ *Ar.* geçmiş
ṣ.+da 130a6, 148b5
ṣ.+ları 6a4

sābıḳa *Ar.* geçmiş şey
s. 129b3, 163b10
s.+da 163b18

sābıḳa-i ḳader *Ar.* geçmişte yazılmış olan, yazgı
s. 91a5

ṣabī *Ar.* küçük çocuk
ṣ. 36b5, 50a15, 51a17, 51a18, 51b1, 70b10, 70b16, 84b17, 85a1, 85a3, 85a4

ṣābir *Ar.* sabırlı

ṣābir ol- sabırlı olmak
ṣ.-a 147b9
ṣ.-asın 59b13

ṣābit *Ar.*

ṣābit ol- bir şeyin gerçekliği kesin olarak belli olmak
ṣ.-dı 30a17, 31b15, 164b13

ṣābit-ḳadem *Ar.* süreklilik gösteren
ṣ. 141a15

ṣaʿbnāk *Ar.*+*Far.* zorlu, güç yapılan
ṣ. 42b11, 60b2
ṣ.+dur 49a3

ṣabr *Ar.* sabır
ṣ. 11a8, 11a12, 38a18, 38a19, 38b15, 39a17, 64a1, 152a16, 169b1, 170a2
ṣ.+a 26b14, 38b5, 39a15, 106a10
ṣ.+da 169b17
ṣ.+dur 165a13
ṣ.+ı 105b14
ṣ.+ını 63b7
ṣ.+ile 11a10, 165a13
ṣ.+iledür 169b18
ṣ.+uŋ 133a4
ṣ.+uŋı 15a12

ṣabr eyle- sabretmek
ṣ. 50b17, 59b13, 84b13
ṣ.-di 151a18, 171a19, 171b3, 171b5
ṣ.-gil 59b17
ṣ.-r 117b18

ṣabr it- sabretmek
ṣ.-di 142b14
ṣ.-düm 51a10
ṣ.-elüm 88b1
ṣ.-enlere 115b10
ṣ.-er 39a3
ṣ.-eridi 152a13
ṣ.-eriseŋ 169b17
ṣ.-mege 147a6
ṣ.-megi 38b14
ṣ.-üŋ 81a11, 92a10-11

ṣabr ḳıl- sabretmek
ṣ.113b13, 169a12, 169b5
ṣ.-dı 114a16, 115a6, 125b6

ṣabr-ı cemīl *Ar.* güzel sabır

ṣ. 39a9, 39a10, 39a13, 39a18, 100b16
ṣabr-ı cemil eyle- güzel bir şekilde sabretmek
ṣ.-di 106a18
ṣ.-sün 62a18
ṣabr-ı cemīl it- güzel bir şekilde sabretmek
ṣ.-diler 89b19
ṣ.-sün 133a4
ṣabr-ı cemīle *Ar.* güzel sabır
ṣ. 38b16
ṣabr-ı cemīlü'llāh *Ar.* Allah'ın güzel sabrı
ṣ. 38a16
ṣabūr *Ar.* çok sabırlı
ṣ. 117b18
sācid *Ar.* secde eden
s. 59a12
sācid ol- namaz kılmak
s.169b6
ṣaç saç
ṣ.+ı 76a13, 76a14
ṣ.+ları 34b16
ṣ.+larını 67a16
ṣ.+laruŋ 69a14
ṣ.+uŋ 137a5
ṣaç- saçmak
ṣ.-arlar 36b15
ṣ.-up 27b19
ṣaçu ṣaç- kimi şenliklerde inci para gibi şeyleri saçmak
ṣ.-dılar 118b16
ṣaçlu saçlı
ṣ.+dur 78b5
ṣaçu
ṣaçu ṣaç- kimi şenliklerde inci para gibi şeyleri saçmak
ṣ.-dılar 118b16
ṣad *Far.* yüz sayısı
ṣ. 20a1
ṣadā *Ar.* ses
ṣ. 106a19, 126a10, 154a2, 166a10
ṣ.+dur 161b2
ṣ.+ları 70a2
ṣ.+larını 67b5
ṣadā eyle- seslenmek
ṣ.-r 62a5
ṣadā it- seslenmek
ṣ.-di 41a13
ṣadaḳa *Ar.* sadaka
ṣ. 69a1, 132a2
ṣ.+da 52b3
ṣadaḳa ol- sadaka olmak
ṣ.-ur 110b6ak
ṣadāḳat *Ar.* dostluk, doğruluk
ṣ. 147a1
ṣ.+ı 107b16
ṣ.+ile 21b9
ṣ.+um 157a12
ṣ.+uŋ 101a10
ṣad hezār *Far.* yüz bin
ṣ. 7b8, 124b18, 166b1
ṣad hezārān *Far.* yüz binlerce
ṣ. 2b2, 64a1
ṣādıḳ *Ar.* doğru, gerçek
ṣ. 132a17
ṣ.+dur 103b6
ṣ.+ise 114b5
ṣ.+sın 108b15
ṣādıḳ ol- sadık olmak
ṣ.-a 132a15
ṣ.-maḳ 95b13
ṣādıḳa *Ar.* doğru, gerçek
ṣ. 32b7, 125a5
ṣ.+dur 70b8, 71a5
ṣ.+idi 112b16
ṣādıḳīn *Ar.* doğrular, gerçekler
ṣ. 167a9
ṣādır *Ar.* ortaya çıkan
ṣ. 6a5
ṣādır ol- ortaya çıkmak
ṣ.-an 10b2, 99b6
ṣ.-mayınca 116a3
ṣ.-mış 113a14
ṣ.-mışdur 75a5
ṣ.-sa 33a7
ṣ.-ur 39a2, 107b1
ṣadr *Ar.* göğüs
ṣ.+ı 145b14
ṣ.+ına 34b8
ṣ.+larına 128a4
ṣ.+uma 171b11
ṣāf *Ar.* temiz
ṣ. 90a5
ṣaf ol- temiz olmak

ṣ.-a 6a18
ṣ.-dı 32b6
ṣaf *Ar.* dizi, sıra
ṣ.+lar 134a8
ṣaf baġla- sıraya girmek
ṣ.-dılar 129b10-11
ṣ.-mışlar 130a4
ṣ.-yup 107b19
ṣafları ol- sıraları olmak
ṣ.-a 147a17
ṣafā *Ar.* saflık, berraklık
ṣ. 6b5, 51b9
ṣafāda ol- neşe içinde olmak
ṣ.-madı 147b15
ṣafā-baḫş *Ar.+Far.* safa veren, rahatlandıran
ṣ. 6a17
ṣafvet *Ar.*
ḫāṭırda ṣafvet ol- gönlü saf olmak
ḫ.-sa 151b4
ṣafvet üzre ol- saflık içinde olmak
ṣ.-a 134b16
ṣaġ (I) sağ taraf
ṣ. 23b9, 129b7, 153b16, 154a4
ṣ.+a 42a9, 42b18
ṣ.+ına 163a7
ṣ.+ında 79a6
ṣ.+uŋda 153b4
ṣaġ (II) 1. yaşamakta olan
ṣ. 83b2, 100b7
ṣ.+ise 37b7-8
ṣ.+mıdur 147b13, 154b19
2. sağlam, esen
ṣ. 36a2
ṣaġ ol- **1.** sağalmak, iyileşmek
ṣ.-mağı 32a5
ṣ.-mışam 151b19
2. yaşamak
ṣ.-uŋ 63a6
ṣ.-urısam 28b13
3. sağlıklı olmak
ṣ.-a 95a13
ṣaġal- iyileşmek
ṣ.-up 82b13
ṣ.-ur 31b8
ṣaġır
ṣaġır ol- duymaz olmak
ṣ.-dı 36a7
ṣaġīr *Ar.* küçük
ṣ. 54a10, 72b18, 128b4
ṣ.+iken 161a13
ṣaġlıġ sağlık
ṣ.+ından 30a19
ṣaġ esen sağlıkla, esenlikle
ṣ. 30b6, 83a18, 88a10, 152a8
ṣaġ esen ol- sağlıklı olmak, esenlikte olmak
ṣ.-a 60a14
saḫā *Ar. saḫāʾ* cömert
s. 89a6
ṣaḥābe *Ar.* Hazreti Muhammed'i görmüş ve onun sohbetinde bulunmuş Müslümanlar, ashap
ṣ.+ile 25b16
ṣaḥāyif *Ar. ṣaḥāʾif* sayfalar
ṣ. 7a2
saḫī *Ar.* cömert
s. 123a13
ṣāḥib *Ar.* sahip
ṣ.+i 57a8, 87a3, 87b1, 117b14, 148a17
ṣ.+idür 35a11, 66a6, 89b4, 136b15, 148a13
ṣ.+inden 87a8
ṣ.+ine 148a6, 156a12
ṣ.+lerisiz 130b15
ṣāḥib-i belvā *Ar.*
ṣāḥib-i belvā ol- kederli, tasalı olmak
ṣ.-an 106a4
ṣāḥib-bükā *Ar. ṣāḥib-bükāʾ* ağlayan
ṣ. 72a4
ṣāḥib-cemāl *Ar.* güzellik sahibi
ṣ. 30a3
ṣāḥibe *Ar.* sahip
ṣ.+si 86b3
ṣāḥib-felāḥ *Ar.* kurtuluşa eren
ṣ. 142b19
ṣāḥib-ḫāne *Ar.+Far.* ev sahibi
ṣ.+nüŋ 60b18
ṣāḥib-ḥaseb *Ar.* asil olan
ṣ. 72a8
ṣ.+ler 41a18
ṣāḥib-ḥikem *Ar.* hikmetlerin sahibi
ṣ. 120b2
ṣāḥib-i burāḳ-ı berḳ-i şitāb *Ar.* şimşek hızındaki burağın sahibi

ṣ. 2b17
ṣāḥib-i cāh-ı bülend *Ar.(2)+Far.* yüksek makam sahibi
ṣ. 73a9
ṣāḥib-i fikret *Ar.*
ṣāḥib-i fikret ol- fikir sahibi olmak
ṣ.-an 32a10
ṣāḥib-iḫtişām *Ar.* görkemli
ṣ. 125a13
ṣāḥib-hüdā *Ar.* hidayet sahibi
ṣ. 120a17
ṣāḥib-i ḥükm *Ar.* sözü geçerli olan
ṣ. 105a7
ṣāḥib-i ʿilm-i selīm *Ar.* doğru, kusursuz ilim sahibi
ṣ.+idi 118a16
ṣāḥib-i ḳalem *Ar.* yazma yeteneği olan, yazar
ṣ. 6b14
ṣāḥib-i keşf *Ar.* gizli şeyleri anlama, görme gücü olan
ṣ. 41a10
ṣāḥib-iḳtidār *Ar.* güç sahibi
ṣ. 144a16
ṣāḥib-i luṭf *Ar.* iyilik sahibi
ṣ. 150b6
ṣāḥib-i rāz *Ar.+Far.* sır sahibi
ṣ.+idi 111b9
ṣāḥib-i renc *Ar.+Far.* sıkıntıda olan, eziyet çeken
ṣ. 32a8
ṣāḥib-i şān-ı şerīf *Ar.* şerefli ün sahibi
ṣ. 166b7
ṣāḥib-i vech-i laṭīf *Ar.* yüzü güzel olan
ṣ. 60b9
ṣāḥib-i vech-i vecīh *Ar.* en uygun şeklin sahibi
ṣ. 87a6
ṣāḥib-ḳırān-ı kāmkār *Ar.* mutluluk, üstünlük, başarı sahibi
ṣ.+uŋ 3b17-18
ṣāḥiblü *Ar.+lü* sahibi olan
ṣ. 156a12
ṣāḥib-maḳt *Ar.* kinli, hiddetli
ṣ.+idi 30a9
ṣāḥib-nāḳa *Ar.* dişi devesi olan
ṣ. 147a19
ṣāḥib-naẓar *Ar.* gönül gözüyle gören, basiret sahibi
ṣ. 127a7
ṣāḥib-necāt *Ar.* kurtuluşa eren
ṣ. 87b18
ṣāḥib-seḥāb *Ar.* bulut sahibi
ṣ. 125b15, 126a12, 127a8
ṣāḥib-temkīn *Ar.*
ṣāḥib-temkīn ol- ihtiyatlı olmak
ṣ.-mayınca 140b6
ṣāḥibü'l-uḫdūd *Ar.* çizgi durumunda açılmış yarası olan
ṣ.+dur 81b17
ṣāḥib-ümīd *Ar.* ümitli
ṣ. 125b19
ṣāḥib-vaḳār *Ar.* ağırbaşlı
ṣ. 112a3, 119b12
ṣaḥīḥ *Ar.* doğru
ṣ. 28b19, 90a19, 93a7, 112a3, 120b15, 131b11
ṣ.+dür 24b7, 131a2
ṣ.+midür 130b13
ṣaḥīḥ ol- doğru olmak
ṣ.-a 101a11
ṣ.-ur 146a2
sāḥil-i selāmet *Ar.*
sāḥil-i selāmete iriş- selamete çıkmak
s.-di 91a10
sāḥir *Ar.* büyücü
s. 82a8, 82a15, 82a16, 82b7, 82b8, 82b9, 82b12, 82b13, 104b10
s.+den 82b7
s.+e 82b4, 82b5
s.+i 104b10
s.+üŋ 76b15, 82b14
sāḥir ol- büyücü olmak
s.-asın 91a3
ṣaḫn-ı zindān *Ar.+Far.* zindan avlusu
ṣ.+da 92a3
ṣaḥrā *Ar. ṣaḥrāʾ* kır, çöl
ṣ. 26b8
ṣ.+da 20a7, 128b3, 133a16
ṣ.+laramı 37b5
ṣ.+lardan 49a1
ṣ.+larına 49a1
ṣ.+ya 21b7, 26b11, 83b13, 132a11, 155a17

ṣaḥrā-yı ẕünūb *Ar.* günahlar çölü, günahların çokluğu
ṣ. 2a11
saḫt *Far.* kuvvetli
s. 60a12
sāʿī *Ar.* çalışan, emek harcayan
s.+dür 67a13
sāʿī ol- çalışmak, emek harcamak
s.-am 43a15
saʿīd *Ar.* mutlu
s. 4a19
s.+ile 7a4
ṣāʿiḳa *Ar.* yıldırım
ṣ.+laruŋ 133b12
sāʾil *Ar.* dua eden, dileyen
s. 53a11
s.+e 120a9
s.+i 95b11
ṣaʿḳa *Ar.* baygınlık
ṣ. 155a2
ṣaʿḳa eyle- baygınlık geçirmek
ṣ.-yüp 57b16-17
ṣaḳaleyn *Ar.* insan ve cin
ṣ.+e 25a10
saḳar *Ar.* cehennem
s. 168b4
s.+dan 42a4
saḳf *Ar.* tavan, çatı, dam
s.+dan 89a11
saḳf-ı semā *Ar.* semanın tavanı
s. 124a13
ṣaḳın asla yapma anlamında bir söz
ṣ. 124a9
ṣaḳın- 1. uzak durmak, içtinap etmek
ṣ. 29b17, 117b10
ṣ.-uŋ 36a4, 130b5
ṣ.-urlar 43b19
2. önlem almak
ṣ. 140a15
ṣ.-uŋ 79a2
3. korumak
ṣ.-dum 122b4
4. saklamak
ṣ.-up 29a13
gözden saḳın- naẓardan korumak
g.-maḳ 148b5
g.-uram 148a9
sāḳī *Ar.* su dağıtan, içki sunan
s. 56a6, 63a14, 93a1, 93b4, 102a7, 102b10, 103a9
s.+nüŋ 85a15, 93b4, 99b7
s.+sine 56a5
s.+ye 93a1, 93b9, 93b12
sāḳī-i behcet-güşā-yı Ḥavż-ı Kevṣer *Ar.(2)+Far.+Ar.(2)* Kevser havuzunun sevinç veren sakisi
s. 2b15
sāḳī-i ebr *Ar.+Far.* bulut sakisi
s.+üŋ 71b19
sāḳī-i sīmīn-beden *Ar.+Far.+Ar.* gümüş vücutlu saki
s. 63a14
ṣaḳīl *Ar.* ağır
ṣ.+iken 14b15
ṣaḳīl ol- ağır olmak
ṣ.-up 45b12
sākin *Ar.* huysuzluğu, rahatsızlığı azalmış veya geçmiş
s. 59a10
sākin ol- **1.** sakin duruma gelmek
s.-dı 48b6, 121a18
s.-mazıdı 162b9
s.-ur 163a19
2. bir yerde yerleşmek, oturmak
s.-dı 166a8
s.-up 92a4
3. hareketsiz olmak
s.-urısa 134b19
sākine *Ar.*
sākine ol- sakin duruma gelmek
s.-dı 84b11
sākit *Ar.* suskun
s. 42a16
sākit ol- susmak
s.-dı 151a18
s.-mış 134b12
s.-up 65b10, 102a6
s.-ur 39a2-3
ṣaḳla- 1. korumak
ṣ.-dı 30b2, 31a3
ṣ.-maġa 17b14
ṣ.-maḳ 103a8
ṣ.-ram 59b2
ṣ.-yup 46b1
2. gizlemek
ṣ.-duḳidi 162b4

ṣ.-duḳları 161a16
ṣ.-yup 161a15
saḳy *Ar.* sulama
s. 72b5
saḳy ol- sulamak
s.-a 43a18
sāl *Far.* yıl
s.+da 121b5
s.+dan 7a19
sāl eyle- yıl yapmak
s.-yen 152a7
ṣal- 1. göndermek, yollamak
ṣ.-dı 56b3
2. sallamak
ṣ.-up 37b15
cāna od ṣal- gönül yakmak
c.-mışıdı 112b12
ṣalıvir- serbest bırakmak
ṣ. 31a17
ṣalābet *Ar.* manevi kuvvet, dayanma
ṣ. 142a6
ṣalāḥ *Ar.* iyilik
ṣ. 67a10, 102b17, 120a6, 167a8
ṣ.+a 6a3
ṣ.+ı 110b9
ṣ.+idi 29a7
ṣ.+ise 53a13
ṣalāḥ üzre ol- huzur içinde olmak
ṣ.-dı 55a12
ṣ.-ur 26b3
ṣalāt *Ar.* peygambere okunan salat
ṣ.+ile 62a13
ṣ.+a 73a12, 144a14
ṣ.+ile 30b13
ṣalāt it- namaz kılmak
ṣ.-elüm 89a4
ṣalāt ḳıl- namaz kılmak
ṣ.-dı 87b18, 166a2
ṣalavāt *Ar.*
ṣalavāt vir- Hazreti Muhammed'e salavat getirmek
ṣ.-dügi 24a4
ṣalb *Ar.*
ṣalb eyle- çarmıha germek
ṣ.-diler 78a12, 78a18
ṣalb olın- asılmak, idam edilmek
ṣ.-mış 31a14
ṣ.-ur 93b6
ṣalın- 1. salınmak
ṣ.-an 41a14, 41b14
ṣ.-ur 31a14
2. sarkmak, uzanmak
ṣ.-urıdı 35a8
ṣ.-uridi 67b17
sāl-ı seb'īn *Ar.* yetmiş yıl
s.+den 7a14
sāl-ı teng *Ar.+Far.* darlık, kıtlık yılı
s. 115b6
ṣalīb *Ar.* haç
ṣ.+i 78b16, 80a9
ṣāliḥ *Ar.* iyi
ṣ. 72a5, 79b14, 88a13, 88b11, 108a18, 111a10, 165a16
ṣ.+e 105b3
ṣ.+ler 100a11
ṣ.+lere 100a10
ṣ.+leri 117a15
ṣāliḥa *Ar.* iyi
ṣ. 30a12, 31a3, 32a4, 88b18, 166b8, 167a6, 167a14, 168a5, 168a17
ṣ.+idi 167b1
ṣāliḥ-i mer *Ar. ṣāliḥ-i mer'* iyi huylu erkek
ṣ.+idi 72a5
ṣāliḥīn *Ar.* iyiler
ṣ. 10b16, 89b4
ṣ.+den 62a6
ṣāliḥūn *Ar.* iyiler
ṣ. 72a5
sālik *Ar.*
sālik ol- bir yola girmek, bir tutumu benimsemek
s.-dılar 27a10, 29a4
sālim *Ar.* sağ, sağlam
s. 28b19, 36a2, 83b2, 88a10
noḳṣāndan sālim ol- eksik, kusurlu durumdan uzak olmak
n.-ur 147b16-17
sālim ol- hiçbir zarar görmemek
s.-dılar 36a9
salḳım salkım
s. 80a15, 93a9
s.+ları 93a9
salṭanat *Ar.* sultanlık, padişahlık
s. 63b16, 123a2, 126b1, 126b6
s.+la 41a16

salṭanat-ı Mışır *Ar.* Mısır saltanatı
s. 99b14
ṣamed *Ar.* hiç kimseye ve hiç bir şeye muhtaç olmayan Allah
ṣ. 119a18
sāmiʿ *Ar.* işiten, dinleyen
s. 109a11
s.+a 50a13
s.+e 18b13
sāmiʿ eyle- dinlemek
s. 74a15
sāmiʿ ol- dinleyici olmak
s.-anlar 102a1
s.-anlardan 175a11-12
s.-dı 50a7
ṣan- 1. zannetmek
ṣ.-dı 16b14, 30b1, 31b17
ṣ.-ma 111b1, 118b19
ṣ.-sunlar 94b9
ṣ.-up 23a1
ṣ.-ursın 59a16
2. istemek, dilemek
ṣ.-maḳ 95b4
saŋa sana
s. 12b9, 12b15, 15a16, 15b2, 16a6, 16a14, 17b11, 17b16, 18a16, 20a12, 24a18, 24a19, 25a9, 26a3, 28a1, 28a11, 28a18, 31a7, 31b2, 32a18, 32a18, 33a12, 34a11, 34a14, 34a15, 35b5, 35b11, 38a1, 38a11, 44a4, 44a4, 45a7, 47a12, 48b1, 49a11, 50b9, 51b10, 52a1, 52a1, 53a14, 53b8, 54b1, 54b13, 54b14, 54b15, 56b1, 57a2, 57a8, 58a5, 58a12, 58b8, 58b9, 58b10, 58b12, 58b15, 59b4, 59b6, 59b6, 59b7, 59b16, 60a2, 60a10, 60b1, 62b2, 62b3, 63a13, 63a14, 63a15, 66b13, 66b15, 66b19, 67b9, 68b6, 69a5, 69a18, 71a16, 71a17, 72b12, 72b17, 73b1, 76b6, 80a4, 82b2, 82b8, 83a9, 85a3, 86a10, 88a4, 88a7, 92b2, 92b10, 94a3, 94a4, 94a5, 94a9, 94b8, 97b11, 98a15, 100a8, 100a19, 100b1, 101a8, 101a11, 101a12, 101a12, 101a17, 101b3, 101b4, 102b9, 104b1, 104b1, 104b4, 104b18, 104b18, 105a14, 105a15, 106a4, 106a9, 107a4, 108b17, 109a3, 109a8, 109a12, 110a16, 110b5, 111b7, 112b1, 112b2, 112b5, 113a11, 118a15, 122a14, 122a16, 122b12, 122b13, 122b18, 123a1, 125a8, 126a14, 128a12, 131b13, 131b18, 132a2, 132a9, 136a10, 136b11, 136b13, 137a5, 137b7, 138a5, 138a6, 138b15, 139a17, 141a16, 141b2, 143b19, 144a9, 146b11, 149a15, 153a19, 153b5, 153b6, 154a5, 156a1, 156a2, 160b1, 161b6, 161b6, 164b10, 166a14, 166a15, 168a17, 169b9, 169b10, 169b15, 169b15, 169b17, 170a15, 170a15, 171a5, 171a6, 171b13, 171b15, 172a6, 172a17, 173a4, 173a9, 173a10, 173b17
ṣanʿat *Ar.* bir şey yapmada gösterilen ustalık
ṣ. 3b9
ṣ.+da 140a2
ṣ.+ları 86b17, 87a1, 122b15
ṣ.+ına 77a6
ṣanʿat eyle- iş çevirmek
ṣ.-dün̈üz 38a16
ṣanʿat-ı ḥaddād *Ar.* demircinin sanatı
ṣ.+dan 112a4
sancaḳ sancak, bayrak
s. 67a3, 67a7
s.+ıidi (sancaġıidi) 67a4
ṣanem *Ar.* put
ṣ. 17b8, 17b9, 69b15, 117b4, 118b9, 118b15, 118b19
ṣ.+e 161a9
ṣ.+i 17b6, 17b6, 17b12, 161a9
ṣ.+içün 68a3
ṣ.+ini 161a11
ṣ.+leri 74b10
ṯānī *Ar.* ikinci
ṯ. 5b1
ṯāniyen *Ar.* ikinci olarak
ṯ. 44a11, 133b18
ṣap sap
ṣ.+ı 108b3
ṣap- yön değiştirmek
ṣ.-dılar 143b4
ṣar- sarmak

ṣ.-ayım 37b8
ṣara
ṣara eyle- karanlık etmek
ṣ.-yüp 97b13
sarāy *Far.* büyük ve görkemli yapı
s. 69b3
s.+a 22b12, 104a11, 138b17
s.+da 70a17, 70b16
s.+dan 69b5
s.+ı 68b3
s.+ına 2b7, 55a13, 94a17, 137a17, 137b9, 151a6
s.+ını 12a14
s.+lara 49a9
s.+uŋ 82a16
s.+uŋa 138b15, 163a1
sarāy-ı şāh *Far.*
sarāy-ı şāh ol- şahın sarayı olmak
s.-an 127a4
sarāy-ı şehriyār *Far.* padişah sarayı
s. 151a12
sarā-yı Yaʿḳūb *Far.+k.a.* Hazreti Yakub'un sarayı
s.+da 11b1
sarāy-ı Yūsuf *Far.+k.a.* Hazreti Yusuf'un sarayı
s.+a 157a19
ṣarf *Ar.*
fikr ṣarf eyle- fikir yormak
f. 141b1
ṣarf eyle- harcamak
ṣ.-mişler 21a13
ṣ.-yüp 62b16
ṣarf it- harcamak
ṣ.-er 3b10
ṣ.-mekiçün 87a2
ṣarf olın- harcanmak
ṣ.-a 43a16
ṣarf-ı ʿahd *Ar.* zaman harcama
ṣ. 7a18
ṣarı (bk.saru) sarı
ṣ. 77a14
sāriḳ *Ar.* hırsız
s. 156b8, 156b14, 171b9, 171b13
s.+durur 105a9
s.+dür 105b1
s.+e 157a17
s.+lerimişsiz 156b1
sāriḳ ol- hırsız olmak
s.-maz 171b10
ṣarḳ- sarkmak
ṣ.-mış 39b3
ṣarḳıt- sarkıtmak
ṣ.-dı 45b5
ṣ.-dılar 28b16
ṣ.-maġa 28b12
ṣ.-mış 80a1
ṣaru (bk.sarı) sarı
ṣ. 92b3
ṣat- satmak
ṣ. 65a2
ṣ.-an 47a3
ṣ.-ar 78a2
ṣ.-aram 54a2
ṣ.-arlar 46a8
ṣ.-aruz 46a17
ṣ.-dılar 46b7, 47b7, 54b13, 163b8
ṣ.-duḳlarında 163b11
ṣ.-dum 65a19
ṣ.-maġa 87a2
ṣ.-maḳiçün 66a3
ṣ.-mışidük 163b19
ṣ.-up 55b11, 121b19, 126b16, 127a1, 127a2
sāṭıʿ *Ar.*
sāṭıʿ ol- güneş için yükselmek
s.-mış 153b19
ṣatıl- satılmak
ṣ.-duġı 129a5
ṣ.-madı 88a14
ṣ.-mışdur 57a9
ṣ.-ur 129a5
ṣatılıḳ satılık
ṣ. 129a9
ṣ.+dur 73a5
ṣatun
ṣatun al- satın almak
ṣ.-acaḳlarını 130a15
ṣ.-alum 123a15
ṣ.-anuŋ 94a5-6
ṣ.-dı 54b5, 64b16
ṣ.-maġa 99b4
ṣ.-mışdur 127a3
ṣatun alın- satın alınmak
ṣ.-mış 67b8

saṭvet
saṭvet göster- gücünü kullanarak birini elde etmeye çalışmak
s.-di 69a11
ṣavāb *Ar.* doğru davranış
ṣ. 38b14
ṣavāb ol- doğru davranış olmak
ṣ.-ur 32b1
ṣavıl- savulmak, bulunduğu yerden uzaklaşmak
ṣ.-acaḳ 49a14
ṣavlet *Ar.* saldırma, hücum
ṣ. 59a6
ṣ.+i 102b3
ṣavlet göster- saldırgan bir biçimde davranmak
ṣ.-di 69a11
ṣ.-düm 138a11
ṣavm *Ar.* oruç
ṣ. 86b17
ṣ.+dur 62b12
ṣ.+ıla 124a19
ṣ.+için 88b1
ṣavm it- oruç tutmak
ṣ.-elüm 89a4
ṣavmaʿa *Ar.* ibadet yeri
ṣ. 31b6, 32a6, 32a15, 81a5, 81a17, 82a17
ṣ.+ŋı 81a16
ṣ.+sı 81a1
ṣ.+sını 81a8
ṣavn *Ar.* koruma
ṣ.+ına 141b1
ṣ.+ında 152a12
ṣavt *Ar.* **1.** ses
ṣ. 36b4, 36b5, 166a10
ṣ.+dur 20a11
ṣ.+ı 72a15, 114a3, 154a12
ṣ.+ıile 153b6
ṣ.+ile 172a12
2. bağırma, haykırma
ṣ.+ile 143b7
ṣavt-ı aʿlā *Ar.* yüksek ses
ṣ.+ile 137a1
ṣavt-ı ḥazīn *Ar.* hüzünlü ses
ṣ. 41b2, 151a14
saʿy *Ar.* çaba, gayret
s. 39a11, 71b3, 71b13, 124a14, 128b15
saʿy eyle- çabalamak
s.-r 104a17
saʿy it- çabalamak
s.-di 70a13, 127a2
s.-erler 145b18
s.-mediler 38b4
ṣay- gibi görmek, kabul etmek
ṣ.-ma 19a13
ṣayd *Ar.* av
ṣ. 62b11
ṣ.+ı 16a5
ṣ.+için 15a18
ṣ.+uŋ 16a5
ṣayd eyle- avlamak
ṣ. 15a16
ṣayd it- **1.** avlamak
ṣ.-elüm 37b11
2. tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak
ṣ.-diler 142a3
ṣayd-ı dīn *Ar.* din avcısı, dini inancı için mücadele eden kimse
ṣ.+e 142b3
ṣayd-ı eṣdāf-ı faż̄ilet *Ar.* fazilet sedeflerinin avcısı
ṣ.+de 6a11
sāye *Far.* gölge
s.+sidür 127b7
s.+sinde 135a12
sāyebān *Far.* gölgelik
s. 127b4
sāyebān ol- gölgelik olmak
s.-mış 124b4
sāye-gīr *Far.*
sāye-gīr ol- korumak
s.-an 6a19
sāye-i Rabbü'l-ʿālemīn *Far.+Ar.(2)*
sāye-i Rabbü'l-ʿālemīn ol- Allah'ın emirlerine göre hareket etmek
s.-an 5b6
sāye-i ẓılāl-ı āmāl-baḫş *Far.+Ar.(2)+Far.* istekleri bahşeden sığınılacak gölge
s.+larında 5b14
ṣayḥa *Ar.*
ṣayḥa eyle- bağırmak, çığlık atmak

ṣ.-düm 36a7
ṣayḥa it- bağırmak, çığlık atmak
ṣ.-di 155a1
ṣ.-diler 155b15
ṣ.-er 36b16
ṣ.-erem 163a1
ṣayḥa ḳıl- bağırmak, çığlık atmak
ṣ.-dı 63a9
ṣ.-dılar 121a11
ṣayḥa-i ʿāẕīme *Ar.*
ṣayḥa-i ʿāẕīme it- çok bağırmak
ṣ.-üp 56a18
ṣāyim *Ar. ṣāʾim* oruçlu
ṣ.+dur 60b15
ṣāyim ol- oruçlu olmak
ṣ.-urmış 124a19
ṣāyime *Ar. ṣāʾime*
ṣāyime ol- oruçlu olmak
ṣ.-up 152a13
sāyir *Ar. sāʾir* diğer, başka
s. 7a6, 8a10, 8a16, 9a13, 9b2, 9b18, 12b12, 21b17, 26a6, 27b12, 33b12, 39a10, 44a19, 49b5, 86a12, 103a11, 123b2, 155a17
s.+i 66b4
s.+inden 17a3
s.+lerde 11a2
s.+leri 86a7, 116b6, 155a17
s.+lerine 132b15
s.+lerinüŋ 156b17
ṣayyad *Ar.* avcı
ṣ. 16a4
saz
beŋzini saz eyle- benzini sarartmak
b.-miş 114a3
sāz *Far.*
ṭamaʿ sāzını çal- açgözlülük etmek
ṭ.-madı 61a3
sebaḳ *Ar.*
sebaḳ vir- ders vermek
s.-miş 41a8
sebāt *Ar.* sözünden veya kararından dönmemek
ṣ. 117b16
sebeb *Ar.* neden
s. 6b12, 103b18, 130b8, 131a15, 132a6, 156b10
s.+dendür 149b6
s.+i 81b16, 116b15
s.+iiledür 13b5
s.+iile 99b10, 122b10, 156a9-10, 161a1-2
s.+(i)le 19b12, 21b7, 54b10, 139b7, 164a14
s.+ini 160b14
s.+ler 99a13, 99a16
s.+üŋile 139a18
sebeb düş- sebep olmak
s.-di 99b8
sebeb ḳıl- sebep etmek
s.-dı 99b1-2
sebeb ol- sebep olmak
s.-dı 19a16, 43a2, 99a19, 99b2, 99b3, 99b4, 99b5, 99b6, 99b7, 99b12, 99b14, 118b6, 136b6
s.-sa 142a8
sebeb-i ḫıẕlān *Ar.* yardım gelmemesinin sebebi
s. 11a6
sebeb-i mülk-i dünyā *Ar.*
sebeb-i mülk-i dünyā ol- dünya mülkünün sebebi olmak
s.-dı 104a1
sebeb-i mülk-i ʿuḳbā *Ar.*
sebeb-i mülk-i ʿuḳbā ol- ahiret mülkünün sebebi olmak
s.-a 104a2
s.-maḳ
sebeb-i nüzūl *Ar.* inme, gönderilme sebebi
s.+ını 115a19, 159a12
sebeb-i teʾlīf-i kitāb-ı miskīn-niḳāb *Ar.* miskle örtülü olan kitapların telif sebebi
s. 7a8
sebīl *Ar.* yol
s. 11a7, 143b10, 148a15
s.+i 74b7
cān sebīl eyle- canını feda etmek
c. 19a3
sebīl bul- çare bulmak
s.-dı 106a18
sebīl vir- gitmesine izin vermek
s.-elüm 143a18
sebīl-i fevz *Ar.* kurtuluş yolu
s. 6a2

sebīl-i ẓulm *Ar.* zulüm yolu
s.+a 29a4
sebʿīn *Ar.* yetmiş
s.+e 73a6
sebḳat *Ar.*
sebḳat eyle- vuku bulmak
s.-di 91a11
sebt *Ar.* cumartesi
s. 61a7, 63a1
sebt-i ṣāliṣ *Ar.* üçüncü cumartesi
s. 61a13
sebuʿiyyet *Ar.* yırtıcılık
s. 139b16
sebʿü'l-meṣānī *Ar.* yedi ayetten meydana gelen Fatiha suresi
s. 41a11
seby *Ar.*
seby eyle- esir etmek
s.-yüp 97a10
sebz *Far.* yeşil renkli
s.+leri 103a6
sebz ol- yeşermek, yeşil renkli olmak
s.-an 101b18
s.-dı 92a6
seccāde *Ar.* üzerinde namaz kılınan küçük kilim ve benzeri nesne
s. 126a6
seccān *Ar.* gardiyan
s.+a 91b19
s.+ı 96b10
s.+uŋ 96b1, 96b5
seccān-ı pelīd *Ar.+Far.* pis gardiyan
s. 96a19
secde *Ar.* büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanma durumu
s. 97a17
s.+de 52a19
s.+den 73b12
s.+ile 44a16
s.+ileidi 174a5-6
s.+ye 174a6
secde eyle- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-diler 12b6-7, 174a5
secde it- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-di 73b11
s.-diler 13a6, 28a1
s.-erler 26a1
s.-meye 34a1
s.-mişlerdür 12b19
secdeye var- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-dı 114b17, 155b16
secde-i şükr *Ar.* şükür secdesi
s.+ile 127b3
secde-i şükr eyle- şükür secdesi yapmak
s.-di 106a14
s.-mişler 89a13
seç- görür gibi olmak
s.-diler 144b4
sed(d) *Ar.* engel
s.+ile 87a16
sedd eyle- kapatmak, geçişi engellemek
s.-diler 68b2
s.-mek 160a17
s.-ye 160a11
sefāhat *Ar.* eğlenceye düşkünlük, akılsızlık
s.+üŋüzdür 132a7
sefer *Ar.* yolculuk
s. 44b11, 48b8, 48b16, 48b17, 49a1, 62a15, 168b4
s.+de 45a5, 53b9
s.+den 45a3, 77a10, 148b19
s.+e 44b10, 77a8
s.+(i)çün 48b12, 62a15, 123a17
s.+inde 148a11
s.+leri 140b1
s.+lerinden 140a19
s.+üŋ 48b15
sefer it- yolculuk yapmak
s.-di 62a19
s.-diler 168b4
s.-dük 152a11, 167b2
s.-erler 146a1-2
s.-mege 44b16
s.-miş 166b10
s.-mişler 166b14
sefer ḳıl- yolculuk yapmak
s.-mış 20a7
sefer eyle- yolculuk yapmak
s. 45a7
s.-düm 61b19
sefer-i ʿaẓīm *Ar.* büyük yolculuk
s.+üŋ 48b10-11

sefer-i bāṭın *Ar.* manevi yolculuk
s.+dur 44b12
sefer-i bāṭınī *Ar.* manevi yolculuk
s. 44b13
sefer-i evvel *Ar.* ilk yolculuk
s. 48b17
sefer-i ẓāhir *Ar.* zahiri yolculuk
s. 44b12
s.+dür 44b11
sefīh *Ar.* eğlenceye düşkün, akılsız
s.+leriile 117a14
sefīne *Ar.* gemi
s. 49b10
s.+dür 49b3
s.+lere 49b2
s.+nüŋ 49b6, 161a3
segirdiş- koşuşmak
s.-üp 53b19
segirt- koşmak
s.-di 172b14
s.-ür (segirdür) 27b14
seḥāb *Ar.* bulut
s. 34a9, 34a10, 53b11, 53b14, 72b6, 118a10, 119a13, 119b1, 124b4, 124b7, 125a7, 127b1, 127b4
s.+ın 127a18
s.+iledür 103a1
s.+um 124b16
sehmnāk *Far.* korku, dehşet
s. 50a6, 50b2
seher *Ar.* tan ağartısı
s. 35a16, 37a9, 112a13, 127b6
seḥer ol- seher vakti olmak
s.-dı 127a7
sekerāt *Ar.* ölüm anında ortaya çıkan kendinden geçmişlik, baygınlık durumu
s.+ını 11a17
sekerāt-ı mevt *Ar.* ölüm anında ortaya çıkan kendinden geçmişlik, baygınlık durumu
s. 76b2
s.+i 58a16, 173a10
sekiz sekiz
s. 164b5, 172b16
sekiz biŋ sekiz bin
s. 75a12-13
sekizinci sekizinci
s. 21b10, 127b16
selām *Ar.* selam
s. 62a13, 174a6
s.+a 47a15
s.+ı 115b15, 146b17
s.+ın 61b1
selām eyle- **1.** selam etmek
s. 61b13, 136a11
s.-di 92b2
s.-ŋüz 144a5
2. güvenli duruma getirmek
s.-di 171b1
selām al- selam almak
s.-dı 42a11, 61b1, 100a5, 112a5
selāmın redd it- verilen selamı almak, selama karşı selam vermek
r.-di 61b1
selām it- selam etmek, esenlik dilemek
s.-di 63a4
s.-dügini 146b3
s.-düm 62a17
s.-er 25a9, 57a8-9, 94a9, 100b1, 172a18
s.-erem 58b8-9
s.-üŋ 132a18
selām vir- selamlamak
s. 66b4-5
s.-di 42a11, 50a10, 61b1, 66b5, 73b17, 100a5, 112a5, 125a15, 144a16
s.-diler 36b19, 130a7
s.-medüŋ 151a19
s.-mege 151a15
s.-mek 151a17
s.-üp 47a4, 47a12-13, 144a7
selāmet *Ar.* **1.** esenlik
s. 83a13, 169b12
s.+ile 57a4
2. kurtuluş
s.+den 11a7, 33a15
selāmetī *Ar.* selamette olan
s.+leri 94b4
selām-ı ʿanber-nişār *Ar.* amber saçan selam
s. 3a11
selb *Ar.*
selb olın- kaldırılmak, giderilmek
s.-mış 124b6

sele *Ar.* sepet
s.+ile 93a10
selvet *Ar.* gönül rahatlığı, mutluluk
s.+lere 61a18
semʿ *Ar.* kulak
s. 107a8, 107a11, 109a7
s.+ini 107a11
semʿine ir- duymak
s.-miş 50a3
semʿine iriş- haber almak
s.-di 111b10
semʿ it- dinlemek
s.-diler 106a19
semʿ vir- işitmesini, sağlamak
s.-miş 95a5
semā *Ar. semāʾ* gökyüzü
s. 57a6, 117b8, 119a1, 133b3
s.+da 33b19, 34a19, 34b6, 34b10, 35a4, 155b14, 173b15
s.+dan 59b15, 103a7, 116a12, 121a18, 174b14
s.+ile 153b18
s.+ya 37b16, 59a1, 68b15, 70b17, 78a10, 82a1, 105b17
semāyı yir üzerine döndür- bir yeri altüst etmek
s.-em 48a7
semāʿ *Ar.*
semāʿ it- cezbeyle ayakta dönmek, zikretmek
s.-erler 9b15, 20b11
semā ʿālemi *Ar.+i* gök ehli, gökte yaşayanlar
s.+nden 98b7
semāʾ-ı dīn *Ar.* dinin seması
s.+e 151b16
semā-ı dünyā *Ar. semāʾ-ı dünyā* dünyanın seması
s.+nuŋ 35a17
semāʾ-ı luṭf *Ar.* iyiliğin seması
s.+a 152b3
semāʿ-ı maʿānī *Ar.* manaların duyulması
s.+den 154a17
şemār *Ar.* meyve
s. 159a5
semavāt *Ar.* gökler
s. 84a17, 123b18
s.+ı 33b7
semek *Ar.* balık
s. 119b19
s.+ler 12b4
semʿen *Ar.* işiterek
s. 132b8
şemen *Ar.* baha, değer
ş. 65a10
semend-i devlet *Far.+Ar.* mutluluğun güzel ve çevik atı
s.+lerinüŋ 5b11-12
semend-i nāz *Far.* nazın güzel ve çevik atı
s.+a 41b8
şemerāt *Ar.* yemişler, meyveler
ş.+da 115b19
ş.+ı 115b7
şemere *Ar.* sonuç
ş. 13a14
şemere-i devḫāt-ı ʿālī *Ar.* ulu ağacın meyvesi
ş. 6b1-2
semīʿ *Ar.*
semīʿ ol- dinlemek
s.-ayım 123a1
şemīn *Ar.* değerli
ş. 2b4
semʿ-i şeyḫ *Ar.* şeyhin kulağı
s.+e 20a10
semt *Ar.* yer, yön
s.+e 30a5, 165b12
s.+i 50b13
semüz tavlı
s. 101b11, 101b13, 103a3, 103a5
semüz ol- semiz olmak
s.-a 79b5
sen sen
s. 14b14, 15a3, 15b16, 15b18, 18a13, 19a5, 24a18, 25a11, 28a10, 28a14, 28b2, 29b14, 31a7, 32b4, 45a6, 46b12, 47b19, 51a2, 51b13, 51b13, 52a11, 54b10, 57a12, 57a17, 59a15, 59a17, 59a18, 60a14, 61b9, 66a12, 66a14, 67b8, 68b18, 69b19, 71a19, 74a6, 74a18, 79b2, 79b3, 81b9, 81b12, 81b15, 82b17, 82b19, 83a7, 85a1, 86a17, 89a6, 90a2, 90a6, 92a14, 93b14, 94b6, 94b8, 94b9, 96a11, 96b5, 96b7, 97a15, 100b19,

101a18, 106a2, 106b12, 109a2, 109a8, 111b2, 111b2, 117b8, 118a13, 122b15, 122b16, 128b8, 134b13, 136b12, 137a4, 141a10, 141a14, 152a7, 157b2, 158a17, 160a1, 164b2, 167b19, 170b19, 171b9
s.+de 16a14, 29b16, 74a7, 109a6, 112b3, 124a9
s.+dedür 122b16
s.+den 14b13, 14b13, 19a6, 20b8, 25a12, 50a11, 56b7, 61a19, 65a15, 70b18, 84a19, 87b3, 90a4, 93b19, 95b7, 97b11, 97b13, 100b2, 105b19, 106a6, 108a11, 108b15, 109a15, 114a5, 114b7, 125a3, 131b12, 138a6, 139a2, 139b7, 143a3, 161b7, 172a11, 174a17
s.+i 12b10, 15a13, 17b14, 25a10, 28b4, 37a12, 37b4, 37b5, 46a5, 46a8, 48b1, 48b4, 49a14, 50b11, 51b12, 54b19, 56b18, 57a10, 57a13, 59a16, 59a17, 59a19, 59a19, 59b1, 59b1, 59b2, 60a1, 60a3, 60a10, 71a11, 71a13, 71a15, 71a18, 83a5, 83a8, 85b6, 86a17, 92a15, 94a1, 94a1, 94a2, 94a4, 94a5, 94a5, 94a11, 96a3, 98b19, 100a13, 100a17, 100b1, 101a13, 103b9, 104a15, 104a15, 104b2, 108b15, 109a3, 113b8, 122a15, 131b13, 131b17, 134a19, 137a18, 139a16, 139a17, 140a15, 141b2, 141b3, 144b16, 144b17, 151b3, 156a10, 159b18, 160a14, 160b2, 161b16, 166a13, 169b11, 170b4, 171a12
s.+idüŋ 28a16
s.+misin 61b5
s.+sin 18b15, 43a7, 71b2, 73b1, 73b2, 106a3, 106a7, 124b15, 141a6, 150b8
s.+üŋ 17a10, 18a12, 19b8, 23a12, 34b10, 38a6, 53a13, 58a11, 59b5, 66a15, 66b15, 68b6, 68b10, 69a6, 69a17, 70a7, 72b1, 72b1, 74a19, 74a19, 82a10, 87b4, 87b4, 89b16, 90a8, 99a10, 100a8, 100a16, 100b18, 100b19, 104b3, 108a13, 108b16, 108b17, 109a7, 109a7, 109a13, 111b6, 111b6, 113b1, 113b1, 114a17, 114a17, 122a16, 122b5, 122b11, 122b11, 137a12, 138b18, 139a8, 139a18, 139b10, 150a1, 150a1, 154a5, 154a6, 157a9, 158a18, 160a19, 160b1, 162a15, 162a16, 164b19, 170b2, 172a5, 172a5, 172a10, 174a15
s.+üŋdür 18a17, 113b1, 113b1, 122b18
s.+üŋiçün 17a8, 46a7, 66a15, 68b3, 78a15, 79b18, 84b13, 100a16, 101a13, 159a12
s.+üŋile 28a13, 37a12, 171a2, 171a13
s.+üŋileyem 154a3

ṣenā *Ar.* *ṣenāʾ* övme
ṣ. 2a3
ṣ.+ile 52b7
ṣ.+lar 2b3
ṣ.+ya 43b3

ḥamd u ṣenā it- Allah'a şükran duygularını bildirmek
ḥ.-er 56a12

ṣenā eyle- övmek
ṣ.-mişdür 33a9

ṣenā ḳıl- övmek
ṣ.-alum 173b19

sene *Ar.* yıl
s. 121b8
s.+de 55a11, 121b12

sened *Ar.* senet
s. 143a1

seng *Far.* taş
s. 61a14, 80a6, 165a13
s.+den 61b4

seng-i güzīn *Far.* değerli taş
s. 89b18

seng-i ḥaḳīr *Far.+Ar.* değersiz taş
s. 61a16

seng-i menʿ *Far.+Ar.* bir şeyi yasaklayacak, bir şeyi önleyecek taş
s.+ile 140a15

sengīn-dil *Far.* taştan yürek, katı kalp
s. 69a9

sep- serpmek
s.-diler 25b5, 37a6, 62b5

s.-üp 31a18
sepil-
cānına ṣu sepil- ferahlamak
c.-di 87a15
ser *Far.* baş
s.+lere 97a4
s.+leri 89a19
ser-ā-ser *Far.* baştan başa, tamamıyla
s. 4a3, 5a1, 9a8, 29b9
ser-bār-ı miḥen *Far.(2)+Ar.*
ser-bār-ı miḥen ol- çok sıkıntı verici olmak
s.-dı 50b7
ser-be-ser *Far.* baştan başa, tamamıyla
s. 112a6
serçe küçük bir kuş
s. 34b13
ser-çeşme-i ʿayn-ı ḥayāt
Far.(2)*+Ar.(2)* abıhayat çeşmesinin başı
s. 112b9
ser-çeşme-i zülāl-ı reʾfet
Far.(2)*+Ar.(2)* merhametin berrak su başı
s. 2b6-7
serd *Ar.* sözü düzgün, yumuşak ve yerinde söyleme
s. 95a7
serd *Far.*
serd eyle- soğutmak
s.-ye 79a13
ser-efrāz *Far.*
ser-efrāz eyle- yüceltmek
s.-ye 21b9
ser-efrāz ol- yücelmek
s.-mış 6b8
s.-ur 6a19
ser-encām *Far.* bir işin sonu
s.+ı 93a16
ser-firāz *Far.* başını yükselten, benzerinden üstün olan
s. 20b14, 62b9, 73a9
ser-firāz it- yüceltmek
s.-di 19a9
ser-fürū *Far.*
ser-fürū eyle- buyruk altına girmek
s.-r 127b11
ser-fürū ḳıl- başını eğmek
s.-dı 87b6
ser-gerdān *Far.* sersem, şaşkın
s. 2a11
ser-gerdān it- sersemletmek, şaşkın duruma getirmek
s.-e 140b4-5
ser-girān *Far.* başı ağır, çok sarhoş
s. 6b4
ser-güzeşt *Far.* baştan geçen olay
s. 168b2
s.+i 168b13
seriḳa *Ar.* çalınmış şey
s. 81b14, 156b10, 161a5, 161a18
seriḳa eyle- hırsızlık yapmak
s.-di 164b16
seriḳa it- hırsızlık yapmak
s.-en 162a7
s.-düŋüzidi 157a15
s.-mişidi 161a7
serīr *Ar.* taht
s. 155a5, 108b16
s.+den 155a2
s.+e 151a13
s.+ile 108b19
s.+inde 155a11
s.+üŋi
ser-keş *Far.* inatçı
s.+dür 104b9
s.+e 41b13
s.+lere 41b5
ser-kūy *Far.* mahalle, sokak başı
s.+ında 10a12
sermāye *Far.* sermaye
s.+sidür 128a15
sermed *Far.* sürekli, daimi
s.+laruŋ 4b13
ser-mest *Far.* sarhoş
s. 2a9
ser-nigūn *Far.* baş aşağı
s. 51a6
ser-nigūn ol- baş aşağı olmak
s.-dı 7b18
s.-mışlardur 6b9
ser-tā-pā *Far.* baştan başa, tamamıyla
s. 2a11
ser-tā-ser *Far.* baştan başa, tamamıyla
s. 41a12

ser ü müntehā *Far.(2)+Ar.* baştan sona, tamamıyla
s. 73a15
serv *Far.* servi
s.+idi 112b7
server *Far.* baş, başkan
s. 41a15
s.+e 51b17
s.+i 21b15, 71b17, 120a17, 150a13
s.+lere 97a4
server ol- lider olmak
s.-a 120b19
server-i kā'ināt *Far.* kainatın efendisi, Hazreti Muhammed
s. 128a3, 135a7, 153a10
s.+dan 40b8
s.+ı 34b8
s.+uŋ 14b4, 40a3
server-i mülk-i cihān *Far.+Ar.+ Far.* dünya mülkünün başı
s.+dur 150a10
server-i şāhān-ı cihān *Far.* dünya şahlarının başı
s. 5a7
ş̲ervet *Ar.* zenginlik, varlık
ş̲. 86b2
servi *Far.* servi
s. 142a5
serv-i bülend *Far.* boyu servi gibi düzgün ve uzun olan
s. 142a16
serv-i cūy-bār *Far.* akarsu kenarının servisi
s. 5a2
serv-i güzīn *Far.* seçkin sevgili
s.+i 12a18
serv-i ḫırām *Far.* nazlı selvi
s. 168b1
serv-i ḫırāmān *Far.* nazlı selvi
s. 2b11-12
serv-ḳad *Far.* servi boylu
s. 102b1, 150b15
ser-zeniş *Far.*
ser-zeniş vir- serzeniş etmek
s.-üp 94a14
ses ses
s. 41b1
setr *Ar.*
setr eyle- gizlemek
s.-161b6
s.-r 111a14
s.-ye 149a2
setr it- **1.** gizlemek
s.-di 168a3
s.-üp 83a1, 84a14
2. günahları örtmek, bağışlamak
s.-erem 58b19, 59a17
setr-i aḥvāl *Ar.*
setr-i aḥvāl eyle- durumu gizlemek
s.-miş 105b9
setr-i ʿavret *Ar.* avret yerlerini kapama
s.+ile 44a19
setr-i ḥāl *Ar.* durumu gizleme
s.+e 30a14
setr-pūş *Ar.+Far.*
setr-pūş ol- örtünecek elbise olmak
s.-ur 28b14
settār-ı ʿayb *Ar.* ayıpları, kusurları örten
s. 32b11
sev- sevmek
s.-dügi 152a15
s.-eridi 156b5
s.-mek 13b8, 95b8
s.-memek 95b10
ş̲evāb *Ar.* sevap
ş̲. 64a18, 105b14, 106b19, 107a19, 144b15
ş̲.+a 110b19
ş̲.+da 53a6
ş̲.+dan 8b6
ş̲.+ı 8b17, 107a12, 107a13, 107a14, 107a15, 107a15, 107a16
ş̲.+lar 58b19
ş̲evāb bul- sevap kazanmak
ş̲.-dı 100b17
sevād *Ar.* **1.** kara
s. 73a6
2. karalık
s.+ına 73b15
ş̲evb-i laṭīf *Ar.* güzel elbise
ş̲. 74a1
sevdür- sevdirmek
s.-medi 126b2
sevgülü sevilen
s.+dür 13b16
sevgülü ol- sevilmek

s.-an 15a14
s.-dı 86b7-8
sevin- sevinmek
s.-diler 156a17
sevindür- sevindirmek
s.-mege 57b6
s.-üp 2b4
sevḳ *Ar.*
sevk it- göndermek
s.-erüz 166a15
seyāḥat *Ar.*
seyāḥat eyle- yolculuk yapmak
s. 45a10-11
seyl *Ar.* sel
s. 4a17, 72b7
gözlerinin yaşını seyl it- çok ağlamak
g.-diler 164a7
seyr *Ar.* gezinme, gezinti
s. 138b1
seyr it- seyretmek
s.-e 41a11
s.-er 50b4
s.-eridi 87a5
seyr-i gülzār-ı behişt *Ar.+Far.(2)*
seyr-i gülzār-ı behişt it- cennet bahçesini seyretmek
s.-düm 43a2
seyr-i ḳubūr *Ar.*
seyr-i ḳubūr eyle- kabirleri gezmek
s.-dük 42a12
seyr-i tüccār *Ar.* tüccarın yolculuğu
s. 10b17
seyyāḥ *Ar.* gezgin
s.+imiş 124a18
seyyāre *Ar.* gezici, gezen
s. 45a12, 94a1, 99b2
seyyid *Ar.* köle sahibi, efendi
s. 65a1, 160b17
s.+ine 159a2
s.+inüŋ 159a1
s.+lerine 47a5
s. 72a19
s.+ümsin 67b8
s.+ümüz 40a13
s.+üŋ 93b9
seyyid ol- efendi olmak
s.-up 26a15-16
seyyide *Ar.* köle sahibi kadın
s. 69b6
s.+ne 86a15
seyyidesi ol- efendisi olmak
s.-an 91b15-16
seyyidī *Ar.* efendim
s. 70b18
ṣıbyān *Ar.* çocuklar
ṣ. 121a9
ṣ.+dan 70b10
ṣ.+ını 72a7
ṣıçra- sıçramak
ṣ.-dı 57b6, 114b11
ṣ.-r 22a19
ṣ.-yup 90b15
ṣıddīḳ *Ar.*doğru, sözünün eri
ṣ.+isin 101a18
ṣ.+ler 100a11
ṣ.+lere 100a17
ṣıdḳ *Ar.* doğruluk
ṣ. 32b7, 93b8, 115a4, 115a7, 115a11, 136a16, 156b9
ṣ.+a 39b18
ṣ.+ı 89a10, 156b6
ṣ.+ıla 43b17, 62b14, 112a6
ṣ.+ile 115a9
ṣıfat *Ar.* **1.** durum
ṣ.+a 44b14
ṣ.+da 82a14
ṣ.+dan 44b13
ṣ.+ı 4a11
ṣ.+larına 139b16
2. nişan, alamet
ṣ.+ı 46a11
ṣ.+ları 140a10
ṣıġa- okşamak, sıvazlamak
ṣ.-dı 121a18
ṣ.-dılar 70a8
ṣıġın- sığınmak
ṣ.-alar 80a6
ṣıġır sığır
ṣ.+lar 101b12
ṣ.+ları 101b13
ṣ.+larile 103a5
ṣıḥḥat *Ar.* sağlık, esenlik
ṣ. 30b10, 150b17
ṣ.+den 152a1
ṣıḥḥat bul- iyileşmek
ṣ.-dı 75b7, 152a18

ṣ.-dılar 62b6
ṣ.-sa 151a4
ṣıḳ- sıkmak
ṣ.-dum 93a9
ṣ.-up 93b5
ṣıḳlet *Ar.*
ṣıḳlet gel- ağır gelmek, yapılması güç gelmek
ṣ.-di 45b7
ṣıla-i raḥm *Ar.* ana, baba ve akraba ziyaretini yapma
ṣ. 14a8
ṣıla-i raḥm it- anne, baba ve akrabayı ziyaret etmek
ṣ.-dügi 23b14
ṣ.-mişdür 23b14-15
ṣın- kırılmak, parçalanmak
ṣ.-dı 41b4, 165b13
ṣınf *Ar.* bölük, çeşit
ṣ.+dur 52b5
ṣınf ṣınf *Ar.* çeşit çeşit
ṣ.+dur 52a6
ṣırāt *Ar.* sırat köprüsü
ṣ. 24a1, 24a3, 99a6
ṣ.+a 49a2
sır(r) *Ar.* sır
s.+dür 107b5
s.+umuz 73b7
s.+umuza 162b5
sırren *Ar.* gizlice, gizli olarak
s. 134b1, 134b9
ṣıyām *Ar.* oruç
ṣ. 30b13
ṣ.+da 52b1
ṣıyānet *Ar.*
ṣıyānet eyle- korumak
ṣ.-düm 126b9
ṣ.-gil 88a7
sibāʿ *Ar.* yırtıcı hayvanlar
s. 20a16, 20b11
sicn *Ar.* zindan
s. 10b16, 56a3, 93b14, 105b10
s.+e 96a5, 96a12, 105b18, 106b2
s.+üŋ 96a16
sifle *Ar.* alçak, adi
s. 121a2
siḥr *Ar.* büyü
s. 82b1, 82b18, 148a9
s.+dür 76b6
s.+ile 82a9, 82b1, 142a19
s.+ini 82a15
s.+lerden 82a11
s.+lerümi 82a13
s.+üŋ 91a4
siḥr it- sihir yapmak
s.-er 71a17
siḥr-i Muḥammed *Ar.+k.a.* Müslüman olmayanlara göre Hazreti Muhammed'in sihiri
s.+dür 90a16
ṣiḳāl *Ar.* ağır şeyler
ṣ. 4a12
sikke *Ar.* akçe
s. 41a5
sikkīn *Ar.* bıçak
s.+üŋ 35b17
sil- silmek
s.-di 56b1, 68b18
silāḥ *Ar.* silah
s. 120b17
s.+ın 18a5
s.+larıile 129b10, 130a4
s.+larını 18a14
silk *Ar.* tutulan yol
s.+inde 21a3
silkin- silkinmek
s.-üp 76a6
silk-i naẓm *Ar.* manzume biçimi
s.+da 18b14, 59b9
s.+ile 49b13
silk-i taḥrīr *Ar.* yazma biçimi
s.+de 41a7
silk-i żiyaʿān *Ar.* tarlaların yolu
s.+da 6b18
silsile *Ar.* aile sırası
s.+den 16a10
sīm *Far.* gümüş
s. 41b11, 41b14, 50b9, 112b8, 142a19
işini altun ile sīm eyle- üstün nitelikli davranışlarda bulunmak
i.-di 62a2
sīmā *Far.* yüz
s.+sı 105b3
simāt-ı ḳalem *Ar.* kalem izi
s.+dür 6b2

sīmīn *Far.* gümüşten, gümüş gibi
s. 112b8
simsim *Ar.* susam
s. 134a8
sīm-ten *Far.* gümüş gibi ten
s. 150b15
sīn *Ar.* sin harfi
s.+i 11a7
sīne *Far.* göğüs
s.+müŋ 167b17
sīnesine ḳo- bağrına basmak, kucaklamak
s.-dı 12a18
sinīn *Ar.* yıllar
s.+de 7b12
sipāh / sipah *Far.* asker
s. 50a1, 118b1, 129b11, 146a5
s.+dur 145b14
s.+lar 41a14
sipāh-ı himāyāt-ı seniyye-i evliyā'u'llāh *Ar.* Allah'ın yüce velilelerinin koruyucu askeri
s. 5b5
sirāyet *Ar.*
sirāyet it- yayılmak, dağılmak
s.-di 123a3
sīret *Ar.* tavır, gidiş
s.+i 21a3
sitāre *Far.* yıldız
s.+ler 10a19
sitāre-i mecd-i āsumān *Far.+Ar.+Far.* gökyüzünün büyük yıldızı
s. 5a18
sitem *Far.* sitem
s.+le 31b10, 41b14
sitem it- sitem etmek
s.-memek 95b3
siyāh *Far.* kara
s. 47a8, 47a18, 47b10, 48a19, 53a16, 102b1
s.+a 53a17
s.+ı 53b1
s.+uŋ 72b11
siyāset *Ar.* **1.** devlet işlerini düzenleme ve yürütme sanatı
s. 10b19
2. idam cezası
s. 105b11
siyāset göster- kurnazca hareket etmek
s.-düm 138a11
siyāset gör- akıllı ve tedbirli davranmak
s.-e 19b13
siyāset ol- idam edilmek
s.-maġa 105b2
siz siz
s. 18a2, 31a16, 31a16, 33b18, 33b18, 38a13, 52b17, 52b18, 53a1, 53a2, 53a4, 53a5, 53a7, 58b2, 61b18, 63a6, 74b12, 85b13, 129a6, 129a10, 130b15, 131a15, 132b4, 145a12, 156b1, 159b10, 162b14, 163b3, 172b3, 173a8
s.+den 48a14, 57a18, 61b16, 66b9, 77b3, 77b16, 78a1, 87b12, 93a15, 131a3, 132a13, 147b2, 149a7, 157a4, 162b1, 163a9, 163b3
s.+e 28b8, 36a11, 47a15, 53a1, 53a3, 53a4, 53a6, 58b1, 61b18, 63a4, 64a14, 73b18, 75a15, 76b13, 77b4, 86a4, 89b7, 109b10, 116b19, 117a9, 117a11, 117a11, 132a1, 137b8, 139b8, 144a2, 144a3, 144a3, 147a8, 148a1, 148a5, 156b3, 157a17, 161b10, 172b7, 173a7
s.+i 42b7, 47a17, 78a8, 115b3, 131b10, 132a15, 145a13, 148a9, 157a17, 159b11, 161b11, 161b12, 163b5, 164a8, 164b7
s.+lerden 132a1
s.+mi 157a14
s.+üŋ 11b18, 12a3, 38a7, 85a9, 108b7, 132a7, 145b9, 147b18, 154b17, 157a2
s.+üŋiçün 76b10-11
s.+üŋiçün 58a3, 108b9
s.+üŋile 65b13, 66b12
s.+üŋilemidür 133b2, 133b5, 133b10
ṣoġıl- gözlerinin feri azalmak
ṣ.-dı 137a7
ṣ.-up 148b2
ṣoġılt- suyun çekilmesine neden olmak
ṣ.-up(soğıldup) 160a16
ṣoḫbet *Ar.* konuşma, arkadaşlık
ṣ.+ile 143a12
ṣ.+leri 87b5
ṣ.+üme 139b6

ṣoḫbet it- sohbet etmek
ṣ.-ider 166b18
ṣoḳ- 1. batırmak, saplamak
ṣ.-ar 22a14, 22a15
ṣ.-dı 11b19
2. ısırmak, zehirlemek
ṣ.-alar 121a4
ṣ.-maḳ 36a6
ṣol sol
ṣ. 43a3, 129b7
ṣ.+ına 42a9, 153b16, 163a7
ṣ.+ında 23b9, 79a6
ṣ.+uŋda 154a4
ṣol- solmak
ṣ.-ar 167b12
ṣoŋ son
ṣ.+ı 165a1
ṣ.+ın 29b10
ṣ.+ına 29b11, 128a9
ṣ.+ında 133a4
ṣoŋra sonra
ṣ. 11a12, 13b1, 13b3, 13b6, 13b18, 14a6, 14a7, 15a5, 15a16, 15b15, 21a19, 24a16, 24b2, 24b4, 25a12, 53a17, 54b13, 54b16, 58b14, 65a8, 67a2, 67a5, 74b19, 79a7, 79a8, 79a18, 81a6, 81b10, 82b5, 85a4, 88b3, 97b7, 99b9, 99b13, 99b16, 102a4, 108a9, 109a14, 110a12, 114a2, 126b11, 130a12, 131b7, 133b4, 134a4, 134a10, 134b9, 139b2, 140b11, 144b11, 154a17, 154b3, 156a15, 158a8, 159a10, 159a14, 163b2, 163b8, 163b9, 165b2, 167b3, 174a10, 174a14, 174a17, 174a19, 174b11, 174b12
ṣ.+dur 13b11
ṣoŋradan sonradan
ṣ. 106b10
ṣoŋ ucı nihayet, en son
ṣ. 42b8
ṣor- sormak
ṣ. 18b19, 131a3, 160b12
ṣ.-a 79b1, 168a16
ṣ.-alar 42b13, 133b10
ṣ.-alum 167a4, 167a18
ṣ.-am 168a15
ṣ.-an 61b5
ṣ.-ar 149a7
ṣ.-aram 97b11
ṣ.-arıdı 92a10
ṣ.-arise 18a2
ṣ.-arlar 123b8
ṣ.-arlarıdı 22a8, 129b13, 170b19, 175b11
ṣ.-arlarısa 82b9
ṣ.-arlarise 58a3
ṣ.-dı 14a17, 14a18, 18a7, 31a15, 53b1, 61a7, 61b2, 73a16, 79b12, 89b3, 89b9, 111b17, 112a6, 131a17, 138b3, 150b12, 151b3, 151b17, 155a13, 155a15, 158a14, 159a8, 159a11, 168a5, 172a3
ṣ.-dılar 11b16, 13b15, 22a10, 34a6, 35b4, 69b17, 78b12, 90a18, 116b14, 118b7, 129a4, 150b8, 156a2, 173a16
ṣ.-duġından 112a6
ṣ.-duġını 146b3
ṣ.-duġıum 149a13
ṣ.-dum 22a16, 22b1, 22b6, 22b16, 24a10, 63a1, 113a4
ṣ.-ıcaḳ 14a19, 65b12
ṣ.-maġa 112a4
ṣ.-mış 20b7, 22a2, 65b10, 65b11
ṣ.-mışlar 35a6, 35a9, 39b4, 107b4
ṣ.-mışuz 73a4
ṣ.-up 125b12, 130b12
ṣorar ol- sormaya başlamak
ṣ.-up 137b5
ṣorış- birbirinin durumunu sormak
ṣ.-dılar 144b6
ṣovuḳ duygudan, sevgiden yoksun olan
ṣ. 13a16
sög- (bk. söv-) sövmek
s.-meyesin 14a1
sök-
kibr ṭopraġını sök- kibirli olmayı terk etmek
k.124a11
söv- (bk. sög-) sövmek
s.-erler 49a14
söyle- söylemek, konuşmak
s. 43a15, 54b6, 54b9, 61b14, 62b9, 83b5, 103a2, 119a2, 124a1, 125a16, 126a16, 131a14, 131b6, 134b13, 167b16

s.-di 44a4, 63a19, 69a3, 84b12, 108a7, 108a9, 108a12, 130b11, 132b3, 149a6, 149a12, 153a18, 153b6
s.-diler 26a2, 63b7, 146b10, 148a15
s.-dügüŋ 56a14
s.-düm 126b8
s.-düŋ 149a3, 164a1
s.-düŋüz 131a11
s.-me 13a17, 54a18, 85a11, 136b12
s.-mege 120b5, 157a8
s.-mek 13b8, 95b10
s.-mez 69b18, 130b9
s.-mezler 41b1, 42a16
s.-mişlerdür 80b17
s.-ŋ 36a12, 133a4, 172a7
s.-r 23a1, 50a4, 65a1, 81b5, 84b2, 87b6, 134a5, 157a1, 161b2, 161b3
s.-ridi 48a17
s.-ridük 173a5
s.-rise 134b18
s.-rler 23a1, 23b15
s.-rsiz 117a1, 131a2, 161b19
s.-sünler 168a19
s.-t 71a1
s.-ye 10a14, 80a7, 130a9, 134b18
s.-yecek 58b11
s.-yeler 168b1
s.-yeleridi 129b17
s.-yen 26b5, 129b18
s.-yem 24b17, 97b12
s.-yüp 20b15, 71a2, 81a14, 86a16

söyleş- birlikte veya karşılıklı konuşmak
s.-di 130a11, 136a18
s.-diler 14b19, 36a4
s.-dükleri 149b16
s.-düŋ 154a8
s.-elüm 171a2
s.-medügine 130a18
s.-mege 69a10
s.-üridi 75a8
s.-ürken 20b14
s.-ürler 23b13
s.-ürleridi 67b12, 81a2

söyleşür ol- konuşmaya başlamak
s.-dılar 26a15, 85a13

söyündür- söndürmek
s.-di 99a11
s.-mege 114b10
s.-sem 69b1
s.-üŋ 37b9

söz söz
s. 62b7, 67b15, 92a13, 111b1, 114a8, 120b5, 130b9, 134b17, 135a2, 157a8, 165a9, 169a15
s.+de 15b3, 51a4, 95b13, 114a13, 120b8, 165a9
s.+dedür 111b4
s.+deiken 78a3
s.+den 66b10, 72b11, 162a8
s.+durur 165a12, 165a12
s.+dür 165a10
s.+e 23b13, 50b9, 95b16, 111b4, 120b11, 163b16, 165a7, 165a8
s.+i 26b5, 27a7, 39a19, 50a6, 51b17, 54b8, 56b14, 60a12, 77b7, 111b5, 131b11, 140b2, 149a2, 167b15
s.+ile 27a9, 42b9
s.+inden 71a4
s.+ine 16b12, 88b12, 114b5, 144a19, 165a7
s.+ini 28a11, 54b14, 82b3, 143a13
s.+iyle 27a4, 79b4
s.+ler 13a17, 22b19, 23b13, 69a3, 97b12, 120a18
s.+lere 127b8
s.+leri 42a6, 54a18, 95b10, 112b9, 120b5, 129b19, 155a9, 164a1
s.+lerin 21a9
s.+lerinden 10a9
s.+lerini 14a1, 34a11, 87b6, 164b11
s.+lerinüŋ 161a8
s.+lerüŋ 156b5
s.+üm 138b16
s.+ümüz 37a4
s.+ümüze 37b10
s.+üŋi 52a16, 106a16
s.+üŋile 43b14
s.+üŋüz 131b6, 131b7
s.+üŋüzde 132a15, 156b11
s.+üŋüzden 132a17

evvel āḫir sözi ol- en son sözü olmak
e.-mış 165b1

evvel sözi ol- ilk sözü olmak
e.-a 79a6

söze gel- konuşmaya başlamak

s.-se 102b2
s.-üp 98b18
söze uy- söz dinlemek
s.-madı 117b11
s.-maḳ 95b1
s.-maz 118a5
söz ṭut- söz dinlemek
s.-maġa 62a3, 165a19
s.-maḳ 165a11
s.-mamaḳ 165a11
s.-mamaḳdan 165b6
s.-saŋ 111b6
sözüni lāṭnet üzre eyle- yumuşak sözlü olmak
s. 13a18
ṣu su
ṣ. 16b4, 16b5, 23b4, 25b5, 27b2, 28a2, 31a18, 36a13, 37a6, 45b1, 63a14, 63a17, 69b2, 72b9, 77b2, 77b2, 77b5, 87b12, 87b17, 98b13, 111a3, 113b16, 115a15, 124b5, 139b19, 143b5, 156b7, 158a8, 158a10
ṣ.+da 80a3
ṣ.+dan 158a6
ṣ.+lar 62b5, 97b19, 98a12, 98a19
ṣ.+lara 59a9
ṣ.+larıdur 4a17
ṣ.+ya 16b7, 160a15, 168b7
ṣ.+yı 16b4, 16b6, 27b19, 28b11, 29a10, 29a11, 72a17, 106a13
ṣ.+yıla 72b7
ṣ.+yından 166a7
ṣ.+yını 111a4
ṣ.+yla 16b7, 35a19, 40b7, 99b16, 126a6, 166a2
cānına ṣu sepil- ferahlamak
c.-di 87a15
su'āl *Ar.* **1.** soru
s. 125a16
s.+a 171a10
s.+ile 153a9
s.+inden 135b15
s.+üŋ 38b7
2. dilek, dua
s.+de 53a11
s.+e 53a10
s.+üŋ 53a13, 71b14
su 'āl eyle- **1.** sormak
s.-di 84b1, 164b15
s.-diler 135a19, 145a16, 147a12
s.-düm 22a4
s.-mişler 38b6, 53a6
s.-mişsiz 147b7, 147b19
s.-rem 50a11
s.-sem 97b18
s.-yeler 98b7
2. dilemek
s.-seŋ 169b13
su 'āl idebil- sorabilmek
s.-ür 97b17
su 'āl it- sormak
s.-ermisiz 160a13
s.-üŋ 10b11
su 'āl itmez ol- dua etmeyi terk etmek
s.-ur 53a10
su 'āl ḳıl- sormak
s.-dı 130b10
su 'āl ol- hesaba çekilmek
s.-sa 52a16
ṣubaşı şehirlerin güvenlik işlerine bakan görevlilerin başı
ṣ. 105b3, 105b8
ṣ.+na 105a19
sū-be-sū *Far.* her yanda
s. 9a11
ṣubḥ *Ar.* sabah
ṣ. 73a3, 79b15, 96a18, 144b2, 168a4
ṣubḥ ḳıl- sabah namazını kılmak
ṣ.-maġa 143b5
ṣubḥ ol- sabah olmak
ṣ.-ınca 96a17, 61a5, 152a13
ṣubḥuŋ rūşeni ṭoġ- sabah aydınlığı olmak
ṣ.-dı 51a12
ṣubḥ u şām *Ar.+Far.(2)* sabah akşam, sürekli
ṣ. 31b7, 87a1
ṣucuġaz birazcık su
ṣ. 27b5, 27b18
ṣuç suç
ṣ.+ıla 31a15
ṣ.+umı 124b15
ṣ.+umuz 119a5, 168b17
ṣuçlu suçlu
ṣ. 91b2

ṣuçlu ol- suçlu olmak
ṣ.-sam 42a14
ṣ.-ur 156b12
sūdmend *Far.* kazançlı
s.+dür 18b14
sūdmend ol- kazançlı olmak
s.-uram 87b13
ṣudūr *Ar.*
ṣudūrda ol- göğsünde olmak, ezberinde olmak
ṣ.-ana 10a5
ṣūf *Ar.* yün dokuma
ṣ.+dan 72a16
ṣ.+ıla 126a9
ṣufūf *Ar.* sıralar
ṣ.+ı 147a17
ṣuheyl *Ar.* at kişnemesi
ṣ.+ini 138b13
sūḫte *Far.* yanmış, tutuşmuş
s. 10a10, 94a19
ṣuḥuf *Ar.* sayfalar
ṣ. 67b11
sūʾ-i ʿaẕāb *Ar.* kötü azap
s. 117a17
sūʾ-i mizāc *Ar.* sıhhat bozukluğu
s. 150b17
suʾ-i ẓan *Ar.*
su ʾ-i ẓan it- kötü zanda bulunmak
s.-me 19a5
ṣulb *Ar.* bel kemiği
ṣ.+dan 48b18
ṣ.+umdan 14b12-13
ṣulḥ *Ar.*
ṣulḥ it- barış yapmak
ṣ.-diler 25b16
ṣulḥ ḳıl- barışmak
ṣ.-dı 139a18
sulṭān *Ar.* padişah
s.+a 105b11
s.+dur 140a2
s.+ını 133a8
s.+ile 124b1
sulṭān-ı raḥīm *Ar.* merhametli padişah
s.+üŋ 2a13
sulṭān-ı rüsül *Ar.* peygamberlerin sultanı
s. 2b12, 59b18
sulṭānlıḳ *Ar.+ lıḳ* padişahlık
s. 122b18
ṣumūt *Ar.* susma
ṣ. 42a15
ṣun- sunmak
ṣ.-dılar 149a17
ṣ.-dum 157a1
ṣ.-maġa 154b8
ṣunʿ *Ar.* yapma, yapış
ṣ.+ı 26a13
ṣunʿ-ı bürhān-ı ʿalīm *Ar.* bilginlerin kanıtının etkisi
ṣ. 150b10
ṣunʿ-ı ilāhī *Ar.* ilahi yapım
ṣ.+dür 77a16
sūr *Ar.* kale duvarı
s. 145b19
s.+a 146a4
s.+imiş 150b4
sūre *Ar.* Kur'anın bölümlerinden her biri
s.+yi 11a16, 82a1
sūre-i ḥamd *Ar.* hamd suresi, Fatiha suresi
s. 115a15
sūre-i kerīme *Ar.* mübarek sure
s.+sini 25a16
sure-i mübāreke *Ar.* mübarek sure
s.+de 11a2
s.+yi 10b14
sūre-i mübāreke-i el-Kehf *Ar.* mübarek Kehf suresi
s.+üŋ 79a12
sūre-i şerīfe *Ar.* şerefli sure
s. 10b5
ṣūret *Ar.* **1.** görünüş, biçim
ṣ. 98a13, 130b1, 169a2
ṣ.+de 25a8, 128b1, 140a1
ṣ.+inde 34b16, 78a11, 79a15, 111a5, 140b3
ṣ.+inden 44b8
ṣ.+lerini 4a15
ṣ.+lerüŋ 133b12, 133b13
ṣ.+üŋi 34a19
ṣ.+üŋile 35a1
2. yüz
ṣ. 15b8, 36a14
ṣ.+i 21a3
ṣ.+ler 134a11
ṣ.+ümi 36a15
ṣ.+üŋ 69a17

3. içerik
ṣ.+in 89b13
ṣ.+ini 12b12
ṣūreti göster- bir durumu, olayı açıklamak
ṣ. 168a17
ṣūretine gir- görünüşüne, biçimine benzemek
ṣ.-üp 24b7
ṣūretini döndür- şeklini değiştirmek
ṣ.-üp 116a15
ṣūret-i cemīle *Ar.* güzel yüz
ṣ. 100a4
ṣūret-i faḳr *Ar.* yoksul görünme
ṣ.+ile 105b8
ṣūret-i ḫᵛāb *Ar. +Far.* rüyanın içeriği
ṣ.+ı 12b7
ṣūret-i ḥaḳ *Ar.* iyi niyetli görünme
ṣ.+da 104b11
ṣūret-i ḥasene *Ar.* güzel yüz
ṣ. 44a17, 100a2, 100a6
ṣūret-i naẓm *Ar.* manzume biçimi
ṣ.+ile 104a13
ṣūret-i Yaʿḳūb *Ar.+k.a.* Hazreti Yakub'un yüzü
ṣ.+da 70a4
ṣūret-i ẕenb *Ar.* günahın yüzü
ṣ. 52a3
ṣūret-nümā *Ar.+Far.* şekil ve suretini gösteren, meydana gelen
ṣ. 150a3
ṣūret-peẕīr *Ar.+Far.*
ṣūret-peẕīr ol- ortaya çıkmak
ṣ.-sa 9a1
sūr-ı müşeyyed *Ar.* yüksek ve sağlam yapılmış sur
ṣ.+dür 145b12
ṣurre *Ar.* para kesesi
ṣ.+si 105b6
ṣurre-i dirhem *Ar.* dirhem kesesi
ṣ. 105b5
ṣuṣa- susamak
ṣ.-dı 27b16
ṣ.-duġı 156b6
ṣ.-mış 23b3
ṣusuzlıġ susuzluk
ṣ.+a 171b2
ṣuʿūbet *Ar.* zorluk
ṣ. 14b2, 14b3, 14b3
ṣ.+e 170b12
ṣ.+i 14b3
ṣ.+ile 42b8
ṣuvāʿ *Ar.* Hazreti Yusuf'a keramet olarak verilen çanak
ṣ. 130b14, 132b3, 156a13, 157a6, 161b1, 161b2, 164a3
ṣ.+a 130b12, 131a9
ṣ.+ı 129b18, 130a1, 131a1, 131b5, 132b3, 156a9, 156a12, 156b3, 161a19, 163b6, 164a2, 164b16
ṣ.+ın 164b8
ṣ.+ını 156a6, 156b4
ṣ.+idi 129b15
ṣ.+uŋ 156a7
ṣuvāʿ-ı melik *Ar.* padişahın çanağı
ṣ. 161a6
ṣ.+i 164b15-16
suver-i şettā *Ar.* değişik, çeşitli suretler
s.+ile 133b9
sūy-ı Ḫaḳḳ *Ar.* Allah tarafı
s.+a 142b7
sūz-ı derūn *Far.* yürek yakan
s.+ile 10a9
sūz-ı ġam *Far.+Ar.* gamın verdiği acı
s.+dur 167b14
sūznāk *Far.* dokunaklı
s. 50a6
sūznāk ol- kederlenmek, tasalanmak
s.-up 12a18
sūz u güdāz *Far.* yanıp yakılma
s.+ı 10a11
sübḥāna'llāh *Ar.* Allah'ı her türlü kusur ve eksiklikten tenzih ederim anlamında olup şaşma anlatmak için kullanılır
s. 15b8, 27a3, 37b1, 57a13
sübḥāna'llāhu'l-ʿaẓīm *Ar.* yüce Allah'ı her türlü kusur ve eksiklikten tenzih ederim
s. 18b4, 99b17
sübḥānī sübḥānī *Ar.* Allah'a ait
s. 153a18
sücūd *Ar.* secde etme
s. 72a18
süd süt

s. 27b1, 27b18, 70b16, 81a18, 84a3, 84b16
s.+e 88b15
s.+ile 101b11
s.+ini 81a19
südde-i ʿālī-mekān-ı Süleymānī *Ar.* Süleyman'ın yüce mekanının kapısı, eşiği
s.+de 7b3
südde-i sāmī *Ar.* yüce kapı
s. 7b1
süʿedāʾ-i ebrār *Ar.* iyi insanların uğuru
s. 64b17
süfn-i kibār *Ar.* büyük gemiler
s. 166a15
süfre *Ar.* sofra
s. 42b4
süfre-i efḍāl *Ar.* iyilikler sofrası
s.+dan 6a9
sühūlet *Ar.* kolaylık
s. 64b11
süknā *Ar.*
süknā ol- oturulacak yer olmak
s.-a 30b12
sükr *Ar.* baygınlık, kendinden geçmişlik
s. 62b6
sükūn *Ar.* **1.** hareketsiz olma
s.+ı 134b19
2. susma, sessiz kalma
s.+ı 134b17
sükūn eyle- sessiz kalmak
s.-di 151a18
sükūt *Ar.*
sükūt it- susmak, konuşmamak
s.-di 113a12
s.-düm 114a8
sülāle *Ar.*
sülāle ol- döl olmak
s.-ınca 48b18
s̱ülūs̱-i leyl *Ar.* gecenin üçte biri
s̱.+de 109b5-6
s̱ülūs̱-i leyl-i āḫīr *Ar.* gecenin üçte birinin sonu
s̱.+de 101b2
sümāṭ *Ar.* sofra
s.+lar 108a1
sümāṭ-ı inbisāṭ *Ar.* açılan sofra
s.+da 6a9-10
s̱ümme *Ar.* sonra
s̱. 2a7, 7a4
sümüvv-i mekān *Ar.* yüce mekan
s.+larını 4b17
sünbül *Far.* sümbül
s. 2a11, 101b17, 103a3
s.+ler 101b15, 101b18, 101b18, 103a5
s.+üŋde 108b2, 119b13
sünen *Ar.* sünnetler
s. 7b12
sünnet-i Resūl *Ar.* Hazreti Muhammed'in sünneti
s.+ile 116b18
sür- **1.** dokundurmak, değdirmek
s.-di 37b15, 138b14, 173a3
s.-e 121a4
s.-er 113a3
s.-mege 50a17
s.-meyince 113a10
s.-sün 172b10
s.-üp 40a1
s.-ürleridi 75b9
2. yürütmek
s.-di 47a19
s.-üp 138b16
3. kovmak, uzaklaştırmak
s.-di 106b11
çift sür- çift sürmek
ç.-ür 80a16
ʿömr sür- yaşamı belli şartlar içinde sürüp gitmek
ʿö.-di 174b16
ʿö.-üp 76a14-15
yüz sür- aşırı saygı veya sevgi göstermek için yere eğilmek
y.-diler 72b2
y.-erler 44a5
y.-üp 124b13, 168a8
y.-ür 20b5
sürʿat *Ar.* çabukluk, hız
s.+ile 35b16, 101b8, 151a10
sürʿat it- acele etmek
s.-di 154a3
süril- **1.** bulaştırılmak
s.-miş 37a18
2. uzaklaştırılmak
s.-üp 57a9

sürin- sürünmek
s.-üp 49a6
sürūr *Ar.* sevinç
s. 9b1, 10b6, 42b19, 91b17, 95a18, 129a17, 174a11
s.+dur 9b12
s.+ile 27a17, 155b19
niʿmet ü sürūrda ol- nimet ve mutluluk içinde olmak
n.-alum 18a19
sürūrda ol- sevinç içinde olmak
s.-dı 55a13
sürūr it- sevinmek
s.-..erdi 143a10
sürūr-engīz *Ar.+Far.* sevinçli
s.+dür 6a17
süst *Far.*
süst ol- gevşemek
s.-dı 96b1
sütūn *Far.* direk, destek
s. 5b19
sütūn-ı şerʿ-i güzīn *Far.+Ar.+Far.* seçkin din kurallarının desteği
ş. 2b7
süvār *Far.* binici
s. 6b17, 81b8, 81b13
süvār ol- binici olmak
s.-anlar 41b8
s.-dı 17b10, 136b17
s.-maġa 49a7
s.-mış 56a11, 81a19
s.-salar 44b17
s.-up 57a15
süvāre *Far.*
süvāre ol- binici olmak
s.-dı 54a14

Ş
şāb *Ar.* genç, delikanlı
ş. 20b18
şāb-ı laṭīf *Ar.* güzel delikanlı
ş. 20a18
şāb-ı naḥīf *Ar.* cılız delikanlı
ş. 60b9
şād *Far.* sevinçli
ş.+idüm 124b17
ş.+lar 169a2
ş.+uz 167b12
şād eyle- sevindirmek
ş. 132a2
şād it- sevindirmek
ş.-e 60b19
ş.-üŋ 106b1
şād ḳıl- sevindirmek
ş.-duŋ 89a14
ş.-maḳ 95b11
şād ol- sevinmek
ş.-alar 52a5, 136a1-2
ş.-am 100b10
ş.-dı 16b18, 101a6, 148b11, 152a2
ş.-dılar 57a16-17, 146b14
ş.-duḳ 168b16
ş.-dum 43a2
ş.-ur 88b14, 125a9
ş.-ursın 166a13
şādān *Far.*
şādān it- sevindirmek
ş.-er 31b11
şādılıḳ *Far.+lıḳ* sevinç, gönül ferahlığı
ş. 118b3
şādī *Far.* sevinç, gönül ferahlığı
ş. 9a19, 49b14, 62b5
şād-kām *Far.*
şād-kām ol- çok sevinçli olmak
ş.-asın 169a8
şādmān *Far.*
şādmān ol- sevinçli olmak
ş.-dı 17b4-5, 144a10
ş.-dılar 173b15-16
şāḫ *Far.* dal, budak
ş. 11b3, 11b7
ş.+ları 2a12, 12a1
hidāyet şāḫını göster- doğru yolu göstermek
h.-e 124a12
şāh / şah *Far.* padişah
ş. 73b10, 106b5, 106b9, 125b15, 126a3, 126a14, 126a18, 126a18, 127a8, 150b12, 151a1, 151a2, 167a3, 167a9, 168a15, 168a16, 168a17, 168b1, 168b18
ş.+a 125a18, 125b7, 125b10, 126a3, 150b13, 152a1, 167a1, 168a9, 168a12
ş.+dan 88a16, 125b9
ş.+dur 51b10, 60a10, 62b13

ş.+dür 50a1
ş.+ı 4a19
ş.+ıla 20b16, 127a5
ş.+ına 150b11, 168a8
ş.+ınuŋ 125a7
ş.+içün 113a8, 113b8, 168a18
ş.+ile 71b7, 118a19, 125b19, 127b4, 169a7
ş.+lar 4b8, 127b7
ş.+laruŋ 4b13
ş.+um 92b19, 126a16
ş.+uŋ 125b11, 125b14, 125b16, 127b8, 127b9, 166b11, 166b12
şāh ol- hükümdar olmak
ş.-dı 169a10
ş.-madan 60b3
ş.-maġıla 5b2
ş.-ursaŋ 60a9
ş.-urlar 150a9
ş.-ursın 141b8
şāhā *Far.* ey şah!
ş. 62b10, 168a18, 168b2
şāh-bāz / şah-bāz *Far.* **1.** yiğit, kahraman
ş. 141b10
ş.+iken 41b3
ş.+lar 41b14
2. bir cins iri ve beyaz doğan
ş. 169a3
ş.+lar 119b17
şāh-ı ʿadl *Far.+Ar.* adaletli şah
ş.+e 127b11
ş.+üŋ 127b6
şāh-ı ʿālem *Far.+Ar.* dünyanın şahı
ş. 51b17
şāh-ı ʿālem ol- dünyaya şah olmak
ş.-mışam 126b7
şah-ı ʿālī-cenāb *Far.+Ar.(2)* cömert, şerefli şah
ş. 126a5, 127b5, 150b13
şāh-ı cihān-penāh *Far.* dünyanın sığındığı şah
ş.+uŋ 5b6
şāhid *Ar.* tanık
ş. 10b15, 59a13, 142b19, 143a2, 157a12
ş.+dür 147a11
ş.+inden 77b9
ş.+ine 44a1
ş.+ler 56a4, 134b3, 137b9
ş.+üm 70b14
ş.+ümüz 165b5
ş.+üŋ 70b15
şāhid it- tanık olarak belirlemek
ş.-se 77b12
şāhid ḳıl- tanık olarak belirlemek
ş.-dum 58b13
ş.-uŋ 164a14
şāhid ol- tanık olmak
ş. 106b12
ş.-dı 18b6
ş.-maġa 144a1
ş.-sun 122b7, 164a18
şāhid-i Yūsuf *Ar.+k.a.* Hazreti Yusuf'un tanığı
ş. 70b11
ş.+idi 85a7
şāhlıḳ / şahlıḳ *Far.+lıḳ* şahlık
ş. 126b9
şahlıḳ it- hükümdarlık etmek
ş.-meyem 106b12
şāhnāme-i hümāyūn *Far.* hükümdarların biyografisini manzum olarak anlatan eser
ş. 7b19
şaḫṣ *Ar.* kişi
ş.+a 79a17, 148a15
ş.+uŋ 148b2
şāḫsār-ı mümkināt-ı ʿālem *Far.+Ar.(2)* dünyanın var olan ağaçlıkları
ş. 6b2
şākir *Ar.* şükreden
ş.+em 167a5
şākir ol- şükredici olmak
ş. 60a14
ş.-asın 59b13
ş.-dılar 88a16
ş.-saŋ 60a5
ş.-urısa 110a11
ş.-uruz 164a17-18
şākird *Far.* öğrenci
ş.+leri 77a16
şākir-i muttaṣıl *Ar.* sürekli şükreden
ş. 59a14
şaḳḳ *Ar.* yarık
ş.+uŋ 90b16

şaḳḳ eyle- yarmak
ş.-90b12
şaḳḳ ol- yarılmak
ş.-dılar 90b14
ş.-mış 90a16
ş.-mışiken 91a1
şaḳḳ-ı tām *Ar.* tam yarık
ş. 89a11
şāl *Far.* bir çeşit yün kumaş
ş.+lar 41a2
şām *Far.* akşam
şām it- akşam gibi etmek
ş.-diler 96a12
şāmil *Ar.*
şāmil eyle- içine almak, kapsamak
ş.-miş 9b11-12
şān *Ar.* ün
ş.+ı 32b15, 72b16, 101b6, 153b16
ş.+ına 89b12, 108a5
ş.+ile 4b5
ş.+uŋ 71b12
ş.+uŋa 127b2
ş.+uŋda 158a18
ş.+uŋile 96a14
şarāb *Ar.* şarap
ş. 92b17
ş.+a 92b16
ş.+dan 92b19
ş.+ı 93a1
ş.+ıla 154b7
ş.+ınuŋ 2a9
ş.+ile 136a10
şarābdār *Ar.+Far.* şarap işiyle uğraşan
ş. 92b15, 92b18
ş.+ı 92b13
şārab-ḫor *Ar.+Far.* şarap içen
ş. 141a9
şarḳ *Ar.* doğu
ş. 80b5
şarṭ *Ar.* koşul
ş. 46b4, 61a10, 64a10, 64a11
ş.+ı 151a3
ş.+ıile 75b8
ş.+ıiledür 159b2, 159b5
ş.+ıla 76b1
ş.+ile 46b1
şarṭ it- şart koşmak
ş.-diler 60b11
ş.-dügüm 149a13
ş.-ersin 64a10
şa'şa'a-i hidāyet *Ar.* hidayet parıltısı
ş.+leriyle 4a1
şa'şa'a-i ḫūrşīd-i iḳbāl *Ar.+Far.+Ar.* talih güneşinin parıltısı
ş.+leriile 5b13
şa'şa'a-i şimşīr-i memālik-gīr *Ar.* ülkeler fetheden kılıcın gösterişi, parıltısı
ş.+leri 3a9-10
şāyed *Far.* eğer
ş. 142a8, 148b7, 151a2, 152b2, 159b2
şāyi' *Ar.*
şāyi' ol- yayılmak
ş.-up 54a5
şeb *Far.* gece
ş. 87b5, 112a13, 168b16
şeb-i sa'ādet *Far.+ Ar.* mutluluk gecesi
ş. 175b14
şeb ü rūz *Far.* gece gündüz, sürekli
ş. 12a10
şedāyid *Ar. şedā'id* zahmetli, eziyet verici durumlar
ş. 26a18, 169a18
ş.+e 49b11
şedāyid-i ḥüzn-i elīm *Ar. şedā'id-i ḥüzn-i elīm* acı veren hüznün sıkıntıları
ş.+e 11a10
şedāyid-i rūz-ı ḥesāb *Ar. şedā'id-i rūz-ı ḥesāb* kıyamet gününün sıkıntıları
ş.+dan 9b10
şedīd *Ar.*
şedīd ol- şiddetlenmek
ş.-up 101a1
ş.-ur 38b12
şefī' *Ar.*
şefī' ol- şefaatçi olmak
ş. 139a3-4
şefīḳ *Ar.* merhametli
ş. 2a8, 29a4, 30b7
şefḳat *Ar.* acıma
ş. 2b6, 15a8, 18a9, 20a2, 87b10, 95b5, 160a5, 164a14
ş.+dür 89a7
ş.+i 137a10

ş.+üm 48a8
ş.+üŋ 38a3, 127a13, 127a15
ş.+üŋle 62a8
ḫāṭırına şefḳat gel- acımak
ḫ.-di 141a3
şefḳat eyle- acımak
ş. 28a11-12, 96a11
ş.-di 84b11, 154b15, 168b9
ş.-r 71b9
ş.-yen 65b4
ş.-yesin 161b8
şefḳat it- acımak
ş.-dük 31a7
ş.-mediler 47b8
ş.-ridüŋ 131b16-17
ş.-üp 50b12
şefḳat ḳıl- acımak
ş.-dı 144a11
şefḳat-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın merhameti
ş.+dan 42a1
şefḳatlü *Ar.+lü* merhametli
ş. 37b1, 47a6
ş.+sin 28a15
şefḳatlü eyle- merhamet sahibi etmek
ş. 104a6
şehādet *Ar.* şehitlik
ş. 83b4
ş.+i 24a6, 85a8
şehādet eyle- tanıklık etmek
ş.-di 39b18-19
ş.-diler 25b6
ş.-sün 71a1
şehādet it- tanıklık etmek
ş.-er 70b14-15, 100b4
şehādet-i zūr *Ar.* yalancı şahitlik
ş. 116b2
şehd *Ar.*
şehd ol- bal olmak
ş.-ur 120a19
şehīd *Ar.* şehit
ş. 67a4, 100b17, 111b10, 142a4, 144b7
ş.+ler 23a10, 135a15, 135a18, 135b10, 135b13
ş.+üŋ 143b18
şehīd eyle- şehit etmek
ş.-di 159a14
şehīd ol- şehit olmak
ş.-maya 135b12-13
şehlā *Ar. şehlāʾ* ela göz
ş. 45b10
şehr *Ar.* şehir
ş. 60b6, 72a3, 80b9, 104b16, 104b19, 105b2, 150b11, 166a19
ş.+de 35a13, 91a18
ş.+densiz 130b16
ş.+e 21a1, 53b14, 80b7, 111b16, 111b17, 144b5, 144b9
ş.+i 20b19, 35a15, 145b17
ş.+idür 144a13
ş.+inde 116b13
ş.+ine 144a4, 150b3, 166b12
ş.+ini 112a8, 144b1
ş.+lerde 121b1
ş.+leri 35a13
ş.+lerine 49a9
ş.+ümüz 20a19
ş.+üŋ 72a8, 120b15, 152a10
ş.+üŋe 112a7
şehr-i Baġdād *Ar.+y.a.* Bağdat şehri
ş. 62a19
şehr-i muʿaẓẓam *Ar.* büyük, gösterişli şehir
ş. 41a12
şeh-süvār-ı saʿādet-i ʿinān *Far.(2)+Ar.(2)* saadet dizginini tutan ünlü binici
ş. 2b17
şehvet *Ar.* aşırı istek
ş. 40b4, 70a9, 140a10, 142b8
ş.+i 145b17
ş.+ile 14b14
ş.+ine 141a6
şehvet-i nefs *Ar.* nefsin aşırı istekleri
ş. 69a13
şeh-zāde *Far.* hükümdar oğlu
ş.+ler 60b3
şeh-zāde-i cihān-penāh *Far.* dünyanın sığındığı hükümdar oğlu
ş. 4b18
şek *Ar.* kuşku
ş. 40a16, 59b4
şek eyle- tereddüt etmek
ş.-di 70b5
şek gel- kuşku duymak
ş.-üp 125b5

şek it- **1.** kuşku duymak
ş.-erem 132a17
ş.-me 115a9
2. bir şeyi gerektiği gibi düzgün biçimde yapamamak
ş.-meye 43b7
şeḳāvet *Ar.*
şeḳāvet bul- bedbaht olmak
ş.-alar 134a14
şeker *Far.* şeker
ş. 71a17, 80a17, 168a19
şeker ol- şeker olmak
ş.-ur 120a19
şekl *Ar.* biçim
ş. 15b8, 69a17, 142a5
ş.+ile 142a15
ş.+ümde 78a17
şekle gir- görünüşüne, biçimine benzemek
ş.-üp 34b8
şekl ü zīnet vir- söyleyeceklerini önceden planlayıp yalanlarla süslemek
ş.-mişsiz 38a15-16
şekl-i āḫir *Ar.* başka biçim
ş.+e 44b9
şekl-i beşer *Ar.* insan biçimi
ş. 44b4
şemātet-i aʿdā *Ar.* kötü duruma düşülmesine düşmanların sevinmesi
ş.+dan 138b9
şemāyim *Ar. şemā ʾim* kokular
ş. 9b7
şemīme-i müşgīn *Ar.+Far.* misk kokulu
ş. 3a3
şemʿ-i ṣıḥḥat *Ar.* sıhhat mumu
ş.+um 151b19
şemʿ-i şebistān-ı mehcūr *Ar.+Far.+Ar.* ayrılık gecesinin mumu
ş. 2b15-16
şeml *Ar.*topluluk
ş.+ini 174b8
şemme *Ar.* pek az şey
ş. 9b7
ş.+dür 42a5
ş.+nüŋ 7a1
şemm-i rīḥ *Ar.* rüzgâr kokusu
ş. 21a10
şems *Ar.* güneş
ş. 28a1, 153b19
ş.+dür 13a6
ş.+e 59a2
şems-i dıraḫşān *Ar.+Far.* parlak güneş
ş. 3a2
şems-i iḥsān *Ar.* lütuf güneşi
ş. 44a1
şems-i münīr *Ar.* parlak güneş
ş.+e 53b12
şems-i tābān *Ar.+Far.* parlak güneş
ş. 92b4
şerʿ *Ar.* dini kurallar
ş. 60a17, 95a17
ş.+dür 126b10
ş.+e 14a3
ş.+le 30a17, 31b15, 60a6, 86b15, 144a1
şer(r) *Ar.* kötülük, fenalık
ş.+den 165a10
ş.+ini 19a18, 69a19
ş.+lerinden 141b1, 164b19
şerāyiʿ-i İslām *Ar.* İslam'ın dini hükümleri
ş. 145b2
şerbet *Ar.* şerbet
ş. 60b14
ş.+i 134b16
ş.+in 106b8, 152a1
ş.+inden 112a17
ş.+üŋile 118a15
cām-ı ecelden şerbeti nūş it- ölmek
c.-e 165a17
şeref *Ar.* yücelik, onur
ş. 21b10, 21b15, 109a6, 154b6
ş.+dür 3b7
şeref bul- şereflenmek
ş.-up 30a6
şeref eyle- şeref kazanmak
ş.-diler 144b11
şeref ol- şeref sayılmak
ş.-a 52a14
şeref-i aḳlām-ı meymenet *Ar.* uğurlu kalemlerin şerefi
ş.+i 7a4
şeref-i īmān *Ar.* iman şerefi
ş.+ile 2a4
şeref-i nüzūl *Ar.*
şeref-i nüzūl bul- inme şerefine erişmek

ş.-dı 10b8
şeref-nümā-yı dībāce-i kitāb-ı müsteṭāb *Ar.+Far.+ Ar.(3)* yüce olan güzel kitabın ön sözü
ş.+dur 5b17-18
şerḥ *Ar.*
şerḥ eyle- açımlamak
ş.-sem 50a13
şerʿī *Ar.* dini kurallara ait, dini kurallarla ilgili
ş. 60a6
şerīʿat *Ar.* din kuralları
ş.+ında 161b19
ş.+ile 158b9
ş.+inde 156b13
ş.+ümüzde 156b14
şerīʿat-ı ḫamīde-i nebī-i ʿadnānī *Ar.* cennete ait olan peygamberin övülmeye değer dini kuralları
ş. 7b10
şerīf *Ar.* şerefli, yüce
ş. 61b12, 64b17, 74a1
şerīf ol- şerefli olmak, yücelmek
ş.-dı 110b16
şerīf-i menzil *Ar.* yolun şereflisi
ş. 22b13
şerīk *Ar.* ortak
ş. 139a1
ş.+i 84a18
şerʿ-i ḳavīm *Ar.* kavmin dini kuralları
ş. 52a13, 120b10
şerm *Far.* utanma
ş. 87b8, 95b6
şerm eyle- utanmak
ş.-düm 113b18
ş.-rem 69b17
şerm it- utanmak
ş.-ersin 69b19
şerm ü ḥacālet vir- utandırmak
ş.-e 42b14
şermende *Far.*
şermende ḳıl- utandırmak
ş.-urdı 142a15
şermendelik *Far.+lik*
*şermendelik eyle-*utanılacak davranışta bulunmak
ş.-mişdi 117b1
şerm-sār *Far.* utangaç
ş. 127a16
şerm-sār eyle- utanılacak duruma düşürmek
ş.-me 68b17, 86a11, 139a7
şerm-sār ol- utanmak
ş.-up 70a15
şerʿ-nihād *Ar.+Far.*
şerʿ-nihād ol- dini kurallara uygun huyu olmak
ş.-a 6b14
şeş-tā *Far.* altı telli tambur
ş.+lar 41a15
şevḳ *Ar.* **1.** istek
ş. 10a13, 21a10
ş.+den 43b10
ş.+i 21a10, 61b15
ş.+ile 20b10, 150a16
ş.+in 21a8
ş.+üm 35a1, 37b9, 63a13
2. sevinç, neşe
ş. 87b5, 95a6
ş.+inden 86a6
cānına şevḳ düş- istek duymak
c.-miş 63a2
şevḳ göster- isteğini açığa vurmak
ş.-diler 26b9, 27a12
şevket *Ar.* büyüklük, heybet
ş. 62b1, 133a8
ş.+i 166b2
ş.+ile 130a6, 143b7
ş.+leri 119b6
şeyʾ *Ar.* şey, nesne
ş. 64a19
ş.+üŋ 110b2, 154a6
şeyāṭīn *Ar.* şeytanlar
ş. 10b17, 23a19, 74b10
ş.+e 74b12, 74b17
şeyaṭīnü'l-ins ve'l-cinn *Ar.* insan ve cinin şeytanları
ş. 140a3
şeyḫ *Ar.* **1.** bir tekke veya zaviyede reislik eden ve müritleri bulunan kimse
ş. 20a13, 20a18, 20b7, 21a7
ş.+e 20b16, 20b18, 20b19, 21a2, 21a4
ş.+ile 20b14
ş.+ler 135a1

ş.+üŋ 21a9
2. kabile reisi
ş. 56b4
şeyḫ-i kebīr *Ar.* büyük kabile reisi
ş. 131b16
ş.+e 162a12
şeyṭān *Ar.* şeytan
ş. 12b9, 69b8, 116b19, 158b19
ş.+dan 21b1
ş.+dur 69a18
ş.+ı 79a15
ş.+uŋ 24b7, 74b7, 159a1
şeyṭāna uy- kötü bir şey yapma isteğine kapılmak
ş.-madı 115a3
ş.-uban 51b13
şeyṭān ol- kötü niyetli olmak
ş.-maya 60a18
şeytanet *Ar.* şeytanlık, kurnazlık
ş. 19b10
şeyṭān-ı ins *Ar.* insanın şeytanı
ş. 19b1
şeyṭān-ı recīm *Ar.* taşlanmış şeytan
ş. 87a9
şiʿār-ı feṣāḥat *Ar.* fesahat alameti
ş.+da 5a14
şiddet *Ar.* **1.** zorluk, sıkıntı
ş. 113a5, 113b15, 169b12
ş.+de 52b12
ş.+den 53a1
ş.+e 19b15, 114a16, 118a13
ş.+i 21a6, 105a14
ş.+üm 147b10
ş.+erdi 113a5, 113b15
2. güç, kuvvet
ş. 51a8, 97a6
şiddet çek- çok sıkıntı çekmek
ş.-ermiş 120a9
ş.-mişem 50b14
şiddetde ol- sıkıntı ve zorluk içinde bulunmak
ş.-ana 58b17
şiddet göster- davranışta aşırılık göstermek
ş.-üp 60b13
şiddet gör- eziyet çekmek, zahmet ve sıkıntıya uğramak
ş.-ürüz 88a19
şiddet vir- zorluk, sıkıntı vermek
ş.-miş 50a9
şiddet-i ʿaẕāb *Ar.* azabın şiddeti
ş.+ını 147b17
şiddet-i ehvāl *Ar.* korkuların şiddeeti
ş.+den 133b13-14
şiddet-i faḳr *Ar.* fakirliğin şiddeti
ş.+ı 59b12
şiddet-i meʾūnet *Ar.* zahmetin, sıkıntının şiddeti
ş. 116a7
şifā *Ar.* şifāʾ iyileşme
ş. 10a5
ş.+sı 58b5, 103a1
şifā bul- iyileşmek
ş.-ur 31b8
şifā gel- şifa bulmak, iyileşmek
ş.-di 32b12
şifāh-ı ẕābile *Ar.* kurumuş, solmuş dudaklar
ş.+ile 52b16-17
şikār *Ar.* av
ş. 15a16
ş.+a 16a4
ş.+ın 169a3
şikār ehli ol- avlanabilecek duruma gelmek
ş.-dı 15a7
şikār eyle- ele geçirmek
ş.-r 105b8
şikār it- **1.** avlamak
ş.-miş 15b15
2. tuzağa düşürmek, kurnazlıkla kandırmak
ş.-e 30b16
şikāyet *Ar.* sızlanma, yakınma
ş. 107a6, 170a18
ş.+e 39a5
ş.+üm 107a4
şikāyet eyle- yakınmak
ş.-di 16b4
ş.-me 59b12
şikāyet it- yakınmak
ş.-diler 123a9, 147a5
ş.-ersin 39b6, 171a4
ş.-eydüŋ171a6
şikāyet ḳıl- yakınmak
ş.-dı 121a17

şikest *Far.* kırık
ş. 6b8
ş.-an 114b4
şimden (bk. şimdiden) şimdiden, şu andan
ş. 74b19
şimden girü bundan sonra, bundan böyle, artık
ş. 73b9, 127a18
şimdi şimdi, şu anda
ş. 15b18, 23a10, 28a1, 41b6, 41b9, 42a3, 42a5, 50b13, 63a5, 73b4, 73b10, 91a3, 101a7, 103b5, 106b11, 125a18, 126b13, 131a7, 137a6, 137b4, 139a2, 139b10, 143a2, 144a18
ş.+ye 74b17, 91a2, 92a13, 139a16
şimdiden (bk. şimden) şimdiden, şu andan
ş. 49a18
şimşīr *Far.* kılıç
ş. 144b19
ş.+ile 145a1
şimşīr-zebān-ı faṣāḥat-beyān *Far.(2)+ Ar.(2)* anlatımı güzel ve açık olan kılıç dilli
ş. 6a11-12
şirā *Ar. şirāʾ* satın alma
ş.+ya 64b9
şīrāne *Far.* aslancasına, aslan gibi
ş. 141b18
şīrīn *Far.* tatlı
ş. 41b9, 88b17
ş.+idi 112b9
şirk *Ar.* Allah'a eş koşma
ş. 16b11, 124a1
şirk getür- şirk koşmak
ş.-meyeler 34a18
şirk getüril- şirk koşulmak
ş.-meye 64a11
şīr-i ner *Far.* erkek aslan
ş. 51b1
şitāb *Far.*
şitāb it- acele etmek
ş.-di 166a5
şīve *Far.* naz, eda
ş.+si 143a15
şīve-i aḳlām-ı siḥr-i niẓām *Far.+Ar.(3)* büyüleyici düzenin kalemlerinin söyleyiş özelliği
ş.+ile 6b9
şīve-i reftār *Far.* yürüyüş tarzı, yürüyüşteki eda
ş.+ına 67b16, 142a18
şol şu
ş. 4a13, 6b10, 6b12, 16a4, 17b13, 26a8, 35a16, 45a10, 46b1, 53b11, 53b12, 58a1, 58a7, 64a12, 64b4, 76b1, 76b6, 106b19, 108b17, 119a8, 131b1, 132a4, 134a6, 134a8, 134b14, 171b8
şöhret *Ar.* ün
ş.+üm 114b8
ş.+üŋ 112a8
şöhret bul- ünlenmek
ş.-dı 31b12, 166b2
ş.-maḳdan 38b11
şöyle şöyle
ş. 24a2, 35b8, 76b12, 87b16, 93a15, 145b8, 146b16, 162a13, 167b13
ş.+dür 101a17
şu şu
ş. 163a5
ş.+ŋa 147a2
ş.+nda 58b3
ş.+nlar 134a2
ş.+nlara 134a10
ş.+nlardur 43b15, 135b17
şuʿāʿ *Ar.* ışın, ışık demeti
ş.+ı 153b19
ş.+ıile 6b6
şuġl *Ar.* **1.** iş, meşguliyet
ş. 3b9
ş.+ına 63b16
2. dert, üzüntü
ş.+ı 94b2
şuʿle *Ar.* alev
ş.+lerini 59a2
şuʿle vir- aydınlatmak
ş.-di 53b16
ş.-medi 88a18
ş.-ür 73a7
şuʿle-i mehtāb *Ar.+Far.* mehtabın alevi
ş.+dan 125a9
şūm *Far.* uğursuz

ş.+idi 157a10
şūm ol- uğursuz olmak
ş.-ur 117b14
şūmlıġ *Far.+lıġ* uğursuzluk
ş.+uŋdandur 157a9
şūr *Far.* **1.** gürültü, şamata
ş. 31a13, 165a10
ş.+idi 95b17
2. tuzlu, kekremsi
ş. 28b11
şuʿūr *Ar.* bilinç
ş. 152b6, 166b19
şuʿūr gel- bilinçlenmek
ş.-ür 11a1-2
şübhe *Ar.* şüphe, kuşku
ş. 40a16, 59b4, 152a6
şühedā *Ar. şühedāʾ* şehitler
ş. 135b9
şühūd *Ar.* tanıklar
ş. 30a15
şühūr *Ar.* aylar
ş. 7b12
şükr *Ar.* şükür
ş. 2b3, 7b8, 60a15, 89a17, 124a18, 155b16, 167b7, 169b16
ş.+e 64a1, 89a16, 152a16
ş.+i 2a15
ş.+inde 110a10
ş.+ini 145a14
ş.+ümden 59a15, 115b4
şükr eyle- şükretmek
ş.-di 88b16, 129b3
ş.-diler 89a1, 144b8
ş.-mek 52b12
ş.-mezler 93b1
ş.-yem 106a1
şükr it- şükretmek
ş.-düm 42b2, 51a8, 51a16
ş.-erler 123a14-15
ş.-üp 88b5, 168a1
şükr ḳıl- şükretmek
ş. 59b13
ş.-alum 173b19
ş.-dı 114b17
ş.-mazsız 117a5
şünā *Ar.*
şünā it- yüzmek, herhangi bir durumun en aşırı derecesinde olmak
ş.-erdüm 62b19
şürūʿ *Ar.* başlama
ş. 175b10
şürūʿ olın- başlanmak
ş.-a 7a2
şürūḥ-ı niʿmet *Ar.* iyiliğin, bağışın açıklamaları
ş. 6a13
şürūr *Ar.* kötülükler
ş.+dan 6b14
ş.+uŋ 140a4

T

tā *Far.* ta
t. 8a10, 20b13, 23a1, 30b8, 31b5, 32a9, 32a17, 37a9, 41a11, 43a8, 43a12, 43b17, 57a10, 57a16, 62a16, 69a12, 69b13, 71b14, 72b19, 79a17, 83a3, 86a13, 87a11, 87b12, 89b14, 90a8, 91b1, 103b19, 106a9, 106b10, 106b14, 109a2, 109b4, 112a13, 112a17, 112b3, 113a10, 113b6, 113b7, 114a10, 118b18, 121a1, 124a12, 125a8, 125b10, 126b19, 127a1, 131b10, 140b6, 140b19, 141a11, 141b12, 142b3, 143b3, 144a15, 145a19, 150b3, 150b12, 151a6, 151a17, 151b5, 151b7, 151b8, 152a13, 167a2, 167a11
taʿab *Ar.* sıkıntı, eziyet
t. 29a8
cānına taʿab düş- bir şeyin yapılması kendisine meşakkatli gelmek
c.-di 87b19
taʿab çek- eziyet çekmek
t.-düm 50b5
t.-erler 66a15
t.-me 68b11, 74a18
t.-meseŋ 60a5
taʿab it- eziyet etmek
t.-mez 19a19
taʿaccüb *Ar.* şaşkınlık
t.+i 153b15
taʿaccüb eyle- şaşırmak
t.-di 17a16, 45b5, 71a4, 77a15, 100a4, 126a8
t.-diler 54a4-5, 99a3, 103a11, 144a19, 160a8

t.-yüp 90b17
taʿaccüb it- şaşırmak
t.-di 151b2
t.-erleridi 129b12
taʿaccüb ḳıl- şaşırmak
t.-dı 82b16-17, 129a19
t.-dılar 85b19
taʿaddī *Ar.*
taʿaddī eyle- haddini aşmak
t.-di 83a1
taʿalluḳ *Ar.*
taʿalluḳ ʿırḳ ını kes- bir şeyden ilgisini tamamen kesmek
t. 74a9
ṭaʿām *Ar.* yemek
ṭ. 27b1, 27b5, 28a2, 36a13, 55a17, 77a19, 77b4, 77b6, 87a1, 87a19, 93a15, 108b7, 111a1, 111a2, 111a4, 111a6, 113a11, 114a6, 114b17, 120b9, 121a12, 121b3, 121b6, 121b9, 122a1, 122a5, 122a6, 123a15, 123b3, 124a4, 128a7, 129a4, 129a5, 129a6, 129a9, 129b16, 130a19, 132b12, 136a10, 142b2, 146b5, 146b6, 146b18, 155a12, 156a3, 156a4, 161a14
ṭ.+a 88a12, 92b17, 109b13, 109b14, 113b11, 121b18, 154b16, 157a1
ṭ.+da 154b12
ṭ.+dan 65b15, 92b18, 154b8, 161a15, 161a16
ṭ.+ı 76b10, 92b17, 93a2, 109b16, 114a11, 123a13, 127a3, 155a8, 161a16
ṭ.+ıla 132b4
ṭ.+ını 102a19
ṭ.+lar 155a7, 156b3
ṭ.+ları 108a19
ṭ.+larını 156a15
ṭ.+umdan 114b3
ṭaʿām eyle- yemek yapmak
ṭ.-düm 113b7
ṭaʿām-ı cedīd *Ar.* yeni yemek
ṭ. 154b4
ṭāʿat *Ar.* ibadet
ṭ. 86b13, 112a14, 140a19, 140b12, 141a8
ṭ.+den 112a18
ṭ.+e 67a12, 141a8
ṭ.+ile 17b9, 109a7-8
ṭ.+imiş 124a16
ṭ.+inde 64a16
ṭ.+leri 130b19
ṭ.+üŋ 113b19
ṭ.+üŋe 112b2
ayaġını ṭāʿate ḳoy- ibadet etmeye başlamak
a.-a 141a8
ṭāʿat it- ibadet etmek
ṭ.-di 31b7
ṭ.-diler 89a16
ṭāʿāt *Ar.* ibadetler
ṭ.+dan 86b18
ṭāʿaten *Ar.* itaat ederek
ṭ. 132b8
ṭāʿat-i Ḥaḳ *Ar.* Allah'ın emirlerini yerine getirme
ṭ.+da 152a12, 166b9
ṭ.+ile 86b16
ṭāʿat-i ṣāf *Ar.* saf ibadet
ṭ.+ıla 71b6
tāb *Far.* **1.** aydınlık
t. 120a4
t.+ını 127a17
2. güç, kuvvet
t. 19a10
ṭabʿ *Ar.* kitap basma
ṭ.+a 175b3
ṭabābet *Ar.* hekimlik, tıp bilgisi
ṭ.+den 150b12
ṭabaḳ *Ar.* tabak, yayvan kap
ṭ. 93a8
ṭ.+ile 24b11, 24b18, 85b8
ṭabaḳa *Ar.* kat
ṭ. 93b16
ṭ.+dur 49a19
yedi ṭabaḳa ḳıl- yedi tabaka hâlinde yapmak
y.-dı 33b8
ṭabaḳa-i ʿaliyye *Ar.* yüce kat
ṭ.+den 3b14
ṭabaḳāt-ı ümem *Ar.* ümmetler sınıfı
ṭ.+den 4a4
ṭabānçe *Far.* avuç içi, el ayası
ṭ.+lerile 47b12-13
ṭabānçe ur- tokatlamak

ṭ.-up 28a12-13
ṭabāyiʿ *Ar.* yaradılışlar
ṭ.+e 9b2
ṭabbāḫ *Ar.* aşçı
ṭ.+ıidi 92b13
ṭ.+uŋ 93b4
tābende *Far.* parlayan, ışık veren
t. 10a19
ṭabʿ-ı fāṭir *Ar.* usanç duyan yaradılış
ṭ. 175b1
tāb-ı mihr-i ḥikmet *Far.(2)+Ar.* hikmet güneşinin ışığı, parlaklığı
t. 150a7
ṭabʿ-ı selīm *Ar.* dürüst yaradılış
ṭ. 97a3
tābiʿ *Ar.* boyun eğen, bağlı kalan
t. 109a11, 162a16
t.+üm 109a8, 122b5
tābiʿ ol- bağlanmak
t. 50b10, 79a16
t.-anlarun 137a9
t.-dı 122a11
t.-duḳ 77b9
t.-dum 93a19
t.-madı 113a13
t.-maḳdur 52a8
t.-up 58b2, 59a16
t.-ursaŋ 52a1
ṭabīʿat *Ar.* huy, yaradılış
ṭ.+ında 15a9
ṭabīʿat-ı pāk-niyyet *Ar.+Far.+Ar.* iyi niyetli karakter
ṭ.+leri 5a11
ṭabīb *Ar.* doktor
ṭ. 72b10, 150b8, 151a1, 151a5, 151b15, 152b2
ṭ.+e 152a2
ṭ.+em 150b13
ṭ.+i 151b14, 152a7
ṭ.+ler 75b3
ṭ.+üŋ 150b9
ṭabīb ol- çare olmak
ṭ.-am 61b7
ṭabīb-i aḥsen *Ar.* en iyi doktor
ṭ.+i 150b11
ṭabīb-i emrāż *Ar.* hastalıkların doktoru
ṭ. 3a5
ṭabīb-i kāmrān *Ar.+Far.* isteğine kavuşmuş, mutlu doktor
ṭ. 152a18
ṭabīb-i rūḥ *Ar.* ruhun doktoru
ṭ. 151a7
taʿbīr *Ar.* rüya yorumu
t. 93a12, 93b9, 102a1, 108b16
t.+den 103a10
t.+i 93b7, 99b8
t.+in 93a14
t.+inde 55b2, 93a13, 102a1
t.+ine 99b7, 102a5
t.+leri 92b5
t.+üŋdedür 108a13
taʿbīr eyle- rüya yorumlamak
t. 108a11
t.-di 12b15, 108a12
t.-dükde 93b13
t.-mek 12b16
t.-sünler 101b6
taʿbīr ider ol- rüya yorumu yapmaya başlamak
t.-dılar 92b7-8
taʿbīr it- rüya yorumlamak
t.-er 93a5, 93a6
t.-erleridi 22a9
taʿbīr olın- anlatılmak
t.-urısa 9b17
taʿbīr-i ḫᵛāb *Ar.+Far.* rüya yorumu
t. 10b18-19
taʿbīr-i rüʾyā *Ar.* rüya yorumu
t. 92a19
ṭabl *Ar.* davul
ṭ. 41a15
ġaflet ṭablını çal- gaflete düşmek
ġ.-ma 152b12
tābnāk *Far.* parlak, ışıklı
t. 89b10
tābnāk it- aydınlatmak
t.-miş 89a12
tābnāk-ı idrāk *Far.+Ar.* idrakin parlaklığı
t.+ları 5a12
tābūt *Ar.* tabut
t. 80b12
t.+a 174b17
tāc *Ar.* hükümdarlık sembolü olan başlık
t. 106b13, 109a1, 122b12, 151a4

t.+ı 109a3, 109a4, 173a19
başına tāc it- çok değer vermek, ilgi göstermek
b.-diler 106b3
tāc-ı ʿaẕīm *Ar.* büyük taç
t. 125a14
tāc-ı evliyā *Ar. tāc-ı evliyāʾ* evliyanın tacı
t. 20a6
tāc-ı İslām *Ar.* İslam'ın tacı
t. 141a5
tāc-ı rifʿat *Ar.*
tāc-ı rifʿat ol- büyüklüğün tacı olmak
t.-ur 31b12
tāc-ı saʿādet *Ar.*
tāc-ı saʿādet ol- mutluluk tacı olmak
t.-ur 97a4
tāc-ı ṣemīn *Ar.* değerli taç
t. 20a1
tāc-ı ser *Ar.+Far.*
tāc-ı ser ḳıl- baş tacı etmek
t. 18b8
tāc-ı ser ol- baş tacı olmak
t.-sa 150a10
taʿcīl *Ar.* acele ettirme, çabuklaştırma
t. 15b1, 132b1, 171b12
tācir *Ar.* tüccar
t. 46a14, 47a1, 47a5, 53a17, 53b2, 53b3, 53b12, 54a2, 54a6, 54b8, 54b14, 54b17, 55a1, 55a5, 166b10, 167a1, 167a5, 168a4, 168a5, 168a8
t.+e 53b1, 54a1, 55a4, 166b8, 168a15
t.+ile 168a16
tācü'l-ʿārifīn *Ar.* ariflerin tacı
t. 135a1
tafṣīl *Ar.* ayrıntılarıyla anlatma, açıklama
t. 7a1
t.+i 7b18, 101a16
t.+ine 49a17
tafṣīl eyle- ayrıntılarıyla anlatmak, açıklamak
t.-di 103a8-9
ṭaġ dağ
ṭ. 26b16, 83a16, 118b7
ṭ.+a 163a11
ṭ.+da 158a1
ṭ.+dan 83a15
ṭ.+lar 12b2, 34a12, 124a18, 140b10, 159a6, 165b15
ṭ.+lara 59a19
ṭ.+ları 34a16, 144b4
ṭ.+larile 98a16
ṭ.+uŋ 83a15, 158a3
ṭaġla-
cān u cigerler ṭaġla- yürek parçalamak
c.-dı 61b3
c.-dum 43a6
yürekler ṭaġla- yürek parçalamak
y.-dı 168b19
taġyīr *Ar.* başkalaştırma, değiştirme
t.+ini 172a1
taġyīr eyle- değiştirmek
t.15b4
t.-meŋ 63b10
taġyīr it- değiştirmek
t.-üp 15b6
taġyīr ol- değişmek
t.-dı 106a8
taḥakküm *Ar.* hâkimlik taslama
t. 52b6
taḥammül *Ar.* katlanma
t. 11a12
taḥammül eyle- sabretmek, dayanmak
t. 15a2
taḥammül it- sabretmek, dayanmak
t. 37a13
t.-emez 49b11
ṭāhir *Ar.* temiz
ṭ. 41a1
ṭ.+lerüŋ 100a9
ṭāhir ḳıl- **1.** temiz olarak yaratmak
ṭ.-dı 100a14
2. temiz duruma getirmek
ṭ.-dı 100a17
ṭāhir ol- temiz olmak
ṭ.-an 120a10
ṭāhire *Ar.* temiz
ṭ. 43b3
taḥiyyat *Ar.* selam
t.+ı 174a5
taḥḳīḳ *Ar.* araştırma, soruşturma
t. 37a13, 38a14, 98b13, 103b11, 104a16, 154a5, 162a13, 172b4

taḥḳīr *Ar.*
taḥḳīr it- aşağılamak, onur kırmak
t.-diler 119a4
taḥrīk *Ar.* kışkırtma
t.+ine 6b17
taḥrīke uy- kışkırtmalara uymak
t.-ma 144b17
taḥrīr *Ar.* yazılma
t.+idür 9b13
taḥṣil *Ar.* elde etme
t.+iile 8b1-2
taḥṣil eyle- elde etmek
t.-miş 74a5
t.-yem 42b12
taḥṣil it- elde etmek
t.-ersin 17a9, 165a8
t.-erüz 26a18
t.-eyim 17a8
taḥṣil olın- elde edilmek
t.-ur 45a12
taḥṣīl-i behcet *Ar.*
taḥṣīl-i behcet eyle- sevinç elde etmek
t.-miş 150a16
taḥṣīl-i ecr *Ar.* sevap kazanma
t. 8b5-6
taḥṣīl-i ücūr *Ar.* sevaplar kazanma
t. 8b3
taḥsīn *Ar.*
taḥsīn eyle- beğenisini belirtmek
t.-di 142a12
taḫt *Far.* hükümdarların oturduğu koltuk
t. 68a18, 85b11, 125b11, 129b5, 151a12
t.+ı 4a9
t.+ıdur 145b14
t.+ına 148b12, 163b6
t.+ından 68b5, 168b18
t.+ını 83b17, 84a10, 106b13
t.+um 101b15
taḫtına geçür- hükümdarlık makamını birine bırakmak
t.-di 109a4-5
taḫta *Far.* tahta
t. 50b3, 50b8, 51a7, 167b5, 167b7, 168b6
t.+ile 126a4, 166a1
t.+ya 50b4, 50b7, 165b15
taḫta geç- tahta çıkmak, hükümdar olmak
t.-düm 126b7
taḫta ol- tahta durumunda parçalara ayrılmak
t.-dı 165b14
taḫt-ı ʿālī *Far.+Ar.* yüce taht
t. 174a4
taḫt-ı Resūl *Far.+Ar.* Hazreti Muhammed'in tahtı
t. 144a13
taḫt-ı zemīn *Far.* yer altı
t. 4a9
taḥvīl *Ar.*
taḥvīl it- değiştirmek
t.-e 63b8
t .-en 119b6
tāʾībūn *Ar.* tövbe edenler
t. 44a5
ṭaḳ
ṭāḳati ṭaḳ ol- takati kesilmek
ṭ.-dı 94a17
ṭaḳ- tutturmak, iliştirmek
ṭ.-dı 27a19
ṭ.-dılar 46b14
ṭāḳat *Ar.* güç, kuvvet
ṭ. 2b1, 16a14, 26b13, 49a12, 57a14, 58a5
ṭ.+üm 27b4, 73a19
ṭāḳat getür- dayanmak, katlanmak
ṭ.-e 137a12
ṭāḳat getüril- dayanılmak, katlanılmak
ṭ.-ür 108b4
ṭāḳati olma- gücü yetmemek
ṭ.-duġı 65b16
ṭāḳati ṭaḳ ol- takati kesilmek
ṭ.-dı 94a17
ṭāḳati ḳalma- gücü tükenmek
ṭ.-dı 121b1-2, 165b11
ṭ.-yup 49a6
taḳbīl *Ar.*
taḳbīl eyle- öpmek
t.-diler 172b6
taḳbīl it- öpmek
t.-em 63a18
t.-er 113a3
t.-eyim 58a6
taḳdīm *Ar.*

taḳdīm eyle- sunmak
t.-ŋüz 151a3
taḳdīm it- öne almak
t.-mek 26a10
t.-mezem 66b17
taḳdīr *Ar.* yazgı
t. 51a10, 55b13, 56a7, 91a10
t.+iledür 128b19
t.+inde 99a12
t.+ine 51a10, 105b14, 152b6
taḳdīr eyle- yazgı olarak belirlemek
t.-miş 20b4
t.-miş 59b16
t.-mişdür 98b5-6, 103b17
taḳdīr it- yazgı olarak belirlemek
t.-dügi 69a16
t.-düŋ 97a19
t.-er 161a1
t.-mişidi 99a16
t.-mişimiş 174a9
taḳdīr ol- yazgı olarak belirlenmek
t.-masa 113b13
t.-mış 16a2
taḳdīr olın- yazgı olarak belirlenmek
t.-mışdur 48b17
taḳdīr-i Ḥaḳ(ḳ) *Ar.* Allah'ın takdiri
t. 166b19, 169a11
t.+a 165a13, 165b19
taḳdīr-i Rab *Ar.* Allah'ın takdiri
t. 19a16
taḳdīs *Ar.* kutsal tutma
t.+e 43b4
taḳdīs it- kutsamak
t.-erler 33b14
ṭaḳın- kuşanmak
ṭ.-a 120b17
tā ki *Far.* vakta ki, ne zaman ki
t. 19a5, 20a10, 31b3, 51b5, 63b4, 89a17, 166b12, 168b11
tā kim *Far.+T.* vakta ki, ne zaman ki
t. 43a18, 150a17
taḳrīr *Ar.* anlatış
t.+i 9b13
taḳrīr eyle- anlatmak
t.-di 12b7, 103a10
t.-diler 146b4
t.-gil 125b1
taḳrīr it- anlatmak
t.-dimi 137b7-8
t.-er 89b13, 92b7
t.-üp 22a9
taḳsīm *Ar.*
taḳsīm eyle- paylaştırmak
t.-ye 80b11
taḳsīm olın- paylaştırılmak
t.-a 108b1
taḳṣīr *Ar.* **1.** kusur
t. 119a4
2. suç, günah
t.+e 134b9
taḳvā *Ar.* Allah'tan korkma
t. 32a11, 128a5
taḳvā üzerine ol- Allah'tan korkmak
t. 128a11-12
ṭalāḳ *Ar.*
ṭalāḳ vir- boşamak
ṭ. 14a12
ṭ.-e 14a11
tālān *Far.* dağıtma
t. 12a13
leşker-i hicrānı tālān eyle- ayrılık acısından kurtulup kavuşma sevincini yaşamak
l.-dük 168b15
ṭaleb *Ar.* isteme
ṭ. 72a10, 86b3, 103a14, 128b15
ṭ.+den 38b8
ṭ.+iiçün 38a13
ṭ.+üŋdeidüm 139b10
ṭaleb ider ol- ister olmak
ṭ.-a 130b3
ṭaleb it- istemek
ṭ.-diler 77b12, 118b6
ṭ.-düklerinde 146a11
ṭ.-eridi 139a16-17
ṭ.-erleriken 54b2
ṭ.-medi 142b8
ṭ.-seŋ 169b14
ṭ.-üp 68a18-19, 121a15
ṭaleb eyle- istemek
ṭ. 58a9, 66b11
ṭ.-di 70b4, 130b9-10, 139a17, 147b3-4, 161a3
ṭ.-diler 82a13, 93a12, 123a9
ṭ.-düŋ 93b14
ṭ.-mişler 86a19

ṭ.-r 143a16
ṭāliʿ *Ar.* talih, kısmet
ṭ.+üŋ 19a7
ṭālib *Ar.* isteyen
ṭ.+dür 104b1
ṭ.+i 87b1
ṭ.+lere 10a3, 54a15
ṭālib ol- istemek
ṭ.-an 57a15
ṭ.-dı 30a11, 30b15
ṭālibā *Ar.* ey istekli!
ṭ. 141a14
ṭālibān-ı şāḫ-rāh *Ar.+Far.(2)* doğru yolu isteyenler
ṭ. 3a18
ṭālibūn *Ar.* istekliler
ṭ. 44a4
ṭāliḫ *Ar.* yaramaz, faydasız
ṭ.+e 105b3
ṭāliʿ-i saʿādet *Ar.* saadetli talih
ṭ. 5a18
taʿlīm *Ar.* öğretme
t.+i 17a19
taʿlīm eyle- öğretmek
t.-di 36a17, 142b16
t.-miş 166b6
t.-yem 169b10
taʿlīm it- öğretmek
t.-diler 25a14, 157b17
t.-eridüm 82b18
t.-eyim 82a13
t.-mişdür 93a17
t.-üŋ 11a16
taʿlīm-i umūr-ı dīniyye *Ar.* dini işlerin öğretimi
t.+dür 13a14
tām *Ar.* eksiksiz
t. 143a14
ṭaʿm *Ar.* tat
ṭ.+ı 88b17
ṭamaʿ *Ar.* açgözlülük
ṭ. 140a10, 160b17
ṭ.+ı 160b18
ṭamaʿ sāzını çal- açgözlülük etmek
ṭ.-madı 61a3
tamām *Ar.* **1.** eksiksiz, tamamen
t. 12b16, 25a16, 26b5, 29a11, 61b13, 71b2, 75a3, 85a16, 113b14, 114b17, 126a2, 132a19, 132b17, 143a8, 168a13
2. bütün
t. 8a8, 8b1, 108a12, 156a11
tamām it- tamamlamak
t.-di 72a17
t.-icek 54b14
tamām ol- tamamlamak
t.-dı 25a6, 93b9, 109b5, 175a9, 175b4, 175b12
t.-duġı 147b3
t.-madın 89a11
t.-up 48b16, 121b8
t.-ur 32a13
ṭaŋ
ṭaŋa ḳal- şaşa kalmak, donakalmak
ṭ.-dı 61a1, 87b16
ṭaʿn it- ayıplamak, kınamak
ṭ.-erler 88a19
ṭanış- danışmak
ṭ.-dı 17a6
ṭ.-dılar 162b13
ṭ.-up 162a9
ṭaŋ yiri güneş doğmak üzereyken ufukta hafifçe aydınlanan yer
ṭ. 143b3
ṭap- herhangi bir şeyi tanrı diye tanımak
ṭ.-ar 80a19, 117b4
ṭ.-arlar 109b7
ṭ.-maḳdan 138a6
ṭ.-maḳdur 119a3
ṭapu 1. huzur, makam
ṭ.+sına 32a15
ṭ.+ya 125b7
2. hizmet
ṭ.+ŋa 167a13
ṭapuyı it- saygı göstermek
ṭ.-di 151a10
ṭar
yollar gözine ṭar ol- sıkıntı ve huzursuzluk hissetmek
y.-dı 162a9
ṭara- taramak
ṭ.-dum 137a5
ṭ.-rıdı 67a16
ṭ.-riken 84a15
ṭarab *Ar.* sevinçten gelen coşkunluk
ṭ. 154a15, 154a16

ṭarab it- sevinçten dolayı coşmak
ṭ.-dük 168b16
tārāc *Far.*
dīnini tārāc it- dini inancına zarar vermek
d.-er 71a14
ṭaraf *Ar.* yön, yan, doğrultu
ṭ. 41a13, 72b7
ṭ.+a 20a16, 84b19, 129b7, 153b13
ṭ.+da 30b19, 89b2
ṭ.+dan 83b1, 141b13, 143b9, 144a12, 144b2, 173b13
ṭ.+ına 16a19, 154b16, 155a3
ṭ.+ında 129b7, 160a9
ṭ.+larına 9b5, 175a12
ṭarafından *Ar.+ından* eliyle, aracılığıyla
ṭ. 13b5, 33a14, 39b12, 103a14, 108a15, 133b14, 136a11, 147a6, 148b5, 154a11
ṭaraf-ı neşr *Ar.* nesir yönü
ṭ.+içün 175b7-8
ṭaraḳ tarak
ṭ. 84a15
ṭarf-ı Ḥaḳḳ *Ar.* Allah tarafı
ṭ.+a 142b12
ṭarḥ *Ar.*
ṭarḥ ḳıl- kovmak
ṭ.-duŋuz 47a18
taʿrīf *Ar.* tanım
t. 4b16
tārīḫ *Ar.* tarih
t. 175b2, 175b7
t.+dür 175b14
t.+ini 175b4
ṭarīḳ *Ar.* **1.** yol
ṭ. 74b7
ṭ.+e 143a6
ṭ.+lere 54a9
2. çare
ṭ. 26a19
tārīk *Far.* karanlık
t.+dür 49a15
ʿālemi göze tārīk eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 168a6
tārīk eyle- karanlık etmek
t.-di 78a4
tārik-i dünyā *Ar.* dünyevi arzuları terk eden
t.+idi 86b13
ṭarīḳ ile *Ar.+ile* bu şekilde, bu yolla
ṭ. 17a2, 22a15, 84a1, 94b11, 128b2
ṭarīḳ-i maʿrifet *Ar.* bilgi yolu
ṭ.+e 149b4
ṭarīḳ-i mekr *Ar.* hile yolu
ṭ.+e 27a10
ṭarīḳ-i necāt *Ar.* kurtuluş yolu
ṭ. 6a3
ṭarīḳiyle *Ar.* yoluyla, aracılığıyla
ṭ. 44b5, 170a19
tār-mār *Far.*
tār-mār it- dağıtmak, karıştırmak
t.-em 114b10
tār-mār ol- dağılmak
t.-dı 165b16, 167b5
t.-madı 88a17
ṭarz-ı naẓm *Ar.* manzume biçimi
ṭ.+ile 9a16
ṭās *Ar.* su kabı
ṭ. 93a8
ṭ.+da 93a8
taṣarruf *Ar.* sahip olma
t. 56a7
taṣnīf *Ar.*
taṣnīf eyle- kitap yapmak
t.-miş 9a7
t.-mişler 4b8
taṣnīf it- kitap yapmak
t.-dükleri 7a17-18
taṣrīḥ *Ar.*
taṣrīḥ it- açıkça belirtmek
t.-medi 147a2
tasṭīr *Ar.*
tasṭīr it- yazmak
t.-dügi 97a8
taṣvīr *Ar.* betimleme
t. 67b18
taṣvīr eyle- bir şeye biçim vermek, şekillendirmek
t.-miş 20b4
taṣvīr it- **1.** bir şeye biçim vermek, şekillendirmek
t.-e 43b10
2. etraflıca anlatmak
t.-er 89b13

3. resim yapmak
t.-erleridi 134a11
taṣvīr olın- etraflıca anlatılmak
t.-dı 104a13
ṭaş taş
ṭ. 22a19, 28b19, 30a19, 36a1, 163a11, 163a14
ṭ.+dan 19b2
ṭ.+dur 62b18
ṭ.+ı 144b17, 163a14, 163a16, 163a19, 163b1
ṭ.+ıla 22b8, 124b11
ṭ.+ile 23a2
ṭ.+lar 22b8, 25b1, 35b2, 83b1
ṭ.+larıile 140a13
ṭ.+mıdur 22a18
ṭ.+uŋ 28b19
ṭaş- çok fazla olmak
ṭ.-a 20a3
ṭaşra dışarı
ṭ. 26b8, 26b11, 27a1, 45b14, 54a10, 56a10, 76a7, 76a13, 87a11, 92b9, 130a12, 143a4, 143a10, 143a16, 143a18, 143b1, 155b19, 161a19, 162a19, 162b9, 164b4
ṭ.+da 26a17
ṭ.+dan 32a15
ṭatlu tatlı
ṭ. 29a11
ṭatlu söz tatlı dil, gönül alıcı söz
ṭ.+ler 13b8
ṭāʿūn *Ar.* veba hastalığı
ṭ. 116a6
ṭavāf *Ar.* (bk. ṭavf) hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşma
ṭ.+da 78b12
ṭ.+da 78b10
ṭavāf eyle- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-di 153b16
ṭavāf it- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-erken 50a3
ṭavāf itdür- bir yerin çevresini dolaştırmak
ṭ.-dügüz 22b17
ṭavar koyun veya keçi sürüsü
ṭ. 110a6
ṭ.+lar 80a16
ṭ.+ları 79b5
ṭavāyif-ı selāṭīn *Ar. ṭavāʾif-ı selāṭīn* sultanlar tayfası
ṭ. 4a4
ṭavayif *Ar. ṭavāʾif* tayfalar, gruplar
ṭ.+den 135b11
ṭavāyif-i enām *Ar. ṭavāʾif-i enām* insanlar tayfası
ṭ.+a 7a6
ṭavf *Ar.* (bk. ṭavāf) hac sırasında Kâbe'nin çevresini yedi kez dolaşma
ṭ.+ile 51b8
ṭavf eyle- bir yerin çevresini dolaşmak
ṭ.-di 31a2
ṭavır *Ar.* durum, davranış
ṭ.+da 8b19, 56b8
ṭavīl *Ar.* uzun, çok süren
ṭ. 26a8
ṭavīl ol- uzamak
ṭ.-dı 73a2, 100b5
taʿvīẕ *Ar.* muska
t. 29a14
t.+in 29a19
ṭavḳ *Ar.* gerdanlık
ṭ.+ın 43b10
ṭavr-ı vużū *Ar.* abdestin alınma şekli
ṭ. 142b17
tavṣīf *Ar.* nitelendirme
t.+iledür 4b17
ṭāvus *Ar.* tavus kuşu
ṭ. 6b1
ṭayan- yaslanmak
ṭ.-dılar 36b13
ṭ.-mışlarıdı 37a11
ṭayerān *Ar.*
ṭayerān eyle- uçmak
ṭ.-di 74b14
ṭāyıʿ *Ar.* bir işi istekle yapan
ṭ. 128b5
ṭayı dayı
ṭ.+sı 16b7, 16b10, 16b13, 16b14, 17a1, 17a2, 17a16, 17b1, 17b7, 17b16
ṭ.+sına 16a18, 16b1, 17a6, 17b2
taʿyib *Ar.*
taʿyib eyle- ayıplamak
t.-yüp 85a16
taʿyib it- ayıplamak
t.-üp 85b13

tāyibe *Ar. tāʾibe* tövbe eden
t. 113a15
ṭāyifān-ı Kaʿbe-i ḳalem *Ar. ṭāʾifān-ı Kaʿbe-i ḳalem* Kâbe'yi tavaf eden yazarlar
ṭ. 6a14
ṭāyife *Ar. ṭāʾife* tayfa, grup
ṭ. 6a14, 52b10, 52b11, 116a14
ṭ.+denem 48b3
ṭ.+sine 123b1, 123b3
ṭ.+yüz 147b14, 171a18
ṭāyife-i cinn *Ar. ṭāʾife-i cinn* cin tayfası
ṭ. 80b7
ṭāyife-i nisvān *Ar. ṭāʾife-i nisvān* kadınlar tayfası
ṭ.+a 54a11-12
taʿyīn *Ar.* zaman belirlemek
t.+idür 125a19
taʿyīn eyle- **1.** atamak, belli bir göreve getirmek
t.-di 33b9, 121b3, 136b1
2. belirlemek
t.-54a3, 99a13
taʿyīn it- **1.** belirlemek
t.-diler 143a19
t.-üp 122a2
2. atamak
t.-üp 123b1
taʿyīn olın- bir şeye karşılık olarak belirlenmek
t.-dı 174a6
ṭāyir-i bülend-pervāz *Ar. ṭāʾir +Far.* yükseklerden uçan kuş
ṭ.+dur 5a11-12
ṭaylasān *Ar.* sarığın omuzlara sarkan ucu
ṭ. 80a1
ṭayy *Ar.*
ṭayy ol- atlanmak, geçilmek
ṭ.-dı 144a3
ṭayy olın- atlanmak, geçilmek
ṭ.-up 97a8
ṭayyibü'n-nefs *Ar.* nefsin hoşuna giden
ṭ.+dür 148b18
tażarruʿ *Ar.* kendini alçaltarak yalvarma
t. 87b9, 123b9, 132b7
t.+la 50a4
t.+ları 48a3
t.+umuza 132b8
tażarruʿ ide gör- yalvarmaya başlamak
t.-diler 66b18
tażarruʿ eyle- yalvarmak
t.-di 58a17, 69a11, 89b14, 138a14
t.-diler 32a16, 172b2
tażarruʿ it- yalvarmak
t.-diler 132b9, 143b16
t.-mekden 162a11
tāze *Far.* **1.** yeni
t. 4a3, 27a18, 31b4, 42b12, 88b13, 88b17, 143b5
t.+leri 140b9
2. dinç, yıpranmamış
t. 50b12, 137b13, 138a13
t.+dür 18b16
3. körpe, daha büyümemiş bitki
t. 11b2
tāze cān ḳazan- canlanmak
t.-dı 166a7
taze ol- dinç olmak
t.-dı 73a15
tāze-rūy *Far.* genç yüzlü
t. 11b17, 91b7
tażʿīf *Ar.* iki kat artırma
t. 52b3
taʿẓīm *Ar.* saygı gösterme, ululama
t.+den 109a3
t.+i 122a3
t.+(i)le 108a1-2, 108a3, 126a3, 129a19
taʿẓīm eyle- saygı göstermek, ululamak
t.-mek 40b19-41a1
taʿẓīm ḳıl- saygı göstermek, ululamak
t.-dı 130b8
tāziyāne *Far.* kamçı
t. 94b9
tebāh *Far.* kötü
t. 114a12
tebāh eyle- mahvetmek
t.-di 70a18-19
tebāreke'llāh *Ar.* Allah mübarek etsin!
t. 122b15
tebcīl *Ar.*
tebcīl it- yüceltmek, ululamak
t.-em 63a18
tebdīl *Ar.*
tebdīl eyle- değiştirmek
t.-di 61b14

tebdīl it- değiştirmek
t.-e 63b8
t.-en 119b6
tebdīl ḳıl- değiştirmek
t.-dı 106b13
tebdīl olın- değiştirilmek
t.-urımış 44b9
teberruʿan *Ar.* bağış yoluyla, bağışlayarak
t. 122a2
teberrük *Ar.*
teberrük eyle- uğur saymak
t.-di 40a13
tebessüm *Ar.*
tebessüm eyle- gülümsemek
t.-diler 135b15
tebessüm it- gülümsemek
t.-diler 160a18
t.-erleridi 78b11
t.-ersiz 160a18
teblīġ *Ar.*
teblīġ it- bildirmek
t.-mek 157b19
tebyīn *Ar.*
tebyīn it- belirlemek
t.-diler 143a19
tecāvüz *Ar.*
tecāvüz eyle- aşmak, geçmek
t.-di 7a14, 36b10
t.-mezsiz 98b4
tecāvüz it- aşmak, geçmek
t.-üp 116a19
tecdīd-i rızḳ *Ar.* rızkın yenilenmesi
t. 45a5
tecellī *Ar.*
tecellī eyle- görünmek
t.-ye 134a13
tecemmül *Ar.*
tecemmül eyle- süslemek
t.-di 11a12
tecessüs *Ar.*
tecessüs it- araştırmak
t.-erleridi 46a1
t.-üŋ 171a15
tecessüs-i aḫbār *Ar.*
tecessüs-i aḫbār it- araştırmak
t.-eridi 56a10
tecrübe *Ar.* deneme
t.+içün 15a13, 93b3
tedārik *Ar.* hazırlık
t.+ine 121a12
tedārik eyle- bulmak, sağlamak
t.-diler 123a18
tedārik gör- hazırlık yapmak
t.-üp 49a4
tedārik göril- hazırlık yapılmak
t.-ecek 108b7
tedārik it- hazırlık yapmak
t.-elüm 26a19
t.-er 49a18
t.-mek 102b16
t.-üp 49b2
tedārik ḳıl- hazırlık yapmak
t. 60a12
tedārik üzre ol- hazırlıklı olmak
t.-dılar 26a5
tedbīr *Ar.* **1.** önlem
t. 108a18, 158a18
t.+e 68a2
t.+ini 108b14
2. hazırlık
t.+ile 128b19
tedbīr eyle- önlem almak
t.-miş 85a18
tedbīr it- önlem almak
t.-diler 105a4
tedbīr ḳıl- önlem almak
t.145a3
tedbīr üzre ol- tedbirli olmak
t.-dılar 26a5
tedbīr-i maʿāş *Ar.* geçinme için önlem
t. 10b19
tedfīn *Ar.*
tedfīn it- defnetmek
t.-diler 21a12, 74a2
teʾdīb *Ar.*
teʾdīb eyle- terbiye etmek
t.-yem 70b1
teʾemmül *Ar.*
teʾemmül ḳıl- düşünüp taşınmak
t.-dı 130a11
teʾessüf *Ar.*
teʾessüf eyle- üzülmek
t.-di 31b16
tefekkür *Ar.*
tefekkür eyle- düşünmek

t.-yüp 97a14
tefekkür it- düşünmek
t.-üp 139a14
teferrüc *Ar.* gezinti
t. 26b8
t.+e 27a12
teferrüc eyle- gezinti yapmak
t. 27a15
teferrüc it- gezinti yapmak
t.-elüm 26b11
tefhīm *Ar.*
tefhīm eyle- anlatmak
t.-di 142b16
t.-miş 166b6
t.-ŋüz 151a3
tefsīr *Ar.* Kur'an'ın surelerini açıklayan eser
t. 9b18
t.+de 38b6
t.+i 9b12
t.+iile 13a11
teftīş *Ar.* sorup araştırma
t.+de 38b3
teftīş eyle- sorup araştırmak
t.-di 103b3
teftīş it- **1.** kontrol etmek
t.-diler157a5-6
t.-mek 156b16
2. sorup araştırmak
t.-er 125b12
tefvīż *Ar.*
tefvīż eyle- **1.** işini birine bırakmak, birini yetkili kılmak
t.-di 109a16-17
t.-düm 109a12
2. her şeyi Allah'tan beklemek
t.-169a15
tehdīd *Ar.*
tehdīd eyle- korkutmak
t.-di 117b7
t.-diler 86a17-18
tehī *Far.*
desti tehī ol- eli boş olmak, bir şey elde edememek
d.-mamış 74a4
teʾḫīr *Ar.* erteleme
t. 26a10
teʾḫīr eyle- ertelemek
t.-di 61a8
t.-gil 125b1
teʾḫīr it- ertelemek
t.-meyüp 159b8
t.-üp 93a13
teʾḫīr ol- ertelenmek
t.-duġına 130a16
tehlīl *Ar.*
tehlīl it- Allah'ın bir olduğunu söylemek
t.-erler 110b1
tek sadece, yalnızca
t. 31b5, 88a3, 89b16, 113b10, 124b19
tekālif *Ar.* teklifler
t. 9b3
tekāsül *Ar.* tembellik, ilgisizlik
t. 48b7
tekbīr *Ar.*
tekbīr it- tekbir getirmek
t.-dügi 79b16
t.-erler 110b1
t.-üp 44b17
tekellüm *Ar.*
tekellüm eyle- konuşmak
t.-di 45b18
t.-mişdür 70b10-11
tekellüm ḳıl- konuşmak
t.-ursın 58b11-12
tekerrüm *Ar.* kerem sahibi olma
t. 65a1
tekfīn *Ar.*
tekfīn it- kefenlemek
t.-diler 21a12, 74a2
tekfīn-i ġarīb *Ar.*
tekfīn-i ġarīb eyle- garibi kefenlemek
t. 73b19
tekfīr-i ḥasenāt *Ar.* iyilikleri yok sayma
t. 115b9-10
tekfīr-i seyyiʾāt *Ar.* suçları, günahları yok sayma
t. 127b17
teʾkīd *Ar.*
teʾkīd eyle- üstelemek
t.-di 156a7
t.-mişidi 121a12
teklīf *Ar.*
teklīf eyle- teklif etmek
t.-di 93a2

t.-meŋ 65b16
tekmīl *Ar.*
tekmīl eyle- tamamlamak
t.-diler 156a11
tekrār *Ar.* tekrar
t. 25a1, 37b6, 146b10, 162a12
tekrīm *Ar.* saygı gösterme, ululama
t.+le 126a3
tekrīm ḳıl- saygı göstermek
t.-dı 108a5
tekẕīb *Ar.*
tekẕīb eyle- yalanlamak
t.-di 70b4
tekẕīb it- yalanlamak
t.-er 37b10
tel tel
t.+lerin 111b12
telāşī *Ar.* parçalanma
t. 88a1
telaṭṭuf *Ar.*
telaṭṭuf eyle- nazikçe davranmak
t.-di 31b16
t.-diler 153a10
telbīs *Ar.* hile yapıp aldatma
t.+dür 51b12
telbīs it- hile yapmak, aldatmak
t.-er 104b11, 140b3
telef *Ar.*
telef ol- yok olmak
t.-ur 119b13
telḫ *Ar.* acı
t.+idi 29a10
teʾlīf *Ar.* eser yazma
t. 9a7
teʾlīf eyle- eser yazmak
t.-mişler 4b8
teʾlīf it- eser yazmak
t.-dükleri 7a17-18
teʾlīf olın- eser yazılmak
t.-mış 9a2
telḳīn *Ar.*
telḳīn eyle- bir fikri aşılamak
t.-di 27a8-9, 142a12
t.-meŋ 27a7
temāşā *Far.* seyretme, bakma
t. 26b8
t.+sı 138a15, 150a3
t.+sına 138b1
temāşā eyle- seyretmek
t. 59a2, 69b4
t.-diler 54a11
t.-dük 42a12
temāşā it- seyretmek
t.-elüm 26b12
t.-mese 12a14
temāşā ḳıl- seyretmek
t. 32a10
temcīd *Ar.* ululama
t. 72b14
temelluḳ *Ar.*
temelluḳ göster- birini memnun etmeye çalışmak
t.-diler 161b17-18
temelluḳ it- birini memnun etmeye çalışmak
t.-mekden 162a11
temelluḳ eyle- birini memnun etmeye çalışmak
t.-di 102b11
t.-diler 27a14
temennī *Ar.*
temennī it- dilemek
t.-erüz 77b9
temessük *Ar.* senet
t. 46b5
temevvüc *Ar.*
temevvüc itdür- denizi dalgalandırmak
t.-di 83a12
temhīd *Ar.* düzenleme
t.+ine 7a2
temiz *Ar. temyīz*
temiz ol- temiz olmak
t.-ur 115b9
ten *Far.* vücudun dış yüzü, cilt
t. 30b6, 42b12, 43b18, 50b9, 62a7, 88a10, 95a13, 112b8, 142a19, 152a8
t.+de 61b8, 143a9
t.+den 105b12
t.+e 145a2
t.+i 50b18
t.+üŋ 51b19
başıla ten oynad- başını uçurmak
b.-ur 96b3
tenbīh *Ar.* hatırlatma, uyarı
t. 64b12
t.+dür 62a14

tenbīh eyle- tembih etmek
t.-mişidi 121a11-12
ṭencere *Ar.* tencere
t. 42a4
teng *Far.* dar
t. 102b1
ʿālemi başına teng eyle- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-düŋüz 105a8
ʿālemi teng it- dünyayı başına dar etmek
ʿā.-diler 141b15
teng ol- dar olmak, sıkıntı vermek
t.-dı 20b10
tenhā *Far.* **1.** ıssız
t. 20a8
2. yalnız
t. 104b16
tenhā ḳal- biriyle başbaşa kalmak
t.-dı 125b19
tenhāca *Far.+ca* kalabalık olmayan
t. 87b12
tennūr *Ar.* tandır
t. 22b2, 23a5
t.+a 88b5, 88b8, 88b12, 88b13
t.+ı 88b1
t.+ına 88b2
t.+ında 88b4
t.+umuz 88a18
t.+uŋ 88b6, 88b7, 88b9, 88b11
tenzīl-i vācībü't-tebcīl *Ar.* ululanması şart olan Kur'an-ı Kerim
t.+de 3b12
teraḥḥum *Ar.*
teraḥḥum it- acımak
t.-meziseŋ 131b15
teraḥḥum ḳıl- acımak
t.-162a14
terāzū *Ar.* terazi
t. 134a12
terbiyet *Ar.*
terbiyet bul- beslenip büyütülmek, eğitilmek
t.-mış 166b7
terceme *Ar.* çeviri
t.+si 9b16
terceme olın- tercüme edilmek
t.-dı 94b14
t.-maġa 9a18
tercümān *Ar.* çevirmen
t. 130b10, 130b11, 130b14, 131b6, 149a6, 149a11
t.+a 131a3, 131a14, 149a17, 163b12
t.+dan 163b13
t.+ı 145b15, 154b9
t.+uŋuz 154b17
tercümān-ı faṣīḥ-beyān *Ar.* düzgün ve akıcı dili olan çevirmen
t. 6b3
tereke *Ar.* miras
t. 108b2
terennümsāz *Ar.+Far.* şakıyan
t. 12a2
terk *Ar.* bırakma, ayrılma
t. 56b2
t.+inde 107a1
t.+ine 67a13
terk eyle- terk etmek
t. 72b18
t.-di 100b13, 114b17, 131a19
t.-düm 93a18
t.-yem 126b3
terk it- terk etmek
t.-di 56b2-3, 61b18, 113b11
t.-en 124a8
t.-ermi 18b19
t.-mezem 66b6
t.-üp 56b11, 63b13, 91b17, 133b18
terk ḳıl- terk etmek
t.-dum 106b12
terkīb *Ar.*
terkīb olın- birleştirilmek, bir araya getirilmek
t.-mış 2b1
t.-up 175b6
terk-i nevm *Ar.* uyumama
t.+ile 124a19
terk-i nifāḳ *Ar.*
terk-i nifāḳ it- nifakı terk etmek
t.-üp 40a15
terk-i ṭāʿāt *Ar.* ibadetlerin terki
t.+uŋa 106a10
terk-i vaṭan *Ar.*
terk-i vaṭan eyle- vatanını terk etmek
t.-ye 165b9
tersān *Far.* korkan
t.+idiler 21b16

tertīb *Ar.*
tertīb eyle- düzenlemek
t.-di 148b12
t.-mişleridi 123b10
tertīb-i ʿacīb *Ar.* şaşılacak düzen
t.+ile 9a7
tervīc *Ar.*
tervīc it- değerli, üstün görmek
t.-meyem 143a3
tesbīḥ *Ar.* Allah'ı zikretme
t.+i 57a7, 57b1
t.+ile 43b4
tesbīḥ it- Allah'ı zikretmek
t.-eridi 75a9
t.-erler 12b4, 33b14
tesellī *Ar.* avunma
t. 38a5, 67b14
t.+içün 17b8
ḫāṭırın tesellī eyle- gönlünü almak
ḫ. 48a19
tesellī bul- avunmak
t.-am 147b13-14
tesellī vir- avutmak
t.-üp 12b14, 92a11
t.-ür 102a18
t.-üridi 122a13
tesḫīr *Ar.* elde etme
t.+içün 19a8
teʾsīr *Ar.* etki
t.+idür 104a7
t.+ile 145a1
teʾsīr eyle- etkilemek
t.-di 61a8, 129a3
t.-miş 129a16
teʾsīr it- etkilemek
t.-üp 27b16
teslīm *Ar.*
cānı teslīm eyle- ölmek
c.-di 62a2
teslīm eyle- **1.** bir şeyi birine vermek
t. 109a14
t.-di 43a12, 55a3-4
t.-diler 51b4, 156a12
2. birini korunması veya bir yerde tutulması için birine bırakmak
t.-di 30b8
t.-diler 92a1
3. (kadın) erkeğin kendisine sahip olmasına izin vermek
t.-di 81a6
teslīm it- (kadın) erkeğin kendisine sahip olmasına izin vermek
t.-meyince 113a10
teslīm-i nefs *Ar.* kendini feda etme
t. 64a17
teslīm-i rūḥ *Ar.*
teslīm-i rūḥ eyle- ölmek
t.-di 21a11
t.-miş 73b13
teslīm-i rūḥ it- ölmek
t.-di 115a1
tesmiye *Ar.*
tesmiye eyle- adlandırmak
t.-di 100b1
tesmiye it- adlandırmak
t.-mişleridi 85a6
tesmiye olın- adlandırılmak
t.-dı 9b3
testīr *Ar.*
testīr olın- yazılmak
t.-dı 165a5
teşbīh *Ar.*
teşbīh it- benzetmek
t.-ersin 100a11
teşdīd *Ar.*
teşdīd eyle- şiddetini artırmak
t.-di 117b7
teşebbüs *Ar.*
teşebbüs it- teşebbüs etmek
t.-eyim 145b3
teşne *Far.* susamış
t. 4b9, 105b14, 112b11, 113b16, 124b16
teşne ol- susamak
t.-duġumı 36a13-14
t.-ıcaḳ 27b5
t.-salar 77b2
t.-sayuz 77b5
teşne-i sīr-āb *Far.* susayıp suya kanmış olan
t.+dur 3b2-3
teşnelik *Far.+lik* susuzluk
t.+den 69b2
t.+i(teşneligi) 23b5

teşne-sīr *Far.* susuzluğu geçmiş, suya kanmış
t. 150a6
teşnīʿ *Ar.*
teşnīʿ eyle- ayıplamak
t.-mişler 85a17
teşrīf *Ar.*
teşrīf it- onurlandırmak
t.-er 20b15
teşvīş *Ar.* karıştırma, karmakarışık etme
t.+in 32a2
t.+ler 119b5, 168a7
t.+leri 127a1
tevābiʿ *Ar.* tabi olanlar
t.+i 129b10
tevaḳḳuʿ *Ar.*
tevaḳḳuʿ it- ummak
t.-diler 143b16
tevaḳḳuf *Ar.* bekleme
t. 103b10
tevaḳḳuf eyle- beklemek
t. 153a15
t.-di 46a6, 138b7, 153b17
tevaḳḳuf it- beklemek
t. 57a6
tevaḳḳuf ḳıl- beklemek
t.-dı 57b1
tevārīḫ *Ar.* tarihler
t.+de 4a5
tevāżuʿ *Ar.* alçak gönüllülük
t. 91b15, 123b13
tevāżuʿ eyle- alçak gönüllü davranmak
t.-diler 92a8
tevbe *Ar.* tövbe
t. 32b3, 159b2
t.+ile 32b3
t.+lerede 117b16
t.+lerine 164b2
t.+lerini 164a19
t.+müze 164a18
t.+ŋüze 164a14
tevbe eyle- tövbe etmek
t. 124a11
t.-mezsiz 117a6
tevbe it- tövbe etmek
t.-di 31b4
t.-diler 32b10
t.-e 117b16
t.-eni 58b18
t.-erüz 164a17
t.-meye 159b2
t.-mezlerise 164a4
t.-mişdür 115a13
t.-üŋ 164a13
t.-üp 55b13
tevbe ḳıl- tövbe etmek
t. 32b4
t.-dı 32b5,
t.-dum 114a19
tevcīh *Ar.*
tevcīh eyle- anlamlandırmak
t.-mişler 39a15, 115b7
teveccüh *Ar.*
teveccüh eyle- yönelmek
t.-di 16a19, 17b3, 147a2
t.-diler 45a14, 123a19, 129a2, 164b6, 173b2
teveccüh it- yönelmek
t.-mek 17a6
t.-üp 86a14
tevekkül *Ar.*
tevekkül eyle- tevekkül etmek
t. 96b12
tevessül *Ar.*
tevessül it- müracaat etmek
t.-erüz 56b6
tevfīḳ *Ar.* Allah'ın yardımı
t. 49b19
t.+ine 49b14, 96b13
tevfīḳ vir- yardım etmek
t.-en 147a11
tevfīḳ-i Ḫaḳ *Ar.* Allah'ın yardımı
t. 71b6
tevfīḳ-i Ḫudā *Ar.+Far.* Allah'ın yardımı
t. 71b5, 88a2
tevfīḳ-i ḳarīn *Ar.* Allah'ın yakın olan yardımı
t.+ede 52a5
tevfīḳ-i ḳarīn it- birinin yardıma nail olmasını sağlamak
t.-e 52a5
tevḥīd *Ar.* Allah'ın birliğine inanma
t. 62b13
tevḥīd eyle- Allah'ın bir olduğunu söylemek
t.-düm 72b14

teʾvīl *Ar.* sözü çevirme, görünür anlamından başka anlamda kabul etme
t.+i 101a17
t.+idür 174a8
tevvāb-ı kerīm *Ar.* kerim olan ve kullarının tövbesini kabul eden Allah
t.+e 2b3
tevzīʿ *Ar.*
tevzīʿ eyle- dağıtmak
t. 80b10-11
teysīr *Ar.* kolaylaştırma
t. 52b1
teysīr-i rızḳ *Ar.* rızkın elde edilmesinin kolaylaştırılması
t.+dur 127b18
teẕekkür *Ar.*
teẕekkür eyle- hatıra getirmek
t.-miş 97a15
tezevvüc *Ar.*
tezevvüc eyle- evlenmek
t.-ye 78b5-6
tezvīc *Ar.*
tezvīc it- nikâhlanmak
t.-meyem 143a3
tezvīc-i ṣıḥḥat *Ar.*
tezvīc-i ṣıḥḥat bul- kuralına uygun bir evlilik yapmak
t.-maġa 144a1
tezvīr *Ar.* yalan
t. 99b12
t.+le 52a10
t.+lerini 55b17
tezvīr eyle- yalan söylemek
t.-di 30a15
tezvīr it- yalan söylemek
t-diler 105b7
t.-er 140b3
tezyīn *Ar.*
tezyīn eyle- süslemek
t.-di 54a7, 85b5
t.-miş 89b1
tezyīn olın- süslenmek
t.-up 9b3
tezyīn-i ālet *Ar.*
tezyīn-i ālet eyle- takıyla süslemek
t.-di 142b1
ṭıfıl *Ar.* küçük çocuk
ṭ. 64b10, 71a2, 71a4
ṭ.+a 84b12
ṭ.+lar 80a12
ṭ.+uŋ 64b9, 71a1, 71a4
ṭıfıl-ı şaġīr *Ar.* küçük çocuk
ṭ.+e 38a2
ṭ.+üŋ 64b8
ticāret *Ar.* ticaret
t. 133b18
ticāret eyle- alım satım yapmak
t.-mişem 54b9
ticāret it- alım satım yapmak
t.-er 136a13
t.-eridi 136a15
t.-mege 136a18
tīġ *Far.* kılıç
t.+i 31b9, 144b19
tīmār *Far.* yara bakımı
t.+ı 30b9
tīmārını eyle- yarasına bakmak, iyileştirmek
t.-di 30b5
tīr *Far.* ok
t.+i 112a16
tīz *Far.* çabuk
t. 49a13, 51b2, 104b8, 119b7, 141b7, 144a16
tīzcek *Far.+cek* çabucak
t. 27b7, 130a15, 131b15, 148a2, 161b12, 171a13
tīz-fehm *Far.+Ar.*
tīz-fehm ol- çabuk anlayışlı olmak
t.-a 82a13
ṭoġ- doğmak
ṭ.-a 18b18
ṭ.-anuŋ 15a5
ṭ.-dı 17a3, 144b2
ṭ.-ıcaḳ 11b7
ṭ.-mışlarıdı 18b3
ṭ.-up 175a5
āftāb ṭoġ- güneş doğmak
ā.-dı 31a4, 96a18
ā.-up 48b6
ṣubḥuŋ rūşeni ṭoġ- sabah aydınlığı olmak
ṣ.-dı 51a12
ṭoġra-
cigerini ṭoġra- çok acı ve sıkıntı vermek

c.-yan 31b9
ṭoġrı 1. dürüst
ṭ. 162a1
ṭ.+lara 120a14
2. doğruca
ṭ. 60a3
ṭoġrı ol- dürüst olmak
ṭ. 29b17
ṭ.-a 120b15
ṭ.-an 119b11
ṭoġrı yoldan git- her türlü kötülükten uzak bir tutumla hareket etmek
ṭ.-esin 60a15
ṭoġrıl- yönelmek
ṭ.-up 51a13
ṭoġrı rāh *T.+ Far.*
ṭoġrı rāhdan çıḳ- doğru yoldan ayrılmak
ṭ.-maġa 87b7
ṭoġrı yol doğru yol, her türlü kötülükten uzak olan tutum
ṭ. 60a16
ṭoġrı yoldan git- her türlü kötülükten uzak bir tutumla hareket etmek
ṭ.-esin 60a15
ṭoġur- doğurmak
ṭ.-dı 74b9, 81a7, 81a10
ṭ.-dılar 55a10
ṭ.-mayup 56b15
ṭ.-mazıdı 74b18
ṭoḳı- dokumak
ṭ.-ya 43b4
ṭoḳın- dokunmak
ṭ.-dı 161b1
ṭ.-mışdur 110a1
ṭ.-up 15b8, 53b16, 131a9
ṭoḳuz dokuz
ṭ. 13b6, 162b16
ṭoḳuzuncı dokuzuncı
ṭ. 21b11, 53a4, 127b17
ṭol- dolmak
ṭ.-dı 16b7, 118b4, 143b7
ṭ.-mış 88b7
gözleri yaşıla ṭol- gözleri yaşarmak
g.-dı 18a11, 43a6, 131b12, 167b15
gözleri ṭol- gözleri yaşarmak
g.-dı 42a6
ṭolan- bir şeyin çevresine sarılmak
ṭ.-mışdur 100b6
ṭolaş- gezmek
ṭ.-ur 140b11
dili ṭolaş- şaşırarak söyleyeceğini karıştırmak
d.-dı 131a12
ṭoldur- doldurmak
ṭ. 83b14
ṭ.-dı 33b8
ṭ.-dılar 83b16, 109b3
ṭ.-duḳ 156b4
ṭ.-up 27b1
ṭ.-updur 41b15, 43b15, 64a3, 71a15
ṭolu dolu
ṭ. 9a9, 22b3, 28b6, 96a2, 126a6, 144b13
ṭolu eyle- doldurmak
ṭ. 144b13
ṭolu ol- dolu olmak
ṭ.-a 105a1
ṭ.-an 35a19
ṭoŋ- donmak
ṭ.-a 99a9
ṭopraḳ toprak
ṭ. 41a3, 124a11
ṭ.+a (topraġa) 41b3, 41b4, 61b11, 124b13
ṭ.+dan 42b7, 47b5, 48b18, 63b11, 75a17, 75a18, 76a6, 76a16, 81a16
ṭ.+ile 47b19
ṭ.+lar 36b15
göze ṭopraḳ ḳoy- gerçeği görmesine engel olmak
g.-dılar 42a1
kibr ṭopraġını sök- kibirli olmayı terk etmek
k.124a11
ṭopraġa yüz ḳo- toprağa düşmek, ölüp gömülmek
ṭ.-mışlar 41a19
ṭopraḳ ol- toprak olmak
ṭ..-ma 42b11
ṭopṭolu dopdolu
ṭ. 101b11
ṭ.+dur 88b13
ṭopṭolu ol- dopdolu olmak
ṭ.-dı 91b13
ṭ.-sun 71b9
ṭoy- doymak

ṭ.-alar 80a15
ṭ.-dılar 88b19
ṭ.-duġı 121b18
ṭ.-ınca 122a5, 122a6, 122a7
ṭ.-maḳ 95b1
ṭ.-mazlar 109b13
töhmet *Ar.* suçlama
t. 103b13, 103b14, 105b6
t.+den 56a2, 105a10
t.+leri 164b13
t.+üŋüz 132b5
töhmet it- suçlamak
t.-erler 105a3
t.-erleridi 161a18
t.-esin 52a9
t.-mezler 42a14
t.-üp 70a16
töhmet olın- suçlanmak
t.-a 120b12
ṭubā-lehüm *Ar.* ne mutlu onlara
ṭ. 3b19
ṭuġra Osmanlı padişahlarının imza yerine kullandıkları sembolleşmiş işaret
ṭ. 5a17
ṭuġra-yı ʿālem-ārā-yı gītī-sitānī *T.+Ar.+Far.(3)* dünyayı zapt edenin dünyayı süsleyen tuğrası
ṭ. 7b7-8
ṭuġyān *Ar.*
ṭuġyān it- azmak, Allah'ın emirlerine aykırı harekette bulunmak
ṭ.-di 87a8
tuḫaf-ı aḫlāḳ-ı ḥamīde *Ar.* övülmeye değer ahlakın garipliği
t. 3b5-6
tuḫfe-i behlūl *Ar.* hayır sahibi kişinin hediyesi
t. 43a11
tuḫm *Far.* tohum
t.+ın 120a16
tuḫm-ı ḥamd *Far.+Ar.* şükür tohumu
t. 124a18
ṭūl *Ar.* uzunluk
ṭ.+ı 98a9
ṭūl-ı emel *Ar.* uzun emel, bitmez istekler
ṭ. 104b6
ṭūl-ı zamān *Ar.* uzun zaman
ṭ. 39b4
ṭuʿme *Ar.* lokma
ṭ.+ler 41b9
ṭuʿme it- lokma etmek, yemek
ṭ.-mişdür 41b7
ṭuʿme-i şīrīn *Ar.+Far.* tatlı lokmalar
ṭ. 71a18
ṭumṭurāḳ *Far.* gösteriş, debdebe
ṭ.+ile 4a6-7
ṭumṭurāḳ-ı şerʿ *Far.+Ar.* dini kuralların görkemi
ṭ. 3a8
ṭur- 1. kalmak, bulunmak
ṭ. 17a8
ṭ.-a 108b2
ṭ.-dı 17a11, 17a18, 83b2
ṭ.-dılar 138b12
ṭ.-maġa 153b17
ṭ.-maḳ 17a17
ṭ.-maz 120b1
ṭ.-mış 22b8
ṭ.-sun 66b12
ṭ.-sunlar 130a12
ṭ.-uŋ 74b12
ṭ.-ur 12a3, 20a17, 22b7, 34a10, 45b3, 53b17, 124a13
ṭ.-uram 164b4
ṭ.-urıdı 69b15
2. beklemek, dikilmek
ṭ.-alar 79b8, 133a17
ṭ.-dı 153b11
ṭ.-dılar 68a19, 91b5, 129b11, 130a8
ṭ.-sunlar 168a15
ṭ.-ur 22a13, 22a18, 24a8, 42a7, 124a4, 149b10
ṭ.-urlarıdı 85b12, 154b7
ṭ.-ursın 59b3, 149b11
3. ayağa kalkmak
ṭ.-dı 57b16
ṭ.-ıcaḳ 67b17
ṭ.-up 155b10
ʿahdine ṭur- sözünde durmak
ʿa.-maduŋuz 162a6
namāza ṭur- namaza başlamak
n.-an 149b11-12
n.-duḳları 147a16-17
n.-up 25a15
ṭurfa *Ar.* az bulunur, nadir

ṭ. 4a10
turunc *Far*. turunç
t. 85b8, 85b10, 85b18
t.+ı 85b9
ṭurur ṭurmaz durup dururken
ṭ. 22b12
tūsen *Far*. inatçı
t. 152a5
ṭuş
ṭuş ol- yönelmek
ṭ.-maya 95b4
ṭut- 1. yöneltmek, çevirmek
ṭ.-dı 72a19, 96a8, 96a10, 105b17
ṭ.-dılar 139a15
ṭ.-dum 51a1
ṭ.-up 37b16, 47b18, 48a17, 58a14, 68b15, 69a7, 70b17, 82a1, 85b13, 91b14, 130a8, 131a18, 135b8, 138a5, 138a8
2. elinde bulundurmak, eline almak
ṭ.-ar 60a13, 111b12, 111b19
ṭ.-dı 53b6, 85b6
ṭ.-dum 114b13, 114b14
ṭ.-up 36a1, 50b5, 56a19, 68b6, 69a4, 80a12, 137a14, 138b7, 149a18
3. yakalamak, ele geçirmek
ṭ. 163a5
ṭ.-dı 164b17
ṭ.-dılar 38a10
ṭ.-duḳ 42a2
ṭ.-duŋuz 105a8
ṭ.-maġa 95b19, 105b7
ṭ.-sam 157a18
ṭ.-up 37b12, 70b1, 78a12
4. saklamak, muhafaza etmek
ṭ.-maḳ 14a8
ṭ.-a 46b9
5. hizmetine almak veya kiralamak
ṭ.-up 136a14
6. benimsemek, kabul etmek
ṭ.-duġuŋ 83a4
7. kaplamak
ṭ.-dı 112a8
āfāḳı ṭut- birçok yeri denetimi ve yetkisi altına almak
ā.-an 4a7
boyun ṭut- boyun eğmek
b.-dum 106a6
dümen ṭut- dümen tutmak
d.-dılar 51a14
elin altında ṭut- denetimi altında bulundurmak
e.-asın 140a12
emr ṭut- emri yerine getirmek
e. 117b9
e.-an 96b14
e.-mayup 116a14
e.-mazsın 86a15
e.-mazsız 116b16
gūşını ṭut- kulak tutmak, dinlemek
g. 111b7
g.-maḳdı 111b8
Ḫaḳḳa yüzin ṭut- Allah'a yalvarmak, dua etmek
ḫ.-mışyüzin 61a17
ḫūy ṭut- huy edinmek
ḫ.-dum 46a16-17
ḳulaḳ ṭut- dinlemek
ḳ. 165a7
ḳ.-dı 131a1-2
ḳ.-up 9b14, 130b12-13
mekān ṭut- bir yere yerleşmek
m.-mışdur 5a13
meẕellet ḳanatlarını ṭut- alçak gönüllü davranmak
m.-up 13a19
nuṣḥ ṭut- söz dinlemek
n.-duġıyçun 169a10
oruç ṭut- oruç tutmak
o.-ar 102a16
o.-duġı 23b5
pend ṭut- söz dinlemek
p. 90a8
p.-duġıyçun 169a10
p.-maḳ 165a14
söz ṭut- söz dinlemek
s.-maġa 62a3, 165a19
s.-maḳ 165a11
s.-mamaḳ 165a11
s.-mamaḳdan 165b6
s.-saŋ 111b6
üns ṭut- dostluk, arkadaşlık kurmak
ü.-dı 153a7
ü.-updururuz 148a2
vaṭan ṭut- yerleşmek
v.-ayım 92a4

yirin ṭut- bir şeyin yerini almak
y.-dı 124b12
yüz ṭut- yönelmek
y.-dı 105b16, 143a13
zebān-ı taẓarruʿ ṭut- yalvararak Allah'a yönelmek
z.-up 139a5
ṭutıl- 1. hareket edemez olmak
ṭ.-up 51a19
2. kapatılmak
ṭ.-a 52a13
3. tutuklanmak
ṭ.-a 162a1
āftāb ṭutıl- güneş tutulmak
ā.-ur 120a4
güneş ṭutıl- güneş tutulmak
g.-dı 48a11
ṭutış- yanmaya başlamak, ateş almak
ṭ.-a 52a2
dil-ḫānesi ṭutış- acı duymak
d.-up 124b8
ṭūtī *Far.* papağan
ṭ.+a 120a19
ṭūṭī-i ḫoş-elhān-ı nāzik-beyān-ı ravża-i üns *Far.(2)+Ar.+Far.+Ar.(3)* dostluk bahçesinin güzel konuşan güzel nağmeli papağanları
ṭ. 5a14
ṭūṭiyān-ı şeker-ḫāy-ı bezm-i saʿādet *Far.(4)+Ar.* mutluluk meclisinin güzel söz söyleyen papağanları
ṭ. 3a11-12
ṭuy- 1. işitmek, ses almak
ṭ.-madı 152a10
2. öğrenmek, haber almak
ṭ.-madum 74b19
ṭuz tuz
ṭ. 80a3
tünd-ḫū *Far.* sert huylu
t. 114a5
türāb *Ar.* toprak
t. 73a8
türāb-ı naḫīf *Ar.* cılız, verimsiz toprak
t.+den 2a15-2b1
tütün
tütün ol- duman olmak, durumu berbat olmak
t.-maya 95a14
tüvān *Far.* güç
t. 2b1, 7a19, 19a10, 49a17
t.+a 6b8
tüvānger *Far.* zengin, paralı
t. 16b2

U

u *Far.* (bk. ü, ve, vü) ve
u. 2a3, 2a6, 2a6, 2a8, 2a9, 2a10, 2a11, 2a12, 2a14, 2a14, 2b1, 2b5, 2b5, 2b7, 2b16, 2b17, 2b18, 3a4, 3a5, 3a5, 3a5, 3a6, 3a10, 3a11, 3a17, 3a19, 3b4, 3b9, 3b9, 3b13, 3b15, 3b19, 4a1, 4a6, 4a8, 4a11, 4a12, 4a13, 4a14, 4a19, 4a19, 4b1, 4b1, 4b3, 4b4, 4b4, 4b6, 4b7, 4b9, 4b10, 4b10, 4b11, 4b13, 4b13, 4b15, 5a3, 5a3, 5a10, 5a10, 5a16, 5a18, 5b1, 5b2, 5b3, 5b9, 5b10, 5b13, 5b14, 5b15, 5b19, 6a1, 6a3, 6a6, 6a11, 6a12, 6a13, 6a16, 6a17, 6a18, 6b3, 6b9, 6b11, 6b14, 6b14, 6b15, 6b16, 6b16, 6b17, 7a1, 7a2, 7a2, 7a7, 7a7, 7a8, 7a9, 7a10, 7a10, 7a15, 7a18, 7a19, 7b4, 7b6, 7b12, 7b12, 7b13, 7b14, 7b16, 7b17, 7b17, 7b18, 8a5, 8a6, 8a7, 8a7, 8a8, 8a8, 8a9, 8a10, 8a11, 8a11, 8a13, 8a13, 8a13, 8a13, 8a14, 8a14, 8a14, 8a15, 8a16, 8a16, 8a16, 8a16, 8a16, 8a17, 8a17, 8a17, 8a17, 8a17, 8a17, 8a18, 8a18, 8a18, 8a18, 8b3, 8b3, 8b4, 8b4, 8b5, 8b6, 8b7, 8b9, 8b9, 8b14, 8b17, 9a3, 9a10, 9a13, 9a14, 9a16, 9a19, 9b1, 9b4, 9b5, 9b7, 9b11, 9b12, 10a3, 10a4, 10a6, 10a7, 10a8, 10a8, 10a11, 10a13, 10a15, 10b6, 10b15, 10b15, 10b16, 10b17, 10b18, 10b19, 11a1, 11a6, 11a7, 11a12, 11b17, 11b18, 12a10, 12a18, 12b6, 13a4, 13a4, 13a4, 13a5, 13a5, 13a5, 13a6, 13b7, 15b13, 16a3, 16a4, 16a6, 16a12, 16a4, 16b17, 18a9, 18a17, 18a18, 18b8, 18b13, 18b16, 19a1, 19a1, 19a10, 19a11, 19a16, 19b11, 19b11, 19b13, 19b18, 20a6, 20a12, 20a13, 21a1, 21a6, 21a17, 21b10, 21b16, 24b18, 26a9, 26b13, 27b6, 28a3,

28a16, 28b2, 28b3, 28b4, 28b7, 28b8, 28b9, 30b4, 30b8, 30b13, 31a13, 31a17, 31b7, 32a1, 32a3, 32a12, 32a18, 32b6, 32b8, 32b11, 32b12, 33b13, 33b16, 35b3, 36a2, 36b4, 39a11, 39a11, 39a11, 39a17, 39b5, 40b19, 41a1, 41a9, 41a15, 41b2, 41b9, 41b11, 41b17, 42a2, 42a15, 42a18, 42b3, 42b5, 42b9, 42b10, 42b10, 42b11, 42b19, 42b19, 43a1, 43a6, 43a19, 43b2, 43b2, 43b3, 43b8, 43b9, 43b11, 43b18, 44a17, 44a18, 44b1, 45b11, 46b2, 46b6, 46b8, 46b8, 46b13, 46b14, 46b17, 47b1, 47b8, 48b7, 48b13, 48b15 48b16, 49a1, 49a1, 49a5, 49a6, 49a6, 49a10, 49b7, 49b8, 49b9, 49b9, 50a2, 50b10, 50b18, 51a4, 51a6, 51a6, 51a8, 51a16, 51a16, 51b5, 51b9, 51b19, 52a5, 52a13, 52b7, 53a1, 53a2, 53a2, 53b13, 54a13, 54a16, 55a17, 56a7, 56a7, 56a8, 56a12, 56b9, 57a6, 57a7, 57a14, 57a16, 58a17, 58b9, 58b12, 58b12, 58b17, 59a5, 59a14, 59b15, 59b16, 59b16, 59b19, 60a4, 60a7, 60a12, 60a17, 60a19, 60b16, 61a5, 61a12, 61a16, 61b3, 61b15, 61b19, 62b7, 62b17, 63a10, 63b1, 63b5, 63b12, 64a1, 64a18, 64b14, 64b15, 64b15, 64b18, 66a6, 66a15, 67a10, 67a2, 68a7, 68b9, 68b11, 68b17, 69a12, 69b19, 69b19, 70a15, 70a16, 71a19, 71b3, 71b13, 71b19, 72a1, 72a2, 72a4, 72a6, 72a18, 72b8, 72b13, 73a11, 73a12, 73b10, 73b14, 74a18, 74a19, 74b13, 75a3, 80a6, 80a8, 80a10, 80a10, 80b5, 84a17, 84b5, 85a1, 86a18, 86b2, 86b17, 86b17, 87a1, 87a3, 87b7, 87b10, 87b17, 88a9, 88a10, 88a10, 88a10, 88a11, 88a12, 88b17, 89a1, 89a4, 89a5, 89a5, 89a6, 89a7, 89a10, 89a13, 89a14, 89a16, 89b15, 89b15, 89b19, 90a5, 90a7, 90a18, 91b5, 91b7, 91b15, 91b17, 91b17, 92b15, 92b17, 93b1, 94a14, 94a16, 94b1, 94b6, 94b17, 95a9, 95a9, 95a10, 95a11, 95a16, 95a19, 96a4, 96a11, 96a15, 96b12, 96b13, 96b19, 99a14, 99a19, 100b10, 101a6, 101a7, 101a9, 101a12, 101b7, 101b8, 102a3, 102a12, 102a15, 103a12, 103b5, 103b6, 104a3, 104a8, 104a14, 104b1, 104b1, 104b15, 104b15, 104b17, 104b19, 105a1, 105a4, 105a4, 105a6, 105a11, 105b1, 105b12, 105b14, 106a2, 106b1, 106b3, 106b5, 106b13, 107a8, 107a11, 107a8, 107a8, 107b2, 107b16, 108b5, 108b16, 109a16, 109b4, 109b10, 109b12, 111a9, 111a15, 111b5, 112a7, 112a8, 112a11, 112a11, 112b9, 112b14, 113a1, 113a2, 113a2, 113a7, 113a11, 113b6, 113b6, 114a2, 114a9, 114a16, 114a17, 114b13, 114b15, 114b19, 115a7, 115a11, 115a115a4, 115a14, 115b18, 116a7, 116a7, 116a15, 116b3, 116b6, 117a8, 117a14, 117a17, 117a19, 117b8, 117b15, 118a3, 118a18, 118b1, 118b1, 118b1, 118b2, 118b2, 118b7, 118b8, 118b8, 118b10, 118b14, 118b14, 118b17, 119b7, 120a3, 120b9, 120b120b12, 120b14, 121a9, 121a9, 121b2, 121b3, 121b6, 121b9, 121b12, 121b13, 121b15, 121b19, 121b19, 122b9, 122b12, 123a2, 123a2, 123a3, 123a3, 123a8, 123a9, 123a10, 123a12, 123a13, 123a13, 123a13, 123a18, 124a9, 124a10, 124a14, 124a18, 124a18, 124b4, 124b4, 124b6, 124b10, 124b19, 125a6, 125a16, 125a18, 125b6, 125b18, 126a3, 126a11, 126b1, 126b6, 126b7, 127a2, 127a3, 127a16, 128b5, 128b5, 128b15, 129a12, 129a17, 129a19, 130a3, 131b13, 131b19, 132a7, 132b7, 132b8, 132b12, 133b13, 134a14, 134b9, 135b1, 135b16, 136a2, 136a10, 136a17, 136b6, 136b14, 137b3, 137b3, 137b13, 138a2, 138a10, 138a11, 138a19, 138b19, 139a1, 139a6, 140a10, 140a10,

140a11, 140a19, 140b4, 140b12, 141a6, 141a9, 141a11, 141a15, 142a6, 142a7, 142a9, 142a19, 142b8, 142b12, 142b12, 142b13, 143a1, 143a12, 143a14, 143a17, 143a18, 143b9, 143b10, 143b14, 143b16, 144a2, 144a3, 144a11, 144b5, 144b8, 144b8, 144b11, 145a2, 145a5, 145a13, 145b17, 145b18, 146a9, 146a10, 146b5, 146b9, 146b14, 146b16, 147a7, 147b3, 147b5, 147b5, 147b6, 147b8, 148b11, 149b7, 149b19, 150a1, 150a5, 150a7, 150a18, 150b3, 150b4, 150b6, 150b10, 150b14, 150b15, 150b17, 151a18, 151b13, 151b15, 151b19, 152a2, 152a2, 152a7, 152a8, 152a11, 152a12, 152a16, 152a18, 152b1, 152b8, 152b10, 152b19, 153a5, 153a5, 154a4, 154a7, 154b6, 155b19, 156a16, 157a4, 157a7, 157a14, 159a4, 159a5, 159a9, 161b15, 162a11, 162a15, 162a18, 162b1, 163a17, 163a17, 163b5, 164a10, 164b13, 165a10, 165a15, 165a16, 165a16, 165b1, 165b4, 165b9, 166a2, 166a3, 166a5, 166a6, 166a7, 166a9, 166a10, 166a12, 166a16, 166a17, 167a2, 167a4, 167a7, 167a8, 167a17, 167b2, 167b10, 167b14, 167b14, 167b15, 168a1, 168a5, 168a14, 168b2, 168b6, 168b7, 168b7, 168b7, 168b8, 168b8, 168b9, 168b10, 168b15, 168b17, 168b19, 169a2, 169a3, 169a10, 169a11, 169a11, 169b14, 171a5, 171b14, 171b18, 172a14, 172b9, 173a4, 173a15, 173b2, 173b12, 173b16, 174a3, 174a10, 174a11, 174a12, 174a18, 175a10, 175a10, 175a12, 175a13, 175a16, 175b6

ʿubūdiyyet *Ar.* kulluk
ʿu. 39a11, 121b16, 152b16
ʿu.+ile 158b7

ʿubūr *Ar.* bir başka tarafa geçme
ʿu.+a 49a6
ʿu.+dadur 8b5

uc uç
u.+uŋda 22a17

ʿucb *Ar.* kendini beğenmişlik
ʿu. 160b19, 161a2

ucından yüzünden, nedeniyle
u. 59b12, 119a7

uʿcūbe *Ar.* garip, şaşılacak şey
u. 4a11

ʿucūbe-i āṣār-ı Selīm-ḫānī *Ar.+k.a.* Selim Han'a ait şaşılacak eserler
ʿu.+de 7b2

ucuz
ucuz ol- ucuz olmak
u.-a 80a17

ucuzlıḳ ucuzluk
u. 103a7, 108a18, 109b4, 118b2

ucuzlıḳ ol- ucuzluk olmak
u.-up 103a4

uç- uçmak
u.-an 59a8
u.-ar 23b19
u.-arlar 141a2
u.-dı 75a19, 89b18, 160a8, 160a11
u.-maḳ 100b12
u.-up 160a7

ʿudvān *Ar.* düşmanlık
ʿu. 29a4

ufaḳ küçük
u. 165a7

uġra- 1. bir yerden geçmek
u.-dı 137b6
u.-duḳları 25b1
u.-yup 49a2
2. kötü bir duruma konu olmak
u.-dılar 118a19
u.-mışsın 47b15
u.-yan 31b9
3. yaklaşmak
u.-dılar 51a14

uġrad- kötü bir duruma uğramasına sebep olmak
u.-up 19b15
u.-urın 55a1
u.-ursın 50b11

uġrı 1. hırsız
u. 105a18, 162a1
u.+dur 46b2
u.+lara 120a14, 131b7

u.+sın 105a3
u.+ya 105b11
2. gizli, gizlenmiş
u. 30b19
uġrı ol- hırsız olmak
u.-a 120b15
uġrılıḳ
uġrılıḳ eyle- hırsızlık yapmak
u.-düŋ 81b10-11
uġrılıḳ it- hırsızlık yapmak
u.-mekdür 105b1
uġrılıḳ ḳıl- hırsızlık yapmak
u.-duŋ 81b4-5
uġurla- çalmak
u. 161a11
u.-dı 164b9
u.-madı 171b14
u.-mışsın 17b12
u.-ya 17b6
u.-yasız 156b5
ʿuhūd-ı māżiye *Ar.* eski anlaşmalar
ʿu. 6a4
ʿuḳbā *Ar.* ahiret
ʿu. 114b6
ʿu +da 107b11
ʿuḳde *Ar.* düğüm
ʿu +sine 51a8
ʿuḳūbet *Ar.* azap
ʿu.+ile 116b9
ʿuḳūbet gör- azaba uğramak
ʿu.-diler 97b3
ʿuḳūḳ-ı vālideyn *Ar.* ana ve babaya asi olma
ʿu.+den 115b19-116a1
ʿuḳūl *Ar.* akıllar
ʿu. 98b11, 101b8
ulaş- ulaşmak
u.-dı 94a15
u.-mayam 24a19
u.-up 139b16
u.-uram 58b18
ulaşdur- ulaştırmak
u.-dı 149a18
ʿulemā *Ar.* alimler
ʿu.10b17, 13a6, 74b4
ʿulemāʾ-ı müteʾaḫḫirīn *Ar.* son zamanlarda yetişen alimler
ʿu. 6a10
ʿulemāʾ-ı müteḳaddimīn *Ar.* eski alimler
ʿu. 7a16
ulu büyük
u. 14a2, 41a17, 95b18, 96a2, 105a7, 105a10, 132a5, 143b7
u.+larından 173b6
u.+sı 51b17
ʿulūm *Ar.* ilimler
ʿu. 101b8
u.+ını 12b16, 157b17
ulü'l-ʿazm *Ar.* büyüklük sahipleri
u. 3a1
ʿulüvv-i şān *Ar.* şan ve şerefin yüksek olması
ʿu.+ını 4b16, 133a8
ʿulvī *Ar.* yüksek, yüce
ʿu.169a19
ʿulyā *Ar.* pek yüksek
ʿu.+sına 87b19
um- ummak
u.-a 169a2
u.-ar 32a19, 127a9
u.-aram 125a17
u.-arsaŋ 96b17
u.-aruz 161b13
ʿumde-i ḫavāḳīn-i celālet-nümūn *Ar.+T.(Ar.çokluk)+Ar.+Far.*
ʿumde-i ḫavāḳīn-i celālet-nümūn ol- büyülük gösteren hakanların dayanağı olmak
ʿu.-an 7b1
ʿumḳ-ı deryā *Ar.+Far.* denizin derinliği
ʿu.+ya 50b15
ʿumūmen *Ar.* bütün
ʿu.8a6
umūr *Ar.* işler, hususlar
u. 9b19, 99a14
u.+a 108a18, 108b15
u.+da 56a7
u.+danidi 153b3
u.+ı 109a16, 129a7, 161b6
u.+ına 67b2
u.+ını 98a7
u.+umı 109a12
u.+umuzı 162b4
umūr-ı dünyā *Ar.* dünya işleri

u.+ya 8b1
ʿunf *Ar.* şiddet, sertlik
ʿu.+ıla 31a7, 86a16
ʿu.+ına 19a13
unıt- unutmak
u.-am(unıdam) 122a8
u.-anı(unıdanı) 58b18
u.-dı 158a7
u.-duġuŋa 141a15
u.-duḳ 42a2
u.-ma 28a11, 169b12
u.-maduŋ 107b15
u.-maŋ 36a15
u.-mayam 155a19
u.-maz 39a1
u.-mazam 155b7
u.-mışıdı 102a9
u.-urıdı(unıdurıdı) 82b7
u.-ursın(unıdursın) 59a17
kendüni unıd- ne yaptığını bilemez duruma gelmek
g.-up 86a12
ʿunḳ-ı esved *Ar.* kara boyun
ʿu. 134a4
ʿunvān *Ar.* ad, san
ʿu.5a16
ʿu.+uŋda 4b15
ʿunvān-ı cerīde-i meʾāṣir-i āḫirüʾz-zamān *Ar.* ahir zamanın güzel eserlerini içeren defterin başlığı
ʿu. 5a5-6
ur- 1. vurmak, çarpmak
u. 17a14
u.-a 163a12
u.-ana 16a5
u.-asın 140a13
u.-ayım 94b9
u.-dı 27b11, 77a14, 83b7, 163b6
u.-dılar 25a13
u.-sa 162b12
u.-up 30a19, 35b2, 73b14, 77b1, 77b2, 131a1
u.-ur 16a5, 22a19, 22a19, 22b9, 119b7, 144b17
u.-urlarıdı 23a3
2. sürmek
u.-dı 31b1
u.-duŋ 167b17
bend-i ṣaḳīl ur- ağır zincirle zincirlemek
b.-dılar 96a4, 105b13
bend ur- bağlamak
b.144b17
b.-am 46b17
b.-asın 46b2
berḳ ur- aşırı parlamak
b. 53b19
boynın ur- başını keserek öldürmek
b.-sa 145b9
b.-saŋuz 145b8
kendüyi yire ur- yere yığılmak
g.-up 37a5
gezend ur- acı vermek, incitmek
g.-dılar 41b17
göz ur- dikkatle bakmak
g.-up 119a11
gūşını ur- dinlemek
g. 141b9
ḳayd ur- zincirlemek
ḳ.-am 46b17
ḳ.-asın 46b2
ḳ.-ken 96a7, 96b7
ḳulaḳ ur- kulak tutmak, dinlemek
ḳ.-dı 164a3
ḳ.-up 131a10
ḳ.-urıdı 129b18
mühür ur- kapatmak
m.-dılar 148a7
naʿra ur- nara atmak
n.-dı 167b18
ṭabānçe ur- tokatlamak
ṭ.-up 28a12-13
yüzine ur- ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek
y.-maduŋ 127a14
zaḫm ur- yara açmak, yaralamak
z.-ayım 94b5
z.-lar 41b15
zencīr ur- zincirlemek
z.-mışlar 47a11
z.-uŋ 105b10
urıl-
aġlāl urıl- zincir vurulmak
a.-ur 46b15
ʿuruc *Ar.*
ʿuruc eyle- yükselmek
ʿu.-yüp 160b14

ʿuruc it- yükselmek
ʿu.-üp 25a18
ʿuṣāt-ı ümmet *Ar.* ümmetin asileri, günahkârları
ʿu.+e 3a5
ʿusr *Ar.* zorluk
ʿu.u. 169b18
ʿu.+uŋ 32a13
ʿusret *Ar.* zorluk
ʿu. 45b8
uṣūl *Ar.* asıllar
u. 7a2
utan- utanmak
u. 72b11
u.-up 50b19
uy- tabi olmak
u.-an 29b13
u.-ma 104b2
ārzū-yı nefse uy- nefsin isteklerine uymak
ā.50b10
muḳteżā-yı nefse uy- nefsin isteklerine uymak
m.-saŋ 104a16
nefse uy- nefsin isteklerine uymak
n.-ma 59b17, 60a12, 71a14, 144b16
n.-saŋ 104b6
söze uy- söz dinlemek
s.-madı 117b11
s.-maḳ 95b1
s.-maz 118a5
şeyṭāna uy- kötü bir şey yapma isteğine kapılmak
ş.-madı 115a3
ş.-uban 51b13
taḥrīke uy- kışkırtmalara uymak
t.-ma 144b17
uyan- uyanmak
u.-dı 101b3, 126a7
u.-dılar 109b11
u.-dum 24b15, 70a19
u.-up 12a16, 26a2, 89b11
u.-ur 118a2, 125a9
uyar- uyandırmak
u.-dılar 73a14
uyḫu (bk. uyḳu) uyku
u.+dadur 118a1
u.+dan 12a16, 24b15, 89b11, 109b11
u.+sından 73a14
gözlerine uyḫu ġalebe eyle- uyku basmak
g.-di 11b14
uyḫu gel- uyku basmak
u.-mesün 167a17
uyḫuya var- uyumak
u.-mışdı 30b18
uyḳu (bk. uyḫu) uyku
u.+dan 101b2
uyu- uyumak
u.-dı 101b1
u.-dılar 121a13
u.-maḳdan 140a1
u.-mayam 57a11
u.-mazlarıdı 134a2
u.-mışidüm 70a17
u.-r 50a15, 73a8, 149b9
u.-ya 50b17
u.-yan 149b12
u.-yup 11b15
ʿuyūb *Ar.* ayıplar
ʿu. 175a12
ʿu.+a 158b17
ʿu.+ına 117a3
ʿu.+ından 133a14
ʿuyūn *Ar.* gözler
ʿu. 105b16
uyun- süt kaymak bağlamak
u.-mazmış 120a15
uz
uz düş- uyuşmak
u.-üp 143a12
uzad- uzatmak
u.-up 58b4, 133a17, 135b11
ʿuẕemāʾ-i ḳavm *Ar.* kavmin büyükleri
ʿu.+inden 101b1
ʿuzlet *Ar.* tek başına yaşama
ʿu. 25a6
ʿu.+ile 20b2, 63a5
ʿuzlet eyle- köşesine çekilmek
ʿu.-miş 62b11
uzun
ömri uzun ol- ömrü uzun olmak
ʿö.-up 55a9
uzun ol- uzamak
u.-maz 116b10

u.-up 69b8
uzun uzak uzun sürecek, sürekli
u. 38a2
ʿużv *Ar*. organ
ʿu.+ı 37a16
ʿu.+ını 38a4

Ü
ü *Far*. (bk. u, ve, vü) ve
ü. 2a7, 2a8, 2a8, 2a11, 2a12, 2a14, 2a15, 2b2, 2b3, 2b3, 2b4, 2b6, 2b6, 2b7, 2b12, 2b19, 2b19, 3a8, 3a9, 3a13, 3a18, 3b1, 3b4, 3b8, 3b8, 3b9, 3b10, 3b18, 4a4, 4a11, 4a13, 4a19, 4b2, 4b2, 4b3, 4b6, 4b7, 4b10, 4b11, 4b12, 4b14, 4b17, 5a1, 5a7, 5a16, 5a17, 5a18, 5b1, 5b4, 5b9, 5b11, 6a3, 6a5, 6a7, 6a12, 6a14, 6a15, 6a17, 6b8, 6b12, 6b12, 6b13, 7a1, 7a2, 7a4, 7a10, 7a13, 7a15, 7a16, 7a17, 7b5, 7b8, 7b9, 7b13, 7b16, 8a1, 8a2, 8a2, 8a3, 8a5, 8a6, 8a7, 8a7, 8a7, 8a8, 8a9, 8a9, 8a10, 8a19, 8b6, 8b11, 9a2, 9a10, 9a13, 9a14, 9a19, 9b3, 9b4, 10a5, 10a5, 10a6, 10a7, 10a7, 10a18, 10a18, 10b1, 10b2, 10b5, 10b6, 10b6, 10b15, 10b15, 10b16, 10b18, 10b18, 10b18, 10b18, 10b19, 11a1, 11a8, 11a17, 11a18, 11b5, 12a5, 12a10, 12a14, 12b3, 12b9, 13a5, 13a5, 13a5, 13a12, 15a8, 15a9, 16b2, 16b8, 18a, 18a6, 18a19, 18b2, 18b12, 18b14, 19a1, 19a19, 19b12, 19b14, 19b15, 20a2, 20a8, 20b5, 21a1, 21a2, 21a6, 21a13, 21b15, 23a11, 25b3, 25b6, 26a5, 26a8, 26a13, 26b8, 26b15, 28a1, 28a1, 28a9, 28b2, 28b2, 28b4, 28b19, 29b3, 29b13, 29b13, 29b13, 3, 30b15, 31a16, 31a19, 31b4, 31b4, 31b10, 31b16, 32a8, 32a11, 32a11, 32b4, 32b8, 32b11, 32b17, 33b10, 33b14, 33b15, 34b4, 35b5, 36a15, 38a15, 38b2, 39a8, 39b12, 40a2, 40b4, 40b19, 41a9, 41a10, 41a14, 41b9, 41b11, 41b14, 42a9, 42a15, 42b2, 42b2, 42b14, 42b15, 42b19, 44a5, 44a17, 45b7, 45b8, 45b15, 45b17, 45b17, 46a9, 47b1, 47b5, 48b15, 48b17, 49a8, 49a9, 49a12, 49a15, 49a16, 49b11, 49b11, 49b14, 49b16, 50a1, 50a3, 50b12, 51a2, 51a4, 51a5, 51a6, 51a7, 51a16, 51a16, 52a3, 52a10, 52a14, 53a3, 53b10, 53b13, 54a7, 54a10, 54a13, 54a17, 54a17, 54a17, 54a17, 54a18, 54a19, 54a19, 54b3, 55b6, 55b6, 56a3, 56b10, 57a8, 57a15, 58b2, 59a6, 59a7, 59a9, 59b4, 59b7, 59b14, 59b14, 59b16, 60a2, 60a4, 60a5, 60a11, 60a11, 60a15, 60b6, 60b11, 61a17, 61b12, 61b14, 61b16, 61b16, 62b1, 62b4, 62b5, 62b7, 62b13, 62b15, 63a11, 63a15, 63b15, 64a15, 64a17, 64b5, 64b9, 64b12, 64b13, 65a1, 65a3, 67a17, 68a16, 68b3, 68b11, 69a11, 69a11, 69a12, 69a13, 69a17, 69b11, 69b11, 71a18, 71b8, 72b2, 72b7, 72b14, 73a9, 73a15, 73b7, 73b14, 74a7, 74a7, 74a13, 74a16, 74a18, 74b7, 75a16, 79a11, 80a10, 80b5, 80b11, 80b19, 82a10, 82a10, 82a12, 85b4, 86a12, 86b4, 86b17, 87a5, 87a6, 87b5, 87b8, 88a3, 88a5, 88a6, 88a11, 88a11, 88a11, 88a15, 88a16, 89a4, 89a4, 89a13, 89a13, 89b7, 89b11, 90a6, 90a15, 91a91a6, 91b8, 91b11, 94a14, 95a7, 95a9, 95a12, 95a17, 95a19, 95b2, 95b3, 95b5, 95b6, 96a8, 96b8, 97a2, 97a6, 97a16, 97a19, 99b19, 101a6, 101a7, 101a13, 101a14, 102a4, 102a11, 102a12, 102a13, 103a11, 103a14, 103a19, 103b17, 103b18, 104a14, 104b4, 104b6, 104b19, 105a7, 105b7, 105b10, 105b13, 105b17, 106a7, 106a7, 106a8, 106a14, 106a14, 106b3, 107a4, 107a4, 107a4, 107a6, 107a7, 107a8, 107a11, 107a17, 107a17, 107a17, 107a17, 107a8, 108a3, 108b12, 108b16, 109a6, 109a7, 109a11, 109a11, 109a12, 109a14, 110b1, 111a14, 111a15, 111a19, 111b6, 112a18, 112b1, 112b10, 113a15, 113b1, 114a12,

114a18, 114b3, 114b5, 115a2, 115a5, 115a12, 115b6, 115b19, 116a6, 116a7, 116b3, 117a16, 117a19, 117b2, 117b13, 118a2, 118a3, 118a11, 118a14, 118b15, 118b15, 118b18, 118b18, 118b18, 118b19, 120a6, 120a19, 120b1, 120b13, 120b14, 121a3, 121a12, 121b5, 121b7, 121b10, 121b10, 121b16, 122a9, 122a14, 122a14, 122b12, 122b18, 122b19, 122b19, 123a1, 123a10, 123a11, 123a12, 123a17, 124a3, 124a8, 124b6, 125b18, 125b18, 126a12, 126a13, 126b1, 126b14, 127b9, 128b4, 128b4, 129b6, 129b11, 129b13, 130a3, 130a6, 130a11, 130b1, 130b6, 130b15, 130b19, 131a19, 132a9, 132b8, 132b12, 133b13, 133b18, 135a6, 136a16, 136a17, 136b8, 137b2, 137b10, 137b12, 138a1, 138a1, 138a10, 138a11, 138b6, 138b19, 139a1, 139a6, 139a9, 139a11, 140a10, 140a11, 140a11, 140a11, 140a17, 140a18, 140b3, 142a2, 142a5, 142a6, 142a19, 142a19, 142b3, 143a1, 144b8, 144b13, 144b19, 146a8, 146b2, 146b3, 147a4, 147a5, 147b5, 147b10, 149b7, 150b3, 150b5, 150b7, 151b16, 152a12, 152a17, 152a18, 152b1, 152b6, 152b6, 152b9, 153a3, 153b13, 154a15, 154a16, 154a18, 154b4, 154b6, 154b6, 155a7, 156a19, 157b4, 157b11, 157b16, 159a2, 159a9, 159a10, 160a6, 161a2, 161b10, 162a16, 163a18, 165a13, 165b4, 166a18, 167b4, 168a19, 168b8, 168b10, 168b11, 169a4, 169a19, 169a19, 169b1, 169b16, 171b1, 172a3, 172a6, 172a11, 172a13, 173a6, 173a11, 174a2, 174a11, 174a12, 174a16, 174b12, 175a11, 175a12, 175a14, 175b2, 175b2

üç üç
ü. 14a18, 14b2, 14b2, 24b14, 24b15, 25b18, 27a1, 28b10, 35b5, 39b14, 40a3, 40a17, 44b17, 45a5, 46a2, 53a19, 56b18, 65b2, 67b1, 76a1, 78b1, 79b9, 93a8, 93b2, 112a17, 128a4, 128a16, 130a13, 135a4, 139a2, 139b7, 155a14, 166a8, 166a10
ü.+den 25a3
ü.+i 25b10, 116b9, 116b10

ücret *Ar.* ücret
ü.+e 60b10, 60b17

ücūr *Ar.* ecirler, sevaplar
m. 115b13

üç yüz on tokuz üç yüz on dokuz
ü. 45a15

üçer üçer
ü. 41b3, 93a8

üçünci üçüncü
ü. 13b9, 13b13, 21b1, 25b17, 32b18, 33a15, 35b17, 44a12, 44a17, 45a11, 48b18, 52b16, 53a10, 65b12, 70b15, 76a10, 86b3, 111a12, 115b12, 121b10, 127b15, 133b7, 134a1, 136b4, 139a13, 139b9, 155b4, 159a2
ü.+leriydi 69b9
ü.+si 33a5

üdebā *Ar. üdebāʾ* edipler, yazarlar
ü. 8a19

üftāde *Ar.* düşkün, çaresiz
ü.+lerini 2b4

üftāde ḳal- çaresiz kalmak
ü.-dum 113a7

üfür- üfürmek
ü.-di 75a19

üleşdür- bölüştürmek
ü.-diler 109b3
ü.-üridi 161a17

üleşdürür ol- paylaştırmaya başlamak
ü.-dı 122a3

ülfet *Ar.*

ülfet eyle- dostluk etmek
ü.-yeler 80a13

ülfeti ol- görüşmesi, sohbeti olmak
ü.-madı 73a19

ülfet it- tanışmak, görüşüp konuşmak, sohbet etmek
ü.-er 166b18

ülfet vir- dostça davranmak
ü.-e 19b6

ümem *Ar.* ümmetler
ü.+dür 79a3
ümem-i evvel *Ar.* önceki ümmetler
ü.+in 2b2
ümem-i evvelīn *Ar.* önceki ümmetler
ü.+e 77b12
ümem-i sābıḳa *Ar.* önceki ümmetler
ü.+dan 145a10
ümerā *Ar.* emirler, kavimlerin başları
ü. 130a4
ümīd *Far.* (bk. ümiẕ)
ümīd ḳıl- ummak, beklemek
ü.-maz 62b14
ümiẕ *Far.* (bk. ümid) ümit
ü. 48b4, 175a12
ü.+dür 9b6, 15b2, 132b7
ü.+üm 34a16, 112a9, 167a10
ümiẕ eyle- ummak
ü.-yem 147b13
ümiẕi kes- ümidini kesmek
ü.-di 30a14
ü.-diler 165b14
ü.-em 155a1
ü.-me 94b18
ümizüŋ ḫablını kes- ümidini kesmek
ü.-me 152b12
ümīẕvār *Far.* ümitli
ü.+um 47b8
ümīẕvār it- ümitlendirmek
ü.-er 102a18
ümīẕvār ḳıl- ümitlendirmek
ü.-dı 104a4
ümmet *Ar.* bir peygambere inanıp bağlanan topluluk
ü. 78b8, 147a16
ü.+i 75a4, 160b16
ü.+iile 77b10
ü.+ile 158b12
ü.+leri 33b3
ü.+lerine 79a2
ü.+lerinüŋ 160a4
ü.+üm 24b2, 78b3, 79a3, 80a8, 80a10
ü.+ümden 23a17, 23b2, 79a3
ü.+üme 157b19
ü.+ümi 23b16
ü.+ümile 24b3
ü.+üŋ 144a17, 145a14
ü.+üŋe 145a10, 153a19
ü.+üŋüŋ 160b3
ümmetī *Ar.* ümmetim
ü. 158b15, 160b10, 160b10
ümmet-i hidāyet-i menzilet *Ar.* hidayetin yüksek dereceli ümmeti
ü.+leri 33b5
ümmet-i saʿādet-i menzilet *Ar.* saadetin yüksek dereceli ümmeti
ü.+e 3b6-7, 13a14
ümmü'l-kitāb *Ar.* arşın üzerindeki kaza ve kader levhası
ü.+da 128a17
ünās *Ar.* insanlar
ü. 31a13, 125b8
üns *Ar.* alışkanlık, alışma
ü.+e 19b1
ü.+içün 20a17, 20b11
üns eyle- arkadaşlık etmek
ü.-di 63b18
üns it- arkadaşlık etmek
ü.-em 38a4
üns ol- arkadaş olmak
ü.-aydum 63a15
üns ṭut- dostluk, arkadaşlık kurmak
ü.-dı 153a7
ü.-updururuz 148a2
ʿüryān *Ar.* çıplak
ʿü. 22b4, 28b15, 42b12, 134a14
ʿü.+dur 128a15
ʿü.+idi 29a12
ʿü.+idüŋ 94a4
üslūb *Ar.* tarz, yol, biçim
ü.+da 8b19
ü.+ıile 46a16
ü.+ını 143a5
ü.+umuza 46a13
üslūb-ı ġarīb *Ar.* şaşılacak üslup
ü. 9a7
üslūb-ı ḳadīm *Ar.* eski üslup
ü. 114a10
üslūb-ı merġūb *Ar.* beğenilmiş üslup
ü. 82a6
üslūb-ı ṣalāt *Ar.* namazın kılınış biçimi
ü.+ı 25a15
üst üst
ü.+i 168b5
ü.+inde 125b11, 127b4, 133a18

ü.+indedür 140a15
ü.+inden 124b7
ü.+ine 31a18, 43a10, 43a10, 43a13, 47b11, 50b8, 61a10, 61a14, 61b1, 72b6, 96a6, 96a9, 105b9, 118b16, 119b2, 119b2, 126a2
ü.+lerine 127b1, 143b17
ü.+üŋde 42a7
ü.+üŋe 29b15, 29b15, 41b8
üstine düş- ilgi göstermek
ü.-üp 51a18
üstād *Far.* bir ilim veya sanat alanında üstün yeri olan kimse
ü. 77a10, 77a13, 77a15
ü.+a 77a15
ü.+dan 112a4
ü.+ı 77a6
ü.+lar 68a10
üstād eyle- işinin eri yapmak
ü.-miş 111b13
üstād-ı kebīr *Far.+Ar.* büyük üstat
ü. 112b5
üstād-ı ṭıbb *Far.* tıp alanında uzman
ü.+a 150b8
üstādlıḳ *Far.+lıḳ* ustalık
ü. 62b15
üş- üşüşmek
ü.-di 143b9
ü.-er 117b17
başa üş- rahatsız etmek, sıkıntı vermek
b.-di 141b17, 165b9
b.-diler 124b12
b.-er 105a3
b.-meye 30a7
üzer üst
ü.+inde 23b9, 24a1, 34b12, 47b10, 48a17, 76a18, 85b11, 135b2, 136b16, 136b19, 158a5
ü.+indeidi 86a9, 157b9
ü.+inden 30b5, 32b13, 53b12, 108a1, 168b12, 170b19
ü.+indeyüz 48b9
ü.+ine 15b7, 16b5, 28b19, 34a12, 35a12, 36a1, 36b18, 45b2, 45b4, 46b9, 47a5, 47b4, 47b17, 49a2, 54a15, 56b11, 63a17, 66a2, 66b17, 68a13, 68a18, 69b6, 76a3, 76a12, 77a8, 80b9, 81a8, 83a15, 84b9, 99a9, 107b18, 129b5, 135a2, 137a15, 139a12, 155a5, 160a10, 170b11
ü.+ineidi 55b5
ü.+ineyüz 174a16
ü.+lerinde 123a7
ü.+lerinden 98a13, 123a10
ü.+lerine 13a19, 18a10, 34a15, 78b3, 85b9, 91b13, 101a9, 109b7, 110b7, 137b17
ü.+ümde 23a12, 98a17, 138a18, 145b2
ü.+üme 70a17, 159b17
ü.+üŋde 154a4
ü.+üŋden 105a14, 140a14
ü.+üŋe 59a18
ü.+inde 51b1, 105b4
dīnin üzerine ol- bir dini inancı benimsemek
d.-ursın 90b8
semāyı yir üzerine döndür- bir yeri altüst etmek
s.-em 48a7
taḳvā üzerine ol- Allah'tan korkmak
t. 128a11-12
üzerine düş- ilgi göstermek
ü.-di 28a17
ü.-üp 47a11-12, 66b17, 81a15
üzil- kopmak
ü.-ür 69a14
üzre 1. üstüne
ü. 3b15, 4a5, 4b2, 7b10, 19a14, 22a17, 23b11, 23b12, 24a3, 24a4, 29b12, 31a8, 34a9, 47b13, 49a6, 60b14, 61b9, 61b9, 68a11, 72a15, 73b3, 74b11, 82a18, 83a13, 91b15, 102b17, 118a10, 124b4, 125a13, 134b16, 135b19, 148b3, 154b6, 156a3, 161b6, 167a6, 174a4, 174a9
ü.+dür 50a5, 74a12, 102a15
ü.+idiler 123b13
ü.+yüz 26a18, 147b15
2. gibi
ü. 11b7, 15b5, 17a19, 18a8, 22a10, 23a5, 25a15, 57b17, 77a12, 77a14, 81a17, 91a12, 102a6, 122b19, 129b1, 130b12, 132a10, 137b5, 146b17, 148b11, 154b11
ü.+mi 149a14

3. üstünde
ü. 12a1, 21b16, 31b18, 51a7, 87a4, 154b7, 167b7
ü.+dür 99a6
4. ile
ü. 9a7, 46b4, 50b5, 67b19, 77a9, 77a13, 134b8
ü.+yem 139b8
ḫaşyet üzre ol- korku içinde olmak
ḫ.-a 147b8-9
ḫużūr üzre ol- rahat, huzurlu bir yaşam sürdürmek
ḫ.-dı 174a12
ḫüsn üzre ol- güzelleşmek
ḫ.-dı 139a12-13
ʿiffet üzre ol- iffetli bir yaşam sürdürmek
ʿi.-anlara 41a1
istiḳlāl üzre ol- özgür durumda olmak
i.-urise 122a12
iṭāʿat üzre ol- itaatli olmak
i.-duḳ 149a15
murād üzre ol- arzusu gerçekleşmek
m.-am 149b13
m.-ursız 28b8
muṣāfāt üzre ol- samimi dostluk üzere olmak
m.-alar 135b18
noḳṣān üzre ol- eksik durumda olmak
n.-an 107b8-9
rāḥat üzre ol- huzur içinde olmak
r.-dı 174a12
tedārik üzre ol- hazırlıklı olmak
t.-dılar 26a5
tedbīr üzre ol- tedbirli olmak
t.-dılar 26a5
ṣafvet üzre ol- saflık içinde olmak
ṣ.-a 134b16
ṣalāḥ üzre ol- huzur içinde olmak
ṣ.-dı 55a12
ṣ.-ur 26b3
sözüni līnet üzre eyle- yumuşak sözlü olmak
s. 13a18
üzüm üzüm
ü. 93a9, 118a17
ü.+i 93b5
ü.+ile 80a15

V
vā *Ar.* vah, yazık!
v. 47b15, 52a1
vā eyle- acınacak, üzüntü ve pişmanlık verecek bir davranışta bulunmak
v.-miş 165b4
v.-ye 90a3
v.-yem 106a1
vācib *Ar.* yapılması gerekli olan
v. 96b16
v.+durur 104b3
v.+dür 38a18
vācib ol- gerekmek, şart olmak
v.-an 38a19
vācib-i muṭlaḳ *Ar.* varlığı kesin olan (Allah)
v.+içün 113a17
v.+ile 74a13
vaʿd *Ar.* yapılmasına söz verilen şey
v. 10b6
vaʿd eyle- söz vermek
v.-dük 146b5
vaʿde *Ar.* söz verme
v. 122a12
v.+si 146b17
vaʿde eyle- söz vermek
v.-di 132b17, 156a2
v.-dük 146b5
v.-mişdür 15a17
v.-mişidi 129b4
vaʿde it- söz vermek
v.-mişdür 128a19
v.-mişidi 101a8
vaʿde olın- söz verilmek
v.-mışdur 154a18
vaʿde vir- söz vermek
v.-üp 149a10
vaʿdeye vefā it- sözünde durmak
v.-mek 95b2
vādī *Ar.* vadi
v.+densin 56a16
v.+lerde 4a17
v.+leremi 37b6
v.+leri 59a9
vāfir *Ar.* bol
v. 88b19
vāfir ol- bol olmak
v.-urmış 97a2

vāh *Ar.* vah, yazık!
v. 47b14
vā ḥasretā *Ar.* eyvah, yazık!
v. 154b13
vāhib *Ar.* hibe eden, bağışlayan
v. 32b11
vāḥid *Ar.* tek, bir
v. 119a18
v.+dür 98a7, 174a16
vāḥid ol- **1.** tek olmak
v.-an 4b6
2. yalnız olmak
v.-mışdur 57a10
vaḥşet *Ar.* **1.** ıssızlık, yalnızlık
v. 20a8, 172b9
v.+e 106b6
v.+üm 20b11, 151b15
v.+ümi 36a12
v.+ümüz 148a3
2. korku
v.+den 133a12
vaḥşet eyle- **1.** kaba bir biçimde, saygısızca davranmak
v.-miş 150b2
2. yalnız kalmayı tercih etmek
v.-di 131a19
vaḥşet vir- korkutmak
v.-medüm 58b16
v.-ürler 23b1
vaḥy *Ar.* vahiy
v. 128b12, 170b7
v.+ile 119a6, 157b7
vaḥy eyle- vahyetmek
v.-di 36b6, 40b15, 92a18, 109b6, 110b18, 128b2-3, 158a17, 171a4
v.-diler 35b14
v.-miş 45a9
vaḥy it- vahyetmek
v.-di 35b7, 70b19-71a1
vaḥy ol- vahyedilmek
v.-dı 121a5-6
vaḥy-i rabbānī *Ar.* ilahi vahiy
v. 39b5
vaʿīd *Ar.* birini iyiliğe sevk ve kötülükten uzaklaştırmak için korkutma
v. 10b6
vaḳār *Ar.* ağırbaşlılık
v.+ını 121b18
vāḳıʿā *Ar.* gerçekten
v. 75a18, 111b19
vāḳıʿa *Ar.* rüya
v.+lar 26a6
v.+ları 26a6
v.+yı 26a2
vāḳıʿa gör- rüya görmek
v.-düm 11b17
v.-düŋüzmi 22a8
vāḳıf *Ar.* bilgili, haberli
v. 102a5, 113b4
v.+dur 70a1, 102a12, 162b5
vāḳıf ol- haberdar olmak
v. 104b13
v.-dı 111b18
v.-madılar 133a2
v.-masunlar 155b18
v.-mışdur 130b3-4
vāḳiʿ *Ar.* geçmiş olay
v.+üm 105a17
vāḳiʿ ol- gerçekleşmek
v.-an 9b2, 9b16, 18a19, 39b18, 48b14, 49a4, 49a17, 52b10, 99b9, 102b12, 110a12, 123a2, 157b6
v.-dı 5b12, 18a17, 67a5
v.-mışdur 39b1, 98b12
v.-ur 39a17, 58a18
vaḳt *Ar.* zaman
v. 17a18, 17b5, 27a3, 27b5, 34a13, 35b19, 39b8, 40a5, 40b9, 57a19, 57b10, 76b6, 85b11, 88a13, 125a18, 137b3, 140a17, 140b13, 147a17, 158b2, 159b5
v.+de 59b3, 85b7, 99a9, 135a12
v.+e 98b6
v.+i 23a13, 36b10, 50b13, 103b5, 169a13
v.+idür 26b8, 101a8
v.+iidi 35a16, 91b4
v.+iile 13b17
v.+inde 137b2
v.+ine 60b12, 60b12
v.+ümde 58a11
v.+üŋ 59b2, 82a10
vaḳtā ki *Ar.+Far.* ne zaman ki
v. 56a17, 56b14, 57b1, 64b2, 74b9, 103b14, 107b15, 110a14, 136b9,

154b3, 159a3, 159a7, 159b18, 169a18, 174b7
vaḳt-i iʿtidāl *Ar.*
vaḳt-i iʿtidāl bul- uygun vakte erişmek
v.-a 43a19
vaḳt-i ṣalāt-ı maġrib *Ar.* akşam namazının vakti
v. 175b9
vālā-himem *Far.+Ar.* yüce emekler, çalışmalar
v. 62a4, 86b15
vālī *Ar.*
vālī it- bir işi, bir yeri idare etme hususunda birini yetkili kılmak
v.-düm 108b15
vālide *Ar.* anne
v. 20b9
v.+m 56b15, 62a17
v.+mize 131b19
v.+si 16a11, 18b1, 68a5
vālideyn *Ar.* anne ve baba
v.+e 13a13, 13b18, 18b6
vālih *Ar.* şaşakalmış, şaşırmış
v. 51a4, 115a12
var var, mevcut
v. 11b16, 12a1, 19b18, 20a12, 20b9, 20b12, 22a13, 22b2, 22b4, 22b8, 22b10, 22b16, 23b4, 23b9, 24b11, 31b3, 42a18, 42b2, 43b13, 45b13, 48a19, 59b15, 60b10, 61a6, 61b12, 61b13, 62a7, 62a15, 62b3, 63a13, 70b14, 72a16, 72a17, 72b18, 73a5, 73a8, 73b3, 73b16, 84a3, 84b17, 87a19, 88a6, 89b2, 89b8, 93a8, 93a9, 93b2, 93b17, 96b5, 98a5, 98a5, 100b7, 101b16, 102b4, 106a10, 107a4, 111b5, 111b10, 111b10, 112b5, 114b18, 117b7, 117b10, 118a17, 118a18, 120a19, 124a14, 124b14, 125a1, 125a14, 126a6, 126a17, 126a18, 127a11, 127b6, 134a5, 134a5, 138a5, 139a2, 142a6, 143a8, 144b15, 149b8, 150a2, 150a2, 151a12, 151a16, 153b17, 153b19, 166b10, 167a1, 167a5, 167a9, 167a9, 167a10, 168a14, 173b10
v.+dur 11b9, 14a14, 16a15, 17a13, 21a15, 22b14, 23a13, 28b5, 35a1, 35a10, 36a17, 39a2, 45a5, 45a17, 46a19, 48a8, 49b1, 49b2, 55a6, 57a14, 58a13, 59a6, 59b2, 59b5, 61b15, 68b6, 69a14, 71a3, 78b13, 80a4, 84a17, 92a12, 93b10, 97b18, 98b1, 98b3, 99a9, 102a11, 102b15, 105a14, 108a16, 109a6, 110a16, 110b15, 111a11, 115b8, 116b16, 125a17, 129a8, 131a7, 133a5, 134a7, 134b3, 135a15, 135a18, 135b8, 136a12, 138a18, 138b16, 139a3, 139b13, 147a16, 149b2, 155a14, 168b2, 169a13, 169b18
v.+(ı)dı 11b1, 14a9, 15a9, 16b3, 16b9, 16b18, 28b10, 28b11, 28b19, 29a15, 30b11, 35a8, 35a13, 35a14, 38b5, 39b14, 40a4, 40b9, 40b12, 43a3, 45a19, 46a12, 47b1, 50a18, 57b3, 61b17, 68a5, 68a7, 70b6, 70b15, 70b16, 77a16, 81a1, 81a3, 81a18, 82a7, 82a8, 82a17, 84b8, 86a9, 86b16, 87a4, 87a7, 87b15, 92a3, 101b2, 106a13, 107b17, 112b2, 112b6, 123a8, 131a4, 136b1, 137b3, 137b17, 141b16, 142a10, 142a14, 147b10, 148a11, 148a12, 155a3, 155b10, 156a8, 156a8, 158a3, 158a7, 158a7, 158a10, 158a13, 159b14, 162b17, 163a15, 163a19, 163b1, 163b18, 167b1, 168b3, 171b7, 173a19
v.+(ı)mış 19b10, 19b14, 30a1, 30a3, 41b16, 41b16, 58b4, 60b6, 123a11, 150b14, 165a16, 165b10
v.+(ı)sa 13b13, 15a14, 22a9, 51b16, 57b7, 79b10, 87b4, 90b9, 101b9, 109a19, 121b5, 121b9, 121b11, 124a9, 133a19, 137a19, 138a17, 138a17, 147a4, 171a1
v.+idi 20b1, 31a11, 56b13, 65a14, 67b17, 100b13, 102b7, 111b8, 154b18-19, 155a16, 161a9
v.+iken 16b15, 116b6, 119a3
v.+ise 18a17
v.+mı 20b8, 43b12, 51b15, 55a5, 128b13, 150b12

v.+mıdur 14a6, 14a14, 34b10, 35b10, 73a4, 77b4, 100b16, 125a16, 131a4, 155a13, 160a2, 161b19
v.+mıydı 163a10
var ol- var olmak, bulunmak
v.-a 53a11, 112a15, 130b2, 152b2
var- gitmek, ulaşmak
v. 14a15, 14b10, 15a16, 15b1, 16a15, 17a13, 19b9, 27a15, 40b15, 53b8, 66b4, 87a12, 88b11, 102b9, 103a16, 125a7, 125b1, 160b12
v.-a 89b14, 150a15
v.-alar 79b11, 80b5, 167a11
v.-alum 32a4, 90b4, 123a15, 132b7, 143a11, 162b6
v.-an 151a1
v.-asın 57a5
v.-ayın 157b3
v.-ayuz 146b17, 173a12
v.-dı 10b12, 20a14, 31a12, 32a15, 32b15, 43a11, 54b17, 56a13, 57a16, 60b8, 60b10, 61a5, 61a15, 66a8, 66b5, 71a4, 72b11, 73b13, 76a12, 76b15, 81a12, 82b15, 84a18, 87a13, 88b2, 94a18, 96b3, 96b4, 106a16, 111b18, 112a5, 112a11, 113a15, 117b7, 125a12, 125a15, 127a2, 137b4, 142b1, 143a15, 143b1, 148a17, 148b14, 151a6, 152a1, 160a9, 160a10, 163b6, 172a14
v.-dılar 26b7, 46a10, 63b7, 72a8, 76a2, 76a3, 76b11, 76b19, 77b7, 83a11, 83a16, 108a2, 129a9, 130b10, 144b9, 146a14, 148b13, 171b17, 174a4
v.-duġıumuzda 155a11
v.-duḳ 90b5
v.-dum 24b1, 63a2, 113a4, 114b15, 140b19
v.-ıcaḳ 46b17, 66a16, 92a2, 137a17, 148a7
v.-mazuz 162a4
v.-ınca 8a15, 36b13, 46b1, 46b8, 46b17, 48b17, 49a3, 49a4, 76a3, 108a1
v.-ırsın 17a7
v.-ma 17a10
v.-madın 35b19, 82b4
v.-maġa 14a13, 104b14, 143a19
v.-maḳ 24a5, 50a17
v.-maḳdur 44b14
v.-mamuz 146b6
v.-maya 79b7, 162a13
v.-mayıcak 161b15
v.-mış 63b5, 63b5, 89a18
v.-salar 130a15
v.-uŋ 40a9, 45b1, 83a10, 91b11, 103a13, 129a7, 132a17, 161b11, 162a2, 164a5, 171a15
v.-up 15b4, 16b5, 27a12, 45b2, 46b3, 47a3, 50a10, 53b2, 53b6, 55a16, 57b7, 57b9, 58a7, 68b1, 73a10, 79b6, 81a5, 82b3, 103a14, 109a9, 111b15, 123a14, 129a14, 131b9, 137a19, 148b9, 149b12, 162a12, 163a5, 164b6
v.-ur 22a19, 93b5
v.-uram 82b1
v.-urlar 26a13, 34b4
v.-urlarıdı 25a7, 75b8
fikre var- bir düşünceye ulaşmak
f.-dılar 130b9
ḫ̬ˇāba var- uyumak
ḫ̬-maduḳ168b12
secdeye var- büyüklüğünü, hakimiyetini kabul ederek yere kapanmak
s.-dı 114b17, 155b16
uyḫ̬uya var- uyumak
u.-mışdı 30b18
varur ol- gitmeye başlamak
v.-dı 82b5
varaḳ *Ar.* yaprak
v. 24a2
vārid *Ar.*
vārid ol- erişmek
v.-an 111a15
v.-anları 123b6
vāriṣ *Ar.*
vāriṣ eyle- mirasçı kılmak
v.-di 166a13
vāriṣ ol- mirasçı olmak
v.-a 6b13
v.-duġı 169b1
varlıġ varlık
v.+ı 96a6, 139b15
varṭa *Ar.* tehlike

v.+dan 105a12
vaṣf *Ar.* **1.** nitelik
v.+ın 152a16
2. açıklama
v.+dan 148b6
vaṣf eyle- açıklamak, anlatmak
v. 57b19, 135b14
v.-düŋ 98b4
v.-miş 102a14
vaṣf it- açıklamak, anlatmak
v.-dügümüz 132a9
vāṣıl *Ar.* kavuşan
v. 149b6
vāṣıl ol- ulaşmak, kavuşmak
v.-dılar 148b9-10, 154b2, 154b3
v.-maz 149a19
vaṣl *Ar.* kavuşma, birleşme
v.+ına 30b15, 112b17
v.+ından 30a14
v.+ile 169a3
v.+um 87b2
v.+uma 87b2
v.+uŋ 113a18, 125a2, 125a3
v.+uŋa 87a18
vāsıṭa-i aḳlām-ı ʿadālet-irtisām *Ar.* adaleti resmeden kalemler vasıtası
v. 7b2
vāsıṭası ile *Ar.+ile* yoluyla, aracılığıyla
v. 99a13-14, 99b3, 136a6
vāsiʿ *Ar.* geniş
v. 22b3
v.+dür 87b14
vaṣiyyet *Ar.* **1.** bir kimsenin ölümünden sonra yapılmasını istediği şey, vasiyet
v. 20b8
v.+i 36a10
v.+üm 36a11
2. nasihat
v.+den 148b4
v.+i 57b8
v.+lerini 28a6
vaṣiyyet eyle- **1.** vasiyet etmek
v.-di 174b3, 174b10
v.-ye 165a19
2. nasihat etmek
v.-di 148a7
vaṣiyyet it- nasihat etmek
v.-eridi123b16
v.-üp 128a11
vaṣiyyet ḳıl- vasiyet etmek
v.-dılar 169b2-3
vaṭan *Ar.* yurt
v.+ın 131a19
v.+ından 57a9
vaṭan ḳıl- yerleşmek
v.-mış 43b18
vaṭan ṭut- yerleşmek
v.-ayım 92a4
vāveylā *Ar.* eyvah, yazık!
v. 36b15, 37a8
vay üzüntü, acı anlatan bir ünlem
v.+ile 118b8
vaż' *Ar.* durum, biçim
v. 50a2
v.+ı 81a17, 148b11
v.+ıla 22b1
vaż' eyle- doğurmak, ortaya çıkmasına sebep olmak
v.-düm 14b13, 14b15
v.-düŋ 14b15
vaʿẓ *Ar.*
vaʿẓ eyle- öğüt vermek
v.-di 93b1
vaż'-ı ʿacīb *Ar.* şaşılacak durum
v. 61b2
vaẓ'-ı ḥaml *Ar.* çocuk doğurma
v. 14b3, 14b19
vaẓʿ-ı ḥaml eyle- doğurmak
v.-r 163a2
vaẓʿ-ı ḥaml it- doğurmak
v.-düm 50b5
v.-eridi 162b13
vaż'-ı kāfir *Ar.* kâfirin durumu
v.+i 142b6
vaż'-ı ṣalāt *Ar.* namazın kılınış biçimi
v. 142b17
ve *Ar.* (bk. u, ü, vü) ve
v. 2a5, 2a7, 2a7, 3a13, 5b7, 6b19, 7a4, 7a13, 7b3, 7b14, 7b19, 8b19, 9b11, 9b13, 9b13, 10b12, 11a3, 11a5, 11a8, 11a16, 11a17, 11b18, 13a6, 13a7, 13a16, 13b17, 13b17, 14a1, 14a7, 14a7, 14a8, 14a8, 15a5, 15b2, 15b3, 15b6, 15b15, 16a4, 16a2, 17b3, 17b18, 17b2, 17b2,

18a18, 22b3, 22b4, 22b13, 22b16, 23b8, 23b9, 23b9, 23b9, 23b10, 23b12, 23b13, 23b16, 23b18, 24a1, 24a3, 24a5, 24a7, 24a12, 24a13, 24a14, 24b15, 24b17, 25b1, 25b19, 26a19, 26b16, 27b1, 27b19, 28a2, 28b10, 28b11, 29b3, 3, 33a5, 33a7, 33a8, 33a18, 33b2, 33b8, 33b18, 34a13, 35a8, 35a16, 35a17, 35a17, 35a19, 35b7, 36a2, 36a3, 36a15, 37a9, 37a19, 37b2, 37b3, 38a2, 38a6, 38a6, 38a18, 38b3, 38b8, 38b15, 38b17, 38b18, 38b19, 39a3, 39a6, 39a14, 39a18, 39b19, 41a1, 41a2, 44b10, 44b11, 45a10, 45b2, 46a5, 46a11, 47b6, 47b8, 47b9, 47b10, 47b12, 47b18, 47b19, 48b7, 48b10, 48b11, 48b11, 48b13, 48b14, 48b15, 49a5, 49a5, 49a6, 49a7, 49a10, 49a11, 49a16, 52b1, 52b2, 52b2, 52b3, 52b4, 52b6, 52b13, 53a13, 53a18, 54a19, 55a14, 56b1, 57a3, 57b19, 58a1, 58a11, 58a12, 58a15, 58a16, 58b9, 58b10, 58b11, 58b11, 58b11, 58b12, 59a10, 59a11, 59a11, 59a14, 64a9, 64a12, 64a16, 64b4, 64b5, 64b7, 64b8, 64b11, 64b16, 65a2, 65a2, 66a14, 66a17, 66a17, 68a1, 68a4, 68b9, 69a2, 69a9, 69b18, 69b18, 70a1, 70a2, 70a13, 70b8, 70b11, 70b11, 70b11, 74b5, 74b14, 74b18, 75a4, 75a4, 75a5, 75b1, 75b1, 75b1, 75b3, 75b16, 76b7, 76b8, 77b9, 77b10, 77b15, 78a4, 78a5, 78a7, 78a13, 79a6, 79a14, 79b10, 80a5, 80b5, 80b8, 80b11, 80b13, 80b15, 81b4, 81b10, 81b14, 81b17, 83a18, 83b2, 83b10, 84a5, 84a5, 84a10, 84a11, 84a17, 84b4, 85a5, 85a15, 85b2, 90b15, 92a19, 92b2, 92b13, 97a11, 97a14, 97b1, 97b14, 97b14, 97b15, 97b18, 97b19, 98a1, 98a2, 98a3, 98a3, 98a11, 98a18, 98a19, 98b3, 98b4, 98b13, 98b13, 99a14, 99b13, 101a4, 101a6, 101a10, 101b2, 101b5, 101b5, 101b5, 103a6, 103a7, 103a11, 104a2, 104a6, 107a10, 107a11, 107a11, 107a11, 107b10, 108a18, 108a19, 108b2, 108b5, 108b8, 108b13, 108b18, 109a1, 109a6, 109a9, 109b1, 109b3, 109b10, 109b14, 109b19, 109b19, 110a1, 110a1, 110a5, 110a15, 110a16, 110b3, 110b5, 110b6, 110b7, 110b10, 111a3, 115b5, 115b5, 115b6, 115b15, 116a9, 116a13, 116a13, 116b10, 116b11, 116b17, 117a1, 117a2, 117a3, 117a3, 117a4, 117a5, 117a6, 117a15, 121a8, 121b13, 121b13, 121b14, 121b16, 121b17, 122a2, 122a3, 122b9, 122b13, 122b14, 123a, 123a1, 123a4, 123a8, 123a11, 123a12, 123a13, 123a15, 123a18, 124a1, 124a1, 128a8, 128a10, 128a11, 128a12, 128a12, 128a13, 128a15, 128b4, 129b7, 129b9, 129b10, 130a1, 130a5, 130a11, 130b2, 130b7, 130b19, 132a16, 132b8, 132b8, 132b10, 132b11, 132b19, 133b7, 133b7, 133b7, 133b13, 134a5, 134b1, 134b8, 134b8, 134b9, 135a6, 135a9, 135a11, 135a15, 135a18, 135b10, 135b12, 135b13, 136a11, 136a17, 136b8, 136b10, 136b13, 136b17, 137b3, 137b8, 138a6, 138a14, 138a16, 140a1, 140a1, 140a13, 140a19, 140b9, 140b17, 140b19, 141a6, 145b7, 145b7, 145b7, 145b9, 145b14, 145b18, 146a2, 146b1, 146b3, 146b3, 146b4, 146b9, 146b17, 147a4, 147a10, 147a19, 147b1, 147b6, 147b7, 147b7, 147b11, 147b18, 148a4, 148a9, 149a7, 149a9, 153a17, 153a19, 153b16, 153b17, 154a4, 154a4, 154a4, 154a4, 154a5, 154a5, 154a6, 154a6, 154a6, 154a6, 154a13, 154a15, 154a18, 154b15, 156a5, 156a6, 156a9, 156a12, 156a18, 156a19, 156b4, 156b6, 157a8, 157a8, 157b13, 158a7, 158a9, 158a10, 158a11, 158a12, 158a17, 159a6, 159a6, 159a7, 159b11, 159b12, 160a5, 160a14, 160a19,

161a13, 162b16, 162b18, 163a1, 164b18, 169a19, 169b, 169b2, 169b3, 169b5, 169b6, 171a5, 171a15, 171b2, 171b2, 173a5, 173a18, 173b3, 173b19, 173b19, 174a1, 174a2, 174a15, 174b4
vebā *Ar.* *vebāʾ* bulaşıcı, öldürücü bir hastalık
v. 120a5
vebāl *Ar.* günah
v. 52a11
vecd *Ar.* aşırı heyecan
v. 131b5
vech *Ar.* yüz
v.+i 72a15, 147a19
v.+inüŋ 73b15
vechile *Ar.*+*ile* sebeple
v. 14a19, 23a2, 26b5, 36a7, 44b4, 46b16, 54b1, 67b10, 75b4, 90a17, 91a17, 92a16, 102a14, 103b1, 108b7, 109b4, 110a3, 121b17, 128b9, 129b11, 133b6, 134a11, 137b14, 147a13, 155a16, 162b13, 164a1
v.+dür 44b11
vech-i maʿāş *Ar.* geçim vasıtası
v. 89a3, 126b17
vech-i münīf *Ar.* yüce, değerli yüz
v.+lerinde 56a19
vech-i semā *Ar.* gökyüzü
v. 96b7
vech-i şerīf *Ar.* şerefli yüz
v.+lerini 47b18
vech-i vecīh *Ar.* en uygun şekil
v.+dür 44b9-10
vecīh *Ar.* uygun
v. 75a2
vedāʿ *Ar.* ayrılma, ayrılırken birbirine esenlik dileme
v.+a 47a13
vedāʿ eyle- vedalaşmak
v.-di 101a19
v.-diler 156a15-16
v.-sün 47a6
vedāʿ it- vedalaşmak
v.-di 127b4
v.-eyin 47a4
v.-icek 47a7
v.-üp 16a18, 17b2, 133a5
vedāʿ ḳıl- vedalaşmak
v.-dı 96b4
vedīʿat *Ar.*
vedīʿat it- emanet etmek
v.-mişemdür 107b6
vefā *Ar.* *vefāʾ* dostluk, dostluğu sürdürme
v. 19a2, 152a17
v.+ile 39a6, 39a7
ʿahde vefā it- sözünde durmak
ʿa.-üp 149a10-11
vaʿdeye vefā it- sözünde durmak
v.-mek 95b2
vefā bul- birinden sevgi, dostluk görmek
v.-maya 120b13
vefā it- sözünde durmak
v.-eriseŋüz 132b11-12
vefā ḳıl- dost olmak, dostluğu sürdürmek
v.117b9
v.-maz 29b12
vefā ol- dostluğa dönüşmek
v.-dı 19a12
vefāʾ-i vaʿd *Ar.* sözünde durma
v.+e 147a11
vefāt *Ar.* ölüm
v.+ından 13b11, 14a5
v.+ları 18b3, 174a13, 174b6
v.+larından 13a19, 13b6
vefāt eyle- ölmek
v. 76a19
v.-di 46a14, 136b9, 137b16
v.-miş 76a3
v.-se 170a13
v.-ye 78b6
vefāt ider ol- ölmek üzere olmak
v.-duḳda 40a9
vefāt it- ölmek
v.-di 61b14, 65b18, 143a9
v.-dükleri 65a11-12
v.-enlerün 98a1
v.-erisem 28b14
v.-erler 163a3
v.-icek 174b3, 174b17
v.-ince 106b14, 156b14
v.-miş 165b2
v.-mişidi 76a11, 76a15

vefāt-ı Süleymān *Ar.* Süleyman Peygamber'in ölümü
v.+ile 80b8
vehhāb-ı ʿaẕīm *Ar.* çok bağışlayan (Allah)
v. 2b3
vehm *Ar.*
vehm eyle- endişelenmek
v.-di 70b1-2
vekīl *Ar.* bir iş için yetki verilen kimse
v. 167a11, 168a14
vekīl ḳıl- yetkili olarak belirlemek
v.-ur 166b17
velā *Ar.* yakınlık, sahiplik
v. 20b6
velāyet *Ar.* velilik, ermişlik
v. 21a1, 21a8, 62a4
v.+inden 112a18
velāyet bul- veli makamına erişmek
v.-maġa 71b3
veled *Ar.* çocuk
v. 30b19, 165a18
v.+i 38b12
velī *Ar.* ermiş
v. 41a10, 72a15, 106b1, 112b3, 150b6
v.+dür 20b16
v.+ler 71b1, 151a19
v.+sin 152b4
ismini velī it- veli olarak adlandırmak
i.-er 67a13
velī ol- ermiş kişi olmak
v.-dı 63b18
v.-ġıl 71b13
v.-ur 125b4
velīme *Ar.*
velīme it- düğün yapmak
v.-diler 144b9
veliyyü'llāh *Ar.* Allah'ın ermiş kulu
v. 62a5, 63b10
velvele *Ar.* gürültü, şamata
v. 143b6
velvele düş- gereksiz gürültü, telaş, heyecan ortaya çıkmak
v.-er 120a2
velvele ḳopar- çok gürültü çıkarmak
v.-dı 31a8
verem *Ar.* verem
v. 95a15
veṣāḳ *Ar.*
veṣāḳ al- söz almak
v.-dı 162b1
veṣāyā *Ar.* vasiyetler
v.+sın 62a3
vesīle *Ar.* sebep
v.+ile 9b10
v.+siile 136b8, 152b16
vesīle idin- aracı olarak kabul etmek
v.-dük 131b18
vesīle ol- sebep olmak
v.-ur 64b16
vesīm *Ar.* güzel yüzlü
v.+idi 45b7
v.+dür 130a3
vesvese *Ar.* kuruntu
v. 51b12
veyā *Ar.+Far.* veya
v. 10a17, 22a5, 53b11, 70b3, 93b8, 100a9, 100a9, 110b5, 124a4, 154a9, 154b19, 162b10
veyāḫūd *Ar.+Far.* veya
v. 13a15, 26b1, 93b3, 93b3, 130b3
veyl başuŋuza *Ar.+T.* yazıklar olsun size!
v. 47a15
vezīr *Ar.* vezir
v. 82a9, 82a12, 82a14, 82a14, 125b13, 125b13, 125b18
v.+i 82a8
v.+ile 82a16
v.+leri 83b10, 130a11, 136b17
v.+lerine 109a9
vezīr-i kām-yāb *Ar.+Far.* talihli vezir
v. 125b9
vezn *Ar.* ölçü
v. 33b10
vezn eyle- tartmak
v.-yesin 97b15
vilāyet *Ar.* il
v.+de 120a5
v.+lerine 5b1
v.+lerüŋ 8a15
v.+üŋüze 38a7

vir- 1. vermek
v. 63a18, 69a1, 69b2, 77b1, 82a11, 111a1, 113b8, 114a6, 132a2, 137a14, 165b5
v.-di 87a10
v.-di 24b13, 31b1, 61a1, 74a1, 77a15, 109a4, 121b6, 121b11, 121b14, 121b15, 132b16, 142b10, 163b12, 172b13
v.-diler 11b13, 24b12, 24b14, 25a1, 25a1, 25a2, 41b5, 41b13, 65b7, 78a9, 87b17, 110a15, 121b10, 149a17
v.-dilerdi 143b2
v.-dügi 17b17, 27b18, 55a3, 130b7
v.-dügüŋ 17b15
v.-dügüŋi 54b17
v.-dük 156b3
v.-dükleri 146b13
v.-düklerini 133a1
v.-düm 63b3, 93a10, 122b12
v.-e 60b14, 60b14, 60b19, 132b18
v.-eler 156a5
v.-elüm 54b3, 66b8, 83a9, 92b15
v.-en 69a18
v.-esin 97b13
v.-eydüm 63a14
v.-eyim 17b16, 68b19, 137a19, 142a9
v.-eyin 31a17
v.-me 74a15
v.-megil 104b8
v.-mekdedür 48b12
v.-memişler 112a2
v.-meyem 114a10
v.-meyince 43b13
v.-mez 120b4, 120b16, 130a19, 162a19
v.-mezem 113a11
v.-mezise 162b6
v.-mezleridi 123b6
v.-miş 58b5, 165b7
v.-mişidi 84a13
v.-mişleridi 67a7, 77a7, 163b11
v.-seler 25a4
v.-üŋ 27b5, 27b5, 27b18, 46b4, 65b15
v.-üp 63a4, 73a4, 136a15, 163b14
v.-ür 102a19, 146b5
v.-ürem 132b12
v.-üridi 16b4
v.-üridüm 25a4
v.-ür(i)miş 61a11, 120a16
v.-ürise 164a17
v.-üriseŋ 69a2
v.-ürleridi 123b3, 123b4
v.-ürsiz 77b4, 78a8, 108b8
2. lütfetmek, bağışlamak
v. 58a16, 89a8, 124b16, 124b16
v.-di 75b5, 89a2, 95a5, 144a2, 145a14, 160b2, 166a14
v.-diler 30b12, 40a5
v.-dügi 21a18, 170a5
v.-dügine 59b17
v.-düm 58b9, 58b13, 93b15, 94a3
v.-e 62a18, 63a6, 73b18, 89a3, 103b12, 148a1, 169b10, 171b15
v.-en 51b10, 59b15, 60a10, 94a7, 113b13, 131b13
v.-eyim 45a7
v.-medüm 145a10
v.-mese 60a4
v.-mezise 53a9
v.-miş 88b16, 95a6, 95a6, 161b7, 163a17
v.-mişdür 2b9, 64b2, 115b11, 157b12, 162b7
v.-mişidi 129b15, 156a8
v.-sün 85a3
v.-sünler 28a2
v.-üp 23a3
v.-ür 53a9, 117b16, 125a8, 152a19, 152a19
v.-ürem 58b19, 119a8, 128b6
v.-ürler 44a2
v.-ürsin 128b2
3. göndermek
v.-di 30b11, 141b12
v.-diler 142a13
v.-mişidi 77a6
4. satmak
v.-diler 73a14
v.-elüm 46b1
5. kızı biriyle evlendirmek
v.-düm 16b16
alıvir- satın alıvermek

a.-di 66a8
a.-eyim 140b19
alup vir- alışveriş yapmak
a.-mekde 104b17
āvāz vir- ses çıkarmak
ā.-di 131a9, 163b6
ā.-üp 134a5
ʿaẕāb vir- azap etmek
ʿa.-ür 109b16-17
behcet vir- sevindirmek
b.-e 100b10-11
belā vir- belaya uğratmak
b.-düm 118a12
b.-düŋ 106a2
berekāt vir- artırmak
b.-di 55a12
beyze vir- yumurtlamak
b.-mez 120a7
boyun vir- boyun eğmek
b. 165b19
cān vir- canlandırmak, diriltmek
c.-di 31b4, 95a2
c.-ürin 79a19
cevāb vir- cevap vermek
c.-di 75a17, 89b9, 108a9, 126a12, 146b7-8, 154a10
c.-diler 18a8, 63b9, 156b8
c.-eler 130b12
c.-me 13a18
c.-medi 34a8, 37a7, 66b1, 118b18
c.-mege 133a12-13
c.-memişler 65b11
c.-mez 41a19
c.-mezsiz 163b17
c.-mişler 53a8, 64b19, 158b18
c.-üridi 91b18
cezā vir- **1.** karşılığını vermek
c.-e 122b13
2. cezalandırmak
c.-eler 134a16
dehşet vir- aşırı şaşkınlığa düşürmek
d.-di 86a12
destūr vir- izin vermek
d. 92a4
d.-üŋ 68a3
dil vir- gönül vermek
d.-en 94b16
düzivir- hazırlamak
d.-üŋ 91b6
el vir- fırsat vermek
e.-medi 112b18
e.-ürse 19a7
emān vir- rahat bırakmak
e.-mezler 165b17
e.-ür 96b8
eṯer vir- etkisini göstermek
e.-di 143a15
esḳām vir- hastalığa uğratmak
e.-dügi 152a17
ferec vir- sıkıntıdan kurtarmak
f.-üridüm 171a6
fer vir- aydınlatmak
f.-ürdi 141b11
fesāda vir- çürümesine, bozulmasına yol açmak, hor kullanmak
f.-mesünler 110b13-14
fevz vir- kurtarmak
f.-di 51a7
firḳat vir- ayrılık acısına düşürmek
f.-ür 62b7
furṣat vir- fırsat vermek
f.-di 87a13
f.-me 145a2
göŋül vir- bir şeyi yapmaya meyletmek
g.-üp 27a5
ġam vir- kaygı ve üzüntüye düşürmek
ġ.-düŋ 168a6
ġ.-üp 168a10
ġ.-ürsiz 146a8
ġınā vir- usandırmak
ġ.-se 60a4
ḫaber vir- bildirmek, haber ulaştırmak
ḫ. 98a9
ḫ.-di 12b13, 63a12, 66a17, 76b9, 76b13, 82a4, 90a19, 103b8, 112a6, 129a15, 170b17-18
ḫ.-diler 25b3, 25b15, 40a11, 129a5, 129a12, 130b19, 148b10-11, 160b14
ḫ.-dügi 160b6
ḫ.-dükleri 130b13
ḫ.-e 76a2, 130b14
ḫ.-esin 56b8, 76b7, 97b12
ḫ.-eyim 57b7
ḫ.-eyimmi 145b10
ḫ.-icek 103b1
ḫ.-üridi 129b19

ḫ.-me 55b3-4
ḫ.-mege 34a4
ḫ.-mez 112a18
ḫ.-miş 60b5, 78a7
ḫ.-üŋ 22b17, 35a9, 130b15, 132a6
ḫ.-ür 132b4, 140a6, 151b4, 163b7
ḫ.-ürem 93a16

ḫarāblıḳ vir- harap olmasına yol açmak
ḫ.-ür 79a6

ḫasret vir- özlem duymasına sebep olmak
ḫ.-ür 62b7

ḫavf vir- korkutmak
ḫ.-di 142b10
ḫ.-mekiçün 123b12

ḫayāt vir- **1.** diriltmek
ḫ.-diler 75b18
ḫ.-e 80b4
ḫ.-eyim 75a18
ḫ.-mediler 75b17
ḫ.-ürleridi 75b16
2. yaşatmak, yaşamasına izin vermek
ḫ.-mezdi 117b16

ḫesāb vir- bir davranışın sebebini açıklamak
ḫ.-mek 24a18-19

hirās vir- korkutmak
h.-mekiçün 123b12
ḫ.-mez 119a2

ḫubūr vir- sevinç vermek
ḫ.-ür 3b1

ḫukūmet vir- bir ülkenin yönetimine yetkili kılmak
ḫ.-mese 60a4

ḫüsn-i cevāb vir- güzel sözle karşılık vermek
ḫ.-di 150b13

ḫüsn-i maḳāl vir- güzel sözle karşılık vermek
ḫ. 50a11

ḫüsn-i telāḳ vir- güzel bir buluşma gerçekleşmesini sağlamak
ḫ.-e 62a1

ḫüzn vir- hüzünlendirmek
ḫ.-ürsiz 146a8

ʿibret vir- ders vermek
ʿi.-di 86a12

icāzet vir- izin vermek
i.-di 68a5, 123a16
i.-mege 27a13
i.-mezem 132b11
i.-üriseŋ 123a15

iltiyām vir- yaranın kapanmasını sağlamak, iyileştirmek
i.-e 142a11

inḫilāl vir- açılmasını sağlamak
i.-di 51a8

intiẓām vir- düzen vermek
i.-mişidi 82a9

ism vir- adlandırmak
i.-düŋ 155a16

iş vir- bir işle görevlendirmek
i.-diler 127a1

ʿivaż vir- karşılık vermek
ʿi.-e 122b13
ʿi.-mege 58a5

iżāʿat vir- birinin hakkına uymamak
i.-me 18b11

iẕn vir- izin vermek
i.-di 66b15
i.-düm 102b9
i.-sem 59a19

ʿizzet vir- yüceltmek
ʿi.-en 97a4

ḳaḫṭ-ı tām vir- çok etkili bir kıtlığa uğratmak
ḳ. 118a9

ḳarż vir- ödünç vermek
ḳ. 65a1-2

ḳasem vir- yemin vermek
ḳ.-düŋ 50a13, 72b12

ḳız vir- kızı evlendirmek
ḳ. 16b14
ḳ.-di 16b13
ḳ.-mezleridi 16b12

ḳoyuvir- salmak, serbest bırakmak
ḳ.-diler 83b19-84a1
ḳ.-ile 162a1
ḳ.-üŋ 37b13
ḳ.-ürem 164b3

lisān vir- konuşmasını sağlamak
l.-di 84b12
l.-düm 58b11

maḥabbet vir- sevmesini sağlamak
m.-di 99a18

maḳṣūd vir- dileğini gerçekleştirmek

m.-en 119a1
merhem vir- merhem olmak, çare olmak
m. 69b6
mīve vir- meyve vermek
m.-di 12a1-2
müżāyaḳa vir- **1.** dar gelmesine sebep olmak
m.-diler 54a9
2. sıkıntı vermek
m.-di 100b5
necāt vir- kurtarmak
n. 51a3, 106a9
n.-di 31b2, 75b2
n.-ür 152b5
nefsüni vir- kadın kendini erkeğe teslim etmek
n.-meziseŋ 113b9
nevm vir- uyuma isteği duyurmak
n.-üp 121a13
nūr vir- nurlandırmak
n.-di 88b2
n.-üridi 141b11
nuṣret vir- yardım etmek
n.-di 51a7
nuṭuḳ vir- konuşmasını sağlamak
n. 37b17
n.-di 37b18-19
ölçivir- ölçüvermek
ö.-esin 97b14
perveriş vir- beslemek, bir duyguyu gönlünde yaşatmak
p.-meyüp 140a11
rāḥat vir- huzur vermek
r.-e 19b6
rāh vir- gitmesine izin vermek
r.-elüm 143a18
reḫā vir- kurtarmak
r.118b10
r.-mezem 118a13
rıżā vir- razı olmak
r.-di 17a11, 94b7, 101a5
r.-düm 109a5
r.-e 170a10
r.-mez 26b7, 30a13
r.-miş 19b19, 150a19
r.-ür 77b16
risālet vir- peygamber olarak görevlendirmek
r.-medi 79a1-2
ruḫṣat vir- izin vermek
r.-enüŋ 104b13
r.-me 104b5
rūḥ vir- ruha güç vermek
r.-di 115a6
ṣalavāt vir- Hazreti Muhammed'e salavat getirmek
ṣ.-dügi 24a4
ṣalıvir- serbest bırakmak
s.-üŋ 31a17
sebaḳ vir- ders vermek
s.-miş 41a8
sebīl vir- gitmesine izin vermek
s.-elüm 143a18
selām vir- selamlamak
s. 66b4-5
s.-di 42a11, 50a10, 61b1, 66b5, 73b17, 100a5, 112a5, 125a15, 144a16
s.-diler 36b19, 130a7
s.-medüŋ 151a19
s.-mege 151a15
s.-mek 151a17
s.-üp 47a4, 47a12-13, 144a7
semʿ vir- işitmesini sağlamak
s.-miş 95a5
ser-zeniş vir- serzeniş etmek
s.-üp 94a14
şekl ü zīnet vir- söyleyeceklerini önceden planlayıp yalanlarla süslemek
ş.-mişsiz 38a15-16
şerm ü ḥacālet vir- utandırmak
ş.-e 42b14
şiddet vir- zorluk, sıkıntı vermek
ş.-miş 50a9
şuʿle vir- aydınlatmak
ş.-di 53b16
ş.-medi 88a18
ş.-ür 73a7
ṭalāḳ vir- boşamak
ṭ. 14a12
ṭ.-e 14a11
tesellī vir- avutmak
t.-üp 12b14, 92a11
t.-ür 102a18
t.-üridi 122a13
tevfīḳ vir- yardım etmek

t.-en 147a11
ülfet vir- dostça davranmak
ü.-e 19b6
vaʿde vir- söz vermek
v.-üp 149a10
vaḫşet vir- korkutmak
v.-medüm 58b16
v.-ürler 23b1
yol vir- geçmesine izin vermek
y.15a1
y.-di 98b15
y.-eyim 15a4
yüsr vir- kolaylık sağlamak
y.-ürem 58b17
zebān vir- konuşmasını sağlamak
z.-miş 95a4
z.-üp 80a7
zekāt vir- zekat vermek
z.-seŋ 60a6
zīnet vir- süslemek
z.-mek 53b8
żucret vir- sıkıntıya uğratmak
z.-di 125a2
vīrān *Far.* harap
v.+ı 165a12
vīrān it- kendini harap etmek, çok üzüntü duymak
v.-üp 12a14-15
vīrān ol- haraplaşmak
v.-ur 117b17, 119b4
vīrāne *Far.* harap yapı
v.+de 127a4
v.+ye 113b5
viril- 1. verilmek
v.-di 112b1
v.-en 89b10
v.-mez 16a3
v.-mezise 162a3
v.-mişidi 163b19
2. kız biriyle evlendirilmek
v.-mez 16b15
ḳoyuviril- salıverilmek
ḳ.-e 162a1
rūḥ viril- diriltilmek
r.-dükde 33a10
viṣāl *Ar.* ulaşma, kavuşma
v. 10a8, 154b2
v.+e 169a4
v.+ine 86b3
v.+üŋ 165b18
viṣāl-i ferzend-i ʿazīz *Ar.+Far.+ Ar.* muhterem çocuğa kavuşma
v.+ile 11a10-11
vuḳūf *Ar.* **1.** anlama, bilme, bilgi
v.+ı 38b19
2. duruş
v.+uŋı 134a15
vuḳūf gel- bilgi sahibi olmak
v.-ür 11a1-2
vuḳūf it- durmak
v.-di 153a11
vuṣlat *Ar.* ulaşma, kavuşma
v.+ı 112b10
v.+ın 30a11
v.+ından 142b18
v.+uŋ 112a8, 143a5
vuṣūl *Ar.* ulaşma, kavuşma
v.+ı 99b4
v.+ına 3a10, 99b3
vużū *Ar. vużūʾ* abdest
v. 124b5
vużū al- abdest almak
v.-dı 72a17, 87b18, 106a13, 166a2
v.-dılar 143b5
vü *Far.* (bk. u, ü, ve) ve
v. 2a3, 2a10, 2b14, 3a3, 3a17, 3b5, 3b6, 3b7, 3b7, 3b16, 4a6, 4a11, 4a11, 4a16, 4a18, 4b1, 4b5, 4b9, 4b11, 4b13, 4b13, 5a1, 5a15, 5a17, 5b18, 6a5, 6a13, 6b5, 6b15, 7b7, 7b10, 7b11, 8a8, 8a12, 8a14, 8a19, 8b2, 8b16, 9a8, 9a15, 9a19, 9b3, 9b5, 9b15, 10b6, 10b16, 10b17, 10b17, 10b17, 11a1, 13a6, 20a8, 21a15, 27b1, 28b1, 28b12, 31b8, 32a11, 32a16, 32a17, 32b15, 33b12, 36a14, 36b16, 40a16, 40b19, 42a11, 42a17, 42b6, 45b10, 50b13, 53a6, 54b3, 55a6, 55b7, 55b15, 56b6, 56b16, 57a8, 58a9, 58b9, 59a7, 60a9, 60b16, 61b11, 63a7, 64b11, 65b17, 65b17, 66b10, 68b16, 70b18, 72a1, 72a3, 72a15, 74b6, 79b8, 80b12, 80b13, 81b14, 83b3, 88a11, 88b1, 88b17, 89a1, 89a6, 91b7, 94b3, 95a9, 97a8, 100a2, 100a6, 100a7,

101b7, 104b16, 105b4, 106a17, 111a16, 112b11, 112b18, 113b16, 114a7, 114b6, 115b6, 117b5, 117b11, 117b14, 118b2, 121a14, 122a12, 122b10, 124b16, 125b16, 126a6, 128b5, 130a4, 130a4, 132b5, 133b9, 135b9, 137b19, 138b7, 139a16, 140a5, 140a7, 140a19, 142b7, 142b13, 145a14, 147a19, 147b15, 152b1, 153a12, 161b8, 161b19, 166a2, 166a18, 168a7, 169a2, 171b6

vücūd *Ar.* vücut
v. 112b12
v.+a 20b4
v.+larını 18b7

vücūda gel- **1.** ortaya çıkmak, doğmak
v.-di 17a2, 17a4, 55a11, 139b1-2
v.-diler 174b13
v.-eidi 11b2
v.-miş 74b17
2. meydana gelmek, oluşmak
v.-ür 99a14

vücūda getür- meydana getirmek
v.122b1
v.-düm 58b10
v.-düŋ 122b14
v.-mişdür 110a4

ẕāt u vücūd bul- oluşmak
ẕ.-mışam 42b10

vücūd-ı ādemī *Ar.* insanın vücudu
v.+de 4a16

vücūd-ı mevdūd *Ar.* var olan, hazır olan vücut
v.+ı 3b18

vücūd-ı şerīf *Ar.* şerefli vücut
v.+ine 29a1

vücūh *Ar.* şekiller
v. 74b4

vücūh-ı vecīh *Ar.* en uygun şekiller
v.+i 44b3

vüfūr-ı ḫayrāt *Ar.* hayırların bolluğu
v. 8b17

vühūb *Ar.* çok bağışlayan
v. 166a16

vüsʿat *Ar.* genişlik
v. 7a3, 34b2

vüsʿat gel- sıkıntılı bir durumdan kurtulmak, ferahlık gelmek
v.-e 98a18, 98b1

vüṣūḳ *Ar.*

vüṣūḳ it- inanmak, güvenmek
v.-e 43b9

Y

yā *Ar.* ey!
y. 10b4, 11b10, 12b19, 13b1, 14a5, 15b7, 15b11, 20a10, 24a14, 24a17, 24b12, 24b19, 25a9, 25b1, 34a14, 34a19, 34b9, 34b10, 35b4, 35b5, 35b10, 36a16, 36b4, 36b16, 36b16, 37a2, 37a11, 37a13, 37b19, 39b6, 39b7, 48a2, 48a4, 48a5, 48a6, 48a8, 53a12, 55a6, 56a14, 56b1, 57b9, 57b18, 57b19, 58a3, 58a8, 58a10, 62a8, 65a15, 65a16, 66a9, 66b3, 66b5, 66b7, 66b13, 66b14, 68b6, 69a5, 70a5, 70a5, 73b10, 77a19, 77b3, 77b8, 79a4, 81b1, 81b2, 81b6, 81b7, 81b9, 81b9, 81b11, 81b12, 81b14, 81b15, 83b4, 85a3, 84b19, 85b15, 86b7, 88a6, 88a6, 89a5, 90b8, 90b17, 91a2, 92a18, 92b1, 92b2, 93b18, 94a2, 97a15, 97b8, 97b12, 97b17, 98a9, 98a13, 98a15, 98b19, 99a10, 100a9, 100b3, 105b17, 106a1, 106a9, 107a4, 107a5, 108a11, 108a13, 108b10, 109b6, 109b9, 110a16, 110b4, 110b19, 112a15, 113b19, 114b5, 114b7, 114b18, 115a12, 115a14, 116b14, 118a9, 118a14, 122a14, 122a19, 122b5, 122b7, 122b13, 123a10, 124a3, 125a1, 127a8, 127a10, 127a11, 128b1, 128b3, 128b6, 128b7, 128b13, 128b13, 131b12, 132a8, 133b15, 134a6, 134b13, 135a1, 135a19, 135b12, 136a10, 137a16, 138b15, 138b18, 139a8, 143b13, 145a9, 145a18, 145b2, 145b10, 146b11, 149b10, 153a14, 153a18, 153a19, 153b4, 154a2, 154a8, 155b9, 157a9, 158a15, 158b13, 158b14, 158b14, 158b15, 158b16, 159a3, 159a4, 159a5, 159a6, 159a7, 159a8, 159a9, 159a10,

159a16, 160a13, 160a18, 160b15, 161b5, 162a3, 162a12, 164b8, 167b9, 169b10, 170b2, 172b8, 175b12
yā / ya *Far.* **1.** veya
y. 20b8, 24b8, 24b9, 28b7, 54a1, 70b3, 111a1, 112a14, 112b7, 126a15, 130a19, 130b1, 148a11, 165a7
2. peki, o durumda, öyleyse
y. 89b4, 98a6, 100b18, 102b7, 107a6, 108a17, 155a19
yābān / yabān *Far.* çöl
y.+a 18a14, 27b19, 61a3
yābis *Ar.* kuru
y. 59a11, 119a2
yad
yad gör- yabancı saymak
y.-me 19a3
yād *Far.* hatırlama, anma
y. 42b1
y.+ile 141a16, 141a16
yād eyle- anmak
y.-düŋ 56b2
y.-mezsin 59a18
y.-yesin 93b13
yād it- anmak
y.-diler 118b2
y.-en 52a15
y.-ersin 47b12
y.-meyelüm 174a3
y.-meyem 20b13
y.-üŋ 28a6, 36a14
y.-üp 42b6, 50a1, 167b18
yād olın- anılmak
y.-a 102b8
y.-maz 58a18-19
yādigār *Far.* bir kimseyi veya nesneyi hatırlatacak şey
y. 10a3
yaġ- yağmak
y.-masun 118a10
bārān-ı ʿaẓīm yaġ- çok yağmur yağmak
b.-dı 72b7
bārān-ı bī-ḥesāb yaġ- çok yağmur yağmak
b.-dı 119a13
bārān yaġ- yağmur yağmak
b.-madı 72a2
maṭar yaġ- yağmur yağmak
m.-ar 42b3
yaġmur yaġ- yağmur yağmak
y.-mayup 116a19
yaġmur yaġmaz ol- yağmur yağmamak
y.-dı 121a19
y.-ur 116a8
yaġdur-
maṭar yaġdur- yağmur yağdırmak
m.-sun 118b13
yaġmur yaġdur- yağmur yağdırmak
y.-a 79b3-4
yaġmā *Far.*
yaġmā eyle- yağmalamak
y.-yen 41b12
yaġmā it- yağmalamak
y.-erler 54b19
yaġmur yağmur
y. 102b19, 109b19
y.+lar 97b19
y.+lara 59a4
yaġmur yaġ- yağmur yağmak
y.-mayup 116a19
yaġmur yaġdur- yağmur yağdırmak
y.-a 79b3-4
yaġmur yaġmaz ol- yağmur yağmamak
y.-dı 121a19
y.-ur 116a8
yāḫūd *Far.* veya
y. 55a18, 95a11, 142a15
yaḳ- 1. yakmak
y.-a 10a12, 35b8
y.-alum 88b1
y.-an 23a9
y.-ar 22b12
y.-dı 50b18
y.-dılar 83b16, 84a1
y.-dum 114a9
y.-madı 98b19, 114b11, 114b16, 128b10
y.-maġa 74a11
y.-maḳ 23b11, 111b11
y.-masun 58a8, 128b8
y.-mışdur 110a8
y.-mışlar 148b14
y.-sam 42a17
y.-up 88b5, 97a10

2. ışık vermesini sağlamak
y. 128b8
y.-dılar 128b10, 128b11
cān yaḳ- eziyet etmek
c.-ar 60b2
kendü başına nār-ı vaḳūd yaḳ- cehennem ateşini hak etmek
g.-dı 30a15
yaḳa yaka
y. 43b9
y.+larını 36b14
yaḳın yakın
y. 22b11, 56a13, 59a12, 61b6, 71a3, 151a6
y.+am 78b2, 154a5
y.+da 128b4, 134a5
y.+dan 102b3
y.+ına 129b18
y.+lar 149b1
y.+uŋ 149b1
yaḳın gel- yaklaşmak
y. 15b7, 58a6
y.-di 37b15
y.-dükde 22b4
y.-e 79b9
y.-üŋ 68b1
yaḳın getür- yaklaştırmak
y.-di 131b5
y.-üp 26a17
yaḳın ol- yakın olmak
y. 155b13
y.-dı 17b19, 82a11
y.-duŋuz 144a4
y.-ma 29b17
y.-mışdur 90a10
yaḳīn *Ar.* sağlam, kesin bilgi
y. 3b15, 20b19, 51b4, 89b5, 117b10, 175a1
y.+ile 169b16
yaḳīn gel- bir şeye kesin olarak inanmak
y. -di 91a3
yāḳūt *Ar.* değerli bir taş
y. 21a1
y.+a 63a10
y.+ı 63b3
y.+lar 35a8, 68a16
yāḳūt-ı güzīn *Ar.+Far.* seçkin yakut
y. 89b18
yāḳūt-ı pāk *Ar.+Far.* seçkin yakut
y. 89a12, 89b10
yāḳūt-ı raʿnā *Ar.* değerli, güzel bir taş
y.+dur 62a12
yāḳūt-ı ṣafā *Ar.* saf, temiz yakut
y. 89b14
yāḳūt-ı sürḫ *Ar.+Far.* kırmızı yakut
y.+den 68a14
yalan yalan
y. 22b19, 27b19, 37a17, 39b16, 55b16, 131a11, 131b7
y.+dur 38a15, 93b4
y.+ına 79a8
yalıŋ alev
y.+ı 99a9
y.+umı 99a11
yalın çıplak, açık
y. 41b11
yalın ayaḳ çıplak ayak
y. 172b14
y.+idi 31a11
yalıŋlan- alevlenmek
y.-dı 84a10
yalıŋuz yalnız
y. 154b11
yalıŋuzlıġ yalnızlık
y.+umı 36a12
yalvar- yalvarmak
y.-alum 143a11
yan- 1. yanmak
y.-aram 69b1
y.-dı 151b19
y.-dılar 84a11
y.-duġını 97a15
y.-ma 63b17
y.-madan 114b13
y.-madı 88a18
y.-maġa 88b7, 113b18, 153a4
y.-maḳ 101a3
y.-masun 114b6
y.-up 41b6
2. büyük bir aşk ve özlem hissi duymak
y.-ar 87a18
y.-mış 10a10
y.-mışdur 167b13
3. ışık vermek
y.-mış 12b1

yanmalu ol- neredeyse yanacak olmak
y.-mış 88b9
yan yan, taraf, huzur
y.+ına 16a15, 16b13, 20a17, 42a11, 48a19, 53a18, 55a16, 57b17, 58a7, 60b10, 63a2, 72b11, 76a7, 81a12, 82b15, 88b3, 88b6, 88b11, 93b5, 96a1, 101b18, 108a6, 112a5, 129b15, 130b10, 136b19, 142b14, 148a16, 148a17, 151a1, 151a2, 155a6, 163b6, 165a18, 172a19
y.+ında 12a9, 12a15, 14a4, 17a2, 22b11, 23a8, 28b1, 28b3, 29a6, 35a7, 47a9, 57b3, 66a1, 93b6, 95b18, 113b6, 122a2, 123a13, 130b2, 131a7, 132a13, 138b12, 139a3, 139a7, 156a7, 158a7, 162a17, 174b4
y.+ındadur 70a15
y.+ındaidi 15a19, 163a4
y.+ından 164b3, 167a6
y.+ını 105b4, 168b12
y.+larına 23b7, 66b4
y.+larındaidiler 25b18
y.+uma 12b5, 20b13, 23b8, 51a14, 59b3, 62b7, 113a5, 113b9
y.+umda 46a18, 59b2, 75a8, 100b11, 109a15, 126b10, 132b13, 162a7
y.+umdan 51a5, 162a6
y.+umuzda 150b12, 167a9
y.+uŋa 144b16
y.+uŋda 13a15, 43a8, 52a8, 63a14, 172a8
y.+uŋuzda 108b7, 132b9
yanına çıḳ- huzuruna varmak
y.-dı 87a15
yanaş- yanaşmak
y.-up 51b2
yandur- yandırmak
y.-madı 99a3
cānına āteş yandur- büyük bir aşk ve özlem duygusu hissettirmek
c.-duŋ 69a19
yaʿnī *Ar.* şu demek ki, sözün kısası
y. 13a16, 25a10, 33a12, 35b11, 41b6, 77a4, 77b8, 77b10, 90a10, 103b12, 104a6, 107b14, 133a11, 144a17, 145a12
yaŋlış yanılgı, hata
y. 52a11
yap- 1. yapmak
y.-alum 81a16
y.-dı 111a2, 166a19
y.-dılar 31b6, 62b5, 68a12
y.-duġuŋ 49a9
y.-duḳları 80b7
y.-dum 68b3, 69b4
y.-maġa 60b7, 60b8
y.-uŋ 81a16, 170a16
y.-up 96a6, 96a9
2. kapatmak
y.-dı 171a7
yapıl- yapılmak
y.-mış 126a4
yapış- 1. sıkıca yakalamak, tutmak, sarılmak
y.-dı 50b7, 163a8
y.-dılar 22a12, 45b6, 105a18, 165b15
y.-duġı 163a5
y.-mayınca 162b10
y.-up 23b8, 28a5, 47a8, 50b4, 70a13, 73a17, 126a1, 141b13, 169a1
y.-urlar 105a2
2. dokunmak
y.-masun 157a5
3. iyice yaklaşmak, değmek
y.-dı 154a1
dāmen-i fāḳra yapış- fakirliği nimet bilip onun manevi gücüne sığınmak
d. 64a4
dāmenin ḫalḳasına yapış- birine çok bağlanmak, ondan ayrılamaz duruma gelmek
d.-up 26a12
dest-i ecel cānına yapış- eceli gelmek
d.-a 118a2
ʿiffetüŋ dāmānına yapış- iffetini korumada kesin kararlı olmak
ʿi.-dı 113b11
luṭfuŋ ceybine yapış- lütfetmesi için Allah'a yalvarmak
l.-dum 106a5
yapraḳ yaprak
y. 93b17
y.+dan 17a14

y.+ları 17a14
y.+larınuŋ 98a10
yapu yapı
y.+muz 60b10
yār *Far.* dost, sevgili
y. 32a3, 104b1, 113a6
y.+ı 169b14
y.+ını 61a9
y.+idi 141b16
y.+idür 126b14
y.+iken 124b18
y.+in 62b16
y.+uŋ 113a6
yār eyle- dost olarak kabul etmek, dostça davranmak
y.-me 141b6
yār it- dost olarak kabul etmek, dostça davranmak
y.-e 19b6
yār ol- dost olmak
y.-asın 95b12
y.-sa 150a1
y.-ur 64a2
yar- yarmak
y.-up 15a3
yara yara
y.+sına 30b9, 167b17
yaraḳ
yaraḳ gör- hazırlık yapmak
y.-meyüp 49a11
y.-mezsiz 117a1
yaraḳ yasaḳ gör- hazırlık yapmak
y.-diler 123a17
yaraḳla- hazırlamak
y.-yup 27b2, 49a7
yaraḳlu silahlı
y. 18a1
yaramaz kötü
y. 42b14, 54b9, 111a14
y.+dan 29b16
yaramaz göz kıskançlıkla bakan göz
y.+den 29a13
yaramazlıḳ kötülük
y. 128a9
y.+ı(yaramazlıġı) 103b3, 128a10
yārān *Far.* dostlar
y.+dan 10b3
y.+ile 115b1, 144b6
yārān-ı ʿalī-maḳām *Far.+Ar.(2)* yüce makamdaki dostlar
y.+ile 10a15
yarasa yarasa
y.+dur 75b1
yarat- yaratmak
y.-an(yaradan) 70a1, 113b8
y.-dı 33b8, 134a19, 159a8
y.-dum 42b7, 159a12
y.-urıdı(yaradurıdı) 159b12
yardım yardım
y. 130b2
yardım eyle- yardım etmek
y.-ye 78b17
yardım it- yardım etmek
y.-mez 117a11-12
yarı yarı
y.+sı 90b15
yār-ı cān *Far.* can dostu
y. 167b14
yār-ı ḳadīm *Far.+Ar.* eski dost
y. 61a15
yarıl- yarılmak
y.-a 133b4
y.-dı 26b19
y.-masından 133b11
y.-mış 93b17
y.-mışdur 110a3
y.-up 133a19
y.-ur 103a1
yarın ertesi gün
y. 27a15, 42a5, 53a9, 53b4, 54a3, 54a5, 62a1, 77b17, 135a11, 144b13, 144b15, 165b19
y.+a 116a13
y.+ki 62a18, 64a2, 115a16
yarlıġa- bağışlamak
y.-ya 159b13
yaş- yayın kirişini gevşetmek
y. 71a19
yasaḳ
yaraḳ yasaḳ gör- hazırlık yapmak
y.-diler 123a17
yaşduġ yastık
y.+a 57a11
y.+ı 62b18
yaş (I) yıl birimi ile ölçülen zaman
y.+ına 11b8, 12a8, 67a19

y.+ında 78a19, 97a12
yaş (II) 1. gözyaşı
y. 154b13
y.+dan 43a3
y.+ı 56b1, 56b14
y.+ıla 114a19
y.+ından 138b8
y.+ını 68b18
y.+umuz 168b7
2. ıslak
y.+ı 98a10
3. taze
y.+idi 103a3
gözlerin yaşıla pür-ḫūn eyle- çok ağlatmak
g.-ŋüz 96a5
gözlerinin yaşını seyl it- çok ağlamak
g.-diler 164a7
gözlerin yaşıla pür it- çok ağlamak
g.-di 21a9
gözleri yaşıla bārān ol- çok ağlamak
g.-dı 96b2
gözleri yaşıla pür ol- gözleri yaşla dolmak
g.-dı 42a6
gözleri yaş ol- ağlamak
g.-dı 32a19
yaş dök- ağlamak
y.-er 168a11
yaşları gül-gūn ol- çok ağlamak
y.-ur 168a11
yire yaşını ḳo- çok ağlamak
y.-dı 89a15
yaşa- yaşamak
y.-dılar 174b7
yaşar- yeşermek
y.-dı 92a6
y.-mışıdı 153b10
yaşıl (bk. yeşil) yeşil
y. 11b13, 11b19, 34b17, 77a14, 85b5, 93b17, 101b15
y.+dur 34b17
yaşlulıġ yaş
y.+uma 28a5
yat- 1. uyumak
y.-dı 11b14, 89a17, 112a17
y.-dılar 27a17, 112a13, 127a4
y.-maġa 112a16
y.-mış 140a15
y.-mışdur 149b9
y.-up 23a3
y.-ur 71a12, 104a18
y.-urıdı 12a15
y.-uridi 30b19
2. uzanmak
y.-an 41b7
y.-mış 61a16
y.-up 134a2, 149b12
y.-ur 22a17, 31a5, 47b11, 70b16
3. bir süreyi zindanda geçirmek
y.-maḳile 94a12
4. ölü gömülmüş olmak
y.-duḳları 13b14
yatur- 1. yatırmak
y. 61b9
y.-dıydılar 61a14
y.-up 35b13
2. bir süreyi zindanda geçirtmek
y.-uram 94a11
yavuz şiddetli
y. 24a1
yay yay
y.+ın 18a5
y.+ını 71a19
yaya yürüyerek giden
y.+lar 107b19
yayaḳ
yayaḳ ol- yaya olmak
y.-dılar 173b13
yayan
yayan ḳal- yardımcısız kalmak
y.-duŋ 49a12
yayıl- genelleşmek
y.-ur 108b7
yaz- yazmak
y. 147b4, 171a18
y.-arlar 67b19
y.-asın 77b10
y.-dı 46b6, 104a9
y.-dılar 148a6
y.-mışlar 14b6, 38a17, 41a7, 44b4, 52b14, 94b14, 124a7, 134b7, 137b14
y.-up 46b4, 82a11, 163b11
yazıl- yazılmak
y.-an 111b5
y.-mış 13b2

y.-mışdur 134b2, 163b13
y.-mışidi 58b7
y.-up 9b19
y.-updur 62a13
y.-ur 43b16
yazılmış ol- yazılmış olmak
y.-a 79a10
yazılu yazılı
y. 70a10
yed *Ar.* el
y.+ümde 69b3
yed- kılavuzluk etmek
y.-eridi 170b18
yedi yedi
y. 11b8, 17a1, 33a8, 44a15, 48a6, 52a18, 52a19, 86a6, 101b10, 101b12, 101b15, 101b17, 103a3, 103a3, 103a4, 103a6, 107a9, 107a10, 109b8, 115b11, 118a9, 118a12, 118b18, 142b14, 152a3
yedi ṭabaḳa ḳıl- yedi tabaka hâlinde yapmak
y.-dı 33b8
yed-i ḳudret *Ar.* kudret eli
y.+leriile 44a16-17
yedinci yedinci
y. 21b8, 34b11, 44b1, 53a2, 93b16, 115b15, 121b14, 127b16, 133b8
y.+si 33b2
yed-i ʿulyā *Ar.* çok yüce güç
y. 101a8
yedi yüz yedi yüz
y. 25b15, 34a4-5
yedür- yedirmek
y.-diler 37b5
y.-ecek 170b6
y.-esiz 27a2
y.-sünler 28a2
yeg daha iyi
y. 18b18
y.+dür 113b10
yegāne *Far.* biricik, tek
y. 3a6
yeksān *Far.*
yeksān gör- aynı düzeyde görmek
y.-me 72b13
yel- koşmak
y.-memiş 61a6
y.-mezüz 168b17
yelken yelken
y.+i 51a12
yelpaze yelpaze
y. 86b19, 87a13
yelte- birini kışkırtmak
y.-yen 51b12
yemīn *Ar.* **1.** ant
y. 167a6
2. sağ taraf
y. 5b9
yemīn eyle- yemin etmek
y.-di 16a13, 46b13
y.-me 165b1
yemīn it- yemin etmek
y. 165b5
y.-di 16a1, 17b13
y.-dügini 16a11
y.-erisem 39b9
yeŋ elbise kolu
y.+lerinde 43b8
y.+lerinden 40b10
yeʾs *Ar.*
yeʾs it- ümidini kesmek
y.-üŋ 75a1
yesār *Ar.* sol taraf
y. 5b9
yeşil (bk. yaşıl) yeşil
y. 22b9
yet- kafi gelmek
y.-erem 162b14
yetīm *Ar.* yetim
y.+lere 69a1
yetiş- 1. yetişmek, ulaşmak
y.-mezidi 27b15
2. üremek, büyümek
y.-e 79b5
yetmiş yetmiş
y. 55b19, 64a7, 65b12, 108a7, 173b2
yetmiş biŋ yetmiş bin
y. 80a1, 110a14
yetür- ulaştırmak, eriştirmek
y.-diler 106b4
yevāḳīt *Ar.* yakutlar
y. 121b10
y.+ile 53b13
yevm-i ḥesāb *Ar.* hesap günü, kıyamet günü

y.+da 134a18
yıġıl- yığılmak
y.-up 80b9
yıķ- yıkmak
y.-dılar 81a8
yıķıl- 1. devrilmek, yığılmak
y.-a 155b9
y.-dı 28a13, 36b18, 37a6, 56a18, 155a1
y.-dum 56b4
y.-mışlar 74b11
y.-ursın 29b12
2. çökmek, göçmek
y.-up 60b7
y.-urlar 59a19
yıķuķ harap
y.+ını 60b19
yıl yıl
y. 7b4, 7b7, 12a7, 16b3, 17a1, 17a8, 17a11, 17a17, 17a18, 30a5, 55a10, 55b19, 60a6, 67b1, 71b18, 76a14, 78b1, 80b14, 80b14, 92a17, 97b6, 99b19, 103a6, 109a12, 109b4, 109b8, 113a1, 118a9, 118a12, 118a12, 121b8, 126b17, 138a18, 140b16, 141a6, 166b3, 174a11, 174b7, 174b16
y.+a 25a6
y.+da 17a9, 121b10, 121b12, 121b13, 121b14
y.+dur 103a4, 151b9, 175a3
y.+lar 48b10
y.+lardur 48a13
y.+ları 109b5
y.+larile 116a6
yılan (bk. ılan) yılan
y.+ı 80a12
y.+lar 28b6, 100b6
y.+lara 36a3
yılduz yıldız
y.+lar 12b1, 12b6, 12b19
y.+laruŋ 13a4
yıllıķ yıllık
y. 34a5, 121b6, 121b9, 121b11
yırt- yırtmak
y.-dılar 97b4
y.-maya 37b2
y.-mışlar 36b15
yırtıcı yırtıcı
y. 80a11, 101b12
yırtıl- yırtılmak
y.-dı 70a14
y.-mış 37a19
y.-mışdur 71a7
y.-mışise 70b7, 70b8, 71a5, 71a5
yi- yemek
y. 114b3
y.-di 46a7, 55b16, 131a16, 155a18, 155b2
y.-diler 88b19, 101b13, 103a5, 127a3, 170b1
y.-dügi 134a9
y.-dügin 27a4
y.-dügümden 15a16
y.-dügüŋüz 65b15
y.-dügüŋüzde 36a13
y.-dük 76b7
y.-düklerin 168a19
y.-düklerini 76b8
y.-düm 24b13, 155a12
y.-düŋ 38a3
y.-düŋüz 76b12
y.-me 92b19, 128a7
y.-medi 38a14
y.-mediler 111a6
y.-medüm 38a6
y.-mege 122a7
y.-mek 26b18, 93a2, 112a14, 118b3
y.-mekden 140a1
y.-memişdür 37b3
y.-meyüp 93a3
y.-mez 114b17
y.-mezidi 122a5
y.-mezüz 126b15
y.-miş 37a4, 37a14, 132a12
y.-r 42b3, 156a14
y.-ridi 129b17
y.-rise 27a11, 170b4
y.-rler 24b18, 76b10, 109b7
y.-rleridi 93a11
y.-rsiz 93a15, 117a5, 122a6
y.-se 110b6
y.-sün 15b2
y.-sünler 17a14
y.-ye 77b6, 111a4
y.-yelüm 26b12

y.-yen 41b9
y.-yesin 38a1
y.-yüp 56b15
ġam yime- kaygılanmamak, üzülmemek
ġ.-z 71b7
yigirmi yirmi
y. 7b4, 46a19, 46b7, 46b10, 73a15
yigirmi dört yirmi dört
y. 7b7, 55a11, 174a10-11
yigirmişer yirmişer
y. 68a11
yigirmi üç yirmi üç
y.+e 175a17
yigit 1. delikanlı, genç
y. 36a14, 60b11, 61a1
2. cesur, kahraman
y.+e(yigide) 143a7
yigitlig gençlik
y.+üm 137b2
y.+ümi 36a15
yil yel, rüzgâr
y. 24a1, 48a10, 48b5, 83a12, 97b15
y.+ler 110a1, 119a13
y.+lere 49b10, 59a3
yil çıḳ- rüzgâr esmeye başlamak
y.-dı 12a3-4, 83a16
yimek yiyecek
y. 60b15, 118a9
yimiş yemiş, meyve
y. 98a11, 118a18
y.+e 115b6
y.+ler 98a12
y.+leri 98a10
yine yine, tekrar
y. 42b5, 43a7, 94a2, 114a2
yir yer
y. 12b4, 26b19, 33b19, 35a4, 49a14, 87b13, 98a17, 98b1, 125a7, 133b1, 140b7, 166a5, 166a14
y.+de 13b14, 16b3, 21b12, 22b11, 28b10, 34b6, 51a19, 61a14, 80a17, 100a14, 109a19, 111b8, 112a13, 143b5, 155b18, 158a3, 165b16
y.+dedür 34b11
y.+deidi 47b1-2
y.+den 103a7, 134a9, 164a15, 171a8
y.+e 11b19, 17b8, 22b2, 22b6, 23b17, 25a13, 26b1, 27b8, 27b11, 36a11, 42a8, 42b6, 47a9, 48a9, 49b9, 56a11, 62b4, 73b11, 77a6, 77b1, 77b2, 87b19, 88a1, 88a10, 129a5, 129a7, 130a14, 138b4, 139b18, 154a1, 155b15, 162b12, 163a13, 171a2, 172a16
y.+i 37a19, 62b18, 100a14, 121a1
y.+idür 51b18, 114a18
y.+inde 9b19, 17b9, 88a10, 89b7, 90b15, 105b5
y.+indemidür 94a12
y.+inden 57b15, 108a5, 140b10
y.+ine 24b1, 30a6, 161b16, 162a1, 162a17
y.+ler 109a19, 110a2
y.+lere 25a7, 29b11, 130b6
y.+leri 35a11, 162b16
y.+lerin 58a1
y.+lerinden 36a6, 166b14, 170b18
y.+lerine 17b3, 67a2, 100a12
y.+lerüŋ 123a1
y.+üme 24b3, 77b17
y.+üŋ 73b3, 126b16
y.+üŋde 76a19
y.+üŋüzde 74b12
semāyı yir üzerine döndür- bir yeri altüst etmek
s.-em 48a7
yire çal- yere fırlatmak
y.-dı 138a7
yire yaşını ḳo- çok ağlamak
y.-dı 89a15
yir eyle- kalacak yer yapmak
y.-meŋ 63b10
yirinde ol- eksiksiz olmak
y.-up 49b7
yirine gel- yapılmak, olmak
y.-di 144b10
yirine getür- istenileni yapmak
y.-ürem 108b19
yirine ḳo- **1.** yerine getirmek
y.-maġa 62a3
2. gibi görmek, saymak
y.-mayup 67a10-11
yirine ḳoy- yerine getirmek
y.-a 34a13
yirin ṭut- bir şeyin yerini almak
y.-dı 124b12

yir it- yerleşmek
y.-üp 26a7
yir altı yer altı
y.+nda 35b2, 97b18, 131a19
yirlü yirinde eskiden olduğu yerde
y. 12a3
yirlü yirine kendine ait olan yere
y. 106a16
yiryüzi yeryüzü
y. 48a11, 102b19
y.+nde 12b2, 45a10, 61a16, 78b19, 118b13, 122b14, 123a12, 132a5
y.+ne 71b18, 72b8, 78b19, 79b6, 84b4, 108b7
y.+ni 35a3, 48b6, 97a19, 133a16
y.+nüŋ 59a8, 74b13, 80a14, 98a9, 100a15
yit- kaybolmak
y.-diler 167b6
y.-düğüŋe 164b14
y.-mekile 164a12
y.-mişdür 154b19
yitür- kaybetmek
y.-di 56b13
y.-düŋüz 156b2
y.-e 131a9
y.-en 124a8
y.-mişlerüŋ 10a14
yoġımışısa olmasaydı
y. 161b10
yoġurt yoğurt
y. 120a15, 140b17, 140b19, 141a6
yoŋsa aksi takdirde
y. 50b15, 54a2, 72b3, 84a4, 84b10, 100b19
yoḳ yok
y. 2a9, 4a18, 6b5, 11b9, 17a7, 18b5, 20a8, 23b14, 30b14, 31a14, 34a16, 37a19, 41b1, 42a18, 48a8, 49a14, 49a17, 57b13, 58a5, 61a16, 63a14, 64a3, 65a9, 66a14, 69b19, 70b15, 72a16, 73a2, 73a6, 73b15, 74b14, 88a12, 89a1, 95b16, 96a14, 96a19, 96b1, 100b7, 100b12, 101b17, 105a10, 106a10, 112a14, 113b6, 113b16, 115a14, 118b5, 126a7, 143a2, 143a2, 143a11, 143b10, 144b2, 149b15, 150b2, 152a9, 155a18, 161b15, 165a8, 165b5, 168b8, 171a10, 171a13
y.+dur 11a2, 11a5, 14b4, 16a15, 17b13, 24b7, 26b14, 27b4, 28a14, 33b19, 34b2, 38a7, 38b7, 39a1, 42a15, 46a11, 54a12, 57b13, 58a13, 59b5, 70b18, 73a19, 78b3, 79a7, 84a18, 91b8, 93a19, 94b8, 96b9, 98b3, 103b3, 108a13, 110a18, 112a18, 113a9, 113b3, 113b9, 126a8, 128b13, 132a5, 132b7, 139a1, 140a17, 144a3, 148a15, 151b14, 152a6, 154a10, 154a13, 154a15, 156b3, 162a12, 163b4, 169b6, 173a9, 174a2
y.+durur 72b1, 119a3
y.+ıdı 50a18
y.+(ı)dı (yoġıdı) 36b12, 87a7, 102a2, 105b6, 112b19, 146a16
y.+ımış(yoġımış) 19b11, 104b15
y.+ısa(yoġısa) 137a18
y.+idi 40a5, 55a16, 154b12
y.+imiş 63a15
y.+mı 74a7, 114a17
y.+mıdur 43a8, 58b3, 61b7
yoḳ it- yok etmek
y.-mek 55b8
yoḳ ol- yok olmak
y.-a 157a3
yoḳış yokuş
y.+larda 49a5
yoḳla- bakmak, kontrol etmek
y.-dı 37a7, 96a19, 158a12
yoḳlıġ yokluk
y.+a 106b13
yoḳ yire hiçbir gereği ve yararı olmadan
y. 71a10, 113a19, 169a12
yol 1. yol
y. 15a2, 50a18, 57b13, 112b16, 117b11, 136b16, 136b19, 158a3, 162b16, 170b18, 173b3
y.+a 167b11
y.+da 18a6, 47a19, 172b15
y.+dan 81a19, 136b18, 143b4, 170b19
y.+dur 34a5
y.+ı 98a4, 162b17
y.+ın 31a1

y.+ına 137a17
y.+ında 140a18
y.+idi 76a1
y.+lar 31a11, 54a8, 91b13
y.+lara 48a13
y.+ları 124b11
y.+larında 163a19
y.+larını 162b16
y.+uŋ 48b14
2. gaye, uğur
y.+a 19b16
y.+ı 60a17
y.+ına 19b10, 51b16, 61a11, 62b16, 62b16, 117b11, 126a19
y.+ında 19a3, 64b3, 64b4, 112b16, 123b13
y.+larına 3b6, 168a3
y.+larını 10a6
y.+uŋa 66a15, 87a17
y.+uŋda 114b7
3. çare, yöntem
y. 152b11
geçmez yol ol- zahmetli olmak
g.-ur 124b10
yola düş- yola çıkmak
y.-di 57a15-16
y.-diler 17b18
y.-üp 144b3
yola gel- yoluna gelmek, karşısına çıkmak
y.-di 42a3, 105a9
yola git- bir yerden başka bir yere gitmek
y.-mege 36b12
y.-mek 113b3
yol al- yolda ilerlemek
y.-ınmaz 52a7
yol bul- çare bulmak
y.-madum 26b18
yoldan çıḳ- doğru yoldan ayrılmak
y.-ma 60a16
yoldan çıḳar- doğru yoldan ayırmak
y.-ur 104b2
yol git- yolda ilerlemek
y.-diler 156a17
yolı ir- yolu düşmek, bir yerden geçmesi gerekmek
y.-miş 104b17
yolını aç- birini hareketinde sebest bırakmak
y.-dum 172b1
yolına cānı teslīm eyle- canını vermek
y.-rem 88a5
yollar gözine ṭar ol- sıkıntı ve huzursuzluk hissetmek
y.-dı 162a9
yol vir- geçmesine izin vermek
y.15a1
y.-di 98b15
y.-eyim 15a4
yol- yolmak
y.-a 43b1
y.-dılar 109b2
yolcı yolcu
y.+lar 28b7
yoldaş arkadaş
y. 168b14
y.+larında 148a12
yoldaş eyle- arkadaş etmek
y. 58a16
yoldaş ol- arkadaş olmak
y.-up 48b13
yorġa biniciyi sarsmayan at yürüyüşü
y.+laruŋ 49a11-12
yorıl- yorulmak
y.-duġı 27b6
y.-maḳ 35b5
y.-mışıdı 158a10
y.-up 49a5
y.-ursın 49a13
yöninden bakımından
y. 145b7
yören-
ḫayret yören- hayretler içinde kalmak
ḫ.-di 153a8
yu- yıkamak
y.-dılar 31a18, 62a7
y.-duġuŋçun 63a18
y.-dum 63a17
y.-mağıl 141a19
y.-sun 127a17
y.-yalar 43b5
y.-yup 77a4
el yu- ilgisini kesmek
e.-dılar 30a19
yuḳaru yukarı

y. 24a12
y.+dan 133b1
y.+sı 22b2
yuḳarusını aşaġa döndür- bir yeri altüst etmek
y.-di 35b1
yum- yummak
y.-dı 142b7
y.-dılar 105b16
y.-ma 71b12
y.-up 154a1
yumşa- yumuşamak
y.-dı 163a6
yurt vatan
y. 120a15
yut- yutmak
y.-arlar 59b1
y.-duġı 92b4
y.-maġa 95b19
yüce yüce
y. 33b8
yüce eyle- yüceltmek
y.71b13
yücel- yücelmek
y.-medin 26a19
yük yük
y. 68a9, 163a14
y.+i 35a11, 156a4, 156a6
y.+inde 156a9, 156b12, 162a2, 164b16
y.+ine 156a12
y.+leri 133a1
y.+lerin 156a15
y.+lerinde 35a8, 146b13
y.+lerini 46b19, 133a3, 146b13
y.+lerünüz 157a13
y.+lerünüzi 156b3
yük çek- bütün ağırlığını çekmek, her türlü eziyete katlanmak
y.-medi 63b16
yükle- yüklemek
y.-dük 156b4
yüklet- yükletmek
y.-diler 156a15, 172b14
y.-e(yüklede) 132b17
y.-eler(yükledeler) 156a5
y.-üp (yükledüp) 47a18
yüksek yüksek
y. 27b8
yümn-i enfās *Ar.* kişlerin uğurlusu
y. 167a7
yüŋ tüy
y.+leriile 40b12-13
yürek acıma duygusu
y. 88b7
yürekler ṭaġla- yürek parçalamak
y.-dı 168b19
yüri- yürümek
y. 49a14
y.-di 108a1
y.-diler 36b13
y.-r 59a11
y.-ridi 67b15
y.-yüp 17b11, 162b19, 173b13
yüsr *Ar.* kolaylık, rahatlık
y. 127b17
y.+ile 87b9, 169b18
yüsr vir- kolaylık sağlamak
y.-ürem 58b17
yüsr-i tām *Ar.*
yüsr-i tām ol- çok kolaylık olmak
y.-ur 32a13
yüz yüz sayısı
y. 16a4, 68a9, 73a5, 100b17, 144a11, 172b13, 173a12
yüz 1. yüz, çehre
y. 49a6, 113a3, 121a4
y.+i 23b11, 30b6, 31b18, 53b19, 73b14, 126a13, 148b3
y.+in 31a18, 32b13, 72a19, 96a8, 96a10
y.+inde 116b10, 155a3
y.+inden 68b18, 155b11, 172b3
y.+ine 37a6, 37b15, 62b5, 96b7, 129b6, 142a18
y.+ini 37b15, 68b15, 85b12, 105b17, 138a4, 138a8
y.+inüŋ 73b16
y.+leri 47b13, 74b11, 120b5, 136a1
y.+lerinden 54a15
y.+lerine 25b5, 28a12, 134b15
y.+lerini 68a12, 81b19, 135b7
y.+üm 34a9
y.+üme 62a4, 113a10
y.+ümi 61b9
y.+üŋ 29b12

y.+üŋe 23b12
y.+üŋi 23b11, 70b17, 113a10
2. yüzey
y.+inde 50b14
y.+inden 53b11
y.+ini 50b4
3. yön, taraf
y.+den 55b14
y.+e 150a17
y.+ine 62b8
4. kesici aletlerde ağız
y.+ini 35b17, 98b17
ārzū yüzini gör- arzu edilene kavuşmak
ā.-mek 141a14
cürmüŋ yüzine baḳma- hatalarını dikkate almamak, kusura bakmamak
c. 124b15
Ḥaḳḳa yüzin ṭut- Allah'a yalvarmak, dua etmek
ḥ.-mışyüzin 61a17
ṭoprag̈a yüz ḳo- toprağa düşmek, ölüp gömülmek
ṭ.-mışlar 41a19
yüz döndür- yüz çevirmek, gösterdiği ilgiyi kesmek
y.-üp 27b13, 119a4
yüz göster- ortaya çıkmak
y.-di 86b2
y.-megin 8b9
yüzine ur- ayıplayarak kusurunu yüzüne söylemek
y.-maduŋ 127a14
yüz sür- aşırı saygı veya sevgi göstermek için yere eğilmek
y.-diler 72b2
y.-erler 44a5
y.-üp 124b13, 168a8
y.-ür 20b5
yüz ṭut- yönelmek
y.-dı 105b16, 143a13
yüz- yüzmek
y.-mekile 50b6
yüz biŋ yüz bin
y. 35a14, 69a1, 136b18, 173b6
yüzden sebebten
y. 99a4, 141a11
yüz ḳırḳ yüz kırk
y. 174b7
yüzlü yüzü herhangi bir nitelikte olan
y. 81b8
yüzsüz utanmaz, arsız
y.+leri 95b10
yüz ṭoḳsan yüz doksan
y. 29a10
yüzünden nedeniyle
y. 32a4
yüz yedi yüz yedi
y. 174b16

Z

żābıṭ *Ar.* kural
ż. 39a10
żabt *Ar.* tutma, hakim olma
ż.+içün 96a16
żabt eyle- kendine mal etmek
ż.-di 121b7
żabt it- silah gücüyle bir yeri almak
ż.-üp 126a19
zād *Ar.* yiyecek
z. 94b17
z.+ları 129a3
zād idin- azık edinmek
z.-mişidi 172b15
zād it- azık etmek
z.-diler 105a11
z.-er 62b16
zād ol- azık olmak
z.-aydı 94b1-2
zād-ı āḫiret *Ar.* ahiret azığı
z. 10a4
zād-ı ḥamīd *Ar.* övülmeye değer azık
z. 62a15
zād u zevād *Ar.* yiyecek içecek
z. 166a5
żaʿf *Ar.* zayıflık
ż. 56b10
ż.+ıla 114b4
ż.+uma 172a10
ẓafer *Ar.* maksada ulaşma, başarma
ẓ. 5b9, 163a17
ẓafer bul- zafer kazanmak
ẓ.-dı 137b18
ẓ.-maz 120a7
ẓafer-i rūz-ı pīrūz-ı dīn-i tenvīr *Ar.+Far.(2)+Ar.(2)* aydınlık veren uğurlu dinin zafer günü

ẓ.+inde 5b10
żaʿf-ı ʿaḳl *Ar.* akıl zayıflığı
ż.+uŋdan 160a19
ẕāhib *Ar.* bir fikre uyan
ẕ.+üŋ 74b8
zāhid *Ar.* dinin buyruklarını yerine getiren kimse
z. 80b19, 124b11
z.+lere 10a4
z.+üŋ 124b7
zāhide *Ar.* dinin buyruklarını yerine getiren kadın
z. 30a4, 30b18, 31a2, 31a5, 31a10, 86b16, 165b10
z.+ydi 30a12
ẓāhir *Ar.* açık, belli
ẓ. 3b8, 9a3, 59a13, 100b4
ẓ.+de 21b4, 41a1, 91a15, 100b7, 105a10, 138b1
ẓ.+dür 41a4, 128a3
ẓ.+i 152b7
ẓ.+inde 107a10
ẓ.+lerinde 25b10
ẓāhirde ol- görünürde olmak
ẓ.-an 107a10, 111b2
ẓāhir ol- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-a 42b14, 101a10
ẓ.-an 98a11, 120a10, 161b6
ẓ.-dı 12a1, 20b14, 25a9, 25a13, 38b2, 40a16-17, 71a7, 83a12, 92a6-7, 103b14-15, 119a4, 129a4, 143b6, 156b9, 166a18, 174a8, 175a16
ẓ.-madı 37a7-8
ẓ.-mış 89a11
ẓ.-mışdur 74b11
ẓ.-up 11b2
ẓ.-ur 34b5, 119b4, 119b15, 140b16
ẓ.-urıdı 85a6, 156b6
ẓāhiren *Ar.* görünüşte, görünüşe göre
ẓ. 19a12, 21a3
ẓāhirī *Ar.* görünen, görünürdeki
ẓ. 44a2
zaḫm *Far.* yara
z.+ine 31b1
zaḫm irişdür- yara açmak, yaralamak
z.-eyim 94b8
zaḫm ur- yara açmak, yaralamak
z.-ayım 94b5
z.-lar 41b15
zaḫmet *Ar.* zor, güç
z. 45b7
zaḫmet bul- güçlükle karşılaşmak
z.-ur 19b7
zaḫmet gör- güçlükle karşılaşmak
z.-mez 88a11
zaḫmet çek- güçlükle karşılaşmak
z.-di 31a12, 98b17
z.-düm 35b6
z.-medin 175b2
z.-miş 165b2
z.-mişdür 110a8
zaḫm-ı bī-muḥābā *Far.(2)+Ar.* korkulmayan yara
z. 94b2
żaʿīf *Ar.* zayıf
ż. 20a11, 20a15, 82a10, 127b3, 171b19
ż.+e 65b4, 106a4, 113a17
ż.+üm 171b6
ż.+üŋ 164a10
żaʿīf ol- güçsüz olmak
ż.-alar 13a16
ż.-mış 20a14, 114a7
żaʿīfa *Ar.* **1.** kadın
ż. 84a4, 84a8, 137b6
ż.+nuŋ 139a6
2. zayıf
ż. 50a9, 138b10
żaʿīfāne *Ar.+Far.* güçsüz bir şekilde
ż. 36b19
żaʿīf-i şikeste-bāl *Ar.+Far.* kanadı kırık, kederli olan zayıf (kişi)
ż. 7a9
ẕākir *Ar.* zikreden
ẕ.+ler 59a14
ẕ.+lerdür 4b12
ẕākir ol- zikredici olmak
ẕ.-sa 145b19
zaḳḳūm *Ar.* cehennemliklerin yemeği
z. 41b9
ẓālim *Ar.* zulmeden
ẓ. 4a11, 51a2, 119b3, 162a2
ẓ.+e 48b3, 117b15, 117b16, 117b17
ẓ.+i 120b3, 141b8
ẓ.+ler 30b1
ẓ.+leri 41b12

ẓ.+lerüŋ 38a18
ẓ.+üŋ 117b18
ẓālim ol- zalim olmak
ẓ.-a 120b2
ẓ.-an 119a15
ẓālime *Ar.* zalim kadın
ẓ. 88a14
ẓālimīn *Ar.* zalimler
ẓ. 42a16
żam *Ar.*
żam eyle- ilave etmek
ż.-me 19a14
zamān *Ar.* vakit
z. 4b10, 7a18, 8b4, 17a12, 18b1, 76a7, 76a10, 87a18, 88b13, 96a8, 97a6, 98a14, 103a16, 107b14, 110a2, 113b6, 136b13, 137a5, 137b15, 144b5, 146a9, 151a7, 152a12, 167a19, 168a4, 169a14, 175a17
z.+a 83b11
z.+da 10b9, 11b4, 13a8, 27b6, 35b6, 40a12, 66a4, 74b9, 75a8, 75b3, 76a14, 95b17, 102a12, 102b7, 130b4, 135b2, 136a14, 139b9, 156b6, 157a17, 159a13, 163b19, 166a19, 171a14, 174a5
z.+dan 151b10
z.+ı 14b19, 17a4, 46b18, 56b9, 57a6, 108b6, 174a13, 174b9
z.+ında 78b5, 80a14, 108a19, 108b1, 137b2, 169b12
z.+idi 38a8
z.+lar 21a17
z.+larında 103a8
z.+laruŋ 101a7
z.+um 100b4
z.+uŋ 30a17
çoḳ zamān ol- uzun süre geçmek
ç-dı 95b19
zamāne *Ar.* baht, felek
z. 147b12
zamān-ı ḥayāt *Ar.* yaşanılan vakit
z.+larında 4a10
zamān-ı riḥlet *Ar.*
zamān-ı riḥleti ir- ölüm vakti gelmek
z.-miş 165a17
żāmin *Ar.*
żāmin ol- kefil olmak
ż.-ur 143a18
żamīr *Ar.* kalp
ż.+lerinde 12a5
ẓānī *Ar.* zina eden
ẓ.+lerdür 23a6
ẓann *Ar.* sanı
ẓ.+umuz 91a2, 150b8
ẓann eyle- zannetmek
ẓ.-di 132a2
ẓ.-diler 53b17, 55b12, 66b13
ẓ.-düm 24a19
ẓ.-düŋ 93b19
ẓann it- zannetmek
ẓ.-dügüŋ 132a8
ẓ.-erem 24a8-9
ẓ.-eridüŋüz163b3
zār *Ar.* ağlama, inleme
z. 72a1
z.+ile 112b14
zār eyle- ağlatıp inletmek
z.-r 152b1
zār ol- ağlayıp inlemek
z.-dı 94a16
z.-dum 151b13
żarar *Ar.* zarar, kötü durum
ż. 16a14, 27b11, 28a18, 36a2, 38b1, 42a18, 69b19, 70b2, 80a12, 165a8, 170b4, 171a5
ż.+a 169b15
żarar eyle- zarar vermek
ż.-mez 112a1
żarar gel- zarar gelmek
ż.-meye 122b4
ż.-mez 41a4
żararı ol- zararı olmak
ż.-a 159a2
żarar it- zarar vermek
ż.-medi 93a2
ẓarf *Ar.* kap
ẓ.+a 27a19
ẓ.+larile 155a7-8
ẓ.+uŋ 126a6
ẓarf-ı merhem *Ar.*
ẓarf-ı merhem it- yarayı merhemleyip sarmak
ẓ.-diler 30b9
ẓarf-ı vużū *Ar.* abdest kabı
ẓ. 126a6

zārılıḳ *Far.+lıḳ* ağlayıp sızlama
z.+ile 69a11
zārılıḳ eyle- ağlayıp sızlamak
z.-di 138a14
zārılıḳ ḳıl- ağlayıp sızlamak
z.-dı 69a9
ẕarīf *Ar.* güzel, beğenilir
ẕ. 82a12
ẕ.+dür 54a17
żarūret *Ar.* sıkıntı, yoksulluk
ż.+de 52b13
żarūrī *Ar.* zorunlu, gerekli
ż. 49a14, 126b6, 163b4
zār u zār *Far.* çok ağlayıp inleyerek
z. 21a17, 28a16, 168b6, 168b8
zār u zār ol- ağlayıp inlemek
z.-dum 167b10
ẕāt *Ar.* **1.** kendi, öz
ẕ. 61b15
ẕ.+ı 63b11, 142a6
ẕ.+ına 87b8, 150a14, 150b17
ẕ.+uŋ 60a14
ẕ.+uŋa 144b15
ẕ.+uŋda 95a17
ẕ.+uŋı 71b11, 90a2
2. kimse, kişi
ẕ. 6a6
ẕ.+a 3b9
ẕātını mihr-i tābān eyle- kendini parlayan güneş gibi etmek
ẕ.-seŋ 60a7
ẕāt u vücūd bul- oluşmak
ẕ.-mışam 42b10
ẕāt-ı pāk *Ar.+Far.* saf, temiz öz
ẕ. 63b1
ẕ.+ı 124a17
ẕ.+uŋ 90a7
ẕāt-ı sütūde-ḫışāl *Ar.+Far.+Ar.* iyi huylu kişi
s.+dan 6a6
ẕāt-ı sütūde-ṣıfāt *Ar.+ Far.+ Ar.* iyi vasıflı kişi
ẕ.+dur 5a9
ẕāt-ı şerīf *Ar.* kutsal, şerefli öz
ẕ.+leri 45b6
ẕ.+lerine 44a10
żayʿa *Ar.* tarla, çiftlik
ż. 120a5
ż.+larını 121b13
żayf *Ar.* misafir
ż. 112a13, 126a11
ż.+ı 112a12
żayf-ı ʿaẕīm *Ar.* büyük misafir
ż. 112a10
żāyiʿ *Ar.*
żāyiʿ eyle- kaybetmek
ż.-dük 37a8
ż.-meŋ 28a7
ż.-mez 171b16
żāyiʿ it- kaybetmek
ż.-dük 162b4
ż.-düŋüz 47a18, 132a16-17
ż.-ersiz 38a14
ż.-mez 113a6
żāyiʿ ḳıl- **1.** kaybetmek
ż.-mazam 68b13
ż.-ur 107b7
2. boşa çıkarmak
ż.-ma 131b19
żāyiʿ ol- **1.** kaybolmak
ż.-sun 55b8-9
ż.-ur 146a5
2. elden çıkmak
ż.-a 126b4
ż.-ur 119b13
zāyid *Ar. zāʾid*
zāyid ol- artmak
z.-sun 114b8
zāyil *Ar. zāʾil* yok olan, ortadan kalkan
z. 163a6
z.+i 106a3
ʿaḳlı zāyil ol- bir şey düşünemeyecek duruma gelmek
ʿa.-mışıdı 86a8
zāyil it- ortadan kaldırmak
z.-di 105a14
z.-medi 100a18-19
z.-mek 160b18
z.-üp 161b8
zāyil ol- ortadan kalkmak
z.-dı 62b6, 70a9, 119a17, 164b1
z.-madı 56a1
z.-masun 155b6
z.-mazıdı 103b14
z.-mış 124b7
z.-ur 53b11, 98a12, 160b19, 161a2

zebān *Far.* lisan
z. 152a16
z.+ile 84b12
zebān vir- konuşmasını sağlamak
z.-miş 95a4
z.-üp 80a7
zebān-ı bī-sūde *Far.* ezilmemiş dil
z. 94b3
zebān-ı bī-ziyān *Far.* zararsız dil
z. 4b12
zebān-ı faṣīḥ *Far.+Ar.* açık ve düzgün lisan
z.+ile 84a6-7
zebān-ı ḫāme *Far.* yazı dili
z.+leri 6a17
zebān-ı tażarruʿ *Far.+Ar.*
zebān-ı tażarruʿı ṭut- yalvararak Allah'a yönelmek
z.-up 139a5
zebānī *Ar.* cehennem bekçisi
z. 41b13
z.+ler 23b16, 83b18
zeberced *Ar.* bir çeşit süs taşı
z.+den 11b13
ẕebḥ *Ar.* boğazlama, kesme
ẕ. 25b13

ẕebīḥ-i ʿaẓīm *Ar.* büyük kurban
ẕ.+ile 33a17
zebūn *Far.* aciz, güçsüz
z. 168b7
zebūn eyle- aciz duruma düşürmek
z.-me 144b12
zebūn ḳıl- güçsüz bırakmak, zavallı duruma düşürmek
z.-maz 42a13
zebūn ol- güçsüz duruma gelmek
z.-dı 71b19, 143b11
z.-dum 151b13
z.-mış 23b3
zecr *Ar.*
zecr çek- eziyet çekmek
z.-düm 168b10
zecr gör- zahmet ve sıkıntıya uğramak
z.-üp 61b16
zehir *Far.* zehir
z. 80a11, 92b15, 92b16, 92b17
zehirlü *Far.+lü* zehirli
z.+dür 92b19
zehrnāk *Far.*
zehrnāk ol- zehirli olmak
z.-an 80a10-11
ẕekā *Ar.* zeka
ẕ. 58b9
ẕ.+da 6a11
zekāt *Ar.* İslam'ın beş şartından biri
z. 116a7
z.+da 52b1
z.+ı 116b1
zekāt vir- zekat vermek
z.-seŋ 60a6
ẕelīl *Ar.* hor görülen, aşağılanan
ẕ. 36b8, 54a18, 112b19, 117b12
ẕelīl ol- hor görülmek, aşağılanmak
ẕ.-a 101a14
ẕ.-mışıdı 32b9
zelzele *Ar.* deprem
z. 79b10, 120a2, 162b12
zemīn *Far.* yer, yeryüzü
z. 3b15, 93b17, 138b19
z.+e 35b1, 79b4
zemīn-i buḳʿa *Far.+Ar.* yer, toprak
z.+ları 12b2-3
ẕemm *Ar.*
ẕemm eyle- kötülemek
z.-me 19a14
zemzeme *Ar.* mırıldanma, anlaşılmaz söz söyleme
z. 111b14
zemzeme it- mırıldanmak, anlaşılmaz söz söylemek
z.-e 52a12
zen *Far.* kadın
z. 19b10, 114b2, 115a10
z.+den 113a14
z.+e 20a1, 71b1, 115a4, 115a5
ẕenb *Ar.* günah, suç
ẕ. 52a6, 117b13
ẕ.+e 19a6, 113b2, 114b1
ẕ.+ile 141b4
ẕenb ü günāh işrāb it- günah işlemesine sebep olmak
ẕ.-er 104a14
zencīr *Far.* zincir
z.+ine 47a8
z.+lerile 107b17

zencīr ur- zincirlemek
z.-mışlar 47a11
z.-uŋ 105b10
zer *Far.* altın
z. 71a17, 113b1
z.+le 41b14
zerʿ *Ar.* ekin
z.+de 110b15
z.+den 108b2
z.+e 43a18
zerʿ eyle- ekmek
z.110b5
z.-mişdür 110a5
zerʿ it- ekmek
z.-mişdür 110a3-4
zerʿ ol- ekilmek
z.-sa 119b7
zerʿ olın- ekilmek
z.-a 43a17
ẕerārī *Ar.* nesiller
ẕ.+sini 97a10
zerd *Far.*
zerd eyle- sarartmak, soldurmak
z.-diler 103a6
zerḳ *Ar.* hile, riya
z.+ın 127a14
zerrāʿ *Ar.* ekinci, çiftçi
z. 110a5
ẕerre *Ar.* çok küçük parça
ẕ. 43b1
ẕ.+nüŋ 93b18
zerrīn *Far.* altından yapılmış, altın
z. 4b11, 41b11, 68a17, 120a12, 120b17
zevāl *Ar.* kusur
z. 43b8
ẕevāt *Ar.* kişiler
ẕ.+ı 4a9
ẕevāt-i şerīf *Ar.* şerefli kimseler
ẕ. 3b11
ẕevāyib *Ar. ẕevā ʾib* perçemler
ẕ. 44b1
zevc *Ar.* kadın ve kocanın her biri, eş
z.+e 88b10
z.+i 31b17, 32a5, 88a12, 137b16
z.+ine 68a3, 89a2, 91a18
z.+üŋ 137a18, 137a19
zevci ol- eşi olmak
z.-an 136b9
zevce *Ar.* nikâhlı kadın, eş
z. 127a19
z.+müŋ 89b5
z.+nüŋ 30a10
z.+si 30a3, 55a16, 86b16, 165b10, 174a10
z.+siile 153a2
z.+sinden 31b13
z.+sinüŋ 30a7
z.+ye 144a7
zevce ol- eş olmak
z.-mışıdı 144a9
zevce-i ehl-i temiz *Ar.* temiz, namuslu olan zevce
z. 89b17
zevcelik *Ar.+lik* zevce olma durumu
z.+e(zevcelige) 139a19
zevc-i muḫteşem *Ar.* görkemli eş
z.+em 139b9
ẕevḳ *Ar.* hoş duygu, haz
ẕ. 95a6
ẕ.+ile 87b5
ẕevḳ eyle- haz alınmasını sağlamak
ẕ.-yen 61a19
zeyn *Ar.* süs
z. 89b7
zeyn it- süslemek
z.-di 142b2
żıyāʿ *Ar.* çiftlikler
ż.+ları 122b9
ẕī-ʿahd *Ar.* söz sahibi
ẕ. 3a4
zī-ʿaṭā *Ar.* iyilik eden, bağışta bulunan
z. 20a2
zīb *Ar.* süs
z. 89b7
zībā *Far.* süslü, güzel
z. 10a7, 11b18, 18b5, 69a15, 92a12, 124a3
zī-faḳr *Ar.* fakir
z. 72a15
zifire *Ar. zefīr* siyah ve pek acı madde
z.+lerini 134a15
zī-ḥakīm *Ar.* her şeyi bilen (Allah)
z. 152b9
zihī *Ar.* ne güzel, ne hoş
z. 4b12, 4b13, 29a2, 144a12

zī-hidāyet *Ar.* doğru yolda olan
z. 113a14
zihn-i selīm *Ar.* kusursuz anlayış sahibi
z. 6a17-18
zī-hüner *Ar.+Far.* hünerli
z. 113a14
zī-ḳadīr-i müsteʿān *Ar.* kendisinden yardım istenen ve güçlü olan sahip (Allah)
z. 152b9
zī-ḳanāʿat *Ar.* kanaatkâr
z. 113a14
zī-kemāl *Ar.* olgun
z. 20a2
zī-kerāmet *Ar.* keramet sahibi
z. 21a13
z.+dür 144a12
zī-kerem *Ar.* cömert
z. 21a13
ẕikr *Ar.* anma
ẕ. 62b13
ẕ.+den 40b14
ẕ.+e 170b4
ẕ.+i 62b13, 111a8
ẕ.+idür 145a17, 145b11, 151b10
ẕ.+ine 74a10
ẕ.+ini 74a14, 95a4, 141a15
ẕ.+üŋ 96a14
ẕ.+üŋe 170b3
ẕikr ḳıl- anmak
ẕ. 128a12
ẕikr eyle- anmak
z. 56a6, 93b10, 169b11
ẕ.-di 84a16
ẕ.-diler 73a14, 13b4
ẕ.-medi 146a8
ẕ.-mek 145b1
ẕ.-ŋ 36a12
ẕ.-yesin 102a8
ẕikr-i Ḥaḳda ol- Allah'ı zikir durumunda olmak
ẕ.-asın 49b15
ẕikr it- anmak
ẕ.-di 146a11-12
ẕ.-diler 167a17
ẕ.-dügi 23b1
ẕ.-dügüm 100b14
ẕ.-enler 133b19
ẕ.-er 58b6, 59b4
ẕ.-erem 58b18, 59a17, 145a13
ẕ.-eridük 172a6
ẕ.-erler 147a18
ẕ.-ersin 173a2
ẕ.-meyelüm 174a1, 174a3
ẕ.-se 52a15
ẕ.-üŋ 36a13, 145a12
ẕ.-üp 171a3
ẕikr olın- adı geçmek, söylenmek
ẕ.-dı 53a17, 85a8
ẕ.-.madı 106b18-19
ẕ.-maya 52b7
ẕ.-mışdur 26a6
ẕ.-mışıdı 102a7
ẕ.-ur 56a2
ẕikr-i cemīl *Ar.* güzel zikir
ẕ. 8b7
ẕikr-i enbiyā *Ar. ẕikr-i enbiyāʾ* peygamberlerin zikri
ẕ. 10b16
ẕikr-i ḫˇāb *Ar.+Far.* rüyanın açıklanması
ẕ. 19a16
ẕikr-i Ḫaḳ *Ar.* Allah'ı zikretme
ẕ. 49b18, 52a4, 52a4
ẕ.+dan 43b19, 152b10
ẕ.+daolasın 49b15
ẕikr-i raḥīm *Ar.* merhametli olan Allah'ı zikretme
ẕ. 71b9
ẕikrü'llāh *Ar.* Allah'ı zikretme
ẕ.+dan 146a3
ẕ.+ile 145a4, 145b4
ẕillet *Ar.* horluk, alçaklık
ẕ.+ile 157b4
zī-maḥabbet *Ar.* sevgisi olan
z. 21a13
zī-muḳteżā *Ar.* gerektiği gibi davranan
z. 19b19
zī-mürüvvet *Ar.* cömert, yiğit
z. 20a2
zinā *Ar. zināʾ* zina
z. 30a16, 81b14, 116a18
z.+ya 117a5
zinā eyle- zina etmek
z.-di 31b14
z.-düŋ 81b4

z.-mişsin 81a9
zinā it- zina etmek
z.-düŋ 81b10
z.-en 116b9
z.-erler 23a6
zindān *Far.* zindan
z. 92a11, 92b8, 93b12, 94b12, 96a10, 100a19, 106a13, 106b2
z.+a 70b3, 86a17, 86b7, 91b1, 91b2, 91b11, 91b19, 92a2, 92b9, 92b11, 93a4, 93a4, 93b12, 94a13, 100a3, 102a11, 102b10, 105b12, 107b19, 108a2, 131b10
z.+da 92a7, 92a13, 92b6, 93b10, 93b15, 94a11, 94a11, 99b19, 100b4, 102a11, 102a13, 103a13, 104a3, 105b15, 136b13
z.+dan 92b8, 94a17, 103a15, 103b15, 104a2
z.+ı 91b17, 100a16
z.+imiş 168a9
z.+larda 104a8
z.+uŋ 92a9, 96b1, 104a9
zindān ol- zindan gibi olmak
z.-ur 120a15
zindāncı *Far.+cı* gardiyan
z. 92a5, 92a15, 92b10, 94b5, 94b7, 100b8
z.+ya 94a19
zindān-ı ʿaẕīm *Far.+Ar.* büyük zindan
z. 49a16
zinde *Far.* dinç
z. 4b11
zinde eyle- diriltmek
z.-ye 79b1
zinde it- diriltmek
z.-eridi 76b4
z.-erisem 79a14
zinde ḳal- ölmemek, hayatta kalmak
z.-dı 30b2
zinde ol- dirilmek
z.-a 95a13
z.-asın 76a18
z.-dı 76a11
z.-up 76a9-10, 76a13
zindegānī *Far.* zindelik
z.+de 13a16
z.+den 8b5
zīnet *Ar.* süs
z. 54a7, 113b1
z.+idi 89b10
şekl ü zīnet vir- söyleyeceklerini önceden planlayıp yalanlarla süslemek
ş.-mişsiz 38a15-16
zīnet eyle- süslemek
z.-di 18a1, 129b12
zīnet vir- süslemek
z.-mek 53b8
zinhār *Far.* sakın, asla!
z. 19a13, 70a8, 74a15, 104b2
zīrā *Far.* çünkü, şundan dolayı ki
z. 13b4, 14b2, 39a7, 39a16, 52b7, 64a19, 65a4, 65a7, 78b2, 80a17, 102b16, 115b17, 122b5, 129a19, 132a16, 154b12, 156a8, 166b19, 174b18
ẕirāʿ *Ar.* bir uzunluk ölçüsü
ẕ. 68a11
ẕ.+idi 68a12
zirāʿat *Ar.* tarım
z.+e 109a19
zirāʿat eyle- ekmek
z.-yeler 109a19
zirāʿat itdür- ektirmek
z.-üp 103a8
zirāʿat olın- ekilmek
z.-ınan 110a18
zīrek *Far.* anlayışlı, uyanık
z.+idi 92b15
zī-saʾīd *Ar.* mutlu
z. 142a4
zī-teʿalā şānihi *Ar.* yüce şan sahibi
z. 74a5
zīver *Far.* süs
z. 113b1
z.+e 64a2
zīver-i ʿaḳl *Far.+Ar.* aklın süsü
z. 4a13-14
zīver-i naẓm *Far.+Ar.* manzumenin süsü
z.+ile 124a7
żiyā *Ar. żiyāʾ* ışık, aydınlık
ż. 13a6, 13a6, 95b6
ż.+içün 5b10
ziyād *Ar.*
ziyād it- fazlalaştırmak

z.-düm 50b16
ziyād ol- artmak
z.-ur 120a13, 127b9
ziyāde *Ar.* çok, daha çok
z. 25a4, 25b4, 27a16, 37a1, 68b6, 83a18, 101a1, 101b7, 101b19, 108b9, 114b9, 133a3, 146b5, 146b17, 154a1, 156a7, 156a8, 156b5, 162a8, 167a9, 172a3, 161b15
z.+ye 54b3
ziyāde eyle- artırmak
z.-düm 58b17
z.-yüp 54b2
ziyāde it- artırmak
z.-di 151b15
z.-erleridi 45a4
ziyāde ol- artmak
z.-a 57a3, 91a19, 133b5
z.-dı 69a4, 92b10, 108a10-11, 146b14, 153a13-14, 153b15
z.-maḳdadur 111a12
z.-maz 39a6
z.-sa 39a7
z.-sun 38b8
z.-up 56b14, 83a14
z.-ur 109b13, 110a11, 161b15
żiyāfet *Ar.* ziyafet
ż.+ler 130b7
żiyāfet esbābın gör- ziyafet için hazırlık yapmak
ż.-üp 85b1
żiyāfet eyle- ziyafet vermek
ż.-di 112a12
żiyāfet it- ziyafet vermek
ż.-di 142b3
ż.-üp 6a9
żiyāfet-i ʿaẓīm *Ar.*
żiyāfet-i ʿaẓīm eyle- büyük ziyafet vermek
ż.-di 154b4
ziyān *Far.* zarar, kayıp
z. 36a2, 48b15, 118b5, 119b10
z.+ı 140a13
z.+uŋ 138a5
ziyān it- zarar vermek
z.-me 29b16
z.-mez 114b14
ziyān ol- zarar olmak
z.-maz 42a18
ziyānkār *Far.*
ziyānkār ol- zarar vermek
z.-uruz 27a11
ziyāret *Ar.* görmeye, görüşmeye gitme
z. 140a19
z.+ümüze 100b9
ziyāret it- ziyaret etmek
z.-elüm 63b6
żiyā-yı māh-tāb *Ar.+Far.(2)* mehtabın aydınlığı
ż. 20a9
zor *Far. zūr* **1.** kuvvet
z. 4a19, 60a4, 60a12
2. sıkıntı, güçlük
z. 60a17
z.+a 120a8
zor eyle- baskı altında tutmak
z.-yüp 71a19
żucret *Ar.*
żucret vir- sıkıntıya uğratmak
ż.-di 125a2
ẕū-fünūn *Ar.* bilim sahibi
ẕ. 72a5, 150b10
ẓuhr *Ar.*
ẓuhr u ʿaṣrı ḳıl- öğle ve ikindi namazlarını kılmak
ẓ.-dı 60b16
ẓuhūr *Ar.*
ẓuhūra gel- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-ür 99a14
ẓuhūra getür- ortaya çıkarmak
ẓ.-meyüp 67b13
ẓuhūr it- ortaya çıkmak, görünmek
ẓ.-e 150b12
ẓ.-icek 76b5
ẓ.-ince 16a16
ẓ.-medi 11b7, 166b19
ẓ.-meyince 152b6
ẓ.-üp 55b14
zuḳāḳ *Ar.* sokak
z.+a 116b14
ẓulm *Ar.* acımasızlık, haksızlık, eziyet
ẓ. 31b9, 52a10, 52a14, 117b2, 117b14, 119b14, 119b14, 120a7, 120b2, 120b2, 120b3, 120b3, 120b4, 120b4, 120b5, 120b6, 120b6, 120b7, 120b7, 120b8, 120b8, 120b9, 120b9,

120b10, 120b10, 120b11, 120b12, 120b13, 120b14, 120b15, 120b16, 120b17, 120b18, 120b19, 121a1, 121a2, 121a3, 164a15
ẓ.+den 144b2
ẓ.+dür 119b6, 119b6
ẓ.+e 7b11, 19b12, 119b4
ẓ.+i 118a1
ẓ.+için 120a18, 120a19
ẓ.+iiçün 52a12
ẓ.+ile 30a18, 38a10, 42a2, 42a2, 52a11, 52a13, 93b10, 95b17, 117b17, 119a19, 119b1, 119b1, 119b2, 119b3, 119b4, 119b5, 119b5, 119b7, 119b7, 119b8, 119b8, 119b9, 119b9, 119b10, 119b10, 119b11, 119b11, 119b12, 119b12, 119b13, 119b13, 119b15, 119b15, 119b16, 119b16, 119b17, 119b17, 119b18, 119b18, 119b19, 119b19, 120a1, 120a1, 120a2, 120a2, 120a3, 120a3, 120a4, 120a4, 120a5, 120a5, 120a6, 120a6, 120a7, 120a8, 120a8, 120a9, 120a9, 120a10, 120a10, 120a11, 120a11, 120a12, 120a12, 120a13, 120a13, 120a14, 120a14, 120a15, 120a15, 120a16, 120a16, 120b1, 158a16
ẓ.+ine 38a18, 117b18
ẓ.+üŋ 117b14, 119a19
ẓulm eyle- zulmetmek
ẓ.-dük 164a15-16
ẓ.-düm 48b1
ẓ.-se 38b12
ẓ.-yen 165a12
ẓ.+ile 9b9
ẓulm it- zulmetmek
ẓ.-en 19b15, 41a17
ẓ.-endür 117b15
ẓ.-enlerden 101a11
ẓ.-enleri 54b16
z.-er 32a14
ẓ.-medin 104b4
ẓ.-mege 126b10
ẓ.-memek 95b3
ẓ.-üp 118b9
ẓulm gör- zulme uğramak
ẓ.-seler 103a2
ẓulm ḳıl- zulmetmek
ẓ.-duḳ 41b19, 162b3
ẓulmet *Ar.* karanlık
ẓ. 48a12, 48b5, 51a12
ẓ.+ler 23b9
ẓ.+lerden 23b10
ẓulmet ol- kararmak
ẓ.-dı 153a3
ẓulm-i maḫż *Ar.* tam zulüm, asıl zulüm
ẓ. 52a9
zuʿm *Ar.* boş inanç
z.+ı 84a19
ẓuʿm it- boş inanca sahip olmak
ẓ.-er 79a19, 134a7
ẓunūn *Ar.*
ẓunūn it- zanlarda bulunmak
ẓ.-dükleri 164b12-13
zübde-i dostān *Ar.+Far.* dostların en seçkini
z. 3a10-11
zübde-i maʿmūre-i rubʿ-ı meskūn *Ar.* bayındır olan kara parçalarının en seçkin parçası
z. 8a4
zühd *Ar.* her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme
z. 31a3, 112a18, 120a6
z.+ile 31b7, 86b12, 124a17, 124a17
zühd ol- dini emirleri yerine getirmek
z.-updı 112b15
zühd-i perhīz *Ar.+Far.* her türlü zevke karşı koyarak kendini ibadete verme
z.+üŋ 71a16
ẕühūl *Ar.* düşmanlıklar
ẕ. 149b7
zülāl *Ar.* saf, güzel, tatlı su
z. 43a18, 150a6
zülāl-ı behcet-efzā *Ar.(2)+Far.* sevinç veren güzel, tatlı su
z.+sı 6b7
zülāl-ı sürūr-baḫş *Ar.(2)+Far.* sevinç veren güzel, tatlı su
z.+ı 3b1
ẕü'l-celāl *Ar.* yücelik sahibi
ẕ. 61a17
zülf *Far.* şakaklardan sarkan saç lülesi
z.+i 142a15
zülf-i şeb-rengīn *Far.* siyah zülüf

z.+e 112b13
ẕüll *Ar.* alçalma, horluk
ẕ. 91a6
zümre-i aḫyar *Ar.* hayırlı olanların topluluğu
z.+dan 7a9
zümre-i ḥūr *Ar.* huriler topluluğu
z.+dur 9a11
zümre-i ʿulemā *Ar.* alimler topluluğu
z. 5b18
zünbūr *Ar.* eşek arısı
z.+lar 141a2
zünbūr-ı ġam *Ar.* acı veren eşek arıları
z. 141b17
ẕünūb *Ar.* günahlar, suçlar
ẕ. 3a6
ẕ.+a 32b6, 164a13, 164a16
ẕ.+ı 174a2
ẕünūb it- günah işlemek
ẕ.-enleriçün 33b16
ẕ.-mem 113b4
ẕürriyyet *Ar.* kuşak, soy
ẕ.+inde 101a6
ẕ.+üŋe 110a16
ẕürriyet-i ādem *Ar.* insanoğlu
ẕ.+i 78b19

ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

ʿAbdu’llāh (bk. ʿAbdu’llāh bin Revāḥa, ʿAbdu’llāh bin Ebī Revāḥa) ensarın ileri gelenlerinden olup Hazrec kabilesine mensup olan şair sahabe
ʿa. 64a12-13

ʿAbdu’llāh bin ʿAbbās (bk. İbn-i ʿAbbās) Hazreti Muhammed’in amcası Abbas bin Abdulmuttalib’in oğlu olup çok sayıda hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabe
ʿa. 169b7
ʿa. +dan 90b2

ʿAbdu’llāh bin Bişr sahabelerden biri
ʿa. 145b1

ʿAbdu’llāh bin Ebī Revāḥa (bk. ʿAbdu’llāh, ʿAbdu’llāh bin Revāḥa) ensarın ileri gelenlerinden olup Hazrec kabilesine mensup olan şair sahabe
ʿa.+idi 67a6

ʿAbdu’llāh bin ʿÖmer (bk. İbn-i ʿÖmer) Hazreti Ömer’in oğlu, küçük yaşta Müslüman olup en çok hadis nakledenler arasında yer alan sahabe
ʿa.+den 116a4, 160b4

ʿAbdu’llāh bin Revāḥa (bk. ʿAbdu’llāh, ʿAbdu’llāh bin Ebī Revāḥa) ensarın ileri gelenlerinden olup Hazrec kabilesine mensup olan şair sahabe
ʿa. 64a8

ʿAbdu’llāh bin Selām soyu Hazreti Yusuf’a dayanan, Müslüman olmadan önce büyük bir Yahudi alimi olan sahabe
ʿa.+dan 110a13

ʿAbdu’llāh bin Ubī Mekke’de reisülmünafıkin diye anılan kişi
ʿa. 40a9

ʿAbdu’llāh ibn-i Mesʿūd (bk. İbn-i Mesʿūd) ilk iman eden sahabelerden biri
ʿa.+dan 35a4

ʿAbdu’r-raḥmān (bk. ʿAbdu’r-raḥmān bin ʿAvf) Hazreti Muhammed’in hayatta iken cennetle müjdelediği on sahabeden ve ilk Müslümanlardan biri
ʿa. 24a17

ʿAbdu’r-raḥmān bin ʿAvf (bk. ʿAbdu’r-raḥmān) Hazreti Muhammed’in hayatta iken cennetle müjdelediği on sahabeden ve ilk Müslümanlardan biri
ʿa.+i 24a17

ʿAbdu’r-raḥman bin Semüre Kureyş kabilesinden olup Mekke’nin fethi sırasında Müslümanlığı kabul eden sahabe
ʿa. 23a14

ʿAbd-i Yābīl bin ʿAbd-i Külāl kişi adı
ʿa.+e 34a8

Aʿcām Acemler, İranlılar
a. 8a17

Ādem (I) (bk. Ādem Nebī, Ḥażret-i Ādem) Adem Peygamber
ā. 33a12, 110a14, 110a16, 158b13, 159a3
ā.+e 110a15
ā.+i 97a16

Ādem (II) kişi adı
ā. 155b1

Ādem Nebī (bk. Ādem, Ḥażret-i Ādem) Adem Peygamber
ā. 80a14

ʿAden Yemen’de bir liman şehri
ʿa. 8a6

ʿAḳabe (bk. ʿAḳabe-i kübrā) Mina ile Mekke arasında bulunan, çeşitli anlaşmaların yapıldığı yer
ʿa.+de 34a8
ʿa.+den 15a6

ʿAḳabe-i Kübrā (bk. ʿAḳabe) Mina ile Mekke arasında bulunan, çeşitli anlaşmaların yapıldığı yer
ʿa. 64a8

ʿAlī (bk. ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib, Ebū’l-Ḥasan Ḥażret-i ʿAlī, Ḥażret-i

Velāyet-i Menzilet, İmām ʿAlī) Hazreti Muhammed'in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
ʿa. 25a2

ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib (bk. ʿAlī, Ebū'l-Ḥasan Ḥażret-i ʿAlī, Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet, İmām ʿAlī) Hazreti Muhammed'in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
ʿa. 170a2-3

Allāh Allah
a. 25a9, 28a17, 39b9, 46a11, 58b6, 84b6, 122b4, 134b17, 134b18, 137a12, 152b11, 154a5, 156a8, 163a8, 163a15, 171b13
a.+dan 64a17, 68b18, 87b7, 88a16, 93a19, 127a9, 134a7, 134b18, 171b12
a.+dur 51b10, 60a10, 62b13, 79b2
a.+ı 141a19
a.+ını 74a17
a.+içün 46b12, 50a11, 54b10, 57a18, 65a16, 113a8, 113b8, 114a6, 114a18, 134b17, 134b19, 135a6, 135a10, 135a11, 135b1, 135b17-18, 136a3, 165b1, 168a18, 169a8
a.+ile 50a12, 63b15, 71b7, 74a18, 145a4, 169a7
a.+um 37b16, 58a14, 160b10

Allāh teʿalā yüce Allah
a. 11a17, 13b10, 15a12, 18a16, 23a3, 23b19, 28a8, 28b1, 28b17, 33a9, 33b1, 34a10, 34a14, 35a12, 35b7, 36a17, 36b6, 40b14, 40b14-15, 47a17, 48a3, 48b4, 54b15, 56b7, 64a15, 64b1, 64b3, 64b4, 64b7, 64b10, 64b12, 64b16, 64b18, 65a15, 65b14, 75a3, 76b1, 78a16, 78a17, 78b18-19, 79a1, 84b13, 85a3, 97b11, 97b19, 98a6, 98b5, 98b7-8, 99a2, 100a7, 100a13, 100a15, 100a19, 100a19, 100b16, 100b18, 100b19, 101a8, 103a17, 108b17, 109b9, 110a13, 110b1, 110b7-8, 110b15, 110b18, 115b10, 116a10, 117a9, 117a16, 122a14, 122b7, 122b13, 123a12, 128b2, 131a5, 132a2, 133a9, 133a16, 134a13, 135a1, 135b19, 137b11, 145a17, 145b6, 146a12, 146b9, 147a10-11, 148a1, 155b16, 155b18, 159a3, 159a14-15, 159b11, 159b12, 159b17, 160b1, 161b6, 162b4, 162b7, 163a16, 164a9, 164a14, 164a17, 164a18, 164b19, 169b6, 169b10, 170a4-5, 170a5, 170a9, 170a10, 170a13, 171a4, 171b1, 171b3, 171b14-15, 171b15, 172b5, 172b7, 174b7-8, 174b14
a.+dan 47b8, 54b4, 55a5, 57a2, 58a10, 128a9, 128a13-14, 147a8, 147a9, 147b8, 147b14, 169b13, 169b14, 170a1, 170a2, 170a6, 171a18, 172a15, 173a10
a.+içün 27b17
a.+ile 116a9, 135a5
a.+nuŋ 11a3, 16a2, 16a16, 26a9, 34b13, 34b14, 35a9, 38a17, 39a15, 39a17-18, 46b7-8, 48a8, 65b3, 75a6, 75a17, 79b2, 90b14, 92b6, 97b9, 98a6, 98b9, 101a4, 101a18, 107a9, 107a19, 107b2, 108b13, 109b8-9, 117a4, 117a13, 135a12, 135a17, 135b4, 135b8, 139b2, 154a19, 160b2, 169b16, 171a15-16, 173b18, 174a1
a.+ya 13b16, 17b14-15, 24a2, 34a1, 34a17, 55a7, 56b6, 64a19, 81a1, 93a17, 99a7, 116b17, 123a10, 130b19, 133b16, 135b9, 145b1, 147a5, 158a1, 172a14
a.+yı 23b1, 84a16, 116b16, 128a12, 133b19, 145b19, 146a8, 147a17, 169b11

Allāh-ı kerīm kerim Allah
a. 51b6

Allāhu'l-musteʿān kendisinden yardım beklenen Allah
a. 39a14

ʿAmmān şimdi Ürdün'ün başkenti olan şehir
ʿa. 8a7

ʿAmmār bin Yāsir Hazreti Ömer zamanında Kufe valiliği yapmış muhacir sahabe

ʿa. 116a10
ʿAmūdān Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ʿa. 13a5
ʿArab (bk. ʿArabī-I, Aʿrābī) Arap ırkından olan
ʿa. 8a6, 9a5, 47a5, 56a11, 79b5, 79b13, 143a16, 148b5
ʿa.+da 9a2, 26a8
ʿa.+dan 2b11, 8a14
ʿa.+ı 58a15
ʿa.+idi 45a15-16
ʿa.+uŋ 79b13
ʿArabça (bk. ʿArabī-II) Arapça
ʿa. 45b17
ʿArabī (I) (bk. ʿArab, Aʿrābī) Arap ırkından olan
ʿa. 15b11
ʿa.+den 147a15-16
ʿArabī (II) (bk. ʿArabça) Arapça
ʿa.+den 9a17
Aʿrābī (bk. ʿArab, ʿArabī-I) Arap ırkından olan
a. 56a14, 56a15, 56b4, 56b19, 57a3, 57a13, 57a15, 57b8, 57b17, 57b18, 58a7, 58a8, 58a10, 79a15
a.+nüŋ 57b5, 135b15
a.+ye 56a18, 56b17, 56b17, 58a4, 79a13
ʿArafāt (bk. Cibāl-ı ʿArafāt) hacıların Kurban Bayramı'nın arife günü toplandıkları dağ
ʿa.+da 34b2
Āsiye Firavun'un eşi olup Allah'a inanmış, hadislerde övülmüş kişi
ā.+dür 136b2
ʿAṭā kişi adı
ʿa. 72a4
ʿAṭrīfe Züleyha'nın annesi
ʿa. 68a5
ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa (bk. Ḥazret-i ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa) Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in eşi olan kadın sahabe
ʿa. 34a5
ʿa.+dan 34b18, 116b4, 170a11
ʿAyṣ Hazreti Yakub'un kardeşi
ʿa. 15a5, 15a6, 15a18, 15b15, 16a1, 16a9, 18a4, 18b3, 174b5
ʿa.+dur 15b9
ʿa.+a 15b1
ʿa.+ı 15a15
ʿa.+için 16a7
ʿa.+um 15b17
ʿa.+uŋ 15b2, 16a8, 16a11, 18a3
ʿĀzer öldükten sonra Hazreti İsa tarafından diriltilenlerden biri
ʿa. 75b19, 76a6
Āzerbāycān Güney Kafkasya'da bir devlet
ā. 8a13
ʿAzīz (bk. ʿAzīz-i Mışır-I, Melik Reyyān, Melik Reyyān bin El-Velīd, Reyyān bin Elvelīd, Velīd Reyyān) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
ʿa. 68a4, 70b5, 71a3, 71a3, 85a8, 91b3, 136b9
ʿa.+de 67b1, 107b14
ʿa.+i 68a1, 68b13
ʿa.+üŋ 54a12
ʿAzīz-i Mışır (I) (bk. ʿAzīz, Melik Reyyān, Melik Reyyān bin El-Velīd, Reyyān bin Elvelīd, Velīd Reyyān) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
ʿa. 54b5, 54b18, 55a12, 55a14, 67a9, 70a15, 99b4
ʿa.+ile 70b6
ʿAzīz-i Mışır (II) Hazreti Yusuf
ʿa. 2b13
ʿAzrāʾīl can almakla görevli melek
ʿa. 159b19, 171a13
ʿa.+i 33b11

B

Bābil Mezopotamya'da kurulmuş, Sümer ve Akad topraklarını kapsayan eski bir imparatorluk
b.+de 97a12-13
Baġdād kültür ve medeniyette önemli yere sahip, şimdi Irak'ın başkenti olan şehir
b. 8a14, 61b13, 62a19

b.+a 140b18
b.+da 60b5
Baḳīʿ-i Ġarḳad Medine'de bulunan kabristan
b.+da 35a2
Baʿl bir put adı
b.+idi 117b4
Bār-(Ḫudā) Allah
b. 51a2, 104a6
Başra eski çağlarda edebiyat, bilim ve ticaret merkezi olan bir şehir
b. 8a14, 116b13, 156a18
b.+da 71b18
Belḳīs bir melike olup, Hazreti Süleyman'ın peygamberliğine iman etmiş ve onunla evlenmiş kişi
b.+dür 136b4
b.+idi 152b17
Benī İsrāʾīl İsrailoğulları, İsrail halkından olanlar
b. 45a8, 75a13, 77a1, 80b19, 81a2
b.+de 159b14
b.+den 174b18
b.+e 75a10, 75a14, 75a15, 98b14, 99a16, 128b7
b.+i 97b1
Benī Seleme Hazreti Muhammed zamanında adı geçen bir kabilenin adı
b.+den 14a5
Beşşār Hazreti Yusuf'u kuyudan çıkaran iki kişiden biri
b. 45a19, 45b4
b.+a 45b7
Beytü'llāh'ül-Ḥarām Kâbe
b.+ı 110b17
Beytü'l-Maḳdis Mescidülaksa
b.+e 30a8
b.+e 78b15, 79b14
b.+i 97a9
b.+üŋ 97a14
Bilāl bin Ḥamāme Müslümanların ilk müezzini olan sahabe
b.+dür 24a10
Buḫtu'n-naṣr adı II. Nebukadnezar olarak da geçen, İsa'dan önce 630-561 yıllarında yaşayan bir hükümdar
b. 97a9
Buṭḥāʾ-i Mekke Mekke Puthanesi
b.+ye 90b4
Bünyāmīn Hazreti Yusuf'un aynı anneden olan kardeşi
b. 17a3, 131a6, 148b13, 149a3, 154b11, 155b10, 155b15, 155b19, 156a12, 156a16, 156b18, 157a11, 162a13, 164b8, 164b15, 172a15
b.+dür 132a19
b.+e 146b8, 147a14, 155a13, 156a9
b.+i 146a10, 146a18, 146b12, 147a1, 147a8, 155a5, 157a18, 161a5, 161a19
b.+ile 146b16
b.+üŋ 157a5, 161a6, 170b17, 172a14
Büşrā Hazreti Yusuf'u kuyudan çıkaran iki kişiden biri
b. 45a19, 45b3, 45b14
b.+ya 45b12

C

Cābir bin ʿAbdu'llāh en çok hadis rivayet eden sahabelerden biri
c. 12b17, 34a1-2, 65b1
Caʿfer-i Ṣadıḳ Sadık lakabıyla meşhur olan, oniki imamın altıncısı
c.+dan 69b10
Caʿfer-i Ṭayyar Ebu Talib'in oğlu, Hazreti Ali'nin ağabeyi olan ve ilk Müslüman olanlar arasında yer alan sahabe
c. 67a5
Cebele sahabe Zeyd bin Harise'nin kardeşi
c. 65b17, 67a2
Cebel-i Ṭūr (bk. Ṭūr) Hazreti Musa'nın Allah ile konuştuğuna inanılan dağ, Sina Dağı
c.+a 153b2
Cebrāʾīl (bk. Cebrāʾīl-i emīn, Cibrīl-i emīn, Cibrīl-i ḳarīn, Ḥażret-i Cebrāʾīl) peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek
c. 13a1, 15a12, 17a12, 23a11, 24a9, 24a14, 25a18, 29a17, 34a10, 34a19, 35a10, 35b4, 36a15, 40b16, 48a5, 48a6, 48a8, 48a9, 74b6, 75b17, 82a4,

92a18, 92b1, 92b3, 94a8, 94a12, 100a2, 100a5, 100a10, 100a13, 100b3, 103b8, 108a16, 109b6, 109b8, 121a8, 136a9, 145a11, 153a11, 160b13, 160b14, 160b15, 170b17
c.+e 25a17, 28b17, 35a1, 35a15, 36b7, 40b15, 44a11, 70b19, 92a17, 109b5, 111a8, 121a5, 160b11
c.+i 33b11, 34b15, 35a7, 70a6, 100a1
c.+üm 25a11, 34b9, 100a9

Cebrā'īl-i emīn (bk. Cebrāʾīl, Cibrīl-i emīn, Cibrīl-i ḳarīn, Ḥażret-i Cebrāʾīl) peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek
c. 11b12-13, 17a18, 25a8, 71a2, 145a8-9, 172a17
c.+den 35b4

Celāle'd-dīn-i Rumī Mevlana adıyla anılan, İslam ve tasavvuf dünyasında tanınmış düşünce adamı ve Mevlevi yolunun öncüsü
c. 5b8

Cemşīd İran'da hükûmet kuran Pişdanioğullarının dördüncü ve en büyük hükümdarı
c.+ler 4a7

Cenāb-ı Ḥaḳ(ḳ) yüce Allah
c.+a 55a8-9, 56a12, 139a5
c.+dan 159b6

Cenāb-ı Ḥażret-i Sulṭān Selīm padişah II. Beyazıt'ın oğlu, 1470-1520 yılları arasında yaşamış Osmanlı padişahı
c. 5a8

Cenāb-ı ʿİzzet yüce Allah
c.+den 10b7
c.+e 11b12, 118a6, 160b14-15

Cendeʿ Züleyha'nın babası
c. 68a6

Cerīḥ İsrailoğulları içinde dindar biri
c. 80b19
c.+den 81a7
c.+üŋ 81a15

Cevāhirü'l-Aḫbār fī Ḥaṣāyili'l-Aḫyār Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin 16. yüzyılda Arapça'dan Ebū Ḥafṣ ʿÖmer bin İbrāhīmü'l-Enṣārī'den tercüme ettiği eser
c.+ile 9b3

Cezāyir Afrika kıtasında yer alan bir Arap ülkesi
c. 8a7, 8a8, 8a9

Cibāl-ı ʿArafāt (bk. ʿArafāt) hacıların Kurban Bayramı'nın arife günü toplandıkları dağ
c.+dan 34b4

Cibrīl-i emīn (bk. Cebrāʾīl, Cebrāʾīl-i emīn, Cibrīl-i ḳarīn, Ḥażret-i Cebrāʾīl) peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek
c. 139a15

Cibrīl-i ḳarīn (bk. Cebrāʾīl, Cebrāʾīl-i emīn, Cibrīl-i emīn, Ḥażret-i Cebrāʾīl) peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek
c. 2b19

Ciryān Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
c. 13a4

Cüneyd Cüneyd-i Bağdadi adıyla tanınmış, künyesi Ebü'l-Kasım olan bir mutasavvıf
c. 134b11, 134b12

Ç

Çerākese Çerkezler
ç. 8a12

Çin dünyanın en kalabalık ülkesi
ç. 67b18
ç.+üŋ 8a18

D

Dāvud (bk. Dāvud Peyġāmber, Ḥażret-i Dāvud) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, kendisine kutsal kitap Zebur gönderilen peygamber
d. 110b4

Dāvud Peyġāmber (bk. Dāvud, Ḥażret-i Dāvud) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, kendisine kutsal kitap Zebur gönderilen peygamber
d.+e 110b1

Deccāl ahir zamanda Hazreti İsa'nın veya Mehdi'nin yeryüzüne

gelmesinden önce insanların dini inançlarını kullanıp saptırarak kötülüğe ve sapkınlığa yönelteceğine inanılan düşünce ya da varlık
d. 78b5, 79a3, 79a9, 79b1, 80a2
d.+a 79b11
d.+dan 79a1, 79a2, 79a17
d.+ı 78b15, 79b19, 80a5
d.+sın 79b3

Dem Hazreti Yusuf'un kardeşi Bünyamin'in oğlu
d. 155b4
d.+dür 155b1

E

Ebā İsḥaḳ (bk. Ebū İsḥāḳ, İbrāhīm Edhem, Şeyḥ Ebū İsḥāḳ) İbrahim bin Edhem olarak tanınan, künyesi Ebu İshak olan, tabiinin meşhur alimlerinden biri
e. 20a10, 116b14

Ebī Derdā (bk. Ebū Derdā) Kur'an, fıkıh ve hadis ilimlerinde önde gelen bir sahabe
e. 22a2

Ebī Emāme sahabelerden biri
e.+den 65b5

Ebū ʿAbdu'llāhu'l-Bācī duası makbul bir kişi
e. 148a10

Ebū Bekir (Ḥażret-i Ebī Bekr-i Ṣıddīḳ) hicret sırasında Hazreti Muhammed ile birlikte olan ve sıddık lakabıyla meşhur olup dört büyük halifenin ilki olan, hayattayken cennetle müjdelenen sahabe
e. 24a9, 24b3, 153a14, 153a17, 153a19, 153b1, 153b5
e.+ile 157b18

Ebū Bekr-i Hüzelī sahabelerden biri
e.+den 34b14

Ebū Cehil Hazreti Muhammed'in en azılı düşmanı ve Kureyş'in ileri gelenlerinden biri
e. 90b5, 90b8, 90b12

Ebū Derdā (bk. Ebī Derdā) Kur'an, fıkıh ve hadis ilimlerinde önde gelen bir sahabe
e. 145b4

Ebū Emāme Bāhilī sahabelerden biri
e.+den 78b17

Ebū Esidü's-Sāʿdī sahabelerden biri
e. 14a3

Ebū Faṭıma sahabelerden biri
e. 169b4

Ebū Ḥafṣ ʿÖmer bin İbrāhīmü'l-Enṣārī Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin 16. yüzyılda Arapça'dan tercüme ettiği Cevāhirü'l-Aḫbār fī Ḥaṣāyili'l-Aḫyār adlı eserin müellifi
e. 9a6

Ebū Hüreyre sahipsiz kedi yavrularını besleyip büyütmesinden dolayı kedi babası anlamına gelen Ebu Hureyre adıyla anılan sahabe
e. 14a16, 80b15, 135a7
e.+den 116b7, 135a9, 135a16, 136a7-8

Ebū İsḥāḳ (bk. Ebā İsḥāḳ, İbrāhīm Edhem, Şeyḥ Ebū İsḥāḳ) İbrahim bin Edhem olarak tanınan, künyesi Ebu İshak olan, tabiinin meşhur alimlerinden biri
e. 21a4

Ebū'l-Ḥasan (bk. ʿAlī, ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib, Ḥażret-i ʿAlī, Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet, İmām ʿAlī) Hazreti Muhammed'in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
e. 24b19

Ebū Mūsā Eşʿarī (bk. Ebū Mūsā-yı Eşʿarī) Hazreti Ali ile Muaviye arasındaki savaşta meşhur hakem olayında hakemlik yapmış sahabe
e. 135b5

Ebū Mūsā-yı Eşʿarī (bk. Ebū Mūsā Eşʿarī) Hazreti Ali ile Muaviye arasındaki savaşta meşhur hakem olayında hakemlik yapmış sahabe
e.+den 116a1

Ebū Saʿīd-i Ḫudrī (bk. Ebū Saʿīdü' l-Ḫudrī) çok hadis rivayet edenler arasında yer alan bir sahabe
e. 145a15

Ebū Saʿīdü' l-Ḫudrī (bk. Ebū Saʿīd-i Ḫudrī) çok hadis rivayet edenler arasında yer alan bir sahabe
e. 99b17-18, 128a5
e.+den 116a16

Ebū Ṭālib Hazreti Muhammed'in amcası ve Hazreti Ali'nin babası
e. 91a9

Ebū Ẕer sahabelerden biri
e. 33b16

Ecb İsrail kavmi içinde zalim bir hükümdar
e. 117b3

Efrāyīm Hazreti Yusuf'un oğlu, Hazreti Yuşa'nın dedesi
e.+idi 175a5-6

Endülüs 711-1492 yılları arasında İber Yarımadası'nda Müslümanlığın etkisi altında bulunan bölgelere verilen isim
e.+ile 8a8

Enes (bk. Enes bin Mālik) on yaşından itibaren Hazreti Muhammed'e hizmet etmiş ve en çok hadis rivayet etmiş sahabelerden biri
e. 85a4, 170a7

Enes bin Mālik (bk. Enes) on yaşından itibaren Hazreti Muhammed'e hizmet etmiş ve en çok hadis rivayet etmiş sahabelerden biri
e. 84b14-15, 128a1-2, 135a3, 160a3
e.+den 90a13

Ermiyā' Nebī Hazreti Harun'un neslinden olup Tevrat'ın hükümlerini iletmekle görevli peygamber
e. 80b11

Esmā sahabe Zeyd bin Harise'nin kardeşi
e. 65b17
e.+yı 66a1

Esmā binti Ebī Bekir Hazreti Ebu Bekir'in kızı olup Mekke'de doğmuş kadın sahabe
e.+den 14b7

Eyyūb-i ṣābir (bk. Ḥażret-i Eyyūb) sabrıyla meşhur peygamber
e. 16a10-11

F

Fārs İran'da bir eyalet
f. 8a14, 8a17

Fārūḳ (bk. Ḥażret-i Fārūḳ, ʿÖmer) ikinci halife olup Ömer Faruk veya Faruk adıyla da anılan, adaletiyle ünlü sahabe
f.+idi 141b11
f. 144b5
f.+a 144a5

Fās Kuzey Afrika'da bulunan bir ülke
f. 8a8

Fātiḥa (bk. Sūre-i Fātiḥa) Kur'an'ın 7 ayetli ilk suresi
f. 8b14
f.+ile 9b9

Felīḳ Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
f. 13a5

Feraġ Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
f.+dur 13a6

Fırat Basra Körfezi'ne dökülen bir nehir
f.+da 4b9

Filistīn Orta Doğu'da bulunan bir yer adı
f. 8a5

Firʿavun Mısır'ın eski hükümdarlarına verilen unvan
f. 40b17, 70b11, 84a12, 84a13, 84a15, 84a16, 84b1, 84b3, 99b14

Furḳān-ı ʿaẓīm (bk. Furḳan-ı kerīm, Ḳurān, Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı kerīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
f. 10a5
f.+de 40b2, 77b11
f.+dür 3a13

Furḳan-ı kerīm (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Ḳurān, Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı kerīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
f.+de 67a17

G

Geylān İran'da Hazar Denizi kenarında olan vilayet
g. 8a17

H

Ḥabeş Osmanlı İmparatorluğu'nun bir eyaleti
ḥ. 8a7

Ḥaccāc 661-714 yılları arasında yaşamış, zalim lakabıyla meşhur olmuş Emevi valisi
ḥ. 96b3, 96b6
ḥ.+idi 95b17
ḥ.+ile 96a9, 96b2, 96b4

Ḫadīce (bk. Ḫadīce-i Kübrā) Hazreti Muhammed'in ilk eşi ve ona iman getirip Müslüman olan ilk kadın sahabe
ḫ. 25b4, 66a5, 66a7, 66a9, 66a10, 136a10
ḫ.+idi 136a4
ḫ.+nüŋ 136a13, 136a19

Ḫadīce-i Kübrā (bk. Ḫadīce) Hazreti Muhammed'in ilk eşi ve ona iman getirip Müslüman olan ilk kadın sahabe
ḫ.+ya 25b2

Ḥaḳ(ḳ) Allah
ḥ. 3a16, 10a1, 10b4, 11a4, 12b15, 13a11, 13b3, 13b4, 19a13, 21b8, 30a13, 32b3, 33a6, 33a11, 33a14, 33a17, 33b4, 33b6, 33b7, 36b6, 37b18, 38b7, 38b9, 40a18, 40a19, 41a8, 42b7, 42b16, 43b13, 43b16, 44a2, 44a9, 44a16, 45a6, 45a8, 46a9, 48a2, 49b14, 49b18, 50a14, 51a11, 51b17, 52a4, 52a4, 52a5, 52a18, 52b6, 52b8, 53b10, 55a18, 55b4, 55b9, 58a19, 61a11, 62a1, 62a18, 62b2, 62b16, 63a6, 64a2, 64a3, 67a12, 67a16, 69a16, 69b10, 70a4, 70b19, 71b6, 72b17, 73b2, 73b18, 74a3, 74a12, 74a19, 75a9, 75b4, 77b11, 78a4, 78a10, 79a13, 79b1, 79b7, 80b3, 80b8, 84b11, 86b8, 90a1, 90b1, 90b19, 94b19, 96b8, 96b16, 97b8, 99a11, 99a15, 100a1, 103b16, 105b14, 108a4, 112a8, 112b16, 113b10, 114a15, 114b9, 114b9, 114b12, 114b15, 114b16, 115a15, 115b2, 115b7, 115b17, 116a12, 116a15, 116b4, 117b5, 117b7, 117b9, 117b10, 117b11, 117b16, 118a5, 118a7, 121a13, 123b13, 124a12, 125a6, 125a12, 126a19, 126b2, 126b5, 127b6, 127b7, 127b14, 128a18, 129b14, 134b17, 139a1, 139a15, 141b4, 142b10, 143b15, 144a8, 144a9, 145a13, 145b11, 147a6, 151b5, 157b7, 157b11, 157b16, 158a17, 158b5, 158b15, 158b17, 159a19, 159b2, 159b19, 160b6, 160b11, 160b15, 160b19, 166a13, 166a14, 166b19, 169a6, 169a11, 169a13, 169b1, 171b5, 174b2, 175a16
ḥ.+a 18b9, 30b12, 31b17, 32b7, 39a9, 42b1, 61a17, 63a2, 71b11, 72b12, 88a4, 88a17, 89a1, 94b13, 94b15, 94b16, 94b17, 94b19, 95b16, 96b13, 96b17, 96b18, 97a1, 97a1, 106a18, 113b3, 114a13, 114a19, 119a16, 124a10, 124a16, 124b2, 126a17, 126b14, 127a8, 137b11, 142b7, 142b12, 144a11, 165a13, 167b7, 165b19, 168a1, 169a3, 169a15
ḥ.+da 49b15
ḥ.+daidiler 86b18
ḥ.+dan 10a4, 20a1, 20a4, 20b6, 21b14, 32b12, 42a1, 42b10, 43b19, 50b19, 51b18, 58a10, 60b1, 62b14, 71a13, 74a4, 84b7, 86b15, 88a3, 89a3, 94b18, 96b19, 104a15, 106b14, 115a3, 115a8, 115a11, 119a3, 126a11, 127b2, 142b8, 143b12, 143b16, 152a14, 152b10, 175b1
ḥ.+dandur 39a4
ḥ.+dur 64b7, 94b17, 94b18, 95a1, 95a1, 95a2, 95a2, 95a3, 95a3, 95a4, 95a4, 95a5, 95a5, 95a6, 95a7, 95a7, 95a8, 95a8, 95a9, 95a9, 95a10, 95a10, 95a11, 95a11, 95a12, 95a12, 95a13, 95a13, 95a14, 95a14, 95a15, 95a15, 95a16, 95a16, 95a17, 95a17, 95a18, 95a18, 95a19, 95a19, 95b1, 95b1, 95b2, 95b2, 95b3, 95b3, 95b4, 95b4, 95b5, 95b5, 95b6, 95b6, 95b7, 95b7, 95b8, 95b8, 95b9, 95b9,

95b10, 95b10, 95b11, 95b11, 95b12, 95b12, 95b13, 95b13, 95b14, 95b14, 95b15, 95b15, 113b13, 151b10
ḥ.+durur 143b19
ḥ.+ı 29b15, 32a10, 42b6, 50a1, 52a15, 71b7, 91a14, 117b3, 126b8, 141a16
ḥ.+ıla 32b17, 41a10, 51b7, 94b16, 117b6, 169a14
ḥ.+içün 39a11, 113a17
ḥ.+ile 9b8, 16b6, 17a12, 18a9, 35b1, 29a1, 40b5, 44b8, 50b3, 51b5, 63b18, 74a13, 81a13-14, 83a11-12, 107a2, 121a8, 141a15, 172b10, 175b7
ḥ.+uŋ 71b17, 96b18, 105a14, 116b11, 144a4, 144b10

Ḥaḳ teʿalā yüce Allah
ḥ. 20b9, 21a18, 30b2, 31a3, 48a8, 55a11, 88a8, 106b15, 111a5, 111a7-8, 119a18, 144a2, 144b1, 165b3, 166a18, 168b9
ḥ.+dan 14a6-7, 80a19, 124a2
ḥ.+nuŋ 25b3, 35a10, 111a9
ḥ.+nuŋdur 56a7
ḥ.+ya 13b1, 33b14, 129b2-3
ḥ.+yı 169b12

Ḥaleb Osmanlı İmparatorluğu'nun önemli şehirleri arasında yer almış, şimdi Suriye topraklarında yer alan şehir
ḥ. 8a5

Ḫalīlü'llāh (bk. Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh) Allah'ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
ḥ. 54b8, 56b5, 101a19, 147b6

Ḥāriş(e) Hazreti Zeyd'in babası
ḥ. 65b16, 65b19, 66a1, 66a12, 66a17, 66b18
ḥ.+ye 66a17

Hārūn (I) Hazreti Musa'nın kardeşi olan peygamber
h. 80b13, 174b12
h.+uŋ 80b12

Hārūn (II) (bk. Hārūnu'r-reşīd) Abbasi halifelerinin beşincisi
h. 63a7a
h.+a 61b13, 63b9

Hārūnu'r-reşīd (bk. Hārūn-II) Abbasi halifelerinin beşincisi
h. 62b1

Ḥasan Hazreti Ali'nin büyük oğlu, Hazreti Muhammed'in torunu olan sahabe
ḥ. 24b18

Ḥassān kişi adı
ḥ. 72a6

Ḥātem Arap kabileleri arasında tanınmış Tayyi kabilesine mensup ve cömertliğiyle meşhur olan İbn-i Abdullah bin Sad'ın lakabı
ḥ. 4b10, 5b2

Ḥavāriyyūn Havariler, Hazreti İsa'nın on iki kişi olan yakın dostları, yardımcıları
ḥ.+a 77b16
ḥ.+idiler 77a3
ḥ.+ile 77b13, 77b18

Ḥavż-ı Kevŝer Kevser Havuzu
ḥ. 2b15

Ḥażret (I) Allah
ḥ. 72a2
ḥ.+deidi 153b10
ḥ.+den 119a10
ḥ.+e 32a9, 96a10, 118a6

Ḥażret (II) (bk. Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 10a16, 14b16, 84b18, 90a15, 145a10
ḥ.+e 13a1, 13a13
ḥ.+üŋ 153a15

Ḥażret-i Ādem (bk. Ādem, Ādem Nebī) Adem Peygamber
ḥ.+dür 33a10
ḥ.+i 158b7-8
Ḥażret-i Aḥediyyet Allah
ḥ. 10b13
Ḥażret-i ʿAlī (bk. ʿAlī, ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib, Ebū'l-Ḥasan, Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet, İmām ʿAlī) Hazreti Muhammed'in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
ḥ. 24b17
ḥ.+den 65a17
ḥ.+ye 65b6
Ḥażret-i ʿAliyyü bin Ḥüseyin bin ʿAlī Hazreti Hüseyin'in oğlu olan tabiin
ḥ.+den 69b13-14
Ḥazret-i ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa (bk.ʿĀyişe-i Ṣıddīḳa) Hazreti Ebubekir'in kızı, Hazreti Muhammed'in eşi olan kadın sahabe
ḥ.+dan 39b7
Ḥażret-i Cebbār Allah
ḥ.+ile 153a1-2
Ḥażret-i Cebrāʾīl (bk. Cebrāʾīl, Cebrāʾīl-i emīn, Cibrīl-i emīn, Cibrīl-i ḳarīn) Peygamberlere vahiy getirmekle görevli melek
ḥ. 28b18, 29a19, 34b4, 34b7, 35a3
Ḥażret-i Dāvud (bk. Dāvud Peyġāmber, Ḥażret-i Dāvud) Kur'an-ı Kerim'de adı geçen, kendisine kutsal kitap Zebur gönderilen peygamber
ḥ.+ile 33a18
Ḥażret-i Ebī Bekr-i Ṣıddīḳ (bk. Ebū Bekir) hicret sırasında Hazreti Muhammed ile birlikte olan ve sıddık lakabıyla meşhur olup dört büyük halifenin ilki olan, hayattayken cennetle müjdelenen sahabe
ḥ. 25b7
Ḥażret-i Eyyūb (bk. Eyyūb-i ṣābir) sabrıyla meşhur peygamber
ḥ. 170a17, 170b10
Ḥażret-i Fārūḳ (bk. Fārūḳ, ʿÖmer, Ḥażret-i Fārūḳ) ikinci halife olup Ömer Faruk veya Faruk adıyla da anılan, adaletiyle ünlü sahabe
ḥ. 144a14
Ḥażret-i Faṭıma Hazreti Muhammed'in en küçük kızı olan kadın sahabe
ḥ.+nuŋ 24b16
Ḥażret-i Ġafūr çok bağışlayıcı olan Allah
r.+ile 175a13-14
Ḥażret-i Ḥaḳ(ḳ) Allah
ḥ. 15a11, 35a14, 39b12, 40a5-6, 78a13, 92a17, 93b13-14, 107a3, 109b5, 129b4, 135a13
ḥ.+a 2a3, 7b9, 72a9, 109b15, 127a6
ḥ.+dan 11b10
ḥ.+dur 38b17
ḥ.+ı 139b11
ḥ.+uŋ 99a4, 108a16
Ḥażret-i Ḫalīl (bk. Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh) Allah'ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
ḥ. 52b8
ḥ.+idi 33a15
Ḥażret-i Ḥamza Hazreti Muhammed'in amcası olup kuvveti ve yiğitliğiyle ünlü sahabe
ḥ.+yı 159a14
Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 159b9
Ḥażret-i Ḫıżr (bk. Ḫıżr) Hazreti Musa döneminde yaşamış ve peygamber olması muhtemel, hikmet ve ilim sahibi bir kişi
ḥ. 161a2

Ḥażret-i İbrāhīm (bk. Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh) Allah'ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
ḥ. 35b12, 35b13, 101a2, 158b14
ḥ.+dür 23a7
ḥ.+e 29b4, 98b15, 110b11
ḥ.+i 29a16, 35b6, 99a2
ḥ.+üŋ 29a14-15

Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl (bk. Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh) Allah'ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
ḥ. 110b16-17
ḥ.+den 160b5

Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü'llāh (bk. Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh) Allah'ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
ḥ. 130b18

Ḥażret-i İlāh Allah
ḥ. 3a6

Ḥażret-i ʿĪsā (bk. ʿĪsā, ʿĪsā bin Meryem, Mesīḥ) kendisine İncil gönderilmiş olan, kıyamete yakın tekrar dünyaya geleceğine inanılan peygamber
ḥ. 74b15, 76a12, 76a17, 76b2, 76b3, 76b8, 76b9, 76b16-17, 77a9, 77a12, 77b13, 77b16, 78a6, 78a9, 78a11, 78a14, 78a19, 79b16, 79b17, 79b19, 80a3-4, 80a8, 80b1, 80b9-10, 160b7
ḥ.+dan 76b4
ḥ.+dur 75a11
ḥ.+idi 75a14
ḥ.+ile 75b19, 77a18, 80b4
ḥ.+nuŋ 74b3-4, 76a7, 78a12
ḥ.+ya 75b6, 76a2, 76a9, 77a7-8, 77a17, 77b15, 110b8
ḥ.+yı 74b9, 77a5, 78a3, 78a5, 78b14, 80a2
ḥ.+dür 80b18

Ḥażret-i İsḥāḳ (bk. İsḥāḳ, İsḥāḳ Nebī) Hazreti İbrahim'in oğlu, Sam bölgesine gönderilmiş peygamber
ḥ. 15a7, 15a15, 15b18, 16a2
ḥ.+uŋ 15b6

Ḥażret-i İsmāʿīl (bk. İsmāʿīl) Hazreti İbrahim'in oğlu, Allah'ın kurbanı anlamında Zebihüllah da denilen ve Kur'an'da adı geçen peygamber
ḥ. 15b11
ḥ.+üŋ 98b16

Ḥażret-i ʿİzzet yüce Allah
ḥ.+e 16a7

Ḥażret-i Meryem (bk. Meryem) Hazreti İsa'nın annesi
ḥ. 77a2, 77a5

Ḥażret-i Muḥammed (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 157b13, 158b14-15
ḥ.+i 158b11
ḥ.+ile 33b2, 77b10

Ḥażret-i Mūsā (bk. İbn-i ʿİmrān, Mūsā, Mūsā Peyġamber, Mūsā-yı kelīm) kendisine Tevrat gönderilmiş peygamber
ḥ. 80b13, 128a19, 128b9, 152b19-153a1, 154a7, 175a3
ḥ.+dan 153b12-13
ḥ.+dur 175a7

ḥ.+nuŋ 40b11
ḥ.+ya 110a17, 128b12, 153b8

Ḥażret-i Nūḥ (bk. Nūḥ) kavmi Nuh tufanı diye anılan gazapla cezalandırılmış peygamber
ḥ. 123b15, 158b13-14
ḥ.+ı 158b9
ḥ.+idi 33a13

Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ.+den 159b13

Ḥażret-i Rabbü'l-ʿAzze yüce Allah
ḥ. 29b3

Ḥażret-i Resūl (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ.+den 14a13

Ḥażret-i Risālet (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 135b14, 157b15
ḥ.+den 11a14, 22a3, 24a7, 78b1, 78b13, 79b12
ḥ.+e 14b11

Ḥażret-i Risālet-Penāh (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 10a14, 22a6, 23a16, 25a3, 25a4-5, 25a13-14, 25a19, 27a5-6, 33a2, 33b3, 34a2, 34a18, 34b3, 34b6, 34b15, 34b19, 35a6, 35b3, 64a7, 66a18, 66b2, 66b8, 67a3, 78b11, 78b18, 85a2, 90a14, 90b3, 90b6, 90b9, 90b13, 90b18, 107a1-2, 107a5, 115a19-115b1, 116a2, 116a11, 116a16-17, 116b8, 123b14, 128a8, 135a3-4, 135a17, 135b6, 145b5, 159a15, 159a19-159b1, 159b7-8, 160a4, 160a7-8, 160a17, 160b5, 169b4, 170a3-4
ḥ.+a 10b3-4, 12b18, 14a11-12, 40a11, 44a12, 64a8-9, 65b9, 66a10-11, 67a7, 84b17-18, 136a4-5, 136a8-9, 145a8, 145a16, 169a18
ḥ.+dan 13b15, 33b17, 34a5-6, 66b16, 70b9, 75a11-12, 78b7, 80b16, 117a7, 128a2, 128a6, 169b19
ḥ.+ı 24b10
ḥ.+ile 81b18, 169b8
ḥ.+uŋ 90a11, 136a15, 159a13, 160a11

Ḥażret-i Server-i Kāʾināt (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
ḥ. 44b15

Ḥażret-i Ṣıddīḳ (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ḥ. 29a12, 91a16, 121b4
ḥ.+e 100a3
ḥ.+ile 29b7
ḥ.+uŋ 39b13

Ḥażret-i Süleymān bin Dāvud (bk. Melik Süleymān, Süleymān-I, Süleymān Peyġāmber) cinlerden ve insanlardan oluşan ordusu ile

hakimiyet kurmuş, muhteşem bir sarayı olan hükümdar peygamber
ḥ.+için 80b6

Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet (bk. ʿAlī, ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib, Ebū'l-Ḥasan Ḥażret-i ʿAlī, İmām ʿAlī) Hazreti Muhammed'in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
ḥ. 25b8

Ḥażret-i Yaʿḳūb (bk. İsrāʾīl-II, İsrāʾīlü'llāh, Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Nebī, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
ḥ. 11a9, 11a18-19, 11b11, 12a9, 12b7, 12b14, 14b17, 15a8, 15b14, 16a17, 16b5, 16b10, 16b12, 16b17, 17a4, 17a15, 17b18, 18a15, 21a16, 26b6, 26b13, 27a8, 27a17, 27b8, 29a12-13, 36b17, 37a5, 38a11, 38b2, 39a13, 55b17, 57b18, 58a4, 58a13, 123a16, 128b16, 146a6, 146b7, 148b3, 170b14, 173b4, 173b9, 173b12, 173b16, 174a13, 174a18
ḥ.+a 16b19, 26b9, 29a18, 37b15, 39b19, 57a1, 123a9, 146a14, 172b17-18
ḥ.+da 173a18
ḥ.+ı 18a14-15, 19a8, 57b4, 131a17
ḥ.+ile 174b5
ḥ.+uŋ 26a10, 27a4, 39b2, 99b11, 123a7, 147a3

Ḥażret-i Yūnus bir süre balığın karnında yaşamını sürdüren, Yunus Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ḥ.+a 29b6

Ḥażret-i Yūsuf (bk. Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ḥ. 9a11, 9b1, 11b7-8, 12a7-8, 17a3, 21b4, 21b11, 21b12, 21b15, 36a3, 36a8, 36b3, 45b5, 45b18, 46a15, 53a19, 53b9, 54b5-6, 55a4, 55b1, 56a4, 67b1, 67b3-4, 67b8, 69b16, 69b18, 70b13, 86a18, 91b13-14, 92a1, 92b7, 93a4, 93a12, 99a19-99b1, 99b18, 102a8, 103a10, 103a14-15, 108a8, 108b11, 109a17, 121a17, 121b2, 122a17, 122b1, 122b6, 123a19, 129b2, 130a9, 131a1, 131a9, 131a17, 131b3, 132a3, 132a14, 136b16, 137a3, 137a9, 137a14, 137b7, 138b5, 139a4, 139a18-19, 149a4, 149a12, 152b15, 155b8, 156a3, 156b16, 157a16, 161a4, 161a12, 161a18, 161b9, 162a4, 162b10, 163b11-12, 172b7, 172b12, 173b5, 173b7, 173b12, 174a7, 175a2
ḥ.+a 29b1-2, 45a12-13, 46a4, 54a6, 56a8, 86a14, 86b1, 86b5, 99b5, 100a5, 103b7, 109a16, 121a16, 123b5, 129a14-15, 129b13-14, 132b8, 136b6-7, 137b4, 157b5, 162a11, 171b17, 174b8
ḥ.+da 67a9
ḥ.+dan 93a11, 107b12, 139b1
ḥ.+ı 35b18, 36a6, 53b2, 54a14, 55a12-13, 93a5, 108a2, 174b16
ḥ.+için 103b15
ḥ.+idi 11b6, 25b17, 75a10-11
ḥ.+ile 53a18, 102b10
ḥ.+imiş 9a4-5
ḥ.+uŋ 45b19, 47a19, 53b6, 53b15, 67a15, 69b11, 102b5, 107b15, 108a5, 121b15, 129a1, 129b1, 138a14-15, 138b13, 138b17, 146b10, 149b14, 161a6, 161a8, 161a14, 173a17, 175a5

Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ḥ. 11a11
ḥ.+ile 5b2

Ḥırā Maġārası Hazreti Muhammed'e ilk vahyin geldiği, Mekke civarındaki mağaranın adı
ḥ.+ndaidiler 25a7-8
Ḥırā Ṭağı Hazreti Muhammed'e ilk vahyin geldiği, Mekke civarındaki mağaranın bulunduğu dağın adı
ḥ. 90b16
Ḫırḳīl Firavun'un hazinedarı
ḫ.+e 84a13
Ḫıżr (bk. Ḥażret-i Ḫıżr) Hazreti Musa döneminde yaşamış ve peygamber olması muhtemel, hikmet ve ilim sahibi bir kişi
ḫ.157b12
ḫ.+dur 51a13
Hind (bk. Hindūstān) Güney Asya'da bulunan bir ülke
h. 8a7
Hindūstān (bk. Hind) Güney Asya'da bulunan bir ülke
h. 8a18
Ḫorāsān İran'ın kuzeydoğu ve doğusunda yer alan bölgeye verilen ad
ḫ. 8a17
Ḫudā Allah
ḫ. 2a13, 20a4, 51a8, 51a10, 63b13, 49b17, 71b5, 72a19, 72b4, 74a14, 75a15, 86a10, 88a2, 91a4, 93a19, 96a13, 113b14, 114b3, 119a3, 120a17, 124b18, 138a13, 138b19, 139a3, 141a18, 151b11
ḫ.+dan 111a17, 126b4
ḫ.+nuŋ 139b9, 139b17
ḫ.+sı 83b6, 138a8
ḫ.+sına 83b9, 138a7
ḫ.+ya 68b12, 89a1
Ḫudāvend Allah
ḫ.41b16, 68b15
Ḫudā-yı celle celāluhu yüce Allah
ḫ.+ya 68b12
Ḫudā-yı kerīm kerim olan Allah
ḫ. 2a13
Ḫudā-yı müteʿāl yüce Allah
ḫ. 139a3
Ḫudā-yı teʿalā yüce Allah
ḫ.75a15, 91a4
Ḫudā-yı ẕü'l-celāl yüce Allah
ḫ.51a8
Ḫurūḥ Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ḫ.13a5
Ḫüseyin Hazreti Muhammed'in torunu, Hazreti Ali'nin ikinci oğlu olup Kerbela'da şehit edilen sahabe
ḥ. 24b18

I

ʿIrāḳ Türkiye'nin güneyinde bulunan bir Orta Doğu ülkesi
ʿı. 8a14, 79a5
ʿIraḳī Iraklı
ʿı. 134b13

İ

İbn-i ʿAbbās (bk. ʿAbdu'llāh bin ʿAbbās) Hazreti Muhammed'in amcası Abbas bin Abdulmuttalib'in oğlu olup çok sayıda hadis rivayet edenler arasında yer alan sahabe
i. 36a8, 67a18, 69b7, 70a3
i.+dan 24b5, 133a15, 147a11-12, 162b15, 170b16, 173a15
İbn-i ʿİmrān (bk. Ḥażret-i Mūsā, Mūsā, Mūsā Peyġamber, Mūsā-yı kelīm) kendisine Tevrat gönderilmiş peygamber
i. 128b3, 128b7
İbn-i Mesʿūd (bk. ʿAbdu'llāh ibn-i Mesʿūd) ilk iman eden sahabelerden biri
i. 65a13, 65a15
i.+dan 117a12
İbn-i ʿÖmer (bk ʿAbdu'llāh bin ʿÖmer) Hazreti Ömer'in oğlu, küçük yaşta Müslüman olup en çok hadis nakledenler arasında yer alan sahabe
i. 44b15, 78b9-10, 123b14
i.+den 65b8
İbnü'l-Vaḳt kişi adı
i.+idi 30a9
İbrāhīm (I) (bk. Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm Ḫalīlü'llāh, Ḥażret-i İbrāhīm, İbrāhīm Ḫalīl, İbrāhīm

Ḫalīlü’llāh) Allah’ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
i. 2b11, 35b10, 48a1, 98b17, 98b19, 102a15, 110b19, 111a2, 147b5, 158b10, 171a19, 174a15, 174b4
i.+den 29a18
i.+e 29a17
i.+i 29b1

İbrāhīm (II) kişi adı
i. 61b5, 61b7

İbrāhīm (III) (bk. İbrāhīm-i ḫavāṣ) Cüneyd-i Bağdadi’nin talebelerinden biri
i. 150a14

İbrāhīm Edhem (bk. Ebā İsḥāḳ, Ebū İsḥāḳ, Şeyḫ Ebū İsḥāḳ) İbrahim bin Edhem olarak tanınan, künyesi Ebu İshak olan, tabiinin meşhur alimlerinden biri
i. 116b13

İbrāhīm Ḫalīl (bk. Ḫalīlü’llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü’llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīlü’llāh) Allah’ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
i. 102b4, 129a13
i.+dür 25b11

İbrāhīm Ḫalīlü’llāh (bk. Ḫalīlü’llāh, Ḥażret-i Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīl, Ḥażret-i İbrāhīm Ḫalīlü’llāh, İbrāhīm-I, İbrāhīm Ḫalīl) Allah’ın dostu anlamında halilüllah unvanına sahip olan, kendisine kutsal suhuf gönderilen, soyundan çok peygamber geldiği için ebülenbiya olarak da anılan peygamber
i. 54b12

İbrāhīm-i ḫavāṣ (bk. İbrāhīm-III) Cüneyd-i Bağdadi’nin talebelerinden biri
i.+dan 140b16

ʿİbrānī (bk. ʿİmrānī) Yahudi kavminden olan kimse
ʿi. 163b13
ʿi.+içün 91b5

ʿİbrānī dil (bk. ʿİmrānī dil) İbranice
ʿi.+ile 108a9

İlāh Allah
i. 5b4, 31b4, 47b19, 52a3, 58a7, 60a2, 70b18, 71b14, 72b3, 73b10, 84a19, 96a10, 106a8, 106a1, 114b7, 115a12, 119a5, 122b6, 125a1,125a8, 127a10, 127a16, 139a6, 154a6, 167b9, 175a19
i.+ı 84a17
i.+mı 84a17
i+um 72a19

İlāhü’l-ʿālemīn alemlerin ilahı, Allah
i. 15b11

İlyās Kur’an-ı Kerim’de adı geçen, Hazreti Musa’dan sonra gelen bir peygamber
i.+dur 117b6

İmām ʿAlī (bk. ʿAlī, ʿAlī ibn-i Ebī Ṭālib, Ebū’l-Ḥasan, Ḥażret-i ʿAlī, Ḥażret-i Velāyet-i Menzilet) Hazreti Muhammed’in kızı Hazreti Fatma ile evli olup dört büyük halifenin dördüncüsü olan sahabe
i. 25b8

ʿİmrānī (bk. ʿİbrānī) Yahudi kavminden olan kimse
ʿi.48a16
ʿi.+dür 47a2

ʿİmrānī dil (bk. ʿİbrānī dil) İbranice
ʿi.+ce 45b18
i.+ile 46a4

İncīl Hazreti İsa’ya gönderilmiş olan Hristiyanlık dininin kutsal kitabı
i.+e 77b8

ʿĪsā (bk. ʿḤażret-i ʿĪsā, ʿĪsā bin Meryem, Mesīḥ) kendisine İncil gönderilmiş olan, kıyamete yakın tekrar dünyaya geleceğine inanılan peygamber

ʿī.. 2b9, 76b15, 76b18, 78b9, 78b12, 79b17
ʿī.+dan 76b13
ʿī.+dur 75a2, 77b9
ʿī.+ya 77a2, 78a8
ʿī.+yı 77a2

ʿĪsā bin Meryem (bk. ʿḤażret-i ʿĪsā, ʿĪsā, Mesīḥ) kendisine İncil gönderilmiş olan, kıyamete yakın tekrar dünyaya geleceğine inanılan peygamber
ʿī. 70b12
ʿī.+e 78b2

İsḥāḳ (bk. Ḥażret-i İsḥāḳ, İsḥāḳ Nebī) Hazreti İbrahim'in oğlu, Sam bölgesine gönderilmiş peygamber
i. 48a1, 129a13, 130b17, 130b18, 147b5, 171b4, 174b4
i.+a 25b12, 29a18
i.+dan 29a18
i.+uŋ 15b1, 54b12, 174a16

İsḥāḳ Nebī (bk. Ḥażret-i İsḥāḳ, İsḥāḳ) Hazreti İbrahim'in oğlu, Sam bölgesine gönderilmiş peygamber
i. 15a10

İslām Müslümanlık
i. 2a6, 5b14, 7b13, 82a18, 95b8, 128a3, 143a1, 151b1, 152a8, 159a15, 174a6, 174a16
i.+a 90b5, 93a13, 136b5, 141a5, 142b17, 152a4, 152a11, 169b3, 175b7
i.+dan 83b19, 84a7
i.+ı 25b6, 139a2
i.+içün 144a5
i.+ile 136a6
i.+uŋ 7b14

İsmāʿīl (bk. Ḥażret-i İsmāʿīl) Hazreti İbrahim'in oğlu, Allah'ın kurbanı anlamında Zebihüllah da denilen ve Kur'an'da adı geçen peygamber
i. 171b1
i.+üŋ 99a1

İsrāfīl İslam inanışına göre kıyamet gününü öttüreceği boru ile bildirecek olan melek
i. 33b9
i.+i 34b10

İsrāʾīl (I) Yahudi halkı
i. 30a1, 86b12, 117b1, 124a16, 165a15

İsrāʾīl (II) (bk. Ḥażret-i Yaʿḳūb, İsrāʾīlü'llāh, Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Nebī, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
i. 16b1

İsrāʾīlü'llāh (bk. Ḥażret-i Yaʿḳūb, İsrāʾīl-II Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Nebī, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
i. 147b5
i.+dur 101a18

K

Kaʿbe Müslümanlarca dünya üzerindeki en kutsal mekan olarak kabul edilen, her yıl Müslümanların hac ibadeti için ziyaret ettiği kutsal yapı
k. 6a14, 51b8
k.+de 50a2, 50a2, 66a19
k.+ye 50a17
k.+yi 50a3

Ḳābis Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ḳ. 13a5

Ḳandahār Afganistan'da bulunan bir şehir
ḳ. 8a18

Kehf Kur'an'ın 110 ayetli 18. suresi
k.+üŋ 79a12

Kenʿān (bk. Vādī-i Kenʿān) Hazreti Yakub'un vatanı, Filistin
k. 56b11, 163b3
k.+a 16b1, 17b19, 18a5, 57a4, 57a16, 133a6, 155a11, 164b5, 172b11
k.+da 56a15, 123a4, 129a12
k.+dan 173b1
k.+danuz 129a11
k.+uŋ 47b1

Ḳıbṭ Mısır'ın eski yerli halkı
ḳ. 123b1, 123b3

Ḳılāʿ-ı Frengistān Frengistan Kalesi
ḳ. 8a9
Ḳıpçaḳ günümüzde Mısır ve Suriye'de yaşayan bir Türk boyu, Kuman
ḳ 8a9-10
Kirmān İran'da bir eyalet
k. 8a14, 8a18
Kişver yer adı
k. 8a7
Kitāb-ı Ṭabaḳātu'l-Memālik ve Derecātu'l-Mesālik zamanının idare usulleriyle kanunlarından ve Kanuni Sultan Süleyman zamanındaki olaylardan söz eden, Celal-zade Mustafa Çelebi'nin eseri
k.+de 7b19
Ḳurān (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Furḳan-ı kerīm Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı kerīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
ḳ.116b17, 142b12
k.+a 51b16
k.+idi 142b11
k.+ile 23a4
Ḳurān-ı ʿaẓīm (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Furḳan-ı kerīm Ḳurān, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı kerīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
ḳ.9b12, 13a9
ḳ.+de 9a4, 35a5, 52a18, 174b15
ḳ.+e 44a14
Ḳurān-ı ḳadīm (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Furḳan-ı kerīm Ḳurān, Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı kerīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
ḳ.+de 67a13
Ḳurān-ı kerīm (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Furḳan-ı kerīm Ḳurān, Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı mecīd) Kur'an-ı Kerim
ḳ.10a4-5, 23a3
Ḳurān-ı mecīd (bk. Furḳan-ı ʿaẓīm, Furḳan-ı kerīm Ḳurān, Ḳurān-ı ʿaẓīm, Ḳurān-ı ḳadīm, Ḳurān-ı kerīm) Kur'an-ı Kerim
ḳ.+de 140a5-6
Ḳureyş Hazreti Muhammed'in mensup olduğu Arap kabilesi
ḳ. 14b8, 90b4, 136a12, 136a14
ḳ.+üŋ 91a8
Kürdistān bir coğrafi bölgeye verilen ad
k. 8a13

L

Lāvī' Hazreti Yusuf'un kardeşi
l.+den 174b13
l.+yi 174b12
Lāz Güney Kafkasyalı bir halk veya bu halktan olan kimse
l. 8a13
Leyle-i Ḳadr (bk. Leyletü'l-Ḳadr, Şeb-i Ḳadr) Kadir Gecesi
l.+idi 78a18-19
l.+idüginde 175b15
Leyle-i Miʿrāc (bk. Miʿrāc Gecesi) Miraç Gecesi
l.+da 107a2, 153a11
Leyletü'l-Ḳadr (bk. Leyle-i Ḳadr, Şeb-i Ḳadr) Kadir Gecesi
l. 168b16
Leylī Mecnun'un tutkuyla bağlandığı Leyla
l. 105b18, 144a9
Leyyā bin Tenvīl Hazreti Yakub'un dayısı
l. 16a18
Lūṭ Kur'an-ı Kerim'de adı geçen bir peygamber
l.+ı 35a12

M

Maḫzūmī kişi adı
m.+den 127b18
Mālik (I) yedi cehennemin hâkimi ve kapıcısı olan, zebanileri idare eden melek
m.+dür 23a9
Mālik (II) (bk. Mālik bin Daġrā'l-Ḥazāʿī) Hazreti Yusuf'u kardeşlerinden köle alarak satın alan, kafilenin başı bedevi Arap
m. 45b16, 46a18, 46b4, 46b13, 46b16, 53b6
m.+e 46a2, 46a10, 46a17, 163b10
m.+ile 53b18
Mālik (III) kişi adı

m. 42a6, 42a11, 42b5, 42b17, 42b18, 43a7, 43a10, 43a15, 43a16, 43b12, 43b13, 72b9, 72b17, 73a13, 73a16, 73b1, 73b12
m.+e 43b11, 73a18, 73b17, 74a1
m.+ile 73b5

Mālik bin Daġrā'l-Ḫazā'ī (bk. Mālik-II) Hazreti Yusuf'u kardeşlerinden köle alarak satın alan, kafilenin başı bedevi Arap
m. 45a16
m.+ye 46b7

Mālik-i Dīnār kişi adı
m. 41a6, 72a4
m.+a 41a8
m.+dan 71b16
m.+ile 72a13

Medīne (bk. Medīne-i Münevvere) Medine
m. 79b11, 144a4, 144a13, 144b1, 144b4
m.+ye 79b8

Medīne-i Münevvere (bk. Medīne) Medine
m.+de 23a15, 79b9
m.+ye 79b7, 79b9, 115b1

Mehdī İslam inanışına göre kıyamete yakın zamanda ortaya çıkıp, Müslüman olmayanlarla mücadele edeceğine inanılan lider
m. 78b9

Mekke (bk. Mekke-i Mübāreke) Mekke
m. 79b8, 90a13
m.+ye 66a18

Mekke-i Mübāreke (bk. Mekke) Mekke
m.+de 10b9, 40a8, 134b10
m.+ile 79b6
m.+ye 25b15

Melekü'n-Nūr melek adı
m. 29b4

Melik Reyyān (bk. ʿAzīz, ʿAzīz-i Mışır-I, Melik Reyyān bin El-Velīd, Reyyān bin Elvelīd, Velīd Reyyān) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
m. 54a7, 101a16, 101b1, 107b19, 108a7, 108a17, 109a1, 121a11, 121a14, 122a9-10
m.+a 93a10

Melik Reyyān bin El-Velīd (bk. ʿAzīz, ʿAzīz-i Mışır-I, Melik Reyyān, Reyyān bin Elvelīd, Velīd Reyyān) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
m. 107b11-12

Melik Süleymān (bk. Ḥażret-i Süleymān bin Dāvud, Süleymān-I, Süleymān Peyġāmber) cinlerden ve insanlardan oluşan ordusu ile hakimiyet kurmuş, muhteşem bir sarayı olan hükümdar peygamber
m.+a 152b17

Meryem (bk. Ḥażret-i Meryem) Hazreti İsa'nın annesi
m. 74b9, 75a7

Mesīḥ (bk. Ḥażret-i ʿĪsā, ʿĪsā, ʿĪsā bin Meryem) kendisine İncil gönderilmiş olan, kıyamete yakın tekrar dünyaya geleceğine inanılan peygamber
m. 74b4, 75a2

Mevlā Allah
m. 58b1, 61b10, 104a2
m.+sına 40b4, 137a8
m.+sıyam 154a7
m.+ya 59b11, 59b13
m.+yı 146a11

Meymūn kişi adı
m.+imiş 73a16, 73b18

Meysere kişi adı
m. 136a19

Mezāḥim Firavun'un babası
m. 136b2

Mışır Kuzey Afrika'da yer alan, bir ülke
m. 8a5, 38a8, 53b15, 54a3, 54a5, 85a12, 85a12, 91b12, 92b12, 99b10, 99b14, 109a18, 109b9, 121a5, 121a6, 121b15, 122a10, 123b2, 122a15, 123b4, 129a4, 155a11, 162b14, 162b16, 171a17, 171b17
m.+a 10b12, 45a14, 46b1, 46b8, 46b17, 46b17, 53b4, 53b5, 55b11,

77a3, 99b3, 99b4, 123a18, 129a2, 129a2, 147b4, 148a7, 148b9, 153a2, 156b15, 173a12, 173b2, 173b3, 174a3, 174a10, 175a3
m.+da 55b2, 121a8, 123a2, 123a5, 123a11, 123a19, 148b6, 164b4, 173a5
m.+dan 22a1, 39b19, 56a11, 146a14, 156a16, 156a17, 173b7
m.+ı 99a15, 101a12, 108b18
m.+uŋ 55a13, 99b8, 138b1

Mīkā'īl insanların rızkını dağıtma ve doğa olaylarının gerçekleşmesini sağlamakla görevli melek
m. 23a11, 33b10

Miʿrāc Gecesi (bk. Leyle-i Miʿrāc) Miraç Gecesi
m. 78b14

Mīşā Hazreti Yusuf'un oğlu, Hazreti Musa'nın dedesi
m.+dur 175a6

Muʿāẕ bin Cebel yumuşak huyluluğu ve cömertliliğiyle tanınıp sevilen, ensarın ileri gelenlerinden bir sahabe
m. 135a13

Muḥammed (I) (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kā'ināt, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
m. 12b19, 25a9, 34a14, 34b9, 34b10, 35b5, 66a13, 66b7, 66b13, 66b15, 90b8, 90b17, 91a2, 107a4, 117a13, 139a6, 145a9, 153a14, 153a18, 153a19, 159a16
m.+den 10b10, 77b12
m.+dür 44b5, 90a16
m.+e 40a9, 78b16, 160b12, 160b16
m.+i 77b11, 158b6
m.+sin 25a11-12

Muḥammed (II) kişi adı
m. 72a5

Muḥammed Hīşam kişi adı
m. 13b2
m.+dan 21a14

Muḥammed Resūlü'llāh (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kā'ināt, Muḥammed-I, Resūl, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
m. 3a6-7

Mūsā (bk. Ḥażret-i Mūsā, İbn-i ʿİmrān, Mūsā Peyġamber, Mūsā-yı kelīm) kendisine Tevrat gönderilmiş peygamber
m. 80b12, 128b13, 153b2, 153b4, 154a2, 154a8, 154a19
m.+nuŋ 153b15
m.+ya 153a8, 153a9

Muṣabbıḥ Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
m. 13a5

Mūsā Peyġamber (bk. Ḥażret-i Mūsā, İbn-i ʿİmrān, Mūsā, Mūsā-yı kelīm) kendisine Tevrat gönderilmiş peygamber
m.+e 45a8-9

Mūsā-yı kelīm (bk. Ḥażret-i Mūsā, İbn-i ʿİmrān, Mūsā, Mūsā Peyġamber) kendisine Tevrat gönderilmiş peygamber
m. 174b12
m.+e 136b2

Muṣṭafā bin Celāl Kanuni Sultan Süleyman devrinin önde gelen alimlerinden olup Koca Nişancı namı ile anılan Celal-zade Mustafa Çelebi de denilen kişi, çalıştığımız metnin mütercimi
m. 7a12

Mübārekü'l-Yemāme beşikte iken mucize eseri konuştuğu belirtilen dört bebekten biri
m. 85a6
m.+idi 84b14

Mücāhid kişi adı
m. 75a7

Müslim (bk. Müslümān) Müslüman
m. 2a6, 11a16, 30b3, 60a18, 67a2, 119a16, 142b19

m.+e 142b3
m.+ile 112b16, 141b19
m.+üŋ 142b6
Müslimīn Müslümanlar
m. 7b5, 8b11, 51a18, 141b12
m.+de 141b16
Müslümān (bk. Müslim) Müslüman
m. 13a3, 14b6, 17b4, 67a3, 77a17, 80a19, 82b4, 83b9, 83b17, 136a7, 159a16, 159b9
m.+lar 23b14, 23b15, 78b6, 80b10, 84a11
m.+ları 83b18, 84a2
Müslümānlıġ Müslümanlık
m.+a 83a6
Müşaʿşaʿ yer adı
m. 8a14

N
Naṣārā Hristiyanlar
n. 150b3
Naṣrānī Hristiyan
n. 142a9, 150b2
Necrān yer adı
n.+da 16a15
Nīl Kuzeydoğu Afrika'da bulunan büyük bir nehir
n. 53b6, 72b7, 101b10, 174b17, 175a1
n.+den 101b10
n.+e 53b8, 53b9
Nişānī Mustafa bin Celal'in lakabı
n. 7a12
Nūba Mısır'ın güney ve batı tarafı
n. 8a8
Nūḥ (bk. Ḥażret-i Nūḥ) kavmi Nuh tufanı diye anılan gazapla cezalandırılmış peygamber
n. 76a12
Nūşirevān İran'da 531-579 yılları arasında hükümdarlık yapmış ve doğruluğuyla ünlenmiş Sasani şahı olup adil lakabıyla anılan kişi
n. 4b10, 5b1, 97a6, 127b7

O
ʿOṣmaniyān Osmanlılar
ʿo.+a 7b1
ʿOṣmāniye Osmanlı İmparatorluğu'na mensup
ʿo. 7b17

Ö
ʿÖmer (bk. Fārūḳ, Ḥażret-i Fārūḳ) ikinci halife olup Ömer Faruk veya Faruk adıyla da anılan, adaletiyle ünlü sahabe
ʿö. 24b4, 95b13, 144a17
ʿö.+e 157b19

R
Rab(b) Allah
r. 13b1, 19a16, 31b4, 32b8, 36b4, 39b7, 72a10, 77b8, 81b1, 81b2, 81b6, 81b7, 81b9, 81b9, 81b11, 81b12, 81b14, 81b15, 83b4, 86b7, 89a5, 94a2, 97a15, 106a9, 107a5, 112a15, 113b19, 114b5, 114b18, 115a14, 117b15, 118a9, 118a14, 124b14, 127a8, 128b1, 128b6, 128b13, 154a9, 158a15, 158b15, 159a3, 159a4, 159a5, 159a6, 159a7, 159a8, 159a9, 159a10, 170b2
r.+e 73b18
r.+dur 110b14
r.+i 79a19, 123a1, 136a11
r.+inden 115a2
r.+ine 43b9, 57a6, 61b8, 63b5, 63b5, 110a10, 142b8, 166a11
r.+iyem 110b2, 154a6
r.+üm 15a17, 72a19, 79b2, 93a17, 103b12, 108a15, 122a18, 143b13, 153a16, 174a8
r.+ümden 70a1
r.+ümdendür 173a15
r.+ümdür 154a9
r.+ümedür 100b4
r.+ümiçün 64a10
r.+ümile 159b16
r.+ümüŋ 91b18, 94a12, 94a13, 98a17, 154a11
r.+ümüz 133b2, 133b5, 133b10, 147b16, 152a6
r.+üŋ 13a12, 17b1, 33a12, 79b1, 92b1, 100b1, 153a15, 172a17
r.+üŋden 119a2

r.+üŋe 138b18, 174a15, 174a16
r.+üŋiçün 64a9
r.+üŋmidür 154a9
r.+üŋüze 164a13
Rabb-i celīl yüce Allah
r. 74a5
Rabb-i cemīl güzel Allah
r. 61a17
Rabb-i ḳadīm ezeli olan Allah
r. 50a5
Rabb-i kerīm cömert olan Allah
r. 73b7, 96a11, 105b17, 114b19
Rabb-i raḥīm merhamet edici Allah
r. 124b15
Rabbü'l-ʿālemīn kainatın hakimi olan Allah
r. 5b6, 8b11, 51a7, 61b6, 89a2, 92b2-3, 94a9, 115a1, 140a2, 145a9
Rabbü'l-ʿarş arşın Rabb'i
r. 134a16
Rabbü'l-ʿazze aziz olan Allah
r. 80a6, 86a11
Rabbü'l-ġıyāṣ yardımcı olan Allah
r. 143b13
Rabbü'l-ʿizzet izzet sahibi olan Allah
r.+den 107b4
Rabbü'l-maġribeyn kainatın hakimi olan Allah
r. 63a13
Rāḥīl Hazreti Yusuf'un annesi
r. 46a12, 161a10
r.+de 173a18
r.+den 17a3
r.+i 16b13
r.+idi 16b9-10
r.+üŋ 12a6, 26a15, 47b1, 155a10, 156b19
Resūl (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūlü'llāh-I) Hazreti Muhammed
r. 144a13
r.+e 66b2, 151a17
r.+ile 116b18
r.+üŋ 10b7
Resūlü'llāh (I) (bk. Ḥażret-II, Ḥażret-i Ḫatemī-Penāh, Ḥażret-i Muḥammed, Ḥażret-i Nübüvvet-i Menzilet, Ḥażret-i Resūl, Ḥażret-i Risālet, Ḥażret-i Risālet-Penāh, Ḥażret-i Server-i Kāʾināt, Muḥammed-I, Muḥammed Resūlü'llāh, Resūl) Hazreti Muhammed
r. 10b4, 13a2, 14a4, 14a5, 14a17, 14b9, 24b6, 24b12, 25a17, 25b1-2, 65a11, 65a16, 65a18, 65b2, 65b6, 65b13, 66a3, 66a8, 66b3, 66b6, 79a4, 84b15, 85a1, 116a4, 124a3, 135a19, 135b12, 136a10, 136a18, 145a18, 145b2, 145b10, 160a13, 160a18, 169b10-11, 170a8, 170a12
r.+idi 25b14
r.+imiş 65a14
Resūlü'llāh (II) Hazreti İsa
r. 77a19, 77b3
Reyyān bin Elvelīd (bk. ʿAzīz, ʿAzīz-i Mışır-I, Melik Reyyān, Melik Reyyān bin El-Velīd, Velīd Reyyān) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
r. 54a4, 67a9
Rūbil Hazreti Yusuf'un kardeşi
r. 37a11, 37a12, 46b5, 163b15, 163b18, 171b16
r.+den 28a10
r.+e 27b17, 163b14, 171a17
r.+i 147b3, 174b12
r.+üŋ 37a10
Rūm Rumların yaşadığı yer, Rum halkı
r. 8a3, 16a9, 150a15
r.+a 150b1
r.+dan 8a5
Rus Doğu Avrupa ile Kuzey Asya'ya yayılmış, dünyanın en geniş ülkesi
r. 8a10

S

Ṣābit kişi adı
ṣ. 72a13
ṣ +le 72a4

Ṣafiyü'llāh (bk. Ḥażret-i Yaʿḳūb, İsrāʾīl-II İsrāʾīlü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Nebī, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
ṣ. 54b7, 92a14
ṣ.+dur 54b7

Ṣafrā Hazreti Yakub'un cariyesi
ṣ. 36b12

Ṣāḥib-i Cerīḥ beşikte iken mucize eseri konuştuğu belirtilen dört bebekten biri
ṣ. 70b12
ṣ.+dür 80b19

Ṣāḥib-i Lülüh kişi adı
ṣ. 58b5

Saḫtyānī bū Muḥammed kişi adı
s. 72a6

Ṣaʿīd Mısır'da bir bölge adı
ṣ. 8a7-8

Saʿīd bin Cübeyr tabiin devrinde Kufe'de yetişen müçtehit imamlardan biri
s. 170b15-16

Sām (bk. Sām bin Nūh) Hazreti Nuh'un oğlu
s. 76a14, 76a19
s.+idi 76a12

Sām bin Nūh (bk. Sām) Hazreti Nuh'un oğlu
s. 28b11

Ṣanʿān Yemen'de bir şehir
ṣ. 8a6

Selīm-ḫān 1512-1520 yılları arasında padişah olan, I. Selim de denilen, Yavuz Sultan Selim olarak tanınan Osmanlı padişahlarının dokuzuncusu
s.+de 7b3

Selmān (bk. Selmān-ı Fārısī) aslen İranlı olan bir sahabe
s. 91a10

Selmān-ı Fārısī (bk. Selmān) aslen İranlı olan bir sahabe
s. 24b9-10

Semerḳand Özbekistan'da bir şehir
s. 8a17

Semüret bin Cündüb Basra'da doğan, on beş yaşındayken Uhud Savaşı'na katılan sahabe
s. 22a5

Ṣemūd Züleyha'nın babasının hükümdar olduğu ülke
ṣ.+idi 68a6

Ṣıddīḳ (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ṣ. 100a6, 101a17

Ṣıddīḳü'llāh (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
ṣ. 48a6

Ṣıfāhān İsfahan, İran'da bir şehir
ṣ. 8a17

Sidretü'l-Müntehā bir rivayete göre altıncı veya yedinci semada arşın sağ tarafında bulunan ve cennetin nehirleri altından çıkan bir ağaç
s. 35a7

Sind Hind'in İran tarafında olan bölgesi
s. 8a7

Ṣuḥuf-ı İbrāhīm Hazreti İbrahim'e gönderilen, on sayfalık ilahi emir
ṣ. 67b4
ṣ.+den 58b6

Sūre-i Fātiḥa (bk. Fātiḥa) Kur'an'ın 7 ayetli ilk suresi
s.+da 39a19

Sūre-i İḫlāṣ Kur'an'ın 4 ayetli 112. suresi
s. 9b9

Sūre-i Yūsuf Kur'an'ın 111 ayetli 12. suresi
s.+ı 11a15

Sübḥān Allah
s.+dan 114b1
s.+ile 124b1

Süleymān (I) (bk. Ḥażret-i Süleymān bin Dāvud, Melik Süleymān, Süleymān Peyġāmber) cinlerden ve insanlardan oluşan ordusu ile hakimiyet kurmuş, muhteşem bir sarayı olan hükümdar peygamber
s.+ile 80b8
s.+idiler 33a18

Süleymān (II) I. Süleyman, Kanuni Sultan Süleyman ve Muhteşem Süleyman olarak tanınan, 1520-1566 yılları arasında padişahlık yapmış Osmanlı padişahı
s.+de 7b3

Süleymān Peyġāmber (bk. Ḥażret-i Süleymān bin Dāvud, Melik Süleymān, Süleymān-I) cinlerden ve insanlardan oluşan ordusu ile hakimiyet kurmuş, muhteşem bir sarayı olan hükümdar peygamber
s.+e 136b4

Şüreyyā Boğa takımyıldızı sınırları içinde bulunan, yedi parlak yıldızı ve etrafındaki gaz katmanı ile güzel görünümlü yıldız kümesi, Ülker, Yedikızkardeş
ş. 7b16
ş.+dur 4a1

Ş

Şām Suriye'nin en büyük şehri ve başkenti
ş. 8a5
ş.+a 136a18, 174b10
ş.+da 67a5
ş.+dan 10b11, 45a13
ş.+ile 79a5

Şeb-i Ḳadr (bk. Leyle-i Ḳadr, Leyletü'l-Ḳadr) Kadir Gecesi
ş.+idi 12a16

Şefīḳ-i Belḫī kişi adı
ş.+den 116b12-13

Şem'ūn Hazreti Yusuf'un kardeşi
ş. 146a16, 163a10, 164b5, 164b10
ş.+a 132b14
ş.+ı 146a18, 146b4
ş.+uŋ 132b16, 163a13

Şeyḫ Ebū İsḥāḳ (bk. Ebā İsḥāḳ, Ebū İsḥāḳ, İbrāhīm Edhem) İbrahim bin Edhem olarak tanınan, künyesi Ebu İshak olan, tabiinin meşhur alimlerinden biri
ş. 20a6

Şimşāṭ yer adı
ş.+dur 20a19

Şirvān Kafkas ülkelerinden biri
ş. 8a17

T

Ṭaberiyye Deŋizi İsrail'de bulunan bir göl
ṭ.+nde 80b11

Ṭālut Hazreti Davud zamanında İsrailoğullarına hükümdar olan, Calut'un büyük ordusunu yenen kişi
ṭ.+idi 152b18

Ṭarab-efzūn Trabzon
ṭ.+dan 8a12

Ṭārıḳ Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ṭ. 13a4

Ṭay yer adı
ṭ. 66a2
ṭ.+dan 65b17

Tefsīr-i Kebīr tefsir kitaplarından biri
t.+de 39b1
t.+den 64a18

Tefsīr-i Kebīr-i Saʿādet-i Teʾsīr tefsir kitaplarından biri
t.+de 38a17

Tefsīr-i Ḳurṭubī tefsir kitaplarından biri
t.+de 64a6

Tefsīr-i Sūrābādī tefsir kitaplarından biri
t.+de 13b2, 21a14, 82a5, 90b1-2, 115a18-19

Tefsīr-i Yezidī tefsir kitaplarından biri
t.+de 67b3, 74b3, 86a13, 92a1, 92b12, 93b11, 102a14, 137b14, 139b12

Tekrūr Şimdi Sudan denilen ülke
t. 8a8

Tevrāt Hazreti Musa'ya gönderilen kutsal kitap
t. 97a14

t.+da 45a6
t.+ı 97a10
Tīhāme Mekke
t. 3a3
t.+den 66a2
Ṭūr (bk. Cebel-i Ṭūr) Hazreti Musa'nın Allah ile konuştuğuna inanılan dağ, Sina Dağı
ṭ.+a 153a3
ṭ.+dan 153a5-6
Türkī (bk. Türkī dil) Türkçe
t.+de 75b1
Türkī dil (bk. Türkī) Türkçe
t.+de 9a16
t.+ile 9a18

U

Uḥud Ġazası Müslümanların, 625'te Uhud Dağı'nda Mekkeli müşriklerle yaptıkları ikinci büyük savaş
u. 34a6
ʿUkāẓa Bāzārı kölelerin satıldığı pazar
ʿu. 66a3
ʿUtbe kişi adı
ʿu. 72a6
ʿUzeyr (bk. ʿUzeyr Nebī) Kudüs'te doğup orada vefat eden, Hazreti Harun'un soyundan gelen bir peygamber
ʿu. 97b8, 97b10, 97b12, 97b16, 97b17, 98a4, 98a9, 98a13, 98a15, 98b2
ʿUzeyr Nebī (bk. ʿUzeyr) Kudüs'te doğup orada vefat eden, Hazreti Harun'un soyundan gelen bir peygamber
ʿu. 97a11

Ü

Ümmet-i Muḥammed(ī) Hazreti Muhammed'in ümmeti
ü.+i 77b11, 117a13, 158b6
Ümmü Seleme Hazreti Muhammed'in hanımlarından biri
ü.+den 65a10
Ümmü Şerīk Kureyş kabilesine mensup kadın sahabe
ü. 79b11
Üsāme Hazreti Muhammed'in azatlı kölesi Hazreti Zeyd'in oğlu
ü.+idi 67a7-8
Üveys-i Ḳaranī tam adı Üveys bin Amir-i Karani olup deve çobanlığı yapan, Hazreti Muhammed zamanında yaşamasına rağmen annesine verdiği sözden ötürü onu göremeyen kişi
ü. 40b6

V

Vādī-i Kenʿān (bk. Kenʿān) Hazreti Yakub'un vatanı, Filistin
v.+da 102b4
Vādī-i Ūden yer adı
v.+denem 56a16
Vaḥşī Hazreti Muhammed'in amcası Hazreti Hamza'yı şehit eden, ancak daha sonra Müslüman olan sahabe
v. 159a13
v.+ye 159b1
Varaḳa bin Nevfel Mekke'nin rahibi ve vaizi olup İslam'ın ilk yayılışına ve Hazreti Muhammed'in ilk tebliğine yetişemeden ölen kişi
v.+i 66a7
Vāsiʿ kişi adı
v.+üŋ 72a5
Veheb (bk. Veheb bin Münebbih) hadis rivayetleri ve çeşitli eserleri olan, tabiin alimlerinden biri
v. 174a9
v.+den 86a5, 128a14, 174b4
Veheb bin Münebbih (bk. Veheb) hadis rivayetleri ve çeşitli eserleri olan, tabiin alimlerinden biri
v.+den 67a19, 74b8, 97a9, 146a12-13, 153b8, 174b14
Velīd-i Reyyān (bk. ʿAzīz, ʿAzīz-i Mışır-I, Melik Reyyān, Melik Reyyān bin El-Velīd, Reyyān bin Elvelīd,) Hazreti Yusuf'u köle olarak satın alan, Züleyha'nın eşi ve Mısır hükümdarı
v.+uŋ 92b12-13
Veṣāb Hazreti Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri

v. 13a5
vilāyāt-ı Tatariyye Tatar vilayeti
v. 8a10
vilāyet-i Gürcistān Gürcistan vilayeti
v. 8a12-13

Y
Yahūdī Hazreti Musa'nın dinine bağlı olan kimse, Musevi
y. 12b18, 13a3
y.+lerün 10b9
Yaḥyā Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri
y.+idi 72a4
Yaʿḳūb (bk. İsrāʾīl-II, İsrāʾīlü'llāh, Ḥażret-i Yaʿḳūb, Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb Nebī, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
y. 15a6, 15a19, 15b4, 15b19, 17a8, 17a10, 17b4, 17b11, 17b12, 17b13, 17b19, 18b3, 29a6, 29a8, 36b9, 37b19, 39b6, 46b6, 48a1, 54b12, 56a17, 70a4, 123a6, 129a14, 146a13, 146b18, 147b5, 161b9, 164b6, 164b7, 164b11, 172b18, 173a3, 173a6, 174a10, 174b2
y.+a 16a12, 16a13, 16b4, 16b9, 17a13, 28b9, 131b16, 170b16
y.+da 11b1
y.+dan 57a1, 100b15, 162b8, 163a8, 163a15
y.+danam 56a17
y.+dur 15b9
y.+ı 18a6, 56b4
y.+ile 17a1
y.+uŋ 15b10, 18a2, 18a5, 18a7, 55b18, 57a5, 57a6, 57b1, 57b3, 92a14, 99b13, 148b6, 156b13, 165a2
Yaʿḳūb Nebī (bk. İsrāʾīl-II, İsrāʾīlü'llāh, Ḥażret-i Yaʿḳūb, Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Peyġāmber) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden
y. 37a15, 37b12-13, 55b3, 102b5, 130b17
Yaʿḳūb Peyġāmber (bk. İsrāʾīl-II, İsrāʾīlü'llāh, Ḥażret-i Yaʿḳūb, Ṣafiyü'llāh, Yaʿḳūb, Yaʿḳūb Nebī) Hazreti İshak'ın oğlu, Hazreti Yusuf'un babası olup Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri
y. 10b11, 39b10, 147a12
y.+i 99a17
Yeʾcūc u Meʾcūc İslami inançlara göre ortaya çıkışları kıyamet alametlerinden sayılan, Kur'an'da adları geçen iki kavim
d.+a 8a11
Yehūdā (I) Hazreti Yusuf'un kardeşi
y. 28a17, 37a7, 46a6, 46b13, 47a13, 130a18, 132b6, 162b13, 162b15, 162b18, 163a6, 163a12, 163b2, 163b14, 164a7, 164b4, 164b10, 172b11, 172b14, 173a2, 173a4, 173a10, 173b10
y.+dur 26b5
y.+idi 162a19-162b1
y.+nuŋ 28a14, 163a18
y.+nuŋidi 47a10
y.+ya 46b11, 173a9
y.+yı 173b4, 174b11
Yehūdā (II) Hazreti İsa'nın bulunduğu yeri, onu öldürmek isteyenlere haber veren kişi
y.+idi 78a7
Yemāme Arabistan'da bir bölge
y. 84b17
Yemen Arap Yarımadası'nın batısında bulunan bir ülke
y. 82a7
y.+de 68a6, 68a7, 137b17
y.+den 8a6
Yūsuf (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
y. 9a17, 10a1, 12b11, 12b19, 19a11, 21b6, 26a4, 26b16, 26b19, 27a13,

28a2, 28a8, 28b17, 35b18, 36a16, 36b6, 36b11, 38b1, 46a1, 46b11, 46b14, 46b19, 47a12, 47a16, 47b2, 47b10, 48b2, 54a17, 54b11, 55a6, 56a12, 56a16, 56a17, 56b7, 56b13, 56b14, 56b18, 57a14, 57a19, 67b7, 67b16, 67b19, 68b3, 68b6, 68b7, 68b18, 69a2, 69a5, 69a7, 69a13, 69a15, 69a17, 69a19, 69b1, 69b2, 69b3, 69b5, 70a4, 70a5, 70a5, 70b3, 70b8, 70b11, 71a6, 85b15, 85b16, 91b9, 92a3, 92a9, 92a14, 92b2, 92b10, 93b7, 93b11, 93b18, 94a2, 94a3, 94a7, 94a11, 94b10, 94b12, 100a6, 100b2, 102b14, 102b15, 108a11, 108a13, 108b10, 108b18, 122a14, 122a19, 122b5, 122b13, 131a5, 131a13, 132b2, 136b19, 137a16, 137a17, 138a7, 138b7, 138b15, 138b16, 138b18, 139a8, 139a10, 139a11, 139a14, 139b3, 139b5, 147b10, 148b5, 148b8, 154b13, 154b15, 155a4, 155a12, 155b7, 155b17, 157a2, 157a4, 157b2, 161b18, 162a17, 163a3, 163a18, 163b5, 163b10, 163b17, 163b19, 164a18, 171b7, 173a11, 174b15, 175b4, 175b12
y.+a 11b13, 12b14, 21a16, 26b7, 27a12, 27a18, 27b3, 28b5, 29a7, 36b7, 37a11, 46a14, 48a15, 70a7, 70a16, 70b2, 85a10, 91b16, 93b14, 94b7, 103b9, 121b18, 128b17, 130b3, 148b8, 148b10, 149a18, 149b3, 149b15, 154b2, 154b3, 157a19, 161a11, 164a8, 171a2, 172b2, 173b4, 174a4, 174a5, 174a19
y.+da 21a15, 39b3, 155a2
y.+dan 131a6, 138a1
y.+dur 47a11, 155b5, 172b4
y.+ı 26b11, 26b13, 26b17, 27b14, 37a3, 37a4, 37a13, 37b3, 38b3, 38b9, 46b7, 47a8, 55b8, 55b15, 58a8, 68a18, 85a19, 85a19, 85b2, 85b4, 86a10, 91b2, 94a13, 99b4, 102a9, 132b14, 138a13, 146a7, 148b6, 163b11, 171a10, 171a15, 173a1, 173a16
y.+için 85b13-14, 162b2
y.+idi 85a7, 155b6
y.+idügini 149b16
y.+ile 92b9, 103b2, 138a12-13
y.+imiş 173a5
y.+um 37b7, 155b13, 172b5
y.+umdanmı 57b15
y.+umı 38a14, 57b19, 58a5
y.+umuz 36b16
y.+uŋ 19a14, 21a19, 26a1, 26a12, 28b12, 37a19, 45b19, 55a3, 56a3, 57b2, 68b5, 70a8, 86a6, 92a18, 94b1, 99b12, 99b14, 104a1, 122a10, 123a5, 133a7, 138a8, 146b1, 149b3, 154b1, 157b8, 171a12, 172b19
y.+uŋdur 57b14

Yūsuf-ı Ṣıddīḳ (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf Nebī, Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
y. 29a3, 132a12
y.+üŋ 29a10

Yūsuf-ı ẕī Nüvās bir Yemen padişahı
y. 82a7

Yūsuf Nebī (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ Yūsuf Peyġāmber) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
y. 70b17

Yūsuf Peyġāmber (bk. Ḥażret-i Yūsuf, Ḥażret-i Ṣıddīḳ, Ḥażret-i Yūsuf-ı Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳ, Ṣıddīḳü'llāh, Yūsuf, Yūsuf-ı Ṣıddīḳ Yūsuf Nebī) Yakup Peygamber'in oğlu, Yusuf Suresi'nde kıssası anlatılan peygamber
y. 53a15-16, 55a8
y.+üŋ 10b12

Yūşaʿ Hazreti Yusuf'un neslinden olup, Hazreti Musa'nın çağdaşı olan peygamber
y.+dur 175a6

Z

Zebīd yer adı
z. 8a6

Ẕebīḥü'llāh İslami kaynaklarda genellikle Hz. İsmail için kullanılan, ancak bazı kaynaklarda ve incelediğimiz metinde Hz. İshak için kullanılmış olan lakap
ẕ. 54b7, 54b7, 101a18-19, 147b5

Zehrü'l-Kimām Celal-zade Koca Nişancı Mustafa Çelebi'nin 16. yüzyılda, Cevāhirü'l-Aḫbār fī Ḥaṣāyili'l-Aḫyār adıyla Arapça'dan tercüme ettiği Ebū Ḥafṣ ʿÖmer bin İbrāhīmü'l-Enṣārī'nin eseri
z.+ile 9a7-8

Zemzem Kâbe civarındaki kutsal kuyu
z. 171b3

Zengibār yer adı
z. 8a7

Zeyd (bk. Zeyd bin Muḥammed) Hazreti Muhammed'in köle alarak satın aldığı, daha sonra azat ettiği, onu oğul kabul ettiği için Zeyd bin Muhammed'de denilen sahabe
z. 65b17, 66a1, 66a13, 66a19, 66b5, 66b6, 66b6, 66b12, 66b14, 66b14, 67a4
z.+em 66a13
z.+i 66a2, 66a4, 66a8, 66a12, 66a16, 66b1
z.+idi 67a5
z.+üŋ 67a7

Zeyd bin Muḥammed (bk. Zeyd bin Muḥammed) Hz. Muhammed'in köle alarak satın aldığı, daha sonra azat ettiği, onu oğul kabul ettiği için Zeyd bin Muhammed'de denilen sahabe
z. 66a11

Ẕıyyal Hz. Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ẕ. 13a4

Ẕī'b Hz. Yusuf'un kardeşi Hz. Bünyamin'in oğlu
z. 155a19
z.+dür 155a15

Ẕū'l-kitfeyn Hz. Yusuf'un rüyasında ona secde eden on bir yıldızdan biri
ẕ. 13a4

Züleyḫā Aziz-i Mısır'ın eşi olup Hazreti Yusuf'a büyük bir tutkuyla aşık olan, eşinin ölümünden sonra Hazreti Yusuf'la evlenen kadın
z. 54a13, 55a16, 56a2, 56a8, 67a15, 67b2, 67b5, 67b10, 67b19, 68a2, 68a7, 68a17, 68b1, 68b2, 68b5, 68b17, 69a8, 69b15, 70a12, 70a15, 70b8, 71a5, 85a17, 85b11, 85b12, 85b15, 86a1, 86a3, 86b2, 91a17, 94a13, 103b4, 136b9, 136b19, 137b14, 137b16, 137b19, 138b3, 138b4, 138b12, 139a7, 139a10, 139a12, 139a16, 139b2, 139b4, 139b5, 139b7
z.+da 86a14
z.+dan 175a3
z.+dur 136b6, 138b6
z.+idi 138b2
z.+ile 39b18, 67b12
z.+nuŋ 67b12, 68a5, 69a3, 70b6, 94b10, 99b5, 137b16, 138a15, 138a16, 138b7
z.+ya 85a8, 85a13, 103b1, 137a4, 137b1, 137b12, 138b3
z.+yı 70b4, 85a16, 138a19

Zü'l-kefl Kur'an'da adı geçen peygamberlerden biri
z.+idi 117b5

KAYNAKLAR

ACAR, Abdullah (2005), *Bir İctihad Kaynağı Olarak Kur`an Kıssaları*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, İslam Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, 277 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Hüseyin Tekin Gökmenoğlu.

AKTAŞ, Hasan (2006), *Abdurrahman Gubari, Yusuf u Züleyha*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 245 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Orhan Kemal Tavukçu.

Ahmet Vefik Paşa (2000), *Lehce-i Osmani*, Hazırlayan: Recep Toparlı, Türk Dil Kurumu Yayınları: 743, Ankara.

Ahteri Mustafa Efendi (2009), *Ahteri-i Kebir*, Hazırlayanlar: Ahmet Kırkkılıç, Yusuf Sancak, Türk Dil Kurumu Yayınları: 975, Ankara.

AKSAN, Doğan (1998), *Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*, Engin Yayınevi, Ankara.

AKSAN, Doğan (2003), *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 439, Ankara.

AKSOY, Ömer Asım (1988), *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü I-II*, İnkılap Kitabevi, İstanbul.

ARGUNŞAH, Mustafa (1999), *Muhammed b. Mahmud-ı Şirvani, Tuhfe-i Muradi, İnceleme-Metin-Dizin*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 722, Ankara.

ARSLAN EROL, Hülya (2008), *Eski Türkçeden Eski Anadolu Türkçesine Anlam Değişmeleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 928, Ankara.

ATA, Aysu (1997), *Kısasü'l-Enbiya I Giriş-Metin-Tıpkıbasım; II: Dizin* Türk Dil Kurumu Yayınları: 681, Ankara.

ATA, Aysu (1998), *Nehcü'l-Feradis III Dizin-Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 518, Ankara.

ATALAY, Besim (1999), *Divanü Lûgat-it-Türk Tercümesi, 4 Cilt*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 521-524, Ankara.

AYAN, Gönül, (2009), "Anadolu Sahasında Yazılan Bazı Yusuf u Züleyha Mesnevilerinde Sebeb-i Telifler", *Turkish Studies*, İlkbahar 2009 Sayısı, s. 227-272.

AYNUR, Hatice (2005), *Üniversitelerde Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları, Tezler, Yayınlar, Haberler, Toplu Sayı: 1990-2005*, Mas Matbaacılık, İstanbul.

BANARLI, Nihad Sami (2001), *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, 2 Cilt*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

BAŞDAŞ, Cahit (2001), "Divanü Lügati't-Türk'teki Şiirlerde İsim Hâl Eklerinin Kullanılışları" *İlmi Araştırmalar, S 11*, Gökkube Yayınları, İstanbul, s. 29-40

BAYRAKTAR, Nesrin (2000), "Artzamanlı Anlambilim Açısından Orhon Yazıtlarında Geçen Toplumsal Yaşamla İlgili Sözcüklerin Anlambilimsel Değerleri" *Türkbilig*, Türkoloji Araştırmaları 2000 / 1, Ankara, s. 209-218.

BURAN Ahmet (1996), *Anadolu Ağızlarında İsim Çekim (Hâl) Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 660, Ankara.

BURAN Ahmet- ALKAYA Ercan (2001), *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Bursalı Mehmed Tahir (2000), *Osmanlı Müellifleri*, Hazırlayanlar: Mustafa Tatçı Cemal Kurnaz, Bizim Büro Basımevi, Ankara.

Celal-zade Mustafa Çelebi, *Cevahirü'l-Ahbar fi Hasailü'l-Ahyar*, Nuruosmaniye Küphanesi, Nu. 2356, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar, Nu. 787.

ÇEÇEN, Halil (2010), *Ali bin Hüseyin el-Amasi, Tariku'l-Edeb, Metin-Sözlük*, Bizim Büro Basım Yayın Dağıtım, Ankara.

ÇİFTOĞLU, Arzu (2006), *Muhammed B.Muhammed Altıparmak'ın Mensur Yusuf ve Zeliha'sı, Transkripsiyonlu Metin -İnceleme - Sözlük*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Doktora Tezi, 968 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Gülden Sağol Yüksekkaya.

ÇOTUKSÖKEN, Yusuf (1992), *Dil ve Edebiyat Terimleri Sözlüğü*, Cem Yayınevi, İstanbul.

DEMİR, Recep (2006), *Hatayi-i Tebrizi ve Molla Cami'nin Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir İnceleme*, İnceleme-Metin, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, 279 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Muhsin Macit.

Derleme Sözlüğü, Cilt I-XI, (1993), Türk Dil Kurumu Yayınları: 211, Ankara.

DEVELİ, Hayati (1995), *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 622, Ankara.

DEVELLİOĞLU, Ferit (1996), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.

DİNÇTÜRK, Emine (2008), *Yusuf ile Züleyha Mesnevilerinde Allah Korkusu Motifleri Erzurumlu Darir, Hamdullah Hamdi, Yahya Bey Örnekleri*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı, Türk İslam Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 114 Sayfa Danışman: Prof. Dr. Ahmet Yılmaz.

DOĞAN, Ramadan (2005), *Ahmedi-i Amidi'nin Yüsuf u Züleyhası Metin ve İnceleme*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 358 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Orhan Bilgin.

DOLU, Halide (1953), *Menşeinden Beri Yusuf Hikayesi ve Türk Edebiyatındaki Versiyonları, 1. Cilt*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, 313 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. İ.H. Ertaylan.

ECKMANN, Janos (1995), (Yayımlayanlar: Semih Tezcan ve Hamza Zülfikar), *Nehcü'l-Feradis I Metin, II Tıpkıbasım*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 518, Ankara.

EDİSKUN, Haydar (2005), *Türk Dilbilgisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul.

ERCİLASUN, Ahmet B. (2004), *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ERGİN, Muharrem (1992), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak / Basım / Yayım / Dağıtım.

ERGİN, Muharrem (1997), *Dede Korkut Kitabı, I: Giriş-Metin-Faksimile, II: İndeks-Gramer*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 169, 219, Ankara.

ERGİN, Muharrem (2003), *Osmanlıca Dersleri*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

ERTEN, Münir (2004), "Türkiye Türkçesinde Geçişsiz Olduğu Hâlde Geçişli Gibi Kullanılmaya Başlayan Fiiller", *V. Uluslararası Türk Dili Kurultayı Bildirileri I*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 855 / I, Ankara, s. 1111-1124.

ERTEN, Münir (2011), "Türkülerde Değiştirilen veya Yanlış Kullanılan İki Kelime Üzerine", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi S 16*, s. 101-104

FARUK, Ahmed (2009), *Eshab-ı Kiram*, Hakikat Kitabevi, İstanbul.

GÜLSEVİN, Gürer (1997), *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 673, Ankara.

GÜLSEVİN, Gürer (2004), *Eski Anadolu Türkçesi*, Gazi Kitabevi, Ankara.

HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

HAYDAR, Çoban Hıdır (1999), "Bilinmeyen Bir Yusuf u Züleyha El Yazması", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1996*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 105-128.

HENGİRMEN, Mehmet (1999), *Dilbilgisi ve Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Engin Yayınevi, Ankara.

HENGİRMEN, Mehmet (2005), *Türkçe Dilbilgisi*, Engin Yayınevi, Ankara.

http://www.kimkimdir.gen.tr

http://tarihvemedeniyet.org

http://www. tdkdergi. gov.tr

http://www. tdkterim. gov.tr

http://www. tez 2.yok. gov.tr

http://www.ttk.gov.tr

http://www. yazmalar.gov.tr

İbrahim Cudi Efendi (2006), *Lügat-ı Cudi*, Hazırlayanlar: İsmail Parlatır, Belgin Tezcan Aksu, Nicolai Tufar, Türk Dil Kurumu Yayınları: 860, Ankara.

İmlâ Kılavuzu (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

İSEN, Mustafa (1990), *Latifi Tezkiresi*, Kültür Bakanlığı / 1120, 1000 Temel Eser / 149, Ankara.

İslam Ansiklopedisi, Cilt VII (1993), "Celal-zade Mustafa Çelebi Maddesi" Türkiye Diyanet Vakfı, İstanbul, s. 260-262.

KADIOĞLU, İdris (2005), *Diyarbakırlı Ahmedi Yusuf u Züleyha, İnceleme, Metin, Dizin-Sözlük*, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Yayını.

KANAR, Mehmet, *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, http://tarihvemedeniyet.org.

KARAAĞAÇ, Günay (2008), *Türkçe Verintiler Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 919, Ankara.

KARABÖRK, Kazım (2006), "Yol Kelimesiyle Yapılmış Anlamca Kaynaşmış ve Deyimleşmiş Birleşik Fiiller", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S 652*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 357-363.

KARAHAN, Leyla (2004), *Türkçede Söz Dizimi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

KARDAŞ, Nevin ve Diğerleri (2000), *Örnekleriyle Türkçe Sözlük* (4 cilt), Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü I-II (1991), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

KAVCAR, Cahit (1969), "Hamdullah Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1968*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 157-172.

KAVCAR, Cahit (1989), "Kemal Paşazade'nin Şairliği ve Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1969*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 227-249.

KAVRUK, Hasan (1998), *Eski Türk Edebiyatında Mensur Hikayeler*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

KAYA, Ceval (2006), Windows Altında Dil Çalışmaları İçin Cibakaya 2.2, İstanbul.

KAYA, Yasemin (2007) *Olmak Fiiliyle Yapılan Birleşik Fiiller ve Tamlayıcılarla Kullanılışı*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 218 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. İsmet Cemiloğlu.

KAYIK, Salih (2007), *Tebrizli Ahmedî, Yūsuf u Zelíhā, 1b – 35b İnceleme-Metin-Dizin*, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Türk Dili Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 351 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Gülşen Seyhan Alışık.

KİREMİT, Mehmet (1999), *Seydi Ali Reis, Miratü'l-Memalik, İncelem-Metin-İndeks*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 557, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2003), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 575, Ankara.

KORKMAZ, Zeynep (2010), *Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi)*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 827, Ankara.

KÖKTÜRK, Şahin (2007), "Haliloğlu Ali'nin Yusuf ile Züleyha Hikayesi", *Turkish Studies, Sonbahar 2007 Sayısı.*

KÖPRÜLÜ, Fuat (2003), *Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Kur'an-ı Kerim ve Nüzul Sebepli Türkçe Meali (1992), Hazırlayanlar: Ahmed Ağırakça, M. Beşir Eryarsoy, Şafak Yayınları.

LEVEND, Agah Sırrı (1964), "Ümmet Çağında Ahlak Kitaplarımız", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1963,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 89-115.

LEVEND, Agah Sırrı (1968), "Divan Edebiyatında Hikaye", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1967,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 71-117.

LEVEND, Agah Sırrı (1969), "Hamdi'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1968,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 173-211.

LEVEND, Agah Sırrı (1989), "Kemal Paşazade'nin Yusuf u Züleyha'sı", *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1969,* Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 251-281.

MENGİ, Mine (1997), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Mütercim Asım Efendi (2009), *Burhan-ı Katı*, Hazırlayanlar: Mürsel Öztürk, Derya Örs, Türk Dil Kurumu Yayınları: 733, Ankara.

ONUR, Naci (1991), *Hamdullah Hamdi, Yusuf u Züleyha*, Akçağ Yayınları, Ankara.

ÖNLER, Zafer (2001), "Tarihsel Süreçte Anlam Değişmeleri" *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Kur'an ve Dil Sempozyumu,* s.369-375.

ÖZAVŞAR, Resul (2009), *Marzubanname Tercümesi, Metin-Çeviri-Art Zamanlı Anlam Değişmeleri-Dizin*, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Türk Dili Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 400 sayfa, Danışman: Prof. Dr. Sadettin Özçelik.

ÖZÇELİK, Sadettin (2002), "Türkçedeki Farsça Kelimelerde Görülen Ses Olayları", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S 612*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 1033-1041.

ÖZÇELİK, Sadettin (2004), "Türkçede Kullanılan Arapça Kelimelerde Görülen Ses Olayları Üzerine Bazı Tespitler", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S 634*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 550-562.

ÖZÇELİK, Sadettin (2005), *Dede Korkut Araştırmalar, Notlar / Dizin / Metin,* Gazi Kitabevi, Ankara.

ÖZÇELİK, Sadettin (2006), *Dede Korkut Üzerine Yeni Notlar*, Gazi Kitabevi, Ankara.

ÖZÇELİK, Sadettin-BOZ, Erdoğan (2009), *Siverek Merkez Ağzı, Dil İncelemesi-Metinler-Sözlük*, Gazi Kitabevi, Ankara.

ÖZÇELİK, Sadettin-ERTEN, Münir (2005), *Türkiye Türkçesi Dilbilgisi*, Diyarbakır.

ÖZEZEN, Muna Yüceol (2001), "Türkçe Deyimler Üzerine Birkaç Söz", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S 600*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 869- 879.

PALA, İskender (2009), *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*, Kapı Yayınları, İstanbul.

Rehber Ansiklopedisi, İhlas Gazetecilik Holding adına sahibi Enver Ören, http://tarihvemedeniyet.org

Muhammed Ali Es-Sabuni (1990), *Safvetü't-Tefasir, Cilt III*, Tercüme Edenler: Sadreddin Gümüş, Nedim Yılmaz, Ensar Neşriyat, İstanbul.

SARI, Mustafa (2007), *Türkçede Art Zamanlı Değişmeler (Yüz Hadis Yüz Hikaye Örneği)*, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

SAVRAN, Hülya (2001), "Bir İsim İle Bir Yardımcı Fiilden Oluşan Birleşik Fiiller Üzerine Yeni Görüşler", *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi, S 596*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, s. 140-142.

SEYHAN, Beyazıt Yaşar (2006), *Kitab-ı Mukaddes ve Kur'an'daki Kıssaların Karşılaştırılması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 123 Sayfa, Danışman: Doç. Dr. Zekeriya Pak.

SOYSAL, M. Orhan (2002), *Eski Türk Edebiyatı Metinleri*, Miili Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

ŞAHİN, Hatice (2003), *Eski Anadolu Türkçesi*, Akçağ Yayınları, Ankara.

Şemseddin Sami (2006), *Kamus-ı Türki*, Çağrı Yayınları, İstanbul.

Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi (1999), *Lehcetü'l-Lügat*, Hazırlayan: Ahmet Kırkkılıç, Türk Dil Kurumu Yayınları: 732, Ankara.

Tarama Sözlüğü (1996), Türk Dil Kurumu Yayınları, I-VIII, Ankara.

TEKİN, Arslan (1999), *Edebiyatımızda İsimler ve Terimler Sözlüğü*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

TEZCAN, Yusuf (2006), *Dört Kutsal Kitap*, http://www.yeniprogram.gen.tr.

TİKEN, Kamil (2004), *Eski Türkiye Türkçesinde Edatlar, Bağlaçlar, Ünlemler ve Zarf Fiiller*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 837, Ankara.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1981), *Şeyhi'nin Harnamesi*, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul.

TİMURTAŞ, Faruk Kadri (1999), *Osmanlı Türkçesi Grameri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

TOPALOĞLU, Bekir-KARAMAN, Hayreddin (1983), *Arapça-Türkçe Yeni Kamus*, Elif Ofset Tesisleri, İstanbul.

Türkçe Sözlük (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

TÜRKDOĞAN, Gökcan Melike (2008), *Yusuf u Züleyha Mesnevileri Üzerinde Mukayeseli Çalışma*, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Doktora Tezi, 412 Sayfa, Danışman: Prof. Dr. Turgut Karabey.

TÜRKDOĞAN, Melike Gökcan (2008), "Yusuf u Züleyha Mesnevilerinde Sosyal Hayatın Yansımaları", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi Sayı 38*, Erzurum, s. 51-70.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı (1995), "Onaltıncı Asır Ortalarında Yaşamış Olan İki Büyük Şahsiyet Tosyalı Celal-zade Mustafa ve Salih Çelebiler" *Türk Tarih Kurumu Belleten 1958, Cilt XXII, S 87*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, s. 391-422.

ÜNVER, İsmail (1992), "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" *I. Eski Türk Edebiyatı Kolokyumu Bildirisi (17-18 Ocak 1992).*

ÜST, Sibel (2007), "Nahifi'nin Yusuf u Zeliha Mesnevisi", *Turkish Studies, Sonbahar 2007 Sayısı*.

ÜSTÜNER, Ahat (2000), *Anadolu Ağızlarında Sıfat-Fiil Ekleri*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 753, Ankara.

YAPICI, Ali İhsan (2006), *Ahmedi'nin Yusuf u Züleyha'sı*, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 404 Sayfa, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Şahin Baranoğlu.

YELTEN, Muhammet (1998), *Şirvanlı Mahmud, Tarih-i İbn-i Kesir Tercümesi, Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 692, Ankara.

Yeni Tarama Sözlüğü (1983), Düzenleyen: Cem Dilçin, Türk Dil Kurumu Yayınları: 503, Ankara.

ZÜLFİKAR, Hamza (1995), *Türkçede Ses Yansımalı Kelimeler*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 628, Ankara.